Kdo čte, ten ví...

Oznamujeme světu, že 30. 6. 1987 dokonala po vleklém výskytu

DRBNA

ve věku 12. roč., 575 čísel, 250ti příloh a o celkové váze 4,4 tun.

Budiž jí kritika lehká!

FECHENHEIMSKÁ DRBNA

FECHENHEIMER KLATSCHBASE

Nezávislý literární občasník pro kulturu a jiné zbytečnosti

KDO ČTE-TEN VÍ.

LESEN LOHNT SICH.

Založeno a. D. 1976

Vydavatel

Běžná stolice svobodné vesnice Fechenheim

Der absolute Hammer

Vážení
přátelé,
konec
D R B N Y

Z B O R O V 1917 - 1987

Před 7oti roky, dne 2.července 1917 svedlo u Zborova čsl.vojsko v rámci první světové války bitvu, poprvé po několika staletích vojenského národního klidu.

Tři prapory 1.pluku a od druhého a třetího pluku po dvou praporech se dobrovolně přihlásily k účasti na ofenzívě ruských vojsk a to ve chvíli, kdy se již projevil a vlastně již stabilizoval nezadržitelný rozklad ruské armády.

Na jaře 1917 byly jednotky čsl.brigády stále ještě roztroušeny po ruské frontě od Dorny Vatry poblíž uhersko-rumunských hranic, až daleko na sever do Pinských blat v Polsku a konaly výzvědnou službu u ruských pluků.

Březnová revoluce otřásla Ruskem a čsl. dobrovolníci ji radostně přivítali a nadějemi, že čsl.revoluce pod vedením TGM dostane konečně politický spád.

Čsl.brigada byla přidělena na zborovské frontě XLIX.armádnímu sboru, jemuž velel gen. Seliverčev. Pro čsl.brigádu určil hlavní velitel místo ve středu svého armádního sboru, kde nahradila dva finské pluky, zachvácené již tehdy silně bolševickou propagandou. Útok čsl.brigády byl zahájen 2.července v 9 hodin ráno celou její severní polovinou, k níž se pak postupně z vlastní iniciativy připojily i jednotky jižní části.

Hlavní úder vedený proti Mogile musel být hned po zahájení operace pro váhavost ruské armády zastaven, zatímco čsl.dobrovolníkům se podařilo během dvou hodin prorazit hlubokým klínem téměř celé první nepřátelské postavení, složené ze tří mohutně opevněných zákopových linií.

Ruským jednotkám se tím uvolnila přímá cesta na západ, kde již smíšené roty všech pluků čsl.brigády bojovaly o druhou rakouskou pozici. Nepřítel se obrátil na útěk a hledal spásu ve svém třetím obranném pásmu.

Ačkoliv vítězství u Zborova zůstalo v dějinách první světové války jen malou epizodou, přece jen mělo veliký historický význam pro budoucnost čsl.státu.
Ministr vojenství Kerenskij jménem ruské žatímní vlády povolil pak ihned všeobecný nábor nových čsl.dobrovolníků v zajateckých táborech, čímž bylo Masarykovo úsilí o postavení autonomního armádního sboru na Rusi plně zabezpečeno a umožnilo také později příznivé vyřešení otázky čsl. autonomní armády u francouzské vlády.

Vzpomínka na Zborov po 70ti letech není nostalgie.

Jan R y b a

FFM/26.05.1987

ATENTÁT

Před několika dny, bylo to ve středu 27. května, uplynulo už 15 let od okamžiku, který byť ve svých následcích měl podobu smrtící kosy, prolité krve mučedníků a znásobeného hrůzného teroru nacistických okupantů u nás, byl a je přesto jedním z nejvýznamnějších historických činů v novodobých dějinách našich národů. Atentát na Reinharda Heydricha.

Heydrichiáda, jak je souhrnně nazýváno období po atentátu, kdy běsnění nacistů dosáhlo vrcholu, kdy v přímém důsledku usmrcení jednoho z nejzavilejších nepřátel našich národů zahynulo na popravištích na 1590 lidí, kdy byly do koncentračních táborů poslány tři transporty židů (na 3 tisíce lidí), z nichž přežil nacistické peklo pouze jediný člověk, kdy vyvraždění a zničení Lidic a Ležáků tehdy otřáslo svědomím dostova celého světa, byla jen dokladem toho, co vlastně nacistický režim v okupovaném Československu zamýšlí v budoucnu s našimi národy.

Přípravy, průběh atentátu, to vše je naší historiografií velice podrobně zpracováno, na toto téma bylo napsáno mnoho knih a prakticky všechna fakta kolem celé události jsou do nejmenších podrobností známá a znamenána. Asi už těžko se dá objevit co nového. Přesto bychom chtěli alespoň ve velmi stručném nástinu některé momenty zdůrazpit.

BOMBA

...Květnové dopoledne. Nikdo z těch, kteří spěchali po chodníku nebo vstupovali do obchodů, nic netušil.

Dole v zátočině se houpala vltavská hladina, pod mostem pracovalo několik mužů, malá dodávka rozvážela krém na boty a na parkety.

...SS obergruppenführer a generál policie Reinhard Heydrich. Sedí teď vedle šoféra a upřeně hledí před auto, které ho přivází z jeho venkovského sídla, silnice ubíhá dozadu a on svírá na kolenou aktovku. Prsty mechanicky hladí kůži. Nikdo se nesmí dozvědět, co veze. Přísně důvěrné. Ještě pár kilometrů a bude v Praze. Na letišti čeká letadlo, které ho má dopravit k Adolfu Hitlerovi.

Nedopravi...

Auto se blíží k zatáčce. Ještě několik set metrů...

Deset hodin dvacet devět minut.

Valčík se odlepil od zdi a v ruce mu zablýsklo zrcátko. Kubiš cítí, jak mu začíná tlouci srdce...

Gabčík se usměje, trochu křečovitě, pohlédne na plášť, všechno je v pořádku... dívá se a pokyne hlavou... zapomněl na strach a na všechny hodiny, které předcházely. Ví jen jedno: jede.

Konečně jede.

Je deset hodin třicet minut, blíží se velký mercedes a v něm... Vedle šoféra Heydrich. Pánovitý Heydrich s nehybným obličejem a rybíma očima.

V tu chvíli skočí do jízdní dráhy Gabčík, odhodí plášť, v ruce automatickou pistoli, zamíří, přesně zamíří a dívá se na rybí oči a je klidný, jistý, snad je to pouhá vteřina, která trvá věčnost.

Atentát!

Auto už je dva tři kroky před Gabčíkem — šofér cítí na automat, jako by těžko chápal, co se v příštím okamžiku stane, svírá zoufale volant, neví kam utéci — a v tom momentě stiskne Gabčík spoušť.

Ticho.

Mercedes se šine dál. Heydrich sahá k pasu pro pistoli, bledý, oči upřené na toho člověka, který jako by ztuhl, udiveně stojí v jízdní dráze a v ruku drží automat, jenž selhal; Kubiš, teď je řada na něm.

Je to jako blesk: po paměti sahá do aktovky, v dlani cítí známý tvar, prstem odjistí, pustí tašku se zbývající bombou na zem — a hodí...

Malý, předmět prorazí vzduch jako pták, Gabčík se bude ze svého ustrnutí, odhazuje nepotřebnou zbraň a dává se na útěk.

Kubiš se dívá proti modré obloze, ano, bomba letí, je to jen okamžik a auto se šine stále dál, už je deset patnáct kroků vzdáleno a Heydrich vstává ze sedadla a něco křičí na Kleina a slunce svítí a lidé ještě nic nevědí.

Je deset třicet jedna. Předmět dopadl. Výbuch.

Právě byl spáchán atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha."

Takto dramaticky popsal situaci z 27. května 1942 v zatáčce Kirchmayerovy ulice (dnes třídy Rudé armády) a V Holešovičkách v Praze ve své knize Atentát na Reinharda Heydricha zasloužilý umělec Miroslav Ivanov.

TŘI ÚKOLY PRO HEYDRICHA

Zraněný Heydrich byl odvezen do nedaleké nemocnice na Bulovce. V archivu ÚV SPB je uložen záznam vzpomínky jednoho ze svědků. „Byla to pěkná podívaná, nákladní auto se sudy a bedničkami a mezi nimi sám říšský protektor, jindy všemocný, ale nyní zcela bezmocný. Nad ním jako anděl strážný se skláněl protektorátní policajt. Takhle přijeli na Bulovku..." Heydrich si původně chtěl sednout vedle šoféra, ale byl vysoký, kabina malá a jeho zranění bylo dost bolestivé, a tak nakonec dojel na korbě s nákladem.

Po atentátnících jako by se zem slehla. Desítky, ba možná stovky lidí, mnozí ani o tom nevěděli, pomáhali při jejich úkrytu. Za jedinou odměnu: smrt pro sebe a celou rodinu. Nesmiřitelná nenávist k německým okupantům překonala strach a obavy.

Heydrich se ujal své funkce v Praze 27. září 1941 a ihned vyhlásil pro některé oblasti tzv. protektorátu výjimečný stav, tedy stanné právo. Nacistická bezpečnostní policie zcela ovládla situaci a vymkla se jakékoliv kontrole i ze strany nacistických justičních orgánů, uvádí historik dr. Oldřich Sládek, CSc., pracovník archivní správy ministerstva vnitra. Proces likvidace nepohodlných protivníků z řad českého národa se zjednodušil.

Vycházel při svém počínání z Hitlerovy koncepce na likvidaci českého národa a začal ji drastickým způsobem uvádět v život.

„Ke konečnému řešení, které na rozdíl od ostatních východních šlo vanů, např. Poláků, Rusů, Ukrajinců, mělo u Čechů probíhat dlouhodobě a jinými formami," říká dr. Sládek. Část obyvatel navrhoval Heydrich poněmčit, a to rasově vhodné skupiny. Naproti tomu lidi „špatné rasy a špatně smýšlející" pak mínil vyhnat z prostoru českých zemí.

Heydrich přišel do Prahy s několika úkoly. Jednak rozbít ilegální hnutí proti nacistům, odboj; za druhé zlikvidovat český národ jako celek. Poněmčením, vysídlením, vyvražděním. Třetí úkol si stanovil on sám. Odhalit neznámého muže, „René" či „Frantu", který prozrazoval spojenecké zpravodajské službě nejtajnější záměry nacistů. Heydrich byl přesvědčen, že tento člověk žije v protektorátě. Nemýlil se. Byl jím známý agent, pracující jak pro české zpravodajce už od roku 1936 za značné peníze, tak i pro nacisty. Byl jím Paul Thümmel, proslulý A-54.

ÚSPĚCH ZVANÝ ZRADA

Lidé, desítky stovky, neváhali a poskytovali parašutistům, kteří spáchali atentát na Heydricha, pomoc. Někteří více, jiní méně, tak už to bývá. A přece se našel zrádce, který napomohl nacistům, kteří neměli tušení, kde atentátníky hledat, k úspěchu. Jaký paradox. Byl to právě jeden z nich, Karel Čurda, parašutista.

Heydrich na následky atentátu, přes veškerou péči z Berlína okamžitě přivolaných lékařských kapacit, zemřel. Bylo to 4. června 1942. Nacisté se rozhodli zdeptat český národ celkovým zničením jedné české obce, a to bez ohledu na to, která to bude. Výběr padl na Lidice. Obec byla srovnána se zemí, muži zastřeleni, ženy vyvezeny do koncentračních táborů, ze 104 dětí jich devět bylo uznáno za „schopné poněmčení" ostatní umístěny také v koncentračním táboře. Jen devět se jich vrátilo domů, ostatní zahynuly v plynových komorách v Chelmu. A podobný pak byl později i osud obce Ležáky u Chrudimi. Tam padlo pod střelami popravčích čet všechno obyvatelstvo.

Svět byl zděšen.

V polovině června se na gestapu v Praze přihlásil Karel Čurda. Vypověděl vše, co věděl, a to nakonec vedlo nacisty nejen k tomu, že v jejich síti uvízli takřka všichni, kteří parašutistům pomáhali, ale objevili i jejich skrýš v kryptě pravoslavného chrámu Karla Boromejského v dnešní Resslově ulici; dnes je to katedrální chrám sv. Cyrila a Metoděje. Tam v podzemí chrámu byli parašutisté ukrytí, odtamtud měli být za čas v rakvích převezeni na dohodnuté místo, kam by pro ně přiletělo letadlo z Londýna. Nestalo se.

Karel Čurda zradil.

Když začali nacisté obléhat kostel, rozpoutal se tvrdý boj sedmi českých parašutistů proti obrovské přesile nacistů vybavených i těžkými zbraněmi. Hrdinové v kryptě nakonec podlehli. Ale čestně. Dr. Geschké, šéf pražského gestapa, nakonec ve své zprávě — aby vyvrátil tvrzení velitele SS, který si dělal velké zásluhy — uvedl: „Ohledáním mrtvol bylo zjištěno, že žádný z těch mužů nebyl zraněn palbou zbraní SS, nýbrž že se všichni zabili tím, že si sami vpálili střelu do hlavy."

Souhrnně se dá říci, že všechna opatření nacistů vůči českému národu, a to jak za tzv. prvního stanného práva, které vyhlásil Heydrich krátce po svém nástupu do Prahy, i tvrdý teror v době heydrichiády — i když jej prováděli pohrobci Heydricha — byla součástí plánů německých nacistů: zcela vyhladit český lid. Plně v intencích Heydrichova programu, který vyložil na tajném shromáždění představitelů nacistických úřadů v Praze 2. října 1941. Tehdy mj. řekl, že Čechy a Moravu jsou říšskoněmeckými zeměmi a Češi už nikdy nesmějí tvrdit, že jsou jejich územím. „Tento prostor musí být jednou definitivně ostatním východním národům, a to jak za tzv. prvního stanného práva, které vyhlásil Heydrich krátce po svém nástupu do Prahy, i tvrdý teror v době heydrichiády — i když jej prováděli pohrobci Heydricha — byla součástí plánů německých nacistů: zcela vyhladit český lid. Plně v intencích Heydrichova programu, který vyložil na tajném shromáždění představitelů nacistických úřadů v Praze 2. října 1941. Tehdy mj. řekl, že Čechy a Morava jsou říšskoněmeckými zeměmi a Češi už nikdy nesmějí tvrdit, že jsou jejich územím. „Tento prostor musí být jednou definitivně

VELKÝ DOJEM ATENTÁTU

V souvislosti s významem a hodnocením hrdinského činu parašutistů, kteří připravili a uskutečnili atentát na Heydricha, histo-ik dr. Sládek říká: „Když se v roce 1941 začali do Anglie vracet zrnění vojáci, kteří byli zajati ve Francii, jednoznačně hovořili o tom, že Češi nasazení z protektorátu na práci do říše se iniciativně zapojili do válečného procesu, že vlastně s Němci kolaborují. Vznikla dost nepříznivá protičeská atmosféra. Odboj doma sice byl, ale nevenek to nebylo znát. Šlo většinou o činy lokálního charakteru. Proto byly v Londýně porady, z nichž vyplynulo, že by mělo dojít k nějakému většímu a závažnějšímu činu, ale nic nebylo konkretizováno. K rozhodnutí o atentátu na Heydricha došlo až později."

Faktem je, že pokud lze o domácí odboji, měla heydrichiáda dost katastrofální důsledky. Nacistům se podařilo rozbít II. ilegální ústřední výbor KSČ, popravit čelné funkcionáře,

ale vzhledem k celkové organizaci komunistického hnutí se zdařilo zakrátko vytvořit III. ilegální ústřední výbor a dál vést odboj. Horší to bylo s tzv. nekomunistickým odbojem. Ten heydrichiáda totálně zničila, neměl zázemí v mládeži a období let 1943—1944 pro něj bylo obdobím tragickým. Začal se vlastně vzpamatovávat až na sklonku války, ale už nikdy nedosáhl takového rozmachu jako na počátku. Na druhou stranu je však třeba zdůraznit, že prolitá krev popravených, samotný čin atentátu, otřes z vyvraždění Lidic a Ležáků, to vše mělo svým způsobem pozitivní vliv na morální uvědomění lidí, k pochopení konečných plánů nacistů.

Pokud jde o mezinárodní ohlas, ten byl velký. Po celém světě. Některé americké listy o něm psaly jako o „největší současné události". Ústřední deníky v Sovětském svazu denně otiskovaly podrobné zprávy. V jednom z listů, který vycházel u sovětské divize bojující s Němci na Volze, bylo mj. uvedeno: „Sláva českým hrdinům, našim pokrevným bratřím, s nimiž společně bojujeme a společně porážíme fašistickou bestii! Výstřely, které skolily gestapáka Heydricha, jsou toho nevyvratitelným důkazem. Sláva českým hrdinům!"

Právem je atentát na Heydricha pokládán za jeden z největších činů evropského protifašistického odboje. Faktem také je, že za něj český národ draze zaplatil.

Atentát, jeho ohlas ve světě a pak tragédie Lidic a Ležáků, obcí, jejichž jméno doslova obletělo celý svět, se staly také důležitým momentem vzrůstu sympatií k okupovanému a trpícímu Československu. To nakonec donutilo i britskou vládu přehodnotit její dosavadní stanovisko a 5. srpna 1942 uznala mnichovskou dohodu za neplatnou, ovšem s určitými výhradami. Měsíc na to uznala za zcela neplatnou mnichovskou dohodu také francouzská vláda. To bylo velice závažné. Až do té doby totiž jedině Sovětský svaz garantoval obnovu Československa v jeho původních hranicích. Tedy jen jedna mocnost, což bylo v rámci mezinárodních jednání málo. Dalo by se tedy říci, že prolitá krev a utrpení zajistily Československu garanci tří mocností na znovuvzrození. V tom lze spatřovat velký mezinárodní význam činu parašutistů, v tom nejvlastnějším smyslu slova národních hrdinů.

K událostem, o nichž jsme se zmínili, došlo před pětačtyřiceti lety. Doba z určitého pohledu dost dlouhá, z jiného takřka zanedbatelná. V každém případě je si však třeba — tak jako vždy a ze všech dějinných událostí — brát poučení pro dnešek i zítřek. Jedním z nich je výstraha a varování před všemi soudobými formami neonacismu a neofašismu.

NEJDŘÍVE JE VRTÁMI KABELU PO DÉLCE...

Egyptská mumie pod skalpelem

V OPERAČNÍM SÁLE lyonské kliniky Edouarda Herriota se uskutečnila neobvyklá operace. Skupina lékařů a archeologů pod vedením profesora Jean-Claude Goyona, měla před sebou na operačním stole egyptskou mumii, jejíž stáří je odhadováno na 2500 let. Byly uskutečněny podrobné výzkumy za použití nejnovějších poznatků lékařské vědy. Celá pitva byla snímána na videokazetu jako dokumentární materiál pro badatele zabývající se studiem starověku, především egyptology, aby bylo možno podrobně sledovat starověkou egyptskou technologii balzamování.

Po opatrném odstranění zábalu z plátna nasyceného rostlinnou pryskyřicí zůstalo před vědci na stole dvacetikilogramová kostra potažená pokožkou. Byl to skelet muže, jehož věk odhadli badatelé na 36 až 40 let. Příčinou smrti byla buď nákaza nebo otrava. Byla rovněž otevřena lebka a tým badatelů mohl konstatovat, že podobně jako u jiných mumií i v tomto případě před nabalsamováním tělesných ostatků člověka před 2500 lety byl mozek vyjmut sondou zavedenou nosem, takže kosti nebyly poškozeny. Celé tělo bylo velice pečlivě ovinuto plátěnými bandážemi, tak důkladně, že byl ovinut každý prst na rukou i nohou zvlášť. Obličej byl povrchově ošetřen rostlinnou pryskyřicí, svým leskem se podobal masce.

Mumie, které nyní byla v Lyonu podrobena velice podrobnému lékařsko-archeologickému výzkumu, byla objevena v minulém století u Nilu skupinou francouzských archeologů. Od té doby prakticky ležela v depozitáři lyonského muzea než se stala důležitým vědeckým výzkumným materiálem. Šlo nejen o podrobný průzkum techniky balzamování, ale o pokus, zda se podaří po tolika staletích stanovit příčinu smrti. Stejně, jako tomu bylo při podobných výzkumech v Kanadě, Velké Británii a Spojených státech, bylo za přispění nejnovějších lékařských metod potvrzeno, že nejčastější příčinou smrti starověkých Egyptanů byli cizopasníci, tedy vlastně stejné příčiny jako je tomu dnes u obyvatel nilských břehů.

V mnoha dosud zkoumaných mumiích byly nalezeny stopy cizopasníků způsobujících těžká onemocnění plic anebo ochrnutí. Jiným nebezpečným zdravotním problémem tehdejší doby v Egyptě bylo zaprášení plic způsobované písečnými bouřemi přinášejícími jemný písek ze saharské pouště. „Naproti tomu třeba nádorová onemocnění byla velice řídkým jevem.

Většinu, až dosud moderními vědeckými metodami prozkoumaných staroegyptských mumií pochází z období 1000 let před naším letopočtem. Právě tehdy dovedli Egypťané umění balzamování na nejvyšší úroveň tak, že mumie mohly vydržet v poměrně dokonalém stavu až do naší doby.

Hohle Glasfasern mit großer Zukunft

Die flexible Glasfaser zur störungsfreien Übermittlung von digitalisierten Nachrichtensignalen könnte sich ein noch erheblich größeres Anwendungsfeld erschließen, wenn sie auch große Energiemengen bewältigte. Das ist derzeit nicht möglich, weil nur bestimmte Wellenlängen „durchgelassen" werden und hochenergetisches Licht oder gar Plasmastrahlen das Fasermaterial — Quarz oder glasklare Polymere — aufschmelzen. Um trotzdem die hohe Flexibilität von Faserkabeln nutzen zu können, ohne aufwendige Spiegelungsverfahren mit geraden Rohren benutzen zu müssen, suchen zahlreiche Wissenschaftler in den USA und Japan mit der Hohlfaser-Technik weiterzukommen.

Hierzu werden derzeit zwei Forschungswege verfolgt. Im einen Fall füllt man die hohle Glasfaser mit einer speziellen Gasmischung, die das Licht des Laser- oder Energiestrahls nicht absorbiert. Andere Systeme suchen die Hohlfaser-Innenseiten so zu verspiegeln, daß beispielsweise Infrarotlicht von Kohlendioxyd-Lasern, den stärksten Laserlicht-Quellen heutzutage, über große Entfernungen nahezu verlustlos übertragen werden kann. Hier zeigen sich jetzt erste Fortschritte durch den Einsatz spezieller Silikatglasmischungen, die CO_2-Laserlicht eines 100-Kilowatt-Lasers über fast 50 Meter Faserlänge mit geringen Verlusten leiten konnten. Allerdings sind die Fertigungskosten für solche Hohlfasern noch zu hoch und damit unwirtschaftlich.

Überflieger

Matthias Rust, der junge Überflieger (streng bewachter sowjetischer Grenzen), hat mit seinem Kunststückchen einer Landung auf dem Roten Platz in Moskau die Welt ganz schön durcheinandergebracht. Überall rätselt man, was den Zwanzigjährigen auf die Idee gebracht hat, ausgerechnet im Herzen der sowjetischen Hauptstadt vom Himmel herabzuschweben. Zwei Sowjetmarschälle hat es schon den Job gekostet, und seine eigene fliegerische Zukunft gehört inzwischen wohl auch der Vergangenheit an.

Die Erinnerung an einen anderen Überflieger hat auch die FR-Redaktion in Verwirrung gestürzt. Gary Powers, vor mehr als einem Vierteljahrhundert über der Sowjetunion mit seinem Spionageflugzeug abgeschossen, war zwar „offiziell" ein Zivilist, aber sein Spezialflugzeug gehörte ganz und gar der amerikanischen Regierung, in deren Auftrag Powers „Luftüberwachung" betrieb. Er war also alles andere als ein „sportlicher Einzelkämpfer", wie in unserer Montagausgabe zu lesen war. Und weil der Teufel schon drin war in dieser Überfliegergeschichte, stand gleich auch noch fälschlich bei uns zu lesen, Powers habe einen Chruschtschow-Kennedy-Gipfel ruiniert. In Wirklichkeit wollte sich Chruschtschow aber mit Präsident Eisenhower treffen. Kennedy war noch nicht einmal gewählt.

Mangofett

Die Steine der Mangofrüchte, die sonst weggeworfen werden, sind jetzt für Indien zu einer Deviseneinnahmequelle geworden. Man gewinnt aus ihnen einen Ersatz für Kakaobutter sowie hochwertige Stärke und Proteine. Öltechnologen in Maharaschtra und Wissenschaftler am Staatlichen Institut für Ernährung in Haiderabad, die auf diesem Gebiet Bahnbrechendes leisteten, haben errechnet, daß das richtig durchgeführte Sammeln und Verwerten sämtlicher Steine aus Indiens jährlicher Mangoernte von zehn Millionen Tonnen eine Extraktmenge von etwa 30000 Tonnen Mangokernfett bringen könnte, Großbritannien hat schon mit dem Import begonnen. Getrocknete Mangokerne, die reich an Kohlenhydraten, Eiweiß und Mineralstoffen sind, ergeben entölt auch ein ideales Rinder- und Geflügelfutter.

Gericht ordnet Bankraub an

HOUSTON, 1. Juni (AP). Der US-Amerikaner Travis Loofbourrow, der zugegeben hat, aus zwölf Bankautomaten rund 340 000 Dollar geraubt zu haben, muß auf Anordnung eines Gerichts in Houston noch ein weiteres Mal tätig werden — allerdings unter den Augen der Polizei. Die Banken seien noch nicht dahintergekommen, wie Loofbourrow die Sicherheitseinrichtungen der Geldautomaten überlisten konnte, meinte der Richter.

Deshalb sollen die Banken nun von dem Mann Nachhilfeunterricht erhalten. Auf Anordnung des Gerichts muß er innerhalb der nächsten 30 Tage aus dem Gefängnis zu einem Geldautomaten gebracht werden, um ihn unter Aufsicht auszurauben. Auch Videokameras sollen Loofbourrows Tätigkeit aufzeichnen. Die Bänder sollen später Banken als Anschauungsmaterial zur Verfügung gestellt werden. Dem Gericht erklärte der graduierte Ingenieur, drei bis acht Stunden brauche er, um die elektronischen Sicherheitseinrichtungen der Bankautomaten zu manipulieren. In 30 Minuten könne er aber auch ein Loch in die Maschinen bohren.

Alle Wetter!

Zwischen Hoch und Tief tut sich mancherlei Kurioses auf unserer Erde. Hier ist ein heiter-bis-wolkiger Überblick über klimatische Kapriolen:

Der meiste Regen

Wenn Sie in Cilaos picknicken wollen, sollten Sie einen Schnorchel mitnehmen. Die Siedlung auf der Insel Réunion im Indischen Ozean hält den Weltrekord für die höchste Niederschlagsmenge in 24 Stunden: 188 Zentimeter.

Die Vereinigten Staaten erheben Anspruch auf den dauerhaft nassesten Fleck: den Berg Waialeale auf Kauai, einer der Hawaii-Inseln, wo es praktisch jeden Tag regnet – 1234 Zentimeter im Jahr. Aber das vom Monsun durchgeweichte Tscherrapundschi in Indien erhält den Preis für die Sintflut des Jahres: 2647 Zentimeter waren es einmal, fast 27 Meter, genug, um einen Flugzeugträger flottzumachen.

„Haben Sie noch etwas von dem Wein, Herr Ober, den Sie mir vorige Woche empfohlen haben?"
„Selbstverständlich, mein Herr."
„Dann bringen Sie mir ein Bier vom Faß."

Die größte Trockenheit

Lassen Sie den Regenschirm ruhig zu Hause, wenn Sie in der fast 1000 Kilometer langen Atacamawüste in Chile Urlaub machen wollen. An manchen Stellen ist dort seit der Ankunft der Europäer im 16. Jahrhundert kein Regen mehr gefallen.

Der meiste Schatten

Falls Sie zufällig ein dunkles Kellergeschoß dem hellen Tageslicht vorziehen, sind die Ratteninseln der westlichen Aleuten vor Alaska Ihr Paradies. Dort scheint die Sonne im Jahr knappe 600 Stunden. Verglichen damit ist der Bundesstaat New York mit 2400 Stunden geradezu ein Strahlestaat.

Wer es noch schattiger möchte, muß das Land der Mittagsnacht, den Nordpol, besuchen, wo die Sonne ein halbes Jahr nicht zu sehen ist.

Die meiste Sonne

Sonnenanbeter sollten ihren Liegestuhl in der Ostsahara aufstellen, wo es während 97 Prozent der Tageszeit Sonnenschein gibt. Vielleicht käme auch St. Petersburg in Florida in Betracht; dort schien von Februar 1967 bis März 1969 jeden Tag die Sonne.

Die größte Hitze

Wer Wärme liebt, kann nach El Azizia gehen, wo das Quecksilber einmal bei 58 Grad stehenblieb. Leider liegt die Stadt in Libyen. Man könnte es auch mit dem kalifornischen Todestal versuchen, das die heißesten Sommer der westlichen Hemisphäre verzeichnet. Während einer sechswöchigen Hitzewelle stiegen die Temperaturen täglich auf fast 50 Grad.

Die härteste Kälte

Stellen Sie sich die kälteste Temperatur vor, die Sie jemals erlebt haben – es zwickt in der Nase, die Tränen gefrieren, Zehen und Finger werden gefühllos. Nun vermindern Sie diese Temperatur um etwa 60 Grad, dann haben Sie die Kältegrade der sowjetischen Station Wostok in der Antarktis, die den Weltrekord hält: minus 89,23 Grad.

Sibiriens kälteste Stelle ist der „Kältepol" im Nordosten, wo die Temperatur im Januar einen *Durchschnitt* von minus 50,6 Grad erreicht. Das ist der Ort, wo „der Atem gefriert und als weißer Staub zu Boden fällt".

Die gleichmäßigste Temperatur

Was angenehm langweilige Temperaturen betrifft, ist Fernando de Noronha unschlagbar, eine Insel vor der brasilianischen Küste, die in früheren Zeiten Strafkolonie war. In 55 Jahren trieb die schlimmste Hitzewelle die Temperaturen bis auf 32 Grad, während eine Kälteperiode sie einmal auf grimmige 18,6 Grad sinken ließ.

Das unberechenbarste Wetter

Schwer zu sagen, was man für einen Ferienaufenthalt in Browning im amerikanischen Bundesstaat Montana einpacken soll. Dort fiel das Thermometer im Jahr 1916 in 24 Stunden um 55,6 Grad von 6,7 auf minus 48,9 Grad. In Spearfish in Süddakota sprang die Temperatur dafür einmal in zwei Minuten von minus 20 Grad auf 7,2 Grad. Auf diese Weise kann man zwischen dem Auspacken und dem Abendessen mehrere Jahreszeiten erleben.

Der meiste Schnee

Amerikanische Skiläufer haben den tiefsten Schnee der Welt – eine Folge feuchter Luftmassen, die über das Gebirge im Westen strömen. Das Skigebiet am Berg Shasta in Kalifornien hält den Rekord für den ergiebigsten einzelnen Schneefall – fast fünf Meter. Silver Lake im Bundesstaat Colorado rühmt sich des mächtigsten Schneefalls innerhalb 24 Stunden – 193 Zentimeter.

Auch Paradise am Mount Rainier im Staat Washington braucht selten künstlichen Schnee. Es ist stolz auf den einträglichsten Schneefall. Von 1971 auf 1972 waren es 31 Meter.

Alte Melodien

Seine Gesangskünste haben den kleinen Reisfinken zum beliebtesten und bekanntesten brasilianischen Singvogel gemacht. Doch der Gesang des Finken ist gefährdet. Der französische Ökologe Jacques Vielliard, Professor für Bioakustik an der Zoologischen Fakultät der Universität Campinas, sagt: „Die übliche Praxis, Finken für Wettbewerbe zu trainieren, indem man ihnen Tonaufzeichnungen einiger berühmter Vögel vorspielt, zerstört die Dialekte der Arten."

Die Dialekte sind Tonfolgen, die in Freiheit lebende Finken unter dem Eindruck von Lauten ihrer natürlichen Umgebung in ihren Gesang aufnehmen. „In der Gefangenschaft sind die Vögel dieser Quelle der Inspiration beraubt", klagt Plínio Alves de Moraes, früher Leiter der Universität und Finkenzüchter in Piracicaba. Vielliard will die schwierige Aufgabe übernehmen, Moraes' 23 Finken wieder an kreatives Singen zu gewöhnen. Mit Hilfe eines Synthesizers für die Dialekte, die nach Angaben früherer Züchter rekonstruiert worden sind, hat er Kompositionen zusammengestellt, die er Moraes' Finken vorspielen will. So werden die Vögel Melodien lernen, wie sie einst ihre Großeltern in freier Natur gezwitschert haben.

Man braucht immer rund zehn Jahre, um sich an sein Alter zu gewöhnen.

Gut konserviert

Im Jahr 1985 wurde aus einem vor 70 Jahren gesunkenen Schiffswrack vor der Insel Wight Bier geborgen, das sich als noch gut trinkbar erwies. Das ging durchaus mit rechten Dingen zu. Solange die Flaschen dicht bleiben, ist der Meeresboden ein idealer Lagerplatz für Bier – dunkel, kühl, mit konstanter Temperatur.

Auch Wein hält sich dort. Unlängst holten Taucher vor Anglesey in Wales mehrere Flaschen Rotwein und Cognac aus einem Wrack. Kenner kosteten einige der – von 1875 datierenden – Weine und schwärmten: „Ziemlich süß, keine Spur zu üppig, aber noch wunderbar lebendig."

Ebenso sind bei kalt gelagerten festen Nahrungsmitteln etliche Unverwüstlichkeitsrekorde zu verzeichnen. 1957 aß Sir Peter Scott Heringe, Zunge und Stachelbeeren aus Dosen, die sein Vater, der Polarforscher, 46 Jahre früher auf seiner Südpolexpedition hinterlassen hatte. Doch den Weltrekord hält sicherlich, was Goldschürfer in Nordrußland ausgruben, nämlich mindestens 40 000 Jahre altes Mammutfleisch. Obwohl zum Teil zersetzt, wurde es von den Hunden mit Wonne verschlungen.

Daily Mail, London

Jihočeská losí rodinka

[čtk]: Již více než deset let se v ČSSR vyskytuje populace asi 15 až 20 losů. Přesněji žijí v oblasti mezi Novou Bystřicí a Chlumem u Třeboně. Tato „rodina" vznikla v roce 1976 z pěti migrujících zvířat, která se na naše území dostala zřejmě z Polska. Mimořádnost tohoto faktu spočívá především v tom, že je to poprvé po 400 letech, co se u nás los pravidelně rozmnožuje. Důvod proč toto krásné zvíře zmizelo ze střední Evropy je prozatímní: byl vyhuben nenasytnými lovci v 16. století. Do začátku našeho století žil pouze na severovýchodě Polska a v severní Evropě. Příčinou toho že losi u nás zůstali, spatřují odborníci ve velice příhodné jihočeské krajině kolem Třeboně, která se podobá jejich původnímu domovu. Rozsáhlé horovicové lesy, bohatý porost kolem rybníků, velké plochy rašelinišť - to je ideální prostředí pro život losa. Tamní přírodní rezervace patří k nejcennějším v Evropě. Dosud však není vytvořena žádná pracovní skupina odborníků, která by život těchto zvířat sledovala, popřípadě zkoumala.

Die Schimpansen-Königin

LONDON, 31. Mai (Reuter). Großbritanniens konservative Regierungschefin Margaret Thatcher wirkt auf den Oxforder Verhaltensforscher Peter Collett wie eine Schimpansen-Königin, die ihre Minister in der Kabinettsrunde wie scheue subalterne Männchen um sich versammelt. Diese schauten mit einer Mischung aus Furcht und Ergebenheit zu ihrer Vorgesetzten auf. Collett, Experte für Soziound Körpersprache an der Universid, sagte in einem Gespräch mit richtenagentur Reuter: „Maggie e mich stark an eine Schimpansen Herrscherin in der Runde ihrer Minister, als sie das Wahlprogramm der Partei verkündete. Die Minister, die sich in festgelegter Rangordnung um sie scharten, sahen wie eine Schimpansengruppe unter ihrer Herrschaft aus."

Labour-Oppositionsführer Neil Kinnock sei ebenfalls einem Schimpansen ähnlich. „Er läuft umher, jeden umarmend, viele küssend, Babys in die Höhe hebend." Politiker nähmen Kleinkinder gern aus zwei Gründen auf den Arm: Weil sie eine Beschützerrolle mimen möchten, und weil sie sich instinktiv wie Menschenaffen verhielten, die einen Angriff abwehren wollten.

„Wenn ein Schimpanse einen andern jagt, beeilt sich der auf dem Rückzug befindliche Affe, ein Junges aufzuheben", sagte Collett. „Auf diese Weise dämpft er die Angriffslust des Verfolgers."

Nancys Bett ist schon da

VENEDIG, 31. Mai (dpa). Nancy Reagan will auch bei der Gipfelkonferenz der sieben wichtigsten westlichen Industriestaaten vom 8. bis zum 10. Juni in Venedig im eigenen Bett schlafen. Die Ehefrau von Präsident Ronald Reagan hat bereits eine komfortable Liegestätte in die zwischen Venedig und Treviso gelegene Villa Condulmer schaffen lassen, wo sie die Nächte zwischen den Konferenztagen verbringen möchte. Dabei ist noch nicht einmal klar, ob die Reagans an den Gipfeltagen wirklich dort untergebracht werden oder im Hotel Cipriani auf der Insel Giudecca.

SKLÁDACÍ NOČNÍK MÁ V KABELCE...

Olympiáda v pravopise

Velkému zájmu v celé Francii se těší celostátní soutěž v pravopise. Do semifinále se nyní kvalifikovalo na 7300 kandidátů na medaile. Pravidla pravopisné olympiády předepisují bezchybně napsání diktovaného textu, který se jen hemží různými „chytáky", jimiž francouzština neskrbí. První vyřazovací soutěže se konaly po celé Francii ve dvaceti městech. Nejmladšímu účastníku, který se přihlásil, je dvanáct let, nejstaršímu čtyřiosmdesát. Avšak z prozatímních výsledků je zřejmé, že věk nehraje ve znalosti pravopisu prvořadou úlohu. Základem je prostě um ět. (b)

„MĚL BY SE ZŘÍCHTUIT I LECKTERÝ EXILOVÝ TISK!!

Bezkonkurenčně: DOMINIK HAŠEK!

Celková délka silnic v Číně dosahuje 960 000 km. Do r. 1990 má být dokončeno 2000 km kvalitních dálnic.

PRANKÝŘ ČSSR A TESLY PARDUBICE DOMINIK HAŠEK (na obrázku) zvítězil v 19. ročníku ankety Zlatá hokejka, kterou pořádá redakce týdeníku Gól ve spolupráci se Svazem ledního hokeje ČSTV.

V poslední páté části, v níž odborní hodnotili kráčo na MS a ME a nositelé hlasů, předlužovali body za výkony v celé sezóně, dostal Hašek nejvyšší možný počet bodů a na všech obsadil první místo v deseti ankety byl od začátku ko sezóny a vyhrál s náskokem 206 bodů, který ho čtvrtý nejvyšší v historii soutěže. Druhé místo obsadil střední útočník Jiří Hrdina ze Sparty před rokem 3.) a třetí skončil bratislavský útočník Dušan Pašek (loni 11.) Obdržel trofeje VI. Růžičky (Lit.) obsadil až 5. místo. Po cholinového sporu Svaz ledního hokeje ČV ČSTV K. Gut v. části předsedkyní Jiří Dolejší se Sparty o jediný bod pe- v Domě kultury ROH v Pardubicích. Soutěsně byli oceněni dubického Otakara janeckého a vstoupit do elitní desítky nejslušnější hráč ligy Martin Hosták (Sparta), který se celá sezóna strávil jen 2 minuty na trestné lavici, a vítěz soutěže mladých hráčů Petr Hrbek (Litvínov).

KONEČNÉ POŘADÍ: 1. Hašek (Tesla) 970, 2. Hrdina (Sparta) 764, 3. Dušan Pašek (Slovan) 658, 4. Šejba (Pardubice) 782, 5. Šindel 325, 6. Volek (oba Sparta) 387, 7. Slavíček (Litvínov) 284, 8. Benák (Jihlava) 266, 9. Růžička (Litvínov) 188, 10. Doležal (Sparta) 154, 11. Janecký (Pardubice) 152, 12. Bohanis 145, 13. Vik 135, 14. Ščerban (všichni Jihlava) 110, 15. Fr. Černý (Plzeň) 99, 16. Vlach (Kosice) 96, 17. Jiří Kučera (Jihlava) 93, 18. Líska (Košice) 79, 19. Jasko (Brat.) 54, 20. Hořava (Zlaté Hokejky: 1. Martinec 5690.5 b, 2. Nový 4932, 3. Holeček 4509, 4. Hlinka 4306, 5. Pospíšil 4005. Ze současných reprezentantů je Lála 8. s 3004 body, Hašek 16. s 2070 b.

Celá 14. s 2146, Hašek 16. s 1598 b.

Celý vítězí a dalším nejlepším hokejistům předávali historická pořadí Zlaté hokejky: 1. Martinec 5690.5 b, 2. Nový 4932, 3. Holeček 4509, 4. Hlinka 4306, 5. Pospíšil 4005. Ze současných reprezentantů je Lála 8. s 3004 body, Hašek 16. s 2070 b.

Odešel Ruda Sieger

Ruda Sieger, bývalý cyklista Sparty, populární konferenciér a zasloužilý pracovník v kultuře, zemřel náhle v pátek ráno v Praze ve věku necelých 82 let. Poslední rozloučení bude 28. května v 17 hod. ve strašnickém krematoriu. Čest jeho památce! (s)

Mužstvo ČSSR v první skupině

Hokejové Calgary

PRAHA (s): Na třech ledových plochách se v Calgary bude bojovat o hokejové olympijské medaile. 12 účastníků se střetne ve 2 skupinách každý s každým, první 3 z každé postoupí do finále 1. skupina: SSSR, ČSSR, NSR, USA, Norsko, Rakousko, 2.: Švédsko, Kanada, Finsko, Švýcarsko, Polsko, Francie. Program zápasů čs. mužstva 13. 2. 1988 proti NSR, 15. 2. USA, 17. 2. Norsko, 19. 2. Rakousko a 21. 2. SSSR. Rozpis finálové části bude vytvořen až po odehrání skupin.

Davis cup žebříčkově

PRAHA (s): K 16. květnu vydala ATP nejnovější tenisový žebříček, podle něj si můžeme udělat určitou představu o silách čs. a argentinského tenisu, který se střetne 24. až 26. června ve čtvrtfinále v Praze o účast ve světové skupině Davisova poháru. Argentina — 15 hráčů: 45. Vilas, 47. dels Peña, 51. Bengoechea, 54. Perez — Roldan a 94. Yunis. ČSSR: 5. Mečíř, 46. Srejber, 50. Nováček, 55. Šmíd, 70. Vajda a 95. Pimek.

Na počest 200. výročí USA v roce 1976 věnovalo Norsko americkému národu sportovní a rekreační komplex. Byl postaven v Minneapolisu za jeden milión norských korun. Zanedlouho bude toto středisko prodáno v dražbě. Reaganova administrativa odmítá další finanční částky na údržbu střediska a ani přední místa státu Minnesota nemají kde vzít finanční prostředky na jeho další provoz.

Nemoc archeologů objasněna

Nedávno se na polském knižním trhu objevila kniha Kletba, mikrobi a vědci, která odhaluje tajemství starých egyptských i polských hrobek. Jejím autorem je známý publicista Zbigniew Swiech, který prostudoval ohromné množství archeologického materiálu v Egyptě, USA, Francii a v Polsku. Před více než 60 lety vyrazilo svět nadosmrti. Krátce po objevu hrobky egyptského faraóna Tutanchámona se ve světovém tisku objevily zprávy, že řada vědců prosluly Carnarvonovy expedice zemřela na neznámou chorobu. Začalo se mluvit o pomstě faraónů.

„Smrt se dotkne každého, kdo vstoupí," jasně hlásá nápis na Tutanchámonově hrobě v Egyptě. Pomsta faraónů nepostihla pouze lorda Carnarvona, který tuto slavnou hrobku objevil v roce 1922. Dobré dva tucty archeologů zaplatily životem za to, že porušily tajemství posvátných hrobů, jejich smrt zůstala záhadou. Po otevření jagellonské hrobky v Krakově podobná zemřelo 18 archeologů. A opět se mluvilo o „pomstě" — jagellonské.

Vědci nedávno odhalili obě záhady. V polském případě byla objevena plíseň Aspergillus Flavus, která u člověka vyvolává těžké plicní onemocnění, neboť uzlíky aspergillomy prostoupí celé plíce a bez léčby vedou k nezadržitelné smrti. Ještě zajímavějším byl objev Darlingovy choroby u těch, kdož byli postiženi kletbou egyptských faraónů. Jde o infekční onemocnění, jehož původcem je prvok histoplasma capsulatum, jejž objevil v r. 1906 Samuel Taylor Darling. Název tohoto mikroba je založen na omylu. Darling věřil, že v histiocytech objevil parasity, kteří připomínali plasmodia. Proto svůj objev nazval histo-plasma. Tento mikrob je rozšířen zejména ve Střední a Jižní Americe, v Africe, na Jávě a v Norsku. Díky moderní léčbě, kdy je lékem volby antibiotikum Amfotericin B, se už dnes archeologové nemusí obávat pomsty faraónů.

V novém jízdním řádu najdeme jen drobné zrychlení, nikdy i zpomalení jízdních dob vlaků. Po létě se nedaří zlepšit propustnost našich tratí a proto jak jsme se dozvěděli od zástupců Federálního ministerstva dopravy, nelze realizovat požadované vylepšení spojů. Zásadnější zrychlení desítek až dvanácti minut doznají cyklíky jen v úseku Praha—Plzeň—Cheb, kde bude od 5. června kompletně elektrifikován. Přímé odpadne přepřahování lokomotiv v Beroun a v Plzni.

KOLÁBY SE TOHO DOŽILI FOTKAMI

Vnuci penzionovaného policisty Williama Spelacyho zprvu dědečkovu pozvání nedůvěřovali. Pozval je totiž na společný výlet do Ženevy, Říma, Lisabonu, Paříže, Londýna, Dublinu, Amsterodamu, Atén, Berlína a Varšavy, který — jak je ujistil — nebude trvat déle než čtyři dny. Cesta se neuskutečnila po evropském kontinentě, ale po místních silnicích ve státě Ohio v USA. Všechna města mající jména evropských měst totiž leží na území tohoto amerického státu.

Do proslulé Knihy rekordů se zapsala Američanka Luise McFarlandová, dvaadvacetiletá Chicagoanka. Hrála slavný valčík Johanna Strausse Na krásném modrém Dunaji bez přestávky plných 27 hodin, 34 minuty a 40 sekund. NAČEŽ Z BLBLA!

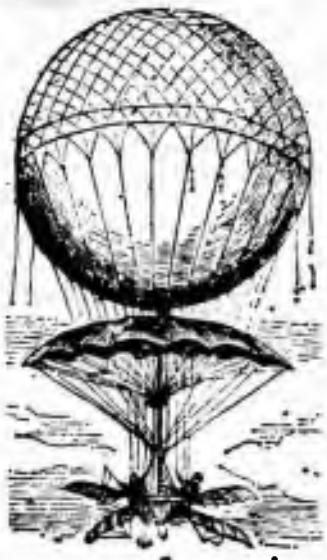

Blanchardův balón s deštníkovým padákem pro doručování DRBNY.

vé. Za vzácného rudého papouška makao, jenž žije v jihoamerické džungli, či za papouška hyacintového, jsou sběratelé exotického ptactva ochotni zaplatit několiktisíc dolarů, stejně jako třeba za vzácné exemplář překrásných exotických motýlů žijících v Papue-Nové Guineji.

Vyhubení hrozí i neexotickým živočichům, například žábám, jejichž stehýnka jsou oblíbenou lahůdkou především francouzských, amerických a západoněmeckých labužníků. Toto zboží dodává především Indie, Bangladéš a Indonésie. Odhaduje se, že v Indii ročně zabijejí až 60 milionů žab. Přitom tato zvířata tím, že ničí obtížný hmyz, jsou významnou součástí ekosystému. Nekontrolovatelné vybíjení žab málo za následek vážné poškození úrody hmyzem na západě indického státu Mahárášta, zvýšil se i počet onemocnění malárií v Západním Bengálsku, atd. Proto indická vláda podniká opatření proti nekontrolovanému zabíjení žab.

Vraťme se však do Afriky. Mnohé africké státy se všemožně snaží zamezit nebezpečnému pytláctví, kdo je dopaden, musí počítat s velice tvrdým trestem. Avšak, jak jsme již uvedli, jde o velké zisky. Navíc pytláci, „pracující" většinou ve skupinách o několika mužích, neváhají střílet i po strážcích zákona. Koncem ro-

a pokusných laboratoří a pouštějí na svobodu drůbež a pokusná zvířata. Jak napsal list The Sunday Times, mezi požadavky, které musejí plnit členové této fronty, je povinnost uvolnit svůj dům „osvobozeným zvířatům" ...

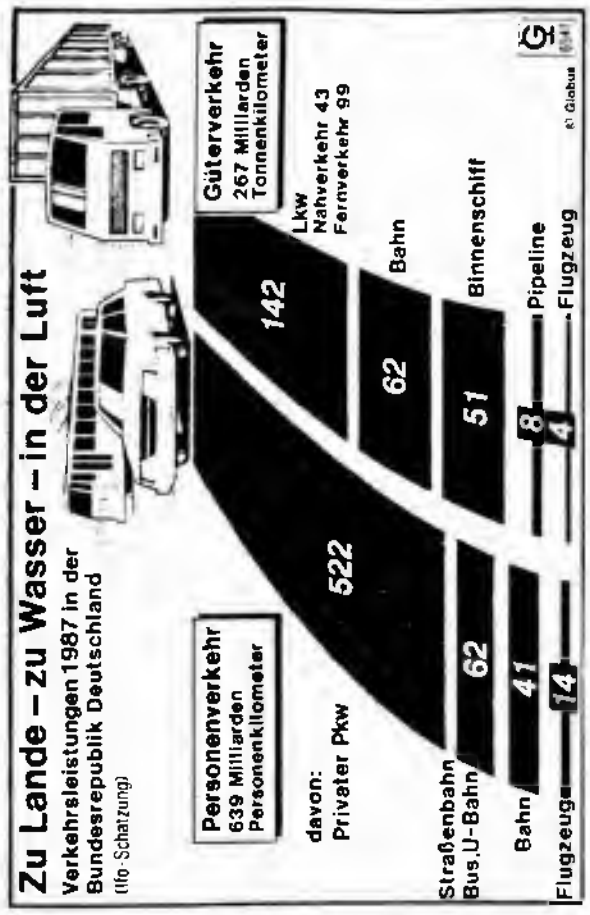

Ohrožená fauna

Mezinárodní studie „Hlášení o světě roku 2000", vydaná před několika [illegible] pesimisticky konstatovala, že [illegible] potrvá loupeživý lov volně zvířat v nynějším tempu, zmizí do konce století až dvacet procent všech druhů světové fauny. Poslední údaje jsou ještě víc alarmující, mnoho zvířat v nejrůznějších koutech naší planety vymírá.

Zahraniční tisk si nejčastěji všímá afrického kontinentu, ještě v polovině sedmdesátých let žilo na území východní, střední a jižní Afriky asi 65 000 dvourohých nosorožců, zvířat, která jsou na světě déle než 70 miliónů let. Příslušní odborníci tvrdí, že loni jich bylo už jen něco kolem 4500! Za kilogram rohoviny jsou totiž bohatí nafťoví šejkové ochotni zaplatit závratné sumy přesahující i 25 tisíc dolarů. Jak známo, z rohu nosorožce se tradičně zhotovují rukojeti zakřivených arabských dýk (džambija), získávají se z něj i léky údajně podporující potenci. Jde o velice výhodný byznys a pytlákům vybaveným nejmodernějšími zbraněmi, rychlými auty a vysílačkami se vyplatí riskovat. Často jsou zisky těchto „lovců", pašeráků a nelegálních obchodníků přirovnávány k ziskům obchodníků s drogami. A podobně jako je tomu u narkotik i v tomto případě většina opatření úřadů nepřináší účinek.

Ročně padají za oběť pytlákům i desetitisíce afrických slonů. Odhaduje se, že v současnosti žije v Africe 700 000 až jeden milión slonů. Na první pohled se to zdá ještě hodně, avšak loňské statistiky říkají už něco zcela jiného. V roce 1980 žilo např. v Čadu 15 000 slonů, dnes jich tam jsou zhruba 3000. V Ugandě jejich počet klesl jen v letech 1971 až 1979 z 20 000 na stejný počet. V Súdánu bylo vyhubeno 90 procent těchto tlustokožců, v některých oblastech Keni — kde tato zvířata kdysi žila v tak hojném počtu — 80 procent, v Zairu 60 procent. V Somálsku v podstatě nezůstali sloni žádní, v Pobřeží slonoviny a v Tanzánii jen několik kusů. Existuje celý rozsáhlý průmysl — je soustředěn zejména v Asii — dodávající na trh výrobky ze sloních klů v přibližné hodnotě půl miliardy dolarů.

Nejde však jen o Afriku. V roce 1980 bylo v nejrůznějších místech světa zabito pět miliónů krokodýlů, aby byly uspokojeny potřeby „vysoké společnosti", žádají luxusní krokodýlí módní zboží. V latinskoamerických zemích byly některé druhy těchto zvířat zcela vyhubeny, takže se lovci přeorientovali na méně žádané kajmany, kteří jsou také masově vybíjeni. Za kilogram arasti lamy vikuni, žijící v Peru, se platí 200 dolarů, za kůži bengálského tygra 5000 dolarů atd. Ohroženi jsou však i daleko menší tvoro-

ku 1985 se o tom mohl přesvědčit sám generál André Kolingba, hlava Středoafrické republiky. Při návštěvě nejzapadlejší oblasti na severu země málem zahynul, když po něm zahájila banda pytláků střelbu. Ukázalo se, že pytláci, používající asmopaly, mají „na svědomí asi 6000 slonů z celkového počtu 11 000 žijících dříve v zemi.

Růst pytláctví a byznysu s ohroženými zvířaty ukazuje, že mezinárodní obchodníci si vždy najdou nějakou cestu, jak dostat „zboží" do místa určení. Nejčastěji tak, že falšují doklady. V tomto směru je smutně proslulá zejména Paraguay, kde vládne služebně nejstarší diktátor v Latinské Americe A. Stroessner, a která bývá označována za ráj pašeráků všeho zboží. Každoročně se odtud do nejrůznějších zemí jako z přestupní stanice dostává kůže z ohrožených zvířat za mnoho miliónů dolarů. Samozřejmě, že zásilky jsou opatřeny falešnými průvodními doklady. Když celníci přece jen vše odhalí, příjemce „horkého zboží" většinou předstírá, že mu zásilka byla doručena omylem ...

Nejedná se však jen o falešné doklady, podplácení celníků a tajný dovoz, ale i o skutečnost, že mnozí pracovníci celnic nejsou na dostatečně odborné úrovni a dají se mnohdy snadno oklamat. V mnoha zemích se proto odpovědní úředníci speciálně školí, navštěvují zoologické zahrady a muzea a učí se bezpečně rozpoznávat exotické druhy zvířat.

Při dovozu živých zvířat spočívá další nebezpečí v neodborném zacházení s ni-

mi během dopravy. Příslušní experti například odhadují, že během transportu umírá na čtyřicet procent všech zásilek chycených cenných ptáků. Největší nebezpečí je v roznášení nebezpečných nemocí. Před několika lety zanesly zásilky exotických ptáků do Kalifornie nákazu, která těžce ohrozila domácí drůbež. Zvládnutí nákazy stálo několik desítek miliónů dolarů.

Teprve čas ukáže, zda se podaří zachránit vzácná zvířata a likvidovat rozsáhlý nelegální obchod. Sami představitelé organizací potírajících pašování zvířat a trofejí optimismem zrovna moc nehýří, i když jsou rozhodnuti ve svém nelehkém boji pokračovat. V řadě zemí se v posledních letech vytvářejí hnutí a spolky za záchranu ohrožených zvířat. Někdy dochází k extrémním, ba až groteskním situacím, jako třeba v případě „Fronty pro osvobození zvířat" ve Velké Británii. Byla založena v roce 1976 v rámci společnosti zasazující se o milosrdný vztah ke zvířatům. Všichni členové fronty jsou přísní vegetariáni. Fronta se neomezila jen na výzvy k lásce ke zvířatům, ale sama přikročila k akcím. A protože její členové nemohou pomoci volně žijícím zvířatům v zahraničí, zapalují ve své zemi vozy s masnými výrobky, vylamují dveře vepřínů, drůbežáren

Úspěchy liberecké zoo

(čtk): Mladá orla mořského odchovali v Severočeské zoo v Liberci. Je se tak stalo prvně v Československu, kde byla bohatá chovatelského úspěchu desetiletí. Je to o to významnější, že dravci patří jsou jedním z nejohroženějších živočišných skupin. Na území ČSR byl orel mořský vyhuben už před 110 lety. Odchov mláděte si vyžádal mimořádnou péči, zejména s ohledem na letošní tuhou zimu. Dnes však se má mládě už dle k světu. Dalším velkým úspěchem je vylíhnutí a odchování dvou mláďat luňáků Humboldtových. Při nákupu zvířat chovat před pěti lety, teprve jsou se úspěšný odchov podařil.

Chlouba Kutné Hory

(čtk): Vlašský dvůr je hned po chrámu sv. Barbory nejnavštěvovanějším objektem historické části Kutné Hory, která dnes patří mezi nejcennější městské památkové rezervace v ČSSR. Ze 14. století, kdy v Kutné Hoře razili mince králem povolaní odborníci z Vlach, zde zůstalo 17 přízemních dílen, tzv. šmitén, a ražební síň. Mezi nejzajímavější prostory Vlašského dvora, které mohou zájemci navštívit, je kaple a královská pokladnice. V pokladnici je dnes umístěna expozice zachycující vývoj mincovnictví od roku 1300 do roku 1727, kdy byla mincovna zrušena, v kapli jsou tři vyřezávané oltářní archy z 15. století od mistra Hanuše. Nejcennější je oltář znázorňující smrt Panny Marie, jehož střední část je vyřezána z jednoho kusu lipového dřeva. V královské audienční síni mohou návštěvníci obdivovat původní gotické kazetové stropy a nástěnné malby z počátku našeho století, které představují výzdobu Dekretu kutnohorského a volbu Ladislava Jagellonského českým králem. Před dvorní stranou je umístěna bronzová koňselská deska z roku 1595, jejíž kopie jsou např. v budově Federálního shromáždění v Praze či USA v New Yorku.

„Rambo III" se bude točit v Izraeli

Smlouvu uzavřel A. Šaron

TEL AVIV: Zatím dvoudílná série filmových krváků o nepřemožitelném americkém hrdlořezovi se S. Stallonem v hlavní roli bude mít třetí pokračování. „Rambo III" se začne natáčet v září v Izraeli. Oznámil to včera novinářům po podpisu příslušné smlouvy s americkou produkční společností Carolco izraelský ministr obchodu a průmyslu A. Šaron.

■ **FILMY O ATLETICKÉM** bývalém příslušníku zvláštních jednotek USA ve Vietnamu Johnnym Rambovi se zatím ve světě dočkaly ostré kritiky jako oslava primitivního násilí a brutality. Určitým kruhům se na opak zamlouvají právě pro svůj otevřený antikomunismus.

■ **JOHNNY RAMBO** již bojoval proti „komunistickým hrdlořezům" ve Vietnamu. Zatím nebylo řečeno, které „nepřátele skutečné civilizace" bude kulometem nebo holýma rukama kosit tentokrát.

■ **UŽ VOLBA IZRAELE** však naznačuje, že půjde o „zlé Palestince". Producenti nebudou šetřit: A. Šaron oznámil, že film přijde na osm miliónů dolarů. Hlavní představitel Sylvester Stallone si již vybral budoucí exteriéry.

■ **ZARÁZÍ JMÉNO ČINITELE**, který smlouvu ze Izraele uzavřel: Šaron měl jako tehdejší ministr obrany velký podíl na barbarské izraelské agresi do Libanonu před pěti lety a na masakrech Palestinců. Tenkrát tekla skutečná krev, nikoli filmová.

Tatra za severním polárním kruhem

Helsinky. Trasa expediční Tatry 815 GTC, která je na cestě kolem světa, vedla v posledních deseti dnech nejsevernějšími oblastmi Skandinávie. Po návštěvě Osla, hlavního města Norska, mířila přímo na sever k severnímu polárnímu kruhu. Není bez zajímavosti, že tohoto cíle posádka dosáhla dokonce dvakrát — jednou vzduchem, podruhé po zemi. Dne 15. května výprava uskutečnila půlnoční přelet se svým dvoumístným motorovým rogalem nad ledovcem Svartisen, který leží přímo na severním polárním kruhu. Následující den kolem poledne překročila tuto pomyslnou linii po silnici i expediční Tatra. Dalších přibližně 1500 kilometrů Tatra absolvovala v severních oblastech Norska, Švédska a Finska. Včera výprava dorazila do hlavního města Finska Helsink.

Úprava forintového přídělu

(ČTK) Podle oznámení Federálního ministerstva financí a Státní banky československé je možno do Maďarské lidové republiky nadále cestovat bez prostřednictví cestovních kanceláří nejvýše dvakrát ročně, přičemž se prodává forintové vybavení maximálně za 350 korun na osobu a pobyt. Těm os. občanům, kteří v roce 1986 a 1987 tímto způsobem do MLR necestovali, se bude prodávat s platností od 15. června zvýšené forintové vybavení na jednu delší cestu v období letních dovolenkových za maximálně 2000 Kčs na osobu a pobyt. Možnosti cestování do MLR prostřednictvím Československých cestovních kanceláří nejsou těmito opatřeními dotčeny.

Supravodivý materiál

Washington: Americká firma Energy Conversion Device Inc. z New Yorku objevila materiál, který ztrácí veškerý elektrický odpor již při teplotě kolem 17 stupňů Celsia pod nulou. Oznámení přišlo dva dny poté, co vědci z Houstonské univerzity předvedli v Národní akademii věd silinu, u které nastává jev supravodivosti při necelých —68 stupních Celsia. Nové objevy potvrzují, že v oblasti supravodivosti dochází v posledních týdnech a dnech k bouřlivému vývoji. Teplotu, kterou dosáhla newyorská firma, lze totiž dosáhnout pomocí levného chladicího systému ještě před několika týdny vědci různých zemí požadovali pro supravodivost teploty kolem —160 stupňů Celsia. Vyžadovalo to zvláštní chladicí prostředí, ve kterém se používalo tekuté héliu. Postup byl nákladný a nebezpečný, protože hrozilo nebezpečí výbuchu.

Požáry v zabajkalské tajze

Moskva: Oteplení a silný vítr napomohly rozšíření lesních požárů na východ od Bajkalu. Jak oznámila agentura TASS, bylo zde zaregistrováno padesát ohnisek požárů, které zachvátily více než 14 000 hektarů lesa. V zabajkalské tajze zuří požáry již od začátku dubna. Hasicí práce jsou ztíženy nedostatkem vody protože řeky a vodojemy dosud nerozlály. Do boje proti živlu se zapojilo na 3000 dobrovolníků a výsadkářů.

▲ **Požárníci zasahovali** včera na Václavském náměstí v Praze, kde vznikl požár v kancelářích ve druhém patře OD Durex. Příslušníci čtyř družstev SPO evakuovali devět osob které zůstaly odříznuty ve vyšších patrech budovy. Ke zranění naštěstí nedošlo, škoda je předběžně odhadována na 200 000 Kčs. 29.5.87

»Špačci« příčinou požáru

(čtk): Požár, který vznikl v pondělí odpoledne v Praze 1. na Václavském náměstí, v kancelářích ve druhém podlaží Pražských obchodních domů Prior, zavinily — jak prokázalo vyšetřování — dvě referentky uvedeného obchodního domu tím, že při odchodu ze zaměstnání vysypaly z popelníku neuhašené nedopalky cigaret do odpadkového koše. Po vznícení se oheň rozšířil po objektu. Znícením zařízení ve čtyřech kancelářích a poškozením objektu byla způsobena škoda v částce asi 200 000 Kčs. 28.5.87

KUŘÁCI, KUŘÁCI, VY PEKNÉ „ŽHÁŘITE"...

● **Zadlužení** Polska dosahuje kolem 35 miliard dolarů. Pouhá polovina této částky připadla na nákupy v zahraničí. Druhá polovina dluhů je důsledkem vysoké úrokové míry, která v některých letech dosahovala až 20 procent. Uvedl to ministr financí PLR B. Samojlik.

TO JSME KRÁSNĚ ZLOMYSLNÍ, CO?

JEDEN Z POSLEDNÍCH VODNÍCH ŽLABŮ na splavování dřeva v Československu využívají pracovníci Lesní správy v Harmanci v dolině Rakytovo. Dílo vybudované v roce 1918 v délce 7 km, slouží dnes svému účelu v třikilometrovém úseku. Vodní žlab, spojovaný z kmenů jehličnatých stromů bez jediného hřebíku, je využíván zejména v jarním a podzimním období.

„A JELA PO NĚM I „PYŠNÁ PRINCEZNA".

(čtk): V důsledku velkých dešťů a rozvodněním vodních toků v okresech Blansko, Brno-venkov, Třebíč, Vyškov, Prostějov, Znojmo, Žďár nad Sázavou, Kromeříž, Žilina, Bardejov, Stará Ľubovňa a Vranov nad Topľou byly záplavami na družstevních i soukromých pozemcích, objektech n. p. a rodinných domech způsobeny škody v celkové výši 168 832 000 Kčs.

TOJE RÁNA, TO JE ALE RÁNA!

ŠEST RAN z bubínkového revolveru vypálil rozzuřený Sálelý Francouz ve Florimontu za ranního šera na svou sousedku, která ho denně časně ráno škodolibě budila svým hlasitým kokrháním — naštěstí pro ni i pro sebe ji však ani jednou nezasáhl.

SLEPICE!

Únos sovětského letadla

Moskva: Do Švédska bylo 27. května uneseno letadlo AN 2 patřící společnosti Aeroflotu. Jak včera oznámila agentura TASS, tohoto zločinu se dopustil bývalý pracovník Aeroflotu Svistunov, který byl v roce 1985 z této letecké společnosti propuštěn. Poslední dva roky žil 24letý Svistunov z bezpracných příjmů. Sovětská strana požádala švédské úřady, aby zločince vydaly a letadlo vrátily.

O.K.

14. května 1987 zemřel v nedožitých 80 letech **prof. Josef Kostohryz**, básník a překladatel. Poslední rozloučení se koná v pondělí 1. června ve 14.30 hod v Ústřední síni v Praze na Olšanech. Zádušní mše sv. bude sloužena v úterý 2. června v 18.15 hod v kostele sv. Ignáce na Karlově náměstí. Rodina LD-45063

UČIL NA STUDIJNÍCH KURZECH ČEŠTINU... MĚL JSEM HO 3 ROKY... MILOVAL VEČERNÍČKU

PROF. JANÁČKOVOU.

„Zvěře tu moc už nemáme a proto na závěr sezóny pořádáme alespoň Poslední lečo".

Odstup mezi vozidly

Francouzští řidiči to nemají na silnicích opravdu lehké, o čemž svědčí následující příklady. Povolená rychlost na dálnicích je do 130 a na okresních silnicích do 90 km/hod. V dešti, při sněžení a velké mlze, kdy je nutno použít stěračů, se maximální rychlost snižuje na 110 resp. 80 km/hod. Francouzská policie přestupky přísně trestá, především když způsobí dopravní nehodu. Řidič přijde o řidičská oprávnění, vozidlo je na určitou dobu vyřazeno z provozu a zanedbatelné nejsou i vysoké pokuty. Příčinou více než 30 procent všech dopravních nehod ve Francii byl v loňském roce nedostatečný odstup mezi jedoucími vozidly. U nákladních vozidel musí být minimální vzdálenost mezi jedoucími vozidly minimálně 50 metrů. Nyní se ve Francii připravuje předpis, který bude vymezovat nejmenší přípustnou vzdálenost mezi osobními vozidly při určité rychlosti.

Ungebetener Besuch in Aldi-Filialen

DÜSSELDORF (dpa/VWD). Zum zweiten Mal hat sich der Außendienstmitarbeiter des Batterieherstellers Daimon-Duracell (Köln) auf den Weg in die Aldi-Supermärkte gemacht, um dort Batterien zu kaufen. Grund für dieses Vorgehen: In den Geschäften der Aldi-Südkette (Bundesrepublik südlich von Köln) wird der Vererpack mit den Energiespendern für Walkman oder Diktiergerät angeblich „zu Dumpingpreisen" angeboten.

Bei Aldi kosten vier 1,5-Volt-Mignonbatterien 3,98 Mark; im Fachhandel sind sie doppelt so teuer. Daimon vermutet, daß die Batterien über den „grauen Markt" als Re-Importe in die Bundesrepublik gelangt sind.

[illegible]ková [illegible]: 100 g jater (hovězích, vepřových nebo drůbežích), 40 gramů másla, 1 vrchovatá lžička hladké mouky, 1 malá cibule, 100 g kořenové zeleniny, půl kostky karpatského bujónu, 1 lžíce zelené petrželky, 1 žloutek. — Z poloviny másla připravíme cibulovou jíšku, zalijeme ji ¼ litru vody, přidáme nakrájenou zeleninu, osolíme a povaříme do mírného zahoustnutí — asi 4 minuty. Pak přidáme bujón a povaříme další 3 minuty. Na zbývajícím másle udusíme nakrájená játra doměkka, během dušení přidáme trochu vody. Pak je vložíme do polévky i se šťávou a hotovou polévku rozmixujeme. Před podáváním do ní vsypeme krájenou zelenou petrželku nebo pažitku a přidáme rozkvedlaný žloutek. Už nevaříme.

MOZEČKOVÁ OMELETA: 1 mozeček, 20 g másla, 2 vejce, 1 lžíce vody nebo sodovky, sůl, olej na opečení, zelená petrželka. — Mozeček zalijeme horkou vodou a necháme jej v ní asi 10 minut. Pak jej odblanšírujeme, dáme okapat, osolíme a vložíme do pánve na rozpuštěné máslo nebo olej. Chvilku dusíme. — V hrnku ušleháme vejce, vodu, sůl a zelenou petrželku. Vlijeme na pánev na rozpálený olej. Jakmile vejce na povrchu ztuhne, omeletu obrátíme. Upečenou sezuneme na talíř, potřeme udušeným mozečkem, přehneme a podáváme s vařenými (novými) bramborami, posypanými zelenou petrželkou. Příloha — hlávkový salát.

Aufgespießt

„Herzanfall ist auch durch scharfes Nachdenken möglich"

Überschrift in der „Ärzte-Zeitung"

Učinek mateří kaš[illegible]

Léčebný účinek mateří kaš[illegible] o jejímž složení jsme psali minule, spočívá pravděpodobně v nespecifickém působení na nespecifickou tkáň, která je ve všech orgánech lidského těla, totiž na mesenchym. Mesenchym je zárodečná tkáň s vysokou vývojovou potencí, z níž se vyvíjejí všechny druhy vaziva, chrupavky a kost, dále krev a krvetvorné orgány, krevní a lymfatické cévy a hladké svalstvo. Je známo, že stárnutím člověka ochabuje prokrvování mesenchymu, protože v hladkých svalech cévních stěn a orgánů vzniká náchylnost ke křečovitým stavům následkem nervového vypětí, které je spojeno s normálními životními procesy, s reakcí na podněty vnějšího prostředí a zejména na vysoce vyplatný způsob života a ostatní zátěže spojené s rozvojem civilizace. Mateří kašička normalizuje činnost napadených a nemocných orgánů, zabraňuje křečím a rozšiřuje cévy mesenchymu.

Je známo, že některá antibiotika působí nepříznivě na tvorbu krevních elementů. Vlitek prokázal, že mateří kašička ruší nepříznivý účinek těchto antibiotik, přičemž si antibiotika zachovávají svou antibakteriální účinnost. V SSSR byl uveden do prodeje preparát Apilak, obsahuje v 1 dražé 10 mg lyofilizované mateří kašičky. Je doporučován u některých dětských nemocí, při vysokém krevním tlaku, srdečních infarktech, při arterioskleróze a nemocech stáří. U nás je od 1965 uznán jako lék Vitaapinol. Jeho podávání se osvědčilo u chronického zánětu průdušek infekčního původu provázeného zvýšeným krevním tlakem. Dávkování je individuální podle rady lékaře a reakce nemocného. Dobře působí na povšechné kornatění tepen, zvláště mozkových. Přípravek se však nedoporučuje podávat v těhotenství a značné opatrnosti je třeba u dětí.

Při léčení bércových vředů jen podle rady lékaře je možno aplikovat Vita-Apinol mast. V oblasti kosmetiky je k dispozici Gelée royale, ochranný a regenerační krém, vhodný k doléčování jizev, nehtový regenerátor téhož názvu, dále pak v této skupině je opalovací krém s obsahem mateří kašičky, která má protizánětlivé účinky. Řadu těchto našich kosmetických výrobků doplňuje pleťové mléko, adstringentní pleťová maska atp.

VČELÍ JED

Jde o speciální sekret jedové žlázy, která je vyvinuta u včelí dělnice ve formě tenké „hadice", na konci rozeklané v krátkou vidlici průměrné délky 15 mm. Před vyústěním se rozšiřuje v prostorný jedový váček, který je u matky značně větší než u dělnice. Včela vytváří tím více jedu, čím větší je její příjem bílkovinné potravy v podobě pylu. Zjara a v létě, kdy je pylu nejvíce, vytváří včela nejvíce jedu. Jde o čirý bezbarvý roztok, reagující kysele, s lehnou aromatickou vůní, kterou ucítíme, rozetřeme-li mezi prsty kapku jedu nebo čerstvě vytržené žihadlo. Má silný účinek baktericidní, místně znecitlivující, snižující tlak, rozpouštějící buňky a další účinek zvyšující ochranu a odolnost proti škodlivému záření.

Včelí jed se v lékařství používá už od dob starého Egypta a Říma. Z dochovaných záznamů se dovídáme, že prý Karel Veliký a Ivan Hrozný vyléčili včelími žihadly dnu. Při každé aplikaci našich soudobých preparátů (jako je náš Virapin a v SSSR Venapilin) je nutno poradit se nejprve s lékařem.

MEDOVICE

Jde o živočišný produkt vytvořený v trávicím ústrojí stejnokřídlého hmyzu mšic a červců. Tento hmyz pronká jemnými, neobyčejně dlouhými chobotky hluboko do rostlinného pletiva. Rostlinná šťáva se tlačí vlivem osmotického tlaku přímo do trávicího ústrojí cizopasníka, který je přizpůsoben tomuto způsobu života. Významnou úlohu má přitom slina, kterou mšice upravuje do vpichu: tvoří mazivo a po rychlém ztuhnutí jakousi chobotku. Z úst pak potrava prochází jícnem do filtrační komory, která je oddílem trávicího ústrojí. Cestou trávicím ústrojím je medovice podrobena enzymatickému procesu, takže z cukru přijatého mšicí, kterým zpravidla bývá sacharóza, se stává na konci krátkého průchodu trávicím ústrojím „producentů" medovice — složitá látka, směs mnoha cukrů. Ta je z vakovitého konečníku vystrkována do okolí, někdy volně vytéká a tvoří velké kapky, které odkapávají na jehličí, kde je hmyz, včetně včel, sbírá. Medovice je totiž mimo nektaru druhým zdrojem medu.

Medovicové medy jsou zbarveny tmavě, říkáme jim také medy lesní. Mají různé stupnice zbarvení od červenohnědého u medů smrkových až po tmavohnědé u medů jedlových, pro něž je charakteristický zelený odstín. Aminokyseliny s cukry přispívají k tvoření tmavých pigmentů, které způsobují ztemnění medu, který je skladován.

Mezi včelaři se často hovoří o vztahu mezi mravenci a „producenty" medovice. Medovice má totiž pro mravence tentýž význam jako nektar pro včely. Mšice a červci poskytují mravencům medovici, za to je mravenci chrání před nepřáteli. Stromy v okolí mraveniště jsou tedy přirozenými ohnisky, kde pod ochranou mravenců se množí producenti medovice. Včelař signalizátor snadněji nalezne producenty medovice, když ví, že mravenci ho dovedou až k nim. Mravenci chrání les proti kalamitním škůdcům, snůšková základna včel se rozšiřuje, a tak vzniká vzájemná pomoc včelařů a lesníků.

V přírodě máme spojence

Bösartiger Hautkrebs nimmt weltweit zu

Die weltweit zu beobachtende Zunahme des malignen Melanoms, eines bösartigen Hauttumors, bereitet den Dermatologen Sorge. Traten vor dem Zweiten Weltkrieg in Deutschland im Jahr ein bis zwei Fälle pro 100 000 Einwohner auf, so liegt die Zahl in der Bundesrepublik jetzt bei acht bis zehn Fällen, in Australien sogar bei 35 Fällen. Diese Zahlen wurden auf dem 17. Weltkongreß für Dermatologie in Berlin genannt.

Die Ärzte sind sich einig, daß Sonnenbrände in „Jungen Jahren", das heißt im Alter zwischen fünf und 25 Jahren, ein entscheidender Risikofaktor für diese spezielle Art des Hautkrebses sind. Gefährdet seien insbesondere hellhäutige und blauäugige Büro- und Stadtmenschen, die sich im Urlaub kurzzeitig starker Sonneneinstrahlung aussetzen und Sonnenbrände bekommen. Für den Ausbruch der Krankheit spiele ferner die vererbte Neigung zu Muttermalen und Leberflecken eine Rolle.

Da ein spät erkanntes Melanom meist nicht mehr zu heilen sei und zum Tode führe, komme alles auf die Früherkennung an. Ein Facharzt sollte aufgesucht werden, wenn ein Muttermal asymetrisch ist, die Ränder „ausfransen" die Farbe unregelmäßig ist und der Durchmesser mehr als sechs Millimeter beträgt. dpa

Největší prefabrikovaný most přes Labe

Na jedné z největších letošních staveb podniku, na výstavbě největšího prefabrikovaného mostu přes Labe u Poděbrad na dálnici D 11 z Prahy do Hradce Králové, byla v dubnu ukončena spodní stavba přífrů a opěr a montáž 62 m dlouhého levobřežního pole. Začala se také vysouvat mostovka středního pole nad tok řeky, kterou překlene dálnice sama, v příštím roce by měla být provedena zatěžkávací zkouška a do užívání bude odevzdán s celým úsekem dálnice z Prahy až do Libice v roce 1990. Je to jeden z úseků s největším počtem mostních objektů na dálnicích u nás. Dokončením tohoto úseku dálnice se podstatně zlepší životní prostředí v lázeňském městě, neboť dálková doprava se pak Poděbradům zcela vyhne.

Další dálniční mosty specialisté olomouckých Dopravních staveb vybudují na dálnici D 8 z Prahy do Ústí nad Labem, a to v okolí severočeského krajského města v Řehlovicích, Trmicích a ve Stadicích. Zahájí rovněž přípravné práce pro přeložku železniční trati Žatec—Klášterec n. Ohří, která umožní otevřít další zásoby uhlí severočeské pánve.

V hlavním městě naší republiky Dopravní stavby Olomouc provádějí generální opravu litéřskova mostu a pokračují ve stavbě jižní části Spotřilov propojí dálnici z Brna s dálnicí do Plzně. V Brně na konci jara dokončí své silniční stavby na budovaném okruhu pro velkou cenu Československa, kde se již v červenci pojede první mezinárodní závod. Na silnici D 47 u Vyškova na Moravě začnou pracovníci podniku klást cementobetonové vozovky, v Prostějově by měli letos dokončit montáž estakády, která v délce 800 m prochází nad hradeckým městem; představuje jednu z nejdelších silničních staveb tohoto druhu u nás.

V Olomouci podnik pokračuje na stavbě hodolanského nadjezdu nad naší železniční magistrálou, který by měl být včetně mostu pro tramvaj a úpravy křižovatky u hodolanského divadla odevzdán do užívání v závěru dubna 1988. V Olomouci-Holici staví železniční všečky, jež v budoucnu přispějí k odstranění úrovňového železničního přejezdu pod hodolanským nadjezdem.

V zahraničí podnik vybuduje další komunikace v Libyi. V SSSR v Aksaji postaví sto metrů dlouhý nadjezd, komunikace a autobusové nádraží.

Celkové Dopravní stavby Olomouc vybudují letos nové komunikační stavby v hodnotě jedné miliardy 870 miliónů korun.

(mv)

HISTORICKÉ POČÁTKY BERLÍNA

Tím, že se letos slaví 750 let Berlína, je kdokoli schopen vypočítat, kdy bylo toto velké německé město založeno. V našem povědomí žije daleko více z doby pozdější, mimo jiné i poválečné, kdy jeho rozdělení vytvářelo nejednou předpoklady k růstu napětí, které ohrožovalo i mír v Evropě. Berlín je dnes častým cílem mnoha turistů a tak bude nepochybně dobré připomenout si něco z jeho pohnutých dějin.

Tam, kde je dnes centrum hlavního města Německé demokratické republiky na březích Sprévy, založili kupci kolem roku 1200 osady a střediska obchodního spojení s jinými částmi Německa a Evropy.

První historicky doložené zprávy jsou o dvou obcích na území dnešního Berlína a to o Cöllnu z roku 1237, o kterou se opírají i letošní oslavy, a o Berlínu z roku 1244. Postupně se oběma začalo říkat Berlín, i když formálně zůstaly obě obce samostatné ještě značně dlouho.

Místo na vhodném přechodu řeky Sprévy se muselo bránit snahám různých feudálních knížat podřídit si rodící se město. Už v první polovině 13. století — přesné datum se nedá doložit — dostal Berlín od Askánských markrabat městská práva. V městě, kde dosud převládali obchodníci, se začali usazovat i řemeslníci a bohatí měšťané postupně zakupovali pozemky i mimo město, jehož vliv v oblasti rychle vzrůstal.

V Berlíně v té době vzniklo proboštství a byly vybudovány tři kostely. Vlastní kostely měly i dva kláštery, františkánský a dominikánský. V Berlíně sídlila také skupina Židů.

Už koncem 13. století se v městě projevily první sociální konflikty, spojené se zápasy cechů a spory městské opozice. Problém zastoupení jednotlivých složek obyvatelstva v městské radě se prolínal s konflikty ekonomickými a sociálními, stejně jako s bojem města proti tlaku feudálních pánů. Již v roce 1280 se Berlín stal centrem stavovského hnutí proti zdanění, prosazovaném panovníkem.

Téměř od chvíle svého vzniku se Berlín aktivně podílel na spolupráci s ostatními hanzovními městy, která kontrolovala většinu obchodu mezi Německem a Skandinávií a dalšími částmi Evropy.

Postupně, jak se konstituovalo Braniborsko jako marka, narůstaly různé nesrovnalosti mezi městem a markrabětem. Za Karla IV. se Braniborsko dokonce stalo dočasně součástí České koruny. I jiným způsobem však zasáhli Lucemburkové do dějin Braniborska. V roce 1411 prodal císař Zikmund norimberskému purkrabímu Fridrichu z Hohenzollernu braniborskou marku. Brzy nato se stali Hohenzollernové i kurfiřty a jejich úloha v Německu poměrně rychle vzrůstala.

Od 15. století se Berlín stal sídlem kurfiřta, ale zároveň slábl jeho vliv jako města. Německá selská válka, která tak významně zasáhla do dějin Německa v první polovině 16. století, dále posílila pozice braniborského kurfiřta.

Jako sídelní město dostal Berlín v roce 1574 gymnázium, v městě se začal uplatňovat knihtisk a také mnohá další řemesla začala v rostoucím městě vzkvétat. Kolem dvora Hohenzollernů vznikalo významné sídlo. Ovšem třicetiletá válka znamenala pro Berlín — jako pro celou střední Evropu — obrovské utrpení a značný hospodářský i kulturní úpadek.

Skutečnost, že Hohenzollernové přestoupili k evangelickému náboženství, přispěla k hospodářskému rozvoji země. Přistěhovalo se tam mnoho lidí, kteří byli pro víru nuceni opustit svou vlast, mimo jiné i české země, a mezi nimi bylo mnoho zdatných řemeslníků. Vládní místa pochopila přínos takovéto imigrace a v roce 1685 dostalo 5000 francouzských hugenotů povolení přistěhovat se do Berlína a usadit se tam. S nimi se v Berlíně objevily některé luxusní živnosti, nebot přinesli i novou moderní technologii různých výrob.

Rostoucí město dostalo v roce 1696 vlastní Akademii umění a mechanických věd a o čtyři roky později, v roce 1700, i Akademii věd, u jejíhož zrodu stál známý filosof G. W. Leibnitz. Bylo to období značného rozvoje města, kterému kurfiřti hodně přáli. V roce 1710 byla pro vzrůstající potřebu rozvoje lékařství otevřena nemocnice Charité, která si dodnes udržela své jméno; dodala městu úcty a vážnosti nejen v Německu.

V roce 1709 došlo k vytvoření nové organizace v městě a vedle Berlína a Cöllnu se jeho součástmi staly i Fridrichswerder, Dorotheenstadt a Friedrichsstadt. O jrok později se stal hlavním městem nově založeného Pruského království. Rychle rostl počet berlínského obyvatelstva, který v roce 1784 už překročil 150 000.

Růst moci Pruského království za Bedřicha II. se v Berlíně odrazil rozporuplně. Na jedné straně Berlín, jako hlavní město rychle rostl, na druhé straně výstavba Postupimi, jako sídelního místa královského dvora, ho připravila nepochybně o mnoho významných staveb. Ale i tak rostl v 18. století Berlín do krásy. V letech 1741—1743 byla vybudována budova Opery a v letech 1775—1780 byla vystavěna Královská knihovna.

Potřeby armády vedly vládní místa k podpoře manufakturního podnikání. S tím se v Berlíně projevila značná sociální diferenciace obyvatelstva a koncem 18. století vzrostlo sociální napětí. Rozvoj průmyslu na přelomu 18. a 19. století přispěl k rychlému růstu dělnického obyvatelstva a tím i k vzniku prvních dělnických organizací.

Je pochopitelné, že „revoluční“ demokratické myšlenky 19. století se nevyhnuly ani Berlínu, především dramatické byly boje v revolučním roce 1848. Ovšem v Prusku se u moci udržela kasta junkerských statkářů úzce spojená s militaristickými kruhy kolem pruských králů. Junkeři společně s rychle rostoucí německou velkoburžoazií stáli v roce 1871 u založení Německého císařství pod vedením Pruska, jehož hlavním městem se stal právě bouřlivě se rozrůstající Berlín.

Jestliže za první světové války byl Berlín válečných hrůz ušetřen, spojenecké bombardování za druhé světové války a těžké boje v jeho ulicích na jaře 1945, zanechaly mnoho těžkých stop na jeho tváři, které se stále ještě odstraňují.

Berlína — 365 metrů vysoká televizní věž. Vedlejší obrázek — mapa Berlína —

AUF EINER Fahrt durch die englische Grafschaft Dorset kamen wir durch verschiedene Kleinstädte, und uns fiel auf, daß fast alle eine Partnerstadt in Frankreich hatten. Schließlich fuhren wir kurz hinter Shaftesbury an einem Bauernhof vorbei. Ein Schild am Straßenrand machte darauf aufmerksam, daß man hier Kartoffeln kaufen konnte. Auf dem Schild stand „Potatoes“ und darunter: „Partner von Pommes de Terre.“

Blickfang

BIOLOGEN suchen seit langem die kunstvolle Ausführung mancher Spinnennetze zu erklären. Die locker gesponnenen Seidenfäden, Stabilimente genannt, können in einer Vielzahl von Formen, darunter Kreuze, Kreise und Linien, angeordnet sein.

Wissenschaftler der Cornell-Universität in Ithaca im amerikanischen Bundesstaat New York scheinen die Lösung gefunden zu haben. Spinnen, deren Netze den Tag überdauern sollen, legen das Gespinst so an, daß Vögel es erkennen, ihre Flugrichtung ändern und das Netz unversehrt lassen.

Durch ihre „Sichtwerbung“ entgeht den Spinnen manche Beute. Die Forscher beobachteten, wie verschiedene Schmetterlinge (ein Leckerbissen für Spinnen) kurz vor dem Netz abbogen. Es ist eben alles eine Frage der Prioritäten. Für eine Spinne ist es besser, hin und wieder einen Schmetterling zu verlieren als immer wieder ein Netz.

National Wildlife

Einleuchtend

EIN EHRGEIZIGER Bauer, der mit seinen Ernteerträgen unzufrieden war, hörte von einem hochgerühmten neuen Maissamen. Er besorgte sich den Samen und hatte daraufhin eine so ausgiebige Maisernte, daß ihn seine erstaunten Nachbarn baten, ihnen etwas von dem neuen Wundersamen zu verkaufen. Er weigerte sich jedoch, weil er seinen Vorteil für sich behalten wollte. Im zweiten Jahr war die Ernte schon nicht mehr so gut, und im dritten Jahr fiel sie noch schlechter aus. Da dämmerte es dem Bauern, daß sein Getreide von dem minderwertigeren Mais der Nachbarfelder bestäubt wurde.

ZALOŽEN BYL NA VÝCHODU BERLÍN, 24 PANU'
VYMYSLELI OSVÍCENÍ IMPERIALISTÉ.

EIN SCHAUSPIELER tut alles, um berühmt zu werden, und dann trägt er eine dunkle Brille, damit ihn niemand erkennt.

Toleranz ist Unwille, den die Vernunft im Zaum hält. Peter Ustinov

Ojedinělé gotické opevnění Poličky

Nákladná rekonstrukce městských hradeb • Část ochozu zpřístupněna veřejnosti

Městské gotické opevnění v Poličce patří k nejzachovalejším evropským hradebním systémům. Proto jsme se společně s ředitelem Městského muzea a galerie v Poličce D. Junkem vydali na zajímavou procházku po ojedinělém hradebním ochozu, jehož část již byla zrestaurována.

Západní část městských gotických hradeb v Poličce

Polička založil v roce 1265 Přemysl Otakar II. Zpočátku bylo město na českomoravském pomezí chráněno pouze valem s palisádou, vodním příkopem a čtyřmi kamennými branami. Velký rozkvět města nastal až za vlády Karla IV. Na náměstí i v přilehlých ulicích vyrostly jednopatrové kamenné domy a zároveň byla zahájena budování mohutných kamenných hradeb. Městské opevnění bylo široké až 50 metrů a skládalo se z hlavní hradby zesílené baštami, parkánu, parkánové zdi, prvního vodního příkopu, valu s palisádou a druhého vodního příkopu, takže patřilo v Čechách k nejpevnějším.

„Hlavní hradba," vysvětluje D. Junek, „byla deset metrů vysoká a přes dva metry široká. Na straně do města, ve výšce osmi metrů, ustupovalo zdivo o půldruhého metru, čímž vznikl ochoz, chráněný na čelní straně silnou parapetní zdí s dnes již nedochovaným cimbuřím. Více než kilometrový hradební obvod zpevňuje 19 půlválcových, do města otevřených bašt. Bašty mají průměr osm metrů a ve středověku převyšovaly zeď o čtyři metry. V prvním patře bašt byly umístěny portály na hradební ochoz a ve druhém tři až čtyři střílny.

Za hlavní hradbou byl pravidelný, sedm až devět metrů široký parkán, uzavřený téměř pětimetrovou zdí, která plnila funkci pasivní mechanické překážky. Směrem k předpokládanému nepříteli následoval pět metrů hluboký a 14 metrů široký vodní příkop. Z jeho dna vystupoval mohutný val s palisádou. Důmyslný obranný systém doplňoval druhý, 18 metrů široký vodní příkop, na jižní straně města nahrazený rybníkem."

Do města se vjíždělo Kameneckou, Starohradskou, Litomyšlskou a Limberskou branou. Brány, jako nejchoulostivější místo obrany, byly chráněny tzv. předbraním s ochozem a cimbuřím. V čele předbraní byl lomený oblouk vstupu, uzavíraný padacím mostem. Kromě čtyř bran měla Polička i dvě fortny s úzkými padacími mosty pro pěší. Tento hradební systém byl ještě zdokonalen za Jiřího z Poděbrad. Pozdně gotické úpravy a vlastní městské brány se však do dnešní doby nezachovaly. Přispěla k tomu především ztráta vojenského významu městských gotických pevností na přelomu 16. a 17. století.

Tehdy definitivně utichl hluk ozbrojenců na baštách a ochozech. Část hradební a parkánové zdi se počátkem minulého století dokonce stala základem ulice s příléhavým názvem Na hradě. Dodnes zde stojí poslední domky, jejichž předul i zadní stěnu tvoří bývalé opevnění. Nyní jsou postupně bourány, aby nebránily probíhající rekonstrukci. Pouze tři z nich budou uvedeny do původního stavu, aby se staly součástí vycházkového okruhu a připomínaly bydlení nejchudších vrstev obyvatel před sto lety.

Důležité však je, že se v Poličce zachovala, i když místy značně poškozená, celá vnitřní hradební zeď se všemi baštami, západní, severní a východní parkánová zeď, část deformovaného valu a rybníka. To znamená, že v Československu se poličským hradbám částečně vyrovnají snad jen pozdně gotické hradby kouřimské.

Význam nenahraditelné stavební památky, kterou představují poličské městské hradby, si naše společnost uvědomila již v padesátých letech, kdy také proběhly první záchranářské práce. Od roku 1972 se potom uskutečňuje pod vedením Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů nákladné rekonstrukce celého středověkého urbanistického komplexu.

„S pomocí pracovníků Geoindustrie Jihlava a JZD Policko se sídlem v Poličce byl již zrekonstruován a pro veřejnost opět zpřístupněn západní úsek hradeb včetně obnovených bašt. Z 50 procent je rovněž obnovena východní část. Letos trubkové lešení obklíčilo jižní část opevnění, po níž přijde jako poslední na řadu severní strana. Situaci ovšem notně komplikuje obytná zástavba v těsném sousedství hradebního systému. Proto nemůže rekonstrukce pokračovat plynule po celém obvodu, ale řemeslníci si musí vybírat místa, v jejichž blízkosti již byly objekty vykoupeny," dodává D. Junek.

V praxi to znamená především odstranit demolice, zpevnit kamenné zdivo, dozdít je na potřebnou výšku a u všech bašt zhotovit novou vazbu a položit šindelovou krytinu. Není jistě třeba zdůrazňovat, že jde o vysoce kvalifikovanou řemeslnickou práci. Jak jsme se však na místě přesvědčili, kolektiv Geoindustrie i tesaři z JZD Policko v čele s bratrem V. Jánou odvádějí práci, za kterou by je určitě pochválil i sám Karel IV.

Kromě obnovy samotných hradeb je v plánu také rekonstrukce domu číslo 101 na Václavské ulici, který se stane vstupním objektem na zpřístupněný ochoz. Výhledově — to ovšem již jedničku na počátku letopočtu vystřídá dvojka — mají být v původní podobě obnoveny i čtyři městské brány, čímž by došlo stejně jako ve středověku k propojení celého městského hradebního okruhu. Současně vznikne kolem hradeb 50 metrů široký pás zeleně, která oddělí historické jádro od nové výstavby. Tak se opět monumentální hradby, které jsou ve státním seznamu nemovitých památek zařazeny do první kategorie, zaskví před očima našich i zahraničních návštěvníků v skutečné královské kráse.

Integer sein heißt, sich anständig zu verhalten, auch wenn niemand zuschaut. LATS

„Sprechende" Knochen

Jahrzehntelang haben Bauern aus der Gegend um Anyang in China seltsame Knochen gefunden, die sie „Drachenknochen" nannten und die von Naturheilkundigen zur Herstellung von Arznei zermahlen wurden. Etymologen und Historiker haben entdeckt, daß man zur Zeit der Shang-Dynastie aus den Knochen die Zukunft gelesen hatte. Die Schulterblätter von Rindern und der Bauchpanzer von Schildkröten galten als „Orakelknochen"; sie wurden erhitzt, bis sich an den Furchen Risse und auf einer Seite der Knochen Vertiefungen bildeten. Daraus las man dann eine Bejahung oder Verneinung bestimmter Fragen heraus.

In vielen dieser beinernen Inschriften entdeckte man ganze Listen von Fragen und orakelnden Antworten. Bei den Fragen ging es meist um Opfer, Ernten, das Wetter und die Feldzüge des Königs gegen seine Feinde.

Nach Gebrauch wurden die Orakelknochen vergraben. Jetzt hat man an einer einzigen Ausgrabungsstätte über 17000 Stück zutage gefördert.

Wie aus Pfennigen Millionen werden

Angenommen, Sie hätten die Wahl zwischen zwei auf 35 Tage befristeten Jobs. Für den einen werden 1000 Mark pro Tag bezahlt, für den anderen am ersten Tag ein Pfennig und für jeden weiteren Tag jeweils das Doppelte des vorhergehenden. Welchen würden Sie nehmen? Für den ersten bekommen Sie nach 35 Tagen 35000 Mark, für den zweiten jedoch 171798717,84 Mark, das Resultat der Verzinsung eines Pfennigs mit 100 Prozent pro Tag.

Das ist natürlich ein extremes Beispiel, aber es illustriert immerhin den Mechanismus der Zinseszinsrechnung, die man mit Fug und Recht als achtes Weltwunder bezeichnen könnte. Wenn sich das Geld auf die Art vervielfacht, kann schon ein leicht erhöhter Zinsfuß sehr viel ausmachen. Legt man monatlich 100 Mark mit einer jährlichen Verzinsung von 10 Prozent an, so sind daraus nach 30 Jahren 217131 Mark geworden, bei 13prozentiger Verzinsung aber 397578 Mark, also fast das Doppelte.

Zwei Freunde, Waberi und Galab, hüteten gemeinsam ihre Herden. Eines Tages rissen zwei trächtige Kamele aus. Drei Tage später fanden die Männer sie wieder. Beide Kamele hatten bereits geworfen, aber eines der Jungen war von einem Löwen gefressen worden, und die Muttertiere säugten nun gemeinsam das andere. Welches Kamel war jetzt die wirkliche Mutter? Waberi und Galab trugen ihren Anspruch dem Richter vor.

Der ließ das Junge ans Flußufer und die Muttertiere auf die andere Seite des Flusses bringen. Eines der Kamele stieß besorgte Rufe aus, wagte aber nicht, den Fluß zu überqueren. Das andere, Waberis Kamel, stürzte sich ohne Zögern ins Wasser. Der Richter entschied, daß es die echte Mutter sei.

Der französische Impressionist Pierre Auguste Renoir hat einmal gesagt, daß ihn ein jenseitiges Leben nicht sehr interessiere.

„Das hat Zeit, bis es soweit ist. Als Gestorbener finde ich vielleicht Gefallen am Totsein. Solange ich noch am Leben bin, gedenke ich, mich meines Lebens zu freuen."

Jean Renoir

Když jsme s Honzou Hrubým v roce 1982 společně napsali první reportáž, přišly desítky dopisů od udivených čtenářů. Tehdy o tom „zázraku" ještě málokdo věděl. Takže jsme k popularitě také trochu přispěli. Mnohem víc však přispěly dostihy a v poslední době především fotbal. Dnes tedy alespoň něco málo ví doslova každý. Většinou z druhé ruky. Málokdo ví tolik, aby si mohl udělat jasno, přesto si každý po svém nachází vysvětlení. Na pracovištích, v hospodách, v dopravních prostředcích, zkrátka všude kde se sejde víc lidí běží už pár let nikým nevyhlášená „celonárodní diskuse". Nejjednodušší způsob, jak v současném Československu vyvolat spor, je vyslovit jedno dráždivé jméno. Protože si myslím, že to je velice významný spor, ve kterém zdaleka nejde jen o jedno poněkud zvláštní JZD, chtěl bych trochu přispět k tomu, aby se spor vedl dál, jenže s trochou lepší znalostí věci.

Několik statistických čísel. Budou to vždycky tři údaje, první za rok 1965, druhý za rok 1975, třetí za rok 1985. Výnosy obilovin v tunách: 1,78 — 3,88 — 6,21. Průměrná dojivost krav v litrech za rok: 1 851 — 4 318 — 5 992. Hrubá zemědělská produkce z jednoho hektaru v Kčs: 6 448 — 14 940 — 33 730. Produktivita práce v Kčs v přepočtu na jednoho pracovníka: 63 190 — 197 600 — 651 215. Výkony v Kčs: 35 000 000 — 425 000 000 — 2 841 000 000.

Kdo má po ruce staré statistické ročenky, může porovnávat. V šedesátých letech výsledky vcelku odpovídaly špatným půdním a klimatickým podmínkám, v nichž tehdejší malé JZD Slušovice hospodařilo. V sedmdesátých letech, v období, kdy se družstva slučovala a vytvářel se dnešní osmitisícihektarový „gigant" (JZD Agrokombinát Slušovice je mnohem větší než průměrné JZD, ale menší než průměrný státní statek), už statistika jaksi nesedí, už jakoby tu namísto kamenitých valašských kotárů byla nížina a mastná černozem. Ta současná čísla jsou v mnohém ohledu prostě fantastická, snová. Takže vyvolávají závist, pochybnosti, dohady.

Měl jsem to štěstí, že jsem se před časem seznámil s člověkem z duše nezávistivým, s předsedou JZD Mír v Práčích na Znojemsku Aloisem Švrčkem, který mi řekl parádní frajerskou větu: „Ještě nejsme tak dobří jako Slušovice, ale jednou tak dobří budeme." Jsem přesvědčen, že by mi stejnou větu dokázali říct i lidé z dalších pár zemědělských podniků, které se rozhodly dokázat a pomalu začínají dokazovat, že Slušovice nejsou žádný zázrak, že nejsou jedinečné a neopakovatelné.

Mnoho jiných lidí v jedinečnost a neopakovanost Slušovic neochvějně věří. Existují v podstatě dvě teorie. Podle té první je celý ten „podfuk" dílem mocného ochránce (nejčastěji tradovaná verze tvrdí, že je to švagr předsedy). Jméno dotyčného ochránce se v pověstech jaksi neustálilo, uvádí se jich víc. Docela nejčastěji jméno člověka, který ve Slušovicích nikdy nebyl.

Podle druhé teorie je JZD Agrokombinát Slušovice v podstatě kapitalistický podnik, který jakýmsi nepochopitelným způsobem vznikl na území socialistického státu. Je pozoruhodné, že tuto teorii zastávají právě tak někteří přesvědčení komunisté jako někteří upřímní nepřátelé socialismu. Velmi mě udivuje, že jedni i druzí shodně věří, že kapitalistické hospodářství je zřejmě apriori úspěšnější než socialistické.

Nikomu nevnucuji svůj názor, který jsem si vytvořil za těch devět let, co do Slušovic čas od času jezdím a jejich úspěchy a neúspěchy pravidelně sleduji. Dovolím si však tvrdit, že o věci trochu vím a mám tedy jistě právo mít svůj názor. Ostatně přiznám se k tomu, že jsem sám také váhal a pochyboval a „myslel za roh". Celé čtyři roky mi trvalo, než jsem definitivně odhodil všechny úvahy na téma „co je za tím" a začal se zajímat především o to, v čem to je.

Pokud jde o teorii, že Slušovice stojí na protekci, té v zásadě nemohu věřit prostě proto, že protekční děti mohou mít možná dobré vysvědčení, ne však skutečné výsledky. Protekční děti jsou obvykle nafoukané a neschopné, někde v skrytu srdéčka zamindrákované. Přestože to vím, zabil jsem před pár lety dost času zjišťováním a úvahami, jestli přece jenom . . . Jistou porci hlouposti má v sobě každý, proč bych se k tomu nepřiznal.

Pokud jde o tu druhou teorii, tu prostě nedovedu pochopit. Skutečně si někdo myslí, že tupá administrativa, resortismus, nepružnost řízení, potlačování tvůrčího potenciálu lidí a všechny další neduhy, které v dětských letech budování socialismu vznikly a v dalších desetiletích narostly tak, že se jich nyní obtížně zbavujeme . . . — skutečně si někdo myslí, že právě to je socialismus, zatímco schopnost a podnikavost je výsadou kapitalistické ekonomiky?!

Nevěřím tomu, přestože vím, že není mnoho podniků, které mi svými výsledky zcela průkazně dávají zapravdu. Ale jsou. Například n. p. Elektro-Praga v Hlinsku, o kterém jsem nedávno psal. Nebo například JZD Agrokombinát Slušovice.

O tom kapitalismu

„Kdekdo si myslí, že jste kapitalistický podnik. Proč je v kapitalistickém podniku stranická organizace?"

Mám rád provokativní otázky. Když se takovou otázkou dobře trefím, je o atmosféru rozhovoru předem postaráno. Když se netrefím, taky.

Tentokrát jsem neuspěl. Neuvědomil jsem si, že ten můj vtip už je příliš starý. Předseda celo družstevního výboru KSČ Pavel Čmolík odpovídal s naprostým klidem: „Dneska už víme, že si to myslí jenom ti, kdo ve Slušovicích nebyli a mají o nich jen povrchní znalosti."

Takže jsem přestal vtipkovat a pokusil se o normální rozhovor:

Je vaše organizace co do počtu členů úměrná velikosti podniku?

Naše družstvo má dnes největší stranickou organizaci v zemědělství Jihomoravského kraje. 510 členů a kandidátů, kteří jsou členěni do 15 základních organizací. Snažíme se, aby organizační struktura odpovídala výrobní struktuře, tedy abychom si zajistili působnost na všech úsecích.

510 členů a kandidátů, to mi nic neříká. Kolik je to na procenta?

Na úrovni průmyslu v okrese. Tahle odpověď vám stačí?

Stačí, ale mám pro vás výživnější otázku: JZD Slušovice se často vytýká takzvaný manažerismus. Když si odmyslíme jistou pachuť, kterou ten pojem má, a zůstaneme u podstaty, což je kvalifikované řízení kvalifikovanými odborníky, jak se to srovnává se stranickým právem kontroly? Může někdo z toho titulu, že zastupuje stranickou organizaci v podniku, mluvit odborníkům do řemesla? Má na to právo a má na to kvalifikaci?

Může. Snažíme se o to a daří se nám to, aby předsedové základních organizací byli na úrovni a znali problematiku svých závodů. Nesnažíme se v žádném případě, aby nahrazovali vedení závodů, ale spíš aby vytvářeli podmínky pro plnění těch dost složitých a náročných úkolů, které tu jsou. Právo kontroly uplatňují všechny základní organizace, to vychází z jejich pololetního plánu práce: předvolávají všechny hospodářské pracovníky, kontrola se zaměřuje hlavně na řešení nových úkolů, které stále nabíhají.

A je jich dost, co já vím . . .

Proto se taky dělají čtvrtletní stranické aktivy všech výborů ZO a všech komunistů ve vedení družstva. Snahou těch aktivů je mobilizovat samotné komunisty, protože i komunista potřebuje jednou za čtvrt roku vzpruhu.

Existuje taková teorie o jedinečnosti a neopakovatelnosti Slušovic. Já na ni sice nedám, ale přece jen mám pocit, že tu je cosi jedinečného, specifického v přístupu lidí k práci. V čem to spočívá?

Myslím, že ve stabilní náročnosti, která víc než dvacet let utváří kolektiv podniku.

Jaké je praxe toho, co nazýváte stabilní náročností?

Především je to asi otázka pravidelného čtvrtletního hodnocení všech podnikových funkcionářů, které má okamžité důsledky včetně personálních změn. Kdo nestačí, je ihned odvoláván na nižší funkci, jiný jde zase na základě hodnocení nahoru.

Jinými slovy — důležitější než váš propracovaný systém řízení je asi důslednost v jeho uplatňování . . .

Ano, protože cokoli se začne a nefunguje to trvale, to ztrácí na účinnosti a na kvalitě. Za léta, co pamatuji, nikdo nemůže říct, že by se někdy neprovedlo čtvrtletní hodnocení. Někdy se třeba z časových důvodů odložilo, ale nestalo se, že by nebylo. Kdyby se to stalo, okamžitě by ten systém přestal fungovat.

Mimochodem, to hodnocení se neprovádí proto, abychom trestali, abychom, jak říká předseda, „zmáčkli knoflík a někoho vyhodili". Jde o to, aby se lidé z chyb poučili.

Mám takový pocit, že právě v důslednosti bude kámen úrazu, pokud jde o otázku opakovatelnosti Slušovic. Vy přece svůj systém řízení před nikým netajíte, nebo snad ano?

I když se tu vystřídala spousta stážistů ze zemědělských podniků, když se jich časem zeptáme, co aplikovali, tak z tohoto praktický neaplikoval nikdo nic.

Přežili jste léta, kdy bylo zvenku pramálo pochopení pro zemědělský podnik, který si „moc dovoloval". Udání, anonymy, pomluvy. Ostatně dodnes to částečně přežíváte. Řekněte mi upřímně, kdo vám nejvíc pomohl tu nepřízeň překonat?

Nejvíc nám, myslím, pomohla naše houževnatost. To byl základ všeho. Fakt je ale, že vždycky bylo pochopení okresní stranické organizace. Já si pamatuji, co jsem členem strany, že se všechno konzultovalo s okresním výborem a to pochopení tu vždycky bylo.

Kdo je kdo

Pavel Čmolík (44). Mohutný chlap, typ, který budí důvěru, střídmý a uvážlivý ve vyjadřování, rozvážný kliďas. Původním povoláním učitel, ale učitelovat jen rok, protože z chabého platu nemohl uživit rodinu. Pracoval jako traktorista v STS, po delimitaci v zemědělských podnicích. Do Slušovic přišel v roce 1967, rok jezdil s traktorem, pak přešel

na nákladní auto. Od roku 1972 technik nákladní dopravy, pak vedoucí provozu v dopravě, potom vedoucí dopravního závodu. V roce 1978 zakládal centrální dispečink, odtud šel do obchodního útvaru, poté absolvoval stáž na OV KSČ, nyní je ve funkci uvolněného předsedy stranické organizace.

O těch počítačích

Zeptejte se kohokoli, kdo nemá rád Slušovice, co mu vlastně vadí, řekne vám... Řekne vám toho asi hodně, takováhle anketa by jistě vytvořila rozsáhlý seznam argumentů, ale mezi nimi by jako obzvláště mohutné břevno v očích nepřejících vynikala skutečnost, že — představte si — tady si nějaké JZD klidně vyrábí počítače, takové drzost!

Skutečnost je taková, že ještě v tom roce, kdy se počítače ve Slušovicích začaly dělat, nikdo ve Slušovicích neuvažoval o jejich komerční výrobě. Na počátku byla tak trochu náhoda, nicméně náhoda s jistým nábojem zákonitosti. Vyprávi náměstek předsedy pro mikroelektroniku ing. Miroslav Kubík:

„Protože rozvoj JZD byl bouřlivý, dostali jsme se do kontraverze z koncepčního hlediska. Bylo zjevné, že způsob práce na centrálním počítači — příprav data, dones do výpočetního střediska, zpracuj, vytiskni sestavu, dej uživateli — že zkrátka tento způsob práce začíná být překážkou. Chtělo to jinou filozofii: kde informace vznikají, tam ať se zpracují. Dál pak po pyramidě řízení postupuje jen to podstatné, protože předseda JZD nemusí znát každý detail, jen globální údaje.

V roce 1980 jsem převzal vedení útvaru výpočetní techniky. Tehdy bylo už zcela zjevné, že jinak než decentralizaci to nejde řešit. Dostali jsme se však do takové situace, že jsme na nový styl práce byli připraveni, měli jsme dostatek kvalitních kádrů, ale neměli jsme potřebné prostředky pro decentralizaci, chyběly zkrátka vhodné malé počítače..."

V tomhle místě si dovolím ing. Kubíka přerušit. Následující část legendy o vzniku slušovických počítačů jsem slyšel od více pamětníků v různých verzích (je to vlastně nedávno, ale vzpomínky jsou tak nepřesné...) Vytáhnu z nich esenci:

Někdy na začátku roku 1982 se stal útvar výpočetní techniky nejslabším článkem systému. Další rozvoj podniku jako celku, ale i jeho jednotlivých částí brzdila slabina ve strojním zpracování dat. Lidé od počítačů zoufale hledali řešení, ale nedařilo se jim je najít.

Shodou okolností se však našlo ve stejné době, jenže jinde. Skupina zlepšovatelů v Dopravních stavbách Olomouc podstatně zdokonalila jeden z tehdy vyráběných malých počítačů. Základní myšlenka spočívala v tom, že vyměnili mikroprocesor 8080 (který je bůhvíproč dodnes základem téměř všech počítačů vyráběných v ČSSR) za dokonalejší mikroprocesor Z 80, licenčně vyráběný v NDR. Když ten nápad dotáhli do jakési reálné podoby, jeli pochopitelně za výrobcem. No a tam se dozvěděli... Však to znáte: každý zlepšovák je vždy vítaný, ale jsou i objektivní důvody. Dozvěděli se zkrátka přesně to, co obvykle říkají představitelé výrobních podniků zlepšovatelům, kteří se vnucují. Dobrý nápad, ale nejde to.

Vraceli se v patřičné náladě. Cestou si však v trafice koupili časopis Mladý svět, ve kterém byla velká reportáž o jistém JZD na Gottwaldovsku. V té reportáži nebylo vůbec nic o tom, že by dotyčné JZD potřebovalo dobré malé počítače. Jen z ní vyplývalo, že to je vcelku schopný podnik.

Dále zas ing. Kubík: „Výborně nám to padlo do noty. Základ řešení z Dopravních staveb Olomouc jsme převzali a dotvořili. Ukázalo se tak šťastné, že bylo optimální z hlediska součástkové základny i z hlediska výkonnosti. Jeden odborník, který tu byl na návštěvě, to pěkně charakterizoval: ‚Tak jednoduché, že se neprojevuje poruchovost, a přitom tak výkonné, že to není hračka.' To jsme ovšem ještě nevěděli, že budeme výrobci výpočetní techniky. Chtěli jsme udělat jen potřebný počet systémů pro svou potřebu a pro potřebu Dopravních staveb. Co přišlo potom, to si vynutil zájem..."

Na tomhle místě jsem nevydržel a vstoupil do vyprávění s otázkou, jestli se dá považovat za normální, když JZD vyrábí počítače, a co tomu říká Tesla.

„Zakazujeme my průmyslovým podnikům, aby pěstovaly zeleninu?! Samozřejmě, že existuje socialistická dělba práce. Ale realita je taková, že elektrotechnický průmysl nestačí pokrýt potřeby. Ministr Kubát zcela oprávněně žádá resorty, aby pomohly. Takže my pomáháme řešit tu situaci v zemědělství.

A pokud jde o Teslu, Tesla je pro nás cenný spojenec. To je ostatně vzájemné. My jsme například byli absolutně prvním odběratelem paměti, nikdo je ještě nepoužíval."

Kdo je kdo

Ing. Miroslav Kubík (54). Poprvé jsem ho viděl v televizi, v pořadu o jednom z dnes již pravidelných Festivalů mikroelektroniky okresu Gottwaldov. Před kamerou stál drobný chlapík a usmíval se. Ne nejistě, jak se na kameru usmívají trémisté. Usmíval se jako ti nemnozí lidé, jimž je úsměv životní samozřejmostí a jen málokdy ho odkládají. Představili ho a požádali, aby řekl něco o vystavovaných výrobcích, jmenovitě o zařízení na digitalizaci televizního obrazu. Takže spustil: hovořil stručně, jasně a logicky. Nicméně mně přišlo k smíchu, že mluví slovensky. Do té chvíle jsem sice věděl, že ve Slušovicích nezáleží na tom, jestli je funkcionář mladý nebo starý, jestli má vysokou nebo jenom střední školu, anebo třeba žádnou školu, že zkrátka záleží jen a jen na tom, co dokáže. V téhle chvíli jsem si uvědomil, co mě předtím nenapadlo: že samozřejmě nezáleží ani na národnosti. Až později jsem zjistil, že v JZD je mnoho Slováků v různých funkcích, přišli sem lidé z různých koutů Slovenska stejně jako lidé z různých koutů Čech (a mnozí Slováci to mimochodem měli blíž). Tehdy mi nevím proč přišlo legrační tohle potvrzení jednoznačnosti kritérií ve výběru funkcionářů.

Ing. Kubík přišel do Slušovic v roce 1978 jako programátor. Byl tehdy na Agrokomplexu v Nitře jako zástupce svého bývalého zaměstnavatele, který tam vystavoval zajímavý operační systém. O ten operační systém projevil zájem zástupce výpočetního střediska ze Slušovic a pozval inženýra Kubíka na návštěvu.

„Když jsem viděl, jaké jsou tu podmínky pro práci... Hlavně z toho hlediska, že vedení JZD samo fatálně chce rozvíjet tuto techniku... Tenhle moment byl pro mě velice důležitý, protože jsem věděl, že tu jsou ohromné možnosti ten systém rozvíjet dál."

Ostatní už jsem prozradil. V roce 1980 se stal vedoucím útvaru. Když se ukázalo, jakou perspektivu má ve Slušovicích mikroelektronika, stal se tenhle obor jedním z rozvojových programů, takže vznikla funkce náměstka pro mikroelektroniku. Stal se jím ing. Kubík. Asi na to měl. Ale on do Slušovic nešel proto, aby udělal nějakou kariéru, on sem přece přišel dávno předtím, než tyhle perspektivy vznikly. Přišel sem s tím, že tu byl předpoklad dotáhnout do konce rozdělanou práci.

O polopravdách a poloargumentech

Nedávno jsem si v jedněch novinách přečetl zajímavou besedu o mikroelektronice, speciálně zaměřenou na malé počítače. Ty noviny nebudu jmenovat, protože nechci shazovat kolegy, jejichž práce si vážím. Není vinou redakce, co říkali účastníci besedy, přesněji řečeno, co říkal jeden zástupce ředitele odboru z ministerstva elektrotechnického průmyslu.

K otázce, která se týkala skutečnosti, že u nás počítače vyrábějí i družstva, řekl: „Ano, ale je to v podstatě jedna deska s 60 nebo 70 součástkami, které nějak seženou. Postavit takový počítač není dnes problém ani pro studenta, který končí vysokou školu. My takovou aktivitu neomezujeme, protože z této aktivity vznikla řada pozitivních výsledků, které například užitečně řeší problematiku zájmových kroužků škol a podobně. To ale nejsou počítače, které by se daly použít jako profesionální."

O kus dál tentýž účastník besedy: „Loni dodalo několik set systémů JZD Slušovice. Jak myslíte, že tenhle systém vznikl? Kupují procesory v Metře Blansko, periferie v Kancelářských strojích a tak dále, sestaví to, oživí a dodají software. Podobný postup je i v jiných organizacích tohoto typu."

Velmi mě potěšilo, že soudruh zástupce ředitele odboru laskavě neomezuje tuto aktivitu, i když z formulace je patrné, že kdyby chtěl, měl by zřejmě právo ji omezovat. Je to sice postoj velmi odlišný od postoje ministra, který žádá resorty o pomoc v řešení dosti zoufalé situace ve výpočetní technice u nás, což by mělo jednoznačně vést k všestranné podpoře namísto pouhého „neomezování". Ale budiž, dejme tomu, že tohle je jen terminologická jemnůstka.

To ostatní je prostě soubor polopravd, které vydají za jednu velkou promyšlenou lež. „Jedna deska se 60 nebo 70 součástkami, které nějak seženou" — pravda je taková, že slušovický systém TNS dnes představuje přibližně třicet desek pro nejrůznější účely (poslední dobou jde zejména o nové technologické desky, tedy interface pro řízení technologických procesů; protože TNS nachází stále častěji uplatnění jako řídicí počítač, bude těchto desek napřesrok asi o deset víc).

„Kupují procesory v Metře Blansko, periferie v Kancelářských strojích a tak dále, sestaví to, oživí a dodají software" — pravda je taková, že část desek systému TNS vyrábí Metra Blansko, část se dělá přímo ve Slušovicích, periferie jsou pochopitelně koupené (diskové jednotky zejména z BLR, tiskárny polské a maďarské). Procesory přirozeně nevyrábí ani JZD Agrokombinát Slušovice, ani žádný jiný zemědělský podnik kdekoli na světě. Ostatně procesory nevyrábí ani žádná z renomovaných světových firem, vyrábějících počítače. Zlehčující formulace „koupí, sestaví, oživí" vcelku přesně vystihuje práci takových firem, jako je třeba IBM nebo populární Sinclair. S tím rozdílem, že přední výrobci počítačů nemusí dodávat software, protože na to jsou specializované firmy, které si za programové vybavení počítačů nechávají zaplatit dlouhé peníze. Žádný odborník nemůže říci jen tak „a dodají software", protože odborník musí vědět, že „a dodat software" není maličkost. V počítačově rozvinutějších zemích má dnes program často větší cenu než samotný počítač. Přesto se odborník z ministerstva elektrotechnického průmyslu tváří, jako by software rostlo v lesích okolo Slušovic.

„Postavit takový počítač není dnes problém ani pro studenta, který končí vysokou školu..." — pravda je taková, že i nadaný středoškolák může postavit počítač podle návodu v Amatérském rádiu. Stavět zařízení pro výpočetní techniku ze „švábů" je asi méně náročné, než klasická radioamatérská práce s diskrétními součástkami, ke které patří i vinutí cívek a podobné radovánky. Jestliže však někdo říká „postavit" a záměrně pomíjí to podstatnější, to jest vymyslet, vidím v tom úmyslné zlehčování veškeré tvůrčí práce technické inteligence.

A pokud jde o tvrzení, že „to ale nejsou počítače, které by se daly použít jako profesionální", to neumím komentovat bez použití žalovatelných výrazů. Prosím, doptejte se v podnicích, které TNS používají pro zpracování dat nebo pro řízení technologických procesů.

Neexistuje racionální důvod, proč by měl každý zemědělský podnik chovat krávy. Přesto každý (možná se mýlím, možná jen 99,9 %) zemědělský podnik v ČSSR chová krávy, i když v některých případech je rentabilita výroby mléka hluboko v oblasti záporných čísel. Zvyk je však železná košile: přestože je to vlastně nenormální, připadá nám samozřejmé, že každý zemědělský podnik chová krávy.

Neexistuje racionální důvod, proč by zemědělský podnik neměl vyrábět cokoli, co společnost potřebuje. Všechny přidružené výroby JZD mají jednu velkou přednost, nikdy nedělají na sklad, vždy jen potřebné. Zvyk je však železná košile: přestože je naprosto normální, že podnik využívá slabin trhu ke svému rozvoji a současně ve prospěch společnosti, připadá nám nesamozřejmé, když JZD vyrábí třeba počítače. I když si můžeme na prstech jedné ruky spočítat, oč výhodnější z celospolečenského hlediska je mít počítače, jejichž vývoj byl zaplacen z provozu výrobní organizace zcela nepočítačového zaměření, než nemít počítače, do jejichž vývoje už jsme investovali spoustu peněz z celospolečenských prostředků.

Zvyk je však železná košile a resortismus je po léta náš zvyk. JZD Agrokombinát Slušovice samozřejmě některé lidi urazí tím, že v roce 1982 náhodou zavadí o počítače a v roce 1986 se už tváří jako zavedená firma, která dodává kompletní stavebnicový systém a k němu obrovský balík programového vybavení. Samozřejmě urazí především ty, kdo by za tu dobu nedokázali ani postavit výrobní halu, natožpak něco vyvinout. Proto se spor zásadně nesmí vést o to, co společnost naléhavě potřebuje, ale o to, kdo je oprávněn.

Nemám na mysli jen počítače

a zejména [illegible] kteří stavějí a kteří vyjíždějí. Mám na mysli resortmany jako celek a mám na mysli ty lidi, kteří stavění i vyvíjení z moci úřední byrokraticky „řídí". Těmhle lidem vadí, když se jim špatné vybavení poloamatérští dopěstěná pletou do řemesla. A železná kosile zvyku je dobrou živnou půdou pro jejich poloargumenty.

O tom vykořisťování:

Seznam zemědělských podniků, které JZD Agrokombinát Slušovice „vykořisťuje", by byl dlouhý. Jen kukuřice pěstované na cizí půdě mají slušovičtí agronomové na starosti 17 600 ha v Československu a 1 300 ha na Ukrajině. Ačkoli sami nepěstují brambory, mají patronát nad pěstováním brambor v několika JZD v okrese Třebíč. Navrch pak Slušovice ještě obstarávají celou rostlinnou výrobu v jednom JZD v gottwaldovském okrese. Jinými slovy: hospodaří na cizí půdě a nechávají si za to platit. V případě kukuřice například tím nejcennějším — kukuřicí, cenným jadrným krmivem. Dovedu si představit celý les varovně vztyčených prstů . . .

Hovořím s pracovníkem závodu rostlinné výroby ing. Františkem Maňáskem, který má na starosti právě integrace, jak se tedy říká zmíněnému „vykořisťování" jiných zemědělských podniků.

Mnoha lidem se vaše hospodaření na cizí půdě nelíbí, hovoří se dokonce o „vykořisťování". Jsou vaši partneři do integrace nuceni, ať už nějakým nátlakem nebo prostě ekonomickou nutností?

Pokud jde o kukuřici, jsou to oboustranně dobrovolné partnerské vztahy na základě smlouvy, kterou mohou obě strany kdykoli vypovědět. Máme tam i klauzuli, že se mohou navzájem penalizovat, kdyby to rozloučení skončilo se ztrátami pro jednu z nich.

A pokud nejde o kukuřici, tam jsou vztahy nedobrovolné?

O pěstování brambor na Třebíčsku rozhodly nejvyšší krajské orgány, stranické i státní, právě po zhodnocení výsledků v pěstování kukuřice. Šlo o to, že tento okres měl ze všech bramborářských okresů v ČSR nejhorší výsledky.

V tomhle případě bylo navazování kontaktů samozřejmě složitější, musela pomoci okresní zemědělská správa, ale nakonec všechny podniky, které do toho šly, se rozhodly samostatně a dobrovolně.

Můžete to něčím doložit?

Jednoduše. Jsou to v několika případech jiná družstva, než kterým to OZS v Třebíči původně navrhla.

Takže tedy všechny vaše integrace jsou jen a jen na bázi dobrovolných partnerských vztahů?

S jedinou výjimkou, to je to družstvo v našem okrese. Tam byla situace v rostlinné výrobě taková, že se ji musel zabývat okresní výbor strany. Navrhl řešení, které se tamním funkcionářům sice zpočátku nelíbilo, ale museli na ně přistoupit.

Co svým partnerům nabízíte a co za to berete?

Dáváme jim nejlepší vstupy, tedy osivo a chemikálie, a metodickou pomoc v precizně propracované technologii. Samozřejmě zabezpečujeme také potřebné stroje. Tím dáváme záruku vysokých výnosů. Požadujeme přesné dodržování technologie, protože bez toho by systém ztratil smysl a nic bychom nemohli zaručit, a samozřejmě si necháme za vstupy zaplatit.

Hodně?

Levní nejsme. My ale také nedostáváme nic zadarmo, navíc osivo kukuřice a většinu chemikálií kupujeme v kapitalistických zemích, tedy nikoli za koruny. Ale jestli nás chcete obviňovat z vyděračství, zeptejte se nejdřív našich partnerů, proč ze systému nevystoupí. Přece by v integraci nezůstávali, kdyby pro ně nebyla výhodná.

Myslel jsem především na to, že si necháváte platit nejen v korunách, ale také v kukuřici — a to je zatracená tvrdá valuta.

Máte pravdu. Mimochodem, zajímavé je, že ze dvou možností — buď se podělit o rozdíl výnosů, vzniklý zavedením našeho systému, anebo odvádět za osivo a chemikálie pevně stanovený „desátek" v kukuřici — volili naši partneři obvykle tu druhou variantu. Byli si vědomi, že dostávají všechno co potřebují, takže není důvodu k pochybnostem, že výnosy podstatně vzrostou. To je důkaz důvěry k tomu systému.

Někteří lidé se na to samozřejmě dívají tak, že využíváme cizí půdu, abychom si pomohli. My ale přece využíváme půdu partnerského podniku v první řadě k tomu, abychom jemu zvýšili výnos, a teprve když jemu zaručíme prospěch, máme právo na ten svůj „desátek".

K čemu ho užijete?

Máme oproti jiným podnikům dvojnásobné zatížení půdy živočišnou výrobou. Jinak řečeno: produkce naší živočišné výroby přepočtená na hektar je dvojnásobná. Prostě potřebujeme krmiva.

Mám takový pocit, že brambory nikomu nevadí, že vadí kukuřice. A že nakonec není tak důležité, jestli někoho „vykořisťujete", jako spíš to, že si klidně po vlastech českých i slovenských vozíte jadrné krmivo, které je jinak limitované a centrálně obhospodařované.

Je těžko pochopitelné, že někdo z řídicích orgánů — nebudu říkat kdo — se pozastavuje nad tím, že jádro jde odněkud někam. Důležité přece je, že se nevysype. Zůstává v republice a zužitkovává ho podnik, který dosahuje špičkových parametrů. Samozřejmě i s nízkou spotřebou. Nejen že máme ve výkrmu kilo přírůstků, ale máme i nízkou spotřebu jádra na jednotku výrobku.

Tolik ing. Maňásek.

Já si dovolím připojit malý komentář na vysvětlenou problematiky jadrných krmiv: Jde o surovinu strategického významu a není tedy divu, že je to surovina přísně sledovaná (zvlášť když jsme ji donedávna měli citelný nedostatek). Je samozřejmé, že se takovou surovinou musí šetřit.

Teď ovšem jde o to, co chápeme pod pojmem šetření. Jsou dvě možnosti: buď přísně dbát na to, aby zemědělské podniky spotřebovaly co nejméně jadrného krmiva, anebo dbát na to, aby zemědělské podniky spotřebované jadrné krmivo co nejlépe využily. Přikláním se k druhé variantě, protože mám za to, že společensky významné není škudlení, nýbrž rentabilita. Statisticky vykázané úspory masa nezlevňují, efektivní využití krmiva ho však zlevňuje.

Kdo je kdo

Ing. František Maňásek (44). Není z Valašska, je ze Slovácka. Má malý vinohrad. Ne na kšeft, jen jako koníčka. Do Slušovic přišel v lednu roku 1982 za okolností téměř dramatických. Do té doby pracoval v Babicích, v obci ležící na Uherskohradišťsku, ale při samých hranicích okresu Gottwaldov. V zemědělském podniku, který pěstoval kukuřici jako osivo — tedy uměl pěstovat kukuřici. K 31. prosinci 1981 odtud odcházel do jednoho výzkumného ústavu.

Právě v té době se však ve Slušovicích „upekl" systém KSL (původně tato zkratka znamenala Kukuřice — Slušovice — Limagrain, to poslední slovo je jméno francouzské firmy, která vyšlechtila kukuřici s extrémně krátkou vegetační dobou, tedy přijatelnou i pro extrémní nadmořské výšky, v nichž se v JZD Agrokombinát Slušovice pěstuje). Chyběl však člověk, který by perfektně rozuměl kukuřici. Ale vědělo se o jednom.

Ve čtyřiceti letech jdou lidé většinou za pohodlím než za ctižádostí udělat něco z ničeho (zvlášť když ta ctižádost obnáší také patřičná rizika). Inženýr Maňásek však nabídku přijal. Na jistém rozvázal pracovní poměr ve zkušební době, do nejistého nastoupil, když projektu KSL byly celé tři dny.

O tzv. lidském faktoru

„Nelíbí se mi jejich americký manažerismus. Říkají si JZD, ale ve skutečnosti je to výrobní koncern, ve kterém je původní poslání, výroba potravin, až na desátém místě. Dále si myslím, že zde lidský faktor je někde až na druhém místě. Neustále se zdůrazňuje ‚perfektní organizace'. Nic proti moderním socialistickým způsobům řízení, ale jsem přesvědčen, že tím rozhodujícím faktorem je a bude člověk." (Z dopisu čtenáře J. N.)

Jeden typický dopis, obsahující typické omyly z neznalosti a z nepochopení souvislostí. Je sice pravda, že finanční objem mimozemědělské činnosti JZD Agrokombinát Slušovice převyšuje vlastní zemědělskou výrobu, rozhodně však nelze tvrdit, že tu je původní poslání JZD opomíjeno. Když přijde čas sezónních polních prací, vrhají se všechny síly na pole a přidružená výroba se projeví jako výhodná rezerva pracovních sil pro zemědělství, jehož nepříjemnou stránkou je právě sezónnost v potřebě lidské práce. Zažil jsem tu také den, kdy byly zavřené prakticky všechny kanceláře, protože veškerá administrativa plela zeli. Kdokoli do JZD Agrokombinát Slušovice nastupuje, musí počítat s tím, že pracuje v zemědělském podniku a ať už je jeho pracovní zařazení jakékoli, zemědělství si ho kdykoli může povolat. Musí počítat také s tím, že v době vrcholné sklizňové sezóny je zákaz dovolených, a když přijde netypický rok a vegetační doba se zkrátí nebo naopak protáhne, může to také znamenat odvolání zahraničních zájezdů. Zákaz dovolených totiž platí bez výjimky.

Zemědělská výroba v JZD Agrokombinát Slušovice je na vrcholné úrovni, na mezích možného. V roce 1986 druhý nejvyšší výnos obilovin v Jihomoravském kraji a současně v celé ČSR — to je až neuvěřitelné, vždyť v tomto kraji jsou tři okresy v kukuřičné oblasti a vlastně právě jen Gottwaldovsko má pro zemědělství vysloveně nevýhodné podmínky. Rozhodně se tedy nedá říct, že ve Slušovicích je zemědělství na desátém místě. A pokud někomu tak moc vadí, že objem nezemědělské činnosti je tak velký, prosil bych o návrh, co zrušit. Rozvojový program biotechnologie, který naše společnost tak potřebuje? Nebo výrobu zemědělských strojů, která zaplňuje velké díry v sortimentu, zemědělci je nutně potřebují? Nebo výrobu agrochemikálií? Anebo počítačů? Ať se to zkrátka líbí nebo nelíbí, zemědělství je tu na vrcholné úrovni a veškerá nezemědělská činnost je smysluplná a společensky významná. Kdyby se ve Slušovicích dělaly ptákoviny, jako jsou drahé samolepky se znaky zahraničních firem nebo mizerné plyšové hračky (takové přidružené výroby také existují), už by se dávno někdo postaral, aby se jim to zatrhlo. Čtenář J. N. rozhodně není sám, koho to tak trápí.

Ještě víc neznalosti a nepochopení však čiší z druhé výhrady. Je sice pravda, že podnik před nějakým časem téměř úplně zapomněl na lidský faktor. Totiž zapomněl na něj v tom, čím se reprezentoval navenek. Sami funkcionáři JZD Slušovice si zavinili tuhle výtku tím, že zdůrazňovali význam chozrasčotních vztahů a perfektní organizace uvnitř podniku, zatímco jinde se víc hovořilo o iniciativě pracujících. Zřejmě pokládali za samozřejmé, co také samozřejmé je — totiž že perfektní organizace a důsledný chozrasčot stojí a padá právě s tzv. lidským faktorem. Kdyby ta slušovická organizace skutečně spočívala v batovském systému existenčního nátlaku na mistry a štvaní manuálně pracujících do namožného pracovního tempa, jak tvrdí nejapné pomluvy, nepochybně by právě Slušovice trpěly ze všech podniků nejvíc chorobou zvanou „nejsou lidi". Zvlášť když mzdové předpisy nedovolují platit o to víc, oč víc se tu dělá. A podívejte, ono je to naopak — hlásí se sem několikanásobně víc lidí, než kolik JZD může přijmout.

Na to má jistě vliv sociální program družstva, který členům JZD, ale i bývalým členům — důchodcům, přináší výhody, jaké jinde dosud nejsou. Od bohaté nabídky zahraničních zájezdů až po rozvážkovou službu mléka a pečiva každé ráno, nákup do tašky jednou týdně a vlastní družstevní kadeřnici na telefonu. Přestože by však jen soupis služeb, které JZD svým členům poskytuje, vydal na pěkných pár stránek rukopisu, troufnu si tvrdit, že sem lidi přitahuje a drží je tu především smysluplnost práce a přímý vztah mezi výkonem a odměnou. Důsledná podniková organizace a důsledný chozrasčot totiž vedou právě k tomu, aby každý pracovník cítil svou vlastní osobní motivaci, aby sám měl zájem na co nejlepších výsledcích.

Jak jednoduše to jde, to vím například od „taxikáře", který se svým vozem pendluje mezi Slušovicemi a Prahou, protože se vyplácí vozit lidi na jednání relativně pohodlným autem než nechat je kodrcat dlouhé hodiny ve vlaku. Napsal jsem „se svým vozem", protože on o tom žiguliku mluvil, jako by byl doopravdy jeho. Totiž má ho v socialistické péči a skutečně s ním musí zacházet jako s vlastním, protože se mu to vyplácí: je záležitostí jeho peněženky co ušetří i co prodělá.

Jak JZD Agrokombinát Slušovice dokáže hospodařit s lidským

faktorem, o tom cosi vim například také od sedmadvacetiletého inženýra Luboše Grepla, který dnes vede detašované pracoviště pro integrace v Brně. Před pár lety nastoupil do Slušovic, prošel si povinné absolventské „kolečko", při kterém nový pracovník projde řadkou pracovišť, než se někde definitivně „uchytí", ani ne půl roku pracoval v závodě rostlinné výroby, a pak dostal samostatnou kancelář v Brně. Zpočátku pracoval zcela sám — a nikdy nikoho nenapadlo zatelefonovat a přesvědčit se, jestli dodržuje pracovní dobu. Jen výsledky se očekávaly a očekávají. Tolik důvěry mladému člověku, který se v podniku sotva rozkoukal, to není obvyklé. Tedy jinde ne.

Cosi o lidském faktoru bylo i v hovoru s Radkem Bendou, devětadvacetiletým předsedou svazácké organizace. Nemá to lehké, jako to nemá lehké žádný předseda SSM v družstvu, což je přirozeně dáno velkou rozptýlenosti pracovišť. Stěžoval si, že v podnikách JZD, skládajícího se ze sedmnácti obcí, není organizace jakékoli svazácké akce žádný med. Organizace, čítající zhruba 250 členů, je rozdělena podle odvětvově územního a podle výrobního systému podniku — což v praxi znamená, že někde jsou třeba jen dva svazáci na jednom pracovišti. Přesto (a přes všechny další specifiky podniku) se zde uplatňují i takové typické svazácké aktivity, jako je třeba Reflektor mladých. To jde i ve Slušovicích?, podivil jsem se. „Jde," přisvědčil Radek Benda. „Reflektor sleduje využívání pracovní doby, hlídá úspory materiálů... Rezervy jsou, možná menší než jinde, ale jsou."

Na rozdíl od mnoha jiných svazáckých funkcionářů, s nimiž jsem vedl podobnou řeč, si Radek ani slovem nepostěžoval na nedostatek podpory ze strany podniku. Snad je to vyjádřeno i tím, že má kancelář mezi předsedou JZD a předsedou stranické organizace.

Samozřejmě jsem se ho na ty vztahy ptal. Řekl mi, že podnik od svazáků žádá dost. Nejen tradiční úspěchy v soutěžích ZENIT, kde Slušovičtí vždy „bodují", ale především v pracovní iniciativě a v brigádnické výpomoci při špičkových pracích. „Když se to spočítá, možná uděláme i víc, než kolik nám podnik dává," tvrdí Radek Benda.

JZD Agrokombinát Slušovice přispívá na činnost svazácké organizace částkou 100 000 Kčs.

O podnikavosti a zisku

Podle některých názorů je podnikavost cosi, co je socialismu bytostně cizí. Snažit se o zisk, to už je snad úplně nemorální. Tyhle názory přetrvávají i navzdory usnesením, která nutnost socialistického podnikání zdůrazňují, a navzdory zdravému rozumu, který nám říká, že opakem zisku je prodělek. Předseda JZD Agrokombinát Slušovice ing. František Čuba, CSc., má na tyhle věci nepochybně vlastní názor, praxí vytříbený. Byl jsem na něj zvědav.

Jste kapitalisté, protože podnikáte?

U nás je zafixováno, že když někdo podniká, dělá vlastně nějakou činnost, jež je vlastní kapitalistické společnosti. Socialistické podnikání však znamená provádění všech činností, které vedou k plnění základního zákona socialismu, a to je maximální uspokojování všech potřeb společnosti. Podnik si musí vytvořit všechny podmínky pro to, aby se tento základní zákon splnil — a tomu se říká socialistické podnikání. Naší povinností tedy je socialisticky podnikat.

S tím souvisí ještě jedno „ošklivé" slovo, zisk.

Zisk je nejkoncentrovanější ukazatel...

A tedy nejlepší motivace podniku i jednotlivce...

V současné době se víc než dřív hovoří o potřebné výši národního důchodu. Co je to národní důchod? V podstatě mzdy, různé odvody a zisk, nic jiného. Je to nově vytvořená hodnota — a nově vytvořená hodnota rovná se mzdy, odvody a zisk, nic dalšího tam není. Jestliže tedy máme zvyšovat národní důchod o tři a půl procenta a přitom říkáme, že mzdy nemohou růst tak významně, a odvody jsou téměř stálé, pak to znamená, že musíme především zvyšovat zisk.

Takže já si myslím, že by bylo správné, kdybychom to řekli na plnou hubu, že je třeba zvyšovat zisk.

To si troufnete vy, jiní si netroufnou.

Považuju za správné nazývat věci pravými jmény.

Podle mého názoru by naše republika potřebovala víc takových podniků, jako je váš. Jiní ale říkají: jak by to dopadlo, kdyby každý, kdo si umane, dělal třeba počítače...

Myslíte, že bychom měli počítačů zbytečně mnoho? To ještě bude trvat, než jich budeme mít dost.

Ale tady jde o něco jiného. Nejde přece o to, aby každý vyráběl, co dělají Slušovice. To co dělá Slušovice Slušovicemi je určitý podnikatelský systém, který má mít — vlastně který má každý podnik. Jde jenom o to, jak je ten systém konstruován, jak pomáhá. Pasivní podnikatelský systém nevede podnik k tomu, aby zvyšoval zisk, tedy aby přispíval k tvorbě národního důchodu. My se snažíme vytvořit takový podnikatelský systém, který by významně přispíval právě k tomu základnímu, tedy k produkci zisku, k tvorbě národního důchodu. Každý, kdo si zavede podnikatelský systém, který je uplatňován v JZD Slušovice, má šanci významně zvyšovat výrobu, tedy zvyšovat výrobu ročně minimálně o třicet procent a zvyšovat zisk minimálně o třicet procent.

Jste ochotni podělit se o zkušenosti?

Každý, kdo k nám přijde, má možnost seznámit se s čímkoli.

A opakovat doma.

Ano, a opakovat doma.

To má ale háček. Ne každý zemědělský podnik je tak velký aby se mohl pouštět třeba do biotechnologií.

To opravdu mohou jen velké a silné podniky. Myslím, že Československo potřebuje několik desítek takových podniků, protože dnes se řeší rozvojové programy natolik komplexní, že zdaleka nejsou jen věcí jednoho resortu. Navíc zde výzkum natolik bezprostředně souvisí s výrobou, že je třeba vše řešit v jednom místě. A kde jinde by to mohlo být, než ve výrobním podniku? Ale takové programy stojí řádově stovky miliónů až miliardy korun, což si opravdu mohou dovolit jen velké a silné podniky.

Určitě však není pravda, že by měly být jenom velké podniky, to by byl totální nesmysl. Musí být velké, střední a malé podniky, a každý musí řešit problematiku jiného charakteru. Přitom velký a malý nerovná se dobrý a špatný. Poznal jsem ve světě malé podniky vysoce aktivní, které dělají vysoce kvalitní výrobky — a člověk si takového podniku musí vážit.

Kdo je kdo

Ing. František Čuba, CSc., předseda JZD (50). Říká se o něm, že má dva koníčky: řízení silného auta a řízení podniku (silného). Tomu druhému nepochybně věnuje víc času. Sám tvrdí, že pracuje celá léta dvanáct hodin denně a že ho to ještě nepřestalo bavit. Jako dokonalý manažer perfektně zná všechny klíčové problémy podniku, ale i celého československého hospodářství, má přehled o vývojových trendech v nejrozvinutějších zemích světa. Jedním z tajemství úspěchu Slušovic je i jeho snaha dělat všechno tak, jak se to ve světě dělá nejlépe.

Jako dokonalý manažer také vypadá a vystupuje. K tomu patří i standardní součást osobního image: vždy perfektní oblek a vždy perfektní služební vůz (jedna z tradičních příčin závisti). Vypadá spíš jako bankovní ředitel než jako předseda JZD. Což je ovšem velmi klamný dojem. Jeho otec byl prvním předsedou prvního JZD na Gottwaldovsku, on sám jako mladík nezažil při studiu na střední zemědělské škole a na VŠZ v Praze jediný den prázdnin. V létě pracoval na poli, v zimě pomáhal sestavovat plán. Bylo to třeba, protože to byla léta, kdy JZD třela bídu s nouzí. Osobně se domnívám, že mimořádná péče, kterou JZD Agrokombinát Slušovice věnuje svým důchodcům, souvisí s tím, co mi jednou řekl jeho předseda: „Oni přece udělali to podstatné, naučili lidi dělat společně. My už jsme přišli k hotovému."

Absolvoval Vysokou školu zemědělskou, katedru provozně ekonomickou v letech 1955—1960. Pracoval jako zástupce vedoucího zemědělského odboru ONV. V roce 1963 se stal předsedou JZD Slušovice. Je členem předsednictva OV KSČ, byl delegátem šestnáctého a sedmnáctého sjezdu. Je nositelem Řádu práce.

O „modelu Slušovice"

Léta jsem se hádal, už mě to nebaví. Nebaví mě už hádat se s lidmi, kteří se mi snaží namluvit že kdyby oni mohli co Slušovice, kdyby měli ty podmínky... Oni je totiž měli. Před čtvrt stoletím se JZD Slušovice lišilo od většiny ostatních pouze tím, že mělo horší přírodní podmínky. Zato asi lepší koncepci. A větší odvahu k podnikatelskému riziku.

Všechny ty pomluvy, co slýchám, se týkají výhradně současného stavu věci. Jakoby si lidé neuvědomovali, že existuje čas. Čtvrtstoletí nesmírně soustředěné koncepční práce a stálého zdokonalování funkce podniku však přece musí zcela zákonitě vydat jiné výsledky, než čas zmarněný tvrdošíjným opakováním neosvědčených postupů. V tom je, myslím, podstata.

Když jsem si přečetl, co bylo v novinách publikováno z materiálů i z diskuse na XXVII. sjezdu KSSS a na XVII. sjezdu KSČ, řekl jsem si, jak se teď ukáže výhodné, že tu máme podnik, který představuje jistý model strategie urychlení v praxi. Že teď asi budou mít ve Slušovicích pětiletku otevřených dveří. Do jisté míry se tahle moje představa splnila. Ve Slušovicích je takřka denně nějaká sovětská delegace, v časopise Eko vyšel pětadvacetistránkový článek předního ekonoma akademika Aganbegjana o jistém zvláštním československém družstvu, v sovětské televizi jsem viděl půlhodinový pořad o tomtéž. V Československu se spíš prohloubil spor o Slušovice. Na jedné straně vyšel výborný, velice otevřený rozhovor v Rudém právu, na druhé straně spíš přibylo pomluv a schválností.

Jestliže však dnes už je jasné, že k urychlení potřebujeme co nejpodnikavější podniky, vytvářející nejlepší podmínky pro využití tvůrčího potenciálu lidí, proč nepoužít jako vzor podnik, který to už umí?

Nemyslím „model Slušovice" jako mustr pro celé československé hospodářství. Myslím spíš na to, že až takových aktivních podniků budeme mít pár tisíc, bude teprve ta správná příležitost k diskusi, který je ten nejlepší model.

...ET CETERUM CENSEO, SLUŠOVICEM DELENDAM ESSE!
(„A PROTO MYSLÍM, ŽE SLUŠOVICE MUSÍ BÝT ZNIČENY)

KINOREVUE

OBRAZKOVÝ FILMOVÝ TÝDENÍK

VEDOUCÍ A ODPOVĚDNÝ REDAKTOR DR. BEDŘICH RADL

ZAJÍMAVOSTI

Proč přeletěl Corrigan „omylem" oceán? Máme ještě v dobré paměti na sečtělý umích, který vyvolal let mladého Irčana Douga Corrigana, jenž si tropil lašky z amerických letectvých úřadů tím, že tvrdil, že přeletěl oceán „omylem". Pohnutky jeho odvážného činu a celou jeho podivnou kariéru vyjčí film spol. RKO-Radiofilm, „Létající Irčan", jehož hlavní úlohu zehraje Corrigan sám. Film je již v ateliérech a jeho americká premiéra je očekávána s napětím.

Režisér Mac Frič natočí „Kristiana". Režisér Mac Frič natočí pro spol. Lucernafilm úspěšnou komedii Ivana Noe-ho „Kristian". Pro titulní úlohu byl angažován Oldřich Nový.

Olympijský film pod protektorátem O. V. Olympijský film „Přehlídka národů" (I. díl) bude mít slavnostní premiéru 23. března v kinu Passé — Druhý díl olympijského filmu „Oslava krásy" bude pokračováním premiéry.

Jméno režiséra, jež si bude nutno zapamatovat. Společnost RKO-Radiofilm zařadila právě mezi své vedoucí režiséry mladého Leigh Jasona, který na sebe upozornil neobyčejně vtipnou upraveni několika dodatků. Jeho debutem v celovečerním filmu byl snímek „That Girl from Paris", vrcholné pochvaly však získal teprve teď filmem „Ztřeštěná" s Barbarou Stanwyckovou. Jeho příští práce pro RKO-Radiofilm bude biografický příběh letce Douglase Corrigana, který nedávno přeletěl „omylem" oceán.

Film z džungle „Běda přemoženým". Viděli jsme již mnoho filmů, t. zv. „zvířecích", jejichž děj se odehrával více méně v džungli. Dosud jsme však neměli příležitost vidět tak úžasný film, jako film cestovatele Haroldа Austina, který u nás uvidíme pod titulem „Běda přemoženým" (Malheur aux Vaincus). Je to film z dosud nezbádaných krajů pouště Sierry Nevady.

Lepkafilm uvede u nás celou produkci Bavarie. Pražská spol. Lepkafilm získala celou německou produkci Bavarie, sezony 1938 až 1939. Je to 12 filmů význačných režisérů se známými hvězdami nejrůznějších žánrů. Tři z nich budou uvedeny v jarní sezoně, 9 na podzim.

Film o amerických bezprizorných. Také Amerika má své palčivé problémy nezaměstnanosti hlavně mladých lidí. Víc snad než kde jinde je zde tato zanedbávaná mládež zneužívána nesvědomitými podnikateli k nekalým účelům. Prostředí amerických bezprizorných bylo nyní také zachyceno ve velkém díle společnosti RKO-Radiofilmu „Boy Slave" („Mládí v okovech"), které tím také vyslovilo palčivou obžalobu proti vládnoucímu řádu.

Kačer Donald má synovce. Walt Disney, nevyčerpatelný tvůrce vtipných filmových grotesek, vymyslel si nové partnery pro oblíbenou figurku věčně rozzlobeného Donalda. — Požehnal jej třemi povedenými exemplář nezbedných synovců, kteří nyní přispívají ze všech sil k tomu, aby jejich mrzutý strýček byl ještě mrzutější. V příštím celovečerním programu Disneyových grotesek uvidíme hned dva filmy s Donaldovými synovci. První se jmenuje „Donaldovi synovci" a druhá „Donald náčelníkem skautů".

Shirley Templeová u kanadské jízdní. Nejnovějším filmem Shirley Templeové, kterou právě nedávno americké filmové obecenstvo znovu prohlásilo za nejoblíbenější svojí herečku, bude „Susannah". Původně se jmenoval „Susannah of the Mounties", což česky znamená „Zuzanka od jízdní policie". Malá Shirley — jak z titulu filmu patrno — stala se členem nejslavnějšího policejního sboru světa, „Královské kanadské jízdní policie". Jejím partnerem v tomto filmu je Randolf Scott, který s ní získal velký úspěch ve filmu „Na slunné farmě". Roztomilý děj filmu „Susannah" je vsazen do překrásného přírodního rámce kanadských hor, lesů a jezer.

Velkolepé vyhlídky pro novou produkci Paramountu. Podle zpráv z Hollywoodu bude příští produkce Paramountu jednou z největších za několik posledních let. Na sezonu 1939—40 je stanoven výrobní náklad 28 milionů dolarů, t. j. asi 850 milionů K. Prozatím se počítá s 58 filmy, takže by na jeden film průměrně připadlo 15 milionů. Vicepresident Paramountu Neil F. Agnew neutrhl směrnice této produkce v tom, že musí vyhovovat dnešnímu vkusu všech divákú světa. Dnešní divák žádá ve filmu především rychlý děj, romantické drama v barvitém prostředí, lidské náměty a komedie. Proto celková produkce rozvrstvena do těchto nejúspěšnějších skupin. Jedním z největších filmů, jež uvidíme u nás, bude Gary Cooperův film „Pevnost mrtvých" v režii Williama Wellmana.

ZAJÍMAVOSTI

Nadlidský a umělecký výkon Milizy Korjusové ve „Velkém valčíku". Ve velké scéně filmu MGM „Velký valčík", v níž se odehrává představení skladatele Johanna Straussa ohromážděné šlechtě, tančí slavná zpěvačka světových operních scén, Miliza Korjusová, valčík. Tančí jej vířivým tempem a současně při tanci zpívá bravurní koloraturní partii. Kdo ví, jakou námahu znamená spojit tyto dva výkony, úžasně nad tímto abnormálním výkonem, který Miliza Korjusová v uvedeném filmu dokázala.

Cecil B. DeMille spisovatelem. Slavný režisér Paramountu a tvůrce tolika úspěšných a velkých filmů je jistě nejpovolanějším mužem, aby se rozepsal o filmové režii. Byl právě vyzván redakčním kruhem nově vydané „Encyklopedie Britanici", aby napsal dlouhé pojednání o filmové režii. Cecil B. De Mille použil všech svých bohatých zkušeností a jeho pojednání je prý jedním z nejzajímavějších na tomto poli. Svůj článek psal DeMille za natáčení svého posledního filmu „Ocelový pás", jejž právě dokončuje a který uvidíme ještě v této sezoně.

Sabu se učí zpívat. Alexander Korda angažoval profesora londýnské královské konservatoře, známého barytonistu Toplise Greena, aby učil indického filmového herce Sabu zpívat. První úlohu, v které zpívá, sehraje Sabu ve filmu „Zloděj z Bagdadu".

Stane se Roberto Valentino nástupcem svého bratrance Rudolfa? Roberto Valentino je jméno, které je zatím pozoruhodné jenom svou podobností se jménem slavného milovníka filmového plátna Rudolfa Valentino. Není však vyloučeno, že Roberto Valentino se stane dědicem slávy Rudolfa Valentina, který byl jeho bratrancem. Mladý, 16letý Roberto, který už debutoval na plátně ve filmu „Les Ginq sous de Lavarede", byl čtyřiroky stár, když zemřel jeho slavný bratranec tragickou smrtí. Tak zná Roberto Rudolfa jenom z kina, a to z filmu „Šejkův syn". V Paříži vystoupil veřejně právě v kině, v kterém byl slavnostně uveden poslední a nejkrásnější Valentinův film „Šejkův syn".

Kocourkovští učitelé ve filmu „Matinka k pohledání". Ve scénáři veselohry „Matinka k pohledání", který podle základního motivu divadelní komedie Karla Piskoře „Velké pokušení" píše pro Nationalfilm Karel Melíšek, bude velká komická pasáž vyhrazena pěveckému sboru pensionovaných dědečků. Pro hereckou a pěveckou funkci tohoto sboru angažoval Nationalfilm naše populární „Kocourkovské učitele".

O dívčí čest? Pod tímto pravděpodobným názvem natočí Nationalfilm ještě na jaře velmi silný a působivý filmový námět podle scénáře K. Steklého a v režii Miroslava Cikána. Běží o jeden z posledních zamýšlených filmů letošní produkce, který z technických příčin bude realisován dříve než bylo zamýšleno.

Český kulturně výchovný snímek „Osudná chvíle", vyrobený pod heslem „Zdravá rodina — zdravý národ" je určen k úspěchem promítán a hledán, takže plní své poslání velmi dobře. Ve filmu je zdůrazněn směr, vedoucí k nápravě ze špatného prostředí a vžitých předsudků.

Nejlepší role E. Bergnerové. Elisabeth Bergnerová, jež byla právě v Londýně interviewována po ohromném úspěchu svého nového filmu Paramountu „Uloupený život", vyzvědělila žurnalistům, proč se už tak dlouho neobjevila v žádném novém filmu. Jedinou příčinou toho bylo, že neměla námět, který by jí plně vyhovoval. Teprve po přečtení Benešova románu se rozhodla, že se nimé krásné role hlavní hrdinky, která je vlastně trojí rolí. Je obyčejně znám všech velkých umělců moci hrát dvojí úlohu v témže filmu, ale mít třetí možnost je skutečně vrcholem. Bergnerová hraje ve filmu dvě sestry a nakonec představuje druhou sestru v roli první sestry, což je tímto nejtěžším úkolem pro herce nebo herečku vůbec (něco podobného jsme viděli u E. Robinsona ve filmu „Celé město si povídá"). E. Bergnerová se zhostila tohoto těžkého úkolu co nejlépe a její nová role se stala nejlepší za její kariéry. Film „Uloupený život" uvidíme u nás ještě v této sezoně.

Deanna Durbinová v dramatu. Universalfilm připravuje nové zpracování slavného filmu „Zvonník u Matky Boží", v němž vytvořil kdysi titulní roli zemřelý, strach vzbuzující Lon Chaney. Tentokrát je pro tuto postavu vybrán Boris Karlov a Deanna Durbinová má zahrát zvoníkovu schovanku.

Česko-Slovensko letos na Biennale. Ve Filmovém poradním sboru bylo rozhodnuto, že se i letos zúčastní Česko-Slovensko mezinárodního filmového festivalu v Benátkách.

ZAJÍMAVOSTI

Nový film režiséra Johna Forda. Známý režisér dobrodružných filmů John Ford, jehož film „Uragen" měl v celém světě velký úspěch, dokončil právě film „Nebezpečné cesty" s Claire Trevorovou, John Waynem, John Carradinem, George Bancroftem, Tim Holtem a j.

Chudák režisér — čili: 135 žen a všechny mluví. V nové produkci MGM natáčí režisér George Cukor pozoruhodný film „The Women", v němž hrají pouze ženy. Je jich úctyhodné množství — celkem 135, které mají mluvenou roli. V čele tohoto zástupu nežného pohlaví září nejjasnější souhvězdí Hollywoodu — Norma Shearerová, Joan Crawfordová a Rosalinda Russellová.

Šibeniční humor ve výši — 1800 metrů. Režisér B. P. Buch si vybral správný název pro svůj nový film „Oklikou ke štěstí", neboť zkušenosti, které získal při natáčení exteriérů pro tento film, plně ho oprávnily k humoru více než šibeničnímu. Považte, že potřeboval natočit asi 90 metrů snímků ve sněhu, a proto se vypravil s herci Lil Dagoverovou a Viktorem Staalem do Kitzbühelu. Ovšem podnik nebyl jednoduchý, neboť kromě dvou herců jela ještě výprava 30 technických pomocníků a zabrala tak plné dva spací vagony. Po příjezdu do Kitzbühelu a výstupu na Hahnenkamm se všichni s chutí chtěli vrhnout do práce — ale nyní promluvil nejdůležitější činitel — příroda. Den za dnem hlásila povětrnostní stanice: mlha — oblačno — vánice — a tak režisér B. P. Buch ztrávil ve výši plných 16 dní, než mohl natočit dvacet potřebných záběrů, jež proběhnou na plátně na pouhých 90 metrech. Divíte se pak, že než se výprava vrátila do údolí — přeletěl ji humor docela. Zato ovšem film Ufy „Oklikou ke štěstí" napokoji diváky na sto procent, a to je to nejhlavnější.

Emil Jannings ve filmu a válečném námořnictvu. Zatím co se chýlí natáčení Janningsova životopisného filmu o neuznaném vědci, objeviteli bacilů tuberkulosy Robertu Kochovi v berlínských ateliérech společnosti Tobis svému dokončení, jsou již v plném proudu přípravy pro další, dříve již ohlašovaný film Emila Janningse „Poslední výzva". Režií tohoto filmu, který má vyzvednout rytířskost a hrdinství německých i anglických námořníků ze světové války, je pověřen M. W. Kimmich ve spolupráci přímo s Janningsem.

Příklad Claudetty Colbertové. Ten, kdo se upřímně zasmál vtipným a komickým scénám „Osmé ženy Modrovousovy", pobaví se ještě více při shlédnutí nového filmu Claudetty Colbertové „Půlnoc". Tak zní všeobecný úsudek americké a francouzské kritiky, které se shodují v tom, že v „Půlnoci" je Claudetta veselejší a úspěšnější, než v kterémkoliv svém dřívějším filmu. Hraje zde mladé americké děvče, které přijelo bez haléře do Paříže s pevným přesvědčením, že se „dostane nahoru". A co je tajemstvím jejího úspěchu? Nejen, že Claudette hraje sama sebe, ale (jak tvrdí všichni její spolupracovníci) při hře se neustále nesmírně baví. V tom by si měly všechny veselohern herečky vzít z malé Claudetty příklad. Film „Půlnoc" uvede u nás Paramount.

Bratří Ritzové — tří muškatýři. Kdo se v mladých letech věnoval poctivě povinné domácí četbě, zná vedle románů Karla Maye také obsemné svazky Alexandra Dumase a mezi nimi na prvém místě „Tři muškatýry". A kdo chodí poctivě do bia, jistě zná — a musí znát — bratry Ritzy. Jen těmto pilným lidem můžeme prozradit čerstvou novinku z Hollywoodu, že totiž Darryl F. Zanuck se rozhodl natočiti „Tři muškatýry" a role slavných hrdinů Athose, Porthose a Aramise svěřit — bratřím Ritzům! Jistě není třeba připomínat, že tento film, který režíruje Allan Dwan, bude jednou z nejlepších veselohern příští sezony a že bratří Ritzové jako hlavní postavy filmové parodie Dumasova populárního románu připraví početné obci svých milovníků hodně veselou zábavu. O hodnotě filmu svědčí obsazení ostatních rolí: Don Ameche hraje D'Artagnana, Gloria Stuartová královnu Annu, Joseph Schildkraut Ludvíka XIII. a Binnie Barnesová svůdnou Milady de Winter. Dále hrají: John Carradine, Lionel Atwill, Douglas Dumbrille a John King. Don Ameche

Mexiko — 64 filmů za rok. Mexická filmová produkce vzrostla v minulém roce na rekordní výši. V roce 1937 vyrobily mexické ateliéry 42 celovečerních filmů, v roce 1938 však již 60 filmů. Přitažlivé pro mexické poměry je především to, že na výrobě těchto 60 filmů participovalo 40 produkčních firem a pak to, že z loňské výroby se 19 filmů nedostalo k premiéře z různých důvodů.

Kuchařka filmovým poradcem. Že američtí filmaři se houževnatě drží pravidla „film musí být věrným obrazem života", je známé. Ale jejich úzkostlivost zabíhá v tomto obledu i do nejmenších podrobností. Tak ve filmu MGM „Maiden voyage", v němž hrálo Ann Annabella zehraje svou první úlohu u MGM, předpisuje filu scenáristka, aby upekla ořechové pusinky. Aby slavné hvězda tuto partii s úspěchem absolvovala, opatřila jí MGM učitelku — jednu z nejlepších holly-

Trenker, který současně povede i režii. K natáčení exteriérů v Tyrolsku bude přikročeno v nejbližších dnech. U nás uvedeme tento film v podzimní sezoně Lepkafilm.

Nové filmy Ufy. Berlínská Ufa natočila čtyři nové filmy: „Hallo Janine", režie Carl Böse, „Frau am Steuer" s Lilian Harveyovou a Willy Fritschem, režie Paul Martin, „Schuß im Rampenlicht", který režíroval E. Waschneck.

Krize v americkém filmovém průmyslu. Podle oficiálních zprávy anglické Association of Cine Technicians je 60 procent anglických techniků bez zaměstnání. Vzmáhá se odpor k přílivu hollywoodských filmů, kteří ubírají práci anglickým odborníkům.

1 bratří Ritzové zazpívají řadu písní, které pro ně napsali Walter Bullock, Ray Golden a Sid Kuller.

80 amerických filmů do Protektorátu? Podle předběžného ujednání bude povoleno dovézti zdejším šesti americkým filiálkám 80 filmů na sezonu. Dosud však není vyřešen způsob převodu valut do USA za toto zboží.

ZAJÍMAVOSTI

Film o cyndlerech ruchadla. V. Přikryl a T. Dubrovanský připravují film o bratřích Veverkových, vynálezcích ruchadla, v jehož dějovém rámci bude zachycena také doba roboty a selských bouří.

Umělecká dráha George Bancrofta se koství. Proslulý charakterní představitel amerického filmu George Bancroft debutoval původně jako komik. Dlouho byl odsouzen hrát dosti bezvýznamné úlohy, než se dostal do popředí zájmu. Teprve filmy Josefa von Sternberga „Chicagské noci", „Odsouzení oceánu", „Vlk Wall-Streetu", „Razzia" daly Bancroftovi příležitost, aby plně rozvinul svůj nabvatý talent. George Bancroft ztělesňoval v těchto filmech stále čtyřpostavy, přísmínilci v mnoběm smělé hrdiny, předurčené osu-

woodských kuchařek. Našemu obecenstvu, zvláště dámám, přinášíme recept této filmové sladkosti: Dva dobře utřené žloutky, 20 dkg hnědého cukru, 20 dkg ořechových jader, 8 a půl dkg mandlí, ostrouhaná kůra s citronu, trochu skořice a muškátu. Vše to se smísí s hustě ušlehanými bílky a nechá se odkapávat na namaštěný plech. Na špičku každé pusinky posadíte nakládanou višni. Peče se na mírném ohni.

*

Adolph Menjou opět na vrcholu slávy. Již po třetí dostává se herec Adolph Menjou po dlouhé době nečinnosti na vrchol filmové slávy. Obecenstvo se přesytilo jeho milovnických úloh a žádný výrobce mu nechtěl svěřit roli. Nyní našel Menjou úlohu, která „mu sedí". Je to typ elegantního čtyřicátníka, kterého život donutí k resignaci a který se této resignaci brání. Po prvé jsme ho viděli v takové úloze ve filmu „Zrodila se hvězda", pak v „Goldwyn Follies". Nyní natočil Eduard Small film „Král dostihů" s Menjouem v titulní úloze. Kritiky o výkonu tohoto herce v tomto filmu píší stejně nadšenými slovy jako před lety, kdy Menjou byl po prvé na vrcholu slávy.

Nový film. Novým dokladem snahy české produkce o zvýšení úrovně je zfilmování Mináčkova náměru „Tulák Macoun", poctěného v soutěži Filmového studia na filmové drama. K natáčení tohoto nového zajímavého filmu přistupuje příští týden Reiterfilm.

*

„Údolí pomsty" je název nového filmu spol. RKO-Radiofilm, který k nám má být uveden ještě v této sezoně. Jedná se o neobyčejně napínavý příběh z amerického Západu, jehož hlavní úlohu zehrál George O'Brien.

a stát se filmovým starem. Ne, tu oběť nemůže od Vás film přijmout! Jen si zůstaňte při svém číšnickém řemesle!

● Zn. *„Svatá"*: Světopluk Beneš bydlí v Nuslích, U družstva Ideál 1134, ale pište mu raději do Vinohradského divadla. Po „Pacientce dr. Hegla" ho uvidíte v nejbližší době ve filmech „Minulost Jany Kosinové" a v „Pohádce máje". V obou prvých filmech končí sebevraždou, připravte si proto kapesníky. Do jeho srdečních záležitostí se nepleteme, ale dáme Vám typ: pátrejte, komu může patřit ten hezký kožíškový kabát, který Beneš galantně třímá v rukou, a jistě nebudete daleka pravdy.

ZBYTEČNÝ STRACH Z TELEVISE

Se zprávami o pokroku v televisi vyskytují se více než ukvapené dohady, že tím bude ohrožena návštěva biografů. Slyšel jsem dokonce naivní tvrzení, že již lidé nebudou nuceni vysedávat v biografech, protože jim rozhlas bude vysílat nejnovější filmy sám. Tento názor svědčí o naprostém nepochopení dosahu tohoto velikého vynálezu, který ostatně u nás ještě hned tak nedojde uplatnění. Je sice pravda, že londýnský televisní rozhlas vysílá již Disneyovy grotesky jako přídavek k programu a že dojde i k vysílání celovečerních filmů. Ale vyvozovat z toho, že lidé přestanou proto chodit do biografu, protože to budou mít doma za levnější peníz, je zpozdilé. Právě tak se usuzovalo o radiu. Když si u nás lidé zařizovali první přijímací stanice, tvrdilo se, že již nebude veřejných koncertů, protože bude možno poslouchat hudbu doma. Zeptejte se však nadšeného návštěvníka symfonických koncertů, jestli raději poslouchá Filharmonii doma, pohodlně usazen na posteli a s domácími střevíci na nohou, nebo v Obecním domě na galerii k stání. Řekne vám, že být částí nadšeného kolektivu, tleskajícího skvělému výkonu, být ponořen v hrobové ticho několika stovek lidí, poslouchajících totéž, je daleko větším požitkem, než sedět doma u reprodukujícího stroje. V biografu má k tomu návštěvník o důvod víc, protože nálada kolem sedícího obecenstva stimuluje i náladu jeho.

ODPOVĚDI *čtenářům*

Odpovídáme v této rubrice na dotazy svých čtenářů v tom pořadu, ve kterém nás dojdou, a to vzhledem k velkému návalu pošty nejvýše na 3 dotazy téhož dopisovatele najednou. Místa u filmu neopatřujeme a všecky žádosti v tomto směru jsou zbytečné. Dopisy, které nejsou opatřeny plným jménem a adresou tazatele, házíme do koše. Na dotazy odpovídáme pouze v této rubrice, nikoliv přímo, a za obsah dopisů, zde uveřejněných, nebere redakce odpovědnost. Dotazy pište přímo redakci, Praha II, Vltavské nábř. 18

● Zn. *„Nový Bydžov"*: Vaši básně milerádi otiskujeme:

Zdence Sulanové

Hedvábné, vonící jitro se probouzí,
rychle se vzbuď a vdechni
pozdrav vlahé vůně, podívej se
čí zlaté oči tě při tom provázejí?
Jsou to oči Zdeničiny, které tak nádherně září
v nadýchnutém rámečku, jenž zjasněn je
sluncem,
které úsměv tvůj promění v kouzlo.

Zpod oken letík mi pozdrav poslal —
nevstanu ještě,
pročechrám v duchu své hebké vlasy,
vonící tou sladkou letíkovou vůní.
Čistý trylek ptáka nese se jasem pokoje,
trylek a krása jara
a ty zpíváš s ním, Zdenko, neb
sama jsi jaro a mládí, čisté, něžné a
kouzelné mládí.

Pavel M.

Jsme dojati Vašimi verši, upozorňujeme Vás však na malý omyl: Zdenka Sulanová nemá oči zlaté, nýbrž modré. To čechrání vlasů Vám rovněž nedoporučujeme, hvězdy to nerady: vždyť česání stojí takové fůry peněz!

● Zn. *„Otomar"*: Váš názor, že Korbelář vypadal při operaci v „Pacientce dr. Hegla" spíše jako cukrář, než jako lékař, není zcela odůvodněn. Přesto stojí za zaznamenání.

● Zn. *„Růžka"*: Váš ideál Jiří Vondrovič bydlí v Praze XIII., Bismarckova 76. Je ženat. Nedivíme se Vám, že se na něho chodíte dívat denně do divadla Oldřicha Nového, kde hraje v komedii „Muži nestárnou" (zato však původní veselohry).

● Zn. *„Šimáček"*: E. Šimáčka, spolupracovníka režiséra Maca Fričе, lze zastihnouti v ateliérech AB.

● Zn. *„Buřt"*: František Vnouček bydlí v Praze II., Na Zbořenci 9.

● Zn. *„Potkáš mě, štěstí?"*: Víte, že „filmový herec nebo filmová hvězda nemá život jeden z těch nejlepších" a přece se chcete obětovat, zanechat svého číšnického místa

Filmovou

herečku-začátečnici,

která by se též zúčastnila kapitálem Kč 20.000 na filmu,

hledá seriosní firma.

Nabídky s foto pod zn. „Na počátku kariéry" do adm. t. l.

Z „KINOREVUE" 21. září 1932 (ČTEME PŘED 5 LETY...)

Nemá být příčiny, že jest v tolika rodinách stále doma francovka Alpa. Vyzkoušejte si tuto rozšířenost a oblibu svým blahodárným účinkem. Alpa mírní bolesti revmatické, neuralgické, loupání v kříži a bolení hlavy. Alpa rozptyluje únavu po těžké práci, oživuje nervy a vrací svěžest. Posilující účinek Alpy uvítají všichni, kdo si chtějí udržeti výkonnost a svěžest ať pro práci v povolání, nebo pro sport a turistiku.

Ze světa rozhlasu

Událost týdne:

poslechnete si

● Z všesokolského sletu bude vysílána reportáž o vystoupení žactva středních škol v neděli 12. června v 17 hodin.

● Presidenta Osvoboditele připomene rozhlas jako každého 14. v měsíci přednáškou presidentovy někdejší tajemnice dr. Anny Gašparíkové v 19.15 a přednáškou Vasila Škracha v 19.45.

● Lidový zábavný pořad ve středu v 19.25 přinese ukázky z nové operety „Na modrém Jadranu" a Štechovu humoresku „Letní byt".

KAŽDÉMU ČTENÁŘI ODPOVĚĎ

Odpovídáme v této rubrice na dotazy svých čtenářů v tom pořadí, ve kterém nás dojdou, a to vzhledem k velkému náporu pošty nejvýše na 3 dotazy téhož dopisovatele najednou. Místa u filmu neopatřujeme a všechny žádosti v tomto směru jsou zbytečné. Dopisy, které nejsou opatřeny plným jménem a adresou tazatele, házíme do koše. Na dotazy odpovídáme pouze v této rubrice, [illegible] z těchto dopisů, zda uveřejněných, nebere redakce odpovědnost. Dotazy pište redakci, Praha II, Palackého nábř. 16

Zn. „*Kouzlo jeho očí*“: Neradi jsme se dotkli Vašich citů, dámo. Ceníme si hluboce Vašich názorů jako samozřejmě názorů všech svých abonentek a milerádi otiskujeme proto tiskovou opravu, která Vás jistě uspokojí: není pravda, že je tenorista Benjamino Gigli filmovým zjevem vysloveně groteskním, ale je pravda, že někoho může dokonce dojmouti i jinak, než ke smíchu. Není pravda, že má škaredou postavu a že by mohl hrát spíše komické bonviviánty, než milovníky, ale je pravda, že měří na výšku nejméně 165 cm a že je jeho objem v pase o něco menší. Není pravda, že je obstarožním milovníkem z antikvariátu, ale je pravda, že mu do padesátky zbývá ještě celý rok a 10 měsíců. A že má oči, které dovedou tak krásně trpět? Oh, Vy sadistko!

Zn. „*K. P. v Praze*“: Příteli, Váš dopis nás zarmoutil. Co, když budou i jiní naši čtenáři posuzovat náš článek „Gentlemani rozumějí válce“ tak povrchně a nesprávně, jako Vy? Co, když ani oni nepochopí drásavou ironii, se kterou je psán tento článek, který tak výstižně odhalil falešnou masku filmů s válečnými náměty, jejich planou sentimentalitu a pokrytectví? Nebyl snad ironický tón autorův dosti zřetelný a měla snad redakce poznámkami pod čarou upozorňovati své čtenáře na pravý smysl autorových myšlenek?

Zn. „*Violetta*“: 1. Herec Osvobozeného divadla Bohuš Záhorský. — 2. Plzeň, Náměstí Republiky 28. — 3. Opatříme a sdělíme Vám dodatečně. — Mimochodem: redakce „Kinorevue“ je pohlaví mužského.

Zn. „*Můj ideál*“: Nelsonu Eddymu pište na adresu Metro-Goldwyn-Mayer Pictures, Culver City, California. Bude mu 9. července 37 let. Na podzim s ním uvidíte několik nových filmů a v tomto čísle o něm najdete hezký článek.

Zn. „*Filmové premiéry*“: Filmové premiéry se konají obyčejně dopoledne. Pro lidi, bloumající dopoledne co dopoledne mezi kavárnami Rokokem a Urbankou, je jistě velmi příjemné, je-li tato každodenní nuda vystřídána čas od času nějakou tou dopolední premiérou. Filmovým výrobcům pak záleží na přítomnosti těchto lidí mnohem více, než na přítomnosti filmových kritiků; kavárenští filmoví odborníci vítají s potleskem a nadšením každého svého známého na plátně, s nímž se dobře znají od vedlejšího stolu, a dodávají tak premiéře družné a přátelské nálady. Ať si jdou k šlupku opravdoví filmoví recenzenti! Ti chodí na film s jakýmisi uměleckými požadavky, které nejsou pranic pochuti filmovým výrobcům, ti požadují od filmů vkus a vtip, ne-li dokonce inteligenci a hlubší duchovní náplň. Jich nemají zapotřebí filmoví výrobci a protože oni nekolují mezi kavárnami a bývají v dopoledních hodinách nejplněji zaměstnáni svým povoláním (neboť filmová žurnalistika, ať tomu věříte, nebo ne, dosud není pro filmové publicisty zlatým dolem), bývají premiéry většinou úmyslně konány v dopoledních hodinách, před obecenstvem, složeným ze starých a nezaměstnaných pensistek a kavárenských příživníků z „branže“. Alespoň nezkalí dokonale optimistickou náladu žádný kritický hlas.

Zn. „*Posor, posor!*“: Osmnáctiletý studující, zajímající se o film, by si rád dopisoval s nějakou dívkou stejné záliby. Poste restante Brno-Zidenice na značku „Filmový svět“.

2 „KINOREVUE“ 1938/39

Osm set letadel na hollywoodském letišti. Pro scény nového filmu Metro-Goldwyn-Mayer „Pilot č. 7“ byly natočeny exteriérní snímky, při nichž se zúčastnilo osm set letadel americké armády. Bylo mezi nimi deset bombardovacích letadel nejtěžšího typu, t. zv. létající pevnost, která byla při této příležitosti snad po prvé filmována.

Simona Simonová také tančí. Před několika měsíci vystoupila Simone Simonová ve filmu po prvé jako zpěvačka s velkým úspěchem, jak se nedávno přesvědčili ti, kdo viděli v Praze její film „Třetí se směje“. Ale Simonová ovládá ještě další umění. V příštím filmu Josetta, v němž hraje s Don Amechem, Robertem Youngem a Joan Davisovou, bude už také tančit a její tanec je skvělý jako její zpěv.

Typ moderního amerického děvčete — naše krajanka. Fotova společnost se chystá uvést novou serii nazvanou „Miss Modern Girl“ (Moderní děvče). Za hlavní představitelku moderního amerického děvčete byla zvolena naše krajanka June Lang-Vlásková, která podle názoru producentů nejlépe vystihuje typ moderní americké mladé dámy.

Velkolepá kavalkáda vzduchu v přirozených barvách. Jednou z nejkrásnějších podívaných, kterou poskytne v této sezoně společnost Paramount našemu obecenstvu, bude jistě velký letecký film „Stíny v oblacích“, natočený celý systémem Technicolor. Je to jeden z nejzdařilejších snímků v barvách, ukazující nádhernou modř kalifornské oblohy, oblaka a pestré dějiště leteckého přístavu s jeho hangary. Je to film, který režíroval známý tvůrce černobílého filmu „Wings“ William A. Wellman, film, který je právem nazván velkou kavalkádou vzduchu. V hlavních úlohách tohoto filmu spatříme oblíbeného herce Ray Millanda a Fred MacMurraye.

Anita Loosová podepsala novou smlouvu s MGM. Nejúspěšnější scenaristka amerického filmu Anita Loosová, známá našemu obecenstvu jako autorka románu „Muži mají rádi blondýnky“ a filmu „San Francisko“, uzavřela novou, dlouholetou smlouvu s MGM.

Francouzský film režiséra Evžena Deslava. Režisér Evžen Deslav, i u nás dobře známý, natočí velký francouzský film „A nous la Jeunesse“ s Johnem Lederem a jeho ženou Michelinou Cheirelovou v hlavních úlohách. Tento film natočí pak Deslav také v anglické verzi v Londýně.

Mezinárodní katolická filmová fronta. Jak se oznamuje z New Yorku, přihlásila se americká Legion of Decency se svými 3,000.000 členy po schválení amerického biskupského filmového komité k mezinárodnímu evropskému katolickému filmovému sdružení „Office Catholique International du Cinématographie“. Má býti tak vytvořena jednotná katolická filmová fronta na celém světě.

Nová ruská produkce v Československu. Spol. Praha-Paříž, která u nás uvádí sovětské filmy, oznamuje první část produkce pro sezonu 1938/39. Jako první film bude uveden zfilmovaný román V. Katajeva „Na obzoru plachta bílá . . .“, který bude mít pražskou premiéru již příští týden. Dále komedie režiséra „Cirkusu“ G. V. Alexandrova „Volha, Volha“, senzační film „Na východě břeh“, zfilmovaná opera „Bohatá nevěsta“, epos „Baltičtí námořníci“, aktuální film „Zítra, kdyby vypukla válka!“ a největší dílo ruské kinematografie „Lenin“.

Protějšek filmu „Přineste je živé“. V nové produkci Paramountu, jež bude mnohem pestřejší a všestrannější, než v jiných letech, bude uveden kromě filmů, o nichž bylo již referováno, i jeden cestopisný film z džungle „Booloo“. Tvůrcem tohoto filmu bude známý režisér filmu „Přineste je živé“ Clyde Elliot a hlavním představitelem Colin Tapley. Výprava do malajské džungle vrátila se právě po sedmiměsíčním natáčení a režisér je se snímky velmi spokojen. Colin Tapley je jediným bělochem v celém souboru, neboť ostatní úlohy jsou hrány veskrze domorodci. Je to tedy zcela autentický snímek, ale má velice pestrý děj a zvláště zajímavé scény jsou z výpravy na bližšího tygra.

Filmový herec jako stupňový maličký. Lionel Barrymore, o němž je známo, že trávívá čas mimo filmový ateliér hlavně před malířskými štafaemi, pořádal právě novou výstavu svých prací. A tentokrát měly především jeho lepty velký úspěch. Národní obrazárna v New Yorku zakoupila osm obrazů pro své museum.

Zajímavosti

Dovoz filmů do Anglie. V roce 1937 bylo dovezeno do Anglie 850.000 metrů vyvolaných negativních filmů. Největší podíl připadá na Spojené státy, odkud bylo přivezeno 500.000 m. Následují Francie s 58.000 m a Německo se 40.000 m negativu.

Filmový tisk v Portugalsku. V Lisaboně vycházejí dva bohatě ilustrované filmové časopisy „Cine Journal“ a „Cine Filo“, které se těší značné oblibě jak v odborných kruzích, tak především u širokých čtenářských vrstev.

Film v Norsku. Definitivní statistika ministerstva obchodu nás poučuje, že v roce 1937 bylo do Norska dovezeno 239 filmů z ciziny. Kromě toho byly na trhu 3 filmy domácí výroby. Z cizích filmů dovezly Spojené státy 144, Německo 26, Francie 23, Anglie 20, Švédsko 14, Rakousko 6, Dánsko a Itálie po 2 a Rusko 1. Československo vloni nedovezlo do Norska ani jediného filmu.

Nový napoleonský film. Herbert Wilcox natočí v Anglii pod názvem „Královský rozvod“ film ze života Napoleona a Josefiny. Režii byl pověřen Jack Rymond, hlavní role budou obsazeny Pierrem Blanchardem a Ruth Chattertonovou.

Film v Belgii. V Belgii je podle nové statistiky 1100 biografů s 525.000 sedadly. Část těchto kin je v létě uzavřena, zatím co naopak v lázeňských místech se hraje toliko v hlavní sezoně. Kin s nepřetržitým celoročním provozem je 940. Belgie vede v hustotě kin: na 1 milion obyvatel připadá tam 135 biografů, jež však nejsou zvláště výnosné pro značně nízké ceny vstupného. Nejlepší obchody mají belgické biografy na domácí filmy, kterých se však vyrábí jen velmi málo.

Kino za 50 milionů Kč. Ve známém lázeňském městě Blackpoolu, středisku východního anglického pobřeží, bude zvláštní, již ustavenou společností vybudováno velké kino, jehož stavba si vyžádá přes 50 milionů Kč (400.000 liber šterlinků).

Greta Garbo do nové práce. Podle zprávy z Culver City navrátí se Greta Garbo v listopadu k další práci v hollywoodských ateliérech. Natočí pro Metro-Goldwyn-Mayer nejprve film „Láska není tak jednoduchá“ a pak přikročí k práci o oblíbeném velkofilmu ze života slavné objevitelky radia Mme Curie.

Kino ve Francii. Oficiální statistika udává, že ve Francii je celkem 4130 biografů. Z toho připadá 3741 na Francii samu a 389 na kolonie. Ve Francii tedy připadá jedno kino v průměru na 11.662 obyvatel. Venkovská kina hrají však po většině toliko třikrát v týdnu.

Osmiletý získal přes noc filmovou slávu. Malý Robert Spindola, syn mexické herečky, chodil v Los Angeles do obecné školy jako tisíce jiných dětí. Jednoho dne však dostala jeho matka malou roli do filmu „Španělská vyzvědačka“ a slyšela náhodou při zkouškách, že Robert Z. Leonard hledá nějakého hudebně nadaného dvanáctiletého hocha pro důležitou epizodní roli ve filmu. Neřekla nikomu nic a přivedla druhého dne svého synáčka. Režisér se napřed na hošíka nechtěl ani podívat, poněvadž byl toho názoru, že osmiletý hoch by nestačil na tak těžkou úlohu. Ale malý Robert ukázal tolik inteligence a obratnosti, že se Leonard přece jen rozhodl pro zkušební snímek. Ten dopadl tak dobře, že chlapec dostal nejen úlohu ve filmu „Španělská vyzvědačka“ a za ni gáži ani desetkrát tak velkou jako jeho matka, ale také dlouholetou smlouvu se společností Metro-Goldwyn-Mayer, která hošíka ihned zařadila do své školy malých hvězd. Spindola je teď spolužákem Freddieho Bartholomewa, Judy Garlandové a ostatních hvězdiček.

Ginger Rogersová bez Freda Astaira. Jméno Ginger Rogersové spojuje mimodek každý návštěvník kina se jménem Freda Astaira. Jména této nejslavnější taneční dvojice filmu tvoří pevný umělecký pojem. Přehled poslední produkce společnosti RKO Radio, jejímiž hvězdami Ginger a Fred jsou, však ukazuje, že vedle filmů, v nichž tato dvojice hraje a tančí spolu, je řada filmů, v nichž má Ginger jiné partnery: v „Rozmarné ženě“ Jamesa Stewarda, v „Božském létě“ Douglase Fairbanksa ml. a v „Souzvuku srdcí“ Charlesa Boyera. Největší zájem pak zasluhuje snímek „Motýl vzlétl k září“, v němž hlavní úlohy jsou obsazeny dvojicí Ginger Rogersová a Katharine Hepburnová.

Paní Naskové v Herrmannově filmu. Představitelkou jedné ze stěžejních úloh filmu „Pod jednou střechou“ je paní Naská. Hraje v tomto filmu úlohu slepé babičky, která svou dobromyslnou zkušeností vyrovnává konflikty v rodině prudkého staromilostranského stavitele Šustery. Herecký výkon paní Naskové v této roli bude z nejlepších, jaké jsme v dosavadní produkci u nás viděli. Přesto se paní Nasková dlouho zdráhala roli přijmout, odkazujíc na svůj zdravotní stav. Povolila opětovanému naléhání režiséra Krhanského teprve tehdy, když zdůraznil, že bylo již přáním Ignáce Herrmanna, aby jednou tuto filmovou úlohu sehrála, protože vyhovovala jeho literární představě.

Olympijský zápasník filmovou hvězdou. Společnost Metro-Goldwyn-Mayer má mezi svými herci také jednoho zápasníka. Tak jako kdysi byl Johnny Weissmuller olympijským vítězem, získal i Nat Pendleton zlatou medaili. Byl zápasníkem těžké váhy. Dnes je Pendleton velmi oblíbeným filmovým hercem a sehrál u MGM celou řadu skvělých úloh, z nichž ho snad proslavila nejvíce postava železolamu Sandowa ve snímku „Velký Ziegfeld“. Uvidíme ho i v jednom filmu z nové produkce roku 1938/39 jako partnera Jamese Stewarta a Margaret Sullavanové. Film se jmenuje „Po čem ženy touží“.

Italská filmová produkce na vzestupu. Proti 41 filmům, které vyrobila Itálie v sezoně 1936/37, bylo v sezoně 1937/38 natočeno 46 italských filmů.

Počet kin v druhém Německu. Berlínský „Der Film“ přináší zprávu o počtu kin v dnešním Německu, rozšířeném o Rakousko: z 50.815 obcí má jen 2640 obcí stálá kina, jichž podle stavu z 1. května t. r. bylo celkem 5418. K tomu je nutno připočíst okrouhle 800 kin v Rakousku, takže všech německých kin je něco přes 6200. Líst zdráhnuše, že v Německu je dosud bez vlastního kina 48.175 obcí s celkovým počtem 26 milionů obyvatel, odkázaných na představení cestovních kin. Německá kina byla v minulém roce navštívena asi 450 miliony diváků; je to poměrně nízký počet v srovnání na příklad s Anglií, která při počtu 4305 kin a přibližně 50 milionech obyvatel měla 864 mil. návštěvníků v kinech.

TOTO ČÍSLO VYŠLO 21. ZÁŘÍ 1938

ČEŠI A SEVERNÍ PÓL

Pokud bychom se pokusili sestavit přehled cestovatelů, objevitelů nových zemí a krajin, ba celých kontinentů a vůbec zejména významných mořeplavců, pak bychom nepochybně zjistili, že všichni tito velcí muži (šel o ženách cestovatelkách zatím nelze hovořit) pocházeli z národů, jejichž země omývala moře a oceány. Příslušníci vnitrozemských národů jsou v tomto směru handicapováni. Pokud jde o nás, pak světlou výjimku tvoří nepochybně Emil Holub, který se do zeměpisných dějin zapsal i hořkým osudem odmítání mezi vlastními rodáky.

A přece naše země nebyla tak docela stranou některých významných výprav do „bílých míst" na naší planetě. Tím bílým místem byl i podle barvy Severní pól. Jeho objevení a poznání zdaleka nebylo jen věcí národní prestiže. O něm lidstvo nevědělo ani tehdy, když na tomto vrcholu světa, jak byl Severní pól nazýván, stanul poprvé Robert Edwin Peary v roce 1909, když se tam dostal na lyžích podobně jako Roald Amundsen na Jižní pól. Ovšem o Severním pólu vědělo svět před půl stoletím jen to, že tam není pevnina, ale zamrzlé moře.

Není tedy divu, že se v první polovině tohoto století vydávala k Hřebíku světa — Tigi—šu, jak nazývají Číňanéž vrchol světa, jedna výprava za druhou. Badatelé zhusta používali leteckou techniku, která se zejména ve dvacátých letech zdokonalila velmi slibně vyvíjet. K letcům, polárním badatelům, patřil nečnavný Roald Amundsen. Velký rozruch vyvolala výprava Itala Umberta Nobileho. Letěl k Severnímu pólu v roce 1926 nejprve vzducholodí Norge, kterou sám konstruoval. Ostatně se stavbou těchto vzdušných plavidel se do té doby zabýval již patnáct let. S Norge letěla výprava ze Špicberků přes Severní pól k Aljašce. Na „Vrcholu světa" však Nobile nepřistál. O dva roky byl Umberto Nobile znovu velitelem výpravy na vzducholodi Itálie, a kterou 24. května 1928 kroužil dvě hodiny nad pólem. Na zpáteční cestě se Italia severovýchodně od Špicberk zřítila na led. Trup vzducholodi se zvedl se šesti muži a vichr jej odnesl neznámo kam. Nobile a čtyři další muži zůstali na ledě v utržené kabině. V této části výpravy byl i náš František Běhounek. Český fyzik se zabýval radioaktivitou ledu, atmosférickou elektřinou a kosmickým zářením. Své výzkumy uskutečňoval v polárních výpravách Amundsena, Ellswortha a posléze v onom osudném roce byl trosečníkem na ledové kře, kde si svým statečným a rozvážným chováním získal uznání ostatních účastníků výpravy. Tato kra byla hnána po šest týdnů všemi směry. Až 24. června se podařilo švédskému letci Lundbergovi přistát na kře a zraněného Nobileho dopravit do nemocnice v Kingsbay. Ostatní členové výpravy včetně Františka Běhounka byli zachráněni 12. července sovětským ledoborcem Krasinem. O záchranu trosečníků se pokoušel i Roald Amundsen, avšak při jednom z pokusných letů zahynul. V Itálii stihl Nobileho zlý osud. Fašistická Mussoliniho justice Nobileho soudila, degradovala a propustila z armády. Ve třicátých letech pak působil Nobile jako poradce sovětského Aeroflotu, účastnil se i sovětských polárních výprav, například na ledoborci Malygin. Později byl profesorem na některých italských vysokých školách technického směru. Po druhé světové válce byl politicky činný, byl senátorem za italskou komunistickou stranu.

Nicméně před půl stoletím stanul člověk na Severním pólu poprvé pomocí letecké techniky. Bylo to 21. května 1937, kdy na Severním pólu přistála čtyři sovětská čtyřmotorová letadla. Jejich posádky vybudovaly plovoucí polární stanici „Severní pól", zřídily obytovny, zásobárny, pozorovací stanice. Letadla se vrátila 6. června zpět do vlasti a na kře zůstali hydrobiolog P. P. Širšov, geofyzik E. K. Fjodorov a radista E. T. Krenkel. Vedoucím této skupiny byl jmenován I. D. Papanin. Ledová kra mála v obvodu tří kilometry, byla hnána jižním směrem do Atlantiku na trase dlouhé přes dva tisíce kilometrů. Její plavba trvala 274 dní. Poslední z těchto dnů hrozily tragedií — uragán ničil stanici, stany proměnil v cáry. Čtveřici badatelů na kře zachránily pak již v největší tíni sovětské ledoborce Tajmyr a Murman. Badatelské výsledky byly však nesmírně bohaté. Byly zjištěny rozdílné hloubky arktického moře, byly vypozorovány změny, které ovlivňují počasí.

Na této výpravě, kterou koncipoval, sledoval a posléze organizoval záchranu čtyř mužů na kře Otto Juljevič Šmidt, je zajímavá účast Čecha Jana Březiny, rodáka z Kolína nad Labem. Pro třiadvacetiletého leteckého mechanika a pilota byla účast na výpravě nesmírnou poctou, které si hluboce vážil. Ale jak se k ní dopracoval?

To ovšem musíme zpět do počátku 30. let. Březinovi žili se svými dětmi Janem a Marií v Kolíně n. L. Otec se přihlásil na výzvu Interhelpa a šel i s rodinou do Sovětského svazu pomáhat budovat moderní průmysl. Stalo se tak v roce 1930, kdy se syn Jenda již dva roky učil v Praze Letňanech v letecké továrně mechanikem, V Moskvě rovněž nastoupil do letecké továrny. Byl to statný člověk, v osmnácti měřil 185 centimetrů, byl rameratý, svalnatý. Získal kvalifikaci letce, zalétával nové stroje a prováděl i výzkumné lety, které měly například prokázat možnost přepravy síry v oblasti Karakumské pouště, neboť nesmírné vzdálenosti by si vyžádaly velké náklady na stavbu silnic a železnic. Vykonal také vojenskou základní službu, sloužil v Leningradě u leteckého námořnictva, zajímaly ho polární výzkumy. Po skončení vojny nastoupil u Severní námořní cesty a tam také získal prvenství v konkursu na účast ve výpravě k Severnímu pólu.

Let k pólu však nebyl nijak jednoduchý. O jeho dobytí se pokoušely generace polárníků po čtyři století. Točna se stále zlověstnou, střežila své tajemství, jako moloch pohlcovala oběti.

Cesta sovětských letadel k „vrcholu světa" byla započata již 16. března. Čtyři čtyřmotorová dolnokřídlá jednoplošníky ANT 6 se čtyřmi motory a obrovskou zásobou pohonných hmot měly pastelové barvy, tak jasné, že mohly být viděny i na vzdálenost patnáct kilometrů. Sestra Jana Březiny, lékařka Marie Březinová, si vzpomínala jasně na bratrovu výbavu — na jeho jelenicové boty, druhé byly z tulení kůže, další, vysoké šněrovací, nepromokavé. V nich punčochy z husté psí kožešiny, kalhoty a blůza byly podšité sobolí kožešinou, svetr a dlouhé kalhoty z husté vlny. Oblek byl odkládán; až konečně 22. března lze vyčíst z janovadeníku: „Je 13 hodin 30 minut a všechna letadla jsou ve vzduchu. Moskva se nám ztrácí z dohledu..."

Letadla přistála mimo jiné na Rudolfově ostrově — je to čtyřhranná sedlovitá ledová hora, na jejímž vrcholku je — letiště. „Jsou asi čtyři hodiny ráno," psal si Jan do deníku, „ale slunce stále nevychází, nebo jde stále kolem horizontu. Den a noc rozeznáváme podle toho, na které světové straně je slunce..."

V dubnu byl Severní pól zahalen mraky. Bylo nutno najít vhodnou přistávací plochu. Až 21. května 1937 přistálo na „velkém hřebíku" první ze čtyř velkých letadel. Postupně pak přistála další.

Druhého června si poznamenal Jan Březina: „Teploměr ukazuje nulu, sypou se ledové kroupy a tají na letadlech. Za chvíli začalo trochu mrznout a letadla se pokryla tenkou ledovou kůrkou. Několik hodin jsme se museli zbavovat tohoto nebezpečného „obleku". Prohlédli jsme také ledovou kru. Je na všech stranách oddělena trhlinami. Je pevná, bezpečná, ale polárníci si přece jen vyhlédli v sousedství další, rezervní..."

Konečně 6. června opustile velká letadla Severní pól. I zpáteční cesta nebyla bez problémů. O ní si český účastník výpravy mimo jiné poznamenal: „Z Rudolfova ostrova jsme měli letět do Amdermy, tam jsme měli natankovat a pokračovat na cestě domů. Nečekaně však přišly mlhy. Letěli jsme naslepo a mýlem jsme se dotkli hladiny moře. Z navigační věže nám nahlásili, že na letišti není sníh. A naše letadla měla lyže! Na výzvu amdermské radiostanice vyrukovaly z místních šachet a závodů tisíce dělníků a dělnic a v plechtách snášely a svážely na letištní plochu poslední zbytky sněhu z okolí. Ten řetěz lidských rukou byl symbolický — i končil vlastně až na severní točně...

Jan Březina patřil k pilířům, které garantovaly spolehlivý let k nevlídnému pólu. Byl vyznamenán Rádem Rudého praporu práce. Ale jeho život byl krátký — skončil v jeho třicátém roce.

Na tyto lidi však nelze zapomínat ani dnes, kdy se člověk již vydal na cestu k jiným planetám...

Die 500 Stadt-Fahrräder überstanden nur einen Tag heil

Wäre die Geschichte in Neapel passiert, niemand hätte sich über ihren Ausgang gewundert, zuallerletzt die Mailänder, die sich selbst für Musterbürger halten. Am Dienstag aber mußten die Bewohner der lombardischen Hauptstadt zugeben, daß ihr sprichwörtlicher Hochmut einen argen Dämpfer erhalten hat.

Die Stadtverwaltung unter dem Sozialisten Paolo Pillitteri hatte sich entschlossen, den Mailändern ab Sonntag kostenlos 500 Fahrräder zur Verfügung zu stellen, um in der Millionenstadt das Fahren mit dem Zweirad zu fördern. An einigen Stellen sollten die gelben Räder geparkt werden und allen Interessenten zur Verfügung stehen. „Kein Warten, kein Risiko, kein Diebstahl", so lockte ein allzu optimistisch formulierter Spruch die Lombarden, von ihrem Auto auf das kleinere Gefährt umzusteigen. Natürlich nur für den Bereich des Stadtzentrums.

Es fing vielversprechend an: Schon am Morgen um 8.30 Uhr war kein gelbes Rad mehr zu haben. Jung und alt radelte vom Dom zum Castello Sforzesco, von Sant'Ambrogio zum Justizpalast, vom Theater an der Scala zur Präfektur.

Doch wer sich einmal so ein kommunales Vehikel gegriffen hatte, gab es nicht mehr her. Handwerker, Hausfrauen und Studenten kletten die gelben Fahrräder an der nächsten Laterne an, wie sie es sonst mit ihrem eigenen zu tun gewöhnt sind. Viele Verkehrsteilnehmer trugen das Rad sogar zur späteren Verwendung in den Keller. Manch einer ließ das kostenlose Gefährt weit aus der Stadt hinaus rollen und warf es dann irgendwo in den Straßengraben.

Am Nachmittag sammelten sich auf den Gehsteigen Zweiräder mit zerstochenen Schläuchen, gelbe Rahmen ohne Räder oder einzelne Räder, die kunstvoll zu einer Acht gebogen waren. Großes Interesse der Fahrraddiebe fanden auch Lenkstangen und Sättel. In einzelnen Fällen übersprützten sie das verräterische Gelb mit einer dunkleren Farbe. Schon am ersten Tag war die Bilanz verheerend: Mehr als die Hälfte der Velos blieb verschwunden oder war nicht mehr zu gebrauchen.

Die städtischen Väter der Zweiradidee aber geben nicht auf, auch wenn sie künftig die Bedingungen für den Verleih ändern wollen. „Hauptsache, die Bürger interessieren sich wieder fürs Fahrrad", meinte einer von ihnen überzeugt, „der Diebstahl gehörte mit zu den Spielregeln."

Schweizer Tourismuseinnahmen sinken

Der Tourismus hat der Schweiz 1986 wegen der ausbleibenden Gäste aus dem Ausland etwa 516 Millionen Mark weniger eingebracht als im Jahr zuvor. Insgesamt beliefen sich die Einnahmen auf 11,6 Milliarden Mark. **O.K.**

Basel: Bei Rot Motor abstellen

BASEL, 29. Mai (Router). Zum Abbau der Luftverschmutzung geht der Schweizer Kanton Basel-Stadt künftig mit 50 Franken Bußgeld gegen Autofahrer vor, die vor einer roten Ampel den Motor nicht abstellen. Die neue Regelung gilt vom kommenden Montag an. Eine Ausnahme wird laut Polizei vom Freitag nur für ausländische Fahrzeuge gemacht, sofern diese nicht aus den angrenzenden deutschen oder französischen Gebieten stammen. Diese Fahrer erhalten statt des Strafzettels ein Merkblatt. Und **wer** zügiges Anfahren sicherzustellen, dürfen die ersten drei Fahrzeuge einer Kolonne mit laufendem Motor warten.

O.K.

Autodiebstahl freut den Zoll

Harald M., Studienrat aus dem rheinischen Düsseldorf war verzweifelt. Eben erst hatte er auch mit Frau und Töchtern bei [illegible] die Athener Akropolis an den Säulen des Parthenon ergötzt, und nun stand er vor einem leeren Parkplatz: Der nagelneue Audi der Familie war verschwunden — geklaut. Zwei Stunden lang füllte der unglückliche Urlauber auf der Polizeiwache Formulare aus und begann sich schon mit dem Gedanken zu trösten, die deutsche Versicherung werde ihm wenigstens zu einem neuen Auto verhelfen. „Der Form halber", wie ihm die Polizei erklärte, müsse er nur noch rasch beim Zoll vorbei, um das bei der Einreise in seinen Paß eingetragene Fahrzeug löschen zu lassen. Doch dort erlebte Harald M. erst die eigentliche Überraschung: Die Zöllner forderten von ihm die Hinterlegung von umgerechnet über 70 000 Mark — Luxus-, Mehrwert- und Einfuhrsteuern für ein importiertes, nicht aber wieder ausgeführtes Fahrzeug, wie ihm die Beamten ungerührt erklärten.

Kein Einzelfall: Dutzenden von Urlaubern ergeht es Jahr für Jahr ähnlich. Geklaute Autos gelten als „endgültig eingeführt" — und müssen entsprechend versteuert werden. Die fälligen Beträge erreichen astronomische Höhen: Um die devisenfressenden Autoeinfuhren zu begrenzen, werden insbesondere hubraumstärkere Fahrzeuge in Griechenland mit schwindelerregenden Luxussteuern belegt. So kostet ein BMW 316 hier umgerechnet 60 000 Mark, ein Mercedes 190 gar an die 140 000 Mark. Um der illegalen Autoeinfuhr vorzubeugen, werden Urlauberautos bei der Einreise in den Paß des Fahrers eingetragen. So soll verhindert werden, daß Autoschieber mit dem Wagen ein- und mit dem Flugzeug wieder ausreisen.

Dabei scheint der Athener Finanzminister bestohlenen Urlaubsreisenden zunächst einmal zu unterstellen, daß sie ihr Auto heimlich verkauft haben. Ein Erlaß des Finanzministeriums vom 23. Juni 1978 verpflichtet nämlich die Zollbehörden, eine Garantie in Höhe der Einfuhr- und Luxussteuern einzubehalten, sofern der Besitzer nicht nachweisen kann, daß er an dem Diebstahl nicht beteiligt war. Wie ein solcher Beweis erbracht werden kann, bleibt offen. Erst wenn nach Ablauf von zwei Jahren das gestohlene Auto nicht wieder aufgetaucht ist, erhält der Urlauber diese Kaution zurück — ein schlechtes Geschäft, angesichts der Drachmeninflation: Wer beispielsweise vor zwei Jahren für eine solche Garantie eine Million Drachmen hinterlegen mußte, zahlte dafür rund 21 000 Mark. Erhält er die Million heute zurück, ist sie noch ganze 13 000 Mark wert.

Glücklich schätzen dürfen sich solche Autourlauber, die einen Schutzbrief eines der großen Automobilclubs ihr eigen nennen — für sie übernimmt der Club die Bereitstellung der Garantie. Allein die Athener Niederlassung des ADAC sprang 1986 in 46 solcher Fälle ein. In diesem Sommer dürften es noch mehr werden. Denn, so berichtet das bundesdeutsche Generalkonsulat in Thessaloniki, die Diebstähle nehmen zu. „Gefragt" sind neben BMW, Mercedes und den schnelleren Versionen des VW-Golf bei den Dieben vor allem schwere Motorräder.

Versuche der bundesdeutschen Konsulatsbehörden, bei der griechischen Regierung wenigstens eine Lokkerung der Zollregularien zu erreichen, blieben bisher erfolglos. Das Finanzministerium will auch in Zukunft kassieren. Geradezu grotesk ist angesichts dieser Zustände jener Paragraph 1, Absatz 4 der entsprechenden Zollverordnung: Er bestimmt, daß einmal bestohlenen Autourlaubern künftig die Einreise mit einem Auto nach Griechenland verweigert werden kann. So sorgt der Finanzminister selbst für den eher unwahrscheinlichen Fall vor, daß ein vom Zoll geschröpftes Diebstahlopfer Lust zu einer zweiten Griechenlandreise verspüren sollte.

Nachhilfe für Reagan

SAN FRANCISCO, 29. Mai (AP). Bei einem US-Bundesrichter haben die beiden demokratischen Abgeordneten Ronald Dellums und Don Edwards eine einstweilige Verfügung gegen Präsident Ronald Reagan beantragt. Sie wollen damit verhindern, daß der Präsident ohne formelle Kriegserklärung durch den Kongreß einen Angriff mit Atomwaffen anordnet. Als einzige Ausnahme soll gelten, daß gegen die USA ein atomarer Erstschlag geführt wird.

Edwards, der lange Zeit Vorsitzender eines Unterausschusses des Rechtsausschusses im Repräsentantenhaus war, sagte zur Begründung des Antrags, er sei nötig, „weil wir einen Präsidenten haben, der seit einiger Zeit die Verfassung nicht mehr gelesen hat". Die Urheber der amerikanischen Verfassung hätten sich vorgestellt, daß die Entscheidung über einen Kriegseintritt dem Volke „durch dessen gewählte Vertreter" vorbehalten sein müsse.

Nur noch Nettopreise

Das Trinkgeld ist in Frankreich in Zukunft eine klare Sache: Hotels, Cafés und Restaurants, so hat es die Branche beschlossen, wollen nur noch Nettopreise verlangen. Bislang war es üblich, daß auf vielen Rechnungen der Zusatz „Service non Compris" stand: In diesen Fällen erwartete das Bedienungspersonal ein Trinkgeld von 15 Prozent. Wer dies übersah, mußte Ärger in Kauf nehmen. Ob sich alle Etablissements an die „Prix nets" halten, wird vielerorts bezweifelt. „Wir glauben nicht, daß alle Wirte und Hoteliers da mitmachen", kommentiert das französische Fremdenverkehrsamt in Frankfurt. tdt

„In der CSSR gibt es keine Pressefreiheit. In den USA dagegen läßt einem die Presse keine Freiheit."
Tennis-Spitzenspielerin Martina Navratilova bei einem Vergleich ihrer alten und ihrer neuen Heimat.

„SUPERLEDNICE" pro celoroční lyžování začne stavět japonská firma Kadžima v městských aglomeracích. V šestipatrové budově budou tři sjezdovky pokryté umělým sněhem, který bude vyrábět devět sněžných děl. Japonští lyžaři tak budou moci sportovat po celý rok bez toho, aby „vyjáhli paty" z měst. Náklady na výstavbu sjezdařské haly se odhadují na 57 miliónů dolarů. Provozní náklady, zejména za klimatizaci, která bude v celém areálu udržovat teplotu mezi nulou až pěti stupni Celsia, budou činit asi 4,3 miliónu dolarů ročně.

● V Sothebyho aukční síni byl vydražen svazek devíti symfonií Wolfganga Amadea Mozarta, psaných vlastní rukou slavného skladatele, za 2 585 000 liber šterlinků (4.34 miliónu dolarů).

2 ČLÁNKY O PŘÍSTÁNÍ V MOSKVĚ:

↓

Nach Augenzeugenberichten aus Moskau kreiste die Cessna vor der Landung auf dem Roten Platz dreimal über dem Amtssitz des Kreml-Chefs. Wolodja Owinnikow, ein russischer Künstler, stand an seiner Staffelei in der Nähe der Basilius-Kathedrale, als sich das deutsche Flugzeug näherte. „Im Tiefflug flog die Maschine zwischen der Kathedrale und der Kreml-Mauer, ratterte über erstaunte Touristen auf dem Roten Platz hinweg, machte dann eine scharfe Rechtsdrehung in Richtung Kaufhaus Gum. Dann landete das Flugzeug in der Mitte der Moskwa-Brücke und fuhr zum ‚Parken' in die Nähe der Bushaltestelle bei der Kreml-Mauer."

„Wir dachten, es sei ein Scherz", sagte der Maler Owinnikow. „Sie wissen, daß gestern Feiertag war — der Tag der sowjetischen Grenztruppen." Anläßlich dieses Feiertages hatte die Parteizeitung „Prawda" am Donnerstag geschrieben: „Jeder Meter (der sowjetischen Grenze) wird zuverlässig bewacht."

VE SVĚTĚ stále oblíbenější mikrovlnné trouby, které slouží k rychlé přípravě jídla, dostanou brzy „sourozence". Japonská firma JAC z Tokia vyrobila prototyp mikrovlnné pračky, která k odstraňování nečistot používá místo prášku ultrakrátkých vln.

„ULTRAKRÁTKÉ VEPŘO-KNEDLO-ZELO...

● Známý sovětský básník J. Jevtušenko byl jmenován čestným členem Americké akademie umění. Spolu s ním se dostalo této pocty irské spisovatelce E. O'Brienové a posmrtně také italskému malíři R. Guttusovi.

DEVADESÁTINY OSLAVÍ jednokolejná železniční trať z Teplic do Lovosic. Měří 36 kilometrů a slouží především k přepravě uhlí ze severočeské hnědouhelné pánve.

JE STEJNÉ KAPRU HEŘMAN!

Mit 90 Jahren eine Haut wie ein Babypopo?

Die Falten, die ein langes Leben in die Gesichter alter Menschen gräbt, sollen verschwinden. Eine Haut, glatt wie ein Babypopo, soll selbst für Greise nicht nur erreichbar, sondern auch erstrebenswert sein — wenn alles so klappt, wie ein Forscherteam in der dänischen Stadt Aarhus gerne will.

Es klingt wie eine der in Dänemark so beliebten Aarhus-Geschichten: Das sind die Dummheiten, die man sich anderswo über die Ostfriesen erzählt. Doch der britische Biochemiker Brian Clark, Leiter des chemischen Instituts in Aarhus, spaßt nicht. Er werkelt an Hautzellen herum, denen er Geschmeidigkeit und Elastizität für Jahrzehnte schenken zu können glaubt. „Faktor X" nennt er den Stoff, mit dem er die Zellen bearbeitet und der, sagt Clark, das Altern der Haut zu verhindern und alte Haut wieder jung zu machen vermag.

Was sich hinter dem mystischen Namen „Faktor X" verbirgt, will Clark nicht entschleiern. Er sagt nur, daß es der Extrakt eines „natürlichen Stoffes" sei, und daß er diesen ganz zufällig fand. Das Wunderelexier wirkt nicht von außen, wie die Tausenden Schönheitscremes, die derzeit die Menschheit verschönern und die Kosmetikfirmen bereichern. „Faktor X" wirkt von innen her, in Pillenform geschluckt, als Tränklein oder injiziert. Es bearbeitet die Zellen unter der Hautoberfläche.

Mehr zu sagen, verbietet Clark die in England beheimatete Forschungsfirma Senetek, die seine Arbeit finanziert. Senetek hat sich darauf spezialisiert, Forschungsresultate an interessierte Unternehmen teuer zu verscherbeln. „Hält ‚Faktor X', was wir uns davon versprechen, dann ist die Erfindung Milliarden wert", begründet ein Senetek-Sprecher die Schweigsamkeit.

Bisher haben Clark und sein Team ihren Stoff erst im Labor getestet. Jetzt aber wollen sie daran gehen, Mäuse zu entfalten. Gelingt es ihnen dann auch noch, runzelfreie Schweine vorzuzeigen, dann stehe — in zwei, drei Jahren etwa, schätzt Brian Clark — auch Menschenversuchen nichts mehr im Wege. Zuvor freilich muß sich herausstellen, ob der Stoff nicht etwa giftig ist oder andere unerwünschte Nebenwirkungen zeigt. Es könnte ja sein, daß die verjüngte Haut abzufallen beginnt oder sich hellgrün färbt.

Nicht nur Kosmetikfirmen würden von der Erfindung profitieren, sagt der Biochemiker Clark. Sie würde auch bei der Heilung von Brandwunden und anderen Hautschäden Wunder wirken. Er träumt gar schon von einem „Lebenselexier", das alte Menschen nicht nur äußerlich verjüngt, sondern ihnen auch neue Aktivität einflößt. „Ein 90jähriger kann aussehen wie einer mit 30", sagt Clark. „Niemand muß mehr unter der psychischen Belastung leiden, alt zu sein."

Ob eine Gesellschaft pausbäckiger Jugendprotze aber ein erstrebenswertes Ziel sei, müßten, meint der Forscher, andere entscheiden.

První český balení film

(sdk): V pořadí druhým celověčerním filmem (po sosího Carmen), který byl v rámci mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro uveden v pražském kině Světozor, je nový český film režiséra V. Sise Sen noci. Snímek Sen noci... — první český balení film — je filmovým zpracováním taneční fantazie V. Trojana Sen noci svatojánské v podání baletního souboru Státního divadla Brno v choreografii L. Ogouna. Tímto shakespearovským námětem se národní umělec V. Trojan zabýval ve své tvorbě nejméně několikrát (např. v slavném Trnkově loutkovém filmu). Hudbu k baletu komponoval pouze pro divadelní představení a to, že se mýní dosivá k filmovému dílu. Sisova pokusu o získání nového svébytného uměleckého tvaru filmovým přepisem divadelního představení. Výsledkem úsilí realizačního týmu je nekonvenční dílo poetického ladění, jehož působivost kromě hudby utváří i kamera J. Kališe a metaforická výtvarná složka, využívající sugestivnost obrazů J. Součka.

● **Parlament** Lichtenštejnského knížectví, které je největším na 157 km² mezi Rakouskem a Švýcarskem, zrušil včera trest smrti. Stalo se tak celých 200 let poté, co byl v zemi vykonán poslední trest. Poslihl jednu ženu, která podle tehdejších zákonů přišla pro krádež o hlavu.

ŽALOSTNÉ vyjící pes budil pozornost hostů (a budil hosty doslova) jednoho hotelu v Arrasu. Není divu. Visel na stromě v síťové tašce. Uložil jej tam host, kterému vedení hotelu nedovolilo vzít si svého čtvernohého průvodce do pokoje.

POLICIE v Trentonu v USA byla před časem celý měsíc nezvykle milosrdná: nepokutovala špatně parkující auta. Důvod její milosrdnosti byl prostý — neměla pokutové bločky, protože státní pokladna neměla koncem roku dost peněz, aby mohla včas objednat nové.

V Indii se rozjela výroba dvou typů cestovních motocyklů značky Rajdut, které jsou licenčními výrobky firmy Yamaha. Mají obsah motoru 175, resp. 350 ccm, agregát je dvoutaktní a chlazený vzduchem.

LIBRETO DONA GIOVANNIHO. K 200. výročí světové premiéry Mozartova Dona Giovanniho za skladatelova řízení v Praze 29. října 1787, vydal nyní sekretariát festivalu Pražské jaro faksimile libreta tzv. pražské verze opery. Drobná knížka s italským textem Lorenza da Ponteho, jeden z mála zachovaných autentických materiálů k této významné události, je uložena ve Státní knihovně ČSR. — Nevodobé vydání se podařilo uskutečnit díky nevšednímu pochopení pracovníků Východočeských tiskáren v Trutnově. Faksimile je určeno zejména pro zahraniční hosty Pražského jara, ale koupit je bude možno i při podzimních Mozartových dnech v Praze.

Parlament beschloß auch rauchfreie Zonen in allen öffentlichen Gebäuden

gam KOPENHAGEN, 25. Mai. Wenn der dänische Außenminister und passionierte Pfeifenraucher Uffe Ellemann-Jensen einem Staatsgast beim Kaffee etwas zu rauchen anzubieten wünscht, dann muß er künftig sein eigenes Zigarrenetui zücken. Eine parlamentarische Mehrheit hat jetzt beschlossen, daß „Ausgaben für den Einkauf von Tabakwaren nicht mehr die öffentlichen Budgets belasten" dürfen. Das heißt im Klartext, daß die reichhaltigen Bestände an Zigarren, Zigarillos und Zigaretten, die es derzeit in jedem dänischen Ministerium gibt, verschwinden müssen.

Öffentliche Gastgeber müssen ihre Gäste entweder auf private Kosten mit Rauchwaren versorgen oder diese ihre eigenen Zigaretten drehen lassen. „Angesichts der schädlichen Wirkungen des Tabaks erscheint es unangemessen, daß der Staat zum Rauchen verleitet", heißt es im Begleittext eines neuen dänischen Gesetzes über „rauchfreie Umwelt", das zum Jahreswechsel in Kraft treten soll. Das Gesetz sieht ferner die Schaffung „rauchfreier Zonen" vor, die prinzipiell alle öffentlichen Lokalitäten umfassen sollen. Geraucht werden darf auf öffentlichen Arbeitsplätzen nur noch in eigenen Raucher-Räumen, die so eingerichtet sein müssen, daß die Nichtraucher durch Tabakdüfte nicht belästigt werden können. Ein sozialdemokratischer Vorschlag, jegliche Tabakwerbung zu verbieten, fand keine Mehrheit. Zigarettenpackungen sowie die Werbeplakate für Tabakprodukte müssen, künftig jedoch eindringliche Warnungen vor den gesundheitsschädlichen Wirkungen des Rauchens enthalten. Abschreckender noch sollte in Dänemark der Zigarettenpreis wirken, auch wenn seine Rekordhöhe nicht auf Gesundheitsbestrebungen zurückzuführen ist, sondern auf den permanenten Geldmangel des dänischen Finanzministers: eine 20-Stück-Packung kostet umgerechnet fast sieben Mark.

V KRAJI VÍNA, v městečku Beaujeu na řece Rhôně, mají nový monument. Obrovskou láhev, vysokou přes pět metrů a širokou bezmála dva metry, která je plná lahví pravého beaujolais. Vešlo se jich tam prý na tři tisíce.

ZAJÍMAVOU službu pro maminky zavedli před časem v Lisabonu. Zatím co nakupují, mohou své ratolesti odložit v místní tramvaji, která je za poplatek 15 escudů určitou dobu provozí ve speciálním voze a poté vrátí do rukou matky.

Neúspěšný pokus

New York: Nedopěšně skončil pokus M. Hirta zopakovat historický přelet přes Atlantský oceán bez mezipřistání, který Ch. Lindbergh uskutečnil před 60 lety. Hirt odstartoval z newyorského Kennedyho mezinárodního letiště a podle plánu měl za 22 hodin přistát na pařížském letišti Le Bourget. Po osmi hodinách letu byl však pro velkou spotřebu paliva způsobenou silným protivětrem nucen přistát na ostrově Newfoundland u východního pobřeží Kanady.

A VČISR 2 →

Růst onemocnění AIDS

Ženeva: Světová zdravotnická organizace (WHO) včera oznámila, že zaregistrovala 49 677 případů smrtelného onemocnění AIDS (syndrom získaného selhání imunity). Od 4. května je to zvýšení o 1150 případů. Tento počet se zakládá na zprávách, které WHO sdělilo 112 zemí celého světa. Nejvíce nemocných na AIDS, 35 518, je v USA. Následují Francie (1221), Uganda (1133), Tanzanie (1130), NSR (1036), Brazílie (1012), Kanada (1000), Haiti (851), Británie (750), Rwanda (705), Itálie (561) a další země. Experti WHO soudí, že polovina z tohoto počtu nemocných již na AIDS zemřela. Ale podle odhadů WHO je ve světě přes 100 000 nemocných AIDS, neboť řada zemí všechny případy neoznamuje, nebo nejsou pro nedostatek diagnostických přístrojů vůbec zjištěny. WHO rovněž soudí, že pět až deset miliónů lidí ve světě jsou nositeli viru onemocnění AIDS, aniž by se u nich projevily jakékoli příznaky onemocnění.

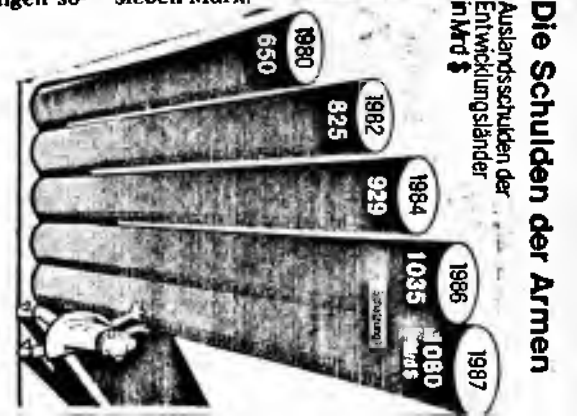

Sona Cervena singt Chansons

FRANKFURT A. M. Café-Concert und Café-Chantant könnte frei übersetzt heißen: Musik mit Geschirr-Geklirr. Von letzterem war im Foyer der Städtischen Bühnen nur wenig zu hören, obwohl das in lebhafter Menge erschienene Sonntagspublikum durchaus rege von den Angeboten des Büfetts Gebrauch machte — musikalisch Zuckriges und Zartbitteres, präsentiert von Sandor Karoly (Violine), Eric Plumettaz (Cello), Ira Levin (Klavier, Celesta) und Volkmar Olbrich (Klavier, Harmonium), wurde schweigend genossen. So konnte man ungestört verfolgen, wie in Johann Straußens „Rosen aus dem Süden" mehr oder weniger hintergründiger Musikercharme entfaltet wurde — oder sich einbilden, Arnold Schönbergs Geist durch den Raum huschen zu sehen, angelockt von den Klängen des Harmoniums, Ausschau haltend nach den beiden Streichern, die für seine Bearbeitung des Straußwalzers fehlten. Nur mit einem Flügel stellte Ira Levin drei Stücke aus Peter Tschaikowskys „Nußknacker" dar — für Ruggiero Leoncavallos „Brise de mer", trotz des windigen Titels ein Musikstück in Form eines Plüschsofas, waren Cello, Klavier und viel Emphase aufgeboten. Ähnliches mit Geige: Jules Massenets „Thais-Meditation" unsensibel begleitet vom Rasseln des Kleingeldes, das in den reichlich eingestreuten Erfrischungspausen dann wieder fehlte. Doch nicht das Potpourri aus Emmerich Kalmans „Zirkusprinzessin", auch nicht Fritz Kreislers kauzige Marche Miniature Viennoise, eher ein Kaktus als eine Blume der Salonmusik, waren Attraktion des Foyer-Cafés, sondern Lieder von Ralph Benatzky, Theo Mackeben, Michael Jary; Peter Fenyes und Lothar Brühne, einstmals von Zarah Leander, nun von Sona Cervena gesungen — Anlaß für nostalgisches Augenleuchten und dafür, erneut, wie beim „Singen zwischen Stühlen", Sona Cervenas chansoneskes Temperament zu bewundern (und ihre halbmondänen Roben).

Der sehr spröden, sehr tiefen Stimme glaubt man vielleicht nicht jeden Ton, aber jedes Wort. Jedes Gefühl: daß Liebe keine Sünde ist und man deswegen nicht weinen soll, daß eine Frau dadurch erst schön wird, daß „Auf Wiedersehen" nicht besser ist als „Adieu" und daß sie (was von den wacker singenden Instrumentalisten bestätigt wird) so ist und so bleibt, auch wenn sie im Regen steht und wartet. Nichts allerdings ist so aufregend wie eine Gestalt (Micheal Jarys) mit Namen Waldemar (mit wenig Haar). Er wird von Sona Cervena so rabiat gesungen, daß sich nach Aufforderung vor der zugegebenen Wiederholung dieser hexenhaften Hymne kein Waldemar im Publikum traut, sich zu offenbaren und sich die vehemente Zuwendung der Sängerin zuzuziehen.

redakční pošta

DOMOV PRO DINU

Kdo ze starších obyvatel Dejvic by neznal místo, kde ještě před pětadvaceti lety stávala tak zvaná „Úřednická kolonie". Druhá polovina šedesátých let znamenala konec jejího trvání ... A právě tehdy, kdy se tamní obyvatelé postupně vystěhovávali do novostaveb v jiných částech města, začíná náš příběh; jedné noci, kdy z jedněch dveří vyběhla malá šedivá fenka pouliční rasy, aniž tušila, že ty dveře se pro ni uzavřely navždy. — Na náměstí Říjnové revoluce vyrostla zástavba pro metro, po Úřednické koloni nezůstala ani stopa. Ale přece — zbyl tu jeden jediný bývalý obyvatel — malá „psí slečna" Dina. Netrvalo dlouho, a ti všímavější začali brát na vědomí šedivého voříška, který se s pravidelností hodnou mezinárodního expresu pohyboval po trase někdejší kolonie — ohrada metra — Stromovka a dál ... — Život se s nikým nemazlí — a nemělo to snadné ani Dina. Ještě že se vyskytlo několik lidí, kteří se začali starat o přísun potravy a potůček ve Struhách dodal vodu na uhašení žízně. Také „střecha nad hlavou" se našla — o tu se postarala sama: vyhrabala si jamku na přespání. Horší to bylo v zimě. Tehdy se přestěhovala nad kanály a parovody ... Nedala se nalákat ani chytit.

Uběhlo patnáct, šestnáct let — a statečná Dina, která zvedla člověkem hozenou rukavici, dokázala přežít. Ale i ten nejodolnější pes stárne. Jednoho dne se zcela zákonitě dostavila krize: poslední vrh a celkové opotřebení organismu udělaly své. Poprvé zůstala Dina bezradná. Bezmocně zůstala ležet pod keříkem v areálu vysokých škol ...

Kdo si vezme starého, nemocného a ošklivého vořecha? Ale osud byl zřejmě naladěn mimořádně milostivě. Postaral se Dině nejen o obětavou, vysoce odbornou péči hned dvou veterinářů v osobách MVDr. Sedláře a MVDr. Míky, kteří ji v jejich dvaadvaceti letech znovu postavili na nohy, — ale také o domov u hodných lidí ... — Nezbývá, než zakončit vyprávění happy-endem. Neboť co jiného je konstatování, že i v tom dnešním kolotoči, kdy lidé nemají mnohdy ani čas sami na sebe, se ještě vyskytují laskavá srdce a ochotné ruce, připravené poskytnout pomoc čemukoliv živému ...

J. S., Praha 3

Neue Zeiten für Kamelhalter

SCHARDSCHAH, 25. Mai (Reuter). Die modernen Zeiten machen auch vor den Vereinigten Arabischen Emiraten nicht halt: Ein Gericht in Schardschah verhängte eine hohe Geldstrafe gegen den Halter von zwei entlaufenen Kamelen, die einen tödlichen Autounfall verursacht hatten. Bisher war es Sitte, daß der Besitzer eines Tieres unabhängig von der Schuldfrage Schadenersatz von einem Autofahrer verlangen konnte.

Die Zeitung „El Chaliedsch" berichtete, daß der Halter der Kamele festgenommen wurde und eine Geldstrafe von umgerechnet rund 33 000 Mark bezahlen mußte. Ein Autoinsasse, der 25jährige Abdullah Said Salem, war der Zeitung zufolge bei dem Zusammenstoß des Fahrzeugs mit den Kamelen getötet worden, sein Bruder wurde verletzt. Das Auto wurde zerstört, die Kamele überlebten.

Immer mehr Frauen im Beruf

ulf FRANKFURT A. M., 25. Mai. Immer häufiger verbinden Frauen Familie und Beruf. Waren 1970 erst 30 Prozent der bundesdeutschen Frauen berufstätig, so lag dieser Anteil 1985 bereits bei 36 Prozent. Besonders deutlich ist der Anstieg der Berufstätigkeit in der Altersgruppe der 25- bis 45jährigen von 48 auf 63 Prozent. Diese Zahlen sind dem Buch „Frauen in Familie, Beruf und Gesellschaft" entnommen, das das Statistische Bundesamt am Montag der Öffentlichkeit vorstellte. Es ist die aktualisierte Fassung einer 1983 zusammengestellten Statistik und soll nach den Worten des Amtspräsidenten Egon Hölder Material für Entscheidungen der Politiker liefern.

„Bemerkenswert" ist laut Hölder ein Vergleich mit internationalen Statistiken. So liegt in Schweden die Erwerbstätigenquote von Frauen mit 77 Prozent mehr als doppelt so hoch wie in der Bundesrepublik. In Schweden ist auch die Geburtenrate höher; Statistiker errechneten im Durchschnitt 1,8 Kinder pro Frau. In der Bundesrepublik hatte diese Durchschnittszahl 1985 mit 1,3 den niedrigsten Stand nach Kriegsende erreicht.

Wieder mal blechen...

John McEnroe hat die Quittung für sein unbeherrschtes Verhalten in Düsseldorf bekommen: Der US-Amerikaner muß insgesamt 5000 Dollar Strafe für „Mißbrauch des Schlägers", „unsportliches Verhalten", „Verlassen des Platzes" und „Disqualifikation" zahlen. Das gab Thomas Karlberg, der schwedische Oberbeobachter des MIPTC, der obersten Behörde im Profitennis der Männer, in Paris bei den Offenen Französischen Tennismeisterschaften bekannt. McEnroe hatte im Endspiel des World-Team-Cups in Düsseldorf am Sonntag gegen Miloslav Mecir im dritten Satz nach einem Disput mit Schiedsrichter Richard Kaufmann den Court verlassen.

Der 28jährige New Yorker muß aber noch tiefer in die Tasche greifen. McEnroe hatte nämlich bereits vor Düsseldorf 4000 Dollar an Strafen auf seinem Konto. Damit hat er nun mit insgesamt 9000 Dollar die Grenze von 7500 Dollar überschritten. Nach den neuen Regeln wird er zwar nicht mehr automatisch gesperrt, McEnroe muß aber weitere 10 000 Dollar bezahlen. Sollte ihm das erneut passieren, zahl er noch einmal 10 000 Dollar und wird dann automatisch für zwei Monate gesperrt.

Eskalation per Schuh

NEU-DELHI, 26. Mai (dpa). Im Parlament des ostindischen Staates West-Bengalen gab es jetzt eine handfeste Prügelei, nachdem der Kongreß-Politiker S. J. Pandey seine Kolleginnen von der regierenden kommunistischen Partei am Montag als Prostituierte beschimpft hatte. Wie die „India Times" am Dienstag berichtete, eilten die in Saris gewickelten Parlamentarierinnen sofort unter dem Johlen der Kongreß-Fraktion zum Präsidenten und forderten eine formelle Entschuldigung. Wutentbrannt zog eine der Damen ihre Sandale aus und deutete damit auf den Sünder. Diese für Inder ungeheuerliche Beleidigung wiederum wollte der Abgeordnete Pandey nicht auf sich sitzenlassen. Er zog ebenfalls den Schuh aus und erwiderte die Geste.

Als sich Pandey nach dreimaliger Aufforderung des Präsidenten und dreimaliger Vertagung der Sitzung nicht zu einer uneingeschränkten Entschuldigung bereitfand, eilten die Fraktionsführer in das Zimmer des Präsidenten um sich zu beschweren, was zur Schlägerei geriet, bei der zwei Abgeordneten die Beinkleider zerissen wurden. Pandey wurde für den Rest der Sitzungsperiode aus dem Parlament verbannt.

Boubín zů plotem?

(čtk): Na 500 let se odhaduje věk mohutných stromů — velikánů, které jsou ozdobou nejzachovalejšího pralesa v Československu. — Boubína na Šumavě. Přírodní a pralesní společenství smrků, buků a jedlí, chráněné Státní přírodní rezervací, si každoročně prohlédne na 60 tisíc návštěvníků, z toho pětina zahraničních. Původní pralesy chráněný od roku 1858, se rozkládají na plose 47 ha. Před 29 lety — v roce 100. výročí — byl obklopen ochranným pásmem o rozloze 620 ha. Ke svému 130. jubileu, které bude mít v příštím roce, by Boubín ustál parádně plol. Zahrnují by neukázněným stezka a ruští kůň praseo e jeho vrcholů abyvatel, ať už jde o ptáky, zvěř, hmyzy či květiny. Zároveň by plot chránil prales před plamožrouou lesní zvěří z okolí. Převážná ohrada by si vyžádala finanční náklad asi 150 tisíc, Kčs, investice by se však rozhodně vyplatila, neboť hodnoty, které by plot chránil, jsou v podstatě nevyčíslitelné.

Návrat posvátného hada

Nairobi: Obyvatelé keňského města Kisumu si vysedali, aby jejich posvátná kobra jménem Omweri předčasně ukončila letní v zoologické zahradě v Nairobi a vrátila se do svého „rodného města". V Nairobi se kobra léčila z následků popálenin, které utrpěla v ohni při požáru. Ředitel zoologické zahrady konstatoval, že pacientka, který dosud bere antibiotika, nerad propouští, ale že k propuštění nakonec svolil, protože obyvatelé města Kisumu a okolí se obávali, že nepřítomnost posvátného hada ohrozí úspěšnou sklizeň.

Das sportpolitische Comeback des Jurij Wlasow

Der erfolgreiche Gewichtheber und Schriftsteller aus der UdSSR war Gast in der Bundesrepublik

Die Tatsache, daß er ausreisen durfte und diese Reise allein, ohne kontrollierende Begleiter, antrat, wäre vor einem Jahr noch eine Sensation gewesen. Dem kritischen Sportheros von einst, den man fast zwei Jahrzehnte in Vergessenheit geraten ließ und sich auf diese Weise für so manch despektierliche Äußerung seiner Glanzzeit revanchierte, dem eröffnen sich heute innerhalb der Sowjetunion ungewohnte Möglichkeiten. An Jurij Wlasow, den mehrfachen Europa- und Weltmeister, den Olympiasieger 1960 im Gewichtheben, erinnern sich hierzulande nur noch die intimen Kenner der Sportgeschichte, in seiner Heimat hingegen war und ist er eine Legende. Einer großen Karriere folgte ein langer Fall. Aus der Vergessenheit schrieb er sich heraus, als Schriftsteller. Sein sportpolitisches Comeback nun inszenierte das sowjetische Fernsehen. In einer populären Talk-Show stand er dem Publikum Rede und Antwort — und verblüffte mit der ihm eigenen ungewöhnlichen Offenheit, mit der er Mißstände des Sports anprangerte. Die Sendung wurde wiederholt, seine Äußerungen allerorten zitiert. Nun war er auf Einladung der Zeitschrift SPORTS zu Gast in der Bundesrepublik.

Sein Besuch ist der Beleg für die Entabuisierung vieler Themen im sowjetischen Sport. Kurz und bündig präsentiert er sich: „Wir sollten mit Sportsiegen nicht die Überlegenheit unseres Systems beweisen wollen." Knapp und drastisch sein Kredo: „Kinderhochleistungssport ist ein Verbrechen. Da beuten Erwachsene die Kinder zur Verfolgung eigener Ziele aus."

Die Erneuerung der sowjetischen Gesellschaft findet in erster Linie in den Zeitungen statt, das wenden die Skeptiker gegen allzu euphorische Stimmen ein. „Perestroika" und „Glasnost", Erneuerung und Offenheit, das führen viele im Munde, wo aber bleiben die tatsächlichen Veränderungen? Jurij Wlasow, danach befragt, berichtet von den Reaktionen auf seinen Fernsehauftritt. Wohlwollen und Unterstützung habe er vor allem aus der Bevölkerung erfahren, aber auch von Teilen des Moskauer Sportkomitees. Verärgert seien viele Trainer gewesen und „die Apparatschiks". Veränderungen gab es durchaus.

Macht und Entscheidungsgewalt, bislang Monopol der Zentrale, sind ausgelagert und delegiert worden, in die Regionen und die Föderationen, die Verbände. Der Gewichtheberverband, dessen Präsident Jurij Wlasow ist, hat seine neuen Möglichkeiten zur Festlegung eines Mindestalters genutzt: erst mit 14 Jahren sollen Jugendliche zum ernsthaften Training und erst mit 17 Jahren zum Gewichtheberdreikampf zugelassen werden. „Die Einschränkung der Macht der Apparatschiks", wie Wlasow die jüngste Entwicklung nennt, dient dem Schutz der jungen Athleten vor übermäßigen Belastungen, vor einem Ruin ihrer Gesundheit. Er macht sich zu ihrem Fürsprecher, bietet Funktionären und Trainern, die noch immer den Sieg um jeden Preis wollen, die Stirn. Seit einem halben Jahr unterstützt vom kräftigen Rückenwind des neuen politischen Klimas.

Die Zeit des Schweigens scheint vorbei. Dieser Eindruck bestätigt sich auch bei einem Gespräch mit Oleg Beljakow, dem Sportreferenten in der Botschaft der UdSSR in Bonn. Freimütig erzählt er von den Fehlentwicklungen, vom Truggebilde des Amateurprinzips, von verabredeten und gekauften Spielen im Fußball oder von der ewig währenden (staatlich sanktionierten) Dominanz des Eliteclubs ZSKA Moskau im Eishockey. Und er verdeutlicht im Detail, was sich im Zuge der Politik der Erneuerung im sowjetischen Sport gewandelt hat: die Diskussion und Akzeptanz des Profimodells, das Eingeständnis, daß der Amateurstatus nur mehr Pro-forma Beschäftigung und historisch überholt war. „Die Verfechter der Idee der Selbständigkeit haben eine große Presse", meint er mit Blick auf den Trainer der Fußball-Nationalmannschaft Lobanowski. Die Selbstfinanzierung der Vereine, bislang gefördert durch Allunions- und Gewerkschaftsgesellschaften oder im Range einer Betriebsmannschaft, steht zur Entscheidung an. Um die Vereine wieder dem attraktiven Spiel zu verpflichten, soll über die Eintrittsgelder ein wesentlicher Anteil des Jahresbudgets gedeckt werden.

Als „Akt der kommerziellen Zusammenarbeit" wertet Beljakow die Werbe- und Ausleihegeschäfte, die über die Gesellschaft „Sovintersport" mit dem Westen abgewickelt werden. Schnell stellten sich da erste Kontrakte her: Dynamo Kiew und die Eishockeynationalmannschaft spielten bereits mit den Schriftzügen westlicher Firmen auf der Brust, die ersten Wechsel sowjetischer Spieler und Trainer sind zu melden. Daß es heute mehr Rechte und größere Autonomie bei den Sowjets, den Bezirksräten gebe, das behauptet auch Oleg Beljakow. Er führt das Beispiel des Sportstättenbaus an. Eingebunden nunmehr in die Sozialpolitik des Staates würden bei Neubau dezentrale, kleine Anlagen in Wohnortnähe bevorzugt.

Offene Worte auch zum Thema Doping. Jurij Wlasow: Selbstverständlich gebe es Doping- und Anabolikamißbrauch auch in der Sowjetunion, bisweilen seien sogar positive Befunde bei Kinderwettkämpfen nachgewiesen worden. Für die Gewichtheber, und da ist er schließlich ein profunder Kenner der Materie, gelte heute, daß 30 bis 40 Kilo pro Einzelleistung abzuziehen seien bei Nichteinnahme von Anabolika-Präparaten. Der Dopingmißbrauch habe Systematik und Methode des Trainings zerstört, traditionelles Wissen über den natürlichen Aufbau von Kraft sei dabei verlorengegangen. Wlasows Vorstöße beim Weltverband der Gewichtheber zur Verschärfung der Doping-Kontrollen aber blieben bis dato fruchtlos.

Er hat also wieder ein Publikum, der heute 51jährige mit dem vielseitigen Talent: als Literat, als Gewichtheber-Präsident und als Sportkritiker, der an das Humane erinnert und dem das politische Klima der Gorbatschow-Ära nun Gelegenheit bietet, einer großen Öffentlichkeit vorzutragen, was er lange schon denkt.

Jurij Wlasow, Gewichtheber, Schriftsteller und kritischer Beobachter des sowjetischen Sports.

MAPÉ: ARD na PŘÍBĚLENÉHO KAMERAMAN A „TLUMOČNÍKA" DO VĚZNÉNÝ PŘÍPADY"...

opatření taktické důvody. Na mravidelných tiskových konferencích v tiskovém středisku ministerstva zahraničí SSSR v Moskvě se totiž často poskytují informace „nepohodlné". Ci nepotřebné pro zpřehlednění v USA. Ve Washingtonu tedy vymyslely výše uvedené opatře-

ní vůči novinářům ze socialistických zemí v reakci, že SSSR učinil totéž. Americtí novináři v důsledku toho nebudou chodit na tiskové konference a méně budou „rozšiřovat sovětskou propagandu".

AKTUALITA

WASHINGTON: Velvyslanectví socialistických zemí ve Washingtonu obdržela nótu ministerstva zahraničních věcí USA, podle níž se ruší platnost stálých propustek novinářů, zastupujících tiskové orgány a agentury těchto států do tiskového oddělení ministerstva zahraničí. Nadále mohou oddělení navštěvovat jen po před-

Diskriminační opatření USA

chozí ohlášení a s doprovodem — neboli s eskortou. Tato akce je prý motivována „vzájemnými zájmy". Jak sdělili zpravodajští agentury TASS pracovníci velvyslanectví SSSR ve Washingtonu, řádná obdobná opatření vůči novinářům USA v Moskvě podniknuta nebyla. I nadále mohou na základě vydaných propustek kdykoli navštěvovat tiskové středisko ministerstva zahraničí SSSR. Celou záležitost se ředitel Informační agentury USA (USIA) Ch. Wick pokusil vysvětlit slovy, že přijaté opatření má „charakter vzájemnosti", neboť činnost amerických novinářů v Moskvě je prý „omezována". Ovšem mluvčí ministerstva zahraničí USA Ch. Redman přiznal, že nic takového se novinářům USA v Moskvě nestalo a že opatření vůči novinářům sovětských zemí ve Washingtonu byla přijata „z důvodů upevnění bezpečnosti". Podle mínění některých novinářů k tomuto diskriminačnímu

22. května 1987

K vyšetřování havárie letadla Samory Machela

MOSKVA: Sovětský svaz rozhodně odmítá verzi íihoafrických úřadů o příčinách havárie letadla TU 134A, v němž 19. října loňského roku zahynul mozambický prezident Samora Machel. Prohlásil to na tiskové konferenci v Moskvě náměstek ministra civilního letectví SSSR Ivan Vasiljev. Závěry skupiny jihoafrických expertů jsou napadlivé a tendenční. JAR sama vědomě sabotuje práci třístranné skupiny složené z odborníků SSSR, Mosambiku a JAR a svou verzi havárie vypracovala jednostranně v rozporu s normami Mezinárodní organizace civilního letectví (ICAO). Interpretace oddělená redaktorů k havárii je chybná a vede k nepodloženým závěrům a pochybným doporučením. Základem jihoafrické verze je předpoklad, že sovětské posádce prezidentského letadla se doporučil 1. Vasiljev, který letové dráhy prezidentského letounu, která bezprostředně vedla k havárii, vyvolal lživý signál mohutného rádiového vysílače umístěného na jihoafrické-mosambických hranicích. Jihoafrické úřady tvrdí, že posádka letounu prý myslí na nastavení palubní přijímač na frekvenci letiště Maputo ve Svazijsku, ze havárií však bylo zjištěno, že palubní přijímač byl nastaven na správnou frekvenci. Signály letiště Maputo navíc mosambický letoun pro volkou vzdálenost a horarty terén nemohl sachytit. Příčinou havárie byla předem připravená akce s využitím přenosného vysílače, který byl nastaven na frekvenci letiště v mosambickém hlavním městě. Mosambické strany rovněž označila závěry jihoafrických úřadů za nepřijatelné. Mosambické úřady považují vyšetřování za nedokončené a předčasné, aby tříčlenná komise objasnila skutečné příčiny havárie a zjistila viníky. SSSR požadavky podporuje, konstatoval Ivan Vasiljev.

MAJÍ' HOLT SPATNÝ SVĚDOMÍ?

Včely a propolis

Jde o pryskyřičnatou lepkavou látku, kterou včely sbírají na rostlinách. Obsahuje 50—60 proc. pryskyřic a balzámů, až 30 proc. vosku, 8—10 proc. éterických olejů, 5 proc. pylu a jiných dosud nezjištěných příměsí. Pryskyřičnaté šťávy rostlin, ze kterých včely vytvářejí propolis, obsahují žluté barvivo zvané chrysin, které je zvláště bohaté na antibiotika. Rostlinná semena ztrácejí vlivem propolisu v prostředí úlu po krátké době klíčivost. To má pro život včelstva neobyčejný význam. Je těžko si domyslet, co by se stalo, kdyby miliony pylových zrn v úle začaly bobtnat a klíčit. Pro včely je propolis impregnačním a stavebním materiálem s širokým použitím. Tmelí jím různé mezery, trhliny, zpevňují jím horní třetinu plástu, nanášejí jej na vnitřní stěny úlu. Některé účinky propolisu byly známy už ve starém Egyptě, jejich výzkumem se zabývá i moderní medicína. V lidovém léčitelství je tato látka využívána už velmi dlouho. Předpokládá se, že zastavuje množení bakterií a některé přímo hubí. Při domácí úpravě se vychází z tinktury, kterou někteří včelaři sami připravují: na 100 g lihu dají 20 g propolisu, nádobu s tinkturou každý den protřepávají. Po 3 — 4 dnech tinkturu stáhnou hadičkou jako víno.

Tato tinktura se používá k potírání mozolů na rukou, k potírání bradavic. Propolis je účinný proti plísni mezi prsty — zde se však doporučuje vždy po 3 dnech pokožku zvláčnit mastí, protože jinak by mohly vzniknout bolestivé trhlinky.

Kloktadlo, do něhož se přidá propolisová tinktura, prý společně léčí afty a různé ústní záněty.

V době chřipkových epidemií doporučují lidoví léčitelé inhalace do 2 litrů vody se přidají 2 polévkové lžíce tinktury a nechá se odpařovat. Lokálně anestezujícího účinku 2 — 4 proc. alkoholického roztoku propolisu využívají zubní lékaři v SSSR ve stomatologii. Aplikuje se místně při ošetřování zubů, zubních kořenů, při trhání zubů a zubních kořenů a při drobných operacích v dutině ústní s velmi dobrým výsledkem. O využití propolisu v lékařství jednal také XX. světový včelařský kongres Apimondie v Bukurešti, kde bylo mj. prokázáno, že lihový extrakt propolisu a propolisové masti urychlují po spáleninách hojení pokožky. Lékaři se domnívají, že ochranné a regenerující působení na vazivovou tkáň náleží celé skupině flavonoidů, v jejichž soustavu vchází aktivní frakce propolisu galangin. Dr. Brustlovský použil s velmi dobrým výsledkem u pacientek 10procentní propolisovou mast na erosi krčku děložního. Dále bylo zjištěno, že výluh propolisu má tuberkulostatické vlastnosti — tlumí růst Kochova bacilu tuberkulózy. V novější době se stále množí zprávy o účinném působení propolisu na různé nemoci kožní způsobené bakteriemi, houbami a kvasinkami.

MATEŘÍ KAŠIČKA se stala v posledních letech středem pozornosti mnoha pracovníků ve výzkumu i v praxi nejen u nás, ale na celém světě. Jde o složitou velmi důležitou látku, která má moc změnit život včelí jednodenní larvy, bezpohlavní dělnice na pohlavně dokonalou, velkou matičku-královnu. V prvních dnech jsou ji krmeny všechny včelí larvy ať dělnic nebo matek. Potom tuto potravu dostávají jen larvy, z kterých se vylíhne pohlavně dospělá samička, včelí matka-královna. Tu po celý její život obsluhuje sulta včel, které ji dodávají v krátkých přestávkách matčí kašičku. Obrovský projev vitality u královny je podmíněn jedině touto výživou. Tato potrava je příčinou velkého až pětisetnásobného přírůstku váhy larvy v šesti dnech z 0,3 mg na 150 mg a zvýšeného výkonu v době pohlavní dospělosti, spočívajícího v tom, že v jediném dni naklade vajíčka, jejichž váha převyšuje váhu jejího těla (asi 1500 vajíček za den). Tato produkční schopnost ji zůstává po celý život t. j. 4—5 let, někdy dokonce i déle. Pro srovnání: dělnice nekrmené matčí kašičkou žijí v době letní 4—6 týdnů, přezimující dělnice až 6 měsíců. Matčí kašička je výměškem hltanové žlázy, která je dokonale vyvinuta jen u dělnic; trubci a královny tuto žlázu nemají. Matčí kašička má smetanovitou konsistenci, žlutavou až jasně hnědou barvu a chutná kysele. Ve vodě se rozpouští do koncentrace asi 0,3 g/100 ml vody a s vodou tvoří homogenní emulzi. Dosti dobře se rozpouští v éteru a alkoholu, zvláště dobře v medovině, kde si dlouho podržuje biologické vlastnosti.

V přírodě máme spojence

Jak chodíme do kina

Každý náš občan zavítá téměř šestkrát za rok do kina. To aby se měl na co dívat, je hlavní starostí Ústřední půjčovny filmů v Praze a Slovenské půjčovny filmů v Bratislavě. Více než 200 filmových programů připravuje ročně pro naše kina pražská ÚPF. Vloni distribuci prošla celkem 212 titulů, dalších 31 jich bylo určeno pro filmové kluby či k mimořádnému využití. Ve 2800 kinech je v Československu vidělo přes 76,5 milionu diváků. Zatímco v ČSR byla návštěvnost zhruba o tři čtvrtě milionu vyšší než v roce předcházejícím, na Slovensku zaznamenali úbytek přibližně o stejný počet návštěvníků. Nabídku programů kin tvoří především domácí tvorba — téměř 45 celovečerních snímků. Na celkové návštěvnosti se vloni podílely více než 26 procenty. Mezi nejpřitažlivější patřila Menzelova Vesničko má středisková, nominovaná na Oskara, kterou navštívilo kolem dvou a pět milionu diváků, a Olmerův snímek Jako jed, který se blíží k miliónové hranici. Téměř 15 procent diváků zhlédlo snímky sovětských režisérů s přibližně poloviční účastí. Zavítalo mj. některý z filmů nesocialistických producí, kterých se rovněž objevuje na plátnech našich kin kolem sedmdesáti. Milovníci filmového umění mají stálý zájem o Filmový festival pracujících. Zimní části FFP v ČSR navštívilo 575 000 diváků, což je rekord v dosavadní historii. Největší zájem byl o Zeemanova Pavučinu, jejíž projekci zhlédla téměř pětina z tohoto počtu. Členové výběrových komisí vybírali vloni z 890 nabízených zahraničních filmů, z nichž asi dvě stě doporučili k zakoupení. Již v nejbližší době uvidíme kromě jiného muzikál Chorus Line, který před dvěma lety v USA natočil tvůrce filmu o Gándhím Richard Attenborough, dále Rossiho přepis Bizetovy Carmen a řadu dalších filmů. Tuto nabídku rozmnoží i obnovené premiéry, mezi nimiž budou například Deník komorné, Děti Hirošimy, Kapka medu, Mlčení, Nejlepší léta našeho života, Ozim a pšenice, Rek Zorba, Sílenci, Sůl země, Zvětšenina, Dvanáct rozlučovaných mužů, My Fair Lady, Ulící, Hlava 22 a další snímky, které v minulosti vzbudily divácký zájem. (kr)

Nicht ganz von dieser Welt

Jiri Menzels filmischer Tagtraum „Heimat, süße Heimat"

FRANKFURT A. M. Er sei ein wenig zurückgeblieben, sagen die Dorfbewohner von ihm. Sie sagen es mit jener besorgten Gutmütigkeit, die bekundet, daß sie ihm jedes Verständnis einzuräumen bereit sind. Ein bedauernswerter Dorftrottel, mit dem nur der oberflächliche Blick ihn verwechseln könnte, ist Otik (Janos Ban) dennoch nicht. Er ist ein mit Segelohren geflügelter Unschuldsengel, der die Gabe besitzt, den Gang der Dinge in Unordnung zu bringen. Der rundliche Pavek (Marian Labuda), Chauffeur eines Lastwagens und geplagter Familienvater, hat den Elternlosen in seine Obhut genommen, als Beifahrer. Manche Geduldsprobe hat der empfindliche Dicke zu bestehen, ganz seinem aufbrausenden Temperament entgegen. Dies Kontrastpaar von Kugel und Kegel gehört unwiderruflich zusammen; und wenn es zu zerbrechen droht, gerät die komisch-beschauliche Welt von Jiri Menzels Film „Heimat, süße Heimat" ernsthaft in Gefahr, in ein herzzerreißendes Drama zu münden.

Das Unglück kommt ins Rollen, als Pavek den ausgebreiteten Ohrmuscheln seines Partners einen Kopfhörer überstülpt, um ihnen womöglich eine anliegende Form zu geben. Diese weitere Sinnesberaubung muß Otiks Fähigkeit, gleichsam ohne eigenes Zutun Verwirrung zu stiften, erst recht in Schwung bringen. Die künstliche Taubheit macht ihn für seine Umgebung blind. Selig starrt er in den Himmel, und Erde regnet auf ihn herab — hat er sich doch ausgerechnet auf eines Lastwagen Ladefläche ausgestreckt, die zur Aufnahme einer Fuhre Sand bestimmt ist. Dem Schrecken folgt die nächste Erschütterung auf dem Fuße; voller Eifer dirigiert Otik das Gefährt gegen einen frischgemauerten Torpfosten, der unter dem Anprall prompt zu Bruch geht. Und mit ihm Paveks Toleranzbereitschaft. Nach der Ernte, so erklärt er aufgebracht, müsse sich Otik einen anderen Betreuer suchen. Unwiderruflich.

Der Zuschauer muß die Hoffnung auf Versöhnung freilich nicht aufgeben. Denn es macht den ganzen schwebenden Charme von Menzels Film aus, daß er es nicht mit dem Unwiderruflichen hält, — dem stumpfen: So-ist-es —, sondern mit dem Unwahrscheinlichen. Diesie hat seinen filmischen Dorf Kosmos ins Menschliche verzaubert, er ist nicht ganz von dieser Welt. Er habe, sagt Menzel, nicht zeigen wollen, wie das Leben ist, sondern wie es sein könnte. Ein bißchen Märchenton nimmt uns gefangen, ein bißchen Schwindel verschönt das Wirkliche und läßt uns sanft in eine bodenlose Heiterkeit gleiten.

Solche Menschenfreundlichkeit hat den Blick des Menschenbeobachters Menzel zum Glück nicht getrübt. Wenn er uns erheitern will, so will er uns doch nicht zum Narren halten. Otik und Pavek führen als Haupt- und Glanzstücke eine Galerie von Typen an, deren Schrullen, Kümmernisse und stillen Triumphe der Film zu einem Kranz pointierter Episoden verknüpft. Auch ein Fremder findet Eingang in den Kreis der Dorfbewohner, ein reisender Maler, von Drehbuchautor Zdenek Sverak selbst gespielt. Er malt nur das Alte, den krummen Zaun, den Holzschuppen, das wacklige Fachwerkhaus, während er, zum Befremden der Ansässigen, den frischgestrichenen Neubauten den Rücken kehrt. Solcher Liebe zum Schwindenden und seiner Heimat-Verheißung ist Menzels Film zutiefst verwandt. Die Idylle ist befristet, ja sie ist so idyllisch schon gar nicht mehr. Es ist eine bedrohte Zuflucht, auf der der Schatten der Melancholie ruht.

Ein Schatten, den uns die Komik des Films wieder leicht macht. Anders als der Slapstick, der das Geschehen beschleunigt bis ins Aberwitzige, ist Menzels Humor eine Kunst des bedächtigen Blicks. Er steuert so gemächlich auf seine Pointen zu, daß uns das Lachen schon lange in der Kehle kitzelt, ehe sie tatsächlich fallen — gleichsam ein Witz mit Suspense. Um so weniger kann er sich erlauben, mit vordergründigen Effekten zu schummeln. Auch diese handwerkliche Sorgfalt, die präzise Choreographie des Szenenaufbaus und -ablaufs, hat etwas wohltuend Altmodisches. Für die Kinominuten von „Heimat, süße Heimat" fühlen wir uns, gestillt und beglückt, mit der Welt im Einklang. (beta)

JE TO KOLT FANTASTICKÝ FILM!

Goa wurde 25. indischer Staat

NEU-DELHI, 31. Mai (dpa). Die ehemalige portugiesische Kolonie Goa an der Westküste Indiens ist offiziell zum 25. Staat der indischen Union erhoben worden. Bisher hatte der Kleinstaat mit rund 1,5 Millionen Einwohnern lediglich beschränkte Selbstverwaltung.

Aufgespießt

„Bitte einen Maßanzug — wie angegossen! Aber bleiben Sie mir mit dieser verdammten Datenschnüffelei vom Leib."

„Kommt im April die Sommerzeit, bleibt's länger hell für Schwarzarbeit."
Die Handwerkskammer Trier in einer Pressemitteilung, zitiert nach dem sozialdemokratischen „Parlamentarisch-Politischen Pressedienst".

Sprit in Jugoslawien erheblich teurer

Jugoslawien hat die Kraftstoffpreise kurz vor Beginn der Urlaubssaison um bis zu 20 Pfennig angehoben. Nach ADAC-Angaben kostet der Liter Super auf Gutschein jetzt umgerechnet 1,02 (bisher 0,84) Mark, Normalbenzin 95 (78) Pfennig, Diesel 80 (65) Pfennig und bleifreies Eurosuper 1,06 (0,86) Mark.

Rund um Tschernobyl herrscht noch immer „Strahlenangst"

MOSKAU, 24. Mai (AFP). Nach der Reaktorkatastrophe von Tschernobyl grassiert in einem Teil der Bevölkerung der Ukraine in der Nähe des Unfallorts eine „Radiophobie". Der ukrainische Gesundheitsminister Anatoli Romanenko berichtete am Wochenende der sowjetischen Nachrichtenagentur TASS, die Bevölkerung weigere sich, Milch, Obst oder Gemüse zu sich zu nehmen. Diese Selbstbeschränkung beim Essen aus Angst führe zu einer Schwächung der Widerstandskräfte des Organismus.

Der Minister sagte weiter, die Radioaktivität in der Ukraine nähere „sich den natürlichen Werten". „Wir betrachten die Gefahr einer Erhöhung der Krebskrankheiten und Gen-Auswirkungen als minimal."

Aufgespießt

„Laßt die Raucher mir zufrieden, daß sie rauchen, find' ich redlich, füllt es doch die Bundeskasse, ist es auch gesundheitsschädlich."

Aufruf des Stuttgarter Oberbürgermeisters Manfred Rommel (CDU) zur Toleranz; Rommel war früher selbst starker Raucher.

Deutsch-sowjetisches Bankenabkommen

Die Deutsche Bank hat jetzt mit der Staats- und der Außenhandelsbank der Sowjetunion ein Kooperationsabkommen über die Zusammenführung und Beratung von Firmen und Organisationen aus beiden Ländern geschlossen.

UdSSR will Walfang einstellen

MOSKAU, 24. Mai (Reuter). Die Sowjetunion hat nach amtlichen Angaben entschieden, den kommerziellen Walfang einzustellen. Radio Moskau meldete am Wochenende, dem Beschluß seien Beratungen mit Wissenschaftlern und Naturschützern vorausgegangen. Die letzte noch tätige Walfangflotte des Landes sei auf dem Rückweg von den Antarktis zum Schwarzmeerhafen Odessa.

Die Sowjetunion hatte sich bisher geweigert, einem internationalen Verbot des kommerziellen Walfanges nachzukommen und dies damit begründet, das Moratorium sei politisch motiviert und wissenschaftlich unbegründet. Island, Japan, Norwegen und Südkorea haben das 1986 in Kraft getretene Verbot ebenfalls nicht beachtet. Alle vier Länder haben aber seither zugesagt, den kommerziellen Walfang ab Ende der Saison 1987/88 zu stoppen.

Wirbel um teuer versteigerten Mozart

LONDON. Ein Band eigenhändig von Wolfgang Amadeus Mozart geschriebener Manuskripte mit neun vollständigen Symphonien ist am Freitag von einem unbekannten Käufer im Londoner Auktionshaus Sotheby für den Rekordpreis von 2,585 Millionen Pfund (7,76 Millionen Mark) ersteigert worden. Die Partituren der Symphonien Nummer 22 bis 30 scheinen direkt beim Komponieren geschrieben und nicht erst später übertragen worden zu sein. Nach Auskunft Sothebys wurde das Notenheft aus dem Jahr 1770 vermutlich von Mozarts Vater Leopold gebunden. AP/AFP

★

FRANKFURT A. M. Das Mozart-Manuskript ist nach Behauptungen eines hessischen Nachlaßhändlers unrechtmäßig an Sotheby's gelangt. Der Händler Gustav Brayer aus Merenberg sagte am Samstag in Frankfurt, die Manuskripte mit neun vollständigen Mozart-Symphonien seien möglicherweise unterschlagen worden. Er habe sie vor etwa drei Jahren einem Frankfurter Anwalt übergeben und ihn beauftragt, die Echtheit bei der Mozartgesellschaft in Augsburg überprüfen zu lassen. Trotz wiederholten Drängens habe er die Blätter nicht zurückerhalten. Er habe das Musikmanuskript seinerzeit aus einem Frankfurter Nachlaß erhalten. dpa

Kloster 45 Jahre Fluchtburg

CATANIA, 22. Mai (AFP). Ein im Jahre 1935 zum Tode verurteilter Gefangener hat sich nach seiner Flucht aus der Vollzugsanstalt in Messina 45 Jahre lang in einem Kloster versteckt. Wie aus Justizkreisen am Freitag bekannt wurde, deckte seine Schwester die wahre Identität des 83jährigen Karmeliterpaters Lorenzo nun gegenüber dem Superior des Klosters von Catania auf Sizilien auf.

Der damals noch nicht dem Orden zugehörige Antonio D'Aquino war 1935 wegen Mordes zum Tode verurteilt worden. Im Jahre 1942 brach während eines Bombenangriffs die Mauer des Gefängnisses. D'Aquino ergriff die Flucht. Zwei Jahre später änderte die sizilianische Justiz das Urteil von der Todesstrafe in lebenslange Haft um. Auf der Suche nach einem sicheren Versteck sprach er zuerst bei den Salesianern von Catania vor, er nahm die Identität eines seiner Cousins an und wurde mit Aufgaben in den Instituten betraut. 1947 entschied er sich für den Karmeliterorden und bot ihm seine Dienste an. Von nun an wandte er sich ganz den Büchern und dem Glauben zu. Unter dem Namen Pater Lorenzo wurde er später als Karmeliter mit der Überwachung der Klostervorschriften betraut.

Die Justiz hat sich zu dem Fall noch nicht geäußert. Dem Gesetz nach müßte Pater Lorenzo ins Gefängnis zurückkehren, da es bei Mord keine Verjährung gibt.

Moskau bietet Raketenflüge an

sim GENF, 22. Mai. Die Sowjetunion bewirbt sich um Aufträge, mit ihren Raketen fremde Satelliten auf die Erdumlaufbahn zu setzen und sogar Gegenstände bis zum Mond oder zur Venus zu befördern. Zum erstenmal hat der Generaldirektor von „Glavkosmos" (dem sowjetischen Gegenstück zur NASA), Andrej Dunajew, die Tarife für solche Dienstleistungen bekanntgegeben. An einer Pressekonferenz in Genf erklärte Dunajew, seine Organisation würde eine schwere Trägerrakete des Typs Proton, die ein Objekt von 21 Tonnen Gewicht auf Erdumlaufbahn setzen und Satelliten bis 2,2 Tonnen in 36 000 Kilometer Höhe über dem Äquator „aufhängen" kann, für den Preis von rund 30 Millionen Dollar starten. Um sieben Tonnen mit Hilfe einer kleineren Sojus-Rakete auf Erdumlaufbahn zu bringen, würde „Glavkosmos" 10 bis 14 Millionen Dollar berechnen.

Die Versicherung betrage 12 Prozent des Preises. Falls es mißlingt, einen Satelliten auf Anhieb auf die geplante Bahn zu bringen, bieten die Sowjets entweder die Rückerstattung des Geldes oder einen neuen Versuch an.

Nach den Angaben von Dunajew, der in Genf mit westlichen Managern zusammentraf, sind die sowjetischen Preise mit jenen der USA, der Westeuropäer, Japaner und Chinesen konkurrenzfähig. „Glavkosmos" bietet sieben Raketentypen für Weltraumdienste an.

Das größte Hindernis, ausländische Aufträge zu erhalten, liegt laut Dunajew im Verbot der USA, Spitzentechnologie in den Ostblock zu exportieren. Praktisch jeder Satellit, der in westlichen Ländern zusammengebaut wird, enthalte Bestandteile amerikanischer Herkunft und unterliefe somit dem von Washington verfügten Embargo. „Wir sagen jedem Interessenten: Holen sie sich die amerikanische Bewilligung, den Satelliten in die Sowjetunion zu bringen, und wir lösen die restlichen Probleme", erklärte Dunajew.

9,8 Prozent unter Vorjahresniveau. Teurer wurden vor allem Edelmetalle, Rohkaffee und Motorenbenzin.

Einfuhren im April teurer

Die Einfuhrpreise sind im April im Vergleich zum März um 0,3 Prozent gestiegen. Sie lagen damit aber immer noch

NEJDŘÍV KOUKNOUT, PAK VY-STŘELIT!

MENSCHENMASSEN STATT AUTOSTRÖME: Über 800 000 Menschen feierten am Sonntag den 50. Geburtstag der Golden Gate Bridge von San Francisco überspannt. Am Vormittag war sie für Fahrzeuge gesperrt, damit 250 000 Personen die Brücke zu Fuß oder mit dem Fahrrad überqueren konnten. Die Ordnungskräfte mußten etwa weitere 550 000 Besucher zurückhalten. Unter den Gästen waren Personen, die die Brücke am Tage ihrer Eröffnung im Jahre 1937 überschritten oder sogar beim Bau der damals längsten Hängebrücke der Welt mitgewirkt hatten. Die Golden Gate Bridge war durch private Geldspenden finanziert worden. Schon eine Dreiviertelstunde vor dem offiziellen Beginn der Feierlichkeiten schritten Tausende über die 2,7 Kilometer lange Brücke. Wegen des Massenansturms konnte der geplante Festakt nicht stattfinden. Schließlich wurde der Zugang zur Brücke gesperrt. Dennoch dauerte es Stunden, bis die Brücke wieder für den Autoverkehr freigegeben werden konnte. Für Millionen asiatischer Einwanderer bedeutete in den 50 Jahren der Anblick der Golden Gate Bridge die Ankunft in ihrer neuen Heimat, und für Tausende amerikanischer Soldaten markierte er die Rückkehr in die USA nach ihrem Einsatz in Übersee. Die Schließung der Golden Gate am Sonntag war erst die dritte seit Eröffnung der Brücke: 1960 hatte man dem französischen Staatspräsidenten Charles de Gaulle gestattet, die Brücke alleine zu befahren. In den frühen 60er Jahren, als ein Sturm mit mehr als 160 Stundenkilometern über den grazilen Bau hinwegfegte, war die Brücke einmal gesperrt: Ihre Fahrbahn kann bei derartigen Windgeschwindigkeiten mehr als neun Meter weit ausschwingen.

Hessen-Milch noch belastet

Frischgemüse unbedenklich

Auch nachdem wieder frisches Gras sprießt, finden sich in Milch aus Hessen noch immer Werte um 20 Becquerel Cäsium je Liter. Als Durchschnitts-Milchwert gibt das Sozialministerium für diese Woche sieben Becquerel an. Vergleichbar ist die Cäsium-Belastung im Milch-Speiseeis: acht Becquerel im Durchschnitt, 20 Bq Höchstwert.

Ein Sprecher der Milchzentrale Nordbaden in Mannheim, bei der auch die „Moha-Milch" sowie die Sorte „Odenwälder" abgefüllt wird, erklärte sich das am Donnerstag damit, daß, abhängig auch vom schlechten Wetter, Kühe noch immer Winterfutter mit der hohen Cäsium-Belastung des letzten Sommers bekommen. Für die Vorzugsmilch wird offenbar anders gefüttert: In keiner Probe war Cäsium nachzuweisen. Der Sprecher der „Milchzentrale" gab für diese in Mannheim abgefüllte, normale Milch „seit Wochen" einen Cäsium-Wert von 4 bis 6 Bq an.

Die Strahlen-Fahnder der Hessischen Landesanstalt für Umwelt haben in 40 Prozent der Milchproben aus Hessen kein Cäsium nachweisen können. Was aus Bayern auf den Markt kommt, ist schwerwiegender belastet: Buttermilch und Milchmischgetränke mit bis zu 34 Becquerel Cäsium je Liter. Proben „ohne" gab es nicht.

Frucht-Eis ist im Bericht des Sozialministeriums mit Cäsium-Werten zwischen sechs und neun Becquerel angegeben. Für sämtliche untersuchten Baby-Milchnahrungen und -breie sowie für Säuglings-Müsli steht in dieser Woche „u. N." — unter Nachweisgrenze — im Bericht.

Bei den Werten zum Fleisch fällt Reh mit einem Durchschnitt von 186 und der Höchstbelastung von 275 Bq je Kilo auf. Dies widerspricht einer Veröffentlichung des Hessischen Landwirtschaftsministeriums, in der anläßlich der eben eröffneten Jagd von „deutlich abfallender Tendenz" der Cäsiumanreicherung im Rehwild und Durchschnittswerten von 70 Becquerel im zurückliegenden Februar gesprochen wird.

Weitere Zahlen vom Fleisch: Rind war mit bis zu 80, Kalb mit bis zu 67 Becquerel belastet, beim Schwein lag der Höchstwert bei 59 Bq/Kilo.

Weiterhin ist Vorsicht bei Haselnüssen und Haselnußgranulat geboten: 365 Becquerel Cäsium ist der Höchstwert der Woche, unbelastete Proben gab es nicht.

Frischgemüse aus hessischem und bundesdeutschem Anbau erwies sich als unbedenklich: 28 Proben sind mit dem Vermerk „u. N." — unter Nachweisgrenze — zu Buche geschlagen.Mit dem gleichen Ergebnis endete die Suche nach Cäsium in Früchten, Gemüse und Salat aus Italien, Israel, der Türkei und Ungarn.

Auch Mineralwasser aus Hessen erwies sich in allen Proben als unbedenklich. Eine Probe Apfelwein ist mit 9 Bq notiert.

Auffällig ist daneben noch Roggenmischbrot (bis zu 11 Bq) und Roggen (23 Bq/Kilo).

Zur Orientierung: Bis zu 10 Bq/Kilo oder Liter stufen Kinderärzte und unabhängige Wissenschaftler Nahrung als „strahlenarm" ein. 100 Bq ist der Grenzwert, den Hessen bisher immer empfohlen hat. Die EG-Grenzwerte liegen bei 370 Bq für Milch und Babynahrung, bei 600 Bq/Kilo für alle anderen Eßwaren.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Dûlní neštěstí na Ukrajině

Moskva: Na dole Čajkino v Doněcké oblasti na Ukrajině došlo v sobotu k výbuchu metanu. Exploze si vyžádala lidské oběti. ÚV KSSS, prezidium Nejvyššího sovětu SSSR a sovětská vláda vyjádřily hlubokou soustrast rodinám a příbuzným zesnulých pracujícím dolu. Byla přijata opatření k poskytnutí

Sovětská loď najela na minu

Kuvajt: V noci na neděli najela sovětská cisternová loď Maršál Čujkov v Perském zálivu ve vzdálenosti asi 35 mil od kuvajtského pobřeží na minu. Výbuch způsobil ve dně lodi velkou trhlinu, ale obě- ti mezi členy posádky si nevyžádal. Loď je nyní vlečena do kuvajtského přístavu.

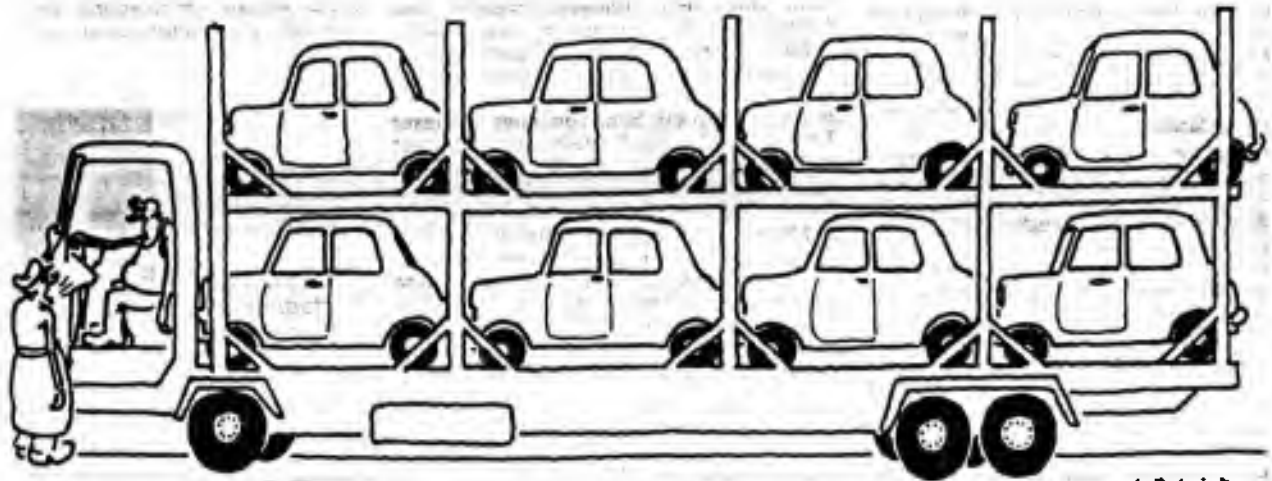

„Das gibt 9 Strafzettel wegen verkehrswidrigen Parkens!"

Zastoupení Philips v Praze

(VK): Včera byla v Praze oficiálně otevřena zastupitelská kancelář holandské firmy Philips Analytical v rámci čs. zastupitelské organizace zahraničního obchodu Tradex. Zahájení činnosti zastupitelská kancelář se zúčastnila delegace holandské firmy Philips z Eindhovenu, vedená členem rady generálních ředitelů G. T. de Kruiffem. Jak nám sdělil ředitel Tradexu dr. Ing. M. Vasovič, dodává Philips Analytical do Československa již řadu let analytickou instrumentální techniku, jako jsou chromatografy spektroskopy, zařízení pro atomovou absorpci a elektronové mikroskopy. V současné době pracuje v ČSSR ve výzkumných ústavech a průmyslových podnicích, zejména ve výrobě kovů a silitin, již kolem 250 různých analytických přístrojů zn. Philips. „Nově zřízené zastoupení v Praze by mělo rozšířit a zkvalitnit služby poskytované čs. obchodním partnerům a technikům.

NEJDŘÍV JE VYHNALI...

Zemřela Rita Hayworthová

New York: Slavná americká herečka Rita Hayworthová zemřela ve čtvrtek večer ve věku 68 let. Příčinou její smrti bylo nevyléčitelné mozkové onemocnění. Hayworthová se narodila roku 1919 v New Yorku jako Margarita Cansinová. Vystupovala asi v 60 filmech a na vrcholu své kariéry ve čtyřicátých letech byla nejslavnější herečkou a nejzbožňovanější ženou v Hollywoodu. Proslavila se i svými pěti rozvody. Byla ženou i známého režiséra Orsona Wellese, s nímž se rozvedla v roce 1948. V padesátých letech její kariéra rychle pohasínala a hožské Rita hrav upadla ve filmovém světě v zapomnění. V roce 1982 byla prohlášena za nesvéprávnou.

ZPRÁVA PO ČESKU...

Dezaktivace pokračuje

Moskva: Do dalších 22 obcí vyklizených po havárii v Černobylské jaderné elektrárně se letos v září vrátí evakuovaní občané. Oznámila to ve svém informačním bulletinu tisková agentura Novosti. V třicetikilometrové ochranné zóně bylo již osídleno dvanáct běloruských a dvě ukrajinské vesnice. Intenzivní práce pokračují i na samém objektu elektrárny. Jedním z problémů v okolí elektrárny je prach, který může přenášet radioaktivitu z oblastí se stále ještě zvýšenou úrovní radiace. Písčitou půdu proto odborníci pokrývají vrstvou latexového roztoku, která propouští pouze vzduch a vláhu. Do roztoku se přidávají travní semena, která po vzklíčení vytvářejí další ochrannou vrstvu a brání větrné erozi. Stromy postižené radiací byly pokáceny, více zamořené objekty uloženy do speciálních kontejnerů a uzavřeny v betonových „hrobkách".

- **Zástupci maďarské, české, slovenské a slovinské menšiny v Rakousku upozornili představitele čtyř velmocí, signatářů státní smlouvy, že v Rakousku se nedodržují ustanovení smlouvy o podpoře menšin. Úřady se cílevědomě snaží menšiny asimilovat a nepodporují jejich rozvoj.**
- **Americká vláda oznámila, že schodek federálního rozpočtu USA dosáhne letos zřejmě hodnoty 135 miliard dolarů, což je o 27-miliard více, než byl dřívější odhad.**
- **Prezident USA R. Reagan v pátek podepsal zákon umožňující zvýšit hranici státního zadlužení Spojených států z 2,3 na 2,32 bilionu dolarů.**

STAČÍ, KDYŽ JE PODPORUJÍ BOLŠEVICI!

Ceny z Cannes

Paříž: Na závěr filmového festivalu v Cannes byla včera večer oznámena jména letošních vítězů. Hlavní cenu Zlatou palmu získal francouzský režisér M. Pialat za film „Pod satanovým sluncem", cenu 40. výročí festivalu F. Fellini za film Entrevista. Zvláštní velkou cenu poroty získal sovětský režisér T. Abuladze za film Pokání. Cenu za ženský herecký výkon B. Hershey ová (USA) za úlohu ve filmu „Nesmělí lidé" A. Končalovského, cenu za mužský herecký výkon M. Mastroianni za film N. Michalkova Oči černé. Zlatou kamerou byl vyznamenán gruzínský film režisérky N. Džordžadzeové Robinzonáda aneb můj anglický dědeček.

V NĚM. NOVINÁCH SE TO ČLOVĚK DOZVÍTÁ...

- **Grippe-Viren**

Münster. Grippe-Viren werden am häufigsten beim Kartenspielen übertragen. Skat und Poker sind damit also gefährlicher als Küssen.

Novinky knoflíkářů ze Žirovnice ● Móda se vrací

O Žirovnici na Pelhřimovsku se kdysi říkávalo, že její ulice jsou dlážděny perletí. Téměř v každém domku tu totiž žili lidoví výrobci, kteří dodávali na trh knoflíky z přírodní perleti. Tutu tradici založil v městečku na Českomoravské vysočině J. Zampach v roce 1863.

O přírodní perleť nebývala tehdy nouze. V dobách před první světovou válkou ji totiž lodě, vracející se z amerického kontinentu do Evropy, využívaly jako nutnou zátěž. Šlo především o škeble z řeky Mississippi, které se potom v Evropě levně prodávaly. A tak i v Žirovnici bylo základní suroviny nadbytek i do zásoby. Ještě roku 1960 se tu knoflíky nejrůznějších druhů vyráběly pouze z přírodní perleti. Její cena na zahraničním trhu však postupně vzrůstala, a tak se začalo přecházet na perleť umělou z plastických hmot.

Na tradiční domáckou výrobu úspěšně navázal a neustále ji rozvíjí Knoflíkářský průmysl Žirovnice. Dnes je například jediným výrobcem zapínadel v celé republice a jen knoflíků zhotovuje ročně pro naše potřeby i zahraniční trh jeden a půl miliardy. Avšak i takový knoflík podléhá módě a neustále se zvyšují i nároky na jeho kvalitu. To si v Žirovnici naštěstí dobře uvědomují, a tak soustavnou pozornost věnují modernizaci výrobně technické základny a uplatňování moderních technologií. Že se jim to daří, dosvědčuje i skutečnost, že v loňském roce překročili plánovaný export do socialistických zemí o plnou pětinu a do ostatních států o 12 procent. Největším zahraničním zákazníkem je Sovětský svaz. V posledním období si tam například oblíbili módní dámské knoflíky na plášť v soupravě s opaskovou sponou ve stejném barevném ladění. Spolupráci s největším zahraničním odběratelem hodlají Žirovničtí upevnit ještě tím, že při každoročních kontraktech budou ve své kolekci nabízet nejméně 200 originálních modelů. Zákazníci z NSR, Francie, Švédska a dalších více než dvaceti evropských a zámořských zemí stále ještě vyžadují knoflíky z přírodní perleti; je zajímavé, že se v těchto zemích vracejí do módy tvary knoflíků, užívaných před šedesáti roky. I na západním trhu se však začínají prosazovat knoflíky z polyesteru, které reprezentují už dvě třetiny exportu.

V našem oděvním průmyslu je větší zájem o kovové stiskací knoflíky, které jsme museli dovážet. Žirovničtí ani na tomto úseku nezaváhali a v loňském roce jejich výrobu zavedli. Většinou známe stiskací knoflíky s kovovým leskem nebo lakované. V Žirovnici si ale poradili s novou technologií — která umožňuje vrchní stranu knoflíku potáhnout fólií z umělé hmoty. Mohou tak vyrábět stiskací knoflíky až v 85 různých barevných odstínech, takže oděvní závody je mohou přizpůsobit barvě látky. Už letos vyrobí zatím pro naše potřeby dvanáct miliónů těchto knoflíků. Výhledově se počítá i s jejich vývozem.

Aufgespießt

„Die bayerischen Maßnahmen sind nichts anderes als eine Rückkehr zur Normalität."

Der bayerische Innenminister August R. Lang (CSU) zu den am Dienstag beschlossenen Anti-Aids-Maßnahmen.

„Die bayerische Regierung hat mit ihren Maßnahmen die Grenze, welche die Zivilisation von der Barbarei trennt, überschritten."

Die „Deutsche Gesellschaft für Sexualforschung" in einer Stellungnahme zu den Anti-Aids-Maßnahmen.

Wohin mit dem Kampfanzug?

AUGSBURG, 21. Mai (dpa). Über die Frage, ob eine Ehe den Belastungen standhalten müsse, die von einem olivgrünen Seesack der Bundeswehr ausgehen, hatten Richter des Augsburger Verwaltungsgerichts zu entscheiden. Nach zweistündiger Suche, an welchem Platz es einer Familie mit zwei kleinen Kindern zuzumuten ist, einen hohen Sack mit der Grundfläche von einem halben Quadratmeter in der Wohnung unterzubringen, wurden sie fündig. Im Schlafzimmerschrank sei dafür noch Platz, fand die I. Kammer heraus, wie am Mittwoch mitgeteilt wurde.

Sie schmetterte aus diesem Grunde die Klage eines heute 38jährigen Unteroffiziers der Reserve, der eine Befreiung von der Aufbewahrungspflicht erreichen wollte, ab — wie es zuvor schon zwei Bundeswehrinstanzen auch getan hatten. Die von den Eheleuten vorgebrachten Schwierigkeiten hielt das Gericht für glaubhaft, aber lösbar. Die Ehefrau hatte immer wieder gedroht, „das Zeug" — Kampfanzug Winter/Sommer, andere Wehrtextilien, Kampfstiefel und Stahlheim — entweder in den Müll oder zur Altkleidersammlung zu geben. „Ich muß mit meiner Familie leben, nicht mit der Bundeswehr", meinte der Kläger.

Chtěl vybudovat východoindické muzeum

Nebylo patrně v minulém století na pražské univerzitě takového studenta, jakým byl František Czurda. Absolvoval několik oborů a získal doktorát chemie, medicíny, chirurgie a filozofie. Už předtím, než vstoupil na univerzitu, absolvoval lékárnický kurs a stal se magistrem farmacie, ještě mu nebylo devatenáct let.

Narodil se roku 1844 v Písku, v rodině lékaře. Později se Czurdovi přestěhovali do Postoloprt, kde otec měl lékárnu. Mladý Czurda se zajímal o přírodní vědy a sbíral minerály, horniny a zkameněliny. Měl též sbírku zoologickou a napsal dokonce čtyřsvazkové dílo o nálevnících. Nakreslil k němu více než jeden tisíc obrázků.

Za své povolání si zvolil medicínu a lékařskou praxi zahájil ve Vídni na klinice a jako asistent ústavu choromyslných. V květnu 1876 vstoupil jako lékař do holandské koloniální armády v Holandské Indii (dnešní Indonésie), údajně aby získal etnografické předměty a mohl tak založit východoindické muzeum. Působil během skoro šestileté služby na různých místech ostrovů Jávy, Sumatry a Celebesu (Sulawesi). Na severní Sumatře, v kraji Atjeh, pobyl patnáct měsíců v době bojů Holanďanů s domorodci. Seznámil se nejen s nádhernou tropickou přírodou indonéských ostrovů, ale i domorodým obyvatelstvem, jeho denním životem, zvyky a obyčejí. Sbíral přírodniny a etnografické předměty, zvláště domácí nářadí a nádobí, lovecké a rybářské potřeby, zbraně (meče, kopí, dýky), hudební nástroje, loutky, tkaniny, oděvy, mezi nimiž převládal typický oděv muže — sarong, kultovní předměty, ozdoby aj. Zhotovoval též modely domů a plavidel domorodců. Své rozsáhlé sbírky, více než jeden tisíc sto předmětů, poslal v patnácti bednách do Postoloprt, kde je jeho otec vystavil. Nepodařilo se mi zjistit bližší údaje o této výstavě.

Když se na začátku roku 1882 Czurda vrátil do vlasti, přivezl ještě další sbírky. Ale muzeum z nich nevytvořil, ani si je nenechal pro sebe. Část jich věnoval Muzeu království českého (dnes Národní muzeum) a Náprstkovu muzeu (dnes Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur) v Praze, část jich prodal dvornímu muzeu ve Vídni. K těmto prodaným předmětům napsal německy a vydal roku 1883 tiskem katalog. Obsahuje popis více než 700 exponátů s údaji, jak byly získány. Je to dodnes velmi významná pomůcka, neboť jde vlastně o stručnou etnografii Sumatry, Jávy a Celebesu, na nichž se život obyvatel, od doby Czurdových sběrů, podstatně změnil.

Knihu o svých poznatcích a zkušenostech z Indonésie nenapsal, jako například MUDr. Pavel Durdík, který tam působil rovněž jako vojenský lékař zhruba ve stejné době. Z Czurdova pera zůstala jen série, i když pozoruhodných, cestopisných článků a fejetonů, uveřejňovaných hlavně německy v pražském listu Politik. Z článků je zřejmé, že Czurda stál vždy na straně pronásledovaných domorodců, bojujících za svou nezávislost. Kdyby byly články shrnuty, daly by útlou knížku o Indonésii a životě jejího lidu v osmdesátých letech minulého století.

V jednom z fejetonů píše též o holandsko-východoindické expediční armádě. Sestávala z dobrovolníků najatých v Evropě, Africe a v Indonéském archipelu. Závazek byl na tři roky a vojáci mohli mít s sebou ženu i s dětmi. Takový přívěsek zástupu žen a dětí ztěžoval pochopitelně vojenským oddílům pohyblivost a zásobování. Czurdovi to připomínalo Valdštejnův tábor, kde ovšem nebyli Javané a negři, a tím holandsko-východoindická expediční armáda ještě předčila vojsko frýdlantského vévody. Kdyby tehdejší holandská vláda chtěla z armády odstranit provázející ženy, tak by nedostala jediného vojáka pod své prapory. Přitom hlavní síla holandské moci záležela právě na domorodých sborech. K dopravě zavazadel a potravin se používalo trestanců, neboť odsouzenci se posílali na nucené práce. Říkalo se jim obvykle „řetězoví mladíci", ačkoliv ve skutečnosti řetězy nenosili. Bez nich by nebylo možné proniknout neprostupnou divočinou, kde nelze použít žádné dopravní zvíře. Czurda uvádí též čísla ztrát této armády. Byla obrovská, ať šlo o důstojníky, evropské i domorodé vojáky a zvlášť pokud šlo o „řetězové mladíky".

Svůj původní úmysl, zůstat ve vlasti, Czurda změnil, když při projednávání pozůstalosti po zemřelém otci prožil řadu nepříjemných rozhovorů se sobeckými lidmi. Vrátil se opět do Indonésie. Nevstoupil však už do holandské koloniální armády, ale stal se v Tjeribonu na Jávě praktickým lékařem. Dlouho tam nepůsobil. Onemocněl jaterní chorobou, které 2. prosince 1886 podlehl.

Výročí knihtisku

(dpa): V letošním roce si připomínáme patnáct let zavedení knihtisku v Praze. Pražtíčky totiž vyšly z dílny jenety už v roce 1847. Vzácnou záhadu představuje nejvíce pražská dílna kramáře Severina (podnikatele) a Jana Kampa (tiskař). Z této nejvýznamnější pražské dílny vyšlo 14 tiskař vydaných v českém jazyce. V 16. století se v Praze také tiskło hebrejsky, rusky, latinsky, řecky, německy, francouzsky a španělsky. Obložní pražská tak dala solidní základna k rozvinutí knihtisku především latinem Melantrichem a Daniélem Adamem z Veleslavína.

Seminář Chemical Bank

(ČTK): Třídenní seminář na téma „Vývoj mezinárodního bankovnictví, kapitálové trhy a nové služby" pořádaný Chemical Bank (USA) ve spolupráci s Československou obchodní komorou a propagační agenturou ČTK Made in ... (Publicity), který právě probíhá v Praze, byl předmětem tiskové besedy s vicepresidentem banky a vedoucím jejího východoevropského oddělení Paulem I. McCarthym. Jak uvedl P. McCarthy, banka chce uspět v konkurenci jiných světových bank v případě, že se Československo rozhodne pro úvěr ve volných měnách.

Tötet Speichel Aids-Virus?

BERLIN, 21. Mai (AP). Wissenschaftler der Freien Universität Berlin haben erstmals den Aids-Erreger HIV in der menschlichen Mundschleimhaut nachgewiesen, der aber dort offenbar ungefährlich ist. Nach Angaben eines Sprechers vom Donnerstag gelang einem Wissenschaftlerteam an der Zahnklinik unter Leitung von Peter Reichart diese „wichtige Entdeckung" im Kampf gegen die tödliche Immunschwächekrankheit. Geklärt sei allerdings noch nicht, ob die Erreger etwa durch einen intensiven Kuß übertragen werden könnten. Die Wissenschaftler meinen aber, daß die Ansteckungsgefahr sehr gering sei, weil der Aids-Virus durch die Speichelenzyme „anscheinend" unschädlich gemacht werde.

Die ersten Symptome der Krankheit sind den Forschungsergebnissen zufolge mit bloßem Auge im Mund erkennbar. Lange vor Ausbruch der Krankheit mit Schüttelfrost, Schweißausbrüchen und Schwächeanfällen könne sich die Schwächung des Immunsystems etwa durch einen weißlichen Pilzbelag auf der Mundschleimhaut zeigen.

*

BOSTON (AP). Der Gebrauch von Präservativen bietet nach Ansicht eines amerikanischen Experten nur lückenhaft Schutz vor der Ansteckung mit der tödlichen Immunschwäche Aids. Im „New England Journal of Medicine" schreibt Dr. James Goedert vom Nationalen Krebsinstitut der USA. Untersuchungen ließen die Schlußfolgerung zu, daß Gummischutz in bis zu 17 Prozent aller Fälle die Übertragung des Aidserregers nicht verhindern könne. NEJLEPŠÍ OCHRANA JE PROSTATA !!

Klage wegen Zerstörung einer Beuys'schen „Fettecke"

DÜSSELDORF. Die zerstörte „Fettecke" von Joseph Beuys im ehemaligen „Raum 3" der Düsseldorfer Kunstakademie soll das Land Nordrhein-Westfalen 50 000 Mark kosten. Diesen Betrag hat der Düsseldorfer Künstler und frühere enge Mitarbeiter von Beuys, Johannes Stüttgen, als Eigentümer des im Oktober 1986 durch Reinigungsarbeiten zerstörten Kunstwerks in seiner beim Landgericht Düsseldorf eingereichten Klage gefordert.

Der Putzdienst der Akademie habe die „Fettecke", so erklärte Stüttgen, „ganz gezielt und bewußt runtergeschlagen", obwohl die Akademie einen besonderen Schutz des ihm von Beuys schon bei der Installation übereigneten Kunstwerks zugesagt habe. Eine Restauration des „hochsensiblen und so individuellen Kunstwerks" von Beuys sei nicht möglich, sagte Stüttgen. In Beuys' „plastischer Theorie" habe das Material Fett eine besondere Rolle gespielt, wird in der von Rechtsanwalt Jürgen Binder verfaßten Klageschrift argumentiert.

Er habe die „Fettecke" sowie eine Wandzeichnung von Beuys, die als „Menetekel" oder auch als „Hasenpfote" bekannt ist, in der Akademie belassen wollen, um „die Authentizität des Raumes zu bewahren", der dem damaligen Kunstprofessor Beuys bis zu seiner fristlosen Kündigung 1972 durch den damaligen Wissenschaftsminister Johannes Rau als Atelier gedient hatte. In dem Raum habe er ein Forschungsinstitut zum „erweiterten Kunstbegriff" von Beuys einrichten wollen, sagte Stüttgen.

INZERÁT: ZAŘIZUJI SCHEIß-ECKE, ZN.: DOHODA VISTA!...

Včely indikátorem zamoření?

V některých zemích jsou včely využívány i jako indikátory k zjišťování stupně zamoření přírody exhalaty moderního průmyslu. Jedno včelstvo při sběru pylu a nektaru pracuje na relativně velkém území. Kdybychom uvažovali jen s doletem 1 km, byla by to plocha větší než 3 km čtvereční. Ovšem bylo vypočítáno, že vzdálenost zdrojů může být až 3 km od úlu, ponévadž na tuto vzdálenost vystačí asi polovina medové dutinky, neboť druhou polovinu „leteckého benzinu" si musí včela ponechat na cestu zpátky. V Západním Berlíně je záměrně umístěno v exponovaném prostředí města 2600 včelstev, která jsou využívána k zjišťování přítomnosti různých těžkých kovů, zejména olova z autoprovozu, dále mědi, zinku, fosforu, fluoru, arsenu i radioaktivních prvků jako tricia, cézia a plutonia. Autoři těchto návrhů si pochvalují, že takováto kontrola má velmi nízké náklady. Využívá se už i v USA, Dánsku a Anglii. K čemu všemu se včela nehodí: hlavně že pracuje nadnavně bez prostojů, a ještě levně.

Máme tolik užitků ze včel, všestranně je využíváme (a často i zneužíváme), takže bychom je měli už ve vlastním zájmu co nejvíce chránit. Včely, i když jsou pod ochranou člověka-včelaře, chovají se na základě svého přirozeného způsobu života jako volně žijící zvířata. Obstarávají si samy z vlastní iniciativy všechny potřeby k životu: nektar, pyl, medovici, vodu i pryskyřičný tmel, čímž se vyrovnají divoce žijícímu hmyzu. Při obstarávání všech těchto pro jejich život důležitých „surovin", vystavují se smrtelnému nebezpečí v prostředí zamořeném činností člověka. Ač to zní protismyslně, často je nejvíce ohrožuje ten člověk, kterému nejvíce pomáhají: zemědělec, sadař, zelinář. Chce radikálně bojovat proti škůdcům, ale současně chemicky hubí i své nejlepší přátele. Pokud se nebude moci bez chemie obejít, měl by používat výhradně prostředky, které jsou vyzkoušeny a neškodí včelám. Nesmí nikdy stříkat do otevřených květů, i když stříká v době, kdy včely neletají. Kvetoucí plevele v sadech a vinicích nebude stříkat, ale včas je požne. Bude informovat včas všechny sousední včelaře o nezbytném postřiku, aby se mohlo zabránit zbytečným ztrátám na včelách.

Na chvíli nahlédněme, jak to vypadá ve starém úlu po zimě. Když se včely probudily ze zimního spánku, vyčistí úl a loňské pláství, jejichž obsah byl přes zimu spotřebován. Matka snáší do prázdných buněk vajíčka na dělnice. Dělnice pak staví nové pláství, do nichž snáší matka menší počet vajíček na trubce a do zvláštních větších džbánečkovitých buněk, zpravidla umístěných na kraji pláství, zřídka více než 10 vajíček na královny. Vajíčko se asi za tři dny mění v larvu, která je ztuskovitá, opatřená hlavou; roste asi 6 dní a poté se mění v kuklu. Toto stádium trvá nestejně, takže dělnice se líhne za dvacet dní od snesení vajíčka, trubec za 24 dní a matka za 16 dní. Když se má vylíhnout prvorozená královna, ozývá se ve své buňce pisklavým hlasem. To je znamení k rojení. Stará matka se chce vrhnout na svou sokyni, ale dělnice jí v nástupu zabrání. Potom opustí s částí dělnic úl a usadí se poblíž. Včelař má být na tuto událost připraven, smete roj a umístí jej v připraveném úle, kde brzo zdomácní. Zatím se ve starém domově ujme vlády prvorozená královna, obhlédne nejbližší okolí a podnikne svatební cestu. Když je rojení odbyto, snaží se dělnice zajistit dostatek zásob na zimu. Nyní jsou trubci již zbytečni, proto je dělnice vypuzují z úlu, nebo když vylétnou sami, nepouštějí je nazpět. Jindy je zatlačenou do kouta, nepustí je k medu a buďto je umoří hladem nebo je prostě ubodají. Drasticky realizují slogan: Kdo nepracuje, ať nejí.

Závěrem alespoň stručné vysvětlení některých pojmů ze včelařství, na něž se čtenáři dotazují:

PYL jsou samčí pohlavní buňky vyšších rostlin. Každá rostlina má specifický tvar, velikost a barvu pylových zrn, podle nichž včelař pozná, kam včely létají za pastvou. Bez pylu by jistě včelstvo zahynulo, krmičky by nemohly vytvářet krmnou šťávu pro plod a výživu pro matku. Včelaři nazývají pyl včelím chlebem: poskytuje včelstvu dostatek bílkovin, látek tukových, četné vitaminy, enzymy a minerální látky. Mezi medonosné a pylodárné ovocné stromy a keře patří např. meruňky, broskvoně, jabloně, hrušně, třešně, višně, mandloně, maliník, ostružiník, angrešt a další. Ponévadž ovocné stromy a keře kvetou brzy zjara, poskytují bohatou medovou a pylovou pastvu pro včely. Podle výzkumu prof. dr. F. Kolda existuje vztah mezi počtem semen a váhou plodu. Čím dokonalejší je proto opylení, tím vyšší je váha sklizených plodů. Dobré opylení ovlivňuje blízkost včelích úlů a síla roje. Na 1 ha je třeba minimálně jeden silný roj. Dále je ovlivní vzdálenost mezi druhy ovocných stromů, které kvetou v tutéž dobu a jsou vhodné pro opylení. To bychom snad za vhodných podmínek mohli sami ovlivnit, ale další činitel už není v naší moci: je to počasí v době května. Mírná chladna (pod 12° C) nebo deštivé počasí neumožní většímu žádný výlet včel. Naopak slunečné, teplé, bezvětrné počasí a nepatrné výškové rozdíly umožní dokonalé opylení v okruhu 400—600 m.

V přírodě máme spojence

V některých zemích slouží pyl už také i jako zdroj vhodné bílkovinné potravy pro lidi. Např. ve Francii se vyrábí silící pokrm z medu, másla a pylu v poměru 5:10:1. U anemických dětí se projevil užívání pylu v rozmnožení červených krvinek a zvýšení hemoglobinu. I pyl sbíraný a usušený lze použít s medem po předběžném zpracování pylu mixérem. Musíme si ovšem uvědomit, že záleží na druhu pylu a jeho složení. Užívání pylu se doporučuje i při tvrdošíjných průjmech, a to i takových, kde už neúčinkují obyčejná antibiotika. Průjem rychle ustane, při podání 1—3 lžíček čistého pylu denně. Gösta Jönsson doporučuje užívání pylu při zánětu a zvětšení prostaty u starších mužů. Pyl se používá též jako přísada do četných kosmetických krémů. Kůže nabývá na vláčnosti a napětí. Obyčejně se užívá podle tohoto receptu: lžička práškového pylu se pečlivě rozmíchá se žloutkem čerstvého vejce. Kaše se pak nanáší na plet obličeje, lehce mastruje a pak se ponechá na plet účinkovat nejméně půl hodiny. To se několikrát opakuje, kůže je pak vláčná, dobře prokrvená a pružná. Ovšem není to žádný nový recept: už ženy egyptské a starého Říma jím zlepšovaly svůj půvab.

PRVNÍ NÁMOŘNÍ KAPITÁNKOU ve Finsku se stane 38letá Anneli Paapolaová, která se koncem května ujme velení nad posádkou tankeru Fanny o výtlaku sto tisíc tun.

Schrottautos bremsen Raser

FRIEDBERG, 21. Mai (dpa). Weil immer öfter zu schnell gefahren wird, hat die Stadt Friedberg (Landkreis Aichach-Friedberg) zu einem ungewöhnlichen Akt der Selbsthilfe gegriffen. Als „Maßnahme zur Verkehrsberuhigung" kaufte sie für 1000 Mark zwei fast schrottreife Autos und parkte sie direkt an der Ortseinfahrt. Auf diese Weise wird die Fahrbahn verengt. Dort, wo die Schrottautos mit täglich wechselnden Standorten auftauchen, nehmen viele Autofahrer, die mit 100 und mehr Stundenkilometern in die Stadt rasen, plötzlich den Fuß vom Gaspedal. In drei Wochen will die Stadt einen ersten Erfahrungsbericht vorlegen.

A CO DOLIZEI NATO?

LITERÁRNÍ INSPIRACE V KUCHYNI

Emilie Carlesová v úvodu ke své knize „Polévka z divokých trav", píše:

...jdu na procházku, trhám při tom divoké trávy, bylinky, z kterých si uvařím polévku... Stačí se jen shýbnout. Tohle je jitrocel a tamhle šťovík, evešp, kopřiva, kozí brada, pampeliška, kozíček, měčník, ostřice, řebříček, plamý špenát nebo merlík všedobr, lístek šalvěje, stéblo pažitky. K tomu přidám trochu česneku, pár brambor a hrstku rýže a uvařím vydatnou a labodnou polévku. Hlavní je zachovat správný poměr přísad, má-li se polévka povést. Z každé bylinky se musí dát jen maloučko, aby žádná nepřevážila nad ostatními, jinak by se mohlo stát, že by polévka nebyla k jídlu, nebo byla příliš horká, nebo moc kyselá, nebo bez chuti."

I my chodíme naší krásnou přírodou a pozorně sbíráme divoké trávy k přípravě polévek, špenátů, svítků, salátů a čajů. A pak s nimi připravujeme řadu pokrmů.

BYLINKOVÁ POLÉVKA S KRUPKAMI: 1 ½ l vody, 40 g krupek, 80 g kořenové zeleniny, sůl, 2 hrstky jarních bylinek, kousek kostky česnekového bujónu, ⅛ l mléka, 1 žloutek, 30 g rostlinného tuku nebo másla. — V tuku osmahneme přebrané a propraté krupky, přidáme očištěnou, na menší kousky překrájenou zeleninu, zalijeme osolenou vodou a vaříme, až je obojé měkké. Bylinky opereme, krátce spaříme, v malém množství vody povaříme, ocedíme a usekáme. Přidáme do polévky i s tekutinou, ve které se vařily. Polévku dochutíme bujónovou kostkou. Nakonec do polévky vlijeme žloutek rozmíchaný v mléce a necháme prohřát, už nevaříme.

VAJEČNÁ OMELETA S KOPŘIVAMI: 6 čerstvých vajec, 6 lžic vody nebo mléka, sůl, olej na pánev, velká hrst mladých vršků kopřivy, mletý pepř. — Vejce dobře rozšleháme s tekutinou, osolíme, mírně opepříme a přidáme do nich opraté, okapané a jemně nakrájené kopřivy. Postupně lijeme na pánev s tukem a upečeme čtyři omelety. Upečenou omeletu vpůli přeložíme a sesunem na nahřátý talíř. Podáváme s vařenými brambory vypanými petrželkou nebo s krajíčkem tmavého chleba a se sklenicí mléka.

KOPŘIVOVÝ SVÍTEK: 2 vejce, hrstka mladých kopřivových vršků, 80 g polohrubé mouky, stružený tuk na pánev, sůl. — Žloutky utřeme do pěny, přidáme opláchnuté, osušené a jemně nakrájené kopřivy, osolíme, lehce spojíme s pevně ušlehanými bílky a nakonec lehce vmícháme prosátou mouku. Těsto nalijeme na vymaštěnou pánev a v mírně předehřáté troubě upečeme dorůžova. Upečený svítek vyklopíme na prkénko, nakrájíme na kostky a podáváme zvlášť na misce k hovězí polévce, nebo jej rozdělíme na talíře, přelijeme horkou polévkou a ihned podáváme.

CHLEBY S POTOČNICÍ: tmavý chléb, dukát nebo máslo, plátkový sýr, lístky potočnice. — Chléb namažeme dukátem nebo máslem, obložíme sýrem a posypeme nadrobno nakrájenou potočnicí, je to chuťově velmi zajímavá kombinace. Zapijíme sladkým nebo zakysaným mlékem.

PAMPELIŠKOVÝ MED: 200 g květů pampelišek bez zeleného zákrovu, 1 litr vody, 1 kg krystalového cukru, šťáva se 2 citrónů. — Květy pampelišek dáme do většího hrnce, zalijeme vodou a jen krátce povaříme. Necháme v chladnu 24 hodin stát, potom přecedíme přes plátýnko a květy ještě rukou vymačkáme, přidáme cukr a pozvolna za občasného zamíchání svaříme do zhoustnutí. Asi půl hodiny před koncem varu přidáme procezenou citrónovou šťávu a dovaříme. Zkoušíme, a když šťáva rosolnje, slijeme ji do předem nahřátých malých skleniček a uzavíráme. (Med se přidává při nemocech z nachlazení do čaje. Může se však mazat i na chléb nebo použít do pečiva místo medu nebo strouhy.

Automobilový radar už skutečností

Radarový systém pro osobní automobily, který má upozornit na nebezpečí kolize, bude ještě letos uveden na americký trh. Podle výrobce z města Mount Clements ve státě Michigan se jedná o světovou novinku ve velikosti cigaretového pouzdra, která bude umístěna v přední části karosérie a pomocí krátkovlnných signálů bude registrovat překážky na silnici.

Zařízení bude vydávat zvukový a světelný signál, který řidiče včas upozorní, aby začal brzdit a změnil směr jízdy. Dále může pomáhat korigovat rychlost a způsob jízdy v zatáčce, včas signalizovat, že je vozovka mokrá nebo zledovatělá. Výrobce nyní dokončuje obrazovku, na které se budou objevovat čísla označující vzdálenost mezi vozidlem a překážkou.

Nový systém se již rok úspěšně testuje na nákladních vozech a autobusech. Do konce letošního roku se má za 550 dolarů objevit na americkém trhu také v provedení pro osobní vozy. (š)

Jugoslávie drží krok se světem

Bělehradský autosalón, který skončil první dubnovou nedělí, byl důležitou prověrkou jugoslávských automobilových výrobců, protože mobil konfrontovat vlastní produkci s více než 400 zahraničními výrobci motorových vozidel a příslušenství. Největší jugoslávský výrobce aut, závody Crvena zastava, se zde pochlubily novinkou, kterou připravily ve spolupráci s italským Fiatem: jde o modesní pětidveřový a čtyři metry dlouhý osobní vůz Jugo-Florida, který bude vyráběn s motorem do 1372 a 1580 ccm. Toto auto a kabriolet jugo se vyrovnají svým designem a výkonem vozům renomovaných značek jako je Ford, Fiat, BMW, Renault a VW.

Na mezinárodním autosalónu nechyběl ani čs. podnik zahraničního obchodu, který vedle vozů Škoda 105, 120, 130 a modelu Škoda Rapid, předváděl sportovní a cestovní motocykly, nákladní automobily Tatra a LIAZ. Zájem jugoslávských partnerů o čs. motoristickou nabídku dokumentují údaje, podle nichž Motokov letos do Jugoslávie dodá 5000 osobních vozů Škoda, asi 1000 motocyklů a 200 nákladních vozů Tatra a LIAZ, dále pak pneumatiky a traktory v ceně 50 miliónů dolarů. Dlouholetá spolupráce mezi Motokovem a jeho zastupitelskými firmami Slovenskauto Lublaň, Autocentar Záhřeb a Balkania Bělehrad se jen v letech 1961—86 projevila v obchodním obratu ve výši 629 mil. dolarů.

Zelený most

Chodci Mohuče v NSR mají k dispozici zajímavou stavbu — „zelený" most, který se klene „nad čtyřproudovou vozovkou. Most je plný zeleně, především nejrůznějších popínavých rostlin, trav a květin v truhlících. Většina vysázených rostlin i nízkých dřevin jsou stálezelené a tak zde mají „zelený" most i v zimě. (ka)

KDO PAK TO VÍ-JE TO ZA HUMNY...

Skončí s výrobou aut?

Americká automobilka General Motors uvažuje o zastavení montáže osobních automobilů v USA. Oznámil to viceprezident společnosti pro průmyslové vztahy Alfred Warren. Uvedl, že pokud společnost nedosáhne během tří až pěti let vyšší konkurenceschopnosti, bude se muset rozhodnout, zda má smysl pokračovat v USA s výrobou osobních vozů. Podle jeho názoru automobilka ztrácí konkurenceschopnost, protože si většinu součástí vyrábí sama. Společnosti Ford i Chrysler se dnes spoléhají především na dodávky od jiných výrobců. (z)

Kopie lustru z Leninovy pracovny

(čtk): Věrnou kopii lustru z pracovny V. I. Lenina v Kremlu postavili sklářti koncernového podniku Lustry Kamenický Šenov, je určena pro nově upravené Leninovo muzeum v Moskvě. Originál v kremelské pracovně je český křišťálový celobroušený lustr z přelomu 19.—20. století doplněný bohatě zdobenými ověsy. Ke zhotovení repliky museli Kamenickošenovští použít dobových sklářských technologií, kterých se dnes už nepoužívá. Dílo bylo oceněno čestným odznakem Muzea V. I. Lenina v Praze.

● **V největší newyorské koncertní síni Avery Fisher Hall byla minulý týden s velkým úspěchem uvedena Dvořákova opera Rusalka. Publikum odměnilo dlouhotrvajícími ovacemi vystoupení sólistů, především národní umělkyni G. Beňačkovou-Čápovou v úloze Rusalky. Představení dirigovala Eve Queler ová.**

● **Pradce rostoucí případy násilnosti vůči ženám vedly britské ministerstvo vnitra k tomu, aby vydalo zvláštní příručku, jak se mají proti násilníkům bránit. Autoři zdůrazňují, že žena má v případě napadení „plné právo se bránit s použitím přiměřené síly" a užívat deštníku, laku na vlasy ve spreji či klíčů.**

...HOHOU I RVAT...!

PŘES 300 klasických červených telefonních budek, které mají postupně zmizet z ulic Londýna, bylo prodáno v dražbě celkem za 80 000 liber šterlinků. Levně získané budky hodlají jejich noví majitelé např. přebudovat na sprchy, některé však budou dále sloužit původnímu účelu. „V budoucnu budou moje tři děti muset za každý hovor platit," řekla spokojeně A. Dobiasová z Banbury, která budku koupila za 350 liber.

Místo skalpelu vlny

(čtk): Zařízení pro nový způsob léčby kamenů ledvin a močových cest jejich drcením rázovými vlnami bylo včera instalováno na Urologické klinice Fakultní nemocnice II v Praze. Nové se od dřívějších postupů liší v tom, že tělesný povrch pacienta není léčbou poškozen: kámen je doslova drcen vlnami (nikoli ultrazvukem ani laserovými paprsky), které jsou vytvářeny zvláštním přístrojem mimo tělo pacienta. Aby se nápor pacientů zvládl, vydává ministerstvo zdravotnictví ČSR, KNV a KÚNZ metodický pokyn. Je nemyslitelné, aby se pacienti sami obracelí na kliniku. Každého musí doporučit ošetřující urolog.

Setkání v Moskvě

Moskva: Michail a Raisa Gorbačovovi se setkali s významným výtvarníkem a veřejným činitelem, čestným členem Akademie výtvarných umění SSSR S. Rerichem a jeho manželkou Děvikon Ráni. Hovořili s hosty z Indie o úloze kulturních činitelů v současném světě a o jejich vlivu na formování ideálů humanismu, přátelství a spolupráce mezi národy. M. Gorbačov v rozhovoru řekl, že toto setkání bylo jeho dávným snem. První výhonky sovětsko-indických vztahů jsou spojeny s rodinou Rerichových.

SPRÁVNĚ SE JMENUJE I KLIČKA...

Pětačtyřicet let od atentátu

(pm): Letos uplyne už 45 let od chvíle, kdy byl v Praze spáchán atentát na R. Heydricha. K uctění památky těch, kteří se na něm bezprostředně podíleli i tisíců obětí tzv. heydrichiády, připravuje Svaz protifašistických bojovníků několik pietních akcí. V Lidicích se uskuteční 13. června velká mírová manifestace, 20. června se bude konat pietní akt při příležitosti 45. výročí vyhlazení Ležáků.

ZA UPLYNULÝ ROK **še vozy ministerstev britské vlády dopustily parkovacích přestupků trestaných pokutami v souhrnné výši 3134 liber. Přiznal to zástupce ministerstva pro životní prostředí. Mezi provinilci jasně vedli řidiči ministerstva pro záležitosti Skotska, jako by neochotou zaplatit parkovné chtěli zdůraznit příslovečnou skotskou šetrnost...**

● **Fond OSN pro otázky populace odhaduje, že v polovině letošního roku se narodí pětimiliardtý občan Země. Agentura PANA cituje několik zajímavých čísel z výroční zprávy fondu, která byla nedávno uveřejněna v Lusace. Každou minutu na světě přibývá 150 lidí, za rok 80 miliónů.**

Černý pátek pro pstruhy

(rej): V pátek navečer byl v potoce Chvalinu na příbramsku zjištěn úhyn pstruhovitých ryb. Jak bylo zjištěno, od obce Drahlín až k řičce Litávce je potok znečištěn 10cm vrstvou kmínu a oblovin. Vinik a původ znečištění se vyšetřují.

PSTRUH NA KMÍNĚ...

Skandál kolem MI-5

Britské tajné služby, podobně jako slavný Scotland Yard, byly západním tiskem v minulosti často vychvalovány a jejich činnost dávána za příklad. Před několika lety se v případě Scotland Yardu potvrdilo, že legendární londýnská policie je v praxi daleko horší než její pověst. Zvláštní komise sestavená z policistů mimo britskou metropoli snesla drtivý průkazný materiál dokazující, že příslušníci Scotland Yardu vydírali, brali úplatky, pomáhali zločincům a kryli jejich činnost. Před nedávnem vypukl velký skandál kolem nekalých praktik tajné služby MI - 5. Aféra nabývá stále většího rozsahu, což může ministerské předsedkyni M. Thatcherové přivodit nemalé starosti v nynější krátké, ale o to intenzívnější předvolební kampani.

Připomeňme, že letos v březnu vynesl soud v Sydney po čtvrt roce vleklého sporu rozsudek, že bývalý agent kontrarozvědky MI - 5 Peter Wright může publikovat v Austrálii své paměti. Konzervativní vláda v Londýně přijala toto rozhodnutí spřátelené země s krajní nelibostí. Britské úřady, dobře si vědomy toho, že budou odhaleny nečisté praktiky zvláštní služby, se všemožně snažily dosáhnout zákazu knihu zveřejnit. Sydneyský soudce P. Powel však odolal, a to i přes tvrzení zástupce britské vlády, že vydání knihy ohrozí bezpečnost obou zemí.

Bývalý důstojník MI - 5 Wright v knize uvádí, že tajná služba, jejímž byl členem, v sedmdesátých letech usilovala o sesazení tehdejšího ministerského předsedy labouristy Harolda Wilsona. V britské Dolní sněmovně to samozřejmě vyvolalo patřičný rozruch, poslanci žádali podrobné vysvětlení, vysvětlení chce mj. i Wilsonův nástupce v úřadu, bývalý premiér James Callaghan. Britská ministerská předsedkyně reagovala na požadavky rozbouřeného parlamentu po svém. Řekla, že prý obvinění bylo vyvráceno „interním šetřením" v MI - 5, o čemž jí údajně „ujistil" šéf tajné služby M. Duff. Další vyšetřování ministerská předsedkyně stroze odmítla. Její postoj zřejmě souvisí s nadcházejícími volbami. M. Thatcherová určitě nemá zájem, aby se prokázala nekalá činnost tajné služby i to, že „nestranná" MI - 5 jasně straní konzervativcům.

Krátce po rozhodnutí ministerské předsedkyně se však objevila nová fakta. List News of Sunday v neděli napsal, s odvoláním na informace obsažené v jedné z částí televizního filmu známého britského novináře Duncana Cambella, který nesměl být promítán, že konzervativci využili MI - 5 ve všeobecných volbách před čtyřmi roky. List uvedl, že M. Thatcherová v předvečer zahájení volební kampaně v roce 1983 osobně nařídila vytvořit zvláštní komisi, jejímž cílem bylo vést otevřenou propagandistickou válku proti nejmasovější protiválečné organizaci ve Velké Británii, Kampani za jaderné odzbrojení. Současným terčem měla být i obranná politika opoziční Labouristické strany. News of Sunday napsal, že v rámci ministerstva obrany bylo k tomuto účelu vytvořeno zvláštní oddělení DS - 19, mezi jehož úkoly patřil „boj proti úspěšným protijaderným akcím Kampaně za jaderné odzbrojení prostřednictvím diskreditace jeho předáků". DS - 19 ve své podvratné činnosti využívalo zejména informace MI - 5, která má „osobní spisy" všech „nebezpečných" obyvatel britských ostrovů. Vše bylo založeno na obviněních, že prý Kampaň za jaderné odzbrojení je pod „kontrolou komunistů". Jindy zase „důvěryhodné informace" vycházely ze lživých výpovědí placených agentů zvláštní služby.

Informace News of Sunday doplnily dále výpovědi bývalé spolupracovnice MI - 5 Kathy Massistrové. Sdělila, že tato činnost byla uskutečňována „na žádost a pod nátlakem" vlády. Uvedla, že MI - 5 zaplavila všechny regionální organizace Kampaně za jaderné odzbrojení svými agenty a organizovala odposlouchávání telefonických rozhovorů jeho předáků.

News of Sunday k tomu dodává, že jde o nejhrubší porušování britských zákonů, které dopovolují vládnoucí straně využívat státní služby k předvolebním cílům. Vedoucí představitelé opoziční Labouristické strany zaslali ministerské předsedkyni dopis požadující poskytnutí záruk, že se to nebude opakovat při nadcházejících všeobecných volbách. Skandál kolem MI - 5 vyvolal ve Velké Británii velký rozruch. Dá se očekávat, že se časem objeví další pro konzervativní kabinet nepříjemná fakta.

Nejrentabilnější výrobce

Fiat rozšiřuje výrobu v továrně v Termoli označované za nejvíce automatizovanou výrobu automobilových motorů v Evropě. V této jihoitalské továrně pracuje 2670 lidí ze pomocí 150 robotů zé hodin denně po pět dnů v týdnů. Údržba se provádí o sobotách. Denní výroba motorů FIRE 1000 pro modely Panda, Uno a Lancia Y10 dosahuje skoro 2400 kusů. Úspěch projektu FIRE, do něhož bylo dosud investováno 400 miliard lir, významně přispěl k finančnímu zotavení firmy Fiat, která je nyní nejrentabilnějším výrobcem automobilů v západní Evropě. Novou investicí 50 miliard lir se má denní kapacita výroby v Termoli zvýšit na 2800 motorů, což znamená více než půl milionu kusů ročně. Buda pak krýt přibližně z poloviny potřebu firmy v motorech. (z)

Innerdeutscher Handel schrumpft

Der innerdeutsche Handel nahm von Januar bis April gegenüber der gleichen Vorjahreszeit deutlich ab. Die Einfuhren der Bundesrepublik aus der DDR schrumpften um 16 Prozent auf knapp zwei Milliarden Mark. Die Lieferungen von West nach Ost verringerten sich nach Angaben des Statistischen Bundesamtes gleichzeitig um vier Prozent auf 2,4 Milliarden.

Preisgefüge in Frage gestellt

MOSKAU 20. Mai (Reuter). Die Subvention von Gütern des Grundbedarfs kann nach den Worten des ersten stellvertretenden Vorsitzenden des staatlichen sowjetischen Preiskomitees, Anatoli Komin, nicht ewig fortgeführt werden. Sobald der Preis, den der Staat für Nahrungsmittel zahle, in den vergangenen 30 Jahren um das 4,8fache gestiegen. Der Preis, zu dem sie weitergegeben würden, habe sich dagegen kaum geändert. Das Land könne nicht lange unter den Bedingungen einer unrentablen Wirtschaft

Bleifrei nachtanken

Tausende von Urlaubern zieht es in diesem Sommer wieder nach Italien. Probleme können dabei nach wie vor Reisende mit einem Katalysator-Auto auftreten. Zwar wurde in dem Stiefelland binnen Jahresfrist die Zahl der Bleifrei-Tankstellen verdoppelt, doch bei lediglich 90 Stationen insgesamt kann von einer flächendeckenden Versorgung vom Brenner bis Sizilien längst keine Rede sein. Auf der Fahrt gen Süden sollte deshalb jede Gelegenheit genutzt werden, den umweltfreundlicheren Sprit zu „bunkern", selbst wenn der Tank erst halbleer ist, empfiehlt der Automobilclub Kraftfahrer-Schutz.

Schilder mit dem Schriftzug „senza-piombo" (ohne Blei) zeigen an, wo es den begehrten Kraftstoff gibt. Oft ist aber selbst dort Fehlanzeige — in der Vorsaison, weil Nachfrage fehlt und der Tankwart den Sprit nicht führt, in der Hauptreisezeit, weil die Stationen ausverkauft sind.

Únosův motiv

Varšava: Vojvodský prokurátor ve Varšavě uvalil vyšetřovací vazbu na 18letého Artura Slupského, který v pátek unesl v polském hlavním městě autobus a chtěl unést letadlo společnosti LOT. Únosce teroristovi cestující a řidiče autobusu hrozbou, že použije granátů. Na letiště pak požadoval letadlo, s nímž chtěl odletět do NSR. V okamžiku, kdy protiteroristický oddíl únosce zneškodňoval, mladík odpálil výbušninu, která zranila jednoho rukojmího. A. Slupski, student třetího ročníku střední všeobecně vzdělávací školy, motivuje svůj čin „snahou zlepšit si životní podmínky". Zranění cestujícího nejsou podle vyjádření lékařů nebezpečná.

--Bylo zjištěno, že jedním z nejbližších spolupracovníků gen. Eliáše za války, byl náměstek ministra pošt a ruský legionář František Šetina. Zemřel v r. 1956 a je pohřben v Přelouči.

UVEŘEJNĚNO V „KANADSKÝCH LISTECH" 15.3.89 (OTÁZKY VYVOLÁVAJÍ OTÁZKY)

Další zajímavé názvy rostlin

Všimnete si dnes některých jmen rostlin, která pokládáme za zajímavá, aniž nám jde o vědecké třídění a úplný systém názvů. Některé rostliny dostaly jméno podle svého pohybu: otočník - otáčí listy stále za sluncem. Kdo by si také nevzpomněl na slunečnici? Její velký žlutý květ ovšem také připomíná slunce, ale nápadné je především to, že se také otáčí za sluncem. Takové slunečnicové pole, kde jsou všechny květy obráceny ke slunci, to je nějaká krása.

Některé rostliny mají jméno podle místa růstu. Například blatouch. Ten opravdu roste na vlhkých, blátivých místech. Nebo kalina. Její jméno souvisí se slovem kal. Roste mezi močály a bažinami, u potoků a řek.

Některé rostliny mají zase název podle doby růstu nebo květu. Do této skupiny patří například nocenka. Její květy se otvírají v noci a brzy po úsvitu se opět zavírají. Podobně jsou motivovány také názvy jako prvosenka jarní, svatojánský bez. Večernice se rozvoní až večer. Denivka kvete jen jediný den. Některé rostliny zase mají jméno podle užitku, který dávají. Například jahody plodí jahodník. Zajímavý je původ jména bolševník. Tento název přejal přírodovědec Jan Svatopluk Presl z ruštiny. Je to ruská něžná podoba místo nelichotivého jména bořičovník. Teď snad už je dostatečně jasné, že jde o rostlinu, která se dávala do ruského boršče.

Užitek poskytovala i rostlina zvaná kopřiva. Ale musíme si připomenout, že její původní jméno bylo kropiva. Šlo o rostlinu, která byla vhodná ke kropení, tj. k spařování - a dávala se pak jako krmivo hospodářům a dobytku. Že slovesné kropit mělo původně význam „polévat horkou vodou", to dosvědčuje dosud slovo škrop - byl to chléb spařený horkou vodou. Slovo kropiva se pak přeměnilo na slovo kopřiva.

Další skupina jmen označuje rostliny podle jejich působení a účinku. Například bodlák bodá, jméno pryšec a pryskyřník souvisí se slovem pryskyřice, neboli pochýt - ty rostliny dělají na kůži pochýře. Bolehlav působí bolení hlavy a nápoj z něho připravený usmrtil člověka. Čili bolehlavu se otrávil také známý starověký řecký filosof Sokrates.

Kýchavice je rostlina, o níž je známo, že prášek z jejího kořene podněcuje kýchání. Blešník a věsivec jsou rostliny, jichž se dříve užívalo jako prostředků proti blechám a proti vším. Do jaké míry to pomáhalo, to jsme neskoušeli.

● Umwelt-Benzin

Frankfurt. Jeder fünfte Autofahrer tankt bleifrei. Bei Normalbenzin liegt der Bleifrei-Anteil sogar bei rund einem Drittel.

● Přibližně polovina všech rakouských mladistvých pije alespoň jednou týdně alkoholické nápoje, čtvrtina se jich nejméně jednou měsíčně opije a dokonce třetina čtrnáctiletých pije destiláty.

Žádost na přidělení bytu

„Bylo třeba vzít v tak množství žádostí na přidělení bytu." Je zde užití předložky »na« správné? Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost II (1988) uvádí tyto příklady: voda na pití, [illegible]ty, miska na mléko, pozvánka na koncert, zásilka na jméno, zboží na výběr, na prodej a vykládá je takto: „Předložka naznačuje určení, k čemu nebo v čí prospěch věc je." I žádost na byt zřetelně naznačuje, že je ve prospěch třeba rodiny s dítkem, která sídlí u rodičů a už se těší, kdy bude moci z rodinného hnízdečka vyletět, ba přímo po tom baží, a rodiče také. A přece máme pocit, že zde předložka „na" není zcela na místě. Voda, továrna, miska, zboží nejsou odvozena vábec, nebo alespoň ne od sloves. Pozvánka a zásilka ano, jenže slovesa mají vazbu s „na": pozvat na koncert, zaslat na jméno. Ale slovesa žádat má vazba o něco, za něco, se. Žádost v našem významu má vazba o něco a Slovník spisovné češtiny výslovně uvá-

dí: žádost o byt. Má tedy být náležitě: žádost o přidělení bytu.

Že předložka „na" silně proniká, je zřejmé už mnoho let. Upleteme se zde slovenština, ale i vlivy jiná, třeba právě ona účelovost, jak jsme si byli vyloženi. (Pěkný tvar, šef je archaický, dnes by to nikdo neřekl, ale užili jsme ho úmyslně, abychom čtenářům předvedli anteprétérium neboli plusquamperfektum, tj. slovesný tvar vyjadřující, že nějaký děj minulý předcházel jiný děj minulý.) Vraťme se však k tématu. „Ve zprávě nebyla pouze chvála, ale i slova kritiky na některé nedostatky, které zde stále přetrvávají." Správně je „kritika

Institut: Jeder kann über glühende Kohlen laufen

STUTTGART, 18. Mai (idea). Feuerlaufen — eine Art Tanz mit nackten Füßen auf glühenden Kohlen — ist weit weniger geheimnisvoll als bisher angenommen. Darauf hat jetzt die Evangelische Zentralstelle für Weltanschauungsfragen (EZW) mit Sitz in Stuttgart hingewiesen. Das aus der Antike stammende Ritual wird gegenwärtig wieder populär. Es gehört zum Programm vieler esoterischer Kreise, Lebenshilfezentren und sogar Managerschulungen und soll die Macht geistiger Energien über die Materie beweisen.

Daß diese Annahme der wissenschaftlichen Überprüfung nicht standhält, hat, so die EZW, eine Studie des Max-Planck-Instituts für Verhaltensphysiologie gezeigt. Die Wissenschaftler nahmen einen Feuertanz in Nordgriechenland auf Video auf und reproduzierten später experimentell die Schrittfolge und Kontaktzeit der Fußsohlen mit der Glut. Bei den griechischen Feuerläufern wie bei 16 Versuchspersonen in der Bundesrepublik gab es keine Verletzungen außer zwei kleinen Brandblasen, weil sich Holzkohlenstückchen zwischen den Zehen verklemmt hatten. Die Autoren der Studie schließen daraus, daß ein schadloses überqueren der Holzkohlenglut auch ohne religiöse Rituale, „ohne spezielle Gehtechnik und andere Hilfsmittel barfuß in normaler Alltagsverfassung möglich ist".

Der Grund: Die Glut ist nicht so heiß wie häufig angenommen (240 bis 430 Grad Celsius statt 700 Grad), und die menschliche Hornhaut wirkt bei kurzen Kontakten (0,25 bis 0,8 Sekunden pro Tanzschritt) isolierend. Die EZW ist eine Einrichtung der Evangelischen Kirche in Deutschland (EKD).

Smetanova taktovka se vrátila

(ave): V těchto dnech byla Muzeu české hudby v Praze navrácena vzácná Smetanova taktovka, kterou před rokem z expozice Bedřicha Smetany ukradl a těžce poškodil tři vandalové. O bližší informace jsme požádali ředitele Muzea české hudby, jehož součástí je Muzeum Bedřicha Smetany, dr. Bohuslava Čižka. „Jedná se o taktovku, kterou dostal Bedřich Smetana od svých žáků v době svého pobytu ve Švédsku. Je to umělecky zpracovaný předmět ze stříbra se slonovinovou rukojetí, vykládaný českým granáty, zdobený lyrou a vyrytým věnováním a datem 29. 3. 1859. Taktovka má jak umělecko-řemeslnou tak především morální a kulturně politickou hodnotu," řekl dr. Čižek. Zdobená taktovka, svým tvarem a zpracováním podstatně se lišící od dnešních, byla spíše upomínkou než skutečně užitným předmětem. Bedřichu Smetanovi byla zvlášť milá, vždyť právě v Göteborgu se mu dostalo přijetí a jeho hudbě uznání, které v tehdejší Praze postrádal. Význam taktovky je bezprostředně spjat s osobou Bedřicha Smetany. Přesto byla bezohledně ukradena a poškozena. Díky rychlému zásahu kriminalistů se podařilo taktovku včas zachránit. Zásluhou restaurátorů se nyní vrací do expozice Bedřicha Smetany, aby dále připomínala švédské období Smetanova života, jeho boj o uznání a konečné trvalé vítězství jeho hudby.

Zemřel profesor M. Venhoda

(a): Ve věku necelých 72 let zemřel v neděli 10. května sbormistr a hudební odborník mezinárodního formátu prof. Miroslav Venhoda. Naše hudební obec v něm ztrácí výraznou osobnost, která se téměř půl století podílela na jejím rozvoji, zejména v oblastech staré hudby a duchovního zpěvu. Prof. Venhoda, rodák z Moravských Budějovic, vstoupil do našeho hudebního dění již za studentských let ve svém rodišti a později jako posluchač hudební vědy na Karlově univerzitě, při praktickém i teoretickém studiu sborového zpěvu u M. Doležila a J. B. Foerstra i na školách v Itálii, kde získal rozhled zejména v oblasti staré duchovní tvorby a vokální polyfonie. Své znalosti a výtečné organizační schopnosti uplatnil pak jako zakladatel břevnovského chlapeckého sboru Schola cantorum, a později komorního souboru Noví pěvci madrigalů a komorní hudby, kteří byli předchůdci dnešních Pražských madrigalistů, souboru, s nímž dobyl velké mezinárodní renomé. Vedl jej až do svého odchodu na odpočinek. V posledních letech rozvinul prof. Venhoda ještě záslužnou a nápaditou činnost v čele Společnosti pro starou hudbu, kterou spoluzakládal. Zesnulý je znám jako autor několika teoretických studií (Úvod do studia gregoriánského chorálu), skvělých gramofonových nahrávek, rozhlasových a koncertních pořadů (tradiční koncerty na schodech Národního muzea). Jeho odkaz nebude zapomenut. Poslední rozloučení s M. Venhodou se bude konat ve středu 20. 5. ve 14 h. na hřbitově v Břevnově.

Se zpožděním jsme se dověděli, že bývalý kapitán fotbalového mužstva pražské Slávie Slovák Ferda Daučík zemřel ve Španělsku ve věku 76 let.

Körnerův dub

(k): Mezi nejstarší stromy na Karlovarsku patří němý svědek dávno zašlých časů — prosluly Körnerův dub. Nachází se v bývalém zámeckém parku spolu s dalšími statletými duby a lipami v Dalovicích, nedaleko Karlových Varů. Stáří dubu se odhaduje na 800 až 1000 let. Strom je vysoký asi 18 metrů a k jeho obejmutí je zapotřebí nejméně pěti dospělých osob. Zub času však i na tomto velikánu zanechává citelné stopy. Proto musí být dub vyztužován betonovými injektážemi a některé větve přidržují ocelové spony. Dalovický dub fascinoval člověka již před staletími. Udává se, že již za Karla IV. byl mohutným stromem. Za třicetileté války vydal sám císař Ferdinand III. vojskům nařízení k ochraně dubů v Dalovicích. Jedním z nejvýznamnějších obdivovatelů dalovických dubů byl na počátku minulého století J. W. Goethe. Roku 1810 oslavil duby básník Theodor Körner v příležitostné básni Pět dalovických dubů. Dnes z nich už zbyl jediný. Dub za svého lázeňského pobytu v roce 1874 obdivoval také K. Marx.

Hlemýždi na export

(a): Dalších sedm kamiónů naložených zahradními hlemýždi expeduje do zemí západní Evropy Družstevní obchodní a výrobní podnik Ze Zvolenu, který koordinuje jejich sběr i nákup na Slovensku. Sběračů jich do výkupen letos dodalí už přes 250 tun. Hlemýždi, kteří jsou významným exportním artiklem, putují k labužníkům ve Francii, Belgii a NSR.

2 JEDNOHO ČLÁNKU O 15.3.39:

Mnozí, i v Anglii, usoudili, že kdyby předseda britské vlády byl takováto slova pronesl o rok dříve, když šlo o Československo, mohl být mír skutečně zachráněn. Tehdy však Chamberlain mluvil jinak: »Jak strašné, fantastické a neuvěřitelné je, že bychom měli kopat zákopy, zkoušet plynové masky kvůli sporu ve vzdálené zemi, mezi lidmi, o nichž nic nevíme...« Pro malý národ prý nemůže »uvrhnout do války celé Britské impérium«. A přece v září 1938 opravdu stačilo, aby také Anglie a Francie ukázaly pevný postoj, a všechny Hitlerovy plány by se zhroutily.

Potvrdil to po válce před Mezinárodním vojenským tribunálem v Norimberku i generál polní maršál Keitel: »Jsem pevně přesvědčen, že kdyby Daladier a Chamberlain byli v Mnichově řekli: půjdeme do toho — v žádném případě bychom se neuchýlili k vojenským akcím. Neměli jsme dost sil na to, abychom hrali útokem československou linii opevnění, a neměli jsme ani dost vojska na západních hranicích.«

⋮

Okupace Československa však přinesla Německu nejen značné strategické výhody, ale i značné zvětšení jeho válečného potenciálu. Hitler sám uvedl, že Německo získalo v okupovaném Československu 1582 letadel, 501 protiletadlové dělo, 2175 děl různé ráže, 785 minometů, 469 tanků, milión pušek a 43 876 kulometů, miliardu pěchotního střeliva, tři miliony dělostřeleckých nábojů a další válečný materiál. Což bylo více, než měla k dispozici polská armáda, která o necelý půlrok později musela čelit vpádu nacistických vojsk.

BYL STRAŠNĚ ZAPOMNĚTLIVÝ, ALE PRIMA CHASNÍK...

A CO HRADNÍ DRUŽE 2.

Grandios und schaurig

Die Mikwe: Jüdischer Ritus des Eintauchens

„Am Abend, bei sinkender Nacht, bevor die Frauen zum Baden gehen, schreitet die Mikwefrau mit einer Schelle durch die Judengasse. Sobald sie läutet, muß sich jedermann aus der Gasse in die Häuser zurückziehen; die Fenster, die auf das Höfchen des Bades hinausgehen, müssen durch Läden geschlossen werden."

So beschreibt Salomon Korn in der Frankfurter „Jüdischen Gemeindezeitung", wie der auf biblische Zeiten zurückgehende Ritus des Eintauchens in die Mikwe innerhalb jüdischer Gettos vollzogen wurde. Korn unternahm seinen Ausflug in die jüdische Vergangenheit anläßlich eines Besuches des in Friedberg erhaltenen, außergewöhnlich schönen und großen Judenbads — wenige Wochen, bevor die auf dem Börneplatz ausgegrabene Mikwe den rituellen Bade-Bräuchen der Juden ein öffentliches Interesse verlieh.

„Die jüdischen Frauen mußten", schreibt Korn, „wie es im mosaischen Kult vorgeschrieben ist, einmal im Monat, Bräute vor der Hochzeit, Mütter nach einer Geburt, ein Tauchbad nehmen. Dieses kurze Untertauchen des ganzen Körpers einschließlich der Haare hatte in lebendigem' Wasser zu erfolgen, in Fluß-, Quell- oder fließendem Grundwasser."

In Friedberg, das auf einem Höhenrücken liegt, mußten die Frauen, begleitet von der Frau des Gemeindebeamten, die sie als vom Gesetz vorgeschriebene Zeugin mit einer Leuchte begleitete, in 25 Meter Tiefe absteigen, um in die 7 bis 9 Grad kalten Grundwasserströme einzutauchen. In Frankfurt beginnt die Treppe, die in die Mikwe hinabführt, etwa drei Meter unterhalb des heutigen Straßenniveaus. Von dort sind es noch etwa sechs Meter, ehe das Badebecken erreicht ist.

Die Steine des Beckens sind nicht mit Mörtel verbunden — das Grundwasser mußte eindringen können. Im Talmud, so berichtete am Freitag der Direktor des Jüdischen Museums, Georg Heuberger, stehen „ganze Abhandlungen darüber, wann das Wasser in der Mikwe ausreichend im Fluß ist"; 486 Liter Quellwasser mußten mindestens im Becken sein, auf etwa 600 Liter durfte zugeschöpft werden.

„Der Eindruck", schreibt Salomon Korn über seinen Friedberger Besuch, „den man beim Eintritt in die eigentliche Mikwe erhält, ist grandios und schaurig zugleich. Ungefähr 25 Meter in der Tiefe, durch Spiegelung der Deckenöffnung im Wasser optisch gedoppelt, blinkt das Grundwasser."

Fromme Juden pflegen den Ritus des Mikwe-Badens noch heute. Bei den nicht streng orthodox Lebenden gehört das Tauchbad bis in unsere Tage zum Hochzeitsbrauch: Der Bade-Besuch findet während der Vorbereitungen mit dem Rabbiner statt. Auch wer zum Judentum übertritt, muß in die Mikwe gehen. Georg Heuberger spricht davon, daß ehedem der Hohepriester und Männer vor dem Besuch des Tempels im kalten Wasser untertauchten. Gegenstände hat man vor dem ersten Gebrauch in der Mikwe „koscher gemacht" (Salomon Korn).

Zwei Mikwe sind in Frankfurt noch in Betrieb — eine ältere am Baumweg und eine moderne im Komplex der alten Synagoge an der Freiherr-vom-Stein-Straße. Letztere, die von den ehemaligen Räumen der Jüdischen Schule aus zugänglich ist und auch besichtigt werden kann, wird häufiger genutzt.

clau

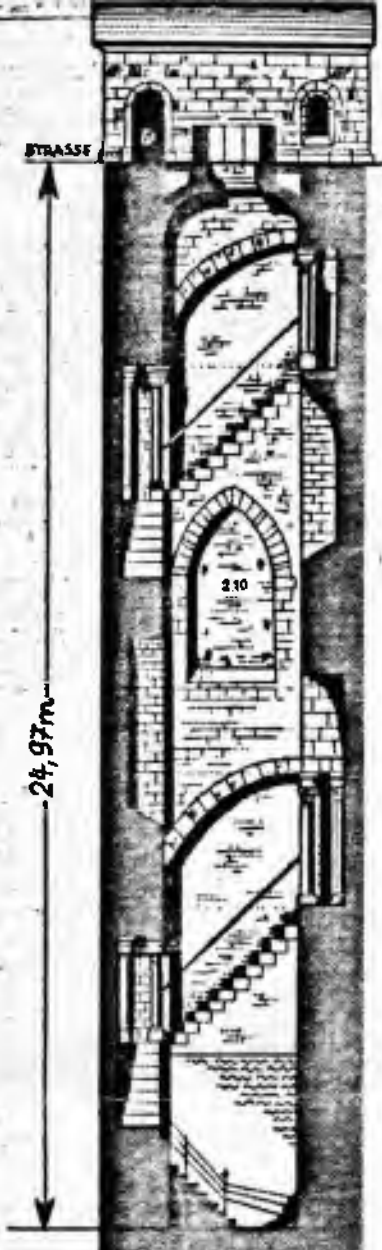

Höhenschnitt durch das besonders große und aufwendig gestaltete Judenbad in 25 Meter Tiefe unter der Judengasse in Friedberg: So sieht die Anlage einer Mikwe aus, wie man sie, weniger ausladend, in etwa neun Meter Tiefe unter dem Börneplatz gefunden hat.

HUSITÉ NA PRŮSTŘELNÍ V sobotu 9. května se uskutečnilo na hradě Přídělně na jablonecku dosud největší setkání šermířských skupin v Čechách. Na hrad dorazilo na 300 rytířů, středověcí a ostatní zbrojní chasy. Dopoledne předvádělí své zbraně, kroje a ukázky souboje, odpoledne vypukl pokus o rekonstrukci dobývání hradu z roku 1432. Několik tisíc diváků bylo s předvedenými ukázkami velmi spokojeno.

V šestých vodách ve 169 lokalitách ČSR žijí dva druhy raků — říční a kamenáč. Chovem kořýšů se jako jediné v ČSR zabývá organizace Českého svazu rybářů v Domašově nad Bystřicí na Olomoucku. Domašovští rybáři každoročně odchovají na 3000 kořýšů.

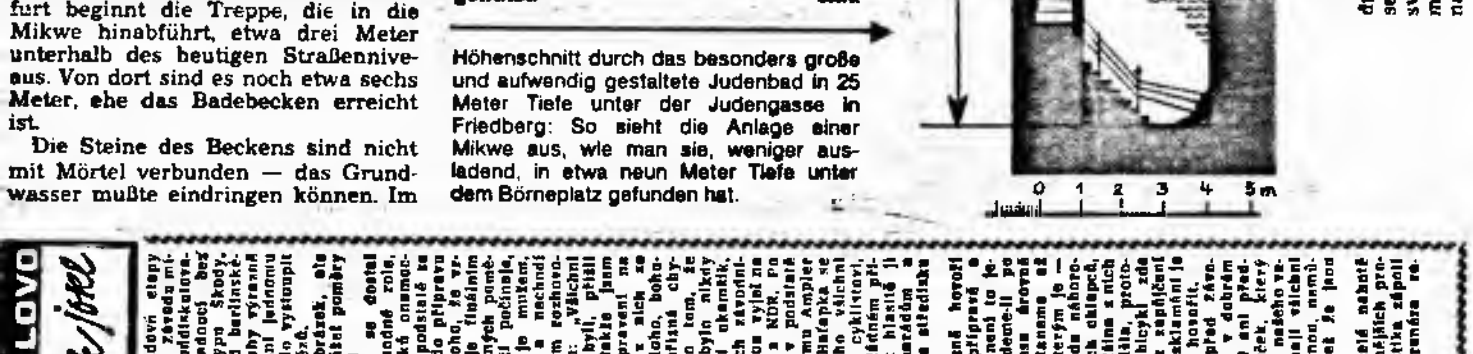

Ať už dopadnou víkendoví etapy na jubilejním 40. ročníku závodu mír. jakkoliv, jedno je neodiskutovatelné, naše družstvo, jednoznačně bez výrazných individualit typu Škody, Jirky či Klasy, složené od berlínského startu na cestě do Prahy výrazně za očekáváním, protože ani jednomu z čs. cyklistů se nepodařilo vystoupit na některý ze stupňů vítězů.

Byl to dost smutný obrázek, ale zpět na srdce: věrně odrážel poměry v naší silniční cyklistice.

Trenér Kamil Hašpka se dostal v přípravě do mezivěkového role, protože mu řada závodníků onemocněla nebo se zranila a v podstatě se do družstva dostal ten, kdo připravu přežil". I to je doklad toho, že vrcholová cyklistika, jak ji fiakinim produktem práce a současných poměrů ve středisících, mládeží počínaje, dostove píše. Hašpka je mužem, jenž nemlíuje výmluvy a nechtěl kolem vody, ta v jednom rozhovoru řekl zcela bez obalu: „Všichni jezdci, kteří v přípravě byli, přišli z vrcholových středisek, takže jsem předpokládal, že jsou připraveni na špičkové úrovni. Většina z nich se také tak chovala. Ale o toho, bohužel zůstalo. Nikdo si nepřímá chyby, nikdo nechce slyšet o tom, že příny a trvale práce nabyln nikdy dost..." Svědčí o tom i okamžik, který prožil jeden z našich závodníků v přípravě, kdy náhodou vyjel na tréninek s Uve Amplerem z NDR, po návratu prozradil, že se v podstatě setil v říši divů, protože mu Ampler dal až neúnavné do těla. Hašpka se tehdy zachoval tak, jak ho všichni znají a doporučil nakonec cyklistovi, aby o této skutečnosti v žádném případě nemlíel, ale naopak hlásil jí vykládat všem svým kamarádům a trenérům, kteří ho mají ve středisku v péči.

Tato příhoda dost výrazně hovoří o přístupu závodníků k přípravě a tím k celé cyklistice, ale není to jediný negativní jev. Páláme-li po příčinách celkového pokleslu úrovně do důsledku, pak se dostaneme až k základnímu problému, kterým je — kolot vůbec. Jsem celou řadu náhodných akcí a hodně mladých chlapců, provázených tátinky, většinu z nich nedá tak rychle, jak přišla, protože si všichni myslí, že bicykl zde bude pro jejich ratolest k zapřičení nebo zakopnutí. O jejich aktivní je zbytečné v těchto řádcích hovořit.

Na riskové konferenci před závodem míru už nenesl, ale v dobrém slova smyslu, celou situaci ani předseda svazu vlastimír Holeček, který doprázdnila řekl: „Když mají všichni chodit nhuli a boty nesešlapou, nemůže to být dlouho." Nebo: „Když mají všichni prasmenčního druhstva...

To je výrok, který v celé záhadě odhaluje jeden z nejzáměrnějších problémů, s nímž naše cyklistika zápolí od malého žáka až po trenéra reprezentačního družstva.

Pála střídá Kodeše

PRAHA (čt): Jan Kodeš požádal před odjezdem se utkáním DC s Argentinou (24.—26. 7. na Sivanici) Tenisový svaz SSR v ČSTV o uvolnění z funkce nehrajícího kapitána čs. týmu. Žádosti bylo vyhověno. Kodeše nahradí další bývalý reprezentant Fr. Pála. Novým trenérem našeho daviscupového celku je Jiří Zednik. V širší nominaci jsou hráči Mečíř, Šmíd, Kovaček, Pimek, Vajda a Šrejber. ● Příští týden od 18. do 24. 5. se uskuteční v Düsseldorfu Středoevropský pohár tenisových družstev mužů. Naši (Mečíř, Šrejber, pro čtyřhru ještě Šmíd) se postupně utkají s Austrálií, NSR (bez Beckera) a favoritem „červené" skupiny Švédskem (Edberg, Jarryd, Nyström). V „modré" skupině je každý s každým střetnou USA (McEnroe i Connors!), Francie (obhájce), Argentina a Španělsko. O celkové prvenství se v závěru utkají vítězové obou skupin. KONEČNĚ !!

Pokus o únos letadla

Varšava: Polské orgány zneškodnily teroristu, který požadoval poslpínutí letadla, s nímž chtěl odletět do NSR. Jak oznámila agentura PAP, mladý muž ve věku kolem 20 let nejdříve přinutil řidiče autobusu s cestujícími na lince Staszów-Varšava, aby jej odvezl na letiště v polském hlavním městě, přičemž hrozil použitím granátů. Řidič dopravil pod nátlakem autobus k letišti. Na letišti bylo zahájeno vyjednávání s teroristou, v jehož průběhu únosce propustil část rukojmích. V autobusu zůstal únosce a pět rukojmích. Později se členům protiteroristické skupiny podařilo osvobodit další čtyři osoby. V momentu zneškodnění únosce odpálil výbušninu, která zranila jednoho z rukojmích. Pachatel, jenž byl zadržen, neměl u sebe žádné dokumenty.

Polizist als Zuhälter →

ESSEN, 19. Mai (dpa). Um seinen Schuldenberg von rund 70 000 Mark los zu werden, hat ein 42jähriger Essener Polizeihauptmeister seine zehn Jahre jüngere Ehefrau gegen ihren Willen in ein Bordell geschickt. Ein Schöffengericht verurteilte den Beamten, der inzwischen beurlaubt ist, jetzt wegen Zuhälterei zu drei Jahren Haft. Der Beschuldigte, dem außerdem Versicherungsbetrug zu Last gelegt wurde, wurde noch im Gerichtssaal verhaftet.

Der Polizist hatte ein Auto, das er von den Einkünften seiner Frau gebraucht für 11 500 Mark gekauft hatte, als gestohlen gemeldet und 13 000 Mark von der Versicherung kassiert. Der Beamte hatte seine Frau Abend für Abend zu einem auswärtigen Etablissement gefahren, sie dort im Morgengrauen wieder abgeholt und jeweils die Nachteinnahmen — bis zu 400 Mark — kassiert. Dies ging gegen den Willen der Ehefrau fast ein Jahr lang, bis sie schließlich völlig entnervt zur Polizei ging und Strafanzeige gegen ihren Mann stellte.

tečné objektivnímu pochopení kořenů husitství. Jak vidět, právě v práci historika — mají-li být jeho závěry vskutku vědecké — se rozhodně nemůže stát otcem myšlenky.

V předmluvě své zatím poslední knihy uvádíte, že jste se při jejím psaní držel známé Voltairovy zásady: umění nudit spočívá v tom, že se řekne všechno. Ani my tedy dnes zákonitě nebudeme chtít říci všechno o tak zajímavém tématu. Takže závěr?

Chtěl bych říci, že jsme jedním z malých evropských národů, který má skutečně tak nádherné dějiny, že nám je kde kdo může závidět. Snad nám mohou konkurovat v tomto směru jen Řekové — ovšem pro dobu podstatně starší. Jsou to pokrokové, myšlenkově bohaté, v nejlepším slova smyslu revoluční dějiny. Zasloužit si, abychom je znali, abychom chápali onu kontinuitu vývoje. A zde nalézáme odpověď na otázku, proč dnes vůbec nahlížet do života králů? Proto, abychom prostřednictvím osudů těchto osobností se přiblížili k pochopení doby a odkazu předků, jejichž jsme vlastně všichni dědici.

PhDr. Jiří Spěváček, DrSc., při jedné z besed se čtenáři.

Der waghalsige Artist Philippe Petit hat jetzt in Jerusalem einen Drahtseilakt vollführt, bei dem er sich vom jüdischen in den arabischen Teil der Stadt bewegte. Die 300 Meter zwischen Juden und Arabern waren die längste Strecke, die der in New York lebende, aus Paris stammende Drahtseilkünstler je zurückgelegt hat. Unterwegs öffnete er ein Täschchen und ließ als Geste des Friedens eine weiße Taube entflattern.

In einem bunten Narrenkostüm balancierte der 37jährige Artist ohne Sicherheitsnetz und teilweise sogar barfuß auf dem Seil. Untermalt wurde seine Darbietung mit klassischer Musik, gespielt von einem israelischen Orchester. Die einmalige, 15minütige Darbietung 60 Meter über den Hinnom-Tal, der Tausende von Zuschauern gebannt folgten, war von der Stadt als „Brücke des Friedens" angekündigt worden. Petits Balanceakt eröffnete das Jerusalem Festival, an dessen vierwöchigen Kulturveranstaltungen Künstler aus 15 Ländern teilnehmen.

Petits höchstgelegener „Spaziergang" war 1973 ein Drahtseilakt zwischen den beiden Türmen des Wold Trade Centers in New York. Damals befand er sich etwa 400 Meter über dem Boden. Der Artist wurde dadurch international bekannt.

In Jerusalem balancierte er vom Dach eines Restaurants am Berg Zion über das Hinnom-Tal. Petit bezeichnete diese Darbietung als die interessanteste seines Lebens. Es sei ihm vor allem um ihren symbolischen Wert, um die Verbindung zwischen Arabern und Juden gegangen, sagte er. Getragen wurde die Veranstaltung von einer israelischen Versicherung.

Wer den Sohn vor der Sowjetarmee retten will, muß schmieren

Moskauer Parteizeitung „Prawda" prangert Mißstände im Wehrdienst an / Aus Angst vor Afghanistan-Krieg werden Kinder versteckt

O.K., o.k.!

MOSKAU, 18. Mai. Die sowjetische Armee hat Schwierigkeiten, Nachwuchs zu finden und auszubilden. Besonders in den mittelasiatischen Sowjetrepubliken steigt die Zahl von Wehrdienstverweigerungen, und in der 8,5-Millionen-Stadt Moskau werden pro Jahr zwölf Prozent der Wehrpflichtigen bei der Musterung aus „Gesundheitsgründen als dienstuntauglich befunden.

Typische Beispiele für die Probleme bei der Rekrutierung von Soldaten vor allem in Mittelasien enthält ein Bericht der sowjetischen Parteizeitung „Prawda" vom Montag aus der Stadt Taschuz in Turkmenien. In der Gegend von Taschuz ist ein Großteil der Schulen in baufälligen Lehmhäusern untergebracht, der Unterricht ist unzureichend, die obligatorische vormilitärische Ausbildung der Schüler fehlt meist ganz. Die Rekruten sprechen oft mangelhaft oder gar nicht russisch, grundlegender Sprachunterricht für die nichtslawischen Nationalitäten in der Armee gehört längst schon zum Ausbildungsprogramm.

Es fehle — übrigens auch in Moskau — an qualifizierten Ausbildern für die jungen Soldaten, klagt die „Prawda". Nicht selten ziehe man Offiziere im Ruhestand heran, die dann „sagen, wie man es macht, anstatt selbst aktiv zu werden". In Taschuz gebe es keinen genauen Überblick über die jeweiligen Zahlen der Wehrpflichtigen: So habe man fast 300 junge Männer gemustert, die gar nicht erfaßt waren; in anderen Fällen verschwinden Wehrpflichtige spurlos: Sie werden von den Eltern als Hirten in die Berge geschickt, um der Armee zu entkommen. Nicht selten geben Eltern bei der Geburt eines Kindes das Geschlecht „weiblich" an, auch wenn es sich um einen Sohn handelt, um so die künftige Armeezeit zu umgehen.

Angst hat man gerade auch in Mittelasien davor, die jungen Soldaten könnten in den Afghanistan-Krieg geschickt werden. Die „Prawda" druckte einen Brief eines Lehrers ab, der seinen ältesten Sohn bereits in Afghanistan verlor, und dessen zweiter Sohn nun ebenfalls dorthin geschickt werden soll. Auf ehrliche Weise könne er das nicht verhindern, schrieb er und fügte an: „Man muß schmieren, dann ist alles in Ordnung." Ein Nachbar habe ihm vorgehalten, daß er seine Söhne nicht vom Kriegsdienst freigekauft habe. Jetzt erscheine er auch noch als jemand, dem 1000 oder 2000 Rubel für seine Söhne zu schade seien, schrieb der Lehrer voller Verzweiflung. Die „Prawda" berichte dann — so meldet dpa ergänzend —, daß „leitende Mitarbeiter und andere einflußreiche Personen" in Taschuz ihre Söhne „mit allen Mitteln" vor dem Wehrdienst bewahrten.

Mit Bestechung und über Beziehungen erreichten so manche Eltern, daß ihre Söhne den Wehrdienst bequem oder überhaupt nicht ableisten, kritisiert die Parteizeitung. Nicht selten bäten auch ehemalige Kriegshelden um die Freistellung ihrer Enkel von der Armee. Wer dient, könne oft nicht schießen oder Panzer fahren und wolle auch gar nicht lernen: „Es ist ein Unglück, daß den Rekruten manchmal das scharfe Verständnis dafür fehlt, daß sie in der Armee ihre allerheiligste Pflicht des Heimatschutzes erfüllen."

Die „Prawda" kritisierte laut dpa außerdem mangelhafte Bedingungen bei der Einberufung in Moskau. Bevor sie zu ihren Armee-Einheiten verschickt würden, müßten die Rekruten in Moskau auf hölzernen Bänken mit dem Rucksack unter dem Kopf schlafen. Manchmal reiche der Platz nicht, so daß die Rekruten zusammenrücken müßten und sich nur auf Kommando gemeinsam umdrehen könnten, zitierte die Zeitung aus dem Brief eines Soldaten.

Während die „Prawda" sich darüber beklagt, daß gewisse Hochschulen den Studenten Schutz vor dem Wehrdienst bieten — eigentlich ist in der UdSSR der Dienst an der Waffe Pflicht für jeden Mann —, kritisierte dieser Tage in der Zeitung „Literaturnaja Gaseta" der Philosoph Meschujew, daß man Studenten im ersten oder zweiten Semester zum Wehrdienst einzieht. „Braucht unsere Gesellschaft denn mehr Soldaten als gebildete Physiker, Biologen, Ingenieure, Gesellschaftswissenschaftler?" fragte er. Wer von der Armee zurückkehre, sei meist ein mäßiger Student. „Als Ergebnis haben wir in zehn Jahren niemanden mehr, der sich mit fundamentalen Wissenschaften beschäftigt. Das ist gefährlich, auch für die Verteidigung", warnte der Philosoph.

STUDENTI jedné střední školy v Sacramentu v Kalifornii sestrojili nejdelší řízný kolo na světě. Je určeno pro 37 osob. Toto jednostopé vozidlo má brzdu nožní kola a nesmírně složitou konstrukci. Tu studenti vypočítávali ve vyučovacích hodinách.

Muž, který byl právě po operaci, se ptá lékaře: "Pane doktore, budu moct ještě někdy milovat?"
"Jistě, ale už jen esesáci."

Sozialamt bezahlt Krawatte

pid BRAUNSCHWEIG, 19. Mai. Ein Sozialhilfeempfänger, der zur Beerdigung seines Großvaters gehen will, kann sich auf Kosten des Sozialamtes einen dunklen Anzug, eine schwarze Krawatte und einen Blumenstrauß kaufen. Das hat jetzt das Verwaltungsgericht Braunschweig in einem Eilverfahren entschieden. Das Gericht begründete seinen Beschluß damit, daß es den „Lebensgewohnheiten breiter Bevölkerungsschichten" entspreche, zu einer Trauerfeier mit gedeckter Kleidung, Krawatte und Blumen zu erscheinen, und Sozialhilfeempfänger, hätten einen Anspruch darauf, „ähnlich wie ein Nichthilfeempfänger leben zu können". (Az: 4 VG D 72/87)

NOVÉ POZNATKY O PŘÍČINÁCH VZNIKU HUSITSKÉ REVOLUCE

V pracovně s překrásným výhledem na historické dominanty Prahy se nic nezměnilo. Skříně nabité knihami a vědeckými časopisy, masivní pracovní stůl, malý stolek, pár křesel... Stejné jako před třemi roky. Tehdy jsme si tu s PhDr. Jiřím Spěváčkem, DrSc., vedoucím vědeckým pracovníkem Ústavu československých a světových dějin ČSAV, povídali o Karlu IV. Nyní sedíme nad knihou o jeho synovi — Václavu IV.

Knihy Jiřího Spěváčka jsou psány pro odborníky i laiky. Jsou vědecky fundované, myšlenkově bohaté, ale současně čtivé a čtenářsky přitažlivé. Je to jistě složitější než pouhé suchopárné vědecké pojednání. Za takovou knihou se skrývá mnoho a mnoho práce. Václava IV. psal dva roky. Jen jmenným a místním rejstříkem, který přináší mimořádně cenné informace, se zabýval plný půlrok. Pro napsání této monografie musel shromáždit na čtyři tisíce bibliografických záznamů. Situace byla o to složitější, že pro období vlády Václava IV. zatím chybí vyhovující přehled pramenů — listin — jako prvořadého a nejprůkaznějšího zdroje historických informací. Není také k dispozici ani kritické vydání celého Husova díla. Mnoho informací je dosud skryto v archivech. Badatele čeká ještě velký kus práce.

Monografie Václav IV. (1361—1419), která začátkem léta vyšla v nakladatelství Svoboda, završuje trilogii rozsáhlých historiografických prací dr. Spěváčka, věnovaných působení Lucemburků jako českých králů. Děda — Jana Lucemburského, otce — Karla IV. a syna — Václava IV. Zdá se to až neuvěřitelné, ale tato kniha o Václavu IV. představuje vůbec první ucelené zpracování života a díla tohoto českého a římského krále, první český pokus o shrnutí celé složité problematiky zajímavého úseku českých a zčásti i středoevropských dějin...

Období čtyřicetileté vlády Václava IV. je nesporně jednou z nejdramatičtějších kapitol starších českých dějin. Bylo předznamenáním a připravou husitské revoluce. A snad i proto zůstávala až doposud postava Václava IV. v pozadí tohoto velkého sociálního převratu. Při práci na této knize mi šlo především o to, ukázat v plné šíři a rozpornosti skutečnou úlohu, kterou Václav IV. sehrál v období sociální, politické a ideologické krize české společnosti, vrcholící vypuknutím husitské revoluce. Ukázat i jeho podíl na evropské politice a mocenských zápasech té doby. Chtěl jsem také objasnit vnitřní i mezinárodní souvislosti vztahující se ke vzniku husitství.

V knize se dočteme, že již řadu let je v popředí zájmu historiků zabývajících se dějinami pozdního středověku otázka příčin, předpokladů a povahy krize, kterou procházely některé země Evropy a která v českém státě přerostla v sociální revoluci. Názory vědců se zde různí. Přicházíte se zcela novým, originálním vysvětlením.

Nejsem názoru, že husitská revoluce »spadla z nebe«, jak se někteří historikové domnívají. Že se prostě v Čechách najednou vytvořila revoluční situace a nikdo — ani král, ani šlechta, ani poddaní — nevěděl, co s tím. Husitská revoluce se ve skutečnosti připravovala celou dlouhou epochu. Nešlo jen o krizi náboženskou nebo ekonomickou, politickou, obecně ideologickou či jinou, ale o pestrý souhrn společenských jevů různé povahy. Tak tomu bylo i jinde v Evropě, ale pouze v Čechách vykazoval další vývoj jednoznačně vzestupnou tendenci vedoucí až k revoluci. Nebyla to jen krize ze všeobecného úpadku, jak dosud bývá často vykládána. Šlo o krizi strukturálních vazeb společnosti, které se postupně uvolňovaly a přestávaly fungovat. A na jejich místo přicházely nové vztahy a vazby.

Kde tedy vlastně hledat kořeny takového výjimečného vývoje v Čechách?

Husitská revoluce vznikla v podstatě na základě toho, že se v Čechách předběhly ekonomické možnosti země a došlo k nerovnoměrnému rozdělení půdy jako základního zdroje feudální renty. Přebujela moc církve a tím došlo k posunu celé ekonomické situace. Negativně působil úpadek církve, jejího života a organizace, rozšíření církevních zlořádů. V Čechách tedy probíhal poněkud zvláštní vývoj. Krize vrcholila nikoli v nejslabším článku tehdejší feudální Evropy, ale naopak právě v tom nejsilnějším — v samém centru říše. Ekonomicky silném, ale nahlodávaném oním úporným bojem o půdu, o ekonomickou moc.

A kdo vlastně takovou situaci navodil? Byl v tom záměr?

Byla to jednoznačně vysoká šlechta. Ani za Karla IV. se nikdy nesmířila s mocí silného panovníka. Za vlády Václava IV. nejdříve výrazně omezila vliv krále a postupně ho pak oddělila od faktické moci v zemi. A potom se vrhla proti církvi, aby ji zbavila jejího obrovského majetku, její ekonomické moci. Šikovně k tomu využila narůstající kritiky mravního úpadku církve, všeobecného odporu proti mocné, mravně degenerující společnosti duchovních feudálů. Mocenský souboj vysoké šlechty a církve v Čechách o politickou převahu v zemi po destrukci panovnické moci krále Václava IV. byl hlavním předpokladem politické a sociální destabilizace země. Tento všeobecný a intenzivní zápas uvnitř vrstev vládnoucí třídy rozložil její akceschopnost do té míry, že městská chudina a venkovští poddaní strhli na sebe společenskou iniciativu a stali se hybnou silou revolučního zvratu. To jsou, podle mě, základní kořeny, ekonomické kořeny husitské revoluce.

Ostatně, když se zamyslíte nad vlastními výsledky husitské revoluce, zjistíte, že největší zisk z ní, tedy největší obohacení, zaznamenala právě vysoká šlechta. Zkrátka, vznik husitství nelze vykládat zjednodušeně, jako se u nás svého času dělo. Jedině spojení všech hospodářských, sociálních, politických a ideologických motivů a příčin v jeden jediný mohutný proud uvedlo vzniklou krizovou situaci v Čechách do takového stadia, že nevyhnutelně přerostla v husitskou revoluci.

Může se objevit i otázka, jaký smysl má pro náš dnešek takové bádání? Proč dnes vůbec nahlížet do života dávno mrtvých králů?

Poměrně často chodím na besedy se čtenáři. Je zajímavé, jak velký zájem mají lidé u nás o historickou literaturu. Nedávno jsem se setkal se sedmdesáti horníky. Oni nejen četli moje knihy, ale, jak vyplynulo z besedy, hodně o obsahu přemýšleli — krátce, byl to rozhovor na úrovni. A nebylo to poprvé, kdy jsem se přesvědčil, že právě dělníci mají o naši historii skutečný zájem, což jasně vyvrací různé pseudointelektuální názory a snahy o nadřazování.

Co mě však skutečně zaráží, je naopak malý zájem části mladých lidí o historii. A tak poslání mé práce je i působit na mladé lidi. Kdo totiž nezná dějiny vlastního národa a nemá k nim osobitý vztah, ztrácí vlastně to nejdůležitější — historický rozměr své vlastní existence. My přece odněkud přicházíme, někde jsme a někam směřujeme. Je proto potřebné znát vlastní minulost, tradice... Faktem je, že se to u nás trosku zvulgarizovalo jistým zjednodušujícím pohledem, kdy se vytrhávala pouze určitá jakta z historických souvislostí. Takový postup nikdy nemůže být přínosem. Je třeba navazovat na celou minulost — pochopitelně kriticky. Jak správně zdůrazňoval akademik Zdeněk Nejedlý — historie je pouze jedna.

Není však příčina menšího zájmu dorůstající generace o historii také v nedostatečném působení školy?

Určitě je. Způsob výuky dějepisu na našich školách je skutečně nedostatečný, jak časově — jen dvě hodiny týdně —, tak především svým obsahem a formou podání. Před časem jsem posuzoval jednu chystanou učebnici dějepisu. Řeknu otevřeně, byla tam fráze na frázi. V těch učebnicích nefigurují lidé, ale stále jen nějaké vztahy, aniž by bylo vysvětleno, o jaké vztahy jde, co se jimi myslí, jak je chápat... Chybějí konkrétní příklady, aby student pochopil věci na základě skutečného vývoje, aby si zařadil události, dění. V nedávné minulosti jsem přednášel na pedagogické fakultě. Když jsem pak posluchače druhého ročníku zkoušel, dal jsem jednomu otázku, kdo to byl kacíř a co se za tím pojmem skrývá? Nedokázal mi odpovědět. Vztahy základny a nadstavby jsou nesporně důležité, je to klíč k pochopení historie. Ale vedle toho se musí mladý člověk seznámit i s konkrétním historickým materiálem, který je doložitelný a ověřitelný. Musí to být především pro něho zajímavé. A tu zajímavost právě výborně zprostředkují osudy lidí, osobnosti své doby, obrazové přílohy, ale i historicky věrohodně natočené filmy, televizní hry apod. Jde o to, vidět sledovanou dobu přes osudy živých lidí. To je výuka přístupnou, nenásilnou formou. Člověk tak postupně vrůstá do minulosti vlastního národa.

V některých západních zemích, především ve Francii a NSR, vychází v posledních letech mnoho historické literatury určené běžnému čtenáři. Někdy je však snaha autorů o popularizaci dané tematiky až poněkud přehnaná. Děje se tak i na úkor vědecky pravdivé a seriózní informace. Při čtení vašich knih mám pocit, že nezbytná historická objektivita a popularizace jsou zde v rovnováze...

Vede to někdy i k takovému »bourání mýtů«. Třeba u Václava IV. jsem se snažil zbavit líčení jeho vlády různých zjednodušujících negativistických hodnocení pozdně feudální i buržoazně nacionalistické německé historiografie. Ukázat objektivní hospodářské, sociální, třídní a politické faktory limitující postup a možnosti Václava IV. v souvislosti s třídními proměnami tehdejší české společnosti. Ale současně jsem jako historik vycházející z historického materialismu musel rozbíjet i zdánlivě příjemně znějící mýtus o králi Václavu IV. jako »lidovém« či dokonce »pokrokovém« králi. Takový idealizovaný obraz této historické osobnosti se dostal do širšího povědomí lidí u nás v důsledku snahy některých našich husitologů, ale i prozaiků a dramatiků, kteří jej v nepřitiž dávné minulosti vytvářeli v dobré víře, že tím slouží sku-

Dělník v ČKD se ptá mistra: "Mistře, co je to vlastně ta přestavba?" "Ale to máš tak. Tamhle jsou dva kbelíky, jeden plný šroubů a druhý prázdný. Přesyp do toho prázdného kbelíku a uvidíš." "No a co? Neslyšel jsi ten rámus?"

Proč jezdí příslušníci VB rychle? Aby nezapomněli kam jedou.

V Československu vanou nové větry. Ale ze starých zadků.

Před námi z mladší doby kamenné

NEDÁVNO prošla tiskem zpráva o dalším významném nálezu z Dolních Věstonic — ve spraši, v hloubce pěti metrů byly objeveny tři dokonale zachované kostry lovců mamutů. Dvě mladé ženy a jeden muž, jejich lebky byly obaleny zeminou, prosátou červeným barvivem, na čelech a po stranách lebek měly zbytky čelenek a přívěsků. Kolem společného hrobu byla chatiště.

Nález je nesmírně významný. Kostry Homo sapiens, neboli člověka rozumného, který žil ve starší době kamenné, tedy před pětadvaceti až dvanácti tisíci lety, není v Evropě mnoho. Ve Francii obýval jeskyně, významná stanoviště byla na Ukrajině a Bílé Rusi. Světoznámý je nález tří koster v Brně a jedenadvaceti koster v Předmostí u Přerova. Z Dolních Věstonic pochází soška slavné Věstonické venuše, kterou objevil prof. Absolon v roce 1925. Ne že by tábořiště lovců mamutů bylo tak poskrovnu, stopy jejich činnosti, tisíce kamenných nástrojů, vrtáků, pilek, škrabadel, kostěných jehel a taky ozdob a šperků se nacházejí od Sibiře po Francii a jsou provázeny hromadami kostí velkých i malých zvířat. Například v Předmostí u Přerova nashromáždily populace, žijící tu po několik generací, pozůstatky asi jednoho tisíce mamutů. Ale lidských koster je málo. Pohřbívalo se do mělkých hrobů, málokdy své mrtvé pochovávali do spraše s vysokým podílem ubičitanu vápenatého, který kosti uchoval, málokdy na ně vítr záhy navál metry jemného žlutého písku, který je ochránil před vlhkem, šelmami, vykrádači hrobů, rýči, pluhy a bagry tak jako v Dolních Věstonicích.

Lovci mamutů žili u nás za poslední doby ledové a na jejím sklonku. Řekněme do roku 12 000 př. n. l. Pak se začalo měnit klima. Vlahé oceánské proudění střídalo suché a mrazivé dny. Oteplovalo se, ročně možná o setinu stupně, ale neúprosně. Ledovec tál, ustupoval, zanechával za sebou plochou krajinu, neprůchodné bažiny a mořská oka. Před nezvyklým teplem utíkala zvěř. Stáhli se sobi a losi. Zmizeli mamuti. Nevyrovnali se s přílivem slunečního svitu? Nevíme. A ztrácí se i stopy po lovcích mamutů. Nebyli vytlačeni přistěhovalci. Zmizeli.

Střední Evropa byla potom téměř pět tisíciletí téměř pustá. V mezolitu, jak říkáme tomuto období, se krajinou potulovaly jenom ojedinělé skupiny lovců a sběračů.

Zatím se v tom čase, asi okolo roku 10 000 př. n. l., odehrála v Přední Asii revoluce. V údolí Eufratu a Tigridu a v Palestině začal člověk poprvé aktivně měnit svoje životní prostředí. Poprvé zasel do země semena divokých trav. Začal cílevědomě kultivovat rostliny i zvířata. Revoluci říkáme neolitická a k nám dospěla asi o tři tisíce let později.

I u nás tedy začali žít zemědělci. Žďářili lesy a pole a sklízeli poměrně dobrou úrodu. Neboli zdejší. Neolitická revoluce vyvolala na Blízkém Východě přelidnění. Vlny zemědělského obyvatelstva se vydávaly za obživou úrodnými nivami řek k severu i západu. Tento mediterranní typ člověka zabydlil po roce 6000 téměř celou Evropu, až na severské oblasti. V širokém pruhu zanechal jednotný typ keramiky, jemuž dominují nádoby zdobené dvojitými i trojitými lineárními vzory, meandry a spirálami. Zůstaly po něm stovky sídlišť. To proto, že se v nich žilo dvacet, třicet let, pak je lidé opouštěli a vraceli se opět, až se půda vzpamatovala. Bylo to tzv. cyklické zemědělství, ale nebylo chudobné. Pěstovala se pšenice i ječmen, luštěniny, chovali se vepři i skot, jídelníček doplňovala zvěř.

To všechno si říkáme proto, abychom si v čase i místopisně dovedli zařadit archeologické nálezy z Vedrovic na Moravskokrumlovsku. Už téměř dvacet let se dr. V. Ondruš z Moravského muzea v Brně zabývá zkoumáním osídlení východních a jižních svahů Krumlovského lesa na Znojemsku. Zde, ve Vedrovicích, byla objevena zatím nejstarší vesnice prvních zemědělců na našem území. Pochází z doby asi před sedmi až šesti tisíci lety, tedy z mladší doby kamenné a žil zde už zmíněný lid kultury s lineární keramikou.

Jak žil? Hovoří dr. V. Ondruš:

„První zemědělci si stavěli rozlehlé domy z dubových kůlů. Ve Vedrovicích byly objeveny zatím půdorysy dvanácti takových obydlí. Žily v nich zřejmě rodiny, v jejichž čele stála žena — matka. Byl to matriarchát. Matka byla šéfka a děti patřily matce. Bylo to důležité, protože už tehdy bylo co dědit, nástroje a šperky, na rozdíl od půdy a dobytka, které byly společné, ale především proto, že lidé znali následky míšení v rodině. Už tehdy platily přísné rezervy pro soužití mužů a žen. Muži většinou odcházeli ze nevěstami k jiným rodům."

Jaké byla vlastně úloha mužů?

„Starali se o dobytek a lov, ženy o domácnost a pole".

Našli jste zajímavé náramky a náhrdelníky. Myslím, že nejedna moderní žena by neváhala a zdůraznila jimi své půvaby. Komu patřily?

„Soudě podle nálezů v hrobech, pak zřejmě mužům. Byly z kostí a z lastur mořských mlžů. Ty se k nám dostaly asi výměnným obchodem se Středomoří. První zemědělci zřejmě jistý čas udržovali se svou domovinou kontakt. V následujícím období šperky z lastur mizí, kontakty byly asi přerušeny."

Jak vypadali tehdejší naši předkové?

„Byli středních postav, trpěli podobnými nemocemi jako my. Dětská úmrtnost byla vysoká. Dožívali se průměrného věku kolem 34 let. Padesátníci — to už byli stařešinové. Ale mohli bychom jim závidět zdravé zuby."

Měla na to vliv strava?

„Snad. Nedopouštěli se žádných prohřešků proti zásadám správné výživy. Pěstovali obilí i luštěniny, znali ovoce. Dokládá to vzácný nález — otisk listu šlechtěné švestky. V řekách žilo hojně ryb, v lesích zvěře. Potravu tepelně zpracovávali. Nástroje měli kamenné i kostěné, opracované tak jemně, že se pokoušeli o chirurgické zákroky. Na kosterních pozůstatcích jsou stopy po zhojené trepanaci lebky nebo amputaci paže."

V co věřili?

„Patrně v nějakou formu posmrtného života. Zemřelí jsou uloženi ve spánkové skrčené poloze, hlavou k jihovýchodu. Někteří mají lebky posypány červeným barvivem. Mezi milodary převládá keramika a ozdoby z mořských lastur."

Při průzkumu ve Vedrovicích jste spolupracovali s řadou ústavů, používali jste nejmodernějších prospekčních metod, takže jste při výkopech šli najisto...

„Byly to moderní geofyzikální metody a letecký průzkum, které zajišťovaly n. p. Geofyzika Brno a Archeologický ústav ČSAV v Brně. Tak se podařilo objevit a přesně situovat například opevňovací příkop, který obklopuje celou osadu. Je široký až tři a půl metru, má hloubku dospělého muže a délku 1,5 km. S tehdejšími nástroji ho budovali jistě mnoho měsíců. Letecké snímky objevily i mohutný kruhový příkop o šířce až šesti metrů, který s dvojitou dřevěnou palisádou a čtyřmi vchody ke světovým stranám zhruba střežil kultovní místo. Ale tento objekt je mladší, patří už kultuře lidu s moravskou malovanou keramikou. Obdobný příkop byl objeven jižně od tohoto místa. Jejich zkoumání probíhne v příští sezóně. Ukazuje se, že konstrukční ohrazených a ochranných systémů ve Vedrovicích je pro období mladší doby kamenné ojedinělé v Evropě a bude mít klíčový význam pro osvětlení této etapy vývoje na našem území." (lav)

Kostra muže z Vedrovic ve spánkové poloze, pochovaná před sedmi tisíci lety. U hlavy obětní nádoby, na ruce náramek, uprostřed kopytovitý kamenný klín, sloužící zřejmě k opracování dřeva.

Holič stříhá Husáka a ptá se, kdy že přijede Gorbačov. "V pondělí". Holič chvilku stříhá a zase se ptá: "Kdy že to má Gorbačov přijet?" "V pondělí naozaj." Holič zase chvilinku stříhá a zase se ptá: "Gorbačov přijede fakt toto pondělí?" "Krucipísek, toto pondělí. Proč se furt, soudruhu holiči, ptáte?" "Víte, s Husáku, při vyslovení jeho jména vám tak krásně vstávají vlasy a mne se to prima stříhá."

Maďarský tisk už nesmí užívat slov fronta na potraviny. Místo toho se zavádí výraz: čekací družstva.

Reagan volá na horké lince Gorbačova a stěžuje si: "Mišo, co to má znamenat, ty vaše ponorky v Mexickém zálivu? Proč to děláte?"

Gorbačov se dušuje, že žádné sovětské ponorky nikam do Mexického zálivu neposlal, ale že zjistí, oč by mohlo jít. Zavolal do Prahy Husákovi. Ten se brání, že nic o nějakých československých ponorkách neví, vždyť "my přece nemáme moře, soudruhu Gorbačove, jak bychom mohli mít někde ponorky, to musí být omyl, ale... šmarjá, to bude ono Zatracený Slušovice."

Divadlo je téměř liduprázdné. Ředitel říká smutně autorovi:

„Divákům se patrně vaše hra nelíbí."

„Jak to můžete vědět, když tu žádní nejsou?"

Unterzeichner der „Charta 77" frei

PRAG, 20. Mai (KNA). Der tschechoslowakische Dissident Petr Pospichal, einer der Unterzeichner der „Charta 77", ist aus der Haft entlassen worden. Der 26jährige war seit Januar ohne Angabe von Gründen im Gefängnis.

Proč byl Gorbačov nedávno v Ankaře? Chtěl se od Turků dovědět, jak to dokázali, že zůstali v Maďarsku 150 let.

V Africe se staví transsaharská dálnice, která vede z Alžíru do hlavního města Nigérie — Lagosu a bývá nazývána „silnicí africké jednoty". Buduje se současně několik úseků. Podle plánu by měla být dána do provozu v roce 1990.

medvěd domácí

Ve Vysokých Tatrách žije dnes asi 23 medvědů. Číslo není naprosto přesné, je to tzv. kvalifikovaný odhad. Pracovníci útvaru sledují na jaře stopy ve sněhu a měří je a podle výsytu stop a jejich velikosti usuzují na počet a stáří medvědů. To, že se v poslední době medvědi objevují v bezprostřední blízkosti vysokohorských objektů, zavinili lidé. U hotelů a léčeben jsou špatně uzavřené nádoby s odpadky a medvědi, po zimě vyhladovělí, přišli na to, že je mnohem snazší dojít si k „prostřenému stolu", než hledat po lesích zdechliny, kterými se živí, než roztaje sníh a mají ve svém přirozeném prostředí dost bylinné potravy. Tyto „návštěvy" však mají své úskalí, je jistě zajímavé pozorovat z okna jak se statný hnědák hrabe v odpadcích nebo jak věčně „sezobne" rohlík, pomeranč, či jablko hozené z balkónu. Ale co takhle potkat ho v lese když „jde na večeři"? I když je všežravec, je to přece šelma, statná, silná a značně nevypočitatelná. Jediný způsob jak zamezit, aby se nepřibližovala lidem a tím neztrácela přirozené instinkty, mezi něž patří i plachost, je nedat jí příležitost ke snadné obživě.

V Tatrách „nezdomácněli" jen medvědi. Pozorovat zblízka sviště už také není takovou vzácností jako dříve. Někdy téměř žebrají o sousto kolem turistických stezek... Ale stykem s lidmi a jejich „dobročinností" ztrácejí ostražitost a pak jsou snadnou kořistí svých nepřátel z živočišné říše.

Skalní orli si už vůbec raději vyhledávají jiná místa k hnízdění. Jen vlkům — zdá se — turistický ruch tolik nevadí, jsou natolik inteligentní, že se „přítelí" člověku raději vyhnou. Jejich stavy se v Tatrách v posledních desetiletích zvýšily, žije jich tu více než dvacet. Ing. P. Spitzkopf upozorňuje, že i to je kvalifikovaný odhad — vlci mají velké teritorium, přebíhají z jednoho místa na druhé.

Ochránci tatranské přírody však bijí na poplach pokud jde o kamzíky. V roce 1964 bylo napočítáno ve vysokohorském prostředí Tater na 900 kusů kamzicí zvěře. Pak stavy prudce klesaly a musela být přijata radikální opatření, aby se situace zlepšila.

Na podzim loňského roku bylo napočítáno 560 kamzíků. Jak se tato plachá zvěř, jejímž domovem jsou těžko přístupné skály, počítá? V den „D", v hodinu „H" obsadí pracovníci útvaru a jejich pomocníci všechny doliny. Dalekohledy pozorují zvěř a zapisují její pohyby. Přesný čas záznamu je velmi důležitý, aby se jeden kamzík nepočítal dvakrát. Ale i tak jde zase jen o odhad — podzimní počasí nebývá současně příznivé pro zvěř a pro práci člověka. Je-li teplo a slunno, kamzík, který má už zimní srst, se skrývá. Je-li chladněji, špatná viditelnost často brání sčítání. Skalní útesy bývají zahaleny do mraků.

Jedním z důvodů, proč stavy kamzíků už neklesají, ale naopak v posledních několika letech se opět zvýšily, je uzavření Belanských Tater. Turisté nepřijali opatření s nadšením. Tato část pohoří je jedním z nejkrásnějších míst naší vlasti, plná romantiky a rozmanité květeny. Ale právě toto přírodní bohatství velmi utrpělo. Turistické chodníky na vápenci se snadno demolují a navíc, mnozí návštěvníci sem nechodili jen dívat se. Tesy protože i jiných typicky vysokohorských rostlin se postupně „stěhovaly" na domácí skalky. Hřebeny Belanských Tater jsou tedy už několik let nepřístupné a díky tomu se jejich flóra i fauna poněkud vzpamatovala.

Není to jediné opatření k ochraně přírody Vysokých Tater. Většina dolin je uzavřena od začátku listopadu do konce června a každým rokem je vybráno několik dolin, kde se zákaz vstupu prodlužuje až do další sezóny. To, aby příroda si trochu odpočinula.

Pro celý Tatranský národní park byl vypracován územní plán, a dodržování jeho ustanovení se přísně sleduje. Například na Štrbském Plese, ve Smokovci a Tatranské Lomnici byla zastavena výstavba bytů a na celém území parku se už nepovoluje rekreační podniková a individuální výstavba. Objekty se samozřejmě průběžně modernizují, ale nikoliv za cenu zvýšení počtu lůžek, který je plánem omezen. Největším problémem Tatranského národního parku a ochrany jeho přírodních krás, je totiž velké množství lidí, kteří sem směřují na krátší i delší pobyty. Oproti šedesátým létům se návštěvnost Vysokých Tater zvýšila třicetkrát a na některých vysokohorských místech — například na Solisku, Skalnatém Plesu a Hrebienku až stokrát. A toto přelidnění Tatrám nesvědčí, jeho další vzestup už prostě není únosný.

Sebedůraznějším opatřením však nelze podnítit ohleduplnost k přírodě. Ta musí vycházet z vnitřního přesvědčení a cítění člověka, z jeho smyslu pro krásu a z touhy ochovat ji i pro příští generace. Tuto ohleduplnost, i respekt k odvěkým zákonům přírody bychom měli v sobě vypracovat a cílevědomě „pěstovat". A nejen proto, aby Tatry zůstaly Tatrami, a aby ze statné šelmy se nestal — medvěd domácí.

Kanonýr slaví osmdesátiny

DNES 16. KVĚTNA se dožívá požehnaného věku 80 let vlky, když přišla blahopřát v pátek delegace odboru přátel Antonína Puče, jeden ze slavných finalistů MS 1934 v Itálii — V. Vícha, Fr. Svoboda a M. Slavík a předala mu kytici a vedle jižního Sobotky poslední z vynikajícího dua — Fr. Svoboda — žijí a zdraví. Odboru přátel, jubilant se však rychle dostal do formy a když si zapálil nezbytnou cigaretu, rozpředávání vzpomínek.

Původně levý spojka, přešel později na levé křídlo, kde prokázal se. Humor mu zůstal i v nejtěžších chvílích, kdy vynikal rychlostí, průbojností a přesnou muškou. Tento jeden z nejlepších střelců v historii československého fotbalu se narodil 16. května 1904 v Praze. Fotbal začal hrát v roce 1920 v Sokole Vršovice, kde byl spoluhráčem Jaroslava Šafránka, Jaroslava Vejvody, Jaroslava Boháče a dalších. Do A-mužstva Sokola se dostal v roce 1923 a hned v prvním roce se stal mistrem Prahy. Ve stejném roce byl poprvé nominován do reprezentačního mužstva, které vyhrálo mezistátní utkání s Německem 3:0. Celkem v letech 1923—38 v 56 mezistátních utkáních 24 branek, nebyl jeho zdaleka poslední úspěch. Vždyť zdeněk Nejedlý v průběhu téměř půlstoletí dostihnout. Vždyť zdeněk jaki Ryby už nečeká, že by se ještě v 60 zápasech 31 gólů... Ant. Puč střelil dlouho překonán nebude.

Rodák z jinonic začínal za Smíchov: 1913—20 v Čechii, 1920—25 hrál za SK. Pak jej objevila Slavia, jejíž červenobílý dres oblékal 13 let. Patřil do tria slavných střelců Šolc—Puč—Silný — Puč. V roce 1939 přestoupil do Viktorie Žižkov, později se vrátil do SK Smíchov a byl i krátkým trenérem SK Nusle.

Jak to tehdy bylo s tzv. „pěstní" kde se měl kopačky, které dnes spíš připomínají pracovní boty. Tenkrát fotbalové abecedě a až v 18 letech byl povolán do A přece v nich vstřelil mnoho vědecké hranice. národního mužstva, kdy jednou hrankou přispěl k vítězství Rampek, čtyřmi centrálními slavné: „Kdyby Vaška dal ještě 6:2 nad Jugoslávií v Záhřebu. Se 116 góly je členem Klubu ligových kanonýrů, byl krátkým ligových střelců 1927 a 1928, jeden, mohli jsme v Římě vyhrát!" Vzpomínání jsme ti na hrál ještě na MS 1930 ve Francii.

„To už je všechno pryč," řekl nám pan návštěvě ve svém pražském bytě v Jinonicích. PUČ trochu posmutněl, „nohy neslouží, jsem by to byto dobré." Stisy dojetí se objevily v příštích pěti letech bude uspokojena více žadatelů o telefon než dříve. Pro Prahu byl původní plán 60 tisíc nových telefonů v bytech, spojení jich chtějí zavést kolem 85 tisíc. Ministr spojů dal např. pokyn, aby bylo vyřízeno dalších 17 proc. žádostí, které jsou starší deseti let. I když to je jen část, přece je to určitý příspěvek spojů, jak vlepšovat situaci. V tomto směru máme iniciativu resortu přivítat. I když bychom si samozřejmě přáli, aby se zavádění nových telefonních stanic nezpomalilo.

občanské vybavenosti a je přehledné. Mnozí obecně mají žádosti a telefon podány skutečně dlouho. Někdy organizace spojů některé z nich rozdělí když se jich písemně dotazují, zda stále o telefon žádají. Ctěnáš J. F. uvádí: „Proč se zas ptají, když vzápětí je v tomto uvedena, že se zavedením telefonu není možno stále počítat. Jak se píše na tiskopisu, nedpovídá-li věse, budete z evidence vyřazen. Myslím, že příslušným pracovníkům jde jen o to vykazovat větší počty žádostí..." Ponechme stranou teď komentář k vhodnosti formy takového dotazování o podřízené se, zda spojů něco pro postup telefonizace skutečně dělají. Z informací, které jsme obdrželi, se zdá, že

Na návštěvě u A. Puče: nohy už neslouží, ale humor mu zůstal

Lokálka 'plouží se' po kolejích nejednou zastavila. Rozčilený cestující se ptá průvodčího:

„Co se stalo?"

„Na trati stojí kráva..."

Za chvíli se jelo dál. Netrvalo dlouho a vlak opět stojí.

„Co to má znamenat?" znovu křičí cestující.

„Že jsme tu krávu dohonili..."

Problémy v zavádění telefonů

Málokdy si uvědomujeme, jak velký pokrok udělal v posledních letech i náš rozvoj telefonu. Pouhým vytočením čísla se dovoláme třeba až na observatoř na Lomnickém štítě či do té nejzapadlejší šumavské vísky. A i odtud majitel telefonního přístroje, stejně jako z velké části území naší republiky, může pouhým vytočením směrového čísla volat přímo telefonního účastníka nejen v Evropě, ale i za mořem a vhodnou kombinací čísel se dostat až do toho nejzapomenutějšího místa. Do zahraničí telefonujeme z 94 procent již přímou volbou, v tuzemsku zatím z 84 procent. To všechno jsou fakta, nad kterými však ten, kdo marně léta žádá o zavedení telefonní stanice, mávne rukou. Vždyť prvořadým je pro něj právě telefon, bez něhož je pokrok techniky k ničemu. I když tisíce spěšně překračují sledované skutečnosti ve zřizování telefonních stanic, ročně přibývá 2,5 proc. nepatří právě ve srovnání s ostatními státy k nejvyšším. V závěru loňského roku byla nevyřízena přes 180 tisíc žádostí a zavedení bytové telefonní stanice (z toho v Praze přes 50 tisíc), dále 37 tisíc žádostí o přeložení telefonu (z toho v Praze přes osm tisíc). Tento počet by byl ještě větší, kdyby mnozí, kteří telefon chtějí, nepodlehli pesimismu a žádost vůbec nepodali. Problémy za soustředěnými zájmena do měst, sídlišť, kde kabelová síť je zatížená a nevyhovuje, ale i na některá sídliště, kde zase výstavba telefonních ústředen není počítána za současné

BYDLEL DLOUHOU-DOBU NA SMÍCHOVĚ, U NIKOLAJKY 24

K Č.2/87 "Co by tomu řekl K.H.B.?"

Přečetl jsem si s chutí poznámku o "zdařilém sympoziu švýc. skupiny Společnosti pro vědu a umění". Hned v záhlaví račte JANe konstatovat, že provozovatelka sympozia, Bernské univerzita, neměla při výběru referentů právě nejšťastnější ruku. Pohříchu nutno poznamenat, že šťastnou rukou v tomto punktu se může pochlubit jen málokterý pořadatel podobných jinek bohulibých podniků.

Když někdo někdy něco někde pořádá, pozve obyčejně "osvědčený" tým ICH-manů, protože se s vypjatou hrudí jako cvičenec dvacátých let všude nacpe a vecpe, přioděn Caesarovou tógou a ciceronskou, leč prázdně jalovou výmluvností.

Místo na předem žádané a sympoziem dané téma vyprávi legendy ze svého blaženého života, což se dokonce líbívá některým pořadatelům, neboť i mezi nimi se to hemží ICH-many. Ale normálnímu posluchači se řádově musí zdát, že ten či onen ICH man má nejeden život, ale hnedlinko jako kočka devatero, že jeho fyzická konstituce je zpevněna nejtvrdší ocelí a zhotovena ze železobetonu, a že jeho nervy jsou nejméně tak robustní, jako podmořské kabely, nehledě dále na výpočet efektních vlastních úspěchů, které by stačily asi tak na tři až čtyři životy.

Takové značkové já, není-li náhodou ateista, pozmění posléze i Otčenáš ve svůj osobitý prospěch v tom smyslu, že každý pochopí, že Pánbůh je jen jeho otcem, že tedy je on sám samojediným a legitimním synem božím a kdo je víc? Jen já!

Sympozium o K.H.B.? Blbost! Já sám jsem Nadhavlíček, já jsem Sokrates, já jsem já, ich, ego, c'est moi, it's me... ale stejně to ti Ich-mani mají prima. Na veřejných fórech vedou na svoji figuru opitmálně přistřižené monology a snaží se jimi přesvědčit toho kterého polospicího posluchače o vlastním Ich-geniu, Ich-formátu. Je blažený jako nacucaná bleška krví jiného, leč protivného ICH-mana, když se jeho vlastní nesebekritické EGO, subjektivně poznamenané ICH-manickou vidinou, přetváří v jakousi parafrázi sochy Svobody, držící v ruce místo pochodně obrovské, ze všech stran a směrů viditelné gigantomanické ICH...

Komunálně by měli být ICH-mani izolováni na zámcích plných ICH-manů, protože tam by si mohli hezky nerušeně mezi sebou kecat do lebedy...

Je na škodu, že někteří ICH-mani nepochopili a nechápou, že ICH-manizmus má cenu akorát zašlápnutého cvrčka.

Jan Ryba

Jak by vypadalo letos hokejové mužstvo čs. exilu

Kdo z nás nevzpomněl o době, kdy ve vídeňské Městské hale - Stadthalle - probíhalo 52.mistrovství světa v ledním hokeji, že celá řada slavných čs. hokejistů zůstala v zahraničí a tak se dobrovoně vzdala reprezentace čs. hokeje. Z těchto několika desítek hráčů by se mohl sestavit tým, který by se zcela určitě udržel v "A" skupině světového šampionátu.

Pokud by šlo o brankáře čs. exilového mužstva, v porovnání s minulou sezónou by nenastaly příliš velké změny. A to v praxi znamená, že v brance by mohl být: bývalý golman čs. národního mužstva Jiří Crha, který chytal za pardubickou Teslu při prvním, jejím triumfu v čs. lize a byl i velkou oporou reprezentačního týmu Československa. Od té doby získal další velmi cenné zkušenosti, především v bojích kanadsko-americké profesionální lihy ligy NHL Toronto Maple Leafs, s klubem se však kvůli osobním rozporům rozešel a přijal lákavou nabídku příslušníka 2.německé bundesligy EHC Freiburg, kde byl prvním mužem mužstva. Prvním jeho náhradníkem by mohl být brankář prvoligového mužstva NSR ECD Iserlohn Čestmír Fous, druhým kasselský brankář Jiří Novák.

Spolehlivá obrana

Trenéři mužstva čs. exilu, kteří by mohli být vybráni z odborného kvarteta: Ladislav Olejník (trenér západoněmeckého Mannheimu), Petr Hejma (spolutrenér reprezentačního týmu NSR), Jaroslav Pavlů (trenér v severoitalském Bolzanu) a Jiří Kochta (trenér v Meránu), by měli k dispozici tři kvalitní obranné dvojice, na které by jistě bylo spolehnutí. Přesto asi dva hráči by vynikali nad ostatní: František Musil a Petr Svoboda. 17.prosince 1964 narozený F.Musil (Dukla Jihlava) zůstal teprve v červenci 1986 v zahraničí, (hraje v týmu NHL Minnesota North Stars) a jednadvacetiletý Petr Svoboda (z Litvínova) hraje už od sezóny 1984/85 za Montreal Canadiens. V druhém obranném tandemu mužstva čs. exilu by asi hrál prim 25letý Rick Lanz z mužstva Toronta Maple Leafs, který odešel ještě jako malý chlapec se svými rodiči po sovětské invazi do Československa z Karlových Varů a celá rodina se usadila ve Vancouveru, kde vlastně Rick začal svou profesionální kariéru. Krátce po zahájení letošní sezóny však přestoupil do Toronta a i zde platí za útočného obránce, který dává i hezké branky. V obraně exilu by s Rickem Lanzem mohl hrát buď "zlý muž" týmu první západoněmecké bundesligy ESV Kaufbeuren Ladislav Hospodar nebo obránce švýcarského EHC Olten Ladislav Benáčka.

Ve třetí obraně emigrantského týmu by asi trenéři dali přednost sehrané dvojici Eintrachtu Frankfurt: Jaroslavu Muchovi a Milanu Mokrošovi, kteří hráli ještě minulou sezónu v Düsseldorfu.

"Devět kanonýrů"

Co útočník, to hokejová hvězda. Ze 16 útočníků, kteří by připadali v úvahu pro mužstvo čs. exilu, je devět kanonýrů NHL. První formaci by však tentokrát mohli tvořit hráči Toronta Maple Leafs v čele s bývalým hráčem Vítkovic a čs. národního mužstva Miroslavem Fryčerem, který i letos - až na období zranění - podával vynikající výkony. Dobře by ho jistě doplňovali i sourozenci Peter a Miroslav Ihnačákovi, především Peter, který se v posledních týdnech dostal přímo do oslňující formy a není téměř zápasu NHL, kdy by nedával branky nebo při nich neasistoval.

Druhý útok čs. emigrantského mužstva by mohl být složen ze sourozenců Šťastných přestože v NHL - konkrétně v mužstvu Quebec Nordiques - působí letos pouze Peter s Antonem. Třetí bratr Marian hrál od listopadu za švýcarské mužstvo HC Sierre, které - a to se dá směle říci - svým výkonem zachránil od sestupu. Od léta převezme trenérské žezlo klubu a je možné, že bude ještě jednu sezónu hrajícím koučem.

Velmi kvalitní by byla i třetí útočná formace exilového mužstva. V ní by asi především vynikal nejlepší čs. levý křídelní útočník Petr Klíma, který ještě v r. 1985 oblékal dres čs. národního mužstva, při jeho soustředění v srpnu téhož roku v bavorském Rosenheimu, zůstal však v zahraničí a od té doby hraje za Detroit Red Wings. Nejlepšími jeho partnery by asi byli: bývalý hráč Liberce a čs. juniorského reprezentačního mužstva Jan Ludwig (nyní hráč New Jersey Devils) a reprezentant Itálie Martin Pavlů z Bolzana, kterému byl 1.března v jihotyrolském Algunu popáté předán "Zlatý puk" nejlepšího hokejisty Itálie. V tom případě by Petr Klíma musel jít na své původní místo - na pravé křídlo -, protože tam by se mu určitě lépe vedlo, než druhému levému křídlu tohoto útoku M.Pavlů. Vždyť Petr Klíma byl původně "pravák".

Aspirantů na čtvrtou útočnou řadu je hned celá řada. Stoprocentně by do ní patřil Michal Pivoňka, který se teprve v červenci 1986 dostal přes Jugoslávii do USA a uzavřel s klubem Washington Capitals pětiletou hráčskou smlouvu. V mužstvu hraje - stejně jako předtím v Jihlavě - středního útočníka a tak by mohl vést i tento čtvrtý útok mužstva exilu, kde by jeho spoluhráči mohli být: 21-letý syn posrpnových čs. emigrantů usazených ve Švýcarsku Tomáš Vrabec (EHC Chur), který už byl zařazen i do reprezentačního týmu své nové vlasti. Kdo by však v tomto útoku Pivoňku a Vrabce doplňoval? Snad bývalý hráč brněnského Zetoru Jiří Broušek nebo jeho nynější spoluhráč z mužstva německého Schwenningen Michal Stejskal (kdysi junior LČLTK Praha), Martin Jůlek z Düsseldorfu nebo opavský Petr Draisaitel (Mannheim), který ve Vídni oblékl dres NSR.

Blackout, als Strauß kam

MÜNCHEN, 20. Mai (dpa). Mitten in der Plenardebatte, gerade als Ministerpräsident Franz Josef Strauß (CSU) ans Rednerpult treten wollte, um seinen Etat vorzustellen, gingen am Mittwoch im Landtag plötzlich die Lichter aus. Die Mikrofone verstummten. Vergeblich warteten die Abgeordneten darauf, daß das Notstromaggregat anspringen würde.

Landtagspräsident Franz Heubl hatte offenbar bereits eine Vorahnung: Am Rande eines Empfangs für über 400 Medienvertreter im Parlament hatte er am Dienstagabend gewarnt: Sollte der Strom ausfallen, könne es im Landtag erstmals zu einem totalen Blackout kommen, da ausgerechnet der Notstromgenerator zwei Tage zuvor kaputtgegangen sei.

Und ausgerechnet die Reparaturarbeiten am Notaggregat unterbrachen am Mittwoch die Stromversorgung. Nach zehn Minuten war der Schaden jedoch wieder behoben. Erst am Vortag hatte es nach einem heftigen Hagelsturm sogar durch die Decke des Plenarsaals geregnet.

Nichts hält ewig

MOSKAU, 20. Mai (AP). Über die Jahrhunderte hinweg, man spricht von über einem Jahrtausend, hatte eine zwölf Meter hohe Mauer der alten Festung Ark in der usbekischen Stadt Buchara allen Unbilden der Zeitläufe standgehalten. Dann entschlossen sich die zuständigen Stellen der Usbekischen Sowjetrepublik zur Restaurierung. Die Mauer wurde wieder aufgebaut — und fiel kurz nach der Fertigstellung krachend zusammen, wie die Regierungszeitung „Iswestija" am Dienstag berichtete. Glücklicherweise ereignete sich der Einsturz am frühen Morgen, so daß auf dem — tagsüber sehr belebten — Festungsplatz niemand zu Schaden kam.

Laut „Iswestija" erklärte die Archäologin Galina Pugatschenskowa, die Kulturfunktionäre hätten aus Kostengründen Pläne für eine eingehende Restaurierung verworfen und sich statt dessen für eine Billiglösung entschieden.

Überhaupt scheint es um die Baukunst in alten Zeiten besser bestellt gewesen zu sein. Frau Pugatschenskowa sagte, viele von den im Urzustand erhaltenen historischen Gebäuden hätten die Erdbeben 1976 und 1984 heil überstanden.

Redakce bratislavského Tipu vyhlásila nejlepší hokejisty sezóny

Hašek, Stavjaňa a Hrdina

BRATISLAVA (ČTK) — Redakce odborného týdeníku Tip v Československém svazu vyhlásila již tradičně ve Skalici výsledky jubilejního, 10. ročníku Ankety TOP 1986/87 — nejlepší hokejisty na místech brankáře, obránce a útočníka. Odborné hodnocení vynesla na nejvyšší příčky brankáře pražské Sparty Jiřího Hrdinu.

Před zapleněným sálem v Záhorském muzeu ve Skalici odevzdali ocenění uplynulý ročník převážně vítězným nejúspěšnějším hokejistům a trenérovi na dr. Pavel Wohl ze Sparty, předseda Svazu lesního hokeje ČSTV Vladimír Kostka a šéfredaktor Tipu Ferdinand Krátovič. Ponse první z nich obhájil loňské prvenství. Již popáté je součástí ankety, v níž hráče hodnotí trenéři reprezentace a všech 1. celoživotních oddílů. Pro určení titulu trenéra ročníku je rozhodující nárůst výkonnosti mužstva dokumentovaný i postupem v tabulce ve srovnání s předcházejícím ročníkem a počet hráčů, které oddíl dodal do reprezentace.

Výsledky — brankáři: 1. Hašek (Pardubice) 64 b., 2. Šindel (Sparta) 41, 3. Bříza (Jihlava) 21, 4. Lang (Brno) 6, 5. Gula (C. Budějovice) 6, 6. Šťastný (Košice) 3. Pro zajímavost loňské pořadí: 1. Hašek, 2. Bříza, 3. Šindel, 4. Šťastný, 5. Lang.

Obránci: 1. Stavjaňa (Gottwaldov) 25, 2. Benák (Jihlava) 25, 3. Tatok 20, 4. Hajdušek (oba Sparta) 18, 4. Štrbán (Jihlava) 17, 6. Levinský 10, 7. Marek (oba Pardubice) 5, 8. Božík (Košice) 3, 9. Mečiar (Pardubice) 3, 10. Slanina (Košice) 2, 11. D. Kadlec 2, 12. Čajka (oba Jihlava) 2. Loňské pořadí: 1. Hošek, 2. Stavjaňa, 3. Stavjaňa, 4. Benák, 5. Hondra.

Útočníci: 1. Hrdina 54, 2. Volek (oba Sparta) 28, 3. Pašek (Slovan) 27, 4. Doležal (Sparta) 15, 5. Šejba (Pardubice) 8, 6. Janecký (Pardubice) 7, 7. Růžička (Zlín) 6, 8. Dolana (Jihlava) 2. Loňské pořadí: 1. Lála, 2. Růžička, 3. Vodila, 4. Rosol, 5. Hrdina.

▶ V NDR jezdí v současné době po silnicích 1,3 mil. motocyklů a skútrů a 1,0 mil. malých motocyklů a mopedů.

Auf Promille achten

Wer mit dem Auto in Urlaub fährt, sollte die Verkehrsregeln seines Ferienlandes kennen. Dies gilt besonders für die Promillegesetze im Ausland. In der DDR, Bulgarien, Rumänien, der Sowjetunion, der Tschechoslowakei, Ungarn und der Türkei herrscht nach Angaben des Münchner Vereins Kraftfahrer-Schutz absolutes Alkoholverbot. Wer abends trinkt, sollte auch am nächsten Morgen noch nicht ans Steuer. In Polen sind 0,2 Promille die Obergrenze. In Skandinavien, mit Ausnahme Dänemarks, muß ab 0,5 Promille mit einer Strafe gerechnet werden. Das Gleiche gilt für Jugoslawien und die Niederlande. Genauso hoch wie in der Bundesrepublik, bei 0,8 Promille, liegt das Alkohol-Limit in Belgien, Dänemark, Frankreich, Griechenland, Spanien, Österreich, Großbritannien, Irland Luxemburg, der Schweiz und Portugal.

Italien ist das einzige europäische Land ohne Promille-Regelung. Doch gilt hier: Wer mit Alkohol im Blut in einen Unfall verwickelt wird, kann belangt werden.

Unabhängig von den gültigen Grenzwerten sollte jedoch niemand unter Alkoholeinfluß Auto fahren. Denn selbst geringe Mengen beeinträchtigen Konzentration und Reaktion. JAWOHL! si

Weizen zum Vorzugspreis

WASHINGTON, 19. Mai (dpa/VWD). Die UdSSR hat in den USA 450 000 Tonnen Weizen zu Vorzugspreisen gekauft. Wie das Landwirtschaftsministerium in Washington jetzt berichtete, wurde das Getreide mit rund 44 Dollar pro Tonne subventioniert, um den Preis international konkurrenzfähig zu machen. Bereits am 8. Mai hatte die UdSSR den USA 950 000 Tonnen Weizen — ebenfalls zu Vorzugspreisen — abgenommen. Moskau hat mit Washington für dieses Jahr den Kauf von insgesamt vier Millionen Tonnen Weizen vereinbart.

Die Subventionen, mit denen der Getreidepreis gedrückt wird, sind direkt gegen die Konkurrenten aus der Europäischen Gemeinschaft (EG) gerichtet. Die USA werfen der EG vor, ihre Ausfuhren stark zu subventionieren und damit den Wettbewerb zu verzerren.

ŽE ZTOHO RADĚJI NEVDĚLAJÍ! → KOTLÁLU..!

Lawrence Olivier tritt ab

LONDON. Der berühmteste britische Schauspieler Lord Lawrence Olivier hat seine Karriere beendet. Er will nur noch seine Stimme Radio und Film zur Verfügung stellen, werde aber nicht mehr auf dem kleinen oder großen Bildschirm erscheinen. Lord Olivier, der am Freitag 80 Jahre wird, ist 1973 letztmals im Theater aufgetreten. Er gilt als großer Interpret Shakespeares. AFP

Na téma odposlech

Někdo může namítnout, že realitu odposlechu československým ministerstvem vnitra si každý dostatečně uvědomuje a vyvozuje z toho příslušné důsledky. Že tomu tak není dokazuje i vysílač Svobodná Evropa, který své posluchače nabádá, aby jim do redakce RFE nejen psali, ale i telefonovali bez jakéhokoli upozornění na jim hrozící nebezpečí z kontroly korespondence a odposlechu. Nemalá část posluchačů je tak naivní, že si myslí, že pošle-li Svobodné Evropě dopis nebo pohled z Maďarska nebo NDR, že jaksi kontrola korespondence ze strany státu odpadá a i kdyby existovala, že jsou chráněni tím, že je to psáno česky. Jiní žádají písemně nebo telefonicky RFE, aby jim zaslala prospekty a katalogy a domnívají se, že konspirační adresa v Československu je chrání před prozrazením. Hojně rozšířeným je názor, že všechny hovory se stejně nedají odposlouchat. Teoreticky lze odposlouchat či zaznamenat všechny hovory ve zvoleném směru, problém je však všechny zaznamenané hovory vyhodnotit. Přes mezinárodní ústřednu v Praze se například za dopoledne pracovního dne uskuteční cca 10.000 hovorů do NSR. Existuje však jedna velmi podstatná nepříjemnost - místo náhodného odposlechu, analýza (rozklad) volaného čísla. Do doby, než započne hovor, může být známo, které telefonní číslo, ve které vesnici či městě, v ČSSR nebo v zahraničí, je voláno. Předá-li se počítači instrukce, že při výskytu volání na to či ono telefonní číslo má zaznamenat hovor na ten či onen magnetofon, můžeme "vytáhnout" z té spousty hovorů ty, které nás zajímají. To je pravděpodobně osud všech volání na telefonní automaty v RFE, protože zablokovat je planými, uměle vyráběnými hovory tak, aby se na ně nikdo nedovolal, je technicky úplná hračka. Číslo volajícího nelze analyzovat, lze jej však "vystopovat" - od jednoho spojovacího stupně k druhému, od jedné ústředny k druhé, až se zjistí, kdo volá. Protože mezinárodní hovor jde přes minimálně tři ústředny v Československu, trvá vystopování volajícího telefonního účastníka v ČSSR (telefonní stanice, ze které se volilo číslo) podle typu a počtu ústředen zúčastněných ve spojení a podle toho, jsou-li všechny trvale obsluhovány či nikoli, od půlhodiny do několika hodin. Z toho vyplývá důležité pravidlo - kromě dlouhého hovoru zůstává volající vždy utajen; číslo volaného je lehce zjistitelné před započetím hovoru. Klasický odposlech na místní ústředně přímo na přípojce ke kontkrétnímu účastníkovi si každý dovede představit. Jeho pravděpodobnost roste s mírou nepohodlnosti uživatele telefonní stanice režimu. Pravděpodobnost tohoto odposlechu si každý odhadne sám. Druhým pravidlem je volat pokud možno v době nejhustšího telefonního provozu, aby se snížila pravděpodobnost náhodného odposlechu, tj. od 8,30 do 12 a od 13 do 15,30 h. československého času. Třetí pravidlo - neuvádět nic, co by mohlo vést k identifikaci hovořících osob, se běžně dodržuje, je však nutné mít na zřeteli, že analýzou volby může být volaný znám (číslo volané stanice), a protože je nepravděpodobné, že by mu volala naprosto neznámá osoba, jsou do jisté míry zjistitelní i volající, a to zejména uvedou-li nějaké reálie vedoucí potenciálně k jejich identifikaci.

Mezinárodní hotely, podniky zahraničního obchodu a vládní instituce jsou permanentně odposlouchávány. V jiných podnicích bývá někdy odposlech realizován podnikovou kontrolou v rámci předcházení trestnímu činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. Pak hrozí nebezpečí i z hovorů meziměstských. Hovory na Západ nejsou právě levné - do NSR za tři minuty 72 Kčs, do USA 180 Kčs. Některé podnikové telefonní stanice mají stanoven limit hovorného na měsíc, např. 200 Kčs. To znamená, že měsíční limit se proteleforuje při hovoru do NSR za 8,5, při hovoru do USA za necelých 3,5 minuty. Při podstatném překročení limitu hrozí nejen snížení prémií, ale zvyšuje se velmi riziko odposlechu. Totéž platí i u pobočkových ústředen s možností meziměstského a mezinárodního volání. Každá pobočková ústředna má tzv. sčítací počítadla telefonních hovorů (impulsů), které ukáží podstatné překročení průměrného počtu volání z pobočkové ústředny. Z toho vyplývá pravidlo - ze zaměstnání volat krátce a zřídka (meziměstsky a mezinárodně).

Ještě jedno pravidlo pro potenciální čtenáře v Československu. Vyvarujte se nadávat telefonicky služebnám ministerstva vnitra, neboť od r. 1985 vyrábí Tesla Karlín sériově tzv. zachycovač zlomyslných volání, pomocí něhož, prostým stlačením tlačítka, bude váš hovor přidržen na libovolně dlouhou dobu postačující ke zjištění, ze které stanice bylo voláno.

Hoffen auf den hl. Franziskus

SCHWANDORF, 19. Mai (KNA). Das „Franziskusmarterl" neben dem Bauzaun der geplanten atomaren Wiederaufarbeitungsanlage Wackersdorf, Symbol christlichen Widerstandes gegen die Atomenergie, gehört jetzt Naturschützern. Der „Bund Naturschutz" erwarb das 2500 Quadratmeter große Grundstück, auf dem die kleine Kapelle steht. Der bisherige Besitzer, ein ortsansässiger Landwirt, hatte das Gelände gewaltfreien Atomkraftgegnern für ihre Gottesdienste überlassen und sich damit nach Auskunft des Vorsitzenden des Bund Naturschutz in Bayern, Hubert Weinzierl, erhebliche Schwierigkeiten eingehandelt. Man habe dem Landwirt die dauernde Belastung ersparen und der immer größer werdenden Schar der Gottesdienstbesucher den Zugang zum Gelände erleichtern wollen, teilte Weinzierl am Dienstag in Regensburg mit.

● Počet vězňů v USA stoupl v loňském roce o rekordních 46 000 lidí, tedy nejvíce za posledních 60 let, kdy se vedou statistiky.

Na „Zlatém klíči" v Praze v pasáži Černá růže byl včera zahájen prodej značkového džínsového oblečení. Prodejna textilu se zatím soustředí na nabídku pánských, dámských a dětských džín, sukní, aid., které vyrábějí Oděvní závody kpt. Nálepky v licenci s firmou Lee Cooper.

Čím hrozí Gorbačov československému vedení? Stažením sovětských vojsk z Československa.

Eine Schweizer Uhr ganz aus Hotel-Müll

Von Hochglanzprospekten, Werbeplakaten und Urlaubsmessen war der Schweizer Robert H. Wohlfahrt, Besitzer des Hotels „Europäischer Hof" in Engelberg in der Zentralschweiz, insgeheim schon lange nicht mehr so richtig überzeugt. Also suchte er nach neuen Mitteln und Wegen, um Urlauber auf das Reiseland Schweiz beziehungsweise gezielt auf sein Haus am Fuße des rund 3200 Meter hohen Titlis aufmerksam zu machen. „Egal wie, aber wir müssen ins Gerede kommen", das war sein fester Entschluß.

Jetzt ist Wohlfahrt im Gerede — nämlich als Erfinder einer „Schrottuhr". Im Auftrag des Hotelbesitzers stellt eine Uhrenfabrik in Grenchen im Kanton Solothurn die „Ecco-Swiss-Uhr" her, eine Armbanduhr, die ausnahmslos aus Metallabfällen des Hotels besteht. „Von abgebrochenen Messerspitzen bis zu kaputten Kühlschränken wird alles verwertet, hauptsächlich aber Weißblech von Konservendosen", sagt Wohlfahrt zu seiner „Rohstoff"-Quelle.

Die Uhr wird jetzt für 150 Schweizer Franken pro Stück vorerst einmal in Europa eingeführt, und zwar mit einer Startauflage von 100 000 Stück in vier verschiedenen Varianten. Daß der Zeitmesser höchsten technischen Anforderungen entsprechen soll, wasserdicht und stoßfest ist und ein kratzfestes Kristallglas aufweist, das fasziniert den Erfinder eigentlich weniger als die Tatsache, daß Bern seine Kreation inzwischen patentiert hat.

Diese Uhr soll nach Auffassung Wohlfahrts „den Leuten nicht nur die rechte Zeit, sondern auch den rechten Weg ins richtige Feriendorf zeigen", und das ist natürlich der Ort, wo sein Hotel auf Urlauber wartet. Daß eine solche Abfalluhr mitsamt Werbebotschaft nicht anders ausgeliefert werden kann als in einer Schachtel aus Weißblech, der man die Vergangenheit als Autofelge oder Marmeladenbüchse nicht mehr ansieht, ist wohl klar: Konsequenz muß sein, sagt der Schweizer Hotelbesitzer, „denn die Hauptsache ist, daß man von uns redet".

„Ich will in diesen Kerker nicht mehr zurückkehren"

AŤ SI KAŽDÝ VYBERE!

O nemocech mocných

POVZBUZEN příznivým čtenářským ohlasem své první knížky paleoneurologických studií významných historických osobností dodal si prof. MUDr. Ivan Lesný, DrSc., odvahy pokračovat, a tak předkládá široké čtenářské veřejnosti svou DRUHOU ZPRÁVU O NEMOCECH MOCNÝCH. Také tentokrát přináší pokusy o neurologické či psychiatrické diagnózy dávno zemřelých pacientů, významných postav našich i cizích dějin, jako byli: Boleslav II., Václav II., Caesar, Domitianus, Filip Sličný, Jan z Arku, Jindřich II. z Valois, Jiří III. Anglický, rakouští a španělští Habsburkové či Marat, Robespierre a další protagonisté Velké francouzské revoluce. Také nyní koná autor vizitu u lůžka těchto slavných pacientů a seznamuje čtenáře s jejich životními osudy na pozadí dějinných souvislostí a událostí, v kterých hráli mnohdy prim. Jako u předchozí knížky i nyní si klade otázku, zda a do jaké míry ovlivnila zjištěná nervová a psychická onemocnění historický vývoj. I když jsou odpovědi na ně podmíněny mírou pramenné informace, jde o exkurs do dějin nejen poučný, ale svým způsobem i vzrušující jako ostatně každá cesta za poznáním.

Z knížky, kterou vydalo nakladatelství Horizont, jsme vybrali malou ukázku:

„S nářky na Caesarovo zdraví se setkáváme jak u Suetonia, tak u Plútarcha. První zmínku, jak jsme už uvedli, nacházíme u obou při líčení jeho útěku před Sullou — podle Suetonia „jeho zdraví zatěžovala zimničná chorobá", podle Plútarcha „byl jednou v noci, jsa nemocen, dopravován do jiného domu a přitom padl do rukou Sullových vojínů". Tehdy byl ovšem velmi mlád, bylo mu osmnáct — devatenáct let, a mohlo jít o běžné onemocnění, například maláriі — v okolí Říma, kde se tehdy skrýval, bylo plno bažin.

Zajímavější je další Plútarchová zmínka, datovaná k období občanské války (to už se Caesarovi nezadržitelně blížila padesátka), konkrétně k bitvě u Thapsu. Plútarchos napřed vypočítává vojenské úspěchy, jichž bylo dosaženo, že byly mj. dobyty tři tábory a zničeno 50 000 nepřátel při ztrátě pouhých 50 vlastních vojáků, a pokračuje:

„Takovou zprávu podávají někteří spisovatelé o té bitvě. Jiní vyprávějí, že on sám (tj. Caesar, pozn. I. L.) se toho díla nezúčastnil, poněvadž ho přepadla obvyklá nemoc, když šikoval a pořádal vojsko. Jakmile pocítil, že záchvat počíná, dal prý se dopravit do jeaně z blízkých věží, dříve než bylo jeho vědomí, již otřesené, tou pohromou docela pomateno a zachváceno, a tam v klidu přečkal bitvu."

Další zmínka, rovněž u Plútarcha, se týká posledního období Caesarova života. Při udělování jakýchsi vysokých pocт (bylo jich tolik, že se v tom ani jeho životopisci nevyznali) přijal sultu konzulů, prétorů a senátorů vsedě. Což bylo vykládáno jako nesnesitelná, bohům se protivící pýcha, která mu vynesla antipatie i u těch, kdo až dosud stáli na jeho straně. Caesar si nebezpečí tohoto hrubého a nediplomatického prohřešku uvědomil. „Později prý se však vymlouval na svou chorobu; u lidí, kteří jí trpí, nezůstává prý vědomí v klidu; otřásá prý se a prudce víří, až vznikne závrať a bezvědomí..."

Tato Plútarchova zmínka je zajímavá tím, že podle ní se Caesar se svou chorobu netajil.

Podle Suetonia se Caesar „necítil zdráv" ani v osudný den 15. března roku 44, a váhal proto odebrat se na zasedání senátu. Suetonius je vůbec, zdá se, v tomto ohledu nejinformovanější. Hodnotí například Caesarův zjev i jeho zdravotní stav, a stanoví dokonce „diagnózu" jeho údajné nemoci:

„Podle podání byl vysoké postavy, bílé jako vysoustruhovaných, bílé barvy kůže, obličej měl poněkud příliš plný (pozn. I. L.: dochované portrétní sochy svědčí spíš o opaku), oči černé a živé. Těšil se dobrému zdraví, ledaže teprve ve zcela poslední době častěji omdléval a také ve spánku trpěl děsivými sny. Rovněž byl dvakrát ve veřejných shromážděních napaden záchvatem padoucnice."

Všimněme si, že zatímco Suetonius mluví o „zcela poslední době", Plútarchos píše o Caesarových zdravotních potížích již za jeho pobytu v Hispánii:

„Byl totiž útlé postavy, pleť měl bílou a jemnou, trpíval bolestmi hlavy a propadal epileptickým záchvatům — ta nemoc prý ho poprvé přepadla v Cordubě. Ale svou chorobnost si neučinil záminkou pro pohodlí, nýbrž v boji hledal lék proti své slabosti, bojuje nesmírnými pochody, prostou životosprávou, stálým pohybem na vzduchu a útrapami proti zlu střeže své tělo, aby mu nepadlo za kořist."

Zatímco Plútarchos — s odstupem času se to alespoň tak jeví — se snaží o věcné a svým způsobem objektivní vylíčení Caesarova života, potřeli si zřejmě Suetonius až přespříliš na ono „podle podání". Velice podrobně popisuje údajnou homosexuální epizodu s králem Nikomédem v Bithýnii (u Plútarcha o tom nenajdeme ani zmínku), rozvláčně rozebírá Caesarovu sexuální nestřídmost a na důkaz uvádí posměšná provolávání jeho ležebníků, kteří při triumfu volali: Zavřete ženy, jede plešatý cuchlík, či narážky na jeho — v té době ostatně dost běžnou bisexuálnost. Ovšem jeho vojáci, kteří podle všech soudobých svědectví Caesara zbožňovali, by ho asi velmi těžko veřejně zesměšňovali. Pokud k něčemu podobnému skutečně docházelo, šlo spíše o drsný chlapský humor a uznalou nadsázku. Tyto Suetoniovy „podrobnosti" tedy poněkud zavánějí klepáčením. Ostatně, čím vyšší postavení kdo zaujme, tím pravděpodobnější se stává středem řečí, které jsou často na hony vzdáleny pravdě."

(kš)

BILÁK TRPÍ NA MORBUS DEBILACI...

● *„Pracovníci v Klenotech nejsou dobří obchodníci."*
„Proč?"
„Protože by dneska měli snubní prsteny půjčovat a ne prodávat.

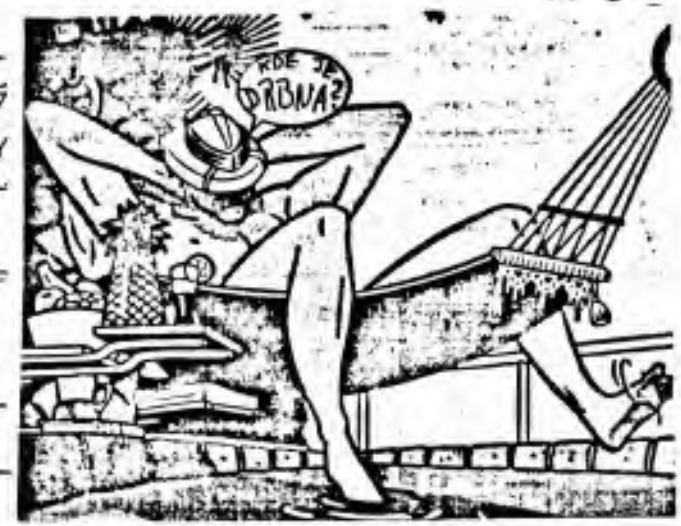

Co ukázal průzkum metra

Vzorná spolupráce Pražanů ● Výsledky ovlivní další rozvoj

Počítač Dopravních podniků hl. m. Prahy EC 1040 vydal před několika dny výsledky průzkumu dopravy v metru. Většina Pražanů si už snad jen mlhavě vzpomene na konec listopadu 1986, kdy je u vchodu do podzemní dráhy očekávali dopraváci a rozdávali jim štítky s děrovanými kódy nástupní stanice.

Po několikaměsíční usilovné práci s tříděním a nahráváním na magnetická média, je k dispozici výsledkový sumář o 1600 stránkách. Výpočetní středisko Dopravních podniků zpracovalo 922 643 nepoškozených štítků, přičemž lze dodat, že ztrát bylo minimálně, protože cestující Pražané spolupracovali vzorně.

Základní jednotkou byl pohyb ve vestibulech. Např. stanici Můstek použilo za jeden den 1961 lidí jako podchodu a dalších 185 vystoupilo stejným vestibulem, jakým do této stanice vešli. Hlavní roli, pokud jde o vstup a výstup pasažérů, sehrává právě tato stanice, do níž vstoupilo 78 153 a vystoupilo 75 004 občanů. Nejméně jich napočítali ve stanici primátora V. Vacka, kde za den nastoupilo 4336 a vystoupilo 3651 osob. O víkendových dnech je však tato „rekreační" stanice využita podstatně více.

Nejpřetíženějším úsekem v pražském metru je část mezi stanicemi Pražského povstání—Gottwaldova na trase C. Za jediný den tudy projelo 132 617 cestujících. Špičku dne tvoří časové období od 5.45 do 8.45 hodin, kdy zde cestovalo 54 433 osob.

Kniha o 1600 stránkách tvoří obrovský svazek a číst v něm umí jen odborníci výpočetního střediska DP. Zcela na závěr ještě jeden zajímavý údaj: kolem 13 000 občanů vůbec metrem necestovalo, ač děrný štítek odevzdalo, je vidět, že stanice jsou do značné míry využívány jako přirozené podchody, což je patrno zejména za nepříznivého počasí.

NO A CO? NEŘÍKAL SE JIM TAM LIDI ZTRÁCEJÍ!...!

Velký italský skladatel

(Sta): Od narození významného představitele italské rané barokní hudby Claudia Monteverdiho uplyne zítra již 420 let — ale jeho hudba je dodnes živá. Především jeho madrigalová tvorba — 9 knih madrigalů, převážně pětihlasých, které výrazně dokumentují vývoj Monteverdiho stylu. Nejznámější je kniha osmá — Madrigaly válečné a milostné, v nichž Monteverdi dospěl až ke stile concitato, tj. vzrušenému stylu, který charakterizuje úsilí o maximální dramatický efekt. Třihlasé Scherzi musicali (1607, 1632) prozrazují skladatelův příklon k lidové písni a taneční hudbě. Většina z jeho četných oper, baletů a kantát je dnes ztracena. Dochovaly se pouze opery Orfeo (1607, první významné dílo v dějinách opery), Návrat Odysseův do vlasti (1641) a Korunovace Poppaey (1642). Claudio Monteverdi, který 40 let zastával místo ředitele kůru v chrámu sv. Marka v Benátkách, věnoval velkou pozornost i hudbě chrámové. *15.5.1567

Kresba J. Koudy

Jubileum významné lékařky

(OM): Dnes 14. května se dožívá významného životního jubilea — 70 let — doc. MUDr. Bohunka Blehová, CSc., československá průkopnice boje se zákeřnou chorobou, fenylketonurií. Fenylketonurie je dědičná vada vnitřní výměny látek, která je u novorozeněte zcela nepostřehnutelná, ale která se v minulosti rozvinula neúprosně a vždy v naprostou imbecilitu v dospělosti. Biochemici přinesli převratnou změnu v poznání a léčbě této zákeřné choroby, když dokázali, že postižené dítě nedovede zpracovat jednu důležitou aminokyselinu obsaženou v potravě, fenylalanin. Budeme-li tedy dítěti hned po narození dávat stravu bez fenylalaninu, je zachráněno, opozdíme-li se, je všechno marné. Jenže jak okamžitě poznat na novorozenci, jaký neviditelný osud si v genech přinesl? A přece k tomu stačí jediná kapička krve, aby biochemie hrozící tragédii odhalila. Dr. Blehová s houževnatou iniciativou dokázala prosadit téměř nemožné: aby se hned po narození odebírala každému novorozenci tato důležitá kapka krve a poslala dále na specializované vyšetření, které zjistí, zda je nutné dítěti dávat předepsanou dietu. Dnes je těžké odhadnout, kolik rodičů vděčí doc. Blehové za to, že mají doma normální dítě. Doc. Blehová se může s uspokojením dívat na uplynulých sedmdesát let života, ale pracuje dál a má kolem sebe mnoho věrných přátel a spolupracovníků nejen u nás, ale i v zahraničí.

TADY SE S TÍM LÉKAŘI NEZABÝVAJÍ, STAČÍ JIM TO TELEVIZNÍ LOTERIE...!

Před letní sezónou v Praze

(mb): Zástupci NVP informovali novináře o přípravě letní turistické sezóny v hlavním městě. Pro poskytování sezónních služeb bude v provozu mj. 250 zahrádek a teras, nově např. před provozovnou Barbara, U Pinkasů, U Loretty a Adria, naopak rekonstrukce Staroměstského náměstí si vyžádala zrušení zahrádek před několika zdejšími restauracemi. V oblasti Hradu se počítá s instalací dvou pojízdných stánků a na Petříně s umístěním občerstvovacích kiosků. Do konce června má být na Václavském náměstí instalováno prvních pět nových stánků (dovoz z Rakouska), které budou sloužit prodeji klobás a květin. Odbor obchodu a cestovního ruchu NVP uložil ředitelům obchodních organizací, aby počet uzavřených prodejen v létě nepřesáhl počty z loňského roku, aby zejména nedocházelo k uzavírání prodejen stejného sortimentu v okolí, aby byl zachován prodloužený prodej do 19, příp. 20 hodin. V oblasti Zlatého kříže mají být prodejny otevřeny v létě i v sobotu od 9 do 13 hodin. Je uloženo, aby turisty vyhledávané provozovny veřejného stravování nebyly uzavírány, naopak budou otevřeny bez uzavíracích dnů.

...A ZASE NEBUDE PIVO A LÍHÁČ...

Zájem o pohanku

(čtk): V jídelníčku našich předků měla důležité místo pohanka. Oblíbená byla především kaše, které svou chuť připomíná krupičnou. Postupem doby se však z pultů prodejen pohanka vytrácela. Je to škoda, neboť obsahuje hodně bílkovin i mnoho poměrně vzácného vitamínu P, který je známý pod označením rutamin, a PP, jehož další název je niacin. Tyto látky jsou důležité při léčení cévních onemocnění a nemocí zažívacího ústrojí. V poslední době se proto o pohanku zajímá stále více lidí, např. šlechtitelé a zemědělci. Pěstování pohanky totiž není příležitové jen z uvedeného pohledu, ale ukazuje se, že by mohla podstatně zlepšit úrodnost půd. Má totiž velice krátkou vegetační dobu, „odpleveluje" pozemky a do ornice dodává fosfor a draslík. Výsledkem práce šlechtitelů je získání nových odrůd: mají asi o pětinu vyšší výnosy než u nás dosud pěstované. Větší plochy pohanky přivítají i včelaři, je to totiž medonosná plodina. Ze slupek farmaceutický průmysl získává již zmíněný vitamín PP pro výrobu léků.

V letadlech bez cigaret

(čtk): Na počest blížícího se IV. sjezdu SSM uzavírají jednotliví svazáci i celé mládežnické kolektivy a základní organizace SSM hodnotné závazky. Jedním z častých předsevzetí je v současné době péče o životní a pracovní prostředí. Právě na tuto problematiku se zaměřili svazáci 4. A ZO SSM z Čs. aerolinií. Letušky a stevardi z této základní organizace přišli totiž s návrhem, aby se na palubách letadel ČSA nekouřilo. Po dohodě s hospodářským vedením podniku bude tedy platit od 1. června úplný zákaz kouření na palubách našich letadel letících po všech evropských linkách ČSA.

I ♡ TOHLE NAŘÍZENÍ...

Dürre in der Regenstadt

NEU-DELHI, 18. Mai (dpa). Im vermutlich regenreichsten Gebiet der Welt herrscht seit fast zwei Wochen akuter Wassermangel. Wie die indische Nachrichtenagentur UNI am Montag berichtete, leidet die Stadt Shillong im nordostindischen Gebirgsstaat Maghalaya unter der seit Monaten andauernden Dürre. Selbst im Geschäftszentrum des dicht besiedelten Ortes müsse Wasser rationiert mit Eimern von Brunnen geholt werden. Viele der kleinen Tee-Läden am Straßenrand mußten schließen.

Über Shillong gehen durchschnittlich rund 1200 Millimeter Regenfälle pro Jahr nieder (im Vergleich zu rund 750 Millimetern in Mitteleuropa). Nur 50 Kilometer südlich der Stadt liegt Cherrapunji, der regenreichste Ort der Erde, über dem vor Jahrzehnten einmal mehr als 2400 Millimeter Regen innerhalb weniger Monate fielen. Die Dürre in dem Bergland an der Grenze zu Bangladesch wird unter anderem auf die radikale Entwaldung in den vergangenen zwei Jahrzehnten zurückgeführt.

...SKORO JAKO KRUŠNOHORSKÁ POUŤ...!

Leitenden Mitarbeitern dieser Behörden wirft man vor, sich über 1969, 1971 und 1977 von Moskau gefaßte Beschlüsse zur Reinerhaltung des Baikal und zum sorgsamen Umgang mit den Naturreichtümern der Baikalregion hinweggesetzt zu haben. Die Bedrohung und weitgehende Vernichtung der vielfältigen, einmaligen Flora und Fauna des Baikal sind die Folgen dieses mangelnden Umweltschutzes.

Bekannte sowjetische Schriftsteller wie Walentin Rasputin, der am Wochenende von Staatschef Andrej Gromyko für sein Werk die Auszeichnung „Held der sozialistischen Arbeit" verliehen bekam, und der heutige Chefredakteur der Literaturzeitschrift „Nowyj Mir", Sergej Salygin, haben seit Jahren auf die fortschreitende Gefährdung des Baikal durch Industrieabwässer und -abgase nachdrücklich aufmerksam gemacht. Noch vor wenigen Jahren galten jedoch Berichte über die Verschmutzung des Baikal in sowjetischen Massenmedien als Tabu.

Wie das Zentralkomitee jetzt feststellte, pumpt das Zellulosewerk von Selenginsk seit zehn Jahren trotz Auflagen zur Abwasserreinigung unvermindert Abwasser in den See, aus diesem Grund wurde der Vizeminister für Holzindustrie, Pronin, verwarnt. Umweltschützer wie Rasputin fordern die sofortige Stillegung aller Betriebe am Baikalsee. Das ZK kritisiert ferner den ungenügenden Schutz der Böden im Einzugsgebiet des Baikal vor Erosionen, auch die Aufforstung von Wäldern und der Schutz vor Waldbränden seien unbefriedigend.

Wegen mangelnden Brandschutzes soll der Vizeminister für Holzwirtschaft der russischen föderativen Republik, Bobrow, nun sein Amt verlieren, der erste Vizechef des Staatskomitees für Waldwirtschaft, Michailow, wurde in Rente geschickt.

Gerügt wurden die Minister für Luftfahrtindustrie, Syzow, für Bauwesen des Ostens, Babenko, für Energie, Maljarez, und der für Fischindustrie, Kotljar, weil die Fristen für Umweltschutzprojekte am Baikal bei der Fertigstellung nicht eingehalten wurden.

BIOGRAF

Co je biograf, ví každý. Místu biograf se říká také kino. Za našich studentských časů (a možná i dnes) se biografu říkalo biják: Večer se jde do bijáku.

Pozoruhodné je, že slovo biograf (ovšem mužského roku životného) může označovat i osobu, totiž životopisce. Ať označuje osobu, nebo „kulturní zařízení pro filmová představení", z hlediska původu slova, etymologie, jde o slovo jedno. Je řeckého původu. Bios znamená řecky život, grafó píši. V prvním případě se zaznamenává život v nějakém příběhu, v druhém život jedné osoby, životopis. Vedle biograf se užívá — jak jsme už poznamenali — i podstatného jména kino. Souvisí se slovem kinemalevize, i když její vliv na návštěvu biografu (kdysi by se bylo řeklo dopad) není tak velký, jak se kdysi předpovídalo. S televizí je někdo spokojen, někdo méně nebo minimálně — ale podobný osud měl i biograf. Příznivci tohoto nového zařízení si kdysi prozpěvovali písničku: „Tu vám, lidé předraží, začíl použítí obrazy. Všechno jak živé bylo, to mě krásně bavilo." Nechyběla však ani kritika, a to hodně přísná. Můžeme si ji přečíst v starším Občanském kalendáři, nejspíš z r. 1920, možná i starším. Ve Švýcarsku se zjišťovalo, „jak asi působí na mládež obrazy ve světelných divadlech čili v kinech". Z 33 000 dětí bylo v biografu asi pět šestin. Opilce viděly 1350×, nevěru manželskou 1120×, loupež 1645×, za živa (i zaživa) zazděni 4× atd. Článek má název Kino — rakovina naší doby. Dnes se v některých státech stávají „rakovinou doby" videokazety — ono je pořád něco. A zřejmě není na světě člověk ten, aby se zavděčil lidem všem.

Garant za něco

„Náš závod je garantem za provedení plánu." Myšlenka možná dobrá, vyjádření určitě špatné, protože se říká garant něčeho. Stačí nahlédnout do SSJČ — příkladů je tam několik. Zřejmě se zde uplatnila vazba ručit za někoho, za něco. Tu ale na toto podstatné jméno přenášet nelze.

„Stalo se tak podle programu na zvýšení výroby tohoto typu." Předložka „na" proniká i tam, kde být nemá. Zajisté, je rozdíl mezi programem koncertu (ne na koncert) a programem výroby. Ale vazba je stejná, tedy podle programu zvýšení.

„Jsme svědky o tom, jak zájem o tuto činnost neustále stoupá." Říkáme „svědčit o něčem", ale podstatné jméno „svědek" má vazbu s bezpředložkovým druhým pádem: svědek nehody, hádky (SSJČ). Vazba slovesa a vazba podstatného jména z něho odvozeného mohou být stejné (pomáhat žákům, pomoc žákům), ale nemusí: zakázat skládku, zákaz skládky.

„Projevujeme s tímto názorem určité obavy." My „projevujeme určité obavy ze správnosti této věty". Vždyť se přece říká (někdy s významovým odlišením) obavy z koho, z čeho, před kým, před čím, o koho, o co, jenže ono je poměrně i spojení „obavy o názor" — snad měl autor na mysli „o správnost tohoto názoru"?

„Třeba zvýšit pozornost negativním jevům." Plně souhlasím s obsahem, nesouhlasím však s formou. Snad by bylo nejlepší opravit tuto dobře myšlenou, ale svérázně formulovanou větu takto: „Třeba věnovat zvýšenou pozornost negativním jevům." Existuje sice vazba „projevovat pozornost někomu" (ta se tu mohla uplatnit), ale zde jde o něco jiného.

Že je třeba „zvýšit pozornost negativním jevům" i ve vyjadřování, není třeba zdůrazňovat. Prospěje to nejen tomu, co řečník navrhuje, nebo kritizuje, nebo o čem referuje, ale i jemu.

Příklad k tomuto

„Jako příklad k tomuto by nám mohlo dobře posloužit to, co se před několika dny stalo." Příklad je vskutku něco užitečného a důležitého — příklady táhnou, příklad hřmí, kdeštó slova zní, Švejk citoval každou chvíli nějaký příklad — jenže správně se říká příklad na něco, nebo příklad něčeho. SSJČ uvádí „příklad využití metody". Správně by tedy mělo být příklad na to, nebo příklad toho. Jenže vazba „příklad k tomuto" je nejistá i z jiných důvodů. Především nám vadí samostatné užití zájmena „tento" a hlavně to, že nevíme, zda autor nemyslil „příklad dokumentující to, co". Snad by bylo nejvýhodnější „k tomuto" vypustit a nechat souvětí potom beze změny.

V jednom článku jednajícím o starých zbraních byla i tato věta: „Obliba ke starým zbraním by možná chytla některé mladé lidi, kdyby o tom vyšla nějaká vhodná kniha." Jenže obliba má vazbu obliba v něčem (SSJČ). — „Zabýváme se možností styků k těmto institucím." SSČ i SSJČ uvádějí však vazbu styk s někým. Zde asi půjde spíše o špatnou volbu slova — autor možná chtěl říci „vztahů k těmto institucím". Ale docela jisté to není. (Kdyby tak byl nějaký lingvistický počítačový tomograf, to by se nám dělaly diagnózy a určovala terapie neboli léčení vět — snad se časem na něco takového přijde. Hned bychom věděli, jak to vlastně myslil a hbitě bychom to opravili.)

Na jedné odborářské schůzi se jednalo i o zahraničních rekreacích. Má to tak být, jenže nemá už být, aby řečník prohlašoval: „Tak na to Rumunsko by zájem byl." Nevadí nám to „Rumunsko" — zde jde o metonymické posunutí významu: poukaz na rekreaci do Rumunska—Rumunsko. Ale vadí nám, že řečník tak ledabyle zachází s mateřštinou. Říkáme přece zájem o něco, v jiném významu zájem na něčem, pro něco. Větší „zájem na jazykovou správnost" by neškodil.

LEGENDA AMERICKÉHO MUZIKÁLU, autor písní jako jsou Bílé vánoce nebo Alexander's Ragtime Band, Irving Berlin v pondělí oslavil 99. narozeniny. Berlin, vlastním jménem Israel Baline, se narodil 11. května 1888 v ruské Tumeni. Jeho rodiče se čtyři roky potom vystěhovali do Spojených států a Berlin začínal svou kariéru jako kabaretiér v pochybných barech na Bowery. Proslavil se roku 1911 právě písní Alexander's Ragtime Band. Složil tisíce písní, hudbu k filmům, především pro Ginger Rogersovou a Freda Astaira, komponoval i pro show na Brodwayi.

Šumavská hovězí pečeně

800 g zadního hovězího masa, 50 g slaniny, 3 lžíce oleje nebo sádla, 1 lžíce másla, 1 cibule, 150 g kořenové zeleniny (mrkev, celer, petržel), 5 zrnek pepře, 4 zrnka nového koření, 1 bobkový list, trochu octa, 200 g nakládaných hub, šťáva z 1/2 citrónu, vývar, 1 lžíce hladké mouky, 3 dl smetany, sůl.

Maso protkneme slaninou, osolíme a po všech stranách zprudka opečeme na rozehřátém tuku. Pak na rozpuštěném másle osmahneme na plátky nakrájenou cibuli a na kolečka nakrájenou kořenovou zeleninu, okořeněnou pepřem, novým kořením a bobkovým listem. Přidáme trochu octa, nakládané houby a na tento podklad položíme opečené maso. Pokapeme citrónovou šťávou, nepatrně podlijeme vývarem a přikryté dusíme v troubě doměkka. Během dušení podle potřeby podléváme dalším vývarem a přeléváme vypečenou šťávou. Když je maso měkké, vyjmeme je a uchováme v teple. Zbylou šťávu se zeleninou a houbami vydusíme na tuk, přidáme mouku a osmahneme. Za stálého míchání pak ředíme vývarem a nakonec přidáme smetanu. Promícháme a dobře povaříme. Na talíři poléváme maso nakrájené na plátky připravenou omáčkou. Aby maso mělo kůrčičku, před koncem dušení je odkryjeme a dopečeme.

Vepřová žebírka po chalupnicku

4 vepřová žebírka, každé o váze asi 150 g, sůl, pepř, 4 lžíce oleje, 200 g sterilovaných hub, 3 stroužky česneku, vývar.

Vepřová žebírka naklepeme, u kosti a na okrajích je nařízneme, aby se nekroutila, osolíme je a opepříme a na rozehřátém oleji je po obou stranách narychlo dozlatova opečeme. Pak zmírníme oheň a dopečeme doměkka. Hotová žebírka vyjmeme a uchováme v teple. Na vypečeném tuku podusíme nadrobno nakrájené sterilované houby, přidáme česnek utřený se solí, a když jsou houby měkké, nepatrně zalijeme vývarem. Ještě chvíli podusíme a touto šťávou s houbami přeléváme jednotlivé porce upečených žebírek. Jako přílohu podáváme opečené brambory nebo tmavý chléb.

Staročeská bramboračka

1 l vody, 2 lžíce sušených hub, sůl, kmín, 3 větší brambory, celkem asi 100 g másla, 150 g kořenové zeleniny (2 mrkve, 1 menší petržel, kousek celeru), 1 menší cibule, 1 lžíce hladké mouky, 2—3 stroužky česneku, mletý pepř, majoránka, mletá sladká paprika, petrželka nebo pažitka.

Do vroucí vody dáme předem alespoň 2 hodiny namočené, nabobtnalé a dobře okapané sušené houby, sůl a kmín. Vaříme asi 10 minut, přidáme oloupané, na kostičky nakrájené brambory a pomalu vaříme. Mezitím nakrájíme oloupanou cibuli a očištěnou zeleninu na jemné nudličky, osmahneme v kastrolku na lžíci másla, vložíme do polévky a vaříme doměkka. Pak brambory v polévce hodně rozšťoucháme a připravíme jíšku: v kastrolku rozpustíme lžíci másla, vsypeme lžíci hladké mouky a pečlivě mícháme, až je jíška zlatavá. Je-li jíška příliš hustá (drolí se), přidáme máslo. Hotovou jíšku necháme chvilku vychladnout, pak ji zředíme trochou studené nebo vlažné vody, dobře rozšleháme vidličkou a vmícháme do polévky. Chvilku povaříme a podle chuti okořeníme špetkou pepře, lžičkou majoránky a utřeným česnekem. V malém kastrolu rozpustíme lžičku másla, vsypeme lžičku papriky, rychle rozmícháme, aby se paprika nepřipálila, a přidáme do vroucí polévky. Před podáním vložíme do polévky lžíci najemno nakrájené petrželky nebo pažitky.

Čemu už dnes nerozumíme

Kdo může například říci, co znamená slovo kotyzování? U Komenského označovalo lichocení, pochlebování: Kotyzování a šalba ošemetným náleží. — Jiné dnes už špatně srozumitelné slovo je ropouch. Není to však nic jiného než rampouch. — Šalše znamenalo omáčku: Po vyomáčení šalší vyňal hospodář chlíb z podubrusí. — Do rozpaků nás rovněž přivádí sloveso šamat, šámat. Znamená tápat kolem sebe, neužitečně kolem chodit. — Že by si dnes šel někdo koupit do hračkářství pro děti šamrhu (místo hračkářství kdosi vymyslil hračkovina a pro oddělení, kde se prodávají upomínkové předměty, dárkovina), můžeme považovat za zcela nepravděpodobné. Toto slovo znamenalo hračku, vlka neboli kěču. Dnešní děti už ji sotva znají — mají elektronická autíčka, ba i létající modely řízené dálkově. Před padesáti lety bývaly však takový barevný vlk něčím docela hezkým — točil se, a byl-li lepší, dokonce i hrál.

Zajímavé je slovo najnok. Znamenalo u Komenského mihuli, tedy druh ryby. Podle názoru Evy Bauerové (Deutsche Entlehnungen im tschechischen Wortschatz des J. A. Comenius, Münster 1983) bylo toto slovo přejato z němčiny a je doloženo pouze u Komenského.

Vraťme se však k slovům, která jsme uvedli v prvním odstavci. Jsou všechna zaznamenána v některém z děl J. A. Komenského. (To samozřejmě neznamená, že nemohou být někdy i starší.) Důležité však je, že je máme podchycena, že je přesně určeno místo, odkud jsou i s citátem vzata, a že jsou náležitě vyložena. O to má zásluhu prof. Hubert Rösel, který se ujal obrovské práce, sepsat totiž všechna slova, která se vyskytují v díle J. A. Komenského. Jeho slovník zaznamenává 22 300 hesel. Tolik slov obsahují tedy české psaná díla J. A. Komenského. (H. Rösel, Wörterbuch zu den tschechischen Schriften des J. A. Comenius. Münster 1983.) Prof. H. Rösel slovník dedikoval svému lékaři, jemuž vděčí za záchranu a zdraví.

Kontejnér

Dost často máme možnost vidět nápis: „Odpad odkládejte do kontejnérů!" Jenže ono „obalové zařízení pro hromadnou dopravu zboží, pro odpadky apod." (SSČ) se píše kontejner a vyslovuje s krátkým -er, tedy [kontejner], ani [kontejnér], ani [kontejnr]. Slovo je původu anglického. V angličtině contain znamená obsahovat, zařízení se jmenuje container a vyslovuje [kənteinə], přízvuk je na druhé slabice. Do češtiny bychom tuto výslovnost substituovali (t), nahradili hláskami angličtině nejbližšími) jako [kontejnr], ovšem s přízvukem na první slabice. Není proto žádný důvod, abychom poslední slabiku prodlužovali.

Podobně je to se stoperem. Zastavuje útočníky soupeře, kteří s míčem obešli krajní obránce (v některých systémech kopané jsou stopeři dva). I toto slovo je anglické, tvořeno je podobně jako container a není důvodu, proč by se mělo vyslovovat [stopér]. Náležité výslovnost je [stoper], tedy tak, jak toto slovo píšeme.

Hrubě nespisovná je výslovnost [manžestr] pro druh tkaniny, která se nazývá manšestr. Také někdy slýcháme [mančestr]. Náležitá je výslovnost podle pravopisu, tedy [manšestr], i když se anglické město Manchester vyslovuje jinak.

Často slýcháme, nebo spíš jen zaslechneme: „Já se vám budu revanšovat." Někteří lidé si myslí, že každou maličkost musí nějak honorovat, nechtějí nikomu zůstat ani v nejmenším nic dlužni; pocit vděčnosti jako by je tísnil. Je přece možno někomu pomoci a nic neočekávat. Jenže místo být vděční se lidé „revanžují". (Někdy také v záporném smyslu — vrátí mu to i s úroky.) Ale sloveso zní revanšovat se, tak se píše a tak se také v kultivované češtině vyslovuje. Je původu francouzského. Slovo revanšista však mnozí vyslovují ne revanžista, ale [revančista]. I to je neúprávné. Správná, neboli ortoepická výslovnost je pouze [revanšista]. — Množné číslo je revanšisté, ale to sem nepatří. To je záležitost tvaroslovná, ne výslovnostní.

Divný titulek — ale ještě divnější je, že jsem se už setkal i s touto větou: „Osoby, které přišli, jsme všichni dobře znali." Vůbec nevadí, že to byli sami muži. Podmětem věty je zájmeno které, a to je v 1. pádě množného čísla ženského rodu. Zastupuje podstatné jméno osoby. Nutno tedy psát podobně: Osoby přišly, nikoli osoby přišli. Posly přispěchaly — ne přispěchali. „Je-li podmětem jméno ženské v množném čísle, píšeme v koncovkách přídavných jmen v jmenných tvarech přídavných jmen —y." Pravidla českého pravopisu, § 7. O vlivu přirozeného rodu na rod gramatický (obě sousloví jsou gramatické termíny), lze uvažovat jen u podstatných jmen pejorativních (hanlivých), a to u těch, kde může být přirozený rod mužský i ženský: Baby, vzdali se do jednoho. (Mušketýři.) Vl. Šmilauer, Nauka o českém jazyku, 8. vyd., s. 142. — Novočeská skladba, 2. vyd., s. 79. — V našem případě ovšem o hanlivý význam nejde, a proto se naši uvedené výklady nevztahují.

Osoby přišly

Někdo může namítnout, že zde vykládáme samozřejmosti. Snad ano, snad ne — ale v prosinci 1984 jsem našel v jednom hodně čteném týdeníku tuto větu: „Jsou-li s námi lokomotivní čety spokojeny, je to ocenění, kterého si velmi vážíme." Zdá se, že představa přirozeného rodu ve vztahu k rodu gramatickému se nám začíná výrazněji uplatňovat, a snad je proto dobré na to včas upozornit.

Něco jiného je ovšem vztah mezi rodem mužským životným a rodem mužským neživotným. (Kdysi se zde i v mluvnicích psalo o podstatných jménech rodu mužského, bytostí životné, nebo neživotné.) Zde jde o vztah zcela jiný — mezi životností biologickou a příslušností ke gramatickému rodu mužskému životnému, nebo neživotnému. Většinou se biologická a gramatická životnost nebo neživotnost shodují: Vojáci leželi na poli, kameny ležely na poli. Někdy však je dána příslušnost k mužskému rodu životnému, nebo neživotnému koncovkou: torpedoborce vyplnily, torpedoborci vyplnili. O této otázce jsme zde obšírně psali 12. ledna 1985 v článku Živý sněhulák.

Negrelle—Švandrlík

„Jak to děláte, pane Novák, že netrpíte jarní únavou a pořád mi lezete za manželkou?"

Zvukové dopisy v Maďarsku

Budapešť: Novou službu — doručování zvukových dopisů — zavedla experimentálně maďarská pošta ve třech župách. Na 80 vybraných poštovních úřadech lze zakoupit speciální 2×10minutové kazety a bublinovou fólii vyztužené obálky na zasílání ozvučených pozdravů a vzkazů. Zvukové dopisy lze stejně jako jiné zásilky podat i doporučeně, expres i letecky.

Ehebruch stört Verteidigung

WASHINGTON, 14. Mai (Reuter). Das US-Verteidigungsministerium hat darauf hingewiesen, daß Beschäftigte, denen ein „sexuelles Fehlverhalten" nachgewiesen wird, möglicherweise entlassen werden. Als abnorm werden kürzlich veröffentlichten Bestimmungen zufolge unter anderem Homosexualität, Ehebruch, Partnertausch, Sexorgien und Sodomie angesehen. Ein Pentagonsprecher sagte am Mittwochabend, Ziel der neuen Bestimmungen sei es, daß Beschäftigte oder Partner des Verteidigungsministeriums nicht Opfer von Erpressungen werden könnten.

Die neuen Bestimmungen, die für drei Millionen Betroffene gelten, sind konkreter als die bisher gültigen und listen genau auf, was nicht erlaubt ist. Ersten Protest gab es von Homosexuellengruppen, die sich durch die neuen Verhaltensregeln diskriminiert fühlen.

Kuře taboko

1 menší kuře, 150 g oleje, 4—6 stroužků česneku, sůl

Kuře rozdělíme na čtvrtky, posolíme a potřeme prolisovaným česnekem. Vložíme do kastrolu se zohřátým olejem (musí ho být nejméně půlcentimetrová vrstva) a zatížíme hrncem s horkou vodou. Hrnec musí ležet dnem na kuřeti, nemá se však dotýkat stěn kastrolu. Asi po 8—10 minutách vyjmeme. Kuře připravujeme na dosti prudkém ohni, proto musíme dávat pozor, aby se olej nepřepalovat. Podáváme s vařenými brambory a zeleninovým salátem.

KOLIK STOJÍ PŘÍRODA

Peníze ji ovšem nenahradí

SOUČASNĚ se zákonem ČNR, jímž se doplňuje zákon o státní ochraně přírody, vstoupila 1. ledna 1987 v platnost také vyhláška ministerstva kultury ČSR, kterou se upravuje způsob společenského ohodnocování vybraných částí přírody. Doposud neexistovaly jednotné podklady, podle nichž by se vymáhala náhrada škody, její výše se v mnoha případech určovala velice obtížně. Zmíněná vyhláška tento problém odstraňuje. Neměla by však sloužit jen národním výborům a orgánům činným v trestním řízení k aplatňování postihů, ale především by se měla stát nástrojem prevence.

Je třeba, aby se s ní seznámil každý, kdo má zájem o účinnou ochranu přírody. Proto také v několika pokračováních zveřejníme základní ceny jednotlivých druhů chráněných živočichů, rostlin a dřevin.

Tabulka základních cen jednotlivých druhů chráněných živočichů v Kčs

BEZOBRATLÍ	
Čmelák — rod Bombus — všechny druhy	200
— hnízdo	1 500
Jasoň červenooký	2 000
Jasoň dymnivkový	1 500
Kobylka sága	2 500
Krajník hnědý	200
Krajník pižmový	500
Kudlanka nábožná	1 500
Mravenci rodu Formica (hnízdo):	
Serviformica	300
Coptoformica	3 000
Raptiformica	300
Formica, průměr do 1 m	3 000
průměr do 2 m	9 000
průměr do 3 m	15 000
průměr do 4 m	24 000
průměr do 5 m	30 000
1 l kukel všech uvedených druhů mravenců	2 000
Nosorožník kapucínek	500
Otakárek fenyklový	1 500
Otakárek ovocný	1 000
Perlorodka říční	3 000
Pestrokřídlec podražcový	1 500
Ploskoroh — rod Ascalaphus	1 000
Rak kamenáč	1 500
Rak bahenní	800
Rak říční	800
Roháč obecný	1 000
Střevlíci (podle druhů)	až 1 000
Štír kýlnatý	1 000
Tesařík alpský	1 500
Tesařík obrovský	1 500
Tesařík zavalitý	1 000
OBRATLOVCI	
Ryby a Kruhoústí	
Cejn perlefový	800
Drsek menší	1 500
Drsek větší	1 500
Hrouzek dlouhovousý	1 500
Hrouzek Kesslerův	1 500
Ježdík žlutý	800
jeseter malý	2 000
Kapr — divoká forma (sazan)	1 000
Mihule — rod Lampetra	1 500
Mník jednovousý	500
Ouklejka pruhovaná	300
Ostrucha křivočará	1 500
Parma středomořská	300
Plotice lesklá	800
Sekavec písečný	1 500
Sekavec horský	1 500
Střevle potoční	500
Vranka obecná	300
Vranka pruhoploutvá	800
OBOJŽIVELNÍCI	
Blatnice skvrnitá	1 500
Čolek horský	1 000
Čolek karpatský	1 500
Čolek obecný	1 000
Čolek velký	1 500
Kuňka ohnivá	800
Kuňka žlutobřichá	800
Mlok skvrnitý	1 000
Ropucha krátkonohá	1 000
Ostatní druhy rodu Bufo	500
Rosnička zelená	1 000
Skokan hnědý	500
Skokan menší	1 500
Skokan rašelinný	1 000
Skokan skřehotavý	1 500
Skokan štíhlý	1 500
Skokan zelený	1 500
PLAZI	
Ještěrka obecná	500
Ještěrka zelená	2 500
Ještěrka zední	800
ještěrka živorodá	1 500
Slepýš křehký	1 000
Užovka hladká	1 500
Užovka obojková	1 500
Užovka podplamatá	1 500
Užovka stromová	5 000
Zmije obecná	1 000
Želva bahenní	6 000

● *Reportér se táže ředitele strojírenského podniku: „Nemáte těžkosti s nadnormativními zásobami?" „Ani ne ... u nás se totiž dost krade."*

Neprekta—Švandrlík

„Letos mám mimořádně těžký ročník. Celkem osm vlivných tatínků.

Mikl

„Je první máj, večerní máj, lásky čas, hrdliččin zve ku lásce hlas ... a proto končíme naše vysílání a přejeme vám příjemnou dobrou noc!"

Neprekta—Švandrlík

„A to táta ještě boxoval. Tak mi, ty chytráku, poraď, jak ho mám šoupnout do domova důchodců?"

Neradno dávat mu po lebi
dokud ho všichni velebí
Až když ho všichni haněj
— hurá na něj!

KAMENNÁ HORA

Malá vesnička u Mnětin, kterou nyní znají hlavně houbaři, má bohatou minulost. První zmínka o vsi „Kamenna gera" je v kladrubské listině z roku 1186. Ve 14. a 15. století se podle ní psali i vladykové Bušek a Jan z Kamenné Hory. V 15. století patřila ves k statku Prohořský Hrádek, později k panství toužimskému, pod jehož vládou se při velkém nevolnickém povstání v roce 1680 vzbouřila, za což byla odsouzena k pokutě 12 zlatých. Cenným pramenem pro dějiny vsi je urbář statku Bříchov z roku 1534, uložený ve klatovské pobočce Státního oblastního archivu v Plzni. Tehdy zde bylo osm usedlostí. Mezi dvěma pahorky za nacházel pod Popelkou horou rybník, který dal vymořit Melchior Čdrčský na Kamenné Hoře. Rybník byl pustý, ale protože se v něm mohlo chovat 15 kop kaprů násady (měl tedy přes 5 ha), musela z něj ves platit činži. Roku 1660 byl znovu zřízen a byly při něm postaveny mlýn a pila. Nejznámější v širokém okolí byl však kamenolom na mlýnský kámen, z nějž kameníci odváděli vrchnosti každý sedmý kámen jako činži. Ne celníci ve Svinově žádali od jednoho mlýnského kamene tři krejcary cla. Konečně se urbář zmiňuje i o Kamenném háji (dnes Kamenohorský les), který měl výměru přes 200 ha. (kh)

LOSELIUS V ČELE PRAHY

První fázi třicetileté války se stalo české stavovské povstání (1618—1620), které se definitivně zhroutilo, když v bitvě na Bílé hoře 8. 11. 1620 zvítězilo císařské vojsko nad armádou Fridricha Falckého. Pražská města, z nichž nejvýznamnější a nejbohatší bylo Staré Město pražské, čekaly těžké časy. V hlavním městě totiž nastala situace, kterou v Plzni již znali od dobytí západočeské metropole generálem Mansfeldem 21. 11. 1618 (pro české povstání). Důstojníci a žoldnéři císařské armády loupili v pražských městech od 9. 11. 1620 stejně svévolně. Ani sterým skušeným žoldnéřům se nestávalo často, aby se zmocnili města tak bohatého, jako byla Praha, a tak bezbranného vůči vítězům (stejně byla bezbranná Plzeň vůči Mansfeldovi v letech 1618—1621). V tragické situaci po roce 1620 vzrostla odpovědnost městských samospráv a jejich řídicích orgánů, městských rad. Nyní záleželo mnohé také na kvalitách osobností, které řídily práci městských rad. V čele Starého Města pražského tak působil původem Plzeňan Kašpar Loselius v letech 1622—1631 jako primátor. Tento vzdělaný muž se zájmy o malířství a o literaturu plně prokázal své schopnosti při organizování života města, jehož správní aparát byl mnohem složitější a větší než v Plzni. Doklady o jeho působení jsou uloženy v Archivu města Plzně a v Archivu hlavního města Prahy.

PLZEŇ A SLOVENSKO V R. 1907

V uherské části rakouské monarchie se od poloviny 19. století projevovala mimořádná citlivost maďarských vládnoucích kruhů na národnostním poli, která ještě vzrostla po roce 1867. Tehdy již byli Slováci a ostatní nemaďarské národnosti v Uhrách postaveni přímo před otázku zachování národní existence, o kterou museli tvrdě bojovat až do rozpadu monarchie roku 1918. Zájem české veřejnosti o bratrský slovenský národ vzrůstal od 70. let 19. století. Po krvavých událostech v Černové u Ružomberku, kde bylo 27. 10. 1907 při brutálním zákroku ozbrojené moci proti lidu zabito devět osob, se o pravou tvář násilnického režimu v Uhrách i o utrpení Slováků začal zajímat celý svět a také nejširší česká veřejnost. Rovněž v Plzni projevilo obyvatelstvo solidární smýšlení s bratrským národem. Ve dnech 8. a 11. listopadu 1907 byly v tomto městě uspořádány předváděky o poměrech na Slovensku, „ve prospěch uježmaných Slováků vykonána byla v Plzni a okolí všeobecná sbírka" a tiskem byl vydán sborníček „Plzeň — Slovensku 8. XII. 1907". Ve sborníku, jehož jeden exemplář je uložen v Archivu města Plzně, se propagovalo všestranné rozšiřování styků mezi Čechy a Slováky. (jč)

VYNÁLEZCE ZIPU

Švýcar Simon Frey by se nyní dožil jednoho sta let. Je znám především jako vynálezce zipu. Na nápad přišel v cirkuse, kde se artisté mezi jednotlivými čísly převlékali a měli potíže s množstvím knoflíků. Brzy se mu podařilo zip zkonstruovat, ale o vynález nebyl zájem mezi výrobci. Až v roce 1921 vynález zipu koupil jeden podnikavý Američan a brzy jej uvedl na trh. (mi)

NASA sází na Měsíc

Washington: Spojené státy uvažují o postavení stálé základny na Měsíci. Oznámil to v pondělí americký časopis Aviation Week and Space Technology. Podle ředitele NASA J. Fletchera bude celý projekt stát zhruba 80 miliard dolarů a američtí kosmonauté by měli na Měsíci opět stanout začátkem příštího tisíciletí. Představitelé NASA se domnívají, že je měsíční program výhodnější než výzkum Marsu. Kromě toho se na Měsíci může vyzkoušet technologie k letu na Mars. „Podle mého názoru vede cesta na Mars přes Měsíc", prohlásil Fletcher.

■ ■ **MĚSEC PRO SOUDCE.** Vedení španělského klubu Estadilla, hrajícího jednu z regionálních soutěží, poněkud originálně vyplatilo rozhodčímu odpovídající náhradu. Tu mu totiž předalo v měšci, který vážil 36 kg! Zmíněná částka 11 200 peset byla vyplacena v mincích — 8600 jich bylo jednopesetových, 26 dvoupesetových. Uražený rozhodčí odmítl náhradu převzít a patřičná komise fotbalového svazu zakázala hrát na hřišti Estadilly zápasy do té doby, než se klub s rozhodčím vypořádá na úrovni. Vedení tak bylo přinuceno ustoupit, ale měšec s mincemi je prý připraven pro dalšího muže v černém, který „zvrtá" zápas obdobným způsobem.

MLUVÍ RYCHLE

V obecném povědomí je považována za nejrychlejší řeč na světě italština. Jiného názoru jsou však američtí lingvisté, kteří zkoumali v jednotlivých zemích, jak rychle se mluví: na prvním místě jsou Francouzi, kteří vysloví za minutu 350 slov. Za nimi následují Japonci s 310 slovy, zatímco Angličané jich řeknou jen 220 za minutu. (mi)

■ Skoky delfínů nad vodou zkoumal britský zoolog Robert Blake. Zjistil, že tímto způsobem delfíni šetří energii — plavou rychlostí tří metrů za sekundu. Vzhledem k vínám je pro ně výhodnější dostávat se kupředu pravidelnými skoky, než být stále pod vodou. Správnost této teorie potvrdily také matematické modely.

KOČKA BEZ SRSTI

Na mezinárodní výstavě koček v New Yorku se stala senzací kočka bez jediného chloupku na celém těle. I dlouhý ocas má holý. Místo obvyklého „předení" vydává zvuky připomínající vrkání holuba. Kočka — mutant — je podle mínění odborníků daleko inteligentnější než ostatní druhy. (kl)

■ **Invaze vražedných afrických včel hrozí Kalifornii a jižním oblastem USA. Za minulých dvacet let mají tyto zvlášť agresivní včely na svědomí více než 200 lidských životů a velké množství domácích zvířat, i koní a skotu. Nyní už zachvátily některé země Latinské Ameriky. Všude vyvolávají strach a paniku obyvatel.**

■ Slunce není jediným zdrojem energie pro život na Zemi — k tomuto závěru přišli výzkumní pracovníci kalifornské univerzity, kteří pozorovali mořské dno u ostrovů Galapágy. Našli zde totiž doslova kvetoucí oázu mořských rostlin, kvetoucích v absolutní temnotě 2,5 km hluboko. Zdrojem energie pro tyto rostliny je síra a kyslík z hydrotermálních zdrojů.

■ Národní rada ve Švýcarsku rozhodla 59 hlasy proti 36 o zákazu lovu veverek. Obdobnou většinou rozhodla i o ochraně koroptví, které se ve Švýcarsku vyskytují ve velmi omezeném rozsahu. Naproti tomu mohou být nadále lovení kormoráni.

■ **Ročně se v Libanonu zastřelí 15 až 20 milionů tažných ptáků. Odhaduje se, že tyto ptáky loví asi pět miliónu „ptačích lovců", kteří jsou vyzbrojeni palnými a někteří dokonce i kulomety. Ptáci nejsou stříleni z potravinových důvodů ani ze sportu, nýbrž zdá se, že k ukrácení dlouhé chvíle. Jeden tzv. „lovec" se chlubil tím, že ve svém životě zastřelil přes 50 tisíc dravých ptáků. Protesty ochránců přírody zůstávají zatím bez úspěchu.**

■ Mezi asi stovkou ptačích druhů, jimž kukačky podvrhují v nestřežených okamžicích vejce, se nejšikovněji brání rákosníci. Naklovou cizí — kukaččí vejce tak, aby jej mohli chopit zobákem a vyhodit z hnízda. Podle pozorování v hamburské oblasti bylo zjištěno, že z 1800 hnízd bylo 60 procent kukaččích vajec po třech dnech zase vyhozeno.

■ Od nepaměti se nedaleko Pisy nacházela městská skládka odpadků. Nedávno městští radní dali souhlas k výstavbě závodu na likvidaci městských odpadků. Lidé si oddechli, ale nikoli na dlouho. Houfy krys se přestěhovaly k jejich obydlím. Při otravě několika se druhé návnadám vyhnuly. A tak nezbylo než skládku obnovit. Vozí sem odpadky ze sousední Lucci promíchané přípravkem pro neplodnost. Krysy se vrátily na původní místo a spokojenost obyvatel sousedního města je nesmírná. Zbavují se rychle všech odpadků a docela zdarma.

Aufgespießt

„Ich will Ihnen mit einem Wort antworten: mit dem Wort Hirngespinste, Gänseflüßchen vorn und Gänseflüßchen hinten."

Ein Sprecher des DDR-Außenministerium auf die Frage der Nachrichtenagentur Reuter, ob ein sowjetisches Angebot für eine deutsche Wiedervereinigung bevorstehe.

Houby naložené do soli nebo solného nálevu

Nejlépe se hodí, a to vždy jenom v menším množství, krátce vodou propláchnuté, na přípravu polévek nebo omáček, k přípravě vaječných pokrmů, do mletých mas apod. Pokrmy, do kterých houby naložené v soli přidáváme, již nesolíme.

Houby naložené v tuku

Jsou velmi dobré a používají se jako základ pod masa určená k dušení nebo pečení, k přípravě minutek, vaječných omelet a ke všem druhům masitých, drůbežích a zvěřinových pečení, kde hodláme chuť pokrmu ovlivnit houbami.

Houby sterilované ve vlastní šťávě

Tento druh konzervovaných hub se rovná téměř houbám čerstvým a lze je jako čerstvé také použít k přípravě všech pokrmů na houbách nebo s houbami.

Houby naložené v octovém nebo sladkokyselém nálevu

Tyto houby bývají někdy poměrně dost kyselé, proto je raději před jejich dalším zpracováním krátce propláchneme studenou vodou. Potom je při upotřebení v teplé kuchyni podusíme ve šťávě z té pečeně, ke které je budeme podávat.

již zdůraznil, že všichni příjemci krve jsou v nebezpečí bezpečí, neboť veškerá krev určená k transfúzím je několikanásobně kontrolována. Agentura Tanjug uvedla, že v uplynulých třech letech od zaznamenání prvního případu tohoto onemocnění na AIDS zemřelo v SFRJ devět osob.

AIDS v Jugoslávii

Bělehrad: Dosud bylo v Jugoslávii potvrzeno virem AIDS téměř 500 lidí. Oznámil to člen svazové komise pro boj s AIDS A. Dujić. Nedávné vyšetření více než 70 000 dárců krve podle jeho slov prokázalo, že virem AIDS je postiženo pouze šest promile z nich. A. Du-

Ist Schokolade mit grauem Belag verdorben?

Wenn Schokolade einen grauen Belag aufweist, wird vielfach angenommen, sie sei mit Schimmel überzogen. Aber ist sie wirklich verdorben? Fachleute verneinen die Frage. Das Grauwerden von Schokolade und Pralinen nennen sie „Fettreif" und „Zuckerreif". Der bläulich-weiße Fettreif entsteht bei zu warmer Lagerung – die Kakaobutter schmilzt dann. Zuckerreif entsteht durch Feuchtigkeit. Sie führt zur Zukkerkristallisation und tritt häufig auf, wenn gekühlte Schokolade zu schnell auf Zimmertemperatur gebracht wird. Der Kühlschrank ist deshalb als „Schatzkammer" nicht empfehlenswert. Am besten hält Schokolade bei einer Temperatur von knapp unter 20 Grad.

Gemüse strahlt nicht

Brotaufstrich, Schokolade und Nougat belastet

Radioaktives Cäsium in Milch, Nougat, Nuß-Produkten, zum Teil in Tiefkühlkost, keine nachweisbaren Spuren einer radioaktiven Belastung mehr in frischem Gemüse — das ist der Tenor des neuen Meßberichts des hessischen Sozialministeriums zum Verbleib des Tschernobyl-Niederschlags in der Nahrungskette.

In frischer Milch lagen die Cäsium-Werte bei bis zu 25 Becquerel je Liter, H-Milch brachte es auf einen Höchstwert von 24 Becquerel. „Anlieferungsmilch", das ist die Milch, wie sie von den Höfen zu den Molkereien kommt, enthielt je Liter bis zu 35 Becquerel Cäsium. Diese Milch wird mit weniger belasteter vermischt, ehe sie in die Geschäfte kommt. Buttermilch: bis zu 18 Becquerel im Liter, Schlagsahne: bis zu 12, Speisequark/Frischkäse: bis zu 20 Becquerel.

Der Schwerpunkt der Woche war das frische Gemüse. Man untersuchte Spargel, Spinat, Grüne Soße, Kopfsalat, Kohlrabi, Porree, Rotkohl, Rhabarber, Radieschen und Rettich — in allen Proben ließ sich keine radioaktive Belastung mehr nachweisen. Daneben wurden Gemüse und Obst aus dem Ausland begutachtet: Kartoffeln, Tomaten, Blumenkohl, Fenchel, Karotten, Äpfel, Erdbeeren, Zwiebeln, Birnen, Sellerie und Chinakohl. Ergebnis: Alle Proben bekamen den Vermerk „unter Nachweisgrenze".

Dagegen ist alles, worin Nüsse verarbeitet sind, nicht „ohne": Nußschokolade brachte es auf (höchstens) 112, Nuß-Nougat-Waffeln auf bis zu 96 Becquerel je Kilo. Für „Haselnußstriezel" sind 51 Becquerel angegeben, die Nuß-Nougat-Creme als Brotaufstrich schlägt mit höchstens 28 Becquerel/Kilo zu Buche.

Bei der Tiefkühlkost sind gefrorenes Reh mit 88 Bq; gefrorene Pflaumen mit 20 Bq, gefrorene Heidelbeeren mit 58 Bq erwähnenswert. Im Hasenfleisch, in Wildenten und in Bohnen aus der Tiefkühtruhe wurde keine Radioaktivität gemessen.

Die Baby-Milchnahrung brachte es auf höchstens 19 Bq/Kilo Pulver, Milch-Fertigbrei auf bis zu 7 Bq. clau

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Bekenntnisse des Kanzlerspions Guillaume

„Das Haar ist grau. Dieser Mann, mit seinem Wissen, seiner Erfahrung, seinem unruhigen Leben, hat noch einiges vor." So stellt die Zeitung des DDR-Jugendverbandes „Junge Welt" den Mann vor, der seit seiner Entlassung aus einem Gefängnis bei Bonn 1981 in der DDR auf Tauchstation gegangen war: Günter Guillaume, Jahrgang 1927, einer der Vertrauten des Bundeskanzlers Willy Brandt, dessen Enttarnung im Mai 1974 zum Sturz Brandts führte.

Vorgestellt wird Guillaume in einem Interview der Serie: „Nationalität: deutsch — Staatsbürgerschaft: DDR". Was er, der 1955 als Fotograf in die Bundesrepublik kam und dem es dann gelang, „auf einen Vertrauensposten in der Regierungszentrale vorzudringen", nun eigentlich vorhat, darüber schweigt er sich aus. Er hoffe, bei den Abenteuern, die der Weg ins nächste Jahrtausend berge, „noch lange dabeizusein".

Über seine jetzige Arbeit will Guillaume „nicht im Detail" etwas sagen und fügt vielsagend hinzu: „Aber meine Erfahrungen sind weiterhin von Nutzen." Für wen kann man sich denken. Den „Partisanen des Friedens", wie er sich selbst bezeichnet, erläutert er, wie man „Kundschafter", das ist das DDR-Tarnwort für Spion — wird: „Man bewirbt sich nicht, sondern wird ausgewählt — auf der Grundlage politischer Aktivität einer bereits offenbarten Eignung und klar bewiesener Zuverlässigkeit." Dazu gehören Eigenschaften wie „Risikobereitschaft", „Fähigkeit, sich fremden Lebensumständen und unbekannten Situationen schnell und sicher anzupassen".

Guillaume vergleicht die DDR mit der Bundesrepublik. In dem Staat, für den er spionierte, bedeute Leistung „Fortschritt, Geborgenheit für alle und eine Herausforderung an alle". In der Bundesrepublik dagegen diktierten das Geld und die Ellenbogen das Leben des Menschen. Guillaumes Antwort auf die Frage, ob „wir", also die Deutschen in der DDR, „die besseren Deutschen" seien: „Wir sind diejenigen Deutschen, die die richtigen Schlußfolgerungen aus unserer Geschichte gezogen haben."

Die Enttarnung 1974 habe sein „Selbstwertgefühl" nicht erhöht. Für ihn wäre es „von höherem Wert", wenn niemand den „Kundschafter" Guillaume kennengelernt hätte, sagt er und wünscht in dieser Situation „allen Kundschaftern, daß sie erfolgreich ihren Auftrag zur Sicherung des Friedens erfüllen und daß der Feind sie nie entdeckt". Als „Kundschafter" sei ihm nur ein „schmales Band, diese unsichtbare Verbindung zu den Genossen", geblieben. Er sei sich eben „nie sicher" gewesen, „ob es wirklich der Milchmann ist, wenn es morgens klingelt". Er fügt hinzu: „Aber 20 Jahre in Angst leben, das hätte mich gelähmt. Spitzenposition bedeutet Spitzenrisiko." Selbst stellt er sich die auch im Westen oft gestellte Frage, ob er sich der Verhaftung hätte entziehen können: „Als Kundschafter in so guter Position hätte ich nie ohne ausdrücklichen Befehl meinen Posten verlassen. Immerhin hatte ich Zugang zu Geheiminformationen ..."

Die Haftzeit in der Bundesrepublik habe er „gut durchgestanden" — „unter der Losung ‚Bedürfnislosigkeit macht frei'", eine eher peinliche Anspielung auf das Tor des NS-Konzentrationslagers Auschwitz, über dessen Eingang bekanntlich die Worte standen „Arbeit macht frei".

Pikant auch Guillaumes Antwort auf die Frage, was er empfinde, wenn er heute den „Kampf um die Koalition der Vernunft" erlebe und sehe, wie die Beziehungen zwischen der SED und der SPD eine neue, friedensfördernde Qualität erlangten. Er würde, so sagte er, statt „Koalition" das Wort „Allianz" verwenden, denn dieses Wort drücke gemeinsame Interessen aus. Da wird sich der designierte SPD-Vorsitzende und Fraktionschef der SPD im Bundestag, Hans-Jochen Vogel, besonders freuen: Er trifft am heutigen Freitag mit SED-Generalsekretär Erich Honecker in Ost-Berlin zusammen.

Yeti, tuti, suti

Londýn: Členové britsko-norské bohoslovecké expedice objevili na svahu dosud nepokořené himálajské hory Mung-Jung-tse stopy, které opět uvádějí na scénu problém existence mužného muže — yetiho. Oznámil to včera vedoucí expedice, který se právě vrátila z Himálaje, Chris Bonington. Bonington uvedl, že jeho lidem se podařilo vyfotografovat stopy v nadmořské výšce asi 5000 metrů. Jeden tvar připomíná otisk lidského chodidla a měří 17 cm na délku a 10 cm na šířku. Podle Bonningtona jsou Tibeťané přesvědčeni o existenci dvou typů mužného muže. Kromě prostého yetiho prý Himálaj živí ještě mnoho dalších. Ten druhý je prý velký a chlupatý a místní mu říkají Metoh Kangmi, tedy „ohavný sněžný muž".

I'm a rooting, shooting, tooting Man from Texas...

Bahnfahrt durchs Grundwasser

FRANKFURT A. M., 14. Mai (AP). Im Scherzhaft „längstes U-Boot der Welt" genannten Forster-Tunnel bei Karlsruhe feiert die Bundesbahn am Samstag Richtfest. Das 1,7 Kilometer lange Verkehrsbauwerk verdankt seinen Spitznamen dem Umstand, daß es in der Ebene auf ganzer Länge im Grundwasser liegt. Nach Angaben der Bahn vom Donnerstag erforderte der Bau technische Höchstleistungen. Nur mit einer speziellen Unterwasser-Bautechnik konnte der Tunnel überhaupt errichtet werden. Der Tunnelbau dauerte 44 Monate. Zeitweise mußten Froschmänner rund um die Uhr kontrollieren, ob ein spezieller Beton, der das Eindringen des Grundwassers in die Baudocks verhindern sollte, richtig abgebunden hatte.

Der Tunnel ist Teil der rund 100 Kilometer langen Neubaustrecke Mannheim—Stuttgart, die in ganzer Länge 1991 dem Verkehr übergeben werden soll. Etwa ein Drittel der Strecke, der Abschnitt zwischen Mannheim und Graben-Neudorf im Rheintal, wird aber schon vom 31. Juni dieses Jahres an von fahrplanmäßigen Zügen befahren.

Erste spezielle Verunsicherung

KASSEL, 15. Mai (AP). Wer in einer Bank oder Sparkasse künftig lautes Pfeifen und Singen vernimmt oder die Angestellten beim Tanzen überrascht, ist nicht auf einem Betriebsfest gelandet, sondern bei einer Übung der Mitarbeiter für das Verhalten bei Banküberfällen. Wie auf dem Bundesberufsgruppentag Banken und Sparkassen der Deutschen Angestelltengewerkschaft in Kassel am Freitag bekannt wurde, haben Verantwortliche verschiedener Geldinstitute in internen Rundschreiben über das Verhalten bei Raubüberfällen den Beschäftigten geraten, sich im „Ernstfall", wie es heißt, „ungewöhnlich zu verhalten". So wird vorgeschlagen, daß Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen im Falle eines Überfalles singen oder pfeifen oder sogar tanzen sollen.

Der Sprecher der Deutschen Angestellten-Gewerkschaft, Lothar Thormählen, warnte allerdings vor solchen „Vermeidlichungen der Raubüberfälle".

Eine „Fassade" aus Böhmen

Alfred-Döblin-Preis für Libuse Monikowá

nung mit dem Agitator für eine selbständige tschechische Armee Hasek und ihre Liebeskameradschaft mit dem deutschstämmigen Medizinstudenten Herzog sind Teilstücke einer höchst neuartigen Geschichtsbilder jener bewegten Jahre, gesehen mit den Augen einer in die Revolution hineingerissenen Minderheit.

Frau Monikowá verbindet Vilmas entbehrungsreiche und tragische Schicksale virtuos mit Kenntnis zeitgeschichtlicher Daten, Orte und Milieus. Während des Vorlesens nimmt man noch nicht recht die mit äußerster Härte und Schonungslosigkeit dargestellte verzweifelte Liebe zu Herzog auf, der typhuskrank, sich als Last für die Geliebte empfindet und sich deshalb im alles verschlingenden Sumpf des Leben nimmt, ohne daß Vilma ihn retten kann.

Das geht weiter im tanzenden, scheinbar oberflächlichen Kabarett-Dasein der Frau, die schließlich wirklich nach Prag gelangt. Wie der dort wiedergefundene Hasek wird sie am Ende von den Deutschen getötet.

Was für ein Text! Allein die radikal gerafft und immer fast kommentarlos gegebenen Fakten in ihrer erstaunlichen Fülle findet man heute literarisch kaum irgendwo. Delius aber zeigt in seiner Zusammenfassung des ganzen Buches erst dessen — wahrhaft internationale „Sprachlücken" ebenso sachlich wie natürlich überspringende — Gesamthandlung auf. Es beginnt wirklich mit einer zu restaurierenden Schloßfassade. Vier Künstler, zwei Maler und zwei Bildhauer — sie gehen als Hauptfiguren durch den ganzen Roman —, gelangen auf ihrer Reise von Böhmen nach Japan auch nach Sibirien. Und hier treffen sie auf jenen Indianer Snafu, der dort nicht mehr wegkommt, obwohl er eigentlich die asiatisch-amerikanische Landbrücke zu schließen vorhat. Doch die ebenfalls zurückgebliebenen Tschechen können sich mit den computerbesessenen russischen Fachleuten und diesem Snafu kaum verständigen.

Politische Durchschlagskraft mit produktivem Humor sagt Delius als Juror seiner Preisträgerin nach: „Kurz, bündig, ja spielerisch" sei ihre Darstellung. Diese „Fassade" mit ihrem sicherlich symbolisch gemeinten Titel möchte ich als unbedingt zeitgemäß, geschrieben wie am Ende aller Konventionen, bezeichnen. Fast als ein Roman von morgen.

Hedwig Rohde

Sie ist bei Kriegsende 1945 in Prag geboren und schreibt seit 15 Jahren auf deutsch. Libuse Monikowa erhielt den von Günter Grass gestifteten Alfred-Döblin-Preis für ihr Romanmanuskript „Fassade" in der Berliner Akademie der Künste überreicht. Eine Feierstunde im Kreis der Kenner dieser durch essayistische Arbeiten in Deutschland bekannten, ungewöhnlichen tschechischen Autorin, die hier 1981 und 1983 ihre ersten erzählerischen Werke „Eine Schädigung" und „Pavane für eine verstorbene Infantin" publizierte.

Schon bei der Begrüßung nannte Hans Bender das preisgekrönte neue, inzwischen vollendete Buch ein „Meisterwerk" unter 210 Einsendungen. Er wie auch Friedrich Christian Delius, der die Laudatio hielt, zitierten dabei Döblin, der gesagt hat: „Dichtung darf nicht erscheinen wie gesprochen, sie muß erscheinen wie vorhanden."

Und dem fügt die bisher jüngste Preisträgerin selbst vor ihrer Lesung hinzu, es handele sich um „ein politisches Buch, international, ein Indianer macht darin als Informatiker Karriere". Die schmale dunkelhaarige Pragerin ergänzt bescheiden: „Der Roman ist eine verworrene und mißglückte Suche nach einer Verständigung, einer Sprachlücke."

Und dann liest sie, introvertiert und in ihrem durch Akzent verundeutlichten weichen, ganz monotonen Deutsch das vierte, in sich abgeschlossene Kapitel, einen Kurzroman für sich. Erst beim nächtlichen Nachlesen zu Hause läßt er seine vollständige epische Kraft und zeitnahe Aussage klar werden. Die Kriegsgeschichte der tschechischen Kolonie im Rußland von 1917, historisch genau berichtet mit dem Frieden von Brest-Litowsk und der Besetzung bis zu den Sümpfen von Pinsk, ist zugleich ein Lebenskapitel der späteren Tänzerin Vilma, die von Prag nur träumen kann. Ihre Wanderungen durch das revolutionäre Rußland, die Begeg-

Rheinischer Merkur/24.4.87

Aufgespießt

„Albrecht, komm du uns als Patient"

Von Vertretern der Medizinischen Hochschule Hannover getragenes Transparent bei einer Demonstration gegen die Hochschul-Sparpläne der niedersächsischen Landesregierung unter Ministerpräsident Ernst Albrecht (CDU).

„Kdepak nápoj lásky, dévenko, ten byste nezaplatila! Víte, kolik podle novejch sazebníků stojí mlok zemní nebo netopejr?"

Probieren Sie doch mal Okras

Okras sind bei uns noch ziemlich unbekannt. Aber vielleicht haben Sie die grünen, mild schmeckenden Kapselfrüchte schon einmal auf dem Wochenmarkt gesehen? Dort sind sie nämlich im Frühjahr und Herbst erhältlich. Okras, auch Bamis genannt, werden in der afrikanischen, nahöstlichen und kreolischen Küche verwendet, und zwar unzerkleinert als Gemüseart oder in Scheiben geschnitten für Eintopfgerichte. Wenn Sie Okras kaufen, sollten sie frisch sein. Ältere Früchte haben an der Oberfläche zähe Stacheln. Zubereitung: Man dünstet sie in Fett fünf Minuten an und läßt sie weitere 15 Minuten bei geringer Hitze garen. Okras mit Tomaten passen auch als Beilage zu gegrilltem Fleisch. Übrigens: Eine Portion (200 g) Okras enthält 94 mg Vitamin C!

Prostituierte hielt „Vorlesung" an der Uni

Genf. – Eine 58 Jahre alte Prostituierte hat an der Genfer Universität eine „Vorlesung" über Liebe, Sex und ihren Beruf gehalten. Die Referentin, in Presseberichten vom Mittwoch als „eine der bekanntesten Dirnen der Westschweiz" bezeichnet, sprach in einem Psychologie-Seminar, bei dem es um Randgruppen der Gesellschaft geht.

KURVY JSOU VSUDE!

● **Archeologická expozice** v podzemních místnostech skoro 500letého chrámu Zvěstování v moskevském Kremlu obsahuje kyjevskou pečeť z 11. století, západoevropský meč z 12. století, zbroj ze 16. století nalezenou ve studni v rohové baště Zbrojnice a jiné nálezy z Kremlu.

● **Bývalý ministr** hospodářství NSR D. Lambsdorff, který byl dlouhé měsíce vyšetřován v souvislosti se skandálem kolem statistických úplatků poskytovaných koncernem Flick odměnou za stamiliónové daňové úniky, dostal ze státní pokladny 515 tisíc marek jako „příplatek za náklady na proces". Pokuta, k níž byl v únoru odsouzen, činila 180 000 marek.

● **Nejdelší tunel** v Číně, desátý nejdelší na světě, byl ve středu slavnostně otevřen v provincii Kuang-tung na jihu ČLR. Čtrnáctikilometrový železniční tunel pro dvě traťe vedle sebe zkrátí jízdu mezi Pekingem a Kantonem o tři hodiny.

„Jste nadaný pikolista, pane Kdoule, ale roztržitý, neboť již delší dobu hrajete na pinicí perol"

Apollinaire-Buch in München beschlagnahmt

MÜNCHEN. Exemplare des vor zwei Jahren im Münchner Verlag Matthes und Seitz herausgekommenen Buches „Elftausend Ruten" von Guillaume Apollinaire (1880— 1918) sind beschlagnahmt worden. Als Grund für diesen Schritt habe das Amtsgericht München gewaltpornographische Szenen im Werk des französischen Dichters polnischer Herkunft genannt, teilte Verleger Axel Matthes mit.

Einbruch bei Tolstoi

Drei bewaffnete Männer haben Gemälde und andere Wertgegenstände aus der Museumswohnung des Schriftstellers Alexej Tolstoi (1883 bis 1945, „Krieg und Frieden") in Moskau geraubt. Tolstois Witwe, die noch in der Wohnung lebt, und ihre Haushälterin wurden von den Dieben im Bad eingeschlossen.

Nechtěli ho ani vidět, protože do všeho moc viděl.

Z květnového kalendáře

Už v dávných dobách před naším letopočtem slavívali starověcí Římané ve dnech od 28. dubna do 1. května oslavné svátky zvané floreslis, jež byly vždy radostnou oslavou znovu se omlazující přírody. — Také pro naše předky býval první květnový den významným mezníkem v běhu roku; pojilo se k němu několik tradičních zvyků, zachovávaných dokonce nejen pro pověrčivost, ale jistě i pro poezii života všedních dnů.

Leckde nastávaly 1. květnem „kravské hody", neboť začínala pastva hospodářského zvířectva ve volné přírodě; po nepříjemné zimě byly krávy konečně vysvobozeny z temných chlévů, na krku ozdobeny červenými stužkami, aby je žádný nepřejícně zlomyslný závistivec neuhranul a neukřl, a pro dobrou užitkovost hnány liskovými pruty na pastviště. Obecní pastýř pastvinu už dobře připravil, když v předvečer tam nasbíral všelijaké druhy travin a lučních květin, při čemž nesměl zapomenout na sedmikrásku, zé sesbíraného svařil na ohni odvar, jímž druhý den zrána celou pastvinu vykropil pro dobrý užitek a v ochranu před zlými vlivy.

V ten den časně ráno ještě před východem slunce chodívali vesničané sbírat rosu z obilí, především ze pšenice.

Nadojené mléko z toho dne bylo také posvátné jako symbol nebeské požehy, a proto žádná hospodyně neprodala jedinou krůpěj. A ani z dobytka nesmělo být nic prodáno, aby si někdo jiný nepřitáhl k sobě všechen užitek.

Před první květnovou půlnocí vybíhali lidé se svých stavení s nadějí, že uvidí padat hvězdu — kam ta padla, nacházel se prý poklad.

Při prvním májovém dešti, jenž prý zvláště mládeži krásu přináší anebo zdůrazňuje, chodívali lidé s odkrytou hlavou, neboť to pak jim vlasy rostly jako po hojné vláze.

Kolem Prostějova vyháněli koně na pastvu do výběhu až dnem 4. května.

Dny 12.—14. května oviádali studení svatí Pankrác, Servác a Bonifác a je doplňovala následující den sv. Žofie. K tomu říká staročeský kalendář z roku 1614: „Do lesa Pankrác s bubnem šel, milostné jaro ztratil, Urban (25. května) léto navrátil."

Význačným byl 16. květen, svátek sv. Jana Nepomuckého, přinášející tradiční svatojánské pouti. Před tímto dnem se nedoporučovalo koupat ve volné přírodě, neboť z nedobré vody bylo prý možno snadno dostat prašivinu. — V severních Čechách se věřívalo, že kdo by v ten den zlomil stonek lilie, zemře přesně ze deset let a to dokonce násilnou smrtí.

Předposlední květnová neděle bývala nazývána Královou nedělí jako předběžný svátek slavnosti Letnic; v jihočeských vesnicích se vylosovaný mládenec přistrojil za krále a jeho družka za královnu, aby v doprovodu přestrojeného kata, soudce, kněze a praporečníka obešli celou ves, přičemž král hlasitě zval kdekoho k letničním slavnostem — a ať toto skázalé zvaní bývalo zakončováno tancem v místním hostinci.

Ve většině našich krajů nebýval máj, i když je měsícem lásky, považován za vhodnou dobu k uzavírání sňatků a proto se říkávalo: „Svatba v máji volá na máry" — přesto však na svérázném Chodsku platívalo: „Čím krásnější máj, tím větší láska."

Wochenarbeitszeit nach Tarif

Schuldentreppe des Staates

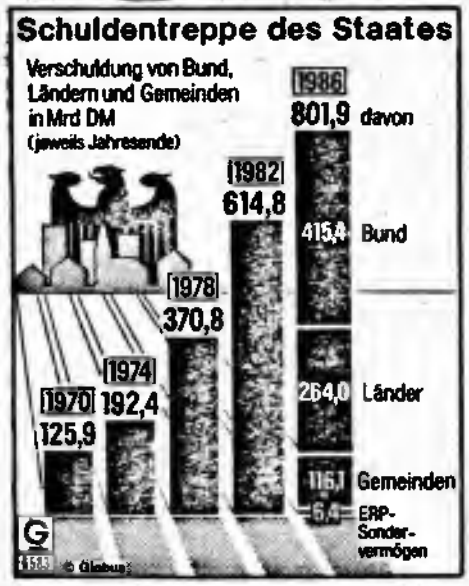

Chinesen dürfen Lotto spielen

PEKING, 14. Mai (Reuter). In China ist eine landesweite Lotterie zugelassen worden. Die englischsprachige Zeitung „China Daily" berichtete am Donnerstag, eine entsprechende Entscheidung sei vor kurzem von der Regierung gefällt worden. Mit dem Geld, das durch das Glücksspiel aufgebracht werde, solle Millionen von Armen, Körperbehinderten, Waisen und alten Menschen in China geholfen werden. Es würden eine Milliarde Lose zum Preis von umgerechnet je knapp 50 Pfennige herausgegeben.

„Glasnost" ebnet Dresdner den Weg

crl FRANKFURT A. M. Der Reformkurs des sowjetischen Parteichefs Michail Gorbatschow ebnet offenbar auch der Dresdner Bank den Weg auf den östlichen Markt. Zusammen mit der Staatsbank der UdSSR und der Bank für Außenhandel wird sie als erstes deutsches Institut künftig Unternehmen und ihre Partner in der Sowjetunion bei der Gründung und dem Betrieb von Gemeinschaftsunternehmen beraten.

Ein entsprechendes Protokoll ist nach Angaben des Geldhauses vor kurzem unterzeichnet worden. Die Frankfurter werden außerdem bei der Finanzierung geplanter Projekte mitwirken.

Die zweitgrößte Bank der Bundesrepublik hatte bereits vor 14 Jahren die Nase vorn und richtete als erstes deutsches Institut eine eigene Vertretung in Moskau ein.

Deutsch-chinesisches Schlachten

Als erstes deutsch-chinesisches Gemeinschaftsunternehmen hat in China ein Schlachthof seinen Betrieb aufgenommen. In Dachang (Provinz Hebei) sollen jährlich 30 000 Rinder und 100 000 Schafe geschlachtet werden. Es wird mit einem Jahresumsatz von 20 Millionen Mark gerechnet.

JAKO KDYŽ PŮJDEME DO STROMOVKY..

CSSR-Priester verurteilt

PRAG, 13. Mai (KNA). In der Tschechoslowakei ist der 80jährige katholische Priester Ladislaw Hanus von einem Gericht zu einem Jahr Haft mit Bewährung verurteilt worden. Dem Priester sei angelastet worden, daß er ohne Erlaubnis Gläubigen die Beichte abgenommen habe, teilte das „Komitee für ungerecht verfolgte Personen" (VONS) in Prag mit. Hanus, der seit drei Jahren im Ruhestand lebe, sei bereits am 10. März von einem anderen Gericht verurteilt worden, weil er gegen das Gesetz zur Aufsicht des Staates über die Kirchen verstoßen habe. Nach Angaben von VONS hörte der Geistliche einmal im Monat in der Kirche von Ruzumberok die Beichte. Der Priester habe gegen das Urteil Berufung eingelegt. Für VONS zeigt das Urteil, daß „Religionsfreiheit in der Tschechoslowakei nicht mehr als eine Fiktion ist".

HUSÁK ZASE CHODÍ NĚ 2 ROVNĚ DO POSILNY!

Fremdsprache Österreichisch

HAMBURG, 13. Mai (dpa). Der Amtsschimmel in der Bundesrepublik wiehert in einer anderen Sprache als in Österreich. Zu dieser Erkenntnis kam ein in der Bundesrepublik lebender Österreicher, nachdem er in einer ostwestfälischen Stadt die Umschreibung seines österreichischen Führerscheins beantragt hatte. „Bringen Sie neben Ihrem Ausweis auch eine beglaubigte Übersetzung Ihrer Fahrerlaubnis mit", schrieb ihm das Straßenverkehrsamt.

Der Österreicher glaubte zunächst an ein Versehen, doch ein Anruf bei der Behörde belehrte ihn eines Besseren. Auf die Frage, wie er das mit der Übersetzung denn anstellen solle, erklärte ihm eine Angestellte, er möge sich an einen Dolmetscher wenden. Erst der Amtsleiter reagierte auf seine Beschwerde unbürokratisch: „Kommen Sie einfach ohne Übersetzung."

FRAJLICH! WIE HEISST „DAŽELAND" AUF DEUTSCH?

Weltweit 337 Autoren in Haft

LUGANO, 14. Mai (AP). Der Internationale PEN-Kongreß in Lugano hat die Freilassung von 337 Schriftstellern und Journalisten gefordert, die weltweit als politische Häftlinge einsitzen.

„Die allmähliche Eliminierung ganzer nuklearer Systeme in Europa ist angesichts des Ungleichgewichts im konventionellen Waffenbereich keine gute Idee."
Der demokratische Verteidigungspolitiker Les Aspin nach seiner Moskau-Reise.

„Wenn das eine Klemme sein soll, dann ist das eine Klemme, die wir seit Jahren angestrebt haben."
US-Außenminister George Shultz über die Abrüstungsgespräche

„Nehmt nicht alles unbesehen hin. Geht der Sache auf den Grund, und zieht selbst die notwendigen Schlüsse. Genau diese klare und bewußte Haltung wird gebraucht, um die Aufgabe der Reorganisation zu erfüllen."
Michail Gorbatschow vor dem Komsomol-Jugendverband

Rita Hayworth gestorben

NEW YORK, 15. Mai (AFP). Die bekannte Schauspielerin Rita Hayworth ist in der Nacht auf Freitag im Alter von 68 Jahren gestorben, wie ein Sprecher der Familie am gleichen Tag mitteilte. Rita Hayworth war einer der großen „Stars" von Hollywood in den Jahren von 1940 bis 1950. Sie litt seit einigen Jahren an der Alzheimerschen Krankheit, die durch Schwund der Hirnrinde zum Schwachsinn führt.

Die Stadt Bonn hat gegen 14 weitere Bundestagsabgeordnete der Grünen Bußgeldbescheide über jeweils 8405 Mark wegen des Aufrufs zum Boykott der Volkszählung erlassen, wie Rechtsdezernent Bernhard Wimmer am Freitag mitteilte.

Příběh s dobrým nápadem na začátku a neradostnými vyhlídkami na konci

S Janem Kamelským jsem se seznámil prostřednictvím své matky. Sama důchodkyně, dochází k několika známým, kteří jsou pro stáří či nemoc odkázáni na pomoc druhých. Jedním z postižených je i tento třiapadesátiletý muž. Jeho osud vypovídá mnoho o vytrvalosti, nezlomené mysli a obdivuhodné vůli. Osud jeho vynálezu už tak obdivuhodný není.

Počátkem a osnovou celého příběhu je vážná a nevyléčitelná nemoc. Latinsky sclerosis multiplex, česky roztroušená skleróza mozkomíšní. Postihuje centrální nervový systém a důsledkem je rostoucí nepohyblivost postižených.

Obětí této zákeřné choroby se v roce 1952 stává i osmnáctiletý student reálného gymnázia Jan Kamelský. Zajímá se o medicínu, ví tedy, co ho čeká. Ví, že průběh onemocnění je nemilosrdný, ví, že nebude pomáhat lidem, naopak, že za několik let pomůže stěží sám sobě. S tím by se těžko vyrovnal i dospělý muž. A přesto — osmnáctiletý mladík neztrácí chuť žít, jen mění plány.

Místo lékařské fakulty studuje konzervatoř. Potom učí v lidové škole umění, pracuje jako skladník a mzdový účetní, externě překládá pro vysílání Intervize. Osud, který by vydal na román.

Pro náš příběh je ovšem nejdůležitější, že se stejnou houževnatostí, s jakou vzdoruje malomyslnosti a rezignaci, bojuje i proti nemoci samé. Snaží se její postup co nejvíce zpomalit, usiluje o maximum pohybu.

Zpočátku nedbá na pády a vydává se na dlouhé procházky, pleve.

V době, kdy je odkázán na invalidní křeslo, vymýšlí trenažér, který mu umožňuje napodobovat chůzi s plným zatížením nohou.

Nakonec, ve chvíli, kdy jeho tělo odmítá poslušnost (na zvednutí z postele se musí až dvě hodiny rozcvičovat a ke „vzpřímení" na toaletě potřebuje přes dvacet opěrných bodů), vymýšlí cvičební aparát, který je pro těžce nepohyblivého člověka doslova k nezaplacení. Prožívá s jeho provizorním prototypem šťastná léta, kdy s každou cestou za nejnutnější potřebou nemusí čekat na pomoc sousedů či známých, může se samostatně pohybovat, cvičit, je prakticky nezávislý na druhých. V roce 1977 nabízí svůj nápad k posouzení Úřadu pro vynálezy a objevy. A situace se začíná komplikovat...

VAŠE REČ BUDIŽ ANO — NE!

Snad všichni známe ono obecně platné ponaučení, že každý má mluvit jasně, srozumitelně a bez vytáček. Historie výše uvedeného vynálezu však jako by svědčila o opaku.

Po podání přihlášky byly vypracovány první expertizy a začali se přít odborníci.

Názorů se vyskytlo mnoho. Že zařízení je vhodné jen pro malý počet postižených, že není na dostatečné technické úrovni, že ho nelze sériově vyrábět a bylo by drahé (odhadem 15 000 Kčs). A na druhé straně, že potřebných není tak málo, protože zařízení může sloužit i lidem s těžkými ortopedickými vadami, a že náklady spojené s jeho pořízením odpovídají jeho zdravotnímu přínosu.

Až potud se všechno dá pochopit, jenže v Úřadu pro vynálezy a objevy nápad nakonec přijali a o dalším už nemělo být sporu. Správcem vynálezu byl určen koncern Chirana Stará Turá. Ten měl autorovi pomoci při konečném zpracování návrhu vynálezu a zajistit jeho výrobu. Leč — nestalo se nic. Až do chvíle, než Jan Kamelský poslal stížnost na Úřad předsednictva vlády.

Po stížnosti na Chiranu jako by mávl kouzelným proutkem. Objevili se pověření pracovníci, navštívili autora a prohlédli si provizorní zařízení, které mu samostatný pohyb umožňovalo. Ale kouzlo zřejmě nestačilo. Dejme slovo Janu Kamelskému.

„Ačkoli mne ujistili, že Chirana by na výrobu stačila, byla místo toho správa vynálezu převedena na n. p. Ergon. Ten ústy svých zástupců prohlásil první jasně a nekompromisně. Není prý schopen výrobu zajistit. A co mne nejvíc mrzí, odmítl nabídnout licenci na výrobu mého aparátu do zahraničí, prý se to nevyplatí. Já sám ovšem nemohu o vynálezu poskytovat informace, jeho přihláška byla dodatečně utajena. Zájem o mé řešení by přitom jistě byl. Už v roce 1977 mne o podrobnosti vynálezu žádal pan. O'Donoghue, generální tajemník Mezinárodní federace společností roztroušené sklerózy..."

POCHYBNOSTI A OTAZNÍKY

Koncern Chirana byl tedy správy vynálezu zproštěn, ale nové pověření převzal podnik, který výrobu odmítá od samého začátku. V úvahu přichází pouze omezená kusová výroba na zakázku, a tu prý není schopen zajistit. Co tedy dál?

Na toto téma se dochovalo mnoho dopisů, žádostí a nejrůznějších vyjádření od všech možných podniků a institucí.

Pokud jde o nabídku prodeje licence do zahraničí, zdánlivě nepochopitelné rozhodnutí pracovníků Ergonu vysvětluje posudek odborníků z Výzkumného ústavu zdravotnické techniky v Brně, jejich kladné vyjádření by bylo pro rozhodnutí o nabídce nezbytné. Bohužel se domnívají, že vynález není „natolik špičkové úrovně, aby bylo vhodné nabízet jej zahraničním zákazníkům k licenční výrobě".

Dobrá. Připusťme, že tuto oblast nelze změnit, stejně jako skutečnost, že kvůli prošlé lhůtě nelze uplatnit takzvanou unijní prioritu přihlášky, což při rozhodování také sehrálo podstatnou roli. Proč však vynález zůstává tajný?

„Přístroj je velmi jednoduchý a zahraniční zájemci by prý po první informaci o konstrukci získali prakticky všechny potřebné údaje a ustoupili by od dalšího jednání. Jiné vysvětlení jsem nedostal," tvrdí Jan Kamelský.

Podivný důvod. A pokud s prodejem licence už nelze počítat, ztrácí význam docela.

Také snaha Chirany a posléze Ergonu najít pro vynález výrobce vzbuzuje pochybnosti. I když výše uvedené opatření zřejmě situaci poněkud zkomplikuje, letos v březnu uplynulo od přihlášení vynálezu deset let a to je dost dlouhá doba na to, aby se vyjasnilo, kdo a za jakých podmínek by mohl zahájit výrobu. Namísto toho se zdá, že s výjimkou autora a několika sympatizujících odborníků považují všechny zúčastněné podniky a instituce problém za neřešitelný.

Počátkem a osnovou příběhu Jana Kamelského a jeho vynálezu je neštěstí. Sám příběh je ukázkou, s čím vším je v životě možné se vyrovnat. Končí však otázkami, na které by brzy měla přijít seriózní odpověď. Týká se to především Úřadu pro vynálezy a objevy. Otevře svůj nedobytný trezor? Nebo dokonce najde výrobce?

Z kopce to jde tam,
kde se věci neříkají na rovinu..

SSSR: Nový jaderný reaktor

SOVĚTŠTÍ ARCHEOLOGOVÉ objevili ve městě Staraja Russa, asi 100 kilometrů od Novgorodu, desítky svitků z březové kůry z 12. století, které jsou cennými písemnými dokumenty o životě v tomto starobylém městě a také o vývoji ruského jazyka. Všechny svitky jsou seznamy dlužníků. Dva z nich přesahují délku půl metru a v SSSR dosud takové nebyly nalezeny. Nápisy na březových kůrách přitom nepsali představitelé šlechty, ale prostí lidé. Lze tak usuzovat podle stylu a formy vyjadřování, neboť pro záznamy je typická volnost jazyka, který se blíží k hovorovému...

Moskva: V Sovětském svazu začali s budováním nového jaderného reaktoru, který odpovídá zvýšeným nárokům na bezpečnost provozu. Ministr jaderné energetiky SSSR N. Lukonin, v interview pro zpravodaje agentury TASS řekl, že nový reaktor se liší od předchozích tím hlavně tím, že všechny procesy jsou plně automatizovány, takže účast lidského faktoru na řízení jeho činnosti bude minimální.

AUTOMAT NECHLAST VOBRU...

Fehrenbach für Rauchverbot

KÖLN, 12. Mai (AP). Der stellvertretende Vorsitzende des Deutschen Gewerkschaftsbundes (DGB), Gustav Fehrenbach, hat sich für ein Rauchverbot am Arbeitsplatz ausgesprochen, wenn dies von Nichtrauchern beantragt wird. In einem am Dienstag vorab veröffentlichten Interview des Kölner „Express" sagte Fehrenbach, die Toleranz gegenüber Rauchern müsse dort aufhören, wo Nichtraucher sich am Arbeitsplatz durch Qualm belästigt fühlten. „Wer aus Gesundheitsgründen auf Tabak verzichtet, darf bei der Arbeit nicht zum Einatmen von Rauch gezwungen werden", sagte Fehrenbach.

I ♡ RAUCHVERBOT.

„Die Städte und Gemeinden sind überfrachtet mit einem Regelungsfetischismus. Wenn man sich einmal solche Erlasse, solche obrigkeitsstaatlich anmutenden Ausflüsse ministerialer Tätigkeit, mit Genuß durchliest, dann werdet Ihr feststellen: Daggen liest sich das Preußische Exerzierreglement wie das Feuilleton einer bekannten liberalen Wochenzeitschrift. Da wird geregelt, in welcher Höhe in Kindergärten die Handtücher zu hängen haben und ob die Türklinken in den Toiletten sich nach links oder rechts öffnen. Wahrscheinlich sieht man darin noch ein ideologisches Grundprinzip!"

Günter Samtlebe, Oberbürgermeister von Dortmund, auf der Bundesversammlung der Sozialdemokratischen Gemeinschaft für Kommunalpolitik in Mainz.

STIMMT!

Aufgespießt

Rekord bei Sotheby's

Den höchsten Betrag, der je bei einer Auktion ersteigert wurde, erzielte das New Yorker Auktionshaus von Sotheby. Insgesamt wurden bei einer Versteigerung moderner und impressionistischer Kunst Werke im Wert von 63,5 Millionen Dollar (etwa 108 Millionen Mark) verkauft. Käufer war ein japanischer Sammler und Kunsthändler.

Erstes CD-Video kommt

Der japanische Konzern Pioneer will im Herbst als erster Anbieter ein Compact-Disc-Video-Abspielgerät (CDV) auf den Markt bringen, mit dem gleichzeitig Ton- und Bildwiedergabe möglich sind.

Zapomenuté výročí

(zmd): Před nedávnem uplynulo 140 let od narození českého vlastence, historiografa a spisovatele ThDr. Františka Ekerta. Pocházel z Kralovic na Plzeňsku a po studiích se věnoval trvale umělecko-historickému bádání zejména zaniklých památek v milované Praze. Byl jejím vynikajícím topografem, jenž se trvale zapsal do české historie umění svým dvoudílným spisem Posvátné místa královského hlavního města Prahy. Publikace zahrnuje nejen zevrubný popis všech doposud existujících chrámů, kostelů, klášterů, obrazů a plastik s vyčleněním dějinné historie a uměleckých památek, ale zabývá se ve zvláštním oddíle i popisem a historií všech klášterů, kostelů a kaplí zrušených v době josefínské. Ani v současném umělecko-vědném bádání se neobejde žádná významné publikace či monografie v seznamu použité literatury bez citace tohoto díla. Třebaže F. Ekert zemřel v Praze ve věku 44 let, zanechal dílo trvalé hodnoty.

Lust auf Duft und Dusche

Deutsche sind größte Seifenverbraucher Europas

Napoleon nahm eine Fiasche Kölnisch Wasser als Badezusatz mit auf seine Feldzüge. Cleopatra benutzte Eselsmilch. Körperpflege dient seit alters her nicht nur der Hygiene, sondern ebenso der Schönheit und dem Wohlbefinden. Heute liegen die Bundesbürger an der Spitze aller Europäer, wenn es um den Verbrauch von duftender Seife jeder Art und um Shampoo geht.

Das Duschbad hat dem Wannenbad den Rang abgelaufen. Duschen geht nicht nur schneller, sondern verbraucht zwei Drittel weniger Wasser und Energie: Die Deutschen sind energiebewußter geworden. Frauen duschen etwa viermal, Männer zweimal wöchentlich. 70 von 100 Bundesbürgern nehmen samstags ein Wannenbad.

Beim Energiesparen zählt aber nicht nur die Entscheidung Dusche oder Wanne, sondern auch die Art der Warmwasserbereitung. Immerhin werden rund neun Prozent des gesamten Energiebedarfs im Haushalt für warmes Wasser benötigt. 46 von 100 Haushalten heizen es mit Strom auf.

Am meisten verbreitet ist die dezentrale Versorgung: Die einzelnen Zapfstellen haben ihren eigenen Warmwasserbereiter, etwa einen Durchlauferhitzer im Bad und einen Kleinspeicher für die Küchenspüle. Das erspart lange Leistungswege und Wärmeverluste. Vor allem wird immer nur soviel Wasser aufgeheizt, wie gebraucht wird.

Ein mittleres Wannenbad benötigt rund 150 Liter Wasser. Das Aufheizen kostet fünf bis sechs Kilowattstunden Energie. Dafür kann man dreimal fünf Minuten lang duschen.

Das ist auch für die Gesundheit bekömmlicher, denn häufiges und ausgiebiges Baden, sagen Ärzte, entzieht der Haut zuviel Feuchtigkeit und greift ihren Säureschutzmantel an. Den Rekord im Baden hält übrigens ein Kölner: Er saß 173 Stunden in der Wanne. Um sich davon zu erholen, brauchte er noch länger.

Medizinische Badezusätze werden immer beliebter. Die Rückbesinnung auf die Heilkräfte der Natur drückt sich auch in den Verkaufszahlen aus: Seit 1975 wurde ein Zuwachs von 160 Prozent registriert. Jede sechste „Bademark" wird für die Gesundheit ausgegeben. Noch stärker legten die Duschmittel zu: um das Neunfache.

Ein Tip für die mehr als 30 Prozent Bundesbürger, die sich morgens unter der Dusche munter machen: Wer dabei im Wechsel mit dem Heißwasserhahn kurz den kalten aufdreht, härtet sich ab gegen Wetterfühligkeit, Husten und Schnupfen. Viele schwören auch auf eine Bürstenmassage, naß oder trocken. Sie regt den Kreislauf an und macht fit für den Tag.

KÖLÜV MANCHAFT:

Blüm: Der Sympathischste

Der „Kleine" ist ein ganz Großer. Hat Witz, eine flinke Zunge und eine blitzschnelle Auffassungsgabe. Läßt sich auch vom Kanzler nicht unterkriegen. Leidet dennoch nicht an Selbstüberschätzung; kann noch an sich selbst zweifeln. Der sympatischste Zeitgenosse im Kabinett. Nachteil: Schießt zu oft aus der Hüfte.
51 Jahre, Arbeit

Stoltenberg: Mann mit Anlauf

Der „Kühle aus dem Norden" sogar im Süden beliebt und – Rarität in Bonn – vom politischen Gegner anerkannt. Gar nicht so kühl, wenn er in Fahrt kommt; aber dafür braucht er einen Anlauf von Flensburg bis Rosenheim. Guter Chef mit guten Leuten. Hält das Geld zusammen wie eine eisern sparende Hausfrau. Nachteil: Zu beamtenhörig.
58 Jahre, Finanzen

Schneider: Im falschen Amt

Das „Lexikon", hat alles gelesen. Der Nürnberger gilt als der gebildetste Mann im Kabinett. Eigentlich ein Kultusminister. Aber dieses Amt steht dem Bund nicht zu. Hat gegen alle Erwartungen sein neues Baubuch zustandegebracht. Jetzt ist sein Ministerium ziemlich überflüssig. Nachteil: Kein guter Verkäufer.
59 Jahre, Bau

Kohl: Der Boxer von Bonn

Der „schwarze Riese", selbst- und machtbewußt. Am überzeugendsten und sehr aufgeschlossen im kleinen Kreis. Liebt es in der Menge zu baden, sucht Kontakt zu Otto-Normal-Verbraucher. Als Redner leidenschaftlich, manchmal ein wenig altväterlich. Als ablesender Redner ein Pointentöter. Als Freund ist er wirklich einer. Als Vater verliebt in seine beiden Riesensöhne. Als Partner zuverlässig und berechenbar. Als Selbstdarsteller schwach – es sei denn, er muß fighten. Er ist der Typ von Boxer, der angeschlagen und schon am Boden liegend, jeden k. o. schlagen kann.

Nach der Schlacht ist er Freund und Gegnern ein herzlicher Gastgeber. Ohne Saumagen und Pfälzer Wurst geht man aus seinem Haus nicht weg.

Nachteil: Seine Termine hütet er wie ein Staatsgeheimnis. Doch fairerweise sei hinzugefügt: Für Pfälzer und Sternensinger hat er immer ein paar Minuten Zeit.
56 Jahre, Kanzler

Möllemann: Genschers Bauchredner

Der „Minenhund" wurde Minister für treue Minensuchdienste, die er Genscher leistete. Versteht was von der Materie. Mag aber Außenpolitik lieber. Redet gern mit Scheichs, gelegentlich auch mit Juden. Ist geschickt, zäh und geschäftstüchtig. Bis zum letzten Schnurrbarthaar ein Genscher-Mann. Deshalb auch „Bauchredner" genannt. Nachteil: Hat einen großen Freund, aber wenig kleine.
42 Jahre, Bildung

Wilms: Nur Alibi-Frau

„Die Frau" – sie muß eben heutzutage mitregieren. So wurde sie überraschend innerdeutscher Minister. War als Bildungsminister sehr emsig um Lehrlingsstellen bemüht. Doch Honecker ist kein Azubi. Der Koalitionskompromiß hat Frau Wilms auf eine politische Elsbahn gestellt. Ihr ausgefuchster Staatssekretär wird sie galant und geduldig stützen. Nachteil: Gute Lehrlingsmutter, aber in innerdeutschen Fragen selber Lehrling.
57 Jahre, Innerdeutsch

Zimmermann: Charme eines Panzers

Der „Tennisspieler", ungemein ehrgeizig. Spielt gern Tennis, verliert oft. Will immer vorwärts, manchmal mit dem Charme eines Panzers. Trägt im Kabinett vor wie ein General: Zack, zack. Doch bei Frühstück, Brotzeit und nach Feierabend ein umgänglicher Partner. Nachteil: Steht immer unter Dampf.
61 Jahre, Inneres

Riesenhuber: Kluger Streber

Die „Fliege Nr. 1" formuliert schnell und gelehrt. Hat einmal zwanzig Minuten im Kabinett über eine chemische Formel geredet – verstanden hat's keiner. Hat so viel im Kopf wie Fliegen im Schrank. Ein Streber, aber kein unangenehmer. Forschungsbesessen, und das tut not. Nachteil: Sein Wortschwall.
51 Jahre, Forschung

Bangemann: Schnelldenker

Der „Dicke", Schnellredner und Schnelldenker. Europaerfahren. Hat's aber schwer mit der Wirtschaft, die seine flapsigen Sprüche für Oberflächlichkeit hält. Versteht in Wirklichkeit nicht nur viel vom Essen, sondern auch viel von Politik. Würde vielleicht auf einem anderen Posten leichter zu Ansehen kommen. Nachteil: Hört nicht genug auf seine Experten.
52 Jahre, Wirtschaft

Klein: Loyaler Friedensstifter

„Fliege Nr. 2" kann mit Riesenhuber einen Ministerverein „Bunter Propeller" aufmachen. Spezialist für Außenpolitik. Geeignet auch als loyaler Friedensstifter zwischen Bonn und München. Wäre daher als Minister für die Zusammenarbeit zwischen dem Freistaat Bayern und der Bundesrepublik sehr empfehlenswert. Aber so etwas gibt es (noch) nicht. Muß nun Entwicklungshilfe lernen. Franz Josef wird's ihm schon zeigen. Nachteil: Zu diplomatisch.
52 Jahre, Entwicklungshilfe

Schwarz-Schilling: Viel Feind

Das „Kabel", gibt sich fast verzweifelt Mühe, die schwerfällige Post auf Trab zu bringen. Hat dabei in seinem Ministerium fast so viele Gegner wie Beamte – und dort gibt es viele Beamte. Hätte mehr Unterstützug verdient im Kampf gegen die Schnekkenpost. Nachteil: Seine tüchtige wohlhabende Frau (oder: Der Mann hat den Ärger nicht nötig).
56 Jahre, Post

Wörner: Ziviler General

Die „Glatze" ist einer der wenigen Politiker, die etwas von der Bundeswehr verstehen. Sehr gut als Vermittler zwischen den schwierigen amerikanischen, französischen und britischen Verteidigungsministern und ihren teuren Wünschen. Seit er seine jetzige Frau hat, ist „Amateurgeneral" Manfred W. ziviler geworden. Nachteil: Zu arglos bei der Auswahl seiner Ratgeber.
52 Jahre, Verteidigung

Genscher: Stehaufmännchen

Das „Elefantenohr", einer der gerissensten Politiker und Taktiker, die die Republik je hatte. Glänzender Amtschef. Sein AA ist die am besten besetzte Behörde Bonns. Stehaufmännchen der Nation. Selbst von Strauß nicht umzuboxen – und das will was heißen. Nachteil: Immer auf Achse, kein Fest ohne Hans-Dieter.
59 Jahre, Auswärtiges

Schäuble: Unentbehrliche Biene

Die „Biene". Seit Schäuble im Kanzleramt summt, gibt es kaum noch Pannen. Unheimlich fleißig und präzise. Einer der wenigen in Bonn, der auch Spitzenmanager in der Wirtschaft sein könnte. Familienfrieden in Offenburg gefährdet, weil er zuviel in Bonn ackert.

Engelhard: Kämpfende Schnecke

Die „Schnecke" macht jeden fix und fertig. Alle fürchten Hansis langsame Sprache. Umständlich, behäbig aber zuverlässig und – äußerst selten unter Politikern – treu. Hat einen sehr tüchtigen und eigenwilligen Staatssekretär. Kann kämpfen, aber alles schön langsam. Nachteil: Ein bißchen stur.
52 Jahre, Justiz

Wallmann: Allzweckwaffe

Der „Oberbürgermeister", der früher Richter war – eine politische Allzweckwaffe. Wenn er nicht Ministerpräsident von Hessen wird, bringt er den Umweltschutz voran. Wallmann bringt immer irgendetwas voran. Unter den jüngeren CDU-Politikern einer für die höchsten Weihen – vorausgesetzt, er stolpert nicht über irgendeine Mülltonne. Nachteil: Kein großer Redner.
54 Jahre, Umwelt

Süssmuth: Mutiges Köpfchen

Das „Köpfchen" hat wirklich eines. Sie ist der Glücksgriff des Kanzlers. Hat mehr politischen Mut als die meisten Männer. Wer wagt es schon, als katholischer Minister, der eigenen Kirche und als Zugabe auch noch Strauß zu widersprechen? Wenn sie nicht abstürzt (oder es einfach satt bekommt), wird sie große Karriere machen. Wenn auch Frauen mal Kanzler werden – so eine könnte es. Nachteil: Kämpft immer mit offenem Visier, vernachlässigt die Deckung.

50 Jahre, Gesundheit

Kiechle: Standhaftes Schlitzohr

Der „Bauer" hat den undankbarsten Posten im Kabinett. Ein großer Steher und schlitzohriger Kämpfer, wird aber zwischen Bauern und Europa wundgerieben. Bewundernswert die Haltung, mit der er das erträgt. Ihm wäre zu wünschen, daß die Bauern ihn objektiver und gerechter sehen. Nachteil: Sein Posten.

57 Jahre, Ernährung

Warnke: Fleißiger Lehrling

Der „preußische Franke" wird seinem Entwicklungshilfe-Ministerium nachweinen. Da war er mit Leib und Seele dabei – und unterwegs. Birma und Nepal kannte er. Autobahn und Schiene muß er erst lernen. Angenehm im Umgang, fleißig im Studium der Akten, moderat im Urteil. Nachteil: Hat sich die letzten Jahre nur fahren und fliegen lassen. Verkehrsminister ohne praktische Verkehrserfahrung.

54 Jahre, Verkehr

Znovuotevření Mánesa

(čtk): Před 100 lety — v dubnu roku 1867 — byl založen Spolek výtvarných umělců (SVU) Mánes, sdružení, které po desetiletí hrálo důležitou úlohu ve společenském a uměleckém životě. Při příležitosti tého výročí založení spolku byla ve výstavních sínich Mánesa zahájena výstava, kterou uspořádaly Svaz českých výtvarných umělců a Národní galerie. Její vernisáže se zúčastnili člen předsednictva a tajemník ÚV KSČ V. Bilak, vedoucí oddělení ÚV KSČ M. Müller, ministr kultury ČSR M. Klusák, předseda Svazu čs. výtvarných umělců národní umělec J. Majerovský a další představitelé. Mezi hosty byli také někteří bývalí členové spolku. Výstavou byla zároveň po dlouholeté rekonstrukci otevřena pro veřejnost celá budova Mánesa.

KOMPUTER VAŘÍ PIVO

Pivovar „Bierquell" je největším berlínským producentem piva a jeho „Berliner Pils" má vynikající kvalitu. Nyní se zde při vaření piva používá komputer, který řídí celý technologický proces.

Jak trénink dle libosti upraviti

Předělem v rozvoji fotbalové metodiky lze nazvat nedávné zasedání představenstva Ústředí pro kopání v míč. Bylo doslova historické: vystoupila na něm první žena metodička, jež se navíc ke své funkci vypracovala vlastní pílí a přičinlivostí. Byla jí MAGDALENA DOBROMILA RETTIGOVÁ, která krátce pohovořila na téma jak trénink dle libosti upraviti. Z její podnětné práce vybíráme několik myšlenek.

„Tvář moje se rdí, když povážím, že taky já jsem jedna spací Češka byla; ale procitla jsemi Od mládí ležela jsem v knihách a ke svému štěstí naučila se i v metodických listech čísti. Leč vybírala jsem si z nich toliko ušlechtilé věci. Četla jsem arci také mnoho, čemu jsem nerozuměla, ale v mysli podržela jen to, co se mi líbilo a jsem chápala. Líbo-li jest ám zvědětí něco bližšího, jak trénink vypadati má, spěchám proto co možná v krátkosti vašemu přání vyhověti. Chci ponavrhnout, jak vše učiniti, aby nezkušení v tom nepochybili. Také chci několik příkladů uvésti, co se přísluší. Ta práce přinesla mně mnoho trudných hodin a já musela nad svéhlavostí svých svěřenců zvítěziti ísti, když jsem ji nemohla přemoci rozumovými důvody. Zvláště nad těmi, u nichž nebyla píle hlavní ctností. Vyved své hráče na trávník střižený jako šnitlink a děle], jak poznamenáno bude. Dle libosti rozcvičku, vraž do toho několik posilovacích prvků a jiných kousků tolik, co potřeba. Nechej všem do sytosti okoštovat a v tom je vydusit. Též přespolní běh můžeš přidat. Kdo jeho milovníkem není, může ho zcela vynechat, a trénink naopak jinými kousky okrášlit. Že i zde všelijaké změny dělat se mohou, rozumí se samo od sebe. Takové změny se zanechávají, které dle libosti na kolikerý způsob učiniti můžeš. Není s tím tak velká práce; jak se mnohý domejšlí, jen když čas moudře rozdělí, může vše postihnout. K zápasu pak radím kdo agresivitě nepřeje, může ji vynechat. Hra jest pak chutnější a ouhlednější, leč méně vynáší. Není mně možno ještě této příležitosti pominout, abych aspoň několika slovy najevo nedala, co si myslím, a to že komáří tančí jen ve slunečních paprscích. Tiž lidé, kteří se před vámi hluboce sklánějí, rázem shledávají, že toho už není zapotřebí, i když předtím jedním dechem ubezpečovali, že jsou vaši přátelé. Být dobrým metodikem, toť snažnost má, pokud jedinká krůpěj krve české v žilách mých prouditi bude. A když jim pro mě všecka radost pohřbená, všecko štěstí zakopané v kopané, tedy ať se jiní radují."

Myšlenky kolegyně Rettigové byly metodickou veřejností přijaty vlídně. Oceněna zvláště snaha po chutnosti všech fotbalových chodů do i po přestávce. Připomenuto však rázem, že leckdy navzdory všem smyšlénkám dáti hře rozličné vůně a chutě přijde rozhodčí, jenž z chystané gastronomické lahůdky nadělá prostou bramboračku.

NADĚJNÝ POZNATEK

Podle informací Kalifornské biologické společnosti (USA) byl za pomoci genového inženýrství syntaticky vyroben hormon ranin, který se v lidském organismu tvoří v ledvinách. Jeho přebytek vede k zvýšení cévního tlaku, což často vyvolává srdeční vady. Nyní lze vyrobit preparáty, kterými se dá tvorba tohoto hormonu zastavit. Poznatek by mohl přispět k léčení srdečních chorob.

Zuckerkranke leiden häufig an einem leichten Mangel des Mineralstoffs Magnesium. Verstärkt sich dieser Mangel, kann es bei ihnen zu schweren Nervenstörungen kommen. Händezittern, Muskelzuckungen und Krämpfe sind die Folge, sagen Mediziner der Uni-Klinik London im British Medical Journal.

Der Cholesteringehalt des Bluts läßt sich schon mit drei Tassen schwarzen oder grünen Tees pro Tag senken. Das ergaben zwei Studien in Finnland mit insgesamt 9100 Männern und Frauen. Kaffee kann dagegen den Cholesterinspiegel leicht erhöhen, ist aber dennoch kaum eine Gefahr für das Herz.

Potenzstörungen durch blutdrucksenkende Medikamente lassen sich vermeiden. Jetzt ist ein neuer Beta-Blocker („Selectol") in den Handel gekommen, der die Potenz nicht mehr beeinträchtigt – berichtet das Fachblatt „Therapie der Gegenwart".

Der Blutdruck sollte schon bei Kindern vom dritten Lebensjahr an gemessen werden. In diesem Alter haben bereits fünf bis zehn Prozent aller Kinder einen erhöhten Blutdruck. Bei frühzeitiger Behandlung ließen sich viele Herz-Kreislauf-Erkrankungen im Erwachsenenalter vermeiden– meint Professor Sturm von der Uni Bochum.

Kinderlose Frauen haben häufiger Übergewicht als Mütter. Nach dem ersten und zweiten Kind bekommen Frauen, die vor der Schwangerschaft schlank waren, praktisch ausnahmslos wieder ihr Idealgewicht. Erst nach dem dritten Kind droht eine unerwünschte Gewichtszunahme. Das ermittelten jetzt britische Forscher bei über 1500 Frauen, die vor 36 Jahren alle innerhalb einer Woche geboren wurden.

Bei Erkältungen ist Fieber bis zu 41 Grad ungefährlich, erklärte Dr. Henning Breithaupt von der Uni-Klinik Gießen. Nur wenn andere Krankheiten vorliegen, vor allem Herz- und Kreislaufleiden, muß der Arzt schon ab 38 Grad ein fiebersenkendes Mittel verordnen. Wichtig bei Fieber: ausreichend trinken.

Kohletabletten stoppen nicht nur Durchfall, indem sie Bakterien- und Virusgifte im Darm binden; sie können auch Völlegefühl und übermäßige Blähungen lindern. Das berichten Ärzte im amerikanischen Journal für Magen-Darm-Krankheiten. Medizinische Kohletabletten haben außerdem nicht die geringsten unangenehmen Nebenwirkungen.

TRADIČNÍ RODINNÁ ROLE MUŽŮ se mění i v konzervativní Británii. Dříve byl otec pro celou rodinu přísnou nedostupnou osobou, která se prakticky o provoz domácnosti nestarala; nyní se ale o děti, zvláště nově narozené, pomáhá starat stále víc britských tatínků. Podle nových sociálních výzkumů si téměř dvě třetiny otců nyní vybírají po narození dítěte aspoň část dovolené, aby si mohli nového potomka užít či dokonce s ním pomoci. Dobrá polovina z nich pomáhá s krmením, koupáním a přebalováním. 85 procent novopečených otců se nebojí o miminko plně postarat, aby si manželka mohla občas vyrazit z domova. Devět z deseti otců bývá dnes přítomno porodu svého prvního dítěte.

SVAČINY PŘED 50 LETY

Školníci a okrsečáky všech typů našich škol by mohli vyprávět o odpadkových koších plných zbytků svačin nebo i celých zahozených svačinových sáčků. Před padesáti lety prováděli v bývalém sušickém okrese průzkum denního stravování žactva. Devadesát procent dětí uvedlo snídani skládající se z krajíce suchého chleba a brusinkového převážně heřké černé kávy. Jen osm procent dětí mohlo mít k snídani bílé pečivo a deset procent dětí znalo kakao. Přes osmdesát procent dětí mělo ve škole jako svačinu pouze krajíček suchého chleba. Velmi málo dětí jedlo ovoce nebo zeleninu. 300 přespolních dětí z měšťanských škol obědvalo až po svém návratu ze školy, později odpoledne, nebo se oběd spojil s večeří. K večeři nám zpravidla bývala káva, častěji však bílá a trochu oslazená, s chlebem. Hodně se také jedly k večeři brambory nebo chléb s mlékem. Jen v době zabíjaček mívaly děti na přilepšenou jitrnici, jelito nebo kousek masa.

(mp)

SÍLA BAREV

Barvy činí život našim pocitům, ale působí i na naše zdraví. A právě tato vlastnost vyvinula lékaři při speciální terapii, jejíž pomocí je možno ovlivňovat určité duševní stavy pacienta. Zahraniční odborníci dokonce tvrdí, že i barva chleba, dotýkajícího se přímo pokožky, může mít léčivý účinek. Červená působí dráždivě, zvyšuje krevní tlak a nepomáhá překvapivě. Oranžová podporuje lučivým výměnu a činnost orgánů. Žlutá povzbuzuje činnost žláz, posiluje vegetativní nervový systém, příznivě působí na játra. Zelená má pozitivní vliv na činnost a duševní kondici. Modrá naproti tomu zpomaluje a snižuje krevní tlak. Fialová působí na centrální nervový systém a na celkovou svalovou.

SLEPENÉ »ACHILLOVKY«

Lékařům v městě Kielu (NSR) se podařilo vyhojit natržení Achillovy paty patnácti pacientům. Použili k tomu fibrinového lepidla, získaného z lidské krve. Při sešité »achillovce« si každý pacient stěžuje na častou únavu operované nohy i na občasné bolesti. Pacienti léčení novou metodou slepení takové obtíže nemělí.

EXISTUJÍ I DVĚ SLEPENÉ FACKY!

Wußten Sie eigentlich...

... warum die Banane krumm ist?

fragt Elisabeth Holland aus Bad Reichenhall.

Weil sie in dichten Büscheln wächst. Dabei bekommen die Früchte an ihrer freien Außenseite mehr Sonnenlicht ab als an der Innenseite. Dort aber, wo sie mehr Licht kriegen, wachsen sie bis zu zehn Prozent schneller und krümmen sich dabei.

... wie gern deutsche Frauen stricken?

Im vergangenen Jahr verarbeiteten die Frauen in der Bundesrepublik 30 Millionen Kilogramm Strickwolle. Aneinandergeknüpft ergäbe das einen Wollfaden von 72 Millionen Kilometern Länge, 100mal die Entfernung zwischen Erde und Mond.

... wie viele Medikamente eine Apotheke führt?

fragt Hermann Schmitt aus Köln.

Im Durchschnitt hat jede der rund 17 000 bundesdeutschen Apotheken etwa 12 000 verschiedene Mittel auf Lager. Der Großhandel kann 60 000 Medikamente beschaffen. Insgesamt stellen Pharmazeuten hierzulande etwa 125 000 Präparate her. Ärzte wählen daraus meist nur etwa 200 bis 400 aus.

... warum wir bei Neuschnee schlechter hören?

fragt Fritz Neuberger aus Kiel.

Bei lockerem Schnee dringen alle Schallwellen in die winzigen Hohlräume zwischen den Schneeflocken ein und verirren sich darin wie in einem Labyrinth. Die schallschluckende Wirkung läßt erst wieder nach, wenn der Schnee matschig wird oder verharscht.

... wie viele Frauen die Pille nehmen?

fragt Manfred Lüder aus Frankfurt.

In der Bundesrepublik vier Millionen – darunter 48 Prozent aller Frauen zwischen 20 und 29 Jahren.

... seit wann es Intelligenztests gibt?

Im 16. Jahrhundert zeigte man einem etwa sechs bis sieben Jahre alten Knaben, der die Frauengemächer verlassen und der männlichen Erziehung anvertraut werden sollte, in der einen Hand einen Apfel, in der anderen eine Münze. Griff das Kind nach dem Apfel, galt es noch als unreif; nahm es das Geld, also den abstrakten Wert, war der hauptsächlich von der Mutter bestrittene Erziehungszeitraum beendet.

... daß die Sowjets Dünger aus dem All verwenden?

Nach Einschlag des sogenannten Tunguska-Meteoriten im Jahr 1908 in Ostsibirien wuchsen die Bäume der Taiga dort doppelt so schnell. Sowjetwissenschaftler experimentierten jetzt mit Substanzen, aus denen der Meteorit bestanden hatte. Eine Mischung aus Brom, Zink, Silber und anderen Metallen soll bei Versuchen bereits eine 50prozentige Steigerung der Kartoffelernte erbracht haben.

... wie oft ein Herz schlägt?

fragt Roswitha Meyer aus Würzburg.

Der 300 Gramm schwere Hohlmuskel, fast immer in der linken Brusthälfte des Menschen untergebracht, zieht sich in 24 Stunden etwa 100 000mal zusammen. Das bedeutet im Lauf eines Lebens zweieinhalb Milliarden Schläge.

... wer Wolfskinder bestraft?

Dieser Wolfswelpe ist zwei Monate alt. Die Mutter lehrt ihn, wie er sich zu säubern hat. Mit dem Vater übt er die Jagd. Der Rudelführer bringt ihm das Verhalten in der Gruppe bei. Bestrafen darf nur einer: Der Zuchtmeister, er ist immer stellvertretender Rudelführer – aber so unbeliebt, daß er niemals Chef wird.

Foto: KAROW

... wer den ersten Geheimcode erfand?

Julius Cäsar ersann zum Verschlüsseln seiner Mitteilungen die Methode der Buchstabenverschiebung. Dabei entspricht jeder Buchstabe einem anderen, der in der Reihenfolge des Alphabets um einen festen Wert verschoben ist. Für damals

Gaius Julius Cäsar (100–44 v. Chr.) benutzte als römischer Heerführer einen Geheimcode, den heute jeder Schüler knacken könnte

mochte das genügen – heute könnte jeder durchschnittlich gebildete Mensch diesen Code nach höchstens 25 Versuchen knacken.

... wo Hunde Autofahren lernen können?

In einer speziellen Benimmschule in Wagenfeld bei Diepholz (Niedersachsen) wird Hunden zwar nicht beigebracht, wie man Steuer und Gaspedal bedient – aber die Vierbeiner lernen immerhin, wie man sich als Beifahrer verhält: Daß man zum Beispiel weder Herrchen anspringen noch mit den Pfoten ins Steuerrad greifen soll.

Víc už mu nedala

(Eden) Dvakrát neuspěl známý herec R. Jelínek v utkání reprezentantů Thálie s divčím družstvem Slavie. Porážka ho nemrzela, spíš výsledek následného aktu družby. Poté, když konečně sličnou protivnici přemluvil k výměně dresů zklamaně zjistil, že tato vlastní ještě tričko. Zmíněná však prohlásila, že víc už mu nedá. Přítomní její principiální postoj doprovodili výkřiky zklamání.

Teď to teprve půjde!

(Bagdád) Navzdory mnoha domácím problémům vyhovělo vedení Iráckého fotbalového svazu žádosti o zaslání základních poznatků z vystoupení jejich reprezentace v Mexiku. Metodická komise Výboru pro kopání v míč již tyto cenné informace rozmnožila a formou Metodického dopisu č. 116 rozeslala. Věční nespokojenci v některých oddílech sice reptali, že tomu nerozumí, ale i my souhlasíme s názorem komise, že je to v podstatě jedno. Vážní zájemci si přesto mohou napsat o anglický text na Mezinárodní kolegium překladatelů, Bagdád, Babylónská věž, II. patro, č. dv. 87.

ZÁSTŘELNÉ LISTY

V archivních fondech bývalých panství a šlechtických rodin jsou leckdy dochovány listy zástřelního, podávající přehled o množství zastřelená měřitková a škodlivá zvěře. V jednom z těchto svazků, který je uložen ve žlutické pobočce Státního oblastního archivu v Plzni, máme k dispozici údaje o honitbách o dalších panství. V roce 1848 bylo např. na panství jindřichovice na Sokolovsku zastřeleno 16 kusů vysoké, 38 daňčí zvěře, 17 srnců, 28 koroptví, šest tetřevů, devět tetřívků, ze škůdců pak čtyři lišky, dva psi, 33 kočky, 13 supů, 25 jestřábů, dvě sovy, 26 krahujců, 44 vran a 12 lasic. Hony na koroptve se pořádaly na Štiříně a v Měšicích u Prahy, kde např. v srpnu a září 1838 bylo střeleno 4663 koroptví. Na zajíce se jezdilo do Pakoměřic, kde jich bylo roku 1854 střeleno 2949, do Trnic a Měšic. Známé hony bývaly ve Smečně. Zástřelní list uvádí pro podzim 1859 celkem 33 srnců, 5432 zajíců, 423 bažantů a 1524 koroptví. Některé listy uvádějí způsob odbytu. Když bylo 19. 10 1857 složeno v obcích ve Štiříně 207 kusů daňčí zvěře, dostala 71 kusů rodina majitele, 72 šlo na prodej a 45 kusů odebral ředitel panství pro personál. V Kopidlně si zástřelní listy všímaly výsledků střeleckých. Uvádějí, že při honech ve dnech 7.–12. 1. 1856 bylo vypáleno celkem 3285 ran, z toho bylo 1776 hrot a 1949 chybných. Benátky zase vydávaly zástřelní listy zdobené loveckými motivy. (kh)

PLZEŇ OBLEŽENA HUSITY

V důležitém historickém sborníku Husitský Tábor 6 (1985) byla zveřejněna zásadní studie Petra Čorneje o průběhu bitvy u Lipan (30. 5. 1434), v níž polní vojska táborů a sirotků pod vedením Prokopa Holého, který zde padl, podlehla spojenému vojsku umírněných husitů a katolíků. Ve studii byly také vyvráceny některé dosavadní mylné představy, například o tom, jak se Prokop Holý probil u Lipan z vozové hradby a rozsévaje kolem sebe smrt, padl, když protivníkům málem vyrval ještě vítězství. Autor dále dovozuje, že mezi Prokopem a jeho vojskem nastala na podzim roku 1433 metolik hluboká rozpuk, že se Prokop ke svým vojákům, kteří od července 1433 marně obléhali Plzeň, vůbec nevrátil. Překvapivý a nový je také závěr o tom, že se nepočítalo s tím, že by vojska panské jednoty, soustředěná v dubnu 1434 u Kutné Hory, měla v úmyslu osvobodit husity stále ještě obléhanou Plzeň. Byla zachráněna tím, že husitský hejtman Přibík z Klenového a jeho pomocník Jeník Sobětický dodali tajně do města značné množství obilí, a to — podle studie v časopise Husitský Tábor — až „na poslední chvíli", totiž 5. května 1434. Dne 9. května husitů od Plzně odtáhli směrem do středních Čech a připravovali se na rozhodující střetnutí s panskou jednotou. Některé doklady z této doby jsou uloženy v Archivu města Plzně.

■ Zkušenosti ukázaly, že snad nejodolnější vůči veškerým chemickým preparátům na hubení hmyzu je docela obyčejná moucha domácí. Výzkumníci z Texaského zemědělského výzkumného ústavu se proto za pomoci počítače rozhodli postavit přesný model genetického ústrojí mouchy. Pomocí tohoto modelu chtějí zjistit, v čem vlastně spočívá její nebývalá biologická odolnost vůči i těm nejagresivnějším chemickým preparátům. Jakmile tento způsob obrany poznají, nebude již takovým problémem ho účinně narušit. (d)

BYLI PRAVĚCÍ LIDÉ KANIBALY?

O TÉTO OTÁZCE už bylo napsáno mnoho odborných i popularizačních článků a statí, ale stále se ukazuje, že definitivní odpověď není nijak snadné dát. Není málo těch, kteří kanibalismus zcela popírají. Většina ho připouští, ale vysvětluje či omezuje ho buď jen na rituální záležitosti nebo na případy nutného přežití v krizových situacích, nebo jej vydává za důsledek války mezi znepřátelenými kmeny.

Již mnoho let se pečlivě hledají důkazy pro jednu či druhou teorii. Zastánci názorů, že naši předkové byli kanibaly, upozorňují například na nálezy, kde se zvířecí kosti nacházejí promíchány s lidskými v jakýchsi odpadních jámách, zkoumají poškození lidských kostí, ať už oškrabováním nebo rozlámáním, kdy se prý hledal morek, nebo poukazují na rozšířené otvory v lidských lebkách, kudy prý se vybíral mozek.

Zastánci těchto teorií se většinou opírají o nálezy v jugoslávské jeskyni Krapina, ale ne všechny jejich argumenty byly beze zbytku odbornou veřejností přijaty. Žádný nález nebyl zcela přesvědčivý, mnohé stopy na lidských kostech nevylučovaly zásah masožravých zvířat či hlodavců. Třebas na mrtvolách, a podobně. Také otázky rituálu zůstávají stále otevřeny, neboť ty je zvlášť obtížné prozkoumat a prověřit.

Polemika tedy trvá dále, a tak není divu, že každému novému nálezu, který nabízí některé důkazy, je věnována mimořádná pozornost, všechno se pečlivě zkoumá a hodnotí a dále se o tom vedou odborné a učené disputace.

Velkou pozornost vyvolal v poslední době nález v jeskyni Baume de Fontbregoua v jihofrancouzském departementu Var. Nález prozkoumala od počátku sedmdesátých let skupina odborníků ze Střediska archeologických výzkumů (CRA) patřícího k Národnímu středisku vědeckého výzkumu (CNRS) pod vedením Jeana Courtina. Jde o pozůstatky sídliště neolitických lovců z V. až VI. tisíciletí před naším letopočtem. Nalezeny byly zbytky obydlí, různé slomky hrnčířského nádobí, nástroje a mnoho ozdob a šperků.

K nejpozoruhodnějším nálezům patřilo třináct odpadových jam, zřejmě vytvořených člověkem, z nichž deset bylo naplněno zvířecími kostmi a tři byly plné lidských kostí. Nálezy potvrdily velký výskyt divokých prasat, ovcí a koz, zřejmě i domácích, ale také jelenů, srnců, kun, jezevců, lišek a bíků. Devět jam bylo zřetelně odpadkových a jen jedna mohla sloužit rituálním účelům, neboť tam byly kosti zvláštním způsobem složeny a dominovala jim lebka tura.

Pokud šlo o jámy s lidskými kostmi, bylo možno nepochybně konstatovat, že mezi jejich uložením do země a nálezem nedošlo k žádnému vnějšímu zásahu, což vytváří nejlepší předpoklady k jejich vědeckému prozkoumání. Bylo konstatováno, že jámy zřejmě nesloužily k pohřbívání, neboť už v neolitu se pohřbívalo individuálně, zatímco zde byly kosti naházeny jedna na druhé. Zároveň bylo zjištěno, že se v jámě nacházejí vždy téměř všechny kosti jedné nebo více osob. Nenašly se nejmenší stopy po tom, že by po pohřbení došlo k nějakému poškození kostí masožravými zvířaty nebo hlodavci. Některé kosti se našly ještě navzájem spojeny.

Hlavní průzkum se soustředil na jednu jámu, kde bylo nalezeno 134 zlomků kostí patřících nepochybně šesti osobám, z nichž tři byli dospělí lidé, dvě děti a v jednom případě se věk nepodařilo přesně určit. Zároveň zde bylo objeveno 8 zlomků nárameních a hladká sekerka, o které se archeologové domnívají, že ji asi bylo používáno k porcování a rozbíjení kostí. Tento výzkum provádějí především Claude Bouville a Eric Mahieu z CNRS.

Paola Villa z oddělení antropologie z Coloradské univerzity, který se na výzkumu podílel, zdůraznil ve svém rozboru, že jámy s lidskými kostmi se nijak nevzdálily od ostatních, kde byly nalezeny kosti zvířecí. Vyvozuje z toho, že ve všech případech šlo o jámy odpadkové, což, podle jeho názoru svědčí o tom, že tam došlo ke kanibalismu. Byl proveden podrobný rozbor a průzkum všech nalezených kostí, přičemž bylo konstatováno, že některé chyběly, nebo byly zastoupeny jen výjimečně. Byly nalezeny stopy po oškrabování kostí, a to kamennými nástroji, což bylo dodatečně vyzkoušeno nalezenými pazourky a jiými nástroji, například nalezenou sekerkou. Stopy byly stejné na zvířecích i lidských kostech. Rozlámané kosti svědčily o hledání morku v nich. Těmto otázkám se věnovala zvlášť skupina pod vedením Pat Shipmanové z univerzity Johnd Hopkinse a skupina složená z Paola Villy, J. Courtina a D. Helmera.

Dále si badatelé postavili otázku, zda kosti prvně byly vařeny. Vedle Pat Shipmanové, která zkoumala především povrch kostí, se Giorgio Belluomini a Marili Barbca z Geochemického ústavu římské univerzity zaměřili na výzkum zbytků aminokyselin. Výzkumy nepřinesly jednoznačné odpovědi, neboť zjištění, že kosti nebyly vystaveny vyšší teplotě než 150° nevylučují možnost primitivního vaření, i když jiné stopy spíše nazačují, že k němu nedošlo. Také skutečnost, že konce kostí nebyly opáleny, dokazují, že kosti nebyly vystaveny působení ohně. Také v tomto případě nebyly nalezeny žádné rozdíly mezi kostmi lidskými a zvířecími.

Výzkumníci se v podstatě shodli v tom, že je dostatek svědectví o tom, že v tomto prostoru docházelo ke kanibalismu. Ovšem na otázku vyčerpávajícím způsobem mohli odpovědět na otázku, proč k němu došlo. Vzhledem k tomu, že tehdejší lovci měli dostatek jiné potravy, především obilí, a v okolí bylo dostatek fauny, spíše vylučují výklad z nezbytnosti kanibalismu v boji proti hladu. Nedbalé uspořádání lidských kostí v jámách nepoškozených zvěří prakticky vylučuje, že by zde šlo o pohřbívání mrtvých. Odborníci se většinou shodují v názoru, že asi šlo o nepřátele, kteří padli do rukou místních lidí a byli takto „likvidováni", možná i s jistým rituálním průvodem.

Jak se zdá, odpověď na otázku, zda byli pravěcí lidé kanibaly, bude spíše pozitivní. Byli. Zůstává však i nadále dosud nezodpovězená otázka — proč?

NEZNÁMÝ PROJEKT ŽELEZNICE

Zcela zapomenutý je projekt stavby železničního spojení z Kistov přes Chodenice do Staškova a dále přes Horšovský Týn, Hostouň, Smolov do Železné a odtud do bavorského Weidenu. Návrh na tuto trať propagoval tištěným letákem z 28. března 1872 majitel kanálových velkostatků Jindřich Folland. Trať měla mít velký význam hlavně pro spojení trat Plzeň—Klatovy—Železná Ruda s ostatními částmi do Německa. Měla vést středem Čech přes Rakovník a umožnit spojení obyvatelům bývalého Klatovského kraje s Prahou. Stručné 46 kilometrů mělo se stavět za 183 000 obyvatelů, 171 000 jitra pell a 100 500 jiter lesů, nádražních nejména velkostatkům Chodenice, Merklín, Horšovský Týn, Poběžovice, Maštale, Újezd Sv. Kříže a Přeč. Význam měla i sedm skláren, které vyrobily 57 tisíc centýřů skel, významný byl i dřevařský průmysl, doly, porcelánky aj. Projekt se nezrealizoval a nabrodila ho později trať Klatovy—Domažlice—Bělá n. R. a Stěkor—Poběžovice. (hl)

KOVY V MATEŘSKÉM MLÉCE

Vědci na univerzitě v Hamburgu (NSR) se zabývali problémem těžkých kovů v mateřském mléce. Tento problém souvisí s rozvojem civilizace. Toxicky působí např. olovo, které způsobuje vývojové poruchy a funkční poblavnich orgánů. Během prvních tří měsíců po porodu byla stanovena koncentrace těchto kovů ve vzorcích mateřského mléka žen žijících na venkově a žen z průmyslových měst. Koncentrace kadmia byla u obou skupin prakticky stejná. Koncentrace olova v mléce městských žen byla vyšší než u žen z venkova.

MRAVENEC PASTEVCEM

Bez nadsázky takový mravenec existuje. Je to druh Dolichoderus cuspidatus. Žije v tropických lesích Malajsie v těsné symbióze s červy rodu Malacocus. Od mraveního hnízda vedou cesty k místům, kde červi žijí na kořenech a trávě. Mravenci obklopí červy v bustých svazcích a berou si od nich medovou rosu. Každá mraveni rodina má až 20 skupin červů ve vzdálenosti 2—25 metrů od hnízda. Červi se mohou živit jen na mladých výhonech, proto když výhonek stárne, mravenci přenesou červy na jiné místo. V jedné kolonii je vždycky deset tisíc dospělých mravenců, čtyři tisíce kukel a přes pět tisíc červů. Nové mravenčí kolonie — rodiny — se vytvářejí tak, že se oddělí část mravenců s larvami a červy; tato odnož se pak stane samostatnou kolonií.

Vědci ani jednou nevěděli, že by mravenci jako lovci přinášeli nějakou kořist. Spokojují se jen tím, co jim poskytují červi. Na druhou stranu červi nemohou existovat bez mravenců. Je to tedy příklad skutečné symbiózy, kdy dva druhy se nemohou bez sebe obejít.

POHLED DO STROMU

Výzkumný ústav lesního ekologického systému v NSR provedl první pokusy prozařováním starých, nemocných stromů přenosným počítačem-tomografem. Přístroj využívá rentgenové paprsky, které se zachycují na druhé straně kmene detektorem. Počítač zjistí, které části kmene obsahují vodu a které vysychají: takové části kmene propouštějí rentgenové paprsky hůř než vlhké části. Do stromu se nemusí vrtat a výzkumníci získají trojrozměrný obraz vnitřku kmene. Je také možné zjistit, jak životaschopná jsou kořeny stromu a jak je vůbec strom schopen se dál rozvíjet.

CHODSKÉ HODINÁŘSTVÍ

Početní návštěvníci „Kozinova statku" v Újezdě u Domažlic a ti, kdo projdou Muzeem Chodska, obdivují důmyslné hrací hodiny. „Duši" jim dal nadaný a pilný chodský nástrojař, truhlář, kolář, hodinář, především však výrobce dud „Bolfík" (Wolfgang) Steffek z Újezdu (1841—1923). Z jeho rukou vyšly ne svou dobu dokonalé výrobky. V jeho umění a živnosti pokračovali synové Josef (1876—1953) a Wolfgang (1879—1966) i vnuk Josef. Na Chodsku však žily i další schopné hodinářské rody — v Domažlicích např. Sloupové, Skalové, Langové. Dovednost, fortel a lásku k lidovému hodinářství od Steffků převzal a dodnes pracuje v oboru domažlický občan, rodák z Mlýnce u Postřekova, Štěpán Schürer (1903), je potomkem starodávného sklářského rodu v Českém lese.

TAK VZNIKL VESUV

Zaměř italské sopky Vesuv, dvojvrcholu, ležící jihovýchodně od Neapole, který mj. zničil v roce 79 kvetoucí města Pompeje a Herculaneum, je stále středem zájmu vědců. Například sovětští vulkanologové přišli se zajímavou hypotézou o jejím vzniku. Na rozsáhlém území evropské části SSSR, Maďarska, Rumunska, Bulharska, Řecka a Kypru, ale i na dně Středozemního moře, objevili záhadný sopečný popel. Sovětští vědci usuzují, že jde o pozůstatky katastrofálního sopečného výbuchu asi před 30 až 40 tisíci lety v oblasti Neapolského zálivu. Výbuch sám vyvolal i značné geologické změny: zem se zvedla a rozpolcila, část pobřeží zmizela v moři. Tak vznikl i Vesuv. Podle sovětských vědců nešlo o jedinou katastrofu — podobné se odehrály v té době i na Kamčatce, ve Střední Americe a v Indonésii. Jejich důsledkem pak byly značné změny v podnebí a ochlazení. (kt)

7 Tricks: Schnell wieder hübsch

Es passiert immer dann, wenn man es ganz und gar nicht brauchen kann: Vor dem wichtigen Rendezvous bricht ein Nagel ab; vor der tollen Party wächst ein Fieberbläschen. Oder man findet sich zu blaß, die Lippen sind aufgesprungen. Aber so ein kleines Malheur ist bald behoben. Kosmetikexperten sagen, wie's am besten geht.

● Ein Pickel blüht! Auf keinen Fall drücken – dadurch wird er nur dicker und noch roter, eine Infektion droht. Hautfarbenen (abends grünen!) Abdeckstift drauf, der ihn austrocknet. Dann Teintgrundierung und Puder darüber.

● Dunkle Ringe unter den Augen: Tagsüber mit hautfarbenem Abdeckstift, abends mit einem gelben Stift zart übermalen, Teintgrundierung auftragen und abpudern – keiner sieht's mehr!

● Winterblasses Gesicht und keine Lust zum großen Make-up? Ganz einfach: Von den Wangenknochen zur Nase (wo normalerweise das Rouge sitzt!) etwas Teinigrundierung verteilen, darüber Cremerouge in einem weichen Braunton verreiben, ein Hauch Puder darüber – schon wirken Sie viel frischer. Achtung: Keine roten oder bläulichen Rosétöne verwenden – sie machen noch blasser.

● Rissige Lippen: Lipp-Fix auftragen, damit der Lippenstift in den Längsfältchen nicht zerläuft. Lippen mit Konturenstift umranden, anschließend ausmalen. Oder die Lippen einige Stunden vor der Party dick mit Honig bestreichen. Die Haut wird glatt und zart, der Mund läßt sich problemlos schminken.

● Im Winter gibt's oft Schuppen. Das Haar gründlich durchbürsten, die Finger in ein wenig Lanolin tauchen und die Kopfhaut massieren. Dann können Sie unbesorgt den schicken dunklen Pulli anziehen!

● Ein Fieberbläschen auf den Lippen? Eiswürfel dagegendrücken, damit die Schwellung zurückgeht. Mit einer Lippensalbe (z. B. gegen Gletscherbrand) eincremen. Einwirken lassen. Vor dem Lippenstift einen Lippenpflegestift (Labello) verwenden.

● Ein Fingernagel ist eingerissen: Einen Spezialkleber (in Parfümerien) auf die schadhafte Stelle tupfen, ein kleines Stück Papiertuch mit einem Holzstäbchen (Streichholz) dagegenpressen, trocknen lassen. Die Ränder mit einer Sandpapierfeile glattfeilen, darüberlackieren.

Höhere Kaufkraft der Deutschen Mark

Die Urlaubszeit rückt immer näher und damit die Frage, wo es für deutsche Ferienreisende am preiswertesten ist. Eine erfreuliche Nachricht: Die Kaufkraft der Deutschen Mark hat sich erneut erhöht!

Am preisgünstigsten ist es in diesem Jahr in den Mittelmeerländern, vor allem in der Türkei, aber auch in Griechenland. In der Türkei bekommt der deutsche Urlauber in diesem Jahr für sein Geld fast doppelt soviel an Waren und Dienstleistungen wie in der Bundesrepublik, in Griechenland und Portugal sowie in Jugoslawien kann er 35 bzw. 29% gegenüber einem vergleichbaren Urlaub in der Bundesrepublik sparen. Auch die Vereinigten Staaten sind für Deutsche wegen des niedrigen Dollarkurses gegenüber dem Vorjahr wesentlich günstiger geworden: Die Kaufkraft der DM verbesserte sich für Touristen hier auf 1,19 DM gegenüber 0,93 DM im Vorjahr.

Die beliebtesten Urlaubsländer und die dort herrschende Kaufkraft der Deutschen Mark (Stand März 1987):

Die Urlaubsmark hat in der Türkei eine Kaufkraft von 1,89 DM, in Griechenland von 1,35 DM, in Luxemburg von 1,30 DM, in Jugoslawien von 1,29 DM, in Portugal von 1,29 DM, in den USA von 1,19 DM, in England von 1,13 DM, in Italien von 1,12 DM, in Frankreich von 1,03 DM, in Holland von 1,03 DM und in Spanien von 1,00 DM. Teurer ist es u. a. in Österreich (0,91 DM, Norwegen 0,86 DM, Dänemark 0,77 DM, in der Schweiz 0,73 DM).

■ MUZEUM UFFIZI ve Florencii získalo z pozůstalosti R. Silviera sto padesát Napoleonových dopisů, které vojevůdce napsal v letech 1808 až 1814.

JOSEF BICAN	218
MIROSLAV WIECEK	174
JOZEF ADAMEC	170
FRANTIŠEK KLOZ	168
LADISLAV PAVLOVIČ	164
VLASTIMIL KOPECKÝ	158
JIŘÍ PEŠEK	148
OLDŘICH NEJEDLÝ	148
ZDENĚK NEHODA	145
EMIL PAŽICKÝ	123
VÁCLAV MAŠEK	121
RAYMOND BRAINE	120
KAREL KROUPA	118
ANTONÍN FUČ	118
JÁN ŠTRAUSZ	115
LADISLAV VÍZEK	115
JOSEF BÍLNÝ	113
JIŘÍ KRIŽÁK	110
OTA HEMELE	110
VOJTECH BRADÁČ	109
ANTON MORAVČÍK	108
LADISLAV JÓZSA	108
ANTONÍN HÁJEK	108
PŘEMYSL BIČOVSKÝ	106
PETER HERDA	104
MARIÁN MASNÝ	103
WERNER LIČKA	103
FRANTIŠEK SVOBODA	101
JAROSLAV CEJP	100
JÁN ČAPKOVIČ	100
STANISLAV ŠTRUNC	100
JOZEF LEVICKÝ	100
PETR JANEČKA	100

Originální experiment

Vedoucí: Ve snaze zlepšit životní prostředí v Lichtenštejnském knížectví a přimět jeho obyvatele, aby upustili od používání automobilů ve městech, rozhodla se vláda tohoto malého západoevropského státu vskutečnit originální experiment. Od 1. ledna 1988 budou jízdné v prostředcích hromadné dopravy zdarma. Experiment potrvá jeden rok.

● KDYŽ SE ŽENA ROZHODNE...

Zajímavý zvyk prastarého původu je dosud platný na ostrovech Bijago, které se nacházejí u západního pobřeží Afriky. Jestliže se žena rozhodne pro muže a chce s ním uzavřít sňatek, pak musí se musí podvolit bez ohledu na to, zda se mu do šenitby chce nebo nechce. (kr)

Das Gute am Alkohol

Warum mäßiges Trinken vor Herzinfarkt schützen kann

Ein halbes Glas Wein oder ein kleines Bier pro Tag vermindert das Risiko eines Infarkts um die Hälfte – verglichen mit Menschen, die keinen Alkohol trinken. Das ergab eine Untersuchung in England.

Wer aber mehr als die dreifache Menge trinkt, erhöht dagegen sein Schlaganfallrisiko gegenüber den Nichttrinkern um das Vierfache, berichtet Dr. Jaswinder S. Gill von der Universität Birmingham im Fachblatt „The New England Journal of Medicine". Dazu erklärt der amerikanische Mediziner Dr. Philip A. Wolf von der Hochschule für Medizin in Boston: „Auch gegen Arterienverkalkung und Schlaganfall wirkt Alkohol, mäßig genossen. Alkohol im Übermaß vermehrt dagegen das Fett im Blut und treibt einen erhöhten Blutdruck noch weiter nach oben."

Heiliger Silvester

Mann vom letzten Tag

Vergessen Sie mal kurz Sekt und Feuerwerk. Silvester - das war zu allererst ein großer Mann. Er baute die erste Peterskirche in Rom (und die Lateran-Basilika). Er führte die katholische Kirche aus den Jahrhunderten der Verfolgung in die staatliche Anerkennung. Mit ihm begannen für die Christen Zeiten des Friedens auf Erden. Er machte - auf dem ersten großen Kirchenkonzil von Nicäa - aus dem Bischofsamt von Rom die Autorität des Papstes, vor der wir uns noch heute neigen. Er soll, durch die Taufe, sogar den ersten christlichen Kaiser Konstantin vom Aussatz befreit haben.

Silvester war ein geborener Römer. Er überstand die grausamen Christenverfolgungen unter Kaiser Diokletian in einem Versteck auf dem Berg Soracte bei Rom, wurde 314 n.Chr. zum 34. Oberhirten der katholischen Kirche gewählt - und „regierte" fast 22 Jahre lang, bis zu seinem Tod am 31. Dezember 335.

Dieser Tag wurde ab 354 der Fest- und Namenstag des heilig gesprochenen Papstes - und ab 1691 der letzte Tag des neugeordneten Kalenderjahres.

Wenn wir in seinem Namen die Jahreswende vollziehen - dann sollten wir nicht nur fröhlich feiern. Wir sollten uns erinnern, daß Silvester ein Mann war, der „weltweite Schau, weltumfassende Güte, weltdurchdringende Liebe" in sich vereinte.

Ein Mann der Liebe, Milde, Güte.
Der richtige Heilige für diesen Tag.

● PIRÁTI A FILOZOF

Pirátů nečekaným způsobem zasáhl do života starověkého filozofa Platona před 2308 lety. Když se vracel z návštěvy Sicílie do Atén, byla jeho loď přepadena piráty a filosof odvlečen na trh otroků. Nakonec ho tam sice vydali, přitel a měl dost peněz, takže mohl Platona vykoupit. Tato historka zaznamenal Diogenes Laertios. Jeho a pikantním detailem, že pirátům dal tehdy tip na případnou loď Dionysia I., obávaný tyran Syrakus.

Seit 1967 reckt die Statue „Mutter Rußland" das Schwert fürs Vaterland. Zur Erinnerung an die russischen Opfer der wohl blutigsten Schlacht der Weltgeschichte: Im Winter 1942/43 kamen vor Stalingrad über 100 000 sowjetische Soldaten und fast 700 000 Zivilisten ums Leben. 146 000 deutsche Soldaten fielen, etwa 85 000 starben in Gefangenschaft. Auf dem Mamajew-Hügel oberhalb des Schlachtfeldes wurde der 81 Meter hohe und 8000 Tonnen schwere Koloß aus Stahlbeton errichtet. Dem setzen allerdings Wind und Wetter arg zu – nun droht der Zerfall. Um den Blick auf das Denkmal nicht mit Gerüsten zu verstellen, riskierten 25 Helden der Arbeit freiwillig Kopf und Kragen: Die Bergsteiger hangelten sich an Seilen hoch und bestrichen das Wahrzeichen des heutigen Wolgograds in schwindelerregender Höhe mit Wetterschutzfarbe.

Denkmalspflege als Himmelfahrtskommando: Arbeiter mit Bergsteigererfahrung klettern an Seilen (Pfeil) auf die 81 Meter hohe Statue „Mutter Rußland"

■ Stádo zubrů evropských (Bison bonasus) v Bělověžském pralese na severovýchodě Polska čítá přes 240 kusů. Je to optimální počet, který nenarušuje ekologickou rovnováhu v tomto národním parku.

My se z tisku dovídáme, že jsi brał úplatky! To jsi nám nemohł říct dříve?

Glasnudeln – in der China-Küche unentbehrlich

Ein bißchen „glibberig" und fast farblos-durchsichtig sehen gekochte Glasnudeln aus. Meist lernt man sie im China-Restaurant kennen, wo sie als Beilage den sonst üblichen Reis ablösen. Dabei sind sie dem Reis durchaus verwandt; sie werden aus Reismehl, gemahlenen Mungobohnen oder Meeresalgen hergestellt. In Delikatessengeschäften und Asien-Läden bekommt man die Glasnudeln auch für den Hausgebrauch. Doch Vorsicht beim Nachhausetragen: im rohen Zustand sind die Nudeln äußerst spröde und brechen leicht in tausend Stücke. Erst beim Garen werden sie glasig und „schlüpfrig wie ein Aal". Diese Besonderheit ist auch der Grund dafür, daß Glasnudeln nicht wie Spaghetti als eigenständige Beilage zubereitet werden. Glasnudeln haben keinen Eigengeschmack. Sie nehmen den Geschmack der anderen Zutaten an und dienen eigentlich nur dazu, einer eiweißreichen Hauptspeise einen passenden Kohlenhydratbegleiter zu geben. Und zu Chinagerichten passen sie eben besonders gut.

Ein Tip: Werden die Nudeln vor dem Garen etwa fünf Minuten in kaltes Wasser gelegt, benötigen sie nur noch zwei bis fünf Minuten – man braucht sie also erst am Schluß zu der Hauptspeise zu geben. 100 Gramm trockene Glasnudeln haben 180 Kalorien/750 Joule. Sie sind reich an pflanzlichem Eiweiß und enthalten so gut wie kein Fett.

■ V hlavním městě Mexika vysadili před časem sto devatenáct miliónů sazenic listnatých stromů. Ještě než stromky dorostly do výše jednoho metru, následkem znečištěného vzduchu uschly. Ulice Mexika jsou doslova zamořeny zplodinami z četných továren a z výfukových plynů automobilů. Denně se tak dostává do vzduchu jedenáct tisíc tun jedovatých zplodin a nad městem se neustále vznáší gigantický mrak smogu. Odborníci se však nevzdávají a vysadili dvacet osm miliónů sazenic jasanů, které mají být proti exhalacím odolnější.

Jewgenij Jewtuschenko

Freiheit in der Feder

„In der Liebe ist alles möglich", sagt Jane, 32, die dritte Ehefrau des russischen Dichters Jewgenij Jewtuschenko, 53. Die Tochter eines reichen englischen Versicherungs-Maklers meint damit: Daß eine „Kapitalistin" und ein „Kommunist" sehr gut zusammenleben können. Sie tun es seit über sechs Jahren. Und sechs Jahre alt ist auch ihr Sohn Sascha, Frucht der Koexistenz. Ein Symbol. Denn Jewgenij Jewtuschenko, „der berühmteste lebende Dichter der Welt" („New York Times"), ist plötzlich wieder zum Herold eines neuen Tauwetters zwischen Ost und West geworden. Weil ein gewisser Michail Gorbatschow fleißig Jewtuschenko gelesen hat? Der Kreml-Chef, der 43 Dissidenten freigelassen und die Sowjetunion in eine Epoche von Entspannung und Reformen zu führen scheint, hat den halbvergessenen Versemacher wieder ins Rampenlicht gestellt: „Jewgenij ist ein Dichter unserer Zukunft." Das war er schon einmal – als Jewtuschenko in den 50er Jahren zum Poeten der Abrechnung mit Stalin und des neuen Kurses von Chruschtschow wurde. Jewtuschenko – Besitzer einer „Datscha" – rechnete dann auch mit Breschnew ab: Wegen des Einmarsches in die CSSR. Das war zuviel. Er wurde aus seiner Star-Rolle gedrängt. Mußte durch unpolitische Abenteuer – 4000 Kilometer Wildwasserfahrt auf nordsibirischen Strömen – von sich reden machen. Wurde Filmregisseur, Schauspieler. Jetzt ist er wieder richtig da: Als Dichter einer besseren Sowjetunion. Ein gutes Zeichen?

Ehefrau Jane

Vzpomínka na Vincence Kramáře

(fd): Dnes uplynulo 110 let od narození významného českého uměleckého teoretika a kritika Vincence Kramáře, a jehož jménem je spojena také historie naší Národní galerie i hodnota jejích sbírek dosahujících světového významu. Se stejně starým Vojtěchem Birnbaumem a o rok mladším Zdeňkem Wirthem položil základy k moderně založenému studiu dějin výtvarného umění již v době kolem roku 1900. Dějiny umění studoval Vincenc Kramář na vídeňské univerzitě a upozornil tam hned svojí disertační prací (1901) o poměru Francie ke gotice nové doby, v níž sledoval vyznívání francouzského gotického slohu v historickém procesu až k německé romantice 19. století. Od roku 1905 lze již sledovat zájem Vincence Kramáře o české umění a od roku 1913 zasahoval již podrobně do současné tvorby. Do světové sféry se zapsal svou knihou o kubismu (1921). V té době byl již členem Obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění, z níž později vzešla dnešní Národní galerie, jejíž základnu byl v ní vybudován obdivuhodný celek české gotické malby 14. století a holandského malířství 17. století. Dnešní sbírky Národní galerie jsou obohaceny souborem Picassových obrazů, jež Vincenc Kramář získal za svého studijního pobytu v Paříži před první světovou válkou a které ve vynikajících ukázkách dokládají nejdramatičtější léta Picassovy tvorby. Po této stránce je Vincenc Kramář uváděn v zahraniční literatuře mezi prvními sběratelí Picassova díla. Pro nás teorii umění má nejvážnější význam jeho studie o objektivitě z roku 1936, která ukazuje, že dějiny umění jsou živým a dynamickým procesem.

Kresba J. Koudy

Zachoval se duchapřítomně

Haag: Neznámí pachatelé vhodili ve středu večer zápalnou nálož do rotterdamské vily nizozemského premiéra R. Lubberse. Nálož rozbila okna a spadla do místnosti, ve které byl premiér s manželkou. Předseda vlády duchapřítomně vyhodil zápalný předmět před dům a zabránil tak požáru. Při útoku nebyl nikdo zraněn a došlo jen k malým materiálním škodám. Policie, která zahájila po útočnících pátrání, sdělila, že v době přepadu nebyl premiérův dům hlídán bezpečnostními složkami.

VÝVOJ LIDSKÉHO MOZKU

Podle výzkumu britských neurofyziků lidský mozek neustále roste. V roce 1860 mozek muže měl průměrnou hmotnost 1372 gramů a o osmdesát let později již 1424 gramů. Také průměrná váha mozku ženy se zvýšila. Intelekt člověka však nezávisí na velikosti jeho mozku, nýbrž na jeho vnitřní struktuře a spojitém fungování. (ká)

KOZA LÉČÍ

Ve skotském městečku Longformacus otevřeli speciální hotel (jediného druhu na britských ostrovech) pro alergiky. V hudově se nesmí kouřit a používat kosmetické přípravky. Pacienti jedí zeleninu pohnojenou jedině organickými hnojivy a pijí mléko, jehož dodavatelkou je koza Maranda. (jm)

V NYSLIVNE NA VÝROVE (U PŘELOUČE) ŽILA KOZA NADAM BATRELAJ, FAKT!

CHYŠSKÉ ZASTAVENÍ KARLA ČAPKA

CHYŠE JSOU MALÉ *západočeské městečko v mušli lesů a prosluněných luk, kde od Žlutic až k Rabštejnu v limci olší a jív klikatě utíká řeka Střela. Zde, na zámku rodu hrabat Lažanských před sedmdesáti lety, od května do konce září, pobýval jako vychovatel třináctiletého hrabátka Prokopa Karel Čapek. O své preceptorské kariéře ovšem později hovořil jen poskrovnu — místo přijal z nouze; byl už známým publicistou, překládal francouzské básníky a chystal k vydání povídky Boží muka. Jenže po svém doktorátu na české Karlo-Ferdinandově univerzitě v listopadu 1915 marně hledal místo, které by ho také živilo. „Mé předběžné vzdělání je jenom doktorát v oboru dějin umění a estetiky," píše 17. 7. 1916 knihovníkovi Zemského muzea Františku Kholovi, a jako by se styděl, dodává: „Nevím sám, k čemu bych se s tím hodil..." Když tedy přijal v březnu 1917 místo vychovatele, vynucené okolnostmi a válkou, netušil, jak důležitým zastavením bude v jeho pozdějším životě a díle, právě v Chyších poznával to, co jinde nebylo k vidění. Chyše měly ještě zachovalé středověké hrazení (byly založeny v polovině 12. věku), „hluboké koryto dávného hradního příkopu z času prvního chyšského hradu, výstavné hrázděné domy, židovské ghetto, velké čtvercové náměstí dlážděné oblázky; město bylo německé, až na několik českých rodin hrabětích úředníků, ale ještě kolem roku 1700 se v obecní kronice objevovaly české zápisy, doklad, jak dlouho tento starý husitský kraj odolával pobělohorské germanizaci.*

Čapek se očití v krásném a snivém zákoutí; zámek, původně renesanční, v polovině minulého století přestavěný Ignácem Ullmannem do tudorského slohu, byl obklopen nádherným parkem a s jezírky, altány, průzory a tišinami činil dojem nevšedního šlechtického sídla. Přesto zde bydlel špatně; zatímco v poschodích zámku byly slunné salóny a kavalírské pokoje, jeho ubytovali ve studené a tmavé místnosti nad zámeckou kaplí. I naděje na vlastní práci se rozplynula; petrolej na svícení nedostal ani on, ani druhý vychovatel, medik Jiří Foustka, a byl zaměstnán Prokopem i hrabětem JUDr. Vladimírem Lažanským tak dokonale, že mu na soukromí téměř nezbýval čas. Jen kradmo překládal a snad i rozepsal povídku Hora. Provázel hraběte na vyjížďkách po kraji; projížděli německými obcemi s českými jmény: Čichořice, Protivec, Pořící, Jablonná... A zcela nesporně spoluprožíval tragédii západočeského kraje, která dala 25. 5. 1917 obrovským výbuchem muniční v Bolevci u Plzně zahynout sta životům, byla následkem vykořisťování a zbídačování širokých mas obyvatelstva kolem Plzně i příslušníků jiných národností rakousko-uherské monarchie, a byla předznamenáním hladových stávek dělníků Škodových závodů v červenci a srpnu. Dobře tušil, co dokáže vpád ďábelské techniky do lidského světa učinit, uchopí-li ji jedinci do svých rukou. Začal se bát o osud lidstva; na frontách se objevily kulomety, plamenomety, dalekonosná děla (Tlustá Berta z Kruppových závodů v Essenu), 22. dubna 1915 u města Ypres Němci použili jedovatý plyn, který vyhlazoval; staletá díla lidských rukou a ducha se obracela v rumiště a v nich nalézali smrt nejnevinnější... Všímal si drobných pracovitých lidí: zemědělských dělníků, hajných, vrátného, služtiček i žebráků u zámeckých vrat, slýchal zpěv služebných děvčat na zámeckém nádvoří pod lípou a když se den propadal do šera, chodíval tichým parkem, naplněn tvořivým neklidem a touhou zachytit alespoň nit letících myšlenek. Nejvolněji mu bylo v zámeckých sklenících s kořennou vůní humusu a země.

Teprve v posledních dnech měsíce září směl odjet do Prahy a nastoupil slíbené místo volontéra v knihovně Zemského muzea; zakrátko, v pondělí 22. října, téměř po dvouletém hledání zaměstnání obdržel v Národních listech placené místo redaktora.

Karel Čapek ve svých dílech na Chyše vzpomínal; již na jaře 1919 psal povídku „Na zámku", kde dal zaznít mnoha postavám z chyšského zámku; jsou to zámecká děvčata, vychovatelka Olga (Lucie Lemoine), Mister Kennedy (Jiří Foustka), hrabátko Osvald (Prokop), starý hrabě, zámecké prostředí, park i vžitý ceremoniál. I vzácné modré chryzantémě dal vykvést v povídce „Modrá chryzantéma" v malé vechtrouské zahrádce při tratí nedaleko Chyší (což je ovšem básnický vklad, ve skutečnosti neexistovala), starý hrabě se objevuje i ve „Zločinu na poště" a ve Věci Makropulos doznívá stará rodinná pověst hrabat Lažanských. V roce 1923 píše román Krakatit; opět zde ožívá starý hrabě, kníže Hagen-Balttin, boxer Egon, komorník Paul (komorník Adolf), zámek obrostlý břečťanem, ale ožívá i tragédie kraje; rozmetaný Bolevec v něm žil. Podle dochovaných archivních materiálů byl přímo předznamenáním města Grottupu v Krakatitu.

Do kraje pod horou Vladařem se Karel Čapek vrácel — své největší vyznání lásky k člověku, Obyčejný život, psal na statku své sestry Heleny v prohořském Hrádku a v Bratrství u Žlutic, kde byla nádražička s lobelkami a lichořeřišnicí, samý měsíček a pomněnka, kde byli Němci jako polena, rybníky a říčka v ohybu těsného údolí, lovčí zámečky ukryté v lesích a dunících ve větru jako varhany, kde hraběcí adjunkti cídili pušky panstvu v lodenových pláštích a fotit měli hrnoušy jako lišáci ocasy. To všechno vešlo do jeho díla jako oslava života a práce všech drobných pracovitých lidí, kteří vždy byli solí této země.

PRACOVNÍCI Archeologického ústavu ČSAV v Brně při záchranovacím výzkumu v prostorách výstavby vodního díla na řece Dyji objevili v těchto dnech další kostrový hrob jedince z doby lovců mamutů. Jeho stáří odborníci odhadují asi na 28 000 let. Jde o další objev v oblasti unikátního trojhrobu dospělých lovců mamutů z čeledi Homo sapiens. Mrtvý byl pohřben ve skrčené poloze na boku.

Schweizermacher sollen Ehefrauen prüfen...

UND FRAU KOPP PRÜGELN!

Mit dem Ja-Wort der Braut ist es nach heutigem Bürgerrechts-Gesetz der Schweiz schon passiert: Wenn eine Ausländerin einen Eidgenossen heiratet, wird sie durch ihre Unterschrift vor dem Standesbeamten automatisch eingebürgert und hat von diesem Moment an Anspruch auf den roten Schweizer Paß. Mit dem Verfassungsgrundsatz der Gleichberechtigung von Mann und Frau aber, den die Schweizer Stimmbürger am 14. Juni 1981 ins Grundgesetz aufnahmen, sieht sich der Berner Bundesrat veranlaßt, die „Aufhebung des automatischen Bürgerrechtserwerbs der Ausländerin bei Heirat mit einem Schweizer" durch Gesetzesänderung in die Wege zu leiten.

Im statistischen Durchschnitt heiratet jeder siebente Schweizer Mann eine ausländische Braut. Rund 4700 Frauen aus aller Welt werden so Jahr für Jahr auf dem Standesamt zu Schweizerinnen, das waren 14,1 Prozent der Eheschließungen im Jahre 1985. Wer aber das „Ziel, Mann und Frau hinsichtlich des Erwerbs und des Verlustes des Bürgerrechts gleichzustellen", wirklich ernst nehme, könne dieser automatischen Einbürgerung nicht mehr länger untätig zusehen, meint die Schweizer Justizministerin Elisabeth Kopp. Im Auftrag der Regierung leitete sie inzwischen die Aufhebung des Einbürgerungsverfahrens ohne Antrag ein. Kandidatinnen sollen wie alle Ausländer geprüft und durch einen speziellen Ausschuß von „Schweizermachern" beurteilt werden.

Erste Erkundigungen bei den Regierungen der Kantone und bei den politischen Parteien zeigten, daß nahezu alle maßgebenden Stellen mit der Streichung des Einbürgerungs-Automatismus einverstanden sind. Einzig die Kleinpartei „Progressive Organisationen der Schweiz" (POCH) und die Sozialdemokratische Partei der Schweiz (SPS) fragen, ob es denn umgekehrt nicht auch möglich wäre, Gleichberechtigung zu schaffen, nämlich durch automatischen Bürgerrechtserwerb für ausländische Männer, die einer Schweizerin den Ehering an den Finger stecken. Dieses Verfahren ließe die Zahl der Neu-Eidgenossen im Jahresdurchschnitt um weitere rund 2700 Personen anwachsen. Im ordentlichen Einbürgerungs-Verfahren verleiht die Schweiz jährlich rund zehntausend Ausländern ihre Staatsangehörigkeit.

Doch die Neuregelung zielt in eine andere Richtung. Wenn in Zukunft eine Ausländerin einen Eidgenossen heiratet, behält sie für voraussichtlich drei bis fünf Jahre ihren alten Status und muß sogar Jahr für Jahr an ihrer Wohngemeinde um Erteilung der Aufenthaltsbewilligung für jeweils zwölf Monate nachsuchen, damit sie ungeschoren Tisch und Bett mit dem gebürtigen Schweizer teilen kann. Erst nach dieser Wartefrist soll die dauernde Niederlassungsbewilligung erteilt werden können. Und nur jene Ehefrauen von Schweizer Männern, die „in die schweizerischen Verhältnisse eingegliedert und mit den schweizerischen Lebensgewohnheiten vertraut sind, die Rechtsordnung des Landes beachten und nicht die innere und äußere Sicherheit der Schweiz gefährden", haben wirklich Aussichten, im sogenannten erleichterten Einbürgerungsverfahren auf Antrag hin später zur gleichen Staatsangehörigkeit zu kommen wie ihre Männer. Einzige kleine Konzession laut Entwurf: Es wird ausdrücklich „ein Anspruch auf Erteilung und Verlängerung der Aufenthaltsbewilligung vorgesehen, solange die Ehegatten zusammenwohnen". Sonst könnte es sogar geschehen, daß die Frau eines Schweizers per Behördenverfügung aus dem Land hinausgeworfen wird. Trauschein hin oder her.

- **Na pozvání** Společnosti NSR—ČSSR přicestovala do Bonnu delegace Čs. společnosti pro mezinárodní styky, vedená místopředsedou FS a předsedou výboru pro Spolkovou republiku Německa ČSMS V. Vedrou.

- **Japonsko zahájí** v druhé polovině 90. let vlastní program pilotovaných kosmických letů. S odvoláním na Národní radu pro kosmický výzkum to oznámil deník Nihon Keizai.

...ALE OFICIÁLNÍ ZKRATKA JE „NSR"! BLBCI!!

Fidovačka v Národním divadle

Fidovačka aneb Žádný hněv a žádná vzpoura od J. K. Tyla je pro většinu diváků spojena se vznikem naší hymny. Méně si však už uvědomují, že Fidovačka má svůj významný příkopnický charakter — předznamenává se jí podoba současné domácí dramatiky a zároveň jejím žánrem jako lokální fraška i představuje české muzikálu. Divadelní osud Fidovačky nebyl jednoduchý — premiéra v r. 1834 ve Stavovském divadle neuspěla a po jedné reprize se už dlouho nehrála. Teprve v r. 1917 vstoupila do povědomí širšího okruhu diváků v inscenaci vinohradského souboru, ale to už píseň Kde domov můj byla známá a populární.

Nyní uvádí Fidovačku Národní divadlo v režii tradičních lidových slavností v první polovině května. Václava Hudečka, který se s Vladimírem Müllerem podílel na zpracování původního textu. Hlavně se to projevovalo v počeštění hry, protože jinak by byla kresba postav větších i třech malých. Čímž dostává tato lokální fraška pro současného diváka značně nesrozumitelná. Hudba F. Škroupa je upravena Milanem Svobodou pro malý činoherní orchestr. Režisér V. Hudeček se soustředuje ve svém nastudování především na to, aby zvýraznil směšnost a omezenost pražských měšťáků, kteří si neustále hrají na členy „nobl" společnosti, a zároveň nám předkládá rozezpívanou a roztančenou frašku, která nás pobaví tím osobitým pohledem na tvář pražského života i na charakter jeji naivní hrdinky.

Neúspěch tón vnáší do hry J. Vinklář jako Jammerweil, pro něhož si nachází humornou dotěrnost i zamilovanost při „dobývání" Margarethy, v níž je J. Petrovická staropanensky naivní i komicky dychtivá. P. Štěpánek je ve svém pražském kvhůkovi Dudečkovi jemná karikatura člověka, který si hraje na něco lepšího, v určité variaci to má i F. Němec jako literární recenzent Hvězdolesky. E. Klenová jako bývalá divadelní zpěvačka Cibulcini je rovněž hezkou ukázkou ironického pohledu. J. Štěpnička je ve svém dohazovači kořelkovi všudypřítomný a různě agilní — prostě musí dohazovat. Mladá milenecká dvojice, P. Svoboda jako Jenik a J. Bouškova v postavě Lidušky zaujme svou upřímností i snahou jít za svou láskou i přes překážky a v druhém obsazení J. Langmajer a E. Horká (posluchači konzervatoře) vnášejí do hry citlivou přirozenost a něžnost. J. Krulišová má pro svou vdovu Klinkáčkovou vědomí společenského postavení a dobře i s dalšími dokresluje komorné pražského prostředí. Působivě vyznívá výstup M. Doležala jako slepého houslisty Mareše s jeho jemným, nenásilným a vřelým přednesem písně Kde domov můj.

O život v pohybu se postarala choreografie A. Skálové j. h., která nám zvýrazňuje herecký i pěvecký projev na scéně, v níž mají dobovou poetrost kostýmy J. Jelínka. Z. Kolář j. h. nám svou scénou připomíná podobu staré Prahy (na začátku je to poněkud barevně vtíravé) i atmosféru lidových slavností.

Fidlovačka nám tedy opět připomene význam J. K. Tyla pro celou naši divadelní kulturu a ne jenom pietní zastavení.

NEJVĚTŠÍ HERECKÁ SVĚTA A OKOLNÍCH GALAXIÍ, I. JANŽULOVÁ, V N.D.!!

Miloš Sádlo jubilující

(km): Své pětasedmdesátiny oslaví zasloužilý umělec Miloš Sádlo — jak jinak — hudbou. V den svých narozenin vystoupí na pódiu Smetanovy síně s haydnovským programem za partnerské spolupráce Sukova komorního orchestru a Josefa Suka v roli dirigenta. Prof. Sádlo se léty nemění: je to stále týž zapálený a neúnavný tlumočník krásy, jak bo známe odedávna. Je to jistě jeho přísloveční pedagogická i umělecká aktivita, která mu nedovoluje stárnout. *(BYLI V PRAZE 2, NA SMETANCE 24)*

Goldrausch in China

PEKING, 11. Mai (dpa). Ein ungezügelter Goldrausch hat in der südchinesischen Provinz Guangdong zu ernsten Umweltproblemen geführt. Jeden Tag schürfen etwa 30 000 Menschen ganz ohne staatliche Organisation nach Gold. Auch aus den Nachbarprovinzen reisten Goldgräber an, berichtete die englischsprachige Zeitung „China Daily" am Montag. Sie verwendeten dabei ohne Sicherheitsvorkehrungen hochgiftiges Natriumcyanid.

Für Trinkwasser genutzte Quellen seien dadurch schwer verseucht worden. Vergiftetes Wasser sei auch in den Yongning-Fluß gekippt worden. Fische und Krabben seien in verschiedenen Regionen entweder verendet oder bereits ausgestorben.

Drachenflieger starb nach Kollision mit Modellflugzeug

LONDON, 11. Mai (dpa). Ein 44 Jahre alter Drachenflieger kam am Sonntag in der südenglischen Grafschaft Sussex ums Leben, nachdem er mit einem funkgesteuerten Modellflugzeug zusammengestoßen war. Ronald Steadman schwebte in der Nähe des Seebads Brighton in etwa 70 Meter Höhe, als sein Fluggerät von dem kleinen Modellflugzeug gerammt wurde. Hunderte von Zuschauern, darunter seine Frau, sahen mit Entsetzen, wie er nach dem Zusammenstoß die Kontrolle über seinen Drachen verlor und abstürzte.

Mehr Zigaretten und mehr Kehlkopf-Krebs

Auf eine starke Zunahme von Krebserkrankungen der Mundhöhlen, des Rachens und des Kehlkopfes bei Rauchern hat die Universität Göttingen hingewiesen. Jährlich werden in der Bundesrepublik Deutschland 9000 Neuerkrankungen registriert, heißt es in einer Mitteilung der Universität. Dies sei eine Steigerung „analog zum Zigarettenkonsum", sagte Prof. Wolfgang Steiner. „Der Raucher, der alt wird, ist irgendwann mäßig geworden", sagte er.

Steiner forderte, auch Allgemeinmediziner und Internisten müßten gezielt aufklären und bei der Früherkennung mithelfen. Nur durch eine gute Ausleuchtung und sorgfältige Abtastung seien die Tumoren zu entdecken. Durch Schmerzen seien sie nicht festzustellen, da Schmerzsymptome nicht auftreten.

Die Entfernung von Tumoren im Frühstadium sei durch den Einsatz der Laser-Operationstechnik inzwischen erheblich präziser, schonender und funktionserhaltender geworden. „Eine solche Operation kann das Leben verlängern", sagte Steiner, „ein langes Leben ermöglicht jedoch nur der Verzicht auf übermäßigen Zigarettenkonsum." dpa

JOJO!

Valuty a koruny v jednom kole

(čtk): Častým zdrojem neoprávněného obohacování jsou spekulační jednání, různé formy nedovoleného podnikání a zneužívání socialistického podnikání, poškozování zákazníka a porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou. Zvláštní formou je spekulace se zahraničními valutami, zejména s tuzexovými poukázkami. Jde hlavně o tzv. „veksláky"; v současné době lze konstatovat narůstání organizovanosti těchto pachatelů, jejich pomocníků a podílníků. Svých známostí využívají ke korupci některých vedoucích pracovníků orgánů a organizací. Za odstrašující příklad může sloužit pachatel, který zorganizoval rozsáhlou překupnickou síť, zabývající se nejen machinacemi s valutami, ale i pašováním stříbra. Během pěti let se obohatil nejméně o 20 milionů Kčs. Zisku využíval k rozsáhlému podplácení řady pracovníků státní správy a organizací pořádáním honosných večírků, zařizoval protekci při přijímání do škol apod. V jiné trestní věci dosahovali např. členové skupiny čerpadlářů podniku Benzina až 7000 korun denního zisku tím, že skupovali odcizené naftové poukázky, naftu prodávali řidičům zahraničních kamiónů za valuty a ty se získaným prodávali „veksláků". Za místa u čerpadel zaplatili někteří z jejich pracovníků značné úplatky, třebaže platy, kterých zde dosahovali, byly několikanásobně nižší než na původním pracovišti. Jeden z pachatelů například odešel z funkce náměstka ředitele s měsíčním příjmem 5500 Kčs na čerpadláře za základní mzdu 1100 korun.

UŽ 28 TUN ŽIVÝCH HLEMÝŽĎŮ odeslali ve dvou kamiónech ze Severočeských drůbežářských závodů Přišovice do NSR. Letošní sběrovou sezónu zahájily teprve deště začátkem května, které podmínky pro sběr příznivě podpořily a dosavadní průběh nasvědčuje, že „úroda" bude úspěšná.

Chrání zájmy státu

(čmb): O hlavní náplni činnosti orgánů celní správy hovořil na novinářské středě v Praze se zástupci sdělovacích prostředků generální ředitel ústřední celní správy J. Brož. Celní orgány tak mají důležitý úkol při ochraně národohospodářských zájmů státu a prověřují, jak jsou dodržovány zákony a platné předpisy. Celkem je v ČSSR 30 celnic s 210 odbočkami. Z toho je 96 na hranicích a zbytek ve vnitrozemí. Jednotliví občané se s celními orgány setkávají hlavně jako turisté a při služebních cestách do zahraničí. Počet lidí, kteří přejíždějí čs. hranice rok od roku stoupá. Loni to bylo v obou směrech již téměř 60 milionů osob. Pro dovoz zboží čs. občany do Československa byla v roce 1984 zvednuta hodnota zboží nepodléhající clu až na 5000 Kčs, což je podle všech předpokladů částka dostatečně vysoká a umožňující dovoz i hodnotnějších výrobků. J. Brož se svými spolupracovníky poté zodpověděl dotazy novinářů.

Využití mosteckého chrámu

(čtk) Zatímco starý Most byl zbourán a nedaleko vystavěn znovu, jeho nejvýznamnější historická památka, děkanský kostel za 16. století, byl v roce 1975 přestěhován na nové stanoviště. Záchrana kostela samotným přesunem neskončila. Byla třeba udělat stavební úpravy — staticky objekt zajistit, nově zastřešit, znovu postavit věž, která byla před přesunem sejmuta a připravit i řadu doplňků. Nyní je kostel stavebně dokončen. Pracují v něm restaurátoři, kteří obnovují dobovou výzdobu. V září letošního roku zahájí n. p. Výstavnictví Praha v chrámu montáž expozic. Nejzajímavější ukázky pozdní gotiky, renesance a baroka z oblastí severozápadních Čech by první návštěvníci měli vidět koncem roku 1988. Druhé podzemní podlaží již slouží Archeologickému ústavu ČSAV jako depozitář. Děkanský kostel bude pro svou dobrou akustiku využíván i pro koncerty a budou se v něm konat různé výstavy.

NEDÁVNO PSAL EXIL. TISK, ŽE KOSTEL JE NA SPADNUTÍ..! A ŽE SE OPRAVOU NEPOČÍTÁ!

Tajemství z kopule

(čtk): Při snímání kopule z rekonstruované městské věže byly v Chomutově vyjmuty dvě měděné schránky. První nese datum z roku 1714, kdy byla věž poprvé opravována. Druhá schránka je z doby následující rekonstrukce v roce 1873. Obě schránky obsahovaly dobové dokumenty z 18. a 19. století, příležitostné mince, drobné předměty, noviny a fotografie. Městská věž ze 13. století, vysoká 62 metrů, je od roku 1985 v rekonstrukci, která bude ukončena v příštím roce. Náklady na celkovou opravu si vyžádají více než 6 milionů korun. V objektu městské věže bude umístěna stálá expozice vývoje města Chomutova. Po skončení rekonstrukce budou obě historické schránky umístěny zpět do kopule věže. Přibude k nim třetí, ve které budou doklady o současném životě občanů města valcířů a energetiků.

V přírodě máme spojence

Štědré dárkyně medu

Včelí křídélko kmitne za sekundu stodevadesátkrát. Kdyby jedna včela měla snést sama 1 kg medu, musela by nasát šťávu z pěti miliónů květů a přitom uletět vzdálenost rovnající se cestě kolem světa. A musela by také žít stokrát déle. Vážme si proto více ohromného množství medu, které pro nás včely nanosí. Med je zároveň účinným lékem, stejně jako propolis, včelí jed, mateří kašička. Včela také poskytuje vosk, a hlavně —

je nejdůležitějším opylovačem asi 3000 druhů kvetoucích rostlin. Dokonalé společenství mezi včelou a rostlinou je výsledkem více než 100 miliónů let společného vývoje. Z historie je známo, že med se používal jako sladidlo od pradávných dob. Lovci žijící v jeskyních a lesích brzy poznali včelu jako dárce medu, kterým si zpříjemňovali tehdy jistě velmi jednotvárnou stravu. Cestu k medu ukázal člověku medvěd (medojed), včely ničil a zmocňoval se medu. Teprve v době, kdy si člověk začal vytvářet sídliště a v jejich obvodu se naučil ovládat přírodu, přišel na to, že včely mohou být užitečnější živé. Chov včel se tak stal jednou z prvních uvědomělé rozumových činností člověka už v pradávných dobách.

Ve starém Egyptě se v chrámech chovaly včely. Od jara s nimi kočovali podél řeky Nilu od jihu až vysoko na sever kvůli získání většího množství medu. Na jednom hrobě v Thébách se našel basreliéf znázorňující klečícího včelaře, který vybírá med z hliněných rour představujících obydlí včel. V egyptských hrobkách byly nalezeny nádoby s medem uzavřené vzduchotěsně voskem: jejich stáří se odhaduje na 4000 i více let, přesto tento med byl ještě k použití. Med měl sloužit zemřelým jako potrava a obětní dar na cestu do věčnosti.

Nyní nám med naopak pomáhá k tomu, abychom svůj odchod z tohoto světa co nejvíce oddálili. Moderní lékařská věda postupně objevila, že med obsahuje z hlediska výživy velmi hodnotné cukry fruktózu a glukózu, které bez zatěžování trávicího ústrojí přecházejí do krve. Biologická hodnota medu je zvyšována obsahem bílkovin, minerálních látek, organických kyselin, ochranných a protibakteriálních látek, vitamínů, zejména A, C a vitamínů skupiny B. Vzácnou jeho vlastností je bakteriocidita, která z něj činí velmi cenný léčebný prostředek. Baktericidní účinek medu nesouvisí jen s vysokým obsahem cukru, nýbrž způsobuje jej speciální součást medu, kterou řadíme do skupiny inhibinů. Jsou to látky, které svým účinkem na bakterie zmírňují jejich životnost nebo ji i úplně ničí. Inhibiny jsou velmi citlivé na světlo a vyšší teploty. Dále se zjistilo, že medy z horských oblastí mají silnější baktericidní účinek než medy z nižin v důsledku vysokého obsahu medovice. Z písemných dokladů starších než tisíc let zjišťujeme, že baktericidní vlastnosti medu byly známy už Řekům a Římanům, kteří medu užívali ke konzervaci masa a ovoce. Tato vlastnost medu také způsobuje, že nevyvolává ani nezvyšuje zubní kazy na rozdíl od rafinovaného cukru.

Med jako potravina je zdrojem snadno a rychle využitelné energie při velkém tělesném výkonu, především sportovců nebo lidí v rekonvalescenci po těžkých nemocech a úrazech. Z literatury je známo, že američtí sportovci před závodem pijí posilující nápoj v podobě citrónové nebo pomerančové šťávy (na 1,5 litru šťávy 20 kávových lžiček kondenzovaného mléka a 250 g medu). Je to naprosto neškodný a legální doplněk. Zvýšený tělesný výkon po požití medu se vysvětluje tím, že med obsahuje určitou účinnou látku, pomocí které srdeční sval zvyšuje využití cukrů medu. Med také dále zlepšuje krevní oběh, lepší prokrvení věnčitých cév, dodává srdci energii, zvláště po jakémkoliv operativním zákroku. U starších lidí zlepšuje také látkovou výměnu a zvyšuje činnost všech orgánů. Tím si dovedeme vysvětlit dlouhověkost včelařů.

Boj s nemocí je také námaha, spojená s velkou spotřebou energie. Med je univerzálním prostředkem proti nachlazení, a to nejen v čistém stavu, ale i v kombinaci s jinými léky a potravinami. Při nemocech z nachlazení se doporučuje pít teplé mléko s medem (jedna polévková lžíce na 1 šálek) nebo jíst med s citrónovou šťávou jako prostředek proti infekci (1 citrón na 100 g medu).

U dětí med podporuje tvorbu krve, zvyšuje obsah krevního barviva a má značný vliv na růst. Med, zvláště medovicový, obsahuje totiž dvojnásobné množství železa než med květový, ve 100 g medovicového je 27—32 mg železa, ve 100 g květového 15—17 mg (1 litr kravského mléka obsahuje pouze 0,42 — max. 1,0 mg železa a mateřské mléko 1—2 mg železa). Při umělé výživě nebo při přikrmování dětí doporučuje se proto přidávat med do mléka. Med dále obsahuje desetkrát více mědi než kravské mléko. Přítomnost mědi je nezbytná pro tvorbu hemoglobinu. Dětské anémie způsobené nesprávnou výživou lze úspěšně léčit mědí. Med je také poměrně bohatým zdrojem manganu pro člověka. Nedostatek manganu v potravě se projeví poruchami růstu, vývoje kostí a degeneračními změnami v rozplozovacích ústrojích. Uplatňuje se jako aktivátor četných enzymů. Bez enzymů jsou fyziologické pochody trávení neuskutečnitelné. Enzymy jsou jednak rostlinného původu, jednak živočišného z organismu včely, kde jejich nejbohatším zdrojem je sekret hltanové žlázy. Přítomnost organických kyselin v medu mu dodává vůni a osobitou příchuť. Následkem toho působí příznivě na chuť a trávení u člověka.

Pro diabetiky je důležitá okolnost, že cukr ovocný zvyšuje hladinu cukru v krvi velmi pomalu a má pravděpodobně v těle jiný osud než glukóza. Jen játra sama mohou ovocný cukr jako takový přeměnit také v energii, a jsou-li přetížena, pak ovocný cukr je přímo využit tělem.

Stopové prvky mimo již zmíněných (železa, mědi, manganu) — kobalt, zinek, jód, fluór mají obrovský význam pro zdraví člověka. Je jen málo potravin, kde by byly obsaženy v tak ucelené souhře jako v medovicovém medu. Kobalt má mimo to i velký význam i pro samotné včely, neboť značně zvyšuje jejich produktivnost. Med je hodnotný dietetický prostředek při vředových onemocněních, po operacích žaludku, léčení četných nemocí jater, při akutních a chronických zánětech dýchacích cest a astmatickém zánětu průdušek, zvláště infekčního původu. Med je také cenným kalorickým doplňkem ovocných dnů u nemocí ledvin a u dekompenzovaných srdečních vad stejně jako u horečnatých stavů. Dvě až čtyři lžičky medu dodají tělu více kalorií než jedno vejce a přitom nezatíží příliš množstvím podaného pokrmu.

ZBOHATNOUT lze snadno a rychle — když je štěstí. A to měl jeden zaměstnanec sběrny starého papíru v Liège, který mezi novinami s různou makulaturou našel i několik papírových tácků s kresbami. Znalci zjistili, že jejich autorem není nikdo jiný než Toulouse-Lautrec.

Zlatá horečka v Indonésii

Jakarta: Novou „zlatou horečku" vyvolaly dohady o bohatých zásobách drahocenného kovu v četných indonéských vulkánech. Zahraniční firmy, jež zavětřily možnost velkých zisků, už podle agentury ANTARA získaly 43 kontraktů na průzkum nalezišť a těžbu zlata, dalších 60 se o kontrakty uchází. Kdyby se předpoklady odborníků potvrdily, mohla by se Indonésie, kde se nyní ročně těží asi tři tuny zlata, stát v příštím desetiletí jedním z jeho největších producentů.

Sesuv půdy

(ra): Na železniční trati ČSD Púchov—Hranice na Moravě došlo minulý týden u obce Laškovec (okr. Vsetín), k sesuvu půdy a zborcení opěrné betonové zdi v délce asi 30 metrů. V důsledku sesuvu byl zastaven provoz na 1. koleji. Způsobená škoda se odhaduje na 1 500 000 Kčs. Příčina sesuvu se vyšetřuje.

Ametyst z pahangské džungle

Kuala Lumpur: Obrovský ametyst vážící 6,8 kilogramu nalezli malajští silničáři, kteří v džunglích státu Pahang budovali silnici. Píše to malajský list New Straits Times. Svůj nález levně prodali do jednoho klenotnictví v pahangském hlavním městě Kuantan. Nový vlastník z něj hodlá buď vyrobit asi tisíc šperků, nebo ho celý prodat za vysokou cenu na aukci.

„AKVÁRIUM NARUBY" navrhl francouzský architekt Paul de la Panouse, který je proslulý nekonvenčním přístupem ke známým věcem. Uskuteční-li se jeho myšlenka, vznikne nedaleko přístavu Marseille do dvou let průhledné potrubí, kterým bude moci procházet ve světě ryb a chalup v hloubce 10 metrů pod mořskou hladinou, několik set tisíc návštěvníků ročně.

• **Částku 800 000 franků** vynesla dražba posledních zbytků z pozůstalosti slavné zpěvačky a tanečnice J. Bakerové, jejíž jméno je nerozlučně spjato se slávou Paříže první poloviny 20. století. Výtěžek dražby mikrofónu, jevištních rób, paruky a dalších vesměs osobních předmětů připadl početným adoptivním dětem umělkyně.

In Praxis befriedigend

ROM, 11. Mai (Reuter). Die meisten jungen Italiener haben schon mit 15 Jahren Geschlechtsverkehr gehabt, doch die wenigsten haben eine Ahnung von den Konsequenzen. Das Sexualforschungsinstitut ASPER kam nach einer Befragung von 29 000 Jugendlichen zu dem Schluß, daß die Sexualerziehung an den Schulen Italiens völlig versagt habe. In der in Rom vorgestellten Studie heißt es, etwa 70 Prozent der Befragten hätten angegeben, mit 15 schon Geschlechtsverkehr gehabt zu haben, doch nur 16 Prozent der Jungen und 29 Prozent der Mädchen wüßten auch nur annähernd Bescheid über Empfängnis und Empfängnisverhütung.

Eine gesonderte Untersuchung ergab, daß jedes 60. Kind in Italien von einem Mädchen unter 18 Jahren zur Welt gebracht wird. Etwa 80 Prozent der Schwangerschaften in dieser Altersgruppe würden abgebrochen.

Langweiligste Neuigkeit

MAPLEWOOD (USA), 11. Mai (AFP). Das US-amerikanische „Langeweile-Institut" (Boring Institute), eine Privatorganisation, die sich ausschließlich der Langeweile in all ihren Formen widmet, hat am Wochenende einen Wettbewerb über die „langweiligste Neuigkeit" ausgeschrieben. Alle Journalisten wurden aufgefordert, an dem Wettstreit teilzunehmen. Der Sieger soll mit einem „Langeweile-Zertifikat" ausgezeichnet werden. Der Gründer des Instituts, Alan Caruba, kündigte gleichzeitig an, an der Spitze der „Langweiler-Partei" — dem politischen Zweig des Instituts — für die Präsidentschaft kandidieren zu wollen.

Fremdes Herz schlug 18 Jahre in der Brust eines Franzosen

MARSEILLE, 11. Mai (dpa/Reuter). 18 Jahre nach Übertragung eines fremden Herzens ist am Montag Emmanuel Vitria (unser dpa-Bild) in Marseille gestorben. Der 67jährige lebte bisher am längsten mit einem Spenderherzen. Vitria erlag am Morgen, wie das Salvator-Krankenhaus in Marseille mitteilte, einem durch Atembeschwerden ausgelösten Herzversagen. Ihm war am 27. November 1968 das Herz eines 20 Jahre alten französischen Soldaten eingepflanzt worden.

Vitria war zu Lebzeiten ein Symbol der Hoffnung für Tausende Herzpatienten. Als bekannte Persönlichkeit seiner Heimatstadt hatte er sich unermüdlich für Blutspenden eingesetzt. 1975 sagte er einmal: „Ich bin der glücklichste Mensch in der Welt. Mein Herz ist sieben Jahre

jung, und ich habe das Leben nie so schön gefunden." Vitria fuhr begeistert Rad, schwamm und spielte den „Nationalsport" Petauque mit Boulekugeln. Dem Raucher war vor einigen Jahren einmal von einer Zigarettenfirma ein Werbevertrag angeboten worden, den er jedoch ablehnte. Er wolle nicht vom Tod des Herzspenders profitieren, hatte er zur Begründung erklärt.

Aufgespießt

„Ich möchte heute nicht mehr Abitur machen. Die Chancen wären gleich Null."

Neúnavné pracovnice

Jeden včelí roj nastřádá za rok 15 až 20 kg cenných pylových zrnek: při této činnosti musí jeho pracovnice navštívit více než 50 miliónů květů. Sběrací ústrojí dělnic naší včely medonosné (obecné, domácí) — Apis mellifica L. se nacházejí na zadních holeních a prvém článku chodidlovém (paře). Pata je totiž na ploše obrácené k tělu posázena tuhými ač krátkými chloupky, které tvoří „kartáček". Vnější strana holeně je hladká, lesklá, a prohloubená, kdežto kraje jsou posázeny tvrdými prohnutými štětinami, jež objímají prohlubinku, které se dostalo jméno „košíček". Sbírání pylu se děje tím způsobem, že včela předními a středními nohama smetá pyl k ústům, kde jej svlažuje medem a uhněte v kašičku, z níž udělá kuličku, kterou středními nohama vtiskne do košíčku a v něm odnáší do úlu. Med, kterým krmí své mládata a který uchovává do zásoby pro horší časy, vysává z květů jazykem. Jazyk je opatřen na konci malým lžícovitým přívěskem, který nabírá kapičky nektaru a přichýlen nahoru k ústí jemné trubice jazykové vpouští je do ní, aby se vlnavostí dostaly do úst. Odtud je nektar směrován do rozšířeného předního odstavce žaludkového, kde se specifickým pochodem kvašení mění v med. Včela medem naplňuje buňky a aby zabránila kvašení, vpouští do něj kapku kyseliny mravenčí.

A nyní, jak včely vyrábějí vosk: Potřebuje-li roj včelí vosk, nasytí se část včel medem a odpočívá 24 hodin. Poté se počnou u nich na břišní ploše prvních 4 kroužků břišních objevovat jemné šupinky voskové, které jiné dělnice sbírají. Skulíny v hnízdě ucpávají včely dlužní, pryskyřičnou látkou, kterou včely sbírají hlavně ze šupin pupenů některých stromů.

Společnost včelí, kterou nazýváme rojem, se skládá z jediné matky, zvané též královnou, 200—300 trubců a 10 000—30 000 dělnic. Královna je tak dlouhá jako trubec, ale štíhlejší, nemá ústroje sběrací a žlázy voskové, má však žihadlo. Oči má menší, také křídla i sosák jsou kratší. Trubce lehko rozeznáme podle silného velkého těla, velikých složených očí, které se na temeni dotýkají. Má kratší sosák, křídla přesahují zadeček, ale nemá žihadlo, ani sběrací ústrojí. Dělnice je ze všech nejmenší, oči má malé, sosák dlouhý, na nohou má ústroje sběrací a na břiše žlázy voskové; je vyzbrojena žihadlem.

Alespoň stručně se nyní seznámíme s životem včel. Začneme s rojením: Když roj vylétne, musí včelař dát bedlivý pozor, kde se přechodně usadí. Pokud by jej včelař včas neubytoval v úlu, roj zaujme své trvalé bydliště v dutém stromě nebo jiném úkrytu. První práce roje v novém domově je stavba plástů. Včely se zachytí na stropě, seřadí do dlouhých řetězů a stlačují jimi vypocovaný vosk svými hlavami proti sobě, až vznikne svislá, od stropu visící voskova tabulka čili mezistěna, na níž zřizují z obou stran četné pravidelné šestiboké buňky, které k sobě přiléhají. Mezi jednotlivými plástvemi vždy zůstávají úzké prostory, v nichž včely přebývají. Po této přípravné práci začne ihned každodenní usilovná práce spojená se snáškou medu. Po celý den, pokud to počasí dovoluje, obletují dělnice plné květy a vracejí se domů s voletem naplněným medem a s pylovými „rousky" na holenich zadních nohou.

Obdivujeme jistotu, s jakou obtěžkané včely dovedou nalézt cestu domů z louky často velmi vzdálené. Potřebnou znalost místa si musí každá včela samostatně získat pomocí zraku: učí se postupně stále delšími výlety poznávat okolí úlu, takže konečně ze vzdálenosti 6—8 km trefí bez obtíží. Poněvadž včely jsou zvyklé na každém výletě navštěvovat jenom květy téhož druhu, vznikají také kuličky z téhož pylu. Tato jejich věrnost druhu rostlin je neobyčejně důležitá pro opylení správným pylem. Kdyby nebylo včel a jejich opylení, podstatně by poklesly výnosy zejména všech druhů ovoce včetně bobulovin, lesních plodů jako maliin, brusinek, ostružin atd., zelenin pěstovaných na semeno a z polních plodin hlavně olejnin (řepky, řepice, slunečnice) i lušteniin. Pro ostatní přírodu, zejména pro ptactvo, je však důležité i opylení divoce rostoucích rostlin, jako jeřábu, střemchy, hlohu atd., které jim poskytují potravu zejména v zimním období. Přežití těchto ptáků je i v našem zájmu, poněvadž nám na jaře pomáhou hubit škůdce.

V přírodě máme spojence 2.

Někdo snad namítne, že včely nemají na opylování monopol a že proto jejich význam poněkud přeceňujeme. Monopol sice opravdu nemají, ale jejich opylování je nejefektivnější mimo již zmíněného zejména z těchto důvodů: 1.) Brzy na jaře, kdy ostatní hmyz se vyskytuje jen sporadicky, znamenají přezimované roje včel s 10 000—15 tisíci pracovnicemi celou armádu spolehlivých opylovačů i pro prvé květy kulturních rostlin. 2.) Včelí roje jsou téměř rovnoměrně rozděleny po celé zemi, zatímco ostatní opylovači mají často jen místní význam v omezených lokalitách. Kromě toho včelí roje můžeme plánovitě nasazovat podle potřeb opylení přímo k jednotlivým kulturám. Tím zajistíme podstatně vyšší výnosy. Např. bylo zjištěno, že výnosy jablek opylených včelami byly o 90 % vyšší než bez včelí pomoci. 3.) Včely se při svém pracovním úsilí neomezují jen na krytí nezbytné denní potřeby, ale stále shromažďují pyl i nektar do zásoby pro přežití v nepříznivých obdobích. Tato jejich nekonečná pracovitost pochopitelně přináší další užitek nejenom při opylování. 4.) Včely medonosné pracují neobyčejně ekonomicky, nejúspěšnější vyhledávačí snůšky operativně informují ostatní členy roje a uvádějí je neúnavně do nejbohatších zdrojů „surovin". Má to svou velkou výhodu, „suroviny" plynou rychle ve velkém množství do úlu a dochází k rychlému a intenzivnímu opylení květů. Ale skrývá to v sobě i velké nebezpečí: člověkem rozstřikané jedovaté prostředky nezasáhnou jen jednotlivé včely, ale postihnou většinu celého roje. I když některé chemické přípravky včely přímo neusmrtí, ochromí často jejich orientační smysl a zeslabí schopnost letu. Takže je vlastně z roje a většinou i ze života stejně vyřadí. 5.) Chemické postřiky postihují často i včelí potomstvo, poněvadž celý roj tvoří potravinový řetěz. Od jara do podzimu nepřetržitý přísun potravy je rozdělován i larvám, mladým včelám a královně. Nejvíce spotřebují ke svému vývoji larvy: během několika málo dní spotřebují velké množství sekretu žláz pylu i medu a stále zvětšují svůj objem — počáteční váhu více než 500 krát. Pokud v potravě přijmou i škodlivé látky, vede to k jejich předčasnému hynutí nebo alespoň k defektnímu vývoji. Totéž postihuje i mladé včely a prostřednictvím včel pečovatelek i samotnou královnu.

Diese Ausländer sind zurückzuweisen

Der Bundesinnenminister hat dem Bundesgrenzschutz erlaubt, Ausländern bei Verdacht auf die Immunschwäche Aids die Einreise zu verwehren. Ein Rundschreiben des Grenzschutzamtes Aachen an alle Grenzschutzämter, an die Hauptzollämter und an „die Lage- und Einsatzzentrale im Hause" (LEZ) vom 21. April hat folgenden Wortlaut:

Der Bundesminister des Innern hat hunmehr entschieden, daß die Anwesenheit von Ausländern, die an Aids erkrankt, oder die, ohne bereits erkrankt zu sein, Träger von Aids-Viren sind, im Hinblick auf das Übertragungs- und auch das Kostenrisiko erhebliche Belange der Bundesrepublik Deutschland beeinträchtigt.

Diese Ausländer sind daher bei der Einreise gemäß Paragraph 18 Absatz 1 Satz 2 i. V. m. (in Verbindung mit, Red.) Paragraph 10 Absatz 1 Nr. 11 AuslG zurückzuweisen. (Paragraph 18 Absatz 1 Satz 2 des Ausländergesetzes hat folgenden Wortlaut: Ein Ausländer, bei dem die Voraussetzungen für eine Ausweisung vorliegen [Paragraph 10], kann bei der Einreise zurückgewiesen werden. Paragraph 10 Absatz 1 Nummer 11 hat folgenden Wortlaut: Ein Ausländer kann ausgewiesen werden, wenn seine Anwesenheit erhebliche Belange der Bundesrepublik Deutschland aus anderen Gründen beeinträchtigt; Erläuterung der Redaktion.)

Für die Zurückweisung ist nicht der Nachweis erforderlich, daß der Ausländer tatsächlich auch an Aids erkrankt ist oder Träger der Aids-Viren ist. Es genügt insoweit auch ein entsprechender begründeter Verdacht.

Das o. A. gilt gleichermaßen auch für Staatsangehörige aus EG-Staaten.

Ich bitte, aufgrund der Bedeutung dieser Maßnahme, vor der Durchführung der Zurückweisung in jedem Einzelfall Rückspracne mit dem Grenzschutzamt/LEZ zu halten.

Zusatz für LEZ:

Bei der Einreise von Asylbegehrenden sowie bei Einreise von Ausländern, die bereits in der Bundesrepublik Deutschland einen Asylantrag gestellt haben, geht das Grundrecht nach Artikel 16 GG vor. (Im Artikel 16 des Grundgesetzes heißt es: Politisch Verfolgte genießen Asyl, Red.)

Die Einreise ist deshalb wegen „Aids" nicht zu untersagen.

ORBAN WARNUJE ZÁPADNÍ „VŮDCE"...

Bundeskanzler Dr. Helmut Kohl (CDU) nach einer Meldung der Nachrichtenagentur AP zu Schülern am französischen Gymnasium von Berlin.

Schmidt rechnet mit Abkommen über Mittelstreckenraketen nicht vor 1990

Verwirklichung des Reformkurses in der UdSSR skeptisch beurteilt

Hamburg (dpa). Der ehemalige Bundeskanzler Schmidt rechnet mit einem Zustandekommen eines Vertrags über den Abbau der Mittelstreckenraketen zwischen der UdSSR und den USA nicht vor 1990. In einem Interview mit der „Hamburger Morgenpost" begründete er seine Meinung gestern damit, daß die Zeit zur Aushandlung eines solchen Abkommens und einer Ratifizierung unter der gegenwärtigen Präsidentenschaft Ronald Reagans zu kurz sei. Deshalb müßten wahrscheinlich die Verhandlungen unter einem neuen US-Präsidenten, „der erstmal ein Dreivierteljahr Einarbeitungszeit braucht", neu aufgenommen werden. „Das heißt, der würde erst im Laufe des Jahres 1989 mit der Verhandlung beginnen, und ein Abkommen könnte erst 1990 zustande kommen".

Skeptisch äußerte sich Schmidt, der erst am Sonntag von Gesprächen im Rahmen des „Bergedorfer Gesprächskreises" aus Moskau nach Hamburg zurückgekehrt war, über die Chancen der von dem sowjetischen Generalsekretär Gorbatschow angestrebten gesellschaftlichen Erneuerung in der Sowjetunion, da diese von dem wirtschaftlichen Erfolg seiner Bemühungen abhänge. „Irgendwelche zu Buche schlagenden Ergebnisse der Veränderungen, die auf wirtschaftlichem Gebiet erörtert werden, sind bisher nicht zu erkennen". Schmidt wies auf den „hunderttausendfältigen Widerstand bei den Funktionären, in den Unternehmungen, in den einzelnen Republiken, in der Partei" hin.

Schmidt äußerte die Sorge, daß eine wirtschaftliche Reform „frühestens — wenn sie dann überhaupt stattfindet — in fünf Jahren zu halbwegs fühlbaren Verbesserungen des Lebensstandards führen kann". Die Gefahr dabei sei, daß das Volk ungeduldig werde und die jetzt zugestandene Meinungsfreiheit wieder eingeschränkt werde.

Zu den deutsch-sowjetischen Beziehungen sagte Schmidt, diese seien nicht ernsthaft gestört gewesen. „Die Äußerungen, die da einer in Bonn gemacht hat, waren überflüssig, und die Empörung, die darüber in Moskau verbreitet wurde, die war auch ein bißchen künstlich." Der frühere Bundeskanzler bezeichnete die Regierungserklärung Bundeskanzler Kohls zu den deutsch-sowjetischen Beziehungen als „in Ordnung". Die Beziehungen seien jetzt wieder normal. NÁM TO FAKT ŠKODÍ!

»Pohlednice z minulosti

(čtk): Jednou z pomocných historických věd je epigrafika, která se zabývá studiem nejrozmanitějších nápisů na archeologických památkách. U nás snad největší význam po obsahové i kulturně historické stránce nápisy vzniklé od XII. do poloviny XVII. století. V Západočeském kraji se nalézá nejstarší nápis na jednom z chebských zvonů z roku 1286, který je vůbec nejstarším zvonem v Čechách. V Sušici se nachovala na radnici pamětní deska o obehnání města hradbami za jana Lucemburského, z Kašperských Hor je znám nápis na kamenném náhrobku z r. 1347. Mimořádně rozsáhlé jsou nápisy u Třeboně z 15. století. Nejvíce ohlasů je český nápis o založení kostelíka roku 1564 Krystofem z Lobkovic. Byl nalezen v zahradním pavilónu" zámeckého parku v Horšovském Týně na Domažlicku a dosvědčuje existenci mistrství lorety v Čechách.

KDYŽ JE SMĚLE, tak je SMĚLE, mohl si říci jeden ředitel z francouzského městečka Lagny usadeného Paříže. Devětkrát se pokoušel o sebevraždu a vždy mu v tom někdo na poslední chvíli zabránil. Podesáté otočil v kuchyni kohoutkem od plynu, ale zapomněl, že v koupelně hoří kontrolní plamínek od karmy. Došlo k výbuchu, dům shořel, ale nešťastný smolař vyvázl jen s nepatrnými popáleninami.

Sebeobrana pro nekuřáky

Před časem vydali v americkém San Francisku zákon, který nařizuje ve všech soukromých i státních institucích oddělit kuřáky od nekuřáků. Za nerespektování předpisu je pokuta 500 dolarů! Tam, kde nelze kuřáky od nekuřáků oddělit, platí striktní zákaz kouření.

V posledních desetiletích se odborníci zaměřili na problematiku tzv. pasivního kouření. Ukázalo se, že asi tři čtvrtiny nekuřáků se cítí obtěžováno dýmem z cigaret. Z hořící cigarety uniká tzv. vedlejší proud kouře, obsahující čtyřikrát víc kysličníku uhelnatého a dokonce i mnoho karcinogenních látek. Výzkumy prokázaly, že nekuřák inhaluje v zakouřeném prostoru za jedinou hodinu právě tolik benzpyrenu, jako kdyby vykouřil 4 cigarety. Následky z pasivního kouření jsou dnes již spolehlivě doloženy. Tak např. v Japonsku zjišťovali, jak četné jsou manželky kuřáků obtěžovány zakrvácením plic. Pasivní kouření nejvíce škodí těhotným matkám a kojencům, a podstatně zvyšuje riziko zánětů průdušek a rozedmy plic. Jednoznačně se dokázalo, že děti kouřících rodičů bývají častěji nemocné a upoutané na lůžko než děti rodičů nekouřících, převážně následkem akutního onemocnění dýchacích cest.

Ve světě se tedy nejen propaguje ochrana nekuřáka, ale realizují se nekompromisně, v zájmu lidského zdraví, přísná opatření. Tak např. v Itálii je kouření natrvalo vyloučeno z nemocnic, škol, universit a má být zakázáno v hromadných dopravních prostředcích, kinech, divadlech, muzeích, tanečních sálech, v kancelářích přístupných veřejnosti a v zařízeních veřejného stravování.

U nás zůstává v platnosti vyhláška ministerstva zdravotnictví ČSR o zákazu kouření ve zdravotnických zařízeních a vyhláška slovenského ministerstva zemědělství a výživy (říjen 1977), nedovolující kouření ve všech provozech podléhajících tomuto ministerstvu a ve všech prostorách, kde pracují nebo se trvale zdržují těhotné ženy, mládež a nekuřáci.

Předmětem sporů bývá u nás kouření na pracovištích, jako kdyby nebyly známy mnohaleté ekonomické důsledky tohoto

O. K.

K ochraně nekuřáků na pracovištích může posloužit první odstavec § 132, zákoníku práce, který hovoří o tom, že péče o ochranu zdraví při práci je rovnocennou a neoddělitelnou součástí plánování a plnění výrobních úkolů. Další § 139, praví, že organizace vytvářejí pracovní podmínky umožňující kvalitní, hospodárný a bezpečný výkon práce. Zařadí-li např. organizace nekuřáka proti jeho vůli tam, kde neplatí zákaz kouření a on je nucen „pasivně kouřit", má právo se domáhat přeřazení na pracoviště zdravotně nezávadné. V případě, že se organizace s ním o jeho požadavku nedohodne, mohlo by jít o překážku v práci podle § 130, ZP. Neumožnění práce ve zdravotně nezávadném prostředí by mohlo být v krajním případě důvodem k výpovědi (§ 51, odst. 1, písm d).

Předpisy na ochranu zdraví nekuřáků u nás existují, nicméně záleží na jejich důslednějším prosazování. V zájmu zdraví, aniž by se omezovala osobní svoboda, musí jít ohleduplnost ke kuřákům stranou, zvlášť, omezují-li oni sami osobní svobodu nekuřákům!

Heret Václav Kaňkovský, od roku 1952 člen Realistického divadla Z. Nejedlého, zemřel v pondělí 27. 4. ve věku nedožitých 70 let. Poslední rozloučení se koná v úterý 5. 5. v 16 hod. ve velké obřadní síni strašnického krematoria.

Král českých houslistů

(Sla): Dějiny české houslové hry jej označily za krále českých houslistů, syn Niccolò Paganiniho Achille se před ním sklonil jako před dědicem svého slavného otce. František Ondříček, žák A. Bennewitze, brzy prokázal své vzácné interpretační umění i na mezinárodním fóru. Po studiu v Paříži u L. J. Massarta zahájil v r. 1882 umělecké cesty po Evropě i Americe a všude mu jeho hra mimořádné technické virtuozity i oduševnělého projevu získávala nejvyšší pocty a uznání. I když vynikal jako interpret skladeb světové houslové literatury (Čajkovskij, Beethoven, Paganini), věnoval nemenší pozornost i českým skladatelům, zejména Antonínu Dvořákovi. S ním se znal ještě z dob společného muzicírování u Josefa Portheima v 70. letech, v r. 1877 premiéroval Dvořákovo trio B dur, op. 21 a v r. 1883 byl prvním interpretem Koncertu pro housle a orchestr a moll, op. 53, který uvedl poprvé i ve Vídni a v Londýně. Františku Ondříčkovi, od jehož narození uplynulo sto třicet let, věnoval vynikající monografii jeho žák B. Ších.

Kresba J. Koudy

• **Ve svém bytě v Los Angeles byl v úterý nalezen mrtev známý bluesový hudebník a hráč na foukací harmoniku P. Butterfield.**

Zhoubné následky kouření

Ženeva: Nejméně milión lidí ročně umírá na rakovinu a další nemoce spojené s kouřením. Prohlásil to na 40. zasedání světového zdravotnického shromáždění v Ženevě jeho předseda, jordánský ministr zdravotnictví Z. Hamzá. Obrátil se na delegáty ze 166 zemí, aby v příštím roce byl 7. duben, kdy se slaví Světový den zdraví, vyhlášen rovněž dnem boje proti kouření. Vlády všech států by v onen den měly uvést v platnost zákaz prodeje tabákových výrobků a kuřáky tak upozornit, že by se měli jednou provždy svého zhoubného zlozvyku zbavit.

Zemřel Karel Plicka

(čtk): V Praze včera zemřel národní umělec Karel Plicka v nedožitých 93 letech. K. Plicka byl profesorem, spoluzakladatelem a prvním děkanem Akademie múzických umění, kameramanem, režisérem, sběratelem lidových písní, známým fotografem Prahy a Československa, muzikantem, autorem mnoha lidových pohádek.

Když hasili řezníci...

(čtk): S úrovní a kvalitou služeb státe ještě nemůžeme být spokojeni. A to dnešní řemeslníci vlastně nemají jiné povinnosti, než odvést svou práci dobře a včas. Bývaly ovšem jiné časy... Ve středověku nemuseli příslušníci řemeslných cechů jen usilovně pracovat „na svém", ale např. také pomáhat při hašení požárů, neboť požárnictvo ještě neexistovalo. Tak například v moravských městech měli řemeslníci při hašení přiděleny podle svých odbornosti speciální úkoly. Stolaři a koláři přinášeli k hořícím domům žebříky, krejčí a tkalci museli nabírat vodu do slaměných, vysmolených košů, pekaři a mlynáři vodu z košů lili do stříkaček. Nejodpovědnější prací byli pověřeni (a to je záhadou, proč právě oni) řezníci. Ti totiž stříkali...

DNEŠKA HASÍ AKORÁT ŽÍZEŇ...!

• **Americký raketoplán** Discovery včera zahájil 56hodinový simulovaný let. Pětičlenná posádka se bude muset vyrovnat v podmínkách blízkých skutečnému letu s množstvím uměle vytvořených poruch. Podle agentury UPI jich bude tolik, že za normálních okolností by se mohly přihodit při 10 startech.

Mit dem Daumen durch Europa

Für Anhalter gelten in Europa folgende gesetzlichen Bestimmungen

Land	Autostop erlaubt Landstr.	Autobahn	Land	Autostop erlaubt Landstr.	Autobahn
Belgien	ja	nein	Luxemburg	ja	nein
BR Deutschland	ja	nein	Niederlande	ja	nein
Bulgarien	nein	nein	Norwegen	ja	nein
Dänemark	ja	nein	Österreich[2]	ja	nein
DDR	ja	nein	Polen[3]	ja	ja
ČSSR	je	nein	Portugal	keine Regelungen	
Finnland	ja	ja	Rumänien	nein	nein
Frankreich[1]	ja	nein	Schweden	ja	nein
Griechenland	keine Regelungen		Schweiz	ja	nein
Großbritannien	ja	nein	Spanien	keine Regelungen	
Irland	ja	–	Türkei	keine Regelungen	
Italien	ja	nein	UdSSR	nein	nein
Jugoslawien	ja	ja	Ungarn	ja	nein

Anm.: 1) Tramperausweis einer Mitfahrzentrale wird empfohlen. 2) In der Steiermark, in Oberösterreich und Vorarlberg Tramper-Mindestalter 16 Jahre. 3) Tramperausweis mit Unfallversicherung Pflicht, Mindestalter 17 Jahre.

Stand April 1987

Vzestup inflace v SFRJ

Bělehrad: O dalších sedm procent se v dubnu zvýšila inflace v Jugoslávii a od počátku roku tak dosáhla 31,5 procenta. Oznámil to Svazový statistický úřad v Bělehradě, z jehož zprávy rovněž vyplývá, že většina výrobců nedále vyrovnává své výrobní ztráty, nízkou produktivitu práce a neracionální hospodaření zvyšováním cen. Podle těchto statistických údajů vzrostly v Jugoslávii i životní náklady o 5,3 procenta a v porovnání s dubnem minulého roku jsou vyšší o 91,4 procenta. Jejich nynější vzestup nejvyšší měrou ovlivnilo zdražení zemědělských a potravinářských produktů o 24 procent a rovněž tak zvýšení cen služeb, elektrické energie, průmyslových výrobků i spojových a telekomunikačních služeb.

Unikátní oční operace

Boston: Unikátní oční operaci s pomocí laseru uskutečnil dr. C. Pallafito na Massachusettské oční klinice v Bostonu. Jeho pacientem byl totiž divoké jestřáb jménem Neekanah, což v jazyce Siouxů znamená přítel. Jestřáb, který byl zřejmě zraněn při srážce s automobilem a oslepl na jedno oko, našli vlnoi v příkopu u dálnice. Patnáctiminutová operace, při níž byl pták uspán, byla podle vyjádření lékařů úspěšná.

U PŘÍLEŽITOSTI desátého výročí družby dvou měst, francouzského Landivisiau a britského Bidefordu, rozhodla se jedna romantická Angličanka, že použije devadesát nejrozmanitějších dopravních prostředků, aby se dostala z jednoho města do druhého. Vedle stařičké montgolfiéry použila i celé řady zvířat, nosítek, kolečkových bruslí, koloběžky a dalších.

„NEBYL jsem ve formě," prohlásil Američan Paul Tavilla, když se mu po hodinovém úsilí nepodařilo překonat vlastní rekord. Ptáte se jaký? V Tokiu se mu zdařilo chytit do úst zrnko vína, hozené z výše padesátipatrového domu. V Dallasu chtěl tento rekord překonat a vybral si mrakodrap o 72 patrech. A z této výše nechytil do úst ani jedno zrnko, ačkoli jich vyplýtval na deset kilogramů.

Kolik má kdo konvenčních zbraní?

Za překážku v úsilí o řešení otázky raket středního doletu a operativně taktických raket v Evropě se nyní na Západě označují konvenční zbraně a ozbrojené síly zemí Varšavské smlouvy. Jestliže bavilo o jakési převaze v některých jednotlivých druzích zbraní a počtech vojsk, objevil nyní „zaokrouhlená" varianta: Varšavská smlouva prý má dvakrát více sil než NATO v celkové skladbě ozbrojených sil. Miliony lidí na Západě, když dostávají tuto zprávu, nemohou ji prověřit a jsou nuceni ji věřit. Tak se vytváří deformované veřejné mínění. Jak se říká, křivý strom má křivý stín.

Podobných precendentů už bylo dost. V padesátých letech se objevily chýry o „zaostávání v bombardérech" a Pentagon dostal v Kongresu rozsáhlé investice na výstavbu celé armády strategických bombardérů. Mezitím se ukázalo, že počet sovětských letadel byl úmyslně zvýšen čtyřikrát.

Začátkem šedesátých let přistoupily USA pod heslem „raketového zaostávání" k rozmístění více než tisíce mezikontinentálních balistických raket odpalovaných ze země. Když se to provedlo, ukázalo se, že „sovětskou hrozbu" zvětšili dvacetkrát.

Analogické zveličení mocí Varšavské smlouvy se uvádí i dnes. Tentokrát aby se zbrzdil proces jaderného odzbrojení v Evropě a byl proveden pokus zachránit aspoň operativně taktické rakety USA. Kolik tedy mají konvenčních zbraní a ozbrojených sil Varšavská smlouva a NATO?

V tom dossier jsou uloženy údaje o této věci, uvedené oficiálními osobnostmi a autoritativními prameny.

Počty ozbrojených sil. Podle názoru zvláštního poradce prezidenta a státního podtajemníka USA pro otázky kontroly zbrojení Paula Nitzeho: počet vojenských osob v zemích NATO je přibližně stejný, jako na straně Varšavské smlouvy (prohlášení v Kongresu).

Údaje ministerstva obrany SSSR: v Evropě má NATO 94 bojeschopné divize. Varšavská smlouva jich má 78. Přitom počet mužů jedné rozmístěné americké divize je 16 000—19 000, u divizí NSR více než 23 000 lidí. Jedna divize armád zemí Varšavské smlouvy dosahuje maximálně 11 000 až 12 000 mužů. Podle těchto ukazatelů má NATO podstatnou převahu.

A ještě jeden autoritativní názor a to generála Glenna Otise, vrchního velitele armády USA v Evropě: vzhledem ke skutečným a umělým překážkám v Evropě nemůže Sovětský svaz použít k útoku tolik sil, kolik mu NATO odedávna připisuje.

Počty konvenčních zbraní. Podle názoru experta americké „Rand Corporation" je prosté srovnávání tanků a dělostřelectva velké zjednodušení. Členské státy Severoatlantického paktu vynakládaly velké peníze na protitankové zbraně, a právě proto těchto zbraní má NATO několikrát více než Varšavská smlouva. Nicméně přece přepočítám množství tanků. V souladu s údaji NATO je bezprostředně ve vojskách bloku rozmístěno přes 18 000 tanků a ve skladech v Evropě 4500 amerických a více než 6000 tanků západoevropských zemí. Tedy celkem okolo 30 000 tanků, průměrně tolik, jako u Varšavské smlouvy.

List Boston Globe začátkem dubna letošního roku napsal s odvoláním na anketu mezi skupinou vojenských expertů USA, že všichni, kteří hovoří o výhodách Varšavské smlouvy, zřídka připomínají vzdušné síly, neboť v této oblasti má NATO převahu. Skutečnost převahy vzdušných ozbrojených sil NATO nad těmito silami Varšavské smlouvy přiznává i ministr obrany USA C. Weinberger ve zprávě o vojenském rozpočtu na finanční rok 1986, kde zdůraznil, že tato převaha se projevuje už další dobu. Poměr sil u taktického letectva je ve prospěch NATO takový: — u bojových letadel 1,2:1, — u vrtulníků 1,8:1. Nakonec má NATO k dispozici ohromný potenciál nejnovějších protitankových prostředků.

Tímto způsobem, jak je vidět, má NATO převahu v celé řadě ukazatelů, avšak SSSR z toho nedělá problém. Jde o to, že nemůže být arcadiová rovnost ozbrojených sil dvou svazků, jedněch druhů zbraní vždy bude u jednoho víc nebo méně. V celku však existuje přibližná rovnováha.

Podle mého názoru je charakteristický názor člověka, který velmi dobře zná poměr konvenčních ozbrojených sil — je to velvyslanec Jonathan Dean. Stál v čele americké delegace na jednaních o omezení vojsk NATO a Varšavské smlouvy od roku 1978 do roku 1981. Podle jeho slov je sovětská převaha mýtem, který západní dělovací prostředky přijímají bez výhrad, nezamýšlejí se nad ním a nestudují ho.

Tatry se v Číně osvědčují

Je jich překvapivě mnoho na tak vzdálenou zemi. Neúnavně vyvážejí hlínu z obrovité stavební jámy přístího „světového obchodního střediska" v centru Pekingu, vozí zboží do odlehlého Tibetu, pracují v dolech, elektrárnách i při výstavbě železnic. Tatry 815, nákladní automobily z Kopřivnice.

V roce 1983 jich Čínská lidová republika dovezla 300, o rok později již 2000 a letošní dohodu na 2100 vozů lze ze situace, kdy ČLR ostře snížila dovoz automobilové techniky vůbec, považovat za vyslovený úspěch.

Zvláštností československo-čínské spolupráce na tomto poli přitom je, že plných tisíc Tater přepluje do Číny v bednách a dohromady je smontují až čínští dělníci. V listopadu 1985 byl totiž v třistatisícovém městě Sing-tchaj, vzdáleném šest hodin jízdy vlakem na jih od hlavního města, otevřen montážní závod. Zde se místní dělníci pod vedením techniků z Kopřivnice učili a učí tatrovácké-mu fortelu.

Technikům v Sing-tchaj, jichž je obvykle pět až osm, se plně vyrovná přibližně stejné množství kolegů v Tiencinu. Zde, v pětimiliónovém přístavním městě, je vstupní brána Tater do Číny. Po dlouhé cestě lodí je tatrováci musejí připravit pro zákazníky a provádějí i školení a opravy. Podle neoficiálního hodnocení z vedení čínského automobilového průmyslu poskytuje tiencínské středisko Tatry vůbec nejkvalitnější servis ze všech dovážených nákladních vozů. A těch na čínských silnicích jezdí opravdu hodně, zejména z blízkého Japonska. (tk)

FRANCOUZSKÁ VLÁDA rozhodla, že firmy vyrábějící krémy na opalování musejí své produkty opatřit nápisem, který varuje před nadměrným sluněním. Kompromisně tak „zahrála do autu" požadavku místního tisku, aby byly některé krémy a oleje na opalování stuženy z prodeje. Francouzská veřejnost ostře kritizovala řadu kosmetických výrobků ke slunění, protože jejich chemické komponenty způsobují nepříjemné alergie. Zatím vláda alespoň zakázala televizní reklamu na jeden kosmetický přípravek, který údajně obsahuje radioaktivní látky.

DEVĚTADVACETILETÝ David Burns ze Skotska bude na jeden lok whisky ještě dlouho vzpomínat. Přepadl totiž hostinec a když sebral z pokladny tisíc liber, chtěl se ještě na rozloučenou napít, vzal z regálu láhev whisky a důkladně si lokl. Policie jej o dva dny později dopadla právě podle otisků, které zanechal na láhvi.

● Ve Syrianka zemřel v pondělí ve věku 82 let zakladatel mezinárodního filmového festivalu v Cannes Robert Favre le Bret.

Die „Prawda" hat Geburtstag

Die Parteizeitung „Prawda" hatte zu ihrem 75jährigen Bestehen eine besondere Überraschung bereit. Auf „vielfachen Wunsch" der Leser legte sie eine Faksimile-Ausgabe ihrer ersten Nummer bei, die am Sonntag, dem 22. April (nach neuer Zeitrechnung am 5. Mai) 1912, erschien. Wer die vier Seiten der alten „Täglichen Arbeiterzeitung" mit den vier Seiten des modernen „Organs des Zentralkomitees der KPdSU" am Jubiläumstag vergleicht, könnte ins Schwärmen kommen: Vor genau 75 Jahren war die „Prawda" viel spannender. So wurde von Haussuchungen und Verhaftungen in mehreren Städten Rußlands berichtet, von einer Schießerei mit Räubern in Tiflis, von einer Schachtexplosion mit 56 Toten und 14 Verletzten. Unter der Rubrik „Mitteilungen" findet man drei Fälle von Selbstmord. Über den Untergang der „Titanic" kann man sich informieren wie über Erdbeben in Baden-Württemberg.

Doch damals war die Zeitung anders und auch die Zeit. In ihren Anfängen druckte man die „Prawda" („Wahrheit") in Petersburg mit einer Auflage von rund 40 000 Exemplaren, 1914 wurde die Arbeiterzeitung kurzerhand verboten, die Mitarbeiter wurden verhaftet. Das Blatt erschien weiter — unter anderem Namen — und nahm im März 1917 den alten Titel wieder an.

Wladimir Iljitsch Lenin schrieb über tausend Artikel für die „Prawda" und ließ sich in seinem Arbeitszimmer im Kreml gelegentlich bei der gründlich-kritischen Lektüre des Parteiblattes fotografieren. Unter den Leuten der ersten Stunde, so erinnert sich die Zeitung in ihrer Jubiläumsausgabe, waren berühmte Autoren wie Damjan Bednyj und Maxim Gorkij, führende Bolschewisten wie Kalinin, Molotow, Swerdlow und Stalin. Als einzige Frau arbeitete Lenins Ehefrau Nadeshda Krupskaja mit.

Daß die von Stalin in den dreißiger Jahren liquidierten Altbolschewisten Bucharin, Kamenew und Sinowjew in den ersten 15 Jahren der „Prawda"-Existenz abwechselnd als Herausgeber zeichneten, ist der Redaktion heute freilich keine Erwähnung wert.

1918 zog die „Prawda" nach Moskau um. Die Redaktion arbeitete zunächst im Zimmer 254 des Hotels „Dresden". Damals fehlte es an Papier, deshalb gab Lenin die Anweisung, daß kein Artikel für die vierseitige Zeitung länger als 70 Druckzeilen sein dürfe. Heute sind nicht nur die Artikel gigantisch dagegen.

Chefredakteur ist seit über zehn Jahren der Philosoph Wiktor Afanasjew, der drei Generalsekretäre — Leonid Breschnew, Jurij Andropow und Konstantin Tschernenko — politisch überstand und geschickt sich jeweils auf die geltende politische Linie einstimmte. Daß die „Prawda" unverzüglich den jeweiligen Kurs aktiv unterstützt, ist nur logisch: Sie gilt als „Flaggschiff" der Partei; Steuermann ist immer der jeweils amtierende Generalsekretär. Und der heißt gegenwärtig Gorbatschow und setzt nun mal auf Reformen und Demokratisierung. Keiner in der „Prawda"-Redaktion, der Chef am allerwenigsten, käme auf die Idee, sich diesem Kurs zu widersetzen; denn das bedeutete das politische und karrieremäßige Ende.

Afanasjews Stuhl wackelte allerdings, als die „Prawda" im Vorfeld des KPdSU-Parteitages einen Leserbrief gegen die Privilegien der herrschenden Schicht in der UdSSR abdruckte. Auch der Chef der mit 70 Mitarbeitern stärksten Abteilung für Leserbriefe, Wiktor Grishin (der mit dem gefeuerten früheren Moskauer Parteichef Wiktor Grishin nichts zu tun hat), dürfte damals um seinen Posten gebangt haben. Seit dieser „Glasnost"-Panne ist man vorsichtiger: Welche von den täglich einlaufenden bis zu 2000 Leserbriefen abgedruckt werden, entscheidet das Redaktionskollegium, nachdem mehrere Journalisten die Auswahl getroffen haben.

Afanasjew ist als „Prawda"-Chef automatisch auch Vorsitzender des sowjetischen Journalistenverbandes. Kürzlich forderte er, daß es künftig für die Berichterstattung keine Tabuthemen mehr geben dürfe. Dennoch gibt es sie bis heute. So findet man auf den sechs oder (montags) acht engbedruckten Seiten der Zeitung keinen kritischen Kommentar zur sowjetischen Außen- und Friedenspolitik. Auch „Prawda"-Kommentatoren geben hier nur die offiziellen Formeln wieder. Der KPdSU-Generalsekretär, wie immer auch in den letzten Jahren hieß, wird während seiner Amtszeit nicht direkt kritisiert. Politbüromitglieder üben zwar, recht selten, in der „Prawda" Selbstkritik; sie stehen aber außerhalb der Zone der Kritik anderer, es sei denn sie wurden abgesetzt.

Dennoch ist die eher langweilige Parteizeitung ein Renner. Nach wenigen Stunden sind die Exemplare für umgerechnet 12 Pfennig pro Stück — montags 15 Pfennig — am Kiosk ausverkauft. In Moskau kommt auf jeden vierten Einwohner ein Exemplar des Zentralorgans. Mancher ängstliche oder karrierebewußte Sowjetbürger orientiert seine Meinung an der geltenden Linie der Partei, und die wird von der „Prawda" widergespiegelt. „Als führende Zeitung des Landes", sagt Afanasjew, „geben wir für die gesamte Presse der UdSSR den Ton an."

... A „LEŽ" TAKY!

„Großer" Geldschein in Spanien

Die Bank von Spanien hat eine Banknote im Wert von 10 000 Peseten, umgerechnet rund 142 Mark, in Umlauf gebracht.

ASI STO PADESÁT MUŽŮ A ŽEN se v Lille utkalo v bažání z dýmky na 15. mistrovství Francie v této disciplíně. Podle pravidel soutěže dostane každý účastník mistrovství tři gramy tabáku a musí s nimi co nejdéle vydržet. Vítězství v kategorii mužů si letos odnesl Francouz R. Reynaud časem 1 hodina 47 minut a 4 sekundy, v kategorii žen získala prvenství 62letá předsedkyně lyonského klubu dýmkařů J. Valetiová časem 1 hodina 43 minuty a 40 sekund.

Hände aus der Hosentasche!

BONN, 8. Mai (dpa). Hände in den Hosentaschen sind im Bundestag unschicklich. Dies mußte der Grünen-Abgeordnete Peter Sellin am Freitag erfahren. Parlamentspräsident Philipp Jenninger (CDU) rief ihn wegen einer solchen Missetat zur Ordnung und drohte ihm mit der Verweisung aus dem Saal. Sellin, der über sein Verhalten selbst bestimmen wollte, verzichtete deshalb auf die von ihm beabsichtigte Zwischenfrage an Bundesarbeitsminister Norbert Blüm (CDU) am Rednerpult.

Blüms Hand wanderte kurz darauf während der Rede allerdings auch in die Tasche. „Mit dem Ausdruck des Bedauerns" zog er sie aus derselben wieder heraus, nachdem zwar nicht der Präsident, jedoch einige Abgeordnete Unmut zeigten.

„Botschafter mitschuldig"

WASHINGTON, 8. Mai (AP). Der frühere Leiter der US-Botschaft in Moskau ist nach Angaben des US-Marineministers James Webb teilweise mitschuldig an dem dortigen Spionage- und Sexskandal. In einem am Freitag in der „Washington Post" veröffentlichten Interview warf Webb dem ehemaligen Botschafter Arthur Hartman vor, er habe zugelassen, daß Agenten des Sowjetgeheimdienstes KGB Zugang zu der Botschaft erhalten hätten. Auch habe er freundlichen Umgang zwischen den US-Wachsoldaten und sowjetischen Mitarbeiterinnen in der Botschaft zugelassen. Hartmans Idee sei gewesen, die Spione lieber im Haus als vor dem Haus zu haben.

Hartman, der seit 1981 bis Anfang dieses Jahres US-Botschafter in Moskau war, wies die Anschuldigungen zurück.

Galapředstavení Aidy v Luxoru

Káhira: Milovníci opery z celého světa, mezi nimi i četné královské celebrity, se v sobotu sjeli do Luxoru v jižním Egyptě, kde se konala slavnostní premiéra Verdiho Aidy. Provedení opery v luxorském chrámu, starém 3200 let, se zúčastnilo 1251 herců, mezi nimi i proslulý španělský tenorista Placido Domingo. Scénu oživovali rovněž koně a dva lvi. Poprvé byla Verdiho opera uvedena v místě, kam skladatel zasadil její děj, totiž v bývalém sídle egyptských faraónů. V Luxoru byl pro ten večer zakázán pouliční provoz, výjimku tvořily jedině automobily přivážející do divadla herce a významné osobnosti. Znečněn byl rovněž letový řád, aby letadla nerušila třídobínové představení.

„A PRODANÁ NEVĚSTA V „LABUTI"...

Zemřel P. Auersperg

(čtk): V pátek 1. května zemřel v Praze ve věku 60 let velvyslanec ČSSR v Nizozemí a dlouholetý stranický a veřejný činitel Pavel Auersperg. S jeho životem je spjata činnost v mnoha odpovědných funkcích. V období 1969—1986 byl členem ÚV KSČ a po mnoho let pracoval v aparátu ÚV KSČ jako vedoucí oddělení.

O.K.

Pro padělání a pozměňování peněz a podvod byli zadrženi šestkrát soudně trestaný 45letý prodavač a jeho 50letý společník svobodného povolání, jednou soudně trestaný, oba z Bratislavy. Počátkem roku 1987 nabídli k prodeji větší počet padělaných US dolarů, za které požadovali více než 100 000 Kčs. Při domovní prohlídce byly nalezeny další padělané dolary. Oba zadržení byli městským prokurátorem vzati do vazby.

DVA FRANCOUZŠTÍ PILOTI, H. Chevigny a N. Hulot, přistáli v pondělí v podvečer se svým ultralehkým letounem na severním pólu. Stali se tak prvními dobyvateli nejsevernějšího místa na Zemi pomocí tohoto stále populárnějšího sportovního prostředku. Závěrečnou část letu doprovázelo dobré počasí a příznivý vítr. Posádce to umožnilo přes minimální zásoby paliva přistát na pólu a vrátit se na základnu na kanadském pobřeží Severního ledového oceánu, odkud byl rekordní let zahájen.

Pessimismus in Sowjetunion

MOSKAU, 8. Mai (AFP). Die „Perestroika", die von dem Parteichef Michail Gorbatschow unablässig angepriesene Reorganisation der sowjetischen Produktionsbereiche, ist für die Mehrheit der Führungskräfte in der sowjetischen Wirtschaft noch nicht realisiert worden, oder sie geht zu langsam voran. Das ist das Ergebnis einer Umfrage, die von dem Institut für soziologische Studien unter mehr als 7000 Bewohnern von Moskau, Orsk, einem Industriezentrum im Ural, und mehreren Städten in Kasachstan (Zentralasien) durchgeführt worden war und am Freitag von der Tageszeitung „Sowjetisches Rußland" veröffentlicht wurde. Befragt wurden vor allem Arbeiter, Vorarbeiter, Ingenieure und Wissenschaftler.

47,9 Prozent der Ingenieure glauben, die Perestroika existiere nicht, 46,9 Prozent seien der Ansicht, sie gehe zu langsam voran und treffe auf große Schwierigkeiten. Nur 5,2 Prozent halten den Verlauf der Reorganisation für erfolgreich. Für die Wissenschaftler, die in den Fabriken arbeiten, gelten für die gleichen Fragen 32,3, 31,4 und 16 Prozent. Die restlichen 20,3 Prozent äußerten sich nicht.

LEPŠÍ KUKA V POSTELI, NE? ŽIDLE VA! — STRÉŽE!

Promítnutím filmu Mirka Macka, Vesničko má středisková začal v Dillí týdenní festival čs. filmů.

Keine Bedenken bei Spargel

8.5.87

Der neue Strahlenmeßbericht aus Wiesbaden

Der Spargel dieses Frühjahrs enthält keine meßbaren Rückstände von radioaktivem Cäsium — weder der aus Südhessen, aus Bayern und Rheinland-Pfalz, noch importierter Spargel aus Italien. Auch andere frische Gemüse und Salate, meist aus Italien, sind nicht belastet: Blumenkohl, Fenchel, Karotten, Kohlrabi, Zucchini, Mischsalat, Kopfsalat und Kartoffeln. Dies meldet der neue Strahlenmeßbericht des hessischen Sozialministeriums. Messungen italienischer Äpfel (Golden Delicious) ergaben dagegen Werte von 22 Bq/kg im Durchschnitt und von 32 Bq/kg als Höchstwert. (Alle Angaben in Becquerel Gesamtcäsium pro Kilo oder Liter.)

Bei Milch und Milchprodukten stellt der Bericht keine großen Abweichungen gegenüber den letzten Wochen fest: Frischmilch aus hessischen Molkereien enthält im Schnitt 8 Bq/l, mit Höchstwerten von 21 bis 31 Bq/l. H-Milch wird mit durchschnittlich 14 und maximal 24 Bq/l angegeben, Ab-Hof-Milch mit 5 und 22 Bq/l, Milchmischgetränke mit 5 und 13, Joghurt [illegible]ter 5 und 8, Buttermilch mit 8 [illegible]nd Speisequark mit 15 und 16 Bq/kg. Ausnahme: eine Vorzugsmilch aus einem Erzeugerbetrieb, die 40 Bq/l Cäsium enthielt. Dort werde das Veterinäramt weitere Proben nehmen, um die Entwicklung zu verfolgen, meldet der Bericht.

Alle Meßergebnisse von Säuglings-Milchnahrung und -Müsli waren diese Woche unter der Nachweisgrenze von 5 Bq/kg. Von neun Proben Milch-Fertigbrei enthielt nur eine die geringe Belastung von 8 Bq/kg. In Milchspeiseeis mit Nüssen fand sich ein Wert von 16 Bq/kg.

Die Werte für Fleisch haben sich kaum verändert: Rind 13, Kalb 46, Schwein 7 und Rehfleisch im Schnitt 93 Bq/kg (Höchstwert 110).

In der Liste ausländischer Produkte fallen mehrere türkische Importe auf: Walnußkerne mit 56 Bq/kg, Butterkekse mit Sesam mit 19 Bq/kg und Aprikosen-Konserven mit 105 Bq/kg. Erneuter Spitzenreiter: Türkisches Haselnußgranulat mit 440 Bq/kg. Weil der EG-Grenzwert von 600 Bq/kg damit aber nicht überschritten wird, gilt die Ware als „verkehrsfähig".

Zur Erinnerung: Unabhängige Experten und Ärzte raten zu Nahrung mit höchstens 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit höchstens 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, schwangere und stillende Frauen.

Neue Werte lesen Sie jeden Freitag

Hitliste der Bestseller 1986

In der Bundesrepublik Deutschland wurden im vergangenen Jahr insgesamt 2,8 Millionen neue Pkw und Kombi erstmalig zugelassen. Nach den Veröffentlichungen des Kraftfahrt-Bundesamtes (KBA) in Flensburg lautete die „Hitliste der Bestseller" für 1986 folgendermaßen:

1.	Volkswagen Golf	371 382
2.	Opel Kadett	236 120
3.	Mercedes 200 D/300 E	145 610
4.	Volkswagen Passat	118 800
5.	Mercedes 190	118 504
6.	BMW 3er	109 511
7.	Audi 80	92 786
8.	Ford Escort	89 245
9.	Opel Ascona	82 034
10.	Ford Sierra	78 608
11.	Volkswagen Polo	78 275
12.	Ford Fiesta	76 491
13.	Peugeot 205	55 714
14.	Audi 100	53 718
15.	Fiat Uno	47 949
16.	Volkswagen Jetta	47 694
17.	Opel Corsa	45 974
18.	Toyota Corolla	35 278
19.	Ford Scorpio	34 439
20.	Opel Rekord	34 148
21.	Mitsubishi Colt/Lancer	32 790
22.	Renault 5	31 268
23.	Mazda 323	29 624
24.	BMW 5er	29 307
25.	Mazda 626	28 312
26.	Mercedes S-Klasse	25 780
27.	Toyota Starlet	25 533
28.	Honda Civic	21 822
29.	Fiat Panda	21 615
30.	Nissan Micra	21 082
31.	Renault 11	19 763
32.	Citroen BX	16 351
33.	Peugeot 309	16 317
34.	Nissan Sunny	16 297
35.	Citroen 2 CV	15 741
36.	Nissan Bluebird	15 657
37.	Honda Accord	15 599
38.	Renault 21	14 431
39.	Fiat Regata	14 094
40.	Volkswagen Scirocco	11 864
41.	Suzuki 410/413	11 859
42.	Opel Omega	11 698
43.	Fiat Ritmo	11 478
44.	Toyota Celica	10 062
45.	Nissan Cherry	9 913
46.	Ford Orion	9 490
47.	Mitsubishi Galant	9 324
48.	Volvo 740	8 577
49.	Citroen Visa	6 986
50.	Fiat Croma	6 680

Aufgespießt

„Wir müssen den Behördenleitern klarmachen, daß die Zeiten vorbei sind, wo sie sich als behördliche Paschas aufführen konnten."

CDU-Generalsekretär Heiner Geißler auf einem Frauen-Forum in Stuttgart.

Kdy vlastně Smetana zemřel?

Prosincové číslo časopisu Čs. psychiatrie, který vychází v troji jazykové mutaci, přineslo článek prof. E. Vencovského, DrSc., v němž autor, opírajíc se o několikrát minění prof. Mysliveček, tvrdí, že úmrtní datum Smetanovo není 12., nýbrž 13. květen. Opírá své tvrzení o zápis v knize příjmu nemocných, kde je skutečně Hnátcka jasná. Naproti tomu však se uvádí v úmrtním oznámení, které poslala rodina, a na pamětní desce, umístěné roku 1924 v úmrtním pokoji, datum 12. květen. Autor článku argumentuje zjednodušeně: zápis v matrice je autentický, tudíž závazný. Datum na rodinném parte prý bylo zfalšováno z pověrčivosti. Proč ústav volil v odstupu 40 let pro pamětní desku 12. květen, autor nevysvětluje.

Ovšem: zapisovatel byl jen člověk a mohl se splést, tum z pověrčivosti. Ceho by se mohla rodina obávat se postižený jménaje trochu jinak, než by se jmenovat měl, jestliže se některý písař mohl zmýlit ve jménu, mohl se v našem případě z rozrušení zmýlit i v datu. To je ale domněnka; ale stejná domněnka je také autorovo tvrzení, že rodina zamlčela datum. Známý nemocník případů matričních omylů, jejichž vinou „z pověrčivosti" při úmrtí Smetanův zeť Josef Schwarz byl sepsán a sotva by „z pověrčivosti" falšoval datum, které rodina dostala zřejmě přímo z nemocnice po osudné události. A proč též ústav volil pro pamětní desku po 40 letech zase číslo 12, nota bene, když šlo o pietní, historicky závažnou a náhlandován. Nakonec: bylo lehčejší vedení ústavu, kde Smetana zemřel, tak odpovědné, aby zápis v knize pacientů mohl být považován za absolutně spolehlivý, jestliže chorobopis Smetanův z nemocnice zmizel, protože snad prý byl předán nebo ukraden? Je obtížné posuzovat starou aféru, jestliže nebyly vyvozeny důsledky za ztráty více: dokument tohoto druhu nelze prodat a krádež měla být zvelejněna a stíhána trestně. Tyto okolnosti vzbuzují nedůvěru ve spolehlivost tehdejšího vedení ústavu a jeho administrativy a mohou proto otřást i důvěrou ve správnost matričního zápisu.

Má smysl rozvíjet zmíněnou otázku po víc jak po sto letech, když argumentace není dosti pevná a jestliže datum 12. května již dávno vstoupilo do povědomí národa? Není pošetilé vyhlašovat v daném případě „boj za pravdu", která je navíc velmi problematická a jejíž řešení nemá už dnes smysl? Totéž platí o povaze Smetanovy nemoci. Ani zde není odborně stanovisko jednotné a bylo by lépe nechat věc v klidu a místo matematického zápasu se pokoušet statečnému, jakou Bedřich Smetana ve svém utrpení projevil.

DOKAŽME, ŽE ZEMŘEL NA PARALÝZU, ZROVNA TAK JAKO BEETHOVEN A DALŠÍ...

„Medien sind Huren"...

WASHINGTON, 10. Mai (dpa). Mit zum Teil scharfer Kritik an der Presse haben Mitarbeiter des Wahlkampfstabes von Gary Hart auf den Rückzug des Ex-Senators aus dem Rennen um die Präsidentschaftskandidatur der Demokraten reagiert. Enttäuschte Hart-Helfer bezeichneten die Medien als „Huren", die selbst nicht den Maßstäben gerecht würden, die sie beispielsweise bei Hart angelegt hätten. Hart hat wegen der Berichterstattung über sein Privatleben aufgegeben.

Harts Konkurrenten um die Präsidentschaftskandidatur äußerten sich meist zurückhaltend und versicherten der Familie des 50jährigen ihre Sympathie. Mit Angriffen auf die Presse sprangen ihm nur ehemalige Größen der Demokraten wie George McGovern bei, der sich 1972 um die Kandidatur beworben hatte. Von seiten der Republikaner kamen so gut wie keine Stellungnahmen.

... PROHANDLOVANÝ...

Studentský dům v Dejvicích

(čtk): Ve vysokoškolském areálu v Praze-Dejvicích byl v předvečer Svátku práce předán poslucháčům ČVUT do trvalého užívání nový Studentský dům s menzou, poliklinikou, vinárnou, víceúčelovou výstavní síní a prodejnou skript a odborné literatury. Budovací technici mezi sebou přivítali členy předsednictva ÚV KSČ, předsedu vlády ČSSR L. Strougala a vedoucího tajemníka MV KSČ v Praze A. Kapka, ministra školství ČSR M. Vondrůšku, pražského primátora F. Stašu, velvyslance MLR v ČSSR B. Kováče a další osobnosti. Ve Studentském domě je poslucháčům k dispozici moderní menza s kapacitou 400 teplých obědů denně, poliklinika s 25 zařízeními a odborným ordinacemi včetně zubolékařského vybavení a laboratoří, samoobslužná prodejna technických publikací a 200 m² výstavní plochy. Stavbu čs.-maďarské spolupráce v hodnotě 135 miliónů korun realizoval podle návrhu Projektového a vývojového ústavu ČVUT během dvou a půl let maďarský stavební podnik MIÉP Miškovec (Miskolc).

◀ Na území Prahy byla minulý týden provedena dopravně bezpečnostní akce zaměřená na požívání alkoholických nápojů řidiči. Bylo při ní zjištěno 575 dopravních přestupků, při kterých bylo zadrženo 23 řidičských průkazů. Pro technické závady ohrožující bezpečnost silničního provozu bylo odebráno 74 osvědčení o technickém stavu vozidla.

Přesně 172 ..., jak ukázal experiment univerzity Čabu v japonském městě Kasugai. Při pokusu, který měl studentům demonstrovat pevnost vajíčných skořápek, umístili pod každé přední 34 a pod každé zadní kolo 52 vajec. Ani jediné se nerozbilo a na ostrovu úspěšného pokusu si je jeho účastníci usmažili a snědli. WETTEN DASS..?

Vor 50 Jahren

Es ist viel spekuliert worden über die Katastrophe von Lakehurst, bei der das deutsche Luftschiff „Hindenburg" in Flammen aufging. Auch von einem gegen das NS-Regime in Deutschland gerichteten Attentat war lange die Rede. Die Wahrheit war viel banaler.

Am 6. Mai 1937, kurz nach 19 Uhr Eastern Standard Time, schoß eine gewaltige Stichflamme in den gewitterschwangeren Himmel über Lakehurst im Bundesstaat New Jersey. Beim Anflug auf die amerikanische Marinebasis ging das größte Luftfahrzeug, das jemals die Kontinente und Ozeane überquert hat, in einem Feuerball unter. Fauchend fraß sich die Flamme vom Heck zum Bug vorwärts. Bevor sie das 245 Meter lange Schiff umhüllte, krachte das Rumpfende mit den Hakenkreuzen an den beiden Seitenflossen bereits zu Boden. Einige Insassen wurden hinausgeschleudert, andere sprangen aus der Gondel und rannten als lebende Fackeln davon. Rotglühende Metallteile prasselten auf die Fliehenden herab. Viele wälzten sich schreiend am Boden, bis die Flammen über ihnen zusammenschlugen. Mit zerfetzten, verkohlten Uniformen taumelten Besatzungsmitglieder durch das brennende Inferno.

Später würden alle schreiben, die „Hindenburg" sei explodiert. Doch was wie eine Explosion klang, war nichts anderes gewesen als das Heulen und Röhren des Wasserstoffgases, von dem sich 190 000 Kubikmeter plötzlich entzündet hatten. Die Flammen der Lakehurst-Katastrophe kosteten nicht nur elf der 36 Fahrgäste, 22 Mitgliedern der 60-Mann-Crew und einem Helfer am Boden das Leben. Sie beendeten auch einen Traum, der sich bald zur Legende auswuchs und zum Mythos wurde.

Es war der Traum von einer siegreichen Luftfahrttechnik gewesen, die im Zeichen des großdeutschen Hakenkreuzes über die Länder getragen wurde. Am 5. April 1937 hatte der französische Dampfer „Normandie" mit 30,98 Knoten (über 50 km/h) einen neuen Weltrekord auf dem Nordatlantik aufgestellt. Am 27. April 1937 war in San Francisco die Golden-Gate-Brücke dem Verkehr übergeben worden. Sie war mit 2725 Metern die längste Hängebrücke der Welt. Die deutsche „Lufthansa" hatte zwar beachtliche Erfolge im Südatlantikverkehr zu verzeichnen. Doch die amerikanische Gesellschaft „Pan American Airways" (PAA) überquerte längst mit viermotorigen Flugbooten den Pazifik; ihr Glenn-Martin-Flugboot „China Clipper" sollte ebenfalls zu legendärem Ruhm kommen.

Mit ihrer dreimotorigen Passagiermaschine vom Typ Junkers Ju 52 hatten die Deutschen zwar ein höchst zuverlässiges Flugzeug. Doch gegenüber den amerikanischen zweimotorigen Tiefdeckern Douglas DC-2 und DC-3 war die „gute alte Tante Ju" schon damals veraltet. Nur auf dem Sektor der Luftschiffe war die deutsche Luftfahrttechnik einmalig und unschlagbar. Im September 1935 hatte der Vorgänger der „Hindenburg (LZ 129), die „Graf Zeppelin" (LZ 127), ihre 100. Ozeanüberquerung und ihre 500. Fahrt insgesamt hinter sich gebracht. Den einzigen Wermutstropfen in diese Siegesgeschichte brachte eigentlich nur der Konstrukteur, Dr. Hugo Eckener, ein. Er protestierte gegen die Hakenkreuze auf den Seitenleitwerken und wurde von Hitlers Propagandaminister Joseph Goebbels daraufhin zur unerwünschten Person erklärt.

Nach Bekanntwerden der Katastrophe traf Hugo Eckener mit dem nächsten Ozeandampfer aus Cherbourg ein, denn einen Passagierflugzeugverkehr über den Nordatlantik gab es damals noch nicht. Auch die Leichen der Unfallopfer wurden mit dem nächsten Ozeandampfer nach Deutschland übergeführt. Die toten Besatzungsmitglieder wurden mit dem damals üblichen nationalsozialistischen Begräbniskult bestattet: Besatzungsmitglieder der „Graf Zeppelin" trugen unter dumpfen Trommelwirbeln und den Klängen des Beethovenschen Trauermarsches die Särge zur Grabstätte. Als die Toten in die Gruft gesenkt wurden, senkten sich auch die Hakenkreuzfahnen, alle Anwesenden hoben die rechte Hand zum „Deutschen Gruß", die Musikkapelle spielte „Das Lied vom guten Kameraden". Nach dem Gewehrdonner von drei Salven sagte der Kreisleiter von Neu-Isenburg-Zeppelinstadt unter anderem: „Nun ruhen diese tüchtigen, mutigen Männer, die glaubensstark das Luftmeer bezwungen, als Helden ihres Berufes, als Helden der Nation ... Seite an Seite, so wie sie treu und unzertrennlich auf allen Fahrten kameradschaftlich zusammenhielten ..."

Doch in den Erinnerungen an eine alte, endgültig verflogene Zeit steht der Zeppelin nicht isoliert da. Wer „Hindenburg" sagt, muß auch Olympische Spiele, Berlin 1936, mit dem Siegeslauf von Jesse Owens, muß auch Max Schmeling — Joe Louis sagen. Boxkampf, Olympiade in Berlin und Zeppelinluftfahrt bilden ein Dreigestirn, unter dem damals das Selbstbewußtsein sogar jener Deutschen gewachsen war, die dem Naziregime zunächst kritisch-abwartend gegenübergestanden hatten.

Am 1. August 1936 hatte der „Führer" Adolf Hitler die Olympischen Spiele eröffnet. Die Weltstadt Berlin gab sich vor den zahllosen ausländischen Gästen überraschend tolerant und aufgeschlossen. Teddy Stauffer spielte jenen Swing à la Goody Goody, der noch einmal und zum allerletzten Mal die Naiven glauben machte, es werde sich alles noch zum Besten und Toleranten wenden im „Dritten Reich". Doch gleichzeitig wurde in den Tageszeitungen bereits ganz öffentlich die Einrichtung neuer Konzentrationslager bekanntgegeben. Jeder konnte es nachlesen; niemand behaupten, er habe es nicht gewußt.

Vier Wochen vor der prächtigen Eröffnung der Olympischen Spiele hatte die „Hindenburg" einen neuen Weltrekord für die Atlantiküberquerungen in Ost-West-Richtung aufgestellt: in 50 Stunden von Deutschland nach New York. Auch der Heimflug in 45 Stunden, 39 Minuten war ein neuer Rekord. Am 6. Juli 1936 wurde in Frankfurt am Main der neue Luftschiffhafen eröffnet. Das „Frankfurter Volksblatt" meldete dazu:

„Heute sind Sie Zeuge eines großen Ereignisses. Der neue Weltflughafen Rhein-Main ebenso wie die beiden stolzen Zeppelinluftschiffe, Großtaten deutschen Pioniergeistes und deutscher Schaffenskraft, werden heute ihrer offiziellen Bestimmung übergeben. Unsere Heimatstadt wird damit zum Ausgangspunkt eines transatlantischen Zeppelindienstes und erlangt damit eine Bedeutung im Verkehrswesen wie kein anderer Platz auf dem Kontinent."

Alle Zeitungen waren voll von Anzeigen, die sich auf das Luftschiff bezogen: „Diesel-Motoren der Daimler-Benz AG sind es, mit denen das Luftschiff LZ 129 ‚Hindenburg' in wenigen Stunden Ozeane überquert und ferne Welten verbindet ..." Oder: „Im LZ ‚Hindenburg' ißt man mit Bruckmann-Bestecken", gab die Firma Linke und Becker, „gegenüber der Hauptpost" bekannt. „Echtes Luftschiffbrot. Das tägliche Brot auf allen Zeppelinfahrten meine Spezialität." (Der Feinkosthändler Schwarte, österreichische Feinbäckerei). Auch ein Peter Bachmann segelte im Luftschiff-Aufwind mit: „Geflügel und Wild für Luftschiffreisen liefert Peter Bachmann." So beendete die „Hindenburg"-Katastrophe nicht nur den großdeutschen Traum einer weltumspannenden „deutschen" Technik, sondern auch den des kleinen Mannes, mittelständischer Firmen und großer Unternehmen wie Daimler-Benz.

Was war auf jener letzten Unglücksfahrt wirklich passiert? Begonnen hatte sie im Nieselregen. Drei große Busse hatten die Passagiere aus der Frankfurter Innenstadt herangebracht. Stewards mit Schirmen. Strenge Kontrollen durch den Sicherheits-Dienst. Streichhölzer und Feuerzeuge durften nicht an Bord genommen werden, überhaupt nichts rasch Entflammbares. Eine Kapelle, die zunächst „Muß i denn" spielte, später aber auch das Horst-Wessel-Lied: „Die Fahne hoch, die Reihen fest geschlossen. SA marschiert ..." Was hatte das mit der Zivilfahrt eines Zivilluftschiffes zu tun? Machte sich da niemand Gedanken?

Endlich hieß es: „Luftschiff marsch!" Gegen zwanzig Uhr hob sich die „Hindenburg" im Scheinwerferlicht empor. Kurs 316 Grad auf den Rhein bei Koblenz. Die letzte Fahrt. Kapitän Max Pruß hatte als Kommandant die Aufsicht über die Führergondel. Vor zwanzig Jahren war er als Steuermann bei Kapitän Lehmann ausgebildet worden. Pruß war in einer äußerst ungünstigen Situation. Nicht nur Lehmann war als Passagier an Bord. Außer ihm auch noch der Kapitän Wittemann. Und ein weiterer Kapitän, Albert Sammt, hatte die Rolle des I. Offiziers übernommen. Damals besaß die Luftschiffreederei zu viele Kapitäne. Mit der Indienststellung des nächsten Luftschiffes, der „Graf Zeppelin II" (LZ 130), würde sich dieser Überhang verringern.

Nur wer als Kommandant eines Passagierjets derartig viele Kollegen um sich versammelt hat, kann den psychologischen Streß verstehen, unter dem Pruß insbesondere seinem Lehrer Lehmann gegenüber gestanden haben muß. Es mag Kapitäne geben, die so hartgesotten sind, daß sie sich geradezu darauf freuen, ihren einstigen Vorgesetzten einen Beweis ihres Könnens zu liefern. Der größte Teil wird zumindest eine Spur von Unfreiheit, von Gehemmtheit, von Frustration zeigen oder im Cockpit gehabt hat, und sich mit der Frage beschäftigen, ob diese oder jene Entscheidung wirklich das Wohlgefallen der anderen Kollegen oder Vorgesetzten finden wird. Dieser psychologische Aspekt bei den Entscheidungen von Max Pruß beim Anflug auf Lakehurst ist bislang nicht berücksichtigt worden.

Im ersten Morgengrauen des 6. Mai 1937 befand sich die „Hindenburg" 650 Kilometer vor Boston. Die bisherige Überfahrt war nicht begeisternd gewesen. Gewitterfronten, Schwierigkeiten vor Grönland mit Rissen in der Außenhaut. Chefsteward Heinrich Kubis äußerte sich nicht übermäßig enthusiastisch über die „Mitglieder des Verkehrsvereins", die als Gruppe eine Rundfahrt gebucht hatten. Als Abendessen hatte es Schildkrötensuppe und Rührei mit frischem Spargel gegeben. Gänsebraten „auf Deutsche Art", Rotkohl und Schmoräpfel, Schmelzkartoffeln. Beim Mittagessen am nächsten Tag hatte Lammrücken am Spieß auf der Karte gestanden, mit Erbsen „auf französische Art" (kleingeschrieben). Ananas Hawaii, Kleingebäck und Mokka als Nachtisch.

Als sich das Luftschiff am nächsten Morgen der amerikanischen Küste näherte, war es Lehmann, der, als permanenter

Gast in der Führergondel, den Wetterbericht durchlas, den der Funker Herbert Dowe aufgeschrieben hatte: „Tief Zentrum Montreal 1008 leichte Verschiebung ostwärts und geringe Ausdehnung letzte 12 Stunden stop Kanadisches Hoch etwa 1026 Breite 53 Länge 87 langsame Auflösung ohne große Veränderung leichte Regenfront erstreckt sich von Montreal bis Elkins vorgerückt 300 Meilen östlich über New York und 200 Meilen östlich über Pennsylvania letzte 12 Stunden stop."

Eigentlich hätte das Luftschiff bereits an diesem Morgen in Lakehurst sein müssen. Doch widrige Winde hatten es weit hinter den Fahrplan zurückfallen lassen. Kapitän Pruß hatte als voraussichtliche Ankunftzeit inzwischen 18 Uhr Ortszeit an Commander Rodendahl durchgegeben, den Platzkommandanten von Lakehurst. Regen, Nebel, böige Winde ... Ein Tief jagte das andere, als die „Hindenburg" mit armseligen 65 km/h über Grund dahinkroch. Hinter Boston ging Pruß auf 150 Meter hinunter. Auf den regennassen Straßen sah man die ersten Kirchgänger. Es war Donnerstag, in diesem Jahr der Himmelfahrtstag.

Kapitän Pruß stand unter Streß; nicht nur, weil er mehr als zehn Stunden verspätet war und die pünktliche Rückfahrt gefährdet war, sondern auch wegen Lehmann, der über alles informiert werden und bei jeder Entscheidung mitreden wollte. (Und später würden beide mit zerfetzter Uniform unter dem rotglühenden Schiffsgerippe davonrennen; Pruß würde überleben, Lehmann im Hospital qualvoll an seinen Verbrennungen sterben.)

Um 16.15 Uhr erschien die „Hindenburg" über Lakehurst. Die Böen einer nahenden Unwetterfront umwirbelten sie. Ein Teil der Marinebasis lag noch immer in der Sonne. Der Anblick nach Westen jedoch war angsterregend. Eine tintenblaue Wolkenwand wurde von Blitzen durchzuckt. An Bord konnte man den Donner hören. Kapitän Pruß zögerte kurz. Reichte die Zeit zur Landung? Er entschied sich dagegen. Das Manöver, selbst wenn es auf Anhieb klappte, war zu zeitraubend, um das empfindliche Schiff vor Unwettereinbruch in die schützende Halle zu bringen. Entlang der gewaltigen Wand aus Finsternis und weißen Blitzen steuerte Pruß nach Atlantic City. Unter ihm glitt die Barnegat Bay dahin. Surf City, Beach Haven, Harbor City, der Mullica River boten einen gespenstischen Anblick im krassen Wechselspiel von Licht und Düsternis. Pruß wollte sich weder zu weit über See abdrängen lassen, noch in die Gewalt der Böen geraten. Er ließ Heinrich Kubis rufen und trug ihm auf, belegte Brote zu machen, um den Passagieren die Wartezeit zu verkürzen.

Um 18.22 Uhr endlich meldete sich vom Boden Commander Rosendahl und empfahl die Landung. Pruß zögerte. Das Unwetter mußte jetzt genau über dem Platz stehen. Lehmann entschied sich sofort für die Landung; er schien durch das Unwetter nicht beunruhigt zu sein. Widerwillig gab Pruß um 19.11 Uhr den Befehl zum Gasablassen. Wäre er ohne seinen einstigen Lehrer und Vorgesetzten gewesen, vielleicht hätte er anders entschieden. Das Schiff war hecklastig. Pruß leitete die Landekurve ein. Nach einem engen Radius gab er 200 Meter vor dem Landemast die Anordnung, die Motoren auf Bremsstellung zu fahren. Noch immer war die Hecklastigkeit spürbar. Das Luftschiff glitt haarscharf an der Unwetterfront entlang. Die Luft war turbulent und elektrisch aufgeladen. Lehmann wies Kapitän Pruß scharf auf die Hecklastigkeit hin. Pruß zögerte. Dann gab er nach. Noch einmal entwich Gas in die Atmosphäre. Zum letzten Mal.

Herb Morrison, Rundfunkreporter der Station WLS, hatte gerade seine Reportage begonnen: „Hier also kommt sie, meine Damen und Herren! Welch ein Anblick, ein erregender, ein wundervoller Anblick! Sie kommt vom Himmel herab und steuert uns an. Die gewaltigen Dieselmotoren röhren, die Luftschrauben zerschneiden die Luft. Niemand wundert sich darüber, daß dieser große, schwebende Palast mit solcher Geschwindigkeit durch die Lüfte fahren kann, wenn er von diesen starken Motoren getrieben wird ..." Doch plötzlich ändert sich seine Stimme und überschlug sich vor Schreck. „Sie ist ... mein Gott, sie ist in Flammen ... in Flammen aufgegangen. Aus dem Weg bitte, aus dem Weg! Sie brennt und stürzt in Flammen ab ..." Er schrie weiter ins Mikrofon, bis seine Stimme brach und er zu weinen begann: „Das ist das Schlimmste, das ich je gesehen habe ..."

Als das erste Haltekabel aus dem Luftschiff hinuntergeworfen worden war und die elektrostatisch aufgeladene Hülle dadurch geerdet worden war, sprühten die Funken, während am Heck noch immer Gas entwich. Kein Zweifel, die elektrostatische Entladung hatte das äußerst leicht brennbare Wasserstoffgas entzündet. Ein Vorgang, der im Prinzip in jedem Physikbuch der Oberstufe nachzulesen ist.

Nie wieder wurde eine Unfallursache so rasch erkannt und trotzdem mit dem Mythos des nicht Beweisbaren gleichzeitig vertuscht. Ein Spielfeld für clevere Autoren, die abenteuerlichsten Sabotagetheorien als Buch oder Film populär zu machen. Allen voran Michael M. Mooney mit seinem Buch und Film „Die Hindenburg". Zwar wiesen ihm die Überlebenden mehr als vierzig Sachfehler nach. Es kam sogar zu einem Prozeß, den die Witwe eines der Opfer gegen den Buchautor führte. Doch in der „Zeppelinstadt Neu-Isenburg", wo heute das Zeppelin-Museum untergebracht ist und Kapitän Pruß in den siebziger Jahren eines friedlichen Todes starb, waltet noch immer eine eigenartige Schizophrenie unter dem kleinen Grüppchen der Zeppelin-Fans: Zwar lehnt man die absurden Sabotage-Theorien eines Money ab. Andererseits mag sich kaum jemand zu den schlichten physikalischen Fakten bekennen. Wirkt hier noch immer der Unfehlbarkeits-Mythos eines deutschen Produktes nach? Ein so großartiges Luftfahrzeug, wie es die „Hindenburg" war, konnte und durfte nicht einfach durch primitive Naturgewalten und physikalische Gesetzmäßigkeiten zerstört worden sein.

Hitlers Luftmarschall Hermann Göring freilich war nach der Katastrophe ganz anderer Ansicht. Ihm waren die Zeppeline, die nicht in sein militärisches Konzept paßten und absolut unbrauchbar waren, immer schon ein Dorn im Auge gewesen. Kurzerhand ließ er alle Zeppeline verschrotten. Das Deutsche Reich brauchte dringend Metall. Und dabei waren bereits die LZ 130 und die LZ 131 fertig. Zusammen mit der LZ 127 wurden alle, zusammen mit der Luftschiffhalle, auf Rhein-Main abgewrackt. Was eben noch als technische Großtat des Dritten Reiches verkauft worden war, endete schmählich als Schrott.

Nach der Katastrophe von Lakehurst hatten sich die Amerikaner bereit erklärt, das unbrennbare Helium-Gas an die Deutschen zu liefern. Doch dann fielen die Deutschen in Österreich ein; daraufhin verweigerten die USA für die weitere Zukunft den Deutschen das Helium endgültig.

Zeppeline waren schon zur Zeit ihrer Existenz ein Mythos gewesen. Was da am Horizont aus den Lüften auftauchte, rief Erinnerungen wach an biblische Visionen, an einen Messias, der aus dem Himmel herabfuhr (und den Deutschen wieder zu neuer Macht über andere Völker verhelfen würde). Der visionäre Heilscharakter derartiger Himmelserscheinungen hat heute seine Entsprechung in den „Visionen" von angeblichen UFOs.

Die Katastrophe von Lakehurst traf die auf eine technische Vormachtstellung hoffenden Deutschen in Hitlers „Drittem Reich" zunächst so tief, wie einst im Jahre 1912 der Untergang des Luxusdampfers „Titanic" die ganze Menschheit getroffen hatte. Doch während heute der „Titanic"-Mythos noch immer präsent ist, wurde der Zeppelin-Mythos schon mit der Sprengung der Luftschiffhalle auf dem Rhein-Main-Flughafen ausgelöscht.

Das Wrack der „Titanic" ruht mit seinen Toten noch immer in den Tiefen eines geheimnisvollen Ozeans. Wieviel ungeborene Schätze und makabre Mysterien mag das unwirtliche Meer noch immer verbergen? Der riesige Rumpf des Zeppelins verwandelte sich in Minutenschnelle in nichts als rotglühendes Metall, das in wirren Verästelungen zu Boden stürzte und bald auf dem Schrotthaufen landete. Die Toten sind ordnungsgemäß beigesetzt; die alten Zeppelinfahrer tun, sofern sie dazu noch in der Lage sind, Dienst im Zeppelin-Museum in Neu-Isenburg. Knapp und rohen Gemüts stellten damals reimende Kinder das Dilemma des Schöpfers der deutschen Luftschiffidee, Graf Zeppelin, dar:

Zeppelin, was ist mit deinem Luftschiff passiert?
's ist explodiert!
Da hat er sich blamiert.

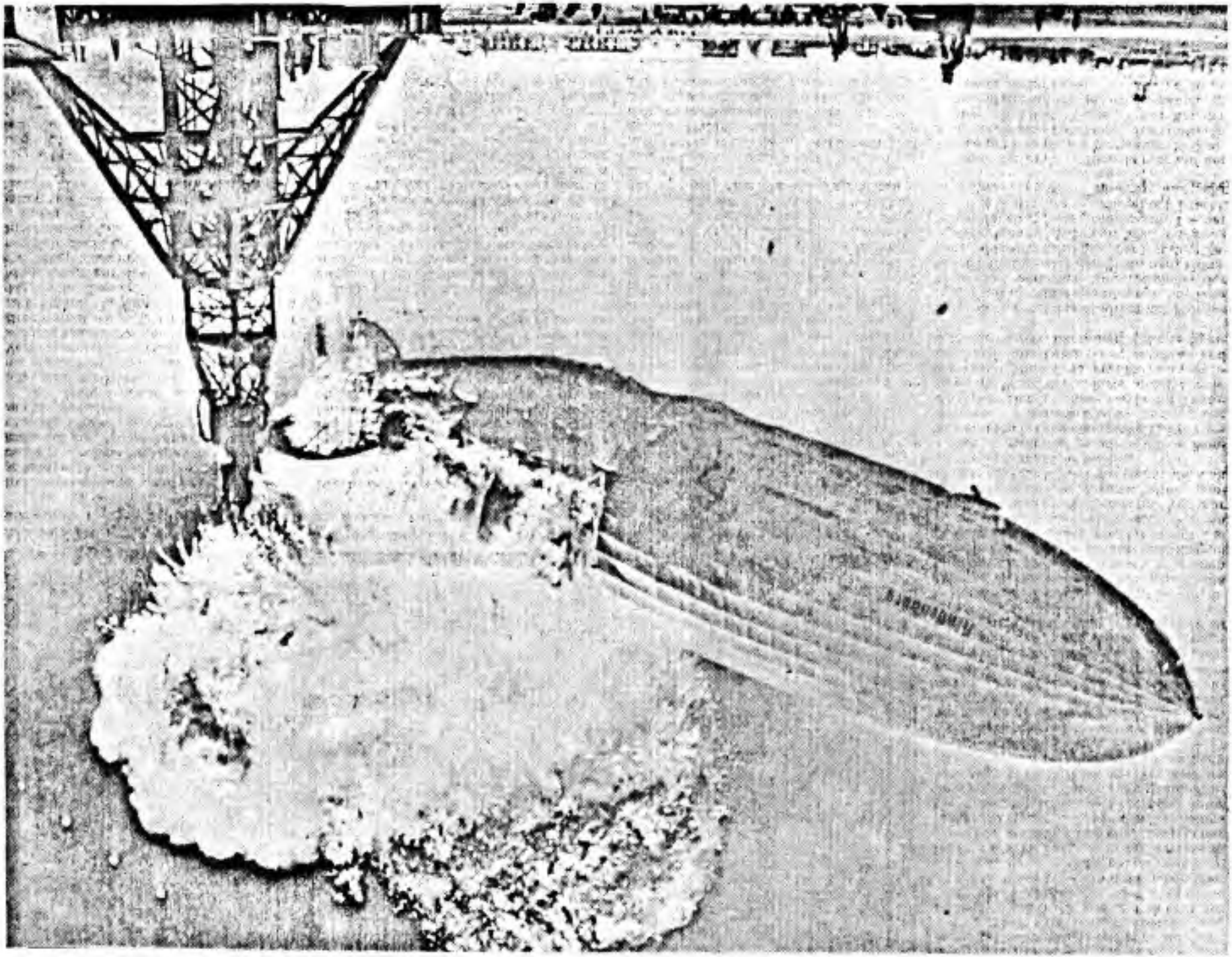

S ÚSMĚVEM JDE VŠECHNO LÍP...

Šiju, šiju si botičky

● PŘÍPAD JEDENÁCTÝ (Lenka Bernatíková)

Vše začalo v oddělení Luxus obchodního domu Ostravica (Ostrava). Do oka mi padly hnědé kotníčkové boty za cenu ne právě lidovou: 495 Kčs. Neodolala jsem. Ale — když jsem si v nich vyšla asi po páté, kůžička na podpatku se začala shrnovat. Hurá zpět do Luxusu. Odtud botičky putovaly do mateřského závodu Svit Gottwaldov na opravu. Po třiceti dnech se vrátily opravené. Společně jsme se radovaly až do okamžiku, kdy se stejná vada znovu projevila!

Tentokrát už vedoucí Luxusu nebyla tak ochotná jako poprvé. Prý že jsem si je úmyslně poškodila sama. Proč bych to dělala? Já je přece chtěla nosit! Ne reklamovat! Po delší výměně názorů vzala přece jenom ty moje botičky na milost a znovu poslala do Svitu. Jenže... Vše dostalo úplně jiný spád a mohl za to Dikobraz! Právě vyšlo Desatero o botách aneb Po čem si šlapeme (pozn. red. — jednalo se o zásady, jak správně reklamovat boty). Nezaváhala jsem a s Dikobrazem pod paží jsem znovu kráčela do Luxusu. Pochopitelně že vedoucí ze mě neměla ani špetku radosti. Místo neustále zlobících botiček mně vysázela na ruku oněch 495 korun. Myslím, že velice dobře věděla už dříve, co se dělá při opakované oprávněné reklamaci jedné a téže vady bot. Jenže na to jsem musela přijít sama!

● PŘÍPAD DVANÁCTÝ (Zdena Vejvodová)

Dcera si koupila zimní semišové holínky. Nosila je tak pilně a ráda, že v nich přes zimu rozedřela v patách podšívku. Kdysi se patky s lepem na rubu prodávaly, ale to už je historie. Zbývalo jediné: obrátit se na odborníky.

Zkoušely jsme štěstí v nejrůznějších opravnách. Marně. Všude sice byli vlídní, ale shodně tvrdili: „To vám nikdo na světě neopraví, poněvadž holínky nemají zip, tudíž se do nich nemůže, znamenalo by to totiž velkou práci za málo korun..."

Když ne takhle, tak na to půjdeme jinak — pravila jsem dceři a holínky vpředu rozstřihla. Teď už se nemohou vymlouvat, že se k patám nedostanou. Co čert nechtěl — takhle poškozené kozačky prý teprve do opravy vzít nemohou. Marně jsem operovala tím, že jim přece chci dát vydělat, protože nepotřebuji jenom vylepit paty, ale dokonce i prošít přední rozstřižené okraje, vysekat do nich dírky na tkanice či, kdyby raději chtěli, všít zip.

Kozačky stály v komoře k pláči zubožené a stále čekaly na svou někde zakopanou příležitost. Jestli si někdo myslí, že čekají dodnes, je na omylu. Pomoc se našla v osobě vedoucí Kožedělného podniku hl. m. Prahy v Kyselově ulici, Praha 8. Nevím, jak to dokázala, ale za měsíc byly boty opravené podle mého přání: paty vylepené, vpředu prošité, dírky na tkanice vysekané — a to vše za pouhých 27 korun československých!

Opět stojí kozačky v komoře. Už ne jako smutná výčitka nemohoucnosti, pohodlnosti a neochoty některých lidí.

● PŘÍPAD TŘINÁCTÝ (Jiřina Masaříková)

— Prosím tě, jak to šmajdáš? A podívej se, kam ti jde podpatek! uvítaly mě kolegyně, když jsem se jim chtěla pochlubit novými kozačkami. A měly pravdu. Ze vše mohl křivý šev na pravé botě. Zbývalo jediné: reklamovat.

● 13. 2. 86 vedoucí prodejny 321, Pekařská ulice, Brno, reklamaci nepřijala, i když připustila, že vada je viditelná

● 18. 2. 86 šla jsem znovu zkusit štěstí. Reklamace byla přijata!

● 4. 3. 86 nabídka 20% slevy. S řešením nesouhlasím

● 5. 3. 86 kozačky zasílám na reklamační oddělení výrobce Snahy Brno, Lidická 59

● 10. 3. 86 vedoucí OTKJ sděluje, že reklamace je neopodstatněná

● 20. 3. 86 hledám pomoc na Českém svazu výrobních družstev, Kozí 4, Brno

● 14. 4. 86 odzkoušení reklamované obuvi na druhé osobě prokázalo oprávněnost reklamace a zjištění skryté vady potvrdilo, že výrobek nelze používat. Poštou jsem pak obdržela 590 korun za kozačky, které se nedaly ani při dobré vůli nosit

Nikomu nepřeji jednat s takovými lidmi, se kterými jsem se na této své pouti setkala. Připadala jsem si jako v kleci, kolem které jsou lidi bez rozumu, bez uvažování...

● PŘÍPAD ČTRNÁCTÝ (Ing. Milan Baron)

Ty boty stály 290 korun a „radosti" jsem s nimi měl až až. Nejenomže se na pravé botě odlepila podešev, ale s urputností mi barvily ponožky na modro.

— Reklamuji. Reklamace je přijata

— Odmítám po opravě boty převzít, protože je přilepená pouze podešev. S obarvováním nikdo nic (pochopitelně) neudělal. Prý obuv může dále sloužit svému účelu. No jó, jenže co s obarvenými ponožkami?

— Dopisuji si s obchodním náměstkem Obuvi Liberec. Sděluje, že boty zasílají k laboratornímu posouzení nadřízenému orgánu. Budu nebo nebudu mít pravdu...

— Mám pravdu! Reklamace je konečně klasifikována jako oprávněná. Nadřízený orgán zjistil, že nepodšívkované useň je skutečně barevně nestálá

— Místo bot mám v ruce zase 290 korun a stojím před problémem, jaké boty si mám koupit, abych si neužíval dalších „radostí".

SVATEJ BAŤO, ORODUJ ZA NĚ!

Na dovolené po vorech

(ČTK): Plavba na vorech po řece Dunaji patří mezi atraktivity cestovního ruchu. Z 620 soupisů vorů na splavném řeckosloveňském úseku Dunaje však spravuje československá strana pouze dvacet. V uplynulé sezóně prošlo malými naší rumělí přepravě denně maximálně 600 turistů a uspokojit jen polovinu zájemců. Do konce tělo příštího se má zvýšit počet smyček na 30 s denní kapacitou 1500 osob. Zkoumá se také návrh využít atraktivní přírodní scenérii Plavin a přepravovat pasažéry po plavbě na vorech nedaleko nynějšího Dunajec s 80 lůžky, ubytovací a stravovací kapacitou rozšířit také v Lesnici.

Bei Trennung vom Geliebten Unterhalt vom Ex-Ehemann

ukn KARLSRUHE, 7. Mai. Ein geschiedener Ehepartner, dessen neue eheähnliche Gemeinschaft scheitert, kann seinen Unterhaltsanspruch gegen den früheren Ehegatten wieder geltend machen. Dieses Urteil hat der Bundesgerichtshof (BGH) in Karlsruhe im Falle einer Frau gefällt, die nach der Scheidung ihrer zwölfjährigen Ehe sieben Jahre mit einem Freund zusammenlebte. Wegen dieser neuen eheähnlichen Lebensgemeinschaft war ihr Anspruch auf Unterhalt entfallen. Als die neue Verbindung jedoch auseinanderging, verlangte sie von ihrem Ex-Mann wieder nachehelichen Unterhalt über monatlich 690 Mark. Der Familiensenat des BGH billigte ihr diesen Anspruch grundsätzlich zu (AZ: IV b ZR 61/86).

In dem am Donnerstag bekanntgegebenen Urteil heißt es, das Wiederaufleben des Unterhaltsanspruches hänge von der Zumutbarkeit ab. Es müsse im Einzelfall abgewogen werden, wie lange die Ehe und wie lange die eheähnliche Gemeinschaft dauerte. Habe sich der unterhaltspflichtige Geschiedene darauf einrichten können, daß er endgültig keinen Unterhalt mehr zahlen müsse, könne der Anspruch endgültig wegfallen.

Religion befreit von Turnhose

MÜNCHEN, 7. Mai (dpa). Aus religiösen Gründen sind zwei Mädchen aus Grafing (Landkreis Ebersberg) vom schulischen Turnunterricht befreit. Die Eltern der Mädchen gehören der Katholisch-Apostolisch-Palmarianischen Kirche an, die das Tragen von Hosen jeglicher Art für Frauen untersagt. Das Verbot gelte auch für Turnhosen, hatten die Kläger ihre Gewissensnot begründet und die Befreiung ihrer Töchter vom Turnunterricht beantragt.

Mit einer Entscheidung des Bayerischen Verwaltungsgerichtshofs (VGH) ist nach Auskunft vom Donnerstag nun dem Antrag stattgegeben worden. Der VGH bestätigte ein Urteil aus erster Instanz. Der Siebte Senat wertete den Anspruch auf freie Glaubensausübung als ein hohes Grundrecht, dem die körperliche Ertüchtigung unterzuordnen sei. So muß das jüngere der Mädchen — das ältere hat die Schule bereits verlassen — nun nicht mehr mitturnen. Das Tragen von wadenlangen Röcken im Sportunterricht hatte die Schule aus Sicherheitsgründen untersagt. ... A SLIPS..?

„Aus" für Eduscho-Gartenzwerge

Durch eine einstweilige Verfügung wurde dem Kaffeeröster Eduscho untersagt, Gartenzwerge zu verkaufen. Die Modelle wurden als abgekupferte Billigkopien von Zwergen der Lauterbacher Firma Heissner eingestuft.

Rodeo v nemocnici

(rel): Zdivočelá kráva pobíhala v Praze 5 v ulicích Bolívarova, Kukulova a Podbělohorská. Nakonec vběhla do areálu motolské nemocnice. Přes veškerá úsilí se ji nepodařilo pracovníkům Státního statku Praha chytit. Z bezpečnostních důvodů byly zvířeti přivolanými příslušníky SNB zasazeny do těla dvě ochranné injekce. Ke zranění osob nedošlo. Jak se ukázalo, kráva utekla z objektu střediska Sat. ráska v Praze 6. A KUSAK NEZDVOŘÍ' A NEZDVOŘÍ...

Havárie v Poldi SONP Kladno

(ČTK): Dne 5. května v dopoledních hodinách došlo v huti Kovárny v Poldi SONP Kladno k výbuchu koksárenského plynu a k následnému požáru. Při havárii byli dva pracovníci usmrceni, dva zraněni těžce a dva lehce. Příčina havárie se vyšetřuje. Na místo nehody se dostavila odborná komise federálního ministerstva hutnictví a těžkého strojírenství a generálního ředitelství Hutnictví železa.

Venedig läuft nur noch 50 000 Touristen 'rein

Nach der für die Urlaubsindustrie ungewöhnlichen Devise „Je weniger, desto besser" hat die Stadtverwaltung von Venedig am Montag abend drastische Schritte zur Verringerung ihrer Besucherzahl beschlossen. Einlaß in die Lagunenstadt soll künftig nur noch erhalten, wer die Reservierung eines Hotelzimmers nachweisen kann. Grundsätzlich jedoch sollen pro Tag nicht mehr als 50 000 Nicht-Venezianer zugelassen werden. Reisebüros und Ferienagenturen rund um die Welt sollen Besucherkontingente erhalten. Und Individualreisende, die mit dem Auto nach Venedig wollen, werden schon weit vor ihrem Ziel über elektronische Anzeigetafeln über die „Besuchersituation" informiert werden, damit sie sich notfalls rechtzeitig anders entscheiden können.

Der „Numerus clausus" für Venedig ist die praktische Antwort der Stadtverwaltung auf die Besucherwelle aus allen Ländern, die vor allem in der Hauptreisezeit über der Lagune hereinbricht. Die 80 000 Menschen, die noch im historischen Kern der Stadt und auf den vorgelagerten Inseln leben, müssen an Spitzentagen wie Ostern, dem 1. Mai oder dem italienischen Feiertag „Ferragosto" am 15. August mit bis zu 150 000 Touristen fertig werden. An den diesjährigen Osterfeiertagen war der Bootsverkehr in den schmalen Kanälen so stark, daß die Verkehrsbehörde zum ersten Mal ein Einbahn-Straßensystem einrichten mußte.

Inzwischen sind es bereits durchschnittlich drei Venezianer, die sich jeden Tag entscheiden, dem Hexenkessel Lagune den Rücken zu kehren und sich eine ruhigere und vor allem billigere Bleibe auf dem wenige Kilometer entfernten Festland zu suchen. „Venedig ist für den Durchschnittsverdiener kaum noch zu bezahlen", schimpfen die Betroffenen.

Die Entscheidung der Stadtverwaltung, der Lagunenstadt den Numerus clausus zu verordnen, ist indes nicht auf ungeteilte Zustimmung gestoßen. Vor allen im Hotel- und Gaststättenbereich macht sich inzwischen Sorge über die Durchführbarkeit des Plans breit. Viele Reiseveranstalter, so heißt es, hätten ihre Buchungen für die bevorstehende Sommersaison bereits seit Monaten abgeschlossen. Das über Jahre hinweg sorgfältig aufgebaute Image Venedigs als einer der gasfreundlichsten Städte Italiens drohe durch überhastet gefällte politische Entscheidungen zerstört zu werden. Unabhängig von der Frage, wie dieser Konflikt mit der Urlaubsindustrie gelöst werden soll, zweifeln viele Kritiker aber auch grundsätzlich an der Durchführbarkeit der Beschlüsse. „Ohne ein zentrales Computersystem ginge das gar nicht. Aber bisher ist das nicht vorgesehen", hieß es am Dienstag bei der venezianischen Polizei, die jetzt für die Beachtung des Numerus clausus zuständig sein wird.

Kaum Probleme dürfte hingegen die Regelung der Autoströme nach Venedig machen. Bereits seit Jahren wird der Deich, der die Lagune mit dem Festland verbindet, bei zu starkem Andrang gesperrt. We trotzdem nach Venedig will, muß auf ein Vaporetto umsteigen. Diese schwimmenden Busse verbinden alle wichtigen Punkte der Lagune mit einem dichten und effizienten Beförderungsnetz. Das Vergnügen eines Taxibootes bleibt hingegen den Besitzern dickerer Brieftaschen vorbehalten. Umgerechnet bis zu 120 Mark etwa vom Flughafen zur Mole von San Marco sind schließlich nicht wenig.

Ebenfalls unter Kontrolle halten wollen die Venezianer schließlich auch die Rucksackreisenden. Picknicks auf dem Marktplatz sind ebenso verboten wie Nickerchen im Schatten der Seufzerbrücke. Die „armen" Touristen, die zur Vermehrung des venezianischen Wohlstandes nur wenig beitragen, sollen wie schon im letzten Jahr jenseits der Lagune zwischen den Chemiewerken von Porto Maghera und einem Abwasserkanal beherbergt werden.

Weniger Asyl-Anerkennungen

BONN, 7. Mai (dpa). Die Zahl der Asylbewerber ist weiter zurückgegangen. Wie das Bundesinnenministerium am Donnerstag mitteilte, wurden beim Zirndorfer Bundesamt im April 3544 Flüchtlinge registriert (im März waren es 3749). Die meisten kamen aus Polen (824), der Türkei (761) und Iran (493). Im ersten Quartal 1987 stellten mehr als 15 000 Ausländer einen Asylantrag in der Bundesrepublik.

Immer weniger Anträge auf Asylgewährung durch die Bundesrepublik werden genehmigt. Bei 32 013 Entscheidungen des Bundesamtes in den ersten vier Monaten 1987 wurden nur 3139 Bewerber anerkannt, was einer Anerkennungsquote von 9,8 Prozent entspricht. Im Vergleichszeitraum des Vorjahres betrug diese Quote noch 14,8 Prozent.

O.K.

NECHTĚJ NA MNĚ PUNČOCHY!

Ženy nás, přiznejme si to, vzrušují. Někoho subtilní cácorky, jiného plnoštíhlé sportovkyně, a jsou i tací, kteří obdivují ženy robustní, mohutné a nepodvyživené. Všechny by však měly dostat šanci přitažlivě se obléci a zakoupit si to, co potřebují. Třeba i tak běžnou věc, jakou jsou punčochy. V Elite Varnsdorf si to nemyslí. Punčochy Nastina jsou ochotni vyrábět pro cácorky a sportovkyně, ale s těmi, které více narostly, nechtějí mít nic společného. Klidně je vyškrtli ze seznamu možných zákazníc.

Ženy baroknich tvarů vehementně protestují (doufejme, že se neuchýlí k násilí), ale prozatím jim je to málo platné. To, že v dřívějších letech bylo méně žen se silnýma nohama, se stalo osudným dnešním rekynim. Elite vyřadila z provozu původní techniku a punčochy Nastina pro nadměrné velikosti nehodlá vyrábět ani v roce 1987. To, že je řada žen, které nemohou například ze zdravotních důvodů nosit punčocháče, výrobce nezajímá. Normálně myslící člověk by si řekl, že dostat v obchodě punčochy za 10 Kčs pro každou velikost je ta nejsamozřejmější věc na světě. Ale není! A nebude, dokud nezačnou normálně myslet i výrobci.

Mizí stále více starožitností

Síť pašeráků v Číně

PEKING: Čínští celníci zabavili pouze v březnu 3800 starožitností, což je ve srovnání s loňským rokem, kdy bylo zabaveno 6240 starožitností, více než polovina. Tyto údaje zveřejnil list China Daily.

■ **„PAŠERÁCI na čínském území nyní spolupracují s profesionály z Hongkongu a Macaa, kteří si v některých provinciích vybudovali síť spolupracovníků. Ti jim pomáhají vykrádat hroby, ilegálně nakupovat starožitnosti od místního obyvatelstva a vyvážet je," píše list.**

■ **DENÍK dále poukazuje na to, že dříve nebyly zabavené starožitnosti tak staré, protože většinou pocházely z posledních dvou čínských dynastií, dynastie Ming (1368—1644) a Čching (1644—1911).**

■ **NYNÍ VŠAK CELNÍCI hlavně zabavují skvosty na docenitelné historické hodnoty z dynastie Čchin (221 př. n. l. — 207 př. n. l.) a Chan (206 př. n. l. — 220 n. l.), které jsou pouze zlomkem kulturního bohatství pašovaného z Číny.**

Zakladatel Červené sedmy

(fk): Kvalitativní skok ve vývoji českého kabaretu znamenala v letech 1914—1922 Červená sedma, působící v sále hotelu Central v Hybernské ulici, později v Komorním divadle, dnes už také patřící minulosti. Okolnosti vzniku Červené sedmy jsou poměrně známé: založil ji krátce před první světovou válkou mladý adept právnické vědy Jiří Červený, který tehdy přišel s několika spolužáky z královéhradeckého gymnázia do Prahy. Červená sedma zachycovala prostředky sobě vlastními, to jest kabaretními, vzrušenou atmosféru té doby, v níž jeden svět zanikal a druhý nadcházel. Začínali v ní umělci později zvučných jmen, známí z jiných uměleckých oblastí, např. J. Kronbauerová, E. A. Longen, E. Bass, R. A. Dvorský, krátce se mihnul i J. Hašek. Jen zakladatel J. Červený se realizoval výlučně jako kabaretiér. Byl skutečně všestranný: skládal hudbu i texty k písním, zpíval, doprovázel na klavír, konferoval. O svých mladistvých začátcích a Červené sedmě napsal knihy Paměti mansardy a Červená sedma. Dnes vzpomínáme 25. výročí jeho úmrtí.

S.F.

● **Dvě třetiny Francouzů** by uvítaly, kdyby v příštích letech převzala funkci prezidenta žena. Vyplývá to z průzkumu veřejného mínění provedeného z pověření časopisu francouzské televize Tele 7 Jours.

● **Spojené státy** zaujímají dvojaký postoj k otázkám terorismu. Na jedné straně proti němu slovy vystupují, a na druhé straně odmítají SSSR vydat otce a syna Brazinskasovy, kteří unesli v roce 1970 sovětský letoun, zabili jednoho člena posádky a další zranili. Prohlásil to na tiskové konferenci v Moskvě vedoucí informační správy ministerstva zahraničních věcí SSSR G. Gerasimov.

● **Austrálie** měla koncem roku 1986, 16 069 900 obyvatel. Podle uveřejněných údajů australského statistického úřadu stoupl počet Austrálanů za minulý rok o 1,5 procenta, tedy o 231 000 obyvatel.

Krupobití na Chrudimsku

(ČTK): Přívalový déšť spojený se silným krupobitím zasáhl v neděli pojišťovací z Východočeského kraje okres Chrudim, kde poškodil plodiny na celkové ploše více než 4500 hektarů. Přímé ztráty jsou odhadnuty na pět miliónů korun. Další škody způsobené likvidací náplavů, vyplavením hnojiv, ochranných prostředků a potřebou nových kultivačních zásahů odhaduje pojišťovna na dalších pět miliónů korun. Střízení ornice a splavení solva vzešlého porostu se projevilo zejména na plochách osetých jarními obilovinami (612 ha), kukuřicí (505 ha) a cukrovkou (400 ha). Silné krupobití poškodilo kromě dalších plodin také zeleninu zhruba na 80 a ozimé obiloviny na 900 hektarech.

Aufgespießt

„Das Arbeiten ist eine normale Tätigkeit. Die ist nicht ansteckend."

Bundesanwalt Bruns in der ARD-Fernsehdiskussion zum Thema „Die tödliche Schwäche — Aids zwischen Panik und Hoffnung".

...V HÁJI NEMÁ PAŠTYŘOVI USCHNOUT HŮL...

„Spione" feierten nur

Zuerst sahen zwei Polizisten verdächtige Wellen im Wasser, als sie über Stockholms Nockeby-Brücke spazierten. Dann erspähten sie Feuer am Strand. Als die wachsamen Ordnungshüter dann an einem Lagerfeuer auch noch fünf Männer fanden, die polnische Lieder sangen, schien die Sache klar zu sein: Da waren Spione am Werk, die entweder die im benachbarten Drottningholm lebende Königsfamilie oder aber die etwas weiter entfernte Militärstation ausspionieren wollten. Zu ihrer Unterstützung hatten die Spione auch noch ein Mini-U-Boot zu den Mälaren-Inselchen dirigiert: Dieses mußte die Wellen geschlagen haben, die die Polizisten alarmierten.

Die Sicherheitsbehörden reagierten, wie sie es gelernt haben. Während die fünf Polen, die seit längerer Zeit in Schweden leben, zum Verhör geführt wurden, sprangen Taucher von der Nockeby-Brücke ins frostige Wasser. Das Überfallkommando der Polizei holte Maschinenpistolen aus dem Schrank und legte kugelsichere Westen an. Verdoppelte Wachmannschaft zog vor Königsschloß und Regierungsgebäuden auf.

Doch dann stiegen die Taucher aus dem Wasser, ohne auf dem Meeresgrund Verdächtiges gefunden zu haben. Wenig später brach in der Polizeistation Solna Oberankläger Torsten Jonsson das Verhör mit den Polen ab. Zu glaubwürdig hatten sie erzählt, daß sie ihr Zelt nicht zum Spionieren an den Strand gepflockt hatten. Sie hatten, als Schweden Eishockey-Weltmeister geworden war, beschlossen, dies ausgiebig zu begießen. Schließlich hatten die Schweden ja den Russen und Tschechen den Titel weggeschnappt. Für einen echten Polen ist das schon ein Grund zum Feiern. Jonsson glaubte ihnen.

Bleiben nur noch die Wellen im Wasser. Eine „natürliche Erklärung" dafür kennt die Polizei bislang nicht.

„... ano, letošní pánská móda je odvážně rafinovaná. Saka mají o jeden knoflíček méně."

I TAK JSEM SI UŽIL DOST...

— Buďte zdráv, příteli! Copak vás potkalo, že jste takový nazlobený?

— Ale mám starosti s takovou věcičkou, je to elektronická hra.

— Nepovídejte! Snad ne ta za pět set korun? Z Hong-Kongu?

— Přesně ta.

— Tak o tom mi nemusíte ani povídat, před vánoci jsem si ji taky v Praze koupil.

— A taky vám nefungovala?

— Taky. A mému známému taky ne.

— Poslal jsem ji do záruční opravny Kovopodniku Praha...

— A to jste udělal stejnou chybu jako já! Za pár dní se vám vrátí neopravená a ještě zaplatíte dobírku 27 korun.

— Jak to? Je to přece oprava v záruce!

— To taky nechápu. Napsal jsem na generální ředitelství Obchodu průmyslovým zbožím Praha a dozvěděl jsem se, že celá dodávka je vadná a že můžu svůj kus vrátit v obchodě, kde jsem ho koupil. Není mi sice moc jasné, jak je to možné, že si takového nedostatku jaksi nevšimla už předem nějaká přejímací kontrola, ale to snad vyřeší někdo jiný. Já vzal milou hru, kromě dobírky zaplatil ještě ze svého cestu do Prahy a zpátky — a vrátil ji. Hra byla sice k ničemu, ale i tak jsem si s ní užil až dost!

JE, ČI NENÍ?

Víte, že v našem hlavním městě už dvacet let stojí dům, o kterém neměla příslušná spádová pošta ani tušení? Ještě štěstí, že se mezi námi najdou občané, kteří jí o tom dají vědět. Bohužel až poté, co na její neinformovanost doplatí. →

Náš čtenář zaslal svému příteli telegram do Leopoldovy ulice č. 888 v Praze 4. Velmi se však podivil, když telegram přišel zpět s poznámkou, že „není takového čísla domu". Protože však tento dům několikrát navštívil, nenechal se odradit. Jak si nakonec sami pracovníci Obvodní správy pošt Praha 4 na místě ověřili, je takového domu! Ani doručovatel telegramu, ani služební pomůcka — Seznam ulic obvodu Prahy 4, popírající jeho existenci, tedy pravdu neměli. Náš čtenář je hrdý, že svou houževnatostí pomohl vymazat jedno bílé místo ve služební pomůcce jedné pražské pošty.

Immer mehr alte Chinesen in Diskotheken

Der älteste Tänzer ist 89 und mußte zuerst ein Attest des Arztes mitbringen. Die Seniorin unter den Frauen bringt es auf 79 Jahre. Sie halten wakker mit, wenn im Luwan-Distrikt in Schanghai aus einem auf volle Lautstärke gedrehtem Tonbandgerät „If you're going to San Francisco" oder „One way ticket" dröhnt. Dann drehen sie sich, werfen ihre Arme in die Höhe. Der 75 Jahre alte einstige Wohnungsamtmann Guo hält bei zu raschen Bewegungen sein Hörgerät fest, ist aber ansonsten hellauf begeistert: „Seitdem ich in der Disko tanze, leide ich nicht mehr unter Schnupfen."

Ihre Diskotheken sind bei Regen die Turnhallen von Schulen. Wenn die Sonne scheint, treffen sie sich in den Parks der Millionenstadt. Nicht nur das Alter der doch sonst 17- bis 18jährigen Diskofans in China ist bei ihnen verdreht, auch die Zeiten. Schanghais alte Leute tanzen in den frühen Morgenstunden, oft noch bevor die Sonne aufgegangen ist.

Im Luwan-Distrikt, ein Stadtbezirk Schanghais mit rund 480 000 Einwohnern, von denen inzwischen jeder fünfte in Pension ist, sind es um acht Uhr morgens an verschiedenen Plätzen rund tausend Alte. Vor sieben Uhr sind viele von ihnen gekommen, eine Stunde mit Schattenboxen und Schwertkampf — die traditionellen morgendlichen Sportarten — liegt hinter ihnen, als die Tonbänder angestellt werden und die Bewegungen plötzlich zum Rhythmus der Musik schneller werden. Die gerade noch gezeigte Konzentration ist verflogen. Nur einige der Neuanfänger kopieren noch tapsend und unsicher die Bewegungen ihrer Mittänzer.

Die 57jährige Hausfrau Hu hat es zur Vortänzerin gebracht. „Meine Schwiegertochter unterstützt mich und macht das Frühstück." Sie ist zu der Erkenntnis gelangt, daß eine Stunde Disko den medizinischen Wert einer chinesischen Ganzkörpermassage hat. Was auf den Beobachter wie spontan munteres Tanzen zu westlicher Popmusik wirkt, wird in China gleichwohl mit allerlei Begründungen versehen. Die Bewegungen des Schattenboxens seien beim Tanz in der Disko integriert. „Hervorragende Tanzschritte" stelle doch das Alltagsleben. Ruckartig geführte Handbewegung mit beiden Armen über den Kopf entstamme der Alltagsdisziplin „Kämmen vor dem Spiegel". Das muntere Gehüpfe mit rudernd kreisenden Armen sei „Rühren mit dem Kochlöffel". Rhythmische Bewegungen mit den Handtellern vor dem Gesicht läge der jahrzehntelang praktizierte „Blick in den Handspiegel" zugrunde. Bei anderen Bewegungen entpuppt sich der Tanz als zur Musik ausgeführte Waschrituale, als Bodenputzen, Seilspringen oder Fußfederball.

Bei soviel festverwurzelter Tradition und eigenständig chinesischer Symbolik haftet der Diskothek nichts westlich-liberales und Anrüchiges mehr an. Als es Anfang 1986 von den ersten alten Morgenturnern zögernd begonnen wurde, stieß es bei den Zuschauern und den gleichaltrigen Nachbarn noch auf Befremden. Der 75jährige Guo, Vater von fünf Kindern, begann im Dezember 1986, sich den Diskogruppen anzuschließen. 1980 habe er noch mit seinen Kindern gestritten, die in der Diskothek tanzten. „Ich fand das scheußlich." Der 1982 gegründete Sportverband für alte Leute in Schanghai mit rund hundert Zweigstellen in Schanghais Nachbarschafts- und Straßenkomitees hat nun die Diskothek unter seine Fittiche genommen. Im Luwan-Distrikt gibt es inzwischen vier Lehrgruppen für Anfänger, sagt Wu Zhenghu vom Komitee. Aber die meisten der Alten „können nicht von zu Hause weg oder trauen sich nicht". Seit das Schanghaier Fernsehen aber im Frühjahr einen Film über das Diskotanzen zeigte, „können wir uns vor Neuanmeldungen nicht retten", obwohl man dafür im Monat drei Yuan (1,50 Mark) zahlen müsse. Für pensionierte Kader, mit Angst vor öffentlichem Gesichtsverlust, schicke man zum Einüben der ersten Schritte auch schon mal einen gleichaltrigen Tanzlehrer zum Privatunterricht nach Hause.

In den beengten Verhältnissen der 12-Millionen-Stadt Schanghai ist das Problem des Alters besonders sichtbar geworden, seit sich die Pensionierung der meisten 55- oder 60jährigen durchgesetzt hat. 1,65 Millionen Rentner fordern ihren Anteil am Leben und wollen nicht mehr „nur zu Hause bleiben" oder sich um die Enkelkinder kümmern. Nach dem verbreiteten chinesischen Kricket ist auch die Altendisko eine Gelegenheit, sich zu treffen. Schanghai ist Chinas erste Stadt, die 1984 ein Stadtkomitee für alte Menschen einrichtete. Das „bejahrte Diskofieber" hat auch bereits auf andere Städte ausgestrahlt. In den Nachbarprovinzen Jiangsu in Wuxi und Suzhou ist es verbreitet, in Ansätzen in Nanking und nun auch in Peking. „Vor wenigen Jahren hätte man nicht im Traum daran zu wagen gedacht", schrieb jetzt erstaunt die Schanghaier Befreiungszeitung über das „di si ke" der Alten auf den Straßen und Parks.

Abends aber ist das Diskotanzen für die Alten verpönt.

Das wirkliche Tanzen bleibt der Jugend überlassen. Doch für diese ist es nach wie vor schwer, dazu Gelegenheiten zu finden. Denn Diskotanzen, um des Tanzes willen, ist in China immer noch streng reglementiert.

DAS TANZEN in „Diskotheken" gewinnt bei alten Chinesen an Beliebtheit. (Bild: Erling)

PŘEMŘELA

O tetce Aneši sa vědělo, že byla odjakživa celú dušú ochotnica. Gde sa neco vrzlo, nikdy nechyběla. Šak sa neco nahrála a natancovala ešte aj v bývalém divadle „Z". Zlé huby po straně tvrdily, že to dělala enom kvůli vdaju. Pravda, na Valasku sa praví, že gdyž roba nedostane teho, kerého chce, tož běda potem temu, kerého dostane.

Aneša měla moc galánů, ale nakonec dostala Janíčka. Chlapa jak hora, ale měkkého jak kravinec. Měl ju rád, ale časem byl hlad a špina větší jak láska manželská. Raz přišél dom z fabriky, šporhélt chladný jak psí čumák, na sesli hromada nespravených košulí a fusekli, ale z parádní světnice je slyšeť řečnění Aneši. Opatrně nahlédl. Aneša sedí s robama, rozlévá jeho předloňskú slibovicu, kerú měl schovanú, gdyž mu bývalo zle po zapařenéj bifkli, co mu dávala k obědu. Smutno si lapnul ke stolu a počúval, co sa vlastně neměl dozvědět.

Aneša ostala jak Lotova žena a robky sa honem vytrstily od nedopitéj slibovice, aby na nich takéj nejaký ten výstup v druhém jednání neostál.

Od téj doby chodí k ochotnikom Janíček...

pochybovať, gdo to vlastně napsal. Ode dneška měš prkna, co znamenajú svět, v kuchyni a nepřeď si jich pořádně vydrhneš, abys na ně lepší viděla. A vy, robočky, ostaňte, ať má Aneša obecenstvo. Ve druhém jednání dojde na košule a na fusekle!"

Až potáď Janíček poslúchal a hlavú v dlaňách. Ale ten přemřela ho stačil zbrchať. Vyskočil, prudko rozdávil dveří do světnici a zařval: „Fantóme lásky, esli nebude hneď ten špořhélt žižlavý jak láska teho muziganta, tož ti předvedu Zkrocenú zlé ženy, že budú nejvečší umělci ko věcéj, než dyž dneskaj ukáže roba celý holý zadek! A co sa mi ně jeden muzigant z orchestra nanosil pugétll a nastrkal kartíček o žhavéj lásce do dekolta ... Fantóme lásky, ně dycky pravil! A včil sa na ňa podivajte, jakého přemřelu mám doma.

To bývały časy, vykládala Aneša, gdyž za mnú naráz chodil pan poštmistr s hodinářem a jeden nedoštudovaný paníček začal kvúlivá ně pit. Ja, to měla neščasné láska ešté formu. Ně stačilo ukázať na jevišti kúsek lýtka a s chlapama to zatočí-

JIŘÍ NOHA

Zapeklité duševno

11. LÉČEBNÉ PROCEDURY

Pokrok se ubírá roztodivnými cestami. Nevídané vodoléčebné procedury a důmyslné přístroje ke zklidňování neklidných sice mohou vzbudit náš pobavený úsměv, zároveň však dokazují podstatnou změnu v obecném povědomí na přelomu 18. a 19. století — duševně choré není nutno jen zavírat a poutat, ale lze je dokonce i léčit.

Když u někoho propuklo šílenství, slušelo se dopravit jej do blázince. A už bez provazů a bez řetězů. Čtyři posluhové pacienta uložili do plochého koše, ruce a nohy připoutali řemínky ke stěnám a zakryli víkem, ze kterého chorému koukala jen hlava. A hotovo. Ačkoliv — pardon, jestliže nemocný křičel, vpravili mu do úst dřevěnou hrušku, tedy roubík. Pak se chopili držadel a ve vší tichosti přepravili živý náklad na místo určení. Jednalo se vlastně o pochodující sanitku poháněnou čtyřmi lidskými silami, zatím bez světelné a zvukové houkačky. Tu zpravidla nahradil obecní strážník, který šavlí odháněl zevlouny a razil průvodu cestu.

Jiným převratným vynálezem byla tzv. svěrací kazajka, kterou dobře známe ze starších filmů. Byla to košile z pevného plátna, jež měla zapínání vzadu a rukávy více než dvojnásobně přesahující délku paží. Zásluhou kazajky si dva svalnatí zřízenci hravě poradili i s notně divokým pacientem. Ruce mu nasoukali do rukávů, zkřížili na prsou a dlouhé konce rukávů svázali za zády na pevný uzel. Nemocný dokázal pouze kroutit trupem a nanejvýš kopat, jinak se však ve svěrací kazajce cítil dobře. Nemohl se ani škrábat, ani oštipovat a neohrožoval své okolí.

V domech pro choromyslné pak čekal na pacienty pravý vodoléčebný ráj, střízlivěji řečeno, peklo a ráj zároveň. Otužilci by si nepochybně přišli na své. Nemocní však měli vůči každodenním proudům ledové vody nepochopitelné výhrady, pročež musili být při léčebných procedurách připoutáváni. Jednou do plechové vany se studenou vodou, jindy ke kovové tyči v koupelně, kde je zřízenec poléval vědrem (podle Horna) nebo oblažoval proudem z hadice. Pro ty nejotrlejší pak někdo vymyslel tenký čůrek vody, po dlouhé hodiny s neúprosnou pravidelností kapající na hlavu. (Odtud asi pochází slovní obrat „kape mu na maják".) Upřímně řečeno, pro zdravého člověka to muselo být k zbláznění, maniakální a agresivní nemocní se však zklidnili; zřejmě v důsledku prochladnutí a vyčerpání.

Stuporózní a apatické choré bylo naopak žádoucí vytrhnout z jejich netečnosti. Na to byla vymyšlena procedura, kterou bychom dnes považovali za investičně a možná i devizově značně náročnou. Na zahradě blázince se musel vybudovat bazén, přes něj překlenout můstek a vprostřed můstku

Kresba Neprakta

instalovat pohyblivou klec. Nic netušící pacient se posadil do klece, jež pohybem pákového mechanismu znenadání spadla do vody. (Je snad i tady prapůvod výrazu „spadla klec"?)

Nevím, kolik pacientů bylo podobným způsobem vyléčeno. Jisté je, že autor obdržel za svůj drahý a zcela nepotřebný vynález od ředitele blázince docela slušnou odměnu. Vlastně nic nového pod sluncem, i dnes bychom našli podobné příklady. O to křiklavější, že nepocházejí z blázince.

JIŘÍ NOHA

Zapeklité duševno

12. ROTAČNÍ LŮŽKA A KLECE

Změny, k nimž v léčbě duševně chorých došlo na rozhraní 18. a 19. století, lze málem nazvat malou technickou revolucí. Lékařům učarovala ozubená soukolí, převody a páky, a kdo chtěl držet s pokrokem krok, nezbytně si musel pořídit nějaké mechanické léčebné zařízení. K léčení dosud neléčitelných chorob duše měly sloužit stroje.

Nejvíce lékařům imponovalo otáčení, vrtění a třesení jakéhokoliv druhu; chtěli jím zklidnit agresivní, věčně pobíhající a ukřičené pacienty. A tak se ve zvláštních sálech blázinců začala objevovat tzv. rotační lůžka. Připomínala loďku, která se pomocí důmyslného převodového mechanismu otáčela kolem středové osy. Bez elektřiny, jen pohonem svalnatých paží ústavního zřízence, přesto však v úctyhodné frekvenci 40—60 otáček za minutu. U neklidného nemocného, jenž byl v lůžku pevně připoután, docházelo k postupné anemizaci (odkrvení) mozku, a než se stačil zřízenec řádně zapotit, došlo ke kýženému léčebnému efektu. Zuřivý pacient se zklidnil tím, že upadl do bezvědomí. Netřeba dodávat, že „léčení" mělo svá velká rizika. Ne nadarmo se rotujícím lůžkům v ústavní hantýrce říkávalo „rotační rakve".

Škoda že doktoři nevyzkoušeli terapeutický požitek ze závratného otáčení napřed sami na sobě. Nejednou lékař bez rozpaků naordinuje vyšetření a procedury, o nichž s přehledem tvrdí, že jsou zcela bezbolestné, ne-li dokonce příjemné, zatímco chudák pacient při nich zakouší pocit, že co chvíli musí vypustit duši. Ne nadarmo se říká, že zkušenost je matkou moudrosti.

Jiným důmyslným přístrojem byl otáčející se léčebný buben, zkonstruovaný Haynerem v r. 1818, svým pohybem, tvarem i velikostí připomínající rychle rotující mlýnské kolo. Rozdíl v léčebném působení tkvěl pouze v tom, že se v něm choromyslný namísto v horizontální poloze otáčel v poloze vertikální. Ke zklidnění opět docházelo až v okamžiku blížícím se bezvědomí.

Ve výčtu důmyslných léčebných zařízení bychom mohli dlouho pokračovat. Některá monstra nápadně připomínají atrakce na Matějské pouti. Třeba „vrtící se židle" zavěšená na nestejně dlouhých řetězech nemá daleko k sedačce řetízkového kolotoče. Nebo komůrkové klece, otáčející se kolem svislé, podélné i úhlopříčné osy, rotační houpačky, ponorné klece, vibrující křesla atd. atp. Děti by si na nich určitě s chutí zařádily, pro duševně choré však bylo podobné „léčení" utrpením.

Móda mechanických léčebných strojů naštěstí neměla v psychiatrii dlouhého trvání. Ku prospěchu pacientů a později i ku prospěchu státní pokladny. Provoz takového rotačního lůžka by dnes zcela jistě nezvládl jediný svalnatý zřízenec. Centrifuga by musela mít vedoucího oddělení, pár asistentů, vedoucí kanceláře, sekretářku k evidenci pacientů, ekonoma, plánovače, technika a vzhledem k počtu zaměstnanců třeba i menšího ředitele. Takže je dobře, že se tato léčebná monstra nedožila našich osvícených dob. Zbytečných administrátorů, ouřadů a referentů máme i tak víc než dost.

JIŘÍ NOHA

Zapeklité duševno

13. PACIENTI S KORUNOU

Duševní choroby si nevybírají. Postihují kmány i pány a neušetří ani královský majestát. Spíše naopak. Zdá se, že v panovnických rodech jsou o něco častější. Nejednou za to mohly sňatky mezi pokrevními příbuznými, jejichž cílem bylo připojení nových území. Král si vzal movitou sestřenici, rozšířil říši a nic nedbal, že jeho dítka mohou přijít na svět s genetickou kletbou mentálních poruch. Ostatně u dcery to nebýval problém, debilní princezna se dala uklidit někam do kláštera. Horší bylo, jestliže duševní porucha postihla následníka trůnu. Pak běda poddaným!

Prokletí duševních chorob někdy pronásledovalo několik generací za sebou. Jako důkaz může sloužit španělská větev dynastie Habsburků, ve které můžeme řetěz duševních anomálií sledovat od Juany Šílené přes Karla V. a Filipa II. až k jeho choromyslnému synu donu Carlosovi. Připomeňme, že k habsburskému příbuzenstvu, byť už vzdálenějšímu, patřil i náš císař Rudolf II., který si poněkud nešťastně vysloužil přízvisko „šílený Habsburk", a samozřejmě i jeho schizofrenní levoboček Julio Cesare d'Austria.

Z anglických panovníků můžeme jmenovat syna Marie Stuartovny Jakuba I. (1566—1625). Byl to psychopat a homosexuál, jenž nijak neskrýval své sadistické sklony. V období honů na čarodějnice s oblibou přihlížel útrpným výslechům, nutil ženy na mučidlech, aby zpívaly, a osobně vydával pokyny katům. Těžko však soudit, zda jeho počínání vůči čarodějům bylo známkou choroby nebo jen projevem fanatického katolicismu. O schopnostech střízlivé úvahy naopak svědčí Jakubovo „prohlášení proti tabáku" z roku 1604, v němž označil nově se šířící neřest za nezdravou a nehodnou spořádané společnosti.

Mimořádně tragickou formou duševních poruch hlav korunovaných bylo tzv. šílenství císařů, charakterizované klinickou triádou: bludem velikášství, vztahovačností a citovou chladností. Trpěl jím např. římský Caligula (12—41 n. l.), jehož šílené kousky vešly do historie. Caligula např. prohlásil, že mu patří všechny ženy, a neváhal jím lézt do postele ani v přítomnosti jejich manželů. Ctihodné senátory nutil, aby mu posluhovali a štěkali jako psi; později se prohlásil za boha a pro svého oblíbeného koně, kterého mimo jiné zamýšlel prohlásit konzulem, nechal postavit mramorovou stáj se žlabem ze slonové kosti.

Kresba Neprakta

Ještě výrazněji se tzv. šílenství císařů projevilo u krutovládce Nera (37—68 n. l.). Ten z vystupňované vztahovačnosti a podezřívavosti z úkladů nechal vyvraždit veškeré příbuzenstvo, vlastní matku nevyjímaje. Jednu manželku dal popravit, druhou zabil sám. Když se nabažil poprav, začal nutit senátory k sebevraždám (kromě jiných přinutil k sebevraždě i svého učitele a vychovatele, filozofa Senecu). Navíc byl homosexuál, sadista a zvrhlík. Především však byl římským císařem a jako takový si mohl dovolit všechno.

Postihne-li duševní choroba kohokoliv z bližních, je to vždy neštěstí; propukne-li však u člověka, který drží v rukou otěže moci, je to tragédie.

JIŘÍ NOHA

Zapeklité duševno

15. MŮŽE ZA TO KOLUMBUS?

Slavnému objeviteli Ameriky vděčí Evropa nejen za cestu k zámořským územím, ale též za tabák, brambory a s největší pravděpodobností i za příjici. Nic z toho Evropané neznali a pohříchu jim to, snad s výjimkou brambor, ani nechybělo. Pokud se oprávněně zeptáte, jak to souvisí s duševními chorobami, nezbude než se odvolat na základní dialektickou poučku — všechno souvisí se vším. Stačí připomenout, že jedním z terciálních projevů příjičné (syfilitické) nákazy je tzv. progresivní paralýza, dříve nesmírně obávaná duševní choroba, která v několika letech končila úplnou degradací psychických i fyzických schopností nemocných.

Zdá se, že všechno začalo v přístavech, do kterých se vraceli dobyvatelé Nového světa. Psal se konec 15. století a lékaři si marně lámali hlavu s novou chorobou, jež zachvacovala „tajné údy", hyzdila nemocné vyrážkou a někdy probíhala nesmírně prudce, s horečkou a s deliriem. Od námořníků se rozšířila na přístavní nevěstky, pak na vojáky, kupce, sem tam i na ctihodné otce rodin a řetěz pokračoval dál.

Když se roku 1494 vydal francouzský král Karel VIII. na tažení proti Neapoli, provázely jeho šiky podle dobového zvyku celé houfy pověstných ženštin, kurtizán a poběhlic. Žoldnéři hrubého zma ani děvy lehkých mravů si nic neodpírali v radovánkách, okolní civilisté také nepřišli zkrátka, a než tažení skončilo, měl už příjici kdekdo. Po rozpuštění armády pak vracející se vojáci roznesli nemoc prakticky po celé Evropě.

Objevila se nová metla lidstva, ale jednoho neštěstí nebylo ještě dost. Po létech se u části postižených projevila choromyslnost. Někteří ztratili paměť, jiní docela zbláznili nebo se prohlašovali za světce, vojevůdce či proroky. Někdy byli agresivní, jindy se přestali znát k svým příbuzným a s pokračující chorobou ztráceli pojem nejen o mravních zásadách, ale i o tělesné čistotě nebo potřebě jídla.

Nikdo, ani slovutní lékaři své doby, nespojoval přibývající množství duševních poruch s příjicí. „Za to může válka," říkaly moudré venkovské ženy a jiné dodávaly: „Kdepak, to všechno ty poběhlice . . ." V obojím byla špetka pravdy, ale časový odstup od prvotní infekce a také skutečnost, že k projevům progresivní paralýzy docházelo pouze u části nemocných, dlouho bránily poznat příčinnou souvislost. Dodejme,

Kresba Neprakta

že jako samostatnou duševní chorobu popsal progresivní paralýzu Bayle až v roce 1822 a do skupiny syfilitických psychóz byla tato nemoc zařazena ještě mnohem později.

Postižení chudáci zatím končili v útulcích či blázincích, kde je častovali proudem ledové vody nebo svěrací kazajkou. S výjimkou léčby rtutí se doktoři až do počátku našeho století nijak nevyznamenali. Po celá staletí se zabývali zapeklitým problémem, zda příjice existovala již dříve, nebo zda ji spolu s Amerikou objevil pro Evropu až Kryštof Kolumbus. Otázka toť zajisté veledůležitá, ale trpícím nemocným — s odpuštěním — málo platná.

Skopová kýta po myslivecku

600 g skopové kýty, sůl, 60 g uzené slaniny, 30 g sádla — **marináda:** 3 dl vody, 1 dl octa, 50 g mrkve, 30 g petržele, 30 g celeru, 40 g cibule, 8 zrnek celého pepře, 1/4 kůry z citrónu, tymián, bobkový list — **omáčka:** 1 1/2 dl kyselé smetany, 40 g hladké mouky, 1/2 dl bílého vína, 10 g cukru, citrónová šťáva

Do nádoby dáme vodu, ocet, pokrájenou mrkev, petržel, celer, cibuli, celý pepř, tymián, bobkový list, citrónovou kůru a vše asi deset minut povaříme a necháme vychladnout. Do takto připravené marinády vložíme odblaněnou kýtu a na dva dny dáme do chladu. Maso z marinády vyjmeme, dáme do kastrolu se sádlem, slaninou, přidáme zeleninu z marinády a sůl a dusíme asi půldruhé hodiny. Občas podlejeme marinádou. Měkké maso vyjmeme a šťávu zahustíme smetanou, ve které rozkvedláme mouku. Povaříme, přidáme víno a ještě chvilku povaříme. Nakonec ochutíme cukrem a citrónovou šťávou.

Skopové po selsku

1000 g skopového plecka, 600 g brambor, 600 g kapusty, 200 g póru, 20 g mrkve, 20 g celeru, bobkový list, česnek, sůl, nové koření

Maso spolu s novým kořením, bobkovým listem, solí a strouhaným česnekem uvaříme do poloměkka. Do přecezeného vývaru vložíme pokrájené brambory, kapustu, pór, mrkev a celer a uvaříme. Na talíř dáme brambory se zeleninou a navrch plátky skopového masa.

Spišská roštěná

600 g roštěnce, 50 g tuku, 20 g hladké mouky, 40 g strouhaného sýra, 2 bílky, pepř, pažitka

U naklepaných plátků roštěnce nařízneme okrajové blány, okořeníme, obalíme v mouce, prudce opečeme, podlijeme vodou a dusíme doměkka. Z bílků ušleháme tuhý sníh, který osolíme; na každý plátek dáme lžíci sněhu, posypeme strouhaným sýrem a drobně usekanou pažitkou a rychle zapečeme v troubě. Podáváme s opékanými brambory a zelným salátem.

Horňácké uzené maso

600 g uzené krkovičky, 500 g kyselého zelí, 500 g brambor, cibule, 40 g tuku, sůl, kmín, 1 1/2 dl kyselé smetany.

Uzené maso částečně uvaříme a pokrájíme. Očištěné brambory pokrájíme na větší kostky, osolíme a na polovině tuku opečeme s drobně usekanou cibulkou a kmínem. Na vymaštěný pekáč dáme polovinu zelí, polovinu brambor, pak uzené maso, potom opět brambory a navrch zbylé zelí. Podlijeme vývarem z uzeného masa a v troubě upečeme. Nakonec zalijeme kyselou smetanou a dopečeme. Podáváme s chlebem.

„... už vás delší dobu pozoruju, nepotřebujete otočit list?"

MYSLIVCI STŘÍLEJÍ VEDLE

Předmětem dikobrazí minipřednášky bude ježek. Každý ho zná, na každý o něm všechno ví. Třeba — že ježků rychle ubývá, že ve světle myslivecký ch předpisů není zvěří, naopak ježek je chráněným živočichem a že jeden takový ježour stojí — no jen si tipněte — 800 korun československých! A abychom ježka jednou neznali jenom z obrázků, snaží se ochránci přírody zmenšit jeho každoroční úbytky. Ročně ve svých stanicích zachrání kolem dvou set bodlinášů... A teď počítejme: těch dvě stě zachráněných ježků ročně představuje 160 000 korun. A za stejnou dobu, tedy za rok, odstřelí myslivci 1 456 ježků a to představuje částku 1 164 800 Kčs!

Jestliže v tomto okamžiku vyskočíte ze židle a zvoláte, cože je to za nesmysl, klidně zpátky dosedněte a čtete dál!

Ježek je sice chráněným živočichem, ale pouze částečně. V bažantnicích je dovoleno jej lovit. Ovšem! Stavy bažantů jsou v posledních letech tak nízké, že i v bažantnicích jsou většinou otázkou umělých odchovů a přirozené hnízdění bažantů, při kterém ježek teoreticky může škodit, prakticky chybí.

Státní ústav památkové péče a ochrany přírody upozornil a upozorňuje (naposledy svým vyjádřením ze dne 12. 2. 1987) VI. odbor ministerstva kultury ČSR na právní předpisy, podle nichž je možno hubit ježky v bažantnicích, a zatím mamě zdůrazňuje jejich neopodstatněnost. Navíc žádá uzákonění úplné celoroční ochrany ježků na celém území ČSR!

2. Tentýž objekt v roce 1986, kdy „prošel rukama" Státního statku Sedlčany, JZD Zahrádka a JZD Petrovice (nynější majitel).

1. Zámek Zahrádka (okres Příbram) v roce 1956

● Povídá profesor na přednášce posluchačům: „Kdybyste vy, tam vzadu, byli tiše tak, jako ti uprostřed, co luští křížovky, mohli by tady ti vpředu klidněji spát!"

Z VALAŠSKÉHO MÚDROSLOVÍ

● *Jaké dřevo, taký klín, jaký tata, taký syn.*
● *S robú do světa, tajak ze žebřem do hory.*
● *Lepší s milým skalu lámať, než s nemilým vdolek krájať.*
● *Měť sa zle a ešče byť smutným, nestojí za psí šček.*

● Ošetřovatelka hlásí novopečenému otci: „Gratuluji, sedmý syn je šťastně na světě!" „Chtěla jste říci „šestý?" „Jistě, šestý také!"

ŠETŘÍLEK

● *Jura Antošů byl veliký držgrešle. Raz přišel dom, vyzúl sa, jde do fungl novej ledničky, odšklebí dvérca téj chladnéj emalírovanéj skříně, za chvílu s nima křápne, skočí k robě a zařve jí do ucha: „A zhasínať tam bude gdo...?"*

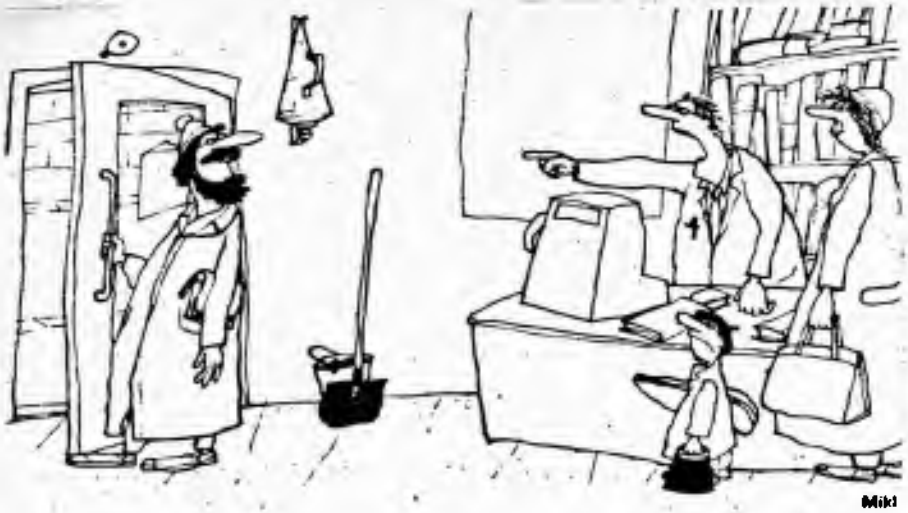

Mikl

„Jen si běžte, když myslíte, že jinde seženete něco lepšího ... všude je kniha vo dvou deskách!"

Šmíd

„Míči! Pořád jsou ty díry po patezoch sjízdnější než ty na dálnici."

Vladimír Hlavin

„Mohl byste mně prozradit, co děláte v téhle restauraci v pracovní době?"
„Jo, já vám to prozradím, a vy to někde vykecáte ...!"

Emanuel Jakub

„Nechci v práci riskovat, soudružko vedoucí, a tak vám hlásím, že se mi viklá držátko u razítka."

Überraschungen durch Vojtischek

... der Wahl-Münchner Paul Vojtischek eine große Überraschung vollbracht. Der gebürtige Tschechoslowake, seit Herbst 1986 deutscher Staatsbürger, bezwang den an Nummer drei gesetzten Amerikaner Tim Mayotte 5:7, 7:6, 6:2. Der 23 Jahre alte Bundesligaspieler von Großhesselohe München hatte letztes Jahr den deutschen Sommer-Grand-Prix gewonnen und steht derzeit an Position 124 in der Welt.

(z jednoho sport. komentáře)

I ♡ VERBOT →

Rauchverbot im Arbeitsamt

dessen Mitarbeiter rund um die Uhr (auch an Wochenenden und Feiertagen) unter der Rufnummer 069/74 7700 erreichbar sind. Für eine Kartensperre werden vom Kunden Bankleitzahl, Kontonummer, Kartenfolgenummer und Verfalldatum erfragt. Unabhängig von der Meldung über die Zentrale sollte der Kunde aber auch umgehend sein Kreditinstitut über den Verlust informieren.

Wilderer dezimieren Tansanias Elefanten

DARESSALAM, 6. Mai (dpa). Die Behörden in Südtansania haben in einem Schmuggelversteck rund 220 Elefantenstoßzähne mit einem Schwarzmarktwert von mehr als 300 000 Mark entdeckt. Die staatliche Nachrichtenagentur Shihata meldete, das Elfenbein sei bei der Hafenstadt Mtwara rund 450 Kilometer südlich der Hauptstadt Daressalam gefunden worden. Das „weiße Gold", aus dem vor allem in arabischen Ländern Schmuck gefertigt wird, habe mehr als 1800 Kilogramm gewogen. Der Bestimmungsort des Elfenbeins habe noch nicht geklärt werden können.

Das ostafrikanische Land, seit Jahrhunderten Ziel arabischer Elfenbeinhändler, hatte Ende 1986 jeglichen Handel mit Stoßzähnen verboten. Das Wilderer-Unwesen hatte in den vergangenen Jahren ein solches Ausmaß angenommen, daß Tansania um seinen Elefanten-Bestand fürchten mußte. Allein im Selous-Nationalpark südwestlich Daressalams sank der Bestand der Tiere amtlichen Angaben zufolge in den vergangenen zehn Jahren um die Hälfte auf nur 55 000 Tiere. Im Herbst 1986 wurden in dem Park mehr als 11 000 Elefanten-Kadaver entdeckt. Auch im Serengeti-Park im Norden des Landes nimmt die Wilderei zu.

Scheckkartensperre auch nachts möglich

fz. FRANKFURT, 6. Mai. Bank- und Sparkassenkunden, denen die Eurocheque-Karte abhanden gekommen ist, können ihre Karte nun auch außerhalb der Schalteröffnungszeiten für die Benutzung an Geldausgabeautomaten sperren lassen. Das Kreditgewerbe hat hierfür einen zentralen Bereitschaftsdienst eingerichtet.

TEST NÁŘEČNÍ

1. **BIŘKLE je:**
   a) škeble potoční
   b) uzenka
   c) manželka biřice
2. **PŘEMŘELA je:**
   a) zesnula v okamžiku, kdy předstírala smrt
   b) neschopný člověk
   c) domácky Přemysl
3. **ŠPORHÉLT ŽIŽLAVÝ je:**
   a) hanlivá přezdívka úředníka státní spořitelny
   b) žhavá kamna
   c) zub moudrosti
4. **OGÉGENÝ je:**
   a) penzión nedobré pověsti
   b) nespokojený
   c) zablácený
5. **ROZGURÁŠÍT je:**
   a) vrchní soudce v Turecku
   b) vnitřně se pro něco nadchnout
   c) vybryndat guláš

Výsledek testu:

● Správná odpovědi jsou ve všech případech označeny b). Pokud jste tipovali špatně, neboďte smutní, nebot, jak píše Výškeřák: KDO SA UMÍ SMÍT, AJ SKOREJ SA DOMLUVÍ

KOUŘENÍ POD ZÁKONEM

§ 58, odst. 1: zakazuje se kouření v pracovních místnostech, kde jsou nekouřící pracovnici, s výjimkou případů, kdy tito k tomu dali písemný souhlas;

odst. 2: zakazuje se kouření v pracovních místnostech, kde pracují těhotné ženy a kojící matky, nezávisle na tom, zda s tím souhlasí;

odst. 3: zakazuje se prodej tabákových výrobků nezletilým a nepřiměřeným . . .

JEN ŽÁDNOU PANIKU!

Žádný strach, kolegové kuřáci, tohle se nás netýká. Paragraf padesát osm zákona o zdravotnictví platí jen a pouze v Bulharské lidové republice. Podobně sice mají leckde v Evropě i jinde ve světě, my však můžeme být klidní. Neboť naše zákonodárství, zdá se, je skutečně „naše“.

Jakkoli:

● Roční spotřeba cigaret na jednoho obyvatele Československa činí 1800, čímž se podle statistiky OSN řadíme na čtyřiadvacáté místo na světě.

● Na různé nemoci související s kouřením umírá v naší republice ročně přes dvacet tisíc lidí. Jen rakovina plic má na svědomí zhruba sedm tisíc případů, infarkt a cévní ustávky asi dvanáct tisíc.

● Úmrtnost muže, který vykouří denně 10 až 19 cigaret, je o sedmdesát procent vyšší než úmrtnost nekuřáků. Při čtyřiceti cigaretách stoupá toto procento na sto dvacet . . .

Ale, ale, to už tu přece bylo! Argumenty, čísla, statistiky. Vždyť to je jenom . . .

MOŽNOST . . .

Paragraf 70, odstavec 1, písmeno b zmíněného zákona číslo 20/1966 praví:

. . . o této možnosti vědět, zaměstnanci by měli žádat její uplatňování. Neboť odvolat se na zákoník práce a požadovat na základě lékařského posudku převedení na jiné pracoviště či okamžité zrušení pracovního poměru, to je snad až poslední — a ponížující — možnost.“

● Ministerstvo zdravotnictví odborně usměrňuje péči o zdraví lidu, zejména o vytváření a ochranu zdravých životních podmínek ve všech odvětvích, a za tím účelem stanoví závazné zdravotnické požadavky, které mají ostatní ústřední orgány zabezpečovat při své řídicí činnosti . . .

Ministerstvo stanoví, ostatní ústřední orgány mají, vedoucí by měli . . .

Tedy žádný strach, kolegové kuřáci, dál velkoryse přehlížejme statistiky úmrtnosti, dál ohrožujme zdraví vlastního potomstva, a co víc — ohrožujme veřejné zdraví všech kolem nás. Je to přece jenom naše věc! Tedy věc — kuřáků!?

OCHRANA NEKUŘÁKŮ!

Zákaz reklamy tabákových výrobků, zákaz kouření v programech televize, zákaz prodeje kuřiva mimo speciální prodejny, zákaz prodeje dětem a mladistvým, energické zdanění a zvýšení cen kuřiva . . .

Klid — Norsko je daleko. Žijeme v Československu, v tomto směru v jedné z nejtolerantnějších zemí Evropy. Či snad ne?

„Pokud jde o legislativní a restriktivní opatření, nelze proti takové formulaci nic namítnout,“ odpovídá JUDr. Roman Buzek z právního oddělení ministerstva zdravotnictví ČSR. „Jednoduše řečeno, potřebná zákonná úprava u nás prostě neexistuje. Jisté snahy tu byly v polovině sedmdesátých let, a to zejména na Slovensku, kde už byl připraven návrh speciálního zákona, obě republiky pak uvažovaly o zohlednění problematiky kouření i v návrhu zákona o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi. Ale jen uvažovaly . . .“

Důvodová zpráva vysvětlila zamítnutí takto:

● Pokud jde o nikotinismus, nejde podle vyjádření odborníků o takový druh toxikomanie, který vede k rozpadu osobnosti, je příčinou kriminality a má další negativní společenské důsledky, jako jsou absence, fluktuace, podlamování pracovní kázně, pracovní úrazovost a narušování rodinných vztahů . . .

CO NAMÍTNOUT?

Popsat další stránky čísly a přesvědčivými svědectvími o opaku? Vládní návrh zákona o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi dosud nebyl předložen národním radám. Počkejme tedy.

A podívejme se, co zmohou dnes platné paragrafy.

„Zákon číslo dvacet z roku 1966 o péči o zdraví lidu obsahuje jen velmi obecná ustanovení,“ pokračuje JUDr. Buzek, „boj proti kuřáctví — či spíše boj za ochranu nekuřáků — lze tedy vést jen s použitím vyhlášky číslo čtyřicet pět z téhož roku. Její paragraf dvaadvacet je pak v našem právním řádu jediný, který mluví výslovně o kouření . . .“

Zní:

● Při poskytování služeb obyvatelstvu je dovoleno kouřit jen v prostorách zvláště k tomu vyhrazených. Toto ustanovení se nevztahuje na provozovny veřejného stravování (s výjimkou těch, které jsou určeny pro nekuřáky); v těchto provozovnách — pokud to dovoluje prostorové uspořádání — musí být vyhrazena nejméně jedna místnost, ve které není dovoleno kouřit, a to aspoň po dobu obvyklou pro podávání hlavních jídel.

Poníženě děkuji, služebníček — poznamená možná ironicky založený nekuřák. Všichni ostatní se jistě shodnou na suchém konstatování:

TO JE TEDY OCHRANA!

Paragraf dvacet hovoří sice v souvislosti s prostorami, ve kterých se pořádají kulturní podniky, o „dostatečné výměně vzduchu“, paragraf následující nařizuje organizacím provozujícím osobní dopravu „vytvářet technické a organizační předpoklady i materiální podmínky . . . pro zvyšování hygieny a kultury cestování“, leč . . . Připomeňme si oněch sedmatřicet z padesáti hlasů!

Je tu tedy otázka nevýsost logická: Není-li zákon, tedy

JAK?

„Tatáž vyhláška hovoří v paragrafech třicet pět až osm o nutnosti zabezpečit zdravé podmínky na pracovištích,“ naznačuje cestu JUDr. Buzek, „a to je možnost pro vedoucí pracovníky organizaci. Ti totiž mohou podle paragrafu osmdesát dva zákoníku práce mnohé řešit v pracovních řádech, stejně jako ústřední orgány v interních resortních předpisech.“

Mohou, a nemusí. Možnost — a její využití. Jaké? V podstatě zanedbatelné. „Seznam“ v tomto smyslu aktivních resortů je až pozoruhodně krátký:

● Resort obchodu (příkaz 6/1973) — týká se provozoven veřejného stravování.

● Resort školství (instrukce 13/1973) — týká se žáků škol.

● Resort dopravy (přepravní řády).

● Resort zdravotnictví (instrukce 12/1972) — v nemocnicích atd. smějí pracovníci kouřit pouze v místnostech, které určí vedoucí lékař příslušného oddělení. (V SSR speciální úprava č. 6/1981, registrovaná ve sbírce zákonů, o zákazu kouření ve zdravotnických zařízeních.)

Toť vše.

„Přesto jde zatím o nejschůdnější cestu,“ uzavírá JUDr. Buzek. „Vedoucí by mě-

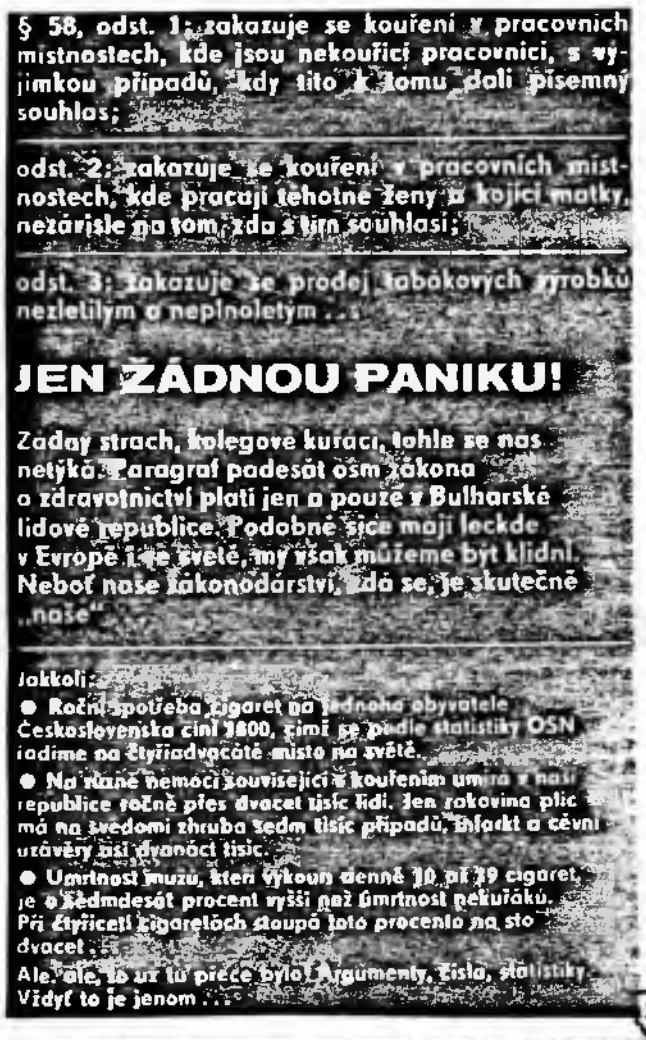

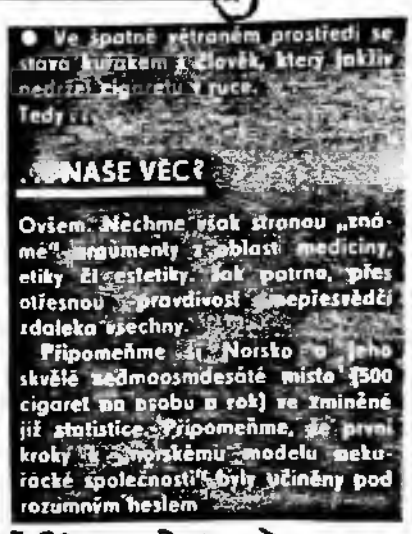

I ♡ NOT BULHARI,
I ♡ NAŘÍZENÍ PROTI
KUŘÁKŮM..!

Kachna na pivě

1 kachna 1,5—2 kg, 1/2 lžičky soli, na špičku kulatého nože mletého pepře, dobromysl, tymián, 1 kyselejší jablko, 250 g pórku, 250 g celeru, 250 g mrkve, 40 g másla nebo rostlinného tuku, 2 cibule, petrželka, 1/2 l světlého piva, 1 lžička škrobové moučky.

Očištěnou a vykuchanou kachnu omyjeme, smícháme dohromady sůl, pepř, dobromysl a tymián a tuto směs do kachny dovnitř i zevně důkladně vetřeme. Omyté jablko nakrájíme na kostky, zeleninu očistíme, opereme a nadrobno nakrájíme. Polovinou nakrájené zeleniny spolu s jablkem naplníme vnitřek kachny. Břišní otvor zašijeme kuchyňskou nití. V pekáči rozehřejeme máslo a kachnu na něm ze všech stran opečeme. Po opečení ji vyjmeme a ponecháme v teple. Do pekáče vložíme nadrobno nakrájenou cibuli, polovinu nadrobno nakrájené petrželky a zbylou nakrájenou zeleninu a vše společně krátce podusíme. Hned zalijeme šálkem vody a pivem. Do pekáče přidáme kachnu a podle velikosti a stáří ji 60—70 minut pečeme. Během pečení podléváme kachnu vypečenou šťávou. Upečenou kachnu vyjmeme z pekáče, sebereme tuk, škrobovou moučku rozředíme v troše studené vody a zahustíme jí šťávu.

Roštěnky na zázvoru

4 roštěnky, sůl, mletý pepř, zázvor, rostlinný tuk nebo olej, lžička hladké mouky, lžička másla, 4 vejce, 2 malé cibulky, mletá sladká nebo pálivá paprika.

Omyté roštěnky osušíme a po obou stranách u okrajů nařízneme, aby se nekroutily. Po obou stranách je posolíme, popepříme a posypeme zázvorem. Na pánvi rozpálíme tuk a připravené roštěnky pečeme asi 5 minut po každé straně. Mezitím na másle umícháme vajíčka a oloupanou cibulku nakrájíme na kroužky. Hotové roštěnky přendáme na střed nahřátých talířů, šťávu zaprášíme lžičkou mouky, zředíme trochou vody a rychle povaříme. Porce masa poklademe kroužky cibule, na které rozložíme vajíčka, posolíme a posypeme je mletou paprikou. Roštěnky obložíme hranolky nebo pečenými brambory, které polijeme vypečenou šťávou.

Šulánky

Asi 750 g vařených brambor, 200 g hrubé mouky, sůl, asi 1/4 mléka, 4 lžíce sádla nebo másla, malá sklenička švestkových povidel, mák, 100 g tvrdého nebo měkkého tvarohu, moučkový cukr.

Brambory uvaříme ve slupce, oloupeme a nastrouháme na vál. Přidáme mouku, sůl a mléko a vypracujeme tuhé těsto. Z těsta vykrajujeme malé kousky, které rukou sválíme do malých šištiček. Šulánky vaříme v osolené vodě asi 5 minut. Pak je scedíme, rozdělíme na talíře a každou porci omastíme sádlem, máslem nebo junem. Na šulánky rozprostřeme lžící rozvařená švestkové povidla a posypeme mletým mákem a cukrem. Místo máku můžeme šulánky posypat strouhaným tvrdým tvarohem nebo rozmíchaným měkkým tvarohem; pak přidáme více cukru.

Polévka Sklenářka

1 litr vody, kosti a tučnější kousky vepřového masa (z kotlet, z raménka nebo z plecka), sůl, 2 stroužky česneku, 1 malá cibulka, kmín, snítka libečku, 2 větší brambory, mletý pepř, petrželová nať.

Omyté kosti a maso vložíme do vroucí vody, přidáme sůl, špetku kmínu, oloupané stroužky česneku v celku, oloupanou překrojenou cibulku a snítku libečku a uvaříme doměkka. Přecedíme, hrnec dobře vypláchneme, aby v něm nezůstaly kostičky, a vývar přelijeme zpět do hrnce. Přidáme oloupané, na větší kostky nakrájené brambory a špetku pepře a vaříme. Mezitím obereme maso z kostí, nakrájíme je na nudličky, tučnější maso nakrájíme na drobné kostičky a vložíme je zpět do polévky. Dovaříme a polévku ochutíme sekanou petrželkou.

Nadívaný bůček

1 kg vepřového bůčku, sůl, kmín, 1 malá cibule.

Nádivka: 2 vejce, 1 lžíce másla, sůl, mletý pepř, majoránka, pažitka, 100 g vařeného uzeného masa nebo uzeniny, 3 lžíce strouhanky.

Při nákupu volíme bůček od špičky, kde je málo kostí. Omyté maso položíme na prkénko a ostrým dlouhým nožem uděláme směrem ke špičce širší otvor — kapsu. Opatrně nožem kapsu zvětšujeme tak, abychom maso neprořízli, ale abychom měli dost místa pro nádivku.

Nádivka: V misce rozšleháme vejce, přidáme změklé máslo, sůl, špetku pepře a majoránky, lžíci najemno nakrájené pažitky, na malé kostičky nakrájené uzené maso a strouhanku. Zamícháme a podle potřeby přidáme strouhanku, abychom měli nádivku hustší (nebude při pečení vytékat). Nádivkou pečlivě vyplníme kapsu v bůčku tak, abychom měli co nejvíce nádivky ve špičce a směrem k okraji méně. Okraje bůčku k sobě pevně sešijeme silnější bílou nití. Připravený bůček vložíme do pekáče, z obou stran posolíme a posypeme kmínem a do každého rohu pekáčku dáme čtvrtku oloupané cibule. Bůček nejdříve obrátíme kůží dospod a kostmi nahoru. Podlijeme horkou vodou a pečeme v troubě. Asi po půl hodině bůček obrátíme a kůži nařízneme ostrým nožem na čtverečky. Při pečení maso obracíme, poléváme vypečeným tukem a podléváme horkou vodou. Pečeme v dobře vyhřáté troubě nejméně hodinu. Upečený bůček vyjmeme z pekáčku, zbavíme nití a nakrájíme na porce. Nadívaný bůček můžeme podávat také k studenému pohoštění. V tom případě necháme maso úplně vychladnout a pak teprve krájíme nožem hodně tenké porce.

Čočka nadivoko

100 g čočky, ¼ l navinulé smetany ke šlehání, 3 zrnka nového koření, 1 bobkový list, 1 zrnko jalovce, 5 zrnek pepře, 30 g cibule, 20 g másla, 1 lžička hladké mouky, šťáva z 1 citrónu.

Čočku přebereme, vypereme a namočíme ji na 2 hodiny do studené vody. Pak ji přiklopíme pokličkou a vaříme ji doměkka. Po dobu vaření čočkou nemícháme, jen ji protřepeme, aby nám zůstala celá. Vaříme ji na velmi mírném ohni. Osolíme ji, když už je skoro měkká. Mezi vařením čočky uvaříme v menším hrnečku všechno koření.

Na másle zpěníme drobně nakrájenou cibuli, přidáme mouku smíchanou s dobře rozkvedlanou vlažnou smetanou, vývar z koření a čočky a za stálého míchání povaříme v hustší omáčku. Měkkou čočku vsypeme do omáčky, ochutíme podle potřeby citrónovou šťávou, solí a cukrem. Takto připravená čočka chutná s uzeným masem nebo s vejci uvařenými natvrdo.

Kuře v sardelové omáčce

1 kuře (hmotnost do 1 kg), 3 lžíce oleje, sůl, 60 g cibule, 50 g másla, 40 g hladké mouky, 1 lžička sardelové pasty, ¼ l bílého vína, 1 lžička citrónové šťávy.

Očištěné kuře osolíme a opečeme po všech stranách na oleji. Pak přidáme rozkrájenou cibuli, zalijeme trochou horké vody a dusíme doměkka za občasného přilévání horké vody. Z másla a mouky si připravíme světlou jíšku a zalijeme ji přecezenou šťávou z kuřete a podle potřeby horkou vodou. Povaříme do hustší omáčky. Ochutíme sardelovou pastou, vínem a citrónovou šťávou a podle potřeby přisolíme. Rozčtvrcené kuře poléváme omáčkou a podáváme s rýží nebo s těstovinami.

Polpaty v pikantní omáčce

250 g libovějšího vepřového bůčku, 250 g telecího nebo slepičího masa z prsíček, 250 g uzeného masa, 1 vejce, sůl, půl kostky bujónu rozpuštěného ve vodě (1 lžíce vody), 1 lžíce přesáté strouhanky, 3 lžíce oleje, 100 g cibule, 4 rajčata, 5 stroužků česneku, špetka tymiánu, 2 zrnka roztlučeného jalovce, trochu muškátového květu, 1 roztlučený hřebíček, 5 kuliček pepře, špetka zázvoru.

Všechna uvedená masa umeleme na masovém strojku, spojíme vejcem a rozpuštěným bujónem, přidáme strouhanku a bujón, podle chuti osolíme a dobře propracujeme. Z vypracované hmoty tvoříme knedlíčky velké jako vlašské ořechy. Na oleji zpěníme drobně nakrájenou cibuli, přidáme rozkrájená rajčata, česnek, všechny uvedené druhy koření a máslo. Zalijeme horkým vývarem z kostí nebo zbývajícím bujónem, rozpuštěným v horké vodě. Vložíme knedlíčky a povaříme 30 minut. Pak knedlíčky dáme do jiné nádoby, šťávu přecedíme nebo rozmixujeme a vlijeme na knedlíčky. Přidáme trochu citrónové šťávy, kousek másla velikosti vlašského ořechu, osolíme a promícháme. Podáváme s rýží.

Játra na víně

500 g vepřových jater, 10 g škrobové mouky, 4 stroužky česneku, 100 g žampionů, špetka cukru, olej, 1 likérová sklínka červeného vína, sůl.

Játra nakrájíme na plátky a prosypeme škrobovou moukou. Opečeme prudčeji na oleji asi 1 minutu, přidáme očištěné houby předem udušené, rozkrájené na plátky, a česnek utřený se solí a zalijeme červeným vínem. Přidáme cukr a podusíme do změknutí jater. Osolíme podle chuti a podáváme s pomfritkami a hlávkovým salátem.

v Československu

Guláš pro labužníky

1 kg hovězí kližky, sůl, 600 g cibule, 2 lžíce tekutého sádla, 1 plná lžička zrnek pepře, 3 roztlučená zrnka nového koření, 1 lžička sladké papriky.

Na sádle zpěníme rozkrájenou cibuli, vložíme do ní oprané rozkrájené maso zbavené tuku, osolíme a dusíme. Až maso zašedne, přilijeme trochu horké vody, přidáme všechno koření a dusíme domělka za občasného přilévání malých dávek vody nebo polévky. Měkké maso vyndáme a šťávu přecedíme tak, aby všechna dřeň z cibule přešla do omáčky. Maso vložíme do přecezené omáčky a jen prohřejeme. Tento guláš nezaprašujeme moukou, je zahuštěn cibulí. Příloha: smažené očesnekované topinky nebo bramborák. Obojí chutná.

CIBULE MÁ MÍT TOLIK, KOLIK JE MASA...

21. 3. 1902 se narodil národní umělec Karel VACEK, český hudební skladatel, autor tanečních písní, z nichž mnohé zlidověly (Cikánko ty krásná, Nikdy se nevrátí, Škoda lásky aj.).

JAROSLAV VEJVODA SE V HROBĚ OBRACÍ...!

MAJÍ SE ČÍM CHLUBIT, FAKT!

Nejdéle žijící pacienti s transplantovaným srdcem

Josef Divina (nar. 1940, datum transplantace 31. 1. 1984)

R. S. (1938, 23. 10. 1984)

J. R. (1942, 30. 10. 1984)

Z. S. (1941, 12. 1. 1986)

V. K. (1924, 15. 1. 1986)

J. S. (1947, 18. 2. 1986)

A. B. (1936, 8. 9. 1986)

● *RADA SPISOVATELŮM: NEZNÁTE-LI ŽIVOT, PIŠTE O NĚČEM JINÉM.*

... RADĚJI VŮBEC NE!

Ano, žiju si botičky. A za chvíli si je půjdu támhle pod chemičkou obarvit!

NEPRAKTA

malseinweihung hätten zahlreihe Bürger teilgenommen, die Wangs freundliche Art schätzen gelernt hätten.

(PRAVDA)

Globus neoglobalismu

KULTURSOVĚTFAŠISMUS..!

PRACOVNICI N. P. PRAGOTRON odstrojili venkovní část historického pražského orloje, jehož soustroji projde podrobnou prohlídkou. Oprava má být dokončena v závěru letošního roku.

PŘED TURIST. SEZÓNOU...

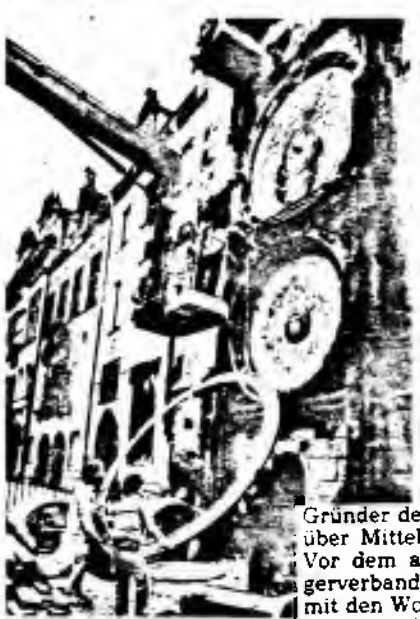

TRAGICKÁ DOPRAVNÍ NEHODA se stala v obci Sučany v okrese Martin, kde havaroval jugoslávský autobus, v němž bylo 41 lidí, z nichž devět zahynulo. Záchranné akce se zúčastnili lékaři a desítky zdravotnických pracovníků z Martina.

Denkmal für die Schaffnerin

PEKING, 5. Mai (Reuter). Zu Ehren einer freundlichen Busschaffnerin ist in Peking ein Denkmal enthüllt worden. Die amtliche Nachrichtenagentur „Neues China" berichtete am Mittwoch, die 24jährige Wang Guirong sei wahrscheinlich die erste „Normalbürgerin" in Peking, der zu Ehren ein Denkmal errichtet worden sei. Wang sei 1985 an Kehlkopfkrebs gestorben.

Das Denkmal, das an der ehemaligen Route von Wang steht, solle alle ihre Kollegen ermuntern, den Fahrgästen stets mit einem freundlichen Lächeln zu begegnen, hieß es weiter in dem Bericht der Agentur. Das Pekinger Buspersonal sei für rüden Service bekannt. An der Denk-

Reagan, Lenin und ein Hut

MOSKAU, 6. Mai (Reuter). Mit den 55 Bänden der gesammelten Werke Lenins trat der Sprecher des sowjetischen Außenministeriums, Gennadi Gerassimow, am Dienstag in Moskau vor die Presse. Er forderte US-Präsident Ronald Reagan auf, darin das Zitat zu finden, das er dem Gründer des Sowjetstaates in einer Rede über Mittelamerika zugeschrieben hatte. Vor dem amerikanischen Zeitungsverlegerverband (ANPA) habe Reagan Lenin mit den Worten zitiert, daß der Weg nach Amerika über Mexiko führe, sagte Gerassimow. „Ich will meinen Hut essen, wenn er diese Äußerung in einem dieser Bände finden kann", sagte der Sprecher vor dem Bücherberg auf seinem Tisch.

Reagan hatte unter Berufung auf das Zitat gesagt, die kommunistische Vorhersage eines „revolutionären Feuers", das sich über ganz Mittelamerika ausbreite, könne bald wahr werden.

Gerassimow sagte, das sei „Verleumdung mit dem Ziel, die friedliche Politik der Sowjetunion anzuschwärzen". Lenin habe im Gegenteil immer betont, daß Einmischung in Mittelamerika von den Vereinigten Staaten komme.

TYRAN

To od kantora není hezké:
Chtít od studenta v krizi,
aby znal Staré pověsti české,
když dosud nebyly v televizi.

PRACOVNÍ ODĚVY

„To je ta intenzifikace. Včera jsem tu koupil blůzu a už měla vyhrnutý rukávy."

● *Vzdala se bez odporu, protože na ni vytáhl nabitou peněženku.*

Bubla—Pejmová

„Tedy, soudruhu náměstku, s vámi zas někdy pojedu na služební cestu! Dyť je to úplně stejný jak s mým starým!!"

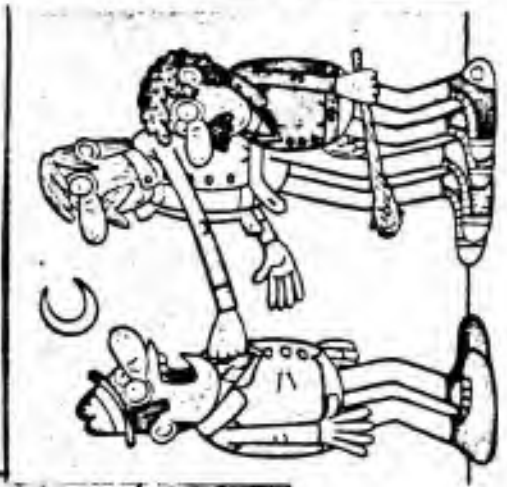

Zdeněk Žáček

„Potíž je v tom, pánové, že vy berete už dneska a já až příští tejden!"

● *Kniha bývá přijatelnějším partnerem než manžel (manželka). — Mnohem snáze ji lze vrátit původnímu majiteli.*

Miroslav !

„Úžasné obecenstvo! Usnuli, při takovém kraválu!"

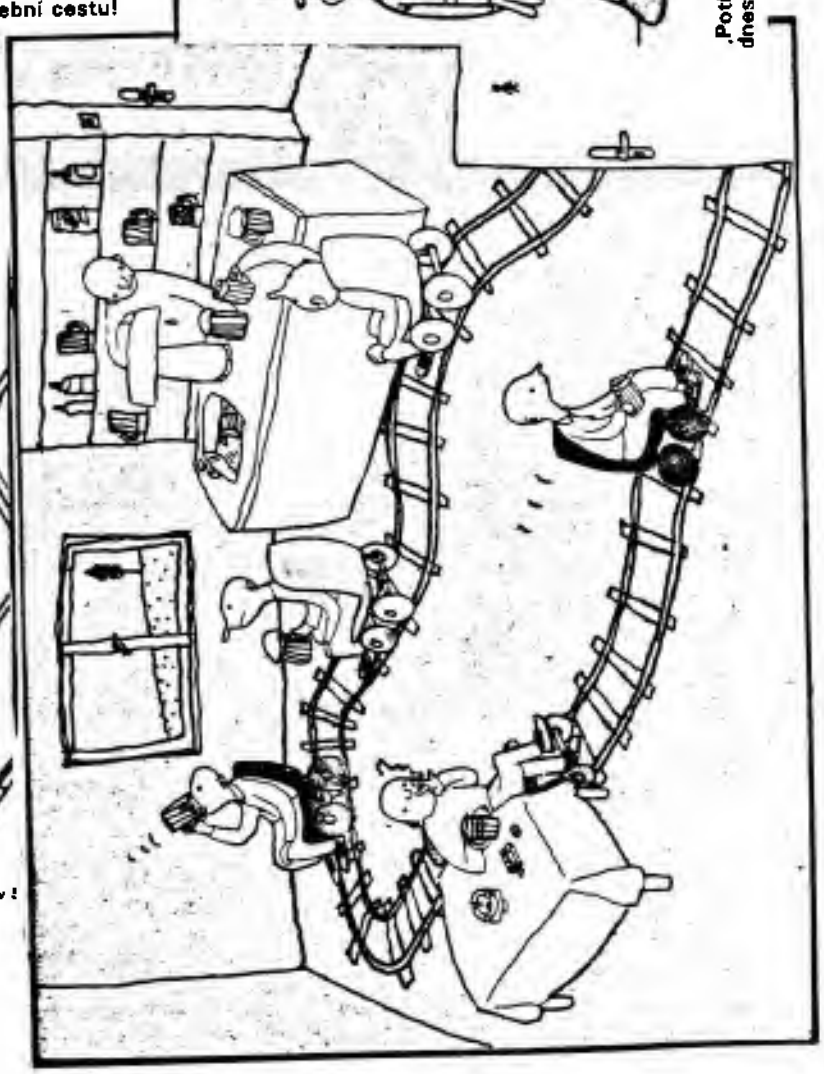

Přežila pád ze 17. patra

Normal· Pád ze 17. patra univerzitní koleje v městečku Normal v Illinois přežila osmnáctiletá studentka Mary Zillyová. Utrpěla sice četné zlomeniny, ale před téměř jistou smrtí ji zachránil dopad do koruny stromu a odtud na měkký trávník pokrytý klestím. Vyšetřovatelé uvedli, že studentka byla ve svém pokoji sama a že zřejmě z okna vypadla nešťastnou náhodou.

● Nepál loni navštívilo přes 223 000 cizinců, což je o 23 procenta více než předloni. Uvádí to poslední číslo informačního bulletinu nepálské vlády.

● **Inovace výrobku byla tak důkladná, že i staré vady se podařilo nahradit novými.**

Mnohý člověk má čisté svědomí jen proto, že má slabou paměť. A. Schopenhauer

„Nedáte-li červené, dejte aspoň bílé!"

Bape

„To chce napřed ji pořádně vytočit a potom vzteky zryje celou zahradu."

● *Povídal vlivný tchán: „Hlavou zeď neprorazí..."*

„Nestačí poslouchat Pozor, zákruta, je třeba si jí taky všimnout!"

Po dlouhé platonické lásce učiní jeden stydlivý Angličan své vyvolené písemnou nabídku k sňatku těmito slovy: „Moje milovaná **ANASTÁZIE**, buďte tak laskava a oznamte mi, jaké zaujmete stanovisko, jestliže vám umožním, abyste v budoucnu ležela vedle mne v naší staré rodinné hrobce..."

ZPRÁVA Z LESNÍ SPRÁVY

Myslivec místo do lesíčka aby šel na čekanou Zajel si do města do Esíčka pro Black and White a pro sekanou

● *Mladý, sebevědomý výtvarník si všiml na výstavě svých obrazů známého kritika. Přistoupil k němu a zeptal se: „Zřejmě by vás zajímalo, jak to dělám, že denně namaluji jeden obraz?" „To ani ne, spíš proč!"*

TRHÁK

„Naneste na tvář asi dva centimetry, rozetřete, až se vytvoří bohatá pěna, nechte minutu působit..." Když jsem se zachoval podle návodu na krabičce, ukrývající tubu s nápisem **Barbus shaving — závod Kozmetika Levice**, vytvořila se mi na bradě pěna skutečně bohatá. Po minutě jsem se pustil do holení a vytvořila se pěna jiná — mně u úst.

Pěna z tuby totiž ztuhla v souvislý krunýř, který by snad neprorazila sekyra středověkého rytíře, natož mrňavé žiletka. Nezbylo, než jej pracně sloupat.

Snad jsem dostal jen jedinou nepodařenou tubu, ale napadlo mě: ve středověku by z toho byl obchodní trhák. Pod názvem BRNĚNÍ V TUBĚ.

CHYBIČKA SE VLOUDÍ

Publikaci Evy Jůzové a Jana Ságla Severozápadní Čechy, kterou vydala Panorama Praha, zdobí stovky krásných fotografií skvostů naší přírody i architektury. Zdobí ji však i jeden skvost překladatelský. Na straně 129 najdeme litografii lázeňského empirového chrámku, na němž stojí psáno: Josefs Quelle. Popisek pod tímto obrázkem nás informuje, že to je vřídlo Josefa Quelleho. Že nejde o omyl či náhodu potvrzuje rejstřík, kde Josefův pramen (což je správný překlad), najdeme pod Quelle Josef. Je to překlad vskutku neotřelý a nabízí netušené možnosti, kdyby se v tomto duchu pokračovalo. Například lázně Karla Varyho.

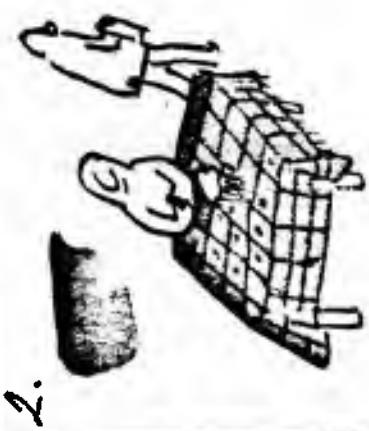

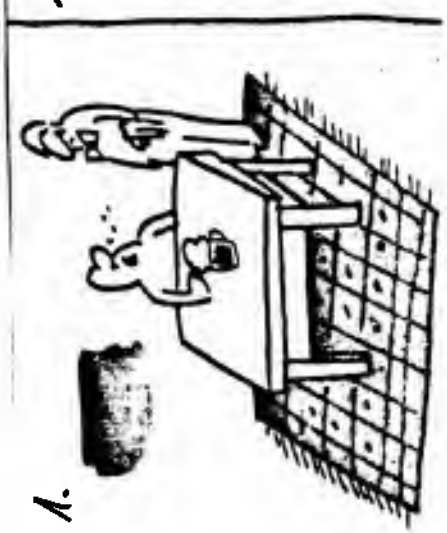

POKUD budete mít v nejbližších dnech cestu do Sýrie, nezapomeňte se pozorně podívat po damašských knihkupectvích. Nedávno tu totiž vyšel a je stále ještě k dostání slavný román Jaroslava Haška Osudy dobrého vojáka Švejka. Jakpak asi v arabštině, ve které vyšel vůbec poprvé, zní?

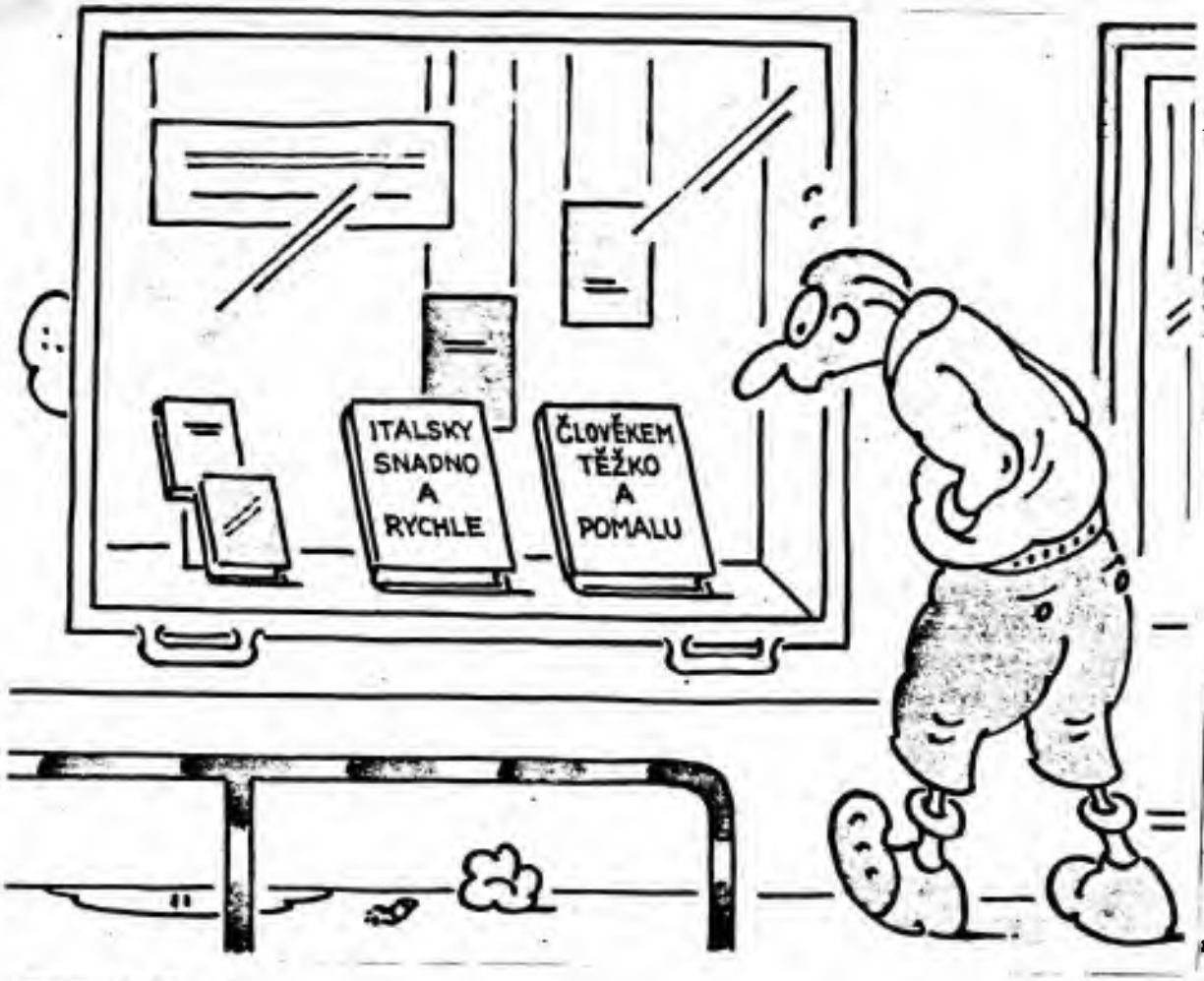

Pasažér nastoupil do taxíku a ještě než se vůz rozjel, povídá řidiči:

„Utřete si přední sklo od blá-ta...takhle přece nic nevidíte?“

„To je zbytečné, stejně jsem si doma zapomněl brýle a nevidím na dálku...“

ČSSR v Dánsku

[úryvek] V pátek 1. května [illegible] zahájila čs. výstava „Setkání s Československem“ s exportní nabídkou se na ní představí 20 našich organizací zahraničního obchodu. Na ploše 850 m² budou vystaveny automobily, vozidla Deta, polygrafická strojní, dopravní pásy, telekomunikační zařízení, automobily Škoda, užitková skla a další potřeby pro domácnost i pro volný čas, textilní výrobky, obuv, kožené galanterie, kosmetika, bižuterie, hračky, ale i [illegible] textilní, oděvní, pletařský, [illegible] průmysl, grafický průmysl a knihy pro děti.

UMĚNÍ NA SILNICÍCH

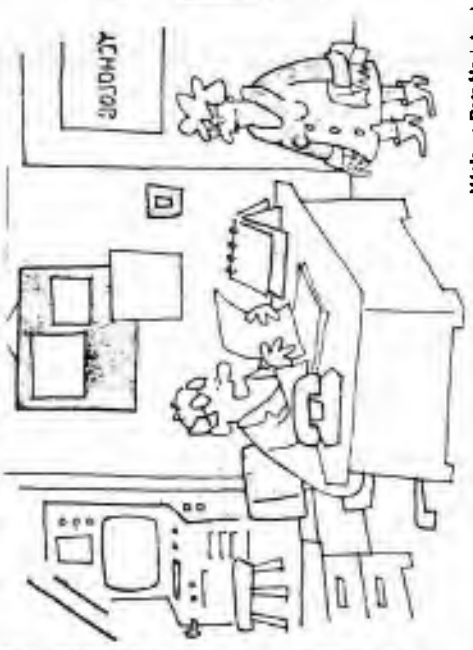

„To je náš místní odborník, kontroluje stav silnic v našem okrese.“

Václav a Petr Hanzlíkovi

„...chytrý, odvážný, vynalézavý, zručný, pracovitý, nekuřák, abstinent a tak dále — podívejte se, madam, vzhledem k vašim požadavkům vám náš počítač vybral za ideálního partnera Ferdu mravence.“

Neprakta—Švandrlík

„Koukám, sousede, že zase sledujete, na co mi polezete přes plot, když budu v Praze!"

Neprakta—Švandrlík

„Ono nikdy nezůstane při jednom maléru! Před chvílí jsem objevil na zahrádce krtka!"

„Nekouří?"

SOŇA ráda uplatňuje ve společnosti vyčtenou moudrost. Povídá svému společníkovi: „Víte, že obyčejná moucha snese během roku statisíce vajíček? To je hrozné, že?"

„Horší by bylo, kdyby u toho kdákala . . ."

Tatra v Porúří

Dorsten: Úterý a středu strávila posádka Tatry v Dorstenu v Porúří, kde má pobočku firma Semex, zastupující československé značky Škoda, Tatra a Zetor v NSR. Po prvních desetitisících kilometrech byl v tomto středisku proveden pravidelný servis expedičního vozidla, které má před sebou ještě přibližně 150 000 km. Posádka přijala také pozvání koncernu Bayer AG v Leverkusenu. Expediční Tatra byla celý den vystavena a nabídnuta tak prohlídce téměř 20 000 zaměstnanců této firmy. Polyuretanové barvy firmy Bayer byly použity pro vnější nátěry karosérie vozidla.

Miroslav Slejška

„Ten tvůj mi dělá šéfa a myslí si, že je nenahraditelnej!"

Praha–Moskva na 1 litr benzínu?

Titulek zní až příliš fantasticky, avšak podívejme se na celou záležitost blíže: V roce 1985 uspořádal v Austrálii koncern Shell speciální soutěž, na níž technik automobilky Ford dosáhl na speciálním vozidle výkonu, který odpovídal ujeté dráze o délce 1807,905 km při spotřebě 1 litru benzínu super. Tento neuvěřitelný rekord však nyní ještě překonal 22letý kanadský student elektrotechnické fakulty university Saskatchewan, Tim Leiser, na zkušebním okruhu laboratoří Shell Oakland ve státě Ontario.

Leiser jezdil jako řidič týmu zmíněné univerzity na tříkolovém vozidle o hmotnosti pouhých 38 kg, vybaveném motorem Honda o objemu 70 cm³, je to údajně stejný motor, jaký se montuje do některých skútrů. S pilnou zkumavkou benzínu ujel takovou dráhu, která v přepočtu spotřeby na 1 litr odpovídá vzdálenosti 2014,644 km — tj. přibližně z Prahy do Moskvy. Zvítězil tak přesvědčivě nad ostatními 21 účastníky soutěže. Druhý v pořadí dosáhl s jedním litrem paliva výkonu „pouze" 692,5 km.

Závěrem se ve zprávě o rekordu uvádí, že podobná soutěž byla uspořádána i na okruhu v Hockenheimu v NSR již v roce 1980. Tehdy bylo na vozidle se vznětovým (Dieselovým) motorem vyrobeném v učňovské dílně automobilky Daimler-Benz AG. dosaženo s jedním litrem paliva západoněmeckého rekordu tj. 1257 km.

AUSTRALAN DICK SMITH jako první na světě přiletěl k severnímu pólu vrtulníkem. Oznámil to včera australský rozhlas. Ke svému letu odstartoval z kanadského ostrova Ward Hunt vzdáleném od severního pólu asi 1500 kilometrů. Byl to již jeho třetí pokus, první dva musel loni odložit pro nepříznivé počasí. Minulý týden dorazil k severnímu pólu Japonec Šindži Kazama.

Dobré svědomí nad všecko jmění.
České přísloví

První světový semafor v německé Augsburgu se v Evropě objevil před 60 lety na Postupimském náměstí v Berlíně. Zelená světla dokonce vyvolala zelenou vinu — řidiči však museli dodržovat 18kilometrovou rychlost.

„Chlapi, v Mototechně dostali těsnění!"

● *Zvláštní, jak mnoho knih, plných sexu, patří k impotentní literatuře.*

Královská cesta v polovině

Regenerace středu Prahy ● Plány pro příští léta

(hed): Jak probíhá rekonstrukce tzv. 1. etapy Královské cesty v centru hlavního města, je ve stále pozornosti nejen občanů, kteří v těchto lokalitách bydlí, ale i široké veřejnosti. O tom, jak práce na rekonstrukci pokračují, informovali včera na tiskové besedě novináře primátora hl. m. Prahy M. Pollak a zástupci zúčastněných organizací.

První etapa stavebních prací na Královské cestě je vymezena prostorem od Prašné brány Celetné ulicí až po Staroměstské náměstí. Právě do časné probíhá i úprava, především přízemních těchto míst upřeli stavbaři svou pozornost. Velké části prací zprvu probíhala pod zemí, neboť bylo nutné modernizovat inženýrské sítě, které už mají za sebou svůj „zenit" životnosti. Proto Výstavba dolů uranového průmyslu musela vybudovat kolektor umístěný pod komunikacemi, do něhož bude uložena jednotná síť rozvodů — vodovod, středotlaký plyn, účastnická spojová síť a elektrorozvody. V současné době je tato stavba před dokončením, budou se dělat přípojky přímo do domů.

Další práce se ujala Pražská stavební obnova, která má dát nový šat fasádám a střechám. Souběžně s jejich opravami vyvíjí některé z nich úsilí o vnitřní úpravy objektů, ale změny doznají i komunikace — bude tu další pěší zóna. Povrch ulice i náměstí bude vytvořen buď ze žulové dlažby s klasickou kostkou nebo z tzv. pražské různobarevné mozaiky.

První etapa Královské cesty má být dokončena do dnora příštího roku. I když exteriér budovů, budou pokračovat ještě úpravy uvnitř některých objektů — např. při budování vinárem JZD Čejč a JZD Čejkovice v suterénních prostorách objektů na Staroměstském náměstí a v Celetné ulici, v budoucím klubu Mezinárodní organizace novinářů v Celetné 2, v Týnské škole apod.

Novou pěší zónu obohatí 1 fontánky — jedna bude umístěna na rohu Celetné a Stupartské před Luxusem, druhá na malém náměstíčku mezi ulicemi Kaprovou a Melslovou.

Na včerejší tiskové besedě se hovořilo i o chystaných plánech na obnovu dalších částí Královské cesty a nejbližším okolí Staroměstského náměstí. Např. v roce 1991, kdy má být opět otevřeno Tylovo divadlo, dozná změny jeho nejbližší okolí, o rok později ulice v blízkosti Ungeltu.

■ **SKUPINA** japonských vědců připravuje plán, jak ochočovat a pěstovat velryby. Umělý chov těchto největších savců naší planety by mohl být v budoucnu důležitým zdrojem výživy. Průměrně velká velryba má asi padesát tun masa, přes dvě tuny vnitřností a osm tun krve, kostí a kůže. Velrybí samice dává velmi hodnotné mléka.

■ **ZA POSLEDNÍCH** sto let se ve vesnicích japonského ostrova Okinawy nerozvedlo ani jedno manželství. Docházelo-li u manželských dvojic k nedorozuměním, byli oba manželé vysláni na vzdálený ostrov, nazvaný Skála smrti, kde muž i žena byli odkázáni jeden na druhého. Tam se usmířili na celý život.

■ **V AUSTRÁLII** je asi desetkrát víc ovcí než lidí. Počet ovcí na tomto kontinentu dosáhl podle odhadů již sto padesáti miliónů kusů.

Věk není v provozu a ten starej nelouchá! toho hned využije!

28. 3. 1592 se narodil Jan Amos KOMENSKÝ, český pedagog, humanistický filozof, spisovatel a teolog, jedna z největších postav českých kulturních dějin.

29. 3. 1902 se narodil národní umělec Martin FRIČ, režisér, tvůrce řady úspěšných filmů (U snědeného krámu, Hej rup, Jánošík, Hordubal, Svět patří nám, Císařův pekař, Čapkovy povídky, Zocelení atd.).

23. 3. 1842 se narodila česká spisovatelka Gabriela PREISSOVÁ, autorka národopisných obrázků a realistických dramat ze Slovácka (Gazdina roba, Její pastorkyňa aj.).

Jak dlouho spát

Někteří lidé se domnívají, že prodloužený spánek ve dnech volna prospěje jejich zdravotnímu stavu a pomůže jim načerpat nové síly. Tým amerických psychologů z kalifornské univerzity však zjistil pravý opak; „extra spánek" je nejen škodlivý, ale může být nebezpečný. Lidé, kteří si libují v „pospání", umírají dříve nežli osoby dopřávající si spánek sedm až osm hodin denně, říkají odborníci. Druhým extrémem je nedostatek spánku — méně než čtyři hodiny denně mohou být pro lidský organismus katastrofální. Údaje získané na základě průzkumu více než jednoho miliónu Američanů, pokud jde o délku života, hovoří ve prospěch osob spících normální dobu. Je pozoruhodné, že většinu sebevražd v USA páchají lidé, kteří spí buď velmi krátkou dobu, anebo si poleží mnohem déle než osm hodin denně. Závěr je tudíž jednoznačný: příliš krátký anebo příliš prodloužený spánek může organismu jenom uškodit. Výzkum této problematiky dále pokračuje. *(tr)*

■ **POKYNY,** jak se mají muži oblékat k pití různých alkoholických nápojů, uveřejnil jeden anglický módní časopis. Whisky se může pít ve sportovním oblečení, ke koňaku je nutný společenský oblek s kravatou. Pivo lze pít ve sportovních šatech, dokonce se připouštějí plavky. Šampaňské vyžaduje smoking. Žádný alkoholický nápoj by se neměl pít v domácím oblečení.

■ **HOLANDŠTÍ OBUVNÍCI** se postavili proti vládnímu návrhu snížit rozlohu topolových hájů o tři pětiny. Dřívi z těchto hájů se totiž používá k výrobě proslavených holandských dřeváků, kterých se každoročně na trhu objevuje kolem tří miliónů párů. Dřeváky jsou především suvenýrem pro turisty.

PŘIROZENÉ ZDROJE VITAMÍNU C

Dostatečná dávka vitamínu C pomáhá naše tělo chránit nejen před chřipkou, ale i před kardiovaskulárním onemocněním a je nezbytnou součástí racionální výživy. Doporučené množství vitamínu C na den činí 56 mg. Ve sto gramech jablka je sedm miligramů tohoto vitamínu. Znamená to, že k úhradě nutné denní dávky vitamínu C bychom měli sníst 800 g jablek. Naše tabulka seznamuje s hodnotami v ostatních zdrojích uvedeného vitamínu:

Potravina:	Vitamín C ve 100 g:	Kolik potraviny k uhrazení denní dávky vitamínu C:
Pomeranče	52 mg	108 g
Citróny	40 mg	140 g
Grapefruit	40 mg	140 g
Jahody	60 mg	93 g
Černý rybíz	110 mg	51 g
Hroznové víno	4 mg	—
Hrušky	4 mg	—
Zelí červené	40 mg	140 g
Zelí bílé	22 mg	250 g
Křen	200 mg	28 g
Mrkev	6 mg	933 g
Brambory nové	24 mg	233 g
Brambory k jaru	8 mg	700 g
Hlávkový salát	8 mg	700 g
Špenát čerstvý	45 mg	124 g
Kyselé zelí	9 mg	622 g
Rajčata	30 mg	187 g
Papriky zelené	120 mg	47 g
Salátové okurky	8 mg	700 g
Sterilované zelí bílé	11 mg	509 g
Sterilované zelí červené	20 mg	280 g

22. 3. 1892 se narodil Karel POLÁČEK, český novinář a spisovatel, který humoristicky zachytil svět maloměšťáků v jeho vnějších projevech a absurditě myšlení (např. Dům na předměstí, Muži v offsidu, Okresní město).

Nahlédnutí do archivu připomíná nejslavnější jména 39 ročníků

PROCHÁZKA ANÁLY DOSAVADNÍCH devětatřiceti ročníků Závodu míru nabízí spoustu zajímavých údajů, dat a především jmen, jež se nezmazatelně vryla do historie tohoto nejslavnějšího amatérského cyklistického závodu. Patří mezi ně i jména Jana Veselého, Jana Smolíka a vloní tragicky zemřelého Vlastimila Moravce, kteří jako jediní z našich cyklistů dovezli žlutý trikot vítěze do cíle. Modrá stužka vítězného družstva jsme získali celkově čtyřikrát, ale naposled v roce 1955... Připomeňme, že letošní 40. ročník startuje již příští týden v Berlíně: přesněji 8. května prologem v délce 7 km.

● **DOSAVADNÍCH 39 ročníků vyhráli: 1948 W—P: Prosenik (Jug.) — družstvo Polska, P—W: Zorič (Jug.) — Polsko, 1949: Veselý — Francie, 1950: Emborg (Dán.) — ČSSR, 1951: Olsen (Dán.) — ČSSR, 1952: Steel (Angl.) — Anglie, 1953: Pedersen (Dán.) — NDR, 1954: Dalgaard (Dán.) — ČSSR, 1955: Schur (NDR) — ČSSR, 1956: Królak (Pol.) — SSSR, 1957: Christov (Bul.) — NDR, 1958: Damen (Niz.) — SSSR, 1959: Schur — SSSR, 1960: Hagen (NDR) — NDR, 1961: Melichov (SSSR) — SSSR, 1962, Sajdchužin (SSSR) — SSSR, 1963: Ampler (NDR) — NDR, 1964: Smolík — NDR, 1965 Lebeděv (SSSR) — SSSR, 1966: Guyot (Fr.) — SSSR, 1967: Maes (Belg.) — Polsko, 1968: Peschel (NDR) — Polsko, 1969: Danguillaume (Fr.) — NDR, 1970: Szurkowski (Pol.) — Polsko, 1971: Szurkowski — SSSR, 1972: Moravec — SSSR, 1973: Szurkowski — Polsko, 1974: Szozda (Pol.) — Polsko, 1975: Szurkowski — SSSR, 1976: Hertnick (NDR) — SSSR, 1977: Pikkuus (SSSR) — SSSR, 1978: Averin (SSSR) — SSSR, 1979: Suchoručenkov (SSSR) — SSSR, 1980: Barinov (SSSR) — SSSR, 1981: Zagretdinov (SSSR) — SSSR, 1982: Ludwig (NDR) — NDR, 1983: Boden (NDR) — NDR, 1984: Suchoručenkov — SSSR, 1985: Piasecki (Pol.) — SSSR, 1986: Ludwig — SSSR.**

● **ZELENÝ TRIKOT nejlepšího vrchaře (soutěž se jezdí nepravidelně od r. 1958) získal třikrát Suchoručenkov (1979, 1981, 1984), dvakrát Szurkowski (1972—3). — FIALOVÝ (aktivita — od r. 1961) získal 5× Ludwig (1980, 1981, 1982, 1984, 1986), 3× Szurkowski (1970, 1972, 1975), 2× Petrov (SSSR) (1961—2). — BÍLÝ (bodovací soutěž — od r. 1978) vyhrál 6× Ludwig (1980—4, 1986), 2× Pikkuus (1978—9), 1× Piasecki (1985). — RŮŽOVÝ (kombinovaná soutěž — od r. 1980) 6× Ludwig (1980—4 a 1986), 1× Piasecki (1985).**

● **OLAF LUDWIG vede bezpečně silný, který v r. 1949 porazil Herpočtu vybraných etap. Má jich bulota (Fr.) o 11:55 min., na opačna svém kontě 30 před Veselým nám konci tabulky jsou rovněž na16, Szozdou 14, Szurkowskim 13, ti cyklisté: v r. 1972 vyhrál Mora Růžičkou 12... Smolík a Bartoni vec nad Něljubinem (SSSR) o pouček vyhráli po 6. hé 2 s, v r. 1968 prohrál Vávra**

● **NEJVÍCE ETAP v jediném roč- Peschelem o 16 s. V družstvech níku vyhráli: 7 Ludwig (1986), 6 zdolal v r. 1958 SSSR NDR o 53:48 Lichačev (SSSR — 1973) a Szozda min., v r. 1966 Polsko o pouhých (1974), 5 Petrov (1962) a Ludwig 6 s. Družstvo ČSSR mělo nejvyšší (1981, 1982, 1983), 4 Růžička, (1951), ztrátu na vítěze (SSSR) v r. 1981: Weissleder (NDR — 1960), Ludwig 1:00,50 hod.! (1980, 1984). Mezi těmi, kdož vy- ● NEJVÍCE CYKLISTŮ vzdalo v 8. hráli 3 etapy jsou také Veselý ročníku (1953) 55 a 7 družstev, (1948), Růžička (1950), Smolík nejméně ve 28. roč. (1975) 5. Všech (1965) a Bartoníček (1976). chna družstva byla klasifikována**

● **V MODRÝCH TRIKOTECH ve- pouze v letech 1957, 59, 66, 73, 75, doucího družstva odjel nejvíce etap 77, 82.**
celek SSSR — 200, před NDR 104, ● NEJRYCHLEJŠÍ ETAPA se jela Polskem 80, ČSSR 41 a Itálií 11. v roce 1973 Toruň — Poznaň a vy-

● **REKORDNÍ NÁSKOK vítěze na hrál ji Lichačev, který ujel 150 km druhého v pořadí zaznamenal Ve průměrem 49,8 km/hod.! (jo)**

Ikarus do Británie

Britská autobusová společnost Kirby Ltd. objednala v Maďarsku sto luxusních dálkových autobusů zn. Ikarus, u kterých konstruktéři použili šest Volvo. Britské dopravní orgány hodnotí maďarskou konstrukci z technického hlediska jako bezvadnou. Správa maďarské továrny Ikarus jedná nyní s britskými společnostmi o společné výrobě autobusů série 300, kterou předtím autobusová společnost Kirby v Maďarsku objednala. -tr-

OSTRAVA (ČTK) – Ve vítkovické Hale kultury a sportu byly ve středu v rámci programu hvězdy gymnastiky vyhlášeny výsledky ankety o nejúspěšnější gymnasty ČSSR za uplynulých 30 let. Hlasovalo 96 odborníků. Muži: 1. Tabák 773 bodů (30 prvních – 32 druhých – 12 třetích míst), 2. Krbec 719 (30 — 21 — 11), 3. Daniš 697 (20 — 18 — 27), 4. Netušil 511 (4 — 11 — 11) 5. Jůr. Šťastný 473, 6. Konečný 332, 7. Škvor 195, 8. Klečka 171, 9. Gajdoš 170, 10. Škoumal 124. Ženy: 1. Odložilová - Šáleváská 678 (67 — 1 — 0), 2. Bosáková 781 (1 — 84 — 1), 3. Říčná 561 (0 — 2 — 36), 4. Černá 555, 5. Némethová - Krajčírová 503, 6. Marečková 270, 7. Labáková 227, 8. Rešátková-Římnáčová 176, 9. Tačová - Tkačíková 174, 10. Růžičková - Vorlíčková 15. Na listině se objevila jména 28 mužů a 31 žen.

„Stárnu," stěžuje si svobodný mládenec.
„Z čeho tak usuzuješ?"
„Kdysi se mi ženy ptávaly — Proč se neoženíte? — a teď už jen — Proč jste se neoženil?"

● **Italská televize začne v květnu natáčet seriál o V. I. Leninovi. Režisérem je Damiano Damiani, hlavním představitelem britský herec Ben Kingsley, který získal Oscara za hlavní roli ve filmu Gándhí. Náklady na seriál se odhadují na 11 milionů dolarů.**

● **Společná bulharsko-západoněmecká banka zahájí provoz v pondělí 4. května. Byla registrována jako společná bulharsko-západoněmecká úvěrová instituce se základním kapitálem 20 miliónů západoněmeckých marek.**

PEŘÍ, jak zjistila a vyzkoušela jedna americká firma, se hodí nejen do polštářů a peřin, ale také do účinných filtrů na zachycování ropy. Jeden gram peří totiž pohltí dvacet osm gramů ropy.

Podávání rukou

Na základě řady pokusů nedoporučují virologové v době chřipkové epidemie podávání rukou. Deset mužů strávilo jistý čas v místnosti, ve které byl rozprášen aerosol dvou „katarrhálních" virů. Pokusné osoby spolu navzájem rozprávěly, avšak nepodávaly si ruce. Žádné z nich neonemocnělo chřipkou. Při dalším z pokusů si patnáct mužů v téže místnosti čestějí podávalo ruce a jedenáct z nich ochořelo chřipkou. Dočasná zdrženlivost v podávání rukou tedy spolu s dalšími preventivními opatřeními může účinně přispět k omezení výskytu chřipkových onemocnění. *(tr)*

23. 3. 1887 se narodil Josef ČAPEK, český malíř, grafik, scénický výtvarník, spisovatel a výtvarný kritik, bratr Karla Čapka, tvůrce dětských figurálních motivů a protifašistických cyklů.

TRPÍTE NEDOSTATKEM MĚDI?

V současné době člověka často trápí bolesti hlavy, rychlá únava i při malé zátěži organismu a špatná nálada. Jsou to „nemoci" současné civilizace. Jednou z příčin může být i nedostatek mědi v lidském těle.

V organismu dospělého člověka je asi sto až dvě stě miligramů mědi a spotřeba tohoto prvku je tři miligramy denně. Zásoby mědi z lidského organismu odčerpávají například žaludeční a střevní choroby. Ovšem také mléčné a masové diety, které mají sloužit k zachování štíhlé linie. Důsledkem snížení hladiny mědi v lidském organismu je zmenšení obsahu hemoglobinu v krvi, ischemické choroby srdce, arytmie, nervové a psychické poruchy, snížení odolnosti organismu proti nejrůznějším infekcím, neplodnost a další zdravotní potíže.

Proto musíme nahrazovat ztrátu tohoto nezbytného bioprvku v našem těle potravou. Nejvhodnějšími potravinami jsou hovězí játra, meruňky, čočka, fazole, řepa, melouny, černý rybíz a hřiby. Hodně mědi mají také švestky, lesní a zahradní jahody, maliny, ostružiny a planá jablka. Z bylin obsahuje větší množství mědi řepíček, dobromysl, komonice, třezalka a pelyněk. Nejméně mědi je například v rýži a kravském mléce.

Léčebné účinky tohoto kovu byly známé již ve starověké Indii, kde se jím domorodí obyvatelé pokoušeli léčit choroby očí a kůže. Již Aristoteles doporučoval známým usínat s měděnou kuličkou v ruce! Lékaři Dálného východu zase doporučovali při frakturách kosti spolknout prášek červené mědi a zapít jej vodou nebo mlékem. Do dnešní doby přetrvává v Sýrii a Egyptě zvyk navlékat dětem při narození na ruce a nohy měděné kroužky a nechávat je tam do doby, než se jim prořežou všechny zuby.

Dosavadní výzkumy ukázaly, že měď je nejen nezbytným bioprvkem pro lidský organismus, ale i účinným prostředkem při léčení nervových kořenů, angín, dlouhodobých hnisavých ran, zánětu svalu a dalších onemocnění.

Velmi dobré výsledky má také aplikační metaloterapie, při níž se pacientům přikládají měděné destičky a kotoučky nejrůznější velikosti: od jednoho do osmi centimetrů v průměru a silné od jednoho do tří milimetrů. Pro zvýšení účinnosti se měděné destičky i kotoučky předem žíhají v ohni a po ochlazení se čistí smirkovým papírem. Tato očista se provádí před každým aplikačním cyklem. Měděné kotoučky a destičky se přikládají na kůži nemocných částí těla. Upevňují se náplastí a nechávají se přiloženy šest hodin až dva dny. U ležících pacientů byl v některých případech pozorován unikátní jev. Měděný kotouček, který byl připevněn obinadlem, se za několik hodin objevil na jiné části těla pacienta! Příčinou tohoto „stěhování" měděného kotoučku jsou rozdílná bioelektrická pole u organismu pacienta. Metody bylo použito i při léčení tak těžké nemoci, jako je cukrovka. Každou chorobu sice mědí léčit nelze, přesto však má měď v lékařství své nezastupitelné místo.

■ **SNAD NEJPOMALEJŠÍ** vlak v Evropě jezdí na úzkokolejné trati v krušnohorské oblasti v NDR. Mezi stanicemi Thum—Willischtal dosahuje rychlosti 10,8 kilometru za hodinu. Nedalší úzkokolejce jezdí vlak rychlostí 11,6 kilometru za hodinu.

■ **CIGARETA** a vážná hudba nejdou podle výzkumu švýcarských lékařů dohromady. Odborníci totiž prověřovali sluch u devadesáti sedmi členů Lausannského symfonického orchestru a zjistili, že hudebníci-nekuřáci mají mnohem lepší hudební sluch než jejich kolegové kuřáci.

SPOTŘEBA PIVA výrazně stoupá v Maďarsku, v zemi s tradiční oblibou vína. Každý Maďar vypije průměrně za rok devadesát litrů piva oproti čtyřiceti litrům vína.

■ **DNEŠNÍ FRANCOUZ** je vysoký průměrně 172 centimetry a váží 75 kilogramů, tedy o tři kilogramy víc než v roce 1970. Francouzka má průměrnou tělesnou výšku 160 centimetrů a hmotnost 60 kilogramů, tedy o 0,6 kilogramu méně než před sedmnácti lety.

Tenisový počítač

Díky světovým úspěchům čs. hráčů vzrostl v posledních letech podstatně zájem našich lidí o tenis. Fandové dokáží proseděť celé noci u televize, v práci a u piva se diskutují nejen výsledky, ale i "zaručené" zprávy ze zákulisí a soukromí hráčů. Málokdo ale přesně ví, jak pracuje komplútr ATP (asociace tenisových profesionálů), který určuje nejen kdo je světovou jedničkou, ale i stovkou či tisícovkou.

Lidé si kladou zajímavé otázky: Kolik Wimbledonů musí Becker vyhrát, aby se dostal před Lendla? Jak to, že Mečíř je lepší než McEnroy? Stal by se Borg opět číslem 1, kdyby se vrátil a vyhrál Wimbledon už pošesté?

Začneme odpovědí na poslední otázku: Nestal! Počítač ATP by mu za jeho námahu (za předpokladu, že by se jednalo o Borgův první turnaj po letech) přidělil ubohých 25.000 average points (průměrných bodů). Přinejlepším.

Letmý pohled na připojenou tabulku ukáže, že místo osamělého trůnění na špičce tenisového Olympu by se Borg ocitl v dobré společnosti Jelenů, Hlásků a Nováčků . . .

O umístění ve světovém žebříčku totiž rozhoduje **průměrný** počet bodů, získaných za výsledky v posledních 12 měsících (nikoliv v kalendářním roce). Celkové množství bodů se dělí počtem odehraných turnajů. **Minimální dělitel je dvanáct**. Pokud se hráč zúčastnil více než dvanácti turnajů, započítává se mu 20 nejlepších výsledků.

Body lze získat v každém turnaji dvojím způsobem. Jsou "rounds points" a "bonus points". Počet "kolových bodů" záleží na tom, jak daleko se tenista v turnaji probojuje, "prémiové" na tom, koho porazí. Za vítězství v největších turnajích dostanete 200 RP. Porazíte-li někoho z první pětky, obdržíte 30 "bonů", bez ohledu na významnost turnaje, v prvním kole, či ve finále. To je tajemství Mečířova postavení v tabulce. Ač dosud nevyhrál skutečně "velký" turnaj (za vítězství na Novém Zélandě a v Sydney dostal nějakých 80 RP — dohromady), hráče první pětky, s výjimkou Lendla, poráží se strojovou pravidelností . . .

Podobným hráčem je Australan Pat Cash. Bývalý vítěz juniorky Wimbledonu nevyhrál přes tři roky turnaj, zčásti vinou zranění. V poslední době po uzdravení porazil McEnroa, Willandera, Ivana Lendla dokonce v semifinále v Melbourne. Za osm měsíců postoupil z čísla 418 na místo třináctého. Hodně mu pomohlo 168 bodů za australský "Open".

Někdy si dokonce může poražený polepšit své postavení proti vítězi. Stalo se to v loňském wimbledonském finále Becker vs. Lendl. Předcházející ročník se pochopitelně přestával započítávat, takže obhájce titulu Boris musel vyhrát (což se mu podařilo), aby si své postavení udržel. Ivan již svou účastí ve finále zvětšil svůj náskok před Beckerem, který v předcházejícím roce toho v Londýně moc neukázal. Jinými slovy, i kdyby Becker vyhrál deset Wimbledonů za sebou, ve světovém žebříčku si nepolepší. Na to musí začít vyhrávat i Ivan — a pravidelně. Jako Lendl. Takový je systém, kterým kompjútr pracuje.

Ivanův loňský průměr 187 bodů za turnaj je téměř neuvěřitelný, ale logický. Z pěti největších turnajů (Grand Slam a Masters) vyhrál tři: Francii, Ameriku a Masters, v dalších byl poražen pouze celkovým vítězem. V Austrálii '86 sice "už" v semifinále v pěti setech, ale to nic neubírá na skutečnosti, že za posledních dvacet let se lepší roční bilanci mohl pochlubit pouze Rod Laver, pravděpodobně nejlepší tenista všech dob . . .

Singles		Aver.	Points	Tourn.
1.	Lendl	187.35	2623	14
2.	Becker	104.11	1770	17
3.	Wilander	92.25	1107	12
4.	Nosh	88.58	1063	12
5.	Edberg	86.83	1563	20
6.	Leconte	76.84	999	13
7.	Nystrom	71.41	1214	19
8.	Connors	68.00	1020	16
9.	Mečíř	62.70	1066	18
10.	Gomez	53.80	1076	22
11.	Gilbert	51.18	819	17
12.	Pernfors	50.58	860	19
13.	K. Carlsson	44.00	715	17
14.	McEnroe	43.83	526	8
15.	Mayotte	43.06	732	18
16.	Sanchez	41.86	963	26
17.	Jaite	40.56	649	17
18.	Curren	36.05	649	18
19.	Jarryd	34.69	451	14
20.	Tulasne	34.31	652	21
21.	J. Svensson	34.11	614	20
22.	Vilas	33.41	401	12
23.	Kriek	30.84	401	13
24.	Cash	28.41	341	10
25.	Forget	27.23	572	24
26.	Krickstein	27.05	514	21
27.	Seguso	26.00	338	13
28.	Wilkison	25.80	516	23
29.	Pate	25.57	537	23
30.	Šrejber	25.52	536	24
31.	Jelen	24.53	368	16
32.	Hlasek	24.50	539	25
33.	Nováček	23.66	355	16
34.	Stenlund	23.55	424	19
35.	Krishnan	23.20	560	29
36.	Chesnokov	22.16	266	10
37.	De La Pena	21.36	406	21
38.	Mansdorf	21.33	384	20
39.	S. Davis	20.76	353	19
40.	Zivojinovic	20.40	408	22
41.	Canter	20.30	406	22
42.	Skoff	19.42	272	15
43.	Annacone	19.35	271	15
44.	Cane	19.23	327	18
45.	McNamee	19.05	324	19
46.	Benhabiles	18.75	225	12
47.	Freeman	18.47	314	19
48.	Arias	18.29	311	19
49.	Motta	18.07	253	15
50.	Donnelly	17.83	214	12

Pozdrav z dovolené

Lví silou, vzletem sokolím
projíždím Mnichov s okolím,
jím schweinshaxnu, či cokoli,
karotku, květák, brocoli
a pivo jiných zelenin.

Vladimír Iljič. Nelenin.

Karel Kryl

DLOUHÁ, TUHÁ ZIMA mimořádně těžce postihla zejména východ republiky. Vypínání proudu, plynu a dálkového topení bylo na denním pořádku, ztráty pro ekonomiku a nepohodlí pro obyvatelstvo značné. Na účet zimy nelze připsat notorický nedostatek vody v Košicích a ve třinácti dalších městech Východoslovenského kraje; příčiny kalamity tu nejsou jen přechodného rázu. V Košicích samých tekla voda po celou zimu jen čtyři hodiny ráno a čtyři hodiny večer.

Zweiter Erregertyp genetisch entschlüsselt

Knapp ein Jahr nach der Entdeckung des zweiten Aids-Virus, HIV-2 genannt, ist es Prof. Luc Montagnier und seiner Gruppe am Pasteur-Institut in Paris gelungen, die genetische Struktur dieses Erregers zu entschlüsseln. HIV-2 ist danach nur entfernt verwandt mit dem Aids-Erreger HIV-1, berichtete das britische Wissenschaftsmagazin „Nature". fwt

Zahl der Aids-Fälle steigt weiter rasch an

Die Zahl der bekanntgewordenen Aids-Erkrankungen in der Bundesrepublik Deutschland einschließlich West-Berlins hat sich im April auf über 1000 erhöht. Diese Entwicklung ist an den jüngsten Angaben zur Aids-Statistik aus dem Robert-Koch-Institut des Bundesgesundheitsamtes (BGA) in Berlin abzulesen. Es verzeichnete am 31. März — bei erwiesenermaßen steigender Tendenz — 999 Aids-Fälle. 467 Patienten waren bis dahin an der Immunschwäche-Krankheit gestorben.

In einem Vortrag über die Epidemiologie von Aids und die Trends in der Ausbreitung des HIV-Erregers hatte Professor Johanna L'age-Stehr vom BGA Anfang März darauf hingewiesen, daß sich die Zahl der Aids-Fälle in der Bundesrepublik Deutschland zur Zeit etwa alle neuneinhalb Monate verdoppelt. Im zweiten Halbjahr 1986 wurden (nach unvollständigen Daten) 237 Fälle neu bekannt, davon 62 verstorbene (gemeldete) Patienten, im ersten Halbjahr 1986 waren es 197 Fälle (95 Verstorbene).

Von den 959 Aids-Patienten bis zum 27. Februar 1987 waren 904 männlich und 55 weiblich. Die größte Risikogruppe bildeten 730 homo- oder bisexuelle Männer (gleich 76,1 Prozent), gefolgt von „Fixern" beiderlei Geschlechts, Hämophilen, heterosexuellen Partnern von Risikogruppen und Empfängern von Bluttransfusionen. Sieben Jungen und fünf Mädchen, jeweils Kinder von Eltern aus Risikogruppen und unter 13 Jahre alt, waren die kleinste definierbare Patientengruppe (gleich 1,3 Prozent). fwt

MODEL LIAZ DAKAR,

jehož výroby se ujaly Kovozávody Semily, se na naše poměry objevil až neuvěřitelně brzy. Stavebnice tohoto populárního auta je provedena systémem MONTI, jehož přednosti je snadné montáž bez použití lepidla, kde se jednotlivé díly zasouvají do pružných zámečků. K různobarevným výliskům náleží také aršík samolepek, věrných kopií nápisů na originálu. Hračka je určena dětem od 6 let a stojí pouhých — sedm bonů! Takže, rodiče, neváhejte a navštivte prvního vexláka, kterých se před Tuzexy potuluje ne zcela zanedbatelné množství! Dopřejete jim tak značný bezpracný zisk, protože na našem trhu tento výrobek zřejmě ještě dlouho nenaženete.

POŘADÍ NESOUHLASÍ - JE ASI STARŠÍHO DATA...

Pizza Moskowskaja ...

Oben in hochhackigen italienischen Stiefeln servieren im schummrigen Restaurant Flaschen mit importiertem Rotwein. Gutgekleidete junge Gäste genießen an Tischen mit rotweiß karierten Decken Moskaus jüngste gastronomische Laune: Pizza auf sowjetisch. Mindestens 15 Pizzerien sind in der Hauptstadt eröffnet worden, in den Außenbezirken kommen weitere hinzu; alle zusammen ziehen täglich Tausende von Gästen an.

Trotz ihrer Beliebtheit haben Moskaus Pizzerien mit den gleichen Versorgungsschwierigkeiten zu kämpfen wie andere Restaurants, etwa bei der Beschaffung der Zutaten. Die Engpässe haben einige seltsame Kombinationen hervorgebracht. Da Mozzarella nicht zu bekommen ist, werden sowjetische Pizzas mit einem halbweichen georgischen Weißkäse belegt. Aus Italien importierter Wein ist oft Mangelware; manchmal müssen sich die Gäste zwischen Kognak und Mangosaft entscheiden. Fehlt es an Tomatensoße und Oregano, so müssen die Pizzerien hin und wieder Pizzas von der Karte streichen und statt dessen „Calzones" anbieten, große, mit Käse und Hähnchenfleischstückchen gefüllte Teigrollen.

Trotzdem und trotz langer Warteschlangen sind die Lokale wegen ihrer intimen, behaglichen Atmosphäre und ihrer mäßigen Preise beliebt. Vier Personen können für rund 20 Rubel (etwa 60 Mark) essen und trinken.

● *V květinářství:*

„Prosím, dejte mi devadesát červených růží."

„Propánajána, co jste provedl?!"

„To je běžná vývojová fáze," usmívá se s porozuměním otec.

„Ano," přikývne matka, „a trvá prý asi padesát let."

Rodiče jdou se sedmáctiletým VLASTISLAVEM na procházku. Mladík se otáčí za každou sukní.

PRÁVO LIDU

ÚSTŘEDNÍ DENNÍK ČESKOSLOV. SOC. DEMOKRATICKÉ STRANY DĚLNICKÉ.

XXI. ROČNÍK.

PŘEDPLATNÉ NA MĚSÍC:

v Praze s donáškou . . . . . K 1·80
na venek poštou (s Večerníkem) . . . . . „ 2·20
do Uher a Německa . . . . . „ 2·80
do ostatních států . . . . . „ 3·40

VEČERNÍK

Práva Lidu; pro venek s názvem *Příteł Lidu* lze obdržeti ve všech prodejnách novin za 2 haléře.

REDAKCE A ADMINISTRACE PRAHA II., HYBERNSKÁ UL. 7.

Telefonu číslo 5171.

Telefonu číslo 2122.

Jediný dvakrát denně vycházející dělnický list v Čechách. Velice úspěšná inserce jak vranním tak večerním vydání.

TENTO INZERÁT JE STÁR 75 LET. OSM MILIARD KORUN

Seit dem Amtsantritt des ersten deutschen Bundeskanzlers im September 1949 haben Preissteigerungen den Regierungen unseres Landes immer wieder zu schaffen gemacht. Die Kaufkraft der Deutschen Mark ist ständig gesunken

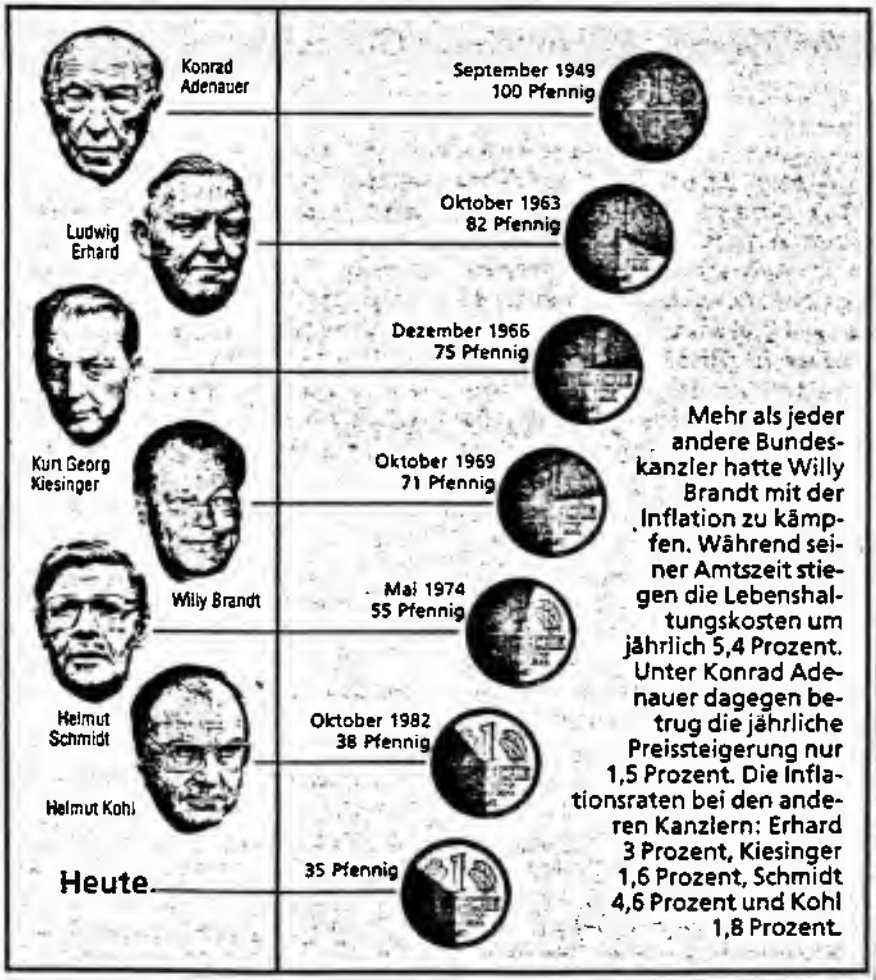

Mehr als jeder andere Bundeskanzler hatte Willy Brandt mit der Inflation zu kämpfen. Während seiner Amtszeit stiegen die Lebenshaltungskosten um jährlich 5,4 Prozent. Unter Konrad Adenauer dagegen betrug die jährliche Preissteigerung nur 1,5 Prozent. Die Inflationsraten bei den anderen Kanzlern: Erhard 3 Prozent, Kiesinger 1,6 Prozent, Schmidt 4,6 Prozent und Kohl 1,8 Prozent.

Pankreas-Transplantation für junge Diabetiker?

„Mehr Tiefen als Höhen" haben die Chirurgen und auch ihre Patienten in den zurückliegenden Jahren mit der Verpflanzung der Bauchspeicheldrüse zur Therapie der Zuckerkrankheit (Diabetes) erlebt. So formulierte es Professor Walter Land vom Transplantationszentrum der Universität München auf einem Symposium über die Bedeutung der Organtransplantation für die Innere Medizin auf dem Internistenkongreß in Wiesbaden. Doch seit zwei Jahren scheint sich das Blatt zu wenden. Die Ergebnisse seien besser geworden, sagte Land. Es müsse deshalb „sehr ernsthaft verfolgt werden, ob die Übertragung einer Bauchspeicheldrüse (Pankreas) — in diesem Organ wird das lebensnotwendige Hormon Insulin produziert — eine Behandlungsmethode für Patienten ist, die seit ihrer Kindheit oder Jugend an Diabetes leiden.

Dieser Typ-I-Diabetes, auch juveniler Diabetes genannt, erfordert eine ständige Behandlung mit Insulin, das den Blutzukker senkt und dem Patienten ein nahezu normales Leben ermöglicht. Doch nach 15 bis 20 Jahren Krankheitsdauer treten die ersten Spätschäden auf. Dazu gehören unter anderem Schädigungen an den kleinen Blutgefäßen (Mikroangiopathien), die zur Erblindung führen können, Schädigungen an den großen Blutgefäßen (Makroangiopathien) — die Folge können Herzinfarkte und Schlaganfälle sein — und Nierenschäden.

Für die Pankreas-Transplantation kommen bisher nur Patienten in Frage, die bereits Nierenschäden haben, und Diabetiker mit schwersten Gefäßschäden am Augenhintergrund (Retinopathie), auch dann, wenn ihre Nierenfunktion nicht wesentlich eingeschränkt ist, betonte Professor Landgraf. Im ersten Fall erhalten die Patienten zumeist neben der Bauchspeicheldrüse auch eine Spenderniere. Nicht geeignet sei die Pankreas-Übertragung bei Patienten, die über 50 Jahre alt sind und die bereits schwere Schäden an den Herzkranzgefäßen und an den das Gehirn versorgenden Gefäßen haben, sagte Landgraf.

In München erhielten in den vergangenen zwei Jahren 27 Diabetiker eine neue Bauchspeicheldrüse. Diese Patienten benötigen nach Angaben von Professor Landgraf alle kein Insulin mehr. Was die Spätkomplikationen angeht, so konnte ein Fortschreiten verhindert werden. Es gebe zudem erste Hinweise darauf, daß sie sich auch zurückbildeten, sagte der Wissenschaftler. Bei 60 Prozent der Patienten besserte sich beispielsweise die Sehschärfe, allerdings konnte bei 30 Prozent keine Änderung festgestellt werden, und bei zwölf Prozent der Patienten verschlechterte sie sich trotz der Transplantation. Weiter wurde, so Landgraf, eine „eindeutig dramatische Verbesserung" der Sauerstoffversorgung der Beine beobachtet. Unklar sei, weshalb dennoch bei fünf Patienten die Zehen amputiert werden mußten.

Aufgrund der bisher gemachten Erfahrung sollte nach Auffassung von Professor Landgraf eine Bauchspeicheldrüsen-Verpflanzung nicht erst bei Patienten gemacht werden, die schon Spätschäden ha-

„Co se ti stalo, JAROSLAVE, že se tváříš tak nešťastně?"
„Ale, miluji a jsem milován . . ."
„To je přece skvělé!"
„To by bylo, ale museio by se jednat o stejnou ženu!"

● *„Jdu požádat o ruku vaší dcery. Je to ovšem jen formalita."*
„No dovolte?! Kdo vám řekl, že je to jenom formalita?"
„Její gynekolog."

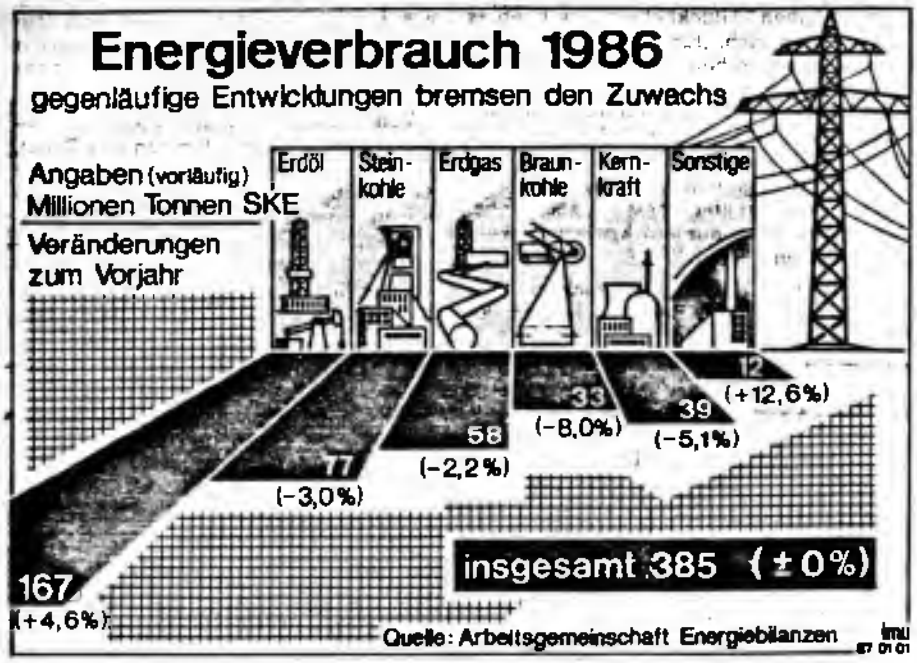

Azylové absurdity

Rozhodnutí Spolkového úřadu pro uznání politických uprchlíků v Zirndorfu ze 17. prosince 1986 praví: "Čs. státnímu občanu, panu Y. Z. (iniciály jsem pozměnil, pozn. autora), který dne 16. června t. r. požádal ve Spolkové republice Německo o politický azyl, soud jeho žádost zamítá." Ve zdůvodnění soudci v Zirndorfu uvádějí, že pan Y. Z. přijel do Německa s platným čs. pasem jako turista, že tudíž nemohl v ČSSR patřit k osobám pronásledovaným pro politické nebo náboženské přesvědčení či z rasových důvodů.

Rozsudek Spolkového úřadu pro uznání politických uprchlíků v Zirndorfu bude mít pro čs. občany, kteří sem přijedou jako turisté nebo návštěvníci s platnými čs. pasy, a vyjezdními doložkami a požádají tady o politický azyl, neblahé následky: Pravděpodobnost nebo naděje, že tady dostanou politický azyl a azylový pas je teď minimální.

K změně názoru na čs. uprchlíky, jejichž žádosti o politický azyl soud v Zirndorfu dosud posuzoval velmi benevolentně, přispěl jistě i ohromný příliv uprchlíků z asijských a z afrických zemí, ale především více než pochybné chování čs. občanů, kteří v uplynulých šesti letech žádali ve Spolkové republice o přiznání statutu politického uprchlíka. K tomu jeden případ: V roce 1986 požádalo sedm občanů (podobných případů je jistě více, ten jeden se prostě "provalil") o západoněmecký azylový pas — a zároveň čs. konzulát v Bonnu o urovnání vztahů k Československu!

Český "vykuk" si tady zařídil cosi jako "informační" kancelář: za 50.- DM poskytoval novým "politickým" uprchlíkům dodatečné a velmi spolehlivé informace o Chartě 77, o metodách pronásledování v Československu a o tom, co mají napsat do dotazníku žádosti o politický azyl a do protokolu.

Ostatně: změnu v názoru na většinu "politických" uprchlíků ze "socialistických zemí" způsobili i Poláci, dnes nejpočetnější skupina žadatelů o politický azyl. Dobře organizované "polské spojení" jim umožňuje — samozřejmě za "provizi" — práci na černo (jak víme, žadatel o politický azyl tady nesmí pracovat), a poradí, jak ze západoněmeckých úřadů a z různých organizací lze vytřískat všechny druhy sociálních a jiných podpor. Nezjistitelný počet polských občanů — západoněmecké úřady soudí, že asi třetina — zmizí poté, kdy si tady vydělá na auto přetížené západním konzumním zbožím, přes NDR opět do Polska.

Vraťme se však k případu čs. občana Y. Z., který je teď na soudce v Zirndorfu (zčásti právem) tuze rozezlen. Rozhodnutí zirndorfského soudu nelze napadnout, protože odpovídá přesně německé ústavě a právu na *politický* azyl. Sporný je však jiný fakt: Kdyby pan Y. Z. dostal politický azyl a azylový pas a kdyby po několika letech žádal ve spolkových zemích, kde vládne CDU nebo CSU, o německé státní občanství, nutily by ho úřady, aby se vyvázal ze svazu čs. státních občanů, aby jednal s čs. konzulátem v Bonnu, tedy se zástupci země, z níž musel (prý) uprchnout. Čs. uprchlíkům, kteří žádají o německé státní občanství a nehodlají zástupce totalitního režimu prosit o milost, o upravení nebo urovnání vztahů k ČSSR, lze jen poradit: Máte-li trvalé bydliště ve spolkové zemi, kde vládne CDU nebo CSU, přestěhujte se formálně do některé spolkové země, kde vládne SPD, do Hamburku nebo do západního Berlína; tam se západoněmecké úřady předtím, než vám udělí občanství spokojí s důkazem, že jste se pokusili zbavit se čs. státní příslušnosti. Kopie doporučeného dopisu čs. konzulátu v Bonnu, v němž požádáte o vyvázání ze svazku, dosud stačí. Upozorňují však: Ve spolkové zemi Nordrhein-Westfalen dosud takový doporučený dopis úřady akceptovaly; podle poslední informace, kterou mi v dopise z 9. března poskytl jeden krajan, se i v NRW situace mění . . .

Ale vraťme se k případu pana Y. Z. Mohl by se odvolat k Nejvyššímu spolkovému soudu v Karlsruhe. Podle informací jednoho známého advokáta, s kterým podobné případy konzultují, nemá pan Y. Z. dnes ani v Karlsruhe skoro žádnou šanci. Nebezpečí, že by ho z Německa poslali zpět do ČSSR, panu Y. Z. nehrozí; bude se asi muset pokusit získat povolení emigrovat do USA, do Kanady či do jiné země, která ještě přijímá nové přistěhovalce. Shrnuji: Situace je tedy pro pana Y. Z. nepříjemná a absurdní. Kdyby soud v Zirndorfu byl pana Y. Z. uznal jako politického uprchlíka, mohlo by se stát, že by ho za několik let, až by pan Y. Z. požádal o německé státní občanství, úřady nutily, aby na čs. konzulátě v Bonnu prosil o milost a vyzpovídal se tam ze svých emigrantských hříchů . . .

S FILIPEM SE NEDÁ VŽDY **Ota Filip** *SOUHLASIT... I TADY SE KAPÁNEK MÝLÍ...*

Amazonky z rudého Děvína

Když jsem v Jiráskovi kdysi četla: "... z pod přílby jí vlály vlasy, v jedné ruce meč a v druhé číši. Na zemi v prachu leželi zabití muži. Ta dívka běhala jako vzteklá, šlapala po mrtvých, pak nabrala do číše krve a lokala ji jako šelma v zuřivé dychtivosti", řekla jsem si, že ta jeho vize je pořádně absurdní.

To jsem ale ještě neměděla o existenci vojaček v Čs. lidové armádě. Motivem jejich vojančení bývá nejčastěji dobré hmotné zabezpečení. Erár jim zaručuje slušný plat, dostanou pěkný byt, každá má možnost se vdát. Ale určité militantní dispozice zde jistě také hrají roli, neboť když tyto ženy střílejí ze samopalů, nevyvede je to z klidu.

Jsou školeny pro práci u radiolokátorů, dále pro vojenská letiště, kde pracují ve funkci pomocníc vedoucího létání, dále ve vojenském výzkumu, například v laboratoři u střelnice nových zbraní. Po maturitě na civilních školách se uchazečky přihlásí na dvouletou vojenskou ženskou školu, kde zároveň prodělají základní prezenční službu a dosáhnou hodnosti rotné. Na vojenské akademii K. Gottwalda v Bratislavě byla nyní zavedena novinka: ženy tam budou studovat vysokou vojenskou politruckou.

Vojačky jsou ubytovány v kasárnách, přísně odděleny od mužů. Pokud vycházejí z kasáren, pak vždy jen ve dvousloupech, v uniformách a samozřejmě pochodovým krokem a s velitelkou. Individuální vycházky jsou výjimkou. Na ulici jsou často doprovázeny pohrdavými pohledy a poznámkami kolemjdoucích. Ty poznámky se netýkají pouze jejich politické servility, ale také jejich soukromí. Když jedou domů na opušťák (ne častěji než muži), absolvují rovněž celou cestu v uniformách. Přesto jsou zcela oddány vojenskému drilu a zdá se, že po vycházkách příliš netouží. Ale ani ve vojenském prostoru se nesmějí pohybovat, jak je napadne, ani se bavit s vojáky-muži.

Na ulicích se staví nevšímavě vůči pohledům, které padají na jejich hlavy. Původně nepříjemný pocit, že jsou vlastně v kasárnách zavřeny, se časem mění, a vypěstuje se v pocit zcela opačný: že totiž kasárna jsou jediným místem na světě, kde se mohou cítit v bezpečí a tím pádem dobře. Je tomu skutečně tak, pohybují-li se v civilním prostředí, dostávají se u nich komplexy lidí vyhoštěných z normální společnosti.

V tomto okamžiku je již armáda má tělem i duší, celý jejich další život se pak odehrává v armádě. Když se baví, pak nejlépe na vojenském večírku nebo plesu. Dovolenou tráví nejraději ve vojenských rekreačních střediscích. A když se vdají, je pravidlem, že za vojáka z povolání; stěhují se z vojenského internátu rovnou na vojenské sídliště.

Slouží také ve stráži a nevahají vystřelit ze samopalu po vojáčkovi, který se dere přes plot do města (což se stalo v Novém Městě n. V.). Myšlí by se ten, kdo by se domníval, že jejich život má v sobě přece jen nějakou romantiku. Není to totiž podrobeno přísné kázni, zejména v době dvouleté vojenské služby. A nejsou ani hvězdami kasáren. Při jejich cvičení na exercíráku žádní vojáci okna okolních budov neobléhají. Ve vojáčkách totiž nevidí ženský sex-appeal; jsou nadity v zeleném suknu, kterého je každý voják přesycen. Jedinou a poslední výspou ženskosti vojačky jsou účesy, na kterých si zakládají, ale stejně i ty nakonec musejí přikrývat vojenskou lodičkou.

Kdyby Jirásek žil dnes, asi by vzdor své bujné fantazii jen velmi těžko pochopil současný Děvín, kam ženy dobrovolně odcházejí, aby se nechaly zbavit ženskosti. . .

Vražedný jed ve výběr... ● *Některé svině jsou odchované výlučně na perlách.* *Alexander Brósil*

● *Paní Kotíková vaří oběd a ze sousedku do kuchyně:*
„Jen pojďte dál, paní sousedko, a schválně ochutnejte, co všechno ten můj muž snese . . .“

(Čtenářský dopis Zdenka Kedroutka v PL 4/86)

. . . VE VAŠEM DOPISE napadáte hrubě krajany žijící ve Švýcarsku. Asi znáte tento stát jen povrchně. Švýcarsko je velmi rasistická zem. Z krajanů je zde spokojen snad jen jeden ze sta. Osobně se divím, že z Červeného kříže byla za rasismus vyloučena jen Jižní Afrika. Tam jsou utlačováni lidé za barevnou pleť, ve Švýcarsku stačí k útlaku místo narození pár set kilometrů od Alp na jih, sever, východ nebo západ. Všude je zde brán přistěhovalec "na hůl". Odhodláte-li se přesto zažádat o občanství, seberou Vám všechny úspory. Říká se tomu oficiálně "výkupní suma". Stejný výraz byl používán před pár stoletími, když se američtí černoši vykupovali z otroctví. Krajané Čechoslováci, doma nebo v cizině: vyhýbejte se Švýcarsku jak můžete! Jeďte se podívat na hory raději do Rakouska nebo Francie. Nepodporujte rasisty!

Petr Nováček
CH-6003 Luzern

Nápad ze stavební fakulty ČVUT • Průmyslová výroba budov

Na připravených základech stavěla byt dvacetičlenné četa dva a půl hodiny. Bytových jednotek bylo v domě celkem šest, takže stavba trvala ... Zprávy o mateřských školách, prodejnách a dalších budovách postavených na klíč během několika dnů se objevují v tisku a televizi každou chvíli. Proto vás ráda o domě postaveném za patnáct hodin asi příliš nepřekvapí. Zajímavější už asi informace, že tyto domy, postavené před lety ve Žižkově a v Moskvě, mají ve svém „rodném listě" — projektu — zakódovánu možnost „převlékání". Jsou totiž z jedna a půl milimetrového tvarovaného plechu, kterého lze používat na rozdíl od betonu či dřeva, vlastně donekonečna.

Kdo si v tomto okamžiku představuje těžké, žebudovy lze po morálním dožití demontovat. Že hromotluky a zel podléhající monstrum, je na omylu. Šrotu vyrobit prostorové buňky s novými užitnými Dlouhodobé poznatky z obou experimentálních staveb hovoří například o dvakrát větším akustickém útlumu než u panelových objektů, o tom, že plechové stěny si „neschovávají" teplo ani na zimu, takže při správném vytápění lze ušetřit asi třetinu energie. O tom, že domy jsou několikanásobně lehčí než panelové a proto jim stačí desetkrát lehčí základy oproti normálním. Ale pojďme raději za dvěma ze čtyř autorů studie zprůmyslnění staveb, prof. Ing. arch. dr. Karlem Janů, DrSc., a prof. Ing. Františkem Voldřichem, DrSc., — vědeckými pracovníky stavební fakulty ČVUT — oboru pozemní stavby.

DŮM S „GENEM" ZNOVUZROZENÍ

„Myšlenkou zavést průmyslovou výrobu a stavbu budov se zabývali architekti už v meziválečném období," říká prof. Janů. „Nyní jsme na základě jednoho výzkumného úkolu prokázali, že je možné vyrábět byty, školky atd. stejně průmyslová jako třeba auto nebo pračku."

Ovšem to není jediná výhoda domu na metalicko-chemické základně, jak zní odborný název. Dobře je zejména „gen", dávající možnost znovuzrození. „Každá stavba po letech morálně zestárne," to už jsou slova prof. Voldřicha. „To znamená, když budete bydlet v bytě, který vaši rodiče považovali za luxusní, vám už přepychový připadat nebude, a přesto může existovat ještě třeba padesát i více let. A za tu dobu bude už zcela archaický. Z tohoto pohledu vyplynula otázka — co budeme, či spíše co budou dělat s panelovými domy naší potomci. Jak je po padesáti či více letech přizpůsobit rostoucím nárokům na bydlení. Proto je myšlenka staveb z ocelí efektivní v tom, že otázku pousmál a řekl: „Vycházeli jsme z toho, aby si každý zájemce o byt mohl vybrat velikost, vybavení a dispozici. A protože co člověk, to jiné přání, snažili jsme se vytvořit co nejvíce typů a variant, které umožní individualizaci půdorysu podle požadavků. Ještě větší variabilitu poskytuje druhé vrcholné progresivních staveb, jejíž podstatou jsou železobetonová podlaží, která mají funkci stavebního pozemku. Na nich se potom staví lehčí rodinné domky z plošných a prostorových prefabrikátů. A tady už je možno plně přizpůsobit vnitřní a vnější členění různě velkým nárokům. Takže strohost a sterotypnost hromadné výstavby je pro nás překonanou záležitostí. Ovšem my žijeme v budoucnosti."

PROČ VÍTĚZÍ PANEL

Říkáte si teď možná stejně jako já, proč nad ocelovým domem dvakrát těžším, mnohem rychlejí postaveným, šetřícím třetinu energie na vytápění, několikrát lehčím a hlavně schopným držet krok s rostoucími požadavky na bydlení — proč nad tímto domem vítězí v praktickém stavebnictví panelák.

„Myslím, že hlavní potíž je v tom," říká prof. Janů, „že většina lidí je zvyklá dívat se na stavbu tradičními očima. Tak jak si to člověk po tisíciletí zvykal jako na něco neměnného, co trvá sto a více let. Tento pohled je určitou evropskou specifičností. Proto myšlenka stavět podle drobné současné techniky naráží na zatvrzelost vžitých představ."

Odklon od tradice je tedy považován spíš za utopii než za seriózní přístup. Často se ze strany výrobců mávlo nad nápadem jenom rukou. Například už více než dvacet let zde na stavební fakultě znají příčiny, proč se kolem oken tvoří trhliny, jimiž zatéká voda a „odtéká" teplo do ulice. Navrhli krytí dilatačních a mezipanelových spár a mnohonásobně větší životnost než drahé tmely. Ušetřil by se tím materiál, stavba lešení a práce lidí, kteří musí čas po čase znovu všechny spáry utěsňovat. Rozpracovali myšlenku nábytkové příčky — při stejném zvukovém útlumu může nahradit betonovou či zděnou stěnu mezi pokoji.

Nápadů je víc, ale většina je považována spíš za zajímavou teorii, než za vyzkoušenou a precizně doloženou záležitost. Proto laky studie o progresivních stavbách zůstala zatím jen ve stadiu experimentu. I když technicky je vše vyřešeno a dlouhodobě ověřeno, „Ale vysoká potřeba bytů si samozřejmě jednoho dne prosadí, zcela podle ekonomických zákonitostí, že se bude muset ke kompletní průmyslové stavbě přikročit," říká prof. Janů. „Ovšem kdy se vytvoří v národním hospodářství a v celé společnosti podmínky pro široké využití, to je těžké odhadnout."

V SEVEROČESKÉM kraji zůstává neobsazeno 180 lékařských míst. O dalších 180 se dělí lékaři zvýšenými úvazky a 300 lékařů přesluhuje v důchodovém věku.

Munkeln im Dunkeln verboten

PEKING, 4. Mai (Reuter). Wer in der chinesischen Hauptstadt Peking Tanzveranstaltungen organisieren will, muß für ausreichendes Licht sorgen, eine einheitlich gekleidete Band auf die Bühne stellen und darf keine hochprozentigen Getränke ausschenken. Die neuen Vorschriften wurden am Montag amtlich bekanntgegeben. Danach können „kulturelle Arbeitseinheiten", Hotels, Restaurants und private Geschäftsleute Tanzvergnügen veranstalten.

Der Antragsteller wird von der Polizei überprüft, erhält seine Lizenz vom Kultusministerium und seine Geschäftserlaubnis vom Büro für industrielles und kommerzielles Management. Voraussetzung sind ausreichende Lichtverhältnisse, und zwar mindestens fünf Watt pro Quadratmeter. Eine Band muß von Amts wegen aus mindestens vier Musikern bestehen, die einheitlich gekleidet sein müssen. Ihr Repertoire muß mindestens zwei Stücke umfassen. Liedgut aus Fernsehen oder Rundfunk darf nachgespielt werden, eigene Werke müssen zuvor angemeldet werden. Fürs Tanzen gibt es keine Auflagen.

JAK ŘÍKÁVAL OTA SATTLER: DEKUJEME, ŽE JSTE NA PARKETĚ JEN TANČILI...

Sexuelle Revolution in den 60er und 80er Jahren: damals freie Liebe, heute freie Kondome (Karrikatur: The Miami Herald)

CHOROBA AIDS, proti které zatím není specifického léku, si vyžádala první oběť v Československu. Oznámil to mluvčí českého ministerstva zdravotnictví na tiskovce 3. března v Praze. V nemocničním ošetřování je dalších šest pacientů, celkem prý bylo dosud v republice infikováno 43 lidí, z toho dvanáct zahraničních studentů.

DOBŘE MÍNĚNOU RADU udělil Mohammed Belal Nairam, jeden z velitelů afgánských partyzánů, všem kolaborantům kábulského loutkového režimu. Doporučil jim, aby při odchodu sovětských okupantů odtáhli spolu s nimi. Jinak prý lze počítat v Kábulu "s třiceti tisíci podříznutými hrdly", řekl Nairam západním novinářům.

Während ein Fernmeldetechniker das Telefon reparierte, diskutierten drei Geistliche über die richtige Haltung beim Gebet.

„Ich finde, im Knien läßt es sich am besten beten", erklärte der eine.

„Nein", widersprach ihm der zweite, „am intensivsten ist das Gebet im Stehen und mit flehend erhobenen Händen."

„Ich bin anderer Meinung", sagte der dritte. „Ich werfe mich am liebsten ausgestreckt Gott zu Füßen."

Da mischte sich der Fernmeldetechniker in die Diskussion: „Also, ich habe am besten gebetet, als ich einmal mit dem Kopf nach unten an einem Telefonmast hing."

Ein Alterer Golfspieler suchte einen Caddie. „Wichtig ist, daß er gute Augen hat", erklärte er. „Ich sehe nicht mehr so weit, wie der Ball fliegt." Der Caddie, der schließlich erschien, kam ihm älter vor als er selbst.

„Wie gut sehen Sie?" erkundigte sich der Golfspieler.

„Wie ein Adler", behauptete der Caddie.

Nach dem ersten Schlag fragte der Golfspieler: „Haben Sie den Ball verfolgt?"

„Na klar, die ganze Strecke."

„Und wo ist er hingefallen?"

„Das habe ich vergessen."

● *Příslušník dopravní hlídky upozorňuje chodce, který se uprostřed jízdní dráhy dívá na nebe:*

„Když se nebudete dívat tam, kam jdete, dostanete se tam, kam koukáte."

TO ALE NEBYL ČERNÉ OVCÁN...!

„To je ten náš cyklus: věda—výzkum—výroba—železná neděle ..."

Stehvermögen im Wasserwerk

hll BONN, 5. Mai. Die CDU nimmt im Bonner Parlament Abstand von den Grünen. Im Wasserwerk, der provisorischen Unterkunft des Bundestags, saßen CDU-Abgeordnete — was einige von ihnen als unangenehm oder störend empfanden — unmittelbar neben den Volksvertretern der Grünen. Jetzt ist geplant, zwei Stuhlreihen aus dem Plenarsaal zu nehmen, so daß zwischen den beiden Fraktionen in der Mitte (die SPD sitzt ganz links, die FDP rechts) ein Gang entsteht. Die Folge der Umräumaktion ist allerdings, daß im Wasserwerk dann nur noch 443 der 519 Abgeordneten Sitzplätze vorfinden. 21 Regierungsmitglieder haben auf der Regierungsbank Platz, also bleiben 55 Stehplätze übrig. Und diese sollen, so wurde parlamentsintern festgelegt, nach dem d'Hondtschen Höchstzahlverfahren auf die Fraktionen verteilt werden: Falls einmal alle Abgeordneten anwesend sein sollten, müssen von der CDU/CSU 27, von der SPD 19, von der FDP fünf und von den Grünen vier mit Stehplätzen Vorlieb nehmen.

DDR nutzt Harz der Kiefern

zba BERLIN, 5. Mai. Die Harztropfen der Kiefern werden in der DDR als Rohstoff genutzt. Wie jetzt aus einem Bericht des SED-Zentralorgans „Neues Deutschland" hervorgeht, werden jährlich in der DDR 12 200 Tonnen Harz, sogenannter Rohbalsam, gewonnen. Als Schutz gegen holzzerstörende Pilze bei einer Verwundung scheiden die Kiefern vermehrt Harz aus. Ein Vorgang, den sich die DDR-Forstwirtschaft zunutze macht. Schon im Winter wird die grobe Borke bis auf eine dünne Rindenschicht vor dem Holzstamm entfernt. Etwa von Mitte April an werden dann die senkrechte Tropfrinne und die waagrechten Risse in den Baumstamm gezogen. Höchstens zwei Drittel des Stammumfangs darf dabei beschädigt werden. Alle vier bis sechs Wochen leeren Forstarbeiter die daran gehängten Töpfe.

Aus dem Harz werden das Lösungsmittel Terpentin und der Stoff Kolophonium gewonnen, ein unentbehrlicher Zusatz für die Papierindustrie und für die Herstellung von Lacken und Farben; Musiker benötigen Kolophonium zum Schutz der Saiten der Streichinstrumente. ...

Großer Waldbrand in der Taiga

igl MOSKAU, 5. Mai. In der ostsibirischen Region Tschita wütet nach offiziellen Berichten ein schwerer Waldbrand. Wie die Zeitung „Landleben" am Dienstag berichtete, gibt es „nach wie vor" 59 Brandherde, Tausende von Menschen, darunter Feuerwehrleute aus Tjumen, Nowosibirsk, Irkutsk, Magadan und Jakutien helfen bei der Brandbekämpfung. Bis jetzt wurden, so schätzen Experten, rund 5000 Hektar Wald vernichtet. Das Feuer hat sich inzwischen auch auf Steppengebiete ausgebreitet.

In der sibirischen Taiga brennt es in jedem Frühjahr, weil auf den Kolchosen und Sowchosen altes Heu sowie Gras verbrannt wird und man dabei meist die Vorschriften für die Sicherheit verletzt. So gab es in diesem Jahr in 19 Gebieten der Taiga Brände, täglich kamen mehrere neue hinzu. 600 Personen wurden wegen Verletzung der Sicherheitsvorschriften bestraft.

ŘEZNICKÁ

Kdyby se náš obchod nestyděl,
dával by vnitřnosti na příděl.
Velká je poptávka, malá je nabídka:
Množí se případy dutého dobytka.

„Haló, miláčku, jsem na drátě — sluchátko chybí."

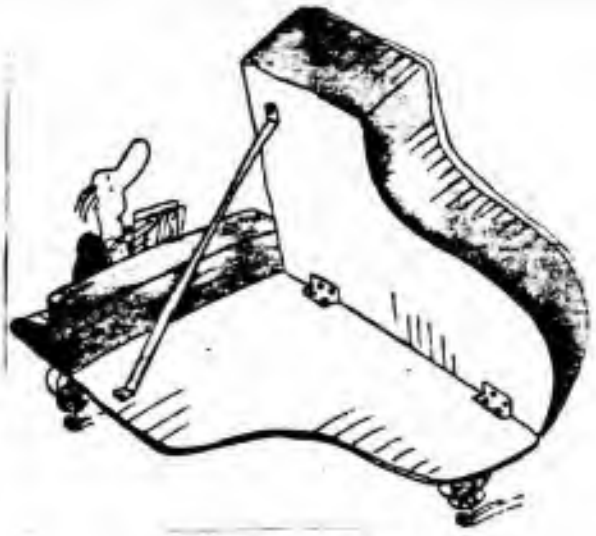

Zdeněk Žáček

„Malá pozornost, pane doktore ... rád bych přežil rok 2000 ...!"

Mik

„Hej, vy dva, máte se okamžitě vrátit na stadión ... vaši spoluhráči potřebují vystřídat!"

KOZEL ŽELEZEM NEŠETŘÍ

Pivovar Velké Popovice používá už asi tři týdny uzávěry na láhve ze silnějšího plechu.
Vlastnosti uzávěru: Jde otnout pouze ve svěráku za pomoci kleštěv. Při otevírání otvírákem na láhve jde uzávěr velmi lehce z láhve a zůstává zcela nepoškozen.
Důsledek: Pivo je uzávěrem mizerně utěsněno a sotva snáší transport. Jeho vlastnosti jsou takové, jako by bylo už několik hodin otevřené, přesněji řečeno, je zvětralé.

Jaroslav Kerles

„Troubo, zejtřejší chleba — to už by zase bylo lepší, kdybys vzal ten včerejší!"

„Všechno vidím, Oskare! Ty chceš do mě strčit, viď?"

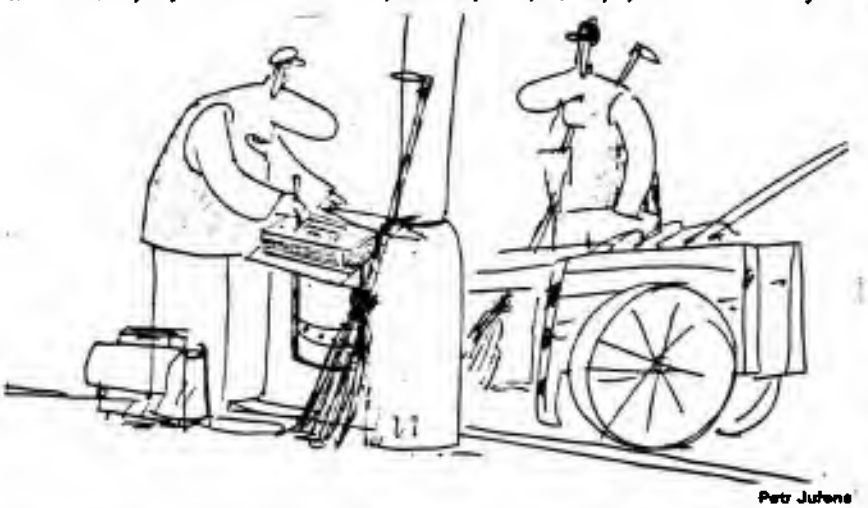

Petr Jufena

„Řeknu ti, Karle, že mě ty výkazy jednoho dne zabijou . . ."

Starý—Laboutka

„Je to sice ještě smog, ale smrdí už jarem."

Neprakta—Švandrlík

„Vy trávíte na zahrádce celý dny a já zase celý noci. To když jdu z hospody a žena mě nepustí domů!!"

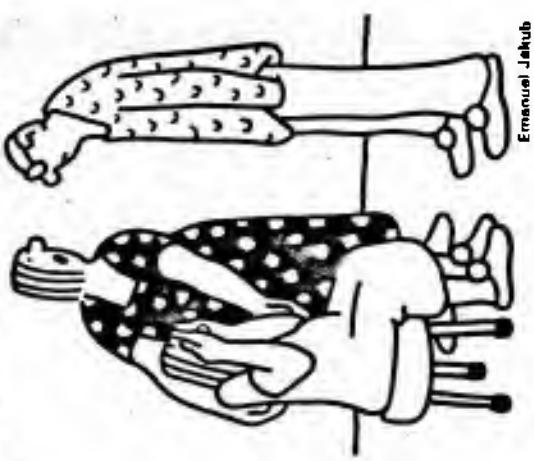

Emanuel Jakub

„Má pravdu, táto, je to hulvát! Čeká s ním druhý dítě a ještě se jí nepředstavil!"

Neprakta—Švandrlík

„Mladý muži, začínám o vaší odbornosti v chemickém hnojení pochybovat! To už je druhej záhon, kterej vyletěl do luftu!"

„Jak seš s ní daleko, Ignác? Už's jí šáh na úspory?"

● *Říká prodavačka zákazníkovi: „Lepidlo sice máme, ale neprodáváme ho." „Proč?" „Nedá se odlepit od regálu."*

Gestapo-Chef Barbie in Lyon vor Gericht

Nie in all den Jahren, die seither vergangen sind, hat Lisa Lesevre vergessen, was sie am zweiten Tag des Verhörs erlebte, als sie aus ihrer Ohnmacht allmählich wieder zu sich kam; die Schmerzen der Schläge nicht, die ihr der Deutsche während der Vernehmung zugefügt hatte und die sie nun immer stärker spürte, je mehr sie wieder Kraft über ihre Sinne gewann; die Worte nicht, die er sagte, als er zur Tür ging; vor allem aber nicht, was danach geschah.

„Gleich wirst du sprechen", hatte der Deutsche gesagt. Später war er wieder gekommen, und man führte ihren Mann Georges und ihren jüngsten Sohn, den 16jährigen Jean-Pierre, herein — beide gefesselt. „Wenn du sprichst, laß ich sie frei", sagte der Deutsche, und, als sie weiter stumm blieb: „Ich sehe, dir ist es lieber, ich behalte sie beide hier."

Vier Jahrzehnte danach, am 27. Januar dieses Jahres, hat Lisa Lesevre im Gefängnis von Lyon ihrem Peiniger von damals erneut gegenübergesessen. „Auf der Straße hätte ich ihn nicht erkannt", erzählt sie, „aber im Gefängnis, da war ich mir sicher: Es waren seine hellen Augen und derselbe wache Blick, der Blick eines Wildtieres. Wenn er wütend war, und beim Verhör wurde er immer wütend, dann öffneten sich seine Pupillen so stark, daß seine Augen ganz dunkel aussahen. Ich habe ihm ins Gesicht gesagt, daß er Klaus Barbie ist."

„Ich war ganz ruhig", sagt sie. Den Schock der Wiederbegegnung mit Barbie hatte sie schon vor Jahren in ihrer kleinen Pariser Wohnung erlebt, als das französische Fernsehen das erste Interview mit Barbie aus Bolivien ausstrahlte. „Ich kam gerade aus dem Badezimmer und wußte gar nicht, worum es ging. Aber ich sah das Gesicht dieses Mannes — und plötzlich fing ich an zu zittern . . . Es war schrecklich."

Am 13. März 1944 war Lisa Lesevre, Mitglied der Widerstandsorganisation Maquis-Ecole, abends gegen 21 Uhr auf dem Lyoner Bahnhof Perrache von der deutschen „Geheimen Staatspolizei" (Gestapo) verhaftet worden. Sie hatte einen Brief für „Didier" bei sich. Unter diesem Namen verbarg sich ein ehemaliger Fliegeroffizier mit einer wichtigen Funktion in der Resistance. Hinter „Didier" war der Lyoner Gestapo-Chef Klaus Barbie schon seit langem her. Seine Identität kannte er freilich nicht. Auch Lisa Lesevre kannte ihn nicht. Der Brief in ihrer Tasche war für einen anderen, ihr ebenfalls unbekannten „Didier" bestimmt. Im Gestapo-Hauptquartier in der Lyoner Sanitätsschule, wo sie die ganze Nacht verhört wurde, nahm man daher an, mit ihr den gesuchten „Terroristen", wie die Deutschen die Angehörigen der Resistance nannten, endlich gefangen zu haben.

An neunzehn Tagen wurde Lisa Lesevre verhört, davon siebenmal von Barbie. Bei zehn Verhören wurde sie „einfach nur geschlagen", bei den übrigen neun gefoltert. Dazu wurde sie von Barbie und seinen drei Helfern an den Handgelenken an der Decke aufgehängt. Dann drehte Barbie ihr die Gelenke um und prügelte auf sie ein: „Wer ist Didier? Wo ist Didier? Bist du Didier?"

„Er stellte mir immer nur diese drei Fragen."

Bei einem anderen Verhör wurde sie zunächst geprügelt, dann mußte sie sich ausziehen und wurde gefesselt in eine Wanne mit kaltem Wasser gestoßen. „Max", Barbies Helfer, hielt ihr die Nase zu und schüttete ihr immer wieder Wasser in den offenen Mund. „Barbie hatte eine Freude daran, Menschen zu quälen", sagt sie.

In einer kleinen Kladde, die sich die heute 86jährige Lisa Lesevre im Gefängnis anfertigte, hat sie das Tagebuch ihres Martyriums geschrieben. Daraus ist ein Buch geworden, das in diesen Tagen erschien. Es trägt den Untertitel „Erinnerungen — Alpträume".

„Am Tag, an dem ich von einem deutschen Militärtribunal zum Tode verurteilt worden war, ließ mich Barbie noch einmal holen. Er führte mich mit Georges und Jean-Pierre zusammen. Danach wurde ich wieder verhört und so schwer gefoltert wie nie zuvor. Als ich wieder zu mir kam, befand ich mich in einem ganz anderen, elegant möblierten Saal. Eine junge Frau spielte auf einem Klavier. Barbie beugte sich zu mir herunter und sagte: ‚Du bist sehr mutig gewesen, aber andere, die auch so mutig waren, haben gesprochen. Nun gib dir endlich Mühe.' Als ich schwieg, brüllte er: ‚Schafft sie fort, ich will sie nicht mehr sehen.'"

Am 19. Mai 1944 trat sie die Reise ins Konzentrationslager Ravensbrück an. In dem Transport war auch ihr Sohn, auch er von Barbie gefoltert. „In einem Monat kommen wir zurück, ich freue mich aufs Wiedersehen", waren seine letzten Worte an die Mutter. Ihn und ihren Mann hat sie nie mehr wiedergesehen.

Der Fall der Lisa Lesevre ist der letzte, der, gestützt auf das Gesetz über Verbrechen gegen die Menschlichkeit, in die auf Mord, Beihilfe zum Mord, Freiheitsberaubung und Verschleppung sowie Beihilfe dazu lautende Anklage gegen Barbie aufgenommen wurde. Als Tatbestände, für die sich der frühere Gestapo-Chef von Lyon ab 11. Mai dieses Jahres vor dem Schwurgericht der Rhônestadt zu verantworten hat, enthält die Anklageschrift die Razzia vom 9. Februar 1943 auf den Sitz der jüdischen Hilfsorganisation UGIF, die zur Deportation von 78 Personen nach Auschwitz und anderen Lagern führte, von denen nur drei überlebten; die Razzia vom 6. April 1944 auf das jüdische Kinderheim von Izieu im Departement Ain, der 44 Kinder und sieben Erwachsene zum Opfer fielen, von denen nur eine Betreuerin aus Auschwitz zurückkehrte; die Zusammenstellung des letzten Transports von im Gefängnis Montluc eingekerkerten Juden und Widerstandskämpfern, insgesamt 650 Personen, darunter auch Kinder, der Lyon am 11. August 1944 in Richtung Auschwitz und andere Lager verließ; schließlich vierzig individuelle Fälle von Verhaftungen, Folterungen und Verschleppungen von Resistance-Angehörigen, von denen einige in den Lagern umkamen, andere überlebten.

Knapp zwei Jahre, vom 11. November 1942 bis zum Abzug der Deutschen vor den heranrückenden Truppen der Alliierten, die am 3. September 1944 in die Stadt einzogen, war Barbie, im Rang eines SS-Obersturmführers, Leiter der Abteilung IV der Sicherheitspolizei und des Sicherheitsdienstes in Lyon. Aufgabe dieser Abteilung war die Verfolgung politischer Delikte und Verbrechen, worunter nach dem Organisationsschema nicht nur die Fahndung nach Widerstandskämpfern, sondern auch die Jagd auf Kommunisten, Freimaurer, Juden oder Zigeuner fiel. Insgesamt 14 311 Verhaftungen, 7591 Deportationen und 4342 Morde während dieser 22 Monate werden Barbie zugerechnet. Die Taten hat er entweder selbst begangen, oder sie geschahen unter seiner Verantwortung.

Mit diesen Verbrechen, für die er zu einem Teil bereits 1952 sowie in einem zweiten Prozeß 1954 von französischen Gerichten in Abwesenheit zum Tode verurteilt wurde, steht Barbie „im Gotha der Nazi-Verbrecher keineswegs im ersten Rang", wie der Pariser Anwalt Serge Klarsfeld es ausdrückt. Zusammen mit seiner deutschen Frau Beate hat Serge Klarsfeld maßgeblich dazu beigetragen, daß Barbie nun am Ort seiner Taten der Prozeß gemacht werden kann. „Weder ist Barbie ein Organisator der Endlösung wie Eichmann, noch hat er wie Höß ein Vernichtungslager kommandiert oder wie Mengele pseudomedizinische Experimente an Gefangenen vorgenommen. Er ist das Symbol selbst des deutschen Gestapo-Mannes, der in unserem Land gewütet hat . . . auf besonders eifrige und fanatische Weise."

Den Alliierten erschien am Ende des Krieges Barbies Schuldkonto so groß, daß sie den „Schlächter von Lyon", wie er später allgemein genannt wurde, auf der Londoner CROWCASS-Liste, dem Zentralregister der gesuchten Kriegsverbrecher, unter der Nummer 239 führten — unter nicht weniger als 70 000 Namen.

Nachdem sich nach Barbies Ausweisung aus Bolivien nach Frankreich am Abend des 5. Februar 1983 die Tore des Gefängnisses Montluc hinter ihm geschlossen hatten, hatte Lisa Lesevre unverzüglich die Zulassung als Nebenklägerin in dem bevorstehenden Prozeß beantragt. Der Untersuchungsrichter Christian Riss lehnte ihren Antrag jedoch, wie auch die Anträge anderer ehemaliger Widerstandskämpfer, ab.

Auf Anweisung der Justizbehörden hatte Riss bereits seit Anfang 1982 Barbies Sündenregister nach Tatbeständen durchforstet, die noch nicht, wie die 1952 und 1954 verhandelten Taten, verjährt waren und in Erwartung der Überstellung aus Bolivien in einem neuen Prozeß zur Anklage führen könnten.

Dabei hatte sich Richter Riss an den Grundsatz gehalten, daß nach dem 1964 auf der Grundlage des Artikels 6 der Statuten des Internationalen Militärgerichtshofs von Nürnberg von der französischen Nationalversammlung einstimmig verabschiedeten Gesetz über Verbrechen gegen die Menschlichkeit allein die darin aufgezählten Taten der systematischen Verfolgung, Verschleppung und Ermordung von Personen aus politischen, rassischen und religiösen Gründen von der Verjährung ausgenommen sind. Da jedoch Resistance-Kämpfer nach französischem Recht als Kriegsteilnehmer gelten, Handlungen gegen sie somit als verjährbare Kriegsverbrechen zu werten sind, sah er die Barbie zur Last gelegten Taten gegen die Widerstandskämpferin Lesevre wegen Ablauf der Frist als verjährt an.

Die Entscheidung ließ die Anwälte Madame Lesevres, unter ihnen den früheren sozialistischen Außenminister Roland Dumas, nicht ruhen. In ihrem und in einer Reihe von anderen Fällen, die sie mit Unterstützung mehrerer Organisationen ehemaliger Widerstandsmitglieder vertreten, legten sie Berufung ein. Der Lyoner Anwalt Ugo Ianucci, der bereits Mitte der siebziger Jahre gegen den nach dem Krieg verurteilten, später aber begnadigten und heute flüchtigen ehemaligen Chef der Lyoner Miliz, Paul Touvier, erstmalig ein Untersuchungsverfahren wegen Verbrechen gegen die Menschlichkeit in Gang brachte, begründete den Einspruch: „Die Juden haben sicherlich mehr gelitten als andere, aber sie waren nicht die einzigen."

Was dies bedeutet, wird an dem Beispiel des Transports vom 10. August 1944 begreiflich. 308 der 640 Deportierten waren Juden. Ihre Deportation wurde als Verbrechen gegen die Menschlichkeit eingestuft, während die Deportation der übrigen 342, die die Reise in die Lager im selben Zug antraten, wegen ihrer Zugehörigkeit zur Resistance nicht in diese Kategorie fiel. Ianucci: „Aus der Sicht des Opfers ist das eine befremdliche Interpretation."

Der Rechtsstreit um die Definition der Verbrechen gegen die Menschlichkeit wurde bis zum Pariser Kassationsgericht, der obersten Revisionsinstanz, geführt. Den Lyoner Richtern, die, wie Pierre Mérindol, langjähriger Chronist der Zeitung „Le Progres", festhielt, an einem „einfachen, klaren und raschen Prozeß" interessiert waren, hielt der Pariser Generalstaatsanwalt Henri Dentenville vor, ihre Haltung sei „kalt". Darauf gab der Lyoner Staatsanwalt Pierre Truche die denkwür-

dige Erwiderung: „Die Interpretation eines Gesetzes hat weder kalt noch, im Gegensatz dazu, fiebrig zu sein."

In einer Entscheidung vom Dezember 1985 erweiterte das Kassationsgericht schließlich den Begriff der Verbrechen gegen die Menschlichkeit auf alle „inhumanen Akte und Verfolgungen, die auf systematische Weise im Namen eines Staates begangen wurden, der eine Politik der ideologischen Hegemonie betreibt — nicht nur gegen Personen, die einer rassischen oder religiösen Gemeinschaft angehören, sondern auch gegen die Gegner dieser Politik, welches auch immer die Art ihrer Opposition gewesen sein mag".

Durch diesen „wegweisenden Spruch", so Henri Noguères, der Historiker der Résistance, wurde den ehemaligen Widerstandskämpfern die Möglichkeit zur Klage gegen Barbie eröffnet. Dennoch blieb das Gericht hinter den Erwartungen der Antragsteller zurück, die „alle Folterungen mit Todesfolge" (Ianucci) in die Definition einbezogen sehen wollten. Ausschlaggebend ist nach der Auslegung des Kassationsgerichts nun die Deportation in ein Konzentrationslager. Dies wiederum hat Staatsanwalt Truche zu der bitteren Replik an die Adresse der Pariser Richter veranlaßt:

„Wenn ein Widerstandskämpfer gefoltert und ins Konzentrationslager geschickt wurde, war dies ein Verbrechen gegen die Menschlichkeit, unabhängig davon, ob er das Glück hatte zu überleben. Wurde er dagegen gefoltert und anschließend an Ort und Stelle erschossen, war dies demnach kein Verbrechen gegen die Menschlichkeit, sondern ein Kriegsverbrechen, das verjährt ist."

Betroffen von der „bedauerlichen" Entscheidung des obersten Gerichts kritisierte Serge Klarsfeld, daß der aus dem angelsächsischen Recht entwickelte Gedanke des Schutzes für „unbeteiligte" und „unschuldige" und von „systematischer Verfolgung bedrohte Bevölkerungsgruppen" verwässert wurde. „Die neue Definition ist großmütiger, die Anklage gegen Barbie wird länger", argumentierte er, „aber indem die Endlösung für die Juden mit der Verfolgung der Gegner auf eine Stufe gestellt wurde, ist der Genozid in gewisser Weise banalisiert worden."

Im Prozeß, dem ersten wegen Verbrechens gegen die Menschlichkeit vor einem französischen Gericht, wird die Auslegung des Begriffs kaum noch eine Rolle spielen. Dennoch hofft Serge Klarsfeld, der in der Verhandlung 62 der insgesamt 115 zugelassenen Nebenkläger vertritt, daß in dem Verfahren deutlich werde, „daß es eine größere Gefahr war, ein kleines jüdisches Kind gewesen zu sein als ein großer Widerstandskämpfer".

Ob Barbie am 6. April 1944 in Izieu selbst anwesend war, ist nicht erwiesen. Um neun Uhr waren in dem kleinen, 80 Kilometer von Lyon entfernten Ort zwei Lastwagen und zwei Personenautos aufgefahren. Männer in Uniform und Zivil drangen in das jüdische Kinderheim ein, trieben die Kinder und die erwachsenen Betreuer zusammen und warfen sie, wie ein Zeuge später aussagte, „wie Frachtgut" auf die Fahrzeuge. Nur eine Frau, die damals 26jährige Laja Feldblum, überlebte.

In einer Dokumentation, die Serge Klarsfeld über das Schicksal der Kinder von Izieu zusammengestellt hat, heißt es: „Bei ihrer Ankunft am 15. April auf der Rampe von Birkenau steht sie an der Spitze einer Reihe von Kindern ... Mit Gewalt wird sie von den Kindern getrennt. Man entreißt ihr den kleinen Emil Zuckerberg, den sie liebt und der sich an sie klammert. Sie wird die Nummer 78 620 tragen und wird überleben — vielleicht, damit wenigstens ein Mensch Zeuge sei und sich des Martyriums der Kinder von Izieu erinnere ..."

Per Fernschreiben, das am Abend des 6. April an die vorgesetzte Dienststelle in Paris abging, wurde die „Aushebung" des Kinderheims und der auf den folgenden Tag angesetzte Abtransport ins Durchgangslager Drancy bei Paris gemeldet. Das Fernschreiben ist mit Barbies Dienstgrad und Namen unterzeichnet.

Das Original, das der französische Ankläger im Nürnberger Prozeß, Edgar Faure, 1946 präsentierte, war lange Zeit nicht auffindbar. Photokopien wurden in den Kriegsverbrecherprozessen gegen Barbies ehemalige Vorgesetzte Karl Oberg und Helmut Knochen 1954 sowie gegen den einstigen Nazi-Botschafter in Paris, Otto Abetz, 1949 als Beweise herangezogen. 1984 entdeckte Klarsfeld das Original im Archiv des Jüdischen Dokumentationszentrums in Paris wieder. Im Prozeß wird es eine wichtige Rolle spielen.

Zur Bewertung seiner Beweiskraft wird der Kölner Staatsanwalt Rudolf Holtfort, der über einschlägige Erfahrung im Umgang mit NS-Dokumenten aus dem besetzten Frankreich verfügt, im Lyoner Prozeß als Gutachter gehört werden. Für Klarsfeld wird es der Höhepunkt der langen Jagd nach Barbie werden: „Für die Kinder von Izieu, nur für sie allein, haben wir nach Barbie gesucht, ihn gefunden, seine Identität nachgewiesen und an seiner zwangsweisen Rückkehr nach Frankreich mitgewirkt. Für die Kinder von Izieu haben wir nach dem Original des Fernschreibens gesucht und es gefunden."

Der heute 73jährige Klaus Barbie, der sich in der vierjährigen Untersuchungshaft mehrmals ärztlicher Behandlung unterziehen mußte, erfreut sich guter Gesundheit und ist, wie Anwalt Ianucci befriedigt feststellte, „geistig hell wach". In seiner mit Radio und Fernsehen ausgestatteten Zelle hat er sich mit Geometrie beschäftigt und viel gelesen: deutsche und spanische Zeitungen und Zeitschriften, zweisprachige Ausgaben griechischer Klassiker, zuletzt ein Buch mit Vorträgen des ehemaligen Bundeskanzlers Helmut Schmidt.

Bei Gegenüberstellungen mit Zeugen hat er immer darauf bestanden, Klaus Altmann zu sein. Unter diesem Namen hatte er 1957 die bolivianische Staatsbürgerschaft erlangt, nachdem ihm der amerikanische Nachrichtendienst CIC im Jahre 1951 zur Flucht nach Südamerika verholfen hatte.

Doch der Mann, der 1935 bei seiner Aufnahme in die SS die Nummer 272 284 erhielt, dem seine Vorgesetzten am 14. September 1944 im Vorschlag zur Beförderung zum Hauptsturmführer „charakterliche und ideologische Festigkeit" bescheinigen, der nach dem Krieg als Agent X-3054 vom CIC beschäftigt wurde, für Boliviens Diktatoren Schlägertrupps aufstellte und sich nun als Häftling Nr. 996 in Montluc an nichts mehr erinnert, hat in der vierjährigen Untersuchungszeit nicht immer sein wahres Ich verbergen können. Zu Lisa Lesèvre sagte er: „Frauen habe ich nie gefoltert." Und gegenüber dem Zeugen Elie Nahmias schlüpfte ihm die Bemerkung heraus: „Sie sehen doch gar nicht wie ein Jude aus."

Kein einziges Wort des Bedauerns für seine Opfer ist von Barbie bekannt. „Er beruft sich auf seine Befehle — wie alle Nazi-Verbrecher", sagt Serge Klarsfeld. Sein Lyoner Kollege Ugo Ianucci meint: „Es hätte nicht viel gefehlt, und er hätte die Hand zum Hitlergruß erhoben."

Nur für eines seiner Opfer hat Barbie jemals eine gewisse Hochachtung gezeigt: für Jean Moulin, den Repräsentanten de Gaulles bei den Résistance-Organisationen. Mit anderen Führern des Widerstands hatte er ihn am 21. Juni 1943 im Lyoner Vorort Caluire festgenommen und dann gefoltert — mutmaßlich bis zum Tode. Doch die genauen Umstände des Ablebens Moulins konnten nie geklärt werden.

Der Coup von Caluire war Barbies größter Erfolg. Er brachte ihm nicht nur ein Lob Himmlers ein, er begründete auch seinen Ruf nach dem Krieg. Denn in dem Maße, wie sich später in Frankreich der Mythos der Résistance ausbreitete, wuchs auch das Renommee des Gestapo-Chefs, der ihren größten Helden zur Strecke gebracht hatte. „Ohne Moulin wäre der Mann, der die Kinder von Izieu auf dem Gewissen hat, wahrscheinlich der im bolivianischen Urwald verschwundene Kriegsverbrecher Nr. 239 geblieben", meint der Fernsehjournalist und Autor eines Buches über Barbie, Ladislas de Hoyos.

Daß im Fall Moulin, der nicht Teil der Anklage ist und damit vor Gericht gar nicht erörtert wird, Verrat im Spiel war, ist heute eine weithin unbestrittene These. Doch die Hintergründe sind nie geklärt worden. Der Mann, der als Denunziant verdächtigt wurde, René Hardy, ein Teilnehmer der in Caluire verhafteten Runde, wurde nach dem Krieg in zwei Prozessen freigesprochen. Wegen mancher Ungereimtheiten ist er den ihm anhaftenden Verdacht allerdings bis heute nicht losgeworden. Sein Wissen, so weit es damals nicht ausgebreitet wurde, nahm er mit ins Grab. Er starb Mitte April dieses Jahres. Weiß Barbie mehr?

Sein Verteidiger, Jacques Vergès, behauptet dies. Für den „Anwalt von der extrem-extremen Linken", wie ihn der Publizist, ehemalige Résistance-Führer und KZ-Häftling Claude Bourdet nennt, der algerische Rebellen und nahöstliche Terroristen vor französischen Gerichten verteidigte, ist der Fall Moulin einer der Hebel, den Prozeß gegen Barbie in einen Prozeß gegen Frankreich umzudrehen: „Der Angeklagte ist bestrebt, die Rolle zu wechseln, wenn die Umstände es erlauben. Dann erhebt er sich zum Ankläger und bestimmt, welche Fragen gestellt werden."

Das Terrain, das Vergès für die „Eröffnung einer zweiten Front" vorgesehen hat, ist eben das durch den Mythos der Résistance lange Zeit verdrängte Thema des Verrats, der Kollaboration, der Verfolgung, Folterung, Verschleppung und Ermordung Unschuldiger durch Franzosen — bis hin zu den durch eine Generalamnestie de Gaulles heute aus dem kollektiven Gedächtnis gelöschten französischen Verbrechen im Algerienkrieg. „Der Prozeß wird ein Spiegel sein, in dem sich die französische Gesellschaft betrachten wird", erläutert Vergès seine Strategie, „dabei wird man viele sehr erstaunliche Dinge sehen."

„Es ist doch schon lange kein Geheimnis mehr, daß die SS ihre Verbrechen nicht ohne Hilfe französischer Freiwilliger begehen konnte", sagt der Historiker Henri Amouroux, Verfasser eines mehrbändigen Standardwerks über Frankreich während des Krieges, „und Barbie war gewiß kein Dummkopf, der es nicht verstanden hätte, die Rivalitäten, Konflikte und Kämpfe der Franzosen untereinander für sich zu nutzen."

Auch an diesen Teil der Geschichte, die, wie alle Geschichten, keine Verjährung kennt, hat Lisa Lesèvre eine persönliche Erinnerung bewahrt. Bei ihrem letzten Verhör, zu dem sie Barbie nach der Verurteilung zum Tode holen ließ, ging dem Gestapo-Chef ein französischer Helfer beim Foltern zur Hand. Wegen einer Kieferverletzung trug er den Spitznamen „Schiefe Fresse". Er war Anführer eines Milizverbandes, der im Grunde nichts anderes war als eine von der Gestapo lizenzierte Gangsterbande. Nach dem Krieg wurde er zum Tode verurteilt und erschossen. „Ja, wir hatten unsere ‚Schiefen Fressen', wie die Deutschen Ihre Barbies hatten", sagt Lisa Lesèvre.

Ohne die Barbies hätten die „Schiefen Fressen" ihrem schrecklichen Handwerk nicht nachgehen können.

Der Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD

im Bereich des Militärbefehlshabers in Frankreich

Fernschreibstelle

-7 AVR 1944

33405

IB

-7 AVR 1944 /4V56/VI

+ LYON NR. 5269 6.4.44 2010 UHR == FI =

= AN DEN BDS - AB/L. ROEM. 4 B - PARIS =

BETR: JUEDISCHES KINDERHEIM IN IZIEU-AIN =

= VORG: OHNE ==

IN DEN HEUTIGEN MORGENSTUNDEN WURDE DAS JUEDISCHE KINDERHEIM '' COLONIE ENFANT '' IN IZIEU-AIN AUSGEHOBEN INSGESAMT WURDEN 41 KINDER IM ALTER VON 3 BIS 13 JAHRE FESTGENOMMEN. FERNER GELANG DIE FESTNAHME DES GESAMTEN JUEDISCHEN PERSONALS , BESTEHEND AUS 10 KOEPFEN, DAVON 5 FRAUEN. BARGELD ODER SONSTIGE VERMOEGENSWERTE KONNTEN NICHT SICHERGESTELLT WERDEN ==

= DER ABTRANSPORT NACH DRANCY ERFOLGT AM 7.4.44 ==

DER KDR. DER SIPO UND DES SD LYON ROEM. 4 B 61/43

I. A. GEZ. BARBIE SS-OSTUF==

Von Barbie unterzeichnet: das Telegramm über die Liquidierung des Kinderheims von Izieu

Der Henker und seine Opfer: Gestapo-Chef Barbie und drei der Kinder, die er in den Tod schickte

Wie sich die Ungarn ihren Sozialismus eingerichtet haben

Der ziegelrote Lack am Schlagbaum ist abgebröckelt. Betonbohlen werfen lange Sonnenuntergangsschatten. Hinweisschilder verlangen Schritttempo, sie lenken die Reisenden in geregelte Bahnen: hier die Diplomaten, hier die Österreicher, hier die Ungarn und hier der Rest der Welt. Unsere Pässe und Visa verschwinden im Briefkastenschlitz des Postenhäuschens. Nach einer Weile lächelt der Grenzer, reicht uns die Pässe zurück, murmelt „Viszontlátasra ... auf Wiedersehen." Der Schlagbaum am Grenzübergang Hegyeshalom kippt nach oben. Im Rückspiegel die hölzernen Wachtürme im Abendlicht.

Nickelsdorf/Hegyeshalom via Györ, am Pilisgebirge vorbei nach Budapest. Fahrt durch langgezogene Straßendörfer, das erste Pferdefuhrwerk. Das Klischee: Paprika, Puszta, Piroschka. Der Reiseführer: „Ungarn: politisches System: sozialistische Volksrepublik. Die Gesamtfläche des Landes: 93 000 Quadratkilometer (ein Drittel der Fläche der Bundesrepublik). Die Einwohnerzahl: 10,6 Millionen, darunter auch 300 000 Zigeuner (Sinti), 200 000 Deutschstämmige, 100 000 Slawen, 110 000 Slowaken, 25 000 Rumänen — ein Vielvölkerstaat. Die Hauptstadt ist Budapest, die Perle an der Donau ..."

Ein Ungar, so heißt es, ist jemand, der nach dir in die Drehtür hineingeht und vor dir auf der anderen Seite herauskommt. György, unser Wohnungsnachbar in Budapest, erinnert uns an die Beschreibung: gewieft, mit allen Wassern gewaschen und doch liebenswürdig.

Wir stellen uns als die neuen Nachbarn vor. „What's your problem?" begrüßt er uns, bietet Hilfe an, die gar nicht verlangt ist. Wir werden in die Wohnküche bugsiert. Im Wohnzimmer läuft der Fernseher. Die Kinder gucken „Derrick". György holt Tokajer, Marillenschnaps, Wodka, Brandy, baut alles vor uns auf, will wissen, woher wir kommen, will wissen, was wir tun.

Sein Englisch ist unbeholfen. Er hat es vor zwei Jahren in Privatstunden gelernt für einen Aufenthalt in den USA. George, wie wir ihn nennen sollen („easy for you"), ist 35, Chemiker, Ingenieur bei „Tungsram", dem ungarischen Glühbirnen-Hersteller. „Tungsram" hat ein Tochter-Unternehmen in den USA. George hat ein halbes Jahr dort gearbeitet. „In der russischen Kleinstadt gibt es keine Bürgersteige, weil niemand ein Auto hat. In der amerikanischen Kleinstadt gibt es keine Bürgersteige, weil niemand zu Fuß geht." George liebt den Systemvergleich.

Und er mag die Widersprüche zwischen Programm und Politik im Sozialismus. Schmunzelnd erzählt er von der „Tungsram"-Niederlassung in den USA, „wo der sozialistische Staat amerikanische Arbeiter ausbeutet". Da hatten wir ihn schon, den ersten Systemkritiker im ungarischen Sozialismus: einen, der westliche Produkte wie seinen „Sony"-Farbfernseher „good" findet; einen, der östliche Produkte wie seinen Kombi-Lada sowjetischer Herkunft für „shit" hält.

Und die ungarischen Produkte? Seine „Tungsram"-Glühbirnen? Oder die robusten „Ikarus"-Busse, ein Exportschlager der Ungarn? George muß überlegen. Seine Antwort enthält die für manche Ungarn typische Mischung aus patriotischem Stolz und zynischem Understatement: „middle shit".

George ist nicht Parteimitglied, nicht Opposition. Er spielt die Rolle des kleinen Mannes. Seine Distanz bewahrt ihn vor der Konfrontation. Es ist die Distanz des Biedermeier. Die Gestaltung der Eigentumswohnung liegt ihm näher als die Gestaltung des Staates.

Doch woanders möchte George nicht leben, auch nicht in Amerika, „Wo alles so einfach ist". Er wüßte nicht, was er anfangen sollte mit seiner Zeit, müßte er nicht nach Feierabend im Zweitberuf zuverdienen, gäbe es nichts zu besorgen, zu reparieren, zu organisieren, zu improvisieren.

Geschäftigkeit macht sich breit in Ungarn. Der ungarische Aufbruch lockt die Menschen aus dem Privaten heraus. Aus der privaten Schwarzarbeit ist in den letzten fünf Jahren die legale zweite Ökonomie geworden, in die es sich lohnt, Zeit, Geld und mehr zu investieren. Um die Versorgung zu verbessern, fördert der Staat die private Initiative, mit Rücksicht auf Widerstände von innen und außen ganz allmählich und wenig spektakulär. Das Gewinnstreben, einst als „unanständig" verteufelt, kehrt in Gestalt der „materiellen Interessiertheit" wieder zurück in die offizielle Terminologie.

Private Initiative

Anton Hofmann und seine elf Kollegen produzieren unter einfachsten Bedingungen die Mangelware Hohlblocksteine, jeden Tag bis zu 4000 Stück. „Harte Arbeit ist das", sagt Hofmann und zeigt seine vom Zementstaub zerfurchten Hände. Mit der Steinproduktion verdienen Hofmann und seine Teilhaber dreimal soviel wie Arbeiter im Staatsbetrieb.

Anton Baksai gründete nach seiner Pensionierung als Vorsitzender einer Landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaft (LPG) im südungarischen Pécs eine Innovationsfirma. Manche nennen ihn seither „den Millionär-Macher von Pécs". Baksai sagt: „Ich habe mich mein Leben lang mit Neuerungen beschäftigt." Er zeigt dabei auf die zwei Dutzend Orden „für besondere Leistungen bei der Arbeit", die neben der Zwölfender-Trophäe in seinem Wohnzimmer hängen.

Mit dem Neuen macht Anton Baksai noch immer gute Geschäfte. Mit 34 Ingenieuren prüft er die Anwendbarkeit neuer, patentierter Produktionsverfahren von der energiesparenden Getreidetrocknung bis zum neuartigen Brunnenbohrsystem. Erfinder wurden durch Baksais Innovations-Team zu Forint-Millionären. Die Ingenieure kassierten mit.

László Popovics, gelernter Dreher, ist seit 1982 Chef einer privaten industriellen Kleingenossenschaft. Die Popovics-Kooperative stellt Zangen, Ventilverschlüsse und Einzelteile für Schweißgeräte her. In Marktlücken sieht Popovics die Chance für seine Firma. Den 40 Mitarbeitern garantiert er ein Mindestgehalt von 10 000 Forint. Der Durchschnittslohn in der staatlichen Industrie ist gerade halb so hoch.

Rund 600 000 der fünf Millionen Erwerbstätigen arbeiten in privaten Kleinorganisationen. Dazu kommen 140 000 Gewerbetreibende — vom selbständigen Automechaniker bis zum Pferdefuhrmann — und etwa 20 000 Einzelhändler.

Die „zweite Ökonomie", wie die Privatwirtschaft in Ungarn genannt wird, floriert. Die Regierung freilich versucht, die tatsächliche Bedeutung der privaten Wirtschaft zu kaschieren. Sie scheint nach dem Motto zu handeln: Privatisieren — ja, darüber reden — nein. So beziffert das Statistische Zentralamt den Anteil der privaten Unternehmen am Nationaleinkommen auf fünf Prozent. Einige Wirtschaftswissenschaftler errechneten dagegen einen Anteil von zwanzig Prozent.

Die Einkommen von Selbständigen und Lohnarbeitern klaffen weit auseinander. Gábor Révész, Wirtschaftsexperte an der Akademie der Wissenschaften, fürchtet „soziale Spannungen, wenn die Einkommensschere noch weiter auseinandergeht". András Inotai, Ökonom beim ungarischen Weltwirtschaftsinstitut, setzt auf das „Nivellieren der Einkommen nach oben". Denn nicht das hohe Einkommen weniger, sondern das niedrige Einkommen vieler sei das Problem.

„Wo darf ich Sie hinfahren? — Sofort" Der Zwei-Meter-Mann zwängt sich hinter das Steuer seines „Lada", dreht den Taxameter an. „Rechts die weltberühmte Kettenbrücke, vor uns das Parlament ...", erklärt er. Gyula Mohai rühmt sich, „der erste private Taxifahrer in Budapest" gewesen zu sein. Das war 1988.

Heute fahren über 4000 Privattaxis — doppelt soviel wie die Staatsunternehmen unterhalten — durch die Hauptstadt-Straßen. Mohai behauptet, er verdiene über 30 000 Forint pro Monat mit Taxifahren. Vor allem im Sommer, wenn die Touristen kommen, lohnt das Chauffeur-Geschäft.

Rund fünf Millionen Touristen, darunter 800 000 aus dem Westen, fuhren im vergangenen Jahr an den Plattensee, in die Puszta und nach Budapest. Die Westler sind vor allem als Devisenbringer beliebt. Man trifft sie zum Beispiel im Kaffeehaus „Gerbeaud" mit seinen Jugendstilsalons vom Fin de siècle. Hier ist man im Ausland und trotzdem unter sich.

Die Hemd-aus-der-Hose-Touristen stehen Schlange nach einem Platz an einem der runden Marmortischchen. Tassen- und Tellertürme, Gläser- und Becherberge stapeln sich darauf. Hier, wo das Stück Sahnetorte gerade 80 Pfennig kostet, darf man 'mal so sein, wie die Schickeria daheim. „Jo mei, 's kost jo nix", ermuntert ein bayerischer Familienvater zum Nachbestellen. Nur, daß die Klofrau „a Göld will, wenn'st 'mal mußt", das findet der Besuch aus Bayern unmöglich, „eben halt sozialistisch".

Das „Gerbeaud" hat Tradition. Als der Schweizer Zuckerbäcker Emil Gerbeaud das Kaffeehaus im Jahr 1884 übernommen hatte, wurde das „Bo Bo" zum Treffpunkt der Budapester Bürger. Das blieb so bis zum Zweiten Weltkrieg. Das „Bo Bo" hieß nun „Vörösmarty" nach einem ungarischen Nationaldichter. 1984 — hundert Jahre nach seiner Gründung — wurde das Kaffeehaus wieder zurückgekauft. Jetzt hört man wieder: „Bis später im Bo Bo." Ungarn erlebt eine zweite Gründerzeit. Nicht nur äußerlich. Der Reformwille der ungarischen Regierung läßt heute zu, was vor wenigen Jahren noch unmöglich schien.

Vis-à-vis vom „Bo Bo", im Gebäude des ehemaligen „Pester Vaterländischen Sparkassenvereins", hat die erste Börse des Ostblocks ihren Sitz. Die Bank ist seit 1949 verstaatlicht. Geblieben sind die opulenten Stuckornamente an der Decke der Schalterhalle, die mit Marmor verkleideten Wände, die ausladenden Lüster, die bunten Glasfenster. In der österreich-ungarischen Ballsaalkulisse fühlt sich der Kunde als König.

Ein Börsen-Kunde ist Lajos Sarközi, 67. Als er 1918 geboren wurde, ging gerade die Donaumonarchie in Stücke. Dann kamen mit dem Reichsverweser Horthy die Faschisten, später der Stalinist Rakosi, 1956 der Aufstand und seither der Sozialismus des János Kádár — und die Reformen. Heute spekuliert der Rentner mit Wertpapieren. „Sehen Sie", sagt Lajos Sarközi, „das Sparbuch bringt fünf Prozent, aber die Inflation nimmt mir acht Prozent weg." Seine Obligationen garantieren ihm mindestens zwölf Prozent Zins.

Insgesamt 300 000 Forint (17 600 Mark), „meine ganzen Ersparnisse", legte Sarközi vor einem Jahr in Wertpapieren an. Mit dem steuerfreien Zinsgewinn verdoppelte er seine knappe Rente. Über 20 000 Ungarn nutzen mittlerweile die Möglichkeit, mit Wertpapieren ihre Ersparnisse „gewinnbringend für sich arbeiten zu lassen", wie Börsenchef Zsigmond Járai sagt. Über drei Milliarden Forint flossen in den vergangenen zwei Jahren in das Geschäft mit den Schuldscheinen. Das ist Kapital, auf das die ungarische Industrie angewiesen ist.

Die Sonne strahlt. Kaiserwetter in Österreich und auch in Ungarn. Mosonmagyaróvár, das Städtchen mit dem unaussprechlichen Namen, liegt wenige Kilometer von der österreichischen Grenze

entfernt. Auf den Rübenfeldern am Rand der Stadt arbeiten die Menschen auch am Sonntagmorgen. Die Landarbeiter aus der Produktionsgenossenschaft gehen dem Nebenerwerb nach. Alle helfen mit. Am Rande der Felder, in den kleinen Wochenendhäusern, herrscht Sonntagsstimmung. Vögel zwitschern, ein Radio dudelt, und der Wind streicht durch das Uferschilf des nahen Donau-Seitenarms. Ein Datscha-Idyll.

Sein Wochenendhaus hat Dr. Zoltán Szeredi, 50, selbst gebaut. Szeredi ist Direktor des kommunalen Versorgungsbetriebes „Flexum", Chef von 900 Beschäftigten. Er ist ein großer, kräftiger Mann, der sich vor Handarbeit nicht scheut.

Bevor er von seiner Arbeit berichtet, gibt es Espresso und „Herzstärke". Der Direktor kippt den Pflaumenschnaps stehend. Die Angaben zum Unternehmen, an dessen Spitze er steht, sind knapp und präzise. Die „Flexum-Werke" betreuen die 3000 städtischen Wohnungen, sorgen für Warmwasser in der Stadt, unterhalten das Thermalschwimmbad, warten das Straßennetz und kümmern sich um die Müllentsorgung in Mosonmagyaróvár und 48 kleinen Gemeinden drumherum. Pflichtaufgaben, wie sie Tausende von kommunalen Versorgungsbetrieben erledigen und Aufgaben, mit denen kein Geld zu verdienen ist.

Doch der Direktor ist ehrgeizig. Rote Zahlen würden ihn beschämen. Deshalb nutzt er das Wasser der Thermalquellen gewinnbringend im Gartenbau: Vier Millionen Nelken wachsen jedes Jahr in Mosonmagyaróvár, ein Fünftel der gesamten ungarischen Produktion. „Flexum" stellt neuerdings Müllcontainer her, nicht nur für den ungarischen Markt. Exporte nach Österreich, in die Schweiz und in die Bundesrepublik Deutschland füllen die Devisenkasse. In die Tschechoslowakei liefert das Unternehmen Kerzen.

Der Direktor ist Mitglied der Ungarischen Sozialistischen Arbeiterpartei (USAP), sonst säße er heute kaum auf seinem Stuhl. Doch seine Vorstellung vom Sozialismus ist nicht dogmatisch. Staatseigentum, so hat der Direktor in seinem Betrieb erfahren, „ist von den Menschen viel zu weit weg". Deshalb sollen bei „Flexum" nun Belegschaftsaktien ausgegeben werden. Löhne will der Direktor nur nach Leistung bezahlen, auch wenn ihm das Konflikte mit Gewerkschaft und Partei einbringt. „Lauter personalübersetzte Institutionen", sagt er. Die sollten sich lieber um die Verlustbetriebe kümmern. Der Direktor gerät in Rage. Der Glühlampenproduzent „Tungsram", so habe man neulich erfahren können, lebe schon seit Jahren von Subventionen. „Wir waren entsetzt, als wir das hörten."

Da redet sich einer um Kopf und Kragen, denken wir. Doch der Direktor zählt uns selbstbewußt seine Arbeitsorden und ministeriellen Auszeichnungen auf. Mit seinen Methoden liegt der Flexum-Manager im Trend. Und die Ergebnisse sprechen für sich. In zehn Jahren konnte Szeredi den Umsatz des Staatsbetriebes auf das Zwanzigfache erhöhen. Die Zahl der Beschäftigten hat sich vervierfacht. Natürlich sind wir, die unangemeldeten Besucher am Sonntagmorgen, zum Essen eingeladen. Wir sitzen auf der Terrasse vor dem Haus. Das Radio spielt Popmusik, Ö 3, die Welle aus Wien. Vom Tennisplatz nebenan dringen Schlaggeräusche herüber.

Der „Lada" rappelt über Landstraßen und Feldwege. Peter Supik, der stellvertretende LPG-Vorsitzende, drückt aufs Gas. Er kennt die Strecke. Links Weizen, rechts Rüben, soweit man sehen kann. Riesige Felder, imposante Eintönigkeit. Wir biegen ab, passieren das Ortsschild „Sanossmorja". Längs der Hauptstraße lauter niedrige Häuser, weiß, gelb oder ocker getüncht. An einer Toreinfahrt steht ein weißhaariger Alter mit Lederschürze. Er registriert unsere Ankunft mit sichtlichem Gleichmut. Der Lada hält. „Das ist unser Kellermeister", stellt Supik den Alten vor.

Wir stoßen an mit Pflaumenschnaps. Dann schenkt Ferribáci Weißwein ein. Wir sprechen über die nahe Grenze zu Österreich, ein gutgesicherter Stacheldrahtzaun. Doch kein Ungar würde heute in den Westen fliehen. Wer gehen will, reist aus.

Als Ferribáci jung war, ist er oft mit dem Fahrrad ins Burgenland gefahren. Nur einen Graben gab es an der Grenze. Den schaufelten die Bauern immer wieder zu, um Anbaufläche zu gewinnen. Heute spielen Dorfmannschaften von diesseits und jenseits der Grenze Fußball miteinander. Die Wimpel der Burgenländer hängen zu Dutzenden in Ferribácis Schankraum. Die Österreicher versorgen sich bei den Ungarn mit Benzin, Obst und Fleisch. Die Ungarn kaufen im Westen Farbfernseher, Videorecorder und Schallplatten. Auf der Maria-Hilfer-Straße in Wien sprechen manche Verkäufer ungarisch.

Ferribáci erzählt von früher. 1945 sei er glücklich gewesen, als ihm die Bodenreform viereinhalb Joch Acker bescherte. „Da habe ich angefangen, für mich zu arbeiten." 1959 wurde aus dem Privateigentum Genossenschaftsland. „Zehn Jahre früher wäre besser gewesen", sagt Ferribáci, „von da an ging es bergauf." Wenn in Österreich die Ernte schlecht sei, müßten Bauern aufgeben. „Bei uns nicht."

Doch Kommunist ist der Kellermeister nicht. „Ich gehöre nicht zur Partei, das sagt alles." Ferribáci ist katholisch und gläubiger Christ. Er lebt in der Welt von Don Camillo und Peppone, wo Katholizismus und Kommunismus kein unüberwindlicher Gegensatz sind. Lächelnd blickt er auf den Genossen neben sich, den LPG-Chef Supik: „Meine Religion vergibt jedem."

Die Landwirtschaft gehört zu den wenigen Wirtschaftsbereichen, in denen Ungarn auch international konkurrieren kann. Innerhalb der Ostblock-Staaten hat Ungarn die höchste Pro-Kopf-Produktion in der Landwirtschaft, im westeuropäischen Vergleich liegt es mit Dänemark an der Spitze. Ein Drittel der in Genossenschaften, Staatsgütern und privaten Hofwirtschaften erzeugten Güter wird ins Ausland exportiert. Und im Gegensatz zu den meisten Ostblock-Staaten kennt Ungarn keine Versorgungsprobleme bei Lebensmitteln.

„Voll Leiden war sein junges Leben, durch stetes Kranksein eine Qual, voll Geduld und Gott ergeben trug er die Schmerzen ohne Zahl." Die Grabinschriften auf dem Friedhof im südungarischen Dorf Ofalu sind deutsch, die Namen der Toten auch. Unter den 470 Einwohner Ofalus gibt es nur eine Handvoll Ungarn, die meisten sind deutschstämmig, „Donauschwaben", wie sie sich stolz nennen. Es sind Nachfahren jener Schwaben, Hessen und Elsässer, die die Österreicher im 18. Jahrhundert nach Ungarn lockten, um das von den Türken verwüstete Land zu besiedeln.

Heute gibt es zwar eine Straße nach Ofalu, und in der kleinen Gastwirtschaft steht eine Musikbox. Doch das Leben ist kaum weniger beschwerlich als früher. Die jungen Leute ziehen in die Stadt, ins nahe Pécs, Fünfkirchen, wie die Großeltern sagen. Die Jungen verlassen das schwäbische Dorf, lassen die schwäbische Kultur, die Blasmusik und den Volkstanz zurück. Im Gegensatz zu manchen der Großeltern, die besser deutsch als ungarisch „schwätze", können die jungen Leute kaum mehr Deutsch. „Mir Schwowe sterbet aus", klagt Cornel Klug, Ortsvorsteher im benachbarten Schwabendorf Feket.

Früher hieß das Kaffeehaus „Hungaria" am Budapester Lenin-Ring „New York". Doch da hieß der Ring auch noch Elisabeth-Ring, nach der Gemahlin des Kaisers Franz Joseph I. Früher, da war das „Hungaria" ein Literatencafé. Das hat sich rumgesprochen. Heute ist das „Hungaria" ein Touristen-Café. Fast.

In einem Sessel, mit dem Rücken zur Wand, sitzt ein alter weißhaariger Mann. Als er uns sieht, kommt er leicht gebeugt mit kleinen Schritten auf uns zu. Er spricht uns auf Englisch an. Drei Tische gebe es hier im „Club", drei Tische und drei Sprachen. An dem einen wird nur Englisch, an dem anderen nur Französisch, am dritten nur Deutsch gesprochen. Ungarisch ist verboten. „Bei Übertretung ist ein Sodawasser zu zahlen", sagt der alte Mann. Zweimal die Woche trifft sich der Club zu Konversation, am Wochenende tagt die Gesellschaft im Café des Hotel Thermal auf der Margareteninsel. Als er hört, daß wir Deutsche sind, wechselt er ins Deutsche, plaziert uns an einen freien Tisch.

Keine „Musterschüler"

Der „Herr Doktor" wird, vom Alten begrüßt, ebenfalls am deutschen Tisch plaziert. Der elegant gekleidete Herr demonstriert aristokratische Haltung. „Die Dummheit kennt keine Grenzen", beginnt er das Gespräch mit Klagen über den beruflichen Alltag. Anwalt ist er, spezialisiert auf Außenhandel. „Patente, Lizenzen, alles, was Sie wollen. International, verstehen Sie." Der Herr Doktor will sein Deutsch aufbessern. Nächste Woche erwartet er Geschäftsfreunde aus der Bundesrepublik.

Der Herr Doktor gehört immer noch zu den besseren Leuten. Er verbringt seinen Urlaub in der Schweiz, fährt zur Kur ans Schwarze Meer. Sein Haus steht nicht im proletarischen Pest, sondern auf der anderen Donauseite, in Buda, wo Parteispitzen, Privatunternehmer und Diplomaten wohnen. Übernächste Woche müsse er nach New York, parliert der Herr Doktor wieder übers Geschäftliche. Man möge ihn entschuldigen, er wolle zum englischen Tisch wechseln. „New York, Sie verstehen."

In den Außenbezirken der 2,2-Millionen-Stadt Budapest leben die jungen Arbeiterfamilien, die vielen Zugezogenen vom Land und solche, denen es im Stadtzentrum zu eng, zu laut, zu stickig war. Hier draußen im 20. Bezirk wohnt auch Dr. phil. Albin Lukács mit Frau und Schwiegermutter. Für die Vier-Zimmer-Eigentumswohnung mit Balkon-Blick auf die Europastraße 5 haben sie lange gespart.

„Ungarn ist ein kleines Land." Immer wieder diese Stereotype, dieses Kokettieren mit Bescheidenheit. Auch das ist ein Mittel, um die gesellschaftspolitischen und ökonomischen Reformen herunterzuspielen. „Schaut her", sagt Albin, „wir wollen nicht als die sozialistischen Musterschüler der Marktwirtschaft dargestellt werden. Das wäre auch falsch."

Auch wenn der ungarische Parteichef János Kádár über seine Politik spricht, vermeidet er das Wort „Reform". Auf dem XIII. Parteitag der Ungarischen Sozialistischen Arbeiterpartei (USAP) sagte Kádár: „Dieser politische Hauptkurs wird noch lange Gültigkeit besitzen." Gemeint hatte er die Reform.

Albin rutscht auf seinem Sessel nach vorn, nippt am Rotwein, wird grundsätzlich: „Schaut her, Ungarn ist ein sozialistisches Land. Die großen Fabriken sind verstaatlicht, das meiste Land vergesellschaftet. Die Arbeiterklasse bestimmt die Politik. Und wir stehen zum militärischen Bündnis mit der Sowjetunion. Daran kann und wird sich nichts ändern." Gabor lächelt, sagt: „Die Sowjetunion ist unser wichtigster Handelspartner." „Trotzdem spannt in Budapest keiner den Schirm auf, wenn es in Moskau regnet", scherzt seine Frau.

Berlin in den zwanziger Jahren

Berlin in den berühmten Zwanzigern, damals notierte Carl Zuckmayer leicht pikiert: „Diese Stadt verschlingt mehr als jede andere Talent und menschliche Energie, um alles kleinzukauen, schnell zu verdauen und wieder auszuspucken." Damals produzierte Berlin Schlager wie Stockholm Zündhölzer und Wien Walzer, Berlins Schlagermühlen klapperten am laufenden Band.

Schon um die Jahrhundertwende rumorte hinter den Operetten und Revuen der Superhit, die Musik der Massen. Walter Kiaulehn, der Biograph der Metropole, schrieb: „Berlin zeigte sofort eine besondere Schlagerbegabung. Die Stadt sprudelte über von drolligen Einfällen und setzte sie auf eine unverwechselbare Art in Noten, daß man schon nach den ersten Takten wußte: das kann nur aus Berlin sein."

Der Schlager war das ideale Medium für das Lebensgefühl des Großstädters vom Altberliner Typ — für seine Schnodderigkeit, seine Ironie. Der Mann, der den Schlager schrieb, mußte ein Ohr dafür haben, mußte immer ein Stück Dichter sein, ein blödelnder vielleicht, ein kommerzieller, aber den Zeitton mußte er treffen, sonst war es kein Schlager. Damals besaß das Massenlied noch einen literarischen Touch, schon allein wegen der personellen Nähe der Schlagerproduktion zur schriftstellerischen Produktion.

Claire Waldoff zum Beispiel, die große Berliner Schlagermuse, debütierte am Kurfürstendamm (im Volksmund: Ku'damm) mit einem Gedicht von Paul Scheerbart. Die Dichter ihrerseits waren darauf aus, ihre Werke ins Schlagergeschäft zu lancieren. Bertolt Brecht baute schlagerartige Songs in seine Stücke ein, Kurt Tucholsky, Herbert Ihering, Marcellus Schiffer schrieben Texte für Schlager-Revuen. Teobald Tiger — unter diesem Programm-Namen arbeitete Tucholsky für die Berliner Häuser — verfaßte den Hit „Mir ist heut so nach Tamalan" und brachte ihn persönlich der Sängerin Fritzi Massary in die Garderobe. Kiaulehn: „Jetzt sangen die jungen Frauen die neuen Schlager. Sie waren ihnen von den Dichtern auf den Leib geschrieben, darum ließen sie auch die Kniekehlen mitsingen. Es klang sehr gut."

Einer der besseren Schlager von Hans Albers, der „Seemanns-Choral", stammt von dem Berliner Schriftsteller Walter Mehring. Als Jude mußte er emigrieren, aber Albers, kein Freund der Nazis, sang den „Seemanns-Choral" weiter. Die NS-Größen, die sich eher verdeckt in die alte Schlagerproduktion einmischten, machten es mit dem Mehring-Lied wie mit Heinrich Heines Loreley: sie setzten das „Verfasser unbekannt" darunter.

Eine der am muntersten schäumenden Quellen des Berliner Schlagers waren die großen Revuen. Meist aus Amerika importiert wurden sie zur immerheißen Garküche des deutschen Massenlieds. Ein besonders produktiver Jahrgang war 1927: Im „Admiralspalast" gastiert nun schon in der zehnten Woche die „Negerproduktion" „Johnny spielt auf". Im „Wintergarten" haben die „Chocolate Kidds" Premiere. Star dieser Revue ist eine Tänzerin namens Josephine Baker, die nur mit einem Bananenröckchen bekleidet auftritt. (Auf den Berliner Privatpartys werden die Bananen anschließend von gastgebenden „Lebemännern" verzehrt.)

„Die Revue", schrieb der Soziologe und Filmhistoriker Siegfried Krakauer, „ist die genaue und unverhohlene Darstellung der gesellschaftlichen Unordnung." Mit den Schlagerrevuen kommt die Republik in Stimmung, die ersten Ufa-Schlagerfilme bringen die Berliner Kreationen bis in den letzten Winkel Deutschlands: der Schlager wird zur wirklichen Massenkunst, die auch die Individuen ergreift.

Berliner Luft ist Schlagerluft, die Luft der Republik. Bei den Völkischen und Deutschnationalen, aber auch bei den proletarischen Liederzirkeln, stoßen die neuen Melodien auf Ablehnung. Kurt Tucholsky macht den braunen Muff selbst zum Schlagerthema: „Den Richtern, Bonzen, ja sogar / Herrn Hitler wünsch ich dies: / Mensch, einmal auf dem Buhlewar! / Mensch, einmal nach Paris!"

Der deutsche „Buhlewar" schlechthin ist damals der Ku'damm in Berlin. Hier laufen die Gassenhauer rauf und runter, hier machen die neuesten Schlager Furore in den Revuen und brandneuen Tonfilmkinos, hier strömen die Angestellten und mittleren Schichten, die das neue Unterhaltungspublikum stellen, in die riesigen Tanz-Cafés. Der Berliner Schlager, schrieb ein Chronist, „ist ein Bastard aus Geldnot und Talentüberschuß". Jedenfalls eine Sache mit Charme, ein gesellschaftliches Ereignis, keine Teenagerbelustigung wie heute.

Da war beispielsweise das „Europa-Haus" am Ku'damm, eines dieser längst untergegangenen Tanz-Cafés, ein Schlagerpalast mit über dreihundert Plätzen. Damals ging man noch aus, um sich zu amüsieren, das Heim-Video war noch nicht erfunden. Täglich gab es die legendären „Fünf-Uhr-Tees", die man sich schon als kommerziell durchorganisierte Veranstaltungen vorstellen darf. Das war eine hochentwickelte Industrie, durchaus frühes deutsches Show-Business.

Zu den großen Berliner Zeremonienmeistern und Tonangebern der Unterhaltungsmusik gehört Bernard Etté, ein Friseursohn aus Kassel, den 1924 die „Flucht aus dem Alltag" in die Hauptstadt trieb. Später, als „Schlagermagier" hat er dieselbe Flucht dann einem Millionenpublikum eröffnet mit seinen Melodien. 700 Titel führte dieser „König der Tanz-Cafés" im Repertoire, die ganze Schlagerwelt aus einem Guß.

Vierzig Jahre lang gab Bernard Etté dem Schlager, was des Schlagers ist: die leicht ondulierten Wellen, den mondänen Glanz und die nötige Brillantine, ohne die die leichte Muse nie so glatt durch die Wirrnisse der Zeit käme. In diesem exemplarischen Fall: Bernard Etté war Orchesterchef in Charells „Berliner Revuetheater", dem bekanntesten Schauplatz der roaring twenties.

Etté spielte unverdrossen weiter und jetzt erst recht in der Weltwirtschaftskrise. Er begleitete den Todeskampf der ersten deutschen Republik mit „Rhythmus, Schwung und guter Laune". Er spielte mit gebremstem Swing in Hitlers „Drittem Reich", und auch als dies vorbei war, gab es noch immer das Orchester Bernard Etté mit seinen Evergreens ... Mehr als dreißig Millionen Platten hat er verkauft — dafür hätte er heute 30 Goldene Schallplatten bekommen. Statt dessen ist er 1961 als Fürsorgeempfänger in einem bundesdeutschen Altersheim gestorben.

Einige der Jahrhundertschlager hatte Robert Stolz komponiert: „Salome", „Im Prater blüh'n wieder die Bäume" oder „Hallo, du süße Klingelfee" (eine Reverenz des Schlagers an das Telefon). „Der Charme seiner Chansons", schrieb damals der berühmte Berliner Journalist PEM (Paul Markus), „der Charme überwindet die Industrialisierung der leichten Musik". Und die war natürlich in Berlin sehr viel weiter fortgeschritten als im Wien des Robert Stolz.

Der Maler George Grosz nannte Berlin „einen Kessel am Überkochen, mit einer Menge rosarotem Schaum drauf". Und dies sind ein paar zufällig ausgewählte Kandierungen des Schlagerschaums aus Berliner Kesseln: „Schöner Gigolo, armer Gigolo", „Hallo, mir tut das Herz so weh", „Veronika der Lenz ist da", was kann der Sigismund dafür", „Ich küsse ihre Hand, Madame", „Adieu mein kleiner Gardeoffizier", oder „Liebling, mein Herz läßt dich grüßen", gesungen von Willy Fritsch und Lilian Harvey in der Ufa-Tonfilm-Operette „Drei von der Tankstelle". Noch heute wird dieser Musikfilm aus dem Jahr 1930 im Ausland aufgeführt, mit den Originaltonschlagern. Ein Beispiel für die Weltgeltung der deutschen Unterhaltungsmusik in den dreißiger Jahren.

Ende der zwanziger Jahre und anfangs der dreißiger ist Berlin die produktivste Schlagermetropole, gleichauf mit New York. Ein Heer von Textern, Komponisten, Musikern, Interpreten und Show-Leuten ist Tag und Nacht damit befaßt, immer neue Erfolgstitel auf den Markt zu werfen. Greifen wir einen heraus aus den Bataillonen der leichten Unterhaltung, einen der „Generale"!

Er hat sich eine Spezial-Visitenkarte drucken lassen, die er überall in den Bars und Studios herumreichte. Vorne stand der Name drauf: Fritz Beckmann. Klappte man die Karte auf, so fand man im Innenteil 70 Superschlager, die der Herr getextet hatte, alles Hits, die jedes Kind kennt, die einen festeren Platz in der deutschen Kultur haben als „Wanderers Nachtlied". Also: „Bel ami", „Bei dir war es immer so schön", „So oder so ist das Leben", „Ich wollt' ich wär ein Huhn", „Man müßte Klavier spielen können" usw., die ewige Hit-Parade des deutschen Schlagers.

Fünfhundert Songs hat dieser Beckmann geschrieben. Mit 18 war er nach Berlin gekommen, im Hotel „Adlon" empfahl er sich als „Eintänzer", wie übrigens auch der junge Billy Wilder, der später in Berlin berühmt wurde mit einer Reportage über die Gigolos. Auch diesen Stoff hat der Schlager vereinnahmt: „Schöner Gigolo, armer Gigolo." Beckmann gehörte zu den Halbgenies des Berliner Asphalt-Schlagers, sein Leibkomponist war Peter Kreuder.

Das Duo heimste den ersten großen Erfolg mit dem Nonsens-Hit „Ich wollt ich wär ein Huhn" ein, geschrieben für den Ufa-Musikfilm „Glückskinder". Der junge Autor schläft tagsüber und ist nachts in der Subkultur unterwegs. Seine Texte schreibt er im Taxi auf dem Weg ins Filmstudio, oder im Kasino auf die Rückseite der Speisekarte, so erzählt es die Fama. Manches entsteht live im Moment der Aufnahme: „Ich wollt ich wär ein Hühnchen / Dann flöge ich nach München / Ich wollt ich wäre Clark Gable / Mit Schnurrbart und mit Säbel ..." In der gedruckten Fassung sind diese Zeilen nicht vorhanden.

Das Nonsens-Lied gehört zu den originellsten Schöpfungen der Berliner Schlagerproduktion. Seine Herkunft aus dem Tingeltangel und dem Dada-Ulk liegt auf der Hand. Einer der Großen auf diesem Gebiet ist Dr. Fritz Löhner, dem Schlagerfreund als „Beda" geläufig. Von Beda zu Dada war es nicht weiter als einen Gedankensprung. Manius Pacher zitiert ein Löhner-Beda-Dada-Gedicht: „Gemalter Schrei: / Spinat mit Ei. / Creosot, bissel Jod / O Morgenrot. Idiot!"

Aus Wien kommend avancierte Beda am Ku'damm zu Hauptlieferanten für Blödel-Hits. Den Klassiker „Yes! We have No Bananas!" dichtet er um zu „Ausgerechnet Bananen". Mit „O Donna Clara, ich hab dich tanzen gesehn" schafft er einen Evergreen des parodistischen Schlagers. „Beda" ist Jude. Im Vornazi-Berlin, das kosmopolitisch war und die Talente ohne Ansehen ihrer geographischen und „rassischen" Herkunft vereinnahmte, war das normal, große Teile der Schlagerproduktion waren „jüdisch". Als die Nazis Ernst machten, begann der große Exodus, das Verhaften und Morden. Auch Fritz Löhner wurde in Auschwitz umgebracht. Während Franz Völker in der Wiener Oper „Dein ist mein ganzes Herz" sang, ging der Autor dieses großen Schlagers im Konzentrationslager unter.

Mit Nonsens-Schlagern wie „Mein Papagei frißt keine harten Eier" oder „Ich fühl in mir den Kasimir, den Kasimir in mir", zer-

streuten sich die Leute in der Weltwirtschaftskrise. Den Zeitton auf eine Zeile brachte auch die folgende Schlagerstelle: „Man lebt nur einmal und ist so lange tot." Dada-verdächtige Ulkschlager waren die Spezialität der Berliner Schlagerliteraten. Umgekehrt hatten die Dada-Künstler den Ehrgeiz, gerade den Schlagerton zu treffen. Zum Beispiel der Hannoveraner Ober-Dada Kurt Schwitters: er verfaßte Schlagertexte, die er als Gedichte veröffentlichte. Karl Riha über die Wechselbäder der Dicht- und Schlagerproduktion:

„Die linken Kabarett-Dichter von Wedekind bis Tucholsky haben sangbare Lyrik geschrieben und sich mit den Schlagertönen ihrer Zeit auseinandergesetzt. Die Brechung des Schlagers wird in der modernen Literatur breit aufgenommen, etwa in dem Onkel-Heini-Schlager von Schwitters, der auch so heißt und worin die Weltuntergangsstimmung der Wirtschaftskrise schlagerhaft parodiert wird: „Und wenn die Welten untergehn / Bleibt Onkel Heini doch bestehn / Denn unser Onkel Heini hat immer noch die krummsten Beini / Der Heini braucht sich nicht zu bücken / Es kann ihn doch kein Stern erdrücken / Denn die Sterne sausen stets bei Heini / Hindurch durch seinen krummen Beini ..."

Soweit der Onkel-Heini-Schlager-Originaldada. Es bleibt dahingestellt, ob der Schlager-Dada nicht doch noch einen Tick besser ist. Zum Beispiel der Klassiker „Was macht der Maier am Himalaya", ein Hit, der im selben Jahr entstand wie der Onkel Heini und seine Beini. „Ich hab so Angst um Maier / Auf dem Himalaya / Er macht 'nen Rutsch und ist futsch."

Es spricht für die Qualität des frühen Schlagers, daß er nicht nur das große Publikum fand, sondern auch einzelne Literaten und die seriöse Kritik für sich einnahm. Stars wie Claire Waldoff — „Schnauze vornweg, doch das Herz am Fleck" — wurden wie Idole verehrt. Der Schrifsteller Josef Roth nannte sie „ein Prachtexemplar der Asphalt-Botanik unter den Berliner Stadtpflanzen". Ihre Chansons, die Schlager wurden, erschienen ihm wie eine „Prosa des Großstadtlebens". Der moderne Typ des Schlagersängers kam ihm vor wie ein „Straßenspatz auf dem Telefondraht". Das Massenlied — immer auf Draht — im Gegensatz zu den altromantischen Nachtigallen in den Wiener Praterbäumen.

Literaturfähig ist der Schlager jener Zeit auch durch die Art, wie er die Realität verarbeitet, nämlich auf der Ebene von Gefühlen und Stimmungen. Schaut man sich die Kriegsschlager aus der Berliner Produktion zwischen 1939 und 1945 an, dann sieht man schon an den Titeln, zu welchen Widerspiegelungen — auch unterm Diktat der Propaganda — das Kommerzlied fähig ist.

Nach dem Einmarsch der deutschen Truppen in Polen schreibt Ralph Benatzky, der alte Schlagerhase, den Hit: „Nach jedem Abschied gibt's ein Wiedersehn." Das klingt noch siegessicher in den Ohren der Soldatenmütter und Kriegsbräute. Nach dem Einmarsch in Frankreich bringt Willi Kollo, auch einer der Großen, den Hit heraus: „Einmal wirst du wieder bei mir sein." Klingt schon etwas gedämpfter. Im dritten Kriegsjahr, die Hitler-Armeen hatten die Sowjetunion überfallen, schreibt Peter Igelhoff den Schlager: „Wann wirst du wieder bei mir sein?" Eine bange Frage, die den Sorgen der Familien in der Heimat Ausdruck gab.

Im vierten Kriegsjahr, als immer mehr Soldaten nicht mehr zurückkommen, komponiert Michael Jary, auch einer von den Heilhörigen, den Schlager: „Laß dein Herz bei mir zurück." Jetzt ist von Rückkehr schon keine Rede mehr. Im fünften Kriegsjahr schließlich schreibt Benatzky das Lied: „Einmal kommt der Tag." Das Wiedersehn erscheint darin nur noch wie ein Traumgespinst.

Ein trauriges, immer noch nicht vollständig dokumentiertes Kapitel der Berliner Schlagergeschichte ist die Vertreibung des Geistes aus der Unterhaltungsmusik. Die Elite unter den Textern und Komponisten waren Juden. Sie mußten 1933 emigrieren. Taten sie es nicht wurden sie ohne Ansehen ihrer Popularität (und ohne Rücksicht auf ihre Anpassungsbemühungen an den neuen Ton) verfolgt und oft umgebracht. Schon ein Tag nach der „Machtergreifung" kam in Berlin eine Liste heraus, die sämtliche Namen und Pseudonyme „jüdischer" Schlagermacher enthielt. Nach dieser Liste wurden die Berufsverbote und später die Verhaftungen organisiert. Auch Nichtjuden verfolgte man als „Intellektuelle" oder „Asphaltliteraten", was auch immer sich ein SA-Mann darunter vorgestellt haben mag.

Eines der irrwitzigsten Einzelschicksale in dieser deutschen Schlagerdämmerung stellt der Fall Erich Knauf dar. Knauf war der Textdichter der Filmschlager von Heinz Rühmann. „Heimat, deine Sterne" ist sein größter Erfolg. Knauf gehörte, wie Erich Kästner, zu jenen Autoren, die gehofft hatten, in der Film- und Schlagerproduktion überleben zu können. Vorher war er Lektor der sozialistischen Büchergilde Gutenberg gewesen. Dann, im Jahre 1944, wurde er wegen „Wehrkraftzersetzung" hingerichtet. Sein Sehnsuchtslied „Heimat, deine Sterne" aus „Quax, der Bruchpilot" war einer der meistgesendeten Titel des „Wehrmachts-Wunschkonzerts". Die deutschen Sender spielten ihn bis zum Schluß weiter. Nach dem Krieg wurde das Lied von den Alliierten verboten, sie hielten es für ein Nazi-Machwerk.

Nur wenige der ins Exil entkommenen Berliner Schlagermacher hatten das Glück eines Friedrich Hollaender. Empfohlen vom Weltruhm seines Hits „Ich bin von Kopf bis Fuß auf Liebe eingestellt" war er mit Marlene Dietrich (die die Nazis fast um jeden Preis halten wollten) rechtzeitig nach Hollywood gegangen, um dort gleich einen neuen Dietrich-Schlager zu landen: „The Boys in the Backroom". Auch Hollaender gehörte zu diesen talentierten Burschen, die ihr Handwerk in den Berliner Kabarettkellern gelernt hatten, zum Beispiel bei Max Reinhardt im „Schall und Rauch".

Aus dieser Generation von Komponisten und Textern kamen auch jene, die dablieben und weitermachten, gemäß der Goebbels-Parole: „Die gute Laune muß erhalten bleiben." (Schlager wurden im Berliner Radioarchiv unter „OP" abgelegt, das Kürzel für „Optimistische Sachen".) Zu den bekanntesten Schlagermachern im „Dritten Reich" gehört Norbert Schultze, der den Welthit „Lili Marleen" geschrieben hatte. Er mauserte sich schnell „zum Schlagerlieferant für den totalen Krieg" (Kühn). „Das Lied vom deutschen U-Boot-Mann", „Bomben auf Engelland", „Panzer rollen in Afrika vor" — das waren so seine neuen Titel.

Auch Schultze hatte einst in den Berliner Linkskellern begonnen, bei den „Vier Scharfrichtern" saß er am Klavier. Viele der damaligen Unterhaltungsprofis zogen sich in die Musikhäuser zurück, nach dem Motto: Operette sich, wer kann. Zum Beispiel Theo Mackeben. Er wurde berühmt als Dirigent der „Dreigroschenoper", dann schrieb er Evergreens wie „Du hast Glück bei den Frauen". Nach 1933 wurde er Spezialist für die optimistischen Sachen. Die Unterhaltungsmusik galt nun als das ideale Massenmedium, um das Volk bei der Stange zu halten. In dem Maße, wie es mit dem Hitlerreich bergab ging, produzierte die Metropole Durchhalteschlager — und sonst gar nichts.

Beispielhaft für „100 Prozent optimistische Grundhaltung" fand Hitlers Propagandaminister Joseph Goebbels den Bruno-Balz-Hit „Das kann doch einen Seemann nicht erschüttern", ein Schlager, der die Deutschen mit Marschmusik in den Untergang begleitete. Und der junge Mann mit der aufklappbaren „Visitenkarte des deutschen Schlagers", Hans Fritz Beckmann? Zur Musik von Werner Egk floß ihm folgender Text aus der flotten Feder: „Es fährt ein Schiff auf den Strom der Zeit / In die strahlende Zukunft hinein / An Bord steh'n wir, die HJ, bereit! ... / Großdeutschland heißt unser stolzes Schiff / Drauf steh'n wir, Mann für Mann."

Volker Kühn über die Berliner Schlagerproduktion in Kriegszeiten: „Goebbels und seine Männer brachten eine gewaltige Traumfabrik in Gang, die fortan massenhaft scheinbar Unpolitisches produzierte: Schlager am laufenden Band. Für den Film eingespielt, machten sie auch auf dem Plattenteller die Runde — für eine Nacht voller Seligkeit, da gab ich alles hin, ich brauche keine Million, mir fehlt kein Pfennig zum Glück, ich hab' dich, du hast mich, was brauchen wir noch mehr ..."

Der Schlager war nun ganz, wie in dem Evergreen, zum „bunten Luftballon" geworden, zum Transportmittel der Träume, zum eigentlichen Valium des „Dritten Reichs". Seinen alten Charme hatte er behalten dürfen, verkörpert in den Stars des Gewerbes, den Johannes Heesters, Zarah Leander, Willy Fritsch und Jan Kiepura — aber deren Glanz und Eleganz umhüllten nurmehr die Lüge. Die Unterwerfung der Massenunterhaltung in Bild und Ton unter die Nazi-Propaganda, die Pervertierung des Schlagers zum Durchhalten und die Austreibung des Geistes aus dem Medium hatten dem Schlager das Rückgrat gebrochen. Davon hat er sich bis heute nicht erholt.

Auch der geographische Ort, sein Schauplatz besteht nicht mehr, dem Schlager ist die Metropole abhanden gekommen, der große Kessel Berlin, dem er einst schäumend entstieg. Der alte Tonfall der Massenunterhaltung, diese gekonnte Schieflage zwischen Kitsch und Kunst, war eine typische Kreation der Hauptstadt, des Zentrums. Von Berlin aus war alles Provinz. 1924 steht in der „Weltbühne": „Berlin ist Licht. Diese Stadt ist eine Orgie des Lebens. Aber wo ist das große Sterben? Fahren Sie einmal nach Frankfurt am Main. Der Frankfurter großen Stils fährt nach Berlin, um sich zu amüsieren. Er bleibt in Frankfurt, um sich auszuschlafen."

Das gab's nur einmal, das kommt nicht wieder. Lang ist's her.

SCHLAGER-LIEDERBUCH BD. 36

Was jeder singt:

und viele andere Schlager und beliebte Lieder zum Mitsingen

E. BERNDT, Buch- und Musikverlag, Berlin-Wilmersdorf, Offenbacher Str. 9

Nostalgischer Spiegel einer Epoche: Schlagertexte und -noten in Buchform um 1930

Schwieriger Alltag der illegalen Taxis in Ost-Berlin

Samstag abend Unter den Linden in Ost-Berlin. Zwischen halb und um zehn Uhr belebt sich die ansonsten ruhige Prachtstraße in Berlin-Mitte für ein Viertelstündchen. Die Deutsche Staatsoper entläßt ihre Besucher. Einige fahren von den Parkplätzen auf dem Mittelstreifen vor der Humboldt-Universität oder vom Bebelplatz mit ihren eigenen Autos nach Hause. Wenige erwischen ein Taxi. Andere warten an der Bushaltestelle auf den nächsten 57er. Die meisten laufen zu Fuß in Richtung Alexanderplatz zur S- oder U-Bahn.

Mehr und mehr brechen aber aus dem offiziellen Beförderungs-Schema aus, stellen sich einfach an den Straßenrand und warten, manche von ihnen winken. Aber das ist fast schon überflüssig. Es dauert nicht lange, und ein Trabant, Wartburg, Lada, mitunter sogar ein Golf lösen sich aus dem Fahrzeugpulk (falls sie nicht schon in der rechten Spur suchend langgeschlichen kommen) und halten vor den Wartenden. Anfänger fragen noch, ob man sie nach Grünau oder Pankow fahren könne, Eingeweihte nennen einfach das Ziel, so, als bestiegen sie ein richtiges Taxi.

Andere Opern-Heimkehrer schauen in der Liebknechtstraße, etwa in Höhe der Marienkirche, in die dort parkenden Autos. In vielen von ihnen sitzt ein Fahrer hinter dem Lenkrad. Die Taxisuchenden öffnen die Tür, steigen ein, nennen ein Ziel, der Fahrer startet und ab geht die Fuhre.

Gleiches geschieht zur gleichen Zeit oder später bis in die Morgenstunden hinein in der Friedrichstraße wie in der Schönhauser Allee, am U-Bahn-Endpunkt in Pankow-Vinetastraße oder bei „Zeller" in Treptow. Schwarz-Taxen werden sie genannt, die weißen, grauen, roten, blauen oder grünen Jedermanns-Autos. Das Wägelchen, das früh den Werktätigen in den Betrieb fährt und ihn abends wieder nach Hause bringt, das am Sonntagnachmittag zur Kaffeefahrt nach Birkenwerder herhalten muß und mit dem die ganze Familie oder ein Freundeskreis zur Urlaubszeit an die Ostsee oder nach Bulgarien rollen, dient in Tausenden von Fällen als Nebenverdienstquelle. Für manche, die keine richtige Arbeit mehr finden oder nichts Ordentliches mehr machen dürfen, ist das Schwarztaxen-Fahren zur Haupteinnahmequelle geworden.

Anders als im Westteil der Stadt oder in westdeutschen Städten von Hamburg bis München warten in Ost-Berlin, Leipzig, Dresden oder Erfurt nicht Schlangen von Taxis auf Kunden, sondern Schlangen von Kunden auf Taxis. Getreu dem Motto, daß Schwarzarbeit in der DDR einen Teil der Lücken schließt, die die sozialistische Planwirtschaft hinterläßt oder aufreißt, werden nicht nur Garagen in „nebenberuflicher Tätigkeit" hochgezogen, sondern auch elektrische Leitungen verlegt, tropfende Wasserhähne abgedichtet, ganze Wohnungen gemalert und tapeziert, Autokarossen gespritzt und eben auch Leute à la Taxi befördert.

Während es für die handwerkliche Schwarzarbeit schon Regelungen gibt, die einen gewissen Rahmen bilden, wucherte das Schwarz-Taxi-Geschäft bislang unkontrolliert vor sich hin. Lediglich die Messestadt Leipzig hatte ein Ventil geschaffen. Jeweils zur Messezeit wurden zeitlich begrenzte Taxi-Konzessionen für private Autofahrer erteilt. Natürlich durfte der Privatmann nicht irgendwer sein. Er repräsentierte schließlich seinen Staat. Die Genehmigungen sind begehrt. Mancher Leipziger, der für würdig befunden wurde, opfert gern einen Teil seines Urlaubs, kann er sich doch auf diese Weise die eine oder — noch besser — die andere Mark verdienen.

Und obwohl insbesondere der nächtliche Nahverkehr in den Großstädten heute ohne Schwarz-Taxis nicht mehr vorstellbar wäre, führte die Polizei einen jahrelangen Kleinkrieg gegen ihre Bürger, die ihre privaten Autos stundenweise zu Produktionsmitteln machen. Eine direkte Handhabe gegen solches Tun gab und gibt es nicht. Jedermann darf Personen in seinem Auto mitnehmen, wann und wohin er möchte. Er darf dafür nur kein Geld verlangen. Da halste er sich die sozialistischen Steuerfahnder auf den Hals. Aber wenn ihm jemand was schenkt? Das ist nicht verboten.

Kundige Kunden der Schwarz-Taxis fragen deshalb die Amateur-Taxifahrer auch nicht nach dem Preis, sondern zahlen von sich aus eine Summe, die etwas unter dem Preis für eine legale Taxifahrt liegt. Manche zahlen mehr, andere entschieden weniger. Nur Sonderlinge nassauern, steigen aus und verabschieden sich mit einem ironischen „Danke!".

Wenn unkundige Kunden nach dem Preis fragen, antwortet der schlaue Schwarz-Taxi-Chauffeur in einer Art wie „Geben Sie, was Sie denken", oder „Eine Fahrt mit dem Taxi kostet für diese Strecke ein Pfund" (20 Mark) oder „Ich hab' mal für die Strecke 'nen Zehner gegeben". Wer etwas Erfahrung und Menschenkenntnis besitzt, kann sich als Fahrer auch aktiver verhalten. Machen die Fahrgäste nicht den Eindruck, von der Steuer zu sein und wollen nachts zwei Uhr vom Alexanderplatz nach Strausberg gefahren werden, dann einigt man sich am besten vorher über den Preis — und kassiert ihn bei begründetem Verdacht auf Zahlungsunwilligkeit der Gäste auch gleich. Die Vorabkasse ist auch bei der Beförderung von Jugendlichen angeraten, die ein fernes Ziel angeben.

Idealkunden sind Ehepaare oder überhaupt Pärchen. Einzelfahrgäste „vergessen" selten das Bezahlen, das offiziell ein Beschenken ist. Dagegen sind Dreier- oder Vierergruppen junger Leute gefährlich. Nicht selten hat da einer von ihnen gewettet, die anderen bequem und billig nach Hause zu bringen. Er gewinnt seine Wette — und der kluge Taxi-Amateur schluckt die Pille, läßt sich nicht provozieren.

Die soziale Zusammensetzung der Schwarz-Taxen-Kunden geht heute durch die gesamte Bevölkerung der DDR. Da ist der sogenannte einfache Arbeiter ebenso von der Partie wie der gehobene Wirtschaftsfunktionär, die Serviererin vom Hotel Stadt Berlin wie der Reichsbahner vom Ostbahnhof. Ja selbst Angehörige der BVB (Berliner Verkehrsbetriebe, zu denen auch der VEB Taxi gehört), lassen sich von „Schwarzen" nach Hause bringen, wenn sie nichts anderes erwischen. Und nicht selten bringt man nachts junge Burschen zu Wohnheimen, die sich im Laufe der Zeit als Schlafstätten der Genossen von der „Sicherheit" entpuppen.

Wenn es einigermaßen läuft, kann der „Schwarze" auf einen Reingewinn von 20 Mark die Stunde kommen. Da sind dann schon Aufwendungen für Sprit, Reifen und allgemeinen Verschleiß abgezogen. Es kann aber auch passieren, daß er eine Nacht für noch nicht einmal 'nen Appel und 'n Ei fährt, sondern froh ist, die Unkosten decken zu können.

Blütezeit für das Taxi-Geschäft in der Grauzone sind die Abend- und Nachtstunden an den Wochenenden oder vor Feiertagen, aber auch die späten Nachmittagsstunden der Feiertage. Wer gar den letzten Tag im Jahr dem Nebenerwerb opfert, wird reichlich belohnt dafür. Da rollt der Rubel. In einer „Schicht" über die Jahreswende hinweg, etwa von abends 18 Uhr bis früh gegen fünf, sechs Uhr kann gut und gern an die 300 Mark Reingewinn einbringen. (Ein Diplomer muß in der DDR schon einen guten Posten innehaben, wenn er im Monat 1000 Mark netto verdienen will.) In einer „normalen" Schicht von Samstag auf Sonntag ist der Verdienst geringer, wenn's läuft, so um die 150 Mark.

Der kluge Quasi-Taxifahrer muß zwei Probleme lösen: Kunden finden und Polizei sowie offizielle Taxis nicht zu stark provozieren. Denn obwohl die zugelassenen Taxis durch die „Schwarzen" kaum Nachteile hinnehmen müssen, selbst noch genug Kunden haben, sehen die das Schwarz-Taxen-Geschäft nicht gern. Es gehen Gerüchte in der „Szene" um, daß Taxifahrer die unliebsame Konkurrenz verprügelt oder deren Autos demoliert haben sollen. Auch sollen mehrere Taxen schon „Schwarze" in die Zange genommen und böse Spielchen mit ihnen getrieben haben. Viele Amateurkutscher verzichten deshalb auf die direkte Konfrontation, gehen den Profis aus dem Weg, verzichten beispielsweise auf die Aufnahme von Fahrgästen, wenn ein leeres VEB-Taxi in der Nähe ist.

Der kluge Amateur fährt auch nicht die Taxistände an, hält dann schon lieber in deren Nähe auffällig unauffällig und lockt damit auch Kunden in seinen Wagen. Größere Unliebsamkeiten gehen dagegen von der Polizei aus. Da die Schwarz-Taxis keine festen Plätze haben, an denen Kunden zusteigen und sich auch nicht durch Äußerlichkeiten wie Taxi-Schilder auf dem Dach bemerkbar machen können, legen sie einen auffälligen Fahrstil an den Tag beziehungsweise die Nacht, halten, wo immer es die Kundschaft notwendig macht. Und da geraten sie an die Polizei.

In der Suchphase fahren die Taxis auf Zeit meist langsam in der rechten Spur, jederzeit darauf gefaßt, anzuhalten, wenn jemand auf dem Fußweg den Eindruck macht, auf eine Beförderung zu warten. Dieser Fahrstil fällt natürlich auch der Polizei auf, die nachts in großer Zahl zu Fuß oder im Streifenwagen unterwegs ist. Merken die Grüuniformierten, woher der Wind weht, nutzen sie ihre Kontrollbefugnisse aus, greifen sie zu kleinen Schikanen.

Da werden die vermuteten Schwarz-Taxi-Chauffeure zur eingehenden Kontrolle der Fahrzeugpapiere und des Führerscheins „gebeten", auf Alkohol geprüft, technische Details des Autos wie Scheinwerfer und Blinker in Augenschein genommen und was der Mätzchen mehr sind. Nie aber haben die Fahrgäste darunter zu leiden. Sie bleiben unbehelligt, werden nicht nach Namen, Fahrziel oder Grund für diese Art von Beförderung gefragt. Es sei denn, die nächtliche Fuhre gerät in eine Personenfahndung, in der jedermann kontrolliert wird.

Ausgesprochen kleinlich reagiert die Polizei, wenn sie Schwarz-Taxis bei (meist) geringfügigen Verkehrsverstößen erwischt. Und ohne eine etwas freie Interpretation der DDR-Verkehrsgesetze läuft das Geschäft der „Schwarzen" nicht. Der Schwarz-Taxi-Kutscher muß in einer „Schicht" zigmal gegen das Halteverbot verstoßen, weil seine Kunden bevorzugt an Stellen stehen, an denen er laut Straßenverkehrsordnung nicht halten darf. Das sind hauptsächlich die Haltestellenbereiche von Omnibussen und Straßenbahnen, die Kreuzungsbereiche und belebte Straßenabschnitte, die mit dem Halteverbotszeichen geschmückt sind. Die offiziellen Taxen dürfen dort entweder halten oder ihr kleiner Verkehrsverstoß wird meist toleriert.

Pfiffige Schwarz-Taxi-Kunden, oft selbst Autofahrer, kennen diese Not ihrer potentiellen Beförderer und stellen sich entsprechend günstiger an die Straße. Aber sie bilden die Minderheit. Zudem sind in der DDR zahlreiche Straßenzüge

derart mit Halteverbotszeichen bepflastert, daß der Amateur-Taxifahrer das Risiko einer Verkehrsübertretung eingehen muß, will er etwas verdienen.

So dürfte in Ost-Berlins Friedrichstraße zwischen Unter den Linden und Oranienburger Tor, wo Andeutungen eines Nachtlebens zu spüren sind, fast nirgends gehalten werden. Aber gerade dort ist die Chance, Kunden aufzugabeln, relativ groß. Vor dem taxilukrativen Hotel „Lindencorso" an der berühmten Ecke Unter den Linden/Friedrichstraße ist ein „Halteverbot außer Taxi" angeordnet. Hält ein Schwarz-Taxi dort dennoch, lösen sich nicht selten die Genossen in Grün aus dem Dunkel des Mittelstreifens oder krauchen aus dem Streifenwagen hervor. Das Ordnungsgeld, meist 10 Mark ist zu verschmerzen. Aber oft gibt es einen Stempel dazu (ähnlich den Flensburger Punkten). Bei fünf derartigen „Eintragungen" in den Führerschein muß man aufs Fahrrad umsteigen.

Auch die Geschwindigkeitskontrollen der Polizei sind ein böse Falle für die Schwarz-Taxis. Die Kundschaft hat es immer eilig, also wird flott gefahren. Während sich die Profi-Taxis per Funk untereinander vor den Radarmessungen warnen können (allerdings nur verschlüsselt, denn offiziell ist das natürlich verboten), erwischt es die ahnungslosen „Schwarzen" in großer Zahl. Ohne Stempel geht es dabei nie ab. Wer 20 „Sachen" über dem Limit fährt, muß gar mit zwei Eintragungen rechnen.

Das Katz-und-Maus-Spiel zwischen Schwarz-Taxis und Polizei wird in Zukunft allerdings weniger Teilnehmer haben. Die DDR-Behörden haben nämlich vor kurzem die Flucht nach vorn angetreten und eine „Anordnung über die nebenberufliche Tätigkeit von Bürgern als Taxifahrer" beschlossen, die am 1. Oktober 1986 in Kraft trat. Danach erfordert die Zulassung als Amateur-Taxi-Fahrer eine Genehmigung durch den Rat des Kreises. Und genau da liegt der Hase im Pfeffer.

Unter den bisherigen Schwarz-Taxi-Fahrern waren eine ganze Menge „normaler" DDR-Bürger, die sich mit der Fahrerei eine Mark nebenbei machten wie andere beispielsweise mit ihren handwerklichen Fähigkeiten. Aber ein Großteil der „Schwarzen" gehört einer Szene an, die nicht gerade in Eintracht mit Vater Staat lebt, die im Berufsalltag ihre Schwierigkeiten hat, oft aus politischen Gründen. Es kann als sicher gelten, daß solche Bewerber auf den Nebenjob Taxifahren keine Genehmigung erhalten werden. Gerade politisch Mißliebige werden beispielsweise auch nicht als ordentliche Taxifahrer eingestellt, selbst dann nicht, wenn sie über alle fachlichen und gesundheitlichen Voraussetzungen verfügen und der VEB Taxi dringend Leute sucht. Die staatlichen Stellen fürchten ganz offensichtlich den engen Kontakt, den Taxifahrer nun einmal mit einer Vielzahl von Fahrgästen haben. Dabei ergeben sich ja auch Gespräche. Und wer dabei in den Verdacht geraten ist, sie stark konträr zur jeweiligen Parteilinie zu führen, kann in der DDR kein Taxifahrer werden.

Solche Maßstäbe werden mit Sicherheit auch an die Taxi-Kutscher auf Zeit gelegt. Nur die „Besten" werden die offizielle Genehmigung erhalten, und es wird weiterhin echte „Schwarze" geben. Aber letztere werden es nun spürbar schwerer haben, denn die Konkurrenzvorteile der jetzt legalisierten „Schwarzen" sind unverkennbar, kaum wettzumachen. Wer jetzt als Nebenberufler zugelassen ist, darf das Taxischild auf dem Autodach führen, Taxistände anfahren und braucht sich nicht auf den Kleinkrieg mit der Polizei einzulassen. Das Kundenpotential der weiterhin „Schwarzen" im alten Sinne wird merklich kleiner werden. Damit wird jene Ordnung wiederhergestellt, die im Interesse des Staates DDR liegt. Nur wird in der DDR ein bestimmter Personenkreis von einem notwendigen Nebenverdienst abgeschnitten, der anderswo die Möglichkeit zur legalen Arbeit hätte. Die Zeiten für die Unangepaßten werden nicht besser.

Den Ost-Berliner Opernfreund wird das nicht stören. Er kann sich über ein größeres Angebot an Taxis freuen, die sogar auf den ersten Blick als solche zu erkennen sind.

K PŘÍLOZE O 20. LETECH BERLÍNA:

In einer dämm'rigen Diele
tanzt die Spanierin jede Nacht!
In ihrem edlen Profile
ist die Saharet neu erwacht!
Und ein Genießer aus Posen,
er schickt ihr täglich
'nen Strauß roter Rosen,
denn er hat wilde Gefühle,
und er flüstert heiß,
wenn sie lacht:

Oh, Donna Clara,
ich hab' Dich tanzen geseh'n,
und Deine Schönheit
hat mich toll gemacht!
Ich hab' im Traume
Dich dann im Ganzen geseh'n,
das hat das Maß
der Liebe vollgemacht!
Bei jedem Schritte und Tritte
biegt sich Dein Körper
genau in der Mitte,
und herrlich gefährlich
sind Deine Füße,
Du Süße, zu seh'n!
Oh, Donna Clara,
ich hab' Dich tanzen geseh'n,
Oh Donna Clara,
Du bist wunderschön!

Er zählt schon fünfzig Lenze,
doch er ist von ihr ganz behext,
und bis zur äußersten Grenze
seine Leidenschaft heute wächst!
Er ist ein Kaufmann,
ein schlichter,
jedoch die Liebe
macht ihn zum Dichter,
und zur Musik ihrer Tänze
schreibt er glücksberauscht
einen Text:
Oh, Donna Clara . . .

Doch der Genießer aus Posen
ist ins Heimatland bald entflohn,
denn viel zuviel kosten Rosen,
die man täglich schenkt ohne Lohn.
Doch in der trauten Familie,
nach Gansbraten
mit viel Petersilie,
fällt ihm das Herz in die Hosen,
denn auf einmal
singt's Grammophon:
Oh, Donna Clara . . .

(Berlin 1930/Text: Beda/Musik: Peterburski)

Téměř 200 koní z celé republiky nabídli letos pracovníci Plemenářského podniku Kladruby nad Labem, n. p. Písek, zahraničním zájemcům. Na tradiční aukci v Písku se prodalo více než 90 % koní převážně do NSR, Rakouska, Holandska, Itálie a Španělska.

. . . wird zu ätzendem Gas

Welche Gefahren von Uranhexafluorid — dem Gas, von dem am Montagabend eine Menge von rund 100 Gramm in der Hanauer Atomfirma Reaktor-Brennelemente-Union (RBU) freigeworden sein soll — ausgehen, ist unter Fachleuten umstritten.

Welche Gefahren für die menschliche Gesundheit entstehen, hänge nicht allein von der freigewordenen Menge des „leicht radiotoxischen" Gases ab, sondern auch „von den Umständen vor Ort", sagte am Dienstag Manfred Petroll von der Pressestelle des Deutschen Atomforums, der Lobby der bundesrepublikanischen Atomindustrie. Maßgeblich seien beispielsweise auch die Luftfeuchtigkeit, der Druck des freiwerdenden Gases und die Entfernung Beschäftigter von einem Leck.

Das Gesundheitsrisiko für Betroffene durch den Kontakt mit Uranhexafluorid ist für Petroll „kein radiologisches (also durch Strahlen entstandenes, die Red.), sondern allenfalls ein chemisches". In Verbindung mit Wasser entstehe aus Uranhexafluorid (UF 6) Flußsäure, „eine der aggressivsten Säuren", die intensiver als Salzsäure wirke.

Daß Strahlenschäden für die betroffenen Beschäftigten in Hanau auszuschließen seien, zog hingegen Roland Sendler, Mitarbeiter im Darmstädter Öko-Institut, in Zweifel. Es sei nicht auszuschließen, daß das verwendete Material aus einer Wiederaufarbeitungsanlage stamme und „nicht so sauber wie Natururan" sei. Auch Sendler bezeichnete UF 6 in Verbindung mit Wasser als „sehr stark ätzendes Gas". Unter Berücksichtigung der entwichenen Menge UF 6 würde bei einer Verweildauer von einer Minute in einem weniger als 200 Kubikmeter großen Raum Lebensgefahr bestehen, sagte er. Bei schnellem Verlassen sei dies jedoch „nicht anzunehmen". Für die betroffenen Beschäftigten sei „bestimmt erhebliche Gesundheitsgefahr entstanden". Gefahren für die Hanauer Wohnbevölkerung durch den Vorfall vom Montag schloß er weitgehend aus.

Uranhexafluorid ist einer der wichtigsten Stoffe bei der Herstellung von Brennelementen für Atomreaktoren. Natururan, das nur 0,7 Prozent des spaltbaren U 235 enthält, wird auf einen höheren Anreicherungsgrad gebracht und unter anderem zu Urankonzentrat und Uranhexafluorid verarbeitet. In dieser Form kommt es zu den Hanauer Nuklearbetrieben, wo es sowohl von der RBU als auch von Nukem verarbeitet wird.

Das Uranhexafluorid befindet sich dabei in kristallinem Zustand, wird aber bei Temperaturen über 54 Grad gasförmig. In der Ausdampfstation der RBU wird es in die „Gasphase" überführt. Heizmedium ist dabei Wasserdampf.

UF 6 wird über eine weitere chemische Verbindung schließlich zu Urandioxidpulver (UO 2) umgewandelt und zu Tabletten geformt, die in die Brennstäbe eingefüllt werden. sal/AP

V soutěži dětských tvorby a kosmetiky o titul mistr ČSR 1987, která se konala v sobotu v Brně, získaly tituly v dámském kadeřnictví M. Moravcové z Hygie Teplice, v pánské kategorii A. Nevoralové, pracovnice pražské Hygie, a v dekorativní kosmetice D. Hamříkové z Kadeřnictví hl. m. Prahy.

„Becker geht zur Bundeswehr"

„Boris Becker wird seinen Wehrdienst bei der Bundeswehr ableisten. Nur der Zeitpunkt steht noch nicht fest", erklärte Dr. Claus Stauder, der Präsident des Deutschen Tennis-Bundes (DTB). Becker hatte die Erfassung umgangen, indem er frühzeitig seinen ständigen Wohnsitz vom badischen Leimen nach Monte Carlo verlegt hatte.

..A KE Kovitu..!

Technische Unterlegenheit reines Wunschdenken

BONN, 1. Mai (AP/Reuter). Die angebliche Unterlegenheit der Sowjetunion gegenüber dem Westen im Bereich der Schlüssel-Technologien ist reines Wunschdenken. Zu diesem Schluß kommt die in Bonn veröffentlichte Zusammenfassung der Ergebnisse einer Studie des Forschungsinstituts der Friedrich-Ebert-Stiftung der SPD. Nicht nur im Bereich der Weltraumforschung und -technologie habe die UdSSR einen bedeutenden Vorsprung erarbeitet, sondern sie könne auch auf den Gebieten der thermonuklearen Forschung, der Laser- und Teilchenstrahlenforschung sowie der Molekular-Genetik Weltniveau vorweisen. Im Vergleich zu den USA gelte dies auch für einige Gebiete der Biologie, der Ozeanographie, der Hochdruck-Physik und der Ionosphären-Forschung.

Rückstände gegenüber dem Westen habe die UdSSR aber bei der Informationstechnologie, der Nachrichtentechnik und dem Maschinenbau.

Ursache für die Entwicklung sind der Studie zufolge die Sanktions- und Embargomaßnahmen des Westens gegenüber dem Ostblock, die seit Anfang der 80er Jahre einen Bumerang-Effekt in Form einer mobilisierenden Wirkung gehabt hätten. Das bisherige Zurückbleiben der Leistungen des Ostblocks liege nicht am Mangel an Wissenschaftlern oder individuellen Fähigkeiten, sondern am bisher praktizierten Forschungs- und Wissenschaftssystem sowie am Mechanismus der Wirtschaftslenkung, die den Einzug neuer Technologien in die Produktion eher verhindert hätten.

Der Studie zufolge hat die Sowjetunion allein zwischen 1976 und 1980 insgesamt 720 Industrie-Lizenzen an den Westen verkauft, dreimal mehr, als sie von dort übernahm. Allein die USA kauften 125 Lizenzen von der UdSSR.

Kino pro náročné diváky

(čtk): Jsou tomu již dva roky, kdy byla v obnovených prostorách kina Lucerna v Praze 7 otevřena promítací síň Čs. filmového ústavu Ponrepo, přemístěná z nedalekého Belvederu. Program Ponrepa byl opět koncipován především do dlouhodobých tematických cyklů, například Cirkusové sarivari. Nad mapou současného světa a Divadelní a literární variace, který je obsažen i v letošní nabídce. Z nových dlouhodobých filmových cyklů zaujme například cyklus nazvaný Základní fond čs. kinematografie. Dosud nabídl zájemcům česká němá filmy vyrobené od roku 1918, díla dokumentující počátky našeho filmu zvukového, a snímky vyrobené v letech 1938 až 1940. Další cyklus byl zahájen právě v dubnu. Má název Profily a obsáhne tvorbu nejznámějších světových režisérů v celé šíři archivních sbírek.

Jak pekly bubičky buchty

(čtk): Máte rádi rohové, pěkně vypečené buchty? Většinou ano, ale vyhovit chuti všech, když na oddělením pekáči máme takové buchty jen čtyři! Naši předkové však přišli na způsob jak upéci každou buchtu jako rohovou. Jak to dokázali? Až se někdy zastavíte v souboru lidových slavností a řemesel Vyšehrad ve Hlinsku v Čechách, pečlivě si prohlédněte kdc, který má kovové přepážky. Těmi se docílilo pěkného vypečení všech boků buchet, jak jednoduché, že?

ZÁMUTEK NAD NEOPĚTOVANOU LÁSKOU žhnářel zamilovaný Američan Ron High nemilným činem, a když jeho tělesná váha dosáhla 386 kilogramů, rozhodl se, že ji sníží na polovinu, což se mu po roce přísné diety sice podařilo,

Nové údaje o protisovětské špionáži

Operace Cobra Eyes

MOSKVA: Nové údaje o protisovětské špionáži řízené z budovy amerického velvyslanectví v Moskvě otiskl deník Sovětskaja Rossija.

■ **KDYŽ ZAČALA** hlasná kampaň o „odposlouchávání" amerického velvyslanectví v Moskvě, americký tisk otevřeně přiznal, že v budově žádné špionážní zařízení nalezeno nebylo, píše sovětský deník.

■ **ODBORNÍCI,** kteří budovu prohledávali, však zřejmě „opomenuli" zařízení umístěné na půdě a střeše objektu velvyslanectví v moskevské Čajkovského ulici. Právě tam totiž pracuje nemálo přístrojů, které mají přímý vztah k radiotechnické špionáži, jsou součástí rozsáhlého amerického výzvědného programu známého pod kódovým označením Cobra Eyes.

■ **PŘEDMĚTEM ZÁJMU** americké špionáže jsou systémy sovětské protivzdušné a protiraketové obrany rozmístěné v Moskvě a Moskevské oblasti, píše list. Na střeše velvyslanectví jsou umístěny elektronické přístroje pro sledování sovětských telekomunikací.

■ **CÍLEM PROGRAMU** Cobra Eyes je každodenní kontrola činnosti prostředků protiraketové obrany v Moskevské oblasti, sledování signálů vyhledávacích radiolokátorů sovětských ozbrojených sil a řídicích systémů raket země - vzduch.

• **Částkou 522 100 000 rublů** přispěli za uplynulý rok jednotliví i celé pracovní kolektivy na konto 904 ve Státní bance SSSR v Moskvě na pomoc obyvatelům postiženým haverií Černobylské jaderné elektrárny.

„Jeder zweite Verbraucher wäscht noch phosphathaltig"

• **V Polsku** byla zahájena zkušební výroba modernizovaného malolitrážního osobního automobilu FIAT P — Restyling. Hnací jednotku vozu Restyling tvoří motor o obsahu 703 cm³ chlazený kapalinou, který při 90kilometrové rychlosti za hodinu spotřebuje 4,5 litru benzínu na 100 kilometrů a při 70 kilometrech za hodinu jen 3,6 litru.

unverbleitem Benzin stießen die Prüfer bei den sieben untersuchten Tankstellen auf keinerlei Mängel. In Ungarn dagegen wurden zwei auf den Karten angegebene Tankstellen erst gebaut, eine war defekt. In Italien wurden 26 Tankstellen untersucht, zwei waren ohne Sprit, eine existierte nur auf dem Papier.

20 Liter Reserve

Bleifrei fahren im Ausland ist einem Test des Auto Club Europa (ACE) zufolge noch immer ein Risiko. Der Klub veröffentlichte in Stuttgart eine Untersuchung von 84 Bleifrei-Tankstellen in fünf europäischen Urlaubsländern. Dabei kam heraus, daß entlang der wichtigen Ferienrouten noch immer Versorgungslücken mit

Nová dominanta Prahy, čtyřiadvacetipatrový hotel Forum, vyrůstá v sousedství Paláce kultury. Jugoslávští stavbaři jej předají k užívání v polovině příštího roku. V celé krásе je možné tento hotel se 462 pokoji spatřit jenom na modelu (na, obr.)

PROSLULÉ čínské památce — 8000 let starým figurkám z terakoty, které byly v císařském hrobě nalezeny archeology v blízkosti města Xian — hrozí podle čínského tisku zničení. Jejich hmota se začala totiž na vzduchu rozkládat a figurky se propadají v kolenou. Tuto zvláštní „nemoc" zkoumají nyní čínští fyzikové, aby zachránili dnešku poklad, objevený v roce 1974.

...TERAKOTAZER...

NÁSLEDNÍK TRŮNU Belgického království, princ Laurent, přišel na dva měsíce o řidičský průkaz. Spletl si totiž bruselský vnější okruh se závodní dráhou a ujel i policistům, kteří ho stíhali na silných motocyklech. Ti jeho vozidlu BMW 325 naměřili rychlost 220 kilometrů za hodinu. Nejvyšší povolená rychlost na dálnicích v Belgii je 120 kilometrů za hodinu. Před soudním stíháním prince zachránila pouze shovívavost belgických úřadů. Právní imunita se totiž vztahuje jen na belgického krále. Pokutou 5000 belgických franků a dvouměsíčním odpočinkem od řízení motorových vozidel vážný dopravní přestupek prince přišel lacino.

Weltweit 47 000 Aids-Fälle

GENF, 29. April (dpa). Die Zahl der Aids-Fälle, die der Weltgesundheitsorganisation (WHO) bis jetzt gemeldet wurden, beträgt 46 628. Nach der von der WHO veröffentlichten Statistik wurden allein in den USA 33 720 von der Immunschwächekrankheit befallene Patienten statistisch erfaßt. Vom gesamten amerikanischen Kontinent wurden 37 585, aus Europa 4903, aus Afrika 3538, aus Ozeanien 475 — davon 442 aus Australien — und aus Asien 127 Fälle gemeldet.

In Europa liegt Frankreich mit 1221 Erkrankungen weiterhin an erster Stelle, gefolgt von der Bundesrepublik mit 999 Fällen.

In der Bundesrepublik ist nach Großbritannien, Frankreich und den USA das Aids-Medikament Azidothymidin (AZT) zugelassen worden. Dies bestätigte das Bundesgesundheitsamt (BGA) in Berlin am Mittwoch. Das Medikament unter dem Namen „Retrovir" soll die Vermehrung des Aids-Virus im Organismus hemmen. Der Sprecher des BGA betonte aber, das Medikament könne Kranke von Aids nicht heilen. Zudem habe es schwere Nebenwirkungen.

Ungarn mit Euroscheck

Euroschecks dürfen in Ungarn ab sofort nur noch in Forint statt wie bisher in Mark ausgestellt werden. Die Höchstsumme beträgt 9000 Forint. Mit ihnen kann man auch direkt in entsprechend gekennzeichneten Geschäften einkaufen. Durch den bargeldlosen Einkauf kann der Ungarntourist fast drei Prozent sparen. Allerdings sollte man darauf achten, daß der Verkäufer die Nummer des Euroschecks auf der Rechnung einträgt und sie mit einem Firmenstempel versieht. Dieser Beleg gilt bei Zollkontrollen als Nachweis dafür, daß die Ware mit offiziell gewechseltem Geld erworben wurde und damit auch ausgeführt werden darf.FR

Erleichterungen für Urlauber

BELGRAD, 29. April (dpa). Bundesdeutsche Autofahrer werden es bei Unfällen während ihres Urlaubs in Jugoslawien in Zukunft leichter haben. Das ist das Ergebnis einer Tagung des ADAC und des jugoslawischen Automobilclubs, die am Mittwoch nach zwei Tagen in Belgrad zu Ende ging. Danach wurde vereinbart, zweisprachige Formulare zu entwikkeln, um bei der Aufnahme von Unfallprotokollen wie bisher Nachteile für die sprachunkundigen Autotouristen zu vermeiden. Daneben hatten Vertreter der jugoslawischen Versicherungsgesellschaft zugesichert, über die Erhöhung der viel zu niedrigen Deckungssummen (bisher zwölf Prozent der deutschen Deckung) bei Unfallschäden nachzudenken.

Tag der Arbeit ohne Tanz

pid. GÖTTINGEN, 29. April. Der „Deutsche Gewerkschaftsbund" (DGB) darf am Donnerstagabend auf dem Göttinger Marktplatz keinen „Tanz in den Mai" veranstalten, weil dies „erheblichen Lärm" für die Anwohner bedeuten würde und weil das dafür vorgesehene Festzelt den „Gemeingebrauch" des Marktplatzes „unzumutbar beeinträchtigen" würde. Das erklärte am Mittwoch ein Sprecher der Göttinger Stadtverwaltung.

Ein DGB-Sprecher äußerte „völliges Unverständnis" über diese „gewerkschaftsfeindliche Entscheidung" der Göttinger Stadtverwaltung, an deren Spitze Oberstadtdirektor Rolf Vieten (FDP) steht. Die Stadt arbeite offenbar mit zweierlei Maß, denn andere Veranstaltungen wie Altstadtfest oder Weihnachtsmarkt würden trotz weitaus größerer Lärmbelästigung genehmigt, kritisierte der DGB-Sprecher. Für das nächste Jahr drohte er gerichtliche Schritte an, falls die Stadt dann noch immer den Aufbau eines Festzeltes zum 1. Mai ablehnt.

In der UdSSR fehlen Arzneien

Neuer Gesundheitsminister Tschasow nennt in Interview Zahlen

O TOM SE VÍ VŽ OD ROKU 1947...

MOSKAU, 29. April. In der UdSSR werden nur 85 Prozent des Bedarfs an Medikamenten gedeckt, bei den Herz- und Kreislaufmitteln sowie den Antibiotika sind es nur 40 bis 60 Prozent. Das teilte der neue sowjetische Gesundheitsminister Jewgenij Tschasow am Mittwoch in einem Interview mit der Moskauer „Literaturnaja Gaseta" mit. Tschasow gestand indirekt ein, daß wegen des hohen Defizits an den „allerwichtigsten Präparaten" manches Menschenleben in der UdSSR nicht gerettet werden könnte. Viele Krankenhäuser sind nur sehr mangelhaft ausgerüstet, so gibt es bis heute in den mittelasiatischen Sowjetrepubliken Kliniken ohne Warmwasser, ohne Kanalisation und fließendes Wasser, nur 21 Prozent der Polikliniken auf dem Land sind in speziellen Gebäuden untergebracht.

Wie vor kurzem gegenüber der Parteizeitung „Prawda" so beklagte Tschasow auch jetzt die unzureichende berufliche Qualifikation sowjetischer Ärzte. In der UdSSR gibt es mit 1,3 Millionen das größte Ärzte-Heer auf der Welt. Doch Überprüfungen in 350 000 Fällen haben ergeben, daß jeder zehnte Arzt nur bedingt einsatzfähig ist. Tausend Ärzte mußten aus Qualifikationsgründen den Beruf aufgeben. Tschasow beklagt ferner, daß sowjetische Medizinstudenten viel zu schlecht auf ihren Beruf vorbereitet werden: 40 Prozent von ihnen hätten keine praktischen Fertigkeiten, sie könnten nach Beendigung der Hochschule oft keine Kardiogramme oder Röntgenogramme lesen, geschweige denn selbständig operieren oder eine Geburt betreuen.

Die medizinische Forschung in der UdSSR ist weitgehend uneffektiv: Von 333 Instituten, die auf dem Gebiet des Gesundheitswesens arbeiten, könne man 80 bis 100 ruhig schließen, nur 50 bis 60 arbeiten qualitativ wissenschaftlich gut, meinte Tschasow. Probleme gibt es auch mit gynäkologischen Abteilungen und — wie sie in der UdSSR genannt werden — „Geburtskliniken". Von den 33 dieser Kliniken in Moskau entsprechen nur 12 den medizinischen und sanitären Anforderungen, nicht selten fahren Moskauerinnen zum Gebären in andere Städte der UdSSR, Frauen aus der Provinz dagegen kommen in die Hauptstadt, weil sie dort auf bessere Verhältnisse in den Kliniken hoffen. Gegenüber der „Prawda" hatte das Tschasow vor kurzem erklärt.

Zuerst schuf der liebe Gott
den Mann,
dann schuf er die Frau.
Danach tat ihm der Mann leid,
und er gab ihm Tabak.

Mark Twain

KDYŽ TO ŽENSTVO VIDĚLO, TABÁČKU SE MU ZACHTĚLO ODTĚ DOBY KOUŘÍ ŽENY UŽ RELATIVNĚ VÍCE NEŽLI MUŽ! Jan Rybe

Sjezd České lékařské společnosti

(tisk) V Praze se konal V. sjezd České lékařské společnosti. Účastnilo se ho na 170 delegátů zastupujících více než 37 680 lékařů, farmaceutů a ostatních zdravotnických pracovníků sdružených v 55 odborných společnostech, 43 spolčích lékařů a 11 spolčích farmaceutů. Delegaci ÚV KSČ a vlády ČSR vedl ministr zdravotnictví ČSR J. Prokopec. Sjezd schválil zřízení odborné Společnosti lékařů za odvrácení jaderné války a odborné Společnosti pro výchovu pracovníků ve zdravotnictví, jakož i plán akcí s mezinárodní účastí na rok 1988. Předsedou České lékařské společnosti byl zvolen prof. MUDr. A. Sehr, DrSc.

Rehfleisch an der Bq-Spitze

Der erste Strahlenmeßbericht des neuen Sozialministers

...In Hessen werden weiterhin Lebensmittel auf Radioaktivität untersucht" steht als Titel über dem ersten Strahlen-Meßbericht des neuen Sozialministers Karl-Heinz Trageser (CDU). Der Bericht unterscheidet sich nur in Details von denen seines Vorgängers Armin Clauss (SPD). Auch Trageser erklärte, für ihn sei „die Verantwortung für den Gesundheitsschutz der Verbraucher oberstes Gebot".

Die Belastung der Milch mit Cäsium beurteilt Trageser als „geringgradig". In Zahlen: Hessische Frischmilch enthält im Schnitt 9, maximal 28 Bq/L (Alle Angaben in Becquerel Gesamtcäsium pro Kilo oder Liter).

Die Höchstwerte von Milchprodukten variieren zwischen 19 (Frischkäse) und 46 Bq (Buttermilch), die Durchschnittswerte zwischen 6 und 15 Bq/kg.

Diese Woche weist Kalbfleisch von den untersuchten Fleischsorten zum ersten Mal die höchste Belastung auf: 38 Bq/kg im Schnitt und 46 im Maximum. Für Rindfleisch lagen die Werte bei 10 und 30, für Schweinefleisch bei unter 5 und 10 Bq/kg. Rehfleisch dagegen wurde mit 94 Bq/kg im Schnitt gemessen, der Höchstwert stieg auf 202 Bq/kg. Dem ist der Hinweis beigefügt, „Rehfleisch nicht zu häufig zu verzehren".

Nachdem Milch-Säuglingsnahrung letzte Woche erstmals ganz frei von Cäsium gewesen war, tauchten diese Woche wieder vereinzelt Belastungen auf. Eine Probe enthielt 62 Bq/kg, eine weitere 3. Proben von Milch-Fertigbrei enthielten im Schnitt 12, maximal 57 Bq/kg.

Erneut mußte eine Lieferung mit 20 Tonnen Haselnüssen aus der Türkei „unter Zollverschluß zurückgeschickt werden". Es fanden sich Werte bis zu 939 Bq/kg, was den EG-Grenzwert von 600 Bq/kg übersteigt. Haselnuß/Granulat aus der Türkei lag mit 435 Bq/kg zwar darunter, ist aber auch hoch belastet. Ebenso tiefgefrorene Sauerkirschen aus Jugoslawien mit 210 Bq/kg, gefrorene Himbeeren aus Ungarn mit 93 Bq/kg und griechische Pfirsiche mit 70 Bq/kg.

Sämtliche Proben von Bier, das mit Malz aus der 86er Ernte hergestellt wurde, von Wein (Rheingauer Riesling) und von verschiedenen Mineralwassern waren ohne „meßbare Cäsiumrückstände".

Die „Arbeitsgemeinschaft Umweltkontrolle" (Arguk) in Oberursel hat in ihrem Meßlabor erneut Belastungen im Roggen festgestellt. Eine Probe aus biologischem Anbau enthielt 55 Bq/kg, eine weitere 18 Bq/kg.

Wie sehr die Cäsium-Partikel im Holz haften geblieben sind, zeigt ein Meßergebnis der Arguk von der Asche eines Apfelbaums aus Hasloch, die 4185 Bq/kg enthielt. Menschen kommen damit aber gewöhnlich nicht in Kontakt. Zur Erinnerung: Unabhängige Experten und Ärzte empfehlen Nahrung mit höchstens 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit höchstens 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, stillende und schwangere Frauen. bes

Neue Meßwerte lesen Sie am nächsten Freitag

Bedingung ist ein Mahl mit Messer und Gabel

Die britischen Restaurants dürfen seit dem Wochenende zum ersten Mal seit 70 Jahren auch am Nachmittag alkoholische Getränke ausschenken, falls die Gäste gleichzeitig ein handfestes Mahl verzehren. Bisher konnten an Werktagen zwischen 15.30 und 17.30 Uhr und an Sonntagen zwischen 14.30 und 19 Uhr weder in Zehntausenden von britischen Pubs, noch in echten Restaurants alkoholische Getränke angeboten werden.

Diese Regel war im Ersten Weltkrieg eingeführt worden. Mit dem Alkoholverbot am Nachmittag wollten die Politiker verhindern, daß sich die Arbeiter der Munitionsfabriken in einer ausgedehnten Mittagspause betrinken würden.

Für Millionen ausländischer Touristen und Briten ist jedoch die neue gesetzliche Regelung, die am Samstag in Kraft getreten ist, nur ein bescheidener Trost. Die zahllosen Pubs, die jeden Mittag voll besetzt sind, müssen weiterhin auf den Alkoholausschank am Nachmittag verzichten und bleiben deshalb geschlossen.

Lediglich in Schottland hat man vor einigen Jahren die antiquierte Ausschank-Gesetzgebung völlig aufgegeben, da die kurzen Öffnungszeiten dazu führten, daß sich durstigen Pub-Besucher innerhalb weniger Stunden ein möglichst großes Quantum an Bier, Wein oder Schnaps hinter die Binde gossen und sich dann hinters Steuer setzten. Schottland hat mit dem längeren Öffnungszeiten gute Erfahrungen gemacht.

Die Restaurantbesitzer in Großbritannien freuen sich über die neue Regelung. In Zukunft können sie nämlich ihren Gästen zu allen Zeiten Wein, Bier oder härtere alkoholische Getränke zum Essen ausschenken. Hier gilt die Grundregel, daß es sich nicht um einfache Sandwiches oder Bockwürste handeln darf, die über die Theke geschoben und aus der Hand gegessen werden können. Stattdessen bekommt man alkoholische Getränke am Nachmittag nur dann, wenn man gleichzeitig ein „substantielles Mahl" verzehrt, das in der Regel mit Messer und Gabel gegessen werden muß. dpa

1,3 Millionen Mark für eine Stradivari-Geige

LONDON. Eine Stradivari-Geige aus dem Jahre 1716 hat bei einer Versteigerung des Londoner Auktionshauses Christie den höchsten Preis erzielt, der je unter dem Hammer für ein Musikinstrument gezahlt wurde. Glücklicher neuer Besitzer der kostbaren Violine ist der italienische Geiger Luigi Alberto Bianchi, der innerhalb von achtzig Sekunden die Stradivari für 440 000 Pfund (rund 1,32 Millionen Mark) erwarb.

Das anfängliche Preisgebot von Christie für die als „Colossus" bekannte Stradivari war 100 000 Pfund (rund 300 000 Mark). Bianchi sagte später vor Reportern, er habe bereits eine Stradivari, die er jetzt aber nach Erwerb der „Colossus" verkaufen werde. Der Geiger will nach eigenen Angaben seine erste öffentliche Aufführung mit dem Instrument am 3. Juni während einer Stradivari-Ausstellung in Genf geben. Dann will er auf ihr am 27. August in Wien und am 14. Oktober in London spielen.

Aufgespießt

„Wenn du so 1000 Meter unter Tage bist, dann denkst'e schon mal öfter an den Herrgott..."

Der frühpensionierte Bergmann Rudolf Klug (50), der 34 Jahre auf der Zeche Prosper/Haniel gearbeitet hat, beim Papst-Besuch in Bottrop.

„Was'n Blödsinn. Da unten denke ich nicht an den Herrgott, da passe ich auf, sonst fällt mir noch was auf'n Kopp."

Jürgen Schilling von der Grubenwehr, der als Ordnungsdienst eingeteilt war, zitiert nach AP.

BGH: Autofahrer muß auch breite Straßen überblicken

ukn KARLSRUHE, 4. Mai. Ein Autofahrer muß auch bei einer breiten Straße die gesamte Fahrbahn im Auge behalten. Wenn ihm ein Fußgänger von links vor den Wagen läuft, kann ihn andernfalls eine Mitschuld treffen. Diesem am Montag in Karlsruhe veröffentlichten Urteil lag ein schwerer Unfall in Hamburg zugrunde. Eine Frau war nachts von links kommend über eine breite Straße zu einem freien Taxi gerannt. Ein anderer Taxifahrer, der gerade ankam, sah die von links kommende Frau erst, als sie in seinem Schweinwerferkegel auftauchte. Er erfaßte sie, die Frau wurde schwer verletzt.

Nach dem Karlsruher Urteil durfte sich der Taxifahrer nicht darauf verlassen, daß kein Fußgänger von links kommen würde oder der dann rechtzeitig anhalten würde. Es sei eine bekannte Erfahrung, daß Fußgänger in der Dunkelheit die Geschwindigkeit und Entfernung von heranfahrenden Autos unterschätzen würden. Da der Taxifahrer nicht auf die Frau geachtet hatte, trifft ihn eine Mitschuld und er muß die Behandlungskosten und ein Schmerzensgeld in Höhe von 50 Prozent tragen.

Der Fall wurde lediglich deshalb an das Oberlandesgericht Hamburg zurückverwiesen, da noch aufgeklärt werden muß, ob der Fahrer möglicherweise geblendet war und die Fußgängerin deshalb nicht früher erkennen konnte. (AZ: VI ZR 19/86)

Mao hilft in der Not

HONGKONG, 1. Mai (AFP). Wenig Ehrfurcht hat eine führende Parteikaderschule in Peking vor den Werken Mao Tsetungs bewiesen. Wegen akuten Mangels am tagtäglichen Notwendigen ließ sie von einer Papierfabrik 40 Tonnen Altpapier — „hauptsächlich verschiedene Ausgaben von Maos Werken" — zu Toilettenpapier verarbeiten. Das berichtete das Monatsmagazin „Cheng Ming" in Hongkong in seiner am Freitag veröffentlichten Ausgabe. Dieser Vorgang habe sich am Ende vergangenen Jahres ereignet, als sich die Schule nicht in der Lage sah, irgendwo in der chinesischen Hauptstadt Toilettenpapier aufzutreiben.

Sängerin Dalida tot

PARIS, 3. Mai (AFP). Die aus Ägypten stammende französische Schlagersängerin Dalida (54) ist am Sonntagnachmittag in ihrer Pariser Wohnung vom ärztlichen Notdienst tot aufgefunden worden. Dies gab der Notdienst bekannt, der von einer Freundin Dalidas herbeigerufen worden war. Wie aus zuverlässiger Quelle verlautete, hatte die Sängerin eine Überdosis Schlaftabletten genommen.

Benzín do pračky nepatří

Paříž: „Netradičním" způsobem se snažil zkvalitnit výkon pračky jeden občan z města Clermont Ferrand ve střední Francii. Místo prášku na praní použil benzín, do kterého prádlo namočil. Výsledky experimentálního praní zhodnotili místní požárníci. Konstatovali, že výbuch pračky zdemoloval celé přízemí rodinného domku. Svůj čin vysvětloval tím, že prádlo bylo mnohdy špinavé. Trýzněná rodina, která v kritickou dobu sledovala televizi, vyvázla naštěstí bez zranění, ale pokryla stínou vrstvou omítky.

TELEVIZE – ZÁRUKA ZDRAVÍ!

Dubcek schrieb Gorbatschow

Vor CSSR-Besuch Reformen des „Prager Frühlings" verteidigt

PRAG, 3. Mai (AFP). Der Generalsekretär der Kommunistischen Partei der Tschechoslowakei (KPTCH) während des „Prager Frühlings", Alexander Dubcek, hat dem sowjetischen Parteichef Michail Gorbatschow vor dessen Prag-Besuch in einem Schreiben den damaligen Reformkurs der Regierung dargelegt. Wie der frühere Direktor der Kaderschule der KPTCH, der Philosoph Milan Hubl, am Sonntag in Prag erklärte, habe Dubcek darin die Situation während der „reformistischen Periode Ende der sechziger Jahre in der CSSR" geschildert. Der nicht veröffentlichte Bericht sei fünf Seiten lang.

Der 65jährige Dubcek, der 1970 aus der Partei ausgeschlossen und in die innere Verbannung in das slowakische Bratislava (Preßburg) geschickt worden war, hatte nur zweimal vorher sein Schweigen gebrochen. In einem Schreiben an die „Kammer der Nationen" hatte er sich 1974 beschwert, daß er ständig unter Polizeiüberwachung stehe. Ende 1985 hatte er sich erneut zu Wort gemeldet, um nach einem „Spiegel"-Interview des Führers des konservativen Flügels der KPTCH, Vasil Bilak, die „historische Wahrheit über den Prager Frühling" richtigzustellen.

Dubcek nahestehenden Kreisen zufolge vertritt der ehemalige Parteichef unverändert seine damaligen Positionen über die Notwendigkeit von Reformen in der CSSR und die im „Prager Frühling" begonnene Reformpolitik.

Nach Angaben von Hubl haben 19 weitere ehemals führende Politiker, darunter das ehemalige Politbüromitglied Josef Spacek sowie die Ex-Minister Jiri Hajek, Wladimir Kadlec und Ludmila Janowcowa, an Gorbatschow geschrieben, um ihn zu seinem Reformkurs zu beglückwünschen und ihre Bereitschaft zur aktiven Mitgestaltung eines ähnlichen Prozesses in der Tschechoslowakei zu erklären.

ÓH EICHELEIN, ÓH EICHELEIN...

Ciao, ciao, Dalida

„Das Leben ist mir unerträglich. Vergebt mir." Das sind die letzten Worte der Schlagersängerin Dalida, niedergeschrieben auf einem Stück Papier. Als man es am Sonntagabend in ihrer Wohnung am Montparnasse in Paris entdeckte, war es bereits zu spät. Die Sängerin, die es in ihrer 30jährigen Karriere auf 600 Chansons in acht Sprachen und einen Verkaufsrekord von 85 Millionen Platten gebracht hatte, war bereits an den Folgen einer Überdosis von Schlaftabletten gestorben. Mit Sorgfalt hatte die 54jährige, die schon 1967 versuchte, sich das Leben zu nehmen, ihren Selbstmord vorbereitet.

Die 1933 in Kairo als Iolanda Gigliotti geborene Tochter eines italienischen Auswanderers begann ihre Karriere mit einer kleinen Filmrolle in Howard Hawks „Land der Pharaonen" und kam dann ein Jahr später nach Paris, wo sie sich während der Suche nach neuen Rollen als Sängerin in dem Kabarett Champs-Elysées durchschlug. Dort entdeckte sie ein Produzent des Rundfunksenders Europe 1, und wenig später war ihr erster großer Erfolg „Ciao, ciao, Bambina" an der Spitze der Hitparaden. Es folgten andere Titel wie „Je reviens te chercher" oder „Paroles" sowie Filmrollen, durch die sie in ganz Europa, Nordafrika, dem Nahen Osten und Südamerika zum Star wurde. Bei der Uraufführung des Films „Der sechste Tag", in dem sie die Hauptrolle spielte, wurde ihr im Herbst 1986 in Kairo ein stürmischer Empfang bereitet. Im Gegensatz zu ihrem künstlerischen Erfolg war das Privatleben der Sängerin von vielen Rückschlägen, Enttäuschungen und Krisen gekennzeichnet. „Ihr Werk war eine herzliche Hymne an das Leben", sagte der frühere französische Kulturminister Jack Lang zum Tod „dieser großen Dame des französischen Chansons".

Erstmals Aids-infizierte Prostituierte vor Gericht

MÜNCHEN, 4. Mai (dpa). Erstmals steht in München seit Montag eine Prostituierte vor dem Amtsrichter, die als Trägerin des Aids-Virus im November 1985 Berufsverbot erhalten hatte und 1986 dennoch ihr Gewerbe ausgeübt haben soll. Der Vorwurf gegen die 22jährige lautet auf sieben Vergehen gegen das Bundesseuchengesetz und versuchte gefährliche Körperverletzung, weil sie „eine Infizierung der Freier billigend in Kauf nahm". Die von der Staatsanwaltschaft erhobene Anklage auf schwere Körperverletzung wurde vom Gericht nicht zugelassen, da keiner der in der Anklageschrift aufgeführten Kunden angesteckt wurde.

„Die Angeklagte ist nicht das geeignete Objekt, um gesellschaftliche Probleme zu lösen", betonte Amtsrichter Armando Doukoff. Er tadelte Presseveröffentlichungen, die im Zusammenhang mit einer bundesweiten Fahndung nach der 22jährigen erschienen waren. Er machte kein Hehl daraus, daß polizeiliche Maßnahmen gegen die im Februar 1987 in Frankfurt festgenommene Frau „beim Gericht Befremden ausgelöst haben". Eine Gegenüberstellung der mutmaßlichen Kunden mit der Dirne habe nicht stattgefunden. Den Haftdaten zufolge hat die Frau sich 1986 in der fraglichen Zeit nur drei Monate in München und auf freiem Fuß befunden. Sie sei „anschaffen gegangen, wenn ich kein Geld hatte". Sie habe bei allen Freiern mit Ausnahme eines Stammkunden auf die Verwendung von Kondomen bestanden.

»Mazáctví« na internátě

(čtk): Rozsudek nad třemi učnicemi Středního odborného učiliště zemědělského v Želešicích vynesl okresní soud Brno-venkov pro trestný čin vydírání. Uznal nezletilé Romanu H. (1970), Janu Ch. (1970) a Vlastu S. (1971) vinnými, že v říjnu loňského roku v pokoji internátu použily fyzické násilí na učnici 1. ročníku téhož učiliště. Bezdůvodně ji zpolíčkovaly a nutily vykonávat rozkazy ponižující její důstojnost. Vyhrožovaly jí dalším násilím, pokud je nebude poslouchat. Soud uložil mladistvé Vlastě S. trest odnětí svobody na osm měsíců s podmíněným odkladem na 2 roky a mladistvým Janě Ch. a Romaně H. trest odnětí svobody v trvání 4 měsíců s odkladem na zkušební dobu jednoho roku.

Smetanova Mařenka

(Jel): Bylo zasloužilou umělkyní Miloslavu Fidlerovou je charakteristika smetanovské pěvkyně skutečně výstižná. Z jejího jevištního zjevu i hlasu vyzařoval jas, úsměv, něha, libeznost, prostě vše to, co se nám tradičně jeví v představou dívčích postav Smetanových oper. Tyto postavy vytvářela v Národním divadle, kam jí v roce 1941 jako devatenáctiletou angažoval V. Talich, ještě jako mustendanku, až do r. 1978, kdy odešla, aby se věnovala pedagogické činnosti. Fidlerové byla především Mařenkou z Prodané nevěsty, tu vytvořila více než třistakrát, od raného mládí, kdy se její čistý soprán chvěl dívčí křehkostí, až do zralého věku, kdy lahodný hlas nabyl mladodramatického zvuku, aniž pozbyl svěžesti, pevnosti i lyričnosti. Stejně půvabná byla její Terinka z Jakobína, Blaženka, Katuška, Jitka, Hedvika, Vendulka i třebas Haničká z Novákovy Lucerny, Helenka z Kvapilovy Pohádky máje či Janáčkova Jenůfa. Bylo těch pěkných rolí na devadesát. Perfekce jejich nastudování svědčila nejen o talentu, ale i o velké píli, vytrvalosti a lásce ke svému povolání. Tuto lásku nese s sebou Miloslava Fidlerová dál ve své pedagogické činnosti, pozoruhodně úspěšné. Přejme jí k dušením narozeninám hodně zdraví, hlavní harmonie a radosti z dobrých žáků.

JE TĚŽKO SPOČÍTAT, ŽE JÍ JE 65 LET!

K. Linnas seznámen s rozsudkem

Tallin: Válečný zločinec Karl Linnas deportovaný do SSSR z USA byl seznámen s rozsudkem. Oznámil to Nejvyšší soud Estonské SSR. Bylo rovněž sděleno, že Linnas v případě, že s rozsudkem nebude souhlasit, má právo se proti němu odvolat. V souladu s tím a na jeho žádost mu byla poskytnuta možnost využít služeb advokáta. Linnasovi bylo rovněž sděleno, že má právo podat žádost o milost, která bude projednána podle sovětského trestního řádu. Nejvyšší soud Estonska Karla Linnase v roce 1962 v nepřítomnosti odsoudil k výjimečnému trestu — k zastřelení. Vzhledem k tomu, že v době soudního přelíčení se skrýval v USA a nebyl tedy vydán sovětským justičním orgánům, byl podle sovětského právního řádu odsouzen v nepřítomnosti.

SMUTNÉ STÁRÍ

Je mi sedmdesát pět let, manžel zemřel před dvaadvaceti lety... Prvních čtrnáct dnů po této události ke mně byli všichni hodní, ale dnes! Na naléhání především snachy a jejích rodičů jsem dala dětem chalupu (dnes jsem spoluvlastnící jen malého dílu). Bydlím v ní společně se synem a jeho rodinou — ale stále v neshodách, nikdo se mnou nepromluví... Musela jsem si sama nechat přistavět verandu a udělat zvláštní vchod. Nikdy bych nevěřila, čeho se může máma dožít.

S. K., Cernolice

K SEVERNÍMU PÓLU dorazil nedávno na motocyklu 36letý Japonec Šindži Kazama. Ojedinělého výkonu dosáhl na stroji o obsahu 200 kubických centimetrů a na dva tisíce kilometrů dlouhou pouť krajem věčného sněhu a ledu potřeboval v častých třeskutých mrazech 44 dní. Kazama před pěti lety skončil pátý ve slavném závodě Paříž—Dakar, se mozrejmě také na motocyklu. V roce 1985 se s motocyklem vydal na vrchol Mount Everestu a dostal se až do výšky přes 6000 metrů.

Treibgase für Spraydosen

BONN, 4. Mai. Frühestens im Jahr 2000 soll die Produktion der Fluor-Chlor-Kohlenwasserstoffe (FCKW), die zur Zerstörung der Ozonschicht und zum Anstieg der Temperaturen auf der Erde führen („Treibhauseffekt"), weltweit um 50 Prozent vermindert werden. Das sieht eine Vereinbarung vor, die 31 Mitgliedstaaten der Vereinten Nationen jetzt in Genf erarbeitet haben. Die FCKW werden als Treibgas in Sprühdosen sowie bei der Kunststoffproduktion, in der Klimatechnik und als Lösemittel eingesetzt.

Grüner erklärte, der Verbrauch von FCKW als Treibmittel in Sprühdosen sei von 1976 bis 1985 um ein Drittel gesunken. Insgesamt habe der Verbrauch jedoch leicht zugenommen, weil FCKW in anderen Anwendungsbereichen stärker eingesetzt worden seien. Derzeit würden 50 Prozent der FCKW als Treibgas in Spraydosen verbraucht, 33 Prozent bei der Aufschäumung von Kunststoffen, elf Prozent in der Klimatechnik und sechs Prozent als Lösemittel.

Der Staatssekretär erinnerte an die Schwierigkeiten der USA, zu einer Verringerung des Verbrauchs von FCKW zu kommen. Dort sei es zwar seit 1978 verboten, FCKW in Spraydosen zu verwenden. Der Einsatz der Chemikalien als Aufschäumer in der Kunststoffindustrie und in Kühlsystemen sei jedoch in den USA nach wie vor erlaubt.

GEFLÜGEL

Hähnchen, Hühnchen & Co. – ein kleiner Steckbrief

Zu Geflügel zählen Hühner in den verschiedenen Altersstufen – vom Küken bis zur ausgewachsenen Poularde oder dem Suppenhuhn –, außerdem Puten und Truthähne, Gänse, Enten und Wachteln.

Geflügelarten, die bei uns am häufigsten angeboten werden:

● Stubenküken. Sie wiegen zwischen 400 und 600 Gramm und haben ein sehr zartes Fleisch mit wenig ausgeprägtem Geschmack. Sie heißen übrigens so, weil sie früher während der kalten Jahreszeit in der Stube gehalten wurden.

● Brathähnchen oder Brathühnchen. Sie wiegen 700 bis 1150 Gramm. Sie haben die richtige Größe, um als Ganzes gebraten, gegrillt oder gekocht zu werden.

● Poularden. So nennt man Hähnchen, wenn sie schwerer als 1200 Gramm sind. Sie können auch bis zu 1500 Gramm wiegen, in Frankreich sogar mehr als zwei Kilo. Ihr Fleisch ist kernig und kräftig. Große Poularden zerlegt man besser in Portionsstücke. Das zarte Brustfleisch ist nämlich viel schneller gar als die von Sehnen durchzogenen Keulen.

● Kapaune. Die findet man nur noch selten, denn es handelt sich dabei um kastrierte Masthähne, deren festes, wohlschmeckendes, weil mit Fett durchzogenes Fleisch früher einmal eine begehrte Delikatesse war. Ihre Aufzucht ist bei uns verboten. Man importiert sie deshalb aus Frankreich.

● Puten und Truthähne können so groß sein (20 Kilo), daß sie in einen normalen Haushaltsbackofen nicht hineinpassen. Aber meistens werden solche Prachtexemplare ohnedies nur in Stücken angeboten: als Putenschnitzel oder Putenkeule. Eine Baby-Pute bringt etwa das Gewicht einer ausgewachsenen Poularde (ca. zwei Kilo) und ergibt einen Sonntagsbraten für vier bis sechs Personen.

● Gänse. Sie bringen mindestens drei Kilo auf die Waage. Eine ausgewachsene Mastgans kann auch schon mal vier bis fünf Kilo haben. Aber dann wird es schon schwierig beim Braten.

● Enten. Sie sind der ideale Festtagsbraten für eine kleine Runde und charakteristisch im Geschmack. Eine gut gemästete Ente wiegt etwa 1500 (weiblich) bis 2500 (männlich) Gramm.

● Wachteln. Sie zählen heute eher zum Haus- als zum Wildgeflügel. Denn sie kommen zu uns nur noch aus Zuchtbetrieben. Ihr würziges Fleisch ist vielseitig zu verwenden.

Von Nährwert und Nährstoffen

Kein Fleisch ist so bekömmlich und so leicht wie Hähnchenfleisch. Es ist mager (nur 106 Kalorien pro 100 Gramm), dafür reich an Eiweiß, Mineralstoffen, Spurenelementen und Vitaminen. Außerdem ist es leicht verdaulich und gut vom Körper verwertbar.

Ähnlich gute Werte hat auch Putenfleisch. Enten und Gänse bringen jedoch deutlich mehr Kalorien. 100 Gramm Entenbraten muß man schon mit 194 Kalorien veranschlagen. Und ein ordentlicher Gänsebraten hat fast das Doppelte (100 Gramm = 370 Kalorien).

Frisch oder aus der Tiefkühltruhe

Die meisten Geflügelarten werden sowohl frisch als auch tiefgefroren angeboten – im Ganzen und auch in Portionsteilen. Ausgelöste Entenbrust wird meist frisch, aber vakuumverpackt verkauft. Darin bleibt sie im Kühlschrank bis zu 14 Tagen tadellos frisch.

Wer tiefgekühltes Geflügel kauft, sollte eines unbedingt beherzigen: so langsam wie möglich auftauen! Bei zu raschem Auftauen, in lauwarmem Wasser etwa, dehnen sich die Zellen für kurze Zeit aus und sprengen die Fleischfasern. Die Zellen können dann den Saft nicht mehr halten. Deshalb also Geflügel möglichst nur im Kühlschrank auftauen. Das dauert natürlich seine Zeit: pro Kilo etwa 15 bis 18 Stunden. (Zum Vergleich: Bei Zimmertemperatur geht's in etwa zehn Stunden.)

Gebratene Ente auf Wirsing und Kartoffeln

Für 4 Personen:

1 schöne Ente von ca. 2 kg, Salz, Pfeffer, 1 TL gerebelter Thymian, 1 Glas Obstler

2 EL Butter oder Margarine, 2 EL Öl

1 Wirsingkopf (ca. 1 kg)

600 g festkochende Kartoffeln

¼ l Geflügelbrühe

1. Die Ente innen und außen mit Salz, Pfeffer und Thymian einreiben. In den Bauch der Ente den Obstler gießen, dabei das Tier so drehen und wenden, daß der Obstler möglichst überall hinkommt, aber nicht herausfließt. Anschließend die Ente dressieren (siehe S. 155).

2. Butter oder Margarine und das Öl in einer großen Bratenpfanne erhitzen. Die Ente darin von allen Seiten anbraten.

3. Den Wirsing putzen und vierteln. Den Strunk so herausschneiden, daß die Blätter noch von einem dünnen Steg zusammengehalten werden. Damit der Wirsing schön grün bleibt, die Stücke in Salzwasser zwei Minuten blanchieren. Anschließend in eiskaltem Wasser abkühlen.

4. Die Kartoffeln schälen und in zwei Zentimeter große Würfel schneiden.

5. Die Ente zunächst mit der Brust nach unten in den 250 Grad heißen Ofen schieben. Bereits nach 15 Minuten die Kartoffeln rundherum verteilen und darauf achten, daß sie überall im Bratfett liegen. Salzen und pfeffern. Nach weiteren 30 Minuten die Ente umdrehen und die Hitze auf 170 Grad herunterschalten. Zwischendurch immer mal wieder die Kartoffelwürfel wenden.

6. Erst jetzt etwas Brühe angießen und die Wirsingstücke zwischen den Kartoffeln verteilen. Die Ente unter häufigem Begießen weitere 30 bis 40 Minuten braten.

7. Den Ofen ausschalten. Die Bratenpfanne aber noch 15 bis 20 Minuten im geschlossenen Ofen lassen, damit die Ente nachziehen kann.

8. Ente, Kartoffeln und Wirsing auf einer großen Platte anrichten. Mit dem entfetteten Bratensaft beträufeln.

Vorbereitungszeit: 20 Minuten
Zubereitung: ca. 2 Stunden

Gänsebraten mit Rotkraut und Kartoffelklößen

Für 6 bis 8 Personen:

1 bratfertige fette Gans von ca. 4 kg, Salz, Pfeffer aus der Mühle, 2 EL gerebelter Beifuß, 2 EL gerebelter Majoran

1 kg säuerliche Äpfel (Boskop)

2 rohe grobe Bratwürste

¼ l Wasser

1 Rotkohlkopf (ca. 1,5 kg), 2 Äpfel, Saft einer Zitrone, ¼ l Rotwein, 2 zerdrückte Nelken

Außerdem: 1 Möhre, 1 Lauchstange, ¼ Sellerieknolle, 2 Zwiebeln

2 EL Zucker, 2 EL Sherry-Essig

1 Paket rohe Klöße

¼ l Hühnerbrühe

1. Die Gans innen und außen sauberwischen, dann gründlich und fest mit Salz, Pfeffer, Beifuß und Majoran einreiben.

2. Die Äpfel waschen, schälen, das Kerngehäuse entfernen und das Fruchtfleisch in grobe Stücke schneiden. In einer Schüssel sparsam salzen, aber kräftig pfeffern.

3. Das Bratwurstbrät aus der Pelle drücken und kleine Klößchen daraus formen. Mit den Äpfeln in den Gänsebauch füllen. Die Öffnung verschließen. Die Gans dressieren. Die Haut an den Schenkeln einstechen, damit das Fett besser herausbraten kann.

4. Die Gans, Brust nach unten, in einem Bräter in den 250 Grad heißen Ofen schieben. Mit dem Wasser übergießen. Zunächst etwa 40 Minuten braten, dabei immer wieder mit dem inzwischen ausgebratenen Fett begießen.

5. Inzwischen den Rotkohl putzen, welke Blätter entfernen, den Strunk herausschneiden. Den Kohl in sehr feine Streifen schneiden oder hobeln. Mit den ebenfalls sehr fein geschnittenen Äpfeln, dem Zitronensaft, dem Rotwein und den Nelken vermischt etwa eine Stunde ziehen lassen.

6. Das Wurzelgemüse und die Zwiebeln kleinschneiden und erst jetzt rund um die Gans in den Bräter streuen. Falls schon zuviel Wasser verkocht ist, etwas Wasser nachgießen.

7. Die Temperatur auf 170 Grad herunterschalten. Die Gans etwa zweieinhalb Stunden braten.

8. Eine Stunde bevor serviert werden soll, für das Rotkraut den Zucker mit etwas Wasser in einem Topf unter ständigem Rühren zu Sirup kochen. Den Essig zugießen und fast völlig verdampfen lassen.

9. Rotkraut und Äpfel mitsamt dem Wein und den Gewürzen in den Topf geben. Zwei Löffel Gänseschmalz aus dem Bräter zufügen. Salzen, pfeffern. Zugedeckt leise knapp eine Stunde köcheln lassen.

10. Die Kartoffelklöße nach Vorschrift zubereiten.

11. Die fast fertige Gans auf einem doppelt gelegten Stück Alufolie (die Ränder etwas hochkniffen) im ausgeschalteten Ofen noch 20 Minuten warm stellen.

12. Den Bratensatz im Bräter loskochen, durch ein Sieb in einen Topf gießen, dabei das Gemüse fest ausdrücken. Mit der Hühnerbrühe auffüllen und kurz einkochen.

Tip: Wer die Soße cremig mag, püriert das Gemüse im Mixer und verdünnt es mit Hühnerbrühe und Crème fraîche.

13. Die Gans auf einer Platte anrichten. Rotkraut, Klöße und Soße getrennt dazu servieren.

Vorbereitungszeit: 30 Minuten
Zubereitung: ca. 4 Stunden

Worauf's beim Braten ankommt

Ob Hähnchen, Ente, Pute oder Gans: Fürs Braten müssen sie erst mal dressiert werden (siehe Kasten Seite 155), damit nichts absteht und verbrennt. Eine Füllung hat übrigens

kaum Einfluß auf die Garzeit.

Für das Braten gilt dann:

● Das Geflügel in den heißen Backofen schieben (250 Grad). Je nach eigenem Fettgehalt mit zusätzlichem Fett (Butter, Margarine oder Öl) einpinseln, damit sich die Poren schließen und die Haut schön knusprig wird. Auch während des Bratens immer wieder mit Fett bepinseln oder mit Bratensaft begießen.

● Nach dem Anbraten die Hitze reduzieren und gegen Ende der Garzeit den Ofen sogar ganz ausschalten, damit das Geflügel bei langsam nachlassender Hitze noch nachziehen kann. Dabei verteilen sich die Säfte wieder im Fleisch, und es wird schön zart.

Als Faustregel für die Bratzeit und -temperatur gilt:

● Küken, Täubchen, Wachteln von ca. 400 Gramm:
10 Minuten bei 250 Grad
15 Minuten im ausgeschalteten Ofen

● Hähnchen von ca. 800 Gramm:
20 Minuten bei 250 Grad
15 Minuten bei 170 Grad
10 Minuten im ausgeschalteten Ofen

● Hähnchen von ca. 1100 Gramm:
30 Minuten bei 250 Grad
15 bis 20 Minuten bei 170 Grad
15 Minuten im ausgeschalteten Ofen

● Poularde von ca. 1300 Gramm:
30 Minuten bei 250 Grad
30 Minuten bei 170 Grad
15 Minuten im ausgeschalteten Ofen

● Ente von ca. 1900 Gramm:
40 Minuten bei 250 Grad
35 Minuten bei 170 Grad
15 bis 20 Minuten im ausgeschalteten Ofen

● Pute von ca. 2200 Gramm:
30 Minuten bei 250 Grad
45 Minuten bei 170 Grad
15 Minuten im ausgeschalteten Ofen

● Gans von ca. 3500 Gramm:
40 Minuten bei 250 Grad
150 Minuten bei 170 Grad
20 Minuten im ausgeschalteten Ofen

Worauf's beim Kochen ankommt

Weil Geflügelfleisch einen hohen Eiweißgehalt hat: Nie zu heiß werden lassen, sonst gerinnt das Eiweiß, das Fleisch wird zäh und hart. Deshalb Geflügel immer nur sanft unterhalb des Siedepunkts gar ziehen lassen, wenn das Fleisch noch schmecken soll. Für Frikassees „kocht" man das Huhn sogar in Etappen: Nach 30 Minuten ist das Brustfleisch bereits gar. Man löst es aus und läßt den Rest noch weiterköcheln. Nach einer weiteren halben Stunde kann man auch das Keulenfleisch von den Knochen nehmen. Die Knochen, die Flachsen und die Haut dürfen jetzt noch mindestens zwei Stunden ziehen, damit die Brühe kräftiger wird.

Und noch eines: Früher hat man zum Andicken der Frikassee-Soße eine kräftige Mehlschwitze gemacht. Heute verzichtet man darauf, weil man entdeckt hat, daß das mitgekochte und dann pürierte Suppengemüse der Soße nicht nur Stand, sondern auch Kraft, Geschmack und Biß geben kann.

Grundrezept Hühner-Frikassee

Für 4 Personen:

1 Poularde, 2 Möhren, 1 Lauchstange, 3 Selleriestengel, 1 große Zwiebel, 1 Kräutersträußchen aus Lorbeerblatt, Thymian, Petersilie, 1 EL Pfefferkörner, Salz

Salz, Pfeffer, Worcestersoße, 2 EL trockener Sherry, 2 EL Crème fraiche

Petersilie oder Kerbel

1. Die Poularde mit dem geputzten Gemüse in einen passenden Topf geben. Mit Wasser knapp bedecken, das Kräutersträußchen und die Pfefferkörner zufügen. Nur sparsam salzen.

2. Auf mildem Feuer ziehen lassen. Nach einer halben Stunde die Bruststücke auslösen. Nach einer weiteren halben Stunde auch das Fleisch der Keulen von den Knochen lösen und mundgerecht würfeln.

3. Haut und Knochen noch etwa zwei Stunden auskochen, dabei darf ein Teil der Brühe verdampfen.

4. Zum Schluß Lauch, Möhren und Zwiebel rausfischen, im Mixer pürieren, dabei so viel Brühe zufügen, wie man Soße haben möchte.

5. Das Gemüsepüree mit Salz, Pfeffer, Worcestersoße und Sherry würzen. Crème fraiche einrühren. Alles aufkochen.

6. Das Hühnerfleisch in der Soße erwärmen. Mit Petersilie oder Kerbel bestreuen.

Vorbereitungszeit: 15 Min.
Zubereitung: 90 Minuten

Geflügelfond

Man stellt ihn aus Geflügelknochen und Haut her – was eben beim Zerlegen alles anfällt. Durch die gelierenden Stoffe in den Knochen wird ein festes Gelee daraus, das Suppen und Soßen nicht nur Würze und einen kräftigen Geschmack gibt, sondern sie auch ein bißchen gehaltvoller macht.

Zutaten:

ca. 500 g Hühnerabschnitte (Hals, Magen, Flügel), Hühnerhaut und die Knochen, 1 Möhre, 1 Lauchstange, 2-3 Selleriestengel, 1-2 Thymianzweige, 1 Lorbeerblatt, 1 EL weiße Pfefferkörner, ¼ l trockener Weißwein, 1 l Wasser

Hühnerabschnitte, Haut und Knochen zusammen mit dem geputzten, grob zerkleinerten Suppengemüse und den Gewürzen in einen Topf geben. Mit Wein angießen. Ohne Deckel köcheln lassen, bis der Wein nahezu verkocht ist. Mit Wasser bedecken. Weitere drei bis vier Stunden im offenen Topf köcheln lassen. Durch ein Sieb filtern und entfetten.

Wildgeflügel

Heute kommt kaum mehr Federwild (wie Wildgeflügel bei den Jägern heißt) aus der freien Wildbahn in die Geschäfte. Es wird viel mehr gezüchtet. Deshalb spielen die Jagdzeiten keine große Rolle. Im übrigen findet man alle Arten von Wildgeflügel das ganze Jahr über in der Tiefkühltruhe:

● Wachteln. Mit nur knapp 150 Gramm sind sie eine hübsche Vorspeisenportion. Oder aber man serviert pro Person zwei.

● Täubchen. Können bis zu 400 Gramm wiegen. Haben ein sehr würziges, dunkles, überaus zartes Fleisch.

● Rebhuhn. Das Fleisch ist dunkler als Hühnerfleisch und natürlich würziger. Mit 600 Gramm ergibt es einen schönen kleinen Braten für zwei.

● Fasan. Mit ca. 800 Gramm ist er der ideale Festtagsbraten für zwei Personen. Füllt man ihn, werden auch drei satt.

● Wildenten. Kann man immer öfter im Angebot finden. Sie sind viel kleiner als übliche Enten (900 Gramm). Das Fleisch schmeckt ausgeprägt würzig.

Der klassische Rehrücken

Für 6 Personen:

1 Rehrücken von ca. 2 kg

Salz, 1 TL schwarze Pfefferkörner, 3 Wacholderbeeren, 4 Pimentkörner, 150 g Butter

Für die Soße: ¼ l Wildfond, 200 g Crème fraiche, Pfeffer, 1 TL Johannisbeergelee

1. Den Rehrücken am besten vom Händler herrichten lassen. Sonst muß man es selber tun: Die Rippenknochen seitlich bis zum Fleisch stutzen (Küchenschere). Die Haut wegschneiden. Diese Abfälle zum Wildfond (Rezept nebenan) geben.

2. Den Rehrücken mit den zermahlenen Gewürzen einreiben. In einen möglichst passenden Bräter setzen. Mit flüssiger Butter übergießen.

3. In den 250 Grad heißen Ofen schieben. Nach 20 Minuten den Ofen ausschalten. Den Rehrücken noch 20 Minuten im Rohr lassen. Dann ist er zwar gar, aber innen noch so schön rosa, wie er sein soll.

4. Den Bratensatz mit dem Fond loskochen. Mit der Crème fraiche bis zur gewünschten Konsistenz einkochen. Mit Salz, Pfeffer und Johannisbeergelee abschmecken. Die Soße getrennt zu dem Rehrücken reichen.

Vorbereitungszeit: 10 Minuten
Zubereitung: 45 Minuten

Wild-Ragout

Für 4 Personen:

1 kg schieres Reh- oder anderes Wildfleisch in großen Würfeln, 2 EL Öl

1 Möhre, 2 Selleriestangen, 1 Petersilienwurzel, 1 große Zwiebel, Salz, Pfeffer

¼ l Rotwein

⅛ l Sahne oder Crème fraiche

1. Das Fleisch portionsweise im heißen Öl kräftig anbraten.

2. Die Hitze herunterschalten, das sehr fein gewürfelte Gemüse und die feingehackte Zwiebel dazwischenstreuen und mitdünsten. Salzen, pfeffern.

3. Mit Rotwein ablöschen und zugedeckt zwei Stunden auf mildem Feuer ziehen lassen.

4. Die Sahne oder Crème fraiche einrühren. Abschmekken. Zu gekochten oder gebratenen Kartoffeln, Spätzle oder Nudeln servieren.

Vorbereitungszeit: 20 Minuten
Zubereitung: 2 Stunden

Wichtig für die Soße: der Fond

Hase oder Reh bleibt meist nur so kurz im Ofen, daß sich dabei kaum Soße bilden kann. Deshalb sollte man Wildfond als Soßenbasis immer in Vorrat haben. Also am besten einmal eine größere Portion kochen und einfrieren.

Zutaten:

1 kg Wildknochen und -abschnitte, 2 Möhren, 2 Zwiebeln, 1 Lauchstange, 4 Selleriestangen, 1 Bund Petersilie, 1 Lorbeerblatt, 2 Thymianzweige, 1 EL Pfefferkörner, 1 TL Pimentkörner, 1 TL Wacholderbeeren, 1 Stück Zitronenschale, ½ l Rotwein, 2 l Wasser

Die Knochen und Abschnitte in einer trockenen Bratenpfanne im heißen Ofen unter gelegentlichem Wenden so kräftig anrösten, daß sich ein dicker Bratensatz bildet. Erst dann das kleingeschnittene Wurzelgemüse und die Gewürze dazwischenstreuen. Mit Rotwein ablöschen. Im Ofen köcheln, bis der Wein nahezu verdampft ist. Mit Wasser auffüllen und vier Stunden leise köcheln lassen. Durchsieben, abkühlen und entfetten. In Portionsbehältern einfrieren. Oder zunächst in Eiswürfelschalen vorfrieren, die Würfel dann in Folie verpacken und einfrieren.

Grundrezept

Fasan auf Sahne-Äpfeln

Für 2 Personen:

1 Fasan, Salz, 6 Pfefferkörner, 2 Wacholderbeeren, 2 Pimentkörner, ½ TL Pastengewürz (Würzsalz)

4 EL Calvados

2 Knoblauchzehen, 1 Schalotte, 3-4 säuerliche Äpfel, 1 Becher Crème fraîche (150 g)

Kerbel oder Petersilie

1. Den Fasan innen und außen mit einer Mischung aus den angegebenen Gewürzen einreiben. Dafür die Gewürze im Mörser oder auf der Tischplatte mit einem Nudelholz zerstoßen.

2. Den Calvados in den Bauch gießen, den Vogel drehen und wenden, damit die Flüssigkeit überall hinkommt. Den Fasan dressieren (siehe Seite 155).

3. Den Vogel in einen gewässerten Tontopf setzen. Den gehackten Knoblauch und die feingeschnittene Schalotte drumherum streuen. Ebenso die geschälten und vom Kerngehäuse befreiten Apfelviertel. Alles dick mit Crème fraîche einstreichen.

4. Den Topf verschließen und in den kalten Ofen stellen. Auf 200 Grad schalten. Nach zwei Stunden ist der Fasan zart. Mit den Äpfeln auf einer Platte anrichten. Mit einem Teil der noch einmal abgeschmeckten Soße überziehen. Den Rest der Soße mit Kerbel oder Petersilie bestreuen und getrennt dazu reichen. Als Beilage Kartoffelkroketten oder Kartoffelpüree reichen.

Vorbereitungszeit: 25 Min.
Zubereitung: 2 Stunden

So wird die Haut schön kroß

Die krachend knusprige Haut ist für die meisten Leute das schönste am ganzen Geflügelbraten. Hier ein paar Tricks, wie sie garantiert kroß wird:

- Kurz vor Ende der Garzeit die Haut mit Salzwasser, Cognac, Bier oder Zitronensaft einpinseln.
- Vor allem bei fettem Geflügel, wie Ente oder Gans, die Haut dort, wo das meiste Fett druntersitzt, mit einer Gabel mehrmals einstechen. So kann das Fett leichter ausbraten, was die Haut knuspriger macht.
- Das gebratene Geflügel zum Schluß noch kurz unter den Grill setzen.

Wild, tiefgefroren

Wild findet man heute in den Tiefkühltruhen jeder gutsortierten Lebensmittelabteilung. Reh, Hase, Wildschwein und Hirsch gibt es jetzt rund ums Jahr, auch außerhalb der Schonzeiten. Kein Grund, die Nase zu rümpfen: Wild wird durchs Einfrieren sogar besser! In der Kälte passiert nämlich mit dem Fleisch das, was man früher durch wochenlanges Abhängen erreichen wollte: Es wird mürbe. Weil Wildfleisch so fettarm ist, kann man es beruhigt auch zu Hause viele Monate lagern, ohne daß es sich im Geschmack verändert. (Fett bekommt nämlich in der Kälte schnell einen ranzigen Beigeschmack – darum ist es auch besser, tiefgekühltes Wildfleisch ungespickt zu kaufen.) Außerdem lassen sich die Häutchen und Sehnen, die man vor dem Braten immer entfernen sollte, ganz leicht ablösen, wenn das Stück einmal tiefgefroren war. Aber: Auch hier ist wichtig, daß das Fleisch schonend – also besonders langsam (am besten im Kühlschrank) – aufgetaut wird.

Die Stücke zum Braten und Schmoren

Das edelste Stück, der feinste Braten, ist der Rücken. Vom Hasen und vom jungen Reh wird er im Ganzen verkauft – von größeren Rehen, vom Hirsch und Wildschwein portionsweise.

Ein ganzer Rehrücken hat etwa zwei Kilo. Damit kann man ein Festessen für sechs Personen bestreiten. Eine Rehkeule mit zwei bis drei Kilo reicht für sechs bis zehn Personen. Vom Hasen rechnet man einen halben Rücken oder eine Keule pro Person.

Aus der Keule vom Hirsch oder Wildschwein schneidet der Händler jeweils die gewünschte Portion herunter.

Wild-Ragout sind preiswerte Stücke zum Schmoren, die beim Zerlegen des Tiers anfallen.

Nach den beiden folgenden Rezepten kann man – mit leicht veränderter Garzeit – beinah sämtliche Wildarten zubereiten.

Geflügel-Dressur

Dressieren heißt in der Küchensprache „in Form binden". Das ist dann nötig, wenn man Geflügel im Ganzen braten will. Denn es verhindert, daß Flügel und Keulen verbrennen, weil sie vom Körper abstehen. Man verschränkt deshalb die Flügel unterhalb des Rückens, legt die Keulen über dem Pürzel über Kreuz und bindet jetzt alles mit Küchenzwirn zu einem Paket zusammen.

Was man beim Umgang mit Wildgeflügel wissen muß

Man sagt von ihm, daß es leicht trocken wird. Viele Leute machen deshalb einen Bogen um Wildgeflügel. Dabei ist es was besonders Feines. Und man kann ganz leicht vermeiden, daß das Brustfleisch vom Fasan, Rebhuhn oder von anderem Wildgeflügel faserig wird, weil man die Vögel zu lange gart. (Die Keulen, von Sehnen durchzogen, brauchen nun mal viel länger als das empfindliche Brustfleisch, bis sie durchgebraten und zart sind.)

Früher hat man deshalb dem Vogel gern ein Speckhemd angezogen, um die zarte Brust zu schützen. Aber dadurch wird das magere, leicht verdauliche Fleisch schwer und fett. Und man schmeckt meist nur den kräftigen Speck, der das feine Wildgeflügelaroma völlig überdeckt.

In der Gastronomie wird deshalb so ein Vogel auf zweimal serviert: Zuerst wird die Brust ausgelöst und serviert, dann wandert der Braten noch einmal in den Ofen, bis auch die Keulen gar sind. So kann man's natürlich auch zu Hause machen. Sonst empfiehlt sich der Tontopf: Darin kann man Wildgeflügel so behutsam schmoren, daß alle Teile sicher ganz zart und saftig bleiben.

Muß man noch beizen?

Früher hat man die Beize gebraucht, um den starken, aufdringlichen Wildgeruch, den „Hautgout", zu übertönen. Kühlschrank und Tiefkühltruhe machen sie heute überflüssig. Außerdem, darin sind sich inzwischen die Feinschmecker einig, ist der reine und unverfälschte Wildgeschmack einfach besser.

Es empfiehlt sich aber eine Beize, zum Beispiel aus Buttermilch, wenn man das Fleisch nicht gleich zubereiten kann. Darin bleibt es im Kühlschrank einige Tage frisch. Und wer mag, kann das Fleisch auch in eine würzende Rotwein-Beize legen (mit kleingeschnittenem Wurzelwerk, Wacholder, Piment und Pfeffer), um später daraus eine kräftige Soße zu machen.

Bischöfe meiden „Dallas"

AACHEN, 27. April (KNA). Nachrichtensendungen, politische Magazine und kirchliche Beiträge schaut sich ein Teil der katholischen deutschen Bischöfe mehr oder weniger regelmäßig im Fernsehen an. Dagegen meiden sie Serien und Unterhaltungsprogramme wie „Denver", „Dallas" oder „Wetten, daß", wie aus einer Umfrage des in Aachen erscheinenden Elternmagazins „Leben und Erziehen" hervorgeht, deren Ergebnis die Zeitschrift in ihrer neuesten Ausgabe veröffentlicht. Das Magazin weist darauf hin, daß sich an der Umfrage nur ein Fünftel der Bischöfe beteiligt habe. Aus den Antworten der Oberhirten ergibt sich, daß sie den Medien, gefolgt von Politikern und Gewerkschaftern, der wissenschaftlichen Forschung und dem kulturellen Angebot, den stärksten Einfluß auf Mensch und Gesellschaft zumessen, während der Einfluß kirchlicher Repräsentanten erst an fünfter Stelle genannt wird.

Befragt nach gefährlichen Auswirkungen des Fernsehens, nennen die Bischöfe die Vermittlung einer falschen Wertordnung, eine mangelnde Repräsentanz des religiösen Lebens, Gewaltdarstellung und sexuelle Freizügigkeit.

POKRYTCI !... A STEJNĚ SE KOUKAJÍ!

Landsfeldovy dýmky v Javorníku

(mv): V zámku na Jánském vrchu v Javorníku ve Slezsku je instalována největší sbírka dýmek u nás. Letos byla obohacena o pozůstalost strážnického keramika Heřmana Landsfelda. Unikátní kuřácká sbírka má téměř 800 exponátů, mj. i několik vodních dýmek a originálních indiánských dýmek míru. Sbírka obsahuje malované porcelánové dýmky s výjevy ze života vojáků z konce minulého století, dýmky perské i pravé „zakouřené pěnovky", které jsou černé jak uhel. Ke zvláštnostem nepochybně patří rovněž dřevěná dýmka, jež je 1,2 m dlouhá.

Harnsteine nicht mehr nur „Männersache"

Etwa vier Prozent der Bundesbürger leiden mindestens einmal in ihrem Leben an einem Harnstein. Nach einer neuen Untersuchung sind Männer und Frauen gleichermaßen betroffen. Das Harnsteinleiden ist damit nicht nur eine sehr schmerzhafte, sondern auch sehr häufige Erkrankung. Es muß als echte Volkskrankheit betrachtet werden, sagte dieser Tage Professor Winfried Vahlensieck aus Bonn bei einem Harnsteinsymposium.

In etwa 60 Prozent der Fälle dürften die Harnsteine nach Meinung der Experten durch falsche Ernährungsgewohnheiten verursacht werden. Allerdings können kaum allgemeine Richtlinien für eine Umstellung der Ernährung gegeben werden. Zwar gilt ein hoher Fleischkonsum als ungünstig, doch müssen im Einzelfall die gebildeten Harnsteine nach der Entfernung analysiert werden.

Zur Prophylaxe wie auch zur Therapie können zudem pflanzliche Medikamente oder Harntees eingesetzt werden. Mit Hilfe aller Maßnahmen läßt sich nach Prof. Vahlensieck das Rezidivrisiko auf etwa zwei Prozent senken. Ohne Vorbeugemaßnahmen liegt das Risiko einer erneuten Erkrankung dagegen bei etwa 60 Prozent, sagte der Bonner Mediziner.

Bei der Entfernung der Harnsteine kann heute durch neue Verfahren wie der extrakorporalen Stoßwellenlithotripsie bei vielen Betroffenen eine Operation vermieden werden. Allerdings ist die anfängliche Euphorie mittlerweile einer Ernüchterung gewichen. Nur in etwa 40 bis maximal 50 Prozent der Fälle ist diese neue Methode, bei der die Harnsteine mittels Stoßwellen unter Wasser in einer Art Badewanne zertrümmert werden, anwendbar, erklärte Vahlensieck. CS

EMANCIPACE!

Příprava manifestace v Terezíně

(neš): Město Terezín v litoměřickém okrese se nebude zapisovat do dějin v době nacistické okupace. V bývalé vojenské pevnosti zřídili nacisté nejdříve tzv. policejní věznici gestapa, postupně se z ní stal největší koncentrační tábor na území Československa. Od roku 1941 do roku 1945 sem bylo deportováno 139 tisíc lidí nejen od nás, ale i z řady dalších zemí. V táboře zahynulo 34 tisíc osob, dalších 84 tisíc bylo zavražděno a umučeno v jiných koncentračních táborech, kam byli vězňové z Terezína převezeni. V roce 1947 byl v Terezíně na paměť obětem fašismu zřízen Památník, v němž se každoročně koná mírová manifestace. Letos se uskuteční již po čtyřicáté, a to 17. května. Pořádá ji ÚV Českého svazu protifašistických bojovníků a jako hosté se sem sjedou i bývalí vězňové koncentračního tábora nejen od nás, ale i z ciziny. Účastníci budou mít možnost seznámit se i s expozicemi, které budou otevřeny — a výstavou 40 let Památníku Terezín a Filatelie v boji za mír.

Denkmäler mit Gipsverbänden

PARIS, 28. April (dpa). Die französische Polizei hat in der Nacht zum Dienstag in Paris 98 Medizinstudenten festgenommen, die mehrere Denkmäler mit Gipsverbänden versehen hatten. Sie wollten mit der Aktion gegen eine von der Regierung geplante Reform ihres Studiums protestieren. Diese Reform sieht vor, daß nur als Assistenzarzt zugelassen wird, wer eine Spezialisierungsprüfung erfolgreich absolviert hat. Die meisten der Festgenommenen wurden nach Feststellung der Personalien freigelassen.

„LENIN V SÍPSU"

Neue Ohrfeige für Waldheim

USA setzen Österreichs Präsidenten auf Überprüfungsliste

O.K., O.K.! NADRŽOVAL OVCHY BOLŠEVIKŮM!!

Antarktis-Gletscher schmelzen nicht ab

Umweltforscher beobachten alle Veränderungen am Südpol, besonders die Bewegungen der ausgedehnten Gletscher, mit großer Aufmerksamkeit, da hier umweltschädigende Einflüsse erst mit einiger Verspätung auftreten und die Südhalbkugel insgesamt weniger unter Industrie-Belastungen zu leiden hat. So wurde jetzt mit einiger Beruhigung nach langjährigen Beobachtungen registriert, daß die Inlandsgletscher der Antarktis nicht von ähnlichen Abschmelzungsvorgängen betroffen sind wie der Nordpol-Bereich.

Wie auf einer Tagung der „American Association for the Advancement of Science" berichtet wurde, scheinen die Antarktis-Gletscher den Anstieg der Ozeane zu kompensieren. Obwohl das Niveau der Ozeane pro Jahrzehnt um etwa einen Zentimeter ansteigt, halten sich die Antarktis-Gletscher auf gleichem Niveau. Das heißt, daß sie den Wasseranstieg ausgleichen. Der Treibhaus-Effekt, der bekanntlich besagt, daß durch die Verbrennung zuviel Kohlendioxid freigesetzt werde und zu einer globalen Temperaturerhöhung führe, hat anscheinend keinen direkten Einfluß auf der Südhalbkugel der Erde. trz

K ČINNÉ letí se uchýlila americká policie, když marně hledala asi třicet různých pachatelů krádeží. Uveřejnila v jednčch washingtonských novinách výzvu, aby se jmenovaní, kteří byli náhodou vylosováni, dostavili na společný oběd po fotbalovém utkání. Většina přišla a byla zatčena.

Nové stupně jakosti

(vk): Jak uvedli na včerejší tiskové konferenci v Praze představitelé Úřadu pro normalizaci a měření projednává se v současné době ve Federálním shromáždění vládní návrh novely zákona č. 30/1968 o státním zkušebnictví, která by měla vstoupit v platnost 1. července 1987. Podle této právní úpravy se zpřísňuje a racionalizuje výkon státního zkušebnictví. Budou zavedeny nové stupně jakosti a změní se jejich obsah. Nejvyšší stupeň jakosti „Q" bude udělován výrobkům, jež vysoce převyšují světový standard a dosahují špičkové úrovně. První jakost bude přiznávána výrobkům dobré kvality světového standardu a druhou jakostí budou označovány výrobky s nižší kvalitou, které mají výlimky ze státních norem. Novým prvkem ve státním zkušebnictví bude pak certifikace výrobků. Znamená to provádění typových zkoušek podle mezinárodních norem nebo předpisů, přičemž je zároveň prověřován výrobce, zda jeho systém řízení jakosti zaručuje splnění kvality certifikovaného výrobku. Certifikace umožní zapojení československého do připravovaného certifikačního systému RVHP, který se bude jmenovat SEPROSERV. Připravuje se také návrh celostátního jednotného systému řízení jakosti.

Herz-Transplantation erstmalig gelungen

In der Sowjetunion ist nach Angaben der „Prawda" zum ersten Mal eine Herzverpflanzung erfolgreich verlaufen. Wie die Parteizeitung berichtete, wurde die viereinhalbstündige Operation am 12. März vorgenommen.

Die Patientin, die 27jährige Alexandra Schalkowa aus Archangelsk, habe inzwischen zum ersten Mal aufstehen können und fühle sich wohl. Sie erhielt das Herz eines 26jährigen Mannes, der an einem Gehirntumor gestorben war. Die junge Frau war wegen ihres geschwächten Zustandes bereits seit einem Jahr im Krankenhaus. Nach Angaben der behandelnden Ärzte ist es allerdings noch zu früh, um von einem dauerhaften Erfolg sprechen zu können. Die „Literaturnaja Gazeta" hatte im November 1986 berichtet, daß in der UdSSR bereits seit 1969 Herztransplantationen vorgenommen werden, die bisher alle mit dem baldigen Tod der Patienten endeten. AFP

Nackte Hintern gegen Reagan

(ZADEK JE LEPŠÍ!)

Pětašedesátka J. Sequense

(rčk): Životní jubileum filmového režiséra národního umělce Jiřího Sequense připomněl aktuálním pořadem nejenom rozhlas, ale také televize, která v lyrickém povídkovém snímku Kolik slov stačí lásce uvedeném v pořadu pro pamětníky, působivě oživila atmosféru Prahy přelomu 50. a 60. let. V paměmických snálech ostatně čestně figurují i jiné nezapomenutelné Sequensovy rané filmy jako Olověný chléb, Větrná hora či pozdější Atentát a Kronika žhavého léta. Důležitou odnoží režisérské aktivity byla pro J. Sequense práce na rozsáhlých televizních seriálech Hříšní lidé města pražského a Třicet případů majora Zemana, uplynulý rok přinesl důkaz, že tento tvůrce stále hledá i pro něho zatím neprobádané cesty — dokončil totiž dvoudílný filmový historický muzikál Dva na koni, jeden na oslu natočený podle předlohy Oldřicha Daňka. Připočteme-li k tomuto náhodnému výběru z bohaté filmové a televizní tvorby ještě zásluhnou činnost pedagogickou na pražské FAMU a rovněž působení na půdě SČDU, je to bilance, která u příležitosti pětašedesátky inspiruje nejenom k brdému ohlédnutí za vykonanou prací, ale také dodává elán k dalším tvůrčím krokům, jež vždy jednoznačně vedly vstříc k divákovi.

TA POSL. TŘÍDA JE PRO KOVOŘE?

Problémy jedné pětiny

(ČTK): Zhruba dvacet procent všech obyvatel ČSR má sníženou pohybovou schopnost. Jsou to nejen lidé nějak tělesně postižení, ale i těhotné ženy, matky s dětmi do jednoho roku a lidé pokročilého věku. Přes všechnu péči, kterou nás stát těmto osobám poskytuje, existují značné rezervy jak ve výstavbě bez architektonických bariér, tak i třeba v dopravě. O těchto problémech i postupu jejich řešení byli informováni novináři na včerejší tiskové besedě, kterou uspořádal Svaz invalidů ČSR. Naléhavost problematiky dokumentuje např. fakt, že během 7. pětiletky mělo být v Praze odevzdáno 200 bytů pro občany se sníženou pohyblivostí — do dnešního dne však byly předány čtyři.

DALŠÍ RÁNA IMPERIALISTŮM!

Známý islandský autor

(tkp): Nejznámějším islandským spisovatelem je nesporně Halldór Kiljan Laxness, básník, prozaik a dramatik, nositel Nobelovy ceny za literatura za rok 1955. Jeho jméno je pseudonym, převzatý z názvu statku jeho rodičů. Ve 30. a 40. letech patřil Laxness k nejexponovanějším kulturním činitelům své země, výrazně levicově orientovaným. Světově slavný se stal románem Salka Valka z roku 1932, jenž vyšel několikrát také česky. Námětově vychází Laxness nejčastěji z mýtů a historie své vlasti, dává však svým aktuální tendenci. V poezii byl ovlivněn surrealismem. Dnes si připomínáme 85. výročí narození známého autora.

VE ŠVÝCARSKU byla v soukromých sbírkách objevena dopisnice metrová soška, která podle tvrzení odborníků byla původním modelem k Michelangelovu slavnému Davidovi ve Florencii. Renomovaný umělecký historik prof. Frederick Hartt z americké univerzity ve Virginii potvrdil, že anatomické vlastnosti tohoto modelu se shodují s florentským originálem. David a mimoto je totožný i materiál kamene, který se užil pobíž Florencie.

JEN NĚKOLIK HODIN se zřítil Francouz 1851 ze svého řádkového příkazu, jehož získání okamžitě zapřel tak vydatně, že ho policejní hlídka krátce po zahájení jeho první samostatné profesní zkoušky zadržela pro podezření z krádeže. Hodnota odcizených věcí byla stanovena na 125 000 Kčs. Po prohlídce a odčerpání bylo vyhlášeno pátrání.

Loupež na zámku

(tsr): V noci z pondělí na úterý se vloupal neznámý pachatel do sídelního zámku v Křtinách u Tišnova, okres Blansko, a odcizil 10 obrazů, porcelánové dózy a jiné předměty 16. století. Hodnota odcizených věcí byla stanovena na 125 000 Kčs. Po pachateli a odcizených věcech bylo vyhlášeno pátrání.

● Asi dva tisíce delfínů, většinou matek s mláďaty, se vrhlo na pobřeží u tyrhénské vesnice Iranone, ležící kolem 1300 kilometrů severovýchodně od Říma. Rybáři se pokoušeli kolem zvířat vytvořit kruh a zahnat je zpět do moře, ale marně. Delfíni se vrhali na břeh jeden za druhým a uhynuli.

Stoleté jubileum

„V naší milé mamince muselo být něco hereckého zaklelo ..." prozrazuje nám v torzu svých dosud nevydaných pamětí herec Jiří Steimar. Narodil se 24. dubna 1887, vyučil se v otcově pekařské dílně v samém středu pražské Petrské čtvrtě — ale právě maminka podporovala synův zájem o divadlo a dala ho učit zpěvu. Hodiny hudby potom vystřídala dramatická škola vynikajícího Karla Želenského. Na jevišti se mladý muž ocitl poprvé ve svých jedenadvaceti letech, bylo to představení, jež pořádalo studentstvo. Herecké úspěchy přinesla i další jeho vystoupení. Zdá se, že přijal ředitel Ant. Fenci do souboru Intimního divadla v Libuši na Smíchově (dnešní Realistické divadlo). Po čtyřech letech počátkem r. 1913 tehdejší šéf činohry Národního divadla Jaroslav Kvapil nabídl Steimarovi pohostinská vystoupení. Po obezřetném hercově jednání s uzavřením smlouvy dostal nejprve — nepatrnou roli v Hardtově Bláznovi Tantrisovi. Ale pak již přicházela role za rolí. Jeho hlavní zaměření — takzvaný salónní obor — ukázala mu úloha Andreho ve hře Rozkošná příhoda. Partnerkami tu byly Anna Sedláčková a Marie Hübnerová. Steimarův příjemný zjev, kultivovaný hlas, elegance i jemná společenská kultura, předurčily jej na dlouhou řadu let především k postavám milovnickým, které dovedl představovat s bohatě odlišeným citovým projevem. Uměl uplatňovat své skvělé umění konverzační — šerm dialogu. Dokázal tyto role i psychologicky prohloubit.

Divadelní kritika pochvalila i nejednu hercovu postavu shakespearovskou. „Několik alšovských kár, z nichž vykreslil Steimar svého Orlanda, svědčí o jeho přirozené síle umělecké", poznamenal ve svém referátu Julius Fučík. — Herci Steimarovi ovšem nebyly cizí ani postavy s nádechem tragiky, lidé citově zranění: zklamaný manžel Tomáš Perout ze Šrámkova Léta, utrápený a hluboce lidský Václav IV. v Lomově hře Žižka ... Dokladem Steimarova vyspělého herectví byly reprízy jeho rolí po letech. V Jiráskově M. D. Rettigové hrál dr. Plavce třikrát vždy po osmi rocích, Praeda v Shawově Živnosti paní Warrenové vytvořil r. 1926 a u 1949, roli prof. Higginse hrál v roce 1927 a pak při slavnostním představení k hercovým šedesátinám roku 1947. Do té doby vytvořil od roku 1913 v Národním divadle a ve Vinohradském (1928/29) — celkem 306 dramatických postav. — „Laskavost, dobrota, dokonalé chování, srdečnost ke každému stejně štědrá, neodměřená podle divadelních hodnot" — tak jej poznali jeho spolupracovníci.

Úlohu stárnoucího poručíka gardy ve výslužbě Zvězdincova v satirické veselohře L. N. Tolstého Není nad vzdělanost v roce 1955 vyžádání Steimar podle kritik s podivuhodnou přesností. Představením Ostrovského hry Poslední oběť oslavil své sedmdesátiny. Jedenaosmdesátiletý herec říkával, že chce na jevišti umřít. Poslední roli měsíc před jeho smrtí byla postava jednoho z profesorů v Čapkově Bílé nemoci. Na sklonku života téměř šedesátiletou hereckou činnost završilo jmenování národním umělcem.

Zemřel 16. prosince 1968. O jeho památce rozjímal s úctou Karel Höger ve své knize Z hercova zápisníku: „Steimar byl vášnivým vyznavačem pravdy, i když mu to někdy přineslo životní nevýhody. Měl výbornou hereckou paměť. Vše dělal rád s úžasnou energií. Nemohu se zbavit dojmu, že s ním odešel typ, který se tak často nerodí."

Rozvoj jaderné energetiky v SSSR

Tisková konference k prvnímu výročí havárie v Černobylu

MOSKVA Strategie rozvoje jaderné energetiky SSSR zůstává nezměněna a předpokládá se, že výroba elektrické energie v jaderných elektrárnách bude v roce 1990 dvakrát vyšší než v roce 1985. Řekl to včera v Moskvě ministr jaderné energetiky SSSR N. Lukonin na tiskové konferenci o likvidaci následků havárie v jaderné elektrárně v Černobylu.

Poučení z havárie v Černobylu spočívá v tom, že při dalším rozvoji složité moderní techniky musí hrát prvořadou roli její bezpečnost a zároveň vysoká disciplína a organizace při jejím využívání, prohlásil N. Lukonin.

Zdůraznil, že čtvrtý blok Černobylské jaderné elektrárny, ve kterém došlo k havárii, je plně pod kontrolou a nehrozí žádné nebezpečí radiace. Rozšířená bezpečnostní opatření byla přijata ve všech jaderných elektrárnách, ve kterých pracují reaktory typu RBMK, což vylučuje možnost opakování podobné havárie, jaké se stala v Černobylu.

Velká pozornost se věnuje sledování zdravotního stavu obyvatelstva v oblasti Černobylu. Pokračují rovněž intenzivní práce na vytvoření podmínek pro návrat obyvatel do postižené zóny, kde již nehrozí nebezpečí pro jejich zdraví. Bylo postaveno 50 vesnic, na 8000 bytů, staví se nové město Slavutič. Na celém území postiženém při havárii radiací je nyní úroveň radioaktivity značně nižší, než vyžadují zdravotnické normy, řekl N. Lukonin.

Viceprezident Akademie věd SSSR, akademik J. Iljin v odpovědi na dotazy novinářů řekl, že v SSSR se nadále přísně kontrolují všechny potraviny co do obsahu radioaktivních látek. V současné době všechny potraviny plně vyhovují normám.

Uvedl, že při havárii v Černobylu bylo postiženo silným radioaktivním zářením 237 osob. 28 z nich zemřelo, celkový počet obětí je 30, spolu s dvěma pracovníky, kteří zahynuli bezprostředně při havárii. Z 209 vyléčených je nyní 196 již práceschopných, 13 osob zůstalo v různém stupni invalidních.

Náměstek předsedy Státního výboru SSSR pro hydrometeorologii a kontrolu životního prostředí V. Sokolovskij demontoval tvrzení z NSR, Švédska a některých dalších západních zemí o údajném zvýšení úrovně radiace vinou sovětských jaderných elektráren. Poukázal na rozsáhlý systém kontroly úrovně radioaktivity v SSSR a zdůraznil, že k žádnému zvýšení radioaktivity, tím méně k jejímu přenosu na území jiných států, nedošlo.

Romanfiguren bezahlten Buch

PARIS, 28. April (dpa). In Frankreich ist jetzt der erste Roman erschienen, in dem die in der Handlung vorkommenden Figuren oder Einrichtungen für ihre Nennung bezahlt haben. Wie am Dienstag in Paris bekannt wurde, kostete eine „Aktie" für eine Rolle in der Geschichte „Les Basket d'Euripide" (Verlag Carrere und Vertige) um die Abenteuer einer geheimnisvollen Gnomen- und Zwergenkultur in Höhlen unter dem Montmartre-Hügel in Paris umgerechnet 30 Mark. Insgesamt wurden 800 Aktien angeboten.

Zahlreiche Künstler, Journalisten, ein privater Fernsehkanal und eine Zeitschrift, ein Supermarkt, eine Werbeagentur und die Universität von Besancon, aber auch unbekannte Bürger machten von dem Angebot der beiden Autoren Mario Morosi und Guy Frenet Gebrauch, sich namentlich in die Romanhandlung einzukaufen.

BÍLÁ ZEMINVÉ STÁTNÍ KASU...

Delegace frontových států u B. Chňoupka

KDO VÍ, CO JSOU „FRONTOVÉ STÁTY"? VÍTĚZ, NEDOSTAVĚ MC... JEN JE TO DOZVÍ.

SOUTĚŽ:

FRONTOVÉ STÁTY JSOU: ZAMBIE, TANZANIE, ZIMBABWE, ANGOLA, MOSAMBIK...

Aufgespießt

„Viele Leute sagen, der Papst reise zuviel. Sie haben, menschlich gesehen, recht. Aber es ist die Vorsehung, die uns führt und miteinander dazu anleitet, etwas im Übermaß zu tun. Doch wenn die ganze Kirche sich erneut bewußt geworden ist, Volk Gottes zu sein, das an der Sendung Christi teilhat, ein Volk, das mit der Sendung durch die Geschichte geht, das pilgert — dann kann der Papst nicht Gefangener des Vatikans bleiben."

Papst Johannes Paul II. in „Quick"

MĚL BY TO ČESTOVNÍ ZMUSIT → S RUKSAKEM... A PLATIT SI TO SÁM!

Víte, co je to štípenka? • Kožedělný průmysl musí modernizovat

Skutečně nezávidění hodné pracovní podmínky! Vlhko, zápach a špína — tak lze nejlépe charakterizovat většinu současných kožešoven v Závodech Antonína Zápotockého Jeroměř. Kdo se neočekávaně octne v některé z luhových dílen, kde se činí vepřové a hovězí kůže, musí sám sobě dlouho přesvědčovat, že se nevrátil na závěrečné v minulém století. Okolní prostředí takovou představu neodbytně vyvolává. LEV TAK PŘE INFORMACIU...

Už samotný charakter práce nenechává nikoho na pochybách, že v koželužnách není lehký chleba. Výroba navíc dosud probíhá v budovách a na zařízeních, jež pamatují ještě rakousko-uherskou monarchii. Ostatně i ne generálním ředitelství Průmyslu kožešnického a galanterního v Hradci Králové přiznávají, že Závody Antonína Zápotockého mají nejzastaralejší materiálně technickou základnu. Situace v kožedělných provozech v Novém Bydžově a Jeroměři by se měla už touto pětiletkou měnit v souvislosti s důkladnou modernizací.

Že i v této náročné profesi to jde na úrovni doby, o tom svědčí zkušenosti z nového závodu ZAZ v Třebechovicích pod Orebem. V místních koželužnách se zpracovávají ročně desítky tisíc vepřovic a polotovarů, vyčiněné usně a štípenky se odtud dodávají zejména sesterským podnikům Gela Prostějov a Kozak Klatovy k výrobě kožené galanterie a dalšího zboží.

Změna v těchto provozech nemůže nikomu uniknout od prvního pohledu. Místo zešeřelých prostorů dostatek světla i místa, moderní stroje umožnily zvýšit produktivitu a omezit počet pracovníků. Zpracování suroviny do značné míry není závislé na vůli člověka, jenž může do technologického procesu zanést chybu. Automaty si čtou výrobní pokyny z děrného štítku, který jim už pátý rok velí stejné pracovní operace.

Potěší vás i opatření, které zde vedou k ochraně přírodního prostředí. Například na počátku zpracování se vepřovice ve vodní lázni zbavují nežádoucích zbytků podkožního tuku. Až tisíc kilogramů sádla, které dříve odnesla řeka, v Třebechovicích vytěží a prodají Tukovému průmyslu. Vedle výrobních hal stojí výkonná čistička odpadních vod, jež nedopustí, aby Orlice trpěla přítomností velké koželužny. Systém rekuperace teplého vzduchu umožňuje omezit vytápění objektů a tím šetří paliva i ekologii.

Opravdový pokrok zasáhl kožedělný průmysl ve využití suroviny. Dnes dokáží v Třebechovicích pod Orebem z jediné vepřovice získat tři užitek, jíž dříve se kůže štípala, aby se zúžila na přijatelnou silu. Nyní se useň rozřezává pásovým nožem až po vyčinění a výsledkem jsou až tři vrstvy materiálu tenké až jednu desetinu milimetru. Zatímco dříve štípenka sloužila pouze jako polotovar k přípravě umělých střívek, dnes patří k vítaným zdrojům suroviny v kožedělném průmyslu. Dřívější problémy s nedostatkem přírodních vepřových kůží se podařilo úspěšně vyřešit.

Cowboys für Lochung der Rinderohren in Niedersachsen?

sp HANNOVER, 28. April. Niedersächsische Bauern, die eine Sonderprämie für Rindfleischerzeugung in Höhe von 59,63 Mark je männliches Rind erhalten wollen, müssen die Tiere kennzeichnen. In einem Merkblatt hat die Regierung in Hannover dafür genaue Vorschriften erteilt: „Die Kennzeichnung erfolgt durch Lochung der Ohren der Rinder. Der Erzeuger hat sicherzustellen, daß die Tiere, für die ein Antrag 1) in der Zeit vom 6. April bis 15. Mai 1987 gestellt wird, am rechten Ohr, 2) im Januar 1988 gestellt wird, am linken Ohr, 3) im September 1988 gestellt wird, am rechten Ohr gekennzeichnet sind. Die Kennzeichnung ist durch Lochung mit einem Durchmesser von mindestens 1 cm und höchstens 1,5 cm vor der Antragstellung vorzunehmen."

Ein niedersächsischer Landwirt protestierte nun bei Landwirtschaftsminister Burkhard Ritz mit einem Brief, den die SPD-Landtagsfraktion in Hannover am Dienstag veröffentlichte: „Mein gesunder Menschenverstand, meine Frau und einschlägige Richtlinien von Berufsgenossenschaft und Krankenkasse verbieten es mir, mit einer noch nicht einmal auf dem Markt befindlichen Lochzange bewaffnet in einen Stall von acht Bullen zwischen elf und zwölf Zentnern zu steigen." Der Bauer forderte den Minister auf, „mir doch einmal in der Praxis zu zeigen, wie man so ein Loch in das Ohr eines Bullen macht. Nach getaner Arbeit würde ich Sie gern zu einem kräftigen Essen in mein Haus einladen." Der SPD-Abgeordnete Helmut Engels meinte, zur Erfüllung der Vorschriften sei die Anwerbung hartgesottener texanischer Cowboys für den Einsatz auf niedersächsischen Bauernhöfen unumgänglich.

ČVIKAČI ŘEŠE...

(re): V pondělí večer zastřelil výstřelem z legálně držené lovecké zbraně 43letý muž v Radimělí na Svitavsku 46letou ženu. Po činu spáchal stejným způsobem sebevraždu. Motiv činu se zjišťuje.

S PRONIKAVÝM úspěchem vystoupila dvakrát ve vyprodaném divadle Berliner Ensemble Hana Hegerová, která věnovala svůj pořad 750. výročí města Berlína.

Nový film Lev s bílou hřívou

Zašli jsme si na besedu se scenáristou, dramaturgem a vedoucím První dramaturgicko-výrobní skupiny filmového studia Barrandov Jiřím Blažkem, spoluautorem nového životopisného filmu o Leoši Janáčkovi. Tímto dílem vzdal režisér Jaromil Jireš hold jedné z nejvýtečnějších osobností české i světové hudby — Leoši Janáčkovi. Nazval svůj film Lev s bílou hřívou. Film bude uveden během Pražského jara v naší metropoli a po slavnostní premiéře v Brně se objeví na podzim v našich kinech.

„Záměr napsat filmovou drama o Janáčkovi se zrodil v Brně, těsně před mým návratem k filmu do Prahy," říká Jiří Blažek. „Jeho hudbu jsem znal už dříve, ale v roce 1979 jsem si uvědomil, jak pravdivá jsou slova, že Janáčkova hudba je psaná krví. Krví jeho pohnutého, nesmírně zajímavého a dramatického života. U L. Janáčka nelze oddělovat hudebníka od člověka, jeho život a hudba tvoří nedílnou jednotu. Studoval jsem životopisné materiály a ve zjitřené fantazii jsem si promítal jeho osobu. Měl víc nepřátel než vlasů na hlavě, a to pro svou otevřenost a upřímnost a jakou spěl za svou uměleckou i životní pravdou. Shledával jsem u něho všechny vlastnosti, které by měl mít i současný člověk, bez ohledu na to, zda je umělec. Jako ostatní většina našich velikánů, byl ještě ve svých šedesáti letech neznámým umělcem, dokonce vysmívaným pro své nekompromisní názory a postoje.

Studium Janáčka, jeho hudby a vše dohromady pro mne znamenalo nejen hluboký a vášnivý inspirační zdroj ke ztvárnění této postavy, ale i životodárnou vzpruhu do dalšího života. Janáček jako stařec jiskřil mládím, nesnášel jakákoliv pouta. Zamýšleli jsme od začátku vytvořit literární předlohu pro dvoudílný film. Tato koncepce vycházela ze dvou významných etap skladatelova života. První díl měl vyprávět z materiálu boje za prosazení její pastorkyně a nového, osobitého hudebního stylu v souvislosti s tragickými životními událostmi, druhý díl měl pak čerpat z etapy posledního desetiletí. Od premiéry Pastorkyně v Národním divadle, kdy se otevřela všechna stavidla pro Janáčkovu tvorbu a následovalo i mezinárodní uznání jeho tvorby. Tato dvoudílná koncepce v jednom uceleném příběhu se podařila díky pochopení Filmového studia Barrandov až v roce 1985 za spoluúčasti režiséra Jaromila Jireše.

Oč jsme se filmu usilovali? O Janáčkovi koluje kromě jiných pověstí i nařčení, že je nesrozumitelný. Přes poutavý příběh jeho života jsme chtěli tedy přiblížit široké divácké obci jeho hudbu. Ta se totiž v kontextu s jeho životními osudy stává neobyčejně blízkou a srozumitelnou."

Zbývá jen dodat, že v obsazení hlavních rolí se setkáme s Ludkem Munzarem, Janou Hlaváčovou, Zlatou Adamovskou, Magdou Vašáryovou, Jiřím Bartoškou, Veronikou Žilkovou a dalšími.

Životopisný film režiséra Jaromila Jireše Lev s bílou hřívou se v našich kinech objeví v podzimních měsících. Na snímku z natáčení se představují Zlata Adamovská a Luděk Munzar, kteří vytvořili ústřední postavy Leoše Janáčka

ZAHRAJEM SI JANÁČKA A PAK SI DÁM ŠPEKÁČKA...

Eine Million pro Soldat

WASHINGTON, 28. April (AFP). Eine Million Dollar hat eine Gruppe republikanischer Kongreßabgeordneter jedem Bewohner Vietnams, Kambodschas oder von Laos geboten, der einen noch in Vietnam vermißten US-Soldaten in die USA bringt. Das Angebot soll über Rundfunk in ganz Südostasien verbreitet werden, erklärte Bill Hendon, ehemaliges Kongreßmitglied und Urheber der Kampagne. Nach einer Schätzung des Landesverbandes der Vietnam-Veteranen könnten 12 Jahre nach Beendigung des Vietnam-Krieges noch bis zu 400 amerikanische Soldaten in Indochina festgehalten werden. Das Problem der 2424 noch in Vietnam vermißten US-Soldaten hat die Beziehungen zwischen Vietnam und der US-Regierung schließt nicht aus, daß immer noch Soldaten festgehalten werden. Washington belastet; Washington schließt nicht aus, daß immer noch Soldaten festgehalten werden.

• Počet obyvatel SSSR činil k letošnímu 1. dubnu 282,3 miliónu. Oznámil to ústřední statistický úřad SSSR.

Nach Hochzeit zur Sparkasse

BERLIN, 28. April (dpa). Einer der ersten Wege junger Leute in der DDR führt nach Angaben der Ost-Berliner Nachrichtenagentur ADN nach der Hochzeit zur Sparkasse. Hier erhalten die jungen Leute in Form von Schecks ihren zinslosen Ehekredit, der vor einem Jahr von 5000 auf 7000 Mark erhöht worden ist. Seit 15 Jahren wurden für diese finanzielle Starthilfe vom Staat etwa 7,6 Milliarden Mark vergeben, meldete ADN am Dienstag. Beschäftigte in der DDR verdienen durchschnittlich rund 1150 Mark brutto im Monat.

95 Prozent kauften sich einer Untersuchung des Instituts für Marktforschung in Leipzig zufolge Einrichtungen für die Wohnung. Dabei stehe die Schrankwand, die jahrelang als erstrebenswert galt, bei vielen jungen Familien nicht mehr auf dem Wunschzettel. Vielmehr seien Möbel für kombinierte Wohn-, Schlaf- und Arbeitsräume gefragt, so ADN.

Les lehl popelem

PŘÍČINA KUŘÁCI!

(re): V katastru obce Horné Záhorany v okrese Rimavská sobota vznikl v úterý odpoledne požár, který zničil 6 ha osmiletého smrkového porostu. Lesnímu závodu tím vznikla škoda asi 150 000 Kčs. Příčina požáru se zjišťuje.

Manche Patienten holen sich in Kliniken eine neue Krankheit

Experten: Infektion bei fünf bis acht Prozent der Behandelten / Zu häufiges Anlegen von Harnkathetern bemängelt

..A BUDE SE PLATIT ČÍM DÁL TÍM VÍC!

HANNOVER, 28. April. Viele Menschen werden im Krankenhaus gesund, zugleich aber holen sich nicht wenige Patienten dort eine neue Krankheit. Zwischen fünf und acht Prozent aller Krankenhauspatienten, schätzen Experten der niedersächsischen Gesundheitsverwaltung, erleiden während des Klinikaufenthalts eine Infektion. Besonders häufig — mehr als ein Drittel der Fälle — sind Infektionen der Harnwege. An zweiter Stelle folgen Lungenentzündungen. Für wie ernst Professor Johannes Sander, neuer Präsident des Staatlichen Medizinaluntersuchungsamts Hannover, dieses Problem hält, verdeutlicht er mit den Worten: „Ich fürchte mich nicht vor Aids, aber vor Krankenhausinfektionen."

Die Zahl der Fälle sei nicht genau zu ermitteln, aber Sanders Amtsvorgänger Professor Walter Höpken ist überzeugt, daß in der Urologie sogar jeder dritte Patient Opfer einer Infektion wird. Eine der Ursachen sehen die führenden niedersächsischen Medizinalbeamten darin, daß zu oft, zu schematisch Harnkatheter angelegt werden. In manchen Frauenkliniken, hat Sander beobachtet, müssen die Patientinnen nach Entfernung der Gebärmutter während der ganzen Dauer des Krankenhausaufenhalts durchs Röhrchen urinieren. Medizinisch, meint er, sei das in der Regel nicht erforderlich; meist geschehe es nur deswegen, weil das Pflegepersonal es irgendwann einmal so gelernt habe und seitdem allen Nachwuchskräften einschärfe.

Nach Ansicht der niedersächsischen Experten wird auch zu oft in der Armbeuge ein ständiger Venenzugang installiert und unnötig lange dort belassen. Als weitere Ursache vermeidbarer Infektionen gilt die übermäßige Verabreichung von Antibiotika. Die unschädlichen Kleinlebewesen, die im menschlichen Körper fest angesiedelt sind, werden dadurch vernichtet, und um so anfälliger wird der Körper für Erreger, die gegen Antibiotika widerstandsfähig sind. Das Krankenhauspersonal ist oft Träger und Überträger dieser Erreger. Erhebliche Gefahr, durch Ärzte, Schwestern, Pfleger infiziert zu werden, besteht nach den Erkenntnissen von Professor Adolf Windorfer, Leiter der Gesundheitsabteilung im niedersächsischen Sozialministerium, auch für Kleinkinder mit noch unzureichend entwickeltem Abwehrsystem, besonders für Frühgeborene, sowie für Krebspatienten, wenn die bei ihnen angewandte Therapie die körpereigene Abwehr unterdrückt.

Nach Windorfers Überzeugung verlieren Infektionskrankheiten viel von ihren Schrecken, wenn man die Infektionswege kennt. Zur Vermeidung von Krankenhausinfektionen wünscht er die Einstellung von Hygiene-Fachkräften möglichst in allen Kliniken, zunächst wenigstens in den großen. Schon viele Krankenschwestern — etwa 2000 im Bundesgebiet — haben eine Spezialausbildung erhalten, aber bisher wurden kaum mehr als 150 Stellen für sie geschaffen. Außerdem komme es darauf an, daß die Krankenkassen die Kosten der zusätzlichen Klinik-Stellen bei der Berechnung der Pflegesätze anerkennen. Sander: „Was eine solche Schwester kostet, wird innerhalb eines einzigen Jahres eingespart — durch Vermeidung eines im Übermaß gefährlichen Aufwands an Medikamenten und Geräten und letztlich durch Vermeidung von Infektionserkrankungen, die den Klinikaufenthalt verlängern."

I KDYŽ SE mu výlet do Paříže prodražil přesně o 52 milionů franků, americký milionář restaurace z New Yorku alespoň slibuje. Má totiž krom mě kuchaření — v místě mu říkají prý „král pizzy" — ještě jednoho koníčka a tím je sbírání starých automobilů. A v Paříži se mu podařilo získat vůz Bugatti Royale z roku 1931 — právě za těch 52 milionů.

KORUNKA Z NEREZAVĚJÍCÍ OCELI zdobí desetimetrový pahýl ulomeného klu mladého indického slona Pamir v moskevské zoo; lékaři se obávali zánětlivých procesů, a tak z kly odstranili nerv, kel zaplombovali a opatřili korunkou o průměru pět centimetrů.

TEHDY HLÍDAČKY KSICHT.. ŠASÍ!!

Novodobá historie revolučního dělnického hnutí a celá revoluční epocha v životě lidstva je nedílně spjata s životem a dílem V. I. Lenina, od jehož narození dnes uplyne 117 let

REDAKCE A ADMINISTRACE „DRBNY" ZA VLÁDY KARLA IV. (PŘÍJEMCE DRBNY NA OBR. VE SEKRETÁŘ CÍSAŘE JAN ŠKRTULE ZBRTNICE A KUNDRATIC).

OPERACE SE zdařila, pacientka je zdráva — a přece se chirurg dostal před soud. Stalo se ve Winnipegu, kde kdysi vyslovila pacientka, už postarší indiánka, zvláštní přání. Steby porané ozdobit perlami. Chirurg vyhověl, ale protože byl zřejmě lepší operatér než vyšívač, indiánka nebyla s prací spokojena a doktora jednoduše zažalovala.

Americký sen

se jmenuje toto monstrum, vystavené v japonském městě Aroa — jde o vůz o němž se zřejmě právem tvrdí, že je to nejdelší a nejluxusnější osobní automobil na světě. Vůz, který byl do japonska letecky dopraven z USA a o němž se jeho současný majitel domnívá, že jej zde prodá, je dlouhý 18 metrů a je sestaven ze dvou karosérií automobilu Cadillac. Ke specialitám jeho vybavení patří elektronické řazení rychlostí, 10 telefonů, koupelna, plavecký bazén a střecha uzpůsobená jako přistávací plocha helikoptéry. Těžko říci, k čemu je to dobré, ale název „sen" určitě sedí, protože jak známo, sny bývají hodně divoké, zvlášť po těžkém jídle před spaním ... (n)

● **V prvním čtvrtletí 1987 se v SSSR zvýšila výroba a životní úroveň lidu. Úkoly plánu však v mnoha ukazatelích nebyly splněny vinou nedostatků v organizátorské a hospodářské činnosti. Praví se to ve zprávě ústředního statistického úřadu SSSR o výsledcích sovětského národního hospodářství v prvních třech měsících letošního roku.**

▶ **Na stavbě kulturního domu v Hodkovicích nad Mohelkou, na Liberecku, se v důsledku propadnutí nosného pilíře zřítilo 14 stropních panelů. Městskému národnímu výboru, který stavbu financuje, vznikla škoda 70 000 Kčs. Bylo zahájeno stíhání pro trestný čin obecného ohrožení a vyšetřování příčin havárie.**

List Moskovskije Novosti o pokusech s virem AIDS

MOSKVA: Virus AIDS je nepodařeným produktem v přípravě na biologickou válku a jeho vyrobení zločinem proti lidskosti, píše v listu Moskovskije Novosti známý imunolog z NDR doktor J. Segal. Vědec připomíná, že v roce 1969 prosazovala Smrnovova reprezentantů amerického Kongresu pořadavek Pentagonu na vytvoření viru prostřednictvím genetické manipulace, který by překračoval rámec imunitních možností lidského organismu. První laboratoř pro práci s nebezpečnými viry vznikla ve Spojených státech roku 1977 ve Fort Detricku (stát Maryland) a již v roce 1978 byly v New Yorku objeveny první případy nemoci AIDS. Moje přesvědčení o tom, že virus AIDS měl být výsledkem manipulace s viry, potvrdili vedoucí laboratoří, pokračuje doktor Segal. V jeho prospěch mohu svědčit fakta, proti nimž doposud nebyly postaveny vážné argumenty. Inkubační doba AIDS při nákaze pohlavním stykem je dva roky i více a prostřednictvím krevní transfúze se snižuje na jeden rok. Tato doba srovnává doktor Segal s okamžikem ukončení laboratorních pokusů s virem AIDS ve Fort Detricku a s objevením první nákazy v New Yorku — šest měsíců přípravných prací plus jeden rok inkubační doby. Je známo, že pokusy s biologickými bojovými látkami se v USA provádějí na vězních s dlouhodobými tresty odnětí svobody, kteří jsou však v případě úspěšných výsledků propouštěni na svobodu. Po prvních pokusech s virem AIDS mohl vzniknout dojem, že ho nelze použít jako zbraně, neboť v prvních případech vyvolával jenom lehké onemocnění. Pokusné osoby byly tehdy prohlášeny za zdravé a propuštěny na svobodu. Propuštění, kterými byli hlavně delikventi — recidivisté, se vraceli do prostředí, které jim vyhovovalo. New York byl právě jedním z takových míst, neboť je poměrně blízko od Fort Detricku. Mezi vězni byla značně rozšířena homosexualita, a tak za 18 měsíců po zahájení práce v laboratořích již byly v New Yorku objeveny první případy nákazy virem AIDS, a to především mezi homosexuály a narkomany. Pokud jde o Fort Detrick, zde přímých důkazů mám, pokračuje doktor Segal. Avšak moje interpretace objasňuje řadu okolností, které by nemohly být objasněny žádnou jinou domněnkou než právě výskytem nemoci: proč se AIDS projevil zrovna v roce 1979 v New Yorku, a to zvláště u mužů? Epidemiologové se shodují v tom, že epicentrem výskytu AIDS je New York. Dva první nemocní v JAR byli bílí homosexuálové, kteří se vrátili z dovolené v New Yorku. Rovněž je dokázáno, že prvních devět nemocných v NSR se nakazilo v USA — je jedno, zda v New Yorku, či na východním pobřeží. První onemocnění v Africe byla zaregistrována v roce 1983, avšak v New Yorku se AIDS objevil již v roce 1979.

Význam čs. nestrojírenského vývozu

Uplatnění na trzích vyspělých zemí ● Nejefektivnější bižuterie

(ČTK): Na tiskové konferenci v Úřadu předsednictva vlády ČSSR byly za programu výsledky, problémy i perspektivy čs. zahraničního obchodu nestrojírenskými výrobky, o němž podal zprávu náměstek ministra zahraničního obchodu ČSSR Ing. Vl. Nováček.

Tato široká oblast mezinárodní výměny zboží představuje sortiment paliv, hutních, chemických a kožedělného zboží, dřevozpracujícího průmyslu, textilního a keramiky, polygrafie a stavebních hmot a materiálů. Na celkovém čs. vývozu do socialistických zemí se tyto nestrojírenské výrobky podílejí 35 procenty a na dovozu 64 procenty. Na celkovém čs. vývozu do nesocialistických států se tyto obory podílejí dokonce 70 procenty a na dovozu z těchto zemí rovněž 70 procenty. V této oblasti je náš vývoz nestrojírenských výrobků zaměřen hlavně do vyspělých průmyslových zemí. V minulém roce byly téměř všechny úkoly v tomto směru splněny, pouze vývoz do nesocialistických států nebyl splněn o jedno procento.

Některé obory a podniky vyrábějící nestrojírenské zboží zabezpečily loni vysokou dynamiku vývozu. Jablonecká bižuterie kupříkladu zaznamenala 24procentní nárůst vývozu, hutě vyvezly o 18 proc. více, keramika o 11 proc., výrobků dřevozpracujícího průmysu, textilu a skla o 5 procent, kožené galanterie o 8 procent a textilu o 6 proc. Plánovaný ukazatel efektivnosti patří pokles cen ropy a z toho vyplývající pokles cen primárních desinflátů z ropy. Již vyrážíme a roz nám způsobilo finanční ztráty. Dalšími příčinami je růst protekcionismu a omezování kvót našeho vývozu do různých států (omezení dřevěných hmot a jiné protekce, obuv a dřevní hmota a jiné opatření). Již vyplynou z přestavby hospodářského mechanismu.

Náměstek ministra zahraničního obchodu ČSSR Ing. Vl. Nováček hovořil rovněž o problémech tohoto nadějného vývozu, a to jak vnějších, tak vnitřních. K vnějším patří pokles cen ropy a z toho vyplývající pokles cen primárních desinflátů z ropy. Již vyrážíme a roz nám způsobilo finanční ztráty. Dalšími příčinami je růst protekcionismu a omezování kvót našeho vývozu do různých států (omezení dřevěných hmot a jiné protekce, obuv a dřevní hmota a jiné opatření). Již vyplynou z přestavby hospodářského mechanismu.

V Číně je tygr již vzácný

Peking: „Velmi nebezpečný tygr zaútočil na ženu, která sbírala v lese roští. Zachránilo ji několik rolníků, kteří náhodou pracovali nedaleko. Nebezpečné zvíře pak ještě rozsápalo dva voly." Takto dramaticky informoval čínský tisk o spatření tygra mandžuského v severovýchodní Číně. Je to po mnoha měsících první zpráva o setkání člověka se šelmou, která je na území ČLR již velmi vzácná. Podle zoologů žije podél hranice se SSSR již méně než sto těchto majestátních zvířat a menší tygr hengálský se již v Číně vyskytuje v počtu jen asi 40 exemplářů. Místní zoologická zahrada se pokoušejí o jejich rozmnožení v zajetí. Nyní se na návrat do svého přírodního domova připravuje 16 těchto mládat.

▲ Stíhání pro trestný čin vraždy bylo zahájeno proti 35letému pachateli, který v neděli ráno napadl ve svém bytě v Horním Podlipí na Děčínsku 71letého muže a 13 bodnými ranami nožem mu způsobil smrtelné zranění. Pachatel z místa činu uprchl a byl krátce poté zadržen příslušníky SNB. Motivem činu byla žárlivost.

● ČLR rychle zvyšuje výrobu domácích spotřebičů. Loni se stala největším světovým producentem praček a elektrických ventilátorů, což je zvýšit překvapující za situace, že s těchto prvních 400 praček vyrobila až v roce 1978.

HOKEJOVÉ MISTROVSTVÍ SVĚTA ve Vídni mělo ve středu volný den, který však přinesl mnoho vzruchu. Na základě protestu vedení výpravy Finska proti neoprávněnému startu hráče Miroslawa Sikory (údajně startoval na MS juniorů 1977 v Banské Bystrici za tým Polska), rozhodl direktoriát soutěže o kontumačních výsledcích zápasů týmu NSR. Hokejisté NSR ztratili dosažené body a mají po čtyřech zápasech skóre 0:22, protože skóre zápasu s SSSR 0:7 je vyšší než kontumační výsledek 0:5. Kontumovány byly výsledky s Finskem (3:1), Kanadou (5:3), Švédskem (0:3). Vedení výpravy NSR se odvolalo k direktoriátu Mezinárodní federace IIHF. Tolik zpráva ČTK.

Spolupracovník našeho listu nám z Vídně poslal k celé záležitosti některá podrobnosti, věcná znění dvou dopisů, které skandál způsobily.

Dopis číslo 1, adresovaný Mezinárodní hokejové federaci, k rukám pana Edvinsona, 27. února 1987.

„Vážený pane Edvinsone! Věc: Nominace hráče pro mistrovství světa ve Vídni. Občan NSR Miroslaw Sikora, narozený 5. 10. 1957 v Katovicích, má být nasazen jako hráč našeho reprezentačního mužstva na MS ve Vídni. V roce 1977 se pan Sikora jako občan Polska přistěhoval do NSR. Stal se členem klubu Kölner EC, kde hraje doposud. Podle vyjádření pana Sikory sehrál asi 12 zápasů za polské reprezentační mužstvo. Skutečnost, zda se zúčastnil juniorského MS, není podle nám dostupných podkladů možno zjistit. Prosíme o přešetření jeho oprávnění ke hře na mistrovství světa podle pravidla 204 bod 3. Děkujeme. S pozdravem Hokejový svaz NSR, Helmut Bauer."

Dopis číslo 2, adresovaný Hokejovému svazu NSR, Mnichov, 28. března 1987. Věc: Miroslaw Sikora.

„Milí přátelé! Potvrzujeme tímto, že hráč Miroslaw Sikora, narozený 5. 10. 1957, je oprávněn reprezentovat NSR na mistrovství světa. Na základě informace Polského hokejového svazu a vámi předložených dokumentů jsme zjistili, že podmínky článku 204 o právu účasti na MS jsou splněny. V příloze vám zasíláme účet za výlohy spojené s přešetřením na 500 švýcarských franků. Při registraci před mistrovstvím světa předložte toto potvrzení spolu s častovním pasem hráče. Přejeme vám hodně úspěchů s vaším novým hráčem. Se srdečným pozdravem Mezinárodní hokejová federace, generální sekretář Jan-Ake Edvinson."

Na juniorském MS 77 v ČSSR reprezentoval Polsko také M. Sikora. Ve stejném roce emigroval do NSR. Podle regule IIHG č. 204 nesmí hráč, který jednou reprezentoval na juniorském nebo seniorském mistrovství světa (mužské se mistrovství Evropy), již nikdy reprezentovat jinou zemi. Porušení článku 204 se trestá postupením do nižší soutěže.

Protože se Sikora na MS v Banské Bystrici nepamatoval, nebo nechtěl pamatovat, chtěl se Hokejový svaz NSR zjistit o oprávněnosti jeho nominace u toho nejpovolanějšího, tj. direktoriátu IIHG. Následovala výměna dvou dopisů. Kdo jiný nakonec než IIHG by měl v kompetenčním věku mít přehled o mistrovstvích, která sám pořádá?. Juniorský turnaj v ČSSR v roce 1977 byl oficiálním mistrovstvím světa prohlášen až dodatečně. Sekretář Edvinson si ale s přešetřováním mnoho práce nedal a na základě neúplné informace Polského svazu vydal oprávnění. Sikora tedy ve Vídni hrál v dresu NSR, která porazila Finsko i Kanadu, jejich výsledek však byl po protestu Finska, ke kterému se přidaly i Švýcarsko, Kanada a USA, zrušen. Patnáct pánů kolem zeleného stolu předevčírem večer spolu postavilo na hlavu rozhodnutí vydané vlastním sekretářem na oficiálním formuláři. Vinové dokázali, že Sikora v ČSSR hrál, federace NSR mává dopisem od IIHG. Kdo je vinen? Krátká paměť hráče Sikory, Polská hokejová federace, federace NSR, nebo IIHG? Ať tam či onen, probrál hokej.

Na čtvrteční tiskové konferenci IIHG předseda dr. Šubrtová diplomaticky předal slovo dr. Šubrtovi: „Sikora byl pozván na direktoriát, jakmile se v kuloárech začalo hovořit o protestu. Když jsme se ho ptali, zda se účastnil MS, v roce 1977, nedal jasnou odpověď. Nevěděl, zda v Československu hrál, nepamatoval si, kde a kdy to bylo, když připustil, že se v roce 1976 účastnil turnaje v Opavě. To byla mistrovství Evropy. Direktoriát rozhodl, že hrál ve Vídni illegálně, protože Finsko dodalo dokumentaci, která jasně dokazovala jeho účast na mistrovství světa 1977. Sikora byl z amatérských pretencí diskvalifikován, dále bude projednávána trest, který dostane a současně trest, kterým bude potrestán svaz NSR. NSR může dále pokračovat v turnaji a sportovně bojovat o body. Podle mého osobního názoru je vinen svaz NSR, který především musí vědět, zda hráč smí hrát. Dopis sekretáře IIHG, kterým se nyní obání a s kterým tvrdí, že je oficiálním povolením startu, protože za něj zaplatil 500 švýcarských franků, nemůže přece změnit stanovy IIHG. Mimoto jsem z dopisu sekretáře nic nevěděl a domnívám se, že o něm nevěděli ani ostatní členové direktoriátu. Podle článku 204 mělo být mužstvo NSR vyloučeno z na příštím turnaji hrát ve skupině B. Jedna z rozhodnutí IIHG však dává direktoriátu právo potrestat mužstvo jenom ztrátou bodů. Vzhledem k tomu, že mužstvo NSR se Sikorou hráče pouze čtyři zápasy, domnívám se, že trest vyloučení do skupiny B by byl příliš krutý. Pokud jde o dopis, který odeslal sekretář IIHG panu Edvinsonu Hokejovému svazu NSR, dodatečným přešetřením se zjistilo, že byl odeslán pouze na základě telexu, ve kterém Polský hokejový svaz potvrzuje, že Sikora hrál v ČSSR na mistrovství Evropy 1976. Nic více. S mistrovství světa 1977 ani slova."

Oficiální rozhodnutí direktoriátu mistrovství světa — jak je výše uvedeno — konstatuje, že všechny výsledky dosažená na ledě mužstvem NSR jsou změněny na kontumaci 0:5 kromě porážky 0:7 od SSSR. V patnáctičlenném direktoriátu se o tom rozhodlo poměrem hlasů 11:3, když dr Šubrtová se zdržel hlasování. Proti hlasovali zástupci NSR, SSSR a Švédska.

Mezi novinářl kolují zprávy, že při vyloučení mužstva NSR z vídeňského turnaje by hlavní sponzoři turnaje — firmy Agfa, Siemens a Adidas — odvolaly svoji účast. 24.4.87

Starosti s rezervacemi

(ČTK): Ochranou a obnovou městských památkových rezervací se zabýval celostátní seminář uspořádaný k Mezinárodnímu dni památek a historických sídel Okresním střediskem státní památkové péče a ochrany přírody v Olomouci. Pozornost účastníků semináře byla věnována po Praze největší čs. městské památkové rezervaci vyhlášené v roce 1971 v Olomouci. Stav historického jádra Olomouce nelze v současné době charakterizovat jinak, než že je špatný: ze 722 popisných čísel vykazuje 41 procento budov velké stavební závady. Proto se také od roku 1960, kdy zde žilo 10 000 obyvatel, snižil pro nevyhovující bydlení jejich počet na třetinu — vesměs se vystěhovali do nových částí města.

ZVĚŘINA

Smčí ragú

800 g vykosteného srnčího masa z plece nebo z hrudí, cibule, 300 g kořenové zeleniny (mrkev, petržel, celer), 6 lžic oleje, vrchovatá lžice hladké mouky, 3 lžíce rajčatového protlaku nebo kečupu, sůl, 5 kuliček celého pepře a nového koření, bobkový list, citrón, 5 dl vody, šálek červeného vína, 4 lžice brusinkového nebo rybízového kompotu

Opláchnuté maso rozkrájíme na malé kousky. Nadrobno nakrájenou cibuli a očištěnou a nahrubo nastrouhanou zeleninu osmahneme na oleji dozlatova. Přidáme maso a za stálého míchání je opečeme, poprášíme moukou, znovu osmahneme, přidáme protlak nebo kečup, zamícháme a zalijeme vodou. Po-em pokrm osolíme, přidáme bobkový list a ostatní koření, promícháme a uvedeme do varu. Oheň zmírníme a pod pokličkou dodusíme doměkka.

Měkké maso vyjmeme, do šťávy přidáme na dílky nakrájený, pečlivě omytý citrón, kompot, zalijeme vínem, povaříme a šťávu přecedíme. Vložíme zpět maso a v omáčce je prohřejeme. Podáváme s knedlíky.

Smčí řízky na jalovci

4 řízky ze smčí kýty (600—800 g), sůl, mletý pepř, 60 g slaniny, 2 lžíce džinu, 2 lžíce červeného vína, 2 lžíce jíšky, 2 dl smetany, 150 g žampionů, cibule, 2 lžíce másla, lžička jalovčinek, olej

Slaninu nakrájíme na nudličky a osmahneme na ní na tenké proužky nakrájenou cibuli a na plátky nakrájené, očištěné žampióny. Na másle pak osmahneme rozdrcené jalovčinky, přidáme jíšku, zalijeme vínem, zředíme smetanou, ochutíme pepřem, osolíme a zvolna prohřejeme.

Odblaněné řízky naklepeme po obou stranách a opečeme na oleji. Potom olej slijeme, řízky polijeme džinem, zapálíme a po krátkém flambování rozdělíme na talíře, pokryjeme cibulí se žampiony a polijeme přecezenou horkou jalovcovou omáčkou. Podáváme s opékanými brambory nebo se smaženými bramborovými hranolky.

Divoký králik na česneku

Divoký králik, 60 g slaniny, 60 g oleje, cibule, 2 stroužky česneku, lžíce hladké mouky, 5 kuliček celého pepře a nového koření, voda na podlití, sůl

Dobře očištěné králičí maso odblaníme, opláchneme, potřeme prolisovaným česnekem smíchaným se solí a necháme v chladničce odležet. Po odležení protkneme hřbet a zadní stehna polovinou dávky na kostičky nakrájené slaniny. Zbytek slaniny rozehřejeme v kastrolu, přidáme koření a olej, vložíme připravené maso, opečeme, mírně podlijeme vodou a ve vyhřáté troubě za občasného podlévání a polévání horkou vodou upečeme doměkka.

Upečené maso vyjmeme, šťávu vydusíme na tuk, poprášíme moukou, zopražíme, zalijeme vývarem, rozšleháme a dobře provaříme. Upečeného králíka rozdělíme na porce a koření ze šťávy vyjmeme. Podáváme s vařenými brambory a zalévame šťávou.

Nimrodský špiz s pikantní omáčkou

500 g smčí kýty, 200 g jater, 150 g slaniny, 2 středně velké cibule, 200 g žampionů, 6 lžic oleje, sůl, pepř; na omáčku: 200 g majonézy, lžička cukru, šálek smetany, 1/2 šálku bílého vína, 2 lžíce octa, mletý pepř, sůl

Opláchnuté maso a játra nakrájíme na plátky, opepříme a maso osolíme (játra osolíme až po opečení). Se slaninou nakrájenou na plátky, kolečky cibule a plátky žampionů střídavě navlékáme na grilovací jehly a opékáme na grilu nebo na pánvi na oleji dočervena. Podáváme s pikantní omáčkou a s opékanými brambory.

Příprava pikantní omáčky: majonézu smícháme se smetanou, bílým vínem, ochutíme octem, solí, cukrem a pepřem.

Myslivecké omelety

300 g loveckého salámu, 6 vajec, 5 lžic sádla, 2 dl smetany, sůl, mletý pepř, 1/2 lžičky jalovčinek, 150 g strouhaného sýra

Uzeninu nakrájíme na plátky a rozdělíme na čtyři díly. Postupně je rozložíme do zapékací mísy vymaštěné tukem, krátce osmahneme, každou porci zalijeme dvěma vejci rozšlehanými se solí, opepříme, posypeme částí strouhaného sýra a jemně rozemletými jalovčinkami a zalijeme částí smetany. Omelety ve středně vyhřáté troubě zapečeme dozlatova. Podáváme je se zeleninovým salátem.

Zajíc po myslivecku

Zadní zaječí maso (hřbet a zadní běhy), játra a srdce, velká cibule, 3 stroužky česneku, sůl, mletý pepř, 3 dl červeného vína, citrón, 4 lžíce brusinkového nebo rybízového kompotu, 4 lžíce oleje

Zaječí maso odblaníme a rozdělíme na porce. Potřeme je rozetřeným česnekem a necháme hodinu v chladničce odležet, potom je osolíme a opepříme. Na rozehřátém oleji porce zajíce prudce opečeme, vyjmeme a ve zbylém tuku osmahneme cibuli a opečeme pokrájená játra a srdce. Opečené porce zajíce vložíme zpět a vše společně za občasného podlévání vínem dusíme doměkka. Podušené porce podáváme s osmaženými brambory, přelévóme šťávou a zdobíme plátky citrónu a brusinkovým nebo rybízovým kompotem.

Zajíc pečený s cibulí

Zaječí hřbet a zadní běhy, 300 g cibule, 100 g slaniny, 100 g másla, bobkový list, tymián, mletý pepř, sůl

Zaječí maso pečlivě odblaníme a pomocí protýkací jehly protkneme na klínky nakrájenou slaninou. Potom maso osolíme, opepříme a dáme péci s cibulí nakrájenou na plátky na máslo. Okořeníme bobkovým listem a tymiánem. Zajíce nejprve zapečeme v odkryté nádobě, potom ho podlijeme vodou a dusíme pod pokličkou téměř doměkka. Nakonec ho dopečeme bez pokličky tak, aby mírně zhnědl. Vypečenou šťávu necedíme, pouze odstraníme bobkový list. Pokrm podáváme s bramborovými kroketami a s rybízovým nebo brusinkovým kompotem.

Pečený nakládaný zajíc

Zaječí hřbet a zadní běhy, lžíce sádla, 50 g slaniny, 2 dl kysané smetany, lžíce hladké mouky, lžička cukru, 1/2 lžíce hořčice. Na přípravu láku: litr vody, 1 dl octa, 2 mrkve, menší petržel, 1/2 celeru, 2 bobkové listy, cibule, 6 kuliček nového koření, sůl, citrónová šťáva

Nahrubo nakrájenou zeleninu zalijeme vodou, přidáme ostatní suroviny a uvaříme lák. Maso omyjeme, zalijeme vychladlým lákem a necháme asi dva dny v chladničce odležet. Potom na pekáči rozehřejeme na kostičky nakrájenou slaninu, maso na ní opečeme, přidáme zeleninu s lákem a pečeme v troubě. Během pečení maso poléváme výpekem, aby bylo šťavnaté. Měkké maso vyjmeme, šťávu procedíme a přidáme do ní hořčici a cukr. Na sádle zpěníme mouku, zalijeme ji smetanou a umícháme na hladkou kaši. Tu přidáme k omáčce, ve které jsme pekli maso, a dobře ji provaříme. Nakonec přidáme naporcované maso a společně prohřejeme a provaříme. Pokrm podáváme s knedlíkem a s brusinkovým kompotem nebo s rybízovým džemem.

Bažant na smetaně

Bažant, 80 g slaniny, několik kuliček celého pepře, nového koření a jalovce, bobkový list, 80 g másla, sůl, cibule, 2 dl smetany, 1 dl bílého vína, citrón, lžička hladké mouky

Oškubaného, vykuchaného a dobře očištěného bažanta opláchneme, prsíčka a stehna protkneme nudličkami slaniny, dobře osolíme a dáme péci s máslem, zbývající na kostičky nakrájenou slaninou, nahrubo nakrájenou cibulí a kořením. Pečeme jej v zakryté nádobě a během pečení občas poléváme vypečenou šťávou a podléváme horkou vodou. Když je skoro měkký, podlijeme jej bílým vínem a dopečeme doměkka. Bažanta vyjmeme ze základu a ten vysmahneme do tuku, zaprášíme moukou, podlijeme vodou, přidáme smetanu a chuť upravíme citrónovou šťávou. Šťávu rozšleháme, krátce povaříme a přecedíme. Bažanta porcujeme tak, aby na každou porci připadla část masa z prsou a část ze stehen. Maso prohřejeme ve šťávě a podáváme s jemným knedlíkem nebo s dušenou rýží.

CIBULOVÉ BRAMBORY a „bitky": Je to jídlo estonské, „bitky" znamenají malé biftečky z mletého masa. — Asi 750 g brambor, 4 cibule, 3 lžíce hery, 2 lžíce hladké mouky, 0,5 l mléka, 0,25 l vývaru, sůl, pepř, pažitka (až bude čerstvý kopr, tak kopr). — 500 g mletého masa, 1 vejce, 3 lžíce strouhanky, 1 cibule, 3 lžíce oleje, česnekové sůl nebo 3 utřené stroužky česneku, pepř, špetka pálivé papriky, trochu majoránky, 1 červená řepa (čerstvá nebo sterilovaná). — Uvařené brambory nakrájíme na plátky a prohřejeme v této omáčce: Na rozpuštěném tuku zpěníme na drobno nakrájenou cibuli, zasypeme moukou, rozředíme mlékem a vývarem a za stálého šlehání uvaříme hladkou omáčku, kterou osolíme, opepříme a dochutíme jemně krájenou pažitkou. Zvlášť opékáme na oleji pro každého 2 malé biftečky z mletého masa, smíchaného se všemi přísadami. Do tuku přidáme syrovou jemně nastrouhanou červenou oloupanou řepu (nebo použijeme sterilovanou řepu, nakrájenou na proužky). Cibulové brambory s omáčkou rozdělíme na talíře, na ně „posadíme" bitky i s částí červené řepy. Nebo jednoduše — podáváme sterilovanou červenou řepu zvlášť.

PÓRKOVÉ BRAMBORY SE SALÁMEM: 750 g brambor, 4 póry, 3 lžíce rozpuštěné hery, asi 80 g strouhaného sýra, pepř, kmín, česnek podle chuti (asi 3 — 4 stroužky n. česnekové sůl), 400 g točeného salámu. — Omyté brambory oloupeme a nakrájíme na tenké plátky, dobře omytý pór (bílou a světle zelenou část) nakrájíme na jemná kolečka a okořeníme pepřem, kmínem, solí. Nejprve oboje podusíme na tuku, pak zalijeme půl litrem vývaru (z kostky masox), přidáme utřený česnek, promícháme, zakryjeme pokličkou a dusíme na mírném plameni, až je tekutina téměř spotřebována. Na talíři kopečky brambor posypeme strouhaným sýrem a obložíme oloupanými a opečenými plátky salámu. Podáváme s hlávkovým salátem.

BRAMBOROVÝ TŘESENEC S HERMELÍNEM: kilogram brambor, 3 krabičky hermelínu, 1/8 l mléka, 3 cibule, 3 lžíce másla, 100 g slaniny, 2 lžíce strouhanky, sůl, muškátový oříšek, pepř, mletý kmín, petrželka n. pažitka. — Oloupané brambory uvaříme, den předem nebo ráno (budeme-li pokrm podávat k večeři). Pak je nastrouháme na jemném struhadle, ochutíme strouhaným muškátovým oříškem, petrželkou jemně nakrájenou, osolíme, promícháme a vložíme do velké mělké formy (kastrolu), kterou nejprve dobře vymažeme máslem. Vložíme do předehřáté trouby a necháme trochu zapéci. Mezitím hermelín rozkrájíme na malé kostičky n. rozmačkáme vidličkou, přidáme k němu cibuli, kterou jsme nejprve na tuku drobně nakrájenou podusili, mletý kmín, pepř a tuto sýrovou směs rozdělíme do „bramborové" pánve. Slaninu nakrájíme na kostičky a nasypeme je společně s trochou strouhanky nahoru na brambory se sýrem. Zapékáme asi 10 min., až se sýr rozteví a slanina zrůžoví. Podáváme s čerstvým salátem — zelným, hlávkovým ap.

Spolupráce na unikátu

Trolejbus s hliníkovým podvozkem Seal 100 byl jako světová novinka představen na mezinárodním autosalónu v Bělehradě. Zkonstruovali ho jugoslávští, českoslovenští a švýcarští odborníci. Vozidlo, jehož předností je dlouhá životnost podvozku i elektrické instalace, je pohodlné i bezpečné, jeho nízká váha šetří energii a je také méně hlučné. Nový trolejbus je vhodný také pro tropické oblasti a pro země s velkými mrazy. (š)

VELEKNĚZEM secese je nazýván český malíř Alfons Mucha, kterého zpodobnil v biografické knize jeho syn Jiří Mucha. Kniha „Alfons Mucha, jeden umělecký život" vychází nyní v berlínském nakladatelství Volk und Welt v německém překladu

v karlštejnské kapli

SVĚTOVÝ UNIKÁT A DECH NÁVŠTĚVNÍKŮ

Nevelkému prostoru v nejvyšší věži hradu určil Karel IV. několik důležitých funkcí. Za šestimetrovými zdmi, čtvero dveřmi a devatenácti zámky byla králova klenotnice, ve výklenku nad oltářem odpočívaly korunovační klenoty, truhly ukrývaly archiv Království českého.

Poklady symbolicky střežilo „nebeské vojsko" sestavené ze světců, biskupů a opatů, starozákonních proroků, andělů a archandělů. Na oltářní straně běželi nad nedotknutelností královských insignií apoštolové a evangelisté.

Hlavní práce na výzdobě tak významného místa svěřil Otec vlasti císařskému malíři Theodorikovi. První mistr pražského malířského bratrstva skvěle navrhl a uskutečnil odlehčení nevýrazného a stísněného prostoru kaple. Nosná žebra a strop pokryl zlacenými plastickými ornamenty. Do reliéfní výzdoby — inkrustace — vsadil velké skleněné čočky — Slunce a Měsíc, stovky menších puklic z benátského skla představujících hvězdy. Klenba se jakoby vznášÍ nad stěnami, jejichž mohutnost dovedně zakryl vodorovnými pásy obrazů a polodrahokamů. Mistr Theodorik společně s několika pomocníky vytvořil působivou vizi univerzálního světa — nebeského a pozemského. Kaple s relikviemi světců se stala i duchovním centrem císařova života. Zde bos, v prostém šatu rozjímal a přemítal v úzkém kruhu vyvolených o vladařských starostech.

Světové unikáty, a interiér kaple k nim směle můžeme počítat, mají smůlu v jedné věci. Chce je vidět co nejvíce lidí. A to často nejen odborníků či skutečných milovníků umění, ale i mnoho snobů. Ti si světovou raritu pouze odškrtnou v seznamu navštívených objektů, aby mohli ve společnosti vykládat, kde všude byli. Na důkaz pak ještě předloží třeba kámen z Akropole nebo Kolosea. V případě kaple se vhodným dokladem návštěvy stával kousek zlaceného ornamentu hbitě odloupnutý ze stěny. Před uzavřením kaple pro návštěvníky sem chodilo denně průměrně tři a půl tisíce lidí a ve víkendových dnech ještě o nějakou stovku více. Jak je vidět v dosud nerestaurované části kaple, odnesli si suvenýrů skutečně [illegible]. Kdo si netroufl odlupovat, vyryl alespoň podél schodiště jméno a datum, nebo [illegible] chvíle vrtal do zdí jamky. Času na popisování a odobávání stěn měli turisté víc než dost, vždyť čekali dlouhé minuty ve frontě na vstup do kaple.

Kromě těchto vandalských manýrů trpěl interiér i pouhou přítomností velkého množství lidí. Odborníci pomocí přístrojů např. zjistili, že za čtvrt hodiny vydechlo 225 lidí asi 12 kilogramů vodní páry a tři kilogramy kysličníku uhličitého. Nebylo proto ničím mimořádným, když po studených stěnách stékaly přes obrazy a inkrustaci opravdové potůčky vody. Dřevěné desky pokryté Theodorikovým štětcem začaly v „prádelní atmosféře" pochopitelně pracovat, malba ztrácela pevnost a odchlipovala se od podkladu. Stejně trpěla i klenba. Odpadávala rovněž omítka držící skleněné hvězdy. Ze stálic se stávaly meteority končící jako střepy na podlaze kaple.

Světový unikát ztrácel přítomností ohromného množství lidí na lesku a mohla jej zachránit jen celková rekonstrukce všech částí interiéru.

KDYŽ OBRAZ VYPRÁVÍ

Mistr Theodorik namaloval s pomocníky 130 obrazů. Při Mockerově přestavbě Karlštejna koncem minulého století jeden zmizel. Z dnešních 129 je šest kopií. Originály jsou v Národní galerii. Tady také, v dílně vedené akademickým malířem M. Hamsíkem, je restaurována část ze 123 obrazů. Většinu postupně restaurují akademické malířky V. Frömlová, D. Schwarzová a akademický malíř K. Veselý z Českého fondu výtvarných umělců.

Na více než šest set let staré obrazy jim v laboratořích posvítily rentgenové, ultrafialové a infračervené paprsky. Poznatky získané moderními průzkumnými metodami společně s letitými zkušenostmi umožnily současným restaurátorům rozpoznat zásahy svých dávných předchůdců a najít původní tahy Theodorikova štětce. Mikroskopické snímky odebraných kousíčků uvolněné malby jim prozrazují složení všech podkladových a krycích barevných vrstev. Všechny tyto poznatky pomáhají určit techniku středověkého mistra. Teprve pak lze s jistotou odstranit tmely, přemalby a nátěry z pozdějších let. A zachovat obrazu jeho původní krásu. „Až při restaurování začne o sobě obraz vyprávět," vysvětluje ak. malířka V. Frömlová. „Dozvídáme se například, že Theodorikovo dílo poprvé opravovali v době Rudolfa II. Také v následujícím století jim věnovali tehdejší restaurátoři péči podle svých znalostí a možností. Macešsky se k nim zachovalo období baroka. Zanedbávalo je stejně jako celý Karlštejn. Můžeme to ostatně vyčíst i z Máchova posteskнutí nad vzhledem a stavem hradu. Další přemalby a retuše pak datujeme až do 19. a počátku 20. století."

Každý restaurátorský zásah nese charakter své doby. Vypovídá o úrovni poznatků uplatněných při renovaci uměleckého díla, o zkušenostech a dovednostech lidí, kteří tráví nad starými obrazy stovky hodin mravenčí práce. Také zákroky současných restaurátorů jednou vypoví našim potomkům o české restaurátorské škole z konce 20. století. Prozradí jim, že její představitelé používají přírodních materiálů, maximálně respektují originál, aplikují jemně odstíněnou a snadno odstranitelnou retuš, nepoužívají žloutnoucí laky. A snad jim také ukáží, že kvalita restaurátorské práce dává záruku na 70 až 100 let.

SOCHAŘ POD KLENBOU

Karlštejn vstoupil do života akademického sochaře K. Stádníka již před sedmi lety. V roce 1980 dostal Mistr za úkol obnovit poškozené části zlacených ornamentů na omítce. Trochu se mu z toho zatočila hlava. Zvlášť když si museli společně se synem nejprve sami postavit lešení, aby se ke klenbě vůbec dostali. Teď se mnou ak. sochař K. Stádník obchází stěny kaple a vysvětluje: „Původní zlacení je naneseno na jemné „holandské plátno. Poškodilo se v 18. století, kdy do věže zřejmě zatékalo děravou střechou. Proto při Mockerově přestavbě hradu byly chybějící kusy inkrustace nahrazeny směsí křídy, klihu, pigmentu a fermeže. Právě klih snáší sraženou vodní párou z úst návštěvníků velmi špatně. Bobtná, krouží se a odlupuje od štukového podkladu." Zkázu dokonaly nenechavé prsty turistů, kteří zatoužili po ojedinělém suvenýru. Při současné rekonstrukci se používá syntetické změkčené pryskyřice s plnidlem, která se odlévá do forem z umělého kaučuku zpevněného textilem. Právě tato hmota dala restaurátorům možnost obtisknout originály plastických ornamentů přímo ze stěny.

Po injektáži gotické cihly se do nového štuku vtlačí odlitek ze žlutavé pryskyřice, který přesně napodobuje českého lva, moravskou orlici, písmeno K s korunkou a další reliéfy zdobící žebroví a klenbu. Nakonec se pokryje pryskyřice zlatou fólií a patina dovrší dokonalé splynutí s okolní krásou.

Pryskyřice je pružná a odolná vůči vlhkosti. Záleží však na tom, aby dosud zachovalé inkrustace z klihu opět nazavlažovaly potůčky vody stékající po stěnách. Všechna příprava a náročná práce s restaurací ornamentů by tím přišla nazmar.

CO BUDE DÁL?

Rekonstrukce kaple začala v roce 1980 a má trvat deset let. Tak alespoň zní původní, dosud nezměněný termín. Podívejme se, co je hotovo. Zrestaurována je třetina obrazů a polovina zlacených ornamentů. Mohli bychom tedy mluvit o skluzu. Ale za jakých podmínek restaurátoři pracují? V blízkosti hradu se nenašlo ubytování, proto musejí dojíždět z Prahy. V místnostech, kde restaurují obrazy, a v kapli je od konce dubna do poloviny října průměrná teplota 15 stupňů, v ostatních měsících už pro velký chlad nelze dodržet technologii restaurátorských prací. Z tohoto pohledu je dosavadní výkon restaurátorů více než obdivuhodný.

Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje požádalo Český fond výtvarných umělců o zvýšení počtu restaurátorů obrazů. Jejich účast však závisí na tom, podaří-li se pro ně najít na hradě vhodné místo k práci.

dem do kaple. Například vydávat jen určitý počet vstupenek na konkrétní hodinu, stanovit na vstup do kaple zvýšený poplatek, aby se pro její prohlídku rozhodli jen opravdoví zájemci. Proti případným vandalům by pomohl větší počet průvodců doprovázejících skupinu.

Tento rok byl rozšířen tým obnovující ornamenty. Dodejme, že v plánu je také oprava přístupového schodiště s freskami. Zde však rekonstrukce ještě nezačala.

Mnoho otazníků je kolem otevírací doby kaple po dokončení všech prací. Uvažuje se přejít od dosavadní praxe pouštět do kaple v podstatě neomezený počet návštěvníků denně — k variantám otevírat kapli jen pro badatele, anebo ji zpřístupňovat pouze v době významných státních svátků. Domnívám se, že světové unikátní kaple sv. Kříže by měla být veřejnosti přístupná častěji. Vždyť Středisko státní památkové péče a ochrany přírody společně se Středočeským krajským národním výborem by jistě našlo vhodné organizační opatření, jak omezit počet návštěvníků a především tak i dlouhému čekání na schodech před vchodem.

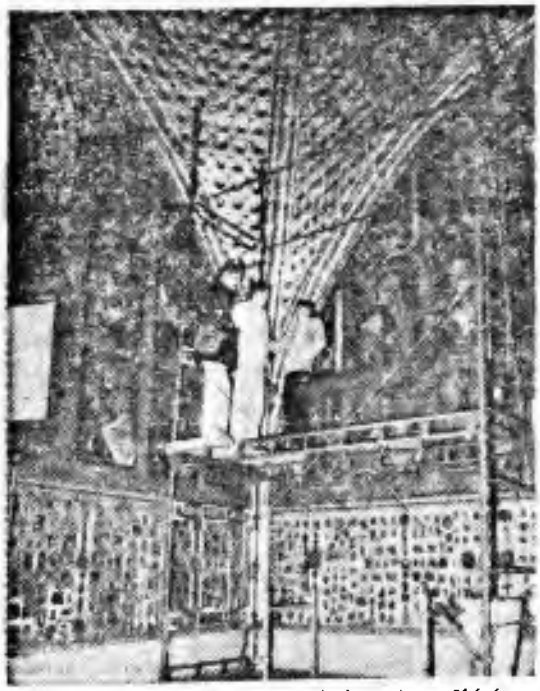

Ložení v kapli sv. Kříže stojí sedmým rokem. Zbývá restaurovat ještě polovinu klenby a vodorovných pásů nad podlahou a dvě třetiny deskových obrazů

Výsek z ozdobné části chebského antependia (krytu čelné stěny oltáře)

Jedním z vrcholných děl české gotiky je Bolestná Panna Maria od Třebonského mistra (kolem roku 1380). Pochází z kostela sv. Vavřince v Cirkvicích

Královský dar

Ve sbírkách chebského muzea se již od roku 1874 nachází vzácné středověké antependium, které tam bylo přeneseno z předměstského pozdně gotického kostela sv. Jodoka. Bylo již tehdy považováno za významnou památku. Jeho původ byl spojován s kaplí chebského hradu, který na sklonku 12. století postavil na důležitém pohraničním místě, v němž se střetávaly zájmy českého státu a německé říše, císař Fridrich Barbarossa.

V dosavadní literatuře se předpokládalo, že vzácné antependium vzniklo ve zdejším klášteře klarisek ve 13. století. Chebské antependium vyniká několika zvláštnostmi, které je činí ojedinělým, a tím také vyvolalo okolnosti, které brání jeho podrobnějšímu poznání. K tomu přispívá i fakt, že jeho dlouhý nápis nemůže vydat žádné svědectví, protože jeho písmenka se již dávno rozsypala a byla jen dekorativně sestavena a nemohou poskytnout žádný smysl ani možnost výkladu.

Antependium bylo provedeno také zvláštní technikou — výšivkou z drobných barevných skleněných perliček, ale i pravých perel a korálů, navlékaných na šňůrku hedvábnými nitěmi na pergameny připravených tvarů a s předkreslenou kresbou. Jednotlivé části byly spojovány v celek a připevněny na nejspíše textilní podložku. Tato technika byla ve středověku velmi rozšířena v souvislosti s církevním uměním. Již v 9. století se připomíná, že karolinská bazilika v St. Denis byla na stěnách i sloupech celá pokryta výšivkami ze zlata a perel. Textilní umění mohlo v tak velkém rozsahu vzkvétat v klášterních dílnách. Výšivky z perel byly však velmi křehké a podléhaly nejen zkáze, dle i dobové módě. Z rozsáhlé produkce několika staletí se proto zachovala jen zcela nepatrná část vzácných předmětů, a to ještě ve snaze o jejich záchranu pozměněných restaurováním.

Z chebského antependia se dochoval sice velký fragment z vyšívaných pergamenů, tlačených kovových textilních brakteátů a písmenek, naposledy v roce 1929 fixovaných na novou podložku; o původním celku si dnes můžeme udělat jen nepřesnou představu. Celá jeho plocha je rozdělena ve dva horizontální pásy s deseti arkádami, v jejichž středu jsou umístěny jednotlivé postavy a na horní úzký pás. Na něm se střídají rosety s poprsími apoštolů, mezi nimiž je uprostřed P. Marie a Kristus; jejich hlavy byly vyměněny později, patrně po roce 1500 za vyšívané na pergamenu. Poznání jednotlivých postav, symbolů a jejich vzájemné vztahy nám pomůže přiblížit se k pravděpodobnému výkladu obsahu, původnímu smyslu i vzniku antependia.

Motiv postavy nebo celých figurálních výjevů v arkádách vychází z antické tradice a byl neobyčejně rozšířen v křesťanském umění od raných sarkofágů až do pozdního středověku. Byl zdůrazňován při nejrůznějších příležitostech a stal se součástí i triumfální symboliky spojené nejen s církví vítěznou, ale i se světskými vládci. Bílé plochy arkád s krychlovými hlavicemi, dříky i patkami jsou pokryty četnými rosetami a písmeny, vysvětlujícími jména jednotlivých postav, i dalšími symboly. Spojují se zde harmonicky ve vyváženou ornamentální soustavu, vytvářející slavnostní a glorifikující orámování důmyslné ikonografii a jejímu významovému obsahu.

Zvláště nápadně je zde zdůrazněn život P. Marie jako matky Krista, které vzdává hold průvod mučedníků a světců. Toto pojetí nám může připomínat, ovšem ve značně zjednodušené a zredukované podobě, velkolepé průvody byzantských monumentálních mozaik na stěnách chrámu S. Apollinare Nuovo v Ravenně ze 6. století, které představují glorifikaci a slavnostní reprezentativní ceremonie císařského byzantského dvora. Také výšivka malými skleněnými perlami se svým způsobem přibližuje mozaice ve využívání optických vlastností skleněné hmoty.

Mariánská tematika je na antependiu uvedena Zvěstováním, námětem Infantia Christi. Uprostřed, v horní řadě arkád, se k Madoně obrací jako přímluvkyně sv. Klára a také v dolní řadě stojí jako přímluvkyně Marie před Kristem. Kult mučedníků byl ve středověku zdůrazňován při svěcení kostelů spolu s kultem ostatků. Jako zvláštní symboly se zde uplatňují svastiky rozmístěné na patkách a dřících arkád, které ve východním umění a v Egyptě v dávných kulturách představovaly slunce, nekonečný pohyb, vládu nad světem a v přeneseném smyslu později i světskou vládu.

Proč toto antependium mělo svůj specifický význam právě v Chebu? V roce 1270 postihl město, které ještě krátce předtím patřilo k české koruně, ničivý požár. Jen těžko se z něho vzpamatovávalo, protože mu podlehla většina budov i minoritský kostel. V lednu roku 1285 se zde konala mimořádná slavnost s důležitým politickým dosahem: Uskutečnilo se totiž slavnostní vysvěcení obnoveného minoritského kostela Zvěstování P. Ma-

toto významné antependium. Jeho složitý ikonografický program se vztahuje nejen k zasvěcení minoritského kostela Zvěstování P. Marie. Převládající triumfální symbolika na něm mohla proto vzniknout jen v blízkém okruhu královského dvora Rudolfa I. Habsburského.

rie, v němž se zároveň konala i slavnostní svatba mladého českého krále Václava II. s Gutou, dcerou římského krále Rudolfa I. Český král zde od něho přijal v léno české země. K tomuto slavnostem byla jistě přivezena řada uměleckých předmětů, rouch i ornátů hodných královského dvora. Z nich se v Chebu dochovalo pouze

MALÉ OHLÉDNU[TÍ] ZA VELKÝM UČITELEM

DNE 9 ÚNORA 1934 *píše jeden z nájemníků činžovního domu v Kanálské ulici číslo čtyři na Vinohradech neobsáhný dopis, v jehož řádcích je však možno spolehlivě dešifrovat zvídavě ulechtilý tep srdce. Stojí tu doslova a do písmene: „... potěšíte mne svou návštěvou nejlépe v neděli odpoledne kolem druhé. Pohovoříme si přátelsky a popíjeme šálek černé kávy opravdu po orientálsku připravené. Já jsem zcela prostý člověk, dělník verše a prózy, tvor bez espritu, který má mnoho vad, ale jednu ctnost: umí poslouchat. A tak budu poslouchat a Vy mně budete chvilku vypravovat o Orientě a jeho půvabech. Budu Vám za takovou chvilku nelmi vděčný. Neboť často příliš černý mrak vstává nad mou hlavou ...“ Písatelem byl František Xaver Šalda a adresátkou básnířka Simonetta Buonaccini, vlastním jménem Ludmila Bučanová. Jejím domovem byl byt v dnešní Vinohradské ulici 87, kde tehdy bydlela už šestý rok. Tak dlouho žila v Šaldově sousedství, dosud se však básnířka a kritik osobně nepoznali, ač a sobě vzájemně nedělí, protože oba patřili do nevelkého kruhu přátel Františka Halase. Už z této skutečnosti se zrodila úcta a důvěra. I proto se strmý samotář v citovaném listě osměluje vyznávat z „příliš černého mraku nad hlavou“.*

Není nesnadné uhodnout, že tehdy sedmašedesátiletý kritik a literární učitel zhruba tří generací zde myslí na svůj nepříznivý, možná už alarmující zdravotní stav. V takové situaci ho ostatně poznali i jeho univerzitní posluchači, jimž v tomto čase Šalda přednášel o Dantovi. Tady jako by se jim zjevoval a přibližoval nikoli jen vědec, úctyhodný strůjce nevšedních myšlenek a [illegible] vulkladač, obdarovaný uměním oslovující improvizace, ale též trpící člověk. Svědecké slovo o tomto Šaldovi nebylo dopověděno dodnes a zbývá jen nepatrné zrníčko naděje, že bude vůbec ještě vyřčeno.

Bude to nesnadné už proto, že těch, kteří by mohli takto doplnit portrét kritika a tvůrce, ubývá víc než pohotově. Ba už tomu bylo před několika týdny deset let, co se hrstka těch nejvěrnějších rozloučila naposled s paní Lenkou Kalasovou, vzácně obětavou ženou, která řadu let řídila skromnou Šaldovu domácnost a byla spisovateli většinou opatrovnicí i sekretářkou. Doprovázela ho pravidelně také na fakultu a byla jeho pozornou strážkyní až do chvíle, kdy usedl za katedru. Patrně právě v tomto okamžiku jako by se stal ten malý zázrak. Vážná, ostře řezaná Šaldova tvář, nádychy bez úsměvu, stejně jako jeho krátký, bezadresný pohled do prostorné učebny, dovedl probouzet zvědavost, očekávání a úctu, snad však účastnější citový pohyb. Ten naskočil teprve tehdy, když paní Lenka pohladila očima ztichlou posluchárnu. Do příliš vážné atmosféry jako by najednou proniknl záblesk milého a tolik potřebného lidského tepla.

Šaldova nemoc v letech, kdy přednášel své poutavé kapitoly o básníku Božské komedie, časem jen narůstala. Přibývaly hrozivě též absence, takže nebylo pak snadné získat sotva zanedbatelný podpis do indexu. Ošemetné to bývalo zvláště pro ty, kdo neměli s fakultou stálejší styk a sázeli na náhodu. Pan profesor se neobjevil za katedrou třeba za celý semestr víc než čtyřikrát, pětkrát. Jak získat druhý podpis těm, kteří měli smůlu, že Šaldu za celé pololetí nezastihli? Zbývala poněkud riskantní cesta do páně profesorova bytu nebo nedobrovolný zájezd do Poděbrad, kde se Šalda léčil.

Zatímco výprava do mládenecké domácnosti starého pána končila nezřídka jednoznačným poučením, že tesly se dávají na fakultě, načež následovalo krutě různé zabouchnutí dveří, cesty do vzdálených Poděbrad byly uznány jako obětavá odvaha a korunovány bez výjimky úspěchem. Ti nejšťastnější tu mohli se svým univerzitním učitelem i klidně pobesedovat. O studiu, o literárních aktualitách, o pracovních plánech a vyhlídkách a též o sociálních problémech a o studentské kultuře mimo fakultu. Tady honosřival jiný Šalda. Ne už nepřístupný kritik, ale člověk, který se ze své samoty dovedl vysvobozovat vlídně a soucitně porozuměním slovem a přátelským přístupem k lidem podstatně mladším. Ti pak odjížděli šťastni, že se jim podařilo nejen získat Šaldův podpis do indexu, ale též aspoň trochu a dočasně rozjasnit tu svrchovaně vážnou tvář a aspoň krátce a skromně nahlédnout do srdce Šaldy člověka. Takového, jaký se projevil v únoru roku 1934 už v prvním listě básníce a přítelkyni Simonettě Buonaccini. Ti poslední z nich, co zbyli, možná ještě najdou ve všelijak zjinačené Hostivaři i cestu ke spisovatelovu hrobu a položí sem hrst květin na věčnou památku učitele a literárního soudce i člověka, od jehož odchodu z této časnosti uplyne 4. dubna už rovných padesát let.

DIE SCHNELLSTEN JÄGER DER SAVANNE.

Ein gelb-schwarzer Blitz zuckt aus dem Gras empor. Ich habe lange gewartet und wohl ein bißchen vor mich hingedöst – und jetzt wird mir erst nach Sekunden klar: Es ist ein Gepard! Die Gazelle hatte gerade einen Augenblick den Kopf zum Grasen gesenkt – das hat er genutzt. Was für gewaltige Sätze diese Raubkatze macht! Das Opfer schlägt Haken, aber der federnde Jäger schneidet sie mühelos ab. Mit mindestens 100 Stundenkilometer schießt er dahin. Schon schlagen seine Vorderpranken auf den Rücken der Gazelle, schon reißt er sie um, packt sie mit den Zähnen von unten an der Kehle – aus!

Der Gepard ist der Inbegriff des blitzschnellen Beutegreifers. Den Menschen gegenüber aber ist er zutraulich, freundlich. Zu freundlich. Das wird ihm in vielen Fällen zum Verhängnis, und er wird wohl, trotz aller Hege und Pflege, bald von der Erde verschwunden sein.

Schon vor über 5000 Jahren haben die Menschen die Erfahrung gemacht, daß man Geparden, sogar ausgewachsene Exemplare, ohne Probleme abrichten und zur Jagd verwenden kann. Bei anderen Großkatzen, Leoparden, Löwen, Tigern und Jaguaren, ist das nicht möglich. Haben sich Geparden einmal Menschen angegeschlossen, werden sie sie niemals töten. Selbstverständlich gilt das, wie bei allen Lebewesen, mit einem kleinen Vorbehalt, schließlich kommen Menschen auch mal durch Hunde, Pferde oder Kühe ums Leben.

Man machte es auf der Jagd mit Geparden wie mit den Falken: Man zog den Tieren zunächst Hauben über den Kopf, so daß sie nichts sehen konnten. Kam eine Antilope in Sicht, nahm man dem Raubtier schnell die Haube ab. Es sprang vom Pferd oder auch vom Elefanten, hetzte das Beutetier und hielt es am Boden, bis der Jäger kam, um es zu töten. Der Gepard wurde dann mit einem Stück Fleisch belohnt und bekam die Blende wieder aufgesetzt. Bis in die fünfziger Jahre unseres Jahrhunderts hinein dienten Geparden als Jagdpartner: Der Maharadscha von Kolhapor (Indien) hielt sich neben 300 Jagdpferden noch vierzig abgerichtete Geparden, von denen jeder einen eigenen Pfleger hatte, der obendrein bei ihm im Gehege schlief.

Da diese „Jagdleoparden“, wie man sie fälschlicherweise nannte, sich in der Gefangenschaft so gut wie nie fortpflanzt haben (erst in jüngster Zeit wurden in Zoos Zuchterfolge erzielt), wurden sie immer wieder in großen Mengen eingefangen und schieden damit für die Vermehrung ihrer Art in freier Wildbahn aus. In Indien und im übrigen Asien waren sie daher bald ausgerottet. Die Maharadschas mußten deshalb ihren Nachschub aus Ostafrika beziehen – genau wie die zoologischen Gärten. Heute gibt es in ganz Afrika gerade noch ein paar tausend Exemplare.

Ein Gepard hat beim Jagen seine Probleme. Der amerikanische Forscher Georg Schaller, der lange in der Serengeti Studien betrieb, fand heraus, daß die Krallen der Geparden früh stumpf werden, weil sie sie – im Gegensatz zu anderen Katzen – nach etwa vier Monaten Lebenszeit nicht mehr einziehen können; ein großes Handikap beim Festhalten der Beute oder beim Klettern. Zudem haben sie viel schwächere und kürzere Reißzähne als die anderen Großkatzen. Die Nachteile gleichen sie eben aus durch ihre enorme Schnelligkeit und Geschicklichkeit. Aber der schnelle Jäger hat auch da seine Schwächen.

Man hat zwar Spitzengeschwindigkeiten von 112 km/h gemessen, aber das hält der Gepard nicht lange durch. Erwischt er seine Beute nicht innerhalb von zwei- bis dreihundert Meter, dann hat er das Nachsehen. Denn seine Kräfte erlahmen schnell, und hat der Gepard einen solch vergeblichen Spurt hinter sich, ist er völlig erschöpft und ringt minutenlang keuchend nach Luft. Viele Leser werden sich an Joy Adamson erinnern, die durch die Löwin „Elsa“ berühmt geworden ist. Joy hat aber nicht nur Löwen wieder an die Freiheit gewöhnt, sondern auch eine im Lager heranwachsende Gepardin. Die Großkatze kam und ging, wie sie wollte, fand in freier Wildbahn einen Gefährten und wurde trächtig. Kurz vor der Geburt verschwand sie und tauchte erst sieben Tage später, nun wieder rank und schlank, wieder auf, um sich eine kräftige Mahlzeit einzuverleiben.

Als sie wieder ging, wollte Joys Mitarbeiter ihr folgen.

doch die Gepardin legte sich einfach ins Gras, und dem Mann blieb nichts anderes übrig, als umzukehren. Erst Joy Adamson durfte ihr einige Tage später in den Busch folgen, wo sie ihr die Jungen vorführte. Nach einigen weiteren Besuchen ließ das Tier sogar ihren Nachwuchs in Joys Obhut und ging auf die Jagd. Die Raubkatze bekam noch einige Male Junge, hielt aber die engen freundschaftlichen Bande zu Joy aufrecht. Es hat mich tief bewegt, als diese Frau (1980) in ihrem Lager in der Wildnis von einem Eingeborenen ermordet wurde.

Wie vertraut diese Großkatzen mit dem Menschen werden, zeigte sich an der Gepardin Cheetaah, die ich gelegentlich mit ins Studio oder ins Arbeitszimmer nahm, wo sie schon mal ihren Platz auf dem Schreibtisch behauptete.

Trotzdem: Wer sich einen Geparden anschafft, um ihn „Gassi" zu führen und Eindruck zu machen, der kann ganz schön aufsitzen. Denn Geparden sind keine Haustiere. Es kann durchaus passieren, daß ein Gepard an der Leine sich mitten auf eine Hauptstraße legt und durch nichts zum Weitergehen zu bewegen ist, denn diese Katzen haben einen recht eigenwilligen Kopf. Und doch scheint es für manche Leute das Höchste zu sein, ein solches Tier zu besitzen. In Alpirsbach (Schwarzwald) verübte ein „Gepardenfan" einen Bankraub und schaffte sich daraufhin für 8000 Mark eine solche Großkatze an. Viel Freude hatte er nicht daran, denn er wurde prompt verhaftet, als er sein „Haustier" im Nachbarstädtchen spazieren führte.

STÍNY VELKOMĚST.

Situace však není o mnoho lepší ani v dalších velkoměstech rozvojového světa. Tak brazilské São Paulo má mít podle prognóz expertů OSN v roce 2000 asi 24 miliónů obyvatel, indická Kalkata oproti nynějším 11 miliónům nejméně 17 miliónů. Více než 15 miliónů lidí bude žít v Bombaji, Káhiře, Djakartě, Soulu, přes deset miliónů pak v Buenos Aires, Abidjanu, Kolombu, Pekingu apod. Celkový počet obyvatel měst na světě se během posledních třiceti let zdvojnásobil, ale za pouhých dvacet let bude opět dvakrát vyšší než dnes. Polovina lidstva bude žít na konci dvacátého století ve velkých či malých městech. Před necelými dvěma sty lety tomu bylo zcela jinak: na samém vrcholu průmyslové revoluce žila pouhá tři procenta světového obyvatelstva ve městech. Větší města a velkých měst vzniká v těch nejchudších zemích.

Nikde na zeměkouli se nezvyšuje počet městského obyvatelstvu tak rychle jako na africkém kontinentu. V letech 1950 až 1980 vzrostl na čtyřnásobek. V současnosti každoročně přibývá asi 10 miliónů městských obyvatel. Kromě výše zmíněné migrace z venkova je další příčinou vysoká porodnost. V některých hlavních městech afrických států již žije více než polovina z celkového počtu městských obyvatel té které země a tento proces koncentrace dále pokračuje. Podle zveřejněných studií OSN bude v roce 2025 žít asi třicet procent všech městských obyvatel Afriky v aglomeracích, které budou mít více než čtyři miliony obyvatel.

V roce 1960, který bývá nazýván „rokem Afriky", neboť tehdy získalo nezávislost sedmnáct zemí kontinentu, byla Afrika ještě světadílem s nejnižším osídlením měst ve světě. Ve městech žilo pouze 18,4 procenta všech obyvatel. Naproti tomu v roce 1985 to bylo už 32 procent. A na přelomu tisíciletí, to znamená za pouhých třináct let, bude žít ve městech zhruba 42 procent afrického obyvatelstva, což převyšuje průměr ve všech rozvojových zemích. Počet městského obyvatelstva se v uplynulých letech velice rychle zvyšoval především ve východoafrických zemích jako jsou Mosambik a Tanzánie.

Africkou zvláštností je skutečnost, že přes vysoké tempo osídlování měst absolutní počet venkovského obyvatelstva ještě vzrůstá. Tím také roste počet potenciálních přistěhovalců z venkova do velkých měst. V důsledku nedostatečné hospodářské, zejména průmyslové základny pro rychlý rozvoj měst, nemůže městský způsob života sdílet stále více lidí. Podobně jako v rozvojových zemích, v jiných zemích světa i v Africe nejsou úřady schopny zajistit nezbytné služby (voda, elektřina, kanalizace, byty, výstavba, školství, zásobování, atd.), aby odpovídaly rostoucímu počtu přistěhovalců, kteří rozšiřují řady obyvatel. Např. v egyptské Káhiře žije kolem šedesáti procent obyvatel v ubohých chatrčích.

Výstižná jsou slova Rafaela Salase, ředitele Fondu OSN pro otázky populace o situaci v městech rozvojového světa: „Přeplněnost a bída v chatrčích a nouzových obydlích, to jsou základní příčiny chatrného zdraví v moderních městech. Podvýživa, chronická nemocnost chudých v městských aglomeracích, snižuje odolnost vůči nemocem, zejména u dětí. Nedostatek tekoucí vody téměř nedovoluje používat vodu k udržování osobní hygieny. Nezakryté sudy a kontejnery s vodou umožňují její znečištění, čímž se vytvářejí ideální podmínky pro množení moskytů. Nedostatečná kanalizace vede ke vzniku louží stojaté vody a bažin, kde se líhnou jak moskyti, tak i další původci různých nemocí. V hromádkách odpadků se rozmnožují myši, krysy a jiná havěť. V těchto podmínkách se daří parazitům a nemocem šířeným přenášením, a především průjmovým onemocněním."

Tradiční venkovský způsob života a výroby se udržuje i ve městech. To se projevuje jak v přetrvávání venkovského způsobu při stavbě domků, tak v udržování tradičních společenských vztahů. V Addis Abebě v Etiopii, v Dáresalámu v Tanzánii nebo Lusace v Zambii je přes 80 procent domků postaveno z hlíny, slámy, proutí a dřeva a se střechami z vlnitého plechu; tyto domky mají pouze průměrnou životnost pohybující se od sedmi nanejvýš do dvaceti let. Dalšími charakteristickými znaky venkovského způsobu života ve městech je primitivní získávání energie z dřeva a dřevěného uhlí a zachování venkovského způsobu výroby. Města kromě toho vykazují řadu dalších znaků předprůmyslové éry. Sektor služeb a rozbujelý správní aparát většinou představuje zdaleka největší základnu pracovních sil.

Problémem číslo jedna afrických měst, zejména těch velkých, je hrozivá nezaměstnanost. Např. v Abidjanu (Pobřeží Slonoviny) nebo Dakaru (Senegal) činí počet oficiálně registrovaných nezaměstnaných něco kolem dvaceti procent. Ovšem tento počet není zdaleka přesný. Vždyť jen nekontrolovaný příliv obyvatel slumů vede k tomu, že statistiky nemohou být úplné. V chudinských čtvrtích keňské Nairobi je podle různých průzkumů 5 až 17 procent práceschopných obyvatel registrováno jako nezaměstnaní a pouze 20 procent jako výdělečně činní. Dvě třetiny až tři čtvrtiny všech práceschopných obyvatel jsou zaměstnány jen na částečný úvazek nebo hledají zaměstnání a nacházejí jen příležitostné práce; tito lidé si nevydělávají mnohdy ani na holé živobytí.

Jak vypadá konkrétně situace ve velkém africkém městě, může sloužit příklad výše zmíněné Káhiry. Egyptská metropole je smutně proslulá tím, že v uplynulých letech tam docházelo pravidelně k zřícení nějakého domu, či výbuchu přetíženého potrubí. Doprava je zejména v době špičky na hranici zahlcení, starosti přináší i neustálé zvyšování spodní hladiny vody. Čas od času přichází velká pohroma, jako například před čtyřmi lety, kdy při stavbě metra praskla hlavní kanalizační stoka na náměstí Tisír. Vzniklo velké jezero a voda sahala až k Ramsesově nádraží, vzdálenému dva kilometry. Voda úplně zaplavila centrum Káhiry až do výšky třiceti centimetrů. K odpovědnosti byla volána francouzská organizace budující metro. Ve skutečnosti však potrubí praskalo v důsledku přetížení kanalizační sítě, protože městská struktura je příliš hustá. Krátce předtím zase došlo k havárii v ústřední čistící stanici odpadních vod a záplava postihla obyvatele části Káhiry na západním břehu Nilu. Na opravu stanice musela být dokonce zmobilizována armáda.

BANKÉŘ a jeho maršál

Revoluční léta 1848—1849 zastihla staršího, mírně čilého maršála Radeckého v Miláně. Pochopil hned, že se dostal do „vysoce nepříjemné situace", v níž „zdejší revoluce postupuje sice pomalu, ale krátí vytrvale vpřed". Jako vrchní velitel jenský velitel a generální guvernér italských držav věnil v nutnost zachování monarchie v současné podobě, a to rozhodlo o postupu. Bezohledn kanonádou a brutálními represemi potlačoval italské revoluční a národní hnutí. Rakouská armáda pod jeho velením porazila v poli vojska sardinského krále Karla Alberta u Sonta Lucie, Custozy a Novary. Ve spolupráci s Windischgrätzem v Praze a jejichž velením ve Vídni „obnovoval pořádek" a vracel věci na staré místa. Při novém revolučním vystoupení „ozdobil" valy milánského kastelu šibenicemi a zastřelovat lidi hromadnými popravami, které se vykonávaly nepřetržitě po vynesení ortelu. Přes všechno však cítil, že dny jeho „druhlivé existence" jsou sečteny, a pochopil, že „nemůže změnit běh světa". Podal žádost o uvolnění z úřadu a přesně před sto třiceti lety mu císař František Josef ochotně vyhověl; ačkoliv uznával zásluhy svého maršála, věděl, že překáží politickému vrcholní poměrů v horní Itálii. 1. března 1857 vydal Radecký svůj poslední armádní rozkaz a opět s obavami hleděl do nejisté budoucnosti.

Velkoobchodník obuvi Josef Parkfrieder pečlivě registroval každou změnu ve finanční situaci zadlouženého vojevůdce. S potěšením konstatoval, že se stále zhoršuje, a tak v momentě, kdy Radecký abdikoval, připěchal se svou nabídkou: Mile ho překvapilo, že devadesátiletý stařík uvažuje realisticky a bez velkých rozpaků podepsal smlouvu. — Jedním škrtem pera se zbavil dvou starostí — dluhů a nákladů na pohřeb. Netušil však, že přidělal starost svému macnáti, který mu ve vší tajnosti rezervoval čestné místo v kapucínské hrobce ve Vídni, rodovém pohřebišti Habsburků. Tak se stalo, že nakonec dlouhý levoboček Josefa II. Parkfrieder svedl ústřední bitvu o Radeckého se svým panovníkem a dlouhým příbuzným. Když předložil císař smlouvu a pohrozil mu soudní žalobou, František Josef od svého záměru s těžkým srdcem upustil.

Hrabě Jan Josef Václav František Karel Radecký z Radče se narodil 2. listopadu 1766 v rodovém sídle Třebnice u Sedlčan. Pocházel z drobné české šlechty, a v osmnácti letech vstoupil jako kadet do 2. kyrysnického pluku. Pod velením generála Laudona se zúčastnil obléhání a dobytí Bělehradu. Z válek proti revoluční a napoleonské Francii si odnášel nejen trpké poznání o nemohoucnosti rakouských zbraní, ale i cenné poznatky o protivníkovi. Skvělý jezdec, obratný šermíř a vynikající pozorovatel Radecký poměrně snadno stoupal po hodnostním žebříčku. Shromážděné zkušenosti z válečných tažení mu na jaře roku 1813 pomohly při sestavování operačního plánu, který na podzim přivedl k Lipsku koaliční rusko-rakousko-švédskou armádu. V bitvě národů utrpěl Napoleon zdrcující porážku. O dva roky později přivedl padesátiletý generál Radecký rakouská vojska z francouzského tažení domů.

Čtyřicetiletí Josef Parkfrieder směl v roce 1815 spokojeně bilancovat. Ze školního pomocníka, podomního obchodníka a venkovského krámaře se vypracoval do vábeného postavení armádního dodavatele vojenské obuvi. Za neuvěřitelně nízké ceny zásoboval ozbrojené síly monarchie botami nejpodřadnější jakosti. Císařovi pěšci je rychle prošlapali a tak zajišťovali trvalý koloběh Parkfriederova továrny. Rakouská armáda si vysloužila pověst špatně oblečeného a ještě hůře obutého vojska. Nezkušená šlapka v rozhodujících bitvách do dloku šiky bosých pěšáků. Díky tomu se chudý chlapec „nejasného původu" prosadil jako velmi bohatý, ne-li nejbohatší člověk ve Vídni. Díky tímto konexím si obstaral jak šlechtický titul, tak i spolehlivé informace o finanční situaci mu

vítězili nad „uchvatitelem" Napoleonem. Byl dekorování a hlučně oslavování vídeňskou většinou neměli správné představy o obětiva a beznadějně tonuli v dluzích.

Josef Parkfrieder si žila nad poměry. Lehkomyslně se zadlužovala — tu u klenotníka, onde u krejčího — a vůbec si nepřipouštěla, že se čísla sčítají. Po odvratu z války se na jejího manžela, generálpobočníka Radeckého, vrhli věřitelé. Hrdina od Lipska směl na vybranou: buď pořídku uzná všechny dluhy své ženy za vlastní, anebo se mu naskytne tristní obrázek, jak úpí ve věznici pro dlužníky. Zvolil první možnost a přišel o veškerý majetek, musel se smířit se zařazeným postupem a polo-

vičním platem. Sotva by se z toho dostal, kdyby „nenastaly alarmující časy, kdy ho začali potřebovat". Po červencové revoluci v Paříži roku 1830 si ho dal poplašený monarcha zavolat a pověřil ho vrchním velením rakouských pluků v horní Itálii. Za to převzal jeho dluhy na své konto.

Na podzim roku 1833 zakoupil Josef Parkfrieder nemovitost Wetzdorf v Zinsdorfu — asi 50 km od Vídně. Při pohledu na zalesněný pahorek nad zámkem vzkřikla v jeho mysli idea, která naplnila příštích dvanáct let jeho života. Jeli realizace stála sice přes dva miliony zlatých, ale klasicistní „pantheon rakouské vdečné slávy" neměl úroku daleko důstojný protějšek. Po Vídni se rozneslo, že známý miliondr se dal na „obírání mrtvol", přesnější — platí dluhy za známé vojenské osobnosti, a za to od nich žádá jen úpis, aby se daly pohřbít na wetzdorfském Pahorku hrdinů. První dva vojáky sehnat snadno, chyběl však zlatý hřeb „kolekce bojovníků".

JEDNA z četných kliček o rakouském císaři Josefu II. tvrdí, že se prý během jedné ze svých cest na zapřenou dopustil „společenské nezdobnosti", po níž přišla na svět „osoba nejasného původu" — tiskl Josef Parkfrieder /nebo Pargfrieder/. Matrika se nedochovala, a tak známe ten rok narození. Vyrůstal v nuzných poměrech, a teprve napoleonské války daly podnikavému jinochovi šanci, aby se prosadil — nikoli však na bojišti.

Ota Ulč

Sdělení kuchyňská a katanská

S pominutím početného množství provinčních variant, k rozlišení jsou základní kuchyně čtyři.

1. Pekingská, jídlo na severu, kde se konzumuje víc chleboviny a nudlí, než rýže. Prostulá pekingská kachna, ovšem, ale též tak zvaná zlodějská či spíš zlodějova slepice. Poddaný ukradl císařovi kus kuru, zabalil do lotusových listů, zahrabal a pekl celý den v horkém popelu. Sem patří i mongolské barbecue, což též činíváme u nás doma na americké zahradě: nakrájené hovězí, vepřové, jehněčí, srnčí, nabrat si do misky, přidat zeleniny a různé kořeněné roztoky z deseti kyblíčků, hodit na pánev, a pak se radovat či hořekovat nad výsledkem.

2. Šanghajská, hodně produktů moře, též hodně oleje při přípravě. Populární je úhoř i též tak zvaná opilá slepice, vařená ve víně problematické chuti.

3. Sečuánská, superkořeněná, nejpálivější, s vytečnou polévkou podobající se naší dršťkové. Kachna se tu udí na voňavém, aromatickém kafrovém dřevě.

4. Kantonská, výtvory vařené, dušené, ne moc kořeněné, též knedlíky mrtvolně bledé. Zvolíte-li specialitku, zvanou "drak se pere s tygrem", vězte, že polykat budete míchané maso kočičí a hadí.

Číňané se ve výběru a hodnocení jídla drží kritérií, uplatňovaných i v medicíně - že totiž čím vzácnější, tím lepší. Též čím exotičtější, tím víc považované. Nedaleko kantonské provincie, v končině Quilin, kde se z roviny tyčí příkré kopce, inspirace čínských malířů již po přemnohá století, lze pod pokličkami objevit dost neobvyklé substance. V ulicích jsou též mravenečníci v klecích, na prodej k snědku. V provincii Guižou za delikátní vylepšení dobré krmě se pokládá chod, zvaný tři, repsektive trojí pípnutí. Jsou to živá krysí embrya, třikrát prý pípnou, když je gurmán hůlčičkami nabere a namočí, ponoří do správně kořeněného roztoku a slupne.

Není-li libo drahého vína, vyráběného pod patronátem importovaných francouzských odborníků, lze si objednat domácké tradiční víno takzvané ještěrčí: ještěrka, dávno již ovšem neživá, zesnulá pluje, mátožně se pohybuje v každé láhvi.

Tam u nás ve fukienském kraji si mnozí občané nemohou vynachválit krysí steak - řízek, řízeček, marinovaný v solené vodě, v zazvoru a pepři. Třeba jsme též krysí lahůdku jedli, ale zřetelně si vzpomínám, že jsme si ji nikde neobjednávali.

Také tu lze občas zavadit o hadí tovar - syrové či upravené, porcované či vcelku či pěkně čerstvé ještě za živa. Hospodyňky nakupují a na trhu jsme se přichomýtli k transakci: obchodník vynál z proutěné tašky štíhlého hada, víc než metr dvacet, jednou rukou ho chňapl za ošklivou malou hlavičku, na ocas mu šlápl nohou, neboť v druhé ruce držel nůžky, takové ty obyčejné, jimiž otvíráme dopisy. Začal jimi otvírat plaza, pomalu, pečlivě se jím prostřihávat od ocasu nahoru.

Podívaná mnou neotřásla, trošku jsem se vzrušil - přiznávám, že nikoliv příliš nepříjemně. Snad proto, že máme tento druh potvor v tak fundamentální nelásce? Osobně mi nikdy neublížily, jen občas notně vyděsily (pazmije v Austrálii, kobry v Indii). Ale asi též proto, že popravenec sebou sice trošku škubal, ale mlčel. Neječe, ovšemže žádný štěkot, bolestivý řev, hlasité nesouhlasy. Zcela zachované ticho každopádně ubíralo krvavému činu na hrůzostrašnosti. Do jaké míry je tedy násilí jen vizuální a akustická záležitost?

Pro mučitele a kata jistěže, však jen vykonávají své povolání. Diváci akt způsobované bolesti vidí, necítí ji ovšem. Jakkoliv s obětí eventuálně soucítí. Třeba mají i trochu pocit spoluviny - ale na pocitech, na jejich intenzitě asi bude, když právě něco vizuálně-akustického chybí. Je-li divák slepý či hluchý. Je-li oběť slepá (případ jednoho z popravenců v Kohoutově Katyni) nebo hluchoněmá - mučená inkvisitory, valí bulvy, s prázdnou hubou otevřenou jen se cuká jako ten náš had, rozparovaný perořízkem.

Překvapivě velká hromada rudých útrob se vyvalila, popravčí je shrábl a upustil do štoudve. Zákazník zaplatil a odešel. My taky.

(Z chystané knihy o Číně)

Pár postřehů z Londýna.

„Rychle, rychle, chcete-li vidět střídání stráží u Buckinghamského paláce, musíme ihned odjet," tak nás uvítala dobrou češtinou netrpělivě čekající průvodkyně, Češka, již dlouhá léta provdaná v Londýně. Měli jsme totiž zpoždění, neboť i když cesta z Doweru do Londýna není dlouhá, najít méně známou ubytovnu ve studentské koleji není snadné ani pro rodilého Londýňana, a tak jsme nejméně dvě hodiny bloudili.

Průvodkyně zaujala v autokaru místo vedle řidiče a cesta labyrintem města, které má v průměru 100 kilometrů, se najednou zdála být docela snadná a než jsme se nadáli, byli jsme u Buckinghamského paláce. Na paměti jsme měli slova naší průvodkyně: „Výměna stráží začne v 11 hod. a trvá hodinu, dívejte se však jen do 11.35, pak už je to nudné. Musíme jet rychle dál, máme toho na programu hodně."

Bylo na co se dívat. Nejdříve stará stráž různými pro nás neobvyklými pochody nastupuje do dvojstupu, pak prvá dvojice pochoduje proti paláci, až se zdá, že již musí naražit na zeď. Neudělá však nám známé „čelem vzad", ale v jednom rytmu pochoduje tři kroky zpět, pak udělá záhadný obrat a vrací se na konec dvojstupu. Tak to jde pěkných pár minut a podívaná je to opravdu pěkná. To již zavládne v davu rozruch, proud aut na třídě The Mall i Road Buckingham se zastaví, protože se z nedalekých kasáren blíží nová jednotka, před níž jedou na koních dva policisté. Najednou vjelo do dvora postranní branou asi pět civilistů na koních, postavili se sice stranou, ale i tak zakryli výhled mnoha divákům za mřížovým plotem. Nikdo, ani naše průvodkyně, nevěděl, kdo to je, zřejmě nějací prominenti, kteří sem přijeli zhlédnout výměnu stráží z vyjížďky v blízkém Hyde Parku. Také několik invalidních dětí na vozících doprovázeno ošetřovatelkami mohlo vjet až na nádvoří.

Velitelé si vyměnili hlášení a bardivadlo pokračovalo. Nebylo to a za chvíli se nám dosud atraktivní podívaná začala zdát jednotvárná. Pohled na hodinky potvrdil, že naše průvodkyně nelhala. Bylo přesně 11.35 hod., a tak spěcháme k autokaru, aby blesková prohlídka Londýna pokračovala. U zadní části zahrady Buckinghamského paláce několik dělníků opravovalo vysokou zeď parku. Průvodkyně s úsměvem poznamenala, že zeď tam není proto, že by se královna bála, ale proto, aby princ Filip a ostatní mužští členové královské rodiny nemohli tajně utíkat z paláce.

Stará pevnost Tower má svoji historii, jejíž začátek spadá do začátku našeho tisíciletí, kdy ji začal stavět Vilém Dobyvatel. Od té doby byla víceméně stále státním vězením a popravištěm. Nestačíme sledovat, ani si pamatovat desítky těch, kteří se tu vystřídali a většinou živi nevyšli. Legendy říkají, že několik jich bylo přece jen osvobozeno, to proto, aby zde mohli uvěznit, anebo také zkrátit o hlavu své původní věznitele. Tak se to střídalo až do roku 1747, kdy zde proběhla poslední exekuce, jejíž obětí se stal jakýsi lord Lovat. Z pevnosti chránící Londýn se v polovině minulého století stalo státní muzeum a památník historie britské říše. I když část stále sloužila jako státní vězení. Za prvé i druhé světové války tam byli internováni nepřátelští špióni a v roce 1941 dokonce i Rudolf Hess. Za jeho internace již nebylo středověké romantiky, aby jako jeho jeden z dávných předchůdců mohl uprchnout pomocí lana, které mu bylo propašováno ve džbánu s vínem.

Přestože není hlavní turistická sezóna, topí se Londýn ve spoustě návštěvníků snad z celého světa. V pevnosti jsou desítky průvodců — beefeaterů — v historickém oblečení, které známe z etiket lahví ginu. Jsou to prý pensionovaní důstojníci, kteří si takto přivydělávají. Se suverenitou domácích pánů se mezi davem procházejí mohutní havrani. Podle tradice jich musí být stále sedm, kdyby se jejich počet snížil, pak by prý britská říše zanikla. To se však nemůže nechat náhodě a tak je havranů pro jistotu devět a další jsou připraveni. Mají zastřižená křídla, aby neulétli a přece jen britskou říši neohrozili. Stará se o ně jeden beefeater a dle starého zákona odhlasovaného dávno Horní sněmovnou dostává pravidelně na jejich výživu ze státní pokladny 1,5 pence za den. Z tohoto obnosu by při dnešní kupní hodnotě dlouho naživu nevydrželi, ale nemusí být o ně starost, protože turisté se s nimi denně dělí o své sendviče. Přesto však nejsou přítulní a klovnutí jejich mohutným zobákem pěkně bolí. U jedné zdi mají svůj malý hřbitůvek, kam jsou pohřbívání.

Jedeme dál, vzorná a milá průvodkyně nás ještě upozorní na budovu slavného Scotland Yardu, kterou známe téměř jako svůj domov z detektivek, ale která již dávno neslouží svému účelu. Četné sochy významných politiků na náměstích i jinde jsou eldorádem holubů, pouze nejnovější z nich, bronzová socha Winstona Churchila, je jejich znečišťování ušetřena. Proudí v ní totiž elektrický proud, který sice nezabíjí, ale nožička zabrní a hólubi si své poznatky asi navzájem sdělují, takže je Churchil pro ně tabu. Objeli jsme i povětrný Trafalgar Square se známou sochou admirála Nelsona, vítěze nad napoleonským loďstvem u Trafalgaru. Jeho lásku k lady Hamiltonové známe dobře z filmu. V roce 1800 navštívil ve společnosti manželů Hamiltonových Prahu, když se vracel z Neapole do Anglie. Prahou byl nadšen, stejně jako hotelem Černý lev v Karmelitské ulici, kde 29. září 1800 oslavil své dvaačtyřicáté narozeniny. A tak nám najednou admirál Nelson, i když stojí na vysokém sloupu, připadá velmi blízký.

V 17 hod. zastavujeme kdesi na jakémsi Hanoverském náměstí. Všichni si pro jistotu opakují a nebo dokonce zapisují tento název, aby trefili zpět, neboť je na necelé dvě hodiny rozchod.

Opuštění a sami, pouze ve dvou, nanejvýš třech, se ocitáme na jedné z nejrušnějších londýnských tříd na Oxford Street. Jdeme nekonečným davem lidí všech barev pleti, zdá se nám, že běloši jsou ve velké menšině. Neustále kolem nás jezdí proudy aut a mezi nimi dvoupatrové autobusy, většinou poloprázdné. Na stanici, u které neustále přistávaly dvoupatrák, mne zaujal gentleman jako vystřižený z filmu. Elegantní, s buřinkou a zavěšeným deštníkem na předloktí. Stál klidně a pohodlně ve frontě, Londýňané se ve frontě netlačí, stojí metr i více za sebou. Můj gentleman měl široce roztažené paže a v nich ohromné Times. Občas zvedl oči, aby zjistil, jaký autobus přijel. Když zahlédl ten svůj, bez zábran rozevřel prsty a noviny, snad o třicetí stránkách, pustil. Ty se snášely dolů, jednotlivé stránky se pomalu oddělovaly až pokryly pěkných pár čtverečných metrů chodníku. Byl jsem fascinován. Nepatříme jistě k těm nejpořádnějším, ale tohle jsem doma ještě neviděl. Ohromilo mně to více, než ty tuny zlata v Toweru. Jak lehce lze využít práv daňového poplatníka, který přispívá svým dílem i na údržbu čistoty města. Musel jsem ještě chvíli počkat, abych zjistil, zda to byl ojedinělý případ — nebyl — a za chvíli papírová krytina chodníku utěšeně vzrostla.

Po večeři jsme se opět vydali na průzkum města. Protože jsme byli nedaleko Soho, tak nám nedalo, abychom neshlédli to pověstné doupě neřestí. Trochu jsme měli strach, dávné zkazky o Jacku Rozparovači nebo o Mackie Messerovi nám odvahy nedodávaly, stejně jako skupinky punk, z nichž někteří měli vyholené lebky, jiní umělecky udělané růžové nebo zelené „kohouty". Jejich lidová tvořivost, co se týče účesů nebo oděvů, nezná mezí. Celkem však byli, alespoň ti, které jsme viděli, mírní. Jsme v Soho, čtvrti na severu ohraničené Oxford Street, se spoustou zábavních podniků, barů, prodejen suvenýrů, divadel a divadélek, zatím však nevidíme nic pohoršujícího. Až v jedné poměrně malé uličce, kterou procházíme se studem stříživých Středoevropanů se sklopeným zrakem, takže jsme vlastně nic neviděli. Jen ten ohromný, přes poměrně pozdní noční hodinu neustále pulsující nekonečný dav.

Prohlídka Londýna končí, zpět do hotelu jsme jeli stále stejně živými ulicemi, znovu okolo obrovského a luxusního a velmi drahého obchodního domu Harrods. Celý září množstvím neonů a žárovek. O něm jsme se již odpoledne dozvěděli od naší průvodkyně, že již nepatří Angličanům, nýbrž arabským naftovým velmožům.

A je to vůbec první česká žena-mikrobiolog, jíž se dostalo takové pocty. Ano, RNDr. Eva Aldová, CSc. má „svého mikroba": Yersinii aldovae. V minulém století se ženy bakteriologii nezabývaly, a tak v nomenklatuře najdeme sice i české autory, ale jen muže. Stanislav Prowazek byl prvním. Připomeňme jeho jisili na počátku tohoto století, kdy tři vědci Ricketts, Prowazek a Rocha Lima zkoumali původce skvrnitého tyfu. Obávaný původce nemoci dostal pak název po jednom, druhém i třetím: Rickettsia prowazeki Rocha Lima. Mikrob pojmenovaný po dr. Aldové je snadněji zapametovatelný — Yersinia aldovae.

Může být mikrob „pokřtěn" zcela libovolně nebo jsou tu nějaké směrnice, ptali jsme se RNDr. EVY ALDOVÉ, CSc., kterou jsme navštívili v Institutu hygieny a epidemiologie v Praze ve Šrobárově ulici, v jehož čele stojí akademik Bohumír Rosicky.

Existuje bakteriologický kód, který uzákoní název — jméno a epiteton. Jméno nesmí být dáno po žádném státníkovi, ale může být odvozeno z jména autora — bakteriologa. Nebo může být odvozeno z některého města — například hafnium se dostalo kdysi jména podle starého názvu Kodaně Hafen.

Tady se zastavme, neboť do nomenklatury jsme v posledních dvou letech vstoupili ještě jedním jménem, jménem města. Bylo to také poprvé v historii mikrobiologie, kdy se dostalo bakteriálnímu rodu a druhu jména podle českého města, podle metropole jižních Čech: Budvicia aquatica. Autorem nálezu je MUDr. O. Hausner a RNDr. M. Gabrhelová. „Podílela jste se na tomto nálezu nějakým způsobem?" ptali jsme se dr. Aldové.

„Dělala jsem všechny zkoušky, které se musí provést s každým novým druhem, aby se srovnáním se všemi rody a druhy čeledi, v tomto případě enterobacteriacae, co nejobjektivněji prokázalo, že jde o dosud neznámý, neizolovaný mikrob. To se pak ještě potvrzuje v zahraničí ve speciálně vybavených laboratořích zvláštním složitým testem. Také tento test, který se dělal ve Francii, prokázal, že skutečně jde o nový rod a druh."

Kde se Budvicia aquatica a Yersinia aldovae vyskytují?

„Obě se vyskytují v přírodě ve vodě."

Jaký mají charakter? Jsou to bakterie člověku nebližující?

„Jsou patrně součástí potravinového řetězce jako jiné neškodné bakterie."

Jde-li o neškodné bakterie, proč se sledují?

„Sledují se proto, že už existuje zkušenost u některých organismů, že se ve svých projevech nečekaně mění. Jde také o rozlišení tohoto neškodného mikroba od jiných, a částečně podobnými vlastnostmi, patogenních, které se mohou vyskytnout ve vodě."

Kdy jste se, paní doktorko, setkala s Yersinia aldovae, tehdy ještě bezejmennou, poprvé?

„Tento nový mikrob byl v řadě případů izolován v roce 1978 a muselo být nejprve prováděno nespočet různých testů a srovnávacích výzkumů, než se dospělo k přesvědčení, že jde skutečně o nový organismus. Vědecká zpráva o tom vyšla v roce 1985 a pak, až po onom už zmíněném mezinárodním testu, jímž byl nový organismus potvrzen, se v nomenklatuře v roce 1985 objevilo pojmenování Yersinia aldovae."

Co jsou yersinie jako takové?

„Jsou to mikroby z čeledi enterobacteriaceae, které mohou být patogenní pro člověka i zvířata. Jsou mezi nimi zcela nevinné i nesmírně nebezpečné — Yersinia pestis je původcem moru, Yersinia pseudotuberculosis u člověka vyvolává onemocnění lymfatických uzlin nebo i střevní onemocnění a může působit i bronchopneumonie. Je patogenní také pro zvířata. Jde o ohniskové nákazy, jejichž rezervoárem jsou většinou zvířata."

Centrum epidemiologie a mikrobiologie IHE má řadu tzv. referenčních laboratoří, národních i mezinárodních. Jednou takovou laboratoří je i pracoviště, kde působí dr. Aldová. Jak z názvu vyplývá, neřeší se tu jen výzkumné úkoly, ale laboratoř je současně metodickým centrem. Terénním laboratořím dodává nové metodiky, identifikuje pro ně kmeny. Je to už laboratoř „zavedená", takže má důvěru a okresní a krajští mikrobiologové se na ni obracejí.

„V dávných dobách, kdy jsme v naší laboratoři začínali se shigelami (původci úplavice), jsem razila zásadu, aby — žádný neurčený mikrob nepadl pod stůl. Proto jsme se také k úkolu stát se metodickým centrem nabídli. Naše spektrum se tím rozrostlo, takže dnes děláme shigely, yersinie a ostatní enterobacteriacae, a vibria. Počet jejich druhů a rodů poslední dobou neobyčejně vzrostl, částečně také díky nové numerické taxonomii. Druhy se roztřídily a k rozhojnění ještě napomohla hybridizace DNK... — Není tu jenom yersinie pp mně pojmenovaná a ta milá budvitia, máme na programu také nový rod této čeledi enterobacteriacae, které chceme dát název — Pragia fontium. Nalézá se jenom v pitné vodě a byla identifikována v Praze. Její izolace a identifikace jsou zásluhou dr. O. Hausera a dr. Zd. Kocmouda v Českých Budějovicích."

Zabýváte se výzkumně nějakou patogenní yersinií?

„Ano, už od roku 1987 věnujeme stálou pozornost střevnímu patogenu Y. enterocolitica 03, který působí střevní onemocnění. Někdy může vyvolat i nepravý zánět slepého střeva, ale jde ve skutečnosti o zánět mízních uzlin, který je někdy nutno řešit i operativně. Enterokolitida se vyskytuje častěji u dětí než u dospělých."

Odkud se tato bakterie bere?

„Jejím rezervoárem je prase domácí. Belgičtí autoři ji našli i na vepřových jazycích, dokonce v řeznictvích, to je u nás vyloučeno, zjišťovali jsme to. Máme velmi důkladnou kontrolu masa u nás, a jazyky, které přicházejí do obchodu, jsou velmi dobře prané. Naše laboratoř vzorky odebírá přímo v masokombinátu při porážce. Protože máme dosud nízkou záchytnost yersinií zejména v terénu, zkoušíme metody záchytnější. Se zástupcem vedoucího přípravny laboratorních půd Jiřím Votýpkou zkoušíme nyní něco nového. Podle Američana Schiemanna vypracoval Jiří Votýpka a propočítal tzv. Cyn-ager. Cyn je suplement, který se skládá ze tří částic — dvou antibiotik a jednoho chemoterapeutika a inhibuje průvodní bakteriální flóru. S tímto suplementem vznikne ideální živná půda pro yersinie, včetně Y. enterocolitica 03. Pomocí suplementu jsou ve svém růstu potlačeny ostatní mikroby, takže Y. enterocolitica 03 se budou moci plně rozvinout a porostou ve velkých koloniích, což mnohonásobně usnadní jejich identifikaci. V terénu budou mít mikrobiologové snadnější práci se zjišťováním výskytu Y. enterocolitica 03 a s jejím rozpoznáváním. Usilujeme o to, aby tuto půdu vyráběla Imuna v Šarišských Michalanech."

Laboratoř pracuje na řadě dalších úkolů, ale obraťme pozornost také k jejímu „spiritu agens", k RNDr. Evě Aldové osobně.

Když bylo Evě Aldové třiadvacet let, odešla v květnu 1945 spolu s 30 českými zdravotníky do Malé pevnosti v Terezíně pomáhat při boji s epidemií skvrnitého tyfu a s jeho roznašečem, vší šatní.

„Když mi bylo patnáct, četla jsem Kruifa Bojovníky se smrtí a Lovce mikrobů. Mou oblíbenou četbou byl také Arrowsmith od Sinclaira Lewise. Nabyla jsem přesvědčení, že na světě není nic zajímavějšího a pro mne přitažlivějšího než bakteriologie."

Plně se soustředila k dosažení cíle dospět k zajímavé, objevné a užitečné práci, a tak se její představy z mládí bohatě naplnily. Ne hned ovšem, až po letech — pracovala nejprve jako laborantka, při zaměstnání dálkově studovala přírodovědeckou fakultu, v roce 1949 získala doktorát přírodních věd. Jejími prvními úkoly bylo studium tularémie, Q. rickettsiózy, výzkum vzdušných nemocničních nákaz se zřetelem k streptokokům atd., atd. Kolik práce už je za touto stále mladistvě zaujatou mikrobiologkou! Kolik hluboce erudované, velmi pečlivé, velmi trpělivé, velmi důsledné práce!

RNDr. Eva Aldová, CSc., působila v padesátých letech rok v Koreji, do konce sedmé pětiletky byla odpovědným řešitelem výzkumného úkolu Úloha podmíněných patogenů v alimentárních infekcích a úkolu Enterotoxinogenní sérotypy Escherichia coli, podílela se na práci v epidemii cholery v Iráku v r. 1966, jako expert Světové zdravotnické organizace působila v Bulharsku, Quinei, Libérii a Horní Volті. Zasloužila se o mnohé mnohé školila, uveřejnila řadu odborných prací samostatně i ve spolupráci, přednáší na odborných institutech, v mezinárodních kursech, aktivně se účastní symposií doma i v zahraničí, je členem řady odborných společností a komisí.

So wird der schiefe Turm gerettet

Ich fahr mit meiner Lisa zum schiefen Turm von Pisa" trällerten in den fünfziger Jahren die Faschingsjecken landauf und landab. Sie besangen ein Monument, das eigentlich schon längst flach liegen müßte. Doch das schiefe Weltwunder hielt, allen Unkenrufen zum Trotz, stand. Bis jetzt.

Doch nun wird es ernst um den knapp 60 Meter hohen Turm. Der Marmorkoloß hat bedrohliche Schlagseite angenommen. Er hat sich im vergangenen Jahr um 25 Prozent mehr geneigt als im Jahresdurchschnitt aller Messungen, die seit 1911 vorgenommen wurden. Die Schräglage beträgt jetzt mehr als fünf Meter Abweichung von der Senkrechten. Ein mittleres Erdbeben könnte das Wahrzeichen der Toskana bereits zum Einsturz bringen. In Rom sind die Bürokraten alarmiert. Auf Sonderkonten liegen mehr als 25 Millionen Mark bereit, um das Bauwerk doch noch zu retten.

Der schiefe Turm von Pisa, millionenmal fotografiert, steht schon seit seiner Erbauung im Jahr 1173 nicht so, wie ein Turm eigentlich zu stehen hat, nämlich kerzengerade. Er wurde auch nur deswegen gebaut, weil sein Nachbar, der Dom, keinen Glockenturm besaß und die Bürger Pisas immer energischer eben diesen Glockenturm verlangten.

Der Architekt Bonanus sollte den Marmorturm errichten. Von Anfang an stand der Baumeister unter Druck. Es wurde geschludert. Man schachtete die Baugrube nur zwei Meter tief aus. Um dem Erdreich einen gewissen Halt zu geben, wurden dicke Bohlen in den Boden gerammt. Darauf setzten die Bauleute ein Steinbankett mit einem Durchmesser von fast neunzehn Meter.

Dann der Aufbau. Schon nach elf Metern Höhe war eine geringe Neigung nach Süden zu erkennen. Architekt Bonanus versuchte es nun mit einem Trick. Er verlängerte die Säulen an der Südseite mehrmals, zuletzt um sieben Zentimeter. Doch aller Aufwand war vergebens. Der Turm blieb schief. Nach der dritten Galerie schmiß der Architekt das Handtuch. Er wechselte sogar den Beruf und wurde Bildhauer und Erzgießer.

Als der Torso nach sechzig Jahren immer noch nicht umgekippt war, versuchten es die Pisaner noch einmal. Diesmal wagte sich Wilhelm von Innspruck ans Werk. Doch von Stockwerk zu Stockwerk wuchsen die Schwierigkeiten – und die Neigung. Bei der sechsten Galerie stieg auch er entmutigt vom Gerüst.

120 Jahre vergingen. Unvollendet stand der Turm neben dem Dom. Er wurde schiefer und schiefer, doch in die Knie ging er nicht. Im Jahre 1350 wagte es Thomas von Pisa. Er setzte dem Bauwerk das letzte Geschoß auf. Der Turm geriet zur Legende, weil er „ums Verrecken" nicht kippen wollte. Und weil das Wunder so schön schräg aushielt, stieg auch im ausgehenden 16. Jahrhundert Galileo Galilei die 294 Stufen hoch, um dort seine berühmten Fallgesetze auszutüfteln.

Erst Anfang unseres Jahrhunderts begann man sich um die Rettung des Denkmals Gedanken zu machen. Kluge Köpfe fanden heraus, daß sich der Boden unter der Stadt bewegt. Sand- und Tonschichten rutschen auf einem Wasserbett, dessen Spiegel ständig sinkt oder steigt. Wettbewerbe zur Rettung des schiefen Turmes wurden ausgeschrieben. Über fünfhundert Vorschläge gingen im Laufe der Jahre ein.

Doch jetzt, da der Turm täglich „wie eine Eierschale" auseinanderbrechen kann, wurde in Rom endlich gehandelt. Der Oberste Rat des Ministeriums für Öffentliche Arbeiten hat einen Rettungs-Auftrag vergeben, der ein weiteres Absinken des Wahrzeichens verhindern soll. In drei Phasen wird ab 1988 vorgegangen: Zuerst wird der Turm mit einem riesigen Stahlgerüst ummantelt. Als nächstes soll das poröse Mauerwerk mit Zement und Kunstharz ausgespritzt werden. Dann kommt um das Fundament ein Betonring, der eine stabilisierende Gegenbewegung ausüben soll.

Eins jedenfalls ist sicher: Urlauber werden in diesem Jahr für lange Zeit zum letztenmal vom Turm auf Pisa hinunterschauen können. Aber keine Angst: Ganz gerade soll der schiefe Turm von Pisa auch nach der Not-Operation nicht werden.

Der schiefe Turm von Pisa. Seine Maße (56,705 – 15,484 – 294) werden wie bei einer Schönheitskönigin gehandelt: Die erste Zahl steht für die Höhe, die zweite für den Durchmesser und die dritte für die Stufen

Adenauer gestorben

Erster Kanzler der Bundesrepublik

Bonn, 19. April 1967 – In seinem Haus in Rhöndorf stirbt an den Folgen eines grippalen Infekts am 19. April 1967 um 13.20 Uhr im Alter von 91 Jahren Dr. Konrad Adenauer – von 1949 bis 1963 der erste Bundeskanzler der Bundesrepublik Deutschland.

Mitten in einer bewegten, von Spannungen und neuen politischen Entwicklungen geprägten Zeit hat Konrad Adenauer für immer die Augen geschlossen. 14 Jahre lang prägte er als Kanzler einen Zeitabschnitt deutscher Nachkriegspolitik, in der die Bonner Politik nach innen und außen einen unwandelbaren, fest umrissenen Kurs steuerte.

Adenauers Kanzlerschaft begann noch im Schatten des Zusammenbruchs von 1945. Schritt für Schritt erkämpfte er der Bundesrepublik die Souveränität. Behutsam führte er die Deutschen in den Kreis der Völker zurück, aus dem das Reich Hitlers mit Schmach und Schande ausgeschlossen worden war.

Adenauer hat seinen Abschied aus dem Amt und die Übergabe der Regierungsgewalt an seinen Nachfolger Prof. Erhard nur kurze Zeit überlebt. Drei Monate nach seinem 91. Geburtstag am 5. Januar 1967 starb er – nicht nur dem Alter nach mit der Würde eines hochgeehrten Patriarchen ausgezeichnet.

Bekannt war die Schlagfertigkeit des „Alten von Rhöndorf". So sprach er von der „reinen, der lauteren und der absoluten Wahrheit". Diese Äußerung läßt sein rheinisches Gemüt und seine Kölner Pfiffigkeit erkennen.

Adenauers Krankenlager war nur kurz. Noch im Februar hatte er Freund Charles de Gaulle in Paris besucht.

ČESKO-SASKÉ ŠVÝCARSKO

Labské pískovce s hlubokými kaňony říček Křinice a Kamenice a s bizarními útvary pískovcových skal v rozsáhlých lesích jsou dnes chráněnou krajinnou oblastí, turisticky a rekreačně bujně využívanou. Ta romantická krajina upoutávala zájem návštěvníků již od konce 18. století, takže ji právem můžeme považovat za území, jež bylo pro účely turistiky objeveno a zpřístupněno jako jedno z prvních.

Širší veřejnost zná tuto oblast spíše pod starším, geograficky nepříliš vhodným názvem, České Švýcarsko. Obdržela ho již ve druhé polovině 18. století, díky švýcarským malířům A. Graffovi a A. Zinggovi. Za svého působení na umělecké akademii v nepříliš vzdálených Drážďanech objevili náš kraj připomínající jim neporušené a divoké přírodní scenérie jejích vlastí. Švýcarsko bylo tehdy, podle dobových romantických představ, pokládáno za ideál přírodní krajiny. Tak tedy vznikl název České Švýcarsko, kdežto obdobně utvářená oblast za našimi hranicemi nesla jméno Saské Švýcarsko a krajinný celek býval souhrnně nazýván Českosaským Švýcarskem.

České Švýcarsko bylo součástí panství několika šlechtických rodů, Kinských, Clary-Aldringenů a Thunů. Feudální společnost využívala rozsáhlých lesních komplexů k pořádání lovů, s nimiž souvisela stavba loveckých chat i zámečků, mnohdy dodnes zachovaných a sloužících nyní většinou jako rekreační objekty. Tak vznikl například zámeček Belveder nedaleko Hřenska, kde Clary-Aldringenové dali ve skále vytesat sálu terénu pro hudební produkce i stupňovitou terasu. Tato nejstarší vyhlídka v oblasti, s krásnými pohledy do údolí Labe, byla zřízena již v letech 1701—1711. Lovecké sruby Na Tokání u Jetřichovic vznikly na panství Kinských, v místech někdejšího útulku panských myslivců, existovaly již v 18. století. Svědčí o tom letopočet 1563, vytesaný ve skále. Dnešní sruby v alpském stylu jsou ovšem až z doby po požáru roku 1905. Dalším zachovaným loveckým zámečkem je Šternberk u Brtníků z let 1771—1774.

Cestování, poznávání krajinných krás bylo v 18. století vyhrazeno pouze příslušníkům šlechtických kruhů. Prostí lidé se mohli s půvaby Českého Švýcarska seznámit jen tehdy, když se zúčastnili cest na poutní místa, anebo šli na vandr za prací. Takovým místem je např. Anenský vrch u Lobendavy, kde jsou dosud patrné zbytky křížové cesty a barokní kaple sv. Anny z let 1775—1777. Jiným místem, kam směřovala procesí poutníků, mnohdy z velmi vzdálených míst, byla Křížová hora u Jiřetína, rovněž s kostelíkem a křížovou cestou (1764). Lužičtí Srbové zase každoročně putovali ke klášteru v Rumburku.

První polovina 19. století přinesla výraznější rozmach cestovního ruchu, na němž se již více podílely měšťanské kruhy, zvláště pak návštěvníci nově zřizovaných lázní (např. v Horním Žlebu). Zájemci o přírodní krásy byli pro kraj, v němž chyběl průmysl, byla jen pole a práce v lese, vítaným zdrojem příjmů. Proto majitelé panství začali zpřístupňovat divoké kaňony a skály budováním vyhlídkových bodů a výstavbou cest i mostů. První turistické stezky vznikly na levém břehu Labe, kde je v roce 1818 zřídil správce lázní v Horním Žlebu, jako doplněk lázeňského areálu. Kinští zahájili po roce 1830 systematické zpřístupňování svého panství. Tak byly vybudovány altány na Vilemínině stěně, na Rudolfově kameni a na Marlině skále u Jetřichovic.

Pro další rozvoj turistiky mělo rozhodující význam postavení železniční tratě z Prahy přes Podmokly do Drážďan (1851). Síť železnic se rozšiřovala i v následujících letech a zpřístupňovala tak další oblasti. Druhá polovina 19. století byla dobou, kdy zájem o turistiku projevovalo stále více lidí. Toho obchodně využívali majitelé panství, kteří investovali do úpravy turisticky atraktivních území i do vytváření podmínek pro ubytování návštěvníků. Počítali a vynaložené finanční částky se jim opravdu rychle vracely zpět.

Důležité bylo zpřístupnění údolí říčky Kamenice, jejíž dravý tok byl v roce 1877 poprvé splaven na voru. Edmund Clary-Aldringen dal v údolí zřídit stezky a lávky a postavením jezu se říčka stala splavnou. Od jara 1890 byl zahájen na Kamenici provoz na pramicích poháněných bidlem. Rovněž se věnovala péče přístupovým cestám k oblíbenému turistickému cíli — Pravčické bráně. K výletu na tuto největší přírodní skalní bránu ve střední Evropě si zámožní turisté mohli najmout mezky nebo dokonce skupinu nosičů, kteří „turisty" nesli v křesle zamontovaném do nosítek. Nosiči současně vykonávali i průvodcovskou službu, během cesty podávali výklad o pozoruhodnostech krajiny.

Pro milovníky přírody v době romantismu bylo charakteristické vyhledávání míst, poskytujících daleké výhledy. Tomuto zájmu odpovídalo nejen zřizování vyhlídek na skalách, ale také stavba rozhleden na zalesněných kopcích. České Švýcarsko se může pochlubit druhou nejstarší rozhlednou v Čechách, na vrchu Studenci (736 m n. m.). Za první je považována rozhledna na Kleti u Českého Krumlova na opačném konci Čech. Na Studenci došlo k výstavbě dřevěné vyhlídkové věže z podnětu Ferdinanda Kinského již v roce 1854 (dnešní železná rozhledna, vysoká 16 m, je z roku 1886). Další dřevěná rozhledna byla postavena roku 1881 na Růžovském vrchu. U nich začaly vznikat i turistické hostince, které se stavěly také na jiných atraktivních místech. Hned pod Pravčickou bránou byl v roce 1881 vybudován hotel Sokolí hnízdo. Hradní restaurace, pozoruhodná vystavenou sbírkou starožitností, byla roku 1886 postavena ve zříceninách hradu Tolštejna. Růst takových zařízení, poskytujících možnost občerstvení, případně i ubytování, významně přispěl k rozvoji turistiky.

V průběhu druhé poloviny 19. století pozvolna přecházela iniciativa v turistickém zpřístupňování oblasti na místní turistické spolky. Již roku 1878 v Děčíně vznikl Horský spolek pro České Švýcarsko, podle vzoru podobných alpských sdružení. Patřil k nejstarším turistickým organizacím u nás; pouze o pět let dříve byl založen turistický spolek v Tatranské Lomnici. V dalších letech se počet podobných klubů v Českém Švýcarsku rozrůstal. Roku 1884 vznikl Horský spolek pro Kyjovské údolí a o rok později Horský spolek pro nejsevernější Čechy atd. Došlo k vyznačení husté sítě turistických cest s ukazateli, byly zřizovány mostky, schodiště a žebříky ve skalách, lávičky i krmítka a ptačí budky. V roce 1902 několik horských spolků přistoupilo společně k vyznačení hřebenové cesty. Původně spojovala Růžovskou horu s Ještědem, ale postupně byla v obou směrech prodlužována, až nakonec vedla ze Sněžky až do Aše. Ještě dnes, při putování po hynější červené značce, můžeme občas najít její původní značení — modrý hřebínek v bílém poli.

Činnost místních turistických spolků byla neobyčejně bohatá a jejich trvalých výsledků často využívá i dnešní turista. Počet rozhleden byl rozhojněn dalšími, například v roce 1886 na Tanečnici (roku 1905 byla dřevěná věž nahrazena kamennou) a v následujících letech na Vlčí hoře, na Jedlové a na Dymníku. Spolky také stavěly horské chatky, např. na Kinského výšině nad Kyjovským údolím, na Spravedlnosti, na Pařezu u Chřibské a jinde. Ve spolkové správě byly také restaurace, ubytovny i knihovny s turistickou literaturou a mapami.

Dávným tradicím turistického využívání oblasti Českého Švýcarska odpovídala rovněž průvodcovská literatura. Vždyť německy psané Putování po panství Děčínském od dráždanského malíře C. F. Grünwalda vyšlo již v roce 1827. Tato publikace zahájila dlouhou řadu německých průvodců i turistických map, věnovaných Českému Švýcarsku. Čeští čtenáři se mohli o zajímavostech zdejšího kraje dočíst v příslušném svazku Českého Říwnáčova průvodce po Království českém, vydaném v Praze roku 1882. Brzy následoval rovněž český Wachsmannův průvodce Severním Polabím od Litoměřic k Hřensku.

Publikace jsou svědectvím toho, že již ve druhé polovině 19. století čeští turisté pronikali stále častěji do Českého Švýcarska. Po vzniku Československé republiky tyto tendence výrazně zesílily. Pro českou turistiku je významným mezníkem rok 1923. Tehdy byl v Podmoklech založen místní odbor Klubu českých turistů. Ve stejném roce také vyšel v edici oblíbených Kaíkových průvodců svazek, věnovaný Českosaskému Švýcarsku. Odbor KČT spravoval turistické noclehárny v českých menšinových školách, např. v Chřibské a v České Kamenici. Svou rozrůstající se činností významně přispíval i k šíření českého živlu v pohraniční oblasti. Na tyto tradice pak navázala nově organizovaná československá turistika po roce 1945.

Dnes užíváme pro území Českého Švýcarska geograficky správnější název Labské pískovce. Chráněná krajinná oblast byla vyhlášena v roce 1972 na rozloze 300 km². Na naší státní hranici sousedí s obdobným velkoplošným chráněným územím Saského Švýcarska v NDR.

Wo Voltaire und Diderot Kaffee schlürften

Nicht nur Eiffelturm, Notre-Dame und Sacre-Coeur gehören zu den Pariser Sehenswürdigkeiten, sondern auch ein „Cafe-Restaurant": das „Procope" im Viertel St. Germain des Pres. Bei seiner Gründung im Jahre 1686 war es das erste öffentliche Cafehaus der Welt. Am Dienstag — Karneval verpflichtet — nahmen die neuen Besitzer den 300. „Procope"-Geburtstag — mit einem Jahr Verspätung — zum Anlaß, einen großen Maskenball unter dem Thema „Französische Revolution" zu veranstalten.

Das „Procope" war Ende des 18. Jahrhunderts Treffpunkt der Revolutionäre. Hier brodelte es vor und nach dem Sturm auf die Bastille. Hier wurden Pläne geschmiedet, Theorien entworfen und Befehle erteilt. Der Sturm auf die Tuillerien, jenen Teil des Louvre, in dem Ludwig XVI. und seine Familie nach dem Zwangsumzug 1792 aus Versailles leben mußten, ging beispielsweise vom „Procope" aus. Revolutionsführer und Theoretiker wie Danton, Marat, Robespierre, Desmoulins und Fabre d'Eglantine zählten zu den Stammgästen des Cafés in der Rue des Fosses-Saint-Germain, der heutigen Rue de l'Ancienne Comedie.

Begonnen hatte alles mit dem eher eigenartigen Adligen Francesco Procopio dei Coltelli, der in den sechziger Jahren des 17. Jahrhunderts von Palermo nach Paris mit der Absicht übersiedelte, in der französischen Hauptstadt sein Glück zu machen. Geschickt entdeckte und nutzte er eine Marktlücke. Es galt als ungemein schick und anregend, das „neue Aroma" zu kosten, womit Kaffee gemeint war.

Bisher gab es jedoch keinen öffentlichen Ort, wo die geistreiche, gebildete und vornehme Gesellschaft hätte Kaffee trinken können.

Unter Männern war es bis dahin üblich, sich in eher dunklen Spelunken bei Wein oder Bier zu treffen. 1686 eröffnete der Sizilianer das erste Café der Welt: Le Procope.

Schnell hatte der neue Saal großen Erfolg. Kaffee galt als geistanregend, und diesen Vorzug schätzten bald auch die Damen der feineren Gesellschaft. Man traf sich im Café, wo eifrig diskutiert wurde, Gerüchte kursierten und Neuigkeiten gehandelt wurden. Eine Art Salon, Meinungsbörse, Intrigenschmiede etablierte sich in St. Germain des Pres. In direkter Nachbarschaft zur Comodie Francaise, die erst später ins Palais Royal umzog, stieg das „Procope" in kurzer Zeit zum Treffpunkt von Schauspielern, Dichtern und Malern auf.

Im 18. Jahrhundert gaben sich hier die „Aufklärer" regelmäßig ein Stelldichein. Die europäische Geistesgeschichte wurde im „Procope" von Voltaire, Diderot und d'Alembert weiterentwickelt beziehungsweise beeinflußt. Nach der Revolution folgten im 19. Jahrhundert die französischen Romantiker. Fast täglich konnte man George Sand, Musset oder Theophile Gautier im „Procope" treffen.

1890 wurde das Café geschlossen und in einen privaten Literatentreffpunkt umgewandelt, in dem Verlaine und Huysmans dem Alkohol zugesprochen haben sollen. Eine wechselvolle Geschichte begann, doch ohne prominentes Publikum. 1952 wurde das Restaurant teilweise wiedereröffnet. Hungrige Studenten aus dem Quartier Latin konnten sich hier für wenig Geld an billigen Gerichten satt essen.

Vor drei Jahren kaufte eine Gesellschaft das „Procope" auf. Die Räumlichkeiten sollen in ihrem historischen Stil erhalten bleiben, doch will man bis zur Zweihundertjahrfeier der Revolution alle Säle renovieren lassen. Nebenher geht der Betrieb weiter. Pariser und Touristen können weiterhin im „Procope" essen.

DER DICHTER Voltaire.

Zvláštní pasažéři v letadlech

Mezi pasažéry letadel náležejí i zvířata, přestože jsou dopravována většinou v nákladovém prostoru. I když nelétají tak často, není zejména při přepravě divokých zvířat, slonů, opic ap. o překvapení nouze. Tak se stalo, že v době přeletu přes Atlantik cítil pilot na noze teplý dech. Byl to lev, který nějakým způsobem utekl z klece a očichával pilotovi koleno. Vše dopadlo dobře, letoun přistál v místě určení — těžko si však představíme, co vlastně pilot prožil, než přistál.

Vzdušný transport zvířat je nutný z různých důvodů — mnohá zvířata nesnášejí dlouhou cestu po moři a hynou na lodích, konim např. zase nedělá dobře hrkání kol vlaku, bojí se. Na letadlo si ale koně těžko zvykají: kůň v žádném případě nebude stoupat do letounu po šikmých schůdcích jako běžní cestující. Přitom koně považujeme za tolik učenlivé. Nakonec se přišlo na nápad dopravovat koně do letadel ve speciálních bednách přímo z nákladních automobilů.

Naproti tomu slon a nosorožci cesty letadlem snášejí výborně, zvláště probíhají-li bez vibrací. Ovšem zvědavá myška je může přivést do stavu divoké zuřivosti. A rozzuřený slon na palubě letadla — to by nebyla žádná legrace. Jeden indický popohaněč slonů na základě svých dlouholetých zkušeností poradil brát do letadla k tlustokožcům bílou slepici, aby je uklidnila. Tak se také děje a pomáhá to.

Na letiště Orly u Paříže se regulérně dopravují velké zásilky žab pro požitkářské Francouze. Jednou po vyložení beden ve skladu pokračovali malí žabí cestovatelé v cestě s jim vrozenou živostí. Skákali do obličeje každému, kdo vešel do dveří, víka beden totiž nevydržela nápor temperamentních žab. A od té doby se říká, že „lov" na žáby je sport v Orly velmi populární.

Pro „přesedající" zvířata je v Orly zvláštní oddělení, spíše jakýsi „tranzitní hotel". Ani v něm není nouze o příhody. Jednou noční hlídač po nástupu na směnu slyšel z jedné klece velký štěkot. V domnění, že se nebohý psík rozteskní, otevřel mu hlídač dveře a chvíli se s ním procházel. Jaké bylo jeho překvapení, když ráno při návratu ze zaměstnání četl na dveřích: „Sibiřský vlk. Zvláště nebezpečný. Nepřibližovat se!" Druhý hlídač se chtěl přesvědčit, co je v pytli, z něhož se ztratil lístek s označením nákladu. Strčil do pytle ruku — a v tom úhmed pochopil, co je uvnitř. Byla to pětimetrová krajta tygrovitá, kterou bezvýsledně hledali.

Nedopravují se jen divoká zvířata a ušlechtilí koně či sloni s bystrými očky. Z Asie do sladké Francie se posílají letadly mj. želvy — kosmetický průmysl si velmi cení z nich získávaného tuku. Do Orly se dopravují i desítky tisíc kusů hmyzu. Po vysušení se drtí na prášek, sloužící jako surovina k výrobě barviv.

Že se do Francie každoročně dopraví tisíce tun hlemýžďů, je notorický známo. Jednou se z letadla při vykládce všichni vzdání hlemýždi rozsypali. Bylo to na letišti v Nizze. Různí poutníčci se seznamovali s při stávací drahou. Horší však bylo, že se na ni nedalo přistávat — dráha byla slizká a letiště se na několik hodin muselo uzavřít.

Aby známé akvárium v Monaku získalo královské kraby z Aljašky, bylo je třeba na cestu vzduchem silně ochladit. Když byli krabi po dlouhé cestě na místě, ohřáli se — ale pouze proto, aby brzy na to zahynuli. Monako pro ně nemělo potravu, na kterou byli zvyklí ze severských vod.

Jednou nad Francií málem havaroval malý nákladní letoun, protože se náhle vyrojily včely z úlu na jeho palubě. Pilotovi se podařilo nouzově přistát dříve, než včeličky na něho stačily podniknout útok. Také vorvaň, který „letěl" do zoologické zahrady v Manchestru, nadělal společnosti i posádce nemálo starostí, přestože salónek letadla se přestavěl na bazének, do něhož se vorvaň vešel sotva z poloviny, a i to hrozilo vážnými následky. Posádka se střídala v polévání trpícího vorvaně vodou za hudebního doprovodu Brahmsových symfonií, které prý vorvaňovi dělaly dobře. Nakonec si na letišti všichni oddechli, vorvaň teprve až v pořádném bazénu.

SAS (Skandinávské aerolinie) přišly před časem s trochu neuváženou reklamou: „Převezeme všechna zvířata kromě žirafy". Žirafy jsou prostě zvyklé žít se zvednutou hlavou. Aby mohly sklonit štíť, musí roztáhnout nohy, což v běžné kleci není možné. Jakmile se objevily speciální klece, reklama SAS zastarala, protože žirafy byly ochotné ohnout svoji štíť na 2—3 hodinu letu.

Grautöne statt Pompejanischrot

Die Rekonstruktion römischer Villen – ein Projekt des Deutschen Archäologischen Instituts

Pompeji gehört zu den bekanntesten Ausgrabungsstätten in Europa. Um so überraschender wird für viele der derzeitige Forschungsstand sein: von rund 450 freigelegten Häusern können lediglich ein Dutzend als ausreichend untersucht gelten. Nur etwa fünfzig weitere Gebäude sind so gut erhalten, daß sich eine gründliche wissenschaftliche Dokumentation lohnen würde. Die Stadt am Vesuv ist nach der Naturkatastrophe vom August des Jahres 79 n.Ch., die sämtliches Leben unter einer meterdicken Aschenschicht begrub, von einem zweiten, einem endgültigen Untergang bedroht. Jahr für Jahr hinterlassen Witterungswechsel, Pflanzenwuchs, Umweltverschmutzung und nicht zuletzt die Myriaden von unachtsamen Touristen ihre Spuren an den meist ungeschützten Wandmalereien und Mosaiken. Auch das Erdbeben vom November 1980 ging nicht spurlos an den Ruinen vorbei.

Angesichts dieser Bedrohung ist es für das historische Bewußtsein unserer Kultur von großer Bedeutung, daß eine Forschergruppe von deutschen, italienischen und australischen Wissenschaftlern unter der Leitung des Freiburger Archäologen Volker Michael Strocka mehrere Häuser in Pompeji mit neuesten wissenschaftlichen Methoden untersucht. Dieses Projekt des Deutschen Archäologischen Institutes wird hauptsächlich von der Deutschen Forschungsgemeinschaft finanziert und von der italienischen „soprintendenza" in Pompeji unterstützt. Ziel der aufwendigen Unternehmung ist es, einen Hauskomplex in seiner Gesamtheit zu dokumentieren, seine Baugeschichte, die Wanddekorationen, Mosaiken und Ornamente. Die Untersuchungen beschränken sich deshalb nicht auf repräsentative Räume und Wandmalereien, sondern alles, was am Ort erhalten ist, wird in Beschreibungen, Zeichnungen und Fotos akribisch festgehalten.

Von den Häusern, die im Rahmen des Projekts untersucht werden, existieren bislang noch keine exakten Grundrisse. Diese Pläne, von einem Architekten gezeichnet, in Verbindung mit sorgfältigen Beschreibungen von Mauerwerk, Baufugen, Reparaturen, Erweiterungen oder Verkleinerungen einzelner Räume, Gartenanlagen und Gebäudeteilen werden eine genaue Bestimmung und chronologische Einordnung baulicher Veränderungen erlauben und den Wissenschaftlern ermöglichen, die Geschichte eines pompejanischen Wohnhauses im Laufe der Generationen nachzuzeichnen. Auch in der römischen Kleinstadt am Fuße des Vesuv wurden Wohnhäuser umgebaut und anders genutzt: mancher Besitzer wünschte einen großzügigen Garten oder luxuriösere Wohnräume, andere wiederum zwangen wirtschaftliche Schwierigkeiten, Zimmer abzuteilen und zu vermieten. Eine deutliche Zäsur in der Bautätigkeit Pompejis ist das große Erdbeben des Jahres 62 n. Chr., das schwere Schäden in der Stadt anrichtete: ein Menetekel für den katastrophalen Vesuvausbruch siebzehn Jahre später.

Die besondere Aufmerksamkeit der Archäologen aber gilt den vielen gefährdeten Wandmalereien und Stuckverzierungen der untersuchten Häuser. Durch das Zusammenwirken von Restauratoren, Fotografen, Zeichnern und Archäologen kann das einstige Aussehen einer Vielzahl von Fresken, die von Laien kaum noch als solche zu erkennen sind, rekonstruiert werden. Für diese diffizile Arbeit haben Mitarbeiter des Pompeji-Projekts seit 1975 ein Verfahren entwickelt, das nicht nur eine genaue Rekonstruktion aller dekorierten Wände eines Hauses ermöglicht, sondern dieses arbeits- und zeitintensive Unternehmen auch finanziell tragbar macht, da die eigentliche zeichnerische Arbeit nicht am Ausgrabungsort, sondern in Freiburg und Berlin geleistet wird.

Ein Restaurator reinigt zuerst die Fresken; gefährdete Teile werden hierbei vorläufig gesichert. Dann wird der Putz unter den Malereien mikroskopisch auf seine Zusammensetzung und Schichtung hin untersucht. Hieraus können Hinweise auf die chronologische Einordnung der Bilder gewonnen werden, die möglicherweise genauer sind als eine Datierung nach stilistischen Kriterien, denn eine identische Magerung des Putzes an zwei Wänden mit verschiedenen Malstilen beweist die gleichzeitige Entstehung der jeweiligen Fresken.

Für die zeichnerische Rekonstruktion einer mit Fresken verzierten Wand fertigen Ingenieure vom Institut für Photogrammetrie der Technischen Universität Karlsruhe eine Reihe von Bildern an. Ergänzt werden diese Spezialaufnahmen durch zahlreiche Gesamt- und Detailaufnahmen in Farbe und Schwarzweiß. Auf einem Leuchttisch werden die Fotoabzüge auf Klarsichtfolie, im Maßstab 1:5, durchgezeichnet. Erste Ergänzungen, die aufgrund von sicher nachweisbaren symmetrischen Entsprechungen oder Vergleichen möglich sind, trägt der Zeichner mit einem dünneren Strich ein, um Erhaltenes deutlich von Ergänztem abzusetzen. Hierbei leisten auch Arbeiten der Pompeji-Forscher des letzten Jahrhunderts große Hilfen, dokumentieren sie doch noch Fresken, die heute entweder zerstört oder schwer beschädigt sind.

Auf farbige Rekonstruktionen der Wände wird aus zwei Gründen verzichtet: Zum einen wäre ein solches Verfahren sehr teuer, zum anderen können viele Farben heute nicht mehr mit letzter Sicherheit in ihren Tönen bestimmt werden. Deshalb werden die ermittelten Farbwerte in abgestuften Grautönen auf Spezialfolie aufgetragen: helle Farben werden entsprechend mit helleren Grauwerten angegeben. So entsteht eine schematische Schwarzweiß-Wiedergabe der Malereien (siehe unsere Abbildung).

Die Ergebnisse, die aus diesen Arbeitsschritten gewonnen werden, liegen dann in einer von Format und Ausstattung her eindrucksvollen Publikation vor, die unter anderem anhand genauer Beschreibungen, Pläne und Fotos die Funktion der einzelnen Räume und die Chronologie und Ikonographie der Dekorationen zu klären sucht. Die Archäologen erhoffen sich auch eine endgültige Klärung der alten Streitfrage, wie die Entwicklung des Dritten und Vierten pompejanischen Malstils (augusteisch bis vespasianisch) im einzelnen verlief.

Ein Blick in den ersten erschienenen Band, in dem Volker Michael Strocka das Haus einer kleinen mittelständischen Familie behandelt – die „Casa del Principe di Napoli" – mag für manchen eine Enttäuschung sein; erwartet er doch bei dem Wort „Pompeji" farbenprächtige Bilder von hervorragend erhaltenen Malereien. Es gilt aber, sich bewußtzumachen, daß alles, was von einem pompejanischen Haus noch erhalten ist, ein historisches Dokument darstellt, gleich, in welchem Zustand es sich dem Betrachter präsentiert. Zu häufig konzentrierten sich in der Vergangenheit die archäologischen Bemühungen auf „Vorzeigestücke", die oft alleiniger Anlaß für feinsinnige Stilanalysen und mythologische Deutungen waren.

Ästhetisches Empfinden darf aber kein Maßstab dafür sein, was wissenschaftlicher Untersuchung wert ist. Dabei sollen die mit solchen Methoden gewonnenen Ergebnisse nicht in ihrer Bedeutung gemindert werden. Aber manches, was heute beschädigt oder unansehnlich ist, kann einen beträchtlichen historischen Erkenntniswert haben. Auch wenn viele solcher archäologischer Quellen heute noch nicht zugänglich sind, könnten sie mit Hilfe neuer Methoden und Fragestellungen erschlossen werden. Daher ist es wichtig, der objektiven Dokumentation eine Chance zu geben, bevor diese Zeugen unserer Kultur endgültig zerstört sein werden.

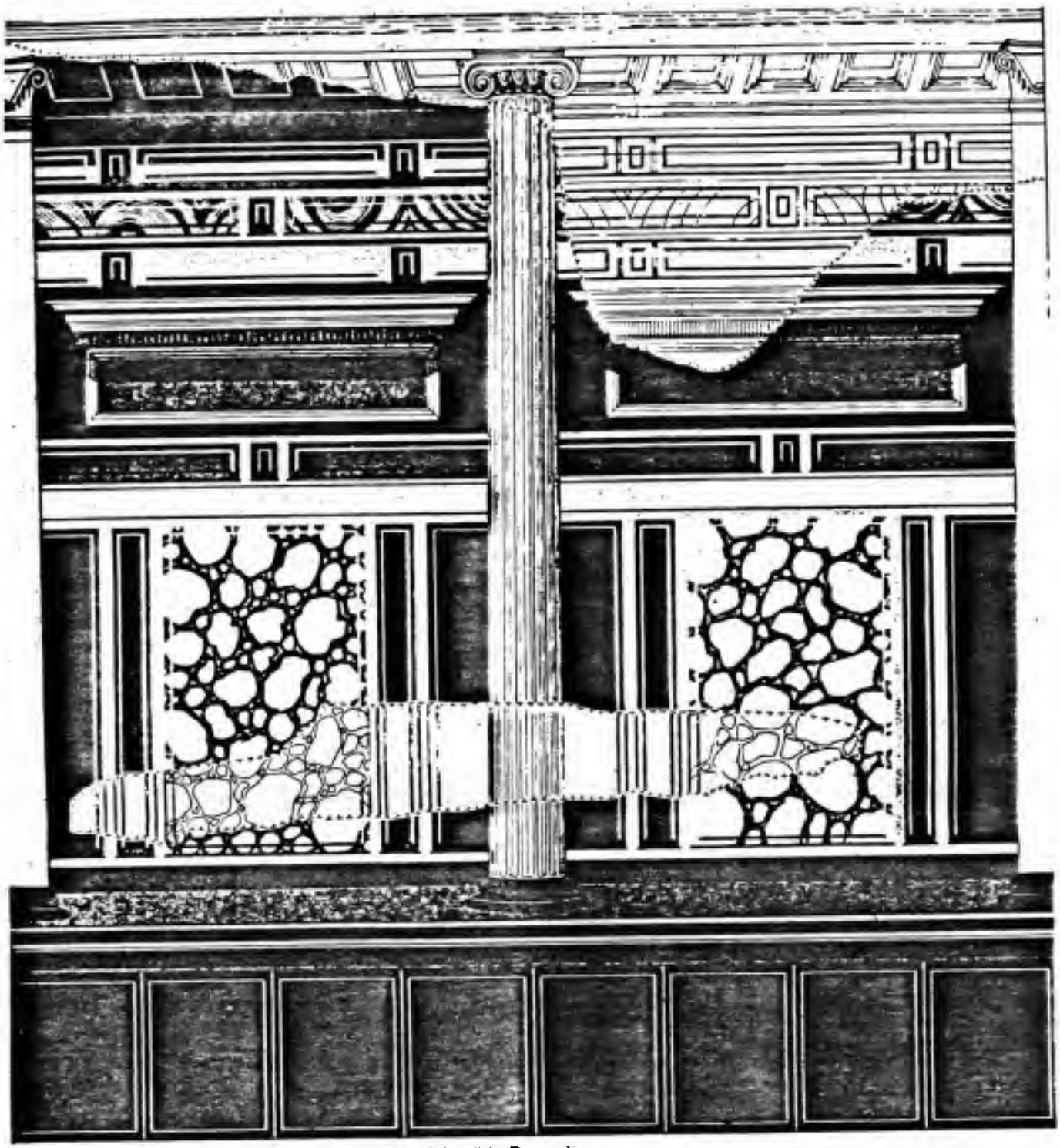

Rekonstruktion einer Wand aus der „Casa del Labirinto" in Pompeji

Aby krajina nebyla bez života

Už jen vzpomínka patří posledním týdnům loňského roku. Byl to čas honů. Na loukách, okrajích lesů a na polích, která dávno vydala úrodu, se tu a tam ozval výstřel. Dnes nám připadá jako nenáspadný atavismus někdejší profese člověka — lovce. Tenkrát, hlavně v pravěku, to byl zcela obrácený stav. Zvěře bylo hodně, lidí málo. Dnes je zvěř vzácná jako klenot a myslivců víc než dost. Myslivost se stala lidovou záležitostí, ovšem hony tvoří daleko menší časový podíl než práce, které je u oblíbené činnosti mnoha mužů dost a dost. Navíc se myslivci dneška přeměnili v ochránce přírody, v záchránce jednotlivých druhů zvířeny. Je to u nich právě tak jako u rybářů: kdyby uměle nevysazovali mnohé druhy ryb, nebyla by po nich dnes už ani stopa.

Lidstvo pochopitelně našlo jiný zdroj obživy než zvěřinu, která nicméně stále chybí ke zpestření našeho jídelníčku. Nelze koupit zajíce, ale i o bažanty je nouze, jen zcela ojediněle se objevila v pražské staroměstské tržnici divoká kachna.

Právě na zvěři je nejlépe vidět současný ekologický stav. A to i tam, kde je o zvěř velmi dobře pečováno, kde je i terén dost členitý, aby chránil i zajíce a bažanty před nebezpečím všeho druhu. Tak je tomu i v obci s přičleněnými osadami, která má jméno Dříteň. Je v českobudějovickém okrese, v cípu, který zabíhá k Temelínu, dnes největšímu staveništi největší jaderné elektrárny u nás. Dříteňské myslivecké sdružení má sotva padesátku členů; také oni měli na sklonku roku své hony. Také oni konstatovali, jak zvěře ubývá, zejména zajíců. Tam i jinde jsou příčiny úbytku zvěře stejné. Například přílišné chemické ošetřování polí a luk umělými hnojivy, postřiky proti škůdcům. Zajícům a koroptvím, respektive bažantům škodí chemikálie také tím, že ničí určité druhy rostlin, které patřily tradičně do jídelníčku lovné zvěře. Ta zvířata, zejména pak zajíci, si sice najdou obvykle náhradní potravu, ale ta nemá onu výživnost, jako jiné druhy, které již zanikly. Byly zjištěny případy, že ojediněle někteří zajíci zašli doslova hlady...

V Dříteni zjistil hospodář tamního mysliveckého sdružení Miroslav Hajný, že každý den zahubí na vozovkách motorová vozidla dva zajíce nebo bažanty. Do roka je to v průměru 700 kusů zvěře, což je podstatná část kontingentu, který myslivci odvádějí ročně organizacím pro spotřebitele.

Myslivci velmi dobře spolupracují s místním JZD, které mimo jiné respektuje i jejich zájmy. Například v tom, že se snaží plašicími zařízeními na kombajnech a vůbec na žací technice odhánět zvěř, aby nezahynula v lištách strojů. Zkušenosti však uvádějí efektivnost plašičů v pochybnost. Bažanti, ale i zajíci, nereagují na hluk ihned, ale vyčkávají do poslední chvíle, co se bude dít, a tak často pak bývá pozdě... Známe to — jak často se stane, že nám při toulce přírodou vyskočí zajíc přímo u nohou; podobně je tomu i se vzletem bažanta. A pak je tu problém dravců. Jejich kořistí nebývají vždy jen polní myši. Dříteňští myslivci, podobně jako jejich druhové v jiných sdruženích, odchovávají tisíce koroptví a bažantů ve třech velkých voliérách, které si sami vybudovali. Bažanti i koroptve jsou zhruba po osmi týdnech vypouštěni do volné přírody. Nelétají daleko — ve voliéře měli své jisté a v přírodě se potrava, zejména na podzim, nehledá tak snadno. Mají však ještě jeden vážný handicap — potlačený pud před nebezpečím, které jim hrozí od dravých ptáků. Nesnaží se před nimi včas skrýt a není proto divu, že kolem voliér je hodně chomáčů peří, které ještě nedávno patřilo některému odchovanci.

„Z odchovaných bažantů ulovíme za rok nejvýše tak třetinu," stýskají si dříteňští myslivci.

Poněkud jiná situace je s divokými kachnami. Také pro jejich odchov postavili dříteňští myslivci brigádnicky vhodné voliéry a odchovávají v nich úctyhodné množství těch krásných vodních ptáků — v roce 1985 to bylo patnáct tisíc kusů, loni již dvacet tři tisíce. Kachny odlétají z voliér do nových domovů na okolních rybnících a jejich lovná návratnost je pozoruhodná: bezmála sto procent! Je vidět, že rybníky dávají zvěři spolehlivější ochranu než pole a louky. A je také třeba se podivovat chytrosti kachen. Myslivci nasedají na loďku, aby kachny vyplašili, a donutili je vzlétnout. Teprve potom je dovoleno je střílet. Jaké to bylo překvapení, když „plašiči" kachny hnali před svou loďkou a ptáci nechtěli vzlétnout jako by věděli, že start k obloze je pro ně vlastně sebevraždou. Jenže kromě člověka má divoká kachna i divoká husa ve své mladosti nezvyklého nepřítele — labuť. Na zbudovském rybníku pozoroval Miroslav Hajný, jak labuť uchvátila divoké house a tak dlouho mu držela hlavičku pod hladinou, až přestalo jevit známky života. A je tu další otázka: není těch labutí přece jen mnoho? Jsou chráněny, ale neměla by tedy mít jejich ochrana rozumnou mez? Nedošlo k poruše přírodní rovnováhy? Vždyť i divoké husy jsou vzácné a dříteňští myslivci zkoušejí jejich umělý odchov.

Příroda si vynucuje svou rovnováhu nejen mezi živými tvory, ale i mezi flórou a faunou.

Každá ztráta v přírodě je bolestná, tím spíše, jestliže hynou celé živočišné druhy. Jen velmi těžko se odstraňují škody, které byly napáchány na zemi, vodě i vzduchu. Oživování přírody, jak je provádějí myslivci, nebo rybáři regeneračními pokusy, jsou namnoze sisyfovským dílem. Například dříteňští dávají do přírody ročně asi 1500 až 1600 bažantů, z nichž bývá ztraceno přes tisíc kusů!

Kolik je to jen práce, která souvisí s odchovem. Jednotné zemědělské družstvo Dříteň poskytlo příslušníkům Hubertova cechu dvacet hektarů půdy, z toho na sedmi hektarech pěstují kukuřici pro krmení chovné zvěře. Poskytlo jim i dva traktory, jeden z nich popojížděl na podzim za honci, měl za sebou plachtou pokrytý vlek a uvnitř vezl úlovek, jen několik desítek zajíců, jichž bývalo v minulosti do několika set. Pokud šlo o bažanty, byly stav i minulost stejné.

I tyto klesající počty polní zvěře je nutno zachovat jen za cenu mimořádného úsilí myslivců — dobrovolníků. Přitom nejsou dnes zatím jasné cesty, jak zachovat rod zajíců, jejichž počet se zvláště radikálně snižuje a s umělým odchovem nejsou zatím dobré zkušenosti. Nadějí by byly nové technologie v zemědělství, tvorba vhodných remízků, jak tomu je třeba v Kadově na Blatensku. Tam jsou k výsadbě remízků a jejich údržbě vedeny i nejmenší školní děti díky iniciativě místní Stanice mladých přírodovědců. Předpoklad je ovšem v dobré spolupráci zemědělských závodů a mysliveckými sdruženími i pionýrskými organizacemi, ochránci přírody i dalšími.

I na dříteňském příkladě je patrno, že nejvíce ohroženi jsou zajíci, bažanti i jiní pernatci. O něco lepší je stav vysoké a černé zvěře, která se zdržuje více v lesích a je tam zřejmě lépe chráněna — i když i tady je nutno mít na mysli relativní odhady. Na nevelkém katastru honitby ve zmiňované Dříteni je vidět u lesních okrajů skupiny srnčí zvěře, v souhrnu jsou jí pak desítky, prospívá i černá zvěř, jejíž ulovení však není snadné. Divočáci přes své hrozivé jméno jsou nesmírně plaší, a les nebývá vždy právě odzbrojen klidu, zejména v „rekreačních měsících", kdy zvěř ruší hluk táborníků, bezpočet decibelů z tranzistorových přijímačů, hluk motorových vozidel, ale i motorových pil dřevorubců, detonace traktorů, které jsou slyšet do daleka. I to jsou varovné signály, které přírodě ubližují, a záleží už jen na člověku a jeho ohledech vůči přírodě.

Nevelká obec Dříteň je příkladem dobré kooperace a souladu společných zájmů společenských i individuálních. Myslivci jednají ve prospěch své obce, podílejí se brigádnickou prací na jejím zvelebení, na stavbě školy, tělocvičny, pomáhají budovat zařízení JZD.

Loňský rok skončil, myslivci měli svou poslední leč, ale mají i nemalé plány pro rok letošní. Chtějí zvyšovat chov divokých kachen i bažantů, budou se snažit lépe je chránit, pokusí se o rozvoj chovu divokých hus. Snad budou mít i příznivější podmínky, v tom, že hlavní dopravní magistrála k temelínské stavbě bude odklněna na novou komunikaci směrem na Hlubokou, a odlehčí i nové železniční trať daleko od jejích obecních i honebních katastrů.

Dva z nejslavnějších

V NĚČEM je to se slavnými stromy jako s lidmi. Jeden je proslavený daleko za hranicemi kraje, o jiném se ví v obci a v sousední vesnici se na něj skoro ani nedoptáte. A přece mají oba stejnou hodnotu.

Zřejmě nejproslulejším českým památným stromem je dub v Peruci. Je krásný, mocný, i když některá větev jeho koruny už prosychá. Kmen měří v obvodu sedm metrů, mohutné kořenové náběhy se jako živoucí láva přelévají přes kamenné kvádry, zpevňující břeh potoka, nad nímž dub roste. Je ale tenhle strom o tolik krásnější než jiné, je vzácnější?

Proč se tedy o něm ví? Dalo by se říci, že jej potkala šťastná náhoda. Roste v místě, které se stalo proslulým. A to příjemně proslulým, protože se tu sešli milenci. A zase by to nebylo nic tak mimořádného, vždyť pod stromy se přece krásně čeká a krásně sedává... Jeden z milenců byl však český panovník, tvrdý, ostrý muž, který s protivníky jednal zcela podle zvyklostí 11. století. A právě tady v Peruci potkal ji. Správně psáno s velkým písmenem, protože Božena musela být skutečně mimořádná, když kníže, který mohl z moci svého postavení získat kteroukoli ženu své země a stačilo jen na ni ukázat prstem — z ní udělal kněžnu. A nevadilo mu, že je nízkého rodu. A tohle šťastné, přímo pohádkové zakončení se také líbí.

Dub knížete Václava — Stochov. Kresby J. Turka

Už odedávna o slavné milenecké dvojici psali staří kronikáři — vždyť vzpomeňme na citát z Dalimila, který se stále učí studenti středních škol. Příběh Oldřicha a Boženy pak zpracovali mnozí v různé formě a podobě. I výtvarníci. Připomeňme za všechny slavný Ženíškův obraz s vnadnou pradlenou u studánky pod dubem. A tady už je — dub. Vždyť to pod ním se Oldřich zastavil a zcela okouzlený Boženou se nemohl hnout z místa. (Je ještě další verze pověsti o dubu: prý se na něm obě-sil původní manžel či milenec či nápadník krásné pradleny. Ale to není už tak hezké, tak tuhle verzi raději vynechme.) Už na zmíněném obraze je dub pořádný strom, mohutný skoro jako dnes. Takže počítáme-li dobře: Oldřich vládl 1012—1034 — dubu by muselo být hodně přes tisíc let. A je není. Jak to tedy je?

Prostě ten dnešní je buď potomkem toho původního a pověst zůstává jaksi „v rodině", anebo současný strom vyrostl z jednoho dubového proutku, který knížecí kůň náhodou nezlomil při přeskakování, k němuž ho nutil rozrušený lovec krásné Boženy. Anebo..., ale ať je to jak chce, starý památný Oldřichův dub, o němž se vypravuje tak zajímavá pověst, stojí za to, abyste se u něj zastavili, i když přesné stáří stromu nelze určit. A pokud budete sami chtít, pak kouzlo dávného příběhu bude působit. A starý dub vám v tom svou romantickou mohutností bude úspěšně pomáhat.

Památné stromy

A ten druhý strom? Roste jen kousek cesty autem odtud, nedaleko Nového Strašecího. Není tak stromovitě krásný jako perucký. Starý, zdeformovaný kmen je v dolejší části mohutný a pak náhle, jakoby hrbem se zužuje v jedinou větev vytvářející nebohatou korunu. Ostatní větve musely být seříznuty nebo se odlomily, jejich zbytky jsou staženy lany, kmen zpevňují železné obruče. Proč tedy tenhle divný strom má být slavný? To prozrazuje tabulka umístěná na uschlé části kmenu: **„Tento dub byl zasazen r. 903 sv. Ludmilou při narození sv. Václava ve hradě, který tu kdysi stával. Dub měří 8,50 v objemu."** A najednou přestává vadit, že je kmen vyspravovaný, dutina zevnitř zpevněná vzpěrami, že se kůra z uschlých větví odlupuje. Uvědomuješ si jenom, že dub je skutečně velmi starý, že je pravděpodobně jedním z mála českých památných stromů, jehož věk odpovídá pověsti.

Dřevo kolem tabulky je zcela vypreparované nepohodou, poznamenané chodbičkami a otvory po larvách roháčů. Nejen tedy staré listiny a rukopisné svazky mají patinu věků, ale i kmen stromu. Napovídá o životě rostliny i celého okolí. Vždyť kolika poryvům musel strom za svůj život vzdorovat, že se nachyluje ve směru častého větru! Roste na kraji starého Stochova. Od něj se svažuje kraj do dalekých rovin ohraničené stoupajícím valem se stromy. Dál na obzoru se černá pruh lesa. Je to otevřená krajina, přes kterou vítr přeletí. V cestě mu stojí dub, rostoucí v řadě mezi prvními domky. Kde se v něm bere jeho odolnost, ale i životaschopnost, s níž jediná živoucí větev dokáže stále košatět a vytvářet znovu korunu?

Oldřichův dub v Peruci

Pověst spojuje život tohoto stromu se slavným panovníkem. Ale nemá právo tenhle věkovitý strom být oslavovaný také pro svou životní sílu?

Produktions-Rennen

Frankfurt. Mit hauchdünnem Vorsprung wurden die Amerikaner 1986 Weltmeister der Auto-Produzenten. In den USA liefen 7,8 Millionen Pkw und Kombis vom Band — 20 000 mehr als in Japan. Auf Platz drei die Bundesrepublik mit 4,8 Millionen Autos.

Köln. Das ganze Land um deutsche Produkte auf der Insel unverkäuflich zu gratuliert: Unser Markenzeichen „Made in Germany" feiert den 100. Geburtstag! 1887 haben es die Engländer erfunden, um unseren Vorfahren eins auszuwischen.

BLESK.

Durch Blitzschlag sterben in der Bundesrepublik etwa 20 Menschen pro Jahr. Weltweit sind's einige Tausend. Immerhin gehen täglich etwa 45 000 Gewitter auf unserem Planeten nieder, begleitet von rund 8 Millionen Blitzen.

Die Angst vieler Menschen vor dem Blitz hängt damit zusammen, daß sie kaum etwas über dieses Naturwunder wissen. Die Griechen glaubten an flammende Speere. Die Germanen hielten den Donner für den Hammer des Gottes Thor. Gebete und Aberglauben sollten vor dem Zorn der Götter helfen. Caesar hoffte auf Schutz durch seinen Lorbeerkranz auf dem Kopf.

Die Wissenschaft hat das Gewitter entzaubert. Mit einer Geschwindigkeit von bis zu 100 000 Kilometer pro Sekunde zuckt der Blitz auf die Erde — ein Strahl, der 30 000 Grad heiß werden kann. Die Stromstärke könnte 60 000 Glühlampen auf einmal aufleuchten lassen.

So entsteht ein Blitz: Feuchtwarme Luft steigt in große Höhen und gefriert dort zu Eiskristallen. Winde wirbeln diese Kristalle durcheinander, es entstehen negative und positive Ladungen. Diese enorme Spannung löst sich in Blitzen. Die meisten bleiben in den Wolken. Nur jeder vierte saust zur Erde.

Nicht immer sind Blitzschläge für Menschen tödlich. Entscheidend ist die Blitzenergie. Oft kommen die Getroffenen mit Verbrennungen und vorübergehenden Lähmungen davon. Die Blitze fahren meist über einen Umweg in die Erde. Sie suchen sich hohe Punkte: Kirchtürme, Bäume, Baukräne. Je besser ein Stoff Energie leitet, desto eher schlägt der Blitz ein. Metall leitet besonders gut. Das hat sich der Mensch zunutze gemacht. Er setzt eine Metallspitze aufs Dach und verbindet sie durch eine Leitung mit der Erde. Das Haus wird verschont. Der Blitz nimmt den schnelleren Weg übers Metall.

Auf flachem Land, wo man selber der höchste Punkt sein könnte, ist es ratsam, sich in eine Bodenmulde zu hocken, wenn es arg gewittert. Auf keinen Fall sollte man während eines Gewitters in freier Natur schwimmen.

Sicher ist man dagegen in metallenen Käfigen.

Dazu zählen auch Autos oder Flugzeuge. Die Metallhaut schützt das Innere gegen äußere elektrische Felder. Nach dem englischen Physiker Faraday, der diese Gesetzmäßigkeit

(STR. 2)

44 600 FATALNĚ NEMOCNÝCH, SNAD 10 MILIONŮ NOSITELŮ CHOROBY • VIRUS Z OPIC, NEBO Z LABORATOŘÍ? • NEMOC SE ŠÍŘÍ LAVINOVITĚ

AIDS je celosvětový problém

Generální ředitel Světové zdravotnické organizace (WHO) Halfdan Mahler přednesl v listopadu loňského roku na půdě OSN alarmující zprávu o šíření zhoubného onemocnění AIDS (zkratka Acquired Immune Deficiency Syndrome, česky syndrom získaného selhání imunity). V té době WHO evidovalo 37 000 případů akutního onemocnění AIDS celkem v 74 zemích. Dr. Mahler prohlásil, že do roka může počet akutních onemocnění vystoupit na 100 000, počet nemocných lehčí formou této nemoci (známou jako pre-AIDS, nebo ARC, tj. AIDS Related Complex) přitom činí kolem miliónu osob s tím, že počet celkově nakažených, u nichž lze přítomnost viru AIDS v těle zjistit jen testy krve, může dosahovat až deseti miliónů osob. Všichni postižení, včetně těch, kteří o svém onemocnění dosud nevědí, mohou nakazit další osoby.

Od té doby počet nemocných na AIDS ve světě dále rostl. Ve zprávě WHO datované 11. února 1987 se uvádí celkem 40 638 nemocných celkem v 91 zemích. V další zprávě WHO z 24. března 1987 se hovoří již o 44 600 nemocných v 99 zemích. Dr. Jonathon Mann, šéf programu kontroly AIDS při WHO, prohlásil: „Čísla, které máme k dispozici, znamenají jen vrcholek ledovce. V řadě zemí by bylo třeba udané číslo násobit padesátkrát, stokrát, možná i vícekrát. Je to jen začátek pandemie, která vyzývá vypracování strategie v celosvětovém měřítku."

Označení „pandemie" (celosvětové rozšíření nakažlivé nemoci) místo „epidemie" (hromadné, však teritoriálně omezené šíření nakažlivé nemoci) užívá dnes řada odborníků. Profesor Luc Montagnier z pařížského Pasteurova ústavu, jehož tým v roce 1983 poprvé izoloval virus způsobující AIDS, vyslovuje obavy, že akutní formou AIDS postupně onemocní většina osob, u nichž byl zjištěn pre-AIDS, anebo dokonce i většina všech klinicky zdravých nositelů viru AIDS. Do konce století by tak mohly onemocnět stamiliony osob v celém světě. Dr. Halfdan Mahler soudí, že při současném tempu šíření nákazy může počet postižených dosáhnout do pěti let 100 miliónů.

Onemocnění AIDS bylo poprvé zjištěno začátkem roku 1981 v Los Angeles (USA) u skupiny homosexuálních mužů, u kterých se projevil parasitický zánět plic podobného typu, jaký se vyskytoval u osob se sníženou imunitou organismu, například nemocných se zhoubnými nádory. Poté, kdy se podobná ztráta imunity objevila také v New Yorku, začalo případy evidovat Centrum pro kontrolu nakažlivých chorob (CDC) v Atlantě. Nejprve se soudilo, že jde o lyplickou nemoc homosexuálů související s užíváním excitačních prostředků. Brzy se AIDS rozšířil i na jiné skupiny obyvatelstva. Narkomani vstřikující si heroin se nakazili společně užívanými infikovanými jehlami či stříkačkami. Na osoby nemocné hemofolií (tj. postižené zvýšenou krvácivostí) byl virus AIDS přenesen některou z transfúzí krve nakaženého dárce. Brzy byly postiženy i ženy, zejména manželky či družky bisexuálně orientovaných mužů a prostitutky.

V polovině roku 1983 bylo v USA zaznamenáno 1641 nemocných, z nichž 664 již zemřelo. Přesto však první mezinárodní konference o AIDS, která se konala v Atlantě v květnu 1985, vykazovala prvky relativního optimismu: byl již nejen zjištěn virus AIDS, ale také byl objeven způsob testů odhalujících v krvi protilátky vzniklé reakcí organismu na přítomnost virů AIDS. V té době bylo sice v USA již 12 000 nemocných AIDS, ve Francii 400, v NSR 230, ale naprostá většina pocházela z „rizikových skupin" — 70 % nemocných tvořili homosexuální muži, 20 až 25 % narkomani.

Na mezinárodním lékařském kongresu věnovaném problému AIDS konaném v červnu 1986 v Paříži se neprojevoval ani náznak optimismu. AIDS byl již zaznamenán na všech kontinentech a šíří se i mimo rizikové skupiny. I když zatím cifry zemřelých na AIDS silně zaostávají za počty obětí dopravních nehod, je zřejmé, že nemoc se šíří lavinovitě a geometrickou řadou — počet nově nakažených i počet úmrtí se za každých 12 až 18 měsíců zdvojnásobuje. Dr. Bill Kapita ze Zairu odhadl počet nemocných AIDS ve střední a východní Africe na 50 000 osob a počet nositelů viru na milión. Ukázalo se, že ve vzorcích krve odebrané a zmrazené koncem padesátých let byl v několika případech zjištěn virus AIDS.

V Atlantě (USA) se koncem února letošního roku konala konference věnovaná AIDS, na níž došlo ke střetům ilustrujícím vážnost situace. Čelní odborníci bili na poplach a volali zejména po celostátní informační kampani, která by varovala všechno obyvatelstvo před nákazou AIDS. Když však zástupce vlády ohlásil řadu radikálních opatření, mj. testování na AIDS všech hospitalizovaných (tj. asi 40 miliónů osob), všech těhotných žen a všech novomanželů, postavili se čelní lékaři proti. Dosavadní praxe ukázala, že u postižených často dominuje strach z diskriminace, ze ztráty zaměstnání, vypovězení z bytu, odmítnutí ze strany pojišťoven atd., a proto by měla navrhovaná opatření negativní důsledek v podobě poklesu počtu sňatků, poklesu těhotenství, pokoutního léčení místo hospitalizace.

Spojené státy jsou postiženy ze všech zemí nejhůře. V polovině ledna 1987 zde bylo zaznamenáno 29 536 akutních onemocnění AIDS, tj. téměř tři čtvrtiny celosvětového stavu. Všeobecně se má za to, že je to důsledek homosexuální i heterosexuální promiskuity šířící se v souvislosti s tzv. sexuální revolucí posledních desetiletí, masové prostituce, porno-byznysu apod. Úzce s tím souvisí také šíření pohlavních nemocí. Vedle kapavky a syfilidy, které jsou přenášeny bakteriemi, se objevila nová virová onemocnění přenášená pohlavním stykem. Podle Centra pro kontrolu nakažlivých nemocí v Atlantě je různými pohlavními nemocemi postiženo kolem 30 miliónů občanů USA, z toho u 20 miliónů jde o genitální herpes, jehož výskyt se za dvacet let zvýšil na patnáctinásobek. U mladé generace (16—19 let) jde zejména o virové nemoci jako clami-

(POKRAČOVÁNÍ NA DRUHÉ STRANĚ)

dia (zánětlivé onemocnění, přenášející se slizničemi) condilomatóza (vyvolává ji virus papilloma). K nejnovějším objevům patří Epstein-Barrův virus (EBV), který vyvolává mononukleózu, někdy Burkittovo lymfoma, formu rakoviny čelisti, dále adenovirs typu 35.

Průběh onemocnění AIDS může mít různý průběh a podle všeho jde také o několik odlišných typů viru. Badatelé hovoří o lentovirech (tj. pomalu působících virech), jejichž první zřetelné projevy nastávají po několika měsících až 2—3 letech. Prvními příznaky bývá únava, zvýšená teplota, někdy úporné průjmy. Následuje náhlý pokles tělesné hmotnosti, infekce dýchacích cest. U některých nemocných se po těle objevují nafialovělé skvrny a uzlíky — počáteční forma tzv. Kaposiho sarkomu. Obvykle dochází ke zduření mízních uzlin, někdy sleziny. AIDS se může projevit napadením střevního traktu, mozku i dalších orgánů. V posledních dvou letech se poněkud snižuje úmrtnost v důsledku zánětu plic a Kaposiho sarkomu a naopak roste počet obětí jiných projevů AIDS — ústních nádorů, Hodgkinovy nemoci, meningitidy, mozkové demence atd. Nakaženým ženám se rodí děti postižené AIDS již v embryonálním stadiu — dr. Robert Marlan z nemocnice Albert Einstein College of Medicine (USA) dokázal, že příznaky AIDS jsou zjistitelné již u zárodků v mateřském těle: zmenšený objem hlavy, větší vzdálenosti očí, krátký a zploštělý nos, nezřetelné rysy rtů.

Stálá je i otázka původu AIDS. Někteří retrovirologové, například profesor Reinhard Kurth, předseda Ústavu Paula Ehrlicha ve Frankfurtu, soudí, že virus AIDS existoval po desetiletí nebo i staletí v nějaké izolované vesnici například v Africe, bez toho, že by někdo usuzoval na specifickou nemoc. Postižení umírali v důsledku oslabení, horečky, ztráty hmotnosti. Virus se mohl rozšířit v důsledku velkých demografických přesunů, větší migrací, masovým cestováním či turistikou v kombinaci s uvolněnými mravy.

Nejčastěji jsou vyslovovány domněnky odvozující původ AIDS od živočichů, například od některých druhů opic. Bylo vysloveno i podezření, že virus způsobující AIDS byl vytvořen v laboratořích, například v rámci příprav biologické války. Podle názoru dr. Johna Sealeho z londýnské nemocnice St. Thomase sice existují stovky nemocí zvířat způsobených viry a případajících v úvahu u člověka (nejznámější je vzteklina), avšak napadený člověk tuto nemoc nepřenáší na dalšího člověka. Podle dr. Sealeho je virus vyvolávající AIDS umělou kombinací virů ovčích maedi (zánět plic), visna (zánět mozku) a viru vyvolávajícího anemii koní nebo viru leukémie skotu. Nový virus se mohl z laboratoří dostat omylem jako například epidemie v Marburgu v roce 1967 nebo horečka ebola v Zairu a v Súdánu v roce 1976.

Podobný názor vyslovil dr. Robert B. Strecker z Glendale (Kalifornie, USA), který soudí, že virus AIDS mohl vzniknout jako kombinace několika retrovirů jak v přírodních, tak v laboratorních podmínkách; možnost jeho vzniku v laboratořích připravujících zbraně biologické války uvádí jen jako spekulaci. Naproti tomu Jacob Segal, přednosta kliniky fakultní nemocnice Humboldtovy univerzity v Berlíně, soudí, že virus AIDS pochází ze známých virů maedi-visna (napadajících ovce) a viru T-buňkové leukémie typu I (HTLV-1), jaký se vyskytuje zejména na jihu USA a v karibském prostoru. Segal napsal: „Vím, že v polovině sedmdesátých let se v USA prováděly pokusy na lidech. Ve štábu biologického výzkumu pozemní armády USA ve Fort Derricku byl na odsouzencích zkoušen umělé vyrobený virus, později známý jako AIDS."

Západoněmecký vědec, který se ukrývá za pseudonymem Booby Hatch, napsal do odborného měsíčníku Wechselwirking článek, v němž tvrdí, že virus AIDS vznikl v amerických onkologických laboratořích a pak „unikl ve všeobecné zlaté horečce molekulární biologie, protože nutná bezpečnostní opatření byla brána lazně."

Týdeník der Spiegel citoval v č. 9 letošního ročníku ze zprávy konzula NSR v San Francisku, městě masově postiženém AIDS. Ze 680 000 obyvatel města je kolem 80 000 homosexuálních mužů, z nichž podle odhadů zdravotnické zprávy je polovina infikována AIDS. Koncem roku 1986 bylo ve městě evidováno 2654 nemocných AIDS, z nichž 1477 již zemřelo. Prognózy předvídají na polovinu roku 1987 3287 nemocných a 2071 mrtvých; na polovinu roku 1988 4485 nemocných a 3036 mrtvých. V New Yorku je 9891 akutně nemocných a AIDS je první příčinou úmrtnosti mužů ve věku od 25 do 40 let. Pět obyvatel New Yorku umírá denně na AIDS. Letošní březnové číslo měsíčníku Vanity Fair uveřejnilo ve smuteční úpravě 50 fotografií známých osobností amerického světa umění, kteří zemřeli na AIDS — hollywoodský herec Rock Hudson, dirigenti newyorské opery Metropolitan Ronald Bentley, David Hicks... AIDS se nevyhýbá ani kněžím. Kněz Joe Zwilling, mluvčí newyorského kardinála Patricka O'Connora, připustil, že mezi kněžími diecéze jsou případy AIDS. Milánský týdeník Panorama z 22. února uvádí, že jde celkem o 39 katolických kněží, z nichž 19 již zemřelo. V Bostonu dva, z nichž jeden, Paul Hanno, byl kaplanem univerzity, v Chicagu čtyři, v Houstonu tři...

Podobné „Kdo je kdo" mezi zemřelými na AIDS uveřejnil v prosinci pařížský týdeník Paris-Match — populární komik Thierry Le Luron, filozof Michel Foucault, přední fotograf Bernard-Pierre Wolf, jiný fotograf J. J. Lapeyronie, majitel galérie François Braunschweig... Začátkem roku rozpoutal pařížský tisk nevkusnou kampaň insinuací a rozšířil mj. vymyšlené zprávy, že známá filmová herečka Isabelle Adjaniová „umírá na AIDS". Ta konečně sama vystoupila v televizi a řekla: „Je to strašné, když se člověk musí proti pomluvám ospravedlňovat, jako by spáchal nějaký zločin..."

Již existují umělecká díla s námětem AIDS. Román „Sláva pariova" Dominika Fernandeze (Francie), film „Ďáblův kód" Vincenza Ceramiho a Giorgia Trevese (Itálie), televizní hra „Věčný mráz" (USA). O AIDS je britská populární píseň „Infected" (Nakažen), francouzská „SIDA" (francouzská zkratka pro AIDS) zpěváka Hilariona Nguemy atd.

AIDS má na svědomí četné sebevraždy a také vraždy. Obchodník Bruno Anselmi z Montrila u Verony zastřelil manželku, tříletého syna a pak sebe — domníval se, že symptomy, které na sobě pozoroval (únava, teploty, ztráta hmotnosti) ukazují na AIDS. Myslel si, že se nakazil před čtyřmi roky od stopařky, kterou svezl. Po jeho smrti se zjistilo, že trpěl jen vleklou chřipkou. Lorenzo Lowens ubodal k smrti Kennetha Gricea, který mu po homosexuálním styku řekl: „Já mám AIDS — můžeš tomu věřit, ale nemusíš." Osmadvacetiletý přístavní dělník z Hamburku zastřelil v zábavní čtvrti Reeperbahn jednu prostitutku, majitele podniku a těžce zranil jednoho zaměstnance; pak se sám zastřelil. V jeho bytě našla policie dopis rodině, v němž vysvětluje, že se nakazil AIDS a nechce zemřít „v pokoji": půjde zastřelit první prostitutku, kterou uvidí.

Tragédie AIDS jsou často z nevědomosti. Čtrnáctiletý žák Ryan White z Komama (stát Indiana, USA) byl vykázán ze školy, protože se nakazil AIDS při jedné z transfúzí, bez nichž se jako hemofilik nemůže obejít. Rodiče žáků a vedení školy nedokázali pochopit, že AIDS nelze přenášet jinak než pohlavním stykem, znečištěnou injekční jehlou nebo transfúzí netestované krve.

AIDS nabývá podoby celosvětové hrozby. Této zhoubné chorobě je však možno předejít.

Umweltschützer wieder frei

WIEN, 27. April (Reuter). Die tschechoslowakischen Behörden haben fünf am Sonntag auf dem Prager Wenzelsplatz festgenommene Greenpeace-Aktivisten wieder freigelassen. Ein Sprecher der internationalen Umweltschutzorganisation sagte am Montag in Wien, die fünf — drei Österreicher, ein Bundesdeutscher und ein Schwede — seien am Sonntagabend an der österreichischen Grenze gefahren worden. Die Mitglieder von Greenpeace hatten anläßlich des ersten Jahrestages des Reaktorunfalls von Tschernobyl vom Balkon des Nationalmuseums am Wenzelsplatz in Prag ein Transparent mit der Aufschrift „Niemals wieder Tschernobyl, für eine atomfreie Zukunft" aufgehängt. „Auf dem Platz hatten sie außerdem Flugblätter verteilt", Greenpeace-Sprecher Wladimir Zalociechyj sagte, die Demonstranten seien wie eine diplomatische Delegation behandelt worden.

Waldbrand wütet in Sibirien

MOSKAU, 27. April (dpa/UPI). Ein seit 26 Tagen außer Kontrolle geratener Waldbrand bedroht nach Angaben der sowjetischen Zeitung „Iswestija" die rund 400 000 Bewohner der Stadt Chita rund 600 Kilometer nördlich der Grenze zur Mongolei. Rund 2000 Helfer sowie insgesamt 28 Flugzeuge und Hubschrauber seien zur Bekämpfung des Brandes eingesetzt, berichtete die Zeitung. Wegen starker Rauchentwicklung betrage die Sichtweite im Brandgebiet nur noch 250 Meter. Der Flugplatz der Stadt wurde inzwischen geschlossen.

Obwohl aus vier sibirischen Großstädten Löschgeräte in die betroffene Region gebracht wurden, entfachen starke Winde das Feuer immer wieder neu. Die Löschgeräte sind in einigen Regionen völlig nutzlos; da das Feuer inzwischen in hügligem und bergigem Gelände wütet", berichtet „Iswestija". Die Behörden vermuten, daß das Feuer durch das verbotene Abbrennen von Feldern verursacht wurde. In dem waldreichen Gebiet Sibiriens hat es seit vergangenem August kaum geregnet, und die Schneefälle des Winters waren nur sehr gering, heißt es in der Zeitung.

Finská kosmetika v Praze

(Vk): U příležitosti návštěvy finského prezidenta v ČSSR byla včera v pražském obchodním domě Prior Kotva otevřena prodejní výstava kvalitní finské kosmetiky. Prezentovány jsou hlavně dámské a pánské dezodoranty a vlasové přípravky známé finské kosmetické firmy Berner, kterou u nás zastupuje čs. organizace Mercanta a která od roku 1984 dodává na náš trh své výrobky. Zahájení prodeje finské kosmetiky v Kotvě se zúčastnil ředitel firmy Harry B. Berner, který nám řekl, že dodávají do ČSSR ještě různé výrobky autokosmetiky řady Korrek, jež jsou výsledkem vlastního výzkumu a mají antikorozní účinky. Finská firma odebírá z ČSSR rovněž řadu výrobků z oblasti chemie, obuvi a keramiky. V sobotu bude otevřena prodejní výstava finské kosmetiky také v Prioru Bratislava.

x)

entdeckt hat, nennt man solche Metallhülsen „Faradaysche Käfige".

Ob man während eines Gewitters telefonieren soll, darüber streiten sich die Experten. Dort, wo Telefonleitungen noch oberirdisch liegen, kann es gefährlich werden. Die Post beugt vor: Telefonieren bei Gewitter auf eigene Gefahr — so steht es in jedem Telefonbuch.

„Roter Baron" abgeschossen

Erfolgreichster deutscher Jagdflieger

Manfred Freiherr von Richthofen

Amiens, 21. April 1918 – Bei Vaux-sur-Somme in der Nähe von Amiens (Frankreich) wird Rittmeister Manfred Freiherr von Richthofen von dem kanadischen Fliegerhauptmann A. Roy Brown abgeschossen. Der „rote Baron" war mit seinem roten Albatros-Dreidecker der erfolgreichste Jagdflieger des Ersten Weltkriegs auf beiden Seiten: 80 Flugzeuge wurden von ihm in ritterlichen Zweikämpfen vom Himmel geholt.

Manfred Freiherr von Richthofen kam am 2. Mai 1892 in Breslau zur Welt. Die Richthofens sind ein schlesisches Adelsgeschlecht. Manfreds Vater war Offizier. Er entscheidet sich ebenfalls für diesen Beruf. Als Ulanen-Leutnant zieht er in den Krieg. Meldet sich freiwillig zur Luftwaffe. Ende 1915 Pilotenprüfung. Zunächst als Kampfflieger im Osten eingesetzt. Während der Somme-Schlacht 1916 holt sich Hauptmann Oswald Boelke ihn in seine Jagdstaffel. Als Richthofen im Januar 1917 nach 16 Luftsiegen den Orden „Pour le mérite" erhält, ist sein Lehrmeister bereits gefallen.

Den 60. Abschuß erzielt Manfred Freiherr von Richthofen am Tage vor seinem Soldatentod. Am 21. April 1918 verfolgte Richthofen mit seinem roten Albatros-Dreidekker – einen Kameraden Browns, Captain May. Brown setzt sich hinter Richthofens Flugzeug.

„Eine volle Salve", so schilderte Brown die entscheidenden Minuten, „riß die Seite des Flugzeuges auf. Sein Führer drehte sich um und blickte auf. Ich sah das Aufleuchten seiner Augen hinter den großen Gläsern. Dann sank er auf dem Sitz zusammen. Kugeln pfifffen um ihn. Er stellte das Feuer ein. Richthofen war tot... Sein Flugzeug rüttelte, schwankte, überschlug sich und stürzte in die Tiefe."

Die Briten setzen Richthofen mit militärischen Ehren auf einem kleinen Soldatenfriedhof bei Amiens bei. Sechs Geschwaderführer tragen den Sarg. Französische Flugzeuge werfen Kränze mit Beileidsschleifen über Richthofens Flugplatz ab. Am Grab legt man mit deutschen Farben geschmückte Kränze nieder.

Aufgespießt

„Die Sowjetunion ist ein größer Acker."

Erwin Reuß, Sprecher des Bundesernährungsministers, auf die Frage, wo der sowjetische Landwirtschaftsminister seinen Acker bestelle, nachdem dieser einen Mai-Termin für seinen Besuch in Bonn wegen landwirtschaftlicher Verpflichtungen ausgeschlagen hatte.

Situace je zcela pod kontrolou

Moskva: Viceprezidem Akademie lékařských věd SSSR L. Iljin včera v pořadu sovětské televize Vremja prohlásil, že radiační situace v obvodu Černobylské jaderné elektrárny nijak nehrožuje obyvatelstvo. Akutním onemocněním z ozáření různých stupňů bylo postiženo 237 lidí. Přes nesmírné úsilí lékařů se nepodařilo 28 pacientů zachránit. Z 209 vyléčených se již 196 vrátilo do práce, pěti ženám se narodily zdravé děti. Všichni, kdo byli postiženi radiací, jsou pod soustavným lékařským dohledem. Dnes máme situaci zcela pod kontrolou, prohlásil Iljin. Poslední údaje nám umožňují ujistit, že Černobylská havárie nevyvolá žádné bmatatelné změny v úrovni onkologických onemocnění. Totéž platí i o problému genetických následků. Jsem pevně přesvědčen, že jsme situaci plně zvládli. Výsledky prvního roku, který uplynul od této smutné události, mne o tom přesvědčují, řekl akademik Iljin v závěru. 24.4.87

Paris verdoppelte Strafen

PARIS, 24. April (AFP). Für Trunkenheit am Steuer werden in Frankreich jetzt die Strafen verdoppelt. Nach Angaben des Justizministeriums verursachen betrunkene Fahrer in dem Lande jährlich 39 Prozent der Verkehrsunfälle mit rund 4000 Toten. Mit einem Gesetz, das die Pariser Regierung am Donnerstag im Parlament zur Abstimmung vorlegte, werden die Höchststrafen von einem auf zwei Jahre Gefängnis und von 15 000 Francs (rund 5000 Mark) auf 30 000 Francs Geldbuße angehoben.

BONN, 24. April (Reuter). In der Bundesrepublik sind seit Bekanntwerden von Aids rund 500 Menschen an dieser Immunschwächekrankheit gestorben. Dies ergibt sich aus Zahlen, die der Präsident des Bundesgesundheitsamtes, Dieter Großklaus, am Freitag in Bonn mitteilte. Er sagte, 1000 Aids-Fälle seien bisher in der Bundesrepublik registriert worden, 500 Kranke lebten noch. Über die Ausbreitungsgeschwindigkeit und die Zahl der Infizierten wollte er keine Angaben machen. Die Zahl von 100 000 Infizierten sei aber in der Diskussion.

Ende 1986 gab es in Europa jede Woche 63 neue Aidsfälle

GENF, 26. April (Reuter). Die Immunschwäche-Krankheit Aids hat sich im letzten Quartal 1986 mit durchschnittlich 63 neuen Fällen pro Woche in Europa ausgebreitet. Insgesamt habe es im Quartal 814 neue Aids-Fälle gegeben, teilte die Weltgesundheitsorganisation WHO in Genf mit. Spitzenreiter sei Frankreich mit 171 neuen Fällen, gefolgt von Italien mit 156, der Bundesrepublik mit 151, Großbritannien mit 98 und Spanien mit 63 Neuinfizierten. Im vorhergehenden Quartal seien es insgesamt nur 694 neue Fälle gewesen, 53 pro Woche.

Die Zahlen zeigten, daß sich Aids in allen Ländern, die Krankheitsfälle gemeldet hätten, epidemieartig ausbreite, teilte die WHO weiter mit. Bei 70 Prozent der in Europa registrierten Neuinfizierten handele es sich um bi- oder homosexuelle Männer. 16 Prozent seien drogenabhängig. Insgesamt seien Ende des Jahres in Europa 4549 Aids-Infizierte registriert gewesen, von denen die Hälfte gestorben sei. Anfang des Monats hatte die WHO berichtet, weltweit gebe es 45 608 registrierte Aids-Fälle, 32 825 davon in den USA.

Aufgespießt

„Die Losung ‚Von der Sowjetunion lernen, heißt siegen lernen' ist außer Kraft gesetzt. Wir besinnen uns jetzt auf Lenins alte Parole ‚Hände weg von Sowjet-Rußland!'"

In der DDR kursierender politischer Witz über die distanzierte Haltung der SED zum Reformkurs in der Sowjetunion.

HAMBURG/STUTTGART, 26. April (dpa). Auto-Raser und Verkehrsrowdies in der Bundesrepublik müssen sich auf härtere Strafen gefaßt machen — möglicherweise noch in diesem Jahr. Dies berichten die „Stuttgarter Nachrichten" unter Berufung auf Informationen aus dem Verkehrsausschuß des Bundestages. Um der sinkenden Verkehrsmoral zu begegnen, werde auch erwogen, die Polizeipräsenz auf den Straßen deutlich zu erhöhen, schreibt das Blatt. Als weitere Maßnahme zur Erhöhung der Verkehrssicherheit soll — so die Zeitung weiter — die Alkohol-Höchstgrenze im Straßenverkehr auf 0,5 Promille gesenkt werden.

Bereits am vergangenen Mittwoch war bekannt geworden, daß die CSU-Landesgruppe im Verkehrsausschuß des Bundestages eine Initiative plant, um gegen Raser auf den bundesdeutschen Straßen vorzugehen. CSU-Verkehrsexperte Diehys Jobst hatte dazu erklärt, er strebe an, die Fahrverbots-Bestimmungen für Schnellfahrer zu verschärfen. Danach soll jeder, der künftig die Geschwindigkeitsbegrenzung in Ortschaften um mehr als 20 Stundenkilometer überschreitet, ein einmonatiges Fahrverbot erhalten.

Nach Auffassung der Deutschen Verkehrswacht geht es im bundesdeutschen Straßenverkehr immer rücksichtsloser zu. Der Vorsitzende der baden-württembergischen Landesverkehrswacht, Werner Buch, beklagte am Samstag in Ehingen das gesunkene partnerschaftliche Verhalten der Verkehrsteilnehmer. Staatssekretär Robert Ruder vom baden-württembergischen CDU-Innenministerium sprach sich vor der Verkehrswacht dafür aus, die Alkohol-Höchstgrenze auf 0,5 Promille zu senken. Dies sei „ein Schritt auf dem Weg zu 0,0", meinte Ruder. Jeder vierte Verkehrstote und jeder fünfte Schwerverletzte sei ein Opfer des Alkohols. Gleichzeitig setzte sich Ruder dafür ein, das Tempolimit „offensiv" zu diskutieren.

Starkes Bremsen zulässig

MÜNCHEN, 26. April (dpa). Wer sich einer Ampel nähert, die gerade von Grün auf Gelb umspringt, darf sein Fahrzeug stark abbremsen, auch wenn er dadurch möglicherweise nachfolgende Fahrer gefährdet. Der ADAC verwies dazu auf eine Entscheidung des Oberlandesgerichts Karlsruhe (AZ.: 10 u 208/86, Vrs 72, 168). Danach kann dem Vorausfahrenden weder zugemutet werden, aus falscher Rücksicht bei Gelb in die Kreuzung einzufahren, noch gleichzeitig die Ampelanlage und den Verkehr hinter sich zu beobachten. Autofahrer, die vor einer Ampel bei Gelb stark bremsen, haften — so die Richter laut ADAC — grundsätzlich nicht mit, wenn ein anderer Verkehrsteilnehmer auffährt. Vielmehr sei der Lichtwechsel auch für den nachfolgenden Fahrer regelmäßig erkennbar.

V pražském Karolinu byl udělen finskému prezidentu Mauno Koivistovi čestný doktorát University Karlovy 24.4.87

Lastwagen als Landebahn

NAIROBI, 26. April (dpa). Ein zweimotoriges Sportflugzeug mußte wegen technischer Schwierigkeiten auf einer Straße in Kenia notlanden — und setzte auf einem mit Limonadeflaschen beladenen fahrenden Lastwagen auf. Wie die in Nairobi erscheinende Zeitung „Daily Nation" berichtete, blieben Fahrer und Beifahrer des Acht-Tonnen-Lasters wie durch ein Wunder unverletzt; der Pilot sei mit leichten Blessuren davongekommen.

Der Pilot habe nahe der Hauptstadt Nairobi zunächst die Straße zu einer Notlandung angepeilt. Wegen einer Starkstromleitung über der Fahrbahn habe er aber seinen Landeanflug abrupt verkürzen müssen und auf dem Dach des Lastwagens aufgesetzt. Dabei wurden ein Propeller und eine Tragfläche abgerissen. Auf dem Lastwagen seien nur einige Limonadenflaschen unversehrt geblieben, schrieb das Blatt.

MOSKAU (AP). Über ausgedehnte Waldbrände im ostsibirischen Gebiet Tschita hat am Sonntag die sowjetische Regierungszeitung „Iswestija" berichtet. Das Blatt spricht von einer Katastrophe, die 14 südliche Bezirke des östlich vom Baikalsee gelegenen Gebietes betroffen hätten. Als Ursache nennt die Zeitung die seit Herbst anhaltende Trockenheit sowie aber auch den Umstand, daß viele Kolchosen und Sowchosen gegen das Verbot verstoßen hätten, Gestrüpp und Unkraut auf Feldern und Wiesen dieses Torferdegebietes zu verbrennen.

Aufgespießt

„Weder in der deutschen Braukunst noch in der deutschen Außenpolitik gibt es ein bayerisches Monopol."

Bundesaußenminister Hans-Dietrich Genscher (FDP) anläßlich des Richtfestes einer Brauerei in Mönchengladbach.

Moskau baut Kernkraft „dramatisch" aus

BONN (dpa/VWD). Der deutschen Kraftwerkindustrie winken Millionenaufträge aus der Sowjetunion. Wie in Bonn verlautet, wird bereits im Juni eine sowjetische Delegation in die Bundesrepublik kommen, um Fragen der Sicherheitstechnik von Atomkraftwerken zu besprechen. Dies ist ein erstes Ergebnis des neuen Nuklearabkommens mit der UdSSR.

Nach dem Eindruck von Bundesforschungsminister Heinz Riesenhuber plant die Sowjetunion einen „dramatischen Ausbau" ihrer Kernenergie. Bis 1990 soll sich die Kapazität gegenüber 1985 bereits verdoppeln und bis zum Jahr 2000 verfünffachen. Ende 1985 hatte die Sowjetunion 49 Reaktoren mit einer Gesamtleistung von rund 28 000 Megawatt am Netz. Als vorbildlich bezeichnet Riesenhuber die Einbeziehung Berlins in das Nuklearabkommen.

Rückschlag für Japans Autobauer

Die japanische Autoproduktion ist im Ende März zu Ende gegangenen Wirtschaftsjahr 86/87 erstmals seit vier Jahren gesunken. Die Fertigung sank um 1,2 Prozent auf 12,25 Millionen Fahrzeuge. Dabei schrumpften die Exporte um vier Prozent auf 6,5 Millionen Einheiten.

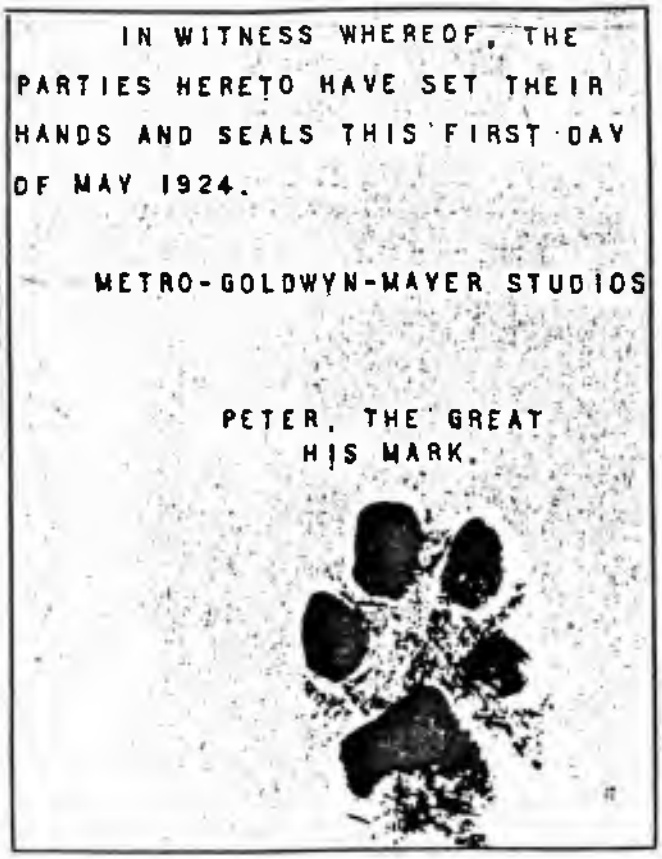

A JEDEN HISTORICKÝ...
Smlouva „Petra Velikého" něm. policejního psa, s americkou filmovou společností o engagement. Otisk jeho prstů či spíše pracky jako podpis.
Světozor č. 14, r. 1927

● Haushalts-Tip
Ein Gummiband ersetzt man am besten, indem man das neue Band an einem Ende an dem alten Band mit einer Sicherheitsnadel festmacht. Zieht man das alte Band am anderen Ende aus dem Saum, so wird gleichzeitig das neue Gummiband eingezogen.

● Zákaz. Kraj podzimní tvrdým způsobem přistihne řidiče jedoucí pod vlivem alkoholu, schválilo velkou většinou hlasů francouzské Národní shromáždění. Poslanci dále odsouhlasili dočasný zákaz reklam na alkohol v televizi. Podle nového zákona bude moci policie opilému řidiči udělit pokutu od 2000 do 30 000 franků, nebo dokonce zabavit vozidlo.

Marder schmeckt Auto gut

LINZ, 24. April (AP). Immer häufiger fallen in Österreich Steinmarder über Autos her, um deren „Innereien" als Mahlzeit zu verzehren. Besonders betroffen ist nach Angaben der Jägerschaft das oberösterreichische Salzkammergut. Wie Autofahrerklubs und Werkstätten am Freitag mitteilten, wird durchschnittlich ein Fall täglich registriert.

Die Marder haben sich als Folge der „Wegwerfgesellschaft" und der dadurch für sie günstigen Lebensbedingungen rasch vermehrt. Dabei entwickelte sich das Tier zum Allesfresser, dem aus bisher ungeklärten Gründen besonders Kabel und Schläuche in Autos munden. Gegenmittel gibt es nach Angaben der Pannenhelfer bisher keine. Versuche mit Mottenkugeln oder stark riechenden WC-Reinigern unter der Motorhaube brachten keinen Erfolg.

VE ŠVÝCARSKU ŠLAUŠKY ŽRALY UŽ PŘED 45 ROKY...

Výluka tramvají v Nuslích

ZLOBILY!

krájené houby, vajíčka, papriky a dále je dusíme, až je kuře měkké a zelenina přiměřeně hustá. Nakonec vmícháme trochu kondenzovaného mléka. Podáváme s pečivem nebo s rýží.

KACHNA S NUDLEMI

1 kachna, 40 g másla, 1 cibule, 3 dl kyselé smetany, 4 žloutky, 200 g širokých nudlí, sůl, pažitka.

Dobře očištěnou a opranou kachnu osolíme, vložíme na pekáč a pečeme s cibulí a máslem. Při pečení mírně podléváme vodou a občas přeléváme vypečenou šťávou, až je kachna měkká. Mezitím si uvaříme ve slané vodě široké nudle, scedíme, promasťíme tukem od pečení a osolené vložíme do kastrolu. Smetanu promícháme se žloutky a nalijeme na nudle. Kachnu nasekáme na porce a přidáme i se šťávou na nudle a společně v troubě asi 10 minut zapečeme. Při podávání porcujeme nudle plochou lžící a přidáváme porce kachny. Vše posypeme sekanou pažitkou. Vhodným doplňkem jsou zeleninové saláty.

KUŘE SMAŽENÉ V ALOBALU

1 kuře, 2 vejce, 60 g hladké mouky, 120 g strouhané housky, sůl, alobal.

Očištěné kuře rozčtvrtíme, vložíme do vařicí vody a necháme povařit. Vychladlé kuře osušíme utěrkou, slabě osolíme, obalíme v hladké mouce, rozšlehaných vejcích a jemně prosáté strouhané housce. Jednotlivé čtvrtky balíme do alobalu, dáme na pánev (může být i pečicí plech) a v horké troubě necháme asi 40 minut. Každých 10 minut obrátíme. Podáváme s vařenými brambory maštěnými máslem, s kompotem nebo různými saláty.

ZAPEČENÉ KUŘE NA TOPINKÁCH V SÝROVÉM KRÉMU

1 větší kuře, 50 g másla, 40 g hladké mouky, 1 šálek mléka nebo sladké smetany, 50 g strouhaného sýra, sůl, sladká paprika, 5 větších rajčat (i zmrazených), půl žemlovky, cca 100 g oleje na opečení housek.

Očištěné a vykuchané kuře zalijeme osolenou vodou a podusíme. Pak je rozdělíme na 4—6 porcí a částečně vykostíme. Z másla a mouky připravíme světlou jíšku, kterou postupně rozředíme vývarem z kuřete a smetanou, rozšleháme a povaříme v hustý krém.

Do omáčky přidáme strouhaný sýr. Žemlovku nakrájíme na plátky, opečeme po obou stranách na oleji a topinkami vyložíme plochou ohnivzdornou misku nebo pekáč. Na topinky pokládáme porce kuřete, plátky rajčat a polijeme omáčkou. Navrch pokrm lehce poprášíme sladkou paprikou.

BÍLÁ KUŘECÍ POLÉVKA

½ kuřete, 1 ¼ l vody, 1 cibule, 100 g kořenové zeleniny, 50 g másla, 40 g hladké mouky, sůl, květ, pepř, ⅛ l mléka, 1 žloutek, petrželová nať, 1 žemle, 10 g másla.

Očištěnou půlku kuřete vaříme zvolna v osolené vodě. K polomělkému kuřeti přidáme očištěnou kořenovou zeleninu a cibuli. Z másla a mouky připravíme světlou jíšku, kterou zředíme mlékem a vývarem z kuřete, okořeníme květem a pepřem a povaříme. Hotovou polévku zjemníme máslem a žloutkem, přidáme petrželovou nať a podáváme s osmaženou houskou.

Türkischer Tee strahlt weiter

Baby-Nahrung frei

Von unserem Redaktionsmitglied
Bernd Schwer

Im 44. und letzten Strahlen-Meßbericht des ausscheidenden hessischen Sozialministers Armin Clauss (SPD) fallen von 154 untersuchten Lebensmittelproben drei durch hohe Cäsium-Werte auf: Türkischer schwarzer Tee der Marke „Kamelya ekstra Cay" mit 10 720 Bq/kg (alle Angaben in Becquerel Gesamtcäsium pro Kilo oder Liter), türkisches Haselnuß-Granulat mit 538 Bq/kg und rumänisches Rindfleisch mit bis zu 375 Bq/kg. Vier Kilo des Tees wurden sichergestellt.

Über den Importeur des Tees werde versucht, an weitere Sendungen heranzukommen, vermerkt der Bericht. Weil Haselnußgranulat und Rindfleisch unter dem EG-Grenzwert von 600 Bq/kg lagen, mußten die Behörden diese Waren für den Handel freigeben. „Verbrauchern wird wie bisher geraten, beim Genuß von Haselnüssen zurückhaltend zu sein", empfiehlt das Ministerium.

Der Bericht enthält auch gute Nachrichten: Rheingauer Weine des Jahrgangs 1986 (Riesling, Spätburgunder) enthalten keine Cäsium-Rückstände. Sämtliche Proben ergaben diesen Befund.

Erstmals wurden in Baby-Milchnahrung kein Cäsium mehr gefunden. In Baby-Milchfertigbrei gingen die Werte auf 7 und 15 Bq/kg zurück. Seit dem letzten Sommer, als die Cäsium-Belastung von Säuglingsnahrung einsetzte, hat es solch niedrige Werte nicht mehr gegeben.

Unverändert ist die Belastung der Milch. Hessische Frischmilch enthält im Schnitt 9 Bq/l, Höchstwert 22. H-Milch ist mit 14 Bq/l belastet (Höchstwert 30), Ab-Hof-Milch mit maximal 12, Vorzugsmilch mit maximal 19 Bq/l, wobei 75 Prozent der beiden letzten Sorten ganz frei von Cäsium waren. Joghurt, Buttermilch und Milchmixgetränke enthielten im Schnitt 10, maximal 24 Bq/kg, Speisequark 7.

Ebenso gering belastet sind Nuß-Nougat-Erzeugnisse aus Hessen mit durchschnittlich 11 und höchstens 25 Bq/kg. 40 Prozent der Proben enthielten keine meßbaren Cäsium-Rückstände.

Die meisten Stichproben verschiedener Obst- und Gemüsesorten waren frei von Cäsium, meldet der Bericht. Dies gilt für Waren aus der Türkei, Italien, Ungarn, Tunesien und der DDR. Ausnahmen: Erdbeeren aus Polen mit 33 Bq/kg und Äpfel aus Italien mit 50 Bq/kg.

In einer Probe frischen Rehfleisches fanden sich 92 Bq/kg. In hessischem Kalbfleisch wurden Werte von 72 und 21 Bq/kg gemessen. Rindfleisch aus Hessen enthielt nur noch 6 Bq/kg.

Das „Umweltinstitut München", eine von Eltern und Wissenschaftlern gegründete Initiative, hat bei grünen Lasagne aus Euvita/Italien eine Belastung von 38 Bq/kg gemessen. Weizenspaghetti derselben Herkunft enthielten 51 Bq/kg. Türkische Feigen („Boy Brand") wurden mit 79 Bq/kg gemessen, Zwetschgenmarmelade (Seier) mit 47 Bq/kg.

Zur Erinnerung: Unabhängige Experten und Ärzte empfehlen Nahrung mit höchstens 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit höchstens 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, Schwangere und stillende Frauen.

• Americké úřady mají v nejbližší době v oblasti dovozu potravin nový bezpečnostní systém, který by omezil dovoz kontaminovaných potravin. Ty budou v zavazadlech a dalších nákladech připravovaných v letecké dopravě. Každé zavazadlo bude „bombardováno" protonovými paprsky, což umožní objevit drobné množství neutronů, což umožní objevit drobné, ne dříve známých výbušnin. Kontrola každého zavazadla si vyžádá šest sekund.

Velikonoční mše v SSSR

MOSKVA. V pravoslavných, starobřadeckých, katolických a protestantských chrámech a v modlitebnách evangelíků, baptistů a dalších náboženských organizací v SSSR se v noci na neděli a v některých místech v neděli ráno rýsa konaly slavnostní velkonoční mše. Letos se v chrámech shromáždilo obvykle mnohe věřících, neboť velikonoce se letos časově shodují se všech křesťanských církvích.

Na prvním místě je prevence

(čtk): Zprávu o vývoji hospodářské kriminality v ČSSR projednali v Praze na společné schůzi poslanci-členové výborů pro průmysl, dopravu a obchod Sněmovny lidu a Sněmovny národů FS ČSSR. Ze zprávy vyplynulo, že hospodářská trestná činnost zůstává nadále velmi závažným problémem. Její podíl na celkové kriminalitě činí asi 25 proc. Nejčastějším je trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. V posledním období se také zvyšuje podíl trestných činů proti hospodářské kázni. Zpráva konstatovala, že trestní represe má v boji proti hospodářské kriminalitě pouze pomocnou úlohu. Rozhodující roli musí sehrát sama hospodářská sféra, především řídicí a kontrolní orgány. V rozpravě poslanci zdůraznili povinnost vedoucích hospodářských činitelů i kontrolních orgánů v daleko větší míře využívat jim svěřených pravomocí k vyvozování odpovědnosti za porušování pracovní kázně. Členové výborů pro sociální politiku Sněmovny lidu a Sněmovny národů FS ČSSR na své společné schůzi projednávali zprávu o uplatňování zákona o rodině. Zpráva konstatuje, že péče o rodinu, manželství a výchovu dětí je v socialistické společnosti předmětem zvýšeného zájmu. Přesto, jak uvedl předseda Nejvyššího soudu ČSSR J. Ondřej, se počet rozvodů v posledních letech téměř zdvojnásobil a má stále vzrůstající tendenci. Stoupající rozvodovost zřejmě souvisí i s tím, že odpadly některé morální zábrany rozchodů manželů, jako je ohled na děti, veřejné mínění, které je k rozvodům stále tolerantnější, a zvyklosti, které v minulosti ovlivňovaly postoje lidí. Ke změně postojů by měly burcovat údaje o dětské delikvenci a kriminalitě mladistvých, kteří pocházejí především z rozvrácených rodin.

JAKOŽ I Z ROZVRÁCENÉ BOLŠEVICKÉ SPOLEČNOSTI! PŘEDEVŠÍM!!

Česnekový »problém«

(čtk): O česneku se v posledních letech často hovořilo. Přibližně před pěti lety nebyl, pak ho byl nadbytek a v loňském roce opět na pultech chyběl. Co bylo toho příčinou? Především je faktem, že česneku nesvědčí vlhko, takže v letech, kdy spadne nadprůměrné množství srážek, se neurodí. Takový byl i loňský rok. Podle slov předsedy ÚV Českého zahrádkářského svazu se však nedostatku této zeleniny dalo předejít. Zahrádkáři totiž ani zdaleka neosázeli plánovanou výměru. Důvod byl čistě ekonomický: Loni stál kilogram sadby 56 korun! Přitom měli pěstitelé za sklizený kilogram česneku původně utržit 16 korun. Jestliže však platí, že poměr mezi zasázenou sadbou a úrodou je jedna ku pěti, jinak řečeno z jednoho kg sadby získáme pouze pět kg česneku, jednoduchým výpočtem zjistíme, že pěstování této plodiny se zahrádkářům nevyplatilo. Vždyť pouze náklady na sadbu by tvořily 70 procent. Zahrádkáři byli loni v době nákupu podezřívaví, že s česnekem spekulují. K tomu V. Ježek řekl, že je sice pravda, že nákupní cena byla zvýšena na 19 korun, maloobchodní cena však činila 30 korun. Jestliže platná vyhláška dovoluje drobným pěstitelům prodávat výpěstky za ceny o padesát procent vyšší, než za které se kupují v obchodě, je pochopitelné, že česnek radějí prodávali na tržištích. Zdálo by se, že z loňských zkušeností se odpovědné organizace poučí. Opak je však pravda. Sadba česneku letos stojí 62 korun! Navíc zahrádkáři v době, kdy by sadba měla být v zemi, neznají nákupní ceny pro letošní rok.

ZVÝŠIT CENY – TO JE EKONOMIKA!

Selbstmord von Marschall Model

Duisburg, 21. April 1945 – Generalfeldmarschall Walter Model – Oberbefehlshaber der deutschen Heeresgruppe B im Westen und lange Zeit einer der von Adolf Hitler geschätztesten Heerführer der Großdeutschen Wehrmacht – erschießt sich am 21. April 1945 in einem Wald zwischen Düsseldorf und Duisburg.

Models 21 Divisionen mit insgesamt 300 000 Soldaten hatten 18 Tage den überlegenen Streitkräften der US-Armee erbitterten Widerstand geleistet. Sie konnten allerdings den Vormarsch der alliierten Truppen weiter nach Deutschland hinein nicht aufhalten. Im „Ruhrkessel" eingeschlossen und von allen Seiten unter Feuer – marschierten die deutschen Landser demoralisiert in die Gefangenenlager.

Diesem Los wollte Feldmarschall Model als alter Offizier nach dem Ehrenkodex der Armee entgehen. Daher schoß er sich eine Kugel in den Kopf.

Portrétista Boženy Němcové

(fd): K nejvýznamnějším portrétům české malby 19. století patří podobizna Boženy Němcové chovaná ve sbírkách Národního muzea, kterou v roce 1845 namaloval z podnětu F. L. Čelakovského Josef Vojtěch Hellich. Ve své době však proslul především jako autor kostelních obrazů, z nichž je nejznámější triptych se sv. Lukášem, umístěný pod Rejskovým baldachýnem v Týnském kostele v Praze, pro který Hellich namaloval také výplně ploch zábradlí původní kamenné kazatelny ze 14. století. V Praze se s dílem Josefa V. Hellicha setkáme také v kostele sv. Jiljí (v závěrové kapli pravé boční lodi je jeho oltář P. Marie Růžencové), v kostele Na Karlově je od Hellicha zobrazení Krista na hoře Olivetské, v kostele sv. Josefa na Malé Straně je jeho obraz sv. Františka Saleského, pro křižovnický kostel sv. Františka u Karlova mostu namaloval Hellich obraz bl. Anežky a další Hellichovy práce najdeme v Kyjích, v Přední Kopanině a v Liboci. S obrazy J. V. Hellicha se seznámíme také v Rychnově, v Olešné, ve Vyšším Brodě, v České Skalici, ve Velizi, v Kněževsi, v Hudlicích, ve Zlonicích, Velvarech, v Dřevčicích a v Krči u Písku. Josef V. Hellich patřil ještě k žákům prvního ředitele pražské Akademie Berglera, studoval dva roky ve Vídni a studijní cesty ho přivedly také do Říma, Florencie, Benátek, Mnichova, Paříže a Londýna. Byl ovlivněn jednoznačně podmanivým zjevem Raffaelovy malby. V Praze se usadil od roku 1841 jako první kustod uměleckých sbírek Národního muzea a v roce 1849 založil v Praze umělecký spolek Jednotu výtvarných umělců. V tyto dny si připomínáme, že se narodil před 180 lety. Zemřel v roce 1880 a jeho hrob najdeme na Malostranském hřbitově na Smíchově.

Preise nach Berlin gesenkt

BERLIN, 23. April (dpa). Bahnreisende von und nach Berlin können vom 1. Mai an in den meisten Fällen preiswerter fahren. Bundesbahn und Deutsche Reichsbahn der DDR versprechen sich davon einen Zuwachs an Kunden. Einige Beispiele: Die Mehrtagesrückfahrkarte gilt künftig zehn Tage statt bisher sieben. Die Ermäßigung wird von 25 auf 33,3 Prozent heraufgesetzt. Die 2.-Klasse-Rückfahrkarte Berlin—Hamburg kostet dann 80,80 Mark statt bisher 89,60, Berlin—Köln 162,80 (186), Berlin—Frankfurt 142,80 (157) und Berlin—Basel 214,80 Mark (251). Minigruppenkarten sind von Mai an schon für einen Erwachsenen und ein Kind erhältlich. Gruppenrabatt beginnt nun bei Gruppen von sechs Personen an mit 40 Prozent (bisher 25 Prozent).

Halldor Laxness wurde 85

REYKJAVIK. Der isländische Dichter Halldor Laxness, Träger des Literatur-Nobelpreises, wurde am Donnerstag 85 Jahre alt. dpa

Gesetz gegen faule Arbeiter?

PARIS, 23. April (Reuter). Die Sowjetunion plant offenbar eine neue Arbeitsgesetzgebung, nach der faule Arbeiter entlassen werden können. Der Chefredakteur der sowjetischen Nachrichtenagentur Nowosti, Walentin Falin, sagte in einem Interview der französischen Wochenzeitung „L'Evénement de Jeudi", es gebe zu viele Parasiten in der Sowjetunion, die so tun, als würden sie arbeiten. „Mehrere hunderttausend Leute machen absolut nichts." Momentan sei es praktisch unmöglich, die schlechten Arbeiter loszuwerden. Die neue Gesetzgebung solle das ändern.

Der frühere sowjetische Botschafter in der Bundesrepublik, nun auch Mitglied des Zentralkomitees der KPdSU, räumte zugleich ein, daß die Menschenrechte in der Sowjetunion in der Vergangenheit nicht in vollem Umfang eingehalten worden seien. Auch gebe es Widerstand gegen die von Parteichef Michail Gorbatschow eingeleitete Politik der Offenheit.

Vollmacht für Adolf Hitler

Berlin, 26. April 1942 – Der Führer und Reichskanzler Adolf Hitler wird am 26. April 1942 in Berlin vom Deutschen Reichstag zum „Obersten Gerichtsherrn" ernannt. Der Oberbefehlshaber der Großdeutschen Wehrmacht erhält damit die Vollmacht, sich im Kampf gegen alle Deutschen, die sich nicht bedingungslos in den Dienst des Krieges stellen, über noch bestehende Gesetze und Rechtsnormen hinwegzusetzen.

Z JEDNOHO DELŠÍHO ČLÁNKU:

Severočeská metropole Ústí nad Labem je městem, které zatím pokročilo nejdále při zpětovaném zavádění elektrické trakce v městské hromadné dopravě. Ukázalo se, že úvahy o její rozmanací v době velkých energetických problémů v polovině 70. let nebyly módní záležitostí. Tramvaje a trolejbusy, jak se zdá, budou i u nás vytlačovat v městském provozu hlučné a čadící autobusy.

Rozšíření trolejbusové dopravy do dalších, především středně velkých měst, podmiňuje i dostatek vozidel. Letos ve Škodovce v Ostrově nad Ohří vyrobí 400 vozů Tr-14. Bude mezi nimi desetitisící čs. trolejbus v historii výroby. Letos zde rovněž vyhodnotí závěry ze zkoušek tří prototypů kloubových trolejbusů Tr-15, které ujedou na 60 tisíc kilometrů ve zkušebním provozu. Ačkoliv jde o nový trolejbus, má řadu prvků shodných s dřívějším typem Tr-14. Se zahájením sériové výroby se počítá koncem příštího roku, do roku 1990 se má vyrobit 150 těchto kloubových trolejbusů. I když značná část produkce je určena pro SSSR, další se uplatní právě v Ústí nad Labem či na nově vznikajících tratích v Českých Budějovicích, Temelíně nebo v Bánské Bystrici. (mb)

Im Sprung gerettet

PHOENIX, 23. April (AP). Mit einer dramatischen Rettungsaktion hat ein US-amerikanischer Fallschirmspringer eine Mitspringerin gerettet, die bewußtlos und mit geschlossenem Schirm auf den Erdboden zuraste. Während eines Formationsspringens in der Nähe von Coolidge, bei Phoenix im US-Staat Arizona, stieß die erfahrene Springerin Diane Williams am Samstag in 2700 Meter Höhe mit einem anderen Springer der sechsköpfigen Gruppe zusammen und wurde bewußtlos. Ohne den Fallschirm noch öffnen zu können, stürzte sie mit einer Geschwindigkeit von etwa 230 Stundenkilometer in die Tiefe.

Ihr Sportkamerad Gregory Robertson, der vom Flugzeug aus die Gruppe beobachtete, reagierte ohne zu zögern: Mit dem Kopf voran stürzte er ihr nach, steuerte seine Fallrichtung mit Armen, Beinen und Schultern, bis er die hilflos durch die Luft wirbelnde Diane eingeholt hatte — etwa 1000 Meter oder zehn Sturzsekunden über der Erde. Der 25jährige zog die Reißleine ihres Schirms und öffnete dann erst seinen eigenen Fallschirm. Die immer noch bewußtlose 31jährige landete wenig später auf dem Rücken. Sie erlitt mehrere Rippenbrüche, eine Lähmungserscheinung und andere innere Verletzungen.

• Turisté se stále chtějí vracet do Říma. Potvrzuje to poslední odhad „úřady" v nejznámější fontáně města. Jen od července loňského roku navštěvníci „věčného města" do Fontána di Trevi kolem šesti tun italských i cizích mincí.

POKLÁD. GANG DOLET

Triumf Rusalky ve Vídeňské státní opeře

Cesta k jeho dokonalému pochopení širokou diváckou a posluchačskou obcí byla vhodně připravena nedělním matiné a besedou se známým odborníkem dr. Marcelem Prawym, který za spolupráce dirigenta a hlavních představitelů inscenace přiblížil hodnoty Dvořákova půvabného scénického díla široké veřejnosti. Lví podíl na úspěchu inscenace, kterou přísní a často vrtošiví vídeňští kritikové označují téměř za epochální, má nesporně dirigent, národní umělec Václav Neumann, který předtím už toto dílo připravil pro mnichovskou scénu. Obsazení hlavních rolí ve Vídni obstarali naši renomovaní pěvci — Gabriela Beňačková, Eva Randová a Peter Dvorský — spolu se skvělým sovětským basistou Jevgenijem Nesterenkem v úloze Vodníka. V režii Otto Schenka a na scéně G. Schneidera-Siemssena dostalo představení jednolitý, působivý tvar. Celá opera se zpívá v originále — česky.

Rakouští operní kritikové se s touto inscenací nejen ztotožnili, ale hodnotí ji jako interpretaci, která nemá na vídeňské ústřední scéně sobě rovnou. Kritik čelného deníku Kurier se například ptá: Kdy se ve Vídeňské státní opeře naposledy konala tak vysoce kvalitní, jednotná a hudebně výstižná premiéra? Další rakouské listy jednohlasně pějí chválu na celou inscenaci a všímají si nádherných výkonů našich umělců, kteří se opravdu překonávali.

V rozhovoru s představitelkou Ježibaby a Cizí kněžny v tomto představení, mezzosopranistkou Evou Randovou jsme si ověřili, že týž nadšený dojem z vídeňské Rusalky provázel i naše pěvce. Eva Randová nám řekla: „Zpívala jsem poprvé v tomto uměleckém seskupení na scéně, které budí zasloužený respekt v celém operním světě. Pod vedením Václava Neumanna se nám podařilo vytvořit krásné, jednolité představení s pohádkovou atmosférou, před níž se obecenstvu zatajoval dech. Nebyl to výkon předstíraný ani sentimentální, ale Rusalka plná dvořákovského citu a zaujetí. Myslím, že jsme pro české operní umění vykonali v zahraničí velký čin. Přijela jsem do Vídně z newyorské Metropolitní opery po pěti představeních Wagnerova Tannhäusera, kde jsem zpívala roli Venuše vedle Alžběty v podání světoznámé Jessy Normanové a pod taktovkou Jamese Levina. Výkon v Dvořákově Rusalce mi velice ležel na srdci a přemýšlela jsem o něm již za mořem."

Vaše poslední umělecká činnost je však v uplynulých sezónách výraznější spjata s Janáčkem? „Ve svém trvalém repertoáru ve stuttgartské opeře mám Kostelničku v její pastorkyni. Tam ji zpíváme v němčině. Skutečný triumf jsem s touto milovanou rolí zažila ovšem v minulé sezóně v londýnské Královské opeře Covent Garden, kde bude její nastudování znovu opakováno na jaře 1988. Je to rovněž jedna z parádních inscenací londýnské opery. Přála bych vám vidět, s jakým zaujetím studoval tamní soubor její pastorkyni v originálním českém znění, kolik námahy a pochopení věnoval tomuto dílu. Angličané odvedli pak ryzí výkon. Já jsem si přála vždycky zpívat tuto roli dokonale — od svých 25 let, když jsem začínala v ostravské opeře. To přání se mi celé splnilo až v Londýně."

NADŠENÍ NEBRALO KONCE po páteční premiéře Dvořákovy Rusalky ve Vídeňské státní opeře. Datum 10. dubna letošního roku si jistě vídeňské publikum i operní kritika dobře zapamatují. Ještě nikdy nebyla totiž Vídeň svědkem tak spontánního přijetí českého operního díla, připraveného českými a slovenskými umělci na této čelné světové scéně. Matný dojem z nedávného hostování pražského Národního divadla ve Vídni s Prodanou nevěstou a Daliborem byl zcela zapomenut a Vídeň hoří v současné době pro Dvořákovo operní umění.

Anzeige

Ein Jahr danach:

Jetzt im Handel. natur Nr. 5 Mai 1987 DM 8,-

Tschernobyl läßt grüßen!

Jetzt kommen die Reste des Restrisikos auf den Tisch. natur zieht Bilanz – 12 Monate nach dem Super-GAU.

...Zum Beispiel...
...Trefflichkeit: Cäsium im Dessert.
...Spielplätze: 8000 Becquerel im Sand.
...Muttermilch: Keine Untersuchung für Babys?

Außerdem im Mai:
Biogas:
Küche:
Böhmerwald:

Der Händedruck von Torgau. Mitglieder der US-Infanterie (links) begrüßen sowjetische Soldaten (rechts) an einer zerstörten Brücke über die Elbe.

Treffen an der Elbe

...erikaner und Russen geben sich die Hand

Torgau, 25. April 1945 – Der amerikanische Lieutnant William D. Robinson von der 69. US-Division stößt mit seiner Einheit bei Torgau an der Elbe auf eine Gruppe von Rotarmisten. Es ist 16.40 Uhr. Männer der 1. US-Armee unter General Hodges und der 1. Ukrainischen Front unter Marschall Konjew haben das NS-Reich Hitlers geteilt.

Der sowjetische General Tschuikow erinnert sich: „Am 25. April erfolgte eines der wichtigsten Ereignisse des Zweiten Weltkriegs... Die Front der deutschen Wehrmacht war durch ganz Europa hindurch in zwei Teile gespalten. Soldaten und Offiziere der UdSSR und der USA – Soldaten zweier Kontinente – vereint im Kampf gegen den gemeinsamen Feind – drücken einander die Hände."

Am gleichen Tag schließt sich der Belagerungsring um die zerschossene und brennende Reichshauptstadt Berlin.

In San Franzisko beginnt die Gründungsversammlung der Organisation der Vereinigten Nationen – der UNO.

Kaiser Karl V. siegt in Schlacht bei Mühlberg

Mühlberg, 24. April 1547 – In der Schlacht bei Mühlberg an der Elbe besiegt Kaiser Karl V. den Kurfürsten Johann Friedrich von Sachsen und nimmt ihn gefangen. Damit ist die Macht der Schmalkalder gebrochen, die protestierende Stände bildeten.

Der Schmalkaldische Krieg (1546 bis 1547) wurde vom Kaiser zusammen mit dem Herzog Moritz von Sachsen (Vetter des Kurfürsten) gegen Hessen und Sachsen geführt.

Nach der blutigen Schlacht wird der gefangene Kurfürst vor den Kaiser gebracht, der ihn höchst ungnädig empfängt. In einem zeitgenössischen Bericht heißt es: „Auch Karls Bruder Ferdinand gab dem blutbespritzten, gedemütigten Fürsten harte Worte. Den geistlichen Herren in Karls Umgebung war das Unglück des Ketzers eine wahre Augenweide."

Moritz wird Kurfürst. Er muß den Söhnen Johann Friedrichs eine hohe Jahresrente verschreiben.

Kapesní

KALKULAČKA

— SAMOZŘEJMÁ POMŮCKA PRO ŠKOLÁKY, STUDENTY A VŠECHNY MODERNÍ LIDI

ELORG 80 — pro základní aritmetické úkony. Rozměr 115×65×6 mm. Napájení světelnou energií.
ELORG 51 — určena pro náročnější technicko-vědecké výpočty včetně statistických. Rozměr 130×71×8 mm. Napájení lithiovým článkem DML 120. Cena 660 Kčs.
MR 4110 — základní funkce, datum, čas, alarm. Napájení ze 2 tužkových baterií. Je šikmá, vhodná na stůl. Cena 450 Kčs.
MR 411 — základní funkce, datum, čas, alarm. Rozměr 135×68×28 mm. Napájení ze 2 tužkových baterií. Cena 450 Kčs.
MR 413 — základní funkce, datum, čas, alarm. Rozměr 135×68×35 mm. Napájení ze 2 tužkových baterií. Cena 450 Kčs.
MR 513 — základní funkce, datum, čas, alarm. Rozměr 95×62×5,7 mm. Napájení ze 2 knoflíkových článků. Cena 485 Kčs.
MR 608 — má 25 matematických funkcí. Rozměr 135×70×35 mm. Napájení ze 2 tužkových baterií. Cena 510 Kčs.
Primární knoflíkové články různých typů i z dovozu — pro kalkulačky a hodinky — obdržíte v prodejnách TESLA ELTOS.

KALKULAČKY podle svého výběru si můžete objednat na dobírku u Zásilkové služby TESLA ELTOS, nám. Vítězného února 12, PSČ 686 19 Uherský Brod.

TESLA ELTOS
oborový podnik

Vejce z kovárny a mraveniště

(čtk): Svátky jara — velikonoce — jsou u nás již odedávna spojeny s kraslicemi, symboly nového života. Jejich kulturní starobylost potvrzují archeologické nálezy. Například na území ČSSR je nejstarším dokladem kraslice z pohřebiště ve Velkých Hostěradkách, datovaná do let 1020 až 1030 našeho letopočtu. Na nalezených zlomcích je patrný ornamentální dekor na původně červeném podkladu. Je zajímavé, že stejná technika zdobení se na jižní Moravě udržela dodnes. Nálezy kraslic v hrobech nejsou ojedinělým jevem. Zbytky ozdobených skořápek se nacházejí i v Polsku. Mimo slovanský region se jednoduchá zdobení vajec objevovala i na území západní Evropy, v Nizozemí, Švýcarsku, Belgii a na dalších místech. Z hrobu mladé germánské dívky ve Wormsu nad Rýnem pochází malované husí vejce, uložené do sarkofágu dokonce kolem roku 320 našeho letopočtu. Obřadní funkci měly také hliníkové, kamenné nebo kostěné kopie kraslic. Jednými z nejstarších jsou keramické imitace pštrosích vajec, zdobené linkami, objevené na hornoegyptské lokalitě Dispole. Kraslice se zdobily nejrůznějšími technikami. Mezi nejpozoruhodnější způsoby, které se dnes již nepoužívají, patřilo vkládání obarvených vajec do mraveniště. O vzor se v tomto případě postarali sami mravenci a jejich kyselina — tento starobylý postup se užíval kdysi na Chodsku a Valašsku. Daleko pracnější bylo zdobení kraslic okovánim, což bylo doménou kovářských tovaryšů. Výsledkem byla kraslice opásaná železnými obručemi a ručně kovanými podkůvkami. Jak se to dělalo? To se uvařené vejce nejdříve ponořilo do octa, skořápka změkla a vsunula se do ručně kované obroučky. Vápennou vodou pak skořápka opět ztvrdla a na ní se hřebíčky připevnily podkůvky.

»Kozlíku déle vydrží

(čtk): Sídlí zvykování kvality a trvanlivosti piva v nejdůležitějším úkolem pracovníků k. p. Středočeské pivovary. Mezi nejobl...

...jsou patří 10 a 12stupňový Velkopopovický kozel. Jeho prodejnost neklesá ani letos, kdy vzhledem k havárii na varných závodu ve Velkých Popovicích přešlo při výrobě piva na intenzívní způsob ležakování a tím se mírně pozměnila jeho chuť. V minulosti, a bude tomu tak opět od června letošního roku, se Velkopopovický kozel vyznačoval drsným charakterem hořkosti. V současné době je tento charakter jemný až mírně drsný, což je správná změna. Při posuzování jakosti piva ve velkopopovickém závodě v l. čtvrtletí 1987 zaznamenali pracovníci útvaru řízení jakosti Středočeských pivovarů podstatné zlepšení prací laboratoří. Ty spolupracují s dosaženými výsledky a proto připravují likvidaci překládového pasteru. Ten přispěje k prodloužení trvanlivosti hlavně 10stupňového piva, což přinese jeho odběratelé zejména v letním období.

A JE PO PIVU!

Verschwiegener Völkermord

Vor 72 Jahren, am 24. April 1915, ließ die jungtürkische Regierung des zerfallenden Osmanischen Reiches 235 führende Vertreter der armenischen Minderheit in entlegene Landesteile verbannen. Die meisten von ihnen tauchten nie wieder auf. Diese Aktion des nationalistischen Regimes gegen eine Minderheit anderer Nationalität und anderen (christlichen) Glaubens bildete den Auftakt zu einem systematischen Völkermord, der von dem Nachfolgestaat des Osmanischen Reiches, dem NATO-Land Türkei, bis heute totgeschwiegen wird. Der „Armenische Weltkongreß", der „Verband armenischer Vereinigungen im deutschsprachigen Raum" und die „Union der armenisch-apostolischen Kirchengemeinden" haben das Datum zum Anlaß für eine Erklärung genommen. Sie hat folgenden Wortlaut:

Im Frühjahr 1915 begann eine der größten Völkerkatastrophen dieses Jahrhunderts: Während die Europäer damit beschäftigt waren, sich auf den Schlachtfeldern von Verdun umzubringen, befahl die türkische Regierung den Massenmord an den unter ihrer Herrschaft lebenden Armeniern: Von 2,1 Millionen im damaligen Staatsgebiet der Türkei wurden anderthalb Millionen in knapp zwei Jahren erschlagen, ermordet, dem Hunger- und Seuchentod ausgeliefert. Weitere Hunderttausende starben bei Pogromen und türkischen Kriegszügen vor und nach dem Ersten Weltkrieg.

Die Nachfahren der Überlebenden wurden vertrieben und ausgebürgert. Sie sind dazu verurteilt, heimatlos außerhalb Armeniens zu leben, als Ausländer und Fremde stets abhängig von ihren jeweiligen Aufenthaltsländern.

Der Völkermord an den Armeniern war nach Umfang und Dimension das furchtbarste in einer langen Reihe von Verbrechen, die die Türken an anderen Völkern begingen. Gleichzeitig mit den Armeniern starben Hunderttausende christliche Assyrer, wurden Hunderttausende von Kurden und kleinasiatischen Griechen zwangsumgesiedelt. Der türkische Rassismus hat heute sein Ziel fast erreicht: die Schaffung einer Türkei der Türken, in der die übrigen Völker entweder vernichtet, vertrieben oder assimiliert wurden. Die Kurden werden, als das einzige noch zahlenmäßig bedeutende nichttürkische Volk, mit brutaler Gewalt unterdrückt. Zwangsumsiedlungen bedrohen gerade heute wieder Kurden und Assyrer. Muslimische Völker wie Tscherkessen, Lasen und Georgier sind von Assimilation bedroht. Die christlichen Minderheiten — Armenier, Griechen, Assyrer und christliche Araber — leiden unter wachsendem Islamisierungsdruck. Zwangsbeschneidungen junger Christen während ihres Militärdienstes, Verpflichtung christlicher Schüler zur Teilnahme am muslimischen Religionsunterricht u. a. sind nur einige Aspekte dieser Entwicklung.

Die Weltöffentlichkeit bleibt gegenüber den Leiden der Völker in der Türkei gleichgültig. Von West und Ost wegen seiner geopolitischen Lage seit alters umworben, setzt die Türkei ihr aggressives Programm der Unterdrükkung, Vertreibung und Assimilation ungestraft fort.

Damit muß Schluß sein. Im Namen unserer Toten fordern wir:

— Schluß mit dem Verbrechen des Schweigens! Das armenische Volk, die Völker der Türkei besitzen dasselbe Recht auf Selbstbestimmung, wie es von den Europäern als selbstverständlich in Anspruch genommen wird.

— Keine Aufnahme der Türkei in die Europäische Gemeinschaft, solange nicht die Minderheitenrechte in der Türkei voll garantiert sind und

— solange nicht dem armenischen Volk volle materielle und politische Wiedergutmachung für seine bis heute andauernden Leiden zuteil wurde.

..A TO ČEKÁ ZDEJŠÍ OBČANY VE VLASTNÍ ZEMI... OBŘÍZKA A KLITORISEKTOMIE... A JAVIČKÁŘI...

Umělý virus proti AIDS

Londýn. Britští biochemici z Oxfordské university po úspěšném hádání vytvořili s pomocí mírně geneticky upraveného umělý virus, který podle jejich názoru umožní vést účinný boj proti smrtelné chorobě AIDS, syndromu získaného selhávání imunity. Uměl

K virus má velmi příznivé vlastnosti, jako skutečný, je však zdravotně nezávadný. Dostane-li se do živého organismu, nepomůže k vyvolání protilátek proti zhoubnému viru AIDS. Britští vědci tyto své virem experimentují na zvířatech a do dvou let by se měla přistoupit ke klinickým zkouškám s vakcínou na lidech.

30 sowjetische Filme werden freigegeben

MOSKAU. In der Sowjetunion sind dreißig bisher verbotene Filme freigegeben worden, wie die amtliche sowjetische Nachrichtenagentur TASS meldete. Die Freigabe erfolgte auf Anordnung einer Kommission, die zur Untersuchung der Filmzensur in den vergangenen zwanzig Jahren eingesetzt wurde. Alle verbotenen Filme werden indessen nicht freigegeben werden, da einige „veraltet" oder „schlecht gemacht" seien.

Die Kommission wurde bei einem Treffen aller sowjetischen Filmschaffenden im Mai vergangenen Jahres ins Leben gerufen. Erster Sekretär ist der Regisseur Elim Klimow, zum Vorsitzenden wurde der Kritiker Andrej Plachow gewählt. Die Freigabe von Filmen im Rahmen der sowjetischen „Glasnost" (Offnung)-Kampagne war bereits vor kurzem von Plachow angekündigt worden, doch hatte er keine Angaben über die Anzahl gemacht.

Wie TASS berichtete, ging die Kommission bei ihrer Arbeit nach der Devise vor: „Alles was im sowjetischen Kino wertvoll ist, muß dem Volk gehören". Auf diese Weise würde sowohl zu einem richtigen Verständnis der Geschichte des sowjetischen Films als auch zum Filmen im allgemeinen beigetragen. AFP

Mark Twain gestorben

Autor von Huckleberry Finn und Tom Sawyer

Redding, 21. April 1910 – In Redding (Connecticut/USA) stirbt am 21. April 1910 Mark Twain im Alter von 75 Jahren. Durch seine Jugendbücher „Abenteuer und Fahrten des Huckleberry Finn" und „Die Abenteuer des Tom Sawyers" wurde der amerikanische Schriftsteller weltbekannt.

Eines Tages lernt der Autor einen Herrn im Eisenbahnabteil kennen, der sich als Dr. Smith vorstellt. Mark Twain, der gern wissen will, ob er einen Arzt oder einen Rechtsanwalt vor sich hat, fragt: „Was sind Sie für ein Doktor? Machen Sie einen langen oder kurzen Prozeß?"

Am 30. 11. 1835 in Florida geboren, macht Twain zunächst eine Setzerlehre. Anschließend Drucker, bevor er von 1857–1860 als Lotse eines Raddampfers auf dem Mississippi fährt. Zu dieser Zeit ist sein Leben reich an Abenteuern. Während des Sezessions-Krieges kämpft er dann auf seiten der Konföderierten. Versuche danach als Journalist und Schriftsteller.

Zahlreiche Studien- und Vortragsreisen führen Mark Twain auch nach Europa. Seine dabei gewonnenen Eindrücke schreibt er in anschaulichen Reisebüchern nieder. In seiner Autobiographie „Ein Leben auf dem Mississippi" (1883 beendet er sein mit seiner harten, aber interessanten Zeit als Raddampfer-Lotse. In „Ein Yankee aus Connecticut am Hofe des Königs Artus" (1889), das zu seinen bekanntesten Werken zählt, wird Twains skeptisches Verhältnis zu Europa deutlich.

Weitere Arbeiten: „Die Arglosen auf Reisen" (1869), „Das vergoldete Zeitalter" (1876), „Bummel durch Europa" (1880), „Der Prinz und der Betteljunge" (1881) sowie „Querkopf Wilson" (1894).

Autor Mark Twain

Eine Art mobiles Ärztekommando für kommende Atomunfälle

US-Mediziner Gale bildete eine internationale Notfallgruppe / „Lehren aus Tschernobyl" / SPD bekräftigt Ausstiegsforderung

23.4.87

LOS ANGELES, 22. April (Reuter). Als Konsequenz aus dem Reaktorunfall in Tschernobyl ist eine internationale Ärztegruppe gebildet worden, die bei künftigen Atomunglücken sofort eingesetzt werden kann. Die Idee dazu hatte der US-Arzt Robert Gale, der in der Sowjetunion bei der medizinischen Bewältigung der Unglücksfolgen geholfen hat. Daß eine vergleichbare Katastrophe sich wiederholt, hält Gale angesichts der weltweit vorangetriebenen Nutzung der Atomenergie für wahrscheinlich.

Der Gruppe gehören Ärzte und Wissenschaftler aus den USA, der Sowjetunion, Frankreich und Japan an. „Wir haben eine Flugzeugflotte zu unserer Verfügung und dazu gut ausgearbeitete Pläne", erläutert Gale, ein Spezialist für Knochenmarktransplantationen an der Universität Kalifornien. Man müsse sich das Ganze wie eines der „mobilen Einsatzkommandos der Polizei" vorstellen, die bei Geiselnahmen und Überfällen zum Zuge kämen. Das Geld für die Gruppe kommt vom Vorsitzenden des US-Ölkonzerns Occidental Oil, Armand Hammer, der seit Jahrzehnten intensive private Kontakte zur sowjetischen Führung hat.

Gale war von der Sowjetunion nach Tschernobyl zu Hilfe gerufen worden, weil er einer der renommiertesten Fachleute für die Verpflanzung von Knochenmark ist, eine Methode, die sich bei der Bekämpfung von Blutkrebs (Leukämie) als wirksam erwiesen hat. Von den 13 Knochenmarkempfängern nach dem Reaktorunfall haben zwei überlebt — eine Quote, die Gale nach eigenem Bekunden angesichts der Kompliziertheit der Fälle erwartet hatte. Inzwischen sei es gelungen, die für das Knochenmarkwachstum verantwortlichen Hormone gentechnisch zu kopieren, zu „klonen", berichtet er. Absichtlich verstrahlte Affen und Mäuse hätten sich nach der Gabe dieser Hormone rascher erholt. Möglicherweise sei die Hormonbehandlung wirksamer als die Transplantationen.

Gale und seine Kollegen schätzen, daß in den kommenden 50 Jahren zwischen 2500 und 75 000 Menschen als Folge des Tschernobyl-Unfalles an Krebs sterben werden, mindestens die Hälfte davon außerhalb der UdSSR mit Schwerpunkt Europa. Bis zu 700 Kinder haben nach diesen Hochrechnungen geistige Schäden erlitten, als sie im Mutterleib der Strahlung ausgesetzt waren. Gale fürchtet aber besonders auch langfristige Folgen des Unfalles — durch Veränderungen der Erbanlagen: Krebs töte Individuen und bedrohe nicht die Spezies Mensch, Genmutationen hingegen pflanzten sich über Generationen hin fort. Es stehe zu befürchten, daß bei bis zu 10 000 Menschen die Erbanlagen verändert worden seien, wobei wiederum mit mindestens der Hälfte der Fälle außerhalb der UdSSR zu rechnen sei.

Eine wichtige Lehre aus dem Unglück sei, welche Katastophe bei einen Atomwaffen-Einsatz drohe. Tschernobyl wäre im Vergleich dazu „absolut belanglos", sagt Gale: „Selbst ein begrenzter Nuklearkrieg würde aus medizinischer Sicht ein Desaster sein."

Das Unglück in der Ukraine hat nach Meinung des US-Arztes die Politiker zu der Erkenntnis getrieben, daß Atomenergie die ganze Welt angehe und weder vor Grenzen noch vor Ideologien haltmache: „Ich glaube, die Menschen haben begriffen, daß dieser Planet zu klein ist, um zu erlauben, daß Meinungsverschiedenheiten zwischen Außenministerien darüber entscheiden, was mit der Kernkraft passiert."

*

BONN (AP/dpa). Zum Jahrestag des Reaktorunfalls von Tschernobyl am 26. April hat die SPD am Mittwoch in Bonn ihre Forderung nach einem totalen Ausstieg aus der Atomenergie und einem Verzicht auf jede zivile Nutzung bekräftigt. In einer Erklärung des SPD-Vorstands wurde die Bundesregierung aufgefordert, keine weiteren Bau- und Betriebsgenehmigungen für Atomkraftwerke zu erteilen, die Wiederaufarbeitung von Kernbrennstoffen abzulehnen, auf die wirtschaftliche Nutzung von Plutonium zu verzichten und den Export von Kernkraftwerken zu unterbinden.

Das Unglück in dem sowjetischen Reaktor zwinge zur Änderung der Politik, erklärten die Sozialdemokraten. Eine Technologie, die bei einem Fehler zu solchen Konsequenzen wie in Tschernobyl führe und kommende Generationen belaste, sei nicht akzeptabel. Die Katastrophe habe gezeigt, daß eine sichere Beherrschung der Atomtechnik nicht erreichbar sei. Die zivile Nutzung der Kernenergie dürfe daher nicht fortgeführt werden. Alle Länder sollten jenen Staaten folgen, die sich schon zur Abkehr von der Atomkraft entschlossen haben. Die Länder der Dritten Welt sollten ihre Bevölkerung nicht den unabsehbaren Risiken der Atomkraft aussetzen. Die Industrieländer in Ost und West sollten den Entwicklungsländern helfen, sichere und saubere Energiequellen zu finden. Die SPD rief die Bundesregierung auf, ihren „Atomkurs" zu verlassen, und sagte allen Gruppen Unterstützung zu, die sich demokratisch und gewaltfrei für den Ausstieg aus der Atomkraft einsetzen.

TOŠNÍ VELKÉ NÁRODNÍ v Liver-u, které se zúčastnil náš Valencio byl také přito-nen dvojnásobný vítěz Velké pardubické MILOŠ SVOBODA. Z mnoha jeho dojmů uvádíme:

„Valencio nesl největší váhu, a to 76,5 kg. To bylo ní příčinou, proč s ním odborníci v tisku vůbec nepočítali. Měřil čas prvního i druhého kola, a měření bylo druhé kolo rych-

ště o Valenciovi

. Koně cvalují rychlostí asi 800 min. Valencio výborně skákal čil všem po celé prvé kole, kdy také většinou vpřádu, ve druhém však „propadal" a ztrácel naděa umístění. Na překážce č. 25 sražen volně probíhajícím ko-, jezdec padl, ale znovu nasedl, v Liverpoolu něco naprosto ne-rkého a rozhodčí koně, který , i když je poté nasedmut n da-ší, do celkového konečného pořa-nepočítají. Valencio doběhl asi 2 za ostatními koňmi jako třináctý a za ním byl ještě americký . Půda dráhy byla ideální, vál silný vítr, takže jednu polovi-kola šli koně proti větru, dru-po větru, překážky jsou mohut-jak známo 170 cm vysoké. Va-lo podal velmi dobrý výkon, ně dobře skákal, rychlosti však ačil. Dokončení dostihu je však o považovat za úspěch. Letos ěl v Liverpoolu trojnásobný ví-Red Rum, který je sem dovážen atrakce pro návštěvníky. Obje-e až příští rok, kdy bude při výročí dostihu odhalena jeho sová socha, slavnostní úvod pro-ve znamení světového boje pro-akovině. Provedl jej vítěz Velké dní z roku 1981 žokej Bob Cham-s koněm Aldaniti. Bob Cham-onemocněl rakovinou a po dlou-léčení, podpořeném jeho silnou , se naknec uzdravil, pak vyji ve Velké národní a dal tak na-tisícům nemocných na celém ě. Letos stál v čele této akce, proti rakovině, a byl v Liver-u nadšeně uvítán. Majitel vítěz-o koně Maori Venture — dvaa-desátiletý jím jsel — věnoval d po skončení dostihu 30 000 li-to znamená téměř celou vyhra-dotací, na boj proti rakovině." závěrem krátkého telefonického hovoru Miloš Svoboda dodal: výkonem Valencia můžeme být kojeni, nezasáhl by do závěrečo boje, ani kdyby nepřišla kolia skokově se britským koním a vyrovnal. Rychlost dostihu je k závratná." (cyn)

Start má jubileum

Psal se rok 1887, když na lehkoatletických závodech v USA předvedl poprvé na veřejnosti americký sprinter Charles Sherill nízký start. Již krátce předtím jej mezi atlety zavedl Miki Murphy z yalské univerzity. Ostatně CH. Sherill byl jedním z jeho svěřenců. Trvalo ale ještě hodně dlouho, než se nízký sprinterský start ve světě prosadil. Ostatně ještě na prvních olympijských hrách v roce 1896 používalo tohoto startu jen minimální počet atletů. (vš)

PRŮMĚRNÝ VĚK: 24 1/2

Brankáři: č. 2 Dominik Hašek (roč. 65), Tesla Pardubice, na MS už 2× — 29 Jaromír Šindel (59), Sparta Praha, 3× — 1 Karel Lang (58), Zetor Brno, 2×. Obránci: 28 Vojtěch Bažík (62), VSŽ Košice, 1× — 9 Jaroslav Benák (62), Dukla Jihlava, 3× — 16 Antonín Stavjaňa (63), TJ Gottwaldov, 2× — 7 Bedřich Šberban (64), Dukla Jihlava, nováček — 6 Ladislav Čajka (63), Dukla Jihlava, nováček — 4 Miroslav Hořava (61), Poldi Kladno, 3× — 5 Drahomír Kadlec (65), Dukla Jihlava, nováček. Útočníci: 19 David Volek (66), Sparta Praha, nováček — 24 Jiří Hrdina (58), Sparta Praha, 4× — 15 Jiří Doležal (63), Sparta Praha, nováček — 10 Petr Rosol (64), CHZ Litvínov, 2× — 17 Vladimír Růžička (63), CHZ Litvínov, 3× — 11 Igor Liba (60), VSŽ Košice, 4× — 22 Jiří Šejba (62), Tesla Pardubice, 2× — 21 Dušan Pašek (60), Slovan Bratislava, 4× — 25 Fr. Černý (59), Škoda Plzeň, nováček — 23 Libor Dolana (64), Dukla Jihlava, nováček — 14 Jiří Kučera (66), Dukla Jihlava, nováček — 20 Petr Vlk (64), Dukla Jihlava, nováček. — 27 Rostislav Vlach (62), TJ Gottwaldov, nováček.

Naši na MS

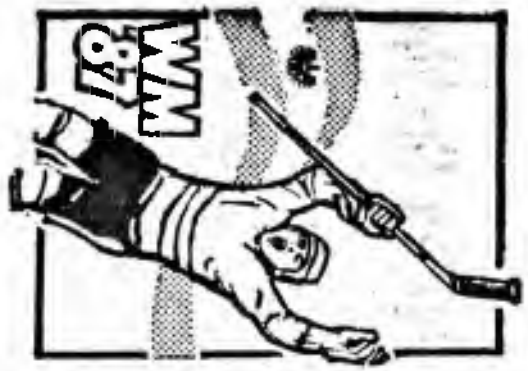

---

anglickém městečku Otley zelo-tradici běhu hospodyněk s pán-na níž spočívá čerstvě upečený áč. Stalo se už samozřejmostí, se tamní ženy a dívky na toto álost připravují dlouhodobým tré-kem běhu, vytrvalosti, ale taky ratnosti: aby ta sladkost nespadla pánve ani v nejvyšší rychlosti. Te byla diskvalifikace a konec!

Ropa z vlastních zdrojů

(čre): Celostátní naftově-geologická konference, které se účastní na 150 čs. odborníků, začala v Gottwaldově-Kostelci. Zhodnotí výsledky dosažené v těžbě ropy a zemního plynu i při hledání nových zdrojů v letech 1978—1986 a poradí se o perspektivách v osmé až desáté pětiletce. Vloni získalo čs. národní hospodářství z vlastních zdrojů kolem 150 000 tun ropy a půl miliardy metrů krychlových plynu. Přitom jde o suroviny vysoce kvalitní, sloužící k výrobě léků, kosmetiky apod. Navíc jsou tyto zdroje tři až čtyřikrát efektivnější než dovážené. Podle záměrů má těžba vzrůst do roku 1990 u ropy až o 100 proc. a na 900 mil. m³ zemního plynu. Jednání je přítomen rovněž místopředseda ČSL a ČNR br. J. Kana.

SAUDSKÉ ČESKOSLOVENSKO...

S nožem pro kalhoty

(čre): Pro trestný čin loupeže byl zadržen 20letý, 3krát soudně trestaný František D., který 28. 3. odpoledne v restauraci na nádraží v Písku pod pohrůžkou násilí donutil o rok mladšího hosta k vydání 20 Kčs. O den později na nádraží ohrožoval téhož muže nožem a donutil ho k vydání kalhot v hodnotě 500 Kčs.

Hundert Jahre Esperanto

Esti au neesti? — Sein oder nicht sein? Seit genau 100 Jahren kann man sich diese Frage auch in einer künstlichen Sprache — in „Esperanto" — stellen. Doch hier charakterisiert sie nicht nur den bereits 1894 übersetzten Hamlet, sondern das eigene Dilemma. Denn seit 1887, seit der polnische Augenarzt Dr. Ludwig Zamenhof in Warschau die Sprache entwickelte, ist das Kardinalziel der Esperantisten — sie weltweit als Fremdsprache Nr. 1 durchzusetzen — eine Utopie geblieben. Doch die Anhänger in 102 Ländern der Erde (Schätzungen schwanken zwischen 1 und 16 Millionen) geben nicht auf. Das sagt schon der Name: Esperanto — zu deutsch „Hoffender".

Angespornt werden sie von einer großen Idee. Europäer in Ost und West, Asiaten oder Amerikaner sollen mit Afrikanern, Südamerikanern oder Australiern über Gott und die Welt plaudern können. Vor allem der „kleine Mann", der sich keinen Dolmetscher leisten kann. Esperantisten drängen: Wenn ihre Sprache in den Schulen in aller Welt eingeführt würde, wäre das babylonische Sprachgewirr in wenigen Jahren gelöst.

Und nicht nur das. „Gemeint sind auch jene Werte", so der Deutsche-Esperanto-Bund (DEB) in Bad Hersfeld, „die für wirkliche Völkerverständigung stehen. Friede, Toleranz, Solidarität, Brüderlichkeit, Kommunikationswille." Esperanto — eine große Friedensbewegung?

In der Bundesrepublik, wo heute nur knapp 4000 Mitglieder organisiert sind, fand die Sprache schon sehr früh erste Anhänger. Im Jahre 1888 gründete der Journalist Leopold Einstein in Nürnberg die erste Esperanto-Gruppe der Welt. Ein Jahr später gab er „La Esperantisto" heraus, die erste Zeitschrift der Bewegung, 1906 wurde der deutsche, zwei Jahre später der Weltbund gegründet. Adolf Hitler, dem jeder Internationalismus verdächtig war, zerschlug den Bund, dem damals viele Bürger der sozialistischen Arbeiterschaft angehörten. Führende Esperantisten wurden in die KZs der Nazis gesteckt. Nach dem Krieg war dann auch die deutsche Esperanto-Bewegung wieder beim Stande null. Die Zeichen der Zeit standen günstiger für das Englische.

Auftrieb erhielt die Bewegung dann vor allem im Jahre 1954. Die UNESCO verabschiedete eine Resolution zugunsten von Esperanto und nahm den Weltbund als beratendes Mitglied auf. Auch in der Bundesrepublik ging es voran, denn die Kultusministerkonferenz gestattete den Esperanto-Unterricht als Wahlfach an weiterführenden Schulen. Doch der Durchbruch gelang nicht.

Im Gegenteil. Hatte es in den 20er und 50er Jahre im Zuge starker internationaler Strömungen noch teilweise euphorischen Beifall gegeben, so läßt das Interesse derzeit wieder nach. Vor allem in der Bundesrepublik winken Bildungsbehörden ab, wenn es darum geht, Esperanto als Schulfach einzuführen. Ein Problem: Es fehlt an Lehrern. Da das Interesse an den Schulen nicht vorhanden sei, brauche man auch keine Lehrer auszubilden, entschied das bayrische Kultusministerium. Wer könne schon Esperanto?

Ähnlich argumentiert man in Düsseldorf: „Wir brauchen keine Kunstsprache. Es gibt genügend lebende Sprachen, insgesamt 16 bieten wir an unseren Schulen an. Das reicht." Ein Teufelskreis: Esperanto wird nicht gelehrt, weil es keine Nachfrage gibt. Es gibt keine Nachfrage, weil zuwenig Menschen es bislang sprechen und es wird von so wenigen gesprochen, weil es nicht gelehrt wird.

„Dabei haben wir eigentlich keine echten Gegner", sagt der Vorsitzende des DEB, Helmut Klünder. „Die Sprache ist wohlklingend und ausdrucksstark", die Grammatik sei eine Jahrhunderterfindung. Zamenhof habe es geschafft, aus dickleibigen Grammatikbüchern zwei „lausige" Buchseiten zu basteln. Sein Trick: Es gibt keine Ausnahme von der Regel. Also keine unregelmäßigen Verben, keine genau festgelegte Wortabfolge im Satz. Übrig blieben ganze 16 Regeln.

Auch der Umfang des Vokabulars (vorwiegend romanisch) spräche für sich: „Vergessen Sie Wörterbücher mit 10 000 und mehr Stichwörtern wie im Englischen. Computeranalysen haben ergeben — mit einem Wortschatz von rund 1000 Grundwörtern kann man die gesprochene Sprache beherrschen." In einem Viertel der Zeit, die man fürs Englische benötigt, sei Esperanto erlernbar. „Bei fünf Wochenstunden", so Klünder, „hat auch ein Volksschüler bereits nach einem Jahr ein gutes Sprachniveau erreicht".

Wissenschaftliche Schützenhilfe liefert Helmar Frank, Professor für Kybernetische Pädagogik in Paderborn, der zu dem Ergebnis kommt: „Die Internacia Lingvo (auch Esperanto genannt) ist unbestreitbar die modernste, leichteste und ausdrucksfähigste lebende Kultursprache der Welt." Sie zeichne sich gegenüber Englisch und Französisch durch mindestens gleiche Präzision und erheblich höhere Lernleichtigkeit und vor allem wegen ihrer politischen Neutralität aus. Darüber hinaus könnten die Schüler hier leicht Sprachstrukturen erkennen, wodurch ihnen das Erlernen einer anderen Sprache wesentlich erleichtert werde.

Es ist daher kein Wunder, daß sich Esperanto gegenüber anderen Plansprachen durchsetzen konnte. Zahlreiche waren projektiert worden: Martin Schleyer schuf 1879 „Volapük", das jedoch viele Anhänger an die Esperantisten verlor. Nach einer Überarbeitung des Esperanto spaltete sich 1907 die „Ido-Bewegung" ab, die jedoch unbedeutend blieb. Auch spätere Plansprachen wie Occidental, Interlingua, Intal oder Neo konnten sich nicht behaupten. Die Zahl der Sprecher aller jüngeren Sprachen blieb unter einem Prozent der Sprecherzahl von Esperanto.

Trotzdem: Bei offiziellen Veranstaltungen wie dem jährlichen „Schülerwettbewerb Fremdsprachen" ist Esperanto nicht zugelassen. „Wir wollen die natürlichen, lebenden Sprachen fördern, nutzen, was vorhanden ist", verteidigt sich der Vorsitzende des Beirates des Wettbewerbs, der Augsburger Sprachprofessor Thomas Finkenstaedt, gegen Vorwürfe der Esperantisten. „Die Träumereien von einem Weltfrieden durch Sprache kann ich nicht teilen."

Auch international stoßen die Esperantisten auf Probleme. Keine der multinationalen Organisationen hat eine Einheitssprache. So arbeitet beispielsweise im Europäischen Parlament in Straßburg ein Heer von Dolmetschern und Übersetzern, das die ungezählten Vorschriften, Empfehlungen und Beschlüsse in die neun Amtssprachen der EG übersetzt. Professor Claus Schöndube, seit vielen Jahren Journalist in Straßburg: „Esperanto hat hier keine Chance. Natürlich, eine gemeinsame Sprache wäre einfacher. Aber die einzelnen Länder wollen nicht auf ihre eigene verzichten. Schon gar nicht England und Frankreich." Ein politisches Problem.

Wieviele Menschen sprechen denn nun eigentlich Esperanto? Niemand weiß es. Es gibt weltweit zwei ideologisch zerstrittene Verbände, die neutrale Universal-Esperanto Asocio (UEA) und die politisch linksstehende Sennacieca Asocio Tutmonda (SAT), denen aber noch längst nicht alle nationalen und regionalen Verbände angehören. Und: man geht davon aus, daß nur ein Bruchteil aller Sprecher organisiert ist. Nach Schätzungen von Professor Frank rangierte die Bundesrepublik 1983 an drittletzter Stelle in Hinblick auf die Verbreitung (prozentual auf die Bevölkerung gerechnet) in Westeuropa. Luxemburg stand an der Spitze, gefolgt von Belgien, Dänemark, den Niederlanden und Griechenland. Es sind vor allem die „Kleinen" die für eine gemeinsame Sprache eintreten und sich nicht vom Sprachimperialismus der Großen unterkriegen lassen wollen.

Staatlich gefördert wird Esperanto nur in wenigen Ländern, darunter China, wo 1982 damit begonnen wurde, Hochschullehrer in Esperanto auszubilden. In Ungarn und Bulgarien ist Esperanto teilweise reguläres Schulfach, an der Universität Budapest kann man sogar in Esperanto seinen „Dr." machen. Trotz aller Probleme kämpfen die Anhänger weiter. In mehr als 40 Interessengruppen haben sich Wissenschaftler, Eisenbahner oder Mathematiker zusammengeschlossen. Nationale und regionale Verbände geben Zeitschriften wie „Heraldo de Esperanto" oder „Monato" heraus. Dreistellig ist die Zahl der jährlich erscheinenden Bücher. An deutscher Literatur ist von Hartmann von Aue über Goethe, Heine und Böll fast alles zu haben. Neben viel Originalliteratur. Täglich strahlen Rundfunkanstalten in Peking, Warschau, Zagreb oder im Vatikan Sendungen in Esperanto aus. Im deutschen Sprachraum sind es Radio Bern und der Österreichische Rundfunk. Nur bei uns tut man sich schwer. So lehnt die „Deutsche Welle" in Köln mit der Begründung ab, der Kostenaufwand für eine weitere Redaktion sei zu hoch.

Wie wird es angesichts derartiger Schwierigkeiten weitergehen? „Esti au neesti?". Die Geburtstagsfeier zum 100jährigen Jubiläum der Sprache wollen sich die Anhänger jedenfalls nicht verhageln lassen. Zum großen Jubiläumskongreß im Juli in Warschau erwarten sich mehrere tausend Teilnehmer aus aller Herren Länder. Ein beispielloses Ereignis. Beispiellos? Natürlich — man braucht keine Dolmetscher.

Ridiči, pozor na úklid!

(Čti jako každoroční hrůza i letos v Praze provázeného stropní blokové čištění komunikací. Jeho základním předpokladem je dočasný zákaz stání motorových vozidel od parkujících automobilů. Čištění bude zahájeno v pátek 17. dubna ve všech pražských obvodech postupně po jednotlivých blocích. Vyznačení zákazu zastavení s uvedením termínu platnosti bude v předstihu čtyř dnů zajišťováno přenosnými dopravními značkami, je v zájmu motoristů, aby toto značení respektovali. V opač-

ném případě budou jejich vozidla označena orgány tříhem automobilů. Předpovídá to londýnská firma Economist Intelligence Unit. Rozvoj plně integrovaného automobilového průmyslu v Brazílii nelze zatím ani možná daleko. Firmy VW, General Motors, Ford a Fiat mají v této zemi moderní závody a spolu s dalšími nadnárodními výrobky by chtěly své brazilské pozice konsolidovat a rozšířit vzhledem k velkým výhodám, které představují relativně nízké

VH a odtažena. Kromě blokové pokuty 100 Kčs za dopravní přestupek budou před vydáním vozidla povinni zaplatit 200 Kčs za odtah. Informace o odtažení dispečink odtahové služby DP Praha on na telefonním čísle 86 74 88.

Brazílie do popředí

Do konce století bude Brazílie vyrábět 2,8 milionu motorových vozidel a mohla by se po USA a Japonsku stát třetím největším světovým

JEDLÍ: MAJSTR PROPR, ODTAH: MAJSTR ZEMÁNEK...

V PRAZE NA SMÍCHOVĚ (NA KLÍŽECI) BYL KREJČOVSKÝ SALON PRO ESPERANTISTY (JEJICH ŠÉF BYL ZVĚŘINA)

22.4.87

Heldenmut und andere offizielle Beschwichtigungen

Ein Jahr nach der Katastrophe von Tschernobyl wird über die Folgen kaum noch debattiert

Tschernobyl wird heute offiziell in der UdSSR gerne als Symbol für Heldenmut, für einen neuen Sieg der Menschen über die Technik, die allerdings zuvor dem Menschen eine schwere Niederlage bereitet hat, gefeiert. Für viele Sowjetbürger liegt Tschernobyl nach der Katastrophe geographisch in weiter Ferne, wird aber doch als Gefahrenzone erlebt, in der Experten zu Arbeiten dienstverpflichtet werden und Abenteurer für hohe Löhne ihre Gesundheit aufs Spiel setzen.

Für Soldaten, die nach Tschernobyl, besonders auch für die Aufräumungs- und Entseuchungsarbeiten unmittelbar nach der Katastrophe abkommandiert wurden und bei Befehlsverweigerung als Deserteure vor ein Kriegsgericht gestellt wurden, ist Tschernobyl ein Kriegsschauplatz, tückischer noch als der in Afghanistan, weil der Feind von Tschernobyl, die Radioaktivität, unsichtbar und damit grausamer ist als die Widerstandskämpfer in den afghanischen Bergen. Ein Jahr nach Tschernobyl zögert die Pressestelle des sowjetischen Außenministeriums, wahrscheinlich mit gutem Grund, für ausländische Korrespondenten eine Reise zum Kernkraftwerk selbst oder wenigstens in die Nähe zu den Siedlungen der Kraftwerksarbeiter zu organisieren.

Diese Einschränkungen journalistischer Arbeit vor Ort stehen nicht nur im Widerspruch zur Gorbatschowschen Politik der größeren Offenheit (Glasnost), sondern auch zu den von der amtlichen Nachrichtenagentur TASS dieser Tage in ihrem englischen Dienst verbreiteten Normalisierungsmeldungen für die Folgen von Tschernobyl für Umwelt und die Menschen. So erklärte Boris Kazatkin, leitender Mitarbeiter im Ministerium für Atomenergie der UdSSR, gegenüber TASS, die Radioaktivität in der 30-Kilometer-Zone um das Kraftwerk habe infolge von Entseuchungsmaßnahmen in den vergangenen Monaten „wesentlich" abgenommen. Ähnliche Worte fand auch Erik Pozdyschew, Chef einer nach der Tschernobyl-Katastrophe neu eingerichteten Radioaktivitätskontrolle.

Walentin Sokolowski, einer der Vize-Chefs im sowjetischen Umweltschutzministerium ist ebenfalls zuversichtlich: Das Niveau der Strahlung unmittelbar um den vierten, vor einem Jahr zerstörten und dann einzementierten Reaktorblock sei so, „daß man hier arbeiten kann". Zwei der vier Tschernobyl-Reaktoren hat man bereits im Oktober wieder in Betrieb genommen, der dritte, mit dem vierten gekoppelt und derzeit „autonom" gemacht, soll in diesen Tagen auch wieder an Netz angeschlossen werden. Ein 130 Kilometer langes, weitverzweigtes System von Dämmen und Deichen sowie Grundwasserbarrieren im Gebiet von Tschernobyl verhinderte laut TASS, daß die Radioaktivität mit dem Frühlingshochwasser nach der Schneeschmelze weiteres Areal verseuchte. Ausländischen Korrespondenten in Moskau aber wurde gerade das Hochwasser der Flüsse Pripjat und Dnepr als Grund für die nicht mögliche Reise nach Tschernobyl genannt.

Der Minister für Atomenergie der UdSSR, Nikolaj Lukonin, erklärte Mitte April in Tokio, fast eine Million Menschen seien nach dem Reaktorunfall medizinisch untersucht worden. „Ich kann sagen, daß dabei keine Abweichungen von der Norm, auch nicht bei Neugeborenen, festgestellt wurden." Wesentliche Berichte über vermehrte Krebsfälle wies der Minister als „unbegründet" zurück. Jelena Ljukjanowa, Direktorin des Zentrums für Mutter- und Kind-Fürsorge in Kiew, meinte kürzlich gegenüber TASS, daß 2590 Frauen aus dem Gebiet Tschernobyl und zahlreiche Neugeborene untersucht wurden, bei keinem stellte man außerhalb der Norm liegende Strahlenwerte fest. Fünf damals — also mit einer gewissen Verspätung nach dem Unfall — evakuierte Frauen hätten dieser Tage völlig gesunde Kinder geboren. Fazit: Nicht ein einziger Fall von gesundheitlicher Schädigung bei Frauen und Kindern ist ein Jahr nach der Katastrophe registriert, jedenfalls nicht öffentlich.

Der Vize-Präsident der Akademie für medizinische Wissenschaften, Leonid Ilyn, der die gesamten medizischen Forschungen nach der Katastrophe von Tschernobyl leitet, erklärte jetzt im Sowjetfernsehen, daß 196 durch den Unfall vom 26. April strahlenkrank gewordene Menschen inzwischen wieder arbeitsfähig seien, von den 237 Strahlenkranken, die am schwersten betroffen waren, starben 28 und 209 wurden geheilt.

In diesen Optimismus fügt sich die Aussage eines der Spezialisten für die Sicherheit sowjetischer Kernkraftwerke, Walerij Legaslow, ein, der gegenüber TASS behauptete, „das Risiko eines Unfalls in einem Kernkraftwerk ist nicht größer als das in anderen Industriebetrieben". Legaslow, der im letzten Sommer in Wien bei der Atomenergiebehörde den ausführlichen, in der UdSSR aber bis heute nicht verbreiteten Untersuchungsbericht zu Tschernobyl vorlegte, hat wie auch andere Atomenergiespezialisten in der UdSSR nichts dazugelernt: „Lassen Sie mich sofort sagen, daß der Unfall von Tschernobyl vor einem Jahr unsere Haltung gegenüber der Atomenergie im Prinzip nicht geändert hat."

Gewichtige kritische Stimmen oder gar Gegner der Atomenergie haben in der UdSSR bis heute und gerade auch nach Tschernobyl kein öffentliches Forum. Dennoch gibt es sie unter der Bevölkerung, doch auch so bekannte Wissenschaftler wie der Atomphysiker Andrej Sacharow oder der Molekularbiologe Walerij Sojfer, die beide auch Bürgerrechtler sind, ziehen nicht die Entwicklung der Atomenergie in ihrer Heimat in Zweifel, sondern fordern, wie Sacharow, totale Sicherheit für KKW oder kritisieren wie Sojfer die Verantwortungslosigkeit und Schlamperei der sowjetischen Atomindustrie. Doch beide können sich dazu in sowjetischen Massenmedien nicht äußern. Diejenigen, die sich der Wahrheit über Tschernobyl in den vergangenen Monaten zu nähern versuchten, sowjetische Journalisten und Dokumentarfilmer, setzten ihr Leben aufs Spiel und hatten zuvor mit den Bürokraten harte Kämpfe zu bestehen, um wenigstens Teilwahrheiten berichten zu dürfen.

Der ukrainische Regisseur Wladimir Schewtschenko, der mit zwei Kameraleuten sofort nach dem Unglück vor Ort den Film „Tschernobyl — Chronik schwerer Wochen" drehte, starb an den Folgen einer Strahlenkrankheit, sein Kollege Rollan Sergejenko, dessen Film „Die Glocke von Tschernobyl" während des Berliner Filmfestivals im Frühjahr gezeigt wurde, hat schwere Zeiten hinter sich. Sein Film, der vor allem das tragische Schicksal der Evakuierten — rund 135 000 Menschen mußten ihre Heimat verlassen — zeigt, hat die Zuschauer erschüttert und bei manchem Funktionär Alarm ausgelöst.

„Manche meinten", so Sergejenko, „der Film sei gegen die Atomenergie gerichtet. Es sei nicht gut, sagten die Kritiker, denn der Staat denkt da anders." Ein Tschernobyl-Film müsse Disziplin und Heldenmut zeigen. Die Zensur warf ihm vor, im Film von einer Katastrophe zu reden, das sei nicht nötig, denn es „war nur ein Unfall". Zweimal wandte sich Sergejenko ans Politbüro mit der Bitte, den Film freizugeben, mit Erfolg: Die „Glocke von Tschernobyl" läuft in mehreren kleinen Moskauer Kinos. Er wollte mit diesem Film verdeutlichen, daß vom Bewußtseinsstand eines jeden Menschen die Qualität des Bewußtseins der Gesellschaft abhänge, meint der Regisseur.

Příliš málo rosniček

[mk]: Zoolog H. Durrer hodlá zřídit v Basileji biotop vhodný pro rosničky, zmnožit jejich stav a osadit pak jimi vhodné lokality. Celý projekt nazval „Archa Noemova". Dnešnímu člověku je tato nejmenší a nejkrásnější žába evropské fauny známá jenom jako „meteorolog" na žebříčku ve sklenici. V přírodě je málokdy ke spatření díky je-

tímu ochrannému zbarvení, kterým splývá s listy dřevin, na něž jako jediný z obojživelníků vylézá. Spíše slyšíme silně skřehotání samečků, hlas však většinou zaniká v kapelách, jediné když se ozývá z keřů a stromů, jediné v době rozmnožování (duben—červen) vyhledává mělké nádrže, kam klade v malých hroznech vajíčka. Ústup této nejkrásnější žáby je způsoben především znečišťováním krajiny insekticidy, v některých oblastech i nadměrným rozmnožením jejích nepřátel (např. ve švýcarských vodách jsou to okoun, pstruh a lipan). Další možnou příčinou je redukce vhodných obnažených jejich domovem byly totiž vlhké lužní lesy. Pomáhaly i pravidelné záplavy, napřímení přítoků a přirovnost na dlouhou dobu vodou a přispívající k rozmnožení jejich hlavní potravy — hmyzu.

ŽRODOUKY NEJSOU, DĚLAJÍ CUCFLEKY...

„STÁLO TO ZA TO," prohlásila Američanka Rebecca Archuletová, když vytvořila rekord v délce líbání auta. První polibek přiskla plechovému krasavci v sobotu v deset hodin dopoledne a líbací maratón zakončila v neděli večer. Důvěrný vztah ke čtyřkolovému příteli veřejně projevovala 34 hodin a 20 minut. Soutěž ji vynesla nejenom první cenu — automobil — ale i strnulou šíji, čtyři vyklenuté řezáky a křečí ztuhlé nohy.

V NDR zemřel ve věku 71 let tenorista Rudolf Schock, působící léta v souboru berlínské Komické opery, kde vytvořil také postavu Jenika ve Smetanově Prodané nevěstě. Za tuto roli byl v roce 1950 poctěn Národní cenou NDR.

TO JE ZAJÍMAVÁ ZPRÁVA: R.S. ŽIL V „NSR", ZEMŘEL ASI

PŘED 2 ROKY... V „NSR"...

Seriál televizních mostů

Moskva: Sovětští a američtí poslanci se dohodli, že připraví seriál televizních mostů pod společným názvem Nové myšlení v jaderné epoše. Vyplývá to ze závěrečného komuniké o návštěvě členů Sněmovny reprezentantů amerického Kongresu G. Browne a C. Schneiderové. První televizní most se má vysílat 25. dubna. Poslanci Nejvyššího sovětu SSSR a členové Kongresu USA si při něm budou vyměňovat názory na politický systém v obou zemích, na zákonodárný proces a práci poslanců. Budou také diskutovat o otázkách mezinárodní bezpečnosti, kontrole zbrojení, lidských právech a regionálních konfliktech.

● **Odborníci japonské firmy** Macušita vyvinuli ruční osobní kopírovací zařízení, které má schopnost pořizovat kopie z televizní obrazovky nebo monitoru videopřístroje v deseti barevných odstínech.

Aussiedlerzahl gestiegen

FREIBURG, 21. April (KNA). 42 788 Aussiedler aus osteuropäischen Staaten sind nach Angaben der Arbeitsgemeinschaft Katholischer Lagerdienst (KLD) im vergangenen Jahr in die Bundesrepublik gekommen. Im selben Zeitraum seien außerdem 26 178 Menschen aus der DDR in die Bundesrepublik übergesiedelt, teilte die Arbeitsgemeinschaft am Dienstag in Freiburg mit. Die Zahl der Aussiedler sei damit gegenüber 1985 um 3820 gestiegen, und aus der DDR seien 1266 Menschen mehr als 1985 übergesiedelt.

Von den Aussiedlern kamen nach diesen Angaben 63,5 Prozent aus Polen und 30,7 Prozent aus Rumänien, die übrigen aus der Tschechoslowakei, der Sowjetunion, Ungarn und Jugoslawien.

ZE 4 POSL. JMENOVANÝCH ZEM / PRŮMĚR

Erst Volkszählung, dann Pest

STUTTGART, 22. April (epd). Einen tagesaktuellen Beitrag liefert die Bibel zur Volkszählung im Bundesgebiet am 25. Mai. Wie das Stuttgarter Bibelhaus am Mittwoch mitteilte, fällt im empfohlenen ökumenischen Tagesplan zum Bibellesen genau auf diesen Tag die Geschichte von König Davids Volkszählung aus dem zweiten Buch Samuel, Kapitel 24. Damals, vor rund 2900 Jahren, ließ David gegen den Rat seines obersten Heerführers Joab in Israel und Juda eine Volkszählung vornehmen, die neun Monate und 20 Tage dauerte. Weiter berichtet die Bibel dann: „Aber das Herz schlug David, nachdem das Volk gezählt war. Und David sprach zum Herrn: „Ich habe schwer gesündigt, daß ich das getan habe. Und nun, Herr, nimm weg die Schuld deines Knechts; denn ich hab sehr töricht getan!" Gott ließ dann als Strafe eine Plage über Israel kommen; 70 000 Menschen starben an der Pest, heißt es.

Der Tagesplan für die „fortlaufende Bibellese" wird von der ökumenischen Arbeitsgemeinschaft für Bibellesen zu Vellmar Jahre im voraus festgelegt und führt in einem achtjährigen Zeitraum durch die ganze Heilige Schrift.

O.K.

FOLKSZÉLUNG – ŘÁDÁCKÁ POKUTA!

Deutsche werden immer älter

WIESBADEN, 22. April (dpa). Immer mehr Bundesbürger erreichen ein hohes Alter: Männer werden heute im Durchschnitt 71,2, Frauen sogar 77,8 Jahre alt. Noch zu Beginn der 50er Jahre hatten Männer in der Bundesrepublik nur eine durchschnittliche Lebenserwartung von 64,6 Jahren, Frauen von 70,5. Das teilte das Bundesinstitut für Bevölkerungsforschung in Wiesbaden am Mittwoch mit.

HUSÁK JE ALE TAKY UŽ DOST STARÝ!

Mit Motorrad zum Nordpol

TOKIO, 22. April (dpa). Der 36 Jahre alte Japaner Fukashi Kazama hat als erster Mensch den Nordpol auf einem Motorrad erreicht. Über Funk teilte er am Dienstag seinem Basislager im nördlichen Kanada mit: „Ich fühle mich ganz groß. Die Sonne strahlt hier, und ich kann es kaum abwarten, den Freunden in Japan alles über den Trip zu erzählen."

Kazama brauchte 45 Tage, um von Ward Hunt Island, dem nördlichsten Punkt Kanadas, über das Packeis zum Nordpol zu gelangen. Seine 200-ccm-Yamaha war von einem Spezialisten in Tokio umgerüstet worden, so daß sie auch bei Temperaturen bis Minus 50 Grad Celsius einwandfrei lief. Begleitet wurde er von einem Bergsteiger, einem Kameramann und zwei Eskimos auf Motorschlitten.

BORIS TAM BUDE HRÁT TENIS...

Papagei stürzte in Küche ab

Über Notruf gab eine Frau der Polizei in Hof/Saale bekannt, ihr Papagei sei hinter einem Schrank „abgestürzt". Eine Streife rückte aus — die Hilfeleistung, so hieß es am Mittwoch, entwickelte sich jedoch bald zur berufsfremden Schwerarbeit: Die Beamten mußten zunächst den Schrank der Einbauküche ausräumen und abbauen, bevor sie den Vogel aus seinem unfreiwilligen Gefängnis befreien konnten. Als sich nach einer Stunde die Einsatzleitung besorgt nach dem Verbleib ihrer Kollegen erkundigte, erklärten die beiden Beamten, sie seien gerade dabei, die Küche wieder zusammenzuschrauben.

Sieben Wochen „ohne" gelebt

HAMBURG, 22. April (dpa). An der ursprünglich von zwei Hamburger Pastoren ins leben gerufenen Fastenaktion „Sieben Wochen ohne" haben in der diesjährigen Passionszeit über 200 000 Menschen in der Bundesrepublik teilgenommen. Allein in Hamburg waren es rund 25 000, sagte Pastor Martin Bethge, einer der Initiatoren, jetzt auf Anfrage. 35 000 Fastenkalender sowie rund 20 000 „Durchhaltebriefe" wurden in Hamburg verschickt sowie etwa 120 000 Mark für Informationsmaterial ausgegeben.

Genaue Teilnehmerzahlen lassen sich nach Bethges Angaben nicht ermitteln, weil Hamburg nicht mehr einzige Ansprechstelle für die Aktion sei. Es hätten aber mehr Menschen mitgemacht als im vergangenen Jahr. Inzwischen beteiligten sich bundesweit rund 3000 Einrichtungen. Hinzu kämen viele Teilnehmer, die sich gar nicht erst angemeldet hätten.

„OHNE" WAS?

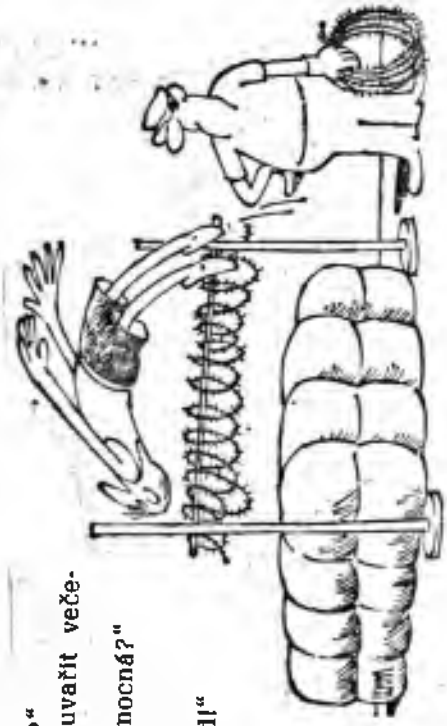

Televizní anketa o rybaření.
Reportér se ptá také pana Nováka:
„Někdo rybaří ze sportu, jiný z dlouhé chvíle... proč rybaříte vy?"
„Já bych chtěl chytit nějaké ryby!"

Slunečné tání v Pyrenejích spojil Španělsko se státeckem Andorou: povede v nadmořská výška 2060 m a bude dlouhý 2840 m.

Španělsko má 149 000 km silnic, z toho 1745 km dálnic. Ročně se po nich přepraví přes 87 % osob a 68 % zboží.

In Schweden müssen Pakete erst noch zustellreif werden

Schwedens Postarbeiter müssen künftig Pakete auch noch mit Datumsschildchen versehen. Mehr Lagerplatz brauchen sie auch, und kostspieliger wird die Paketabfertigung dadurch natürlich außerdem. Zweck der Aktion: Die Päckchen sollen künftig nicht mehr zu schnell zu ihrem Empfänger kommen.

Derzeit passiert es nicht selten, daß ein Paket, gestern erst aufgegeben, heute schon den Adressaten erreicht, dann vor allem, wenn dieser in der gleichen Stadt wohnt wie der Absender. Das ist zu schnell, meint Bo Blevborn, der Generalsekretär der schwedischen Post. Solch brillanter Service soll Kunden vorbehalten bleiben, die einen Expreßzuschlag eigens für die Eilzustellung bezahlt haben. „Es ist nicht die Aufgabe der Post, für die schnellstmögliche Zustellung zu sorgen", meint der Post-Chef. „Der Kunde soll den Standard bekommen, für den er bezahlt hat."

Daher sollen schwedische Pakete künftig in den Postämtern zwischengelagert werden, bis sie ein paar Tage später zustellreif geworden sind. Den Postarbeitern bürdet die Serviceverschlechterung Zusatzarbeit auf. Früher wanderte das Paket, das im gleichen Postbezirk blieb, einfach von einem Fließband aufs andere. Jetzt muß es herausgenommen, mit dem Datum versehen — es soll ja nicht zu kurz, aber auch nicht zu lange warten — und dann gelagert werden. Den nötigen Platz dafür haben die wenigsten Postämter. „Unsinn, den Service zu verschlechtern, wenn es nicht notwendig ist", sagt in Malmö Postassistent Harry Persson, doch sein Chef Goeran Bluecher teilt die Ansicht des Generaldirektors: „Wir sollen nicht mehr leisten als das, wofür bezahlt wurde."

Die Paketbremse zählt zu den Maßnahmen, die die schwedische Post ergriffen hat, um Dienstleistungen zu streichen, die sie selbst „Überservice" nennt. Auch die Samstagzustellung von Briefen ist diesem Kurs zum Opfer gefallen, obwohl sie die Briefschreiber ohnedies eine Extragebühr von zwei Kronen (65 Pfennig) kostete. Doch weil zu wenige Schweden für diese Leistung bezahlen wollten — wohl auch, weil die mit dem blauen „L" für „Loerdag" (Samstag) versehenen Briefe allzu oft dann doch erst in der Montagspost lagen —, hat die Postdirektion die Samstagtouren der Briefträger ersatzlos gestrichen.

ČS. POŠTY JIM PRODALY LICENCI, NE?

Zbývá už Torriani

V LAUSANNE zemřel ve věku 74 let Hans Gallmi, člen slavného lokte... (ni-štoku" Švýcarů z MC Davos v letech 1935–48 Torriani — Hans Gallmi, Hans jízdní svého tátu — Pic Gallmi, Hans jízdní svého bratra Pica, který odnesl v roce 1939 ...lako šňůry, bezmála o dvě desetiletí. Populární „ni-štok", za kterého je na ...živa už jen Elli Torriani, patří k nejlepším na kontinentě a k nejvýším profesionálům i našich mužstev. Proslul kombinací, dělrazem, stěhbou, tlaním (artiml schrá) ...ní mezistátních ukázat a získal čtyři medaile na MS, MS a ...ství 70H.

ING. HROMÁDKA

QUEEN MARY

O třetí největší transoceánské osobní lodi světa, Queen Mary, již byly popsány celé stohy papíru. Připomeňme proto pouze stručně její historii, ale zastavme se u tragické události z roku 1942, znamenající smrt 338 mužů . . .

Za přítomnosti celé anglické královské rodiny byla slavnostně spuštěna na vodu 26. září 1934 v loděnici Johna Browna v Clydebanku a její rejdař, britská společnost Cunard-White Star Line, ji na první plavbu přes Atlantik vypravil 27. 5. 1936 Trasu Southampton - New York tehdy překonala za 4 dny a 27 minut, čímž hned napoprvé získala mezinárodní trofej za rychlostní rekord, proslulou Modrou stuhu. V následujících měsících ji sice ještě několikrát předstihla francouzská Normandie, nicméně v srpnu 1938 dosáhla Queen Mary rychlosti 31,68 uzle (58,7 km/hod.), přeplula Atlantik za 3 dny, 20 hodin a 42 minut a stala se tak definitivní držitelkou Modré stuhy až do roku 1952.

„Grand Old Lady", jak ji přezdívali Angličané, připomínala svým zařízením kompletní plovoucí město. Její trup, vysoký jako mnohaposchodový dům, byl dlouhý 310,5 m, široký 36,15 m a dosahoval ponoru téměř 12 m. Měla posádku 1101 osob a do svých prostor pojala mimo nákladu 2139 cestujících, rozdělených do první, kabinové a turistické třídy. Na dvanácti palubách měla 949 kajut, 3 jídelny, z nichž do největší „by se vešel celý parník, s nímž Cunardova společnost zahájila v roce 1840 zaoceánskou plavbu" - jak psal britský tisk, společenské sály, kina, krytě plavecké bazény, tenisové kurty, řadu barů a kluboven, zimní zahradu, obchodní uličku s pobočkami mnoha světových obchodních domů, ale i dětskou železnici, jízdárnu s poníky, garáže pro automobily, rychlovýtahy - a tak by bylo možno pokračovat do nekonečna . . .

Začátek války ji zastihl v New Yorku, ze kterého vyplula až 1. 3. 1940, aby se v australském Sydney podrobila přestavbě na transportní loď britského válečného námořnictva. S těžkým srdcem tehdy montéři odstraňovali nyní zbytečná nákladná zařízení, v interiérech snímali překrásná, ale snadno hořlavá dřevěná obložení, do luxusních kabin montovali vícepatrové palandy a přepážkami měnili celé nitro lodi v plovoucí kasárna. Nástavby i trup byly opatřeny matnými nátěry válečné kamufláže, velká okna promenádní paluby zcela zakryla řada zvenku zavěšených záchranných vorů a na otevřených palubách se objevila postavení lodního dělostřelectva a velkorážních protiletadlových kulometů.

Queen Mary opustila Sydney 5. května 1940 a již o necely měsíc později se zapojila do válečných operací, převážejíc do Anglie australské jednotky. Spolu s dalšími transoceánskými giganty - Aquitanií, Mauretanií, Empress of Britain, Empress of Japan a Empress of Canada, obeplouvala kolem Kapského Města Afriku a vytvořila s nimi „největší konvoj, jaký svět kdy poznal" (Sea Classics 1981). Později byla nasazována zejména k plavbám mezi USA a Anglií a podle oficiálních údajů přepravila ve službách Royal Navy kolem 800 000 osob (jednorázově dokázala natlačit až 15 000 vojáků). Na její palubě plul v roce 1943 do Evropy také známý americký spisovatel John Steinbeck, který své dojmy vylíčil v knize „Once There Was a War" („Byla kdysi válka", Naše vojsko, Praha 1965).

Spojenci zařadili do transportní služby celou řadu transoceánských velkolodí a vytvořili z nich speciální dopravní linie označené konvojovým kryptonymem „AT". Pluly zcela osamocené, jejich pečlivě utajované trasy byly neustále měněny, nicméně jedinou zárukou bezpečnosti jim byla velká rychlost, skromná vlastní výzbroj a stálé měnění kursu, nedovolující číhajícím ponorce správně zamířené torpéd (tzv. „zig-zagging"). Ozbrojený doprovod jim admiralita při jejich plavbách nemohla poskytnout z prostého důvodu: žádný torpédoborec při trvale vysoké rychlosti totiž neměl potřebné velký akční rádius. Válečná plavidla jim proto vyplouvala v ústrety až v pobřežních vodách, kde také byl největší předpoklad napadení nepřátelskými ponorkami, torpédovými čluny nebo letectvem. Tato taktika se nakonec ukázala být úspěšnou, protože za celou válku došlo pouze ke ztrátě lodi Empress of Britain.

2. října 1942 plula Queen Mary poblíž Donegalského zálivu u severozápadního Irska. Ozbrojený doprovod v těchto nebezpečných vodách ji zajišťoval britský protiletadlový křižník Curaçao, jehož turbíny však musely pracovat na plný výkon, aby vůbec stačil cestovní rychlosti svého chráněnce. Musel se také držet v úctivé vzdálenosti, protože Queen Mary, klikkujíc, v pravidelných intervalech prudce měnila směr, k čemuž potřebovala značně velký prostor. A právě špatný odhad této vzdálenosti, spojený s chvilkou nepozornosti velitelského důstojníka křižníku, znamenal katastrofu. 137 metrů dlouhý Curaçoa se náhle ocitl před ohromnou přídí Queen Mary, ta do něj rychlostí 53 km v hodině narazila a drtíc jeho boky, zesílené 76 mm pancířem, jako by byly z papíru, jej přeřízla na dvě části. To vše bylo dílem okamžiku. Muži na palubě Queen Mary zaznamenali srážku pouze jako nepatrné trhnutí, nicméně její výsledek byl tragický. Zbytky Curaçoa se potopily během několika minut a z jeho posádky, čítající 364 mužů, se jich zachránilo pouze 26 . . .

Ještě dlouhou dobu dávala tato událost podnět k poplašným zvěstím, kolujícím na Queen Mary při dalších plavbách.

Po skončení války se Queen Mary podílela na demobilizaci amerických vojáků a v září 1946 odplula do Skotska, kde ji v matefské loděnici začali uvádět do původního stavu. Přestavba byla spojena s modernizací, podstatně se změnilo vnitřní zařízení a za cenu snížení přepravní kapacity na 1795 osob bylo zvýšeno pohodlí cestujících (III. třída nyní měla pouze 377 míst). Na první plavbu po lince Southampton - New York se znovu vydala již 31. července 1947.

Dalších dvacet let úspěšně brázdila vody Atlantiku pod vlajkou Cunardova rejdařství, až ji 18. srpna 1967 zakoupilo americké město Long Beach, aby z ní zřídilo novou turistickou atrakci „Slunné Kalifornie". Mezinárodní Diner's Club vypracoval projekt přestavby na hotel s 402 lůžky, 39 bary a hernami, s rozpočtovým nákladem 8 750 000 dolarů, na kterém se s městskou správou měl také podílet. Řízením všech prací byl pověřen americký admirál ve výslužbě John J. Fee.

31. října 1967 vyplula Queen Mary ze Southamptonu na svou tisící a první plavbu přes Atlantik. V Long Beach ji uvítalo přes 60 tisíc diváků tísnících se na nábřeží, další tisíce byly přítomny prostřednictvím televize a na rejdě křižovalo přes 200 ozdobených člunů a jachet. Když ji potom 9 remorkérů přistavilo k molu, ihned se ujala její nová přezdívka - „Slavný Třikomíňák" (The famous Three - Stacker).

Následný průběh přestavby však přinesl rozčarování. Stále se prodlužoval a hlavně prodražoval, takže původní rozpočet nestačil pokrýt ani rekonstrukci elektroinstalace s klimatizací. Byl zpracován nový a ten dosáhl částky 64 mil. dolarů (za tuto sumu v r. 1968 pořídila Cunardova společnost supermoderní Queen Elisabeth 2). Diner's Club proto z celého podniku odstoupil, zažaloval Long Beach o odškodné ve výši mnoha milionů dolarů, načež se o průběh prací začaly zajímat kalifornské úřady. Zjistily řadu nesrovnalostí, ale tečku za celou aférou udělala sebevražda admirála Fee v červnu 1971.

Dnes jsou všechny strasti zapomenuty. Queen Mary září bělobou svých nástaveb u kalifornského pobřeží, jako hotel a muzeum je v provozu od 10. 3. 1971. Jedním z největších jejích kouzel, přitahujícím stále nové turisty, je expozice „Život moře", kterou osobně zařizoval světoznámý francouzský podmořský výzkumník a oceanograf (narozen 1910), režisér mnoha dokumentárních filmů natáčených pod vodou (např. Vraky, Svět ticha).

Víte, jak se jmenuje?

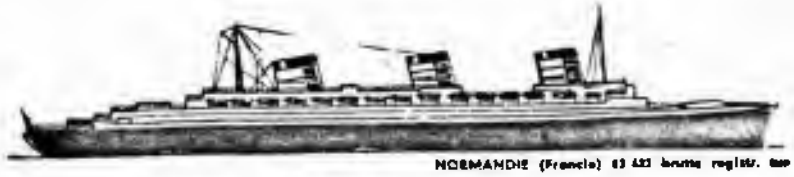

NORMANDIE (Francie) 83 423 hrubé rejstř. tun

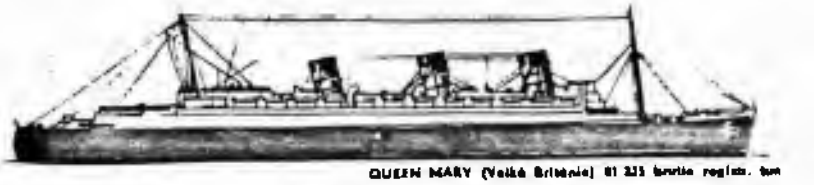

QUEEN MARY (Velká Británie) 81 235 hrubé rejstř. tun

QUEEN ELIZABETH II (Velká Británie) 44 000 hrubé rejstř. tun

FERDINAND A FILIPINA.

Patricijská rodina Welserů se usídlila v Aušpurku už ve třináctém století. Byli to zlatníci a podnikavi obchodníci s nekonvenčními nápady a pořádnou dávkou štěstí. Jistou dobu spravovali dokonce americkou provincii Caracas, kterou dobyli vlastním loďstvem vypraveným ze Španěl pod velením kapitána Dolfingera. Císař Karel V. jim získané území milostivě ponechal jako zástavu. Konečně, nestálo ho to ani krejcar. Welserové podnikali na široké bázi, hledali nová odbytiště a obchodní spojení, vypravovali své lodě až do vzdálené Indie. Proud zlata plynul do jejich pokladen tiše a pravidelně. V době našeho příběhu byli to, čemu se dnes říká těžcí pracháči. V čele rodinného klanu stál tajný císařský rada Bartholomaeus Welser, který si mohl dovolit společně s jistým Fuggerem půjčit císaři dvanáct tun poctivého zlata. Nejvzácnějším klenotem rodiny Welserů byla však Filipina. Dívka výjimečné tělesné krásy, citlivé duše a hlubokého vzdělání nijak nepospíchala se sňatkem. Nechybělo jí mnoho do třicítky (narodila se r. 1527), když se na zámku Březnici v Čechách setkala s mužem, který se stal jejím osudem. Ačkoli ze známých důvodů nemáme pro Habsburky žádnou slabost, musíme přiznat, že Ferdinand Tyrolský, druhý a nejmilejší syn císaře Ferdinanda I., byl pravý a nefalšovaný renesanční kavalír. Dostalo se mu skvělého vychování a vzdělání, jeho zájem o umění a vědu byl prost povrchnosti. Napsal dokonce komedii Zrcadlo lidského života, nikoli špatnou. Ke všemu byl ještě víc než pohledný. Tito dva mladí, kultivovaní lidé se do sebe zahleděli; zámek Březnice se stal němým svědkem kličícího milostného citu půvabné patricijky a o dva roky mladšího arcivévody rakouského, citu, který neměl zůstat pomíjivým flirtem. Ačkoli Filipina patřila ke znamenité a pohádkově bohaté rodině, která byla jedním z hlavních věřitelů císařského domu, její urozenost nedosahovala ke stupním habsburského trůnu. Ač si to oba milenci vroucně přáli, nemohl být vzájemné hluboký citový vztah korunován oficiálním sňatkem. Museli se skrývat. Zamilovaný arcivévoda, který byl jmenován místodržitelem v Čechách, chtěl mít Filipinu co nejblíže. Proto se rozhodl vybudovat pro ni v oboře na západ od Prahy na návrší Bílé Hory letohrádek. Sám vymyslel a navrhl stavbu překvapivého půdorysu ve tvaru šesticípé hvězdy, sám připravil nákresy, které r. 1555 odevzdal znamenitým italským architektům. Pak musel odtáhnout do Uher. Ale i z bojiště posílal četné vzkazy stavitelům de Speciecasovi, Tirolfovi a Wolmuthovi, poháněl je ke spěchu a průběžně se nechával informovat, jak se stavbou pokračují. Ač se to zdá dnes neuvěřitelné, už koncem příštího roku letohrádek stál a Filipina tam mohla uvítat vítězného Ferdinanda v naprostém komfortu. Pevné pouto jako by se odloučením ještě utužilo, a tak v r. 1557 uzavřeli milenci tajný sňatek. Filipinino choulostivé postavení se tím nijak nevyřešilo. Láska začala přinášet plody. Za rok se narodil Ondřej, za dva roky Karel. Ferdinand byl opět místodržícím v Čechách a mohl navštěvovat choť jen občas. Děti nesměla mít u sebe, manžel byl zaneprázdněn státnickými povinnostmi. Na veřejnosti se po jeho boku nemohla objevit. Častá samota a přísně tajený milostný život se stávaly nesnesitelným. Strachovala se o osud svých dětí a navíc se doslechla, že její nelegitimní tchán se poptává na francouzském dvoře po vhodné nevěstě pro nejmilejšího syna. Tísněna nejistotou a obavami, požádala o tajnou audienci, při níž odhalila císaři pravý stav věcí. Ten byl otřesen; zažil se svými syny už nejednu nepříjemnost. S Maxmiliánem a Karlem pro jejich zjevné sympatie k protestantství a teď ještě tato mezaliance! Nadéje na politicky výhodný sňatek se rozplynuly, alespoň tedy zabránit skandálu! Když se uklidnil, uznal sice sňatek, ale s podmínkou, že nadále zůstane utajen a slavnostně zavázal Ferdinanda a Filipinu k věčnému mlčení o té politováníhodné záležitosti. Dětem byl odepřen titul i erb a dědické právo by jim mohlo být přiznáno jen v případě, že by čistokrevní Habsburkové vymřeli po meči. Filipinin otec a jeho potomci byli povýšeni alespoň na barony s přímením von Zinnenburg. Manželé slib dodrželi. Císař se dávno odebral k předkům, ale oni stále úzkostlivě tajili, že jsou muž a žena. Teprve r. 1576 je papež Řehoř XIII. zprostil přísahy a po devatenácti letech směli konečně vystoupit na veřejnost jako manželský pár. Filipina se ze svého oficiálního postavení netěšila dlouho. Zemřela na zámku Ambrasu r. 1580. Věrnou lásku ušlechtilého Habsburka a krásné Filipíny nám dodnes připomíná letohrádek Hvězda na Bílé Hoře.

Filipina Welserová musela být všestranně mimořádná bytost, když dokázala upoutat tělesnou i duševní krásou o dva roky mladšího arcivévodu na celý život. V Čechách pobývala často na zámku Březnici a ještě častěji na hradu Křivoklátě. Tam byl tehdy pro podněcování bratrské šlechty k protihabsburskému odboji uvězněn (1548—65) biskup Jednoty bratrské. Soucitná Filipina ho navštěvovala a často s ním vedla dlouhé rozhovory. Ačkoli se s ním v náboženských otázkách rozcházela - byla věrnou katoličkou -, dojímal ji biskupův trpký osud. Svým vlivem prosadila u Ferdinanda zmírnění jeho vazby, která se výhradně jejím přičiněním uvolnila na tehdejší dobu nebývalou měrou. Ano, Filipina Welserová byla pozoruhodná žena.

dědictví století

Zanechal po sobě neuvěřitelný, ale nádherný a drahocenný nepořádek. Zemřel 8. dubna 1973. Noc před smrtí trávil ve svém ateliéru a maloval až do svítání. Pablo Picasso.

Po osmasedmdesát let maloval den co den, někdy během jediného dne i více pláten, kresby datoval po hodinách. A jak známo, věnoval se i sochařství, grafice, keramice . . .

V jeho ateliérech panoval nepopsatelný zmatek. Nikdy nic nevyhodil, ale také neuklidil, nesrovnal či neutřídil. A tak se v jedné zásuvce našel starý pár tkaniček do bot spolu s originálem rukopisu Krále Ubu, anebo v opuštěné vile California, kterou posledních šestnáct let nenavštívil, vedle kartáčku na zuby srolovaný a do novin zabalený obraz, dar od přítele Braqua. Nikdy se nestěhoval definitivně. Když se některého svého domu nebo ateliéru nabažil, opustil ho, prostě za sebou jen zavřel dveře s vědomím, že se tam může kdykoli vrátit a najít všechno na svém místě, tak jak to tam před lety zanechal.

Tým odborníků potřeboval tři roky, než udělal jakés takés jasno v odkazu díla velkého mistra. Picasso v posledních šedesáti letech života neprodával, a když, tak si své zákazníky sám vybíral. Zanechal po sobě 1855 obrazů. Říká se, že je to dědictví století - jeho hodnota činí 1 251 673 200 franků. Picasso nesepsal žádnou závěť, a tak dědičkou byla ustanovena jednak jeho poslední manželka Jacqueline Roqueová, s níž neměl děti, a dále jeho jediný legitimní syn Paulo z prvního manželství uzavřeného roku 1918 s tanečnicí Olgou Khoklovou. Paulo zemřel dva roky po smrti svého otce, takže jeho podíl se rozdělil mezi jeho dvě děti, Picassovy vnuky, Marinu a Bernarda. (Třetí vnuk Pablito několik týdnů po smrti svého dědečka vypil žíravinu a po několikaměsíčním utrpení zemřel.) Další část dědictví byla pak po dlouhých soudních jednáních rozdělena nelegitimním potomkům, a to Maye, dceři Marie Therese Walterové a Claudeovi a Palomě, dětem Françoise Gilotové, s níž prožil Picasso deset let a která byla jedinou ženou, jež měla odvahu jejich soužití sama rozbít a Picassa opustit. Jean Cocteau charakterizoval Picassovo dílo jako „ohromné scény z domácnosti". Picasso a jeho manželky, jeho milenky . . . Před válkou bylo období Olgy, období Dory Maarové, cyklus Marie Therese Walterové. Díla z let 45—50 jsou poznamenána osobnosti Françoise Gilotové.

V roce 1975 byl schválen návrh založit v Paříži Picassovo muzeum a umístit je v paláci Salé. Picasso, který vždycky žil a pracoval ve starých domech a neměl ve zvláštní oblibě moderní architekturu, o níž říkal, že je příliš „upečená", by jistě tento nápad uvítal. S restaurátorskými pracemi na starobylém paláci v Marais v Paříži se začalo až o pět let později, ale po několika měsících byly úpravy náhle zastaveny. Byl z toho skandál a vdova po Picassovi oznámila, že pokud muzeum zůstane pouze v plánech na papíru, zruší svůj úmysl darovat manželův odkaz Francii. Avšak ani v roce 1982 nebylo muzeum stále ještě dokončeno, což mělo za následek další skandál: australský sběratel Douglas Cooper, který slíbil muzeu věnovat jeden z nejkrásnějších kusů své sbírky (Le Grand Nu sous les arbres - 1906 až 1907) pod podmínkou, že bude otevřeno k desátému výročí malířovy smrti, svou nabídku odvolal.

Koněčně na podzim loňského roku, s dvouletým zpožděním, bylo Picassovo muzeum otevřeno.

„Pro mě, která jsem žila obklopena díly, jež teď vidím tady, je to, jako bych se vrátila domů . . ." řekla Picassova dcera Paloma, když si prohlédla nové muzeum. A Picasso? Byl by stejně udivený při pohledu na vlastní dílo ve svém muzeu, jako byl kdysi před svými plátny provizorně pověšenými v Louvru, kdy prohlásil: „Není to tak špatné . . ."

Svůj protest proti fašismu vyjádřil Picasso obrazem, jímž reagoval na zničení malého baskického města fašistickými letadly.

Jak se tento obraz jmenuje a v kterém roce byl namalován?

Trochu o Jaroslavu Ježkovi, jeho bubeníkovi a jazzu

Píše se rok 1929. Praha navečer září plynovými lampami a přerušovanými signály neonů. Nabírá druhý dech. Nepříliš nápadný bar Louise Zámečníka na rohu Myslíkovy ulice je oblíbeným místem setkání mladých muzikantů. Majitel sám má pověst výborného houslisty — excentrika. Přisedl si, zatím v téměř prázdném lokálu, k dvěma přátelům. Oběma už brzy skončí sezónní angažmá v elegantním lázeňském orchestru Společenského klubu v Klánovicích, a tak společně probírají situaci a případné vyhlídky v pražských kapelách. Přiznivá náhoda zapříčinila to, že další dva příchozí, kapelník spolu s tajemníkem nedávno vzniklého avantgardního divadla, právě hledají hudebníky pro nový divadelní orchestr. Dlouho zbytečně nemluvili. Kapelník v černých brejličkách usedá ke klavíru, jeden z muzikantů vybaluje z kufříku saxofon a druhý už ořukává místní bicí nástroje. Chvilku, jenom krátce si všichni tři zahrají. „Tak to by šlo," řekne potom kapelník a pozve oba příští den na zkoušku do Vodičkovy ulice.

V právě dostavěném divadle U Nováků trvala vlastní zkouška deset minut. Do nového orchestru byl Jaroslavem Ježkem přijat bubeník Zdeněk Tesárek. Působil v orchestru jako hráč devět let, až do násilného zániku divadla. Na těch devět let vždycky potěšeně vzpomínal.

Byl to čas, kdy dokázal zúročit své řepě úsilí samouka posedlého hudbou. Jeho otec byl hostinským „Na krásné vyhlídce", ve věhlasné restauraci s terasou, která nezůstávala nic dlužna svému názvu. Stávala v Praze těsně pod vrcholem Úvozu v místech, kde je dnes švédský zastupitelský úřad. Studie stály dost peněz a jelikož starší ze synů, Josef, studoval konzervatoř, Zdeněk musel na řemeslo. Mezi regály jemných kůží a hedvábnými podšívkami se učil ozdobnictví. Dnes ten obor nazýváme galanterií. Vždycky rád a dobře zpíval, ale nový klavír před ním doma zamykali.

Tančící Prahu tehdy ovládl Kitty — foxtrot. Nová rytmická hudba mladého ozdobníka nadchla natolik, že si nechal vysoustružit pár paliček a zkusil vyťukávat odposlechnutý rytmus. Potřeboval k tomu řádný složitý nástroj. Tím prvním byla měchuřina, plamenem zápalky vypnutá v bubínku na vyšívání. Jeho píle hraničila až s posedlostí. K tanci tenkrát vyhrávaly nejroztodivnější obsazené kapely, třeba s harmoniem místo klavíru, jindy flétna nahrazovala saxofon, ale vždycky musel znít buben. Ten býval terčem bedlivého pozorování ozdobníka, pevně odhodlaného přeběhnout mezi muzikanty. V roce 1923 už zaskakoval a posléze získal svůj první post bubeníka v kapele tanečního mistra Floriána v Malostranské besedě, vedle houslí, klavíru a saxofonu. Za honoráře si postupně pořizoval vlastní nástroje, které nebyly právě laciné. Kvalitní turecký činel Zildjian vyráběný v Americe stál tehdy 500 korun. Zdeněk Tesárek si koupil činely po padesátikoruně a hrál na ně celý život.

Následující rok se vypravil zkusit štěstí do Paříže. Dychtivě sledoval vystoupení pouličních muzikantů, se kterými zpívala celá ulice, snažil se go nejvíce pochytit od bubeníků v tanečních šantánech. Poprvé tam viděl a slyšel černošské hudebníky a přivezl si domů jejich gramofonové nahrávky. S uchem u gramofonu nesčetněkrát poslouchal každou z těch desek, dokud nerozšifroval a nezvládl sám všechny finesy. To byla jeho škola, propojená s nesmírnou pílí.

Postupoval do stále lepších kapel. Nakonec se ocitl v nejlepším bandu tehdejší Prahy.

Přestože v Osvobozeném divadle nebýval náhradní volný den za hraní v neděli, přestože počet repríz často převyšil stovku, ba dvě stovky, osazenstvo orchestřiště se zaujetím sledovalo scénu večer co večer. Každý výstup dvojice V + W totiž býval malou premiérou. V žádném jiném divadle už potom nikdo nic podobného nezažil.

Bubeník Zdeněk Tesárek se v orchestru nudit ani nemohl. Už výčet nástrojů, které rozeznával, to naznačuje: velký a malý buben, tamtam, činely, charlestonka, čínské zvony, dřeva, kravské zvonce, triangl, případně tympány, vibrafon, zvonkohra, rolničky, gong, chřestítka, tamburína a někdy i kastaněty. Používal k tomu osm druhů paliček a ovládal všechno virtuosně k naprosté spokojenosti šéfa orchestru. Ten si nového bubeníka záhy oblíbil. Nadšeně spolu debatovali o rytmických zvláštnostech jazzu, poslouchali a vzájemně si půjčovali gramofonové nahrávky amerických orchestrů a sólistů. V importovaných notových materiálech, stejně jako v partech pro bicí Ježkova orchestru, byla vyznačena jen rytmická schémata a nástupy jednotlivých nástrojů. Provedení detailů i sóla ježek plně nechával na citu a invenci svého bubeníka. Při hodnocení muzikantských kvalit Osvobozeného divadla je důležité vycházet ze skutečnosti, že orchestr fungoval především jako složka divadelní struktury. To je poloha zásadně odlišná od mnohem volnější, k improvizaci směřující charakteristiky projevu jazzmanů, jejichž působištěm bylo koncertní nebo taneční pódium. Divadlo vyžaduje od hráčů orchestru vedle kvality i kázeň, podřídit se úhrnnému jevištnímu tvaru. Takový projev je nesnadný a náročný. Všichni muzikanti, kterými se Ježek obklopil, plnili tyto podmínky s chutí a ve vynikající pohodě. Z autentických zvukových záznamů tento elán dodnes nevyvanul. Je běžným jevem, že hraje-li např. klavírista sólo, obvykle bezděky zrychlí tempo. Ježek sám hrál na klavír rytmicky velmi spontánně. Bezpečně však rozpoznal přesnost a spolehlivost Tesárkových bicích, jeho cit pro dynamiku a rytmickou naléhavost. Proto si spolu tak dobře rozuměli a ze stejné vzájemné shody vzniklo i hluboké přátelství s Karlem Ančerlem, Jiřím Srnkou a dalšími. Po čtyřiceti letech napsal „svému bubeníkovi" Jan Werich: „... čet jsem Váš dopis a přitom se mi vynořily moje vzpomínky a vidím Vás jasně tam dole pod forbínou a v Ježkovým bandu za bubnem a Vy se usmíváte, pracujete tam jako bobr a mně se to moc líbí".

V orchestru si s ostatními muzikanty jen tak zkoušeli cit pro rytmus, odhad pravidelné časomíry. Jeden po druhém v duchu odpočítávali šedesát vteřin, Karel Vacek sledoval stopky. Tesárkovi naměřili třikrát po sobě odchylku jediné desetiny vteřiny.

Vzájemné kamarádství Jaroslava Ježka a Zdeňka Tesárka se stále prohlubovalo. Bezbranná důvěřivost skladatelova i jeho žízeň po životě někdy způsobily, že se přivedl do stavu mnohem rozvernějšího, než by se mohlo zamlouvat jeho starostlivé mamince. Je známo, že ji Jaroslav ježek hluboce miloval a nedokázal by ji vědomě zklamat. Mohlo to být po oddirigované premiéře nebo třeba po některém z plesů Umělecké besedy v Mánesu, jednom z nejdražších, kde Ježkův orchestr hrával. Ježek se srdečně bavil, tancoval třeba v masce zahradníka, předváděl své nepřekonatelné klavírní improvizace. Konec ovšem mívaly takové noci obvykle jediný. Ježek s Tesárkem debatujíce kroužili kolem domovních bloků v sousedství Kaprovy ulice až do bílého dne, „aby maminka nic nepoznala". O jejich muzikantské shodě zůstal zachován drobný důkaz, zažloutlá obyčejná taktovka, kterou rozradostněný Ježek jednou věnoval Zdeňku Tesárkovi jako uznání za péči o rytmus v právě dohrané nové skladbě.

Vedle premiér a slavnostních příležitostí Ježek řídil orchestr obvykle jen v sobotu, na zájezdech však každý den. A to s takovou vervou, že po měsíčním turné, které bývalo tradičně v květnu, měl jeho černý frak na zádech šedivé krystalky vypocené soli. Jako dirigent neměl zvlášť výrazné geste. Strhával ale všechny svou vroucí zaujatostí muzikanta, svým nadšeným výrazem.

V upřímně kamarádském kolektivu divadla vládla zároveň přísná profesionální disciplína. V roce 1932 domluvil jeden z jeho členů na vlastní pěst nahrávání šlágrů orchestrem ve studiu His Masters Voice na Perštýně. Když se o akci dozvěděli V+W, došlo ke sporu a onen hudebník musel z divadla odejít. Na volné místo violisty byl přijat Josef Tesárek, žák Josefa Suka, absolvent konzervatoře, hudební pedagog v litevské Klajpedě. Kromě violy hrál v Osvobozeném i na housle a na klavír. Zvlášť jako pianista byl často využívaným doprovazečem zpívajících herců, a zejména dvojice V+W. Svědčí o tom etikety gramofonových nahrávek Pražská jara a Golem. Aranžoval pro orchestr také některé převzaté skladby, nahraná zůstala Mama Inez.

Tak se v ježkově orchestru sešli dva sourozenci Tesárkovi, skvělí muzikanti. Josef, blízký přítel Václava Talicha, přešel roku 1937 do orchestru Národního divadla, kde působil až do konce svého života. Zdeněk Tesárek za války našel angažmá v divadelním orchestru v Brně. Jen čtyři roky chyběly, aby se letos dožil osmdesátky, ve stejném roce, kdy by ji slavil i Jaroslav Ježek. A zítra, 1. ledna, si připomeneme výročí Ježkova úmrtí.

Nakonec trochu smutná historka. Jen rozmarem náhody to byl právě Zdeněk Tesárek, kdo měl naposledy v rukou něco jako epilog Osvobozeného divadla za zoufalého chaosu roku 1939. Na pokyn tajemníka Jana Mikoty přepravili tajně s Vladislavem Hochmanem ve velkém proutěném kufru rekvizitářů celý divadelní archiv a ukryli v opuštěných krámcích na nádvoří Anežského kláštera. Nenahraditelné dokumenty už nikdy nikdo jako celek nespatřil. Nejspíše je kdosi, bez zlého úmyslu, spálil, dokonce v oné nešťastné době mohl být takový skutek pokusem zničit vážně kompromitující materiály.

A tak zbývá jen hrstka fotografií, pečlivě srovnané divadelní smlouvy, vystavované na každou sezónu zvlášť pár archů notového papíru a několik ohraných šelakových desek...

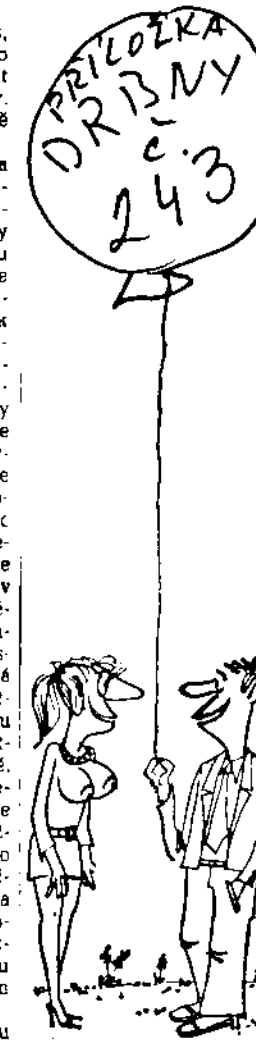

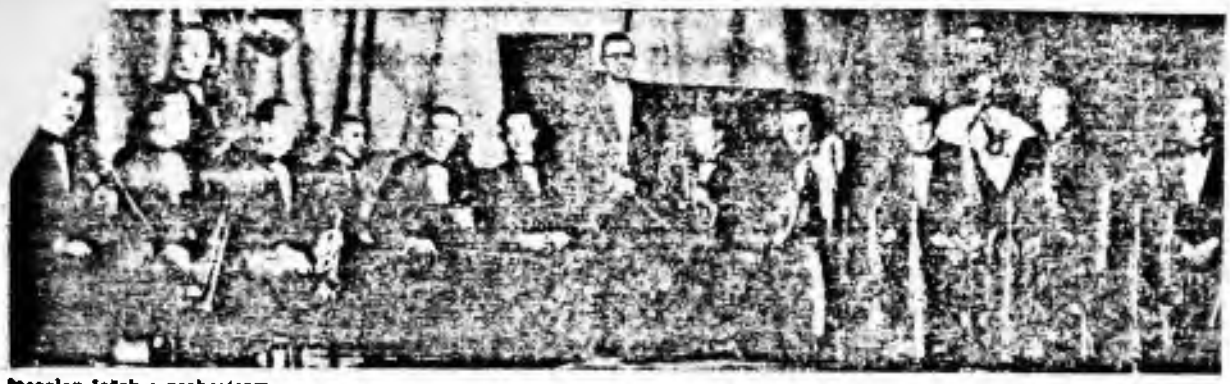

Jaroslav Ježek s orchestrem

EVA PROCHÁZKOVÁ

O rozhodnutí emigrovat

Novodobý politický slovník v ČSSR bohatě užívá přivlastňovacích zájmen, zřejmě aby mohl stále připomínat, že všichni jsou „jejich" či „naši", tak jak se každý písatel přiřazuje k „oněm". Tak je ku příkladu už ustáleným obratem „jak nám to ta mládež roste" a „kdo nám ji chce morálně křivit". Výrazivo a souvislosti, v jakých je užíváno, uvíznou často v hlavě, a tak se mi zdálo téměř normální, že každý působí něco někomu a jiný si zas osobuje právo říkat, aby to nedělal.

Tedy: vy jim tam páchátе vlastizradu a nam dělate ostudu, vy, co jste si nerozmysleli, proč emigrujete a zda chcete vydržet, co to obnáší.

Vezměme případ, dosti typický. Uprchlík přijede z Evropy do Ameriky a je šokován. Byty jsou nouzové, zařízení dostane od dobrovolných organizací minimální, práce hned nečeká. Konečně, uprchlík ani neumí tak dobře anglicky, umí-li vůbec, takže případný zaměstnavatel o něj velký zájem nemá. Kulturně jsou Evropa a Amerika odlišné, Američani mají jiný životní styl, zvyky, potřeby. Je to jejich vina? Ale oni přece žijí ve své zemi a uprchlíky se snaží přijmout jak umějí. Jejich péče je jiná, ovšem, oni se už jiní narodili. Jejich děti vyrostou a oni je hodí do života jak do studené vody. Postarali jsme se o tebe? Ano, vyrostl jsi a nabyl rozumu. Tak se teď starej sám a ukaž co umíš, naše povinnost skončila. Chudák dítě, chce-li studovat, vezme si často půjčku z banky, kterou po vystudování léta splácí. Ožení-li se či vdá, má k tomu na krku ještě celou péči o rodinu. Rodiče mají velký dům, ale samo sebou, že synova či dceřina rodina si vydělá na svůj vlastní. A dítě to pokládá za samozřejmé, jeho život je jeho život. Rodiče jezdí po výletech, dítě má těžké časy. Naši čeští rodiče by se v takovém případě hanbou propadli a raději by nejedli, než aby nezařídili synovi-dceři byt (dům), neušetřili na auto, nevychovali vnoučky. Jezdění po výletech? To až když zbude čas a peníze, jinak by je všichni odsoudili.

A dítě — syn-dcera — v Československu, které má i na péči rodičů doživotní právo — náhle dostane chuť emigrovat. Motivy jsou dost pochopitelné, a jakkoli nejsou přímo politické, ony se k politice vždycky nějak vztahují. Konečně, od února 48 přece máme všude, i v soukromém životě, myslet politicky. Dítě tedy spáchá vlastizradu, ať se chtělo třeba jen podívat do světa. Anebo už i myslelo materialisticky a chtělo být bohaté, bohatší než co mu mohli poskytnout doma rodiče. Anebo si chtělo do sytosti kupovat gramofonové desky, za jejichž shánění na černém trhu ho občas doma honili příslušníci — ale to je vlastně už dost politický důvod, vida. A tak se octne v Americe, pomoc se týká pouze základních potřeb, první práce je úmorná a nekvalifikovaná, Američanům nerozumí, města se mu nelíbí. Veřejná doprava téměř není, auto nemá, ve středu města po pracovní době nikdo nechodí a vzdálenosti i k nejbližšímu úřadu pro státní podporu jsou velké. To, co vidí v obchodech, nemůže mít. Celá jeho evropská duše se bouří proti způsobům, jak jíst, jak se oblékat, jak se chovat, dospívá k závěru, že Amerika je zcela nekulturní. Nevadí, že si třeba doma dávno nepřečetl knihu, nenavštívil divadlo nebo koncert, on prostě ví, že tady to není. V této situaci počátečního šoku propadne dítě panice a chce zpět. Domů se bojí nebo stydí, a tak chce aspoň do Evropy. Ocitá se se svou žádostí v kancelářích dobrovolných organizací, které mu předtím ze svých skromných fondů pomohly k odjezdu z Evropy a přijaly je jako uprchlíka u vědomí, že ve své zemi pod jhem komunismu trpělo. Potřebuje k jednání překladatele. Co mají nyní dělat pracovnící dobrovolných organizací? Mají snad chudákovi platit letenku zpět, když ještě nezaplatil letenku sem, na kterou mu půjčili peníze? A mají ho dále finančně podporovat až do doby, než dostane další cestovní doklad k cestě z USA, namísto původní do USA? Na skromné fondy čekají zástupy těch, pro které je odjezd do USA zachranou života. Kde je nahlé uprchlíkova touha po svobodě, o které předtím mluvil? Dítě však zarputile mlčí a jeho obličej je výmluvný: nechate mne snad tady utrápit, když jste mě sem pustili? To nechapete moje problémy?

Milí synové a dcery,

rozmyslete si, jaké důvody vás vedou k odchodu z domova. Já osobně bych navrhovala, aby vás, kteří po tom toužíte, pustili do světa všecky a nechali vas tu na zkušenou tak dlouho, jak budete sami chtít a potřebovat. Tak je to přece docela normalní. Naučili byste se cizí jazyky, nabyli neocenitelných zkušeností, získali širší rozhled, naplnili své cestovní sny. Ale vy v normální zemi nežijete, musíte proto přijmout fakt, že za svůj odchod budete drahe platit. Dopustíte se trestného činu a tady třeba zjistíte, že se vam tu nelíbí. Hodně vam podobných nesnese Ameriku už za měsíc. Že o ní za měsíc nemůže nikdo nic vědět? To nehraje roli, s odmitavým emocionálním přístupem se už nemusí nic změnit ani za čtyři roky.

A pak máte na vybranou: litovat a plakat, sami posoudíte, jak je to důstojné. Nebo nadávat na Ameriku, což je to nejsnadnější, ona své nedostatky opravdu má. Ale vy jste sem nemuseli chodit. Zmatete Američany, kteří vám chtěli upřímně pomoci a kteří ani netuší, proč se vam tu vlastně nelíbí. Ostatním, kteří do té studené vody skočí a snaží se v ní naučit plavat, udělate ostudu. Já vím, že jste doma netrpěli, alespoň ne v těch věcech, které teď teprve vidíte jako základní. Jenže už jste to udělali. Jediná možnost je, pokládáte-li to pak za hloupost, říci si: trpím sám za svou vlastní hloupost, to je v tomto případě alespoň přesné. Nebo: mám, co jsem chtěl. A držet pusu před těmi, kteří pomohli stejným způsobem vam jako Indočíňanům, kteří prchají z Vietnamu na lodičkách, kde se jich polovina utopí, kteří, vyhnaní ze země, čekají léta v primitivních podmínkách v kempech v Thajsku jako Laosani či Kambodžani, nebo jako Etiopům, kteří trpí hladem a nemocemi.

Rozhodnete-li se emigrovat, buďte rozhodnuti i snést to, co přijde. Amerika je tvrdá a nutí i své občany, aby se práci živili sami, proto buďte připraveni na jakoukoli práci také. Dáváte se na dobrodružný život, tak vydržte také dobrodružné bydlení, ono bude za čas lepší. A snažte se spřátelit s Američany, oni kromě toho, že mají své, no řekněme, vam často nesnesitelné způsoby, jsou také ochotní vas přijmout jako své, to se vám nikde v Evropě nestane. Tady ještě totiž umějí mít emigranty rádi.

A znovu, prosím vás, to uvažte. Jestliže cena vašeho smíření s omezeným územím dočasného pobytu sovětských vojsk je příliš vysoká, tak pojďte, je nas tady hodně. Ale jestli se tajně podezřívate, že byste se tu mohli dát bezmocně do pláče, nedělejte to. Ani my tady nepotřebujeme národní ostudu. A víte jak snadnou kořistí jsou pak ti uplakaní pro domácí propagandu? Vždyť je znáte z rozhlasu a televize, nechtějte se také octnout v trapné roli vypravěčů západních hrůz. Což o to, já bych vám také mohla vypravět příběhy jak objednané pro Rudé právo. Ale přidala bych k tomu také jinou stránku věcí — tu americkou, a pak ovšem také ty příběhy úplně jiné, úspěšné. Jenže k tomu, abyste se octli mezi úspěšnými, potřebujete hodně síly a statečnosti. Berte vážně, že vam při rozhodování jde téměř o všecko.

San Diego, Kalifornie, srpen 1986

Regen beim Tod der Pompadour

Versailles, 15. April 1764 – Im Schloß Versailles bei Paris stirbt am 15. April 1764 Jeanne Antoinette Poisson Dame Le Normat d'Etioles, Marquise de Pompadour, die Mätresse Königs Ludwigs XV. von Frankreich. Sie wurde nur 42 Jahre alt.

Als der Sarg mit den sterblichen Überresten der Pompadour nach Paris überführt wird, regnet es in Strömen. Ihr königlicher Liebhaber, dem sie Mädchen und Frauen aus allen Ständen für seinen „Hirschpark" zugeführt hatte, steht am Fenster des Schlosses. Zynisch bemerkt er: „Die Marquise hat kein schönes Wetter für ihre Reise!"

Madame Pompadour kam im Jahr 1745 als intelligente, aber maßlos ehrgeizige und verschwendungssüchtige junge Frau an den Hof. Sie förderte Künstler und Literaten. Auch veranlaßte sie die Errichtung der Porzellan-Manufaktur Sèvres.

Als die Neigung des Königs erkaltete, verstand die Pompadour es, sich dennoch unentbehrlich zu machen, indem sie Ludwig XV. immer neue Vergnügungen zuführte. Das politische Bündnis Frankreichs mit Österreich (gegen Preußen und England) im Jahre 1756 war größtenteils ihr Werk.

Preußen schlagen die Dänen

Sturmangriff auf die Düppeler Schanzen

Düppel, 18. April 1864 – Sturmangriff preußischer Truppen auf die stark befestigten Stellungen der Dänen auf den Düppeler Schanzen in Schleswig. Der preußische General von Raven wird tödlich getroffen. Pionier Klincke opfert sich heldenmütig für seine Kameraden auf. Mit der Erstürmung der Schanzen ist der Krieg Österreichs und Preußen gegen Dänemark so gut wie entschieden.

redakční pošta

■ **O KRUCEMBURKU**

Česká státní spořitelna vydala na rok 1987 dva pěkné jednolistové kalendáře s reprodukcemi obrazů známých malířů. Na prvním je známá „Černohorka" Jaroslava Čermaka, na druhém „Krucemburk" národního umělce Jana Zrzavého. Nevím jakým nedopatřením se stalo, že název obrazu „Krucemburk" je nesprávný, totiž „Vesnice". Myslím si, že si nikdo nemůže dovolit měnit svévolně název obrazu stejně jako si nemůže dovolit měnit název knihy, sochy nebo jiného uměleckého díla. V souboru deseti volných listů, které vydalo Pressfoto, je také u tohoto listu s obrazem Krucemburku správný název „Krucemburk" a ne „Vesnice". On také Krucemburk nikdy vesnicí nebyl, od nepaměti měl statut městyse se svým vlastním znakem. V knize „Jan Zrzavý vzpomíná" (Praha 1971) na str. 29 čteme: „Městečko nastavěné do kopečka podle silnice, i náměstí do kopečka..." Takže i z tohoto úryvku je vidět, že nikdy Krucemburk nepokládal za vesnici, ale za městečko, městys. A na stejné straně zmíněné knihy se vyznává ze své lásky ke Krucemburku jako rodišti svého otce: „Narodil jsem se v Okrouhlici, ale za svoje pravé rodiště pokládám Krucemburk. Tam žili Zrzaví, příbuzenstvo, které jsem měl rád..." Proto také do Krucemburku často a rád jezdil a namaloval zde i další obrazy. 12. října si budeme připomínat 10. výročí jeho úmrtí, jak národní umělec Jan Zrzavý Krucemburk (nyní Křižová) miloval, je zřejmé i z toho, že po své smrti byl 22. října 1977 pohřben na místním hřbitově hned u kostela.

J. Soukup, Česká Třebová

Odsouzení spekulantů

(čtk): Okresní soud v Pardubicích uzavřel dva případy trestné činnosti — neoprávněného získávání zboží, převážně elektrotechnického a elektronického charakteru a jeho dalšího spekulativního prodeje se značným finančním prospěchem — Obžalovaný V. David (28 let) za necelé dva roky nakoupil na černých burzách v Praze mj. magnetofonové kazety, digitální hodinky, gramofonové desky, přehrávače videokazet a rifle v celkové hodnotě přes 1,8 miliónu korun. Dalším prodejem zboží získal neoprávněně nejméně 164 200 korun, takže si měsíčně „přivydělával" v průměru 6830 korun. Okresní soud v Pardubicích odsoudil V. Davida k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dobu 5 let v první nápravně výchovné skupině, k peněžitému trestu 30 000 korun a k propadnutí zajištěné finanční částky. — Stejnou trestnou činnost páchal J. Vokoun (38 let). Od roku 1983 do svého zadržení v listopadu 1986 nakoupil zboží za více než 537 000 korun a se ziskem nejméně 44 150 korun je dále rozprodával. Okresní soud mu vyměřil trest odnětí svobody na dobu 3,5 let v první nápravně výchovné skupině a peněžitý trest 20 000 korun. — Rozsudky dosud nenabyly právní moci.

Mezi nejhoršími v Evropě

(čtk) Podle předběžných údajů bylo ke konci minulého roku na čs. dopravních inspektorátech evidováno téměř pět milionů motorových vozidel. Na 1000 obyvatel připadlo v průměru 180 osobních aut. Je samozřejmé, že stále více vystupuje do popředí otázka bezpečnosti silničního provozu. Ročně dochází na území ČSSR k více než 100 000 nehodám. Je potěšitelné, že v loňském roce byl počet usmrcených osob nejnižší za posledních deset let. Výrazně poklesla i množství zraněných osob. Přesto, pokud jde o nebezpečnost neštěstí na silnicích, patří bilance v ČSSR k nejhorším v Evropě. Mezi jevy, které negativně ovlivňují nehodovost, patří vysoký podíl usmrcených chodců, zejména ve velkých městech: Z celkového počtu obětí je 60 procent pěších. Problémem jsou dále nehody na železničních přejezdech, jak ukazují zkušenosti, naši řidiči se špatně vyrovnávají s proměnlivým počasím. Mrazy střídané náhlými oblevami, hustě sněžení či náhy se vždy projeví nárůstem počtu nehod.

Sběratel velikonočních vajíček

Vídeň: Symbolem velikonočních svátků jsou i v Rakousku vajíčka. Na trhu jsou k mání všechna možná od slepičích přes čokoládová až po kříče z umělé hmoty. Jejich vášnivým sběratelem je vídeňský občan Eduard Polak; ve sbírce jich má přes 14 000. Jsou mezi nimi vajíčka nejrůznějších ptáků, od slepic až po pštrosy, dále vajíčka ze dřeva, kovu, kamene a samozřejmě s nejrůznějšími ozdobami. Kromě toho má i sbírku 160 alb dokumentů o vajíčkách jako kulturních či dekoračních předmětech. Sběratelství je u Polaků rodinnou tradicí. Jeho matka sbírala poháry a sklenky ze západočeských lázní, ale o všechny přišla při leteckém náletu za druhé světové války.

Video s Holandskem

(čtk): Dohodu o založení společné firmy AVEX na výrobu videomagnetofonů a příslušenství podepsali včera v Bratislavě zástupci Tesly — spotřební elektroniky, PZO Transakta a firmy N. V. Philips Gloeilampenfabriken z Nizozemí. Společnost AVEX se sídlem v Bratislavě začne produkovat videomagnetofony v roce 1988 s počáteční kapacitou 100 000 ročně, kterou do roku 1993 zvýší na 500 000. Firma Philips dodá výrobní zařízení a výrobní zkušenosti, Tesla — spotřební elektroniku průmyslovou infrastrukturu a PZO Transakta zajistí obchodní stránku.

● **Ze všech negramotných** na celém světě připadají dvě třetiny na oblasti Asie a Tichomoří. Největší podíl mezi těmi, kdo neumějí číst a psát, zaujímají ženy — ve státech Asie a Tichomoří jich je 410 miliónů.

Aufgespießt

Inland:
Bonn: 14 Uhr Abflug Riesenhuber nach Moskau
Ausland:
Moskau: 17 Uhr Ankunft Bundesminister Riesenhuber

Aus der dpa-Vorschau vom Dienstag auf die Ereignisse des Tages.

DOTAZY NA LÁSKU

JAN RYBA

Ptal jsem se pole
co je to láska . . .
i řeklo pole:
láska je kmen
přibitý v souvratí břemen.

Ptal jsem se lesů
co je to láska . . .
i řekl les:
láska je křídlo
rozhozené do dutých vln.

Ptal jsem se louky
co je to láska . . .
i řekla louka:
láska je dlaň
zrosená podivným strachem.

Ptal jsem se řeky
co je to láska . . .
i řekla řeka:
láska je jiskra
plující po hladině noci.

Ptal jsem se dítěte
co je to láska . . .
i řeklo dítě:
láska je proud
protkaný stříbrem mlčení.

Ptal jsem se matky
co je to láska . . .
Láska je matka —
odpověděla věčnost.

Rozvoj Prahy v dalších letech

(neš): O rozvoji hlavního města v této pětiletce a o výhledech v dalším období informoval včera v Praze novináře pražský primátor F. Stala. V dopravě se i nadále věnuje velká pozornost výstavbě metra — v této pětiletce bude už spojena tímto dopravním prostředkem část jihozápadního Města, trasa B se dostane i do průmyslové oblasti Vysočan. Prozatím ještě není ujasněno, zda další úsek trasy C povede do severní části Prahy na Prosek nebo až do Bohnic. Z dopravních staveb určených pro automobilisty dohře pokračuje výstavba Strahovského tunelu, jehož první část má být otevřena v roce 1992. Velkou část svého vystoupení věnoval F. Stala problematice životního prostředí. Jsou úvahy, že do vodárny v Podolí by se přiváděla vltavská voda ještě před soutokem s Berounkou. Podmiňující investicí se stále naléhavější stává výstavba nové čistírny odpadních vod v Hostivíně. Současná čistírna již potřebám hlavního města nestačí a mají-li se dále budovat nové byty, nebylo by možné už je na nynější čistírnu připojit. Pražský primátor rovněž hovořil o problémech modernizace staršího bytového fondu, o otázkách dopravy stavebního materiálu, o vystěhovávání nájemníků, skladovacích plochách. Pozornost věnoval i budování další pěší zóny v Celetné ulici a na Staroměstském náměstí. V této souvislosti se zmínil i o soutěži na dostavbu Staroměstské radnice. Dosud se do ní přihlásilo už kolem 400 kolektivů — a nejlepší vyhodnocené práce budou příští rok vystaveny v Kinského paláci, kde budou mít návštěvníci možnost se k nim vyjádřit.

Havraní sídliště

(čtk): Velká havraní kolonie se vytvořila v samotném středu Českých Budějovic. Na pěti stromech na levém břehu Mlýnské stoky, protékající historickým centrem města, je 20 hnízd těchto kovově lesklých černých ptáků z rodu krkavců. V tomto období kladou vejce — začíná každoroční obnova rodu. Obyvatelé města, zejména mládež mohou pozorovat návraty ptáků ze sběru potravy a krátké přelety ve větvích, protože vlivem pozdního letošního jara nejsou ještě stromy porostlé mladými listy. Vše se děje za hlasitého krákání, které utichá až se soumrakem dne. Podle soudu ornitologů je to jedno z největších městských seskupení havranů v Čechách.

Maxwell Taylor gestorben

WASHINGTON, 21. April (AP). Der ehemalige US-General und Diplomat Maxwell D. Taylor (85), der im Zweiten Weltkrieg Kommandeur einer Luftlandedivision, später Vorsitzender des Gemeinsamen Stabes der Streitkräfte war und die USA als Botschafter in Südvietnam vertrat, ist in einem Washingtoner Armeehospital gestorben.

VYŠLO V „PRONĚVĚŘÍCH" / USA (ČTVRTLETNÍK SVU) →

Eier nach Ostern teurer

Die Eierpreise werden nach Ostern weiter ansteigen. Die ZMP-Marktberichtsstelle in Bonn rechnet in ihrer Vorschau auf den Monat Mai damit, daß sie in den nächsten vier Wochen um bis zu fünf Pfennig mehr kosten werden als vor einem Jahr.

MEZINÁRODNÍ LOTERIE MON

Cena losu: 3 Kčs

MEZINÁRODNÍ LOTERIE NOVINÁŘŮ MON

CELOROČNÍ HRA O ŠTĚSTÍ

Mezinárodní organizace novinářů se sídlem v Praze pořádá již 23. emisi loterie solidarity ● Stejně jako v minulých ročnících je loterie dotována atraktivními výhrami ● Ve výhrách je 24 automobilů z tuzemské i zahraniční výroby, různé typy malolitrážních motocyklů jako např. Simson 50, skútr Simson a Honda ● Pro zahrádkáře, chataře a chalupáře vyhledávaný malotraktor Agro-mini MT 8-070 s příslušenstvím (tuto výhru budeme vystavovat při prodeji losů na celostátní výstavě Země živitelka v Českých Budějovicích v srpnu 1987) ● Naše sesterská novinářská loterie v Sovětském svazu nam zajistila do letošního listopadového slosování automobily **VAZ 2108 Lada Samara.** Vynikající jízdní vlastnosti tohoto vozu prověří naši výherci ještě před oficiálním uvedením Samary na československý trh ● Ve 23. emisi loterie MON bylo vydáno celkem 5,5 milionu losů po 3 Kčs, hodnota výher činí 5,5 milionu Kčs ● V přímých výhrách na losech označených před pořadovým číslem písmenem "P" je několik desítek poukazů k odběru zboží v hodnotách 2000, 5000 nebo 10 000 Kčs v kteremkoliv obchodním domě Prior ● Peněžité výhry do 100 Kčs, kterých je téměř 600 000, vyplácejí naši prodavači nebo pošty na místě ● Obálkové losy mezinárodní loterie MON jsou k dostání na všech okresních poštách a u našich prodavačů v krajských městech ● Rozhodnete-li se hrát o štěstí v naší loterii, vytvoříte si šanci vyhrát přímou výhru nebo být zařazeni do slosování, které se koná 17. listopadu 1987 v pražském hotelu Ambassador, současně přispějete k výtěžku loterie určenému na podporu pokrokových novinářů celého světa ● Věcné výhry vydává od desátého dne po slosování ředitelství loterie MON osobně po předložení losu nebo je možné poslat výherní los doporučeně na adresu loterie MON a drobná výhra bude doručena výherci poštou ● V případě výhry automobilu se výherce dostaví osobně na ředitelství loterie ● Bližší pokyny jsou uvedeny přímo na losech mezinárodní loterie MON ●

Škoda 105 L, ekonomický rodinný automobil s maximální rychlostí 125 km/hod. a spotřebou 6,5 litru benzinu při rychlosti 90 km/hod. na 100 km. Na základě dohody mezi loterií MON a n.p. Mototechna si výherce může po splnění formalit vyzvednout výhru v prodejně nejbližší jeho bydlišti. Cena losu: 3 Kčs

VAZ 2107, klasický pětimístný automobil střední třídy s motorem 1500 ccm dosahuje maximální rychlost 150 km/hod. a při 90 km/hod. spotřebuje 7,4 litru benzinu na 100 kilometrů. Výherce vůz obdrží po předložení losu přímo na ředitelství loterie. Osobní odběr vozu je nutno oznámit předem. Cena losu: 3 Kčs

VAZ 2108 Lada Samara – novinka togliattského automobilového závodu zahajuje novou generaci sovětských automobilů s předním náhonem. Pohodlný rodinný vůz s dobrými dynamickými vlastnostmi. Motor o obsahu 1,3 litru umožňuje dosáhnout rychlosti 146 km/hod., při 90 km/hod. je spotřeba 5,7 (pětistupňová převodovka), 6,1 (čtyřstupňová převodovka) litrů benzinu na 100 km. VAZ 2108 Samaru vydá šťastným výhercům v roce 1987 ředitelství loterie MON.

Cena losu: 3 Kčs

Celkem 24 automobilů čeká na šťastné výherce v mezinárodní loterii MON, jejíž 23. emise končí 31. prosince 1987. Věcné výhry se vydávají do 29. února 1988.

Nezahazujte losy označené písmenem "V"! Budou zařazeny do druhého slosování, které se koná 17. listopadu 1987. Slosovací listiny uveřejní denní tisk do 10 dnů po slosování a rovněž budou k dispozici na poštách v celé ČSSR a u prodavačů MON.

Atraktivními cenami loterie MON jsou i desítky zahraničních zájezdů. Trasa nejdelšího zájezdu má 30 000 kilometrů, cestuje se letadly nebo lůžkovými vozy, kvalitní ubytování a stravování. Výhry zájezdů se uplatňují na ředitelství loterie MON. Cena losu: 3 Kčs

Fiat 126 P E je malolitrážní vozidlo pro čtyři osoby s motorem chlazeným vzduchem a pohonem zadní nápravy. V Polsku tak oblíbená "malucha" dosahuje rychlosti 115 km/hod. a při 90 km/hod. spotřebuje kolem 6 litrů benzinu na 100 km. Výhercům vydá Fiat 126 P E po splnění formalit ředitelství loterie MON.

Wartburg 353 je v provedení combi velmi žádaný automobil umožňující pohodlné cestování pěti cestujícím i na dlouhých cestách. Dosahuje rychlosti 125 km/hod. a jeho spotřeba je kolem 10 litrů benzinu na 100 kilometrů. Model 1987 je již technicky uzpůsoben na výměnu připravovaného čtyřtaktního motoru. W 353 obdrží výherce na ředitelství loterie MON.

Rapallo schlug wie Bombe ein

Weimarer Republik und Sowjet-Rußland verblüffen die Welt

Rapallo, 16. April 1922 – In dem kleinen italienischen Badeort Rapallo an der Riviera unterschreiben die Außenminister der Weimarer Republik und der Sowjetunion, Dr. Walter Rathenau und Tschitscherin, einen Sondervertrag zwischen beiden Ländern. Dieser durchbricht den Boykott gegen die neue Regierung in der Sowjetunion. Für die Weimarer Republik ist es die erste selbständige Aktion nach dem Ende des verlorenen 1. Weltkrieges.

Der Vertrag von Rapallo sieht gegenseitige Gleichberechtigung, Wiederaufnahme der diplomatischen Beziehungen, Verzicht auf alle Ansprüche aus der Zeit des Krieges und Meistbegünstigung im Handel zwischen beiden Ländern vor.

An diesem Ostersonntag fährt der deutsche Reichskanzler Joseph Wirth zum Hochamt in den Dom von Genua. Der Rußland-Fachmann Wise des britischen Premiers Lloyd George ist zu einem Picknick unterwegs. Rathenau und sein russischer Kollege Tschitscherin biegen von Genua 40 Kilometer nach Osten ab. Stunden später unterzeichnen sie am Nachmittag in Rapallo den deutsch-russischen Vertrag, der die Welt verblüfft.

Wie eine Bombe schlägt die Nachricht ein, daß Deutschland und Sowjetrußland während der Weltwirtschaftskonferenz von Genua diesen Sondervertrag unterzeichnet haben. Er führt allerdings beide Staaten aus der weltpolitischen Isolierung nach dem Ende des ersten Weltkrieges heraus.

Boykott durchbrochen

Eines der Hauptprobleme der Konferenz von Genua, die am 10. April 1922 begonnen hatte, war die Wiedereinbeziehung Sowjetrußlands in die Weltwirtschaft. Daran lag besonders den Briten. Die Franzosen stellten die Bedingung, daß die UdSSR die russischen Vorkriegsschulden anerkenne. Außenminister Barthou machte den sowjetischen Unterhändlern diesen Entschluß schmackhaft, indem er auf Artikel 116 des Versailler Vertrages hinwies. Nach dessen Absatz 3 behielten sich die „alliierten und assoziierten Mächte ausdrücklich die Rechte Rußlands vor, von Deutschland alle Wiederherstellungen und Wiedergutmachungen zu erhalten".

Deutschland mußte befürchten, daß die sowjetischen Delegierten dieses Angebot annehmen würden. Bereitwillig ging daher Rathenau – seit dem 31. Januar Außenminister der Weimarer Republik – auf den Vorschlag des sowjetischen Außenministers Tschitscherin ein, einen Sondervertrag zwischen beiden Staaten zu unterzeichnen. Damit durchbrach er den Boykott gegen die Sowjetregierung. Für Deutschland ist er die erste selbständige Aktion seit Kriegsende und ein Druckmittel gegen den Westen.

Ganz überraschend kam dieser Vertrag nicht. Ago Freiherr von Maltzan – Leiter der Ostabteilung im Auswärtigen Amt – und der sowjetische Unterhändler Radek hatten ihn bereits im März ausgehandelt. Auf der Durchreise Tschitscherins nach Genua wurden in Berlin dann die Grundzüge des Rapallo-Vertrages festgelegt.

Nedovolaná podnikání. — Kriminalisté v Prahy 3 zjistili, že 39letý Stefan C. z Prahy 8 v době od 11. 4. 1983 do 30. 4. 1984 jako vedoucí pracovní skupiny při družstvu výroby IRD Verchovina Krásný Brod, okr. Havlíčkův Brod, se dalšími asi 30 osobami provozoval na území Prahy hospodářskou činnost (dělání pěd domů, nátěry bytů apod.), k níž nemá IRD Verchovina příslušné povolení. Z celkové fakturace za takto vykonané práce činí částka vyplacená na mzdy pracovníkům přes 516 tisíc korun. Uvedeným IRD bylo touto nepřevážnou činností zvýšen finanční fond ve výši téměř 620 tisíc korun. Podnikový vedoucí byl zadržen.

SJEZD OSLAVOBLBCŮ

Shromáždění ke Dni SNB

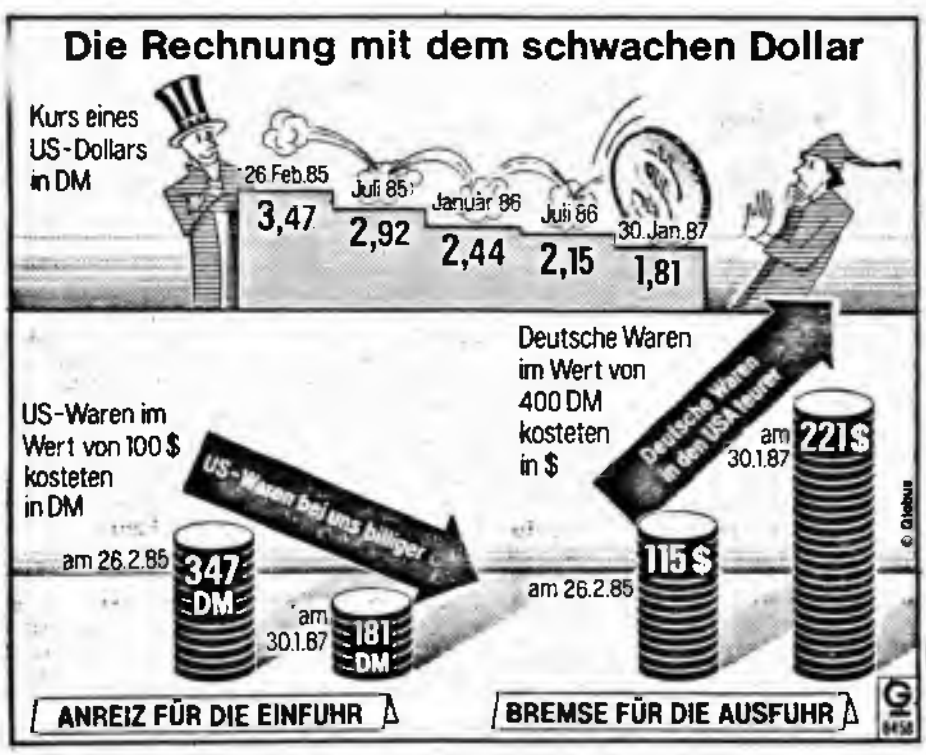

Die Rechnung mit dem schwachen Dollar geht in der Theorie prima auf. Doch mit der Praxis hapert es bisweilen. Der deutsche Export in die USA blieb trotz der Wechselkurs-Bremse im vergangenen Jahr mit 55 Milliarden Mark konstant, während die gleichzeitigen Einfuhren um 17 Prozent auf 26,7 Milliarden sanken. Dieses Minus war zwar niedriger als die Dollarabwertung, so daß sich dahinter eine leichte Zunahme der realen Warenbezüge verbirgt. Von einem Importsog kann jedoch nicht gesprochen werden.

Gorbatschows neuer Vorstoß

MOSKAU, 20. April (AFP). Offenbar als Antwort auf ständige westliche Kritik an der Lage der Menschenrechte in der UdSSR hat der sowjetische Parteichef Michail Gorbatschow einer Gruppe von US-Abgeordneten die Schaffung separater Bundesstaaten für Schwarze und andere ethnische Minderheiten in den USA nahegelegt, um auf diese Weise das Problem der Rassendiskriminierung in den USA zu lösen. Dies berichtete am Montag die „New York Times" unter Berufung auf Mitglieder der US-Delegation, die sich derzeit in Moskau aufhält.

„Herr Gorbatschow war ziemlich schlecht informiert über die Wünsche und Ziele von Schwarzen in Amerika", sagte der schwarze US-Abgeordnete Mikkey Leland. Er habe Gorbatschows spontanen Vorschlag als „einigermaßen beleidigend" empfunden und den sowjetischen Parteichef darauf hingewiesen. Der Kreml-Chef habe ihm höflich zugehört und dann eine unverbindliche Antwort gegeben.

Nach Worten des Abgeordneten Norman Dicks beklagte sich Gorbatschow, daß die USA zwar Mängel in der Sowjetunion kritisierten, jedoch nicht sehr selbstkritisch seien. Die UdSSR habe sich bei der Schaffung einiger ihrer autonomen Republiken und Regionen auf ethnische und kulturelle Kriterien gestützt. So etwa seien kleinere Regionen für Tataren, Juden oder Tschuktschen geschaffen worden.

NEZI DIPLOMATY SE TOMUTO PAUK-PAS DÍKA „SLÁNOUT DOHOVNA"!

Aids-Virus künstlich erzeugt

LONDON, 20. April (Reuter). Einem Team britischer Biochemiker ist es offenbar gelungen, auf gentechnischem Weg ein künstliches Aids-Virus herzustellen. Dies sei möglicherweise ein Schritt zur Entwicklung eines Impfstoffs gegen die tödliche Immunschwächekrankheit, berichtete die britische Zeitung „Sunday Times". Die Wissenschaftler der Universität Oxford unter Leitung des Ehepaars Alan und Susan Kingsman hätten eine Protein-Anordnung so kombiniert, daß ihre Oberflächenstruktur dem HIV-Virus ähnle. Anders als das Virus selbst löse das synthetische Produkt aber keine Krankheit aus. Die Wissenschaftler seien der Ansicht, daß ihr Präparat das Immunsystem anregen könne, Antikörper zu produzieren, berichtete die „Sunday Times". Im Falle einer Infizierung mit dem echten Aids-Virus könnten die Antikörper dieses dann unschädlich machen. Der Impfstoff werde schon an Tieren erprobt.

Frühling für Reformer?

PRAG, 20. April (AFP). Die tschechoslowakische Parteizeitung „Rude Pravo" hat am Wochenende angeregt, eine Reihe von Kommunisten, die nach dem Prager Frühling von 1968 aus der Partei ausgeschlossen worden waren, zu rehabilitieren und am gesellschaftlichen „Umbau" zu beteiligen. Wie das Parteiorgan anmerkt, habe es Mitbürger gegeben, die „in den Krisenjahren" von der Parteilinie abgewichen seien und „ihre Pflicht verletzt" hätten, jedoch seither durch „ehrliche Arbeit und aktives Leben" ihre Irrtümer ausgeglichen hätten. Sie hätten niemals mit der Sowjetunion und der KPdSU gebrochen und unterstützten heute „aufrichtig die Politik der sowjetischen Kommunisten".

Die Zeitung veröffentlichte dazu auszugsweise den Brief eines Lesers, der aus der Partei ausgeschlossen wurde, jedoch bekräftigte, voll hinter dem in der Sowjetunion eingeleiteten „Umbau" und der Politik sowohl der tschechoslowakischen wie der sowjetischen KP zu stehen.

→ I MÁ PRAVDU!

UdSSR-Grenze überschritten

MOSKAU, 20. April (Reuter). Afghanische Moslem-Rebellen haben ihren ersten amtlich registrierten grenzüberschreitenden Angriff auf das Territorium der Sowjetunion vorgetragen und damit zum zweitenmal das Gebiet der UdSSR beschossen. Die amtliche sowjetische Nachrichtenagentur TASS meldete am Samstagabend, daß die Rebellen in der Nacht vom 8. zum 9. April nahe der Kleinstadt Pjandsch in der Sowjetrepublik Tadschikistan angegriffen hätten. Die „Banditen" hätten den Pjandsch-Fluß überquert und bei dem Überfall zwei Soldaten einer UdSSR-Grenzschutzeinheit getötet. Die Rebellen hätten starke Verluste erlitten.

CO SE ČLOVĚK NEDOVÍ... ALE MUSÍ HLEDAT!

„Ich will die Kanadier nicht beleidigen, sie haben große Spieler und Mannschaften hervorgebracht. Aber wenn ich ihrem Training zusehe, wird mir schlecht. Ich habe früher meinen Spielern verboten, den Kanadiern zuzuschauen."

Anatolij Tarasow, der ehemalige Trainer und „Vater" des UdSSR-Eishockeys, in einem Interview mit der Zeitschrift „Sports".

HOLKA, ŽE MÁ PRAVDU...

Jugend auf Reformkurs

Die Funktionäre des sowjetischen Jugendverbandes Komsomol sollen künftig entsprechend ihrer Haltung zum Reformkurs des KPdSU-Generalsekretärs Michail Gorbatschow beurteilt und gewählt werden. Das geht aus der einstimmig angenommenen Abschlußresolution des 20. Komsomol-Kongresses hervor.

Als Vorsitzender des mehr als 40 Millionen Mitglieder zählenden Komsomol wurde am Ende der viertägigen Beratungen Wiktor Mironenko, Jahrgang 1953, bestätigt. Mironenko hatte im vergangenen Juli Wiktor Mischin (44) als Komsomol-Chef abgelöst. Er ist von Beruf Lehrer und war seit 1983 Komsomol-Vorsitzender in der Ukraine.

Eine kleine Sensation auf dem ansonsten in gewohnten Bahnen abgelaufenen Kongreß hatte es gegeben, als bei der Verabschiedung der neuen Statuten des Verbandes zwei der etwa 4800 Kongreß-Delegierten mit „Nein" stimmten und vier weitere sich der Stimme enthielten. Seit langer Zeit verliefen bisher alle Abstimmungen auf derartigen Kongressen und im sowjetischen Parlament einstimmig.

Hauptaufgabe des Komsomol soll künftig sein — wie die Parteizeitung „Prawda" am Montag meldete —, den „tiefen Widerspruch zwischen dem demokratischen Charakter des Verbandes und den bürokratischen Leitungsmethoden" zu lösen. Funktionäre will man nun in geheimer Abstimmung unter mehreren Kandidaten wählen, die Grundorganisationen des Komsomol sollen mehr Selbständigkeit und Entscheidungsfreiheit erhalten, Privilegien für Funktionäre — von Parteichef Gorbatschow in seiner Rede vor dem Kongreß scharf kritisiert — sollen abgeschafft werden.

Die Mitglieder des Komsomol werden verpflichtet, bei der Modernisierung der Industrie und der Realisierung des Wohnungsbau- sowie des Lebensmittelprogramms der Partei tatkräftig mitzuhelfen. Auch die Reform des Bildungswesens, die bis jetzt, so Gorbatschow, „auf der Stelle tritt", soll mit Hilfe des Komsomol zügig vorangetrieben werden. Der Jugendverband soll sich — vor dem Hintergrund der blutigen Unruhen in Kasachstan im vergangenen Dezember — darum sorgen, daß die Nationalitäten in der UdSSR in „Freundschaft und Brüderschaft" zusammenleben und die nichtslawischen Sowjetvölker ihre russischen Sprachkenntnisse über einen verbesserten Russischunterricht in den Schulen vervollkommnen.

Weitere wichtige Aufgaben des Komsomol sind die Erziehung Jugendlicher zum Atheismus, die Vorbereitung von Schülern auf den Wehrdienst, die Förderung des „patriotischen Bewußtseins" bei jungen Sowjetbürgern, also vor allem Soldaten, und der entschiedene Kampf gegen negative Erscheinungen im Jugendmilieu wie Alkoholismus, Rauschgiftsucht, Rowdytum. Viele Komsomol-Organisationen, heißt es ferner in der Abschlußresolution des Kongresses, widersetzten sich nur schwach dem Vordringen der bourgeoisen Kultur in das Jugendmilieu.

Als Aufgabe prinzipieller Wichtigkeit nennt die Resolution dann die Erziehung sowjetischer Jugendlicher im Geiste der „echten kulturellen Werte der Welt- und heimischen Kultur und Volkskunst". Man müsse entschlossen gegen die Nachahmung und das blinde Kopieren minderwertiger westlicher Vorbilder kämpfen.

Pressezar King gestorben

Der britische Pressezar Cecil King, der einst einem der größten Medienimperien der Welt vorstand, ist am Samstag in Dublin im Alter von 86 Jahren gestorben. King hatte die International Publishing Corporation zu einem riesigen Unternehmen ausgebaut, das in den 60er Jahren 250 Zeitungen und Zeitschriften, 20 Druckereien sowie Beteiligungen an Verlagen und am Fernsehen besaß. Das größte Blatt der Gruppe war die sozialdemokratische Tageszeitung „Daily Mirror".

KDYBY MNĚ TAK NĚKDO CHTĚL „DAČASUE" VYDRŽOVAT!

Odsun sovětských jednotek

Ulánbátar: V souladu s rozhodnutím sovětské vlády a po dohodě s vládou MLR začal předem ohlášený odsun jedné motostřelecké divize a několika samostatných jednotek ze skupiny sovětských vojsk, dočasně rozmístěných na mongolském území, zpět do Sovětského svazu. Oznámila to v sobotu agentura TASS.

● V NSR se objevily nové doklady o tom, zda je nacistický zločinec J. Mengele skutečně mrtev. Hlavní svědkyně L. Bossertová, která v roce 1985 identifikovala exhumované mrtvé tělo jako Mengeleho, totiž nyní prohlásila, že se mohla mýlit. Toto prohlášení potvrdil v brazilské televizi její advokát.

● V Rajském údolí, předměstí Phoenixu ve státě Arizona, zemřel v noci na neděli ve věku 83 let spisovatel E. Caldwell, autor asi 60 knih a 150 povídek německého, ležících především z bídy a utrpení amerického lidu.

Rindfleisch stärker belastet

Strahlenwerte des Sozialministeriums / Osterhasen: Mäßigung

Auf Ostersüßigkeiten muß wegen der radioaktiven Belastung niemand verzichten, auch Kinder nicht. „Keine besondere zusätzliche Gefahr", meldet das hessische Sozialministerium, nachdem es bei Schoko-Osterhasen durchschnittlich 12 Bq/kg (Höchstwert 39) und bei Schokoladeneiern 28 Bq/kg (maximal 58) ermittelt hat. Weil sich die Angaben (für Gesamtcäsium) aber stets auf Kilogramm beziehen und Schokolade „in kleineren Portionen gegessen" wird, dürften auch Kinder nur wenige Bequerel zusätzlich aufnehmen.

Beunruhigend hohe Werte haben die Lebensmittelkontrolleure dagegen im Rindfleisch gemessen. Das Fleisch stammt von außerhalb Hessens, die Proben wurden in Supermärkten genommen. Rindfleisch enthielt im Schnitt 136 Bq/kg, mit einem Höchstwert von 231, Kalbfleisch war im Schnitt mit 76 und maximal mit 114 Bq/kg belastet. Im Schaffleisch lagen die Werte bei 10 und 20 Bq/kg. Offenbar wirke sich hier die Fütterung mit verstrahltem Heu aus, kommentiert das Ministerium. Weitere Untersuchungen seien notwendig.

Auch bei Reh sollte man noch vorsichtig sein. Tiefgefrorenes Rehfleisch enthielt durchschnittlich 159 und maximal 201 Bq/kg. Es könnte nachgewiesen werden, heißt es in dem Bericht, daß die Tiere im Sommer und Herbst letzten Jahres erlegt worden waren. In Fleisch von frisch geschossenem Reh fanden sich 33 Bq/kg.

Unverändert gegenüber den letzten Wochen ist die Belastung der Milch. Frischmilch aus hessischen Molkereien enthält im Schnitt 10 Bq/L, Höchstwert 29. H-Milch wurde mit durchschnittlich 11 Bq/L gemessen, Höchstwert 24. Am wenigsten belastet ist nach wie vor Vorzugsmilch; 75 Prozent der Proben waren ohne Cäsiumnachweis, beim Rest fanden sich Einzelwerte bis 25 Bq/L. Unverändert auch die Milchprodukte (Joghurt, Sahne, Buttermilch, Milchmischgetränke) mit Durchschnittswerten zwischen 6 und 10 Bq/kg und Höchstwerten zwischen 15 und 25 Bq/kg. Ebenso Babynahrung: 80 Prozent der Proben von Milchnahrung waren unter der Meßgrenze von 5 Bq, ein Einzelwert lag bei 13 Bq/kg. Milchfertigbrei: 75 Prozent ohne Belastung, Maximalwert 39 Bq/kg. Beide Produkte werden zur Zubereitung mit Wasser verdünnt.

Die hohe Belastung türkischer Haselnüsse besteht weiter: 589 Bq/kg in Haselnüssen und 452 Bq/kg in Haselnußgranulat wurden diese Woche gemessen — Werte, die knapp unter dem EG-Grenzwert von 600 Bq/kg liegen, so daß die Ware „verkehrsfähig ist und nicht sichergestellt werden kann", hieß es in dem Meßbericht. Diese Lieferungen gehen in der Regel an die Lebensmittelindustrie (Schokolade, Kekse, Gebäck).

In der Liste ausländischer Produkte fallen noch auf: getrocknete Aprikosen (Türkei) mit 50 Bq/kg, Weizengrütze (Türkei) mit 71 Bq/kg. Pfirsichkonserven (Griechenland) mit 51 Bq/kg, Rindfleischkonserven (Ungarn) mit 57 Bq/kg, Salami (Ungarn) mit 35 Bq/kg, Nudeln (Türkei) mit 37 Bq/kg.

Zur Erinnerung: Unabhängige Experten und Ärzte raten zu Nahrung mit maximal 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit maximal 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, stillende oder schwangere Frauen.

Neue Meßwerte lesen Sie am nächsten Freitag

Vídeňský úspěch Rusalky

Vídeň: Rakouské listy KURIER, NEUE KRONEN ZEITUNG a VOLKSSTIMME vysoce oceňují výkony čs. umělců při premiéře opery Rusalka ve Vídeňské státní opeře. Dílo A. Dvořáka mělo ve Vídni premiéru v pátek, operu dirigoval V. Neumann a jako sólisté účinkovali G. Beňačková-Čápová, E. Randová a P. Dvorský. List KURIER např. napsal, že potlesk obecenstva patřil interpretaci, které nemá sobě rovnou, a že obsazení je dnes zřejmě nepřekonatelné. Klade si otázku, kdy se ve Vídeňské státní opeře naposledy konala tak vysoce kvalitní, jednotná a hudebně vystižená premiéra.

OH, RŮŽALKO BLASSO...

Prager Zaungäste ermuntern Gorbatschow zum Weitermachen

Beim Besuch des Kreml-Chefs an der Moldau liegen Hoffnungen und Erinnerungen an das Reformjahr 1968 in der Luft

11.4.87

„Weitermachen!" und „Viel Glück!" rufen einsame Stimmen aus dem Hintergrund einer dichtgedrängten Menschenmasse in der Prager Fußgängerzone. Sie haben in dem Gewirr und Geschiebe kaum eine Chance, gut hörbar bis zu dem Mann durchzudringen, dem sie gelten. Michail Sergejewitsch Gorbatschow, Generalsekretär der KPdSU, dem die programmatische Aufforderung und guten Wünsche gelten, genießt trotzdem das Bad in der Menge. Er drückt gelegentlich über die Absperrgitter hinweg ein paar Hände, spricht einige Sätze, aber nie wird daraus ein inhaltlicher, substantieller Dialog. Allzu ungewohnt ist den Pragern das Spektakel. Sie werden von einem unübersehbaren Aufgebot ziviler Sicherheitsbeamter aufmerksam beobachtet und bleiben stumme Statisten.

Zurückhaltend gibt sich auch an der Seite des Moskauer Gastes Gustav Husák, der tschechoslowakische Staats- und Parteichef. Man merkt dem fast 75jährigen Politiker an, daß ihm dieser Stil nicht unbedingt behagt. Er bringt von seinem intellektuellen Habitus her keine Voraussetzungen zum Volkstribun mit. An der Seite Gorbatschows absolviert er aber den fast einstündigen Weg durch die Menge bis zum Pulverturm, einem der Wahrzeichen der „Goldenen Stadt".

Als dieser Punkt der Tagesordnung endlich abgehakt ist und man sich wieder hinter die prachtvolle Kulisse des alten Königs- und Kaiserschlosses auf dem Hradschin in die protokollarische Isolation zurückzieht, mag nicht nur ihm leichter ums Herz und auch im Kopf sein. Es hat keine Panne gegeben.

Wohl auch deswegen muß Husák sich erleichtert gefühlt haben, weil nach diesem dramaturgischen Höhepunkt des Prager Besuchsspektakels des obersten Kremlherrn klar wurde, daß solche von Gorbatschow eingeführten politischen Stilelemente inhaltlich keineswegs so „revolutionär" sind, wie dies manche erhoffen und andere befürchten. Das Beispiel des Besuches Michail Gorbatschows in der Tschechoslowakei ist wieder ein Beleg dafür. Die Prager hatten in ihrer geschichtsträchtigen Stadt dafür ein feines Gespür. „Erwartungen haben wir schon genug", formulierte ein Gesprächspartner die bei vielen seiner Landsleute vorherrschende Stimmung, „aber nicht geringer ist die Skepsis, ob sie sich auch tatsächlich verwirklichen lassen."

Entsprechend war denn auch die Jubelstimmung bei Gorbatschows Ankunft in Prag. Wer da, angeregt durch das nahe Osterfest, vielleicht geglaubt haben sollte, der Einzug des Mannes mit dem Mal auf der hohen Stirn würde Ausmaße erreichen wie das Erscheinen des Messias in Jerusalem, sah sich eines anderen belehrt. Die „Druschba"-Freundschaftsrufe, die von den 150000 Spalierbildenden artig angestimmt wurden, waren alles andere als ein überschwengliches „Hosianna".

Unter den neugierigen Zuschauern erinnerten sich wahrscheinlich viele an ein ähnliches Ereignis in den sowjetisch-tschechoslowakischen Beziehungen: Vor fast 19 Jahren, in den ersten Augusttagen 1968, tauschten in der slowakischen Landeshauptstadt Bratislava der damalige sowjetische Parteichef Leonid Breschnew und sein Amtskollege Alexander Dubcek Bruderküsse. Die begeisterte Menge feierte damals das Ereignis, weil alle Welt glaubte, mit der Unterzeichnung einer offiziellen Erklärung sei der Tschechoslowakei das Recht auf den eigenen Weg in einen besseren Reformkommunismus zugebilligt worden. Drei Wochen später, am 21. August, war es dann klar, daß genau das Gegenteil richtig war: der Bruderkuß war ein Judaskuß gewesen.

Erinnerungen an jenes golden-schwarze Aufbruchjahr schweben in diesen Tagen greifbar über Prag. 19 Jahre sind natürlich keine so lange Zeit. Die Führung der CSSR stammt ja genau aus jenen Jahren. Und immer wieder, wenn neue Kunde von Reformen und Reform-Ideen aus Moskau kommt, werden Tschechen und Slowaken durch den gegenwärtigen Kreml-Chef an ihre eigenen enttäuschten Reformhoffnungen erinnert. So lauschten Tschechen und Slowaken bereits vor dem Gorbatschow-Besuch sehr aufmerksam auf eventuelle politische Aussagen, die in Beziehung zu jenen Zeiten stehen könnten, und in diesen Tagen horchen und schauen sie besonders genau hin.

In Prag ist bereits in den frühen Morgenstunden die Parteizeitung „Rudé Právo" im Handumdrehen vergriffen. In der CSSR ist man auch im Lesen des Weißen zwischen den Zeilen erfahren: da fiel es natürlich positiv auf, daß weder Gastgeber Husák noch der sowjetische Gast in ihren Tischreden beim Galaessen am Donnerstagabend ein Wort über die Ereignisse von 1968 und insbesondere über die Richtigkeit und Notwendigkeit der „brüderlichen Hilfe" der Sowjetarmee und ihrer Verbündeten verloren haben.

Freundlicher Empfang: Gorbatschow in der Prager Fußgängerzone. (Bild: epa)

„Wir sind in die Tschechoslowakei in einer sehr interessanten Zeit, einer Zeit der großen Veränderungen gekommen", ließ sich Gorbatschow bei diesem Anlaß vernehmen. „Natürlich würden wir uns freuen, wenn unsere Erfahrungen für die brüderliche Tschechoslowakei nützlich sein könnten." Die diplomatisch feine Umschreibung ließ alle Möglichkeiten offen, auszudeuten, wie sich Moskau die künftige tschechoslowakische Reformpolitik vorstellt. Will, soll und kann der Kreml zusätzlichen Druck auf die Beschleunigung des „Perestrojka"-Prozesses in der CSSR ausüben?

Mit Worten hat sich ja, nach anfänglich widersprüchlichen Stellungnahmen, angeblich die gesamte Prager Partei- und Staatsführung von Gustav Husák über den entschiedener auf Reformen drängenden Regierungschef Lubomir Strougal bis zu ZK-Sekretär Vasil Bilak, der als Gralshüter der reinen dogmatischen Lehre gilt, zu dem neuen Kurs bekannt. Ob zu seiner konsequenten Durchsetzung nicht auch nachhaltige personelle Veränderungen in der Führung Voraussetzungen wären, was wiederum eine politische Instabilität im Lande bewirken könnte, an der Moskau sicherlich nicht gelegen sein kann, das bleibt eine offene Frage.

Gorbatschow wird sicherlich auch im Auge behalten, daß der von ihm eingeleitete Reformkurs in der CSSR in gewissen tschechoslowakischen Bevölkerungsschichten Erwartungen und Aktivitäten geweckt hat, deren Auswirkungen auf die politische Lage in diesem Land unterschiedlich eingeschätzt werden. Nicht nur namhafte Mitglieder der Bürgerrechtsbewegung „Charta 77", die sich durch die Gorbatschowsche Politik bestätigt sieht, wittern Morgenluft, mahnen bessere Beachtung der Menschenrechte oder gar Beteiligung an der Mitgestaltung des künftigen Kurses an.

Der namhafte Mitgründer der Bürgerrechtsbewegung „Charta 77" und ehemalige Außenminister Jiri Hajek hat sich mit einem entsprechenden Schreiben direkt an Michail Gorbatschow gewandt. Und es gehen Gerüchte um, die wissen wollen, daß solche und ähnliche Briefe auch vieler namenloser tschechischer Bürger bei der sowjetischen Botschaft eingegangen sind, wahrscheinlich sind es nicht nur Gerüchte. Gorbatschow soll angeblich angeordnet haben, daß ihm alle diese Briefe persönlich zugestellt werden.

Zugleich hat sich eine Gruppe tschechischer Schriftsteller auch an den neuen Premier der tschechischen Landesregierung, Adamec, mit der Bitte gewandt, doch endlich das für sie bestehende Publikationsverbot aufzuheben. Solche Aktionen hätten noch vor gar nicht so langer Zeit riskant sein können. Allmählich scheinen sie aber den offiziellen Adressaten gewisse Sorgen zu bereiten. Wird doch für die CSSR die Herausforderung immer stärker, als treuer Verbündeter die eigene zentrale Parole „Für immer mit der Sowjetunion" auch hinsichtlich der Anpassung an die neue sowjetische Politik ernstzunehmen.

RANDNOTIZ

weil sich auf der tschechoslowakischen Seite wieder dieses Gefühl der Beklommenheit eingestellt hatte.

So weit etwa war der Besuch gediehen, da müssen sich irgendwo im Gedränge für einen Augenblick Gorbatschow und Dubcek plötzlich gegenübergestanden haben, und als sie sich so ansahen, mußten wohl beide an den brennenden Jan Palach auf dem Wenzelsplatz in Prag denken und vielleicht an die Ost-Berliner Arbeiter vom 17. Juni und an die verzweifelten Ungarn und an, aber da drehte sich Gorbatschow schon abrupt um, brach seinen Besuch überraschend ab und flog, vielleicht weil er sich schämte, nach Moskau zurück, um vor jungen Parteimitgliedern, die heute so alt sind wie Jan Palach damals und die diesen Namen noch nie gehört haben, den Moskauer Frühling zu beschreiben.

Es muß irgendwo in Bratislava gewesen sein, in jener slowakischen Stadt, in der Alexander Dubcek schon so lange darüber nachdenkt, wie Frühling wohl auf russisch heißt. Da ist der Michail Gorbatschow einfach so durch die Straßen gegangen und die Menschen drängten sich erregt auf den Gehwegen, wie damals, als die sowjetischen Gäste noch in Uniform kamen, und zwischen der Delegation aus Moskau und den Gastgebern gab es wieder so schwere Meinungsverschiedenheiten, daß hierher von viel brüderlichem Verständnis für den Standpunkt des anderen die Rede war. Auch die Küsse wollten nicht so recht spontan und freudig ausfallen,

NEJVĚTŠÍ VAJEČNÁ MOZAIKA byla údajně vytvořena v Itálii. Tvrdí to Elio Ciola, který ke svému dílu spotřeboval 38 990 různobarevných natvrdo uvařených vajec. Mozaika byla vytvořena v lázeňském městečku Lenico a má úctyhodné rozměry 28,75 krát 4,2 metru. Znázorňuje vzduch, vodu, zemi a oheň. Autor doufá, že se svým velikonočním výtvorem zapíše do Guinnessovy knihy rekordů.

● U 108 Kubánců byla zjištěna přítomnost viru AIDS. Tři z nich zemřeli. Všichni, u nichž byl virus zjištěn, byli umístěni do zvláště k tomu účelu zřízené zdravotnické jednotky. V dalších 107 případech byl virus AIDS zjištěn u cizinců pobývajících na Kubě. Všechny takto postižené osoby se vrátily do svých zemí.

● Největší bankrot v historii USA byl zaznamenán tento víkend, kdy třetí největší americká ropná společnost Texaco oznámila, že není schopenini. Tento krok se zde označuje jako její taktický manévr v soudním sporu s dalším ropným gigantem Pennzoil.

Zvýšení cen v Maďarsku

Budapešť: Od pondělí 13. dubna budou v Maďarsku zvýšeny maloobchodní ceny některých druhů zboží. Toto opatření vychází z rozhodnutí rady ministrů MLR, jehož cílem je zvýšit efektivitu práce a snížit výdaje státního rozpočtu, mimo jiné omezením dotací na maloobchodní ceny. Maloobchodní ceny masa a masných výrobků se zvýší v průměru o 18 procent, tuků o 12 procent, piva a destilátů o 10 procent. V souvislosti s tím se zvýší i ceny v restauracích, ale i ve školním a závodním stravování a v jídelnách zdravotnických a sociálních zařízení. Maďarská vláda s platnosti od 1. dubna přijala některá sociální opatření. Přistoupila k vyrovnání některých příjmů a k dalšímu zvýšení důchodů osob starších 70 let a těžkých invalidů. O 60 forintů měsíčně vzrostou rodinné přídavky na každé dítě a zvýší se i jiné finanční dávky.

JESTĚ JEDNOU V ČEŠTINĚ... / V DVOJCE SE RADOSTÍ PLACAJÍ DO STEHEN...

Souvenirs von der Titanic

LONDON, 17. April (Reuter). Eine Reihe von Erinnerungsstücken an die vor 75 Jahren untergegangene „Titanic" ist in London für insgesamt 37 000 Pfund (109 000 Mark) versteigert worden. Die Auktionäre berichteten, unter den 85 Gegenständen, die unter den Hammer kamen, waren ein Schiffsplan und das Messingschild eines Rettungsbootes. Außerdem wurde auch der noch im Atlantik versunkene Steuermechanismus versteigert. Die „Titanic" war am 14. April 1912 auf ihrer Jungfernfahrt mit einem Eisberg im Nordatlantik zusammengestoßen und untergegangen.

Bei UdSSR-Familien

Die UdSSR läßt ihre Besucher künftig teilhaben am Leben sowjetischer Familien. Im kommenden Sommer bietet das staatliche Reiseunternehmen Intourist erstmals ein Arrangement für Touristen aus dem Westen an, das den Besuch von Familien einschließt. Im Rahmen dieser Reise, die von Moskau über Charkow nach Leningrad führt, werden auch Kindergärten, Schulen und Industriebetriebe besucht. Das Programm heißt „UdSSR — Land und Leute" und wurde auf der ersten sowjetischen Tourismusbörse in Moskau der Fachwelt vorgestellt. Auf dieser Veranstaltung sind nach Angaben von Intourist Abkommen und Verträge im Wert von mehr als 30 Millionen Rubel geschlossen worden.

Luxusschiff „Titanic" gesunken

Mit einem Eisberg zusammengestoßen / 1503 Menschen finden den Tod

New York, 15. April 1912 – Nach dem Zusammenstoß mit einem gewaltigen Eisberg sinkt im Atlantischen Ozean das britische 45 000-BRT-Luxusschiff „Titanic" am 15. April 1912 um 2.15 Uhr vor der amerikanischen Küste. 1503 Menschen – 815 Passagiere und 688 Besatzungsmitglieder – finden den Tod in den eisigen Fluten. Nur 685 Personen können gerettet werden.

Jagd auf „Blaues Band"

Der Luxusliner der britischen „White Star Line" hatte am 10. April 1912 zur Jungfernfahrt den Heimathafen Southampton verlassen. Das größte, modernste und luxuriöseste Fahrgastschiff der Welt will auf der Reise nach New York auch das schnellste Schiff auf den Weltmeeren werden und das „Blaue Band" erobern.

Mit 1348 Passagieren und 860 Mann Besatzung an Bord durchpflügt der Schiffsriese mit knapp 300 Meter Länge den Nordatlantik auf der kürzesten Route. Diese ist um diese Jahreszeit wegen treibender Eisberge äußerst gefährlich.

Kapitän E. C. Smith läßt seine „Königin der Meere" unbeirrt mit einer Geschwindigkeit von 22 Knoten (etwa 41 Stundenkilometer) weiterlaufen, obwohl das Schiff bereits in ein rund 70 Meilen langes und etwa zwölf Meilen breites Feld treibender Eisberge geraten ist.

Augenzeugenbericht

Das Drama auf hoher See schildert der deutsche Dritte Wachoffizier des Riesenschiffes, Max Dittmar-Pittmann:

Um 22.30 Uhr spürte ich, wie das Schiff einen leichten Stoß erhielt und konnte hierauf ein Schrammen vernehmen, als ob das Schiff an einer Kaimauer entlangfahre. Da stoppten auch schon die großen Schiffsmaschinen. Dies rief unter vielen Fahrgästen, die sich an Deck befanden, Besorgnis hervor . . .,

Ich blickte über die Reling hinaus angestrengt in die Nacht. Es war nicht sehr dunkel. Der Nebel hatte sich etwas verzogen. An der Steuerbordseite, weit hinten, gewahrte ich undeutlich eine weiße Masse. Das mußte ein Eisberg sein, mit dem wir in Kollision gekommen waren.

Hauptzeuge stirbt

Im Augenblick des Zusammenstoßes war der Erste Offizier, Mr. Murdock, auf der Kommandobrücke, um den Kapitän zu vertreten, da dieser einer Festlichkeit beiwohnte. Mr. Murdock hatte den Zweiten, zur Zeit wachhabenden Offizier gegen die Vorschrift in seiner Aufgabe gestört und ihn von der Brücke in das Kartenzimmer geschickt, um auf der Seekarte etwas festzustellen.

Der Hauptzeuge Murdock konnte nichts mehr aussagen. Als er die Schwere des Zusammenstoßes erkennt, schießt er sich eine Kugel durch den Kopf. . .

Die Uhr zeigte 23.30 Uhr. Ich ging zur Kommandobrücke zu Kapitän Smith, um zu hören, ob er Befehle für mich habe. Er befahl mir, sämtliche Passagiere mit Rettungsgürteln versehen und an Deck holen zu lassen. Die Unruhe der Fahrgäste war allgemein geworden . . .

Boote sinken

Meine schwere Aufgabe war es nun, die Einschiffung in die Rettungsboote zu leiten. Es waren noch sechs große Boote an der Steuerbordseite. Die ersten vier Boote, die zu Wasser gingen, sanken sofort. Soweit sie nicht bereits überfüllt hinunterkamen, wurden sie von denjenigen zum Sinken gebracht, die schon vorher ins Wasser gesprungen waren und jetzt noch in die Boote hineinkletterten.

Zuerst wurden die Frauen und Kinder in die Boote geleitet. Dabei gab es kein Unterschied, ob es sich um Fahrgäste der 1. Kajüte oder um Zwischendecks-Passagiere handelte.

Dabei hatten wir Offiziere alle Hände voll zu tun, um die Männer von den Booten abzuhalten. Alle stürmten die Boote, um sich einen Platz darin zu sichern. Wir mußten fortwährend mit unseren Revolvern drohen, um eine Überfüllung der Boote zu verhindern.

Auch Direktor Mr. Bruce-Ixsmay wollte in eines der Boote klettern, und nur mit Mühe konnte ich ihn davon abhalten. Er sagte: „Ich bin der Direktor der White-Star-Line und verlange von Ihnen, in das Boot gelassen zu werden!" Ich hielt ihm den Revolver vor die Brust und erklärte: „Und wenn Sie der Herrgott selber wären – Sie kommen nicht in das Boot!" Einer der mit der Einschiffung beschäftigten Matrosen, die ich beaufsichtigte, schob den Direktor beiseite . . .

Verzweiflungstaten

Kapitän Smith gab unterdessen von der Brücke aus ruhig seine Befehle durch das Megaphon, während sich unter den Passagieren unbeschreibliche Szenen abspielten. Mehrere Fahrgäste erschossen sich aus Verzweiflung.

Ein altes Ehepaar – der deutsch-amerikanische Bankier Guggenheim und seine Frau – hatte sich fest umschlungen. Ich forderte die Frau auf, in das Boot zu kommen. Sie antwortete: „Ich bleibe, wo mein Mann bleibt! Ich gehöre zu ihm!" Beide sind später von den Wellen verschlungen worden . . .

Einige Gruppen hatten sich zum Gebet versammelt, während andere fluchten und verzweifelt umherirrten. Es gab aber auch Männer und Frauen, die bis zum letzten Augenblick Ruhe bewahrten und auch den Mut der anderen zu beleben versuchten. Während der ganzen Einschiffung spielte die Schiffskapelle auf dem Promenaden-Deck Choräle. Der letzte, den ich hörte, war „Näher mein Gott zu Dir!"

Lichter verlöschen

Das Vorderteil des Schiffes stand nun schon unter Wasser. Als ich gegen 0.30 Uhr, also schon am 15. April, mein letztes Boot einschiffte, hatte das Deck bereits eine Neigung von etwa 45 Grad. Die Kommandobrücke tauchte schon in die Flut. Verzweifelt lärmten die noch an Bord befindlichen Menschen in ihrer Todesangst. Das Heck – der hintere Teil des Schiffes – stieg fast kerzengerade in die Luft. Die elektrischen Lichter an Bord verlöschten. Die Maschinen lösten sich aus ihren Lagern und schossen nach vorn.

Anscheinend hatte im Inneren auch eine Explosion stattgefunden. Ein Höllenlärm, der das Blut in den Adern erstarren ließ. Als ich mit dem letzten Boot von der „Titanic" abstieß, stürzte einer der vier großen Schornsteine, der sich gelöst hatte, mit furchtbarem Getöse ins Meer. Jetzt verschwand auch das hoch in die Luft ragende Heck des Schiffes langsam in den Fluten. Es entstand kaum ein Strudel, da das treibende Eis dies wohl verhinderte.

Eine kleine Bewegung des Wassers, ein Gurgeln der Wellen, und die „Titanic" – dieses gewaltige Schiff – war mit allem, was sich noch darin und darauf befand, verschwunden.

Riesiges Leck

Der stählerne Schiffsboden der Titanic wird unterhalb der Wasserlinie derart zerfetzt, daß sich das Wasser bis in die mittschiffs liegenden Kesselräume des kohlegefeuerten Schiffes ergoß. Bei einem solch großen Leck konnte auch die besonders aufwendige Konstruktion des Luxusliners nicht mehr viel ausrichten – der Untergang wurde dadurch nur um Minuten hinausgeschoben.

Das Unglück nahm die katastrophalen Ausmaße an, da der Luxusliner nur über 16 Rettungsboote und vier Rettungsflöße verfügt, die unter günstigen Umständen gerade für ein Drittel der an Bord befindlichen Menschen reichten.

Damit nicht genug: Nur 15 Seemeilen von der über den Bug wegsackenden „Titanic" dümpelte wegen der vielen Eisberge ohne Fahrt das englische Postschiff „Californian". Deren Funker war von dem Kollegen auf der „Titanic" aus der Leitung geworfen worden, weil er diesen mit seinen wiederholten Eisberg-Warnungen von weit „wichtigerer" Arbeit abhielt: Dem Austausch von Grußadressen mit aller Welt . . .,

Falešný lékař za mřížemi

(re): Pro trestný čin poškozování cizích práv je v Praze 2 stíhán 23letý již jednou trestaný pachatel, který bez příslušného vzdělání a povolení provozoval od loňského roku soukromou lékařskou praxi. Ve vyšetřování rozsáhlé trestné činnosti pachatele se pokračuje.

..ITAM TO JDE...

Vítaná novinka Džusela

(čtk): Nový nealkoholický nápoj džusového charakteru Džusela, který vedle 22 druhů konzumních sirupů, pěti druhů moštů a šesti druhů limonád vyrábějí letos v závodě Středočeská Fruta, k. p. Mochov v Mochově Hradišti, je vhodný pro děti již od dvou let. Džusela totiž obsahuje pouze ovoce a cukr, není chemicky přibarvována ani ochucována. Výrobní linky opouští pět druhů Džusely: směsi jablek s jahodami, meruňkami, černým rybízem, višněmi a rybízová směs.

NA TRH DÁVÁ JEDLA, SMĚS NĚČEHO S NECÍM...

Die Gefahren der Kollision von Flugzeugen mit Vogelschwärmen

Die dreistrahlige DC 10 beschleunigte, jagte donnernd über die Startbahn des New Yorker Kennedy-Flughafens, gerade hob sich das Bugrad, da gab der Pilot Umkehrschub, die Radbremsen glühten auf, Feuer schlug aus dem rechten Triebwerk. Hart am Platzrand stoppte das Großraumflugzeug, 139 Menschen glitten über die Notrutschen unverletzt ins Freie. Dann zerrissen Explosionen Rumpf und Flächen.

Die Maschine war beim Start in einen Möwenschwarm geraten. Nicht immer gehen unerwartete Begegnungen mit der gefiederten Konkurrenz so dramatisch aus wie in diesem Fall am 12. November 1976 bei der Overseas National Airways. Doch nicht immer kommen Piloten und Passagiere so ungeschoren davon. Schon am 4. Oktober 1960 stürzte nach dem Start in Boston eine viermotorige Turboprop vom Typ Lockheed Electra ab, weil ein Starenschwarm drei Triebwerke lahmgelegt hatte. Zusammen mit einer zweiten Vogelkollision im gleichen Zeitraum fanden über 80 Menschen dabei den Tod. Dieses Mal waren Wildgänse daran beteiligt.

Militär- und Sportflugzeuge sind, da sie oft nur über ein einziges Triebwerk verfügen und noch dazu in den niedrigeren Höhen fliegen, in denen sich auch die Vögel am wohlsten fühlen, besonders gefährdet. Die US-Airforce hatte für das Jahr 1984 Vogelschlagschäden in Höhe von über 20 Millionen Dollar gemeldet. Und während die Militärpiloten sich meistens mit dem Schleudersitz retten können, wenn eine Ente ihr Triebwerk „durchwandert", richtet das abstürzende Flugzeug häufig nicht nur Gebäudeschäden an, sondern verursacht auch Menschenverluste.

Sportflieger sind, wegen der geringeren Resistenzfähigkeit ihres Luftfahrzeugs, noch weit mehr gefährdet. Das klassische Beispiel bietet der tödliche Unfall des Sohns von Frankfurts ehemaligem Zoodirektor Bernhard Grzimek. Michael Grzimeks Grab kennt jeder Kenia- und Tansania-Besucher, der den Ngorogoro-Krater besteigt. Er, der die Vögel Afrikas schützen wollte, kam in seiner DO 27 durch den Zusammenprall mit einem Geier um.

Meine eigenen Erfahrungen gehen unter anderem auf die Kollision mit einer Möwe zurück. Gleich nach dem Abheben vom Londoner Flugplatz knallte sie gegen das linke Cockpitfenster. Die blut- und federverschmierte Scheibe wurde schlagartig zu einem Vorhang, total undurchsichtig. Doch der Copilot übernahm die Führung der Maschine sofort. Und da es sich damals um die gute alte zweimotorige DC 3 handelte, ließ sich die anschließende Landung sogar vom linken Sitz ausführen: Bei ihr kann man nämlich während des Fluges einfach das linke Seitenfenster aufschieben und um die Ecke schielen.

Spätere Begegnungen klingen gefährlicher, waren aber stets harmlos. Wer im Anflug auf Delhi, Karachi, Bombay oder ähnliche Plätze ist, dem jagen wahre Geschosse wie Kanonenkugeln aus dem 19. Jahrhundert entgegen. Riesige Scharen von Schwarzmilanen oder Geiern kreisen fast immer im Anflugsektor. Durch die Eigengeschwindigkeit des anfliegenden Flugzeuges von über 300 km/h vermitteln die friedlich kreisenden Greifvögel den Eindruck, sie würden sich auf die Maschine stürzen. Natur und Technik: Nirgendwo sonst begegnen sich Flugzeuge und ihre gefiederten Vorbilder so konfliktreich wie auf den Flughäfen der Welt.

Landet man in Johannesburg in Südafrika, so kann man auf den Grasflächen zwischen den Betonbahnen von Regen- und Schwarzhalsstörchen begrüßt werden, die dort ungerührt auf und ab stolzieren. In Guayaquil (Ecuador) sind es Tausende von Seiden- und Kuhreihern, die die Flugplatzrandgebiete bevölkern. Im australischen Sydney fährt nach Möglichkeit die Feuerwehr aus und vertreibt die wunderschönen Schwarzschwäne mit den leuchtend roten Schnäbeln, wenn sich Piloten wieder einmal über sie in der Anflugschneise beschweren.

Piloten, die sich ein wenig einfühlsam der Vogelwelt gegenüber verhalten, kommen jedoch mit ihrer gefiederten „Konkurrenz" fast immer gut zurecht. Denn den Vögeln ist eine wichtige Verhaltensweise angeboren: Bei der Annäherung eines Flugzeugs drücken sie sich stets nach unten weg. Wer beim Anflug oder nach dem Start einen Vogel direkt vor sich auf sich zuschießen sieht, braucht nichts zu tun. Der Vogel wird nach unten wegtauchen. Eine einzige Ausnahme freilich gibt es: Nur Geier ziehen nach oben weg. Wer sich ein wenig in der Ornithologie auskennt, weiß, daß es zum Beispiel in Pakistan, im radikalen Gegensatz zu Indien, keine Geier gibt. (Außer während einer kurzen Periode im Krieg Indien — Pakistan, als die auf den Schlachtfeldern liegenden Leichen die Geier zu Grenzüberschreitungen veranlaßten.) Kollisionsgefahr durch im letzten Augenblick hochziehende Vögel besteht dort also nicht.

Von den „ortstreuen" Flughafenvögeln geht also, außer in großen Schwärmen, kaum jemals Gefahr aus. Sie haben ihre Fluchtgeschwindigkeit den anfliegenden und startenden Maschinen längst angepaßt. Aus diesem Grund geht auch die eigentliche Vogelschlaggefahr an Flughäfen von den „ortsfremden" Vögeln aus, den Durchzüglern. Im Frühjahr und Herbst, zur Zeit des Vogelzugs also, häufen sich die Kollisionen. Nicht wegen der Vogelhäufigkeit an sich, sondern wegen der Zunahme ortsfremder Vögel, die nicht wissen, wie sie den heranfauchenden Ungeheuern ausweichen sollen.

Otto Lilienthal konnte sich noch begeistert seinen Vogelbeobachtungen widmen und besonders dem Flug des Weißstorches jene Geheimnisse abschauen, die ihn zum Bau seiner Hanggleiter inspirierten. Die Vögel, die er kopierte, konnten ihm noch nicht gefährlich werden. Heute spielen sich fast alle Kollisionen in unteren Höhen, bevorzugt unter dreißig Metern, ab. Doch es gibt auch extreme Ausnahmen. Sie erschienen sogar namhaften Ornithologen unglaubhaft. Der höchste jemals gemeldete Kollisionsfall fand zwischen einem Condor und einem Verkehrsflugzeug statt. In einer Höhe, in der ein Mensch ohne künstliche Sauerstoffzufuhr längst an der Höhenkrankheit sterben würde: in 37 000 Fuß, also runden 12 000 Metern Höhe. Doch es gibt Vögel, die noch höher fliegen: Wildgänse wurden per Radar in Höhen von fast 14 000 Metern festgestellt. So hoch kann kaum eine Boeing fliegen.

Durch ein beispielloses Schutzprogramm für die nordamerikanischen Schreikraniche sind heute die Zugzonen der Riesenvögel lückenlos abgesichert, per Radar und durch Bodenfahrzeuge von Polizei und Naturschützern gesichert, die ihren ungestörten Durchzug von ihren Winterquartieren in Texas in ihre Brutgebiete im hohen Norden Kanadas überwachen und schützen.

Prallt ein Vogel gegen ein Flugzeug, so spielt die Größe dabei eine untergeordnete Rolle. Die verheerende Wirkung wird durch die Aufschlagsgeschwindigkeit erzielt. Der Zerstörungsfaktor bei einem Zusammenstoß ist proportional dem Vogelgewicht, multipliziert mit dem Quadrat der Aufprallgeschwindigkeit. Auf deutsch: trifft ein großer Vogel auf eine mit Reisegeschwindigkeit fliegende Maschine (zirka 850 km/h), dann kann die Energie genauso groß sein, als ließe man

aus 20 Metern Höhe ein Gewicht von 1000 Kilogramm herabfallen.

Weil die Höhen unter 3300 Meter den Hauptflugbereich der meisten Vögel bilden, gilt bereits seit langer Zeit die Vorschrift, unter 3300 Meter höchstens mit zirka 400 km/h Geschwindigkeit zu fliegen, so daß alle Flugzeuge, die aus der Reiseflughöhe herunterkommen, beim Durchgang durch 3300 Meter Höhe ihr Tempo stark reduzieren müssen. Außerdem wird in diesen unteren Höhen die Scheibenheizung zusätzlich auf höchste Leistung gestellt, weil durch die Erwärmung eine größere Festigkeit der Scheibe bewirkt wird.

Dem Bestreben, Vögel von Flughäfen zu vertreiben, steht die Tatsache gegenüber, daß Vögel sich gerade dort außerordentlich wohl fühlen. Einige Airports lassen sich ohne Übertreibung als Vogelschutzgebiete, wenn auch besonderer Art, bezeichnen. Der Grund liegt auf der Hand: Flugplätze sind, trotz des immensen lärmenden Verkehrs, menschenleer. Die Menschen tarnen sich durch Autos, Vorfeldbusse und eben Flugzeuge, sind also als Menschen nicht erkennbar, lösen keinen Fluchtinstinkt aus. Roll- und Startbahnen dürfen normalerweise von Menschen nicht betreten werden. Hier kann die Tierwelt gut leben. In den sechziger Jahren gab es zum Beispiel auf Frankfurt Rhein-Main außerordentlich viele Füchse, die allerdings inzwischen wohl vergast oder vergiftet wurden. Die Frankfurter Mäusebussarde scheinen sich hinter den startenden Boeings geradezu mit Wollust in die aufwirbelnden Kerosinfahnen zu stürzen.

Dieser Anziehungskraft steht das menschliche Bestreben gegenüber, die Vögel gerade dort zu vertreiben. Dazu wurde eine ganze Zahl phantasievoller Möglichkeiten ausprobiert. So ließ man vom Tonband über Lautsprecher die Todesschreie eben jener Vögel ausstrahlen, die man vertreiben wollte. Der Effekt zeigte zwar einige Wirkung, lockte jedoch wiederum andere (Greif-)Vögel an, die von diesen Vögeln lebten. In Torrejon, dem spanischen NATO-Platz, wo einst die amerikanischen B-52 mit Atombomben starteten, um global rund um die Uhr den sogenannten Gegenschlag führen zu können, richtete man, nach einigen schweren Zwischenfällen, Greifvögel ab, die die Schwärme von Singvögeln, Krähen und Staren dezimieren sollten. Die Versuche wurden aber wieder eingestellt: Die Greifer wurden selber zu einer potentiellen Vogelschlaggefahr. Und in Düsseldorf gab es einen Mann, der fing auf Lohausen viele der Vögel ein, transportierte sie mit dem Fahrrad runde fünfzig Kilometer weit und setzte sie dort aus. Der Erfolg dieser Aktion ist aber zweifelhaft, denn Vögel sind außerordentlich heimattreu, kehren auch über lange Distanzen wieder zurück.

Auch pyrotechnische Effekte wie Böller können wegen des Gewöhnungsfaktors

nur kurzfristig Erfolge erzielen, am besten gelingt damit noch die Vertreibung von Staren aus den Obstgärten. Am wirkungsvollsten scheint da noch die Feuerwehr auf dem Flughafen von Sydney zu agieren, die einfach hinausfährt und die Schwarzschwäne vertreibt. Die hatten übrigens dort schon 1969 eine amerikanische Langstreckenmaschine zum Startabbruch veranlaßt. Sie schoß über das Startbahnende hinaus ins Wasser. Schaden: drei Millionen Dollar. Und die New Yorker Polizei versuchte immer schon, im Umkreis des internationalen Großflughafens John F. Kennedy die Vögel durch schlichtes Schreien und Armwinken zu verscheuchen. Erst danach durfte von der Schußwaffe Gebrauch gemacht werden, freilich nur zu Warnschüssen in die Luft.

In den letzten Jahren hat man jedoch endlich eine effektivere Methode erkannt, die Vögel zu vertreiben: Nahrungsentzug. Piloten hatten immer schon gefordert, Müllhalden im Bereich großer Flughäfen zu schließen, speziell in New York. Gerade diese Deponien ziehen immer wieder gewaltige Mengen von Vögeln an, insbesondere Möwenarten. Ein solcher Müllhaldenmöwenschwarm war es dann auch gewesen, der den eingangs erwähnten DC-10-Unfall verursacht hatte. Fast immer kommen wirklich gefährliche Begegnungen nie mit Einzelvögeln, sondern durch Schwärme zustande: Nach dem Start kollidierte eine Boeing 737 mit zwei Vögeln, die der Pilot als „Kraniche" bezeichnete. Wahrscheinlich waren es Reiher oder Störche gewesen, aber immerhin sehr große Vögel. Die Cockpitscheiben wurden durchschlagen, trotzdem gelang eine sichere Landung.

Vergraulung bringt also eine effektive Verringerung des Vogelschlagrisikos. Gemähte Graswiesen bilden dagegen stets einen Anziehungspunkt für Stare, Kiebitze und Krähen. Und so ist man endlich dazu übergegangen, die ohnehin unsinnige Dauermähung der Flughafengrasflächen zu reduzieren, und das mit spürbarem Erfolg. Im Zeitalter der Mondlandungen und Laserstrahlen kein übermäßiger Sieg der Technik. Schon gar nicht in Anbetracht der Tatsache, daß allein die amerikanische Luftfahrtbehörde FAA zwischen 1972 und 1984 fast 1100 Fälle auflistete, bei denen Flugzeug-Triebwerke beschädigt wurden. In sieben Fällen fielen sogar drei Motoren eines Jumbos aus, in einem Fall alle vier.

Von allen Landschaftsformen sind Sümpfe und einsame Moorgegenden die bevorzugten Brut-, Nahrungs- und Raststätten gerade jener Großvögel, die dem Flugverkehr wirklich gefährlich werden können: Reiher, Störche, Marabus, Ibisse, Gänse, Enten, Möwen und Schwäne. Als man in den sechziger Jahren einen Großflughafen in Südengland einrichten wollte, um den aus allen Nähten platzenden Airport London-Heathrow zu entlasten, verfiel man ausgerechnet auf Foulness, eine Insel in der Themsemündung. Sie ist zur Vogelzugzeit eine der wichtigsten Raststationen für etwa 200 000 Möwen und Hunderttausende weiterer Sumpf- und Watvögel. Erst Proteste von Naturschützern und Bürgerinitiativen verhinderten den törichten Plan. Vorher hatten die Amerikaner bereits ein ähnliches Projekt abgeblasen. Als Entlastung für Miami hatte man mitten ins einzigartige Schutzgebiet der Everglades mit Millionen von Großvögeln bereits die erste Betonpiste hineingebaut. Auch hier verhinderten geharnischte Proteste den Weiterbau.

In der Bundesrepublik Deutschland haben häufig genug die gleichen Airlines und Flughafengesellschaften, die jährlich durchaus berechtigt die hohen Vogelschlagkosten beklagen, aus sogenannten wirtschaftlichen Zwängen Projekte befürwortet, bei denen der Vogelschlag vorprogrammiert ist. Besonders kraß geschah dies beim Plan des Flughafens München II im Erdinger Moos, einem Moorgebiet, das unersetzlich ist als Vogelbrutgebiet seltener Arten und als Rastplatz während der Zugzeit. Und gerade die „platzfremden" Vögel sind es ja, die sich nicht anzupassen verstehen und so Piloten und Passagiere in Gefahr bringen können.

Vyprávění o Janu Cimburovi

Z neúplného uváděcího filmu pro pamětníky jiné ruky... Chtěl jsem si vyletět do světa, ale Cimburu potěšil „Jan Cimbura" natočený podle stejnojmenného románu Jindřicha Šimona Baara. Úsek Cimburova života zachycený ve filmu je jen částí románu. Baar osobně poznal Cimburu už jako starce a osudy jeho mladších let znal z vyprávění strýce Josefa Baara z Putimi. Když spisovatel přinesl tuto knihu, ještě vonící tiskařskou černí, svému příteli — mému otci, Fidlovi Cimburovi, sepsal Karlu Černému, se známil ho s okolnostmi, jak kniha vznikala.

Baarův strýc měl neobyčejný vypravěčský talent, takže jihočeské postavy, které strýc vynovil Jindřichovi třeba ještě studentovi, měly živou přítomnost, byly neotřelou současně jihočeské přírody a tamních tradic. Jindřicha z vyprávění nejvíce zaujala postava pantáty Jana Cimbury, ndramného siláka, ale člověka zlatého srdce. Když ho pak se strýcem už jako stařečka navštívil, rázem se ocitl v jeho stísněném zajetí. Učaroval jim.

Baar otci vyprávěl, že pak léta chodil s námětem zvěčnit tuto rozvoj ou postavu v románu, ale stále prý nevěděl, z které strany se do něho „zakousnout". Cimbura mu byl stále v patách, takže nakonec sedl a dal se do psaní. Chodil celý omámený, když se ocitl takto v pantátově stáckém zajetí. Mému otci vyprávěl: „Nedovedete si představit, co se mne ten děda natrápil, spát mi nedal, tak s dřevěky na nohou. Ale knižním trhu získal strokrát jsem ho zamkl do nejspodnější zásuvky psacího stolu, stokrát zas vylezl snad klíčovou dírkou ven. Prý jsem se s ním o pravém slova smyslu několik let, ale pantáta-stařík jako vždy i tentokrát zvítězil. Připravil mne o kolikery prázdniny.

Nedávno zhlédnutí filmu o Janu Cimburovi v Čs. televizi bylo douškem vody z čisté studánky. Pocit Jana Cimbury žilo už v šesté generaci.

BOŽENA HOFMEISTEROVÁ

Vyroste nová »Zemĕkoule«?

První „Zemĕkoule" vyrostla na břehu Temže roku 1599; jednalo se hlavních podílníků tohoto divadla se stal William Shakespeare. Shakespearovy hry zajistily „Zemĕkouli" velkou přízeň nejširších vrstev londýnského obyvatelstva. Ale v roce 1613 vzala dřevěná budova v požáru za své — a trebaže do roka stála na témže místě „Zemĕkoule" číslo dvě, dřívější obliby divadlo už nedosáhlo.

V padesátých letech sedmnáctého století byla druhá „Zemĕkoule" zničena (puritáni a hugenoti vřelostí k divadlům nikdy nevynikali) a nové scéna, vybudovaná za Karla II., se už od původní shakespearovské lišila jak účelem (rozptylovat úzkou vrstvu vyvolených namísto někdejší záhavy nabízené všem společenským třídám bez rozdílu), tak i technickým pojetím (byla třeba zavedena opona a pohyblivé kulisy podle francouzského vzoru). Autorovi tohoto článku není bohužel známo, jaký byl osud karlovské budovy, ale zřejmě zanikla i ona: od roku 1969 totiž v Londýně probíhá zápas o výstavbu nové „Zemĕkoule".

Před osmnácti lety odstartoval kampaň za další divadlo s názvem „Globe" známý shakespearovský herec Sam Wanamaker. Nyní, po četných zvratech, se zdá, že zvítězil: má slib úřadů, že stavbu povolí. Divadlo bude stát nedaleko místa, kde hostil Londýňany jeho předchůdci, a napodobí původní alžbětinskou stavbu. Tu můžeme ve zkratce popsat takto: nezastřešené prostranství s jevištěm obklopené kruhovitou budovou o třech galeriích pro sedící diváky; stojící diváci mohou zaplnit prostor po třech stranách jeviště, čtvrtou stranu stěny tvoří zásněna se dvěma vchody pro vstup a odchod herců; nad zásněnou visí baldachýn, a nad ním nad jevištěm přečnívá část útvaru zvaného prostě boudy: zde se vyrábějí hromy, odtud se (díky padacím dveřím a provazům) mísí do děje nadpřirozené postavy jako Puk či Ariel. S původním divadlem bude mít nová stavba společné i to, že půjde de facto o letní scénu.

V novém divadelním komplexu se počítá i s nábřežní restaurací, z níž prý bude ten nejlepší výhled na svatopavelskou katedrálu, který jen lze ve městě nad Temží nalézt. Ale aby mohla nová „Zemĕkoule" vyrůst, je zapotřebí získat ke stavbě ještě několik jiného než povolení — totiž finanční prostředky. To v současné Británii, za éry „úsporné politiky" M. Thatcherové, asi nebude tak snadné. A tak uzhýbá, než souhlasit s konstatováním listu Morning Star, že Samovi Wanamakerovi začíná nová bitva.

(msl)

Kleiner Gauner großer Orden

Mit einer geliehenen Uniform und einem falschen Orden ist es einem kleinen Gauner in der Sowjetunion gelungen, zu Ruhm, Anerkennung und Geld zu kommen. Die sowjetische Armeezeitung „Krasnaja Swesda" berichtete jetzt, Alexei Serwatjak habe sich als Veteran des Afghanistan-Krieges ausgegeben und einen gefälschten Helden-Orden angeheftet. Obwohl er erst 29 Jahre alt sei, habe er seine Rolle so überzeugend gespielt, daß man ihn als Redner zu Veranstaltungen eingeladen und ihn mit Geschenken und Geld verwöhnt habe. Serwatjak sei schließlich in der Ukraine verhaftet worden.

Nach seiner Verhaftung habe der Hochstapler gestanden, die Uniform von einem Freund geliehen zu haben. Er sei erst von einem Hauptmann entlarvt worden, den er um Geld angepumpt habe, hieß es in dem Bericht. Der habe nämlich gemerkt, daß Serwatjak die falsche Uniform getragen habe. (Reuter)

Závody v Brně budou pastvou pro oči

Rovnější než normy

BRNO (moss): Před rokem bylo ještě obtížné utvořit si jasnou představu, nyní se už trasa okruhu konkrétně rýsuje. Má mnoho kladných stránek z hlediska jezdců, na své si přijdou i diváci, kteří z většiny míst uvidí až dvě třetiny tratě ...," tahle slova uznání pronese na adresu budovaného autodromu loni při své poslední návštěvě v Brně DEREK ONGARO (Brit.), inspektor FISA pro bezpečnost závodních tratí a oficiální startér závodů F 1, který mezitím rezignoval.

Obrovský skok stavebních prací mohli konstatovat zástupci sdělovacích prostředků, kteří na pozvání ředitelství brněnských Velkých cen rodící se areál hradeckých sportů a příměstské rekreace včera navštívili.

Bez ohledu na neúprosné kroupy letošní zimy odpovídá současný stav závodní dráhy úkolům časového harmonogramu. Definitivním kabátu bude v nejbližších dnech předcházet dokladná očista stávajícího povrchu a dva věkovné finišery jenom čekají až ztuhnou tak, aby se zabydlí na požadovaných 10 — 15 stupních. Brňané nechtějí dopadnout jako „supermoderní" Nürburgring v NSR, který po necelých čtyřech letech provozu se musí podrobit asfaltové léčbě. FISA požaduje plochu, na kterou stůl, jehož rovnost musí o 20 procent převýšit kvalitu současných čs. norem!

Samozřejmě ani brněnský autodrom se nerodí bezbolestně, trochu přešlapuje výstavba restauračního zařízení v parkovišti závodních strojů, zařazená do akce „Z", podstatné pro diváky je však stadion, ve kterém se nachází nejenom dráha, ale i prostory určené jejich fanouškovskému zájmu (tíživě cítěno, řešení „ochozu" překonává očekávání i těch, kdo dějiny tou autodrom ve světě již viděli. Přírodních tribun se zřejmě šest, z toho jedna sypaná, ostatní využívají přirozené kopie členitého terénu. Již od příštího roku plánují Brňané postupnou instalaci laviček, tedy se bude sedět na „pevném" v prostoru startovní a cílové rovinky, kde vedle tribuny řešených hostů ze starého okruhu přibude 4000 míst na maďarských tribunách. Předprodej vstupenek, misteček a jiných příležitostí vůbec poskytnutí služeb hromadným zájezdům zajišťují výhradně pobočky cestovní kanceláře Autoturistu, zájemci o MS cestovních vozů mají šanci již od 15. dubna.

Přesto již letošní „půlsezóna" nového autodromu naplno nezvykle bohatý program (oblastní závod motocyklů 18. 7., mezinárodní závody MR motocyklů a automobilů 23. — 26. 7., MS cestovních vozů 14. — 16. 8. MS motocyklů a sajdkárů 20. — 23. 8. a po dvou dalších podnicích MR v září a říjnu, navíc ještě mezinárodní soutěže invalidních sportovců a cyklistické omnium.

BGH nennt 79 000 Mark für Sekt im Nachtclub sittenwidrig

Mit einem 79 000 Mark teuren Besuch eines Nachtclubs hatte sich jetzt der Bundesgerichtshof (BGH) in Karlsruhe zu befassen. Ein Mann hatte sich 1981 mit dem Taxi zum Nachtclub „Chateau d'amour", zu Deutsch „Liebesschloß", fahren lassen. Dort wurden die Gäste nicht nur mit Tänzerinnen und Artisten, sondern auch mit Sauna und Whirlpool unterhalten. Die Nacht sollte den Gast teuer zu stehen kommen.

Nach neunstündigem Aufenthalt unterschrieb der Mann, Besitzer einer Kreditkarte, Belastungsbelege über rund 66 000 Mark. Am Morgen ließ er sich in Begleitung von Club-Angestellten zu seinem Hotel zurückfahren. Dort unterzeichnete er ein Schuldenanerkenntnis von über 79 000 Mark. Als das Kreditunternehmen nicht zahlte, prozessierte der Nachtclubbesitzer mit Hilfe des Schuldanerkenntnisses gegen den Liebesschloß-Besucher. Solch ein Anerkenntnis hat die rechtliche Folge, daß sich die Beweislast umkehrt. Im konkreten Fall hätte also nicht der Lokalbesitzer seinen Anspruch beweisen, sondern der Gast darlegen müssen, daß er die entsprechende Anzahl des 300 Mark teuren Flaschen Sekt und sonstige „Leistungen" nicht erhalten habe. Oder er hätte nachweisen müssen, daß das Schuldanerkenntnis wegen „alkoholbedingter Störung der Geistestätigkeit" ungültig war.

Die Karlsruher Bundesrichter erwiesen sich für den ausgenommenen Gast jedoch als Glücksbringer. Nach ihrer Entscheidung war das Schuldanerkenntnis „wegen Sittenverstoßes teilweise nichtig". Hierbei ging es allerdings nicht um die Sitten des Nachtlokals, sondern um die des Schuldenrechts. Bei einem derart hohen Betrag, so entschieden die fünf Richter des 3. Zivilsenats, könne es nicht gebilligt werden, daß ein Wirt die Beweislast auf einen „völlig überforderten Gast abwälzt". Für vollständig nichtig erklärten die Karlsruher Richter das Schuldanerkenntnis jedoch nicht. Die erste Rechnung, die der Gast per Kreditkarte anerkannt hatte, war nach ihrer Ansicht noch nicht sittenwidrig und damit gültig. Der Preis: 4675 Mark. (AZ.: III ZR 153/85)

Husak will mehr Demokratie

PRAG, 15. April (dpa). In der Tschechoslowakei müsse es „mehr Demokratie und mehr offene Diskussionen geben", sagte der tschechoslowakische Staats- und Parteichef Gustav Husak am Mittwoch in Prag während eines Kongresses der Gewerkschaften.

„So eine Offenheit gibt es bei uns bislang nicht, höchstens auf dem Flur oder hinter dem Rücken. Wir wollen aber eine offene, demokratische Diskussion, wo jeder Mensch offen seinen Standpunkt aussprechen kann", sagte Husak. Es seien im Lande „noch viele Befehlsgeber, die die Interessen des Menschen und seine Bedürfnisse nicht respektieren wollen", kritisierte er.

Der Staats- und Parteichef wies Gerüchte zurück, wonach es in der CSSR zu Preiserhöhungen kommen soll. Husak sagte mit Blick auf Ungarn und Polen, „aus den Zeitungen wissen Sie, daß in diesem oder jenem Land Preise erhöht werden, weil dort ein inflationärer Prozeß eingesetzt hat. Bei uns ist es nicht so, und das wirkt sich positiv auf das Lebensniveau aus. Sie wissen, daß dies Genosse Gorbatschow vergangene Woche hoch eingeschätzt hat".

ZAČÍNÁ SI STAVĚT POMNÍČEK, MIZERA!

Kůň Interval z netolického Plemenářského podniku Kladruby byl včera na aukci v Písku vydražen za 4200 dolarů. Odvezl si jej zájemce z Itálie.

VŮL BUĽAK VEDAŠEL KUPCE...

Ersatz Karen Cellini kam beim Publikum nicht an. Jetzt steht fest: Amanda kommt wieder! Bloß wie? Wir dürfen also gespannt sein!

Und „Dallas"-Dummchen Pam? Victoria Principal will aus der Serie aussteigen. Die Seriengewaltigen entschieden deshalb, daß Pam ebenfalls bei einem Verkehrsunfall ums Leben kommt. Und wenn sie zurückkommen soll? Na klar, dann hat sie eben wieder alles nur geträumt! Alles klar?!

Liz Taylor soll die Rolle von Joan Collins als Alexis übernehmen. Die „Denver"-Macher verhandeln bereits. Aber: Liz Taylor ist teuer. Vielleicht zu teuer für die Produzenten. Dann müßte Alexis weiterleben, oder bekommt ein neues Gesicht (hatten wir ja schon), oder, oder, oder ...

„Denver"-Schönchen Amanda alias Catherine Oxenberg macht ebenfalls Kapriolen. Sie mußte aus der Serie verschwinden. Aber: Ihr

Moskauer Schnupfen und Prager Bruderkuß

Am Dienstag in der Frühe erfuhren die Bonner Korrespondenten von Presse, Funk und Fernsehen eine diplomatische Uraufführung besonderer Art. Die Botschafter der UdSSR und der CSSR, die Genossen Julij Alexandrowitsch Kwizinskij und Dr. Dusan Spácil, gaben sich die Ehre, den schlecht informierten westlichen Massenmedien die tatsächlichen „Ergebnisse des Besuches des Generalsekretärs der KPdSU M. S. Gorbatschow in der CSSR" gemeinsam vorzutragen. Ort der Handlung war nicht die Botschaft der östlichen Führungsmacht, sondern der Konferenzsaal der tschechoslowakischen Mission in Bonn-Ippendorf.

Der wesentliche Inhalt des Einakters für zwei Personen — soweit er von den Originalberichten über den Aufenthalt Michail Gorbatschows in Prag und Bratislava abweicht — ist schnell erzählt: Alle westlichen Behauptungen über angebliche Verstimmungen zwischen Moskau und Prag sind frei erfunden. Im Gegenteil. Beide Bruderländer arbeiten am weiteren Aufbau des Sozialismus, „damit er stärker, effektiver und anziehender wird" (Spácil). Das erfordert natürlich den Übergang „zur qualitativ neuen Stufe der sozialistischen wirtschaftlichen Integration" (Kwizinskij).

Weil westliche Journalisten manchmal begriffsstutzig sind, erläuterte CSSR-Botschafter Spácil, warum der Besuch des Genossen Gorbatschow in Prag nicht nur ein guter, sondern „ein phantastischer Besuch" gewesen sei. Er muß sogar überaus lehrreich gewesen sein, denn „die Stufe unseres Wissens heute zeigt uns, daß der dynamische Aufbau des Sozialismus nicht mehr mit alter Routine und alten Methoden gewährleistet werden kann — wir brauchen die Umgestaltung unseres Lebens in allen seinen Bereichen!"

Vor gut acht Wochen hatte der Botschafter aus Prag offenbar noch gegenteilige Instruktionen. Damals zitierte er — ebenfalls vor Bonner Journalisten — noch den ZK-Sekretär Vasil Bilak, der in der Ideologiekommission des ZK der tschechoslowakischen Kommunisten ausdrücklich vor jenen „Feinden des Sozialismus" gewarnt hatte, die für die neue Politik schwärmten" und den Reformkurs der UdSSR als Vorwand benutzten, um sich „zu mästen" und ihre volksfeindliche Tätigkeit „zu verschleiern".

Heute, so Spácil am Dienstag, ist kein Platz mehr für Spekulationen, gibt es „weder Mißverständnisse noch Hinterlist nach außen". Deshalb müsse endlich auch klargestellt werden, daß Gorbatschow nur deshalb zu spät nach Prag gekommen sei, weil er wirklich „einen gewöhnlichen Schnupfen" hatte. Und der „in den Massenmedien der Bundesrepublik verschwiegene Bruderkuß" (bei der Ankunft Gorbatschows in Prag) sei auch nur ein „symbolischer Beweis" dafür, daß sich eben alles, auch die westliche Berichterstattung, ändern müsse.

Botschafter Spácil trug das mit größter Bestimmtheit und ohne Augenzwinkern vor. Nur einmal stockte der Fluß seiner Rede. Als er berichtete, daß M. Gorbatschow an der Aufführung einer Oper Friedrich Smetanas teilgenommen habe, wußte er nicht recht, ob er auch deren Titel nennen solle. Dann tat er es doch. Es war die „Verkaufte Braut".

Der Botschafter des großen Bruderlandes nahm den Vortrag seines Kollegen aus der CSSR beifällig zur Kenntnis und ergänzte ihn mit einem sechsseitigen Statement, ohne auf den Unterschied zwischen einem politischen und einem medizinischen „Schnupfen" einzugehen oder sich mit der Frage zu befassen, warum das staatliche Fernsehen der CSSR gerade in dem Moment die Kameraeinstellung wechselte, als Michail Gorbatschow auf dem Prager Flughafen Bruderküsse austeilte. In Bonn jedenfalls unterließen die Botschafter der beiden sozialistischen Bruderländer diese besondere Geste sozialistischer Freundschaft — zumindest solange die Presse zugegen war. Auch sonst fiel Kwizinskijs Bewertung der Prager Ereignisse nüchterner aus. Für ihn war der Besuch „fruchtbar, erfolgreich", die Anteilnahme der Bevölkerung eine „Willensbekundung beider Seiten", den Beziehungen zwischen Moskau und Prag „zu neuer Qualität zu verhelfen".

„Die CSSR liegt im Zentrum Europas", referierte Kwizinskij „eine ausgezeichnete Tribüne", um Gorbatschows Vorstellungen „über das gemeinsame Haus Europa" darzulegen. Wann Gorbatschow das ebenfalls zentral gelegene Bonn aufsuchen werde, um diese Vorstellungen noch zu vertiefen, mochte Botschafter Kwizinskij jetzt nicht entscheiden. Die Dinge „müssen erst reifen". Bonn und Moskau hätten für dieses Jahr ein „gemeinsames Programm" entwickelt, das es erst zu erfüllen gelte. Ob dazu denn die Begnadigung und Freilassung des einzigen und letzten Häftlings von Spandau, des Hitler-Stellvertreters Rudolf Heß, gehöre, wenn der Bundespräsident im Mai auf Staatsvisite nach Moskau kommt? Der Botschafter wußte es nicht. Und über einen neuen Kernkraftunfall in der Sowjetunion habe er „keine Information". Darüber ging die Premiere der neuen sowjetisch-tschechoslowakischen Freundschaft im Zeichen von Glasnost und Perestrojka schnell zu Ende.

Anketa TIPu ke »třicítce«

Masopust a Golonka

PRAHA (s): Bratislavský týdeník TIP oznámil výsledek ankety čtenářů, kteří měli určit pořadí tří nejlepších fotbalistů a hokejistů v období let 1957 až 1987 ke 30. výročí ČSTV. Prvenství si odnesli a převahou dva Josefové: Masopust a Golonka!

Fotbalisté: 1. Masopust 1623 b. (celkem 418 prvních míst), 2. Viktor (oba Dukla) 1385 (213), 3. Popluhár (Slovan Bratislava) 515 (74), 4. Adamec (Trnava) 426 (46), 5. Dobiáš (Trnava, Bohemians) 301 (38), 6. Panenka (Bohemians) 277 (30), 7. Schrojf (Slovan Bratislava) 196 (41), 8. J. Chovanec (Sparta) 132 (32), 9. Nehoda (Dukla) 122 (7), 10. Mikloško (Ostrava) 92, (12), 11. Kvašňák (Sparta), 12. Ondruš (Slovan).

Hokejisté: 1. Golonka (Slovan) 1232 (312), 2. Martinec (Pardubice) 683 (152), 3. Dzurilla (Slovan) 631 (125), 4. Jiří Holík (Jihlava) 659 (117), 5. Holaček (Sparta) 522 (78), 6. Vl. Bubník (RH, ZKL Brno) 390 (63) 7. Nový (Kladno) 338 (34) 8. Suchý (Jihlava) 328 (36), 9. J. Černý (RH Brno) 156 (25), 10. Králík (Gottwaldov, Jihlava) 143 (18).

A CO LALA... ...NEDOMANSKÝ, KLIMA A D.

První čs. kůň dokončil Velkou liverpoolskou

Valencio na 23. místě

LIVERPOOL (r): Jako první čs. kůň dojel osmiletý tmavý hnědák Valencio (Seal — Vasilka) stáje i chovu JZD Velké Karlovice slavný dostih Velkou liverpoolskou! Je zároveň teprve pátým koněm z dvanácti, který v dlouhé historii tohoto dostihu a Velké pardubické po Fantome, Citizen, Jasica a Brigant oba dokončil.

Trať letošního 149. ročníku, který měří 7,2 km, byla mimořádně náročná na kondici koní i jezdců, protože loukoť nepříjemný silný vítr. Valencio s anglickým jezdcem Ronem Rowellem skončil na 23. místě se 40 vteřinujícími a bylo smůlou, že na překážce č. 25 – Valenti's Brook, která patří mezi nejobtížnější (vysoká 150 cm a příkop je asi 160 cm široký) došlo ke srážce s volně pobíhajícím koněm bez jezdce. Rowell však Valencia znovu nasedl a zdolal s ním zbývající délku 1,8 km a pět překážek. Valencio se víc než polovinu trati držel v přední skupině a hlasatel mnohokrát hlásil Valencia jako koně z Pardubic... zřejmě jej spoloval s Velkou pardubickou.

Cíl hlavní technické komise VÁCLAV ŠVEC v rozhovoru s londýnským zpravodajem ČTK: „Za čtyřiceti koní jen 22 nemělo během dostihu pád."

Vítězem se stal kůň Mauri Ventura s žokejem Steve Knightem před Tsarevichem (White). Lean Ar Aghaidhem (Landau) a loňským vítězem West Tip (Dunwood).

Ungewöhnliche Trauerrede

CHIPPENHAM, 15. April (AP). Ein anglikanischer Dorfgeistlicher hat sich für eine höchst ungewöhnliche Trauerrede bei der Beerdigung eines Bauern entschuldigt, in der er den Verstorbenen mit den Worten charakterisiert hatte: „Ein höchst unangenehmer Mensch mit wenigen guten Eigenschaften, den niemand vermissen wird." In einem Gespräch mit AP erklärte der Kaplonikus Michael Dittmer aus Yatton Keynell bei Chippenham im Westen Englands am Dienstag sein Verhalten mit den Worten: „Man kann nicht einfach nur Gutes über einen Menschen sagen, aber in diesem Fall habe ich mich wohl verrannt."

Er fuhr fort: „Jede Beerdigung ist nun einmal ein Kompromiß zwischen der Würdigung des Toten und dem Gebet um die Vergebung seiner Sünden. Es tut mir leid, wenn ich die Familie beleidigt haben sollte, obgleich ich der Ansicht bin, daß man mich vielleicht falsch verstanden hat." Die bissige Würdigung machte im Lande die Runde, nachdem regionale Zeitungen berichtet hatten, der Pfarrgemeinderat Nettleton habe sich bei Bischof Barry Rogerson in Bristol beschwert. I ♡ TOHO FAJADE!

Kultura a zahraničí

Důležitou součástí mezinárodních vztahů ČSSR je kulturní, školská, vědecká a zdravotnická spolupráce se zahraničím. Při svém kulturním působení do zahraničí se může Československo opírat o poměrně širokou a bohatou základnu umění. O rozsahu této spolupráce svědčí kromě jiného fakt, že v rámci našich kulturních styků si ročně vyměňujeme přes 120 000 umělců. Jestliže v roce 1975 mělo Československo uzavřeny dohody o kulturní spolupráci se 44 zeměmi, vloni již s 89.

V ROCE 2001 S NIKÝM!

Bittere Enttäuschung für die »Bonanza«-Stars Lorne Greene (Vater Ben Cartwright) und Michael Landon (»Little Joe«, »Unsere kleine Farm«). Zusammen mit anderen namhaften Schauspieler-Kollegen fielen sie auf ein raffiniertes Gaunertrio herein, verloren sehr, sehr viel Geld. Die Betrüger hatten den Stars über Verlustzuweisungen erhebliche Steuer-Ersparnisse versprochen. Noch schlimmer: Jetzt sind auch noch die amerikanischen Finanzbehörden hinter Lorne Greene und Michael Landon her. Die Behörden fordern sechsstellige Summen von den Schauspielern zurück.

NEVÁŽNOST MATKA BLBOSTI!

• Karikaturista V. Renčín získal v úterý hlavní cenu a zlatou medaili na 5. bienále kresleného humoru v kubánském městě San Antonio de los Banos za soubor kreseb s tematikou dětství a smrti. Další čs. účastník bienále J. Slíva získal cenu kubánského ministerstva kultury.

• Průmyslová výroba ČLR stoupla za období leden–březen 1987 o 14,1 procenta, oznámil v Pekingu Státní statistický úřad. Rychleji se rozvíjel lehký průmysl (14,9 procenta) než těžký, jehož produkce ve srovnání s 1. čtvrtletím 1986 vzrostla o 13,3 procenta.

„Katze"

Niemand ist auf dem Tennisplatz schneller als Miloslav Mecir. Und kein anderer ist in diesem Jahr erfolgreicher. Jetzt spielt der unauffällige Star in Hamburg

Die Sandplätze im Monte Carlo Country Club stehen unter Wasser, mit schöner Regelmäßigkeit platschen dicke Regentropfen in die Pfützen. Zwangspause beim Grand-Prix-Turnier. Auch drinnen, im Clubhaus, herrscht Tristesse.

Spielunterbrechungen sind öde, warten, nichts als warten auf besseres Wetter. Miloslav Mecir hockt muffig in einer Ekke. Er ist bereits am Tag zuvor aus dem Turnier ausgeschieden. Eine langwierige Kreuzbandverletzung im Knie hat er noch nicht überwunden.

„Sie wirken sehr unzufrieden . . .", sage ich. Es ist eher eine Frage. „Na ja", sagt er. „Verletzt, Mistwetter, was soll ich hier?"

Ein weiteres Gespräch mit „Milosch" – wie ihn die Leute aus dem Tenniszirkus nennen – ist nicht möglich. Mecir, der Schweiger, ist beim Versuch eines Interviews nur vergleichbar mit dem Ingemar Stenmark früherer Jahre. Ein bedächtiges, langgezogens „Jaaa . . ." fällt schon unter die Rubrik längere Rede.

Am nächsten Tag treffe ich Milosch auf dem Flughafen Nizza. „Na, wo geht's hin?" „Nach Hause zum Angeln." Eine beachtlich lange Antwort. „Angeln ist Ihnen wohl noch lieber als Tennisspielen?" – Jetzt wird Miroslav Mecir geradezu geschwätzig. „. . . aber von seinem Hobby kann man ja nicht leben", sagt er.

Understatement à la Milosch. Natürlich ist auch Tennis sein Hobby. Und das hat ihn zum mehrfachen Millionär gemacht. Das geht bei ihm alles so unauffällig, daß man es kaum mitbekommt.

● Mecir ist im bisherigen Jahr 1987 der zweiterfolgreichste Spieler – hinter dem Schweden Stefan Edberg.

● Mecir führte Anfang April mit 240 000 Dollar gewonnenen Preisgeldern die Geldrangliste an. Becker ist Neunter.

● Drei Turniersiege stehen auf seiner jungen Jahresbilanz, darunter ein Finalsieg gegen Ivan Lendl in Key Biscayne (Florida).

Bei den Internationalen Deutschen Meisterschaften ist er an Nummer 2 gesetzt, hinter Lendl.

Miloslav Mecir, zu Hause in Priedviza in der Tschechoslowakei, 22 Jahre alt, 1,91 Meter groß, 81 Kilogramm schwer, zur Zeit in den Turnierpausen Soldat der CSSR-Armee, hat sich auf Rang fünf der Weltrangliste vorgeschmuggelt. Vor ihm liegen nur noch Lendl, Becker, Edberg und Noah. Er kam auf leisen Sohlen; deshalb nennen ihn seine Gegner auch „die Katze". Nicht nur deswegen, sondern weil sie an ihm eine Gabe bewundern: Schnelligkeit und Behendigkeit.

Ion Tiriac auf die Frage, wen er für den talentiertesten Spieler der Welt hält: „Mecir – neben McEnroe". Aber er hat dieses Kompliment auch wieder relativiert, in dem er einschränkte. „Trotzdem wird er nie an Lendl oder Boris vorbeiziehen. Er ist faul, hat zu wenig Ehrgeiz und spielt zu unbeständig."

Vielleicht ist es ihm wirklich Wurscht, ob er jemals die Nummer 1 wird, dennoch bewegt er sich auf Katzenpfoten in diese Richtung.

Trotz seines raschen Aufstiegs findet man unter den Kollegen keine Neider. Milosch ist lieb, Milosch ist fair, Milosch stiehlt keinem die Show. Natürlich bewundern sie auch sein Tennis, das Boris Becker so zusammenfaßt: „Du weißt nie, was er im nächsten Moment macht – und er kann alles."

Auch dieses Kompliment gebe ich an Mecir weiter. Denkpause. „Aber wenn ich meine Vorhand sehe", sagt er dann, „die ist zum Lachen komisch." Und dann lacht er wirklich von einem Ohr zum anderen. Ich weiß nicht, ob die Fernsehzuschauer das Glück haben, den unscheinbaren Star lachen zu sehen. Aber sollte er lachen, muß man es sofort einrahmen, um es der Nachwelt zu hinterlassen.

In diesem Jahr hat er schon die Nr. 1 der Welt, Ivan Lendl, besiegt. Andere werden folgen. Seine raffinierten Schläge überraschen jeden Gegner

Hand in Hand schlendern sie durch die Straßen Roms. Sie ist 50, er 19. Mutter und Sohn beim Einkaufsbummel? Von wegen – ein richtiges Liebespaar! Ursula Andress hat sich jetzt mit einem 19jährigen Millionärssohn verlobt. Sie zeigt überall den Ring, den ihr Faustin Fagone geschenkt hat. »Ich bin mit ihm sehr glücklich, wir wollen heiraten«. Weniger glücklich ist Faustins Vater: »Sie ist viel zu alt für meinen Sohn, könnte seine Mutter sein!«. Und weiter: »Wenn sie wirklich heiraten, wird Faustin enterbt!«

A BUDOU MÍT 19 DĚTÍ...!

Für Doppelmord 180 Jahre

BOULDER, 17. April (AP). Wegen Mordes an den Eltern des US-Filmschauspielers Patrick Duffy – bekannt als Bob Ewing in der Serie „Dallas" – ist am Mittwoch in Boulder (US-Staat Montana) ein 19jähriger zu insgesamt 180 Jahren Gefängnis verurteilt worden. Ein gleichaltriger Mitangeklagter kommt am 11. Mai vor Gericht. Die Bluttat, für die der Angeklagte Kenneth Miller verurteilt wurde, war im November vergangenen Jahres bei einem Raubüberfall in der Gastwirtschaft der Duffy-Eltern begangen worden.

In Lübeck gilt Tempo 30

LÜBECK, 17. April (dpa). Als erste Großstadt der Bundesrepublik hat die Hansestadt Lübeck nach eigenen Angaben am Gründonnerstag in der gesamten Innenstadt eine Geschwindigkeitsbeschränkung auf Tempo 30 eingeführt. Die Regelung gilt in den Straßen des 228 Hektar großen, von Wasserläufen umgebenen Stadtkerns. An den Zufahrten der Lübecker Altstadt enthüllten Mitarbeiter des städtischen Amtes für Verkehrsanlagen am Vormittag die Verkehrsschilder mit dem Tempo-30-Zeichen.

VYNÁLEZ EXTRAVÁL!

Ein Orden vom Ehemann

BERLIN, 17. April (dpa). Eine Osterüberraschung besonderer Art konnte DDR-Staats- und Parteichef Erich Honecker seiner Ehefrau Margot, Ministerin für Volksbildung, bereiten. Aus Anlaß ihres 60. Geburtstages am 17. April verlieh er ihr den Karl-Marx-Orden, eine der höchsten Auszeichnungen, die er selbst bereits seit vielen Jahren trägt. Margot Feist und Erich Honecker heirateten 1953, als sie Sekretärin des Zentralrats der Jugendorganisation FDJ und er dessen Vorsitzender war.

In einer im SED-Organ „Neues Deutschland" abgedruckten und von „E. Honecker" unterzeichneten Grußadresse des SED-Zentralkomitees an die „liebe Genossin" wird deren „revolutionäre Leidenschaft" als Kandidatin und späteres Mitglied des ZK gewürdigt.

JAKÉPAK „EHEMANN" - IS LET SPOLU NEŽIJÍ!...

Manet-Gemälde in Macao entdeckt

MACAO. Ein angeblich von einem unbekannten Maler stammendes Gemälde, das im Juni 1982 von einem Bewohner der portugiesischen Kolonie Macao auf einer Auktion in Lissabon erworben wurde, ist jetzt als ein Werk des französischen Impressionisten Eduard Manet (1832–1883) identifiziert worden. Das 45,7 mal 62,2 Zentimeter große Gemälde mit dem Titel „Femme assise (paysage)" zeigt eine junge Frau mit einem Baby in einem Garten. Es wurde im Museum von Macao ausgestellt. Nach Angaben des Besitzers, eines Ingenieurs, wurde Manets Signatur nach der Reinigung des Bildes sichtbar, das fünf Jahre lang von verschiedenen Experten, darunter Mitarbeitern des New Yorker Metropolitan Museums, untersucht worden war. AFP

Ve věku 51 let zemřel v Herzogenaurachu u Norimberka Horst Dassler, šéf světoznámé firmy Adidas. Spolu se čtyřmi sestrami vlastnil veškerý její majetek.

Gelegenheit für schnellentschlossenen Säufer, gepflegtes Wohnhaus mit Garage in Löhne zu verkaufen.

Aufgestöbert in „Neue Westfälische" von Irma Feller, Bielefeld

GARÁŽ ZADARMO JAKO CHLASTNA...

Tolles Strumpfangebot zu Winterpreisen, verschiedene Qualitäten und Breiten. Meter zu nur 3, 5, 7 DM.

Anzeige im „Trausteiner Wochenblatt", gelesen von Fränzi Aufschlager, Inzell

1 m² PATY ZA PÁR PLÁTEK...

Menschen, die Kinder und Möbel benötigen, müssen sich zunächst an ihr zuständiges Pfarramt oder eine andere im sozialen Bereich tätige kirchliche Dienststelle wenden.

In „Frankfurter Neue Presse", gelesen von Hilde Strauß, Oldenburg

FALEŠNÍ TO UŘ! TAKY.. A RÁDI!

Lord Ickenham aß eine nachdenkliche Käsestange.

Aus einem Taschenbuch, eingeschickt von Herbert Dingedahl, Hamburg

Die vorgenommene Begrünung durch Bäume und Blumenkohl lockert den Platz heiter auf und regt die Kommunikation unter den Bewohnern an.

In „Bremer Nachrichten", eingereicht von Mathilde Bröker, Bookholzberg

AUSGEDACHT VON EINEM BEBAUTEN...!

Sind die Sowjets überlegen?

Das Angebot des sowjetischen Generalsekretärs Michail Gorbatschow, neben den Mittelstreckenraketen längerer Reichweite (1000 bis 5000 Kilometer) auch die kürzerer Reichweite (500 bis 1000 Kilometer) abzurüsten und die sogenannten atomaren Gefechtswaffen gleich miteinzubeziehen, stößt im Westen auf erhebliche Vorbehalte — bis hin zu offener Ablehnung. Begründet wird die Weigerung, auf Atomwaffen zu verzichten, unter anderem mit dem Argument, daß dann die konventionelle Überlegenheit des Warschauer Paktes (WP) voll zum Tragen käme, da ausschließlich die atomare Abschreckung einen Krieg in Europa verhindere.

Bei den Atomraketen größerer Reichweite (INF, Intermediate Nuclear Forces) scheint ein Abrüstungsabkommen zwischen den USA und der UdSSR in greifbare Nähe gerückt, nachdem Gorbatschow diese Frage von Fortschritten bei den Strategischen Waffen (see- oder landgestützte Interkontinentalraketen, Langstreckenbomber oder neuerdings auch Mittelstreckenbomber mit Marschflugkörpern) sowie den französischen und britischen Systemen abgekoppelt hat. Die Sowjets verfügen über 443 Raketen vom Typ SS-20 zu je drei Sprengköpfen, ferner über rund 110 SS-4-Raketen, die zwar völlig veraltet sind, aber einen Sprengkopf von einer Megatonne (MT, entspricht einer Million Tonnen des herkömmlichen Sprengstoffes TNT) tragen. Außerdem könnten die Sowjets etwa 450 Mittelstreckenbomber einsetzen, die 1955 beziehungsweise 1962 gebaut wurden.

Als Antwort auf die SS-20 hat die NATO im „Doppelbeschluß" von 1979 mit 108 Pershing-II-Raketen (Reichweite 1800 Kilometer, ein Sprengkopf) und 464 Marschflugkörpern (Reichweite 2500 Kilometer, bisher stationiert 208) nachgerüstet. Sie verfügt darüber hinaus noch über meist hochmoderne Flugzeuge, die mit Atomwaffen tief in die UdSSR eindringen könnten, alles in allem etwa 700 Stück. Darüber hinaus sind der NATO, zum Zwecke der Verteidigung Europas, vier Poseidon-U-Boote mit insgesamt 480 Atomsprengköpfen (Reichweite 6500 Kilometer) zugeordnet.

An Atomwaffen kürzerer Reichweite verfügen beide Seiten über ein umfangreiches Arsenal, hier nur die wichtigsten Waffen: Die UdSSR hat etwa 120 SS-22-Raketen mit einer Reichweite bis 1000 Kilometer, 550 SS-23-Raketen (Reichweite bis 500 Kilometer), ferner über rund 2000 im westlichen Raum stationierte, ebenfalls zum Teil hochmoderne Flugzeuge.

Auf NATO-Seite wären 126 Pershing-Ia-Raketen zu nennen (Reichweite 750 Kilometer) sowie etwa 1300 Flugzeuge mit Reichweiten allerdings von durchweg über 1000 Kilometer.

Bei den sogenannten Gefechtsfeld- oder Taktischen Atomwaffen (TNF; Reichweiten bis 500 Kilometer) hält die NATO mindestens 5500 Sprengköpfe bereit, die mit Flugzeugen transportiert oder von Raketen und Artillerie verschossen werden; die Sowjets rund 4500. Die Sprengkraft dieser Atomwaffen reicht von 1 KT (Kilotonne = 1000 Tonnen TNT) bis zu 150 KT, dem Dreizehnfachen der Hiroshima-Bombe.

Da nach der Abschreckungstheorie auf keinem Gebiet der Waffenarsenale eine „Lücke" bestehen darf, weist die NATO auf die numerische Überlegenheit der Sowjets bei den Raketen kürzerer Reichweite hin. Daher hat sich US-Außenminister George Shultz jetzt in Moskau das Recht der USA vorbehalten, neue Waffen zu stationieren. Er befindet sich dabei in Einklang mit der Bundesregierung in Bonn.

Kritiker dieses Denkens, etwa die US-Wissenschaftler William Arkin und Richard Fieldhouse, weisen darauf hin, daß es nicht auf die Zahl der Raketen und Sprengköpfe ankomme, da sie ohnehin nur zu einem Bruchteil eingesetzt werden könnten, sondern auf die Fähigkeit zur Zerstörung von Zielen. Die NATO halte auf ihrer Zielplanungsliste, die jährlich aktualisiert wird, 18000 bis 25000 Ziele in Osteuropa und der westlichen UdSSR fest (mit einer Atomwaffe lassen sich mehrere Ziele zerstören). Mit anderen Worten: Die NATO könnte jedes militärisch relevante Ziel in Osteuropa vernichten, so daß numerische Überlegenheit gegenstandslos wird.

Auch die These, nach Abschaffung der Nuklearwaffen einschließlich der TNF würde die konventionelle Überlegenheit des WP voll zur Geltung kommen, wird von zahlreichen Kritikern zurückgewiesen. Weder sei der WP zu einem Überraschungsangriff fähig, weil dafür einfach nicht genügend ständig einsatzbereite Verbände zur Verfügung stehen, noch könnte er bei voller Mobilisierung auf beiden Seiten die notwendige 3:1-Überlegenheit gewinnen. Schließlich würden zahlreiche andere Faktoren wie Waffenqualität, Ausbildung, Stand der Kommunikations-, Kontroll-, Kommando- und Aufklärungssysteme, globale geographische Lage, Motivation der Verbündeten oder wirtschaftliche Ressourcen einen Angriff für die UdSSR zu einem unkalkulierbaren Risiko machen.

Sorry

In dem Arbeitszimmer des großen Lenin stand der Spruch: „Lernen, lernen, lernen!" Und was tut Michail Gorbatschow? Er kommt darauf zurück.

Wir rückständigen, weil immer noch kapitalistischen Westler haben schon zwei neue Wörter gelernt: „glasnost" und „perestrojka". Die Sowjetbürger lernen nun auch eine neue Vokabel. Sie heißt: „Sorry". Oder: Tut mir leid.

Sorry, sagt Gorbatschow; die Sache mit der Breschnew-Doktrin war nicht so gemeint, liebe Prager Freunde, ihr könnt natürlich euren eigenen Weg gehen, vorausgesetzt er ist ein sozialistischer.

Sorry, schreibt die „Prawda", wir haben den bayerischen Ministerpräsidenten falsch zitiert. Das war die erste Entschuldigung, die je in der „Prawda" gestanden hat. Ein Zeichen für „glasnost". Wer früher Versehen beging, etwa ein dem Generalsekretär zustehendes Adjektiv hineinzuredigieren vergaß, wurde zur Lokalzeitung irgendwo in Sibirien versetzt. Dort erschien gar keine Zeitung? Macht nichts, die Fahrkarte war schon ausgeschrieben.

Wahrscheinlich wird Gorbatschow noch so weit gehen, George Shultz beiseitezunehmen und ihm zuzuraunen: Sorry, Mr.Shultz, ich wollte Ihren Freund Cap Weinberger gar nicht in Verlegenheit bringen mit meinem Vorschlag. Wie? Er ist nicht Ihr Freund? Oh, sorry ...

CAROLUS

Mit einem Katalysator-Auto kann ein Urlauber noch immer nicht sorgenlos in jedes europäische Land reisen, weil es nicht überall bleifreies Benzin gibt. Vor dem Osterreiseverkehr wies der ADAC gestern darauf hin, daß das Netz der Bleifrei-Tankstellen lediglich in der Bundesrepublik, Norwegen, Schweden, Dänemark, den Niederlanden, Luxemburg, der Schweiz und Österreich ausreichend dicht geknüpft ist.

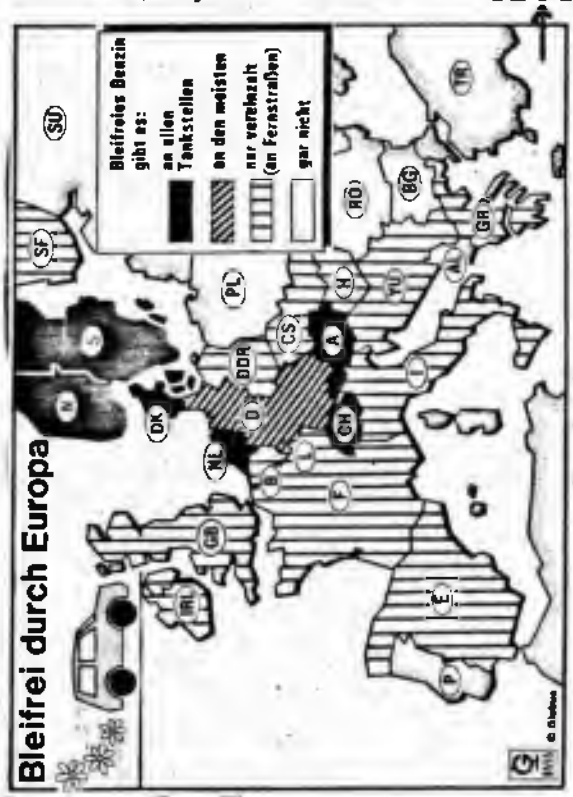

diglich Bemerkungen wie „Sie sehen heute aber besonders sexy aus, Sir", die die Lehrer verwirrten.

Ceny čs. filmům

(čt): Ceny Československého filmu jako nejvyšší ocenění na XXV. festivalu českých a slovenských filmů hrané tvorby v Bratislavě, který včera skončil, udělil festivalový výbor filmu Pěstí ve tmě režiséra J. Soukupa, snímku Bloudění orientačního běžce režisera J. Matuly a dílu M. Tapáka Kohouti nezazpívá. Z 38 děl, které vytvořily všemi tři čs. filmová studia, zvláštní ceny přisoudil výbor snímku Smrt krásných srnců K. Kachyně a Pavučině Z. Zaorala. Cenu za scénář k filmu Šestá věta si odnáší Z. Tatárová, H. Cielová a S. Cher. Cenu za kameru získal O. Kopřiva. Výtvarné ztvárnění filmu Mahulena, zlatá panna přineslo V. Gruskovi cenu za výtvarnou stránku. D. Veškrnová získala cenu za herecké výkony, cenou za mužský herecký výkon byl počten L. Munzar za postavu Leoše Janáčka ve filmu Lev s bílou hřívou.

● **Podle údajů** Světové zdravotnické organizace (WHO) bylo k 1. dubnu v 98 zemích světa registrováno 45 608 případů onemocnění AIDS.

Nejlepší hraniční přechod

(mi): První cenu soutěže „O nejlepší hraniční přechod ČSR v roce 1986", která byla vyhlášena v Praze, získal kolektiv pracovníků z Hatí nad Jindřichohradecku. Další místa obsadily hraniční přechody Studánky na okrese Český Krumlov a Hřensko. Letošního ročníku soutěže se zúčastnilo celkem devatenáct dálkových silničních přechodů v ČSR. V rámci soutěže odpracovalo loni 926 pracovníků hraničních přechodů ČSR celkem 13 781 brigádnických hodin při zvelebování svého pracovního prostředí. Zástupce velení Pohraniční stráže a ostrahy státních hranic při vyhlášení výsledků uvedl, že cílem soutěže je rozvíjet iniciativu každého jednotlivce, aby vzorným plněním služebních úkolů; stejně jako kvalitní kontrolou a snižováním čekací doby při odbavování cestujících a dopravních prostředků dokázali přednosti socialistického zřízení, neboť hraniční přechody jsou vstupní bránou do naší vlasti. Zahraniční turisté, kterých jen loni k nám přijelo 19 milionů, tam získávají první dojmy.

ALE VŮDE VIDU HALAMOVÉ...!

Lolitas stellen Lehrern nach

LONDON, 20. April (dpa). Britische Lehrer werden zunehmend von früheren „Lolitas" verfolgt. In einer jetzt veröffentlichten Umfrage der Lehrergewerkschaft „National Association of Schoolmasters" gaben 45 Prozent an, daß Schülerinnen ihnen sexuelle Avancen gemacht hätten. Das Vorgehen der Mädchen reichte von scheinbar achtlosen Berührungen bis zum Verfolgen des Lehrers zu seinem Wohnhaus und obszönen Telefonanrufen. Verschiedene Lehrer berichteten auch von eindeutigen direkten Anträgen. In vielen Fällen waren es le-

Stoletá dáma

Přišla na svět právě před sto lety v nejlepší pražské rodině, kterou založili v osmdesátých letech minulého století čeští vlastenci. Začali se scházet pravidelně u plzeňského prazdroje v Choděrově restauraci na tehdejší Ferdinandově třídě, jen několik kroků od vltavského břehu, kde se tyčila nová nádherná budova Národního divadla. Stolní společnosti vévodil Vincenc Jedlička ovládající plynně několik světových jazyků. Uplatňoval je u firmy Singer, kde si ho za to považovali. Ale i jemu se u Singerů líbilo. Již delší dobu si zamlouval všechny obálky s firemní korespondencí, která přicházela doslova z celého světa, a ukládal do svých alb — cizokrajné známky. Podle všeho byl prvním českým filatelistou, který propadl známkové mánii, jak tuto zálibu nazval ve svém fejetonu Jan Neruda.

Jedlička kolem sebe soustředil postupně další sběratele, kterým se zalíbilo probírat se v zahraničních novinkách, protože rakouské známky je nelákaly. Z mnoha důvodů a jistě proto, že na nich vycházely neustále stejné portréty „Nejjasnějšího mocnáře" lišící se nanejvýš delším či kratším vousem. Záhy jich bylo už jedenáct a jednoho krásného jarního dne se domluvili, že musí vyrovnat krok s německými filatelisty, kteří měli vlastní kluby.

Naše filatelistická jedenáctka se sešla 28. dubna 1887 na ustavující schůzi a založila první Český klub filatelistů. Zvolili funkcionáře — předsedou byl určen Jedlička — a chtěli začít fungovat v plném lesku. Jenže se objevila vážná překážka. Přišel zákaz. C. a k. policejní ředitelství bylo nespokojeno, že vznikl zas nový český spolek a že nebyl řádně pozván policejní komisař. Členové se však nevzdali, pracovali dál, jako by se nechumelilo a 8. srpna téhož roku si uspořádali valnou hromadu. Seděl na ní i vládní komisař a Jedličkova jedenáctka zopakovala dubnovou schůzi i se stejnou kandidátkou. Úřední šiml spokojeně zahehtal. V dodatečném zápise pro nadřízený orgán čteme v posledním odstavci: „Členi se rozešli za dobré nálady v pozdějších hodinách. Ve Slovanské Praze" — a datum.

Tu „Slovanskou Prahu" spolkli ast na ředitelství s nelibostí, ale proti klubu se už nedalo nic dělat.

O něco později si přejmenovali na Klub českých filatelistů, aby ještě více zdůraznili český charakter, v devadesátých letech začali vydávat první odborný časopis „Český filatelista", zakládali odbočky na venkově, v předvečer první světové války uspořádali v Praze v hotelu U zlaté husy první výstavu známek a měli se i k dalším činům. Jedním z nich — a nezapomenutelným — byla účast členů klubu J. Šuly a J. Lešetického při vydání prvních československých známek v roce 1918, jež navrhl Alfons Mucha.

Klub českých filatelistů, první předzvěst organizované české filatelie, existuje dodnes. Patří do Svazu českých filatelistů, má přes 1450 členů a nezdá se, že by jej ta stovka let nějak tížila. Filatelie vůbec v poslední době celá omládla. Už to není jen sbírání známek, vznikly nové obory, ke známkám se přidružila razítka nejrůznějšího druhu — ruční, strojová, denní a příležitostná, vlaková, letecká, výplatní otisky, perfiny, sbírají se celiny i různé poštovní doklady z historie přepravy a poštovnictví, rozvíjejí se námětové sbírky, aerofilatelie, teritoriální zájmy. Tedy už nejen „známková mánie", ale i razítkářská, celinářská, námětová... Ale mánie pořád stejná, zajímavá, dobrodružná a poutavá. A s tím vším mládne i naše stoletá dáma — česká filatelie.

O VELKÉM ŠTĚSTÍ, že zůstali naživu, mluví manželé Harrisovi z jihoanglické vesničky Lapford, do jejichž zahrady „upustila" ve středu večer stíhačka královského letectva cvičnou raketu. Pan Roger Harris a jeho manželka hledali na zahradě klid a pohodu začínajícího jara, když 18 metrů od nich proletěla korunou stromu raketa a rozlomila se na čtyři části. Vyděšený manželský pár zjistil, že raketa byla naplněna ... betonem. Podle mluvčího ministerstva obrany bylo letadlo Hawk s raketou na palubě na běžném cvičném letu.

Teuerungswelle in Ungarn

Preise für Fleisch steigen um durchschnittlich 20 Prozent

WIEN, 13. April. In Ungarn sind am ...tag die Preise einiger Konsumartikel ...se erheblich erhöht worden. ...urden insbesondere Fleisch und ...ischprodukte um durchschnittlich 20 Prozent teurer. Die Regierung begründete diesen Schritt mit der Notwendigkeit, Subventionen aus dem Staatsbudget abzubauen. Zum Ausgleich der sozial einschneidenden Maßnahmen erhalten gewisse Bevölkerungsschichten zusätzliche staatliche Zuwendungen.

Neben Fleisch wurden insbesondere die Preise für alkoholische Getränke um etwa zehn Prozent angehoben. Um etwa fünf Prozent verteuert wurden die Preise für Elektroartikel sowie Medizin und Seife. Diese neuen Preiserhöhungen folgen nur fünfzehn Monate nach der letzten Erhöhung der Lebensmittel- und Alkoholpreise. Die neuesten Maßnahmen werden auch eine Erhöhung der Preise in Gaststätten sowie in Betriebskantinen und Studentenmensen zur Folge haben.

Um die Belastung, die durch diese Maßnahmen entsteht, auszugleichen, wurden die Renten für Pensionäre über 70 Jahre sowie für Schwerstbeschädigte um mindestens 180 Forint (etwa sieben Mark) aufgebessert. Auch Kinderzulagen sowie Studenten- und Schülerstipendien sollen „leicht" angehoben werden.

Als Folge der offiziellen Wirtschaftspolitik, die die Löhne mit der Produktivität in Einklang zu bringen sucht, dauern in Jugoslawien die Streiks an. Am Montag trat die Belegschaft der Kohlegrube in Labin (Istrien) in den Ausstand. Die Behörden befürchten ein Übergreifen auf andere Bergwerke. Die Unzufriedenheit entzündet sich insbesondere daran, daß trotz eines offiziellen Preisstopps die Preise weiterhin steigen.

Umweltpapier ist vergänglich

SAARBRÜCKEN, 13. April (dpa). Die zunehmende Verwendung umweltfreundlicher Papiersorten stellt zumindest die Archivare vor große Probleme. Wie am Montag zu Beginn einer Fachtagung rheinland-pfälzischer und saarländischer Archivare in Saarbrücken betont wurde, hat das sogenannte Recycling-Papier einen weitaus geringeren Haltbarkeitsgrad als reines Zellstoffpapier, so daß es, wie labortechnische Untersuchungen gezeigt haben, bereits in wenigen Jahren zerfallen sein dürfte. Wichtige Dokumente drohten damit verlorenzugehen, wenn das Schriftgut auf Recycling-Papier nicht zuvor verfilmt werde, was jedoch teuer sei. Die Archivare wollen nun darauf hinwirken, daß Texte, die für eine längere Archivierung vorgesehen sind, künftig nur noch auf haltbaren Papieren geschrieben werden.

Diskoverbot für Studenten

HONGKONG, 13. April (Reuter). Die Bildungsbehörden der chinesischen Großstadt Kanton haben den Studenten die Besuche von Diskotheken verboten. Das meldete die Lokalzeitung „Canton Evening Post". Die Entscheidung sei notwendig geworden, nachdem sich die Qualität der von den Studenten abgelieferten Hausaufgaben in den letzten Jahren ständig verschlechtert habe.

Hotels und Diskotheken würden mit Geldstrafen belegt, wenn sie Studenten einließen, hieß es in der Zeitung. Hotels und Restaurants seien angewiesen, keine Tanztees mehr für Studenten zu veranstalten. In Kanton war nach Augenzeugenberichten ein wahres Tanzfieber ausgebrochen, nachdem die chinesische Führung 1979 ihre Politik der Öffnung nach außen begonnen hatte.

Kondome bedrohen die Tiere

LONDON, 13. April (dpa). Die zunehmende Verwendung von Präservativen stellt zwar nach Expertenansicht einen wirksamen Schutz gegen die tödliche Immunschwächekrankheit Aids dar, für Großbritanniens Tierwelt erwächst indes aus dem Gummi-Boom eine neue Bedrohung. Die unsachgemäße Beseitigung der Kondome nach ihrem Gebrauch auf einer Frühlingswiese oder in einem romantischen Heuschober läßt, so fürchten der Tierschutzverband RSPCA und die Bauerngewerkschaft NUF, den Artikel zur ungeeigneten Nahrung von Kühen, Schweinen und Schafen geraten. „Ein Tier kann leicht an einem Kondom ersticken", warnt Bauer Anthony Gibson nach Angaben der „Sunday Times". Die Kondom-Hersteller wurden aufgefordert, Hinweise zur sicheren Beseitigung des Produkts nach Verwendung auf die Verpackung aufzudrucken.

TLAČENKA V KONDOMU... FUJ!

Schlange schützte Mädchen

BANGKOK, 13. April (AFP). Eine Pythonschlange hat eine thailändische Studentin vor einer Vergewaltigung bewahrt. Wie die Polizei in Bangkok am Montag mitteilte, hatte die Studentin die Gewohnheit, eine 1,50 Meter lange Pythonschlange in ihrer Handtasche bei sich zu tragen. Als sie mit einem Begleiter etwas getrunken und sich von ihm in ihr Hotelzimmer hatte begleiten lassen, wollte dieser zudringlich werden. Der Frau gelang es mit knapper Not, ihre Handtasche zu öffnen, deren Inhalt den Mann sofort in die Flucht schlug.

140 Millionen Osterhasen

WIESBADEN, 14. April (AP). Die Bundesbürger haben den Osterhasen zum Fressen gern: Seit 1984 steigt die Zahl der Osterhasen und Ostereier aus Schokolade jedes Jahr fast um ein Viertel an, wie das Statistische Bundesamt in Wiesbaden am Dienstag berichtete. 1986 naschten Kinder und Erwachsene 140 Millionen Schokoladenhasen und -eier, was einem Gewicht von insgesamt 10 000 Tonnen entspricht. Der Geburtsort der Hasen liegt den Statistikern zufolge hauptsächlich im Süden der Bundesrepublik: Aus Bayern und Baden-Württemberg kommen 70 Prozent aller Schokofiguren.

VYMĚŠUJÍ SE ALE V CÉLE BRÁNÍ ANO!

Maskovaní lupiči na pošte

Ilustrační snímek zachycuje pouze jednoho z lupičů, kteří maskovaní za pomoci zbraní přepadli dnes ráno pobočku poštovního úřadu v Libereckých Pavlovicích. Lupiči se pak s ukořistěnými 38 000 Kčs vydali pěšky směrem k nedalekému hraničnímu přechodu. Na základě rozsáhlého pátrání byli ještě téhož dne kolem půl páté odpoledne zadrženi čtyři občané NDR. Jeden z nich byl bez pracovního povolení, a jeho 21letý, dosud nezletilý společník. Při osobní prohlídce u nich byla nalezena částka 38 000 Kčs. Zbytek peněz se zatím hledá v kartách.

„EMIL"

„Když jsem to před více než čtyřmi lety vymýšlel, seděl jsem dlouho do noci a nevěděl si rady, pořád mě strašily všechny ty Zlaté tretry, míče, oštěpy, a pak jsem si řek', že by to mělo být něco na způsob známého Oscara, ale současně české. Najednou to tu bylo — Emil. České jméno, navíc Emil Zátopek je slavný a všichni měli k legraci blízko," vzpomíná IVAN HANOUSEK, který jako redaktor týdeníku Stadión na zrodu stejnou soutěže o nejlepší „sportovní" kreslené vtipy roku.

Tento týden se v Malostranské besedě až počtvrté vyhlašovaly výsledky EMILA a trofej, kterou vyrábí každoroční hrnčíř František Rejnuš z Rudolfova u Českých Budějovic, předával pravý a živý Emil Zátopek pražskému karikaturistovi když stručníkovi na zámořském parníku devětačtyřicetiletému Miroslavu Bartáknovi.

EMIL je vlastně jediná soutěž karikaturistů u nás, účastňují se jí desítky kreslířů z celé republiky. Zasílající i renomovaní. Z těch nejznámějších se ještě nikdy nepřihlásili jen Jiránek, Renčín, Nepraksa a pár horců Dikobrazu. Že by se obávali neúspěchu? Porota na jména nehledí, známý Jiří Slíva vyhrál v poslední době tři mezinárodní soutěže v zahraničí, ale v EMILOVI-85 si vybojoval jen čestné uznání, což je sportovní mluvou něco jako známá „bramborová" medaile.

Zajímalo nás, co některým účastníkům příjemného emilovského šterního podvečera připadá v poslední době na sportu komické, humorné. A tady jsou odpovědi.

První odpovídal vítěz MIROSLAV BARTÁK: „Skoro všechno ... Nejvíc se však bavím, když slyším v televizi, že naši dva reprezentanti se umístili mezi prvními šesti, ale tři skončili do 18. místa, čímž jsme splnili cíl naší účasti na sedmdesát osm procent!"

Trochu víc se zamýšlel nad odpovědí JIŘÍ SLÍVA: „Komické je to, že zatímco sport má denně v novinách jednu až dvě stránky, kulturní rubriky půlku stra- ny ..."

Přečtený EMIL ZÁTOPEK mluvil obecně a pak vzpomínal na historky: „Humor ke sportu patřil odjakživa je v nich hodně společného. Sport má být rovněž odpočíváním od starostí, od světa povinností. Humorného jsem toho ve sportovním životě zažil ... Jednou v Berlíně, kolega-reprezentant neuměl německy a vytrvale odmítal všechny druhy nápojů. Když se nad tím číšník podivoval, řka »warum?«, náš člověk ožil. »Rum? Ale jo, ten si dám ...« Nebo v Bruselu. Těsně před odletem příběhl kdosi, že objevil laciný obchod, kalhoty za 20, kožich za 60 franků, všichni tam běželi, ale ukázalo se, že jde o čistírnu ..."

A nakonec slovo tajemníka soutěže IVANA HANOUSKA: „Já se bavím, když vidím, že téměř každý atlet má svého psychologa a třeba před skokem do dálky v soustředění na výkon předvádí celou škálu naučených tiků a škubů obličeje. Doma si také užíváme dost legrace, když volají známí naši nedávné slavné skibobistky Alany Hrbkové, která se stala chotí jistého Ivana Hanouska, se kterým nemám nic společného. A ti volající se ptají má ženy, kdy zase pojede na hory nebo chtějí vzpomínat na studentská léta ..."

Letos obeslalo EMILA 95 autorů a vše nasvědčuje tomu, že příští rok bude tento rekord překonán.

„A proč s ním, hoši, nechcete kamarádit?!"

ŠETRNOST je krásná věc, ale nesmí se přehánět. Mohli byste pak dopadnout jako jeden Kanaďan, který si ze šetrnosti zavřel v zimě topení — a byl pak nalezen zmrzlý. Pod polštářem měl ukrytých 200 000 dolarů.

Zetory pod stromy

Snížení přední nápravy, montáž horizontálního výfuku, nízký volant, natočení portálu a další úpravy si vyžádala série 60 kusů tzv. podstromního traktoru z k. p. Agrozet — Zetor v Brně, kterou nyní odesílají pro americkou obchodní pobočku firmy American Jawa. Podnik vyváží Zetory zhruba do 90 zemí světa. Každá země má i specifické požadavky, které vyžadují operativní konstrukční změny. Při současné produkci tří základních unifikovaných řad traktorů existuje jejich zhruba 20 základních modifikací, od nichž se vyvíjejí specifické úpravy pro zahraniční zákazníky především v nesocialistických zemích. Pro zájemce v USA, kde budou Zetory řady 5211 pracovat hlavně v sadech, uskutečnily potřebné úpravy skupiny pracovníků obchodně technických služeb Petra Buchty spolu s brigádou socialistické práce Miloše Zapadla z úseku řízení výroby. Podnik vyexpedoval loni již sto takto upravených traktorů do Sýrie.

Nejnovější modernizace ústředního topení v proslulých starověkých Diokleciánových lázních v Římě nedopadla nijak šťastně. Nezbylo, než se vrátit k propařovánímu vytápění horkým vzduchem, který se rozvádí speciálními cihlami s rourovými otvory. Cihly jsou složeny tak, aby byly rozmístěny ve všech podlahách lázní.

■ **HISTORICKÉ NOVINKY.** — Před 95 lety byla už kopaná důsledně evidovanou a řízenou činností: Tehdy roku 1892 vydala anglická The Football Association pro všechny fotbalové zápasy své nové a jednotné formuláře utkání. Prakticky na celém světě se používají dodnes. A o 10 let později se v Anglii zrodila další fotbalová novinka, kterou oceníli především diváci. Na hřišti Middlesborough umístili v roce 1902 — tedy právě před 85 lety — poprvé primitivní ukazatel skóre! Protože se tato první tabule velmi líbila »pro svou funkčnost, brzy ji zavedli i na dalších stadiónech a posléze i v zahraničí.

„Kolik měříte, kolego?"
„Metr osmdesát pět."
„To je zajímavé, já jenom metr šedesát a přesto vás mám až po krk!"

Nadzvuková rychlost letounů způsobuje aerodynamický třesk a ten působí různé škody. Při testaci ve Velké Británii zjistili, že se zřítily dva domy, popraskalo 150 okenních tabulek, měřicí aparatury v nemocnicích a v poliklinikách zaznamenaly nesprávná data a častější třesk je dokonce znehodnocoval.

Čs. utečenec odsouzen

Vídeň. Ve vězení skončila kariéra dalšího čs. uprchlíka v Rakousku Vladimíra V. K trestu odnětí svobody na dva roky ho odsoudil zemský soud ve Vídni za loupežné přepadení hotelu, při němž se zmocnil asi 75 000 šilinků. Jak napsal vídeňský tisk, Vladimír V. utekl do Rakouska v roce 1980, protože si myslel, že na „zlatém Západě" lze snáz vládnout. Studoval, ale musel přijmout zaměstnání jako montér hledáč. Na „závratnou kariéru" zjevně nestačil, začal pít a skončil jako neúspěšný lupič.

KDOŽ JSI BEZ VINY, UHOĎ...

LISTOVAL JSEM v ročníku 1925 Lidových novin z jiného historického zájmu. Jak psali Těsnohlídek, Čapkové, Kolman-Casalus, Langer, jak kreslili Lada, Milén, Hofmeister Sekora. Tehdejší sportovní rubriky byly útlé, v tomto deníku určitě. Zrak dnešního čtenáře je už tak navyklý, hledá a nalézá branky, body a vteřinky. Aniž šlo o záměr, velmi brzo za sebou se daly číst tyto zprávy:

PŘI KOPANÉ. V neděli konal se footballový zápas sportovního klubu S. K. Prostějov s vinohradskou Viktorií. Když hosté zpozorovali ke konci, že vítězství je na straně Prostějovských, začali hrát surově, při čemž byl člen S. K. Prostějov Jaroslav Kočíř, skladník Prvního Oděvního Družstva v Prostějově, kopnut tak prudce do břicha, že ho musela záchranná stanice odvézt v bezvědomí do nemocnice.

Stoh je to téměř baladický, údaj smutný. K tomu spravedlivé podotknutí: Lidové noviny měly velmi daleko k vykřičenosti. Pro čtenáře z řad intelektuálů psaly spíše zdrženlivě. A ještě jeden fakt, dokazující, jak je svět malý. Alespoň ten fotbalový. Jaroslav Kočíř je tchánem Zdeňka Hajského (OP Prostějov, Odeva Trenčín, RH Brno a Zbrojovka) a dědečkem Jiřího Hajského (také ligového hráče, dnes v RH Znojmo). J. Kočíř dosud působí v trestní komisi jihomoravského kraje. Alespoň může objektivně posoudit, kdy jde o škaredý a úmyslný faul.

Řekli jsme si, že budeme listovat, tak otáčejme listy ve svázaném ročníku.

To, co se děje v poslední době při některých footballových zápasech, přesahuje meze tak zvaně ostré a tvrdé hry. Hráči si počínají jeden vůči druhému zcela bezohledně; po počtu kolegiálnosti — i když pomineme prostou povinnost sportsmana — není potuchy. V sobotu a v neděli tyto nezpůsoby vrcholily a jsou poslední výstrahou, že tak se kopaná hrát nesmí. Nenastane-li rychle a přísně náprava, je nebezpečí, že football bude volnější než rugby a bezohlednější než zápas ve volném stylu. Zjevu si už všímle policie, jejíž úředníci nejen upozornili, ale i napomenuli ke slušné hře. Způsob hry by vedl k přímému zesurovění.

Co nechtěla nebo chtěla náhoda, brzo po tomto varovném zvednutí prstíku se zběhly tyto události:

D. F. C. PRAHA—VIKTORIA ŽIŽKOV. Předčasné ukončení hry. Policie pak musela vyklidit hřiště, když se vášnivci mezi sebou hádali a poprali.

A. C. SPARTA—ČECHIE KARLÍN. Klimentovi z Čechie zlomeno žebro, odvezen do nemocnice.

ZÁPAS SLAVIA PRAHA—METEOR VIII se hrál tak, že policejní úředník musel upozornit soudce na hřišti, aby byl přísnější.

SPARTA—KLADNO. Koubek napadl Poláčka. Vždyť policista stejně nezabránil, aby Poláček vlastnoručně neztrestal na zemi ležícího Koubka.

Rovněž zápas VRŠOVIC S VIKTORIÍ se hrál způsobem, který zasluhuje nejpřísnějšího odsouzení. Zdá se, že krátíme ve vídeňské koleji.

Dědové a stařečci, teď už víme, po kom je současná výtržnická omladina. Z poslední zprávy je navíc patrno, že nešlo o československé specifikum. Tehdy z Rakouska, dnes z Anglie nebo z Belgie.

Škaredé a odsouzeníhodné je to stejně.

Nekritickými, hulvátskými fandy byli tehdy zřejmě pánové Habásková & comp., bitcí věku mládistvých. Teprve později nabírali na rozumu. Až dospěli do takového stadia, že příkře odsuzují přílišný osobitý projev současných vlajkonošů.

Jediné, co nás utěšuje, že i tihle mládenci z pece ohnivé budou časem k obrazu správného fanouška.

Jenomže mezitím do těchto obludných forem doroste další fotbalová i hokejová dívčí generace. Námel, cizopasník na zdravém lánu sportovního žita.

A tož tak. Život není cukrkandl.

Ladislav Tymich, vynikající saxofonista a jeden ze zakladatelů orchestru Karla Vlacha, zemřel v Praze ve věku 65 let.

Bier in Plastikflaschen für Franzosen

Wie bereits Cola-Getränke oder Mineralwasser gibt es in Frankreich jetzt auch Bier in Plastikflaschen. Die elsässische Filiale der saarländischen Brauerei

Becker will mit der Leichtverpackung ihres Gerstensaftes „Fritzbräu" vor allem junge Kunden erobern.

Durch Tunnels unter der Straße können Kröten — meist schon in trauter Zweisamkeit — sicher zu ihren Laichtümpeln wandern. Die Anlage in Wiesbaden gilt als vorbildlich.

Schlangenfangen im Asyl

MOSKAU, 12. April (Reuter). Der in die UdSSR übergelaufene US-Soldat Wade Roberts hat sich nach einem Bericht der amtlichen Nachrichtenagentur TASS in der Sowjetrepublik Turkmenien als Schlangenfänger niedergelassen. TASS berichtete am Wochenende, der ehemalige Gefreite der US-Armee lebe jetzt mit seiner bundesdeutschen Frau Petra Neumann in Aschchabad, der Hauptstadt Turkmeniens. Der 22jährige, der bei der US-Armee in Gießen stationiert war, habe sich für diesen Ort entschieden, weil er in der Nähe einer Wüste mit vielen Schlangen liege.

Roberts, der aus dem US-Bundesstaat Kalifornien stammt, habe in seiner Heimat oft Schlangen gefangen, bevor er in die Armee gegangen sei, hieß es bei TASS weiter. Seine Frau, die schwanger sei, werde als Krankenschwester arbeiten.

Die UdSSR hatte am 2. April bekanntgegeben, sie habe Roberts und seiner Frau deren Wunsch politisches Asyl

...NIKDE BY JE DÁVAT BOLŠEVIKŮM DO POSTELÍ...

Übers Ziel hinausgeschossen

STOCKHOLM, 10. April (Reuter). Glück im Unglück hatten zwei schwedische Militärpiloten bei einem Übungsschießen der Luftwaffe. Wie Militärsprecher am Freitag in Stockholm mitteilten, traf eine von einem Saab-„Draken"-Kampfflugzeug abgefeuerte radargelenkte Luft-Luft-Rakete nicht die von einem Trainingsflugzeug geschleppte Zielscheibe, sondern visierte das Schleppflugzeug selbst an.

Die Rakete verfehlte das Schleppflugzeug nur knapp und explodierte unterhalb der Maschine, wobei sie deren Hydrauliksystem beschädigte. Bei der anschließenden Notlandung wurde niemand verletzt.

Aufgespießt

„Immer sind die Abtrennungen von Körperteilen sehr beeindruckende Verletzungen, deren Erkennung dem Ersthelfer jedoch keine Schwierigkeiten bereiten dürften, da es zur Diagnosestellung lediglich eines genaueren Hinsehens bedarf."

Aus einem Beitrag unter der Überschrift „Verhalten bei Amputationen" in dem von der Berufsgenossenschaft Arbeitsmedizinischer Dienst e. V. herausgegebenen Blatt „Ihr Betriebsarzt informiert ..."

Aufgespießt

Und man sollte die Frauen auch nicht weiter vom Verfassungsauftrag zur Verteidigung der Bundesrepublik ausschließen. Sie sind instinktiv bereit zu verteidigen. Man denke nur an die sprichwörtliche Löwin und ihr Junges.

Aus einem Kommentar der April-Ausgabe von „Loyal", Monatszeitschrift des Reservistenverbandes der Bundeswehr.

Ratschläge für Tunesien

Die Deutsche Botschaft in Tunis warnt Urlauber vor der Mitnahme von Drogen. Der Besitz schon kleinster Mengen Rauschgift, auch von weniger als einem Gramm, werde in Tunesien mit mindestens einem Jahr Haft und Geldstrafe geahndet. Auch der Besitz von Feuerwaffen sowie Hieb- und Stichwaffen sei nicht erlaubt. Lediglich Campinggegenstände wie Fahrtenmesser oder Hammer könnten mitgeführt werden, dürften jedoch nicht am Körper getragen werden.

Aus aktuellem Anlaß macht die Botschaft auch auf die zunehmende Zahl von Eigentumsdelikten aufmerksam. Diebstähle seien zahlreich, weshalb Touristen selbst in den Hotels ständig auf ihr Gepäck achten sollten. „Besondere Vorsicht ist vor allem in den vom Tourismus berührten Städten, auf vielbesuchten Märkten und in den Souks geboten", schreibt die Botschaft.

Tunesien-Urlauber — 1986 reisten rund 300 000 Bundesbürger in das Land — sollten schließlich wissen, daß sie während ihres Aufenthaltes ihr Fahrzeug trotz guter Angebote nicht verkaufen dürften. Zuwiderhandlungen seien strafbar. tdt

UKÁZUJÍ FURT MINULÉ STOLETÍ

Lenins Uhr versteigert

MÜNCHEN, 12. April (Reuter). Für 190 000 Mark ist am Samstag in München eine silberne Sprungdeckeluhr versteigert worden, die der sowjetische Revolutionsführer Lenin 1918 dem deutschen Kommunisten und Reichstagsabgeordneten Karl Liebknecht geschenkt hatte. Die Uhr zählte zu den spektakulärsten Stükken der bisher größten Versteigerung alter Waffen, Orden und geschichtlicher Objekte in der Bundesrepublik. Ersteigert wurde die Uhr von einem Kölner Kunsthändler, nach dessen Angaben „für einen deutschen Sammler". Ein offizieller Vertreter der sowjetischen Regierung wurde überboten.

Die Uhr stammt aus dem Nachlaß des Liebknecht-Anwalts Joseph Herzfeld

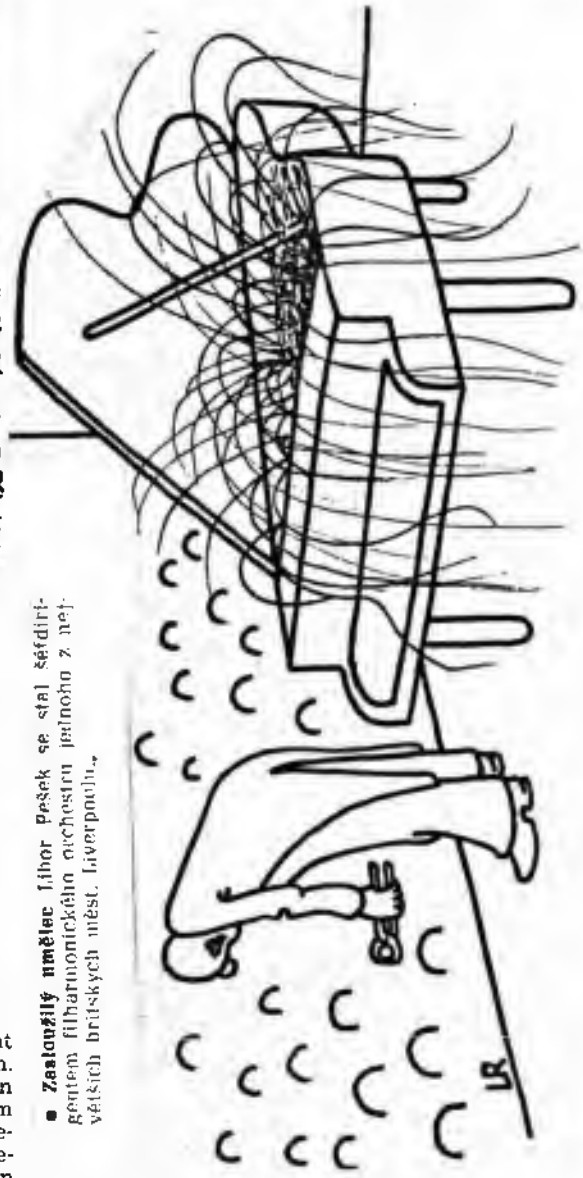

■ **Zaklonzilý umělec** Ivor Pešek se stal šéfdirigentem filharmonického orchestru jednoho z největších britských měst, Liverpoolu.

Bäuerinnen dringend gesucht

MÜNCHEN, 10. April (Reuter). Die Existenz des Bauernstandes ist nach Auffassung des „Bayerischen Landwirtschaftlichen Wochenblattes" nicht nur durch die europäische Agrarpolitik bedroht, sondern auch vom Mangel an heiratswilligen zukünftigen Bäuerinnen. Deshalb habe das offizielle Organ des Bayerischen Bauernverbandes die „Familienhilfe für Landwirte" gegründet, teilte deren Geschäftsführerin Brunhild Weber jetzt in München mit. „800 selbständige Bauern im Alter von 30 bis 50 Jahren suchen dringend eine Frau, und dem stehen nur 40 heiratswillige Bäuerinnen gegenüber", berichtete Frau Weber.

Es bestünden noch enorme Vorurteile gegen das Dasein der Bäuerin. Sei sei heute aber nicht mehr die „stumpf vor sich hin schuftende Frau mit schwarzem Kopftuch und Krampfadern", sondern meist eine selbstbewußte Frau auch „in Jeans und T-Shirt", sagte Frau Weber. Einer der auf der Pressekonferenz anwesenden Jungbauern auf Brautschau, Josef Mayer, sagte, es gebe eigentlich viele Möglichkeiten des Kennenlernens auf den Dörfern, „aber wenn's dann drauf okimmt, will koani wos wissen".

Diesel na postupu

V minulém roce byly v západní Evropě prodány téměř dva miliony osobních automobilů s dieselovými motory, což představuje zvýšení prodeje v porovnání s rokem 1985 o 17,8 procenta. Nejvíce se prodej zvýšil v NSR (o 46 proc.) a v Rakousku a Švýcarsku (o 30 proc.). Vyplývá to také z toho, že v těchto zemích jsou přísné předpisy pro emise výfukových plynů.

PALETA OSOBNÍCH VOZŮ VW — od Polo Fox s motorem 45 k po Passat Variant syncro GT — která představuje denně 8400 kusů vyráběných ve světě. Hlavní podíl na tom má dnes VW Golf (3750 jednotek denně) následovaný vozy řady Passat (1520) a Jetta (1150) a automobily stavěnými v Brazílii (Gol, Furgao, Voyage, Saviero a Gacell v počtu 700 kusů denně. Koncern VW má dnes montážní závody ve 12 zemích.

...KDEŽTO V CCCCCP NE! [Z]

Milch: Die Mischung macht's

2.4.87

Strahlungswert gesenkt

Die radioaktive Belastung der Milch steigt zwar an, doch der Verbraucher, zumindest in Hessen, spürt davon nichts. Dieser Widerspruch erklärt sich in den Molkereien: Die Milch, die dort angeliefert wird, enthält im Schnitt 20 Bq/L Cäsium (alle Angaben in Becquerel Gesamtcäsium pro Kilo oder Liter) mit Höchstwerten um 30. Wenn sie die Molkereien verläßt, ist sie mit unbelasteter Milch vermischt und enthält noch 10 Bq/L im Schnitt. Einzelne Höchstwerte bis zu 36 Bq/L kommen dennoch vor. Diese Angaben sind dem neuen Meßbericht des hessischen Sozialministers zu entnehmen. Nur 20 Prozent der untersuchten Milch-Proben waren danach noch ohne Cäsium-Rückstände.

Auch H-Milch ist durchschnittlich mit 10 Bq/L belastet, Vorzugsmilch mit 7 Bq/L. Milchprodukte (Buttermilch, Mischgetränke, Streichrahm und Joghurt) enthalten im Schnitt 12 Bq/kg, mit Höchstwerten um 30 (Buttermilch).

Mit ganz anderen Werten müssen bayrische Verbraucher derzeit leben. Das private „Umweltinstitut München" berichtet in seiner letzten Meßliste vom 7. April folgende Werte: Frische Vollmilch „Maja" 45; H-Milch „Hanselmänner" 62; frische Milch, fettarm „Maja" 48; H-Vollmilch „Han-selmänner" 53 Bq/L. Schlagrahm von Maja enthielt 49, Speisequark mager, auch von Maja 48 Bq/kg. In Rohmilch aus Leutkirch/Gebrazhofe wurde Ende März ein Wert von 144 Bq/L gemessen.

In Roggenbrot haben die hessischen Lebensmittelkontrolleure diese Woche 17 Bq/kg im Schnitt und 23 Bq/kg im Maximum gemessen. Roggenmischbrot war mit 7, Roggenmehl mit durchschnittlich 16 und maximal 24 Bq/kg belastet. Auffallend auch hier ein „außerhessischer" Wert: Eine Probe Roggenmehl enthielt 82 Bq/kg.

Nur in einer Probe von Rindfleisch fand sich diese Woche eine Belastung von 57 Bq/kg. In Schaffleisch wurden Werte zwischen 20 und 25 Bq/kg gemessen. Schweinefleisch von außerhalb Hessens enthielt bis zu 21 Bq/kg, allerdings waren zwei Drittel der Proben ohne Rückstände. Eine Probe Hirschfleisch wurde mit 82 Bq/kg gemessen, eine Probe Reh mit 52 Bq/kg.

Bei den Nuß-Nougat-Produkten konnte in 40 Prozent der Proben kein Cäsium nachgewiesen werden. Für den Rest ergibt sich ein Durchschnitt von 10 und eine Höchstbelastung von 28 Bq/kg. Das Umweltinstitut in München fand in Ostereiern aus Haselnußnougat von Lindt 42 Bq/kg. Die „Arbeitsgemeinschaft Umweltkontrolle" hat Werte von 47 (Haselnußnougat) und von 43 (Trumpf Nougateier) gemessen.

Milchspeiseeis enthält laut Meßbericht des Sozialministeriums durchweg im Schnitt 13 Bq/kg (maximal 25), Fruchteis dagegen ist weitgehend unbelastet, nur in einer Probe fand man 13 Bq/kg. Nach wie vor sind 89 Prozent der Babynahrung unbelastet. Eine Probe von Milchnahrung enthielt aber 62 Bq/kg, eine Probe von Milchfertigbrei 45 Bq/kg. Erneut wurde eine Ladung türkischer Haselnüsse beim Zoll zurückgewiesen. Mit 728 Bq/kg überschritt sie den EG-Grenzwert von 600 Bq deutlich. Haselnußgranulat enthielt bis zu 560 Bq/kg.

Sozialminister Armin Clauss (SPD) will den Strahlen-Meßbericht bis nach Ostern herausgeben. Sein Ministerium habe nach der Wahlniederlage der SPD „zahlreiche Anrufe besorgter Bürger" bekommen. Er hoffe, teilte Clauss mit, daß sein Nachfolger, den wohl die CDU stellen wird, die Meßberichte weiter herausgeben werde. Der designierte Ministerpräsident, Umweltminister Wallmann (CDU), hatte erst kürzlich die Länder aufgefordert, ihre Radioaktivitätsmessungen zu reduzieren.

Zur Erinnerung: Ärzte und unabhängige Experten empfehlen Nahrung mit höchstens 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit höchstens 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, stillende und schwangere Frauen. bes

Neue Werte lesen Sie jeden Freitag

Nicht nur in der UdSSR suchen die Tourismusbehörden nach potenten Partnern aus dem Westen: Die Regierung der CSSR kündigte jetzt an, daß sie für die demnächst in Prag entstehenden 8000 neuen Hotelbetten Investoren aus dem Westen suche, die an Gemeinschaftsunternehmen Interesse hätten. Allerdings dürfe der Kapitalanteil der ausländischen Partner die 49-Prozent-Marke nicht übersteigen. tdt

Wer raucht, soll zahlen

Töpfer fordert Beitrag zu Kosten der Krebsbehandlung

LUDWIGSHAFEN, 9. April (dpa). Der kunftige Bundesumweltminister Professor Klaus Töpfer hält es nicht für unangemessen, Raucher an den Kosten für die Krebstherapie und -betreuung zu beteiligen. Töpfer, Nachfolger von Walter Wallmann im Amt des Bonner Umweltministers, sagte am Mittwoch bei einer Veranstaltung der rheinland-pfälzischen Krebsgesellschaft in Ludwigshafen, Raucher belasteten die Umwelt und sich selbst weit mehr als Nichtraucher und trügen dazu bei, daß die Kosten für das Gesundheitswesen weiter ansteigen.

Diesen Beitrag könne man ihnen durchaus abfordern, zumal feststehe, daß Passivraucher auch an Krebs, insbesondere an Lungenkrebs erkrankten. Töpfer sprach die Hoffnung aus, daß sich die zuständigen parlamentarischen Gremien in Bonn schon bald mit diesem Problem beschäftigen und zu sachgerechteren Entscheidungen kommen werden. Ein Aufgeld für jede Zigaretten- oder Tabakpakkung sei, so meinte Töpfer, durchaus Vertretbar. Daß dadurch eintretende zusätzliche finanzielle Aufkommen sollte für Zwecke der Krebshilfe verwendet werden.

Der langjährige Minister für Umwelt und Gesundheit in Rheinland-Pfalz war nach Ludwigshafen zur Eröffnung der neuen Informations- und Beratungsstelle für Krebskranke und deren Angehörige gekommen. Es ist nach Koblenz und Trier die dritte Einrichtung dieser Art in diesem Bundesland.

I ♡ TOPFER !!

„Palazzo Schokko" zerstört

KÖLN, 9. April (dpa). Abbrucharbeiter haben am Donnerstag das „Stollwerck" in Köln, ehemals eine Schokoladenfabrik und seit Jahren Zentrum der autonomen Kunstszene, zum Teil abgerissen. Dabei wurden auch Graffiti zerstört, die international Aufsehen erregt hatten. Wütend oder mit Tränen in den Augen sahen Künstler, die durch den von der Stadt Köln veranlaßten Teilabbruch des bizarr ausgemalten „Palazzo Schokko" mietfreie Ateliers verloren, dem Zerstörungswerk der Abbruchbirne zu.

Einigen Künstlern hat die Stadt in einem alten Getreidespeicher am Rhein und in einem neuen Bürgerzentrum in der Nähe Ersatzateliers angeboten. Anstelle der zum Abbruch bestimmten Bauten entsteht im Zuge einer Stadtteilsanierung eine Tiefgarage. Der sogenannte Kachelsaal der alten Schokoladenfabrik, in dem noch immer einige Ateliers untergebracht sind, darf nach einem Beschluß des Kölner Landgerichts vorerst nicht abgerissen werden.

Van Goghs „Sonnenblumen" in ein Tokioer Museum

TOKIO/LONDON. Der japanische Versicherungskonzern Yasuda Fire and Marine Insurance Co. hat am 30. März das Gemälde „Sonnenblumen" von Vincent van Gogh für umgerechnet rund 72 Millionen Mark erworben. Das Londoner Auktionshaus Christie's gab den Namen des Käufers bekannt. Yasuda ist das zweitgrößte Sachversicherungsunternehmen Japans.

Das Londoner Auktionshaus Christie's, das das Bild in einer weltweiten Telefonauktion versteigerte, hatte zunächst alle Informationen über den erfolgreichen Bieter verweigert. Trotzdem waren die meisten Branchenkenner rasch davon ausgegangen, daß es sich nur um einen japanischen Kunden gehandelt haben könne. Die hohen Kurssteigerungen des japanischen Yen haben dazu geführt, daß Tokio zu einem der führenden Kunstmärkte der Welt geworden ist.

Yasuda will die „Sonnenblumen", die im Jahr der Firmengründung 1888 entstanden, als weltweit sichtbares Erfolgssymbol zum Zentrum der 100-Jahr-Feiern im kommenden Jahr herausstellen. Das Werk soll im Yasuda-Kasai-Museum gezeigt werden, wo bereits 450 Werke französischer und japanischer Künstler des 19. und 20. Jahrhunderts hängen. Das Museum hatte im vergangenen Dezember auch ein Werk von Auguste Renoir aus der Sammlung Schröder gekauft.

Von den Sonnenblumen hat Vincent van Gogh, der in Armut starb, eine Serie von sieben Bildern gemalt. Eines, das sich in Japan befand, war während des Zweiten Weltkriegs zerstört worden. dpa

Mann beißt Hund

Ein britischer Fußball-Rowdy hat bei Ausschreitungen während der Begegnung der Vereine West Ham United und Arsenal in London einem Polizeihund das Ohr abgebissen. Mehrere Polizisten versuchten mit dem Einsatz von Schäferhunden ein Handgemenge zwischen Fans aufzulösen. Dabei biß einer der „Hooligans" zu.

3000 Mark pro Spielminute

Diego Armando Maradona verlangt für einen Auftritt mit der Weltauswahl in London 150 000 Dollar oder 90 000 Pfund. Nach dem gegenwärtigen Kurs entspricht dies etwa 3000 Mark pro Spielminute.

HECHÉ DOSTAL 24 POSLEDNÍ VÍTĚZSTVÍ 1.470 US DOL./HLAV. T.J. 4.204 DH !

HIS DRBUAS VOICE..!

Ehepartner aus USA beliebt

WIESBADEN, 10. April (dpa). Als beliebteste ausländische Ehepartner der Bundesbürger weist die amtliche Statistik US-Amerikaner und Jugoslawinnen aus. So heirateten 1985 nach dem Bericht des Statistischen Bundesamts in Wiesbaden 1040 deutsche Männer Frauen mit jugoslawischer Staatsangehörigkeit, 1036 männliche Bundesbürger gaben philippinischen Frauen, 1019 Österreicherinnen das Ja-Wort.

Die Rangfolge ausländischer Ehemänner führten laut Statistik die Amerikaner an: 2567 deutsche Frauen heirateten 1985 einen US-Bürger. Mit Italienern schlossen 1976 Bundesbürgerinnen die Ehe, mit türkischen Männern 1315 deutsche Frauen.

Unter den 364 661 im Berichtsjahr an bundesdeutschen Standesämtern geschlossenen Ehen waren 25 706 mit jeweils einem ausländischen Partner.

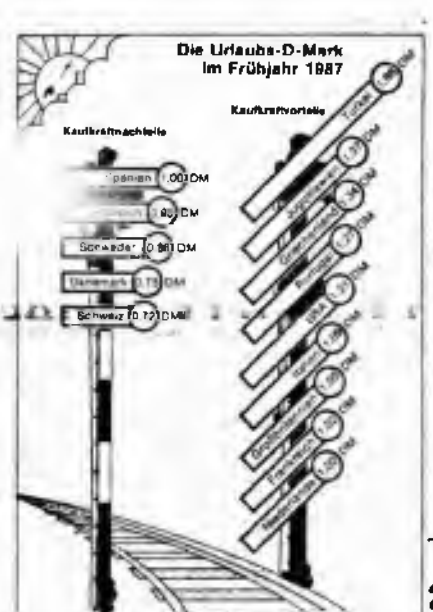

Žaludeční vředy i u delfínů

V terapii žaludečních a dvanáctníkových vředů se nyní často uplatňují moderní léky, zejména Tagamet (Cimetidin) a novější Ranitidin. Právě tento poslední nově zaváděný preparát byl kromě u lidí vyzkoušen i u zvířat. Sedmiletý delfín jménem Sandy z jihoafrického Durbanu ztratil náhle svou veselost a dobrou chuť k jídlu. Stal se apatickým, nepohyboval plonty a začal zvracet potravu. Všechno svědčilo, že něco není v pořádku. Přivolaný zvěrolékař konstatoval, že Sandy trpí bolestmi žaludku. Profesor Alan Bowmaker, ředitel akvária, vysvětlil, že delfíni jsou velmi komplikovaná zvířata a že u nich dostat žaludeční vředy stejně jako jejich stresovaný ošetřitel Sandyin trenér Martin již podával každé ráno a večer 1 tabletu Ranitidinu pro snížení sekrece žaludeční šťávy. Čímž se zároveň působilo i proti bolestem. Sandy reagovala na léčbu velmi dobře a nyní je opět veselá jako dříve.

Lékaři pokusnými králíky

Přibližně 28 000 amerických lékařů před časem souhlasilo se svou účastí na významné studii, která má prokázat dva významné účinky na zdraví člověka. Prvním je preventivní účinek acylpyrinu proti kardiovaskulárním chorobám. Druhým pokusem je prokázání karcinu, který má příznivě působit na některé typy nádorů. Každý dobrovolný lékař po čtyři roky denně užívá 1 pilulku obsahující acylpyrin nebo karotén nebo neúčinnou látku (placebo). Žádný z lékařů přitom neví, jakou pilulku vlastně užívá. Účelem výzkumu je definitivně podpořit nebo vyvrátit předcházející názory, které tvrdí, že acylpyrin má antikoagulační účinky, jimiž může ochraňovat srdce před akutním infarktem. Druhá část studie má opět potvrdit nebo vyvrátit názory, že karotén je určité druhy zeleniny jsou preventivním prostředkem proti některým formám rakoviny. Lékaři z university ve státě Illinois ve spolupráci s francouzským Onkologickým výzkumným centrem tvrdí ve svých vědeckých studiích, že kuřáci, kteří jedí dostatek zeleniny s vysokým obsahem karotenů, mají nižší riziko onemocnění některými formami rakoviny. — Výsledky této hezesporu zajímavé studie budou zveřejněny v průběhu letošního roku. Náklady studie se odhadují na 4 bilióny dolarů.

Dvanáctý v řadě se pokouší o »double« v nejtěžších dostizích na světě

KŘIVÁ SE 1933. PÁD HO KOPL KŮŇ DO HLAVY.

padl na Becher's Brooku v prvém kole (př. č. 6). Byl sice znovu nasednut, ale před překážkou č. 19 zadržen. Kelley s jezdcem Panomarenkem byl sražen před překážkou č. 10 kolem bez jezdce a také dostih nedokončil.

Anglický kůň Stephen's Society se svým majitelem a jezdcem Ch. Collinsem zvítězil ve Velké pardubické v roce 1974 a o rok později byl třetí. V roce 1975 se pokusil o úspěch v Liverpoolu, ale po prasknutí třmenového řemene Collins před překážkou č. 27 vzdal. Anglická jezdkyně Ch. Brewová skončila v roce 1977 s koněm Barony Fort na překážce č. 27, kde její kůň zastavil. Ve stejném roce startovala v Pardubicích, kde padla nejdříve na velkém vodním příkopu a po zoufaném pokusu na další překážce, malém Taxisově příkopu. A loni startoval v Liverpoolu slovenský Essex s Ing. V. Chaloupkou, ale po praskání přezky u třmenového řemene byl jezdec po prvním kole nucen vzdát. V roce 1985 Essex v Pardubicích neuspěl.

Jediným jezdcem, který dokázal zvítězit v Pardubicích i v Liverpoolu je anglický žokej G. Williamson: U nás zvítězil v roce 1890 s Alphabetem a v roce 1893 s Hadnagym, v Liverpoolu v roce 1899 s koněm Manifesto. G. Williamson se umístil v Liverpoolu ještě několikrát.

Valencio bude v sobotu dvanáctým naším koněm, kterým pardubickými překážkami a navíc zde oslavovaným jako vítěz, co se pokusil o „double". V přípravě u trenéra R. J. Wiseho v Anglii je už od 6. února a má za sebou jeden start na steeple chase v New Abbotu: po dvou třetinách 320ímetrové tratí šlce pro třikrát proti soupeři vedl, ale skončil velice nepěkně. Ve Velké národní pojede v jeho sedle žokej Roger Rowell a čeká je trať 7216 m se 30 překážkami. Věříme, že oba budou mít víc štěstí než jejich předchůdci.

Valencio v sobotu v Liverpoolu

LONSKÝ VÍTĚZ VELKÉ PARDUBICKÉ čs. kůň Valencio se v sobotu postaví na start Velké národní steeple chase v Liverpoolu. Po celou dobu to bude ten nejtěžší dostih světa existující (Pardubice od r. 1874, Liverpool od r. 1839), pokouší se koně i jezdci uspět v obou, ale jen jednomu se podařilo vítězné double!

První z řady, kdo se s čs. koni pokusil o dvojnásobný triumf, byl hned vítěz 1. ročníku Velké pardubické hřebec Fantome, který ve stejném roce dokončil Velkou národní v Liverpoolu jako osmý v pořadí 22 koní. V r. 1897 startoval v Liverpoolu valach Citizen s anglickým amatérem W. H. Moorem a ze 15 koní skončil sedmý a u pál lal později se stejným jezdcem za 9 v Pardubicích umístil druhý. Amatér Moore zvítězil v „pardubické" v roce 1904 s jasnou a se stejným koněm zde byl o rok později pátý. S koněm M. P. se Moore umístil i ve Velké liverpoolské v r. 1890 třetím.

Trojnásobný vítěz Velké pardubické Brigand (1873, 1877 a 1878) dokončil v r. 1879 Velkou liverpoolskou pátý mezi osmi startujícími, pardubickou vítězka El Caclera z anglickým žokejem Phillipsem v r. 1888 o rok později v Liverpoolu padla již na třetí překážce.

Další vítěz z Pardubic z r. 1912 Jamagata (chová i majetka ve své době populárního vrchního vojenského veterináře F. Bartoschel startoval za znamenitých osobních finančních obětí majitele v Liverpoolu v r. 1913. Padl na překážce č. 13, jezdec utrpěl vážné zranění. František Bartosch patřil mezi velké pasiony našeho turfu a do konce života se věnoval trénlinku dostihových koní. Zemřel v předvečer druhé světové války.

Vítěz Velké pardubické a pak také Grl Lo-

VÍTĚZ VELKÉ PARDUBICKÉ 1930 kpt. Popler s valachem Gyl Lovam to zkusil bez úspěchu v Liverpoolu v r. 1931 *)

BAU AUF HILCH,
BAU NICHT AB!

MLÉKO 2 VEMENA, POSILÍ TI RAMENA!

DVAATŘICETILETÝ STEVE NEWMAN se vrátil ve středu do svého rodného městečka Bethelu ve státě Ohio přesně čtyři roky poté, co se odtud vydal na cestu kolem světa. Na své cestě prošel 22 zeměmi, udělal přitom 40 miliónů kroků a ušel 33 600 km. V každém městě, jímž procházel, si nechal svou přítomnost potvrdit v deníku, který chce předložit jako důkaz pro zanesení svého výkonu do Guinnessovy knihy rekordů, jež žádnou pěší túru jednotlivce kolem světa zatím nezaznamenala.

Mléko a arterioskleróza

Ohava, že zvýšená konzumace mléka by mohla ovlivnit látkovou výměnu tuků a zvýšit riziko arteriosklerozy, byla příčinou, že nebyla doporučována nadměrná konzumace tučného mléka. Přitom je mléko velmi vhodným výživným prostředkem zejména také pro staré lidi s nejrůznějšími chorobami. Mléko totiž zásobuje organismus vedle přísunu tekutin i nutnými aminokyselinami, vitaminy a minerálními látkami. Na klinice

Studie prokázala, že nebyly významné změny, jež by naznačovaly nárůst zvýšeného rizika arteriosklerózy. Je-li → dy mléko zdravým nápojem i pro staří a pokud je dobře snášeno, mělo by být konzumováno v dostatečném množství.

pro namoci stáří v Norimberku byla provedena mléčná studie, do které bylo zahrnuto 27 žen s nejrůznějšími chorobami. Jejich věkový průměr byl 80,4 roku. Během tříletého pobytu denně pily 1 litr plnotučného mléka jako přídavek k běžné stravě. Krevní odběry byly prováděny na začátku pokusu, po 2 týdnech → a na konci sledování. Byly zevrubně vyšetřeny různé jednotlivé třídy lipidů.

Vakcína pro patnáct zemí

Československo je jedním z mála států, který zcela vymýtil dětskou obrnu (poliomyelitidu) zavedením povinného očkování proti této virové nemoci. — V západním světě se však stále více objevují zprávy o postižení dětskou obrnou. Jen ve Spojených státech žije 500 000 obyvatel, kteří onemocněli dětskou obrnou a 20 proc. jich má doživotní následky. Do boje proti poliomyelitidě se zapojily velké mezinárodní společnosti jako je WHO, UNESCO, Unicef a Rotary International. Prezident posledně jmenované, mexický lékař Carlos Canseco, vyhlásil tzv. Program 2005, podle kterého zabezpečí do roku 2005 očkovací vakcínu pro všechny potřebné děti. Mezi členy tohoto sdružení byl i profesor Albert Sabin, který vynalezl perorální vakcínu proti dětské obrně. Dr. Sever, ředitel infekční kliniky Národního institutu zdraví v Bethesdě a zároveň šéf Výboru polio 2005, sděluje: „Doporučujeme, aby tým expertů vypracoval mezinárodní imunizační program. Jakmile se tento program vyvine, Rotary International plánuje zásobit Sabinovou vakcínou 35 zemí Asie, Afriky, Střední a Jižní Ameriky, a tím zabezpečí ochranu asi 23,5 milionu dětí."

První z těchto programů se začal plnit už před pěti lety na Filipínách, kde dle sdělení WHO počet případů poliomyelitidy poklesl asi o 60 %. Komuniké WHO dále sděluje, že ročně umírá ve světě přinejmenším 50 000 dětí následkem dětské obrny. Zejména v rozvojových zemích je každé jedno dítě z 1000 ohroženo poliomyelitidou. Dětská obrna však nepostihuje jen rozvojové země.

Číšník přinesl hostu pivo hluboko pod míru.

„Toho piva je jaksi málo!" podíl se host.

„Alespoň ho dřív vypijete!" zavtipkoval číšník.

Host pivo vypil, hodil na stůl peníze a chystal se odejít.

„Héj, héj!" křičí číšník. „Dal jste mi málo peněz!"

„Alespoň je dřív spočítáte!" odvětil host.

Konec patrových autobusů?

Z britských měst má dnes tramvaje jediné přímořské letovisko Blackpool v severní Anglii. Londýn se se svými tramvajemi rozloučil před 35 lety, ale není vyloučeno, že se tento dopravní prostředek do britské metropole opět vrátí. Podle britského tisku uvažují kompetentní činitelé o zřízení tramvajové sítě pro rozsáhlý pás jižních londýnských předměstí, kam minimálně zasahuje síť podzemní dráhy. Pokud by se záměr osvědčil, mohly by tramvaje doplnit nebo zcela nahradit známé dvoupatrové autobusy, málo pohyblivé ve stále hustším pouličním provozu, i v některých částech centrálního Londýna.

Úctyhodný výkon

Švédská firma SAAB prokazovala spolehlivost svých turbomotorů na trojúhelníkové dráze Talladega v Alabamě: Tři vozy Saab 9000 Turbo, za jejichž volanty se střídalo 25 řidičů firmy, zde jezdily non-stop, dokud po téměř 20 dnech se na jejich tachometrech neukázalo 100 000 ujetých kilometrů. Jezdilo se na plný plyn bez ohledu na spotřebu (27 litrů na 100 km) a všechny tři vozy dosáhly na tuto vzdálenost úctyhodné průměrné rychlosti 213,299 km/hod. Řidiči zastavovali každých 20 000 km k výměně filtrů a oleje, každých 8 hodin jízdy se měnily pneumatiky, pohonné hmoty se doplňovaly podle potřeby.

Herec břitké ironie

(fk): Kdybychom mezi dnešními hereckými tvůrci zralé generace měli najít příklad pro „autorské herectví" — herectví, které prostřednictvím dramatických postav vyjadřuje především postoj svého nositele ke skutečnosti — těžko bychom mohli pominout dnešního pětašedesátníka, národního umělce Miloše Kopeckého. Na jeho začátky mělo vliv tvořivé prostředí malých avantgardních scén, jakými byly po válce Větrník a malostranské Divadlo satiry. Po krátkých epizodách v Národním, Realistickém, Městských divadlech a Armádním uměleckém divadle zakotvil na delší čas v Divadle estrády a satiry, později ABC, kde se okolo Jana Wericha začal formovat soubor vyhraněných komediálních kvalit. Zde se zrodila slavná dvojice Horníček — Kopecký, jež později působila ve vlastních hrách (Tvrdák, Malý pan Albert) a v Hudebním divadle v Karlíně. Od roku 1965 je Miloš Kopecký členem Divadla na Vinohradech. Na vynikajícím světovém repertoáru — vzpomeňme námětkou Pirandellova Jindřicha IV., Shawova Higginse, rolí z Gorkého Barbarů a Heijermanové Ličtíček, Shakespearova Richarda III. — prohloubil své umění charakterizace a jeho herectví jako by letý zmoudřelo. V četných filmových komediích a televizních postavách umělec bohatě uplatňuje nadhled nad rolí a schopnost ironické, často velice břitké glosy. Právě touto vlastností se stal Kopeckého herecký typ zcela ojedinělý v galerii současného českého herectví.

„NERVÓZA A DRŽGRESLE... ALE UHÝ!!! VYUČENÝ KOZETNÍK, JAKO R. CORTÉS...

▲ **Při vloupání** do prodejny Potraviny v Jindřichách na Kutnohorsku, zadrželi na základě oznámení občana příslušníci SNB v neděli v noci 39letého, jedenáctkrát soudně trestaného cizího státního příslušníka, který na naše území vnikl bez povolení. Pachatel, který je podezřelý ze spáchání další trestné činnosti na našem území, byl zajištěn.

Mluvčí herecké generace

(mik): Dnes je tomu už osmdesát let od předčasného odchodu Hany Kvapilové (1860—1907) ze života. R. Nasková o ní napsala, že „byla vedle Vojana mluvčí naší generace", a F. X. Šalda ji charakterizoval jako „živou kulturní sílu". Nejdříve hrála v pražské Malostranské besedě jako ochotnice, pak ji získává Pavel Švanda ze Semčic do svého smíchovského divadla U Libuše, kde už hraje vedle svého nejvýraznějšího partnera E. Vojana. Tu už zaujme svými postavami současných žen, kterým dává psychologickou drobnokresbu i životní věrohodnost. V roce 1888 se stává členkou Národního divadla. Zpočátku těžko nachází žádoucí herecku příležitost, ale pak už výrazným způsobem přesvědčuje o své vyzrávající herecké schopnosti pronikat do tkáně různorodých postav a dává jim nejen mladistvý vzhled a půvab, ale později i ctitelný ponor do niterného dění ženských duší. Vtiskuje pravdivou podobu postavám domácích autorů (Dorotka, Vojnarka, princezna Pampeliška, Mahulena), vynikajícím způsobem ozvláštňuje podobu Nory. Máší i Marie Stuartovny, vytváří celou řadu shakespearovských postav (Ofélie, Kateřina, Julie, Blažena aj.), upoutává jako Marketka. Rebeka v Ibsenově Rosmersholmu aj. Právem o ní napsala R. Nasková, že „žádná z umělkyň nebyla tak zbožňována".

Kresba J. Koudy

+8.4.1907

Co takhle „maxitrabant"...

Automobilovou novinkou, která vzbudila velkou pozornost návštěvníků Freyburského karnevalu 1986 v NDR, byl maxitrabant. O jeho vznik se postarali místní karosáři ve volném čase a diváci zjistili, že do tohoto prosluloho lidového vozu našich severních sousedů se vešlo šest dospělých pánů ve fracích a s cylindry na hlavách. PRO MAXIBLBCE!

JAZYK V ROLI zachránce — to tu asi ještě nebylo. Jeden francouzský průmyslník z města Villefranche sur Saone byl ve své kanceláři přepaden lupičí a spoután. Ústy se mu podařilo zvednout telefon a jazykem vytočit číslo a dovolat se policie.

„PAK ZAPŠOUKAL SMĚNA ZLOČINCŮ...

I KDYŽ se nedostává sil, je třeba pochválit odvahu — říkali staří Římané. Toléž musíme i my poznamenat při zprávě o jednom mladém Angličanovi, který se rozhodl přeplavat oceán — v sudu. Odvaha mu nechyběla, ani sebevědomí a smysl pro reklamu (pozval si ke startu novináře a množství publika), jen realizace podniku byla slabší, profouzel v sudu urazil pouhých třicet metrů a ztroskotal.

Stačí nastoupit do vlaku

(čtk): Nízká úroveň osobní vlakové dopravy se často stává terčem oprávněné kritiky. Cestující právem požadují, aby mohli jet pohodlně a v čistotě, aby měli k dispozici základní hygienická vybavení, aby vlak dodržel jízdní řád a nárok mají i na další služby. V mnohých případech si však pasažér musí nechat na takové „vymoženosti" zajít chuť. Na samostatné schůzi Sněmovny lidu FS, která se uskutečnila předloni na podzim, poslanci ostře kritizovali nekulturnost cestování vlakem. Bohužel, od podzimu 1985 se mnoho na dráze nezměnilo. Stačí nastoupit do některého vlaku, například do rychlíku číslo 623 — Liptov. Označení první třídě je pro jeho vagóny s „jedničkou" více než lichotivé. Není nijak příjemné strávit cestu v „prvotřídním" kupé, do něhož proniká zápach z hygienického zařízení. Cestující se však mnohdy musí s tímto faktem smířit, včetně chladu v kupé. Srovnání s kulturou cestování ve vyspělých zemích Evropy je pro Československo nelichotivé. Toto zaostávání se stále prohlubuje, a proto je nezbytné hledat cestu k nápravě urychleně.

PŘI TOM PATŘÍLY ČSD PŘED VÁLKOU KE SVĚT. ŠPIČCE!!

Král vzduchu s protézou

(čtk): Originální projekt pro oria skalního, kterého našli v rozsáhlé části Slovenského ráje, vypracovali v rožňavské košické traumatologické ochrance přírody a členem skupiny pro výzkum a ochranu dravých ptáků MUDr. Ladislav Šimák. Postižený král ptactva se stal obětí protizdrojově nastavené pasti na škodnou zvěř. Železa mu pravou nohu poranila a levá v nich zůstala. Jeho nohy musel MUDr. Šimák ještě zkrátit, takže z něho ubylo asi sedm centimetrů. Chybějící část nahradil protézou z drátků a lýtnice. Pacient si na ni zvykl a blízká budoucnost ukáže, zda orel dokáže s protézou v přírodě lovit, a tak pokračovat v přirozeném způsobu života. Reprodukční schopnost orla skalního je malá a tento pták patří mezi ohrožené druhy dravců. Hnízdí ich v SSR už jen kolem 50 párů a podobné případy se u nich opakují. Např. dalšího orla, poraněného střelci, léčí v rehabilitační stanici ve Štiavnických vrších a další, který měl prostřelené nohy (pravděpodobně brokovnicí), je pacientem obdobné stanice v Sabinově.

Pannen nähren Zweifel an der Atomkraft

Alain Carignon, der französische Umweltminister, war sofort zur Stelle. „Ich wollte mich vor Ort davon überzeugen, ob die Informationen, die mir über den Zwischenfall zugeleitet wurden, korrekt sind", sagte der Minister am Sonntag in Pierrelatte in Südfrankreich. Dort hatte sich in der Nacht zuvor in der Urananreicherungsanlage Comurhex eine Panne ereignet, bei der Uran-Hexafluoriddämpfe austraten. Bei den notwendigen Reparaturen zogen sich sechs Arbeiter Verletzungen zu. Die Produktion wurde unterbrochen. In welchem Umfang das nur wenig radioaktive, aber hochgiftige Gas freigesetzt wurde, „weiß man nicht genau", wie Comurhex-Direktor Alain Morales einräumte. Dennoch versicherte Umweltminister Carignon am Abend: „Das Informationssystem hat perfekt funktioniert. Es herrscht vollständige Transparenz. Alle Sicherheitsmaßnahmen sind in vorgeschriebener Weise ergriffen worden."

Trotz dieser beruhigenden Worte des Umweltministers wachsen, ein Jahr nach der Katastrophe von Tschernobyl, in der französischen Öffentlichkeit die Zweifel an der Zuverlässigkeit der eigenen Atomkraftwerke. Denn die Panne in der Anreicherungsanlage von Pierrelatte ist die jüngste in einer Serie von Zwischenfällen in französischen Nuklearzentralen, die, wie das Nachrichtenmagazin „Le Point" anmerkt, „keinen Grund zur Sorge um unsere Gesundheit darstellen, die jedoch alle die Schwachpunkte der Nukleartechnik offenlegen".

So mußte während des strengen Frostes des vergangenen Winters das Kraftwerk von Saint-Laurent an der Loire abgeschaltet werden, weil das Kühlsystem durch Eisschollen blockiert war. Im Februar wurde in der Anlage von Tricastin in Südfrankreich eine Reparatur am Kühlsystem unter Mißachtung der Sicherheitsvorschriften ausgeführt. „Es bestand überhaupt kein Risiko", betont Pierre Tanguy, Generalinspektor für nukleare Sicherheit beim staatlichen Elektrizitätskonzern EdF, „dennoch war es ein schwerer Fehler." Jeder dritte der insgesamt 160 Zwischenfälle, die sich 1986 in französischen Nuklearanlagen ereigneten, ist auf menschliches Fehlverhalten zurückzuführen.

Die Panne, die den Verantwortlichen der französischen Atomenergie das größte Kopfzerbrechen bereitet, ist das Leck in einem Reservoir des als Kühlmittel verwendeten Flüssigmetalls Natrium in der Anlage des Schnellen Brüters Superphenix bei Creys-Malville im oberen Rhonetal. Unmittelbare Gefahren für Sicherheit und Gesundheit bestehen nach den Versicherungen des Leiters der Anlage, Gilbert Labat, nicht. Doch gerade die Umstände dieser Panne nähren in der Öffentlichkeit Befürchtungen, daß der Superphenix, der „Stolz der französischen Nukleartechnologie", wie das „Journal du Dimanche" schrieb, „eine potentielle Gefahr" bedeutet.

Im Verlauf von fast vier Wochen sind nämlich mehr als 20 Tonnen Natrium aus dem Reservoir in einen Sicherheitsbehälter ausgetreten, ohne daß dies von einem Kontrollinstrument signalisiert oder von einem Techniker sonst irgendwie bemerkt wurde. Erst am 31. März wurde der Verlust des Kühlmittels registriert. Seither ist jeden Tag eine halbe Tonne zusätzlich entschwunden. Fünfzig Techniker und Ingenieure sind mit der Suche nach dem Leck beschäftigt. Das Ergebnis: „Je mehr sie danach forschen, um so unbegreiflicher ist ihnen die Panne."

Da das Natrium nicht aus dem den Brutkern umgebenden primären Kühlkreislauf stammt, besteht nach Angaben von Labat keine Gefahr radioaktiver Verstrahlung. Andererseits entzündet sich Natrium sofort an der Luft und es explodiert, sobald es mit Wasser in Verbindung kommt. Die Tatsache, daß dieses keineswegs ungefährliche Kühlmittel unbemerkt entweichen konnte, läßt nun Stimmen laut werden, die die Erklärungen der Nuklearverantwortlichen anzweifeln und Vergleiche zum Reaktorbrand von Tschernobyl ziehen. „Die erste Lehre von Tschernobyl, welches auch immer die Unterschiede der Technik sein mögen, ist doch die, daß ein großer Unfall immer eine banale Ursache hat", schreibt die Zeitung „Le Matin".

Angesichts der Panne, die möglicherweise ein Anhalten des Superphénix während der Dauer eines Jahres sowie Reparaturen mit Kosten von rund 100 Millionen Francs zur Folge haben wird, werden erstmals auch Zweifel der französischen Nukleartechnokraten selbst am Brüter-Konzept laut.

„Wenn es noch einmal zu entscheiden wäre, würde man, im Augenblick jedenfalls, keinen Superphénix bauen", räumte Jean Bergouinoux, der Leiter der EdF-Forschungsabteilung, gegenüber der Zeitung „Libération" ein.

Neuer Störfall in UdSSR?

BONN/BERLIN, 13. April (AP). In einem sowjetischen Atomkraftwerk hat es Anfang März dieses Jahres möglicherweise einen neuen Störfall gegeben, bei dem Radioaktivität entwich. Der Sprecher des Bundesumweltministeriums, Detlef Diehl, bestätigte am Montag einen Bericht der Berliner Tageszeitung „taz", nach dem in der Woche vom 9. bis 15. März erhöhte Radioaktivitätswerte gemessen wurden. Erste Hinweise seien aus Schweden gekommen, wo verstärkt das radioaktive Jod 131 festgestellt worden sei. Eigene Messungen hätten dann auch in der Bundesrepublik erhöhte Jod-Werte ergeben.

Das Ministerium beauftragte daraufhin das Freiburger Institut für atmosphärische Radioaktivität mit einem Bericht. Die Experten kamen zu dem Ergebnis, daß in der Sowjetunion entweder durch einen Fehler bei einem unterirdischen Atomwaffentest Radioaktivität entwichen ist oder — wahrscheinlich — durch einen Störfall in einer kerntechnischen Anlage.

Hotel Forum v Bratislavě

(mb): Poťakom tohoto mesiaca bola v Bratislavě podpísaná dohoda medzi Českom a spoločnosti Forum Hotels International o zriadení nové budovaného hotela na Mierovom námestí v hlavnom meste SSR do tejto medzinárodnej hotelovej spoločnosti. Celý objekt bude postavený nákladom 420 mil. Kčs, pred pokládaná dvojročná návratnosť sa odhaduje na šesť a pol roka. Slávna má byť dokončená v prosinci 1988. Hotel Forum v Bratislavě bude mať 452 lôžok, generálnym dodávateľom je francúzsky koncern CBC, subdodávateľom juhoslávska organizace Montinvest Beograd. Podepsáním dohody vzniklo právo používať názov a znak sítě hotelů Forum a využívat jejich medzinárodní rezervační systém.

V PRAZE BUDE TAKY.

Pohotovostní tým lékařů

Los Angeles: Americký lékař R. Gale, který se podílel na záchraně osob postižených radioaktivním zářením při výbuchu v černobylské jaderné elektrárně, včera oznámil, že bude vytvořen pětičlenný mezinárodní pohotovostní tým lékařů pro zásahy při podobných haváriích na jaderných reaktorech. Tým bude mít sídlo ve Středisku Armanda Hammera pro jadernou energii a zdraví v Los Angeles, v jehož čele R. Gale stojí, a mezi jeho členy budou američtí, sovětský, francouzský a japonský lékař. Jejich jména budou oznámena 26. dubna.

JEDEN ZE ZAKLADATELU STROUGA...

Strougal folgt Kreml-Kurs

PRAG, 14. April (AFP). Der tschechoslowakische Regierungschef Lubomir Strougal hat auf einer Parteiversammlung in Most am Montag die Nachvollziehung der sowjetischen „Perestrojka" (der Politik des Umbaus) als „einzigen Weg" für die CSSR bezeichnet. „Falls wir uns nicht zu gegebener Zeit von gewissen Vorurteilen, Zögern und unnötigen Zwängen freimachen und keine Fortschritte bei der Demokratisierung unserer Gesellschaft erzielen", so Strougal, „haben wir einen fatalen Irrtum begangen."

Strougal bezog sich auf die Erklärungen des sowjetischen Parteichefs Michail Gorbatschow in Prag und meinte, auf allen politischen Ebenen sei in der CSSR „mehr Offenheit und Ernst" notwendig. Der Gorbatschow-Besuch in Prag habe die „Identität der Probleme und Absichten der beiden Länder" bewiesen.

STROUGAL ZASE STROUGA...

Poslední jízda tramvaje

(ČTK): Slavnostní několikahodinovou projížďkou tramvaje s evidenčním číslem 115 po všech plzeňských linkách skončil v sobotu v Československu provoz prvních poválečných velkoprostorových vozů typu T 1. Vyráběly se ve smíchovské Tatrovce pouhých šest let, avšak přesto významnou měrou přispěly k modernizaci vozového parku městských dopravních podniků. Z celkového počtu 287 kusů jich nejvíce dostala Praha a hned potom Plzeň, tisíce cestujících však přepravily i v Mostě, Ostravě, Olomouci a Košicích a dokonce dvanáct postilo městskou hromadnou dopravu v Rostově na Donu. Poslední „tě jedničky" vydržela v provozu více než dvanáct let a dokázala najezdit přes 870 000 km.

TY Z 1. REP. JEZDILY AZ 60 LET.

Úbytek zvěře

(ČTK): Tuhá a dlouhá zima působila na jihu Čech také ztráty na zvěři. Nejvíce postižena byla srnčí zvěř — té ubylo 238 kusů — a znamená to, že poprvé po pěti letech klesl její počet pod požadovanou čtyřtisícovou normu. Dan mrazům a dlouho ležícímu sněhu zaplatila také zvěř jelení, její stavy klesly o 58 kusů. Přesto je však potřebné k ozdravění stád dále regulovat její počet na zhruba polovinu ze současných více než sedmi set jelenů, laní a kolouchů. Stejně žádoucí je urychleně a s větší intenzitou lovit černou zvěř, která překračuje únosný stav o více než šest set kusů. Naopak je potřebné vytvořit žádoucí podmínky pro rozmnožení zajíců, kterých je v jihočeské přírodě méně o čtyři tisíce. Stejně tak se nedaří rozšířit některé druhy vzácné zvěře. Jedná se například o tetřeva (pouze osm kusů), tetřívka (51), jeřábka (90) a vydry jsou dokonce dvě.

DVA NOVÉ „VLÁDNÍ AUTOBUSY" nahradí odmanéjšku kolonu vozidel, která byla charakteristická pro přesuny belgické vlády a jejích hostů. Přenejde se tak problémům při průjezdu hustě frekventovaných bruselských ulic. Dvoupatrový pancéřovaný autokar poskytuje 27 cestujícím některé pohodlí, na jaké byli zvyklí ve svých limuzínách, včetně rychlosti přesahující 140 km za hodinu. Vládní představitelé mají v novém dopravním prostředku k dispozici bar, kuchyňku, hygienická zařízení, radiotelefony a televizory.

TO BY STRAUSS AMI KOHL UDRŽELI...

„... A JEDÉÉÉÉÉÉM..." Aufgespießt

„Ich wußte, wer mein Nachfolger oder meine Nachfolgerin werden könnte, aber ich werde einen Deubel tun, Namen zu nennen. Da habe ich zugelernt. Ich war ein Schafskopf, als ich vorzeitig angekündigt habe, daß ich 1988 nicht mehr für den Vorsitz der SPD kandidieren will."

Der SPD-Vorsitzende Willy Brandt laut einer Meldung der Nachrichtenagentur dpa auf die Frage, wer 1989 sein Nachfolger als Präsident der Sozialistischen Internationale werden könne.

Nepřátelské akce tajných služeb USA

Odposlouchávání v budovách sovětských zastupitelských úřadů

MOSKVA: Představitelé ministerstva zahraničních věcí SSSR včera na tiskové konferenci v Moskvě předložili novinářům vzorky odposlouchávacích zařízení, která americké zvláštní služby instalovaly v objektech sovětských zastupitelských úřadů ve Washingtonu, New Yorku a San Francisku. 10.4.87

O prostředcích elektronické špionáže, z nichž některé byly odhaleny před několika dny, informoval účastníky tiskové konference pracovník bezpečnostní služby ministerstva zahraničí SSSR I. Miroškin. Odposlouchávací zařízení byla nalezena v nové administrativní budově sovětského velvyslanectví ve Washingtonu a v obytném komplexu sovětských diplomatů, v sídle generálního konzulátu SSSR v San Francisku, v budově obchodního zastupitelství a také v obytném domě a v rekreačním objektu sovětského velvyslanectví v hlavním městě USA i v obytném domě pracovníků stálého zastupitelství SSSR při OSN v New Yorku.

Jde o vysoce výkonné elektronické systémy pro tajné získávání informací, upozornil I. Miroškin. Citlivé optické přístroje a mikrofony byly ukryty na nejrůznějších místech — v tepelné izolaci okenních rámů, v základech objektů hluboko pod zemí, uvnitř stěn, v železobetonových konstrukcích budov a v kabelech televizních antén. Odposlouchávací zařízení byla vyrobena ve speciálních laboratořích s využitím nejmodernější technologie.

I. Miroškin konstatoval, že mnohé z odposlouchávacích elektronických bloků byly zjevně instalovány při výstavbě či rekonstrukci sovětských objektů, které prováděly americké stavební firmy. Výrobcem základních elektronických systémů je firma Communications Control System a některé další americké společnosti.

Činnost amerických výzvědných služeb se ovšem neomezovala na odposlouchávání sovětských služebních a obytných prostor, ale i místností pro rodinnou rekreaci sovětských občanů, řekl dále I. Miroškin. Americké zvláštní služby mají bohaté zkušenosti z totální špionáže a považují za samozřejmé instalovat odposlouchávací zařízení i v místech určených pro rekreaci. Chápeme přání blíže se seznámit se sovětským způsobem života, avšak nikoli odposloucháváním ložnic sovětských občanů, konstatoval I. Miroškin.

Špionáž proti sovětským organizacím ve Spojených státech důrazně odsuzuje prohlášení ministerstva zahraničních věcí SSSR, s nímž novinářům seznámil první zástupce vedoucího informační správy ministerstva B. Pjadyšev. V Sovětském svazu vyvolávají rozhořčení a protest nepřátelské akce amerických zvláštních služeb namířené proti zájmům sovětského státu, praví se v dokumentu. Jde o dlouhodobou provokační akci proti sovětským občanům, kteří navštěvují USA a pracují v nich.

Fakta zjištěná v poslední době však potvrzují, že americká strana ve svých protizákonných akcích pokračuje, praví se v dokumentu. Využívání špionážní aparatury pro proniknutí do prostor sovětských diplomatických a jiných úřadů a obytných objektů je naopak rozsáhlejší a jeho formy jsou vynalézavější.

B. Pjadyšev na konferenci komentoval hlasnou protisovětskou kampaň kolem „proniknutí sovětských špiónů" do nového objektu amerického velvyslanectví v Moskvě a upozornil, že v USA se objevují návrhy novou budovu zbořit. Jde o záležitost americké strany, avšak nebude těžké pochopit rozčarování amerických diplomatů, kteří přijdou o dobrou možnost pohodlné práce, prohlásil sovětský mluvčí. Velvyslanectví je umístěno v centru sovětského hlavního města, na místě, které si Američané vybrali sami.

Zprávy o „dobrodružstvích" příslušníků americké námořní pěchoty, kteří zajišťovali ostrahu velvyslanectví a udržovali údajně styky se sovětskými ženami, pocházejí z amerických zdrojů a žádné přesvědčivé důkazy předloženy nebyly. Samo ministerstvo zahraničí USA připustilo, že celou záležitost je třeba vyšetřit. Detektivní antisovětské historky vznikaly i v minulosti a skončily pro americkou stranu nesl[illegible]

Památky tiše umírají

Vídeň: V Rakousku je asi třetina kostelů a církevních staveb vážně ohrožena nedostatkem prostředků na údržbu. Upozornil na to církevní hodnostář a umělecký odborník, podle jehož slov téměř památky „tiše umírají" a pokud nebude zjednána náprava, bude Rakousko v roce 2000 mít církevního hradu, hradu a zámků. Obrovský je i symbol rakouského hlavního města, vídeňský Stephansdom, jehož pastýřem z případné, které se pod tlakem nedostatečného vydržují. Na kritický stav historických památek v minulých dnech poukázali také ředitelé vídeňských muzeí. Zdůraznili, že téměř polovina ani na dětském hřišti, ani na náměstí pěti a umělecké památky a pohřezalí. Že bez nápravy budou muzeí zavřít.

„Amerikaner kichern zuviel"

Sowjetische Satiriker untersuchten den Humor in den USA

WASHINGTON, 14. April (Reuter). Sowjetische Satiriker sind bei einer 14tägigen Studienreise durch die USA zur Analyse des US-Humors zu dem Schluß gekommen, daß die Amerikaner zuviel und zu gern kichern. Außerdem seien sie über das Ausmaß und die Häufigkeit des Lachens und die abgrundtiefen Geschmacklosigkeiten des sogenannten schwarzen Humors erstaunt, teilten der Chefredakteur der sowjetischen satirischen Zeitschrift „Krokodil", Alexej Pijanow, und vier andere sowjetische Humorexperten am Montag in Washington als Ergebnis ihrer Reise mit.

Den Ausflug hatte das privat geführte gemeinnützige Zentrum zum Studium des internationalen Humors in Washington finanziert. Die Gäste aus der UdSSR nahmen an der 6. Internationalen Konferenz über den Humor in Tempe im US-Bundesstaat Arizona und Universitätssymposien an anderen Orten teil. „Wir haben erfahren, daß Humor in diesem Land sehr viel bedeutet", sagte Pijanow über seinen Dolmetscher. Der stellvertretende Auslandsressortchef von „Krokodil", Andrej Benjuk, sagte, ihn hätten die Witze über Behinderte und die Immunschwächekrankheit Aids schockiert.

„Ich war erstaunt über die Witze des kranken oder schwarzen Humors über körperliche Gebrechen oder Krankheiten", sagte Benjuk. „Diese Art Humor ist nicht optimistisch. Wir bevorzugen intellektuellere Witze."

China hat die Vorwahl 0086

BONN, 14. April (AP). Unter der Landesvorwahl 0086 können von der Bundesrepublik aus jetzt 26 Orte in der Volksrepublik China telefonisch erreicht werden. Der Staatssekretär im Bonner Postministerium, Winfried Florian, eröffnete den Selbstwählverkehr mit China am Dienstag durch ein Gespräch mit Bundespostminister Christian Schwarz-Schilling, der sich im Rahmen einer dreiwöchigen Ostasienreise derzeit in Peking aufhält.

Durch den Selbstwählverkehr werden nach Angaben des Bundespostministeriums Telefongespräche nach China um 54 Prozent billiger. Ein Gespräch von drei Minuten Dauer kostete handvermittelt 24 Mark, im Selbstwählverkehr nur noch 11,04 Mark.

Von China aus besteht der Selbstwählverkehr ins Netz der Bundespost bereits seit 1983. Im vergangenen Jahr führten laut Postministerium deutsche Telefonkunden 18 570 Gespräche mit chinesischen Partnern.

Gretzky do EV Zug

PRAHA (Š): Wayne Gretzky, nejlepší hokejista zámořské NHL, bude příští sezónu hrát ve Švýcarsku! Edmonton Oilers jej zapůjčí na rok novačku ligy EV Zug. Jak píše curyšské „Sport" nejsou důvody, proč bude zapůjčen známy, ale předpokládá se, že to bude za ohromnou finanční částku. Gretzky se po skončení švýcarské ligy příští sezónu vrátí do svého klubu, s nímž oy už hrál play-off v NHL.

Teurer Schlaf

STOCKHOLM, 14. April (dpa). Ein staatlicher Disziplinarausschuß in Schweden hat jetzt zum ersten Mal von der Möglichkeit Gebrauch gemacht, einen Beamten wegen „Trägheit im Dienst" zu bestrafen: Einem Richter in Dalarna wird das Gehalt für zwanzig Tage gestrichen, weil er zu langsam gearbeitet hat.

Hintergrund der Strafaktion waren drei Fälle, die der Richter nach Meinung des Ausschusses nicht im gebotenen Tempo entschieden hatte: Sie hatten fünf, sieben und sogar zehn Jahre auf seinem Schreibtisch gelegen. In einem dieser Fälle hatte der Richter bereits aus eigener Tasche eine Entschädigung an die streitenden und vergebens auf seinen Spruch wartenden Parteien gezahlt.

Aufgespießt

1. Ein Pferdefuhrwerk ist, obwohl durch PS in Bewegung gesetzt, kein Fahrzeug i. S. der StVO.
2. Auch wenn ein Brauereigaul am Straßenverkehr teilnimmt und nicht zu Hause wohnt, gehört er zu den Haustieren i. S. des § 833 S. 2 BGB.
6. Ein „Führen" i. S. des § 316 StGB ist gegeben, wenn der Bierkutscher durch Zurufe (z. B. „Hüh" oder „Hott") auf die Gäule einwirkt.

Aus einem Urteil des Amtsgerichts Köln vom 12. Oktober 1984, zitiert nach „Neue Juristische Wochenschrift", Heft 19.

KDE JE KRÁVA, KTERÁ MÁ VEJCE A ROHY A ŘÍKÁ SE JÍ KŮŇ...

Ein Brikett für den Papst

KÖLN, 15. April (AP). Ein „Papst-Brikett" aus Braunkohle ist am Mittwoch in der Braunkohlenfabrik Ville/Berrenrath bei Köln gepreßt worden. Das Brikett, das anstelle des üblichen Braunkohle-Signets das Wappen des Erzbistums Köln und die Aufschrift „Papstbesuch, 1. Mai 1987", trägt, soll Johannes Paul II. bei seinem Besuch in Köln überreicht werden. Zuvor soll das Kohlestück allerdings noch bemalt werden: Die Schrift wird in Gold, das Wappen in den Farben Schwarz und Weiß herausgearbeitet. Angeregt worden war die Herstellung des Briketts vom Erzbistum Köln.

Ein Sprecher der Rheinischen Braunkohlewerke in Köln sagte am Mittwoch: „Das Erzbistum hat vorgeschlagen, dem Papst ein typisches Produkt der Region zu überreichen, und das ist ein Brikett." Jährlich würden im rheinischen Braunkohlerevier 3,6 Millionen Tonnen produziert. Mit dem Geschenk werde gleichzeitig die Verbundenheit des Papstes mit der arbeitenden Bevölkerung der Region zum Ausdruck gebracht. Insgesamt wurden mehrere Hunderte der „Papst-Briketts" hergestellt. Ein Teil von ihnen geht an Sammler, andere sollen in den Handel kommen.

Britové omezují kouření

Londýn: Pozvolna, ale přece, se dostavuje úspěch v nesnadném boji Británie proti kouření. Podle statistik deníku Daily Telegraph klesl za posledních deset let podíl pravidelných kuřáků mezi dospělým obyvatelstvem z 51 na 36 procent u mužů a z 41 na 32 procent u žen.

I ♡ BRITSKÝ NEKUŘÁCI!

Kde skončil poklad?

Ráno 22. dubna roku 1945 zastavila před důstojnickou jídelnou horského střeleckého učiliště v Mittenwaldu (Bavorské Alpy) kolona těžkých nákladních vozů. Náhodný chodec si mohl myslet, že kolona veze obvyklý vojenský náklad. Ve skutečnosti však obsahoval každý zaplombovaný automobil zlatý poklad a obrovské množství cizích valut. Podle oficiálního inventarizačního soupisu přivezla kolona 364 pytlů se 728 zlatými cihlami, dále 25 beden se stovkami dalších zlatých slitků, 20 beden se zlatými mincemi a další cennosti. Podle dnešních odhadů šlo o poklad v hodnotě asi 170 miliónů dolarů. Kromě toho však nákladní vozy vezly ještě 13 beden, patrně se zlatými šperky, z nichž každá vážila nejméně 4,150 kilogramů, a značné množství (dodnes nezjištěné) valut v cizích bankovkách.

Kolona nákladních vozů s naloženým pokladem opustila Berlín v nejvyšším spěchu. Německo bylo poraženo a zmítalo se v poslední smrtelné křeči. Ředitel říšské banky Hans Alfred Rosenberg stačil ještě odvézt pytle s valutami neznámé hodnoty cestou z Berlína do Mnichova. Při zastávce v Mnichově si z této částky vzal jeden nacistický funkcionář 85 tisíc švýcarských franků. Při přesunu kolony z Mnichova do Mittenwaldu ukradl vrchní inspektor říšské banky Januschewski dva slitky zlata, jež byly později nalezeny v mittenwaldských kasárnách. Po příjezdu kolony do Mittenwaldu odevzdal zástupce banky Milke 5 tisíc dolarů v hotovosti a starosta blízkého městečka Berchtesgadenu, Jakob, si odnesl tajně domů 65 tisíc dolarů. Až dlouho po válce byl odhalen jako zloděj, ale jeho trestný čin byl podle západoněmeckých zákonů promíčen a Jakob spokojeně zasedal na radnici až do konce svého života.

Akce plukovníka Raucha

Všechny tyto krádeže a všichni tito zloději nebyli ničím ve srovnání s tím, co následovalo s pokladem poté, kdy byl skryt v prostoru Mittenwaldu v několika tajných skrýších. Myšlenka, převézt spěšně část pokladu říšské banky z Berlína na jih, pocházela z hlavy německého plukovníka Raucha. Seděl na křesle adjutanta státního tajemníka říšského kancléřství (tj. na místě jednoho z dvaceti nejmocnějších lidí třetí říše), pracoval na finančním oddělení a kromě toho osobně zodpovídal za ochranu Hitlera v tomto objektu.

Když dorazil jako velitel automobilové kolony do Mittenwaldu, přenesl veškerou odpovědnost na velitele místního horského střeleckého učiliště plukovníka Pfeifera, zkušeného čtyřicetiletého válečníka a oddaného nacistu, který byl nositelem nejvyšších nacistických vyznamenání. Plukovník se zapřísahal, že zlatý poklad ochrání a „ukličí".

Za pomoci lesníka a deseti podřízených důstojníků skryl plukovník Pfeifer poklad na úpatí dvou hor — Steinriegelu a Klausenkopfu, které se vypínaly vedle alpského jezera Balchen poblíž mittenwaldských kasáren. Důstojníci vykopali za noci jámy a pozdě večer dne 26. dubna 1945, čili tři dny před příchodem prvních amerických čelních sledů, začali na mulách, vypůjčených z učiliště, zlato převážet. Před úsvitem 28. dubna byl poklad skryt ve vodotěsných skrýších, vykopaných ve zmrzlé půdě Bavorských Alp. Zlato bylo uloženo na hoře Steinriegel a valuty na hoře Klausenkopf.

Tajně do Vatikánu?

Podřízení plukovníka Pfeifera se rozutekli před Američany po okolních vsích. Plukovník zůstal sám v horách, aby střežil podle rozkazu poklad. Jenom on sám nesl nyní odpovědnost za zbytek bohatství bývalé třetí říše. Kamsi zmizel i plukovník.

Plukovník Pfeifer odhadoval, že po něm mohou Američané slídit, a proto se několik týdnů toulal zcela sám po lesích a horách. Byl spatřen ve vile aristokratické rodiny Blücherů, poblíž horského střediska Garmisch-Partenkirchenu. Předek Blücherů velel v hodnosti polního maršála pruské armádě u Waterloo. V době války žili ve vile dva jeho potomci: starší, šestadvacetiletý kapitán, který si doma léčil své rány z války, a mladší, jedenadvacetiletý Hubert, pracující skoro celou válku u německého filmu.

Tato dvojice, doplněná o plukovníka Pfeifera na trojici, se rozhodla střežit z vily nacistický poklad. Zanedlouho se objevil i plukovník Rauch s bláznivou myšlenkou na vytvoření „bavorského státu". Blücherové byli pro to, aby se ve Schwarzwaldu postavila velká továrna na výrobu protéz pro nacistické válečné invalidy. A plukovník Pfeifer připravoval plán na tajnou přepravu zlata a valut do Vatikánu. Nejdříve počítal s tím, že přepraví co nejvíce částí pokladu z hor do údolí. Pfeifer i Rauch vyráželi po nocích tajně k jezeru Balchen a pak do hor, odkud snášeli na zádech do údolí a pak do vily Blücherů zlato a valuty. Bankovky ukládali do různých plechovek a hrnců a postupně je zakopávali na zahradě za vilou. Mnoho tisíc dolarů bylo zakopáno na sousedově pozemku. Tím sousedem byl důstojník wehrmachtu Klaus Bremme, žijící o kus dál v jiné vile. Tato práce trvala řadu nocí, než byla podstatná část pokladu bývalé říšské banky „pohřbena" na několika místech v jednom z údolí Bavorských Alp. Pokladu však nebylo souzeno dlouho odpočívat.

S plným autem dolarů

Plukovník Pfeifer nevydržel nervově a po několika měsících se rozhodl, že se dobrovolně vzdá Američanům. To udělal a přiznal se, že je tajným strážcem pokladu třetí říše. Pfeifera ihned začal vyslýchat americký plukovník tajné služby W. Eckels. Později vzpomínal: „Pfeifer měl nervy pryč. Neunesl totiž odpovědnost za skrytý bohatství. Zmocnila se ho mánie, že je obklíčen ruskými agenty, kteří se chtějí zmocnit jeho tajemství. Neměl pro to sice jediný sebemenší důkaz, ale věřil tomu."

Plukovník Eckels pověřil střežením pokladu svého pomocníka majora Roleye. Na ochranu byla vyčleněna malá vojenská jednotka.

Plukovník Eckels dále vzpomíná: „Tajné skrýše byly vykopány pod stříškami na sušení sena. Plukovník Pfeifer se špatně orientoval a těžko se upamatovával, kde máme kopat. Major Roley vyjel s nákladním vozem a skupinou vojáků jednou večer, a ráno za úsvitu se vrátil s plným vozem amerických dolarů."

Major Roley, který nyní žije v Kalifornii, potvrdil nedávno sám novinářům, že přivezl v nákladním voze americké bankovky v hodnotě nejméně 8 miliónů dolarů.

Po skončení této operace byl plukovník Pfeifer osvobozen a peníze byly předány do úschovy a opatrování americkému velitelí v Garmisch-Partenkirchenu, majoru Mac Yntowerovi. Major se nečekaně dostal do role vyvoleného, kterému prozřetelnost sestala z nebes kupu dolarů v hodnotě — podle dnešních odhadů a propočtů — nejméně za 45 miliónů dolarů.

Auto pro válečného zločince

O dalším osudu této obrovské sumy peněz chybějí oficiální dokumenty a důkazy. Závěry různých komisí říkají, že tyto peníze nikdy nepřišly do rukou kompetentních amerických úřadů a major Mac Yntower zemřel dřív, než mohl podat své svědectví.

Vraťme se však k plukovníkovi Rauchovi. Ten si ve vhodné době řekl, že jeho chvíle přišla a že musí navázat kontakt s Američany. Jeho pozice byla totiž dost složitá. Jako oddaný nacista, důstojník SS a vysoce postavený funkcionář, byl na seznamu válečných zločinců a podléhal automaticky trestnímu stíhání. Rauch však měl v ruce trumfy a rozhodl se jít s nimi do hry. Chtěl Američanům ukázat dosud neobjevené části nacistického pokladu a jako výkupné dostat svobodu a určitý obnos.

Bývalý plukovník Rauch se prostřednictvím třetí osoby spojil dne 27. června 1945 s velitelstvím 3. americké armády. Ještě téže noci pro něj přijel americký džíp se dvěma vojáky, kteří ho dopravili do Garmisch-Partenkirchenu. K jezeru Balchen jel už Rauch v osobním voze. Tak vznikla kuriózní situace: Vysoký důstojník SS, který byl v takřka pravidelném kontaktu s Hitlerem, který ručil za jeho bezpečí v budově kancléřství, jeden z 20 nejvýše postavených válečných zločinců třetí říše, klidně jezdil v americkém automobilu po místech, kde byl z jeho iniciativy ukryt poklad v hodnotě mnoha miliónů dolarů. Rauch dokonce vyjel na první obhlídku terénu v americkém osobním voze sám a oba američtí průvodci ho čekali pětatřicet kilometrů daleko.

Sdělení argentinské policie

Podle protokolů z výslechu Raucha si lze udělat tyto závěry: Bývalý plukovník SS Rauch navštívil všechny tajné skrýše se zlatem a valutami, o nichž věděl. Vykopal 23 pytlů s valutami, bez dozoru Američanů je naložil do půjčeného vozu a přivezl do Garmisch-Partenkirchenu. Dva američtí vojáci, kteří ho očekávali, poslali na velitelství hlášení, že „Rauch přivezl co mohl, avšak některé tajné skrýše prý byly evakuovány . . ."

Teprve potom poslal americký velitel do hor Raucha v doprovodu několika vojáků. Našli jednu skrýš se zlatem, v té však byly jen dva pytle. Rauch potom odvedl americké vojáky ke dvěma zbývajícím skrýším valut, tam však vykopali pouze 49 pytlů a 6 beden. Chybělo 17 pytlů s valutami mající podle dnešního odhadu cenu asi 10 miliónů dolarů a 100 tisíc britských liber.

Američanům muselo být jasné, že Rauch o chybějící části pokladu ví, ale přesto ho propustili na svobodu a vyhověli jeho podmínkám. Je logické, že americká rozvědka měla zorganizovat konfrontaci Raucha a Pfeifera, ale přesto tak neučinila. Oba nacisté později emigrovali do Argentiny. Bezpochyby tam měli z čeho žít. Argentinská policie později sdělila: „Pan José Friedrich Rauch se přistěhoval do Argentiny 16. února 1948. Stal se členem vedení jedné metalurgické firmy, kterou založili němečtí kolonisté. Pan Rauch vložil do společnosti kapitál v hodnotě 100 až

150 tisíc dolarů (tj. dnešních 550 až 825 tisíc) . . ."

Kniha, jež způsobila rozruch

Bývalý plukovník Rauch žije nyní v Rakousku. Je obklopen přepychem. Britským novinářům, kteří ho nedávno chtěli navštívit, vzkázal: „Nemám absolutně žádné informace o bývalém pokladu berlínské banky. Jediné co si přeji je, aby mi dal každý pokoj!"

Podle vídeňského tisku se osobou Raucha začaly zabývat kompetentní rakouské orgány. Podnět k tomu dala kniha „Zlato nacistů", která nedávno vyšla v Anglii. Rauch, kterému je letos 79 let, bude muset rakouským úřadům vysvětlit v nejlepším případě to, proč jim v roce 1971 zatajil svou minulost.

Zbytek pokladu, který byl zakopán na zahradě vily rodiny Blücherů a u jeho souseda, začal zajímat Američany až s určitým odstupem času. Oba Blücherové si to uvědomili poté, kdy do jejich zahrady, jakoby [illegible] náhodou, vjel americký tank [illegible] za ním džíp s několika důstojníky. Mezi [illegible] byl kapitán Naiman — štábní tlumočník a pracovník kontrarozvědky 3. americké armády. Nosil jako jediný americký důstojník dva revolvery po kovbojském způsobu a na obyvatele vily neděsil dobrý dojem. Šel z něho strach, i když nepromluvil. To si obyvatelé vily uvědomili jednoho večera, kdy kapitán Naiman přijel nečekaně zcela sám . . .

„Velkorysá" nabídka

„Mám plán, pánové, v němž počítám s vaší [illegible] ou a přirozeně s adekvátním odškod- začal toho večera Naiman. Pak [illegible] o tom, že mají kompetentní americká místa v úmyslu vytvořit v Palestině samostatný židovský stát. „Bylo by moc prospěšné, vidíme v tom i jakousi satisfakci, kdyby peníze bývalé říšské banky zakopané u vás na zahradě a v okolí, byly odeslány jako dar tomuto nově vzniklému státu. Hydroplán Mezinárodního červeného kříže přistane tady na jezeře Balchen a odtud poletí s nákladem valut přímo do Palestiny, kde peníze převezmou sionističtí činovníci . . ."

Oba Blücherové nevěřili.

V noci z 1. na 2. srpna 1945 vtrhla četa amerických vojáků do objektu sousedícího s vilou Blücherů. Našli dřevěné bedny, v nichž byly podle dnešního odhadu bankovky za 2,2 miliónů dolarů. Oba Blücherové se přesvědčili, že jde do tuhého a že si s americkou kontrarozvědkou nemohou zahrávat. Prozradili své skrýše kapitánovi Naimanovi a sami vykopali peníze. Následujícího dne přijely dva [illegible] a poklad odvezly. Blücherové si oddech- [illegible] nakrátko. Kapitán Naiman byl další [illegible] znovu ve vile a podrážděně začal, že [illegible] ených 1,65 miliónu dolarů nestačí na [illegible] očekávanou celkovou sumu. Závěr? Blücherové mají několik dní na rozmyšlenou. Když se peníze nenajdou, budou oba uvězněni. Ke dni 23. srpna shromáždili Blücherové ze zakopaných skrýší dostatek valut a zlata, aby byl Naiman spokojen. Kapitán jim dokonce vydal na převzaté peníze a zlato potvrzení. Po čase americká administrativa zjistila, že v účetních knihách okupační správy není o těchto valutách a zlatu ani zmínka. Naiman byl až do své smrti (zemřel v roce 1970 na tuberkulózu) podezříván a vyšetřován kvůli přisvojení si části pokladu hitlerovské banky. Vina mu však nebyla dokázána.

Nikdo nic neví

Britští novináři, kteří se tímto případem dlouhou dobu zabývali, uvádějí, že podezření padá na dva vysoce postavené pracovníky americké okupační správy. Jde o plukovníka R. Lorda, který byl náčelníkem finanční služby a majora Mc Carthyho, který se u kontrarozvědky zabýval finančními záležitostmi. Plukovníka Lorda později Američané sami vyloučili ze hry, neboť se podílel na dodnes neobjasněné, obrovské a protizákonné transakci, jejímž cílem bylo dostat obrovský koncern IG Farben do amerických rukou. Mc Carthy se zase zapletl do řady afér, kdy se obohacoval a bylo mu dokázáno, že se podílel na pašování narkotik. Jako pracovník kontrarozvědky stál v čele bandy složené z amerických vojáků a bývalých nacistů, která měla jediný cíl — kontraband a tajnou přepravu peněz a zlata do švýcarských bank. Jaká část nacistického pokladu zmizela tímto kanálem do Švýcarska se nepodařilo zjistit.

Tisk několika států se po válce začal problémy kolem zmizelých nacistických pokladů zabývat. Na stránkách novin se objevovala konkrétní čísla, kolik nacistického zlata bylo rozkradeno, převezeno ilegálně do Jižní Ameriky či do švýcarských bank. Americké velení okamžitě zorganizovalo kampaň proti těmto hlasům. Všechny oficiální údaje a prameny byly přísně tajeny. Nebylo publikováno jediné jméno dávané do souvislosti. Na armádu USA neměl padnout ani stín podezření, neboť „přinášela do Evropy spravedlnost". Proto odpovědná místa v USA nedovolila v tomto směru zahájit jakékoliv oficiální vyšetřování. Pentagon dokonce odmítá jakékoliv odpovědi na otázky z Londýna.

× × ×

Na základě mezispojenecké dohody měly být všechny finanční rezervy tzv. třetí říše, tj. zlaté zásoby a hotovosti ve valutách, rozděleny podle určitého klíče mezi státy protihitlerovské koalice. Šlo o určitou formu reparací, které mělo poražené Německo zaplatit vítězným velmocem a jejich spojencům z doby války jako částečné odškodnění za obrovské škody, které nacisté těmto zemím způsobili.

Tato mezispojenecká dohoda má platnost dodnes. Avšak jak byla plněna, to víme ze složitého osudu československého zlata. Dokonce i Anglie dodnes nárokuje více než milión liber, které měla dostat, ale nedostala. Možná, že část nacistického pokladu dostal do vínku po válce se rodící židovský stát. Určitě se nemalá jeho část dostala do švýcarských bank, ale kdo s těmito konty disponuje je záhadou. Přirozeně značná část pokladu skončila v Jižní Americe, část rozkradli bývalí nacisté a američtí důstojníci. Jestliže se k tomuto tématu dost často tisk řady zemí stále vrací, pak ne proto, že je v sázce bohatství, nýbrž spravedlnost.

Fašistické Německo bylo poraženo, milióny lidí byly bez střechy nad hlavou, bez potravin a lékařské péče. V této situaci si bývalí nacističtí pohlaváři dělili hlavní starosti s ukrýváním zlata

Slitky zlata, pytle s valutami a zlatými mincemi pocházející z říšské banky prodělaly ještě po válce složitou cestu

R. A. Dvorský

Jen málo osobností v celé dosavadní historii české zábavné hudby mělo na její vývoj takový vliv jako pianista, skladatel, zpěvák, dirigent a nakladatel R. A. Dvorský. Jeho životní osudy jsou vlastně vstupní kapitolou dějin naší moderní taneční písničky, kapitolou, která začíná ještě v době všeobecné slávy kabaretních popěvků, pokračuje rozmachem hudby k tanci a končí v éře vrcholící swingové vlny.

Mimořádné postavení R. A. Dvorského na české hudební scéně bylo do značné míry předurčeno už jeho osobními kvalitami. Hudební talent, ale také navštěvní cit pro vše nové ve spojení se zájmem tomu novému všestranně a účinně pomáhat zapříčinily, že mladý královédvorský písničkář se stal hybnou pákou vznikajícího domácího hudebního průmyslu. Dvorský jako první u nás dovedl ve své činnosti dokonale skloubit všechny důležité prvky, bez nichž se bezpečně fungující mechanismus populární hudby neobejde. Personální propojení známého a oblíbeného orchestru s činností zavedeného a navíc specializovaného hudebního vydavatelství zaručovalo, že celý repertoár bude pravidelně propagován nejen na koncertech a v tanečních sálech, ale také v rozhlase, na gramofonových deskách a případně i ve filmu. A že včasná distribuce tiskových vydání v několika notových edicích umožní, aby caste každé písničky od autorů k posluchačům byla co nejkratší.

Důležité ovšem bylo, že R. A. Dvorský se při své práci řídil zdravým muzikantským citem a dobrým vkusem. Už od začátku své umělecké dráhy obdivoval jazz a některé z jeho vnějších rysů přejal i do svého projevu. Zásadně byl ale přesvědčen, že česká hudebnost se nemusí bát dravé zaoceánské konkurence, protože je schopná nové podněty nejen přijímat, ale také se s nimi po svém vyrovnat. Proto také nepochyboval, že vedle mohutného přílivu nové městské hudby si právo na život udrží i písničky, které si oblíbili venkovští posluchači — polky a valčíky. Jako kapelník a jako nakladatel měl pochopení pro taneční hudbu v celé její šíři — a tomu také odpovídala jeho obliba u posluchačů všech sociálních vrstev i věkových skupin, od mezinárodního obecenstva proslulých lázeňských středisek až po prosté posluchače nejzapadlejších vesnic. A protože Dvorský dovedl velmi dobře kombinovat novinky převzaté ze světové hudební scény se zažitou domácí tradicí, jeho hudba se nikdy nevzdálila zájmům a požadavkům většiny konzumentů a stále si zachovávala spojení s nejširším posluchačským zázemím.

V úspěšné kariéře R. A. Dvorského sehrály nezanedbatelnou roli i jeho povahové vlastnosti. Dvorský už na první pohled působil sympaticky; publikum si získával také svým osobním šarmem a pro muzikanty zase bylo důležité, že na jeho slovo bylo spolehnutí. Pocházel ze Dvora Králové, kde se narodil 24. března 1899. Jeho rodiště mu také poskytlo inspiraci při hledání uměleckého pseudonymu — Dvorského skutečné jméno totiž znělo Rudolf Antonín. Své první skladbičky komponoval už jako student v rytmech tehdy módních světových tanců a v této činnosti pokračoval i v Praze, kam se přestěhoval v prvním roce samostatné republiky. Tam se hned zapojil do uměleckého života. První krůčky na jevišti Červené sedmy však sebekritického mladíka příliš neuspokojily. Stal se proto raději redaktorem v nakladatelství Springer a hrával také na klavír v tanečních kursech, ve Společenském klubu na Střeleckém ostrově, v Cizineckém klubu i na tanečních večírcích pořádaných pražskými vyslanectvími. Tam obvykle mívaly premiéru nové tance s nezvyklými rytmy — onestep, twostep nebo tango, s nimiž se naše obecenstvo teprve seznamovalo. Zkušeností z tohoto období přišly Dvorskému vhod, když v roce 1936 zakládal vlastní hudební nakladatelství, u nás jedno z nejaktivnějších, nejprůbojnějších a nejlépe vedených.

V Červené sedmě Dvorský působil až do jejího zániku v roce 1921. Jako profesionální hudebník pak účinkoval v malých salonních souborech, které se však časem přeorientovaly i na hru k tanci. V roce 1925 zakládá svůj vlastní čtyřčlenný kolektiv Melody Makers. Na jeho úspěchy navázal v roce 1929 nový kvintet Melody Boys, populární i za hranicemi Československa. Teprve koncem třicátých let byl Dvorského soubor rozšířen na tehdy obvyklé desetičlenné obsazení se třemi saxofony, dvěma trubkami, trombónem a rytmickou skupinou. Hudebníci však střídali více nástrojů a tak bez problémů měnili moderní taneční sestavu za barevně odlišný zvuk orchestru s houslemi, klarinety a harmonikou v lidovkovém repertoáru. Při významných příležitostech bývал orchestr doplněn početnou skupinou přizvaných hráčů na smyčcové nástroje, velkým smíšeným sborem a — pokud byl k dispozici vhodný nástroj — koncertními varhanami.

V Dvorského orchestru se časem vystřídala celá řada známých osobností. Ve dvacátých letech to podle dobových zvyklostí nejednou byli i zahraniční hudebníci, např. černošský bubeník Little Billy, dánský hráč na banjo Alex Rasmussen či turecký zpěvák, banjista a stepař Fred Hartford. V trubkové sekci později kralovali především úspěšní skladatelé lidovek Karel Vacek a Václav Blaha, jako saxofonisté se vystřídali mj. Jan Novák, Josef Pulec, Jan Pejant či Ladislav Habart. Z dalších opor připomeňme alespoň kontrabasistu a autora několika oblíbených lidovek Jožku Smítala, trombonistu Františka Horáčka, kytaristu a varhaníka Vítězslava Billa, bubeníka Otu Ejema a mnohé další. Při důležitých koncertech Dvorský opouštěl své místo u klavíru a dirigoval: tehdy se jako pianista uplatnil autor většiny moderních aranžmá pro Dvorského orchestr skladatel Jiří Traxler. Jako instrumentální sólista příležitostně hostoval i swingový harmonikář Kamil Běhounek. V roli zpěvačky se u mikrofonu s R. A. Dvorským nejčastěji střídala Zdena Vincíková, která začínala v souborech Blue Music, Harryho Hardena a později působila s Bobkem Brysenem i různými swingovými partičkami. Když pak R. A. Dvorský Vincíkové nabídl stálé angažmá, zpěvačka přijala a účinkovala s orchestrem až do konce války. A právě na doporučení R. A. Dvorského se tato původně swingová interpretka stále více orientovala na šansonový projev.

S orchestrem R. A. Dvorského však příležitostně spolupracovali i mnozí další zpěváci: Inka Zemánková, Mila Spazierová-Hezká, Jiřina Salačová, Allanovy sestry, Arnošt Kavka, v lidovém repertoáru také Oldřich Kovář či Ultraphon-duo. V gramofonovém katalogu najdeme pod jménem Dvorského orchestru více než tisíc nahraných titulů: jako vokální sólisté se na nich nejednou uplatnili filmoví herci (Zita Kabátová, Hana Vítová, Oldřich Nový, Vlasta Burian), operetní zpěváci (Jára Pospíšil, Dano Živojnović), komici (Ruda Princ, Fanda Mrázek) a populární vokální soubory (Westmeni, Setleři).

Pravidelné hra k tanci v pražském Lucerna baru, na barrandovských terasách či v karlovarském hotelu Richmond (odkud rozhlas často vysílal živé přenosy), ale také velká koncertní turné po českých a moravských městech, to byly důležité zdroje široké popularity Dvorského orchestru. Ten se však v posledních válečných měsících musel obejít bez svého šéfa. Koncem roku 1944 se R. A. Dvorský na jednom ze zájezdů nachladil, dostal zápal plic a lékaři už pochybovali, že přežije. Zřejmě jen silou vůle se mu tehdy podařilo nad nemocí zvítězit. K vedení vlastního souboru se však už nikdy nevrátil. Když se později po léčebném pobytu v Tatrách opět uzdravil, věnoval se už jen nakladatelské činnosti, ve které dosáhl pozoruhodných výsledků. Jeho životní osudy po roce 1945 už ale tvoří jinou, samostatnou kapitolu, k níž poslední větu napsala smrt. R. A. Dvorský zemřel 2. srpna 1966 a místem jeho posledního odpočinku se stal hřbitov rodného města Dvora Králové.

Nakladatelství R. A. Dvorského vzniklo v roce 1936 a bylo jediným hudebním vydavatelstvím, které se tehdy u nás specializovalo na moderní taneční hudbu. Sídlilo v centru Prahy — v Klimentské ulici číslo 36, tedy ve stejném objektu jako gramofonová společnost Ultraphon, se kterou byl Dvorský velice úzce svázán. Jako symbol i ochrannou známku mělo ve znaku stylizovaný portrét svého zakladatele. Ve třech nevelkých kancelářích se odehrávala takřka veškerá pracovní činnost, dramaturgickými poradami, výběrem skladeb i schůzkami s obchodními partnery počínaje a účetnickými úkony i prodejem vytištěných not konče.

Dvorského nakladatelství se zpočátku orientovalo na lidovou zábavnou hudbu — tanga, valčíky, polky. Prosperovalo především proto, že v jeho čele stál výkonný hudebník s mimořádným citem pro úspěšné písničky, který si navíc dovedl velice dobře vybírat své spolupracovníky. Když mu pak jeho zkušenost ve druhé polovině třicátých let signalizovala, že o slovo se začíná důrazně hlásit mladá hudební generace, neváhal ani okamžik a navázal s ní úzkou spolupráci. Ve své jasnozřivosti totiž pochopil, že členové jeho orchestru — vesměs hudebníci starší generace — dost dobře nemohou konkurovat prudkému příboji rytmu mladých swingařů. Nesnažil se proto svůj soubor násilně omladit, ale hledal řešení spíše v nakladatelské spolupráci s tělesem, v němž už mladí hudebníci, skladatelé, textaři a aranžéři byli shromážděni — s orchestrem Karla Vlacha. A tak vedle skladeb Jaroslava Ježka pro Osvobozené divadlo či písniček Isaaka Dunajevského ze sovětských hudebních filmů se mezi novinkami Dvorského nakladatelství začaly objevovat také nové melodie významných představitelů mladé autorské generace — Jana Rychlíka, Jiřího Traxlera, Kamila Běhounka, Jaroslava Moravce, Leopolda Korbaře, Alfonse Jindry, Václava Pokorného a dalších. To už do kruhu nejbližších spolupracovníků R. A. Dvorského patřil i Zdeněk Petr, který přišel do Prahy studovat architekturu a po uzavření českých vysokých škol nastoupil do nakladatelství jako „volontér". Několik let se staral nejen o vysokou kvalitu vydávaných hudebnin, ale významně se podílel i na jejich propagaci. Bylo také jeho zásluhou, že Dvorského nakladatelství proslulo širokou škálou dokonale připravených notových edic v moderní grafické úpravě, ať už to byly písničky pro zpěv s kytarou, klavírní alba, harmonikové sešity, sborníčky pro pánský vokální kvartet či atraktivní aranžmá pro taneční orchestr.

Úspěchy R. A. Dvorského byly výsledkem harmonického spojení jeho hudebního nadání, osobní přitažlivosti, dobrých charakterových vlastností i mimořádné pracovní píle. Od všech svých hudebníků Dvorský nesmlouvavě vyžadoval náročné výkony i pracovní kázeň — všechny však dobře odměňoval a to zásadně stejně, protože v jeho očích byla role prvního trumpetisty stejně důležitá jako úloha basisty či bubeníka.

Není snadné určit, která z mnoha činností R. A. Dvorského byla pro naši zábavnou hudbu důležitější. O jeho skladatelských úspěších především v začátcích kariéry jsme se už zmínili — Dvorského písničky tehdy vycházely takřka nejen v Praze, ale i v zahraničí. Později se této činnosti přestal věnovat a vrátil se k ní občas až na sklonku své umělecké dráhy — možná si ještě vzpomenete na písničky Pohádka o komvalinkách, Jipijou aj. U klavíru se uplatnil jako zručný hráč s citem pro působivý přednes. A jako zpěvák patřil mezi naše zcela první průkopníky mikrofonního zpěvu — dokonale dovedl využít přednosti zesilovací aparatury a jeho lyricky křehký, přitlumený a lehký k šansonu či recitaci inklinující hlas působil na posluchače téměř sugestivně. V roli šéfa orchestru byl přívržencem precizní souhry, někdy však až zbytečně tvrdošíjně trval na původní — své či aranžérově — představě. Hudba, kterou se svým souborem produkoval, měla podle dobových

Budapest ehrt Wallenberg

BUDAPEST, 9. April (AP). Die Stadt Budapest will am 2. Mai ein Denkmal für den schwedischen Diplomaten Raoul Wallenberg enthüllen. Das berichtete am Mittwoch die ungarische Nachrichtenagentur MTI. Wallenberg, der während des Zweiten Weltkrieges als Legationsrat in Budapest tätig war, rettete Hunderte ungarischer Juden vor dem Abtransport in Vernichtungslager, indem er ihnen schwedische Pässe gab.

Der Diplomat wurde nach dem Einmarsch sowjetischer Truppen in Budapest am 17. Januar 1945 unter Spionageverdacht verhaftet. Er soll nach sowjetischen Angaben im Jahre 1947 in einem Gefängnis gestorben sein. Es tauchten jedoch immer wieder Berichte auf, er sei in sowjetischen Haftlagern gesehen worden. Offenbar fürchtet Ungarn jetzt keine sowjetischen Bedenken gegen das Denkmal mehr.

měřítek velice dobrý evropský standard a položila bezpečné základy pro další rozvoj naší písničkové produkce, který bez Dvorského přispění by byl výrazně pomalejší.

Výběrem swingových písniček z let 1938–1944 navazuje toto vzpomínkové dvojalbum na předcházející, v roce 1985 vydanou desku Už je to dávno (Supraphon 1013 3449) s populárními polkami a valčíky v podání Dvorského orchestru. Přináší většinu nejdůležitějších titulů z úspěšné gramofonové produkce R. A. Dvorského pro firmu Ultraphon za posledních sedm let, kdy ještě vedl svůj vlastní orchestr. Dali jsme přednost snímkům, na kterých sám zpívá a volili jsme nahrávky umělecky kvalitnější a přínosnější. Už jejich řazení signalizuje pozvolný posun v programové orientaci Dvorského orchestru: zatímco na první straně dvojalba ještě dominují melodie zahraniční, dále už převažují novinky mladých domácích autorů. Po velkém šlágru z dílny snad nejoblíbenějšího tanečního orchestru všech dob Guy Lombardo and his Royal Canadians (Guy Lombardo a jeho královští Kanaďané) Boo Hoo, po Misrachiho šansonu Vím, proč si mě nevšímáš, po nezapomenutelném slowfoxu Serenáda za úsměv i dvou známých melodiích z německých hudebních filmů Bel ami či Tanečnice Janina (Hudba, hudba jen) přichází ke slovu nová tvorba naší swingové generace. Improvizující harmonikář Kamil Běhounek je reprezentován svou zřejmě nejúspěšnější skladbou, kupodivu lyrickým slowfoxem Sám s děvčetem v dešti. Pianistu orchestru Karla Vlacha Leopolda Korbaře zase představujeme jeho mezinárodním evergreenem Hm, hm. Přiměřeně jsou zařazeny i skladby, poplatné tehdejší dočasné, avšak nečekaně široké oblibě kovbojských námětů i s nezbytnou rekvizitou — dusotem koňských kopyt (Jedu noci, Soumrak, Letí šíp . . .). Jako textař se po boku pracovitého Karla Kozla s novým námětovým okruhem i novým slovníkem stále více prosazuje Jaroslav Moravec, který později sám také komponuje nové taneční melodie.

Začátkem čtyřicátých let podíl původní domácí tvorby prudce narůstá, a to nejen v důsledku válkou uměle vytvořené bariéry. Aktivita mladých českých tvůrců denně stoupá a mezi ty nejplodnější se řadí Jiří Traxler, podepsaný pod velice úspěšným foxtrotem Hádej, hádej. Nezapomenutelným způsobem se do historie orchestru zapsal především Alfons Langer-Jindra, jehož klenuté melodické oblouky nad harmonicky bohatou fakturou skladeb postavily českou taneční písničku na roveň dobové světové produkce. A nesmíme zapomínat ani na Václava Pokorného, který po řadu let patřil k hlavním aranžérským oporám Dvorského nakladatelství a přispěl také několika pozoruhodnými skladbami, mezi něž patří i Chladné polibky.

Při poslechu původních historických nahrávek musíme občas tolerovat i některé nedostatky. Částečně jsou zaviněny skutečností, že původní matrice se nedochovaly a že nahrávky je proto nutno přejímat z více či méně opotřebovaných starých desek. A částečně se jedná i o interpretační nedostatky, které provázely první etapu vývoje swingové písničky u nás. I tak však album představuje alespoň malou splátku na dluh vůči R. A. Dvorskému — vůči muzikantovi, který byl přesvědčen, že „osobitost je vždy tou nejdůležitější složkou v umění" a který natolik věřil v sílu české populární písničky, že už v roce 1932 v interview pro časopis Přehled rozhlasu o svých nejbližších plánech prohlásil: „Chtěl bych v příštím roce jet se svým orchestrem na světovou výstavu do Chicaga. Hrál bych tam české písně a nepochybuji, že by to byl úspěch a nejlepší propagace českého jména."

UŽ JSTE ZAŽILI KOLIK letadlo s rybou? Ne, to není aprílový žertík, ale holá skutečnost. Tato dopravní nehoda se stala v pondělí na Aljašce a jejím účastníkem bylo letadlo Boeing 737 společnosti Alaska Airlines. Když za raněných nabíralo výšku, nedalo přednost v letu orlovi, a ten letadlu upustil za spárů ukořistěnou rybu. „Zákon džungle se projevil," okomentovala událost správa letiště Juneau. „Menší pták ustoupil většímu." Správnější výklad je však tento: ustoupil moudřejší. Orel tím jako jediný unikl bez úhony.

Kein Leben auf Staatsknete

LONDON, 9. April (dpa). Thronfolger Prinz Charles hat sich dafür ausgesprochen, daß das Königshaus nicht mehr durch den Staat finanziert wird. „Ich fände es gut, wenn die Königsfamilie keine Apanage (jährliche Zuwendung) mehr vom Staat erhielte und statt dessen vom Einkommen aus ihren Besitzungen lebte", sagte der Prinz in einem jetzt veröffentlichten Interview.

Laut Charles haben die königlichen Besitztümer im vergangenen Jahr einen Gewinn von umgerechnet zwölf Millionen Mark eingebracht. Er selbst ist dabei mit Einnahmen aus landwirtschaftlichen Gütern in Cornwall einer der größten Empfänger. Die Apanage für alle Mitglieder der Königsfamilie beläuft sich gegenwärtig auf 15 Millionen Mark.

Charles möchte nicht eines Tages finanziell völlig vom Staate abhängig werden. Als negatives Beispiel nannte er die japanische Monarchie: „Die können nicht einmal in den Urlaub fahren, ohne vorher das Parlament zu fragen."

Internationale leitet — laut einer Meldung der Nachrichtenagentur dpa.

Aufgespießt

„Wenn wirklich jemand für Gorbatschow bei Dubcek war, wäre das so, als ob jemand denen in Prag mit einer heißen Nadel in den Hintern gestochen hätte."

Der SPD-Vorsitzende Willy Brandt in Rom — wo er die Ratssitzung der Sozialistischen

Viele „geile Ideen" im Bereich Gegenwartsdeutsch

Gegenwartsdeutsch ist in aller Munde: Behörden sprechen von einer „Entbuschungsaktion" und nachfolgender „Berasung" der Stelle; Jugendliche reden von „geilen Ideen", auf die sie „voll abfahren", in Schickeria-Kreisen findet man Aufregendes „shaky" und bringt Verstehen gern mit „Roger" zum Ausdruck; in der politischen Berichterstattung der Medien werden stereotyp „Weichen gestellt", wird „grünes Licht gegeben" und „signalisiert", sind Themen „auf dem Tisch" oder „vom Tisch".

In der Politik selbst sind Allerweltsversatzwörter wie Kommunikation, Struktur, Strategie, Prozeß, Aktion und selbst die Bekenntnisse etwa zum „mündigen Bürger" und zur eigenen „Betroffenheit" formelhaft geworden. Diese Beispiele sind in der einen oder anderen Weise charakteristisch für kritisch „Aufgespießtes" in der recht lebhaft gewordenen Diskussion über die Sprache unserer Zeit. In wissenschaftlichen Aufsätzen ebenso wie in Artikeln, Glossen und Leserbriefen der Presse geht es dabei immer wieder um die Begriffe Sprachverfall und Sprachwandlung. Unbestritten ist dabei, daß sich die Sprache immer gewandelt hat, daß sie sich wandeln muß, für sie nicht Gesetze und Verbote eingeführt werden können. Ein Sprachwissenschaftler „Hätte der Gesichtspunkt des rigorosen Konservierens von Anfang an gegolten, so würden wir ja heute noch Althochdeutsch sprechen."

Modewörter verschwanden zu allen Zeiten genauso schnell, wie sie aufgetaucht waren. Wer sich über neue Wortkombinationen der Jugendsprache ärgert, muß sich entgegenhalten lassen, daß auch sie meist nur kurzlebig sind und damit zumindest nicht als Symptom eines allgemeinen Sprachverfalls gelten können. Eher schon zeugen gerade sie von Sprachlebendigkeit und Kreativität, die in anderen Lebensbereichen vermißt werden. Da ist Sprache formelhaft und stereotyp, erstarrt und verflacht. Auch Wissenschaftler stellen fest, daß das Sprachgefühl in den vergangenen Jahrzehnten nachgelassen habe. Mancher zieht daraus die Konsequenz, daß, bei allem natürlichen Sprachwandel, auch weiterhin zwischen gutem und schlechtem Deutsch unterschieden werden sollte.

Immer wieder wird den Medien vorgeworfen, sich zum kritiklosen Weitervermittler von schlechtem und formelhaftem Deutsch zu machen. Nachrichtenmedien wurde vorgehalten, stereotype Ausdrucksweisen sogar selbst eingeführt zu haben; dazu gehört die Zitatformel „nach den Worten", die eine Vielzahl von Ausdrücken verdrängt haben soll, wie etwa: nach Angaben, nach seiner Darstellung, nach seinem Eindruck, nach seiner Mitteilung, nach seiner Erläuterung, nach seiner Einschätzung, nach seiner Beurteilung, oder einfach: er sagte.

Zu der am meisten aufgespießten Redewendung ist „ich gehe davon aus, daß . . ." geworden. Diese habe zwar ihren Sinn, wenn man beispielsweise bei der Berechnung von Zinsen von einem bestimmten Prozentsatz ausgehe, wird eingewandt. Sie könne aber nicht schlechthin Verben wie annehmen, erwarten, hoffen oder befürchten ersetzen. Als ein prominenter Politiker kürzlich während der Koalitionsverhandlungen im Fernsehen sagte, die Bundesbürger könnten davon ausgehen, daß der nächste Außenminister, Hans-Dietrich-Genscher heißen werde, so hat er jedenfalls nach dem bisherigen Sprachgebrauch die Bedeutung dieser Ernennung für den einzelnen Bundesbürger überschätzt.

Als unerfreulich gilt auch die zunehmende Neigung zum Aufblähen der Sprache. Ein Vorgang überrascht nicht mehr, sondern löst Überraschung aus, man beschuldigt nicht mehr so gerne, sondern weist lieber Schuld zu. Man arbeitet nicht mehr in der Textilindustrie, sondern im Bereich der Textilindustrie. Ein Kritiker schrieb dazu: „Es ist abenteuerlich, was für Bereichskomposita es so gibt", und verwies auf den „Kreuzungsbereich" und den „Kreuzungsbereich" als Beispiele allein aus dem „Verkehrsbereich". „Diese Sorte Bereicherei uferte aus ins Uferlose." Statt „Es wird mehr Vieh geschlachtet" hieß es in einer Landfunksendung: „Der Schlachtviehanfall ist im Steigen begriffen."

A CO AMERIKA NOVÉHO?

NAPOMENUTÍ.

„Ty, holka z Minervy, mi nervi my nervy!"

→ Kopřivy 1911

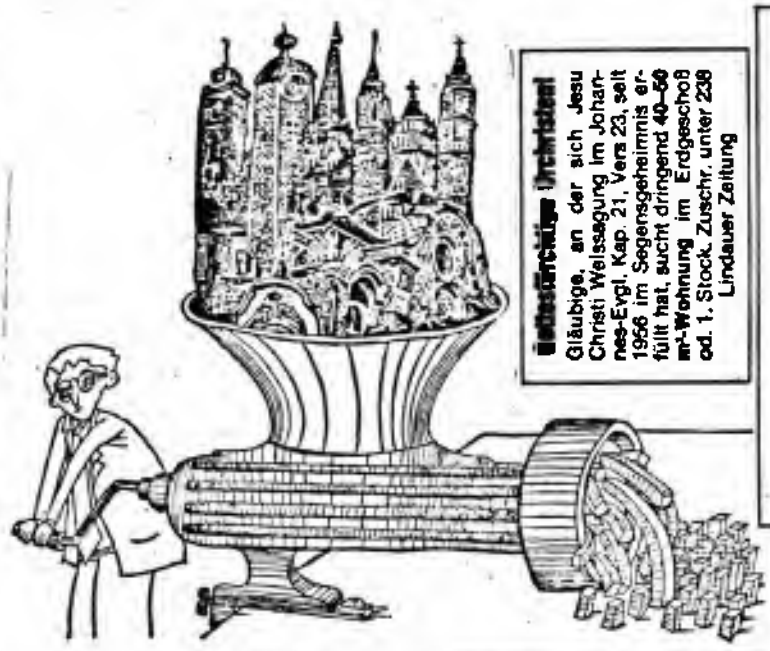

Gläubige, an der sich Jesu Christi Weissagung im Johannes-Evgl. Kap. 21, Vers 23, seit 1956 im Segensgeheimnis erfüllt hat, sucht dringend 40–50 m²-Wohnung im Erdgeschoß od. 1. Stock. Zuschr. unter 238 Lindauer Zeitung

Für alle CSU-Wähler
die nach dem 6. März 83
keine rot-grüne Regierungskoalition
wollen, gilt folgende Rechnung:
46% + 5% = 51%
47% + 4% = 8%
Deshalb Ihre Zweitstimme der F.D.P.

Ihr Richard Mannsperger
F.D.P.-Kreisvorsitzender und Direktkandidat für den Bundestag

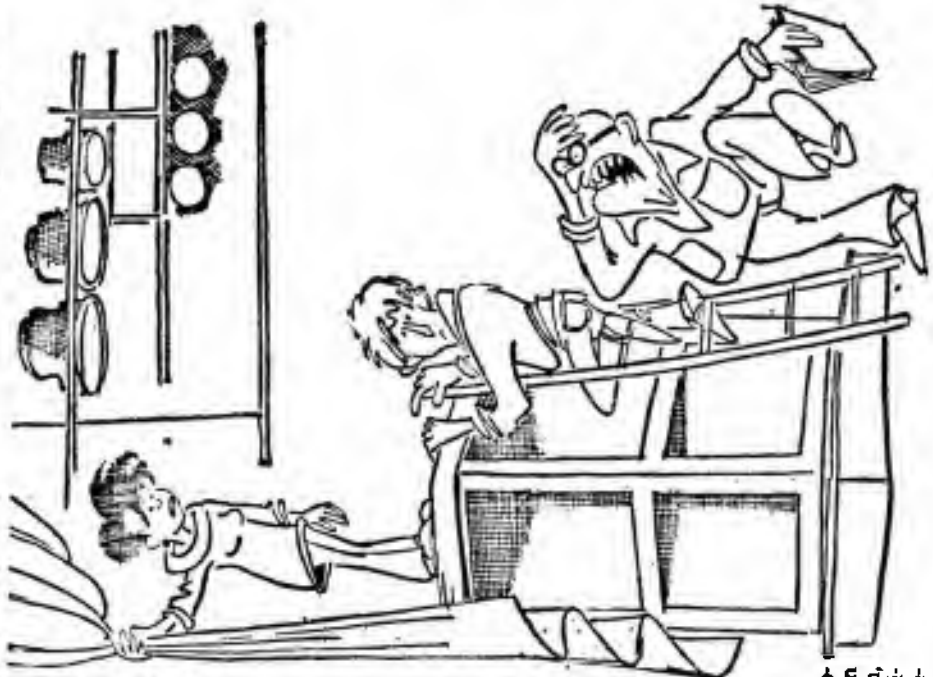

Neznámý Mozart v Praze

„Slečno, když říkám vic civilně, tak to neznamená, že houknete na Romea: nezdržuj kecama s polez nahoru."

Entgegnung des SED-Politbüromitglieds Kurt Hager auf den Hinweis von „stern"-Reportern, daß in der DDR die Betriebsdirektoren „eingesetzt, nicht gewählt" werden.

Der einzige Coca-Cola-Automat von Moskau im supermodernen Central-Hotel

Russische Pepsi-Cola-Flasche

ČANCE?
ШАНСЕ?
(JAK SE PÍŠE „Š"?)

Eine Firma, die im bisher von winterlicher Wetterlage weitgehend verschont gebliebenen US-Bundesstaat New York nur wenige Schnee-Räumgeräte verkaufen konnte, suchte per Anzeige einen „Berufs-Indianer zur Aufführung des echten Schnee-Tanzes. Das Honorar richtet sich nach Fähigkeit, Erfahrung und Erfolgen. Federn sind erforderlich".

Zakladatel francouzské opery

(ok): K nejzajímavějším kapitolám evropské hudby 17. století patří zrod a prudký vývoj vokálně dramatických forem. Zatímco v Itálii se hlavní pozornost soustředila na tzv. benátskou a pozdější neapolskou operu, zaměřovali se francouzští hudebníci po dlouhou dobu poněkud jednostranně na pěstování výpravných dvorních baletů. Prvním skutečným tvůrcem, který navázal na slavnou baletní tradici, ale současně se dovedl inspirovat duchem francouzského dramatu, reprezentovaného jmény P. Cornelia, Racina a Molière, byl legendární Jean Baptiste Lully (1632—1687), francouzský skladatel italského původu, od jehož úmrtí uplynulo 300 let. Byl oblíbencem Ludvíka XIV., vedl slavné královské hudební soubory Grande bande des violons, Petite bande des violons, účinkoval jako houslista, herec, tanečník i dirigent (s nezbytnou dlouhou holí místo taktovky), působil jako hudební intendant, inspektor královské kapely a od r. 1672 i jako neomezený vládce královské hudební akademie. Jako skladatel po sobě Lully zanechal historicky významné dílo obsahující více než 20 baletů a velké množství oper, mezi nimiž zaujala zvláštní místo tzv. tragédie lyrique (Armida, Roland, Alceste ad.).

Aufgespießt

„Mir ist kein Beispiel bekannt, daß der Manager eines Konzerns in der BRD oder einem anderen kapitalistischen Land durch eine Belegschaft gewählt worden wäre. Weshalb also ein solches Interesse daran, ob im Sozialismus Betriebsdirektoren gewählt werden? Wollen Sie etwa beim ‚stern' damit anfangen?"

Die **Arbeitgeber** haben während der sozialliberalen Regierungszeit nicht investiert. Ich als **Arbeitnehmer** will deshalb unter der konservativen Regierung nicht konsumieren. Bitte deshalb um Angebote für Farbfernseher, Kühlschrank und Waschmaschine nach dem 6. März
Chiffre 50 07

"Ich rauche mich gern tot"

V Hollywoodu byly uděleny Oskary

Nejvíce ocenění pro Četu

LOS ANGELES: Americká Akademie filmových umění a věd udělila v pondělí v Hollywoodu ceny za nejúspěšnější filmy roku 1986. Nejlepším filmem roku se stal protiválečný snímek Četa, který navíc dostal Oskary za režii (O. Stone), zvuk a střih. Tento obrázek z války ve Vietnamu je o to věrnější, že Stone se jí sám zúčastnil jako příslušník americké pěchoty a byl dvakrát raněn. Hollywood scénář odmítl, a tak Stone přesvědčil britskou společnost Hemdale, aby film natočila.

■ **CENU ZA NEJLEPŠÍ HERECKÝ** výkon v mužské roli si konečně odnesl 62letý P. Newman, který na ni byl v minulosti již šestkrát navržen. Ženskou roli nejlépe ztvárnila mezinárodně uznávaná 21letá M. Matlinová, debutující ve filmu Bohem zapomenuté děti, který pojednává o osudu hluchoněmých dětí.

■ **OSKARY ZA VEDLEJŠÍ ROLI** si vysloužili M. Caine a D. Wiestová, oba ve filmu Hana a její sestry. Tento snímek byl odměněn i cenou za nejlepší původní scénář. Jeho osobitý autor, W. Allen, nominovaný již pojedenácté, se k ceremoniálu tradičně nedostavil.

■ **NEJVÍCE HLASŮ V KATEGORII** srovnáte podle před lohy, stejně jako kostýmů a výpravy, bylo uděleno Pokoji a vyhlídkou, natočenému podle stejnojmenného románu anglického spisovatele E. M. Forstera. V kategorii zahraničních filmů, kde byl nominován i čs. snímek Vesničko má středisková, dostal cenu holandský film Útok. Čs. komedie se však setkala s mimo řádně příznivým ohlasem v americkém tisku. Recenzent přející pro New York Post například konstatoval: „Je to úsměvný film od začátku až do konce. Je to série radostí a požitků tak vřelých a zábavných, že jsem něco podobného letos ještě neviděl."

KLAPZUBOVA JEDENÁCTKA Eduarda Bosse v mužských rolích podobě o jedenácti obrazech a devíti mezihrách od K. Marcise a V. Dustla měla včera premiéru v pražském divadle ABC. Režisérem inscenace je N. Snitil, výtvarníkem P. Dvořák, j. h. a choreografem I. Konček j. h. Hlavní role nastudovali L. Lipský (alternuje K. Augusta) a A. Kreuzmannová (v alternaci s D. Landsmannovou). 2.4.87

DRŽBA ODĚLILA FILMU „DRBŇÁKA"

Manon mu dala nesmrtelnost

(fc): Uvážíme-li, že abbé Antoine François Prévost d'Exiles napsal za svůj život — který se začal právě před dvě stě devadesáti lety — na dvě stovky románů a že po sobě zanechal ani padesát překladů, pak jistě překvapí, že vděčí za svou slávu pouze jednomu jedinému, který je navíc ještě sedmým dílem jedné z románových řad, jež tento autor plodil. Ten román se jmenoval Paměti a dobrodružství urozeného muže a onen sedmý díl nese název Příběhy rytíře des Grieux a Manon Lescautové. Tragédie nepremožitelného citu a vášnivého srdce má v sobě tolik živočišnosti, že stejnou měrou jako okouzlila věčně svažující osvícence, zasáhla pak i příslušníky dalších generací, kteří se rádi nechávali unášet peripatetiemi lásky sladké hříšnice, jež svou nevěru tělesnou vykupovala věrností svého srdce. Pro nás je Prévostova Manon významná i proto, že se stala podnětem Vítězslavu Nezvalovi k vytvoření poetické divadelní hry, v níž krása milostné oběti a věrnosti se snoubila s průzračnou jasností a činorodostí rodného jazyka a stála se posilou v době, kdy tyto hodnoty byly ohroženy fašismem.

Aufgespießt

„1. Nutzungsart: Bürogebäude, Zollgebäude oder Asylantenunterkunft; innenliegende Fassade, leicht versetzbar."

Aus einer Bauinformation mit Kostenbeispiel der Fertigbaufirma Ofra in Beverungen in einer Prospektbeilage der sozialdemokratischen kommunalpolitischen Monatszeitschrift „Demokratische Gemeinde".

★

„Bedenken wegen des damit verbundenen schnelleren Zugriffs auf zentrale Daten haben ... Karlsruher Bürger, die nach dem neuen Ausweis gefragt haben, bisher nicht geäußert. Bei ihnen steht die Gewißheit obenan: ‚Wir haben nichts zu verbergen.' Beim Griff nach dem Muster überzeugten vor allem die ‚Sauberkeit' und Bequemlichkeit der Karte."

Pressedienst der Stadt Karlsruhe zum Thema „maschinenlesbarer Personalausweis".

Zukunft in Trümmern

DÜSSELDORF, 6. April (AP). Nur zwölf Jahre nach ihrer Fertigstellung kam am Montag das „Aus" für die Dorstener „Metastadt". Das 1975 mit vielen Vorschußlorbeeren fertiggestellte Modellprojekt faßte 102 Sozialwohnungen mit verschiebbaren Wänden, 14 Läden und einen Kindergarten unter einem Dach zusammen und galt bei seiner Einweihung als „Bausystem der Zukunft". Doch am Montag rückte der Abrißbagger an. Schon fünf Jahre nach seiner Fertigstellung hatte das 20-Millionen-Mark-Projekt technische Mängel offenbart: Wasser tropfte von der Decke, und Schimmel setzte sich fest. Vor der Feuchtigkeit flüchtende Mieter brachten der Wohnungsbaugesellschaft Verluste von 1,5 Millionen Mark.

Jetzt kam ein Gutachten zu dem Ergebnis, daß eine Vollsanierung des bereits vor einem Jahr von den letzten Mietern verlassenen Gebäudes zehn Millionen Mark kosten würde. Angesichts der drohenden Millionensummen schien dem Essener Wohnungsbauunternehmen der Abriß die billigere Lösung. Das Ende des 20-Millionen-Projekts kostet „nur" 200 000 Mark.

Aufgespießt

„Also, Waterloo ist ein bißchen hoch gegriffen. Denn mit Waterloo war der Krieg damals zu Ende. Davon kann hier überhaupt keine Rede sein."

Der designierte SPD-Vorsitzende, Oppositionsführer Hans-Jochen Vogel, laut AP im Norddeutschen Rundfunk auf die Frage, ob die Wahlniederlage seiner Partei in Hessen nicht mehr ein Waterloo denn Ausdruck einer Formkrise sei.

Eigeninitiative zugebilligt

PRAG, 8. April (Reuter). Der Sekretär der Staatlichen Planungskommission der CSSR, Jaromir Matejka, hat in Prag die Überzentralisierung der Wirtschaft kritisiert und Betriebsleitern und Arbeitern in Zukunft mehr Eigeninitiative zugebilligt.

Matejka stellte klar, daß die neuen Maßnahmen der CSSR nicht so weit wie die politischen Veränderungen in China oder in Ungarn gehen würden, wo sogar ein Markt für festverzinsliche Wertpapiere geschaffen worden ist. Seine Ankündigungen bedeuteten auch nicht, daß die Rolle der zentralen Wirtschaftsführung geschwächt werden sollte. Den Staatsbetrieben werde es aber freigestellt, direkte Kontakte zu Unternehmen in westlichen und kommunistischen Staaten anzuknüpfen.

Fabrikarbeiter würden dazu beitragen dürfen, sich die Betriebsleitungen selbst auszuwählen, fügte Matejka hinzu. 9.4.87

NA „LEMN-PUPPE" SE TAKY VEDLA?...

Radiomost Moskva-Praha

(ČTK): Čs. rozhlas připravil k návštěvě generálního tajemníka ÚV KSSS M. Gorbačova Radiomost Moskva — Praha. Paul nazvaný Fórum vysílá stanice Praha dnes ve čtvrtek 2. dubna od 16 do 17 hodin první ze série dialogů mezi představiteli obou zemí o nejpalčivějších otázkách současnosti. PŘIPRAVUJÍ SE I SOLOVJOVSKÉ MATADORY!

Eintritt frei zur Freiheit

WASHINGTON, 8. April (AFP). Der US-Senat hat es verboten, von Besuchern der Freiheitsstatue in der Hafeneinfahrt von New York Eintrittsgeld zu erheben. Die Resolution muß noch vom Repräsentantenhaus als zweiter Parlamentskammer verabschiedet werden, um rechtskräftig zu werden. Die Regierung Reagan hatte kürzlich beschlossen, von den Besuchern der berühmten Statue einen Dollar Eintritt zu verlangen. Der demokratische Senator von New Jersey, Bill Bradley, Urheber der Senatsresolution für freien Eintritt, meinte dazu, die Statue sei Symbol für die amerikanische Verpflichtung zur Verteidigung der Freiheit. Einen Eintrittspreis zu fordern, sei eine „Beleidigung der ganzen Nation".

MONACO. Ein niedriger Lacktisch von Jean Dunand, der mit silbernen und weißen geometrischen Mustern verziert ist, wechselte am Sonntag für 854 700 Francs (rund 270 000 Mark) den Besitzer. Der auf 350 000 Francs geschätzte Tisch aus dem Jahre 1925 wurde bei Sotheby's in Monaco von einem privaten Sammler erworben. Insgesamt brachte der Verkauf von Möbeln und Kunstgegenständen aus der Art-Deco-Epoche 10 527 000 Francs ein. Photos und Dokumente aus dem Atelier Rihlmann über Möbel der zwanziger Jahre wurden für 754 800 Francs verkauft. Eine Standuhr in Form einer kubistischen Plastik von Jean Goulden aus dem Jahre 1928 brachte 466 200 Francs ein. Ein Ausländer ersteigerte ein Porträt der Modeschöpferin Jenny Sacerdoce von Jean Dunand für 444 000 Francs.

Rozdílná rentabilita restaurací

(mb): Hospodářské výsledky podniků Restaurace a jídelny se loni v porovnání s předchozími lety ponějakud zlepšily, přesto jsou celkově nadále ztrátové (v roce 1986 o 82 mil. Kčs, což je o 69 mil. Kčs méně než v r. 1985). Nejvyšší rentabilitu dosáhly Restaurace v Praze 6, Restaurace a jídelny Kroměříž a Kladno, naopak nejhorší v ČSR mají restaurace a jídelny Praha západ, Pelhřimov a Bruntál.

„Alle links rüber!"

Pozadí protisovětské provokace

Koho FBI použil k neúspěšnému pokusu o diskreditaci G. Zacharova

NEW YORK: Loni 23. srpna zatkly orgány Federálního úřadu pro vyšetřování (FBI) v New Yorku sovětského občana a pracovníka sekretariátu OSN G. Zacharova. Nasly prý u něho „tajné dokumenty" a obviniły ho ze špionáže. Nyní se plně prokázalo, že šlo o provokaci, které americké pravicové kruhy využily k rozpoutání protisovětské hysterie.

Tisk psal o jakémsi „dvojím" agentovi, který pomáhl agentům FBI „odhalit ruského špiona a ubránit americkou bezpečnost". Jméno provokatéra bylo pochopitelně udržováno v tajnosti. Ten však o sobě nyní dal sám vědět. Jde o jistého L. Bougha, amerického občana guyanského původu. Začátkem týdne uspořádal v New Yorku tiskovou konferenci a všechno popravdě řekl.

Podle vlastních slov chtěl jednak projevit lojalitu vůči USA a jednak si chtěl hlavně přivydělat. Se sovětským vědcem Zacharovem se seznámil na vysoké škole, kde tehdy studoval. Úřad za několik dní navštívil FBI a nabídl se, že bude dělat placeného informátora.

Zacharov se ovšem zjevně nezajímal o tajné informace a požádal Bougha, aby mu občas obstaral veřejně dostupné informace o novinkách v oboru výpočetní techniky. Na další schůzku již provokatér přišel vybaven záznamovým zařízením, které dostal od FBI. Jak nyní přiznal, za tři a půl roku známosti se Zacharovem a měl s sebou „tajné dokumenty", které mu dali pracovníci FBI. Za „obranu národní bezpečnosti" měl provokatér silnému spoustu peněz a vyznamenání, ale také dobré zaměstnání. Dnes se však živí příležitostnou prací a bydlí ve sklepním bytě. Stěžoval si už kongresmanovi G. Ackermanovi, ale tomu FBI odpovědělo, že informátor dostal přesně tolik, za kolik chtěl.

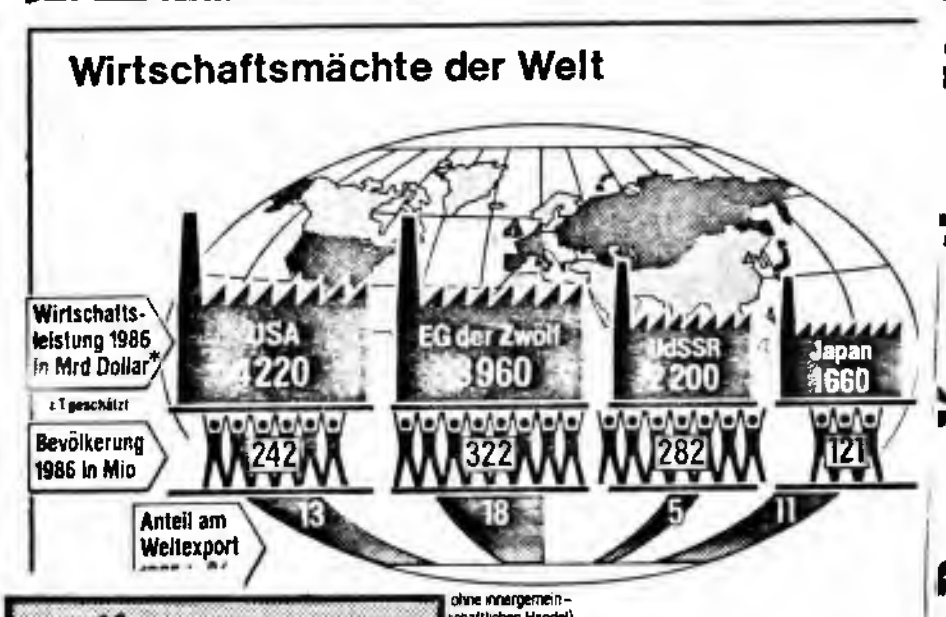

UdSSR studiert Krebsrisiko

Breite Erhebung unter Bevölkerung der Region um Tschernobyl

MÜNCHEN, 8. April (dpa). Die Sowjetunion plant eine große Studie der Krankheitsverbreitung unter der Bevölkerung, die nach der Reaktorkatastrophe von Tschernobyl am 26. April vergangenen Jahres aus dieser Region in Sicherheit gebracht worden war. Dabei soll vor allem untersucht werden, ob für diese Menschen ein erhöhtes Krebsrisiko besteht. Mit ersten Ergebnissen wird aber wahrscheinlich erst in zehn bis 15 Jahren zu rechnen sein, sagt Professor Wolfgang Jacobi von der Gesellschaft für Strahlen- und Umweltforschung (GSF) in München auf einem Journalistenseminar über die Folgen von Tschernobyl.

Die Zeit bis zum Ausbruch einer Krebserkrankung nach einer höheren Strahlenbelastung kann nach Angaben des Wissenschaftlers sehr lang sein. Ein Anstieg der Leukämiefälle sei in Japan zum Beispiel erst rund zehn Jahre nach dem Abwurf der Atombomben auf Hiroshima und Nagasaki zu beobachten gewesen.

In der Bundesrepublik wird nach Jacobis Angaben davon ausgegangen, daß durch die Strahlenwolke aus Tschernobyl hier etwa 100 bis 2000 Menschen zusätzlich an Krebs erkranken werden. Für Südbayern, das im Bundesgebiet am stärksten betroffen war, werde mit 30 bis 500 zusätzlichen Krebsfällen gerechnet. Zugleich bezeichnete der Strahlenexperte es jedoch als „völlig aussichtslos", epidemiologische Studien über kleine Strahlendosen und Krebsrisiken zu machen. In Modellrechnungen gehe man zum Beispiel davon aus, daß bei einer Dosis von einem Rem — die natürliche Strahlenbelastung in der Bundesrepublik liegt zwischen 100 und 200 Millirem —, unter 10 000 Menschen bis zu fünf zusätzliche Krebsfälle auftreten.

Im großen und ganzen sei die Strahlenbelastung in der Bundesrepublik durch Tschernobyl „eher klein", meinte Jacobi. Das bedeute aber nicht, daß sie „vernachlässigbar" sei. Tschernobyl dürfe nicht vergessen werden, ebensowenig wie die oberirdischen Atomwaffenversuche in den sechziger Jahren.

Konference o F. X. Saldovi

(fpl): V Praze začala dvoudenní vědecká konference, kterou k 120. výročí narození a 50. výročí úmrtí F. X. Saldy uspořádal Ústav pro českou a světovou literaturu ČSAV ve spolupráci se svazy spisovatelů a novinářů.

V SD. LETECH TO BYL BURŽOAZNÍ, PŘÍLIŠ UKOVÁZ „ZLATOKŠALTOVSKÉ MAGYARSKOUSKÉ KULTURY...

Vzpomínka na J. Štěpničkovou

(mik): Zítra si připomeneme nedožité 75. narozeniny významné herečky, zasloužilé umělkyně Jiřiny Štěpničkové. Zapsala se opravdu trvale do povědomí mnoha diváků svými velice různorodými postavami divadelními a filmovými, později i televizními. První herecké zkušenosti získala v Osvobozeném divadle a v Umělecké besedě, pak přišla náročné práce v Národním divadle, kde mladá absolventka konzervatoře poznává obtížnou hereckou zodpovědnost, dále pak vinohradská scéna, Divadlo J. Průchy na Kladně a nakonec Realistické divadlo. Byla herečkou vzácné kultury výrazové i jazykové, do svých zajímavých velkých i menších rolí vnášela osobitý šarm i půvab, vtip i působivý tragický akcent. Formovali ji velikáni našeho divadla jako K. H. Hilar, J. Frejka, K. Dostal a j., vyrůstala vedle hereckých osobností L. Peška, Z. Štěpánka, M. Hübnerové, Z. Baldové, V. Vydry a j. Z celé nepřeberné řady divadelních rolí bychom mohli vyzvednout její Vojnarku, Svatou Janu, Matku Kuráž, Fanku i Lizalku, Boženu Němcovou i paní Dulskou, Opalu, paní Higginsovou i Hippodamii. Odešla, ale diváci ji mají stále v paměti i ve svém srdci.

BYLA SKE V 57. LETECH ZAMĚNA A V DOMLOUVACÍ PRACOVNĚ V PARDUBICÍCH, ALE BYLA TO UDAVAČKA. JEJÍ HANBEL BYL ZE ZAP. ARMÁDY A PO ÚNORU

Das Debakel eines Siegesdenkmals

Peinlicher Ausgang einer Volksbefragung in Moskau

Moskau, im März

Zum ersten Mal in der russischen Geschichte wurde das Volk gefragt, wie ein Wahrzeichen seiner Hauptstadt aussehen soll. Das Volk spielte eifrig mit, obwohl es nicht etwa über Wohnungen und Schulen entscheiden sollte, was ihm vermutlich näher gelegen hätte. Die 384 Entwürfe und 505 Skizzen, die in der größten Ausstellungshalle der Stadt von 145 000 Menschen besichtigt und — meist schriftlich — beurteilt wurden, galten „nur" der Gestaltung eines Denkmals. Das Bauwerk war freilich, wie die „Prawda" meinte, für Jahrhunderte bestimmt, weil es den Sieg im Großen Vaterländischen Krieg verherrlichen sollte. Daraus wird nun vorerst nichts werden. Verwirrt brach die Jury den Wettbewerb ab. Der Aufbruch des Volkswillens hinterließ tiefe Ratlosigkeit. Für die Wochenzeitung „Sowjetskaja Kultura" wurde der „Konflikt der Konflikte" plötzlich sichtbar.

Der Baubeschluß war noch zu Stalins Zeiten gefaßt worden. Im Geschmack dieser Ära sollte das Denkmal bombastisch ausfallen, alles überstrahlen. Für die Wochenzeitung „Sowjetskaja Kultura" wurde der „Konflikt der Konflikte" plötzlich sichtbar.

Der Baubeschluß war noch zu Stalins Zeiten gefaßt worden. Im Geschmack dieser Ära sollte das Denkmal bombastisch ausfallen, alles überstrahlen. Das Volk stellte Kunstrichtung, betrachte vor. Ein klassisches Beispiel: Der Krieger nimmt Abschied von seinem Weib, Stahlhelm und Maschinengewehr schon in Griffnähe, während die Frau den Hammer übernimmt und zum Amboß strebt, die spielenden Kinder im Hintergrund. Ein schlichtes Modell fiel auf, weil es als einziges die Kehrseite des Kampfes zeigte: eine trauernde Frau. Auch diese Version fand keine Gnade. Die Jury befand erschreckt, kein einziger Entwurf habe „das vielfältige Thema des Siegesdenkmals getroffen". Ein neuer Wettbewerb wird empfohlen, die Einstellung der Bauarbeiten auf den Poklonnaja Gora mheimgestellt.

Hinter vorgehaltener Hand erzählt man sich in Moskau, den Veranstaltern sei angesichts der hier aus die Stadt, die zu ihren Füßen lag, mit tiefen Bücklingen. „Poklonnaja Gora", Berg des Bückens, heißt die Stelle seit alter Zeit. Seit vier Jahren wird dort gebaut, 22 Millionen Rubel sind für Erdarbeiten, Fundamente, unterirdische Gänge und Betonplatten ausgegeben worden. Ein Rundbau, der die Kulisse bildet, ist schon fertig. Davor sollte eine 70 Meter hohe Siegessäule aufragen, mit einer wehenden Fahne aus Granit an der Spitze.

Der neue Geist des „Glasnost" ließ Zweifel aufkommen, ob so ein gewaltiges Monument in die sowjetische Gegenwart paßt. Der Dichter Andrej Wosnesenskij attackierte heftig das „schwarze Banner, das alle erschreckt, die nach Moskau kommen". Auf den Protest folgte das Experiment. Auf Beschluß des Politbüros, also auf allerhöchsten Ratschluß, schrieb die Akademie der Künste den Wettbewerb für das Denkmal aufs neue aus. Es sollte erklärtermaßen „die Meinung vieler Menschen" berücksichtigen. Die erste Volksbefragung im Sowjetstaat fand Anklang. Die Leute drängten sich zwischen Siegessäulen mit und ohne nackter Göttin, sie staunten über das Projekt einer 174 Meter hohen Zuckerbäckerei, betrachteten Soldaten mit Schwertern, mit Kindern auf dem Arm und in einem Fall sogar mit einem Heiligenschein, bewunderten einen Ritter im Panzerhemd und eine Spirale mit Leninkopf, ließen auch ein Strahlenbündel mit Sowjetstern auf sich einwirken.

„Nur eine Minderheit, der Einsender hatte sich zur Abstrakten-Lösungen durchringen können. Der sozialistische Realismus, noch immer offi-

hier aus die Stadt, die zu ihren Füßen lag, mit tiefen Bücklingen. „Poklonnaja Gora", Berg des Bückens, heißt die Stelle seit alter Zeit. Seit vier Jahren wird dort gebaut, 22 Millionen Rubel sind für Erdarbeiten, Fundamente, unterirdische Gänge und Betonplatten ausgegeben worden. Ein Rundbau, der die Kulisse bildet, ist schon fertig. Davor sollte eine 70 Meter hohe Siegessäule aufragen, mit einer wehenden Fahne aus Granit an der Spitze.

Der neue Geist des „Glasnost" ließ Zweifel aufkommen, ob so ein gewaltiges Monument in die sowjetische Gegenwart paßt. Der Dichter Andrej Wosnesenskij attackierte heftig das „schwarze Banner, das alle erschreckt, die nach Moskau kommen". Auf den Protest folgte das Experiment. Auf Beschluß des Politbüros, also auf allerhöchsten Ratschluß, schrieb die Akademie der Künste den Wettbewerb für das Denkmal aufs neue aus. Es sollte erklärtermaßen „die Meinung vieler Menschen" berücksichtigen. Die erste Volksbefragung im Sowjetstaat fand Anklang. Die Leute drängten sich zwischen Siegessäulen mit und ohne nackter Göttin, sie staunten über das Projekt einer 174 Meter hohen Zuckerbäckerei, betrachteten Soldaten mit Schwertern, mit Kindern auf dem Arm und in einem Fall sogar mit einem Heiligenschein, bewunderten einen Ritter im Panzerhemd und eine Spirale mit Leninkopf, ließen auch ein Strahlenbündel mit Sowjetstern auf sich einwirken.

„Nur eine Minderheit, der Einsender hatte sich zur Abstrakten-Lösungen durchringen können. Der sozialistische Realismus, noch immer offi-

Viník se hledá

(čtk): Loni zaznamenala Státní vodohospodářská inspekce v ČSR 211 případů znečištění vod. Letos jen za první dva měsíce bylo v ČSR evidováno 66 havárií. Kdyby to pokračovalo stejně i nadále, byl by tento rok rekordním. Příčiny úniku škodlivin do řek jsou dobře známy. Patří k nim jednak stáří zařízení, poruchy topných systémů ve skladovacích nádržích, ale v převážné míře nedodržování postupů, jinými slovy nedbalost, lhostejnost, a lajdáctví. Typickým příkladem je havárie, k níž došlo zřejmě minulý čtvrtek v Praze. U zdymadla na Štvanici se do plavebního kanálu dostalo z Hradební stoky zhruba až 2,5 tisíce litrů lehkého topného oleje. Pravda, jde sice „jen" o kanál, ne přímo o Vltavu, ale pro pracovníky Povodí Vltavy to znamená množství práce navíc. Za pomoci dvou diskových odlučovačů, bez ohledu na čas, jen za sobotu a neděli odstranili z vody 1000 litrů oleje a čerpání a dočišťování pokračuje i nyní. A viník? Stále mlčí. Povinnost nahlásit únik vodohospodářským orgánům opomenul. Jako většina jiných znečišťovatelů. Zřejmě si odpovědnost za zlepšování životního prostředí vykládá jinak, než by mělo být obecně platné.

Apríl po francouzsku

Paříž: Zřízení soukromé věznice na místě někdejší slavné pařížské Bastily, soutěž v lámání nosníků Eiffelovy věže, vládní zákaz koupání pro ženy a dívky bez horní část plavek — francouzský tisk zůstal včera věrný tradici a řada čtenářů nevěřila svým očím, dokud se nepodívali na kalendář. „Pravý—nepravý" aprílový žertík si vymyslel východofrancouzský deník L'Alsace, který na první straně vyhlásil soutěž v počítání v městském bezenu v Mulhouse. Odměnou mělo být nález tří velkých diamantů. Diváci se dobře bavili pohledem na několik desítek skeptických nahěčů, kteří se dali zlákat. Jaké bylo jejich překvapení, když tři z nich skutečně s kamenný v celkové hodnotě 2 tisíc franků vyplavali! Trojice místních klenotníků tuto formou doprála dobrou reklamu.

Rozšiřují se možnosti příjmu sovětské televize v ČSSR

MOSKVA: V současné době mohou televizní diváci v Praze, Brně, Karlových Varech a Banské Bystrici sledovat pořady prvního programu sovětské televize. Zájem čs. diváků o pořady sovětské televize však neustále roste, a proto se instalují nové vysílače, které umožní příjem sovětské televize ještě v tomto roce také divákům v Bratislavě, Českých Budějovicích, Ostravě a Plzni. Během osmé pětiletky by osm vysílačů v Gottwaldově, Lučenci Chomutově, Trenčíně, Mikulově, Svitavách, Domažlicích a Jihlavě mělo rozšířit možnosti příjmu sovětské televize z nynějších 19 procent na 28 procent televizních koncesionářů v ČSSR. Televizní signál prvního programu sovětské televize se nyní přenáší z moskevského studia v Ostankina na pozemskou stanici družicových spojů v Dubně. Z té je prostřednictvím družice Stacionar-4 přenášen k jednotlivým příjmovým bodům na území Sovětského svazu i mimo ně. Po zpracování jej vysílá na další pouť již klasický televizní vysílač. Československo spolupracuje se Sovětským svazem rovněž v programu Intersputnik, což výhledově poskytne ČSSR možnosti přímých telefonních kanálů s východoasijskými zeměmi a zvýší možnosti mezinárodní výměny televizních pořadů. Nová československá stanice zařazená do tohoto programu by měla začít fungovat již v roce 1988, aby rozšířila možnosti příjmu pořadů z letních olympijských her. PRO OTRLÉ...

Do Guinnessovy knihy rekordů

Paříž: Guinnessova kniha rekordů stále přitahuje odvážlivce mimořádných výkonů. Potvrzují to dva Francouzi, kteří rozšíří řady těch, jež se do publikace dostali. Skutečně nezvyklý rekord zaznamenal jeden nezaměstnaný kaskadér z Marseille, který se nechal smýkat za osobním automobilem rychlostí 136 kilometrů v hodině. Starý „světový rekord" překonal o celých šest kilometrů. Při rekordním pokusu byl oblečen do speciálního oděvu, který byl „vyztužen" kovovými plátky. Kaskadér nyní doufá, že se uchytí při natáčení filmu. ● Jeden barman v Bordeaux namíchal během osmi hodin a čtyřiceti minut 2017 různých koktejlů, čímž se mu podařilo ustanovit nový rekord v této „disciplíně". V úspěšném pokusu nemohl pokračovat jen proto, že mu došel ovocný džus, který tvořil základní složku k výrobě koktejlů. Přesto se jeho výkon rovněž zapíše do Guinnessovy knihy rekordů.

Létající sanitka

(čtk): První vrtulník letecké záchranné služby začal letos v pondělí 6. dubna zkušební provoz. Za stanoviště v Praze-Ruzyni letá do vzdálenosti 70 km. Je v pohotovosti 12 hodin denně, nebude létat pouze v noci a za mimořádného špatných povětrnostních podmínek. Cílem experimentu je připravit takovou organizaci, aby byl vrtulník co nejvíce využit a aby pomohl zkrátit dobu mezi náhlou příhodou a příchodem lékaře. Je zhruba třikrát rychlejší než auto. S jeho nasazením se počítá zejména při dopravních nehodách, hromadných neštěstích, při ohrožení a v jiných případech, kdy je pro helikoptéru nepřístupná. Přistávací plocha pro helikoptéru je připravena ve dvech pražských nemocnicích — v Motole, na Vinohradech, a v Bulovce a v Krči.

Erfinder ging ein Licht auf

GENF, 9. April (AFP). Für die Erfindung einer magnetischen Glühbirne ist der Franzose Jean Fritsch am Donnerstag in Genf mit dem Großen Preis der 15. Internationalen Erfindermesse ausgezeichnet worden. Er hatte eine Glühbirne gebastelt, die mit Hilfe eines Magnets in Sekundenschnelle angebracht oder entfernt werden kann.

WO COLUMBUS LANDETE UND WO MAN IHN BEGRUB.

Wissenschaftler aus den USA suchen nach sicheren Spuren des ersten Entdeckers der Neuen Welt.

Der 12. Oktober ist in der Neuen Welt ein besonderes Datum. Der Tag, an dem Christoph Columbus Amerika entdeckte, ist Feiertag, Gedenktag und in den USA eine zusätzliche Gelegenheit für die Kaufhäuser, einen „Sale" (Sonderverkauf) anzubieten. Der 12. Oktober ist aber auch ein Datum, das sich nur noch sechsmal jährt, bis der 500. Jahrestag der Entdeckung Amerikas die Neue Welt in einen Festrausch versetzen wird.

Doch vorerst herrscht erst einmal Krach. Vielleicht ist Krach ein bißchen stark, aber Ärger und Streit hat die wissenschaftliche Welt allemal erfaßt; denn zwei Fragen sind zur endgültigen Klärung aufgeworfen, und es wäre natürlich auch sehr passend, wenn bis 1992 feststünde, wo Columbus zum ersten Mal Boden der Neuen Welt betreten hat und an welcher Grabstätte der Entdecker zu ehren wäre.

Beides ist umstritten. Um Klarheit zu suchen, ist die Wissenschaft mit modernstem Gerät angetreten gegen eines der ältesten Hindernisse dieser Welt: Rechthaberei und Gewöhnung. Admiral Cristobal Columbus war nicht nur ein vielgereister Mann, als er am 20. Mai 1506 in der spanischen Stadt Valladolid starb; auch nach seinem Tod war er noch viel unterwegs. Doch bis heute machen es Eifersüchteleien und Prestigefragen unmöglich zu sagen, wo die Gebeine des Entdeckers ruhen.

Nach des Entdeckers Tod, soviel steht fest, überführte dessen Sohn Diego 1509 die Überreste seines Vaters von Valladolid in eine Klosterkapelle in Triana, heute Teil von Sevilla. Dort waren auch des Admirals Bruder Diego und Bartholomäus beerdigt. Als Sohn Diego 1541 starb, wurden gemäß seinem letzten Willen er und sein berühmter Vater in Bleisärgen in die Kathedrale von Santo Domingo überführt, die älteste Kathedrale in der Neuen Welt. Dort fanden die beiden erst einmal Ruhe.

Doch als die spanische Krone 1795 Santo Domingo an Frankreich abtrat, kamen einem Nachfahren des Admirals, dem Herzog von Varagua, Bedenken, den berühmten Ahnen irgendwelchen verhaßten französischen Republikanern zu überlassen. Also ließ er die Knochen, von denen er annahm, daß es die richtigen waren, ausgraben und nahm sie mit nach Kuba, wo sie in der Kathedrale von Havanna erneut beerdigt wurden.

Ein gutes Jahrhundert später, als Spanien 1898 Kuba die Unabhängigkeit gewähren mußte, nahmen die Spanier den Sarg des Christoph Columbus — oder, wie sie sagen, Cristobal Colón — mit nach Hause, wo er heute in der Kathedrale von Sevilla zu sehen ist. Um die Dinge noch ein wenig zu komplizieren, gaben die Spanier ein paar Überreste aus dem Sarg in einer Geste des guten Willens an Columbus' Geburtsstadt Genua, wo diese nach Auskunft des Bürgermeisters in einem Kellergewölbe des Rathauses aufbewahrt werden.

Nun darf der verwirrte Zeitgenosse 480 Jahre später dreimal raten, wer alles Anspruch darauf erhebt, die Überreste des Admirals in seiner heimischen Erde zu wissen. Richtig: Alle außer Valladolid. Der Schlüssel zu des Rätsels Lösung liegt in Santo Domingo. Dorthin richtet sich das Interesse von Wissenschaftlern, die mit modernen Isotopenmeßgeräten bestimmen könnten, ob dort 1795 der richtige Cristobal Colon samt Sohn exhumiert wurde und seine Irrfahrt zurück nach Europa begann.

Jonathan Ericson, Anthropologe an der Universität von California in Irvine, begann Anfang der achtziger Jahre, den Weg für sich und ein Team von Anthropologen, Gerichtsmedizinern und Molekularbiologen in den karibischen Inselstaat zu ebnen, ein Vorhaben, das 1985 zunächst einmal scheiterte. Santo Domingo wie alle anderen möglichen Grabstätten hat viel zu verlieren, falls mit wissenschaftlicher Autorität bestimmt wird, wo die verehrten Gebeine denn nun eigentlich abgeblieben sind.

Spanische und italienische Autoritäten halten dafür, daß Columbus letztendlich doch seine Ruhe in der Alten Welt gefunden hat. Ein Forschungspapier des Stadthistorikers von Havanna, Eusebio Leal Spengler, das Ericson zugeschickt wurde, bestreitet die „letzte" Reise nach Europa. Auch sei es erfolgreich gelungen, alle Rücktransportersuchen aus Santo Domingo abzuschmettern.

Für Santo Domingo als gegenwärtige Grabstätte Columbus' argumentiert Eliot Morison, der eine Biographie des Entdekkers schrieb. Für ihn steht fest, daß die Spanier in ihrer Hast 1795 den falschen Sarg ausgruben; denn, so Morison, 1877 sei bei Grabarbeiten ein Bleisarg gefunden worden mit Knochen, Staub und einer Prägung, die die Buchstaben CCA zeigt. Dies „steht wahrscheinlich für Cristobal Colon Almirante" — Admiral Christoph Columbus.

Ericson neigt dieser Theorie zu und versuchte die Regierung Santo Domingos dazu zu bewegen, die Strontiumwerte der Gebeine zu messen, um ihr Alter zu bestimmen. Zu diesem Zweck hat Ericson in Genua und in Sevilla Zähne von Zeitgenossen des Admirals gesammelt. In Zähnen verändern sich die Strontiumisotope nicht, aber die Werte aus Genua (wo Columbus aufwuchs) und Sevilla (wo sein Sohn aufwuchs) sind verschieden. Nach dieser Vorarbeit glaubt Ericson, mit seinem Team in Santo Domingo bestimmen zu können, ob Columbus und sein Sohn dort begraben sind oder wer von den beiden womöglich nach Havanna und später nach Europa gebracht wurde.

In Santo Domingo hat kürzlich die Regierung gewechselt, spanische Fachleute haben ihre Mitarbeit zugesagt, und so bleibt Jonathon Ericson zuversichtlich, bis zum Jubiläumstag Klarheit schaffen zu können, wo der Admiral geblieben ist.

Angenommen, Ericsons Detektivarbeit ist erfolgreich — dann bleibt immer noch strittig, wo Columbus zuerst neues Land gesehen und betreten hat.

„Christoph Columbus hat von der Neuen Welt zuerst das riffumgürtete, flache und grüne Samana Cay gesehen, einen schmalen Vorposten in der Weite der See in den äußerst östlichen Bahamas, genau 23 Grad 5 Minuten nördliche Breite und 73 Grad 45 Minuten westliche Länge. Es hat fünf Jahre meines Lebens gebraucht, diesen Satz zu schreiben." So beginnt Joseph Judge einen Artikel in dem US-Magazin „National Geographic", der eine lebhafte Diskussion darüber ausgelöst hat, was Columbus in den frühen Morgenstunden des 12. Oktober 1492 wirklich gesehen hat. Die angesehene „National Geographic-Gesellschaft" hat viel Geld und Zeit in dieses Projekt investiert, alte Logbücher neu übersetzen und neue Computerprogramme schreiben lassen, um dem wahren Kurs des Admirals nach Westen auf die Spur zu kommen.

Noch bis vor wenigen Jahren schien das Thema, wo Columbus zuerst einen Vorposten der Neuen Welt betreten hat, erledigt. Columbus' Biograph, der Harvard-Historiker Eliot Morison, beendete 1942 alle Debatten mit seiner Expertise, die erste Insel auf des Entdeckers Kurs sei San Salvador gewesen, eine kleine Koralleninsel, die bis 1926 unter dem Namen Watling Island in die Karten eingetragen war. Damals neigten mehr und mehr Historiker und Geographen der Ansicht zu, Watling sei das erste Stückchen Erde gewesen, das Columbus sah und San Salvador taufte. Wie konnte Morison so sicher sein, und warum glaubt das „National Geographic Team" nun, der Landfall wäre gut 100 Kilometer weiter südlich geschehen?

Neun Inseln der Bahamas wurde irgendwann einmal die Ehre zugesprochen, der erste Ankerpunkt der spanischen Flotille — bestehend aus den Schiffen Nina, Pinta und Santa Maria — gewesen zu sein. Die Verwirrung ist möglich, weil das originale Logbuch des Admirals verlorengegangen ist. Columbus übergab es nach seiner Rückkehr Königin Isabella. Man weiß, daß eine Abschrift gemacht wurde, doch auch von der fehlt jede Spur.

Was erhalten geblieben ist, ist eine freie Übertragung entweder des Originals oder der Abschrift durch den Priester und Historiker Bartolomé de las Casas, dessen berühmte „Geschichte Westindiens" mit Columbus' erster Reise 1492 beginnt. Der für unsere moderne Detektivgeschichte entscheidende Teil des Buches ist in der ersten Person, den „wirklichen Worten des Admirals", gehalten, und es wird angenommen, daß de las Casas diesen Teil wörtlich aus dem Logbuch Columbus' abgeschrieben hat. Doch daraus allein läßt sich noch nicht bestimmen, welche Insel es ist, die Columbus „San Salvador" taufte.

Ein zweites Dokument, das Morison nutzte, ist eine im Jahr 1500 von Juán de la Cosa gezeichnete Karte. De la Cosa segelte mit Columbus in die Neue Welt. Eintragungen des Logbuches nutzte Morison, um eine genaue Route festzulegen, und was Columbus schließlich beschrieb, paßte, wie Morison fand, genau für Watling Island. Der Fall schien gelöst.

Nun, 40 Jahre später, ist die Debatte wieder eröffnet; denn das „National Geographic Team" ließ das Logbuch neu übersetzen und fand heraus, daß bisher niemand genau wußte, wie lang die Meßeinheiten sind, die Columbus benutzte. Schließlich segelte Luis Marden, ehemaliger Redakteur von „National Geographic" und erfahrener Atlantiksegler, nach den Eintragungen des Logbuchs die 5000-Kilometer-Passage.

Dabei fand er heraus, daß alle früheren Kalkulationen die Abdrift der Schiffe sowie Meeresströmungen übersehen hat-

ten. Um San Salvador zu erreichen, schreibt Marden, „hätte Columbus eine nahezu gerade Linie über dem Meeresgrund zwischen Start und Ziel segeln müssen". Nur mit einem Kompaß und ohne astronautische Navigationshilfen sei dies, so Marden, „naturwissenschaftlich unmöglich".

Erdgeschichtlich, so argumentiert das „National Geographic Team", sind 500 Jahre wie ein Tag. Meeresströmungen und Winde haben sich kaum verändert seit Columbus' Passage. Alle Strömungsmeßwerte und Windgeschwindigkeiten plus die von de las Casas überlieferten Logbucheintragungen ergaben nach Einfütterung in einen Computer und anschließender elektronischer Rechenarbeit denselben Landungspunkt, an dem auch Marden nach seiner Passage ankam. Und das ist Samana Cay.

Während Marden unterwegs war, berechneten Joseph Judge und sein Team mit einem anderen Computer den Landepunkt vom anderen Ende der Entdekkungsfahrt Columbus'. Der Admiral war seinerzeit von dem ersten Land, das er sah, weiter durch die Inselwelt der Bahamas bis nach Kuba gesegelt. Auf dieser Route sind einige Fixpunkte unumstritten. Im Computermodell simulierten die elektronischen Seefahrer jeden möglichen Kurs zwischen den Inseln, und wiederum kamen sie schließlich am Korallenstrand von Samana Cay heraus.

Als Judge diesen Kurs dann nachsegelte und die Insel sah, paßte zwar die Beschreibung des Admirals („flach und grün und mit vielen Lagunen"), aber eine Sache stimmte ganz und gar nicht: Sie war unbewohnt. Das Land aber, das Columbus zuerst sah, war bewohnt. „Alle Routen führten nach Samana", schreibt Judge, „aber Samana war immer als unbewohnt und unbewohnbar beschrieben worden.

Wir mußten also herausfinden, ob hier 1492 jemand gelebt hatte. „Es wurde gegraben, Sand gesiebt — und in der Tat fand man Tonscherben. Vieles weist darauf hin, daß die Insel einmal bewohnt war, nur; wann — das genau bleibt schwer zu sagen.

So wird trotz aller modernen Technik, neuen Erkenntnissen und Überzeugungen auch weiterhin ein Rest Ungewißheit bleiben. Judge selbst sagt: „Wir sind 98 Prozent sicher. Die Geschichte entwickelt sich weiter. Diese Forschung wird immer weitergehen, und das soll sie auch." Und Louis Marden, der von seinem Kurs überzeugt ist, läßt ebenfalls die Tür offen: „Wir können nicht sagen, daß wir mit absoluter Sicherheit den exakten Landepunkt Columbus' bestimmt haben. Aber bis es neue Daten gibt, wie das originale Logbuch Columbus, ist Samana Cay die wahrscheinlichste Position."

In Spanien ist schon das Holz gefällt, aus dem die Nachbildungen von Santa Maria, Niña und Pinta gebaut werden sollen. Wenn sie 1992 die Entdeckungsfahrt wiederholen und den überlieferten Kurs Columbus steuern, könnte das Rätsel eine endgültige Lösung finden. Vielleicht.

Sicher ist zumindest, wo Columbus startete: in Sevilla.

Christoph Columbus

Proslulá Flora Danica

Světově proslulý kodaňský porcelán jemné, typicky šedomodré barvy vyrábí většinou dánská firma Den kongelige porcelainsfabrik (Královská porcelánka). Závod patří k nejstarším svého druhu v Evropě — vznikl r. 1775 jako soukromý podnik účinně podporovaný dánským královským dvorem. Zejména královna Juliane Marie prý se o rozvoj porcelánky živě zajímala a zřejmě na její popud začala firma užívat značky tří nad sebou položených modrých vlnovek, symbolizujících tři dánské průlivy — Øresund a Velký a Malý Belt. Královský dvůr porcelánku záhy převzal do svého držení a ponechal si ji téměř sto let. Přešla pak do soukromého vlastnictví, ale název i značka zůstaly nezměněny.

Od konce minulého století se nad třemi modrými vlnovkami objevuje ještě korunka, někdy i s nápisem Royal Copenhagen, nebo Danmark či Denmark. Porcelánka vyráběla a stále všechna vyobrazení Oederova herbáře, občas i bez ohledu na estetickou působivost. V posledních sto pětadvaceti letech se od tohoto způsobu ustoupilo a k dekoru se užívá „pouhých" sedm set bylin volně rostoucích v dánské přírodě. Každý kus je svým způsobem originál, namalovaný a vyzdobený z volné ruky. Proto také jsou na zadní straně nádob vedle latinského a dánského názvu rostliny uvedeny i signatury malíře a dekoratéra.

Soubor Flora Danica je výlučným výrobkem Královské porcelánky, jakousi vizitkou dlouholeté národní tradice. O firmě by se však i bez jeho existence dalo říci, že vždy usilovala a usiluje o vysokou uměleckou úroveň, a zejména o „dánskost" svých výrobků. Bezvýhradně dává přednost dánským motivům, ať už přírodním či městským. Zdroj inspirace hlavně pro figurální tvorbu skýtají ovšem i Andersenovy pohádky. Postavičky malé mořské víly, Oleho Zavřločka nebo hloupého Honzy jsou sice dost drahými, ale nesmírně oblíbenými suvenýry. I současné řídicí soubory kodaňské Královské porcelánky s typicky modrým dekorem patří k nejprodávanějším a dosud se stávají základem výbav mladých domácností. Nadčasovost tvarů i dekoru jim zaručuje odbyt nejen na domácím trhu, ale spolu s pečlivým provedením je i přičinou úspěchu na trzích světových.

Vyrábí velice široký sortiment — od servisů, ozdobných talířů a váz po drobná figurativní dílka, tolik oblíbená i v současných dánských domovech. U nás byly kdysi hodně známé vánoční talíře opatřené dokonce českým nápisem Vánoce a příslušným letopočtem.

Nejslavnějším, ale také nejexkluzivnějším výrobkem Královské porcelánky se však stal řídicí soubor nazvaný Flora Danica. První si objednal v roce 1789 Christian VII., který jej prý zamýšlel darovat carevně Kateřině II., velké milovnici a sběratelce porcelánu. Dokončit pracně zdobený a tak početný soubor (pozůstával z více než osmnácti set dílů) trvalo ovšem řadu let a carevna se daru nedočkala. Hotový servis tedy zůstal v majetku dánské královské rodiny a dodnes je patnáct set jeho zachovaných dílů k vidění v expozici kodaňských zámků Rosenborg a Christiansborg. K zvlášť slavnostním příležitostem se odtud jednotlivé původní kusy půjčují k reprezentačním účelům. Části souboru lze však v Dánsku spatřit i za výlohami vybraných obchodů a jsou k zakoupení. Flora Danica se totiž stále vyrábí — a to je na celé věci vlastně to nejobdivuhodnější. Barevný dekor, jemuž byly inspiračním zdrojem rytiny slavného Oederova herbáře, ale který se pořizoval podle živých rostlin, zobrazoval původně veškeré dánské rostlinstvo, tedy nejen květiny, ale také kapradiny, mechy, lišejníky, houby a chaluhy (k Dánsku tehdy patřily nejen Faerské ostrovy a Grónsko jako dnes, ale i celé Norsko a Island). Bílý porcelán se na základě starých vzorů ručně tvarovat a bohatě zlatit. Okraje talířů a nádob jsou jemně zoubkované, vždy zlacené, zdobené vždy dámi zlatých perliček a často i všelijak prolamované; držadla nádob zdobí barevné plastické květy. Původním záměrem bylo přenést na porcelán

o drahých kamenech

Svět drahokamů byl odedávna obestřen nejfantastičtějšími pověrami. Drahým kamenům se připisovaly podivuhodné vlastnosti; lidé například věřili, že safír hubí hady a heliotrop činí člověka neviditelným. O ametystu se tvrdilo, že — schován pod jazykem — chrání před opilostí, jistý blíže neurčený kámen, po jehož totožnosti jsme marně pátrali, měl údajně schopnost rozlišit věrnou ženu od ženštiny pověrné. Předpokládáme, že i dnes by byl zájem o podobné kameny (se záručním listem, pochopitelně) značný.

Už v posvátných indických knihách, védách, jejichž ústní podání vzniklo několik tisíc let před naším letopočtem, jsou zmínky o mnohých drahokamech. Indové je považovali za krůpěje krve bohů, kteří zápasili v nebi. Krůpěje skanuly do rozžhaveného písku na březích řeky Gangy a změnily se v rubíny a granáty. Jiná legenda říká, že drahokamy jsou kapky amrity, božské tekutiny propůjčující lidem nesmrtelnost. Bohové však dovolili, aby se k lidem dostala jen v pevném skupenství, kdy už svou čarovnou moc ztratila.

Zatímco Indie dávala přednost kamenům červených odstínů, staří Egypťané ctili klidné barvy — zelenou a modrou. Snadno to lze vysvětlit tím, že v egyptských dolech převažovaly nerosty právě takto zbarvené. Nejcennější památky staroegyptské kultury, jež byly roku 1922 objeveny v Tutanchamónově hrobce, jsou zdobeny hlavně tyrkysem a lapisem lazuli.

V životě Asyřanů a Babylóňanů zaujímala mimořádně významné postavení astrologie. Právě od těchto národů pochází tradice (částečně převzatá od Egypťanů) spojovat s každým znamením zvěrokruhu určitý drahokam. Takový kámen měl ochraňovat člověka, který se v tomto znamení narodil. Systém měsíčních amuletů přejali s malými úpravami i Židé a později Římané; osvědčil skutečně tuhý život, jelikož nevymizel ani v novověku.

Ve starém Řecku se s mystickým uctíváním drahokamů nesetkáme, esteticky založení Řekové vyznávali především jejich krásu. Ze tří nejstarších použití — amulet, pečetidlo, ozdoba — zde převládlo uplatnění poslední. Helénská epocha dala světu nedostižné vzory glyptiky — řezby do drahokamů.

Středověk si obzvlášť potrpěl na legendy o léčivých a ochranných vlastnostech drahých kamenů. Anglický král Jan Bezzemek se ustavičně bál, že ho někdo otráví, a proto u sebe nosil tyrkys, který měl podle tehdejších vědomostí odhalit jedy v jídle a nápojích. Skotská královna Marie Stuartovna nosila za týmž účelem diamant. Částečně se osvědčil, proti popravčímu meči však majitelku neochránil. Běžně se soudilo, že rubín zastavuje krvácení, jaspis léčí zimnici a záchvaty padoucnice, diamant pomáhá ženám při porodu a smaragd je nadán schopností rozradostňovat mysl. Jen posledně jmenovaný účinek z tohoto namátkového výčtu terapeutických dovedností prokazatelně nepatří do říše pověr. Lze totiž bez obtíží demonstrovat, že pěkný smaragd rozradostní i mysl racionálního jedince dvacátého století.

Některé drahokamy však měly i přes vábivý vzhled pověst velice špatnou. Například opál byl dlouho pokládán za kámen přinášející neštěstí. Obliby došel teprve v 19. století. Nemálo k tomu přispěla královna Viktorie, která opál neohrožené přidala ke svým šperkům a udělala tak dobrou reklamu královským dolům v Austrálii.

■

Největší bohatství drahých kamenů soustředili v minulosti nositelé svrchované moci — církev a panovníci.

Církevní instituce shromažďovaly obrovské hmotné a umělecké bohatství zejména na zdobení staveb, relikviářů, knih, obřadních oděvů, náboženských předmětů a mešního náčiní. Největší pozornost se pochopitelně zaměřovala na objekty nejuctívanější. Například ikona Trojice — slavné dílo Andreje Rubleva — byla z příkazu Ivana Hrozného a Borise Godunova opatřena drahocennými závoji a přívěsky, pro obraz bylo vyrobeno několik honosných, drahokamy zdobených rámů. Najdeme zde nejvzácnější kameny starého Egypta — smaragdy sytě zelené barvy a chryzolity. Jeden safír na godunovském „perlovém" závoji má prastaré broušení a onen zvláštní odstín zeleně, s nímž se setkáváme jen u kamenů z prosluých afrických dolů Džebel Dabbágh. Některé smaragdy byly do Ruska přivezeny přes Indii — jsou to provrtané korály se starým indickým brusem. Na rámy ikony se použilo mnoho rubínů a safírů nejrozmanitějších odstínů. Vlastí těchto kamenů jsou Cejlon a Indie. Je tu i ušlechtilý spinel a nazelenalý tyrkys ze Sinajského poloostrova. Drahokamy tak vyprávějí i o složitých obchodních cestách, jimiž putovaly z míst nálezů.

Podobně bychom mohli vzpomenout třeba zásluh Karla Čtvrtého o výzdobu svatováclavské kaple na Hradčanech a kaplí mariánské a sv. Kříže na Karlštejně. Jaspisy, mechové acháty i další kameny zasazené ve stěnách kaplí jsou dodnes předmětem obdivu návštěvníků. Jsou však i objektem odborných diskusí o původu drahokamů a o pravdivosti pozdějších záznamů kronikáře Václava Hájka z Libočan. Ten totiž v roce 1541 napsal, že „. . . nalezeno jest pod horami krkonošskými mnoho velkých a tvrdých rozličných barev kamenuov, ale velmi hluboko a ti slovou jaspisové. I kázal je (Karel IV., pozn. aut.) pulérovati a pěkně vyhladiti a stěny též kaple jimi ozdobovati . . ." Jenže mineralogické porovnávání materiálu nasvědčovalo tomu, že tyto drahokamy z větší části pocházejí ze Soska. Podle nejnovějších objevů však jejich historické naleziště pravděpodobně leží nedaleko Klášterce n. Ohří.

Poklady panovnických dvorů byly na nejvyšší úrovni reprezentovány korunovačními klenoty. Slovo „koruna" pochází z latinského „corona", jež znamená věnec, kterým staří Římané zdobili vynikající osobnosti, vítěze bitev či závodů, ale také své zesnulé. Koruna jako symbolická ozdoba hlavy je však data mnohem staršího. Ceremoniální pokrývky hlavy z peří, kožešin či kovu nosili náčelníci již v prehistorických dobách, koruny měli vládci Mezopotámie i egyptští faraóni.

Nejstarší dochovanou korunou je zlatá, drahokamy vykládaná tiára Tutanchamónova (vládl přibližně v letech 1347—1339 př. n. l.), jejíž přední vztyčená část, takzvaný pset, symbolizovala absolutní moc. Někteří panovníci, např. Karel I., francký král a první římský císař, měli korun několik, právě tak jako mnohé říše — třeba španělská (koruny kastilských a aragonských králů i rodu Bourbonů) nebo britská. Cenu těchto klenotů nelze dost dobře vyčíslit. To platí v plné míře také o svatováclavské koruně, zhotovené v roce 1346 pro korunovaci Karla IV. Odhad ceny jejích drahých kamenů (bez perel) převyšuje částku 31 miliónů Kčs, o stanovení historické hodnoty v korunách se snad nikdo ani nepokusil.

Ve světě jsou za nejvzácnější považovány dvě panovnické koruny: britská, zhotovená pro korunovaci královny Viktorie v roce 1837 (celkem 3250 drahokamů), a koruna perských chánů. Ta byla vyrobena v roce 1794 pro vládce Aghu Muhammada a je osazena 796 perlami, 1523 rubíny a 723 diamanty.

Údaje o slavných diamantech je nutné brát s rezervou. Často se totiž rozcházejí i v tom nejzákladnějším — v určení váhy. Nemluvě již o historkách, v nichž vinou diamanté teče krev a podají korunované hlavy. V některých případech jsou na zmíněných rekonstrukce pořízené podle dochovaných popisů.

VELKÝ MOGUL (200 karátů): též Velký Mughal, pravděpodobně nejkrásnější diamant; do roku 1739 byl v Dillí, od té doby je nezvěstný

JUBILEE (245 karátů): kámen hrušnového tvaru, nyní ve Francii v soukromém držení

ORLOV (200 karátů): původně nazývaný Moje světlo, dárek hraběte Orlova carovně Kateřině; jeden z historických kamenů tremelitových sbírek

KOH-I-NOOR (186 karátů): legenda zdějících tisíc let; v roce 1900 byl kámen přebroušen, nyní jich 109 karátů je ozdobou anglického korunního pokladu

PIGOTT (150 karátů): v minulém století se ztratil

REGENT (141 karátů): v roce 1701 nalezen v Indii, zasazen do královské koruny Ludvíka XV., Napoleon jím ozdobil svůj meč

FLORENTAN (137 karátů): pohádkově krásný diamant, poklad Habsburků, nyní ve Vídni

HVĚZDA JIHU (129 karátů): v roce 1853 jej našla v brazilském Minas Gerais černošská otrokyně

ŠAH (89 karátů): čistě bílý diamant pochází z Indie, dnes je součástí Diamantového fondu SSSR

NASSAK (81 karátů): původně oko sochy indického božstva, nyní v soukromém držení

HEUREKA (73 karátů): symbol úspěchu, ulesněn po nálezu v jižní Africe

SANCY (55 karátů): prý kámen přinášející neštěstí, svého času ukoupen z vrcholu francouzské koruny, dnes v majetku rodu Astorů

HOPE (43 karátů): tmavomodrý diamant, rekordním morbidních historek; nyní je umístěn v muzeu ve Washingtonu

EGYPTSKÝ PAŠA (40 karátů): v roce 1879 byl ukraden a přebroušen, je tedy ztracen navždy

Mravenčí stát

ÚLOHA KRÁLOVNY: *Jako jedinec není královna ničím. Jako hlava milionů mravenců představuje v lese velmoc. „Královský znak", křídla, ztrácí ihned po svatebním letu. Buď je sama odvrhne, nebo jsou jí násilně odstraněna. Pak si vyhrabe malou dutinku pod kamenem nebo ve ztrouchnivělém dřevě, skryje se v ní a čeká trpělivě, aniž by přijímala jakoukoli potravu, po dny, týdny, ba u některých druhů po měsíce, až uzrají vajíčka uvnitř jejího těla. Je schopna během této dlouhé periody hladu nejenom se uchovat při životě, ale i přemoci velké napětí sil, jež dozrání vajíček vyžaduje, jenom díky tomu, že se rozpadá mohutné křídelní svalstvo, ležící v hrudi, a přitom se uvolňují potravní látky, které slouží k udržení života a přispějí především také k vývoji vajíček. Tak může matka konečně naklást malou hromádku vajíček, která věrně opatruje až do vylíhnutí mláďat. Mláďata chrání a ošetřuje stejně pečlivě a až do zakuklení plně krmí šťávou slinných žláz. Brzy potom uvidíme mravenčí královnu obklopenu malým zástupem mladých mravenčích dělnic, a máme tak před očima mravenčí stát v jeho prvních počátcích. Potom musí královna matka žít více než 15 let v celibátu, tj. do své předpokládané smrti. Po celé své živobytí, pokud stačí zásoba chámu v chámové komoře, snáší vajíčka, která dospívají v jejím těle v malém počtu (1—30) současně.*

CHŮVY A OŠETŘOVATELKY: *Vajíčka snesená matkou přejímají do své péče dělnice určené pro tuto službu. Jejich dalším úkolem je provázet matku a být jí kdykoli k službám. Doba než se z vajíčka vylíhne larva je u různých druhů různá a kolísá mezi 1—5 týdny. Larvy jsou plně odkázány na své ošetřovatelky, od nichž dostávají přímo z jejích úst tekutou potravu. Krmením ovšem chůviny povinnosti k larvám nekončí. Podle potřeby je přenášejí vždy do nejpříznivějších líhňových komor, aby měly stále potřebný stupeň tepla a vlhkosti.*

HYGIENA: *Smysl pro čistotu, který je přímo prvotní podmínkou společenského života mravenců, je tak silně vyvinut, že netrpí ve svém hnízdě ani nejmenší nečistotu. Veškeré odpadky ihned odstraňují, vlhká místa zasypávají a hnijící zbytky pokrývají zemí. Někdy můžeme pozorovat v mraveništi mravence v podivných pózách, jak si otírají a čistí tykadla, nejdůležitější přívěsky svého těla, zvláštním čisticím aparátem, který mají na předních nohách, a který se skládá kromě zubaté ostruhy na konci holeně z kartáčku chloupků, ležících na prvním článku nohodílovém. V místech, kde žije pohromadě tolik jedinců, se snadno šíří nemoci. Nejlepší ochranou proti tomu je lízání: mravenci totiž vědí, že sliny zabíjejí bakterie. Mravenci olizují horlivě také své larvy, aby odstranili z jejich těla veškerou nečistotu, částečky špíny, výtrusy plísní ap.*

STAVITELÉ: *Z našich domácích druhů staví největší hnízda mravenec lesní. Ze sneseného jehličí, kousků listí, drobtů pryskyřice a hlíny i kousků dřeva budují pahorkovité hromady, které mohou dosáhnout značné výšeza příznivých okolností až jeden a půl metru s obvodem hnízda 15 m. Takové ohromné stavby, které jsou obyčejně ještě ve spojení se sousedními osadami filiálními, přechovávají obyvatelstvo, jehož počet jde do miliónů. Mraveniště samo je vlastně umělecky navrstvený odpad lesa. Nakupená hromada tvoří u mravenců lesních jenom část, a to menší část hnízda, které je jinak vyhrabáno do země a obsahuje skutečný labyrint chodeb a komor. Na povrchu hromady spatřujeme široké otvory: jsou to brány, které vedou do temných cest uvnitř hnízda. Od hnízda směrem ven táhnou se široké „vojenské" silnice, oživené hemžením odcházejících a zase se vracejících mravenců obtížených kořistí nebo stavebními látkami. Tyto cesty můžeme často sledovat na lesní půdě ještě ve velké vzdálenosti od mraveniště. Pro lesníky je velmi důležité, že těmito stavbami zanášejí lesní mravenci vápno i do hlubších vrstev půdy a tím zmírňují nepříznivý vliv „kyselého deště" ze znečištěného ovzduší.*

VYTÁPĚNÍ A „TOPENÁŘI": *Naši mravenci si nedělají zimní zásoby, nýbrž uchylují se na zimu do nitra hnízda, až do jeho spodních pater: kde ztuhnou a přespávají zimu. Avšak i hloubka mraveniště působí problémy: na jaře zůstávají totiž hluboké vrstvy mraveniště chladné — neprohřáté. Ale naši lesní mravenci dovedou úspěšně vyřešit i tento problém. Na jaře se zpočátku odvažují vylézt na povrch za slunce jen někteří odvážnější jedinci. Jejich těla se na povrchu hromady poměrně rychle zahřejí, i když slunce je ještě slabé. Po tomto prohřátí spěchají ihned dolů do hloubky mraveniště a zahřejí své druhy. Tak se stále noví mravenci probouzejí teplem, spěchají na povrch „natankovat" další jeho dávku, a získaným teplem probouzejí další, takže se brzy do této činnosti zapojí na tisíc jedinců; a to už něco znamená. Sluneční teplo takto přenesené do nitra mraveniště probouzí brzy celý mravenčí stát, který se opět vrhá do plné práce. I při dešti a bouři panuje potom v mraveništi vždy útulné teplo 25 °C.*

PÍLE: *S prvními slunečními paprsky se probouzí přičinlivost dělnic. Vyrojí se z mraveniště a první, která nalezne nějakou kořist, může se bezpečně spolehnout na nezištnou pomoc ostatních. Mravenci nemají žádný respekt před velikostí kořisti. I velká (brouci, housenky ap.) je udolána spojenými silami. Mravenci jsou schopni unést břemeno sedmkrát těžší než sami váží. Když nenaleznou nic k jídlu, dovlečou do mraveniště z plnosti alespoň jiné předměty (např. skořápku hlemýždě).*

V přírodě máme spojence

„Mutter Maria", 1913

Silberbesteck

Hitler-Werke: Raritäten vom verhinderten Künstler katalogisiert

Kollwitz-Graphik

Künstler Hitler

Ein „unaufhaltsam" marschierendes Hakenkreuz und ein getreuer Hundekopf, die Geliebten Geli Raubal und „Pummelchen" Eva Braun nackt, eine süßliche „Mutter Maria" mit Kind und eine Selbstkarikatur im Ersten Weltkrieg („Gefreiter Hitler meldet sich als Regimentsschreiber zur Stelle") – Adolf Hitler hat sie gezeichnet und gemalt, zum Teil nach Vorlagen kopiert. Ein jetzt erschienener Bildband, herausgegeben von Billy F. Price, einem texanischen Sammler von Hitler-Kunst, zeigt

Kollwitz-Plagiat von Hitler, 1921

Eva Braun, 1933

Požár v rožnovské Tesle

(tre): V pondělí kolem čtvrté hodiny ráno z dosud nezjištěných příčin vznikl požár v k. p. Tesla Rožnov pod Radhoštěm. Poškozením střediska balení, expedice a valivní části budovy vznikla škoda asi za 2,500 000 Kčs. Ke zranění osob nedošlo. Příčina vzniku požáru se vyšetřuje za účasti znalců.

ROŽNOVSKÁ TESLA, PĚKNÉ HOŘÌ...

● Začátkem letošního roku dosáhl počet obyvatel Sovětského svazu 281,7 milionu. Přírůstek obyvatelstva činil za loňský rok jedno procento, což je o 0,4 milionu lidí více než v r. 1985. Oznámila to agentura TASS na základě informace ústředního statistického úřadu SSSR.

ZA FANTASTICKOU CENU 22,5 miliónu liber byl ve než 36 miliónů dolarů) byl v londýnské aukční síni Christie's vydražen slavný obraz „Slunečnice" známého holandského expresionisty Vincenta van Gogha. Je to vůbec nejvyšší cena, která byla dosud ve světě za jednotlivý obraz zaplacena. Dílo o rozměrech 90 × 76 centimetrů vzniklo v roce 1880, rok předtím, než si malíř dobrovolně vzal život.

„Akt G. Raubal" von Hitler

Průkopník soudobé operety

(sák): Osmdesátí let se dnes dožívá zasloužilý umělec Gejza Dusík, hudební skladatel, který již půl století určuje směr vývoje slovenského operetního žánru. Jeho tvorba vychází z lidových tradic a vyznačuje se osobitou lyrickou melodikou. Kromě operet napsal G. Dusík řadu samostatných tanečních písní a koncertních skladeb estrádního typu. Své první taneční písně napsal už na gymnáziu v Bratislavě a ještě před dokončením studia kompozice na vídeňské konzervatoři měla premiéru jeho první opereta Tisíc metrů lásky. Po ní následovaly známé operety Modrá růže, Pod cizí vlajkou, Zlatá rybka, Hrnčířský bál, Karneval v Rio Grande, Víno pro Marinu a mnohé další. Písně z jeho operet často zlidověly a objevovaly se samostatně na gramofonových deskách, jejichž počet již přesáhl miliónový náklad.

Nejkrásnější knihy roku 1986

(kp): V Památníku národního písemnictví v Praze byly — v poslední den Měsíce knihy — na slavnostním shromáždění vyhlášeny výsledky soutěže Nejkrásnější knihy 1986. Ceny ministerstva kultury ČSR za nakladatelskou iniciativu obdržel Odeon za výtvarné publikace Současná světová grafika, Kultura českého středověku, Rudolfínská kresba a Joan Miró; dále pak Lyra Pragensis za Vlastní životopis Karla IV., Halasovy Mladé ženy — Staré ženy a Dějepravu hudební I. Hurníka. Za vynikající výsledky v oblasti ilustrace byl oceněn A. Born, cena za grafickou úpravu knih byla udělena zasl. umělci O. Hlavsovi. Ceny pro mladé výtvarníky si mezi sebou rozdělili Z. Kočvara (za grafické zpracování Petráňových Dějin hmotné kultury I, II v SPN) a F. Zálabský (za vědecké ilustrace k publikaci Artie Tierwelt Australiens).

Geli Raubal, 1929

Selbstkarikatur, 1916

neben den längst bekannten auch viele wenig und bisher nicht bekannte Werke des verhinderten Künstlers, der beschloß, Politiker zu werden („Adolf Hitler als Maler und Zeichner", Amber Verlag, München; 252 Seiten; ca. 800 Abbildungen; 64 Mark). Der Band, der sich als Œuvre-Katalog gibt, zeigt auch Raritäten wie ein nach Führer-Entwurf gefertigtes silbernes Eßbesteck und ein von Hitler im Kampf gegen die Weimarer Demokratie entworfenes Plakat „Deutschlands Kinder hungern!" – Plagiat einer Graphik von Käthe Kollwitz, die später in Hitlers Drittem Reich als „entartet" verfemt wurde.

Hundekopf, 1929

Plakatentwurf „Das Hakenkreuz marschiert unaufhaltsam", 1929

Nachhilfe für Krimi-Autoren

BERLIN, 7. April (dpa). Die Ost-Berliner Volkspolizei hat 20 Krimi-Autoren zum Nachhilfeunterricht ins Polizeipräsidium eingeladen. Eine beschädigte Tür, aufgerissene Schränke, aufgebrochene Geldkassetten — so hatten die Polizisten den „Tatort" im Sitzungssaal des Präsidiums präpariert. Die Spurensicherung, an der sich sogar ein Hundeführer mit seinem Fährtenhund beteiligte, habe dann gezeigt, daß der Einbruch nur vorgetäuscht war, berichtete die „Berliner Zeitung" am Dienstag. Auch einen Tatverdächtigen habe es gegeben: einen jungen Beikoch, der jedoch nicht zur Rechenschaft gezogen werden mußte. Die Schriftsteller konnten sich an den Ermittlungen beteiligen und endlich tun, was sie sonst nur beschreiben: zum Beispiel eine Spur abpinseln und mit Folie sichern.

Heuschrecke im Tierheim

MÜNCHEN, 7. April (dpa). Seit kurzem hat das Münchner Tierheim einen außergewöhnlichen Gast: eine Heuschrecke. Das etwa acht Zentimeter lange Tier wurde von einer Münchnerin in einer Salatstaude aus Sizilien gefunden und ins Tierheim gebracht. Der Tierschutzinspektor erkannte eine europäische Wanderheuschrecke. Der Findling wird jetzt mit Weizenkeimlingen versorgt.

Disneyland auch in China

PEKING, 7. April (AFP). Ein chinesischer Freizeitpark nach dem Muster des Walt-Disney-Parks in Japan wird am 18. April im Südosten von Peking eröffnet. Laut der Nachrichtenagentur „Neues China" wurde der 400 000 Quadratmeter große Freizeitpark mit japanischer Hilfe errichtet. Eine der Hauptattraktionen ist ein See mit Booten in Form von Pandabären und ein von Laserstrahlen erleuchteter Springbrunnen. Die Baukosten des „Jinghua Disney"-Freizeitparks betrugen 45,7 Millionen Dollar.

MAO JAKO SNĚHURKA...

Rauchverbot ab 1. September in öffentlichen Gebäuden Belgiens

BRÜSSEL, 7. April (dpa). In Belgien herrscht vom 1. September an in öffentlichen Gebäuden wie Bahnhöfen, Schulen oder Krankenhäusern Rauchverbot. Bei einem Verstoß gegen diesen königlichen Erlaß können Bußgelder von umgerechnet 75 bis 900 Mark erhoben werden. Wie Gesundheitsministerin Wiwina Demeester in einer am Dienstag bekanntgewordenen Erklärung mitteilte, gilt das Verbot auch in Sporthallen, Kulturzentren und Warteräumen sowie in öffentlichen Fluren, Aufzügen und Toiletten.

Ausnahmen für Theater-Restaurants oder Wartesäle werden nur zugelassen, wenn getrennte Räume für Nichtraucher zur Verfügung stehen. Wie die Ministerin erläuterte, gilt das Verbot nur in geschlossenen Gebäuden: Auf den „offenen" Bahnsteigen des Brüsseler Nordbahnhofs dürfe daher weiter geraucht werden, in dem überdachten Bahnhof von Antwerpen sei der „blaue Dunst" dagegen künftig untersagt.

Finnland war das erste europäische Land außerhalb des Ostblocks, wo der blaue Dunst in öffentlichen Gebäuden verboten wurde. Ein derartiges Verbot gilt inzwischen auch in Schweden, Italien, Frankreich und den Niederlanden — so das Gesundheitsministerium.

I ♡ ÖFFENTLICHE GEBÄUDE BELGIENS!!

Ich und meine
GESUNDHEIT

Die Gelenke: Rheuma legt sie lahm

Eine schmerzhafte Schwachstelle ist vor allem die Wirbelsäule

Etwa vom 50. Lebensjahr an leiden über 90 Prozent der Bundesbürger an Erkrankungen der Wirbelsäule. Dabei handelt es sich eigentlich nicht um Alterserscheinungen. Nur werden die Beschwerden in jungen Jahren nicht genügend beachtet oder kindliche Haltungsschäden nicht rechtzeitig korrigiert. Jede ständige Fehl- oder Überbelastung wirkt sich aber langfristig auf die Gelenke aus. So schreitet der Krankheitsprozeß fort und wird erst richtig wahrgenommen, wenn starke Schmerzen oder deutliche Bewegungseinschränkungen auftreten.

Die Gelenke werden ihrer Form und Bewegungsmöglichkeit entsprechend in verschiedene Typen eingeteilt. Am beweglichsten sind die dreiachsigen Kugelgelenke an der Schulter und in der Hüfte. Zweiachsig sind das Eigelenk des Handwurzelknochens und das Sattelgelenk des Daumens. Im Knie und in den Fingern erlauben Scharniergelenke nur Beugen und Strecken um eine Achse. Im Ellenbogengelenk sitzen in der gleichen Kapsel drei Knochen (Oberarm, Speiche und Elle) die durch Teilgelenke miteinander verbunden sind. Dadurch wird außer Beugen und Strecken auch noch das Drehen möglich.

Bei einem normalen Gelenk bestehen die Flächen jedes beteiligten Knochens aus einem millimeterdicken Knorpelüberzug, der druckelastisch ist und den Knochen gegen Abschleifen schützt. Das flache Ende eines Knochens ist die Gelenkpfanne, das kugelige der Gelenkkopf. Dazwischen liegt der mit Flüssigkeit gefüllte Gelenkspalt. Eine Gelenkkapsel umschließt und schützt das Gelenk. Sie ist die Fortsetzung der Knochenhaut und bildet an der Außenseite eine sehr straffe Faserschicht, die durch einstrahlende Gelenkbänder verstärkt wird. Enthalten sind zahlreiche Nervenfasern, die Schmerz- und Druckempfinden weiterleiten. Die Innenfläche der Gelenkkapsel ist reich an Blutgefäßen und Nerven. Sie begrenzt zusammen mit dem Knorpel die Gelenkhöhle. In manchen Gelenken ist ihre Oberfläche durch Zotten und Falten vergrößert, die in die Gelenkhöhle hineinragen. An dieser Stelle neigen sie zur Verkalkung. Wenn diese Ausbuchtungen bei einer stärkeren Bewegung abreißen, verursachen sie bei Einklemmungen eine schmerzhafte Sperre des Gelenks. Die Innenhaut ist auch an der Bildung der schleimigen Flüssigkeit in der Gelenkhöhle beteiligt. Diese Gelenkschmiere (Synovia), die Zucker und Eiweiß enthält, wirkt als Gleitmittel und ernährt zudem den gefäßlosen Gelenkknorpel.

Knorpelige Gelenkscheiben, die als Druckverteiler dienen und eine Polsterfunktion haben, unterstützen die Funktion einiger Gelenke. Ein Beispiel dafür sind die Menisken im Kniegelenk. Sie sind an ihrem Außenrand mit der Gelenkkapsel verwachsen und dienen als Ausgleich für die verschieden geformten Gelenkflächen. Sie fangen Stoß und Druck auf und passen ihre Form der jeweiligen Stellung des Gelenkes an. Durch gewaltsame Drehbewegungen des Ober- oder Unterschenkels können die Menisken beim gebeugten Knie (Fußball, Skilauf) ein- oder durchreißen. Verlagert sich dann ein Meniskusteil nach innen, kann er eingeklemmt werden und eine schmerzhafte Gelenksperre verursachen. Auch die Gelenkbänder dienen als Hilfen. Meistens sind sie als Verstärkungsbänder in die Gelenkkapsel eingewebt. Sie können aber auch ohne Kontakt zur Kapsel die Knochen miteinander verbinden und abnorme Bewegungen verhindern. Die Seitenbänder des Kniegelenks z. B. sorgen dafür, daß das Knie nicht gedreht oder überstreckt wird. Zwei weitere Bänder liegen im Inneren des Gelenks. Sie überkreuzen sich (Kreuzbänder) und verhindern, daß der Oberschenkel von der Gelenkfläche des Schienbeins abgleitet. Wird ein Gelenk durch äußere Gewalteinwirkung geprellt, können die Gefäße einreißen, von denen die Gelenkkapsel versorgt wird und es entsteht ein Bluterguß. Das Gelenk schmerzt und ist geschwollen. Wird es einige Tage ruhiggestellt, heilt die Prellung schnell ab.

Verstauchungen oder Zerrungen (Distorsion) entstehen, wenn Gelenkkapsel und Gelenkbänder gewaltsam gedehnt werden. Auch Einrisse in der Gelenkkapsel führen zu starken Blutergüssen und heftigen Schmerzen. Zerreißt der Bandapparat oder gibt er so weit nach, daß der Gelenkkopf aus der Pfanne heraustritt, spricht man von Verrenkung (Luxation). Bei dieser äußerst schmerzhaften Verletzung ist die Beweglichkeit völlig aufgehoben. Zur Einrenkung des Gelenkkopfes in seine ursprüngliche Stellung ist häufig eine Narkose notwendig. Die meisten Gelenkerkrankungen zählen zum sogenannten rheumatischen Formenkreis. Dazu gehören entzündliche Prozesse (Arthritis), Abnutzungserscheinungen der Gelenke (Arthrose), aber auch die Gicht, bei der durch eine Stoffwechselstörung zu viel Harnsäure im Blut auftritt, die sich in den Gelenken ablagert.

Gelenkentzündungen gehen von der Gelenkinnenhaut aus und können schließlich auf Knorpel und Knochen übergreifen. Die Entzündungen können akut oder chronisch verlaufen. Der akute Gelenkrheumatismus (rheumatisches Fieber) entsteht als Begleiterscheinung einige Wochen nach Eindringen bestimmter Bakterien (Streptokokken). Dabei wird das Gelenk nicht durch Bakterien selbst, sondern durch Abwehrstoffe (Antikörper), die gegen die Bakterien gebildet wurden, geschädigt. Diese Antikörper reagieren mit dem Gelenkgewebe und rufen eine Entzündung hervor. Fieber, schmerzhaft geschwollene Gelenke, Kopfschmerzen und Schweißausbrüche kennzeichnen das Krankheitsbild. Die Entzündung kann auch auf die Herzklappen übergreifen und zu Klappenfehlern führen.

Schema des Kniegelenks

Der chronische Gelenkrheumatismus (Polyarthritis, rheumatoide Arthritis), bei dem sich die Entzündung schleichend entwickelt, ist noch häufiger. Er tritt schon zwischen dem 30. und 40. Lebensjahr auf und meistens bei Frauen. Die auslösenden Ursachen sind nicht bekannt. Man vermutet, daß durch eine Fehlsteuerung im Abwehrsystem Eiweißkörper (Antikörper) gebildet werden, die die eigenen Körperzellen angreifen. Während die Entzündung den Knorpel und den Knochen zerstört, wuchern andere Zellen in das Gelenk hinein und bilden nach und nach narbiges Bindegewebe. Die Gelenke werden steif und schmerzhaft, lassen sich schließlich nicht mehr bewegen (Ankylose). Die Krankheit verläuft in Schüben und befällt sehr oft die Finger- und Zehengelenke. Die gelenkbildenden Knochen verziehen sich, und es treten starke Verformungen der Finger oder Zehen auf.

Versteifungen der Wirbelsäule (Bechterewsche Krankheit) treten bei Männern häufiger als bei Frauen auf. Diese Erkrankung beginnt meistens schon im dritten Lebensjahrzehnt mit schleichenden Rückenschmerzen. Im Verlauf der Entzündung bilden sich knöcherne Brücken zwischen den Wirbelkörpern, die Bandscheiben verkalken, und auch der bindegewebige Bandapparat verknöchert schließlich. Es kommt zum typischen nach vorn gekrümmten Rücken. Wie die chronische Polyarthritis ist auch die Bechterewsche Krankheit nicht heilbar. Wird sie aber frühzeitig erkannt, kann durch tägliche Gymnastik die Beweglichkeit von Gelenk und Wirbelsäule gestärkt und der Krankheitsprozeß verzögert werden. Die Abnutzungserscheinungen der Gelenke (Arthrose) sind im wesentlichen eine Erkrankung des Gelenkknorpels. Durch eine Vielzahl unbekannter Ursachen wird die Elastizität des Gelenkknorpels verringert. Er wird weich, rissig und fasert auf. Dadurch kann das Gelenk den Belastungen nicht mehr genug Widerstand entgegensetzen, und der Ver-

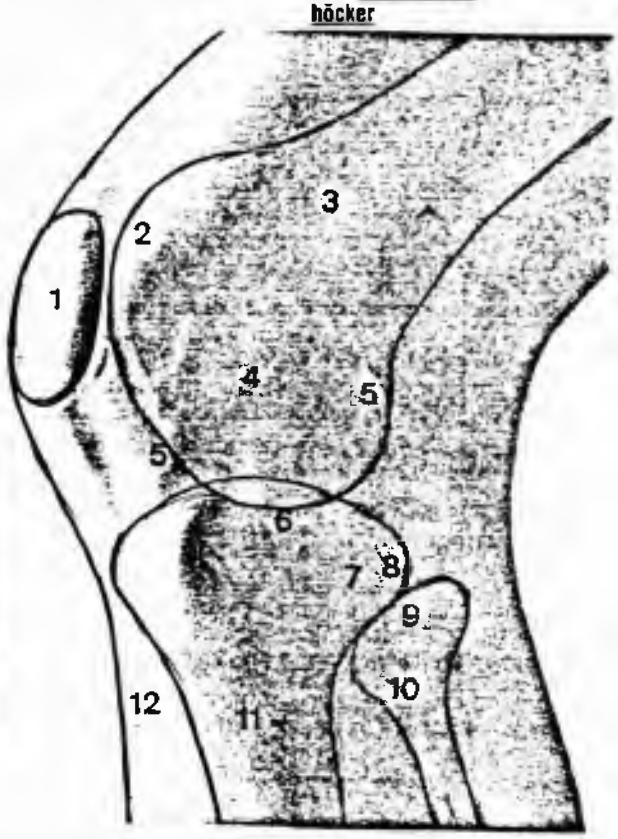

1 Kniescheibe
2 Äußerer Gelenkknorren
3 Oberschenkelbein
4 Grube zwischen den Gelenkknorren
5 Innerer Gelenkknorren (des Oberschenkelbeins)
6 Zwischenknorrenerhebung und Sitz der Menisken
7 Innerer Gelenkknorren des Schienbeins
8 Äußerer Gelenkknorren des Schienbeins
9 Schienbein-Wadenbein-Gelenk
10 Wadenbein
11 Schienbein
12 Schienbeinhöcker

schleiß führt schließlich zur Zerstörung des Knorpelgewebes. Der nunmehr ungeschützte Knochen reagiert mit Umbauvorgängen: Die belasteten Knochenteile werden abgebaut, und an den unbelasteten Gelenkenden treten unregelmäßige Knochenwucherungen in Form von Randwülsten und Zacken auf. Splittern diese ab, können sie zu schmerzhaften Einklemmungen führen.

Von der Arthrose können prinzipiell alle Gelenke befallen sein. Am häufigsten ist sie aber an Gelenken mit besonderer Belastung zu finden, wie an den Hüft-, Knie- und Fußgelenken. Auch an der Wirbelsäule kann sich, durch die nachlassende Elastizität der Bandscheibe die Statik verändern. Die Zwischenwirbelgelenke werden zu sehr belastet, und es bilden sich knöcherne Randwülste, die die Beweglichkeit der Gelenke einschränken (Spondylose). Bei der Behandlung der Arthrose gilt der Grundsatz: Das Gelenk bewegen, aber nicht belasten.

Schlafstörungen

Kräuterbad macht müde

Und was sonst noch hilft, wenn man nachts häufig wach liegt

Immer mehr Menschen klagen über Schlafstörungen. Sie liegen nachts stundenlang wach oder können gar nicht erst einschlafen. Die Fähigkeit, nach der Hektik des Arbeitstages im Bett einfach abzuschalten, ist vielen Menschen verlorengegangen.

Der Nervenarzt Dr. Volker Faust von der Uni Ulm gab jetzt im Fachblatt „Der Allgemeinarzt" einige Ratschläge:

- Tagsüber das Gesicht öfters mit kaltem Wasser benetzen.
- Abends ein mäßig warmes Vollbad mit Kräuterextrakten wie Melisse oder Baldrian.
- Oder ein Fußbad, bei dem die Wassertemperatur durch mehrfaches Zugießen auf 42 Grad gesteigert wird. Danach sofort ins Bett.

Was Schlafgestörte unbedingt vermeiden sollten, rät der amerikanische Nervenarzt Dr. Kales:

- Niemals verlorenen Schlaf nachholen.
- Niemals ein Mittagsschläfchen halten.
- Niemals Alkohol oder Kaffee direkt vor dem Schlafengehen trinken.
- Niemals im Bett über Probleme nachdenken. Und wenn man nicht abschalten kann, lieber wieder aufstehen.

Arthrose

Das neue Kunstgelenk

Schon über fünf Millionen Bundesbürger leiden an Gelenkverschleiß

Die Zahl der Patienten, die ein neues Hüftgelenk erhalten, steigt ständig. In diesem Jahr werden es etwa 40 000 sein. Häufigste Ursache für den Ersatz ist Gelenkverschleiß (Arthrose).

Bei der Auswahl der Patienten sind die Ärzte großzügiger geworden: Auch Übergewichtige bekommen heute künstliche Hüftgelenke. Denn es hat sich gezeigt, daß die Kunstgelenke auch bei ausgesprochen schweren Patienten keineswegs schneller verschleißen als bei Menschen mit normalem Gewicht. Das beobachtete Professor Bernd Rosemeyer, Direktor der Staatlichen orthopädischen Klinik München.

Von allen künstlichen Hüftgelenken, die vor zehn und mehr Jahren eingesetzt worden sind, funktionieren gut drei Viertel noch heute. Das ergab eine Nachuntersuchung von über 10 000 Patienten.

Inzwischen sind die Kunstgelenke noch dauerhafter geworden. Vor allem können die Stahlteile nicht mehr brechen, wie es früher oft der Fall war. Die Gelenke werden neuerdings ohne Zement eingesetzt, so daß Lockerungen noch sehr viel seltener werden.

Wenn die Arthrose frühzeitig behandelt wird, kann der Einsatz eines Kunstgelenks häufig vermieden werden, meint Dr. Norbert Dettmer, Leiter der Rheuma-Klinik in Bad Waldsee. Rund fünf Millionen Bundesbürger leiden an einer Arthrose der Hüft- oder Kniegelenke, berichtet die „Medizinische Welt". Nach Ansicht von Professor Walter Mohing, Augsburg, gibt es heute Operationsmethoden, die sehr oft auch ohne Kunstgelenk wesentliche Besserungen bringen können. Der Einsatz eines Kunstgelenks könne damit um acht bis zwölf Jahre verschoben werden.

Wichtiges aus Medizin und Forschung

Wenn Schnupfen nicht nach einer Woche aufhört, droht eine eitrige Nebenhöhlenentzündung der Stirn und des Kiefers. Beste Vorbeugung ist das Freihalten der Nase, notfalls die Anwendung abschwellender Nasentropfen.

Lungenkrebs ist in der Stadt 57 Prozent häufiger als auf dem Land. Das ergab eine Studie der Bochumer Uni-Klinik.

Vegetarier sterben sehr viel seltener an Herz- und Kreislauferkrankungen als Fleischesser. Das ergab eine Studie des Deutschen Krebsforschungszentrums in Heidelberg.

Die Erreger von Scheidenentzündungen (Trichomonaden) sterben im gechlorten Wasser eines Schwimmbades schon nach wenigen Sekunden ab. Auf den feuchten Sitz- und Liegebänken eines Bades können diese Keime jedoch viele Stunden überleben und Badegäste infizieren.

Formaldehyd dient häufig auch dazu, Baumwolltextilien knitterfrei zu machen. Hautärzte warnen vor allergischen Kontaktekzemen, die durch Formaldehyd entstehen können. Das Magazin „Ökotest" ermittelte, daß Kinderkleidung am stärksten mit dieser Chemikalie belastet ist. Die höchsten Formaldehyd-Werte haben Billigwaren.

Die Anfälligkeit für Bronchitis steigt zunächst merklich, wenn die Atemluft mit Schwefeldioxid belastet ist. Nach einiger Zeit tritt jedoch eine gewisse Gewöhnung ein. Das ist der Grund, warum Bewohner stark belasteter Gebiete keine deutlich höhere Erkrankungsrate zeigen, erklärte der Arbeitsmediziner Udo Smidt aus Moers vor Ärzten in Nürnberg.

Gegen Warzen hilft ein Gemisch aus Salpetersäure, Eisessig, Oxalsäure und Milchsäure. Professor Dr. Rolf Hettich, Aachen, konnte damit 85 Prozent aller Patienten von ihren Warzen befreien. Mit dem neuen Medikament werden die Warzen täglich zweimal jeweils fünf Minuten betupft.

Freiverkehr def Frankfurter Börse gehandelten Titel hochgejubelt, wie der „Platow Brief" beobachtete. Insgesamt erlebte der Aktienmarkt in dieser Zeit hingegen eine wahre Katastrophe.

Indes: Die Börsianer lagen diesmal völlig schief, der „Geheimtip" entpuppte sich als Flop des Monats. Veritas Gummi stellt nämlich gar keine Kondome her. Zur Produktpalette gehören unter anderem Gartenschläuche. Die sind aber, wie sich scheinbar inzwischen herumgesprochen hat, das falsche Spekulationsobjekt. Der Veritas-Kurs rutschte jedenfalls mittlerweile wieder deutlich ab.

Weniger Arbeitslose in den USA

Die Arbeitslosenquote in den USA sank im März leicht auf 6,6 Prozent und erreichte damit den niedrigsten Stand seit sieben Jahren. Knapp 7,9 Millionen Leute sind nach den offiziellen Angaben aus Washington zur Zeit ohne Job.

Kondom-Flop

Das Thema Aids bewegt [illegible] schon auch die Börse. Weil die Geldanleger im Gefolge der Immunschwäche einen Kondom-Boom ausgemacht haben, kletterten die Aktienkurse einschlägiger Firmen in New York und Tokio steil nach oben. Da wollten offenbar auch die Spekulanten hierzulande nicht länger zurückstehen. Die glaubten jetzt, ihr Präservativ-Papier in der Aktie der Gelnhausener Veritas Gummiwerke entdeckt zu haben. Von 260 auf bis zu 700 Mark wurden die im WIE SCHÖN!

US-Sängerin Joy Simpson gestorben

KAPSTADT. Die amerikanische Sängerin Joy Simpson ist im Alter von vierzig Jahren an den Folgen einer Gehirnblutung gestorben. Sie war während eines Konzerts auf der Bühne zusammengebrochen.

Chirurg vergaß Spachtel

DEN BOSCH, 5. April (AFP). Eine 44jährige Fau hat acht Monate lang mit einer Spachtel im Leib gelebt, die ein Gynäkologe in der südniederländischen Stadt Den Bosch bei einem chirugischen Eingriff „vergessen" hatte. Seither klagte die Frau über ständige Unterleibschmerzen und Schlaflosigkeit. Bei einer Röntgenuntersuchung wurde der Fremdkörper entdeckt TYPISCH!

Ölverbrauch wächst um ein Prozent

Die Internationale Energie-Agentur rechnet in diesem Jahr in den 24 OECD-Staaten mit einem Anstieg des Ölverbrauchs um ein Prozent. 1986 betrug der Zuwachs noch 2,3 Prozent. In der Bundesrepublik könnte der Verbrauch allerdings heuer unter den Vorjahresstand sinken, nachdem er zuletzt nach sechsjährigem Rückgang wieder zugenommen hatte. DANKE, NEIN!

Přepadení na ulici

(re) Před prodejnou mléčných lahůdek v Pařížské ulici v Příbrami bodl ve středu odpoledne 32letý muž, bez pracovního poměru, kuchyňským nožem do spodní části hrudníku 17letou dívku. Ta byla se zraněním převezena do nemocnice. Pachatel byl zadržen a je stíhán pro pokus o vraždu.

...UND DIE ORGANE, WO SIND SIE GEBLIEBEN?

▲ **Za vraždu novorozeněte** je ve Velkém Krtíši stíhána 16letá učnice, která minulý týden porodila ve svém bydlišti životaschopné dítě a neposkytla mu po porodu pomoc. Následkem toho se novorozeně udusilo. Bylo rovněž prokázáno, že se mladistvá pachatelka na mateřství nepřipravovala a své těhotenství tajila.

Tschernobyl-Filmer gestorben

MOSKAU, 5. April (dpa). Der Regisseur eines Dokumentarfilms über das Reaktorunglück in Tschernobyl, Wladimir Schewtschenko, ist offenbar an den Folgen einer Strahlenkrankheit gestorben. Schewtschenko sei mit zwei Kameraleuten von den ersten Tagen des Unglücks an in Tschernobyl gewesen und habe dort den Film „Tschernobyl — Chronik schwerer Wochen" gedreht, hieß es in der am Wochenende in Moskau eingetroffenen Zeitung „Prawda Ukraini". Die Gruppe, die zu dem ukrainischen Studio für Dokumentarfilme gehörte, habe praktisch von Mai vorigen Jahres an bis August in Tschernobyl gelebt. Das Unglück ereignete sich am 26. April.

Der kranke Regisseur habe auch noch mit hohem Fieber seinen Film zusammengestellt, der im Herbst fertig geworden sei, schreibt das Blatt.

Kürzlich zeigte das sowjetische Fernsehen den Dokumentarfilm „Die Warnung" aus dem Studio Kiew. Bei der Berliner Filmwoche lief „Die Glocken von Tschernobyl" von Rolan Sergenko. Im vergangenen Jahr hatte es einen weiteren Dokumentarfilm gegeben.

Hundeart

Die Hinweise mehren sich, daß Hollywood endgültig auf den Hund gekommen ist. Muskel-Macho Sylvester Stallone (40) sorgte sich gar sehr um die schiefen Zähne seines Pudels und ließ dessen Beißerchen korrigieren. Für 1000 Dollar. Ein winziges Sümmchen für Rocky-Rambo-Darsteller Stallone, dem jeder Film 25 Millionen Mark einträgt. Wohlwollendes Verständnis dagegen erntete die tierliebe Schauspielerin Doris Day (62), die ohnehin gerne herrenlose Streuner aufnimmt. Gerade adoptierte sie die elf verwaisten Hunde des verstorbenen Liberace. Ex-Beatle Paul McCartney (44) dagegen wurde wegen seines Vierbeiners angebellt. Tierfreunde bezichtigen ihn der Quälerei an Bobtail Murdoch. Statt Fleisch futtert Murdoch nur Rohkost. Sojabohnenprodukte mit Vitaminen und Mineralien. Die Tierschützer fordern für den Prominentenhund handfeste Kost.

DIE KRANKEN UND DIE TOTEN

Diese Karte der Bundesrepublik beruht auf den Zahlen des Bundesgesundheitsamtes (vom 2. Februar 1987). Je dunkler die Färbung des einzelnen Bundeslandes, desto größer die Anzahl der amtlich bekannten Krankheits- und Todesfälle. Da es keine offizielle Meldepflicht gibt, ist die Dunkelziffer hoch. Bei Todesfällen wird häufig mit Rücksicht auf den Verstorbenen als Todesursache „Herzversagen" eingetragen

Nach Polen mit Kanister

Obwohl es in Polen keine Bleifrei-Tankstellen gibt, können jetzt theoretisch auch Besucher mit einem Katalysator-Auto dorthin reisen. Nach einer ADAC-Mitteilung erlaubt das Land den Fahrern ab sofort die zollfreie Einfuhr unverbleiten Reserve-Sprits in beliebiger Menge. Eine solche Reise lohnt sich jedoch nur durch die DDR. Auf den dortigen Transitstrecken nach Polen gibt es sechs Bleifrei-Tankstellen, an denen vor dem Grenzübergang Tank und die Reservekanister nachgefüllt werden können. Bei der Einreise in die DDR sind nur 20 Liter zusätzlich erlaubt. Eine Reise nach Polen über die CSSR ist nach ADAC-Angaben weniger sinnvoll: Die Tschechoslowakei verbietet bei der Ausreise die Mitnahme von Sprit in Kanistern.

W. I. Lenin: Gefragt . . .

Hitparade

Nach seinem zweiten Schlaganfall im März 1923 war an schöpferische Arbeit nicht mehr zu denken. Aber längst hatte der russische Revolutionär Wladimir Iljitsch Lenin (1870–1924) in Wort („Was tun", „Staat und Revolution") und Tat Geschichte gemacht. Ein meisterhafter Taktiker, ein theoretischer Klassiker – und noch heute Bestseller-Autor. Gerade ergab eine Statistik der Unesco, daß Lenin die Hitparade der am meisten übersetzten Autoren anführt: mit 370 Werken – vor der englischen Krimi-

. . . wie Agatha Christie

Schriftstellerin Agatha Christie (216 Bücher) und Mickeymaus-Erfinder Walt Disney (203 Übersetzungen). Als erster Deutscher taucht auf der Literatur-Liste Friedrich Nietzsche auf, der Philosoph. Er muß sich den 25. Platz mit dem französischen Romancier Gustave Flaubert und den Krimi-Autoren John le Carré („Ein blendender Spion") und Jan Ryba teilen. ←

„Tak co vaše paměť?" ptá se lékař dlouholetého pacienta, „lepší se vám?"

„Samozřejmě, že se lepší. A kdo jste vy, že vás to zajímá?"

☻ *Vrcholem kleptomanie je krást si volný čas.*

Telefonický import
z Prahy:

1. Holič stříhá Husáka a ptá se, kdy že přijede Gerbačev. "V pondělí". Holič chvilku stříhá a zase ptá:"Kdy že to má Gerbačev přijet?" "V pondělí naozaj!" Holič zase chvilinku stříhá a zase se zeptá:"Gorbačev přijede fakt tete pondělí?" "Kricipísek, tete pondělí. Proč se furt seudruhu heliči pitáš?" "Víte,s.Husáku, při vyslovení jeho jména Vám tak krásně vetávají vlasy a mne se to prima stříhá!"

2. Dělník v ČKD se ptá mistra:"Mistře, co je to vlastně ta přesvatba?""Ale to máš tak. Tamhle jsou dva kbelíky, jeden plný šroubů a druhý prázdný. Přesyp šrouby do toho prázdného kbelíku a uvidíš." Dělník tak učinil a nechápavě se ptá:"No a co?" "Neslyšel jsi ten rámus?"

3. V Československu vanou nové větry. Ale ze starých prdelí!
(06.04.89)

Pilzinfektion

Eisen stärkt die Abwehr

Warum besonders Frauen Vitamin C brauchen

Vor allem Frauen leiden sehr häufig an Eisenmangel. Sie neigen dadurch besonders stark zu Pilzinfektionen des Unterleibs. Mit gelegentlichen Eisenkuren könnte diese Gefahr vermindert werden, stellten Mediziner der holländischen Uni Utrecht fest.

Aber Vorsicht: Eisenpräparate dürfen immer nur so lange eingenommen werden, bis der Mangel behoben ist. Zuviel Eisen beeinträchtigt die körpereigene Infektionsabwehr ebenso wie zuwenig Eisen. Wenn übereichlich Eisen im Gewebe vorhanden ist, vermehren sich Bakterien sogar besonders stark.

Für den Ausgleich eines leichteren Eisenmangels genügt oft schon Vitamin-C reiches Obst. So steigert ein Glas Orangensaft, das vo dem Essen getrunken wird die Aufnahmefähigkeit de Körpers für Eisen aus de Nahrung um 100 Prozent fanden schwedische Forscher heraus.

Wechseljahre

Das Hormon-Pflaster

Beschwerden werden jetzt mit Östrogen ohne Nebenwirkungen behoben

Östrogene gegen die vielfältigen Beschwerden der Wechseljahre brauchen nicht mehr geschluckt oder in die Blutbahn gespritzt zu werden. Seit Jahresbeginn gibt es ein Pflaster, das – zweimal wöchentlich angewendet – genau dosierte Mengen Östradiol durch die Haut ins Blut schleust.

Der Vorteil: Das Östrogen wird auf diese Weise an der Leber vorbeigeschmuggelt. Nebenwirkungen, die auftreten, wenn Östrogene geschluckt oder gespritzt werden, gibt es nicht.

Das neue Pflaster hilft nicht nur bei seelisch bedingten Problemen. Es schützt auch vor der gefürchteten Osteoporose (Knochenbrüchigkeit), unter der viele Frauen nach den Wechseljahren leiden.

Das angesehene Fachblatt „Clinical Endocrinology" berichtet über eine Studie, die im englischen Leeds gemacht wurde. Danach wurden durch das neue Pflaster genausohohe Hormonspiel im Blut erzeugt, wie Frauen sie haben, die täglich Östradiol schlucken.

Hinten oft ohne Gurt...

Während sich die nach der Einführung des Verwarnungsgeldes im Sommer 1984 sprunghaft erreichten hohen Gurtanlegequoten von 90 Prozent auf den Vordersitzen der Pkw bis zum Herbst vergangenen Jahres sogar nochmals leicht auf 95 Prozent gesteigert haben, sichern sich die Pkw-Insassen auf den Rücksitzen bislang noch viel zu wenig. Lediglich 51 Prozent der Erwachsenen legen dort den Gurt an, und auch von den Kindern ist nur jedes zweite durch Gurt oder Kindersitz gesichert. Dies berichtete jetzt die „Zeitschrift für Verkehrssicherheit" (33/1987) über die jüngste Erhebung der Bundesanstalt für Straßenwesen in Bergisch Gladbach zwei Monate nach Einführung des Verwarnungsgeldes für Fondinsassen im September 1986.

... A V PRAHOU TAKY!

EG für Tempolimit 120

Die EG-Kommission hat jetzt in einem Schreiben an die Regierungen der Mitgliedsstaaten angekündigt, daß sie „im ersten Halbjahr 1987" einen Vorschlag über die „Geschwindigkeitsbegrenzung in der Gemeinschaft" vorlegen will. Sie weist auf die sehr unterschiedlichen Regelungen innerhalb der EG hin, die für Pkw und andere leichte Fahrzeuge von 100 bis 140 km/h auf Autobahnen, von 80 bis 110 km/h auf Landstraßen und von 48 bis 60 km/h in geschlossenen Ortschaften reichen. Für Kraftomnibusse und Lkw gelten außerhalb von Ortschaften Geschwindigkeiten von 60 km/h bis 112 km/h. Die Kommission stellt fest, daß die durchschnittliche Geschwindigkeit auf Autobahnen in den meisten Mitgliedsstaaten „nahe oder unterhalb der zulässigen Höchstgeschwindigkeit" liegt und zwischen 50 und 70 Prozent der Fahrer die Grenzwerte beachten. In der Bundesrepublik Deutschland — so die Kommission — liege die mittlere Geschwindigkeit auf dem gesamten Autobahnnetz unter 112 km/h.

Die Kommission vertritt in ihrem Schreiben an die Mitgliedsstaaten die Auffassung, daß „bei jeder Senkung der mittleren Geschwindigkeit um ein Prozent die tödlichen Unfälle um vier Prozent, Unfälle mit Personenschaden um drei Prozent und alle übrigen Unfälle um zwei Prozent" zurückgehen würden. Die Kommission schätzt, daß auf bundesdeutschen Autobahnen 85 Prozent der Kraftfahrer eine Geschwindigkeit von 130 km/h einhalten, zehn Prozent aber schneller fahren. Ein EG-einheitliches, realistisches, das heißt von den meisten Fahrern auch akzeptiertes Tempolimit könnte, so die Kommission, zu einer „normalen Höchstgeschwindigkeit" von 120 km/h führen. Auf den Autobahnen mit geringem Verkehrsaufkommen sollte sie etwas höher, in der Nähe von Städten oder unter bestimmten anderen Bedingungen auf jeden Fall etwas niedriger liegen, um die Verkehrsicherheit zu erhöhen.

Auf Landstraßen soll die Höchstgeschwindigkeit generell niedriger liegen als auf Autobahhen. Diese Betrachtungen der EG-Kommission deuten darauf hin, daß man mit solchen „differenzierten Geschwindigkeitsbegrenzungen" unter Berücksichtigung regionaler und nationaler Gegebenheiten einen Kommpromiß ansteuern will, der für alle EG-Staaten tragbar ist.

I ♡ TEMPOLIMIT 120!

„Před svatbou jsem si ještě mohl zapnout tyhle kalhoty," stěžuje si manžel manželce. „To jsi tolik přibral?" diví se ona. „Kdepak, ale tehdy jsem na nich ještě měl všechny knoflíky..."

Pan Václav je čestným členem turistického oddílu. Nově přijatý člen se ptá předsedy: „Patří asi na túrách k nejvytrvalejším?" „To ne... ale sní nejvíc turistického salámu..."

„Vracím se vám včera z hospody," povídá mechanizátor přátelům, „a v tom vidím, proti mně se řítí po cestě moje žena. Jé, to jsem se ale vyděsil. Naštěstí, když přišla blíž, zjistil jsem, že je to traktor."

...A NE JEN TENHLE...

Satan na výstavě motocyklů

(mi): První motocykl v Praze vyrobila v roce 1902 strojírenská dílna Josefa Waltra na Smíchově. Ve dvacátých a třicátých letech existovalo v Praze jíž 23 samostatných výrobců motocyklů. Přestože šlo převážně o malé podniky, v podstatě s kusovou výrobou a někdy i jejich existence, měl každý stroj firemní značku. Výstava Pražské historické motocykly, kterou v Muzeu hlavního města Prahy na Těšnově připravil Veterán klub AMK Říčany, představuje na tři desítky motocyklů pražských značek. Nejsou to muzejní exponáty, ale zrestaurované, pečlivě ošetřované a stále funkční stroje. V těchto dnech na výstavu, která je otevřena do 19. dubna 1986, přibyl ojedinělý exponát — motocykl Satan. Vyrobila jej v roce 1906 pražská firma Jelínek.

JEZDIL JAKO ČERT!

ARABSKÝ PLNOKREVNÝ KONÍK patří mezi nejzajímavější preparáty, dokončené letos v Zoologickém preparatoriu JZD Žiar nad Hronom. Hřbě v životní velikosti nyní zdobí jednu z místností Státního plemenářského podniku Topoľčianky. Preparování koníka, na kterém pracovali ve více než třicetileté historii zařízení poprvé, si vyžádalo 600 hodin. — V těchto dnech preparují hlavu kobyly arabského plemene a k expedici jsou připraveni tři zubři, pocházející ze zvěřince Topoľčianky, kteří obohatí expozice vlastivědných muzeí. Pracovníci jediného preparatoria na Slovensku zhotoví ročně na tisíc exemplářů. Kromě preparátů v životní velikosti zhotovují myslivecké trofeje a předložky z kůže divočáka či medvěda.

KDY DOJDE NA KRABICI NOTY?

Únik nafty na Hodonínsku

(čtk): Únik asi 50 000 litrů motorové nafty z potrubí produktovodu k. p. Benzina v katastru obce Archlebov na Hodonínsku vyšetřují pracovníci Státní vodohospodářské inspekce v Brně. Ekologická havárie vznikla 24. března krátce po poledni při zemních pracích, které uskutečňoval brněnský závod Dopravních staveb Olomouc. Část nafty vtekla do Spáleného potoka a říčky Trkmanky. Asi 15 000 litrů uniklo do Archlebovského rybníka. Zhruba stejné množství zadržela provizorní záchytná hráz a rovněž nově budované terasy. Míra zavinění havárie se vyšetřuje.

V HODONÍNĚ TEKLA NAFTA NAFTIČKA...

Rozhovory expertů ČSSR a EHS

Brusel: V Bruselu včera začalo jednání čs. expertů a odborníky komise Evropských společenství. Rozhovory jsou součástí přípravy normalizace vztahů mezi RVHP a EHS na jedné straně a zároveň mezi jednotlivými členskými státy RVHP a Evropskými společenstvími na straně druhé. Čs. delegaci vede vedoucí mezinárodně právního odboru federálního ministerstva zahraničních věcí ČSSR Z. Pisk a delegaci komise Evropských společenství předseda odboru pro vztahy se socialistickými státy P. Benavides.

CHTĚLI PŘEDHONIT A... ŽEBRAT!!

Libye proti vměšování v Čadu

POKRYTECKÁ DRZOST DESETILETÍ!!!

Jubileum odvážných

JMÉNA ZASLOUŽILÝCH MISTRŮ SPORTU Jaroslava Jehličky, Zdeňka Kaplana a Gustava Koubka má každý čs. sportovní parašutista. Není divu, vždyť jsou reprezentanti se v mimořádné zásluze zapsali zlatým písmem do historie čs. a světového sportu. Právě v těchto dnech si připomínáme 30. výročí vytvoření prvních světových rekordů čs. reprezentanti.

V den vytvoření prvního z nich — 31. března — se uskutečnil na letišti v Mi. Solen'ayi propracování skupinový seskok skupiny 20 parašutistů, tvořené příslušníky čs. vojenského letectva, letectva Střední skupiny vojsk Sovětské armády a Severoma.

K vytvoření světových rekordů přes 20 let dělý popud úspěchy čs. parašutistů na MS 1956 v Moskvě, kde Koubek a čs. družstvo získali zlaté medaile. O rok později, 21. března 1957, vytvořili jehličko, Kaplan a Koubek světový rekord, když uskutečnili seskok z prudového letounu IL—28 z výšky 12 500. Po volném pádu trvajícím 3:15 min. proletěli rychlostí 380 km/h 11 554 metrů a své padáky otevřeli 800 m nad terénem. O necelý týden později, 27. března, ale stejná trojice zaskočila o další změna ve světových tabulkách. Ze stejného letounu, ale tentokrát v noci, uskutečnili seskok z výšky 12 825 a za 3:10 min. proletěli volným pádem 12 283 m.

Ze slavné trojice světových rekordmanů a mistrů světa se dožil dnešního jubilea pouze Kaplan, legendární jehličko (držitel 18 světových rekordů se bývalí spolu s 12 parašutisty Dukly Prostějov v roce 1972 v Bulharsku při havárii autobusu. Koubek tragicky zemřel v roce 1960 při leteckém nešťastí. Všichni tři jmenovaní sportovci se svými výkony nevymazatelně zapsali do čs. historie tohoto sportu odvážných. A byli také učiteli svých následovníků, počínaje Hynkem, přes Hodla, Kubíka, Studeného, Labokrtského, Floriána, Chudobu a současným světovým šampiónem Pavlatou konče. (mi)

ZRODIL SE DALŠÍ REKORD. Mladý Francouz Pascal Garrier stanovil ve výši sto čtyřicetí metrů na skalním výběžku o rozloze pouhých šesti čtverečních metrů plných čtrnáct dní.

Únos dítěte

(re): I s kočárkem tmavomodré barvy byla ve středu po 13. hodině před obchodním domem Stréna v Klaudně-Rozdělově unesena 25denní holčička, kterou její matka nechala v době nákupu v obchodním domě bez dozoru. Po rozsáhlém pátrání byla včera dopadena třikrát trestná 23letá pachatelka bez pracovního poměru. Po lékařské prohlídce bylo dítě v pořádku předáno matce.

NEJÍČNĚ NEJNÉNĚ JEDEVÚNOS... JE TO „IN"?

UNIKÁTNÍ PODÍVANOU nabízí svým návštěvníkům pařížský Louvre, v němž byla otevřena výstavka uspořádaná při příležitosti 30. výročí úmrtí předního spolutvůrce francouzské módy Christiana Diora; mezi exponáty jsou kromě jiného modely zhotovené svého času pro Marlène Dietrichovou, Edith Piafovou a Ingrid Bergmanovou. JAKOŽ I RAÍSY GORBAČOVOVÉ...

● Japonský „miniraketoplán" odstartuje poprvé do vesmíru v roce 1994. Projekt vývoje nového typu kosmické lodi byl urychlen s ohledem na problémy amerického programu výzkumu po loňské katastrofě raketoplánu Challenger. Japonská obdoba Challengeru bude mnohem menší a má pracovat bez posádky, o plně automatickém režimu.

HASIČI v jedné vesnici ve francouzských Alpách jeli dvakrát k požáru, který se nekonal. Potřetí se jim podařilo chytit dva kluky, kteří je vyváděli tímto pochybným aprílem. Dali jim na vybranou. Buď je oznámí policii, nebo musejí klucí za trest vyčistit pětatřicet párů bot všech členů hasičského sboru. Mladící si vybrali druhou eventualitu.

HNED DVĚ mouchy jednou ranou chtěl zabít jeden mladý zamilovaný Švýcar. Dívku, kterou miloval, poslali rodiče do Londýna, aby tam studovala a zapomněla na málo vhodného nápadníka. Ten si zakoupil kolečkové brusle a vydal se na tisícikilometrovou cestu za nevěstou. Rekord mu byl uznán, nevěsta však zůstala nedobytná.

Robot Scooter

Jak napsal list International Herald Tribune, zavedla americká firma ATT ve své továrně na polovodičové zařízení v Orlandu na Floridě robot nové koncepce. Je nazván Scooter a jde v podstatě o vozidlo, které se rychlostí necelé dva kilometry v hodině automaticky pohybuje po dílně. Unese necelých 14 kilogramů polovodičových desek, které rozváží mezi jednotlivými pracovišti. Při jeho konstrukci bylo použito řídicího systému vyvinutého k vojenským účelům a pro vesmír. Robot se v prostoru orientuje pomocí gyroskopu a počítače. Čidla na kolech zabezpečují jeho zastavení, když zavadí o překážku, například o nohu jednotlivé pracovišlě vyhledává pomocí laserového paprsku odraženého od zrcadel, která jsou na nich umístěna. Když se stroj zorjentuje, mechanická ruka provede naprogramovanou manipulaci.

CHODÍ ZA DĚLNÍKY I MOČIT...

KDOPAK BY nechtěl jednou v životě navštívit nejmenší kavárnu světa? Je v bavorském městečku Amberg, měří necelých osm čtverečních metrů a k dvěma stolkům se vejdou jen dva páry. Protože tato kuriozita majiteli dost nevynášela, rozšířil kavárnu i na ulici, kde umístil deset dalších stolků. Obchody jdou a majitel nadále inzeruje, že má nejmenší kavárnu světa.

Malta: Lepra vymýcena

Nedávno bylo oficiálně oznámeno vymýcení lepry (malomocenství) v této středozemní ostrovní republice. Stav je úspěšným výsledkem několikaleté akce, kterou řídila maltská vláda za podpory německé skupiny z Würzburku a Řádu maltézských rytířů. Boj proti malomocenství vedl na Maltě profesor Enno Freeksen, býv. ředitel Ústavu experimentální medicíny a biologie v Borstelu u Hamburku. Se svými spolupracovníky vypracoval úspěšnou sestavu chemoterapeutik a antibiotik, která byla v minulých letech nasazena u všech 251 malomocných pacientů na Maltě. Velká úspěšnost léčby byla prokázána ve zpětně prováděné studii. Dobrá snášenlivost léků umožnila ambulantní podávání. Pokud pacienti pracovali, nemuseli být dokonce ani vyčleňováni z pracovního procesu, ani ze svých rodinných a sociálních stavů. Malta se tedy stala dalším bílým místem na mapě světového výskytu lepry. Přesto však nelze zapomínat, že v ostatních zemích světa trpí přibližně 15 miliónů lidí tímto chronickým nákažlivým onemocněním.

„Kdepak, přítel, i na lahe má sima své neopakovatelné kouzlo!"

Lákavě z „obyčejného" celeru

Ještě si asi chvíli počkáme na čerstvou zeleninu, když jsme měli letos tak dlouhou zimu. Ale dokud je na trhu dostatek kořenové zeleniny — mrkev (letos skutečně pěkná) a celer, budeme si s jídelníčkem i tak vědět rady. Upravujeme mrkvový salát s jablky, celerový s cibulí a zelenými nálevi nebo s ořechovými jádry, pomazánku z jemně strouhaného celeru a mrkve s ochucenou majolkou atd. Ve světové kuchyni je spousta předpisů na teplou úpravu celeru, a tak jsme jich několik vybrali. (Celer obsahuje éterické oleje, které povzbuzují látkovou výměnu, důležitý je obsah železa pro tvorbu krve, fosforu, který vyživuje nervy.)

KRUPKOVÁ POLÉVKA S CELEREM: 500 g předního hovězího masa (n. 300 g zadního), 5 zrnek pepře, 1 bobkový list, asi 300 g celeru, 200 g jemných krupek, 1 lžíce soli, petrželka n. pažitka. — Maso vložíme do 1¼ l osolené vody, v níž je pepř a bobkový list, přivedeme k varu; vaříme na velmi mírném plameni. Omytý a oloupaný celer nakrájíme na jemné proužky a vložíme do vývaru, když jsme z něj vyjmuli uvařené maso. Přidáme propláchnuté krupky a oboje uvaříme do měkka. Rozmixujeme v mixéru, do polévky vložíme na malé kostičky nakrájené maso; můžeme ji zjemnit v troše mléka rozšlehaným žloutkem, už nevaříme. Je-li třeba, polévku ještě trochu opepříme a na talířích ji zdobíme jemně krájenou zelenou petrželkou n. pažitkou. Podáváme s chlebem k večeři.

CELEROVÝ NÁKYP S MASEM A SÝREM: 500 g celeru, 500 g mletého masa, 30 g rostlinného tuku, sůl, pepř, 100 g strouhaného sýra, 100 g cibule. — Omytý a oloupaný celer nakrájíme na plátky a vhodíme je do vařicí osolené vody. Asi 7 minut je předvaříme. Mezitím vložíme na větší pánev mleté maso, osolíme je a opepříme a za stálého míchání je opékáme. Na tuku zvlášť zpěníme a podusíme na kostičky nakrájenou cibuli. Kastrol vymažeme olejem a střídavě do něj vrstvíme mleté maso prosypané dušenou cibulí, celer a opět maso. Posypeme strouhaným sýrem a zapékáme v předehřáté troubě asi 20 min. Podáváme s vařenými brambory, případně s kečupem podle chuti.

CELEROVÝ SALÁT S GRAPEFRUITEM: asi 400 g celeru, 1 lžička soli, 1 grapefruit, 200 g šunkového salámu, 1,5 lžíce octa (n. citrónové šťávy), 5 lžic oleje, špetka pepře, půl lžičky práškového cukru, máme-li, tak 1 hlávkový salát. — Omytý a oloupaný celer, nakrájený na plátky, předvaříme krátce ve vařicí slané vodě. Pak jej necháme okapat, prochladnout a nakrájíme jej na jemné proužky. Grapefruit oloupáme, okrájíme z něj bílou blánu a ostrým nožem z něj vykrajujeme jednotlivé dílky. Hlávkový salát omyjeme, osušíme a natrháme na malé kousky. V míse všechno dvěma vidličkami promícháme spolu se salámem, nakrájeným na jemné proužky n. kostičky. Ocet, olej, sůl, pepř a cukr (příp. nepatrné množství vody) promícháme a přísady v míse zalijeme. Necháme půl hodiny v chladnu. Podáváme k večeři s tmavým chlebem.

CELER - SEXU HEVER!

Smlouva z Lipska

Francouzská firma dodá dopravní zařízení pro automobilku v NDR a zajistí i jeho servis. Dohoda o dodávce dopravního zařízení pro konečnou montáž automobilky IFA v Ludwigsfeldu podepsali na veletrhu v Lipsku představitelé podniku zahraničního obchodu Industrieanlagen-Import a francouzské firmy Compagnie Feraldo Convoyers.

...LE TRABANT...

VE VĚKU 80 let zemřela nedaleko Hamburku legendární herečka němého filmu Any Ondráková, jedna z nejlepších komických představitelek. Svou filmovou kariéru zakončila v roce 1950 ve veselohře „Krásní musíme být". Any Ondráková působila kdysi v Praze ve filmech režiséra Karla Lamače a hovořila plynně česky. Své vzdělání dokončila také v roce 1919 v Praze. Odtud ji angažoval do Anglie proslulý režisér Alfred Hitchcock, kde se poprvé uplatnila ve filmu „Blackmail". Any Ondráková žila padesát let ve šťastném manželství se světovým mistrem v boxu Maxem Schmelingem.

JEŠTĚ JEDNOU A ZASE S JINÝM VĚKEM...

Ptá se muž karbaníků v hospodě:

„O co hrajete?"

„O čest, ale někdy zvýšíme vklad na korunu."

...VĚKOVÍ O VĚRU...!

„Pane vrchní, copak jste zapomněl, co jsem si objednal?"

„Nezapomněl, pane. Ale buďte rád, že vám to nenesu."

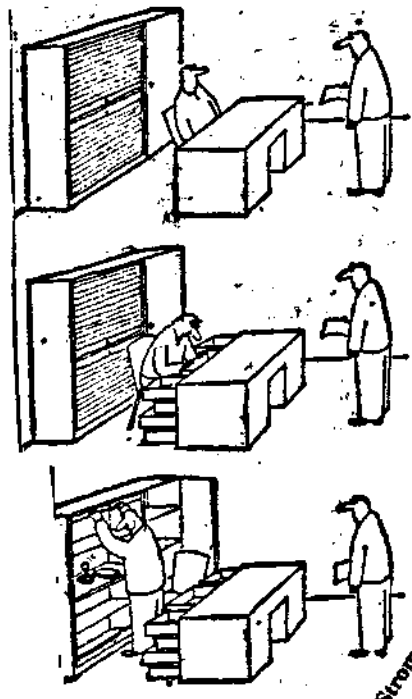

Obsluha na bruslích

V Paříži byly uvedeny do zkušebního provozu dva počítačovací stroje typu Aspicoll. Při rychlosti 10 km/hod. očistí 12 km chodníků za den. Na obsluhu jsou ovšem kladeny zvýšené nároky — musí totiž zvládnout jízdu na kolečkových bruslích.

Strom soll teurer werden

Eine leichte Zunahme der Strompreise kündigt die Vereinigung Deutscher Elektrizitätswerke für dieses Jahr an. Im letzten Jahr hatten die Kraftwerksbetreiber die Tarife um 3,1 Prozent angehoben.

+3,9% KOKLE?

PŘEVMÍ BAR

Die Episode Mussolini wirkt ziemlich peinlich

Soll man feiern oder soll man sich ärgern? Vor dieser Grundsatzfrage steht das Rektorat der Universität Lausanne in der französischsprachigen Schweiz. Denn diesen Sommer werden es 450 Jahre her sein, daß am Genfer See die reformierte Theologie-Akademie gegründet wurde, aus der die heutige Hochschule hervorging — und gleichzeitig sind es fünfzig Jahre her, seit die Lausanner Alma Mater dem italienischen Faschisten-„Führer" Benito Mussolini (1883 bis 1945) den Ehrendoktorhut überreichte...

Der Jubiläumskonflikt beschäftigt Behörden und Wissenschaftler schon seit Wochen. Mit der heute grotesk anmutenden Begründung, der einstige Volksschullehrer und spätere „Duce" Italiens habe in seinem Land „eine soziale Organisation verwirklicht, welche die soziologische Wissenschaft bereicherte", machte die Universität Lausanne im Jahre 1937 Mussolini zum Dr. h. c., wie in der Verleihungsurkunde nachzulesen ist. Stolz ist darin sogar vermerkt, Benito Mussolini sei auch Student in Lausanne gewesen.

Zumindest die Studienzeit des Diktators in der Schweiz ist nach heutigen Erkenntnissen eine sehr fragwürdige Angelegenheit. Mussolini habe als Arbeitsloser zeitweise in Genf und Lausanne gelebt, doch von Vorlesungsbesuchen an der Universität will niemand mehr etwas wissen. Sicher ist hingegen, daß er als Zwanzigjähriger, am 24. Juli 1902, von der Lausanner Polizei als Vagabund aufgegriffen wurde: Er lebte in einer Holzkiste unter einer Brücke und wurde vorübergehend in die Arrestzelle gesteckt.

Solche Vorgänge könnten ein Jubiläumsjahr schwer belasten, meinte darum eine libertär-sozialistische Vereinigung in Lausanne und forderte, man solle vor Aufnahme irgendwelcher Feierlichkeiten dem am 28. April 1945 auf der Flucht in Richtung Schweiz erschossenen „Duce" nachträglich die Ehrendoktorwürde absprechen, um reinen Tisch mit der Vergangenheit zu machen. Die Universitätsleitung hingegen befürchtet, gerade durch einen solchen Akt dem früheren Sündenfall unverhältnismäßige Bedeutung zu verleihen und plädiert für diskreteres Aufräumen. Man wolle die historische Wahrheit um Mussolini und seine „akademischen" Beziehungen zur Westschweiz endlich sauber abklären und auch publik machen — mehr nicht.

Immerhin wurde in Aussicht gestellt, in einer Schrift über die Universität offen und „in sachlicher Form" die Episode Mussolini abzuhandeln, doch die Ehrendoktorwürde soll ihm nicht aberkannt werden. Denn für manche inzwischen betagte Schweizer, die Italiens Faschismus mit mehr als bloß beobachtendem Interesse mitverfolgten, wäre ein allzu großer Wirbel um den „Duce" höchst peinlich. Der Rummel biete in anekdotischer Hinsicht eigentlich herzlich wenig, wird von solchen Kreisen eingewendet, und von historischem Interesse sei der Ehrendoktor eines toten Diktators schon gar nicht...

Fahrzeughalter haftet

ukn KARLSRUHE, 1. April. Wer sein Fahrzeug verleiht, muß sich gewissenhaft davon überzeugen, daß der Entleiher einen gültigen Führerschein hat. Andernfalls ist er als Halter bei einem Unfall haftbar. Diese Entscheidung hat am Mittwoch das Oberlandesgericht in Karlsruhe veröffentlicht (Az.: 1 U 181/86).

Aufgespießt

„Entweder sterben oder wie Löwen leben ist besser als nicht zu sterben und wie weibliche Schafe zu leben."

Der irakische Staatspräsident Saddam Hussein, zitiert nach dem SPD-nahen Parlamentarisch-Politischen Pressedienst.

Lust-Trunk für Sex-Muffel

STRASSBURG, 1. April (AFP). Ein Bier, das „zur Liebe anregt", will die Schiltigheimer Fischerbräu demnächst auf den Markt bringen. Der Lusttrunk wird derzeit unter medizinischer Kontrolle an 400 Personen getestet. Es handelt sich keineswegs um einen Aprilscherz.

Das neue Getränk, mit dem Fischer im Herbst herauskommen will, sei weder für „Don Juans, noch für Marathonläufer im Liebesleben" bestimmt, meinte der technische Direktor des Betriebs, Marc Arbogast, „sondern für Männer, die sexuelle Schwierigkeiten haben". Das Bier soll etwas weniger Hopfen und wenig Alkohol enthalten, da Alkohol negative Auswirkungen auf die Libido habe. Dafür werden dem neuen Bier vier Elixiere hinzugefügt, die unter 34 Produkten aus aller Welt ausgesucht wurden. „Chemische Substanzen werden nicht beigemischt", versicherte der technische Direktor.

11° PIVA

SEX...

PARIS, 1. April. Zur gleichen Zeit, da die Firmenleitung von Peugeot-Citroën bekanntgab, daß der „Deux Chevaux", das mit 38 Jahren älteste und seinen Liebhabern als typisch französisch geltende Auto aus Frankreich, nach der Schließung der Fabrik in Levallois künftig in Portugal gebaut wird, kehrt das Bild des in aller Welt als „Ente" bekannten 2 CV über den Fernsehschirm der Franzosen zurück. In einem Werbespot, den eine der bekanntesten Agenturen des Landes produzierte, ist eine rhythmisch schwingende „Ente" zu sehen. Laute, die aus dem Fahrzeug kommen, lassen darauf schließen, was die Insassen gerade treiben. Dann aber ertönt eine ernste Stimme, die zum Gebrauch von Präservativen rät.

Es ist der erste Werbespot, mit dem auf Initiative der Regierung im französischen Fernsehen ein Thema zur Sprache kommt, das bisher so gut wie tabu war: die Benutzung von Präservativen als Schutz vor der Immunschwäche Aids. Als auf einem Kongreß führender Aids-Forscher im Juni 1986 in Paris die Teilnehmer zu dem Schluß kamen, daß die Empfehlung, Kondome zu gebrauchen, derzeit der einzige Schutz sei, mußte die französische Regierung feststellen, daß sie diesem Rat nicht folgen konnte. Ein altes Gesetz, das die Geburtenfeudigkeit fördern sollte, verbot die Werbung für Verhütungsmittel. Erst kürzlich wurde es geändert, nun kann die erste Anti-Aids-Kampagne beginnen.

Nach einem Bericht des Nachrichtenmagazins „Le Point" hat jeder zweite Franzose noch nie in seinem Leben ein Kondom gesehen. Nur sieben von hundert haben jemals davon Gebrauch gemacht. Viele wissen auch gar nicht, wo man sie kaufen kann. Erst jetzt haben die Apotheken damit begonnen, die bisher unterm Ladentisch versteckten Kondome zur diskreten Mitnahme neben der Kasse auszulegen. Offener ist dagegen der Verkauf in Supermärkten, die innerhalb kurzer Zeit Umsatzsteigerungen von bis zu 20 Prozent registrierten.

Fast jeder zehnte ein Ausländer

In Hessen legten Ende 1986 rund 528 400 Ausländer; das waren über 16 000 — oder 3,1 Prozent — mehr als ein Jahr zuvor. Wie das Statistische Landesamt berichtete, habe der Anteil der Ausländer an der Gesamtbevölkerung damit bei über neun Prozent gelegen. Türken stellten mit 136 000 Personen rund ein Viertel der in Hessen lebenden Ausländer. Aus Jugoslawien stammten rund 70 600, aus Italien knapp 70 000, aus Spanien mehr als 32 000 und aus Griechenland fast 30 000 Einwohner.

Mars-Roboter wird geplant

PASADENA, 1. April (dpa). Wissenschaftler am Jet Propulsion Laboratory in Pasadena (Kalifornien) und am Raumfahrtzentrum der NASA in Houston sind dabei, erste Entwürfe für einen Roboter zu erarbeiten, der zehn Pfund Gesteinsproben vom Planeten Mars zur Erde bringen soll. Wie NASA-Vertreter erläuterten, könnten ein Landefahrzeug und ein Roboter noch vor der Jahrtausendwende auf dem Mars landen, wenn der Kongreß dieses Projekt billige.

RUSALI TAM POSLOU HRABOSE...

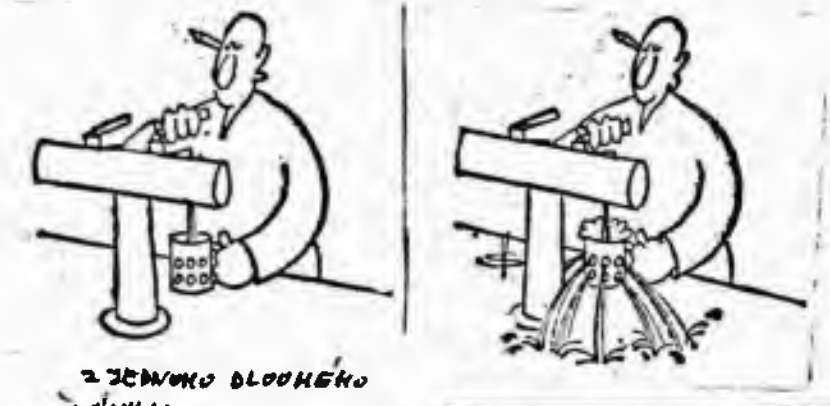

Z JEDNOHO BLOUDNÉHO OLÁNKU!

Knoblauch gut gegen Krebs?

WASHINGTON, 1. April (AFP). Knoblauch und Vitamin B-4 sollen wirksame Mittel gegen Krebs sein. (Vitamin „B-4" kommt vor allem in Frischgemüse vor.) Dies geht aus den Forschungsergebnissen von US-Wissenschaftlern hervor, die auf einem Kongreß in der Stadt Panama City (Florida) vorgelegt wurden. Dabei wurde festgestellt, daß die Zellen von Personen, die regelmäßig Knoblauch verzehren, gegen Krebs weitaus widerstandsfähiger sind. Knoblauch vermehre offenbar die weißen Blutkörperchen, erklärten die Wissenschaftler. Dies gelte auch bei der Einnahme von Vitamin B-4, betonte Daila Gridley von der kalifornischen Universität Loma Linda.

KNOBLAUCH GUT, ALLES GUT.

PEKING / HONGKONG (AFP). Erstmals ist ein Chinese durch Aids ums Leben gekommen. Nach amtlichen Angaben starb der Patient im März im Krankenhaus für ansteckende Krankheiten in Fuzhou, der Hauptstadt der südchinesischen Provinz Fujian.

Immer mehr Telefonzellen werden beschädigt

FRANKFURT A. M. Immer mehr Telefonhäuschen werden in Hessen mutwillig beschädigt. Nach Auskunft der Oberpostdirektion Frankfurt wurden an den 14 700 Telefonzellen in Hessen 1986 fast 32 000mal Zerstörungen gezählt. Die Beseitigung der Schäden und die Gebührenausfälle kosteten die Post 4,34 Millionen Mark.

1985 waren 29 000 Beschädigungen gemeldet worden; die Reparaturen und der Gebührenausfall beliefen sich auf 3,68 Millionen Mark. Spitzenreiter in der Zerstörungswut der öffentlichen Telefone ist Frankfurt mit 22 000 Beschädigungen an den knapp 1700 Fernsprechzellen. lhe

Geldstrafen für Lendl und McEnroe

Mit einer Geldstrafe von jeweils 5000 Dollar wurden der Weltranglistenerste Ivan Lendl aus der CSSR und der an Nummer sieben geführte Amerikaner John McEnroe belegt. Der Grund dafür sind die kurzfristigen Absagen beider Tennisstars für das in dieser Woche stattfindende 315 000-Dollar-Turnier in Chicago.

Rekord aufgestellt habe. Das werde eine Mode mit dem Rückwärtsrennen, meinte Fred Lebow, der fast 13 Minuten brauchte.

Der 29jährige Luc Droal gewann das Rennen mit einer Zeit von sieben Minuten und 29 Sekunden. Vorwärts geht es ungefähr doppelt so schnell. Droal sprach davon, daß er möglicherweise einen Welt-

Rennen ausgerichtet, in dem die Meile (1,8 Kilometer) rückwärts zu laufen war. Der Starter beim Wettlauf im Battery Park von Manhattan, Henry Stern, sagte: „Dies ist entweder der Anfang oder das Ende einer großen Tradition."

Rückwärts zum Etappenziel

NEW YORK, 2. April (AP). In der Geschichte des Wettlaufs hat es am Mittwoch einen großen Schritt zurück gegeben. Ein New Yorker Verein hatte ein

Exporte 1986

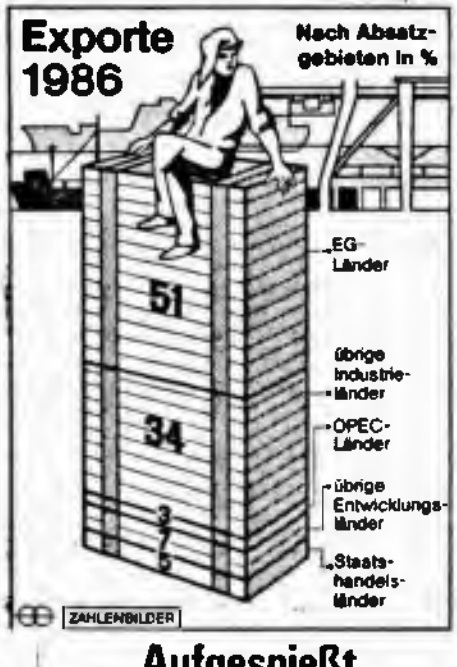

Der Warenaustausch der Bundesrepublik mit den — ohne DDR — sechs europäischen Comecon-Ländern Bulgarien, Tschechoslowakei, Polen, Rumänien, Ungarn und Sowjetunion schrumpfte im vergangenen Jahr um 16 Prozent auf knapp 38 Milliarden Mark. Dabei gaben die Exporte um gut acht Prozent auf 19,5 Milliarden und die Importe von dort um mehr als 22 Prozent auf 18,3 Milliarden Mark nach.

Ganz trübe sieht es mit den Beziehungen zu Moskau aus. Die sowjetischen Exporte sackten um 31 Prozent ab, wofür der Sturzflug der Öl- und Gaspreise den Ausschlag gab. Denn die Sowjetunion deckt knapp ein Drittel des bundesdeutschen Gas- und nicht ganz zehn Prozent des Mineralölverbrauchs. Obwohl die Liefermengen beim Öl nahezu konstant blieben und bei Erdgas sogar um ein Fünftel kletterten, mußte die UdSSR im vergangenen Jahr mit diesen Produkten einen Devisenausfall von 4,2 Milliarden verdauen. Sie reagierte darauf mit einer Drosselung der Importe aus der Bundesrepublik um elf Prozent auf 9,4 Milliarden.

Betroffen waren vor allem die Eisen- und Stahlindustrie, ferner die Chemie und der Maschinenbau. Inzwischen ist der Warenaustausch mit der riesigen Sowjetunion in etwa auf den Umfang des Handels mit Dänemark gesunken.

ÖLRECHNUNG '86

Aufgespießt

„Es tut mir leid, wenn Sie kulturellen Nachholbedarf haben. Ich verstehe Ihr Hochdeutsch, da müssen Sie auch mein Bayrisch verstehen."

Matthias Kreuzeder, Bundestagsabgeordneter der Grünen, auf die Nachfrage von Bundestagsvizepräsidentin Annemarie Renger bei den Stenographen, ob dessen bayerischer Dialekt verständlich sei.

In chinesischen Familien sind zwei Kinder eines zuviel

Die im vergangenen Jahr spürbar lascher gewordene Kontrolle der Geburtenpolitik Chinas soll offenbar wieder schärfer werden. In der chinesischen Presse häufen sich derzeit die Berichte und Klagen, daß die Politik der Ein-Kind-Familie immer stärker durchlöchert wird. Am Dienstag brachte die Abgeordnete Lin Jiamei auf dem derzeit laufenden Volkskongreß einen Antrag ein, die Familienplanung besser durchzuführen. Die Abgeordnete ist nicht irgendwer. Sie ist die Frau von Chinas Staatspräsident Li Xiannian.

Schon zuvor hatte das statistische Amt in Peking für Unruhe gesorgt, als es die jüngsten Zahlen für Chinas Bevölkerungsentwicklung veröffentlichte. 1988 lebten danach eine Milliarde und sechzig Millionen Menschen in China, 14,7 Millionen mehr als im Jahr zuvor. In der Zuwachsrate steckt das Problem. Mit 14,08 pro Tausend waren es im Schnitt drei mehr als 1985. Die Gründe dafür, so faßte ein Sprecher des Amtes zusammen, seien in der „nachgelassenen Kontrolle bei der Familienplanung" zu suchen. „An unserem Ziel, daß China im Jahr 2000 nicht mehr als 1,2 Milliarden Menschen hat, müssen wir festhalten", wurde wiederholt in der Presse gewarnt.

Zwar verbergen sich in den aus 413 Kreisen und Städten statistisch hochgerechneten Zahlen für das ganze Land (die letzte Volkszählung fand 1982 statt) manche Ungenauigkeiten, doch der Trend zu wahrscheinlich noch höheren, tatsächlichen Geburtszahlen ist nicht zu übersehen. In Kanton etwa, wo genauer gezählt wurde, kam man für 1986 auf 37 000 mehr geborene Kinder als geplant. Für Kanton ist das dabei nichts Neues. Seit elf Jahren werde dort der Plan regelmäßig „übererfüllt", berichtete diesmal weniger stolz die Lokalzeitung.

In der chinesischen Rechtszeitung (Zhongguo Fazhibao) monierte am Dienstag ein empörter Leserbriefschreiber aus Shanxi, einer nordchinesischen Provinz, daß wohlhabende Bauern die empfindlichen Geldstrafen leicht zahlen könnten. Dies sei eine der Methoden, mit denen mancher auf dem schwer kontrollierbaren Land der Geburtenpolitik erfolgreich ein Schnippchen schlage. „Geldstrafen schrecken uns nicht, Geld haben wir ja", entgegneten solche Bauern.

NAVRÁT KAZDÝHO PLECHOVÉ KONDOMY.

Solche Antworten widersprechen der selbstsicheren Überlegung chinesischer Familienplaner, mit der Entwicklung der Agrarwirtschaft würde die traditionelle Vorstellung „Viele Kinder bedeuten Reichtum" allmählich schwinden. Auch die armen Bauern (die Mehrheit) kennen ihre Tricks. Sturheit sei eine andere Methode. „Solange man mich nicht erschießt, kriegen wir Kinder", wird einer zitiert. Vor allem aber setzten viele solange Kinder in die Welt, bis ein Junge geboren wird.

In manchen Fällen kümmere sich die ländliche Verwaltung nicht um das Problem, oder „einige nutzen ihre Macht, um selbst mehr Kinder zu bekommen". Mit Bestechung erreichten Bauern, daß ihren Frauen, die nach dem ersten Kind zum Einsatz einer Spirale überredet wurden, diese wieder entfernt würde. In vielen Fällen habe der Staat kaum Möglichkeiten gegenzusteuern.

Die Findigkeit chinesischer Bauern, der Geburtenkontrolle und dem Druck der staatlichen Strafmöglichkeiten zu entgehen, ist groß. Schwangere Frauen setzen sich rechtzeitig zu ihren Verwandten ab und kommen nach der Geburt mit einem „Pflegekind" wieder, oder sie melden sich, falls ihr Mann in der Stadt arbeitet, auf seiner Arbeitsstätte an, ohne daß diese das weiß. So kümmert sich um das Kind weder Stadt noch Land. Kürzlich prangerte eine Zeitung gar den Trend zu „falschen Ehescheidungen" an. Da läßt sich zum Beispiel eine Familie mit drei Kindern, wenn eine Überprüfung droht, nach dem neuen vereinfachten Scheidungsrecht wegen „gegenseitiger Unverträglichkeit" im besten Einvernehmen scheiden. Die Frau nimmt zwei, der Mann ein Kind. Ist die Kontrolle vorbei, ziehen sie in „wilder Ehe" wieder zusammen.

In Sezhuan, Chinas bevölkerungsreichster Provinz, hat man 20 000 Familienberater aufgeboten, um auf die Bauern einzuwirken. Die „Lage ist ernst", heißt es vom dortigen Familienamt, denn der einst unkontrollierte Babyboom in den 60er und 70er Jahren beginnt sich auszuwirken. 1962 bis 1975 wurden in China im jährlichen Schnitt 25,8 Millionen Menschen geboren, die jetzt in das heiratsfähige Alter kommen. Für Chinas Planer heißt das: Die Regel kann nur ein Kind sein, zwei die Ausnahme.

Ferenc Puskas wurde 60

Ungarns lebende Fußball-Legende Ferenc Puskás ist am Donnerstag 60 Jahre alt geworden. Auf dem Höhepunkt seiner Karriere hatte der gefeierte Stürmer mit Honved Budapest fünfmal die ungarische Fußball-Meisterschaft gewonnen. Er galt als wichtigste Säule der berühmten ungarischen Nationalmannschaft der 50er Jahre und spielte in den Teams, die 1952 in Helsinki olympisches Gold und 1954 in der Schweiz — nach der denkwürdigen 2:3-Niederlage gegen die bundesdeutsche Nationalmannschaft Weltmeisterschafts-Silber gewannen.

Sowjetliterat kritisiert Stalin

MOSKAU, 2. April (Reuter). Als Zeit der Gewalt und unfaßbarer Not hat der sowjetische Schriftsteller Wladimir Schubkin die Kollektivierung landwirtschaftlicher Betriebe in der Stalin-Zeit verurteilt. In der April-Ausgabe der literarischen Monatszeitschrift „Snamja" schreibt er, Millionen Bauern hätten durch die erzwungene Kollektivierung in der Zeit von 1929 bis 1933 gelitten, und ihre Auswirkungen seien noch heute im Leben der UdSSR zu spüren.

Schubkin schreibt weiter, Stalin habe in den 20er Jahren die relativ milde Neue Wirtschaftspolitik (NEP) in der Sowjetunion vorschnell beendet und sie durch eine Kampagne ersetzt, die der Landbevölkerung das Rückgrat gebrochen habe. Als Stalin beschlossen habe, die NEP zu beenden und dabei rein administrative Methoden sowie direkte Gewalt eingesetzt habe, habe dies zu beklagenswerten Ergebnissen für die Wirtschaft geführt.

Ei love you

Haschisch ist steuerpflichtig

VENEDIG, 3. April (dpa). Kleine Mengen Haschisch im Reisegepäck von Italien-Touristen sind nicht strafbar, aber mehrwertsteuerpflichtig. Das erfuhr die 25jährige Irin Hileen Hanrahan nach Meldungen vom Freitag bei ihrer Ankunft in Venedig. Vom Vorwurf der Einfuhr von Rauschgift sprach ein Amtsrichter sie wegen der geringen Menge frei. Er verurteilte sie jedoch zu einer kleinen Geldstrafe, weil sie keine Mehrwertsteuer gezahlt hatte.

Kühle Kapseln für klaren Kopf

TOKIO, 2. April (dpa). Ein japanisches Unternehmen hat jetzt einen chemischen Kopfkühler auf den Markt gebracht, der nach Firmendarstellung vor allem für Autofahrer gedacht ist. In einem Kopfband sind kleine Kapseln eingesetzt, die mit einem leichten Schlag zerbrochen werden können und dann — durch chemische Reaktion — sofort eine beträchtliche Kühlung bewirken.

Müdigkeit nach längerer Fahrt könne so leicht überwunden werden, behaupten die Werber für das Produkt. Nach ersten Erfahrungen allerdings sind vor allem jene Japaner dafür dankbar, die abends an Trinkgelagen teilnehmen und am nächsten Morgen wieder frisch sein müssen.

Tennis-„Musketier" Cochet gestorben

Der frühere französische Tennis-Star Henri Cochet, einer der vier legendären „Musketiere" des zwischen 1927 und 1932 sechsmal siegreichen französischen Daviscup-Teams, ist in der Nacht zum Donnerstag in einem Krankenhaus in Saint-Germain-en-Laye bei Paris im Alter von 86 Jahren nach langer Krankheit verstorben.

US-Soldat in UdSSR übergewechselt

MOSKAU, 2. April (AP). Ein in der Bundesrepublik stationierter US-Soldat ist mit seiner deutschen Frau in die UdSSR übergewechselt und hat dort politisches Asyl erhalten. Der Sprecher des sowjetischen Außenministeriums, Gennadi Gerassimow, teilte am Donnerstag in Moskau mit, William Roberts und seine Frau hätten befürchtet, daß sie wegen ihrer politischen Ansichten verfolgt werden würden.

STARŠÍ LITENANT WILLIAM...

Schlagzeuger Buddy Rich gestorben

LOS ANGELES. Der amerikanische Jazzschlagzeuger Buddy Rich ist im Alter von 69 Jahren in einem Krankenhaus in Los Angeles gestorben. Rich, eine der farbigsten Gestalten der Big-Band-Ära der späten dreißiger und frühen vierziger Jahre, begann seine Karriere in den Orchestern von Artie Shaw und Tommy Dorsey, ehe er sich nach dem Krieg selbständig machte.

AP

In Moskau verseuchte Nahrung

MOSKAU, 3. April (dpa). Bei Lebensmittelproben aus sowjetischen Geschäften und von Märkten in Moskau sind radioaktiv verseuchte Lebensmittel gefunden worden, die die Höchstgrenzen der Welternährungsorganisation (FAO) für Cäsium 134 und 137 um ein Mehrfaches überschreiten.

Eine Laborprobe, die die Bonner Botschaft in Moskau nach Bonn geschickt hat, ergab bei Tee aus Aserbaidschan 2600 Becquerel Cäsium 134 und 8300 Becquerel Cäsium 137 pro Kilo. Haselnüsse aus der Ukraine wiesen Werte von 1600 Becquerel Cäsium 134 und 4500 Becquerel Cäsium 137 pro Kilo auf. Nach Empfehlungen der FAO betragen die Höchstgrenzwerte 350 Becquerel bei Cäsium 134 und 500 Becquerel 137 je Kilo.

Die Proben stammen aus einem Einkauf vom Februar. Die Werte wurden jetzt von der Bonner Botschaft für in der Sowjetunion lebende Bundesbürger veröffentlicht. Die Bonner Mission will auch weiterhin Lebensmittelproben zur Analyse nach Bonn schicken. Von sowjetischer Seite gibt es keinerlei Warnungen vor eventuell verseuchten Waren.

• **Obavy z nevyšetřitelné** nemoci AIDS vedly zřejmě americké studentky ke změně vkusu. Zatímco ještě v roce 1977 si jen devět procent z nich přálo, aby jejich partner byl panic, nyní stoupl jejich počet na 22 procent. Vyplývá to z průzkumu, jehož výsledky zveřejnil deník USA TODAY.

Hart kämpfte der ‚Geldadel' um die ‚Kluncker' der Windsor

GENF, 3. April (dpa). Rund 50 Millionen Schweizer Franken (60 Millionen Mark) ließen die Reichen der Welt schon am ersten von zwei Auktionstagen in Genf für 95 Juwelen der Herzogin von Windsor springen. Damit war der erwartete Gesamtumsatz von 12 Millionen Franken bereits am Donnerstag um das Vierfache übertroffen worden. Am Freitag stand unter der Regie des britischen Auktionshauses Sotheby's die Versteigerung von weiteren 211 Schmuckstücken und Gebrauchsgegenständen auf dem Programm.

Bei den großen „Klunckern" hatte der „Geldadel" aus den USA und Europa sich am Donnerstagabend harte Duelle geliefert und bis zum 100fachen des Schätzpreises bezahlt.

Der Erlös der „Juwelenversteigerung des Jahrhunderts" geht an das Pariser Pasteur-Institut, das von dem Geld neue Laboratorien für die Aids- und Krebsforschung bauen will.

Zdeněk M. Zenger mrtev

(hr): Ve věku necelých 75 let zemřel v Praze po delší nemoci v sobotu 28. března t. r. přední český heraldik, výtvarný teoretik, výtvarník a památkář JUDr. Zdeněk M. Zenger. Pracoval dlouhá léta v institucích státní památkové péče a byl v této oblasti vynikajícím odborníkem. Jeho výtvarné a literární prvotiny pocházejí z předválečného okruhu bibliofilů kolem B. Lifky a B. Storma. Zdeněk M. Zenger patřil k nejmladším účastníkům salónu Zdeňky Braunerové. Stál u kolébky poválečné organizace státní památkové péče jako blízký spolupracovník akademika Zdeňka Wirtha. Jako výtvarný redaktor se zasloužil o náročné grafické a fotografické vybavení publikací o státních hradech a zámcích, jakož i ročenek o pražské památkové péči. Sám byl autorem vysoce ceněných knih o české heraldice. V duchu ušlechtilých národních tradic vytvořil ojedinělou galerii sakrálních a historických kreseb a symbolů v podobě ocelaného „českého nebe". Pečoval rovněž o sbírku fotografických portrétů malířů, básníků a spisovatelů. Ve Zdeňku M. Zengrovi odchází dlouholetý spolupracovník Lidové demokracie, jejíž kulturní stránky obohacoval svými odbornými příspěvky.

Dopis radě ministrů SSSR

Moskva: Významní sovětští kulturní a vědečtí činitelé se vyslovili proti projektu výstavby druhé části Zavolžského chemického závodu v bezprostřední blízkosti chráněné oblasti s muzeem ruského dramatika A. Ostrovského. Spisovatel S. Zalygin, akademici D. Lichačov, I. Petrjanov-Sokolov a B. Laskorin a předseda Svazu divadelních pracovníků RSFSR M. Uljanov adresovali radě ministrů SSSR dopis, který uveřejnil deník Pravda. Uvádí se v něm, že nový chemický podnik má být podle projektu postaven v místě, které přímo sousedí s rezervací. Jeho provoz je z celého Zavolžského kraje nejméně dotčena civilizačními vlivy a kde začínají lesnaté pásmo borových lesů, březových hájů a čistých lesních řek a jezer — jedna z posledních míst tohoto druhu v evropské části SSSR. Isme přesvědčeni, že vyjadřujeme názor široké veřejnosti. Proto se obracíme na radu ministrů se žádostí, aby vystěhla naše důvody. Opakujeme, že jsme — stejně jako většina sovětští lidé — pro další rozvoj sovětského průmyslu, tedy i chemického. Země její nutně potřebuje. Ale ne za cenu nenahraditelné hodnoty — živé přírody, zdůrazňuje se v dopise.

Zvýšení cen v PLR

Varšava: Ministerstvo financí PLR v sobotu informovalo o zvýšení cen některých druhů zboží a služeb v letošním roce. Růst cen je nižší než bylo plánováno, protože se částečně přihlédlo k názorům odborů. Od 29. března se zvyšují ceny masa, uzenin, drůbeže, chleba, mouky, cukru a některých mléčných výrobků v průměru o 10 procent a lihovin asi o 20. procent. Od stejného dne vzrostou ceny benzinu, nafty a cigaret. Maloobchodní ceny uhlí, koksu, elektrické energie a plynu, poplatky za ústřední topení a teplou vodu se zvýšují od 1. dubna. V polovině dubna se zvýší poštovné za doplsy a balíky. Na podzim se předpokládá růst poplatků za jesle a mateřské školy, který se ale netýká rodin s nejnižšími příjmy. V říjnu se v průměru o 30 procent zvýší poplatky za cestovné na železnici a v autobusech. Ceny v městské hromadné dopravě stanoví vojvodské úřady. Plán na rok 1987 předpokládá vedle zvýšení cen i příslušný růst mezd, starobních a invalidních důchodů a rodinných přídavků.

... V ČESKOSL. ALE VŽDYCHNY „OPRAVA..."

Akvadukty neměli jen Římané

(Čtk): Ke zvláštním typům mostů patří vodní, které převádějí vodoleče přes pozemní komunikace již existující kanály, potoky a řeky. I když u nás nejsou zastoupeny v takovém měřítku jako například ve Francii, Velké Británii a NSR (dosud je jich známo pouze sedm), jedná se o stavby svých charakterem zajímavé. Nejmohutnějším je přivaděč z Ohře přes údolí Chomutovky do závodu Zálužl. Je to 70 metrů dlouhá a tři metry široká stavba ve výšce 12 metrů. Druhé místo zaujímá daleko starší akvadukt u Kutné Hory. Jedná se o 50metrovou kamennou stavbu, kterou tvoří pět oblouků, umístěnou v aleji zvané „Ve šveslčkách". Potrubím v nadloží nad oblouky protéká pitná voda pro Kutnou Horu. Na Šumavě jsou dva: vodní most v Černkově Pile u soutoku Křemelné s Vydrou a v Jelení, druhý pobliž Železné Rudy. Další mosty jsou v pardubickém okrese a na severní Moravě u Žlmrovic. Posledním z dosud známých mostů je napodobenina římského akvaduktu v zámeckém parku v jihomoravské Lednici.

S ODCHODEM SNĚHU nastává v jižních Čechách období sběru vitaminů. Amatérští mineralogové se o víkendech vydávají do lokalit jejich výskytu, nejvíce v předhůří Šumavy. Odpověď na jejich přívod se pokusí dát Mezinárodní kongres o vitaminech letos v září v Praze, národní konference se stejnou tematikou o měsíc později v Českých Budějovicích a stálá expozice v muzeu Týna nad Vltavou vztahující se k těmto událostem. Pásmo výskytu těchto rostlin zasahuje až na jižní Moravu, kde také u Slavic na Třebíčsku byl nalezen největší exemplář o hmotnosti 258,5 gramu. O jejich původu se vedou spory; jednou z verzí je, že pocházejí z drobků vesmírného tělesa.

AKTUALITA

MOSKVA: Volby do místních zastupitelských orgánů se v SSSR uskuteční v neděli 21. června a bude při nich na několika místech experimentálně ověřena volba poslanců ve větších volebních obvodech s rozšířeným počtem kandidátů. Oznámil to včera sovětský ústřední tisk.

Zvolení budou ti kandidáti, kteří získají nadpoloviční většinu hlasů. V případě rovnosti hlasů se volby budou do dvou týdnů opakovat. Počet zvolených poslanců může převýšit počet mandátů, který připadá na volební obvod. Zvolení poslanci, kteří získali menší počet hlasů, budou v tom případě považováni za rezervní poslance příslušného sovětu. Rezervní poslanci budou mít právo účastnit se práce sovětů, bude jim přiznán poradní hlas a budou požívat poslanecké imunity. Uvolní-li se v místním sovětu místo poslance, bude doplněno z řad rezervních poslanců.

Zakladatel mannheimské školy

(ber): Mezi hudebníky českého původu, kteří v 18. století zasáhli do vývoje evropské hudební kultury, patří čestné místo Janu Václavu Stamicovi. Syn varhaníka, narozený v Německém-Havlíčkově Brodu 19. června 1717, studoval na jezuitském gymnáziu v Jihlavě a v Praze. Věnoval se zejména hře na housle a záhy v ní vynikl. Na počátku 40. let opustil Čechy, neboť nenašel v rodné zemi přijatelné uplatnění; tak aspoň jeho odchod vysvětloval městský úřad brodský při projednávání pozůstalosti Stamicova otce. Je doloženo koncertní vystoupení mladého virtuóza ve Frankfurtu nad Mohanem v červnu roku 1742. Patrně v té době jej přijal do svých služeb kurfiřt Karl Theodor v Mannheimu. Stamic tu působil zprvu jako dvorní houslista; osvědčil se a roku 1746 byl jmenován ředitelem instrumentální hudby. Štědře disponován pro tuto funkci skutečnostmi výkonného hudebníka a dspěšně rozvíjenou kompoziční činností, stal se činnou osobností zakladatelské generace proslulého mannheimského orchestru a mannheimské skladatelské školy. Své houslové sonáty, nástrojové koncerty, hlavně pak orchestrální tria a symfonie koncipoval Stamic s pozoruhodným smyslem pro syntézu nových prvků výrazových a stavebných, jež se rozptýleně rodily v dozrávající slohové epoše, a vstoupil tak mezi průkopníky hudebního klasicismu. Zemřel v Mannheimu 27. března roku 1757.

Další nemocnice v Motole

(Čtk): Hodnota nových účelových objektů, jež vzniknou v tomto roce na území hlavního města dosáhne více než čtyř miliard korun. Hlavní úsilí se soustředí na díla, která musejí být letos dokončena a na realizaci zdravotnického a energetického programu. Do tohoto rámce patří mj. rekonstrukce budovy České národní rady, Tylova divadla, Valetržního paláce pro Galerii moderního umění, výstavba rozhlasového střediska na Pankráci, televizního areálu Kavčí hory-východ a věž televizního vysílače na Žižkově. Pokud jde o zdravotnické objekty, počítá se se zahájením výstavby areálu pro dospělé pacienty v Motole. V rámci energetického programu budou dokončeny stavby teplárny Malešice II a Holešovice III, do závěrečné etapy vstoupí i velký výrobní objekt Tesly Holešovice a dostavba areálu ČSAV v Praze 8 na Marence. V současné době je největší strojírenskou investiční akcí nejen v Praze, ale i v rámci ČSSR, souhrn staveb nového závodu ČKD Tatra ve Zličíně.

Očkování proti příušnicím

(Čtk): Naše zdravotnictví rozšíří v nejbližších týdnech očkování proti další nákaze — příušnicím. Bude při něm použita čs. očkovací látka vyvinutá a vyráběná v Ústavu sér a očkovacích látek v Praze. Nová látka byla připravena a odzkoušena jako divakcína, která kromě složky proti příušnicím obsahuje i dosavadní složku proti spalničkám, takže bude aplikována ve stejném schématu jako dosud samostatná vakcína proti spalničkám. To znamená první očkování po dovršení čtrnáctého měsíce života, druhá dávka šest až deset měsíců po první injekci. Očkovací kalendář se tím rozšiřuje o další účinnou ochranu proti hromadně se vyskytující infekční chorobě, které je u nás v podobě příušnic hlášeno ročně šedesát až sedmdesát tisíc případů, z nichž 4 až 7 procent je komplikovaných. Nový očkovací preparát nemá vedlejší účinky a je vysoce účinný. Předpokládá se od něj celoživotní imunita.

Ztracený vynález

Vídeň: Na veletrhu vynálezů, který je součástí jarního vídeňského veletrhu, se ustlovně hledá hlavní složka vynálezu na likvidaci organického odpadu. Jeden západoněmecký vynálezce totiž mění organický odpad v úrodný humus pomocí jednoho druhu kalifornských červů. A právě 5000 těchto červů se zúčastnilo již první noc, takže vynález není možno předvádět. Zatím se také nepodařilo zjistit, zda se červi nestali obětí přepečlivé uklízečky, nebo zda se nevydali na jinou potravou, protože na veletrhu je také výstava tabáků.

ŽLI NA ZAHRADU...

wissen Krebsrisiko verbunden sein könne. I ♡ „RAUCHEN IM BIENIT WEITEREN."

Rauchen im Dienst verboten

GENF, 5. April (dpa). Die Weltgesundheitsorganisation (WHO) hat für die Zukunft das Rauchen an ihrem Genfer Hauptsitz untersagt. Das Verbot soll mit dem 7. April, dem Weltgesundheitstag 1987, wirksam werden. Ihre Entscheidung begründete die WHO mit dem Hinweis auf zunehmende Verdachtsmomente, daß „passives Rauchen", also das unfreiwillige Inhalieren von Tabakrauch, die Gesundheit von Nichtrauchern beeinträchtige. 1985 hatte ein internationales WHO-Gremium für Krebsforschung befunden, daß Passivrauchen mit einem ge-

JAPONSKO SE DOSTALO NA PRVNÍ MÍSTO na světě v dlouhověkosti obyvatel. Předstihlo v tomto směru tradiční země — Island a Švédsko a odsunulo je na druhé a třetí místo. Nejnovější údaje japonského ministerstva zdravotnictví a sociální péče jsou z roku 1985. Podle nich se ženy dožily v průměru 80,46 roku, muži 74,84.

Strahlendes zu Ostern

Schokolade-Hasen belastet

Die radioaktive Belastung der Milch, seit mehreren Wochen stabil bei 7 bis 10 Bq/l, steigt jetzt wieder an. Im neuen Meßbericht des hessischen Sozialministeriums wird ein Durchschnittswert von 12 Bq/l für Frischmilch aus Hessen angegeben, mit Höchstwerten von 30 und 31 Bq/l (alle Angaben in Becquerel Gesamtcäsium pro Kilo oder Liter). Die Lebensmittelüberwachung will bei den Molkereien darauf hinwirken, daß die Erzeuger „auch künftig darauf achten, daß kein hochbelastetes Futter an das Milchvieh" verfüttert wird, heißt es im Meßbericht.

Ähnlich hoch ist die Belastung von H-Milch mit 12 Bq/l im Schnitt und maximal 24. Vorzugsmilch dagegen erreicht nur durchschnittlich 5 Bq/l, mit einem Höchstwert von 21 Bq/l. Bei Ab-Hof-Milch (Durchschnitt: 9) fand sich ein „Ausreißerwert" von 46 Bq/l. Auch hier dringt die Lebensmittelkontrolle beim Erzeuger auf eine „Änderung" der Futterzusammensetzung. Bei Speisequark, Buttermilch und Joghurt wurde ein Durchschnittswert von nur noch 7 Bq/kg gemessen und Höchstwerte um 20 Bq/kg.

Vor Ostern haben die Kontrolleure sich besonders Süßigkeiten vorgenommen. In Schokoladeneiern (80 Prozent aller Proben waren belastet) konnten sie 27 Bq/kg im Schnitt finden, mit einem Höchstwert von 81 Bq/kg. Schoko-Osterhasen enthielten durchschnittlich 24 und maximal 68 Bq/kg. Eltern, die ihre Kinder „vor einer erhöhten Belastung schützen wollen", sollten sie „nicht zuviel Schokolade dieser Art" essen lassen, empfiehlt dazu das Ministerium.

Babynahrung dagegen enthält immer weniger Cäsium. In 86 Prozent der Proben waren keine Rückstände nachzuweisen, beim Rest überschritt der Höchstwert nicht mehr 8 Bq/kg. In Milchfertigbrei aber (auch hier waren 80 Prozent der Proben unbelastet) fanden sich vereinzelt noch Werte von 18 bis 48 Bq/kg.

Wer Wild mag, muß erneut mit belasteter Ware rechnen. Bei tiefgefrorenem Fleisch aus dem Handel wurden Werte zwischen 209 und 522 Bq/kg gemessen. In Rindfleisch fanden sich durchschnittlich 23 Bq/kg, Höchstwert 43. In Schaffleisch konnte diese Woche kein Cäsium nachgewiesen werden. Außerhessisches Kalbfleisch enthielt 66 Bq/kg. Schweinefleisch ist dagegen unbelastet, wenige Proben erreichten geringe Werte bis zu 8 Bq/kg.

Tannen- und Waldhonig wies Durchschnittswerte von 43 und Höchstwerte von 62 Bq/kg auf. In Kamillentee fand man 132 Bq/kg.

Das Sozialministerium weist aber darauf hin, daß wegen der extremen Verdünnung bei der Zubereitung jede Tasse nur 1 Bq enthalten dürfte. Ähnliches gilt für Pfefferminztee (69 Bq/kg und Melissentee (51).

Türkische Haselnüsse sind nach wie vor hoch belastet, eine 20-Tonnen-Sendung mußte sichergestellt und zurückgeschickt werden, weil sie den EG-Grenzwerten (600 Bq/kg) überschritt: 622 Bq/kg. Auch 20 Tonnen Haselnußgranulat mit 843 Bq/kg durften nicht in den Handel.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

In der Liste ausländischer Produkte fallen tiefgefrorene Heidelbeeren aus Österreich mit 182 Bq/kg auf.

Wer gefrorenes Obst aus dem Vorjahr ißt, muß mit „unterschiedlichen Belastungen" rechnen, warnt das Ministerium. Bei gefrorenen Himbeeren aus Ungarn fand man 32 Bq/kg.

Zur Erinnerung: Unabhängige Experten und Ärzte empfehlen Nahrung mit höchstens 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit höchstens 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, stillende und schwangere Frauen.

Der Curry wird mittlerweile als eigenes Gewürz bezeichnet, doch das ist falsch – er ist vielmehr eine geschickt aufeinander abgestimmte Gewürzmischung. Es gibt viele Möglichkeiten der Mischung. Die gebräuchlichsten Hauptzutaten dieses Pulvers sind: Schwarzer Pfeffer, Nelken, Zimt, Sternanis, Kreuzkümmel, Mandarinenschalen, Koriander, Fenchel, Sesam und Senfkörner sowie Ingwer als auch Kurkuma. Je nach Zusammensetzung kann der Curry mild bis scharf sein. Curry findet besonders in der fernöstlichen Kuche Verwendung. Man benutzt ihn jedoch auch, um Geflügel, Saucen oder Lammgerichte damit zu würzen.

EURO HAUS

25 JAHRE
Gesund bauen gesund wohnen
EURO-FERTIGBAU

Gut, daß Sie jetzt bauen wollen . . .

. . . denn wir haben 2 Überraschungen für Sie:

1. Ihr Poesie-Landhaus
Wie abgebildet im Landhausstil.
Zum Beispiel als Ausbauhaus DM 142.092.-
ab Oberkante Keller
Oder schlüsselfertig im Erdgeschoß, ausbaufähig das Dachgeschoß 247.349,- DM mit Keller.

2. Unser einmaliges Finanzierungs-Angebot mit Sonderkonditionen.
Mehr darüber jetzt am Wochenende bei unserer Sonderfinanzierungsberatung. Kommen Sie in unser Musterhauszentrum Bad Vilbel.
Geöffnet von 10-18 Uhr.

EURO HAUS Hessen
Seckbacher Busch 60-61
6368 Bad Vilbel
Telefon: 06101/87775

Qualität schreibt man so:
EURO HAUS

Weniger Asylanträge gestellt

BONN, 3. April (dpa). Die Zahl der Asylbewerber in der Bundesrepublik ist zurückgegangen. Im ersten Quartal 1987 wurden beim Zirndorfer Bundesamt 11 733 Asylanträge registriert, gegenüber 20 131 im gleichen Zeitraum des Vorjahres und 14 221 vor zwei Jahren. Von insgesamt 3749 Asylsuchenden im März kamen 1315 aus Polen, 811 aus der Türkei und 580 aus Iran.

Kioske lieber nicht weihen?

ANSBACH, 3. April (epd). Ob sich evangelische Pfarrer sogar an der Einweihung von Wurstküchen beteiligen sollen, ist eine „Ermessensfrage, die vor Ort entschieden werden muß". Diesen Bescheid gab die bayerische evangelische Landessynode während ihrer am Freitag in Ansbach beendeten Tagung auf eine besorgte Anfrage der Weidener Kirchengemeinde St. Michael. Der dortige Kirchenvorstand hatte eine „eindeutige, landesweite Regelung" erhofft. In Weiden nämlich — so heißt es in einer Eingabe an die Synode — „ist es üblich geworden, daß Gaststätten, Modegeschäfte, Briefmarkenkioske, kurzum alles, von beiden Konfessionen, möglichst von beiden Dekanen, eingeweiht werden soll". Gebäudeeinweihungen könnten eine missionarische Gelegenheit sein, antwortete die Synode. Allerdings dürfe die kirchliche Segenshandlung nicht als „religiöse Überhöhung des Gebäudes" mißverstanden werden. Es gehe dabei um den „Zuspruch zu den Menschen". Wenn das Mißverständnis nicht aus der Welt zu schaffen sei, solle der Pfarrer „lieber verzichten".

Rundfunkgebühr wird erhöht

BONN, 3. April (dpa). Nach mehr als vierjährigen Verhandlungen haben die Ministerpräsidenten der Bundesländer am Freitag in Bonn einen Medienstaatsvertrag unterzeichnet. Er regelt das Nebeneinander von öffentlich-rechtlichem und privatem Hörfunk und Fernsehen und die Ausstrahlung von Satellitenrundfunk. Die Rundfunkgebühr soll zum 1. Januar 1988 um 35 Pfennig auf 16,60 Mark monatlich und erneut zum 1. Januar 1989 um einen noch nicht genannten Betrag angehoben werden.

DANKE, DANKE!!

des britischen Konservativen Madron Seligman, auf den Kanarischen Inseln von Fotografen für Aufnahmen mit Touristen mißbraucht. Sie würden 16 Stunden am Tag in der heißen Sonne der Ferienzentren eingesetzt und ihr Leben sei kurz, teilte er jetzt nach einer Inspektionsreise mit. Die Strandfotografen verlangten für eine Aufnahme umgerechnet 15 Mark.

„Die Tiger, die ich zu sehen bekam, waren dünn und knurrten nur schwach. Mir wurde gesagt, daß sie ständig unter Drogen gesetzt würden. Wenn die Tiere nicht mehr gebraucht werden, bringt man sie einfach um".

„Grausames Geschäft" mit Tiger-Babys auf den Kanaren

BRÜSSEL, 3. April (dpa). Unter Drogen gesetzte Tiger-Babies und Schimpansen werden nach Angaben des Berichterstatters für Tierschutz im Europaparlament,

des Vergnügens widerstehen?"
„Nein."

Dialog zwischen Papst Johannes Paul II. und rund 100 000 Jugendlichen im Stadion von Santiago de Chile laut Nachrichtenagentur AFP.

Aufgespießt

„Wollt Ihr dem Götzen des Reichtums und des leichten Geldes, dem Götzen der Macht als der verheerenden Herrschaft über die Mehrheit widerstehen?"

„Ja."

„Wollt Ihr dem „Götzen des Sex und

Aufgespießt

„Wir übergeben unser Bäckerei-Café Kölsch, Gagernstraße 13, 6100 Darmstadt, zum 1. April 1987 an die Familie Bier ... FAMILIE KÖLSCH
Wir übernehmen das Bäckerei-Cafe Kölsch ... Wir werden das Geschäft im Sinne des Hauses Kölsch weiterführen und hoffen, durch gute Qualität auch Ihr Vertrauen zu gewinnen ... FAMILIE BIER"

Geschäftsanzeige im „Darmstädter Echo" vom 30. März.

. DIVADLO

Pražský rodák *Franz Kafka* a moravský krajan *Sigmund Freud* vystupují jako vedlejší postavy v pařížském divadle Carré v oslňující směsi písní, skečů, poezie, povídek, pohádek *Yiddish kabaret*. S nimi Einstein, Dreyfus, Rothschild, Chaplin a další. Kritika: „Svírá to srdce, rozněžňuje tragedií dlouhých roztržek střední Evropy, přináší však zároveň radost a emoci, způsobené velkými básněmi lidstva, které tvoří jednu z os představení." — *Smetanovu Prodanou nevěstu* znovu inscenovalo mnichovské Theater am Gärtnerplatz. Bayerkurier píše, že na úspěchu má hlavně zásluhu „věčně mladé kouzlo této opery". —

Minule jsme se zmínili o německém vydání knihy o *Ivanu Lendlovi*, kterou napsal jeho přítel *George Mendoza* („Top-Tenis mit I.L."). Novou Mendozovu knihu dal Lendl zakázat („Má strana sítě"). Mendoza v ní píše o romanci svého přítele s milionářskou dceruškou *Samanthou Frankelovou*, jejíž otec má luxusní vilu v Lendlově sousedství v Greenwichi ve státě Connecticut. Mendoza tvrdí, že se Samantha přistěhovala k Ivanovi už ve svých 14 letech. A Lendl má teď obavy, aby to nedopadlo špatně s jeho žádostí o americké státní občanství. —

O zemřelém americkém zakladateli pop-artu, výtvarníkovi, designerovi, filmaři a textaři *Andy Warholovi* jsme slyšeli jednou, že byl českého, jindy slovenského původu. Nyní jsme dostali přípis z historického oddělení univerzity v Torontu v Kanadě, že Andy Warhol byl rusínského původu z východního Slovenska. —

JMENOVAL SE : VARHOLÍK

Pavel Pecháček, ředitel čs. oddělení Hlasu Ameriky, navštívil na pozvání pořadatelů světovou univerziádu ve Štrbském plese a zúčastnil se recepce pro zahraniční novináře, kterou uspořádal předseda vlády SSR *Colotka*. —

TO ČUMÍM !!

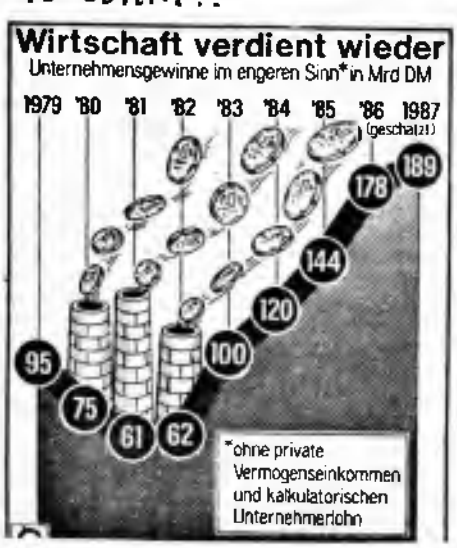

Znění dopisu ministrestva práce a sociál. pořádku v Bonnu:

In der gesetzlichen Rentenversicherung sind grundsätzlich nur solche Versicherungszeiten anrechenbar, die in der Bundesrepublik Deutschland zurückgelegt sind. Dies entspricht international üblichen Regelungen und ergibt sich als Konsequenz aus dem Versicherungssystem. Eine Ausnahme von diesem Grundsatz machen das EG-Recht, die Sozialversicherungsabkommen und das Fremdrentengesetz (FRG).

Da ein Sozialversicherungsabkommen mit der Tschechoslowakei nicht besteht, ist im Verhältnis zur CSSR nur das Fremdrentengesetz einschlägig. Das Fremdrentengesetz schützt den Personenkreis vor rentenrechtlichen Nachteilen, der seine bisherige soziale Sicherung im Zusammenhang mit den Ereignissen des Zweiten Weltkriegs verloren hat. Hierzu gehören vor allem Vertriebene, aber auch Übersiedler aus der DDR und unter bestimmten Voraussetzungen Flüchtlinge aus Ostblockstaaten. Die von letzteren im Herkunftsland zurückgelegten Beitragszeiten können nur unter den Voraussetzungen des § 1 Buchstabe b FRG rentensteigernd angerechnet werden. Diese Voraussetzungen erfüllen Deutsche, die infolge der Kriegsauswirkungen den früher für sie zuständigen Versicherungsträger nicht mehr in Anspruch nehmen können, deren Rechtsstellung sich gegenüber der Rentenversicherung im Herkunftsland also durch die Kriegsauswirkungen verschlechtert hat. Hiervon kann nur dann ausgegangen werden, wenn der Versicherungsträger des Herkunftslandes vor Kriegsende Renten an Berechtigte in Deutschland aufgrund eines Sozialversicherungsabkommens gewährt hat und nach Kriegsende Renten nicht mehr nach Deutschland zahlt, weil der Vertrag mit Kriegsende erloschen oder als suspendiert zu betrachten ist. Dies ist im Verhältnis zu CSSR der Fall. Dabei steht der Begründung des Anspruchs nicht entgegen, daß die deutsche Staatsangehörigkeit nach Aufenthaltnahme im Geltungsbereich des Grundgesetzes erworben wird. § 1 Buchst. b FRG kann also Anwendung finden, wenn der Berechtigte bereits vor Kriegsende und damit vor Erlöschen des Vertrages Ansprüche aus dem Vertrag besaß. Dies bedeutet nach der Rechtsprechung des Bundessozialgerichts, daß mindestens ein Versicherungsbeitrag zum früheren tschechischen Versicherungsträger vor Kriegsende vorhanden sein muß, der die Anwendung des Vertrages begründet hätte. In diesem Fall sind nach der BSG-Rechtsprechung auch die nach Kriegsende zurückgelegten Beitragszeiten in der CSSR in der Rentenversicherung zu berücksichtigen.

Eine Änderung des Fremdrentengesetzes, durch die die Anrechnung aller Versicherungszeiten beim tschechoslowakischen Versicherungsträger ermöglicht würde, kann nicht in Aussicht gestellt werden; denn dann müßten nicht nur allen Deutschen, die in irgendeinem Staat Beitragszeiten zurückgelegt haben, diese Zeiten rentensteigernd angerechnet werden, sondern auch allen Flüchtlingen oder sonstigen Personen, die in irgendeinem Staat versichert waren. Dies würde zu untragbaren finanziellen Belastungen führen, ganz abgesehen davon, daß es in der hiesigen Versichertengemeinschaft nicht zugemutet werden kann, derartige Zeiten im Ausland rentenrechtlich zu honorieren. Die Berücksichtigung ausländischer Versicherungszeiten kann über die im Fremdrentengesetz geregelten Fälle hinaus nur im Verhältnis zu einzelnen Staaten bei gewährleisteter Gegenseitigkeit im Rahmen eines Sozialversicherungsabkommens in Betracht gezogen werden. Ein solches Abkommen könnte nur auf die Transferierung von Leistungen ausgerichtet sein. Die CSSR müßte also Rentenleistungen in die Bundesrepublik erbringen und umgekehrt. Es ist aber bekannt, daß alle Ostblockstaaten Rentenzahlungen in das Ausland nicht vornehmen.

„INGENIEUR" FISCHER JE JEN VEJTAHA !!
DOPIS PODEPSAL: DR. ILGENFRITZ...

Jazzschlagzeuger „Moustache" gestorben

PARIS. Der französische Jazzschlagzeuger „Moustache", der zusammen mit Sydney Bechet und Georges Brassens spielte, ist bei einem Verkehrsunfall bei Arpajon ums Leben gekommen. Der 57jährige hieß in Wirklichkeit François Galepides. AFP

Commander of the British Empire" und kann seinem Namen die Abkürzung KBE hinzufügen, als Ausländer sich jedoch nicht „Sir" nennen. AP

Rostropowitsch geadelt

LONDON. Königin Elizabeth II. hat den Dirigenten Mstislaw Rostropowitsch in den Adelsstand erhoben. Der gebürtige Russe, der das 60. Lebensjahr vollendet, trägt künftig den Titel „Honorary Knigt

Dem unbekannten Deserteur

Der FR-Bericht über das Bremer Deserteurs-Denkmal läßt mich fragen, weshalb es in Frankfurt kein solches Mahnmal gibt. Als einer der letzten überlebenden Deserteure des verbrecherischen 2. Weltkrieges nehme ich mir die Freiheit, für alle anderen bekannten und unbekannten Deserteure zu sprechen. Die Fahnenflucht war der Widerstand des kleinen Soldaten. Wenn es überhaupt eine Ehre des Wehrmachtssoldaten gegeben hat, dann stellte sie sich einzig im Widerstand oder in der Verweigerung her. Dies zu den behelmten Helden, die uns heute fortwährend von Heldentum und Kampf bis zur letzten Kriegsminute brabbeln. Im 1. Weltkrieg wurden ganze 48 deutsche Soldaten exekutiert. Im 2. Weltkrieg waren es bis Ende 1944 schon 9732, bis Kriegsende dürfte sich die Zahl verdoppelt haben: 20 000mal wurden deutsche Soldaten von deutschen Soldaten erschossen und gehenkt. Die britische Armee brachte es während des ganzen 2. Weltkrieges nur auf 40 Vollstreckungen.

Wie viele deutsche Fahnenflüchtige mit dem Leben davonkamen, wissen wir nicht. Ich danke den Bremern für ihr Denkmal den Bürgern von Kassel für ihre Absicht, der Deserteure mit einer Tafel zu gedenken. Im Gedächtnis der Völker erscheint die deutsche Wehrmacht als eine kopflose, behelmte Mordmaschine. Es gereicht der Nation zur Ehre, so viele tapfere Fahnenflüchtige vorweisen zu können, die sich weigerten, schuldig zu werden. Ein Staat mit Verstand und Vernunft zahlte nicht den Ritterkreuzträgern Pension, sondern den Deserteuren.

Gerhard Zwerenz, Oberreifenberg im Taunus

SVEJK BY ŘEKL: ZA FAŠIZMUS AŽ DO HLOUBKAMI TĚLA..!

„Ente" bald nicht mehr made in France

PARIS (rtr). Die beiden französischen Autohersteller Renault und Citroën haben unabhängig voneinander den Abbau von jeweils über 1000 Arbeitsplätzen angekündigt. Citroën beabsichtigt nach Angaben eines Firmensprechers, die Produktion des 2 CV in Frankreich einzustellen und das Werk Levallois mit den knapp 1100 Beschäftigten in der Nähe von Paris im ersten Halbjahr 1988 zu schließen. Die „Ente" soll dann nur noch im portugiesischen Werk Mangualde montiert werden.

...naproti tomu Hegel tvrdí, že formy umění jako rozvití krásna, ktere toto krásno činí skutečným, mají svůj bližší původ v ideji samé tím způsobem, že idea se jimi rozrůstá v zobrazení a realitu a že podle toho, jak je sama pro sebe jen ve své abstraktní určenosti nebo ve své konkretní totalitě, vede k vlastnímu zjevení i v jiné reálne podobě ....

Já se ho zeptám, máte? On mi řekne nemáme. A tak plyne náš život.

• V Tokiu žilo loni o 69 000 lidí víc než v roce 1985. Takový přírůstek hlavní japonské město nezaznamenalo od roku 1973. Počet obyvatel tohoto velkoměsta stoupl na 11 905 570.

US-Wissenschaftler melden Experiment mit gefrorenem Hund

BERKELEY, 31. März (AP). US-Wissenschaftler haben einen eingefrorenen Hund erfolgreich wiederbelebt und damit ein gelungenes Experiment abgeschlossen, das eines Tages Operationen ohne Blutverlust und ohne künstliche Aufrechterhaltung der Lebensfunktionen ermöglichen könnte. Paul Segall, Professor für Physiologie an der University of California in Berkley, und seine Kollegen stellten vor dem Verband der amerikanischen Gesellschaften für experimentelle Biologie in Washington ihre Arbeit vor.

Wie die Wissenschaftler berichteten, wurde im Juni vergangenen Jahres ein Beagle mit dem Namen „Miles" zunächst in Narkose versetzt und dann in zerschlagenem Eis eingefroren. Die normale Körpertemperatur des Tieres wurde zunächst auf 20 Grad gesenkt. Sein Blut wurde durch ein Blutsubstitut ersetzt. Anschließend verringerte man die Körpertemperatur auf 2,8 Grad. Der Kreislauf wurde angehalten und das Beatmungsgerät 20 Minuten lang abgestellt. Danach wurde die Körpertemperatur von „Miles" wieder erwärmt, und er erhielt wieder sein eigenes Blut. Nach neun Monaten ist das Tier nach Angaben der Wissenschaftler immer noch munter und zeigt keine gesundheitliche Schädigung. Bei Versuchen an anderen Hunden seien jedoch „negative Begleiterscheinungen" aufgetreten, hieß es. Ziel der Tierversuche ist es, eines Tages menschliche gespendete Organe eingefroren bis zu einer Transplantation aufzubewahren oder einen Patienten einzufrieren, bis das benötigte Organ zur Verfügung steht.

Kommt Aids aus US-Labor?

MOSKAU, 31. März (AP). Der Erreger der tödlichen Immunschwächekrankheit Aids soll nach Darstellung der sowjetischen Presse in den USA künstlich erzeugt worden und aus einem Labor zur Entwicklung bakteriologischer Waffen entwichen sein. Die amtliche Nachrichtenagentur TASS zitierte am Montag einen Bericht der sowjetischen Auslandspresseagentur Nowosti, in dem diese früher schon von sowjetischer Seite verbreitete Darstellung wiedergegeben wird.

Dem Artikel zufolge soll der Aids-Virus HTLV aus einem Laboratorium des US-Heeres in Fort Detrick (US-Staat Maryland) entwichen sein, das Zentrum für die Entwicklung bakteriologischer Waffen gewesen sei. Die Agentur beruft sich auf Wissenschaftler aus den USA, Großbritannien und der DDR; die Namen der Fachleute nannte die Agentur allerdings nicht. Im Oktober hatte die Sowjetzeitung „Literaturnaja Gaseta" in einem umfangreichen Artikel über die Immunschwächekrankheit die These vertreten, der Aids-Erreger sei das Ergebnis von Experimenten des US-Verteidigungsministeriums oder des US-Geheimdienstes CIA.

TAK CO ? PROPAGANDA - NEBO: NEVÍ' PROCKU, ANEBO NĚCO NEBYLO PRAVDY TROCHU ?

Autobahngebühr in Österreich?

WIEN, 31. März (dpa). Österreich erwägt trotz heftiger Proteste eine Autobahngebühr nach Schweizer Vorbild. Dies bestätigte Bundeskanzler Franz Vranitzky. Erst vor wenigen Tagen hatte ein entsprechender Vorschlag von Wirtschaftsminister Robert Graf von verschiedenen Seiten Proteste hervorgerufen.

Vranitzky sagte vor der Presse, daß das Wirtschafts- und das Verkehrsministerium gemeinsam bis zum Sommer eine Studie über die Möglichkeiten einer Autobahngebühr ausarbeiten würden. Ohne direkte Nennung der Bundesrepublik Deutschland meinte der Bundeskanzler, es müsse vor einer Entscheidung allerdings geklärt werden, wie sich „Staaten, die selbst keine Gebühr erheben, verhalten". Ein Großteil des Nord-Süd-Transitverkehrs durch Österreich kommt aus der Bundesrepublik. Die Einnahmen aus einer Autobahngebühr sollen im Gegensatz zur Mineralölsteuer zweckgebunden für Ausbau und Instandhaltung des Autobahnnetzes verwendet werden.

JEN TADY NIC!

(re): V pátek dopoledne lyžovala pětičlenná skupina turistů na východním svahu Končského Grúně, v Bílých Tatrách, mimo vyznačené trasy, a přitom uvolnila sněhovou lavinu. Tou byli dva lyžaři strženi do široké doliny. Při pádu utrpěl 33letý lyžař smrtelné a 26letý lyžař těžké zranění.

Fünf Milliarden auf der Erde

WIESBADEN, 31. März (AP). Die Weltbevölkerung hat nach Erkenntnissen von Fachleuten in diesen Tagen die Fünf-Milliarden-Grenze überschritten. Ein Fünftel aller Menschen, rund 1,05 Milliarden, lebt in China, das damit vor Indien (etwa 770 Millionen) das volkreichste Land der Erde ist. Das Statistische Bundesamt erklärte am Dienstag, Mitte 1986 hätten 4,917 Milliarden Menschen auf der Erde gelebt. Nach Berechnungen der UN könnten es im Jahre 1990 rund 5,24 Milliarden sein.

Die Bevölkerungsdichte in China ist mit rund 110 Einwohnern je Quadratkilometer weniger als halb so groß wie in der Bundesrepublik Deutschland mit 245 Einwohnern. Nach Darstellung der Statistiker werden bis zur Jahrtausendwende etwa 1,2 Milliarden Menschen in China leben. Dann hätte sich die Einwohnerzahl seit Anfang der 50er Jahre mehr als verdoppelt.

Schválený lék proti AIDS

Washington: Americký Úřad pro kontrolu potravin a léků (FDA) schválil v pátek první lék proti nemoci AIDS, nabízející obětem zákeřného onemocnění paprsek naděje. Lék nabízený pod označením Azidothymidine (nebo AZT) však léčbu nezaručuje. V blízké budoucnosti bude dodáván jen v omezeném množství a bude velmi drahý, prohlásili odborníci. Výrobce uvádí, že pacienta může přijít až na 10 000 dolarů ročně. Odborníci upozorňují, že medikament nepomůže všem obětem AIDS a má nebezpečné vedlejší účinky.

ALE KOLIK JE JICH POD ZEMÍ, TO NIKDO NEVÍ!...

Alternative Kunst

BERLIN, 31. März (dpa). In der Diskussion um das Wandgemälde im neuen Sitzungssaal des Berliner Senats haben jetzt auch Politiker der Alternativen Liste (AL) ihre Forderungen angemeldet: Die AL-Abgeordnete Renate Künast schlug dem Maler Matthias Koeppel am Montag vor, sie „links unten" mit einem roten „Demo-Transparent" zu verewigen. Die Fraktionsvorsitzende Heidi Bischoff-Pflanz möchte auf dem AL-Dienstfahrrad abgebildet werden, während Stefan Reiß neben Gesundheitssenator Ulf Fink stehen und eine Kondompackung in die Höhe halten will.

Die AL-Abgeordneten gingen mit ihren Vorschlägen ironisch auf die Diskussion um das Bild ein, das Koeppel im Auftrag des Berliner Senats an die Stirnwand des Saals im Rathaus Schöneberg gemalt hat. Das Bild zeigte ursprünglich nur den Regierenden Bürgermeister Eberhard Diepgen und seine Senatoren. Diepgen fürchtete den Vorwurf des Personenkults und ordnete an, das Bild um Personen aus der SPD-Opposition zu bereichern.

KDYBY TO DALI CHUDEJM !!

Jak jíš, tak žiješ

Nejezte zeleninu, je v ní dusík, nejezte brambory, je v nich solamin, v mase jsou zase antibiotika a hormóny, vlastně ve všem je něco. To vede ke dvěma věcem. Buď, že lidé se všeho bojí, anebo je jim všechno jedno.

V americkém státě Missouri je v létě pekelné horko a všude poletuje prach. Jak jede auto, není vidět ani na cestu.

V roce 1971 zkoupila majitelka jedné stáje prostředek proti prachu. Autodopravce Russel Bliss, který vykupuje vyjetý olej, vyrobil z tohoto oleje zvláštní směs, která váže prach. Majitelka stáje, Judy Priattová, zakoupila směsi za 500 dolarů a nechala vystříkat dvůr, příjezdovou cestu a ulici před svým domem. Nebyla sama. Blissovu protiprachovou směs zakoupila řada farmářů a majitelů stájí. S účinkem byli spokojeni. Vzduch už nebyl tak plný prachu, člověk mohl lépe dýchat, zmizely i mouchy a komáři a jiná havěť, která koním ztrpčovala život. Také už se nestávalo, že by pro množství prachu nebylo možno zájemcům koně předvést. Radost Judy Priattové trvala jen rok. Pak začala nacházet na pozemku mrtvé ptáky, chcíplé psy a kočky, narodila se mrtvá hříbata nebo zemřela krátce po narození. Judy i další farmáři, co použili přípravek proti prachu, zalarmovali hygienickou službu. Ti přišli a dva roky hledali příčinu. Pak ji našli. Bliss zamořil půdu svým přípravkem, obsahujícím jed dioxin, který se tak smutně proslavil v Seveso. Jaké opatření udělaly úřady, vypadá dnes jako špatný žert, ale odpovídalo to přesně situaci před dvanácti lety. Odkopala se svrchní zamořená půda a prodala se část stavbařům do základů domů, část na zpevnění silnic. Část zůstala na skládce. A přišel poslední akt (zatím) této tragédie. Loni na Štědrý večer se objevil na obrazovkách městečka Times Beach přátelsky se usmívající muž a obyvatelům vysvětlil, že budou muset své domy vykliditi. Odškodné zaplatí úřad pro životní prostředí. Nikdo nemůže tvrdit, že autodopravce Bliss jednal bezohledně. Prostředkem proti prachu zamořil i svůj vlastní pozemek.

A to je právě to nejhorší, na stále se zhoršujícím životním prostředí. K ohrožení zdraví lidí, zvířat i rostlin nedochází z nedbalosti nebo snad dokonce ze zlého úmyslu, ale z nevědomosti a nejistoty.

Přesto nelze zavrhnout nové přípravky či výrobu. Bez chemie, bez mírové atomové síly by nebyl dnes už myslitelný žádný pokrok a neměli bychom dokonce ani zlomek toho, co nás obklopuje a co patří k životnímu standardu. Jen si vzpomeňme. V padesátých letech jsme obdivovali všechno, co vyšlo z továren na výrobu umělých vláken. Syntetické materiály, které nebylo třeba žehlit nás ohromily, přípravky, které udržovaly potravu požívatelnou po dlouhou dobu, nás nadchly, stejně jako hnojiva a prostředky na ničení plevele, což umožnilo vyšší výnosy obilovin. Průměrný Američan pije pomerančové šťávy a jí pomeranče, jejichž slupka byla chemicky ošetřena, bydlí v nábytku, který byl natřen zvlášť trvanlivým chemickým lakem, jí chleba, do něhož se přidávají různé prostředky kvůli vyšší trvanlivosti. Za rok spotřebuje 25 kilo pracích a čisticích prostředků, vypouští ze svého auta vysoce jedovaté plyny, jako je kysličník uhelnatý, kysličník siřičitý. V mase, které jí, je obsaženo tak vysoké promile těžkých kovů, že lékaři radí nejíst vepřové vnitřnosti vůbec a hovězí ledviny jen občas. Ale nejsou to jen „zlí farmáři", kteří dobytek na porážku krmí všemožnými přípravky, aby maso bylo líbové. I zaječí játra jsou dnes tak plná stopových množství rtuti, že se vůbec nedoporučuje kupovat zaječí paštiku. Zvířatům, která takto reagují na prostředí se říká bioindikátory, protože podávají informaci o tom, jak je zamořeno. Do jaké míry je to únosné a do jaké míry už škodlivé, tím si nejsou ani vědci, ani vlády jisté. Jedno však vědí určitě, že tam, kde umírají lesy, kde hyne stále více rostlin a zvěře, nemůže člověk zůstat zcela ušetřen.

To, co nás léká, je fakt, že se jednotlivec nemůže osobně bránit. Nicméně každý může udělat dost pro to, aby svůj organismus zbytečně nezatěžoval a neohrožoval sebe a svoji rodinu.

Nejúčinnějším prostředkem je správné stravování

„Jídlo," řekl Hyppokrates, otec lékařství před dva a půl tisíci lety, „nechť je tvojí medicínou." Řada poučených lidí se z různých chorob vyléčila tím, že se přeorientovala na jinou stravu. Nemá ovšem cenu předpisovat lidem nějaký zvláštní jídelníček. Každá dieta má tu vlastnost, že se nedodržuje a lidem kazí radost ze života. Stačí však dodržovat tato zásadní pravidla:

1. potraviny, které tělo dokáže snadno přeměnit na výživné látky a běžný odpad, působí na organismus příznivě a odstraňují z něj škodlivé látky,
2. charakteristické pro tyto látky je, že jsou lehce stravitelné, neleží dlouho v zažívacím traktu a nevyrábějí jako vedlejší produkt hnilobu a jedy,
3. neutralizují škodliviny v těle již obsažené, váží je na sebe a vypuzují z těla ven,
4. vyzbrojují organismus pro boj s jedovatými látkami.

To především znamená, konzumovat méně masa, které zanechává v našich střevech příliš mnoho hnilobných látek (v tom jsou škodlivé všechny diety spočívající jen na konzumaci masa nebo převážně jen masa jako například dieta bodová. Doporučuje se dále jíst méně „prázdných" kalorií jako jsou výrobky z bílé mouky, cukr, pít méně umělé ovocné šťávy. Zato bychom měli jíst více hrachu, dále ovesné vločky a odvar z nich, kukuřici, rajská jablíčka, fazole, ředkvičky, okurky, mrkev, švestky, hroznové víno, cibuli a jablka.

JABLKA:

Zůstaňme na chvíli u jablek. Svými šťávami odsává jablko z tkání škodliviny a odvádí je. Pektin, který jablka obsahují, působí jako přírodní antibiotika, proloze zabíjí viry. Při průjmu pomohou dvě dobře rozkousaná jablka na lačno. Při zácpě, dvanáctihodinová dieta z oloupaných a nastrouhaných jablek. Šťáva z jablek pročišťuje ledviny a podporuje tvorbu moči. Čistí pokožku a léčí akné a jiné nečistoty pleti. Když ráno vypijete po doušcích dvě polévkové lžíce jablkového octa, jeho kyselina zničí jedovaté bakterie tvořící se při trávení ve střevech.

ČESNEK:

Dalším vysoce účinným prostředkem, který posílí obranyschopnost vašeho organismu, je česnek. Nepříjemný je jeho pach, ale ten lze zčásti eliminovat tím, že jídlo s česnekem po doušcích zapijeme mlékem. Starořímský básník o česnéku napsal, že „mnohé se zrodí znovu, co už odumřelo". Současné výzkumy jsou méně poetické, ale stejně zajímavé. Ve Vídni hledal vojenský lékař dr. W. Marco Vlci účinný lék proti úplavici. Krmil králíky denně 2,5 gramy česnekového prášku a potom jim nalnfikoval desetinásobnou smrtelnou dávku bakterií úplavice. Králíci přežili. Zvířata, která nedostávala česnek, zahynula. Éterické oleje, kyseliny a stopové prvky činí z česneku zbraň proti zamořenému životnímu prostředí. Česnekové silice usmrcují bakterie a brzdí záněty. Díky těmto vlastnostem byl česnek penicilinem starověku.

KYSELINA MLÉČNÁ:

Dalším pomocníkem proti zamořenému životnímu prostředí je kyselina mléčná. Patří k růstovým látkám, které potřebuje každá lidská buňka. Kyselina mléčná je bohatě obsažena v kyselém zelí, v jogurtu, kefíru, zakysané smetaně, v kyselém mléku a v kozím mléku.

Na univerzitě v Giessenu byla játra laboratorních krys tak silně poškozena přeslazenou potravou, že zvířata onemocněla na určitý druh žloutenky. Podával jim koncentrát z kozího mléka. Po třech dnech byla zvířata opět zdravá.

Pokud se týče masa, není nikde řečeno, že bychom se ho měli zcela zříct. Maso je nejlepším zdrojem bílkovin a ty potřebujeme. Samotný mozek spotřebuje během noci 40 gramů bílkovin. Ale není správné spotřebu masa zvyšovat na úkor zeleninových salátů, brambor a ovoce. Z těchto důvodů se maso stalo zátěží pro náš organismus.

Jestliže se však masa nemůžete vzdát a zelenina a ovoce vám nic neříká, zkuste alespoň jeden den v týdnu hladovět. I to pomůže odlehčit vašemu zažívacímu ústrojí.

Komik do půl osmé

Říkali mu tak jeho nejbližší přátelé a kolegové, když poznali, že jeho přirozené komediantství, humor a bujné veselí se pravidelně vytrácí s posledním zvoněním pro opozdilce v hledišti a bledne v prvních záblescích reflektorů na kabaretních jevištích. Bylo to s podivem: do půl osmé sršel vtipem, vyprávěl anekdoty a skřítci ovace v zákulisí, kdekdo se smál, až se zaťkal — ale pak nadešel čas velké proměny a na jevišti jako komik fakticky nezabral. Znal spoustu kouzelnických triků, kouzlil pro pobavení šatnářek, avšak na pódiu nočních kabaretů neokouzlil nikoho. Smál se dlouho a rád, nakažlivě pro celé zákulisí, i svého psa naučil se smát, ale jeho žertům přes rampu se nikdo upřímně nezachechtal. Svůj velký dar od přírody — talent komika — neuměl na prknech uplatnit. Zůstal komikem do půl osmé.

Chtěl být plně oddaný umění humoru, ale jako kdyby hledal cestu v bažinách. Setrval hluboko ve stínu svých osobních přátel — slavných komiků, k nimž patřili Běda Lak, Ruda Steger, Dóda Pražský, Vojta Merten, Joe Jarský a další. Na jeho jméně nezáleží.

Psal se rok 1938. Období slavných grankabaretů. Svět se točil, život běžel dál a komik do půl osmé šel životem jen za plotem. Hrál — přesně řečeno statoval — v Uránii, v Unitárii, v divadle Na Slupi a v dalších kabaretech, které vznikaly a zanikaly, byl nula a „malé pivo v tupláku", jak mu přezdívali. Nedařilo se mu. Občas mu výrobci léčiv svěřili propagaci nějakého „zaručeného prostředku" a pak se zděšením naslouchali jeho kupletům:

„Damdy, damdy, dam,
prázdnou hlavu mám,
protože jsem sám,
jak bez obrazu rám.
Na můj bol
je DARMOL.
A naňch SORELA.
hlava aby nebolela.
Damdy, damdy, dam,
Prázdnou hlavu mám!"

Mimo jeviště mu humor nechyběl. Pro okolí byl podivín, recesista a rozpustilý šprýmař. Snad se zhlédl v příkladu Saši Rašilova, když obýval malý, úděsně červený hausbót, který zdálky vypadal jako ohnivý vůz, kotvící nedaleko Žoflína. Na tom malém červeném hausbótu se skvěl vlastnoručně zhotovený neumělý nápis: „umělec je člověk, který dovede jen o trochu víc než já!" Ale pravda to nebyla, už víme, že přes den ho bylo všude plno, ale po půl osmé se ztrácel. Měl malý plat a ještě menší role. Sázel na koně a snad to ho přivedlo k řediteli Uránie Perlíkovi, který koně vlastnil. Sázka na koně na jevišti v případě komika do půl osmé panu řediteli nevyšla a tak jen na role čekal. Pak se uchýlil Na Slupi u ochotníků ve hře „Děvče na šikmé ploše". V rozpustilé komedii s mnohoslibným názvem hrál hlavní mužskou roli — šíma, který zachrání dívku na šikmé ploše. Děva skáče ze skály. „Co ti mohu dát?" — „Svou lásku jen!" — „A je hodně vášnivá?" — „Ach, moje hruď se zachvívá!" Jednou se za tu hruď chytil a zapomněl na kolegyni. Oba spadli do propadla a odnesla to špička jazyka. Tu už nenašil. Skála ze „šikmé plochy" Na Slupi už taková není.

Odvezli ho do nemocnice na Františku. Přičichl nejen k chloroformu, nýbrž i k nemocničnímu životu. V nemocnici zůstal. Zprvu vozil nemocné na vozíku, pak povýšil a stal se prodlouženým ramenem lékařů. Za rok pak zástupcem vrchní sestry. Pacienti ho měli rádi. Trochu si šlapal na jazyk, ale často filozofoval. S přivolením primáře rozvěsil po chodbách vlastnoručně psané nápisy v rámečku s nemocniční tematikou: „Tož se vi, že jednou umřem a pak budeme létat v ráji". „Každá noc má své ráno", a „Nic hrubého, co jsi řekl nemocnému, už zpátky nevrátíš".

Po letech se stal v jednom krajském městě vrchní sestřičkou. Pro divadlo dávno umřel, jinam se vlastně ani nehodil. Byl totiž komikem do půl osmé.

Nejstarší evropská kolonie v Asii

V roce 1553 se jeden portugalský kupec obrátil s prosbou na jistého úředníka čínského císařského námořního úřadu, aby mu povolil v Ao-menu (Macao) vysušit zboží, které mu, jak tvrdil, zmokło za bouře.. Portugalci tu pak „sušili" zboží plné čtyři roky a nenápadně budovali svá sídla a obchodní domy. V roce 1557 prohlásili Macao za svou državu. Macao se tak stalo nejstarší evropskou kolonií na asijském kontinentu. Oficiálně ovšem Lisabon tvrdil, že jde jen o pronájem území k vytvoření obchodní faktorie a že císařská Čína si svá práva zachová.

Čínané portugalské vetřelce nevyhnali, úřady jen nařídily vybudovat vysokou zeď dělící Macao od kontinentu. Od roku 1849 Portugalsko odmítalo platit „nájemné" a v roce 1887 donutilo Čínu, aby se zřekla „na věčné časy" svrchovaných práv na toto území. Po vzniku Čínské lidové republiky 1. října 1949 nová vláda jednoznačně prohlásila, že v určitém okamžiku obnoví svrchovanost nad dosavadními koloniálními enklávami na svém území. Lisabon na to reagoval tím, že dva roky poté přiznal Macau statut zámořského území. Po vítězství dubnové revoluce v Portugalsku v roce 1974, kdy byl svržen Salazar a země se vrátila k demokracii, by se byl Lisabon rád Macaa co nejrychleji zbavil. Peking však tehdy k návrhu na navrácení kolonie o navázání diplomatických styků se obě země dohodly na čínské formulaci, že Macao zůstane „čínským územím pod portugalskou správou". Později se činitelé představitelé mocnářství slíbat, že budoucnost Macaa se vyřeší podle „hongkongského modelu", to znamená podle formule „jedna země — dva systémy". V posledním týdnu června 1986 se čínské a portugalské vlády dohodly zahájit rozhovory o vyřešení otázky Macaa. Jejich výsledkem by mělo být konečné navrácení Macaa Číně.

Moc je zatím formálně v rukou guvernéra, který je jmenován prezidentem ve vzdáleném Lisabonu. Zastupitelským orgánem je tu 17členné Zákonodárné shromáždění volené na tři roky. Úředním jazykem je portugalština, ale většina obyvatel Macaa ji neovládá. Úřady spravují Portugalci, v zahraničí je Macao zastupováno Lisabonem a na hlavních budovách vlají portugalské vlajky. Skutečnou moc však mají osoby těsně spjaté s Pekingem.

Macao má rozlohu pouhých 15,8 čtverečních kilometrů a tvoří je poloostrov a dva ostrůvky Taipa a Coloane, jež jsou spojené s pevninou mosty. Na tomto nevelkém území žije přibližně 450 000 lidí, z toho 98 procent Číňanů a potomků smíšených čínsko-portugalských manželství. Protože rozloha državy je malá, portugalská správa dává postupně zesypávat moře a tak získává znovu půdu.

Se svými rukokvětými domy v pastelových barvách, barokními chrámy a dlážděnými ulicemi a uličkami působí historické centrum Macaa i dnes jako kousek iberského poloostrova přesazený do Asie. Asi 100 000 lidí má portugalské státní občanství — včetně mnoha etnických Číňanů. Poskytuje jim to přinejmenším formální právo na metropoli, kterou většina z nich ještě nespatřila.

Macao představovalo pro Čínu vedle Hongkongu po dlouhá léta „okno do světa", reexportní středisko zboží a místo finančních transakcí i machinací. Pokud jde o průmysl, rozvíjel se především textilní, potravinářský, hračkářský, ale i elektronický.

Poslední léta přinesla Macau určité hospodářské oživení. V roce 1983 dosáhlo míra hospodářského růstu deseti procent a loni 9,5 procenta. V roce 1984 činil export téměř jednu miliardu dolarů, přičemž asi třetina směřovala na americký trh. Po vzoru Hongkongu a Singapuru se ekonomika této enklávy postupně zaměřuje na spotřební průmysl a na vývoz jeho výrobků, spoléhání v technologii ze těmito dvěma městy je však značné. Kolonie zato patří k významným střediskům nelegálního obchodování se zlatem a drogami.

Jako pozoruhodná enkláva iberské kultury na asijském kontinentu získává Macao nemalé příjmy i z turistiky — jen v roce 1985 sem zavítalo téměř pět miliónů turistů — a z proslulých heren a kasin. Kolonie se totiž během let přeměnila z čistě obchodního střediska v jakési pitoreskní Monte Carlo východní Asie, v město heren a sázkových kanceláří pro psí a koňské dostihy. Macao získává na daních z „průmyslu" hazardních her a sázkařské válně nemalé sumy, odhad hovoří zhruba o padesáti procentech rozpočtových příjmů. V Hongkongu jsou totiž hazardní hry oficiálně zakázány. Cesta odtud do Macaa trvá moderními čluny asi pětačtyřicet minut a o víkendu bývají lodě přeplněny. V reprezentativním hotelu Lisabon jsou vojská kasina otevřena prakticky nepřetržitě. V Macau jich je ještě celá dlouhá řada a úřady, obchodníci a podnikatelé by o tento zdroj zisku rozhodně nechtěli přijít ani v budoucnu.

Čas ukáže, jaké bude budoucnost nejstarší evropské državy v Asii. Na letošní rok připadá 430. výročí vytvoření kolonie. Že by to byla příležitost k ukončení tohoto pozdního koloniálního dryáš

(na)

Eine sowjetische Illustrierte rief ihre Leser / Die Geschichte seit Lenin muß umgeschrieben werden, findet ein prominenter Historiker

Die Illustrierte „Ogonjok" (Das Feuerchen) galt in der UdSSR lange Zeit als eher langweiliges Presseprodukt. Von ihren 1,5 Millionen Exemplaren, 300 000 davon auf gutem finnischem Papier gedruckt, wanderten einige Hunderttausend sofort zum Altpapier. Aber heute verkauft sich die Zeitschrift sehr gut — in den Kiosken ist sie sofort vergriffen. Der Grund ist klar: „Ogonjok" wurde, ebenso wie die mehrsprachige Wochenschrift „Moskowskije Nowosti" zum Vorreiter der Gorbatschowschen Reformpolitik.

Das „Feuerchen" zeigt seinen Lesern, was „Glasnost", die vom Kremlchef so nachdrücklich geforderte Offenheit, bedenkt — den Mut, kontroverse Themen aufzugreifen, vergessene Autoren wieder zu entdecken, zu diskutieren und auch zu polemisieren. Die Wandlung von „Ogonjok" ist zum großen Teil dem neuen Chefredakteur Witalij Korotisch zu verdanken, einem Lyriker.

Dieser Tage kehrte Korotisch für einige Stunden zu seinen Schriftstellerkollegen zurück. Im „Zentralen Haus der Literaten" in der Moskauer Herzenstraße stellte er einem breiten Publikum Redakteure und Mitarbeiter seiner Zeitschrift vor. Die Veranstaltung wurde zu einem Renner. Der Saal mit einigen hundert Plätzen drohte zu bersten. Das Publikum war begeistert und solidarisierte sich einmütig mit der neuen Politik der „Perestrojka", des gesellschaftlichen Umbaus in der UdSSR.

„Wenn wir die Perestrojka verspielen", erklärte Korotisch unter tosendem Beifall, „dann verspielen wir den Traum ganzer Generationen. Deshalb müssen wir kämpfen." Es gebe eine „riesige Masse von Leuten, die auf die Perestrojka warte", aber nichts dafür tue.

Der Chefarzt einer bekannten Moskauer Augenklinik, Stanislaw Fjodorow, formulierte das Prinzip des Umbaus ganz einfach so: „Den fähigen, fleißigen Leuten geht es dabei gut, die Faulen wollen, daß sich nichts ändert." In seiner Klinik hätten die Mitarbeiter nun drei Prozent Gewinnbeteiligung. Das Budget sei unter den Bedingungen der selbständigen Kosten- und Rechnungsführung von vier Milliarden Rubel auf sechs gestiegen. Während ein durchschnittlicher Arzt in der UdSSR 120—130 Rubel im Monat verdiene, erhielten Spitzenkräfte in seiner Klinik bis zu 530 Rubel, eine Schwester 300 und ein Krankenpfleger 200 Rubel.

„So mancher schlechtbezahlter Ingenieur fragt schon an, ob er bei uns als Pfleger eingestellt wird", berichtete Fjodorow. Wenn alle Ärzte in der UdSSR interessiert und im Hinblick auf materielle Anreize arbeiteten, könnte „das Millionenheer von Ärzten um die Hälfte verringert werden". Die Mentalität der Sowjetbürger beschrieb — Fjodorow bestätigend — der bekannte Lyriker Robert Roshdestwenskij im Literatenhaus: „Sie wollen verdienen wie ‚bei denen' (im Westen), aber arbeiten wie ‚bei uns' (in der UdSSR)."

Daß Demokratie in der Sowjetunion ein nur schwer erlernbarer Prozeß ist, gab der „Ogonjok"-Chef zu: statt Leserbriefe an die Redaktion zu schreiben und mit der Zeitung zu diskutieren, beschwere sich so mancher gleich beim Zentralkomitee. Der berühmte „Dorfprosaist" Wassilij Below gar hat vom ZK gefordert, „Ogonjok" und „Moskowskije Nowosti" zu verbieten, da sie „konterrevolutionäre" Artikel drucken. Was die einen als nötig und mutig loben — Veröffentlichungen von Erzählungen des emigrierten Autors Nabokow oder des einst in seiner Helmat verfemten Dichters Gumiljew, um nur einige Namen zu nennen —, gilt den anderen schon als antisowjetisch.

Da fordert man, wie Korotisch berichtete, den Beschluß des 20. KPdSU-Parteitages endlich zu erfüllen und den Opfern des stalinschen Terrors und der stalinschen Denunziation ein Denkmal zu errichten, denunziert aber gleichzeitig die eigenen Kollegen, etwa den einstigen Chef der Literaturzeitschrift „Nowij Mir" (Neue Welt), Alexander Twardowskij, der „so viele Wahrheiten schrieb, daß sie für Generationen reichen", aber aus Kummer dem Alkohol verfiel.

Unverständnis im Publikum gab es über den in seiner Heimat immer noch beliebten Autor Wassilij Axionow, der seit einigen Jahren in den USA lebt und mit dem Theaterregisseur Jurij Ljubimow Anfang März im Namen einer „nationalen Widerstandsbewegung" die Gorbatschowschen Reformen als Täuschung abkanzelte. Das sei, so Korotisch, sehr schade; denn diese Leute seien talentiert, doch leider gebe es auch unter den Gegnern der UdSSR große Talente. „Axionow vertritt heute uns gegenüber eine unversönliche Position."

Ausdrücklich lobte der „Ogonjok"-Chef eine gewisse Wandlung in der sowjetischen Ein- und Ausreise-Praxis: „Wer früher das Land verlassen wollte, galt mindestens als Dummkopf, weil er den sowjetischen Sozialismus nicht schätzte. Inzwischen haben wir verstanden, daß es auch kluge Menschen gibt, die unser System nicht akzeptieren, das ist Realität. Wenn jemand weg will und nicht Geheimnisträger ist, nicht weiß, wie man Raketen baut, dann darf man nicht annehmen, unser Leben wäre besser, wenn man diesen Menschen an der Ausreise hindert."

Ein kabarettistischer Höhepunkt der Veranstaltung wurde der Auftritt des Satirikers Gennadij Kazanow. Der Künstler wagte, was noch vor einem Jahr unter Strafe gestellt worden wäre: Er parodierte die sowjetische Militärführung und schilderte die Feier des 70. Geburtstages von Marschall Gretschko in einer bescheidenen Villa am Ufer der Moskwa. Kulturbanausentum, Prasserei, schillernde Moral, Kult um Breschnew und Lüge waren nur einige der bissigen Angriffspunkte Kazanows auf Gretschko, den einstigen sowjetischen Verteidigungsminister, und dessen Offiziersfreunde. Das Publikum tobt vor Begeisterung.

Auch die lückenhafte Berichterstattung sowjetischer Massenmedien nahm Kazanow aufs Korn: „Auf der ersten Seite schreiben unsere Zeitungen, was die Werktätigen mit den Händen in schöpferischer Arbeit schaffen. Auf der letzten fragen die Zeitungen, wohin mit dem Ausschuß für Milliarden Rubel, der von diesen Werktätigen produziert wurde, und in der Mitte geht es um Lohnerhöhungen". Und: „Mein Nachbar arbeitet in einer Fabrik für Küchengeräte aus Metall. Doch er ist ein solcher Geheimnisträger, daß man seine Schwiegermutter nicht nach Bulgarien reisen ließ."

Die „Perestrojka" in dieser Art mitzuerleben löste unter den Zuhörern des „Ogonjok"-Abends wahre Glücksgefühle aus — so hatten sie noch nie ganz offen über ihre Gesellschaft und die Gegenwart reden gehört. Doch die Diskussion — vor allem die in den gedruckten Publikationen — reißt auch in der Betrachtung der sowjetischen Zeitgeschichte Mauern ein, hinter denen sich Tabus gehalten haben.

Der neue Leiter des sowjetischen Staatsarchivs, Jurij Afanassjew, möchte das Forscher-Interesse der Historiker am liebsten auf zwei Perioden lenken, über die nach der bisherigen Lesart der Partei „alles gesagt" ist. Die erste Periode reicht vom Revolutionsjahr 1917 bis 1929. Da siegten die Bolschewiki unter Lenin, da starb dieser (1924), Stalin kam als Generalsekretär an die Macht; unter dem Namen „Neue Ökonomische Politik" (NEP) blähte das Kleinbürgertum — bis der nun unumschränkt herrschende Stalin die Kollektivierung, die Planwirtschaft und die Gewaltherrschaft durchsetzte.

Die zweite Periode, die Afanassjew im Auge hat, umfaßt die Jahre von 1956 bis 1965 — die Chruschtschow-Ära. Dabei geht es im wesentlichen um Entstalinisierung, Wirtschafts- und Parteireformen.

In beiden Zeitabschnitten gibt es, wie Kremlchef Gorbatschow es im Februar gegenüber Sowjetjournalisten ausdrückte, „vergessene Namen und weiße Flecken" genug. Was Gorbatschow damit meinte, erläuterte Afanassjew in der Zeitung „Sowjetskaja Kultura". Afanassjew fordert nichts mehr und nichts weniger als eine schonungslose Analyse des Stalinismus und seiner Wurzeln durch die moderne sowjetische Geschichtsschreibung: „Ich meine, es ist an der Zeit, auf sachlicher Basis die Probleme, die mit dem Personenkult Stalins zusammenhängen, zu erforschen. Wir haben nicht eine einzige Untersuchung zu dieser Frage, während die nichtmarxistische Geschichtswissenschaft zu diesem Thema Hunderte, ja Tausende von Publikationen aufzählt."

Afanassjew geht noch einen Schritt weiter: er wendet sich entschieden dagegen, die „Massenrepressionen gegen ehrliche Sowjetbürger in den dreißiger Jahren", also die großen Säuberungen Stalins, lediglich als „Fehler", „Mängel" oder „Abweichung von den sozialistischen Gesetzen" anzusehen. Es gebe bekannte Beschlüsse der Partei — unter Parteichef Nikita Chruschtschow (1953—1964) verabschiedet —, die diesen Terror anders einschätzen, als „Perversität", „Willkür", „Ungesetzlichkeit", „Machtmißbauch in der Periode des Personenkults", Handlungen der „Verbrecherbande Berijas", des Geheimdienstchefs unter Stalin.

Diese Beschlüsse verschwanden in der Breschnew-Ära in den Schubladen, doch zurückgenommen wurden sie nicht. Afanassjew tritt dafür ein, die Dokumente zu veröffentlichen und somit die Arbeit der historischen Archive von Grund auf zu verändern. Das Sowjetfernsehen zeige, erklärt Afanassjew, Stalin — in diversen Streifen über den Zweiten Weltkrieg — immer wieder mal als weise und mächtig.

Der Historiker Alexander Samsonow hat dieses kürzlich ebenfalls kritisiert. In der Wochenschrift ‚Argumente und Fakten' warf er Stalin schwerwiegende Fehlentscheidungen vor und gab ihm die Schuld für das Vorrücken der Deutschen Wehrmacht bis an die Stadtgrenzen von Moskau und Leningrad.

Afanassjew fordert auch eine „neue tiefe Analyse" des 20. KPdSU-Parteitages (Februar 1956), mit dem Chruschtschow die Entstalinisierung forcierte, und eine Neubewertung der Politik des damaligen Parteichefs Chruschtschow sei eine „schwierige und vielschichtige Gestalt", seine Rolle in der sowjetischen Nachkriegsgeschichte müsse noch definiert werden. Bisher werde er aber — etwa im Fernsehen — totgeschwiegen. „Wie oft

• Nepříjemné potíže zpomalily tempo jarních polních prací v SSSR. Jařiny jsou dosud zasety až na 200 000 hektarech, což je méně než ve stejném období loňského, ale i předchozích roků. NEPOUŽITÉ 2184.

• Ve třetím kole zavládl v Gottwaldově podnapilý šílený parťák bodnutím nožem do hrudníku o rok mladšího muže. Motivem činu byl spor při společném požívání alkoholických nápojů.

• Čs. film reflektuje 1. Menalu Vesničko má středisková získal v pátek na 12. mezinárodním festivalu filmových komedií ve francouzském Chamrousse Velkou cenu festivalu a Cenu kritiky.

kann man noch so tun, als habe es ihn überhaupt nicht gegeben?"

Einen Versuch, sich der Wahrheit der jüngeren Geschichte zu nähern, bescheinigt der Historiker seinem Schriftsteller-Kollegen Michail Schatrow. Der widmete seine Stücke vor allem der frühen Sowjetzeit, durfte aber keineswegs ganz ehrlich sein. Sein Stück „Der Brester Frieden" wurde vor 25 Jahren verboten, obwohl damals die Parteizeitung „Prawda" bereits Auszüge abgedruckt hatte, weil „Lenins Widersacher Trotzkij, Sinowjew und Kamenjew darin auf die Bühne kamen".

Schatrow hat mittlerweile Grund zur verspäteten Freude: Die außenpolitische Wochenschrift „Neue Zeit" veröffentlichte die Schlußszene aus dem „Brester Frieden" in ihrer jüngsten Nummer. Das Drama hat im Frühjahr im Moskauer Wachtangow-Theater Premiere. Der Autor, so kaschierte die „Neue Zeit" die Verspätung um ein Vierteljahrhundert, habe das Stück „jetzt" fertiggestellt.

Sowjetische Leser finden darin Erstaunliches, etwa die Abstimmung über den Friedensschluß von Brest-Litowsk 1918 im Politbüro, bei der Lenin von den Gegnern des Friedens überstimmt wurde und Trotzkij — „Ich bin skeptisch über die Möglichkeit eines Friedens, sei denn zum Preis der Kapitulation" — sich der Stimme enthielt. Schließlich siegte Lenin nach harten Fraktionskämpfen in der Parteiführung, sonst wäre er zurückgetreten.

Nicht zufällig zieht heute Parteichef Gorbatschow den Brester Frieden als Vergleich heran, wenn er die Schwierigkeiten verdeutlichen will, denen sein Reformkurs ausgesetzt ist. Schatrow schreibt in seinem Sinne gewissermaßen gegen die „soziale Passivität" in der Sowjetgesellschaft an. Man müsse ihn endlich, erklärt Afanassjew, entlasten. "Was wir brauchen, ist eine gute, sachliche Zeitschrift, die ohne Leidenschaft die Geschichte der Partei dokumentiert."

Aber Professor Bernhard Grzimek hat es ja immer gesagt: „Tiger sind für Menschen weniger gefährlich als Politiker!"

O.K.

Zajímavý dopis napsal posluchač Josef K.: „...I když úplatkářství zásadně odsuzuji, přece jenom je propastný rozdíl bere-li úplatky například automechanik nebo lékař. Často však nejen bere, ale celým svým postojem k pacientovi jej více nebo méně zastřeně vymáhá. Lékař totiž mnohdy rozhoduje o bytí či nebytí lidí ...". Jiného názoru však byli dva, jak jinak, anonymní pisatelé. Ten první napsal: „...pranýřujete lékaře, že berou úplatky, ale až budete ležet v nemocnici jen jako pacient na lůžku č.3, pak ráda dáte peníze jak sestrám, tak i ošetřujícímu lékaři." ... Druhý anonym byl velmi striktní: „Jak to, že jste se s takovou důkladností soustředila právě jen na úplatky lékařům ? Nevím, jaké jsou platy lékařů, ale podle doslechu asi poloviční než plat zedníka. A nevím, jestli je totéž zdít zeď s fajfkou v ústech nebo stát půl dne u operačního stolu s rizikem, jak operace dopadne... Proč nepíšete o zednících, kteří si diktují za sobotní fušku 500 korun, celodenní stravu s pivem a slivovicí a dovoz na pracoviště autem a odvoz domů ? Proč nepíšete o vedoucím autoservisu, který na vaše auto nesáhne, dokud nemá v ruce bankovku ? Proč nepíšete o malířích pokojů, kteří si pro své fušky ukradnou materiál ve svém podniku a fušky provedou v pracovní době ? Proč nepíšete o univerzitním profesoru, který za pomoc na vysokou školu bere od rodičů příslušných dětí 10.000 ? A abychom se přiblížili vašemu oboru, proč nepíšete o notářích, kteří při projednávání pozůstalosti čekají na obálku s nejméně 500 Kčs, aby poplatky z pozůstalosti byly únosné ? To jsou případy, o kterých bezpečně vím, a kolik je těch dalších? Což je vůbec možno udělat dnes krok bez úplatku ? ...

„Ale ano, to těsnění, na které už rok čekáte, jsme včera skutečně dostali, jenže nás v noci vykradl..."

(„Je libo úplatek ?", programový týdeník ROZHLAS 49/86)

Nakupovat se dá různě. Místo: Praha, speciální prodejna televizorů Jindřišská ulice č.12. Čas: 11. února 1987, těsně před devátou ráno. Asi dvě stě lidí obléhá dveře obchodu. Co se tu děje, ptám se lidí. „Prodávají barevné televizory," hodí po mně kdosi z fronty a já se zajímám blíž: „Víte jaké ?" „No naše," říká postarší žena, „prý velké i přenosné Oravany." „Jak dlouho tu čekáte ?" vyzvídám dál. „Ti, co jsou už uvnitř, tu byli prý od půlnoci, já jsem tu od tří." Z krámu právě vychází muž: „Těch Oravanů mají pět a všechny jsou to aušusy, přeci to nebudu kupovat." V davu to zavře, ale stejné všichni stojí dál. Chci se uvnitř dozvědět něco víc, ale čelo fronty se semkne a poslouchám podrážděné hlasy, že bych jen zdržovala personál. O čtyři hodiny později mluvím s vedoucím Z.Rukavičkou, který vypadá jakoby právě přežil těžký šok: „Měli jsme týden zavřeno. V pondělí nám přivezli zboží. Celkem 35 barevných televizorů, z toho 10 Oravanů. Ještě před dnešním zahájením prodeje nám telefonovalo mnoho lidí. Všem jsem říkal, že barevné televizory prodávat budeme, ale že je jich málo. Co vám mám říkat. Pět Oravanů bylo skutečně vadných, ale zákazníci nás přinutili, abychom jim je přesto prodali ! "

Dá se různě nakupovat, ale i prodávat. Včera byla prodejna v Jindřišské rizikovým pracovištěm...

(Značka /ska/: Všimli jsme si pražské Svobodné Slovo 12.2.87)

„Vidíš, takhle to dopadá, když se někdo nestará o své věci — kdyby neměl zarezlé šrouby u zrcátka, mohl mít blatník."

****

Aufgespießt

„Ein tüchtiger junger Mann."

Ex-Bundeskanzler Helmut Schmidt über den sowjetischen Parteichef Michail Gorbatschow auf der „Zehnten deutsch-sowjetischen Gesprächsrunde" des Bergedorfer Kreises in Moskau, die am Wochenende auslief.

Ticken für den Pilgerstrom

BIEL, 30. März (AP). Eine Schweizer Uhrenfirma hat von den saudiarabischen Behörden die Erlaubnis erhalten, in Mekka eine sieben Meter hohe Nachbildung einer Armbanduhr zu errichten. Die Uhr soll auf einen Marmorsockel mit einem Bildnis des saudiarabischen Königs Fahd gestellt werden.

Auf dem Zifferblatt werden Auszüge aus dem Koran in arabischer Schrift und zwei gekreuzte Schwerter, das saudiarabische Wappen, abgebildet sein. Mit der Ausstellung der Uhr sollten die guten Beziehungen der Schweizer Firma mit der arabischen Welt und den arabischen Kunden unterstrichen werden, sagte ein Firmensprecher. Die Uhr, die voraussichtlich im kommenden Juni aufgestellt wird, ist fast 200 000 Mark teuer.

Bobbies strampeln wieder

LONDON, 31. März (AP). Den Londonern stehen nostalgische Zeiten bevor. Die Streifenpolizisten, Bobbies genannt, steigen aufs Fahrrad um und bilden eine „Rad-Brigade". Ein Sprecher von Scotland Yard teilte mit, Bobbies mit Fahrrad könnten ihr Revier besser überwachen und schneller zur Stelle sein, wenn sie gebraucht werden. Versuche mit dem neuen (alten) Verkehrsmittel hätten ergeben, daß sowohl die Bobbies als auch die Öffentlichkeit damit hochzufrieden seien. Die „Rad-Brigade" werde 200 neue Fahrräder erhalten, sagte der Polizeisprecher. Sie werden schwarz sein, hieß es, und sehr solide.

Triumphbogen wird erneuert

PARIS, 31. März (AFP). Der Triumphbogen in Paris bedarf dringend einer Restaurierung. Wie das französische Kulturministerium am Montag mitteilte, standen den entsprechenden Arbeiten bisher die riesigen Kosten entgegen, die auf rund 30 Millionen Francs (knapp zehn Millionen Mark) veranschlagt werden. Das Ministerium hofft, daß ein Drittel hiervon von Mäzenen getragen wird, vor allem von US-Amerikanern. Die Restaurierungsarbeiten werden vermutlich zwei Jahre dauern.

Schon vor zwei Jahren mußte aus Sicherheitsgründen am oberen Teil des Arc de Triomphe ein Metallgitter angebracht werden, da herabfallende Mauerstücke die zahlreichen Besucher aus aller Welt gefährdeten.

A kvůli vosit chlapečkům!

TAK VE TEPLOM V PRAZE.

Věc: VIDEO

BUDIŽ ŘEČENO hned v úvodu, že ani jeden z nás není nepřítelem videa. Právě naopak. Jsme rádi, že tenhle nový nosič záznamu obrazu pomalu zapouští kořeny i u nás. Střízlivé odhady tvrdí, že videomagnetofonů je v našich domácnostech a různých organizacích již kolem 150 tisíc. A čím dřív jich bude několikrát víc, tím lépe. Jak pro nás, tak pro video samotné.

Sto padesát tisíc rozhodně není málo, i když za většinou hospodářsky vyspělých zemí dost zaostáváme. Vždyť třeba v Japonsku a Velké Británii video vlastní každá druhá rodina. Současná cena videomagnetofonu s průměrnými technickými parametry nepřevyšuje jeden měsíční plat. U nás stojí videomagnetofon Tesla VM 6465 skoro dvacet tisíc korun a nejlevnější dovážený přístroj ještě o pět tisíc víc. Také cesty, kterými se videomagnetofony do našich domácností dostávají, jsou někdy více než klikaté. Není divu, vždyť o vlastní výrobě zatím můžeme mluvit opravdu jen s přimhouřením obou očí. Přístrojů Tesla VM 6465 totiž doposud pracovníci Tesly Bratislava smontovali z rozložených sad dovezených od firmy Philips necelých 15 tisíc.

Kdy jich bude dost?

Letos Tesla Bratislava sestaví 10 až 15 tisíc videomagnetofonů. Obrat k lepšímu můžeme očekávat až někdy napřesrok, kdy zahájí výrobu společný podnik, akciová společnost AVEX. Založí ho VHJ Tesla — Spotřební elektronika Bratislava a PZO Transakta spolu se zahraniční firmou a partnery ze socialistických zemí. Výroba bude narůstat, takže se v roce 1990 na vnitřní trh dostane několik desítek tisíc přístrojů. Další vyvezeme do kapitalistických států, abychom pokryli devizové vklady do výroby, a část produkce budeme exportovat do zemí RVHP. Cena by měla být asi o čtvrtinu nižší než nyní.

Ani se založením AVEX to u nás nebude mít video jednoduché. Vyrábět se bude v závodě Zornica Bratislava, který dříve produkoval služivá pyžama. V základním závodě Tesly Bratislava se upravuje celé pochodí pro výrobu mechaniky. Podnik se již nechce spokojit s rolí pouhého „montéra". Bude proto zvyšovat podíl využití vlastních součástek, což určitě vyvolá obrovské nároky na jejich výrobu v Tesle Rožnov. Takže „výrobní část" zprávy můžeme zakončit — třeba otázkou, zda si malá země jako Československo může dovolit vyrábět takřka celý sortiment spotřební elektroniky? Nebylo by lepší investice vložit např. do podstatného zvýšení produkce gramofonů a reproduktorů, s nimiž slavíme úspěchy i na nejnáročnějších trzích, a získané devizy promyšleně vložit do dovozu přístrojů, jejichž výrobě nám dělá velké problémy?

Co si budeme hrát?

Dejme tomu, že vlastníme videomagnetofon. Smělá hypotéza, ale vyjděme z ní. Takže už zbývá jen maličkost: co si budeme hrát?

Pravda, Supraphon nabízí videokazety zhruba ve dvaceti prodejnách plus prostřednictvím zásilkové služby (pomíjíme fakt, že cenám 390 až 690 korun směle konkuruje černý trh s nižší cenou a mnohdy atraktivní nabídkou titulů). Máme půjčovny videokazet — jsou či budou v každém krajském městě, pracují ovšem téměř výhradně se systémem VHS. Na systém Beta se přepisuje jen minimum titulů. Máme výrobce, distributory, editory, Krátký film, Čs. televizi, Ústřední půjčovnu filmů, Filmové studio Barrandov, Supraphon, instituce a organizace, které „chytily vítr", založily příslušné oddělení a na naše otázky odpověděly vesměs věcnými přípisy ad „věc video". Napoprvé, že sféra rozdělení zájmů a činností není ještě dokonalá, že přetrvávají potíže s technickou základnou a že těžko pro oblast videa mohou vystačit s prostředky, které byly uvolněny z nákladů pro běžnou tvorbu. Laicky řečeno — převedu-li na videotvorbu peníze z výroby dejme tomu hraných filmů, musím filmy zákonitě na něčem ošidit. Oprávněně volají po účelových dotacích — vždyť všude na světě si video „na sebe" vydělává a je zřejmé, že nynější vklad by se v budoucnu více než vrátil. Co ale nabízíme nyní?

Supraphon a ti druzí

V Supraphonu jsme hovořili s obchodním ředitelem ing. Karlem Arbesem: **„Na konci loňského roku jsme na trh uvedli prvních pět pořadů, celkem to byly dva tisíce kazet. Máme dlouhodobou koncepci tvorby audiovizuálních pořadů, která zahrnuje programy z oblasti vážné i populární hudby, snímky převzaté z televize aj. Letos na kazetách vydáme např. Prodanou nevěstu, Nezralé maliny, Aerobic, Hity roku, Rumcajse, Rakeťáka, Pohádky z mechu a kapradí, Rybovu vánoční mši, Hitšlágr, Karla Gotta. Celkem to bude asi dvacet tisíc kazet ve 40 až 50 titulech. Kromě toho dovezeme asi deset zahraničních titulů. Připravujeme také Jakobína, Rusalku, Moji vlast, Novosvětskou, Slovanské tance, snaží se Semafor a Televarieté, vlastní videoclipy i další pohádky. Na objednávku natáčíme pořady pro zahraniční zákazníky a chceme také naše pořady exportovat. Máme povolení pro obchodní činnost v zahraničí. Chceme si vývozem vytvořit devizové zdroje na dovoz pořadů i potřebných technických zařízení. Vlastní půjčovny letos otevřeme v Praze, Brně, Bratislavě a snad i v Ostravě a některém lázeňském městě. Naše kazety se však budou půjčovat i v půjčovnách Čs. státního filmu."**

Ústřední půjčovna filmů se orientuje — ostatně v souladu se světovým trendem — výhradně na půjčování kazet. V současné době nabízí zhruba sto titulů, převážně hraných filmů socialistických produkcí, počítá se i s přepisem děl západních kinematografií (Vinnetou, Angelika). Lákadlem jsou samozřejmě naše klasické pohádky (Pyšná princezna), večerníčky, snímky s V. Burianem, J. Werichem... Na druhé straně se ovšem na seznamu videoprogramů objevily i tituly, které bez povšimnutí prošly kiny a po roce i obrazovkou: těžko říci, jaký efekt slibují do třetice, neboť video není samospasitelné...

„Odbor video byl na úseku programových fondů Čs. televize zřízen na základě PV ČSSR 44/85... Naše činnost je trvale realizována ve spolupráci s VHJ Supraphon. ČST není sama editorem ani distributorem videokazet, a prosíme proto naši veřejnost, aby se na ni neobracela se svými žádostmi o nahrávky a kazety. Dramaturgický výběr je prováděn na základě průzkumu (odbor výzkumu programu ČST a diváků v ČSR)..." Tolik z odpovědi Karla Valtery, vedoucího odboru programových fondů ČST. Podíváme-li se na konkrétní tituly, znovu se opakují večerníčky, Pan Tau, letos přibudou mj. tři aktovky a J. Werichem, v oblasti zábavné tvorby revue Ring volný apod. Lze očekávat i užitečnou novinku edukačního charakteru (jazykové a zahrádkářské kursy.

Do třetice se tituly typu Maxipes Fík objevují ve vyjádření Krátkého filmu Praha, neboť **„... jsme výrobci, naše videostudio pracuje v oddělení zakázkové tvorby. Setkáváme se s ní jak v pořadech televize, které na kazety nedávno převzal Supraphon, tak v nabídkovém katalogu UPF... V dramaturgických plánech videostudia se zaměřujeme na vzdělávací pořady, které by byly využívány ve školství, a to ve spolupráci s Komeniem a Čs. televizí."** (dramaturg Tomáš Sláma, vedoucí dramaturg dr. Josef Schütz). Pokud jde o konkrétní tituly, pro Supraphon nedávno dokončili Leoše Janáčka, ve výrobě jsou Talich, Martinů, videoclipy populární hudby, rozvíjí se spolupráce s Palácem kultury, s uměleckými agenturami. A co považují za současný „videoproblém" číslo jedna? **„Zatím se jeví, že většinu programů je vytvářena pro kluby a společenské organizace. V budoucnu je třeba počítat s divákem-jednotlivcem, s programy, které budou mít charakter edičních řad, aby mohl s videokazetou pracovat tak, jako dnes s knihou. To je ovšem podmíněno dostatkem videopřehrávačů v domácnostech."**

Jen reprízy nestačí

Dramaturgická skupina Profil Filmového studia Barrandov je téměř jediné pracoviště, zaměřené takřka výlučně na původní hranou videotvorbu. Už od počátku tu počítali s tím, že programová nabídka v Československu nemůže trvale sestávat jen z převzatých filmových a televizních děl. **„Je to obzvlášť důležité v nabídce pro videokluby, na něž se v prvních letech práce chceme zaměřit především — není přece myslitelné, aby provozovatel klubu pro mladé nabízel jen reprízy filmů a předpokládal, že bude mít neustále plno,"** říká vedoucí dramaturg Profilu Vratislav Dejmek a s jeho slovy plně souhlasíme. Zatím je připravena téměř tříhodinová Hyberniáda, složená ze samostatných bloků a písničkových clipů, dále tu dokončili dva půlhodinové bloky Hlavně nesmí být smutno a Krásný den, letošní rok přinese programy Modrá tráva (Intercountry) a Jak se točil Discopříběh — to vše ovšem zase s převahou písniček.

Mezi zhruba třiceti rozpracovanými projekty jsou některé zajímavé — Valcův scénář Pohledu z okna o drsnější podobě lásek dnešní mládeže či Křístkovy „videohorrory ze současného města". S ostatními výrobci (máme na mysli výše uvedené „oficiální", není totiž tajemstvím, že v řadě podniků vlastnících základní zařízení funguje jakési interní „samovýroba") se tedy Profil v podstatě nepřekrývá, větší mezery zde spatřují v koncepční klubové práci s videem: vybavený klub bez představy, o programové náplni je spíš pravidlem než výjimkou. A samozřejmě — i přes mimořádné pochopení FS Barrandov — mají stejný problém jako ostatní: materiálně technické zabezpečení výroby kazet a videomagnetofonů, na něž je programová otázka odkázána. Protože — slovy K. Valtery — **„video se zrodilo z technického pokroku a je na něm plně závislé. Je přitom třeba mít na paměti, že jeho rozvoj sleduje vedle demokratizace kultury také informatika a řízení hospodářských procesů v celé naší socialistické společnosti."**

Video se nám zrodilo v nemalých porodních bolestech. Zpožděni za světem je velké a asi bude dlouho trvat, než se nabídka programů v půjčovnách a obchodech vyrovná černému trhu.

Ještě bodná toho budeme muset pochopit a vyřešit, než nám z videa vyroste kluk jako buk. A pravděpodobně to bude v době, kdy už bude mít ve světě zelenou tzv. CD video.

CHICAGO (AP). Verzweifelte Opfer der Immunschwächekrankheit Aids suchen nach einem amerikanischen Zeitungsbericht vom Sonntag immer häufiger sogenannte Untergrundkliniken auf. Die in Chicago erscheinende „Sun Times" berichtete, allein in den USA gebe es bereits in mehr als 40 Städten einschlägige Adressen, wo Aidskranke hausgemachte Mittel kaufen können, die angeblich Linderung oder Heilung versprechen.

tedy kompaktní deska, přenášející navíc jen kvalitní zvuk, ale i obraz, vlastně spojující dvě dnešní špičky spotřební elektroniky — video a kompaktní gramofon. Pro CD video budeme moci využít většinu technologie v budovaném závodě na kompaktní gramofonové desky v Loděnicích u Prahy i základní CD a video katalogy pořadů. Snad tedy pak nebudeme muset psát článek s titulkem: „Věc: CD video"...

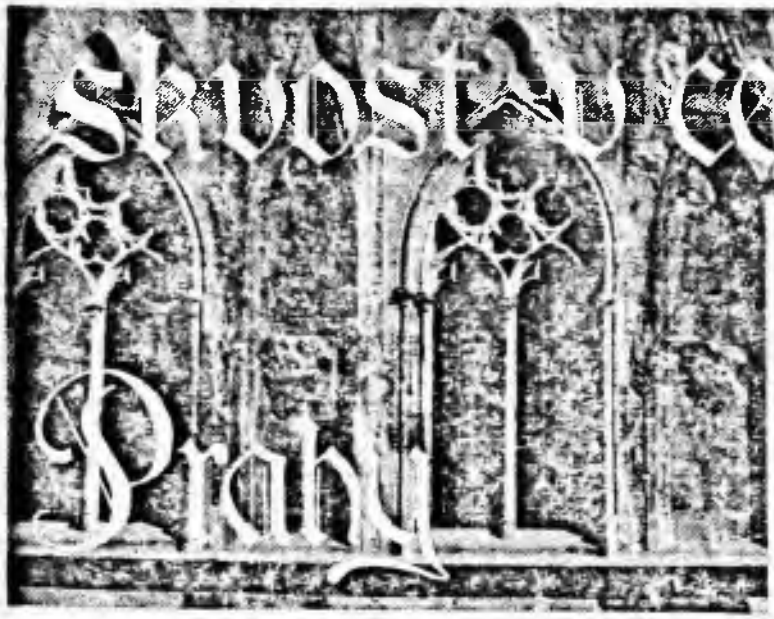

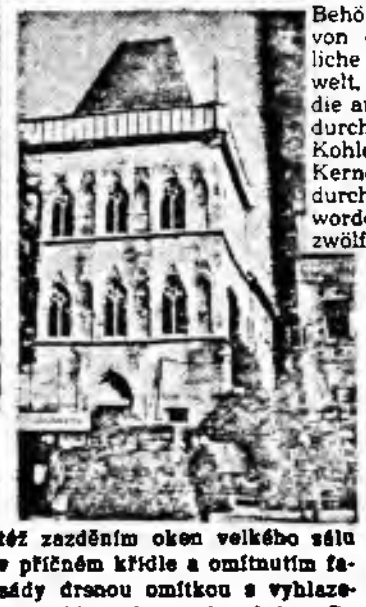

DŮM U ZVONU PŘED DOKONČENÍM REKONSTRUKCE

Koncem září začali snímat pracovníci Pražského stavebního podniku trubkovou konstrukci z nárožní věžové části domu U zvonu, který stál dlouho zastřen pavučinou lešení. Překvapeným návštěvníkům Staroměstského náměstí se objevil výsledek práce širokého kolektivu stavebních dělníků, kameníků, techniků i projektantů Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů a pracovníků odborných orgánů Státní památkové péče.

Historie obnovy domu U zvonu začala v roce 1965. Tehdy byly při snímání opadávajících omítek zjištěny četné gotické prvky. O tom, že dům je ve svém jádru gotický, se vědělo ze stavebně historického průzkumu, který zpracoval již v roce 1961 PhDr. D. Líbal. Proto byly provedeny další sondy, které zjistily, že západní fasáda domu je pod dochovanými omítkami asi z velké části také gotická.

Projekt rekonstrukce byl předán stavební výrobě v roce 1972. (Pozn. red.: Rekonstrukce se protáhla na řadu let z důvodů jiných naléhavých úkolů ve výstavbě hlavního města a při obnově dalších památek.)

■ Stavební dějiny domu U zvonu začínají koncem 13. století. Doklady jsou zachovány ve sklepech a zčásti i v přízemí. Na samém počátku století následujícího vznikla v domě přízemní kaple, zaklenutá dvěma poli křížové žebrové klenby. Na jejích stěnách i klenebních kápích jsou nástěnné malby z téže doby. O něco později, mezi lety 1325 až 1330, byl objekt přestavěn na honosný městský palác. Tehdy vznikla jeho západní fasáda. V přízemí bylo použito i starších prvků druhotně vezděných jako stavební materiál. Tato západní fasáda byla vytvořena s použitím geometrické kompozice, vycházející ze šířky fasády a vytvořené na základě dvou různě rozevřených ramen vimperků nad okny s výklenky, v nichž původně stály v prvním patře čtyři sochy. Tato geometrická kompozice určila situování nejen všech architektonických článků, ale i umístění soch a kamenného zvonu na nároží.

V interiérech byla zjištěna zachovaná gotická dispozice prostor z doby hlavní stavební etapy. V nárožní věžové části byly v sále 1. patra nalezeny architektonické články, například mimořádně složitý portálek, vedoucí do točitého schodiště, dvě skříňky ve zdi, jež byly bohatě zdobeny profilací a polychromovány. Ve druhém patře této části objektu byl zjištěn další portálek do točitého schodiště, krb a zajímavý útvar tří oken završených hrotitě, zevnitř rámovaných ztrojeným plným obloukem. Tento útvar byl s největší pravděpodobností určen pro umístění slavnostních sedadel. V příčném křídle, položeném v návaznosti na věžové nároží, byl umístěn asi velký sál, jak to naznačují velká pravoúhlá okna. Byla nalezena i další kaple v prvním patře s nikovým oltářem. Byla zaklenuta dvěma poli žebrové klenby se svorníky. Tuto klenbu bylo možno rekonstruovat osazením původních fragmentů žeber. Také svorníky byly osazeny původní, jeden z nich má podobu slunce prozařujícího vinnými listy, jež byly zlaceny.

■ V druhé polovině čtrnáctého století, v době, kdy přešel objekt do držení patricijských vlastníků a kdy obě kaple ztratily svou funkci, vznikl v nejvýchodnější místnosti portálek na most spojující dům s oratoří v Týnském kostele, která do nedávné doby byla pokládána za barokní. Typem portálku však patří do doby kolem roku 1380. Podobný portálek je i na oratoři v kostele.

Východní příčné křídlo pochází teprve z konce patnáctého století. Pozdní gotika se projevila též zazděním oken velkého sálu v příčném křídle a omítnutím fasády drsnou omítkou s vyhlazeným fiktivním spárováním. Do osmnáctého století patří dvorní pavlač s mohutnými volutovými konzolami.

Nejmladším prvkem historického vývoje domu U zvonu jsou nástěnné krajinomalby z doby kolem roku 1800, které byly umístěny původně v jedné z prostor třetího — barokního — patra a nyní jsou sňaty a přeneseny do jiné, vhodné místnosti. S malbami jsou soudobé i řezané dveře s dešťěním.

■ Po roce 1685 byl dům radikálně přestavěn. Dlátová gotická střecha byla snesena, dům snížen a současně zvýšen počet podlaží. Otlučených fragmentů z té doby bylo nalezeno více než 12 000. Byly zaregistrovány a při obnově domu znovu sestaveny do architektonických článků, byla nalezena také torza soch, které stály na západní fasádě.

Dům U zvonu bude po úplném dokončení sloužit kulturně výchovným účelům, zejména pro expozici uměleckých děl.

Warnung vor zu raschem Ausstieg

Die schwedische Strahlenschutzkommission (SSI) hat der Regierung davon abgeraten, vor dem Jahre 2010 aus der Kernenergie auszusteigen. Der Leiter der Behörde, Gunnar Bengtsson, befürchtet von einem verfrühten Ausstieg erhebliche negative Auswirkungen auf die Umwelt, vor allem wegen der Notwendigkeit, die ausfallende Nutzung der Kernenergie durch das vermehrte Verbrennen von Kohle zu ersetzen. Der Ausstieg aus der Kernenergie im Jahre 2010 war 1980 durch eine Volksabstimmung beschlossen worden. Derzeit arbeiten in Schweden zwölf Kernkraftwerke. wab

Vícesměnný provoz v SSSR

Moskva: Všestranně zvýšit efektivnost výroby a lépe využívat veškeré výrobní kapacity je hlavním cílem vícesměnného provozu, který se nyní ve velkém měřítku zavádí v sovětských průmyslových sdruženích, podnicích i dalších hospodářských organizacích. Zavedení dvousměnné a v mnoha případech i nepřetržité výroby si v SSSR vyžádala zejména neuspokojivá situace ve využívání moderních, vysoce produktivních strojů a zařízení. Zkušenosti ukazují, že tato progresivní technika dosud pracovala většinou v jednosměnném provozu. V této souvislosti se značně zmnožily uskutečňují také v organizaci služeb, v sociální a kulturní oblasti i v odměňování za práci.

O havárii J. Gagarina a V. Serjogina

Poslední let Jurije Gagarina a Vladimíra Serjogina trval 12 minut a jedna z těchto minut se pro ně stala kritickou, píše včerejší Pravda v článku věnovaném objasnění okolností letu, při kterém 27. března 1968 tragicky zahynuli J. Gagarin a V. Serjogin.

J. Gagarin obhájil 17. února 1959 diplomovou práci v akademii a poté uvítal možnost vrátit se k cvičným letům. Od 13. do 22. března uskutečnil 16 letů na cvičných letounech UTI MIG 15. Let s V. Serjoginem na tomtéž stroji měl být poslední prověrkou před tím, než J. Gagarin přejde k samostatným letům. Předletová příprava probíhala normálně, obě piloti převzali od technika letoun a Gagarin v 10 hodin 19 minut dostal z vězže pokyn ke startu. V 10 hodin 30 minut letoun ukončil cvičný manévr a dostal povolení k návratu. Poté se letoun odmítl a přiblížil za jednu minutu s ostatními.

Havárii vyšetřovaly dvě komise. Dospěly k závěru, že letoun naváděl při nárazu o zem, který byl způsoben tím, že stroj se dostal za kritický úhel klesání. Komise konstatovala, že předletová příprava i technický stav letounů byly v pořádku. Všechny přistroje pracovaly do posledního okamžiku normálně, zdravotní stav obou pilotů byl rovněž normální, následné vyšetření prokázalo, že nepožili alkoholické nápoje. Ani jeden z pilotů se nepokusil o katapultování, snažili se do posledního okamžiku odvrátit hrozící havárii.

Za možnou příčinu havárie byl označen přechod mezi dvěma vrstvami oblačnosti. Protože (ani se uskutečnil za snížené viditelnosti, pilot se orientoval pouze podle palubních přístrojů. Při přechodu z jedné vrstvy oblačnosti do druhé mohl pilotův zmatit obraz mraku, který mohl pokládat za letoun jako matematickou sondu, a náhlý manévr, kterým se snažil vyhnout, způsobil kritický úhel. Další příčinou mohla být vzdušná turbulence, způsobená jiným strojem, který proletěl v těsné blízkosti. Za třetí možnou příčinu se považuje vertikální vzdušný proud, který mohl nečekaně zvýšit úhel manévru letounu. Toho dne se přibližovala studená fronta a podobné atmosférické jevy nelze vyloučit.

Oba letci udělali vše, co bylo v jejich možnostech. Při manévrům chybělo pouze 250—300 metrů výšky

→ STRANA 2 Kostnovati...

Jednou z jihočeských mineralogických zvláštností, těšící se pozornosti a zájmu nejen sběratelů, ale především badatelů a vědců, jsou vltavíny neboli tektity. Zajímavé zelené, sklovité přírodní hmoty různých varových rozmanitostí i chemických a fyzikálních vlastností.

Jejich stáří je odhadováno na 15 miliónů let a představují ve světě nejznámější československou přírodninu. Oblasti jejich nalezišť u nás je především okrajové povodí horní Vltavy, Českobudějovické a Třeboňské pánve, kde přibližně známe na 140 lokalit jejich výskytu.

Odpad ze skláren?

Otázka vzniku i původu těchto silně křemičitých skel zajímá geology téměř již 200 let. Od doby, kdy v roce 1787 první, čirý a průhledný kus, tvrdostí se rovnající granátu, popsal univerzitní profesor dr. Josef Meyer, dnes považovaný za »otce« vltavínské otázky.

Svým neobvyklým zjevem však postupem doby upoutaly i řadu dalších vědců. Roku 1888 objevil u Radomilic na Vodňansku český geolog J. Woldřich naleziště, z něhož při pokusném kopání vyjmul z neporušené stěny štěrku z hloubky asi 50 centimetrů tři vltavíny. Z dalších osobností se vltavíny zabývali ing. F. Hanuš (1860—1937) a dr. R. Nováček (1905—1942).

V minulosti byly vltavíny považovány za odpad starých skláren, nebo jim byl přisuzován i přírodní původ, že např. vznikly větráním jiných minerálů, nebo sopečnou činností.

Teorie kosmická

Nový směr do bádání vnesl počátkem našeho století vídeňský badatel F. E. Suess (1867—1941), který na základě průzkumu vltavínů vyslovil jako první teorii o jejich kosmickém původu. Tehdy však ještě nenacházela příliš velké odezvy. Vznik vltavínů spojoval jednak s Měsícem, jednak s meteority, nebo jinými kosmickými tělesy. Podobnou teorii jakýchsi záhadných poslů z vesmíru zastával posléze i F. Hanuš i několik dalších odborníků, z nichž někteří se vyslovili pro vznik tektitů (vltavínů, neboli moldavitů) z komet, jeden ze zakladatelů naší moderní geologie, K. Žebera (1911—1986), vystoupil s názorem o dopadu vltavínového roje — jádra komety — do jezera v jižních Čechách, představujícího tak jakousi obdobu pádu tzv. tunguzského meteoritu v SSSR.

Vyskytla se však i řada dalších, někdy dosti kuriózních domněnek, hlásaných Kazancevem, Däniken i naším Ludvíkem Součkem. Skutečností je, že se vltavíny nacházejí také v jiných částech světa, v Austrálii, Asii, na Filipínách i v USA. Dodnes se však z vědeckého hlediska s definitivní platností nepodařilo vyřešit problémy týkající se jejich původu.

Nástroje i šperky

Zalistujeme-li v historii vztahu člověka k vltavínům, zjistíme, že vltavíny používal již pravěký člověk, který si z nich vyráběl nástroje. Jako nerostných surovin se vltavínů na sklonku starší i střední doby kamenné užívalo k výrobě štípaných nástrojů. Setkávali se však s nimi i lidé ve středověku a patrně velmi starý bude i zvyk, dochovaný z Vodňanska, podle kterého ženich dával nevěstě k svatbě pro štěstí ten nejhezčí vltavín.

Od sklonku minulého století se vltavíny uplatňují i jako šperky. Ponechány v přírodním stavu se zasazují do zlata i stříbra. A že mezi naše drahé kameny zcela určitě patří právem, dokazuje i dar švýcarské vlády anglické královně Alžbětě II., jejíž platinový šperk byl ozdoben nejenom brilianty a černými perlami, ale i českým vltavínem.

Množství dosud získaných vltavínů ze 160 lokalit Čech a Moravy se odhaduje na 100 tisíc kusů. Jejich největší sbírku najdeme dnes v pražském Národním muzeu.

Zájem vědců

Vltavíny stále přitahují pozornost vědců. Svědčí o tom množství článků v našich i zahraničních časopisech, vědeckých pojednání i mezinárodních vědeckých zasedání. V poslední době nabývají pak na důležitosti také v souvislosti s výzkumem kosmu, kdy jako zvláštní tektitové otázky byly zařazeny i do programu Interkosmos a řešeny v rámci výzkumných úkolů RVHP.

K 200. výročí objevení vltavínů se v příštím roce připravuje nejen druhá mezinárodní konference o přírodních sklech, ale i otevření jejich stálé muzejní expozice ve městě, v němž došlo k prvému jejich popisu — v Týně nad Vltavou.

Impuls cestovnímu ruchu

(mb): Aktivní cestovní ruch, tedy příjezdy zahraničních turistů do naší republiky, zatím nepřinášejí takový finanční efekt, jak by to v zemi tolika turistických atraktivit bylo možné. I ve srovnání s řadou socialistických zemí nejsou příjmy z cestovního ruchu u nás zrovna vysoké. Příznivý obrat má přinést nová koncepce cestovního ruchu v této pětiletce s výhledem do konce století, kterou schválila vláda ČSSR. Jak sdělili novinářům zástupci ministerstva zahraničního obchodu ČSSR, koncepce vychází z přestavby našeho hospodářského mechanismu, dává větší samostatnost cestovním kancelářím a dalším organizacím cestovního ruchu, zaměřuje se na rozvíjení materiálně-technické základny i vědeckotechnického rozvoje v této oblasti, zvyšuje zainteresovanost organizací na devizovém inkasu atd. Počítá se např., že organizace cestovního ruchu (zpočátku půjde o Čedok), budou zakládat společné podniky se zahraniční účastí, zaměřené na urychlené budování hotelů a dalších lůžkových a pohostinských kapacit. Ve srovnání s dneškem by se na počátku 90. let měly příjmy z příjezdů turistů ze socialistických zemí zvýšit o 21 proc., z ostatních zemí o 35—50 procent.

●●●●● **Za loňský rok se prodalo ve Spolkové republice 3150 škodovek. To bylo o 27 % víc než v roce minulém (1985 = 2484 kusů). Aby se snad soudruhům v Mladé Boleslavi nezatočila hlava !**

Ein Pfennig, der sich zu Milliarden addiert

Das ergibt zusammen 5,5 Milliarden Mark. Notwendig wäre damit eine Erhöhung nach Angaben des Bonner Wirtschaftsministeriums auf zwölf Prozent. Das Defizit gegenüber den geplanten 7,5 Prozent soll mit Hilfe eines auf zwei Milliarden Mark erweiterten Kreditrahmens auf das nächste Jahr übertragen werden.

Den Kohlepfennig-Fonds verwaltet die Bundesanstalt für Wirtschaft in Eschborn.

Der zusätzliche Obolus

Jahr	Aufschlag in % (Durchschn.)	Aufkommen (in Mrd. DM)
1975	3,24	0,77
1976	4,5	1,26
1977	4,5	1,54
1978	4,5	1,57
1979	6,2, 4,5	2,18
1980	4,5	1,82
1981	4,5	1,90
1982	4,2	2,05
1983	3,5	1,95
1984	3,5	1,95
1985	3,5	2,13
1986	3,3	4,5 *)
Summe		19,12

*) noch nicht ermittelt

zudem ein Kreditrahmen von 500 Millionen Mark geschaffen.

Der Kohlepfennig errechnet sich im wesentlichen aus zwei Komponenten: Für 23,8 Millionen Tonnen Steinkohleeinheiten (SKE) gilt der „Öläquivalenzpreis". Ist der Preis für schweres Heizöl niedriger als der deutsche Kohlelistenpreis (zur Zeit 255 Mark), haben die Kraftwerke Anspruch, die sich daraus ergebende Differenz erstattet zu bekommen. Ist aber Öl teurer, dann gibt es nichts.

Weitere elf Millionen Tonnen SKE werden mit den Durchschnittspreisen der billigeren Importkohle verglichen und die Differenz ebenfalls über den Kohlepfennig ausgeglichen. Allerdings ist dieser Zuschuß 1980 auf 1,3 Milliarden Mark begrenzt worden. Außerdem werden noch kleinere Zuschüsse gewährt, etwa für den Transport und für andere Erschwernisse beim Kohleeinsatz in den Kraftwerken.

Aus politischen Gründen wurde im vergangenen Jahr der Kohlepfennig nur von 3,3 auf 4,5 Prozent angehoben. Auf diese Weise entstand ein Loch von 1,9 Milliarden Mark (davon 1,5 Milliarden Ölausgleich). Für 1987 ist ein weiterer Bedarf von 3,8 Milliarden Mark veranschlagt (1,9 Milliarden für Öl, 1,7 Milliarden als Kohlezuschuß).

Der Kohlepfennig wurde 1975 im „3. Verstromungsgesetz" als „Ausgleichsabgabe zur Sicherung des Steinkohleeinsatzes" eingeführt und verteuert seit jener Zeit jede Stromrechnung. Ziel war es, „im Interesse der Sicherheit der Elektrizitätsversorgung" die Kosten für den Einsatz heimischer Kohle auf das Weltmarktniveau herunterzuschleusen und darüber hinaus die Verwendung von schwerem Heizöl in den Kraftwerken wirtschaftlich uninteressant zu machen.

Die Höhe dieses Zuschlages wird jedes Jahr neu festgelegt. Maßgeblich dafür ist der Umfang des voraussichtlichen Zuschußbedarfes. Um eine gleichmäßige Belastung in Mark und Pfennig aller Stromverbraucher sicherzustellen, orientiert sich der prozentuale Zuschlag an den tatsächlich zu zahlenden Strompreisen: Länder mit hohen Tarifen zahlen weniger, die mit niedrigen dagegen mehr. Daher gibt es regional unterschiedliche Aufschläge.

Einen Kohlepfennig bis zu 4,5 Prozent im Bundesdurchschnitt kann der Bonner Wirtschaftsminister selbständig festlegen. Muß er höher ausfallen — wie gegenwärtig — ist das Parlament zuständig. Um kurzfristige Schwankungen auszugleichen, wurde

v rekordní době obhájil úplné jméno našeho podniku, když Íránci odmítli sedm návrhů, jež vypracovaly jiné zahraniční stavební fa. firmy Ing. arch. S. Siva projektoval rovněž dostavbu anatomického pavilonu lékařské university a jako jeden z projektantů ně-kolika dílů stavby tamního ministerstva financí.

▲ **Dva dosud nezjištění mladíci přepadli v pátek večer na Kosteleckém náměstí v Praze 3 patnáctiletou dívku a odvlekli ji do blízkého parku. Tam ji jeden z nich znásilnil. Po pachateli bylo vyhlášeno pátrání.**

Stavěl nový Teherán

(ljsk): V Praze zemřel ve věku 75 let ing. arch. Stanislav Šíva, jeden z čs. odborníků, kteří ve 30. a 40. letech významně ovlivnili výstavbu moderního Teheránu. Ve věku 25 let zvítězil v mezinárodní soutěži na projekt velkého justičního paláce. Tehdy

DR.EMIL HÁCHA A 15.BŘEZEN 1939

15.březen 39 jako každá jiná historická událost se časem stává ve vědomí lidí určitým pojmem - určitým termínem, pod kterým se vybavují automaticky další představy.
Běh evropských událostí po Mnichově postavil dr. Háchu a vůbec celý čs. stát do nesmírně obtížné situace. Na jedné straně musel dr. E.Hácha čelit rozvratné činnosti slov. separatistů a jestliže 14.března 39 odjíždí Hácha s ministrem Chvalkovským do Berlína - není to rozhodnutí diktované proradností a zbabělou politikou představitele druhé republiky, ale akt sebezáchovy - zabránit tomu nejhoršímu. Hácha s Chvalkovským dorazili do Berlína 15.března v 1 hod.10 min. a byli odvezeni přímo do říšského kancléřství, kde jim Hitler prostě oznámil, že není čas na nějaké vyjednávání, jelikož prý musí vzít na vědomí německé rozhodnutí, které je neodvolatelné. Na stole už ležel připravený dokument o "dohodě" jakož i memorandum o státoprávním postavení českých zemí. Když Hitler skončil svůj proslov, "dokument" podepsal a odešel...
Hácha nepřesvědčuje sebe, ani jiné, že dosáhl nějakého úspěchu. To, co následovalo považoval stejně jako E.Beneš za nár. tragédii, byl však přesvědčen o tom, že zabránil katastrofě. Podstatné je, že v Háchově rozhodnutí je charakteristický systém hodnot. Svrchovaný představitel státu dává na jedné straně na váhy čs. suverenitu - na druhé straně strašlivé krveprolití, a rozhoduje se stejně jako E.Beneš pro druhou alternativu. Národ musí přežít za každou cenu a vyčkat příznivějšího světového politického vývoje...
Máme právo něco dr. Háchovi vytýkat? Neustupoval před Hitlerem jenom on, nebo Beneš - ustupovali všichni - je jenom rozdíl ve způsobu ústupků a za jakou cenu. Hácha nekolaboroval s Hitlerem, ale přizpůsobil svoje jednání nezbytné vyhrocené agresivní situaci a hrozbě...
Dr. Emil Hácha byl právník - vynikající právník - univerzitní examinátor a předseda Nejvyššího soudu a byl si vědom dosahu svého jednání - když v téže době prohlásil... "jsem příliš právník a příliš soudce, než abych byl schopen neústavního aktu..." a když vyslovil tato slova na svoji obhajobu - jak byla tedy míněna a k čemu se vztahovala? Odpověď na tuto otázku můžeme hledat v jeho proslulém výroku ve zmíněném projevu, když pokračoval... "výnosem vůdcovým se dne 16.3.39 - a teprve tímto aktem jsme se stali součástí německé říše..." Povšimněte si rozdílného data - obsazení vojenské nastalo 15.3.39 - Hitlerův výnos je ze dne 16.3., tedy ve skutečnosti až 1 den po okupaci. Jinými slovy Hácha tu poukazuje, že zánik čs. suverenity tu byl jednostranně nadekretován a vojensky vynucen - tedy právně pochybný a neplatný a nemůže být tedy s jeho strany porušením ústavního zákona. A Hitlerův výnos ze dne 16.3. se skutečně ani slůvkem nedovolává na Háchův souhlas - či nějakou dohodu s ním...
A tady hned na počátku své pozdní "polit. kariéry" Hácha ukazuje na spolutvůrce a spolupachatele 15.března - na ty tzv. ručitele naší svobody a nezávislosti - na Francii a Anglii, kteří po druhé a znova zradili. Ve své politické závěti na svou obhajobu, ale současně i obžalobu západních velmocí říká... "zprvu jsem s tehdejší vládou věřil, že bude možné s pomocí všech mnichovských velmocí zachovati samostatnost neutralizovaného státu. Brzy se však stalo zřejmým, že od západních spojenců nemáme co očekávat a když v anglické sněmovně prohlásil významný předák protiněmeckého směru... "že žádná anglická vláda nemůže zaručit čs. hranice - protože ty jsou tam, kde je Německo určí.." stali jsme se po celou tu krátkou dobu tzv. druhé republiky bezútěšným státním provizoriem bez zaručených hranic.." Jaká byla skutečnost...

Po stránce mezinárodně-právní zůstala po Mnichově otevřena otázka záruky. V Mnichově se totiž 4 velmoci shodly na tom, že se za nové čs. hranice zaručí. Na tlak veřejného mínění - zvláště v Anglii dotazovala se britská parlamentní opozice jak to se zárukou vypadá a jménem vlády Thomas Inskip prohlásil... "vláda jeho Veličenstva pokládá za svou mravní povinnost k Československu dívat se na věc tak, že záruka už platí..." Chamberain měl však v této věci jiné mínění a ve svém listopadovém projevu už nemluvil o mravně závazné záruce, ale významně poznamenal, že Britanie neslíbila záruku hranic, nýbrž jen záruku proti nevyprovokovanému útoku - což prý je docela něco jiného. Tento rozdíl byl nejen právně neudržitelný termín, ale z obecného hlediska to byl naprosto naivní nesmysl. Co jiného by se taky ale zaručovalo proti útoku, než státní území a jeho hranice...
Když byl dr. Hácha ponechán po podpisu berlínského protokolu A.Hitlerem "péči" maršála Göringa - protestoval proti takovému násilí a zejména polemizoval proti protekt. statutu. Na to mu Göring sdělil, že stovky bombardovacích letadel čekají jen na rozkaz - nebude-li dokument podepsán do 6 hod. Když namítl, že toto rozhodnutí nemůže učinit bez dorozumění s vládou - byla mu dána k dispozici přímá linka s Prahou. Po této rozmluvě se konečně dr. E.Hácha udolán a zlomen ve 3 h.55 min. odhodlal protokol podepsat... O.K.

ČTYŘICET LET OD PRVÉHO TRIUMFU ČS.HOKEJISTŮ NA MISTROVSTVÍ SVĚTA

Je 23.únor 1947. Na pražské Štvanici vrcholí sice dnes - v tuto pomalu už předjarní neděli - 13.mistrovství světa a 25.přebory Evropy v ledním hokeji -, ale hlavní město republiky a vlastně celá naše vlast - má už od včerejšího večera hokeje pozuby. Je zklamáno. Vždyť stačilo zvítězit nad Švédy a Československo by bývalo bylo poprvé v historii mistrem světa. Ale po prohře 1:2 s týmem Tre Kronor zdá se už vše ztraceno. Kdo by mohl věřit, že by Rakušané mohli uhrát se Švédy remízu, natož je porazit. Ani já jsem už neměl zájem na tom odpoledním střetnutí Švédů s Rakušany a s přítelem jsme chtěli na tu sobotní porážku zapomenout a procházkou vnitřní Prahou přijít na jiné myšlenky. Jak tak přicházíme od Muzea po pravé straně dolů Václavským náměstím, vidíme před redakcí Lidové demokracie hloučky lidí a z amplionu slyšíme: "Zrodí se na Štvanici senzace? Rakousko vede po dvou třetinách gólem Wurmbrandta z úvodních dvaceti minut zápasu nad Švédy 1:0. Máme ještě šanci stát se mistry světa." A to nám nedalo, jedeme na Štvanici, kde už u vchodu na stadion nikdo nechce na nikom vstupenku. Mezitím, co vstupujeme na stadion, Rakušané vedou nad Švédy 2:1, a do posledního místečka zaplněné hlediště "zimáčku" je svými hlasivkami podporuje. Rakušané výsledek ubránili a nikdo z fanoušků už nepochybuje o tom, že Československo porazí večer hokejisty USA a stane se poprvé mistrem světa. A tak se také stalo. Vyhráli jsme nad Američany 6:1, radost v celé republice byla obrovská. A Rakušané, kteří nám k této prvé zlaté medaili světového šampionátu dopomohli, odjížděli pak domů obdarováni potravinami, o které byla tehdy v Rakousku velká nouze.
Toto jubileum by zasluhovalo velkou pozornost. V Praze by mělo dojít ke vzpomínkové slavnosti, ovšem počet aktivních účastníků ze světového šampionátu r. 1947 by se tam dal spočítat na prstech jedné ruky. Proč? Jaký osud stihl první čs. hokejové mistry světa, kterým je nebo mělo by být dnes něco nad šedesát? Podívejme se blíže na soupisky hráčů mužstva mistrů světa z roku 1947 - Československa.
Nejtvrdší osud stihl čtyři hráče kdysi slavného LTC Praha: Slováka Ládu Trojáka z Košic, Miroslava Pokorného, Karla Stibora a Vilibalda Štovíka, stejně jako Zdeňka Jarkovského z I.ČLTK Praha, kteří (spolu se Zdeňkem Švarcem ze Stadionu Praha) přišli o život už 8.listopadu 1948 při leteckém neštěstí nad Lamanšským průlivem. Všichni jmenovaní měli v Londýně doplnit první čs. výpravu pro mezistátní přátelské utkání Anglie-ČSR, do britské metropole však už nedoletěli a dodnes nic přesného o jejich smrti nevíme.
Šestým hokejistou z týmu československých mistrů světa z r. 1947, který je už na pravdě Boží, je hrdina pražského šampionátu brankář Boža Modrý. Toho - stejně jako ve švýcarském exilu nyní žijícího Václava Roziňáka - po sedměsíčním vyslýchání v říjnu 1950 odsoudil senát Státního soudu v Praze na Pankráci na 15 let. Na deset let odsouzený Roziňák věznění přežil, Boža Modrý však na následky věznění 21.července 1963 zemřel. Poslední měsíce svého života ztrávil v nemocnici v Krči, odkud byl na jaře 1963 propuštěn jako nevyléčitelně nemocný a krátce poté skonal.
Co se stalo s dalšími hokejisty, kteří v r. 1947 získali v Praze první titul mistra světa? Tak Jaroslav Drobný, který patřil k hvězdám mužstva, zůstal v létě 1949 v zahraničí. V exilu se soustředil pouze na tenis a 2.července 1954 finálovým triumfem nad Australanem Ken Rosewallem ve 4 sadách 13:11, 4:6, 6:2 a 9:7, se stal vítězem pánské dvouhry ve Wimbledonu. Už krátce po svém "odskočení" ve Švýcarském Gstaadu dostal nejen azyl, ale pak i egyptské občanství od krále Farouka; po jeho pádu v Egyptě se usadil v Anglii - kde se svou manželkou Ritou Andersonovou - bývalou tenisovou reprezentantkou Velké Británie - žije dodnes. Loni 12.října oslavil své 65.narozeniny.
V exilu žije i slavný československý obránce z pražského šampionátu dr. Sláma. Byl spolu s ing. Pácaltem respektive Josefem Trousílkem pevnou obrannou hrází mužstva, které trénoval slavný kanadský hráč slovenského původu Matěj Bukna. Dr. Sláma zůstal už krátce po komunistickém puči r. 1948 ve Švýcarsku a hrál i za exilové mužstvo "Lions O.K.Team", jehož kapitánem byl tehdy nyní už zesnulý náš nejslavnější hokejista první republiky Pepa Maleček. V tomto mužstvu, které porazilo prakticky celou švýcarskou ligu i tehdy slavné mužstvo Diavoli Rossoneri Milán, hráli s dr.Slámou na příklad Olda Zábrodský, Matouš, Olda Kučera, Suchopárek, i další známí čs. hokejisté.
A konečně: že čs. národní mužstvo získalo v Praze před čtyřiceti roky první titul mistrů světa, na tom má snad vůbec největší podíl "Vova", - Vladimír Zábrodský, který žije ve Švédsku. "Vovka" od tohoto pražského šampionátu drží stále ještě střelecký rekord čs. reprezentačního týmu v jednom utkání: v zápase s Belgičany, který Čechoslováci vyhráli 24:0, dal sám plný tucet gólů. V utkání s Rumuny, ve kterém jsme zvítězili 23:1, byl Vova autorem osmi branek. A tak se dá směle říci, že byl jedním ze strůjců prvního titulu čs. mistra světa z r. 1947 v Praze.

Leser wollen selber denken

MOSKAU, 30. März (Reuter). Das sowjetische Parteiorgan „Prawda" hat eine Leserkampagne für eine offenere Auslandsberichterstattung gestartet. Die Zuschriften wurden am Montag in einer neu geschaffenen Rubrik veröffentlicht, in der die Leser das Parteiorgan bewerten können. In manchen Briefen wurde gefordert, die einseitig negative Berichterstattung über die Zustände in den westlichen Staaten abzustellen.

Ein Pensionär aus Stawropol in Südrußland schrieb: „Wir dürsten — es gibt keinen anderen Ausdruck dafür — danach, uns unsere eigenen Gedanken machen zu können und nicht vorgekaute Zusammenfassungen schlucken zu müssen." Diese Kritik deckt sich mit dem Eindruck politischer Beobachter in Moskau, daß sich die neue Offenheit in der Berichterstattung über innersowjetische Angelegenheiten nicht auf die Auslandsberichterstattung erstreckt. Allerdings gibt es vereinzelt Anzeichen für eine allmähliche Änderung in diesem Punkt. So veröffentlichte die „Prawda" in jüngster Zeit Reden oder Artikel westlicher Politiker und stellte ihnen den Kommentar ihrer Experten gegenüber.

Ta naše hospůdka česká...

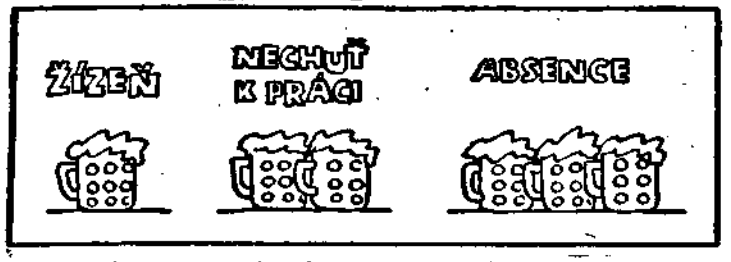

»Ještě uloupneme dva krajíce?« cvrnkl muž v montérkách do půllitrové sklenice. Prázdnou vyměnil číšník rychle za plnou. To druhé pivo bylo spíš na chuť. To první totiž přišlo vhod ke guláši. Obsluha je tu vzorná, ceny mírné (guláš za 6,20), III. cenová skupina, máme to kousek do práce, pivo Kozel 10 stupňů, otevírací doba už od deváti ráno, což na Žižkově není všude zvykem. Právě proto sem od rána proudí davy řemeslníků, stavbařů a s přibývajícími hodinami přicházejí na oběd i žižkovští důchodci

Byli jsme tam přesně v devět. Jídelní lístek sice není bohatý, ale strava chutná. Tak by mohla znít stručná charakteristika restaurace Orlík u Bezovky v Praze na Žižkově.

Pivo, co se tu vyčepuje, a porce jídla, které se tu snědí, lze spočítat. Jen ty řeči, co protečou touhle pořádnou žižkovskou hospodou, nikdo nikdy nespočítá.

□

»Tak nám ukradli lešení« (připomíná to větu Tak nám zabili Ferdinanda), informuje společnost sympaťák v červeném tlustém svetru. Když mu kolegové sdělují, že by se měl častěji ukázat, brání se, že momentálně dělá na druhém konci Prahy a teď právě má náhradní volno. »Já bibec,« pokračuje k ukradenému lešení, »ještě večer jsem to sundával a rovnal na hromádky, že si pro to ráno přijedeme, a ráno jsem čučel jak vrána, sebrali úplně všechno.«

»Ty toho nadělás, tamhle ukradli celej razicí štít na metru a prodali ho do sběru, co je to lešení za pár tisíc.«

Rozjíždí se věčně vděčný rozhovor na téma, jak se krade. Od krádeže není daleko k vraždě, takže se zabrousí i do tohoto žánru, ale po pravdě řečeno jsou tu věci aktuálnější.

Tužka kreslí po papíru plánek umístění skladu. Mladík, který poslouchá svého kolegu, horlivě kývne. Má vědět, že v tomhle skladu toho, co kreslí, kdykoliv najde.

»Jo, a když to nenajdeš, tak to nenajdeš, jo.« Vysvětlení bylo dokonalé, takže doufejme, že mladík nebloudí po stavbě dodnes.

□

»Ten dělal přídavače, myslím u Tondy, a pak nějak chytil vítr, znáš to, samá funkce...

... pane vrchní, pivo...

a teď je v pátým ročníku na vysoký škole. A víš, jak dělá zápočty a zkoušky? Pěkně v sauně, ten to dotáhne daleko. I Tonda o něm říkal, že je pěkně vyčuranej...

... platím...«

Nad »šikulkou«, co studuje v sauně, chlapi povýšeně mávnou rukou. Každý má svou filozofii:

»Nazdar, co ty tady?« ptá se obkladač v rohu sedícího starého muže, který celou dobu zasněně koukal do dálky, jako by se ho ten frmol v restauraci ani netýkal, a pokuřoval svou vyklepanou marsku.

»Jsem v důchodu a marodím se žaludkem,« mávne rukou.

»Ale to by nechtělo pít,« říká mu kolega. Místo odpovědi opět mávnutí rukou.

»A jak je v důchodu?«

Nemluva důchodce udělá jen neurčitý obličej a pokrčí rameny.

»Přijď se na nás někdy podívat do práce,« říká mu obkladač a hned objednává »jednoho malýho ruma«.

»Takže klídek,« ještě dorází na důchodce, vrchní nese »malýho ruma« a automaticky ho postaví před něj. Ten kývne, »zazdí« ho do piva. Tuklí si, a protože důchodce není na řeči, sedí tu spolu, dva bývalí spolupracovníci, a hezky si dohromady mlčí.

□

»Bandol Tady jste, koukejte se sebrat a za deset minut ať jste zpátky.« Ve dveřích stojí tak padesátník, placatá čepice, v jeho tváři se zračí nevole nejvyššího řádu. Hospoda ztichla, všichni otáčejí hlavy. U stolu, nad kterým se tyčí mistr-karatel, sedí celí zcepenělí nad půllitrem tři »pánové« kolem dvaceti. Jejich tuhost se uvolnila teprve po odchodu mistra. Hospoda už bučí, jako by se nic nestalo. Jeden z dopadené trojice náhle ožívá a hovoří cosi o líbání. Věřte, že se nesvěřoval, jak seděl s dívkou na lavičce v parku.

Autorita mistra je však asi větší, silná slova posloužila jako ventil, kozel ze sklenice zmizel, trojice platí a odchází.

□

Taková módní přehlídka v stavbařské restauraci je poučná i pro módní tvůrce. Teď, v zimě, je sice oděv poněkud jednotvárný — teplé, zelené pracovní kabáty —, ovšem pokrývky hlavy jsou velkolepé.

Nádherně zmuchlaný klobouk sedí na věšáku. Najde se tu i čepice zvaná obecně »debilka«, další kategorii tvoří ozdoba hlavy s dlouhým štítkem. Když se taková čepice posadí na uši, aby odstávaly, změní se majitel k nepoznání. Má to účel, malta vám nepadá do očí, hlavu to ochrání a splňuje to i estetickou funkci.

□

»A jíst nebudete?« ptá se nakvašené servírka.

»To se musí?« odpovídá parta, která před chvílí dorazila, otázkou. Zůstávají bez odpovědi. Rozvíjí se debata na téma pohostinství a »pohostinství«, mužové za stolem docházejí k názoru, že host může být obšťastněn nejen jídlem, ale i pivem. Jako by to byla ozvěna na rozkaceného mistra, začíná se vzpomínat na ty, co už na stavbě nedělají.

»To byl fakt machr, rozuměl tomu. A nikdo ho nevožulil. Prostě přišel, vzal si karty a šel se podívat. Jednou nás takhle načapal. Z dvanácti byli v práci jen tři. Tak nám to spočítal. Fakt to nestálo za to, utíkat, ale na druhý straně, když si potřeboval, tak tě pustil, ale musel o tom vědět.«

»Jo, nechal lidi vydělat,« přidal se další. V očích těch, co bývalého parťáka znali, je vidět uznání. Zvedne se ruka: »Pane vrchní, čtyřikrát vodku,« snad pro ty vzpomínky na dobrého mistra, který se nenechal vožulit.

□

Party se vyměnily, blíží se poledne, s ním přicházejí žižkovské babky a mizejí v zadní místnosti, kde se nekouří a není tak hlučno, přišly na svou dietu. Židle už nestačí, hospoda po mírném poklesu zájmu kolem půl jedenácté opět začíná praskat ve švech, číšník se servírkou kmitají v hluku a kouři.

»Potřeboval bych si, Franto, vodskočit na zahrádku,« říká kolegovi jeden z mužů v montérkách.

»Tak jo, pichneme za tebe...«

»Já si dám na tebe ještě jedno,« a Franta souhlasí.

Přichází elegantně oblečený starší muž. Zdraví se s pár lidmi, důstojně usedá ke stolu.

»Tak to je frajer. Víš, kolik mu je let?«

Hádáme tak šedesát. Spletli jsme se skoro o čtvrt století. »To už budu čuchat ke kytičkám.«

»A to byl i ve válce, se Svobodou, a když o tom mluví...,« jen dlouhá odmlka.

Vedle u stolu se už zase změnilo téma, ale zůstalo se při vodce, vzpomínky na dobrého mistra odezněly, jsou tu opět problémy pracovní, co se bude dělat zítra, kdo je levej jak šavle.

□

Chladný žižkovský vzduch nás objal, když jsme vycházeli z »kulturního centra« na Bezovce. Spotřebuje se tu opravdu spousta piva a spousta řečí. V pracovní době. Den co den tu uslyšíte o nemocích, o práci, o tom, co kdo kde udělal nebo neudělal, o »hrdinských« činech kolegů, střetnou se tu kamarádi, pohádají se spolupracovníci. Prostě pulsuje tu život. Mám pocit, že nás ta hospoda léká, protože se tu o životě může filozofovat zcela nezávazně, a zdá se, že tu je na všechno dost a dost času.

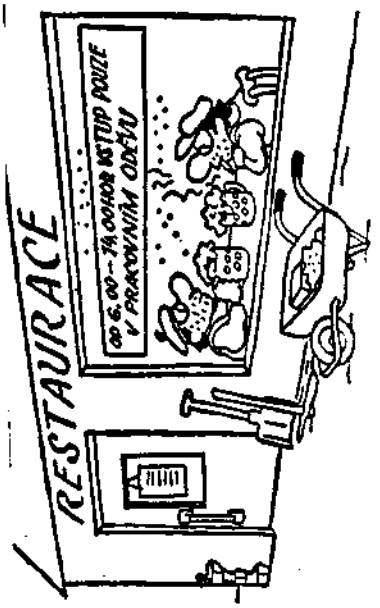

■ Pro export je určena více než 60 procent výroby podniku Igla v Valašských Kloboukách. Exportní úspěch byl dosažen zejména díky tomu, že 70 procent z 240 druhů strojně šicích nebo různých pletících jehel a 40 druhů chirurgických jehel je zařazeno do prvního stupně jakosti. K největším odběratelům patří Indie, Portugalsko, Turecko, Kostarika, Bolívie, Španělsko a Argentina. Zajímavé je i to, že z jednoho kilogramu materiálu zhotoví v závodě 2000 strojně šicích jehel. Instalováním linky tvrdého chromování byla podstatně zlepšena povrchová úprava jehel.

Velká loupež na Manhattanu

New York: Zlatá šperky v hodnotě dvou miliónů dolarů ukradli v neděli v jednom newyorském klenotnictví na Manhattanu dva ozbrojení bandité. Loupež provedli v pravé poledne, když se předtím s majitelem obchodu telefonicky dohodli na koupi většího množství šperků. Na schůzku přijeli na minutu přesně se dvěma černými kufříky. Z nich po krátkém smlouvání o ceně vytáhli revolvery, přestřihli telefonní šňůry, spoutali obsluhující personál a majitele klenotnictví přinutili, aby otevřel sejf. Pak v klidu za hodinu a půl naložili 272 kilogramy šperků a se svým komplicem, který je čekal v přistaveném autě, zmizeli.

■ **„OCHRANCI" ZDRAVÍ.** V tomto sloupku (LD 18. 3. značka „čtk") jsem se mj. dočetla, že 41 proc. mužů a 43 proc. žen dává přednost tmavému chlebu. Myslím, že by jich bylo více — kdyby byl k dostání. U nás v celém okrese není, i když je velká pekárna v Sr...ině. Asi před rokem byl dán do obběhu průzkumový letáček, ale od té doby se nic nezměnilo. Tmavý chléb si kupují dvakrát do měsíce při návštěvě krajského města — Českých Budějovic. Škoda, že tmavý chléb — ať už tzv. kyjevský nebo jiný — na trhu u nás není. Dodnes vzpomínám na tmavý chléb, který před válkou pekli na Šumavě a vydržel vláčný celý týden.

B. V., Český Krumlov

Tajemství jedné medicíny

Jak to vlastně začalo? Asi je v tom kus náhody. Totiž tu recepturu po mnoha pokusech připravil a navrhl převážně z bylin z okolí karlovarských zřídel při svém pobytu v roce 1805 anglický lékař dr. Frobrig. Přijel sem jako osobní lékař říšského hraběte z Plettenbergu-Mietingenu.

Před odjezdem z Karlových Varů věnoval pak svému příteli a znalci léčivých bylin lékárníkovi Josefu Becherovi recept na »elixír života«. Prý »tady máte ode mě něco na památku«. Bylo to působící jako lék při některých žaludečních obtížích i jiných zdravotních těžkostech. A Josef Becher neleníl. Lázeňští hosté, převážně nemocní zažívacím ústrojím, projevovali o »třináctý« karlovarský pramen velký zájem, neboť jim účinně pomáhal zlepšovat zdravotní stav. Podporoval trávení, povzbuzoval chuť k jídlu.

Věhlas »becherovky« se rychle šířil po evropském kontinentu i v zámoří. Při neustále se zvyšující poptávce přešel od roku 1807 Josef Becher na průmyslovou výrobu tohoto žaludečního likéru. A tak se v karlovarské lékárně poprvé objevily láhve s obchodním označením Original Karlsbader Becher-bitter, Karlovarská anglické hořká a Žaludeční hořká. Vždy to však byl druh vyrobený podle receptury dr. Frobriga. Od roku 1810 ji začal nalévat do větších čtvrtlitrových a půllitrových lahví. Zpočátku měla ta medicína největší odbyt ve městě piva, Plzni, kam ji putovalo ročně o třetinu více než do Prahy. Její popularita stoupla na světových výstavách v roce 1900 v Paříži a o čtyři roky později ve Vídni. Stálým zákazníkem byl — jak dokazují obchodní knihy — i vídeňský dvůr rakousko-uherského vladaře, kam c. k. dvorní dodavatel z Karlových Varů expedoval každý měsíc padesát litrů.

Bez reklamace

To víte, Becherova rodina si tak nadělala pěkné miliony. Po druhé světové válce chtěla zase vydělávat ve velkém, leč jakst to už nešlo. A tak recept toho tajemství zakopala na pozemku nedaleko golfového hřiště a opustila Karlovy Vary... Zakopala a osvobozená ruce jí zase vykopaly, a tak tajemství třináctého pramene přešlo do vlastnictví státu. A že umíme dělat tuto lahodu na jedničku, o tom svědčí i to, že od roku 1945 se produkce zvýšila patnáctkrát a export vzrostl dvěstěpětiadvacetkrát! Export, to je 33 zemí světa...

Od roku 1945 závod neobdržel na jakost ani jedinou reklamaci! Celá výroba je zařazena výhradně v prvním stupni jakosti. Takže — klobouk dolů...

Ústup konkurenta

Vlastní becherovku začala po druhé světové válce produkovat v NSR i firma Johann Becher v Kettwigu nad Rýnem. Nejrůznějšími formami a prostředky se snažila zlikvidovat československého konkurenta. Všechno bylo marné. Spotřebitelé rozhodli sami. Odbyt u Becherů v Kettwigu klesal. Ani monopolní postavení na západoněmeckém trhu nepomohlo. V roce 1985 firma Johann Becher v Rheinbergu výrobu vlastní becherovky zastavila.

Jako lék!

Od roku 1807 se nemění receptura, technologický postup ani způsob a účel podávání žaludečního likéru. Přitom úsloví Méně je někdy více patří při jeho užívání dvojnásob. Proto doporučení medicínských dávek: Ráno na lačno nebo večer před spaním 20 mililitrů, případně oba způsoby. Nikdy více! Líh v likéru je pouze nástrojem k vyluhování bylinek, které příznivě působí na trávení, funkci žaludku a žlučníku. Při dodržení uvedených zásad konzument postupuje v duchu sloganu, s nímž se setkáme hned při vstupu do závodu: Karlovarské prameny léčí, ale becherovka uzdravuje.

Za dveřmi drogikamru

Vždy jen ve středu se otevírají dveře drogikamru, jak se zde říká místnosti, v níž se rodí třináctý pramen stále podle stejné tradiční receptury jako v minulém století. Ředitel Václav Lupínek se svým spolupracovníkem přesně navěží a smíchají dvě desítky bylinek, kořenem hořce počínaje, zázvorem a třebíčkem konče. Stařičká váha už z tradice slouží pro dávkování všech těch vůní, stejně jako bedny, v nichž jsou jednotlivé bylinky uloženy. Důkladně promíchají a naplní směsí pětikilogramové pytle. Ti dva vyvolení ani recept nepotřebují. Mají ho zafixovaný pevně v paměti. Vždyť ředitel Václav Lupínek míchá bylinky již více než čtvrt století.

Samotný opis »elixíru života« dr. Frobrige je pak uložen pod několikanásobným jištěním v trezoru. Originál — zažloutlý lístek papíru — je zapečetěn a stejným způsobem opatrován ministerstvem zemědělství a výživy ČSR.

Právní záruky uprchlíkům

Kábul: Tiskový orgán ÚV LIDSA Hakikate Inkilábe Saur včera zveřejnil text dekretu prezídia revoluční rady ADR o vydávání majetku navrátilcům. Dokument poskytuje některým afghánským uprchlíkům, kteří se v rámci procesu národního usmíření rozhodli pro návrat do vlasti, významné právní záruky. Dekret stanoví postup vrácení veškerého movitého a nemovitého majetku, který při odchodu do zahraničí uprchlíci zanechali v Afghánistánu. Prezídium revoluční rady stanovilo odpovědnost jednotlivých státních orgánů za plnění dekretu a rovněž dvouměsíční lhůtu, během které musí být majetkové záležitosti bývalých uprchlíků po jejich návratu do ADR vyřízeny. Dekret platí pět let ode dne schválení. Po uplynutí této doby případné majetek uprchlíků afghánskému státu.

KDYŽ ŤAČKA LAPÁTO...

■ **MOUKA NA DOBRÝ CHLÉB**

Před delší dobou jsem četl v LD o pečení chleba v domácnosti. Moje sestra se to naučila od své matky, při této činnosti ji zachytila i ve svém pořadu Čs. televize. Stará tradice však nemůže být předávána dál — chybí nám totiž potřebná žitná mouka. Na trhu běžně není k dostání. Na telefonický dotaz do velkoobchodu Moravská Třebová mi bylo sděleno, že tento druh mouky nevedou... Škoda.

V. H., Makov, okr. Svitavy

O ČESKÝCH SPOŘITELNÁCH (ZKRÁCENO):

Tak jako bilancují každoročně svou činnost všechny naše hospodářské organizace, zhodnotila výsledky své práce v prvním roce 8. pětiletky i Česká státní spořitelna. Vkladový vývoj loňského roku byl velmi pozitivní. Na vkladní knížky a spořicí účty si občané během uplynulého roku složili 49 miliard 134 milionů korun. Ve stejném období si z nich vybrali 42 miliard 988 milionů Kčs, což znamená, že vkladový přírůstek za dvanáct měsíců prvního roku osmé pětiletky reprezentuje částka 5 miliard 146 milionů korun. Celkový stav vkladů činil k 31. prosinci 1985 139 miliard 609 mil. Kčs. Tato suma tak představuje podíl spořitelny na tvorbě celospolečenského volitelného peněžního zdroje k úvěrovému financování dalšího rozvoje národního hospodářství, investiční činnosti a bytové výstavby.

V uplynulém roce činil průměrný vklad na jednoho obyvatele v ČSR 15 tisíc 453 korun, přičemž míra spořitelní je v různých oblastech rozdílná. Nejvyšší průměrný vklad vykazují okresy Klatovy (21 753 Kčs), Humpolec (21 593 Kčs), Strakonice (21 034) a nejnižší pak jsou v okresech Sokolov (18 711 Kčs) a Česká Lípa (19 175 korun).

Významným činitelem, který ovlivňuje stav vkladů, je i vývoj úvěrů. Loni spořitelny poskytly 1 miliardu 845 107 699 v celkové výši 1 miliardy 845 milionů korun. Na celkové částce vyplacených půjček se podílely jednou miliardou 143 miliony půjčky na nákup nových automobilů, 292 miliony korun půjčky na nábytek a 190 miliony půjčky na televizory. Loni si občané vzali od spořitelny také 13 268 stavebních půjček v úhrnné výši 1 miliardy 111 milionů korun.

Dosti využívanými službami spořitelny jsou rovněž účelové a doplňkové půjčky na nákup průmyslového zboží. Loni jich spořitelna poskytla v úhrnné výši 282 milionů korun.

VÝHODNÉ PŮJČKY

Vedle vkladové činnosti poskytuje Česká státní spořitelna i různé půjčky, jež loni dosáhly úhrnné částky 6 miliard 841 milionů korun. Celkový stav půjček pak činil k 31. 12. 1985 24 miliard 489 milionů Kčs. Velmi výhodnými jsou novomanželské půjčky neboli půjčky se státním příspěvkem, jež Česká státní spořitelna poskytuje již čtrnáct let a které se staly jedním z prostředků účinné společenské pomoci mladým manželstvím a rodinám s dětmi. Loni jich spořitelna vyřídila 88 939 v celkovém objemu 1 miliardy 442 milionů korun. Tuto půjčku, která se poskytuje do výše 30 000 Kčs a má až desetiletou lhůtu splatnosti, je možné využít na pořízení bytu nebo na jeho zařízení. V prvním případě je úrok pouhé jedno procento, na vybavení bytu pak 2,5 procenta.

Významnou finanční pomocí je při této půjčce právě státní příspěvek,

V Československu jsou momentálně velkým šlágrem videorekordéry (magnetoskopy). Na trhu nejsou a v Tuzexu málo kdy. Zánovní se nabízejí v inzerátech za 12.000 (Beta) až 45.000 Kčs, ale podle našich informací prodávají ještě dráž. Kazety stojí od 150 do 700 Kčs. Oblíbeny jsou i jednoduché video-přehrávače (bez možnosti nahrávání).

Sorgen der Kirche in der Tschechoslowakei

Bejahrte Bischöfe, Druck, Materialismus / Von Johann Georg Reißmüller

PZ-2114?

Die katholische Kirche in der Tschechoslowakei wird voraussichtlich noch eine längere Zeit mit einer ausgedünnten Hierarchie zurechtkommen müssen. In den letzten zwei Jahren haben sich an gelegentliche mehrdeutige Äußerungen tschechoslowakischer Parteiführer Schlußfolgerungen geknüpft, Prag werde einem Abkommen mit dem Vatikan über die Ernennung neuer Bischöfe geneigter. Solche Erwartungen waren offenbar nicht begründet. Die Tschechoslowakei hat in letzter Zeit weder den Prager Erzbischof Kardinal Tomasek noch dem Heiligen Stuhl Zeichen in dieser Richtung gegeben.

Als gegen Ende vorigen Jahres der neue papstliche Sondernuntius für Aufgaben im kommunistisch beherrschten Teil Europas, Erzbischof Colasuonno, einen Antrittsbesuch in Prag machen wollte, erklarte sich die Regierung schließlich damit einverstanden; doch sie hielt den Rang der Visite niedrig. Neue Aussichten wurden Colasuonno in Prag nicht eröffnet. Manche Beobachter vermuten, die Prager Führung warte ab, wel-che Gestalt Gorbatschows Reformpolitik im einzelnen annehmen werde. Andere wenden dagegen ein, Prag sei heute gegenüber der katholischen Kirche ebenso unbeweglich wie in der Zeit vor Gorbatschow.

Die Zeit arbeitet gegen die Kirche, jedenfalls soweit es um deren Führung im Lande geht. Der ohnehin nur in Rudimenten vorhandene Episkopat ist von Alter und Krankheit geschwächt. Erzbischof Tomasek in Prag geht auf die Achtundachtzig zu. Sein Generalvikar Vanek starb im vorigen September. Immerhin gestattete die Regierung, einen Nachfolger zu bestellen: es ist der Kanonikus Lebeda, vierundsiebzig Jahre alt, einst Spiritual des Priesterseminars in Leitmeritz (Litoměřice), des einzigen für ganz Böhmen und Mähren; später war er Redakteur der in Prag erscheinenden „Katholischen Zeitung", solange der Erzbischof das Blatt, dem der Staat immer mehr seinen Willen aufzwang, noch als sein Organ anerkannte. Lebeda gilt als zuverlässiger Priester; er besitzt das Vertrauen seines Erzbischofs. Der erhofft sich von dem neuen Generalvikar einen pfleglicheren Umgang mit den Pfarrern. Vanek beschied Priester, die mit ihren Nöten zu ihm kamen, oft kühl und abweisend. Lebeda wird die Pfarrer kaum mehr als sein Vorganger vor staatlicher Willkur schützen können; doch ein freundliches, ermutigendes Wort haben sie von ihm zu erwarten.

Anhaltend schwer krank ist der zweiundsiebzigjährige Apostolische Administrator der slowakischen Erzdiözese Tyrnau (Trnava), Weihbischof Gabris. Die beiden slowakischen Diözesanbischöfe, Pasztor in Neutra (Nitra) und Feranec in Neusohl (Banska Bystrica), sind gleichfalls über die fünfundsiebzig. Der Apostolische Administrator der Erzdiözese Olmütz (Olomouc) in Mähren, Weihbischof Vrana, ist mehr als achtzig Jahre alt. Er gehort zum Lager der „Friedenspriester", doch war er auch immer ein eifriger Seelsorger und ein tuchtiger Verwalter des Erzbistums.

Es laßt sich also absehen, daß weitere Diozesen in der Tschechoslowakei rechtlich oder tatsächlich unter eine Leitung kommen werden, die nicht der Papst bestimmt hat. Der Prager Erzbischof suchte schon vor Jahren für seine Erzdiözese vorzusorgen. Er möchte sichern, daß im Fall seines Ablebens nicht das dem Druck des Staates besonders ausgesetzte Domkapitel, sondern ein noch von ihm, dem Erzbischof, bestimmtes Gremium den interimistischen Leiter des Erzbistums Prag einsetzt.

Gegenüber dem Kirchenvolk hält der staatliche Druck an. Doch läßt sich von härterem Vorgehen des staatlichen Repressionsapparates gegen Katholiken in der letzten Zeit nicht sprechen. Im Gegenteil, es fällt auf, daß besonders in der Slowakei die Urteile gegen religiöse Aktivisten – denen Verletzung einer der vielen dehnbaren, gegen sie verwendeten Strafnormen vorgeworfen wird – verhältnismäßig mild ausfallen; oft wird die Strafe zur Bewährung ausgesetzt. Dafür gibt es unter Beobachtern zwei Erklärungen. Nach der einen will der Staat im Augenblick den Glaubigen nur zeigen, daß er aufpasse; drakonische Strafen erscheinen ihm nach dieser Version nicht zweckmäßig, weil sie Unruhe im Volk schaffen können. Nach einer anderen Ansicht ist jene Strafpraxis einer jungeren Generation von Richtern zuzuschreiben, die auf einem Minimum an „sozialistischer Gesetzlichkeit" bestehe und nicht bloßes Werkzeug der Parteikomitees und der Geheimpolizei in einer Religionsunterdrückung sein wolle, die sich nicht einmal auf die von der kommunistischen Staatsmacht erlassenen Gesetze einwandfrei stützen läßt. Möglicherweise geben beide Deutungen ein Stück Wirklichkeit wieder.

Große Sorge macht der Kirche in der Tschechoslowakei eine besonders unter der landlichen Bevölkerung zunehmende religiöse Gleichgültigkeit. Bauern in traditionell gut katholischen Gegenden Mährens und der Slowakei geben der Kirche wie früher Geld, gehen aber, so wird berichtet, nicht mehr zur Messe, obwohl sie es sich ohne Nachteile leisten könnten – der Staat braucht die Bauern und nimmt deshalb auf dem Land ein gewisses Maß von Kirchlichkeit hin. Die Ursache scheint eine materialistischere Lebenseinstellung zu sein. Manche Beobachter führen sie auf den anhaltenden relativen Wohlstand in der Tschechoslowakei zurück, an dem die land-liche Bevölkerung in besonderem Maße teilhat. Eine solche Lage erforderte neue, intensivere Formen der Seelsorge. Dazu aber ist die Kirche, eingeschnürt vom Staat und an ihrer Spitze geschwächt, kaum imstande.

V sobotu jsem odjížděl rychlíkem na Pardubice. V mém kupé se bavili dva známí.

Jeden z nich se ptal druhého: „Hele, a kolik vyděláš v tom tvém novém zaměstnání ?"

Druhý odpověděl: „Tři a CU."

První: „A co je to to CU ? To jsou nějaké prémie ?"

Druhý: „Spad jsi z višné ? Ty nevíš, co je to CU ?"

První: „To tedy nevím."

Druhý: „No to přece znamená zkratku Co Ukradnu !"

(VEČERNÍ PRAHA z 28. listopadu 1986)

LEONID RONALDOVIČ REAGANOV...

„Lassen Sie uns etwas zurückschauen – erinnern Sie sich an den Diensteid?"

(Herblock's Cartoon)

1. LONDON, 30. März (AP). Die in der Opposition befindliche britische Labour Party hat dem Weißen Haus in Washington vorgeworfen, den Inhalt eines Gesprächs zwischen US-Präsident Ronald Reagan und dem Labour-Vorsitzenden Neil Kinnock entstellt wiedergegeben zu haben, um damit der konservativen Premierministerin Margaret Thatcher Wahlhilfe zu leisten. Der stellvertretende Labour-Vorsitzende Denis Healey, ehemals Außenminister, erhob am Sonntagabend über dies den Vorwurf, Reagan sei bei der Begegnung mit den Labour-Führern am Freitag schlecht informiert, konfus und nicht in der Lage gewesen, auf Argumente einzugehen. Überdies habe er Healey für den britischen Botschafter gehalten. Regan habe ihn, Healey, mit den Worten begrüßt: „Nett, Sie wiederzusehen, Herr Botschafter", während Botschafter Sir Antony Acland dabeigestanden habe.

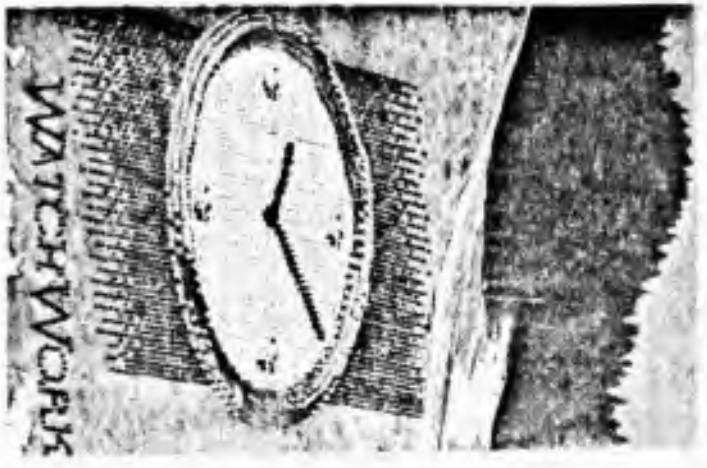

SCHWEIZER PRÄZISION AM BERG: 6740 kleine Flaggen verwandte der Künstler Silvian Baer, um am Hang des Rigi eine „Uhr" mit einem Durchmesser von über 40 Metern zu konstruieren. Immerhin: Zweimal am Tag funktioniert sie auf die Minute und zeigt die richtige Zeit. (Bild: dpa

Militärs rätseln über nicht entdeckten Flucht-Flug

Offiziere aus der CSSR landeten bei Bundeswehrsoldaten

Die Welt 6.3.87 lz. München

Die Flucht der beiden tschechoslowakischen Offiziere mit einem Armeehubschrauber über den Eisernen Vorhang hinweg nach Bayern wurde von westlichen Stellen nicht bemerkt. Ihr geglücktes Unternehmen wurde erst bekannt, als sie am Mittwoch nachmittag 55 Kilometer von der CSSR-Grenze entfernt auf einem freien Feld am nordwestlichen Stadtrand von Regensburg landeten und um politisches Asyl nachsuchten.

Deutsche und amerikanische Militärexperten rätselten gestern noch, wie es dem 28jährigen Oberleutnant und dem 23jährigen Leutnant möglich war, so tief in den deutschen Luftraum einzudringen, ohne von der Luftüberwachung entdeckt zu werden. Auch der Grenzschutz bemerkte nichts vom Überflug des Militärhelikopters vom sowjetischen Typ Hoplite-Mi2, der als kleiner Transporthubschrauber eingesetzt wird.

Die beiden Flüchtlinge waren auf der Suche nach einem Landeplatz offenbar auf zwei Bundeswehrsoldaten aufmerksam geworden, die bei einer ehemaligen Radarstation mit der Installierung eines fahrbaren Sendemastes beschäftigt waren. Sie landeten mit ihrer in Tarnfarben lackierten Maschine dicht neben dem Fahrzeug der Soldaten und erklärten in gebrochenem Deutsch ihren Wunsch nach Asyl. Gestern wurden beide von Spezialisten westlicher Nachrichtendienste vernommen. Beide waren unbewaffnet, auch in ihrem Helikopter wurden keine Waffen gefunden.

Die Maschine steht noch immer auf ihrem Landeplatz, der von Polizeikräften gesichert ist. Nach einer Überprüfung soll sie an die CSSR zurückgegeben werden. Unklar ist noch, ob dies mit einem Lastwagen geschieht oder ob ein CSSR-Pilot die Erlaubnis erhält, den Hubschrauber in den Osten zurückzufliegen.

Vierzig Jahre Ackermann-Gemeinde

IWO. – Der Vorstand der Ackermann-Gemeinde hat auf einer Sitzung am 14. Februar in München eine Erklärung aus Anlaß des 40jährigen Bestehens verabschiedet, die dem Führungskreis dieser Gemeinschaft bei einer Tagung Anfang März in Stuttgart zur Beschlußfassung vorgelegt werden soll.

Kernpunkt der Erklärung ist eine Absage an den reinen Nationalstaat. Dieser sei zwar zeitweilig eine verständliche und notwendige Zielvorstellung, „in seiner Verabsolutierung aber Unheil für ein friedliches Zusammenleben der Völker" gewesen. In diesem Zusammenhang wird auch an die Erklärung des Zentralkomitees der Deutschen Katholiken vom 16. Oktober 1986 erinnert, in welcher es wörtlich dazu heißt:

„Heute ist es wiederum eine neue Stufe technischen, industriellen und wirtschaftlichen Fortschritts, die die politische Entwicklung weitertreibt, und zwar diesmal über den Nationalstaat hinaus. Jetzt ist auch er zu eng geworden, um innerhalb seiner Grenzen die Erfordernisse und Folgen großindustrieller Produktion und weltwirtschaftlichen Verkehrs zu bewältigen." Die Ackermann-Gemeinde sieht es deshalb als eine Aufgabe der Zukunft an, eine gesamteuropäische Friedensordnung zu entwickeln.

Mit dem obersten Laiengremium der deutschen Katholiken stimmt die Ackermann-Gemeinde ferner in der Erkenntnis überein, daß dem deutschen Volk die Aufgabe zukommt, eine „Brückenfunktion" zwischen den west- und osteuropäischen Völkern zu leisten. Die Ackermann-Gemeinde sieht nach dieser Erklärung folgende wesentliche Aufgaben für die Zukunft als wichtig an:

- **Die nachwachsende Generation muß umfassend und wahrheitsgemäß über Struktur, Geschichte, Kultur und aktuelle Probleme der ostmitteleuropäischen Völker und Länder informiert werden.**
- **Die sudetendeutsche Frage soll dadurch als gestaltendes Element einer zukünftigen deutsch-slawischen Nachbarschaft verdeutlicht werden.**
- **Die Ackermann-Gemeinde wirkt im Geiste des Konzils und wendet der verfolgten Kirche ihre besondere Sorge und Verantwortlichkeit zu, um so einen Beitrag zur neuartigen Evangelisierung Europas zu leisten.**

Abschließend bekräftigt die Ackermann-Gemeinde ihre Bereitschaft zu Gesprächen und zur Zusammenarbeit mit allen, die diese Ziele bejahen. Namentlich genannt werden dabei die sudetendeutsche Volksgruppe, der Staat, die Kirche, insbesondere aber „unsere tschechischen Nachbarn".

Es wird erwartet, daß mit dieer Erklärung eine intensive Diskussion auch über den weiteren politischen Weg der sudetendeutschen Volksgruppe und über das Verhältnis zu den Tschechen eingeleitet wird.

DÜSSELDORF, 30. März (AP). Mindestens 600 000 Menschen in der Bundesrepublik sind nach Schätzungen des nordrhein-westfälischen Gesundheitsministeriums medikamentenabhängig. Im vergangenen Jahr verbrauchten die Bundesbürger allein rund 1094 Tonnen an Schmerzmitteln. Diese Zahlen nannte der Gesundheitsminister des Landes, Hermann Heinemann, in Düsseldorf.

Jiří Ruml

MRAZY JEŠTĚ NEPOLEVILY

Nepřízeň počasí je téma, o kterém se dnes můžete pobavit s kdekým, dokonce i s příslušníky Státní bezpečnosti, pokud vás s nimi okolnosti svedou, ale moc jim nevěřte, že mají obavu jen o příští úrodu po tak tuhé zimě, jak se mi jeden z nich snažil namluvit při náhodném setkání v Písečné ulici na okraji Kobylis. Spíš je taky zebe, když hlídkují v třeskutých mrazech před byty chartistů anebo je sbírají na pražských ulicích, aby zjistili, co si myslí o situaci. Poněkud nezvyklý průzkum veřejného mínění. Sebrali mě v pondělí 2.února večer na chodníku, který nebyl zrovna předpisově uklizený, takže jsem měl zprvu dojem, zda nechtějí právě mne činit odpovědným za jeho zledovatělý stav. Nikoliv, chtěli po mně vysvětlení o docela jiných věcech podle všezahrnujícího zákona o SNB. Ten jim umožňuje sebrat kohokoliv a kdekoliv, jak pravili s neskrývaným zadostiučiněním o své převaze, a ptát se můžou na cokoliv. Jen se mě nezeptali, kam že jdu ani ke komu. Prostě mě sebrali na chodníku a odvezli do Bohnic, zatím jen na místní oddělení Veřejné bezpečnosti. Blázinec je o pár stanic dál, nicméně už velmi blízko. Předávali si mě tam jak horkou bramboru, až konečně z jednoho Procházky vypadla otázka, co vím o dokumentu Charty 77 Slovo ke spoluobčanům. Neřekl výslovně, že jde o nějaký trestný čin, nikoho neobvinil, jen se tak zajímal, co o tom vím a co si o tom myslím. Přiznávám, že jsem na takové otázky dost alergický, pokud mi je klade Státní bezpečnost, proto jsme byli s protokolem poměrně brzy hotovi. Jinak ovšem si docela rád popovídám o všem, oč Charta 77 usiluje už deset let, ale nikoliv při policejním výslechu, protože o lidských právech a z nich vyplývajících závazcích občana i státu se má hovořit jinde a s jinými.

"S kým tedy byste byl ochotný mluvit?"

"Třeba s činiteli politickými, ale ne prostřednictvím represivních orgánů."

"Dokud se budete stýkat s cizími diplomaty a přes ně podávat o republice zkreslené zprávy ideodiverzním centrům, nebude se s vámi nikdo jiný bavit."

Tím chtěl jeden z Procházků zřejmě naznačit, že za á ví, kam jsem měl ten večer namířeno, což nebylo tak těžké uhodnout, když mě sebrali asi patnáct kroků od sídla tajemníka britského velvyslanectví v době, kdy je v Československu na oficiální návštěvě státní ministr pan Timothy Renton, že za bé by se mi stejné péče Státní bezpečnosti dostalo též v blízkosti kteréhokoliv obydlí amerického občana, když je v Praze zrovna náměstek ministerstva zahraničních věcí USA pan John Whitehead, že za cé naše ministerstvo vnitra klade rovnítko mezi řádně akreditovanými diplomaty a ideodiverzními centry a konečně za dé, že Státní bezpečnost jasnozřivě uhodla, co bych byl býval říkal, kdyby mě včas nezastavila a nesbalila. Tomu oni říkají prevence a já zas buzerace. Inu, každý z nás má jiný názor, oni však navíc mají mocenský aparát, který si osobuje právo rozhodnout i o tom, s kým smí či nesmí náš občan hovořit a co smí či nesmí říkat.

"Cítíte se být ještě pořád komunistou?"

"A co vy?? Cítíte se vy být komunistou?"

"Já jsem členem komunistické strany."

"To chápu, protože jinak byste nebyl příslušníkem Státní bezpečnosti."

"Já byl členem ještě dřív, než jsem tady začal pracovat."

"Právě to mám na mysli, protože kdybyste členem nebyl, tak byste tady nepracoval."

Nevím, zda pochopil příčinnou souvislost, v té chvíli jsem víc přemýšlel, proč mi takovou otázku položil. Jako by se ptal, zda jsem dosud věřící a jako by na mé kladné odpovědi záviseta moje spása a na záporné moje věčné zatracení. A uvnitř jsem se zděsil, koho si to vládnoucí strana vybrala za zpovědníka. Už jednou dala u nás bezpečnostnímu aparátu takovou pravomoc a všichni víme, co z toho pošlo.

"Jestli nám to nechcete říct, můžete to napsat, tady je papír."

"Píšu rád, to nezastrám, ale o jiných věcech a v jiném prostředí."

"A oni vám to venku tisknou! Proto se tady nikdo kromě nás nebude s vámi bavit."

"Já přece o nic neškemrám, iniciativa by musela vzejít od nich."

"Toho se nikdy nedočkáte."

Ne že bych o to zas tolik stál, ani se nechci nějak přecenovat či vyvyšovat, ale nedalo mi, abych jim nepřipomněl, že jistý Andrej Sacharov byl za Brežněva nucen poslán do vnitřního vyhnanství mimo jiné i proto, aby se nemohl stýkat se zahraničními korespondenty, a dneska s nimi pořádá tiskové besedy v Moskvě.

"Ale vy byste se přece měl líp někde venku na chalupě, tam je klid i psát byste mohl, jenom byste to nesměl dávat nikomu číst."

"Teď je venku přílišná zima a i jinak se zdá, že mrazy u nás jen tak nepolevi."

Snad aby dokázali opak, zavezli mě z Bohnic až do Vršovic, kde bydlím. Ale zdejší ovzduší asi podstatně neoteplí ani astronomické jaro. Rovnodennost ještě zdaleka neznamená rovnoprávnost.

(Bez autorova vědomí)

NEBEZPEČNÝ PÁTRACÍ PORUČÍK... ↓

Dne 3.září 1986 připravila Čs.televize svým divákům menší překvapení. Vysílala MIMOŘÁDNÝ PÁTRACÍ PORUČÍK a ukázala na obrazovce dva vietnamské občěje spolu s informací, že dotyční Vietnamci, dočasně pracující v Československu v Bratislavě, zavraždili dvě osoby a zohavili jejich mrtvoly. CHYTLI JE A DOSTALI TŘEST SMRTI.

ZIMY STALETÍ ZIMY TISÍCILETÍ

Další mrazivá vlna postihla Evropu v první části března. A nejen Evropu, chlad zasáhl i Severní Ameriku i další světadíly.

Když jsme připravovali tento materiál pro tisk, většina Evropanů se potýkala zimou, s podmračenými tvářemi hleděli na další přívaly sněhu a někde dokonce, jako např. v Řecku na ostrově Rhodos, se vůbec podivovali, co se jim bílého sype na hlávu. Co lidská paměť sahá tam totiž sníh nepadal. Nejinak tomu bylo i jinde. Např. v Maďarsku byla 3. března zaznamenána nejnižší teplota toho dne v uplynulých 100 letech a předpovědi hovořily až o minus 15 stupních v noci. V západních oblastech Maďarska leželo 25 centimetrů sněhu. Sníh vůbec letos Maďarsko zle postihl. Bílá záplava v prosinci a v lednu zmrtvěla doslova celou zemi a pak najednou došlo k takovému oteplení, že teploměry ukazovaly někde až 25 stupňů nad nulou. Velké teplotní výkyvy postihly také Řím, kde temperatura během čtyřiadvaceti hodin poklesla o 16 stupňů. Na Krymu v Jaltě, proslulých černomořských letních, napadlo na 30 centimetrů sněhu a v nedalekých horách se zvýšila sněhová pokrývka dokonce o 60 centimetrů. Taková záplava sněhu tam nebyla po celé uplynulé půlstoletí. V Istanbulu museli z důvodu neobvykle velkého přívalu sněhu uzavřít letiště. Vůbec poprvé v historii napadl sníh i v přístavu Akaba v Jordánsku.

Zima postihla dopravu, řadu průmyslových odvětví. V NDR např. byly nejvíce postiženy okresy Erfurt, Gera a Karl-Marx-Stadt. Mnoho silnic v těchto oblastech bylo zasypáno tak, že byly neprůjezdné a četné úseky dálnic byly pokryty hladkou ledovou vrstvou. Také v NSR zapříčinil sníh četné havárie na dálnicích. Sníh a led zpřetrhal telefonní vedení i vedení elektrické. Tíživá situace panovala v Bavorsku a v Severním Porýní Westfálsku, kde roztál na silnicích sníh a hned nato zmrzl v jednolitý ledový krunýř. Velké sněhové srážky byly naměřeny rovněž v Rakousku, v průměru 30 až 65 centimetrů. Způsobily nejen povodně, ale zablokovaly i dopravu. Nejvíce bylo letošní neobvykle tvrdou a dlouhou zimou postiženo Dolní Rakousko, Štýrsko a Horní Rakousko. Sníh s ledem zpřetrhaly četná elektrická vedení tak, že mnohé oblasti byly nějakou dobu bez elektřiny. Situace ve Vídni byla natolik tíživá, že dokonce městské úřady zavedly bezplatnou přepravu městskou hromadnou dopravou, aby tak Vídeňané omezili používání soukromých automobilů. Nejtíživější situace vznikla také v Nizozemí. Mráz, sníh a led takřka zastavily veškerou dopravu, byla přerušena pravidelná přeprava vrtulníky mezi pevninou a vrtnými ropnými plošinami v Severním moři.

Od první dekády ledna přináleží evropský rekord co do nejnižší teploty malému severošvédskému městečku Nattavaara, kde byly naměřeny 52 stupně pod bodem mrazu; a nedlouho poté byla stejná teplota zjištěna také v Norsku. Avšak stále to ještě není nic ve srovnání s „póly mrazu" na naší planetě. K nejstudenějším obydleným oblastem Země patří okolí Verchojansku a Ojmjakonu v Jakutsku ve východní části Sibiře, kde lednová teplota dosahuje minus 48 stupňů. V Ojmjakonu byl např. v zimě roku 1938 naměřen ve výšce 800 metrů i na sibiřské poměry rekordní mráz: minus 77,8 stupně. Ve Verchojansku je přece jen „teplejší" — o tři stupně.

Po řadu let se tradovalo, že nejnižší teplota na naší planetě byla naměřena na sovětské stanici Vostok ve východním sektoru Antarktidy. Bylo to minus 91,5 stupně. Avšak od roku 1965 převzala žezlo norská polární stanice ve střední části Antarktidy, tam bylo naměřeno 84,5 stupně pod nulou. V porovnání s tím je na pólech daleko „teplejší". Na severním pólu bylo naměřeno minus 50 stupňů a na jižním o třicet více.

Meteorologové a klimatologové nadávají do příštích let mnoho nadějí na to, že by se situace celkově zlepšila. Předpokládají, že až do konce našeho století budou tendence k ochlazování postupovat v průběhu celého roku. Nejstudenější zima má být v roce 2001. Potěšením nám snad může být, že výsledky poslední velké konference klimatologů, která se konala v únoru v Dillí, jsou optimističtější. Vědci jsou názoru, že vzhledem ke zvyšování obsahu oxidu uhličitého v ovzduší, „skleníkového efektu", se zvýší na naší planetě celkově teplota. To však, jak zdůrazňují někteří odborníci, může způsobit rychlejší tání ledovců v arktických i antarktických částech světa.

Přesto, že pás letošní zima hodně potrápila a patřila k jedněm z nejkrutějších posledních let, vyplývá z meteorologických záznamů, že ostré zimy v našem věku nebyly tak hojné, jako tomu bývalo v minulosti. Dá se říci, že od konce minulého století, až na některé anomálie v počasí, bylo započato mírné období, které vlastně trvá dodnes. Někteří odborníci jsou přesvědčeni, že naše tuhé zimy jsou v porovnání s těmi, které postihovaly naše dávnější předky, vysloveně mírné. V přehledu zimní situace let 1200 až 1980 je například zima let 1962/63 až na sedmém místě na seznamu nejkrutějších zim posledního tisíciletí. Zima 1946/47 je na seznamu až dvanáctá a zima 1941/42 až čtyřiadvacátá. Na základě nejrůznějších výzkumů a srovnávání byla vypracována tabulka umožňující ohodnotit krutost či lehkost zimy počtem bodů od 0 do 100. Je v ní brán zřetel na teplotu, dobu trvání zimy, sněhové srážky atd. Ke zjištění, jaké byly zimy ve starším období, kdy se ještě nepoužívaly různé měřicí aparatury, slouží nejen zápisy ve starých kronikách, ale také různá přírodovědná bádání, výzkumy geologů i geografů.

Za nejkrutější zimu celého posledního tisíciletí je pokládáno zimní období let 1407/8. „Byla krutá zima a slané moře bylo zamrzlé tak, že lidé chodili pěšky mezi Německem a Dánskem," psal soudobý kronikář. Neméně tvrdá byla zima 1564/65. „Byla velmi ostrá, mrazivá zima, že všechny splavné vody, Rýn, Dunaj, Mohan i Odra, byly zamrzlé tak, že na každém místě bylo možno jezdit po ledě s naloženými vozy. Ta mrazivá a dlouhá zima trvala od svatého Martina až do svatého Matěje," hlásá jedna stará kronika.

Neméně krutá byla i zima dalších období, např. 1607/8 a 1708/9. V zimě let 1422/23 bylo možno po zamrzlém moři jezdit saněmi z Gdaňska až do Lübecku. A zima 1829/30 byla nejhorší zimou uplynulých 200 let. Průměrná teplota byla minus 9,6 stupně. Dá se říci, že celé 19. století právě tak jako i předchozí 18. století se vyznačovalo nejen tuhými zimami, ale i jejich četností. Poslední taková zima minulého století byla na rozmezí let 1892/93 a pak jako by proutkem mávl, krutost mrazů povolila až do třicátých let našeho věku. V paměti starších lidí je ještě vzpomínka na zimu 1929/30.

PŘED sto lety se v Rychnově nad Kněžnou narodil (11. 3.) skladatel, varhaník, instrumentátor a dlouholetý rozhlasový pracovník Anatol Provazník ● Nedožité pětasedmdesátky dlouholeté opory sólistického ansámblu ND, barytonisty a pedagoga AMU, národního umělce Zdeňka Otavy vzpomenou v týž den všichni, kteří jej slyšeli na naší první scéně v téměř 150 rolích našeho i světového repertoáru

Sinniert Ede: „Ich trinke nicht, ich rauche nicht, ich bin meiner Frau absolut treu. Ich gehe jeden Tag um 20 Uhr ins Bett und stehe um 7 Uhr auf ..., aber das wird sich alles ändern, wenn ich erst aus der Haft entlassen bin!"

Auf dem Bauernhof läuft der Hahn einer Henne nach. „Was tun?" denkt die Henne, „laufe ich davon bin ich blöde, bleibe ich stehen, hält er mich für eine Dirne. Am besten, ich stolpere!"

Plastik in Särgen tabu

DEN HAAG, 27. März (Reuter). Die niederländische Regierung will Plastik bei Särgen verbieten, da Kunststoffe den natürlichen Verwesungsprozeß behindern. Ein Sprecher des Innenministeriums sagte dazu jetzt in Den Haag, die örtlichen Behörden klagten schon seit Jahren darüber, daß Plastik in Särgen den Verwesungsprozeß verlangsame. Dadurch werde unnötig die Räumung von Grabplätzen erschwert, deren Mietverträge abgelaufen seien. Außerdem trage die Verbrennung von Särgen mit Plastikteilen in Krematorien zur Luftverschmutzung bei.

Kapitäne müssen in Haft

MOSKAU, 30. März (Reuter). Die Kapitäne der beiden sowjetischen Schiffe, die im August 1986 im Schwarzen Meer zusammengestoßen waren, sind am Montag zu je 15 jahren Haft verurteilt worden. Die amtliche Nachrichtenagentur TASS meldete, ein Gericht in Odessa habe Viktor Tkatschenko und Wadim Markow für schuldig befunden, für die Kollision nahe dem Schwarzmeerhafen Norworossijsk verantwortlich gewesen zu sein. Die Kapitäne seien zudem mit Geldstrafen von je 40 000 Rubel (rund 120 000 Mark) verurteilt worden. Bei dem Unglück waren 400 Menschen umgekommen.

DVAACTYŘICETILETÝ MUŽ, kterého policie v Toku zatkla pro krádež kamery, se tím obětí své samolibosti a puntičkářství: při domovní prohlídce našly úřady jeho deník, v němž si přesně zaznamenával všechny krádeže a vloupání. V Tokiu a jeho okolí, ale také v tak vzdálených městech, jako jsou Hirošima a Fukuoka, si povedený zlodějíček vlastních záznamů „přivlastnil" více než 200 cenných předmětů v celkové hodnotě nejméně 30 milionů jenů.

DOLIVE BY DOSTALI SPAGÁT...

● **Za rekordní částku** 2,5 miliónu franků byla v neděli prodána v Enghien u Paříže jedna z nejznámějších médirytin P. Picassa Zápas s Minotaurem. Podle odborníků jde o nejvyšší částku, která kdy byla za moderní rytinu zaplacena.

Aufgespießt

„Mainz wie es spinnt und quatscht . . . Ich bin ja eingeschlafen. Wenn ich sein Berater wäre, würde ich sagen: Es hat gar keinen Zweck, so etwas zu machen."

Wolfgang Menge, talkshowerfahrener Fernsehmann, im Saarländischen Rundfunk über die neue ZDF-Sendung „Live" und über den Altbundespräsidenten Walter Scheel als „Talkmaster"-Debütant.

Aufgespießt

„1500 hübsche Polinnen mit guter Berufsausb., aus Medizin, Handw., Landw., Büro, Haushalt u. Gastronomie, sprechen deutsch, suchen deutsch. Mann mit Herz. Nur bei uns: Preis 1200,- DM bis zum Erfolg. Reisekosten nur 80,- DM . . ."

Anzeige in der von der Evangelischen Kirche in Deutschland subventionierten, vom verstorbenen Bischof Hanns Lilje begründeten Wochenzeitung „Deutsches Allgemeines Sonntagsblatt", die zu kritischen Anfragen auf der Frühjahrstagung der Synode der Evangelischen Kirche von Hessen und Nassau geführt hat.

Moskau siedelt Zehntausende Arbeitslose nach Sibirien um

MOSKAU, 29. März (Reuter). In der Sowjetrepublik Aserbeidschan sind nach einem Bericht der Zeitung „Sozialistitscheskaja Industria" 250 000 Menschen arbeitslos. Die Behörden hätten damit begonnen, Zehntausende Arbeitslose aus Aserbeidschan nach Sibirien umzusiedeln, wo Arbeitskräfte auf den Tjumem-Öl- und Gasfeldern sowie beim Bau der Baikal-Amur-Eisenbahn benötigt würden. Die Zeitung deutete aber auch an, daß das Umsiedlungsprogramm zum Teil auf Widerstand stößt.

Zu den Problemen der Umsiedlung gehöre auch der Männermangel, hieß es in der Zeitung. Viele Aserbeidschaner verließen ihre Heimat, ohne ihre Familien mitzunehmen. Auch die mangelnden Russischkenntnisse gehörten zu den Schwierigkeiten.

Die Arbeitslosigkeit in Aserbeidschan und anderen südlichen Sowjetrepubliken ist zum Teil auf den großen Bevölkerungszuwachs in diesen moslemischen Gebieten zurückzuführen. Ein Wirtschaftswissenschaftler aus der zentralasiatischen Republik Usbekistan hatte kürzlich erklärt, dort seien über eine Million Menschen arbeitslos.

Reagan feierte zuviel

WASHINGTON, 27. März (AP). Der US-Rechnungshof, der Ausgaben der Regierung auf ihre Rechtmäßigkeit überprüft, hat Präsident Ronald Reagan vorgeworfen, bei Antritt seiner zweiten Amtsperiode im Januar 1985 16 Millionen Dollar Steuergelder verschwendet zu haben. Reagan hatte 1985 seinen Amtsantritt auf neun Bällen und zehn weiteren Veranstaltungen vier Tage lang feiern lassen. Alle Festlichkeiten seien von Regierungsbediensteten in ihrer regulären Arbeitszeit auf Kosten der Steuerzahler geplant, vorbereitet und veranstaltet worden, stellt der Rechnungshof fest.

Diese „rechtlich fragwürdige" Praxis werde sich wiederholen, wenn der Kongreß nicht per Gesetz klar regele, welche Rolle Regierungsstellen bei der Amtseinführung eines Präsidenten zu spielen haben, heißt es in dem Bericht.

Myš s lidským genem

EXPERTŮM z univerzity v japonské Ósace se poprvé na světě podařilo vpravit lidský gen do jiného obratlovce, konkrétně do myši. První fáze pokusu byla zakončena tím, že lidský gen, hrající důležitou roli při modelování obranných reakcí organismu, byl vnesen do bakterie. Gen z pomnožené bakterie pak byl přesazen v oplodněnou myší zárodečnou buňku. Ta se vpravila do těla bílé myši samičky, jež pak mezi svými novorozeňaty přivedla na svět dva potomky, kteří měli ve svých buňkách lidský gen. Dva myší organismy tedy produkovaly bílkovinu, jež až do této doby byla vlastní jen člověku. (zuz)

Kondom-Automaten in Mensa

chr FRANKFURT A. M., 30. März. Der Generalsekretär des Deutschen Studentenwerkes (DSW), Horst Bachmann, hat die Aufstellung von Automaten für Kondome in Mensen und Wohnheimen der Hochschulen angekündigt. Außerdem sollten ein vom Studentenwerk München entworfenes Plakat und ein Informationsblatt über die Immunschwäche Aids verbreitet werden.

PRAHA (ska) — Hlavní město Praha je naší turistickou atrakcí číslo jedna, ale mnozí zájemci o historii a kulturu a návštěvou naší metropole váhají, protože jim nemůžeme vždy poskytnout to, co lindy — komfortní ubytování a další služby, které jsou nedílnou součástí turistického ruchu. Mezera v kvantitě a kvalitě nabídky má částečně vyplnit Hotel Forum, který vyrůstá naproti Paláci kultury, na pankrácké straně mostu Klementa Gottwalda.

Co se tu děje právě teď? „Stavbaři jugoslávské firmy Union Engineering Bělehrad dokončují tzv. třetí technické nadzemní podlaží, které je přechodem mezi podnoží a výškovou částí budovy. Tíká dramatičtějším momentu filmového dramatu. Pak vám cukem nezbyde nic jiného, než ji přímo vyzvat, aby okamžitě odešla, a pájdete ji doprovodit. Filmy o několika epochách se již netěší oblibě, poněvadž zavinily několik vážných známostí. /Dcerušek, které mají doma maminkám vyprávět, co v biografu viděly, doporučuji se programy, o nichž je celý obsah děje vyliten. Ale pozor na dámy! Chaplin nehraje ve Zlodějí z Bagdadu a je zbytečno vyprávět, jak byl Dodo ve Třech mušketýrech.)

Biograf si můžete snadno potřídit. Potřebujete k tomu pídno a dvě. Tou prochází to, co chcete mít na pídně. Pouští se to tam čočkou, která však nesmí být na kyseio. Film je páska, na které jsou obrázky, proto se nehodí použítí ho jako pásky na vousy.

Když si to zafidíte, tak vám vydím, tak budete docela spokojení a je to. Připravuje: Ondřej Suchý

Vlasta Burian

O biografu

K biografu je potřeba tma. Nejlepší je takzvaná tma egyptská, ale ta se musí dovážet, a to přídě drahého. Vyskytuií se však již tak věrné napodobeniny této ctnokrásné tmy, že nelze od tmy egyptské ani k rozeznání. Je-li v biografu pravá, nebo dokonale napodobená tma egyptská, to poznáte podle toho, že následujíce šeptání:

„Ale dovolíte, co si to dovolujete?"

„Tam ne, tam jsem šechtíd," nebo „Ale ne, co si o mně myslíte?" „Tady ne, tady by nás mohl někdo vidět", je to patrně tím, že v dokonalé egyptské tmě není nejen ničeho vidět, ale ani slyšet. /Proto také, čím je v biografu menší tma, tím větší musí být orchestr a tím silnější musí hrdi, aby hlasy z obecenstva zanikly.)

Nejdražší místa jsou v biografech vzadu v lóžích. Nejsou tak drahá proto, že by odiamtud bylo nejlépe pídět, ale proto, že tam je nejméně vidět.

Nejchudnější dámský úbor pro návštěvníky biografů se skládá z rozstřiženého sukně a z krátké, z pase hodně volné blůzičky. Tento úbor se totiž při sedění nejméně zmačká. Do biografu se má vždycky chodit se ženou. Obšťovat však vlastní ženu návštěvami biografů je přínejmenším nešikovnost. Bližších se po oddacích listech neptají.

Děj filmu je nutno sledovat, neboť činak se může stát, že dáma, která sedí vedle vás, vybuchne smíchem z nejnapínavějšim, nebo nejdražším momentu filmového dramatu. Pak vám cukem nezbyde nic jiného, než ji přímo vyzvat, aby okamžitě odešla, a pájdete ji doprovodit. Filmy o několika epochách se již netěší oblibě, poněvadž zavinily několik vážných známostí. /Dcerušek, které mají doma maminkám vyprávět, co v biografu viděly, doporučuji se programy, o nichž je celý obsah děje vyliten. Ale pozor na dámy! Chaplin nehraje ve Zlodějí z Bagdadu a je zbytečno vyprávět, jak byl Dodo ve Třech mušketýrech.)

Biograf si můžete snadno potřídit. Potřebujete k tomu pídno a dvě. Tou prochází to, co chcete mít na pídně. Pouští se to tam čočkou, která však nesmí být na kyseio. Film je páska, na které jsou obrázky, proto se nehodí použítí ho jako pásky na vousy.

Když si to zafidíte, tak vám vydím, tak budete docela spokojení a je to. Připravuje: Ondřej Suchý

ANI TO NEUVĚŘITELNÉ, ale je to tak: Dnes je tomu na den už 25 let, co náš spisovatel kabaretní, divadelní a filmový kolik VLASTA BURIAN, křtěný Josef Vinetlmil (1891—1962), kterého jsme v našem seriálu představili řadu jako sólisty (nebo spoluautora) několika knížek, řady kabaretních skečů a divadelních her již v loňském roce.

Iran, ganz innen drin

WASHINGTON, 29. März (Reuter). Die Iran-Affäre läßt US-Präsident Ronald Reagan offenbar nicht mehr los. Vor Schulkindern in Columbia antwortete der von dem Skandal um geheime Waffenlieferungen geplagte Präsident kürzlich auf eine Schülerfrage mit einer langen Darlegung seiner Iran-Politik. Die anwesenden Reporter wunderten sich, daß sie nicht gehört hatten, daß die elfjährige Fragestellerin Heather Watson überhaupt das Wort „Iran" erwähnt hatte. Viele hatten die Schülerin vielmehr nach den allgemeinen Pflichten eines Präsidenten fragen hören. In Washington versuchte Reagan den Vorfall zu klären: „Ich machte mir Sorgen darüber, daß ich der einzige war, der die Frage korrekt interpretiert hat. Ich bin in meinem Innersten davon überzeugt, daß sie speziell nach dem Problem gefragt hat. Und ich habe das in diesem Sinn beantwortet." Er sei „schokkiert und überrascht", daß andere Heathers Frage als eine allgemeine verstanden hätten, sagte Reagan.

LEONID REAGAN...

Člověk ve světě jazyků

Otázka, kolik na světě vlastně existuje (a vzhledem k množství zaniklých jazyků je třeba dodat i existovalo) jazyků, je jednou z nejobtížnějších. I největší odborníci mezi jazykovědci a etnology se tu v odpovědích dost značně odlišují. Někteří udávají počet dva tisíce, jiní až dvacet tisíc. Potíž není ani tak v tom, že by většina z těchto jazyků nebyla popsána nebo aspoň doložena, ale v tom, jak jazyk vymezit, jak nalézt hranici mezi jazykem a místním nářečím. Je přitom zřejmé, že při hledání těchto hranic nevystačíme s měřítky výhradně jazykovědnými, ale že musíme brát v úvahu i okolnosti politické, kulturní i historické.

Vzhledem k těmto okolnostem také za jediný jazyk považujeme čínštinu — a abychom nechodili příliš daleko, i němčinu —, i když rodilí uživatelé jednotlivých nářečních variant těchto jazyků by se většinou dost těžko mezi sebou domlouvali. A naopak, za různé a samostatné považujeme jazyky, které si jsou mluvnicky, v zvukové stránce i slovníkem velice blízké. Stačí tu uvést češtinu a slovenštinu nebo, abychom tentokrát zamířili do míst pro nás velice exotických, jazyky polynéské skupiny — novozélandskou maorštinu, tahitštinu, havajštinu a fidžijštinu.

Z kulturních a historických souvislostí také vyplývá, že nejsnáze vymezitelné jsou spisovné jazyky s dlouholetou tradicí a bohatstvím písemných památek. Takových jazyků není ve světě mnoho. Jejich počet příliš nepřesahuje tři sta. Mezi ně pochopitelně patří i čeština a slovenština.

Závažné postavení mezi vyspělými spisovnými jazyky mají jazyky světové. I když se někdy mluvívá o „klubu světových jazyků", nejde tu v žádném případě o společenství uzavřené nebo dané jednou pro vždy. Jazyk se stává světovým v závislosti na politické situaci ve světě i v závislosti na určitém oboru (italština si tu např. podržuje přední postavení ve vážné hudbě, francouzština v diplomacii a umění atp.). Důležitou úlohu tu samozřejmě zaujímá množství lidí, pro něž je daný jazyk mateřštinou nebo druhým používaným prostředkem dorozumívání. Pro zajímavost tu uvedeme tabulku nejrozšířenějších jazyků ve světě. V prvním sloupci nalezneme údaje o rodilých mluvčích, v druhém počet lidí, kteří tento jazyk užívají v některé zvláštní funkci, např. v oficiálním styku aj. Údaje jsou uvedeny v miliónech.

1. čínština	1000	40
2. angličtina	500	180
3. ruština	260	120
4. hindština	250	100
5. španělština	247	40
6. arabština	148	13
7. bengálština	141	2
8. portugalština	135	10
9. japonština	118	2

Počet spisovných jazyků se ve světě stále rozšiřuje. Je tedy třeba říci, co je zdrojem spisovnosti jazykové normy. K historicky nejstarším zdrojům patří existence určitého souboru vzorových textů; např. v češtině to jistou dobu byl jazyk Bible kralické. Dalším, modernějším zdrojem spisovnosti jsou kodifikační příručky, hlavně slovníky a mluvnice, ale také pravidla výslovnostní a pravopisná. V některých jazycích můžeme mluvit ještě o třetím zdroji spisovné normy, a to o ustálené řečové (hlavně konverzační) praxi určitých vrstev obyvatelstva. Tento zdroj, právě vzhledem k širokému uplatňování obecné češtiny, tedy nadnářečního útvaru nespisovného, však v naší mateřštině celkem chybí.

Spisovné jazyky rovněž hrají důležitou úlohu v procesu utváření moderních národů. Proto také jazyková kodifikace a jazyková politika mají celospolečenský význam, který daleko přesahuje hranice jazykovědy. O úrovni spisovného vyjadřování však nerozhodují jenom oficiální instituce, ale dorozumívací praxe každého občana, ať ve sféře soukromé, nebo veřejné.

S tím také souvisí to, že v českém prostředí bývá o otázky jazykové správnosti velký zájem. Měli bychom si jenom přát, aby zdravá a poučená kritičnost se vztahovala i na naše vlastní vyjadřování a aby vedla k jazykové kultuře, která by nás provázela na každém kroku.

Pilní ochránci lesů

Asi 30 % území našeho státu pokrývají lesy, od nichž očekáváme mnohem více než pouze produkci dřeva: vyrovnávají a zlepšují podnební i vodní poměry, zabezpečují půdu, zlepšují podmínky nejen pro zemědělskou výrobu, ale i pro zdraví a osvěžení nás všech. Je proto naší povinností všemožně je chránit už ve vlastním zájmu. V posledních dvaceti letech dochází v Evropě k postupnému znečišťování ovzduší, kterého bohužel nebylo ušetřeno ani naše území. V životě lesa se začal uplatňovat činitel přírodě cizí, s nímž se dřeviny ve svém dlouhodobém vývoji nesetkaly, takže se mu nemohly ani přizpůsobit. Znečištění ovzduší, způsobené škodlivými látkami, působí nejdříve na fyziologické pochody v dřevinách a není zevně patrné. V rostlině dochází k poruchám ve výživě a tím i k oslabení organismu, který může snadno podlehnout dalším škodlivým činitelům, jako je mráz, sucho, hmyzí škůdci, houbové choroby aj.

Zpočátku se lidé domnívali, že jakoukoli hmyzí kalamitu lehce zvládnou intenzivními chemickými zásahy. Ovšem jedovaté látky ohrožovaly nejenom škůdce, ale také celé přírodní prostředí i člověka, který s nimi pracoval. Dále se zjistilo, že některé účinné látky se nerozkládají, ale usazují v tukových buňkách živočichů. Jiné přípravky, např. pyrethroidy, se sice v přírodě rychle rozkládají, přičemž se ovšem podstatně zkracuje doba jejich účinného působení, takže vyžadují zásah přesně v pravé době a v nejpříhodnějších podmínkách, což se však vždy nepodaří.

Proto dostala přednost důsledná integrovaná ochrana, tj. spojení chemických, biochemických a biotechnologických prostředků. Chemické laboratoře dokázaly vyrobit „umělou samičku", lépe řečeno syntetický FEROMON. Získat dostatečně čistou a účinnou látku v koncentracích stotisícin gramu patří však stále k nejnáročnějším biochemickým operacím. Dnes je ve světě známo již 700 různých izolovaných feromonů a osm z nich se začíná i u nás využívat proti vážným lesním škůdcům.

Feromony se staly nejlepším pomocníkem lesáků. Vhodně rozmístěné nádavky a lapáky jim umožňují včas zjistit výskyt hmyzích škůdců, jejich počet i dobu a místo, kdy a kde bude hrozit jejich kalamitní výskyt. Znamená to, že dnes se mohou včas připravit na boj všemi dostupnými prostředky a metodami, zatímco dříve ochrana porostů prakticky začínala až tehdy, když vypukla katastrofa.

Mimořádného uznání se dnes dostává i pomoci lesních mravenců při záchraně lesů. Není to vlastně žádná novinka, jen jsme se dříve nepoučili z historie. Činěné už ve dvanáctém století sbírali mravence a pouštěli je do pomerančových sadů jako ochranu proti škodlivému hmyzu. Pro ochranu kávových plantáží proti plošticím kupovali plantážníci na Jávě od domorodců celá hnízda černých mravenců, jež vznikala na umělých svitcích listů, vyvěšovaných v pralesích, do nichž mravenci zalezli. Ale nemusíme pro dobré příklady chodit tak daleko. Stačí podívat se k sousedům: v Prusku byli lesní mravenci pod zákonnou ochranou již od roku 1724. V posledních letech dostali mravenci v NDR i NSR ještě nový další úkol: mají pomáhat tamním lesům, poškozeným a znečištěným ovzduším, které nejsou odolné proti housenicím a larvám různých motýlů. V NSR byla založena sdružení na ochranu mravenců (Ameisenschutzwarte), která se dobrovolně starají o přežití tohoto pilného hmyzu. V lesích NDR se stále častěji setkáváme s mraveništi, která jsou nahoře přikryta kovovými mřížkovými poklopy. Jejich účelem je chránit sídliště lesních mravenců před datly a divokými kanci, kteří rádi rýpí v mraveništích a působí tak velké škody. Vždyť osazenstvo jednoho jen průměrně velkého mraveniště zničí každoročně na dva miliony kusů hmyzu, z nichž převážná většina jsou nebezpeční škůdci, a ochrání tak čtvrt hektaru lesa. Často i menší mravenci se odvažují přepadat větší brouky, housenky nebo jiný hmyz a spojenými silami je pak vlekou do hnízda. Velcí mravenci jsou mimořádně užiteční, neboť očišťují lesní půdu i stromy od nejrozmanitějšího škodlivého hmyzu tak důkladně, že při housenicích pohromách stromy, stojící nablízku mravenčích hromad, zůstávají naprosto ušetřeny.

I v naší praxi se s úspěchem využívá těchto mravenců v boji proti lesním škůdcům, hlavně housenkám imaveskurnáče borového, bourovce borového, sosnokaze, niníky a proti housenicím pilatek. Pro zvýšení účinnosti tohoto boje jsou hnízda mravenců uměle po lese rozmnožována. K tomu se nejlépe hodí rasa Formica rufa rufopratensis minor, tvořící nejsilnější kolonie s velkým množstvím plodných samiček. Hnízda se rozmnožují tak, že se přenese část mraveniště i s plodnou samičkou. Nejvhodnější dobou k provedení této akce je léto, kdy je v hnízdě dostatek mladých okřídlených plodných samiček a samečků, takže je větší jistota, že v poměrně malé části přeneseného mraveniště jsou plodní jedinci. Vždy však je třeba dbát, aby nové místo mělo obdobné podmínky, jaké měla mateřská kolonie. Pomoc mravenců v boji proti škůdcům je jen tehdy účinná, jsou-li kolonie dostatečně silné a v přiměřeném množství (asi 4 středně silné kolonie na 1 ha). Proto také část mateřského hnízda pro založení nové kolonie je možno brát jen z kolonií silných a jen v takovém množství, aby podstatně nebyla zeslabena kolonie mateřská.

Svět mravenců poutal pozornost vědců po staletí a na výsledky jejich práce navazují pozorování současné vědy podstatně lépe technicky vybavené. Už Gustav Flamarion správně upozornil na složitou problematiku života mravenců: „Mravenčí rod má za sebou neobyčejně dlouhou minulost. Zkamenělé jejich zbytky se vyskytují již ve spodním útvaru jurském a v různých vrstvách útvaru třetihorního. Žili tedy na zemi nepopiratelně mnohonásobně déle než člověk. Mravenci se dorozumívají řečí mnohem vyšší, než je řeč ptáků, psů, opic i vyšších zvířat ze zoologické hierarchie. V mravencích vidíme svět, ve všech směrech neobyčejný, hodný pozornosti zkoumatele, svět od našeho zcela odlišný, v němž však rozbor odhaluje intelektuální pochody, o nichž bychom neměli ani tušení, kdybychom je hedlivě nestudovali. Nepatrné ty bytosti myslí!"...

V přírodě máme spojence

První Čech v Antarktidě

Koncem listopadu vzpomeneme nedožité 85. výročí narození PhDr. Václava Vojtěcha, účastníka I. Byrdovy antarktické expedice v letech 1928—1930, prvního Čecha, který překročil jižní polární kruh a stanul 27. ledna 1929 na území Antarktidy, muže, který zasvětil celý svůj krátký život polárním oblastem.

Václav Vojtěch se narodil 28. listopadu 1901 jako syn lesníka ve Skřivanech u Nového Bydžova. Těsný vztah k přírodě a gymnaziální studia v Novém Bydžově v něm probudily zájem o historii, geografii a výzkum polárních oblastí. Z tohoto důvodu se rozhodl pokračovat ve studiu historie a geografie na filozofické fakultě Karlovy university v Praze. Studijní cesta do Paříže v roce 1922 ho definitivně získala pro výzkum polárních oblastí. Za svého pobytu v městě nad Seinou zhlédl totiž fascinující film o nešťastné antarktické výpravě R. F. Scotta z let 1911—1912, při které Scottův oddíl při návratu od pólu zahynul. Od té doby se veškerý Vojtěchův zájem soustředil na ústil stát se aktivním polárníkem. V roce 1927 obhájil Vojtěch disertační práci a získal doktorát filozofie (z historie), ale v té době již dával jednoznačně přednost geografii polárních oblastí. Na jaře 1928 přijal místo redaktora v pražské tiskové kanceláři Central European Press (Centropress). Tam měl z „první ruky" zprávy o chystané antarktické expedici amerického polárního výzkumníka Richarda Evelyna Byrda.

Historie Vojtěchovy účasti v Byrdově antarktické výpravě je dokladem jeho nesmírné vitality. Nebylo rozhodně jednoduché zajistit si zařazení do této expedice. Byl jedním z tisíců, kteří nabídli služby Byrdovi osobním dopisem. Přes první odmítnutí intervenoval opět a riskoval dokonce i přes další odmítnutí odjezd přes Anglii a Panamský průplav na Nový Zéland za expedicí. Komandér Byrd byl při osobním setkání s Vojtěchem překvapen smělostí a neústupností mladého muže. Tyto vlastnosti mu tak imponovaly, že nakonec přece našel pro něho místo ve své výpravě. V expedici ne-

působil ovšem dvacetisedmiletý dr. Vojtěch jako vědecký pracovník, ale jako prostý řadový člen. Pracoval jako coalpasser — házeč uhlí — v kotelně na pomocné lodi výpravy Eleanor Bolling, která zajišťovala zásobovací plavby z Nového Zélandu k Byrdovu táboru a vědeckému pracovišti Malá Amerika poblíž Velrybí zátoky u Rossovy ledové bariéry. Práce, kterou Vojtěch přijal, byla nesmírně vyčerpávající, zejména pro muže, nezvyklého na fyzickou námahu. Jen těžko by se dalo spočítat, kolik metráků uhlí přešlo přes jeho lopatu.

Při druhé plavbě lodí, opět z Nového Zélandu, vyměnil dr. Vojtěch práci topiče za funkci messmana — jídelonoše. Jako první a do roku 1957 jediný Čech vstoupil 27. ledna 1929 při vykládání lodních zásob na led Velrybí zátoky, a tím i na půdu Antarktidy. Na Nový Zéland se vracel vlajkovou lodí výpravy, plachetnici s pomocným motorem The City of New York, a konal na ní službu jako námořník. Cítil se v nové funkci konečně šťastným, protože mohl získávat teoretické i praktické poznatky pro polární výzkum. Když absolvoval v novozélandských Alpách výcvik psovoda, vrátil se v této další své funkci se psím spřežením na lodi The City of New York zpět k antarktickým břehům. Tentokrát osobně navštívil Byrdův tábor Malá Amerika, kde jádro výpravy úspěšně přezimovalo; odtamtud byl dosažen první letecký přelet jižního pólu, tam bylo shromážděno mnoho nových cenných vědeckých poznatků o Antarktidě.

Dr. Vojtěch se se svým psím spřežením podílel na urychlené evakuaci tohoto tábora, neboť výzkumný program výpravy byl u konce a ledové poměry v Rossově moři hrozily druhým, tentokrát nuceným přezimováním. Dne 19. února 1930 opustil „Vic", tak říkali Vojtěchovi členové Byrdovy expedice, jako poslední člen výpravy Malou Ameriku a 20. února viděl břehy Antarktidy naposledy.

V červenci 1930 se vrátil do vlasti již jako uznávaný polárník. Za účast v Byrdově expedici obdržel Zlatou medaili Kongresu Spojených států spolu s osobním průvodním děkovným dopisem admirála Byrda. Přednášel doma o tom, co prožil, plánoval vlastní výpravu do polárních krajin, učil se pilotovat letadla a napsal dodnes oblíbený cestopis Námořníkem, topičem a psovodem za jižním polárním kruhem. Osud mu však nedopřál splnit velké osobní plány. Dne 6. srpna 1932, těsně před odjezdem do Kanady a na Aljašku, při projížďce na Labi v kanoi u Sadské, dr. Vojtěch tragicky zahynul. Muž, který přežil nebezpečí antarktických moří a polárních bouří, dobrý plavec, utonul, když ho loď převržená v proudu řekly zřejmě omráčila.

Byla milá, byla krásná, byla zkrátka...

V posledních listopadových dnech zemřela v New Yorku ve věku nedomyslitelných 87 let vdova po americkém spisovateli, nositeli Nobelovy ceny za literaturu, Ernestu Hemingwayovi. Byla jím po poslední, v pořadí čtvrtou manželkou. Seznámili se v roce 1944 v Londýně, kde tehdy Mary Welshová působila jako reportérka amerického časopisu Time a současně pracovala pro časopis Life. Ernest Hemingway působil tehdy jako válečný zpravodaj listu Collier's Weekly a měl za úkol dodávat své redakci články o bojích anglických pilotů s nacistickým letectvem.

Po návratu z roce 1944 přišel pro Ko-

sul i on a spěchal do milované Paříže. Dodnes jsou trosky Ritzovy a tím, že to byl vlastně Hemingway, který osvobodil od nacistů proslulý palácový hotel Ritz na náměstí Vendôme. Skvělou okolnost se v tomto hlavním stanu spojeneckých válečných dopisovatelů objevila také Mary Welshová.

Vášeň na evropském kontinentě jeho manželství neskončila, ale velký spisovatel se nevydal zpět do Ameriky. Objevil se v Havaně, kde měl svůj dům nazvaný Finca Vigia. Po nedlouhé době za ním přijela i Mary a v březnu 1946 uzavřeli svatbu. V roce 1954 v Súdánu spáchal on a spoluúčast při autonehodě, při které byl těžce zraněn. Mary je vyvázla bez vážnějších následků. Ernest Hemingway se s ní rozvedl a oženil se potřetí. Mary se vrátila do Havany, kde se stala jeho nejbližší spolupracovnicí. Po smrti svého manžela v roce 1961 se Mary Hemingwayová vrátila do Spojených států, kde se usadila v New Yorku. Tam se stala členkou Americké akademie umění a literatury.

„Mary je výstřední. Je také pracovitá, ekonomická, vlídná, přátelská, přijemná na pohled, milá v jednání a je také dobrou ženou. Je vynikající rybářkou, také dobře střílí, nazdobná plavkyně, skvělá společnice na zájezdech, kuchařka, soudná manželka vše, zejména milá zahradnice, amatérská bridžistka, studovala umění, politickou ekonomii, francouzštinu, svahilštinu i italský umělecký tisk, jako vždy tak i vůči domácnost ve španělštině. Umí také dobře spisovat číslům hlasem, což více generálů letectva, admirálů, politiků a známých osobností, než je známo podlých veřejnosti pluků, pilířů a kojotů, stejných svišťů, králíků, karáčenských žížel, pilat, spatných i dobrých spisovatelů a hov. Miss Mary umí také zpívat hawkeye a hov. střílí přesně. Je zkrátka i svou popularitou i tím, že dovede říct ne své dokonale vzdělanému: Tupá lže čapa tupá, což zapomeň Soberu to prázdným lžíce. Když to umí, Fisch je tak pusté, jak nejprázdnější z lebyl. Umí příkázala odešel, a je žila v přednosti jako radiová lampa, když jsou vyčerpané baterie a nemá proud. Nemá rádo blondýnky. Nesnáší je vůbec. Má chromající energii a umí si zachovat odstup, ale dovede být i tisá jako kaučuk."

Během svého sedmadvacetiletého společného života Mary s Ernest bydlá cestovali. Nejčastěji a nejvíce do Španělska a do Afriky. Ale především opolu žili na Kubě.

Spolu také přežili několik automobilových havárií. Hemingway měl vůbec „štěstí" na nejrůznější nehody. První automobilový malér se jim stal ještě před sňatkem na Kubě. Auto, v němž jeli, dostalo smyk a narazilo na strom. Spisovatel byl tehdy dost vážně zraněn.

V roce 1954 oblétly celý svět zprávy, že Mary a Ernest Hemingway nežijí. Nakonec se ukázalo, že to není pravda, i když k tomu samému dalo. Letadlo, jímž letěli do Ugandy, zachytilo o elektrické vedení a spadlo do. Mary byla vážněji poraněna, Ernest při jeho drobná poranění. Byli však nalezeni brzo nalezení, ale letadlo, které pro ně přiletělo, se kvůli špatnému počasí nemohlo vzlétnout. Oba manželé strávili v bolestech. Spisovatel však neztratil charakteristický. Měl dost síly k tomu, aby podepsal dvacet vyjímek. Když vyjednával s bolestivě bezdělí, přesvědčil se, jaká žena mu jen osudu dala.

Společný život Mary a Ernesta trval do roku 1961, kdy osamocený spisovatel, byl těžký ve vesnici Ketchum (Idaho) i doma, spáchal sebevraždu. Mělo po pátce... ?

V roce 1976 Mary Hemingwayová zahájila Hemingwayovo nadání, které každoročně udělují ze Spojených států ceny za literární debuty.

* 26. 3. 1902

ŠKODA LÁSKY A TY DRUHÉ

KDYŽ JSME SE DOMLOUVALI, kde se sejdeme, řekl mi: „Přijedu k vám jsem přece venkovskej, až ze Zbraslavi," usmál se „a tak budu mít důvod přijet do Prahy."

Zmohl zrovna, když se v rádiu ozval časový signál. Usmévavý, v dobře padnoucím obleku, se zeptal: „Jsem tady akorát?" „Na chlup," odpověděl jsem mu „jako ptáčky." Uvařil jsem kávu, Jaromír Vejvoda se posadil do křesla a povídá: „Tak co byste chtěl ode mne slyšet?" „Všechno," odpověděl jsem, „ale nejdřív to, jak jste se dostal k muzice."

Napil se kávy, spokojeně pokýval hlavou a dal se do vyprávění: „Tak tohle bylo pro mne náramně jednoduché. Děda muzikant, táta muzikant, snad kdekdo v našem příbuzenstvu na něco hrál. Otec byl sice počestný mistr zednický, ale zedničina byla tenkrát sezónním zaměstnáním a přes zimu byla spousta času. Každé koruny bylo potřeba, a tak se chodilo hrát na bály, na tancovačky, na posvícení i na pohřby. Vejvodovská kapela byla na roztrhání. Jeden čas v ní hrál sám Vejvodovi."

„A co vás přivedlo ke komponování?" zeptal jsem se. „Náhoda, úplná náhoda. Já nechtěl být nikdy ničím jiným než výkonným muzikantem. Jednou jsem si sedl ke klavíru a začal přejíždět prsty po klávesách. Za chvíli jsem si všiml, že hraju stále stejnou melodii. Zalíbila se mi, a tak jsem si ji zapsal. Byla to moje první skladba."

„Asi ji nebudu znát, ale pro pořádek si poznamenám její název," řekl jsem. „Byla to polka Škoda lásky," odpověděl a já nebyl překvapením schopen promluvit. Chvíli pobavená pozoroval můj údiv a pak dodal: „Tahle polka byla doopravdy moji první skladbou. Kapele se líbila a měla velký úspěch u obecenstva. A já ze strachu, že ji budou hrát i jiné kapely, jsem odmítal půjčit komukoli její partituru. Až po třech letech, kdy se mi zdálo, že už je dost obehraná, jsem dal souhlas nakladatelství ‚Hofman a vdova' v Praze, aby ji vydali tiskem."

„Škoda lásky nastoupila vítěznou cestu světem," povídám. „Kdepak, na tu si ještě dlouho musela počkat," povzdechl si Jaromír Vejvoda. „Až do roku 1939, kdy ji vydalo newyorské nakladatelství Shapiro Bernstein pod názvem ‚Beer Barrel Polka'. Ujala se. Hlavně za druhé světové války, kdy se hrála a zpívala na všech spojeneckých bojištích. A když se novináři ptali tehdejšího vrchního velitele generála Dwighta Eisenhowera, která je jeho nejoblíbenější skladba, odpověděl: ‚Roll out the Barrels,' což byla zase moje polka Škoda lásky. A ta se také stala ústřední písní filmů Moře nás osud a Srdce v zajetí. Ale to už je moc dávno," povzdechl si Jaromír Vejvoda.

Jednou ke mně přišel pan Vejvoda společně s Karlem Vacikem. Napsal jsem tehdy scénář k rozhlasovému pořadu, věnovanému jejich životnímu jubileu. Narodili se totiž oba v roce 1902. Karel Vacek na první jarní den a Jaromír Vejvoda o týden později. Pročítali jsme společně scénář, a když jsme došli k pasáži o polce Škoda lásky, otočil se Vacek k Vejvodovi a povídá: „Jestlipak víš, Jaromíre, jak se ta tvoje polka dostala do světa?" Vejvoda se na něj podíval těma svýma pomněnkovýma očima a odpověděl: „Nemám tušení, Karle, a sotva kdy se to už asi dozvím." „Dozvíš se to za chvilku," pokračoval Vacek. „Podle mého názoru je to jediné logické vysvětlení. Ve varieté u Drahoňovských v Praze hrál v polovině třicátých let s orchestrem harmonikář — sólista. Byl to Berlíňan. Když skončil, začal hrát orchestr Škoda lásky. Ten harmonikář tu polku denodenně poslouchal. Líbila se mu a vzal ji s sebou, když odjížděl na jiné angažmá. Hrál tenkrát po celé Evropě. A já jsem se s ním jednou sešel v Berlíně. Hrál tam tu tvou Škoda lásky pod názvem Rosamunde. A protože se obecenstvu jeho hra líbila, musel přidávat, jako přídavek hrál pokaždé tu tvoji polku. Říkal mi: „Mám s ní obrovský úspěch, ať hraju, kde chci. Tak s ní vždycky končím svoje vystoupení." „A tak si myslím, Jaromíre, že to byl právě tenhle harmonikář, který tvou polku Škoda lásky vyvezl do světa." Vacek se chvíli odmítal a pak dodal: „Ale to vlastně není tak důležité, protože nebýt toho harmonikáře, tak by si cestu do světa našla stejně."

Beer Barrel Polka, Roll out the Barrels, Rosamunda. Některá z těch zahraničních aranžmá jsou jistě zajímavá. Ale já mám nejradši tu naši českou Škoda lásky. Za ni a za několik desítek dalších skladeb, kterými nás jejich autor dokázal tolik potěšit, mu patří náš dík. Vždyť mnohé z nich, aniž si to uvědomujeme, už znárodněly. A já vám, Jaromíre Vejvodo, přeji nejen za sebe, ale za všechny, kteří mají vaše písničky rádi, k vaší pětaosmdesátce pevné zdraví, dobrou pohodu a radost z tvůrčí práce.

• **Občan Kane** byl v anketě společnosti Hollywood Centennial označen nejlepším americkým filmem všech dob.

Křen - bylinné koření

V předjarním období, kdy přibývá chuťových pupínků a kdy v zimě a mimo přibývá nedostatku vitamínů jarní dnové je samozřejmě využívat co nejvíce bylinného koření, které obsahuje nejen vitamíny, ale i mnoho fytoncidních látek, jež zamezují růstu bakterií. Křenu se dnes nejen na zahrádkách, ale dokonce i na remízcích, kterých byl vyhozen. Je oblíbený pro svůj kořen, který obsahuje silice a fytoncidy. Používejte křenu, abyste dýchání a působil dobře při stolech. Měl by se používat syrový do guláše, salátů, omáček a samostatně k vařeným a uzeným masům.

GULÁŠ S KŘENEM: 500 g vepřového plecka, 1 velká cibule, 20 g sádla, 1 polévková lžíce mleté sladké červená paprika, ½ lžičky pálivé papriky, 2 lžíce hladké mouky, 2 lžíce strouhaného křenu, sůl, vývar z kostí na podlévání. — Maso nakrájíme na kostky a vložíme na osmahnou cibuli s paprikou. Zaprášíme moukou a chvíli prožíháme nesucho. Přisolíme a podlijeme vývarem z kostí. Dusíme pod pokličkou do měkka. Během dušení podléváme vývarem z kostí. Do hotového guláše vmícháme jemně strouhaný křen. Podáváme s brambory, knedlíkem nebo chlebem.

OPÉKANÉ VEPŘOVÉ na jehle se stupenou křenovou omáčkou: 500 g vepřového plecka, 1 velká cibule, pepř, sůl. — Na omáčku: 125 g červě, 4 lžíce konzervovaného mléka, sůl, pepř, 2 lžíce strouhaného křenu, 1 lžíce vařečestrové omáčkové kořen, 1 lžíce octa. — Vepřové plecko nakrájíme na malé obdélníčky, cibuli na kolečka a střídavě jednotlivě nabodáváme na jehlu s kolečky cibule. Opékáme pod grilem. Opečené kousky masa nejemně na talíře a podlijeme studenou křenovou omáčkou, kterou připravíme z uvedených přísad.

RYBÍ FILÉ S KŘENEM: 500 g rybího filé, 50 g másla, 1 lžíce citrónové šťávy, 2 lžíce křenu, petrželka, sůl, pepř. — Kousky rybího filé, osolíme, opepříme, pokapeme citrónovou šťávou a pečeme v troubě ze stálého zakapávání máslem. Celkem asi 25 minut. Červené kousky filé rozdělíme na talíře, na každý dáme lžíčku nastrouhaného křenu a přelijeme máslovou šťávou. Posypeme zelenou petrželkou a podáváme s brambory.

VEPŘOVÉ KOTLETY NA KŘENU: 4 vepřové kotlety, 2 lžíce hladké mouky, 5 lžíc polévkového vývaru, 30 g másla, 3 lžíce křenu, sůl, pepř. — Kotlety naklepeme, osolíme a obalíme v hladké mouce. Vložíme je na rozehřáté máslo a po obou stranách opečeme. Potom kotlety opepříme a podlijeme. Dusíme do měkka, za občasného podlévání. K měkkým kotletám přidáme křen a necháme přejít varem (vit. C se neničí). Podáváme s bramborem.

ZELNÝ SALÁT S KŘENEM: 500 g kyselého zelí, ½ cibule, 1 jablko, 1 lžíce strouhaného křenu, ½ červené řepy. Zálivka: z poloviny citrónu šťáva, 1 kostka cukru, špetka soli, 1 lžíce smetany. — Kyselé zelí překrájíme, vodu vymačkáme, přidáme nadrobno pokrájenou cibuli, nastrouhané jablko, na hrubém struhadle nastrouhanou syrovou červenou řepu (nemusí být) a strouhaný křen. Přidáme zálivku a dobře promícháme. (tlt)

Dacia do USA

Nová americká firma Roman Motor Corp. oznámila, že hodlá ještě letos zahájit dovoz osobních, nákladních a užitkových vozidel z Rumunska. Američtí zákazníci mají zájem především o třídveřový model značky Dacia o obsahu 1500 ccm. Tento osobní vůz se stane nejlevnějším automobilem prodávaným na americkém trhu. (z)

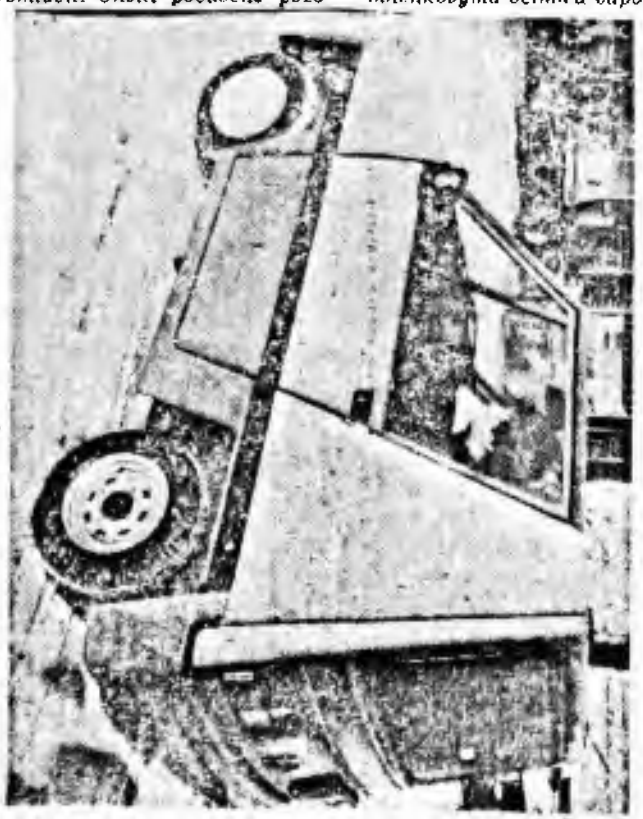

Stádiem zkoušek prochází v současné době malý čtyřsedadlový automobil zn. Pouli, vyrobený v městě Hódmezővásárhelyu v Maďarsku na svědění ob jednávku z Francie. Jeho spotřeba benzinu činí 2,5 litru na 100 km při maximální rychlosti 45 km/h. Vozítko určené především pro městský provoz váží 350 kg a je vybaveno automatickou převodovkou.

Zemřela Gusta Fučíková

(čtk): Ústřední výbor Komunistické strany Československa, ústřední výbor Národní fronty ČSSR, Federální shromáždění ČSSR a ústřední výbor Československého svazu žen s hlubokým zármutkem oznamují, že ve středu 25. března 1987 zemřela ve věku 83 let bývalá členka ÚV KSČ, „poslankyně FS ČSSR

REKORDNÍCH 67 100 liber šterlinků zaplatila v úterý neznámá pařížská sběratelka v londýnské aukční síni Sotheby's za drženou panenku pocházející z konce 17. století. Panenku, která má jen jednu nohu a ruku, si chce její majitelka vystavit v novém muzeu hraček.

„SKIJÁCI" po 100 letech

STO LET tomu, co Josefu Rösslerovi-Ořovskému přišly c. k. poštou první lyže v Čechách. A ve stejném roce byl v Praze založen první ski-klub. V roce slavného výročí našeho lyžování se sešli potomci tehdejších „skijáků" a „skijaček" na Závodech postaru ve Vysokém nad Jizerou. Předepsané oblečení a vybavení z přelomu století nás inspirovalo k prolistování starých časopisů i poslechu vzpomínek pamětníků...

JAK TO VŠECHNO ZAČALO. — V časopise viděl jsem fotografii hochů jedoucích za vánice na lyžích. Podle vyobrazení mohl to být dobrý sport," vzpomínal J. Rössler-Ořovský, průkopník bruslení, šachtingu, hokeje, ragby, fotbalu... a především lyžování. Na jaře 1887 přišly první ski do Prahy, i když c. k. celníky byly prohlášeny jako lodní vesla. S bratrem Karlem si pro lyžování vybíral vhodná místa: Stromovku, ale i... Václavské náměstí! A byl to on, kdo před sto lety založil Český Ski Klub Praha a nelze nesouhlasit s jeho výrokem: „Lyže — toť nejskvostnější zimní sport!" Brzy se začalo na lyžích závodit. Dnešní rozsah soutěží je čtenářům čtenářům jistě znám, na závodech postaru však byly ty pravé disciplíny pro potěchu diváctva...

NEPOUŽÍVEJTE FRAKU... — Pánové začínali závodem o reccord stometrový po rovině krokem telemarkským. Pro diváka atraktivní podíval na nervy drásající souboje desítí závodníků o postup do finále. Následoval hlavní závod 2000metrový, dříve ovšem vyhražený „pro jezdce z rovin", zatímco horalové obvykle absolvovali distanční závody na 10 a více km. Ve Vysokém musel závodní komitét pohrozit diskvalifikací i jedincům, kteří se na lyžích z houževnatého jasanového či klenového dřeva snažili... bruslit! Všichni se ale řídili zásadou praktického oblečení: kabát ne moc dlouhý (frak vyloučen) musí dole přiléhati, aby se při pádu do něho sníh nevecpal. Jinak byli sportsmani dosti konzervativní: takřka jsme neviděli „větrné" kazajky z látky napuštěné kaučukem ani směšné brejle. Většinu hlav závodníků pokrýval klobouk, který proti sněžnému úpalu chrání lépe než čepice. Ještě lepší ochranou je natírat tvář směsí sazí a tuku. Podezříváme ovšem účastníky, že tady trapce přílíš nedodržovali a vyhrála to nivea.

MAZAT ČI NEMAZAT? — Co se lyží týče, dřevo bylo chráněno fermežovým nátěrem. Barvou natřené neradno bylo kupovati; tou totiž bývala přikryta zpravidla špatná jakost dřeva. Vázání čím jednodušší a lehčí, tím lepší. A tak jsme viděli řemení „tlapy", „balata", Müllerův binding a další. Při stoupání řadě lyžníků lyže podkluzovaly a jistě litovali, že nedbali rad zkušených. Ty zní: stoupání do vrchu usnadňuje kůže tulení nebo soba. Případně též navlhčení vodou neb čistým, méně estetickým způsobem... Nikomu však nelze doporučit k mazání roztopený parafin: činí totiž jízdu z kopce velmi rychlou a nebezpečnou!

DO CÍLE CO NEJPOMALEJI. — Atrakcí pro diváky byl závod horské mládeže do 14 let s kupkami. Nejrychlejší cesta do cíle stometrové tratě nebyla tou nejvýhodnější; na každé dráze bylo totiž rozmístěno několik kupek sněhu, z nichž jen některé obsahovaly sladkou odměnu. A tak se všichni startující vrhali na hromady sněhu a odhrnovali ho, aby se pomělil. Ti nejčilejší odhazovali pytlíky s čokoládou nablízku připraveným rodičům a řítili se dál... k další kupce a pak až do cíle. Přítomné fikamery Čs. televize a Krátkého filmu byly v permanenci. Dospělí se mezitím občerstvovali ve sněhovém bufetu a na trať se chystaly dámy.

ELEGANCE NA SNĚHU. — Čekala je kilometrová trať, ale především ostříží zraky arbitrů elegance. A tak všechny (a bylo jich přes třicet) nad přípravu skluznice stavěly módní linii roku 1900... Ta lyžařkám dávala volnou ruku, s tím, že „usavřené spodní kalhoty musí si každá opatřit". Navrch si všechny závodnice oblékly sukně, i když zkušenost říká, že „vlhkost vzlíná sukni až k bokům a po slunci západu a při mrazu sukně zmrzne jako prkno". A žádná se nenechala radou zkušené Andy Bartoníčkové: „Závody jsem jezdila v krátké kladené sukénce a v halence přepásané koženým páskem." Zato všechny věděly, že „již nepatrná sněhová vánice rozcuchá nejkrásnější frizuru". A tak vlasy byly pevně uspořádány a pod klobouček či čepici shrnuty. Dámy dobře věděly, že jízda na lyžích ve větru a bouři jest opravdový sport — a ne žádný prchavý flirt.

BODY I ZA ÚSTROJ. — Zlatým hřebem dopoledne byl závod ve skoku na sněhovém můstku o normovém bodu 10 metrů. Nad jeho průběhem bděla jury, která posuzovala nejen délku skoku (až 12 m) a elegantní doskok do telemarku (případně neméně elegantní pády), ale i ústroj závodníka. Za klobouk při letu ulétnuvší šly body dolů... Skoky na dobře proschlých dřevěných lyžích s lehkým vázáním vyžadovaly brilantní techniku. I notnou dávku odvahy! Lahůdkou pak byla exhibice — synchronní dvoj- a trojskoky.

V srpnu 1619 přistála v Jamestownu ve Virginii holandská fregata. Přivezla 20 afrických černochů, aby je vysadila na tehdy východním pobřeží nynějších USA. Byli prodáni na práce na plantážích. Do dvaceti let se přísun černých otroků stal pravidelným a výnosným obchodem otrokářů. Začaly nesmazané dějiny otrokářství, které dodnes neskončí.

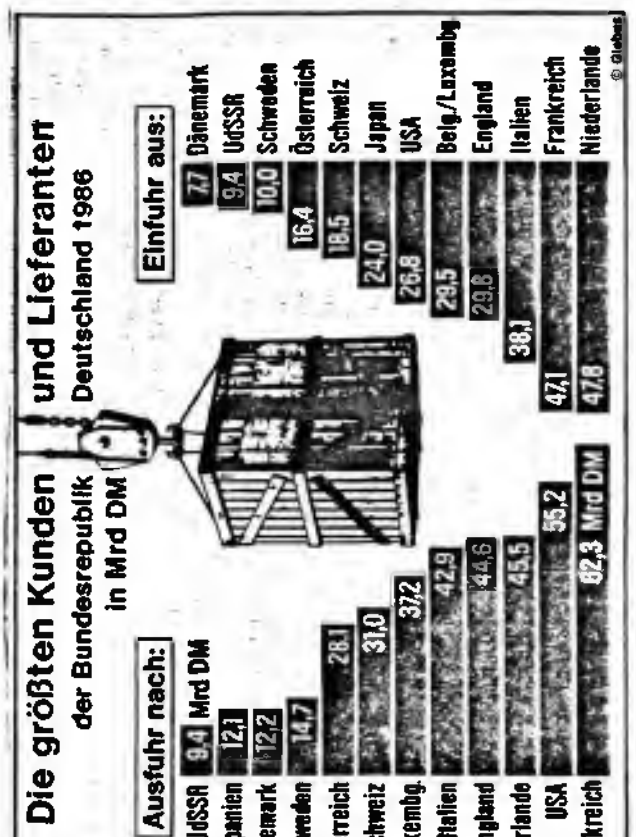

BRANKÁŘI BÝVAJÍ JAKO VÍNO, tvrdí fotbaloví experti, protože čím jsou starší, tím jsou lepší. Je to pravda vyzkoušená výrokem i zkušenostmi a je v ní logika, protože výborný brankář, nebo ještě lépe brankářská osobnost, se považuje za pýl mužstva. Proto jsou brankáři u nejlepších mužstev zralejšího věku. Na posledním mistrovství světa 1986 v Mexiku byl věkový průměr čtyřiadvaceti brankářů téměř 30 (29, 8) let, zatímco v naší lize je šestnáctka posledních instancí o 3 roky (26,8) mladší. Připočteme-li k tomu čtyřlístek reprezentantů Mikloško, Kostelník, Stejskal, Zápalka, je průměr ještě nižší: 25,7 let!

▲ SROVNEJME TO S BRANKÁŘI Z MEXIKA. — Nejstarším byl Jennings (Sev. Irsko) se 41 lety, Bento (Portugalsko) se 39, Shilton (Anglie) se 36, dále měli Platt (Belgie), Schumacher (NSR) a Mlynarczyk (Polsko) 32, Hammoudi (Irák) 33 a Pumpido z mistrů světa Argentiny 30 let. Méně než 25 let měli jen Michajlov (Bulharsko) 23, Zubizarreta (Španělsko) a Rasmussen (Dánsko) 24 roků...

▲ POMOHL VLASTNĚ ODCHOD. — Věkové rozdělení našich brankářů v lize je podstatně nižší: 31 let — Veselý (Slavia), 30 let — 0, 29 let — Doležílek (Žilina), Zápalka (Vítkovice), Palúch (Nitra), Mikuš (Dynamo ČB), Lavička (Plzeň), 28 let — Opálek (Trnava), Laslop (Sigma), 27 let — Vahala (Dn. Středa), Švengr (Bohemians), 26 let — Korpáš (Prešov), Mikloško (Ostrava), 25 let — Stejskal (Sparta), 24 let — 0, 23 let — Krbeček (RH Chab), Kostelník (Dukla), 22 let — 0, 21 let — 0, 20 let — Hrabjak (Dukla BB). Jestliže trenéři tvrdí, že nejlepší věk brankářů začíná kolem 26 let, pak máme v nejvyšší soutěži mezi tyčemi málo skutečných: jen polovinu! Jak došlo k nástupu mladých? IVO VIKTOR, náš nejlepší poválečný brankář, hrdina ME '76: „Je to ve fotbale atypické situace a tak mladými brankáři, ale pomohl jí i odchod některých starších po MS '82 ve Španělsku, tedy Netoličky, Semana, Zd. Hrušky, Borovičky do zahraničí." Je mládí u brankářů nevýhodou? Tak to nelze říci. Ještě jednou VIKTOR: „Dozrát mohou až ve třicetí letech, ale jejich plus vidím v tom, že začínají v lize a v reprezentaci dřív!" Připomeňme si, že Plánička nastoupil poprvé za národní mužstvo až v 21 letech a Viktor ve 24 letech!

Mit Hundefang nichts am Hut

WASHINGTON, 26. März (dpa). NATO-Oberbefehlshaber Bernard Rogers, der im Sommer sein Kommando an General John Galvin abgeben wird, fühlt sich „hinausgeschmissen". Während einer Anhörung des US-Streitkräfteausschusses kam es kürzlich zu folgendem Dialog zwischen dem 66jährigen Rogers und dem 84 Jahre alten Senator Strom Thurmond:

Thurmond: „Ich höre, Sie wollen in den Ruhestand treten. Ich frage mich, warum. Sie sind ein jüngerer Mann als ich, und ich meine, Sie sollten weiterarbeiten."

Rogers: „Ich werde in den Ruhestand versetzt. Das ist ein Unterschied. Ich habe vor vielen Jahren beschlossen, daß ich der Armee solange dienen würde, bis ich rausgeschmissen werde, und dieser Augenblick ist gekommen."

Auf die Tatsache verwiesen, daß ein NATO-Oberbefehlshaber (Dwight D. Eisenhower) US-Präsident wurde und ein zweiter (Alexander Haig) dieses Amt ebenfalls anstrebe, schloß Rogers ähnliche Pläne aus. Er stamme aus einer Kleinstadt im Staate Kansas, sagte er, wo die einzigen gewählten Offiziellen der Bürgermeister und der Hundefänger gewesen seien. „Ich habe meine Stärken überprüft und kam zum Schluß, daß ich für beides nicht geeignet war."

Pomoc americkému jachtaři

(ČTK): Loď Československé námořní plavby Tilnec zachytila v pondělí pobřeží Kuby volání o nouzi amerického vrtulníku. Plachetnice se v úplném bezvětří nacházela zhruba dvacet mil od našeho plavidla. Jeden z jejích čtyřčlenné posádky, Nicholas Donnichillo, byl dopraven na palubu Tilnec s příznaky infarktu. Po poskytnutí první pomoci čs. lékařem změnila naše loď kurs a předala pacienta vojenské lodi USA.

Immer wieder Prozesse um die Billig-Särge

„Günstig", „preisbewußt", „sorgfältig" und „niveauvoll". Die so werben, sind nicht etwa Auto-, Reise- oder Immobilienvertreter, sondern Firmen, die bislang weniger durch aggressive Werbung als durch vornehme Zurückhaltung von sich reden gemacht haben: Bestattungsunternehmen.

Seit drei Jahren bieten „Bestattungsinstitute" in deutschen Großstädten die letzte Anschaffung zum „preisgünstigen Billigtarif" aus dem „Sarg-Discount" an. Motto: „Eine Bestattung muß kein Vermögen kosten." Die Branche reagierte auf das unkonventionelle Auftreten der Billiganbieter nicht minder forsch. In Hamburg und Berlin wurden Prozesse angestrengt, die die „pietätlose" Werbung mit Handzetteln und die „aggressiven" Annoncen in den Branchenverzeichnissen verbieten sollten. Mit Preisangaben für Beerdigungen zu werben, galt für die herkömmlichen Unternehmen schlicht als „geschmacklos". Die Anstrengungen hatten unterschiedlichen Erfolg: Hie und da wurden die Neuen zwar zur Zurückhaltung gemahnt. Einen unlauteren Wettbewerb sahen die Gerichte in den Preisangaben aber nicht.

Und so bieten sie auch heute noch Feuerbestattungen ab 780 Mark und Erdbestattungen ab 1299 Mark an, zuzüglich Friedhofs- und anderer amtlicher Gebühren. Die Leistung, so versichern die Billiganbieter, sei die gleiche wie bei einem herkömmlichen Bestattungsunternehmen, bei dem die Preise rund einige hundert Mark höher lägen. Die niedrigeren Preise ergäben sich aus dem günstigen Großankauf.

Dieser sei aber anfangs nicht eben einfach gewesen, berichtet der Hamburger Niedrigpreisanbieter Manfred Mühle. Die Branche habe Großhändlern mit Boykott gedroht, falls sie Särge en gros verkauften. Mittlerweile beziehe das halbe Dutzend Hamburger Billigunternehmen seine Särge ab Werk.

Die Kundschaft weiß den Preisunterschied zu schätzen. Der Marktanteil der neuen Beerdigungsfirmen liegt nach Schätzungen Mühles in Hamburg inzwischen bei etwa 15 Prozent. Dabei verlangen nicht nur Kunden mit kleinem Geldbeutel preisgünstige Bestattungen, meint Thomas Münzel, ebenfalls seit zwei Jahren Billiganbieter. Den Großteil bildeten Käufer, die „einfach nicht einsehen können, warum sie für einen Sarg, der ohnehin verbrannt wird, 2000 Mark bezahlen sollen". Einige alteingesessene Unternehmen versuchen inzwischen, ebenfalls von dem neuen Preisbewußtsein der Kunden zu profitieren: Sie gründeten flugs Filialen, die nun auch Särge zum Discounttarif anbieten.

Der Geschäftsführer des Bundesverbandes des deutschen Bestattungsgewerbes in Düsseldorf, Jürgen Bethke, hält die Aufregung um die neuen Anbieter für überflüssig. „Das läuft sich tot", sagt er. In einigen Städten seien die Billigbestatter schon wieder verschwunden. Wirklich gebraucht würden sie auch nicht, da herkömmliche Beerdigungsinstitute sehr wohl in der Lage wären, Grabfeiern mit allem Drum und Dran schon für ein paar tausend Mark zu organisieren. Bislang hätten sie dafür nur aus Pietätsgründen nicht so aggressiv geworben. Viel mehr Sorgen bereite ihm, daß die Sterbezahlen in der Bundesrepublik insgesamt rückläufig seien. Ganz allein auf ihre günstigen Angebote mögen die herkömmlichen Bestatter indes nicht vertrauen. Erst am 13. März wurde einem Konkurrenten in Oldenburg per Gerichtsurteil (AZ.: 1 229/88) verboten, mit „Discount-Grabmalen" zu werben.

Rozsudek viníkům ropné havárie

[čtk]: Těsně za mazutovou havárií, při níž loni na podzim uniklo z ostravského závodu k. p. Cementárny a vápenky Hranice na Moravě do řek Odry, Ostravice a Lučiny na 80 tun ropné látky, udělal včera okresní soud v Ostravě. Podle paragrafu 180 trestního zákona pro nedbalost při plnění pracovních povinností, kterou způsobili obecné ohrožení a škodu jen na našem území za více než jeden milión Kčs, odsoudil obžalované O. Přikryla na 18 měsíců nepodmíněně a k zákazu činnosti ve funkci energetika na tři roky, P. Petrušku na jeden rok nepodmíněně a k zákazu činnosti instalatéra při opravě a údržbě rozvodu ropných látek na dobu dvou let. Oba soud zařadil do 1. nápravně výchovné skupiny. Dalším třem obžalovaným uložil nápravné opatření, podle kterého bude každému z nich po dobu osmi měsíců krácena mzda o 20 procent. Odsouzení jsou povinni nahradit vzniklou škodu podle míry zavinění, ve výši 8000 až 12 000 korun. Rozsudek dosud nenabyl právní moci.

A OSTATNÍ...?

Tatra-Dakar vyjíždí z Náchoda

Dendtý ročník Rallye Paříž — Alžír — Dakar to nontky byla předna posádkám soutěžních patří už pár týdnů motoristické historii, ale naše vozů ještě před letích startem v Paříži.

veřejnost se stále ještě nadšeje z nékého úspěchu, Tatra Dakar, v tomto ročníkovém provedení, má kterého dosáhli čs. jezdci se svými vozy v této karoserii z potištěného plechu, která je pro svou nelehší světové motoristické soutěži. Dnes už členitost a barevnost dokonalou ukázku u řemesjsou vozy i jejich posádky opět doma a týmy od- né práce náchodských družstevních výrobců. borníků hodnotí celý průběh soutěže, technický Podvozek je zhotoven z plastické hmoty. Ke vznistav vozidel i zkušenosti jejích posádek, abychom, ku hrátky byla nutná úzká spolupráce družstva pokud možno, do budoucna ještě vylepšili to, co s Kopřivnickou Tatrou. Autíčko je určeno dětem snad nebylo stoprocentní. od tří let. Na vnitřní trh se dostane v druhé po-

Soutěže se zúčastnily vozy TATRA a LIAZ. A, lovině letošního roku. Kvalitou povrchové úprajak známo, tatry malý své rodiště v Kopřivnici ny, zejména potisku, se Tatra-Dakar plně vyrovformuje, že TATRA-DAKAR, jak jsou vozy z afric- ná tuzemské výrobním špičkovým zahraničním hračkám. kého rallye nazývány, vyjíždí z Náchoda? Není to Proto je reálný předpoklad, že it družstvo bude vyvážet i do socialistických a kaomyl, neboť v náchodském Kovodružstvu se zro- pitalistických zemí. Předběžný zájem byl již pradila kopie skutečného vozu TATRA 815 „Rallye jeven z Francie, Holandska a NSR. V zahraničí Dakar", model 1986, v měřítku 1:43. Jedná se bude sloužit jako zajímavá hračka, ale i jako propagační předmět, popularizující naše kvalitní ná- o hračku, která se na svém začátku stala zároveň i upomínkovým předmětem, neboť nultá série tě- kladní vozy značky Tatra.

Kovodružstvo v Náchodě je známé jako progresivní výrobce různých dalších polytechnických hraček. Známé jsou jeho stavebnice různých dopravních prostředků československých značek, např. přesného modelu skutečného traktoru Zetor Crystal. Velký pedagogický význam má i stavebnice Konstruktér z barevných plastických hmot, která umožňuje rozvíjet manuální zručnost dětí předškolního věku, procvičuje technickou fantazii a umožňuje napodobovat řadu technických předmětů, které děti denně obklopují. V poslední době se vývojáři družstva pustili i do konstrukce doplňku k osobnímu počítačům, který usnadní mládeži využívání počítačových her. Všechny zmíněné výrobky bude Kovodružstvo Náchod předvádět na výstavě polytechnických pomůcek, která se má konat letos na podzim v Praze.

„Milenec, synáčku, to je skoro jako manžel, jenomže nemyje nádobí."

Keine Meistbegünstigung der USA für die Sowjetunion

Washington (Reuter). Die USA sehen nach den Worten des stellvertretenden Außenministers Whitehead zum gegenwärtigen Zeitpunkt keinen Anlaß, sich im Handel mit der Sowjetunion zur Meistbegünstigung zu verpflichten. Whitehead sagte in Washington, die Verbesserungen auf dem Gebiet der Menschenrechte in der UdSSR rechtfertigten es gegenwärtig noch nicht, der Sowjetunion diesen Status im Handel zuzugestehnen. Trotzdem seien die USA daran interessiert, die Handelsbeziehungen zu der UdSSR auszubauen.

Třesně se do Evropy dostaly v roce 73 př. n. l. z Malé Asie. Do Říma je dal narychlo přivézt vojevůdce a zároveň proslulý labužník Lucullus po svém vítězném tažení proti pontskému a bosporskému králi Mitridatovi VI. Eupatorovi. Za pouhé jediné století se třešeň rozšířila po celé tehdejší kulturní Evropě.

Obecná kriminalita roste

(mi) V minulém roce odhalili příslušníci SNB v ČSR 59 tisíc trestných činů a 46 tisíc přečinů proti majetku v osobním i socialistickém vlastnictví. Škody způsobené touto protispolečenskou činností dosáhly výše 240,3 miliónu korun. Uvedl to včera v Praze na tiskové konferenci náčelník odboru obecné kriminality Správy kriminální služby ministerstva vnitra ČSR J. Vojtíšek. Co do výskytu i rozmanitosti jsou majetkové delikty nejfrekventovanější trestnou činností obecné kriminality. Počet trestných činů obecné kriminality se loni oproti roku 1985 zvýšil o 883 na 83 532, přečinů bylo 61 259. Na trestné činnosti se podílelo přes 70 000 pachatelů, z nichž bylo dříve trestáno pro úmyslné delikty téměř 33 tisíc. Přehlédnout nelze ani trestnou činnost mládeže, která se na obecné kriminalitě podílela 21 procenty.

SOCIALISTICKÁ KRIMINALITA – TO ZMĚNÍ!

Tragická dopravní nehoda

[čtk]: Tragická, mimořádně vážná dopravní nehoda se včera ráno stala v obci Sučany v okrese Martin. Kde havarovní jugoslávský autobus při turistické cestě do Polska. V autobusu bylo 39 cestujících a dva řidiči. Při nehodě zahynulo 9 lidí. Téměř úplně obsazený autokar se po výjezdu z klesavé levotočivé zatáčky v uzavřené obci dostal zadní částí do smyku a po přerazení kovového zábradlí na mostě se zřítil z 10metrové výšky do koryta Váhu, kde dopadl na střechu. Podle předběžných výsledků vyšetřování a vyjádření soudního znalce byl autobus v dokonalém technickém stavu a příčinou dopravní nehody byla nesprávná technika jízdy na zasněžené vozovce. Na místo havárie přijely dopravní hlídky SNB i lékařská pomoc včetně 9 sanitek v průběhu 5—15 minut. Záchranci okamžitě zorganizovali zdvižení autobusu dvěma jeřáby, což umožnilo vyprostit cestující a poskytnout jim první pomoc. 7 účastníků nehody má 12 těžká zranění hrudníku, hlavy a břišní dutiny i otevřené zlomeniny a poranění páteře. Záchranného zásahu se zúčastnilo 14 lékařů a desítky zdravotnických pracovníků z celého Martinu.

Denně šlapal po schodech nahoru a dolů Wilfred Cripps, aby natahoval hodinový stroj velkých věžních hodin proslulé londýnské katedrály sv. Pavla. Po celý čas služby, tj. za 34 roků této monotónní práce, vyšlapal W. Cripps celkem dva a půl miliónu schodů. Po jeho odchodu na zasloužený odpočinek dostal stroj, neboť takové bývá ironie osudu, automatické elektrické natahovací zařízení.

Atmosféra zeměkoule obaluje naši planetu a obsahuje kolem 100 miliónů tun kyslíčníku siřičitého, kterého každoročně přibývá. V ovzduší zůstává průměrně jeden dva dny, ale někdy i déle, a poté přechází s dešťovými či sněhovými srážkami zpět na zemskou kůru. Exhalace plynných sloučenin síry — pocházející většinou z továrních komínů — jsou škodlivé celé přírodě i lidstvu.

Makléři hrozí londýnským klubům

FOTBAL SE OTŘÁSÁ v anglickém hlavním městě v základech. Tucty ligových profesionálních klubů hrozí tenká budoucnost, přestože nehrají. Vždyť Arsenal a Tottenham bojují ve vedoucí skupině, Wimbledon a Watford jsou přímým překvapením, Chelsea a West Ham jsou ve středu tabulky.

Jenže: sedm londýnských klubů v nejvyšší soutěži je 1 na dešťnitřinovou nitrupulí přitáhnout ještě větší nebezpečí než v této kopanovské příchází zcela nečekaně od makléřů a stavebních magnátů v posledních letech devíza některé kluby skupují bohatí jedinci, kteří se pak stávají jejich předsedy přesto, že ke klubovým barvám mají mnohdy jakýkoliv vztah. Předtím britský sportovní novinář Artur Rowell píše, že tito magnáti převzali finanční kontrolu mezi kluby, které jsou společensky s ročním obratem, při špatné hře, poklesl. Apelit těchto mužů se zdá být nekonečný a data ze příklad tradičního Fulham. Tento klub, starý 100 let, který dal anglickému fotbalu takovéhoto hráče jako Haynes nebo současný trenér národního mužstva Robby Robson, má svůj stadion na břehu Temže koncem letošní sezony vyklidí. Měl se proto spojit se sousedním Queens Park Rangers, avšak svaz anglické ligy se vysloví proti. Předseda Rangers Jim Gregory prodal 81 % svých akcií stejné firmě, která skoupila pozemky, praktický ale nemožné je též společnosti „Marker Estates" David Bulstrode koupil loni Fulham za 9,1 mil., Chelsea za 4,07 mil. a nyní OPR za 0,1 mil. liber. Vtip je v tom, že skutečná cena těchto tří stadionů (jejich pozemků) se odhaduje na 30 miliónů liber. Bulstrod tvrdí, že není dnešní odrovat při divácích takový klub jako je Fulham, když má průměrnou návštěvu 2500 diváků na zápas. A větší velký obchod, v minulých letech skupovali především Arabové svými petro- dolary celé domovní bloky, hotely a supermarketlinky, takže ceny pozemků v Londýně stoupají do závratných výšek. A protože stadión se zadlužením klubem nic nevyrůstí, snaží se tito „dratovci" skoupit akcie klubů, získat je a pak jejich zařízení jednodušše zbourat. Nový podnikatelé nabízí tučné zisky. Existenci klubů je nezajímá.

A tak se zdá, že v budoucnu vzmne řada předních londýnských klubů za své. Pozemek, na kterém se nachází stadión FC Fulham, má prý cenu 15–25 mil. liber. FC Chelsea jeho prodejem koncí v roce 1985, musí zaplatit 25 mil. liber, jestliže se obce udržet na svém stadiónu Stamford Bridge. Kluby jsou zatím bezmocné, jako první vyklidil své hřiště Charlton Athletic, který se v září 1985 přestěhoval ke dvanáctigrovému Crystal Palace. Nyní má dojít ke sloučení Crystalu Palace s klubem FC Wimbledon, který přesto, že se poprvé v historii probojoval do nejvyšší soutěže, má průměrnou návštěvnost jen 10 000 diváků.

Jen velkokluby jako Arsenal, Tottenham a částečně West Ham, které ještě sami hospodaří, zůstávají finančně nezávislé. Panovníkové z Brooke Bondu a Fenwicků klubů bijí na poplach. Neli však proti mamutím klubům s pozemky Banci? Anglická liga i odbory chtějí FC Fulham zachránit, jsou i proti sloučení. A tak se tento problém londýnských fotbalových klubů zřejmě ještě dostal do kritického parlamentu, kde se posledně jednalo o finanční manipulaci a prodeji zdánlivých klubů. Rotmil vzavřel: kdyby vedli kluby lidé s láskou k fotbalu, kteří mu přinášejí i peníze, dnes je získávají milionáři, kteří myslí jen na rychlé zisky.

Deutscher Treffpunkt Prag

In die „Goldene Stadt" reisen Touristen aus Ost und West

Die „Goldene Stadt" Prag hat sich touristisch zum deutsch-deutschen Treffpunkt Nummer eins entwickelt. Rund 500 000 Bundesdeutsche und 6,5 Millionen DDR-Bürger besuchten im vergangenen Jahr die Tschechoslowakei und waren damit wie schon in den Vorjahren die zahlenmäßig größten Gruppen, die alljährlich aus West und Ost anreisen. In vielen Kneipen wie im renommierten „U Fleku" wird in der Ferienzeit oft nur noch bayerisch, sächsisch, thüringisch oder schwäbisch gesprochen.

Trotz Tschernobyl erhöhte sich die Zahl der Touristen in der CSSR 1986 geringfügig auf insgesamt rund 19 Millionen. Eine Flaute registrierte das Land allerdings in den Monaten Mai, Juni und Juli unmittelbar nach der sowjetischen Reaktorkatastrophe, sagte Václav Dvorak vom tschechoslowakischen Reisebüro Cedok auf der Internationalen Tourismusbörse in Berlin. Im laufenden Jahr rechne sein Land mit mehr als 20 Millionen Gästen aus aller Welt. Etwa zehn Millionen Tschechen packen jährlich ihre Koffer und machen Urlaub außerhalb der Landesgrenzen.

Etwa zwei Drittel aller CSSR-Besucher zieht es nach Prag, wo in den nächsten Jahren zu der zeit 10 000 Hotelbetten mindestens 6000 neue hinzukommen sollen. Um dieses Ziel zu erreichen, befürwortet die tschechoslowakische Regierung jetzt auch im Hotelbau die Idee von Gemeinschaftsunternehmen (joint venture). Voraussetzung für eine vom Ausland mitfinanzierte Bautätigkeit sei jedoch, daß 51 Prozent des Kapitals von den Tschechen gehalten werden.

Doch nicht nur neue Gebäude sollen für künftige Besucher entstehen, geplant ist vor allem auch, in historischen Bauten Hotels einzurichten. Prag, das 200 Jahre lang „Zentrum des Musiklebens" war und „Heimat der ältesten Universität nördlich der Alpen" ist, gilt als „Hochburg des Jugendstils". Die Architektur blieb im Gegensatz zu den vergleichbaren Gebäuden in Rotterdam und Nürnberg weitgehend vom Krieg verschont.

● **Ve Francii** se uskutečnily úspěšné zkoušky speciálního keramického materiálu, který má tvořit ochranný plášť přístího západoevropského raketového plánu Hermes. Materiál nazvaný CERAPES byl po dobu 10 hodin vystaven teplotě 1900 stupňů Celsia a dalších pět hodin teplotě 1400 stupňů Celsia.

„To jste mě překvapil," divil se pan Fangle, „že vy, takovej sládista a koukáte Sparty?"

„A víte proč? Já rád vidím, když Sparta hoří!"

Tschechoslowakische Touristen setzen sich in Bayern ab

MÜNCHEN, 8. März (AP). Zehn Mitglieder von tschechoslowakischen Reisegruppen haben sich am Wochenende in Bayern abgesetzt. Einer von ihnen kehrte inzwischen wieder in seine Heimat zurück. Das Präsidium der bayerischen Grenzpolizei teilte am Sonntag mit, neun Personen hätten sich während einer Besichtigung Münchens von einer 195 Menschen umfassenden Reisegruppe aus der Tschechoslowakei getrennt. Das Fehlen der sechs Männer und drei Frauen sei erst bei der Ausreisekontrolle festgestellt worden. Dramatischer gestaltete sich die abgebrochene Flucht eines 35 Jahre alten Chemikers aus der Tschechoslowakei, der sich mit seiner Reisegruppe an Bord des sowjetischen Fahrgastschiffs „Wolga" auf der Donau befunden hatte. Aus vier Meter Höhe war er laut dem Polizeibericht vom auslaufenden Schiff auf der Donauländе in Passau bayerischen Grenzpolizisten buchstäblich vor die Fuße gesprungen. Da er sich bei dem Sprung Prellungen zugezogen hatte, wurde er ins Krankenhaus gebracht. Wie es hieß, habe er „mit Tränen in den Augen" bayerische Grenzpolizeibeamten angefleht, ihm bei der Rückkehr in die Heimat zu helfen. Dies sei schwierig gewesen, da seine Gruppe samt Sammelvisum inzwischen nach Österreich abgefahren und er mittellos gewesen sei. Der reumütige Flüchtling sei inzwischen am bayerisch-tschechoslowakischen Grenzübergang Philippsreuth den tschechischen Grenzwachen überstellt worden, hieß es am Sonntag.

RALLYE PARIS – PEKING se uskuteční v příštím roce a bude nejdelší automobilovou soutěží na světě, má měřit 17 000 km. Pro srovnání: z Paříže do Dakaru je to 13 000 km.

Nečekaným výsledkem skončilo utkání regionální soutěže juniorských basketbalistů v Německé spolkové republice. Družstvo chlapců z Georgsmarienhütte „zdolalo" svého soupeře ze sousední vesnice nevídaným výsledkem 233:21. V průběhu hry se domácím svého nebohého protivníka zřejmě nelitlil, že ji za stavu 103:0 vzdělili vlastní koš.

Reibereien bei den Sudetendeutschen

MÜNCHEN (AP) Der Bundesvorsitzende der Sudetendeutschen, Jörg Kudlich, ist auf der sechsten Sitzung der VIII. Bundesversammlung der Sudetendeutschen Volksgruppe am Samstag in München überraschend zurückgetreten. Der Rücktritt erfolgte nach Angaben eines Sprechers „aus persönlichen Gründen". Er geht zurück auf Differenzen zwischen Kudlich, dem Vorsitzenden der Sudetendeutschen Landsmannschaft im Sinne des Vereinsrechts, und dem Sprecher der Sudetendeutschen, dem ehemaligen bayerischen Staatsminister Franz Neubauer. Der Sprecher der Sudetendeutschen repräsentiert die Volksgruppe im politischen Sinn und wird auch von den in Österreich lebenden Sudetendeutschen anerkannt. Aus Kreisen der Bundesversammlung verlautete, daß es zwischen Kudlich und Neubauer in letzter Zeit zu verbandsinternen Kompetenzstreitigkeiten gekommen sei. Zunächst wird kein Nachfolger für Kudlich gewählt.

Schweiz führt Wohlstandsskala an

WASHINGTON (AP) Die Bevölkerung Mocambiques leidet unter den schlechtesten Lebensumständen unter allen Ländern der Welt. Dagegen geht es den Schweizern am besten, und die Einwohner der Bundesrepublik erfreuen sich der zweitbesten Lebensbedingungen auf dem Globus. Das geht aus einer Statistik des nationalen Wohlstands hervor, die von der in Washington ansässigen Forschungsgruppe Population Crisis Committee veröffentlicht wurde. Auf dem dritten Rang liegt Luxemburg vor den Niederlanden und den USA, Österreich an achter und die DDR an 15. Stelle.

LAUDA SE VRÁTÍ? Trojnásobný mistr světa automobilové formule 1, Rakušan Niki Lauda, uvažuje o návratu na závodní tratě. Zprávu o tom přinesl curyšský deník Sport. Lauda přijal nabídku firmy BMW a má se zúčastnit jako člen jejího týmu MS cestovních vozů. Ve čtvrtek v Monze trénoval a bude záležet na jeho rozhodnutí, jestli se o víkendu objeví na startu vlastního mistrovského závodu.

Formans „Kuckuckanest" lief elf Jahre lang

Milos Formans Film „Einer flog über das Kuckucksnest" hat nach Angaben der Verleihfirma in Stockholm einen Weltrekord erzielt. Der Film war dort 573 Wochen ohne Unterbrechung gelaufen. Die amerikanische Produktion mit Jack Nicholson in der Rolle eines widerspenstigen Patienten in einer Nervenheilanstalt war genau vor elf Jahren am 26. Februar 1976 in den Kinos der schwedischen Hauptstadt angelaufen.

● **SE SOUHLASEM IIHF** uspořádá Ontarijská asociace ženského lediního hokeje první mezinárodní turnaj v tomto typicky mužském sportu. Kromě domácích, kanadských hráček, se zúčastní celky z Austrálie, Japonska, Nizozemí, Švýcarska, Norska, NSR, Švédska, Británie, USA a Finska, hrát se bude podle pravidel IIHF s jedinou výjimkou – zakázány budou bodyčeky.

HÄLT DIE STELLUNG: das Denkmal für den „unbekannten Deserteur" im Bremer Gustav-Heinemann-Bürgerhaus. Die CDU konnte ihr Verlangen, die Skulptur mit Stahlhelm solle entfernt werden, im Parlament nicht durchsetzen (siehe nebenstehenden Bericht).

ODEZVY:

Dem unbekannten Deserteur

Das Denkmal für den unbekannten Deserteur („Der unbekannte Deserteur und die bekannten Argumente", FR vom 11. März 1987) darf meiner Ansicht nach nicht nur als Denkanstoß gelten, sondern muß auch als Ehrenmal betrachtet werden. Um die Desertion aus der Wehrmacht richtig einzuordnen, muß man sich doch vor Augen führen, welchen Zielen der Krieg auf deutscher Seite diente. In Wirklichkeit sollten die deutschen Soldaten im Interesse des Großkapitals, vereidigt auf den Führer und damit auf einen Verbrecher, für die Festigung des nationalsozialistischen Unrechtsstaats, die Eroberung Osteuropas und die Versklavung der dort lebenden Menschen kämpfen. Nur weil und solange die deutschen Soldaten an allen Fronten tapfer kämpften, konnten die Gestapo, die Einsatzkommandos und schließlich auch die Mörder in den Vernichtungslagern ihre grauenvollen Verbrechen hinter der Front und in der Heimat verüben, auch wenn die Soldaten in ihrer überwiegenden Mehrheit davon nichts wußten oder dies jedenfalls nicht wollten.

Angesichts dieses Befundes war die einzig richtige Antwort Desertion, ja auch Sabotage. Die Deserteure sind in meinen Augen die einzigen und wahren Helden unter den Soldaten der Nazi-Wehrmacht. Sie mahnen uns und rufen dazu auf, auch aus den Armeen der Gegenwart zu desertieren, wenn diese für Verbrechen eingesetzt werden. Christian Rost, Rinteln

*

Schwieriges Terrain. Ein weites Feld der Betrachtung und für ehrliche Recherche: denn jeder Fall liegt anders. Mir ist aus Weltkrieg II eine Fahnenflucht erinnerlich. Da lief im Juli 1942 ein Regimentskamerad über zur Roten Armee. Mit kommunistischem Parteibuch, wie es damals hieß. Ein Kämpfer für Hitler weniger. Hätte er anschließend gegen uns gekämpft, müßte ich ihn wohl verachten. Kein Mensch weiß das aber. Seine Familie in einer rheinisch-westfälischen Mittelstadt sah ihn nie wieder.

In der UdSSR werden Deserteure des Zweiten Weltkriegs noch im Jahre 1987 zum Tode verurteilt, vor allem dann, wenn man ihnen auch noch Tätigkeiten bei der deutschen Wehrmacht nachweisen kann. Das können simple „Hiwi"-Arbeitsdienste hinter unserer Front gewesen sein, wie sie Hunderttausenden deutscher Soldaten von einst noch bekannt sind.

Bremens Denkmal berührt mich in besonderer Weise. Ich habe in der eigenen Familie einen Deserteur, einen Großonkel, der bereits 1901 aus einer Mainzer Kaserne entflohen war, nachdem er einen Unteroffizier zusammengeschlagen hatte, der ihn zuvor in unerträglicher Weise drangsaliert hatte. Besonders stolz bin ich auf meine Großmutter, die es damals fertigbrachte, Mann und Bruder zur Hilfe für den Deserteur zu überreden. Da waren die Blutsbande letztlich stärker als der „Soldatengeist" der Ex-Gardesoldaten des Kaisers. Ausgerechnet über Bremen konnte der Großonkel damals in die USA fliehen. Er ist in den fünfziger Jahren in St. Louis gestorben. Und nun hat er in Bremen sein Denkmal.

Eine Bemerkung am Schluß: Mit flotten Sprüchen von Parteibuchträgern dieser Tage ist ein solches Denkmal nicht zu begründen. Und wie flott wird allzuoft leichtfertig mit Zahlen umgesprungen. Oder hat man etwa vergessen, daß es unter den zum Tode verurteilten deutschen Soldaten auch solche gab, denen unter anderem die Vergewaltigung einer Russin nachgewiesen werden konnte?

Französischen und britischen Freunden werde ich von dem Bremer Denkmal nichts sagen. Ich lasse mich nämlich nicht gerne auslachen und mit Verachtung strafen.

Heinz Hinkel, Ebsdorfergrund 8

*

1942 wurde ich wegen Fahnenflucht zum Tode verurteilt, später zu 12 Jahren Zuchthaus begnadigt. Nach zweijähriger Haft kam ich zum Strafbataillon 500. Fast keiner von uns hat den Krieg überlebt. Nachdem ich dies im Bürgerhaus Bremen-Vegesack bei der öffentlichen Beiratssitzung berichtet hatte, rief mir ein Mann zu: „Wie viele Kameraden haben Sie denn auf dem Gewissen?" — Also nicht wer tötet, sondern wer nicht tötet, hat Menschen auf dem Gewissen. Diese Logik leuchtet jedermann ein und hat Methode. Denn auch im Vegesakker CDU-Beirat sitzt ein Bundeswehroffizier, der mir erklärte, daß Deserteure wie ich Kameraden auf dem Gewissen hätten. Er rechnete mir vor, wie viele Opfer es wohl unter den Flüchtlingen zum Kriegsende im Ostseeraum gegeben hätte, wenn die Soldaten massenweise desertiert wären.

Ich möchte dazu mal folgende Rechnung aufmachen: Im Laufe des Krieges mußte allen der verbrecherische, völkermordende Charakter des Hitlerregimes klargeworden sein. Wenn wir da den Mut und die moralische Kraft aufgebracht hätten, uns dem Morden zu verweigern und zu desertieren, hätten Millionen von KZ-Insassen, aber auch Millionen von Soldaten und Zivilisten nicht mehr zu sterben brauchen. Wissen diese Herren eigentlich nicht, daß die letzte, leider vergebliche Hoffnung der Millionen Juden in Auschwitz, Treblinka und anderen KZ's der schnelle Zusammenbruch der deutschen Front war. Aber Juden sind ja auch keine Kameraden. Ludwig Baumann, Bremen

*

Desertion ist seit jeher in allen Ländern, die eine Armee haben, strafbar. Fahnenflucht wird zudem auch nur in Ausnahmefällen aus politischer Überzeugung begangen. In der Regel ist Feigheit der Anlaß dazu. Das mag menschlich verständlich sein, aber Staaten, die eine Wehrmacht unterhalten, können gar nicht anders, als Feigheit vor dem Feind streng zu ahnden. Auch in kommunistischen Ländern wird Fahnenflucht streng bestraft. Fahnenflucht war auch im NS-Staat nicht ohne weiteres und allgemein gleich Widerstand gegen das NS-Regime, wiewohl es sicherlich Fälle gegeben hat, bei denen die Fahnenflucht allein oder überwiegend aus weltanschaulichen Gründen begangen wurde.

Die Aufstellung eines öffentlichen Denkmals für den „unbekannten Deserteur" wäre deshalb eine Provokation all derer, die staatliche Verteidigungsbereitschaft und entsprechende Rüstung für erforderlich halten.

W. Lohmann, Düsseldorf

GEWUSST WIE, MANN UND WESWEGEN... HELMA HELA BYT VA POHŘEBKU ALE WEHRMACHTOVSKÁ... NE ONEŠM!

Gruzie: Pomoc postiženým

Moskva: Hmotné škody, které sovětské zakavkazské republice Gruzii způsobily zimní povodně a sněhové laviny, činí přes 350 milionů rublů, napsal včera sovětský deník Izvestija. Dodává že zničeno a poškozeno bylo kolem 4500 rodinných domků, poškozeny byly četné průmyslové a zemědělské podniky. Z provozu je vyřazeno na 1800 kilometrů silnic a elektrického vedení. Škody byly způsobeny také na více než 80 000 hektarech orné půdy, čajových plantáží, citrusových a dalších subtropických kultur. Zahynulo 110 lidí — 105 jich přišlo o život v horských oblastech, pět obětí bylo hlášeno při povodních. V postižených oblastech nyní naplno probíhají rekonstrukční práce. Z horských okresů bylo přestěhováno přes osmnáct set občanů. Obyvatelstvu byly dodatečně poskytnuty výhodné úvěry na budování obydlí. Základní výdaje na likvidaci následků živelných pohrom převzal stát. Stranou však nezůstaly ani statisíce lidí, kteří pokládali za svou povinnost osobně pomoci postiženým. Bylo shromážděno již přes 30 milionů rublů.

Tatra týden na cestách

(tck): Uplynul týden od okamžiku, kdy speciální Tatra 815 GPČ s pětičlennou posádkou odstartovala ze Staroměstského náměstí na cestu kolem světa přes 70 zemí pěti kontinentů. Za prvních sedm dnů projel expediční speciál napříč republikou, naměřil Maďarsko, Rakousko a NSR. Na tachometru naskočilo prvních 2500 km. Přibyly tři duralové lyže pro motorový člunák — umožní přelety v zasněžené severní Skandinávii a na Aljašce, dále druhé křídlo pro sólové lety a speciální padák pro klouzavé lety i tři radiotelefony pro lepší spojení mezi vozem a ultralehkým letadlem při filmování. Když jde český Honza do světa, nesmějí mu chybět v žaludku buchty. To si řekl bezpočet kuchařek, které napekly výpravě celkem 482 buchet s mákem, tvarohem a marmeládou. Na palubě expedičního vozidla je i postavička českého Kašpárka.

Zlepšit služby turistům

(mb): Loni přicestovalo do ČSSR více než 19 milionů zahraničních turistů (včetně výletníků, kteří přijeli na pouhý den). Do zahraničí cestovalo 6,7 milionu čs. občanů. Jak sdělil na včerejší tiskové konferenci místopředseda Vládního výboru pro cestovní ruch ČSR R. Kratoch, podařilo se částečně zlepšit kvalitu služeb a činnost organizací cestovního ruchu. Stále však přetrvávají nedostatky, zejména pokud jde o úroveň hygieny a čistoty v řadě objektů, veřejnost kritizuje nedostatečnou provozní dobu prodejen a provozoven služeb v sezóně, nevhodné chování personálu, nedostatky v kultuře cestování. Na řešení těchto problémů se hodlají pracovníci cestovního ruchu zaměřit v letošním roce. Byla přijata i opatření k rozšíření nabídky zájezdů cestovních kanceláří a ke zlepšení materiálně technické základny v této oblasti.

STRADIVARIHO TAJEMSTVÍ

Profesor biochemie a nadšený houslista Joseph Nagywari z Texasu (USA) zkoumá tajemství vynikajících houslí italského mistra z konce 17. století Stradivariho. Vyslovil domněnku, že dřevo, ze kterého Stradivari stavěl své housle, bylo vlhké. Pod mikroskopem se ukázalo, že tvar buněk dřeviny ve stradivárkách je změněn vlivem plísně. Podle archivních záznamů používal prý Stradivari dřeva sosen, plavených po řekách z tyrolských Alp. Pro ověření svého názoru si texaský vědec objednal od bulharských, maďarských a italských mistrů 18 houslí, vyrobených ze dřeva, které obsahovalo stejnou plíseň.

Stále méně zvěře

(a): Přes značnou snahu se myslivcům nedaří dosáhnout normovaných stavů u některých druhů zvířat. Nejzávažnější situace je již několik let u drobné lovné zvěře. Například dnes se zajíců a bažantů loví čtvrtina z počtu před deseti lety. Nedá se říci, že by myslivci stáli se založenýma rukama a nečinně přihlíželi. Rozšířili vollérový odchov bažantů, umělé odchovávají také kachny, tetřívky, zkoušejí, i když s problémy, chov drop, rysů a divokých koček, zajíců atd. Například jen bažantů do volné přírody rok co rok vypustí kolem jednoho milionu kusů.

V ČSR téměř třetina vozů ze zahraničí

PRODEJ zahraničních značek na západoněmeckém trhu osobních automobilů se loni zvýšil na 32,4 procenta proti 30 procentům v roce 1985. Oznámil to Úřad pro evidenci motorových vozidel. Své pozice si upevnily japonské automobilky. Jejichž podíl na trhu stoupl z 13,3 na 15 %. Na dalších místech byly se 7,9 a 4,7 % Francie a Itálie. Loni se v NSR prodalo 2,83 milionu domácích i zahraničních automobilů. Nejúspěšnější byla firma Volkswagen, které se na celkovém prodeji podílela 23,3 %. Proti roku 1985 to znamenalo mírný růst o 9,2 %. Další dvě západoněmecké automobilky zaznamenaly klesající trend. Podíl firmy Daimler-Benz, vyrábějící známé vozy Mercedes se snížil z 11,5 na 10,7 %, a podíl jejího velkého rivala BMW ze 6,1 na 5,2 %.

Das Wild „strahlt“

Baby-Brei unbedenklich

Zum erstenmal mußte die hessische Lebensmittelkontrolle türkische Haselnüsse „unbehelligt in den Handel“ passieren lassen, obwohl die Ware mit 557 Bq/kg belastet war. (Alle Angaben in Becquerel Gesamtcäsium pro Kilo oder Liter.) Der Behörde fehlte die Handhabe, um einzugreifen, denn der von der EG festgesetzte Grenzwert von 600 Bq/kg war nicht überschritten. Das Sozialministerium rät nun, „auf den Verzehr von Haselnüssen nach Möglichkeit zu verzichten“. Diese Empfehlung wurde vom Bundesumweltministerium bei der routinemäßigen „Zensur“ des hessischen Meßberichtes nicht beanstandet.

Andere türkische Waren erwiesen sich aber als wenig oder gar nicht belastet. Nur eine Probe von türkischem schwarzen Tee enthielt noch 15 Bq/kg. Gemüse und Obst waren ohne Cäsiumrückstände.

Nach mehreren Wochen tauchte Wild wieder in der Liste auf. Rehfleisch enthielt bis zu 289 Bq/kg, die Durchschnittsbelastung lag bei 156. In Rindfleisch aus Hessen stiegen die Werte wieder an: 48 Bq/kg Maximum und 18 im Schnitt. In Schaffleisch fanden sich 56 Bq/kg, in Schweinefleisch nur 15.

Gestiegen ist auch die Belastung des Honigs. Werte zwischen 24 und 82 Bq/kg werden gemeldet. Vollmilch-Schokolade sank dagegen auf durchschnittlich 18 Bq/kg ab, mit dem Spitzenwert von 51. Roggenmehl enthielt 28, Weizenmehl weniger als 5, Roggenbrot 7 und Weizenmischbrot 8 Bq/kg.

Gute Nachricht für Eltern von Kleinkindern: Baby-Milchnahrung und Baby-Milch-Fertigbrei weisen jetzt durchschnittlich Werte auf, die unter der Meßgrenze vo 5 Bq/kg liegen. Die Höchstwerte stiegen nicht mehr über 15 und 19 Bq/kg.

Die Strahlenbelastung der Milch verändert sich kaum. Hessische Frischmilch enthält 10 Bq/l im Schnitt, der Höchstwert beträgt 29 Bq/l. 43 Prozent der Proben waren frei von Cäsium. Ähnlich die hessischen Milchprodukte: Joghurt, Speisequark, Weich- und Schmelzkäse schwanken im Schnitt zwischen unter 5 und 9 Bq/kg, die Höchstwerte erreichen 20 bis 27 Bq/kg. Auch die höhere Belastung bayerischer Milchprodukte liegen bei 43 für Joghurt, 47 für Buttermilch, 15 für Butter und 226 Bq/kg für Schmelzkäse. Ein von einem Hamburger Unternehmen verkaufter Joghurt enthielt 81 Bq/kg. Dies sei aber nach wie vor weit weniger als die hohe Belastung des Milchpulvers: 402 Bq/kg. Unangenehm fällt weiterhin bulgarischer Schafskäse auf mit Werten von 113 bis 207 Bq/kg.

In einer Probe Pfefferminztee wurde erneut der hohe Wert von 426 Bq/kg gemessen. Das Ministerium weist darauf hin, daß man pro Kanne „in der Regel nicht mehr als 5 bis 6 Gramm Tee verwendet“. Von dem darin enthaltenen Cäsium geht nur ein Teil in den aufgebrühten Tee über.

Zur Erinnerung: Unabhängige Ärzte und Experten raten zu Nahrungsmitteln mit höchstens 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit höchstens 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, stillende und schwangere Mütter. bes

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

● **Renten-Erwartung**
Hamburg. Wer mit 65 Jahren pensioniert wird, kann bei normaler Lebenserwartung mit 250 000 Mark Rente rechnen. Eingezahlt hat er zusammen mit dem Arbeitgeber gut 200 000 Mark. *Glatt Voei!*

● **Völker-Wanderung**
Frankfurt. Die Zahl der hier lebenden Ausländer ist letztes Jahr um 134 000 auf über 4,5 Millionen gestiegen. Allein 99 700 Asylbewerber kamen in die Bundesrepublik.

CSSR / Die Beschäftigung im Dienstleistungssektor soll in Zukunft ausgebaut werden

Prag skizziert eigene Reformpläne

HANDELSBLATT, Sa./So., 21./22.2.1987

jd WIEN. Grundzüge der Maßnahmen, die die CSSR angesichts der sowjetischen Wirtschaftsreform im eigenen Bereich setzen muß, hat jetzt der Direktor am Zentralinstitut für Volkswirtschaftliche Forschung in Prag, Zdenek Sedivy, bei einem Vortrag im Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche skizziert.

Produktivitätssteigerung und Intensivierung des Außenhandels, mehr Arbeitsplätze im auszubauenden Dienstleistungssektor, hohe Investitionen bei Umweltvorhaben, aber nur bei zukunftsträchtigen Industriebereichen stehen demnach im Mittelpunkt eines Gesamtkonzepts. Es ist, ausgehend von den „Grundsätzen für den Umbau des Wirtschaftsmechanismus“, die Anfang 1987 veröffentlicht wurden, im laufenden Jahr zu erstellen.

Aufgrund eines starken Geburtenanstiegs in den 70er Jahren dürfte es auch in der CSSR bald Beschäftigungsprobleme geben. In den 90er Jahren werden 445 000 Personen zusätzlich das berufsfähige Alter erreicht haben. Nicht eine stärkere Beschäftigung in jenen Industriebereichen, deren Produktion ohne Zukunftsaussichten stillgelegt werden sollen, sondern Ausweichen in Dienstleistungen und in Sozialberufe wären nach Sedivy eine Lösung. Auch eine Senkung des Pensionsalters und die Erschwerung der Nebenbeschäftigung für Rentner ist geplant.

Bisher wurden Umweltschäden erst nachträglich repariert, nun sollen vorbeugende Maßnahmen gesetzt werden. Bis 1990 will die CSSR 17 Mrd. Kronen dafür direkt investieren. Auf Braunkohlekraftwerke, welche 90 % der Luftemissionen in der CSSR verursachen, werde das Land künftig ganz verzichten.

Einerseits soll die zentrale Wirtschaftslenkung verstärkt, andererseits mehr Selbständigkeit und Eigenverantwortung in den Betrieben erreicht werden, wobei sich die Zentrale nur auf strategische Probleme konzentrieren solle und nicht auf deren operative Umsetzung.

Aufgespießt

„Unternehmensgründer sind unternehmenslustig, verkehren gerne mit ihren Mitmenschen, sind gesellig und ansprechbar. Dieser Charakterzug, der zu einem großen Teil ererbt ist, geht übrigens einher mit einer verstärkten Neigung zu Herzinfarkten.“

Aus dem Artikel „Wie sieht der typische Existenzgründer aus?“ erschienen in Heft 1—2/87 des Wirtschaftsmaga-

Neue Beispiele von Kirchenverfolgung

KNA. – Aus der CSSR werden zwei neue Fälle von Kirchenverfolgung bekannt. Wie der Katholischen Nachrichten-Agentur aus Preßburg mitgeteilt wurde, ist der Geheimdienst in diesen Tagen in der Slowakei unterwegs, um geheime Ordensfrauen aufzuspüren. Die Beamten beobachten offenbar schon längere Zeit die Gottesdienstbesucher. Unverheiratete Frauen, die ein reges religiöses Leben führen, gelten als verdächtig. Auch die Arbeitgeber würden aufgefordert, ihre Angestellten zu beobachten und von ihrer religiösen Tatigkeit abzubringen.

So wurde die Krankenschwester Terezia Scurkova, die in einem Sanatorium in Stary Smokovec/Hohe Tatra arbeitet, vom Direktor des Instituts über den Besuch der Geheimpolizei unterrichtet. Sie solle ihre Religiosität aufgeben, warnte sie der Vorgesetzte. Bei einem nochmaligen Besuch der Geheimpolizei sei er nicht mehr in der Lage, sie zu schützen. Härter ging der Direktor eines Kaufhauses in Presov mit der Verkäuferin Helena Torkosova um. Die frühere Lehrerin, die bereits wegen ihrer Religiosität aus dem Schuldienst entlassen worden war, wurde von ihrem Vorgesetzten ebenfalls mit dem Verlust des Arbeitsplatzes bedroht, wenn sie weiterhin regelmäßig die Gottesdienste besuche. Es könnten aber auch „härtere Maßnahmen“ ergriffen werden, warnte er.

Offenbar ist die Geheimpolizei in der Slowakei dahintergekommen, daß die unerlaubten Ordensgemeinschaften weiter verbreitet sind, als früher angenommen wurde. Da die geheimen Ordensleute in allen Berufssparten arbeiten, auch als Akademiker in leitenden Positionen, wachse die Nervosität in Regierungskreisen, hieß es dazu aus Preßburg.

Der Druck auf die griechisch-katholische Kirche in der Ostslowakei wachst. Der Kreisnationalausschuß von Kosice hat in diesen Tagen bekanntgegeben, daß dem Pfarrer von Lutina, Cyril Jancisin, und dem Kaplan Peter Krenicky aus Presov die staatliche Genehmigung zur Ausübung des Priesteramtes entzogen würde, falls sie ihre „starken Aktivitäten im religiösen Bereich“ nicht bis Ende Juni dieses Jahres eingeschränkt hätten.

Beide Priester gehören zum Bistum Presov der griechisch-katholischen Kirche. Zusammen mit dem Ordinarius der Diözese, Monsignore Jan Hirka, und dem Bezirksdekan Juraj Zimovcak war Pfarrer Jancisin bereits am 4. August vergangenen Jahres von zwei Vertretern des Kulturministeriums fünfeinhalb Stunden verhört und bedroht worden. An diesem Tag hatten sich 40 000 Pilger in dem Wallfahrtsort Lutina versammelt, und die Vertreter des Ministeriums verlangten die Absetzung einiger nächtlicher Gebetsstunden. Als die Geistlichen eine Änderung des festsetzenden Programms ablehnten, wurde ihnen gedroht, sämtlichen Priestern der Diözese Presov die staatliche Genehmigung zur Ausübung ihres Amtes zu entziehen.

Aus Preßburg verlautete gegenüber der Katholischen Nachrichten-Agentur, daß in katholischen Kreisen der Beschluß des Kreisnationalausschusses als letzte Warnung an Pfarrer Jancisin verstanden werde. Kaplan Krenicky sei als eifriger Priester bekannt, der vor allem in der Jugendseelsorge sehr erfolgreich sei.

Mozartův pražský hostitel

Byl skromný, nenápadný, neobyčejně pracovitý, měl široké vzdělání a značný společenský rozhled. Kultivovaně hovořil vedle němčiny italsky a latina mu byla běžná z gymnaziálních let. Ovšem český jazyk měl nejradější, jak vyplývá z jeho dopisu hraběti Sternberkovi: „Vždyť ostatně víte, jaké jsem národnosti, a že nikterak nemohu zapřít svou mateřskou řeč, která se projevuje i v mé hře.“

František Xaver Dušek (1731—1799), manžel slavné zpěvačky Josefiny, rozené Hambacherové, býval vzhledem ke své tělesné vadě (nevíme přesně jaké) trochu odsouván do pozadí, avšak právě on byl spiritus movens Mozartových pražských návštěv, z nichž jedna se uskutečnila právě před dvěma sty lety, v lednu 1787. Dílo českého skladatele F. X. Duška bylo zasunuto do archivního ticha a teprve naše doba probouzí zájem hudebního světa o jeho skladby. Vždyť většina jich leží v muzejních regálech a je třeba je spartovat a realizovat. Jedná se o zajímavou a pro hráče přístupnou komorní hudbu, dechové harmonie, partity, kasace, divertimenta pro různá nástrojová obsazení dechů i smyčců. Všechny tyto skladby tehdy zaznívaly ve šlechtických kapelách u Pachtů, u Thunů nebo Clam-Gallasů. Dnes je z těchto děl známa jen malá část a přece Duškovy skladby vzbuzují zájem nejen u nás, ale právem i v cizině, kde se hodnotí jejich melodičnost, sdílnost a hráčská přístupnost. Například Partita F dur, provedená 7. července 1986 v Innsbrucku žáky prof. Josefa Brožka z LŠU v Havlíčkově Brodě, vzbudila zájem na mezinárodní konferenci pořádané společností ISME (Mezinár. společnost pro hudební výchovu). Jiná Duškova divertimenta jsou v kmenovém repertoáru komorního souboru Consortium musicae Cellensis v NSR. Také klavírní dílo, zvláště čtyřruční skladby, jsou oceňovány na koncertním pódiu, jak dokazují interpreti Jitka a Věroslav Němcovi. Nový světový proud klavírní pedagogiky opřený o japonskou metodu „Yamaha“ hodnotí zpěvnost a hudebnost jednoduchých skladeb F. X. Duška. Písně pro děti z roku 1792 patří mezi první tvorbu tohoto druhu v Čechách. Pro mládež dneška jsou však tyto písně náročné svým hlasovým rozsahem.

Dřevěná zvonice v Chotěborkách

Jaké byly vlastně životní události tohoto skladatele? V jeho rodišti — v Chotěborkách u Vilantic — uspořádal Kulturní klub MNV „Dubenec ve spolupráci s JZD Hvězda a se složkami Národní fronty OKS Trutnov výstavku o jeho životě.

Jeho rodný dům, bývalý grunt č. 3, dodnes stojí; donedávna se obětavě starala o kroniku Chotěborek rodačka z Duškova domu — Marie Rindtová-Zemková. Na štítu tohoto starého statku je umístěna Duškova pamětní deska a dům byl prohlášen za kulturní památku. Stojí v blízkosti velké farní budovy a kostelíka s dávnou minulostí staré předhusitské tvrze. Z původní křtitelnice z konce 17. století byl křtěn František Xaver v prosinci v roce 1731. Tehdy měl kostelík ještě původní gotickou podobu, byl totiž barokizován až v letech 1734—38 — tedy v době Duškova dětství. Nepochybně se tam zpívalo za doprovodu varhan a osmiletý František se asi nadšeně účastnil. Jistě asi klukovsky obdivoval dřevěnou zvonici před kostelem (stála tu od raně gotického času), slyšel hlasy čtyř zvonů, které byly ulity a zavěšeny v dobách české renesance — tedy v létech předbělohorských. Dodnes z nich zbyl jediný (ulitý v Hradci Králové v r. 1576) a zdůrazňuje kouzlo stavby východočeského kraje.

František Xaver se učil u kantora hudební rodiny Ullků, která zde působila v několika generacích ve stavení č. 2, kde zároveň bývala i původní škola. Na studia se dostal na královéhradecké jezuitské gymnázium. Jeho ochráncem byl sám majitel panství Jan Karel Špork, synovec onoho proslulého uměnímilovného Františka Antonína Šporka z Kuksu. Na jezuitském gymnáziu však Dušek neodmaturoval. Proč? — Existuje řada legend o jeho úrazu, který mu prý zábránil v dalším studiu. Prý spadl s koně, anebo se schodů na chotěborské kruchtě (jsou vskutku vysoké), podle jiné zase prý byl zraněn při souboji. Nevíme o tom zhola nic. Teprve z vojenského soupisu z r. 1770, o němž se zmiňuje V. J. Sýkora v monografii o Duškovi, se dovídáme, že byl zapsán „Fr. Dušek, muzicus z Hradce Králové, hrbatý“ — a vojenské služby neschopný. Domníváme se, že tuto vadu měl od narození, proto nebyl brán vůbec v úvahu jako dědic gruntu po smrti prvorozeného syna Matěje, proto byl dán na studia a dědicem se stal pak jeho o tři roky mladší bratr Václav.

S W. A. Mozartem se Dušek setkal poprvé v létě r. 1777 v Salcburku. Odejel tam se svou o třiadvacet let mladší ženou Josefinou, která jej chtěla po svatbě představit svým prarodičům; vždyť její dědeček, salcburský kupec, byl několik let váženým starostou. Dušek měl tehdy za sebou studium skladby u pražského mistra F. V. Habermanna i vídeňská studia u pedagoga-skladatele G. F. Wagenseila. Po dvě desetiletí však již působil v Praze, v Celetné ulici, jako samostatný klavírista a pedagog. Hrával v šlechtických palácích a měl celou řadu soukromých žáků.

Wolfgang Amadeus byl mladší o celou jednu generaci, tedy o pětadvacet let, a obdivoval Duškův moudrý filosofický nadhled. Dušek si zase vážil Mozartova lehkého pera, které stačilo zachycovat množství slunných nápadů. Obdivoval asi i Mozartovu bezprostřednost. Na Bertramce u Duška budíval Mozart až při druhé pražské návštěvě v r. 1787. Pochopitelně v lednu byla Bertramka prochladlá a příjezdová cesta alejí byla příkrá a neschůdná. Po Mozartově smrti dohlédli manželé Duškovi na jeho oba chlapce, které paní Mozartová na čas odložila do Prahy k profesoru Němečkovi. U Duška bývaly děti více než často, měly nejen výuku hudebních základů, ale i stravu.

Devadesátá léta 18. století přinášela Duškovi zdravotní svízele, s přibývajícím věkem rostly i starosti a nesnáze. Dušek zemřel na „podnatelnost plic“ 12. února 1799 ve svém bytě na Vlašském (Malostranském) náměstí. Byl pochován na jižní straně Malostranského hřbitova v Košířích; dle stejného hrobu byla o čtvrt století později pohřbena i slavná Josefina. (Původní hrob byl při stavbě komunikací zrušen, ale v r. 1956 byl vybudován při jižní zdi památný náhrobek manželů Duškových.) Nekrology, které vyšly ve dvou pražských a v jedněch lipských novinách v r. 1799, hodnotí v dlouhých odstavcích pianistickou, pedagogickou, skladatelskou i lidskou podobu F. X. Duška.

Vzájemný vztah Wolfganga Amadea a Františka Xavera je setkáním jiskřivého génia, někdy třebas lehkomyslného zdání, se střízlivým člověkem každodenní lopoty a trpkých zkušeností, který však dovedl jiskřivému Amadeovi podat včas pomocnou ruku.

Proti podání ruky

(tol): Na začátku našeho století se vědci domnívali, že virová chřipková onemocnění se přenášejí podáním ruky. Později se lékaři shodli, že rozhovor s nemocným rovněž zvyšuje nebezpečí nákazy. Před časem američtí virologové uskutečnili za pomoci dobrovolníků řadu experimentů. V místnosti, kde byly rozprášeny dva druhy virů, způsobujících „prochladnutí“, se určitou dobu zdržovalo deset lidí. Rozmlouvali spolu, avšak ruce si nepodali. Neonemocnělo ani jeden z nich. Podruhé bylo v místnosti patnáct dobrovolníků a všichni si potřásali rukama; tehdy „prochladlo“ jedenáct z nich. Podobné pokusy se mnohokrát opakovaly. Lékaři dospěli k názoru, že dočasné omezení podávání ruky skutečně do značné míry zabrání chřipkovým epidemiím.

„ALE I KYCHANÍM DO DLANĚ...!“

Reuig

WASHINGTON, 24. März (AFP). Dem „Consicience Fund“, der in den USA den reuigen Steuerzahlern durch anonyme Rückzahlungen ein gutes Gewissen verschafft, flossen im vergangenen Jahr rund 400 000 Dollar zu. Nach Angaben des US-Schatzministeriums stellt diese Summe seit der Gründung des Fonds im Jahr 1811 einen absoluten Rekord dar. Insgesamt wurden im vergangenen Jahr 380 929 Dollar und 49 Cents überwiesen. Ein Mann schickte 50 Dollar für einen nicht näher gekennzeichneten Gegenstand, den er vor 58 Jahren in einem Bahnhof gefunden habe. Eine ehemalige Krankenschwester sandte zehn Dollar, da sie vor 40 Jahren eine Spritze in ihre Tasche gestreckt habe. Ein Scheck in Höhe von 50 000 Dollar traf ohne jede Erklärung ein. Im Verlaufe der Jahrzehnte wurden nach amtlichen Angaben 5,7 Millionen Dollar an den „Gewissensfonds“ überwiesen.

KDYBY TAK BOLŠEVICI A VĚZNÍ ŘEKLI „OJ VOŽDOVIČKA“ DALI! NAKLADENÉ ZPÁTKY...!

Gesundes Geschäft

FRANKFURT A. M., 25. März (FR). Eine „Nichtraucherprämie“ in Höhe von 100 Mark monatlich hat eine Bielefelder Firma für ihre Beschäftigten eingeführt. Alle Nichtraucher sowie die Raucher des Betriebes, die sich verpflichten, während der gesamten Arbeitszeit einschließlich der betrieblichen Pausen auf das Rauchen zu verzichten, erhalten den Lohn- oder Gehaltsaufschlag, teilte die Firma mit. Derzeit führt das Unternehmen, das den Versand von Fahrradzubehör betreibt, Gespräche mit dem Finanzamt und den Krankenkassen, um zu klären, ob diese Prämie von Steuer und Sozialabgaben befreit werden können, da sie „gesundheitspolitisch zu befürworten“ sei.

I ♡ EINE BIELEFELDER FIRMA!

UdSSR verringert UN-Delegation

NEW YORK, 24. März (AFP). Die Sowjetunion verringert bis 1. April ihre Delegation bei den Vereinten Nationen (UN) in New York, um weiteren Ausweisungen durch die USA zuvorzukommen, wie die „New York Times“ am Dienstag meldete.

...WOHL WIR TO NYSLI...!

Zachránit houby: pro les i pro lidi

Rodí se mezinárodní spolupráce mykologů • Nejen v zájmu ekologické rovnováhy

Zdá se to být poněkud předčasné — hovořit teď, na sklonku zimy, o sbírání hub v lese... Jenže to se může zdát opravdu jen na první pohled: Odborníci-mykologové, stejně jako zkušení houbaři-amatéři totiž dobře vědí, že chutné jedlé houby mohou v přírodě sbírat vlastně po celý rok — na stromech, na pařezech, i pod sněhem... — Tentokrát ovšem nechceme nikomu dávat rady, kam vyrazit na houby. Spíš si o nich chceme popovídat jinak — dokud vůbec ještě je o čem mluvit...

Zvykli jsme si brát houby (tedy lépe řečeno to, co jsme ochotni za „houby" uznat) jako samozřejmost; jako něco, co k přírodě patří stejně neoddělitelně, jako stromy v lese nebo kytky na mezi. A podzimní sbírání hub se téměř stalo celonárodním sportem. Potíž je ovšem v tom, že tahle mince má také svůj rub. Houbařina je krásná záliba a ušlechtilý koníček, a když se navíc spojí i s kuchařským uměním, mění se málem v poezii. Jenže nesmí se stát sportovní vášní, která člověka do přírody žene jedině a výhradně — za rekordním úlovkem hub, bez ohledu na to, co pak v lese zbyde. Že takoví bezohlední houbaři-rekordmani u nás nejsou? Ale ano, a není jich právě málo; bohužel.

SLOVO MAJÍ ODBORNÍCI

Loňská houbařská sezóna byla sice mimořádně příznivá, ale to vůbec nic nemění na faktu, že během posledních deseti či dvaceti let některé druhy hub z našich lesů prakticky téměř vymizely, a mnohé další dříve běžné se staly vzácností. Co dělat, aby nezmizely úplně? — To je otázka, na niž hledají odpověď nejenom českoslovenští odborníci, ale také jejich kolegové prakticky po celé Evropě.

Na přelomu letošního března a dubna se v Praze uskuteční sympozium, jehož tématem budou právě „Houby z hlediska ochrany přírody a zdraví člověka". Pořadateli jsou Československá vědecká společnost pro mykologii (přesněji její sekce pro mykologickou toxikologii a sekce pro ochranu hub a jejich životního prostředí) společně s oddělením experimentální mykologie Mikrobiologického ústavu ČSAV. — Až dosud se k účasti přihlásilo již zhruba 80 předních odborníků — mykologů, a to jak profesionálů, tak laiků, nejenom z Československa, ale také ze Sovětského svazu, NDR, Polska, Maďarska a Bulharska. A cíl tohoto vědeckého setkání? Je velice prostý — špičkoví odborníci evropských zemí RVHP se při této příležitosti chtějí poradit o tom, jak další devastaci mykogenofondu zabránit. Zkrátka a dobře, jak zachránit houby pro les, i pro nás lidi. Proto se bude při sympoziu hovořit nejen o významu hub pro výživu a zdraví člověka, ale také o jejich nezastupitelné roli v celém přírodním ekosystému.

Členy organizačního výboru jsou předsedkyně sekce pro mykologickou toxikologii ČSVSM, RNDr. Marta Semerdžieva, CSc., z Mikrobiologického ústavu ČSAV, a RNDr. František Kotlaba, CSc., pracovník Botanického ústavu ČSAV, s nimiž jsme také o přípravě sympozia hovořili.

SBÍRAT ČI NESBÍRAT?

Jde samozřejmě o houby, a je to jistě otázka tak trochu provokativní — takže co na ni říká odborník, mj. autor četných vědeckých i populárních houbařských publikací dr. F. Kotlaba, CSc.?

Odpověď zní pochopitelně — ano, ale — šetrně a rozumně, s citem pro přírodu. Nesbírat především všechny plodnice, které člověk najde — to se týká nejenom těch úplně malých (nešetrní „houbaři" je přímo vyhrabávají zpod země, čímž ničí podhoubí), ale také plodnic již přestárlých, „křapáčů" (ty zase nezřídka dohnívají v popelnicích, protože přepravu z lesa nevydrží; kdyby však mohly dozrát v přírodě, výtrusy by se už o další množení postaraly).

Které druhy hub jsou na tom nejhůře? Snad nejvíc ohrožené jsou houby hřibovité — jedinou výjimkou je snad suchohřib hnědý („panský hřibek"), kterému zatím zhoršené životní prostředí, zejména tzv. kyselé deště, i vysoký zájem houbařů nevadí. Ale najít hřib královský nebo bronzový bývalo už dříve vzácností, a dnes je jejich objev téměř mykologickým svátkem; obdobně se zmenšuje výskyt hřibu borového, mizí rovněž klouzek zrnitý a borový, leckde také křemenáče a kozáky, kuřátka, lišky — kdysi tak rozšířené, jarní smrž, že, kyj Herkulův... a v neposlední řadě i nafialovělý stročkovec kyjovitý (Gomphus clavatus), jehož kresba se stala symbolem sympozia. — Vlastně plná pětina všech hub, které čs. státní norma dovoluje prodávat na trhu, jsou druhy krajně ohrožené.

— Takže co tedy vůbec sbírat? Odborníci se jednoznačně shodují v názoru, že je třeba pozornost houbařů-laiků usměrnit na druhy, které jsou rovněž chutné, ale přitom hojné — třebaže je mnozí lidé považují za nejedlé „prašivky", nesbírají je, ba dokonce někdy i vandalsky ničí. Mezi takovéhle „utajené houbové skvosty" patří třeba čirůvka dvoubarvá a fialová, dále holubinky, většině dřevních hub — penízovka sametonohá, opeňka měnlivá (lipůvka), třepenitka maková, hlíva ústřičná... atd.

VÍME PROČ!

Když víme, jaké dobrodiní přinesl lidstvu penicilin se svými antibiotickými účinky — kdo může zaručit, že se v tajemné říši hub neukrývají i další podobné (anebo třeba úplně jiné) zázraky...?

— Ano, to je další z otázek, kterou si dnes odborníci kladou. Rodů a druhů hub je nepřeberné množství; až dosud se specialistům podařilo prozkoumat obsahové látky jen u pouhé pětiny všech hub, a vědecké zkoumání jejich případných léčivých účinků je vlastně teprve v začátcích. RNDr. Marta Semerdžieva, CSc., je mj. i spoluautorkou knížky Léčivé houby dříve a nyní (vydala Academia 1986). Celkem útlá knížka s řadou fotografií a kreseb — stačí však zalistovat, a čtenáři se rázem otevře pohled do fantastického světa malé přírody a jejích jedinečných léčivých a uzdravovacích možností. Verpáník lékařský, troudnatec kopytovitý, ucho Jidášovo, rosolovka, mozkovitá, vatovec obrovský, plešivka dlabaná, hadovka smrdutá, rezavec šikmý, březovník obecný, žampión zahradní i polní, čirůvka májovka, krásnoporka žemlička, houževnatec jedlý, lysohlávka česká, václavka obecná... atd. „Obyčejné" houby, v jejichž organismu vznikají cenné léčivé látky, které mají (za určitých okolností) buď hojivé účinky, anebo zmírňují obtíže při cukrovce, při různých alergiích, a některé se dokonce uplatňují v protinádorové léčbě... Proto není žádnou nadsázkou, když řekneme, že houby musíme chránit i v zájmu svého vlastního zdraví — třebaže můžeme zatím jen odhadovat, jaké možnosti se tu ještě medicíně nabízejí.

— — —

V některých kantonech Švýcarska a některých oblastech NSR, je v určitých dnech sběr hub pro kuchyňské účely přímo zakázán, anebo je alespoň omezeno množství, jež si houbař smí z lesa přinést — „norma" zpravidla činí 2 až 3 kg na osobu. Houbaře, který neukázněně toto omezení porušil, čeká citelná pokuta...

Neumím si představit, že by podobné omezení či zákaz mohl platit i u nás; už proto, že by prostě nebylo možné ty velké davy houbařů uhlídat... A tak, i když tu samozřejmě významně působí kvalita životního prostředí, rozhodující vliv na výskyt hub v přírodě stále má a bude mít sám člověk: Chovejme se proto i k houbám ohleduplně — jako lidé...

„JE TAKY PRO TY KRÁSNÉ NÁZVY...!

Bundesbürger kaufen mehr Käse

Der Käseverbrauch der Bundesbürger ist im vergangenen Jahr um 400 Gramm auf 16,2 Kilogramm im Durchschnitt gestiegen.

Teplo dodá Země

(čtk): Horký pramen s vydatností 20 litrů za sekundu, který může poskytovat tepelně energetický výkon asi čtyři megawatty, navrtali geologové u Bešeňové v Liptovské kotlině, je to první úspěšný geotermální vrt v této oblasti. O tento úspěch se zasloužili pracovníci Geologického ústavu Dionýze Štúra v Bratislavě a n. p. Inženýrsko-geologický a hydrogeologický průzkum v Žilině. Termální voda při ústí vrtu hlubokém 1987 m zde dosahuje teploty 61 stupňů Celsia. Vydatný pramen bude využit jako zdroj tepla mj. pro vytápění skleníků i k rekreačním účelům. Počítá se i s výstavbou rekreačně rehabilitačního zařízení.

Sprchy místo střech

(čtk): Pouze do jedné desetiny domů, postavených v posledních deseti letech, nezatéká střechou. Na malé odolnosti střech proti vodě se ve značné míře podílí nedodržování technologických postupů a částečně také nedostatečná údržba. Nicméně řešení celého problému se neobejde bez kvalitnějších hydroizolačních materiálů. Usnesení vlády ČSR proto uložilo ministerstvům průmyslu a stavebnictví ČSR urychlit rozvoj výroby hydroizolačních fólií na bázi plastů, pryže nebo jiných v Československu dostupných materiálů. I tak si ovšem budeme muset na lepší hydroizolační hmoty ještě počkat. Například s dokončením podniku VHJ Slovcepe ve Štúrově se počítá až v roce 1992. Bude vyrábět těžké a modifikované asfaltové izolační pásy, které by měly podstatně prodloužit životnost střech. Do státního cílového programu „Vybrané chemické výroby" byla zařazena produkce dalšího progresivního materiálu, hydroizolačních fólií z měkčeného PVC. Výstava výrobního závodu ve Fatře Napajedla má však být dokončena rovněž až v příští pětiletce.

Z DEŠTĚ JAKO DO DEŠTĚ...

redakční pošta

DO KARLOVÝCH VARŮ

Při práci na své knize Vzpomínky na Karla Čapka jsem narazil na problém, s nímž si sám neporadím. Čapek se jezdil každý rok léčit do Karlových Varů a spřátelil se tam s místním lékařem. Ten se mu svěřil, že jeho choroba je neléčitelná a že má velkou starost o své dvě malé děti. Při té příležitosti Čapka požádal, zda by se nemohl stát jejich poručníkem. Čapek bez zaváhání svolil a když lékař brzy na to zemřel, přikázal mi, abych zařídil potřebné. Stalo se a v posledních třech letech svého života měl Čapek v Karlových Varech dva malé svěřence. Neznám jejich jména, úřední doklady už neexistují, v Čapkově archivu ani v korespondenci jsem o tom nenašel zmínku, a tak Čapkovy svěřence anebo další pamětníky prosím, aby se mi ozvali. Mám dojem, že by měla být zaznamenána alespoň krátká glosa o tom, jak Čapkovo srdce reagovalo na soukromou tragédii.

Dr. Karel Scheinpflug,
Bratří Čapků 28, Praha 10

Aufgespießt

„Er hat furchtbare politische Ansichten, ist aber ein anständiger Kerl und mir ein lieber Bruder und sagt über mich dasselbe."

Hans-Jochen Vogel (SPD) über Ministerpräsident Bernhard Vogel (CDU)

Walking - nové božstvo Ameriky

Deset let poté, co byl jogging takřka neoficiálně prohlášen za americký národní sport, bylo zjištěno, že není třeba tak tvrdého cvičení a tréninku, aby se člověk udržel v dobré fyzické formě. Před dvěma lety prožili nadšenci „běhu za zdravím" velký otřes poté, co „otec" joggingu, James Fix, autor velice populární knížky o velkém dobrodiní každodenních takřka maratónských běhů, zemřel na srdeční kolaps přímo na své pravidelné „trati". Od té chvíle varují, nezřídka i bijí na poplach kardiologové stejně tak jako ortopédi a s nimi i gynekologové ve zprávách a odborných referátech o šestých poranáních a poškození zdraví způsobeném joggingem i aerobikem. Kult dobré fyzické formy se začal stále častěji a v hojnější míře vybírat daň v podobě trvalejších bolestí kloubů, poškození srdce a u žen také hormonálních potíží. Např. specialisté ze Střediska kontroly chorob a nemocí v Atlantě (USA) důrazně varují před takovými dávkami, jaké někteří nadšenci prosazují — 20 či 30 naběhaných kilometrů týdně — a vůbec před nekritickým zbožňováním joggingu. Podle nedávných zpráv Gallupova ústavu pro výzkum veřejného mínění si zřejmě věrná slova lékařů vzali Američané k srdci, počet dospělých nadšenců „běhu za zdravím" poklesl za 15 procent a účastníků nejnáročnějších maratónů o 36 procent.

Davy těch, kteří ještě nedávno, zalití potem, ráno co ráno lítali po parcích a klidnějších ulicích amerických měst, znatelně prořídly. Jogging rapidně ustupuje mírnější, a podle dobrozdání lékařů vhodnější formě — walkingu, tedy chůzi, chození.

Pochopitelně, že se toho už chytla reklama a tak na stránkách četných magazínů, nebo na videokazetách je možno se od odborníků dovědět všechno o blahodárném vlivu chůze na lidský or-

WALKING - OD KOPOBY K HOSPODĚ...

ganismus, které právě tak dobře jako většina divokých aerobikových cviků prokrvuje lidské tělo, posiluje krevní oběh, má pozitivní vliv na funkci plic a rovněž se přičiňuje o snížení nadváhy. Dokonce už se na knižním trhu objevily učebnice na téma jak správně chodit.

Odborníci jsou přesvědčeni a zdůrazňují, že walking — právě tak jako aerobik i jogging — nejenže splňuje všechny požadavky pro udržení dobré fyzické formy, ale chůze je daleko zdravější a méně vyčerpávající. Energická procházka trvající 40 či 50 minut je právě tak hodnotná jako 20 anebo 30 minut trvající ostrý běh. Starší lidé si rozpomenou, že krev chůzí rychlou 2 až 3,2 kilometru za hodinu stejně tak jako když ujdou za hodinu jen 1,6 kilometru, prohlásil dr. James Rippe z Univerzitní lékařské školy v Massachusetts. Poslední referát na toto téma, publikovaný v renomovaném časopise New England Journal of Medicine uvádí, že starší člověk, který ujde vzdálenost ne větší než pět bloků domů, získá pro svou fyzickou formu daleko více, než ten, kdo jen sedí doma u televizoru. Moment času je daleko důležitější než vzdálenost a je možno dosahovat stále lepších výsledků zvyšováním tempa chůze a při tom sledovat vlastní tep, uvádí zpráva v New England Journal of Medicine a doporučuje věnovat se walkingu třikrát či čtyřikrát týdně. Časopis ve zprávě dále uvádí a dokládá, že nadšenci pro velice intenzívní cvičení neziskávají o nic více ve prospěch svého zdraví než ti, kteří volí volnější formu zlepšování svého fyzického stavu. Autoři zprávy v závěru připomínají, že ne zanedbatelným faktem pro ty, kteří se věnují „chůzi pro zdraví" je i její nenákladnost a láce, není k ní třeba žádná speciální obuv, není třeba platit žádné poplatky do klubu, pořizovat si poměrně nákladnou výstroj či platit instruktora nebo cvičitele.

VYSOKÝ KREVNÍ TLAK se častěji vyskytuje u osob, které hodně solí. Průměrná denní spotřeba soli je u nás značně vysoká — 10 až 20 krát vyšší než ji organismus potřebuje — asi 1 gram denně. Stejně jako u soli existuje spojitost mezi nadváhou a výskytem vysokého krevního tlaku. Omezit solení a energetickou výdatnost jídla je důležitou prevencí této choroby.

Zvláštnosti rorýsů

Vědcům se postupně daří odhalovat tajemství života různých živočichů. Zvláštním ptákem je například rorýs obecný. Při letu rychlosti až 160 kilometrů v hodině žere, pije, dokonce se umí i vykoupat. A kromě toho je mistrem v předpovídání změn počasí.

Když se rorýsové na jaře vrátí, ohlašují spolehlivě začátek teplého období. Ornitologové zjistili, že když v místech, kde žilo hodně rorýsů, náhle všichni do jednoho zmizeli, znamenalo to, že nejpozději do čtyřiadvaceti hodin se náhle změní počasí a pravděpodobně delší dobu bude sychravo a vlhko. To, co lidem přináší řadu nepříjemností, znamená totiž pro rorýsy jistou smrt. Tito ptáci se živí výhradně komáry a muškami. Svým mládatům však ponechají v hnízdě na pospas déšti. Jakmile mladí zjistí, že rodiče odletěli, učiní ochranná opatření. Jejich tělesná teplota klesne ze čtyřicetí na dvacet stupňů Celsia, takže drobná tělíčka dosluhují ztuhnou chladem. V tomto stavu, kdy je spotřeba energie co nejnižší, jsou mládata schopna vydržet deset až dvanáct dní, jakmile se deštivé počasí přežene, vrátí se s teplým počasím dospělí ptáci a mladí rorýsové jsou hned zase plní života.

Zajímavé je, jak ptáci poznají, že se počasí náhle a na delší dobu změní, prolože před krátkodobými dešti rorýsi neodlétají. Vědci zjistili, že rorýsi mají zvláštní orgán, který jim umožňuje předpovídat počasí na delší dobu. Ve svalové tkáni hlavy byly nedaleko mozku tohoto ptáka nalezeny mikroskopické krystalky magnetitu. Je známo, že krystalky tohoto nerostu zachycují elektrické atmosférické poruchy, které jsou počátkem každé změny počasí.

(bar)

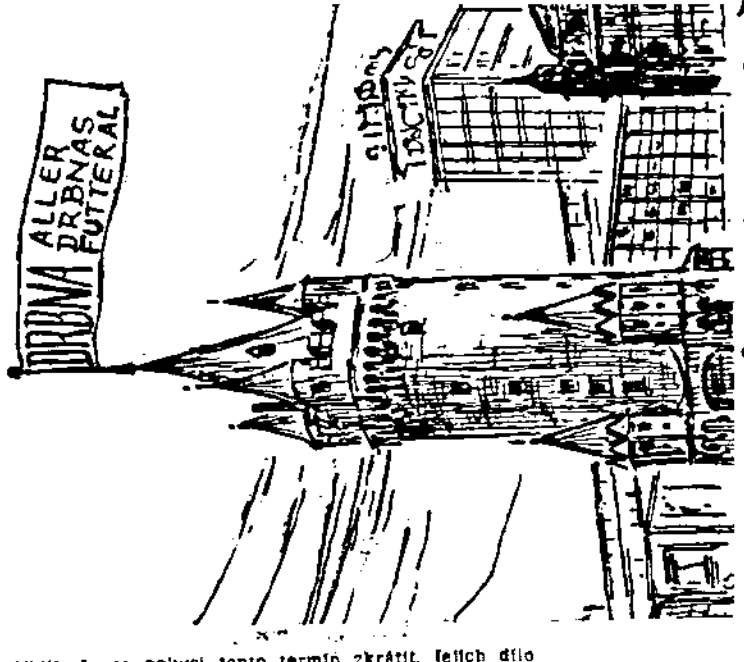

Francouz Gerard Augustine Pidil auto mobil nepřetržitě 144 hodin. Zastavil jen několikrát na pár minut, aby doplnil pohonné hmoty.

Velký skladatel a sólista

(ok): Zdaleka ne každý hudebník klasicistní éry se uměl proslavit vlastním uměním už během svého života v takové míře, v jaké se to podařilo českému skladateli a klavíristovi Janu Ladislavu Dusíkovi (1760 až 1812), od jehož úmrtí uplyne 20. března 175 let. Nevšední talent čáslavského rodáka poznala téměř celá Evropa. Koncertoval a střídal jedno působiště za druhým: pobýval v Amsterodamu, Haagu, Hamburku, Kasselu, Berlíně, Mohuči, Petrohradě, Litvě (kde prožil dvě léta ve službách knížete Radziwilla) i Magdeburku, avšak nejdéle setrval v Londýně a Paříži. Spolu s Clementim a J. B. Cramerem byl považován za největšího klavírního virtuosa doby, stýkal se s C. Ph. E. Bachem i J. Haydnem, založil hudební nakladatelství a vydal důležitou klavírní školu. Kompozičně nám Dusík odkázal rozsáhlé dílo, jež zahrnuje vedle komorních žánrů (klavírní tria, tria s flétnou, klavírní kvartety, houslové sonáty) zejména skladby určené sólovému klavíru. Dusíkova klavírní ronda nazvaná L'adieux či La Consolation nebo programní sonáty Le retour à Paris a Élegie harmonique vešly do povědomí dnešních posluchačů jako něco výlučného a od dějin české klavírní hudby neodmyslitelného.

Rekonstrukce orloje

(čtk): Pracovníci n. p. Pragotron odstrojili venkovní část orloje Staroměstské radnice v Praze. Oba měsíčkové kotouče s kalendáriem a astronomickými daty podrobí restaurátoři pečlivé obnově. Přitom dojde i na ostatní výzdobu orloje. Také vnitřní soustrojí historického chronometru projde podrobnou prohlídkou. Tato rekonstrukce je pokračováním celkové opravy věže Staroměstské radnice, kde probíhají práce i v její spodní části, na záchraně tzv. těla věže, kterou si vzali na starost pracovníci Pražského stavebního podniku. Oprava orloje má být dokončena v závěru roku, ale odborníci Pragotronu i restaurátoři slíbili, že se pokusí tento termín zkrátit. Jejich dílo bude korunovat rekonstrukci Královské cesty (Pražná brána—Malé náměstí), jež bude dohotovena ke 40. výročí Vítězného února.

..V TURISTICKÉ SEZÓNĚ, SAMOZŘEJMĚ!

BRITSKÁ KRÁLOVSKÁ RODINA si těžko může naříkat na nedostatek peněz, nicméně od včerejška má ještě přidáno. Místo dřívějších 5,4 miliónu liber bude nyní dostávat téměř 5,7 miliónu liber ročně. Lví podíl na tomto zvýšení náleží jako obvykle panovnici Alžbětě II.: v příštím finančním roce dostane ze státní pokladny 4,3 místo dřívěj-

ších 4,1 miliónu liber. Královna matka si polepší z 350 000 na 375 000, královský manžel, nejvyšší z Edinburghu, z 200 000 na 209 000. Poměrně nejvíce byla zvýšena roční apanáž princi Andrewovi, nejvyšší z Yorku, který se loni oženil. „Svatební dar" od britských daňových poplatníků činí 50 000 liber.

Nejen opět pokořit obra

V minulých dnech (1. skupina 28. února a 2. skupina 3. března, zbytek 10. března) odcestovali po dlouhých týdnech příprav členové československé horolezecké expedice Everest 87. Tři týdny předtím odstartoval kamión LIAZ s nákladem 7,5 tuny expedičního materiálu. Naše současná výprava do Himálaje má dvě části — horolezeckou a filmařskou. Úkol horolezců je jasný — pokusit se zdolat nejvyšší horu světa. Filmaři by se měli vrátit nejen s materiálem pro celovečerní film, ale i dokumentárním filmem a snímkem o tom, jak se v nejvyšších horách světa natáčí celovečerní film.

Horolezeckou část výpravy tvoří 23 mužů. Nejstarším je třiapadesátiletý vedoucí výpravy Ivan Gálfy, nejmladším dvaadvacetiletý Jindřich Hudeček. Podle slov vedoucího expedice chtějí horolezci vybudovat základní tábor na obvyklém místě pod ledopádem Khumbu do 25. března. Zdolání ledopádu, jenž má převýšení téměř 700 metrů, bude nesmírně náročné nejen na výkony horolezců, ale i na spotřebu materiálu. K postavení cesty bude potřeba kolem 2000 metrů lan (expedice jich má s sebou celkem 8000 metrů a 80 metrů žebříků). Kompletní zajištění trasy a tábora číslo 2 ve výšce 6300 metrů, o jehož plynulé zásobování se budou starat i čtyři Šerpové, se předpokládá do poloviny dubna. V závislosti na podmínkách lze očekávat útok na vrchol ve druhé dekádě května.

Po Jozefu Psotkovi a Zoltánu Demjánovi, kteří zdolali nejvyšší horu světa v roce 1984, se tedy pokusí o výstup na Mt. Everest další naši horolezci.

Naše himálajská výprava měla v roce 1984 nejen význam sportovní, ale i vědecký. Proto byl také jedním z členů výpravy i tajemník Sekce pro výzkum vysokých pohoří a expediční činnost Slovenské geografické společnosti RNDr. Peter MARIOT, CSc. Abychom se dověděli, co naši vědci udělali pro nejvýše položený národní park na světě, požádali jsme jej o rozhovor.

● Byla vědecká činnost výpravy do Himálaje jen jakýmsi „přívažkem" horolezecké výpravy?

Pravda je jiná. Když v roce 1971 vznikla na půdě Slovenské geografické společnosti při Slovenské akademii věd v Bratislavě Sekce pro výzkum vysokých pohoří a expediční činnost, její zakladatelé si vysnili cestu do Himálaje a pošilhávali i po nejvyšším vrcholu světa. Uvažovalo se o možnosti změřit přesnou výšku Sagarmathy (nepálský název Mt. Everestu) za pomoci laseru. Naši horolezci měli na vrchol vynést laserové zrcadlo a ke svému sportovnímu výkonu přidat pomoc při vědeckém zkoumání velehor. Nakonec se tento smělý plán členů Sekce nepodařilo uskutečnit.

● Váš sen o cestě do Himálaje se však přece jen splnil...

V roce 1983 se výboru Sekce dostal do rukou text Káthmandské deklarace, kterou přijali účastníci 44. valného shromáždění Mezinárodní alpinistické unie (UIAA). Sto třicet pět delegátů z 50 států v tomto dokumentu schválilo nové principy využívání krajiny vysokých pohoří. Hlavní myšlenkou byla efektivní ochrana horského prostředí a krajiny, což úzce souvisí s činností naší Sekce. Nabídli jsme svoje služby a získali mimořádné povolení k působení v Nepálu. Správa národních parků Nepálského království udělila Slovenské geografické společnosti souhlas s výzkumem ekologických problémů v oblasti národního parku Sagarmatha a při té příležitosti povolila československým horolezcům též výstup na vrchol Mt. Everestu v pomonzunovém období roku 1984. Pro normální horolezecké výpravy byl v té době Everest *vyprodán do roku 1996.*

● Bylo ve vašich silách za tak krátkou dobu, tuto náročnou expedici připravit?

Nebylo to samozřejmě jednoduché. Vědci a horolezci však již spolupracovali například při expedicích do Hindukúše, do jihoamerických And, v masivu afrického Kilimandžára i v Himálaji. Tyto výsledky a zkušenosti vytvořily dobré podmínky pro konkrétní přípravy k boji s nejvyšším vrcholem světa. A byly to přípravy neobyčejně důkladné a všestranné. Ke koncepčním a organizačním pracím se přidružil i výzkum skupiny lékařů, jehož cílem bylo hlavně vyšetřit a vyhodnotit vlivy sníženého tlaku vzduchu na organismus a chování členů expedice.

● Co jste v Nepálu zkoumali vy, vědci, a jaké jsou výsledky této části expedice?

Sportovní a vědecká činnost expedice se velice prolínaly. Mezi pětasedmdesáti kilogramy vzorků hornin, které přivezl domů expediční automobil, jsou i kameny z vrcholu Sagarmathy. Jejich rozbor přispěl k lepšímu poznání geologického vývoje Himálaje. Výsledky mapování národního parku zase přispěly k možnostem vytvořit opatření pro ochranu přírodního prostředí. Nejvíce ohrožuje přírodní prostředí národního parku Sagarmatha cestovní ruch.

Ještě začátkem druhé poloviny našeho století využívali přírodní zdroje této vysoko položené oblasti jen domorodí Šerpové, kteří se dlouhé léta živili pastevectvím a pěstováním brambor. Teplou stravu si připravovali pouze ráno a večer, bydleli skromně, většinou v jedné místnosti společně s domácími zvířaty, jejichž stav udržovali na takové úrovni, aby jim poskytoval nejnutnější potravu. Rozvoj zájmu milovníků velehor o himálajské vrcholy však přivedl do této oblasti tisíce cizinců. V tomto drsném kraji se cizinec bez pomoci místních obyvatel neobejde. Neměl by se kde najíst, ohřát, přespat a když se objeví mlha, jistě by zabloudil. Za poskytované služby byli turisté i horolezci ochotni platit. Oboustranně výhodný obchod se rychle rozšiřoval. V přírodě se však stejnou rychlostí objevily první negativní příznaky zvýšených nároků na přirozené zdroje.

Prudce vzrostla zvláště spotřeba dřeva, které je nejdůležitějším zdrojem tepelné energie a spolu s kamenem jediným stavebním materiálem. V domečcích kolem turistických chodníků je zapotřebí stále udržovat oheň, aby žízniví a hladoví turisté nemuseli čekat na horký čaj a další produkty šerpské kuchyně — placky, brambory, vařenou zeleninu. Nejpodnikavější hostitelé rychle pochopili, že turisté radši spí oddělené od domácích a rychle přikročili k přestavbě svých domů.

Zvýšení spotřeby dřeva se projevilo rychlým úbytkem zalesněných ploch právě v horní hranici rozšíření lesa. Protože v těchto horských oblastech nejsou silnice a všechno je nutné nosit na vlastních zádech (jaci pomáhají nosit náklady jen ve výškách nad 3400 metrů), bylo nejvýhodnější sbírat a kácet dřevo v těsném okolí tradičních chodníků. Jejich trasy dnes neprozrazuje jen hlína a štěrk udupané bosýma nohama nosičů, ale i odlesněné pásy země. Na těchto územích ztratila tenká vrstva půdy svůj kryt a je přímo vystavena vlivům dešťové vody, mrazu či silných větrů. Někdy stačí jedna sezóna silných monzunových dešťů a na místech, kde nedávno šumělo skromné jehličnaté lesy, se objeví nehostinná kamenná poušť.

Jedinou cestou k zachránění tohoto cenného území je využívání jiných zdrojů energie. Nabízejí se teplé paprsky vysokohorského slunce, síla větru a desítky vodnatých bystřin. Několik malých vodních elektráren citlivě umístěných do bočních dolin by dodalo potřebné zdroje tepla a navíc by do šerpských domků uvedlo všechny výhody elektřiny.

● Jaká byla činnost vaší Sekce po skončení expedice?

Předně jsme museli velké množství materiálu uspořádat a vyhodnotit. Část materiálu, zejména pro značné množství drahých předplatitelů jízdenek, že nejnáročnější uživatelé tohoto typu jízdného budou mimopražští občané.

● Po dvanácté práci více než 70 odborných pracovníků, kteří vynaložili 79 274 hodin, bylo opraveno 10 500 m² fasády vatikánské Svatopetrské baziliky i s 13 šestimetrovými sochami, pět repasovaných nůžkových a dvojnásobných nůžkových hodinami; fasáda je dlouhá 116 metrů a byla dokončena r. 1614.

Červená jízdenka na celý den

(čtk) Počínaje 1. květnem budou v Praze prodávány jednodenní jízdenky, platné ve všech prostředcích městské hromadné dopravy. Cena jedné jízdenky bude osm korun, což je přibližně průměrnému pohybu cestujících po městě. Novou službu zajistí zpočátku 20 automatů odlišených svou červenou barvou od „běžných" žlutých. Mezi vydávajících jízdenky jednokorunové. Ve stejné, tedy červené barvě, bude i papír použitý na jednodenní jízdenky. Přesto, že tak veřejnosti na vydávání těchto jízdních dokladů je značný, je zatím

(V ROCE 1990 JEDOU NA KARAKORUM)

Peugeot na náš trh

V PEUGEOTU BARVY RUDÝ LAK, BUDE VEZOIT DE BICAK! ←

(čtk). Francouzské automobilové firmě Peugeot ve spolupráci s propagační agenturou ČTK Made in ... (Publicity) představila v Praze nový modal svého osobního vozu Peugeot 309 GLD. Jde o vozidlo střední třídy, které je vybaveno dieselovým motorem o obsahu 1905 cm³ s výkonem 47 kW. Čtyři metry dlouhý automobil s pětistupňovou převodovkou dosahuje maximální rychlosti 160 km/h při průměrné spotřebě 5,7 litru nafty na 100 km. Nový typ Peugeot bude ještě v letošním roce prostřednictvím PZO Tuzex uveden i na čs. trh. Spolu s NDR je tak Československo jednou z prvních socialistických zemí, kam bude toto vozidlo dodáváno.

● Významného ocenění se dostalo v minulých dnech českému výtvarnému umění, když na Mezinárodní soutěži ex libris v západoněmeckém Wiesbadenu získal první cenu grafik K. Zeman. Soutěže se zúčastnilo 365 autorů z 24 zemí.

Vzrůstá zájem o živou vodu

Myslíme-li na lázně, máme představu bezpočtu léčivých procedur, leč jiná stránka jejich hodnot, zůstává snad jen popelkou: minerální vody. Mnohde se s nimi setkáváme jen sporadicky, nejméně v teplých měsících, kdy je nejvíce potřebujeme, stejně tak jako jiné svěží a občerstvující nápoje. V Karlových Varech, máme-li vzpomenout našich nejslavnějších lázní, je sídlo n. p. Západočeská vřídla; patří k největším producentům známých vod, jako je Mattoniho, Korunní, Mlýnský pramen, Rudolfův pramen a mnoho dalších. Podnik, který se stará, aby co nejvíce cenných, léčivých vod přinášelo co nejlepší užitek nejen v místě, ale i daleko odtud.

Návštěvník Karlových Varů je přímo fascinován nejsilnějším pramenem — Vřídlem. Za jediný den z něho vytrysknou tři miliony litrů vody obsahující cenné minerální soli. Za jedinou minutu chrlí do dvanáctimetrové výše minerální vodu o teplotě 72 stupňů Celsia. Karlovy Vary stojí na aragonitu, usazenině z minerálních solí Vřídla. Tryskající pramen je pod kopulí známé stavby. Vody přicházejí do vodotrysku z hloubky dvou tisíc metrů. Ta hlubina se dá snadno vypočíst: každých sto metrů do nitra země stoupá teplota o tři stupně. Na své cestě rozpouští horká voda pod tlakem různé nerosty, stává se minerální vodou.

Vřídlo, známé též v lidové mluvě jako „šprůdl" nemělo vždy stejnou podobu od dob svého objevení. Začátky sahají spíš do romantických pověstí, podle nichž přivedla Karla IV. k prameni lovecká družina, štvoucí jelena. Podle historických dokladů však tou dobou — psal se rok 1358 — byl panovník sužován dnou i jinými neduhy a sotva se mu asi chtělo do nepohodlí koňského hřbetu. Pravdou je spíš skutečná Karlova znalost významu horkých pramenů. Znal je ze svých cest do Itálie. Konečně na nedalekém hradu Loket byl jako pacholek po určitou dobu vězněn, takže kraj mu nebyl zcela cizí. Stejně pravděpodobná je i úvaha o tom, že náš nejslavnější král hledal ve vodách pramene úlevu od bolestí, které vyvolávaly pozůstatky ran z dřívějších bitev. Zcela evidentní je však stavba loveckého zámku z roku 1358, která byla zahájena právě z podnětu Karla IV. Chvála Karlovarských pramenů se zanedlouho roznesla do světa...

Prameny mají tzv. alkalicko-salinicko-muriatickou vodu s obsahem kysličníku uhličitého. Otevřeme-li a nalejeme-li si například Korunní minerálku, vidíme, co má bublinek — je to přírodní kysličník uhličitý, který se rodí hluboko v podzemí dnešního lázeňského města.

Pro současnost je však důležité poučení z dějin. Vřídlo totiž muselo být spoutáno lidmi, důmyslnými podzemními stavbami. Není proto náhodou, že v sedmdesátých letech museli pracovníci n. p. Stavební geologie injektovat pramen Vřídla, jehož tryskání ochabovalo vlivem stavební i důlní aktivity lidí. Bez ohledu na to se archeologové dozvěděli z objevených těsnících dřevěných a proutěných roštů, jílových vrstev a kamenných desek, že se již dříve pokoušeli Karlovarští přivést pramen k rozumu. Usazeniny ucpávaly jícen a voda se prodrala z podzemní v jiných místech.

Vraťme se však k vlastní minerálce. Například jednou z nejslavnějších je Mattoniho minerální voda, tryskající v nedaleké Kyselce. Je o ni dokonce zájem až na druhé straně oceánu. Před několika lety byl v Kyselce objeven další pramen „Mattonky"; závod na břehu Ohře se chystá k rekonstrukci a po jejím provedení by měl produkovat dvakrát tolik minerální vody.

Na blízkou i vzdálenější budoucnost jsme se zeptali ředitele Západočeských zřídel ing. Radovana Růžičky, CSc. Jsou známy pokusy z minulých let, kdy v Kyselce vyráběl závod např. tzv. Minvitu, minerální vodu s přísadou vitamínu C. Minvita chutnala znamenitě, určitě lépe než některé limonády. Ing. Pokorný to sice připouští, ale propaguje zásadu, podle níž je nejlépe zachovat minerálku v jejím přírodním stavu. Určitou výjimku tvoří minerálka, která je oblíbená a dobře známá pod jménem Penelopa. Pochází z Kostelního pramene ve Františkových Láznich, obsahuje tzv. huminové látky, které jsou samozřejmě naprosto neškodné, ale jsou patrné v podobě jakýchsi drobných kliků. Proto se tato minerální voda obohacuje sirupem s citrónovou kyselinou. Penelopa se ani po této úpravě nestává kalorickou a nadále může přispívat k léčení chorob z nadváhy.

Občas se projevuje názor, že by měly pracovat tři směny v plnírnách, aby to přispělo k snížení nedostatku vod v prodejnách. Není to dost dobře možné. Každý pramen má stálou kapacitu, tryská po celý rok většinou zcela stejnoměrně. Jeho vydatnost nelze proto zvyšovat; pokud bychom se o to chtěli pokusit, mohli bychom pramen vážně poškodit. „Pramen by se mohl zbourat, mohl by vyhasnout," říká ředitel ing. Pokorný, CSc.

Oponuje rovněž názoru, podle kterého mají minerální vody způsobovat vznik ledvinových a močových kamenů. Naopak, většina minerálních vod podporuje vyměšování, zejména pak Rudolfův pramen.

Minerálek bývá v letním období velmi málo, ale ze všeho nejméně je na trhu znamenitý Excelsior, totiž ten bez příchuti. Dva miliony lahví této vody z Mariánských Lázní putují do zahraničí. Ostatně i Mariánsko-lázeňsko je bohaté na dobré vody. Jedna z obcí — jmenuje se zcela příhodně — Prameny — má ve své blízkosti známý pramen, podobný Excelsioru. „Plynovatost tohoto pramene je mimořádně velká. Pokud byste si chtěli načenovat do lahví, pak doporučujeme takové, u nichž by zátka nekladla velký odpor. Lahve, u nichž se hrdlo zátkou zašroubuje, by mohly po cestě doslova vybouchnout..." řeknou vám místní lidé.

Jistě bude existovat v přírodě mnoho dalších „divokých" vývěrů. To jen dokazuje, že produkce minerálních vod má budoucnost. Jde jen o to, aby byly jejich prameny co nejvíce chráněny a nebyly narušeny znečištěním z lidské neomalenosti a nezodpovědnosti, ani přírodními pohromami.

Karlovarský závod Západočeských zřídel se snaží z bohatých přírodních zdrojů vytěžit co se dá. Čerpá přebytečnou produkci horkého Vřídla a zvláštním přivaděčem ji zavádí do dvanáctikomorové vakuové odparny. Tu nazývají pracovníci závodu „molochem", neboť za hodinu odpaří 6 až 8 krychlových metrů minerální vody. Snadno lze vypočíst kolik solí se za tuto dobu získá, je-li jí v každém litru pět až sedm gramů. V nejrůznějším balení je pak exportována do světa s názvem Pravá karlovarská vřídelní sůl. Je žádaná zejména v západních zemích tím spíše, že se tam někteří podnikatelé pokusili vytvořit syntetickou, umělou sůl tohoto druhu. Ještě se to však nikomu nepodařilo, aby pravou nahradil. A co hůř: do naší země posílají lidé z NSR, Rakouska i Švýcarska dopisy se žádostí o zaslání té pravé karlovarské soli, neboť po umělé jim není dobře, mají bolesti hlavy a zvyšuje se jim srdeční tep.

Sůl však není jediným produktem minerální vody. Ostatně odpařená voda — teplá, kondenzovaná, putuje ještě do místního JZD pro napájení dobytka a k přípravě krmiva. V karlovarském závodě zužitkují také přírodní kysličník uhličitý, ročně je ho kolem 600 tun. Můžeme jej najít i v bombičkách, z kterých si po domácku vyrábíme sodovku. Ale zdroje přírodního plynu jsou ovšem omezené. Určité kvantum tohoto plynu putuje do lázní, slouží v podobě tzv. plynových injekcí, zejména pacientům s poruchami krevního oběhu.

Producenti minerálních vod jsou si plně vědomi jak velmi stoupá obliba těchto nápojů. V této i další pětiletce dojde proto k rozšíření produkce minerálek, jakmile budou dokončeny rekonstrukce v oblasti všech správ zřídel.

Topinambur — eine Knolle mit Zukunft?

KASSEL. Der Name klingt exotisch, fast geheimnisvoll. In der Tat: Topinambur stammt ursprünglich aus Südamerikas Urwäldern. Dennoch ist die Pflanze einfach, anspruchslos und kann ohne Probleme auch in Mitteleuropa kultiviert werden. Bekannt ist die enge Verwandte der Sonnenblume hierzulande kaum: In Baden-Württemberg wird sie zwar in geringen Mengen angebaut und vor allem zu einem Verdauungsschnaps verarbeitet, in Hessen ist sie jedoch — wenn überhaupt — höchstens als Kaninchenfutter bekannt. Ginge es nach dem Willen des Kasseler Agrarberaters Erhard Flöther, könnte sich das schon bald ändern: Er hat zusammen mit einem Ernährungswissenschaftler der Technischen Universität Berlin ein patentiertes chemisches Verfahren entwickelt, mit dem aus den kartoffelähnlichen Wurzelknollen des Topinambur ein Sirup hergestellt werden kann. Der Sirup, eine Art flüssiger Fruchtzucker, soll wesentlich stärker süßen als der herkömmliche Rübenzucker.

Um diesen Saft, der nach Flöthers Überzeugung langfristig als Zuckerersatz dienen kann, in großen Mengen herstellen zu können, braucht er natürlich auch eine Menge „Rohstoff". Und deshalb wäre ein Nordhessen mit großen Topinambur-Feldern sein landwirtschaftlicher Wunschtraum.

Das käme gewissermaßen einer Topinambur-Renaissance gleich, denn schon einmal — im 17. Jahrhundert — wurde versucht, den Menschen in diesen Breitengraden die vielseitige Pflanze schmackhaft zu machen. Seefahrer brachten die Knollen aus der „Neuen Welt" mit nach Europa. Allerdings konnte sich Topinambur damals wegen seines geringeren Nährwertes und der schlechten Lagerfähigkeit gegen die bereits früher „importierte" Kartoffel nicht durchsetzen.

Aus jener Zeit stammt übrigens auch der Name: Als brasilianische Indianer vom Stamm der „Tupi" an den französischen Königshof kamen, fand die höfische Gesellschaft sowohl die fremden Menschen als auch die mitgebrachten Knollen höchst amüsant und gab allen den Namen „topinamba". Aufgrund ihrer Herkunft und ihres eigenwilligen Geschmacks wird sie aber auch Kanada-Artischocke genannt.

In der „helianthus tuberosus" — so lautet ihr botanischer Name — soll indes viel mehr als in Kartoffel und Artischocke zusammen stecken. Das oberirdische Grün, das bis zu drei Meter hoch werden kann, wird übrigens meist nur als Vieh- oder Wildfutter verwendet; das eigentlich Wertvolle der Pflanze aber liegt unter der Erde: Die Wurzelknollen sind nicht nur, roh als Salat oder gedünstet als Gemüse, gesund und eine Bereicherung des Speisezettels, sie enthalten auch große Mengen an Mineralstoffen (zum Beispiel Eisen), an Vitaminen und Enzymen. Ihre Besonderheit aber liegt in ihrem hohen Inulin-Gehalt.

Inulin (nicht zu verwechseln mit Insulin, dem Hormon der Bauchspeicheldrüse) ist ein stärkeähnliches Kohlehydrat, das vor allem für Diabetiker eine wichtige Rolle spielt: Zukkerkranke müssen ihren erhöhten Insulinbedraf per Spritze regulieren. Das Inulin aber, wie es in Topinambur oder auch in geringerem Maße in Schwarzwurzeln und Löwenzahn enthalten ist, regte den Körper vermehrt zur Produktion von Insulin an.

Topinambur soll anspruchslos sein und auf fast jedem Boden wachsen . . .

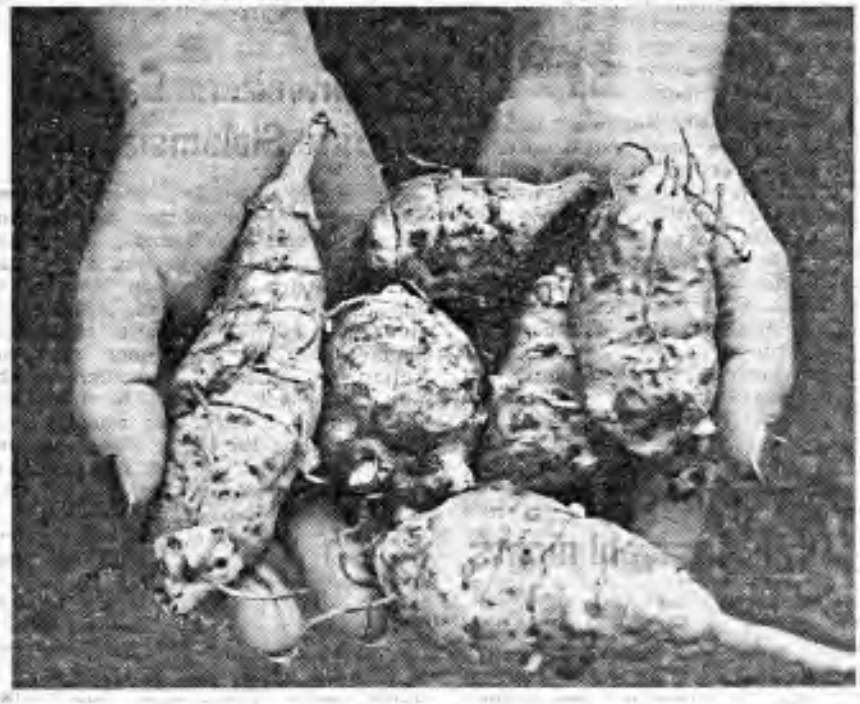

Die Knollen sind das Wertvollste der Topinambur-Pflanze . . . FR-Bilder: Lietz

Zwar kann das Inulin das Insulin nicht ersetzen, aber als Saft oder als Nahrungsmittel zur Therapie beitragen. Nicht nur im Diätbereich scheinen indes noch viele Verwendungsmöglichkeiten ungenutzt (beispielsweise als Kartoffelersatz). Das Inulin beziehungsweise der Topinambur hat nach Expertenmeinung zudem den Vorteil, daß es zwar satt, aber nicht dick mache. Mit diesen beiden Eigenschaften — appetithemmend und verdauungsfördernd — dürfte die „Wunderknolle mit der Zauberkraft" in der heutigen, „figurbetonten" Zeit wohl noch eine Zukunft haben.

Nach Ansicht von Erhard Flöther geht der Trend auch in der Nahrungsmittelindustrie weg von der Saccharose (dem Rübenzucker) und hin zur Fruktose (dem natürlichen Fruchtzukker). Eines Tages, so hofft er, werde Topinambur-Sirup alle anderen Zukkerstoffe, auch die künstlichen, ersetzen. Die Idee mit dem Saft entstand im übrigen mehr als Nebenprodukt eines vom Land Hessen finanzierten Pilotprojektes zur Äthanolgewinnung aus Topinambur. Flöther war Betreuer dieses Projektes in Immenhausen (Kreis Kassel) und suchte nach weiteren Verwendungsmöglichkeiten der Pflanze.

Bevor nun aber die Landwirte in Nordhessen und auch anderswo ihre Felder mit Topinambur bebauen, wird wohl noch viel Überzeugungsarbeit geleistet werden müssen. Immerhin: Der Anbau ist „pflegeleicht". Topinambur sei anspruchslos und wachse auf jedem Boden, heißt es. Die Knollen könnten auch den ganzen Winter über in der Erde bleiben — das solle sie sogar noch schmackhafter machen. Nur, nach der Ernte müßten sie rasch verarbeitet werden, weil sie schnell „schrumpeln".

Přibývá umělých ostrovů

V současné době existuje ve světě hodně přes stovku umělých ostrovů. Většinou jde o ocelové základny pro podmořskou těžbu ropy a zemního plynu. Některé větší platformy však slouží i jako letiště. Například Japonci vyrobili a do pobřežních brazilských vod dopravili obrovskou základnu, na které je závod na zpracovávání dřevní hmoty. Malých umělých ostrůvků se využívá jako hotelů a mořských restaurací.

Odborníci „země vycházejícího slunce", známí svými originálními a po technické stránce dokonalými stavbami, nyní plánují výstavbu velkého mezinárodního letiště na umělém ostrově. Má to být vůbec nejdražší stavba svého druhu na naší planetě a také ojedinělá ve světovém měřítku. Letiště na umělém ostrově v Osacském zálivu bude dokončeno už roku 1993 a celkové náklady se odhadují na pět miliard dolarů.

Japonští projektanti se rozhodli pro svůj záměr využít malého ostrůvku, který leží v ústí zálivu, mezi ním a otevřeným mořem. Ostrov bude likvidován a na jeho místě vyroste ostrov umělý o rozloze asi 500 hektarů. Japonce čeká úctyhodná práce: podle propočtů bude třeba přivézt a nasypat na 150 miliónů kubických metrů zeminy. S pevninou bude ostrov spojen mostem, po němž povede silnice a železniční trať. Letiště „na moři" zřejmě uspokojí i ochránce životního prostředí. Starty a přistání letadel totiž povedou výhradně od moře, dostatečně daleko, aby silný hluk nepříznivě nepůsobil na organismus zhruba 20 miliónů lidí žijících v aglomeraci Ósaka—Kobe. Proti zahájení stavby stojí nyní vlastně už jen rybáři, kteří neustále zvyšují odškodné, jež požadují za to, že odtáhnou lovit do jiných vod.

Stavba velkého umělého ostrova není v Japonsku ničím novým. Podobný projekt byl vypracován poprvé v roce 1966 právě v Kobe a za deset let od zahájení prací byl umělý ostrov na světě. Podstata spočívala ve snížení hor kolem města, čímž byl získán materiál na stavbu umělého ostrova o ploše 435 hektarů. Šlo o rozšíření místního přístavu, ale přitom nebylo kam. Na novém umělém ostrově pak byly vybudovány nejen potřebné sklady, ale byl zde zřízen i rozlehlý park.

Umělé ostrovy se plánují i v západní Evropě. Např. skupina mezinárodních projektantů před nedávnem dokončila plán obrovského umělého ostrova v Severním moři, který má vyrůst nad celkem podmořským nalezištěm ropy. Vytěžené „černé zlato" se tam bude okamžitě zpracovávat. Spojení s pevninou zajistí obří náklaďoví helikoptéry. Ostrov má mít tvar pravidelného kruhu, neboť tak bude nejlépe čelit mořským bouřím. (rnš)

Aufgespießt

„Wenn sich einige Leute in bürgerlichen Ländern, in kapitalistischen Ländern darüber aufregen oder behaupten, daß die Staatsmänner der DDR weit entfernt sind vom Volke, der soll mal so eine Rede lesen vom Genossen Honecker, auf was der alles eingeht. Sogar auf die Jauchegrube im Dorf geht er ein, Genossen!"

DDR-Volkskammerpräsident Horst Sindermann über die Rede des SED-Generalsekretärs Erich Honecker vor den Ersten Kreissekretären der SED am vergangenen Wochenende in Cottbus.

Přečteš... musíš...!

Japonci zhotovili fotoaparát k jednomu použití. Má rozměry a hmotnost kazety na kinofilm. V kazetě jsou otvory pro nastavení zaostření, rychlosti posunu závěrky, objektiv a knoflík k posunu filmu. Po naexponování 24 snímků se odevzdá „fotoaparát" do laboratoře, tam zhotoví objednaný počet barevných snímků a obal se prostě zahodí.

AIDS - syndrom získaného selhání imunity

Skutečnost, že situace ve výskytu nakažlivého onemocnění člověka, jež je běžně ve světě známo pod názvem AIDS, je u nás zatím relativně příznivá, zdaleka neznamená, že bychom neměli věnovat zvýšenou pozornost tomuto nebezpečnému onemocnění. V ČSR byly touto nákazou postiženy 4 osoby, z nichž tři byli muži dlouhodobě pobývající v zahraničí, jednou nemocnou byla zahraniční studentka. U zmíněných už onemocnění propuklo, ale je známo, že AIDS má velmi dlouhou inkubační dobu. Proto se prováděla vyšetření osob z rizikových skupin, která zatím odhalila dalších 36 případů nosičství viru AIDS. Přibližně třetinu tvořili zahraniční studenti, kteří už opustili ČSR, další skupinu představují homosexuálové a pak několik hemofiliků, kteří dostávali krevní preparáty z dovozu a lze předpokládat, že tyto krevní preparáty v té době ještě mohly být kontaminovány, tj. obsahovat virus AIDS a přenést jej na vnímavou osobu.

Zabránit šíření této dosud nevyléčitelné choroby je nesmírně důležité a co nejširší veřejnost by měla být podrobně informována o prevenci. Vyhledali jsme proto přednostu Poradního sboru hlavního hygienika ministerstva zdravotnictví ČSR pro AIDS prof. MUDr. JANA ŠEJDU, DrSc., a požádali ho o poskytnutí nejdůležitějších informací.

● Jaká je mortalita choroby AIDS?

„Smrtí končí AIDS prakticky ve všech případech, ale délka přežití od rozvoje vlastního onemocnění je odlišná. Z padesáti procent umírají nemocní do jednoho roku, do tří let z osmdesáti procent, do čtyř let už více než 95 procent lidí."

● Je známo, že infikovaných, u nichž dosud nemoc nepropukla, je mnoho. Jak dlouhá je inkubační doba onemocnění AIDS?

„Dnes je známo, že inkubační doba může být dlouhá přibližně od dvou do osmi let, ale je možné, že bude ještě delší. Po celou tuto dobu jsou infikovaní, kteří dosud o své nemoci nevědí, nebezpečnými zdroji nákazy. Lidé v inkubační době zdravotní pomoc nevyhledávají, nemohou být tedy nijak podchyceni. Odhaduje se, že ve světě je v současné době asi pět až více než deset miliónů lidí infikovaných AIDS. Týká se to zejména Střední Afriky, některých latinsko-amerických zemí a Spojených států, a dnes již i zemí západní Evropy.

● Které skupiny jsou označovány jako rizikové?

„V první řadě jsou to homosexuální jedinci, především takoví, kteří střídají partnery. Dále jsou to lidé bisexuálního založení a další největší skupinu rizikových tvoří narkomani. Mnozí z nich žijí homosexuálně a promiskuitně, a kromě toho si vzájemně předávají AIDS prostřednictvím nečistých jehel a stříkaček, jde-li o narkomany, kteří si narkotika vpichují. Na západě se stává jedním z největších problémů právě tento způsob přenosu. Malou skupinu tvořili nemocní, kteří potřebují transfúze a krevní deriváty. Avšak dnes jsou už používané krevní deriváty kontrolovány, i u nás. Z žen, které jsou nositelkami AIDS, může onemocnění přecházet v těhotenství i na plod. Všechny tyto skupiny lidí jsou nejvíce ohroženy onemocněním AIDS, ale právě tak jsou ohroženi i všichni jejich sexuální partneři."

● Kdo je ohrožen AIDS u nás?

„Tytéž skupiny jako ve světě, skupiny s rizikovým chováním: homosexuální a bisexuální jedinci, narkomani, kteří si aplikují narkotika do žil, cizinci, kteří přicházejí z endemických oblastí, včetně našich občanů, kteří přebývali dlouhodobě v těchto endemických oblastech. A sexuální partneři všech výše uvedených osob. Dále pak všechny osoby, jež žijí promiskuitně."

● Jak lze této chorobě se smrtelnými důsledky předcházet?

„Jedinou ochranou je trvalé dlouhodobé partnerství s člověkem, na něhož je spolehnutí, s člověkem, o němž co nejvíce vím, o jeho způsobu života, o jeho zdravotním stavu. Promiskuitní způsob života je velmi nebezpečný."

● Za těchto okolností — co může udělat zdravotnictví, aby zabránilo šíření AIDS?

„Zdravotnictví může udělat jedině dvě věci: provádět kontrolu krevních transfúzí a derivátů, aby byly bezpečné. To děláme. Postupně prověřovat lidi z rizikových skupin. A pak může zdravotnictví už jen školit lékaře a celou populaci, připomínat všechny zásady prevence, z nichž nejdůležitější je stálé partnerství. Pokud jsou už některé osoby nemocné AIDS, snaží se je léčit. Ale pokud jde o zábranu šíření, samotné zdravotnictví je jinak ovlivnit nemůže, než osvětou. Záleží na lidech samotných, na zdravotní výchově, na správném způsobu života populace, na jejím usměrnění. Lékaři v první linii jsou školení v tom smyslu, když se v ordinaci setkají s jedincem patřícím do rizikové skupiny, který má některé příznaky onemocnění, aby mu věnovali patřičnou pozornost. V ČSR byla zřízena tzv. referenční laboratoř pro vyšetření AIDS v Institutu hygieny a epidemiologie pod vedením doc. MUDr. L. Syrůčka, CSc. Vyšetřují se zde osoby z rizikových skupin, a všechny osoby podezřelé z této infekce. V každém kraji je minimálně jeden pracovník oboru infekčního lékařství, k němuž se soustředí případy, kde je podezření na AIDS. Pracovník zajišťuje další klinická a laboratorní vyšetření."

Schůzka Varšavské smlouvy a NATO

Vídeň: Na italském velvyslanectví ve Vídni byla včera zahájena další kola konzultačních rozhovorů o mandátu pro budoucí jednání o odzbrojení v Evropě v konvenční výbroji. Rozhovorů se účastní zástupci sedmi států Varšavské smlouvy a 16 členů NATO. V uplynulých čtyřech týdnech se ve Vídni již konaly tři takové neformální schůzky.

Ve francouzském městě Clermont byla uspořádána mezinárodní výstava masožravých rostlin. Byla spojena s dotovanou soutěží o „nejhladovější" rostlinu. Výstavy se zúčastnili pěstitelé z Belgie, Dánska, Nizozemí, Lucemburku, NSR a Francie. Vyhrála rostlina, která během tří hodin spotřebovala 23 mouchy a 36 komárů.

Australský stomatolog dr. Ralph Masson z Melbourne došel po mnoha a mnoha pokusech ke zjištění, že barva očí nasvědčuje, jak jsou lidé odolní vůči bolesti. Nejhrdinnější snášejí bolest při vrtání zubů či jejich vytahování lidé s jasně modrýma očima. Méně odolní jsou ti, kteří mají oči zelené nebo šedavé a nejméně odolní jsou černoocí a lidé se světle hnědýma očima.

● Mohou nemocní nebo nosiči AIDS infikovat své okolí také jinak, než jak se děje při sexuálním styku?

„Virus musí proniknout do krve vnímavé osoby. Proto k přenosu může dojít opravdu pouze při některých zvláštních sexuálních praktikách anebo prostřednictvím znečištěných jehel a stříkaček. Virus je velmi citlivý na vnější prostředí. Dosud se nevyskytl případ, že by se přenesl vodou, potravinami, společně užívanými šaty, příborem, sklenicí, ani podáním ruky; v rodinném životě ani při pracovním styku se virus AIDS nepřenáší. Není třeba se obávat koupaliště, sauny, společných WC, van."

Ještě asi dlouho nebude k dispozici účinná očkovací látka, už jenom proto, že virus AIDS je velmi proměnlivý a budou zde podobné problémy v přípravě vakcíny, jako třeba dnes známe u viru chřipky. Proto musí být veškeré úsilí v prevenci AIDS zaměřeno především na výchovu lidí ke správnému způsobu života, na omezení sexuálních styků na jednoho partnera.

ZAČÍNAJÍ SE KAPÁNKY ROZEPISOVAT...

Was garantieren Autogarantien?

Nichts ist perfekt. Selbst nagelneue Autos nicht. Deshalb gibt man zur Beruhigung der Käufer eine Garantie mit auf den Weg (oft auch Gewährleistung genannt). Garantiert wird, vereinfacht gesagt, daß dieses Fahrzeug einwandfrei funktioniert, alle vom Hersteller versprochenen Eigenschaften hat, und, sollten in der Garantiezeit Fehler auftreten, daß diese so restlos beseitigt werden, daß der Wert des Autos dadurch nicht sinkt. Bedingung dabei für den Autofahrer ist, daß er die vorgeschriebenen Wartungsdienste wahrnimmt.

Generell geben bisher alle Hersteller ein Jahr ohne km-Begrenzung Garantie (nur Porsche zwei Jahre). Inzwischen aber wird auch die Garantie ins Konkurrenzgerangel um die Kundengunst einbezogen. Mitsubishi prescht jetzt nach vorn und gibt auf Neuwagen drei Jahre beziehungsweise 100 000 km – Nissan für den Sunny und alle kommenden neuen Modelle ebenfalls drei Jahre oder 60 000 km Garantie. Noch ziehen deutsche Hersteller nicht nach, in den USA aber geben sie bereits zwei Jahre – und sollten die Verkaufserfolge nachlassen, macht einer einen Schritt nach vorn, und alle ziehen nach.

Zum Vorteil der Kunden wurde eine andere Garantie fast schon zur Selbstverständlichkeit: die **Durchrostungsgarantie.** Ein schlimmer Wortmißbrauch, gemeint ist natürlich die Garantie gegen Rost. Mercedes, Jaguar, Opel, Saab und Subaru halten es bei ihren Produkten nicht für nötig, ansonsten hat sich eine sechsjährige Rostgarantie durchgesetzt; Volvo gibt acht, Porsche zehn Jahre. Porsche und VW gewähren zusätzlich noch drei Jahre Garantie auf den Lack. Doch bei den Rostgarantien ist nicht alles so rostfrei, wie es beim Verkaufsgespräch glänzt. Studieren Sie die Bedingungen der Rostfrei-Versprechungen genau: Im Zweifelsfallen hält sich der Verkäufer nur daran, wenn man die vorgeschriebenen, teils noch kostenpflichtigen Nachbehandlungen nur bei ihm und zeitlich genau durchführen läßt. Und: Manche beschränken ihre Garantiehaftung nur auf Durchrostung „von innen nach außen".

Bedingung bei jeder Garantie: Wartung in der Marken-Werkstatt

Viele der neuen Garantien haben aber auch den Zweck, Autos in die Vertragswerkstätten der Hersteller zu locken. Gut natürlich, wenn sie auch dem Autofahrer geldwerten Vorteil bringen. Wie die **Langzeit-Reparatur-Garantie** von Ford. Einmal für eine Reparatur bezahlen – und dann nie mehr. Diese „LRG" gilt, so lang der Kunde sein Auto fährt und wenn es 20 Jahre sind. Ausgenommen sind typische Verschleißreparaturen, Wartungsarbeiten und Arbeiten an Karosserie und Lack. Bedingung: regelmäßig zur Wartung in eine Ford-Werkstatt. Ebenfalls bei Ford gibt es einen **Garantie-Schutzbrief** zwischen 295 (Fiesta) und 645 Mark (Scorpio), er verlängert quasi die Gewährleistung aufs zweite und dritte Lebensjahr des Autos (wohl nur von Interesse, bis sich die zu erwartende allgemeine Garantieverlängerung einstellt). Übrigens: Die wenigsten Autofahrer wissen, daß es auch eine Reparaturgarantie gibt. Auf die Reparaturarbeit und/oder auf die verwendeten Ersatzteile je nach Hersteller zwischen 6 und 12 Monaten; wer sich da schlau macht, kann im Pannenfall Geld sparen, denn nicht immer macht die Werkstatt auf noch gültige Garantiefristen aufmerksam. **Mobilitätsgarantie** bieten Audi und VW. Wer regelmäßig die VAG-Werkstätten besucht, bekommt europaweit im Pannenfall Abschlepphilfe – falls nicht am gleichen Tag geholfen werden kann, Leihwagen oder kostenlose Übernachtung. Ähnlich funktioniert der **Treuepaß** von Nissan: Zum Neuwagen erhält man ihn, und er gilt ein Autoleben lang. Natürlich auch hier Bedingung: ständig zur Wartung zum Nissan-Mechaniker. Mit welchen Garantien die Hersteller auch gerade locken: Nicht einmal die Hälfte der Autobesitzer bringt sein Gefährt noch regelmäßig zur großen Inspektion, ist die bisher übliche Garantiezeit abgelaufen. So sind die neuen Garantiemaschen vor allem auch Schützenhilfe für den Händler; was sie dem einzelnen Autofahrer bringen, verraten Studium der Bedingungen und Preisvergleiche.

Übrigens: Garantien gewähren Hersteller und Händler zugleich. Die Stiftung Warentest rät, sich im Streitfall an den Händler zu halten, weil der im juristischen Sinn der Vertragspartner ist. ●

Ragtime Echo Václava Smetáčka

(jvj): Národní umělec dr. V. Smetáček byl nejen dirigentem, ale i skladatelem. Z jeho dílny pochází i velmi zajímavá skladba Ragtime Echo, k jejímuž vzniku se váže tato historie — jazzoví synové slavného dirigenta kdysi poprosili, aby pro jejich Traditional Jazz Studio napsal původní skladbu. Když se tak stalo a skladbe se v podání jazzového orchestru líbila, přišla další prosba — zda by ji nebylo možné upravit pro jazzový a symfonický orchestr. V. Smetáček synům opět vyhověl, a tak vznikla dnešní podoba Ragtime Echa, které do svého repertoáru zařadil i symfonický orchestr v Hradci Králové. K jejímu provedení sem přijelo Traditional Jazz Studio pod vedením Pavla Smetáčka. Při koncertě, který se konal 12. března, měla skladba Ragtime Echo velký úspěch.

Stoletý strom se stěhuje

(čtk): Na 18 kilometrů dlouhou cestu se na speciálním trajleru ČSAD Ostrava vydal strom-sekvojovec obrovský. Sto let rostl v Albrechtičích na Mostecku. Jeho nové místo bude v Mostě-Záhražanech. Těžba uhlí ohrožila život tohoto téměř 20 metrů vysokého stromu, který k nám byl přivezen ze severní Ameriky. Proto mostečtí památkáři působící v Ústí nad Labem začali připravovat již před rokem jeho transport. Tehdy byly osekány v patřičné délce kořeny, aby se zatáhly a strom mohl být nyní vyňat ze země s potřebným balem. Náklady na pokus o záchranu sekvojce obrovského činí asi 80 tisíc Kčs. Samotný strom má hodnotu 360 tisíc Kčs. Mostečtí památkáři mají s transporty stromů a keřů své zkušenosti. Před týdny velkostrojů již zachránili například 300letý šeřík a 150letou magnólii.

Francouzský podnikatel na venkově přijímá sluhu a vykládá mu své požadavky:

„Potřebuji praktického člověka, musí umět vařit, řídit auto, pečovat o jezdeckého koně, čistit boty i okna, dojit krávy, česat ovoce a ovládat truhlářské práce."

Uchazeč o místo se zeptal:

„Jaká je tady v kraji hlína?"

„Proč se ptáte?" diví se podnikatel.

„Kdyby tady byla dobrá hlína, mohl bych ve volném čase ještě pálit cihly ..."

Národní podnik Praga vznikl spojením „První českomoravské továrny na stroje" a firmy „František Ringhoffer" v březnu roku 1907. Osmdesátileté výročí práce několika generací dělníků a techniků připomněli v Praze představitelé podniku na setkání s novináři.

● **Osm japonských firem** uvedlo na domácí trh digitální magnetofony. Číselný systém zápisu zvuku umožňuje prakticky bezporuchové nahrávání a částečné rozšíření frekvenčních charakteristik. Kazety pro nové magnetofony jsou dvakrát menší než doposud používané.

Akrobatický rokenrol

MOSKVA (a): Nový druh sportu — akrobatický rokenrol — se zrodil v SSSR. Třináct nejlepších párů předvedlo své umění na prvním všesvazovém turnaji v Moskvě, vítězi se stali Rabšinová a Chlopkov z moskevské státní univerzity. Akrobatický rokenrol poskytuje zájemcům při minimálním technickém vybavení (stačí tělocvična a magnetofon) maximum pohybu. Jeden z jeho zakladatelů Alexej Gulјov vypracoval kvalitní metodiku tréninku. V současné době existuje v Moskvě 20 kolektivů, které se akrobatickým rokenrolem zabývají, další skupiny jsou v Tallinu, Rize, Vilniusu, Charkově, Kišiněvě a dalších městech.

Mädchen maulen mehr

TOKIO, 23. März (dpa). Japans Mädchen setzen der strikten Disziplin in der Schule wesentlich mehr Widerstand entgegen als Jungen. Dies ergab jetzt eine Umfrage unter Schülern und Lehrern in Tokio. 80 Prozent der männlichen und 85 Prozent der weiblichen Lehrer sagten danach, es sei wesentlich schwieriger, Anordnungen bei Mädchen durchzusetzen als bei Jungen.

52 Prozent der Schülerinnen in der Mittelstufe, klagten die Lehrer, nähmen Belehrungen „persönlich". 48 Prozent hielten sich für „ungerecht behandelt", 40 Prozent „maulten" und 38 Prozent „hörten nicht gehorsam zu". Für noch schlimmer halten es die Lehrer, daß 33 Prozent der Mädchen „als Gruppe Widerstand leisten".

Jungen im selben Alter seien „liebenswerter", meinten die meisten Lehrer. Nur 29 Prozent der Jungen gaben zu, daß sie gegen Anweisungen manchmal Widerstand leisteten oder daß sie ihnen auf die Nerven gingen, aber 42 Prozent der Mädchen hielten das für ihre normale Reaktion. An erster Stelle der Klagen über die Mädchen, die zu jungen Damen erzogen werden sollen, stand bei 71 Prozent der Betragten die „unflätige Sprache".

SSSR-ZIMBABVE 8:0

ŠTĚSTÍ v neštěstí měl jeden návštěvník zoologické zahrady v australském městě Yorrawongă. Protože věnoval větší pozornost alkoholu než zvířatům, spadl cestou k východu do příkopu ke krokodýlům. Měl štěstí, že se ho „ujal" veterán, řečený Starý Charlie, který nemá v tlamě už jediný zub, takže po zákroku hlídačů vyvázl muž bez zranění.

JINAK NO UŽÍVAL SI SMRTI...

PROČ

JEDNA ŠVÉDSKÁ milovnice koček nemohla najít svého miláčka. Konečně ji napadlo podívat se i do běžící pračky. Tam její Micinka skutečně byla. Odnesla to jen zlomenou nohou, zato však měla perfektně vyleštěnou srst.

LILINKA DO ŠVÉDSKA NEJEDE!...

USNOUT na stráži se nevyplácí. Přesvědčil se o tom jeden čínský voják, který se uprostřed noční služby pojednou probudil a zjistil, že má kolem nohou ovinutého třímetrového hada, který se přišel k němu zřejmě jen ohřát.

Na konferenci Eskymáků z Aljašky, Kanady a Grónska přijali rezoluci, v níž ostře protestují proti používání tankerů k přepravě ropy v arktické oblasti. V rezoluci uvádějí, že hrozí vážné nebezpečí, že kry ledu mohou tankery každým okamžikem těžce poškodit, což by mělo nedozírné následky v podobě ekologické katastrofy. Zároveň přikázali volnému životu návrat. V Hjou projel tram první tanker Gulf Beaufort.

A NEBEJT BARONA RINGHOFFERA..?

PRVNÍM VELTMAJSTREM BUDE ŠVÝCAR PILOTOPOPOV...

Terezini bratři Václav a František žili nakonec jako zámožní sedláci ve Svojeticích u Říčan; Václav, někdejší nájemce terstského Teatro Grande, zemřel sedmdesátiletý, František ve věku sedmdesáti pěti let. Na Říčansku dosud žijí jejich potomci. Antonín Stolz se po asi třináctiletém pobytu v Rusku usadil v šedesátých letech v rodném Kostelci nad Labem a tam také dožil. Ludmila Stolzová, známá též jako Lydia nebo Zoema, se se svým manželem skladatelem Ricciem a dcerkou Lellou odstěhovala z Milána do Prahy. Lelia Ricciová sklízela úspěchy v Prozatímním divadle; zemřela ve věku pouhých jedenadvaceti let a je pochována v Praze na Olšanech. Ludmila se později vrátila do Milána, kde její život skončil tragicky: ve věku osmdesáti čtyř let byla ze žárlivosti zardoušena. Potomkem rodu Ricciových je slavný houslový virtuos Ruggiero Ricci, který několikrát účinkoval na koncertech Pražského jara.

Tragicky skončil i řídící učitel a skladatel řady polek Josef Neruda, který dal Tereze a jejím sourozencům základy hudebního vzdělání. Byl i se svou manželkou zavražděn ve Vodolce. Vrah, který nebyl nikdy vypátrán, se zřejmě domníval, že komponováním zbohatl. A Tereza? Její sláva vrcholila v sedmdesátých letech. V povědomí operní veřejnosti je spjata především s leskuplnou operou Aida, s oním hudebním „divem zpěvné italskosti", jejíž titulní roli Verdi napsal pro ni. Nebyla však „první Aidou", ze solidarity ke skladateli na premiéru do Káhiry nejela; tam místo ní vystoupila Antonietta Pozzoniová. Ona sama zpívala Aidu o šest týdnů později, 8. února 1872, v evropské premiéře ve Scale. Méně známé je, že Verdi pro ni napsal také roli Leonory v opeře Síla osudu a že jí věnoval své neoperní veledílo — jedinečné Rekviem.

Klenoty, jež pro ni jako představitelku Aidy dal zhotovit v Paříži, patrné i na snímku, který Stolzovou zachycuje v původním kostýmu Aidy, se dostaly do Čech. V operním zákulisí se o nich traduje, že mají moc talismanu. Nejprve se staly majetkem lékárníka PhMr. Jindřicha Bílého, syna Terezíny sestry Marie. Ten je pak věnoval operní pěvkyni Dadle Škardové. Od ní přešly k Míle Kočové, jež v nich zpívala Aidu dokonce v Národním divadle v Praze. Odtud vedla jejich cesta do Olomouce k docentu MUDr. Jaromíru Marešovi.

Poslední opona nad operní dráhou Terezy Stolzové se snesla v roce 1876. Na uměleckém turné v Petrohradu tak prochladla, že podruhé v životě „ztratila hlas". Uchýlila se do ústraní a žila v Miláně jako vyhledávaná učitelka zpěvu. Po smrti Verdiho manželky Giuseppiny v roce 1897 vzala na sebe péči o stárnoucího maestra. Po skvělé komické opeře Falstaff, jež měla premiéru v roce Verdiho osmdesátky, doléhaly na něho stále silněji neduhy stáří. *Ruka se třese, stěží píše, jsem polohluchý, poloslepý, namáhavě mluvím, nemohu se zabývat vůbec ničím,* posteskl si. *Nežiji — vegetuji — co tu ještě pohledávám? . . . Ach, kdybych mohl pracovat! Och, kdybych aspoň měl dobrý zrak a dobré nohy! . . . Nikdy bych nevěřil, že si budu přát jako nejvyšší štěstí mít dvě zdravé nohy . . .*

Tereza byla u jeho lůžka v milánském hotelu, když osmaosmdesátiletý mistr zesnul. Ani ona už se tehdy necítila dobře. *Moje zdraví není nejlepší, zítra přijede pro mě doktor z Boloně signor Murri,* píše počátkem roku 1902 svému synovci. *Devět dní nejím nic jiného než mléko a není mi lépe. Co dělat! Já bych nechtěla být dlouho nemocná . . .*

Přežila Verdiho pouze o rok, zemřela před osmdesáti pěti lety 22. srpna 1902 ve věku šedesáti osmi let. Na desce na jejím hrobě výrazně vystupuje obrys kříže a nápis: *Tereza Stolzová, narozená v Čechách, vychována pro umění, žila a zemřela v Itálii. Tolika mohutnost a vznešenost jejího zpěvu učinila ji slavnou. Ušlechtilost a síla ducha, pro které byla milována oddanou láskou, zajišťují jí vděčnou paměť a bude dlouho oplakávána.*

S vlastí byla spojena po celý život v myšlenkách a srdcem. Na svých uměleckých cestách s sebou vozila české modlitební knížky, z cest psala domů dopisy výmluvně hovořící o jejím češství. Na přezdívku Český slavík byla nesmírně hrdá. Domů zavítala jen jednou, v létě 1886, když už byla uznávaně největší verdiovskou zpěvačkou. Fr. A. Šubert tehdy na její počest uspořádal v pražském Národním divadle představení Aidy. Na její přímluvu pak Verdi svolil, aby se jeho nová opera Othello kromě Milána směla hrát i v Národním divadle, o jehož znamenitém souboru ho pěvkyně zpravila.

V povědomí milovníků opery Tereza Stolzová dodnes patří k největším a nejslavnějším jménům, jaké operní dění minulého století zná. Ještě dnes se v Itálii, která se stala její druhou vlastí, uchovává živé vědomí její mimořádné umělecké velikosti. Nadšení jednotlivci i kroužky milovníků opery se vytrvale pídí po nových podrobnostech jejího života a umění. Nejen proto, že její hlas s tak neobyčejnou silou inspiroval italského národního mistra Giuseppe Verdiho, ale pro neobyčejnou krásu, barvitost a sílu jejího hlasového fondu, zcela mimořádnou pěveckou techniku a schopnost dramaticky věrohodně zpodobovat operní postavy, jak o tom hovoří dochovaná svědectví.

Tereza Stolzová v roli Aidy

NEJVYHLEDÁVANĚJŠÍ VÝSTAVNÍ SÍŇ v New Yorku je v těchto dnech známá Sotheby's, kde je k vidění mimořádně cenná kolekce šperků z pozůstalosti vévodkyně z Windsoru. Bývalá americká občanka Wallis Simpsonová, pro niž se vzdal vévoda z Windsoru anglického trůnu, zemřela v dubnu minulého roku. Podle názoru odborníků vynese aukce kolekce šperků, která se bude konat v Ženevě začátkem dubna, nejméně sedm miliónů dolarů. Celý výtěžek dražby bude věnován podle přání vévodkyně Pasteurovu ústavu v Paříži jako projev uznání pohostinnosti obyvatel Francie, kde vévodkyně půl století žila. Celá kolekce zahrnuje 250 šperků, mezi nimi 31,26karátový McLeanův diamant a zlaté pouzdro na cigarety s vyrytou mapou cest manželského páru po Evropě z let 1934—36, na níž je každá jejich zastávka vyznačena drahokamem.

Přísně proti alkoholu

(čtk): Ze statistik zachycujících stav kriminality v ČSSR vyplývá, že v posledních letech stál v pozadí jedné třetiny spáchaných trestných činů a přečinů alkohol. Požívání alkoholických nápojů zůstává závažným problémem také v silniční dopravě. V loňském roce zavinil alkohol v ČSSR 6313 nehod, které si vyžádaly 159 lidských životů. Zanedbatelné nejsou ani hmotné škody — jejich výše přesáhla v minulém roce 36 miliónů korun. Řízení motorového vozidla po požití alkoholu může být podle okolností postiženo jako přestupek, přečin a trestný čin. Rozdíl je dán v podstatě množstvím zkonzumovaného alkoholu. K výrazně přísnějšímu postihu sahají soudci tehdy, jestliže podnapilý řidič zavinil dopravní nehodu se smrtelným následkem či se zraněním jedné nebo více osob. V takových případech vynášejí senáty převážně nepodmíněné tresty odnětí svobody a zákaz řízení motorových vozidel na delší dobu.

Neuvěřitelná nedbalost

(čtk): Několikanásobné porušení předpisů a nařízení vyústilo v ropnou havárii, k níž došlo v tomto týdnu v ratibořickém hospodářském středisku JZD Úpa Horní Radechová na Náchodsku. Jde bohužel jen o královéhradecku již o jedenáctý případ ropné havárie. V úterý 17. března stáčel pracovník JZD Úpa motorovou naftu z cisterny do podzemního zásobníku. Hadici nezajistil šroubením, ale zasunul ji volně přímo do hrdla zásobníku, aniž by se přesvědčil, do jaké výšky je naplněn. Podle provozního řádu má být obsluha stáčení přítomna nepřetržitě, což se v daném případě nestalo a 512 litrů motorové nafty uniklo do armaturní jímky zásobní nádrže. Ta je proti normě odvodněna potrubím do terénu, takže nafta se dále dostala na přilehlý dvůr a pod vrstvou sněhu do bývalé močůvkové jímky. Opět v rozporu s předpisy má jímka přepad do dešťové kanalizace a proto mohla ropa v své cestě pokračovat do bývalého náhonu, který po 2,5 km ústí v České Skalici do řeky Úpy. Teprve druhý den dopoledne se o havárii dozvěděl vodohospodářský orgán ONV Náchod, takže JZD Úpa zahájilo likvidační práce až s jednodenním zpožděním. Státní vodohospodářská inspekce Hradec Králové navrhla pro JZD Úpa Horní Radechová pokutu ve výši 120 000 korun.

NO, A CO ?

Po ulici přístavního města se žene taxi. Taxi dojede k molu, z něho vyskočí muž, hodí na lod kufr a přeskočí dvoumetrovou vzdálenost, která parník dělí od souše. Ulehčeně si oddychne. Kapitán to pozoruje, pak se usměje:

„Dost zbytečné... my teprve přistáváme."

Povídají si dva v Moskvě:
"Jak se ti eN Ká Vé Dé?"

Adidas má zájem o vynález z Brna: pleteninu, která hřeje a propouští

Zatímco ve výrobě svrchních oděvů v posledních desetiletích došlo k velkému uplatnění nových materiálů a vláken, sportovní textilií se jim „úspěšně" bránili. Kolik lidí si ještě dnes pochvaluje známé Jägerovo prádlo jako ideální teplé, hřejivé spodní ošacení. Tempu moderní doby a rozvoji závodního i kondičního sportování už ale tradiční bavlněná trička nestačí. Sice se příjemně nosí, ale jen do chvíle, než se zpotíte: přírodní vlákna totiž nasávají vlhkost jen do určité míry, pak se jejich vzduchové kanálky ucpou a další pot stéká v praménech po kůži. Tělo se nemůže dál odpařovat, hrozí nebezpečí přehřátí a větší ztráty tekutin. Obdobně je tomu také i v chladnu: tepelným izolátorem je především vzduch v textilii a nikoliv pouze vlákno. V propocené bavlně pro něj nezbývá místo a izolační efekt selhává. Tím vzniká i možnost podchlazení.

ŘEŠENÍM JE POLYPROPYLÉN?

Najít ale vhodnou náhradu za bavlnu se dlouho nedařilo. Dostupná umělá vlákna se při zkouškách a hlavně nošení neosvědčila a příliš se z lidskou pokožkou nesnášela. Až na jednu: polypropylén. Při zkouškách v Institutu hygieny a epidemiologie v Praze se potvrdilo, že tato vlákna jsou nealergická, nepodporují růst plísní, biologicky jsou velmi odolná. Jsou jedinými syntetickými vlákny, která se příjemně nosí přímo na těle. Navíc jsou velmi lehká a výborně tepelně izolují. Dlouho o jejich využití neměli výrobci zájem, protože se nedají barvit. Mají totiž vysoké povrchové napětí a odpuzují veškerou vlhkost. Cože? Odpuzují vlhkost? Takže... tady i pot!

Kdyby se tato vlákna podařilo spojit s bavlnou, to by byla věc! Odborníci z brněnského Výzkumného ústavu pletařského v čele s jeho ředitelem ing. Bohumilem Pillerem, DrSc., Alenou Doseděl ovou a Martou Linkensedarovou se do realizace tohoto zdánlivě prostého nápadu pustili — a integrovaná pletenina spatřila po dalších zkouškách světlo světa v Budapešti a Paříži.

JAK TO MŮŽE FUNGOVAT?

Jednoduše (i když výzkum byl složitý): na rubu je polypropylén, na líci straně bavlna. Umělé vlákno nepřijímá vlhkost — a pot tedy prostě na do horní vrstvy z bavliny. Spodní vrstva zůstane suchá a navíc díky svým izolačním vlastnostem bude v chladu i hřát. Má ale i další výhody: výrobky z integrovaných pletenin jsou až o 40 % lehčí než bavlněné. Minimálně se mačkají, snadno se perou (v pračce i ručně) a nemusí se žehlit, jen se vyvěsí. Jsou měkčí při styku s pokožkou. Pokožka zůstává i při pocení takřka v suchu a tím nevznikne možnost vzniku mikroklimatu vhodného pro mikroorganismy. Lépe tepelně chrání a nelepí se na kůži, takže se ani po výkonu nedostaví pocit chladu. Chrání proti tepelným výkyvům. To jsou argumenty, které sportovec nemůže přejít jen tak. Ale co když se rozhodne tuhle převratnou novinku odzkoušet na vlastní kůži (a to doslovně)?

TRNITÁ CESTA ZA VÝROBCEM

Vývoj byl dokončen v roce 1983. Pak se nějakou dobu nic nedělo a je liston ironií, že jako první z výrobců se v roce 1984 ozval... Adidas (!). Odjel z Brna se surovinou a pleteninou (výrobcem je Chemosvit Svit) a na veletrhu v Paříži představil kolekci sportovního oblečení se značkou CLIMALITE 2000. Toto číslo naznačuje, že vynález z Brna patří do příštího tisíciletí... Ve světě vzbudila tato značka velký obdiv, zejména poté, co se dráty z tohoto materiálu osvědčily na Mundialu v Mexiku 1986 — tam v nich za extrémních teplotních podmínek startovala všechna mužstva oblékaná touto firmou! Adidas má zájem o rozsáhlou spolupráci; jednání s naším zahraničním obchodem však zatím trvají...

Naše textilní podniky zareagovaly až o rok později, teď už ale Elite, Slovenka, Jitex i Tatrasvit tato trička a další oblečení vyrábějí a pod názvy Climatex, Termatex, Dermapop a další se občas dají dostat. V Praze je pravidelně mají v Domě sportu; v největším obchodním domě Kotva se na ně upamatovala až třetí prodavačka, že je měli asi před 3 měsíci. V menších prodejnách většinou nevědí, o co jde, a tak je ani neobjednávají. Do budoucna lze jen doufat, že se začnou vyrábět i v pestřejších barevných provedeních.

A CO DÁL?

Vyzkoušel jsem si jedno tričko se značkou Climatex při běhání a v zimních podmínkách jsem s ním byl spokojen. Někteří sportovci si stěžují, že v horku je v nich moc teplo: je tomu tak, protože jsou určeny pro chladnější podmínky. Pro vyšší teploty vyvinuli v Brně i odlehčené úplety — o jejich výrobu je zájem v NSR a ve Švýcarsku, u nás se zatím nevyrábějí. Jako správní patrioti v nich hrají prvoligové basketbalistky KPS Brno, jinak v nich zatím sportují spíše výkonnostní sportovci. Náš textilní průmysl má obrovskou možnost — vyrábět špičkové výrobky, pro které by se nemuselo jezdit do zahraničí. Zájem Adidasu znamená asi totéž, jako kdyby do Mladé Boleslavi jezdili pánové z Mercedesu... Jsme zvědavi na další osud této progresivní novinky a chceme věřit, že v krátké době pronikne na sportoviště u nás i ve světě. A pot, který neodmyslitelně k pohybu patří, nebude už vážným soupeřem...

MUŽSTVA, která oblékla firma Adidas, hrála na loňském MS fotbalistů pod žhavým mexickým sluncem v dresech vyrobených ze tkaniny, jež spatřila světlo světa v Brně... Což ví u nás zatím málokdo

• Jugoslávská automobilka Crvena Zastava po dopsala v japonsku pratokol o obchodním zastoupení pro jugoslávské vozy v oblasti Dálného východu. Crvena Zastava letos vyrobí asi 226 000 osobních a nákladních vozů, z toho 90 000 na vývoz.

ČLOVĚČENSKÝ A ČLOVĚDIČI:

... TEĎ BUDE KLUKY I ZERYKA!

Kytička pro Josefa Čapka

V pondělí 23. března uplyne sto let od narození Josefa Čapka, ale květinami lze uctít jen jeho symbolický hrob na Vyšehradě, poněvadž místo, kde byl skutečně pochován, nikdo nezná. Poslední stopy po Josefu Čapkovi zmizely někde při transportu mezi Sachsenhausenem a Bergen-Belsenem v dubnu r. 1945, jak o tom podal hned po osvobození zprávu Emil Filla. Bytost Josefa Čapka je však stále mezi námi, rozpoznáme její mluvu z obrazů, ilustrací, z rytin do linolea, kterými zdobil obálky knih, a navíc můžeme si kdykoliv přečíst jeho filozofické úvahy o životě a přírodě i kritické projevy, jimiž se zařadil mezi bojovníky o nové české umění. Jaromír Pečírka v jednom katalogu k výstavě Josefa Čapka prohlásil, že se vždy vracel od obrazů Josefa Čapka obdarován „pírou v život a láskou k tomu prostému životu, který žiješ".

Malířství Josefa Čapka souvisí s poezií stejně jako s mocnostmi přírody, takže se zdá, že je to proto, že mládí prožil v Krakonošově říši. Svůj intelekt si vytříbil studijním pobytem v Paříži v r. 1910 a o deset let později se jeho malířská vývojová etapa začala uzavírat a Josef Čapek jako člen avantgardní skupiny Tvrdošíjní mohl konfrontovat výsledky své práce s nejlepšími umělci své generace, především s Václavem Špálou, Rudolfem Kremličkou a Janem Zrzavým.

Ve třicátých letech postoupil ve své umělecké a filozofické konfesi blíž k člověku a k jeho zemi a také víc pochopil duši dítěte, jak o tom svědčí knihy, které ilustroval i jiným autorům pro naše nejmenší čtenáře. V měsících jitřených strachem o budoucnost národa proměnil svůj hlas ve křik barev. Zvednuté a žalující ruce žen namalovaných nad symboly domova stály se v jeho obrazech cyklů Oheň a Touha přísahou tehdy na sklonku dramatických třicátých let, vyslovenou za celou naši vlast, a zapalovaly v české duši pochodeň odvahy a víry. K těmto dvěma cyklům měl být po osvobození připojen třetí, Vítězství. Vítězstvím nad zlými silami v životě se však stalo celé jeho umění, a proto když si dnes připomínáme Josefa Čapka, zároveň slavíme i jeho umění.

Za jeho života mu však takových pocitů nebylo mnoho dopřáno. V dopise adresovaném Vlastimilu Radovi v r. 1923 si stěžoval na svůj úděl kritika, kterému se musel podrobit z docela prozaických existenčních důvodů. „Vlastně ani za to nemohu, že dělám kritiku; kdybych ji nedělal, neměl bych na živobytí a musel bych krást. Ale i pak bych se stěží považoval za malíře než za zloděje. Ale jiní mne raději chtějí mít kritikem (nebo zlodějem) než tím malířem... Tak tedy vy do mne kamenem a já do vás chlebem..."

Tvorbu Josefa Čapka nám v posledních desetiletích přiblížila řada vesměs odborně sestavených výstav. Největší z nich pro Národní galerii připravil v r. 1979 Jaroslav Slavík a k soupisu knižní grafiky Josefa Čapka nejvíc přispěl známý moravský badatel a publicista Josef Glivický řadou studií, z nichž nejzávažnější zveřejnil v r. 1975 Sborník Národního muzea v Praze.

Živelní pohroma v Tádžikistánu

Moskva: Vinou několikatýdenních silných dešťů se v Kuljabské oblasti v Tádžické SSR vytvořila kritická situace. Včera ráno proud bahna a kamení zničil přehradu Sergozanské vodní nádrže a voda zaplavila horskou obec Sargozan. Strhla 53 domů, dobytkářské a drůbeží farmy, zničila mosty, železniční trať, poškodila spoje a vyplavila část osevů. Devatenáct osob zahynulo, šest jich bylo v těžkém stavu převezeno do nemocnice. Dalších devět lidí je nezvěstných. V oblasti živelní katastrofy nyní operuje zdravotnické letectvo, po zmizelých osobách pátrají zvláštní oddíly. Postiženým je poskytována pomoc, jsou jim dopravovány stany, potraviny a léky. Do postižené oblasti přiletěli vedoucí představitelé řady ministerstev a ústředních úřadů v čele s předsedou Tádžické SSR I. Chajolajevem. Jsou přijímána naléhavá opatření k odstranění následků přírodní katastrofy...

... A CO? ZUMĚLI A KECALI!

DARUJ *plastickou hmotu — daruješ radost!*

1. Kořenka Baroko z PH (plastické hmoty) s víčkem a lžičkou za osm padesát ze sdružené výroby VD Michalovce představuje výrobek typu kýčovitých, rodu nepraktických, druhu zbytečných. Při pohledu na kořenku člověku srdce poskočí radostí, protože s tímto výrobkem na stole nemůže být žádná večeře nudná.

2. Mísa na pečivo PP, Tvar — výrobní družstvo Pardubice je cenově přístupná. Dvanáct korun padesát haléřů ještě nikoho nezabilo. Zvláště na zákazníky, protože výrobek kupují zcela výjimečně, a to ještě tehdy, chtějí-li někoho obdarovat recesním dárkem, který se dokáže na první pohled tvářit užitečně.

3. Louskáček na ořechy za šedesát čtyři koruny od výrobce TOS Vrchlabí je zákazníky naprosto nedoceněn. Provedení je kombinace kov—plast, poctivá práce, dostatečná hmotnost a minimální praktičnost. Miska určená na skořápky ořechů pobere maximálně tři oříšky, a to ještě pro Popelku. Vzhledem k poctivé zámečnické práci výrobek dokáže drtit i paraořechy, což má ovšem malý háček — paraořechy u nás nejsou k mání.

4. Strojek na mletí masa za devadesát šest korun z KDS Sedlčany patří mezi výrobky neprodejné, avšak tvarově oku lahodící. Vedle strojků na mletí masa, které jsou z kovů, působí spíše

jako dětská hračka. Do jaké míry mu je křivděno, ukáže teprve doba, kdy ostatní mlýnky na maso budou vyprodány a zákazníkům nezbyde než začít kupovat tento.

5. Odšťavovač za patnáct korun z VD Vkus Svitavy, Plasty Vítějeves, netrpí nezájmem zákazníků, kteří si výrobek rádi prohlédnou, leč nekoupí. Výrobek je opatřen vkusným balením, které však jeho prodejnost nezachraňuje. Doporučujeme, aby výrobce ke každému odšťavovači přidával (za mírný poplatek po dobu záruční lhůty) i pokud možno útlou pracovnici, která by prakticky dokazovala, jak odšťavovač pracuje snadno a lehce. Postupem doby, v rámci inovace, lze předpokládat zvýšený zájem o útlé pracovnice, čímž by se mohla zastavit zcela výroba odšťavovače, aniž by jeho „fyzickou" přítomnost zákazník postrádal.

6. Je to první zahraniční výrobek, který v dnešním nabídkovém listě představujeme. Podnos BRUS z MLR oceníli naši příslušní odpovědní pracovníci na čtyřicet korun, čímž se jim podařilo docílit naprostý dostatek tohoto zahraničního zboží na našem trhu.

7. Dóza na kosmetické odpadky za šedesát pět korun z Plastimatu Nové Zámky patří k výrobkům, které přežijí rok tři tisíce. Vzhled, provedení i pochybná funkčnost výrobku podpořená výraznou cenou z něj činí výrobek nejen neprodejný, ale i nesmrtelný.

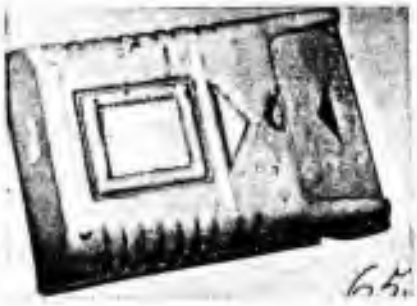

8. Podobný osud potkal oba podnosy z NDR. „Malý" stojí třicet pět a „velký" padesát dvě koruny. Jsou to výrobky, nad kterými se neopomene zastavit téměř každý zákazník a procvičí si nad nimi krční svalstvo — vlevo—vpravo—vlevo—vpravo...

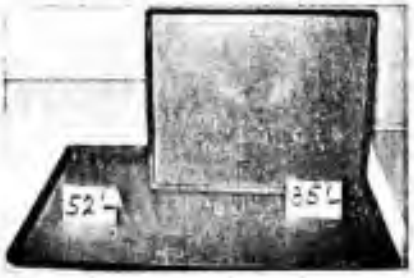

9. Servírovací souprava z NDR je v našich prodejnách nabízena za čtyřicet sedm korun. Tvrdit, že je za tuto cenu u nás prodávána, by totiž byla lež.

10. Sada servírovacích podšálků z NDR za dvacet čtyři koruny je oproti ostatním výrobkům z dovozu cenově přístupná, což je však jediné, co ji činí zajímavou.

11. Desertní souprava z NDR za tři sta deset korun působí v regálech prodejen velmi honosně, neboť jednotlivé její části jsou vyrobeny z vysoce lesklého kovu. Stanovená cena i zcela utajený účel z ní dělá vhodný předmět k diskusi v okamžiku, kdy při návštěvě nezvaných hostí začne váznout hovor.

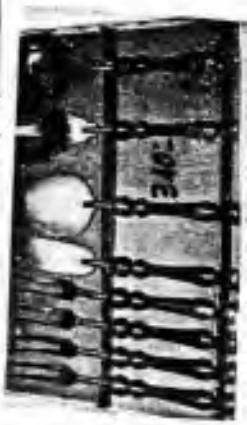

● Milé ženy, věříme, že si z naší dnešní nabídky zboží, které je vždy k dostání, vyberete. Nakupujte toto zboží nejlépe na pokazy, které dostanete od ROH ke svému svátku. Budete-li se však, podobně jako my, vyjadřo- vat o těchto výrobcích kriticky, nepřehlédněte především u výrobků ze zahraničí, že je nakupovali pracovníci našeho obchodu.

S PLASTICKOU ZLOTOU SLOTÍ... DRBNA.

Aufgespießt

„Was wir brauchen, ist ein modernes Dienstleistungszentrum mit Stallgeruch. Was wir haben, ist ein Stall mit Dienstleistungsgeruch."

Der SPD-Bundestagsabgeordnete Klaus Lennartz laut Nachrichtenagentur AP zum Streit innerhalb seiner Partei über die Berufung von Margarita Mathiopoulos zur SPD-Sprecherin.

2 PARDUBICE DO BOHDANCE JE NEJVÍCE 10 KM!

MILÝ PŘÍTELI,

víš dobře, jak nerad píšu dopisy, ale zažil jsem něco, o čem Tě musím dozajista zpravit.

Nedávno jsem byl služebně v Praze. Náš podnik mi zařídil nocleh ve stavařské ubytovně Košík v Praze 4. Vrátil jsem se navečer z města, povečeřel guláš a jednu desítku, a protože jsem byl unaven, ulehl jsem brzy. Poněkud mě sice zarazil zápach z nevynesených odpadkových košů a nepořádek vůbec — ale jak říkám, byl jsem unaven, usnul jsem tedy. Probudil mě podivný šramot. Otevřel jsem oči a vyděšeně zíral na hejna švábů pochodující po místnosti. Protřel jsem si oči, ale švábi nezmizeli.

Už je to tady!, pomyslel jsem si, delirium tremens! Ale po jedné desítce? Třepal jsem se hrůzou a švábi se rojili. Teprve k ránu ten hrozný úkaz zmizel. Byla to strašná noc — ale pořád mi v tom nehrála ta jedna, jediná desítka. Po jedné desítce člověk přece nedostane delirium. A taky jsem neviděl bílé myšky.

Nedalo mi to a ráno jsem se došel zeptat na Obvodní hygienickou stanici v Praze 4 a tam mi potvrdili, že ubytovna Košík je skutečně špíny a švábů plná. To jsem si oddychl! Nejsem opilec, což Ti tímto s velkou radostí sděluji.

Zdraví Tvůj Pavel.

P.S. N. p. Stavoservis, provozovatel ubytovny Košík, se zavázal, že odstraní hygienické nedostatky do 31. 3. 1987, což asi nebude tak jednoduché, neboť ubytovaní mnohdy nedodržují zásady hygieny, ničí zařízení ubytovny — a Stavoservis vlastně neustále doplácí na opravy. Těch zhruba 3 000 ubytovaných lze uhlídat těžko, to je pravda — ale švábi a podobný hmyz nemá v ubytovně co dělat, na to je snad dostatek chemických prostředků, ne?

P.P.S. Hlavně, že nejsem alkoholik!

TULÁK MARTIN

Málem bylo po něm vyhlášeno celostátní pátrání. Ne a ne ho najít. Už o něj u Staňků v Lázních Bohdaneč vážně měli strach. Ale po dvou měsících přece jenom našel cestu domů. Jenomže se vrátil pěkně pošramocený — jak by ne, když byl celou tu dobu využíván v nějaké cizí domácnosti. Kdo čeká, že Martina doma přijali s otevřenou náručí, mýlí se. Nešlo totiž o toulavého synka nebo psa. Zatoulalo se křeslo od čalouněné sedací soupravy MARTIN, kterou Staňkovi zakoupili v obchodním domě PRIOR Pardubice. Pokud by se spokojili s použitým křeslem tak, jak si to představoval vedoucí prodejny nábytku, mohli si soupravu koupit rovnou v bazaru. Při pátrání po pohřešovaném se ukázalo, že zatoulaných křesel a nespokojených zákazníků bylo víc. Teď už jsou všichni Martinové u svých doma a vedoucí prodejny nábytku, který zmatek zavinil, posmutní při výplatě prémií za první čtvrtletí 1987. A na Staňkovy čeká nová souprava — tentokrát určitě kompletní.

2 mm

Co jsou to dva milimetry v životě lidském! Tedy dva milimetry papíru, aby bylo jasno.

Ovšem v životě a životnosti elektronických počítaček ELKA 80-81 jsou ony dva milimetry podle názoru těch, kdo s počítačkami pracují, až moc. Ty dva mm přečuhují, kotouče se otřepávají a přebytečné konečky se mění v papírový prach, který zaneřádí elektronickou pokladnu a hlavně tiskárnu (tam je taková maličká tiskárna, mnohem menší než třeba Mír na Václavském náměstí; snad ani nepatří pod polygrafii, ale problémy má taky). Ta tiskárna se zanese a netiskne a netiskne a je ji třeba dát do opravy.

Názor těch, kdo s pokladnou ELKA 80-81 pracují, odsouhlasila (pochopitelně) koncernová účelová organizace Kancelářské stroje, která tyto pokladny dodává a opravuje. Ano, častou poruchovost zapříčiňují nekvalitní papírové kotouče!

Naopak naprostý nesouhlas (taky pochopitelně) vyslovilo Odbytové sdružení papírenského průmyslu: všechno je v normě, pokud se vyskytnou kotoučky, které normě neodpovídají, je možno je reklamovat. OSPAP z tohoto důvodu ovšem ještě žádné reklamace od odběratelů neměl.

Na rozdíl od pokladen ELKA papír snese všechno. Tvrzení taková i onaká.

Ach, kde jsou ty časy, kdy kupec počítal všechno na pytlíku od mouky . . . Tam nějaké dva milimetry vůbec nehrály roli!

BELGRAD, 22. März (Reuter/AFP). Kurz vor Inkrafttreten eines Preisstopps für Nahrungsmittel, Konsumgüter, Werkzeuge, Textilien und Möbel hat die jugoslawische Regierung eine Verteuerung von Benzin um 16 Prozent, von Erdgas um 25,6 Prozent und von Brot um 22 Prozent bekanntgegeben. Die Regierung begründete ihre Maßnahme am Wochenende in Belgrad mit der Abwertung der Landeswährung Dinar gegenüber dem US-Dollar und dem Preisanstieg für Erdöleinfuhren. Unterdessen hielten die Proteste in der Bevölkerung gegen den bereits im Februar verfügten Lohnstopp an.

OLG Hamm: Autofahrer darf kein Bonbon aufheben

HAMM, 23. März (dpa). Ein Autofahrer, der während der Fahrt ein Bonbon vom Wagenboden aufhebt, handelt grob fahrlässig. Die Kaskoversicherung muß daher für den Schaden eines folgenden Unfalls nicht aufkommen. Das hat der 20. Zivilsenat des Oberlandesgerichts Hamm (OLG) in einem am Montag bekanntgewordenen Urteil entschieden.

Zwar ergab eine Demonstration auf dem Gerichtsparkplatz, daß der Fahrer nicht unbedingt den Blick von der Fahrbahn abwenden mußte, wenn er sich nach dem Hustenbonbon bückte. Dies sei aber nicht der für die Klärung der Schuldfrage allein entscheidende Gesichtspunkt, hielt das Gericht dem Kläger, einem Berufskraftfahrer aus Paderborn, vor. Die andere, „ebenso offensichtliche Gefahr" bestehe darin, daß der Fahrer je nach Konstruktion des Wagens und eigenem Körperbau beim Bücken das Steuer mehr oder weniger stark verziehe.

Überhaupt nicht entlastet werde der Kläger durch seine allergischen Beschwerden und einen Hustenreiz, meinte der Senat. In jedem Fall hätte er einen Parkplatz ansteuern oder bei einer akuten Notlage auf dem Seitenstreifen halten müssen, um einen Unfall zu vermeiden. (Az.: 20 U 122/86)

FILM Boris Godunov, natočený podle známé Musorgského opery, patří k nejmonumentálnějším dílům současné sovětské kinematografie. Jeho tvůrcem je režisér a herec Sergej Bondarčuk. Film byl zčásti natáčen také v Československu a v Polsku. Nyní byl představen v Moskvě.

v japonsku vyvinuli požární automobil bez posádky, řízený počítačem. Toto asi tří metry dlouhé a dvanáct tuny těžké vozidlo, vybavené televizní kamerou a různými čidly, vychrlí pět tun vody a tři tuny hasicí pěny za minutu. (bn)

• V Maďarsku bylo zatím zjištěno 114 osob nakažených virem AIDS, u čtyř z nich onemocnění propuklo a jeden nemocný už zemřel, prohlásil včera ministr zdravotnictví MUDr. L. Medve.

Pivo není jenom z chmele...

ALE I TEKUTÝ CHLÉB!

(čtk): Plzeňský Prazdroj — dvanáctistupňový spodně kvašený světový ležák, prodávaný v zahraničí pod ochrannou značkou Pilsner Urquell, se stal nekorunovaným králem tohoto druhu piva na světě. Dobrý zvuk západočeského piva však vytváří produkce všech šesti závodů k. p. Západočeských pivovarů. Kromě n. p. Plzeňský Prazdroj k nim v Plzni patří pivovar Gambrinus, závody v Karlových Varech, Chebu, Chodové Plané a Domažlicích a dalšími stáčírnami v Berouně a Klatovech. Pivovary loni vystavily celkem 3,14 mil. hektolitrů piva. Na 2500 zaměstnanců Západočeských pivovarů ustluje o zvýšení kvality a sortimentu nabídky. V závěru minulého roku dostali spotřebitelé poprvé černé dia pivo Baltazar z karlovarského pivovaru. Trh obohatilo kvasnicové pivo Chodovar ze závodu v Chodové Plané. Letos se v prodejní síti objeví také pšeničné pivo a pšeničného sladu.

POSLEDNÍM ŠLÁGREM v Paříži se staly „podniková hodinky". Prodávají se na bulvárech za stovku jako „světová premiéra", nikdo však nedokáže s určitostí říci, zda pocházejí z Francie, Japonska či Tchaj-wanu. Jednou týdně se ponoří do vody, jež proniká miniaturními otvory k sérii elektrod. Vyvolaná elektrolýza dodává energii potřebnou k chodu digitálního systému. Žádné baterie, žádné natahování. A nejsou náročné. Výrobce nabádá ty, kdo by jim chtěli „přilepšit" alkoholem nebo coca-colou, že se spokojují výlučně s pitnou vodou.

NEJLÍP JDOU NA OVANÁČTRU...

K nedostatku vody v Košicích

(čtk): Člen předsednictva ÚV KSČ, předseda vlády SSR P. Colotka navštívil společně s některými dalšími členy vlády SSR Košice, kde jednal s vedoucími tajemníkem východoslovenského KV KSS J. Pirčem a dalšími představiteli. Hlavním bodem jednání byla neodkladná opatření pro řešení havarijní situace v zásobování kraje a zejména Košic i Prešova pitnou vodou v tomto a dalších letech. P. Colotka navštívil i Vysokou školu technickou v Košicích a její nově vybudované výpočetní středisko.

OTOMAR VI V2 35 LET

• Spojené státy měly k 1. červenci 1986 přibližně 241,6 miliónu obyvatel.

HUSÁK JE PŘIBLIŽNĚ 100 LET STARÝ...

KOMUNISTICKÉ PARADOXY

/Co nenajdete v Příručce agitátora/

Otázka: Chtěl bych se zase projít po nějaké Stalinově či Stalingradské ulici. Z vyprávění pamětníků vím, že kdysi byly v každém městě i na vesnici. Kam se poděly?

Odpověď: Do Paříže. Jediná významnější třída, připomínající Stalina, existuje dnes na jihozápadním okraji města. Lze ji projít tak za tři minuty. Něco byste určitě našel i v Tiraně a po albánských vesničkách.

Otázka: Co dělá nejmladší Stalinova vnučka?

Odpověď: Je americkou občankou.

Otázka: Chtěl bych se podívat na nějakou Stalinovu bystu. Kde ji najít?

Odpověď: Bez větších problémů to půjde v jihomoravském městě Kyjově, kde jedna zůstala u vchodu do parku nedaleko mostu přes potok. Daleko případnější umístění lze ovšem vidět v hlavním městě Holandska Haagu. Zde je Stalinova busta namontována do staré telefonní budky uprostřed místní "čtvrti rudých světel", hned vedle veřejných záchodků. Vedoucí třídou v této "rudé čtvrti" ovšem nejsou komunisté, ale prostitutky. Telefonní budku zde Stalin sdílí s atrapami leklých ryb a s tím, co by soudruh Václav Kopecký, jeden z vůdčích činitelů v bolševizaci KSČ, nazval použité "gumové a rybí".

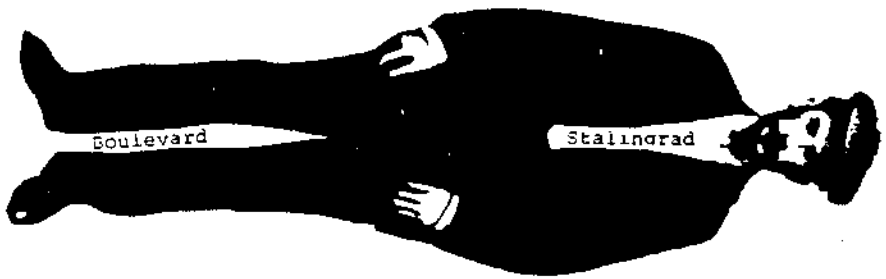

Otázka: Zajímám se o počátky Rudé armády, marně pátrám po primárních dokumentech a po jménu jejího zakladatele. Kde to mohu zjistit?

Odpověď: Nejlépe v Americe, v Hooverově institutu Stanfordovy univerzity v Kalifornii. Příslušných dokumentů zde mají asi 40 tisíc. Chystáte-li však o tom článek pro "Život strany", jméno zakladatele raději neuvádějte. Jmenoval se Trocký.

Otázka: Jsem sběratel odznaků a medailí. Kde mohu sehnat Řád práce?

Odpověď: V Kanadě, v jednom ottawském vetešnictví nedaleko místního tržiště. Majiteli obchodu nebyl "propůjčen", ale prodán kterýmsi uprchlíkem v r. 1969. Je k mání za 18 dolarů.

Otázka: Kolik pracujících ze socialistických zemí navštíví ročně hrob zakladatele vědeckého socialismu Karla Marxe?

Odpověď: Málo. Je totiž nevhodně geopoliticky umístěn na londýnském hřbitově Newgate.

Otázka: Co se stalo při mumifikaci s mozkem Vladimíra Iljiče Lenina?

Odpověď: Divoké věci. Byl vyjmut a zkoumán v roce 1925 profesorem Oskarem Vogtem z "Mozkového institutu císaře Viléma" v Berlíně. Z dodnes nevysvětlených důvodů našli v lebce jen půlku. K dalšímu studiu nalezených zbytků vznikl v roce 1925 v Moskvě zvláštní institut, který měl za úkol zjistit, v čem spočívá "materialistická podstata geniality". Ředitelem institutu se stal lidový komisař zdravotnictví N. A. Semaško, později známý jako předseda Rusko-německé komise pro rasovou biologii. Ke studijním účelům byl Leninův mozek rozřezán na 31 tisíc částí. Některé byly darovány zasloužilým členům strany a některé věnovány ústředním výborům různých komunistických a dělnických stran.

Otázka: Proč nevznikla Komunistická strana Fidži?

Odpověď: Po konzultaci, extrapolaci a rekonstrukci historických pramenů jsme došli k závěru, že nejblíže pravdě asi bude stanovisko vůdčího činitele Komunistické internacionály Karla Radka, zastřeleného koncem 30. let: Prý je to tím, že se údajně nenašel žádný ruský bolševik, ochotný vzít na sebe zástěrku z fíkového listí, dát si kroužek do nosu a vést "delegaci z Tichomoří" na kongres Kominterny do Moskvy.

Otázka: Co se stalo s pozůstalostí po Vladimíru Clementisovi?

Odpověď: Podle zdroje jistě dobře informovaného svým působením na Generální prokuratuře v Praze /Zdeněk Mlynář/ si např. ložní prádlo a porcelánový servis po popraveném Vladimíru Clementisovi zakoupila Božena Novotná, choť třetího dělnického prezidenta souha Antonína Novotného. Vzpomenuté předměty prý jí padly do oka při návštěvách v době, kdy byl ještě Vladimír Clementis ministrem zahraničí poúnorové vlády.

Otázka: Jsem sběratelem fotografií soudruha Klementa Gottwalda. Vyplývá z nich, že jako pohlavní pokrývku preferoval klobouk. Proč má na hlavě beranici, když ohlašoval únorové vítězství pracujícího lidu na Staroměstském náměstí?

Odpověď: Šlo o významnou událost, svými důsledky až mimořádnou. Beranici stáhl Kléma z hlavy již vzpomenutého Vladimíra Clementise těsně než vystoupil na balkon paláce Kinských, prý proto, že "není důstojné dělat revoluci v klobouku". Máte-li i starší fotografie, ještě než v nich řádili retušéři, najdete na nich Vladimíra Clementise i s Gottwaldovým kloboukem. Stál tam, kde na pozdějších únorových fotografiích uvidíte jen mezeru a zeď paláce.
Jak dokumentuje fotografie na následující straně, bylo to ze strany soudruha Gottwalda správné, až jasnozřivé rozhodnutí. S nositeli klobouků to v mezinárodním komunistickém a dělnickém hnutí dopadalo všelijak. V beranici - Nikita Sergejevič Chruščov, v klobouku - Lavrentij Berija, popravený Chruščovem v prosinci 1953.

Otázka: Zajímám se o osud zakladatele Komsomolu Oskara Ryvkina. Slyšel jsem, že byl věrným synem lidu, že dostal zlatou Leninovu hvězdu a že skončil u Kremelské zdi.

Odpověď: V zásadě jsou vaše informace správné, až na jisté detaily. Při konzultaci s prameny sovětského ministerstva vnitra bylo zjištěno, že je to až novější pojetí. V době své smrti byl Ryvkin považován ne za syna lidu ale za nepřítele lidu, nedostal zlatou Leninovu hvězdu ale Stalinovo olovo a neskončil u zdi Kremelské ale vězeňské.

K podobenství o klobouku a beranici. Vlevo Lavrentij Berija, vpravo Nikita Sergejevič Chruščov, na Stalinově pohřbu.

Otázka: V kterém československém muzeu najde člověk na exponátech nejvíce pravopisných chyb?

Odpověď: V Prešově, v múzeu Slovenskej republiky rad /Slovenské sovětské republiky/, ktorou z místní hospody U Černyho orla "vikričel" v létě 1919 pologramotný Čech Janoušek. Slovenska sovjetova republika sa vitvorila na tri nedele pouze.

Otázka: Proč už se tak dlouho nehraje píseň "Zítra se bude tančit všude, až na stožáry světa vlajky rudé vyletí"?

Odpověď: Mezi odborníky převažuje názor, že důvod leží v podezření, že autorem slov je Pavel Kohout. Z téhož důvodu se prý již také nerecituje báseň:

"... i když vím že cesta kosmopolitů je kluzká,
přece říkám hrdě - moje druhá rodná řeč je ruská!"

Povídá Vojta Högerovi:
"Čoveče Karle, představ si, že Krška je komoušl"
"Ale di Jaroušku, jak to víš?"
"No já včera Krškovi říkal, že nemám rád komunisty a buzeranty a von se naštval. Von je asi komoušl"

A NAKONEC Z FEDERÁLNÍHO ANEKDOTÁRIA:

Setkají se dva malíři a jeden si stěžuje:
"Představ si, včera mě vyhodili ze Svazu výtvarných umělců."
"A cos prosímtě provedl?"
"Ále, namaloval sem obraz LENIN V POLSKU."
"A za to tě vyhodili?!"To mi musíš ukázat."
Jdou do ateliéru a na stojanu je obrovské plátno. Na plátně jezero a les a mezi stromy je vidět vousatého naháče,dovádějícího s nahatou ženskou.
"Víš, ta ženská,to je Naděžda Konstantinovna Krupská a ten chlapík,to je Trocký."
"No prosím tě a kde je Lenin?"
"No vidíš, taky tomu nerozumíš. Ten je přece v Polsku!"

* * *

Říční hlídka Veřejné bezpečnosti vytáhne z Vltavy příslušníka s pevně zatnutými pěstmi. Otevřou první pěst a najdou v ní 8 korun. Otevřou druhou a v ní je papír se vzkazem:
"Skoč mi do Vltavy pro Sparty. Náčelník"

* * *

Sovětský svaz vyšle do vesmíru kosmonauta a kosmonautku, aby se mohlo ověřit, zda je možné provést pohlavní akt ve stavu beztíže.
Kosmonaut udýchaně hlásí na zem:
"Hlásím akt proveden, ale s tíží!"

* * *

Povídá jeden pes druhému v laboratoři:
"Ten Pavlov,ten ti má takový reflexy...jenom zaslintám už mi nese žrádlo."

CO BY TOMU ŘEKL K.H.B.?

K sympoziu o Karlu Havlíčkovi Borovském...

přečetl jsem si s chutí poznámku o "zdařilém sympoziu švýc.skupiny Společnosti pro vědu a umění". Hned v záhlaví račte JANe konstatovat, že provozovatelka sympozia, Bernská univerzita, neměla při výběru referentů právě tu nejšťastnější ruku. Pohříchu nutno poznamenat, že šťastnou rukou v tomto punktu se může pochlubit jen málokterý pořadatel podobných jinak bohulibých podniků.

Když někdo někdy něco někde pořádá, tak pozve obyčejně setrvale "osvědčený" team ICH-manů, protože se s vypjatou hrudí jako cvičenec dvacátých let všude nacpe a vecpe, přioděn Caesarovou togou a ciceronskou, leč prázdně jalovou výmluvností.

Místo na předem žádané a sympoziem dané téma vypráví legendy ze svého blaženého života, což se dokonce líbí či líbívé některým pořadatelům, neboť i mezi nimi se to hemží ICH-many. Ale normálnímu posluchači se řádově musí zdát, že ten či onen ICH-manmá nejeden život, ale hnedlinko jako kočka devatero, že jeho fysické konstituce je zpevněna nejtrdší ocelí a zhotovena ze železobetónu a že jeho nervy jsou nejméně tak robustní, jako podmořské kabely, nehledě dále na výpočet efektních **ICH-matických úspěchů,** které by stačily esi tak na tři až čtyři životy.

Tito ICH-mani nebývají počati normálními fysiologicko-biologickými, jak Angličeni říkají směšnými pohyby, ale geniálně genitálním přeskupením super-ICH-genů, zjančených poslechem Bachových fug a nostalgických veršů z Radúze a Mahuleny.

Takový značkový ICH-man, není-li náhodou atheista, pozmění posléze i Otčenáš ve svůj osobitý prospěch v tom smyslu, že každý pochopí, že Pánbůh je jen jeho otcem, ergo kladívko je on sám samojediným a legitimním synem božím a kdo je víc? Jen ICH-man!

Sympozium o K.H.B.? Blbost! Já sám jsem Nadhavlíček, já jsem Socrates, já jsem já, ich, ego, c'est moi, it's me ... ale stejně to ti ICH-mani mají prima. Na veřejných fórech vedou na svoji figuru optimálně přistřižené monology, tedy řečičky v ICH-formě a snaží se jimi přesvědčit toho kterého polospícího posluchače o vlastním ICH-geniu, ICH-formátu. Je blažený jako nacucané bleška krví jiného, leč protivného ICH-mana, **když se jeho vlastní nesebekritické EGO,subjektivně poznamenané ICH-manickou vidinou, přetváří v jakousi parafrázi na sochu Svobody, držící v ruce místo pochodně obrovské, ze všech stran a směrů viditelné signum monstrosa, vyjádřené gigantomanickým ICH...**

Komunálně by měli být ICH-mani izolováni na zámcích plných ICH-manů, protože tam by si mohli hezky nerušeně mezi sebou kecat do lebedy...

Je na škodu, že někteří ICH-mani nepochopili a nechápou, že ICH-manizmus má cenu akorát zašlápnutého cvrčka.

Jan Ryba

FFM/26.února 1987

Z časopisu Československá cesta:

A nakonec na důkaz, že hulvátství mezi "našinci" má opravdu už velmi staré a solidné tuhé kořeny, a také pro zasmání, si můžeme ukázat následující "dokumenty":

Křesťané! Mužové! Občané! Měšťané! Živnostníci! Ženy!

Nevolte Masaryka a nepracujte o jeho zvolení.

Dříve byl Němcem, nyní dělá Čecha. Nemiluje svět vlasti, ani nás synů a dcer českých matek. Zastával se Eida Hilsnera, který prolil krev křesťanského děvčete a dělal hanbu celému českému národu v Evropě. Masaryk byl už jednou poslancem a za dva roky musil se mandátu vzdát, protože se nemohl snésti s ostatními poslanci. Masaryka v celých Čechách nechtěli nikde přijmout za kandidáta.

Má tedy naše město, máme my moravští, uvědomělí občané zvolit si toho, kterého z Čech takořka vyhnali? Občané! Jeden inteligent — Pražan pravil: „Divíme se vám zde. V Praze by do Masaryka ani hokynářka nekopla — a vy ho zde chcete udělat poslancem!"

Hříchy prof. MASARYKA.

1. Odpadl od víry. (Stal se nevěrcem)
2. Potupil čest Panny Marie: (v Hradci Králové.)
3. Tupí katolickou bohoslužbu a nazývá ji pověrou.
4. Rozlukou manželskou chce úplný rozvrat rodiny.
5. Ničí víru v srdcích studentstva.
6. Chce nemravnou „volnou lásku"
7. Okrádá lid o víru: Chce volnou školu, rozluku církve od státu,
8. Lže, přehrnuje, politicky se přetrafuje
9. Ničí jednotu národa.
10. Prohlásil se sociálním demokratem chce tedy zničení soukromého majetku (svůj veliký majetek zuby nehty drží)

atd. atd. atd.

/Za asistenci při vyhledání obou protimasarykovských letáků z volební kampaně v roce 1910 děkujeme p. Jiřímu Kovtunovi z americké Library of Congress ve Washingtonu./

Zajímavě se s těmito "dřevními" ukázkami doplňuje také nedávný produkt torontského nakladatelství p. Josefa Škvoreckého, člena redakční rady časopisu Západ, který přesto jaký je to psavec, na Československou federální radu zatím nadává pouze ústně /zvláště novým přistěhovalcům, kteří za ním přicházejí/:

Fleky od Kafely sem prodal,
ale Palackýho nechtěli...
Vlastimil Třeštík

Co mi řekl jeden pán

Jeden pán říkal, že Masaryk si v pokročilém věku nechal voperovat opičí žlázy, aby si s dámama užil svoji reputaci státotvůrce. Odjel jednou na léčení do Švýcar, kde mu mezinárodní odborník držel ty žlázy u ledu. Žlázy pocházely ze šimpanze, ze kterého jsme se prý vyvinuli, jeho kost a kůže ještě dnes stojí v Národním muzeu na příkaz tatíčka, který se jmenoval Masaryk, protože byl prvním prezidentem. Je pohřben někde v polích, protože tam taky celý život žil. Národní muzeum a kůže toho šimpanze, co jsme se z něj vyvinuli, stojí v Praze. Praha je hlavní město Československa, vypadá jak ještěk, protože má sto věží, a je tam pěkné počasí, protože se tam podnebí podobá tomu našemu v Chicagu jenom v prádelně. Šimpanzí žlázy umožnily Masarykovi na stará kolena spokojenost se svou politickou kariérou. To taky vysvětluje, proč Masaryk hostil Mary Pickford někde na lánu, když toto něžné hollywoodské poupátko cestovalo kolem světa. Francouzsky se tomu říká ménážatroa, protože Mary na cestě doprovázel také největší hollywoodský švihák. Ten pán, který vlastnil starou továrnu v Elginu, kde mu od záclony jednou chytla spící žena a uhořela (jak chytla záclona se neví) a kde dvě ohromný, hladový dogy přes noc běhají v uličkách mezi haraburdím, taky říkal, že Baťa byl největším géniem české historie od Žižky. Baťa vystavěl svůj Gottwaldov na Moravě, aby byl dál od Prahy a nemusel platit daně. To se mu podařilo. Baťa taky obul svět, a proto bylo jeho město zárodečného. Tak vznikla věta, co tatínek říká, když ho maminka neslyší, protože ona je sluníný

— — —

To vše, Masaryk taky ty opičí žlázy skrýval, ale faktem zůstává, že jsme měli šimpanze za prvního prezidenta, a proto jsme ještě dneska sto let za opicema, protože jsme národ Švejků a ne rovný chlapi. Můj táta je rovný chlap, řekl jsem. No to sem nepiš, to je něco jinýho, to už ve starém Řecku milovali děti rodiče, řek ten pán, nic nového pod sluncem. Nakonec ty opičí žlázy vysvětlujou, proč se Masaryk tak bratříčkoval s Čapkem a Peroutkou, ona to i lidová moudrost pochytila, proto vzniklo přísloví, pátek, buzerantů svátek. On i jeden memoárista z hradní kliky to nedávno přiznal, to se ví, že on to pořádně zachalil, ale napsal černě na bílé, že Čapek, když poznal ženy, už Masaryka tak nezbožňoval, začal se na něj dívat trochu víc kriticky, to vše, i pro spisovatele je herečka lepší než prezident, i když má šimpanzí žlázy. Ten pán taky říkal, že bejt elitou národa, to

Z knihy "striptease Chicago" od Jakéhosi Nováka, kterou vydalo Škvoreckého nakladatelství v Torontě v roce 1983.
DRBNA tuto ukázku opakuje...

KRÁL ČESKÉ DECHOVKY

Josef Poncar

Před 85 lety, 14. března 1902, se v Chodouni nedaleko Zdic narodil Josef Poncar, nejstarší ze tří populárních skladatelů české lidové dechovky. V témž roce a měsíci se kupodivu narodili i dva další: dne 21. 3., také v pátek, národní umělec Karel Vacek a za týden, opět v pátek, 28. března, zasloužilý umělec Jaromír Vejvoda.

J. Poncar své nadání zdědil po otci, který byl topičem na lokomotivě a ve volném čase hrál v knížecí kapele Hanavských slévárem v Komárově na housle, basu a na trombón, a svého syna naučil již v dětství hrát na několik hudebních nástrojů. Syn nelenil a již v jedenácti letech hrával se svou klukovskou kapelou po okolních vesnicích pod okny oslavenců, o posvícení a masopustu i k tanci. Jako kapelník musel také rozepisovat skladby pro jednotlivé nástroje, a to byla první průprava pro pozdější skladatelskou činnost. Skutečné hudební vzdělání neměl, jeho vlastním povoláním byla truhlařina, i když ji později opustil a nastoupil do zaměstnání u dráhy. Třicet pět let dojížděl denně ze Zdic přes Beroun do Prahy na Smíchov, kde pracoval ve skladě tiskopisů.

Dá se říci, že většina jeho skladeb vznikla na železnici, ve vlaku se zrodila v roce 1924 i jeho úspěšná Anduličká. Aby vyšla tiskem a na gramofonových deskách, musel skladatel zaplatit vydavateli polovinu nákladů. Rok nato napsal, tentokrát u jezu na Berounce, skladbu Rézinka, kterou věnoval své manželce. První velký ohlas měla v roce 1934 optimistická polka Já nemám nic; zvítězila i v soutěži gramofonové firmy Ultraphon, získala si oblibu a byla vydána i v zahraničí. Rodné obci věnoval skladatel Chodouňskou polku, složil ji při návratu z noční služby, inspirován okolní malebnou přírodou. Z více než stovky dalších úspěšných skladeb některé natolik zlidověly, že mnoho lidí už ani nezná autory melodie ani textů. Slova pro Poncara nejčastěji psal textař V. Zeman.

Při poslechu nahrávek z NSR a Švýcarska, kde je o Poncarovy písničky v zahraničí největší zájem, čas rychle utíká. Stejně rychle uteklo šedesát let kapelnické a tvůrčí činnosti: od oné klukovské kapely přes téměř třicet let se Symfonickým orchestrem československých železničářů až po vlastní Poncarovu kapelu.

Poncar byl celý život rytím amatérem, často mu byl odměnou pouze potlesk a večeře. A ovšem i vědomí, že se jeho písničky líbí, že chytnou u srdce a že doma i ve světě šíří radost a úsměv. Byl to prostý, upřímný člověk, neměl žádnou odbornou školu, ale měl talent a dobré srdce. Rozený muzikant si velmi vážil čestného uznání, které mu Svaz českých skladatelů a koncertních umělců udělil za dlouholetou vynikající a širokou sdílnou skladatelskou činnost v oblasti lidové a dechové hudby. V srdcích lidí zůstane nezapomenutelně zapsán. Loni v listopadu zemřel ve věku téměř 85 let.

● Nové skloňování zájmen při kontrole zodpovědnosti:
Já? — To ty! To on!
My? To vy! To oni!

„Marie, že je to fantazie, to dálkové ovládání."

● *Vzdychl si jeden manžel:*
„Rád bych věděl, kam se poděly ženy, které nemohly snést manžela doma, když se uklízelo."

O Stavovském divadle.

Naposledy jsem byl v Tylově divadle v trnavém období s kravatou. Dnes bych tu v takovém oblečení vypadal jako zbloudilec z maškarního plesu. Místo jeviště holá stěna, podlaha zmizela, všude bláto, písek a hlína. Vypadá to tu spíš jako v překladišti než v kulturním stánku. Zachovaly se jen konstrukce galerií, balkóny obalené tlustou ochrannou vrstvou čekají na své znovuodkrytí. Člověka napadne otázka, jak to vše lidé vůbec mohou dát dohromady. A pak hned další:

Jak je to s termíny? Prostýchá se, že snad divadlo nebude hotova včas.

Inženýr JOSEF ROČEK z Výstavby hlavního města Prahy, investora celé akce, říká:

Myslím, že prozatím to jsou obavy zbytečné. Mírný skluz oproti plánu sice máme, ale rozhodně to není skluz nedohnatelný. Každá stavba znamená několik desítek neznámých. A u Tylova divadla tyto neznámé zvýrazňuje stáří jeho budovy. V plánech je třeba zakreslena zeď, u níž počítáte, že něco vydrží. Ve skutečnosti však je v ní zazděn průduch a člověk aby se pomalu bál opřít o ni jízdní kolo. Samozřejmě, několik takových překvapení terminy neurychlí.

Ale stihnete to?

Zatím věřím, že ano.

Jak tedy bude divadlo vypadat?

Záměrem je, aby se co nejvíc podobalo původní klasicistní stavbě. Navíc přibudou dva suterény — v prvním bude ústřední šatna s občerstvením, ve druhém technické zázemí divadla. Před zadním průčelím, pod Ovocným trhem, vznikne nové podzemní skladiště jevištních dekorací. Zároveň se hned v sousedství na Ovocném trhu 6 podrobuje důkladné omazovací kúře Kolovratský palác, v němž bude mít své kanceláře ředitelství.

Tvrdí se, že divadlo mělo výtečnou akustiku. Při výzdobě celého vnitřku budou proto stavbaři důsledně používat takové látky a hmoty, jaké měl k použití při stavbě v letech 1781—1783 hrabě Nostic. Stěny pokryjí hedvábné tapety, a veškeré zlatem se lesknoucí ozdoby na balkónech a sloupech, které každý divák pravidelně obdivuje, budou ze zvláštní směsi papíru a sádry, získané technikou papírmaše. Obtíž je v tom, že panelové domy se papírmašem nezdobí a není tedy ani žádný podnik, který by s touto technikou pracoval. Zatím investor běhá, shání, improvizuje.

Původně bylo v hledišti osm set dvacet míst k sezení, ale do prodeje jich přicházelo pouze sedm set třicet, z devadesáti by si totiž platící diváci odnesli domů místo uměleckého prožitku jen vzpomínku na sloup zakrývající výhled na tři čtvrtiny jeviště, popřípadě na clonu, pro kterou slyšel jen podivné medvědí brumlání. Po novém otevření bude sedadel 678, z nich tři s bezbariérovým přístupem pro invalidy. Poměrně velký úbytek si vyžádalo rozšíření uliček, které nevyhovovaly protipožárním předpisům.

Při zkoumání samotných stěn divadla objevili pracovníci na několika místech staré původní fresky, ovšem neustálými přestavbami značně poškozené. Jsou na nich zátiší s květinami a hudebními nástroji, doplněné květinovými rozetami. Nyní je restaurátoři oku diváka odkryjí na první galerii v rytalitu, kde bude probourán několikrát přestavovaný strop a vznikne tak prostor přes dvě podlaží.

Jak to, že divadlo vydrží takový nápor?

Museli jsme je zajistit. První, do čeho jsme se pustili, byly zabezpečovací práce. Hlavní nosné zdi podpírají z obou stran mikropiloty zaručující, že se budova nezhrouti.

A zájem veřejnosti? Na Ovocném trhu okolo hlavního vchodu do divadla neustále nakukuje několik lidí a živě o něčem rozprávějí.

Zájem je veliký, především u cizinců. Tylovu divadlu udělal obrovskou reklamu film Amadeus, jehož divadelní scény se po několik měsíců natáčely u nás. Často se o stavbu zajímají cizí lidé, kteří se nám různými světovými jazyky snaží vysvětlit, že se chtějí jen podívat, jak toto divadlo vypadá ve skutečnosti.

Snad již poste jsem pohlédl na budovu Tylova divadla se zazděnými okny. Divadla, které je nejen díky Amadeovi ve světě známější než divadlo Národní. Ještě několik let — do roku 1991 — si počkáme na jeho opětné otevření, kdy vzpomeneme dvoustého výročí Mozartovy smrti. To čekání se určitě vyplatí.

● *„Ženy mají dvě zbraně — kosmetiku a slzy," poznamenal kdysi Napoleon. „Naštěstí pro muže mohou být jen zřídkakdy s úspěchem použity obě dvě současně."*

Karl Marx gestorben

Begründer einer neuen Weltanschauung

London, 14. März 1883 – In London stirbt im Alter von 65 Jahren der Philosoph, Journalist und Politiker Karl Marx. Am 5. Mai 1818 in Trier geboren. Stammte aus einer jüdischen Familie, die jedoch 1824 zum Protestantismus übertrat. Sein Vater hätte sonst die Stelle als Anwalt verloren.

1835 Studium der Rechtswissenschaften in Bonn. 1836 wechselte Karl Marx nach Berlin. Dort geriet er unter den Einfluß des Hegelianismus. Studium der Geschichte und Philosophie. Promotion 1841 mit einer Arbeit über „Die Differenz der demokratischen und epikuräischen Naturphilosophie" an der Universität Jena.

Karl Marx wollte eine akademische Laufbahn einschlagen, scheiterte aber an der reaktionären Wendung der preußischen Kulturpolitik. 1842 Chefredakteur der „Rheinischen Zeitung" – eines bürgerlichen Oppositionsblattes in Köln. 1843 schied er aus der Redaktion aus, kurz darauf wurde die Zeitung verboten.

Im gleichen Jahr heiratete Karl Marx seine Jugendfreundin Jenny von Westphalen und wanderte nach Paris aus. Dort publizierte er zusammen mit dem Liberalen A. Ruge die „Deutsch-Französischen Jahrbücher", in denen er seine ersten sozialistischen Arbeiten veröffentlichte.

Durch Friedrich Engels lernte Marx die klassische britische Nationalökonomie und ihre möglichen revolutionären Konsequenzen kennen. Eine Reise nach England vermittelte ihm einen Eindruck der industriellen Arbeitswelt. 1845 wurde Karl Marx aus Paris ausgewiesen und zog nach Brüssel. Dort schrieb er mit Hilfe eines Manuskripts von Engels, im Auftrag des Londoner „Bundes der Kommunisten", das „Kommunistische Manifest".

Die Februarrevolution 1848 ermöglichte Marx eine Rückkehr nach Paris. Von dort ging er nach Köln, um die „Neue Rhein-Zeitung" herauszugeben. Dieses Blatt engagierte sich für den linken Flügel der Demokraten. Marx propagierte hier eine einheitliche deutsche Republik und den gemeinsamen Kampf der deutschen Staaten gegen das reaktionäre Rußland.

1849 wurde diese Zeitung verboten. Marx ging über Paris nach London ins Exil. Trotz starker Geldsorgen, aus denen ihn sein Freund Engels oft rettete, konzentrierte er sich auf sein wissenschaftliches Hauptwerk – eine kritische Darstellung der kapitalistischen Produktionsweise.

1859 erschien eine erste Fassung „Zur Kritik der politischen Ökonomie". 1867 der erste Band des Werkes „Das Kapital". Der Zweck und das Ziel dieser Arbeiten war, der internationalen Arbeiterbewegung eine wissenschaftliche Grundlage für ihren Kampf zu geben.

An der 1865 in London gegründeten „Internationalen Arbeiterassoziation" war Marx aktiv beteiligt. Zu Erwerbszwecken und als Teil seines politischen Kampfes schrieb er zahlreiche Zeitungsartikel. Seine intensive Arbeit und sein unstetes Leben verursachten schwere Krankheiten. Zusätzlich brach das schwere Schicksal seiner Familie seinen Lebenswillen.

Flüssigkeits-Rakete in den USA gestartet

Flug dauert allerdings nur 2,5 Sekunden

Auburn, 16. März 1926 – Der amerikanische Physiker und Raketenpionier Robert Goddard startet in Auburn im US-Bundesstaat Massachusetts am 16. März 1926 die erste Flüssigkeitsrakete der Welt.

Goddard wurde am 5. Oktober 1882 in Worcester/Massachusetts geboren. Arbeitete als Professor für Mathematik und Physik in Worchester und Princeton. 1912 begann er sich als erster Wissenschaftler der USA mit dem Raketenproblem zu beschäftigen. Allerdings leitete ihn nicht der Gedanke an die Raumfahrt, sondern das grundlegende physikalische Interesse.

Goddard führte seine Untersuchungen in größter Zurückgezogenheit aus. 1915/16 experimentierte er mit Feststofftreibsätzen. Diese Erfahrungen legte er in der 1919 erschienenen Schrift „Eine Methode zum Erreichen sehr großer Höhen" nieder. Diese wurde, zum klassischen Standardwerk der Raketenpionierzeit.

Langwierige Versuche

1920 wandte sich der Wissenschaftler flüssigen Treibstoffen zu. Er entschied sich dabei für Flüssig-Sauerstoff und Benzin. Durch die Entwicklung eines Flüssigkeits-Triebwerks mit Pumpenforderung konnte nach langwierigen Versuchen am 16. März 1926 der erste Start vorgenommen werden. Allerdings schlug der Flugkörper bereits nach 2,5 Sekunden Flugzeit wieder auf dem Boden auf.

● **O čtyřicet až padesát procent** byly v SFRJ zvýšeny ceny jízdenek za převoz trajekty na jaderském moři. Oznámila to tisková agentura Tanjug.

PO VŠESLOVANSKÉM SJEZDU 1848 PROHLÁSIL, ŽE ČESKÉ PLEMENO MUSÍ RÝT „AUSGEROTTET". 90 LET PO NĚM TO HLÁSAL JEHO LANDSMANN A'DOLF!

DĚLNICKÁ TŘÍDA- PŘÍŠTÍHO SOCIALISMU

ŠÉÉÉÉÉN...

Zadržený násilník

Brej. Pro znásilnění, ublížení na zdraví, porušování domovní svobody a krádež je v Litvínově stíhán 53letý dělník, kterému příslušící SNB na základě rozsáhlého pátrání dokázali, že v době od srpna loňského roku do 28. ledna t. r. případ v Litvínově šest žen, z nichž čtyři znásilnil – jednu se pokusil znásilnit. Tím ženám přitom způsobil těžké zranění. Dále mu bylo dokázáno vloupání do bytu v Litvínově, při kterém způsobil škodu v částce asi 5000 Kčs. Další trestná činnost pachatele, který je ve vazbě, se vyšetřuje.

NEPOPIRATELNÝ POKROK

Je písemně doloženo (*viz dílo Václava Flajšhanse Česká přísloví, vydané roku 1911*), že „svítati zadkem" se od začátku sedmnáctého století nejen v Čechách, ale v celé Evropě používalo ve smyslu „míti kalhoty na zadnici roztrhané". Jak se časy výrazně mění k lepšímu, dokumentuje fotografie z londýnského časopisu Woman's Way s komentářem: „Trhlina na zadničce dámských džínů patří mezi módní šlágry sezóny. Samozřejmou podmínkou je, aby trhlinu udělala a obšila profesionální švadlena. Velikost trhliny je závislá na velikosti zadničky a také na barvě a úpravě kalhotek." Jiný londýnský časopis Trader hodnotí džíny děravé na pozadí jako nepopiratelný pokrok, protože „dříve prosvítala holá zadnice z děravých kalhot jen chudákům, nyní si to mohou dovolit, ba musí, i dámy z nejlepších kruhů."

Zemřel dr. Emanuel Poche

VONĚ LEVANDULE se v pondělí rozlila v kancelářích a domácnostech mnoha pravicově smýšlejících Francouzů, čtenářů reakčního listu LE QUOTIDIEN DE PARIS. Všechny exemplář deníku byly totiž navoněny novým parfémem známé firmy Patou, který nese taktka politický název „Má svoboda". Každého provonění se podařilo dosáhnout smícháním parfému s tiskařskou černí. List sám sjudlivě mlčí o tom, kolik za tuto nezvyklou reklamu dostal. Jeho levicověji orientovaný konkurent LIBÉRATION vyšel před dvěma týdny na nehesky modrém papíře, aby naléhal čtenáře do prázdninových zařízení snobské cestovní kanceláře „Club Méditerranée". Hlíže se to čelo, ale deník barvu „přiznal" — vydělal na operaci půl miliónu franků.

● ***Lord Doodley se rozčiluje na ulici:***
„Nestydíte se, tak mladý, urostlý člověk a žebráte!"
„Jaké žebrání! Copak nevidíte ten revolver?!"

● *„Co myslíš, které ženy jsou věrnější . . . černovlasé, plavovlasé . . .?"*
„Bělovlasé, příteli.

Mnohý člověk má čisté svědomí jen proto, že má slabou paměť. A. Schopenhauer

Svědomí je jako dobrý hlídací pes, který štěká na všechny zloděje. Německé přísloví

+14.3.87

Vepřová kotleta v alobalu

Na jednu porci 1 větší brambor, 1/2 cibule, 1 jablko, 1 vepřovou kotletu — netučnou, sůl, pepř, papriku, hořčici, 2 lžíce oleje, alobal (asi o rozměru 25 × 25 cm).

Brambory oloupeme a nakrájíme na tenké plátky, také cibuli oloupeme a nakrájíme na plátky. Stejně připravíme i jablko. Kotletu tence naklepeme, osolíme, opepříme, posypeme paprikou a na povrchu tence potřeme hořčicí. Plát alobalu potřeme olejem a pokládáme plátky osolených brambor promíchaných s cibulí. Na ně položíme naklepané maso, které pokládáme jablkem. I na povrchu pokapeme olejem. Pečlivě zabalíme alobalem tak, aby šťáva z masa nemohla vytékat, a maso vložíme péci do grilu nebo do trouby. Při teplotě asi 260 °C stačí doba nejvýše 20 minut a maso je hotové. Je sice bez kůrečky, ale velmi chutné, šťavnaté.

Dvě rybě

Skutečně — není to chyba tisku. Ještě v posledním kralickém vydání Nového zákona z r. 1613 můžeme číst o nasycení zástupů, třebaže nebylo po ruce víc než „pět chlebů a dvě rybě".

Tento zvláštní tvar nazýváme dvojné číslo čili duál. Vyvinul se kdysi v prajazyce jako označení dvojice u jmen, zájmen, číslovek i sloves. Takovéto dvojné číslo měla stará indičtina, řečtina, praslovanština, ba i arabština a některé jiné jazyky.

Kořeny jeho vzniku sahají hluboko do pravěku lidských pospolitostí. Pro tehdejší „počítání" byla východiskem dvojice já *a* ne-já *čili* ty. *Co přesahovalo tento počet, označovalo se zprvu jen jako „mnoho", než se v průběhu dalšího vývoje, pracovního i myšlenkového, vytvořily další číslovky. U jiných slovních druhů zůstala však zásada podvojnosti ve vyjadřování beze změny velmi dlouhou dobu.*

Je zřejmé, že pro další rozvoj duálu byly pravzorem párové orgány lidského těla — oči, uši, ruce, nohy, ramena *a* kolena. *Vedle číslovek* dva/dvě *a* oba/obě *užíváme u těchto jmen duálového skloňování s některými změnami v podstatě dodnes.*

Středověká čeština tu však měla výběr daleko bohatší. V jedné z nejstarších českých vět, zapsané počátkem 13. století, se dovídáme, že litoměřický kapitulní kostel sv. Štěpána dostal darem pozemek s dvěma dušníkoma, *tj. s dvěma poddanými zemědělci. Listujeme-li ve staročeských textech, najdeme takových duálů množství. Dočteme se, jak* šla dva tovaříše, *jindy zase* dva ctná mužie *a* oba člověky bohatá, *komu* dva dlužníky biesta dlužna, *kdo chodil* s dvěma penězma, *ale* rtoma veselýma, *proč došlo k boji* mezi oběma nepřátelskýma městoma — *anebo že* pták léce křídloma.

Počátkem 17. století však už potuchla potřeba vyjadřovat dvojnost zvláštním tvarem slova, a tak funkci starého duálu přejalo prostě množné číslo v souhlase s postupujícím zjednodušováním a vyrovnáváním tvaroslovných typů.

V dnešní češtině máme už jen několik duálových zbytků v uvedených číslovkách a názvech zmíněných částí těla. Tak například maminka pokárá synka, že bere rohlík těma svýma umazanýma *a* neumytýma rukama *nebo že běhá po koberci v botách,* obutýma nohama. *(Všimněme si, že duálová koncovka tu zasáhne zájmeno i přídavné jméno.) Avšak jinak je náš duál značně na ústupu. Nedotčen mu zůstal sedmý pád, kdežto v šestém mů-*

žeme mít rukavice na rukou *i* na rukách, *obuv* na nohou *i* na nohách *a v druhém pádě trpíme bolestmi* kolenou *i* kolen, ramenou *i* ramen. —

Ale náš duál, jako by se chtěl aspoň nějak bránit, rozšířil v běžně mluvené češtině svou koncovku -ma/-ama *v sedmém pádě všech rodů, a tak se obecně povídá* mezi lidma *i* dětma, klukama *i* holkama *třeba o chlebíčku* s vejcema.

Vyčítá chlapec VIKTORII:
„Miluji tě již deset let, a ty stále nic!"
„No a co? Mám ti začít vyplácet penzi?"

Vyčítá žena manželovi:
„Tu kytku k MDŽ jsi našel ve smetí před domem, nebo ses styděl a nesl jsi ji složenou v náprsní kapse?"

Der Pfefferminztee ist radioaktiv belastet

20.3.87

Neueste Meßwerte / Clauss kritisiert Wallmann

Für das Hessische Sozialministerium ist am Donnerstag ein „Becquerel-Mobil" in Dienst gestellt worden, das von der Landesanstalt für Umwelt innerhalb von vier Monaten entwickelt wurde. Mit diesem rollenden, „supermodernen" Strahlenmeßlabor verbessert das Ministerium die Ausrüstung für sein „in Europa einzigartiges Überwachungsprogramm". Minister Armin Clauss hat in diesem Zusammenhang Bundesumweltminister Walter Wallmann wegen dessen Aufforderung an die Bundesländer, „den Umfang der Überwachung der Umweltradioaktivität weiter zu reduzieren", hart kritisiert. Die Menschen in der Bundesrepublik müßten „ein knappes Jahr nach der Katastrophe von Tschernobyl mit erheblichen Strahlenbelastungen leben". Dies könne „von Atombefürwortern nicht einfach wegdiskutiert werden". Man müsse damit rechnen, „daß das Cäsium zu einem späteren Zeitpunkt durch Wanderung im Boden wieder verstärkt in den Nahrungskreislauf gelangt". Das Cäsium sei „die nächsten 30 Jahre überall weiter vorhanden".

Nachdem seit Wochen lastwagenweise hochverstrahlte türkische Haselnüsse ins Ursprungsland zurückgeschickt werden, hat sich die Staatliche Lebensmittelüberwachung in dieser Woche besonders Nuß-Nugat-Erzeugnisse, also Süßigkeiten und Brotaufstrich-Creme vorgenommen. Ergebnis: Höchstens 35 Becquerel, im Durchschnitt 16 Becquerel Cäsium je Kilo wurden gefunden.

Ebenfalls zum „Schwerpunkt der Woche" gehörte Honig, in dem bis zu 65 Becquerel, im Durchschnitt 31 Becquerel, strahlten. Des weiteren wurden Säfte schwerpunktmäßig untersucht: Apfelsaft hatte bis zu 16, Kirschsaft bis zu 31, Pfirsichsaft bis zu 29 Becquerel Cäsium je Liter.

Schließlich hat man noch in mehreren Kräuter- und Früchtetees ausgiebiger nach Radionukliden gefahndet. Nirgendwo war das Cäsium nachweisbar – außer beim Pfefferminztee. Der brachte es auf bis zu 364 Bq/Kilo. Das Ministerium warnt deshalb: „Wer regelmäßig Pfefferminztee in großen Mengen trinkt, muß damit rechnen, daß er eine erhebliche radioaktive Belastung aufnimmt."

Von den schwarzen Tees stach nur der türkische heraus: Bis zu 5745 Bq waren im Kilo. Die Ware wurde sichergestellt. Tee aus der UdSSR, englische und ostfriesische Mischungen erwiesen sich als unbedenklich.

Bei der hessischen Milch lag der Durchschnittswert in dieser Woche bei 9 Bq, der Höchstwert betrug 27 Bq. Speisequark und Frischkäse: bis zu 37 Bq, Joghurt aus Baden-Württemberg: unter 5 Bq, aus Bayern bis zu 34 Bq. Buttermilch aus Bayern: bis zu 53 Bq.

Neue Werte lesen Sie jeden Freitag

Die Baby-Milchnahrung ist immer noch mit einzelnen hochbelasteten Chargen auf dem Markt: Die hessischen Fahnder fanden in 15 Prozent der untersuchten Proben bis zu 63 Bq. Baby-Milchbrei war nach ihren Untersuchungen mit bis zu zehn Becquerel Cäsium im Kilo Pulver belastet. Die Unabhängige Strahlenmeßstelle in Berlin notiert in ihrem neuesten Strahlen-Telex „Hafer-Vollkornbrei" von Milupa in einer Probe (Charge 11. 9.87 C) mit 40 Bq und Joghurt-Blutorange-Mandarine-Brei von Milupa (22. 8. 87) mit 39 Bq im Kilo Pulver.

Zur Erinnerung: Der EG-Grenzwert für Milch und Babynahrung liegt bei 370 Bq, für alles andere bei 600 Bq/Kilo oder Liter. Hessen hält Warnungen vor dem Verzehr ab 100 Bq Cäsium für nötig. Kinderärzte und unabhängige Experten raten zu strahlenarmer Nahrung mit höchstens 50 Bq (Erwachsene) und höchstens 20 Bq (Kinder) im Kilo.

Nun auch noch ein Schönheitswettbewerb in der Sowjetunion

Das hat es in der weiten Sowjetunion bisher noch nie gegeben: einen Schönheitswettbewerb. Die sibirische Großstadt Irkutsk betrat hier Neuland und organisierte vor kurzem erfolgreich einen solchen Wettbewerb. Die Schönste in der ganzen Stadt wurde auch gefunden, doch keine sowjetische Zeitung veröffentlichte ihr Foto. Ausgeschrieben hatten den Wettbewerb der Jugendverband der Stadt, das Zentrum für junge Sportler und das Kulturhaus der Gewerkschaften. Der erste Wettbewerb war nur Experiment.

„Es gab auch Skeptiker", schrieb die Zeitung „Sowjetskaja Rossija". Doch die waren eine kleine Minderheit. Zehntausend Mädchen zeigten sich interessiert und nahmen an der Vorauswahl teil. In drei Phasen, für Darstellung, Sport und Tanz, wurden die Konkurrenten des Finales bestimmt, acht junge Damen kamen in die Endauswahl. „Echte Schönheit", versicherte einer der Schiedsrichter, „ist nicht nur eine Gabe der Natur, sondern das Ergebnis harter Arbeit des Menschen an sich selbst." Bewertet wurde denn auch, wer am elegantesten tanzte, am gewandtesten parlierte und am gelenkigsten Gymnastik vorführte.

Als Siegerin kürte man die Studentin des Instituts für Ingenieurwesen der Eisenbahn, Ljudmilla Semjankina, zur Schönheitskönigin. Sie liebt Sport und Ballett, liest gerne und ist kommunikativ. Ob sie auch schön ist?

CSSR läßt verurteilte Deutsche vorzeitig frei

München (ap). – Zum zweiten Male innerhalb weniger Tage sind zwei Bundesbürger vorzeitig aus tschechoslowakischer Haft entlassen worden und in die Bundesrepublik zurückgekehrt. Wie die bayerische Grenzpolizei gestern mitteilte, hatten ein 57jähriger Konditor aus Olching bei München und ein 48jähriger Kraftfahrer aus Bad Homburg acht beziehungsweise 15 Monate wegen Fluchthilfe und der versuchten Ausfuhr nicht angemeldeter Motorräder in CSSR-Gefängnissen gesessen. Bereits am Samstag waren zwei Bundesdeutsche vorzeitig aus tschechischen Gefängnissen zurückgekehrt.

Trest Sparte

PRAHA (ČTK) – Dosavadní komise Svazu lidového umění ČSSV pořádala Sparte za nespokojenost členů dosavadní činnosti s VSP 12. 31 pekunin [illegible] a ustavila 11 zcela nových [illegible] Předsedkyní výkonného [illegible] Jindřiška Knížková [illegible]

Nový parfém le Jardin d'Amour představila v Praze firma Max Factor z Velké Británie. Její nový výrobek vychází z nejúspěšnější vůně 75leté historie firmy, kterou je le Jardin. Byl vytvořen kombinací téměř 200 ingrediencí. Charakteristická je pro něj lahká květinová vůně s orientálním nádechem. *PŘEMÝŠLÍ PO MÉM BUDE JEN BOTT A MNE, ZILÁLOUM...*

■ **VRAK LODI,** která se potopila před 2 260 lety, objevili archeologové v moři u syrského přístavu Tartús. Ve vraku nalezli asi tisíc zachovalých amfor.

Člověk je jediný živočich, který se červená. J. Paul

Adam Opel Aktiengesellschaft

Postfach 17 10
D-6090 Rüsselsheim

Wenn Sie mit der heutigen Postzustellung mehrere Briefsendungen von uns erhalten, ist dies als Folge der automatisierten Verarbeitung unvermeidlich und kostengünstiger als manuelle Sortiervorgänge, die bei einer Zusammenführung der Sendung notwendig sind.

..A TAKY TO ŠTYHNE (UVEDENO NA VNITŘNÍ STRANĚ OBÁLKY V ADRES. OKÉNKU).

Oldřich Dudek

„Rozhodl jsem se, že to teď světové konkurenci natřem! Svolejte mi okamžitě vedení závodu!"
„Nejde telefon!"

● **Tempo ekonomického růstu** Japonska se loni snížilo na 2,5 procenta ze 4,7 procenta v roce 1985. Je to nejhorší hospodářský výsledek země od roku 1974. Hlavní příčinou zpomalení tempa růstu japonského hospodářství bylo zvýšení směnného kursu jenu vůči americkému dolaru.

Wie an den Binnengrenzen der EG mit den Europäern umgegangen wird

Daß der ehrenwerte Beruf des Zöllners ein notwendiger und nützlicher ist, der aber keineswegs zur Freude der Mitmenschen ausgeübt wird, weiß keiner besser als der Europa-Abgeordnete Dieter Rogalla aus Bochum. Er war nämlich einer. Als Abgeordneter in Brüssel und Straßburg erscheint Rogalla auch zu festlicheren Anlässen fast immer mit einem T-Shirt (unter dem Jacket), auf dem ein durchgestrichenes Zollschild mit der Umschrift „nein danke" aufgedruckt ist. So zieht Rogalla unzählige Beschwerden aufgebrachter EG-Bürger über seine ehemaligen Berufskollegen auf sich, die er dann in schriftliche Anfragen an die EG-Kommission umsetzt mit dem Grundtenor: „Dürfen die denn das immer noch?"

Was die Zöllner immer noch dürfen, betrifft hauptsächlich die Besteuerung von Waren, denn Zölle gibt es zwischen den EG-Ländern seit zwei Jahrzehnten nicht mehr. Aber da war beispielsweise der Vorfall mit jener Bochumer Delegation, die zum 35. Jubiläum einer Städtepartnerschaft nach Sheffield reiste und als Gastgeschenk einige 1000 Liter einheimischen Bieres mitbringen wollte. Bis das Bier „steuerlich abgefertigt" und von den britischen Zöllnern freigegeben war, war die Festwoche in Sheffield vorüber.

Natürlich seien solche Veranstaltungen positiv für das „Europa der Bürger", antwortete der zuständige EG-Kommissar Lord Cockfield auf Rogallas Anfrage, aber nach der EG-Richtlinie 83/181 seien alkoholische Getränke von der Steuerbefreiung für Geschenke ausgenommen. Auf Rogallas Einwand, man hätte die Steuer ja auch nachträglich erheben können, ging der Lord nicht ein.

Auch belgische Zöllner legen das im EWG-Vertrag vor nunmehr just 30 Jahren vorgesehene „immer engere Zusammenwachsen" der EG-Völker nicht gerade buchstabengetreu aus. Für 300 Verlobungskarten, die sich ein Herr Hanzalik aus München und eine Mademoiselle Prott aus Mons von einer deutschen Druckerei nach Belgien schicken ließen, erhoben die übereifrigen Beamten nicht nur den Luxus-Mehrwertsteuersatz von 33 Prozent, sondern legten auch den erstaunlichen Stückpreis von einem US-Dollar pro Verlobungskarte zugrunde, wie Rogalla in seiner Beschwerde schrieb. Lord Cockfield meint beschwichtigend, der belgische „Normal"-Mehrwertsteuersatz von 19 Prozent auf den tatsächlichen Rechnungsbetrag wäre Rechtens gewesen, aber „der persönliche Charakter der Gegenstände als solcher begründet allerdings noch keinen Anspruch auf steuerfreie Einfuhr".

Eine zum Besticken vorbedruckte Zierdecke aus Frankreich im Wert von 59 französischen Franc wurde Gegenstand einer anderen parlamentarischen Anfrage. Zöllner in Lüttich erhoben 19 Prozent Mehrwertsteuer nicht nur auf das Deckchen, sondern auch noch auf die Briefmarken des Päckchens von 7,20 französischen Francs. Wiederum Lord Cockfield: Bemessungsgrundlage für die Mehrwertsteuer sei nicht nur der Warenwert, sondern auch die Beförderungskosten. Doch teile die Kommission die Auffassung, „daß es sich hier um Schikanen handelt".

Ein an der belgisch-französischen Grenze gelegenes Institut für Schwerbehinderte, das Staatsangehörige beider Länder beschäftigt, wurde von kleinlichen belgischen Beamten belangt, weil „im Ausland Ansässige" keine Autos mit belgischem Nummernschild führen dürfen. Die Behinderten durften also von französischen Angestellten nicht ausgefahren werden. Hier meinte die EG-Kommission freilich, der aus dem Jahr 1953 stammende belgische Erlaß verstoße gegen EG-Recht. Dabei hatte es seit Jahren schon unzählige ähnliche Beschwerden im belgisch-deutsch-niederländischen Grenzgebiet gegeben, wo sture Zöllner manche Leute zwingen wollten, sich zwei Autos — für diesseits und jenseits der Grenze — zu halten, oder doppelte Kfz-Steuer zu zahlen und jeweils die Nummernschilder an der Grenze auszuwechseln.

Eine besondere Masche zur Erhöhung der Staatseinnahmen scheinen die Zöllner Griechenlands zu haben, wie der britische Europa-Abgeordnete Lord O'Hagan der EG-Kommission in einer Anfrage mitteilte: sie erheben auch „Schreibgebühren". Vielleicht rechtfertigt die Schönheit griechischer Buchstaben diese Sondergebühr. Die Kommission will erst einmal der Beschwerde nachgehen.

Daß Zöllner — und nicht nur sie — der EG und dem Zunehmen „menschlicher Erleichterungen" zwischen den zwölf Ländern nicht besonders wohlgesinnt sind, kann man verstehen. Nach mehrfachen Beschlüssen der EG-Regierungschefs und nun verankert in der „Europäischen Akte" sollen ja bis Ende 1992 alle Grenzkontrollen zwischen den Gemeinschaftsländern letztlich mit einer Steuerharmonisierung überflüssig werden, um den echten gemeinsamen „Binnenmarkt" herzustellen. Für Tausende europäischer Zöllner verheißt das zumindest zwangsweisen Ortswechsel.

Auf den Punkt gebracht hat das der französische Abgeordnete Jean-Pierre Cot mit einer Anfrage an die EG-Kommission. „Das Beispiel der Stadt Modane, in 1000 Meter Höhe (an der französisch-italienischen Grenze) gelegen und weitgehend von ihrer Wirtschaftstätigkeit im Bereich der Zoll- und Polizeikontrollen sowohl des Waren- als auch des Personenverkehrs abhängig, ist kennzeichnend", schreibt Cot. „Die Abschaffung dieser Tätigkeiten wurde unter den derzeitigen Bedingungen eine katastrophale Lage hervorrufen."

Lord Cockfield antwortete im Namen der EG Kommission, sie benütze die Gelegenheit „um hervorzuheben, daß die Behörden der Mitgliedsstaaten und die betroffenen Unternehmen nicht bis 1992 warten sollten, um sich mit diesem Problem auseinanderzusetzen. Eine zunehmende Einschränkung der Rolle der Zolldienststellen und der anderen an den Binnengrenzen der Gemeinschaft präsenten Dienststellen läge ganz im Sinne der schrittweisen Durchführung der Maßnahmen", die die EG-Regierungschefs in Mailand im Juni 1985 gebilligt hatten.

Noch nicht allzu viele EG-Bürger scheinen zu wissen, daß sie sich von Zollbeamten an den „Binnengrenzen" der Gemeinschaft nicht alles widerspruchslos gefallen lassen oder einen Rechtsanwalt bemühen müssen. Vieles läßt sich offenbar über den Petitionsausschuß des Europa-Parlaments am einfachsten regeln. Aber mit 230 Briefen von Bürgern im Jahr, die dieser Ausschuß in Brüssel erhält (im Vergleich zu 14 000 jährlichen Beschwerden beim Petitionsausschuß des Bundestags in Bonn), und auch mit den Beschwerdebriefen an Europa-Abgeordnete wird mutmaßlich nur ein kleiner Teil aller tatsächlichen Kompetenzüberschreitungen von kleinlichen Beamten ans Licht gebracht. Dabei kann jeder EG-Bürger in seiner Muttersprache sein Anliegen vortragen. (Adresse: Europäisches Parlament, Petitionsausschuß, Rue Belliard 79—113, 1040 Bruxelles.)

„Já tu zápasím s hyperinstantními sublimáty v extrémních podmínkách a ty mi přijdeš říct, že se Pepíček vykakal."

Neprakta – Švandrlík

„Tak tu probírám tu tvoji knihovnu a všude si chudá holka vezme továrnika. To za vašich časů ještě nebyli tenisti?"

Zdeněk Žáček

„To nechápu . . . píšeš romány ze žhavý současnosti a nepoznáš, že ti prodali tejden starej chleba . . .!"

Dušan Pálka

„No, nevím, nevím, jestli bych byl s takovým psem šťastnej . . ."

Věda triumfuje. Dneska není kdysi. Vyhubíme škůdce — plevel, hmyz a krysy. A co potom? To se uvidí — pouštíme se právě do lidí.

■ **V MAĎARSKU** dnes jezdí takřka půl miliónu osobních automobilů značky Lada. To znamená, že každý třetí majitel osobního automobilu v této zemi je řidičem právě tohoto vozu.

Bubla—Pajmová

„Chlapi, až se mě jaro zeptá, co jsem dělal v zimě, hrdě mu řeknu — dvacet piv denně!"

Miroslav Slejška

„Jako mladá jsem se mu vrhala kolem krku — a takhle jsem dopadla!"

● *Ředitel továrny na výrobu umělých kožešin referuje na poradě:*
„Mohu vám oznámit radostnou zprávu. Podařilo se mi odstranit poslední nedostatek našich výrobků. Naše vývojové oddělení po delším výzkumu přivedlo na svět moly, kteří žerou umělé kožešiny."

FLUKTUANTSKÁ

Ráno, raníčko panna vstala,
pracovní poměr rozvázala:
„Zkusím, matičko, módní hit —
— zapsat se někam na úklid."

Dobré svědomí nad všecko jmění.
České přísloví

Dobré svědomí klevet se nebojí.
Ruské přísloví

Vepřové maso v zelí s koprem
Pokrm z vietnamské kuchyně

500 g netučného vepřového masa z kýty, 100 g cibule, 250 g bílého zelí, 50 g oleje, 1 lžička vietnamského koření nebo 1/2 kostky masoxu, sójové omáčky apod., 1 paprika, sůl, pepř, kopr.

Maso krájíme na velmi tenké plátky asi o rozměru 3 cm. Na oleji ho krátce, aby nezhnědlo, opečeme. Pak ho vyjmeme z tuku a dáme do jiné nádoby. Do tuku z opékání přidáme cibuli nakrájenou na plátky a necháme ji jen zpěnit. Doplníme ji zelím nakrájeným na nudličky, nepatrně podlijeme a dusíme téměř doměkka. Pak k zelenině přidáme předem opečené maso, sůl, pepř, masox nebo jiné výrazné koření a na nudličky nakrájenou — čerstvou nebo nakládanou papriku. Do šťávy zamícháme ještě asi 1/2 lžičky Solamylu nebo Maizeny a vše necháme pod pokličkou zvolna dusit. Nakonec před podáním doplňujeme nadrobno nakrájeným koprem nebo nakrájenou petrželkou. Podáváme s rýží.

Svědomí, to je ten tichý hlásek, který nám šeptá, že se někdo dívá. J. Tuwim

■ **POPULÁRNÍ** spisovatelkou ve Švédsku je O. Nilssonová, jejíž příběhy se čtou denně v nákladu asi šesti miliónů výtisků. Otiskují se totiž na obalech mléka a mléčných výrobků a děti i dospělí je podle tradice čtou při snídani. O. Nilssonová píše ročně asi sto naučných i humorných povídání.

Křenová omáčka
S použitím zmrazeného křenu
Množství pro 4 osoby

40 g másla nebo rostlinného tuku, 40 g hladké mouky, ½ l vývaru (i z kostky), 125 ml smetany ke šlehání, sůl, cukr, 125 g zmraženého křenu (viz základní předpis).

V kastrolu rozpustíme máslo nebo rostlinný tuk, přidáme mouku a za stálého míchání ji do žluta osmahneme, pak přilijeme studený vývar a mícháme, dokud nevznikne hladká omáčka, přilijeme smetanu a omáčku na malém ohni 15 minut vaříme. Ochutíme solí a cukrem. Pak do omáčky vmícháme zmražený křen, omáčku už nevaříme, stáhneme z ohně a podáváme např. k uzenému hovězímu nebo vepřovému jazyku, vařenému hovězímu masu apod.

Z čerstvě nastrouhaného křenu můžeme připravit

■ **VELKÁ REPREZENTATIVNÍ** přehlídka československého uměleckého skla dvaceti šesti předních výtvarníků v čele s prof. S. Libenským probíhá ve Španělsku v Barceloně, v budově zimní zahrady parku Ciudadela. Při této příležitosti bude také uspořádána v budově muzea užitého umění v Barceloně přednáška prof. Libenského a několika dalších autorů.

ORLANE

Kosmetička francouzské firmy ORLANE vám osobně poradí při výběru kosmetiky pro líčení a péči o pleť v prodejně PZO TUZEX, Ve Smečkách 24, Praha 1, ve dnech 17.—20. března vždy od 10.30 do 12 a od 14 do 17 hodin, v sobotu 21. března od 10 do 12 hodin. 153-Pl

■ **NALEZIŠTĚ ZLATA bylo objeveno ve východní části Súdánu. Podle prvních studií odborníků tam bude možné těžit asi tunu čistého zlata ročně.**

NEEXISTUJE *patrně muž, který by se neotočil za pěknou ženou. Některým přitom div nevylezou oči z důlků. Lékařská věda zatím neobjevila mozkové centrum, které tohle konání řídí, ale jisto je, že takové centrum existuje a že funguje zcela spolehlivě (viz naši fotografii). Co však přitahuje muže na ženách nejvíce? Na kterou část těla se zaměří jejich první pohled? To je otázka, na kterou by měly znát odpověď všechny ženy. Přitahuje muže ženská chůze nebo jenom jejich nohy? Působí na ně celá postava nebo jenom ňadra či zadeček? Zkoumají muži nejprve ženské ruce, oči, vlasy, ústa? Nebo je fascinuje jejich úsměv? Rozhodli jsme se, že vám tohle mužské tajemství odhalíme a věnujeme jako dárek k vašemu svátku. Hádejte, které místo přitahuje mužské zraky mimořádně silně. Správnou odpověď najdete na následující stránce.*

NA CO SE KOUKAJÍ?

Místem, které nejvíce přitahuje mužské zraky, jsou u žen oči! Jak je to s ostatními částmi těla, ukazuje naše tabulka.

6,6 % Vlasy

22,6 % Oči

7,9 % Ústa

10,8 % Úsměv

11,0 % Ňadra

14,4 % Postava

7,5 % Zadeček

3,4 % Ruce

10,4 % Nohy

5,4 % Chůze

Neprakta—Švandrlík

„Chybami se člověk učí. První manžel měřil dva metry a mlátil mě."

● *Jedna paní dostala od sestřenice balík s dopisem:*

„Když jsem se dozvěděla, že platíte clo podle váhy balíku, ustřihla jsem všechny knoflíky ze šatů a kabátů.

P. S. Knoflíky jsou v kapce kabátu."

Puschkin-Gedicht entdeckt

MOSKAU. Ein bisher unbekanntes Gedicht des russischen Dichters Alexander Puschkin und die Kopie eines Briefes von ihm sind jetzt in den Archiven des Historischen Museums in Moskau gefunden worden. Bei den Versen handele es sich um eine Variante des berühmten Puschkin-Gedichtes an die Adelige Anna Kern. Das Gedicht „Die Kokette" sei bisher nicht einmal von den Puschkin-Forschern erwähnt worden. dpa

ZNÁTES PUSKINA ?

Aufgespießt

„Urbi et Gorbi".

Die alternative Frankfurter Zeitschrift „Pflasterstrand" in der Überschrift über einen Beitrag Daniel Cohn-Bendits, in dem dieser versucht, „die Politik Gorbatschows in den Griff zu bekommen".

Ehmke Straußens Pilgerbruder?

BONN, 20. März (dpa). Wird die Null-Lösung für Mittelstreckenraketen Wirklichkeit, will der SPD-Politiker Horst Ehmke gemeinsam mit CSU-Chef Franz-Josef Strauß auf Wallfahrt gehen. Strauß hatte im Wahlkampf angekündigt, er wolle von München nach Altötting pilgern, wenn die Sowjetunion tatsächlich ihre auf Europa gerichteten SS-20-Raketen abziehe.

Am Freitag, bei der Aussprache zur Regierungserklärung im Bundestag, bot sich Ehmke dem Bayern als Weggefährte an. Der SPD-Professor mit der flinken Zunge ist so überzeugt davon, daß die sowjetischen Raketen abgebaut werden, daß er schon eine Wallfahrtskerze besorgt hat. Die will CSU-Landesgruppenchef Theo Waigel jetzt an Strauß weiterreichen. Waigel lud beide Politiker ein, am Ende ihres Weges im „Gasthof zur Post" in Altötting einzukehren — der gehört CSU-Generalsekretär Gerold Tandler. STOJRZÁLER TO SKAUDU ZAPLATÍ!

Chinas neue Nonnen

PEKING, 22. März (AFP). Zum erstenmal seit 30 Jahren haben am Sonntag zwölf katholische Mädchen in Peking ihr Gelübde als Novizinnen abgelegt, um Nonnen in dem vom Vatikan unabhängigen „Patriotischen chinesischen katholischen Verband" zu werden. Nach Angaben der Nachrichtenagentur Neues China waren bei der Feier in der Pekinger Kirche der „Unbefleckten Empfängnis" unter dem Bischof der Diözese Peking, Michael Fu Tieshan, mehr als 3000 Gläubige anwesend. Fu Tieshan ermahnte die künftigen Nonnen, während ihres vierjährigen Noviziats im Kloster „hart zu arbeiten, um der Kirche und der gesamten Gesellschaft zu dienen".

Die Volksrepublik China hatte ihre Beziehungen zum Vatikan 1957 abgebrochen und den „Patriotischen chinesischen katholischen Verband" gegründet, der ohne Billigung des Vatikans selbst seine Geistlichen ernennt. Seit 1979 üben die chinesischen Behörden mehr Toleranz gegenüber allen Religionen. Zur katholischen Kirche Chinas gehören rund 3,3 Millionen Mitglieder.

Neuer tschechischer Ministerpräsident

PRAG, 20. März (dpa). Der 61jährige bisherige Vizepremier Ladislav Adamec ist zum Ministerpräsidenten der tschechischen Teilrepublik berufen worden. Sein Vorgänger Josef Korcak trat aus Gesundheitsgründen zurück.

GORBAČOVITIS ACUTA ?

Deutsche Truppen besetzen Österreich

Adolf Hitler vollzieht Anschluß seines Heimatlandes an das Reich durch Gewalt

Berlin/Wien, 12./13. März 1938 – In den frühen Morgenstunden des 12. März 1938 werden die Bewohner Wiens vom Dröhnen der Flugzeugmotoren aus dem Schlaf gerissen. Über ihren Köpfen ein wahres Luftkarussell. Diesmal sind es nicht mehr österreichische Flugzeuge mit rot-weiß-roten Kokarden, sondern Bombenflugzeuge der deutschen Luftwaffe. Auf deren Rümpfen prangt das schwarze Balkenkreuz mit weißem Rand.

Über der Stadt werfen die Flugzeuge tonnenweise Flugblätter ab. Darauf steht unter anderem: „Das nationalsozialistische Deutschland grüßt das nationalsozialistische Österreich und die nationalsozialistische Regierung!"

Aufruf Hitlers

Zur gleichen Stunde unterzeichnet Hitler in der Reichskanzlei in Berlin diesen Aufruf: „Seit heute morgen marschieren über alle Grenzen Deutsch-Österreichs die Soldaten der deutschen Wehrmacht. Panzertruppen, Infanterie-Divisionen und die SS-Verbände auf der Erde und die deutsche Luftwaffe im blauen Himmel werden – selbst gerufen von der neuen nationalsozialistischen Regierung in Wien – der Garant dafür sein, daß dem österreichischen Volk nunmehr endlich in kürzester Frist die Möglichkeit geboten wird, durch eine wirkliche Volksabstimmung seine Zukunft und damit sein Schicksal selbst zu gestalten. Hinter diesen Verbänden aber steht der Wille und die Entschlossenheit der ganzen deutschen Nation!

Ich selbst als Führer und Kanzler des deutschen Volkes werde glücklich sein, nunmehr wieder als deutscher und freier Bürger jenes Land betreten zu können das auch meine Heimat ist.

Die Welt aber soll sich überzeugen, daß das deutsche Volk in Österreich in diesen Tagen Stunden seligster Freude und Ergriffenheit erlebt. Es sieht in den zu Hilfe gekommenen Brüdern die Retter aus tiefster Not.

Es lebe das nationalsozialistische Deutsche Reich!

Es lebe das nationalsozialistische Deutsch-Österreich!

Berlin, den 12. März 1938.

(gez.): Adolf Hitler."

Vormarsch der Truppe

Hitler überläßt es seinem Propagandaminister Dr. Joseph Goebbels, diesen Aufruf mittags über den Rundfunk zu verlesen. Er steigt in sein Flugzeug und fliegt nach München. Von dort aus begibt er sich im Wagen an die österreichische Grenze.

Bei Tagesanbruch sind die Grenzschranken beseitigt worden. Die Infanterie der 8. Armee tritt ihren Vormarsch an. Um 9.12 Uhr überschreitet General Guderian mit dem Gros seiner Panzer die Grenze. Die Leibstandarte-SS „Adolf Hitler" bildet den Schluß. Beflaggung und Blumenschmuck der Panzer erzielen den gewünschten Erfolg.

Herzlicher Empfang

„Die Bevölkerung sah", bemerkt Guderian, „daß wir in friedlicher Absicht kamen, und der Empfang war überaus herzlich. Die Soldaten des Ersten Weltkriegs standen mit ihren Kriegsdekorationen auf der Brust am Wege und grüßten. Die Fahrzeuge wurden bei jedem Halt geschmückt, die Soldaten mit Lebensmitteln versehen. Es gab Händeschütteln, Umarmungen, Freudentränen. Kein Mißklang störte den von beiden Seiten ersehnten, bereits mehrfach vereitelten Anschluß."

Um 15.50 Uhr überschreitet Hitler die deutsch-österreichische Grenze bei Braunau am Inn. Nach einem kurzen Aufenthalt vor seinem Geburtshaus gibt Hitler seiner Wagenkolonne den Befehl zur Weiterfahrt nach Linz. Dort bereitet die Bevölkerung dem Führer einen überschwenglichen Empfang.

„Sieg Heil! Sieg Heil!"

Mehr als 60 000 Menschen drängen sich auf dem Marktplatz, der für eine solche Volksmenge viel zu klein ist. Hitler tritt auf den Rathaus-Balkon hinaus, während die tosende Menge in minutenlange Rufe „Sieg Heil! Sieg Heil!" und „Ein Volk, ein Reich, ein Führer!" ausbricht.

Als erster ergreift der von NS-Deutschland eingesetzte Bundeskanzler Dr. Seyß-Inquart das Wort: „Die Zeit ist da, in der trotz Friedensdiktat, Zwang, Mißgunst und Unverstand einer ganzen Welt, endgültig Deutsch zu Deutsch gefunden hat! Heute steht das deutsche Volk einmütig und endgültig zusammen, um jeden Kampf und jedes Leid als ein Volk zu bestehen.

Der Weg war schwer, hart und opfervoll. Er führte über die erschütterndste Niederlage des deutschen Volkes, aber gerade aus ihr erwuchs die große, herrliche Idee der unteilbaren Schicksalsgemeinschaft, das Bewußtsein des einen, lebendigen Volkes, die Idee des Nationalsozialismus.

Sie, mein Führer, haben Volksnot und Volksleid als Sohn dieser Grenzmark erfahren. Aus diesem Wissen erwuchs in Ihnen der große Gedanke, alles einzusetzen, um das deutsche Volk aus dieser seiner schwersten Niederlage herauszuführen. Sie haben es herausgeführt! Sie sind der Führer der deutschen Nation im Kampf um Ehre, Freiheit und Recht!

Jetzt haben wir Österreicher uns für alle Zeit frei und offen, stolz und unabhängig zu dieser Führung bekannt, indem wir zugleich in feierlicher Weise den Artikel 88 des Friedensvertrages als unwirksam erklären!"

Ohnmächtige Frauen

Die Menge bricht bei diesen Worten in nicht endenwollende Begeisterungsstürme aus. Die Menschen stehen dicht zusammengedrängt. Einige Frauen werden ohnmächtig. Dann ergreift Hitler das Wort: „Wenn die Vorsehung mich einst aus dieser Stadt heraus zur Führung des Reiches berief, dann muß sie mir damit einen Auftrag erteilt haben. Und es kann nur ein Auftrag gewesen sein, meine teure Heimat dem Deutschen Reich wiederzugeben. Ich habe an diesen Auftrag geglaubt, habe für ihn gelebt und gekämpft, und ich glaube, ich habe ihn jetzt erfüllt. Ihr alle seid Zeugen und Bürgen dafür!

Ich weiß nicht, an welchem Tage Ihr gerufen werdet. Ich hoffe, es ist kein ferner. Dann habt Ihr einzustehen mit Eurem eigenen Bekenntnis, und ich glaube, daß ich vor dem ganzen deutschen Volk dann mit Stolz auf meine Heimat werde hinweisen können. Es muß dieses Ergebnis dann der Welt beweisen, daß jeder weitere Versuch, dieses Volk zu zerreißen, ein vergeblicher sein wird!

So wie Ihr dann verpflichtet sein werdet, für diese deutsche Zukunft Euren Beitrag zu geben, so ist ganz Deutschland bereit, auch seinen Beitrag zu leisten. Und es leistet ihn schon am heutigen Tage! Sehen Sie in den deutschen Soldaten, die aus allen Gauen des Reiches in diesen Stunden einmarschieren, opferbereite und opferwillige Kämpfer für des ganzen deutschen Volkes Einheit, für des Reiches Macht, für seine Größe und für seine Herrlichkeit jetzt und immerdar!

Deutschland, Sieg Heil!"

Adolf Hitler weint

Hitlers Rede wird immer wieder von Beifallsstürmen unterbrochen. „Ich habe weder vorher noch nachher", bemerkt Guderian, „eine so elementare Begeisterung erlebt wie in dieser Stunde."

Hitler ist buchstäblich überwältigt. Tränen laufen über seine Wangen.

Göring, der diese Rede über den Rundfunk gehört hatte, telefoniert nach London und fragt Ribbentrop ob auch er die Ansprache des Führers gehört habe. „Nein, leider nicht!", antwortet Ribbentrop.

„Das ist schade!" sagt Göring. „Das war für mich die interessanteste – sie war ganz kurz –, die interessanteste Rede, die ich jemals vom Führer gehört habe! Dieser Mann der doch das Wort beherrscht wie kein Zweiter, konnte kaum reden. Das war nicht viel, was er sprach. Das war ein bis in das Tiefste der Seele erschütterter Mensch! Er rief mich ja dann an und sagte: „Göring, Sie können sich nicht denken . . . wie schön meine Heimat ist."

Adolf Hitler empfängt die Ovationen der „befreiten Ostmärker"

Österreichs Regierung „weicht der Gewalt"

Schuschnigg will Blutvergießen verhindern

Wien, 11. März 1938 – Nach nationalsozialistischen Unruhen in Österreich stellt die deutsche Reichsregierung ein Ultimatum an Wien. Darin wird die Übergabe des österreichischen Bundeskanzleramtes an den NS-Führer Dr. Seyß-Inquart verlangt.

Bundeskanzler Dr. Kurt von Schuschnigg gibt am Abend in einer Rundfunkerklärung bekannt: „...Der Herr Bundespräsident beauftragt mich, dem österreichischen Volk mitzuteilen, daß wir der Gewalt weichen... So verabschiede ich mich in dieser Stunde von dem österreichischen Volk mit einem deutschen Wort und einem Herzenswunsch: Gott schütze Österreich!"

Um 20.48 Uhr schickt Seyß-Inquart ein Telegramm nach Berlin. Darin bittet er – „um Blutvergießen zu verhindern" – die deutsche Regierung um die „baldmöglichste Entsendung deutscher Truppen." Daraufhin erläßt Adolf Hitler den Befehl zum Einmarsch in die „befreite Ostmark."

O, DU GEMÜTLICHES ÖSTERREICH..!

Dr. Kurt von Schuschnigg

Nová řeč

Tušil jsem to. Nežít na nějaké jiné planetě, ale na této Zemi. Vím, že pracující jsou organizováni v ROH, mládež v SSM, státy v OSN, zprávy vydává ČTK, nad hlavou nám občas létá UFO, my sami létáme s ČSA, cestujeme s ČSD, nebo s ČSAD, v pokoji nám hraje Hi-fi, ceny určujeme v Kčs, váhu v kg, q, nebo v t, filmaří a divadelníci mají SČDU, novináři ČSN, dnes večer je zajímavý program v ÚKDŽ, ale já tam nepůjdu, protože mám lístky do ND. — Prostě nejsem ignorant, vím, že zkratky vstoupily do našeho života, usadily se tam a navzdory milovníkům krásné řeči a dobře plynoucích vět, tam buší, rozmnožují se a nahrazují poctivá a dobrá stará slova. A není před tím úniku. Už z toho důvodu, že ČTK obnáší tři písmena, kdežto Československá tisková kancelář rovných devěta dvacet, tedy bezmála desetkrát tolik. Použití zkratek představuje v obrovském toku současných informací asi vůbec nevyčíslitelnou úsporu času, dálnopisných, telegrafních a telefonních linek, prostoru pro novinovou sazbu, vysílací doby rádiových a televizních stanic a suma sumárum i peněz. Zkrátka, asi se tomu neubráníme. I to jsem tušil. Ale jak daleco věc došla, jsem neměl představu.

Až mi tuhle přišel balíček. Z NDR. Copak mi to posílají, říkám si a rozbalím ho. Byla v tom knížka, žádný sešitek, pořádný svazek počítající na pět set stran velkého formátu. Čtu titul Grosses Abkürzungsbuch, mimoděčně překládám — Velká kniha krácení, nebo asi lépe Velká kniha zkratek. — Co je to za pidikovinu, uvážil, zalistoval a zjistil, že je to nějaký slovník. Teprve večer jsem se k tomu dostal pořádně. Dočetl jsem se, že knihu vydal Bibliografický institut v Lipsku a že to je již čtvrté vydání. A pak jsem nad tím slovníkem strávil tři večery. Tři velmi plodné večery. Nemohu říci, že jsem ho četl soustavně, protože žádný rozumný člověk slovník soustavně nečte, probíral jsem se jím, hledal hesla známá i neznámá a trochu jsem se snažil přijít na kloub tomu, jak je to uděláno. Ze všeho nejvíce jsem však žasl, neboť se přede mnou, díky důkladné systemizaci, začala vynořovat nová pevnina mezinárodního dorozumívání. Možná, že základ nějakého budoucího, ale skutečně živého esperanta.

U nás vyšlo v průběhu času několik příruček, které chtěly prostému člověku napomoci, aby se v labyrintu zkratek lépe orientoval. Tady však jde o něco jiného. O důkladnou vědeckou práci. Autor postihuje původ zkratky, její obsah, jinojazyčný ekvivalent (v případě, že se s ním může čtenář setkat), často i historickou kontinuitu. Obsáhl důležité zkratky ze všech vědních oborů, od anatomie až k zoologii. Zahrnul mezinárodně frekventované zkratky z rozhodujících jazykových oblastí. Starou řečtinu a latinu počínaje, moderními jazyky konče. Těžiště je přirozeně v němčině, angličtině, francouzštině a ruštině, ale nechybějí tu ani zkratky pocházející ze španělštiny, portugalštiny, češtiny, polštiny, srbochorvatštiny, maďarštiny a dalších jazyků. Vedle zkratek důležitých mezinárodních hodnotových význámů a institucí, zaznamenává i zkratky důležitých národních pojmů a institucí. Aby si čtenář udělal představu o uspořádání, uvádím alespoň několik příkladů z jedné stránky:

GM (angl.) Greenwich meridian = greenwichský poledník, nebo nultý poledník

GO elektrotech. (franc.) grandes ondes = vlny v rozsahu od 150 do 300 kHz, také LW

G. O. voj. (angl.) General ordes = denní rozkaz

GOERLO (rus.) Gossudarstvennaja komissija po elektrifikacii Rossii = Státní komise pro elektrifikaci Ruska (Plán GOERLO — 1920—31)

GOP (pol.) Górnośląski Okręg Przemysłowy = Hornoslezská průmyslová oblast

GOP (angl.) Grand Old Party = hovorově Republican Party = Republikánská strana (USA).

Když jsem si spočítal, že každá stránka trojsloupcové sazby obsahuje na sedmdesát, až osmdesát podobných hesel, až mě zamrazilo kolem páteře při představě, kolik práce tu bylo vykonáno. Přitom jde o dílo jediného člověka. Byl jsem přesvědčen, že čas Linnéů, Gibbonů, Jungmannů, Palackých a jim podobných nenávratně minul. Že dnes už jedinec nemůže vytvořit něco tak elementárního a základního v žádném vědním oboru. Že nastoupil čas týmové práce. Heinz Koblischke mě přesvědčil o opaku. Zřejmě může, a to zejména tam, kde se nový vědní obor teprve tvoří. Bezosobního zaujetí, vášnivého soustředění a soustavné píle jediného to tam zřejmě nejde.

Není snad třeba ani příliš zdůrazňovat, že podobná kniha je neocenitelným pomocníkem pro každého, kdo vědecky pracuje, pro lidi zabývající se mezinárodními styky a obchodem, pro novináře, zkrátka pro každého, kdo chce být na úrovni doby. Však také Velká kniha zkratek putovala na čestné místo mé knihovny, vedle naučného slovníku Trávníčka a Zaorálka.

Nakonec otázku: nestálo by za to vydat něco podobného i u nás? Přeložit by asi nestačilo, spíše adaptovat. Potřebné by to bylo, a snad i možné, tím spíše, že Heinz Koblischke je mimo jiné i bohemista.

...PROTOŽE SE PŮV. JMENOVAL: KOBLIŽEK...!

Churchill und die Sowjets

London, 16. März 1950 – Winston Churchill, der Oppositionsführer im britischen Unterhaus, erklärt in London bei einer Parlamentsdebatte im Unterhaus: „Westeuropa kann nicht mit Erfolg gegen eine mögliche Invasion seitens der Sowjetunion verteidigt werden ohne die aktive Mithilfe der Bundesrepublik Deutschland."

Entführung aus Ettenheim

Paris, 14. März 1804 – Napoleon Bonaparte läßt Louis Antoine Henri de Bourbon, den Herzog von Enghien, völkerrechtswidrig im neutralen Ettenheim in Baden entführen. Als Repräsentant der französischen Monarchisten wird der Herzog sechs Tage später in der Festung Vincennes bei Paris erschossen.

Stalin-Note an Bonn

Angebot für neutralisiertes Deutschland

Moskau, 10. März 1952 – Zur Überraschung der Westmächte und des ersten Kabinetts Dr. Adenauer überreicht Andrej Gromyko in Moskau den Botschaftern der USA, Großbritanniens und Frankreichs gleichlautende Memoranden. Sie enthalten das Angebot des sowjetischen Kremlchefs Stalin über ein wiedervereinigtes, jedoch neutralisiertes Deutschland.

In der Note fordern die Sowjets: „1. Die Wiederherstellung Deutschlands als einheitlicher, nationaler Staat mit nationalen Streitkräften.

2. Die Neutralisierung Deutschlands im Ost-West-Konflikt.

3. Die Festlegung der deutschen Grenzen auf die Potsdamer Beschlüsse in sowjetischer Auslegung. Also die Anerkennung der Oder-Neiße-Grenze und der Ungültigkeit des Münchener Abkommens."

Die sowjetische Note wird vom Westen ziemlich summarisch und in kürzester Frist schlicht abgelehnt. Die US-Regierung nennt den Vorschlag „einen Schritt zurück".

A CO SE OD TÉ DOBY ZMĚNILO?

Wendepunkt in der USA-Außenpolitik

Präsident Truman verkündet neue Doktrin

Washington, 12. März 1947 – Eine Doktrin der wirtschaftlichen und militärischen Hilfe der Vereinigten Staaten von Nordamerika zur Unterstützung des Kampfes freier Völker gegen den Kommunismus verkündet der amerikanische Präsident Harry S. Truman in Washington.

Truman erklärt vor beiden Häusern des US-Kongresses: „Ich meine, daß es die Politik der USA sein sollte, den freien Staaten und Völkern beizustehen, damit sie ihren Weg und ihr Geschick selbst bestimmen können... und ihnen jene Form finanzieller und wirtschaftlicher Hilfe zu gewähren, die sie zur Herstellung stabiler wirtschaftlicher Verhältnisse benötigen!"

Die Geburt der Truman-Doktrin bedeutet einen Wendepunkt in der Geschichte der USA-Außenpolitik: Ein direkter oder indirekter Angriff auf den Frieden der Welt wird gleichzeitig als Gefährdung der Sicherheit der USA verstanden.

DEČICKY A PLANE SLIBY!

Čtirad a Šárka z filmu Staré pověsti české

Studie Čtirada

Národní umělec Jiří Trnka

JAKO GULLIVER mezi liliputány

Vidět Jiřího Trnku při práci se kromě lidem nejbližším a spolupracovníkům poštěstilo málokomu. Naštěstí mezi nimi byli dva režiséři, Šafránek a Lehovec, a ti ve dvou filmových dokumentech zachytili Trnkův um, zručnost, jistotu. Některé záběry vypadaly jako trikový film a vyvolávaly v divákovi až pocit úzkosti. Jiří Trnka tu totiž stojí na štaflích a jako kouzelník maluje oběma rukama obrázky na skleněnou stěnu. Stačilo tak málo — nakloníť se trochu víc a jeho mohutná postava by propadla sklem. Ve filmu a jistě ani ve skutečnosti se nic takového nestalo a umělcova schopnost malovat oběma rukama současně zato byla dokumentárně zachyceným faktem. A ovšem nijak nevysvětluje obrovský rozsah jeho díla. Ten samozřejmě tkví v neobyčejné pracovitosti a v neobyčejném talentu. Literárním svědectvím toho jsou záznamy umělcovy maminky — knižně vyšly pod názvem Můj syn. Byla to švadlena, tatínek byl klempíř a domácí pospolitost, byť neoplývala statky hmotnými, měla na Jiřího Trnku významný vliv, nehledě na zděděnou zručnost a pracovní poctivost. Přesto se dostal k rukodělné práci prostřednictvím kresleni, když otec Spejbla a Hurvínka Josef Skupa vyhlásil soutěž, kterou on ještě jako chlapec vyhrál. Oba tak začali spolupracovat a v plzeňském Skupově divadle budoucí slavný autor loutkových filmů začal poprvé vyřezávat loutky a malovat kulisy.

Od těchto učednických let bylo ovšem ještě daleko ke slavné poválečné éře loutkového filmu, k éře, kterou filmovi historici budou nazývat Trnkovou. V době války se J. Trnka věnoval především ilustracím a malování obrazů, tehdy vznikl jeho slavný Betlém, několik portrétů i autoportrétů, oleje s divadelními náměty, zátiší s květinami, lyrické krajiny s řadou postav . . .

Není asi náhoda, že často a rád ilustroval pohádky: Andersenovy, Erbenovy, Perraultovy, bratří Grimmů, nebo Hauffovu Karavanu, Hrubínovy Pohádky z tisíce a jedné noci i jeho Špalíček veršů a pohádek či Nezvalovu půvabnou knihu Anička Skřítek a Sleměný Hubert, i H. Chvojkové Zuzanka objevuje svět. Ve všech se čtenář díky jemu ocitá ve světě příběhu a zároveň ve světě fantazie, s níž kreslil a maloval i jiné skutečnosti než ty, které lze najít v textu; měl schopnost dávat knize svým výtvarným podílem další rozměry.

Pro své loutky si nevymýšlel jen tváře a postavy, navrhoval pro ně i kostýmy a scenérii. Ve zmíněném dokumentárním filmu je zachycen též souboj tvůrce s Neklanem ze Starých pověstí českých, působí opravdu jako setkání Gullivera s Liliputány. Některé scény a loutky podle jeho filmů můžeme nyní vidět ve stálé výstavě našeho animovaného filmu na zámku Kratochvile. Většina vznikla na základě literární inspirace, ať už to byly filmy celovečerní — Princ Bajaja, Dobrý voják Švejk, Císařův slavík, Špalíček, Sen noci svatojánské, nebo krátké — vůbec první Zvířátka a Petrovští, Árie prérie, Vášeň či ruka. A platí to i o těch, které ještě vytvořit chtěl, především o Karafiátových Broučcích. Ty ilustroval a chtěl je i natočit jako celovečerní širokoúhlý film. Škoda, že mu nebylo dopřáno více času, aby všechny své plány mohl uskutečnit.

Jiří Trnka i nadále maloval obrazy, vytvářel zcela osobité polychromované plastiky, věnoval se grafice, výtvarně spolupracoval na četných hraných filmech, navrhoval divadelní scény i kostýmy, gobelíny, nábytek. Řadou úvah i polemik, knihou Zahrada či mnohými autorskými scénáři, uskutečněnými i plánovanými, se zařadil mezi literáty a filmové dramatiky. Rok před svou smrtí se stal profesorem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové. Uplatnil se i v jiných oblastech — také na nezapomenutelných světových výstavách Expo v Bruselu a v Montrealu. Je to osobnost, která citelně poznamenala světové umění našeho století; o tom nesvědčí jen desítky význačných ocenění, ale především dílo samotné.

Škoda, že mu Praha k jeho nedožitým pětasedmdesátinám nepřipravila souborou výstavu, která by nepředkládala jen ukázky jeho prací filmových, knižních či obrazů a kreseb, ale shromáždila by jeho celoživotní dílo. Na letošní září připravuje větší výstavu Bratislava k bienále knižních ilustrací pro děti BIB. A snad se zejména nejmladší generace dočká i opětného uvedení Trnkových filmů.

Trnkova ilustrace k ruské klasice

Zd. Pražák úspěšně v Clevelandu absolvoval zápal středního ucha. (OZNÁMENÍ 2. „KAMARÁDSKÝCH LISTŮ")

Kafka-Preis für Mrozek

KLOSTERNEUBURG. Der polnische Dramatiker und Satiriker Slawomir Mrozek erhält den Franz-Kafka-Literaturpreis 1987. Die mit umgerechnet 14 000 Mark dotierte Auszeichnung wird von der Stadt Klosterneuburg (Österreich), der Kafka-Gesellschaft und der Niederösterreich-Gesellschaft für Kunst und Kultur alle zwei Jahre vergeben. Bisherige Preisträger waren Peter Handke, Elias Canetti, Ilse Aichinger und Herbert Eisenreich. dpa

Palladium statt Gold

Zahnärzte und Krankenkassen waren sich 1986 einig: Gold ist als Zahnersatz auf Dauer zu teuer und kann durch Palladium-Basis-Legierungen kostengünstiger ersetzt werden. Seit dem 1. Juli 1986 ist damit ein wichtiger Schritt zur Kostendämpfung unternommen worden. Der folgende Beitrag von Rudolf Bierbrauer*) erläutert zunächst die neuen Legierungsbestimmungen.

Die Einführung des Goldgusses in die Zahnheilkunde geht etwa auf die Jahrhundertwende zurück. Infolge der fortschreitenden Entwicklung sind die Legierungen ständig verbessert worden. Das führte zu einem vielfältigen und auch von der Menge her umfangreichen Legierungsangebot. Dennoch wurde die Verwendung von Edelmetall-Legierungen mit einem hohen Anteil an Gold und Platin jahrzehntelang in der Bundesrepublik Deutschland als nahezu selbstverständlich angesehen. Diese Entwicklung führte dazu, daß die Deutschen zuletzt als Weltmeister im Verbrauch von (Zahn-)Gold angesehen wurden.

Der steigende Goldpreis führte auch zu immer teurer werdenden Edelmetall-Legierungen in der Zahnheilkunde.

Dieser schnell fortschreitenden Entwicklung mußte nach Überzeugung der Krankenkassenverbände und der Kassenzahnärztlichen Bundesvereinigung Einhalt geboten werden. Alternativen zur Ablösung der mit hohen Goldanteilen versehenen Edelmetall-Legierungen waren gefragt. Selbstverständlich stand dabei die Sicherung der Qualität im Vordergrund. Edelmetall-Legierungen mit einem reduzierten Edelmetallgehalt (zum Beispiel geringerem Goldanteil) kamen auf den Markt und trugen zu einer gewissen Kostendämpfung bei. Es war also sinnvoll, diesen Weg der Kosteneinsparung im Interesse aller fortzusetzen.

Dies ist 1986 mit der Einführung der Palladium-Basis-Legierungen (Palladium-Silber, Palladium-Kupfer) als Regelversorgung in die „Richtlinien für die Versorgung mit Zahnersatz und Zahnkronen" für unsere Versicherten geschehen.

Dazu einige Erläuterungen:

Bei Palladium handelt es sich ebenfalls, wie bei Gold und Silber, um ein Edelmetall. Gegen die Verwendung von Palladium-Basis-Legierungen bestehen nach Aussagen von medizinischen Wissenschaftlern grundsätzlich keine Bedenken; das heißt, gesundheitliche Schäden dürften ausgeschlossen sein. Entscheidend aber: Gegenüber anderen Edelmetall-Legierungen sind diese Materialien kostengünstiger und für die Herstellung eines funktionstüchtigen Zahnersatzes geeignet.

Zweckmäßig und kostengünstig: Palladium

Selbstverständlich kann der Zahnarzt auch weiterhin in medizinisch-angezeigten Fällen andere Legierungen verordnen oder verwenden. Darüber hinaus besteht die Möglichkeit der Verwendung von edelmetallfreien Legierungen. Der Zahnarzt wird in aller Regel seinen Patienten — unseren Versicherten — in einem erläuternden Gespräch über die ihm im Einzelfall am zweckmäßigsten erscheinende Versorgung aufklären; denn für einen medizinischen Laien ist die Fülle des Angebots an Legierungen nicht zu überschauen.

Mit der Einführung der Palladium-Basis-Legierung war es erforderlich, den von den Krankenkassen für Legierungen zu zahlenden Zuschußbetrag zu ändern. Dieser beträgt ab 1. Juli 1986 je Einheit neun Mark, das heißt, je Krone beziehungsweise Brückenglied. Der Betrag kommt wie folgt zustande: Die bei der Verwendung von Palladium-Basis-Legierungen anfallenden Durchschnittskosten von 15 Mark je Einheit, also je Brückenglied oder Krone, werden den gesetzlichen Vorschriften entsprechend mit 60 Prozent bezuschußt. Die Zahlung dieses Zuschusses von neun Mark ist unabhängig davon, welche Legierungen verwendet werden — edelmetallhaltige (mit geringem oder höherem Edelmetallanteil) oder edelmetallfreie. Eine über diesen Zuschußbetrag hinausgehende Leistung der Kasse ist — ausgenommen seltene Ausnahmefälle — nicht mehr möglich.

Im Interesse unserer Versicherten noch eine Empfehlung: Verwendet der Zahnarzt anstelle von Palladium-Basis-Legierungen Edelmetall-Legierungen mit hohen Goldanteilen, oder werden derartige Edelmetall-Legierungen ausdrücklich vom Versicherten gewünscht, gehen die dadurch entstehenden Mehrkosten zu Lasten des Patienten. Der vom Gesetzgeber festgelegte und zu leistende Eigenanteil erhöht sich dann um die anfallenden zusätzlichen und teureren Legierungskosten.

Die DAK empfiehlt deshalb, vor Behandlungsbeginn mit dem behandelnden Zahnarzt die Frage der geeigneten Legierung und die sich daraus ergebenden Kosten oder Mehrkosten zu erörtern. Der Eigenanteil für Legierungskosten, an dessen möglichst geringer Höhe unseren Versicherten verständlicherweise sehr gelegen ist, kann durch ein solches Gespräch sehr schnell erkannt werden. ■

Millionenschatz vor der Küste

LONDON, 19. März (dpa). Gold, Juwelen, Edelsteine und Kunstwerke in einem Gesamtwert von mindestens 20 Millionen Pfund (60 Millionen Mark) sind in einem Schatzschiff vor der südenglischen Küste entdeckt worden. Ein dänisch-britisches Taucherteam hat bereits zahlreiche Wertgegenstände aus dem Wrack des im April 1917 von einem deutschen U-Boot versenkten Luxusliners „Medina" gehoben.

Die Operation, die zu den spektakulärsten Schatzsuchen dieses Jahrhunderts gezählt wird, wird nach Angaben von Henning Faddersbol, dem Chef der Tauchertruppe, noch etwa drei Wochen andauern. Unter den einzigartigen Schmuckstücken sind auch zahlreiche Geschenke indischer Fürsten und Maharadschas an das britische Königshaus sowie eine Kunstsammlung von unschätzbarem Wert des damaligen britischen Oberbefehlshabers in Indien, Sir Charles Carmichael Monro.

Zu den bereits gehobenen Schätzen gehört eine Kette des Freimaurer-Ordens aus dem Besitz von Sir Charles, deren Wert auf allein 500 000 Pfund (1,5 Millionen Mark) geschätzt wird. Britische Fachleute vermuten, daß zudem zahlreiche Militärorden und historische Insignien noch auf dem Meeresgrund liegen. Der damalige König Georg V. war sechs Jahre vor der Versenkung der „Medina" selbst an Bord des Luxusdampfers von Indien nach Großbritannien gereist.

Bonns Stunden dauern länger

BONN, 19. März (AP). In Bonn gehen die Uhren anders. Auf Beschluß des Ältestenrats hat eine Stunde im Deutschen Bundestag ab sofort 61 Minuten. Das teilte der Parlamentarische Geschäftsführer der SPD-Fraktion, Gerhard Jahn, am Donnerstag mit, nachdem im Ältestenrat die Redezeit zwischen Regierung und den sie tragenden Parteien sowie der Opposition neu aufgeteilt worden war.

Nach einem komplizierten Schlüssel, der sich an der Stärke der Fraktionen orientiert, stehen den SPD-Abgeordneten neuerdings pro Bonner Stunde 19,5 und den Grünen 6,5 Minuten Redezeit zu. Weil man dem Präsidenten und den anderen Mitgliedern des Hohen Hauses nicht zumuten wollte, auch noch den Sekundenzeiger auf der Stoppuhr zu verfolgen, wurde die Oppositionszeit auf 20 beziehungsweise sieben, insgesamt also 27 Minuten aufgerundet. Die Parlamentarier von CDU, CSU und FDP sowie die Regierungsmitglieder haben zusammen eine Redezeit von 34 Minuten pro Bundestagsstunde, die somit alles in allem 61 Minuten dauert.

Entdecker Fernando Magellan

Magellan entdeckt die Inseln der Philippinen

Manila, 16. März 1521 – Der portugiesische Seefahrer Fernando Magellan (Magelhaes) entdeckt auf seiner Weltumseglung die Philippinen-Inseln.

Mit fünf Schiffen – vom spanischen Kaiser Karl V. ausgeschickt – sollte Magellan den westlichen Weg nach den Molukken suchen. Die Seereise führte an Südamerika vorbei. Dabei findet er durch Zufall die später nach ihm benannte Meerstraße zwischen Feuerland und dem Festland.

Am 28. November 1520 erreicht der Portugiese den Stillen Ozean. Dabei verliert er zwei Schiffe. Am 6. März 1521 Landung auf den Marianen-Inseln, zehn Tage später auf den Philippinen. Seine Matrosen geraten mit den Eingeborenen in Streit. Bei blutigen Kämpfen findet Magellan den Tod.

KOVEČNÉ!

RUSKÉ FOTOHAČÍNKY:

Většina fotoamatérů odpovídá na otázku, které záběry považuje za nejoblíbenější, nebo ještě lépe, které nejraději pořizuje, slovy — záběry zimní přírody. Fotografovat zimní krajinu, hory či zasněžené architektonické památky je vždy velmi zajímavé. Zkušenější si troufají na večerní záběry zasněžených uliček či domů apod. Sníh totiž podtrhuje krásu přírody i stavitelského umění. Představme si různá sousoší v parcích, zasněžený trávník i čepice na sochách, jak vytvářejí bizarní představy. Zima znamená pro každého fotoamatéra, ale i profesionála vítanou příležitost k pořízení často neopakovatelných záběrů. Obdobně je tomu na horách, kde se může podařit zachytit ojedinělé situace, které nese s sebou zimní turistika a sport. To pak bývá pro většinu fotoamatérů „fotografickou trofejí". Dá se proto říci, že zima v objektivu vždy přináší zajímavé záběry. Chceme-li také tyto neopakovatelné příležitosti zkusit, potřebujeme k tomu ovšem vhodný fotoaparát. Pro začátek nám stačí jednoduchý přístroj, jímž rovněž pořídíme pěkné snímky. Připomeňme si některé z nich, pak si je dejme v některé ze speciálních prodejen FOTO—KINO odborně předvést a seznamme se s jejich obsluhou.

Dětem je vhodné pořídit zcela jednoduchý, ale spolehlivý fotoaparát SMENA 8 M na kinofilm, 36 snímků. Objektiv je tříčočkový anastigmat s antireflexní vrstvou T 43, se světelností 1:4 a ohniskovou vzdáleností 40 mm. Má centrální závěrku, osvitové časy od 1/15 do 1/250 sec. a B. Zaostřuje od 1 m do nekonečna podle stupnice na objektivu, která je doplněna symboly. Clona 4 až 16, jednotlivé clonové čísla jsou označena rovněž symboly. Má připojku na blesk. Jeho cena je pouze 300 Kčs.

Pro mladší, ale i starší začínající fotoamatéry je vhodný LUBITEL 166 V, jednoduchá dvouoká nepravá zrcadlovka pro 12 snímků, formátu 6 × 6 cm. Je konstruována podle proslulého Voigtländeru Brillant. Má objektiv se světelností 4,5 a ohniskovou vzdáleností 75 mm, který je spřažen s hledáčkovým objektivem. Zaostřuje se na kruhové matnici s lupou. Osvitové časy od 1/15 do 1/250 sec. a B, zaostřuje od 1,4 m do nekonečna. Je vybaven synchronizací pro blesk s kabelovým kontaktem a výborně kreslící optikou. Stojí 570 Kčs.

Náročnějším bude vyhovovat maloformátový přístroj SOKOL 2, jehož předností je jednoduchá obsluha, provozní spolehlivost a vynikající optika. Má automatické nebo ruční nastavení expozice. Světelný a relativně velký hledáček spřažený s dálkoměrem usnadňuje volbu námětu i zaostření. Jeho konstrukce vylučuje při záběrech z krátkých vzdáleností vliv paralaxy. Film se transportuje pomocí transportní páky, čímž se současně natáhne mechanismus závěrky. Při automatickém provozu, jsou-li nedostatečné světelné podmínky, objeví se v hledáčku varovný signál a přístroj se zablokuje. Má dva synchronní kontakty pro zapojení bleskového osvětlení. Je na kinofilm, 36 obrázků, má objektiv Industar 70 se světelností 1:2,8 a ohniskovou vzdáleností 50 mm. Rozsah ostření od 0,8 m do nekonečna, časy závěrky od 1/30 do 1/500 sec. a B, rozsah clon 2,8 až 16. Jeho rozměry jsou 138 × 88 × 85 mm, hmotnost 830 g. Cena 1 500 Kčs.

Závěrem ještě o jednooké pravé zrcadlovce na kinofilm se zabudovaným nespřaženým expozimetrem a vratným zrcadlem, kterým je ZENIT 11. Obraz v hledáčku je přímý, nepřevrácený. Objektiv je měnitelný s možností doplnění od širokoúhlého až k teleobjektivu. Lze použít všechny objektivy osazené závitem Praktica/Pentax M 42. Pro záběry z krátkých vzdáleností lze použít mezikroužky nebo měchové zařízení. Závěrka se natahuje automaticky a transportem filmu a je jištěna proti dvojí expozici. Zenit 11 je na kinofilm 35 mm, 36 obrázků, s časy závěrky od 1/30 do 1/500 sec. a B, stupnice clon od 2 do 16. Má objektiv Helios 44 M nebo 44 M-4 se světelnosti 1:2 a ohniskovou vzdáleností 58 mm. Ostření od 0,5 m do nekonečna. Závit filtrů je 52 × 0,75 mm. Přístroj má krytý zámek zadní stěny, možnost využití el. blesku pomocí kolejničky příslušenství nebo synchrokontaktem. Má kapsu pro útržek filmu na zadní stěně. Rozměry přístroje jsou 138 × 96 × 100 mm, hmotnost 950 g. Cena 1 700 Kčs.

Ve speciálních prodejnách FOTO-KINO čekají odborníci, kteří uvedené přístroje předvedou a nabídnou nám je i bez hotovosti na účelovou půjčku, pokud cena přesahuje částku 500 Kčs. Umožňuje nám to stát se fotoamatéry ihned. *(lr)*

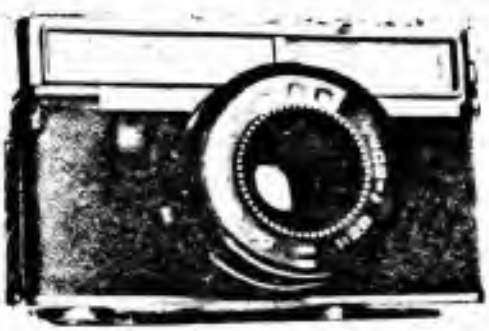

„LUBITEL" BYL VIDĚN ZA VÝKLADEM VAGADIRU.. JSOU TO „LEMVOVY OČI"!

Eis-Kais für russischen Hafen

MOSKAU, 16. März (dpa). Eis wird das wichtigste Baumaterial für die Kais eines neuen Hafens auf der sowjetischen Jamal-Halbinsel nördlich des Urals sein. Der Hafen an der Mündung des Flusses Charasawsi jenseits des Polarkreises wurde von Leningrader Spezialisten geplant. Aufeinandergeschichtete und mit Wasser übergossene Eisblöcke werden eine Mauer bilden, die selbst Anlegemanövern großer Frachter standhält. Nach Ansicht von Experten kann die Methode auch zum Bau von Fundamenten für Lagerhallen und sogar für Kräne angewendet werden, da in der Region jährlich neun bis zehn Monate lang Minustemperaturen herrschen.

China-TV: Pornos statt News

PEKING, 18. März (AFP). Der elektronische Verwechslungsteufel macht nicht einmal vor der Chinesischen Mauer halt: Anstelle der mittäglichen Nachrichtensendung flimmerte im Gebiet Renhua bei Kanton 20 Minuten lang ein Sexfilm über die Mattscheibe. Nach Berichten der Kantoner Zeitung „Yancheng Wanbao" ereignete sich der Skandal am 6. Februar.

Der Ehemann einer in dem Sender beschäftigten Putzfrau hatte sich zusammen mit einem Freund den Videofilm im Studio angesehen und vergessen, den Sendebetrieb auszuschalten. Empörte Zuschauer alarmierten die lokale Polizeistelle. Der Fernsehdirektor in der Provinz Guangdong hat den Verantwortlichen mit „schweren" Strafen gedroht. Die beiden Pornofans wurden verhaftet. Infolge des Vorfalls wurden im Raum Renhua 15 verbotene Filmkassetten von der Polizei beschlagnahmt.

S bolestí oznamujeme, že nás ve věku 66 let opustil muž, který mnoha krajanům v cizině vytvořil pocit domova, aniž přitom myslel na zisk a na sebe,

MILAN FRKAL,

majitel pensionu „Milan" v Zell am See

Jaroslava, manželka
Milan, syn

Berliner erfand Schoko-Single

BERLIN, 19. März (Reuter). Ein ebbares Geburtstagsständchen hat sich ein 42jähriger Berliner einfallen lassen: Peter Lardong prägt Schallplatten aus Schokolade, die tatsächlich mehrere Male abspielbar sind und anschließend vernascht werden können. Ein Berliner Schokoladenfabrikant soll sich bereits für seine Idee interessieren. Für jede „Single"-Platte benötige er etwa 150 Gramm Blockschokolade und etwa vier Stunden Zeit.

Das Meisterwerk von Lardong ist eine mit Marzipan gefüllte Schallplatte, von der das Lied „Herzlichen Glückwunsch" tönt. Verkaufen könne er seine süßen Grüße allerdings nicht, bedauert der Hobby-Tüftler, da es für die Verarbeitung von Nahrungsmitteln Vorschriften gebe. „Ich bin nur der Erfinder", betonte Lardong. Wenn seine Idee tatsächlich vermarktet werden könne, werde auch „alles mit der GEMA", der Gesellschaft für Urheberrechte von Musikwerken, geregelt.

MU ASI CHUTNÁ COKO-LADOVÁ 2.

Pražský filharmonický sbor oslaví 40. výročí založení koncertem v Rudolfinu

Pražský filharmonický sbor, jeden z nejlepších pěveckých sborů u nás, oslaví 40. výročí založení koncertem v Rudolfinu. Sbor založil v roce 1947 Josef Veselka a dodnes jej vede. Pod jeho vedením sbor získal řadu ocenění na soutěžních přehlídkách a festivalech. Mezi nejvýznamnější patří zlaté pásmo na festivalu v Neapoli a Cena města Trento za nejlepší dílo zahraničního skladatele získal za cyklus smíšených sborů na slova lidové poezie „Zelený majeráne" J. Labarda, člen Svazu českých skladatelů a koncertních umělců.

Podchytit zájem mladých lidí o studium na fakultě jaderné a fyzikálně inženýrské ČVUT v Praze a usnadnit jim jejich rozhodování je smyslem dne otevřených dveří, který pořádá tato fakulta 7. března 1987. Zve na tuto akci do budovy fakulty v Praze 8, V Holešovičkách 2 od 13 hodin.

JAKÝ JUBILEUM 2 DRAM O TOM NIC NEVÍ..!

Oslavy Bartošova jubilea

V době před druhou světovou válkou byla Nataša Gollová jednou z našich nejoblíbenějších veselohemních hereček

To byste byla proti?

Co se týče básní, vlastně ani ne, mám je moc ráda. Dokonce si kolikrát říkám: Musíš si nějaké pěkné obstarat a učit se je. Paměť slábne a je třeba ji trochu posilovat.

Nemusela jste snad slavnostně přednášet, kdykoli se objevila nějaká návštěva?

Nemusela. Tím ovšem nechci tvrdit, že by se doma nezpívalo, nerecitovalo, ale násilné předvádění dětí nemá většinou půvab. Já jsem ovšem k předvádění se tíhla jako skoro každý herec už od bačkůrek. V dětství jsem hrávala divadlo — většinou nějakou křehkou divenku v pohádce. První větší roli mi dal sám Martin Frič, úplně náhodou mě vybral v baletním kroužku pro roli studentky v první lavici ve filmu Kantor Ideál — po čase ho zase dávala Československá televize loni o vánocích. Pak přišlo divadlo v Olomouci, další filmy . . .

Rodiče bývají většinou proti tomu, aby jejich dítě hrálo . . .

I moji rodiče se snažili, nijak se jim mé přání nelibilo. Sami ovšem měli divadlo moc rádi, a to nakonec rozhodlo. Ne já, ale jejich láska k divadlu zvítězila. Vždyť i moje křestní jméno je vlastně jedna krásná role. Než jsem se narodila, maminka přečetla Vojnu a mír. Hned řekla: Jestli to bude holčička, dám jí jméno Nataša.

Nakonec jste zanevřela na role křehkých, nesmělých slečen.

Ve filmech jsem většinou hýřila temperamentem, bylo mě všude plno. Vzpomínám však na jednu ještě amatérskou roli, která nemá s něžnou slečnou nic společného. Hrála jsem pana správce v Babičce Boženy Němcové, měla jsem i licousy a všechno vypadalo věrohodně. Pak přišla na návštěvu do zámku babička s dětmi a já jsem měla prostřít stůl. Jenže ubrus byl hladký a nádobí po něm jezdilo jako po klouzačce. Úkol jsem nakonec splnila, ale prý se stejně poznalo, že jsem žena. Žádný muž by prý neuměl servírovat s takovou jistotou, i kdyby byl sebelepší herec.

A vaše nejoblíbenější role?

Helenka z Mrštíkovy Pohádky máje. Hrála jsem po boku Svatopluka Beneše.

V souvislosti se zimou a vámi se stejně asi většině čtenářů vybaví film Hotel Modrá hvězda, kde s Oldřichem Novým kloužete a padáte na náledí.

Role dědičky chudého hotýlku patřila ta-

ké k mým nejmilejším. Byla ovšem z jiného soudku než Helenka, mně vůbec už přirostly k srdci veselohry. Dokonce jsem měla kdysi takové měřítko pro své filmy: film, ve kterém jsem se nesmála — špatný film. Ale není to tak doslova.

Nevábilo vás občas dělat legraci i tam, kde být neměla?

Někdy se mi to povedlo, zvlášť když jsem měla na takové věci dobrého partnera. Kdysi jsme na Silvestra hráli v Městských divadlech pražských jímavou truchlohru. Nevím už, jak se jmenovala, ale pro ten den se vůbec nehodila. Bylo to o životě mladé dívky a jedno oko nezůstalo suché. Děvče tehdy hrála výborná herečka a kamarádka Anna Letenská. Nadešla scéna, kdy se měla před odjezdem do Ameriky rozloučit se svým děckem. Hajalo v kolébce a byla to samozřejmě panenka. Nevím, co to tenkrát Annu napadlo, ale náhle vybočila ze scénáře, z kolébky vytáhla celuloidového plaváka a se vší tragikou ho k sobě přitiskla. Diváci užasli, ale stále ještě byl klid. Já jsem však nemohla tíhu situace unést a začala jsem se smát. Pak se rozesmála Anna a potom i diváci. Nakonec jsme dostaly obrovskou pokutu a bylo po smíchu.

Díváte se ráda na své filmy?

Jen na ty, o nichž vím, že se na ně budu dívat ráda. Přiznám se, že jsem dlouhá léta váhala, jak se k nim mám stavět. Ony zestárly se mnou, říkala jsem si, co z nich ještě mladí mohou mít? Nechodila jsem do kina, odmítala jsem besedy, novináře . . . Pak jsem se ve slabé chvilce nechala přemluvit a zajela na promítání do Sokolova. A když už jsem tam byla, šla jsem i na besedu s učni. Hrála jsem dlouhá léta v divadle, ale tenkrát jsem měla větší trému než před premiérou. Všechno však dopadlo nad očekávání. Spousta milých mladých lidí, zájem a upřímné otázky. A tak jsem si řekla: Třeba to ještě nějaký půvab pro mladé má. Každý film mi ovšem připomene i lidi, s nimiž jsem točila. Třeba režiséra Martina Friče, Karla Lamače, Oldřicha Nového — svého veselohemního partnera. Byl roztomilý člověk do slova a do písmene. Jan Werich byl legenda sama o sobě, spolu jsme natáčeli Císařova pekaře. Nezapomenutelný byl Karel Höger, Ladislav Pešek . . .

Když se významná osobnost dožívá životního jubilea, tvrdí se obyčejně, jak je to neslýchané, úžasné. Vy oslavíte sedmdesáté narozeniny. Nejste sice už tou blondatou slečnou, ale kdyby s vámi mohli mluvit vaši příznivci dnes, asi by se jim stejně vybavila Eva, co tropí hlouposti, houpe se na houpačce, vletí do skleníku — zkrátka veselá, správná, která je humor vlastní a která má pořád v očích ten uličnický plamínek . . .

Žádný patent na dobrou náladu ani životní optimismus nemám. Hrála jsem většinou ve veselohrách a tam jsem se musela smát. Jestli mi to zůstalo, pak jde spíš o nemoc z povolání. Každodenní život totiž vůbec nebývá veselohra a s každým dnem navíc to je citelnější. Snažím se nefňukat, každý den navíc je totiž i dar.

Vařená sekaná

Pro 6 osob

4 žemle od včerejšího dne, 100 g šunky nebo vařeného uzeného masa, 3 cibule, 50 g sýra na strouhání, 3 vejce, 1 kg mletého libového vepřového a hovězího masa, citrónová kůra z dobře omytého citrónu, sůl, mletý pepř, svazek kořenové zeleniny (mrkev, celer, petržel), 3 bobkové listy.

Ze žemlí odkrojíme tvrdou kůrku a střídku namočíme krátce do vody. Šunku a sýr nakrájíme na malé kousky, cibuli oloupeme a rozkrájíme na čtvrtky. Žemle dobře vymačkáme a zároveň se šunkou, cibulí a sýrem v mixéru rozmixujeme. Spolu s vejci vpracujeme do mletého masa. Hmotu ochutíme citrónovou kůrou, solí a pepřem a vytvarujeme z ní šišku, kterou obtočíme řídkým plátýnkem (gázou) a uložíme na 30 minut do chladničky. Mezitím očistíme polévkovou zeleninu a vložíme ji spolu s bobkovým listem do velkého hrnce s osolenou vodou. Sekanou pečeni omotanou plátýnkem vložíme do vařicí vody (se zeleninou) a ponecháme ji tam celou hodinu. Voda se však nesmí vařit, udržujeme ji stále pod bodem varu. Pak sekanou vyjmeme a necháme ji (ještě stále zabalenou) 30 minut odpočinout. Po této době teprve maso rozmotáme a nakrájíme. Takto připravenou sekanou můžeme podávat s některou z omáček, např. rajskou, nebo s domácím bramborovým salátem. Vařená sekaná chutná dobře jak teplá, tak studená.

Kachna na pivě

1 kachna 1,5—2 kg, 1/2 lžičky soli, na špičku kulatého nože mletého pepře, dobromysl, tymián, 1 kyselejší jablko, 250 g pórku, 250 g celeru, 250 g mrkve, 40 g másla nebo rostlinného tuku, 2 cibule, petrželka, 1/2 l světlého piva, 1 lžička škrobové moučky.

Očištěnou a vykuchanou kachnu omyjeme, smícháme dohromady sůl, pepř, dobromysl a tymián a tuto směs do kachny dovnitř i zevně důkladně vetřeme. Omyté jablko nakrájíme na kostky, zeleninu očistíme, opereme a nadrobno nakrájíme. Polovinou nakrájené zeleniny spolu s jablkem naplníme vnitřek kachny. Břišní otvor zašijeme kuchyňskou nití. V pekáči rozehřejeme máslo a kachnu na něm ze všech stran opečeme. Po opečení ji vyjmeme a ponecháme v teple. Do pekáče vložíme nadrobno nakrájenou cibuli, polovinu nadrobno nakrájené petrželky a zbylou nakrájenou zeleninu a vše společně krátce podusíme. Hned zalijeme šálkem vody a pivem. Do pekáče přidáme kachnu a podle velikosti a stáří ji 60—70 minut pečeme. Během pečení podléváme kachnu vypečenou šťávou. Upečenou kachnu vyjmeme z pekáče, sebereme tuk, škrobovou moučku rozředíme v troše studené vody a zahustíme ji šťávu.

Podnapilý žárlivec vraždil

(čtk): Vyšetřovatelům VB v Brně byl zadržen a pro vraždu je stíhán 42letý pachatel, který v podnapilém stavu výstřely z legálně držené pistole zavraždil v Bystřici pod Lopeníkem svoji bývalou manželku a jejího přítele.

▲ Výstřelem z legálně držené lovecké zbraně usmrtil v rodinném domku v Topolčiankách 47letý muž svoji o tři roky mladší manželku. Po činu spáchal stejným způsobem sebevraždu. Na místě byl nalezen dopis, ve kterém se pachatel ke spáchané vraždě doznal.

Die Prager Führung steht sich selbst im Wege

Zwiespältige Haltung zur Frage einer neuen Reformpolitik

Eigener Bericht

Ausgerechnet am Vorabend des 39. Jahrestages der kommunistischen Machtübernahme in Prag (am 25. Februar 1948) und der darauffolgenden Errichtung einer „Volksdemokratie" nach dem sowjetischen Modell mehren sich in der heutigen Bundeshauptstadt der Tschechen und Slowaken Zeichen dafür, daß sich innerhalb der dortigen Führung eine Kontroverse, wenn nicht gar ein Machtkampf, anbahnen könnte. Der Grund dürfte wieder einmal in der Gretchenfrage verborgen sein, wie man es an der Moldau mit dem Moskauer Vorbild hält. Im Gegensatz zu der Vergangenheit, als die Tschechoslowakei mit ihren westlichdemokratischen Traditionen gezwungen war, wesensfremde Machtstrukturen aus dem östlichen Moskau einzuführen, handelt es sich jetzt freilich um eine gänzlich neue Konstellation. Unter Michail Gorbatschow schwang sich die Sowjetunion erstmals an die Spitze einer Reformbewegung, die neben einer verhältnismäßig radikalen Umgestaltung des bisherigen sowjetischen Wirtschaftssystems auch „mehr Demokratie" anstrebt. Die heutige Prager Führung hingegen trat nach der Zerschlagung des tschechoslowakischen Demokratieexperiments von 1968 Anfang der siebziger Jahre an, um ähnliche, als „konterrevolutionär" gebrandmarkte Ziele zu bekämpfen. Der gegenwärtige „frische Wind" aus dem Osten, die „neue Politik" Moskaus, muß folglich bei den konservativen Führungskräften in Prag gewissermaßen als „Häresie" wirken.

Trotz des einstigen gemeinsamen Zieles einer „Normalisierung", also der Wiederherstellung eines starren kommunistischen Machtsystems im Sinne Breschnews, bestand die tschechoslowakische Führungsgarnitur zu keinem Zeitpunkt ausschließlich aus den sprichwörtlichen „Betonköpfen". Diese hatten aber bis vor kurzem das Sagen, und die Pragmatiker, denen der wirtschaftliche Stillstand zunehmend Sorgen bereitete, konnten nur Minimalschritte im Verborgenen wagen. Die realistischeren Technokraten melden sich jetzt um so häufiger zum Wort, und — was nach 1968 neu ist — die Öffentlichkeit erfährt es auch, wenigstens zum Teil.

So erklärte das ZK-Vorstandsmitglied Strougal, das gleichzeitig auch das Amt des Ministerpräsidenten innehat, Ende Januar vor führenden Wirtschaftsfunktionären, daß die Wirtschaftsreform des Jahres 1968 zwar „politisch mißbraucht", die tschechoslowakische Wirtschaft jedoch später „mit den Methoden der fünfziger Jahre" geführt worden sei. Er beklagte, daß in den vergangenen zehn Jahren die Effektivität der Nationalökonomie „in einem Ausmaß gesunken" sei, daß „unter den gleichen Grundvoraussetzungen wie 1976 ein um 25 Prozent geringeres Nationaleinkommen produziert wird". Dies sei hauptsächlich auf eine Einstellung zurückzuführen, die „gefesselt" sei „von sturen Betrachtungsweisen und der dogmatischen Interpretation einiger theoretischer Fragen der Wirtschaftspolitik".

Noch konkreter äußerte sich der Sprecher der Prager Regierung, Kouril, als er vor wenigen Tagen der britischen Rundfunkgesellschaft BBC (übrigens auch ein Novum) ein Interview gewährte. In Zusammenhang mit der geplanten „Umstrukturierung" der Wirtschaft — das Wort „Reform" wird von den führenden Funktionären in Prag immer noch gemieden — gab der Regierungssprecher unter anderem zu, daß die Tschechoslowakei gezwungen sei, die derzeit untragbar hohe Stahlproduktion bis 1990 um etwa zwei Million Tonnen pro Jahr zu reduzieren. Er räumte auch ein, daß künftig die Frage der Vollbeschäftigung zu einem Problem werden könne. Der Sprecher fügte gleichzeitig hinzu, daß die Umgestaltung des Wirtschaftssystems nicht allein eine Frage „ökonomischer Maßnahmen" sein werde. In diesem Zusammenhange erwähnte er die Vorschläge Gorbatschows, innerhalb der Kommunistischen Partei geheime Wahlen mit mehreren Kandidaten einzuführen, die man in Prag „mit großer Sympathie" registriert habe.

Für die erzkonservativen Kräfte innerhalb des kommunistischen Machtapparats in der Tschechoslowakei ergriff bislang am deutlichsten der derzeitige Chefideologe Bilak das Wort. In einer Rede vor der Ideologiekommission der Partei, die die Prager Agentur CTK in Auszügen veröffentlichte, sprach Bilak von „Leuten, die für die ‚neue Politik' (Moskaus) schwärmen". Diese wollten „an den Veränderungen in der Sowjetunion schmarotzen und dabei ihre volksfeindliche, antisozialistische Tätigkeit verdecken". Solchen Befürwortern von Reformen stehe aber die „Lehre aus der krisenhaften Entwicklung unserer Gesellschaft" — ein Parteidokument aus dem Jahre 1970 — im Wege, worin die Prager Reformen vom 1968 als „antisozialistisch" und „konterrevolutionär" verurteilt worden waren. Einen Widerruf dieses Grundsatzdokuments würden aber jene Leute nach Bilaks Worten „nie erleben".

Das Zentralorgan der Kommunistischen Partei der Tschechoslowakei „Rude Pravo" kritisierte unterdessen in der vorigen Woche unbeirrt die Verzögerung bei der Einführung von „Wirtschaftsexperimenten". Das Blatt nannte dabei zwei ausgesuchte Betriebe, eine nordböhmische Glashütte und einen traditionsreichen Modeschmuckhersteller in Gablonz, die seit Anfang des Jahres ausersehen waren, eine selbständige Handels- und Devisenpolitik zu betreiben, wo aber einen Monat später alles „immer noch beim alten" sei.

Bei dem offensichtlichen parteiinternen Streit um die Übertragbarkeit und Anwendbarkeit der sowjetischen Reformimpulse auf tschechoslowakische Verhältnisse fällt gleichzeitig auf, daß der inzwischen 74jährige Staats- und Parteichef Husak, der sich 1968 zunächst an dem Liberalisierungsprozeß beteiligte, um später desto vehementer als „Normalisator" aufzutreten, sich jetzt in Schweigen hüllt. Als Anfang Februar der sowjetische Außenminister Schewardnadse nach Ost-Berlin auch Prag eine offizielle Visite abstattete, um die dortige Führung und Husak persönlich über die jüngste ZK-Plenarsitzung in Moskau und die dort unterbreiteten Reformpläne Gorbatschows zu unterrichten, sprach zwar „Rude Pravo" von einer „Inspiration auch für uns", und der tschechoslowakische Außenminister Chnoupek sicherte „volle Unterstützung" zu; das Staats- und Parteioberhaupt hielt sich aber zumindest öffentlich bedeckt.

Im Gegensatz zu vielen Bürgern, die nach Berichten westlicher Korrespondenten mit den sich abzeichnenden Reformen Gorbatschows in der Sowjetunion auch die Hoffnung auf ein baldiges Ende der allgemeinen Erstarrung in der Tschechoslowakei verknüpfen, wartet die Führung in Prag ab. Zum einen weiß man noch nicht, wie langlebig und wie radikal die tatsächlichen Reformen in Moskau sein werden, und die Kursschwankungen in der sowjetischen Politik der Vergangenheit mahnen zu Vorsicht. Zum anderen bleibt immer noch fraglich, inwiefern ein innerhalb der Sowjetunion noch so reformfreudiger Gorbatschow an ähnlichen Veränderungen in der an der westlichen Flanke des eigenen Machtbereichs liegenden Tschechoslowakei in der Tat interessiert ist. Die Erfahrung des Jahres 1968, als eine zunächst vorsichtige wirtschaftspolitische Reform von oben in Prag schnell eine spontane Demokratisierungslawine von unten auslöste, bleibt für Moskau, unter welcher Führung auch immer, sicherlich ein Trauma.

Innerhalb der üblichen und nicht selten bombastischen Lobhudeleien an die Adresse Moskaus in den tschechoslowakischen Medien wirkt einer der neuesten Beiträge verhältnismäßig bescheiden. Der Unterschied besteht dabei auch darin, daß die Behauptung, die dem Außenminister Chnoupek zugeschrieben wird, wonach die Sowjetunion bei der tschechoslowakischen Öffentlichkeit „noch nie so populär" gewesen sei wie heute, zum ersten Male seit der allgemeinen Euphorie für die „Befreier" im Jahre 1945 — zumindest zum Teil — zutreffen könnte. Trotzdem: Man kann wohl annehmen, daß das Demokratieverständnis eines Normalbürgers in der Tschechoslowakei von demjenigen eines Gorbatschow immer (und nicht unwesentlich) abweichen dürfte. Dem Warten auf den Reformer Gorbatschow, dessen Ankunft in Prag vorläufig nur gerüchteweise im kommenden April vermutet wird, so könnte man ferner unterstellen, würden vermutlich so manche Führungsfunktionäre des Landes ein „Warten auf Godot" ohnehin vorziehen.

Ein kritisches Vorwort für eine Wappenmappe der Bundeszentrale für politische Bildung darf nicht erscheinen

Wir Deutschen machen es uns schwer. Auf der Suche nach unserer nationalen Identität haben wir alle Höhen und Tiefen des kollektiven Rausches und der massenpsychologischen Depression durchgemacht. Am vorläufigen Ende dieses Weges steht eine ruinierte Geschichte und für viele fassungsloses Staunen darüber, wohin Werte wie Vaterland, Treue, Ehre, Gehorsamseid, Mut, Einsatz für die Gemeinschaft etc. uns, die Deutschen, geführt haben. Mit dem Begriff Deutschland ist die größte politische und moralische Katastrophe Europas verbunden. In den Gaskammern von Auschwitz, vor den Toren von Lidice, auf den Schlachtfeldern des Zweiten Weltkrieges wurde der europäische Humanismus, die große Befreiungsidee der Neuzeit, die Aufklärung, endgültig zu Grabe getragen.

Haben die Deutschen diesen „Blut und Eisen"-Weg gewollt? Wir wollten ein geeintes Reich; wir wollten Flotten und Kolonien; wir wollten den Krieg von 1914 und den Diktator Ludendorff; wir wollten, nachdem der erste Schock der Niederlage überwunden war, die Revolution von 1918 rückgängig machen; wir wollten der Republik von Weimar keine allzu großen Chancen einräumen; und wir wollten schließlich, rauschhaft dem Irrationalen in der Politik erliegend, den „Führer". Stimmen, die sich gegen diese Strömungen erhoben, die Vernunft und Ausgleich predigten, blieben in den entscheidenden Augenblicken unserer Geschichte unbeachtet, gingen unter im lärmenden Hurra-Geschrei des wilhelminischen „Borussismus", im martialischen Heil-Ruf des Dritten Reiches.

Die zweite Republik, die sich im Westen der geschlagenen Nation nach 1945 etablierte, begann nicht mit der vielzitierten „Stunde Null". Die historische Entwicklung einer Nation wird durch zahlreiche ökonomische, kulturelle oder massenpsychologische Kontinuitäten geprägt. Die Bonner Republik wurde zunächst nicht von uns in selbstgewählter Entscheidung gewollt, sondern von den Siegern USA, Großbritannien und Frankreich angeordnet. Sie brauchte denn auch Zeit, um eine demokratische Gesellschaft zu entwickeln.

Immerhin, blickt man nur bis zur Elbe, so umfaßt sie bisher eine der glücklichsten Epochen deutscher Geschichte. Kein Bürger der Bundesrepublik fiel in den letzten 40 Jahren auf dem Schlachtfeld, der Neuanfang hat die materiellen und ideologischen Klassengegensätze in unserer Gesellschaft deutlich gemildert, der Untergang Preußens, dem Einfluß süddeutscher Liberalität, rheinländisch-katholischer Bürgertradition und des norddeutschen, nüchternen Kaufmannsgeistes zum Durchbruch verholfen.

Aber die Klage ist unüberhörbar: Die Deutschen, so raunt es unheilschwanger von den Rednerpulten, sind in die Geschichtslosigkeit verfallen. Nation und Vaterland, Tradition und Brauchtum werden auf der gesellschaftlichen Wertskala auf die hinteren Ränge verbannt. Es droht der Verfall des Selbstbewußtseins, der Verlust des Nationalstolzes, das Hinwelken einer Gesellschaft, die um das goldene Kalb des Materialismus tanzt, blind geworden für jede politisch-nationale Ethik. Neidvoll schaut man über die Grenzen nach Frankreich, wo eine Nation am 14. Juli auf den Straßen tanzt und die Tricolore nahezu jedes Fenster schmückt; nach Großbritannien, wo das Volk fast einhellig in nationale, kriegerische Empörung ausbricht, wenn es gilt, auf einer im fernen Ozean liegenden Schafzüchterinsel den „Union Jack" mit dem Leben der Söhne des Landes zu verteidigen; nach Amerika, wo das Sternenbanner jede Schulklasse schmückt, und der Präsident pathetisch-eindrucksvoll die Hand aufs Herz legt, wenn „God bless America" erklingt.

Und wir? Der 17. Juni bleibt uns, dieser zwiespältige, verkrampfte Feiertag, der an eine deutsche Niederlage erinnert und der dem Bürger zwar als Freizeit willkommen ist, aber nicht etwa nationale Erhebungsgefühle beschwört. Die Nationalhymne gibt es, deren erste Strophe Pein bereitet, deren dritter Vers leicht vergessen wird, deren Melodie aus der Feder eines Österreichers stammt. Schwarzrotgold schließlich flaggt es bei streng vorgeschriebenen Gelegenheiten von den öffentlichen Gebäuden, wenig beachtet, noch weniger etwa nationale Identität beim flüchtigen Betrachter bewirkend.

Die Schwierigkeit der heutigen Deutschen mit ihren Staatssymbolen aber ist nur allzu verständlich. In keinem bedeutenderen Staat Europas zwischen 1872 und 1945 ist mit Hymnen und Flaggen, nationalen Gesten und Gedenktagen so hemmungslos aggressiv umgegangen worden wie in dem Reich, das Bismarck schuf und Hitler in den Untergang führte. Innerhalb einer Generation erlebten die Deutschen drei einschneidende Umbrüche — 1918, 1933, 1945 —, die ihren politischen Glauben erschütterten, ihre Wertvorstellungen zusammenbrechen und ihre Schuldgefühle in gefährliche, psychologische Kollektiv-Verdrängungen flüchten ließen.

Die politische Entwicklung Deutschlands seit 1815 war — im Gegensatz beispielsweise zu Frankreich oder Großbritannien — nicht aus einem sich langsam formenden Volkswillen gewachsen, sondern „von oben" diktiert. Der Wiener Kongreß beendete die Träume der Freiheitsbewegung, die in den napoleonischen Kriegen so enthusiastisch an Boden gewonnen hatte. Die Revolution von 1848, bis 1918 der letzte Versuch, eine demokratisch-parlamentarische Tradition zu entwickeln, scheiterte auf den Barrikaden von Berlin und Wien im Kugelhagel preußischer und österreichischer Truppen. Bismarcks kleindeutsche Reichsgründung war eine Schöpfung der preußischen Machteliten und vernichtete schließlich den deutschen Liberalismus.

Im Spätsommer 1914 kannte Wilhelm II. zwar keine Parteien mehr, aber das deutsche Volk auch nicht die Wahrheit. Die vom Flottenverein, den Kolonialverbänden oder den Alldeutschen jahrelang geleistete Propaganda hatte ihre Früchte getragen. Wir Deutschen taumelten nahezu geschlossen in einen nicht zu gewinnenden Krieg. Der Glaube an den „Führer" schließlich, viele verloren ihn erst, als sich die Tore der Vernichtungslager für die Welt öffneten, das Land in Trümmern lag, die Nation nach 74 Jahren wieder geteilt war, Millionen Deutsche aus ihrer Heimat vertrieben wurden.

Der Mensch ist ein soziales Wesen. Die Zugehörigkeit zur Familie, zur Gruppe, zum Stamm, zu einem Volk prägen seine Entwicklung. Die Moral- und Tabuvorstellungen, die Sprache oder die sich in Jahrhunderten formenden gesellschaftlichen Strukturen seiner Umgebung prägen sein Weltempfinden. So wie das Kind beim Auseinanderbrechen der Familie in eine traumatische Identifikationskrise stürzen kann, so führt der Verlust von kollektiven Wertvorstellungen zu Identitätsproblemen in der Gruppe.

Das Zusammenleben der Gruppe aber basiert auf Rangordnungen. Das Autoritätsprinzip gilt nicht nur auf dem Hühnerhof, sondern ist auch in der menschlichen Gemeinschaft. Macht und Gewalt sind treibende Kräfte der Menschheitsgeschichte. Macht beruht auf materiellen Ressourcen und ideellen Verführungen, ihre Triebfeder ist die Aggression. Großreiche schufen und schaffen sich nicht nur waffenstarrende Heere, sondern zeichnen sich auch durch ein bei den Abhängigen Autoritätsgläubigkeit auslösendes Imponiergehabe aus. Mächtige Bauwerke gehören ebenso dazu wie ein oft bis ins Detail vorgeschriebenes Zeremoniell im Umgang mit den Herrschenden. Das Beschwören äußerer Gefahr, die Schaffung eines, die eigene Handlung moralisch rechtfertigenden, ideologischen Überbaus, die Züchtung von Elitebewußtsein, läßt eine Gemeinschaft eng zusammenstehen, löst aggressive Verhaltensweisen gegen Gruppenfremde aus.

Der Antisemitismus, der Rassismus in Südafrika oder in den Südstaaten der USA, die Straßenschlachten in Großbritannien, die von Auseinandersetzungen zwischen Polizei und farbigen Einwanderern ausgelöst wurden, die Haltung der Mehrheit der Franzosen gegenüber den in ihrem Land lebenden Algeriern, die Situation türkischer Gastarbeiter in der Bundesrepublik — die Abwehr- und Konfliktshaltung gegenüber den „Fremden" hat nicht nur soziale Ursachen, sondern sie wird auch geformt durch eine nicht selten bewußt entfachte Aggression gegen Minderheiten. Eibl-Eibesfeldt analysiert das so: „Wie bei den Tieren, so führt auch beim Menschen die Aggression zur territorialen Abgrenzung der Gruppen und innerhalb der Gruppen zur Ausbildung von Rangordnungen." Die unterste Stufe der gesellschaftlichen Rangordnung aber nimmt in der Regel die durch Hautfarbe, Sprache oder Religion „gezeichnete" Minderheit ein.

In der modernen Menschheitsgeschichte ist nun die Massenaggression zur entscheidenden Triebkraft des Nationalismus geworden. Die Bildung von Nationalstaaten war nur möglich durch eine starke, gegen den Nachbarn gerichtete Abgrenzungspolitik. Feindbilder mußten gezeichnet, Ängste beschworen und die eigene Nation verherrlicht werden. Der Nationalismus hat ungeahnte Kräfte freigelegt, die von ihm befallenen Völker zu Leistungen angespornt, die schließlich das schufen, was als Fortschritt gefeiert wurde: die Industrialisierung ebenso wie die Unterwerfung und Ausbeutung der (waffen)technisch unterentwickelten Kontinente.

Die Ideologie des Nationalismus ist per se kriegerisch. Das Mittel, diese Kriegsideologie im eigenen Volk durchzusetzen, die Tötungshemmung des Individuums zu überwinden, es kriegsfähig zu machen, ist die Propaganda. Sie wurde mit der Entwicklung der Nachrichtentechnik — der Erfindung des Buchdrucks, des Radios, des Fernsehers — von den Herrschenden perfektioniert. Die „Siege" des deutschen Faschismus, die Mittel, mit denen sie erreicht wurde, und die im krassen Gegensatz zu allen im Abendland gelehrten ethischen Werten standen — physische Vernichtung des politischen Gegners, Terrorisierung der Teile des Volkes, die Bedenken äußerten, Aufbau des Antisemitismus und Vernichtung der Juden, rücksichtslose Opferung der Bevölkerung im Krieg —, beides war nur möglich durch eine totale Nutzung und Beherrschung der propagandistischen Massenbeeinflussung.

Auch die Weltpolitik nach 1945 ist von einem massiven ideologischen Propagandakrieg geprägt. Um zum Beispiel das mit rationalen Gründen nicht mehr erklärbare Wettrüsten — dem sich die ärmsten Entwicklungsländer nicht weniger hemmungslos hingeben wie die mehr oder weniger reichen Nuklearmächte —

1.

DRŽITELKOU nového světového rekordu v psaní na stroji se stala 18letá N. Buschinová z Rodalbenu v NSR. Tato dívka dosáhla na stroji 831 úderů za minutu.

■ PŘES DVĚ STĚ TISÍC hektolitrů kyselky lidy ročně opustí brány Středočeských zřídel, n. p. Bílina, závod Běloves.

• Od roku 1979 bylo v Číně postaveno téměř 60 procent celkového bytového fondu vystavěného za období existence ČLR. Loni již na každého městského obyvatele připadalo průměrně 6,4 čtverečního metru obytné plochy.

in der eigenen Bevölkerung durchsetzen zu können, werden erneut Untergangsängste beschworen, sozialistische, kapitalistische oder religiöse Ideale gepriesen, der Gegner zum Teufel erklärt.

Nationalismus und Imperialismus blieben nun nicht etwa auf Deutschland beschränkt. Fast alle Staaten wurden von diesen Strömungen erfaßt, nutzten sie zur Durchsetzung der ökonomischen Interessen ihrer Eliten und zur Befriedigung eigener Machtgefühle. Allerdings in der neueren deutschen Geschichte ließ der Nationalismus bald alle Dämme brechen, trieb er die Außenpolitik aus Pfade, die in den Untergang führten.

Verhängnisvoll sollte sich für diese Entwicklung die mangelnde demokratisch-parlamentarische Tradition in der Geschichte der Deutschen erweisen. Frankreich, Großbritannien oder die Vereinigten Staaten überwanden den Absolutismus durch erfolgreiche Revolutionen. Sie machten diese Staaten zwar nicht friedfertiger, im Gegenteil, die „Demokratisierung" des Krieges durch den Einsatz von Volksheeren führte in Verbindung mit den waffentechnischen Entwicklungen zu den furchtbaren Massenvernichtungen unseres Jahrhunderts. Aber die Parlamentarisierung der politischen Systeme unserer Nachbarn dämpfte ihren Nationalismus, ließ den Kompromiß als Mittel der Politik selbstverständlich werden, baute die Autoritätsgläubigkeit der Massen gegenüber ihren Führern ab.

Die Deutschen dagegen blieben bis in die Geschichte der Bundesrepublik hinein autoritätsfixiert. Nach dem überwältigenden Wahlerfolg der CDU im Jahr 1953 schrieb Rudolf Augstein nachdenklich: „Noch ein solcher Sieg, und die deutsche Demokratie ist verloren... Wir ziehen den Hut vor Konrad Adenauer, wenn auch mit äußerster Sorge."

Was haben solche Gedanken, so mag sich der Leser dieser Seiten fragen, mit der Präsentation unserer Staatssymbole zu tun? Ich meine, eine ganze Menge. Den kriegerischen Gebrauch von Symbolen kennen wir bereits aus den Frühzeiten der Geschichte. Die Römer folgten dem Legionsadler und eroberten die antike Welt, die Heere des Mittelalters sammelten sich auf den staubigen chaotischen Schlachtfeldern um ihre weit sichtbare Fahne, suchten in ihrem Schatten Ordnung und Tötungsmotivation. Auf das Kreuzeszeichen blickten die sterbenden, verfolgten Christen, die dann die gleiche Fahne flattern ließen, als sie zur blutigen Missionierung der Andersgläubigen aufbrachen. Die Nachfolger Mohammeds drangen im Zeichen des Halbmondes bis vor die Tore Wiens. Der Streit um schwarz-weiß-rot oder rot-schwarz-gold in den Jahren der Weimarer Republik stürzte nicht nur das Kabinett Luther, sondern — viel schlimmer — er vergiftete die politische Atmosphäre, putschte die Emotionen hoch, trug mit dazu bei, daß die radikalen Republikfeinde ein „Symbol" ihres Hasses fanden.

Staatssymbole gehörten immer zu den „heimlichen Verführern", offene Abgrenzung und versteckte Aggression schürten sie. Die Wappentiere — Adler, Bär, Löwe — symbolisieren Macht und Stärke. Die Friedenstaube auf dem Tuch hat dagegen nur selten zu Begeisterungsstürmen hingerissen. Bei der Instrumentierung der Nationalhymnen beherrschte das laute, pathetische Blech die Partituren, ihre Texte sind chauvinistisch. Der liebe Gott soll Amerika oder die Queen segnen, Deutschland stand über allem — der andere interessiert nicht; nicht die Solidarität einer zum gemeinsamen Schicksal verurteilten Menschheit wird gefordert, sondern der nackte Gruppenegoismus besungen. Gedenktage sind Siegesfeiern — nicht die Opfer, die Täter beherrschen die Szene. Die Flagge weht, die Hymne erklingt.

Diese Unterwerfung unter die Macht der Gruppe bereitet Lustgefühle. Erich Fromm schreibt: „Die im Masochismus liegende Befriedigung ist von negativer und positiver Art: negativ als Befreiung von Angst beziehungsweise Gewährung von Schutz durch Anlehnung an eine gewaltige Macht, positiv als Befriedigung der eigenen Wünsche nach Größe und Stärke durch das Aufgehen in die Macht."

Mit Staatssymbolen haben die Führer der Völker noch stets Mißbrauch betrieben. Natürliche menschliche Regungen wie Mitleid, Fairneß, Hilfsbereitschaft sind häufig mit nationalen, vaterländischen Appellen erstickt worden. Der Rausch, die Weigerung, der Vernunft zu folgen, wird auch durch das Hissen der Nationalflagge oder das gemeinsame Absingen der Hymne erzeugt. Staatsmänner oder Parteiführer, die suggerieren wollen, daß Selbstbewußtsein und historische Identität von der Nutzung und Darstellung staatlicher Symbole abhängt, haben — gelinde ausgedrückt — nichts aus der Geschichte gelernt. Das Mißtrauen vieler Deutscher gegenüber der Demonstration staatlicher Macht beweist erheblich höhere Lernfähigkeit der Bürger der zweiten deutschen Republik, als es vielleicht manchem lieb sein mag. Gustav Heinemann fand einst auf die Frage, ob er den Staat liebe, die schlichte, treffsinnige Antwort: „Ich liebe meine Frau."

Wir sollten im übrigen vielleicht auch darüber nachdenken, daß die Selbstdarstellung der Staatsmacht in Form von Fahnen, Gesängen, öffentlichen Feiern, Uniformen oder Orden vor allem in Diktaturen ihre Übersteigerung erfährt. Der Unterdrücker muß Macht demonstrieren, um Autoritätsbereitschaft und Angst zu bewirken. Demokratie aber lebt aus dem politischen Grundkonsens seiner Bürger, daß der Staat und sein Apparat Diener der Gesellschaft sind und nicht umgekehrt.

Dem Leser und Betrachter der folgenden Seiten soll nicht die Freude und das Interesse an diesem Symbol-Buch getrübt werden. Aber — und das ist die Intension dieser Gedankenskizze — er sei gewarnt. Mit dem natürlichen, emotionalen Gefühl des Menschen, das ihn mit der Familie oder der Heimat verbindet, ist in unserer Geschichte zu oft und mit fatalen Folgen Schindluder getrieben worden. Mißtrauen ist also am Platz. Werner Weidenfelds These zeigt die schwierige Gratwanderung an: „Für Versuche des Sich-Zurechtfindens in einer kaum überschaubaren Welt bleibt der Gedanke der Nation ein Angebot und bleibt das Abrutschen in den Nationalismus eine Gefahr."

Standarten gehörten bei jedem Auftritt dazu: Adolf Hitler beim Erntedankfest in Bückeburg.

Wilhelm von Sternburg, Abteilungsleiter „Fernsehen und Nachrichten" beim Hessischen Rundfunk, Autor einer Feuchtwanger-Biographie und eines Porträtbandes deutscher Kanzler, beschäftigt sich in einem Essay mit den „Schwierigkeiten der Deutschen im Umgang mit ihren Staatssymbolen". Es wurde eigens als Vorwort für eine Publikation der Bundeszentrale für politische Bildung geschrieben, die in den kommenden Wochen eine Mappe mit Wappen und Flaggen deutscher Länder herausgeben will. Sternburgs Beitrag, den wir im Wortlaut dokumentieren, wird dort jedoch nicht erscheinen: Bundeszentrale und Bundesrat passen die politischen Wertungen aus Sternburgs Feder nicht. Unser untenstehender Bericht („Nationale Symbole stehen wieder hoch im Kurs") handelt von der Entstehungsgeschichte des Beitrags und seinen Folgen für die politische Bildung.

Aufgespießt

„Gehen Sie mal davon aus, daß der nächste Parteivorsitzende SPD-Mitglied ist."

Bundesgeschäftsführer Peter Glotz am Dienstag bei der Vorstellung der parteilosen neuen Vorstandssprecherin auf die Frage, von welcher Position an die SPD-Mitgliedschaft zwingende Karriere-Voraussetzung sei.

Však oni to zaplatí

Když kupuje podnik služební auto, projíždí Mototechnik fakturu. Nejinak tomu bylo i v případě vozu Škoda 120 SP (to je zvenku úplně stejné auto jako každé jiné této značky, ale uvnitř má jen přední sedadla, za nimi pevnou přepážku a zadní prostor na náklad. Vůz je vhodný pro opraváře nebo montéry). Takže takový vůz dostal jeden pražský podnik. Na faktuře však bylo i několik položek „navíc" oproti běžné ceně. Položka 12,— Kčs za barvu ... Doplatek za jiné pneumatiky ... A pak ještě několik stovek za, a teď se držte, lůžkovou úpravu! Ano, vůz, který lůžkovou úpravu sedadel nemůže nikdy využít, protože mu v tom brání pevná přička, má sklopná sedadla. Neměli jim, když vůz montovali. Ale nevadí, řekli si v automobilce a v duchu dodali (viz titulek).

ALE PERINY ← NEUCTOVALI...

Southfork Ranch der Ewings in Texas

Ja, diesen weißen Torbogen vor grünen umzäunten Weiden und dem weißen Haus im Hintergrund kenne sogar ich. Das ist sie, der „Seifen-Opern" berühmteste Kulisse, die Southfork Ranch des Fernseh-Dauerbrenners „Dallas".

Auf dem Parkplatz, den die TV-Kamera nie erfaßt, stehen lange Reihen von Autos und einige Busse. Ob heute gerade eine besondere Veranstaltung stattfindet? Nein, das seien nur die Fahrzeuge der täglichen Besucher, heißt es. Es kommen ja immerhin rund 500 000 pro Jahr. Vielversprechende Aussichten. Sechs Dollar wert. Das Drehgitter schiebt mich in einen unscheinbaren Flachbau. Souvenirs jede Menge. Aber ich brauche kein T-Shirt mit Southfork-Aufdruck und keine Salatsoße mit dem Konterfei von J. R. Also nichts wie raus auf der anderen Seite.

Nun führt der Weg auf die berühmte Ranch zu. Um mich herum Menschen, die hektisch fotografieren. Auf das Gras gehen, so sagen Schilder, sei verboten. Die disziplinierten Amerikaner halten sich daran. Einige Japaner aber sitzen gar auf dem Zaun, das Ranch House im Rücken. Klick. Es ist ein sonniger, milder Tag; einige Büffel grasen genüßlich hinter der Umzäunung. Klick.

Bevor ich das stattliche Haus, in dem im Film die Ewings wohnen, erreiche, steht rechter Hand eine riesige Limousine, vor der sich Besucher gegenseitig ablichten. „Das war das Auto von Jock, der gestorben ist. Miss Ellie, die Witwe, mochte den Wagen nicht fahren." Die Frau hat Pietät!

Dem Strom der Menschen folgend, gelange ich hinter das Rancherhaus zum Swimmingpool. „Er kommt in all den über 200 Episoden der Dallas-Serie vor. Bobby schwimmt gerne darin." Heute nicht. Dennoch ist das Schwimmbecken umlagert. Schlauerweise hat man Kunstgras ausgelegt. Nicht mal Steppengras würde diesem Touristen-Getrampel widerstehen. Einigen Besuchern gelingt es, sich zu fotografieren, ohne daß mehr als eine Handvoll ihnen völlig Fremder mit aufs Bild kommt. Alle schauen dabei so begeistert auf das Becken mit dem blauem Wasser, als stünden sie vor der Fontana di Trevi. „Mann, dies ist der berühmteste Swimmingpool der Welt." Wie auch immer, mir kommt er ziemlich mickrig vor.

Ich stelle mich vor die Verandatür, genau dorthin, wo die Ewings bei schönem Wetter ihr Frühstück einnehmen. Hier soll eine Führung durchs Haus beginnen. Und schon bald wird eine kleine Gruppe eingelassen. Es geht durch ein Wohnzimmer, ein Speisezimmer ... Jemand meint, die Räume sähen ganz anders als im Fernsehen aus. „Sehr richtig: Die Innenaufnahmen entstehen nämlich fast alle im Studio. Dort befinden sich die echten Ewing-Räume." Dafür wird uns ein wundervolles Möbelstück gezeigt, das nicht in der Serie vorkommt. Ein Büffel aus Holz, der sich öffnen läßt und als Sekretär benutzt werden kann. „Is'nt it nice?"

Ich will das Bett von J. R. sehen. „Kostet zwei Dollar extra, einschließlich Tee auf dem Balkon." Macht nichts, ich zahle, darf nach oben und werde mit anderen Teetrinkern schnurstracks in ein Schlafzimmer geführt. Donnerwetter, das hat sich gelohnt: fast raumfüllend ein Luxusbett. Einem Besucher wird gestattet, sich mal eben wie ein Ölmillionär auf die kastbare Bettdecke zu legen. Klick mit Blitzlicht: ein ewiges Andenken. Natürlich hat das Ekel der „Dallas"-Serie hier nie geschlafen. „Die Schauspieler logieren während der sommerlichen Dreharbeiten immer in einem Luxushotel in Dallas." Und Bettszenen, sofern es überhaupt welche gibt, entstehen im Studio.

Auf dem angrenzenden Balkon, wo wir den Tee schlürfen dürfen, natürlich nicht zu lange, hat J. R. allerdings leibhaftig gestanden. Dort ist er zuweilen von unten, von dem künstlichen Rasen neben dem weltberühmten Swimmingpool aufgenommen worden. Und nun stehen wir hier. Einfach so, das heißt mit Tee ohne Zitrone.

Das war's dann auch schon, fast. Ich schlendere, das Rancherhaus hinter mir lassend, zwischen eingezäunten Weiden, auf denen Pferde, Büffel, Langhornrinder und wilde Esel umhertraben. Ein Vöglein, ein texanisches, singt. Doch plötzlich eine Riesenüberraschung. Da kommt mir nichts dir nichts eine Wildwest-Postkutsche mit zwei Pferden herbeigerollt und hält. Ich zahle wieder ein kleines Extra. Ein Treppchen wird gerückt, und ich darf einsteigen. Die Fahrt dauert dreieinhalb Minuten. „Nein, nein, die Kutsche kommt nicht in dem Fernsehfilm vor." Das hätte man mir auch früher sagen können.

Neben Ställen erblicke ich eine große flache Halle. „Dort finden Kongresse und Ausstellungen statt. Mit über 2000 Teilnehmern. Es gibt auch Räumlichkeiten für Partys, Konzerte, Modeschauen oder Hochzeiten. Höhepunkte sind Wohltätigkeitsveranstaltungen wie der Ball der texanischen Rinderbarone ..." Oder der Ölmillionäre.

Terry V. Trippet, der Southfork 1984 gekauft hat, als J. R. Duncan, der hier mit seiner Familie lebte, genervt durch immer mehr Neugierige das Anwesen los werden wollte, setzt voll auf Tourismus. Seine letzte Bereicherung der Southfork Ranch ist eine Arena für touristische und echte Rodeos. Eine Freilichtbühne für Popkonzerte mit 5000 Zuschauern plant er als nächstes.

Bereits fertig sind diverse Umbauten im eigentlichen Ranch House. Wo nunmehr Touristen auch übernachten können. Das heißt, man kann das ganze Haus mit seinen vier Schlafzimmer nur komplett, einschließlich eines Steak-Dinners und eines Rancher-Frühstücks, ebenfalls mit Steaks, mieten. Kostenpunkt: alles in allem 2500 Dollar. Damit aber nicht nur die Amerikaner in diesen einmaligen Genuß, hautnah von Texas-Öl-Reichtum zu träumen, kommen, hat ein Hamburger Reisebüro, Menzell Tours, in Zusammenarbeit mit Delta Airlines, eine Offerte für deutsche Dallas-Dauergucker erstellt: ein fünftägiges Wochenend-Arrangement für 3250 Mark.

Nun sei fairerweise festgehalten, daß diese Reisepauschale verschiedene Ausflüge, etwa eine Stadtrundfahrt durch Dallas und den Besuch eines Rodeos in Fort Worth sowie sämtliche Transfers beinhaltet. Auf Southfork wird übrigens nur eine Nacht verbracht: für die weiteren Übernachtungen ist ein Hotel in Dallas vorgesehen. Terry V. Trippet ist übrigens von Haus aus Grundstücksmakler. Vielleicht könnte ihn mal jemand auf die Schwarzwald-Klinik aufmerksam machen ...

DRBNA ♡ NORWAY! →

V RÁMCI BOJE PROTI KOUŘENÍ

ZLEPŠOVACÍ NÁVRH

vydala norská vláda nařízení, podle kterého se v Norsku brzy budou tabákové výrobky prodávat pouze ve speciálních obchodech, jejichž počet bude omezen. V roce 1990 vstoupí v platnost zákon o zákazu kouření na pracovištích a ve veřejných budovách. Celé oblasti země budou vyčleněny jako nekuřácké zóny a nekázeňští kuřáci budou postihováni vysokými pokutami.

● Loni bylo v Jugoslávii sklizeno 1,34 miliónu tun vinných hroznů, ze kterých bylo vyrobeno přibližně sedm miliónů hektolitrů vína. SFRJ, která je desátým největším producentem vína, chce do roku 1990 investovat asi 20 mld dinárů do rozšíření vinic v oblasti kolem měst Slavonija a Baranja.

DO RYTÍŘSKÉHO STAVU byla v severofrancouzské obci Hamu v den svých 101. narozenin povýšena tamní rodačka Marie Blanche Rouxová, nejstarší obchodnice se stříbrným zbožím ve Francii, čímž byla oceněna její celoživotní služba spotřebitelům za pultem jejího krámku.

Soudní líčení na Praze 4

(čtk): U obvodního soudu pro Prahu 4 bylo včera zahájeno hlavní líčení v trestní věci proti obviněným Karlu Srpovi a dalším osobám. Obzalloba je v tom, že se dopustili trestného činu nedovoleného podnikání podle paragrafu 118 odst. 1, 2 písmeno b) trestního zákona, a vytvořili tak po odečtení výrobních nákladů zisk ve výši přesahující 400 000 korun.

Rozsudek OS pro Prahu 4

(čtk): Pro nedovolené podnikání podle paragrafu 118 odst. 1 trestního zákona, spočívající v organizaci výroby, distribuci a prodeji různých publikací, odsoudil včera Obvodní soud pro Prahu 4 k nepodmíněným trestům odnětí svobody Karla Srpa v trvání 16 měsíců a Vladimíra Koutla v trvání 10 měsíců, s výkonem trestu pro oba v I. nápravně výchovné skupině. Obžalovanému Josefu Skalníkovi byl uložen trest odnětí svobody 10 měsíců podmíněně na zkušební dobu tří roků. Ing. Čestmíru Huňátovi a Tomáši Křivánkovi tresty odnětí svobody v trvání osmi měsíců podmíněně na zkušební dobu dvou roků. Rozsudek dosud nenabyl právní moci.

(VIZ DRBNA - NEM. TISK)

ITADY SE JIM TO KVALITOU ZAČÍNÁ VRÁBIT...

TELEVIZE „NA BATERKY"

„Do nového bytu s novou televizí" řekla jsem si a rozhodla se pro lehký přenosný televizor Merkur, který vyrábí Tesla Orava, k. p. Nižná. To jsem si dělal. Prvnímu výrobku „odešla" obrazovka po půlhodinovém vysílání. Další dva, které mi předváděli v prodejně, nesly vyladit a přes veškerou snahu prodavačů vrčely. Byla jsem odkázána na příští zásilku zboží, neboť sklad byl prázdný. Po deseti dnech jsem si převzala zbrusu nový Merkur. Hrál celý pátek a sobotu. V neděli zmizel obraz. Nevím, mají-li kvalitu výrobků na svědomí nedávné mrazy, jisté však je, že má dověra v Tesla Orava na bodu mrazu je. Výhody přenosného televizního přijímače rozhodně nespatřují v jeho přenášení z prodejny do prodejny ohledně reklamace.

O. Havelka

Když už se to nedá říci tak, aby posluchač či divák z obsahu rozhovoru poznal, o jakém oboru je řeč, navrhuji, aby moderátor místo souhlasného komentáře řekl, s kým vlastně reportér hovoří.

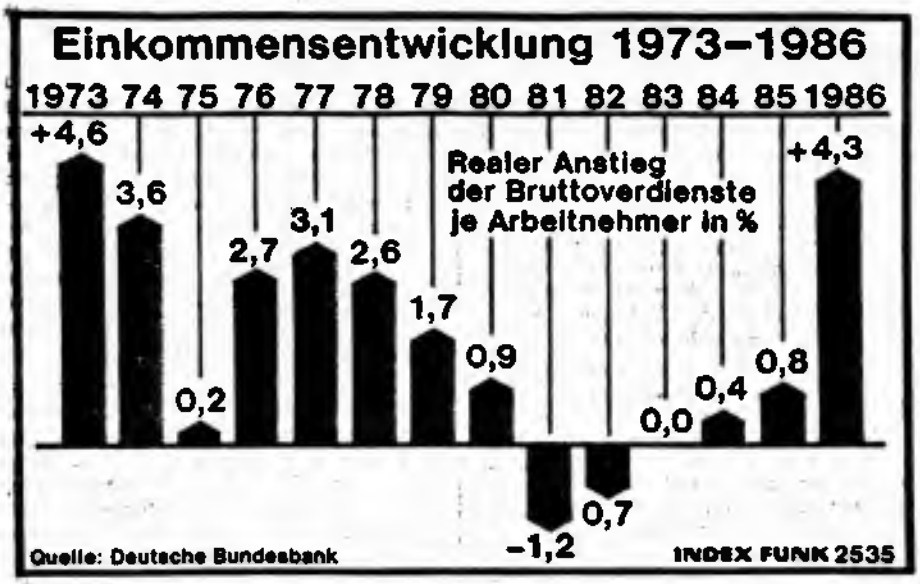

● *Otec napomíná dceru: „Teď je pořád slyšet o samých přepadeních a maniacích, tak si dávej pozor. Jak uvidíš chlapa, který se k tobě hrne s rozpaženýma rukama, musíš se bránit. Rozeběhneš se, kopneš a hned utečeš."*

Druhý den šla dcera pustým parkem. Šeřilo se. A najednou vidí chlapa, jak jde proti ní s roztaženýma rukama. Vzpomněla si hned na otcovo ponaučení — rozběhla se a kopla. A chlap zničeně vykřikl: „Já věděl, že to sklo domů nedonesu!"

■ **VE SKOTSKU** je dnes asi dvě stě sedmdesát tisíc kusů vysoké zvěře, což je vůbec nejvíc v Evropě. V tabulce, která by zachycovala nejhustší výskyt této zvěře, by za Skotskem následovala oblast Alp, Karpat, Dunajské pánve a Norska.

„Paní, kdybysme měli převzít jen kvalitní zboží, tak budeme mít poloprázdné regály."

NA EX!

Před časem proběhla všemi sdělovacími prostředky zpráva o úniku velkého množství jedovatých látek ze skladů jednoho basilejského koncernu do Rýna. O tom, jak se s tím vyrovnali západoněmečtí občané, svědčí novoroční ankета, kterou uspořádal časopis Quick. Na otázku, jaké je jejich nejtajnější přání, odpovědělo 55 procent dotázaných mužů shodně: přinutil bych šéfa chemického koncernu, aby vypil sklenici vody z Rýna. V poslední době jsme četli několikrát o případech znečištění životního prostředí i u nás a byla přijata opatření, aby k nim do budoucna nedocházelo. Možná, že by stálo za to přidat k nim ještě dodatek. Každý odpovědný pracovník, jehož vinou došlo ke znečištění nějaké řeky nebo říčky, musí z ní vypít půllitr vody. Na ex!

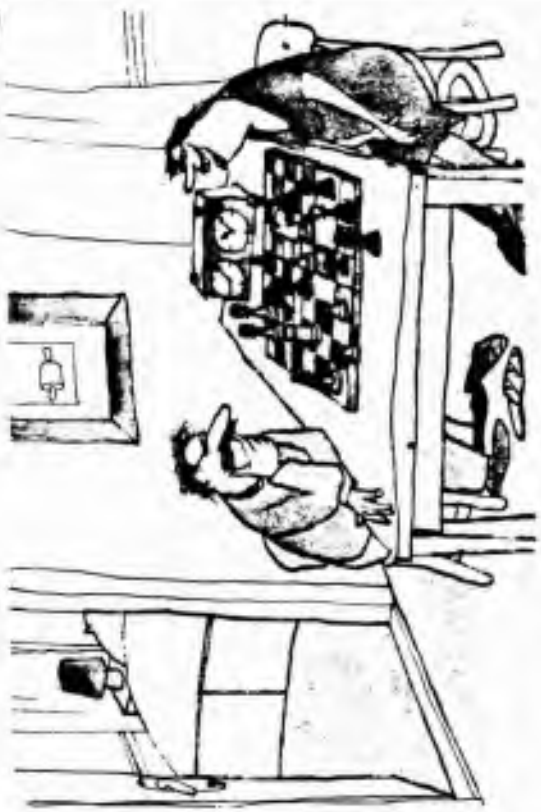

● *Povídá lékař pacientovi:*
„Strašně kašlete. Musíte přestat kouřit a pít!"
„A myslíte, pane doktore, že když budu jen kašlat, že to bude lepší?"

„Na co myslíš, ty divochu!"

■ **PEOPLE EXPRESS**, americká letecká společnost, zaměstnává jedinou ženskou posádku na světě, která má oprávnění pilotovat dopravní proudová letadla.

Dušan Páka

„Děti — no, to je překvapení! Copak nám odnesete?"

Neprakta — Svandrlík

■ **HODNOTA VÝVOZU** švýcarských hodinek dosáhla loni 4,27 miliardy franků, což je o 1 % méně než před rokem.

Nejlepší dárek

(čtk): „Dejme si společný dárek, dárek vzájemné lidské obliduplnosti — dnes při společném aktivu nekuřme!" To byla výzva komise žen závodního výboru ROH k. p. Agrozet — Zetor v Brně k účastnícím aktivu u příležitosti Mezinárodního dne žen. A tak ženy-kuřačky vyměnily cigarety za květiny a přesvědčily se při kulturním programu, že se lze dobře pobavit i v prostředí bez cigaretového dýmu. Stejná akce se uskuteční při repríze za týden. Prospěšnost výzvy má své opodstatnění: V Praze kouří v současné době v průměru každá třetí žena a ve velkých městech se toto číslo blíží až polovině ženské populace. Kuřačky si přitom neuvědomují zejména škodlivost v biologických a mateřských, ale i ve výchovných funkcích. Zatímco v posledních deseti letech je trend výskytu kouření u mužů sestupný, u žen výrazně roste. To způsobuje, že spotřeba cigaret u nás neklesá, ale je na stejné úrovni. Na obyvatele včetně novorozeňat činí v naší vlasti 1900 kusů cigaret ročně.

■ **ČERVENÍ** racková vzbudili pozornost obyvatel jižního Švédska. Ornitologové na obvyklý úkaz vysvětlili prohlášením, že ptáky nabarvili odborníci na letišti v Kodani, aby lépe sledovali jejich lety.

„Jak si to představujete, člověče! Ptáci nedostali krmení a vy se tu klidně flákáte!"

Zájem o tatry

V letošním roce oslaví Technické muzeum o. p. Tatra v Kopřivnici čtyřicáté výročí svého založení. Každoročně si výrobky kopřivnické automobilky prohlédnou desetitisíce návštěvníků, dočetli jsme se v ostravské Nové svobodě. Od roku 1973 je to vždy přes sto tisíc. Velmi vysoká návštěva, jak uvedl ředitel muzea Karel Rosenkranz (pracovníci tohoto muzea jsou členy brigády socialistické práce nesoucí název našeho týdeníku; jejím vedoucím je Jiří Bortel), byla v roce 1984, kdy si automobily přišlo prohlédnout 141 653 návštěvníků. Ovšem tento rekord byl již loni překonán za deset měsíců.

Problémy jsou s výstavní plochou. Mnoho aut, o která by měli návštěvníci zájem, musí zůstat v depozitáři a pro nejnovější výrobky Tatry už prostory vůbec nejsou. Z celkového počtu návštěvníků je každoročně deset procent zahraničních turistů z 36 až 43 zemí světa, nejvíce ze Sovětského svazu a NDR.

Letos je pro muzeum zvlášť významný rok, protože si v Kopřivnici budou připomínat devadesáté výročí zahájení výroby prvních automobilů.

Shora: Vedoucí BSP Květy Jiří Bortel

Tatra 605

Prezident patří v kopřivnickém muzeu mezi nejobdivovanější exponáty, přestože je to duplikát, který byl vyroben podle původních výkresů teprve v roce 1977

Viceprezident

V ROCE 2185 JEN JEDEN SEVERNÍ PÓL

Kanadští geofyzikové nově určili polohu magnetického severního pólu. Dnes leží 350 km severozápadně od Resolute Bay na severozápadním území Kanady. Poněvadž na něj neustále působí zemské síly, dochází k jeho nepřetržitému posunu. Poloha pólu se určuje v pravidelných intervalech — jednou za deset let. Na podkladě těchto měření se upřesňují navigační mapy (New Scientist). Průměrná rychlost tohoto putování činí 10 kilometrů za rok — 20 metrů za den severním směrem. Jižní magnetický pól se posunuje rychlostí 30 km za rok od Antarktidy k Austrálii. Výpočty, které se opírají o téměř dvousetleté pozorování zemského magnetického pólu (v tomto smyslu byly vyhodnoceny i deníky Cooka a Krusensterna), předpokládají, že kolem roku 2185 (možná odchylka 20 let) splynou magnetický i zeměpisný severní pól v jedno.

Kresba: Bild der Wissenschaft (W — západ, O — východ, N — sever, S — jih)

VYSCHNE PANAMSKÝ KANÁL?

Do patnácti let by mohl být panamský kanál — jak se odborníci obávají — vyřazen z provozu. Mohlo by k tomu dojít neustálým extenzivním mýcením lesů v oblasti jezer Gatun a Madden, která jsou obrovskými rezervoáry vody. Zabezpečují průchodnost umělé námořní tepny. Obnažená pahorkatina nad jezery je bezbranná vůči erozi — deště smývají ornici do jezer, která se zanášejí a zmenšují svůj objem. Vodní kapacita Maddenova jezera — bije na poplach panamský odborník Stanley Heckadon-Moreno — už pokleslo o pět procent. Každý rok bude dál klesat o jedno procento. Při minus dvaceti procentech bude kanál neschopen provozu. Přitom je patrně nemožné ničení lesa zastavit. Půdu obnažují kočovní rolníci, kteří v důsledku její špatné kvality musí každý rok vyklučit další kus lesa, aby se mohli uživit.

■ **SKUPINA** japonských vědců připravuje plán, jak ochočovat a pěstovat velryby. Umělý chov těchto největších savců naší planety by mohl být v budoucnu důležitým zdrojem výživy. Průměrně velká velryba má asi padesát tun masa, přes dvě tuny vnitřností a osm tun krve, kostí a kůže. Velrybí samice dává velmi hodnotné mléko.

■ **POKYNY,** jak se mají muži oblékat k pití různých alkoholických nápojů, uveřejnil jeden anglický módní časopis. Whisky se může pít ve sportovním oblečení, ke koňaku je nutný společenský oblek s kravatou. Pivo lze pít ve sportovních šatech, dokonce se připouštějí plavky. Šampaňské vyžaduje smoking. Žádný alkoholický nápoj by se neměl pít v domácím oblečení.

■ **PŘÍSNÉ MRAVY** vládnou v Arabských spojených emirátech, jak se o tom přesvědčil jeden západoněmecký obchodník, který si dovolil několikrát zamrkat v restauraci na ženu u sousedního stolu. Byl postaven před soud a musel strávit ve vězení patnáct dní a ještě zaplatit pokutu několika set západoněmeckých marek.

■ **SMAD NEJPOMALEJŠÍ** vlak v Evropě jezdí na úzkokolejné trati v krušnohorské oblasti v NDR. Mezi stanicemi Thum — Willischtal dosahuje rychlosti 10,8 kilometru za hodinu. Na další úzkokolejce jezdí vlak rychlostí 11,6 kilometru za hodinu.

■ **NĚKTEŘÍ návštěvníci Florencie i dalších italských měst trpívají podle italských lékařů tzv. Stendhalovým syndromem. Francouzský spisovatel Stendhal totiž při návštěvě Florencie byl tak podmaněn jejími památkami, že měl silné bolesti hlavy a srdeční potíže.**

KRÁL BOUŘÍ - ALBATROS

K beseryjm zamyšlením

Jako bájeslovné bytosti z neskutečného světa, tak nám připadají plachtící albatrosi v bouři. Pták s neuvěřitelným rozpětím křídel sídlí na malých ostrůvcích od Japonska až k Antarktidě. Vítr unáší neklidné ptáci nomády přes oceány kolem celé zeměkoule. Fotoreportér Frans Lanting (Holandsko) nám představuje proměnu rozcepýřeného mláděte v hrdého albatrosího mládence. Jak se mění jeho „prachové chmýří", mění se i jeho profil: nejdříve rozcuchaný a ježatý, pak pyšný vlasatec a nakonec docela seriózní typ. Albatrosi jsou nesmírně zvědavci a vječtaví. Každý zajímavý objekt okamžitě prozkoumají a dovoluje-li to jeho velikost, tak jej sežerou. V žaludku albatrosů můžete najít nejrůznější předměty — od nože přes zapalovače až po kus železného řetězu.

Život plný loutek

Život šedesátníka (nar. 10. 3. 1926), národního umělce Miloše Kirschnera, byl bez nadsázky plný loutek. S loutkami začínal na amatérské scéně svého otce v Praze-Libni už jako student; zde také došlo k prvnímu osobnímu setkání s prof. Skupou, který ocenil jeho výkon. A k loutkám se definitivně a na celý život vrátil v říjnu 1951, kdy se jako čtyřiadvacetiletý stal členem Skupova souboru.

Díky podobným hlasovým dispozicím mohl už od podzimu 1952, zprvu ještě anonymně, vypomáhat Skupovi, na kterého dolehla únava a nemoc; v roce 1953 se blýskl na bukurešťském festivalu mládeže a studentstva, převzal cizojazyčnou interpretaci Spejbla a Hurvínka na zájezdech i valnou část domácího repertoáru. A tak, když Skupa v lednu 1957 náhle zemřel, mohl už jako zkušený a Skupou designovaný nástupce převzít štafetu svého velkého učitele. Funkci vedoucího uměleckého souboru vykonával v roce 1966 za ředitelské křeslo. To už se několik let úspěšně uplatňoval i jako autor dialogů. Bylo zřejmé, že Spejbl s Hurvínkem nejen přežijí svého tvůrce, ale že jejich jevištní i mimojevištní život se neustále prohlubuje, že se jim otvírají nové možnosti.

Dobová kresba Jiřího Trnky

V této proměně obou typů, která procházela šťastnými i méně šťastnými peripetiemi hledání, byl a je Kirschnerův hlavní přínos. Neboť jemu nestačilo, aby Spejbl s Hurvínkem přežili a pokračovali v dobové podmíněné tradici; pak by zůstali sice milou, utěšenou, zábavnou, nicméně stěrnoucí připomínkou někdejší tradice, někdejšího způsobu myšlení, někdejšího způsobu humoru. Kirschner dovedl Spejbla a Hurvínka jako autor a herec k činu. Obě dva se proměnili a proměnil se i jejich vzájemný vztah. Tam, kde se dříve bloupá a zaostale ptával Spejbl, tam se dnes se zdravou provokativností táže Hurvínek a nutí uhýbajícího Spejbla, aby vystupoval z ochranného krunýře a nahlas pojmenovával chyby své i chyby svých souputníků, našich současníků. Dnešní Spejbl na rozdíl od toho včerejšího už ví své; sice chodí s tím však z obavy o své pohodlí na trh. Ale přestože si tito dva klauni v dřevěcích tak často protiřečí, jejich vztah zvroucněl a zjemněl; často už nestojí proti sobě, ale v jedné řadě proti společnému nepříteli, ať už jím je hloupost, závist, podlézavost, demagogie nebo jiné z přežívajících neřestí.

Od roku 1951 odehrál Kirschner desítky premiér, tisíce repríz, desítky domácích i zahraničních zájezdů. Díky Kirschnerovi promluvili Spejbl a Hurvínkem na 81 zahraničních zájezdech do 23 zemí v 16 jazycích a dobývali tak pro nás úctu, pozornost a lásku v nejrůznějších koutech světa. Co je však statistika proti nezměřitelnému faktu, že díky svému interpretovi promlouvají k srdcím milionů, že rozdávají humor a víru v člověka, nejcennější statky, které může člověk člověku poskytnout. Ano, jde jenom o loutky. Ale i za loutkami je třeba vidět člověka, který je svým uměním oživuje.

(pg)

Jak se pojmenovávají koně

Je starým zvykem pojmenovávat anglické plnokrevníky jménem, jehož začáteční písmeno je stejné jako u matky. Chovatelům i milovníkům dostihů to umožňuje jednoduše sledovat návaznost různých rodin. Příkladů řady našich současných i minulých anglických plnokrevníků by byly tisíce. Pro ilustraci jen jeden příklad: klisna La Lézarde byla před lety matkou La Legion, ta měla mimo jiné výbornou a na dostizích úspěšnou Latinu, jejíž prvé hříbě bylo pokřtěno Latinka.

K výročí 100 let založení hřebčína Napajedla natáčel v roce 1985 Krátký film pro ministerstvo zemědělství a výživy pěkný barevný film o historii i současnosti Napajedel. Ve scénáři, jehož autorem byl režisér filmu Josef Strnad, mělo být i narození hříběte. Celé dlouhé dny a noci filmaři čekali; ale porodu se stále nemohli dočkat. Vybrané klisny přiváděly svá hříbata na svět, jak se to hodilo jim a nikoli filmařům. Až konečně za pomoci MVDr. Antonína Černockého porodila klisna Catanie klisničku pro hřebce Abad přímo před čočkou kamery. Vše probíhalo za oslňujícího světla reflektorů a jemného hučení kamery. Ale nakonec vše dobře dopadlo a pro klisničku muselo být vybráno jméno, pochopitelně začínající písmenem C. Na památku této téměř historické události bylo zvoleno jméno Camera.

Dýmka, matka vítěze loňského derby Dynamita, dala loni 8. května v JZD Rozvoj Jílové Posázaví život hřebečkovi, ale sama krátce po porodu uhynula. Jílovští chovatelé rychle odstavili čtyřměsíční polokrevné hříbě od klisny Petry a malého sirotka ji dali do boxu. Petra, velice hodná a charakterní klisna, sirotka po krátkém zaváhání přijala za vlastního a byla mu nejen hodnou macechou, ale i výbornou kojnou. Hřebeček byl pojmenován Dypet, prvá písmena připomínají jméno uhynulé matky, druhá jsou začátečními písmeny jeho pěstounky Petry.

A tak až letos návštěvníci dostihů v Chuchli uvidí dnes již dvouletou klisničku Cameru a za rok Dypeta, pak si jistě vzpomenou na dramatické okolnosti jejich narození.

Světová výstava koní

(pn): Zítra ve středu začíná v Essenu v NSR světová výstava koní Equitana '87. Tato největší výstavní akce se koná každé dva roky, je přehlídkou téměř všech plemen koní a zároveň veletrhem jezdeckých výstroje a jezdeckých potřeb. Naše chovy jsou zastoupeny čtyřspřežím starokladrubských bělouší vedených J. Kocmanem, čtyřspřežím Romků z Výzkumné stanice pro chovy koní ve Slatiňanech vedených F. Štěhnou a dvousprežím trakénských klisen z Plemenářského podniku Albertovec, které předvede E. Rožnar. Před dvěma roky bylo v Essenu zastoupeno 520 firem téměř z celého světa a za sedm dnů výstavy ji navštívilo přes 200 tisíc diváků. Letos se předpokládá účast více než 500 koní a významnou součástí bude i finále světového poháru v drezúře.

Karlovarská kočka

(čtk): Kamenné sochy lvů, koňů, jelenů, ba i sokolů a dalších zvířat krášlí mnohá naše města. Žádné z nich se však nemůže pochlubit pomníkem kočky, který je skutečnou kuriozitou Karlových Varů. Neméně kuriózní byl také důvod vzniku této plastiky, která si na svém podstavci „hoví" téměř 330 let. Při připravách oslav 500 let Karlových Varů v roce 1858 se zdejší radní rozhodli postavit zakladateli svého města — císaři Karlu IV., památník, který bude dominantou města. Měl stát poblíž vily barona Heinricha von Lützowa (na dnešní Panoramě). Kromě toho měl být pořízen za minimální cenu. Baron Lützow se však domníval, že vybrané místo není vhodné a penězi by se při takovéto příležitosti rovněž šetřit nemělo. Jeho námitky však nedošly sluchu a svérázný šlechtic, jemuž město vděčí také za proslulého kamzíka, se odskodnil po svém. V jižní části své zahrady nechal umístit sochu kočky na podobném sloupu, na jakém stál Karel IV., čelem k zakladateli lázní a zádí k tehdejší radnici. Velmi srozumitelně tak dal najevo své přesvědčení, že rozhodnutí pánů konšelů je pro kočku... Ostatně uplynulá desetiletí dala za pravdu nebojácnému baronovi. Pomník Otce vlasti se již dávno ztratil v přerostlém stromoví a splynul s pozadím. Zato kočka se těší oblibě návštěvníků i starousedlíků dodnes.

Zemřel Alois Moravec

(čtk): V pátek 6. března zemřel po krátkém onemocnění ve věku 88 let zasloužilý umělec Alois Moravec. S jeho dílem je spojen rozvoj naší malby dvacátých let i další vývoj bytostně českého krajinářství, jemuž dal jako člen Umělecké besedy vedle V. Rabase, V. Sedláčka a Vl. Rady výrazně lidový zaměření. Byl žákem Františka Kysely a Maxe Švabinského a po jejich příkladu usiloval též o spojení své tvorby s životem současné doby. Tím se po první světové válce zařadil také do proudu tvůrců usilujících o řešení sociální tematiky. Výsledky této práce uplatňoval víc v grafice, a to dík svému členství v SČUV Hollar. Nemalý historický význam má i ve státě tvorby ex libris. Těsně před svou smrtí ještě ve spolupráci s M. Medkovou dokončil pro Spolek sběratelů a přátel ex libris soupis svých ex libris obnášející na 200 prací. Alois Moravec zanechává i závažné dílo ilustrační, doprovázející české národní klasiky a básníky nové doby, především dílo Antonína Sovy.

Odešla Hana Vítová

(čtk): V úterý 3. března zemřela ve věku 73 let známá a oblíbená herečka a zpěvačka Hana Vítová, jako dcera tenoristy Hanuše Leška měla už od malička blízko k světu hudby a divadla. Vystudovala v roce 1931 pěvecké oddělení Státní konzervatoře a v témže roce nastoupila do Osvobozeného divadla, kde hrála v revuích Golem a Caesar. Na jedinou sezónu si odskočila do olomouckého divadla Izahrále si dokonce Esmeraldu v Prodané nevěstě, ale pak se vrátila do Osvobozeného, kde již v + W napsali krásné role do Osla a stínu, Kata a blázna a Slamného klobouku. Podmanivé blues Život je jen náhoda si zazpívala (s Ljubou Hermanovou) také ve filmu Pozice nebo život, jedním z těch více než 50 filmů jmenují mimo jiné Noční motýl, Pytlákova schovanka, v nichž Vítová uplatnila svůj elegantní zjev, sálovou tvář a bezvadné vystupování. Po válce se věnovala, ke škodě divadla a filmu, převážně kabaretní a estrádní činnosti, dlouhá léta po boku R. A. Dvorského. Méně známé je, že Hana Vítová také přeskládala bajetrii z němčiny, angličtiny a ruštiny.

* FILTR, který omezuje ve výfukových plynech automobilů škodlivé látky, zkonstruovali členové vynálezeckého a zlepšovacího oddělení Autokombinátu v Sofii. Tvoří jej kovový váleček naplněný železnou vatou se speciálním katalyzátorem, přičemž tuto náplň lze snadno vyměňovat. Filtr je navíc levný a lehce montovatelný.

Island má na svou rozlohu značné zásoby energetických zdrojů, hlavně vodní a geotermální energie. Podle předpovědí může roční výroba vodní energie činit 65 mld. kWh a geotermální energie 45 mld. kWh za rok. Zatím činila výroba elektrické energie převážně z vodních elektráren 4 mld. kWh (1985). Využívá se tedy necelých 7 procent elektroenergetického potenciálu této země.

Vídeň je jedním z málo světových měst, jejichž počet obyvatel se neustále zvětšuje. V roce 1918 měla Vídeň dva miliony obyvatel. Dnes má necelé 1 a půl a podle předpovědi Ústředního statistického úřadu Rakouska klesne za třicet let počet obyvatel tohoto města na 1,2 milionu. V roce 2015 bude na každých sto pracujících Rakušanů připadat asi 54 důchodců.

V současné době využívá lázeňství v ČSSR asi 300 pramenů s vydatností asi 29 tisíc minutových litrů a léčivé slatiny, rašeliny a bahna. Geologické výzkumy dokládají perspektivu současných lázeňských míst i možnosti rozvoje nových lázní, kde zdroje minerálních vod se dosud nečerpají. Celkový počet lázeňských léčeb pro léčebné účely činil v roce 1985 v ČSR 23 223 a v SSR 11 627.

Anny Ondrákové, německé herečce českého původu, která nikdy nezapomněla svou rodnou řeč, zemřela v Hamburku ve věku 84 let. Plných 54 let byla provdána za bývalého mistra světa všech vah Maxe Schmellinga, s nímž žila ve vzorném manželství. Ondrákové byla filmovou hvězdou v éře němého filmu ve dvacátých a třicátých letech.

■ PODLE STATISTIK Světové zdravotnické organizace je nejrozšířenější chorobou naší planety zubní kaz. Pouze 0,1 procenta světové populace nad patnáct let má úplně zdravý chrup. Mladí lidé mezi patnácti až čtyřiadvacati lety mají průměrně čtrnáct nemocných zubů.

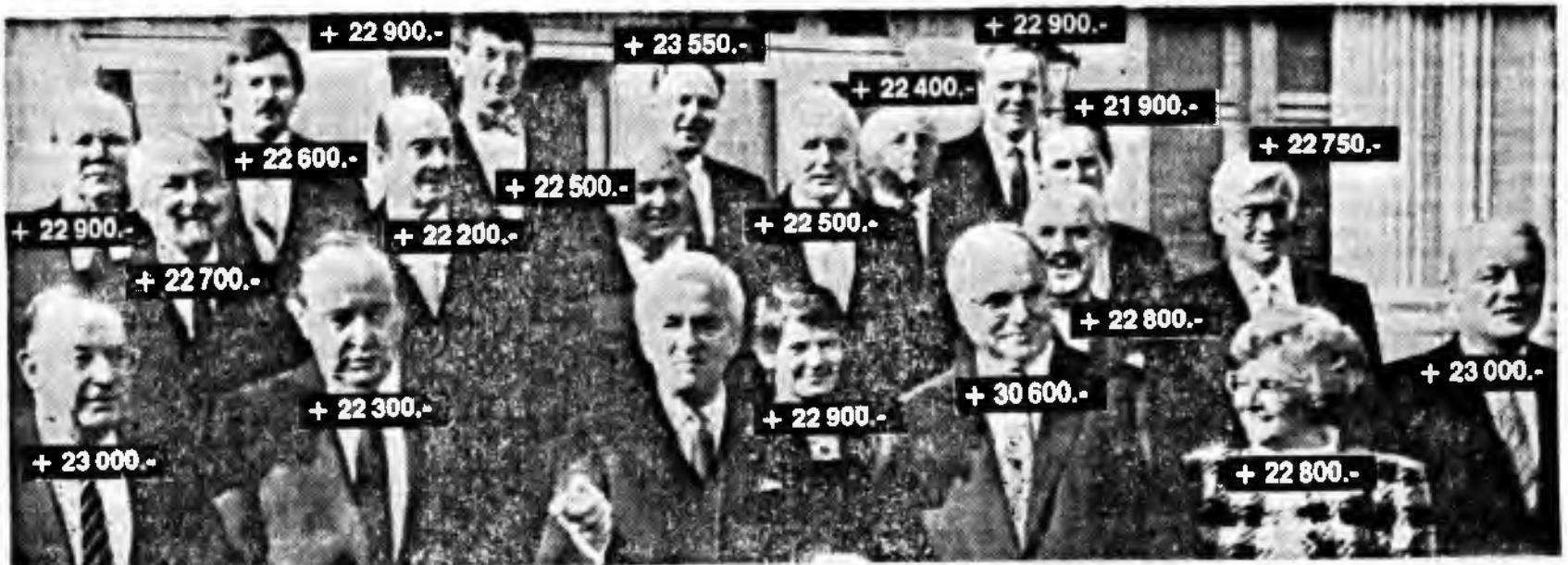

Das neue Kabinett von Bundeskanzler Kohl nach dem Amtsantritt bei Bundespräsident Richard von Weizsäcker

Auch das bringt die Steuerreform: 23 116 Mark für jeden Minister

B o n n (ZaS). Wenn Kanzler Kohl in dieser Woche sein Regierungsprogramm für die nächsten vier Jahre verkündet, wird er sich ausgiebig mit der Steuerreform 1990 beschäftigen.

Um 44 Milliarden Mark sollen die Steuern ein Jahr vor der nächsten Wahl gesenkt werden. Ein Hauptstreitpunkt war der Spitzensatz in der Einkommensteuer, der künftig 53 und nicht mehr 56 Prozent betragen soll. Davon profitieren besonders die 144 000 Spitzenverdiener dieser Republik — millionenschwere Unternehmer, Manager, Selbständige und Couponschneider. Jeder von ihnen verdient an der „Reform" im Durchschnitt 21 400 Mark.

Zu den Spitzenverdienern zählen auch alle Mitglieder der Bundesregierung, die 19 Minister und 27 Staatssekretäre. Jeder von ihnen kommt brutto auf ein Jahreseinkommen von mindestens 250 000 Mark. Allen voran Kanzler Kohl mit fast 600 000 Mark. Wieviel jedem Kabinettsmitglied von der Steuerreform '90 mehr auf dem Konto bleiben wird,

Zum Vergleich: Jeder der sechs Millionen Bürger mit niedrigem Einkommen hat ab 1990 im Durchschnitt nur 430 Mark mehr — wenn bis dahin keine Verbrauchs- oder Mehrwertsteuer erhöht wird! (x)

Bei Dammbruch 19 Tote

MOSKAU, 16. März (Reuter). Bei einem Dammbruch in der Sowjetrepublik Tadschikistan sind am Montag morgen nach einer Meldung der amtlichen sowjetischen Nachrichtenagentur TASS 19 Menschen getötet worden. Weitere 22 Personen würden noch vermißt, sechs seien verletzt, hieß es weiter. Nach schweren Regenfällen sei der Staudamm durch riesige Schlammassen eingedrückt worden. Das ausströmende Wasser habe in der Ortschaft Sargosan 53 Häuser weggeschwemmt. Auch Brücken und Eisenbahngleise seien von den Fluten mitgerissen worden. Sargosan liegt 75 Kilometer südöstlich von Duschanbe, der Hauptstadt Tadschikistans.

Neues Testament verboten

TEL AVIV, 16. März (Reuter). Das israelische Erziehungsministerium hat einem Zeitungsbericht vom Montag zufolge den Gebrauch von Bibeln im Unterricht verboten, die auch das Neue Testament enthalten. In der „Jerusalem Post" verteidigte der stellvertretende Abteilungsdirektor für religiöse Erziehung, Mati Dagan, die Entscheidung mit den Worten, das Alte Testament komme von Gott, während das Neue Testament von Menschen stamme. Der Rektor Moscheh Edelstein wurde mit den Worten zitiert, wegen des Neuen Testamentes seien Juden Jahrhunderte lang verfolgt und ermordet worden. Im Alten Testament stehe das, was die Juden zu Juden mache.

Im Pentateuch, den ersten fünf Büchern des Alten Testamentes, sind die grundsätzlichen Glaubenssätze des Judentums enthalten. Im Neuen Testament geht es um das Leben und die Lehre Jesu Christi.

Vše kromě karosérie a motoru vyrobili Svitákovi. Kočár bez koní" jezdil průměrnou rychlostí 17. maximální 25 km/h.

Před 90 lety, 7. března 1897, byl vyroben — považme spíš dostavěn náš první a nejstarší automobil, proslulý vůz President. Zrodil se v Kopřivnické vozovce, v továrně, ve které se vyráběly kočáry a železniční vagóny. Dědečka mezi automobily zkonstruovali dva technici-všeumělové, Leopold Sviták a Jan Kuchař. Základem vozu se stala upravená jednonápravní drožka typu Mylord. Pod sedadlový prostor kočáru byl vmontován motor 1y Kart Benz. Dvouválec, čtyřtakt, obsah 2,75 litru, 5 koní, 600 otáček/min.

23. 3. 1887 / 100 let

Připomínáme si významné kulturní jubileum, sté výročí narození avantgardního českého malíře a ilustrátora, jednoho z čelných představitelů českého kubismu Josefa Čapka (narodil se v Hronově, zemřel 1945 v Bergen Belsenu). Jeho všestrannost vzbuzuje údiv. Byl totiž i scénografem, redaktorem, prozaikem, výtvarným teoretikem a dokonce též vystudovaným uměleckým tkalcem. Nejnápadnějšími rysy tvořivosti Čapkovy byly šíře zájmů a pak osobitá zkratka v malířském projevu, stručnost vyjadřování. Čapek se několika tahy dovedl přiblížit kteremukoli z oblíbených témat, a to při zachování nejvyšší umělecké náročnosti. Maloval město, krajinu, hrající si děti a vždy přitom jeho práce působily poetickým kouzlem dětské kresby. Zdůrazněme, že Čapek byl harmonickým člověkem i umělcem. Z jeho díla sálá táž dobrotivost srdce jako z literární tvorby jeho mladšího bratra Karla. Josef byl i statečným občanem a vlastencem. Zapojil se do protifašistické fronty, kreslil politické karikatury a doslova celou válku prožil pak v koncentrácích. Byl zatčen hned 1. září 1939. A už se nevrátil, zemřel na tyfovou nákazu doslova na prahu míru . . .

29. 2. 1902 / 85 let

Narodil se národní umělec Martin Frič († 1968), průkopník naší kinematografie a čelný filmový režisér, který počal točit ještě v němé ere filmu. V období první republiky patřil k nejvyhledávanějším tvůrcům. Za 40 let režijní práce natočil přes 90 filmů. Několik z nich: U snědeného krámu, Anton Spelec ostrostřelec, Tři vejce do skla, Katakomby, Kristián, Eva tropí hlouposti, Hej rup!, Svět patří nám, Jánošík, Císařův pekař a Pekařův císař.

6. 3. 1912 / 75 let

Narodil se český filmový režisér Bořivoj Zeman, tvůrce řady úspěšných snímků, zejména veseloher. Některé: Nevite o bytě?, Pan Novák, Dovolená s Andělem, Páté kolo u vozu, Pyšná princezna.

AČKOLIV SE INDONÉSKÝ STUDENT Syaiful Bachri rozhodl, že překoná v chůzi pozpátku vzdálenost 791 km ze Surabaje do Jakarty a potřeboval na cestu 29 dní, do Guinnessovy knihy rekordů se nedostal. Rekord patří Američance Plennii L. Wingové, která vyšla 15. dubna 1931 ze Santa Moniky a pozpátku došla do Istanbulu 24. října 1932. Urazila celkem 12 900 km.

(x) USPOŘÍ JEDEN ROČNÍ PRŮMĚRNÝ VETTOPLAT!

14. 3. 1887 / 100 let

Ne náměstí v Jindřichově Hradci se rozzářilo elektrické osvětlení, starobylé město nad rybníkem Vajgarem se stalo vůbec prvním v tehdejším Rakousku-Uhersku, kde byly plynové lampy nahrazeny žárovkami.

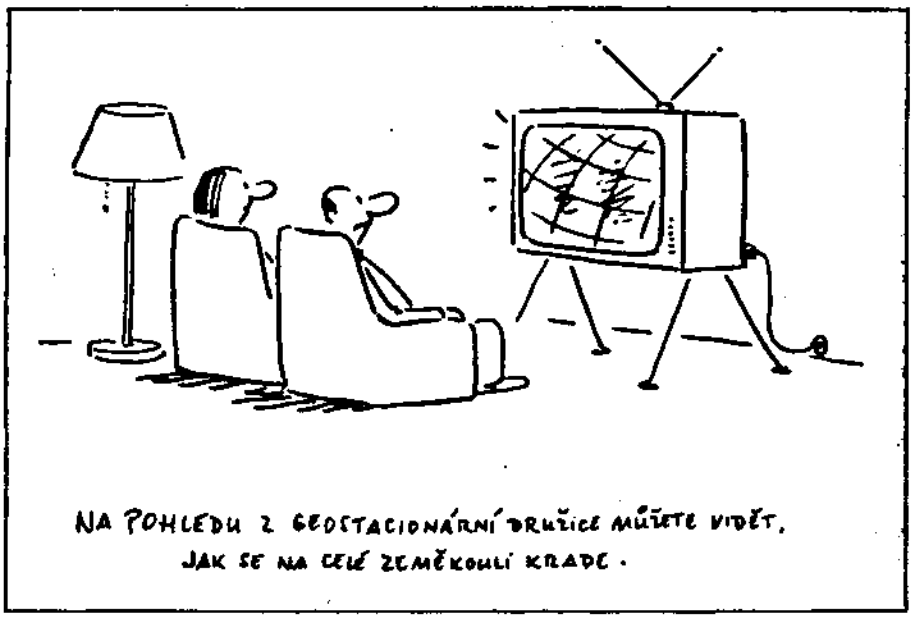

Štěstí v neštěstí

Skutečně neuvěřitelnému štěstí, celé sérii náhod i rozvážnému chování řady lidí vděčí za svůj život dvě malé děti z Norska. Přežily autonehodu, která by nutně jinak musela skončit tragédií. Jejich případ rovněž naznačuje, že vždy stojí o to bojovat do poslední chvíle o záchranu lidského života, dokonce i v případech, kdy už je zdánlivě vše ztraceno. Ale posuďte sami.

Jednoho lednového rána jela jedna norská maminka se svou čtyřměsíční dcerkou a dvouletým synkem na zadním sedadle kolem fjordu Gandsfjord u města Sandnes v západním Norsku. Na kluzké vozovce dostal automobil smyk, zřítil se do fjordu a zmizel pod hladinou. Matce se podařilo z vozu dostat, automobil se však potopil do hloubky deseti metrů pod hladinu téměř mrznoucí vody. První štěstí mladé matky bylo, že prvním autem, které u místa katastrofy zastavilo, byl automobil místního požárníka, který měl ve voze zabudovaný telefon. Bylo tedy možné se okamžitě spojit se zachránci. Dalším štěstím bylo, že muž ve stanici požárníků, který přijal výzvu o pomoc, věděl, že poblíž místa neštěstí je potápěčský klub. Štěstí však matku i děti dál neopouštělo. V klubu byli naprostou náhodou už oblečeni do sportovního skafandru dva potápěči, kteří mohli skočit do auta a odjet na místo nehody. Dorazili tam tři minuty po zavolání. Potopili se okamžitě k vozu a vyprostili z hloubky dvě děti, které už nedýchaly. Další náhodou jel kolem v automobilu lékař, který mohl dětem po vytažení poskytnout ihned první pomoc. Poté byly obě děti převezeny do místní nemocnice.

A tak se stalo, že po patnáctiminutovém pobytu pod vodou v hloubce deseti metrů pod hladinou díky řadě šťastných náhod a pohotovému přístupu řady lidí kolem havárie, byl život dvou sourozenců zachráněn a neštěstí mladé maminky se změnilo v malý zázrak.

V RAKOUSKU se odhaduje, že pojem „samoobsluha" bere doslova stále více lidí a v obchodních domech odcizuje ročně zboží asi za 3 miliardy šilinků. V některých obchodech hodnota odcizeného zboží dosahuje 1—3 procenta celkového obratu. Podle zpráv vídeňské policie je jen v rakouském hlavním městě hlášeno asi 14 000 krádeží v obchodech za rok. Přitom se mychází z toho, že bývá zjištěn jen asi každý stý zloděj.

NAŠE NEJVĚTŠÍ A NEJSTARŠÍ NÁMOŘNÍ LOĎ pro přepravu hromadných nákladů, Vítkovice, o nosnosti 41 207 tun, byla nedávno odprodána do šrotu. Postavili ji v glasgowských loděnicích a vyplula v říjnu v roce 1966. Za téměř jedenadvacet let provozu překonala loď vzdálenost 1 442 000 mil (jedna námořní míle je 1852 metrů) a přepravila 5 054 000 tun nákladu.

VE ŠPANĚLSKU SE KONAJÍ každoročně slavnosti česneku a loňský festivál byl již čtnáctý. Španělská kuchyně doporučuje zdraví prospěšný česnek téměř do všech jídel. Na jednom z festivalů byla udělena cena za nejlepší píseň, která chválila česnek.

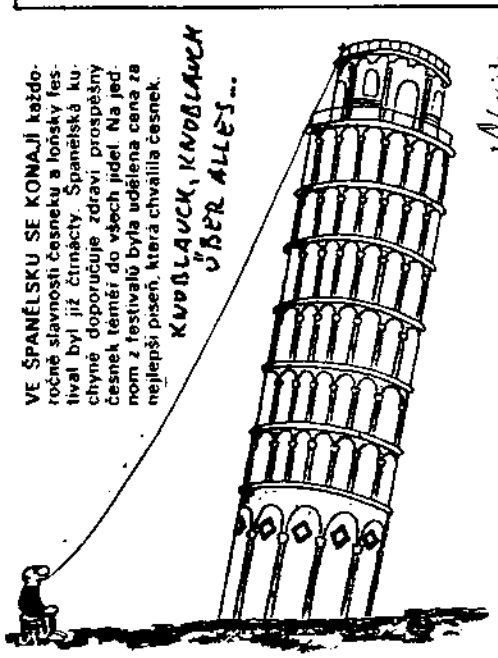

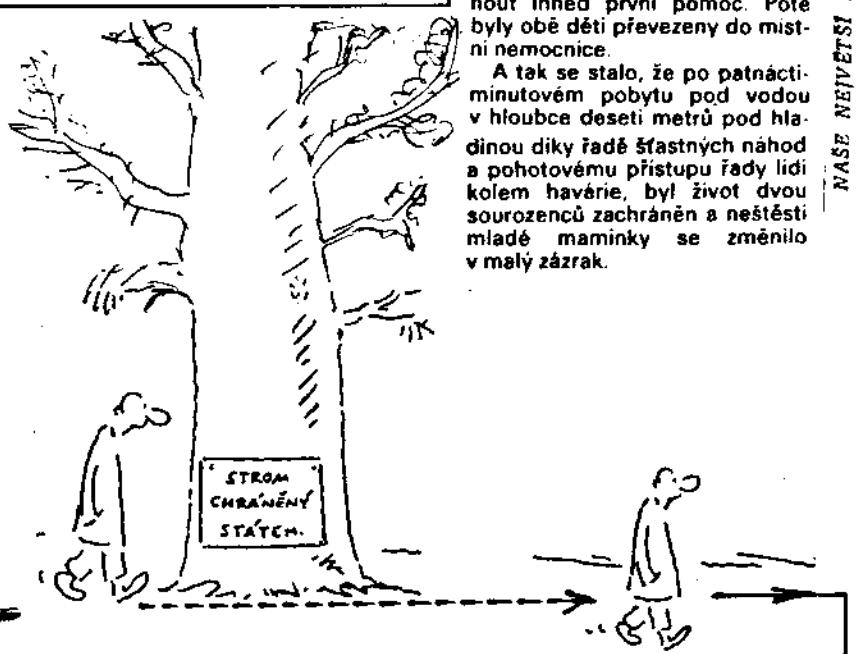

1,8 Millionen Pfund für Gemälde

LONDON. Ein Werk des amerikanischen Malers Benjamin West (1738—1820) hat bei „Sotheby's" in London den Rekordpreis von 1 815 000 Pfund (rund 5 445 000 Mark) erzielt. Es handelt sich um ein Porträt des englischen Naturforschers Sir Joseph Banks.

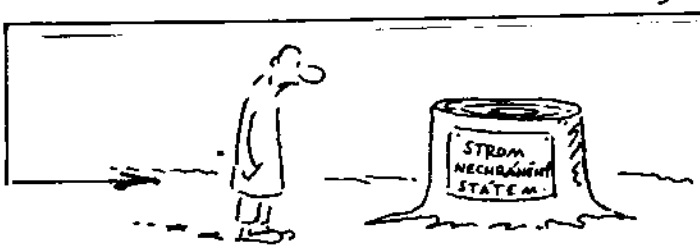

V potoce teklo mléko

Brel: Uzavření víka tanku před přepouštěním v závodě Přímyslu mléčné výživy Hradec Králové v Hlinsku nezkontrolovala v neděli odpoledne 42letá mistrová, takže došlo k úniku asi 30 000 litrů mléka do kanalizace a místního potoka.

Letiště v moři

Obyvatelům pobřeží Osacké zátoky se v březnu 1993 naskytne nevídaný pohled: velká dopravní letadla budou přistávat v moři, pět kilometrů od pevniny. Tam, kde nyní rybáři spouštějí sítě, vystavějí Japonci umělý ostrov. V rámci gigantického projektu budou muset i hory přenášet, přesněji zarovnat část ostrova Awaji uzavírajícího zátoku. Poté, co navezí 150 mil. m³ zeminy (desetinásobek objemu rybníka Rožmberk), získají pětisethektarový ostrov, který spojí s pevninou kovovým mostem.

Japonci využívají každou píď půdy tak pečlivě, že by se nové mezinárodní letiště do průmyslové aglomerace Osaka—Kobe prosté nevtěstnalo. Po vzoru Nizozemců vydobyli na moři nejeden hektar půdy, ale nikdy se ještě nepustili do díla tak vzdáleného od pobřeží a budovaného v průměrné hloubce 18,5 m.

Celý letecký ostrov s přistávací a vzletovou dráhou dlouhou 3 500 m chtějí vystavět pouze se 170 pracovníky do šesti let. Stavbu, která pohltí 5,5 mld dolarů sice řídí soukromá společnost Kansai International Airport, ale počítá se s financováním ze státních prostředků. Především západoevropské a americké stavební firmy velmi pohněvalo, že Japonci pohrdli jejich službami a jediné nejaponské bude technické vybavení letiště.

Magistrála z letiště na pevninu

Jako prvořadý důvod k podivnému položení stavby bývají kupodivu uváděny ekologické důvody: jak při startu, tak při přistání budou letadla burácet nad mořem, daleko od dvacetimiliónové megapole Osaka—Kobe. Mimo to Japonsko konečně získá mezinárodní letiště otevřené 24 hodin denně. Nynější osacké letiště Itami totiž obrostlo městskou zástavbou, a tak tu žádné tryskové letadlo nesmí startovat před sedmou ráno a po deváté večer, což znesnadňuje a velmi prodražuje provoz.

Zahájení stavby teď už stojí v cestě jenom — rybáři . . . Vycítili příležitost a systematicky zvyšují odškodné, které požadují za to, že budou muset lovit v jiných vodách. Letiště Kansai tak bude první na světě, které nebudou ohrožovat ptáci, nýbrž ryby.

Byl by Kolumbus spokojen?

Barcelonský přístav láká již léta turisty replikou nejtěžší lodi z Kolumbovy slavné flotily — karavelou Santa Maria. Nikdo si však není jistý, zda vypadala právě tak. Žádné skicy z té doby se nezachovaly, vrak nebyl nalezen. Ještě pět let chybí do pětistého výročí, kdy Kolumbova flotila tří lodí — Niña, Pinta a Santa Maria vyplula ze španělského přístavu Palos de la Frontera a za 71 dní dosáhla prvního výběžku amerického kontinentu. Stavba kopií těchto tří lodí, které mají v roce 1992 Kolumbův historický čin opakovat, je však již v plném proudu. Vědci doufají, že alespoň jedna z nich — nejmenší Niña (Mladé děvče) — bude natolik věrnou kopií, že by rozdíl nepoznal ani Kolumbus, který ji pro její rychlost a ovladatelnost zvolil za vlajkovou loď flotil, které ještě třikrát vyplouly k „Novému světu". Umožňuje to nález 400 zažloutlých papírů ve španělském Archivo de Indias v Seville, kde je uchováváno na 45 miliónů dokumentů z dob velkých španělských námořních cest. Čtyři sta stránek Libro de Armadas prostudoval americký historik Eugene Lyon a z těžko čitelných textů rekonstruoval loďařskou příručku z let 1495—1500, která poskytla podklady pro opravu a upřesnění stavebních výkresů pro Niňu. Velikost a konstrukční pozoruhodnosti Niňy bylo možné zjistit díky tomu, že kapitán lodi neuměl číst. Proto si dal inventární seznam nákladu zakreslit do nákresu lodi, než se roku 1498 vydal na její třetí plavbu přes Atlantik.

Jaké rozdíly Lyon zjistil? Nejdůležitější — Niña měla čtyři stožáry a ne jak se po staletí mínilo, tři. Oplachtěna u předního a velkého stožáru byla pravoúhlými ráhnovými plachtami a nikoliv, jak se tradovalo, tehdy užívanými třírohými plachtami. Proti pirátům ji mělo chránit deset palubních kanonů s osmdesáti olověnými koulemi a 50 kg černého prachu. Zásoby jídla tvořily: 18 t pšenice, 7 t sucharů a nekysaného chleba, 2 tisíce kg mouky, tuna sýra, tuna masa, 34 sudů vína a také sardinky, rozinky, česnek a džbány s olivovým olejem.

Rozměr lodi byl stanoven na 20 m délky, 6 m šířky, nosnost na 58—60 t a ponor málo přes dva metry. Třetí plavby Niňy se účastnilo 90 lidí, mezi nimi 18 sedláků, 50 lukostřelců a jeden kněz.

● *„Čím se chceš učit, chlapče?" „Něčím, kde by nebylo moc práce, ale velký plat." „Na to se nedostaneš." „Proč?" „Tam je velký nával."*

„Immer wenn diese Leute kommen, versprechen sie, uns viel Weizen zu schicken. Was ist Weizen, Vater?"

BYLY tuze krásné a každá žena se ne na ně usmívala. Protože krásné šaty, to je věc. A navíc byly i docela levné — jen 315 korun. Takže jsem si je šla zkusit. „Pozor," prohlásila však prodavačka, „ta spodnička vám bude koukat, ony jsou totiž všechny stejně veliké." Měla pravdu. Vykukovala asi dvacet centimetrů. Triola si ušetřila práci a mně ji přidala. Udělala totiž všechny spodničky stejné, ale šaty k nim různých velikostí. Nemám nic proti šití, ale přece jenom bych si raději koupila výrobek bez neviditelné značky DO DO (dodělej doma).

Kolem světa za dva roky

(čtk): Přes více než 60 zemí pěti kontinentů povede propagační jízda prototypu obytného modulu Tatra 815 GTC (Grand Tourist Caravan), pořádaná při příležitosti devadesátileté výroby automobilů značky Tatra. Na 130 tisíc kilometrů dlouhou cestu, která potrvá zhruba dva roky, vyjede pětičlenná posádka 17. března z Kopřivnice. Cestu zabezpečuje Svaz čs. dramatických umělců prostřednictvím Ridicího výboru, jeho předseda, místopředseda SČSDU, zasloužilý umělec Z. Míka organizátoři a účastníci expedice informovali novináře o cílech akce, nazvané „Tatra kolem světa", jejímž smyslem je vedle reprezentace čs. automobilového průmyslu dokumentovat mírovou myšlenku směřující k poznání a porozumění mezi národy. Vozidlo vzniklo ve spolupráci o. p. Tatra Kopřivnice Výzkumného ústavu kolejových vozidel Praha, pracoviště Studénka, a k. p. Vagónka Studénka. Je to obytná modifikace připravovaného servisního systému — mobilních dílen určených pro soustředěné nasazení nákladních automobilů Tatra v mimořádně náročném prostředí, uloženého na sériovém třínápravovém podvozku nákladního automobilu řady T 815. Vybavení zajišťuje všechny funkce nezbytné pro dlouhodobý pobyt posádky s plnou soběstačností po dobu jednoho týdne. Jízda je koncipována jako dlouhodobá provozní zkouška v nestimulovatelných provozních, terénních a klimatických podmínkách. V průběhu cesty bude expediční skupina pracovat také jako malý filmový štáb. Kromě pravidelných šotů v Čs. televizi počítá s natočením dvou celovečerních filmů o průběhu cesty, obsáhlého dokumentárního seriálu, s reportážemi pro rozhlas a čs. i zahraniční tisk atd.

Americký vědecký tým tvrdí:

Everest možná není nejvyšší

DILLI: Mount Everest, neboli Čo-mo-long-ma nebo také Sagarmatha možná není nejvyšší horou světa. Alespoň to tvrdí vědecký tým z Washingtonské univerzity, který v Centrálním Himálaji experimentoval s nejmodernější měřicí technikou.

■ **VE VŠECH PŘÍRUČKÁCH** se dosud píše, že Everest je vysoký 8848 metrů a druhá nejvyšší hora zná má jako K 2 má pouhých 8611 metrů. S prvním ěde jem vědci nepolemizují už proto, že Everest zatím nezměřili. Druhý však výsledkem svého experimentu spochybňují. K 2 je prý ve skutečnosti o několik metrů vyšší než Čo-mo-long-ma.

■ **NOVINÁŘI SE ZEPTALI** Novozélanďana E. Hillaryho, jak se tváří na to, že by mohl přijít o sureolu prvního muže, který kdy stanul na vrcholu nejvyšší hory světa. Hodně o tom pochybují, řekl. Nejdříve se musí změřit také Everest. A i kdyby se to potvrdilo, stejně to byl dobrý výstup.

■ **NEŽ SE VŠAK UKÁŽE**, zda američtí vědci mají pravdu, nebo zda jde o pokus o senzaci, stále platí stará pravda: Everest je nejvyšší a poprvé na jeho vrcholu stanuli 29. května 1953 Edmund Hillary a Serpa Tenzing Norkey.

...PROLÍNÁ SE, ŽE TAM BYL UŽ I LENIN...

Cenová politika SSSR

Moskva: Podle údajů Ústředního statistického úřadu SSSR vzrostly maloobchodní ceny v SSSR mezi rokem 1970 až 1986 o osm bodů, což znamená roční zhruba 0,5 procenta. Uvádí to článek, který byl uveřejněn v posledním čísle týdeníku Moskovskija Novosti. Článek zdůrazňuje, že se tento cenový růst projevil zejména u luxusních výrobků, módního zboží a alkoholických nápojů. Ceny základních potravin a výrobků se nezvyšují, například chléb, cukr a vejce se prodávají za ceny z roku 1954, maso, máslo a sýry za ceny z roku 1962. Nízké a stabilní ceny základních potravin a výrobků mají nejen ekonomickou, ale i sociální dimenzi. Je to patrné zejména při srovnání maloobchodních cen s výrobními náklady. Například maso, mléko a mléčné výrobky se v SSSR prodávají za polovinu výrobních či kladů. Na subvencování těchto cen stát vydává ročně asi 50 miliard rublů. Stabilní a subvencované jsou rovněž ceny dětského zboží, veřejné dopravy a ceny vstupenek do kulturních zařízení. Výše nájemného ve státních bytech, v nichž bydlí většina obyvatel, se rovná třetině skutečných nákladů a nezměnila se od roku 1928. Ceny komunálních služeb se nezměnily od roku 1946.

Funktionäre sollen rotieren

Berater Gorbatschows fordert mehr Offenheit von der Partei

MOSKAU, 16. März. Der neue Direktor des Instituts für Marxismus-Leninismus der KPdSU und Berater des Parteichefs Michail Gorbatschow, Georgij Smirnow, hat sich indirekt dafür ausgesprochen, das Rotationsprinzip für leitende Parteikader wieder einzuführen. In einem Grundsatzartikel für die Parteizeitung „Prawda" kritisierte Smirnow, daß nach dem Oktoberplenum der KPdSU 1964, also nach dem Sturz Chruschtschows und der Wahl Breschnews zum Parteichef, die neue Führung „einige demokratische Normen im Parteistatut" abgeschafft habe. Smirnow spielte damit auf die von Chruschtschow eingeführte Kader-Rotation an. Sie sah vor, alle fünf Jahre mindestens ein Viertel der Mitglieder des Zentralkomitees und Politbüros auszuwechseln und die Amtszeit der Funktionäre in der Regel auf drei Wahlperioden zu begrenzen.

Scharfe Kritik übt Smirnow in dem Artikel an Fehlentwicklungen des sowjetischen Sozialismus in der Breschnew-Ära, so an der zentralistischen Form der Wirtschaftsplanung. Smirnow wirft Breschnew indirekt vor, die Initiative vor Ort vernachlässigt und der sozialistischen Demokratie mit einer veralteten Politik geschadet zu haben. Die Wahlen in der UdSSR unter Breschnew wertet Smirnow als „formalistisch". Die Masse des Volkes sei passiv gewesen, und es seien „Geistlosigkeit und Skeptizismus" entstanden.

Smirnow regt an, außerdem in der Wirtschaft die Bedeutung der Genossenschaften zu stärken: Genossenschaftliches Eigentum sei gegenwärtig eine der wichtigsten wirtschaftlichen Entwicklungsrichtungen. Smirnow fordert ferner mehr Offenheit, Kritik und Selbstkritik: Dies alles sollte nicht nur zur moralischen und politischen Norm werden, sondern zur juristischen, die mit entsprechenden Gesetzen abgesichert werde. Dasselbe hatte Parteichef Gorbatschow bereits auf dem Januar-Plenum des Zentralkomitees verlangt.

Smirnow gesteht ein, daß der Kurs des Umbaus viele Gegner hat; unter den Opponenten gebe es Faulenzer, Leute, die ihre Ämter als Erbhof ansähen, aber auch ehrliche Menschen, die noch „in der Gefangenschaft alter Vorstellungen" lebten.

Ausländerinnen gibt's umsonst

MASKAT, 17. März (AP). Sultan Kabus von Oman ist der Ansicht, daß alle seine Untertanen die Möglichkeit haben sollten, eine Landsmännin zu heiraten. Aus diesem Grunde ordnete er an, daß der Brautpreis 2000 Rial — das sind rund 9500 Mark — nicht mehr überschreiten darf. Dieser Höchstpreis soll auch dann gelten, wenn die Braut sehr hübsch oder die Familie vermögend ist. Bislang zogen zahlreiche Geschlechtsgenossen des Sultans Ausländerinnen vor, für die der Brautpreis entfällt. „Das wird nicht aufhören, wenn weiterhin ein so hoher Brautpreis gezahlt werden muß. Wir wollen nicht, daß ein Ehemann zu seiner Frau sagen kann, er habe sie gekauft", erklärte der Sultan.

Nejstarší víno

Peking: Pravděpodobně nejstarší víno na světě bylo nalezeno v čínské provincii Che-nan. V jednom z hrobů z doby dynastie Šang, jehož stáří se odhaduje na 3200 let, našli archeologové nádobu obsahující asi litr vína. Další výzkumy ještě určí, zda bylo k jeho výrobě použito ovoce či obilí. ● Neobvyklé muzeum bude v nejbližší době otevřeno ve starobylém Luo-jangu, bývalém hlavním městě „Říše středu". Expozice muzea je rozmístěna hluboko v podzemí, v prostorách 1400 let starého mauzolea. Mezi vystavovanými předměty jsou rituální nádoby, sošky a zbraně. K nejzajímavějším patří proslulé „tříbarevné" sochy lidí a zvířat, pocházející z období dynastie Tchang. Odborníci soudí, že v podzemí jsou nejpříznivější podmínky pro zachování exponátů v původním stavu.

■ **PALUBA japonského člunu šikrinerk je pokryta slunečními bateriemi, které výrobou elektrické energie pohánějí plavidlo.**

Abtreibung als „Verhütung" erstmals in UdSSR gerügt

In der UdSSR ist zum ersten Mal offiziell kritisiert worden, daß den sowjetischen Frauen für die Geburtenkontrolle als wirkungsvollstes Mittel nur die Abtreibung bleibt, weil es keine ausreichende Empfängnisverhütung gibt und Jugendliche sexuell nicht aufgeklärt werden. Der Bevölkerungswissenschaftler Wiktor Perewedenzew gab für die große Zahl der unerwünschten Schwangerschaften in der UdSSR vor allem dem sowjetischen Gesundheitsministerium die Schuld.

In der jüngsten Nummer der Zeitschrift „Ogonjok" erklärte Perewedenzew wörtlich: „In allen zivilisierten Ländern läßt man unerwünschte Schwangerschaften nicht zu, bei uns geht man ihnen vor allem mit dem Mittel der Abtreibung aus dem Weg. Man darf sich nicht damit aussöhnen, daß eine solch barbarische Methode wie die Abtreibung bis heute das am meisten verbreitete Verhütungsmittel ist. Man muß die Bevölkerung mit empfängnisverhütenden Mitteln von hoher Qualität versorgen, sie für jede Familie zugänglich machen und jede Familie über Geburtenregelung informieren." Perewedenzew kritisiert dann, daß sowjetische Schüler über Sexualität „auf dem Kindergartenniveau" belehrt werden, es fehle an dem, was für die Jugend am interessantesten sei: Methoden und Techniken zur Familienplanung. Die Schüler sollten im Geiste der sozialen Gleichstellung der Geschlechter erzogen werden und nicht der Gleichberechtigung.

In der UdSSR sind Frauen bis jetzt zwar beruflich in vielen Fällen emanzipiert, sind oft besser ausgebildet, kultureller gebildeter und verdienen bisweilen mehr als die Männer, aber sexuell und in der Familie werden sie nicht selten massiv unterdrückt. Ein Ergebnis sind die hohen Scheidungsraten. 1986 gab es 943 000 Scheidungen, von zehn Ehen wurde jede dritte geschieden, 1960 war es dagegen noch nur eine. Auf je hundert Scheidungen, haben Soziologen errechnet, kommen in der UdSSR rund 120 Kinder, die praktisch alle bei der Mutter bleiben. Zwei Drittel der zerfallenden Ehen hielten nicht länger als fünf Jahre, die Kinder, die dann ohne eine männliche Bezugsperson aufwachsen, sind also überwiegend noch klein. Frauen mit Kindern heiraten selten wieder: zehn Jahre nach der Scheidung sind die Hälfte der geschiedenen Männer wieder verheiratet, aber nur ein Viertel der Frauen. 75 Prozent der Zweitehen gehen kaputt.

Die schlechte Erziehung der Riesenarmee von Halbwaisen in der UdSSR, bemerkt Perewedenzew, sei ein riesiges und langjähriges soziales Problem. Und meist ist es ein Drama für die Kinder. Denn überwiegend werden in weiten Teilen des Landes Kinder geboren, die ungewollt sind. In der Stadt Perm etwa hat man tausend zum erstenmal schwangere Frauen soziologisch erfaßt: 272 von ihnen ließen abtreiben, 140 bekamen „uneheliche" Kinder, 271 kamen nieder, nachdem sie nur einen Monat verheiratet waren, hatten also wegen des Kindes die Ehe geschlossen, und nur 317 haben mehr als neun Monate nach der Eheschließung Kinder geboren. Ein Drittel von tausend also bekam wirklich gewollte Kinder.

Die Ärzte in der UdSSR kennen die Risiken einer Abtreibung bei der ersten Schwangerschaft, meist vergeblich versuchen sie, oft sehr junge Frauen dann davon abzuhalten. Ein „bedeutender Teil" der Frauen, die bereits bei der ersten Schwangerschaft abtreiben lassen, wird unfruchtbar. Darin sieht der Demograph Perewedenzew einen „bemerkenswerten Faktor" für den Rückgang der Geburtenrate in der UdSSR. Sogenannte „Muß-Ehen" sind für ihn ein Hauptgrund für spätere Scheidungen, ein weiterer ist das Paschaverhalten sowjetischer Männer. So verbringt die Frau zwei bis dreimal mehr Zeit mit dem Haushalt als der Mann. Bekannte Soziologen wie Igor Bestushew-Lada geben zu, daß die in der Regel berufstätige sowjetische Frau pro Woche 80 Stunden arbeitet, 40 davon im Haushalt. Nur in jeder vierten Familie in sowjetischen Großstädten wird die Hausarbeit heute zwischen den Ehepartnern aufgeteilt, besonders im Intelligenzermilieu.

```
STAV METRA V PRAZE K 1.3.87:
Linka C 1   6,7 km 9 stanic
      C 2   5,3 km 4 st.
      A 1   4,7 km 7 st.
      A 2   2,7 km 3 st.
      C 3   2,2 km 2 st.
      B 1   5,4 km 7 st.
      ----------------
           27,0 km 32 st.
mmmmmmmmmmmmmmmm
```

● *Soudce se ptá obžalovaného: „Vykradl jste ten obchod tak, jak to vyličil prokurátor?" „Ne... ale ten jeho způsob je taky dobrý..."*

„Žádná angina, jen vám nadzvedli mandle."

Rauchern droht das Abseits

„Selbstmord auf Raten“

1986 wurden nach Angaben des Verbandes der Zigarettenindustrie in Hamburg, einem Zusammenschluß aller neun bundesdeutschen Zigarettenhersteller, 117 Milliarden Fabrikzigaretten losgeschlagen — 1981 waren's noch 130 Milliarden. Als Grund für den Rückgang sieht der stellvertretende Geschäftsführer des Hamburger Verbandes, Ernst Brückner, in erster Linie zwar die „Steuererhöhung ohne Maß“ im Juni 1982, als der Preis für eine Packung um eine Mark erhöht wurde. Dennoch hat auch er festgestellt, daß „den Rauchern der Wind ins Gesicht bläst“.

Dennoch: Rauchen ist nicht mehr „in“, das Image vom selbstsicheren, weltmännischen, alle Probleme mit der Kippe im Mundwinkel meisternden Paffer ist angekratzt. Die Nichtraucher haben Oberwasser gekriegt: In München, bei Siemens, kandidiert eine „Nichtraucher-Liste“ zu den Betriebsratswahlen, Raucherentwöhnungskurse — ob mit Hypnose, autogenem Training oder einer Akupunkturnadel im Ohr — verzeichnen einen „Wahnsinnszulauf“ (AOK-Sprecher Manfred Münch), Aufkleber („Rauchen, nein danke“, „Nur ein Kamel geht meilenweit für eine Zigarette“) prangen allenthalben in öffentlichen Gebäuden und Behörden.

Die Deutsche Lufthansa steigert ihr Kontingent an Nichtrauchersesseln bei allen Flügen drastisch, 25 Prozent der 1640 Frankfurter Taxen kurven rauchfrei durch die Stadt, und die Bundesbahn hat zwei Drittel ihrer Abteile für die Nichtraucher reserviert. Qualmlose Cafés und Restaurants melden große Nachfrage.

(ZKRÁCENO)

Dollars zum Ruhme Napoleons?

LILLE, 13. März (AFP). Der französische Kulturminister François Leotard hat an US-amerikanische Mäzene appelliert, einen Beitrag zur geplanten Restaurierung des Pariser Triumphbogens zu leisten. Der 50 Meter hohe „Arc de Triomphe“, der täglich von Tausenden von Touristen besichtigt wird, muß dringend restauriert werden. Leotard erinnerte daran, daß ein beträchtlicher finanzieller Beitrag zur jüngsten Restaurierung der New Yorker Freiheitsstatue aus Frankreich gekommen sei. Die Beteiligung privater US-Gelder an den Arbeiten am Triumphbogen wären ein „Beweis der Freundschaft zwischen Frankreich und den USA“. Als mögliche Mäzene erwähnte Kulturminister Leotard insbesondere das Bank- und Reiseunternehmen „American Express“, mit dem bereits Gespräche aufgenommen wurden.

Der Pariser Triumphbogen wurde 1806 von Napoleon zum Ruhme seiner „Grande Armee“ in Auftrag gegeben. Das reichverzierte Bauwerk wurde aber erst im Jahr 1836, lange nach seinem Tod, fertiggestellt. Unter ihm befindet sich seit 1920 das Grabmal des Unbekannten Soldaten.

Prag lädt Niederländer aus

hb DEN HAAG, 13. März. Auf Wunsch der tschechoslowakischen Behörden ist ein Besuch des christdemokratischen niederländischen Außenministers Hans van den Broek in Prag zunächst abgesagt worden. Prag hat den Wunsch offiziell damit begründet, daß gleichzeitig der finnische Staatspräsident Mauno Koivisto erwartet werde und beide Besuche zu viel seien. Der tatsächliche Grund für die Ausladung ist offenbar jedoch, daß van den Broek auch mit Regimekritikern zusammentreffen wollte und so Gelegenheit hätte, sein ramponiertes Image wieder aufzupolieren.

Van den Broek hatte sich im vergangenen Jahr anfänglich dagegen gewehrt, daß in Rotterdam anläßlich der Verleihung des Erasmus-Preises an den Schriftsteller und Regimekritiker Vaclav Havel eine Dankrede auch in seinem Namen gehalten werden sollte. Van den Broek wollte vermeiden, daß ein Mitglied des Königshauses, Prinz Bernhard, der den Preis aushändigte, in eine politische Kontroverse hineingezogen werden könnte. Dieser versuchte Eingriff in die Freiheit der Meinungsäußerung rief Empörung im Lande hervor, so daß van den Broek seinen Widerstand aufgeben mußte.

Scheel wird Talkmaster

MAINZ, 16. März (AP). Der frühere Bundespräsident Walter Scheel wird einer von drei Moderatoren der neuen Talkshow im Zweiten Deutschen Fernsehen (ZDF) sein. Das gab der Sender am Montagnachmittag in Mainz bekannt. Die Mitstreiter des FDP-Politikers sind Amelie Fried und Trutz Beckert. Die Talkshow wird einmal monatlich live aus der Alten Oper in Frankfurt kommen. Premiere ist am 26. März um 22.10 Uhr.

1. Preis mit Borschtschgschnas

WIESBADEN, 13. März (lhe). Die Wörter Bortschtschgchnas, „Borschtschgschnasfest“ und „Borschtschgschlader“ haben mit dreizehn aufeinanderfolgenden Mitlauten einen Wettbewerb der Gesellschaft für deutsche Sprache (GfdS), Wiesbaden, gewonnen. Der „Angstschweiß“ — Rekordwort laut Guinness-Buch — wurde damit um fünf Konsonanten übertroffen. Über 1000 Sprachfahnder beteiligten sich an der Suche nach dem Superwort.

Mehr als 40 Teilnehmer entdeckten schließlich das Wort „Borschtsch“. Die Bezeichnung für Kohlsuppe hatte alleine schon acht Umlaute hintereinander. Durch Anfügung der Wörter „Gschnas“, laut österreichischem Wörterbuch „wertloses, unnützes Zeug“ oder „Gschlader“, einem „minderwertigen Getränk“ oder „Gschnasfest“, dem „Maskenball der Wiener Künstler“ vergrößerte sich die Konsonantenfolge bei Borschtsch auf die Rekordlänge.

STRČPRSTSKRZRRK...

Aufgespießt

„Wann immer sich am Horizont zwischen Washington und Moskau die Morgenröte der Entspannung schüchtern zu zeigen wagte, kam von Perle sogleich eine schroffe Äußerung, die wieder Finsternis und rechte Verhältnisse im Sinne der ‚Falken‘ einkehren ließ.“

Aus einem AP-Bericht mit dem Titel ‚Der ‚Fürst der Dunkelheit‘ tritt ab“ über den Ex-Unterstaatssekretär im US-Verteidigungsministerium, Richard Perle.

Mehr Aids-Kranke

GENF, 13. März (dpa). Die Zahl der von der Weltgesundheitsorganisation (WHO) erfaßten Aids-Kranken ist weltweit von 40 638 im Februar auf 42 404 im März gestiegen. Das teilte die WHO am Freitag in Genf mit. Die meisten von der tödlichen Immunschwäche befallenen Patienten, nämlich 31 036, wurden aus den USA gemeldet. Die zweite Stelle nimmt Frankreich mit 1221 Erkrankten ein, vor Brasilien, das 1012 Kranke gemeldet hat. Die Bundesrepublik meldete am 27. Januar 959 festgestellte Erkrankungen.

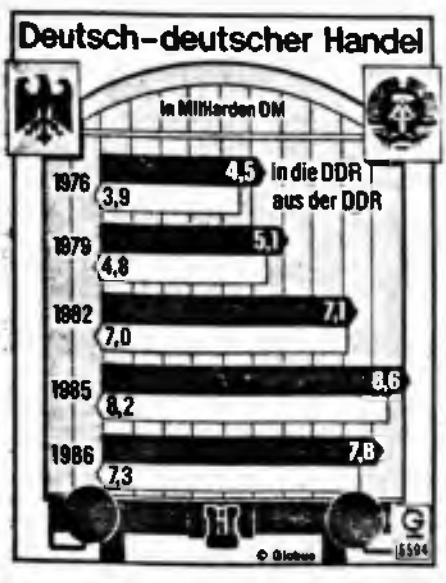

Když se díváte do zrcadla, neleknete se někdy?

Po ránu skoro vždycky.

Můžete nám říci, k čemu máme dvě ruce?

Abychom si mohli tleskat.

Jaký prášek na spaní berete?

Televizor.

Můj pes nemá rád moji dívku. Co mám dělat?

Nedávat si rande v jeho boudě.

Zahlíte někdy?

Jenom vztahy.

16. 3. 1927 / 60 let
Jubileum oslaví Skupův žák a nástupce, loutkoherec, autor loutkových her, od 1966 ředitel Divadla Spejbla a Hurvínka, národní umělec Miloš Kirschner. Pro slulym postavičkám prof. Skupy propůjčuje hlas už přes třicet roků

Eine Ausstellung am Museumsufer ist dem tschechischen Trickfilmer Trnka gewidmet

Filmmuseum wird zur Puppenstube

Technik der Einzelbilder

Der Wagen rattert in rasender Fahrt über Stock und Stein. Der Kutscher kann sich nur mühsam halten, die Fransen seiner Lederjacke fliegen im Wind: Wir sind im Western. Doch diese „Prärie-Arie" ist nicht im Freien gedreht, sondern im Trickfilm-Studio, der schwankende Kutscher ist das hölzerne Ebenbild des Regisseurs, und jede Bewegung des Fransen-Flugs mußte in Einzelbild-Aufnahmen gefilmt werden. Jiri Trnka hieß der Magier des Puppentrickfilms, der 1969 verstorbene Tscheche gilt bis heute als der bedeutendste Künstler dieses Genres.

Das Frankfurter Filmmuseum zeigt jetzt eine Ausstellung mit den Puppen, Bildern und Filmen aus dem Prager Studio Trnkas. Schon 1949 drehte der Regisseur und Maler die „Prärie-Arie", und mit dieser Western-Parodie war er nach Kritiker-Meinung „der erste Rebell gegen die Weltherrschaft Disneys". Tatsächlich hat der 1912 geborene Trnka entscheidend zum Ruhm des tschechischen Trickfilms beigetragen. Nicht zuletzt durch seine Arbeit wurde der brave Soldat Schwejk weithin bekannt. Der listige kleine Mann, ein typischer Untertan, dessen Witz ihn den Mächtigen überlegen erscheinen läßt, wurde durch Trnkas Filme zum verschmitzten Botschafter seines Volkes. „Heute ist fast jeder zweite Tscheche ein Schwejk", verrät einer der Mitarbeiter von Kratky-Film aus Prag, die bei der Gestaltung der Frankfurter Ausstellung mitwirkten.

Der rechte Teil im Erdgeschoß des Filmmuseums ist in tiefem Nachtblau gehalten, einem Farbton aus Trnkas letztem und wohl bestem Film „Die Hand". Da gebe es eine „ganz tolle Sequenz", erklärt Jürgen Berger, der für die Ausstellung verantwortlich zeichnet. Trotz seines erheblichen Personalmangels hat das Haus eine sehenswerte, liebevoll arrangierte „Puppenstube" eingerichtet. Gestalter Günter Illner hat dafür gesorgt, daß sich die Besucher wie in ein Märchenland aus 1001 Nacht versetzt fühlen: „Alte tschechische Sagen" heißt nicht nur ein Film des Meisters, Märchen und Fabeln sind ein wesentlicher Teil seines Werkes. „Die Bremer Stadtmusikanten" etwa waren die Hauptfiguren seines zweiten Films aus dem Jahre 1946.

In Glasvitrinen sind die Puppen-Stars und das Dekor der großen Filme Trnkas jetzt leibhaftig zu sehen, die Szene am See aus dem „Roman mit der Baßgeige" nach Tschechow zum Beispiel. Teile der Exponate sind Originale aus Trnkas Studio, andere Stücke wie etwa die Szene mit Schwejk wurden eigens für die Weltausstellung im kanadischen Montreal gefertigt.

Stark vergrößerte Abbildungen der Puppen machen zudem deutlich, mit welch liebevoller Kleinarbeit die Filmstars aus Holz und Draht gefertigt wurden. Entkleidet man die Figuren, werden ihre metallenen Gelenke sichtbar, ihre Beine und Arme, die mittels Schraubsystem sogar verlängert werden konnten. Wer sich ein wenig entzaubern lassen möchte, kann bei einem Film aus dem Jahre 1956 von Bruno Sefranka einen Blick in die Werkstatt Trnkas werfen: Der Regisseur, zugleich ein ausgezeichneter Buchillustrator, malt mit der Linken und schreibt mit der Rechten seine Drehbücher. Die mühsame und zeitraubende Technik der Einzelbild-Aufnahme wird sichtbar.

Léon Weigert, Werbeleiter von Kratky („Kurz") Film, erläuterte im Gespräch den Frust der Filmemacher, wenn sie nach einwöchigen Aufnahmen für eine Szene bei Durchsicht der Muster einen Fehler entdeckten: Dann mußten die Fransen an der Lederjacke erneut Millimeter für Millimeter umgelegt werden.

Museumsleiter Walter Schobert wies auf die freundschaftlichen Beziehungen zum Prager Kurzfilmstudio hin: Das Frankfurter Museum verdanke den Tschechen wertvolle Ausstellungsstücke wie das Babelsberger Studio-Modell. Kulturdezernent Hilmar Hoffmann, der als Chef der Oberhausener Kurzfilmtage Trnka seinerzeit in die Bundesrepublik holte, hat bei der Eröffnung der Schau am Sonntag eine Trnka-Originalfigur aus seinem Besitz dem Filmmuseum übergeben. Die Ausstellung dauert bis zum 2. Mai.

seg

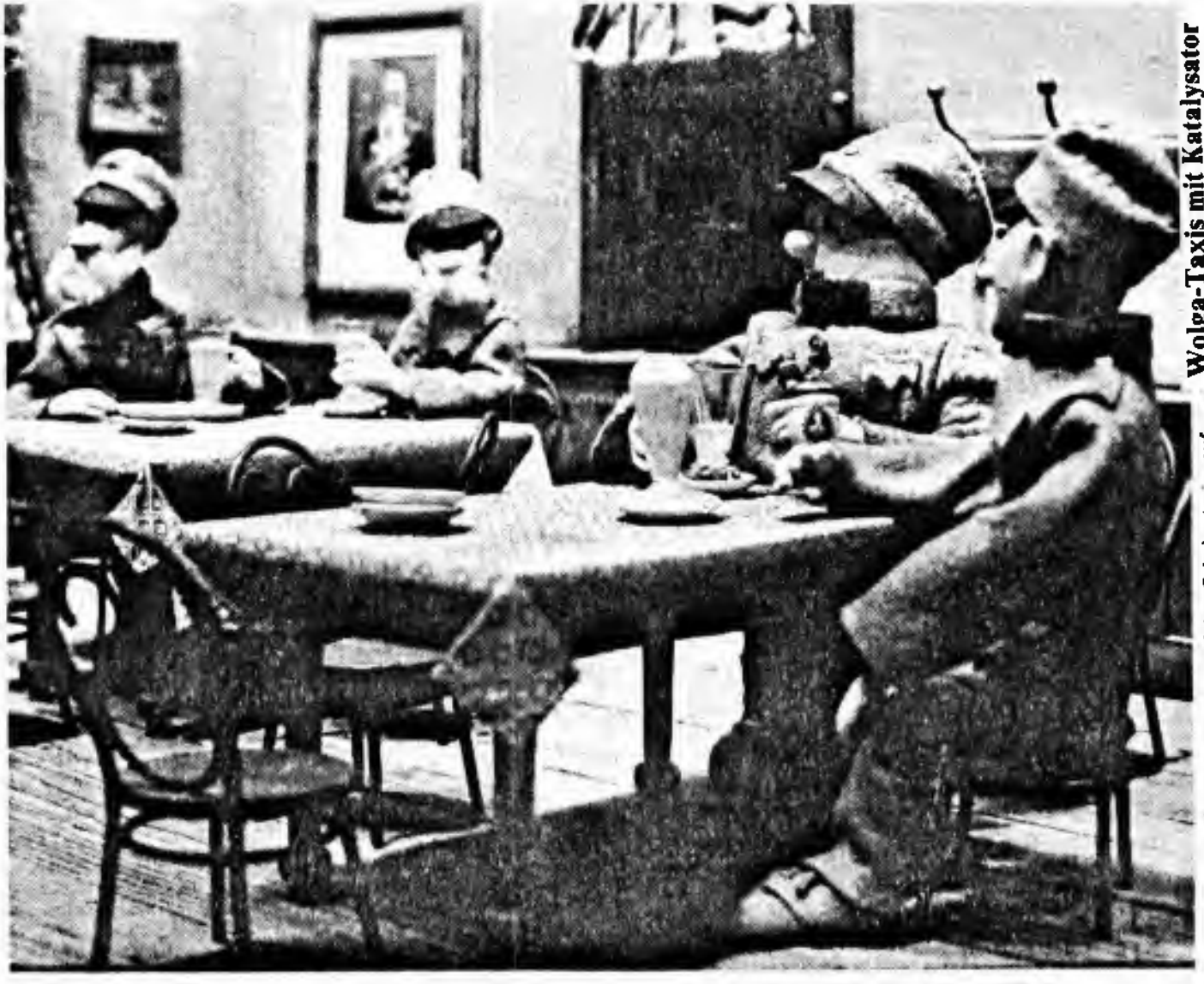

Der brave Soldat Schwejk: eine Trickfilmszene, wie sie in der neuen Ausstellung im Filmmuseum zu sehen ist. (FR-Bild: Kumpfmüller)

Wolga-Taxis mit Katalysator

MOSKAU, 16. März (Reuter). In der Sowjetunion sind die ersten Autos mit Abgasreinigungssystemen ausgestattet worden. Die amtliche Nachrichtenagentur TASS meldete am Wochenende, ein Autowerk in Gorki, in dem Limousinen vom Typ Wolga hergestellt würden, habe 600 schadstoffarme Autos nach Moskau geliefert. Dort würden sie als Taxis eingesetzt. In fünf Jahren sollen laut TASS alle Mietwagen in Moskau mit einem Katalysator ausgerüstet sein.

Představitel novodobé grafiky

(fd): Včera uplynulo třicet let od smrti jednoho ze zakladatelů tradice české novodobé grafiky Viktora Stretiho. Patří ke generaci, která se musela grafickým technikám učit v cizích školách, poněvadž pražské Akademie do r. 1910 neměla v této disciplině speciální zaměření. Viktor Stretti pocházel z italské rodiny usazené od r. 1790 v Čechách. Na doporučení Julia Mařáka zamířil se Viktor Stretti již jako student pražské Akademie a žák Františka Ženíška ke grafice a v tomto směru zdokonalil své umění od r. 1898 v Mnichově. Přátelství s Jožou Úprkou a příklad Miloše Jiránka přivedl jej záhy ke studiu lidového folkloru na jižní Moravě a na Slovensku. V r. 1917 patřil se Švabinským a T. F. Šimonem k zakladatelům SVUG Hollar, na jehož výstavách se se svým bratrem Jaromírem podílel až do své smrti, která jej stihla ve věku sklánějícím se k osmdesátce. Neméně významný podíl na organizačním rozvoji českého umění před r. 1900 připadá Viktoru Strettimu jako členu SVU Mánes. Viktor Stretti v historii české grafiky představuje umělce spolupracujícího na vzniku oboru grafiky s pražskou tematikou a udržovatele tradice českého klasického portrétu. Jeho pohled na Hradčany z r. 1898 je kupodivu první novodobou vedutou tohoto známého motivu.

Významný operní dirigent

(Sla): Národní umělec Zdeněk Chalabala po celý svůj život cílevědomě kráčel k naplňování hlavní programové linie, kterou si vytkl na počátku své dirigentské dráhy: propagovat českou a slovanskou, zejména ruskou a sovětskou hudbu. Tuto operní orientaci prosazoval jako dirigent a dramaturg Národního divadla v Brně (pozvedl operu na soubor znamenité umělecké úrovně), jako dramaturg a dirigent v pražském Národním divadle (uváděl soudobé české operní novinky), po 2. světové válce též jako šéf oper v Ostravě, Brně a Bratislavě. V r. 1953 se stal šéfdirigentem Národního divadla v Praze a od r. 1956 působil i ve Velkém divadle v Moskvě. Věnoval se zároveň i koncertnímu dirigování (mj. jako zakladatel a dirigent Slovácké filharmonie v l. 1924—1926, pohostinsky řídil Českou filharmonii). Jeho velké dirigentské umění zůstalo zachováno i těm, kteří tohoto dirigenta mimořádně citlivé hudebnosti osobně již nepoznali: na gramofonové desky nahrál Zdeněk Chalabala, od jehož úmrtí uplynulo dnes dvacet pět let, opery Hubička, Krútňava, Šárka, Čert a Káča a v SSSR také Zkrocení zlé ženy V. J. Šebalina.

1500 gesunde Kinder von Frauen aus Tschernobyl

Moskau (dpa). – Mehr als 1500 Frauen aus der Umgebung des Kernkraftwerks Tschernobyl, die zur Zeit der Reaktorkatastrophe schwanger waren, haben inzwischen gesunde Kinder zur Welt gebracht. Das gab der ukrainische Gesundheitsminister Romanenko bekannt. Mütter und Kinder hätten „keine Abweichungen vom normalen Gesundheitszustand" gezeigt, heißt es in einem Bericht der ukrainischen Parteizeitung „Prawda Ukraini".

Sowjetische Wissenschaftler seien nach Untersuchungen in den japanischen Städten Hiroshima und Nagasaki zu dem Schluß gekommen, daß für nachkommende Generationen keine genetischen Defekte zu befürchten seien. Die Bevölkerung in Tschernobyl und der unmittelbaren Umgebung habe mehrere hundert mal geringere Strahlungsdosen erhalten als die Einwohner der beiden japanischen Städte, sagte der Minister. Romanenko wies Gerüchte als unbegründet zurück, wonach Kinder in großem Umfang in den Ferien von der Republik-Hauptstadt Kiew aufs Land gebracht werden sollten.

LÍNÝ MÍČ V POHYBU

2 ročník celostátního turnaje „O pohár Vítězného února" proběhl koncem ledna v Bratislavě. Zúčastnilo se 10 týmů — 5 z Bratislavy, 3 ze Slovenska a 2 z ČSR (VČ Metro Praha a Svit Otrokovice). Konečné pořadí: 1 TJ SF Čunovo Bratislava (bývalý Ajax), 2 Chirana Piešťany, 3 Tatrachema Trnava, 4 Hydrostav Bratislava. Nejlepší hráč Kabát, střelec Valko (oba Čunovo), nejlepší brankář reprezentant Neitz (Trnava).

CODAK ASI HRÁLI?

Etiketten-Schwindel flog auf: Ochsenschwanz war Kalbfleisch

Frankfurt (rd). – Besonders schlau kam sich ein 58jähriger Metzgermeister aus der Wetterau vor, der auf dem Frankfurter Fleischgroßmarkt in aller Heimlichkeit Preisschilder vertauschte – ein uralter Trick, der aber dennoch erstaunlich oft zum Erfolg führt. Da dem „Wetterauer-Oberschlaumeier" die Preise für zartes Kalbfleisch zu hoch waren, entschloß er sich zu einem „Überraschungs-Coup".

Er vertauschte kurzerhand das Preisschild von exakt einhundert Mark für etliche Kilo des begehrten Kalbfleisches mit einem Preisetikett von 3,99 Mark, das allerdings nur für eine Portion Ochsenschwanz galt. Der vielbeschäftigten Kassiererin des Großmarktes fiel der Schwindel auch nicht auf. Sie ließ sich tatsächlich von dem vertauschten Schild täuschen, doch ein Angestellter hatte die Manipulation durch die Kühlregale hindurch beobachtet. Hinter der Kasse – aufatmend und sich schon in Sicherheit wähnend – traf den Betrüger doch noch der „Arm des Gesetzes". Nach seiner Festnahme gestand er der Polizei den Etikettenschwindel von Ochsenschwanz gegen Kalbfleisch.

Březen za kamna vlezem

(sl): O sv. Tomáši snh břednе na kaši — říká přísloví vztahující se k 7. březnu. Dnes letošního března se však řídí spíše známějším „březen, za kamna vlezem".

Jeder zehnte Hesse ist ein Ausländer

Wiesbaden (lhe). – In Hessen lebten Ende 1986 rund 528 400 Ausländer, über 16 000 oder 3,1 Prozent mehr als 1985. Der Anteil der Ausländer an der Gesamtbevölkerung liegt nun bei fast zehn Prozent. Türken stellen mit 136 000 Personen rund ein Viertel der in Hessen lebenden Ausländer. Aus Jugoslawien stammen rund 70 600 Personen, aus Italien knapp 70 000, aus Spanien mehr als 32 000 und aus Griechenland fast 30 000 Einwohner.

Faule Kartoffeln sind schädlich

Der englische Humangenetiker* und Teratologe** Dr. J. Renwick hat die Hypothese aufgestellt, daß der Genuß braunfäulekranker Kartoffeln während der Schwangerschaft Ursache von Mißbildungen an Neugeborenen durch Spina bifida (hintere Wirbelsäulenspätbildung) und Anenzephalie (vollständiges oder weitgehendes Fehlen der Großhirnhemisphären) sein kann. Braunfäule ist eine Folge des Pilzbefalls durch Phythopthora infestans. – In der Bundesrepublik Deutschland dürfen nach der Handelsklassen-Verordnung nur 1–2 v. H. der Kartoffelknollen je nach Klassifizierung braunfäulekrank sein.

* Humangenetik: menschl. Vererbungslehre

** Teratologie: Lehre von den Mißbildungen

Die Chemie der Kartoffel

Die geschälte Kartoffel enthält nur etwa 85 Kalorien und ist zudem von hohem ernährungsphysiologischem Wert. Zahlreiche Mineralstoffe, Spurenelemente und Vitamine sind dafür verantwortlich. Die folgende Auflistung der Inhaltsstoffe der Kartoffel nimmt sich aus wie die Stoffliste eines chemischen Lehrbuchs.

Mineralstoff-elemente	Spurenelemente
Kalium	Brom
Phosphor	Arsen
Chlor	Molybdän
Eisen	Kobalt
Aluminium	Jod
Zink	Lithium
Kupfer	Radium
Mangan	Quecksilber
Bor	Silber
Schwefel	Vanadium
Magnesium	Fluor
Kalzium	Nickel
Silizium	Titan
	Rubidium
	Cäsium
	Barium
	Blei

Beifall für regimekritische Jazzmusiker im Prager Prozeß

Prag (ap). – Die Tschechoslowakei ist noch weit von einer Entkrampfung des politischen Klimas entfernt, das sich ansatzweise in der Sowjetunion bemerkbar macht. Das zeigt der Prozeß gegen fünf führende Mitglieder der regimekritischen Jazz-Sektion, der am Dienstag begann. Menschenrechtsaktivisten bezeichnen ihn als den größten politischen Prozeß in der ČSSR seit 1979. Vor Gericht erschienen nur fünf der sieben Angeklagten. Zwei waren aus Gesundheitsgründen entschuldigt. Die Angeklagten wurden beim Betreten des Gerichtssaals vom Applaus von rund 200 Anhängern begleitet.

Die tschechoslowakischen Behörden bestreiten, daß die Angeklagten wegen ihrer politischen Ansichten vor Gericht stehen. Die Anklageschrift wirft ihnen unerlaubte wirtschaftliche Betätigung vor, darunter das eigenmächtige Arrangieren von Konzerten. Drei sind zusätzlich der Zerstörung sozialistischen Eigentums angeklagt, was Strafen zwischen einem und sechs Jahren Haft einbringen kann.

Die Jazz-Sektion, der 7000 Mitglieder angehören, wurde 1971 ins Leben gerufen. Sie gehörte der staatlichen Musikergewerkschaft an, geriet aber in Konflikt mit der offiziellen Kulturpolitik. 1978 wurde die Jazz-Sektion von den Behörden aufgelöst.

Privates Café im Stil der 20er Jahre öffnete in Moskau

Am Donnerstag früh um sieben Uhr war es endlich soweit: Das erste und einzige „kooperative Café" Moskaus öffnete seine Pforten, nicht feierlich, sondern unauffällig. Der Garderobier, ein freundlicher Rentner in Livree, begrüßte die ersten Gäste: Fotoreporter, sowjetische und ausländische Journalisten, aber auch Mitarbeiter aus dem Moskauer Dienstleistungswesen, von denen die einen oder anderen dem freundlichen Mann hinter der weißen Holztheke im Café verschämt ein „herzlichen Glückwunsch" zuraunten. Denn seit die drei Genossenschaftler, Fjodorow, Generalow und Tuschew, sie alle haben jahrzehntelange Berufserfahrung als Kellner, Koch, Buchhalter und Restaurantsdirektor, sich entschlossen, mit eigener Rechnungsführung ein Café aufzumachen, stehen sie im Blickpunkt der Öffentlichkeit. So etwas hat es in Moskau seit den 20er Jahren nicht mehr gegeben, und es soll nur der Anfang sein.

Das „Café Kropotkinskaja 36" heißt so wie die Straße im Zentrum Moskaus, in der es liegt. Dort, wo einst der berühmte Fürst Wolkonskij seine Stadtvilla hatte, die sich später dann mehrere Familien als Wohnungen teilten, liegt nun das Café, 170 Quadratmeter Fläche hat es in zwei kleinen im Stil der „Goldenen 20er" hergerichteten Räumen mit 40 Plätzen.

60 000 Rubel, vom Staat als Kredit zur Verfügung gestellt, investierten die „Genossenschaftler" für die Renovierung, die technischen Ausrüstungen, das Inventar, für den Kauf von Waren — täglich frisch vom Kolschosmarkt — haben sie von der Staatsbank noch einmal gut zehntausend Rubel aufgenommen. Wenn alles gut läuft, erklärt der Chef Andrej Fjodorow, der am Eröffnungstag ebenso wie seine Mitarbeiter neugierig jeden Gast mustert und ansonsten hausgemachte Piroggen mit Ei- und Kohlfüllung, Tee, Kaffee oder Saft serviert, wenn alles gut läuft, wolle man einen monatlichen Umsatz von 25 000 Rubeln erreichen. Als Gewinn erhofft man 5000 Rubel, davon ab gehen dann 13 Prozent Steuern. Bis zu 500 Rubel, also mehr als das doppelte Monatsdurchschnittsgehalt, soll, wenn sich alles eingespielt hat, verdient werden.

So hat das Café Kooperationsverträge mit Rentnern aus der Nachbarschaft abgeschlossen: sie backen morgens um sechs frische Piroggen, die gefüllten Teigspezialitäten. Als Köche haben die drei „Manager" zwei Rentner, der eine von ihnen arbeitete früher in den bekannten Moskauer Restaurants „Praga" und „Sowjetskaja" als Koch, sowie eine Hausfrau engagiert, als Kellnerin, die auch Gemüse putzt, ist eine Studentin angestellt.

Die drei Genossenschaftler haben ehrgeizige Pläne: Morgens soll ihre Gastronomie-Kooperative ein Café sein, mittags eine Art Schnellimbiß und abends dann ein gemütliches Restaurant, in dem die Gäste schnell und gut und gar nicht teuer speisen können. Als Küche werden russische Rezepte bevorzugt. Für den Moskauer Stadtrat, der Ende Januar das Startzeichen für das Café gab, ist das Projekt ein Experiment, für das es bereits in Leningrad ein positives Vorbild gibt und von dessen Ausgang es abhängt, ob weitere Genossenschafts-Cafés in Moskau eingerichtet werden. Für die Organisatoren ist der Versuch zunächst einmal nervenaufreibend. Nicht nur, daß jeden von ihnen Arbeitstage von früh morgens bis spät nachts erwarten, sie müssen auch mit den Behörden kämpfen. So hat zunächst das Finanzministerium versucht, das Projekt zu torpedieren, während aus vielen Teilen der UdSSR Mitarbeiter von Handelsorganisationen in die Kropotkinskaja-straße reisten, um von den Erfahrungen der Kooperative zu lernen. Das neue Gesetz über die Privatinitiative in der UdSSR sieht vor, daß jeweils Kooperativverträge über fünf Jahre abgeschlossen werden, doch der Moskauer Stadtrat wollte in diesem Fall nur ein Jahr bewilligen. Diese Probleme sind jetzt gelöst, es entstehen nun andere. „Wir sind enttäuscht, daß zur Eröffnung so wenig Leute hier sind", sagt Genosse Fjodorow, „wir freuen uns, daß es hier so leer ist", erklärt ein Gast. Bald schon werden die Besucher vor der Tür Schlange stehen, denn was ist schon ein einziges kooperatives Café für die Neun-Millionen-Stadt Moskau.

Zlatý medvěd z Berlinale pro ČSSR

ZÁP. BERLÍN (od našeho zpravodaje jv): Jedna z největších filmových přehlídek roku — Berlinale v Západním Berlíně — skončila. Spolu s mezinárodními festivaly v K. Varech, Moskvě, Benátkách, Cannes a Montrealu tvoří každoročně vrcholnou událost kinematografie. Letošní ročník zaznamenal v celkovém souhrnu lepší kvalitu a vyznačoval se širokou účastí socialistických zemí včetně Československa. Mezinárodní porota, jejímž členem byl za ČSSR režisér Jiří Menzel, oznámila na slavnostním večeru výsledky dvou hlavních filmových soutěží — za celovečerní a krátké filmy. Hlavní cenu — Zlatého medvěda — získal letos na Berlinale sovětský celovečerní film režiséra Gleba Panfilova „Téma", který osobitým způsobem zobrazuje osudy dvou spisovatelů, kteří se zamýšlejí nad svou tvorbou a procházejí životními i tvůrčími krizemi. Stříbrného medvěda udělila porota, vedená rakouským hercem K. M. Brandauerem, americkému filmu režiséra Olivera Stonea „Rota", který na základě tvůrcových poznatků líčí otřesným způsobem fakta o americké agresi ve Vietnamu a je zároveň velkým protiválečným varováním. Stříbrné medvědy za herecké výkony získali: italský herec Gian Maria Volonté a brazilská herečka Ana Beatriz Nogueirová. Skvělý úspěch zaznamenalo na Berlinale již počtvrté Československo, kterému byl udělen Zlatý medvěd za krátkometrážní snímek režiséra Pavla Koutského Curriculum vitae, který obstál v náročné mezinárodní soutěži.

Rezoluce o jazzu

Washington: Skupina amerických kongresmanů předložila návrh, aby jazz byl vyhlášen za národní jmění Spojených států. Autoři rezoluce zdůrazňují, že jazz je skutečně lidová hudba, která nachází svůj výraz v americké kultuře, a že toto velké umění nebylo zatím plně doceněno. Pokud existuje něco americtějšího než jablečný koláč, je to právě jazz, prohlásil jeden z autorů návrhu nového zákona senátor A. Cranston. Schválením zákona by USA vzdaly hold tím vynikajícím hudebníkům, především černochům, jejichž mistrovství pomáhalo vytvořit nový velkolepý jazyk lidského srdce i duše, řekl senátor.

SLOVNÍK S PROČEŠEN V PRAZE "JAZZ SECTION"

Krejčík Bilak Vasil,
s řemeslem už dávno bacil.
Nítě, jehlu, tkaninu,
obětoval Stalinu.
Protože nic neumí,
tak jen blbě žvadroní,
nevá doba mac he hněva,
špendlíčkem by nejraději
vykopal si Brežněva...

Igor Jakovlevič Drbnov
z vesnice Volochčisko

Dvacet svazků Twainovy korespondence

První díl v červnu

WASHINGTON: V USA se připravuje dosud nejrozsáhlejší vydání soukromé korespondence světově proslulého amerického spisovatele minulého století Marka Twaina. Celkem bylo sebráno na 10 000 dopisů, což vydá asi na 20 svazků. I to je však pouze zhruba třetina jeho soukromé korespondence. Ostatní byla zničena nebo se ztratila.

■ **PO AUTOROVÝCH LISTECH** pátrali vědečtí pracovníci Kalifornské univerzity v Berkeley. Nacházeli je po celé zemi: v lodních kufrech na starých parnících, v sukénních sídlech i v univerzitních archivech. Největším dílem přispěla Twainova dcera, když před smrtí v roce 1952 Kalifornské univerzitě odkázala slovky listů.

■ **PRVNÍ DÍL**, který vyjde v červnu, obsahuje 126 dopisů. Jsou skvělým biografickým materiálem, neboť pocházejí z doby, kdy Samuel Langhorne Clemens, což bylo Twainovo pravé jméno, putoval po státech za prací — jednou se živil jako sazeč v New Yorku, podruhé jako lodivod na řece Mississippi, jako zlatokop v Nevadě či jako sloupkař v San Francisku.

■ **V JEDNOM DOPISE** se spisovatel zmínil, že ten den píše již 35. dopis. Z jiného je zase zřejmé, jak by se dnes asi tvářil na to, že někdo shromažďuje a publikuje jeho korespondenci. Svému bratrovi a švagrové napsal: Radši to hoďte do kamen. Nepřeju si žádné absurdní „literární relikvie" a „uezveřejněné dopisy Marka Twaina", které by se objevily, až mě pohřbí...

Velký skladatel a dirigent

(Šla): České kantorské rody daly naší hudbě řadu znamenitých skladatelů; jedním z nich byl Otakar Jeremiáš, jehož otec Bohuslav byl ředitelem hudební školy a organizátorem hudebního života v Písku a později v Českých Budějovicích. V roce 1929 odešel Otakar Jeremiáš do Prahy, aby se ujal řízení symfonického orchestru Čs. rozhlasu, a tak jako v Českých Budějovicích i v Praze se všestranně zapojil do hudebního života. V roce 1945 se stal šéfem opery Národního divadla v Praze. Jeho dirigentský repertoár obsáhl díla starých českých mistrů i novinky současníků. Stejně všestranný byl i jeho světový repertoár: mj. nastudoval operu Kryštof Kolumbus D. Milhauda, oratorium Král David A. Honnegra, poprvé v Praze provedl symfonie Mjaskovského. Jako skladatel vyrostl Otakar Jeremiáš z tradice české hudby, zejména smetanovské, ale později začal využívat i avantgardní hudební prostředky, komplikovanou harmonii, expresivní melodiku. Četné jsou jeho scénické a filmové hudby, sborová a písňová hudba, úspěšné byly opery (Enšpigl a Bratři Karamazovi); melodram Romance o Karlu IV. je dodnes vděčným repertoárovým číslem. Dnes si připomínáme 25. výročí jeho úmrtí.

Úspěšný závěr operace

Moskva: Ve Finském zálivu skončila operace, jejímž cílem bylo odstranit následky bavárie sovětské cisternové lodi Antonio Gramsci. Dno lodi, která přepravovala 36 tisíc tun ropy do Finska, se 6. února prorazilo na mělčině poblíž majáku Porovoo. Trhlinou začala unikat ropa. Posádce lodi se díky pohotovému a zručnému zásahu podařilo zamezit jejímu většímu úniku, avšak několik set tun přesto do moře vyteklo. Situaci komplikovalo počasí, které znemožnilo uplatnění běžných postupů. Účastníci operace se proto rozhodli drobit led, který pak sbírala sovětská loď Profesor Gorjunov. Ta dopravila znečištěný led do přístavu Venispils, kde jsou speciální zařízení na očistu ledu.

Na Císařské louce hořelo

(rej): K požáru loděnice TJ Tatra Smíchov v Praze na Císařské louce došlo v neděli večer v důsledku zkratu na elektroinstalaci. Ohni podlehla celá budova. LOUKA ZŮSTALA...

22. 3. 1852 / 135 let
Narodil se houslový pedagog světové pověsti, autor Školy houslové techniky Otakar Ševčík († 1934).

28. 3. 1592 / 395 let
Narodil se první moderní pedagog Evropy Jan Ámos Komenský († 1670). Jeho narození si každoročně připomínáme Dnem učitelů

Schwierigkeiten beim Überleben

Der Schwarze Markt – ein Phänomen der Nachkriegszeit

Die Bevölkerung sieht immer noch der Lebensmittelversorgung bis zur nächsten Ernte mit großer Besorgnis entgegen. Neben den unzureichenden Brotrationen sind es die viel zu geringen Zuteilungen an Fett und Fleisch, die Beunruhigung hervorrufen. Hinzu kommt, daß in vielen Haushaltungen keine Kartoffeln und kein Gemüse vorhanden sind."

Dieses Zitat entstammt nicht etwa einem UN-Bericht über ein Land der Dritten Welt, sondern einem Rapport der Oldenburger Kriminalpolizei vom 22. Mai 1947. Chancen zum Überleben hatten in jener schlimmen Zeit besonders jene Bürger, die in den Gewässern des Schwarzen Marktes zu fischen verstanden. Ohne diese aus der Not geborene neue Wirtschaftsstruktur wäre es damals vielleicht zu großen Katastrophen gekommen. Andererseits machte der Schwarzmarkt dem Wiederaufbau viel zu schaffen, da er ihm lebensnotwendige Güter entzog.

Drakonische Strafen

Das sehr komplexe Gebilde des Schwarzen Marktes, das nicht erst in den ersten Nachkriegsjahren, sondern schon mit Beginn des Krieges entstand, beleuchtet ein kürzlich erschienenes Buch des Stuttgarter Wissenschaftlers Willi A. Boelcke.

Welchen Umfang diese Schattenwirtschaft schon während des Krieges angenommen hatte, verdeutlicht die Bemerkung von Reichswirtschaftsminister Funk aus dem Jahre 1942, Strafbestimmungen allein könnten diesen Mißstand nicht ausrotten. Dabei ging das Hitlerregime mit drakonischen Strafen und Terrorurteilen gegen sogenannte „Volksschädlinge" vor. **So mußte im September eine Mutter von vier Kindern, deren Mann an der Ostfront stand, ins Zuchthaus(!), weil sie sich illegal Lebensmittelmarken für 120 Gramm Käse beschafft hatte.**

Vorräte erschöpft

Seine Hochblüte erlebte der Schwarze Markt aber erst nach dem Zusammenbruch. Deutschland war zerstört, alle Vorräte erschöpft, Flüchtlingsströme aus dem Osten überschwemmten die vier Besatzungszonen. Nur wer bettlägerig war, nahm gezwungenermaßen nicht am Schwarzmarkt teil. Ansonsten beherrschte die Beschaffungs-Mentalität alle und jeden, die Besatzer mit eingeschlossen. Boelcke weist in seinem Buch auch nach, daß diese Schattenwirtschaft ohne die riesigen Zigaretten- und Lebensmittelschiebereien von Besatzungssoldaten eher eine Sumpfblüte geblieben wäre.

Die Situation nahm oft groteske Züge an, wenn die gleichen Soldaten der Alliierten, die feste mitgeschoben hatten, als Militärpolizisten im Gedränge der tauschenden und handelnden Menge erschienen, die man dammals auf allen zentralen Plätzen (besonders in und vor Bahnhöfen) sehen konnte.

Natürlich waren in den Schwarzen Markt nicht nur die Normalverbraucher verwikkelt, die sich ihre zugeteilte, kümmerliche Kalorienrate (1120 im Mai 1947) etwas aufbessern wollten. Es entstand eine besonders rüde Kriminalität, die keinerlei moralische Hemmschwellen mehr kannte. Der unvergessene Film „Der dritte Mann" zitiert eines der unerfreulichsten, leider aber keineswegs seltenen Beispiele.

Eher sympathisch mutet dagegen das Bemühen vieler Unternehmer an, durch teilweise gewagte Tauschaktionen ihre Betriebe und damit schließlich auch die Wirtschaft wieder in Gang zu bringen. Der Autor erinnert dabei an Max Grundig, der sein bereits wieder arbeitendes Fürther Werk ausbauen wollte, aber keinen Zement fand. Mit Hilfe eines französischen Besatzungsoffiziers tauschte er 3000 Radios gegen 30 Millionen Zigaretten und 5000 Kisten Zigarren. Für die Zigaretten organisierte er sich 30 Eisenbahnwaggons Kohle. Um das Schwarzmarktgeschäft abzusichern, verschenkte er zehn Waggons an die Stadtverwaltung und zehn an Krankenhäuser. Die damit gleichsam legalisierten restlichen zehn Waggons Kohle tauschte er schließlich gegen die benötigten zehn Waggons Zement ein.

Zur freundlichen Erinnerung: Tagesration aus den ersten beiden Nachkriegsjahren.

Hamsterer 1946 auf dem Eschersheimer Bahnhof.

SKORKOVSKÝ OPRAVUJE GUINNESSE

MVDr. Jan Škorkovský, dávný vítěz soutěže Mladého světa v přeskoku přes švihadlo, udivil svět podivuhodných sportovních výkonů překonáním dosud nejlepšího světového výkonu v žonglování s míčem za pochodu. Na trati brněnské Velké ceny zdolal závěrem loňského roku 45 km a vymazal tak z Guinnessovy knihy rekordů stávající rekord 21.87 km. K výkonu potřeboval 7:29,20 hodin. Trénink? Měsíčně naběhá 250 km, z toho asi třetinu s míčem.

A HRÁL PŘI TOM NA FUJARKU...

Až na »střechu světa«

[Čtk]: Poprvé vyzkouší k ohřevu vody čs. horolezecká výprava při výstupu na nejvyšší horu světa, Mount Everest, unikátní solární systém o hmotnosti pouze 9,5 kilogramu. Včera [ej Čs. expedici předali v JZD Družba Kroměříž. V základním táboře v centrálním Himalájích, ve výšce nad 5000 metrů n. m., může ohřát zhruba na 30–40 stupňů Celsia 20 litrů tekutiny za dvě až tři hodiny. „Testilní plastové absorbéry zhotovily naši odborníci z tkaniny, vyvinuté Ústavem chemických vláken v České Třebové. Vyrobili je pracující n. p. Hedva Moravská Třebová a plastem pokryli v hřeclavském Gumotexu," řekl vedoucí výroby solární techniky v JZD Družba Kroměříž J. Sum. Zajímavý systém pro horolezce připravili kroměřížští za 14 dnů a vyzkoušeli v podmínkách tibetské zimy. Jeho součástí jsou též fólie k rozpouštění sněhu.

AIDS v sedmdesáti státech

[ej]: Podle informací z tiskové besedy Ústavu zdravotní výchovy je dnes choroba zvaná AIDS zaznamenána už ve více než 70 státech světa. V USA rok od roku počet hlášených nových případů stoupá, loni činil přírůstek nových případů průměrně denně 53 osob, za poslední lednový týden bylo v USA nahlášeno 1101 nový případ. Nutno uvážit, že všechny případy nejsou a ani nemohou být podchyceny. V Evropě bylo koncem minulého roku hlášeno 4576 onemocnění AIDS. V ČSR jsou 4 případy onemocnění, z toho jde vesměs o naše státní příslušníky, kteří pobývali v zahraničí. Ani vodou, ani potravinami a ani kontaktem [pracovním, rodinným] s infikovanou osobou se AIDS nepřenáší.

PRVNÍ OFICIÁLNÍ ZMÍNKA O STAVU AIDS V ČECHÁCH...

A CO NA SLOVENSKU?

Briefgeheimnis: Hatte Kafka einen Sohn?

Die Einstellung des Schriftstellers Franz Kafka Frauen gegenüber war bekanntlich höchst problematisch: die Geschichte seiner zweimaligen Verlobung mit Felice Bauer ist ein seelisches Drama, dessen erste Stadien als Keimzelle seines Romans „Der Prozeß" angesehen werden. Als Kafka sich am Vorabend des Ersten Weltkrieges in dem Berliner Hotel „Askanischer Hof" das erste Mal entlobte, empfand er die Umstände dabei als „Gerichtshof" und sah in Felices anwesender Freundin Grete Bloch seine „Richterin".

Durch einen jetzt im vierten Band des internationalen Jahrbuchs „Exilforschung" (edition text + kritik, München) veröffentlichten Aufsatz über ebenjene Grete Bloch bekommt eine schon früher geäußerte Vermutung neue Nahrung: daß Kafka einen Sohn hatte – ohne es selbst zu wissen. Max Brod, der Freund und Biograph Kafkas, hatte diese Version nach dem Zweiten Weltkrieg aufgrund einer Mitteilung in Umlauf gebracht, konnte dafür allerdings keine Beweise beibringen.

In seinem Jahrbuch-Beitrag „Wer war Grete Bloch?" veröffentlicht der Musikwissenschaftler Wolfgang Alexander Schocken Auszüge aus einem Brief von ihr, die kaum noch einen Zweifel daran lassen, daß sie tatsächlich einen Sohn von Kafka hatte.

In dem am 21. April 1940 in Florenz verfaßten Brief an Schocken erinnert sich Grete Bloch an ihre Exilzeit in Prag im Jahre 1935 und schreibt: „Ich besuchte damals das Grab des Mannes, der mir so unendlich viel bedeutete, 1924 starb, seine Meisterschaft wird heute noch gepriesen. Er war der Vater meines Jungen, der nahezu 7 Jahre alt plötzlich in München 1921 starb. Fern von mir und ihm, von dem ich mich schon im Krieg trennen mußte und dann nicht wieder sah... Niemals sprach ich darüber. Ich glaube, es ist das erste Mal, daß ich davon etwas sage."

Franz Kafka *Foto: dpa*

Obwohl der Name Kafka in diesem Brief nicht fällt, kann nur er gemeint sein. Damit würden also Brods Angaben durch ein Dokument gestützt. Doch warum behielt Grete Bloch ihr „eigentliches Geheimnis", wie Canetti das Verhältnis zwischen ihr und Kafka bezeichnet, so lange für sich? Verständlich wird das, wenn man Schockens Mitteilungen über die „ungewöhnliche Mischung von Intelligenz, Sensibilität und scheinbar unerschöpflicher Energie" in Rechnung stellt, die Grete Bloch zur Prokuristin der Firma ADREMA in Berlin machten. Sie soll sogar die „höchstbezahlte weibliche Angestellte in ganz Deutschland" gewesen sein.

Dieser erstaunliche berufliche Erfolg wurde offensichtlich damit erkauft, daß das „Geschäft" Grete Blochs „Lebensmittelpunkt" wurde, wie es bei Schocken heißt. Nach 1933 gab es für die Jüdin im „Dritten Reich" keine Zukunft mehr. Sie emigrierte in die Tschechoslowakei, dann in die Schweiz und nach Palästina, wo Schocken bereits lebte. Doch aus der Ansiedlung im Gelobten Land wurde nichts, Grete Bloch zog in eine Pension nach Florenz. Als im Mai 1944 deutsche Soldaten die jüdische Bevölkerung abtransportierten, weigerte sich Grete Bloch, einem Soldaten zu folgen, der daraufhin die „Widerspenstige mit seinem Gewehrkolben" erschlug, wie Schocken berichtet.

NA OSTROVECH BIJAGO u západoafrického pobřeží už od nepaměti platí zvyk, podle něhož o ruku žádá žena. Snatek se uskuteční, pokud muž souhlasí. (dv)

V BRAZILSKÉM STÁTĚ Minas Gerais byl nalezen topas 2 m vysoký, 1,8 m široký o hmotnosti více než 5 tun. Pro jeho dopravu na povrch museli havíři prokopat 80 m dlouhou chodbu. Obří topas má podle odhadu odborníků cenu 15–20 miliónů dolarů. (dv)

Bewegung gab es wieder in der europäischen Währungsschlange: Am 12. Januar wurden die Mark und der holländische Gulden um jeweils drei Prozent, sowie der belgisch-luxemburgische Franc um zwei Prozent aufgewertet. Ins Gespräch kam dabei auch – zum wiederholten Male – eine Währungseinheit, die am 1. Januar exakt ihren sechsten Geburtstag feierte: ECU, abgekürzt für „European Currency Unit", gesprochen „eküh".

Die ECU ist keine Währung, sondern ein Index von Währungskursen, ein Kunstgeld, von dem es keine Banknoten oder Münzen gibt. Die ECU ist eine Rechnungseinheit, die sich aus dem Korb

ECU

der am europäischen Währungssystem (EWS) beteiligten Währungen zusammensetzt. Es sind dies der holländische Gulden, die italienische Lira, das englische Pfund, der belgische und der luxemburgische Franc, die dänische Krone, der französische Franc, das irische Pfund, die griechische Drachme und die Deutsche Mark. Der Tageswert sowie der Kurswert der ECU in jeder EG-Währung wird von der EG-Kommission jeweils um 14.30 Uhr über die an den maßgeblichen Börsenplätzen der EG-Länder ermittelten Marktkurse als US-Dollar-Gegenwert errechnet.

Die ECU wird im EWS außer als Bezugsgröße für die Leitkurse auch als Rechengröße für Forderungen und Verbindlichkeiten im EWS sowie als Instrument für den Salden-Ausgleich zwischen den EG-Zentralbanken verwandt.

Jede EWS-Währung steht in einem bestimmten Verhältnis zur ECU. Nach den jüngsten Änderungen der Wechselkurse entsprach die ECU Anfang Februar 2,06 DM. Bei Auf- und Abwertungen ändert sich dieses Verhältnis.

Divin neuer Eiskunstlauf-Bundestrainer

Der Ex-Europameister Karol Divin aus der CSSR wurde im Rahmen der Eiskunstlauf-Weltmeisterschaften in Cincinnati von der Deutschen Eislauf-Union (DEU) als neuer Bundestrainer verpflichtet. Divin, der zuletzt den Ex-Europameister Sabovcik (CSSR) betreute und den neuen Weltmeister Orser (Kanada) betreut, wird sein Amt am 1. Mai im Bundesleistungszentrum Oberstdorf antreten. Sein Vertrag läuft auf vier bis sechs Jahre.

Ryschkow verlangt Überprüfung von Gorbatschows Reformkurs

Moskau (ap/dpa). – Der sowjetische Ministerpräsident Nikolai Ryschkow hat nach einer Meldung der Parteizeitung „Prawda" vom Dienstag gefordert, daß die von der sowjetischen Führung angestrebten wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Reformen überprüft werden müßten. Die Zeitung machte ihren Lesern aber nicht klar, ob Ryschkow damit Kritik an den Reformplänen von Parteichef Michail Gorbatschow äußerte oder nur an der Geschwindigkeit, mit der die Reformen verwirklicht werden. Auch wurde nicht erläutert, welche Pläne dem Ministerpräsidenten zufolge überdacht oder wie sie modifiziert werden sollten.

Unterdessen geht die Säuberung in den Sowjetrepubliken Kasachstan und Usbekistan weiter: Nach einem Beschluß der obersten Parteigremien müssen ehemalige hohe Parteifunktionäre ihre Villen und Wochenendhäuser, die sie mit illegalen Mittel bauen ließen, wieder zurückgeben. Die Gebäude sollen künftig Krankenhäuser, Kinder-Sanatorien und Jugendlager werden. Nach einem Bericht der Nachrichtenagentur Tass veröffentlichte die örtliche Presse die Namen von Betroffenen, die oft einen sehr hohen Rang innehatten. Zu ihnen gehört der Assistent des wegen Korruption abgelösten kasachischen Parteichefs Kunajew. Sein Sturz hatte zu schweren Unruhen in der Republik-Hauptstadt Alma-Ata geführt. Die Kritik, so Tass, habe auch zwei Erste Gebietssekretäre erreicht, die Bilanzen gefälscht hätten. So habe der Staat in einem Falle fünf Millionen Rubel für Fleisch bezahlt, das nur auf dem Papier verkauft wurde.

2 KONEVTÁLE O VÝSTAVĚ POTRAVIN „JALTA" V PRAZE: „Jednou z úplně nových firem, které na Salimu prostřednictvím Merlie Jeros přišly," dodává Ing. R. Zýka, „je turecký producent sušených meruněk, liškových oříšků, rozinek a čočky EDPA z Istanbulu."

OŘÍŠKY POBLE POSL. HEREMI: JOLL BOLKY (CCSIUM 137 a 134)... DOBROU CHUŤ...!

Zima poznamenává vozovky

(Ětk): Přestože nyní mají pracovníci okresních správ silnic ve Středočeském kraji práci s odstraňováním sněhu z komunikací, využili teplejších dnů v únoru k jejich částečné opravě. Vyspravili celkem 807 kilometrů cest včetně průtahů některými okresními městy. Nejvíce práce měli na Kladensku, Mladoboleslavsku a v okrese Praha-východ. Pozornost soustřeďují zatím především na odstraňování hlubokých výtluků, které ohrožují bezpečnost provozu především na mezinárodních trasách a silnicích první třídy. Škody způsobené letošní zimou na silniční síti v kraji ještě vyčíslený nejsou. Vzhledem k častějšímu střídání mrazivých a teplejších dnů však lze očekávat, že přesáhnou výši škod z loňska (365 miliónů korun).

NEVÍ NAD KVALITOU!

Rohrstock kommt an den Nagel

– LONDON, 15. März (dpa/AFP). Die Prügelstrafe in britischen Schulen wird mit Beginn des neuen Schuljahres am 15. August endgültig abgeschafft. Das geht aus einem jetzt veröffentlichten Papier des Erziehungsministeriums hervor. Neben der Verwendung des klassischen Rohrstocks müssen sich britische Pädagogen in Zukunft auch die Ohrfeige und selbst das Werfen mit Kreide verkneifen. Ausgenommen sind lediglich „Notwehrsituationen", um beispielsweise bei Schlägereien unter den Schülern Verletzungen und Beschädigungen des Schuleigentums zu verhindern. In diesen Fällen billigt das Ministerium den Lehrern einen „gemäßigten und vernünftigen" Gebrauch von Gewalt zu.

Die Abschaffung der Prügelstrafe, die die britische Regierung unter dem Druck des europäischen Menschenrechts-Gerichtshofes beschlossen hatte, war im Juli vergangenen Jahres mit nur einer Stimme Mehrheit verabschiedet worden.

Aufgespießt

„Kurssicherungsgeschäfte gehören zum uneingeschränkten Verantwortungsbereich des Vorstands. Der VW-Vorstand hat mir mitgeteilt, daß das Unternehmen keine Termin- bzw. Kurssicherungsgeschäfte tätigt."

Antwort des Parlamentarischen Staatssekretärs beim Bundesfinanzminister Friedrich Voss (CSU) auf die Frage des SPD-Abgeordneten Fred Zander Anfang November 1986, „in welchem Umfang durch Termingeschäfte und/oder mangelhafte Kurssicherung im Jahre 1986 Verluste bei der Volkswagen AG eingetreten oder in absehbarer Zeit zu erwarten" seien und „welche Auswirkungen sich daraus für die Beteiligung des Bundes" ergäben.

2. 3. 1912 / 75 let
Zemřel mladší z bratří Mrštíků, Vilém (* 1863). Mínil být malířem. Ale místo štětce se chopil pera. Stranil tvorbě pravdivé až na dřeň, účastně ne nápravě světa. Usiloval o výrazný jazyk a styl. Překládal ruské a francouzské klasiky. Bránil pražskou architekturu před neuvážennými demolicemi. A s Aloisem vytvořil špičkové dílo naší realistické dramatiky. Maryšu.

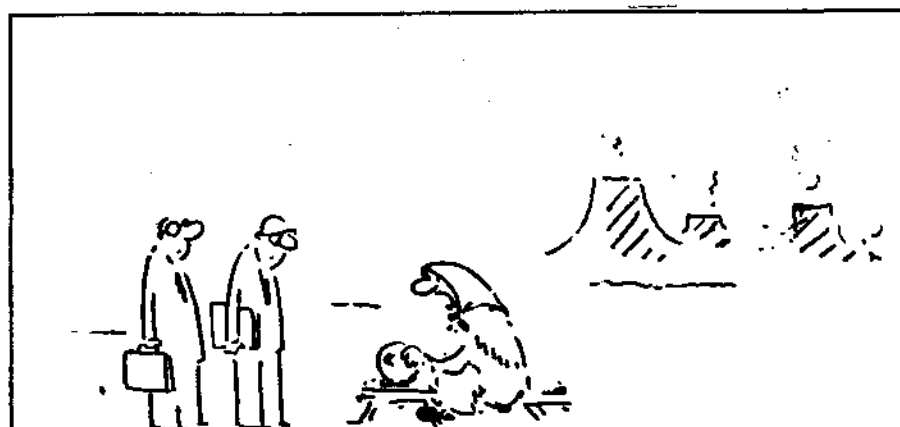

9. 3. 1737 / 250 let
Stamic – Benda – Mysliveček, to byl trojlístek proslulých představitelů české předklasické, předmozartovské hudby. Právě před 250 lety se v Praze narodil třetí z nich, věkem prostřední, velikán opery (30 děl!) a vyučený mlynář Josef Mysliveček († 1781). V Itálii, kam se odebral v r. 1763, udivoval zpěvnosti a invencí tvorby. Vysloužil si obdivnou přezdívku „Il divino Boemo" – božský Čech. Patří k zjevům, které by ještě mohly být objeveny. Velká část Myslivečkova díla se skrývá kdesi v italských archivech . . .

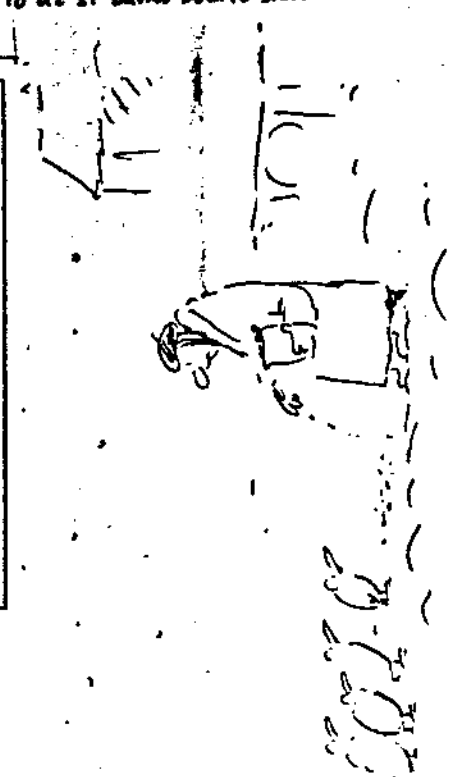

2. 3. 1927 / 60 let
Zemřel průkopník naší aviatiky, první český pilot Jan Kašpar (* 1883). 14. 4. 1910 vykonal první náš historicky doložený let. V r. 1911 uskutečnil přeletový dálkový let z Pardubic do Prahy.

Nikotinfreie US-Gesellschaft: An vielen Arbeitsplätzen ist Rauchen untersagt, ein Verbot der Tabakwerbung wird erwogen

„Ich bin zu spät geboren", müßte Humphrey Bogart sagen. Die immer glimmende Kippe in seinem Mundwinkel, einst Ausdruck lässiger Weltläufigkeit, würde in den USA Ende der achtziger Jahre nur noch Bedauern hervorrufen für den armen Mann, der nun bald von einem Raucherleiden befallen wird. Rauchen ist out, die Zigarre zwischen den Lippen einer Natalie Wood entbehrt jeden Reizes. Allenfalls eine gestreßte, nervöse Psychologin, wie sie Jane Fonda vergangenes Jahr in dem Film ‚Agnes of God' spielte, saugt noch süchtig den blauen Dunst ein. Ansonsten ist die Leinwand nikotinfrei, und die Sauberfrauen aus Dallas und Denver können es sich schon aus Schönheitsgründen nicht leisten zu rauchen.

Allein, diesmal sind Hollywood und die Filmindustrie nicht die Trendsetter. Sie vollziehen nach, was in der amerikanischen Gesellschaft boomt: die Antiraucheratmosphäre. Wie meistens, wenn es um Gesundheit und modische Trends geht, führt Kalifornien die Bewegung an. Zwischen Eureka und San Diego ist die Stimmung geradezu raucherfeindlich geworden, aber überall in den 50 Staaten hat sich die Haltung zum Rauchen verändert. Kaum noch jemand klopft filterlose Camel oder Chesterfield mit cooler Routine auf Tisch und Daumennagel, kein Feuerzeugdeckel fliegt mehr mit gekonntem Schnick auf, ganz zu schweigen von rastlosen Cowboys, die nicht mehr dazu kommen, ihr Streichholz über die Theke zu ratschen. Keine Frage, hier geht ein Stück Kultur zu Ende, eine ungesunde zwar, aber eine, die für viele gut roch und Gemütlichkeit verbreitete.

Ab heute, Montag, dem 16. März, wird, so hat es der Stadtrat beschlossen, in Cambridge im Bundesstaat Massachusetts nicht mehr öffentlich geraucht. Nicht mehr im Rathaus, nicht mehr bei Polizei und Feuerwehr, nicht mehr in Geschäften und Büros. Arbeitgebern bleibt vorbehalten, ob und wie sie für notorische Nikotinsüchtige ein Eckchen oder Hinterzimmer einrichten, als Regel aber liegt fest: Falls Streit ums Rauchen entsteht, muß den Sorgen der Nichtraucher Vorrang eingeräumt werden, sonst drohen Geldstrafen bis zu 100 Dollar.

Zwischen Ost- und Westküste verbannen Streitkräfte und öffentlicher Dienst den Tabakgenuß aus Kasernen, Kantinen und Büros. Private Arbeitgeber drohen Rauchern mit Entlassung und stellen Nikotinsüchtige gleich gar nicht mehr ein. Im Kongreß mehren sich Gesetzentwürfe, die der Tabakindustrie an die Wurzel gehen, alles nach der Parole des Gesundheitsministeriums: „Die nikotinfreie Gesellschaft im Jahr 2000."

„Ich verbrachte meine Kindheit in einem der großen Tabakstaaten, Virginia", beschrieb unlängst der Pulitzerpreisträger William Styron seine Zigarettenbegegnungen der ersten Art, „und ging zur Schule und Universität in dem noch mehr Tabak anbauenden und verarbeitenden Staat North Carolina. Damals

Ein Genuß von gestern: Natalie Wood

in den Vierzigern schwärmten die Verkäufer aus den Tabakmetropolen Richmond, Durham und Winston-Salem wie Heuschrecken durch die Universitäten des Südens und priesen ihre Ware an. In fein gestreifte Sommeranzüge gehüllt, mit verkündendem Lächeln, näherten sie sich zwischen den Vorlesungen und steckten einem Probierpackungen mit vier Lucky Strike zu. Warst du noch kein Raucher, was selten war in einer Zeit, als Rauchen nicht nur en vogue, sondern die Norm war, wurdest du bald einer, hilflos bei so unablässiger Großzügigkeit."

Solchen Versuchungen hat der Gesetzgeber in den USA schon lange einen Riegel vorgeschoben. Der neue Stoß des Kapitols geht nun gegen die Anzeigen der Tabakindustrie. Immerhin hat der Oberste Gerichtshof im vergangenen Jahr die Ansicht vertreten, ein Anzeigenverbot sei mit der Verfassung vereinbar.

Eine Entscheidung ist dies freilich nicht, nur eine Meinungsäußerung, und der widersprechen auf das heftigste die Tabakindustrie, die Zeitungsverleger, die Werbebranche und die Union für Freiheitsrechte. Deren Washingtoner Direktor, Arthur Spitzer, faßt zusammen: „Solange es erlaubt ist, Zigaretten zu kaufen und zu rauchen, verstößt ein Anzeigenverbot gegen den ersten Zusatzartikel der Verfassung über das Recht zur freien Meinungsäußerung."

Es geht um viel Geld. Jährlich werden in den USA mehr als 2,5 Milliarden Dollar für Tabakwerbung in Zeitungen und Zeitschriften ausgegeben. Das sind immerhin neun Prozent des gesamten Anzeigenaufkommens in Zeitschriften und ein Prozent in Zeitungen. Aus Rechts- und Geldgründen wird noch für einige Zeit unklar bleiben, ob „der nächste logische Schritt", wie der Abgeordnete Mike Synar seinen Gesetzentwurf für ein umfassendes Anzeigenverbot nannte, Erfolg haben wird. Noch andere Gesetzentwürfe sind derzeit in der parlamentarischen Mühle festgefahren. Senator John Chafee will die Tabaksteuer um 100 Prozent anheben. Senator Bill Bradley will lediglich erreichen, daß die Tabakindustrie nicht mehr wie bisher ihre Werbungskosten steuerlich geltend machen kann.

Wie auch immer dieser Kampf ausgehen mag, die Zahl der Raucher in den USA nimmt ab — aller Werbung zum Trotz. Heute rauchen noch 33 Prozent der amerikanischen Männer, verglichen zu 53 Prozent in den Sechzigern; im selben Zeitraum hat der Anteil der Frauen von 34 auf 28 Prozent abgenommen. Diese Zahlen, so das Bundeszentrum für Krankheitskontrolle, reichen immer noch aus, um pro Jahr 300 000 Menschen mit durch Rauchen verursachten Krankheiten ins Grab zu bringen. Bedeutender als die Werbungsfrage ist nach Ansicht von Fachleuten eine Initiative des Kongresses, durch die alle Staaten verpflichtet werden sollen, das Mindestalter für den Kauf von Zigaretten auf 21 Jahre anzuheben. Derzeit kennen zwölf Staaten überhaupt keine Altersgrenzen, in 14 weiteren liegt sie unter 18 Jahren.

Bei den US-Streitkräften wird ein altes Kameradenpaar auseinandergerissen: Soldaten und Rauchen. Keine Zigarettenpackung mehr am Stahlhelm und auch nicht mehr in den Essensrationen, wo sie noch während des Vietnamkrieges einen Stammplatz hatte. Die Streitkräfte machen mobil gegen das Rauchen, denn sie liegen mit 52 Prozent Rauchern deutlich über dem nationalen Durchschnitt. In allen Gebäuden und Einrichtungen, in Fahrzeugen, Flugzeugen und auf Schiffen herrscht generelles Rauchverbot, außer in besonders ausgewiesenen Räumen. Das Image des harten Mannes, der sich während der Kampfpause eine ins Gesicht steckt, löst sich in Rauch auf, und schon finden Vorgesetzte den neuen, „richtigen" Ton: „Ich nehme an", sagte, nach seinen Erfahrungen gefragt, Sergeant Lee in Fort Belvoir, Virginia, „ein Soldat, der raucht, hat ein Disziplinproblem — Selbstdisziplin!"

Wo, wie hier, potentielle Kunden gleich in Millionenzahlen entwöhnt werden sollen, kann die Tabakindustrie natürlich nicht still bleiben. „Dies ist ungerechtfertigt, undurchführbar und eine miese Zweite-Klasse-Behandlung von Staatsdienern", verwendete sich Scott Stapf vom Tabakinstitut für die Soldaten.

Doch nicht nur die Verantwortlichen im Pentagon halten es für durchsetzbar, ihre Untergebenen vom Tabak wegzubringen. Auch der zivile Arbeitsplatz in den USA, soviel steht fest, wird nikotinfrei. Schon heute herrscht bei 50 Prozent aller privaten Arbeitgeber Rauchverbot, eine Verdoppelung in zehn Jahren. Einige Arbeitgeber gehen dabei soweit, daß besorgte Bürgerrechtler den Zeigefinger heben. Der Gipshersteller USG in Chicago hat angekündigt, er wolle seine Arbeiter und Angestellten regelmäßig einem Lungentest unterziehen, um festzustellen, ob sie zu Hause rauchen. Denn, so die Firma in ihren Beschäftigungsbedingungen, wer am Arbeitsplatz oder zu Hause raucht, wird entlassen. Vorher will die Firma im Mai und Juni allen Rauchern einen Entwöhnungskurs spendieren, danach soll's ernst werden.

Wie stickig die Luft für Raucher in den USA geworden ist, zeigt die um sich greifende Neigung unter Nichtrauchern, Raucher zu verklagen, wenn sie vermuten, ihre angegriffene Gesundheit sei auf Tabakqualm zurückzuführen. Eine Studie der Harvard University machte unlängst Unternehmer darauf aufmerksam, „daß Tabak ein gefährlicher Stoff ist und ein Arbeitgeber, der nichts dagegen tut, damit rechnen muß, verklagt zu werden". Alles Gründe für Gesundheitsminister Everett Koop zu frohlocken: „Es geht bergauf. Heute rauchen noch 30 Prozent, von denen 87 Prozent aufhören wollen."

Kein Papier! Nur Servietten im WC

Budapest. (ZaS) Aus den besonderer Art befinden sich Ostblockstaaten. In einer Not zu machen, darauf verstehen sich bekanntlich die Bürger in Nöten des Alltags Tugenden zur Zeit die lebensfrohen Ungarn zu Servietten, Papiertüchern und Wegwerfwindeln!

Und die einheimische Papierindustrie kann den Bedarf für das „große Geschäft" nur zu 60 Prozent decken. Aber an der Donau weiß man sich zu helfen: Ist die Rolle mit Westware abgewickelt, greifen die

Pro výtvarné umělce byl zbudován před více než půl stoletím. Výtvarným umělcům se nyní opět vrací. Mánes — jméno drahé celému národu, jméno jednoho z nejvýznamnějších českých malířů 19. století, název spolku výtvarných umělců.

Budova Mánesa na vltavském nábřeží, u samé paty Šítkovské vodárenské věže, byla postavena v letech 1929—30 podle plánů architekta Otakara Novotného. Dnes je majetkem Českého fondu výtvarných umění a sídlem Českého i Československého svazu výtvarných umělců.

Raně konstruktivistická stavba vznikla z podnětu sdružení výtvarných umělců, kteří do názvu svého spolku přijali jméno velkého českého malíře Josefa Mánesa. Vážné finanční problémy a půjčka, kterou na vysokou úrokovou sazbu Mánesu po dlouhých jednáních poskytla Živnostenská banka, však zapříčinily, že z celé budovy mohli umělci užívat jen malou část. Ve zbývajících prostorách byly zřízeny restaurace, kavárna a prodejny, jejichž zisk pomáhal zaplatit vysoký dluh.

Nyní se tedy Mánes navrací účelu, pro nějž byl původně budován: bude celý sloužit výtvarným umělcům, poskytne prostory pro výstavy jejich tvorby, pro setkání a schůze malířů, sochařů i architektů.

..A KAVÁRNA „MÁNES", JEDNA Z NEJKRÁSNĚJŠÍCH, JE FUČ..!

CHLEBY S MASOVÝM MOZEČKEM: 250 g jemně mletého masa, sůl, mletý pepř, 2 lžíce oleje, 2 vejce, cibule, 8 krajíčků chleba, olej na jejich opečení, česnek, pažitka. — Mleté maso osolíme, mírně opepříme a v oleji za stálého míchání opékáme asi 8 minut. Potom přidáme rozšlehaná vejce a mícháme do zhoustnutí. Odstavíme a vmícháme nadrobno nakrájenou pažitku. Krajíčky chleba opečeme v oleji, potřeme česnekem, pokládeme horkým masem a ozdobíme prstýnky syrové cibule. Zapíjíme horkým čajem s citrónem.

SÁZENÁ VEJCE NA TOPINKÁCH: 8 krajíčků chleba, máslo, 8 tenkých plátků anglické slaniny, 8 sázených vajec, sůl, kečup, petrželka. — Menší krajíčky chleba nasucho opečeme, lehce pomázneme máslem a obložíme horkým plátkem rozpečené slaniny, který pokapeme teplým kečupem. Navrch položíme horké sázené vejce, osolíme a posypeme jemně nakrájenou petrželkou.

ŽEMLE PLNĚNÁ LANČMITEM: 3 žemle nebo housky, olej, 1 malý lančmit, hořčice a cibule nebo strouhaný křen či tatarská omáčka. — Lančmit na obou stranách otevřeme, obsah vytlačíme a rozkrojíme na tři plátky. V oleji je po obou stranách dočervena opečeme. Žemle nebo housky rozkrojíme, na spodní díl položíme opečený lančmit, pokapeme hořčicí a posypeme nadrobno nakrájenou cibulí nebo jemně ustrouhaným křenem. Nebo lančmit doplníme tatarskou omáčkou. Zakryjeme vrchním dílem a ihned horké podáváme.

»Ušní« běh

ARKTICKÉ HRY, pořádané především na Aljašce, neměly v průběhu tisíciletí (vznikly prý mnohem dříve než antické olympijské hry) pouze sportovní charakter, ale výrazně přispívaly k upevňování a rozvoji kulturních a sociálních kontaktů mezi obyvateli, žijícími od sebe ve velkých vzdálenostech. V prvních ročnících se soutěžilo pouze ve čtyřech disciplínách: skoku ze speciálního můstku, skoku do výšky k závěsnému předmětu, lovu tuleně na čas tak, aby nebyla porušena jeho kožešina, a volbě eskymácké královny krásy. Později byl program rozšiřován a v současné době se závodí ve 24 disciplínách. Kromě volby Miss neměly ženy dlouho na hry přístup. To se však změnilo v r. 1973, od kdy závodí ve všech soutěžích. Hry trvají čtyři dny a některé disciplíny vzbuzují údiv. Např. běh na 800 m se závažím 7 kg zavěšeným na ušní boltec, aniž by břemeno spadlo na zem . . . (čl)

UŠNÍ BOLTCE ZNAČKY ADIDAS...

ŽENÁM v dolnorakouské obci Pfaffing se od roku 1950 rodí jen děvčátka. Obec má sice jen 20 obyvatel, ale přesto se tu za posledních 37 let narodilo 10 děvčat. Poslední kluk, narozený v roce 1950, je již trojnásobným otcem — samozřejmě jen děvčat.

Železník se vrací... Julius Torma-65 let

První z čs. boxerů, který získal zlatou olympijskou medaili — Julius Torma (po něm to byli ještě J. Zachara a B. Němeček) — slaví dnes své pětašedesátiny. Bývalý předseda AIBA Angličan Russel o něm prohlašoval, že mezi světě technicitějšího šermíře pěstmi. To bylo, když jula zvítězil na OH 1948 v Londýně a o rok pozdě jí na ME v Oslu. Bojoval od roku 1932 v BT Budapešť, pak v Partizánském, Komárnu, ÚDA a Sparuň, v níž v roce 1957 s aktivní činností skončil. Vyhojoval přes 1200 zápasů, z nichž prohrál nebo byl prohlášen poraženým n. b. v 60. 2 těch nejtrpčích a nezasloužených to byla prohra s L. Pappem. Ve Winnhradské sokolovně se tehdy uskutečnil úřadující mistři Evropy a olympijští vítězové: Torma ve welterové a Papp ve střední váze. Jejich předchozí utkání v mistrovství Československa v roce 1946 v Bratislavě skončilo Pappovým debakiem, boj byl předčasně ukončen ve 2. kole pro napuštění Tormovu převahu. Mistrovský titul v domácím ringu získal dnešní jubilant desetkrát. V současné době je trenérem pražských „áhlíků" a v skrytu duše si přeje, aby se jeho oddíl stal mistrem jako kdysi Sparta, připojujeme se k četným gratulantům — Mnogaja ljetat. (Šm)

Železník se vrací

PRAHA (pm): Kůň JZD Velká Kerlovice Železník, který byl poslán do Anglie k trénínku a účasti v překážkových dostizích, se vrací. Přes velmi důkladné a přísné veterinární testy, které proběhly před odjezdem u nás, byla ve Velké Británii mu jeho další pobyt zamítnuta. Velmi se totiž zjistilo, že kůň je nositelem infekční arteritidy, u nás neznámé a nevyskytující se nemoci. Projevuje se otoky nozder, gesatálí i nohou a podle posledních zpráv bude startovat až 18. března.

DRBNA ♡

Heß ernsthaft krank

BERLIN, 12. März (Reuter). Der frühere Hitler-Stellvertreter Rudolf Heß ist nach Angaben seines Sohnes offenbar ernsthaft krank. Wolf-Rüdiger Heß, der seinen 92jährigen Vater am Donnerstag in einem West-Berliner Militärkrankenhaus besuchte, sagte, sein Vater habe ihn bei dem Besuch nicht erkannt. Rudolf Heß wird seit zwölf Tagen in dem Krankenhaus wegen einer Lungenentzündung behandelt.

● V Japonsku bylo v lednu 1,82 miliónu nezaměstnaných, což jsou tři procenta ekonomicky činného obyvatelstva. Je to nejvíce lidí bez práce od roku 1953, kdy se v Japonsku začala nezaměstnanost registrovat.

Dívky chtějí změnu

LAGOS: Dívky z oblasti Mbajze v nigerijském státě Imo netrpělivě očekávají, až skončí dvouměsíční diskuse starešinů o snížení výkupného za nevěstu.

■ **VÝKUPNÉ STANOVÍ rodiče dívky. Dosahuje pět až osm tisíc marů, což je pro většinu ženichů příliš vysoká cena. Mladíci jsou proto nuceni vyhledávat si nevěsty ve vesnicích a městech jiných nigerijských oblastí a států a místní nevěsty stále častěji zůstávají na ocet.**

■ **ZAJÍMAVÉ JE,** že s vyšším vzděláním nevěsty klesá její šance provdat se. Rodiče takové dívky za ni totiž žádají obrovské sumy. Stařešinové se již dohodli na tom, že je nezbytné výši výkupného snížit, stále se však nemohou dohodnout na konkrétním obnosu.

■ **OTÁZKA radikálního snížení výkupného za nevěstu je aktuální prakticky v celé Nigérii. Řešení tohoto problému napomáhají vlády nigerijských států, církev a tisk. Nejvíce by si změnu přály samotné nevěsty. Požadují, aby byl starý zvyk vůbec zrušen, protože jim brání vybrat si životního partnera podle přání.**

Čína: Kampaň proti kouření

Peking: Pekingská městská správa zakázala kouření na pekingském hlavním nádraží, největším v celé Číně a patrně i na světě. Toto rozhodnutí má v silně kuřácké Číně charakter „revoluce". Obrovitý komplex, jímž denně projde čtvrt miliónu cestujících, byl dosud zřejmě právem považován za „největší stálé shromaždiště kuřáků na světě". Od úterý tomu má být jinak. Zvláštní inspektoři od těch, co si navzdory plakátům a opakovaným výzvám místního rozhlasu a průmyslové televize přece jen zapálí, vybírají půl juanu, což je čtvrtina denní mzdy. Tisk zároveň začal zveřejňovat varovná čísla o stoupajícím výskytu rakoviny plic v zemi (hovoří se o téměř miliónu obětí ročně) a firmy slibují produkovat více cigaret s filtrem. Zdravotníci i úřady nyní věří, že bude-li kampaň dost intenzívní a vytrvalá, mohla by se situace do deseti let zlepšit, což by mohlo mít mimořádné vliv na zdraví obyvatelstva více než miliardové země.

● **Od roku 1976,** kdy Nejvyšší soud zrušil svůj dřívější zákaz provádění trestu smrti, bylo v USA popraveno již 70 lidí. Posledním z nich se stal 27letý E. Moreno, který byl popraven v texaském Huntsvillu vstříknutím smrtící látky do krevního oběhu. K smrti byl odsouzen za vraždu šesti osob.

● **V předním hotelu** v centru Londýna byly zahájeny Day čs. jídel. Návštěvníci mají možnost ochutnat výtvory české a slovenské kuchyně připravené kuchařskými mistry z ČSSR.

AKTUALITA:

Bier her, Bier her, oder ich fall um — bumm! Da sind die Deutschen auch in Frankfurt ganz platt, nachdem der Europäische Gerichtshof in Luxemburg mit der Schreckensvision vom womöglich gesundheitsschädlichen nichtdeutschen Gerstensaft aufgeräumt hat. Das Reinheitsgebot von 1516, das zum Brauen nur Wasser, Gerstenmalz und Hopfen erlaubt, hat eine empfindliche Schlappe erlitten. Die Bundesrepublik darf „unreinen" Bieren ihre Grenzen jetzt nicht mehr verschließen.

Hier — im Lokal „Zur DRBNA" — schwört man auf Binding. Es sei feiner und süffiger als andere. Aber die Treue zu einer Marke wird nicht zu einem Dogma: „Ich bin Binding-Trinker seit ewig und drei Tagen."

IS ÄCH!

JAK SE DĚLALY KNOFLÍKY

Nevelká obec Senetářov leží na Blanensku na okraji Moravského krasu, v jižní části Drahanské vrchoviny. Okresní muzeum v Blansku zde zřídilo působivou expozici původní výroby perleťových knoflíků a umístilo ji ve staré chalupě s došková střechou uprostřed obce.

Zdejší půda byla chudá, zemědělství nevynášelo a ani dočasná práce v lese a sezónní rozvoz páleného vápna nestačily uživit početné rodiny. Proto se v Senetářově snadno uchytila domácká výroba. Nejčastější bylo podomácké „necování", tj. síťování sítěk na vlasy (z příze i z vlasů), síťování záclon, dečeků a přehozů a poněkud ještě tkalcovství. Ke konci 19. století se v obci a okolí uplatnilo perleťářství, které bylo mnohem výnosnější než dosavadní podomácká výroba a zatlačilo necování a zcela i zbytky tkalcovství.

Jak se dostalo perleťářství až do našeho Senetářova? V osmdesátých letech minulého století podnikavý Alfons Tománek z Vídně zřídil ve vsi dílnu, kterou postupně rozšířil na malou továrničku na výrobu perleťových knoflíků. Někteří u něj nebo s jeho pomocí ve Vídni vyučení „frčkaři" – jak se jim zde brzy říkalo – si později doma zřídili vlastní malou dílnu, jiní byli nuceni potřebné, byť i poměrně jednoduché výrobní zařízení umístit ve svých nevelkých bytech. Do této domácké práce se často zapojovala celá rodina. Tak se v Senetářově a blízkém okolí velmi rychle rozběhla nová podomácká výroba perleťových knoflíků, po kterých byla v té době značná poptávka.

Úspěšný rozvoj perleťářské výroby přerušila první světová válka, neboť přísun perleti ze zahraničí ustal, mnozí perleťáři museli narukovat a konečně i zájem o perleťové knoflíky se úplně vytratil. Jejich výroba byla oživena až po válce, a to nejprve v Tománkově podniku, který jej v roce 1926 prodal. Ale zájem o knoflíky z perleti se již nezvýšil. V době poválečné hospodářské krize se zde po nějaký čas vyráběla tabla pro školy, na nichž byl názorně zachycen postup výroby perleťových knoflíků. Tabla však zdaleka nestačila udržet výrobu v bývalé Tománkově továrničce, kde postupně přešli na výrobu knoflíků z levnější umělé hmoty – galalitu. Tak podomácká výroba perleťových knoflíků zcela zanikla. Výroba umělých knoflíků se ale v Senetářově udržela dodnes a dokonce se rozšířila. Pracovníci družstva Chemoplast sériově vyrábějí na moderních strojích a automatech celou škálu knoflíků z umělých hmot.

V Senetářově žije už jen velmi málo starých „frčkařů", kteří se perleťářství vyučili a pracovali v Tománkově továrničce nebo doma. Jedním z nich je František Zouhar. Mnohaletá práce s perletí mu poškodila zdraví, zaprášila plíce a poznamenala hlasivky. I v letech zaslouženého odpočinku se musí stále léčit. Dodnes si na „frčkařství" nejen živě vzpomíná, ale dobře si pamatuje celý výrobní postup: „Na první pohled by se zdálo," říká tiše, „že není nic složitého vyrobit z lastur některých mořských živočichů různé knoflíky lesknoucí se duhovými barvami. Ale aby takový knoflík spatřil světlo světa a byl pohledný, bylo zapotřebí provést celkem 14 pracovních úkonů.

První bylo „půrování". Tak se nazývalo vyřezání válečků z perleťové lastury. Provádělo se otáčející se pilovitě ozubenou ocelovou trubičkou – „půrou" na jednoduchém „ponku", který připomíná soustruh na dřevo.

Potom se vyřezané válečky štípaly na sekací stolici pomocí ostrého sekáčku na potřebnou tloušťku žádaných knoflíků.

Následovalo ‚šrupování' na ‚ponku', kde se místo ‚půry' upnulo sklíčidlo, kterému jsme říkali ‚futro'. V něm se vyseknuté perleťové kolečko pomocí upraveného pilníku – ‚štógiu' porovnalo a ohladilo.

Na ‚trádovačce' dostal perleťový polotovar tvarovým nožem ‚fazetkou' žádaný tvar knoflíku.

‚Gravírování' sloužilo k tomu, aby se otáčející knoflík rytím ozdobil stejnoměrným vzorkem, který se zpravidla skládal z kroužků a obloučků.

Následovalo však ještě další zdobení – ‚randýrování'. Některé perleťové knoflíky se jemnými rýhami – tzv. ‚randýrami' zdobily i po hranách. Dosáhlo se toho pomocí otáčivého jemného kolečka na ‚štichmašině'.

Na jednoduché dírkovačce se knoflíky dírkovaly. Knoflík se opět sevřel do ‚šlusu' a jehlovým vrtáčkem zvaným ‚lochpúra' se do něj vyvrtaly 1, 2 nebo i 4 dírky pro přišití.

Ale to knoflík ještě nebyl hotov a přišlo na řadu ‚šlejfování'. Spočívalo v tom, že se knoflíky znovu brousily a zároveň leštily, tedy ‚šlejfovaly', za stálého otáčení v soudku s vodou po dobu jedné hodiny.

‚Opalování' bylo v podstatě vyvařování knoflíků ve vodě s mořidlem a kyselinou solnou ve velkém litinovém hrnci ‚železňáku'. To proto, aby se perleťové knoflíky zbavily nečistot.

Některé knoflíky se pak ještě barvily, aby byly růžové, šedé, stříbrné, případně jiné barvy.

Vařením v mýdlové vodě se u hotových výrobků odstranila poslední nečistota. Říkali jsme tomu ‚mydlaní'.

Potom se knoflíky i s mydlinami vložily opět do dřevěného otáčivého soudku a pilinami a zase se po celou hodinu leštily.

Protože vyrobené knoflíky nebyly stejné kvality, museli jsme je třídit, a to na jemné, 3/4 jemné, 1/2 jemné, 1/4 jemné a odpad.

A úplně nakonec roztříděné knoflíky podle velikosti, vzorku, počtu dírek barvy a kvality ženy našívaly na kartóny po tuctech, dvoutuctech nebo i veletuctech. Teď už byly naše knoflíky úplně připraveny na cestu ke spotřebitelům."

- František Zouhar se na chvíli odmlčel. Mluvení jej namáhalo. Ale v očích se mu zračila radost, že mohl na perleťářské řemeslo alespoň trochu zavzpomínat. Ke svému vyprávění ještě s povzdechem dodal:

„Práce to nebyla lehká, zejména výroba velkých knoflíků. Ani o úraz nebyla nouze. Musel jsem dobře ovládat nejen celý výrobní postup, ale také všechny práce s ním spojené. Pan továrník Tománek vyžadoval, abychom si věděli rady i s různým materiálem a jeho záludnostmi. Také jsme si sami upravovali, ostřili a mnohdy i přizpůsobovali potřebné nástroje. Vlastní práce s knoflíky byly zúkolovány, platilo se jen za dobré kusy. Výdělky ve srovnání s blanenskými průmyslovými závody byly u nás nízké. V perleťářství pracovalo více žen než mužů, takže pro mnohé rodiny byl i nižší výdělek vítaným přínosem. V dnešním muzeu v naší obci, na které jsme hrdi, si mohou návštěvníci prohlédnout nejen celý postup výroby perleťových knoflíků, ale i originály zachovaného původního výrobního zařízení, na němž jsme tehdy pracovali."

Perleťové knoflíky se již v Senetářově více než půlstoletí nevyrábějí, ale zajímavá a poučná expozice této zaniklé podomácké výroby i původního tradičního venkovského bydlení je často navštěvována a vyhledávána nejen našimi, ale i zahraničními turisty a zájemci.

MALÍŘ DÁVNÝCH VĚKŮ

Je tomu pět let, kdy probíhala za velkého zájmu veřejnosti v Galerii Václava Špály v Praze výstava obrazů a ilustrací zasloužilého umělce akademického malíře Zdeňka Buriana. Český malíř světového jména, který byl v té době, ve svých 76 letech, stále ještě v plné tvůrčí práci. O dva měsíce později však první červencový den ukončil náhle životní i uměleckou dráhu tohoto umělce.

Téměř půlstoletí se Zdeněk Burian zabýval zpodobňováním pravěké přírody. Svými obrazy se vydal do dob, kdy se život na Zemi teprve formoval a vládli zde živočichové a rostlinstvo, které by často ani samotná věda nedokázala specifikovat. Mnoho vědců z celého světa již po staletí shromažďuje pozůstatky organického života, jež zanechával stopy na Zemi miliony let. Chtějí nahlédnout do dob dávno zmizelých, nacházejících se pod ztuhlou sopečnou lávou, v ledovcích velehor či v hlubinách moří. Vědci postupně poodhalují roušku nad tajemnem minulosti i vývoje samotného člověka. Přísně pracují s fakty, nikoliv s fantazií.

Tu naopak nepostrádal a mohl ji uplatnit Zdeněk Burian. Právě díky ní a velkým znalostem přírody, s respektováním strohých faktů, dovedl vytvořit působivé obrazy dávných věků. Jsou uznávány v celém světě a Zdeněk Burian má velkou zásluhu na rozšíření poznatků o vývoji života na Zemi. Svědčí o tom i slova profesora Dr. Gekkera z Moskvy: „Burian udělal gigantické dílo, aby přiblížil vědecké znalosti o vývoji Země širokému okruhu lidí."

Burianovo dílo bylo však až do nedávna více než u nás známé v zahraničí. Tam dosáhl v posledních letech ve svém oboru dominantního postavení. Jeho obrazy jsou reprodukovány v knihách s pravěkou tematikou, doprovázejí filmové i televizní pořady. Velká část jeho ilustra-

cí je shromážděna v Muzeu člověka-Antroposu v Brně, v Národním muzeu a v Památníku písemnictví v Praze. Některé obrazy můžeme vidět v Bratislavě, v Humpolci či v Opavě.

Burianův vztah k dané tematice vznikal postupně. Dokazují to jeho kresby již z dětství. Ve svých dvanácti letech při četbě cestopisných knih vytvářel figurální kresby indiánů, černochů i běloch. Vliv na něj měla skutečnost, že se narodil v Kopřivnici, tedy blízko známé jeskyně Šipka ve Štramberku. Tady bylo bohaté naleziště pozůstatků našich předků z dob paleolitu. Sem chodíval společně se svými spolužáky na dobrodružné výlety, podněcující jeho fantazii i zájem o minulost a archeologii.

Obrazy Zdeňka Buriana nejsou pouhou vědeckou rekonstrukcí, jsou to díla určená pro nejširší okruh veřejnosti. Většina z nás se s jeho dílem vlastně seznámila ve školních lavicích v hodinách o vývoji člověka na Zemi. Zvláště pak kluky zajímají jeho poutavé ilustrace při čtení dobrodružné literatury. Knih s nepřekonatelnou fantazií Julese Vernea, například Patnáctiletý kapitán, Tajuplný ostrov, Tajemství pralesa a jiné.

Ilustracemi začínala Burianova malířská dráha. Nejprve publikoval v kalendářích Dělnického nakladatelství A. Svěceného převážně kresby s protiválečnou a protirasistickou tematikou, které zůstal věrný do konce života. V šestnácti letech pak vyšla první kniha s jeho doprovodnými ilustracemi „Dobrodružství Davida Belfoura" od známého spisovatele, Roberta Luise Stevensona. V té době již Burian studoval dva roky na Akademii výtvarných umění v Praze, kam byl přijat díky svému talentu přímo do druhého ročníku. Stal se žákem profesorů Jakuba Obrovského, Vlado Bukovce a Maxe Švabinského. Jeho ilustrace měly úspěch a tak dostával další nabídky. V letech 1930–1932 se stal kmenovým ilustrátorem několika českých nakladatelství a dostává tak možnost výtvarně ztvárnit obsah knih mnoha jeho dalších oblíbených autorů dobrodružných a cestopisných románů, například R. Kiplinga s jeho „Mauglím", D. Defoa, J. F. Coopera, J. Londona či K. Maye. Z českých knih ilustroval Zdeněk Burian mimo jiné původní vydání prací cestovatele A. V. Friče o Jižní Americe. Výrazného úspěchu dosáhl svým doprovodem pátého vydání knihy Eduarda Štorcha „Lovci mamutů" v roce 1937. Svými 23 vydáními patří tato kniha mezi vůbec nejvydávanější české knihy. Její vydání přispělo také k tomu, že Zdeňka Buriana přizval ke spolupráci na archeologických rekonstrukcích profesor paleontologie z Univerzity Karlovy v Praze Josef Augusta. Zaujala jej přesnost a představivost Burianových kreseb. Jejich spolupráce našla odraz v knize Hlubinami pravěku. Kniha vyšla v mnoha světových jazycích a získala Zdeňkovi Burianovi jméno po celém světě. Od té doby spolupracoval s mnoha dalšími našimi i zahraničními vědeckými pracovníky i ústavy. Jeho obrazové soubory o původu a vývoji rostlin, živočichů i člověka dosáhly mezinárodního uznání.

Citujme také slova vědeckého pracovníka Národního muzea v Praze RNDr. Vratislava Mazáka o obraze prvního vědecky doloženého zástupce čeledi lidí (Hominidae), který žil v severní Indii asi před dvanácti miliony let. Zdeněk Burian mu poprvé „dal tvář" svým štětcem:

„Když jsem obraz uviděl po jeho dokončení, věděl jsem zcela bezpečně, že ramapithecus nemohl vypadat jinak, než jak se přede mnou objevil na ještě mokrém plátně. Co je však na Burianově obraze nejpozoruhodnější? Je to tvář, v níž čtete, že nepatří sice již zvířeti, ale že není zdaleka plně lidská. Můžete v ní však číst odpovědnost za budoucnost tlupy a v jeho očích objevíte signály prvních zákmitů lidského intelektu. Jsou to oči, v nichž je skryto dvanáct miliónů let další evoluce, která přivedla člověka až k dnešku."

V posledních letech života se Zdeněk Burian vedle práce na dalších pravěkých rekonstrukcích vrátil ke své oblíbené činnosti, národopisu cizích zemí a ukončil soubor portrétů australských domorodců. Spolupracoval také na přípravě dokumentárního filmu o pravěkém vývoji člověka. K 75. narozeninám byl Burianovi udělen titul zasloužilý umělec.

Za šedesátileté období své tvůrčí práce vytvořil ohromné dílo světového významu. Čítá přes 1000 olejomaleb, 218 temper, kvašů a pastelů a 14 000 knižních a časopiseckých ilustrací. Z tohoto množství 378 olejomaleb, 111 temper, kvašů a pastelů a 352 perokreseb, patří tematicky pravěku. Před pěti lety byla tato dlouhá řada uzavřena.

To, že „Jeho dílo bude žít dál," není v případě Zdeňka Buriana pouhou frází, ale naprostou skutečností. Zoologové a paleontologové připravující vytvoření stálých muzejních sbírek jeho díla, jej poctili in memoriam udělením Hrdličkovy medaile, která je udělována nejvýznamnějším světovým osobnostem v oboru antropologie.

Mamuthus primigenius, polární mamut žil v chladném období čtvrtohor v Evropě, Asii, severní Americe i u nás

Praptáci rodu Archaeopteryx, tito praptáci velcí jako dnešní holubi jsou zatím nejstaršími zástupci ptáků a nesou celou řadu znaků svých plazích předchůdců

Kekse ohne Bedenken essen

Hessen beanstandet wieder 40 Tonnen türkische Haselnüsse

In Keksen und Waffeln findet sich kaum radioaktives Cäsium. Nach Hinweisen, daß diese Produkte mit belastetem Süßmolkepulver hergestellt würden, hat das hessische Sozialministerium diese Woche eine Sonderuntersuchung angeordnet. Ergebnis: 88 Prozent der Proben waren frei von Cäsium, beim Rest wurde ein Höchstwert von nur 8 Bq/kg gemessen (alle Angaben in Becquerel Gesamtcäsium pro Kilo oder Liter).

Ein weiterer Schwerpunkt waren diese Woche Mehlteigwaren. In Roggenmehl deutscher Herkunft fand sich eine Durchschnittsbelastung von 32 Bq/kg, mit einem Höchstwert von 46. Teigwaren aus der Türkei (Hörnchen, Spaghetti- und Reisform) waren mit 71 Bq/kg im Schnitt belastet, Höchstwert 75. In türkischem Weizengries fanden sich 51 Bq/kg. Erzeugnisse aus Hartweizengries und Roggenmehl weisen „zur Zeit eine relativ hohe Belastung auf", schließt der Meßbericht daraus.

Wieder einmal konnten 40 Tonnen türkischer Haselnüsse die hessische Lebensmittelkontrolle nicht passieren. Sie enthielten bis zu 1011 Bq/kg, was deutlich über dem EG-Grenzwert für Einfuhren (600 Bq/kg) liegt. Die Sendungen, bestimmt für die Lebensmittelindustrie, waren am Grenzübergang Kiefersfelden in Bayern „ohne Beanstandung und weitere Untersuchung abgefertigt worden", rügt Sozialminister Armin Clauss. Die „intensive Kontrolle" in Hessen sei „nach wie vor erforderlich".

Bulgarischer Schafskäse ist zwar nicht mehr so hoch belastet wie in den beiden letzten Wochen (über 720), aber immer noch hoch genug: 308 Bq/kg beträgt der Maximalwert. Den Verbrauchern wird geraten, beim Händler „unbedingt nach der Herkunft des Schafskäses zu fragen", heißt es im Meßbericht. Türkischer (7 Bq) und französischer Schafskäse (unter 5) sind praktisch unbelastet.

Dagegen zeigen andere Produkte aus der Türkei noch Cäsium-Rückstände: Feigen 165, Trockensuppen 34, gefüllte Weinblätter 34, Walnußkerne 33 und Pistazien 14 Bq/kg. Feigen unbekannter Herkunft enthielten 87 Bq/kg, solche aus Griechenland 17.

Nichts Neues über die Milch: 10 Bq/l im Schnitt und ein Höchstwert von 29 für Frischmilch, die in Hessen abgefüllt wurde. Auch die Höchstwerte von Milchprodukten sind kaum verändert: H-Milch 14, Vorzugsmilch 15, Speisequark 22, Weich- und Hartkäse unter 5 und Schnittkäse 8 Bq/kg. Bayerische Buttermilch erreichte 40, bayerischer Schmelzkäse 98 Bq/kg (Durchschnitt 28). In Limburger Käse aus Baden-Württemberg fanden sich 71 Bq/kg, in Vollmilchschokolade unbekannter Herkunft 129 (Durchschnitt 49).

Keine Änderung auch bei Babynahrung mit Durchschnittswerten unter der Meßgrenze von 5 Bq/kg und Höchstwerten von 35 für Baby-Milchfertigbrei und von 15 für Baby-Milchnahrung. Diese Produkte werden mit Wasser verdünnt.

Zur Erinnerung: Unabhängige Experten und Ärzte raten zu Nahrung mit höchstens 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit höchstens 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, stillende und schwangere Frauen.

bes

Neue Werte lesen Sie jeden Freitag

Heiserkeitserfolg

WASHINGTON, 12. März (Reuter). Um unangenehmen Fragen auszuweichen, hat sich US-Präsident Ronald Reagan etwas Neues einfallen lassen: Er stellt sich heiser. Als Journalisten ihn jetzt vor einem Treffen mit Abgeordneten zum Iran-Skandal befragten, krächzte der Präsident kaum hörbar: „Ich habe keine Stimme." Die fand er aber rasch wieder, als die Frage folgte, warum keine Frauen an den Beratungen teilnähmen. „Unser Pech", verkündete er in normaler Lautstärke unter dem Gelächter der Parlamentarier. I ♡ NOT HIM!

Arbeitslose im Februar

Jahr	Stand am Monatsende	Veränderung im Monat
1978	1 224 070	+ 10 570
1979	1 134 080	- 37 290
1980	992 500	- 44 000
1981	1 299 900	+ 6 650
1982	1 935 300	+ 14 400
1983	2 535 840	+ 48 760
1984	2 536 600	+ 2 700
1985	2 611 270	+ 8 140
1986	2 593 049	+ 2 707
1987	2 487 818	- 9 358

PRETTY ME SOIT ÜBERMÜDET...

«Industriekaufmann-Lehrstelle frei, nur Nichtraucher, ohne pers. Bindungen, Überstundenbereitschaft verlangt, keine Gewerkschaftsfritzen, Ausländer zwecklos! Bewerbungsunterlagen mit Bild an . . .«

Anzeige im «Oberbayerischen Volksblatt»

»Nur in Beton sind Fahrräder wirklich sicher«

Überschrift in der »NRZ«

»Verordnung zur Änderung der Verordnung zur Überleitung in die im zweiten Gesetz zur Vereinheitlichung und Neuregelung des Besoldungsrechts in Bund und Ländern geregelten Ämter und über die künftig wegfallenden Ämter.«

»Bundesgesetzblatt«

Aufgespießt

„Landesgesetz zu dem Staatsvertrag zwischen dem Freistaat Bayern und dem Land Rheinland-Pfalz zur Änderung des Staatsvertrages vom 6./11. Mai 1971 zwischen dem Freistaat Bayern und dem Land Rheinland-Pfalz über die Zugehörigkeit der Schornsteinfegergehilfen im Lande Rheinland-Pfalz zu der Versorgungsanstalt der Kaminkehrergesellen, Anstalt des öffentlichen Rechts in München, gesetzlich vertreten und verwaltet durch die Bayerische Versicherungskammer."

Tagesordnungspunkt 2 der Sitzung des Rheinland-Pfälzischen Landtags am 12. und 13. März 1987 in Mainz.

Mütter werden immer älter

WIESBADEN, 12. März (dpa). Deutschlands Mütter werden immer älter. Nach Erkenntnissen des Statistischen Bundesamtes in Wiesbaden lag 1985 das Durchschnittsalter von Frauen bei der Geburt ihres ersten Kindes bei 28,2 Jahren. Im Jahre 1977 brachten junge Mütter ihr Kind im Durchschnitt schon mit knapp 25 Jahren zur Welt, sechs Jahre vorher sogar schon mit 24,3 Jahren.

PRIMER ZKORUMY, ITALWOCC UMELKYNE", KTERÉ V SVÉ LE- TECH NAZNAČUJÍ, ŽE VIM AJ, JAKO NHE BUTTERFLY...

Synthetische Rauschgifte sind 1000mal stärker und viel billiger

Für die neuen Super-Drogen reicht schon das Taschengeld

Von Konrad W. Wafrin

Stuttgart. – Die Drogenszene in Europa steht vor einem radikalen Umbruch. Die halb- und vollsynthetischen Rauschgifte rollen heran. Das Sonderdezernat „Synthetische Drogen" im Stuttgarter Landeskriminalamt (LKA) erwartet eine rasche Ausbreitung der künstlichen Drogen. Diese seien den natürlichen in jeder Hinsicht überlegen, sagt Klaus Mellenthin vom LKA. Sie seien nicht nur billiger, sondern bis zu 1000mal intensiver. „Bei Preisen von weit unter 50 Mark pro Verbrauchseinheit ist zu befürchten, daß der Rauschgifthandel die Taschengeldebene erreicht." Zwei Drittel der bekannten Suchtfälle betreffen bereits Schüler.

Der Drogenhandel blühe wie eh und je, die Lage spitze sich weltweit zu, berichtet Mellenthin. Noch nie aber seien Rauschgifte „mit solcher Vehemenz auf den Markt gebracht" worden wie Amphetamine. Diesen Aufputschmitteln gilt die Hauptsorge der Kriminalisten. Neben den „klassischen" Naturprodukten wie Haschisch und Maribuana und halbsynthetischen Stoffen wie LSD, Heroin oder Kokain kommen mehr und mehr vollsynthetische Produkte in Mode. Außer Amphetaminen seien dies unberechenbare Mittel mit exotischen Namen wie „Cosmic Space" oder „Adam + Eva".

„Die Szene hat ihr Gesicht gewandelt", betont Mellenthin. Joints und Trips könnten bald ebenso überholt sein wie der kleine Dealer aus der Disko. Als Ursache dafür sieht er einen Wandel der Drogen-Ideologie: Nicht High-Sein, das Betäuben, um zu vergessen, sei die Devise, vielmehr Sich-fit-Machen für die Leistungsgesellschaft. Das Milieu und seine Gewohnheiten seien bürgerlicher geworden.

Die Fahnder stehen vor neuen Problemen. Die Bundesrepublik wird zum Herstellerland. Zur Produktion gehört nur ein kleines Labor nebst Grundkenntnissen des Chemiebaukastens. Nach bisherigen Erkenntnissen sind es noch Einzeltäter, die in primitiven Labors Retortenstoffe herstellen. Etwa 80 solcher Mittel wurden 1986 in der Bundesrepublik bekannt. 1986 wurden bundesweit 41 Giftküchen ausgehoben. 1985 waren es erst 15.

Angesichts der enormen Wirkung der neuen Drogen könnten wenige Labors den gesamten bundesdeutschen Bedarf decken, sagt Mellenthin. „Was aber, wenn die Profis diesen Markt übernehmen?" Die syndikatähnlich organisierten Banden arbeiteten zunehmend international. Die Polizei in Europa sei darauf überhaupt noch nicht eingestellt.

Satirische Puppen im Filmmuseum

Dem tschechischen Puppenfilmer Jirl Trnka ist die neue Wechselausstellung im Frankfurter Filmmuseum gewidmet. Der 1969 in Prag gestorbene Regisseur und Drehbuchautor hat mehr als 25 Filme selber gedreht und war an vielen weiteren mitbeteiligt. Vom 15. März bis zum 2. Mai kann man im Filmmuseum neben Dokumenten, Photos, Drehbüchern und Phasenzeichnungen auch die vielen Puppen studieren, die für Trnka Verkleidungen scharfer politischer Satire waren.

red. MÉLO BY SE TAM VÍT!

Fast eine Million illegale Schnapsbrennereien

UdSSR-Innenminister: Seit der Anti-Alkohol-Kampagne wurden 200 000 Personen verurteilt

igl MOSKAU, 11. März. Seit Parteichef Michail Gorbatschow vor anderthalb Jahren den Anti-Alkoholismus-Feldzug einleitete, der Wodka fast ganz verschwand und sehr teuer wurde, greifen immer mehr Sowjetbürger zur Selbsthilfe: Im Land, gab dieser Tage die Regierungszeitung „Iswestija" zu, sei die Herstellung von selbstgebranntem Schnaps spürbar gestiegen. Der sowjetische Innenminister Alexander Wlassow erklärte in einem Interview mit der „Iswestija", in den vergangenen anderthalb Jahren habe man rund 900 000 Apparate für die illegale Schnapsbrennerei sichergestellt, 2,6 Millionen Liter „Samogon" — so heißt der Selbstgebrannte — vernichtet und insgesamt 200 000 illegale Schnapsbrenner zur strafrechtlichen Verantwortung gezogen.

Wer sich seinen Alkohol zu Hause selbst braut und dabei erwischt wird, muß zwischen 30 und 100 Rubel Strafe zahlen, Wiederholungstäter wandern ins Gefängnis. 200 Sowjetbürger sind laut Wlassow seit Beginn der Anti-Alkoholismus-Kampagne am Genuß von „Samogon" gestorben, in 90 Fällen verzeichnete man Vergiftungen von jeweils mehreren Menschen, weil die Schnapsbrenner mit den Dosierungen chemischer Substanzen meist leichtsinnig umgehen. Früher brannte man traditionell Alkohol auf dem Lande selbst, inzwischen hat sich die illegale Schnapsbrennerei in die Großstädte verlagert: Fast jeder zweite aufgedeckte Fall wurde dort registriert.

Autor slavného eposu

(sdk): Před 180 lety se v Portlandu narodil klasik americké literatury 19. století Henry Wadsworth Longfellow. Po celý svůj dlouhý život, naplněný literární, překladatelskou a pedagogickou prací (dvacet let přednášel moderní jazyky na Harvardu), byl ve své vlasti uznávaným básníkem. Přinesl do americké literatury nové formy evropské slovesné kultury, kterou poznal na svých studijních cestách po Evropě (v roce 1842 navštívil i Prahu). Ve své vlastní tvorbě byl typem knižního a vzdělanostního básníka. Po smrti byl často kritizován pro parafrázování přejatých námětů a nedostatek básnické invence. Ani tyto výtky však nemohly nic ubrat na kráse a hodnotě díla, kterým si trvale zajistil místo ve světové poezii — mytologicky laděném eposu Píseň o Hiawathovi, zpracovaném po vzoru Lönnrotovy Kalevaly a staroislandské Eddy na základě pověstí a pověr severoamerických Indiánů. U nás toto dílo poprvé přeložil J. V. Sládek v roce 1872. Četba Longfellowa inspirovala A. Dvořáka při tvorbě slavné Novosvětské symfonie a drobná epizoda z Hiawathy se stala námětem divadelní pohádky J. Kvapila Princezna Pampeliška.

Srážka nákladních vlaků

(čtk): V železniční stanici ČSD Zohor (okr. Bratislava-venkov), vykolejila v úterý lokomotiva nákladního vlaku a narazila do lokomotivy protijedoucího nákladního vlaku. Vzniklé škody za 300 000 Kčs, ke zranění osob naštěstí nedošlo. Příčinou nehody bylo vpuštění vlaku na rozebranou výhybku. Náhradní doprava cestujících byla zajištěna autobusy ČSAD.

VÝHYBKA SEŠEL, VÝHYBKA TAHÁ...

Nafta v řece Jihlavě

(čtk): Asi 500 až 700 litrů speciální nafty (Petropal) pro zkoušení vstřikovacích čerpadel uniklo praskl m potrubím na kondenzát v n. p. Motorpal v Jihlavě dešťovou kanalizací až do řeky Jihlavy. Podle informací z krajského inspektorátu Státní vodohospodářské inspekce v Brně bylo příčinou havárie porušení předpisů o provozu nádrží na skladování nafty. Unikl nafta se v řece rozptýlila a zvýšila znečištění jejího toku v délce 15 až 30 km. Případem se zabývají orgány Veřejné bezpečnosti.

ŠOTEK NAFTOUŠ SI ZAŠOTKOVAL...

„Jazz"-Mitglieder bestraft

PRAG, 11. März (Reuter). Im Prozeß gegen führende Mitglieder der verbotenen tschechoslowakischen Kulturgruppe „Jazz-Sektion" ist am Mittwoch deren Vorsitzender Karel Srp in Prag zu 18 Monaten Haft verurteilt worden. Der Schuldspruch erging wegen illegaler geschäftlicher Betätigung. Der Sekretär der Gruppe, Vladimír Kouřil, erhielt zehn Monate Gefängnis. Bei der Gruppe handelt es sich um die frühere Fachsektion Jazzmusik im tschechoslowakischen Musikerverband.

K. SRP JE TĚŽCE NEMOCNÝ - JE VŽÁL PO 3 INFARKTECH...

Úspěšný zákrok sovětských lékařů

Záchrana života čs. školáka

MOSKVA: O záchraně života 12letého československého školáka Tomáše Fondáše sovětskými lékaři z kurganské dětské nemocnice píše list Sovětskaja Rossija.

■ **TOMÁŠE PŘIVEZLI DO NEMOCNICE ve velmi špatném stavu, měl otravu krve komplikovanou oboustranným zápalem plic,** uvádí list. **Nezabralo ani rychlé nasazení účinných preparátů, ani další léčebné postupy. Naopak, zdravotní stav chlapce se neustále zhoršoval.**

■ **K ZÁCHRANĚ ŽIVOTA ČS. ŠKOLÁKA** se anesteziolog kurganské dětské nemocnice A. Borisenko rozhodl pro uplatnění nové metody, dosud využívané zřídka, a to jen při léčbě dospělých pacientů. Po nezbytné konzultaci s jedním z autorů této metody profesorem A. Cipinem z Moskvy, který po tomto rozhovoru odletěl se svými kolegy do Kurganu, okamžitě tento postup společně aplikovali.

■ **PODSTATOU TÉTO METODY JE, že krev pacienta se speciálním způsobem filtruje přes čerstvou plazminu pranete. Tento vnitřní orgán svířete totiž obsahuje zvláštní antitoxické látky, které jsou schopny rychle obnovit imunitu pacienta a zbavit jeho krev jedovatých látek.**

■ **TOMÁŠOVI LÉKAŘI** takto filtrovali krev celkem dvakrát. Po druhém pročištění krve výsledky zevrubného vyšetření ukázaly, že jeho imunita proti infekcím je obnovena. Také jeho celkový zdravotní stav se výrazně zlepšil a brzy bude z nemocnice propuštěn, uzavírá Sovětskaja Rossija.

● **Minský motocyklový závod** začal výrobu nového typu závodních motocyklů pod názvem Aist. Nový motocykl je vybaven součástkami z plexiskla a diskovými brzdami, díky odlehčené konstrukci dosahuje vysokých rychlostí a je lehce ovladatelný.

JAPONCI SE TŘEPOU...

Gershwin-Noten im Lagerhaus entdeckt

NEW YORK. Hunderte von verloren geglaubten oder unbekannten Songs einiger der berühmtesten amerikanischen Musical-Komponisten sind in New York entdeckt worden. Darunter sind, wie die „New York Times" berichtete, allein rund siebzig Lieder und ganze Partituren von George Gershwin, mehr als 170 Songs von Jerome Kern, etwa eine halbe Stunde Musik aus Kerns Musical „Show Boat", um die das Werk unmittelbar nach der Premiere gekürzt worden war, sowie das Originalmanuskript zu dem Song „Ol' Man River".

Die achtzig mit Notenblättern und Texten vollgestopften Kartons waren laut „New York Times" bereits 1982 in einer Lagerhalle der Filmfirma Warner Brothers in Secaucus (New Jersey) entdeckt worden. Wegen offener rechtlicher Fragen blieben sie jedoch noch jahrelang in einem Tresor in Manhatten, bis schließlich Experten darangehen konnten, den musikalischen Schatz zu sichten und zu erfassen. Wie die Nachforschungen ergaben, war die Filmgesellschaft Ende der zwanziger Jahre in den Besitz der Partituren und Manuskripte gelangt. dpa

CSSR-Leichtathlet verschwunden

Der tschechoslowakische Dreispringer Jan Cado ist seit den Hallen-Weltmeisterschaften der Leichtathleten im US-amerikanischen Indianapolis am vergangenen Wochenende spurlos verschwunden.

Deutscher Paß kaum gefragt

WIESBADEN, 12. März (dpa). Das Interesse von Ausländern an der deutschen Staatsbürgerschaft ist offenbar gering. Darauf wies am Donnerstag das Statistische Bundesamt in Wiesbaden hin. Von 4,4 Millionen ausländischen Mitbürgern erwarben der Darstellung zufolge 1985 nur 13 894 einen deutschen Paß. Damit hat die Staatsangehörigkeit nur jeder 200. Ausländer erhalten, der wegen seines langen Aufenthalts und einer „gesicherten Existenzgrundlage" dazu theoretisch berechtigt ist, hieß es. Ein Drittel erwarb die Staatsbürgerschaft per Heirat mit einem deutschen Partner.

Unter den Europäern ist das Interesse an einem deutschen Paß besonders bei Ost-Europäern ausgeprägt. Unter ihnen machen Rumänen und Bulgaren den größten Teil aus. Bürger aus den „klassischen Gastarbeiter-Ländern" wollen dagegen lieber ihre alte Nationalität behalten. Nur jeder 500. theoretisch berechtigte Türke und nur jeder 1000. Spanier und Grieche wollte 1985 Deutscher werden.

Anti-Stalin-Film wird in Cannes gezeigt

MOSKAU. Der sowjetische Film „Reue" (Pokajanije) des georgischen Regisseurs Tschingis Abuladse, der bisher deutlichste Film gegen die Stalin-Ära, soll beim nächsten internationalen Filmfestival in Cannes (vom 8. bis 20. Mai) gezeigt werden, wie sowjetische Filmfachleute bekanntgaben. Der stellvertretende Chef der sowjetischen Film-Export-Gesellschaft „Sowjetfilm", Viktor Kucharsky, erklärte seinerseits, Filme wie „Rambo" seien weiterhin für das sowjetische Kino gesperrt, weil sie „negative Gefühle und Haß gegenüber Amerika erwecken könnten". Kucharsky sprach dem antikommunistischen „Rambo" und der vierzehnstündigen TV-Serie „Amerika", in der die USA unter fiktiver sowjetischer Besatzung gezeigt werden, künstlerischen Wert ab und nannte sie primitiv. dpa

Das neue Kabinett

SVĚTOVÝ REKORD! DOSKÁKAL SE AŽ DO USA...

Die Kabinettsliste sieht folgendermaßen aus: Hans-Dietrich Genscher (FDP), Auswärtiges, Friedrich Zimmermann (CSU), Innen; Hans Engelhard (FDP), Justiz; Gerhard Stoltenberg (CDU), Finanzen; Martin Bangemann (FDP), Wirtschaft; Ignaz Kiechle (CSU), Landwirtschaft; Dorothee Wilms (CDU) Innerdeutsch; Norbert Blüm (CDU), Arbeit und Soziales; Manfred Wörner (CDU), Verteidigung; Rita Süssmuth (CDU), Familie, Frauen, Gesundheit und Jugend; Jürgen Warnke (CSU), Verkehr; Christian Schwarz-Schilling (CDU), Post; Oskar Schneider (CSU), Bau; Heinz Riesenhuber (CDU), Forschung; Jürgen Möllemann (FDP), Bildung; Hans Klein (CSU), Entwicklungshilfe; Walter Wallmann (CDU), Umwelt.

ESTE PAR TAKOVÝCH «OPOVÁŽLIVOSTÍ» A DÍLAVÁ KONEČNĚ PERKA!

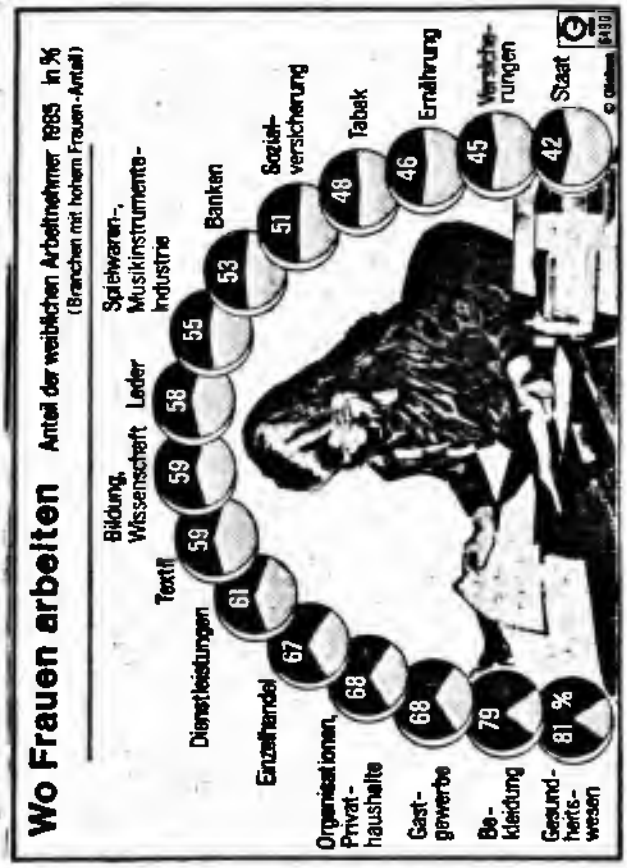

Wenn alle Berufe bei den Frauen gleich beliebt und ihnen gleich leicht zugänglich wären, dann müßten in allen Wirtschaftszweigen 38 von je 100 Beschäftigten Frauen sein. Denn 38 Prozent beträgt der Frauenanteil an den Erwerbstätigen in der Bundesrepublik. Tatsächlich ist die Wirklichkeit weit von einer solchen Gleichverteilung der Frauen entfernt. Es gibt Branchen, in denen Frauen überwiegen – vor allem im Gesundheitswesen. Aber auch Banken und Staat ziehen Frauen an.

• **Porodnost** v Mongolsku, kde 80 procent obyvatelstva není starších 30 let, se trvale udržuje na vysoké úrovni. Demografové počítají s tím, že do roku 1990 počet obyvatel MLR přesáhne dva milióny.

Teilzeit: Wie man Steuer umgeht

Der Staat kassiert überall mit – auch dann, wenn Hausfrauen oder Rentner mal eine Beschäftigung aushilfsweise übernehmen. In bestimmten Fällen kann aber der Steuerabzug vom Verdienst gespart werden. Bedingung: Der Arbeitgeber ist bereit, die Lohnsteuer pauschal zu übernehmen. Das ist zu günstigen Konditionen möglich.

Die Steuerersparnis (und für die Firma Arbeitsersparnis) kann auf folgenden Wegen erreicht werden:

● Es handelt sich um eine Beschäftigung „in geringem Umfang und gegen geringen Arbeitslohn". Das ist dann der Fall, wenn ein Arbeitnehmer zwar laufend, aber nicht mehr als 20 Stunden wöchentlich bei dem Arbeitgeber beschäftigt wird. Weitere Bedingung ist, daß der Arbeitslohn wöchentlich 120 DM (= 523 DM monatlich) nicht übersteigt. Steuerfreie Zahlungen des Arbeitgebers (Beispiel: Fahrkostenerstattung) rechnen nicht mit. Die vom Arbeitgeber zu tragende Lohnsteuer beträgt 10 Prozent; hinzu kommt ein Pauschsatz für Kirchensteuer.

● Es ist eine „kurzfristige" Beschäftigung geplant, also eine gelegentliche, nicht regelmäßig wiederkehrende Tätigkeit. Sie darf 18 zusammenhängende Arbeitstage nicht überschreiten. Die Höchstbetrag des Verdienstes beläuft sich hier auf 42 DM je Arbeitstag. Auch in diesen Fällen trägt der Arbeitgeber die Steuer in Höhe von 10 Prozent plus Kirchensteuerpauschale.

In beiden genannten Beispielen ist außerdem Voraussetzung für die Pauschalierung der Lohnsteuer, daß der auf den Stundenlohn umgerechnete Arbeitslohn 12 DM nicht übersteigt. Allerdings ist in besonderen Fällen auch ein höherer Lohn als 42 DM täglich erlaubt.

Die vom Arbeitgeber gezahlte Lohn- und Kirchensteuer bleibt beim Lohnsteuer-Jahresausgleich der Teilzeitkraft unberücksichtigt. Es wird so getan, als sei gar kein Lohn verdient worden. Deshalb muß dafür auch eine Lohnsteuerkarte nicht ausgestellt werden.

Übrigens: Der steuerliche Grenzbetrag von 523 DM monatlich hat nichts mit der „Gerinfügigkeitsgrenze" zu tun, die für die Sozialversicherungspflicht wichtig ist. Hier gilt derzeit ein Grenzwert von 430 DM monatlich. Eine kurzfristige Beschäftigung bleibt allerdings nicht nur bis zu 18 Arbeitstagen sozialabgabenfrei, sondern im Laufe eines Jahres bis zu zwei Monate bzw. 50 Arbeitstage lang – ohne Verdienstbeschränkung. WB

• **Podle údajů** ústředního statistického úřadu SSSR bylo v roce 1986 sklizeno v členských zemích RVHP 332 miliónů tun obilí. Proti předcházejícímu roku je to o 28 miliónů tun více. Největšího přírůstku bylo dosaženo v SSSR, BLR a RSR.

Man trägt wieder Rucksack

Diese Mode ist aber nicht nur ein Gag für junge Leute, sie ist auch äußerst praktisch. In den Cityrucksack „Kånken", den es in vielen Farben gibt, gehen alle Siebensachen rein, die man sonst in großen Taschen mit sich rumschleppt. Ideal für Sport, Reise, Stadtbummel und für die Schule. Kann „zünftig" auf dem Rücken getragen oder „lässig" über die Schulter geworfen werden. In guten Sportgeschäften (Fjällräven. Um 69 DM).

PŘÍTAŽLIVÝ BATOH JOHN LUTTER mají první menším šest manželek. Je děti a dohnou nejmene ve čtyřech státech USA. Umožňuje mu to značné jeho mimořádná mobilnost – pracoval totiž jako pilotní mechanik u společnosti United Airlines jeho polygamie vyšla nejevo teprve tehdy, když vlont v Iráku zmizel a několik z jeho manželek se po něm začalo shánět u jeho zaměstnavatele. Po-licie po něm dosud marně pátrá. **NEW DEVO!**

Sowjetischer Lehrer schoß auf Schüler

Moskau (dpa). – Mit einem Kleinkalibergewehr hat ein Lehrer einer Moskauer Schule auf fünf seiner Schüler geschossen und dabei einen Zehntkläßler durch einen Lungenschuß schwer verletzt. Der Lehrer hatte die Schüler nachts nach einem Trinkgelage durch die Korridore der Schule gejagt und über ihre Köpfe geschossen. Der verletzte Junge schwebt in Lebensgefahr. Der Lehrer, der bei den sowjetischen Luftlandetruppen diente, war schon häufiger mit Degen und Gewehr durch die Schule gelaufen. Die Direktorin ließ den Lehrer, der gar keine Hochschulausbildung vorweisen konnte, gegen die Bestimmungen in der zehnten Klasse unterrichten. Dreisowjetische Zeitungen berichteten am Donnerstag in großer Aufmachung über den Fall.

Der letzte Ratgeber

(heute von unserem Gesundheitsratgeber)

„Wenn Sie Probleme mit Ihrem Gewicht haben, versuchen Sie es doch mal mit der chinesischen Diät: täglich dreimal klare Hühnersuppe – aber bitte mit Stäbchen essen!"

Die aktuellen Benzinpreise

Das hilft Ihnen beim persönlichen Preisvergleich: Die preiswertesten Tankstellen hat der ADAC Nordrhein für die folgenden Städte ermittelt. N = Normal, S = Super, D = Diesel:

Bonn 132,9 (N), 138,9 (S), 124,9 (D). **Düren:** 132,9 (N), 142,9 (S); **Düsseldorf:** 135,9 (N), 141,0 (S), 127,0 (D); **Duisburg:** 132,9 (N), 139,9 (S), 127,9 (D); **Essen:** 137,9 (N), 142,9 (S), 127,0 (D); **Köln:** 131,0 (N), 138,0 (S), 123,9 (D); **Mönchengladbach:** 131,9 (N), 135,9 (S), 125,9 (D); **Oberhausen:** 132,9 (N), 138,9 (S), 125,9 (D). Demnach gibt es in Köln den „billigsten" Normal-Treibstoff.

Achtung Italien-Urlauber: Benzingutscheine für Italien kosten ab sofort 5 Pfennige mehr pro Liter = 1,77. a

Jazzer Eddi Durham starb mit 80

Der Jazz-Musiker Eddie Durham ist am Freitag in New York gestorben. Er war 80 Jahre alt. Der Posaunist und Gitarrist hat nicht nur in verschiedenen Bands mitgespielt, sondern selber mehrere hundert Titel komponiert, unter anderem für Count Basie, Basie Moten, Jimmy Lunceford, Andy Kirk, Glenn Miller und Artie Shaw. Die Los Angeles Times erinnerte am Samstag daran, daß Durham im Vorjahr während der Harlem-Woche als Ehrengast von 20 000 Menschen begrüßt worden war. dpa

Kurz informiert

Abgemeldete Fahrzeuge weiter versichert. Für Autos und Motorräder, die zum Beispiel während der Wintermonate abgemeldet werden, läuft die Teilkaskoversicherung auch ohne Beitragszahlung bis zu einem Jahr weiter. Das bedeutet, daß bei Brand oder Diebstahl die Kaskoversicherung den Schaden zahlt. Voraussetzung ist allerdings die sichere Unterbringung in einer Garage oder einem verschlossenen Raum. Wird das stillgelegte Fahrzeug nicht wieder angemeldet und ein neues in den alten Versicherungsvertrag übernommen, erlischt die Teilkasko-Weiterversicherung. Man kann aber gegen einen geringen Beitrag die Ruheversicherung aufrechterhalten.

Kosmetika – was sie können und was nicht. Dieser Frage widmet sich die AgV-Broschüre Nr. 12. Immerhin geben Verbraucher fast 10 Millionen für Körperpflegemittel aus. Wie steht es bei diesen Produkten mit der gesundheitlichen Unbedenklichkeit, der Kennzeichnung und der Verträglichkeit? Vor allem: Welchen Nutzen – gemessen an der Werbung dafür – darf der Verbraucher erwarten? Die Schrift mit dem Titel „Was Kosmetika (nicht) können" kostet 2,50 Mark plus 1,75 Mark Versandkosten. Sie kann gegen Voreinsendung dieses Betrages auf das AgV-Postgirokonto 13 16 30–502 Köln bei der Arbeitsgemeinschaft der Verbraucherverbände, Heilsbachstr. 20, 5300 Bonn 1, bestellt werden.

Starke Formaldehyd-Dünste aus Möbeln sind unzumutbar – Käufer kriegt sein Geld zurück

Die Freude an den neuen Möbeln währte nicht sehr lang. Für über 27 000 Mark hatte eine Frau sich Einbauschränke installieren lassen, aber schon bald nach der Anschaffung belästigte ein stechender Geruch, der von den Möbeln ausging, die Käuferin; überdies plagten sie bohrende Kopfschmerzen. Als sie daraufhin einen Sachverständigen einschaltete, stellte sich die Ursache heraus: eine über dem Grenzwert liegende Konzentration von Formaldehyd. Die Kundin ging vor Gericht. Das Landgericht Nürnberg-Fürth sprach ihr schließlich das Recht auf Rückforderung der gesamten Möbelkosten zu.

Zur Begründung heißt es im Urteil: Möbelstükke, die übermäßige Formaldehyd-Dünste absondern, sind für den Kunden wertlos und berechtigen darum zur Rückforderung der gezahlten Summe. Da eine Nachbesserung der Einbaumöbel das ganze Haus für eine Woche unbewohnbar gemacht hätte, bestand keine andere Möglichkeit als die Erstattung des vollen Preises. Das Gericht wörtlich: „Der von den Möbeln ausgehende Geruch macht sie zwar als solche nicht unbrauchbar; werden aber durch Möbel die Wohnräume unbewohnbar, ist die Leistung untauglich und das gelieferte Werk wertlos" (6 O 4220/86).

„Schwarze Messe" Was kommt danach?

Jetzt steht uns also eine „Schwarze Messe" bevor. Da kommt eigens ein „Satanologe" namens Dvorak nach Frankfurt, um in der „Batschkapp" Geister in seiner „Engelssprache" herbeizurufen. Frankfurts „Kulturschirn" sei ausgebucht, heißt es. Im anderen Falle wären Teufel und Beelzebub in die nächste Nachbarschaft des Domes gekommen.

Wo auch immer solches Spektakel in dieser Stadt stattfindet, es bleibt die Frage: „Kann der seinen Humbug nicht woanders ausbreiten?"

Teufelsmessen waren im Mittelalter Zeugnisse finstersten Aberglaubens. Will der Teufelsbeschwörer heutzutage junge Leute in diese Bereiche zurückführen? Nee, der will nur Geld.

Und schon hört man in Frankfurt solche Allgemeinplätze wie diesen: „Theater ist nicht nur nette Feierabendunterhaltung, sondern darf bis zu einem zumutbaren Grad auch Provokation sein."

Der „zumutbare Grad" ist schon überschritten, wenn die Damen und Herren „Satanologen" in dieser Stadt auftauchen. Religiöse Gefühle muß man da gar nicht erst bemühen.

Ein Vorschlag: Der Dvorak mag seine Beschwörungen auf freiem Feld veranstalten. Möglichst nachts bei zwanzig Grad Kälte. Und nachher mag er mitsamt seinen Anhängern in drei Teufels Namen auf den Blocksberg fliegen.

Ein Schadensfall muß schnell gemeldet werden

● Wer den Schaden hat, kann eine zusätzliche böse Überraschung erleben, wenn er nicht schnell der Versicherung Meldung macht. Ein Einbruch oder ein Haus- bzw. Wohnungsbrand muß innerhalb von drei Tagen gemeldet werden. Dabei nicht vergessen, die Polizei einzuschalten!

龍 Drache	蛇 Schlange	馬 Pferd	羊 Ziege
貓 Hase	牛 Büffel	虎 Tiger	鼠 Schwein
猴 Affe	鷄 Hahn	犬 Hund	猪 Ratte

Každý sedmý-Golf

Popávka po osobních automobilech dosáhla loni v NSR počtem 2,7 mil. vozů nového rekordu. Např. VW a Audi mohly proto zvýšit produkci o 15 procent, na 840 000 automobilů, přičemž Golf si upevnil své vedoucí postavení v zemi. Každý sedmý automobil, který se v NSR prodal v roce 1986, byl Golf. (z)

● Obraz Henriho Matisse, který byl více než 50 let „nezvěstný", se nyní objevil na výstavě 170 děl nejznámějšího francouzského fauvisty ve washingtonské Národní galerii. Obraz nazvaný Modrý velurový klobouk představuje Matissovu dceru Marguerite a vznikl v roce 1919. V roce 1931 byl vystavován ve Švýcarské Basileji, ale pak zmizel.

„Synku, mám hlad, jdi za maminkou, at mi pošle jedno ptvol"

»Příčiny« nabídku nezpestří

(čtk): Podle výsledků prověrek České zemědělské a potravinářské inspekce se kvalita potravinářských výrobků ve východních Čechách loni nezlepšila, naopak — dosažená standardnost je ve srovnání s rokem 1985 ještě o jednu desetinu nižší. Terčem oprávněné kritiky jsou např. pekařské výrobky. Ze šesti závodů zaznamenaly nejhorší výsledky Jičín, Náchod a Pardubice. Řada příčin je objektivních — zastaralé technologické zařízení, nedostatečná kapacita, chybějící pracovní síly. Ale konstatování, že podniky trpí za nekoncepční politiku z dřívějších let, spotřebitele nemůže uspokojit. — Pokud jde o průmysl mléčné výživy, z 11 závodů nesplnily standardnost Hradec Králové, Jičín, Pardubice a Litomyšl, inspektorát se však setkává s porušováním zásad hygieny nejen v mlékárenském průmyslu, ale i v prvovýrobě.

Novomanželka nabízí mužovi bábovku. Ten ochutná, podruhé ... a zeptá se:

„Jak se ta bábovka jmenuje?"

„Mramorovál Co ji říkáš?"

„Moc mramoru ..."

Was ist das?

(Unbekleidete Vogelscheuche)

Soukromá vlastnictví automobilů v Číně je zatím vzácné. I když je povoleno již tři roky. Podle statistik jedno auto připadá asi na 70 000 lidí.

A JEDOVKA MA 210, GOLFU...

STUDIO ORBNA

Důsledně v boji proti alkoholismu

Moskva: Podle statistických údajů za uplynulý rok činila roční v SSSR úmrtnost obyvatelstva 9,7 promile zatímco o rok dříve dosáhla 10,6 promile. O tento pokles se zasloužilo především snížení spotřeby alkoholu. Konstatoval to včera komentátor TASS V. Petrunja. Uvedl, že když stranické a státní orgány v dubnu 1985 přijaly komplex opatření k omezení a poté k vymýcení alkoholismu, bylo těžké uvěřit, že již za půldruhého roku bude možné na ulicích sovětských měst jen zřídka spatřit opilého člověka.

Ano, opatření to byla přísná, tak jak to požadovali autoři milionů dopisů, jež obdrželi ústřední orgány. Ani jedno ze setkání M. Gorbačova s obyvateli různých oblastí SSSR se neobešlo a neobchází bez žádostí, především žen, aby se v boji proti alkoholismu nepolevovalo.

Někteří lidé, pravda, zpočátku doufali, že tato kampaň bude nedůsledná, jak tomu bývalo dříve, a tvrdě na to doplatili. Vedoucí hospodářští a straničtí pracovníci, kteří organizovali kolektivní popíjení, byli odvoláni z funkcí a vyloučeni ze strany. Vzhledem k tomu, že se o těchto případech otevřeně informovalo, staly se výstražným příkladem pro ostatní.

Ve společenském vědomí se utváří představa o alkoholismu jako o sociálním zlu, jež je neslučitelné s demokratizací a zdokonalováním sociálně ekonomických vztahů. Příjemné je i to, že mládež se stále méně zajímá o alkohol. Lidé si stále více začínají uvědomovat, že se „sklenkou" kariéru udělat nelze.

Ačkoli protialkoholní politika se jasně řídí takovými faktory, jakými jsou důslednost a pružnost, narazila i na některé závažné problémy. Úřady v hlavním městě i ostatních částech země musely nejednou vydržet nátlak finančních orgánů, jež navrhovaly zapnout mezery v bilancích rozšířením prodeje vodky. K takovému taktickému kompromisu, jenž by byl na škodu strategické perspektivě, však nebylo uděleno ani jediné povolení.

Objevil se i problém, jak využívat čas, který lidé dříve trávili popíjením. V celé zemi byla okamžitě přijata opatření k rozšíření základen pro sport a hromadnou rekreaci, obyvatelům měst byly přidělány pozemky k zahrádkaření. Pravda, v této oblasti dosud vše nepostupuje tak rychle, jak by bylo třeba.

Dnes však již zřejmě lze konstatovat, že přece jen neměli pravdu ani radikálové, kteří navrhovali zavést prohibici, ani liberálové, kteří se zasazovali o výchovu ke kultuře požívání alkoholu. Jako účinná se projevila opatření sice tvrdá, ale nikoli ta nejpřísnější, uzavírá komentátor TASS.

Josef Myslíveček, zvaný Il Boemo

Většina života strávil v Itálii; nikdy však nezapomněl na svou vlast. Narodil se v Praze 9. 3. 1737; pocházel ze staršího mlynářského rodu. Měl pokračovat v povolání ze zákona svého otce; po přerušeném studiu na jezuitském gymnáziu byl proto řádně vyučen a přijat „do počtu obecních mlynářů pražských". Lid nadšenost k hudbě, kterou patrně již od dětství, svědčí Myslivečka k profesionální hudebníkovi.

Nejprve v Praze u F. V. Habermanna a J. N. Seegera; potom v Itálii a varhaníka benediktského chrámu sv. Marka Giovanni Battisty Pescettiho. Už v Praze složil Mysliveček řadu sinfonií; v Benátkách k nim přibyly další orchestrální kompozice a dílo komorní. Brzy však Myslivečkův vztah k zápolí vokální a instrumentální hudby našel přesné uplatnění v opeře.

Věhlas jeho tvorby tohoto oboru zahájil rozhodný úspěch opery Bellerofonte v Neapoli v lednu 1767, ještě téhož roku bylo toto dílo provedeno v Sieně a také v pražském divadle v Kotcích příčinám impresária Bustelliho. Signor Venatorini, jak si italové přezdrobili skladatelovo jméno, měl nyní neplnou Turín, Benátky, Bologna, Padovu, Florencie a další města se předstihovala v objednávkách nových děl „božského Čecha". V průběhu deseti let vzniklo a bylo provedeno přes dvacet oper. V téže době se Mysliveček ovšem věnoval i jiným hudebním druhům: psal pozoruhodné skladby pro cembalo, koncerty, ouvertury

Nicméně hlavní dominou jeho tvorby zůstávaly opery a do konce 60. let také oratoria. I s těmi se setkával Prahané nedlouho po italských premiérách: provedení oratoria Tobiáš 14. 4. 1770 to pozdravil dopisovatel listu Die Unterhaltungen vrchovým tvůrčím činem oboru a jedním z nejlepších Myslivečkových děl vůbec se stalo oratorium Abraham a Izák. Po provedení ve Florencii vzbudilo mimořádný zájem v Mnichově. Víme o tom zejména z korespondence W. A. Mozarta, který se tehdy, v říjnu roku 1777, v Mnichově s Myslivečkem setkal. Sám se již tehdy, v roce 1771, v Miláně se známými se už před sedmi lety v Bologni, Wolfgang Amadeus si velmi vážil „Českého muže". Myslivečka, jak o něm psal Mozartův otec Leopold; cítí v něm také nadaného a zkušeného skladatele; Myslivečkův vliv na tvorbu salcburského mistra je přesvědčivě doložen.

V Mnichově zastihl Mozart Českého skladatele vyšlého následky úrazu a neúspěšné operace. Jeho tři roky Mysliveček stále čelil útokům neznajících tajné choroby plodnou tvůrčí činností. Zemřel v Římě 4. února 1781. Když pak jeho dílo, zasuté na čas přikrovem doby, po letech znovu ožilo, ukázaly jeho stěžejní projevy, že právem patří k základním bodům české hudby předklasicistnorské.

Dne 6. března slaví významné životní jubileum první kosmonautka světa Valentina Těreškovová. Letos v červnu uplyne již 24 let od jejího historického letu do vesmíru, kdy řídila kosmickou loď Vostok 6 a během letu uskutečnila společné s kosmonautem V. Bykovským, pilotem lodi Vostok 5, první skupinové let ve vesmíru. V Těreškovové je členkou ÚV KSSS a členkou prezidia Nejvyššího sovětu SSSR. Foto: ČTK

JEJÍ DĚTÁTKO BYLO POČATO V RACHEJTLI...

Čtvrtý energoblok stále pod kontrolou

Moskva: Složitý diagnostický komplex nepřetržitě prověřuje stav vnitřního prostředí v izolovaném čtvrtém energobloku černobylské jaderné elektrárny. Údaje o stavu „pohřbeného" reaktoru nevyvolávají znepokojení a odborníci předpokládají, že sousední třetí blok bude letos znovu uveden do provozu. Podle zpráv sovětské Pravdy zpracovává složitá výpočetní technika 24 hodiny denně údaje o teplotě reaktoru, o proudění neutronů a složení vzduchu uvnitř sarkofágu. Čtvrtý energoblok černobylské elektrárny je plně pod kontrolou a intenzita neutronového proudění se blíží normálu, uvádí Pravda.

Kvůli cigaretě přišel o život

● Ve Slezské Ostravě přišel při požáru v bytě o život 67letý muž. Podle předběžného zjištění se oheň rozšířil od nedopalku cigarety.

ODKLOPENA 37 PSY, většinou padlých, na britském městě Maidstone osmdesátiletá babička M. Harlová. Až do nedávného zdroku úřadů, které prohlásily, že se o zvířata „Fádně nestará" a ještě společníky ji odebraly. Babička, která za psí stravu utratila prakticky celý svůj důchod, dostala navíc deset liber pokuty.

● V NDR byl dosud zaznamenán jeden případ onemocnění AIDS (syndrom získaného selhání imunity) a bylo zjištěno 14 osob, které jsou nositeli viru této nemoci. Píše to list Berliner Zeitung.

Tatrou kolem světa

(Čtk): Poslední přípravy speciálního automobilu TATRA 815 GTC (Grand Tourist Conteiner) na cestu kolem světa ukončili pracovníci o. p. Tatra Kopřivnice. Pro zhruba 800 dnů trvající expedici zeměmi Evropy, Ameriky, Afriky, Austrálie a Asie sestavili Kopřivničtí obytný automobil na upraveném podvozku typu T 815 VE 25 208 6×6.1 a vybavili jej speciální nástavbou. Vůz o hmotnosti 19 tun je deset metrů dlouhý, 3,8 metru vysoký a může dosáhnout maximální rychlosti 95 km za hodinu. Prostor vozu zajišťuje podmínky pro dlouhodobý pobyt posádky: její členové budou mít k dispozici kuchyň se čtyřplotýnkovým vařičem, dřezem, plynovým průtokovým ohřívačem vody, infratroubou, vířivou pračkou, chladničkou s mrazicím boxem; dále koupelnu se sprchou a umývadlem, chemický WC, fotokomoru, pracovnu s psacím stolem a psacím strojem. K zvláštní výstroji vozidla patří mj. motorový závěsný kluzák — rogalo, jež bude sloužit k filmování. — Cílem jízdy, která by měla začít 18. března slavnostním startem ze Staroměstského náměstí v Praze, je propagace průmyslové a kulturní vyspělosti ČSSR.

„Unser Pabel hat uns durchgebracht, unsere Atommacht schreckt ihn nicht. Die USA bewundert nur eines: wenn sich bei uns eine Demokratie entfaltet."

Michail Gorbatschow, im Juni 1986 vor sowjetischen Schriftstellern

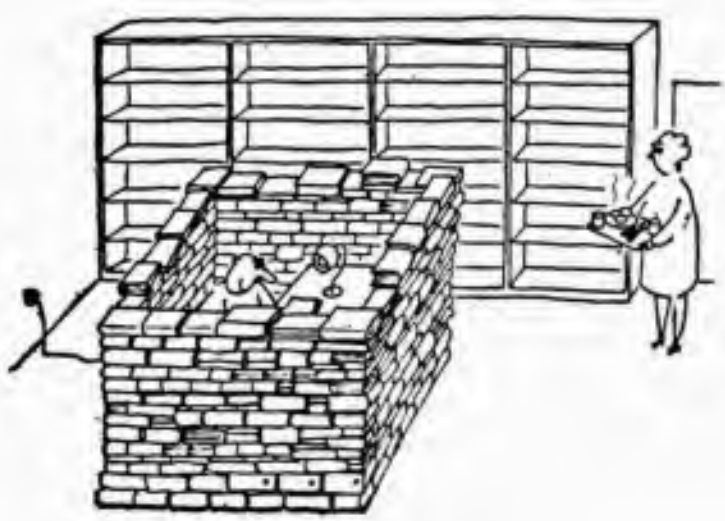

Ohne Paß droht politische Verfolgung

Wie hoch die Zahl der türkischen Staatsangehörigen ist, die mittels Paßentzuges verfolgt werden und in der Bundesrepbulik auf der Kippe zwischen Abschiebung und Erteilung eines Fremdenpasses leben, ist ungewiß. Allein aus Hessen sind dem Dachverband der türkischen Arbeitervereine in Düsseldorf, FIDEF, ein Dutzend Fälle bekannt. Die Dunkelziffer wird jedoch sehr viel höher geschätzt. Die meisten hätten Angst um ihren Arbeitsplatz oder fürchteten, sich bei ihren türkischen Bekannten unbeliebt zu machen, erklärte der FIDEF-Vorsitzende, Tarik Özen.

Selten gewährt die Ausländerbehörde den Fremdenpaß auf Anhieb. Erforderlich ist der Nachweis, daß der Betroffene in seinem Heimatland politische Verfolgung zu erwarten hat. Da sich das türkische Konsulat in der Regel hierzu nicht äußert, ist der Nachweis allerdings nur schwer zu erbringen.

Im Falle des türkischen Schlossers Aysan Ucta, dem im März 1985 ebenfalls in Berlin der Paß entzogen wurden, dauerte das Verfahren mehr als anderthalb Jahre. Zunächst ließ die Behörde monatelang nichts von sich hören, so daß Ucta vor dem Verwaltungsgericht Untätigkeitsklage erheben mußte. Nach fast einem Jahr kam dann die Ablehnung seines Antrags auf einen Fremdenpaß. Begründung des Innensenators: Es sei unklar, ob Ucta nicht doch noch seinen türkischen Paß zurückerhalte. Tatsache war, daß der türkische Generalkonsul die Anfrage aus dem Innensenat schlicht unbeantwortet gelassen hatte. Erst als Aysan Ucta erneut vor Gericht ging, bekam er Ende 1986 den Fremdenpaß zugesprochen.

Im Urteil heißt es ausdrücklich, daß es sich um einen Einzelfall handele. Einen grundsätzlichen Rechtsanspruch besitzt keiner, dem das Konsulat seines Heimatlandes den Paß entzieht mit der Absicht, ihn verfolgen zu können. Er muß sich das Recht erstreiten, und bis er das bekommt, ist er ein Mensch zweiter Klasse.

Kemal C. schiebt ein Hosenbein hoch und zeigt auf mehrere kleine Narben. Sie stammen von einer „Vernehmung" durch türkische Polizei. Das war 1978, noch vor dem Militärputsch, als Kemal C., seit Ende der sechziger Jahre Gastarbeiter in West-Berlin, Urlaub bei seiner Mutter in der Osttürkei machte. Plötzlich stand damals Polizei vor der Tür, nahm ihn fest und befragte ihn nach seiner politischen Vergangenheit. Kemal C., vor seinem Umzug nach Deutschland Mitglied der Gewerkschaft und der Arbeiterpartei, wollte sich nicht erinnern. Daraufhin traktierten ihn die Beamten mit brennenden Zigaretten.

Seitdem war der Kurde nicht mehr in seinem Heimatland. „Ich habe Angst, dorthin zu gehen", bekennt er. In Berlin glaubte er sich vor Verfolgung sicher. Längst war die Stadt für ihn und seine Familie zur zweiten Heimat geworden. Die Ferien verbrachten sie statt in der Türkei eben in Schweden oder Frankreich. Doch vor etwa einem Jahr wurde schlagartig alles anders.

Im April 1986 ging Kemal C. routinemäßig zum türkischen Generalkonsulat, um seinen Paß verlängern zu lassen. Doch der Paß wurde einbehalten. Statt dessen gab man ihm einen Vordruck, der einen angeblichen Verlust seines Ausweises bescheinigte und ihm erlaubte, binnen zweier Monate in die Türkei zu fahren, um sich einen neuen Paß zu besorgen. Was folgte, mutet wahrhaft kafkaesk an: Die Berliner Ausländerbehörde schickte Herrn C. die Aufforderung, unverzüglich die Bundesrepublik zu verlassen, da er mit dem Paß auch seine unbefristete Aufenthaltserlaubnis verloren habe.

Schon fast ein Jahr streitet Kemal C., der sich hütet, in die Türkei zu fahren, nun um seinen Aufenthalt in Berlin. Er ist kein Einzelfall. Seit der Machtübernahme durch die Militärs im Jahre 1980 ist es gängige Praxis der türkischen Konsulate in der Bundesrepublik, Gastarbeitern, die als Regimegegner oder Gewerkschaftsaktive gelten, den Paß zu entziehen. Dadurch sollen sie zur Heimkehr in die Türkei gezwungen werden, wo seit 1980 ein Paragraph Meinungsäußerungen im Ausland, die geeignet sind, dem Ansehen der Türkei zu schaden, unter schwere Strafe stellt.

Die bundesdeutschen Ausländerbehörden unterstützen durch ihr Verhalten diese Praxis. Einwänden wird mit dem Hinweis auf die Möglichkeit eines Asylantrags entgegnet. Dem Betroffenen bleibt in der Regel nur ein Weg: einen Fremdenpaß zu beantragen. Für die Dauer dieses Verfahrens muß vor Gericht eine einstweilige Verfügung gegen die Ausreiseaufforderung der Ausländerbehörden erwirkt werden. Daraufhin gibt es einen Duldungsbescheid. In der folgenden Zeit erlebt der paßlose Ausländer, was es heißt, sich nicht ausweisen zu können. Alltägliche Konsulate in der Bundesrepublik, Gastarbeitern, die als Regimegegner oder Gewerkschaftsaktive gelten, den Paß zu

fšecko je "zumutbar", ale když se jedná o zdejšího, tak se sežanou i fa-
ležní svědkové, jako nedávno, když šlo o kejhák toho "drogisty"...

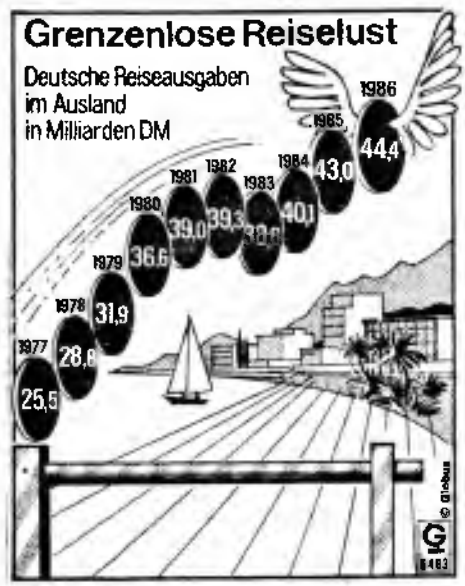

Für die Freizeit 465 Mark

WIESBADEN, 10. März (AP). Für die Freizeit geben die Bundesbürger immer mehr Geld aus. Das Statistische Bundesamt teilte am Dienstag in Wiesbaden mit, eine vierköpfige Familie mit mittlerem Einkommen habe im Jahr 1985 jeden Monat durchschnittlich 465 Mark für Urlaub, Hobbys, Sport und andere Freizeitaktivitäten ausgegeben. Der Anteil für Freizeitgüter an den gesamten privaten Verbrauchsausgaben beträgt rund 16 Prozent. Allein gut ein Viertel des Freizeitbudgets fließt in die Urlaubskasse. Zu Buche schlagen außerdem die Ausgaben für Funk und Fernsehen, für Bücher und Zeitschriften sowie die Kosten für die Nutzung des Autos in der Freizeit.

TEĎ SE TO ZVÝŠÍ O NÁKUP KONDOMŮ...

HEREC HUGO HAAS

vyšel jednoho prosincového rána z vinárny s pevným rozhodnutím:

„Tak konec toho nepotádaného života! Od Nového roku začnu nový život. Na víno alea chodit nepřestanu, ale budu si to aspoň platit!"

(HUGO HAAS, 1901–1968, český divadelní a filmový herec a režisér)

HUGO HAAS

JEDNOU SEDĚL JOSEF KAINAR

v klubu Svazu spisovatelů s přítelem spisovatelem, jímž nebyl nikdo jiný než Norbert Frýd. V jednu chvíli Frýd mezi řečí prohodil:

„Víš, že za recidivu románu Krabice živých jsem dostal třicet tisíc?"

Josef Kainar se hned pln účasti dotázal:

„A zaplatil jsi tu pokutu, nebo sis to odsedět?"

(JOSEF KAINAR, 1917—1971, český básník; NORBERT FRÝD, 1913—1978, český spisovatel)

NÁRODNÍ DIVADLO UVEDLO

když tuze špatnou hru. A měla dvanáct obrazů. Po generální zkoušce byla rozprava s autorem. Většinou se mluvilo o hře pusně, ale v žádných superlativech. Saša Rašilov se přihlásil o slovo: „Pane autore, ona ta hra není tak špatná, ale chtělo by to krátkou jeden obraz." — „A který máte na mysli, Mistře?" ucítil se zeptat autor. — „To je jedno, který chcete!" odpověděl Saša.

(SAŠA RAŠILOV, 1891—1955, český divadelní a filmový herec, zesnulý smělec)

GILBERT KEITH CHESTERTON,

známý anglický spisovatel, byl literárním odpůrcem Bernarda Shawa. Po celá desetiletí spolu zuřivě polemizovali.

Chesterton, který byl velmi tlustý, se jednou potkal s hubeným a vytáhlým Irem. Zastoupil mu cestu jako obrovská koule a řekl:

„Shawe, když vás tak člověk vidí, mohl by si myslet, že je v Anglii hlad."

Dlouhý a tenký Shaw se rozvibroval vnitřním smíchem:

„Drahý Chestertone... a když se tak člověk dívá na vás, mohl by si myslet, že je to vaší vinou."

(GEORGE BERNARD SHAW, 1856—1950, anglický dramatik, romanopisec a kritik, irského původu; GILBERT KEITH CHESTERTON, 1874 až 1936, anglický spisovatel)

BERNARD SHAW

KAREL ČAPEK

„Neboj se, malá. Nás, měsíčků, je pořád jenom dvanáct, ale přišlo nás navštívit dvaapadesát tejdnů!"

Bischof nach Maß

VERDUN, 10. März (AFP). Der künftige Bischof der Diözese Verdun soll nach dem Wunsch seiner zukünftigen Gemeinden „zwischen 40 und 55 Jahre alt, kontaktfreudig wie Papst Johannes Paul und ein Unternehmer sein, der ein Projekt hat, mit dem die Kirchenarbeit angeregt und angekurbelt wird". Diese Definition ist das Ergebnis einer Umfrage unter den Gläubigen, die nach der Pensionierung des bisherigen Bischofs im vergangenen August vorgenommen wurde. 512 von insgesamt 2666 Gläubigen füllten einen entsprechenden Fragebogen aus.

Der „Wunschkandidat" für das Bischofsamt in Verdun soll auch das bäuerliche Leben und die Jugend kennen und sich der „historischen Vergangenheit von Verdun" bewußt sein.

A HUCI' BYT SCHÜRZENJÄGER...!

Damm um Tschernobyl

MOSKAU, 10. März (dpa). In der Nähe des sowjetischen Atomkraftwerkes Tschernobyl wird zur Zeit ein Damm gegen das im Frühjahr drohende Hochwasser errichtet, mit dem eine Verseuchung des Wassers verhindert werden soll.

Aufgespießt

„Liebe Freunde! Wir gratulieren Ihnen und Ihren Familien herzlich zum 8. März, zum Internationalen Frauentag."

Auszug aus der März-Ausgabe der illustrierten Monatszeitschrift „Sowjetfrau".

EMIL FILLA SVÝM DÍLEM

velmi inklinoval k Picassovi, a ani se tím příliš netajil. Také Picasso dobře znal svého českého obdivovatele a velice si jeho díla vážil. Několikrát se ti dva i spolu setkali.

Při jedné Fillově výstavě v Paříži byl mezi návštěvníky opět Picasso. Prohlédl si se zájmem obrazy a pohovořil s Fillou. Při odchodu z výstavy se k dvojici malířů přitočil nějaký výtvarný kritik.

„Tak co tomu říkáte?" zeptal se Picassa.

Slavnější druh se naposled rozhlédl výstavou. „Je to vlastně taky Picasso," řekl. „Výtečný, poctivý Picasso z Československa."

Potom jakst mimoděk zalistoval ještě v katalogu, podíval se na ceny jednotlivých vystavovaných prací a dodal:

„Filla je — Picasso pro chudé."

(EMIL FILLA, 1882—1953, český malíř, grafik, sochař a teoretik; PABLO PICASSO, 1881—1973, španělský malíř, grafik, sochař a keramik)

PROFESOR JOSEF PELNÁŘ

si moc nepotrpěl na společenskou smetánku a všeliaké prominentní protekce. Soudil, že vyšší společenské postavení má nést s sebou vyšší odpovědnost, ale rozhodně na žádné rodinné výsady.

I skládal u něj jednou zkoušku z vnitřního lékařství synovec tehdejšího ministerského předsedy. Student byl členem „zlaté mládeže", medicína mu byla věcí vzdálenou a domníval se, že k úspěšnému složení zkoušek stačí jeho jméno.

Zkouška však měla žalostný průběh a Pelnář se již chystal psát do protokolu nedostatečnou, když se postižený ozval:

„Já jsem ale pravý synovec ministerského předsedy, pane profesore."

Pelnář se nezarazil, nedostatečnou dopsal a pak pronesl: „A já jsem pravý syn ševce z Domažlic, máte nedostatečnou, můžete jít."

(JOSEF PELNÁŘ, 1872—1964, lékař internista, akademik ČSAV)

JISTÝ ZVĚDAVÝ CIZINEC

byl uveden k Alexandru Dumasovi seniorovi. A hned se ho začal vyptávat po jeho původu.

„Vy jste quadron, že?"

„Ano," odpověděl Dumas, který se svým rodokmenem nikterak netajil.

„A váš otec?" pokračoval návštěvník.

„Byl mulat," řekl Dumas.

„A váš děd?"

„Byl černoch," řekl autor, jemuž už docházela trpělivost.

„Ó, a mohu se zeptat, kdo byl váš praděd?"

„Orangutan, pane, orangutan," vybuchl Dumas. „Můj rodokmen totiž začíná tam, kde váš končí!"

(ALEXANDRE DUMAS st., 1803—1870, francouzský spisovatel)

Skandal um Bolschoi-Dirigenten

MOSKAU. Die Auseinandersetzungen um den Chef des Orchesters des Moskauer Bolschoi-Theaters, G. Panjuschkin, beeinflussen offenbar inzwischen auch die Qualität der Aufführungen. „Wegen der unnormalen Situation verläßt uns auch die begabte Jugend. Sie geht weg, um ihre menschliche Würde zu bewahren", zitierte die Gewerkschaftszeitung „Trud" eine Geigerin des Orchesters. Eine andere Musikerin erklärte, die besten Gastspiele in den vergangenen Jahren seien die gewesen, an denen Panjuschkin nicht teilgenommen habe.

Bereits Mitte Dezember hatte die Zeitung berichtet, daß Panjuschkin bei Reisen ins Ausland regelmäßig einen „Tribut" in ausländischer Währung von den Musikern gefordert habe. Zwei Mitglieder des Orchesters, die sich über diese Praxis beschwert hätten, seien entlassen worden. Jetzt schrieb das Blatt, daß Panjuschkin bei einem Gastspiel in Italien von einer Firma Pelzmäntel gekauft und im Hotel wieder an die Musiker veräußert habe. Wieviel er für die Mäntel bezahlt und später eingenommen habe, könne selbst die Polizei jetzt nicht mehr feststellen.

Der Orchesterchef hat sich nach Angaben von „Trud" trotz der öffentlichen Kritik durch Protektion von oben halten können. Das Kultusministerium, das sich in bisher beispielloser Weise mit persönlichen Briefen zugunsten Panjuschkins eingemischt habe, habe bisher nicht einmal auf die Kritik geantwortet, schrieb die Zeitung. Der Redakteur des Blattes, der den Skandal publik gemacht hatte, war selbst ins Schußfeld der Gönner Panjuschkins geraten. Die Fakten über den Orchesterchef seien jedoch dokumentarisch belegt, schrieb die Zeitung jetzt. dpa

Arme Zielscheibe

WASHINGTON, 11. März (AFP). Etwa 100 der 600 uniformierten Geheimdienstbeamten, die für den Schutz hochgestellter Persönlichkeiten in den USA zuständig sind, haben am Dienstag bei einer Demonstration vor dem Weißen Haus mehr Lohn gefordert. Die Demonstranten versammelten sich vor dem Amtssitz des Präsidenten. Ihre Spruchbänder trugen Aufschriften wie „Ich bin jeden Tag Zielscheibe, warum kann ich nicht besser bezahlt werden" oder „Der Präsident kann schlafen, weil die ‚Uniformed Division' nicht schläft". Auf die Forderungen angesprochen, sagte Reagans Pressesprecher Marlin Fitzgerald, das Weiße Haus ergreife „in dieser Art Konflikte" nicht Partei.

Dem Block ist bange

Besiegelt Michail Gorbatschow (links, am Grabmal des Unbekannten Soldaten in Warschau) das Ende des totalitären Kommunismus? Nicht nur seine Verbündeten (von links: Schiwkow, Bulgarien und Kádár, Ungarn) tragen Skepsis zur Schau.
Foto: Jürgens

Moskaus Verbündete im Ostblock sind durch den neuen Kurs des Kremls alarmiert. Am weitesten vorgewagt hat sich jener tschechoslowakische Funktionär, der im August 1968 mit seinem „Hilferuf" die Sowjetarmee und Truppen der DDR, Polens, Ungarns und Bulgariens in Marsch setzte, damit sie den Prager Reformfrühling niederwalzten: Vasil Bilak. Der Ideologiehüter der dortigen KP fühlte sich bemüßigt, an die Erfahrungen von 1968 zu erinnern und drohend zu verkünden: Nie mehr werde man zulassen, was damals geschehen sei. Es gebe Leute, „die von der neuen Politik schwärmen. Sie möchten sich die Veränderungen in der Sowjetunion zunutze machen und dahinter ihre gegen das Volk gerichteten, antisozialistischen Aktivitäten verbergen." Noch kein anderer Funktionär des Ostblocks hat es gewagt, Gorbatschow zu beschuldigen, er ermuntere „antisozialistische Elemente".

Damit vor allem die Oppositionsgruppe „Charta 77" nicht neuen Mut schöpfe, werden deren Mitglieder seit ein paar Wochen noch strenger als zuvor observiert und oft mehrmals am Tag kontrolliert oder zu Verhören vorgeladen.

In der DDR (siehe Rheinischer Merkur vom 13. Februar) achtet die Zensur unverändert darauf, daß in den Parteimedien nichts erscheint, das die von SED-Chef Erich Honecker in einer Grundsatzrede vor Parteifunktionären verordnete Skepsis mildern könnte. Wer sich freundlich über Gorbatschows Politik äußert, wird zensiert, erfuhr der italienische Kommunist Allessandro Natta bei seinem Besuch in Ostberlin.

Nicht überraschen kann der Widerstand des rumänischen Staats- und Parteichefs Nicolae Ceausescu. Der Repräsentant des neben dem albanischen lupenreinsten stalinistischen Systems belehrte gar die Sowjetunion, daß selbst deren bescheidene Zulassung von privatem Handwerk „kapitalistisch" und Sünde wider den kommunistischen Geist sei. Keinerlei Reform will er dulden. Sogar noch „mehr revolutionäre Strenge" kündigte er seinen Untertanen an.

Das kann nur als Drohung verstanden werden, denn die rumänische Variante des Kommunismus ist ein trauriger Beweis für die Verelendung der Massen, die Ruinierung einer Volks- und einst blü-

stung schöpferischer Kräfte und des Geistes durch kommunistische Gewalt. Dieses zu Revolution bisher nicht fähige Volk zeigt, daß es Grenzen der Leidensfähigkeit gibt: Gerüchte über Flugblätter mit Aufrufen zum Widerstand und zur Verweigerung halten sich. Berichte über einzelne Streiks sind glaubhaft, seit schon im Jahre 1979 Ceausescu selber die streikenden Bergarbeiter des Schil-Tales besänftigen mußte. In Rumänien ist sogar Brot rationiert. Ceausescu fürchtet denn auch weniger Wirtschaftsreformen, zu denen er und seine devote Funktionärskaste sowieso unfähig wären; er fürchtet die Veränderung an sich.

In Warschau tragen die führenden Repräsentanten nach außen Genugtuung zur Schau. Keine Probleme machte es, alle in Moskau verordneten Veränderungen einschließlich der ZK-Rede Gorbatschows zu veröffentlichen. Man fühlt sich dem sowjetischen Nachbarn sowieso voraus (und heimlich weit überlegen). Manche besinnen sich in stillem Stolz auf den sensationellen Außerordentlichen Parteikongreß von 1981, als die neue Führung geheim gewählt wurde. Am 17. Juli kam der damalige Ministerpräsident Wojciech Jaruzelski durch geheime Wahl an die Parteispitze (mit 1615 von 2950 Stimmen) und wurde der amtierende Parteichef Stanislaw Kania gestürzt.

Auch über „Glasnost" (Transparenz), Kritik, Demokratisierung und ähnliche, von Moskau benutzte Schlagworte können Warschaus Kommunisten nur müde lächeln. Sie müssen ein Volk beherrschen, das ihnen längst solche Eigenschaften anerzogen hat. Ermunterungen, wie sie zur Zeit sowjetische Intellektuelle erfahren, braucht es in Polen nicht. Hunderte von nichtlegalen Druckschriften laufen um, keineswegs im Untergrund, sondern ausgewiesen durch Namen und

Unbehagen und Zufriedenheit prägen gleichwohl das Urteil über die sowjetischen Versuche. Die Zufriedenheit ist zu verstehen. Was immer in der Sowjetunion im Sinne einer Lockerung geschieht, rechtfertigt in Polen bestehende Verhältnisse. Kardinal Glemp und den Katholizismus Polens in einer führenden Zeitung der Sowjetunion positiv gewürdigt zu sehen, könnte beispielsweise einen Verzicht auf eine bislang vor allem im Blick auf Moskau praktizierte Politik der Nadelstiche gegen den Klerus nahelegen. Unbehagen jedoch gilt den unkalkulierbaren Rückwirkungen auf Polens Gesellschaft, die latent aufsässig ist. So nimmt in Polen die Repression gegen Angehörige der Untergrund-Solidarnosc wieder zu, denen man mit hohen Geldstrafen wirtschaftliche Not androht.

Vermeintlich unproblematisch müßte es für Ungarn sein, die sowjetischen Schritte zu akzeptieren. Denn an wirtschaftlicher Reform ist Ungarn allen anderen kommunistischen Staaten weit voraus. Viele Betriebe haben sich an die Regeln des Wettbewerbs gewöhnt. Längst gibt es gemeinsame westlich-ungarische Unternehmen, gibt es tüchtiges Unternehmertum in Grenzen und hat sich das Land ausländischen Informationen und Meinungen geöffnet. Von den neuen Moskauer Schlagworten haben Ungarns Kommunisten nichts zu fürchten. Doch die ungarische Wirtschaftsreform, die seit 1968 umgesetzt, zeitweilig

Einwände heimischer Dogmatiker aufgehalten und auch schon mal zurückgedreht wird, hat dem Land auch Probleme beschert: Wenige Magyaren werden leicht reich, die Masse der zehn Millionen Ungarn blieb arm. Die Wirtschaft des Landes steckt in der Krise.

Probleme macht der Partei eine zunehmende Unbekümmertheit oppositioneller Intellektueller. Im bisherigen Schriftstellerverband hat es jüngst bei Wahlen für die Partei unangenehme Überraschungen gegeben. Mißliebige Autoren wurden in den Vorstand gewählt, was zur Folge hatte, daß ein neuer Verband gegründet wurde, der systemtreu zu sein verspricht und mit staatlicher finanzieller Unterstützung rechnen darf. Dies mag als Bewegung an nicht zu wichtiger Front erscheinen – aber in Ungarn haben Literaten immer auch politischen Einfluß gehabt. Ihre Rolle beim Aufstand 1956 hat die Partei gelehrt, sie ernst zu nehmen.

Über die Haltung der bulgarischen Partei zu den sowjetischen Veränderungen dringt weniger nach außen als über die der anderen Parteien. Ungeachtet gelegentlicher Berichte über Verschwörungen gegen Parteichef Todor Schiwkow und Gerüchten über ein Streben nach vermehrter nationaler Eigenständigkeit muß man die bulgarische Geschichte und die in Jahrhunderten durch einen gemeinsamen Glauben gestärkte Verwandschaft des Landes zum Nachbarn Rußland als Indikator dafür nehmen, daß

mehr als oberflächlich berühren würden. Vordergründig betrachtet, dürften Moskaus Satelliten keinen Grund haben, sich vor dem anderen Kreml-Kurs zu fürchten, weil die meisten partiell weiter sind – und manche sogar in allem. Ihre Unruhe resultiert aus der Ungewißheit, was Moskau von seinen durch Ideologie und Zwang verbundenen Partnern erwartet. Es gibt widersprüchliche Aussagen, etwa von Moskaus Botschafter in Bonn, Julij Kwizinskij. Bei der Präsentation der Gorbatschow-Rede in Buchform in Bonn behauptete er einerseits, es gebe über die „Grundzüge" der Reformnotwendigkeiten mit Moskaus Getreuen Übereinstimmung, andererseits sagte er, jedes Land solle seinen Sozialismus selbst gestalten.

Während Rumänien, die Tschechoslowakei und Bulgarien Grund haben, sich durch Moskaus andersartige Politik überfordert zu fühlen, dürfte dies für Polen, die DDR und Ungarn eigentlich nicht gelten. Und dennoch besteht auch ihr Mißbehagen nicht ohne Grund. Sie, die bis auf Kadar, Ceausescu und Schiwkow ihre Macht der damaligen sowjetischen Führung unter Leonid Breschnew verdanken, können den Sinn des sowjetischen Sinneswandels nicht einsehen. Sie wähnen darin mehr Risiken als Chancen.

1. Sie hegen Zweifel an der Notwendigkeit jenes „Umbaus", der sich nach den Beschreibungen durch Gorbatschow selber eben nicht nur auf ökonomische Felder erstrecken sondern weit in die Ge-

was gegenwärtig in der Sowjetunion r
lisiert ist oder wird, ängstigt sie, sond
das, was womöglich nachkommt. Daß
Sowjetunion wirtschaftliche Reform
nötig habe, bezweifelt keiner. Die Rü
ständigkeit der östlichen Führungsma
fordert von ihnen ständige Subventior
in Form von Know-how, von Lieferung
gegen unzulängliche Gegenleistung
und bei eigenen wirtschaftlichen Ne
rungen mußten sie stets Moskaus M
trauen abwehren. Die Regimes aber,
ebenfalls wirtschaftliche Reformen nö
hätten, fürchten, nicht ohne Grund, d
es dabei eben nicht bleiben werde.

2. Sie zweifeln an der Machbarkeit
vermuteten Änderungen. Sie wissen, d
zu wirklicher wirtschaftlicher Reform
Dezentralisierung gehört, die Selbst
digkeit der Betriebe, die Bevorzugu
des Sachverstandes vor der Linientre
Marktverhalten, also Wettbewerb. Al
das beeinträchtigt aber das erste und e
scheidende Prinzip: die Führungsro
der Partei. Deren Monopol und un
fechtbare Omnipräsenz wären bedro
wenn noch geheime Wahlen dazukäm

3. Sie haben Angst vor unberech
baren Entwicklungen. Selbst den R
gesetzt, die sowjetischen Kommunist
könnten in ihrem Lande eine Ordnu
errichten, die zwar kommunistisch-so
listisch wäre, aber doch auf Transpare
beruhte, auf etwas gestärkter Rech
sicherheit, auf ein wenig mehr Resp
vor Menschen- und Bürgerrechten,
wäre dennoch die Übertragung ei
solchen sowjetischen Modells auf
anderen kommunistischen Staaten
kant.

Denn dort warten die zu Reformen e
schlossenen Kräfte seit langem und
wachsender Ungeduld darauf, daß in
Sowjetunion etwas geschieht. Innerh
und außerhalb der herrschenden P
teien ist die Ungeduld nur mühsam
bändigt. Welche Richtung aber Krä
nehmen, welche Wucht sie gewinn
können – das wissen die Prager und
Warschauer Führer. 1968 und 1980, P
ger Frühling und „Solidarnosc", hat
gezeigt, daß in den Staaten Mitteleuro
und des Südostens eben noch Ande
wirksam wird: ein unbändiger Wille
Freiheit, die Verachtung für den Komm
nismus, das Zugehörigkeitsgefühl
Völker zur europäischen, abendlän
schen, christlichen Kultur.

Was die Kommunisten dieser Länd
ahnen: dies alles schlummert. Wird
erst erweckt, dann kann nur noch gro
Gewalt den Umsturz der kommunis
schen Regimes aufhalten.

LUDVÍK VACULÍK

To je dobře

(fejeton)

Dopoledne jsme s Mirkem Zikmundem elektricky řezali akáty, pak byl oběd a Mirek pravil: „Tak co by sis dal: pivo, nebo to bílé kobylské." Uvažoval jsem: „Račí to vino, kamaráde. Pivo zas může být kontaminováno potemníkem." Některá piva totiž, milý čtenáři, jsou dnes cítit broukem potemníkem, jenž napadá sklady a naopak. Loni v létě byl potemník v pivě uherskobrodském. Mirek zašel do sklepa, pak nalil do obou sklenek a já jsem mu vykládal:

„Před nádražní budovou písek byl vždycky uhrabaný, pumpa natřená, na ní byla pravopisně přišroubovaná tabulka ‚pitná voda', voda byla pitná a podlaha v čekárně napuštěná olejem a čistá. Vyhlášky všecky byly připnuté rovně, plakáty nebývaly oškubané jak dnes, lavice byly natřeny vlakově okrovou barvou a váha se leskla u okna, které bylo umyté. Bylo tam zkrátka čisto a důstojno. Celé drážní těleso, člověče, bylo pořádně pražce perfektně napuštěné dehtem, mezi nimi bílý šutr, který se plel, skoby řádně dorážené a šrouby se denně snad dotahovaly. A ty koleje — člověče — ty byly za všech okolností rovné!" zvolal jsem. „A to byl pro lidi tenkrát obraz a charakter státu. Draha byla stát a stát byl dráha: vzor pořádku, kázně, přesnosti a odpovědnosti. Skoro si myslím, že to byla silná agitace pro socialismus, o čemž se dnes nemluví." Mirek, dolévaje, pravil: „Promiň, že tě přerušuju, a totež byty pošty . . . " — „Ano, pošty, správně. Co známka, to dodaný dopis. Takže stát byla osobnost povýšená nad bídu nahnutých plotů, hnojných dvorků a všelijakých šop. Ačkoli se tak nevnucoval do všeho jak dnes, měl přirozenou autoritu . . . " — „Promiň ještě, že tě přerušuju," pravil Mirek, „ale když já tobě či ty mně dáš nějaký větší dar: proč se z toho má platit jakási daň? Za co, za trest, že si něco dáváme? Vždyť je to věc nás dvou!" — „To ti vysvětlím: oni nesnesou, aby něco byla jenom naše věc. Ale podívej se dneska na ty koleje!" — „Ta alej plevele podél tratí," řekl Mirek. „A poslechni si ten nadřízený hlas," řekl jsem, sáhl po rádiu, zapnul krátké vlny, a jak jsem jel po škálách, všady znělo bručení, kvičení, mletí a broušení. „To je argument, co? To je moudro! To je ta pravda! To je výchova, co? To je autorita a důstojnost, co? To je vztah k lidskému mozku, k hlavě a k uchu!" Mirek však pravil: „Nerozčilujme se teď, večer nám to řeknou ve vídeňské televizi. Co kdybysme si teď šli lehnout na slunko?"

Bylo květnové zlínské odpoledne, slunko padalo hebkou sítí bukového listu do trávy. Rozprostírali jsme pokrývku a Mirek pravil: „Musíme si přeci nachytat trochu toho stroncia, když je tak vzácné!" Stáhli jsme spodky, lehli si a přemýšleli, snili. „On ten konec nakonec," pravil Mirek, „může mít tuhletu podobu: bez války." — „Ano," řekl jsem, „my budeme pořád čekat na normální časy, a toto jsou možná poslední normální časy." Mirek si dlaní stínil oči před jasem oblohy a pravil: „Představ si, už i na Cejloně je teror! Taková to byla rajská země!" Já jsem řekl: „A co ta Finka?" — „Která?" — „No na tom Cejloně tenkrát. Ta příhoda se slonem a co říkala ta Finka. Vykládej mi to celé znovu!" požádal jsem ho.

Pomalu se na nás přesunul stín stromů. „Nepůjdeme už?" navrhl jsem. „Můžeme," řekl, „máme nabráno na devadesát let. Mens sana in corpore sano," pravil vzdělaně a v domě řekl: „Teď ale si dáš to pivo, ne? Je to Jarošov, neboj se." — „Raději bych trochu céziového mléka," řekl jsem. „Prosím, možno," řekl, „a zítra bychom si měli koupit salátek, čerstvý." — „Myslíš, abysme měli tu dietu kompletní," řekl jsem. „Co myslíš," řekl, „vyhnul se nám ten mrak, nebo nám lžou?" — „Nevím," odpověděl jsem, „ale co se výherních vkladních knížek týče, nevěřím jim. Já myslím, že před slosováním vyřadí vždycky čísla knížek s vysokými vklady. Kdo je může kontrolovat, nikdo!"

Vypil jsem mléko, Mirek své pivo, neříkal jsem mu nic, abych mu nenasadil brouka do hlavy, a rozhodli jsme se pokračovat na svahu v kácení akátů. Bylo dusno čím dál větší, brýle jsem mohl ždímat. „Mělo by pršet," pravil Mirek, „možná bude," pravil jsem já. Dokončili jsme řežbu, stáhli kabel, sklidili pilu. Mirek šel pustit psa, ten po něm začal skákat, Mirek si s ním chvíli hrál. Já jsem se zatím v domě pokoušel chytit cizí zprávy o vývoji mraku, bylo však slyšet jen zavilé kvičení.

Při večeři pustil Mirek pražskou televizi: hlavní hygienička nás uklidňovala nízkými dávkami záření, doporučila nam však osprchovat se a nehladit psy. Mirek přepnul na Vídeň, tam poplach: bagry odvážely písek z dětských hřišť, kontroloři chodili po trhu a shazovali ze stánků na zem bedničky se salátem. Vypadalo to až trochu bláznivě: Rakušané se nemají koupat v otevřených vodách, lehat na trávu, při dešti se mají schovat. „Tam to musí být hrozné," pravil Mirek. „Já bych nechtěl žít v Rakousku," pravil jsem já a Mirek raději přepnul zpátky na Prahu. Venku se náhle setmělo, zableskło se a zahřmělo.

V devět hodin hlásila stanice BBC poplašné míry záření z Bavorska. „Vidíš, nás to přeskočilo," pravil Mirek. „Prší," řekl jsem a rychle jsem se začal zase svlékat. Mirek se rozesmál: „Správně, Ludviku, to je májový. Taky se u vás říkalo, že májový dešťák je zdravý?" Déšť teple a důvěrně do nás bil, skákali jsme, Mirek pravil: „Třeba porosteme." Já jsem vzdělaně řekl:

Mindenit jó, de legjobb otthon!"

Květen 1986

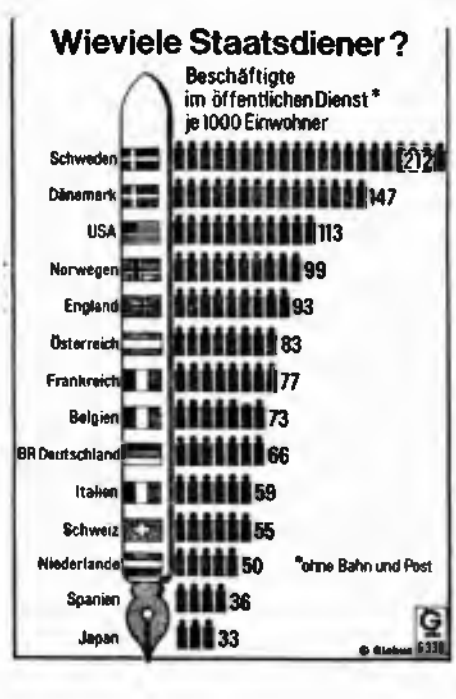

Manipulace s cenami

(čtk): Podle zprávy Federálního cenového úřadu zjistily namátkové kontroly v sedmé pětiletce manipulace s cenami, které jenom v rozsahu těchto kontrol dosáhly výše 4,5 miliardy korun, o které hospodářské organizace zvýšily — nebo se o to pokusily — ceny svých výrobků a služeb. Porušení cenové kázně zjistily tři čtvrtiny kontrol. Šlo zejména o machinace různého druhu, jako jsou přímé náklady a mzdy, režijní náklady, ale také přirážky a slevy, záměna materiálů za levnější, nedodržování norem jakosti aj. Ve službách dochází k nesprávnému účtování cestovného při externích opravách, neposkytují se slevy při překročení lhůt oprav. V maloobchodě jsou účtována vyšší než skutečná množství zboží, nižší jakost je vydávána za vyšší apod. — Jestliže tři ze čtyř kontrol odhalily porušení cenových předpisů, pak uskutečnění více kontrol by zjevně přineslo údaje podstatně vyšší. Jednání části hospodářských pracovníků má jednak aspekt národohospodářský — růst cen znehodnocuje měnu a vnáší do ní inflační popud — a jednak aspekt spotřebitelský a tedy politický. Postup některých organizací v otázce cen není jenom v rozporu s morálkou a předpisy, ale také se základními zájmy socialistické ekonomiky a zákony.

DYK TO TAK BYLO VŽDYCKY...

PŘES CELOU REPUBLIKU . . . Kdyby se všechny železniční koleje, které jsou v Praze, položily za sebou, dalo by se po nich přejet přes celou republiku. Na území hlavního města Prahy je úctyhodný i počet železničních stanic a zastávek, které slouží osobní dopravě. Vždyť jízdní řád ČSD jich vykazuje celkem 43.

TO ŠTĚ NEZNAMENÁ, ŽE TAM MUSÍ BÝT...

SCHLUSSWORT

„Wenn einer als Sieger zum Arschloch wird, dann war er es schon vorher."

Der frühere Formel-1-Rennfahrer Niki Lauda (Österreich) über Konkurrenten aus der Rennsportszene.

Vorerst keine „Krebsstation" in der Sowjetunion

MOSKAU. In der Sowjetunion gibt es bisher keine Pläne zur Veröffentlichung des Romans „Krebsstation" von Alexander Solschenizyn, erklärte der Sprecher des sowjetischen Außenministeriums, Gennadi Gerassimow, auf einer internationalen Pressekonferenz in Moskau. Über das Urheberrecht verfüge der Autor, und bisher sei er noch von keiner sowjetischen Redaktion danach gefragt worden. Auch bei „Nowy Mir" gebe es keine Pläne, den Roman zu veröffentlichen.

Der Chefredakteur der sowjetischen Literaturzeitschrift „Nowy Mir", Sergej Salygin, hatte demgegenüber in einem Interview der dänischen Zeitung „Information" mitgeteilt, daß der Roman „Krebsstation" demnächst von den sowjetischen Behörden zur Veröffentlichung freigegeben werde. Auch Solschenizyns Roman „Archipel Gulag" könne „irgendwann in der Zukunft" veröffentlicht werden, hatte Salygin in Kopenhagen gesagt.

Solschenizyn erhielt 1970 den Literatur-Nobelpreis und lebt seit 1976 im Exil in den Vereinigten Staaten. Seine Bücher werden auf dem sowjetischen Schwarzmarkt zu Preisen von umgerechnet mehreren hundert Mark gehandelt. dpa

Karlovarský jazzový festival

(kp): Čs. jazzový festival v Karlových Varech vstoupil ze tří ročníky svého konání do povědomí nejen jako festival národní, ale také už i mezinárodní jazzové veřejnosti. V současné části letošního IV. ročníku (19.—22. března) vystoupí 8 domácích amatérských souborů a 6 zahraničních (z Polska, Finska, NSR, NDR, Velké Británie a Jugoslávie). Profesionální část je věnována památce tří největších osobností velkoorchestrálního jazzu: Bennymu Goodmanovi (19., 3., Orch. G. Bromal), Count Basiemu (20. 3., Orch. Čs. televize Hradec Králové pod vedením Jiřího Stivína), Dukeu Ellingtonovi (21. 3., JOCR řízený F. Slovačkem a K. Hálou). S našimi nejlepšími bigbandy vystoupí zajímaví hosté: na prvním večeru s G. Bromem bulharský flétnista Simeon Šterev, v druhém večeru zpěvák P. Lips a americtí instrumentalisté Larry Porter (piano) a Alan Praskin (altsaxofon) a na třetím večeru známý americký, v Evropě působící, saxofonista Don Menza. Atraktivní zahraniční hosté tedy budou mít také pravidelná přehlídka jazz Praha 87 (17.—9. dubna). K jejímu programu se ještě včas vrátíme.

Trojnásobný vrah dopaden

(čtk): Příslušníky kriminální služby v Ústí nad Labem byl dopaden a z tří vražd usvědčen 36letý šestkrát trestaný Jaroslav M. z Litoměřic. Pachatel dne 21. října 1985 v bytě v Praze 2, Bělehradské ulici několika výstřely z pistole zavraždil manžele ve věku 72 a 56 roků, načež z bytu odcizil peníze a věci v hodnotě asi 4000 korun. Dne 28. října se spolupachatelů 26letým dvakrát trestaným Jaroslavem G. a 25letým Pavlem M. v ulici kapitána Nálepky v Ústí nad Labem zastřelil 25letou ženu, matku tříměsíčního dítěte. Společně potom z bytu odcizili peníze a věci v hodnotě asi 15 000 korun. Pistoli, ze které vražby spáchal, Jaroslav M. odcizil při vloupání do bytu v obci Litolenice, okr. Litoměřice. Ve vyšetřování se dále pokračuje. — Krajská správa SNB v Ústí nad Labem děkuje všem občanům, kteří, sboru národní bezpečnosti přispěli k objasnění této závažné trestné činnosti.

Die CSSR setzt Zeichen

Die Tschechoslowakei zieht wieder einmal durch eine Reihe politischer Prozesse internationale Aufmerksamkeit auf sich. Nach einigem Hin und Her beginnt am heutigen Dienstag in Prag das Verfahren gegen sieben führende Mitglieder der „Jazz-Sektion". In Brünn soll demnächst gegen den Ende Januar verhafteten Bürgerrechtler Petr Pospichal wegen „umstürzlerischer Tätigkeit" verhandelt werden.

Diese Vorgänge werfen ein bezeichnendes Licht auf die innenpolitische Situation in der CSSR: Während in der höchsten Führung der kommunistischen Partei offenbar die Frage noch nicht entschieden ist, in welchem Ausmaß der vom sowjetischen Parteichef Michail Gorbatschow in Gang gesetzten Reformpolitik gefolgt werden soll, setzen an der Basis Polizei und Justiz unübersehbare „antiliberale" Signale. Offenbar — so vermuten politische Beobachter — sollten an Dissidenten, die im Ausland weniger bekannt sind, Einschüchterungsexempel statuiert werden. Ein jugoslawischer Journalist zitierte unlängst Prager Gesprächspartner, die unumwunden zugaben, daß Moskau gegenwärtig mit seinen Dissidenten „wohlwollender" umgehe als die CSSR.

Insbesondere der anstehende Prozeß gegen die Jazzmusiker hat vereinzelte westliche Hoffnungen gedämpft, die CSSR könnte, was die Menschenrechtsangst angeht, sich zu einer großzügigeren Haltung durchringen; um so mehr, als diese Problematik bereits die Konferenz über Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa (KSZE) sowohl bei dem Kulturforum in Budapest als auch beim gegenwärtigen Folgetreffen in Wien beschäftigt hat. Die Entlassung von fünf der sieben im September 1986 festgenommenen Jazz-Musiker aus der Untersuchungshaft hat allerdings nicht zu der erwarteten Niederschlagung des Verfahrens geführt.

Die innerhalb des offiziellen Tschechischen Musikerverbandes jahrelang existierende Jazz-Sektion — sie zählte zuletzt an die 7000 Mitglieder — wurde den Behörden in zunehmendem Maße ein politischer Dorn im Auge. Anlaß waren ihre bei der Jugend sehr beliebten Verbandspublikationen („Jazzpetit"), die dem Regime als zu eigenwillig und ideologisch nicht konform erschienen. Auf Druck von oben mußte der Musikerverband schließlich die Jazz-Sektion 1984 endgültig auflösen. Dies hatte internationale Komplikationen zur Folge, weil die Jazz-Sektion als Mitglied des „Internationalen Jazz-Verbandes" bei der für Erziehung, Wissenschaft und Kultur zuständigen UN-Organisation UNESCO akkreditiert war.

Die Prager Behörden klagen die sieben ehemaligen Jazzverbandsfunktionäre wegen fortgesetzter Publikationsaktivitäten, der Verbreitung „illegaler Publikationen", gesetzwidriger Wirtschaftsaktivität sowie Steuerhinterziehung an. Tatsächlich aber steht der politische Charakter des Prozesses außer Frage.

Unverhüllt politisch ist dagegen das Verfahren gegen Petr Pospichal. Die Begleitumstände zu seinem Prozeß sind dabei besonders merkwürdig: Im Zusammenhang mit einer aus anderen Gründen verfügten Hausdurchsuchung wurde bei ihm politische Literatur aus der CSSR und Polen gefunden. Pospichal unterhielt Kontakte zur verbotenen polnischen Gewerkschaft „Solidarität". Obwohl ihm der Besitz der „illegalen" Schriften als Delikt angelastet wird, wurden ihre namentlich angeführten Prager Verfasser nicht einmal verhört. Zugunsten Pospichals haben sich namhafte Vertreter der tschechoslowakischen Bürgerrechtsbewegung „Charta 77" engagiert.

Möglicherweise am 17. März soll auch noch der Politprozeß gegen den evangelischen Pastor Jan Dus stattfinden. Dus hat sich wiederholt zugunsten von der Staatssicherheit verfolgter und schikanierter Personen eingesetzt.

Dissidentenkreise in Prag vermuten, daß die Häufung der Politprozesse damit zusammenhängt, daß die CSSR-Behörden sie noch vor dem im April erwarteten Besuch des sowjetischen Parteichefs Michail Gorbatschow in Prag von der Tagesordnung haben möchten.

Freigiebig über den Wolken

WASHINGTON, 9. März (AP). US-Vizepräsident George Bush hat nach Darstellung des demokratischen Senators William Proxmire in den vergangenen sechs Jahren Kartenspiele im Wert von 59 000 Dollar (mehr als 100 000 Mark) an Gäste seines Dienstflugzeuges „Air Force Two" verschenkt. Proxmire sagte in Washington, er habe vom Verteidigungsministerium Rechenschaft für diese „Verschwendung von Steuergeldern" gefordert. Die Luftwaffe habe zwar eine ausführliche Erklärung versprochen, dann aber nur mitgeteilt, sie habe auf Anweisung gehandelt. Nach Einzelheiten will der Senator nun in einem Brief an die Luftwaffe fragen. Ein Mitarbeiter von Proxmire sagte, der Senator habe vergeblich um eines der Kartenspiele gebeten: „Die Luftwaffe erklärte, sie würden nur an Bord der Air Force Two verteilt."

Aufgespießt

„Lieber in einem Alpendorf der erste als in Rom der zweite."

Der CSU-Vorsitzende Franz Josef Strauß, mit einem Zitat Cäsars seine Abneigung erklärend, das Amt des Ministerpräsidenten in Bayern aufzugeben und dann in Bonn unter Helmut Kohl ein Ministeramt zu übernehmen.

SED-Chef Erich Honecker auf einem Empfang aus Anlaß des internationalen Frauentages.

uns seit Anbeginn davon leiten ließen, daß die vereinigte revolutionäre Partei der Arbeiterklasse, die Sozialistische Einheitspartei Deutschlands, für das Volk da ist und nicht das Volk für die Partei. Die Partei ist ein Teil des arbeitenden Volkes in Stadt und Land. Sie ist seine revolutionäre Vorhut, und ihre Mitglieder haben nur ein einziges Privileg, das darin besteht, dem Wohle des Volkes zu dienen."

Aufgespießt

„Das Leben unseres Volkes ist schöner und reicher geworden, weil wir

Eigene Liste der Nichtraucher

Erstmals Bewerber für Betriebsratswahl / „Fast umjubelt"

MÜNCHEN, 10. März (AP). Ein Ausläufer der Nichtraucherwelle in den USA, die Glimmstengelfreunde zunehmend in die Rolle von Störenfrieden drängt, ist inzwischen auch auf die Bundesrepublik übergegangen. Den Beginn der „Nichtraucherrevolution" am Arbeitsplatz wollen zwei Mitarbeiter der Firma Siemens in München durch ihre Kandidatur auf der ersten „Liste Nichtraucherschutz" bei Betriebsratswahlen einläuten. „Ich will nicht länger im Büro vom Qualm meiner rauchenden Kollegen geräuchert werden und durch Passivrauchen meine Gesundheit ruinieren lassen", begründete Spitzenkandidat Wolfgang Niemann seine Initiative am Dienstag vor Journalisten in München.

Sollte der 45jährige Diplom-Volkswirt nach den Wahlen Mitte März in den Betriebsrat einziehen, will er ordentlich zur Sache gehen und Rauchverbot im gesamten Betrieb durchsetzen. Ausnahmen für Raucher, die auf den blauen Dunst nicht verzichten können oder wollen, sich durchaus vorgesehen: Spezielle Anträge auf Raucherlaubnis sollten durch eine zu bildende Kommission aus Betriebsräten und Arbeitgebervertretern genehmigt werden.

Niemann rechnet sich für die Betriebsratswahl sehr gute Chancen aus. In einer ersten Umfrage unter den 20 000 Beschäftigten der „Nachrichten- und Kommunikationstechnik" in der Münchner Hoffmannstraße sammelte der Zigaretten-Gegner auf Anhieb rund 300 Unterschriften für seine Kandidatur. „Ich wurde bei meinem Rundgang durch die Büros fast umjubelt."

Dialog musí pokračovat

TITULEK Z LID. DEMOKRACIE...

JE TO DOBYTEK ... ŠKODA ŘEČI!

Zahraničně-obchodní bilance

(Vk): Náměstek ministra zahraničního obchodu ČSSR J. Pancíř informoval včera v Praze o zahraničně obchodní bilanci uplynulého roku a úkolech pro rok 1987. Uvedl, že záměr osmého pětiletého plánu v meziročním přírůstku obratu se letos podařilo splnit v obchodě se socialistickými státy, nikoli ve vztahu k nesocialistickým zemím. Dovoz z nesocialistických států, který byl zaměřen hlavně na moderní stroje a technologii, stoupl sice o 10 proc., avšak vývoz částečně poklesl. Jednou z příčin bylo i snížení cen ropy, které se projevilo v poklesu exportu čs. ropných výrobků. V letošním roce se má obchod se socialistickými zeměmi zvýšit o tři procenta, což si vyžádá některé podstatné změny v exportu, protože i v těchto zemích se zvyšují nároky na kvalitu a technickou vyspělost výrobků. Ve výměně zboží s nesocialistickými státy má dojít k dalším změnám struktury v tom smyslu, že se sníží vývoz surovin a materiálů, jako kupř. paliv, dřeva a válcovaného materiálu.

Kontrakty na výstavbu skotí za 3,124 miliardy korun uzavřely čs. organizace zahraničního obchodu na výstavbách Salima, Embax-print, Intrema, Inteco a Arbian v Brně. Jsou mezi nimi kontrakty na vývoz tiskařských strojů do MLR a na dovoz zařízení pro veřejné stravování z Maďarska a cigaret a tabáku z Bulharska.

Letní čas

(Čtk): Federální ministerstvo práce a sociálních věcí sděluje, že letní čas se v ČSSR zavádí pro rok 1987 dnem 29. března. V tento den o druhé hodině ranní středoevropského času se posunou hodiny na třetí hodinu letního času.

JAKO TADY.

▲ **Pro obdržení na zdraví je stíhán 33letý Karel H., který dne 28. 2. kolem 4. hodiny, po ukončení plesu v restauraci v Plzni, uchopil za ramena stejně starou ženu a hodil ji do prosklených dveří. Žena prorazila skleněnou výplň a potřezala se na obličeji a krku. Sklo jí přeřízlo i krční tepnu, takže na následky vykrvácení zemřela. Motivem činu údajně byly rozepře mezi manželkou pachatele a napadenou ženou.**

ŽENU ANI KVĚTINOU NEUDEŘÍŠ...

Sommerzeit ab 29. März

MÜNCHEN, 10. März (AP). Die Sommerzeit beginnt in diesem Jahr in den frühen Morgenstunden des 29. März. Am letzten Sonntag dieses Monats werden die Uhren wieder um 2 Uhr morgens um eine Stunde auf 3.00 Uhr vorgestellt. Der ADAC wies am Dienstag in München darauf hin, daß die hierzulande bis 27. September geltende Sommerzeit zum selben Zeitpunkt außer in der Bundesrepublik in 18 weiteren europäischen Ländern eingeführt wird. Bereits am 28. März, also einen Tag früher, tritt sie in Bulgarien, der Sowjetunion und auf Zypern in Kraft.

Bei Fahrten nach Griechenland, Bulgarien, in die Türkei, nach Finnland, Rumänien und Zypern muß die Uhr dann nochmals um eine Stunde vorgestellt werden, da dort die Mitteleuropäische Zeit plus zwei Stunden gilt, in der Sowjetunion nach Moskauer Zeit sogar die Mitteleuropäische Zeit plus drei Stunden. Andererseits bleiben Großbritannien und Irland sowie Portugal unverändert eine Stunde hinter der Mitteleuropäischen Sommerzeit.

Z projevu Lubomíra Štrougala na aktivu v Praze

V úvodu zdůraznil, že to bylo právě lednové zasedání ÚV KSSS, které vrhlo nové a mnohem ostřejší světlo na závěry XXVII. sjezdu a vůbec na politiku KSSS, uskutečňovanou od dubnového zasedání jejího ústředního výboru v roce 1985. Hovořit dnes o tom, s jakou intenzitou a v jakém rozsahu sleduje naprostá většina našeho lidu tyto procesy, vystoupení soudruha Gorbačova i dalších sovětských představitelů, by bylo nošením dříví do lesa.

To je neoddiskutovatelný fakt, tak tomu u nás skutečně je. Lidé o nich hovoří, přemýšlejí a můžeme říci, že tento dostova revoluční proces značnou měrou přispěl k podstatnému oživení společenského vědomí u nás, k aktivizaci politického myšlení. To můžeme jen vítat, to je bezesporu velmi kladný rys současné situace u nás. A je jen přirozené, že obrovská přitažlivost myšlenek, které ze Sovětského svazu přicházejí, vyúsťuje v nový růst autority Komunistické strany Sovětského svazu, v obdiv a vysoké uznání této straně, této zemi a jejímu vedení.

Spolu s tím si mnozí lidé kladou otázku — a co my? Jsou naše vnitřní podmínky natolik jiné a natolik specifické, že se nás tyto věci netýkají? Můžeme zůstat jenom u konstatování, že závěry XXVII. sjezdu KSSS, její nový program i závěry lednového zasedání jejího ústředního výboru představují pro nás pouze cenné podněty? Cenné podněty nesporné, ale nejenom podněty. Tyto závěry a myšlenky musí pro nás představovat přímo návod k novému způsobu uvažování o stavu věcí u nás doma i ve světě, návod k jednání, směr i metody dalšího postupu.

Nejednou slýcháme otázku, jak to vlastně je s tím vývojem v Sovětském svazu. Jsou to výhradně jejich záležitosti, které vyplývají z jejich specifických podmínek, nebo snad mají širší, obecnější platnost?

K tomu je třeba znovu jasně a otevřeně stanovisko. V Sovětském svazu probíhá mimořádně významný proces, který bychom mohli nazvat revolučním procesem všestranného zdokonalování socialismu, jeho pozvednutí na kvalitativně vyšší úroveň která umožní v zájmu člověka mnohem lépe využívat všech předností a možností tohoto společenského řádu.

Víme, že obdobně usilují o zvýšení výkonnosti socialismu ve všech sférách, zejména v oblasti ekonomiky, i v řadě dalších socialistických zemí a stejnou snahu vyvíjíme i u nás. Každá z těchto zemí má přirozeně své zvláštnosti a specifika, dané celkovou úrovní sociálně ekonomického rozvoje, historickým vývojem, tradicemi atd. Kdo jen trochu blíže sleduje tyto věci, však ví, že základní příčiny, proč se všechny tyto země snaží o urychlení svého společenského rozvoje, jsou ve své podstatě totožné.

Platí to i o potřebách vývoje v Československu a v Sovětském svazu; přes všechna specifika — a není jich málo — jde v zásadě o stejné procesy, týkající se stejných oblastí života společnosti a kladoucí si stejné cíle. Proto můžeme jednoznačně říci, že vývoj v Sovětském svazu je svým obsahem univerzální, obecně platný. Přináší do společné pokladnice našeho hnutí mnoho nových zkušeností, které mají co nejširší platnost.

Přitom pochopitelně nemáme na mysli konkrétní dílčí kroky a opatření, tu mohou být v různých zemích právě podle jejích specifických podmínek různá. Ale celkové zaměření této strategie přestavby a urychlení, její hlavní tahy a směry, její podstata a duch, to je společné pro všechny socialistické země, které o urychlení svého rozvoje usilují, a tedy i pro Československo.

Proto se naše strana tak jednoznačně přihlásila *k výsledkům lednového zasedání ÚV KSSS, které znamená další krok v rozpracování závěrů XXVII. sjezdu. Chci tu ovšem zdůraznit, že najde jen o lednové plénum, Komunistická strana Československa se plně hlásí k celkové politice sovětských komunistů, pro jejíž formulování a uplatňování se stalo výrazným mezníkem už dubnové zasedání ÚV v roce 1985.*

Není třeba skrývat, že se objevily pokusy zužovat význam nových zkušeností Komunistické strany Sovětského svazu a nových myšlenek, které charakterizují její nynější politiku, pouze na samotný Sovětský svaz. Slovně se sice uznává revoluční dosah procesů, které tam probíhají, ale jedním dechem se dodává, že vzhledem ke zcela odlišným sovětským podmínkám jde o specifické záležitosti.

Je zajímavé, že tyto názory nejednou širí lidé, kteří dříve jakoukoli národní specifiku uznávali jen tehdy, pokud byla chápána v hlubokém stínu obecně platných, závazných principů a tendencí. Jestliže tehdy absolutizovali tyto obecné zákonitosti, nyní jsou v pokušení absolutizovat pro změnu zase naše specifika. Nabízí se otázka, zda za tímto postojem se neskrývá spíše neschopnost pochopit či nechuť měnit cokoli podstatného na naší československé skutečnosti. A to přesto, že vnitřní potřeby našeho dalšího vývoje naléhavé řešení našich vnitřních politických a společenských problémů, zesílená souhrnem vnějších ekonomických i politických podmínek, takové proniknové změny velmi důrazně vyžadují.

Cesta, kterou nastoupili a po níž jdou soudruzi v Sovětském svazu, je i naší cestou. Je to cesta nového myšlení a nového rozmachu, cesta, která odkrývá nové zdroje sociálního pohybu. Cesta, která má vést ke zkvalitnění práce na každém úseku, každého z nás, je to ovšem i zápas o zvýšení váhy a autority socialismu ve světě, o zesílení jeho vlivu na mezinárodní vývoj ve prospěch míru a společenského pokroku.

Jestliže se dnes znovu, zcela jednoznačně hlásíme k politice Sovětského svazu, k závěrům XXVII. sjezdu KSSS, k závěrům lednového zasedání jejího ústředního výboru, není v tom nic konjunkturalistického. Uvědomujeme si totiž, že tato politika se mohla zrodit a také se zrodila na základě dosud nejfundovanější vědecké analýzy hlubinných procesů, které probíhají v sociálně ekonomickém a sociálně politickém prostředí nejen Sovětského svazu, nejen dalších zemí socialistického společenství, ale celé světové civilizace.

Je velkým omylem domnívat se, že nová politika Komunistické strany Sovětského svazu je pouze reakcí na některé nedostatky a problémy, které se v poslední období objevovaly v životě sovětské společnosti a především v jejím sociálně ekonomickém vývoji, reakcí na určité zpomalení tempa ekonomického rozvoje. Příčiny vzniku této nové politiky jsou mnohem komplexnější a obsáhlejší a v základních směrech a zaměření překračují zájem a hranice Sovětského svazu.

Komunistická strana Sovětského svazu je první politickou silou, která reaguje na nové podmínky v nichž se ocitla celá lidská civilizace a v jejím rámci i světový socialismus a mezinárodní komunistické a dělnické hnutí. Našla tolik potřebné vyjádření zájmu, světa práce a v tomto smyslu otevřela prostor pro boj za všelidské hodnoty, za záchranu jejich existence, jak to znovu velmi přesvědčivě vyjádřil s. Gorbačov i na nedávném moskevském mírovém fóru.

Nejčerstvějším důkazem tohoto úsilí je prohlášení generálního tajemníka ÚV KSSS z minulého týdne, v němž jménem Sovětského svazu navrhuje vyčlenit problém raket středního doletu v Evropě z celého reykjavického komplexu otázek a uzavřít o něm co nejdříve samostatnou dohodu. Tímto krokem by se náš světadíl zbavil značné části jaderného potenciálu. Takováto dohoda by znamenala, že i z našeho území budou sňaty operačně taktické rakety, které jsme v dohodě se Sovětským svazem rozmístili jako odpověď na americké Pershingy umístěné v NSR a dalších státech západní Evropy. Chci říci, že předsednictvo ÚV KSČ, vláda ČSSR vítají tento návrh a jsou s ním plně solidární. Aktivní úsilí o mírová uspořádání světa charakterizuje velmi výrazně tuto etapu sovětské politiky.

Pohled na předsednictvo aktivu v pražské Lucerně při projevu L. Štrougala. Foto: ČTK — J. Krulíš

To na jedné straně. Vedle toho pak v onom velkém dějišti sociálně ekonomických procesů rozpoznala, že lidstvo v důsledku probíhající druhé etapy vědeckotechnické revoluce překračuje práh dosavadního technologického způsobu výroby industriálního charakteru, jehož principy byly zrozeny průmyslovými revolucemi před dvěma, třemi staletími.

Rodí se zcela nová kvalita výrobních sil, jsme svědky zrodu nového technologického způsobu, založeného na přímém a bezprostředním uplatnění vědy ve společenské výrobě.

A kdo jiný než socialistický společenský řád má šanci zvládnout současné trendy vědeckotechnické revoluce a v budoucnu je dokonce předurčovat. To není nějaké subjektivistická vize, nějaká nadsazitelné přání, ale objektivní možnost, šance, reálná naděje, o kterou je třeba ve všech oblastech socialistického systému usilovat.

V souvislosti s těmito změnami podrobila KSSS hlubokému zkoumání také sféru týkající se člověka v procesu jeho seberealizace, a to v mnoha rovinách a souvislostech. Podstatné změny v charakteru práce, výrazný vzestup vzdělanosti a vůbec všeobecné kulturní úrovně lidí, nebývalý rozmach a působení nástrojů masové informace — to všechno přivádí k závěru, že je nutná stále důkrytější nové prostory pro to, aby lidé mohli snáze a plněji vyjevovat a uplatňovat své schopnosti a zájmy, svou uvědomělost.

Proto takové zdůraznění role sociální politiky a sociální spravedlnosti, proto takový akcent na morální normy, proto takový důraz na uplatňování socialistických samosprávných prvků a vůbec široký rozvoj socialistická demokracie.

„Chceme více socialismu a proto více demokracie," říká s. Gorbačov. To je velmi stručné, ale zároveň i velmi přesné vyjádření jednoho z hlavních aspektů současných procesů nejen v sovětské společnosti, ale v socialistickém společenství vůbec. Neboť široká demokratizace všech jejích oblastí je mimořádně účinným prostředkem k aktivizaci všech pozitivních vlastností, schopností a sil člověka, k aktivizaci lidského faktoru jako rozhodujícího činitele při zvyšování výkonnosti společnosti, při jejím všestranném zdokonalování.

Tohle všechno jsou okolnosti a důvody, které vedly předsednictvo ústředního výboru naší strany k jednoznačnému přihlášení se k této politice a k závěrům lednového zasedání ÚV KSSS. Předsednictvo zdůraznilo, že v nich spatřuje významný přínos k řešení úkolů socialistická výstavby v duchu tvořivého leninismu. Současně jsme uložili rozpracovat řadu námětů lednového plénia ÚV KSSS, směřujících k prohlubování demokratických principů v politické, hospodářské a dalších oblastech, k rozvoji socialistické samosprávy a k posilování vedoucí úlohy naší strany.

Prvním krokem, který naše stranické vedení v tomto směru přijalo, je komplexní příprava přestavby celkového systému řízení národního hospodářství.

Vycházeli jsme přitom nejen z toho, že stávající mechanismus řízení ekonomiky nejvíce zaostal za potřebami rozvoje, ale i z toho že dokonalejší a účinnější soustava řízení je vlastně svého druhu specifickou a poměrně levnou výrobní silou.

Jde o kvalitativní přelom který nemá nic společného s izolovanými dílčími korekturami současného způsobu řízení. Jde o radikální zlom, o to, aby se řízení plně prosadilo — spolu s vědeckotechnickým rozvojem a mezinárodní dělbou práce — jako jedna z těchto tří rozhodujících činitelů ekonomického růstu.

Přijetí Zásad a nyní i podrobného harmonogramu práci umožňuje každému, aby si ujasnil své místo v budoucím uspořádání řídicích vztahů, aby se na to také psychologicky i odborně připravil, aby již dnes činil konkrétní kroky k jejich postupnému uplatnění.

V další části svého vystoupení se Lubomír Štrougal zabýval nejdůležitějšími otázkami přestavby celkového systému řízení naší ekonomiky, zejména pak v souvislosti se zcela novým postavením hospodářských organizací, zvýšením jejich pravomocí a odpovědnosti.

Když nyní hovoříme o přestavbě řídicího systému, pokračoval Lubomír Štrougal, vůbec to nemá znamenat, že odsouváme úsilí o efektivnost a intenzifikaci až do období, kdy začne plně působit. Příznivé podmínky pro jeho nové fungování musíme vytvořit i tím, že plně a do důsledků zabezpečíme splnění všech úkolů této pětiletky. To je nyní to hlavní a nejdůležitější. Zatím nelze vyslovit plnou spokojenost s dosavadním průběhem. Neopravňují nás k tomu zcela ani výsledky loňského roku a ani zkušenosti z přípravy a plnění v letošním roce. Máme tu na mysli plnění kvalitativních záměrů a úkolů plánů. Vážné je, že této tendence přetrvává.

Velkou skupinu otázek, které jsou nám nadresovány, představuje problematika kádrů, a to z nejrůznějších hledisek. Tento zájem je pochopitelný, vždyť v současné fázi přece jen nejvíc záleží na řídicích kádrech. Na ně jsou a budou kladeny největší požadavky a především od nich nyní očekáváme, že aktivně pomohou zabezpečit úkoly vyplývající z přestavby řízení.

Už dnes je hlavním měřítkem pro hodnocení kádrů vztah k tomuto objektivnímu a nejvyšší nutnému procesu změn, a to nikoliv jen slovní souhlas, nýbrž aktivní a rozhodná účast na jejich realizaci, která se musí projevit i v dosahovaných výsledcích.

To je ten nejdůležitější pružinský kámen, a podle něj budeme hodnotit každého. Budou kádrové výměny? Jistě, ale především tam, kde lidé nové úkoly nepochopí a nebudou se chtít za ně aktivně angažovat. A pochopitelně i tam, kde přes všechnu snahu bude zvládnutí nové situace nad jejich síly.

Obměna kádrů je pochopitelně nutná a potřebná a bude probíhat v běžném chodu práce, je ovšem také zapotřebí mít z čeho vybírat, mít kvalifikovanou náhradu.

Víme, že právě v přípravě kádrových rezerv máme určité nedostatky, mimo jiné i proto, že dosavadní systém a mechanismus řízení vždycky v potřebné míře neumožňuje, aby se lidé mohli projevit, aby bylo zřejmé, co v nich je, jaké jsou jejich schopnosti. Od chystaných změn v řízení si slibujeme, že vytvoří situaci právě opačnou, že nové podmínky budou podněcovat každého, aby uplatnil všechno co zná a umí, aby ukázal svou připravenost, své přednosti a kvality.

Přitom je nutné vidět, že dnes výrazněji než dříve vystupuje do popředí odbornost, profesní připravenost, schopnost řídit, organizovat. Znalost oboru, snaha neustále být ve své profesi na výši potřeb, sledovat vývoj v oblasti své působnosti, nejen v rámci národním, ale v světovém. Bez toho se neobejde nikdo, kdo nechce zůstat na průměru a kdo nechce — jak se říká — hrát pořád jen druhé housle.

Není to ovšem zdaleka jediný předpoklad pro dobrou a úspěšnou řídicí činnost. Neméně důležitý je politický a morální profil, umění organizovat lidi, jejich práci, přesvědčit je a strhnout k optimálnímu nasazení, krátce a dobře — umění řídit.

Chci tu ovšem upozornit na jednu novou okolnost. V podmínkách větší samostatnosti organizací, plného ekonomického sebefinancování budou mít při výběru vedoucích pracovníků nepochybně velkou úlohu i pracovní kolektivy. Slibujeme si od toho, že takový výběr bude mnohem objektivnější, než je tomu dnes, protože nebude dán jen pohledem shora. O schopnostech vedoucího budou vypovídat samotné pracovní kolektivy, které řídí, ale i výsledky, jichž kolektiv bude dosahovat.

Musí být od počátku jasné, že se tím také podstatně zvýší nároky na kádrovou práci stranických orgánů a organizací. Budou to mít jistě složitější a zřejmě budou muset vzhledem ke zcela novým podmínkám volit i nové způsoby výběru a rozmísťování kádrů. Právě proto, že kádrová politika a kádrová práce představují jednu z nejvýznamnějších stránek uplatňování vedoucí úlohy strany, nikdo nemůže počítat s tím, že by tu strana vyklidila své pozice.

V posledním období se stal velmi používaným pojmem — pojem „lidský faktor", prostě úloha, postavení, práva a odpovědnost člověka. Hovoří se o jeho rostoucím významu a úloze. Nejde vůbec o náhodu. Je třeba nejen hluboce domyslet a pochopit, v čem se změnily vnitřní dispozice člověka ve srovnání, řekněme, s dobou před dvaceti lety, ale domyslet i to, čím vším dnes vládne člověk, a to jak ve vztahu k přírodě, tak i ve vztahu k ostatním lidem, ke společnosti.

Cest k maximálnímu uplatňování tvůrčí energie lidí je samozřejmě, velmi mnoho. Rozvojem socialistické demokracie počínaje a úrovní mezilidských vztahů končě.

Lednové zasedání ÚV KSSS vyzdvihlo do popředí pozornosti právě otázky dalšího rozvoje socialistické demokracie a lidové samosprávy. Podobný úkol vytyčil pro naši stranu a společnost i XVII. sjezd. I to pro nás platí, že úspěšná realizace všech změn, které hodláme uskutečnit, závisí především na tom, v jaké míře a jak aktivně se budou na ni podílet lidé. Na druhé straně pak rozvojem socialistické demokracie vytváříme společné záruky proti opakování minulých chyb.

Vedení naší strany věnuje těmto otázkám zvláštní pozornost. Zamýšlíme se nad tím, v jakých směrech a jak konkrétně tyto socialistické principy u nás uplatnit, jak v demokratizaci a ve všech jejích aspektech dále pokročit.

Už jsem se zmínil o tom, že v souvislosti s ekonomickou reformou považujeme za potřebné jít častou širší hospodářské demokracie, abychom mohli účinnější překonávat bariéry ve vztahu lidí k socialistickému vlastnictví. A k tomu je tedy třeba zabezpečit, aby lidé mohli více ovlivňovat záležitosti ve svém závodě a podniku, aby mohli reálně spolurozhodovat.

Vedení naší strany dalo pokyn, aby se v souvislosti s přestavbou hospodářského mechanismu propracovaly také otázky funkcí a praktické činnosti odborů v nových podmínkách, které nám vzniknou. Je tu přece dost věcí, o kterých musíme přemýšlet, dost věcí, které musíme změnit a zlepšit. Ostatně o tom všem hovořil minulý týden také s. Gorbačov na sjezdu sovětských odborů.

Máme to ovšem i jiné oblasti společenského života a ani jim se proces další demokratizace nemůže vyhnout.

Jsou tady například otázky co nejširšího veřejného projednávání věcí, spojeného s rozšiřováním a také zkvalitňováním informovanosti celé naší veřejnosti. To je zároveň podmínka pro účinnou demokratickou kontrolu zdola, kterou lidé vykonávají nejen vůči svým zvoleným zástupcům v zastupitelských orgánech, ale které by nemělo být uzavřeno prakticky nic, co se v tomto státě a v této společnosti děje. Na takové demokratické praxi přece máme a musíme mít zájem.

Nebo si vezměme otázku politického systému, fungování Národní fronty, činnosti a vlivu společenských organizací. XVII. sjezd znovu připomněl naši povinnost i snahu tyto vrcholné instituty a instituce naší socialistické demokracie dále rozvíjet, aby jejich působení odpovídalo měnícím se a stále náročnějším podmínkám a potřebám.

I zde je třeba promýšlet takové otázky, jako je třeba prohloubení kontrolní funkce parlamentu a vůbec provázanosti vzájemné kontroly v celém politickém systému. Jistě máme také zájem na tom, aby se zvyšovala účast ostatních politických stran a společenských organizací Národní fronty na tvorbě politiky. S tím pochopitelně, že budou na sebe brát o to větší díl odpovědnosti za její realizaci.

A jsou tady otázky kolem způsobu voleb do zastupitelských sborů, kolem většího vlivu veřejnosti na výběr vedoucích pracovníků na některých stupních řízení a v některých oblastech a další a další otázky, které nastoluje sama dobá a my jsme povinni včas a seriózně je řešit. V tomto směru uložilo předsednictvo ÚV KSČ příslušným soudruhům konkrétní úkoly. Sice se vším rozmyslem a řeki bych i státnickou moudrostí, ale nikoliv váhavě a polovičatě. To se nám už v minulosti nejednou vymstilo a nic nás neopravňuje k tomu, abychom tutéž chybu učinili znovu i dnes.

Když promýšlíme otázky zdokonalování socialismu, jako fungování ve všech společenských sférách, nemůžeme vynechat ani naši komunistickou stranu. Je vedoucí politickou silou ve společnosti a stojí tedy i v čele širokého proudu přeměn, o něž usilujeme. A je proto jen logické, že i ona sama se musí zdokonalovat. Že veškerá její činnost, její řídicí a organizátorská funkce a její vliv na celkový společenský vývoj musí odpovídat současným a příštím nárokům a požadavkům.

Je třeba, abychom si právě my komunisté uvědomili, že u nových úkolů nevystačíme s navyklými postupy, formami a metodami práce, které mohly být úspěšné v minulosti, ale dnes už ztrácejí svou účinnost.

Předsednictvo ÚV se těmito otázkami zabývalo a rozhodlo celý komplex této problematiky podrobit hluboké analýze a všestranně je propracovat. Základním hlediskem je, jak zabezpečit co nejúčinnější uplatňování vedoucí role strany v nových podmínkách. Nejde pochopitelně jen o základní organizace, ale i o vyšší stranické orgány.

Je zřejmé, že strana, stranické orgány musí na jedné straně respektovat rostoucí demokracii, být její zárukou. Současně nemohou svým rozhodováním dublovat státní a hospodářské orgány řízení i přebírat za ně odpovědnost. V podmínkách mnohem větší hospodářské samostatnosti podniků bude naprosto nezbytné najít nové způsoby uplatňování vedoucí úlohy strany jak prostřednictvím základních organizací, tak vyšších stranických orgánů.

V závěru svého vystoupení Lubomír Štrougal uvedl, že máme-li změnit společnost a v nejednom případě tak musíme činit dost hluboce, pak především musíme měnit práci naší strany samé, práci jejích orgánů a kádrů. Prostě řečeno v úsilí o podstatný obrat v účinnosti stranické práce, v uskutečňování její vedoucí role ve státě a společnosti musíme podle názoru předsednictva ÚV kriticky prověřit všechno, co a jak dnes děláme. Dobré zkušenosti rozvinout, a co ztratilo účinnost a dnes už nevyhovuje, různě opustit a nahradit. Musíme udělat všechno pro to, aby komunistická strana byla na úrovni současných úkolů a požadavků, aby beze zbytku a s plnou účinností mohla plnit svou vedoucí úlohu ve státě a společnosti, ku prospěchu socialismu, ku prospěchu naší krásné vlasti — Československé socialistické republiky.

Za historií lodní dopravy

Pravopočátky dějin říční dopravy v Čechách sahají téměř až k počátkům dějin českého národa: už v 10. století se proti proudu Labe dopravovala do Čech sůl ze sousedního Německa ... Naopak od nás tehdy putovaly za hranice výměnou především kůže, vosk a med, později také ovoce, víno a dřevo. Velkého významu dosáhla lodní doprava ve středověku, čehož si byl plně vědom i král Karel IV., a tak začala být za jeho vlády prováděna úprava koryta Labe.

Toto vše a samozřejmě mnoho dalších informací se dozvědí návštěvníci stálé expozice o historii labské lodní dopravy ve Vlastivědném muzeu v Děčíně. Poučí se také o tom, že Děčín měl své loděnice už v 16 století a že lodní doprava vzkvétala až do doby Bílé hory. Tehdy přišla stagnace a dopravu zajišťovali vlastně jenom „sedlaři" na vorech. S 19. stoletím — stoletím páry — však už souvisí i založení Pražské paroplavební společnosti v roce 1882. Josef Ressel přišel se svým vynálezem lodního šroubu, Josef Božek s parním člunem. A koncem 19. století vyplul na Labe první parník — Královna Marie.

Na přelomu století se tradiční doprava zemědělských výrobků začíná měnit na dopravu uhlí a železné rudy; rovněž český průmysl začíná vyvážet své výrobky do celého světa, přes přístav v Hamburku. To si vyžádalo zavedení velkých kolesových parníků a zvětšení nosnosti vlečných člunů. Pro obzvláště těžké náklady bylo používáno řetězových remorkérů, u kterých parník navíjak zvedal na dně položený řetěz, po němž se plavidlo posunovalo. Tento řetěz byl položen od Mělníka až po státní hranici.

Děčínská expozice samozřejmě představuje lodní dopravu i v dalším průběhu 20. století, především její významný rozvoj po druhé světové válce až k naší současnosti. Mezi ostatními ukázkami vynikají hlavně modely parníků pro osobní dopravu, model středověké lodi „navis maximum", používanou v různých variantách od 11. do 19. století, ale i různé bagry a plavidla na čištění říčního koryta.

Nejlepší orchestrální výkon od znovuotevření v Carnegie Hall

Po návratu České filharmonie z téměř pětitýdenního koncertního turné po Spojených státech a Kanadě se vracíme k ohlasům amerického tisku, jež vystoupení našeho tělesa doprovázely. Mozaika postřehů předních amerických listů podává i bohatý obraz názorů na českou hudbu a na způsob její interpretace.

Soudě podle odborné kritiky, byl již začátek filharmonického turné pozoruhodný, jelikož zahajovací koncerty v newyorské Carnegie Hall označilo několik novin shodně za „nejlepší orchestrální výkon od znovuotevření sálu" — tedy od loňského prosince. „Smyčce v Mé vlasti zněly žhavě, dřeva jiskřila a žesťě i bicí byly pevné a přesvědčivé v rytmu ... Ve vlasteneckých pasážích jsme slyšeli rozhodnost, ale ani náznak bombastu," čteme v New York Post.

Jednoznačně kladné přijetí celku Mé vlasti trochu překvapilo, zvláště skutečnost, že americká veřejnost nepocifovala patriotickou dikci Táhora a Blanika jako něco cizího, nýbrž se většinou plně oddala jejímu patetickému účinu. Clevelandská kritička se po Smetanově předehře k Libuši doslova vyznala takto: „City vlastenectví hudba vyjádřila přísně a interpretace je tlumočila vřele. Člověk nemusel být Čechem, aby rozuměl jejímu poselství." A bostonský Globe se dokonce pustil do rozsáhlých úvah, když se zabýval rozdíly Bělohlávkovy novodobé interpretace cyklu a „Talichovy slavné nahrávky" („je tu dnes mnohem méně ušlechtilého smyčcového portamenta, ale zvukový ideál školený na komorní hře zůstává týž") a když při hře dřev a žesťů přímo přistoupil ke srovnání s americkými orchestry. Podle názoru kritika bylo v žesťích České filharmonie víc kultury než u amerických symfonických těles, předvádějících se „palbou svého těžkého dělostřelectva", a celý orchestr se vyznamenal „autenticitou zvuku a frázování, jaké v současnosti doslova vymizely z mezinárodního interpretačního stylu".

Zdá se, že americkou kritiku srovnání s vlastními orchestry lákalo. V Clevelandu to bylo řečeno jasně: „Protože Česká filharmonie hrála na domácí půdě Clevelandského orchestru, konfrontace zvuku obou orchestrů byla nevyhnutelná. Vybavena zvukovostí ‚starého světa', zněla Česká filharmonie v žesťích, dřevech i smyčcích opravdověji a přirozeněji než její sametový americký protějšek." A po triumfální První Mahlerově symfonii, řízené Václavem Neumannem, se zase dal slyšet kritik The Detroit News, podle něhož sice Češi nedosahují „homogenní uhlazenosti zvuku — řekněme — Philadelphského orchestru", že však je pozoruhodné, jak „pestrá je paleta jejich orchestrálních barev. Zatímco mnoho orchestrů současnosti jako by hrálo jen ve třech dynamických rovinách — hlasitě, hlasitěji a nejhlasitěji — je zjevením slyšet soubor, který disponuje téměř nekonečnou škálou dynamických možností".

Závěrečné koncerty našeho orchestru ve Washingtonu a znovu v New Yorku byly důstojnou tečkou za „dobýváním amerického kontinentu". Dojem, který zde Česká filharmonie zanechala, dobře shrnul kritik listu The Washington Post, který den po koncertu napsal: „Pod vedením Václava Neumanna, který řídí orchestr téměř 20 let, tlumočí Česká filharmonie jednolitou barvu Dvořákovy orchestrace vzorovým způsobem, který člověka přivádí na myšlenku, že Dvořák měl právě tento orchestr na mysli — i když Novosvětskou premiérovala Newyorská filharmonie."

Affenmutter rächte sich x/

DHAKA, 8. März (Reuter). Eine Affenmutter, deren neugeborenes Junges von Jugendlichen zu Tode gesteinigt worden war, hat in der vergangenen Woche in der Stadt Narayanganji in Bangladesch fast 70 Menschen, zumeist Schulkinder, überfallen und zum Teil gebissen. Das teilte die Polizei in Dhaka am Sonntag mit. Ärzte in Narayanganji erklärten, sie hätten mindestens 50 Personen mit Bißwunden behandeln müssen. Einwohner berichteten, die Amok laufende Affenmutter habe auch Küchenräume verwüstet und Kleider von der Wäscheleine gestohlen.

x/ AUS AFFENLIEBE!

Aufgespießt

„Daß sich die eine oder andere Dame mit dem einen oder anderen Herrn, unabhängig von der Nationalität, mal ins Bett legt, darunter verstehe ich keine gewerbliche Prostitution."

Niels Sönnichsen, Direktor der Klinik für Hautkrankheiten in Ost-Berlin und Aids-Experte der DDR, in einem „Spiegel"-Gespräch zur Frage, ob es in der DDR Prostitution gibt.

Arbeitsverkürzung in Japan

TOKIO, 8. März (dpa). Die japanische Regierung hat beschlossen, die seit 40 Jahren geltende Wochenarbeitszeit von 48 Stunden auf 40 Stunden herabzusetzen. Die entsprechende Gesetzesvorlage wurde an das Parlament weitergeleitet.

Promille haben Hausverbot

FRESHWATER, 6. März (Reuter). Mark und Mary Souter sind wohl die einzigen Hausbesitzer auf der Welt, denen der Kaufvertrag verbietet, innerhalb der eigenen vier Wände Alkohol zu trinken. Diese Feststellung mußten die glücklichen Käufer auf der britischen Isle of Wight machen, als sie die Urkunden ihres 150 Jahre alten Landhauses gründlich studierten. Das Haus hatte nämlich im 19. Jahrhundert einem baptistischen Geistlichen gehört, der ein totales Alkohol- und Spielverbot in die Grundbücher aufnehmen ließ. Jeder Griff zum Glas und zu den Spielkarten kann jetzt also für die Souters eine Anzeige nach sich ziehen. Ihr Anwalt schätzt diese Möglichkeit aber eher als gering ein.

PENÍZE NA SMETIŠTI. V popel a dým se na městském smetišti v Nice proměnilo 100 000 franků — tržba přepečetěné pokladní jednotky místní banky. Útočila si totiž peníze na dno odpadkového koše a zapomněla na ně. Zbytek vykonala uklízečka. Za své počínání si pokladní vysloužila důtku. Více se již hlasitě ani nemohlo stát, protože plnila povinnosti. Které zanesenáním nutilo, aby pro větší sumy vyhledávali „diskrétní a nepravidelně skrýše".

Prachtstraße Roms geschlossen

ROM, 9. März (AP). Der Stadtrat von Rom hat am Montag einen weiteren Teil der Innenstadt für den Autoverkehr gesperrt: Die Prachtstraße Corso Vittorio Emanuele, die den Tiber mit der Piazza Venezia verbindet, darf an Wochentagen ab sofort nur noch mit einer Sondererlaubnis befahren werden. Die römischen Stadtbehörden haben am 16. Februar begonnen, Teile der Innenstadt probeweise für den privaten Autoverkehr zu sperren, um die Luftverschmutzung zu verringern.

Schlipse für den Ernstfall

LONDON, 9. März (Reuter). Die britische Fernsehgesellschaft BBC hat sechs schwarze Schlipse angeschafft, um damit bei entsprechenden Anlässen Nachrichtensprecher und Reporter auszustaffieren. Die üblichen bunten Binder waren bei der Generalprobe für die Berichterstattung über den Tod der — trotz ihres Alters von 87 Jahren noch sehr lebendigen — Königinmutter unliebsam aufgefallen. Die personalaufwendige Generalprobe war mit Wissen des Königshofes vor zwei Wochen veranstaltet worden.

Gorbatschow: Und wenn wir die Raketen in Europa vernichten? Reagan: Gute Idee, äh, wo ist das doch gleich, Europa?
(Plantu/Le Monde)

• **Varšavský závod** na výrobu osobních automobilů FSO oznámil, že od 1. března zvyšuje asi o 20 proc. ceny svých automobilů FSO 1500 a Polonez. Opatření vysvětluje tím, že za poslední tři roky se ceny vozů neměnily, zatímco ceny potřebných materiálů několikrát vzrostly.

Schwangere Kinder sollen zur Arznei nicht Alkohol nehmen

Kinder, die guter Hoffnung sind, Alkohol trinken oder in der Fabrik arbeiten, müssen vorsichtig sein, wenn sie bestimmte Medikamente einnehmen. „Bis zum Vorliegen ausreichender Erfahrungen soll Voltaren für Kinder bei bestehender Schwangerschaft noch nicht verordnet werden", warnt etwa ein Pharma-Unternehmen auf dem Beipackzettel. Dem Mittel Talvosil für Schulkinder liegt der Hinweis bei, selbst bei „bestimmungsgemäßem Gebrauch kann das Präparat — besonders in Verbindung mit Alkohol — das Reaktionsvermögen soweit verändern, daß die Fähigkeit zur aktiven Teilnahme am Straßenverkehr oder zum Bedienen von Maschinen beeinträchtigt wird". Talvosil für Säuglinge sei „in Kombination mit Beruhigungs- und Schlafmitteln möglich (ohne Alkohol!)".

Es gehört schon zur Regel, daß die kleingefalteten Begleitblätter in der Pillenschachtel am Verbraucher vorbeigeschrieben sind — wenn auch nicht immer so kraß wie in diesen Fällen. Als „unersprießlich, monoton, einfallslos" und häufig auch mögliche Gefahren verharmlosend kritisiert Sylvia Zacharias diese für Patienten mitunter lebenswichtige Lektüre. Die 42jährige Politologin aus West-Berlin hat für ihre Doktorarbeit die Gebrauchsinformationen von 58 vom Bundesgesundheitsamt (BGA) zugelassenen und 15 dort registrierten Medikamenten analysiert. Titel der Arbeit: „Arzneimittelzulassung und Verbraucherschutz — Packungsbeilagen zwischen wirksamer Warnung und trickreicher Tarnung."

Bis vor kurzem war die Pharmaindustrie laut Arzneimittelgesetz nur verpflichtet, den Käufer von Pillen und Tropfen in „deutscher Sprache und in deutlich lesbarer Schrift" zu unterrichten. Nach einer Gesetzesänderung müssen die Angaben auf den Beipackzetteln seit dem 1. Februar obendrein „allgemeinverständlich" formuliert sein. Vorgesehen ist die Trennung von Patienten- und Fachinformation für den Arzt, wobei das Bundesgesundheitsamt beide Fassungen genehmigen muß.

Sylvia Zacharias' Blick in die Trickkiste der Autoren von Beipackzetteln zeigt, daß auch sprachlich verständliche Texte irritierend und verharmlosend wirken können. Etwa wenn im selben Atemzug beschwichtigt und gewarnt wird: „Obwohl diese Hautausschläge unter Fortführung der Behandlung abheilen, ist an den extrem seltenen Fall ... einer Penicillinallergie zu denken; diese erfordert eine sofortige Behandlung durch den Arzt." Sylvia Zacharias vergleicht diese Handlungsanweisung mit einer Auto-Betriebsanleitung, die lauten würde: „Obwohl diese Geräusche mit der Zeit von selbst aufhören, ist an den Fall der Lockerung einer Radaufhängung zu denken. Diese erfordert sofortiges Aussteigen aus dem Fahrzeug."

Halbherzige Warnungen sind auch für schwangere Frauen an der Tagesordnung: „Während der Frühschwangerschaft sollte Valium La Roche — entsprechend den heutigen Auffassungen über den Arzneimittelgebrauch durch werdende Mütter — nur bei zwingender Indikation angewendet werden. Dieser Hinweis ist rein vorsorglich, nachteilige Erfahrungen liegen nicht vor." Oder es wird das Risikobewußtsein gebremst durch den Verweis auf Tierversuche, deren Ergebnisse sich tatsächlich nur sehr bedingt auf den Menschen übertragen lassen: „Orudis soll nicht angewendet werden während der Schwangerschaft, obwohl in tierexperimentellen Untersuchungen keine Schädigung der Leibesfrucht festgestellt wurde."

Vielfach wird auf die Möglichkeit von Nebenwirkungen hingewiesen, beispielsweise auf einen Arzneimittelschock, ohne jedoch die Anzeichen zu nennen, die darauf hinweisen können — wie Kaltschweißigkeit, Asthma, Hautrötung, Tränen- und Nasenfluß, Kopfschmerz, Haut- und Schleimhautschwellungen, Übelkeit, Erbrechen, Durchfall oder Beklemmungsgefühle in der Herzgegend. Von Nebenwirkungen heißt es häufig ebenso stereotyp wie vage, sie „werden selten beobachtet", „können auftreten" oder „wurden hin und wieder festgestellt", anstatt vielfach vorhandene prozentuale Risikoeinschätzungen mitzuteilen.

Volné kresbě nár. umělce Jiřího Traxy, který by se tento týden dožil 73. narozenin (9. týden t.r.)

Svědkové minulosti „promluvili"... x)

(čtk): Život velkomoravských Slovanů, žijících v 9. stol. v rozsáhlém sídlišti po obou stranách řeky Moravy v dnešním Uherském Hradišti — Starém Městě, poodkryli loni archeologové. K netušeným objevům došlo díky ohlášení náhodného nálezu části lidské kostry v městské čtvrti Rybárny. 70 metrů od řeky, asi uprostřed původního předhradí, objevili odborníci základ celokamenné architektury, doprovázeného hřbitovem s kostrovými pohřby v hrobech situovaných částečně i do etáží. V prozkoumané části bylo zjištěno deset hrobů, v nichž bylo pochováno 13 dospělých i dětí. O slavinitě hřbitova podává svědectví hloubka hrobových jam kolem dvou metrů, orientace jejich a pozůstatků těl ve směru od západu k východu aj. Dokumentuje to též inventář hrobů. Bojovníci byli vybaveni zbraněmi, součástmi jezdecké výstroje, nalezen byl masivní válečný nůž, železné kování pochvy, část čepele dvousečné zbraně, železná ostruha i zdobená přezka. Součástí vybavení některých hrobů byly zřejmě i stravné milodary a keramické nádoby včetně tzv. antického charakteru. Zůstaly však z nich jen střepy, protože hroby byly v pozdější době vylupovány.

x)... A NESTAČÍ SE DIVIT!

Přísněji proti kriminalitě

(čtk): Orgány justice v ČSR věnují zvýšenou pozornost postihu pachatelů hospodářské kriminality, úplatkářství a dalších případů neoprávněného obohacování. Podíl ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody je u této kategorie vyšší než u všech odsouzených a představuje více než 35 procent. Zvýšený důraz je kladen na nekompromisní postih recidivistů. V boji proti majetkové kriminalitě však nejde jen o mechanické zostřování trestní represe, nýbrž o ukládání opatření, schopných splnit svůj zákonný účel a také odčerpat majetkový prospěch získaný protispolečenskou činností. V souladu s tímto cílem se postupně daří omezovat počet podmíněných trestů odnětí svobody ve prospěch nápravných opatření a trestů peněžitých, které jsou účinněji zaměřeny na odčerpání neoprávněného majetkového prospěchu.

▲ **Autobus ukradl** z objektu ČSAD v Turčianských Teplicích podnapilý 23letý, již trestaný pachatel. Riskantní jízdou ohrožoval silniční provoz; když nereagoval ani na několikeré znamení k zastavení, hlídky VB použily služební zbraně. Poté pachatel s vozidlem havaroval a za pomoci služebního psa byl zadržen. Při prohlídce u něj byly zajištěny náboje do pistole kterou odhodil v blízkosti havarovaného autobusu.

▲ **V Novém Jičíně byl sadrsa** pro znásilnění 25letý dělník, který v pátek večer přepadl 24letou ženu. Po činu z místa odešel; jeho oběť na následky zranění zemřela. ● V Praze 2 si v neděli pozvala 19letá žena do bytu 36letému muže a nabídla mu za finanční úplatu pohlavní styk. Když pozvaný muž odmítl, napadla ho spolu se svojí známou nožem a železnou tyčí, způsobily mu zranění a navíc mu odcizily 200 Kčs.

Boris Pasternak rehabilitován

Moskva: Sekretariát Svazu spisovatelů SSSR zrušil rozhodnutí staré třicet let, podle něhož byl spisovatel Boris Pasternak (1890—1960) vyloučen ze svazu spisovatelů. Sdělil to na plenárním zasedání moskevského městského výboru KSSS první tajemník moskevské organizace svazu spisovatelů Felix Kuzněcov.

„PRŮMĚRNÝ FRANCOUZ" měří 1,72 metru a váží 75 kilogramů (což je o tři kilogramy více než v roce 1970), kdežto „průměrná Francouzka" měří 1,60 metru a váží 60 kilogramů (což je o 600 gramů méně než v roce 1970) — jak vyplývá z nedávno zveřejněné statistické zprávy.

ALE BH - č. 015 - 1,00..!

Jediným výrobcem námořních lan v socialistických zemích je podnik Juta Dvůr Králové nad Labem. Ročně expeduje zhruba 300 tun stáčených lan, zejména do NSR a Řecka.

● **Společnost Shell Canada Ltd.** odkryla v provincii Alberta nové ložisko plynu, které patří k nejvýznamnějším za posledních 20 let. Průzkumné vrty naznačují, že by mohlo obsahovat asi 85 miliard kubických metrů zemního plynu.

● **V ČLR byla uvedena do provozu** nová linka japonské firmy Honda s kapacitou 600 000 motocyklových motorů ročně. Strojírenský závod v Tie lingu, který zahájil spolupráci s japonským partnerem již v roce 1981, vyrábí dnes 300 000 motocyklů ročně.

Ab – an – auf – infolge – wegen (die Präpositionen)

Die Präpositionen dienen dazu, Wörter im Satz so zu verknüpfen, daß das Verhältnis des einen Wortes zum andern deutlich wird:

Er schlägt den Nagel *mit* dem Hammer *in* die Wand. *Bei* seinen Büchern war auch ein Werk *über* Afrika.

Die Präpositionen werden deshalb auch Verhältniswörter genannt. Sie sind ähnlich wie die Konjunktionen wichtige Bindeglieder im Satz. Meist stehen sie vor Substantiven, aber sie können auch Adjektive (*auf* deutsch; etwas *für* gut halten) oder Adverbien (*nach* oben; *ab* morgen) anschließen.

Beim Gebrauch der Präpositionen können mancherlei Fragen und Unsicherheiten auftreten. Einige davon werden in den folgenden Abschnitten behandelt. Hier wollen wir zunächst einmal fragen, in welcher Form die Substantive stehen, die mit einer Präposition angeschlossen werden. Jede Präposition „regiert" einen oder mehrere Fälle (Kasus), man spricht deshalb von der „Rektion" der Präpositionen.

Am einfachsten ist es, wenn die Verhältnisse der Ruhe und der Bewegung ausgedrückt werden sollen. Die Grammatik nennt dies die Lage (Frage: wo?) und die Richtung (Frage: wohin?).

Auf die Frage wo? antwortet der Dativ:

Die Brille liegt *auf dem Tisch*.
Der Wagen steht *in der Garage*.

(Auf die Frage wo? antworten auch viele Präpositionen mit dem Genitiv. Darüber wird auf S. 123ff. zu sprechen sein.)

Auf die Frage wohin? antwortet der Akkusativ:

Ich lege die Brille *auf den Tisch*.
Ich bringe den Wagen *in die Garage*.

Hier sehen wir schon, daß es Präpositionen gibt, die sowohl den Dativ wie den Akkusativ bei sich haben können. Wir sehen aber auch, daß das Prädikat, also das Verb, den Fall bestimmt, mit dem die Präposition jeweils verbunden wird. Verben wie *stehen, sitzen, liegen* verlangen den Dativ (Frage: wo?), Verben wie *stellen, setzen, legen, bringen* verlangen den Akkusativ (Frage: wohin?). So einfach ist das aber nicht immer:

Ich fahre *auf dem See* (wo?).
Ich fahre *über den See* (wohin?).
Ich fahre *zu meinem Bruder* (wohin?; aber Dativ!).
Ich fahre *nach Bamberg, der alten Bischofsstadt* (wohin?; aber Dativ!).
Die Bäume stehen *um das Haus* (wo?; aber Akkusativ!).

Daß bei *zu* und *nach* der Dativ steht, erklärt sich aus der geschichtlichen Entwicklung dieser Präpositionen. Sie drückten ursprünglich die Lage aus (*nach* bedeutet eigentlich „nahe bei", dann „in die Nähe von; zu etwas hin"; *zu* bedeutet eigentlich „in, an, bei", wovon ein Rest noch in Fügungen wie *zu Hause* und *der Dom zu Worms* erhalten geblieben ist). Anderseits kommt der Akkusativ bei *um* daher, daß diese Präposition eigentlich eine Richtung bezeichnet (vgl.: *Er läuft um den Teich, um die Ecke*). Allerdings kann man bei *um* auch nach der Art und Weise (wie?) fragen *(wir sitzen um den Tisch)*.

Der Dativ kann schließlich auch den Punkt bezeichnen, von dem eine Bewegung ausgeht (Frage: woher?):

Er springt *aus dem Bett*.
Der Schnee fällt *von den Bäumen*.

Es genügt also nicht, ein paar Faustregeln zu wissen. Man muß es schon lernen, welche Fälle zu jeder Präposition gehören. Wer von Kind an Deutsch spricht, wird das meiste aus Erfahrung richtig machen – er ist dennoch manchmal unsicher. Der Ausländer aber muß von seiner Muttersprache her oft umdenken. Die Tabellen auf S. 121ff. wollen beiden eine Hilfe sein.

Folgende Präpositionen der Tabelle I drücken konkrete Raumverhältnisse aus:

Lage (Dativ): *bei, fern, gegenüber, nächst, nahe, zunächst, vis-à-vis.*
Ausgangslage (Dativ): *ab, aus, von.*
Richtung (Akkusativ): *bis, durch, gegen, wider.*
Lage oder Richtung (Dativ oder Akkusativ): *an, auf, außer, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen.*
Sonderfälle: *entgegen, entlang, nach, um, zu.*
Die Sonderfälle *zu, nach, um* wurden schon behandelt. *Entlang* und *entgegen* sind eigentlich Adverbien, darum weicht ihre Rektion ab. Auffallend ist, daß die meisten dieser räumlich gebrauchten Präpositionen nach Bedarf den Dativ oder den Akkusativ bei sich haben können. Hier steuert das Verb den Kasus, vgl. S. 118f.

Zeitangaben gehen zumeist von Raumvorstellungen aus. Der Raumbegriff wird ins Zeitliche übertragen. So finden wir die meisten räumlichen Präpositionen im temporalen Bereich wieder, aber die Zuordnung der Fälle zu den grammatischen Fragestellungen ist nicht mehr so klar. Folgende Präpositionen der Tabelle I drücken Zeitverhältnisse aus:

Zeitpunkt:
(Frage: wann?): *an, bei, nach, von, vor, zu* mit dem Dativ, *gegen, um, per* mit dem Akkusativ.
(Frage: seit wann?): *seit* mit dem Dativ; *ab* mit dem Dativ oder Akkusativ.
(Frage: bis wann?): *bis* mit dem Akkusativ.
(Frage: auf oder für welchen Zeitpunkt?): *zu* (oder *bis zu*) mit dem Dativ; *auf, gegen, in, zwischen* mit dem Akkusativ.

Zeitspanne:
(Frage: wie lange?): *seit* mit dem Dativ; *bis, über* mit dem Akkusativ.

Die meisten der bisher genannten Präpositionen können auch bloße Beziehungen zwischen den Wörtern eines Satzes ausdrücken, ohne daß Raum oder Zeit im Spiel sind:

Wir warten *auf dich*. Was sagst du *zu diesem Film*? Ich schreibe *an meinen Freund*. Niemand *außer mir* weiß davon. Er sehnt sich *nach Ruhe*.

Hierbei müssen wir besonders auf die Rektion derjenigen Präpositionen achten, die den Dativ und den Akkusativ zulassen. Sie werden zumeist von den jeweiligen Verben gesteuert.

Und schließlich bleiben die Präpositionen zu nennen, die nichts anderes als Beziehungen irgendwelcher Art ausdrücken:

Mit dem Dativ sind es: *entsprechend, gemäß, mit, mitsamt, nebst, samt, zuliebe, zuwider.*

Mit dem Akkusativ sind es: *für, ohne, sonder, pro.*

Tabelle I

Mit dem Dativ	Mit dem Akkusativ
ab	
ab unserem Lager	
ab Werk, ab Fabrik	
Der Bus fährt ab Hauptbahnhof.	
D 505 ist ab Düsseldorf Eilzug.	
Ab nächstem Montag	ab nächsten Montag
ab erstem Mai	ab ersten Mai
jugendfrei ab 14 Jahren	jugendfrei ab 14 Jahre
an	
Er steht an der Tür.	Er geht an die Tür
München liegt an der Isar.	Wir fahren an die See.
Der Kapitän ist an Bord.	Der Kapitän geht an Bord.
Sie rechnet an der Tafel.	Sie schreibt an die Tafel.
An diesem Abend geschah es.	
am Ende seines Lebens	Er war gesund bis an sein Ende.
am 3. August	
Er ist an den Masern erkrankt.	
Er schreibt an einem Roman.	
	Wir denken an dich.
auf	
Die Blumen stehen auf dem Tisch.	Sie stellt die Blumen auf den Tisch.
Er arbeitet auf dem Bau.	Wir gehen aufs Feld.
Sie ist auf der Universität, auf dem Gymnasium.	Er geht auf die Universität, aufs Gymnasium.
Wir waren auf Urlaub.	Er geht morgen auf Urlaub.
	Die Sitzung ist auf Freitag, den 2. Mai, anberaumt.
	Er hat mich auf nächsten Mittwoch vertröstet.

In der Nacht vom 4. auf den 5. September hat es geregnet.
Sie wurde auf 3 Jahre verpflichtet.
auf diese Weise
auf meine Kosten
Sie unterhielten sich auf englisch.
Die Mannschaft spielt auf Zeit.
Auf jeden kommen 5 Mark.
Ich freue mich auf das Wiedersehen.
Ich bin gespannt auf deinen Bericht.

Mit dem Dativ	Mit dem Akkusativ
aus	
Er geht, kommt aus dem Haus. Er trinkt aus der Flasche. Sie stammt aus der Schweiz, aus Zürich. ein Kleid aus reiner Seide. Aus dir wird nichts. Er tat es aus ehrlicher Überzeugung.	
außer	
Wir essen außer Hause (veraltend mit Genitiv: außer Hauses). Das steht außer jedem Zweifel.	Er konnte das außer jeden Zweifel stellen.
Er bediente sie außer der Reihe. Er ist Hauptmann außer Dienst[en] (a.D.) Ich war außer mir vor Freude. Ich geriet außer mir vor Wut. Außer dir habe ich keinen Freund. Man hört nichts außer dem Ventilator.	Das Schiff wurde außer Dienst gestellt. Ich geriet außer mich vor Wut.
bei	
Potsdam liegt bei Berlin. Er wohnt nahe bei, dicht bei der Schule. Sie arbeitet bei den Stadtwerken. Ich habe das Geld nicht bei mir. Er nahm sie bei der Hand. bei der Ankunft des Zuges beim Eintritt der Dämmerung Sie half ihm bei der Arbeit, beim Arbeiten. Bei Glatteis muß gestreut werden. Er arbeitet bei Licht.	
betreffend	
	unser Schreiben betreffend den Bruch des Vertrages

Mit dem Dativ	Mit dem Akkusativ
bis	
	bis hierher Der Zug fährt bis München, bis Dänemark.
Wir flogen bis Frankfurt, der alten Messestadt.	Wir flogen bis Frankfurt.
	bis nächste Woche, nächsten Dienstag bis Montag, den 5. Mai bis eine Minute nach 12 Uhr
durch	
	Die Kugel drang durch die Wand. Er watet durch den Bach, durchs Wasser. Er schickt den Brief durch einen Boten. Das Haus wurde durch Bomben zerstört.
entgegen	
Entgegen meinem Wunsch / meinem Wunsch entgegen ist er nicht gekommen.	

Mit dem Dativ	Mit dem Akkusativ
entlang	
(selten:) Dem Fluß entlang standen Bäume. Entlang dem Weg läuft ein Zaun. (selten mit Genitiv: entlang des Weges läuft ein Zaun).	Den Fluß entlang standen Bäume.
entsprechend	
Entsprechend seinem Vorschlag / seinem Vorschlag entsprechend wurde die Brücke gebaut. (Der Genitiv kommt vor, ist aber falsch!)	
fern	
fern allem Trubel fern der Stadt	

Mit dem Dativ	Mit dem Akkusativ
für	
	Er trainiert für die Meisterschaften. Er schwärmt für klassische Musik. Dieses Buch ist für dich. Die Sache ist für mich erledigt. Ich halte ihn für einen Schwindler, für wenig geeignet. Ich bin für ihn eingesprungen. Er ist sehr groß für sein Alter. Ich bin für einige Tage verreist. Sie sind für Freitag, für 11 Uhr vorgemerkt. Tag für Tag Wort für Wort
gegen	
	Er schwimmt gegen den Strom. Er hält das Negativ gegen das Licht. Wir kämpfen gegen eine Übermacht. Das ist gegen die Vernunft. Sie war höflich gegen alle. Ich komme gegen Abend zu dir. Es war gegen 11 Uhr. Was bin ich gegen den berühmten Mann! Er tut es nur gegen Bezahlung.
gegenüber	
Er wohnt gegenüber dem Bahnhof. Mir gegenüber wagt er das nicht. Er ist gegenüber allen Reformen / allen Reformen gegenüber sehr zurückhaltend. (Der Genitiv kommt vor, ist aber falsch!)	
gemäß	
gemäß dem Beschluß / dem Beschluß gemäß gemäß Artikel 21 des Grundgesetzes (Der Genitiv kommt vor, ist aber falsch!)	
hinter	
Er stand hinter dem / hinterm Vorhang, trat hinter dem Vorhang hervor. Sie saß hinter ihm. Er schloß die Tür hinter mir. Sie ging hinter ihm her. Das habe ich bald hinter mir. Sie versteckte sich hinter einem Baum.	Er ging hinter den Vorhang, hinters Haus. Sie setzte sich hinter ihn. Das habe ich bald hinter mich gebracht. (Veraltend:) Sie versteckte sich hinter einen Baum.
in	
Er wohnt in der Stadt. Sie lebt in Berlin. Er liegt noch im Bett. In diesem Punkt hast du recht. Er ist tüchtig in seinem Beruf. in der Frühe	Er zieht in die Stadt. Sie reiste in die Schweiz. Er geht ins Bett. Der Baum wächst in die Breite.

Mit dem Dativ	Mit dem Akkusativ
im	
Sommer	
heute in 14 Tagen	
	Das dauert bis in den Herbst
Er geht in Pantoffeln.	
ein Bericht in englischer Sprache / in englisch/in Englisch	
Er hat eine Eins in Englisch (= im Schulfach Englisch).	
Ich habe mich in ihm getäuscht.	
	Sie hat sich in ihn verliebt.
	Er willigte in den Vorschlag ein.
mit	
Er tanzte mit ihr.	
Ehepaare mit Kindern und ohne Kinder / (elliptisch:) mit und ohne Kinder	
Er zögert mit seiner Antwort.	
Er schlug mit dem Hammer zu.	
mitsamt	
Das Schiff ging mitsamt der Besatzung unter.	
nach	
Wir kamen nach Hamburg, dem deutschen Welthafen.	
Er griff nach seinem Hut.	
Das Zimmer geht nach der Straße.	
Einer nach dem anderen verließ das Zimmer.	
Nach dem Gottesdienst gingen wir spazieren.	
Nach zwei Monaten reiste er ab.	
Er half nach Kräften mit.	
meiner Erinnerung nach	
allem Anschein nach	
(n i c h t: meines Erachtens nach!)	
nächst (gehoben, veraltend)	
Nächst dem Hause steht ein Baum.	
Nächst dem Vater war ihr der Bruder der vertrauteste Mensch.	
nahe	
Nahe dem Hause floß ein Bach.	
neben	
Der Schrank steht neben der Tür.	Wir stellten den Schrank neben die Tür.
Sie saß neben mir.	Ich setzte mich neben sie.
Er betreibt neben seinem Beruf eine kleine Landwirtschaft.	
Neben ihr verblassen alle anderen.	
nebst	
Er lud Anna nebst ihren Freundinnen ein.	
Es grüßt Dich Dein Karl nebst Familie.	
ohne	
	Er kam ohne seine Eltern.
	Ich war ohne einen Pfennig Geld.
	Sei ohne Sorge!
	Ehepaare mit und ohne Kinder.
per	
	per eingeschriebenen Brief
	per Post, Schiff, Bahn
	Die Ware ist per ersten Januar zu liefern.
pro	
	Eintritt 2 Mark pro Erwachsenen.
	Der Preis beträgt 20 Mark pro Stück.

Mit dem Dativ	Mit dem Akkusativ
samt	
Der Fürst samt seinem Gefolge	
das Haus samt [allem] Inventar	
seit	
Seit dem Kriege lebt er im Westen.	
Er wartet seit zwei Stunden.	
über	
Die Lampe hängt über dem Tisch.	Wir hängen die Lampe über den Tisch.
Das Flugzeug kreist über der Stadt.	Das Flugzeug flog über die Stadt [hinweg].
Er wohnt über seinen Eltern.	
Sie trug eine Stola über dem Kleid.	Sie legte eine Stola über das Kleid.
Er schlief über der Arbeit ein.	Er saß über seine Arbeit gebeugt.
	ein Vortrag über moderne Malerei
	Wie denkst du über den Vorschlag?
	Ich freute mich sehr über den Brief.
	Kinder über 10 Jahre
	(als Adverb ohne Rektion: Die Kinder sind alle über 10 Jahre alt)
	Er verreist über das Wochenende.
	Das Heizöl reicht über den Winter.
	Er lacht über deine Späße.
um	
	Alle standen um den Tisch [herum].
	Sie liefen um das Haus.
	Das Theater beginnt um 8 Uhr.
	Wir beginnen jeden Tag um die gleiche Zeit.
	Er kommt um den 15. Juli zurück.
	Sie bat mich um das Buch.
	Sie sorgte sich um ihr Kind.
	Es ist schade um ihn.
	Er ist um einen Kopf größer als ich.
	Ich muß die Ärmel um 5 cm kürzen.
unter	
Der Hund liegt unter dem Tisch.	Der Hund kriecht unter den Tisch.
Der Zug fährt unter der Brücke hindurch.	Der Radfahrer fuhr unter die Brücke.
	Die Scheune ist bis unters Dach gefüllt.
Er arbeitete unter großem Zeitdruck.	
Sie saß unter den Zuschauern.	Sie setzte sich unter die Zuschauer.
unter der Regierung Karls V.	
Kinder unter 10 Jahren	
	(als Adverb ohne Rektion: Die Kinder sind alle unter 10 Jahre alt)
vis-à-vis	
Das Café liegt vis-à-vis dem Theater.	
von	
Vom Schloß bis zum Bahnhof sind es 10 Minuten.	
Er kommt von Berlin.	
Er sprang vom Balkon herunter.	
Von diesem Tag an wohnte er bei uns.	
Von Ostern bis Pfingsten war er verreist.	
Ich habe einen Brief von meiner Mutter.	
Der Baum ist von dem Traktor umgerissen worden.	
Wir sprachen von dir.	
die Königin von England	
ein Ring von Gold	
ein Fall von Menschenraub	
eine Entfernung von drei Meilen	
eine Gans von 4 kg	
Einer von ihnen war der Täter.	
Er schrieb eine Art von Roman.	

Mit dem Dativ	Mit dem Akkusativ
vor	
Er hielt, parkte vor dem Hause.	Er fuhr vor das Haus.
Er stand vor einer schweren Entscheidung.	Er sah sich vor eine schwere Entscheidung gestellt.
	Der Dampfer erhielt einen Schuß vor den Bug.
Er wurde Sieger vor seinem Landsmann.	
Vor zwei Stunden kam er an.	
Vor seinem Unfall war er kerngesund.	
Vor mir war schon ein anderer Bewerber da.	
Er zitterte vor Kälte.	
Sie hatte Angst vor ihm.	
Der Baum schützte sie vor dem Regen.	
wider	
	Das war wider meinen Befehl.
	Wider [alles] Erwarten kam er doch.
	Er hat wider besseres Wissen die Unwahrheit gesagt.
zu	
Er kommt zu mir.	
Das Bild ging von einer Hand zur anderen.	
Von hier bis zum Schloß sind es 10 Minuten.	
Er ist nicht zu Hause.	
Wir wohnen zu ebener Erde.	
(gehoben:) Er lebte zu Köln.	
Sie kam zur Tür herein.	
Zu Anfang des Jahres war ich verreist.	
Er kommt zu Ostern nach Hause.	
Von Tag zu Tag ging es besser.	
Er ging zu Fuß.	
Sie lud mich zum Essen ein.	
Zu Ehren des Jubilars gab es einen Empfang im Rathaus.	
Ich brauche Stoff zu einem Kleid.	
Das Geld gehört nur zur Hälfte, zu einem Drittel mir.	
Das Holz zerfiel zu grauem Staub.	
Zu meiner Überraschung sagte er nichts.	
zuliebe	
Das tue ich nur meinem Vater zuliebe.	
Ihrem Freund zuliebe ging sie mit.	
zunächst	
Die Plastik steht zunächst dem Pfeiler.	
Das Haus ist dem See zunächst / zunächst dem See gelegen.	
zuwider	
Meinem Befehl zuwider ist der Baum gefällt worden.	
zwischen	
Der Garten liegt zwischen dem Haus und dem Wald.	Er legte das Buch zwischen die Vase und das Bild.
Er saß zwischen seinen Eltern.	Sie setzte sich zwischen die Eltern.
Zwischen den Jahren / Zwischen Weihnachten und Neujahr arbeiten wir nicht.	Mein Urlaub fällt zwischen die Feiertage.
Der Unterschied zwischen ihnen ist nicht groß.	
Zwischen mir und dir gibt es keine Geheimnisse.	

In der zweiten Tabelle sind die Präpositionen zusammengestellt, die den Genitiv regieren. Es sind erstaunlich viele. Einige davon, z.B. *[an]statt, infolge, innerhalb, trotz, während, wegen*, werden recht häufig gebraucht. Die meisten aber gehören der Amts- oder der Kaufmannssprache an oder sind sogar bloßes Papierdeutsch (*abzüglich, anläßlich, betreffs, einschließlich, hinsichtlich, mangels, mittels, seitens, unbeschadet, zwecks* u.a.). In der Tabelle wurden diese Wörter besonders gekennzeichnet.

Daß es so viele Präpositionen mit dem Genitiv gibt, hat gute Gründe. Alle diese Wörter sind erst im Laufe der Sprachgeschichte zu Präpositionen geworden. Sie stammen aus verschiedenen Wortarten. Es sind ursprüngliche Substantive darunter *(statt, dank, kraft, mittels, namens)*, als Adverbien gebrauchte Adjektive und Partizipien *(unweit, fern, unbeschadet)*, abgeleitete Adverbien *(einschließlich, hinsichtlich)* und zusammengewachsene Fügungen aus Präposition oder Pronomen und Substantiv *(infolge, zugunsten; diesseits)*.

Bei den Substantiven wurde das Genitivattribut zum präpositionalen Genitiv: *an des Vaters Statt* wurde zu *[an]statt des Vaters; von der Seite der Regierung* wurde zu *von seiten / seitens der Regierung*.

In der Präposition *wegen* steckt die Mehrzahl von *Weg*, wie noch die alte Formel *von Amts wegen* (eigentl. „von den Wegen, d.h. von der Seite des Amtes her") zeigt. Auch das *...halb* in *ober-, unter-, innerhalb* ist eigentlich ein Substantiv (althochdeutsch *halba*, mittelhochdeutsch *halbe* „Hälfte, Seite"; *innerhalb der Mauer* bedeutet also „auf der inneren Seite der Mauer"). Auch bei Präpositionen wie *anläßlich, einschließlich, zuzüglich* liegt ein attributiver Genitiv zugrunde, denn sie vertreten die Substantive *Anlaß, Einschluß, Hinzuziehung* u.ä. *(aus Anlaß/anläßlich seines Geburtstages; unter Einschluß/einschließlich der Heizkosten)*. Wieder anders ist die Präposition *während* entstanden, nämlich aus dem 1. Partizip von *währen* „andauern": *während der Nacht* lautete ursprünglich *bei währender* (= andauernder) *Nacht*. Hier ist der Genitiv erst nachträglich hineingedeutet worden, indem man die Endung *...der* falsch abtrennte.

Wie stark die Tendenz zum Genitiv aber ist, zeigen die Präpositionen *dank* und *trotz*, die aus den gleichlautenden Substantiven entstanden sind. Bei beiden sollte man den Dativ erwarten (vgl. *ich sage dir Dank, ich biete ihm Trotz*). Aber bei *dank* ist der Genitiv schon fast ebenso häufig geworden *(dank seines Einsatzes / seinem Einsatz)* und überwiegt sogar im Plural *(dank ihrer guten Kenntnisse / [weniger gebräuchlich:] ihren guten Kenntnissen)*, und *trotz* wird heute ganz überwiegend mit dem Genitiv verbunden *(trotz des Regens)*. Beide Präpositionen haben sich also den vielen anderen angeschlossen, die gleich ihnen aus Substantiven hervorgegangen sind.

Auf der andern Seite aber: so fest ist der Genitiv auch wieder nicht! Wie oft hört man in der Umgangssprache: *wegen dem schlechten Wetter; statt einem Hut; während seinem Urlaub!* In gutem Deutsch darf hier nur der Genitiv stehen: *wegen des schlechten Wetters; statt eines Hutes; während seines Urlaubs*. Es gibt aber drei Fälle, in denen auch die Hochsprache den Dativ zuläßt.

1. mangels Beweisen / mangels ausreichender Beweise

Ein Satz wie *Er wurde mangels Beweise freigesprochen* wäre zwar korrekt, denn der Genitiv des Plurals von *Beweis* lautet *Beweise*. Aber ohne ein Begleitwort, das den Fall deutlich werden läßt *(mangels ausreichender Beweise)*, ist der Genitiv nicht erkennbar; man hat das ungute Gefühl, als sei bei *mangels Beweise* gar keine Beziehung zwischen den beiden Wörtern vorhanden. Da hilft nur der Dativ mit der deutlichen Beugungsendung *-en: Er wurde mangels Beweisen freigesprochen*. Dies ist also korrekt, und aus dem gleichen Grunde sind es die folgenden Sätze:

Er mußte *wegen Geschäften* verreisen.
Während fünf Tagen hat es geregnet.
Statt Hüten tragen sie Baskenmützen.
Die Aufwendungen betrugen *einschließlich Löhnen und Gehältern* 10 000 Mark.
Sie hat *innerhalb sechs Monaten* zwei Unfälle gehabt.
Laut Presseberichten sagte der Minister . . .

Es gilt demnach folgende Regel:

> Wo der Genitiv Plural nicht erkennbar ist, tritt an seiner Stelle der Dativ Plural ein.

2. statt Peters neuem Wagen / statt eines neuen Wagens

Ein Satz wie *Statt Peters neuen Wagens stand dort ein alter Caravan* wird als unschön und gekünstelt empfunden. Man scheut sich davor,

zwei starke Genitive nebeneinanderzustellen, deren zweiter über den ersten hinweg an die Präposition angeschlossen ist, während der erste wieder vom zweiten abhängt:

statt Peters neuen Wagens.

Hier weicht also die Hochsprache ebenfalls auf den Dativ aus und sagt: *statt Peters neuem Wagen*. Aus dem gleichen Grunde sind auch die folgenden Verbindungen korrekt:

laut Evas letztem Brief; längs Mannheims schönem Rheinufer; mittels Vaters neuem Rasierapparat; trotz meiner Freunde anfänglichem Widerstreben; während des Chefs alljährlichem Urlaub; wegen der Kinder starkem Husten.

Hier gilt also die Regel:

> Tritt ein Genitivattribut zwischen die Präposition und das abhängige Substantiv, so steht dieses Substantiv im Dativ.

3. längs den / längs der Mauern des Palastes

Nicht ganz so häufig tritt der Dativ auf, wenn das Genitivattribut nachgestellt ist. Am ehesten findet man ihn da, wo bei Verwendung des Genitivs zwei gleichlautende Artikel aufeinander folgen würden:

längs den Mauern der Gärten (statt: *längs der Mauern der Gärten*); *laut dem Bericht des Bürgermeisters; trotz dem Lärm des Verkehrs; statt dem Plan des Vaters; wegen dem Andrang des Publikums.*

Doch kommt in all diesen Fällen auch der Genitiv vor, so daß hier folgende Regel gilt:

> Folgt das Genitivattribut dem von der Präposition abhängigen Substantiv, dann kann dieses im Genitiv oder Dativ stehen; beide Formen sind korrekt.

Schließlich gibt es ein einfaches, man muß schon sagen recht bequemes Mittel, den Genitiv zu vermeiden: Man läßt ein alleinstehendes starkes Substantiv nach bestimmten Präpositionen im Singular ungebeugt. Das geschieht vielfach in der Umgangssprache: *wegen Umzug geschlossen; etwas mittels Draht befestigen; zwecks Einzug der Beiträge.* Hier sollte korrekterweise immer der Genitiv stehen: *wegen Umzugs; mittels Drahtes; zwecks Einzugs.* Bei einigen Präpositionen der Geschäfts- und Amtssprache ist die ungebeugte Form aber schon so fest geworden, daß sie allgemein anerkannt ist: *einschließlich/inklusive Porto; zuzüglich Trinkgeld; laut Paragraph 12.* Zweifellos haben hier die alleinstehenden weiblichen Substantive das Muster abgegeben: *einschließlich Aufnahmegebühr, zuzüglich Mehrwertsteuer.* Bei ihnen ist ja der Genitiv nicht zu erkennen.

Und eine letzte Möglichkeit sei auch nicht vergessen. Bei Präpositionen die die Lage angeben und den Genitiv regieren, kann statt dieses Falles auch der Dativ mit *von* eintreten: *oberhalb des Hauses – oberhalb vom Hause; westlich des Rheins – westlich vom Rhein.* Dann sind aber *oberhalb, westlich* und ähnliche Wörter keine Präpositionen mehr, sondern Adverbien. Und da dies sowieso ihre ursprüngliche Wortart ist, kann man gegen die Konstruktion mit *von* auch keinen Einwand erheben. Besonders bei Ortsnamen (Städtenamen), wo das korrekte Genitiv-s nur ungern angehängt wird *(die Dörfer südlich Kölns)*, ist das *von* ein guter Ausweg: *südlich von Köln, jenseits von Magdeburg.*

Tabelle II

Mit dem Genitiv	Mit dem Dativ oder ungebeugt
abseits	
Das Haus liegt abseits des Weges, abseits der Straße.	
abseits allen Trubels	(selten:) abseits allem Gedränge
abzüglich	
abzüglich der Unkosten	
abzüglich des gewährten Rabatts	abzüglich Rabatt
anfangs	
(ugs.:) anfangs des Jahres	
angesichts	
angesichts des Todes angesichts solcher Einwände angesichts der Tatsache, daß . . .	
anhand / an Hand	
anhand meiner Unterlagen	(Adverb + von:) anhand von Rechnungen wies er mir nach, daß . . .
anläßlich	
anläßlich seines Geburtstages	
anstatt (vgl. statt)	
Er nahm mich anstatt seines Bruders mit.	Anstatt dem Plan des Vaters wurde der des Sohnes ausgeführt.
anstelle / an Stelle	
Er trat anstelle seines Bruders in die Firma ein.	(Adverb + von:) Anstelle von Bier trinken wir Wein.
aufgrund / auf Grund	
Aufgrund meines Vorschlages wurde er beauftragt.	
aufgrund zahlreicher Versuche	(Adverb + von:) Zu diesem Ergebnis kam er aufgrund von Versuchen mit Ratten.
ausschließlich	
die Miete ausschließlich der Heizungskosten	die Miete ausschließlich Heizung und Wassergeld der Preis für das Essen ausschließlich Getränken
außerhalb	
außerhalb des Dorfes außerhalb der Sprechstunden	
behufs (Amtsdeutsch)	
behufs schnellen Wiederaufbaus (besser: zum schnellen Wiederaufbau)	
behufs Eintragung ins Taufregister (besser: zur Eintragung ins Taufregister)	
beiderseits	
Beiderseits des Weges stehen Bäume.	
die Wälder beiderseits Heidelbergs	(Adverb + von:) die Wälder beiderseits von Heidelberg
betreffs (Amtsdeutsch, Kaufmannsspr.)	
Er fragte betreffs eines Zuschusses an.	Ihre Anfrage betreffs Zuschuß zu den Reisekosten.
Ihr Schreiben betreffs Steuerermäßigung.	
bezüglich (Papierdeutsch)	
Bezüglich seiner Pläne hat er sich nicht geäußert. (besser: über seine Pläne).	
Ihre Anfrage bezüglich der Bücher (besser: wegen der Bücher)	
binnen	
(geh.:) binnen dreier Tage	binnen drei Tagen
(geh.:) binnen eines Jahres	binnen einem Jahr binnen kurzem binnen Jahr und Tag
dank	
dank seines großen Fleißes	dank seinem großen Fleiß
dank seiner einschlägigen Erfahrungen	(selten:) dank seinen einschlägigen Erfahrungen
diesseits	
diesseits des Waldes	
diesseits des Rheins, diesseits Frankfurts	(Adv. + von:) diesseits vom Rhein, diesseits von Frankfurt

Mit dem Genitiv	Mit dem Dativ oder ungebeugt
einschließlich	
die Aufwendungen einschließlich aller Reparaturen	
die Kosten einschließlich des Portos	die Kosten einschließlich Porto
Europa einschließlich Englands	
	der Saal kostet einschließlich Tischen und Stühlen 200.– DM Miete.
exklusive	
Das gesamte Inventar exklusive der erwähnten Bücher	
	die Kosten exklusive Porto
. . . exklusive Werbe- und Freiexemplare . . .	Die Auflage exklusive Werbe- und Freiexemplaren beträgt 5000 Stück.
halber	
seines Rücktritts halber	
der Ordnung halber	
Er mußte [dringender] Geschäfte halber verreisen.	
hinsichtlich	
Hinsichtlich des Preises haben wir uns geeinigt.	
infolge	
infolge des Gewitters	
infolge der Überschwemmung	
infolge Versagens der Bremsen	(Adv. + von:) infolge von Massenerkrankungen
inklusive	
inklusive des Portos	inklusive Porto
inklusive aller Getränke	inklusive Getränken
. . . inklusive [sämtlicher] Werbe- und Freiexemplare . . .	Die Auflage betrug 5 000 Stück inklusive 20 Werbe- und Freiexemplaren
inmitten	
inmitten seiner Kinder	
inmitten hoher Bäume	
inmitten des Waldes	
innerhalb	
innerhalb des Hauses	
innerhalb der Bürgerschaft	
innerhalb dreier Monate	innerhalb fünf Monaten
	(Adv. + von:) innerhalb von 5 Monaten.
jenseits	
jenseits des Flusses	
jenseits Frankfurts	(Adv. + von:) jenseits von Köln
	(Adv. + von:) jenseits von Gut und Böse
kraft	
kraft meines Amtes	
Ein Beschluß, kraft dessen Zuschüsse gewährt werden können, besteht nicht.	
längs	
längs des Bahndammes	
längs der Gartenmauern	längs den Mauern der Gärten
	längs Mannheims schönem Rheinufer
längsseits	
längsseits des Schiffes	
laut	
laut ärztlichen Gutachtens	laut ärztlichem Gutachten
	laut Vertrag / Befehl
	laut Briefen
	laut dem gestrigen Bericht des Sekretärs
	laut Meiers grundlegendem Werk

Mit dem Genitiv	Mit dem Dativ oder ungebeugt
mangels (Amtsdeutsch)	
mangels eines eigenen Büros	
mangels eindeutiger Beweise	Er wurde mangels Beweisen freigesprochen.
mittels (Papierdeutsch)	
mittels elektrischen Stroms	
mittels Drahtes	[nicht korrekt: mittels Draht]
mittels blanker Drähte	mittels Drähten
	mittels Vaters neuem Rasierapparat
namens	
namens meines Vaters	
namens der Regierung	
nördlich	
nördlich des Flusses	
nördlich der Alpen	
(selten:) nördlich Münchens	(Adverb + von:) nördlich von München
ob	
a) (geh., veraltend:) „wegen":	
Ich tadelte ihn ob seines Leichtsinns	(selten:) ob seinem Leichtsinn
	b) (veraltet:) „über":
	Rothenburg ob der Tauber
	Österreich ob der Enns
oberhalb	
oberhalb des Ellbogens	
oberhalb Heidelbergs	(Adverb + von:) oberhalb von
oberhalb des Schlosses	Heidelberg, vom Schloß
östlich	
→ nördlich	
seitens	
Seitens meines Klienten erkläre ich, daß . . .	
Seitens der Belegschaft wurden keine Einwände erhoben.	
seitlich	
Das Haus liegt seitlich des Friedhofs.	(Adverb + von:) seitlich vom Friedhof.
statt (vgl. anstatt)	
Statt eines Briefes kam ein Telegramm.	
Er arbeitete nicht; statt dessen ging er spazieren.	
Sie trägt ein Kopftuch statt eines Hutes.	Statt Hüten tragen sie Kopftücher.
	Statt dem Sohn seines Freundes kam dieser selbst.
	Statt Peters neuem Wagen stand dort ein alter Caravan.
südlich	
→ nördlich	
trotz	
trotz aller Versuche	
trotz dichten Nebels	(selten:) trotz dichtem Nebel
trotz [des] Regens	trotz Regen
	trotz Schnee und Kälte
	trotz allem
	trotz alledem
	trotz Peters heftigem Husten
trotz der Warnungen der Kollegen	(seltener:) trotz den Warnungen der Kollegen
um . . . willen	
um deines Vaters willen	
um des lieben Friedens willen	

Mit dem Genitiv	Mit dem Dativ oder ungebeugt

unbeschadet
(Papierdeutsch)

Unbeschadet seines hohen Alters ging er zu Fuß.
Unbeschadet der Tatsache, daß . . .
Aller Niederlagen unbeschadet setzte er den Kampf fort.

unerachtet
(Papierdeutsch)

Unerachtet der Bitten seiner Mutter reiste er ab.

unfern

unfern des Hauses, des Bodensees	(Adverb + von:) unfern von dem Hause, vom Bodensee

ungeachtet

Ungeachtet wiederholter Mahnungen unternahm er nichts.
Ungeachtet dessen, daß . . .
Ungeachtet der Tatsache /
(seltener:) Der Tatsache ungeachtet, daß . . .

unterhalb

Unterhalb des Hauses
unterhalb Heidelbergs — (Adverb + von:) unterhalb von Heidelberg

unweit

unweit des Bahnhofs, der Autobahn	(Adverb + von:) unweit vom Bahnhof, von der Autobahn,
unweit Berlins	von Berlin

vermittels

→ mittels

vermöge

Vermöge seines sicheren Auftretens gelang ihm der Betrug.

von seiten

von seiten meines Chefs
von seiten der Regierung

von . . . wegen

von Amts wegen
von Gesetzes wegen

vorbehaltlich

vorbehaltlich meines Beitritts, meiner Zustimmung

während

während des Krieges	
während fünf langer Jahre	während fünf Jahren
	während dem Vortrag des Professors
	während Karls gestrigem Hiersein
	während alledem

wegen

wegen des schlechten Wetters	[ugs.: wegen dem schlechten Wetter]
wegen Motorschadens	
wegen Umbaus geschlossen	[nicht korrekt: wegen Umbau geschlossen]
der großen Kälte wegen	
wegen dringender Geschäfte	wegen Geschäften
	wegen meines Bruders neuem Wagen
wegen des Umzugs unseres Instituts	

westlich

→ nördlich

zeit

zeit meines Lebens

Mit dem Genitiv	Mit dem Dativ oder ungebeugt

zufolge

zufolge seines Befehls	seinem Befehl zufolge
	Letzten Meldungen zufolge ist er verunglückt.

zugunsten

zugunsten seines Sohnes	(selten:) Ihm zugunsten hättest du anders entscheiden sollen.
	(Adverb + von:) zugunsten von Werner

zuzüglich

Die Miete beträgt 500 Mark zuzüglich der Heizungskosten.

	der Preis zuzüglich Porto
zuzüglich der üblichen Beträge	zuzüglich Beträgen für Verpackung und Versand

zwecks
(Amtsdeutsch)

zwecks sofortigen Wiederaufbaus
zwecks Einzugs des Betrages
zwecks Eintragung ins Handelsregister

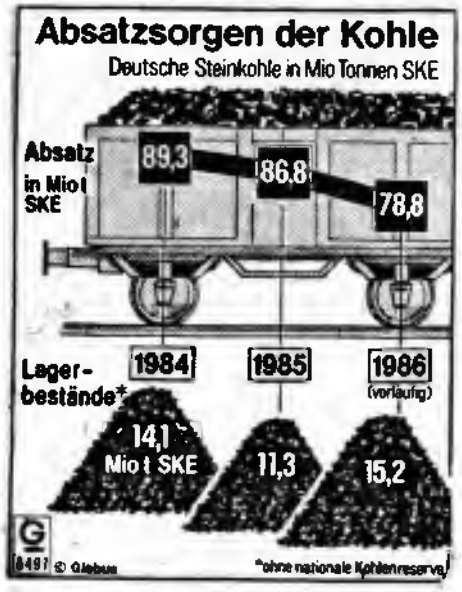

„Traumfigur" bringt Probleme

dpd GÖTTINGEN, 5. März. Die als Eß-Brech-Sucht bekannte Eßstörung Bulimia Nervosa droht zu einer echten Volkskrankheit zu werden. Rund 450 000 bundesdeutsche Frauen zwischen 15 und 35 Jahren und auch schon viele Männer seien mittlerweile davon betroffen. Das berichtete am Donnerstag Thomas Paul von der Ernährungspsychologischen Forschungsstelle der Universität Göttingen beim Internationalen Kongreß „Gestörtes Eßverhalten" in Göttingen.

Bei über 80 Prozent aller Patienten sei eine Diät mit starkem Gewichtsverlust der Auslöser für die Bulimie. Das geht aus einer Untersuchung Pauls an 400 Personen hervor. Ein über lange Zeit „stark gezügeltes Eßverhalten mit unzureichender Nahrungsaufnahme" führe zu Freßattacken, die teilweise bis zu vier Stunden dauern. Dabei schlängen die Frauen in kürzester Zeit Lebensmittel mit bis zu 10 000 Kalorien in sich hinein. Aus panischer Angst vor einer Gewichtszunahme werde die Nahrung anschließend sofort wieder erbrochen.

Hintergrund für die starke Zunahme der Bulimie seien unrealistische Schlankheitsideale. Doch die Annäherung an eine „Traumfigur" werde oft teuer bezahlt. Statt mehr Wohlbefinden und gestiegenem Selbstwertgefühl bekämen Bulimia-Patienten vielfältige Probleme. Das beginne bei Störungen des Vitamin- und Mineralstoffhaushaltes, reiche über Schmerzen und Schwindelanfälle bis hin zu starken depressiven Verstimmungen im Anschluß an die Freßattacken.

und luden den dort befindlichen Geldautomaten in die Schaufel des schweren Fahrzeugs.

sischen Ortschaft Pontoise am Donnerstagmorgen versucht, an Geld zu kommen. Sie rissen der Polizei zufolge mit einer Planierraupe die Mauer der Bank ein

Geldautomat geraubt

PONTOISE, 5. März (AP). Mit Brachialgewalt haben Bankräuber in der französ-

Wieder Cäsium in Teigwaren

Milchwerte unverändert

Bulgarischer Schafskäse, in der letzten Woche zum erstenmal in der Liste strahlenbelasteter Lebensmittel, ist erneut aufgefallen: 762 Bq/kg fanden die Kontrolleure in einer Probe (alle Angaben in Becquerel Gesamtcäsium pro Kilo oder Liter). In Proben aus einem anderen Geschäft wurden noch 98 und 199 Bq/kg gemessen. In Schafskäse aus Rumänien und Ungarn war kein Cäsium nachweisbar, solcher aus Griechenland enthielt 49 Bq/kg, teilt das Sozialministerium in seinem neuen Meßbericht mit.

Auch türkische Produkte sind weiterhin strahlenbelastet: Schwarzer Tee erreichte Werte von 38 300 Bq/kg („Rize Cay Caykur"), 12 652 Bq/kg („Rize Turist Cayi") und 527 Bq/kg (keine Handelsware). 30 Kilo wurden beschlagnahmt, das Ministerium warnt vor dem Genuß dieser Teesorten.

Auch türkische Haselnüsse mußten wieder aus dem Verkehr genommen werden. 20 Tonnen gingen unter Zollverschluß zurück, so der Bericht, weil sich ein Maximalwert von 762 Bq/kg fand. Dies liegt über dem EG-Grenzwert für Einfuhren von 600 Bq/kg. Weitere Werte für türkische Produkte: Thymian 250, Minze 166, Feigen 88 und Haselnußpaste bis zu 359 Bq/kg.

Erneut haben die Kontrolleure italienische Teigwaren untersucht. Die Hälfte der gemessenen Spaghetti waren belastet, im Schnitt mit 33 Bq/kg, Höchstwert 67. Tortellini enthielten im Schnitt 53, maximal 73 Bq/kg. Canelloni erreichten 55 Bq/kg. Das Ministerium schließt daraus, daß der Hartweizengries, aus dem die Teigwaren hergestellt werden, „radioaktiv belastet" ist.

Bei Milch und Milchprodukten hat sich gegenüber der letzten Woche nichts verändert. Frischmilch aus Hessen liegt im Schnitt bei 9 Bq/L, der Höchstwert bei 28. H-Milch erreicht 15, Ab-Hof-Milch 26, Vorzugsmilch 13, Speisequark 18, Weichkäse 25, Schnittkäse 8 und Hartkäse weniger als 5 Bq/kg (Höchstbelastungen).

Bayerische Milchprodukte sind höher belastet. Man fand Haselnußjoghurts mit 134, Joghurt mit 54 und Buttermilch mit 39 Bq/kg. Milchpulver, gleich welcher Herkunft, ist noch deutlicher belastet: Hessisches Pulver mit bis zu 504, Magermilchpulver aus dem Lebensmittelhandel mit 230 und außerhessisches mit 151 Bq/kg.

Eine Sonderuntersuchung ergab, daß „Molke-Vitamin-Kinderbad" mit 350 Bq im Durchschnitt radioaktiv belastet ist. Ein Molke-Protein-Bad enthielt 46 Bq/kg.

Baby-Nahrung dagegen sinkt in seiner Belastung stetig weiter ab. Baby-Milch-Fertigbrei enthielt im Schnitt unter 5, Baby-Milchnahrung 12 Bq/kg (Höchstwert 24). Diese Produkte werden zur Zubereitung mit Wasser verdünnt.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Seit dem Reaktorbrand sind in Hessen rund 15 000 Lebensmittelproben auf Strahlenbelastung untersucht worden. Sozialminister Armin Clauss hält „strenge Kontrollen nach wie vor für unabdingbar", auch wenn die EG-Länder sich nicht auf neue Grenzwerte einigen sollten.

Zur Erinnerung: Unabhängige Ärzte und Experten empfehlen Nahrung, die höchstens mit 30 bis 50 Bq/kg (für Erwachsene) beziehungsweise mit 10 bis 20 Bq/kg (für Kinder, stillende und schwangere Frauen) belastet ist. bes

AKTUALITA

Libyjské výročí

Z rozhodnutí Všeobecného lidového kongresu se před deseti lety, 2. března 1977, Libyjská arabská lidová republika přejmenovala na Libyjskou arabskou lidovou socialistickou džamáhiríji (v roce 1986 byl tento název doplněn na Velká libyjská arabská lidová socialistická džamáhiríja). Touto změnou chtěla

Libye vyjádřit, že její revoluce vstoupila do nové, vyšší etapy, do etapy přímé vlády mas. Od revolučního vojenského převratu 1. září 1969, kdy skupina vlasteneckých důstojníků v čele s M. Kaddáfím svrhla monarchistický režim a vyhlásila republikánské zřízení, se v Libyi začal okamžitě realizovat program, jehož cílem bylo vymanit zemi z politické a hospodářské závislosti na imperialistických zemích. Kroky jako zrušení cizích vojenských základen, znárodnění cizích i domácích bank a pojišťoven, konfiskace nemovitého majetku italských přistěhovalců — dědictví dřívější kolonialistické nadvlády — a rozdělení jejích půdy mezi libyjské rolníky i státní kontrola nad ropnými vrty vytvořila na jedné straně předpoklady pro plánovité budování nezávislé ekonomiky a realizaci národních sociálních programů. Na druhé straně však vzbudily zlevnění nelidové imperialistických monopolů. Díky tomu, že samo začala obhospodařovat své přírodní zdroje, Libye se brzy zařadila mezi nejbohatší země afrického kontinentu. I když se v posledních letech devizové příjmy v důsledku pokles ceny ropy snížily, v zemi se výrazně zvýšila životní úroveň obyvatel, bylo zavedeno bezplatné zdravotnictví, placená mateřská dovolená zaměstnaných matek atd. S výhledem do budoucnosti je velká pozornost věnována industrializaci a zavádění pokrok. prvků, podle prognóz by mělo být zhruba za 50 let přírodní bohatství Libye — ropa a zemní plyn — vyčerpáno. V zahraniční politice se Libye řídí principy nezávislost nemosil a aktivní neutrality. Její důsledná antiimperialistická politika, spolupráce se socialistickými zeměmi a podpora africkému osvobozeneckému hnutí, se již jde o boj proti apartheidu v JAR, nebo proti sionismu na Blízkém východě, se stály terčem četných útoků mezinárodního imperialismu. Spojené státy libyjského vůdce za centrum „mezinárodního terorismu", pořádaly u jejích břehů provokační demonstrace síly a v dubnu loňského roku proti ní dokonce podniknuty ozbrojenou agresi, kdy při bombardování Tripolisu a Benghází došlo k velkým lidským ztrátám a obětem na životech. Není tajemstvím, že jedním z cílů této agrese bylo zavraždit libyjského nejvyššího představitele M. Kaddáfího. I když vyhrůžky na adresu Libye neustávají, lid této země se nenechal a nenechá zastrašit a pokračuje v nastoupené cestě. [bay]

Nejbohatším Američanem je osmašedesát let. Je jím Sam Moore Walton a je majitelem supermarketových podniků Wal-ton-Mart. Jeho majetek je odhadován na 4,5 miliardy dolarů. V loňském roce byl jeho majetek odhadován na „pouhých" 2,8 miliardy dolarů.

VLÁDA K VLÁDNĚ SEDÁ, VŮL VOLÁ HLEDÁ!

• **Egyptští geologové** objevili nedávno v poušti 200 km na jih od Asuánu obrovské naleziště mramoru. Jak oznámil káhirský list Achbár Al-Jaum, odhadují odborníci tamní zásoby tohoto vzácného materiálu na 80 miliónů tun.

• **Nejvyšší televizní věž v Asii** se bude do dvou let tyčit nad severní částí hlavního města ČLR, oznámila čínska televize. Dílo dosáhne 380 metrů, tj. přibližně výše 110patrového mrakodrapu.

V Pákistánu žije nyní 93,4 miliónu lidí, tedy o 9,1 miliónu více než bylo zjištěno při posledním sčítání v roce 1981.

OPICE, KTERÁ utekla ze zoologické zahrady v indickém městě Kanpur, pokousala během čtyř dnů na tři sta osob. Protože šlo o vzácný druh, uspořádali občané města sbírku a nejali dva zkušené muže, kteří zvířeti opici za dalších pět dnů skutečně chytil a přivedli opět do jejího obydlí.

Okénko do zahraniční kuchyně

Naše generace zná z vídeňské kuchyně snad už jen „vídeňský řízek". Existuje však spousta zajímavých jídel, která mají ono přízvisko a stojí za to obohatit jimi jídelníček. Předkládáme několik tipů:

POLÉVKA FIAKRISTŮ: Patrně se jí kdysi posilňovali vídeňští fiakristé, takže se této syté polévce dostalo jména podle nich. Potřebujeme k její přípravě 50 g slaniny, 200 g vuřtů, 200 g brambor, 3 cibule, 3 lžíce rajčatového protlaku, 1 lžíci sladké papriky, trochu majoránky, octa, špetku cukru, 1—2 stroužky česneku podle chuti, petrželku, případně kousek bujónové kostky. — Slaninu nakrájíme na malé kostičky a rozpustíme na mírném plamení. Přidáme k ní oloupanou cibuli nakrájenou na větší kostky a do žluta ji v tuku podusíme zároveň s plátky (oloupaných) vuřtů. Pak to vše zaprášíkneme trochou octa, posypeme paprikou, přidáme špetku cukru a rajčatový protlak, rozředíme vodou (asi tři čtvrtě litru) a přivedeme k varu. Oloupané brambory nakrájíme na malé kostky a zvlášť je uvaříme. Pak je přidáme k polévce i s vodou, v níž se vařily, dochutíme utřeným česnekem, trochou rozemnuté majoránky a jemně krájenou petrželkou. Podáváme k večeři s krajíčkem chleba nebo rohlíkem.

VÍDEŇSKÉ RYBÍ FILÉ se speciálním bramborovým salátem: asi 1000 g rybího filé, 2—3 lžíce hladké mouky, 4 vejce, 3 lžíce oleje, 50 g rostlinného tuku, sůl, mletá paprika, petrželka. — 1000 g brambor, 1 malá bulva celeru, 3 sladkokyselé okurky, 3 cibule, 50 g slaniny, 2 lžíce oleje, hořčice, sůl, pepř, špetka cukru, petrželka. — Ještě zmrazené rybí filé nakrájíme na plátky a obalíme je moukou, kterou jsme trochu osolili a smíchali bohatě se sladkou paprikou. Tuto suchou směs přitiskneme z obou stran na plátky ryby, které pak omočíme ve vejcích rozšlehaných s větším množstvím jemně krájené petrželky. Opékáme je nejprve na oleji, dopékáme v rostlinném tuku. Podáváme s pikantním bramborovým salátem. Uvařené teplé brambory nakrájíme na plátky, uvařený celer rovněž, okurku na kostky. Na větší kostky nakrájenou cibuli nejprve podusíme na rozpuštěné slanině nakrájené na kostičky, přidáme do ní lžíčku hořčice. Všechno promícháme a ochutíme solí, pepřem, trochou oleje (dáváme jej jen málo), špetkou cukru a zelenými bylinkami, které máme po ruce. Nyní to bude zřejmě jemně krájená pažitka. Tento salát podáváme k filé teplý.

KUŘE SMAŽENÉ PO VÍDEŇSKU: 1 kuře asi 1250 g, 2—3 větší vejce, hladká mouka, strouhanka podle potřeby, sůl, pepř, citrónová šťáva, sladká paprika, olej na smažení. — V pokojové teplotě rozmražené kuře omyjeme, osušíme a rozdělíme na čtvrtky. Pokud možno co nejvíce je vykostíme a maso trochu naklepeme, zploštíme. Osolíme a opepříme pak jednotlivé porce z obou stran, pokapeme citrónovou šťávou. Mouku smísíme s větším množstvím sladké papriky (podle chuti) a porce kuřete v ní obalíme tak, že ji nejprve na maso přitiskneme, pak lehce oklepneme a porce vložíme do mísy s větším dnem, v níž jsme rozkvedlali vejce. Obrátíme je ve vejcích a necháme v nich chvíli ležet. Pak čtvrtky kuřete vyjmeme, obalíme ve strouhance a smažíme v rozehřátém oleji přibližně 15 minut za častějšího obracení. Smažené kuře necháme okapat z oleje a na talíři je zdobíme čtvrtičkou citrónu a petrželkou. Podáváme s vařenými brambory a zeleninovým salátem.

K POZORUHODNÉMU údaji dospěl jeden francouzský list, který zjistil, že předměty, ukradené v zemi během jednoho roku, by naplnily železniční vagóny, které by sahaly z Paříže až do Nice.

VE DVAADVACETI gymnáziích v Detroitu ve Spojených státech byly instalovány u vchodů do školy zvláštní detektory na kov. Důvod? Příliš mnoho žáků nosilo s sebou do školy zbraně, revolvery a nože a při rvačkách docházelo k těžkým zraněním.

Tažení proti kuřákům

V mnoha místech Spojených států je v poslední době mnohem častěji vidět atraktivní mladé ženy, které kolemjdoucím rozdávají zdarma vzorky cigaret nebo nabízejí poukázky k slevněnému nákupu. Jsou zaměstnané americkým tabákovým průmyslem, který je situaci znepokojen velkou ofenzivou, vedenou prakticky ve všech státech Unie proti kouření. Vysoké zisky tabákových výrobců jsou ohroženy.

Státy a jednotlivá města postupně vydávají na různých místech je zejména, že řady kuřáků v USA o více než polovinu. Přitom v budovách, jež patří tzv. Spravě všeobecných a na pracovištích. Například začátkem května se pokud jde o muže. Ženy se zlozvyku zbavují ob- hadu až dvě třetiny. Nátlaková skupina bojující stane stát New York v pořadí již třináctým ame- těžší. Na ně se také převážně zaměřuje rekla- proti kouření má v plánu letos prosadit v Kon- rickým státem, kde budou přísnými předpisy ome- ma tabákového průmyslu. gresu zákaz všech reklam na cigarety, na nichž zeny možnosti kouření na veřejnosti. V New Yor- Odborníci spočítali, že vzhledem k většímu ku bude platit zákaz kouření ve většině veřej- počtu chorobení nemocemi přijde kuřák zaměst- ných prostorů a výjimkou několika málo míst, navatele o 200 až 500 dolarů dráž než nekouřící jako jsou výčepy a obchody s tabákovými výrob- pracovník. Strohé čísla statistik dokazují, že na ky. A tak ve Spojených státech zůstává už jenom šest států bez jakýchkoli předpisů omezujících kouření.

Průzkumy veřejného mínění ukazují, že sou- k tomu všemu nekuřáky mezi dělníky stimuluje časné tažení proti kuřákům americká veřejnost i hmotně. Např. společnost Dale Elektric vyplácí podporuje. Zadmý Gallupův ústav konečně lob- nekuřákům každý měsíc zvláštní prémii.

Někdy postupuje tažení proti kuřákům mimořádně tvrdě. Např. kuřákům z řad dvou tisíc zaměstnanců devíti továren chicagské společnosti USC Acoustical Products bylo striktně nařízeno že nesmějí kouřit ani na pracovišti, tak doma, nebo jim hrozí propuštění. Budou se muset podrobit přísným testům, aby se zjistilo, zda zákaz dodržují. Kuřákům zaměstnaným u této firmy byly nabídnuty části až osmitýdenní kursy v prevenci době na pratikuřáckých klinikách.

Začátkem února pastilky podle přísného předpisu, platného pro všechny zaměstnance federálních úřadů, zákaz kouření 890 000 zaměstnanců v budovách, jež patří tzv. Správě všeobecných služeb. Počet kuřáků v nich dosahuje podle od hodnot 1 v dalších západních zemích, dochází k prudkému snižování počtu kuřáků. Tak např. ve Velké Británii se prodává o více než dvacet cigaret méně než před několika lety, počet kuřáků klesá ve skandinávských státech atd.

I ♡ TAŽENÍ PROTI KUŘÁKŮM - VŠUDE!

„Stalin-Opfer rehabilitieren"

MOSKAU, 5. März (AP). Für eine Rehabilitierung prominenter Kommunisten, die in der Stalin-Ära Säuberungen zum Opfer gefallen sind, hat sich der sowjetische Historiker Isaak Minz eingesetzt. Der Moskauer Nachrichtenagentur TASS sagte Minz, man beginne heute, viele Tatsachen und Entwicklungen seit der Oktoberrevolution leidenschaftsloser, ohne Scheuklappen und Dogmatismus, zu betrachten. Die Namen vieler Revolutionäre und Vorkämpfer für die sowjetische Gesellschaftsordnung, besonders jener, die in den Jahren 1937—38 Säuberungen zum Opfer fielen, seien in Vergessenheit geraten. „Es ist die Pflicht der Historiker, ihre Namen wieder in die Geschichte der großen sozialistischen Oktoberrevolution aufzunehmen", fügte er hinzu.

In die Geschichtsschreibung eingehen müßten auch führende Gegner des sowjetischen Staates während des Bürgerkriegs, etwa Admiral Alexander Kolтschak und General Anton Denikin. Dies muß geschehen — es ist ein Muß —, weil die Biographie dieser Leute ein Teil unserer Geschichte und in dieser Hinsicht lehrreich ist", erklärte Minz.

Aufgespießt

„Der Betroffene bestreitet nicht, seinen Pkw an besagtem Ort abgestellt zu haben. Er erklärt seine Handlungsweise damit, daß er dringend habe austreten müssen und schon eine Weile nach einem Parkplatz gesucht habe ... Diese Einlassung kann den Betroffenen nicht entschuldigen. Der Drang zum Wasserlassen überfällt den Menschen nicht plötzlich, sondern er entsteht langsam und kontrollierbar."

Das Amtsgericht Lüneburg in einem Urteil wegen Falschparkens.

Weniger für arbeitslose Frauen

Erwerbslose Männer erhielten Ende Oktober 1988 durchschnittlich 1181 Mark Arbeitslosengeld (plus vier Prozent) oder 850 Mark Arbeitslosenhilfe (plus 1,3 Prozent). Die registrierten Frauen kamen hingegen nur auf Durchschnittsbeträge von 748 Mark (plus 4,2 Prozent) bzw. 842 Mark (plus 2,1 Prozent). Das geht aus einer Untersuchung der Bundesanstalt für Arbeit hervor.

Autor Pohádky máje

(fc) Viléma Mrštíka, od jehož smrti uplynulo už padesátdesát let, charakterizuje snad nejplněji a nejobecněji jeho temperament. Totéž lze pak říci i o jeho románových postavách. Sám se rozdělal do života s elánem, chtěl být malířem, ale musel se s tímto snem rozloučit z existenčních příčin, začal studovat práva, ale nedokončil je, věnoval se literatuře a kladl na ni nesmírně náročné požadavky: měla být korektivem života. Svým postavám také dával spíše emoce než aby je vybavoval hlubším psychologickým zázemím — však mu to také dobová kritika vytýkala — ale tato okolnost se průběhem doby změnila spíše ve výhodu. Tyto postavy, jen obecně nahozené, byly natolik přizpůsobivé, že si do nich čtenáři různých dob mohli promítat své osobní problémy, jakési s nimi splývat a niterně je vlastně dotvářet. Proto je tak živý a dnešní jeho Říša z Pohádky máje, i když zde Mrštíkovi prospěl technický vynález, to jest film, který nesporně prodloužil životnost románu. Jeho postavy zkrátka nejsou dokumenty času a prostředí, jak by se dalo předpokládat u umělce, který měl blízko k naturalismu, ale dokumenty charakteru a citových emocí, což platí ovšem nejen o postavách Pohádky máje, ale i o lidech, kteří zabydlují román Santa Lucia a pochopitelně i o postavách Maryši, na níž ovšem spolupracoval se svým starším bratrem Aloisem.

VEDOUCÍ BALETU Národního divadla v Praze, národní umělec J. Němeček, oslaví 1. března 30 let působení v ND. V letech 1951—1957 vedl baletní soubor v Plzni a od roku 1957 vede balet Národního divadla.

ZA PROTEKTORÁTU BYL V VĚM. OPERĚ V PRAZE, JAKO VYDAVATEL „DRÁNY"

USA chtěly zabít M. Kaddáfího

A PROČ JEN „CHTĚLY"?

Anny Ondra gestorben

HAMBURG. Die Filmschauspielerin Anny Ondra, Ehefrau des Boxidols Max Schmeling, ist, wie in einem Teil der Auflage bereits berichtet, im Alter von fast 80 Jahren gestorben und in aller Stille in Hollenstedt bei Hamburg beigesetzt worden. Die Künstlerin, die in mehr als sechzig Filmen mitgewirkt hatte und eigentlich Anna Sophie Ondrakova hieß, wurde am 15. Mai 1907 als Tochter eines österreichischen Offiziers in Tarnow (Galizien) geboren. Mit ihren Eltern übersiedelte sie nach Prag, das ihre eigentliche Heimat wurde.

Nach einer Theaterausbildung und erster Bühnentätigkeit arbeitete sie in Prag vor allem mit dem Schauspieler und Regisseur Karel Lamac zusammen, den sie später heiratete. In seinen Gesellschaftskomödien stieg sie zur führenden Komikerin des tschechischen Stummfilms auf.

Auch im Tonfilm konnte sich die Künstlerin behaupten. Ihr erster Tonfilm „Die vom Rummelplatz" bot ihr Gelegenheit zu Gesangs- und Tanzeinlagen. Nach 1928 wurde Anny Ondra in deutschen Produktionen zur beliebten Komödiantin, die übermütig Männer eroberte.

1930 wurde sie Teilhaberin der Ondra-Lamac-Filmgesellschaft, die besonders Operettenfilme und Filmkomödien drehte. Ihre Sprachkenntnisse machten es der Künstlerin möglich, daß sie neben deutschen und tschechischen auch englische und französische Fassungen filmen konnte.

Nachdem sie 1933 den Boxer Max Schmeling geheiratet hatte, zog sich Anny Ondra aus der Filmproduktion zurück. Sie drehte aber weiter Filme in Deutschland wie „Es leuchten die Sterne", „Der Scheidungsgrund" und „Der Gasmann". Ihr letzter Film war 1950 das Lustspiel „Schön muß man sein". dpa

V VĚM. LEXIKONU JE DATUM NAROZENÍ: 15.5.1903! MAX SCHMELING SE NARODIL 28.9.1905 (MARK BRANDENBURG)

Gorbatschow: Keine Partei hat das Monopol auf die Wahrheit

igl MOSKAU, 4. März. Die UdSSR hat bekräftigt, daß in der kommunistischen Weltbewegung keine Partei das Monopol auf die Wahrheit und die führende Rolle besitzt, sondern ein Recht auf eigene Erfahrungen und Lehren daraus besteht. In einem Bericht der amtlichen Nachrichtenagentur TASS vom Mittwoch über das Treffen des Parteichefs Michail Gorbatschow mit dem Generalsekretär der KP Argentiniens, Athos Fava, heißt es, beide Gesprächspartner seien sich einig, daß in der kommunistischen Weltbewegung Stereotypen überwunden werden müßten.

Die Reformen in der UdSSR bezeichnete Gorbatschow als „Revolution, bei der es nicht um Macht geht, sondern um die effektive Nutzung der Macht der Arbeiter und Bauern für den Übergang des Sozialismus auf eine neue Stufe". Das Wesen der Reformen führe nicht weg vom Sozialismus, sondern zu mehr Sozialismus und Demokratie. Gorbatschow gestand ein, daß seit seinem Machtantritt vor zwei Jahren noch zu wenig getan wurde, um die Bedürfnisse der Sowjetbürger zu befriedigen, doch das Klima in der Gesellschaft habe sich grundlegend gebessert. Gorbatschow und Fava machten für Mängel im Sozialismus nicht die marxistisch-leninistische Theorie verantwortlich, sondern das Unvermögen, diese Theorie jeweils historisch richtig zu nutzen.

DALŠÍ HŘEBÍČEK DO RAKVIČKY?

Westernheld Randolph Scott gestorben

BEVERLY HILLS. Der amerikanische Filmschauspieler Randolph Scott, der über drei Jahrzehnte der wortkarge Held zahlloser Wildwestfilme war, ist in seinem Haus in Beverly Hills (Kalifornien) gestorben. Er war 84 Jahre alt. Zu seinen bekannteren Filmen zählen „Last of the Mohicans" (1936), „Jesse James" (1939), „Virginia City" (1940) und „Santa Fe" (1951). dpa

NA REVMATOLOGICKÉM KONGRESU v NSR se objevilo zajímavé sdělení R. Frickese o léčbě chladem. Jeho kritická přednáška o léčbě v Japonsku v chladné místnosti, ve které ponechají pacienta po dobu 3 minut při teplotě až minus 180 st. C, vzbudila mezi posluchači velký zájem. Dosud je však sotva možné

Léčba chladem?

ověřit léčebný účinek této metody u revmatických pacientů. Aby se zjistily různé poznatky o mechanismu a účincích chladu na nemocné klouby, musela by se provést v ledové místnosti opakovatelná studie, neboť jenom jejím použitím je pro lékaře možné obhájit hodnověrnost metody léčby chladem. Při léčbě magnetickým polem se setkáváme s podobnými problémy. Dosavadní studie nejsou opakovatelné a navíc jsou často protichůdné. Neznáme stále ještě, jakými mechanismy by mohla léčba magnetickým polem vést k zlepšení revmatických onemocnění u pacientů. Nejpravděpodobnější hypotézou je, že magnetické pole ovlivňuje procesy růstu a metabolismu v kostech, chrupavkách i v kůži. Existují kontrolované studie, které prokázaly kladný účinek léčby magnetickým polem u léčení zlomenin a uvolněných kloubních náhrad. V rámci revmatologie byl příznivý účinek magnetismu prokázán u zánětlivých onemocnění ramenních kloubů. W. Schnitzer referoval na kongresu podrobně o technickém provedení a uvedl několik případů léčených magnetickým polem. Na základě nedostatku klinických kontrolních studií nelze dosud plně zhodnotit léčbu magnetickým polem, která se možná někdy v budoucnu stane novou léčebnou metodou.

Nejstarší strom Evropy

Mnoha způsoby tíhě bojují proti zkrášlování a zneužívání a zcela zákonitě velké ovzduší a zcela zákonitě velké úsilí věnují současnému zlepšování životních podmínek na Zemi. Právě pokud jde o kyslík — pro každého člověka zcela nezbytný — připadá stromům významná úloha. Staré stromy jsou navíc zdrojem nejrůznějšího poučení při studiu přírody; podcenit nelze ani jejich estetický význam v dotváření obrazu přírodního prostředí.

Patrní po tom, který strom je v Evropě nejstarší, vedlo do bulharské vesnice Granit v okrese Stará Zagora — za vzdáleným starým dubem. Podle sdělení pracovníků UNESCO nejstarší stromy, „kmeti" ve Francii a Itálii, už opustily tento svět, a tak připadá sentorství právě tomuto bulharskému dubu, kterému odborníci přisuzují

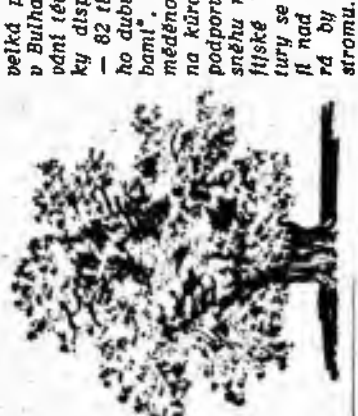

kmen objem 746 cm. Odborníci vypočítali, že plocha listí představuje 1017 čtverečních metrů, které pomáhají zajistit lidem tolik potřebný kyslík. Když se neddouno pod tíhou napadlého sněhu ulomila jedna větev, vydalo její dřevo na 28 kubických metrů.

V bude ve světě se těmto veteránům z říše stromů věnuje velká péče, nejinak je tomu i v Bulharsku. Program na zachování této jedinečné živé památky disponuje nemalou částkou — 82 tisíc leva. Kmen prastarého dubu už byl zpevněn „plomby", otevřená místa překrutá měděnou fólií a navrch opatřena kůrou. Hlavní větve dostaly podporu, aby je další přílivy sněhu nemohly poškodit. V sofijské Vysoké škole architektury se nyní odborníci zamýšlejí nad zvláštní konstrukcí, která by měla zajistit i korunu stromu.

Rybáři proti bahnu

(čtk): Přestože zaměstnanci oborového podniku Státní rybářství České Budějovice plní své úkoly v produkci ryb stále dobře, problémy by jim podle vlastních slov dělaly při předpokládaném zvyšování výroby dlouhodobě ohrožené rybníků. Vždyť z celkové katastrální výměry vodní plochy v ČSR, která představuje 41 tisíc hektarů, nelze již minimálně jednu pětinu hospodářsky využít. Proto začali rybáři v minulém roce s intenzivním odstraňováním nežádoucích nánosů, zatím se to podařilo na 234 hektarech. Vytěžené bahno je vhodné zejména pro zemědělské využití. Jeho kvalita je sice v různých rybničních rozdílná, ale po promíchání například s vápencem vznikne kvalitní substrát budiž přímo pro obohacení zeminy na polích, nebo pro výrobu kompostů.

DO LÉKÁRNY v městě Dingsheimu nedaleko Strasbourgu vtrhl večer ozbrojený muž s revolverem v ruce a požadoval co nejsilnější uspávací prášky. Když mu je lékárník vydal, muž položil na pult stofrankovou bankovku, přibližně osminásobek ceny žádaného léku. „Až se probudím, přijdu zas," zahrozil muž a zmizel.

Löhne nach Qualitätskontrollen gefallen

MOSKAU, 5. März (Reuter). Der Durchschnittslohn der Arbeiter einer Maschinenfabrik in Sibirien ist um ein Drittel gefallen, seit die Bezahlung an die Leistung gekoppelt wurde. Zuständig dafür ist die staatliche Qualitätskontrollkommission.

Devalvace dináru

Bělehrad: Jugoslávský dinár devalvoval vůči konvertibilním měnám o pět procent. Oznámil to včera na zasedání Skupštiny SFRJ v Bělehradě předseda svazové výkonné rady B. Mikulič. Cílem tohoto opatření je povzbudit export a zabezpečit efektivnější fungování devizového trhu v Jugoslávii. Byla rovněž přijata opatření k zastavení dalšího cenového růstu.

JELEN NENÍ KRÁVA

Podobně jako skot má i jelen předžaludky a potravu přežvykuje, proto jsme se dlouho domnívali, že se spokojí se stejným jídelníčkem, který předkládáme dojnicím v kravíně. Mnoho lidí si dodnes myslí, že čím víc jádra nasype spárkaté do krmelce, tím víc se mu odmění kapitálním parožím. Napohled příbuzné znaky nás však po mnoho generací nechávaly v naprostém omylu. „Vysoká" má svým metabolismem ke skotu mnohem dál, než vůbec chceme připustit.

Po milióny let se divoce žijící zvířata přizpůsobovala, podle teorie darwinismu, životním a tedy i výživovým podmínkám, které v tom kterém kraji vládly. Přes léto v době nadbytku se doslova přecpává, aby pak v zimě po mnoho dní mohla strádat hladem — dokonce v zimě nesmí mít dostatek. S tímto biologickým programem se rodí veškerá naše zvěř; kdyby byla přírodou nesprávně naprogramována, musela by vyhynout.

Že to tak skutečně je, o tom máme i hmatatelné důkazy. Vědci v NSR jako první zjistili, že zažívací ústrojí volně žijících přežvýkavců se během ročního období podstatně mění. U kapitálního jelena se například objem bachoru na zimu zmenší z 25 litrů na polovinu a úměrně s tím poklesne i jeho výkonnost. Je neméně zajímavé, že dochází rovněž ke změnám tzv. bachorové mikroflóry, tedy bakterií a prvoků, kteří pomáhají zvířeti strávit potravu. Letní „směna" mikroorganismů je vystřídána zimní, jež se specializuje na metabolickou přeměnu typicky zimního krmení. Předžaludky přecházejí na úsporný provoz.

Trošku nám to připomíná línání srsti u kočky. Jelen a jeho „příbuzní" dostávají od matky přírody pro čas hladu a strádání „jiný" žaludek, který je výtečně zařízen na konzumaci krmiva plného hrubé vlákniny, nikoliv ovšem na příjem energeticky bohaté stravy. Co také paroháč v sněhem zapadlém lese sežene k snědku? Větvičky s jehličím, kůru stromů a snad i suchou trávu, víc nic.

Takovýhle chudý jídelníček ale nikoho dlouho naživu neudrží, pomyslíte si. Nezapomeňme však, že všechna zvířata se na zimu důkladně připravují, vytvářejí si zásoby podkožního tuku. Dospělý jelení samec nashromáždí asi šest kilogramů loje. Další energii k pohybu a ohřevu těla získává z bílkovin vlastní svaloviny. Na tento „biologický akumulátor" poběží jeho organismus bez jakékoli potravy dva týdny až dva měsíce; musí mít ovšem vodu k pití.

Svůj nynější úděl má zvěř oproti minulosti těžší v tom, že si nemůže vytvořit zásoby tuku v takovém množství, jak by potřebovala. Například jelení vycházejí na pastvu pouze v nočních hodinách, protože ve dne nenacházejí dostatek potřebného klidu. Jelení, daňci a srnci přijímali potravu večer a pak k ránu — dnes mění ve svůj neprospěch denní řád.

Mohutní krasavci během roku vlastně odtučňují dvakrát. Poprvé téměř přestávají přijímat potravu v říji. Nedivme se jim, v měsíci lásky mají starosti jiného druhu a na paši už nezbývá ani čas ani chuť. Od poloviny října, kdy jejich zásnuby končí, do vánoc musí tedy nabrat oněch šest kilogramů loje a k tomu jim obvykle chybějí vhodné podmínky. A pak odtučňují v zimě.

Dívejme se však na novinky z výzkumu se zdravou skepsí, vždyť kolik rádoby převratných názorů mělo jen lepší život. Proč se neohlédnout k sousedům, porovnat se se světem? Osvědčené faremní chovy jelenů v NSR, ale i v Anglii a na Novém Zélandě zásadně dodržují sezónní výživu podle nejnovějších poznatků. Proč by také ne; díky racionální výživě spárkaté zvěře získávají kusy s kapitálními výsadami, resp. s vyšší produkcí nedozrálého paroží čili pantů. Mladá generace zvířat zde žije ve výborné zdravotní a fyzické kondici a náklady na krmení se snížily, neboť se do nich, s prominutím, necpe jádro v zimním období bez jakékoliv efektu.

Trest spekulantům

(čtk): Po třítýdenním líčení uzavřel Okresní soud v Ústí nad Orlicí případ skupiny 17 spekulantů, kteří nakupovali a se ziskem rozprodávali zboží dovážené do ČSSR nelegálním způsobem. Šlo zejména o výrobky elektroniky a elektrotechnického průmyslu, kosmetické přípravky aj. Např. M. Novák soustředil zboží v ceně nejméně 7,6 mil. Kčs a jeho prodejem získal nejméně 366 000 Kčs, K. Šmejdíř, další člen organizované skupiny, získal nejméně 68 000 Kčs. Zatímco oba hlavní pachatelé M. Novák a K. Šmejdíř se k trestné činnosti plně doznali, ostatní své trestné jednání popírali nebo se snažili snížit jeho rozsah. Okresní soud v Ústí nad Orlicí uložil 10 podmíněných trestů, dále 7 nepodmíněných trestů v rozmezí od 20 měsíců do 7 let s výkonem ve II. nápravně výchovné skupině a peněžité tresty v rozmezí od 800 Kčs do 50 000 Kčs.

TVRDÝ KLUCI, CO ?

● **Nové podmínky** pro přijímání na vysoké školy schválilo ministerstvo vysokého a středního odborného školství SSSR. Zvláštní pozornost bude věnována odbornému zájmu. Na lékařských institutech se začínají vytvářet studijní skupiny, které budou soustřeďovat studenty s dvou a víceleté praxí ve zdravotnictví. Důležitým prvkem přijímacího řízení budou odborné pohovory, což vyloučí náhodné přijetí uchazeče.

Nové hranice dialogu

DIALOG, KDE JSOU..?

Nově v havarijním pojištění

(mk): Česká státní pojišťovna zavádí od 1. dubna letošního roku změny v havarijním pojištění automobilů. Dosavadní systém slev na pojistném za bezeškodní průběh — tzv. bonusů — se rozšiřuje o další dva stupně. Automobilisté, kteří v průběhu šesti let trvání pojištění nezavinili nehodu, získají 40procentní, po sedmi letech 50procentní slevu na pojistném. Zásadní změnou je rovněž způsob odnímání bonusů po plnění z částečně či plně zaviněné nehody, kdy bude sleva snížena na období jednoho roku pouze o jeden stupeň. Výjimku tvoří nehody, ke kterým dojde pod vlivem alkoholu nebo omamných prostředků. Slevu na pojistném o 20 procent mohou získat majitelé vozidel starších sedmi let. Podmínkou pro její přiznání je potvrzení o dobrém technickém stavu vozu zaznamenané do technického průkazu automobilu. O tuto slevu je však nutné písemně požádat.

Aufgespießt

„Unsere Politik ist konservativ, nicht präservativ."

Wortspiel des CSU-Bundestagsabgeordneten Klaus Rose zur Aids-Diskussion.

NEKDY ALE PRÁSERVATIV... KONSERVATIV...

PĚKNOU TRADICI založili na Nový rok obyvatelé jihobrazilského města Curitiba: každému novorozenci, které u jejich města spatří světlo světa, vysadí stromek opatřený tabulkou se jménem a datem narození nanopečeného Curitibana.

Stíhání mladistvého narkomana

(rel): V Karlových Varech bylo zahájeno stíhání 17letého, již jednou trestaného pachatele, který si z laků vyráběl omamné látky a vpichoval si je do žil.

JEŠTĚ NEPOCHOPILI, ŽE NARKOMANI JSOU NEMOCNÍ LIDÉ...

VLASY je lépe stříhat za úplňku, praví francouzská lidová pranostika, na níž se rozpomněl kadeřník J. Atraud ve městě Angers. Nabídl svým zákazníkům, že je za stejnou cenu jako ve dnech obstoupí za osudných nocí mezi devátou večer a třetí ráno. Nápad měl úspěch — na příštích ně kolik úplňků má už nabito.

STRÁNA POTMĚ...

Rošení Staroměstského náměstí a dostavby Staroměstské radnice je náměstem celostátní veřejné anonymní soutěže, kterou k 1. březnu vypisuje Rada NVP. Termín odevzdání soutěžních návrhů je 15. prosince 1987. Podmínky vydává Útvar hlavního architekta hl. m. Prahy, Mostecká 19, Praha 1, PSČ 118 00 proti úhradě 200 Kčs do 31. května t. r.

TO ZAS BUDE HAVÁRIA!!

DER BUNDESMINISTER DES INNERN

Geschäftszeichen (bei Antwort bitte angeben) [redacted]

☎ (0228) [redacted]

Datum 3. März 1987

Der Bundesminister des Innern, Postfach 170290, 5300 Bonn 1

Dienstgebäude Nr 5

Club der Exil-Tschechoslowaken
in der Bundesrepublik Deutschland
z.Hd. Herrn Jan Ryba
Birsteiner Str. 27
6000 Frankfurt 61

Sehr geehrter Herr Ryba,

auf Ihr Schreiben vom 22. Januar 1987 übersende ich Ihnen in Ablichtung die Antwort des Parl.Staatssekretärs Spranger vom 11. Dezember 1986 auf Fragen des Abgeordneten Fischer zu dem auch von Ihnen angesprochenen Themenkreis. Ergänzend kann ich Ihnen dazu mitteilen, daß auch das Bundesverwaltungsgericht erst kürzlich wieder bestätigt hat, daß es für Asylberechtigte nicht schlechthin unzumutbar sei, mit Behörden des Heimatstaates wegen ihrer Entlassung aus der Staatsangehörigkeit Kontakt aufzunehmen (Urteil vom 10. Juli 1984 - 1 C 30.81 - DVBl 85.242 ff). Die Modalitäten des Entlassungsverfahrens liegen ausschließlich im Zuständigkeits- und Verantwortungsbereich des jeweiligen Staates.

Die Forderung nach der Entlassung aus der bisherigen Staatsangehörigkeit vor dem Vollzug einer Einbürgerung entspricht dem international anerkannten Grundsatz, Mehrstaatigkeit nach Möglichkeit zu vermeiden. Dieser Grundsatz beruht nicht nur auf rechtspolitischen und allgemein staatsangehörigkeitsrechtlichen Erwägungen, hierfür sind auch und vor allem außenpolitische Gesichtspunkte maßgeblich, die durch die Rechtsprechung ausdrücklich anerkannt sind (vgl. BVerfGE 27, 217 ff. /S. 254 - 257/.

...

Umweltschonend hergestelltes Papier

Dienstgebäude
Nr. 1 Graurheindorfer Straße 198 (Hauptgebäude)
Nr. 2 Dietkirchenstraße 28
Nr. 3 Graurheindorfer Straße 35
Nr. 4 Husarenstraße 30
Nr. 5 Kaiser-Karl-Ring 9
Nr. 6 Karl-Legien-Straße 155
Nr. 7 Rohe Straße 67
☎ Vermittlung Nrn. 1-6 681-1, Nr. 7 6684-1
Telex 886896
Telefax 228341 = BMI
Teletex 681-4655
Kontoverbindungen: Bundeskasse Bonn, Landeszentralbank Bonn 38001060 (BLZ 38000000), Postgirokonto Köln 11900-505 (BLZ 37010050)

Der Besitz mehrerer Staatsangehörigkeiten läuft dem Unterscheidungszweck der Staatsangehörigkeit grundsätzlich zuwider. Mehrstaatigkeit kann für den Bürger bei der Anwendung des internationalen Privatrechts und der Geltendmachung von Obhutsansprüchen gegenüber den Heimatstaaten die Gefahr von Rechtsunsicherheit begründen und ihn in eine Kollision von Pflichten gegenüber den unterschiedlichen Heimatrechtsordnungen bringen.

In Ihren Schreiben vom 7. Februar und 18. Juni 1980 haben Sie zutreffend den Zustand beklagt, daß Asylberechtigte, die bereits die deutsche Staatsangehörigkeit erworben haben, ihren Aufenthalt außerhalb der Tschechoslowakei gegenüber tschechoslowakischen Behörden "legalisieren". Dieser unerwünschten doppelten Loyalität kann nur durch die o.g. Einbürgerungspraxis entgegengewirkt werden. Ausnahmen von dieser Einbürgerungspraxis können nur in Betracht kommen, wenn die Versagung der Einbürgerung eine unzumutbare Härte darstellen würde oder - in wenigen Einzelfällen - wenn ein herausragendes öffentliches Interesse an der Einbürgerung eines Ausländers auch unter Hinnahme von Mehrstaatigkeit besteht. Aus welchen Gründen Herr v. Habsburg unter Beibehaltung der österreichischen Staatsbürgerschaft eingebürgert worden ist, entzieht sich meiner Kenntnis, da diese Einbürgerung ohne Beteiligung des Bundesministers des Innern erfolgt ist.

Mit freundlichen Grüßen
Im Auftrag
Neuser

Beglaubigt:
Angestellte

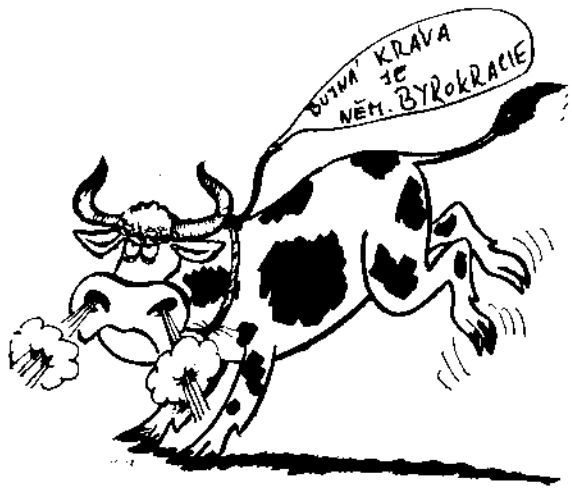

Bei Flucht aus DDR auf grüne Ampel warten?

Auch Fliehen innerhalb von Deutschland will gelernt sein. Wer sich einfach in Ost-Berlin einen Wagen nimmt, durch die Mauer rast und mit Vollgas gen Westen braust, der kann es schnell mit der Justiz zu tun bekommen. Zumindest ist dies dem 33jährigen Hans-Joachim Pofahl und seiner Freundin Martina Ley exakt so widerfahren. Weil beide am 29. August 1986 auf die skizzierte Weise die Sperranlagen am Checkpoint Charly mitten in Berlin durchbrachen, hat die West-Berliner Staatsanwaltschaft von sich aus und ohne jegliche Intervention der DDR gleich ein dreifaches Ermittlungsverfahren gegen die Täter eingeleitet: wegen Diebstahls, Sachbeschädigung und Verkehrsgefährdung.

Es könnte teuer werden. Beide hatten sich in der Tat zur Flucht einen voll mit Kies beladenen Lkw aus Ost-Berlin angeeignet. Für Diebstahl sieht das bundesdeutsche Strafgesetzbuch eine Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren vor. Beide waren in der Tat nach ihrer Vollgasfahrt durch die Sperranlagen in West-Berlin nicht gerade verkehrsgerecht angekommen; für Straßenverkehrsgefährdung sind ebenfalls bis zu fünf Jahren Haft vorgesehen. Und was die durch den Lkw verursachte Zertrümmerung einiger Grenzsicherungsanlagen („Bild" schrieb: „Mauer kaputt") auf östlicher wie westlicher Seite anbelangt, so wäre gewiß zu prüfen, ob es sich dabei um eine einfache Sachbeschädigung handelt nach Paragraph 303 des Strafgesetzbuches (mit zwei Jahren Haft), um Beschädigung eines „öffentlichen Denkmals" (Paragraph 304 StGB) mit bis zu drei Jahren Freiheitsentzug oder etwa um die Zerstörung eines „Bauwerks, welches fremdes Eigentum ist", was nach Paragraph 305 bis zu fünf Jahren Haft nach sich ziehen kann.

Seitdem der außerordentliche Verfolgungseifer der Staatsanwaltschaft zu Wochenanfang ruchbar geworden ist, hat es natürlich Proteste gegeben. So etwas könne nur einem „Wessie" (Westdeutschen) in Justizdiensten eingefallen sein, hieß es. Der „Amtsschimmel" habe gewiehert, empörte sich die unmittelbar am Checkpoint Charly angesiedelte „Arbeitsgemeinschaft 13. August"; ob denn die Mauer neuerdings ein „schützenswertes Gut" sei, fragte sie. Zudem sei das Fluchtfahrzeug doch längst an die DDR zurückgegeben worden.

Die Staatsanwaltschaft hingegen beharrte ungerührt auf ihrem Vorhaben, getreu dem Motto: Pflicht ist Pflicht, das war schon immer so in Deutschland. Schließlich schreibe der Buchstabe des Gesetzes — so ein Moabiter Justizsprecher — noch allemal vor, daß bei „Taten, die im Ausland begangen werden, das deutsche Strafrecht" gelte, „wenn die Tat am Tatort mit Strafe bedroht wird ... und wenn der Täter zur Tatzeit Deutscher war" (Paragraph 7 des Strafgesetzbuchs). Daß Ost-Berlin im Sinne des bundesdeutschen Strafgesetzbuches Ausland sei, habe der Bundesgerichtshof bereits in den 70er Jahren eindeutig entschieden, also habe man einfach ermitteln müssen.

Immerhin: Es hat sich mittlerweile auch West-Berlins Staatsanwalt als beschränkt lernfähig erwiesen. Als nämlich die durch öffentliche Proteste hellhörig gewordenen Mitarbeiter der Justizverwaltung auf Anregung ihres Senators Rupert Scholz den Strafverfolgern in Moabit gut zuredeten, dämmerte auch diesen Staatsanwälten, daß hier wohl ein übergesetzlicher Notstand vorliegen müsse: Daß nämlich jemand, der sein Menschen- und Grundrecht auf Freizügigkeit durchsetzen will, dabei womöglich notgedrungen auch die Beschädigung von Sperranlagen in Kauf nehmen darf. Das Ermittlungsverfahren wegen Mauerbeschädigung jedenfalls wurde am Montagabend in aller Stille eingestellt.

Völlig geschlagen freilich haben sich die Moabiter Staatsanwälte freilich noch immer nicht gegeben. Denn abgesehen von der Lkw-Aneignung in Ost-Berlin (Diebstahl?) ist Hans-Joachim Pofahl tatsächlich nach dem Durchbrechen eines Schlagbaumes, eines Stahltores und zweier Gittertore in West-Berlin mit Karacho auf der falschen westlichen Straßenseite angekommen und hat einen entgegenkommenden Pkw zu einer extremen Ausweichsituation gezwungen. Pofahl hat dabei auch noch eine rote Ampel überfahren. Und ob einer, der von Ost nach West zu fliehen versucht, das wirklich darf, das wird die Staatsanwaltschaft auch weiterhin unerbittlich und sehr gründlich prüfen.

DRBNA ROZŠIŘUJE ŽALOBU: ÚNOS, KRÁDEŽ ŠTĚRKU, PŘEKROČENÍ HRANIC BEZ VÍZA, DEZERCE Z VOLKSARMEE... TO SNAD NENÍ HODNÝ..!

Myslivecek do Neapole?

(jvk): Maďarský dirigent Zoltán Pesko má v předmětné sezóně získat Pražany objevem Musorgského opery Salambo. Nyní Praze objevil — rovněž koncertně — operu Josefa Myslivečka Bellerofontés (1767). Sám renomovaný v milánské Scale, v NSR i v USA se považuje za dirigenta operních objevů, třebaže se nevyhýbá ani Verdimu, ani Wagnerovi. K rozhovoru jsme ho zastihli po cvičích, která Dvořákova alt připravila jeho nastudování zcela neznámého díla „pozdního Čecha". „Myslivečkova hudba je tak nepředstavitelně krásnou a bohatou paletou, jakou odjinud neznám. Slyšel jsem některé jeho symfonie z desek, ale tohle je přece jen jiný svět: každá árie má nejméně pět fantastických nápadů, i když by stačil jediný. Pádná dva písně nemají tyž půdorys a přesto zachovávají přísnou barokní formu. Jsem prostě okouzlen," jak se vám pracovalo s Pražským komorním orchestrem? „Skvěle. Je to zkušené těleso s nadsenými hráči, kteří dobře znají barokní styl. Denně s nimi zkouším až osm hodin a nikdo nic nenamítá. To mysím, říká víc než jakákoli pochvala." Není to škoda nastudovat tři hodiny úplně neznámé hudby na jediný večer? „Studujeme ji také pro gramofonovou nahrávku. Supraphonu. Její vzájemné spojení s koncertem je velmi užitečné nejen pro větší zkušební komfort, ale pro inspiraci, protože slyšíme ohlas publika. A ten byl obrovský. Bellerofontés byl ovšem napsán pro Neapol a měl by tedy razit také tam. Teď, když jsem tu operu poznal, se o to rozhodně pokusím. V příštím roce by mohla být příležitost v rámci oslav jubilejní 250. operní sezóny. Myslivečkova hudba stojí za překonání jakýchkoli překážek."

Pád z krkonošské lanovky

(re): Na lanovce ze Špindlerova Mlýna na Medvedín došlo v pátek, v důsledku nárazového větru, k rozhoupání nákladní sedačky bez materiálu. Následkem špatného najetí na kladkovou baterii spadla a současně s ní spadly na zem tři osobní sedačky, se čtyřmi rekreanty. Jeden z nich při pádu ze čtyřmetrové výšky utrpěl těžké zranění a tři lehké.

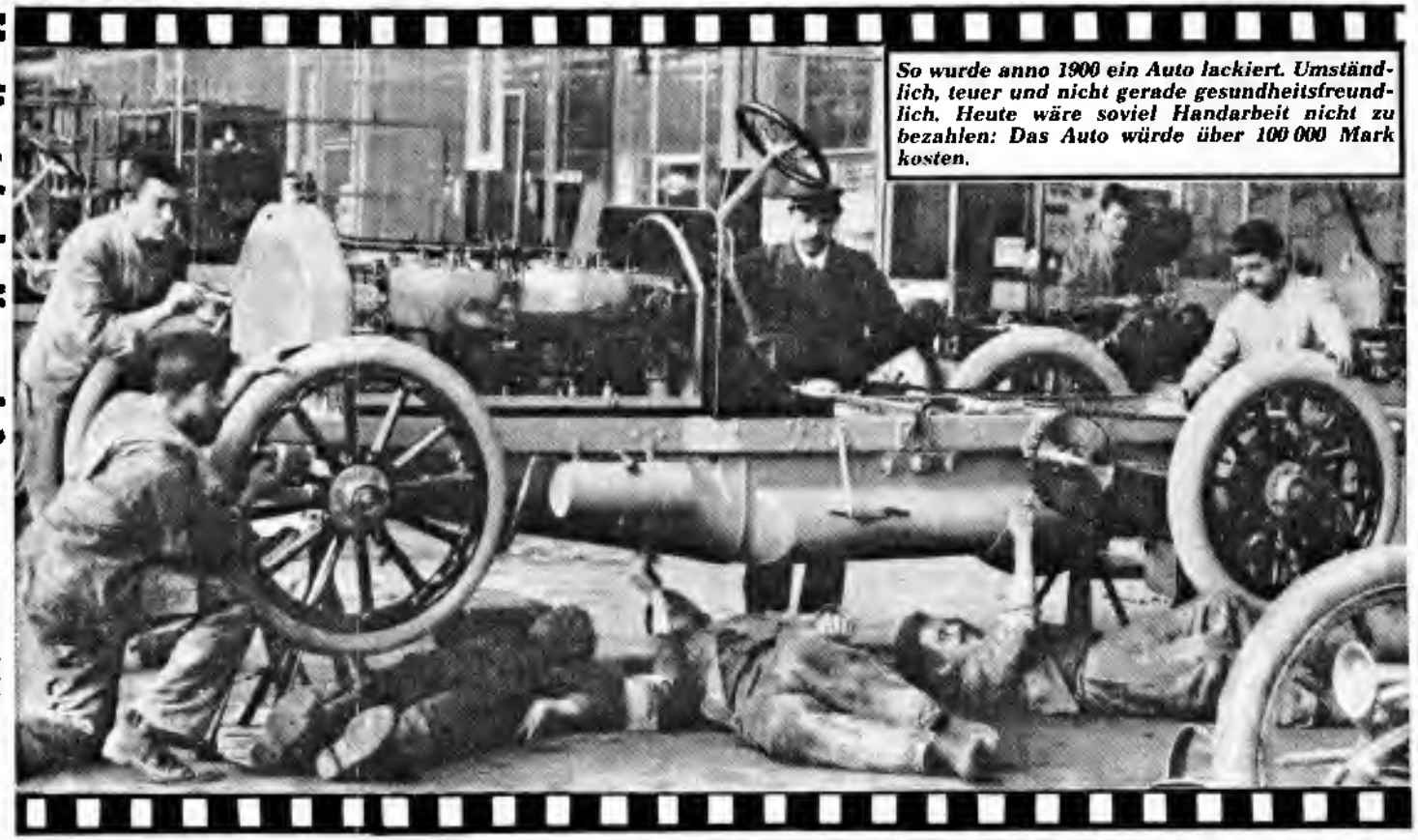

So wurde anno 1900 ein Auto lackiert. Umständlich, teuer und nicht gerade gesundheitsfreundlich. Heute wäre soviel Handarbeit nicht zu bezahlen: Das Auto würde über 100 000 Mark kosten.

• **Celková** zahraniční zadluženost rozvojových zemí stoupla v roce 1986 o 45 miliard amerických dolarů a dosáhla celkové výše 1035 miliard dolarů. Vyplývá to z předběžné zprávy vypracované Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj.

VRAHOVY MEMOÁRY

Byl to proces, který na přelomu roku 1968-69 otřásl celým Československem. Před senátem Vyššího vojenského soudu v Příbrami stanulo sedm bývalých vysokých důstojníků státní bezpečnosti, aby se zodpvídali za vraždy, spáchané v prvních měsících po komunistickém puči v únoru 1948. Byl to právě Pich-Tůma, který na sebe soustředil pozornost obžaloby. Stačí prolistovat noviny z té doby a pak lze pochopit, proč právě jemu věnoval žalobce, ale také členové soudu, mimořádný zájem. Pich-Tůma dal v létě 1948 odvézt na Slovensko, do okolí Banské Bystrice, nevinně zatčeného inž. Petra Konečného. 19. prosince 1968 přináší Lidová demokracie zprávu o přelíčení a cituje svědka Václava Vacka. Ten vypověděl, že Pich-Tůma Konečného *„se slovy: 'Jménem republiky' zavraždil výstřelem do hlavy"*. Jiný svědek vypovídal, jak byl přítomen rozhovoru několika důstojníků státní bezpečnosti. Hovořilo se o tom, že nepřítele je nutno někdy lidvidovat. Ze začátku některé zahrabávali, ale pak se přišlo na to, že je lépe je pálit v martinských pecích na Kladně. Čech se smál, že dělníci si myslí, že tam pálí spisy. Když k hovoru přicházel Pich-Tůma, Čech řekl: *'S tímhle indiánem se tyto věci dobře dělají...'*.

Na rozsudek nad sedmi obžalovanými česká a slovenská veřejnost marně čekala. 17. června 1969 oznámil rozhlas, že senát uzavřel hlavní líčení: *„Miroslav Pich-Tůma byl uznán vinným z vraždy. Senát však upustil od souhrnného trestu, protože došel k závěru, že dříve uložený trest je dostatečný..."*.

Vrah Miroslav Pich-Tůma na svobodě nezahálel. Věnoval se „historickým" studiím o minulosti komunistické strany a její činnosti za druhé světové války. A samozřejmě jako zasloužilý pracovník KSČ a státní bezpečnosti vystupuje i na veřejnosti. V týdeníku „Hlas revoluce" se Pich-Tůmova činnost nadšeně popisuje. „Přešel v roce 1940 do Sovětského svazu. Moskevským vedením mu bylo přiznáno právo politického emigranta. Učil se ve speciální škole sovětské státní bezpečnosti a Pich-Tůma se zde neučil bít pouze nacistické okupanty, ale především — jak ukazují svědecké vypovědi z roku 1968 a 1969 před soudem — také, jak vraždit a mučit „třídního nepřítele".

Tento soudem usvědčený vrah se nyní představil veřejnosti vzpomínkovou knihou „Útěk a návrat", která vyšla v nakladatelství Kruh.

Pfarrer trank zuviel

Diesen Ausflug in die rheinische Narretei wird ein 48jähriger katholischer Pfarrer aus Süddeutschland wohl so schnell nicht vergessen: Als er am Dienstagmorgen erwachte, fand sich der Gottesmann in einer Ausnüchterungszelle der Kölner Polizei wieder. Die Ordnungshüter der Domstadt hatten Hochwürden in der Nacht aufgegriffen, als er in seinem Wagen erheblich angetrunken, ohne Licht und zudem mit angezogener Handbremse durch die Straßen kutschierte. Als die Beamten ihn stoppten, wehte ihnen eine heftige Alkoholfahne entgegen, berichtete die Polizei. Selbst auf der Polizeiwache randalierte der Geistliche noch derart, daß die Beamten Mühe hatten, ihn dem Gewahrsam zuzuführen. Seinen Führerschein ist Hochwürden erst einmal los. Das Ergebnis der Blutprobe lag am Dienstagnachmittag noch nicht vor. dpa

TO JE SPRÁVNÝ PAN FALAŠ...!

Forscher zur Schnecke gemacht

JERUSALEM, 3. März (dpa). Das Oberrabbinat Israels ist besorgt wegen Versuchen der Hebräischen Universität in Jerusalem, Schnecken auf den Golan-Höhen anzusiedeln und zu züchten. Wie die Universität am Dienstag mitteilte, hat Rabbiner Rahamim Levy beim Oberrabbinat, das für die Einhaltung der religiösen Speisegebote zuständig ist, auf einen Abbruch der Versuche gedrängt. Schnekken seien nicht koscher, also für gläubige Juden als Nahrungsmittel verboten, lautet die Begründung. Levy meinte, selbst wenn diese Schnecken exportiert würden, müßten gutgläubige Juden in aller Welt beim Anblick israelischer Produkte meinen, diese seien koscher — was sie aber nicht seien.

Der Sprecher der Hebräischen Universität, Benny Muschkin, gab bekannt, daß Wissenschaftler ihre Arbeit auf den Golan-Höhen fortsetzen und bei positiven Resultaten ihre Erkenntnisse einer privaten Firma verkaufen würden. Er verwahre sich „gegen diesen versuchten Eingriff in die Freiheit der wissenschaftlichen Forschung".

Weltweit gibt es nach Auskunft der Universität einen Mangel an delikaten Schnecken. Die traditionellen Schnecken-Gebiete wie Luxemburg und die Balkanländer hätten „Raubbau" betrieben. Heute sei China der wichtigste Schneckenlieferant der Welt. Israelische Schnecken hätten deshalb eine gute Marktchance, so Muschkin.

.. ALE I Z ČESKOSLOVENSKA, HLAVNĚ DO FRANCIE A SEM..

Für „Holiday on Ice" zahlt die DDR mit Containern

BERLIN, 3. März (dpa). Container gegen Eistanz — auf recht ungewöhnliche Weise haben die US-amerikanische Revue „Holiday on Ice" und ihre devisenschwachen Ost-Berliner Gastgeber das Problem der Bezahlung für ein dreiwöchiges Gastspiel im April gelöst: Als Gegenleistung werde die DDR „in einem komplizierten Verhältnis Container liefern, europäische Transporte übernehmen, einige Dollars überweisen und für den inländischen Verbrauch Spesen in Mark bezahlen" teilte die Revue am Dienstag mit.

Geplant sind 22 Vorstellungen im Friedrichstadtpalast, der als eines der weltweit am besten ausgestatteten Revuetheater gilt. Es ist das erste Gastspiel der international bekannten Showgesellschaft in der DDR.

Papst-Botschafter ohne Sünde

BONN, 3. März (dpa). Die diplomatische Verkehrsmoral ist schlechter geworden: Im vergangenen Jahr schafften 4086 Autos mit CD-Schild in der Bundeshauptstadt 12 321 Verkehrsverstöße, 1985 kamen auf 4124 Diplomatenfahrzeuge erst 10 982 registrierte Verstöße, berichtete die Bonner Stadtverwaltung am Dienstag. Die Autos der Diplomaten aus dem Ölscheichtum Katar sind einsame Spitze in der „Knöllchen-Hitliste". Dieses Sündenregister weist nach, daß 1986 auf jedes Auto aus Katar statistisch genau 37,4 Verkehrsverstöße entfielen.

Die Hitliste der Braven und Vorbildlichen hat ebenfalls einen neuen Spitzenreiter: die Apostolische Nuntiatur. Im Vorjahr noch auf Platz acht, fuhren die drei Autos 1986 so regelgerrecht, daß kein einziges Knöllchen fällig wurde. „Oder wurden sie vielleicht nur nicht erwischt", argwöhnte ein Bonner Pressesprecher.

Die im Stande der diplomatischen Immunität begangenen Verkehrssünden, am häufigsten Falschparken, zu hohes Tempo oder Mißachten des Ampellichts, haben keine direkten Folgen.

● **Kanada**, dosud považovaná za jedno z posledních bezpečných útočišť emigrantů všeho druhu na americkém kontinentu, se rozhodla zpřísnit své liberální přistěhovalecké zákony a od nynějška bude všechny žadatele přísně prověřovat a případně deportovat.

MÁJÍ ANDĚLÍČKA-STRÁŽNÍČKA!

● Haushalts-Tip

Wenn man die Schnur vor dem Verschnüren gut mit Wasser befeuchtet, verrutscht sie beim Paketbinden nicht und umschließt das Paket fest, wenn sie trocken ist.

● Umwelt-Autos

München. Letztes Jahr kamen die sauberen Autos Monat für Monat besser auf Touren: Im Januar waren noch 38 von 100 Neuwagen schadstoffarm, im Dezember bereits 76.

● Film-Lok

Göppingen. Jetzt gibt es Modell-Lokomotiven mit eingebauter Video-Kamera. Per Infrarot-Strahl wird das Bild zum Video-Recorder gefunkt. So kann der Modellbahner durch seine selbstgebaute Landschaft fahren. Eine Video-Lok kostet 5000 Mark.

● Fisch-Verbrauch

Hamburg. Jeder Bundesbürger hat letztes Jahr im Schnitt 13 Kilogramm Fisch gegessen. Gegenüber dem Vorjahr ist das eine Steigerung um 8 Prozent.

V ČESKOSLOVENSKU JE TO ASI JEN 1,5 KG !! A TO ESTĚ SKORO JEN O VÁNOCÍCH...

● Lohn-Vorsprung

Köln. Reife Leistung: Die Brutto-Einkommen in der freien Wirtschaft sind von 1975 bis 1986 im Schnitt um 75 Prozent gestiegen. Die Beamten bekamen im gleichen Zeitraum 48 Prozent mehr.

● Gallenstein-Lösung

Frankfurt. Ein neues Verfahren könnte schon bald die Operation bei Gallensteinen ersetzen. Durch ein dünnes Röhrchen wird eine chemische Flüssigkeit in die Gallenblase geleitet. Sie löst die Steine innerhalb weniger Stunden auf.

● Renten-Einkommen

Hamburg. Die Renten steigen mit den Einkommen der Arbeitnehmer. Heute bekommt ein Rentner im Monat durchschnittlich über 1300 Mark. 1979 waren's erst rund 1050 Mark.

Flamingo-Beine

In anderen Breitengraden findet man Flamingos im Gebirge, auf Eis und Schnee. Um solche Gegensätze aushalten zu können, besitzen die Flamingos in den Blutgefäßen ihrer spargeldünnen Beine sogenannte Wundernetze.

Das sind feine Regelsysteme, die Wärme und Kälte in den Füßen ausgleichen. Ein Fühler gibt Informationen an einen Regler. Der veranlaßt je nach Bedarf Muskelzittern oder höhere Stoffwechseltätigkeit, um die Füße zu kühlen oder aufzuwärmen.

Sonderbar sind auch manche Stellungen, die der Vogel einnimmt. Beispielsweise zum Schlafen. Der lange Hals wird eigentümlich verschlungen vor der Brust zusammengefaltet. Der Kopf wandert auf den Rücken, und eines der beiden dünnen Beine wird wie üblich nach hinten weggeknickt oder an den Bauch herangezogen. Ein Wunder, daß der Flamingo nicht mal im Schlaf das Gleichgewicht verliert.

Kurios ist auch die Nahrungsaufnahme des Vogels. Den Hals biegt er weit nach unten und setzt mit dem Schnabeloberteil auf dem seichten Grund auf. Da er seinen Kopf dabei nicht dreht, schaut er also bei der Futteraufnahme durch die Beine nach hinten. Feine Lamellen im Schnabel filtern dann Kleinkrebse oder Algen als Nahrung heraus.

Die Flamingos sind familienfreundlich. So gut wie nie trifft man ein Tier einzeln an. Stets stehen sie zu Hunderten oder gar Tausenden zusammen.

Die Jungen füttern sie nicht wie andere Vögel mit zerkleinerter Beute. Sie produzieren für den Nachwuchs eigens eine nahrhafte Flüssigkeit im Kropf, die mit roten Blutkörperchen angereichert ist. Im wahrsten Sinne des Wortes Aufzucht mit Herzblut.

Návrh na uspořádání tenisového turnaje v Seoulu

Olympiáda s profesionály?

Přípravná komise Mezinárodního olympijského výboru (MOV) vypracovala návrh, který otevře nejlepším tenisovým profesionálům světa Lendlovi, Beckerovi, Navrátilové či Mandlíkové cestu k účasti na olympijském turnaji 1988 v Seoulu. Předseda komise Willi Daume (NSR) považuje jeho schválení na valném zasedání MOV v květnu v Istanbulu jen za formalitu.

Již loni povolilo nejvyšší olympijské grémium účast hokejových a fotbalových profesionálů na zimních a letních olympijských hrách a to za určitých podmínek. Rovněž i pro tenisty platí různé výhrady. Za účast na turnaji nedostanou startovné ani prémie. Nesmí nosit firemní reklamy na oblečení a čekají je dopingové testy. Během olympiády budou mít zvláštní status „přechodných amatérů". Soutěží jednotlivců se zúčastní 64 mužů a 32 žen, při čemž organizátoři přihlédnou na oficiální výběr jednotlivých národních tenisových svazů (3 účastníci z jedné země), na žebříčky juniorů a přihlášky tzv. „volných hráčů" z Afriky, Azie, Evropy, Jižní a Severní Ameriky. Čtyřhra mužů bude mít 32 a čtyřhra žen 16 dvojic. Účastníci musí pocházet z oblasti jednoho Národního olympijského výboru.

Vyhlídky na přijetí návrhu stouply poté, když sovětský ministr sportu a předseda národního OV Marat Gramow s ním souhlasil. SSSR a východoevropské státy byly v minulosti proti účasti tenisových profesionálů na olympiádě. Turnaj má být experimentem, jehož pokračování bude záležet na pozdějším vyhodnocení získaných zkušeností.

Již jsou známy první reakce profesionálních tenistů. Ivan Lendl, který zažádal o americké státní občanství, je ochoten nastoupit za USA, když bude o to požádán. Start za ČSSR není pravděpodobný, protože je podmíněn účastí v Davisově poháru v čs. barvách, což Lendl odmítá. Považuje otevřený olympijský turnaj za dobrou myšlenku. Štefli Gráfová (NSR) je nadšená možností startovat v Seoulu. O účasti Beckera se nedá dnes rozhodnout, prohlásil jeho manager Ion Tiriac.

Aerovka v Arizonské poušti

Mezi sportovními automobily sériově vyráběnými v Československu v období mezi první a druhou světovou válkou se jako „jednička" nesporně vyjímá Aero 50. Nyní vzbudil pozornost znalců a restaurátorů pozoruhodný objev. Aerovka byla nalezena v Arizonské poušti! Dověděli jsme se to z anglického časopisu Classic and Sportcar, v němž se jistý Mick Walsh snaží dopátrat historie tohoto unikátu. Přitom značně popouští uzdu fantazii. Píše, že aerovka byla zhotovena pro jakéhosi nacistického generála. Jak uvádí klubový zpravodaj pražského Aero car klubu Aerovkář, zatím se většina pramenů shoduje v tom, že aerovek, které byly karosovány v Sodomkově dílně ve Vysokém Mýtě, což je i „arizonský" případ, bylo jen několik.

Jedna z nich si zahrála s Oldřichem Novým ve filmu Valentin Dobrotivý. Další vlastnil architekt Louda, známý amatérský boxer, který zemřel v roce 1985 v USA nedaleko místa, kde byl vůz objeven. To ovšem může být jen souhra náhod. Najde se tedy snad někdo, kdo pomůže objasnit tuto záhadu?

Aerovka z Arizonské pouště byla při svém objevení v žalostném stavu. Byla však plně renovována a těší se obdivu i v USA, kde — pokud jde o automobily — hned tak něco neudivi.

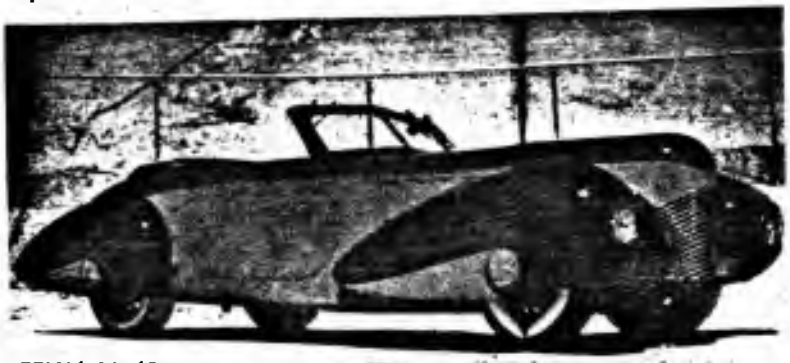

Aero 50 z Arizonské pouště po renovaci

ZELNÝ SALÁT S CIBULÍ

1/2 hlávky zelí (asi 600 g), 2 středně velké cibule, 1/2 lžičky soli, drcený kmín, 2 dl vody, 6 lžic octa, lžice cukru krupice, 2 lžice oleje

Očištěné zelí nakrájíme na jemné nudličky, propláchneme, přidáme na kolečka nakrájenou cibuli a v salátové míse promícháme se solí a kmínem. Směs přelijeme vřelou zálivkou připravenou z vody, octa, cukru a necháme proležet, aby zelí změklo. Před podáváním zálivku slijeme, smícháme s olejem a znovu se salátem promícháme.

ZELNÍKY

500 g hlávkového zelí, 400 g hrubé mouky, 3 žloutky, 3 lžíce másla, 30 g droždí, cukr, mletý pepř, sůl, máslo na dušení a potření, smetana

Očištěné hlávkové zelí nakrájíme na jemné nudličky a v osolené vodě necháme přejít varem. Spařené dáme na kostrůlek, přidáme kousek másla, trochu cukru, na špičku nože mletého pepře, sůl, mírně podlijeme a přikryté dusíme doměkka. Když šťáva vysmahne, zalijeme zelí smetanou tak, aby nebylo řídké a dáme vychladnout.

Z mouky, žloutků, másla a trochy smetany zadělám těsto. Přidáme vykynutý kvásek z droždí a sůl. Dobře vypracované těsto dáme vykynout. Pak je rozválíme na plát asi 2—3 cm tlustý a vykrajujeme z něj kolečka. Na jedno vždy dáme hromádku vychlazeného zelí, přiklopíme druhým kolečkem, uzavřeme dobře na okrajích a klademe na vymazaný plech. Necháme chvíli kynout, potřeme máslem a dáme péct do mírně vyhřáté trouby.

ZELNÁ POLÉVKA

1,3 litru vody, 3 dílky (asi 40 g) masozu, 250 g kysaného zelí, 250 g brambor, 3 lžíce sádla, 6 lžic hladké mouky, středně velká cibule, šálek smetany, sůl, drcený kmín, ocet, petrželka

Vodu nalijeme do hrnce, přidáme rozdrcený masox a uvedeme do varu. Přidáme okapané a překrájené kysané zelí a uvaříme do poloměkka. Potom přidáme na kostky nakrájené brambory, sůl a kmín a necháme je vařit. Nadrobno nakrájenou cibuli zpěníme na rozehřátém sádle, zasypeme moukou a připravíme světlou jíšku. Zředíme ji částí vývaru, nalijeme do polévky, rozmícháme a za častého míchání dále vaříme, až jsou brambory měkké. Nakonec přidáme smetanu rozmíchanou s trochou mouky. Polévku ochutíme octem a při podávání posypeme rozsekanou petrželkou.

RŮŽIČKOVÁ KAPUSTA ZAPEČENÁ S BRAMBORY

500 g očištěné růžičkové kapusty (může být i zmrazená), 30 g slaniny, sůl, mletý pepř, 300 g brambor, 2 lžíce másla, 200 g uzeniny, 2—3 vejce, šálek mléka na zalití, 60 g strouhaného sýra

Růžičkovou kapustu krátce povaříme a pak udusíme na slanině se solí, mletým pepřem a s očištěnými, oloupanými a na kostky nakrájenými brambory. Ohnivzdornou misku vymažeme máslem, navrstvíme nejprve kapustu s brambory, potom uzeninu nakrájenou na kostičky a navrch opět kapustu s brambory. Zalijeme mlékem s rozšlehanými vejci a v horké troubě zapečeme. Před dopečením posypeme strouhaným sýrem a ještě krátce zapečeme.

RŮŽIČKOVÁ KAPUSTA ZAPÉKANÁ S UZENINOU

800 g růžičkové kapusty, 300 g měkkého salámu, 100 g strouhaného sýra, 2 vejce, sůl, mletý pepř, muškátový květ, šálek smetany, olej

Očištěné a propláchnuté růžičky kapusty uvaříme v osolené vodě do poloměkka. Zapékací mísu vymastíme olejem a rozestřeme do ní růžičky kapusty promíchané s nadrobno nakrájenou uzeninou a okořeníme. Vejce rozšleháme se smetanou a do směsi vmícháme strouhaný sýr. Touto směsí zalijeme růžičkovou kapustu s uzeninou. Zapečeme dozlatova ve středně vyhřáté troubě. Pokrm podáváme s vařenými brambory.

Anny Ondra gestorben

HOLLENSTEDT, 3. März (AP). Im Alter von 79 Jahren ist die ehemalige Schauspielerin Anny Ondra, die Frau Max Schmelings, gestorben und am Dienstag im kleinsten Familienkreis in Hollenstedt bei Hamburg beigesetzt worden. Der frühere Boxweltmeister und die populäre Filmschauspielerin waren seit 53 Jahren verheiratet.

Anny Ondra-Schmeling gestorben

Anny Ondra, die Frau von Max Schmeling, ist am Samstag im Alter von 84 Jahren gestorben und im kleinsten Familienkreis am Dienstag in Hollenstedt beigesetzt worden.

Freddie Green gestorben

LAS VEGAS. Freddie Green, der langjährige Gitarrist des Orchesters Count Basie, ist im Alter von 75 Jahren einem Herzinfarkt erlegen, wie der Leiter des Basie-Ensembles, Frank Foster, in Las Vegas mitteilte. Green hatte im Anschluß an ein Konzert in einem Hotel den Infarkt erlitten und war dann in einem Krankenhaus gestorben. AP

CO ČECH, TO MUZIKANT

Syn prvního prezidenta Jan Masaryk byl dobrý klavírista. Prezident Beneš byl „já nic, já muzikant", prezident Gottwald byl ladič pian, tedy ani ne tak ladič, jako pian. Prezident Zápotocký byl harmonikář. Prezident Novotný byl známý trouba. Prezident Svoboda hrál vždycky druhé housle. Prezident Husák je vyhlášený basista a o jeho nástupci se soudí, že podle ekonomické situace státu bude brzy pískat kudlu.

— K sovětskému velvyslanci v Praze přišel po úmrtí Černěnka kondolovat Gustáv Husák. V hlubokém zármutku zakončil svou neupřímnou soustrast: „Je to opravdu velká tragedie pro nás komunisty. V tak krátkém čase ztratit soudruha Brežněva, soudruha Andropova a nyní ještě soudruha Černěnka." No, povídá sovětský vyslanec, a k tomu ještě tohle počasí...T.

POVSIMNĚTE SI VĚKU... 2 PLÁVA 2 TĚKOŽ DNĚ A ZE STEJNÝCH NOVIN...

„Ten dělá to a ten zas tohle"

Pražský Mladý svět uveřejnil následující text „písničky", která vyšla také na desce. Ta však byla záhy ztažena z prodeje. Krásný vzhled je na ten rudý svět.

Páni ministři, prokurátoři,
slovutní soudci, páni strážmistři,
kriminologové, advokáti, vyšetřovatelé,
psychiatři,
páni docenti daktyloskopie,
psychologie, patologie,
nemocí zhoubných, nemocí zjevných,
nemocí latentních,
vynálezcové zámků patentních,
Veřejná bezpečnosti,
zkrátka spravedlnosti:

Tady je pumpař, vekslák, řezník
a ten co předražuje rajčata
je zelinář
z melouchu vrátil se nám zedník
a z lochu s ojetejma auťákama šmelinář
Ten dře lidi z kůže
ten mele flákoty
ten krade jak může
i za dveřma boty
Ten dělá to a ten zas tohle
a všichni dohromady vydělají moc.

Já beru bony — ale taky marky,
vobčas mi ve vobálce
někdo strčí Smetanu
beru i exkluzivní dárky
i když se bojím
kolik jednou za to dostanu
zatím však věřím, že nepůjdu za mříže
než se to provalí zdrhnu do Paříže
vybrat si svoje tajný vklady
a s nima odletím rovnou do Kanady

Tady je svetskej, kuplíř, pingl
a ten co natahuje lidi —
no to je taxikář,
kdekoho živí kšeft a švindl
a skoro všichni mají kolem huby
svatozář
my dělat nebudem — nemáme náladu,
žijeme z tuzérů, ručičky dozadu
Ten umí to a ten zas tohle
a všichni dohromady neumíme nic

Vždycky si pomůžem
z nějaký černoty
když dveřma nemůžem
lezeme přes ploty
Nacpanou šrajtofli
nemáme za práci
zatím nás neklofli
tak se to vyplácí
držíme zobáky
jak račte vědeti
rodinný baráky
stavíme pro děti
Až všechno rozkradem
nebudem pracovat
všechno si navzájem
budeme půjčovat
Ten půjčí to a ten zas tohle
a všichni všechno
budem mít dohromady

Dollar alaaf!

KURZ V ALIMEXU
KE 27.2.87
1 DM = 2,98 TK
(ŠKODA 120 LS = 4.600 DM!)

SALÁT Z ČEKANKOVÝCH PUKŮ

600 g salátové čekanky (čekankových puků), 1/2 lžičky soli; na zálivku: 3 lžíce oleje, 2 lžíce citrónové šťávy, špetka soli, 1/2 lžičky hořčice, 6 lžic vody

Spodní část čekankových puků seřízneme tak, abychom špičkou nože vyřízli lůžko do hlouby asi 15 mm (tato část bývá nahořklá). Čekanky nakrájíme na nudličky nebo na kolečka, vložíme do salátové mísy, posypeme solí a necháme asi 20 minut „vypotit". Potom nahořklou vylouhovanou šťávu ocedíme a čekankový salát zalijeme zálivkou. Při přípravě zálivky smícháme olej s citrónovou šťávou, solí, hořčicí a vodou. Za stálého míchání necháme suroviny dobře spojit.

CELER V TĚSTÍČKU

600 g celeru, 200 g sýra Primátor, Moravský bochník nebo eidam, 150 g salámu, 2 vejce, hladká mouka, 4 lžíce bílého vína, sůl, tuk na smažení, 2 lžíce octa

Celer vložíme do vařící osolené a okyselené vody a uvaříme doměkka. Po vychladnutí ho nakrájíme a obložíme plátky sýra a uzeniny. S celerem je spojíme párátky. Z rozšlehaných vajec, mouky, soli a vína připravíme polotuhé těstíčko, obložené plátky celeru v něm namáčíme a v rozehřátém tuku je osmažíme dozlatova. Podáváme s vařenými brambory a se zeleninovým salátem.

CIBULOVÝ SALÁT

6 velkých cibulí, 2 šálky vody, 6—8 lžic octa, lžička soli, lžíce cukru, špetka mletého pepře, 2 lžíce oleje

Ocet s vodou, cukrem a solí přivedeme k varu. Přidáme na kroužky nakrájenou cibuli, přiklopíme a asi 10 minut vaříme. Potom cibuli vyjmeme, uložíme na salátovou mísu, opepříme, zakapeme olejem a zalijeme částí vývaru.

PÓROVÝ SALÁT

800 g póru, sůl, 100 g majolky, kelímek bílého jogurtu, citrónová šťáva, lžička hořčice, voda na zalití

Z póru odřízneme vrchní zelenou nať. Bílou část stonků dobře opláchneme, zbavíme nečistot, nakrájíme na kolečka a v osolené vodě povaříme doměkka. Potom pór ocedíme a polijeme zálivkou připravenou z majolky, jogurtu, citrónové šťávy, soli a hořčice. Salát podáváme po vychlazení.

..A LIKVIDOVÁNÍ ANI POPEL... →

SOFIA (AFP). Bulgarien wird künftig alle Ausländer ausweisen, die mit der Immunschwäche-Krankheit Aids infiziert sind. Ein entsprechender Zusatz zur Ausländergesetzgebung trat am Dienstag in Kraft. Die Virusträger werden in Krankenhäusern solange unter Quarantäne gestellt, bis ein Aufnahmeland für sie gefunden ist.

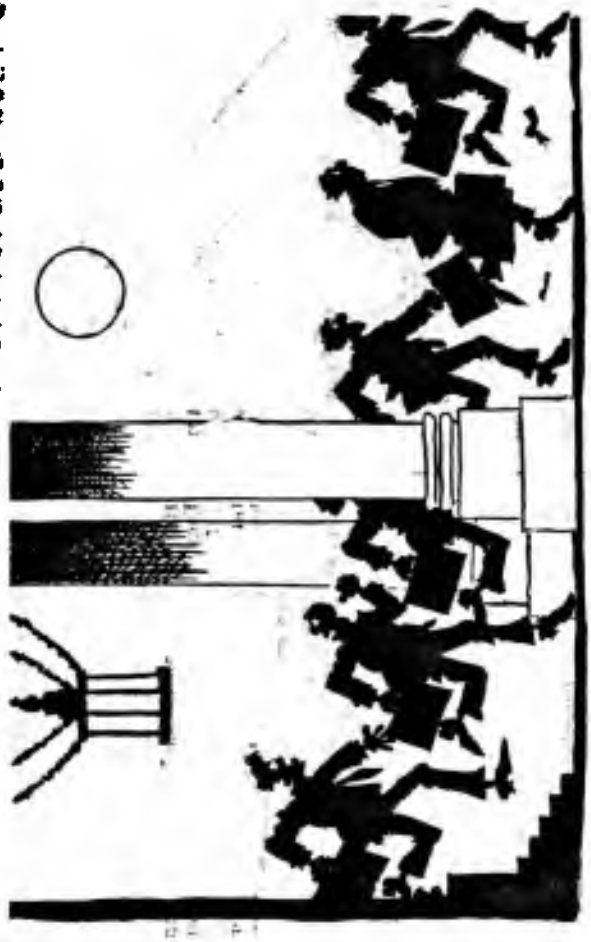

(Marlette/Bulls)

Ah, nein Mr. Präsident, Sie müssen schon bleiben

TAKY DŮVOD, PROČ JE HLADEC AGRESIVNÍ...

Hohes Mutationsrisiko durch Medikamente?

Menschliche Eier, zur Befruchtung außerhalb des Mutterleibes entnommen, weisen eine hohe Schädigungsrate auf. Noch wissen die Wissenschaftler um Haakon Wramsby von der schwedischen Universität Lund allerdings nicht, ob ihre Beobachtungen natürliche Gründe haben oder auf Medikamente zurückzuführen sind, die den betroffenen Frauen verabreicht worden sind, um ihre Eiproduktion anzuregen.

Wie das Wissenschaftsmagazin „New Scientist" (29. 1. 1987, S. 25) jetzt berichtete, haben die Wissenschaftler insgesamt 17 unfruchtbare Frauen untersucht. Sie fanden bei der Hälfte aller Eier entweder zu viele oder zu wenige Chromosomen. Wramsby und seine Kollegen sehen hierin die Ursache dafür, daß so wenig Reagenzglas-Befruchtungen überhaupt erfolgreich sind: In neun von zehn Fällen gehe der Embryo zugrunde. fwt

Im Bundesgebiet sind nach jüngsten Auszügen aus dem Strafregister (Stand 1985) 1424 Fälle von Kindesmißhandlungen und 10 000 Fälle von sexuellem Mißbrauch angezeigt worden. Noch im Vorjahr wurden „offiziell" rund 200 Kinder weniger gequält. Nach Schätzungen von Fachleuten liegt die Dunkelziffer ungefähr beim Zehnfachen der amtlichen Zahlen.

TAKY BY DOSTAL PODNIKU, VEDOUCÍ A POKUTU... ↓

Wegen Korruption zum Tode verurteilt

MOSKAU, 3. März (dpa). Der Direktor einer Textilfabrik in der Nähe der sowjetischen Stadt Rjasan ist nach Zeitungsberichten wegen Korruption zum Tode verurteilt worden.

Rauchverbot im Wald

Obwohl bei der derzeitigen Witterung ein Waldbrand relativ unwahrscheinlich ist, gilt ab dem 1. März das generelle Rauchverbot im Wald. Wie das Forstamt der Stadt mitteilt, müssen unabhängig von der Witterung Raucher ab sofort bis zum 31. Oktober im Wald auf ihre Zigarette oder Pfeife verzichten. Offenes Feuer im Wald ist übrigens während des ganzen Jahres verboten.

DRBNA, DISPONUJE GENERÁLNÍM INSPEKTOREM! (POZOR! UDÁVÁ!!)

Josef Pospíchal

„Pojď, Marie, uděláme dobrý skutek a koupíme jeden ležák."

Návštěva z Francie

Pětasedmdesátiletý Ferdinand Faszinek, bývalý útočník Sparty Praha, který v roce 1937 odešel do Francie, navštívil Prahu. Spolu se Zajíčkem, Brainem, Nejedlým a Kaloczayem tvořili tehdy ideální útočnou řadu, která patřila k nejlepším v historii čs kopané. Dnes žije v Sochaux. V roce 1934, kdy přišel do Sparty, se postaral o jedinečný fotbalový rekord. Po třetím rozhodujícím utkání Středoevropského poháru v Praze mezi Spartou a Hungarií Budapest 5:2, podali Maďaři protest proti neoprávněnému startu Faszinka. Hrálo se zase třikrát, celkem tedy šestkrát, aniž by padlo rozhodnutí. Teprve los rozhodl o postupu Sparty. Rozhodčí, který nechal losovat dvěma lístky v klobouku, se jmenoval Frankenstein.

KAPITOLA DRUHÁ: Výrobce není . . . !

Pro všechny nevěřící hospodyňky, které pečou v MOŘE, jsme nadšeji pořídili bodový záznam s přesnými instrukcemi postupu:
ZA PRVÉ: — I paní KuK kroutila hlavou, když jsme jí doporučili vyhodit vše, co dlouhá léta měla v troubě.
ZA DRUHÉ: — Když byla trouba úplně prázdná, předehřála ji na plný příkon po dobu 10—15 minut.
ZA TŘETÍ: — Mezitím poskládala buchty na hliníkový (!) plech a dej se vůle výrobce . . . strčila je do trouby. (Pro puntičkářky dodáváme, že plech byl na drátěném roštu ve druhé drážce odspodu. Po dobu 13—15 minut trouba pálila na plno. Poté paní KuK dle rady výrobce přepnula knoflík do polohy sporo a . . .
ZA ČTVRTÉ: — . . . dopekla! Nesbíhají se vám sliny na buchtičky? (foto).

Redakční ověřovací pokus (nutno ještě dodat, že paní KuK pro jistotu upekla další pekáč buchet, k tomu ještě koláč a pišKot, aby vyloučila náhodu) vyvrátil názor Marie Š., že návrháři, konstruktéři, technici a hodnotící a schvalovací komise jsou diletanti odtržení od života!

Přesto na dikobrazím ostnu „něco" uvízlo: Škoda, přeškoda, že o tom, jak v troubě sporáku MORA 218 správně péci, se dozvědí pouze čtenářky Dikobrazu. V návodu k obsluze totiž žádnou radu nenajdete . . .

„zkušené" uživatelky MORY, jsme se podivovaly, jak může mít takový výrobek I. stupeň jakosti).

Výsledek? Výrobce i státní zkušebna dobrou funkci sporáku obhajovali. Připustili, že trouba více hřeje zespodu, leč stačí použít hliníkové pečicí plechy a nic se nepřipálí. Oba dva zásadně nesouhlasili s vkládáním různých materiálů na dno trouby . . . .

A co na to řekla Marie Š.?

„Tak vy se domníváte, že posouzení, zda je váš výrobek zmetek nebo vynikající, hospodyním nepřísluší? Kdo jiný by to mohl posoudit lépe než ten, kdo s takovým výrobkem pracuje? Nezajímá mě, že nesouhlasíte s vkládáním různých materiálů. Kdybych dostala azbest, byl by tam místo tašek. Takhle mám dvojité dno, na něm dvě tašky za sebou, na nich alobal . . . A na konec: další korespondenci se mnou si ušetřete."

Marie Š. šmahem ruky odmítla i recept, jak v troubě péci. Mohli jsme udělat totéž a výrobce za rady pěkně utřít. Jenže — červíček nás nahlodal natolik, že jsme povolali naši redakční experimentátorku paní KuK. Byli jsme zvědaví, jak pokus dopadne. Tipovali jsme spíš na brikety než na do zlatova vypečené chřupavé buchtičky!

BUCHTOLOGIE
KAPITOLA PRVNÍ: Výrobce je . . .

„Prokleta jsem a proklínám při každém pečení všechny, kteří se podílejí na výrobě zmetku — sporáku MORA 218. Buchty jsou dole na uhel a nahoře bílé! A oni za ten zmetek dostávají zaplaceno! Jejich práce by měla být posuzována jako zločin středního kalibru a dle toho také odměňována!"

Marie Š., Praha

Ba, ba . . . má pravdu! Díly naše redakční hospodyně. A navrch přidaly, co všechno strkají na dno trouby (těžko dostupné tašky ze střech, azbestové desky, smaltované plechy, kusy alobalu), aby jejich koláče, dorty, cukrovinky nekončily nedopečené či naopak připálené v popelnici. Zvedli jsme rukavici hozenou Marii Š. a vzhůru do boje za české buchty! Bombardovali jsme dopisy výrobce k. p. MORAVIA, HLUBOCKÝ, MARIÁNSKÉ ÚDOLÍ (ten z nás musel mít pěknou radost!), nevynechali jsme ani Státní zkušebnu Strojírenského zkušebního ústavu BRNO (i my, SPORÁKY 2N. KARMA KUDŮVALA PO VÁLCE US-ARMY V 2A?P. NĚMEČTKU CI PROTOŽE CHTĚLY „KARMA")...

ČESKÁ NPD?

Sviták tvrdí, že středoevropská kultura byla a je německá. Bude-li to předneseno na volebním shromáždění NPD v mnichovské hospodě, nevzbudí to pozornost. Jestliže však český filozof, žijící v Kalifornii, nečiní rozdíl mezi německou kulturou a německou kulturní oblastí, jestli tedy pomíjí, že existují svébytné národní kultury v německé kulturní oblasti, zní to přinejmenším podivně. Není drzou, řekněme, lehkomyslností, rozsuzovat, koho středoevropská tragedie potrefuje především a koho ne?

Tomáš Krček, Norimberk

KAMIL WINTER

Byl r. 49-50 zahraničním redaktorem Tvorby, do listopadu 51 redaktorem Rudého práva, 51-53 zahraničním dopisovatelem Práce a Světa práce, 57 redaktorem Obrany lidu. Jak citáty naznačují, jeho psaní se opíralo o nejnižší polohy dogmatického stalinismu a jeho spojitých nádob, cenzury a tajné policie. Po roce 1968 se stal Američanem a americkým univerzitním profesorem.

DRBNÁ JE ZVĚDAVÁ, ZDA V N.P. DOJDE JEDNOU I NA ÚVODNÍKÁŘE PANA Dr. R. Str...?

Z NÁP. POLITIKY:

Stará garda — „zdravé jádro"

Z KOŠE NA PAPÍR, VI.

Jugoslávský lid zúčtuje se svými zrádci!

Tvorba, 24. 8. 1949

*

Koho soudí v Budapešti... Rajk a jeho tlupa se nedopustila úchylky od učení marx-leninismu. Jejich úchylka je úchylkou od lidské cti, od lidskosti samé... Rozsudek lidového soudu v Budapešti nemůže být a nebude jiný, než rozsudek, který již vyřkly dějiny nad imperialismem, jemuž tito zrádci zasvětili svůj zločinný život.

Tvorba, 21. 11. 1949

*

Po stopách Mnichova... Věříme s Molotovem nejen, že všechny cesty vedou ke komunismu, ale bezpečně jdeme tou, kterou nás vedou ti, s jejichž jmény se nesetkáte v žádném koutě bludiště, které končilo Mnichovem.

Tvorba, 28. 11. 1949

*

Soud nad zrádci socialismu a míru... Soud nad Kostovem a jeho spikleneckou bandou... a poměr k Sovětskému svazu se stal i zkušebním kamenem pro každého z nás. Ten, kdo bezpodmínečně, bez váhání není ochoten hájit Sovětský svaz, kdo říká, že chce hájit mír bez a proti SSSR, ten nutně klesá do tábora nepřátel míru, do tábora osnovatelů války.

Tvorba 14. 12. 1949

*

Američtí osnovatelé války obnovují nacistickou armádu.

R. P. 9. 9. 1950

*

(Autorem všech, namnoze velice rozsáhlých článků, je Kamil Winter. Napsal jich stovky. Na další citáty je věru škoda papíru.)

ŘÍKÁVALO SE: ČSD = ČLOVĚČE SED DOMA!

... Dojížděl jsem ze Staré Boleslavi celkem 15 let (1960—1975) do práce, z toho 10 let na Mělník a 5 let do Nymburka. Jak uvádí čtenář J. Outlý, těch 20, 30, 40 a 60 minut bylo zcela normální zpoždění, ale byla i 120, 180 a nejvíc, co pamatuji, 240 minut. Když jsme z Mělníka vyjeli tak říkajíc slušně (20—40 min. zpoždění), ve Všetatech nás zapíchli a předjelo nás třeba 5 nebo 7 uhelných vlaků. Proč, nikdo nepochopil. Přeci po této trati jedou nákladní vlaky zhruba každých 10 minut. Co se tedy ušetřilo, zůstalo-li za námi třeba místo 70 vlaků jen 65? Zase jsme zdrželi ty další. Na naše četné stížnosti nám všetatský náčelník nevrle řekl: Do toho mi nic není, osobní dopravu děláme bokem, musíme plnit harmonogram nákladní dopravy. A když nás z těch Všetat konečně pustili, stáli jsme znovu u červené třeba v Ovčárech nebo u Lhoty a před námi stálo třeba další půl hodiny těch 5 nebo 7 nákladních vlaků, které nás předjely a které jsme nezdrželi my, ale ony nás.

Hodiny promeškané za tecn 10 let na peronu na Mělníku bylo možno počítat na stovky a naše doba mimo domov čítala takto 11 až 12 hodin denně.

Naštěstí už jsem v důchodu a osm let jsem již nejel vlakem. A tak se ptám: proč takovouto osobní dopravu vůbec provozovat, když ČSAD to dovede mnohem lépe?

Ing. J. Vošahlík
PSČ: 250 01

... Po skončení základní školy dojíždím denně do gymnázia vlakem. Musím říci, že zpoždění vlaků bývá často úděsné, ale i přes otrávenou tvář zaměstnance ČSD na Hlavním nádraží vyžaduji zpoždění ... A nakonec rada zuřícím cestujícím vlaků: Staňte se sběrateli zpoždění! Pokud bude mít váš vlak zpoždění, budete mít aspoň dobrý pocit, že se vaše sbírka rozroste.

J. Budská
PSČ: 130 00

DĚDEČEK SI ŘÍDIL PODLE HOUKÁNÍ PROJÍŽDĚJÍCÍHO VLAKU HODINKY...

... Jako pracovníka ČSD mě velice zaujal článek soudruha Outlého „Ať žije železnice". Před svou kritikou se jistě blíže neseznámil s důvody pro vyznamenání pracovníkům ČSD. Rád bych některé připomněl.

Ve velké většině jde o pracovníky, kteří zabránili nehodám, např. na železničních přejezdech, jsou mezi nimi takoví, kteří zabránili neschopnostem lokomotiv a tím včas nebo s malým zpožděním dovezli vlak do cílové stanice, čímž svými pracovními výsledky značně přispěli ke splnění státního plánu.

Co se týče cestování o víkendu: Pisatel se nedávno vrátil ze základní vojenské služby a jistě si vzpomíná na chování branců nebo navrátilců z vojny. Jejich chování je častou příčinou zpoždění a mnohý vůz musí být po jejich „akci" vyřazen z provozu. Podobné je to u cestujících na víkend. Podnapilí, vulgární, i fyzicky napadají nejen vlakový personál, ale i spolucestující, jsou samozřejmě důvodem k zajištění a tím i zpoždění vlaku. Nekázeň chodců, řidičů na přejezdech, přechodech, ale i nástupištích narušuje grafikon vlakové dopravy, na který samozřejmě navazují odjezdy jiných vlaků. Věřím, že není pracovníka ČSD, který by se radoval ze zpožděného vlaku. Nenapomáhá však k tomu mnohdy špatný náhradní díl nebo výrobek?

M. Kožuch
PSČ: 288 02

TAK VIDÍŠ! ČS. ARMÁDA ... CO SE ČLOVĚK O NÍ VŠECHNO DOZVÍ!!

„Babi, já chci být taky instalatérem ..."
(LAĎÍKU, NEŽTĚ SE DIVÍŠ, ŽE TĚ NEPUSTÍ DO K.V.Č.)

... stanovisko ministra dopravy ČSSR ing. Vladimíra Blažka.

Jednotlivcům i kolektivům z řad železničářů se dostává vysokých ocenění především za dobrou práci v nelehkých podmínkách nepřetržitého provozu velmi rizikových pracovišť. Jistě, že ne všichni plní své povinnosti stejně dobře, vyskytují se i případy nekvalitní práce, jejímž výsledkem může být i zpoždění vlaků s cestujícími.

Stejně jako není možné zneuznávat práci všech pracujících kteréhokoliv odvětví národního hospodářství za nedostatky některých jeho výrobků, nelze zatracovat šmahem všechny železničáře, jejichž finální produkcí je vypravení a zajištění odvozu více než osmi tisíc vlaků osobní dopravy a pěti a půl tisíce vlaků nákladních denně, což představuje sledování pohybu 150 tisíc vagónů na síti ČSD v rytmu jízdních řádů a bez sebemenší závady.

Každoročně je 10—15 nejlepších příslušníků čtvrtmiliónového kolektivu pracujících železniční dopravy, kteří se na nekvalitě nepodílejí, ale jsou vzorem obětavosti v práci i příkladem pro ostatní, navrhováno prezidentu republiky k ocenění. Jsem přesvědčen, soudruhu Outlý, že právem a v souladu se socialistickými zásadami morálního oceňování práce těch nejlepších.

Tím se nechci zbavovat povinnosti řešit v resortu nekvalitu osobní dopravy. Odpovědí na to bude jen lepší plnění jízdního řádu, o něž naprostá většina poctivých železničářů usiluje.

DYK VON ZNÁ JEN 613 A TUPOLEVA ... SNAD JEHO KLUK MÁ NAŠINKU!

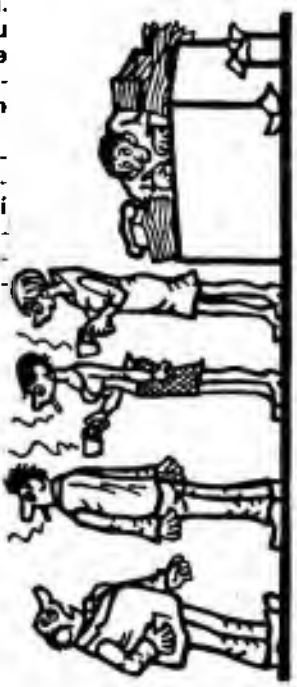

Ten nesmí počítat před, bude pracovat až celé odděluní. Zrovna tak, jako teď támhle Fronta Mevdek

Brynzová paštika

200 g brynzy, 80 g cibule, 200 g brambor, 40 g oleje VEGETOL nebo SILVA, petrželka nebo pažitka podle možností, mletá paprika, sůl

Jemně sekanou cibuli zpěníme na oleji VEGETOL nebo SILVA, přisypeme mletou paprikou a zamícháme. Zalijeme horkou vodou, přidáme kostičky oloupaných brambor, osolíme a uvaříme brambory do měkka. Do talířů rozdrobíme brynzu a přelijeme polévkou. Povrch podle možnosti posypeme sekanou petrželkou nebo pažitkou.

Kuře s česnekem

1 kuře, 150 g oleje VEGETOL nebo SILVA, 4—6 stroužků česneku, sůl

Kuře rozdělíme na čtvrtky a potřeme rozetřeným česnekem se solí. Vložíme do kastrolu se rozhřátým olejem VEGETOL nebo SILVA a zalijeme hrncem s horkou vodou. Hrnec musí ležet dnem na kuřeti, avšak nemá se dotýkat stěn kastrolu. Asi po 8—10 minutách kuře obrátíme, po 16—20 minutách vyjmeme. Kuře připravujeme na dosti prudkém ohni, proto musíme dávat pozor, aby se olej nepřepálovol. Podáváme s vařenými brambory nebo s chlebem a doplníme zeleninovým salátem.

Die Funktionärskuh auf der Kolchosweide

Auch der zweite Mann in Kasachstan mußte gehen

Moskau, im Januar

Michail Sergejewitsch Gorbatschow muß seine Stärke beweisen. Nachdem er den Provinzfürsten der Partei in Kasachstan, das einst so einflußreiche Politbüromitglied Dinmuhammed Kunajew, in die Wüste geschickt und damit Unruhen in der Hauptstadt Alma-Ata ausgelöst hatte, kann er es nicht bei halben Sachen belassen. Jetzt wurde auch der zweite Mann der Partei, Oleg Miroschkin, aus dem Amt gejagt. In der „Prawda" wurde die seltsame, aber unmißverständliche Wendung gebraucht, er habe „seine Arbeit gewechselt". Nachdem der oberste Parteikontrolleur Michail Solomenzew in der südlichen Teilrepublik inzwischen für Ordnung gesorgt hat, ist es wohl an der Zeit, den ganzen Clan auszurotten, den Leonid Breschnew in den sechziger Jahren dort an die Macht gebracht hat.

Es fällt allerdings auf, daß der Nachfolger des Zweiten Sekrtärs aus Kasachstan selber berufen wurde und nicht, wie der neue Parteichef, als Russe abgestempelt ist. Die „aufgehetzten Schüler und Studenten", die vor Weihnachten ebenso wie „parasitäre, asoziale Elemente" ihrem Unmut mit Brandsätzen und Eisenstangen Luft gemacht haben, sind ganz zweifelsfrei nicht nur wegen der schlechten Versorgungslage und der Wohnungsnot auf die Straße gegangen. Das Sensationelle war der Aufstand des Nationalgefühls. Indessen geben die wirtschaftlichen Fehler, die jetzt aufgespießt werden, die Handhabe zur Neubesetzung wichtiger Posten. Das Ressort des Zweiten Sekretärs scheint die Viehzucht gewesen zu sein. Auf diesem Gebiet stand es im Agrarzentrum Kasachstan besonders übel.

Das Zentralkomitee zog jetzt eine erschütternde Bilanz. Während sich die Kornkammer Kasachstan bei Getreide einigermaßen im Rahmen der Planzahlen halten konnte, wurde bei Großvieh und Geflügel in einem ganzen Jahrzehnt der Plan nur ein einziges Mal erfüllt. Die Milchmenge erreichte jdes zweite Jahr das Soll, und mit der Schafzucht haperte es ebenfalls. Der Rückstand kam nicht von ungefähr, denn beklagt wird im ZK-Bericht vor allem die „schlechte Futterbasis". Und zu allen sonstigen Übeln kamen auch noch Seuchen und — man höre und staune — Viehdiebstahl. Der Unterton lautet etwa: So weit kann es kommen, wenn an der Spitze Schlendrian herrscht. „Es blühten Unkenntnis und Selbstzufriedenheit", heißt es im Bericht.

Das Verdammungsurteil klingt ganz ähnlich wie der vernichtende Geburtstagsartikel, in dem kürzlich der ganze Regierungsstil Breschnews gekennzeichnet wurde. Das ist sicherlich kein Zufall. Am Beispiel Kasachstan demonstriert Gorbatschow, wie nötig es ist, zur Sanierung der Sowjetwirtschaft andere Saiten aufzuziehen. Schlimmer noch als die Mißgriffe und die Gleichgültigkeit der Führungskader mag der Geist des puren Eigennutzes gewesen sein, wie er vom ZK in unfreiwilliger Komik wiedergegeben wird.

Zu Nebeneinkünften war man zum Beispiel auf folgende Weise gekommen: Jedes Mitglied einer Kolchose hat bekanntlich das Recht, unter anderem eine Kuh und einige Stück Kleinvieh auf eigene Rechnung zu halten. Das ist so reizvoll und ertragreich, daß diese Privatwirtschaft auf manchen Gebieten ein rundes Drittel zur Versorgung der Sowjetunion beisteuert. In Kasachstan aber hatte man eine Methode gefunden, wie man die Rendite noch steigern kann. Dort trieb man die Kuh einfach auf die Kolchosweide und ließ sie dort mitfressen. Gemolken und am Ende verkauft wurde sie aber vom Besitzer selbst.

„Die Buchhaltung wird schlecht geführt", beklagt der ZK-Bericht. Daran ist nicht zu zweifeln, denn anders waren die Betrügereien kaum zu decken. Daß es keine Einzelfälle waren, haben die Parteiprüfer inzwischen sorgfältig nachgerechnet. Allein im Gebiet von Uralsk, so fanden sie heraus, gab es 104 000 Schafe, 26 000 Rinder und 7000 Pferde, die eigentlich nicht zur genossenschaftlichen Herde gehörten. Der angefügte Hinweis spricht Bände: „Unter den Besitzern waren 1960 führende Funktionäre."

Wenn der Generalsekretär in Moskau den Augiasstall im Süden seines Landes ausmisten will, wird er noch für weitere Personalbewegungen geradestehen müssen. Die Frage bleibt, wie weit er in einer Republik gehen kann, in der sich ein asiatisches Selbstgefühl entwickelt hat. Die Kasachen wollen sich nicht direkt unter Moskauer Befehl stellen lassen. Den Eindruck, nun an die Kremlkandare genommen zu werden, mußten sie gewinnen, als ihnen Gennadij Kolbin als Parteichef verordnet wurde, ein Mann aus der Seilschaft Gorbatschows. Die Vorwürfe gegen den alten Kunajew waren dem Volk dann plötzlich unwichtig; es ging um die Verteidigung der regionalen Eigenständigkeit. Dies geht sehr deutlich aus einem Text hervor, den der kasachische Schriftsteller Anuar Alimschanow für die „Literaturnaja Gazeta" geschrieben hat. Er appelliert mit erregtem Pathos an die Schicksalsgemeinschaft der sowjetischen Völker: „Unsere Brüderlichkeit ist in Schlachten erkämpft, mit Blut gefestigt, in der Geschichte erhärtet . . ." Er nennt die Unruhen vom 17. und 18. Dezember einen „Angriff auf unser Heiligtum".

Worum es wirklich ging, zeigt sich plastisch am Beispiel einer Verkäuferin in einem Lebensmittelgeschäft, die sich vor aller Öffentlichkeit über die Schwierigkeiten bei der Wohnungszuteilung beklagt hatte. Nach der Schilderung des Schriftstellers hat sie dann aber „ohne jeglichen Zusammenhang" aufgeschrien: „Warum ist ein Außenseiter als Leiter nach Kasachstan geschickt worden?" Irgendwo muß sie wohl einen Zusammenhang gesehen haben. Alimschanow aber erkennt ihn nicht, obwohl er feststellt, daß „wir eine harte Schule, die Schule des Realismus mitmachen". Was jetzt aber als erstes folgt, ist die Strafaktion. Wörtlich formuliert der Schriftsteller, der hier den Weg literarisch absteckt: „Das Volk, dessen Sohn ich bin, muß die Namen der Menschen kennen, die heimlich die Saat des Mißtrauens gelegt haben. Wir werden erfahren, wer unsere Kinder belogen, wer sie mit gemeiner Lüge aus den Studentenheimen auf die Straßen gebracht, ihnen feindliche Transparente zugesteckt hat."

Die Suche nach den „Hintermännern" beginnt auf altrussische Art. Gorbatschow kann keine Bewegung dulden, die auf nationale Selbstbestimmung hinausliefe. Sichtbare Risse im Block des Sowjetstaates waren das letzte, was zur Feier des 70. Jahrestages der Oktoberrevolution hingenommen werden könnte.

„Kam už zase jdeš . . ?"

Foto a text: V. Č.

V Brandýse nad Labem je inovace? Ne. KINOVACE.

● *Přijde pán do obchodu, prochází se, prohlíží si to i ono. „Haló, pane, nepřekážejte mi tady!" volá na něj prodavačka. Pán odchází a myslí si: „Neposloužila, ale poradila . . .*

Lebensmittel können Nebenwirkungen haben

Neueste medizinische Studien zeigen, daß manche Lebensmittel zusammen mit bestimmten pharmazeutischen Wirkstoffen zu erheblichen körperlichen Beschwerden führen können. Das gilt für Nahrungsmittel, die Histamin enthalten wie Milch- Fleisch- und Fischprodukte, Gemüse und verschiedene alkoholische Getränke. Das in der Nahrung enthaltene biogene Amin Histamin wird im Körper normalerweise rasch abgebaut. Professor Wilfried Lorenz von der Universität Marburg (Lahn) konnte jedoch nachweisen, daß der Histaminabbau durch die Einnahme bestimmter Medikamente, aber auch durch Alkohol stark beeinträchtigt wird.

Zehn Jahre nach der Geburt der „Charta 77" berufen sich die Urheber jetzt auf Michail Gorbatschow

In Prag schlägt laut das Gewissen

Ota Filip

Das Manifest der *Charta 77* und die anderen in diesem Zusammenhang verfaßten Dokumente tragen fast alle Merkmale des Gedankengutes, mit dem heute Michail Gorbatschow seine Landsleute in der Sowjetunion zum Teil schockiert, zum Teil mit neuen Hoffnungen erfüllt. Fast alle Argumente, für die der Generalsekretär der sowjetischen KP auch im Westen Beifall findet, könnte er aus den Dokumenten der Prager *Charta 77* abgeschrieben haben und beinahe wörtlich zitieren.

Als vor zehn Jahren im Westen das Manifest der *Charta 77* im Wortlaut veröffentlicht und in Prag auf Schreibmaschinen immer wieder heimlich vervielfältigt wurde, waren die Genossen im Zentralkomitee zunächst verblüfft. Fast zehn Tage nach der Veröffentlichung der *Charta 77* wußten die in Sachen Propaganda und Desinformation erfahrenen Genossen nicht, was sie mit den ersten 250 Unterzeichnern anfangen sollten. Nachdem sich die KP vom Schock einigermaßen erholt hatte, startete sie eine Propagandakampagne, seit den Moskauer Prozessen in den dreißiger Jahren die absurdeste überhaupt. Die KP legte dem Volk eine „Anticharta" vor, die ein jeder, der sich „retten" wollte, unterschreiben mußte. Aus der damaligen Zeit stammen die Stimmen von Werktätigen, die im CSSR-Fernsehen und im Rundfunk erklärten: „Obwohl ich die *Charta 77*, dieses abscheuliche Dokument von Imperialisten und Revanchisten inspiriert, nicht gelesen habe, verurteile ich sie als eine ideologische Diversion."

Vom Standpunkt der Prager Genossen betrachtet war die hysterische Kampagne gegen die *Charta 77* und ihre Unterzeichner erfolgreich: Der KP gelang es, vor allem die Arbeiter einzuschüchtern und gung in die Isolation zu drängen. Gleich nach der Propagandekampagne gegen die *Charta 77* schaltete sich in den Kampf gegen die Chartisten auch die Geheimpolizei ein; fast alle Unterzeichner wurden zu Verhören gebracht und mit allen Mitteln dazu gedrängt, ihre Unterschrift zu widerrufen. Bekannt sind bis heute nur drei Fälle von Chartisten, die ihre Unterschrift unter dem Manifest widerrufen haben. Innerhalb der *Charta 77* bildete sich der VONS, der Ausschuß zur Verteidigung von zu unrecht Verfolgten. Seine ersten Mitglieder und einige führende Chartisten wurden in einem Schauprozess zu langjährigen Freiheitsstrafen verurteilt.

Die Tatsache, daß die *Charta 77* keine Massenbewegung wurde, politisch gesehen vielschichtig blieb, zeigte sich nach zehn Jahren auch als ein Vorteil: Die Chartisten kennen sich persönlich; falls die Geheimpolizei einen von ihren ständigen drei Sprechern oder jemanden von VONS einsperrt, gibt es bis heute genug von vertrauenswürdigen Persönlichkeiten, die an die Stelle der Verhafteten treten.

Die *Charta 77* ist heute das Gewissen des Volkes, sie hat zwar keine Macht, sie will auch keine politische Partei werden, sie diskutiert und formuliert Gedanken, kritische Stellungnahmen und Tatsachen, die die KP hartnäckig verschweigt. Alle Dokumente der *Charta 77* werden nicht nur auf Schreibmaschinen abgetippt in der CSSR verbreitet und in den Westen geschickt, sondern auch den zuständigen Partei- und Regierungsbehörden in Prag bekannt gegeben. Ihre Aufgabe sehen die Chartisten heute vor allem darin, den kritischen Dialog, der öffentlich nicht stattfinden darf, zwischen den verschiedenen Gruppen innerhalb ihrer Bewegung aufrecht zu erhalten und für alle Bürger in der Tschechoslowakei für die unterdrückten Kirchen, Gruppen und Minderheiten einzutreten, die verfolgt

Vor zehn Jahren haben die damals aufgeschreckten Genossen im Prager ZK der KP einen Satz in diesem Manifest nicht richtig gelesen, und zwar das Angebot der *Charta 77* und der Chartisten zu einem kritischen Dialog mit der Regierung und mit der KP. In der Ära eines Leonid Breschnjew und seiner ideologisch verkalkten Nachfolger war in Prag ein solcher Dialog nicht möglich. Nach dem jedoch Michail Gorbatschow sich in der UdSSR bemüht, die dogmatischen Barrieren aufzulockern, es sogar wagen konnte, Andrej Sacharow aus der Verbannung zurück nach Moskau zu holen – diese Maßnahme nahmen die Prager Dogmatiker fast mit Entsetzen zur Kenntnis –, gewinnt die *Charta 77*, geistig mit Andrej Sacharow eng verwandt, an Bedeutung.

Das Angebot der Chartisten zu einem kritischen Dialog mit der KP und mit der Regierung in Prag gilt noch immer. Allerdings sind ein Gustav Husak, der heutige Staatspräsident der CSSR und Generalsekretär der KP, und seine neostalinistischen Ideologen mit Vasil Bilak an der Spitze, im Vergleich mit dem heutigen Generalsekretär der sowjetischen KP reaktionär.

In der Stadt Franz Kafkas und Jaroslav Haseks bravem Soldaten Schwejk werden Gobatschows Reformbemühungen, die sich fast mit den politischen Programmen des Prager Frühlings 1968 decken, zwar nicht mit Begeisterung, immerhin jedoch mit großem Interesse, mit Sympathien und mit einer ironischen Genugtuung begrüßt. Auf den Prager Wänden kann man die Aufschrift lesen: „Vorwärts mit der Sowjetunion im Kampf gegen die Kommunistische Partei der CSSR!" Studenten in Prag und in Pilsen forderten in Sprechchören: „Wir wollen einen Gorbatschow in der Tschechoslowakei!" Die Lage der tschechoslowakischen KP wird absurd: Der sowjetische Botschafter in Prag protestiert jetzt ge- [illegible] denn die Reden von Genosse Gorbatschow werden in der CSSR entweder nicht gedruckt oder in einer von der Zensur „durchgesiebten" Fassung veröffentlicht. Die Tschechen lesen jetzt lieber statt des Zentralorgans der KP „Rude pravo" („Rotes Recht") die Moskauer „Prawda" („Die Wahrheit"). Aber mit der „Prawda" gibt es in Prag auch Probleme: Das Moskauer Parteiblatt wird an den Kiosken entweder schwarz gehandelt oder es wird in der CSSR nicht ausgeliefert. „Es kann so weit kommen", schrieb ein Prager Chartist, „daß Gorbatschows Reden und öffentliche Aussagen in Prag genau so wie die Dokumente der *Charta 77* verboten werden."

In eine ziemlich verzwickte Lage ist der Hauptideologe und Leitartikler von „Rude pravo", Genosse Jan Fojtik, geraten. Unlängst sprach er auf einer Parteikonferenz der KP in Kaschau und schwärmte vom tschechoslowakischen Weg zum Sozialismus, der es gar nicht nötig habe, sich an den zu gefährlichen und zu unüberlegten Reformen von Genosse Gorbatschow zu orientieren. Nach seiner Rede in Kaschau wurde Genosse Fojtik nach Moskau zitiert. Drei Tage nach seiner Rückkehr aus der Sowjetunion sprach Jan Fojtik zu den Parteigenossen in Pilsen. Die Genossen in Pilsen kamen aus dem Staunen nicht heraus: Jan Fojtik stellte sich zu einer allgemeinen Überraschung in Pilsen als ein radikaler Verfechter von Gorbatschows Reformpolitik vor.

Er griff die überalterte Parteiführung in der CSSR heftig an, er sprach offen von Korruption und von den Mißständen in der Wirtschaft und in der Politik. Jan Fojtiks Rede wurde am nächsten Tag in der Pilsener „Prawda" abgedruckt; heute wurden für die Ausgabe des Pilsener Parteiblattes mit Fojtiks Rede auf dem Schwarzmarkt bis zu 100 Kronen bezahlt; so viel verdient in der CSSR ein Facharbeiter am Tag.

In Prag mußte der von Widersprüchen geplagte Ideologe Jan Fojtik für sein lei- [illegible] denschaftliches Bekenntnis zu Gorbatschows Reformen büßen: Genosse Vasil Bilak, der eiserne Apparatschik, im Prager ZK seit 1969 für Ideologie zuständig, hatte dem in Moskau umgeschulten Leitartikler von „Rude pravo" den Kopf und das Gehirn gewaschen. Seit jenem Tag schweigt Jan Fojtik.

● *Dnes už je taková zženštilá doba — i mužnost je rodu ženského.*

● *Dřív byla informovanost — zvláště žen — mnohem větší.*

To je všechno tím, že už se nestavějí domy s pavlačema.

Z HOR

Poslední - mně prodala poslední místenku na expres do Prahy. Měla číslo 44. Pomyslel jsem si: Do koutečku se posadím, celou cestu prospím. Přijel autobus a já se uvelebil v koutečku, na poslední místě. Ale než jsem stačil usnout, přišel řidič a přesvědčil mě, že autobus má jen 43 míst a vlastním posledního místo je sice na stojící za ním mávající místenkou číslo 43.

Zelí - zelenina i lék

Máme k dispozici bohatou dokumentaci o tom, že zelí je nejstarší dosud kultivovanou zeleninou, prý se pěstuje už přes 4000 letí jeho pravlastí byla pobřeží západního Středomoří a Atlantiku. Někteří archeologové dokonce tvrdí, že „prapředci" zelí se vyskytovali už v době kamenné. Prokazatelně bylo zelí známo starým Egyptanům, kteří mu dokonce přisuzovali božskou moc a stavěli mu oltáře. Zmínky o něm nacházíme i v řecké mytologii. Ovšem podrobněji se o zelí dovídáme až z římské literatury, z níž si ověřujeme, že všechny kulturní košťáloviny pocházejí z původního planého druhu brukve zelné (Brassica oleracea L.) a že starověké odrůdy zelí nevytvářely hlávky a konzumovaly se pouze jednotlivé listy. Takovými odrůdami bylo např. „britské zelí" s velkými listy na tenkých košťálech nebo „sabelské zelí" s kadeřavým listem, jak je popisuje římský spisovatel Plinius. V antice bylo zelí využíváno zpočátku jen jako léčivá rostlina, která posilovala tělo a činila je odolným, pomáhala proti vředům a dokonce prý i proti morové nákaze. Plinius referuje také o odrůdě „egyptského" nebo „alexandrinského" zelí, které pro vysoký obsah hořčičného oleje bylo mimořádně hořké, a proto jej doporučoval pijákům vína nejen pro zmírnění opilosti, ale následující den i proti kocovině.

Intenzivním křížením a selekcí se během staletí podařilo postupně vyšlechtit z uvedených původních forem celou řadu dnes známých košťálovin. Ze 14. století máme zprávy, že se na větších plochách pěstovalo zelí, které tvořilo hlávky. V 16. století bylo jeho pěstování tak rozšířeno, že zelinářské zahrady se nazývaly zelné, poněvadž tato kultura převažovala. Ke konci středověku se už převážně využívalo jako zelenina, zdravá potravina:

Má totiž vysoký obsah vitaminů — C, B, U, provitaminu A (karoténu), aminové — síru obsahující kyseliny, které působí antibioticky, dále hořčičný olej a minerální látky, zejména mnoho draslíku. Šťáva ze syrového i kysaného zelí má příznivé účinky na střevní mikroflóru svými antibioticky působícími látkami. A. Cheney r. 1942 nově objevil (srov. využití v antice), že vředovou chorobu lze u člověka rychleji vyléčit podáváním určitých potravin, z nichž nejlepších výsledků bylo dosaženo po šťávě z hlávkového zelí. Hypotetický faktor, u něhož byla prokázána protivředová účinnost, byl nazván VITAMIN U (vřed se totiž latinsky jmenuje ULCUS). Uvádí se, že tato látka snižuje sekreci žaludeční sliznice k různým škodlivinám, jež narušují její celistvost. Obsah vitaminu U v požívatinách sledovalo několik autorů, např.: F. Scodok, F. Werg a Z. White v r. 1956. Bylo zjištěno, že zralá rajčata obsahují asi 6,24 až 6,76 mg %, nezralá 6,57—7,86 mg %, listy bílého hlávkového zelí 6,42 mg %, košťál téhož zelí 9,44 mg %, zelený čaj 93,5 mg %, černý čaj 92,8 mg % — vše počítáno na sušinu.

Náš známý odborník MUDr. St. Hejda, DrSc., se nedávno ve své velmi obsažné přednášce na téma „RAKOVINA A VÝŽIVA" zmínil mj. též o velkém významu zeleniny a ovoce pro naše zdraví. Zdůraznil zejména, že vláknina z těchto rostlinných potravin dává střevnímu obsahu zvýšený objem, který více roztahuje celou trávicí trubici a tím ji podněcuje k rychlejší peristaltice. Stolice vždycky obsahuje karcinogeny, které jsou při rychlejší pasáži střevem ve styku se střevní sliznicí po kratší dobu, a tím je také podstatně zkráceno jejich nepříznivé působení na ni. Dále je třeba zdůraznit, že potrava s velkým množstvím vlákniny obsahuje tyto karcinogeny ve zředěnější podobě než při malém množství stolice, a tím je proto jejich působení slabší, protože sliznice je vlastně v kontaktu se střevním obsahem o nižší koncentraci karcinogenních látek. V odborné literatuře se jako zvláště doporučované druhy zeleniny uvádějí: zelí, kapusta a růžičková kapusta.

A to vše nejsou jediné zajímavosti, které se nám podařilo o zelí zjistit. Jeden americký pramen tvrdí, že zelí a jahodník se navzájem při pěstování v sousedství nesnášejí: jahody vytvářely pouze malé plody a rovněž vývoj zelí byl velmi špatný. Když však jahodník byl nahrazen kvetoucími aromatickými rostlinami jako např. šalvějí, rozmarýnem, tymiánem nebo mátou, zelí se rychle vzpamatovalo, bylo svěže zelené, zdravé a zpevnilo hlávky. Výzkumníci, kterým se tento experiment podařil, to vysvětlovali tím, že zelí je „obětí" jednostranného výběru, přičemž jeho proces kvetení předpokládá vytvoření obrovského terminálního pupenu, který nazýváme zelnou hlávkou. Tím se zelí značně vyčerpává a potřebuje pomoc ostatních rostlin. Anglický termín pro zelí „cabbage" je odvozen od latinského názvu pro hlavu „caput". Do Nového Světa je přivezl r. 1536 francouzský plavec Jacques Cartier, který objevil řeku Sv. Vavřince. Pěstování zelí se tam velmi rychle rozšířilo nejen mezi novými osadníky, ale i mezi Indiány, pro něž znamenalo význačné ozdravení jejich stravy.

V každém případě se vyplatí pěstovat tuto zdravou zeleninu i nám. Zelí se daří ve všech půdách: v teplých pěstujeme odrůdy rané, v chladnějších odrůdy pozdní, pokud mají neutrální až slabě zásaditou reakci. Musí obsahovat hodně humusu a živin, dostatek vody, zvláště v lehčích půdách. Rané odrůdy zelí můžeme vysít již během února, pokud máme k dispozici vytápěný skleník, do pařeniště pak začátkem března. Pozdní odrůdy zelí vyséváme nejlépe v polovině dubna do studeného pařeniště nebo na chráněný záhon. Semeno klíčí v teple za 4—5 dní. Po vytvoření prvního lístku přepichujeme do hlubších truhlíčků. Jakmile zesílí, sázíme je ještě do květináčků, abychom pro výsadbu na záhon měli silné sazenice. Rané odrůdy vysazujeme po náležitém otužení od poloviny dubna, v chladnějších polohách v květnu, sklízíme začátkem července. Pozdní vysazujeme až začátkem nebo v polovině června. Jako předplodiny mohou být použity zimní špenát nebo raný salát. Po raném zelí se může vysadit raná kapusta nebo pór, anebo zasít karotka. V osevním postupu řadíme zelí po luštěninách, kořenové zelenině a jetelotravní směsce.

Rané odrůdy můžeme také vysadit koncem července nebo začátkem srpna a do podzimu se vyvinou. Zakoření asi za 8 dní po výsadbě při dostatku vláhy. Za růstu musíme zelí hlavně kypřit a zbavovat plevelu, přihnojovat a nakopčovat. Nejvhodnější doba ke kopčení je tehdy, když rostliny začnou rozkládat listy. Košťál ještě nedřevnatí, takže tvoří postranní kořeny, které jsou lépe upevněny v půdě a přijímají živiny. Při kopčení vytváříme mezi řádky brázdičky, v nichž se lépe zachycuje voda. Proti praskání se částečně bráníme vyoráním zralých rostlin. Přetrháme část kořenů a tím zmenšíme přívod vody. Není to těžké, jen musíme začít včas. Radostně do práce pro naše zdraví.

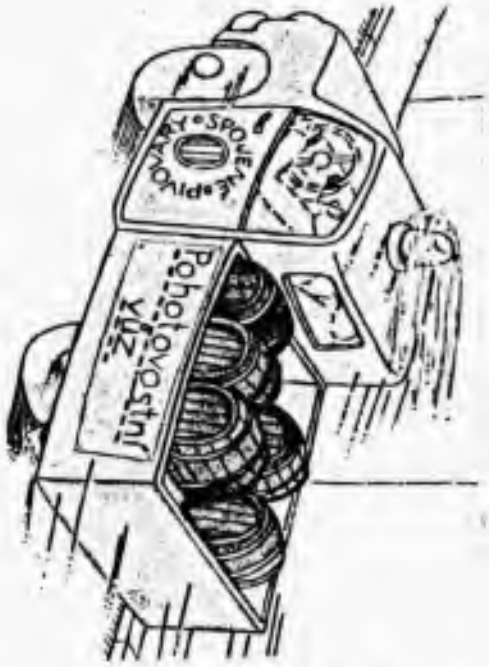

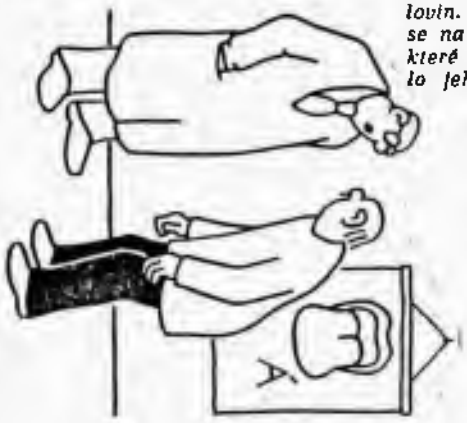

„To chce sportovat, pane Nováku. Například teď, když vás chytil ten ischias, tak máte ideální postoj pro lyžování."

Emanuel Jakub

Bochum plant größtes Teleskop der Welt

Astronomen der Universität Bochum haben Konstruktionspläne für ein Spiegel-Teleskop entwickelt, das das größte und leistungsfähigste der Welt sein soll. Wie die Hochschule berichtete, soll das Teleskop einen Spiegeldurchmesser von mehr als zwölf Metern haben, bei einem Gesamtgewicht von 300 Tonnen. Es soll in etwa zehn Jahren gebaut werden. An dem Projekt ist neben der Universität Bochum auch der Krupp-Konzern beteiligt. dpa

Textile Faser verträgt 1300 Grad

Auf der Suche nach besonders hitzebeständigen textilen Fasern meldet jetzt ein japanisches Unternehmen einen wichtigen Fortschritt: eine aus Aluminiumverbindungen bestehende, verwebbare Faser bleibt bis über 1300 Grad Celsius beständig. Damit können aus diesem Material neben Hitzeschutz-Anzügen beispielsweise auch hochtemperaturfeste Wärmetauscher, Isolierungen auf Stahlblech hergestellt oder Schmelzöfen ausgekleidet werden. Amerikanische Raumfahrtunternehmen sind ebenfalls interessiert, um das Fasermaterial in Raketenmotoren oder für Hitzeschilde an Raumfahrzeugen zu erproben. Das Fasermaterial ist leichter als das aus Siliziumfasern oder Asbest. Über seine genaue Zusammensetzung gibt es wegen patentrechtlicher Fragen noch keine näheren Angaben. Es soll außerdem billiger zu produzieren sein als die meisten heutigen hitzebeständigen Faserwerkstoffe. trz

Befreiung Europas von der nuklearen Last

Die Erklärung des sowjetischen Parteichefs Michail Gorbatschow über ein Separatabkommen für die Beseitigung von Mittelstreckenraketen in Europa hat in der Wiedergabe der DDR-Nachrichtenagentur ADN folgenden Wortlaut:

„Am 15. Januar 1986 hat die Sowjetunion ein Programm von historischer Tragweite unterbreitet: das Programm einer schrittweisen Beseitigung der Kernwaffen. Wir gingen dabei von der festen Überzeugung aus, daß die künftige Sicherheit eine von Kernwaffen freie Sicherheit ist. Die Probleme der Sicherheit unseres Landes und unserer Verbündeten sowie der allgemeinen Sicherheit stehen immer im Mittelpunkt der Aufmerksamkeit der sowjetischen Führung und des Verteidigungsrates des Landes, mit dessen Leitung ich betraut bin. Wir haben nicht den geringsten Zweifel daran, daß die Sicherheit des Erdballs und das Überleben der Menschheit durch gemeinsame Anstrengungen und mit politischen Mitteln und nicht mit Waffengewalt gewährleistet werden müssen.

Der gesunde Verstand der Völker, die überwältigende Mehrheit der Parteien und Bewegungen, ja der natürliche Selbsterhaltungstrieb lehnen die Logik einer Selbstvernichtung der Menschheit ab. Eingedenk der großen Verantwortung vor der Welt, setzt sich die Sowjetunion für gegenseitig annehmbare Lösungen im Interesse einer Welt ohne Kernwaffen und Gewalt ein.

Auf dem jüngsten Forum in Moskau haben wir erneut die Erwartungen und Sorgen sowie eine angespannte Suche der hervorragenden Vertreter der Wissenschaft und der Kultur, der Politik und der Religion zu spüren bekommen und den Umbruchcharakter unserer Zeit wieder deutlich erkannt.

Reykjavik hat gezeigt, daß die nukleare Abrüstung eine durchaus reale Politik ist. In der Hauptstadt Islands waren wir bis auf einen Schritt vor einer Übereinkunft über einen ganzen Kreis von Beschlüssen gelangt, die in ihrer Gesamtheit einen tiefen Durchbruch der Front der nuklearen Gefahr bedeutet hätten. Darin besteht die Größe und die Tragik von Reykjavik. Die Größe deshalb, weil sich dort eine erreichbare Perspektive einer kernwaffenfreien Welt eröffnet hat. Die Tragik, weil sich massive Kräfte, die im Banne einer von nuklearer Gewalt geprägten Denkweise geblieben sind, den Übereinkünften widersetzt haben.

Was nach Reykjavik geschehen ist, ist allgemein bekannt. Die USA-Administration zog sich vom Erreichten zurück. Trotz unserer Anstrengungen, den sowjetisch-amerikanischen Verhandlungen Dynamik und Konkretheit zu verleihen, werden sie erneut vorsätzlich blockiert. Und dieselben Politiker, die es für logisch gehalten haben, den gesamten Komplex von Vorschlägen in Reykjavik zu behandeln, der die strategischen Offensivwaffen, die Mittelstreckenraketen, die Weltraumwaffen und die Nukleartests umfaßt, sind jetzt bemüht, Übereinkünfte zu jeder von diesen Richtungen unter dem Vorwand zu sabotieren, daß die Sowjetunion auf deren Lösung in einem Paket besteht. In Wirklichkeit werden die Verhandlungen durch enge egoistische Interessen blockiert, durch den mangelnden Willen, auf militärisch-technologische Überlegenheit zu verzichten, durch illusorische Pläne, vorzupreschen, vor allem über den Weltraum.

Uns ist eine solche Haltung fremd, mehr noch, sie ist für uns unannehmbar. Unser prinzipieller Kurs besteht darin, unermüdlich nach Lösungen zu suchen, die einen Weg zu gegenseitig annehmbaren Übereinkünften und zu einer gleichen Sicherheit öffnen. Das Politbüro des ZK der KPdSU, das dieser Tage den Komplex von Fragen erörtert hat, die mit der Realisierung des Programms einer kernwaffenfreien Welt zusammenhängen, hat beschlossen, einen weiteren großen Schritt in dieser Richtung zu unternehmen.

Im Namen der sowjetischen Führung verkünde ich heute unsere folgende Entscheidung.

Die Sowjetunion schlägt vor, das Problem der Mittelstreckenraketen in Europa aus dem Block der Fragen herauszunehmen und zu diesem — und zwar unverzüglich — ein spezielles Abkommen zu schließen. Für einen solchen Schritt gibt es nicht nur eine Grundlage schlechthin, sondern faktisch eine fertige Übereinkunft. In Reykjavik wurde vereinbart, daß die UdSSR und die USA in den kommenden fünf Jahren alle ihre Mittelstreckenraketen in Europa liquidieren werden. Innerhalb dieses Zeitraumes wird die Zahl der sowjetischen Raketen dieser Klasse im asiatischen Teil unseres Territoriums auf 100 Gefechtsköpfe reduziert, vorausgesetzt, daß die USA dieselbe Zahl von Gefechtsköpfen auf Mittelstreckenraketen auf ihrem nationalen Territorium behalten.

Sobald ein Abkommen über die Beseitigung der sowjetischen und der amerikanischen Mittelstreckenraketen in Europa unterzeichnet worden ist, wird die UdSSR aus der DDR und der CSSR, im Einvernehmen mit den Regierungen dieser Länder, die operativ-taktischen Raketen größerer Reichweite abziehen, die als Antwort auf die Stationierung der Pershing-2-Raketen und der Marschflugkörper in Westeuropa dort aufgestellt wurden. Was die anderen 'operativ-taktischen' Raketen betrifft, so sind wir bereit, unverzüglich Verhandlungen über deren Reduzierung und vollständige Beseitigung aufzunehmen.

Damit gibt es die reale Möglichkeit, unser gemeinsames Haus Europa innerhalb kurzer Zeit von einem beträchtlichen Teil der nuklearen Last zu befreien. Das wäre ein realer und großer Schritt zu einer vollständigen Befreiung Europas von den nuklearen Rüstungen. Unsere Vorschläge legen wir auf den Tisch der Verhandlungen mit den USA in Genf.

Uns wurde mehr als einmal versichert, daß es nicht schwierig sein wird, die Beseitigung von Mittelstreckenraketen in Europa zu vereinbaren, wenn die UdSSR dieses Problem aus dem Paket von Reykjavik herausnehmen würde. Jetzt bietet sich eine gute Möglichkeit, dies durch die Tat zu beweisen. Das erwarten die Europäer und die Völker anderer Kontinente, das erfordern die Interessen der Gegenwart und der Zukunft.

Die sowjetische Regierung, die jetzt das Problem der Mittelstreckenraketen in Europa herausnimmt, hält nach wie vor die Erreichung einer Übereinkunft über eine substantielle Reduzierung und anschließende Beseitigung der strategischen Rüstungen für überaus wichtig. Selbstverständlich muß eine solche Übereinkunft, wie mehrmals betont, die Entscheidung über die Unzulässigkeit einer Stationierung von Waffen im Weltraum voraussetzen, da diese Fragen miteinander organisch verbunden sind.

Die Sowjetunion bekundet erneut ihren Willen, das Problem der nuklearen Abrüstung trotz aller Schwierigkeiten und künstlicher Hindernisse zu lösen. Neues Denken bedeutet die Fähigkeit, der Stimme der Öffentlichkeit in Europa und in der ganzen Welt Gehör zu schenken, die Sorgen und Interessen anderer Völker zu begreifen und eigene Sicherheit nicht von der Sicherheit der Nachbarn in unserer von gegenseitiger Abhängigkeit geprägten Welt zu trennen.

Die historische Chance darf nicht vertan werden. Wir erwarten eine baldige und positive Antwort."

REAKTION:

In Washington äußerten sich das Weiße Haus und das Außenministerium zunächst zurückhaltend. Der Chef der US-Delegation bei den Genfer Gesprächen, Max Kampelman, zeigte sich von Gorbatschows Angebot angetan. Gegenüber dem Fernsehsender ABC sagte Kampelman, der sowjetische Vorstoß zeige, daß man zu einem Abkommen kommen könne, ohne global über alle Abrüstungsprobleme zu verhandeln. Mit einem schnellen Abkommen sei allerdings nicht zu rechnen. Insbesondere die Klärung der Überprüfungsfrage werde viel Zeit in Anspruch nehmen, sagte Kampelman, der mit rund sechs Monaten Verhandlungsdauer rechnet.

Neprakta — Švandrlík

„Buďte rád, že máte absolutní sluch a ne absolutní čich!"

ZLEPŠIT ÚROVEŇ

Veřejného stravování v plesové sezóně se rozhodli pracovníci pražských Restaurací a jídelen a zavedli novinku: v sále Lucerny vedle baru, kde se dříve prodávaly zmrzlinové poháry — zřejmě s ohledem na kruté mrazy — stojí opékač buřtů. Pohled na dámy v plesových róbách s papírovým táckem v ruce a decentními pratíky upatlanými od hořčice je vskutku nezapomenutelný zážitek pro celý večer!

● *Otec povídá synovi: „Synu, jsi už dospělý a měl bys už trochu pomoci rodičům." „Dobře, tati, a co mohu pro vás udělat?" „Mohl by jsi už platit alimenty sám."*

Neprakta—Švandrlík

„Představte si, že existuje šest set druhů sněhovejch vloček! A všechny se musej zametat!"

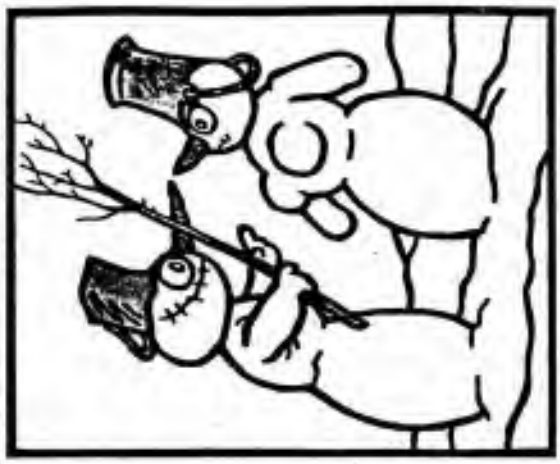

Neprakta—Švandrlík

„Nechci se vás dotknout, ale ten laminátovej kýbl vás dělá starší!"

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Večerní Praha 8. ledna 1987 otiskla článek o kvalitě, spíše nekvalitě brambor. Na dopisy čtenářů odpovídali odpovědní pracovníci majíci ve své kompetenci i pěstování brambor. Úryvek rozhovoru přetiskujeme.

V. P.: *Proč je kvalita brambor rok od roku horší?*
„Není horší, je stále lepší."

V. P.: *Dopisy čtenářů však vyslovují názor zcela opačný . . .*
„Zákazníci jsou v posledních letech stále náročnější a brambory posuzují z ostřejšího zorného úhlu . . ."

V. P.: *Zkuste ale jít do obchodu a koupit si sáček brambor!*
„Letos máme trochu složitější situaci v tom, že brambory mají vady na kráse — jsou strupkovité . . . zavinilo to počasí."

V. P.: *Kdy tedy budou konkrétně brambory kvalitní?*
„Až budou splněny všechny předpoklady, které jsou pro uchování kvality zapotřebí . . ."

Článek byl rozsáhlejší a argumentů bylo řečeno z obou stran mnoho. Za naše čtenáře a za naši redakci k celému problému snad jen toto: Kvalita brambor je možná

Zn.: Prodej náhradních žárovek nezaručen

Loni jsme psali o nedostatku žárovek do dětské promítačky KINO 85. A už se nám ozvali další čtenáři: nejsou náhradní žárovky ani do diaprojektorů Meopta Medi a Meopta Meolux.

Mili čtenáři, zoufejte! Odpověď obchodního náměstka Drobného zboží Praha vám k tomu dává ideální příležitost. Uvádí se v ní, že žárovky byly zajišťovány dovozem z MLR, zde se však přestaly vyrábět, a tak by měl být jejich dovoz uskutečňován v rámci přídělu deviz z kapitalistických států. V listopadu 1986 se ve fotoprodejnách ani neohřálo několik náhradních žárovek do Meoluxu, v červenci a prosinci se podařilo zajistit malé množství žárovek pro Medi. Pokud nepatříte mezi ty šťastlivce, kterým se je podařilo sehnat, kupte si jiný diaprojektor. Bude to sice podstatně nákladnější, ale třeba vám žárovka v něm zase chvíli vydrží. S předzásobením obchodu náhradními žárovkami či odpovědnějším přístupem k jejich zajištění od generálního ředitelství Obchodu průmyslovým zbožím těžko můžete počítat.

NAVRCH KŮŽE, VESPOD KŮŽE, KAŽDÝ PODÍVAT SE MŮŽE . . .

Ještě s umaštěnou pusou od všech těch dobrot z domácí zabijačky běžel drobný chovatel s nasolenou kůží z pašíka do prodejny Jednoty. *„Kup, Jednoto, krupon, v kožedělném průmyslu už na něj čekají!"* žádal. „Jdi s tím na kolo, drobný chovateli, u nás, v Jihomoravském kraji, už dávno prasečí kůže nevykupujeme. Krupon si zase odnes domů a můžeš si z něj udělat sulc." Šel tedy drobný chovatel domů a krupon zakopal, sulcu maje už ve špajzu plný pekáč.

P. S. Po intervenci Dikobrazu na ministerstvu zemědělství a výživy ČSR byl v Jihomoravském kraji výkup vepřových kůží z domácích porážek opět obnoven. Masný průmysl proškolil nakupovače kruponů, kteří v určených prodejnách Jednoty kůže vykupují.

KLADENSKÝ EXPERIMENT

Se zajímavým nápadem přišli pracovníci Středočeských pekáren a cukráren, závod 03 Kladno. Snad proto, aby se jejich vánočky nepřipekly a nespálily, zrychlili běh pásu v peci a vánočky pro jistotu nechali napůl syrové.

Kupodivu se ten nápad nezamlouval zákazníkům, konkrétně obyvatelům Domova důchodců ve Smečně. Místo aby zajásali nad experimentem kladenských pekařů, dokonce si stěžovali. A tak se nápad dostal až na podnikové ředitelství, kde ho ocenili snížením prémií a postihem odpovědných pracovníků.

Podnikové ředitelství Středočeských pekáren a cukráren nás ujistilo, že se experiment opakovat nebude.

KOŽICH ZA BENZÍN

Obháte Mototechny, servisy a všelijaké známé? Shánite těsnění k vodnímu čerpadlu? Že se do země propadlo? Není divul Tuto několikakorunovou součástku v prodejnách Mototechny neviděli už přinejmenším rok. A ještě nějaký čas potrvá, než bude k dostání alespoň jako podpultovka. Mototechna požadovala loni na dodavateli, n. p. Trnavské automobilové závody, 600 000 kusů, v prvním pololetí však bylo dodáno pouze 1 050(!) kusů. A navíc se ukázalo, že objednané těsnění se stejně pro osobní vozy nehodí (!!!). Zatímco výrobce AZNP Mladá Boleslav začal vybavovat vyrobené škodovky těsněním z dovozu, devizy na nákup tohoto těsnění jako náhradního dílu již nezbyly.

CELKOVÉ MUSÍ PLATIT, ŽE VŠECHNO, CO SE TÝKÁ ŽIVOTA LIDÍ A OVLIVŇUJE JEJICH SPOKOJENOST, I KDYŽ JDE NĚKDY ZDÁNLIVĚ JEN O MALIČKOSTI, MÁ PRO NÁS PRVOŘADÝ VÝZNAM.

GUSTÁV HUSÁK

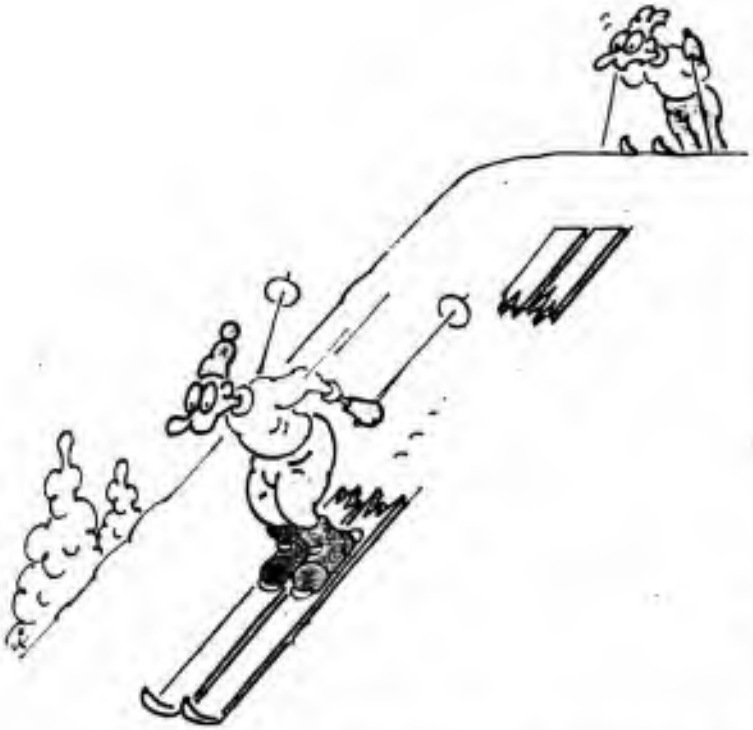

„Hej, máte špatně namazáno!"

Jaroslav Kerles

„... Šestadvacet pod nulou, ještě tam raději lopatku přilož ..."

„Ty vole, na to se nedá tancovat, to má melodii."

Bape

Emanuel Jakub

„Z videokazet tu máme dva večerníčky a Jednocení repy na Pizeňsku."

„Co blbneš? My nejsme tančící, my sme kapela."

Bape

● *Říká pan Jaroslav v restauraci sousedovi: „Tady je strašná obsluha! Nejraději bych odešel!" „Já bych taky odešel," povídá tiše soused, „ale vrchní se dívá ..."*

● *Sedí dvě krávy na stromě a kolem nich letí prase. „Hele," říká jedna kráva druhé, „prase a létá!" Prase to zaslechne a křičí: „Buď ztichа, krávo, nebo ti dám žihadlo!"*

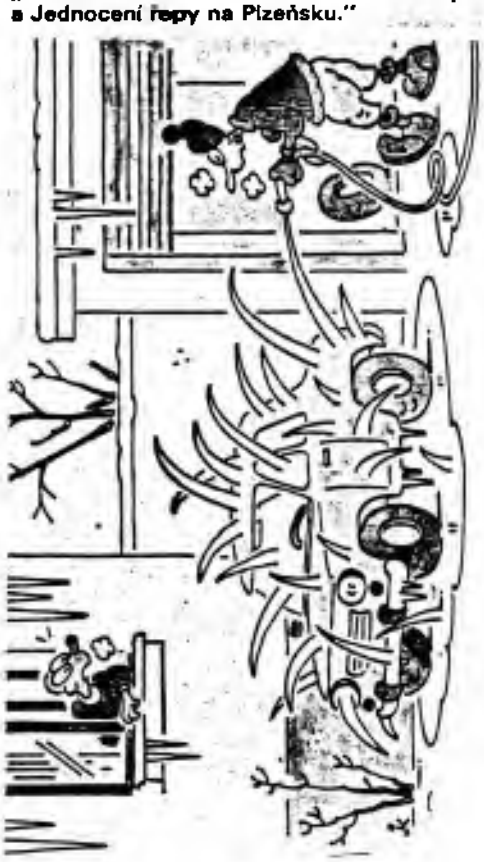

„Už toho nech, krucinál! Vidíš, že to v tom mrazu nejde!!"

Jaroslav Kerles

Sucht Moskau endlich wirkliche Entspannung?

Beweggründe für eine neue Politik der Sowjetunion

Brüssel, im Januar

Seit über 20 Jahren hofft man im Westen, die vom System kommunistischer Planungsbürokratie verursachte Wirtschaftsmisere werde die Sowjetunion früher oder später zwingen, im Wettrüsten zumindest eine Pause einzulegen. Doch hatte bisher stets der frühere NATO-Generalsekretär Luns recht behalten, der diesem Korrespondenten einmal sagte: Die kommunistische Staatsmacht besitze immer wieder die Möglichkeit, aus dem Sowjetvolk und den Völkern Mittel- wie Osteuropas an Opfern alles herauszuquetschen, das ihr zweckmäßig erscheine.

Ändert sich das nun? Neueste Informationen bekräftigen überdeutlich: Generalsekretär Gorbatschows Wirtschaftssorgen möchte man nicht haben. Für Westeuropas Osthandel bedeuten sinkende sowjetische Einnahmen an Westdevisen aus dem Ölexport die Gefahr rückgängiger Umsätze im Osten. Schon steigt die sowjetische West-Verschuldung wieder — von 14,2 Milliarden Dollar auf fast 19 Milliarden 1984/85, wie es die Genfer UNO-Wirtschaftskommission für Europa (ECE) im neuesten Jahresbericht festhält. Auch Strategen machen sich Sorgen: Tritt Moskau eines Tages als Konkurrent um das Nahostöl gegen den Westen an, wozu es in Afghanistan, Äthiopien oder in Südjemen aufgebaute, militärische Positionen benutzen könnte?

Im ersten Halbjahr 1986 blieb die sowjetische Rohöl-Förderung um vier Millionen Tonnen unter Plan. Daß die für 1990 vorgesehene Produktion von 630 Millionen Tonnen erreicht wird, ist mehr als zweifelhaft. Dabei war diese Fördermenge eigentlich schon für 1985 geplant gewesen. In jenem Jahr aber war sie — ebenso wie 1984 — sogar gesunken. Statt 616 Millionen Tonnen für 1983 oder 630 Millionen Tonnen laut Plan wurden 1985 nur 595 Millionen Tonnen an die Erdoberfläche gepumpt. Die Gründe für diese Misere zeigen auf, daß mit schneller Abhilfe nicht zu rechnen ist.

Seit 1981 werden die Schwierigkeiten öffentlich kritisiert: Ein Viertel der westsibirischen Ölleitungen ist über 15 Jahre alt, das Bohrgerät verschlissen. Reparaturmaterial fehlt. Jeder dritte Lkw, der Material, Brennstoff, Reparatur- und Ersatzteile bringen soll, ist nach einer Erklärung des früheren Generalsekretärs Andropow gar nicht unterwegs. Energiemangel drosselt die Ölförderung: 60 Prozent zusätzlicher Energiebedarf muß durch Einsparungen beschafft werden. Die Elektrizitätsversorgung ist unzuverlässig: In jedem Monat bricht sie im westsibirischen Ölgebiet zwischen 60 und 90 Mal zusammen. Am 30. Juni letzten Jahres lagen deshalb bei Jugansk 3385 Bohrstellen zehn Stunden lang still. Häufige Havarien rufen Brände und Explosionen hervor, doch für die Feuerbekämpfung fehlen Ausrüstungen und Fachpersonal. Es ist auch sonst knapp: Auf 54 Bohrsonden kommt in der Sowjetunion im Schnitt ein Reparaturtrupp.

Personalmangel erklärt sich auch aus den erbärmlichen Lebensumständen der Arbeitskräfte in Westsibirien. Die Münchener Zeitschrift „Osteuropa-Wirtschaft" zitiert eine Studie der „Sibirischen Abteilung" der „Akademie der Wissenschaften der UdSSR": In manchen Erdöl- und Erdgasrevieren gebe es pro Person 2,3 bis 2,7 Quadratmeter Wohnfläche — nicht viel mehr als Platz für ein Bett. „Das sowjetische Wirtschaftssystem", so stellt die Sozialpolitikerin der „Sibirischen Abteilung", Frau T. I. Saslawskaja, fest, „fördert die Produktion fehlerhafter Güter, die Vernachlässigung von Arbeitsgerät, Faulheit und Disziplinlosigkeit, weil es dem Arbeiter kein Verantwortungsgefühl gibt."

Auf sowjetischer Seite wird eingestanden, teilt „Osteuropa-Wirtschaft" mit, daß die Erdölförderung bereits unter der Rentabilitätsgrenze stattfindet. Die Erdgasgewinnung sei von der Verlustmarke nicht mehr weit entfernt. 1982 hatte Moskau die Öllieferungen in die sozialistischen Länder um sechs Prozent kürzen müssen. Die sowjetischen Rohölexporte in den Westen sanken 1985 um ein Drittel. Zusammen mit den gefallenen Rohöl-Weltmarktpreisen drückt das die West-Deviseneinnahmen gefährlich. Dabei sind in Westsibiriens Ölgebieten — und den in Ostsibirien geplanten Explorationen — überdurchschnittlich hohe Investitionen nötig. Dafür droht das Geld zu fehlen — nach letzten Informationen mangelte es in den vergangenen beiden Jahren sogar an Schutzkleidung gegen die extreme sibirische Kälte.

Osteuropa

Moskaus Reform spaltet das Lager

In Osteuropa machen zwei russische Worte die Runde: „glasnost" und „perestrojka". Sie umschreiben die vom sowjetischen Parteichef Michail Gorbatschow in Angriff genommene Reform: größere öffentliche Transparenz und Umbau des verknöcherten sowjetischen Systems. Längst sind sie zu einem vagen, unterschiedlich interpretierten ideologisch-politischen Programm geworden, an dem sich auch im kommunistischen Vorfeld der Sowjetunion die Geister scheiden.

Die Polarisierung in Freunde und Feinde des Reformvorhabens des obersten Kremlherrn verläuft grobmaschig zwischen den Bündnisstaaten und feinmaschig durch die Gesellschaft und kommunistischen Parteien dieser Länder. Unter den Reformbefürwortern stehen Polen und Ungarn an der Spitze. Seine vorbehaltlose Unterstützung Gorbatschows bekundete erst kürzlich der polnische Staats- und Parteichef Wojciech Jaruzelski. Er begrüßte den Wandel in der Sowjetunion als „historisch" und feierte die polnisch-sowjetische Übereinstimmung mit einem Enthusiasmus ohnegleichen als einmalig in einem Jahrtausend.

Ähnlich verhält es sich mit Ungarn. Der für ideologische und internationale Fragen zuständige ZK-Sekretär Mátyás Szürös wertete die Erneuerung in der Sowjetunion als eine „Bekräftigung für Ungarn" und seinen Reformkurs. Trotz der unübersehbaren Widerstände und Schwierigkeiten in der Sowjetunion hält der Ungar die dortige Reformentwicklung bereits für unumkehrbar.

In der Reformfrage sind Polen und Ungarn der Sowjetunion bereits um einige Schritte voraus. Besonders die polnische Presse gehört seit jeher zu den offensten im Ostblock. Im Hinblick auf den Wirtschaftsmechanismus ist hingegen Ungarn am weitesten fortgeschritten. Trotz des fehlenden wirklich durchschlagenden Erfolges orientieren sich manche Reformmaßnahmen am ungarischen Beispiel. Polen hinkt hingegen trotz guten Reformwillens bei der „perestrojka" noch hinterher. Die schwierige Lage seiner Wirtschaft mit der internationalen Schuldenlast setzt vor die konsequente Verwirklichung von Reformabsichten noch beträchtliche Hürden.

Eine zweite Staatengruppe bilden die Tschechoslowakei und Bulgarien. In der CSSR scheint es in der obersten Führung eine noch nicht entschiedene Auseinandersetzung über Pro und Contra zu geben. Die unter Führung von Regierungschef Lubomir Strougal stehenden Befürworter der Wirtschaftsreform sehen sich einer von ZK-Sekretär Vasil Bilak angeführten Gruppe von Reformgegnern gegenüber. Letztere befürchten, daß jede echte Wirtschaftsreform auch politische Konsequenzen haben müßte und so ihre Machtposition gefährden könnte. Sie sehen denselben Zusammenhang wie die polnischen und ungarischen Reformfreunde, nach deren Überzeugung eine zielführende Wirtschaftsreform der Ergänzung im politischen Bereich bedarf, ja ohne diese chancenlos bleiben muß. Sie ziehen daraus allerdings genau entgegengesetzte Schlüsse. Es ist interessant zu beobachten, daß in den Prager Medien erst in den letzten Tagen ganz vereinzelt eben auch über die Notwendigkeit politischer Neuerungen geschrieben wird.

Etwas differenzierter ist die Situation in Bulgarien. Das Land, an dessen Spitze nunmehr seit 33 Jahren Parteichef Todor Schiwkow steht, hat schon vor Jahren einige Wirtschaftsreformen — aber nur diese — eingeleitet. Der heute 76jährige Schiwkow, der offenbar befürchtet, daß ein neuer Reformkurs über ihn hinweggehen würde, sucht deshalb die bulgarische Parallele zur Reformentwicklung in der Sowjetunion in die Zeit der bulgarischen Entstalinisierung vom April 1956 zu legen.

Ganz offen in das Lager der Reformgegner ist hingegen der Rumäne Nicolae Ceausescu eingeschwenkt. In einer Grundsatzrede anläßlich seines 69. Geburtstages im Januar hat er jedweden Ansatz zu einem „Sozialismus des Marktes, der freien Konkurrenz" als Verrat am „wissenschaftlichen Kommunismus" verurteilt und die weitere Stärkung der Macht der Kommunistischen Partei über die Wirtschaft gefordert. Ceausescu geht nicht zu Unrecht davon aus, daß Reformen nur die Untergrabung des totalitär auf seine Person zugeschnittenen Systems bedeuten müßten.

„Mezi slovy decibel a debil by měl být podstatný rozdíl. Bohužel, není tomu vždycky tak . . .!"

● „Nevadí ti, Pepíku, že jsi levák?" „Proč? Každej člověk má přece nějakou zvláštnost. Copak ty žádnou nemáš?" „Myslím, že ne." „Hele, míchaš si kafe pravou rukou?" „Samozřejmě." „Tak vidíš, to je taky zvláštnost. Normální člověk si kafe míchá lžičkou!"

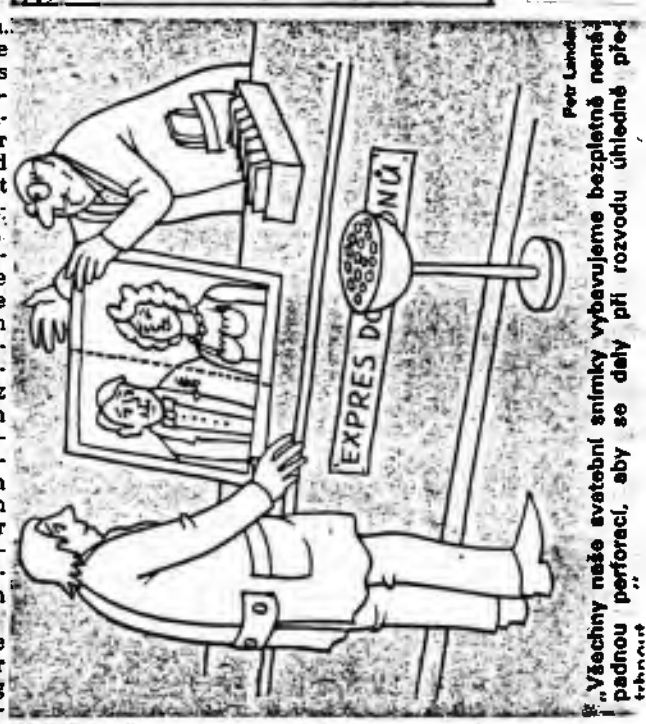

„Všechny naše svatební snímky vybavujeme bezpletně nenápadnou perforací, aby se daly při rozvodu úhledně přeštípat."

UPOZORNĚNÍ

(když mrzlo až praštělo)

„Vážení (červené přeškrtáno)

Otevře-li někdo z vás ještě jednou toto (nebo jiné) okno na chodbě, vymrznu Vás všechny, co tu jste. Topení je dost pracná i nákladná záležitost; člověk patří do místnosti, VŮL do chléva. Tam pak neplatí vytápěcí normy. Víte?

Topič"

● „Vrátil jsi tu stovku, co jsi včera našel?" „Samozřejmě." „Majiteli?" „Ne. Do oběhu."

Miroslav Slejška

„Podívejte, Nováku, venku padá sníh, běžte si zkusit sněhuláka!"

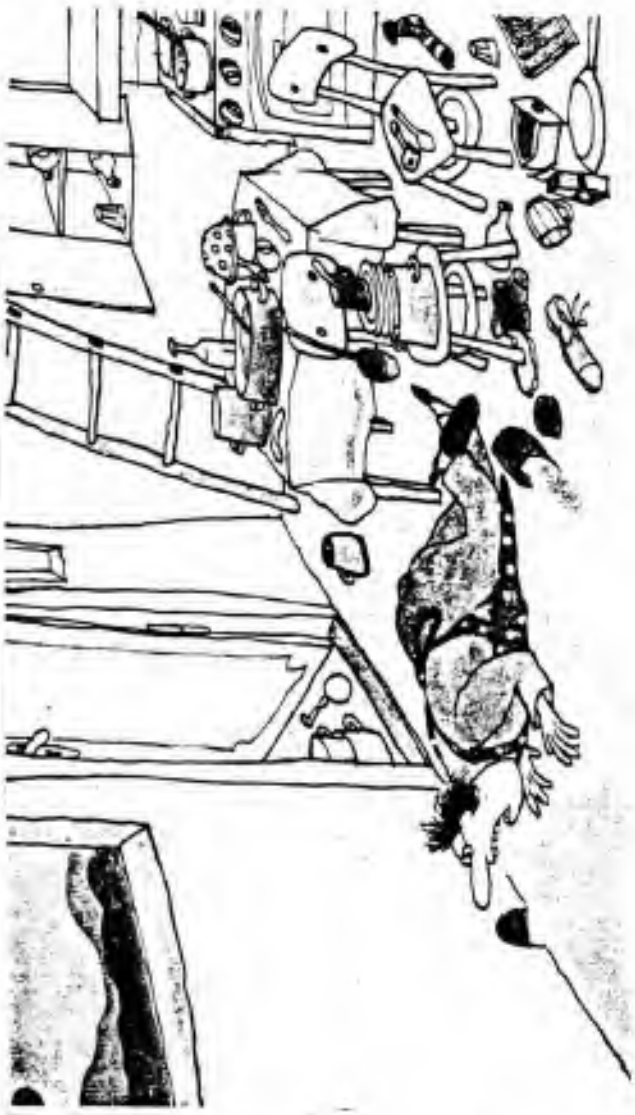

Mikl

● *„Ty, takovej alkoholik, si chceš koupit auto? Jak chceš řídit, když sotva stojíš na nohou?"*
„Copak se auto řídí ve stoje?"

Vladimír Hlavin

„Člověče, máme na stavbě nového mistra, a ten naprosto vážně tvrdí, že pondělky jsou normální pracovní dny . . ."

Švandrlík—Neprakta

„Tvůj nezodpovědnej otec nás opustil a klidně si někde řeže úplně cizího pacholka!"

● *„Máš rád hloupé ženy?"*
„Ne."
„A ženy, které pijí?"
„Ne!"
„A ženy, které neumějí vařit?"
„Ne."
„Tak mi potom řekni, proč mi lezeš za manželkou?!"

● Mladá matka telefonuje z porodnice přítelkyni: „DOBROMILO, představ si, že ten muž, který na jarním maškarním plese vystupoval jako černoch, byl opravdu černoch!"

Lebensmittel „kassiert“

Käse und Nüsse verstrahlt

Mehrmals haben hessische Lebensmittelkontrolleure diese Woche Nahrungsmittel aus dem Verkehr ziehen müssen. Die Strahlenbelastung lag jeweils über dem noch geltenden EG-Grenzwert von 600 Bq/kg (alle Angaben in Becquerel für Cäsium 137 und 134 pro Kilo oder Liter). 1100 Kilogramm Süßmolkepulver wurden beschlagnahmt, weil sie Werte bis 831 Bq/kg enthielten. Das Pulver, das vermutlich aus Süddeutschland stammt, sollte in Hessen zu Gebäck und Keksen verarbeitet werden, teilt der Meßbericht des hessischen Sozialministers mit.

Auch bulgarischer Schafskäse wurde aus dem Handel genommen. Er enthielt bis zu 720 Bq/kg Cäsium. Der in dem Geschäft gefundene Vorrat wurde sichergestellt. Schafskäse aus Frankreich war dagegen frei von Cäsium-Rückständen, ebenso Schnittkäse aus Holland und Schnitt- und Hartkäse aus Bayern.

Wie bereits in den letzten Wochen mußten wieder türkische Haselnüsse beim Import zurückgewiesen werden, dieses Mal eine Ladung von 20 Tonnen. Ihre Spitzenbelastung lag bei 695 Bq/kg, die Durchschnittsbelastung bei 304 Bq/kg. In einer privat importierten Probe von türkischem schwarzem Tee fanden sich 585 Bq/kg.

Deutlich höher belastet sind nun tiefgefrorene Früchte, die vornehmlich aus Jugoslawien kommen. Bei gefrorenen Sauerkirschen fand man Werte von 208 bis 285 Bq/kg, bei gefrorenen Pflaumen bis zu 136 Bq/kg. Tiefgefrorene Johannisbeeren aus Ungarn erreichten 40 Bq/kg, gefrorene Erdbeeren aus Polen dagegen nur 8.

Die Belastung hessischer Frischmilch ist praktisch unverändert: 8 Bq/l im Schnitt und 28 als Höchstwert. Ein Drittel der Proben war unter der Nachweisgrenze von 5 Bq/l. Ähnlich sieht es bei hessischen Milchprodukten aus (Joghurt, Buttermilch, Sahne, Streichrahm, Milchmischerzeugnisse, saure Sahne): ein Durchschnittswert von 9 und Höchstwerte von 22 Bq/kg. Kein Cäsium enthielten Weichkäse, Kochkäse und Butter aus Hessen. In bayerischen Joghurts dagegen fanden sich wieder Werte von 52 bis 59 Bq/kg, in Buttermilch von max. 54 Bq/l.

Noch immer empfiehlt es sich nicht, Milchpulver zu verwenden. Diese Woche lag der Höchstwert bei 451, der Durchschnittswert bei 268 Bq/kg. Babynahrung dagegen, die auch als Pulver verkauft wird, liegt im Schnitt unter 5 Bq mit einem Höchstwert von 27 Bq/kg.

Die Belastung von Fleisch steigt auch weiterhin nicht an. Einzelproben von Rind (23), Schwein (29), Schaf (unter 5), Reh (47) und Hirsch (13) bestätigten dies.

In einer Einzelprobe von Roggenmehl fanden die Kontrolleure jetzt wieder einen erhöhten Wert: 51 Bq/kg. Weizenmehl lag unter der Meßgrenze. Proben von Schokolade aus Süddeutschland enthielten Werte von 7 bis 108 Bq/kg.

Das private „Umwelt- und Diagnose-Labor Fulda“ berichtet von Belastungen in Gewürzen aus Frankreich und Italien: Majoran 874, Himbeerblätter 869, Basilikum 81 und Baldrianwurzel 54 Bq/kg. In getrockneten Waldpilzen aus der DDR hat das Labor sogar 1653 Bq/kg gemessen.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Zur Erinnerung: In der EG gilt bis 28. Februar noch immer der Grenzwert von 600 Bq/kg für Lebensmittel und von 370 Bq/kg für Milch und Kindernahrung. Um „eine Flut radioaktiv verseuchter Lebensmittel-Importe zu verhindern“, fordert der hessische Sozialminister Armin Clauss (SPD) den Bundesumweltminister Wallmann (CDU) erneut auf, Vorsorge zu treffen, denn eine Einigung unter den EG-Ländern sei nicht zu erwarten.

Kinderärzte empfehlen ohnehin nur Nahrungsmittel mit maximal 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit maximal 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, Schwangere und stillende Frauen. bes

[sdk]: VE SVĚTOVÉ PREMIÉŘE uvedlo Slovenské národní divadlo novou operu Jána Cikkera Ze života hmyzu. V pořadí již devátou Cikkerovu operu nastudoval na scéně národního umělce L. Vychodila dirigent, zasloužilý umělec V. Málek. Režií inscenace měl zasloužilý umělec B. Kriška, ústřední postavu Tuláka vytvořil J. Hrubant.

AMERICKÁ FIRMA Eastman Kodak a japonská Fudži, dva největší světoví výrobci fotomateriálů, přicházejí na trh s fotoaparátem „pro jedno použití“. Když zákazník dokončí exponování filmu, odešle výrobci celou kameru a zpátky dostane jen vyvolaný film.

DIE SINKENDE BOHRINSEL.

Ein Ölarbeiter der „Philips Petroleum“ merkte als erster, daß er auf sinkendem Grund stand. Er hatte sich angewöhnt, aus seinem Fenster auf der „Hotelplattform“ im norwegischen Ekofisk-Feld auf das gegenüberliegende Zentralreservoir zu schauen, eine enorme Betonwand mit als Wellenbrecher dienenden Öffnungen. Viel Kurzweil hat das Leben auf einer Bohrinsel nicht zu bieten. Eines Tages stellte er fest, daß die Wellenbrechlöcher im Wasser verschwanden. Er schlug Alarm. Kontrollmessungen ergaben, daß die Plattform tatsächlich absackte. Der Meeresspiegel im Ekofisk-Feld war um 3,5 Meter gesunken. Jetzt soll eine gigantische Operation sichern, daß auch aus nachgebendem Boden weiterhin Öl und Gas gefördert werden können. In einem Ein-Milliarden-Mark-Projekt, dessen Countdown schon angelaufen ist, werden die sechs Ekofisk-Plattformen mit einem Gesamtgewicht von über 40 000 Tonnen am 21. Juli angehoben und ihre Standbeine um sechs Meter verlängert. Technisch soll das Ganze recht simpel sein: Das System, so versichern Experten, sei das gleiche wie beim Reifenwechseln. Daß die Operation jedoch draußen in der Nordsee vor sich geht, bei 75 Metern Meerestiefe, daß dort Stahlkolosse durchgesägt und zentimetergenau wieder aufgesetzt werden, und daß die Öl- und Gasförderung dabei nur für 28 Tage unterbrochen werden soll, um die Profite der Ölgesellschaft nicht zu beeinträchtigen, all das sichert dem Vorhaben weltweites Interesse. Das Absinken des Ekofisk-Feldes ist auf die Ölförderung zurückzuführen. Die Öl- und Gasvorkommen befinden sich in 3000 Meter Tiefe in porösem Kreidefels. Seit täglich 75 000 Barrel Erdöl und 21 Millionen Kubikmeter Gas aus dem Gestein gepumpt werden, verringert sich dessen Druck, und der Kreidefelsen wird unter dem Gewicht der darübergelegenen Gesteinschichten zusammengepreßt. 3000 Meter weiter oben sanken die Plattformen mit. Da diese so konstruiert sein müssen, daß sie auch Meereswellen verkraften können, wie sie nur alle hundert Jahre einmal vorkommen — bei Ekofisk rund 25 Meter hoch, schuf das Abdriften Probleme. In absehbarer Zukunft würden die Sicherheitsvorschriften nicht mehr erfüllt sein.

Ein erster Versuch der „Philips Petroleum“, das Absinken zu verhindern, indem man einen Teil des geförderten Gases zurück in den Boden pumpte, brachte nicht die erwünschten Resultate. So stand die Ölgesellschaft vor der Gefahr, die Förderung aus dem Ekofisk-Feld, in dem es noch Vorkommen für 25 Jahre gibt, in ein paar Jahren abbrechen zu müssen. Nun soll die „Aktion Wagenheber“ unter Einsatz moderner Computertechnik und 2500 Spezialisten die künftige Ölproduktion sichern: Die Stützbeine der fünf Bohrinseln werden mit hydraulischen Zylindern versehen, durchgesägt und hochgepumpt. Am 21. Juli dann soll, wenn das Wetter dies zuläßt, in jedes der Stützbeine ein sechs Meter langes Zwischenstück eingesetzt werden — und zwar, um Schlagseiten zu verhindern, bei allen fünf durch ein kompliziertes Trägersystem miteinander verbundenen Plattformen gleichzeitig. Sechs bis neun Stunden soll es dauern, die 40 000 Tonnen Stahl zu heben. Nach 24 Stunden müssen die Plattformen wieder auf ihren eigenen, nun verlängerten Beinen ruhen.

Schon im Juni wird das „Flotel“, die 11 000 Tonnen schwere Hotelplattform auf Ekofisk, geliftet und aufgestockt werden. Die Ölförderung soll indessen ungestört weitergehen und nur kurzfristig unterbrochen werden, wenn für die Hebung der Bohrinseln alle Rohrleitungen durchtrennt werden müssen. Mit den sechs Meter längeren Beinen brauchen die Ekofisk-Bohrinseln dann auch einen Orkan mit einer „Jahrtausendwelle“ nicht mehr zu fürchten, behaupten Norwegens Ölexperten.

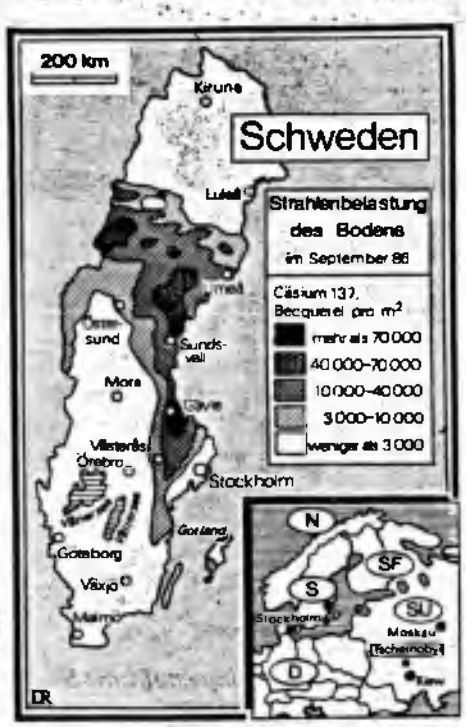

Austin Rover za moře

Po šesti letech se britská automobilka Austin Rover vrací na americký trh. V polovině ledna předvedla nový model luxusního vozu Sterling, vyrobeného ve spolupráci s japonskou automobilkou Honda, a prodávaného v Evropě pod označením Rover 300. Na trhu luxusních aut, v němž dominují firmy BMW, Audi a Honda, se bude nový vůz prodávat ve dvou verzích, za 19 tisíc a 23 300 dolarů. Britský výrobce počítá s tím, že letos prodá 27 000 kusů těchto automobilů a v příštím už 50 000.

Devět miliónů diváků

(titk): Zhruba devět miliónů diváků navštívi za rok pražská kina.

Spolupráce firem Tesla a Lenco

(čtk). Více než 20 000 gramofonů zhotovovaných v k. p. Tesla Litovel je ročně expedováno do 15 zemí světa prostřednictvím firmy Lenco Deutschland z Lahru v NSR. Tuto formu obchodní spolupráce Litovelští navázali v roce 1984 přes podnik zahraničního obchodu Artia Praha. Součinnost se uskutečňuje exportem gramofonových přístrojů pro firmu Lenco jak z běžné produkce, tak i přístrojů speciálně řešených podle požadavků partnera z NSR. Firma Lenco velmi příznivě hodnotí kvalitu čs. gramofonů a pravidelnost sjednaných dodávek. O možnostech dalšího prohloubení a rozšíření součinnosti jednala dvoudenní konference partnerů, která včera skončila v Chudobíně na Olomoucku.

NEMÁ NAD „MADE IN WEST"...

Mráz poškodil vinice

(čtk): Tuhá zima, zejména nízké teploty v lednu, nepříznivě poznamenaly v jihomoravském kraji vinnou révu. Průzkum ukazuje, že největší poškození révy je především v nejnižších polohách na okresech Hodonín, Brno-venkov a Břeclav. Podle odhadu odborníků místy 30 až 80 procent. Nízké teploty zde měly nepříznivý vliv zejména na odrůdy Müller-Thurgau, Portugalské modré a všechny stolní odrůdy. Lépe přezimovaly vinohrady na Uherskohradišťsku a Znojemsku. Jihomoravští zemědělci se nyní věnují řezu, který potrvá do konce března. Při této práci se snaží vinaři z části eliminovat poškození tím, že nechávají na keřích více očeK. Skutečný rozsah vymrznutí se však projeví až při rašení.

VLONI TO BYLA BREBERKA BŘOLOVÁ, LETOS JE TO HRÁZ...

Nový materiál z odpadků

Bonn: Kůly v plotu, silniční patníky či silážní nádrže vyrobené z jogurtových kelímků a dalších odpadků z umělých hmot už nejsou žádnou vizí budoucnosti. V NSR byl v uplynulých dnech odborně veřejnosti představen nový technologický postup, umožňující znovu zhodnotit druhotné suroviny a zpracovat plastické odpadky na nový materiál. Jedna z firem drtí čisté umělohmotné odpadky a při teplotě 180 až 210 stupňů je lisuje do nových forem. Z této nové hmoty, do níž lze zatloukat hřebíky, zašroubovat šrouby i vyřezávat závity, je zatím možné vyrábět pouze tlustostěnné a kompaktní předměty pro potřeby zahrádkářů, silničářů nebo zemědělců. Podmínkou této nové technologie však je třídený sběr odpadků.

I ♡ TŘÍDĚNÝ SBĚR ODPADKŮ!

Kondome per Kurierdienst

NEW YORK, 27. Februar (dpa). Drei Studenten der Universität von Texas in Austin wollen dem Aids-Übel auf ihre Weise beikommen: Sie liefern Kondome und Spermizidschwämme ins Haus. Beim Großteil der Kunden handelt es sich um Studenten, die Bestellungen telefonisch aufgeben und die Schutzmittel innerhalb einer halben Stunde geliefert bekommen. Doch „Notfälle", also nächtliche Bestellungen, gebe es selten, sagt Christopher Bray (21), der die Idee ausgeklügelt hat. „Wir arbeiten hauptsächlich tagsüber, und manche Leute sind noch immer viel zu verlegen, als daß sie selbst in den Laden gingen."

„Protection Connection" — so nennt sich die Gruppe — vertreibt mehr als 100 Kondome in der Woche.

MOŽNO OBJEDNAT I MAVLERACKY...

Boris Becker muß nicht zur Bundeswehr

Das Verteidigungsministerium in Bonn findet sich damit ab, daß die Wehrpflicht von Boris Becker derzeit ruht, weil der zweimalige Wimbledonsieger vor Vollendung seines 17. Lebensjahres seinen Wohnsitz nach Monaco verlegte und damit nicht mehr erfaßt wurde.

Wie von der Hardthöhe, dem Sitz des Verteidigungsministeriums, verlautete, zählt Becker auch nicht als wehrpflichtiger Auslandsdeutscher, da er finanziell von seinen Eltern unabhängig ist und somit Monte Carlo als Hauptwohnsitz anerkannt wird. Sollte Becker vor Ablauf seines 28. Lebensjahres wieder nach Deutschland zurückziehen, könnte er nachträglich noch erfaßt und einberufen werden, erklärte ein Ministeriumssprecher.

TO JE, CO?!

O živé a mrtvé vodě

Snad každý z čtenářů se již setkal s tvrzením, že mrtvá voda je dobrá na dezinfekci, živá na regeneraci pleti. Vědci a lékaři to však zatím nepotvrdili.

Na žádost čtenářů podal zajímavé informace vědecký pracovník Fyzikálního ústavu ČSAV v Praze, Ing. Ladislav Bárdoš, CSc. Zde jsou naše otázky a jeho odpovědi:

Zuby mě bohužel zatím nebolejí, kloktání mrtvou vodou skutečně pomohlo. Přesto jsem u vás v laboratoři zase, neboť krátké zprávičce o živé a mrtvé vodě, kterou jste pro naši redakci nedávno konzultoval, vzbudila mezi čtenáři Lidové demokracie takový zájem a ohlas, že chtějí — a nejen oni — trochu podrobněji vědět, co to vlastně živá a mrtvá voda je?

Zprávy o elektrické úpravě vody, nelze ovšem tento postup ztotožňovat s tzv. elektrolýzou vody, se začaly objevovat v zahraničních časopisech již na počátku osmdesátých let. Byly to však informace vcelku stručné, bez seriózních a také jednoznačných závěrů. A snad právě proto tyto kusé zprávy, často i senzačního ladění, vzbudily mezi laickou veřejností takový zájem.

Mnozí z čtenářů zřejmě již slyšeli nebo četli o magnetické úpravě vody, které jí dávé různé schopnosti, od čisticích až po léčivé „živá a mrtvá" voda se produkuje nikoli magnetickou, nýbrž elektrickou cestou. Přístroj na výrobu obou vod snad dobře znázorňuje jednoduché schéma. Průchodem stejnosměrného proudu zcela obyčejnou vodou, v níž jsou ponořeny kladná a záporná elektroda, dojde k rozkladu ve vodě obsažených solí, minerálů atd. na kladné a záporné ionty. Ty se vlivem elektrického pole pohybují podle svého náboje vždy k obrácené nabité elektrodě. Pokud je ve vodě mezi elektrodami umístěna přepážka, umožňující protékání proudu, ale zabraňující zpětnému promíchávání rozložených produktů, začne se voda u kladné elektrody chovat jako mírná kyselina a voda u záporné elektrody naopak jako voda zásaditá. Kyselé vodě u anody (kladná) se říká „mrtvá", snad proto, že již na první pohled neobsahuje žádné úsady a je zcela čirá. Naopak „živá", voda u katody (záporná) vypadá trochu jako emulze bílo zbarvená. Laik by snad po vyzkoušení mohl říci, že mrtvá voda působí jako dezinfikátor, živá jako regenerátor. Biologové a lékaři to však zatím nepotvrdili.

K čemu vlastně obě vody potřebujete a v kterých oblastech lidské činnosti se dá živá a mrtvá voda použít, nebo se již využívá?

Původně jsme chtěli s mými spolupracovníky v laboratoři zkoušet elektricky upravenou vodu pro oplachování různých vzorků, např.: kovů, skla, křemíku apod. Zdá se však, že na živé organismy působí obě vody výrazněji, než se očekávalo. Proto se dnes snažíme předat celou problematiku kolem živé a mrtvé vody do povolanějších rukou, do rukou mikrobiologů a lékařů. Při této příležitosti je tedy nutné důrazně upozornit na to, že bez seriózního výzkumu v této oblasti nelze vůbec odpovědně mluvit o možnostech využití obou vod. Nelze proto také souhlasit s rozšiřovanými názory, hlavně v laické veřejnosti. Ty elektricky upravenou vodu buď glorifikují, nebo naopak zcela zavrhují. Osobně jsem přesvědčen, že mrtvou a živou vodu bude možno využít hlavně ve zdravotnictví, zejména ve stomatologii a kožním lékařství, v zemědělství, biotechnologiích a snad i v jiných oborech. To však bude vyžadovat odpovědný a specializovaný výzkum. Podle neoficiálních informací se již s takovým výzkumem začalo v Sovětském svazu.

Lze mrtvou a živou vodu vyrobit podomácku, tak říkajíc skoro na koleně?

Ano, lze, ale... a v tom je právě velké nebezpečí, že její amatérská výroba a hlavně její užívání — zejména časté pití živé vody — může živému organismu více ublížit než prospět. Nejsou zatím k dispozici prakticky žádné informace o vlivu stopových prvků z elektrod, o závislosti činku na stupni zásaditosti či kyselosti vody, o přípustných dávkách a také o vedlejších účincích, samozřejmě hlavně nežádoucích. Bez těchto podrobných znalostí nelze nikomu doporučit, aby elektricky upravenou vodu využíval nebo používal. Navíc, a to je také velmi důležité, jsou časté těžké úrazy elektrickým proudem dostatečným varováním před amatérskou stavbou takového zařízení na elektrickou úpravu vody.

● *„Vy jste ten mladý muž, který zachránil mou dceru před utonutím pod ledem?" „Ano, to jsem já." „Tak a kdepak má tu druhou brusli?"*

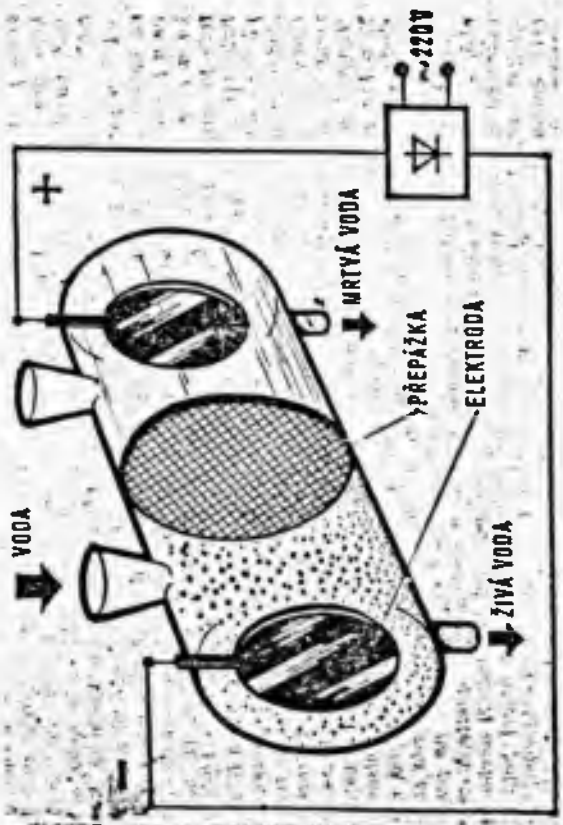

Schéma přístroje na elektrickou úpravu vody

Ghaddafi unterstützt IRA

LONDON, 1. März (dpa). Der libysche Revolutionsführer Muammar el-Ghaddafi hat der britischen Sonntagszeitung „Observer" erklärt, daß er seine Unterstützung für die irische Terrororganisation wegen der britischen Verwicklung in den Luftangriff der USA auf Libyen im Frühjahr verstärkt hat.

A NIKDO TOHO HAYZLA NEZAMRKUJE...!

PSÁNO PRO THOMAYEROVU NEMOCNICI

Vážení zdravotníci,
vždy jsem bez výhrad plnila všechna vaše přikázání. Leč teď se musím vzepřít. Pokud budete trvat na tom, že při vstupu do pavilónu musím mít na botách návleky, umístěte do jejich blízkosti umyvadlo a tekoucí vodou, mýdlem a nůžkami. To proto, abych si po navlečení špinou obsleděných hadrových tapek mohla umýt ruce.
Za sebe i ostatní čistotné návštěvníky děkuji.

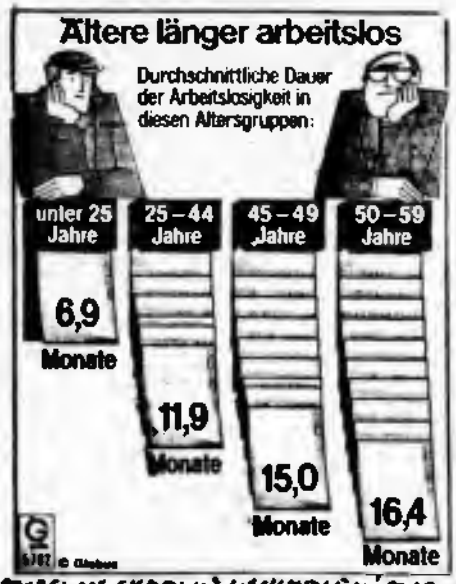

STARCI NA CHARLIE? VACHTMEISTR STARCI!

„Nationaler Lappen" legal

BERLIN, 25. Februar (dpa). Mit einem Freispruch endete jetzt ein Prozeß gegen einen 32jährigen Journalisten, der die Flagge der Bundesrepublik in einer Rundfunkreportage des Senders Freies Berlin (SFB) als „nationalen Lappen" bezeichnet hatte. Der von einer Hörerin beanstandete Ausdruck darf nach dem Urteil des zuständigen Tiergartener Amtsrichters entsprechend nicht isoliert, sondern muß im Rahmen der gesamten Sendung betrachtet werden. Weil im vorliegenden Fall ein „erheblicher Eingriff" nicht zu erkennen sei, sah das Gericht den Tatbestand der Verunglimpfung des Staates und seiner Symbole nicht als erfüllt an.

In der Sendung SF-Beat hatte der Journalist im Mai 1986 einen Beitrag über Fußballfans gesendet, die nach einem Länderspielsieg der bundesdeutschen Nationalmannschaft gegen Frankreich auf dem Kurfürstendamm eine spontane Demonstration veranstaltet hatten. Rechte Grölereien wie „Frankreich muß brennen" hatten den Journalisten seinen Angaben nach veranlaßt, den Vorfall kritisch zu beleuchten. Schließlich seien im Freudentaumel der Fans, darunter einer Vielzahl von Skinheads, sogar ein Polizeibeamter in eine Bundesflagge eingewikkelt worden. Von nationaler Würde sei hier nichts mehr zu spüren gewesen, argumentierte der Journalist. Wegen der Lächerlichkeit dieser Szene habe er den Ausdruck „nationaler Lappen" gewählt.

Fahrkarten vom Schwarzmarkt

LONDON, 25. Februar (AFP). In Großbritannien ist ein Handel mit Bahnfahrkarten im Wert von sieben Millionen Pfund (rund 20 Millionen Mark) aufgedeckt worden. Wie die „British Rail" am Dienstag in London mitteilte, wurden zwei Jahre lang im Südosten Englands unausgefüllte Wochen- und Jahreskarten aus den Verteilerbüros gestohlen und später in Pubs und Clubs der Region verkauft. Personen im Besitz der gestohlenen Fahrkarten gaben zu, die Tickets auf dem Schwarzmarkt gekauft zu haben. Eine junge Frau beispielsweise, die für eine Jahreskarte 100 statt 600 Pfund bezahlt hatte, kaufte ihre Fahrkarte in einer Bar, die vom Ehemann einer Angestellten der Eisenbahngesellschaft geführt wird.

.. A FALEŠNÍ REVIZORI..?

Zugauskunft unter 1 94 19

FRANKFURT A. M., 25. Februar (dpa). Die telefonische Zugauskunft auf 59 Bahnhöfen wird voraussichtlich bis Ende des Jahres auf die einheitliche Nummer 1 94 19 umgestellt. Als erste erhielten bereits die Bahnhöfe Fulda und Bamberg die neue Einheitsrufnummer, am 2. März folgen Kiel und Lüneburg. Nach Angaben der Bundesbahn vom Mittwoch in Frankfurt handelt es sich um folgende Bahnhöfe:

Kiel, Lübeck, Hamburg, Lüneburg, Bremen, Oldenburg, Hannover, Osnabrück, Hameln, Hildesheim, Braunschweig, Bielefeld, Münster, Dortmund, Bochum, Hagen, Essen, Duisburg, Mönchengladbach, Düsseldorf, Wuppertal, Köln, Bonn, Aachen, Krefeld, Koblenz, Siegen, Göttingen, Kassel, Marburg, Gießen, Fulda, Wiesbaden, Mainz, Frankfurt, Darmstadt, Aschaffenburg, Trier, Saarbrücken, Kaiserslautern, Mannheim, Heidelberg, Würzburg, Bamberg, Hof, Nürnberg, Regensburg, Heilbronn, Karlsruhe, Pforzheim, Stuttgart, Tübingen, Freiburg, Konstanz, Ulm, Augsburg, München, Kempten, Rosenheim.

Längere Wartezeit für Visa

BONN, 25. Februar (dpa). Die US-Botschaft in Bonn rechnet mit einer Wartezeit von über sechs Wochen in der sommerlichen Hochsaison für die Bearbeitung von Touristenvisumanträgen in die USA. Rund 400 000 Anträge werden für dieses Jahr erwartet. Deshalb empfahl die US-Botschaft in Bonn jetzt, auch bei noch unklaren Reiseplänen in die USA schon jetzt das in allen Konsulaten und Reisebüros erhältliche Antragsformular für ein Touristenvisum auszufüllen und per Post an die US-Botschaft oder eines der Konsulate zu schicken. Die US-Botschaft wies darauf hin, daß nur schriftliche Anfragen beantwortet werden.

A CO SE MÁME PTÁT?

Einschlagende Raketen und Beethovens Fünfte

Um das Leben des grauen afrikanischen Papageis Coco kämpft der britische Journalist Chris Drake. Coco war im Beiruter Journalistentreffpunkt, dem Hotel Commodore, zum Liebling der Besucher geworden, weil er die Kriegsgeräusche der umkämpften Stadt, beispielsweise den pfeifenden Ton einer herannahenden Rakete und deren Einschlag, schrecklich-schön imitieren konnte. Zu seinem Repertoire gehörten auch Beethovens 5. Symphonie und die französische Nationalhymne. Vergangene Woche entführten ihn Milizionäre aus dem Hotel. Nun hat Drake 10 000 libanesische Pfund (etwa 150 Mark) für seine Rückgabe ausgesetzt. (dpa)

Hohe Strafen für Fluchthelfer

WAIDHAUS, 25. Februar (AP). Zu teils jahrelangen Freiheitsstrafen wegen Fluchthilfe sind drei Bundesbürger vom Bezirksgericht Krumau in der CSSR verurteilt worden. Die Angeklagten hatten Ende November vorigen Jahres ein 20jähriges Mädchen aus der DDR über die Grenze von der CSSR nach Österreich schmuggeln wollen. Das bayerische Grenzpolizeipräsidium in München berichtete erst am Dienstag über die gescheiterte Flucht. Die Urteile ergingen schon Anfang Februar.

KDO NEMÁ RADY...

MÜNCHEN (epd). Wegen der Immunschwächekrankheit Aids erprobt die bayerische evangelische Landessynode am 29. März bei ihrer Frühjahrstagung in Ansbach eine neue Form des Abendmahls. Beim Eröffnungsgottesdienst wird nicht aus einem gemeinsamen Kelch getrunken. Jeder Teilnehmer taucht ein Stück Brot in den Wein. Damit will die bayerische Synode, wie es heißt, den „wachsenden, wenn auch ungerechtfertigten Ängsten" vor einer Virusinfektion beim Abendmahl Rechnung tragen.

PÁRUDA'Y NAMOČIT... A NA MOL!

Básník Karel Toman 25.2.87

(fc): Zvláštní paradox se objeví, zkoumáme-li život a dílo Karla Tomanu, od jehož narození nás dělí už sto deset let. Jeho život je plný nekliďů a nestálosti. Jeho předkové i sourozenci byli rolníky a Antonín Bernášek, jak se básník civilním jménem nazýval, dal přednost právům. Ale dlouho u nich nezůstal. Střídal povolání, stejně jako střídal prostředí, jako střídal místa pobytu, města, která navštěvoval a kde se zdržoval ať pracovně, ať jen z turistického zájmu. Naproti tomu jeho dílo se představuje jako pevný, klidný definitivní hlas — i když se tento hlas zachvívá všemi ozvuky doby a společenského dění. Je známo že básnikovy rukopisy neznaly, co to je škrtání či opravy. Tak dlouho nosil básně v hlavě, až cítil jejich definitivnost — a pak je prostě přenesl na papír. Poezie pro něho byla zřejmě harmonizátorkou života, onim přislovečným pevným bodem, o nějž opírat svůj život, stabilizátorem a ukazatelem směru uprostřed všech konfliktů a zmatků dvacátého století. Toman není z básníků, který by tyto problémy chtěl řešit, ale jejich citlivým, přesným a definitivním pojmenováním je odhaloval a zveřejňoval. A tim i — byť nepřímo, ale zato básnicky účinně — přispíval k jejich řešení. Jeho poezie je málomluvná, ale výstižná, počet jeho básní nevelký, ale hodnotný, a proto přesvědčivý. Názorně ukázal, že síla umění není v kvantitě, ale v kvalitě, což dokázal zejména ve svých sbírkách Měsíce a Století kalendář.

Prodej aut v Kotvě

(Vk): V pražském obchodním domě Kotva byl včera zahájen prodej všech typů osobních automobilů značky Škoda. Letos sem dodá AZNP Mladá Boleslav nejméně 400 osobních automobilů za 25 mil. Kčs. Pro úschovu vozů bude vyhrazeno klimatizované zázemí obchodního domu a zákazník může nakupovat z výběru dvaceti až třiceti vozů s možností volby barvy. Podle smlouvy s výrobcem bude dodáváno postupně 7 typů vozů Škoda. V Kotvě mohou též na požádání zamontovat radiové panely, kapsy na dveře, přední zástěrky, střešní nosiče a během 24 hodin provést také instalaci autorádia, antény či tažného zařízení. Samozřejmostí je i možnost uzavření havarijního pojištění a podle přání může Kotva předat vůz zákazníkovi kdekoli v okruhu hlavního města.

ZA PŘÍPLATEK I JEZDÍ...

Velká česká tragédka 21.2.87

(sdk): Před pětasedmdesáti lety zemřela slavná česká herečka, velká tragédka éry Prozatímního divadla a počátků formování první herecké generace Národního divadla — Otýlie Sklenářová Malá. Poprvé veřejně vystoupila na scéně Prozatímního divadla 3. května roku 1863 jako Schillerova Panna Orleánská (v tomto představení debutoval i další vynikající český herec Jakub Seifert) a svými hereckými výkony si brzy vydobyla přízeň diváků i kritiky. Na české divadelní scéně působila plných čtyřicet let a vytvořila téměř 220 význačných rolí — mj. Markétku, Phaedru, Magelónu a všechny významné ženské postavy shakespearovské —, ve kterých dala vyniknout svému důstojnému, vznosnému a ušlechtilému hereckému projevu s vzácným citem pro čistotu a krásu českého jazyka. Ústrky tehdejšího vedení divadla spolu s nástupem nových progresivních tendencí divadelního realismu uspíšily předčasný odchod Sklenářové z naší divadelní scény, které přes lákavé nabídky německých divadel zůstala věrná, a se kterou se rozloučila přesně po čtyřiceti letech 3. května 1903 jako Hermiona v Shakespearově Zimní pohádce.

● **Počet sebevražd** mezi mladými Američany mužského i ženského pohlaví ve věku 15—24 let stoupl v letech 1970—80 o 40 procent. Vyplývá to z nejnovější americké vládní studie.

Rozkaz k 39. výročí Února:

IHNED ZRUŠIT SOCIALIZMUS!

NEJVĚTŠÍ DAR INKŮ

V květnu roku 1562 dorazily do Sevilly tři lodě. Měly za sebou dlouhou a nebezpečnou plavbu od břehů Jižní Ameriky. Pod dozorem mnoha stráží vykládali přístavní dělníci zboží a bohatství nakradené Indiánům. Na palubě jedné z lodí byl námořník Fernando. Legendy o jeho poslání uvádějí rozdílná příjmení, zůstaneme proto u křestního jména. Sotva by někdo očekával, že tento nenápadný, pracovitý člověk plní velice důležitý úkol, jímž ho pověřil vysoce postavený španělský duchovní působící v Cuzku.

Jistě to byla závažná věc, když kvůli ní vážil dlouhou cestu z jihoamerického vnitrozemí až do přístavu. Fernando byl velice zbožný, poslušný a duchovní by mezi námořníky těžko hledal někoho vhodnějšího, spolehlivějšího. Fernando po celou plavbu pečlivě dohlížel na kožený vak s několika otvory po straně. Chránil jej před vlhkem, hlodavci, lidmi. Netušil, že v této nejobtížnější části úkolu — některé zvědavce jistě podivný vak velmi lákal, i když podle váhy obsahu by snadno usoudili, že neskrývá zlato ani drahé kameny — mu nenápadně pomáhají dva námořníci. Ti za svůj dohled dostali pěknou zálohu a příslib, že když se zásilka severu na širokou nivu řeky dělí, Fernando ukryl vak pod pláštěm, list pod blůzou, přitáhl si kapuci a vyrazil do tmy. Kolem hlídek prošel snadno, námořníci, kteří splnili svou práci, mohli vycházet na břeh. V křivolakých uličkách přístavního města je čekala bohatá nabídka zábavy, kterou si museli po měsíce odpírat. Zpěv a hluk z těch míst svědčil o tom, že jí bohatě využívají. Na poznámku hlídky, ať si taky pořádně užije, Fernando jen kývl hlavou. Za ním vyšly z lodi i dva stíny. V temných zákoutích Sevilly nebylo příliš bezpečno a Fernanda čekala cesta přes celé město.

Chvíli musel bouchat masivním klepadlem, než se za klášternímí zdmi ozval šramot a hlas. Fernando řekl od koho a dostane v pořádku na místo určení, budou se těšit z neméně pěkného doplatku.

Fernanda ani nenapadlo, aby se přesvědčil, zda jeho domněnka, že ve vaku je podivné neznámé ovoce, o němž v jihoamerickém přístavu cosi zaslechl, je správná. Španělé, kteří přišli z And, totiž tvrdili, že jde o podzemní plody keříku rostoucího vysoko v horách. Hovořili také o zázračných léčivých účincích. Stejně svědomitě jako vak opatroval Fernando i zapečetěný list.

MÍSTO URČENÍ — KLÁŠTER V SEVILLE

Mihotavá světla loučí a jejich záblesky v hladině Guadalquiviru pomalu dohasínaly. V dusném květnovém pozdním večeru se snesl od hor na s čím přichází a teprve potom uslyšel skřípání a údery závor. Dveře se maličko pootevřely, jen tak co by prostrčil list. Teprve po chvíli se mezera natolik rozšířila, že mohl podat i vak.

PRVNÍ NÁVOD K PĚSTOVÁNÍ I ÚPRAVĚ

Kdyby byl Fernando méně bohabojný a poslušný příkazů církevního hodnostáře a nahlédl do svěřeného listu, dočetl by se asi toto: „... podivné ovoce, které domorodci pěstují vysoko v horách, kde je ještě dostatek tepla a vláhy. Plody vykopávají ze země. Jedí je vařené, pečené, drtí je, suší a tak získávají zvláštní mouku, kterou uchovávají a dělají z ní do zásoby placky. Rostlina má pěkný, drobný květ, avšak bobule, která se z něj vytvoří, škodí lidskému zdraví a nesmí přijít do potravy ani domácího zvířectva. Zato podzemní hlízy nejen znamenitě chutnají, ale mají i vynikající léčivé účinky. Zvláště voda vymačkaná ze syrových hlíz pomáhá při nemocech žaludku ... Pěstují se tak, že se hlíza zasadí nehluboko do země a rostlina se pak stále okopává, aby ji nedusil plevel. Hlízy jsou dozrálé, když rostlina začíná vadnout. Po sklizni se musí ovoce chránit před vodou a mrazem ...

PODNIKAVÝ OPAT

Mniši, kteří měli na starosti zahradu sevillského kláštera, dostali od představeného patřičné pokyny a zároveň jim přísně nakázal, aby o nové rostlině s nikým nemluvili. A kdyby se snad měla dostat za klášterní zdi, potom by viníka stihl přísný trest.

Na podzim vyhrabávali zahradníci hlízy rukama, divili se, kolik se jich urodilo a opatrně je ukládali do košů. Opat dal několik hlíz uvařit, aby se přesvědčil, že skutečně jde o znamenitou pochoutku. Ze tří syrových pak vymačkal šťávu a dal ji vypít jednomu z mnichů, který si stěžoval na kruté bolesti žaludku. Ten potom tvrdil, že se mu náramně ulevilo. Do jaké míry tu působila šťáva obsahující malé množství glycidů, jež napomáhají činnosti žaludku, vitamínů, minerálních látek, lehce stravitelného tuku, draslíku, hořčíku a hlavně lidským organismem v syrovém stavu nestravitelného škrobu a nakolik bezmezná víra a snaha vyhovět představenému, těžko říci. Skutečností je, že se vegetativní vodě z brambor ještě velmi dlouho přisuzovaly léčivé účinky při poruchách trávení.

Všechny ostatní hlízy přikázal opat pečlivě uložit do suchého sklepa a denně na jejich stav dohlížet. Nemusel být ani zvlášť vypočítavý, aby si uvědomil, že tohle „zemní ovoce" může přinést klášteru značný prospěch a bohatství. V tom se nemýlil a zápisky z doby o deset jedenáct let později potvrzují, že klášter měl z prodeje brambor značné příjmy. Jedno se mu však nepodařilo — uchránit tajemství a výsadní postavení kláštera v pěstování brambor. Ty se předčasně dostaly za klášterní zdi a kdosi šikovný jich brzy namnožil takové množství, že mohl klášteru konkurovat. Jisté je, že nemocnice v Seville nakupovala v roce 1673 mnoho brambor. Jen polovina však pocházela z kláštera, ta druhá od „neznámého" dodavatele. Možná také je, že jistý Hieronymus Cardan nedovezl v roce 1665 na Iberský poloostrov jen menší zásilku brambor pro krále Filipa II., jak se uvádělo, ale potají i množství, které umožnilo rychlé namnožení a prodej. Hieronymus Cardan se vyptával, pro brambory do Jižní Ameriky několikrát a nejvíce se zasloužil o jejich rozšíření na jihozápadě Evropy a patrně i na britských ostrovech.

CESTIČKY BRAMBOR EVROPOU

Španělský král byl v záležitosti brambor méně prozíravý než sevillský opat a převážnou částí vzácného daru se pochlubil při slavnostních hostinách. Jen několik hlíz směl královský zahradník vysadit na příhodném místě, kde cizokrajné rostliny nemohly uniknout pozornosti hostí. Král se potom jimi velmi rád chlubil. Jako potravina však krále ani dvořanstvo brambory příliš nezaujaly, upoutávaly spíše jako výstřednost, která však chutí maso a ovoce nepředčí. Později poslal král Filip II. několik plodů papeži s doporučením, že je to znamenitý prostředek proti jeho žaludečním potížím. Od papeže se brambory neznámou cestou dostaly k prefektovi belgického města Mons, Filipovi de Sivry. To byla šťastná shoda, prefekt byl vzdělaný, prozíravý člověk a brzy pochopil, že dostal do rukou plody rostliny, která by mohla sehrát důležitou roli ve výživě. Předal proto hlízy botanikům, aby je rozmnožili. V roce 1588 je také poslal vídeňskému botanikovi Carolu Clusiovi, který byl znám jako horlivý sběratel všech exotických neznámých rostlin. Proto byl už v roce 1564 ve Španělsku. Předpokládal, že by dobyvatelé mohli přivézt z Jižní Ameriky do Evropy neznámé rostliny. S několika se skutečně seznámil, ale brambory mezi nimi nebyly. Nemohl tušit, že v té době už je množí sevillský klášter a potají chystá svůj velký obchod. V roce 1565, kdy dorazil Hieronymus Cardan, už Clusius ve Španělsku nebyl.

Po roce 1588 pěstoval brambory ve vídeňských botanických zahradách. Jako plodina se však v té době ve střední Evropě brambory ještě neujaly. Bohatí stále dávali přednost masu, ovoci a brambory si dopřávali jen jako výstřednost a chudí byli zvyklí na jedlou řepu, hrách, zelí, proso. V Čechách neměli o bramborách ještě půldruhého století ani ponětí.

LANÝŽI, ZEMNÍ OVOCE A BRANIBOŘI

V roce 1601 vydal Clusius Dějiny vzácných rostlin. Vyobrazil v nich a popsal rostlinu, kterou nazval Papsas peruanorum. Název papsas používali jihoameričtí Indiáni. Zajímavé je, že tento název se v Evropě neujal a už dříve se více rozšířilo pojmenování, které poprvé použil už v roce 1537 španělský kronikář Pedro Gieza de Leon, vyslaný do Jižní Ameriky, aby tam zaznamenával hrdinské činy následníků Pizarrových a vůbec vše, co je pro španělského krále důležité.

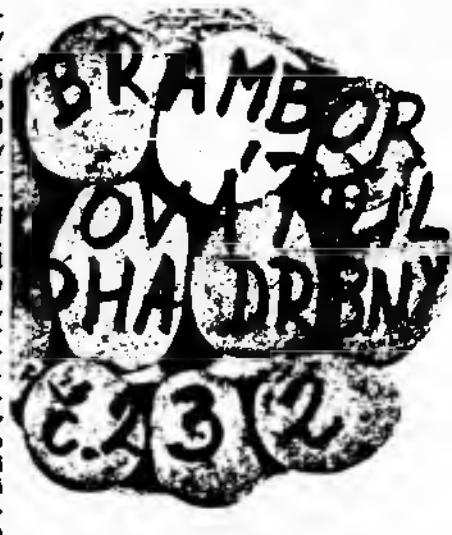

Gieza de Leon sice zapsal podivnou rostlinu s podzemními hlízami pod indiánským názvem, ale připojil ještě „tartufulo" z italštiny. Vycházel přitom ze skutečnosti, že Indiáni vykopávají ze země hlízy podobné lanýžům. Položil tak základ jedné větvi pojmenování brambor. Později je převzali i Němci svým sice pozměněným, ale přesto nápadně podobným — Kartoffeln.

Do Čech se dostaly brambory až v roce 1628 ze sousedního Německa a název brambory měl dozajista spojitost s Branibory. Ale to jsme trochu předběhli. Zatím je rok 1601, Clusius vydal svou knihu a staral se, aby se brambory dostaly do dalších zemí. Z Vídně vedla jejich cesta do Švýcarska, odtud putovaly do Francie a tam dostaly název — pommes de terre — jablka země. Tak vznikla druhá linie názvu. V Německu Erdöpfel a v Čechách zpočátku zemská jablka a později zkomoleně — erteple. Roku 1604 však použil francouzský rolník Olivier de Serres název cartoufle z první linie, který se všeobecně ujal a rychle rozšířil.

ABY SE PIRÁT DRAKE NECÍTIL DOTČEN

To jsme však sledovali jen jednu cestu, kterou se brambory do Evropy dostaly a dál šířily. Angličané ovšem přisuzují prvenství v dovozu brambor jejich slavnému pirátovi Francisu Drakeovi, který prý mnohem dříve než španělští konkvistadoři či než Hieronymus dorazil se svým darem k Filipovi II., přivezl brambory do Anglie. Zda se v polovině 16. století na britských ostrovech brambory pěstovaly a jak se dál šířily, o tom chybějí přesnější zprávy. Pravda je, že vůbec první publikovaná ilustrace

kdo nezmal. Vyplývá to i z obsahu Mathioliho herbáře. Ani druhé vydání z roku 1596, upravené Tadeášem Hájkem z Hájku, brambory neuvádí, ačkoli se už ve

1665 dostatek sadby.

ZEMĚ, ZEMÁKY, ERTEPLE, KOBZOLE A BANDORY

Před počátkem 17. sto-

měli s Irskem čilé obchodní styky a je dobře možné, že lodi, které mířily k irským břehům přímo z Jižní Ameriky, dovezly už kolem roku

s popisem brambor je od bory velmi rozšířily v Irirského botanika Gerarska a zřejmě se tu jako da, která vyšla o čtyři v první evropské zemi roky dříve než Clusiovy staly důležitou potravi-Dějiny. Ve druhé polo-nou. To však nic nedoka-vině 16. století se bram-zuje, protože Španělé

spisu objevují některé nové rostliny dovezené španělskými dobyvateli ze subtropických oblastí Jižní Ameriky.

Do Čech se tedy brambory dostaly až velmi pozdě, v roce 1728. O čtyři roky později se jimi jako znamenitou pochoutkou chlubil jihočeský velmož Vilém Slavata. Pěstovali je i františkáni v Jindřichově Hradci a možná i jiné kláštery. Avšak ještě velmi dlouho zůstávaly brambory jen vzácnou rostlinou šlechtických, klášterních a někde i měšťanských zahrad.

O jejich rychlé rozšíření u nás rozhodla až krutá zkušenost z let 1771 a 1772, kdy si hladomor vyžádal desetitisíce obětí. Zpravidla, jakmile je ve vsi nebo v určité oblasti zkusil být jen jeden rolník, a zákonitě poznal jejich výhody a skutečnost, že mu pomohou překlenout i ta nejhorší období v zimě, padly všechny předsudky. Nicméně stále se vyskytovali vlivní odpůrci, kteří viděli v bramborách nevlastneckou novotu útočící na staré, osvědčené české plodiny a jídla, málo vydatnou panskou pochoutku, která vytlačí z polí obilí a způsobí ještě mnohem větší hlad, než jaký země právě zažila. Překvapuje, že ještě v roce 1674 horlil proti bramborám královéhradecký dějepisec František Svenda. Ale to už byly jen klacičky házené na cestu, které nemohly vítězné tažení brambor ohrozit.

LIDÉ ÚŘEDNÍ A BRAMBOROVÉ BOUŘE

Zajímavým způsobem se dostaly brambory do Ruska. Zasloužil se o to sám car Petr I. Za své cesty do Holandska v roce 1700 se s novou rostlinou seznámil, velmi mu její hlízy zachutnaly a také se dal přesvědčit, že by to mohla být plodina, která uchrání od hladu a smrti obyvatelstvo Ruska. Poslal domů pytel brambor a přikázal, aby lidé úřední hleděli rychle získat další hlízy a postarali se o rozšíření a rozmnožení nové rostliny. Prostý lid však přijal brambory s krajní nedůvěrou. Nevěděl, jak je má správně pěstovat, ošetřovat, upravovat, bál se, že zaberou místo obilí a budou tak příčinou ještě větší bídy.

Zastánci brambor, ať už jen proto, že plnili carův příkaz, nebo že pochopili význam brambor, naráželi na nejrůznější překážky. Na některých místech, kde lidé úřední svou horlivost poněkud přehnali a neposlušné rolníky přemlouvali tehdy velmi rozšířeným způsobem, pomocí důtek a holí, došlo dokonce k bramborovým bouřím. Ale po čase lidé pochopili, že brambory jsou skutečným dobrodiním. Nicméně se v Rusku šířily jen velmi pomalu. Ještě ve druhé polovině 18. století se mnohde na Rusi dopouštěli zemědělci chyb, které měly za následek znehodnocení sadby nebo úrody. Proto vyšlo 31. května 1765 v Rusku do té doby v nevídaném nákladu deseti tisíc výtisků **Poučení o pěstování brambor.** Byla to první souhrnná směrnice obsahující řadu důležitých, pokrokových rad. Ke konci 18. století a zvláště do poloviny století minulého se brambory už rozšířily v celém Rusku a staly se doslova druhým chlebem země.

KATASTROFA ZVANÁ PLÍSEŇ A HNILOBA

Do Evropy se v 16. století i později dostaly z andské náhorní plošiny, z výšky kolem 4500 metrů nad mořem, hlízy několika botanických druhů. Nikdo je však nekřížil. Vždy se vyskytovaly jen v určité linii z jednoho druhu. Jejich výsadby byly tak vzdálené, že o nějakém samovolném křížení mohla být těžko řeč. I kdyby, nic by to nepomohlo, protože ze semen se ještě dlouho nepěstovaly, to až v době záměrného křížení. Proto se vlastně téměř tři století, než se znalosti botaniků dostatečně prohloubily, setkáváme jen s hlízami malými, různě deformovanými, spíše podlouhlými, s hlubokými očky. Jen tu a tam se podařilo udržet lepší linii.

Dlouho se zdálo, že brambory dobře odolávají všem chorobám. V 19. století však přišla nečekaná pohroma. V Irsku, ale i v jiných zemích, a také u nás, postihla brambory nejprve plíseň a později katastrofální hniloba. To už mnohde byly základní potravinou a jejich neúroda a nedostatek znamenaly hlad a smrt pro nespočet lidí. Bylo zřejmé, že se brambory musí podobně jako jiné kulturní rostliny chránit a musí se vypěstovat nové odolné odrůdy vhodné do rozmanitých podmínek. Šlechtitelské práce se ujali mnozí botanici. Z nich vykonal největší kus práce Jefim Gračov, čestný člen pařížské zemědělské akademie. Křížením získal brambory s rozdílnou barvou květů, různých tvarů, s různou konzistencí. Vytvořil tak pro své následovníky důležitý genetický základ. V roce 1881 už se mohli ruští šlechtitelé pochlubit na výstavě Nezávislé hospodářské společnosti téměř stovkou různých odrůd brambor.

CESTY DO PRAVLASTI ZA GENY

Počátkem našeho věku už se v celé Evropě pěstovaly desítky odrůd brambor, z nichž některé získaly věhlas a udržely se velmi dlouho ve výsadbách. To už se však objevily jiné závažné choroby a byly zjištěny viry, oslabující rostliny a snižující výnos. Metlou se na některých místech stala zejména rakovina brambor. Objevili se i různí škůdci. Před šlechtiteli tedy stály další složité úkoly — vypěstovat hlízy odolné vůči novým chorobám, škůdcům a navíc takové, jež by plnily stále náročnější požadavky konzumentů a rozmáhajícího se průmyslu. Tady sehrály velkou úlohu expedice do pravlasti brambor. Známý sovětský genetik Nikolaj Vavilov tvrdil, že v Latinské Americe musí být bohatý genetický zdroj — divoce rostoucí brambory. Proto byla do Mexika, Guatemaly, Bolívie a Chile vyslána skupina vědců a později se vydal do And i sám Vavilov. Expedice objevily šedesát divoce rostoucích a dvacet předtím neznámých druhů brambor. Do And se potom vypravily expedice ze Spojených států, Německa, Švédska, Norska a Velké Británie i genetikové z Peru, Uruguaye a Chile. Dodnes světové šlechtitelství těží z bohaté základny, kterou expedice v Andách získaly a jež v poslední době zase sehrála významnou roli, když se hledaly odrůdy odolné proti velmi závažnému škůdci — háďátku bramborovému.

Dnes se ve světě ročně sklízí přes tři sta miliónů tun brambor. Pěstují se ve sto třiceti zemích, od severního polárního kruhu až k jižnímu výběžku Latinské Ameriky. V nejvyspělejších zemích dosahují roční sklizeň 350 až 400 tun z hektaru. Pokřivené, malé, podlouhlé hlízy se za čtyři století změnily k nepoznání. Dnes se pěstují desítky ba stovky odrůd s hlízami nejrůznějších tvarů — kulatými i ledvinkovitými, žluté, bílé, vhodné na vaření, kaši, placky, lupínky a mnohé jiné úpravy a zpracování.

Vyobrazení bramborové rostliny z konce 17. století

Lososi se vracejí

O lososech víme, že někteří žijí po celý život ve sladké vodě, jiní v mořích, ale za výtěr táhnou z moří nikdy až stovky kilometrů proti proudu řek do svých tržišť. Rozmnožují se totiž jen ve sladké vodě.

Losos se vylíhne z jikry v čistém horském potoce nebo říčce jako nepatrný, průsvitný, dva centimetry velký živočich. V prvních třech až čtyřech měsících života žije nový jedinec ze „zásobníku", kterým je vybaven vlastní matkou. Je to načervenalý žloutkový vak pod hřbetem, jenž mu pomáhá překonat hladové zimní období. Jakmile tuto zásobu zkonzumuje, musí rybička, jež zatím dorostla do velikosti pěti centimetrů, opustit svůj „domov" a spolu s tisíci současných se vydat po proudu na lov. Tak se dostane brzy až do moře, odkudž se od ostatních stejně starých jedinců a nastoupí zcela sám cestu životem.

Teprve za sedm let se dospělý losos vrátí zpět za křehký začátek a jakoby podle různého řádu se téměř na den přesně objeví v ústí stejné řeky. Pak začíná úlisky maratón lososů. Žádná překážka je nezastaví, přeskočí několikametrové příčiny a plavou-li kmeny a obranně přikonávají pe-

V západokanadských řekách probíhá dráha tohoto vyčerpávajícího závodu až do vzdálenosti 1600 kilometrů proti proudu od jejich ústí do moře. Průměrnou rychlostí kolem šesti kilometrů za hodinu štvou se tyto ryby téměř bez oddechu, ve dne v noci, bez potravy, po dobu dvou až tří týdnů, za svým cílem. Nesmírné námaze podne za obětí většina jejich zásob tuku a hilkuvin. Bez ohledu na svůj ubohý stav začnou samci, jakmile dosáhnou tržišť, svádět spolu divoké souboje. Samičky mezitím vyhloubí obranným pohyby asi 25 centimetrů hluboké jamky na kladných místech v řečišti a nakladou tam asi po dvou tisících jiker. Pak následuje „námluvní let", při níž mají v souboji nejúspěšnější samci příležitost k oplodnění nakladených jiker. Krátce potom obě rodiče hynou.

Kanadský přírodovědec W. A. Clemens provedl překvapivý pokus. V jednom z přítoků Fraser-River označkoval půl miliónu mladých lososů, kteří směřovali po proudu k Tichému oceánu. Po několika letech chytil znovu asi jedenáct tisíc ryb, které se s touto značkou vrátily. V žádném jiném přítoku nebyl chycen ani jediný označkovaný losos. Ryby neplavily prostě do nejpříhodnějšího přítoku, aby se vytřely na pohodlném místě. Cílem útrap posledních dnů jejich života byla jenom jedno — vrátit se do rodiště. Ani jeden losos se při hledání svého domova nezmýlil.

Mezi odborníky se vyslovovaly nejrůznější domněnky o technice, s jakou se lososům daří najít cestu „domů". Hovořilo se o magnetismu i o zvláštním a záhadném smyslu. Teprve po čase se podařilo zoologům tuto záhadu rozřešit. Pohlíž pramenů jedné řeky ve Skalistých horách vylovili lososí pořer a dopravili ho několik set kilometrů daleko, kde ho vypustili do potoka jiného říčního systému. Chtěli tím zjistit, co hnalo nyní rybky považovat za svůj domov. Výsledek byl jednoznačný. Když po několikatýdenním živém v moři dospěli, vyhledali všichni lososi bez výjimky tu řeku, do které je vědci vypustili ještě jako potěr. Přesně si vzpomněli na cestu, kterou postupovali opačným směrem před lety jako rybí mládata. Tuto slopu sledují i v posledních dnech života.

Alle braven Kinder / viele brave Kinder / solche brave[n] Kinder

Es gibt eine Reihe Adjektive, die keine sind. Einige davon drücken keine Eigenschaften aus, sondern nur unbestimmte Mengen:

alle, viele, mehrere, einige, wenige, manche, keine, irgendwelche.

Andere wiederum werten nicht, sondern schließen nur an bereits Genanntes an:

solche, welche, andere, letztere.

Genaugenommen haben wir es hier mit Zahlwörtern und Fürwörtern (Pronomen) zu tun. Die meisten von ihnen werden auch als „unbestimmte Für- und Zahlwörter" zusammengefaßt. Das ist aber nur eine ganz allgemeine Kennzeichnung, die zudem für Wörter wie *solche* und *welche* nicht zutrifft. Auch gehören mehrere Adjektive und Partizipien, die wie Fürwörter gebraucht werden können, ebenfalls zu dieser Reihe:

folgende (= diese), *selbige* (= der-, die-, dasselbe), *ähnliche, derartige* (= solche), *obige, besagte* (= jene), *weitere, sonstige* (= noch andere) u.a.

Man nennt die ganze Gruppe daher besser „Pronominaladjektive" und sagt damit, daß sie sowohl als Fürwörter wie als Eigenschaftswörter aufgefaßt werden können. Wir werden gleich sehen, warum.

Das Besondere an diesen Wörtern ist nämlich, daß sie die Beugung eines nachfolgenden Adjektivs beeinflussen, sobald sie mit diesem attributiv (als Beifügung) vor einem Substantiv stehen. Wird nun ein Wort dieser Gruppe als Pronomen angesehen, dann wird das folgende Adjektiv schwach gebeugt:

alle neuen Bücher, *manches schöne* Bild (genau wie: *diese neuen* Bücher, *jedes schöne* Bild)

Werden sie aber als Adjektive angesehen, dann hat das folgende Adjektiv die gleiche Beugung wie sie:

s t a r k: *einige alte* Männer, *anderes wichtiges* Material (genau wie: *kranke alte* Männer, *neues wichtiges* Material); s c h w a c h: *die vielen zerstörten* Häuser, das *wenige gesparte* Geld (genau wie: die *großen zerstörten* Häuser, das *schöne gesparte* Geld).

Diese sogenannte p a r a l l e l e Beugung ist ein charakteristisches Kennzeichen der Adjektive (vgl. S. 33).

Es ist unmöglich, die Pronominaladjektive in bestimmte Gruppen einzuteilen; denn bei jedem von ihnen sind die beschriebenen Möglichkeiten in anderer Weise verwirklicht. Manche von ihnen wirken im Singular anders auf das Adjektiv als im Plural (z.B. *manche, viele*). Bei anderen kommen schwache und starke Formen des Adjektivs nebeneinander vor (z.B *einige, irgendwelche*). Manche können auch selbst in verschiedener Weise gebeugt werden oder sogar endungslos sein (z.B. *alle, viele, solche*). Die folgenden Tabellen stellen deshalb jedes einzelne hierher gehörende Wort für sich dar. Sie berücksichtigen auch einige Wörter, die ganz als Adjektive mit paralleler Beugung behandelt werden (z.B. *einzeln, verschieden, unzählig*). Denn erfahrungsgemäß herrscht auch bei diesen Wörtern einige Unsicherheit.

Die Tabellen verzeichnen nur den heute üblichen korrekten Gebrauch, also keine falschen oder völlig veralteten Formen. Selten gebrauchte Formen sind mit einem Sternchen (*) versehen. Sie treten am häufigsten im Dativ Singular Maskulinum und Neutrum und im Genitiv Plural auf (z.B. *mit obigem altem* / selten: *alten Spruch; anderer Abgeordneter* / selten: *Abgeordneten*), aber auch beim Nominativ Singular Neutrum (z.B. *unzähliges Gutes* / selten: *Gute; einiges alte* / selten: *altes Gerumpel*).

Auf der linken Seite der Tabellen stehen alle schwachen Formen, auf der rechten Seite alle starken Formen. Da der Genitiv Singular Maskulinum und Neutrum beim Adjektiv immer schwach ist (vgl. S. 31f.), erscheinen diese Formen nur links.

Der Vollständigkeit halber sind auch Beispiele mit dem Artikel oder einem weiteren Pronomen aufgenommen worden *(d a s andere blaue Kleid, a l l e etwaigen Kranken, e i n solcher Beamter).* In diesen Fällen bestimmt nicht mehr das Pronominaladjektiv die Beugung, sondern der voranstehende Artikel oder das voranstehende Pronomen. Gerade das zeigt die Eigenart der Pronominaladjektive. Sie sind keine echten Pronomen. Tritt nämlich ein echtes Pronomen hinter einen Artikel, dann bestimmt dieses die Beugung, und nicht mehr der voranstehende Artikel:

ein anderer *redlicher* Mensch (starke Beugung nach *ein*), a b e r: ein *jeder redliche* Mensch (schwache Beugung nach *jeder*).

Wir führen nun alle wichtigen Pronominaladjektive in alphabetischer Reihenfolge auf.

ähnlich

Bei diesem Wort erfaßt die Tabelle nur die Fälle, in denen *ähnlich* etwa den Sinn von „ungefähr solch" hat, also nicht Fügungen wie *ein sehr ähnliches gutes Porträt*, in denen *ähnlich* ein vollwertiges Adjektiv ist.

	ähnliches grobes Gewebe
und ähnlichen groben Gewebes	
* aus ähnlichem groben Gewebe	aus ähnlichem grobem Gewebe
* und ähnliches Gescheite	und ähnliches Gescheites
	mit ähnlichem Gescheitem
	ähnlich buntes Zeug
	ein ähnliches großes Haus
	ein ähnlicher Verrückter
	ähnliche alte Krüge
	ähnlicher alter Krüge
	ähnliche Bekannte
* . . . und ähnlicher Bekannten	. . . und ähnlicher Bekannter
	ähnlich phantastische Geschichten

Dieses Wort wird heute ganz überwiegend als Pronomen behandelt, das folgende Adjektiv wird daher meist schwach gebeugt. Stark beugen nur die Wörter *halb* und *solch*, wenn sie an zweiter Stelle stehen. Wir wollen hier aber gleich noch auf eine landschaftliche Besonderheit hinweisen, die in Sachsen und Thüringen zu Hause ist, in der Hochsprache aber nicht als korrekt gilt.

Um eine regelmäßige Wiederholung auszudrücken, sagt man dort: *aller zehn Minuten, aller halben Stunde[n].* In der Hochsprache kann es nur heißen: *alle zehn Minuten, alle halbe Stunden.*

aller heimliche Groll	
alles/allen heimlichen Grolls	
aller heimlichen Liebe	
mit allem guten Willen	
alles Gute	
alles Guten	
bei allem Schweren	
all der gute Wein	
all dies Schöne	
alle kranken Kinder	
alle halben Jahre	alle halbe Jahre
	alle solche Gedanken
aller guten Dinge sind drei	* aller interessierter Kreise
alle Angestellten, Reisenden	* alle Reisende
aller Angestellten	
all[e] die großen Städte	
all[e] jene Kranken	

andere

Dieses Pronomen wird heute ganz wie ein Adjektiv behandelt, es veranlaßt also parallele Beugung und zeigt Abweichungen nur im Dativ und im Genitiv Plural.

	anderes gedrucktes Material
anderen gedruckten Materials	und anderer ausländischer Herkunft
mit anderem alten Gerümpel	*mit anderem altem Gerümpel
anderes Wichtige	anderes Wichtiges
mit anderem Neuen	mit anderem Neuem
das andere blaue Kleid	
dieser andere Beamte	ein anderer Beamter

	andere kranke Kinder
	anderer großer Sorgen
	andere Angestellte
* anderer Abgeordneten	anderer Abgeordneter
die anderen neuen Häuser	
jene anderen Reisenden	

beide

Dieses Wort tritt praktisch nur im Plural auf und hat die Bedeutung „alle zwei", mit dem Artikel „die zwei". Das folgende Adjektiv wird meist schwach gebeugt, starke Formen sind selten.

* beides Verbotene	
beide großen Maler	* beide große Maler
beider großen Parteien	* beider großer Parteien
beide Abgeordneten	* beide Abgeordnete
beider Kranken	* beider Kranker
die beiden neuen Häuser	
die beiden Reisenden	

besagt

Dieses Partizip stammt aus der Kanzleisprache und hat den Sinn „oben erwähnt, bereits genannt". Es veranlaßt parallele Beugung.

	besagter großer Wagen
besagten großen Wagens	besagter alter Dame
	mit besagtem großem Wagen
	besagter Abgeordneter
	von besagtem Abgeordnetem
der besagte große Wagen	
der besagte Abgeordnete	
	besagte alte Freunde
	besagter alter Bekannter
	besagte Abgeordnete
* . . . besagter Abgeordneten	die Stimmen besagter Abgeordneter
die besagten alten Bekannten	
die besagten Abgeordneten	

derartig

Das Wort wird ganz als Adjektiv behandelt, veranlaßt also parallele Beugung. Der Bedeutung nach entspricht es dem Pronomen „solch".

	derartiges schlechtes Benehmen
derartigen schlechten Benehmens	derartiger mangelhafter Arbeit
* mit derartigem schlechten Benehmen	mit derartigem schlechtem Benehmen
	* derartiges Gutes
	* mit derartigem Gutem
	derartig leichtsinniges Gerede
	derartig Ausgeklügeltes
	ein derartiges dummes Geschwätz
	derartige große Fehler
	derartiger großer Fehler
	derartige Kranke
	die Heilung derartiger Kranker
	derartig schwache Patienten
	derartig Erkrankte

drei

Das Zahlwort *drei* wird genau wie *zwei* behandelt, vgl. dieses.

ebensolch

Anders als bei *solch* (vgl. dieses) wird das Adjektiv nach *ebensolch* überwiegend stark gebeugt. Im Plural steht daneben die schwache Beugung. *Ebensolch* hat den Sinn von „genau solch", es betont also noch stärker als *solch* die Gleichartigkeit.

	ebensolcher schöner Stoff
* mit ebensolcher roten Seide	mit ebensolcher roter Seide
* mit ebensolchem blauen Garn	mit ebensolchem blauem Garn
	ebensolch blaues Garn
	ein ebensolcher schöner Tag
	ein ebensolcher Beamter
ebensolche dummen Ausreden	ebensolche dumme Ausreden
ebensolcher dummen Ausreden	ebensolcher dummer Ausreden
	ebensolche Kranke
ebensolcher Kranken	ebensolcher Kranker
	ebensolch schöne Tage

einige

Dieses unbestimmte Zahlwort bewirkt im Plural starke Beugung, während die Formen im Singular nicht einheitlich sind. Bei stärkerer Betonung kann *einige* auch „beträchtlich, ziemlich viel" bedeuten (z.B.: *In dieser Rede liegt einiger politischer Zündstoff*).

	einiger politischer Zündstoff
einiges alte Gerümpel	* einiges altes Gerümpel
unter Aufbietung einigen guten Willens	mit Anwendung einiger geballter Energie
mit einigem guten Willen	* mit einigem gutem Willen
einiges Wahre	* einiges Wahres
mit einigem Schönen	* mit einigem Schönem
	einige gute Bücher
* einiger guten Menschen	einiger guter Menschen
	einige Gelehrte
* einiger Gefangenen	einiger Gefangener

einzeln

Hier wird nur das Zahlwort *einzeln* in der Bedeutung „einige[s], manche[s]" berücksichtigt, also nicht sein adjektivischer Gebrauch wie in der Fügung *ein einzelner* (= alleinstehender), *hoher Baum*. Von den üblichen Ausnahmen abgesehen, bewirkt *einzeln* immer parallele Beugung.

	einzelnes verlorenes Gerät
einzelnen verlorenen Geräts	einzelner verlorener Munition
* von einzelnem vergessenen Unkraut	von einzelnem verlorenem Gerät
	einzelnes Gutes
	von einzelnem Gutem
	einzelne große Betriebe
	einzelner großer Betriebe
	einzelne Geistliche
* . . . einzelner Geistlichen	die Meinungen einzelner Geistlicher

erstere

Dieses Wort wird wie *letztere* behandelt, vgl. dieses.

etliche

Dieses unbestimmte Zahlwort, das im Sinne von „einige" verwendet wird, ist fast nur noch in der Bedeutung „ziemlich viel" gebräuchlich und wird dann stärker betont.

	etlicher politischer Zündstoff
* etliches neue Geschirr	etliches neues Geschirr
unter Aufbietung etlichen guten Willens	mit Einsatz etlicher geballter Kraft
nach etlichem heftigen Klopfen	* nach etlichem heftigem Klopfen
etliches Nützliche	* etliches Nützliches
mit etlichem Schönen	* mit etlichem Schönem
	etliche goldene Ringe
* etlicher goldenen Ringe	etlicher goldener Ringe
	etliche Anwesende
* etlicher Anwesenden	etlicher Anwesender

etwaig

Dieses zum Adverb *etwa* gebildete Adjektiv bewirkt nur parallele Beugung.

	etwaiges zerbrochenes Geschirr
etwaigen zerbrochenen Geschirrs	etwaiger verdorbener Ware
* mit etwaigem höheren Einkommen	mit etwaigem höherem Einkommen
* etwaiges Vergessene	etwaiges Vergessenes
	nach etwaigem Vergessenem
das etwaige erneute Versagen	ein etwaiges höheres Einkommen
das etwaige Vergessene	
	etwaige schädliche Auswirkungen
	etwaiger schädlicher Auswirkungen
	etwaige Kranke
	etwaiger Kranker
die etwaigen schädlichen Auswirkungen	
alle etwaigen Kranken	

folgend

Von diesem Partizip wird nur der fürwörtliche Gebrauch im Sinn von „dieser, diese, dieses" berücksichtigt, also nicht die Bedeutung

„nachfolgend, hinterher kommend". Die seltene Form *folgender Angestellte* u.ä. ist Papierdeutsch, sie kündigt innerhalb einer längeren Aufzählung an, daß ein einzelner Name für sich genannt wird (z.B.: *Kinderzulagen erhalten folgende Arbeiter: . . . , folgender Angestellte: . . .*).

folgender schöne Satz: . . .	folgender schöner Satz: . . .
folgendes schöne Gedicht: . . .	folgendes schönes Gedicht: . . .
folgenden schönen Satzes: . . .	folgender hübscher Ausrede: . . .
mit folgender hübschen Ausrede: . . .	mit folgender hübscher Ausrede: . . .
mit folgendem schönen Satz: . . .	mit folgendem schönem Satz: . . .
* folgender Angestellte: . . .	
* mit folgender Angestellten: . . .	
der folgende kurze Spruch: . . .	
* der folgende Beamte: . . .	
	folgende einheimische Familien: . . .
* wegen folgender wichtigen Ereignisse: . . .	wegen folgender wichtiger Freignisse: . . .
* folgende Angestellten: . . .	folgende Angestellte: . . .
* folgender Angestellten: . . .	folgender Angestellter: . . .
die folgenden neuen Bücher: . . .	
die folgenden Beamten: . . .	

gedacht

Dieses Partizip wird genau so behandelt wie das gleichbedeutende *besagt*, vgl. dieses.

gewiß

Auch dieses Adjektiv wird hier nur im Sinn von „nicht genau bestimmbar, nicht näher bezeichnet" erfaßt. Im Genitiv Plural wird das folgende Adjektiv manchmal schwach gebeugt, besonders wenn weitere Wörter dazukommen. Es ist aber besser, hier stark zu beugen

	gewisses unverantwortliches Gerede
wegen gewissen unverantwortlichen Geredes	
	in gewissem verdächtigem Zusammenhang
	gewisses Verdächtiges
	ein gewisser tödlicher Ernst
der gewisse Abgeordnete	ein gewisser Abgeordneter
	gewisse notwendige Änderungen
* gewisser [für den Betrieb] notwendigen Änderungen	gewisser notwendiger Änderungen
	gewisse Kranke
* gewisser am Typhus Erkrankten	gewisser am Typhus Erkrankter

irgendwelcher

Im Gegensatz zu *welcher* (s.d.) hat *irgendwelcher* die Bedeutung „nicht näher bekannt oder bezeichnet". Dieses Wort wird entweder wie ein Pronomen oder wie ein Adjektiv behandelt; daher kann das folgende Adjektiv sowohl stark wie schwach gebeugt werden.

irgendwelches dumme Zeug	irgendwelches dummes Zeug
irgendwelchen alten Plunders	
wegen irgendwelcher schmutzigen Wäsche	wegen irgendwelcher schmutziger Wäsche
mit irgendwelchem alten Plunder	mit irgendwelchem altem Plunder
irgendwelche alten Lieder	irgendwelche alte Lieder
irgendwelcher klugen Leute	irgendwelcher kluger Leute
irgendwelche Angestellten	irgendwelche Angestellte
wegen irgendwelcher Angestellten	wegen irgendwelcher Angestellter

kein

Als Verneinung von „ein" wird *kein* genau wie der unbestimmte Artikel behandelt. Das folgende Adjektiv wird also nur dann stark gebeugt, wenn *kein* ohne Endung erscheint. Im Plural wird das folgende Adjektiv also immer schwach gebeugt.

keine ruhige Minute	
keines neuen Gedankens	
mit keinem einzigen Wort	
mit keinem Angeklagten	
	kein neuer Gedanke
	kein einziges Wort
	kein Angeklagter
keine neuen Freunde	
keiner neuen Freunde	
keine Beamten	
keiner Beamten	

letztere

Das Wort hat den Sinn von „dieser, diese, dieses letztgenannte" und steht gewöhnlich im Gegensatz zu *erstere* „jener, jene, jenes erstgenannte". Beide Wörter dürfen nur gebraucht werden, wenn von zwei Personen oder Sachen die Rede ist. Bei drei und mehr Personen oder Sachen würde der Bezug unklar (vgl. S. 97f.).

* letzterer neu ausgebaute Weg	letzterer neu ausgebauter Weg
letzteren neu ausgebauten Weges	letzterer neu ausgebauter Landstraße
* auf letzterem neu ausgebauten Weg	auf letzterem neu ausgebautem Weg
	letzterer Beamter
mit letzterem Beamten	mit letzterem Beamtem
der letztere neu ausgebaute Weg	
der letztere Bekannte	
	letztere nachdenklich stimmende Worte
* letzterer nachdenklich stimmenden Worte	letzterer nachdenklich stimmender Worte
	letztere Beamte
* letzterer Beamten	letzterer Beamter
die letzteren kaum hörbaren Worte	
diese letzteren Bekannten	

manch

Dieses Wort wird im Singular nur als Pronomen behandelt, bewirkt also schwache Beugung des folgenden Adjektivs, wenn es nicht selbst endungslos ist. Im Plural kommen beide Beugungsweisen des Adjektivs gleichberechtigt vor.

mancher schöne Weg	
manchen/*manches schönen Weges	
mancher schönen Stunde	
auf manchem schönen Weg	
mancher Gewählte	
mit manchem Bekannten	
	manch neuer Gedanke
	mit manch hübschem Kind
	manch [ein] Geheilter
manche alten Soldaten	manche alte Soldaten
mancher frechen Worte	mancher frecher Worte
manche Angestellten	manche Angestellte
mancher Angestellten	mancher Angestellter
	manch schöne Stunden

mehrere

Das vom Adverb *mehr* abgeleitete Adjektiv kommt heute nur im Plural vor. Eine Fügung wie *mehreres Gute* (soviel wie *einiges Gute*) ist veraltet.

	mehrere deutsche Gäste
* mehrerer alten Bücher	mehrerer alter Bücher
	mehrere Beamte
* mehrerer Beamten	mehrerer Beamter

obige

Das zum Adverb *oben* gebildete Wort (im Sinn von „oben genannt, erwähnt") wird nur als Adjektiv behandelt, bewirkt also parallele Beugung.

	obiger alter Spruch
	obiges von ihm gemaltes Bild
obigen alten Spruches	wegen obiger schöner Melodie
* mit obigem alten Spruch	mit obigem altem Spruch
	obiger Abgeordnete

* mit obigem Abgeordneten	mit obigem Abgeordnetem
der obige alte Spruch	
jener obige Abgeordnete	
	obige neue Erkenntnisse
	obiger neuer Erkenntnisse
	obige Beamte
* . . . obiger Beamten	im Beisein obiger Beamter
die obigen neuen Erkenntnisse	
die obigen Beamten	

sämtlich

Das unbestimmte Zahlwort, das wie ein Adjektiv auf *-lich* gebildet ist, wird fast ausschließlich als Pronomen behandelt, bewirkt also schwache Beugung des folgenden Adjektivs.

sämtlicher gemahlene Kaffee	
sämtlichen gemahlenen Kaffees	
sämtlicher vorhandenen Energie	
mit sämtlichem gesparten Geld	
sämtliches Geschriebene	

mit sämtlichem Geschriebenen	
das sämtliche gute Geschirr	
das sämtliche Gesparte	
sämtliche vorhandenen Bücher	* sämtliche kleine Kinder
sämtlicher vorhandenen Bücher	sämtlicher vorhandener Bücher
sämtliche Angestellten	* sämtliche Gefangene
sämtlicher Beamten	sämtlicher Beamter
die sämtlichen kleinen Fehler	
* die sämtlichen Kranken	

selbige

Dieses Wort, das die Bedeutung „derselbe eben genannte" hat, wird überwiegend als Adjektiv behandelt, bewirkt also parallele Beugung. Der Dativ Singular und der Genitiv Plural weichen ab, diesmal aber auch der Genitiv und Dativ des Femininums im Singular.

	selbiger alter Freund
selbigen alten Freundes	
selbiger alten Tante	
mit selbigem alten Freund	mit selbigem altem Freund
	selbiger Bekannter
mit selbigem Bekannten	
* der selbige alte Freund	
* der selbige Bekannte	
	selbige neue Schuhe
selbiger neuen Schuhe	selbiger neuer Schuhe
	selbige Beamte
selbiger Beamten	wegen selbiger Beamter
* die selbigen neuen Schuhe	
* die selbigen Bekannten	

sogenannt

Dieses Wort wird wie ein Adjektiv behandelt, bewirkt also parallele Beugung des folgenden Adjektivs.

	sogenannter passiver Widerstand
die Einfuhr sogenannten russischen Tees	der Verkauf sogenannter beschwerter Seide
* bei sogenanntem passiven Widerstand	bei sogenanntem passivem Widerstand
	sogenanntes Eingemachtes
* mit sogenanntem Eingemachten	mit sogenanntem Eingemachtem

der sogenannte graue Markt	ein sogenannter grauer Markt
dieser sogenannte Bekannte	ihr sogenannter Bekannter
	sogenannte dringende Maßnahmen
	sogenannter dringender Maßnahmen
	sogenannte Vorbestrafte
* sogenannter Vorbestraften	sogenannter Vorbestrafter
die sogenannten eindeutigen Beweise	
diese sogenannten Beamten	

solch

Nach diesem hinweisenden Fürwort (Demonstrativpronomen) mit der Bedeutung „so beschaffen, so geartet" wird das Adjektiv im Singular fast ausschließlich schwach gebeugt. Im Plural treten beide Beugungsweisen auf, jedoch ist auch hier die schwache häufiger.

Nach der endungslosen Form *solch* ist natürlich nur starke Beugung möglich.

solcher harte Boden	* solcher feiner Stoff
solchen/*solches harten Bodens	
solcher guten Milch	* solcher guter Milch
mit solchem frischen Brot	* mit solchem frischem Brot
solches Geschriebene	
von solchem Beamten	
	solch schwerer Wein
solch schweren Weines	
	solch schwerem Wein
	solch Schönes
	solch ein schöner Tag
solch eines schönen Tages	
solch einem schönen Tag	
	solch ein Beamter
solch eines Beamten	
solch einem Beamten	
	ein solcher schöner Tag
eines solchen schönen Tages	
	ein solcher Beamter
eines solchen Beamten	
solche schönen Reisen	solche schöne Reisen
solcher großen Künstler	solcher großer Künstler
solche Abgeordneten	solche Abgeordnete
solcher Kranken, Abgeordneten	
	solch bunte Blumen
	solch bunter Blumen

sonstige

Dieses Wort im Sinne von „weitere, andere" wird überwiegend als Adjektiv behandelt, bewirkt also parallele Beugung.

	sonstiger fremder Besitz
sonstigen fremden Besitzes	
* mit sonstigem fremden Besitz	mit sonstigem fremdem Besitz
	sonstiges Unangenehmes
* von sonstigem Unangenehmen	von sonstigem Unangenehmem
der sonstige fremde Besitz	
alles sonstige Unangenehme	
	sonstige alte Freunde
* sonstiger alten Freunde	sonstiger alter Freunde
	sonstige Bekannte
* sonstiger Bekannten	sonstiger Bekannter
meine sonstigen alten Freunde	
die sonstigen Bekannten	

ungezählt

Dieses Adjektiv wird genau wie *zahllos* behandelt, vgl. dieses.

unzählig

Dieses Adjektiv bewirkt parallele Beugung. Die beiden abweichenden Fälle im Nominativ Singular Neutrum und im Genitiv Plural sind durch die Bedeutung „sehr viel" veranlaßt worden.

* unzähliges Gute	unzähliges Gutes
	mit unzähligem Gutem
	unzählige kleine Fehler
	unzähliger kleiner Fehler
	unzählige Angestellte
* unzähliger Angestellten	unzähliger Angestellter
die unzähligen kleinen Fehler	
die unzähligen Angestellten	

verschieden

Bei diesem Wort wurde nur die Bedeutung „manches, mehrere" berücksichtigt. Bis auf die typischen Ausnahmen bewirkt es starke Beugung des folgenden Adjektivs.

	verschiedenes beschädigtes Material
verschiedenen beschädigten Materials	verschiedener beschädigter Ware
	mit verschiedenem neuem Material
* verschiedenes Gute	verschiedenes Gutes
	mit verschiedenem Neuem
	verschiedene neue Mitglieder
	verschiedener neuer Mitglieder
	verschiedene Bekannte

* verschiedener Bekannten	verschiedener Bekannter

viel

Nach diesem unbestimmten Zahlwort wird das Adjektiv im Singular überwiegend schwach gebeugt, im Plural dagegen stark. Nach der endungslosen Form tritt natürlich gleichfalls nur die starke Beugung auf.

	vieler neuer Stoff
vieles alte Gerümpel	
vielen alten Gerümpels	
mit vielem kalten Wasser	mit vieler natürlicher Anmut
vieles Unbekannte	
mit vielem Neuen	
	viel gutes Essen
	mit viel gutem Rat
	viel Geschriebenes
der viele gute Wein	
das viele Geschriebene	
	viele kleine Kinder
* vieler kleinen Kinder	vieler kleiner Kinder
* viele Angehörigen	viele Angehörige
* vieler Beamten	vieler Beamter
	viel junge Leute
	viel Kranke
die vielen schönen Bücher	
die vielen Kranken	

weitere

Dieses Adjektiv, eigentlich der Komparativ zu *weit*, bewirkt – bis auf die typischen Ausnahmen – parallele Beugung.

	weiteres gedrucktes Material
weiteren gedruckten Materials	weiterer großer Anstrengung
* mit weiterem gedruckten Material	mit weiterem gedrucktem Material
	weiteres Wichtiges
	mit weiterem Wichtigem
das weitere gedruckte Material	ein weiterer schwerer Unfall
das weitere Wichtige	ein weiterer Angestellter
	weitere intensive Versuche
	weiterer intensiver Versuche
	weitere Beamte
* weiterer Beamten	weiterer Beamter
die weiteren schweren Unfälle	
die weiteren Beteiligten	

welch

Dieses Fragefürwort (Interrogativpronomen) wird ganz wie ein Pronomen behandelt, bewirkt also, wenn es nicht endungslos ist, die schwache Beugung des folgenden Adjektivs. Im Genitiv Singular kann es selbst stark oder schwach sein *(welches, welchen)*.

welcher junge Mann	
welches neuen Zeugen	
welchen jungen Mannes	
mit welchem jungen Mann	
welcher Abgeordnete	
mit welchem Abgeordneten	
	welch schönes Mädchen
	welch Mutiger
	welch ein schönes Mädchen
welche neuen Gedanken	
welcher alten Bilder	
welche Beamten	
welcher Beamten	welch traurige Nachrichten

wenig

Anders als sein Gegenwort *viel* bewirkt *wenig* auch im Singular fast ausschließlich parallele Beugung. Wir sehen daran, daß die Sprache nicht immer unter einem Systemzwang steht. Wörter, die in irgendwie gearteten Bedeutungsbeziehungen zueinander stehen, müssen deshalb noch nicht in ihrem formalen Gebrauch übereinstimmen.

	weniges gutes Material
an Hand wenigen guten Materials	
mit wenigem guten Willen	* mit wenigem gutem Willen
	mit weniger konzentrierter Kraft
* nur weniges Gute	nur weniges Gutes
mit wenigem Neuen	mit wenigem Neuem
	nur wenig alter Schmuck
	wenig Schönes
	nur ein wenig gemahlener Kaffee
der wenige gute Schmuck	
das wenige Gute	
	wenige alte Leute
	weniger alter Leute
	wenige Beamte
	weniger Beamter
	wenig neue Ideen
	wenig Kranke
die wenigen alten Freunde	
die wenigen Bekannten	

zahllos

Dieses Adjektiv wird nur im Plural gebraucht und bewirkt fast ausschließlich parallele Beugung.

	zahllose rostige Nägel
	zahlloser rostiger Nägel
	zahllose Angestellte
* zahlloser Angestellten	zahlloser Angestellter
die zahllosen neugierigen Blicke	
die zahllosen Kranken	

zahlreich

Dieses Adjektiv wird hier nur in der Bedeutung „viel" erfaßt, also nicht in Fügungen wie *eine zahlreiche Familie*, wo es „aus vielen Mitgliedern bestehend" bedeutet. Es bewirkt parallele Beugung.

	zahlreiches neues Material
an Hand zahlreichen neuen Materials	
	mit zahlreichem neuem Material
	zahlreiche alte Mitarbeiter

	zahlreicher alter Mitarbeiter
	zahlreiche Abgeordnete
* zahlreicher Abgeordneten	zahlreicher Abgeordneter
die zahlreichen kleinen Fehler	
die zahlreichen Bekannten	

zwei

Von allen bestimmten Zahlwörtern sind heute nur noch *zwei* und *drei* deklinierbar, und auch diese nur im Genitiv. Das nachfolgende Adjektiv wird parallel, d.h. in diesem Fall stark gebeugt. Die schwache Beugung *(der Bund zweier mächtigen Kaiser)* ist veraltet, sie kommt nur noch beim substantivierten Adjektiv oder Partizip vor und ist hier sogar etwas häufiger als die starke.

	zweier guter Bücher
* zweier Angestellten	zweier Angestellter
zweier Liebenden	zweier Liebender
zweier Schönen	* zweier Schöner
	zwei gute Bücher
	zwei Kranke
die zwei neuen Mitarbeiter	
dieser zwei Angestellten	

Archeologové opravují sami sebe

Jedinečné nálezy v Olomouci ● Objev předvelkomoravských osad

Olomoučtí archeologové mají i v zimě stejně pilno jako v nejparnějším létě. Vedoucí archeologického oddělení Okresního střediska státní památkové péče a ochrany přírody PhDr. J. Bláha s kolektivem spolupracovníků dokončuje první předběžné zhodnocení bohatých výsledků loňské archeologické sezóny.

A v metropoli Hané byla nad očekávání úspěšná, neboť nálezy přispějí k přehodnocení dat některých dřívějších objevů přibližně o sto let. Loňské nálezy prokázaly také četné shody s předměty ze staršího předvelkomoravského slovanského osídlení v Mikulčicích; pro poznání tohoto období Slovanů na severu Moravy jsou vlastně prvními doklady. Další zkoumání a srovnávání nálezů upřesňuje rovněž dřívější domněnky a odstraňuje pochybnosti, neboť dokumentů ze slovanského období před 9. stoletím bylo doposud na severu Moravy poskrovnu.

Jedinečné nálezy v Olomouci byly získány při předstihovém výzkumu na budoucím staveništi další části Povelského sídliště poblíž Marxovy ulice. V loňské sezóně olomoučtí archeologové odkryli plochu více než 500 m², na níž bylo 21 objektů. Jde o dvě blízké osady.

Bližším studiem objevů se zjistilo, že pocházejí z 8. a 7. století n. l., tedy z tzv. starší doby hradištní. Zajímavé také je, že ani jediný z dosud odkrytých objektů není obytným, ale jen hospodářským, jako zásobnice, stáni či kotce pro domácí zvířata, odpadní jámy apod. Kolem nich byly rozházeny zvířecí kosti; na některých se našly otisky psích zubů a mezi odpady se kupodivu zachovaly také psí exkrementy. Tento nepořádek byl zřejmě záměrný, neboť kosti zpevňovaly půdu. Zdejší Slované pravděpodobně bydleli již v nadzemních obydlích — srubech, které se pochopitelně nezachovaly. Svědčí však o nich nálezy vypáleného hliněného těsnění stěn, tj. mazanice.

K nejpozoruhodnějším nalezeným předmětům náleží ostruha s háčky; je vykována ze železa a původně ozdobena barevným kovem — jde tedy o tauzii. Tento typ ostruh se vyskytuje pouze do doby kolem roku 800 a dokládá přítomnost jízdních bojovníků. Dále byla odkryta čtyři bronzová ozdobná kování k opaskům, které se považují za hodnostní prvek vyšší společenské vrstvy. Poněvadž podle dosavadního výzkumu se tato honosná kování nacházela jen v místech, kde byla zjištěna mocenská politická a hospodářská ústředí, jako v Mikulčicích, na Zelené Hoře u Vyškova, ve Starých Zámcích u Brna a nejnověji v centru Uherského Hradiště, i olomoučtí archeologové se domnívají, že na takové ústředí nyní narazili.

Tento názor potvrzuje další unikátní nález – masivní stříbrná kruhová spona ve tvaru řeckého písmene omega; odborníci předpokládají, že by mohla být severského původu. Nalezena byla také bronzová pinzeta, která sloužila spíš ke kosmetickým účelům než pro potřebu klenotníka. Z odkrytů byl získán rovněž bohatý soubor železných nožů, kostěných šídel a proplétáčků, dále hliněné přesleny, množství kamenných brousků; do souvislosti s lovem nebo bojem lze dát objev dvou hrotů železných šípů a masivní sekeru. Mezi objevy je také větší množství kovářské strusky a ústřižek měděného plechu, což by mohlo svědčit, že v sídlišti pracovali kováři a snad i kovolitci.

Odborníci zkoumají i rozsáhlý soubor zvířecích kostí, jež spolu s rybími kostmi a šupinami dovolí nahlédnout do jídelníčku tehdejších obyvatel centra střední Moravy. Nález železného háčku dokazuje techniku rybolovu. Cenný — hlavně pro datování dalších lokalit na severní Moravě — je bohatý soubor slovanské keramiky.

Další průzkum obou lokalit bude pokračovat ještě letos, neboť na podzim mají stavbaři přikročit v tomto prostoru již k výstavbě nového obytného souboru. Zatímní nálezy neprozradily, zda objevené osady jsou součástí nějaké aglomerace s případným opevněným ústředím. Na rozřešení této svrchovaně důležité otázky se olomoučtí archeologové právě letos zaměří. Zdá se také, že osady nepřežily rok 800, neboť prozatím naprosto chybějí nálezy datovatelné do 9. století.

Mona Lisa se nepodobá „originálu"!

Chicago: Mona Lisa na původním portrétu Leonarda da Vinciho nejenže měla na krku náhrdelník, ale také její úsměv vypadal úplně jinak. Tvrdí to americký vědec J. Asmus z Kalifornské university v San Diegu, který zkoumal s pomocí elektronického počítače několik fotografií slavného díla. Soudí, že náhrdelník zamalovat sám autor, zatímco na úsměvu se „podepsali" pozdější restaurátoři. Po desetiletém bádání dospěl Asmus k závěru, že dnešní Mona-Lisa je ve srovnání s více než 450 let starým „originálem" jenom „ušmudlaná karikatura".

Der Beifuß, ein vorzügliches Küchengewürz, ist ein Verwandter des Wermutkrauts, in seiner Wirkung allerdings nicht so bitter. Von Hausfrauen geschätzt wird er besonders als geschmackliche Abrundung alter Kartoffel-, Zwiebel- und Eintopfgerichte.

DER BEIFUSS = PELYNĚK, ALE TAKY „ČERNOBYL"!

Es ist gut, wenn man seinen Beruf als Hobby betrachtet. Es ist aber nicht gut, wenn man sein Hobby wie einen Beruf betreibt. Gabriel Laub

Edward, ein King im Ring

LONDON, 23. Februar (dpa). Unter dem Jubel der Zuschauer ist Prinz Edward, der jüngste Sohn der britischen Königin, in einem überfüllten Theater in Cambridge am Sonntagabend zum Ringstar geworden. Nach der Aufführung von „Trafford Tanzi", einem Theaterstück über eine Ringerin, warf Prinz Edward völlig überraschend einen der Hauptdarsteller mit einem Schulterwurf auf die Matte.

Der Prinz ist Schirmherr des Jugendtheaters von Cambridge. Nach der Aufführung war er auf die Bühne gekommen, um die Hauptdarsteller zu beglückwünschen. Statt Jason Smith, dem Verlierer des Bühnenkampfes, die Hand zu schütteln, ging er mit ihm in den Clinch und ließ ihn mit einem Überraschungswurf auf die Matte knallen. Zuvor hatte Prinz Edward heimlich mit einem prominenten englischen Ringer zweimal trainiert.

NOJO! NOJO!!

Ausschluß Pasternaks wird rückgängig gemacht

MOSKAU. Der 1960 verstorbene sowjetische Schriftsteller Boris Pasternak soll vollkommen rehabilitiert werden. Er wird nach Angaben des Dichters Andrej Wosnessenski posthum wieder in den sowjetischen Schriftstellerverband aufgenommen. Pasternak war 1958 aus dem Verband ausgeschlossen worden.

Die Rehabilitierung des Schriftstellers wird seit einiger Zeit betrieben. Im Schriftstellerverband war eine Kommission gebildet worden, die sich mit dem literarischen Erbe Pasternaks befassen sollte. Vor einigen Tagen wurde bekannt, daß im kommenden Jahr erstmals der Roman „Doktor Schiwago" in der Sowjetunion veröffentlicht werden soll.

Wosnessenski teilte in der Zeitung „Sowjetskaja Kultura" weiter mit, daß das Haus Pasternaks im Künstlerdorf Peredelkino bei Moskau in ein Museum verwandelt werden soll. Man wolle sich auch an die UNESCO wenden, um das Jahr 1990 zu einem „Pasternak-Jahr" erklären zu lassen. „Für all das muß man noch gegen Konservatismus kämpfen. Vor zwei Jahren wäre das jedoch nicht möglich gewesen."

Nach Angaben Wosnessenskis ist zur Zeit ein Museum für den Maler Marc Chagall im Gespräch, „um seine Kunst in die Heimat zurückzuholen, in der er geboren wurde und in der er absuderweise verboten war". Chagall wurde in Weißrußland geboren, lebte aber die meiste Zeit seines Lebens in Frankreich, wo er 1985 starb. dpa

Výstavba vysokých škol

(čtk): Přes dvě miliardy korun jsou na období osmé pětiletky určeny v ČSR pro další rozvoj materiálně technické základny vysokých škol. Budou dokončeny nové koleje v Praze, Brně, Liberci, Olomouci a v Ústí nad Labem s celkovými 5000 lůžky a menzy v řadě vysokoškolských center o úhrnné kapacitě 18 000 hlavních jídel. Přibudou dále výukové prostory a další zařízení na čisté užitné ploše přes 25 000 m².

Do vězení za kotě

A PRO KOČKU...

Londýn: Na měsíc do vězení se dostal mladý francouzský pár z Bretaně, protože neznal přísné britské předpisy o zvířecí karanténě a provezl bez ohlášení úřadům na britskou půdu své kotě. Podle deníku Daily Mirror soud provinilcům uložil trest vězení, protože nemohli zaplatit pokutu pěti set liber. Navíc jim hrozí, že jejich mazlíček bude utracen, pokud neseženou peníze na uhrazení předepsané šestiměsíční karantény.

Dissident Grigorjenko starb

NEW YORK, 23. Februar (AP). Der sowjetische Generalmajor Piotr Grigorjenko, der wegen seines Einsatzes für die Menschenrechte ausgebürgert worden war, ist in seinem US-amerikanischen Exil im Alter von 79 Jahren gestorben.

DEMONSTROVAL NA RUDÉM NÁM. PROTI OKUPACI 1968...

DIALOG Gutleutstr. 13 D-6000 FRANKFURT/M 1 TEL. 069/23 51 80

POZVÁNKA

ZÁVĚREČNÉ PROMÍTÁNÍ ZIMNÍ SEZÓNY 1986/87

B ř e z e n - D u b e n

MĚSÍC BŘEZEN A DUBEN JSOU VĚNOVÁNY VESELOHŘE

ČESKÁ FILMOVÁ VESELOHRA

POZOR ! Po zkušenostech z dosavadního promítání jsme se rozhodli pro čtvrtky - změna začátku, nyní v 19.3o hod. a pouze jedno představení -

Dětské představení v březnu odpadá. Od dubna se již dětská představení nekonají.

VŽDY VE ČTVRTEK OD 19.3o hod.večer

Promítá se přímo na videu /malá obrazovka/ v knihkupectví DIALOG, Gutleutstr. 13, tel./o69/ 23 52 8o. Otevřeno pouze odpoledne /13-18/ a v sobotu dopoledne. Příspěvek na režii včetně kávy DM 5.oo

---

Čtvrtek 5.března 1987 v 19.3o hod.

VŠICHNI DOBŘÍ RODÁCI

Film rež.Vojtěcha Jasného, který se nesmí v Československu promítat. Natočeno 1968. R.Brzobohatý, V.Lohniský, Ilja Prachař, Waldemar Matuška, J.Hlinomaz aj.

Sobota 7.března 1987 o 2o hodině

1o.ples Čechů a Slováků ve Frankfurtu

Palmengarten

Předprodej vstupenek a rezervace Dialog

Čtvrtek 12.března 1987 v 19.3o hod.

STARCI NA CHMELU

Česká "West Side Story" z r.1964. Filmový muzikál rež.L.Rychmana. Hrají: Vl.Pucholt, I.Pavlová, I.Kačírková, Josef Kemr, Josef Laufer, Vl.Klos aj.

KAŽDÝ PRVÝ PÁTEK V MĚSÍCI (6.března 1987...)

koncertuje v kavárně KAFKA, Gutleutstr. 15 tel./o69/ 25 11 45

J a r o s l a v H U T K A

z Rotterdamu. V Dialogu k dostání nový desetidílný set kazet z jeho koncertů

Čtvrtek 19.března /na Josefa/ v 19.3o hod.

DOBRÝ VOJÁK ŠVEJK. POSLUŠNĚ HLÁSÍM.

Promítání obou dílů - přepisu Haškova románu rež.Karla Steklého z r.1957. V hlavní roli Rudolf Hrušínský. 195 min.

Čtvrtek 26.března 1987 v 19.3o hod.

PŘEDNOSTA STANICE

Veselohra s Vlastou Burianem z r.1941. Režie Jan Sviták. Zita Kabátová,J.Marvan.

Čtvrtek 2.dubna 1987 v 19.3o hod.

VALENTIN DOBROTIVÝ

Úspěšná česká veselohra s Oldřichem Novým z roku 1942. Režie M.Frič. Hana Vítová, Lad.Pešek, Eman Fiala aj.

Čtvrtek 9.dubna 1987 v 19.3o hod.

STVOŘENÍ SVĚTA

Celovečerní kreslený film komentovaný Janem Werichem z r.1957. Rež.Ed.Hofman. Podle kreseb francouz.malíře J.Effela.

Čtvrtek 16.dubna 1987 /před velikonocemi/ v 19.3o hod.

CÍSAŘŮV PEKAŘ A PEKAŘŮV CÍSAŘ

Dvoudílná veselohra s Janem Werichem v dvojroli, jako císaře Rudolfa II. a jeho pekaře. Natočeno 1952. Dále hrají Marie Vášová, Nataša Gollová, J.Plachý aj.

Čtvrtek 23.dubna 1987 v 19.3o hod.

ROZMARNÉ LÉTO

Podle novely Vladislava Vančury z r.1967 Režie Jiří Menzel. Hrají Rudolf Hrušínský, Vlastimil Brodský, Fr.Řehák, M.Myslíková. *-Už pro krásnou češtinu nebudete litovat návštěvy tohoto filmu, taková se už neslyší.*

Čtvrtek 3o.dubna 1987 v 19.3o hod.

Závěrečné promítání na rozloučenou

LIMONÁDOVÝ JOE Rež.O.Lipský 1964

-Dnes již nezapomenutelná filmová parodie podle knihy Jiřího Brdečky, vydané za války, na westerny. Olga Schoberová, Miloš Kopecký, Kačel Fiala, J.Hlinomaz, W.Matuška, Bohuš Záhorský, R.Deyl ml. aj.

Der Komponist Rudolf Friml schaltete eines Tages das Radio ein und war entsetzt, als er eine Melodie aus seinem größten musikalischen Erfolg *Rose-Marie* als Untermalung eines Werbespots für Bier hörte. Wütend rief er seinen Agenten an und brüllte: „Wissen Sie, daß mein Lied für Bierreklame benutzt wird?"

„Maestro, das sollte eine Überraschung für Sie sein", beschwichtigte ihn der Agent. „Ich habe einen Vertrag gemacht, und Sie erhalten 50000 Dollar pro Jahr für die Rechte."

Einen Augenblick herrschte Schweigen. „Ja, die Melodie hat tatsächlich einen hübschen Werberhythmus", murmelte Friml schließlich besänftigt.

Satire ist Humor, der die Geduld verloren hat.

10. Ples Čechů a Slováků ve Frankfurtu a Palmengarten

Orchestr Václava Malého-Karla, který hraje na našem plese můžete vidět i v televizním programu ARD, ve čtvrtek 5.března 1987 v 21.oo hodin.

V programu zahraje k tanci i oblíbená rocken-rollová skupina JOSEF a spol., známá z prvních plesů

...A V PLATANENSAAL (NAD JEVIŠTĚM) BUDE HRÁT A.GONDOLÁN SE SVÝMI PŘÁTELI...

Dosud nejlíbězný pachatel vnikl do záhrady na letišti Praha-Ruzyně a z nezajištěné voliéry odcizil čtyři dravce, používané k zahánění drobného ptactva z prostoru letiště. Způsobená škoda činí asi 100 000 korun.

• Japonská elektronická firma Riwa uvede již 2. března na místní trh digitální kazetový magnetofon. Podle informací z japonských průmyslových kruhů bude cena přístroje 188 000 jenů (asi 1220 dolarů). Digitální audiokazety budou mít praktický stejnou kvalitu jako dnešní kompaktní desky. Jejich nahrávací kapacita bude dvě hodiny.

Žhář zapálil buňku

(čtk): Pro trestný čin poškozování majetku v socialistickém vlastnictví je stíhán 40letý, již 12krát trestaný pachatel, který v neděli po půlnoci úmyslně zapálil v Louce u Litvínova umývárnu Technických služeb Litvínov.

UMÝVÁRNU, DVOUBUŇKA, TŘIBUŇKA... COPAK TO ASI JE ?

HAIS, František : Vzpomínky pražského písničkáře 1818-1897. - Dostali jsme novou zásilku, první byla rychle rozebrána. Jde o jednu z nejhezčích výpovědí o životě v 19.stol.v Praze. Knihu, kterou by si měl každý přečíst, psanou prostým, chudým člověkem, kterou známý zpěvák kramářských písní napsal v chudobinci. První kompl.vydání.1986. 21.5o

KNIHA STOJÍ ZATO..!

Sage nicht alles, was du weißt, aber wisse alles, was du sagst!

Väterchen, Bösewicht, Opportunist

Ein neues Buch über T. G. Masaryk und die Gründung der tschechoslowakischen Republik

Kürzlich lud die Londoner Universität zu einer Konferenz über T. G. Masaryk ein, den Gründer und ersten Staatspräsidenten der tschechoslowakischen Republik. Im September 1987 werden fünfzig Jahre seit dem Tod von Masaryk vergangen sein.

Zu einer Auseinandersetzung über die Person Masaryks kam es in London jedoch nicht, obwohl einige Historiker seine Behandlung der Minderheiten, vor allem der Slowaken und der Sudetendeutschen, kritisierten. Diejenigen, die die Diskussion hätten beleben können, blieben fern: bei den Prager Genossen ist das Thema Masaryk und die erste tschechoslowakische Republik zwischen 1918 und 1938 schon seit über vierzig Jahren tabuisiert.

Ein Buch von Josef Kalvoda, soeben in den Vereinigten Staaten veröffentlicht, hätte freilich die ruhige Atmosphäre der Londoner Konferenz stören können – doch die Teilnehmer hatten „The Genesis of Czechoslowakia" noch nicht gelesen, glücklicherweise, möchte man fast sagen. Die Art und Weise, mit der Kalvoda, seit 1948 Professor in Hartford, Connecticut, das sagenumwobene „Väterchen" Masaryk aufgrund von authentischem Archivmaterial vom Podest stürzt, wird sowohl unter den tschechischen Patrioten als auch im marxistisch-leninistischen Lager für Furore sorgen. In seiner Entstehungsgeschichte der Tschechoslowakei attackiert Kalvoda die Legende von Masaryk als einem Politiker, der für die nationalen Bestrebungen der Tschechen und Slowaken, einen souveränen Staat zu errichten, eingetreten ist. Vor 1914 hatte keine der bedeutenden tschechischen Parteien – Masaryks eigene, mit einem Abgeordneten im Wiener Reichstag vertretene „Realistische Partei" nicht ausgenommen – die Forderung nach einer vollen staatlichen Unabhängigkeit der Tschechen und Slowaken erhoben.

Masaryk selbst war vor 1914 eher als ein eigensinniger Einzelgänger bekannt, als Politiker nahm ihn kaum einer ernst. Noch 1917 – Masaryk war schon im Exil – distanzierten sich die tschechischen Patrioten im Wiener Reichstag von ihm. Erst im letzten Kriegsjahr fand seine Politik, die das Ziel verfolgte, Österreich-Ungarn zu zerschlagen, unter den tschechischen Politikern in Prag und in Wien Anklang; laut Kalvoda ein Umschwung, der für die moderne tschechische Geschichte verhängnisvoll sein sollte. In diesem Zusammenhang muß betont werden: in seinem Buch „The Genesis of Czechoslowakia" widmet Kalvoda dem Zerfall von Österreich-Ungarn kein einziges bedauerndes Wort, er ist auch kein verkappt-nostalgischer Monarchist böhmischer Provenienz.

„Vor dem Ersten Weltkrieg waren die Tschechen verankert in ihrer christlichen Kultur und Tradition, die sich vor allem durch Toleranz auszeichnete. Masaryks intolerante Haltung und sein pseudoreligiöser Eifer waren ihnen fremd." Der Autor stellt Masaryk als doktrinären, extremistischen und zum religiösen Fanatismus neigenden Opportunisten dar. Hätten die Tschechen Masaryks Denkart nach 1918 nicht unkritisch übernommen, hätten sie Charakterzüge nicht zu politisch-moralischen Prinzipien erhoben und darüber hinaus seine Sonderstellung im sogenannten Präsidenten-Paragraphen gesetzlich verankert, würden wir heute diesen Mann kaum von anderen Politikern seiner Zeit unterscheiden können.

Anhand bislang wenig beachteter Tatsachen stellt sich für den Autor die Gründung der Tschechoslowakei im Jahre 1918 in einem neuen Licht dar. Er hebt Masaryks enge Verbindung zum britischen Geheimdienst hervor; weist hin auf die mehr als zweifelhafte Art, mit der er sich unbequemer Persönlichkeiten zu entledigen wußte; kritisiert Masaryks skrupellosen Umgang mit Fakten und Verträgen, etwa mit dem „Pittsburgher Vertrag", der den Slowaken in der zukünftigen Tschechoslowakei eine Selbstverwaltung nach Schweizer Vorbild sichern sollte; zuletzt analysiert er Masaryks Verhältnis zu den Bolschewiken und der Oktoberrevolution in Rußland.

Im Frühling 1918 befand sich eine hervorragend organisierte tschechische Legion in Rußland. England und Frankreich forderten Masaryk auf, diese Legion gegen Deutschland und gegen die Bolschewiken einzusetzen. Masaryk lehnte die Aufforderung seiner Verbündeten jedoch ab. Ebenso verweigerte er den Ukrainern in ihrem Kampf gegen die Rote Armee jede Hilfe durch diese tschechoslowakische Legion. Die verheerende Folge war die Eroberung Kiews durch Leo Trotzkis Rotarmisten. Als Prokop Maxa, Masaryks militärischer Kommissar in Rußland, der Legion den Befehl gab, die Waffen niederzulegen, um mit den Bolschewiken zusammenzuarbeiten, meuterten die tschechoslowakischen Soldaten und schlugen sich – ständig in blutige Kämpfe gegen die Bolschewiken verwickelt – entlang der sibirischen Eisenbahn zum Pazifischen Ozean durch.

Der Kampf der tschechischen Legionäre gegen die Rote Armee wurde im Westen mit großer Sympathie verfolgt. Daraufhin änderte Masaryk prompt seine Taktik und ließ sich jetzt im Westen als „Vater der russischen Legion" feiern. Mit dem Ruhm der Legionäre geschmückt, die er noch einige Monate vorher den Bolschewiken ausliefern wollte, war Masaryk, als er im Herbst 1918 als Staatspräsident nach Prag zurückkam, bereits eine legendäre Gestalt.

Das Buch „The Genesis of Czechoslowakia" von Josef Kalvoda wird bestimmt leidenschaftliche Diskussionen über Masaryk provozieren. Bisher gab es in der tschechischen Geschichte zwei Masaryks: das sagenumwobene, legendäre „Väterchen" Masaryk, den „Philosophen auf dem Thron", und den anderen, von den Marxisten-Leninisten als Bösewicht und sturen Antibolschewiken interpretiert, der dem russischen Anarchisten Boris V. Sawinkow Geld für einen Mordanschlag auf Lenin gegeben haben soll.

Jetzt hat Josef Kalvoda den Tschechen einen dritten Masaryk vorgestellt – ohne ideologische Illusionen und patriotische Mythen. Mit diesem Masaryk wird keiner so recht zufrieden sein, weder die tschechischen Patrioten noch die Marxisten-Leninisten.

OTA FILIP

DISKUSE MOŽNÁ, ALE JEDNO JE JISTÉ: ŽÁDNÉ VELTRHY SI DO VLASTNÍHO KRÁMU...

Kondom-Automaten in Schulen?

MÍSTO ZRUŠENÝCH KULÁREN SE ZŘÍDÍ LOŽNICE...

• V SPRJ bylo koncem minulého roku bez práce 1 084 518 lidí. V porovnání s rokem 1985 se počet nezaměstnaných zvýšil o 48 000 osob, tj. o 4,5 procenta.

Provokativní záměr

Washington: V neděli v devět hodin večer místního času začala americká televize vysílat čtrnáctilapůlhodinový seriál nazvaný Amerika. Film líčí život v USA v roce 1997, kdy již desátý rok trvá jejich okupace sovětskými vojsky pod záštitou OSN. Proti tomuto paskvilu se po celých státech zvedla vlna nevole a rozhořčení. Hned po skončení prvního dílu se konaly demonstrace před budovou televizní společnosti ABC v New Yorku i před jejími filiálkami v Los Angeles, Chicagu a dalších velkoměstech, stejně jako před newyorskou mise USA při OSN. Ústředna společnosti ABC zaregistrovala stovky telefonátů, v nichž diváci s novým pořadem vyjadřovali nesouhlas. Americká veřejnost velice brzy odhalila provokativní záměr tvůrců seriálu, podřízený antisovětským a antikomunistickým cílům. Pochopila, že jeho podstatou je pošpinit jméno SSSR a OSN a jejich mírové úsilí a zastrašit Američany „názornou ukázkou sovětského expanzionismu a imperialismu". V očích obyvatel USA má film vzbudit dojem, že sovětská vláda chystá proti jejich zemi ozbrojenou intervenci nebo že chce rozpoutat třetí světovou válku. Rozumně uvažující lidé si uvědomují, že to není nic jiného než pravicová propaganda a absurdní fantazie.

Nedůvěra v R. Reagana a v USA

Londýn: Pokud jde o schopnost ukončit závody v hromadném jaderném zbrojení, britové věří víc Gorbačovovi než Reaganovi, zdůraznil britský deník The Guardian. Soudí tak na základě ankety, která měla zjistit, jak Britové i obyvatelé některých dalších západoevropských zemí smýšlejí o SSSR, USA a otázkách odzbrojení. Podle průzkumu jen 30 procent dotázaných Britů prohlásilo, že důvěřují víc americkému prezidentovi než generálnímu tajemníkovi ÚV KSSS. Ještě víc nedůvěry projevili Washingtonu občané NSR. 68 procent zastávala názor, že vládnoucí kruhy USA nemají zájem na zastavení závodů ve zbrojení; paradox je, že 51 procent jich však věří Reaganovi osobně a 54 procent je pro zachování vojenského svazku s USA. Přitom například v Itálii se k vojenskému spojenectví přiklání jen 19 procent.

I LEVICOVÁ PROPAGANDA MÁ ABSURDNÍ FANTAZII..., V TOM NEVÍ ŽÁDNÝ DÍLU! NAOZAJ!!

▲ ZLATÝ NUGET BEČANOVA

Již posedmé uspořádali svazáci z Příbrami a členové TJ AMASONA v Obecnici - Bečanově tuto zdařilou akci v Brdech. Jde o závod tříčlenných družstev — psovod, první a druhý pes v délce 11,5 km. Vtip je v tom, že „psi" jsou lidé a táhnou sáně a případně svého velitele. Posádky byly mužské, ženské i smíšené, sáně musí být vybaveny i kolečky, aby se daly použít za každého počasí. Soutěží se i v „zálesáckých" disciplínách — v práci se sekyrou, pilou a v dalších dovednostech. Tečku za zdařilou akcí napsala tradiční zálesácká tancovačka s volbou nejkrásnější závodnice. (jbl

ZA OBNOVU „ŠAPÍ" JAKO ŠAŠLÍK...

Hände weg von heißem Wasser!

Wer sich im Winter die Hände allzuoft mit heißem Wasser wäscht und danach in die Kälte geht, ruiniert seine Haut sehr schnell. Dann springt sie nämlich auf und wird rissig. Hautärzte raten für die kalte Jahreszeit: Hände nicht zu häufig und nur mit kaltem Wasser waschen, gut abfrottieren und anschließend immer eincremen.

VE FRANCII byla uspořádána anketa na nejvíc čtené autory. Zvítězil spisovatel Ernest Hemingway před J.-P. Sartrem a Agathou Christieovou. Nejčastěji čtenou knihou je Hemingwayova novela Stařec a moře. Mezi dalšími 62 autory následují: Franz Kafka, Albert Camus, Marcel Proust a André Malraux. Zajímavé je, že v anketě odpovídaly především ženy.

DRŽÍNA MÁ 11. MÍSTO!

Das Wort - die Wörter - die Worte

Eine Sprache besteht aus Wörtern. Und von Wörtern soll in diesem Buch die Rede sein: von ihren Formen, von ihrer Bildung und von ihrem richtigen Gebrauch.

Von *Wörtern* wollen wir also sprechen, nicht von *Worten*. Die beiden Pluralformen werden oft verwechselt. Und dabei hat ihnen der Sprachgebrauch doch ganz verschiedene Bedeutungen zugewiesen. – Was ist denn ein *Wort*? Was sind *Wörter*, was sind *Worte*?

Jedes Wort ist eine selbständige Einheit, die aus Lauten besteht und eine bestimmte Bedeutung oder zum mindesten eine Funktion in der Sprache hat. Das Ineinanderwirken von Lautform und Bedeutungsgehalt ist so stark, daß wir auch Wortformen, die erheblich voneinander abweichen, als Ausprägungen ein und desselben Wortes erkennen und akzeptieren: *denken – ich dachte; schneiden – er schnitt; du stehst – wir standen; gut – besser – am besten.* Ja, es wird uns nicht einmal bewußt, daß etwa die Wörter *bin – seid – war* ganz verschiedene Stämme enthalten. Wir gebrauchen sie unbefangen als Formen des einen Zeitworts „sein".

Hier zeigt sich also schon ein erster Unterschied: Die Wörter im Satz, die wir beim Sprechen und Schreiben je nach Bedarf in dieser oder jener Form verwenden, sind etwas anderes als die Wörter im Wörterbuch. Wer z.B. die Häufigkeit von Wörtern feststellen will, muß erst einmal die gebräuchlichen Wortformen (die Wörter im Text) zählen. Erst wenn er weiß, wie oft „ist", „war", „sind", „sei" usw. in einem Text vorkommen, kann er sagen, welche Häufigkeit das Zeitwort „sein" in diesem Text hat. Und dabei muß er noch die Fälle ausscheiden, in denen „sein" das besitzanzeigende Fürwort ist *(sein Haus)*.

So sind also „Wort" und „Wort", sind „Wörter" und „Wörter" als Begriffe nicht das gleiche. Nur eines haben sie gemeinsam: Wo die Mehrzahlform *Wörter* gebraucht wird, da sind immer die einzelnen Lautgebilde gemeint:

> Es gibt lange, kurze, ein- und mehrsilbige, groß und klein geschriebene *Wörter*, schwierige, neue, veraltete, geläufige, drastische, derbe, unanständige *Wörter*, Sätze mit zehn und solche mit zwanzig *Wörtern*. Man kann die *Wörter* einer Sprache sammeln, beschreiben und erklären. Man kann *Wörter* zählen, buchstabieren, einsetzen oder streichen, man kann einzelne *Wörter* im Druck sperren oder kursiv setzen. Die *Wörter* „Beat" und „Sound" sind aus dem Englischen entlehnt worden.

Ist dagegen das Wort als Träger eines Sinnes gemeint, dann tritt im allgemeinen die Pluralform *Worte* ein:

> Die *Worte* „Frieden" und „Freiheit" werden oft mißbraucht. „Freizeit" und „Mitbestimmung" sind zentrale *Worte* der modernen Gesellschaft. In seinem Brief hatte er die *Worte* „sofort" und „vollständig" unterstrichen.

Könnte man hier im letzten Beispiel auch *Wörter* sagen, so ist das nicht mehr möglich, wenn *Wort* im Sinne von „Ausspruch, Äußerung, zusammenhängender Text" gebraucht wird *(ein Wort Goethes; ich muß einmal ein offenes Wort mit dir sprechen)*. Hier ist nur der Plural *Worte* möglich:

> Er richtete ein paar freundliche *Worte* an die Besucher. Seine *Worte* werde ich nie vergessen. In wenigen *Worten* informierte er uns. Mach nicht so große *Worte*! Spare dir deine *Worte*!

Halten wir also fest:

> Der Plural *Wörter* bezeichnet die einzelnen Lautgebilde mit bestimmter Bedeutung oder Funktion. Der Satz besteht aus *Wörtern*, und im Wörterbuch sind *Wörter* gesammelt.
>
> Der Plural *Worte* bezeichnet entweder Begriffe, oder er bezeichnet Äußerungen und Aussprüche, also Teile zusammenhängender Rede.

Entsprechendes gilt für die Zusammensetzungen:

> W ö r t e r: Die Grammatik unterscheidet *Hauptwörter, Zeitwörter* und *Eigenschaftswörter*. Es gibt *Fremdwörter* und *Lehnwörter*. Viele *Fachwörter* der Chemie und Medizin sind Allgemeingut geworden. *Modewörter* wie „Anliegen", „Gespür", „genau!" kommen auf und verschwinden wieder.
>
> W o r t e: Der Präsident spricht *Begrüßungsworte, Schlußworte*, der Geistliche die *Einsetzungsworte* (beim Abendmahl). Ein Buch wird mit einem *Vorwort* oder auch mit zwei *Vorworten* (vom Verfasser und vom Herausgeber) versehen.

Aber Ausnahmen gibt es natürlich auch: Das *Sprichwort*, das doch ein Ausspruch ist, hat den Plural *Sprichwörter*, und das *Losungswort* (die militärische Parole) hat gewöhnlich den Plural *Losungsworte*.

Zwei Plurale hat z.B. *Stichwort*: Im Lexikon und Wörterbuch werden die *Stichwörter* erläutert und vom Benutzer aufgesucht. Den Text eines Referats aber kann man nur in *Stichworten* notieren, d.h. in Bruchstücken des Ganzen. Auch der Schauspieler, der auf sein *Stichwort* wartet, hat sich die Endworte seines Partners als *Stichworte*, nicht als *Stichwörter*, im Rollenmanuskript notiert.

Anscheinend hat er recht. – Nur scheinbar!

„Du hast mich scheinbar vergessen." So hatte es in seinem Brief gestanden. Und als sie ihn tadelte, nicht wegen des Vorwurfs, sondern wegen des falschen Wortgebrauchs, da mochte er das nicht auf sich sitzen lassen und schrieb zurück:

„Liebe Schulmeisterin, ist das nicht auch ein alter Zopf, den man abschneiden müßte, diese kleinliche Unterscheidung zwischen *scheinbar* und *anscheinend*? Warum soll ich *anscheinend* sagen, wenn ich etwas vermute, und *scheinbar* nur dann, wenn ich weiß, daß es in Wirklichkeit anders ist? Dieses *anscheinend*, ist es nicht ein recht blasses und künstliches Wort? Und überhaupt: In der ganzen Wortfamilie läßt sich ja gar keine strenge Scheidung durchführen, was dies und was jenes Wort bedeuten soll!

Es heißt zwar auf der einen Seite:

> *Allem Anschein nach* (= offenbar, wahrscheinlich). *Es hat den Anschein, daß . . . / Aller Anschein spricht dafür, daß . . .* (Es sieht sehr danach aus, daß . . .)

Auf der anderen Seite aber steht:

> *Es entsteht der Anschein, als ob* (= Man hat den täuschenden Eindruck, als ob . . .) *Er erweckt den Anschein / Er gibt sich den Anschein, als ob . . .* (= Er tut so, als ob . . .)

Und bei *scheinen* ist es ähnlich. Im Sinne von „vermutlich, wahrscheinlich" steht es in Sätzen wie:

> *Er scheint krank zu sein. Das scheint zu stimmen. Es scheint, daß er sich geirrt hat. Das ist alles nicht wahr, scheint mir.*

Aber man sagt auch:

> *Das scheint nur so*, in Wirklichkeit ist es anders. *Sie schien zu schlafen*, aber sie hörte unser Gespräch.

Nur das Substantiv *Schein* ist wohl eindeutig:

> *Das ist alles leerer, bloßer, schöner Schein* (= Es steckt nichts Wirkliches dahinter!). *Der Schein trügt* (= In Wahrheit ist es anders!). *Er erweckte den Schein* (= das äußere Ansehen) *eines Ehrenmannes. Sie beteiligte sich nur zum Schein* (nicht wirklich).

Wenn das alles aber so unklar ist, warum wird dann verlangt, daß *anscheinend* nur im Sinn von ‚vermutlich, allem Anschein nach, wie es scheint' verwendet wird und *scheinbar* ausschließlich im Sinn von ‚nur zum Schein, nur dem äußeren Eindruck nach'? Vor allem: Warum soll ich *scheinbar* nicht gebrauchen, wenn ich meine: ‚Mir scheint, daß es so ist'? Andere tun es doch auch!"

Ja, der das schrieb, er hat doch anscheinend recht mit seinen Argumenten? – Nur scheinbar! In drei Punkten müssen wir ihm widersprechen.

E r s t e n s: Zwar kann man die Anwendungen von *Anschein, scheinen, Schein* tatsächlich nur schwer unterscheiden. Das liegt aber nicht an der Sprache, sondern es ist im Sachlichen begründet: Schein und Sein sind auch nicht immer reinlich zu trennen, und ob Vermutungen zutreffen, kann sich erst später herausstellen. Darum lassen sich die Wörter dieser Gruppe nur im Zusammenhang des Satzes richtig verstehen. Sie brauchen einen Kontext, wie man sagt, einen begleitenden Text:

> *Er scheint krank zu sein. – Das scheint nur so, in Wirklichkeit ist er nur überarbeitet. Aller Anschein spricht dafür, daß der Versuch gelingen wird. Sein Auftreten erweckt den Anschein, als wäre er reich; er ist aber ein Betrüger.*

Z w e i t e n s: Das Wort *anscheinend* gehört nicht zum Substantiv *Anschein*, sondern zu einem veralteten Verb *anscheinen* mit der Bedeutung „das äußere Ansehen haben, sich (in bestimmter Weise) zeigen". Es ist also das, was man ein isoliertes Partizip nennt, es hat keinen Anschluß mehr an das Konjugationssystem. Das ist vielleicht auch der Grund, warum *anscheinend* so ungern in der Alltagssprache gebraucht wird. Da sagt man lieber: „es scheint so", „wie es scheint" oder „scheint's" oder auch „wohl":

Gibt es heute Regen? – *Es scheint so.* Er ist krank, *wie es scheint.* Du hast *scheint's* vergessen, daß ich verreisen muß. Es ist *wohl* niemand zu Hause.

D r i t t e n s aber: Das Adjektiv *scheinbar* ist nicht zu *scheinen* gebildet, sondern es gehört zu *Schein* in dessen alter Hauptbedeutung „Glanz, Helligkeit": Mittelhochdeutsch *schînbære* bedeutet „leuchtend, glänzend; sichtbar, deutlich, offenkundig", und die letztgenannten Bedeutungen hat *scheinbar* noch im 18. Jahrhundert gehabt. Ein *scheinbarer Beweis* war damals ein „augenscheinlicher, offenkundiger Beweis". Noch heute gebrauchen wir ja die verneinte Form *unscheinbar* „was nicht auffällt, nicht in die Augen fällt". Dagegen ist *scheinbar* dem Substantiv *Schein* in seiner übertragenen Bedeutung „[trügerisches] Aussehen, Vorwand" gefolgt, und so steht es schon 1741 in Johann Leonhard Frischs „Teutsch-Lateinischem Wörterbuch": *scheinbar, das scheint als wann es etwas wäre, speciosus, simulatus.* (Lat. *speciosus* ist „glänzend"; und was *simulieren* bedeutet, wissen wir ja.)

Für Georg Christoph Adelung dann (1780) gilt nur noch diese Bedeutung des Wortes: *den Schein von etwas habend, ohne es wirklich zu seyn, und in engerer Bedeutung, den Schein der Wahrheit habend . . . ein scheinbarer Vorwand, scheinbare Gründe. Eine scheinbare Tugend.* Und Adelung kennt auch schon die besondere Verwendung des Wortes in der Astronomie: *Der scheinbare Ort eines Sternes, der Ort, wo der Stern wirklich gesehen wird, aus welchem er uns in die Augen fällt, im Gegensatze des wahren Ortes, wo er wirklich befindlich ist.* (Wer genau liest, der merkt, wie unser Wörterbuchschreiber hier die alte Bedeutung, die er eben noch als veraltet bezeichnet hat, mit der neuen verknüpfen will!)

Doch kehren wir nun zur Gegenwart zurück! Beim Gebrauch von *anscheinend* werden wohl kaum Fehler gemacht, aber der falsche Gebrauch von *scheinbar* ist weit verbreitet. Zu nahe steht für viele das Adjektiv *scheinbar* beim Verb *scheinen.* Sie denken nicht daran, daß die Endung *-bar* ein passivisches Verhältnis ausdrückt (*tragbar, eßbar, vergleichbar, berechenbar* „was getragen, gegessen, verglichen, berechnet werden kann"). Also: *scheinbar = was zu sein scheint*, diese Gleichung geht nicht auf!

Und wer *anscheinend* nicht verwenden mag, hat ja die oben genannten Möglichkeiten zur Auswahl. Bleiben wir darum bei der Regel – auch im alltäglichen Gespräch –, und freuen wir uns, daß wir die Möglichkeit zu deutlichem Ausdruck haben:

Wer *scheinbar* sagt, weiß, daß es in Wirklichkeit anders ist: *Scheinbar dreht sich die Sonne um die Erde. Er ging nur scheinbar auf das Angebot ein. Er hörte mit scheinbarem Interesse zu.*

Wer eine Vermutung aussprechen will, sagt *anscheinend (wie es scheint, scheint's): Du hast mich anscheinend vergessen. Anscheinend ist niemand zu Hause.*

Aber n i c h t: *Euer ganzes Büro arbeitet scheinbar zwischen den Feiertagen!* Dieser Satz wäre schon fast eine Beleidigung!

Wenigstens und mindestens

Die beiden Adverbien *wenigstens* und *mindestens* bedeuten nicht ganz das gleiche. Nur in e i n e r Verwendung kann man sie gegeneinander austauschen, nämlich im Sinne von „nicht weniger als":

Ich habe *mindestens/wenigstens* dreimal gerufen.

Aber selbst hier besteht noch ein Unterschied. *Mindestens* ist bestimmter, präziser. Es betont, daß die angegebene Zahl die untere Grenze des Möglichen darstellt:

Ich habe mindestens dreimal gerufen (sicher noch öfter). *Mindestens drei Täter sind an dem Einbruch beteiligt* (wahrscheinlich noch mehr). *Das Konzert dauert mindestens eine Stunde* (eher noch länger).

Wer hier *wenigstens* sagt, kann dasselbe meinen. Seine Äußerung wird aber nicht als so bestimmt aufgefaßt wie die des anderen, der *mindestens* gebraucht. Man wird ihm abnehmen, daß er dreimal gerufen hat, daß drei Täter gewiß nachzuweisen sind, daß das Konzert auf jeden Fall eine Stunde dauert. Die Anzahl k a n n auch höher,

WESTMINSTER

Je to historická čtvrť britského hlavního města. A zároveň místo, kde je soustředěna politická moc, kde se činí rozhodnutí o osudech Velké Británie. Ve Westminsterském paláci zasedá parlament. Téměř v sousedství leží Downing Street s oficiálním sídlem předsedy vlády a Whitehall s četnými ministerstvy a vládními úřady. Není divu, že těmto místům věnuje nemálo místa i kniha Obdivuhodné dějiny Londýna, jež vyšla v tomto městě a z níž otiskujeme úryvek.

Požáry byly prokletím starého Londýna. Původní Westminsterský palác, který byl starou rezidencí anglických králů, se stal obětí plamenů někdy v roce 1035. Víme o něm málo, snad jen to, že byl oblíbeným místem krále Knuta II. Velikého. Podle svědectví letopisců Vilém I. Dobyvatel usoudil, že obnovený palác „pokulhává za královskými stavbami ve Francii", a postaral se o podstatné změny v jeho vzezření. Později se palác mnohokrát přestavoval.

Jediné, co se zachovalo ze starých dob, je Palácový sál, vybudovaný v roce 1099; po dlouhou dobu sloužil králům k pořádání hostin. Unikátní obloukové střešní konstrukce z roku 1394 jsou široké přes dvacet metrů. Jsou zhotoveny z černého irského dubového dřeva. Na počátku 19. století se zjistilo, že krov už není zcela bezpečný, a v roce 1819 došlo k jeho opravě. Ale patnáct let poté vypukl znovu požár, který zmařil starou budovu parlamentu a ušetřil jen Palácový sál. Ten měl štěstí, protože se v posledním okamžiku změnil směr větru. Po sedm století se v tomto sále konaly nejzávažnější soudní procesy. Tak například v letech 1788 až 1795 tam byl souzen generální guvernér v Indii W. Hastings, obžalovaný z toho, že si přivlastňoval státní prostředky, nakonec však byl osvobozen.

V roce 1606 tam byl odsouzen k trestu smrti provazem Gay Fox se svými spoluúčastníky, kteří se pokoušeli vyhodit Westminsterský palác do povětří. V 17. a 18. století se v tomto sále pořádaly nejen královské hostiny a soudní zasedání, ale také trhy antikvářů.

Požáry — bič starobylé metropole

16. října 1834 jedna ze správkyň Westminsterského paláce, Wrightová, doprovázela dva návštěvníky, když si náhle všimla, že ve Sněmovně lordů je horko a plno kouře. Začala se zajímat o to, co se děje, a dověděla se, že tam dělníci podle pokynů spalovali archivy generálního pokladníka, papíry, jež se nakupily během několika století.

Dělníci plnili kamna silnými stohy vyschlého papíru tak pilně, že žáhy chytly kouřovody. Oheň se úžasnou rychlostí rozšířil na schodiště a zachvátil celou budovu. Okamžitě se tam vydaly hasičské čety, zřízené krátce předtím, ale byly už bezmocné. Mezitím se k hořícímu Westminsteru začali sbíhat lidé ze všech končin Londýna. Zaplnili okolní mosty, na řece bylo plno člunů, část diváků se usadila dokonce na střeše Westminsterského opatství. Když se zřítil krov sněmovny lordů, dav to uvítal nadšeným jásotem.

Na úsvitu už zelo před zraky zvědavců jen sedm akrů trosek, z nichž se kouřilo. Zasedání parlamentu se mělo konat za týden. Král Vilém IV. navrhl, aby bylo přeloženo do Buckinghamského paláce. Jenže síla zvyku a tradiční nedůvěra vůči královské moci byly příliš silné. Členové Dolní sněmovny se nakonec shromáždili v místnosti Sněmovny lordů, z níž zbyly alespoň zdi.

V roce 1836 se sešlo skoro 1400 návrhů na vybudování nového paláce. Nakonec to vyhrál návrh londýnského architekta Charlese Barryho, který se narodil a vyrostl na Bridge Street, doslova ve stínu starého paláce. Stavba pokračovala pomalu. Lordi se mohli sejít ve své sněmovně teprve v roce 1847. Nová budova byla velmi nákladná, stála dva miliony 196 tisíc liber místo předpokládaných 700 tisíc. Už několik let po dokončení stavby se ve zdivu paláce objevily trhliny. Většinu doby byl pak Westminster obklopen lešením. Generální oprava paláce v roce 1926 přišla na více než milión liber a trvala bezmála patnáct let.

Pět set komnat parlamentu

Většina lidí se domnívá, že se Westminsterský palác skládá hlavně z Dolní a Horní sněmovny. Návštěvník, který vstoupí do těchto majestátních místností, bývá zpravidla překvapen jejich poměrně malými rozměry. Ve skutečnosti má palác pět set komnat, z nichž dva sály sněmoven nejsou zdaleka největší, a osmnáct rezidencí včetně sídla mluvčích (tj. nejvyššího představitele Dolní sněmovny, Speakera).

Osmiúhlý sál Centralhallu je srdce celé budovy. Je vysoký přes 22 metrů a má průměr kolem 18 metrů. Vpravo i vlevo od něho jsou sály Horní a Dolní sněmovny. Lavice lordů jsou potaženy červenou kůží a světlo tam proniká dvanácti okny, zdobenými mozaikou s portréty všech britských monarchů od dob normanské dynastie. Pod přepychovým baldachýnem na konci sálu spočívá monarchův trůn, jehož opěradlo je ozdobeno královským erbem a shora zakončeno korunou.

Před trůnem leží proslulý pytel naplněný vlnou, dnes je to ve skutečnosti otoman červené barvy. Tento pytel, na němž sedává lord kancléř, položil jako první král Eduard III., aby ukázal, že vlna je „suverénní poklad království".

Dolní sněmovna je pouhých asi dvacet metrů dlouhá a čtrnáct metrů široká, třebaže se do jejích zelených lavic musí vejít na 640 poslanců. 10. května 1941 byl sál zničen přímým zásahem německé pumy a obnoven teprve v roce 1950. A poté byl značně modernizován. Na opěradlech lavic se objevily miniaturní reproduktory, ze stropu visí mikrofony, místnost je vybavena klimatizací.

Poslanci mají k dispozici jídelny a restaurace, knihovny, ale zvláštní místnosti mají jen ministři, takže řadový člen sněmovny se musí setkávat se svými voliči ve společných sálech nebo v hlučných kuloárech.

Proti vchodu do sálu je křeslo pro mluvčího. Vpravo od něho jsou lavice vládnoucí skupiny, vlevo lavice opozice. První řada z každé strany je vyhrazena jen ministrům a vedoucím činitelům opozice. Mezi nimi je stolek zapisovatele s královským žezlem. To nynější je z roku 1649. Je to ono žezlo, na jehož adresu Oliver Cromwel vykřikl: „Dejte pryč tu pitomou cetku!"

Členové parlamentu nesmějí vstupovat do sálu v kloboucích, výjimku mají jen ženy, i když si někdy nasazují klobouk, teprve až už sedí na svém místě. Kdyby totiž poslanec zvedl klobouk, mohlo by to být znamení pro předsedu, že chce předložit nějaký návrh do pořadu jednání nebo některý návrh podpořit.

Před hlasováním se ve všech místnostech Westminsterského paláce ozývá pronikavé zvonění, jímž se odevšad svolávají poslanci. Dá se říci, že se ve Westminsteru „hlasuje nohama". Když se totiž všichni shromáždí, dveře se zavřou. Pak poslanci opouštějí sál tak, že ti, kteří jsou „pro", vycházejí dveřmi za lavicemi vládní většiny, zatímco východ „proti" je za lavicemi opozice. Zvlášť k tomu určení sčitatelé okamžitě sdělují výsledek hlasování.

Na závěr každého pracovního dne se dveře všech místností otvírají dokořán a palácem zní volání, jež opakují všichni policisté stojící na stráži: „Kdo jde domů?" Dnes je to už jen signál, že práce skončila. Ale tato tradice vychází z nepříliš dávných dob, kdy bylo tak nebezpečné chodit po ulicích večerního Londýna, že se poslanci neodvažovali odcházet domů o samotě. Shromažďovali se do skupin a kráčeli pak v doprovodu zvláštních zřízenců s pochodněmi.

Světoznámé hodiny

Nejznámější věž Westminsteru je ovšem věž s hodinami. Za svou slávu však nevděčí kráse, nýbrž světoznámému Big Benu. Máme-li být zcela přesní, Big Ben nejsou hodiny, ale jen jeden ze zvonů odbíjejících čas. Je to největší zvon, jaký kdy byl ulit v Anglii — váží 13,5 tuny. Byly s ním problémy od samého začátku. Původně vážil skoro 16 tun, tedy o dvě více, než bylo únosné. Když jej nakládali na loď k odeslání do Londýna, málem ji potopil. Srdce zvonu o váze 300 kilogramů se naopak muselo nahradit těžším, vážícím 600 kilogramů, protože nevydávalo potřebný tón. Později se přišlo na to, že zvon má trhlinu. Musel se odlít znovu. Ale ani toto zoufalé opatření nevedlo ke kýženému výsledku. Záhy se zase objevily trhliny. A třebaže byly zacelený, je Big Ben od té doby „nakřáplý".

Zato hodiny samé, instalované na věži v roce 1859, se mohou pochlubit vzácnou přesností, jejich odchylka nesmí přesýšit jednu sekundu.

Kde se shromažďuje kabinet ministrů

Všechna hlavní ministerstva a správy

jsou umístěny ve Whitehallu nebo blízko od něho. Patří k nim i ministerstva obrany, vnitra a zahraničních věcí.

Tradice a obřady

Alespoň teoreticky se žádný poslanec nesmí obracet na jiného poslance přímo. Veškeré kontakty se musí dít jedině prostřednictvím předsedajícího (speakra). Je rovněž zakázáno oslovovat poslance jménem nebo příjmením. V průběhu zasedání se poslanci oslovují výhradně jako „ctihodní členové sněmovny" toho či onoho volebního okrsku.

V žádném případě se nedovolují žádné urážlivé poznámky na adresu kolegů. Mluvit smí vždy jen jeden člen sněmovny. Jestliže jiný vstává a chce mluvícího přerušit, ten musí usednout a pokračovat v projevu, teprve až poslanec, který ho přerušil, přestane mluvit. A rovněž je zakázáno text projevu číst.

Chce-li poslanec promluvit, je povinen „zachytit speakrův pohled", což nebývá snadné. Pravomoc mluvčího je vůbec velmi zajímavý rys parlamentní procedury. Povstane-li, jsou všichni ostatní poslanci povinni usednout a zachovávat naprosté ticho. Dojde-li (což bývá velmi zřídka) k projevu neposlušnosti vůči předsedajícímu, přichází zvláštní zřízenec v tradičních jezdeckých kalhotách, hedvábných punčochách a s mečem po boku, aby obnovil pořádek.

Hodnost mluvčího existuje přibližně šest set let, od doby, kdy král Eduard I. nařídil členům Dolní sněmovny, aby zasedali odděleně od Sněmovny lordů, neboť byli příliš hluční. Jeden z poslanců byl povinen mluvit jménem svých kolegů.

Vchod na ministerstvo zahraničních věcí (Foreign Office) je ze strany malé slepé uličky Downing Street, kde je v čísle 10 už dlouhou dobu úřední sídlo vrchního správce státních financí, tj. předsedy vlády. Adresa Downing Street číslo 10 je známa na celém světě, ale budova sama, přesněji řečeno její zevnějšek, patří k tomu nejhoršímu v celé londýnské architektuře. Společně s domem číslo 11, v němž sídlí ministr financí, je to nejbanálnější dvojice domů, jakou si jen dovedeme představit.

Ulice byla pojmenována po Georgu Downingovi, politickém oportunistovi, který sloužil Cromwellovi i Karlu II. jako velvyslanec v Haagu, kde byl všeobecně nenáviděn.

Vláda může zasedat kdekoli a kdykoli. V 18. století se ministři setkávali zpravidla v domě toho člena kabinetu, který jej svolal, nebo v domě nemocného ministra.

Od počátku 19. století se stálou zasedací místností stal jeden ze sálů na Foreign Office. Všichni členové vlády seděli podle přísného zasedacího pořádku kolem malého kulatého stolu. V roce 1856 byla setkání přeložena na Downing Street číslo 10, kde už se sedělo u podlouhlého stolu. Do roku 1870 se kabinet pravidelně jednou týdně setkával u oběda, přičemž hostiteli byli střídavě všichni ministři. Tyto obědy však zpravidla vedly k úniku informací prostřednictvím obsluhujícího personálu.

Pro britskou vládu neexistuje taková věc jako kvorum (nejnižší počet účastníků zasedání jako podmínka, aby bylo schopné se usnášet — pozn. red. IPM). Je-li ten či onen ministr nepřítomen pro nemoc nebo pro cestu do zahraničí, jeho hlas se nebere v úvahu, i když třeba vyslovil svůj názor na dotyčnou projednávanou věc premiérovi, který jej může tlumočit ostatním členům vlády. Dojde-li k hlasování, nepřítomní se nezapočítávají.

V sousedství s parlamentem je Westminsterské opatství, o němž nacházíme první zmínku z roku 616 n. l. Pak se několikrát přebudovávalo a dostavovalo a dvojice jeho věží je dílem známého architekta Christophera Wrena. Za jeho života však byly postaveny jen jejich základy. Ve zdech opatství se nejednou shromažďovali ke svým jednáním členové parlamentu.

Opožděné uznání v koutku básníků

Nejnavštěvovanějším místem Westminsterského opatství je koutek básníků. Jsou tam pohřbeni četní britští spisovatelé a stojí tam busty a pomníky těch, kteří byli pohřbeni jinde. V koutku básníků je anglická literatura zastoupena od Geoffreye Chaucera po Rudyarda Kiplinga. Je pozoruhodné, že autor Canterburských povídek, právem považovaný za otce britské poezie, byl pohřben ve Westminsterském opatství za něco docela jiného než za svou literární činnost. Jeffrey Chaucer totiž trpěl nesmírnou bídou. Pak obdržel práci v opatství a bydlel v malém domku na jeho území. Jedině proto tam byl také pohřben. John Milton, jeden z největších anglických básníků, zemřel po restauraci Stuartovců, pro něž bylo Miltonovo jméno prokleto pro protikrálovské pamflety, jichž byl autorem. Proto se jeho pomník ocitl v opatství teprve v roce 1737. Záhy po Shakespearově smrti se ozvaly hlasy volající po tom, aby byly jeho tělesné pozůstatky přeneseny do hrobky ve Westminsteru, ale nic z toho nebylo. Proslulý skotský básník Robert Burns byl jeden z těch, kteří čekali příliš dlouho na uznání. Jeho busta byla pořízena teprve 89 let po jeho smrti, a to za šilinky sesbírané mezi chuďasy. O něco méně, jen 65 let po smrti, se dočkal pomníku Walter Scott.

Pohled do sněmovny lordů

Westminsterské opatství

Nejzápadnější stepní jezero

Jezero Fertő — Neusiedlersee, u nás známé pod názvem Neziderské, leží v burgenlandské nížině ve stínu Litavských hor, uprostřed trojúhelníku tří velkých měst — Bratislavy, Vídně a Šoprony. Donedávna to byl zapomenutý kout maďarsko-rakouského pohraničí. Objevili jej však přírodovědci a dnes jej považují přímo za skvost uprostřed Evropy — ráj vodního ptactva, ostrov zvláštních rostlin a za zachovalou rezervaci původní přírody, jakých je nejen v Evropě, ale vůbec na světě již málo.

Zvláštností jezera je, že má málo vody. Většinou je zarostlé nepřehledným rákosinami. Jezerní kotlina, dá-li se tak nazvat nenápadná proláklina v burgenlandské nížině, tvoří mělká rýha od severu k jihu. Nemá žádný přírodní odtok a tak vody povodí 1398 km² vytvořily mokřadovitou krajinu, jakých bylo dříve na území Evropy mnoho. Umělé vykleubané kanály, jež měly v minulém století odvodnit tuto krajinu, nanměly nikdy předpokládaný účinek, protože povodňové vlny, ať již v Dunaji či Rábě, zdvihnou hladinu vod v kanálech tak, že odtok vod z jezera Fertő není možný. Povodňová vlna přijde pak jako hráz a hladina jezera se na jaře vzdouvá a opadává teprve v parném létě.

Jezero je 36 km dlouhé a 6—12 km široké, hluboké od 80 cm do 180 cm, jeho charakteristickou zvláštností je, že jak severní tak jižní vítr zčeří hladinu mělkých vod, skočí-li jedinými bubnem a žene s takovou silou, že na protějším břehu způsobí příliv až o 45 cm.

Hospodářské problémy vyvolává i množství vody — v současnosti má jezero kolem 350 miliónů m³ vody, v parném létě roku 1964 mělo pouhých 60 miliónů kubických metrů vody a historicky jsou dokázána období, kdy celé jezero vyschlo.

Měkká voda jezera je příčinou, že jezero silně zarůstá rákosem. Jen na maďarské straně jezera je 74 % jezerní plochy pokryté 6500 ha rákosu, který se ve velkém těží a dále zpracovává. Jezero má charakter stupňového jezera. Protože vítr převládá nad přítokem, dochází k postupné koncentraci solí ve vodě.

Voda obsahuje vysoké procento uhličitanů sodíku a hořčíku (1,6—2,0 g/l). Na březích jezera se vytvořily půdy s charakterem solonků a solenášků. Tyto typy slaných půd se vyskytují zde nejzápadněji v Evropě. Charakter půdy i charakter jezera měly vliv na okolní květenu — převládají rostliny slanomilné — halofyty. Lekníny, které nesnášejí koncentraci solí ve vodě, zde proto neroste. Zahlédnila sem však mnoho rostlin z turánsko-íránské stepní flóry a dokreslují tak charakter nejzápadnějšího stepního jezera — jednoho z 12 větších stepních jezer, jež se táhnou od Aralského jezera, přes Kaspické moře, Dunajskou deltu, uherské nížiny Hortobágy a Kiskunság. Řada rostlin patří mezi endemity této oblasti.

Rozsáhlé rákosiny jsou lákavou říší ptactva. Hnízdí tam přes 300 druhů ptáků, převážně vodních. Proto je velká část rákosin přísně střežena jako rezervace ptactva. Vstup na toto území je povolen jen odborníkům, a to jen mimořádně. Rezervace je ochrannou oblastí na základě mezinárodní dohody mezi MLR a Rakouskem.

Nejvýznamnější hospodářskou činností na jezeře je pravidelná sklizeň rákosu, který se využívá především ve stavebnictví, je surovinou na výrobu papíru v naší šťávnatě známé papíry a maďarské straně jezera se ročně sklízí kolem 3 miliónů tun.

I v této ohrožené přírodní oblasti vznikají nové možnosti rekreačního využití. Nachází se zde nejteplejší místo v Rakousku, kde je v průměru 2300 hodin slunečního svitu ročně. Jezero je vhodné pro vodní sporty, ale i pro pěší turistiku a cykloturistiku. Nedaleko jezera je i známé lázeňské místo Fertőrákos.

ČTĚTE SE POCHOPITELNÁ KDEŽA KARLA IV. ANNA OF BOHEMIA (PROTĚŽILÉ KRÁLOVNY DVORU)
A NA HRADBÁCH STOJÍ SE VOJENSKÁ OBLAST, TAKŽE PŘÍSTUP JEN NA ZVLÁŠTNÍ POVOLENÍ OD MIN. OBRANY...

In Potsdam gestohlenes Bild in Moskau gefunden

MOSKAU. Ein bei Kriegsende aus dem Museum in Potsdam gestohlenes Meisterwerk der flämischen Malerei ist jetzt in Moskau aus Zufall wiedergefunden worden. Die sowjetische Tageszeitung „Trud" berichtete, das Bild „Landschaft mit dem Jesukind und Johannes dem Täufer" von Jan Wildens habe sich im Besitz eines Moskauer Rentnerehepaares befunden, das es vor dreißig Jahren für eine geringe Summe erstanden hatte. Als jetzt in der Wohnung des Paares eingebrochen und das Werk gestohlen wurde, benachrichtigten die Bestohlenen die Polizei. Dem mit den Ermittlungen beauftragte Inspektor Alexander Korbkin gelang es, Dieb samt Beute ausfindig zu machen. Bei der Untersuchung des Bildes wurde Korbkin mißtrauisch und zog Experten des Moskauer Puschkin-Museumsheran, die das aus dem Jahr 1630 stammende Bild identifizierten. Das auf einen Wert von 200 000 Dollar geschätzte Werk wurde den DDR-Behörden übergeben, hieß es.

AFP

A CO NOVÉ HODINKY?

Přísněji proti vandalismu

K chystané novelizaci trestního zákona

Únor 1948, zahajující nástup socialismu, znamenal podstatné změny v naší trestněprávní politice, která se měla stát jeho účinným nástrojem. V roce 1950 byl vydán trestní závon č. 86/1950 Sb., vycházející z nových státoprávních poměrů. Ten byl v roce 1961 v důsledku vývoje nahrazen zákonem č. 140/1961 Sb., který měl v prvé řadě zajistit ochranu budování socialismu.

Tento zákon však vycházel z premisi, které se dnes už jeví jako překonané. V době jeho vzniku jsme byli ještě v zajetí iluzi, že veškerá trestná činnost vyplývá ze sociální nespravedlnosti a je jen neblahým dědictvím kapitalismu. Postupem času se ukázalo, že ačkoliv celková životní úroveň všeho obyvatelstva se podstatně zvýšila a nikdo netrpí ani hladem, ani nouzi, přesto trestná činnost neustala a páchají ji lidé, kteří dobu kapitalismu ani nepamatují.

Ukázalo se také, že z toho důvodu není na místě shovívavost a mírnost. Ponechme stranou velmi diskutabilní otázku, s jakým výsledkem je možno převychovat třeba třiadvacetiletého delikventa, který má za sebou už deset trestů. Tady tak zvaná resocializace vede často k tomu, že pachatel se od ostatních delikventů v nápravném zařízení naučí ještě i to, co dosud neznal. A jeho přemýšlení se obvykle ubírá k úvahám, kde udělal chybu a jak si počínat příště, aby ho nechytili.

Profil většiny pachatelů zpravidla integrity občanů nejlépe vynikne na ukazuje, že pocházejí z rozvrácených rodin, nebo alespoň z rodin bez otce. Na druhé straně je zase faktem, že když vám nějaký surovec zničí zdraví, těžko vás bude zajímat, že měl snad pohnutě dětství a nehudete v tom vidět pro něho omluvu. Veřejnost obvykle vidí nápravu v exemplárním zvýšení trestů. Avšak i tady existuje pomyslná hranice. Jestliže ji překročíme a trest je stanoven neúměrně vysoko, vede to pachatele za určitých podmínek k jednání doslova vabank. Zkušenosti kriminologů ukazují, že zvyšování trestů situaci nevyřeší. A tak zůstává problém stále otevřený. Nápravu je nutno hledat jedině cestou prevence, výchovou v rodině, ve škole, v organizacích mládeže, v zaměstnání, v celé společnosti. Znamená to též věnovat zvýšenou pozornost a péči každému jednotlivci, u něhož se objeví znaky morální narušenosti, pomáhat mu, vést jej a sledovat jeho vývoj.

Na druhé straně se dnes stává očividnou také nepřiměřenost mezi trestáním deliktů proti tělesné integritě občanů, konkrétně ublížení na zdraví s následkem smrti, a trestáním majetkových deliktů proti majetku v socialistickém vlastnictví. I když ochrana socialistického majetku musí být v socialistickém státě primární záležitostí životní důležitosti, přece zase na druhé straně občan, člověk, má právo na stejnou ochranu, ne-li větší, neboť lidský život, jak je často zdůrazňováno, nelze nahradit.

Nedostatečnost ochrany tělesné in-

příkladu. Tak třeba znásilnění se trestá odnětím svobody na tři roky až osm let, přičemž stejně trestný je i jen pouhý jeho pokus. Ale napadení tomu ublížení na zdraví se trestá pouze odnětím svobody maximálně na jeden rok nebo nápravným opatřením, a to ještě jen tehdy, když byla poškozenému způsobena pracovní neschopnost delší než sedm dní. Jinak se takový čin posuzuje jen jako přestupek proti socialistickému soužití podle § 19 zákona č. 60/1961 Sb., a pachatel vyvázne pouze s pokutou nanejvýš 500 Kčs od místního národního výboru. Takže nakonec otázka, co se vlastně takovému pachateli stane, zda se za tohoto stavu dá vůbec hovořit o nějakém potrestání, či obráceno na prevenci, řečeno lidově, zda se má čeho bát.

Nápravu, jak vidno, může přinést pouze připravovaná novelizace trestního zákona, která by zvýšila trestní sazby za tyto delikty tak protikladným způsobem, aby byly dostatečným odstrašením pro potenciální pachatele.

Při přípravě novelizace trestního zákona se také nabízí možnost najít nejúčinnější způsob, jak se trestněprávně vypořádat s bolestí dnešní doby — s vandalismem. Toto kdysi snad jen hloupé uličnictví pubertálních nezvedenců se rozrostlo průběhem let tak, že se stává obecným úkazem, přesahujícím všechny myslitelné formy, jak dokázalo před krátkým časem zdemolování několika železničních vagónů vandalskými fotbalovými fanoušky. Ale ať už jsou to jen prořezané a proříznuté plátěné plakátovací plochy, vykuchaná sluchátka v telefonních budkách nebo poškozená sousoší vždycky to dokumentuje zvrhlou touhu bezdůvodně a nesmyslně ničit. Snad nakonec i ta právě odsouzení-

hodná krádež — např. vymontování věšáků, řemenů začlon a žárovek ve vlacích — se dá spíše lidsky pochopit, jako snaha po obohacení se. Ale jaký prospěch má pachatel ze svévolného ničení, když si jeho počínání vzhledem k státnímu nebo veřejnému vlastnictví nelze vysvětlit ani třeba zdůvodnit jako ukojení nějaké osobní pomstychtivosti! Je proto nutno hledět na vandalismus jako na jev vysloveně patologický, jako na projev individuál defektních, deformovaných a vážně narušených.

Dosavadní trestní postih vandalismu je nedostatečný, protože vystihuje snad stupeň, ale nikoliv povahu jeho nebezpečnosti pro společnost. Ve většině případů je možno vandalství postihovat podle platného práva jako trestný čin výtržnictví, pokud ovšem má znaky tohoto trestného činu, to znamená, že má podobu výtržnosti, to je jednání násilného, namířeného proti věcem, a je spácháno na místě veřejném nebo na místě veřejnosti přístupném. Pokud chybí tyto znaky výtržnictví, to je čin nebyl spáchán veřejné nebo místo činu nebylo veřejnosti přístupné, může být vandalství postihováno jen jako poškozování cizí věci, podle výše způsobené škody jako přestupek, přečin nebo trestný čin.

To ovšem nikterak nevystihuje zrůdnost vandalismu, zvrhlý úmysl pachatele. Bylo by proto třeba do trestního zákona zařadit zvláštní paragraf, který by individuálně postihoval vandalismus jako takový v celé jeho šíři bez rozlišování výše způsobené škody. (Podobným způsobem má být podle dostupných informací při dosavadním nedostatku zákona na ochranu zvířat řešeno postihování týrání zvířat.)

Helsinki will zum Unabhängigkeitstag keine Lenin-Statue

Wenn Finnland im Herbst den 70. Jahrestag seiner Unabhängigkeit feiert, dann solle man vor allem des Mannes gedenken, der den Finnen die Freiheit gab. Die Enthüllung einer Lenin-Statue auf einem zentralen Platz in Helsinki wäre eine passende Art, den Unabhängigkeitstag zu begehen. Das meint jetzt zumindest die „Demokratische Alternative", Finnlands moskautreue KP-Fraktion, die ihres starren Dogmatismus wegen aus der Kommunistischen Partei ausgeschlossen wurde.

Bei Helsinkis Stadtvätern stößt der Vorschlag, ihre Stadt mit einem Lenin-Bild zu schmücken, nur auf wenig Begeisterung. „Ich habe Lenin-Statuen in vielen Städten der Welt gesehen, und von keiner könnte ich sagen, sie hätte das Stadtbild verschönert", drückt der für das Bauwesen zuständige Kommunaldirektor Erkki Tuomioja große Skepsis aus. In Helsinki gebe es noch nicht mal ein Standbild des verstorbenen Präsidenten Kekkonen, betont Tuomioja. Da sei Lenin noch lange nicht dran. „Wir pflegen auch sonst keine Denkmäler ausländischer Staatsmänner aufzustellen", pflichtet ihm sein Stadtrat-Kollege Aarne Vaelikangas bei. Und die Statue des Zaren Alexander II., die mächtig über den Hafen blickt? „Das ist etwas anderes", meint Vaelikangas. „Damals war Finnland ja ein Teil Rußlands." Schließlich gebe es in Helsinki schon zwei „äußerst hübsche Gedenkplatten", ein kleines Lenin-Museum und „den prächtigen Lenin-Park hinter dem Kulturhaus", sagt Aarne Vaelikangas. „Das ist eine elegante Art, Lenins zu gedenken — auch ohne Denkmal." Außerdem, heißt es in Helsinki, wäre es historisch gar nicht korrekt, nur Lenin zu huldigen, wenn man den Tag feiere, an dem Finnland seine Unabhängigkeit erklärte. Das Dokument, in dem die Sowjetrepublik die Selbständigkeit des vom russischen Zarenreich annektierten Finnland bestätigte, unterschrieb nicht nur Regierungschef Lenin, sondern auch der Volkskommissar für auswärtige Angelegenheiten, Leo Trotzky, und der für Nationalitätsfragen zuständige Josef Stalin. Das richtige Denkmal wäre also eines, das Lenin, Stalin und Trotzky gemeinsam zeige — und an einem solchen sind Finnlands dogmatische Kommunisten kaum interessiert.

Ungarn wertet Forint leicht ab

Die Ungarische Nationalbank hat am Montag den Kurs für die US-Währung mit 4 438,21 Forint für 100 Dollar neu festgelegt. Bisher galt ein Umtauschverhältnis von 4 413,88 Forint.

Aufgespießt

„Stell dir vor, du stellst dich vor, und keiner stellt dich ein."

Aus der Nürnberger „Arbeitszeitung".

File se zelenou a na zeleně

A to dokonce se zeleninou, která je nyní v hojnosti k mání — s celerem a mrkví. Jeden předpis tu máme s mraženými rajčaty a vínem vyloženě „nedělní". O víkendu bychom prý měli jíst méně než v pracovním týdnu, a hlavně racionálněji a pro své zdraví co nejvhodnější. Ryba a zelenina, co může být pro nás, lidi civilizací často až stresované, užitečnější?

FILE NA CELERU: 500 g rybího filé, malá bulva celeru, asi 40 g másla, půl citrónu, pepř, sůl. — Filé omyjeme studenou vodou, osušíme utěrkou, nakrájíme na plátky, které poprášíme pepřem a lehce osolíme. Omyjý a oloupaný celer nakrájíme na kolečka silná asi 2 až 3 mm a nepatrná je opečeme na másle, nejprve po jedné straně, pak po druhé. Plátky filé hodně zakapeme citrónovou šťávou a rozložíme je na opečený celer. Kastrol pak zakryjeme, filé krátce podusíme, pak je obrátíme, přilijeme do pokrmu asi 5 lžic horké vody, zakryjeme znovu pokličkou a dodusíme. Celkově dobu dusení nemá přesáhnout 20 min. Podáváme bez další přílohy, pokud chceme a potřebujeme dodržovat množství „nedělních" kalorií. Pro větší jedlíky podáváme s vařeným bramborem.

FILE V MRKVI A RAJČATECH: 500 g rybího filé, 200 g mrkve, 500 g mražených rajčat, šťáva z půlky citrónu, 50 g másla, 1 lžíce jemně krájené pažitky (nebo sušené petrželky apod.), 2 dl bílého vína, tymián, sůl. — Filé omyjeme, osušíme, rozdělíme na 4 porce, které potřeme citrónovou šťávou, omyjeme a oloupanou mrkev nastrouháme na hrubém struhadle na nudličky a vložíme na rozpuštěné máslo. Chvíli ji dusíme, pak ji skrmeme ke straně pánve, do kastrolu vložíme filé a po každé straně je po pěti minutách opékáme. Osolíme je, okořeníme tymiánem, pepřem, k mrkvi a filé přidáme mražená rajčata, oloupaná a nakrájená na čtvrtky. Vše zalijeme vínem, zakryjeme pokličkou a dusíme asi 8 minut. Podáváme s vařenými brambory, sypanými pažitkou n. petrželkou.

FILE V RAJČATOVÉ ŠŤÁVĚ: 500 g rybího filé, 500 g mražených rajčat (nedáme-li je z čerstvých, použijeme kečup), 20 g slaniny, 20 g chlebové kůrky, 1 cibule, 3 stroužky česneku, 3 bobkové listy, špetka tymiánu, sůl, 1 lžíce sójové omáčky, 1 lžíce bílého vína, špetka cukru (h. 1 spolatin pro diabetiky). — Slaninu rozkrájíme na kostičky a rozpustíme, podusíme na ní pak jemně nakrájenou cibuli. Zmrazená rajčata oloupeme, rozpůlíme, vložíme na podušenou cibuli a dusíme. Po chvíli je podlijeme asi 1/3 l horké vody, přidáme k nim bobkové listy, kůrky chleba, utřené stroužky česneku, špetku cukru (n. spolarin). File, které jsme těsně trochu rozmrazili, nakrájíme na dvoucentimetrové plátky, opláchneme je studenou vodou, hodně posolíme a pak osušíme v utěrce. Dobře pevatenou omáčku proposírujeme do nižšího rendlíku, zalijeme vínem a sójovou omáčkou. Když znovu začne vřít, vložíme do ní připravené plátky filé a mírně dusíme po dobu asi 20 min. Filé má být v omáčce ponořeno. Podáváme na hrnečcích talířích s bramborovou kaší. Kopeček kaše mírně zploštíme, nahoru na ní položíme plátek filé a zalijeme omáčkou.

Aufgespießt

„Wird Rudi Carrell dem Ayatollah Khomeiny geopfert? Findet endlich die erste öffentliche Hinrichtung im Deutschen Fernsehen statt?"

Werner Klein bei der Ankündigung der Rundfunksprecher nächsten Folge von „Rudis Tagesshow" im dritten Hörfunkprogramm des Hessischen Rundfunks.

Gorbatschows Tempo

Michail Gorbatschow läßt keine Gelegenheit aus, der Reform-Lokomotive noch ein paar Kohlen unter den Kessel zu schieben. In Riga mahnte er zur Eile, und das verbreiteten die Massenmedien landesweit. Er warnte vor einer Desillusionierung der jungen Generation, wenn auch diesmal die Verheißungen in den Archiven vergilben sollten. Das war mehr als das auch andernorts verbreitete Genöle über — ach — diese „Jugend von heute", das ist Ausdruck der Einsicht in die Ungeduld nach sieben unerfreulichen nachrevolutionären Jahrzehnten.

Nicht verbreitet haben die Massenmedien — mit der einen, hierzu wohl ausdrücklich ermächtigten, Ausnahme des Wochenblatts „Moskowskije Nowosti" — eine wesentliche Aussage in einer anderen Rede. Darin hat Gorbatschow klargestellt, daß es mit ihm nur auf dem Weg rascher und gründlicher Reformen weitergeht — oder gar nicht. Das war nicht nur ein Kokettieren mit dem möglichen Rücktritt; der Generalsekretär hat sein politisches Schicksal mit dem der Veränderung, der „Perestroika", verbunden und will, daß das verstanden wird. Das war nicht aus dem Fenster gesprochen, sondern den Zuhörern, Journalisten allzumal, ins Gewissen.

Wer aber folgt Gorbatschow? Der einheimische Apparat, die Nomenklatura, ist allzu kurzatmig, und die einzelnen Apparatschiki sehen ihre Pfründe schwinden, je mehr die neue Sowjetgesellschaft Leistung und Verantwortungsfreude verlangt. Bei den Bruderstaaten kommt die schon mehrfach beschriebene Furcht der Mächtigen vor dem Wandel auf; CSSR-Ideologe Vasil Bilak mag das „opportunistische Nachahmen" dieser russischen Neuerungen gar nicht. Ironie der Geschichte: Wojciech Jaruzelski tut Russisches kund. Er will Polen versöhnen statt spalten; er weiß seit den Solidarnosc-Jahren, daß apparatmäßiges Aussitzen Druck erzeugt bis hin zur Explosion.

POCHOPIL: ↓

Jaruzelski: Mehr Demokratie

NEPOCHOPIL: ↓

„Kein neuer Prager Frühling"

ZK-Sekretär warnt vor falscher Hoffnung auf Moskauer Kurs

PRAG, 20. Februar (AFP). Vor „opportunistischen" Vergleichen zwischen den politischen Veränderungen in der Sowjetunion und dem „Prager Frühling" im Jahre 1968 hat der tschechoslowakische ZK-Sekretär Vasil Bilak am Freitag in einem Interview mit dem Parteiorgan „Rude Pravo" gewarnt. „Anhänger des Rechtsopportunismus in der Tschechoslowakei" dürften sich „im Zusammenhang mit der Umwandlung in der UdSSR keine Hoffnungen" machen, sagte Bilak. Ähnliche Warnungen hatte Bilak bereits vor einer Woche auf einer Versammlung der ideologischen Kommission der KPTsch ausgesprochen, als er „Reformisten" vorwarf, sie wollten die Öffnung in der Sowjetunion für eine Neuauflage des „Prager Frühlings" nutzen.

„Was derzeit in der KPdSU und in der Sowjetunion vor sich geht, ist völlig richtig, und man muß es voll unterstützen", sagte Bilak. „Gewisse Kräfte (in der CSSR) wollen aber allgemeine Sympathien für die sozialen Veränderungen in der UdSSR mißbrauchen und sie gegen den Sozialismus einsetzen." Bilak erwähnte in dem Interview auch Briefe von CSSR-Bürgern an das Zentralkomitee, in denen „die Kommunistische Partei und bestimmte Mitglieder bedroht" würden.

Die „Rude Pravo" druckte am Freitag auch den gesamten Wortlaut einer 45minütigen Rede des sowjetischen Parteichefs Michail Gorbatschow ab, in der er in Riga unter anderem Kritik an der mittelmäßigen Qualität zahlreicher in der UdSSR hergestellter Produkte geübt hatte.

Armer, ehrbarer Präsident

OUAGADOUGOU, 20. Februar (Reuter). Burkina Fasos Staats- und Regierungschef Thomas Sankara hat seine Vermögensverhältnisse bis ins letzte Detail offengelegt. Er besitze neben zwei Fernsehern und zwei Videorecordern eine defekte Tiefkühltruhe, einen verbeulten Renault-5, einen Kühlschrank, drei Gitarren und sechs Fahrräder. Außerdem zähle ein Herd, den er derzeit Freunden ausgeliehen habe, zu seiner Habe. Vor dem Anti-Korruptionsausschuß in Ouagadougou gab der 38jährige Hauptmann sein monatliches Einkommen mit umgerechnet 855 Mark an.

Burkina Faso (Land der ehrbaren Männer), das ehemalige Obervolta, gehört zu den ärmsten Ländern der Welt. Sankara gab bei der im Rundfunk des Landes übertragenen Anhörung an, Bankschulden in Höhe von umgerechnet 4180 Mark zu haben. Auf seinem Giro-Konto seien derzeit 627 Mark, und umgerechnet 437 Mark woll Sankara auf die hohe Kante gelegt haben. Allerdings habe er persönliche Geschenke im Gegenwert von knapp 4,2 Millionen Mark und vier Autos dem Staat übereignet.

Bild keine Raucherzimmer

HANNOVER, 20. Februar (dpa). „Jetzt geht es dem ‚Smog' in den Raucherzimmern der Schulen an den Kragen." Mit diesen Worten des niedersächsischen Kultusministers Georg Berndt Oschatz (CDU) wurde am Freitag in Hannover ein Raucherlaß vorgestellt, in dem Einschränkungen und Verbote für das Rauchen in allgemeinbildenden Schulen festgeschrieben werden.

Danach soll das Rauchen nur noch Schülern der Sekundarstufe II erlaubt sein, und zwar lediglich in einer Ecke auf dem Schulgelände. Bisher war dies auch in Raucherzimmern möglich, die jetzt aufgelöst werden. Schluß ist auch mit der bisher üblichen Raucherlaubnis für Schüler der Sekundarstufe I ab dem 16. Lebensjahr, wenn ihre Eltern das gestatteten.

Um „kühle Köpfe und klare Luft" in den Lehrerzimmern zu haben, darf dort in Zukunft nicht mehr geraucht werden, wenn ein Mitglied des Kollegiums dagegen ist. Ist ein zweiter Raum in der Schule vorhanden, kann er für die Lehrer zum Raucherraum erklärt werden. In ihm dürfen aber keine allgemeinen Konferenzen stattfinden.

O.K. I ♡ S.-B. OSCHATZ...

Ein Tag für Oma und Opa

BERLIN, 22. Februar (AP). In der DDR wird zu Ehren von Großeltern die Einführung eines Oma-Opa-Tages am 12. November erwogen. Nach einem Vorschlag in der neuesten Ausgabe der Ost-Berliner Kinderzeitschrift „Bummi" soll der Sinn des Ehrentages sein, „den Großeltern zu danken und sie auf vielfältige und möglichst originelle Weise zu erfreuen". Das Magdeburger SED-Blatt „Volksstimme" greift den Vorschlag auf und fragte seine Leser, was sie von dieser Anregung hielten. Die Zeitung selbst meinte, ein solcher Tag sei eine eigene Tradition wert. In der DDR werden Ehrentage für alle erdenklichen Berufsgruppen begangen, einen Mutter- oder Vatertag gibt es jedoch offiziell nicht. Am 8. März wird aber der Internationale Frauentag begangen.

UND UROPAS?

„Ich habe Platz zwölf für unsere Damenmannschaft vorausgesagt, ohne zu wissen, daß nur zwölf Mannschaften am Start sind."

(Frauen-Bundestrainer Georg Zipfel.)

- „Nelson Mandela bude brát ve vězení tak dlouho, dokud nezemře, a v každém případě do té doby dokud bude já žít." řekl při setkání s novináři johannesburský prezident Pieter Botha. Jeho výrok přinesl všeobecný deník jihoafrických obchodních kruhů Financial Mail.
- **Pětiletý** pekingský chlapec Wang Sno včera na čs. zastupitelském úřadu v Pekingu převzal zvláštní ocenění, jehož se mu dostalo na 14. mezinárodní výstavě dětského výtvarného umění v Lidicích.

Škroupovská výročí

Letos 7. února vzpomeneme 125. výročí úmrtí tvůrce první československé opery Dráteník a části naší státní hymny — Františka Škroupa. Narodil se — jak podivné jsou cesty osudu — také 7. února. Zemřel roku 1862 v Rotterdamu.

V důsledku intrik byl Škroup po třicetileté činnosti ve Stavovském divadle nucen v roce 1857 opustit místo šéfa opery a přijmout po třech letech lákavou nabídku, která došla z Rotterdamu.

Škroup tam přibyl v srpnu 1860. V opeře se hrálo pouze německy, rovněž umělecký soubor byl převážně německý. Úspěchy u nizozemského obecenstva vedly k tomu, že se rozhodl uvést i svou operu Mořský géz (Der Meerheuse), kterou dokončil v roce 1851. Prolíná ji duch revolučního roku 1848. Jako Smetanovi Braniboři líší porobu Čech, tak Mořský géz předvádí smutný úděl Holandska v 16. století pod nadvládou Španělů. Titulním hrdinou je jeden z vlasteneckých spiklenců — gézů, podněcujících k povstání proti španělským usurpátorům. Děj podává epizodu z těchto bojů, pojatou ovšem velkoperně, s užitím četných divadelních efektů.

Německý text opery napsal Johann Carl Hickel, narozený r. 1811 v Čechách, původně voják, pak básník, redaktor a dramaturg pražských divadel a nakonec dramaturg Josefovského divadla ve Vídni. Byl též autorem libreta i poslední Škroupovy opery Columbus, která za života Škroupova nebyla nikdy provedena. Její premiéra se uskutečnila až po 87 letech od dokončení, v únoru 1942 v Národním divadle, jež tak i vzpomenulo 80. výročí Škroupova úmrtí. V době nacistické okupace to bylo odvážným činem. Letos tedy vzpomínáme i 45. výročí této jedinečné, historické premiéry. Tvůrci opery se tak dostalo zaslouženého zadostiučinění.

O prázdninách, po své prvé sezóně v Rotterdamu, odcestoval Škroup do Prahy, kde se však přihlásila nemoc — záušť pohrudnice. Po návratu do Rotterdamu ještě koncem ledna 1862 řídil zkoušky na Spohrovu operu Jessonda, avšak v noci ze 6. na 7. únor 1862 náhle zemřel.

Pohřeb se konal 11. února 1862 a tělesné ostatky Škroupovy byly uloženy na městském rotterdamském hřbitově Crooswijk do společného hrobu, kam byli pochováváni i jiní členové divadla. U příležitosti 100. výročí narození Františka Škroupa byla na jeho hrobě péčí čs. státu umístěna socha, dílo zasloužilého umělce Miroslava Pangráce, Alegorie hudby.

Je potěšující, že vedení Národního divadla rozhodlo uvést letos v únoru na scénu hru Josefa Kajetána Tyla Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka, k níž složil scénickou hudbu právě František Škroup a odkud pochází i původní znění písně slepého hudce Mareše — Kde domov můj.

Lo.2 '87 Nachricht und Wahrheit

Fast könnte man meinen, es handelte sich um zwei verschiedene Veranstaltungen: Zuerst, am vergangenen Freitag, traf sich Parteichef Michail Gorbatschow im KPdSU-Zentralkomitee mit leitenden Mitarbeitern der sowjetischen Massenmedien. Dabei hielt er eine Rede über die Notwendigkeit des Umbaus der Gesellschaft und die Rolle der Presse bei diesem Prozeß. Dann, am nächsten Tag, wurde die Rede in einer Fassung der amtlichen Nachrichtenagentur TASS von den Tageszeitungen abgedruckt. Beobachter vermerkten danach enttäuscht, der Kremlchef sei hinter bereits abgesteckte und auf dem Januar-Plenum des Zentralkomitees verteidigte Reformpositionen zurückgefallen. Diesen Eindruck wollte anscheinend TASS bezwecken, er ist jedoch weit von dem entfernt, was bei der Begegnung des Kremlchefs mit den Presseleuten wirklich geschah.

Von der Transparenz, die Gorbatschow immer wieder fordert, ist bei TASS wenig zu spüren. Wahrscheinlich deswegen fühlte sich der neue Chefredakteur der vielbeachteten Wochenzeitschrift „Moscow News" genötigt, seinen Bericht über das Gorbatschow-Treffen zu veröffentlichen. Der Artikel Jegor Jakowlews trägt den Titel „Transparenz, Demokratie, Verantwortung".

Das Treffen begann morgens um neun und dauerte bis nachmittags um vier Uhr. Es war ein echter Dialog. „Gorbatschow sprach fast mit jedem." Im Zentrum der Gespräche stand, wie auch schon beim ZK-Plenum, der Umbau der Gesellschaft, der „Perestrojka". Gegen diesen Umbau gibt es vor allem auf mittlerer Ebene, bei den Ministerial- und Parteiapparatschiks, erhebliche Widerstände. Diese aber sind bis heute stark im ZK vertreten. Diesen Widerstand gilt es zu brechen, denn — so Gorbatschow — zum Umbau gibt es keine Alternative. Und hier notierte sich Jegor Jakowlew folgende Gorbatschow-Worte: „Wenn sich das Plenum versammelte und zu der Schlußfolgerung käme, daß der Umbau sich nicht lohnt, daß man sich von ihm lossagen muß, dann würde ich sagen: Anders kann ich nicht arbeiten. Es ist Zeit, mit den Diskussionen über den Umbau aufzuhören, man muß nicht über den Umbau diskutieren, sondern über die Wege dahin."

Diese Worte zeigen nichts mehr und nichts weniger, daß der Kremlchef sein eigenes politisches Schicksal an den Erfolg seiner Reformpolitik knüpft und zum Rücktritt bereit ist, wenn er mit dieser Politik — wie er in einer Diskussion in Riga kürzlich sagte — in zwei bis drei Jahren keinen Erfolg hat.

An anderer Stelle setzte sich der Parteichef für die Meinungsfreiheit ein. Jakowlew zitiert ihn: „Gorbatschow bemerkte, der Mensch soll sagen, was er denkt, und es ist sehr gut, wenn er seine Gedanken mitteilt. Man muß lernen, gegensätzliche Meinungen zu akzeptieren. Demokratie — das ist nicht eine Situation, in der alles mit dem Bügeleisen geglättet wird. Diskussionen sind ein Teil der Demokratie, auch wenn jemand anmerkt, wenn die Leidenschaften zu sehr kochen, wird die Wahrheit verdampfen."

Gorbatschow wurde von Teilnehmern des Treffens aufgefordert, „mit eiserner Hand" durchzugreifen. Dazu Jakowlew: „Gorbatschow war damit nicht einverstanden, man braucht keine eiserne, sondern eine weise Hand."

Für den Kremlchef stellen sich die Kämpfe, die er mit den Gegnern seines Kurses auf allen Ebenen auszutragen hat, ähnlich dar wie die Lage Lenins beim Brester Frieden vom März 1918. Er stellte Lenin auf eine harte politische Probe, da die Opposition gegen diesen Friedensvertrag in den Reihen der Bolschewiki sehr groß war. Die Analogie des Heute zum Damals, so Jakowlew unter Berufung auf Gorbatschow, liege darin, daß der Brester Frieden ein Beispiel dafür wurde wie man unter Opferung der Augenblicks-Interessen die historische Wende im Namen der grundlegenden Interessen vollziehen kann.

Protržení ochranné hráze

(re): Ve čtvrtek dopoledne se z dosud nezjištěných příčin protrhla ochranná hráz na struskovišti elektrárny Vojany 1 v okrese Trebišov. Unikající voda zaplavila asi 10 ha luk JZD Vojany. Výkon elektrárny byl v důsledku havárie snížen na 50 procent.

Rekonstrukce Budvaru

(čtk): Rozsáhlá rekonstrukce závodu Budvar jihočeských pivovarů České Budějovice se chýlí ke konci. Úsilí o zvýšení výrobní kapacity na 750 tisíc hektolitrů piva za rok tady začalo zhruba před 18 roky. Rozvoj základních fondů zahrnoval opravy i novou technologii v ležáckých sklepích, lahvovně, surovně manipulaci a nyní i ve varně. Přestavba závodu zasáhla i do teplovodního hospodářství, pomocných provozů, vnitrozávodových komunikací a také vzniklo nové středisko výpočetní techniky. Budvar patří tradičně mezi naše nejlepší vývozce vhodně zhodnocených domácích surovin, hlavně chmele a ječmene. Vedle dalších evanšťtiprocentního ležáku, který se exportuje především do Rakouska a NSR, se tady vyrábějí také dalším do Rakouska a NSR, se tady vyrábějí také méněprocentní piva a také PIVO bez alkoholu.

ŠPANĚLSKÝ KAPELNÍK Xavier Cugat se ve svých 87 letech cítí báječně a těší se na práci s novým orchestrem. Po 15letém půstu už déle nesnese nudu, a tak založil další kapelu, s níž bude v barcelonském baru Imperator oživovat latinskoamerickou hudbu 30. let. Cugat se vždy rád obklopoval atraktivními ženami. „Ženit se však nehodlám," prozradil na sebe. „Pět manželství mi bohatě stačilo."

● Ve Švýcarsku se v loňském roce prodalo 305 176 osobních aut, tj. o 13 % víc než předloni. Nejvíce rovněž prodal Opel (28 719 kusů), následují VW, Ford, Toyota, Peugeot a Renault.

● Prodej zahraničních osobních aut na tuzemském trhu se loni zvýšil na celkovým prodejem nových aut. Firma Ford se na celkovém prodeji nových aut podílela 23,3 %. Proti roku 1985 to znamenalo mírný růst o 0,2 %. Podíl firmy Daimler-Benz se podílí 2,1 % na 10,2 % a podíl BMW ze 6,1 na 5,2 %.

● Čs. delegát V. Tuka na zasedání Komise OSN pro lidská práva označil apartheid JAR za nejextrémnější projev politiky rasového teroru a bezpráví.

PRACOVNÍCI, kteří v zimě sekají led a sbírají rákos na Balatonu, byli letos svědky nezvyklého jevu: zamrzlá plocha jezera se stala oblíbeným místem „výprav" lesní zvěře za potravou. Divočáci a lišky přicházejí na „ledovou poušť" a rovněž 600 kilometrů čtverečních za zmrzlými ptáky, srnci a jeleni za zbytky chleba a zeleniny, které byly na led vyhozeny z břehu, nebo za mladými pupeny vrbových proutků. V důsledku velkých rozdílů mezi denními a nočními teplotami začal led na Balatonu v posledních dnech praskat, což je na „maďarském moři" doprovázeno hlučným třeskotem. To vyplašuje u lesní zvěře velké zděšení, běžhlavě pak utíká z ledu na břeh a mnohdy si způsobuje i zranění.

POKUD SE VÍ, BYL TO PŮV. MEXIČAN

NAROBIL SE VE VOSICÍCH U BOHDANČE (V PŘEDOUCE) A NA TAM POMNÍK; ZACHOVAL SE TAM I ZA PROTEKTORÁTU...

HELO BY SE SPÍŠE HODNOVAT „NE PITO"!

TUKA! HUBU DRŽET!!

SÍLA ČS. ARMÁDY ROKU 1986

Svět 86 se nevyvíjel ani zdaleka tak příznivě, jak by byli optimisté na sklonku minulého roku, zejména po setkání amerického prezidenta Reagana s kremelským vůdcem Gorbačovem, mohli snad očekávat. Zůstal světem násilí, válek a teroru, zbrojení nabylo na intenzitě. Ani na chvíli neumlkly zbraně v okupovaném Afghánistánu, dále pokračovala válka mezi Íránem a Irákem (rukují do ní už i patnáctiletí chlapci), dále se bojovalo v Nicaragui, v Angole, Mozambiku, ale i v Etiopii. Statisíce lidí umíraly hladem a diktátorské režimy v rozvojových zemích horlivě se hlásící k marxistickému pokroku, nesnížily ani tak výdaje na zbraně a zbrojení, ponechávajíce starost o životy svých občanů jiným. Souhrn světových vojenských výdajů dosahuje astronomických položek.

V roce 1986 to bylo již 14 let, co byly ve Vídni zahájeny bilaterální rozhovory o snížení počtu zbraní, vojáků a vojenské výzbroje. Svět se v roce 1986 opět zmnožil o další letouny různých typů a určení, o další rakety různého dosahu, tisíce děl, miliony pušek a samopalů, tisíce tanků, raketometů i minometů, obrněných vozidel, ale i granátů a hlavic s bojovým, vysoce toxickým plynem i biologickými látkami, laserovými i akustickými zbraněmi, pokračovalo se ve vývoji a výzkumu dalších, zcela nových a přísně tajených zbraní.

Československo nezůstalo ve zbrojní horečce pozadu a v souhlasu s přáním Kremlu dále posilovalo svoji tzv. obranyschopnost způsobem, který daleko spíše prozrazuje agresivní záměry. Ze svých 3 milionů 157 tisíc mužů mezi 18-45 lety povolalo do armády 204 800 mužů, dalších 11 tisíc jich vykonává službu u pohraniční stráže, přes 80 tisíc u ozbrojených složek ministerstva vnitra a ministerstva spravedlnosti a v Lidových milicích jich je začleněno okolo 125 tisíc, tedy celkem 415 tisíc mužů. Když k tomuto počtu připočteme různé další ozbrojené stráže, jako železnic, lesů, letišť a polovojenské organizace, včetně Svazarmu, pak nám vychází číslice půl milionů osob, mužů a v malém počtu i žen. Z 15 milionů 600 tisíc obyvatel je to 3,2% z celkového počtu obyvatel, (včetně kojenců a starých lidí), ale 6,55% mužů a žen mezi 18 a 45 lety! Tak početnou armádu má na světě, nazíráno v relativních ukazatelích, už jen Lybie, Kuba a Turecko. V záloze zůstává kromě toho přes 300 tisíc mužů do 55 roku a u důstojníků do 60 let.

Československá armáda je učleněna do dvou vojenských okruhů a čítá 5 obrněných, čili tankových divizí s 3.550 tanky převážně typu T-72, obrněnými transportéry různých typů, okolo tisíc kusů děl různých ráží, 250 raketometů, a okolo tisíce protitankových děl a raket a 140 raket krátkého doletu, jež mohou nésti atomové hlavice. Dále má československá armáda 6 motorizovaných divizí, jednu divizi dělostřeleckou, výsadkový pluk, 6 pluků ženijních, spojovací pluky, speciální chemicko-radiační jednotky a u každé divize a vyššího štábu je vrtulníková samostatná letka. Dále jsou k dispozici generálnímu štábu speciální útvary a jednotky, tzv. "záloha vrchního velitelství" a zvláštní jednotky průzkumné, zpravodajské a výzvědné.

Letectvo je uskupeno do dvou armád, tzv. frontové 10.letecké armády se sídlem v Hradci Králové a 7. armády PVOS se sídlem, v Praze na Smíchově.

Letectvo disponuje 60 tisíci muži v pěti leteckých divisích a 18-ti leteckými pluky V tomto roce dostalo další, modernizované letouny typu MIG-21, MIG-23, SU-7BM, SU-25, dopravní AN-12 a AN-24, československé L-39 A, TU-134, L-410 a bojové vrtulníky Mi-24. Celkový počet letounů přesáhl tisícovku, přičemž 500 letounů tzv. prvního úderu bylo zkvalitněno modifikovanými a modernizovanými typy, zejména SU-25 a MIG-23.

K výčtu patří dále železniční vojsko, dočasně podřízené ministerstvu dopravy, 5 pluků civilní obrany, dočasně podřízených primátorům měst, jako Praha, Bratislava, Brno, Ostrava a Košice a dále početný park Československých aerolinií. Aby náš výčet byl úplný, nesmíme zapomenout na 500 letounů různých typů u Aeroklubů Svazarmu, s nimiž se počítá za branné pohotovosti státu jako s letouny spojovacími, kurýrními, sanitními, hlídkovacími či plnícími úkoly při zjišťování radiace, radiačního průzkumu či zamoření oblastí, komunikací či toků. Při militarizaci celého státu samozřejmě nebylo zapomenuto ani tak humánní organizace jako Červený kříž, ale své vojenské úkoly dostaly také různé svazy, jako zahrádkáři, chovatelé drobného hospodářského zvířectva, poštovních holubů a dalších. Přibyly další desítky skladů všech druhů, zvýšil se počet zakonzervovaných nemocnic a lékařských protivostních zařízení, ale také sovětských raket středního doletu, včetně počtů sovětských vojsk, od 21.srpna 1968 umístněných na československém území. V rámci Varšavského paktu má tedy Československo nejsilnější armádu v přepočtu jak na obyvatele, tak i v mnoha případech absolutně. Tak např. převyšuje počtem armádu NDR o více jak 30 tisíc mužů, armádu maďarskou, bulharskou, ale i rumunskou, ačkoliv má Rumunsko o téměř 10 milionů obyvatel víc. V přepočtu na počet obyvatel v poměru k polské armádě, která má ve zbrani 320 tisíc mužů i žen, by mělo mít Československo pouze 160 tisíc vojáků a pouze 300 bojových letounů.

Rozhovor s K. Kristoffersonem

Moskva: List Izvěstija včera uveřejnil interview s americkým hercem K. Kristoffersonem hlavním představitelem antisovětského válečného filmu Amerika. Na otázku, zda věří, že SSSR by skutečně mohl napadnout USA, Kristofferson odpověděl, že je to vyloučené. "Není však toto tvrzení v rozporu s rolí ve filmu, kde hrajete bývalého protiválečného aktivistu, kandidáta na funkci prezidenta, který strávil šest let v koncentračním táboře založeném „sovětskými okupačními vojsky" a postavil se do čela osvobozeneckého hnutí, zeptal se zpravodaj Izvěstij. „Jsem členem protiválečného hnutí, jsem proti hvězdným válkám, proti jaderným zkouškám, v nichž pokračuje nynější vláda, nesouhlasím s rozšiřováním válečných arzenálů. Jsem pro zlepšení vztahů mezi SSSR a USA a pro větší porozumění mezi našimi národy." A domníváte se, že film Amerika k tomu může přispět? Odpovědi bylo mlčení.

KDO MLČÍ, PŘITAKÁVÁ (QUI TACET, → CLAMAT!)

Čs. film nominován na Oskara

Washington: Ve Spojených státech byla ve středu zveřejněna nominační listina filmů, které se letos ucházejí o Oskary, tradiční ceny Americké filmové akademie. Jedním z filmů, které byly navrženy na ocenění v kategorii zahraničních snímků, je dílo režiséra J. Menzela a scénáristy Z. Svěráka Vesnička má středisková. Tiskové agentuře AP včera film krátce představila. Napsala, že nominace je pro tvůrce jistě milým překvapením. Přestože snímek má svou národní specifiku a původně byl určen hlavně pro domácí diváky, jeho popularita v zahraničí roste.

Auf Walz in der Sowjetunion

Zeitschrift berichtet über Obdachlose in der UdSSR

MOSKAU, 22. Februar (AP). Tausende von Vagabunden und Landstreicher leben in der Sowjetunion ohne feste Bleibe am Rande der Gesellschaft und der Legalität und überleben durch Gelegenheitsarbeiten wie Beerenpflücken und Holzfällerarbeiten. Diese ungewöhnliche Nachricht war in der jüngsten Ausgabe des sowjetischen Wochenmagazins „Ogonjok" zu lesen. Die Zeitschrift veröffentlicht den Bericht des Journalisten Alexej Lebedew, der sechs Monate unter den Vagabunden lebte. Seine Aussagen stehen in direktem Widerspruch zu den offiziellen Behauptungen, daß das Problem der Arbeitslosigkeit und Obdachlosen in der Sowjetunion gelöst sei.

Die Reportage von Lebedew ist zweifelsohne vor dem Hintergrund der von Parteichef Michail Gorbatschow geförderten Politik der Offenheit bei ausgewählten sozialen Themengebieten zu sehen. So wird in „Ogonjok" ein düsteres Bild des Lebens Tausender von Vagabunden gezeichnet, die auf der Suche nach Essen, Unterkunft und Gelegenheitsarbeit quer durch die Sowjetunion wandern. Oft, so kann man in dem Bericht lesen, haben sie jede Selbstachtung verloren und suchen, um überleben zu können, auf Müllhalden nach Pfandflaschen, die sie dann an Geschäfte zurückverkaufen können. Ärzte haben bereits festgestellt, daß unter den Landstreichern Tuberkulose und Geschlechtskrankheiten weit verbreitet sind.

Wie Lebedew berichtet, wandern die Landstreicher quer durch die Sowjetunion, von Sibirien bis nach Moskau, und finden ihre Unterkunft in Kellern, Dachböden, Heizräumen, auf Friedhöfen, in Güterwaggons und auf Müllhalden. Sie entgehen auf ihren Wanderungen den sowjetischen Behörden, weil es immer wieder Betriebe gibt, die bereit sind, sie kurzfristig illegal einzustellen.

In den Städten und auf Bahnhöfen werden die Landstreicher von den Behörden sofort festgenommen, womit nach den Worten der Zeitschrift Straftaten vorgebeugt werden soll. Nach der Freilassung ziehen viele es vor, angesichts bürokratischer Schikanen zu den Mühen ihres Wanderlebens zurückzukehren.

GOLDEN GATE OF PRAGUE...

▲ Z pražského mostu K. Gottwalda skočil v sebevražedném úmyslu v úterý večer dosud neidentifikovaný muž. Dopadl na zaparkovaný osobní automobil: utrpěl smrtelné zranění. Závěrečné cizí osobou bylo vyloučeno.

Vrací se sláva tramvají

Ve Spojených státech, zemi, která je v čele nejvíce motorizovaných zemí světa, začínají obracet pozornost — k tramvajím. V mnoha amerických městech už jsou připraveny plány k návratu tohoto kolejového dopravního prostředku hromadné dopravy. Podle názoru mnoha specialistů je to jediný možný způsob, jak vyřešit stále tíživější městskou dopravu.

A proč byla vybrána tramvaj a ne třeba různě zavěšené či podvěšené dopravní systémy? Odpověď je jednoduchá: výstavba tramvajových tras je nejen nejrychlejší, ale také nejlevnější. A tak se chtějí vrátit ke starým dobrým tramvajím ve Phoenixu, Salt Lake City, San Antoniu a rovněž v New Yorku. A srozumění jsou s těmito plány nejen plánovači a radní, ale také obyvatelé celé řady velkých amerických měst. Jsou přesvědčeni, že tramvaje jim ušetří čas i nervy. Zdá se, že Američané už mají plné zuby mnohakilometrových „hadů", jen pomalu se sunoucích automobilů uličemi od křižovatky ke křižovatce.

Klasickým příkladem je kalifornské Los Angeles, kde vlastně není žádná jiná doprava než vlastní automobil. Je to město snad s největším automobilovým ruchem na světě, vždyť 97 procent všech přeprav je uskutečňováno pouze auty, zbytek připadá na řídkou a ne právě spolehlivou autobusovou síť. V Los Angeles je také nejhustější doprava na křižovatkách. Např. na křižovatce dvou tepen rychlého provozu Ventura a San Diego projíždějí denně 464 tisíce vozidel.

Celá komplikovaná dopravní situace v Los Angeles je řízena zvláštními počítači a navíc jsou nejhlavnější trasy neustále sledovány na monitorech. Středisko na základě získaných informací rozhoduje o tempu průjezdu na jednotlivých úsecích podle potřeb tak, aby nedocházelo k blokování průjezdnosti. Avšak i ta nejmodernější technika nezmůže všechno.

Jedinou spásným záchranným prostředkem zůstala podle odborníků tramvaj. V Los Angeles už přistoupili ke stavbě dvou moderních tramvajových linek a také jedné trasy metra, které spojí centrum se severními okraji města. Podobně je tomu i v Sacramentu, hlavním městě Kalifornie. Tam opětovně vyrazily do ulic tramvaje v březnu loňského roku na trať dlouhou 30 kilometrů, vedoucí do dvou zcela odlehlých okrajových čtvrtí. Čtyřiadvacetikilometrová trasa tramvají je rovněž přes dva měsíce v provozu v Portlandu a představitelé dalšího města, San José, už uvolnili z městské pokladny půl milionu dolarů na stavbu čtyřiatřiceti kilometrů tramvajových kolejí. (ndo)

VE FRANKFURTU SE RAZÍ CDU-HESLO: ALLE STRASSENBAHNEN WEG AUS DER STADT...!

ZA VYŠŠÍ ÚROVEŇ KOORDINACE V UPRAVENECTVÍ

"Hledám krajany, kteří by mi poradili, jak se stát upravencem. Zn.: Chci ještě vidět své drahé kočky."

Dovolte mi, vážená redakce a administrace, abych k inzerátu připojil krátké vysvětlení. Rád bych si totiž upravil vztah, ale přiznám se, že nevím jak. Vyrůstal jsem v malých českých poměrech a zestárl ještě v menších ve Švýcarsku. Zákonům jsem nikdy pořádně nerozuměl, neuměl jsem si poradit s jejich právnicky suchou a exaktní terminologií. Neumím tedy posoudit, která forma upravenectví by byla pro mě nejvýhodnější. Rád bych tedy využil bohatých zkušeností krajanů-upravenců.

Především bych se chtěl podívat do Prahy, kde mám tři kočky, které si z preventivních důvodů vydržuji a kterým také pravidelně zasílám anti-senilní pilulky. Rovněž v Praze mám čtvero hlídacích psů, kteří dosud nepostřehli mou nepřítomnost. Konečně po celé vlasti mám pět příbuzných, kteří z finančních důvodů nemohou navštívit Jugoslávii ani Maďarsko, kde bychom se mohli třeba sejít. Kdo by mi tedy mohl laskavě poradit, jak se upraviti? Samozřejmě nemám na mysli pouze úpravu právních vztahů, nýbrž přirozeně i úpravu svého dopravního prostředku, jakož i upadajícího zevnějšku. Jsem si plně vědom, jaký význam má správný výběr značky a typu vozidla, prádla, obleků, omlazovacích prostředků apod. Uvítal bych i v tomto směru cenné rady, neboť nemám přehled, co tam frčí.

Rád bych také uvedl, že se nestýkám s kapitalisty a nečtu buržoazní tisk. Naopak, sleduji zábavnou a vědeckou literaturu domácího původu. Právě se kochám zjištěním, že: "Vědecký světový názor vstřebává a obsahuje poznatky všech základních oblastí poznání, které integruje v jednotný systém poznatků, vysvětluje podstatu a zákonitosti světa, společnosti, socialismu. Tento ucelený světonázorový systém je vědecký, třídní a stranický. Je světovým názorem dělnické třídy, která v dějinách socialistické revoluce a budování rozvoje socialismu a komunismu plní pod vedením marxisticko-leninské strany svou historickou úlohu v osvobození pracujících od vykořisťování, útlaku, a svou praktickou revoluční činností vytváří společnost umožňující všestranný rozvoj každého jednotlivce." (Základy marxisticko-leninské filozofie, Nakladatelství Svoboda, 1984, str.7.)

Pokud obdržím dostatečný počet cenných rad, pokusím se je zpracovat do pokynů a zásad, aby se našla větší platforma pro jejich využití. Zásady by byly rovněž vybaveny doložkami, ve kterých by se mimo jiné doporučovalo novým uprchlíkům, aby v žádostech o politický azyl uváděli, že v budoucnosti rozhodně počítají s upravenectvím.

Bylo by bezezporu maximálně účelné, abychom ve Švýcarsku každým rokem uspořádali seminář k otázkám upravenectví. Po využití zkušeností ze seminářů navrhuji pořádat pravidelně evropské konference a později přejít ke kongresům světovým. Tímto jednoduchým způsobem bychom vytvořili optimální předpoklady pro sjednocení upravenectví mezi našimi krajany, pomohli rozšířit tuto praxi i v jiných zemích, posílili významně toto mírové hnutí a získali tak i obdiv celého pokrokového světa.

TRAJA CHLAPCI

Nedávno som mal možnosť stretnúť sa vo Wildbad-Kreuthe so zaujímavým človekom: Nemcom, ktorý prežil sedem rokov v sovietskom koncentračnom tábore vo Vorkute. Večer, v bare, pokojným hlasom, čo ledva prehlušoval všeobecný mumraj, rozprával o svojich zážitkoch. Užasnutý som sa ho spýtal, prečo o tom nenapíše knihu: Odpovedal mi - dnes už nemá tu, na Západe o tieto veci nikto záujem. Jedni hovoria: Nebolo už toho dosť? Druhí: A či nie je našou povinnosťou odpúšťať?

Zdá se mi, že medzi odpúšťaním a zabúdaním je podstatný rozdiel. Ak si dnes pripomenieme udalosť, ktorá sa stala v Bratislave pred tridsiatimi piatimi rokmi, potom nie preto, aby sme neodpúšťali, ale aby sme nezabúdali. Pamäť je zavše to posledné, čo človeku - neraz i národu - ostáva.

Udalosť, o ktorej chceme hovoriť, sa dotýka troch vtedy 27 ročných chlapcov - Alberta Púčika, Antona Tunegu a Eduarda Tesára. Náš príspevok je skrátenou verziou článku "Čas sumarizácie", ktorý vyšiel v slovenskom samizdatovom časopise "Náboženstvo a súčasnosť".

V roku 1949 vzniklo z podnetu týchto troch chlapcov na Slovensku hnutie pod názvom: Biele légie. Malo to byť neformálne, nenásilné hnutie odporu voči totalitarizmu, ktorý sa vtedy v republike začínal. Hnutie bolo založené na krestanských zásadách - preto "Biele". Každý, kto bol ochotný odhaľovať a zverejňovať lži, ktorých sa nová štátna moc hneď od počiatku dopúšťala a kto bol pripravený pomáhať rodinám prenasledovaných, mohol sa považovať za člena Bielych légií. Tunega organizoval veci doma, Tesár pracoval na policajnom riaditeľstve a Púčik pomáhal pri dopravovaní správ do Viedne, odkiaľ boli vysielané rádiom. Správy boli vysielané natoľko pohotovo, že polícia si nebola istá, či vysielač nie je na Slovensku.

Prvého chytili Púčika - bol zradený a chytený pri prechode hraníc. Zanedlho dolapili Tunegu a potom nastalo masové zatýkanie. Onedlho bol zorganizovaný prvý takzvaný "monster proces" na Slovensku, na ktorom bolo vyše sto obžalovaných.

Traja hlavní aktéri dostali doživotie, ostatní až do 15 rokov väzenia. Už keď boli rozsudky vynesené, navštívil znenazdajky Československo člen politbyra ÚV KSSZ Kaganovič. Na jeho príkaz bolo súdne pojednávanie obnovnené. Traja chlapci: Púčik, Tunega a Tesár boli odsúdení na smrť a zakrátko popravení. Pochovaní sú vedľa seba na jednom cintoríne, ale rodiny nesmeli dať mená na ich kríže. Tri bezmenné kríže stáli dlhé roky vedľa seba, bez toho, aby niekto vedel, kto vlastne pod nimi leží. Platón hovoril, že jestvujú tri druhy spravodlivosti: Spravodlivosť k Bohom, spravodlivosť k živým a spravodlivosť k mŕtvym. Je hádam v súlade so spravodlivosťou k mŕtvym i živým pripomenúť si dnes týchto troch chlapcov, ktorých mená i činy mali byť z pamäti ľudí i z pamäti národa vymazané.

ASIMILACE

Můj poslední rozhovor s Nývltem mne velice překvapil. Nebýt toho, že tak dobře a důvěrně znám jeho hlas, asi bych ho v první chvíli ani nepoznal.

"Wie geht's dir, alter Kumpel?" zeptal se hned na začátku.

Řekl jsem, že se mi vede dobře, ale že nechápu, proč do telefonu hovoří německy.

"Rozhodl jsem se, že budu Němcem," pravil Nývlt.

Protože jsem neviděl žádnou souvislost mezi občanstvím a tím, že hovoří německy, zeptal jsem se ho, proč už nechce hovořit česky.

"Tja," řekl perfektní němčinou Nývlt, "das kann ich dir gleich klar machen."

Pak mi vysvětlil, že se člověk nemůže stát Němcem jen tím, že získá německý pas, ale že je rozhodně zapotřebí i německy hovořit a také německy myslet.

Přesto jsem ho požádal, zda by se mnou, výjimečně nemohl i dále hovořit česky.

"Nur ausnahmsweise, že seš to ty. Sonst je absolutně notig, nur Deutsch zu schwetzen," pravil.

Výraz "schwetzen" mne zaujal. Zeptal jsem se ho, zda nechtěl říci sprechen.

"Ne" řekl Nývlt. "Chytil jsem, na štěstí, zdejší dialekt - und das ischt eine gute Sach!"

"Není těžší mluvit dialektem, než spisovnou němčinou, když ses v zemi nenarodil?" zeptal jsem se.

"Auf gar keinen případ," řekl Nývlt a hned se omlouval, že už prostě v dialektu i myslí a že mu tedy dělá potíže mluvit se mnou tschechisch.

Chtěl jsem vědět, co Nývlta přimělo k rozhodnutí hovořit v budoucnu jen německy.

"Tja, mein lieber, když to tady chceš někam dotáhnout, muscht du dich volkommen asimilovat, sonscht gehts net."

Všiml jsem si, že hovořit se mnou česky Nývlta už skutečně namáhá. Ocenil jsem však jeho snahu a zeptal jsem se ho, zda je také těžké německy myslet.

"Sicher," sykl do telefonu Nývlt. "To je am... na wie sagt man es..?"

"Nejtěžší," napověděl jsem mu.

"Genau. To si musíš vorštelovat, že německý gedankovací proces ischt kompletně anders!"

"Jak jiný?"

"V Bezugu na Ausdruck. Echt Němec je unterschiedlich, je v Gedankách sachlich."

"Na rozdíl od Čecha?"

"Freilich. To si ještě nebemerkoval?"

"Nein," řekl jsem, protože jsem znervosněl z Nývltových výrazů.

"Tja - weil du furt reduješ se svým Weibem tschechisch."

Uvědomil jsem si, že tím to asi bude, ale přiznal jsem, že mi docela vyhovuje hovořit s Čechy česky a s Němci německy. Nývlt ironicky zamlaskal. Pravil, že to ale sicher není richtig, že když budu redovat česky, nepřijdu nikdy do ty Sprache rein, že budu ohne Gefühl, und dazu leicht schizofren tím durch, že v každým Falle dělám Fehler, protože bude ständig vidět, že jsem Ausländer.

"To mi ale vůbec nevadí," namítl jsem. "Mensch, das ist aber tvůj velkej Irrtum, to visí jen vod tebe dolů, jestli šafneš richtig Karierre, nebo jestli bleibneš klein!" Řekl jsem, že to je sice možné, ale že by mi to vůbec nevyhovovalo.

"Schade, nebudeš moct niemals sich asimilieren," pravil Nývlt smutně a mně se na okamžik zdálo, že se se mnou už loučí, odcházeje definitivně k Němcům.

Chtěl jsem se ho ještě zeptat, zda si myslí, že se takto bude cítit lépe, než se cítil doposud, ale už to nebylo možné.

Nývlt se omlouval, že je mu to leid, aber, že se musí beeilovat - protože má wichtige Sitzung.

"Du weischt es doch, my Němci jsme přece jen sehr fleissig und diszipliniert. Ihr Tschechen seid halt anderscht. Furt by ste traumovali. Also, machs gut!"

Byl jsem tak spletený tou řečí, že jsem na rozloučenou ztratil nervy a řekl Hochachtungsvoll.

Ale to už Nývlt zavěsil.

Před několika dny se znovu ozval.

"Jak se máš?" zeptal se kupodivu česky.

"Tja..." začal jsem, abych dal najevo, že jsem se také zatím něčemu přiučil.

"Nech si ty německý výrazy," požádal mne Nývlt ostře.

Divil jsem se, že to říká zrovna on, který nechce mluvit česky.

"Asimilace je nesmysl," řekl Nývlt. Pak pravil, že je Čech a že je na to dokonce hrdý. Zjistil prý také, že Němci se koupou v průměru jen jednou za deset dnů a že mají obhroublý, vulgární humor. Krom toho polévají řízky omáčkou a jsou i jinak velmi nekulturní, což se také projevuje jejich nesnášenlivostí vůči cizincům.

Počkal jsem, až Nývlt uzavře výčet neřestí německého národa a pak jsem se velmi opatrně zeptal, zda se už neníní asimilovat.

"Ani mne nenapadne," řekl Nývlt podrážděně a dodal, že mu stačí, že má na voze německé číslo a musí si v zahraničí dávat pozor, protože si na něho ukazují jako na šaška.

"To je přece nesmysl," řekl jsem, "tolik let po válce..."

"Není," řekl Nývlt, "jen se na ně hezky podívej, je to v nich!"

"Co je v nich?"

"Necitlivost. Víš, co řekli? Že mám akcent!"

... A TAKOVÝCH NÝVLTŮ TU JE...

Téměř deset tisíc tun jatečných ovcí a jehňat, více než 3400 tun hrudkového sýra a 2700 tun vlny odevzdali loni chovatelé ovcí na Slovensku.

Vývoz skotské whisky se loni zvýšil hodnotově o osm procent na více než jednu miliardu liber, objemově stoupl o čtyři procenta na 238 milión litrů čistého alkoholu.

Při vloupání do tekárny v Ostí nad Labem zadržela příslušnící VB 21letého již jedenkrát trestaného recidivmana, který chtěl odcizit léky s úmyslem vyrobit si z nich omamný roztok.

VÍTE kolik let se může dožít humr? Stočtyřiadevadesáti. Přesně v těchto letech zemřel obrovský desetikilový humr v zoologické zahradě v Galvestonu, který prý byl nejstarším humrem na světě.

Devět dnů, tři hodiny čtyřicet čtyři sekundy

K těm číslům v titulku je třeba ještě přidat další: 40 252 kilometry. To jsou totiž základní údaje dalšího světového rekordu v letectví, který byl dosažen v polovině prosince uplynulého roku. Navíc a hlavně to byl let kolem světa non stop, tedy bez mezipřistání a také bez tankování paliva. Uskutečnili ho osmačtyřicetiletý Američan Dick Rutan, bývalý vojenský pilot, a dvaatřicetiletá Jeana Yeagerová (některé prameny ji přidávají dva roky), rovněž vynikající pilotka. Rekord byl uskutečněn na podivném (vzhledem k dnešním tvarům letadel) stroji nazvaném Voyager (cestovatel).

Z 90 procent vedla letová trasa Voyageru nad moři a oceány a pouze pět procent nad kompletní pevninou. Zbytek pak by se dal rozpočítat na různá souostroví, ostrovy a ostrůvky. Byla propočtena podle nejvýhodnějších meteorologických podmínek, ale své sehrály i politické motivy. Trasa vedoucí nad vodou nevyžadovala podstoupit všechny potřebné formality nezbytné k povolení přeletu nad suverénními státy a tam, kde vedla nad pevninou, byla nasměrována tak, aby oba piloti nebyli ohroženi případným incidentem.

Zajištění co nejlepších meteorologických prognóz patřilo k základním předpokladům letu a jeho zdárného ukončení. Proto také byli oba piloti v nepřetržitém rádiovém spojení s kontrolním střediskem letu v Mojave, ležícím asi 100 km na sever od Los Angeles. Spojení bylo udržováno přes americkou spojovou družici Satcom. Pro případ, že by Voyager spadl nebo byl nucen nouzově přistát na mořské hladině, bylo zajištěno, že se automaticky zapne signalizační systém, umožňující přes spojové družice a pozemní stanice určit polohu a zajistit okamžitou pomoc.

Jak jsme už řekli, Voyager je podivný létající stroj. Jeho hlavní trup má podobu jakéhosi soudku o délce 7,8 metru, u něhož je rovněž umístěna pilotní kabina o neuvěřitelně malých rozměrech 105 x 225 cm. Opravdu, to není tisková chyba: ještě jednou — 105 x 205 cm, prostor kabiny pro pilota a pilotku. V něm přežili všechny slasti i strasti rekordního letu za slávou, jak psali někteří novináři. Rozpětí křídel, či jak někteří říkají, nosných plátů, je 33,8 metru, tedy o 90 cm větší než rozpětí mohutného Boeingu 727. A tato křídla díky konstrukci i použitému materiálu mají možnost se zrohnout (dolů i nahoru) až o jedenáct metrů, aniž by došlo k jejich poškození. Létající stroj je vybaven dvěma čtyřválcovými motory pro tažný i tlačný pohon a mohou dát stroji maximální rychlost 218 km v hodině.

Součástí celého rekordu Voyageru je, že obletěl Zemi bez mezipřistání a hlavně bez tankování paliva. Vlastně by se dalo říci, že kolem světa letěla gigantická, napěchovaná nádrž benzínu. Plných 6700 litrů, tedy 4,5 tuny. Jak toto množství „udržet v klidu", aby nebyla narušena stabilita stroje, jak vše vyrovnat při postupném spalování benzínu, to byl také konstruktérský kousek pilotova mladšího bratra Burta Rutana. Neméně pozoruhodné je, že ke startu potřebuje Voyager dráhu dlouhou 5 kilometrů a než se odlepí od země, pohybuje se rychlostí 30 metrů za minutu (pro porovnání: stíhačka F-16 dosahuje při startu rychlosti 12 000 m za minutu). Půl hodiny potřebovali oba piloti k tomu, aby se vznesli do dostatečné výšky a mohli překonat nevysoké pahorky kolem Edwardsovy vojenské letecké základny a vydat se nad Pacifik.

Pět let uplynulo od chvíle, kdy se zrodil nápad, do okamžiku, kdy Voyager odstartoval. Stroj si oba bratři a Jeana Yeagerová postavili vlastníma rukama a stálo je to (samozřejmě, že si půjčovali) na dva miliony dolarů. Na to, že Voyager je vlastně ruční práce a originál, tak to zase není tak moc. V každém případě stál méně než plně elektronicky vybavený tank.

Pro úplnost ještě dodejme, že oba piloti měli s sebou na cestu velice skromný proviant: deset kilogramů potravin a asi 50 litrů vody. Menu tvořila převážně suchá potrava podobná té, kterou jsou vybavení kosmonauti. Jednou denně pak měli teplé jídlo. K osvěžení těla sloužily chemické koupele, a pokud jde..., zkrátka o všeliaké záležitosti, pak veškeré druhy odpadků byly soustřeďovány ve zvláště uzpůsobené dutině křídla.

Voyager má nyní, po uskutečnění svého rekordního letu, plné právo, aby stanul v prostorách Smithsonian Museum hned vedle letadla The Spirit of St. Louis, na němž Ch. Lindbergh přeletěl v roce 1927 Atlantik z New Yorku do Paříže, i vedle Bell X-1, s nímž Chuckie Yeager překonal jako první člověk na světě vůbec rychlost zvuku.

Zatímco před 60 lety v době Lindberghova letu přes Atlantik se o tom úžasném zázraku mluvilo všude a dlouho, dnes uplynul od letu Voyageru sotva měsíc a pomalu už o něm nikdo neví. Avšak není tomu tak docela. Let kolem světa bez nutnosti tankovat palivo i nadále vyrušuje — letecké generály.

Pentagon se takovou myšlenkou zabývá už dávno a faktem je, že do loňského prosince držel rekord v délce letu bez nabrání dalšího paliva americký válečný bombardér B-52. Uletěl nanejvýš 20 051 kilometr. Avšak Voyager dvakrát více.

Jak před několika týdny uvedl list Washington Post, v konstrukčních kancelářích firem Boeing Corporation a McDouglas Co. byl už zahájen výzkum možností využít zkušeností z Voyageru pro vojenská letadla. Především stavebního materiálu, tenkých uhlíkoepoxidových vrstev sestavených spolu s lehkým polymerem do jakýchsi pláství. Lehký a laminovaný povrch Voyageru radikálně snížil také odpor vzduchu a zmenšil možnost zachycení radarem.

I když dvojice pilotů Voyageru nespojovala svou misi s vojenskou technikou, ukazuje se nyní, že přece jen určité vztahy existují. Tlačný motor použitý k pohonu (tažný sloužil pouze při startu a manévrování) pochází z vojenského výzvědného letadla. A konstruktér Burt Rutan nikterak nezakrývá dřívější i dnešní spolupráci s armádou. Některé prvky, jichž použil při konstrukci Voyageru, využívá nyní při projektování nového letadla k přepravě vojska, především výsadkářů. Tento nový letoun by měl z Voyageru převzít jednu z největších předností — možnost letu na dlouhých trasách bez nutnosti tankovat palivo.

Lieber hessische Milchprodukte

Minister: Auswärtige Waren stärker belastet

Auch diese Woche empfiehlt es sich, Milchprodukte aus Hessen denen aus Bayern vorzuziehen. Dies gibt das hessische Sozialministerium in seinem neuen Strahlen-Meßbericht mit Segen des Umweltministers in Bonn. Untersucht wurden Joghurt, Buttermilch, saure Sahne, Kefir, Milchmixgetränke und Milcherzeugnisse. In den hessischen Produkten lag der Durchschnittwert bei 8 Bq/kg, der Höchstwert bei 29 (alle Angaben in Becquerel Cäsium 137 und 131 pro Kilo oder Liter). Aus dem südbayrischen Raum kommen jedoch höher belastete Produkte: Buttermilch mit 61 Bq/L, Joghurt mit Früchten mit 77 Bq/kg, Haselnußjoghurt mit 117 Bq/kg und H-Milch mit 41 Bq/L (Höchstwerte). Die Belastung der Frischmilch hat sich kaum verändert: 10 Bq/L im Schnitt und 29 Bq/L als Höchstwert. Untersucht wurde Milch aus allen hessischen Molkereien. Bei „Anlieferungsmilch" wurde ein „Außreißerwert" von 47 Bq/L gemessen. Diese Milch werde jedoch in der Molkerei mit weniger belasteter Milch vermischt, heißt es im Bericht, so daß niedrigere Werte herauskämen.

Gewarnt wird wieder vor Milchpulver. Der Durchschnittswert lag bei 217, der Höchstwert bei 486 Bq/kg.

Die Belastung von Baby-Nahrung dagegen sinkt langsam weiter ab. 80 Prozent der Proben waren ohne Cäsium-Rückstände. Bei den übrigen Proben wurde ein Höchstwert von 38 Bq/kg gefunden (Milchnahrung). Dieses Produkt, merkt der Bericht an, werde noch mit sieben Teilen Wasser verdünnt. Schwerpunkt der Woche waren Teigwaren. In italienischen Spaghetti fand man bis zu 201 Bq/kg (Durchschnitt 61). In italienischen Cannelloni wurden bis zu 70, in Tortellini bis zu 50 Bq/kg gemessen. Lasagne aus Gaststätten lagen unter der Meßgrenze von 5 Bq/kg, deutsche tiefgefrorene Lasagne bei 7 Bq/kg.

Erneut wurden zwei Lieferungen (40 Tonnen) türkischer Haselnüsse beim Import zurückgeschickt. Sie enthielten Höchstwerte von 634 und 812 Bq/kg und überschritten damit den EG-Grenzwert von 600 Bq/kg. Für türkischen Tee lagen diese Woche nur Einzelergebnisse vor. Ein privat importierter Tee war mit 13604 Bq/kg belastet, er kam nicht in den Handel. In Kräutertees aus der DDR fanden sich erstmals hohe Belastungen bis zu 369 Bq/kg.

Auffallende Werte von ausländischen und außerhessischen Nahrungsmitteln: Schokolade 73, Sauerkirsch-Konserven 72, Süßwaren (DDR) 36, tiefgefrorene Himbeeren (Ungarn) 62, tiefgefrorenes Hirschfleisch 67 und Karpfen und Forellen 28. Dies sind Höchstwerte.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Zur Einschätzung: In der EG gelten die Grenzwerte von 600 Bq für Nahrung und von 370 Bq/kg für Milch und Kindernahrung. Hessen hält sich an den Richtwert von 100 Bq/kg. Unabhängige Experten empfehlen Nahrung mit höchstens 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und mit höchsten 10 bis 20 Bq/kg für Kinder, schwangere und stillende Frauen.

Bahno rybám nesvědčí

(čtk): Ročně se u nás z vod, které obhospodařuje Státní rybářství, vyloví pro domácí trh kolem 15 tisíc tun sladkovodních ryb. Každý náš občan spotřebuje kolem 0,95 kilogramu rybího masa, což je málo. Proto rybáři mají za úkol zvyšovat výlov. V roce 1990 to má být 15 800 tun a na konci tohoto tisíciletí dokonce 18 tisíc tun. Cestou k tomu je intenzifikace chovu. Pozornost zaměří rybáři hlavně na nejrozšířenější u nás druh — kapra, který se na celkové tržní produkci podílí 80 procenty. Půjde především o uplatnění nejnovějších poznatků Výzkumného ústavu rybího hospodářství ve Vodňanech při zvyšování odolnosti kapra a zlepšování jeho užitkových vlastností. Pracovníci Státního rybářství věnují také péči výživě ryb, ale rovněž i rekonstrukci a modernizaci rybníků a chovných hospodářství. Problémy dělá bahno: kvůli němu jsou skutečné vodní plochy oproti katastrální výměře o čtvrtinu nižší. Proto od loňského roku zahájili program odbahnění rybníků, což zlepší nejen chovné podmínky, ale umožní získat kvalitní surovinu pro rekultivaci zemědělských pozemků a pro výrobu kompostů.

DÍVE SE ZVÍŘATA PO KAŽDÉM VÝLOVU ODBAHOVANÝ, OŽIVOVANÝ SE STROUHY A POD.

Wo man im „Pub" noch mit Goldklumpen zahlt

Keine Eisenbahn führt nach Marble Bar. Die Hunderte Kilometer lange Zufahrtsstraße führt über groben Schotter. Aber in diesem Winter hätte so mancher Europäer sicher sehnsuchtsvoll von Marble Bar geträumt, wüßte er nur davon. Marble Bar ist eine Ortschaft inmitten der hitzeflimmernden Steppe der Pilbararegion Westaustraliens. 20 000 Kilometer von Europa entfernt, mit dem Ruf, der heißeste Ort des fünften Kontinents zu sein.

In Australien ist jetzt Sommer, und in Marble Bar steigt die Quecksilbersäule auf über 40 Hitzegrade. Das ist nichts Besonderes. Denn statistisch ist das die Durchschnittstemperatur an wenigstens 125 Tagen im Jahr.

Nicht einmal alle australischen Landkarten verzeichnen den Ort, mit seinen 300 Bewohnern, 114 Holzhäuschen, seiner Handvoll Straßen, einigen Verwaltungsgebäuden, einem Postamt, einem Laden und einem Wirtshaus, hierzulande „Pub" genannt. Dazu kommen noch eine Zerkleinerungsmühle für das hier gefundene goldhaltige Gestein und die Speicher für die Versorgung der umliegenden Großfarmen.

So heiß kann es hier tagsüber werden, daß man wirklich Spiegeleier auf dem Straßenasphalt braten könnte. Die Bewohner haben sich an dieses Hundstage-Klima gewöhnt. Zum abkühlenden Schwimmen lädt im übrigen ein fünf Kilometer entferntes, großes Wasserloch ein, der sogenannte „Marble Bar Pool". Gespeist wird er von den seltenen, dann aber um so heftigeren monsunartigen Regenfällen. die Pläne für den Bau eines Schwimmbades sind bisher am fehlenden Geld gescheitert.

Hochbetrieb herrscht abends im alten, aus Eisenplatten errichteten Wirtshaus. Stolz nennt es sich das „Iron Clad Hotel" — das mit Eisen verkleidete Hotel. In dieser Zivilisationsferne ist es der Mittelpunkt des gesellschaftlichen Lebens. Um den Tresen drängen sich die Ortsansässigen, die Arbeiter der nahen Goldminen, durchreisende Geologen und Prospektoren, und natürlich die rauhbeinigen „Stockmen", die australische Variante der Cowboys, von den umliegenden Rinderstationen, die an Größe so manchen früheren europäischen Kleinstaat übertreffen.

Hier gilt das Biertrinken als gesunde Beschäftigung. Drei Liter müsse man täglich trinken, um den Flüssigkeits- und Salzverlust durch Hitze auszugleichen, erklärt der Barkeeper jedem „Grünhorn". Er heißt Bruno Drechsel und kommt aus Bayern. Vor vier Jahren kam er nach Marble Bar, um nach Gold zu suchen, reich geworden ist er nicht, aber der gemächliche Gang des Lebens hat ihn dazu bewogen, dazubleiben.

Es gibt keine lokale Zeitung, die fernen Rundfunk- und Fernsehstationen sind nur schwach zu empfangen, und der Arzt vom „fliegenden Doktor-Dienst" in Port Hedland und eine Krankenschwester kommen nur einmal in der Woche, es sei denn, es tritt ein Notfall ein. Der wichtigste Tag in der Woche ist der Donnerstag, dann kommen die zwei riesigen Lastzüge aus dem 1 530 Kilometer entfernten, südlichen Perth nach Marble Bar — mit Lebensmitteln, frischem Obst und Gemüse, Zeitungen und natürlich dem lebenswichtigen Bier. Tritt mal in Perth die Bierbrauerei in den Streik, ist die Not in Marble Bar groß.

Unwichtig ist dieser hitzeflimmernde Flecken in der westaustralischen Einöde nicht. Hier sitzt die Verwaltung des größten australischen Landkreises, Ost-Pilbara, 377 000 Qaudratkilometer groß, noch größer als Großbritannien, mit einigen der größten Eisenerzbergwerken Australiens, doch nur 9 500 Einwohnern. Nur wenn die „Greenhorns" sie ahnungslos nach der Bedeutung des Ortsnamens fragen, werden die Eingesessenen verlegen. Der Name beruht auf einem Irrtum. Die frühen Pioniere glaubten nämlich, daß das in dem Gebiet als ein riesiger, farbenprächtiger Barren vorkommende Jaspis-Halbedelgestein Marmor sei. Deswegen heißt der Ort heute noch Marble Bar — Marmor-Barren. Marble Bar träumt heute von der Widerkehr der goldenen Tage Ende des vorigen Jahrhunderts, als das Goldfieber es zu einer Stadt mit 5000 Einwohnern anschwellen ließ. Einige der vor 50 Jahren aufgegebenen Goldminen werden wieder geöffnet. Freilich, die Goldpreise sind gestiegen, und mit der heutigen Technik läßt sich das gleißende Edelmetall profitabler gewinnen als früher.

Gold wird hier auch heute noch gefunden. Nicht selten bezahlt einer der Ansässigen nach einem erfolgreichen Wochenendausflug in den Busch — mit einem elektronischen Metalldetektor, versteht sich — seine Zeche im „Iron Clad Hotel" mit einem Goldklumpen oder — wenn er besonderes Glück hat — auch mit einem Diamanten oder roten Granat-Edelstein.

Wie steht es mit der Garantie bei gebrauchten Waren?

Wer second-hand, also gebraucht aus zweiter Hand, kauft, weiß, daß er keine brandneue Ware bekommt: Der teure Designer-Fummel kann eine gelockerte Naht haben und die gebrauchte Waschmaschine hat auch schon etliche Runden auf der Trommel. Aber damit kann man gut leben. Schließlich sind die Sachen ja auch viel, viel billiger als Neuware. Die Freude über das Ersparte ist jedoch jäh dahin, wenn das gebrauchte Auto oder die „neue" alte Kamera nach einiger Zeit den Geist aufgibt. Kann man in solchen Fällen reklamieren? „Grundsätzlich ja", sagt Edda Castello, Juristin der Verbraucherzentrale Hamburg, „sofern die gesetzliche Gewährleistungspflicht von einem halben Jahr, die für gebrauchte Ware ebenso gilt wie für neue, nicht vertraglich ausgeschlossen wurde." Enthält der Vertrag nämlich Formulierungen wie „gekauft wie besichtigt" oder ähnliches, „dann hat der Käufer in den meisten Fällen Pech gehabt", meint die Juristin. Doch es gibt Ausnahmen: Hat das gebrauchte Verkaufsobjekt versteckte Mängel, von denen der Verkäufer gewußt haben muß, liegt arglistige Täuschung vor. Beispiel: Hans W. kauft eine Waschmaschine, die nach wenigen Wochen streikt, nicht ohne dabei eine Riesenüberschwemmung zu produzieren. Des Rätsels Lösung: Der Vorbesitzer hatte kaputte Dichtungen provisorisch durch Klopapierpfropfen ersetzt. Das geht zur Not – hält aber nicht lange . . .

Das hätte der Vorbesitzer sagen oder in Ordnung bringen müssen, bevor er das Gerät verkaufte.

Weil es aber immer schwer ist, dem Verkäufer Arglist nachzuweisen, rät Edda Castello: „Lassen Sie sich, wenn die Gewährleistung ausgeschlossen ist, möglichst viele Eigenschaften des Verkaufsobjekts schriftlich bestätigen: daß der Wagen keinen Unfall hatte, daß die Waschmaschine innen nicht verkalkt ist und so weiter. Wenn diese Angaben hinterher nicht stimmen, tritt die Gewährleistungspflicht nämlich wieder in Kraft . . ."

Eine teure alte Tür

Der Anstreichertrupp hatte die Pavillons der Kunstbiennale von Venedig gerade neu geweißt. Es war noch Farbe genug da, um eine alte Tür anzupinseln, die in der verschönten Umgebung unangenehm auffiel. Was die braven Handwerker nicht wissen konnte, war, daß ein Kunstwerk des Marcel Duchamp ihren Pinselstrichen zum Opfer gefallen war. Der französische Dadaist hatte 1927 die alte Tür aus seiner Wohnung in der Pariser Rue Larrey herausmontiert, Datum und Signum daraufgeschrieben und sie so in ein Kunstobjekt verwandelt.

Das Anstreichen der ehrwürdigen Tür geschah vor neun Jahren. Erst Mitte dieser Woche ist vor dem Tribunal von Venedig nach hartnäckigem Streit das Urteil ergangen: Die Biennale muß dem römischen Kunstsammler Fabio Sargentini Schadenersatz von umgerechnet 580 000 Mark zahlen. Ein als Sachverständiger herbeigerufener Kunstprofessor hatte sich vor Gericht so geäußert: „Wir haben es mit einem gläubig verehrten alten Objekt zu tun, dessen künstlerische Bedeutung nur darin besteht, daß Duchamp die schmutzige, unbedeutende Tür seinerzeit mit Datum und Unterschrift versah und sie von dem Zeitpunkt an in einen Fetisch verwandelte." Nach Feststellung der Richter aber hat der häßliche Fetisch durch seine Verschönerung „einen irreparablen Schaden davongetragen, der in vollem Umfang ersetzt werden muß". Der Ausstellungsleitung bescheinigten die Juristen „Nachlässigkeit und mangelnde Sorgfalt". Die Anstreicher treffe keine Schuld.

Der 1968 verstorbene Duchamp war „den Konservatoren der Museen ein Greuel" (Knaurs Lexikon der modernen Kunst), die jüngeren Zeitgenossen hingegen sahen in ihm „ein Licht am Ende des Tunnels". Er schreckte nicht davor zurück, ein umgekehrtes Pinkelbecken als Objekt schöpferischer Betrachtung auszustellen.

Humánní akt

Moskva: Skupina celkem asi 140 lidí, kteří byli dříve odsouzeni podle článků 70 (protisovětská agitace a propaganda) a 190 (záměrné šíření výmyslů hanobících sovětské státní a společenské zřízení) trestního zákona Ruské federace, zasíle prezidiu Nejvyššího sovětu Ruské federace prohlášení, že se napříště nebudou zabývat protiprávní činností. Prezidium Nejvyššího sovětu SSSR tato prohlášení projednává a rozhoduje o propuštění jejich autorů. Tento humánní akt je v plném souladu s procesem demokratizace a odpovídá duchu přestavby v Sovětském svazu. Osobám, které byly zproštěny trestu, je dána možnost aktivně se zapojit do společensky prospěšné práce.

• **O sedm procent se zvýšil počet sebevražd v Austrálii. Podle oficiálních údajů spáchalo v roce 1985 sebevraždu 1827 Australanů, většina z nich ve věku od 15 do 24 let. Ve všech věkových skupinách přitom muži převažovali nad ženami v poměru 4:1.**

INZERÁT: PRODEJNOST DVEŘÍ, ZV. „PŘÍSTUP A INKASO V", DO A.T.L.

Proti onemocnění AIDS 13.2.87

Varšava: V Polsku byly dosud identifikovány 22 osoby, z toho dvě děti, které mají protilátky viru, který je původcem onemocnění syndromem získané imunodeficience (AIDS). Uvedla to včera Trybuna Ludu

A V ČESKOSLOVENSKU ?

NEVYDAŘENÉ POVSTÁNÍ r. 1949

Jan Žižka z Trocnova

Je po Vánocích 1949. Před Novým rokem jdu na prohlídku do nemocnice. Při té příležitosti slyším útržek z rozhovoru úředního civilního lékaře s velitelem borské věznice kapitánem Šafarčíkem za přítomnosti politruka Ladmana a bachařů Kramla a Brabce. Celý hovor se týká majora gen. štábu Tupého, který byl na Borech na společné "B" a v této době ležel ve vězeňské nemocnici. Pak jsem svědkem toho, když k lékaři přichází chodbař Herajn a doslovně říká:

"To máte jednoduchý, pane doktore. Horká koupel, votevřený vokno a ráno ho máte v márnici."

Tak tohle je recept, který úřednímu borskému lékaři předkládá dvojnásobný vrah, chodbař Herajn na likvidaci majora Tupého. Skutečně major Tupý asi druhý nebo třetí den zemřel a já jsem přesvědčen, že Herajnův návrh byl akceptován. Major Tupý byl svědkem těch špinavostí kolem provokace s případem "Žatec" a "Milovice", při nichž bylo pozatýkáno mnoho důstojníků a vojáků z nichž pět bylo popraveno. Mezi těmi kdo položili svůj život byli majoři Sabela, Jebavý a kapitán Skokan a proto musel hlavní svědek - **major Tupý** zmizet ze světa.

CO SE TO VLASTNĚ STALO?

Odněkud přišla myšlenka pro vojenské obsazení Prahy. Na generálním štábu v Praze, někteří vyšší důstojníci odhodláni svrhnout komunistický režim přešli do akce. Nitky jejich vojenských plánů se táhly k leteckému a tankovému útvaru do Žatce, útvaru pancéřových vlaků a letcům do Milovického tábora. Další nitka vedla k letcům do Pardubic a k parajednotce do Mimoně u Dox a detašovanému žateckému tankovému oddílu do Královic u Plzně. Plán byl údajně takový:

Tankisté z Královic najedou do Prahy a obsadí hlavní úřady, rozhlas, telefonní centrálu a křižovatky. Velitelé budou kapitán František Schleis a jeho zástupce kpt. Babíč. Budou podporováni parašutisty z Mimoně, pancéřovými vlaky a letectvem z Milovic, letectvem z Žatce a Pardubic. Velitel pražské protiletadlové dělostřelecké posádky z kasaren na Pohořelci, plukovník Michalík obsadí se svou jednotkou Hrad, Ministerstvo zahraničí, generální štáb s Ministerstvem obrany a další důležité objekty v blízkosti svých kasáren.

Aby nedošlo k panice a případnému vyzrazení, kpt. František Schleis z Královic dostal příkaz, aby se svým tankovým útvarem jel z Královic nejprve na střelnici pro ostrou střelbu do Milovic, tam nafasoval ostré náboje pro střelnici a s těmi by se nekontrolovaně vraceli přes Prahu jako zkratkou do Královic u Plzně. Ovšem ve skutečnosti by v Praze měli provést akci.

Blížila se hodina "H". Na generálním štábu v Praze byl povstaleckým velitelem pro Milovice (letectvo a pancéřové vlaky) major Tupý. Protože kpt. František Schleis se svými tanky přibližovali se k Praze, vydal milovickým útvarům rozkaz k úderu. Jelikož byl nemocen na srdce a nebyl nějaký hrdina, předal velení milovických jednotek mladému neprověřenému poručíkovi Hruškovi (Kružkovi) z generálního štábu a okamžité opustil Prahu směrem na Špičák, kde chtěl vyčkat jak to dopadne. Poručík Hruška (Kružka) zřejmě odhadl situaci a viděl před sebou závratnou kariéru. Bleskově se spojil s generálem Raicinem a ten s obezeťáky vzal celé povstání pod svou kontrolu. - Mezitím však vojenská akce pokračovala.

Kapitán F. Schleis dorazil se svým tankovým útvarem do Prahy. Kolona tanků stála podél Wilsonova nádraží k Václavskému náměstí. Kpt. F. Schleis byl v prvním tanku a čekal na další rozkaz, který mu měl být doručen pod heslem, mužem v civilu. Spojka se hlásila. Byl to převlečen důstojník OBZ, když pravou spojku zatkli. Frantíkovi Schleisovi předal falešné šifry a za krátký čas kpt. Schleise, kterého vylákal do větší vzdálenosti od tankové kolony zatkli. V současné době však část tankistů pod vedením kpt. Babiče dorazila do Dejvic a kryla Ministerstvo obrany.

V Milovicích velitelem pancéřových vlaků byl štábní kapitán Karel Martínek. (Byl to tentýž důstojník, který ve funkci posádkového dozorčího důstojníka 8 pluku Slezského dal 14. března 1939 rozkaz k palbě proti německým jednotkám které okupovaly Místek. Během války byl partyzán. Vyhodil do vzduchu nákladní vlak ve Frýdku-Lískovci, vysoké napětí u Lipníka, vysoké napětí v Kunčicích u Ostravy, dálkový telefonní kábel v Hranicích na Mor. a mnohé další akce.) Škpt. K. Martínek provedl rozkaz, který dostal od majora Tupého. Pancéřové vlaky naložené doprovodnými tanky se vydaly na hlavní trať směr Praha. Mezitím co vlaky už vyjely, byl škpt. Martínek zavolán zpět do kanceláře a právě když přebíral telefonní sluchátko vtrhli do místnosti příslušníci OBZ se samopaly v čele s majorem Ichnovským a škpt. Karla Martínka zneškodnili a zatkli. (Shodou okolností, major Ichnovský sloužil do r. 1939 u stejného útvaru jako Karel Martínek u 8 pěšího pluku slezského v Místku. Během války jako partyzán spolupracoval s Karlem Martínkem a pak členy brigády které znal vyzradil gestapu. Jeho bratr se dal k SS a otec k Volksturmu. Zatím co Karel Martínek se dožil konce války v koncentráku Buchenwald a vrátil se domů až v červenci jako poručík s podlomeným zdravím, udavač Ichnovský už byl členem KSČ a majorem OBZ. Je to ironie osudu.)

* * *

Padlo povstání a agenti StB a OBZ měli v rukou síť a jména vojáků a civilistů, kteří se postavili proti komunistickému režimu. Došlo k zatýkání, souzení a popravám. Popraveni byli majoři Sabela, Jebavý, kpt. Skokan a další dva. Doživotí dostali kpt. Schleis a por. Voves. 20 let kpt. Babič a pluk. Pelikán. 15 let Major Tupý, škpt Martínek. Další důstojníci dostali nižší trestv. - Na chybu majora Tupého tak doplatilo mnoho osob. Je otázka, jestli třeba už major Tupý v té době nezjistil, že od samého počátku byli mezi důstojníky zrádci a organizovali celou akci pod vedením agentů z Obranného zpravodajství (OBZ). Mnoho tomu nasvědčuje a také i to, že major Tupý v kritickém čase se snažil z akce uniknout. Nebyl sice dosti statečný, ale měl svoji důstojnickou čest. Ať je to jakkoliv, major Tupý jako korunní svědek povstání je mrtev.

published in Toronto
in Czech language

No.3.,Vol.4
November-December 1986

ODPOVĚĎ A ZEŽEŤÍM DRŽÍ V PRÁZE...

Die beliebtesten Vornamen 1986; in Klammern die Position des Vorjahres: Jungen — 1. Christian (1), 2. Daniel (3), 3. Sebastian (2), 4. Michael (4), 5. Alexander (5), 6. Stefan (6), 7. Dennis (9), 8. Patrick (—), 9. Tobias (—) und 10. Philipp (7). Mädchen — 1. Katharina (2), 2. Christina (-e) (4), 3. Jennifer (6), 4. Sara (h) (7), 5. Julia (3), 6. Stefanie (1), 7. Nadine (—), 8. Anna (-e) (5), 9. Kat(h)rin (8) und 10. Sabrina (10).

„Was man von Anfang an wissen muß, begreifen muß, ist: daß in Rußland die Revolution immer von oben kommt, nicht von unten."

Der Schweizer Schriftsteller Friedrich Dürrenmatt nach seiner Rückkehr vom Moskauer Friedensforum.

Aufgespießt

„Kondome sind eine kurzsichtige Lösung und ein moralisches Problem."

Die katholische Nachrichtenagentur (KNA).

● V lit(l) bylo také dosaženo rekordu: počet 1 825 492 osobních aut. prodaných loni, je zatím nejvyšším počtem prodaných vozů za jeden rok. Tématě 62 % prodaných aut bylo domácí produkce automobilek Fiat (44,8 %), Lancie-Autobianchi (9,6 %) a Alfa Romeo (6,1 %), kterou koncem roku odkoupil Fiat. Ze zahraničních firem byl loni v lit(l) nejúspěšnější Renault s 158 328 prodanými auty a Volkswagen se 128 649 kusy. Našich Škodovek se prodalo 1603. Nejoblíbenějším vozem byl Fiat UNO (546 852 prodaných kusů) a jeho podnikový „kolega" Panda (164 246).

Jednání mírového fóra v Moskvě se také účastní národní umělec K. Gott. Na snímku ČTK je zachycen v rozhovoru s americkou kulturní pracovnicí P. Snaiderovou

...TO VÁM BYLA BÁÁÁBIČKA...

MÜNCHEN (AP). In den vergangenen Jahren sind 28 Tierarten in Bayern eingebürgert worden. Der Landesbund für Vogelschutz in Bayern wies am Donnerstag in München darauf hin, daß das Wildkaninchen, die Bisamratte, der Fasan, die Regenbogenforelle und der Signalkrebs mittlerweile im Freistaat „heimisch" geworden seien. Der Vorsitzende des Bundes, Ludwig Sothmann, beklagte aber, die Fasane hätten durch die Aufzucht in Massenfarmen jegliches „artgerechtes Feindverhalten" verloren.

KDEPAK! KDE SE PIVO VAŘÍ, TAM SE I BOŽÍM HOVADŮM DOBŘE DAŘÍ!

Dmitri Kabalewski gestorben

MOSKAU. Der sowjetische Komponist Dmitri Kabalewski ist im Alter von 83 Jahren gestorben. Der gebürtige Petersburger schrieb Sinfonien, Konzerte und Opern, so „Colas Breugnon" (nach Romain Rolland). (2.2.87) AFP/fr

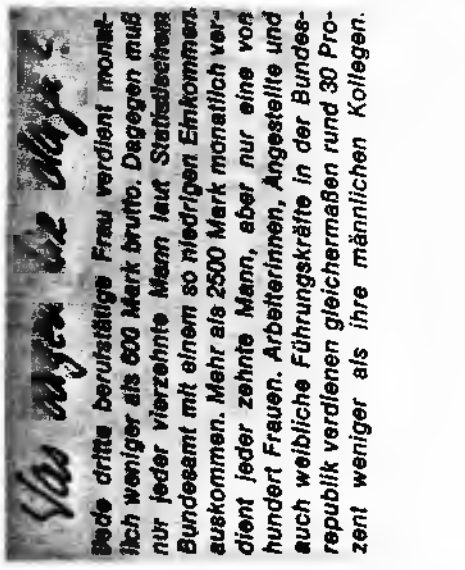

Švédská automobilka Volvo zaznamenala v r. 1986 mírný pokles prodeje a zisku. Podle mluvčího firmy byl příčinou nižší kurz dolaru. Volvo prodává 40 % svých osobních automobilů do Severní Ameriky. Obrat společnosti poklesl loni zhruba o 300 miliónů dolarů na 12,9 miliardy dolarů. Naopak firma Saab-Scania zaznamenala loni rekordní odbyt osobních aut — proti předchozímu roku o 18 % vyšší na 126 000 vozů. Firma rovněž investovala značné prostředky do nových výrobních kapacit. Prakticky se o zvýšení zasloužil model Saab 9000, je- X)

X) hož zásluhou se automobilka dostala na západních trzích luxusních aut do postavení srovnatelného se značkami BMW, Daimler-Benz či Volvo.

Die Not, die mit der Kälte kommt

Das Kommunique des „Generalinspektorats der Miliz — Verkehrsdirektion" stand in der deutschsprachigen Bukarester Zeitung „Neuer Weg" mit zweitägiger Verspätung versteckt auf der fünften Seite: „Wegen der in letzter Zeit verzeichneten reichen Schneefälle, die den Verkehr auf den öffentlichen Straßen erschweren, wird ab 30. Januar 1987 die Benützung privater Kraftfahrzeuge auch im Bereich des Munizipiums Bukarest ... verboten." Mit diesem Akt ist nun landesweit in ganz Rumänien der private Autoverkehr lahmgelegt worden. Es ist der dritte Winter hintereinander, in dem in Rumänien diese radikale Maßnahme dekretiert wurde.

In dem rund 23 Millionen Einwohner zählenden Rumänien gilt schon seit Jahren eine Benzinrationierung. Auch diesmal wieder ist der Schnee nur eine Ausrede, mit der das Fahrverbot begründet werden soll. Die wahren Gründe liest man zwischen den Zeilen anderer Texte, zum Beispiel in den Reden von Staats- und Parteichef Nicolae Ceausescu. Die Energiebilanz Rumäniens, das immerhin noch um die 13 Millionen Tonnen Erdöl fördert, gerät infolge der forcierten Industrialisierung besonders im Winter völlig aus den Fugen. Die energiepolitische Misere konnte auch durch die Militarisierung der Energiewirtschaft nicht behoben werden. Entweder fehlt es an Kohle, oder die Maschinen in den Kraftwerken versagen wegen Überbeanspruchung, mangelnder Wartung oder Verschleiß.

Es ist leider kein Witz, daß viele Rumänen im Winter mit Handschuhen zu Bett gehen. Trotzdem mahnen die Medien die Bürger permanent, Energie zu sparen. Man solle nur Glühbirnen mit reduzierter Wattzahl verwenden, Heizstrahler, Durchlauferhitzer und Kochplatten „nur wenn unbedingt notwendig" benutzen. „Während der Spitzenbelastungszeiten des Verbundnetzes, und zwar morgens zwischen 6 und 8.30 Uhr und abends zwischen 17 und 22 Uhr, ist die Verwendung dieser Geräte verboten." In den nächsten Wochen werden die erlaubten Energiemengen nochmals um ein Fünftel verringert.

Präsident Nicolae Ceausescu hat in einer seiner vielen Reden den Zustand der rumänischen Wirtschaft mit dialektischer Meisterschaft analysiert. Einleitend verkündete er ein statistisches Wachstum in der Industrie von 7,7 Prozent und der Landwirtschaft sogar von 12,8 Prozent für 1986. Da solche Zuwächse Jahr für Jahr verkündet werden, müßte das Land eigentlich in der Wohlstandsskala ganz hoch oben stehen.

Doch dann kamen die vielen „aber": „die großen Mängel im Bereich des Bergbaus ... große Unzulänglichkeiten hat es auch im Erdölsektor gegeben ... sehr große Mängel gibt es auch im Energiebereich". Ceausescu wußte auch gleich die Erklärung: „Die Mängel, die Rückstände sind fast ausschließlich auf die Art und Weise zurückzuführen, in der die Leitungen der Ministerien, der Zentralen und der Betriebe die ihnen zukommenden Aufgaben und Verpflichtungen erfüllen ..."

Diese Kritik läßt ahnen, daß demnächst wohl ein umfassendes Personalkarussell die Bukarester Regierung arg durcheinanderwirbeln wird. Alexandrina Gainuse, Ministerin für Leichtindustrie, mußte nach halbjähriger Amtszeit den Schreibtisch schon wieder aufräumen. Sie ging in Unehren; sie soll zuviel Geld ausgegeben haben. Eine Frage wird aber dadurch kaum beantwortet. Trotz des genannten statistischen Wirtschaftswachstums sind im verflossenen Jahr die rumänischen Exporte wertmäßig um satte 11,6 Prozent zurückgegangen. Da davon auch die Agrarausfuhren betroffen sein dürften, müßte dies eigentlich eine Verbesserung der Lebensmittelversorgung im Lande zur Folge haben. Davon war aber nicht einmal ansatzweise etwas zu merken. Im Gegenteil: Die vor Jahren in den Provinzen (außer der Hauptstadt Bukarest) eingeführte Brotrationierung hat sich eher noch verschärft. Gegenwärtig gilt ein Tagessatz von 300 Gramm.

In ähnlichem Maße, wie die Käuferschlangen länger werden, werden die Ergebenheitsadressen für Ceausescu häufiger. So dichtete anläßlich des 69. Geburtstages Mihai Negulescu unter dem Titel „Architekt des Friedens" eine Ode für den Präsidenten: „Und das Licht des Kornfeldes hat mir ein Zeichen gegeben: das höchste ist ihm das Leben. All sein Trachten und all sein Tun gilt des Vaterlandes Ruhm. Die Karpaten aber unbesiegbar tun dem Planeten dar, daß er, der Begründer unsterblicher Bauten, gleich Pyramiden, eines begründet den Frieden."

Das in dem Gedicht gezeichnete Bild eines rumänischen Pharao wurde aber in letzter Zeit — mehr im Ausland als in Rumänien selbst — durch unkontrollierbare Behauptungen getrübt, gegen Ceausescu artikuliere sich politischer Protest und Widerstand. Zwei westliche Nachrichtenagenturen berichteten über Flugblätter, die zum Sturz Ceausescus und zu Streiks aufrufen. In einem Land, in dem jede Schreibmaschine polizeilich registriert sein muß, geben solche Informationen zu denken, lassen sich hinsichtlich des Gehalts, der Dimension oder der Urheberschaft der behaupteten Aktionen nie zuverlässig überprüfen. Aufrufe zum Generalstreik muten aber unter den realen Machtbedingungen utopisch an; und Flugblattanregungen, Lebensmittel zu horten, klingen wie ein schlechter Witz. Vereinzelte Sitzstreiks mögen die Spitze einer verbreiteten Unzufriedenheit sein.

Unter dem kalten, aber gepriesenen hellen Himmel der „Epoche Ceausescu" gibt es eher kaum dramatisch Neues. Daß dies vorerst wohl auch so bleiben dürfte, versicherte ein Kommando- und Parteiaktiv Securitate der Staatssicherheit mit schönem Rumänien-Parteideutsch in einem Grußtelegramm an seinen Oberbefehlshaber Ceausescu zu Beginn des Jahres: „Das gesamte Effektiv der Staatssicherheit bringt zusammen mit allen Werktätigen in eherner Einheit um unsere ruhmreiche kommunistische Partei, um Sie, sehr geehrter und lieber Genosse Generalsekretär Nicolae Ceausescu, den großen Helden unter den Helden des Volkes, den genialen Strategen und Gründer des modernen Rumäniens, unseren unerschütterlichen Entschluß zum Ausdruck, Ihnen mit größter Ergebenheit zu folgen auf dem Wege zu den lichtvollen Gipfeln des Kommunismus, mit Selbstlosigkeit, Hingabe und Opfergeist zu arbeiten für das stete Erblühen des Landes und für die Verteidigung seiner Unabhängigkeit und Souveränität."

So viel organisierte Entschlossenheit dürfte reichen, um zu sichern, daß im Rumänien Ceausescus alles beim alten bleibt. Nicht nur im Winter.

ŠPANĚLSKÝ BÁSNÍK NA PRAŽSKÉM HRADĚ

V ÚTERÝ 5. ÚNORA roku 1527 se od Malešic ku Praze blížil královský průvod. V jeho čele zvláště vynikala družina vrchního purkrabího Zdeňka Lva z Rožmitálu se třemi sty dvaaosmdesáti jezdci v temně hnědých šatech, se zeleným lemováním a zelenými kápěmi. Královu dvorní družinu, vesměs v černém, tvořili markrabě Kazimír Brandenburský, tridentský biskup Cles, královi dvořané, páni z Rožmberka, rakouská šlechta, králova pážata, čeští páni, královští trubači, bubeníci a heroldi. Králův meč vezl vrchní komoří Jaroslav z Sellenberka. Za nimi jel sám král v černém vojenském kabátci s kyrysem a po jeho pravé straně královna, nápadná svým neokázalým zevnějškem, jako tělesná stráž s halapartnami je provázelo na padesát mužů z řad šlechty. Následovaly dvorní dámy a české šlechtičny na dvaatřicet koních a v deseti povozech tažených čtyřspřežími. Dále pak mnoho českých pánů a rytířů se svými družinami. Celkem onoho dne mířilo ke Kutnohorské bráně na Vinohradech tři tisíce tři sta jedenaosmdesát jezdců. Závěr impozantního průvodu tvořili čtyři velbloudi.

Ke třetí hodině odpolední konečně dorazili k městským hradbám. Před nimi krále přivítalo na šest set zástupců pražské židovské obce, v oděvech zdobených zlatem a drahými kameny. U Kutnohorské brány jej očekávalo pražské duchovenstvo, profesoři a studenti univerzity, purkmistr, soudcové a radní, kteří králi předali klíče města a nabídli mu baldachýn. Král jej však s díky odmítnul, stejně jako předtím odmítnul baldachýn od židovské obce, jejíto podle vlastních slov chtěl pokračovat v cestě pouze pod přikrovem boží oblohy. V ulicích Prahy byl majestátní průvod z obou stran ulic sledován velikým množstvím pražského měšťanstva a příslušníků cechů s korouhvemi, praporci, kopími a dalšími zbraněmi, s kapelami, trubači a bubeníky. Podívaná nebrala konce. Když král přešlapěl kamenný vltavský most, čelo průvodu dorazilo již na Hradčany, kdežto jeho závěr se dosud nacházel za Kutnohorskou bránou. A když král na mostě přejímal od malostranského purkmistra klíče, čtyři jezdci z doprovodu oslavili jedinečnost té chvíle branným kouskem: na koních přeskočili mosiní zábradlí a vrhli se do Vltavy, jeden z nich zaplatil za svou odvahu životem.

Na Pražský hrad dorazil král za hlaholu zvonů a dunění dělových salv. U katedrály jej přivítal latinskou řečí probošt svatovítské kapituly, a duchovenstvo nato zapělo žalm „Adventisti desiderabilis" V následujících chvílích se královský pár odebral do Svatováclavské kaple a pokleknul tam k dlouhé tiché modlitbě před obrazem Ukřižovaného. Cestou k hlavnímu oltáři jej doprovázela řada českých pánů, papežský legát, vyslanec anglického krále a množství hostů ze Španělska, Flander, Burgundska, Brabantu a jiných končin. Nadcházel již večer, když vítací obřad se uzavřel a královští manželé se odebrali do hradních komnat. O devatenáct dní později, na svátek sv. Matěje, přijal král, který tak slavnostně vtáhl do Prahy a jímž byl Ferdinand I., svatováclavskou korunu.

Je přirozené, že dobové letopisce, jejichž líčení v minulém století soustředil historik A. Rezek, na tom okázalém průvodu nejvíce zaujali nejpřednější hodnostáři a že právě jim věnovali jmenovitou pozornost. Ale my bychom jim byli vděčni, kdyby si byli v řadě skvělých postav všimli méně honosné osoby králova sekretáře a zaznamenali její jméno: Cristóbal de Castilleja. Proč? Byli by tím potvrdili, že již tehdy, roku 1527, spolu s králem vstupoval do Pražského hradu první významný španělský básník, osobnost, kterou nacházíme na prahu plodného literárního věku, jenž v následujících desetiletích vydal zjevy cervantesovské a lopedevegovské velikosti. Jestliže však Castilleja přehlédli kronikáři, napravila to později literární historie, jak se o tom ještě zmíníme. Že šestatřicetiletý králův sekretář u tom osiřujícím třítisícovém průvodu tenkrát nechyběl, to dnes můžeme předpokládat s téměř stoprocentní jistotou. Řada dokumentů totiž dosvědčuje, že krále provázel za jeho pozdějších pobytů v Čechách. A tak je nepochybné, že jak životní osudy krále Ferdinanda I., tak jeho tajemníka Cristóbala Castilleja jsou spjaty s českou zemí, a my si objasněme otázku, kdy a kde se tyto osudy vůbec navzájem sblížily.

Ferdinand se narodil roku 1503 v slavném španělském městě Alcalá de Henaresu, tedy v témž městě, kde se o čtyřiačtyřicet let později narodil Miguel Cervantes. Po matce Janě Šílené pocházel ze španělské krve, a vzhledem k předčasné smrti svého otce Filipa Sličného byl vychováván na dvoře svého děda z mateřské strany Ferdinanda Aragonského, to jest onoho panovníka, za jehož vlády a v jehož službách Kolumbus dospívá roku 1492 k americkým břehům. A právě tam, na dědově dvoru, je Ferdinandovi jakožto arcivévodovi přidělено k službě patnáctileté páže jménem Cristóbal Castilleja. Když však bylo Ferdinandovi osmnáct let, byl poslán svým bratrem císařem Karlem V., kterému v téže době Hernán Cortés dobývá v Novém světě říši Aztéků, do Nizozemí. Do Španělska se již nikdy nevrátil, a pokud jde o jeho páže, to vstoupilo do cisterciáckého kláštera ve Valdeiglesiasu. Rozloučení obou mladých mužů je ovšem dočasné. Když se Ferdinand z pověření Karla V. ujímá správy habsburských zemí ve střední Evropě, povolá si se souhlasem svého pokladníka Gabriela de Salamanky, své někdejší věrné páže r. 1525 do Vídně, aby se osvědčilo v nové službě tajemníka.

S Ferdinandem procestoval Castilleja několik evropských zemí a pohnutý byl nejen jeho život dvorní, ale i citový. Do historie vstoupilo a verši bylo zvěčněno milostné vzplanutí již čtyřicetiletého básníka k patnáctileté Anně z Schaumburgu, z přední rakouské šlechtické rodiny. Svou životní dráhu ukončil Castilleja 12. června 1550 a pohřben je daleko od své vlasti, ve Vídeňském Novém Městě, zatímco muž, který ho přivedl do Prahy, odpočívá jako král a císař spolu se svou choť Annou a synem Maximiliánem v známém mramorovém mauzoleu uprostřed přední části Svatovítské katedrály.

A nyní pár slibených slov o tom, jak Castilleja vkročil do svých análů literární historie. Začátkem 16. století zaplavují španělskou poezii nové básnické formy přicházející z renesanční Itálie: sonety, eklogy a kancóny a s nimi i jedenáctislabičný verš, jak jej pěstovali Castilleja ovi současníci Boscán a Garcilaso. V Castillejově představě však tyto novoty kazily a ohrožovaly klasický osmislabičný verš poetických domácích romancí. Proto se na tiskle osopil satirou „Proti těm, kdo" se odvracejí od meter kastilských a užívají meter italských" a stanul v čele národní básnické školy. Ovšem bez ohledu na věrnost starým kastilským formám vytvořil Castilleja své bohaté básnické dílo v duchu, výrazně renesančním, ba až boccaccciovském, ať je to „Kázání o lásce" o bezmála třech tisících verších, anebo ještě delší „Rozhovor o ženách" a jeho nejrozměrnější skladba „O dvorském životě", jež čítá přes pět tisíc veršů a je pozoruhodná i tím, že její dedikace je datována v Praze 6. září 1547. Za kritickou svobodnost těchto básní bychom sotva hledali králova tajemníka a již vůbec ne za hořkými žalobami na službu u dvora.

Mysl českého čtenáře se v Castillejově verších se zájmem zastaví u několika narážek na českou a moravskou historii. Ale přes všechny stesky se Španělovi u dvora ve Vídni, kde nejvíc pobýval, přece jen líbilo. Mimo jiné proto, jak prozrazuje v jedné básni, že „hojně je tu společnosti / jež bez ustání přichází / z Čech i z jejich vděčnosti". Geniální Lopé de Vega napsal ve Vavřínu Apollonově, kde vzdal poctu víc než třem stovkám věhlasných španělských básníků: „Vzpomeňme i Castilleja / byť na dlouhý verš si stýská / že případá mu cizí . . ." Proč se tedy nepřipojit k Lope de Vegovi a nevěnovat po dlouhých letech vzpomínku básníkovi, který byl zřejmě prvním vskutku významným vyslancem španělského Parnasu na Pražském hradě?

Feinste Öle für Kenner

Normale Speiseöle schmecken vorzugsweise „nach nichts", weil viele Verbraucher ein Öl bevorzugen, das neutral ist. Umgekehrt sagen Feinschmecker: Geschmackliche Vollendung vor allem bei Salaten, wenn auch das Öl seinen Aroma-Beitrag leistet. Und so ist das Angebot an speziellen Speiseölen in den letzten Jahren größer geworden. Wie aromatisch Öl ist, hängt davon ab, wieweit es naturbelassenen wurde. Olivenöl zum Beispiel schmeckt am intensivsten, wenn es aus der teuren ersten Pressung stammt: „Jungfernöl". Der Vermerk „kalt gepreßt" oder „kalt geschlagen" ist auch immer ein Hinweis auf Naturbelassenheit. Kürbiskernöl hat einen nußartigen Geschmack. Werden die Kerne vor dem Pressen noch geröstet, gibt es das „Bauernkernöl" (paßt zu Tomatensalat, Bohnen, Endivien und gekochtem Rindfleisch. Von den Nußölen haben das Walnuß- und das Haselnußöl den markantesten Geschmack. Ihre Domäne sind herbe Blattsalate wie Feldsalat. Pinienkernöl schmeckt herzig. Liebhaber verwenden es gern zu Salaten, die besonders deftig schmecken sollen. Traubenkernöl wird vor allem bei Spargel und anderen Delikateßgemüsen bevorzugt, paßt aber auch zu vielen anderen Salaten. Eine echte Rarität ist das extrem teure Trüffelöl. Es wird aus Jungfernöl bereitet, in das weiße Trüffel eingelegt wurden, die nach der Aromatisierung wieder entfernt werden. Man gibt es tropfenweise in feine Teigwaren oder Pasteten. Kräuter-Öle kann man fertig kaufen oder durch Einlegen der gewünschten Kräuter selbst herstellen. Für alle diese Öle gilt: kühl, aber nicht zu kalt lagern und nach Anbruch bald verbrauchen.

Zahnpasta als Ersatzdroge

MOSKAU, 22. Februar (dpa/UPI). In der Sowjetunion herrscht extremer Mangel an Zahnpasta. Wie die Regierungszeitung „Iswestija" am Wochenende berichtete, wurden die Tuben in noch nicht dagewesener Anzahl von Drogen- und Alkoholsüchtigen gehamstert. Zwar enthalte die Zahnpasta keinen Alkohol, sei aber unter Medikamentensüchtigen begehrt. Diese Zahnpasta-Konsumenten müßten darauf aufmerksam gemacht werden, daß einige in dem Reinigungsmittel enthaltene chemischen Stoffe der Leber sehr gefährlich werden und Krebs hervorrufen könnten, heißt es in der „Iswestija". Kritisiert wird in dem Blatt auch der Ansturm auf alkoholhaltiges billiges Parfüm, das von Alkoholkranken zum Genuß zweckentfremdet werde.

„CHLASTALI PŘECE PITRALON, TO VEDLI NIC NOVÉHO!"

Pole nejsou dálnice

[čtk]: Středočeský kraj, stejně jako většina území ČSR, má v zemědělském půdním fondu vysoký podíl ploch s extrémními (vzkladními podmínkami. Na těchto plochách dochází k podstatnému snížení výnosů. Těžko velmi těžkých, velmi těžkých a kyselých pozemků půdy s vysokým obsahem jílových částic se při sou dobých metodách obdělávání rychle zhutňují. Tak p spolí a luk. Na jejich povrchu se vytváří nepropustná vrstva brání průchodu vody oběma směry. To ved jednak k rozbahnění a ponuzelému vysýchání, jednak k nadměrnému vysoušení půdy. V ní je pak špatný poměr vody a vzduchu a narušen proces půdní aktivity, což zprostředkované vede ke snižování hektarových výnosů všech druhů plodin. — Nejběžnějším melioračním zásahem, vedoucím ke zúrodnění, je hloubkové kypření-podrývání. V roce 1986 středočeští zemědělci takto upravili 13 200 hektarů. Mechanické rozrušení utužené povrchové vrstvy je jen dílčím zásahem. Nutné je odstranit příčiny zhutňování, omezit příliš časté pojíždění polních mechanismů vyšší agregací, tj. spojením více těsně po sobě navazujících operací dohromady. Zásadní by byl návrat pěstitelských traktorů s automobilů se širokými pneumatikami.

ZAČALO SE TO TRBILO, ŽE SOV. TRAKTORY VOUSATÝ POLE...

Todesstrafe in den USA „Lotterie des Schreckens" genannt

Seit 1900 wurden 23 Unschuldige hingerichtet / Schwarze häufiger verurteilt als Weiße / amnesty beginnt Kampagne

LONDON, 18. Februar (AFP). Als „Lotterie des Schreckens" hat die Gefangenenhilfsorganisation „amnesty international" die Art und Weise bezeichnet, in der in den USA die Todesstrafe verhängt wird. Bei der Entscheidung über Leben oder Tod eines Menschen spielten rassistische, politische und finanzielle Beweggründe eine Rolle, heißt es in einem Bericht der Organisation, der am heutigen Donnerstag in London veröffentlicht wird.

Die Todesstrafe werde in den USA in Verletzung internationaler Verträge angewandt und häufiger gegen Schwarze als gegen Weiße ausgesprochen. Zudem sei die Hinrichtung für den Todeskandidaten nicht selten mit „seelischer Grausamkeit" verbunden, die vermieden werden könnte. So komme es vor, daß der Gefangene minutenlang auf dem elektrischen Stuhl ausharren und die Stromstöße mehrmals wiederholt werden müßten.

Die Zahl der Exekutionen ist dem Bericht zufolge sprunghaft angestiegen. In den letzten drei Jahren wurden 57 Personen hingerichtet, während es in den vorangegangen sieben Jahren elf gewesen waren. Insgesamt wird die Zahl der Hingerichteten seit Bestehen der USA auf über 13 000 geschätzt. Seit Beginn des Jahrhunderts wurden laut „amnesty" 23 Unschuldige hingerichtet. Die Todesstrafe war 1976 nach neunjähriger Unterbrechung wieder eingeführt worden. In US-Gefängnissen warten derzeit 1838 Gefangene auf eine Entscheidung darüber, ob sie begnadigt oder aber auf den elektrischen Stuhl geführt, vergast, vergiftet, gehängt oder erschossen werden.

Entgegen den Bestimmungen der Menschenrechtskonvention der USA befänden sich unter den Hingerichteten auch Minderjährige und geistig unzurechnungsfähige Personen, schreibt „amnesty". Die Organisation führt den Fall zweier im vergangenen Jahr hingerichteter Jugendlicher unter 18 Jahren und eines schwarzen Landarbeiters auf, der 1985 exekutiert wurde, obwohl ihm die Ärzte den Geisteszustand eines achtjährigen Kindes bescheinigt hatten.

Zwar werde die Todesstrafe nur verhängt, wenn der Richter bei dem Verbrechen „erschwerende Umstände" feststelle. Andererseits spielten aber „willkürliche Faktoren" eine Rolle — wie die Rasse des Angeklagten, die Persönlichkeit des Richters, das politische Klima und der Ort, an dem sich das Gericht befindet. So finden zwei Drittel der Hinrichtungen in den drei Südstaaten Florida, Georgia und Texas statt.

Die Organisation nannte mehrere Fälle, bei denen der Todeskandidat besonderer Grausamkeit ausgesetzt wurde. Es waren zum Beispiel 15 Minuten und drei Stromstöße von 19 000 Volt nötig, um 1983 in Alabama John Luis Evans auf dem elektrischen Stuhl zu töten. Nach dem zweiten Versuch erschienen an dem Bein und der Schläfe Evans' Rauch und Feuerfunken. Im selben Jahr wurde in einer Gaskammer in Mississippi der Körper von Jimmy Lee Gray acht Minuten lang von Krämpfen geschüttelt, bevor er für tot erklärt wurde.

Der Bericht bildet den Auftakt einer „amnesty"-Kampagne für die Abschaffung der Todesstrafe in den USA. Weitere Länder, in denen die Organisation in diesem Sinne aktiv werden will, sind China, Kuba, Iran, Irak, Nigeria, Südafrika und die UdSSR.

Viele Mineralwasser ungesund?

Hohe Werte von Natrium und Nitrat gemessen

MÜNCHEN, 17. Februar (AP/prs/FR). Rund die Hälfte aller in der Bundesrepublik angebotenen Mineralwasser dürften einem Bericht des Umweltmagazins „natur" zufolge nicht als Trinkwasser aus der Leitung kommen. Nach Testergebnissen, die das Magazin am Dienstag in München vorab veröffentlichte, sind sie zu stark mit Natrium und Nitrat belastet. Bei 121 von insgesamt 240 getesteten Mineralwasser-Marken habe der Natrium- und Nitratgehalt über den Richtwerten der Trinkwasserverordnung gelegen.

Die hohen Natriumwerte seien vor allem für Menschen schädlich, die unter hohem Blutdruck litten, hieß es in dem Bericht, der in der März-Ausgabe erscheint. Diese Natriumwerte könnten überdies auch für Kleinkinder gefährlich werden. Fünf der untersuchten Sprudel hätten außerdem das giftige Schwermetall Arsen enthalten. Das Bad Harzburger Juliushaller Mineralwasser liege mit seinem Arsengehalt sogar über dem Grenzwert der Mineralwasserverordnung.

Das Freiburger Öko-Institut und zwei Analyselabors hätten im Auftrag von „natur" ermittelt, daß nicht alle Sprudelmarken bedenkliche Werte aufwiesen. Das Magazin empfehle deshalb 31 Mineralwasser ausdrücklich als geeignet zur Zubereitung von Säuglingsnahrung. Einem entsprechenden Vermerk auf dem Flaschenetikett allein könne man allerdings nicht vertrauen.

„natur" schreibt weiter: „Auf den Etiketten der Sprudelflaschen erscheinen nur die Angaben, die den Abfüllern genehm sind — oft veraltete Werte." Bei einem Drittel der in der Domstadt Köln untersuchten Mineralwasser „war der Natriumgehalt nicht deklariert". Wo er angegeben war, so „natur", „gab es in einzelnen Ausnahmefällen Abweichungen von bis zu 100 Milligramm pro Liter."

Der Verband deutscher Mineralbrunnen teilte am Dienstag mit, daß er rechtliche Schritte gegen eine Veröffentlichung des Berichts in „natur" prüfe. Er schreibt in einer Stellungnahme, die Warnung entbehre „jeglicher Grundlage". „In erschütternder Weise" werde der Verbraucher verunsichert. Natürliches Mineralwasser sei nicht belastet.

TO SE VÍ UŽ DRUNO, PROTO: PIJME PIVO S BOBKEM, ALE I S JINÝM...

Z „DEMOKRACIE V EXILU" č. 1, roč. 30/ÚNOR 1987:

PO UZÁVĚRCE: V úterý 3. února t. r. se konal v Mnichově pohřeb někdejšího redaktora pražského rozhlasu, nyní redaktora Radia Svobodná Evropa, Slávy Volného. Zemřel zcela neočekávaně ve čtvrtka na pátek po večerním setkání se svými přáteli.

Jestli ještě máte Vaše novinky za minulý rok, prosím zašlete nám je i nadále. Je teď důležité, v době všeobecného zblbnutí komunistickou propagandou, zachovat si zdravý rozum. Jsem též členem CSU a oba čteme s nadšením projevy našeho inteligentního předsedy Strausse v Bayernkurieru.

S. P., SRN

ŽÁDNÉ KOMENTÁŘE...

Aufgespießt

„Ohne Nancy wirkt Ronald Reagan wie ein Cadillac mit drei Rädern."

Die Zeitung „Deutsches Allgemeines Sonntagsblatt" in einem Artikel über die Ehefrauen der US-Präsidenten.

ŽÁDNÉ KOMENTÁŘE...

Gestohlen und geschlachtet

HANNOVER, 19. Februar (dpa). 79 im vergangenen Jahr in Niedersachsen gestohlene Pferde im Wert von insgesamt 750 000 Mark wurden offenbar geschlachtet. Zwei Pferdezüchter und ein Pferdepfleger aus der Region Holzminden, die jetzt festgenommen wurden, gaben laut Kriminalpolizei vom Donnerstag in Hannover zu, für den Diebstahl der meisten Tiere verantwortlich zu sein. Nach Angaben der zuständigen „Ermittlungsgruppe Pferd" lockte die Bande „wegen Geldschwierigkeiten" 61 der insgesamt 79 gestohlenen Pferde nachts von der Weide. Die Tiere — Arbeitspferde und Zuchtstuten — wurden verladen und noch in derselben Nacht, meist an einer Autobahn-Raststätte, an Hehler verkauft.

I AKADEMICI TO RÁDI MAJÍ PSYCHICKY NEVYROVNANÉ...

Vážíme si Vašich novin, protože jsou prodchnuty křesťanskými ideami. Často mi vyvstane z Písma svatého věta: „Když se přiblížil k městu a uviděl je, rozplakal se nad ním a řekl: ‚Kéž bys tento den i ty poznalo, co vede k pokoji'." — Kdyby i Československo z let 1918—1939 a po válce poznalo, co vede k pokoji... Asi právě proto, že jsme měli málo takových lidí, jako jste Vy, pane redaktore, kteří by dokázali křesťanství správně aplikovat na politické události.

Dr. J. Z., Švýcarsko

ŽÁDNÉ KOMENTÁŘE, NEBOŤ JE TO NA NIČ... JAKO DVOJKOLÁK!

VYHLÁŠ V ÚLOZE KONÍ, PĚŤ MILITARY S TŘEZOCI, VYBRANÝCH 2 AKCL. KRÁL. DOBINY!

Konzumace drůbeže ve Spojených státech rychle dosahuje zájmu o vepřové a hovězí maso. Experti se domnívají, že koncem našeho století předčí svou popularností oba druhy masa.

Alpské lodovce ve Švýcarsku se v roce 1983 zmenšily v průměru o 1,5 metru. Bylo to stejné zpomalení ustupování ledovců jako v roce předchozím.

Jaká bude Staroměstská radnice?

(čk): Rada Národního výboru hl. m. Prahy ve spolupráci s Českou komisí pro vědeckotechnický a investiční rozvoj a Svazem čs. architektů při příležitosti 40. výročí Vítězného února 1948 vypisuje k 1. březnu 1987 celostátní veřejnou anonymní soutěž na architektonické řešení prostoru Staroměstského náměstí a dotčené stavby Staroměstské radnice s termínem odevzdání do 15. prosince 1987. Soutěžní podmínky a podklady budou vydávány, případně zasílány na dobírku do 31. května 1987 Útvarem hlavního architekta hl. m. Prahy, Praha 1, Mostecká ul. č. 19, PSČ 118 00 za úhradu 200 korun. Podmínky jsou k nahlédnutí na krajských výborech Svazu českých a Svazu slovenských architektů a Útvaru hlavního architekta hl. m. Prahy.

VEMÍ JASNĚ, PROČ SE VE POSTAVÍ TA PŮVODNÍ... TO ZASE BUDE ŠAJSE...!

Nová lanovka na Pustevny

(čtk): Necelý měsíc je v provozu nová dvousedadlová lanovka na oblíbené Pustevny v Beskydech. Byla vybudována namísto bývalé lanové dráhy, která sloužila veřejnosti více než 40 let a svými technickými parametry již nevyhovovala. Proti staré lanovce má nová téměř dvojnásobnou délku. 1630 metrů, a výškový rozdíl koncových stanic je 400 metrů. V zimě přepraví za hodinu 900 a v létě 720 osob. Doba jízdy se pohybuje od 11 do 15 minut.

● **Kosmickou observatoř**, kterou bude možné připojit k sovětské orbitální stanici Mir, vyvinou ve spolupráci se sovětskými odborníky vědecké organizace z Nizozemí, NSR a z Evropské kosmické agentury.

DRŽNA SE NEZÚČASTNÍ!...

▲ **K hromadnému úhynu telat** došlo v důsledku závady na klimatizaci v noci na pondělí ve Společném zemědělském podniku u obce Sebestov (okres Blansko). Uvedenému podniku vznikla škoda asi 140 000 Kčs.

KLIMATIZACI PROJEKTOVAL VŮL!

S ZBOLAVÝM ZUBEM jít ke kovář, je pro nás nepředstavitelné. A přece tomu tak bývalo. V okolí Vysokého nad Jizerou tuto zdravotnickou službu poskytoval zručný kovář. Pacienta si položil na mez za kovárnou, klekl mu na hruď a vhodným vlastnoručně vyrobeným nástrojem bolavý zub vytrhl. Jak tyto nástroje vypadaly, si můžete prohlédnout ve Vlastivědném muzeu ve Vysokém nad Jizerou. Naposledy se jimi trhaly zuby v roce 1937.

Das Schweigen der First Lady

WASHINGTON, 18. Februar (AP). Präsident Ronald Reagans Frau Nancy spricht angeblich kein Wort mehr mit dem Stabschef des Weißen Hauses, Donald Regan. Die Zeitung „Washington Post" berichtete am Mittwoch, die First Lady betreibe seit Dezember die Ablösung des ranghöchsten Präsidenten-Mitarbeiters im Weißen Haus. Regans Führungsstil ist Gegenstand scharfer Kritik, seit sich im November das volle Ausmaß der Affäre um die geheimen US-Waffenlieferungen an Iran und die illegale Abzweigung des Erlöses zugunsten der nicaraguanischen Rebellen abzuzeichnen begann. Der Skandal hat dem Ansehen des Präsidenten in der Öffentlichkeit umgemein geschadet und ihn politisch stark geschwächt.

Die „Washington Post" schrieb, ein Mitarbeiter Regans habe zwar angegeben, der Stabschef und Frau Reagan hätten praktisch jeden Tag miteinander zu tun, jedoch hätten gutinformierte Quellen bestätigt, daß es zwischen den beiden zum Bruch gekommen sei. Das Blatt zitierte eine der Regierung nahestehende republikanische Quelle mit den Worten: „Nach gestärkter allgemeiner Ansicht ist Regans Abgang unvermeidlich geworden."

UŽ ZA LIBUŠE PLATILO: BÉDA MUŽŮM, KTERÝM ŽENA VLÁDNE!

„Prawda" rügt Reformgegner

MOSKAU, 18. Februar (AFP/AP). Die sowjetische Parteizeitung „Prawda" hat am Mittwoch in einem Leitartikel heftige Kritik an den Gegnern des derzeitigen Demokratisierungsprozesses in der UdSSR geübt. Zur Reformpolitik von Parteichef Michail Gorbatschow heißt es, kein Bereich und keine Person dürften von der Kritik ausgespart werden.

Eine für Begnadigungen zuständige Kommission des Obersten Sowjets hat entschieden, daß der Dissident Anatoli Korjagin aus der Haft entlassen werde. Das habe der Sprecher des sowjetischen Außenministeriums Gennadi Gerassimow mitgeteilt, berichtete die Nachrichtenagentur TASS.

A V BĚLORUSKU PROPOUŠTĚJÍ DISIDENTY...

Gegen Festnahme Havels protestiert

WIEN, 18. Februar (Reuter). Auf der KSZE-Folgekonferenz in Wien haben die USA gegen die Festnahme des tschechoslowakischen Dissidenten Václav Havel in Prag protestiert. Der CSSR-Delegierte sagte, er sei über die Festnahme nicht informiert.

V PRAZE SE PRÝ VYSKYTUJÍ LETÁCKY S TEXTEM JAKO: „GORBAČOVE, KDE JSI? GORBAČOVE, POZOR BRATŘÍČKOVÁ POMOC...

Světovými učlechtili oři — lipicáni — odvozují své pojmenování od severojugoslávského hřebčince v Lipici. Tam je sto rubylé kolébka vzácných čistokrevných bílých koní. Rakouský arcivévoda Karel, syn císaře Ferdinanda I. z rodu Habsburků, zde v první půli XVI. století založil chov lipicánů, když snadno získal tamější pozemky terstského biskupa. Křížením získali učlechtilé, vytrvalé a inteligentní koně — lipicány.

Ve Fergunském pohoří v sovětské Střední Asii naši hasičtolé vejce (jedno zcela zachovalé) snesené dinosaury před 105 miliony lety. Bylo to v místě, které je dnes pokládáno za dosud největší zjištěné shromáždiliště těchto prehistorických zvířat.

Přes polovina z pěti miliónů lidí v produkčním věku, kteří jsou v Maďarsku zaměstnáni, tvoří ženy. Na 40 proc. jich pracuje v zemědělství, v průmyslu 45 proc., ve službách 60 proc. a v obchodě 65 proc.

je, z nízké míry vlastní samostatnosti manželů i ze sociální nezralosti obou partnerů.

...JÁ, JÁ!

● **Čínští odborníci** vyvinuli pistoli, která může zranit únosce a teroristy, ale nepoškodí letoun. Střely z této pistole o dostřelu 15 metrů mají podle agentury Nová Čína „silný vliv na osoby, na které zasáhnou a uvnitř letounu se však příliš jako kolule". Zbraň se již vyrábí, budou ji používat čínští policisté a Čína ji uvede i na mezinárodní trh.

Manželské koleje neřeší vše...

(čtk): V našem hlavním městě studuje a přechodně bydlí přes 40 tisíc vysokoškoláků. Mezi nimi je na 170 zatím bezdětných manželských dvojic a na 90 studentských párů s jedním i dvěma dětmi. Pokud jsou oba manželé řádnými studenty vysoké školy a trvale bydlí déle než 50 km od Prahy, mají možnost zažádat o ubytování v manželských kolejích. Na základě dobrých zkušeností ze SSSR, NDR, Polska a Bulharska se v ČSSR začalo s přípravou této nové formy bydlení studentských párů v roce 1982. První rodiny vysokoškoláků se do „svých" kolejí v Neratovicích nastěhovaly již v následujícím roce. Byly zřízeny manželské koleje také v Brně a obdobně internátní mají vysokoškoláci i v Bratislavě. To znamená, že ve třech největších studentských centrech mají studentské rodiny alespoň z části po starostech. Přesto však čeká tato manželství řada problémů, o nichž hovoří sociologické a psychologické výzkumy. Mezi ty nejpodstatnější patří obtíže vyplývající z nezvládnutí přechodu z manželské koleje do všedního života, kdy příjmy rostou mnohem méně výrazně než celková rodinná výdaje, z nízké míry vlastní samostatnosti manželů i ze sociální nezralosti obou partnerů.

Aufgespießt

Jeder, der verwaltungsmäßiges Handeln auch nur oberflächlich kennt, weiß, daß die Wahrnehmungen eines Beamten nichts bedeuten, wenn sie nicht schriftlich festgehalten und in Form von Aktenstücken ausgedrückt werden.

Aus einem Urteil des niedersächsischen Finanzgerichts, zitiert nach der Zeitschrift „Entscheidungen der Finanzgerichte".

AKTUALITA

Proti antisovětskému seriálu

WASHINGTON. „Politická šlalomina s nevyrovnaným scénářem, nadnesenými ambicemi a nepřirozeným otevřením blavní dílohy" — těmito slovy charakterizuje list Washington Post antisovětský seriál Amerika, jehož první díl byl včera na programu televizní společnosti ABC. Jak známo, seriál líčí vizi Spojených států, které ovládly „sovětské okupační jednotky". Názor listu Washington Post na tento čtrnáct a půl hodinový se-

riál je svým způsobem příznačný pro postoj americké veřejnosti k tomuto dílu. Ředitel společnosti Turner Broadcasting System, Edward Turner, označil seriál Amerika za „nacistickou propagandu", významný americký astrofyzik z Cornellovy university Carl Sagan se o seriálu vyjádřil jako o „slabomyslném výtvoru". Známý filmový režisér Miloš Forman, který se účastní moskevského mezinárodního fóra Za svět bez jaderných zbraní, za přežilý lidstva, v rozhovoru se zpravodajem agentury TASS řekl, že jde o „špinavý, ba přímo nepřátelský výplod". Podle Formanova názoru však není „namístě přeceňovat vliv výtvoru podobného rázu na diváky, stejně jako není přeceňovat celkový vliv televize na obyvatele USA. Domnívám se, že většině diváků jsou známy intelektuálnější, než o nich zjevně soudí američtí filmoví tvůrci." Zdůraznil M. Forman. V řadě velkých měst USA — Pittsburghu, Seattlu i jinde — byly na protest proti uvedení tohoto seriálu naplánovány bouřlivé demonstrace. Společnost ABC, jež si v tomto seriálu slibovala předevšim značný lipaniční přínos, je bouřlivosti protestů zasko čena. Zvlášť citelné jí zasáhla skutečnost, že firma Chrysler, jež si v tomto seriálu zakoupila nejvíce vysílacího času na své reklamní šoty, poté vlivem reakce veřejnosti své reklamy stáhla. K ní se připojily i některé další firmy.

JAKO KOVO, VITANA, FRUTA, HAINA, CHLASTUA, ATD.-

DOZVUKY MS DVACÍTEK

Tresty za rvačku

VÍDEŇ (čt): Disciplinární komise Mezinárodní hokejové federace IIHF vynesla na zasedání ve Vídni přísné tresty účastníkům hromadné rvačky v utkání Kanada—SSSR na juniorském mistrovství světa dvacítek v Piešťanech. Devatenácti hráčům obou mužstev zakázala start ve všech mezistátních střetnutích do 30. června 1988. Od 1. července 1988 až do 31. prosince 1988 následuje podmíněný trest. Trenéři Vladimir Vasiljev, Valentin Gorejev (oba SSSR), Bert Templeton a Pat Burns (oba Kanada) mají zákaz trenérské činnosti v mezistátních zápasech do 31. prosince 1989.

RUSÁCI JE VYDROVORKOVALI... VIZ DRBNA...

Krédo jubilanta

VSEN symbolicky se na chvilku zastavil družstvem a pak oslavil své čtvrtstoletí. Album 65 let s vedením oddílu k. ČNI Teplice nad Metují včera fotbalu trenér ( ) P a v e l R u b á š. Bývalý úspěšný obránce (8 x za ČSSR) Bohemians, odcházel z Rokycan, kde se naučil, do Vršovic jako spojka a nejprve s Mosničkou a pak s Liškou tvořil pravou stranu útoku. Teprve po návratu z Viktorie Žižkov a Hradce Králové v roce 1968 byl na skandinávském zájezdu „nakopán" přeřazen do obrany, kde vyprofilil robustní dvojici s „Buňou" Vodrážkou. V roce 1954 začala jeho trenérská dráha, která vyvrcholila získáním titulu mistra s Baníkem Ostrava v roce 1976. Spolu s ním byly Bohemians, Sparta, Plzeň, Rakovník, Prostějov.

V POLOČASE SE HOLKY STĚHOVALY NA DRUHOU STRANU HŘIŠTĚ...

Telefonieren ins Ausland: Teure Sache

Telefonieren Sie öfter mal ins Ausland? Und kommt Ihnen die Telefonrechnung manchmal merkwürdig hoch vor? Was viele nicht wissen: Das Zählen der Gebühren beginnt in vielen Ländern oft schon mit dem Anwählen (z. B. Dänemark, Frankreich, Griechenland, Großbritannien, Italien, Spanien, Polen, Jugoslawien, Tschechoslowakei, Österreich). Sie zahlen auch dann, wenn der Teilnehmer sich am anderen Ende nicht meldet. Also Vorsicht: keine „Endlosversuche". Lieber öfter probieren! So sparen Sie manche Mark.

Auch ohne Gesprächsverbindung: Schon das erfolglose Anwählen kann kosten

Sowjetisches Magazin berichtet in Einzelheiten über Foltermethoden der Polizei

MOSKAU, 17. Februar (Reuter/AP). Das sowjetische Magazin „Ogonjok" hat in seiner jüngsten Ausgabe in allen Einzelheiten Foltermethoden der Polizei in der an Finnland angrenzenden autonomen Republik Karelien geschildert. So hätten sowjetische Polizisten beispielsweise einen Mann bewußtlos geschlagen, um ein falsches Geständnis aus ihm herauszupressen. Der Schädel eines anderen sei mit einer Eisenkugel gebrochen und ein dritter Häftling durch überstülpen einer Gasmake fast erstickt worden. Der Innenminister der Republik, Generalmajor Mjaukin, sei aufgrund der Vorfälle entlassen und zwei Polizisten zu dreieinhalb beziehungsweise drei Jahren Haft verurteilt worden.

Der Artikel ist nach Auffassung westlicher Experten ein weiteres Zeichen für die zunehmende Offenheit, mit der in sowjetischen Medien über den Mißbrauch staatlicher Gewalt berichtet wird, seitdem KPdSU-Generalsekretär Michail Gorbatschow im März 1985 sein Amt angetreten hat.

„Ogonjok" zitierte einen Fabrikarbeiter mit den Worten, daß er bei einem Polizeiverhör im Juli 1985 in der karelischen Hauptstadt Petrosawodsk von einem Polizisten an der Gurgel gepackt worden sei, bis seine Zunge aus dem Mund herausgehangen habe und er die Augen verdreht hätte. Der Polizist habe ihn dann zwar losgelassen, doch in diesem Augenblick habe ihn ein anderer Mann in einem roten Hemd so heftig in die Seite getreten, daß er vom Stuhl gefallen sei. Nachdem er später wieder geschlagen worden sei, habe er gestanden, zwei Räder von einem Auto in einer Garage gestohlen zu haben. Danach — so die Darstellung in „Ogonjok" — sei versucht worden, andere, falsche Geständnisse aus ihm herauszupressen. Am 29. Juli schließlich habe er sich bewußtlos in der Toilette wiedergefunden, berichtete der Mann. Bei der Untersuchung hätten die Ärzte festgestellt, daß er einen Milzriß erlitten hatte. Das Organ habe entfernt werden müssen. Außerdem hätten sich durch wiederholte Schläge zwei Liter Blut in seiner Bauchhöhle angesammelt.

Ein anderer Mann namens Konstantin Galaschow berichtete, Polizisten in demselben Bezirksgefängnis von Petrosawodsk hätten eine Gasmaske aus einem Safe geholt, ihm diese über den Kopf gestülpt, die Maske zwei Minuten lang auf sein Gesicht gedrückt und das Ventil geschlossen. Er habe das Bewußtsein verloren. Danach hätten die Polizisten das Ventil ein wenig geöffnet, so daß er wieder Luft schnappen konnte. Er sei ebenfalls in den Magen und die Nieren geschlagen worden.

Ein Zeuge der Übergriffe, Jewgeni Motin, berichtete, er sei unter Druck gesetzt worden, zu schweigen. Im Bezirksgefängnis habe ihm schließlich ein Beamter mit einer Eisenkugel den Schädel eingeschlagen. Der Beamte, der dreieinhalb Jahre Haft abzusitzen hat, gab gegenüber dem Magazin an, daß, wenn er in Uniform durch die Stadt gegangen sei, er sich wie „ein anderer Mensch" gefühlt habe. „Du spürst deine Macht. Die Leute bekommen die Polizei, die sie verdienen."

Ex-Offizier zum Tode verurteilt

MOSKAU, 17. Februar (AFP). Von einem Militärgericht in Moskau zu Tode verurteilt wurde ein Ex-Offizier der Roten Armee, der während des Zweiten Weltkriegs zu den deutschen Truppen überlief. Das meldet die amtliche Nachrichtenagentur TASS.

RA-OSVOBODITELKA

Ein Virus oder drei Viren

Über Zahl und Gefährlichkeit der Viren, die die Immunschwächekrankheit Aids auslösen, herrscht seit einiger Zeit Verwirrung. Es ist von ein, zwei oder auch drei Viren die Rede.

Der Wirrwarr um die verschiedenen Viren kam durch nebeneinander herforschende Wissenschaftler in den USA und Frankreich zustande. Nachdem der erste Aids-Virus bereits bekannt und 1983 beschrieben war, entdeckten sie unabhängig voneinander weitere Aids-Erreger: Der französische Forscher Luc Montagnier fand bei Menschen in Westafrika im April 1986 einen Virus, der ähnliche Erkrankungen hervorruft wie der bekannte. Gleichzeitig stieß der US-Forscher Robert Gallo auf einen dritten verwandten Virus, der nach bisherigen Erkenntnissen jedoch nicht krank machen soll.

Die Forscher benannten die Viren in verwirrender Vielfalt als LAV, HLTV-III oder ARV. Erst bei einem Kongreß im Juni 1986 in Paris einigten sie sich auf eine einheitliche Namensgebung. Danach wurde der ursprüngliche Aids-Virus HIV-I genannt und alle weiteren als HIV-II oder HIV-III durchnumeriert. HIV bedeutet „Human Immunodeficiency Virus", ein das menschliche Immunsystem schädigender Virus. AP

(11.2.)

Dnes je tomu už 8 roků, co zemřel můj drahý manžel, zesnulý umělec Václav Trégl. Stále vzpomíná A. Trégl-ová. LD-45155

Raucher speisen teurer

DETROIT, 17. Februar (AP). In Detroit hat sich der Restaurantbesitzer Seifu Lessanework etwas Besonderes einfallen lassen, um in seiner Gaststätte Nichtraucher vor allzuviel Qualm rauchender Gäste zu schützen: Er erhebt von den Rauchern einen Aufschlag. Dieser beträgt für die erste Zigarette 25 Cent (etwa 45 Pfennig) und für jede weitere, die in dem Restaurant geraucht wird, 30 Cent. Der Aufschlag erhöht sich auf 50 beziehungsweise 75 Cent dann, wenn sich eine schwangere Frau oder ein noch nicht fünf Jahre altes Kind in dem Speiselokal aufhält. Von Zigarrenrauchern will Lessanework zentimeterweise Gebühren erheben: die ersten sieben Zentimeter Zigarrenasche sollen fünf Dollar (neun Mark), jeder weitere Zentimeter soll ungefähr einen Dollar kosten, und Pfeifenraucher sollen schon beim Anzünden mit fünf Dollar zur Kasse gebeten werden.

Die zusätzlichen Einnahmen, die Lessanework auf diese Weise erzielt, will er nach eigenen Worten der Amerikanischen Lungen-Gesellschaft überweisen.

I ♡ HOSPODSKÝHO SEIFU !!

• Čína ratifikovala v hlavním městě Fidži Suvě rarotonžskou smlouvu ze srpna 1985 o vytvoření pásma bez jaderných zbraní v jižním Tichomoří, kterou USA pět dní předtím odmítly podepsat.

Pro šťastné rodičovství

(čtk): Podle celosvětových statistik má 4,8 procenta narozených dětí dědičně podmíněné poruchy tělesného a duševního vývoje různého stupně; genetická příčina ovlivňuje až 25 procent závažných dlouhodobých onemocnění dětského věku. I v současné době přežívají názory, že genetické dispozice v rodině je něčím zahanbujícím. Mladým lidem je proto třeba vysvětlovat, že jde o přirozený znak variability dědičného materiálu buněk a že je nevhodné výskyt dědičných chorob v širší rodině zatajovat. Na aktivním vyhledávání geneticky postižených jedinců a celých rodin s genetickou zátěží spolupracují s genetiky hlavně obvodní lékaři, především obvodní pediatři a gynekologové. Existuje však i široký prostor pro osobní aktivní přístup ke genetické konzultaci pro všechny dvojice, především v době před sňatkem nebo těsně po početí ženy. Moderní metody lékařské genetiky mohou uchránit rodinu před duševním strádáním a zklamáním z nemocného dítěte a umožnit naopak četným rodinám prožívat radosti ze zdravých dětí, šťastné rodičovství.

Pokles úmrtnosti

Moskva: V roce 1986 byl v SSSR poprvé po dlouhém období zaznamenán pokles úmrtnosti obyvatel v produktivním věku. Ústřední statistický úřad SSSR oznámil, že proti roku 1984 poklesla loni úmrtnost o 15 procent, přičemž produktivní věk žen v SSSR se počítá od 18 do 55 let a mužů od 18 do 60 let. Pokles úmrtnosti demografové spojují s úspěšným bojem proti alkoholismu, který v SSSR začal v roce 1985. Na otravu a při neštěstích, která většinou souvisela s nadměrným požitím alkoholu, zemřelo o 33 procent osob méně než v roce 1984. Nižší je i úmrtnost v důsledku srdečních a cévních onemocnění, na která má rovněž vliv alkohol.

KDO NEPIJE JE NESMRTELNÝ!!

Král českých komiků

Před čtvrt stoletím 31. ledna 1962 zemřel velký český divadelní a filmový komik VLASTA BURIAN, talentovaný zpěvák a všestranný sportovec, fotbalový brankář pražské Sporty (narodil se 8. dubna 1891). Jeho herecké umění si dnes připomínáme úryvkem z knihy Františka Černého Měnivá tvář divadla.

Stal se milovaným hercem všech společenských vrstev až do téměř samého konce svého divadelního působení. Měli jej rádi i umělci české levicové avantgardy. „Vlasta Burian byl nám pro svůj absurdní humor," napsal V. Nezval, „velkým bratrem bratří Fratellinů, Chaplina a Maxe Lindera a hlásili jsme se k němu."

V evropském kontextu souvisel Burianův humor s tzv. dadaismem, které proklamovala za první světové války skupina intelektuálů soustředěná kolem T. Tzary. Dadaismus, povyšující nesmysl na světový názor, byl výrazem nespokojenosti části evropské – i americké – měšťanské inteligence se stavem světa. Proto tito umělci vybízeli své druhy k totální destrukci skutečnosti a libovali si v absurdních, primitivistických i infantilních výpovědích. Jejich názor, že svět je jeden veliký nesmysl, jemuž snad ani sami dostatečně nevěřili, pokrokový ovšem nebyl. Destrukce zpuchřelých konvencí soudobého měšťáckého světa, kterou s rozmarnou krutostí podnikali, svou cenu však měla. Není vyloučeno, že Vlasta Burian byl tímto směrem posilován ve své činnosti.

Burianův humor vyrůstal však z domácích tradic. Vytryskl z postojů českého národa na sklonku rakousko-uherské monarchie, které měly rovněž destrukční povahu. Tuto základní notu jeho humoru pak jen posílila první světová válka. Určitou groteskností, příznačnou pro jeho tvorbu, nalézáme ostatně i u jiných soudobých komiků a v pražském expresionistickém divadle.

Burian jako jediný z komiků malých kabaretních scén se dokázal po válce rozvinout v herce velkého formátu. V repertoáru nevalné ceny, jehož lepší část tvořily např. některé hry Longenovy, vytvořil postupně herecký typ, který nalézal silnou rezonanci. S velkým zřetelem hrával různě zdegenerované aristokraty a vojáky ze staré monarchie, například c. k. setníka ve výslužbě Šebestiána Katzelmachera v Longenově frašce C. k. polní maršálek, nejčastěji se však měnil v různé drobné existence, které se dostávaly do všelijakých šlamastyk, ale svým fištrónem a dovedností nakonec ze všeho dobře vycházely a dokonce i mnohdy napomohly některým svým bližním k nelakomému menšímu prospěchu. Burian svými postavami v meziválečných letech posiloval dosti rozšířený názor, že chudý člověk, je-li zdatný a plný, se může i v buržoazní společnosti do určité míry prosadit. Burian hrál různé zřízence (např. funebráka, ošetřovatele v nemocnici), úředničky (kontrolora, oficiála), drobné zaměstnance (čističe stok, listonoše, nádražáka), řemeslníky (např. švece-ostrostřelce) i příslušníky jiných profesí (např. námořního kapitána), případně i periferní lidové postavy (pouličního zpěváka). Všichni tito lidé žili životem většinou zcela sami, tak jako Chaplinův tulák, bez přátel, ženy, rodiny, dětí. Byli to často staří mládenci.

Z desítek Burianových rolí základního typu připomeňme alespoň funebráka v Longenově frašce Už mou milou . . ., ostrostřelce Spulku v populární hře téhož autora Už mě nevezou, účetního Jeřábka nebo Hadimršku v komedii To neznáte Hadimršku od Arnolda a Bacha, nemocničního ošetřovatele Kryštofa Rozrucha ve Vernerově veselohře U pokladny stál, kontrolora Pidáka v Karešově komedii Ryba a host třetí den a pouličního zpěváka Berušku v Scharekově hře Ulice zpívá.

Současníci se Burianovi obdivovali, jak se dovedl měnit v různé lidské existence. „Slyšíce ho a pozorujíce jeho pohyby, v nichž koncentruje typické znaky nespočetných lidských povah a řemesel," napsal v polovině dvacátých let Josef Kopta, „máme ho za klempíře, profesora, námořníka, pasáka, holiče, klauna, básníka, ševce, milence, manžela, lišáka, ořezlu, filozofa, aviatika, jejichž vlastnosti jako by měl v krvi a jejichž jazykem dovede směšně vyjádřit nejsubtilnější situace jejich vnitřního života a povolání." Burian se skutečně dovedl měnit v individualizované typy. Jeho postavy měly však i společné rysy. Měly většinou, jak jsme už pověděli, jednotnou filozofii. Dalším jejich charakteristickým rysem byla větší či menší souvislost s životními projevy pražské periferie. Působily zároveň vždy i určitou starosvětskostí. Upozornil na to již E. Bass, když napsal, že Burian, „dříve než rozehraje bravurní rejstřík svého hadího těla a groteskní skokády svých směšno-truchlivých nápadů", naladí diváky do srdečné tóniny odérem „banhomního staro-světského pražáctví", který vane z jeho kostýmu. Konečně dával Burian do svých výkonů vždy i něco – upozornil na to J. Träger – z mravopočestnosti bodrých Pražanů z tzv. zašlých dobrých časů.

Všechny tyto postavy, jakkoli typizované a individualizované, byly hercem v zásadě vytvářeny z okamžité inspirace. Jeho improvizační nadání bylo skutečně nevyčerpatelné. Tak např. ve hře Vláda padla, v níž hrál čističe stok, který se stal ministerským předsedou, se vsadil, že při každé reprize proslovi ve scéně odhalování pomníku jiný projev. Hra se hrála asi stokrát – a vždy se mu to podařilo. Burianovské improvizace – v rámci postavy – nebyly však záležitostí pouze určitých míst ani pouze textu. Burian během hry, již se vždy velice bavil, improvizoval soustavně. Ustavičně si vymýšlel nové a nové gagy. V každé dramatické postavě zůstával prostor i pro tóle v podstatě kabaretní povahy, v němž Burian předváděl své imitátorské umění, zpěv, tanec (kozáček, step) atp.

Burian nechtěl svým humorem sloužit politickým a sociálním zápasům. Stačilo mu, že dovedl kdekoho rozesmát. „Vstupuje na jeviště bez mentorských a filozofických záměrů," napsal J. Kopta, „a počítá s námi jen natolik, nakolik jest mu třeba našeho smíchu k rozdmýchání vlastního ohně, kolem něhož jsme se přišli ohřát." Ohlas jeho díla by však sotva mohl být tak velký, jako byl, kdyby v něm nebyly i jiné hodnoty, které Burian do něho třeba jen podvědomě a bezděky ukládal. A skutečně, jeho divadelní postavy byly naplněny destruktivním groteskním humorem, který měl svou společenskou cenu. Herec neustále zesměšňoval zejména různé konvence, které si kdysi vytvořila aristokratická a později i buržoazní společnost. Tyto konvence, považované za nedotknutelné těmi, kdož jich užívali, jevily se směšnými těm, kdož se jimi cítili spoutáni. Burian je proto rozkládal. Díval se na svět očima řadového demokratického občana.

Destrukce společenských konvencí dosahoval Burian tím, že jich s oblibou používal na nesprávném místě, anebo jich využíval – švejkovským způsobem – tak důsledně, že je přiváděl ad absurdum. Velmi rád např. jednal s bohorovnou až drzou samozřejmostí a bezprostředností se sobě nadřízenými jako s rovnými, neboť vyvozoval praktické závěry z nekonečně opakovaného tvrzení, že lidé jsou si rovni před bohem a zákonem. Dokonalým představitelem soudobého společenského řádu a zároveň nositelem i obráncem jeho konvencí, s nimiž se Burianův hrdina nejčastěji střetával, býval herec Jaroslav Marvan. Především však Burian ve svém slavném projevu odhaloval devalvaci slavnic konvencí, řečí, která by měla být, ale nebyla, nástrojem dorozumění, protože slova byla v soudobém světě znehodnocena. Tato destrukce vrcholila v Burianových nekonečných slovních ekvilibristikách, nesmyslných, ale velmi zaujatých žvástech o čemkoli. Devalvaci slova připomínala i záměrná přeřeknutí, slova užitá na nesprávném místě i neologismy.

Burian dovedl tohoto záměru dosahovat však i např. kostýmem. Kostým, který navlékal, měl velmi často zesměšnit jeho nositele, nebo tu část společnosti, jejíž módu majitel kostýmu napodobil. V rolích svých drobných lidiček se dosti často objevoval v obnošených fracích, z nichž vylézala náprsenka a manžety a které div že nepraskaly na jeho temperamentním těle. Člověk, nacpaný do takového fraku, působí vždy stmele. Ve své slavné parodii italská opera si například oblékl frak na holé tělo. Móda haute voulée nalézala tu svůj karikaturní obraz. Když na scéně nosil uniformu – byla to jeho záliba – charakterizoval ji téměř vždy jejího nositele v komickém světle.

Také jeho imitace individuální profesionální dovednosti, prováděné vždy perfektně a zaujatě, měly často zesměšnit nějakou neužitečnou, zbytečnou, marnou aktivitu člověka, určité formy práce, která stojí mnoho fyzické a intelektuální energie, ale jsou k ničemu.

Říkalo se o něm, že při hře „řádí". J. Vodák o Vlastovi Burianovi napsal, že by diváky rozesmál, i kdyby na scéně jen přečetl jídelní lístek. Burian měl prostě dar obrátit vše, co vnímal, v humor. Uměl jakoukoli skutečnost – i třeba věc – traktovat v komické rovině. Dovedl hrát, tančit, zpívat, imitovat, projevovat se případně i jako artista. Dokázal bavit diváky – i jako břichomluvec. I třeba tím, jak střihal. učiní. Měl mimořádné mimické nadání, dovedl výborně využívat svých kulatých mžouravých tarčovitých očí, byl tělesně velmi hbitý. Jakousi jeho specialitou byla výrazuplná hra velkých šikovných rukou.

Když v roce 1925 referovala Marie Majerová v Rudém právu o Burianově představení pro pražské dělníky, napsala slova, která s obecnou platností vystihla, co se svými diváky dokázal dělat.

„Toho daru rozveselit člověka, jaký jest dán Burianovi Poteši, rozjasní, napumpuje jarostí a vytřese smíchem – a přitom tvoří jakoby podvědomě nejlepší charaktery typy, jaké kdy Praha viděla!"

A PŘECE NA ZAVŘELI,
A PŘECE NU ZAKÁZALI ČINNOST
A PŘECE Z VĚKU UDĚLALI MÝTUS ENO KOMIKA, KTERÉHO SE "NIKDO" NEMUSEL OBÁVAT...

Velká a nešťastná

OSOBNOST s trnitým údělem — jak často se toto spojení objevuje v dějinách! Patří i do životopisu Elišky Přemyslovny, hrdé, panovačné, nešťastné české královny. V mnohém si je určila sama. Byla nepoddajná, přímá, bojovná, také ale příliš nervní, občas dala vášnivosti a citu vládu nad rozumem, ač byly právě spornými rádci. Trpké okolnosti ji připravily hodně zkoušek a strázní. Čelila jim, jak mohla. Nebyla zvyklá ustupovat. Byla přece Přemyslovna — vnučka mocného Otakara II. a dcera bystrého Václava II.!

Matka Guta ji přivedla na svět 20. ledna 1292. Do pěti let ji na něm bylo dobře, pak maminka umřela a cizí lidé se k ní chovali cize. Snad nejhůř mladá macecha Alžběta Rejčka — aspoň si to Eliška myslela. Nikdy si neporozuměly a když Eliščin otec podlehl souchotinám a královna-vdova se provdala za Rudolfa Habsburského, musela Eliška z Hradu. Stěhování a útěky na ni čekaly ještě několikrát. Tak Jindřich Korutanský — manžel její starší sestry Anny — ji nechal živořit u svatojiřského kláštera. Nejen za to ho nenáviděla, také pro jeho zacházení se zemí, které vůbec nedokázal vládnout. Šlechtický rozchvat ničil královské statky i důstojnost — „děláme, co si volí chuť kohokoliv", pochvaloval si jeden ze sycených. Byli však i takoví, jimž tento stav bezuzdnosti a ztráty řádu vadil. Patřily k nim bohaté kláštery, ve zbraslavském a sedlckém se dokonce chystalo spiknutí proti Korutanskému.

Zdejší cisterciáčtí opati Konrád a Heidenreich, když rádci Václava II., potřebovali pro svůj plán získat Elišku. Chtěli ji provdat za panovníka, který vrátí zemi klid a pořádek — určovali mu tedy úkol přetěžký a na mnoho let. Měl jím být syn římského krále Jindřicha VII. Lucemburského Jan. Elišce o tom jednoho červencového dne roku 1309 pověděl opat Konrád. (Po letech se bude muset před tímto Janem stáhnout do klášterní bezvýznamnosti — králové i svět opláceji všelijak.) S Eliškou mluvil Konrád jistě opatrně, jemně, slova nesměla naléhat, ani zraňovat. Dlouho ale přesvědčovat nemusel: Eliška souhlasila téměř radostně, z osobního ponížení se mohla vymanit poslánim, k němuž ji předurčoval rod a po němž sama bytostně toužila.

Trvalo však rok, než mohla vidět Jana. Jindřich chtěl poslat do Čech raději svého třicetiletého bratra Walrama. Český sněm ho odmítl, a nejen proto, že Walram byl pijan a hodně veselý uživatel života, ale také z toho důvodu, že královská moc by mohla tomuto už zralému muži řádně zachutnat a pak by s ním měli krále, aby vypudil cizince, jednotní byli však jen v odporu proti nim. Ve vnitřním mocenském boji se rozdělili na skupiny.

Do jejich „páky" se vmísila i Eliška. S jediným cílem — posílit královskou vládu. Nečekalo se, že se pustí samostatně do politiky. Jejím hlavním úkolem bylo přece dát zemi následníka. Několik let se to nedařilo. Nejprve se narodila Markéta (Eliška ji měla velmi ráda, později u ní žila v Bavořích, když tam byla bez prostředků vypuzena), pak Jitka. V květnu 1316 dala královna konečně život Václavovi, zvanému pak Karel. Vnitřně byl asi více jejím synem než Janovým, více Přemyslovcem než Lucemburkem. Předala mu dobré vlastnosti svého rodu — šťastná matka! Avšak těšit se jím a vychovávat ho mohla jen nedlouho — nešťastná matka!

V politickém boji totiž prohrála. Poraził ji mocný, a zkušený a drsný Jindřich z Lipé, milenec té, kterou nikdy nesnášela — Alžběty Rejčky. Eliška mu byla nebezpečným soupeřem, ač si nepočínala vždy rozvážně. Pomáhal si proti ní i zničujícími výmysly. Také o tom, že chce se svou šlechtickou skupinou uchvátit vládu v zemi. To už Jan přestával se šlechtou bojovat a podřizoval se. Jindřich z Lipé mu ostatně imponoval, byl přece tak rozhodný a tvrdý a sebejistý!

V letech zemských svárů a srážek se rozpadal svazek Jana a Elišky. Jednu chvíli se zdálo že se vztah obnoví (z těchto časů se narodily další děti), pak ale přišla nová roztržka. Už nezahladitelná. Opuštěná Eliška musela dožít v ústraní. Umřela devětatřicetiletá. Král byl právě v Tridentu. Uspořádal tu smuteční obřad, ale do Prahy na pohřeb nejel, ač to slíbil. Nedokázal být vždy rytířem. Zapomněl, nebo ani nepoznal, že měl po svém boku velkou ženu. Dějiny tohoto národa to však vědí.

(kk)

Podobizna královny Elišky Přemyslovny od Petra Parléře.

● **Rychle vybřednout z dluhů chtěl Američan Joseph Monkiewicz z Philadelphie. Vytrhal 16 300 dlažebních kostek, a pak je prodával zájemcům po dolaru.**

● **V Tokiu nedávno otevřeli „kuřáckou laboratoř", v níž se mohou silní kuřáci podrobit speciální kúře a zbavit se svého zlozvyku. Jde o léčbu dost nepříjemnou — kuřák kouří cigaretu před zrcadlem a při každém natažení kouře dostane menší elektrický šok. Po pěti dnech prý 99 procent kuřáků přestane kouřit.**

STAČÍ I PÁR FACEK...

● **Japonská firma Sumioto zkonstruovala nákladem více než milión dolarů robota jménem Wasubot, který dokáže domácího z listu zahrát jakoukoliv skladbu na klavír. Televizní kamera v hlavě robota snímá notový part a ministurní komputery řídí „ruce" pohybující se po klávesách a „nohy" po pedálech. Nyní připravuje firma zdokonaleného robota, který dokáže sám přijít ke klavíru a odejít.**

CHODÍ SÁM I NA KALOP...

● **Vázy-chameleóni, tak by se daly nazvat dva cenné předměty nalezené v jedné staré čínské hrobce. Když se do těchto bílých váz naleje voda, zčervenají. Tajemství této metamorfózy je ve zvláštním složení laku, jímž jsou vázy pokryty. Nález patří do období dynastie Ming, která vládla v letech 1368—1644.**

Nezapomněli na něj?

V PONDĚLÍ 9. února by se dožil fotbalový trenér, vicemistrů světa 1962 Rudolf Vytlačil pětašedmdesáti. Vídeňský Čech začínal hrávat fotbal ve vysokých botách a na Škváře, než jej v 17 letech objevil klub Phoenix Schwechat, kde ho po pěti roce přeřadili z dorostu do I. mužstva. O dva roky později už obléká dres slavného Rapidu, kde hrával s Raftlem, Schramseisem, Wagnerem, Smistikem, Binderem i s Binacem. V lednu 1935 přestoupil do pražské Slavie a účastní se prvním křídle 13 let lehko trenér prošel mnoha oddíly, ale nejslavnější období začal lehko šestnáctý trenér v roce 1957 a hlavně od roku 1959, kdy převzal národní mužstvo. S ním se probojoval do finále MS 1962 v Chile proti Brazílii (1:3), což byla senzace a opakoval tak po 28 letech úspěch Plánického generace z Říma 1934. V roce 1964 vybojoval s olympioniky v Tokiu další stříbro, s Bulharskem se kvalifikoval na MS 1966 do Anglie, s Levski Sofia získal „double" a s Rapidem titul mistra Rakouska. Byl skvělým koučem a psychologem, dovedl hráče dokonale nažhavit. Hřál dobrou náladou, vtipy, úsměvem a odvahou, jako málokdo z našich trenérů. Před deseti lety 3. 6. 1972 odešel tam, odkud není návratu.

...A TAKY DOVEDOU HOZI...

● **Na ochranu a rozvoj Balatonu, největšího jezera ve střední Evropě, vynaloží v této pětiletce naší jižní sousedé 16 miliard forintů, což je o 20 procent víc než v uplynulé pětiletce. Do roku 1990 se zde například zvýší kapacita čističek vody o 24 tisíce metrů krychlových. Bude se pokračovat v omezování zelených ochranných pásů. V letních měsících se u Balatonu rekreuje nejedno více než milión lidí...**

● **FOLTÝNOVÁ OPĚT NA SCÉNĚ.** — **Naše někdejší slavná střelkyně Milena Foltýnová hrála za ČSSR naposledy na OH 60, pak se provdala do Rakouska a posílila vídeňský klub Hypobank Südstadt i reprezentaci (v jejím dresu zatím 74 utkání). Po dlouhých letech se opět objevila na chebské palubovce a hraje a střílí pořád dobře, byť na soupisce u jejího jména čtete datum narození — 14. 5. 1950 . . . „Házená je v Rakousku v plenkách, jsem zaměstnána jako fyzička osobního auta, trenínky máme večer. Pomalu se chystám ukončit kariéru, po této sezóně předstoupím do nějakého menšího klubu, kde se trik nebude tolik trénovat . . ." Netřeba dodávat, že Cheb Mileně Heskal jako dřív v posledním zápase nastřílela Bulharkám 10 gólů.**

(HÁZENKÁŘKA)

Ikovi

● **Už po osmé získal titul mistra Velké Británie v luštění křížovek Angličan John Sykes z Oxfordu. Za půl hodiny dokázal vyluštit 4 křížovky, které obsahovaly 124 výrazy.**

ODKUD JE RÉVA?

Archeologické nálezy dokazují, že vinná réva je starší než člověk. Pravděpodobně rostla již ve třetihorách, kdy byla mnohem větší a silnější než dnes. Svůj původ má snad v biblických krajích, v Palestině nebo v Mezopotámii. Podle židovské legendy byl prvním vinařem Noe, podle antické legendy je otcem vinné révy Dionýsos. Historie potvrzuje, že k velkému rozmachu vinařství dochází ve třetím století našeho letopočtu za vlády římského císaře Marka Aurelia Proba. Ten je pokládán za otce a zakladatele evropského, a tedy i moravského a slovenského vinařství. I když vinnou révu měli na našem území pěstovat už Keltové. První písemné zmínky o vinařství v Čechách pocházejí teprve z roku 937, kdy už bylo vinařství na našem území značně rozvinuté. Nadšeným vinařem byl i kníže Václav I., kterého čeští vinaři později zvolili za svého patrona. Nejslavnější historií vinařství v království českém však napsala doba panování Karla IV. Sláva českého vinařství pohasla v létech třicetileté války a již nikdy se v plné míře neobnovila.

ŽELEZNÉ KRÁVY

Na Plzeňsku v raném období středověku povalovala vrchnost na svůj majetek i církevní dávky a poplatky, tzv. desátky. K nim poskytovala knížecím jen příspěvek na výživu. Později byly desátky odváděny přímo církvi. Nestačily na úhradu činností, a proto kníže daroval církvi pozemky. Desátek byl desátý díl z příjmů. Biskup jej dělil na čtyři díly. První na vydržování církevní instituce — biskupství, druhý díl na výživu kněží, třetí na údržbu a výstavbu kostelů. Čtvrtý díl byl určen pro chudé. Na údržbu kostela byly dalším příspěvkem tzv. „železné krávy". Církevní instituce vybírala majetnější sedláky, aby řádně darovali živou krávu. Ta nebyla v chlévě na fotu, ale u sedláků, kteří ji museli žívit postupně po selských dvorech. Užitek z ní měl farář. V některých obcích na Plzeňsku měl i více krav. Některé ze sjednaný poplatek pronajímal chudým osadníkům.

■ Netopýři se mohou orientovat na velké vzdálenosti. Dokáží nalézt místo svého úkrytu, i když byli přepraveni několik stovek kilometrů daleko. V USA uskutečnili experiment, při němž převezli přes 150 netopýrů z jejich kolonie do vzdálenosti 724 kilometrů. Za měsíc po vypuštění se sedm jedinců dokázalo vrátit zpět. Při tomto experimentu byli netopýři převážení v podchlazeném stavu podobajícím se podmínkám zimního spánku. (d)

■ Jedinou alej s 29 jinany dvoulaločnými (Ginkgo biloba) má v ČSSR město Zá[illegible]ří. Vysázeli ji mladí ochránci přírody u nové 5. základní školy. Jinan dvoulaločný příbuzný jehličnanu, rostl již v druhohorách, je prakticky vzdorný a odolný exhalacím. Do Evropy byl dovezen z Číny v 18. století. Tyto stromy v naší republice jsou většinou v botanických zahradách. Ostatní na volném prostranství jsou přísně chráněny.

Užitečná zlodějka

ČINSKO BILOBA: UŽÍVÁ SE JAKO DROGA V LÉČBĚ PRO ZLEPŠENÍ PRŮKRVENÍ PERIFERNÍHO OBĚHU KRVE A MOZKU...

POVĚST nemá zrovna dobrou. Podle ní prý natropí spoustu škod — hnízdí sice hnízda a také krade — a ke všemu ještě nedrží jazyk „za zuby". Není žádná náhoda, že lovec, který spatří straku zlodějku, zapomíná na zajíce a ostatní zvěřinu a začne honit ji, jenže to není snadné. Straka je velice ostražitý a opatrný pták. Oči i uši jí dobře slouží. Stačí, aby se člověk nebo pes objevil jen zdálky — a už strhne rámus. Ostatní ptáci i jiná zvířata dobře vědí, že jakmile uslyší straku, je načase, aby se všichni pochovávali.

Straky však mají opravdu na svém kontě některé hříšky. Na jaře někdy ničí ptačí hnízda, vytahují z nich vajíčka a někdy také mláďata. Stává se, že jedna straka odláká ptačí rodiče, zatímco druhá se tiše vkrade do opuštěného hnízda a vyloupí je. Pták dokáže odvléci i kuře. V jednom stračím hnízdě, v dutém kmeni stromu, byla objevena celá muzeum, které obsahovalo přes tři sta exponátů: knoflíky, různobarevné sklíčka, šlemky barevných tužek a dokonce čajové lžičky.

Pravdou však je, že jsou straky rovněž užitečné. O tom nelze pochybovat. Někdy sice trochu „uličnicují", jinak však celý rok ničí škodlivý hmyz a hledavce. Mají vynikající apetit a žerou všechno. Jejich hlavní potravou je však hmyz. Pojídají nejrůznější broučky, pilouse, kovaříky, ploštice a drátovce. V létě sbírají ze stromů housenky, likvidují pilatky, zkrátka vedou boj s nebezpečnými škůdci lesů, polí, sadů a zahrad. V celých hejnech se shromažďují v lesích a houštinách, rýjí v lesním stelivu, vytahují kukly pilatek a pohlcují je. A to je pro les velice užitečné.

Na podzim a někdy také v zimě, když napadne málo sněhu, kypří lesní stelivo a ničí ukryté ploštice, jež dovedou natropit pořádné škody. V zahnízdění rozmnožování píďalek vyhledávají straky housenky, které se ukryly na zimu. Nezřídka se ani myšovitých hledavců. Na podzim ulevené myší a hrabošc často ukrývají pod listí nebo do mechu. Později se ke svým zásobám vracejí.

O užitečnosti strak svědčí i tato skutečnost: starší straší hnízda, která jejich původní majitelky opustily, rádi používají jiní ptáci, zejména sovy a menší dravci, nepřátelé myšovitých hledavců. Straky tak svádějí do lesa rovněž jiné užitečné ptáky a přispívají k jeho ochraně.

BRLOŽEC

Při silnici ze Žlutic do Touzimi stojí od 14. století ves Brložec, která byla kdysi samostatným statkem, k němuž patřilo deset okolních vesnic. Podrobné informace o Brložci podává urbář z roku 1634, uložený v pobočce plzeňského státního oblastního archivu ve Žlutících. Tehdy bylo ve vsi šestnáct selských hospodářství, jejichž hospodáři ročně odváděli vrchnosti kromě peněžního platu osmnáct kuřat a byli povinni 120 dní robotovat na panském, z toho devět dní orat, 20 dní sekat trávu, 76 dní kosit obilí a 15 dní trhat len. Faráři dávali ročně desátek žita a ovsa a z každé krávy jeden postní sýr nebo místo sýra jeden krejcar a jeden denár. Při vsi se nalézala stará rytířské tvrz s pěknými zdmi a sklepy a vedle ní stál panský dvůr s deseti zaměstnanci, v němž se chovalo 60 kusů skotu, 30 vepřů a větší množství drůbeže. Dále byl v Brložci pivovar, svobodná dědičná krčma s šenkem vína, pálenky a piva a volský mlýn tažený čtyřmi voly. Pod vsí byla ovčárna pro 600 kusů ovčího dobytka. Nad zámkem byl podle svědectví urbáře pěkný sad. (kb)

● Na Venuši, stejně jako na jiných planetách sluneční soustavy, byly objeveny obrovské krátery, vytvořené zřejmě pádem velkých meteorických těles. Vědci jich napočítali přes sto, největší má průměr 140 kilometrů.

■ Některé druhy hub se uváděly dlouho v literatuře jako jedlé a teprve podrobnějším výzkumem se zjistilo, že obsahují dosud neznámé jedy, někdy i velmi nebezpečné. Jsou to např. některé druhy pavučinců, obsahující jed pojmenovaný orelanin, poškozující ledviny. Tato látka byla zjištěna již u 10 druhů pavučinců a dalších 15—20 druhů je podezřelých že ji také obsahují. V pavučinci plyšovém (Cortinarius orellanus) je jí takové množství, že může způsobit smrtelné onemocnění.

■ Zřejmě nepotrvá dlouho a jalovec obecný (Juniperus communis), v ČSR chráněný, se ocitne mezi chráněnými druhy dřevin také na Slovensku. Tento pichlavý keř s příjemnou vůní, dominující kdysi každé pastvině, se stává ve slovenských horách stále řídší. Na ústup jalovce mají nepochybně negativní vliv průmyslové exhaláty, jak je to vidět například v okolí Rožomberoka. Praze bohužel ukazuje, že největším nepřítelem jalovce je člověk.

A KDO TAKY JINEJ...?

Rauchende Eltern gefährden ihre Kinder

Zigarettenrauch ist zu Hause einer der stärksten Luftverschmutzer. Eine Belastung der Atemwege ist damit unvermeidlich. So nimmt mit der Zahl der gerauchten Zigaretten im Haushalt auch die Häufigkeit der Krankenhausaufenthalte von Kleinkindern wegen Atemwegserkrankungen zu.

Wie die Hamburg-Mannheimer-Stiftung für Informationsmedizin mitteilte, ging dieses Ergebnis aus einer Untersuchung von Dr. Yue Chen, Universität Schanghai, an 1058 Kleinkindern hervor. Kleinkinder, deren Eltern rauchen, haben vermehrt chronischen Husten und Heiserkeit, sind verschleimt oder leiden an anderen Atemwegserkrankungen. Frühere Ergebnisse über die Schädlichkeit des Passivrauchens für Kinder werden damit bestätigt.

Auch eine Leihmutter, allerdings mit Sorgerecht

● Jistý klient popsal nedávno v dopise norské pojišťovně svou autonehodu takto: „Vrazil jsem v plné rychlosti do patníku a vyvrátil ho. Potom jsem prorazil zeď a vjel do hustého křoví, kde se vůz dvakrát převrátil. V důsledku toho jsem ztratil vládu nad vozidlem . . ."

● Jak tvrdí botanikové, Eva rozhodně nemohla Adamovi nabídnout v ráji chutné jablko, a tím jej svést ke hříchu. Na Východě v kritické době rostla jen drobná a trpká jablka, zatímco velké a šťavnatá byla vypěstována v Evropě až mnohem později.

● Pravděpodobně nejdelší vlak v historii projel nedávno po trati Norfolk—Western v USA, která měří 250 kilometrů. Nákladní vlak byl dlouhý 6 kilometrů, táhly ho tři elektrické lokomotivy a další tři supervlak tlačily. Nákladem bylo černé uhlí.

● Netradiční předvolební kampaň zvolil brazilský poslanec Esterois. Přesvědčil manželku, aby chodila po městě s plakátem: „Volte Esteroise! Já jsem to udělala před deseti lety a jsem spokojená!"

● V NSR je v současné době jen 3 500 kin, ale již 4 600 videoték. Tržby v kinech se od roku 1990 snížily o šestinu, zatímco příjmy majitelů videoték vzrostly pětadvacetkrát. Podle odborníků zapadoněmecké kino nepřežije rok 2000.

● Dva vepři farmáře Charlese Osbourneho z Nového Jižního Walesu začali před dvěma roky nečekaně napodobovat zvyky ovčáckých psů. Ti je zanedlouho přijali mezi sebe, a tak dnes společně hlídají stádo 250 ovcí.

VEJCE

Mezi základní potraviny, které mají být v kuchyni vždy v pohotové zásobě, patří vejce. Jsou bohatým zdrojem výživných látek i důležitou a nepostradatelnou součástí naší stravy. Vejce pokrmy zahušťují, spojují jednotlivé složky, kypří, jsou základem pro omelety, palačinky, jsou zapotřebí při přípravě těst, pomazánek a krémů.

Použití vajec je velice rozmanité. Zejména v letních dnech a o dovolené nám přijdou k chuti různé vaječné pokrmy, např. vaječné saláty, vejce obložená, plněná, smažená, sázené na cibulce, se zeleninou, s houbami, na špeku, s uzeninou, se sýrem ... Vejce doplněná čerstvou zeleninou poskytnou zdravou, pestrou a chutnou večeři či svačinu.

HLÁVKOVÝ SALÁT S KAROTKOU A VEJCEM

1—2 hlávky salátu, 1 svazek karotky, 1 svazek ředkviček, 3—4 vejce, 40 g oleje, 1 citrón, 10 g cukru, sůl, pažitka.

Opraný hlávkový salát roztrháme na malé kousky, přidáme očištěnou strouhanou karotku a ředkvičky, čtvrtky natvrdo vařených vajec a olej. Dobře promícháme a přelijeme zálivkou z vody, soli, cukru a citrónové šťávy. Povrch bohatě posypeme pažitkou.

PLNĚNÁ VEJCE S KŘENEM

8 vajec, 60 g másla, 40 g strouhaného sýra, křen, hořčice, pažitka, sůl.

Vejce uvaříme natvrdo, oloupeme a podélně rozřízneme. Žloutky vyjmeme a rozetřeme s máslem, hořčicí, strouhaným sýrem a solí. Nakonec vmícháme usekanou pažitku a směsí naplníme bílky. Klademe např. na opraná listy hlávkového šalátu a povrch posypeme strouhaným křenem. Podáváme s chlebem nebo pečivem.

VAJEČNÁ POMAZÁNKA SE ZELENINOU

4 vejce, 2 smetanové sýry, podle potřeby trochu mléka, 1 svazek ředkviček, pažitka, sůl.

Smetanový sýr rozetřeme s mlékem, přidáme natvrdo vařená drobně pokrájená vejce (nebo nastrouhaná), drobně rozkrájené nebo strouhané ředkvičky a sekanou pažitku. Dobře rozmícháme a podle potřeby přisolíme. Mažeme na chléb či pečivo.

NEJVĚTŠÍ POŽÁR

Za nejmohutnější požár v historii lidstva je považován požár na ostrově Borneo v Indonésii, který trval od září 1982 do července 1983. Zachvátil území o rozloze zhruba 36 tisíc kilometrů čtverečních. Všesvětový fond pro ochranu přírody uzavřel nedávno průzkum následků této katastrofy: Požárem zcela vyhynulo několik druhů rostlin a živočichů, které se vyskytovaly pouze na Borneu. Bylo zničeno 88 tisíc hektarů lesního porostu a místní klima se ze sucha posledních let rázem změnilo ve velmi deštivé. Z toho vznikají časté povodně, v této oblasti dosud nevídané, které postihly i Singapur. Dlouhotrvající déšť např. zničily v roce 1984 značnou část úrody v Malajsii. Vyšlo také najevo, že místní úřady dlouho tajily před světem škody, které požár způsobil. Příčina požáru? Pravděpodobně neopatrnost při kácení lesů v období sucha.

SAMI SE LÉČÍ

Zdá se, že divoce žijící šimpanzi znají a také používají vlastní rostlinné léky. Vyplývá to ze závěrů výzkumů, které uskutečnili vědci z michiganské a kalifornské univerzity (USA). Např. šimpanzi žijící v Tanzánii vyhledávají listy rostliny druhu Aspilia, které, jak prokázal chemický rozbor, obsahují antibiotikum thiarubrin — A. Toto antibiotikum ničí baktérie vyvolávající různá onemocnění.

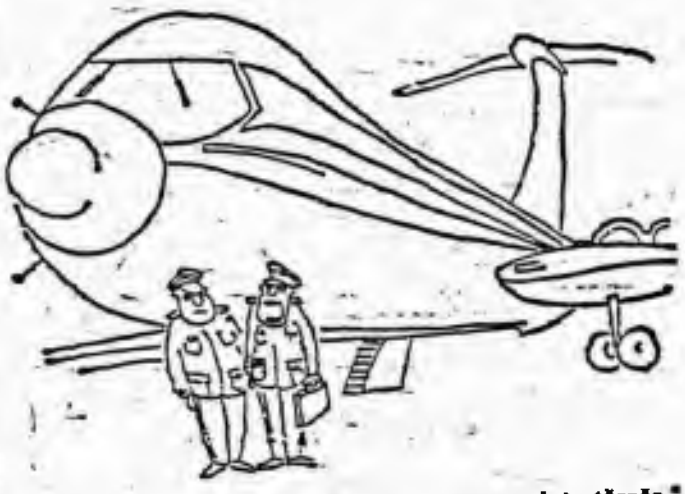

„Dal jsem si do nového roku směle předsevzetí: neroztát!“

„Tak jsme doma, stewarde, nezapomeňte sundat stěrače.“

„Ten instalatér byl takovej ťulpas, že mi bylo trapné ukazovat mu záchod a tak jsem ho raději vzala do ložnice.“

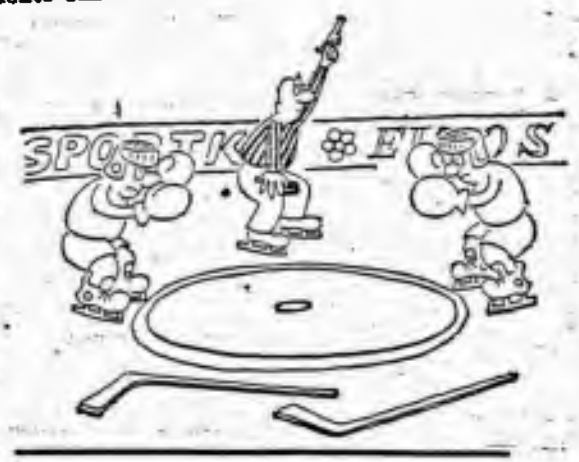

„Vy máte krásný zuby!“
„To po nebožtíkovi otci.“
„No vidíte a jak vám pěkně

Ekzem im „reinigenden Bad“

NEU-DELHI, 16. Februar (dpa). Zahlose hinduistische Pilger, die in den vergangenen Monaten bei Kanpur im indischen Bundesstaat Uttar Pradesh ein rituelles Bad im Ganges genommen hatten, sind nach einem Bericht der Tageszeitung „Indian Express“ an schmerzhaftem Hautausschlag und Ekzemen erkrankt. Wie die Zeitung am Montag schrieb, ist der heilige Fluß an dieser Stelle durch Industrie-Abwässer extrem verschmutzt. Dort leiteten unter anderem Gerbereien und Färbereien giftige Abwässer in den Strom.

PŘEKLADY HAŠKOVA ŠVEJKA

Haškův Švejk je knihou vpravdě světovou, jak o tom svědčí jeho překlady do 52 jazyků a jeho nesčetná vydání. V současné době se například připravuje vydání čínské.

■ Stromy se čtyřhranými kmeny rostou v jihovýchodní Číně. Jde o dosud neznámý druh. Jsou vysoké tři až pět metrů a mají žlutou kůru.

NÁZEV: ŽVEJK ŽUŽO.

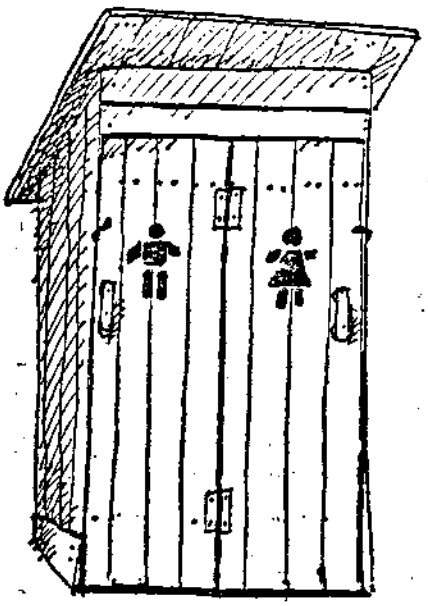

„Proboha, Vladimíre, jak to vypadáš, kde ses tak zřídil?“

KOREKTURA — námaha s odz
kováním

AUTORITA — pracovní náplň
zikářů

KLASIFIKACE — žně

KOORDINACE — ordinace
koktavé

GARDEROBA — garde na vesn
kém bále

AUTOMAT — auto bez lesku

LOKÁTOR — pijan

FESTIVAL — pevná hráz

DOPING — poslední úder v pi
pongu

PREFERENCE — slovensky:
Františka

JAZYKOVÉ ZÁKOUTÍ

Osika, nebo osyka?

Naši předkové vyslovovali kdysi dvě foneticky rozdílná i: měkké a tvrdé. (To se tehdy žáčkové při diktátu měli, nemohli celkem nic zkazit.) Jenže obě i začala splývat. Byl to proces dost zdlouhavý a složitý, odrážející se ještě v pravopisu, i když ve výslovnosti (nehledíme-li k některým nářečím) už tento rozdíl nebyl. V písmě přestala tato zvláštnost s přijetím pravopisu Miklošiče je lépe psát osika (1875).

Vraťme se o několik století zpátky. Daniel Adam z Veleslavína má ve svém slovníku jen osyka (1598), ale Komenský už píše jednak osika, jednak osyka (zjištění prof. H. Ríseia). Tak „stála otázka“ koncem minulého století a začátkem století našeho nejen pro žáky, ale i spisovatele. Někteří psali osyka, jiní osika. Náš nejslavnější slovníkář, Josef Jungmann, má v II. dílu Slovníku česko-německého (1836) pouze -y-: Osyka, strom topolovitý, a sice topol osyka, populus tremula. „Větve pozelenalé kůry nese, a při tichounkém zachvění větříčka listím na dlouhých stopkách wisícím třese.“ Osyka, osyčka, osynka populus tremula lze nalézt i v Česko-německém slovníku Josefa Franty Šumavského (1851). Autorita obou těchto slovníkářů byla nemalá. Ještě v r. 1880 uvádí jako hlavní heslo osyka, osyčka, osynka Fr. Štěpán Kott a jen jako na okraji vyslovuje určitou pochybnost: podle názoru slovinského profesora Fr. Miklošiče je lépe psát osika (1875).

Vraťme se o několik století zpátky. Daniel Adam z Veleslavína má ve svém slovníku jen osyka (1598), ale Komenský už píše jednak osika, jednak osyka (zjištění prof. H. Ríseia). Tak „stála otázka“ koncem minulého století a začátkem století našeho nejen pro žáky, ale i spisovatele. Někteří psali osyka, jiní osika. Náš nejslavnější slovníkář, Josef Jungmann, má v II. dílu Slovníku česko-německého (1836) pouze -y-: Osyka, strom topolovitý, a sice topol osyka, populus tremula. „Větve pozelenalé kůry nese, a při tichounkém zachvění větříčka listím na dlouhých stopkách wisícím třese.“ Osyka, osyčka, osynka populus tremula lze nalézt i v Česko-německém slovníku Josefa Franty Šumavského (1851). Autorita obou těchto slovníkářů byla nemalá. Ještě v r. 1880 uvádí jako hlavní heslo osyka, osyčka, osynka Fr. Štěpán Kott a jen jako na okraji vyslovuje určitou pochybnost: podle názoru slovinského profesora Fr. Miklošiče je lépe psát osika (1875).

Vraťme se o několik století zpátky. Daniel Adam z Veleslavína má ve svém slovníku jen osyka (1598), ale Komenský už píše jednak osika, jednak osyka (zjištění prof. H. Ríseia). Tak „stála otázka“ koncem minulého století a začátkem století našeho nejen pro žáky, ale i spisovatele. Někteří psali osyka, jiní osika. Náš nejslavnější slovníkář, Josef Jungmann, má v II. dílu Slovníku česko-německého (1836) pouze -y-: Osyka, strom topolovitý, a sice topol osyka, populus tremula. „Větve pozelenalé kůry nese, a při tichounkém zachvění větříčka listím na dlouhých stopkách wisícím třese.“ Osyka, osyčka, osynka populus tremula lze nalézt i v Česko-německém slovníku Josefa Franty Šumavského (1851). Autorita obou těchto slovníkářů byla nemalá. Ještě v r. 1880 uvádí jako hlavní heslo osyka, osyčka, osynka Fr. Štěpán Kott a jen jako na okraji vyslovuje určitou pochybnost: podle názoru slovinského profesora Fr.

analogického...; zbytek udržel se v psaní osyka Jg. a j., m. osika.“ Jan Gebauer. Historická mluvnice jazyka českého, I. díl. 1894, s. 213. (Tzv. analogický pravopis je záležitostí začátku 19. stol., pronikal však postupně; přimlouval se zaň

Opodeldok

(Údaje o Paracelsovi přejímáme z ilustrovaného encyklopedického slovníku II. j-pri, Praha 1931.) Opodeldok však v tomto slovníku zaznamenán není. SSJČ (1960) jej vykládá jako „rosolovité mýdlové mazání s kafrem“, ale o jeho původu se nezmiňuje. Vševědoucí The Concise Oxford Dictionary (1956) pokládá za pravděpodobné, že původcem slova je Paracelsus. Slovar inostrannych slov (Moskva 1980) toto slovo

„Tak nám zabili Ferdinanda,“ řekla posluhovačka panu Švejkovi, ...který se živil prodejem psů ...a kromě toho byl stižen rheumatismem a mazal si právě kolena opodeldokem. „Opodeldok mají ještě dnes v lékárnách. Je to lék hodně starý. Jeho název lze nalézt např. u Fr. Štěpána Kotta (1880) s výkladem: „Balsam umělý, jehož hlavní léčivou součástkou je kafr“. Josef Franta Šumavský (1851) ani Josef Jungmann (1834—1839) toto slovo nezaznamenávají. Že proniklo do češtiny z němčiny, je velmi pravděpodobné. Jenže, kde se vzalo v němčině? Günter Saalfeld (Fremd — und Verdeutschungswörterbuch, 3. vyd., Berlín 1911) se domnívá, že jde o složeninu mající tři složky: Opoponax, Bdellium, Aristolochwurzel. (Jiné slovníky mají opopanax.) Toto slovo prý vytvořil slavný lékař Philippus Aureolus Paracelsus, vlastním jménem Theophrastus Bombastus von Hohenheim (1493—1541).

nezaznamenává. Dnešní opo deldok bude mít pravděpo dobně poněkud jiné složen než ten, jímž se kdysi léči Švejk. Jenže nás právě za jímá onen c. a k. „švejčí opodeldok.

S jednotlivými složkami jak je popisuje Saalfeld, bu deme mít asi některé potí že. Bdellium nezaznamenáv ani naše nejmodernější en cyklopedie. Malá československá encyklopedie I. Pra ha 1984. A to je dílo velm rozsáhlé a důkladné: I. díl A—Č, má 880 stran. Mohut ný Československý slovník (jeho autor J. Herzer, Pra ha 1909, posbíral kdeco takže máme dojem, že ne umíme česky,) toto slovo rovněž nemá. — A nyní, kdy napětí vrcholí, rafinovaní napíšeme: Pokračování příš tě.

Vytýká starosta Patrikovi:
„Řekni mi, proč každou sobotu tak rozčiliš dědečka, že má až pěnu kolem úst?“
„To je těžký, starosto, já bych ho jinak nevoholil.“

BUDITELSKÝ BÁSNÍK

„Dne 29. října 1848 navštívil Slovanskou lípu v Plzni prosluly básník Václav Jaromír Picek, zaznamenal Posel od Mže, první český časopis v západních Čechách, který vycházel v Plzni v letech 1848—1849. Václav Jaromír Picek (1812 až 1859) po gymnaziálních studiích v Mladé Boleslavi a právnických v Praze, působil v letech 1838—1848 jako vrchnostenský úředník v Libíně, dále ve státní službě v Praze a Příbrami a nakonec jako okresní soudce v Nových Benátkách. Jeho verše naplněné vlastenectvím byly často zhudebňovány a staly se podkladem oblíbených sborů. Některé z nich znárodněly — např. „Čechy krásné, Čechy mé“, „Já jsem Slovan“, „Bývali Čechové“. Václav Jaromír Picek napsal i historickou dramata „Vilém Rožmberk“ (1840) a „Král Vratislav na Moravě“ (1840). V revolučním roce 1848 byl aktivním členem Slovanské lípy v Královicích. Jeho rukopisné verše věnované hraběcí Anně Rajské z roku 1840 jsou uloženy v Archivu města Plzně. (hd)

BUDITELKA Z PLAS

Do Plas, která patří k nejpůvabnějším místům v západních Čechách, pronikaly v 19. století myšlenky českého národního obrození. V letech 1828 až 1832 zde působil spisovatel Jan Jindřich Marek (pseudonym Jan z Hvězdy). Roku 1885 se národní díla ředitelí plaského panství Clannerovi dcera Josefa, která se přes svůj německý původ stala českou vlasteneckou básnířkou a spisovatelkou. Zásluhu na tom měl buditelský básník Václav Jaromír Picek (1812—1859), působící v Libíně, jehož některé písně znárodněly, např. „Čechy krásné, Čechy mé“, „Bývali Čechové“ aj. Ten seznámil Josefu Clannerovou s myšlenkami českého národního obrození, jejichž obhájkyní byla až do konce svého života. Její nejznámější básně jsou „Zeď věrné Češky“, „Nad hrobem Boženy Němcové“, „Láska k vlasti“. Josefa Clannerová zemřela roku 1889 v Plzni a je pohřbena v Plasích.

KÁVA MARA

V Belgii se objevila bílá káva, která je méně škodlivá než černá — pražená. Káva s názvem Mara má bledě hnědou barvu a obsahuje zelená nepražená kávová zrna. Vynálezce tohoto nápoje si chrání technologii výrobu. Zdůrazňuje, že nová káva je vhodná zejména pro sportovce a lidi se zažívacími potížemi.

(jim

Die Wahrheit aus Kasachstan

Im Theater des leninschen Komsomol zu Moskau spielt man Michail Schatrows „Diktatur des Gewissens, Gericht über Lenin", eine Mischung aus Historie und aktuellem Politkabarett. Das Stück bewegt sich — dramaturgisch geplant — in eine Sackgasse. Ein Schauspieler fordert das Publikum auf, Vorschläge zum weiteren Fortgang zu machen.

Ein junger Mann steht auf, ein Armenier, und hält ein flammendes Plädoyer auf Gorbatschows Reformkurs. Dann wird er nachdenklich: Die „Perestrojka", der Umbau, sagt er, müsse weitergehen. „Doch niemand weiß schließlich, wohin das führt. Man denke nur an Kasachstan."

Das Publikum versteht; denn die blutigen Studentendemonstrationen in der kasachischen Hauptstadt Alma Ata vom 17. und 18. Dezember kennt man in Verlauf, Ursache und Auswirkung in der gesamten UdSSR, nachdem die sowjetischen Zeitungen — das Staatsfernsehen hielt sich sehr zurück — im Zuge der gorbatschowschen Transparenzpolitik so ausführlich darüber berichteten.

„Das alles wird viel zu sehr breitgetreten", kommentierte schon Ende Januar verärgert ein höherer Funktionär des sowjetischen Außenministeriums. Er meinte damit nicht etwa die westlichen Berichte über Alma Ata, sondern die sowjetischen. Andererseits beschwerten sich Sowjetbürger bei den Zeitungen, daß sie über die Unruhen von Alma Ata viel zu wenig erfuhren und deshalb wieder einmal Gerüchte mühselig auf den wahren Kern abklopfen müßten.

Westkorrespondenten, die nach Alma Ata reisen wollten, wurden in letzter Minute vom Außenministerium daran gehindert. Inzwischen durfte allerdings eine kleine Gruppe von — nach unbekannten Kriterien — offiziell „ausgewählten" Korrespondenten an Ort und Stelle die Offiziellen befragen.

Ihnen erzählte der kasachische Ministerpräsident Nursultan Nazarbajew, 3000 Menschen hätten damals auf dem Breschnew-Platz in Alma Ata demonstriert, einen Tag, nachdem der langjährige kasachische Parteichef Dinmuhammed Kunajew (75) abgelöst und durch den Russen Gennadij Kolbin (59) ersetzt wurde. Vize-Außenminister Petrowskij hatte im Dezember dagegen von „einigen hundert Demonstranten" gesprochen. Zwei — ein Student und Polizeihelfer, der 28jährige Mitarbeiter des Fernsehzentrums Sawitzki — wurden durch heftige Hiebe auf den Kopf getötet, 200 verwundet.

Hundert Demonstranten hat man, meistens vorübergehend, verhaftet. 28 von ihnen sitzen noch in Untersuchungshaft, drei wurden bereits verurteilt. So erhielt die Lehrerin einer Schule für die Arbeiterjugend in Alma Ata fünf Jahre Freiheitsentzug, weil sie laut einem Bericht der „Literaturnaja Gaseta" ein Plakat sowie Flugblätter mit „provokativem Inhalt" vorbereitete und damit die Feindschaft zwischen den Nationen schürte und die Jugend zu gesetzwidrigen Handlungen aufrief. Ein weiterer Unruhestifter erhielt zehn Jahre Arbeitslager, ein Physikstudent sieben Jahre für „Anstiftung zum Chaos".

Im Studentendorf der Universität von Alma Ata waren bereits unmittelbar nach Bekanntgabe der Kunajew-Absetzung erste Demonstrationsvorbereitungen getroffen worden. Man pinselte Plakate mit antirussischen und nationalistischen Losungen, informierte über Kontaktpersonen die einzelnen Wohnheime der Studenten und demonstrierte dann am 17. Dezember zunächst anscheinend ruhig.

Erst gegen Abend begannen die Aggressionen: Demonstranten bewarfen die Polizisten und Polizeihelfer mit Steinen und Marmorteilen von Häuserfassaden. Unter die Menge mischten sich — so berichtete der kasachische Schriftsteller Anuar Alimshanow der „Literaturnaja Gaseta" am 1. Januar — Rowdies, Trunkenbolde und andere „antigesellschaftliche Personen", herumstrolchende Radaubrüder, mit Metallstangen, Stöcken, Steinen bewaffnet. Sie gingen auf Anwohner los, beschimpften sie, kippten parkende Pkws um, setzten sie in Brand, schlugen die Scheiben von Geschäften, Wohnheimen und öffentlichen Gebäuden ein.

In Alma Ata wurde gegenüber den Moskauer Korrespondenten bestritten, daß auch nationalistische Banden an den Unruhen beteiligt waren, auch Sowjetdeutsche demonstrierten nicht mit. Polizisten und Funktionäre des Jugendverbandes versuchten, die entfesselten Emotionen zu dämpfen. Parteifunktionäre schlugen den Demonstranten eine öffentliche Diskussion vor. Niemand reagierte.

Schließlich kletterte eine Verkäuferin auf das Rednerpodium, berichtet ein Augenzeuge, und sprach von ihren Sorgen, davon, daß es so schwer sei, eine Wohnung zu erhalten. Und unvermittelt fragte sie: „Weshalb hat man nach Kasachstan einen Parteichef von außerhalb geschickt?"

Zwei Stunden lang versuchte der kasachische Staatsanwalt Galim Jelemisow, die Rowdies zur Ordnung zu zwingen, erklärte ihnen ihre Gesetzesverstöße, umsonst: „Die Rowdies schleuderten mit Steinen nach ihm." Auch der neue Parteichef Kolbin trat vor die Demonstranten und bemühte sich, die Aggressionen zu schlichten, ebenfalls ohne Erfolg.

Am nächsten Tag gingen die Unruhen weiter. Politbüromitglied Michail Solomentzew, der einst in Kasachstan arbeitete, flog, von Gorbatschow abgesandt, unverzüglich nach Alma Ata und blieb dort fast eine Woche lang. Mit Kolbin besuchte er Geschäfte, Kolchosmärkte, Institute, die Universität, Schulen und nahm an Sondersitzungen des Zentralkomitees teil. Erst als sichergestellt war, daß die Lage sich wirklich beruhigt hatte, fuhr er nach Moskau zurück und erstattete dem Politbüro Bericht.

Und nun zieht man die Lehren aus dem Vorfall. Ministerpräsident Nazarbajew ist überzeugt, daß nicht die Hausmacht Kunajews im Dezember gegen dessen Ablösung demonstrierte, sondern — so erklärte er Journalisten im Hinblick auf den neuen Mann, Gennadij Kolbin — „wenn schon ein Russe, dann einer aus Kasachstan". Kolbin war zuvor Parteichef des Gebietes von Uljanowsk.

Die Unruhen von Alma Ata hatten mehrere Ursachen. Die wichtigste ist das nationale Selbstwertgefühl, die nationale Arroganz der Kasachen gegenüber allen anderen in Kasachstan lebenden Nationalitäten, besonders aber den Russen. Damit untrennbar verbunden ist die von Kunajew in den 25 Jahren seiner Herrschaft geförderte Familienclan- und Korruptionswirtschaft, die Kasachen bei der Vergabe von Ämtern und der Gewährung von Privilegien gegenüber allen anderen Nationalitäten begünstigte und aus der staatlichen Planwirtschaft eine fehlgelenkte Mißwirtschaft machte.

Daraus entstand allmählich eine explosive Situation, die in Moskau nicht erkannt oder falsch eingeschätzt wurde. Alarmzeichen für das, was sich im Dezember dann entlud, gab es schon im Juni 1979: Damals demonstrierte eine unbekannte Zahl kasachischer Studenten in der Stadt Zelinograd unter der Losung „Kasachstan ist eins und unteilbar" gegen die Möglichkeit, Zelinograd als autonomes Gebiet für eine Million in Kasachstan lebender deutschstämmiger Sowjetbürger abzuteilen.

Laut Ministerpräsident Nazarbajew leben heute 16 Millionen Menschen aus hundert Nationalitäten in Kasachstan. 39 Prozent von ihnen sind Russen; ihr Anteil sinkt stetig. Gleichfalls 39 Prozent sind Kasachen. Es folgen Deutsche, Ukrainer, Tataren. 1962 betrug der Anteil der Kasachen noch 29 Prozent. In Alma Ata hat man errechnet, daß im Jahre 2000 jeder zweite Bewohner der Republik ein Kasache sein wird.

Daß die Russen sich unter der Ära Kunajew zu Bürgern zweiter Klasse entwickelten, zeigt die Tatsache, daß nahezu das gesamte Hoch- und Fachschulwesen fest in kasachischer Hand war. Zumeist durch Familienbande zusammenhängende und einander verpflichtete Kasachen beherrschten Nomenklatura-, also Eliteposten, und sorgten dafür, daß ihre Nachkommen nachrückten.

Die Regierungszeitung „Iswestija" zählte dafür Ende Januar zahlreiche Beispiele auf, die für sich sprechen. Von zehn einstigen Rektoren der Hochschulen in Alma Ata waren neun Kasachen, sechs von ihnen kamen aus dem Süden der Republik. An der Hochschule für Ingenieur- und Architekturwesen studierten unter Kunajew 78 Prozent Kasachen, am Institut für Volkswirtschaft 73,7 Prozent gegenüber 17,8 Prozent Russen. An der Universität lag das Verhältnis bei 75,8 zu 18,8 Prozent. Neunzig Prozent der Tierärzte sind Kasachen. Von 245 Jura-Studenten waren nur 42 Russen und sieben Ukrainer.

Auf die Frage, weshalb das so sei, antwortete Rektor Asholdasbekow der „Iswestija": „Russische Eltern schätzen den Juristenberuf nicht für ihre Kinder. Aber jeder Kasache will einen Sohn als Staatsanwalt haben."

Inzwischen hat man begonnen, mit dieser Patronagewirtschaft gründlich aufzuräumen. Mitte Februar wurde der kasachische Bildungsminister Kupzhasar Naribajew, seit 1983 im Amt, gefeuert wegen Vetternwirtschaft und Bestechlichkeit. Schon im vergangenen Jahr löste man den Präsidenten der kasachischen Akademie der Wissenschaften, Askar Kunajew (einen Halbbruder des früheren Parteichefs) ab. Die Parteizeitung „Prawda" warf ihm dieser Tage Trunkenheit, Faulheit und Inkompetenz vor und verwarnte ihn als Parteimitglied streng, ebenso wie den Vizepräsidenten der Akademie, Koshachmetow, dem man Unterschlagung und Augenwischerei bescheinigte.

Anfang Januar hatte das Zentralkomitee der kasachischen KP den zweiten Sekretär, den Russen und Kunajew-Freund Oleg Miroschkin, abgelöst und als Nachfolger den Kasachen Sagidulla Kubaschew, bisher Gebietssekretär von Semipalatinsk in Ostkasachstan, gewählt. Ebenfalls im Januar wählte der kasachische Jugendverband Komsomol unter drei Kandidaten den Kasachen Marat Shishingarin zum ersten Sekretär des Komsomol für Alma Ata. Dieser Tage meldete die Nachrichtenagentur TASS, der kasachische Gewerkschaftsführer Wladimir Kadyrbajew sowie der Bürgermeister des Dshambuler Gebietes, Seilkan Akkosijew, hätten wegen Korruption und Verletzung der Parteinormen ihre Ämter verloren und seien aus der Partei ausgeschlossen worden.

Hand in Hand mit der Vetternwirtschaft ging in Kasachstan die Mißwirtschaft. So gab es für weite Teile der Bevölkerung Versorgungsprobleme — manche Familie wartete etwa 20 Jahre auf eine Wohnung —. Rund 30 000 Elitefunktionäre hatten hingegen das Privileg, in Spezialläden zu kaufen, und lebten im Wohlstand. Für Kasachstan sei heute, er-

Tragická bilance požárů

(čtk): Přestože vzrostl počet požárů v roce 1986 ve srovnání s rokem 1985 o pět set, způsobené škody po-

klesly bezmála o čtyřicet milionů korun — to jsou nejdůležitější údaje z přehledu požárů, který vydala hlavní správa Sboru požární ochrany v Praze. Ze statistiky vyplývá, že loni uhořelo a zemřelo udušením 659 lidí, kteří zavinily více než šest set zbytečných požárů. Nejčastější hořelo tím, že lidé v Illumoravském kraji, požárnící tu vyjížděli celkem k 1474 chlům, nejméně těžil červený kohout v jihočeském kraji. V tabulce příčin „vedou" technické příčiny, na druhém místě je samovznícení, tiché na třetí 87 osob a 659 lidí bylo zraněno. Nejčastěji hořelo tím hra dětí, které zavinily více než šest set zbytečných

klärte vor wenigen Wochen der neue Parteichef Kolbin in einem Interview mit der Wochenschrift „Moskowskije Nowosti", das Prinzip der sozialen Gerechtigkeit das wichtigste. Immerhin hätten sich zahlreiche Funktionäre illegal Rinderherden bis zu 250 Stück Vieh gehalten. Staatliche Datschen im Wert von anderhalb Millionen Rubeln, mit Saunen, Billardräumen, Kristalleuchtern, kostbaren Möbeln, seien keine Seltenheit gewesen. „Dort gab es Bedienstete, die aus der Staatskasse bezahlt wurden. Und das alles nur, damit irgendein Führer ein bis zweimal pro Jahr mit seiner Familie oder Freunden dort hinfahren konnte."

Diese Datschen wurden inzwischen zu Erholungsheimen für die Bevölkerung „umfunktioniert". Und eine neue Kommission beim ZK soll künftig darüber wachen, daß alle Nationalitäten in Kasachstan bei der Vergabe von Posten gerecht behandelt werden.

Jeder Belgier Organspender

BRÜSSEL, 24. Februar (AP). In Belgien ist am Dienstag ein Gesetz in Kraft getreten, das die freie Organentnahme bei tödlich Verunglückten oder Verstorbenen ermöglicht. Verhindern kann dies jemand nur dann, wenn im Personalausweis eine ausdrückliche Weigerung vermerkt wird. Das Gesetz folgt einer Forderung von Ärzten, die angesichts 2000 wartender Transplantationspatienten ein entschiedenes Handeln der Regierung verlangt haben.

Damit gilt in Belgien ein genau umgekehrtes Verfahren wie in der Bundesrepublik, wo eine sofortige Organentnahme nur dann möglich ist, wenn der Tote einen Organspenderausweis bei sich hat. Das belgische Gesetz erstreckt sich auch auf Ausländer, die seit über sechs Monaten in Belgien leben.

Sinclair se vrací

Londýn: Sir Clive Sinclair se opět vrací na počítačovou scénu s novým výrobkem, který včera oficiálně uvedl na výstavě počítačů v Birminghamu. Podle jeho tvrzení jde o nejmenší přenosný osobní počítač na světě. Nový počítač Z 88 o rozměrech 29,3 cm na 20,9 cm neváží ani jeden kilogram a jeho paměť je schopna obsáhnout informace rovnající se sebraným spisům Williama Shakespeara. Cena počítače (350 dolarů) je asi o dvě třetiny nižší, než u konkurence. C. Sinclair musel kvůli finančním obtížím loni prodat svou firmu konkurenčnímu podniku Amstrad za pět miliónů liber. Protože již nemůže pro výrobek používat své jméno, bude nový počítač označován jako Cambridge Computer.

BUDE HO VYRÁBĚT JZD SLUŠOVICE...

Rekord v supravodivosti

New York: Výrazný pokrok směrem k praktickému využití supravodivosti učinili američtí výzkumníci z Alabamské a Houstonské univerzity. Tento víkend se jim podařilo vést elektrickou energii při nulovém odporu za teploty 175 stupňů Celsia pod nulou. Je to o 37,8 stupně lepší výsledek, než byl rekord dosažený před dvěma měsíci. Vědci očekávají, že supravodivost přinese značné praktické výsledky. Podstatně se sníží ztráty při výrobě elektrické energie a zvýší se kapacita různých zařízení, zejména elektromagnetů které slouží například při provozu vlaků jezdících na „magnetickém polštáři". Dále vědci očekávají „revoluci" v digitální elektronice při zavádění rychlejších počítačů a zlepšování komunikačních systémů.

Nová barrandovská tvorba

(kr): Koncem loňského roku bylo ve Filmovém studiu Barrandov natočeno několik celovečerních hraných filmů. V nejbližší době budou dokončeny některé další snímky — např. Hauři režiséra J. Matuly s M. Vašutem v hlavní roli, hudební film Discopříběh v režii J. Soukupa a snímek V. Chytilové Šašek a královna podle známé divadelní předlohy B. Polívky. V natáčení je snímek Proč režiséra K. Smyczka podle scénáře R. Johna a film Počkám si na smích z režijní dílny L. Smoljaka. Připravné práce pokračují na čs.-sovětském snímku Piloti režiséra O. Fuky, který se odehrává na letišti v týlu fronty v posledních měsících druhé světové války.

Der Fluch vom River Kwai

AMSTERDAM, 24. Februar (AP/dpa). Die „Eisenbahnlinie des Todes", die durch den Film „Die Brücke am Kwai" weltweit bekannt geworden ist, soll in Thailand wieder aufgebaut werden und als Touristenattraktion dienen. Das Projekt, von thailändischen Behörden vorgeschlagen und von einer japanischen Firma geplant, ist am Dienstag in den Niederlanden auf heftige Kritik bei ehemaligen Kriegsgefangenen gestoßen, die während des Zweiten Weltkriegs unter unmenschlichen Bedingungen im birmanischen Dschungel die Eisenschienen verlegten. Mindestens 116 000 Gefangene und Zwangsarbeiter sollen bei den damaligen Arbeiten ums Leben gekommen sein.

Ein Sprecher der Birma-Vereinigung, einer Organisation ehemaliger niederländischer Kriegsgefangener, sagte zu dem geplanten Wiederaufbau: „Es ist als ob Auschwitz als Vergnügungspark wiedereröffnet werden sollte." Während des Baus der 400 Kilometer langen Eisenbahnlinie zwischen Thailand und Südbirma in den Jahren 1942 und 1943 wurden nach Kriegsdokumenten rund 17 000 Niederländer eingesetzt. Sie waren von den Japanern bei deren Angriff auf die ostindischen Kolonien der Niederlande gefangengenommen worden.

Während die Bahnlinie verfallen ist, ist die Brücke über den River Kwai rund 130 Kilometer westlich von Bangkok eine der touristischen Hauptattraktionen Thailands.

x) Deutschen Höheren Privatschule Windhoek, die überwiegend aus dem Budget des Auswärtigen Amtes finanziert wird.

NEJVÍCE VYHOVUJÍ ALBÍM...

BUENO!

In der UdSSR erkranken mehr und mehr Schüler an Syphilis

In der UdSSR erkrankt eine wachsende Zahl von Schülern an Syphilis, besonders unter Mädchen unter 16 Jahren hat sich diese Geschlechtskrankheit ausgebreitet. In Moskau gibt es, in einer alten Villa untergebracht, ein spezielles Krankenhaus, in dem diese Frauen stationär behandelt werden. Auch im Prostituiertenmilieu sowjetischer Großstädte sowie bei Drogensüchtigen und jugendlichen Alkoholikern sind Fälle von Syphilis keine Seltenheit mehr. Das berichtete die Zeitung „Moskowskaja Komsomolez" am Dienstag in einer Reportage aus dem Korolenko-Krankenhaus, das besonders auch geschlechtskranke junge Frauen behandelt.

Der Korrespondent schildert den Fall der 16jährigen Alla, die aus einer zerrütteten Familie stammt und bereits mit 13 Jahren in der Schule sexuelle Kontakte pflegte, mit Syphilis angesteckt hat sie dann ein Nachbar im Haus. Die 16jährige Swetlana, eine Fabrikarbeiterin, die zunächst im Wohnheim lebte, glitt allmählich ins Prostituiertenmilieu ab, sie kam aus einem intakten Elternhaus. Die Zeitung „Moskowskaja Komsomoletz" führt die Verbreitung von Geschlechtskrankheiten, besonders Syphilis unter sowjetischen Jugendlichen vor allem auf ein „chaotisches Geschlechtsleben zurück — häufig wechselnde Partner, Gleichgültigkeit, Unfähigkeit zu lieben, Verantwortungslosigkeit.

Unter den Kranken findet man Töchter von bekannten Wissenschaftlern, Diplomaten, ebenso wie Kinder aus Alkoholiker- oder Kriminellenfamilien. Viele von ihnen nehmen Drogen oder trinken, versacken ins Prostituiertenmilieu. Da es in der UdSSR keine Untersuchungs- und Kontrollpflicht für Prostituierte gibt — die käufliche Liebe ist per Dekret ja abgeschafft —, können diese Frauen und

CO SE TEĎ ČLOVĚK VŠECHNO DOVÍ...

Mädchen ihre Kunden beliebig anstecken. Die Ärzte, die ihnen private Hilfe gewähren — meist trauen sich diese Prostituierten nicht in die staatlichen Kliniken —, machen sich strafbar.

Große Besorgnis herrscht nun unter sowjetischen Medizinern, daß zu diesen gefährlichen Krankheiten eine weit tückischere hinzukommt: Aids. Bisher, erklärte dieser Tage der Sprecher des sowjetischen Außenministeriums, Gennadij Gerassimow, habe man in der gesamten UdSSR 21 Aids-Fälle registriert, 20 davon seien Ausländer, ein sowjetisches Mädchen habe sich mit einer schmutzigen Kanüle infiziert. In der UdSSR fehle das soziale Milieu für Aids, behauptete Gerassimow, dennoch werde in der UdSSR „doppelt so schnell wie in den USA" an Medikamenten gegen Aids gearbeitet.

Obwohl Aids in der sowjetischen Provinz kein und in Großstädten wie Moskau oder Leningrad nur ein untergeordnetes Thema ist, wächst anscheinend die Unruhe unter der Bevölkerung. So erhalten die Zeitungen besorgte Leserbriefe, in denen Bürger Aids-Aufklärung fordern. In allen Großstädten hat man Labors für spezielle Blutuntersuchungen eingerichtet, die Blutbanken werden genau nach Aids-Erregern geprüft, die Produktion von Einweg-Spritzen wird angekurbelt, in diesem Jahr stellt man eine Million her, noch vor kurzem gab es so gut wie keine.

1988 hat man „fast 200" Ärzte für Aids-Untersuchungen und Forschung ausgebildet, jeder Sowjetbürger, der befürchtet, er habe Aids, und das sind anscheinend einige, kann sich in den entsprechenden Immunologie-Labors untersuchen lassen, strenge Anonymität und ärztliche Schweigepflicht bleiben dabei gewahrt.

Aufgespießt

Rahmens individuelle Gestaltung zu. Jede vernünftige, kürzere Frisur ist erlaubt. Bärte irgendwelcher Art sind nicht erlaubt."

Aus einem Informationsschreiben des Deutschen Schulvereins Windhoek an alle Lehrer der

kämmt; an den Seiten nicht länger als Unterkante Ohrläppchen, gerade Koteletten bis Unterkante Ohrläppchen möglich; im Nacken bis (maximal) 1 cm über dem Kragen, braucht jedoch nicht ausgedünnt zu sein. Deckhaare sind bis zu dieser Linie möglich. Diese Frisur läßt innerhalb des gesetzten

„Zu Ihrer Orientierung geben wir hiermit nochmals die Beschreibung des erlaubten Haarschnitts bekannt:
Moderner Haarschnitt
Definition: Haare vorn bis maximal zur Mitte der Stirn oder zur Seite ge-

Rakousko: Přibývá „zelených"

Vídeň: Hnutí rakouských zelených se v neděli na sjezdu v Klagenfurtu formálně ustavilo jako politická strana „Zelená alternativa". Současně se však odštěpila pravicová skupina ekologického hnutí, tzv. Sjednocení zelení Rakouska (VGÖ). Zelení mají v parlamentě osm poslanců, předseda VGÖ J. Bucher je jedním z nich. Podle oznámení vídeňského ministerstva vnitra, které eviduje politické strany, je v Rakousku již 198 politických stran, o čtvrtinu více než před rokem. Z toho je ovšem 88 stran a skupin zelených, takže jejich nedělní rozštěpení není ničím novým.

Pohlednice z míst, kde se procházel Puškin

V Ruském muzeu v Leningradě je pozoruhodný obraz. Znamenité panorama města, dílo malíře Sadovnikova, vytvořené takřka s kaligrafickou a topografickou přesností. Zachycuje přesně nejprosluleiší leningradskou třídu — Něvský prospekt — od budovy Admirality až po říčku Fontanku, která bývala v 18. století přirozenou i administrativní hranicí města. A s pečlivostí architekta na ni malíř vyznačil všechny stavby. Budovu Státní veřejné knihovny, na rohu Něvského a ulice nazývané podle stejnojmenné říčky Mojka reprezentativní dům admirála Krijuse, významného činitele z doby vlády Petra I. ...

Je to, či byl to pozoruhodný dům. Právě v něm byla v 18. století otevřena tehdy módní cukrárna proslulá nejen vynikající vařenou čokoládou a neméně vynikajícími zákusky, ale také tím, že nabízela svým hostům nejčerstvější noviny a časopisy. Majitelé cukrárny, Švýcaři Wolf a Berange se o obojí, občerstvení duchovní právě tak jako labužnické, starali velice pečlivě.

A jen několik kroků od cukrárny bylo další velice známé a populární místo Leningradu, tehdy ještě ovšem Petrohradu. Smirdinovo knihkupectví. Častým návštěvníkem tam býval i Alexander Puškin. On totiž nedaleko bydlel. Hned za rohem, v ulici Mojka, v domě číslo 12. Tam měl pronajatý byt. V nedaleko stojícím hotelu Demuta se velice často zastavovali mnozí známí ruští spisovatelé.

Jak dokládají četná svědectví, byl ten lednový den roku 1837 pěkně mrazivý. Muž oblečený v medvědí kožich vstoupil a rychle za sebou zavřel dveře. A přece s ním dovnitř proniknul chlad. Rozhlédl se místností jakoby ve svém pokoji a usedl. Majitelé cukrárny ho dobře znali. Byl to Konstantin Donzas, kamarád a přítel Puškina z doby studia na lyceu v Carském Selu. Teď byl jeho sekundantem. Právě proslulá petrohradská cukrárna byla vyhlédnuta jako místo, kde se oba muži, Puškin a Donzas, setkají a domluví. O podmínkách, termínu a všem dalším, co se týkalo Puškinova souboje s Georgem d'Anthèsem.

Kdyby nedošlo k tomu tragikou poznamenaného setkání právě u stolku tehdy módní cukrárny, dnes už by o tom místě snad ani nikdo nevěděl, jména jejích majitelů by byla ukryta kdesi v hlubinách archívů. Takový už je život. Ale vzpomínky na nejčelnějšího ruského básníka pomohly zachovat mnohé, co by už dávno uplynulo tokem času. Jména a adresy, vše co je spojeno s životem a dílem Puškina.

Avšak cukrárna na rohu Něvského a Mojki nebyla jen místem, které navštěvoval Puškin, místem jeho rokování se sekundantem, ale rovněž přímo jakousi schůzovní místností řady tehdejších literátů. A právě tam, krátce po tragické smrti poety, zazněly také první strofy nelegální básně Smrt básníka od Michaila Lermontova

Kavárna „Литературное"

— nově se rodícího talentu na ruském básnickém nebi. Uplynulo mnoho, mnoho vody v Něvě a také Fontankou odskákalo nespočetně vln, když kavárnu začal navštěvovat i Dostojevskij a pak přicházel také Gorkij...

Není se vůbec co divit, že když nadešla neodkladná chvíle pro rekonstrukci starého domu na Něvském, padlo jednomyslné rozhodnutí vzkřísit dávnou literární kavárnu a cukrárnu k novému životu, oživit ji tak, aby opět žila literaturou, verši i hudbou.

Akademik Dmitrij Lichačev a sochař Michail Anikušin — autor puškiniany — navrhli: v tom domě, na tom samém místě musí být uchována živá vzpomínka na velkého poetu. Myšlenku o zřízení Literární kavárny na Něvském plně podpořil i městský sovět.

Návrh se setkal s obrovským nadšením a připojily se k němu i lidé z oborů, dalo by se říci na hony vzdálených literatuře. Například lodaři ze Ždanovových loděnic zhotovili stylové tyče na záclony, tkadleny z Želabovovy továrny utkaly pro rodící se Literární kavárnu ubrusy... Autorem projektu leningradské Literární kavárny byla dcera známého puškinologa, leningradská architektka Zoja Tomaševská.

A pak nadešel ten dlouho očekávaný den. Den, kdy se kavárna znovu otevřela. Pozvánka na zahájení provozu v klenutých místnostech starého domu byla současně i vstupním lístkem. A byla i malým uměleckým dílkem, ozdobena litografií zpobobující starobylý dům na roku Něvského a Mojki .u podobě, jakou měl před půldruhým stoletím.

Obnovené prostory novodobé Literární kavárny dýchají — módně řečeno — stylem retro. Vše připomíná dobu, kdy tu sedával Puškin, kdy se tu setkal před svou osudovou hodinou se svým sekundantem, kdy tu zněly Lermontovovy verše (až přeběhne člověku mráz po zádech, když si najednou uvědomí, že i tento básník byl zabit v souboji, jen o čtyři roky později po Puškinovi), kdy sem chodíval Dostojevskij a další a další. Nádherný gobelín nazvaný Knížka a lyra evokuje vzpomínky na básníkovu knihovnu, zelená stínidla na svícnech připomínají poetické sdružení Zelená svítilna, jehož členem byl i Puškin. Nízké oblouky tří propojených místností dávají prostoru pocit intimity, komornosti jemně zdůrazněné bronzovými ozdobami z 18. století, stejně tak jako lampy puškinovské epochy, na stěnách dobové rytiny Petrohradu z téže doby... Nic není ponecháno náhodě, dokonce i kuchyně je francouzská a nabízí speciality podávané v osmnáctém věku...

Das Aluminium-Recycling wird immer wichtiger.

Bauxit ist das wichtigste Erz zur Gewinnung von Aluminium. Seine Bezeichnung geht auf das Bergnest „Les Baux en Provence" zurück, wo es erstmalig 1822 entdeckt und systematisch abgebaut wurde. Heute werden alle ähnlichen aluminiumoxidreichen Mineralien als Bauxit bezeichnet. Sie enthalten zwischen 50 und 60 Prozent Aluminiumoxid und große Mengen von Eisenoxid, das ihnen eine charakteristische rote Farbe verleiht. Zwar finden sich in der Erdkruste größere Mengen an Aluminiumoxid als an Eisen, aber wegen der hohen Aufarbeitungskosten zu metallischem Aluminium rentieren sich nur besonders reiche Lagerstätten. Sie wurden zumeist in der Kreidezeit, vor rund 130 Millionen Jahren, gebildet.

Damals herrschte in der heutigen französischen Provence ein tropisch-feuchtwarmes Klima. In Lagunen lagerten sich aluminium- und eisenoxidhaltige Sedimente ab. Geologen sprechen von einer lateritischen Bildungsweise. Das bedeutet, daß Eisenoxid sich zu mehr oder weniger großen Aggregationen, zu Knöllchen und Knollen zusammenlagert. Sie überdecken mit einer charakteristischen roten Färbung die ansonsten blaßgrau gefärbten Aluminiumoxide.

Da die Lagunen in einer Zeit entstanden, als sich der Erdboden sehr langsam absenkte, konnten 30 bis 50 Meter dicke Bauxidschichten entstehen. Die Abwärtsbewegung hielt in den folgenden Jahrmillionen an, so daß sich Kalk- und besonders harte Riffbänke bildeten. Sie machen heute den sichtbaren Teil des Felsmassivs der „Alpillen" aus, auf dessen Spitze Burg und Dorf Les Baux liegen. Wer von dieser Bergkuppe aus nach Süden auf die tieferliegende Ebene der Provence schaut, kann unschwer ein breites, rotes Bauxit-Band erkennen. Es liegt unter den blendend weißen Kreidekalken. Von den früheren Bauxit-Tagebauen sind einige „rote Löcher" auszumachen. Reiseführer erwähnen zwar Les Baux und Bauxit, verschweigen aber, daß der Abbau schon seit Ende der vierziger Jahre „untertage" erfolgt. Die Minen gehören der französischen Pechiney-Gesellschaft, Frankreichs größtes Aluminiumproduzenten.

Es zeichnet sich jetzt ab, daß die einst reichen Bauxitvorkommen in Frankreich zur Neige gehen. In Les Baux selbst, wo noch vor gut einem Jahrzehnt rund zwei Millionen Tonnen Bauxit pro Jahr gefördert wurden, drosselt man die Förderung schrittweise. Wie Personalchef Martinet erklärt, hat das vornehmlich zwei Gründe: die Sozialkosten für die Freisetzung der Minenarbeiter und ihre vorzeitige Pensionierung wären unverhältnismäßig hoch. Der gegenwärtig auf dem Weltmarkt erzielbare Preis für aus Bauxit gewonnenes Promär-Aluminium ist sehr niedrig. Deshalb reduziert man lieber die Fördermengen, ohne Arbeiter zu entlassen.

Es kommt hinzu, daß dem weiteren Untertageabbau natürliche Grenzen gesetzt sind. Man müßte unter bewohnten Ortschaften abbauen, deren Bewohner jedoch zunehmend Bergschäden befürchten. Zum andern würde der Grundwasserspiegel weiter abgesenkt. Das ist in dieser ohnehin wasserarmen Region nicht mehr vertretbar. Geologen vertreten zwar die Auffassung, daß ausgebeutete Minen vom Grundwasser wieder aufgefüllt werden und daher nach einigen Jahren sich wieder ein normaler Grundwasserspiegel einstellt, aber solange der Abbau noch läuft, ist ein Beweis nicht zu erbringen.

Les Baux wird die erste von drei heute noch betriebenen Bauxit-Minen von Pechiney sein, die in der Mitte der neunziger Jahre geschlossen wird. Und es ist heute schon absehbar, daß um die Jahrtausendwende Frankreich keine eigenen Bauxitvorkommen mehr besitzen wird. Dennoch bleibt die Aluminiumindustrie optimistisch. Neuere Prospektionen in Italien und in Griechenland wären in der Lage, mit Bauxit auszuhelfen. Das trifft ebenfalls für Ungarn und die Tschechoslowakei zu.

Außerdem könnten technologische

⊗ STR. 2

Geschenkpaket an die eigene Adresse

Italiens Deputierte gönnen sich höhere Diäten, doch die fällige Parlamentsreform bleibt aus

Platz wäre für 630 Abgeordnete, aber selbst bei wichtigen Debatten sind oft nur 30 Volksvertreter zu sehen. Das ist der Alltag in der italienischen Deputiertenkammer, die von den Römern (nach dem Palazzo, der sie beherbergt) meist „Montecitorio" genannt wird. Das absolut parallel konstruierte Parlamentssystem bringt viel Leerlauf mit sich: In der Kammer verabschiedete Gesetze, die der Senat nur um ein Komma ändert, müssen von den Deputierten ein zweites Mal durchgearbeitet werden. So liegen viele wichtige Reformen seit Jahren in den Schubladen des ehrwürdigen Hauses.

Während einer Regierungskrise, von denen Italien nach dem Ende des Faschismus nicht weniger als 44 erlebt hat, ruht die Parlamentsarbeit. Die über zehn Parteien schöpfen Kraft für neue Tätigkeit, die zu einem nicht geringen Teil aus nackter Destruktion besteht. Obwohl die gegenwärtige Fünfer-Koalition unter dem Sozialisten Bettino Craxi in beiden Kammern über eine kräftige Mehrheit verfügt, kommt die Regierung bei Abstimmungen oft zu Fall. Im Schutz der üblicherweise geheimen Stimmabgabe läßt mancher Deputierte seine Wut an innerparteilichen Konkurrenten oder Bündnispartnern aus und bricht die Absprache. Ebenso mißbraucht die Regierung häufig die Vertrauensfrage, um durch die — in diesem Fall offene — Abstimmung eine wichtige Entscheidung durchzupeitschen. Oder die Regierung setzt Dekrete in Kraft, die nach kurzer Zeit wieder verfallen, wenn das Parlament sie nicht bestätigt.

Das Chaos ist täglicher Gast in Montecitorio. Doch nicht die längst fällige Reform dieser Institution ist neuerdings Gesprächsthema in Rom. Nicht über die viel zu hohe Zahl der Abgeordnetensitze, die fällige Aufgabentrennung zwischen Kammer und Senat oder über die Modernisierung der Geschäftsordnung erregen sich die Gemüter. Vielmehr ist ein Streit aller gegen alle entbrannt wegen eines Geschenkpakets, das die 630 Deputierten sich selbst zugedacht haben: Vom 1. Januar 1986 an rückwirkend steigen die Diäten um 400 000 auf 7,5 Millionen Lire (rund 10 800 Mark) monatlich. Ganz nebenbei genehmigten sich die Abgeordneten eine Lebensversicherung in Höhe von 500 000 Mark, die schon nach kurzer Zugehörigkeit zum Parlament in Kraft tritt.

Zu viel Kritik und Spott aber gibt der letzte Gegenstand im Geschenkpakat den Anlaß. Jeder Deputierte hat das Recht, für monatlich zwei Millionen Lire (2900 Mark) einen Assistenten anzustellen. Diese sogleich als „portaborse" (Aktentaschenträger) verhöhnten Polit-Sekretäre können den Wahlkreis betreuen, dem Abgeordneten mit ihrem Sachverstand unter die Arme greifen. Nur eines dürfen sie nicht: das Plenum betreten. Schon wenige Tage nach der umstrittenen Entscheidung existiert ein präzises Persönlichkeitsbild des „portaborse". Er sollte die Kunst beherrschen, mit Menschen umzugehen, über politisches Fachwissen und eine fundierte Allgemeinbildung verfügen, zugleich zurückhaltend und effizient sein. Mancher Parlamentarier von heute war in seinen ersten römischen Jahren „Taschenträger" eines heute ergrauten „onorevole" (Ehrenwert), wie der Titel jedes Deputierten lautet.

Während die Zeitungen und ihre Karikaturisten noch über die jüngste Ausgeburt der römischen Parlamentskultur spotteten, verteidigten christdemokratische Abgeordnete die auf Initiative der kommunistischen Kammerpräsidenten Nilde Jotti zurückgehende Entscheidung. Republikaner und Radikale wiederum sprachen von verletzter parlamentarischer Würde und hatten mit dieser Meinung KPI-Senatoren zu Verbündeten. Kein Wunder: Der Lire-Regen und das Recht auf einen Aktentaschenträger, vom Steuerzahler angestellt, gilt nicht für die 325 Mitglieder der zweiten Parlamentskammer.

Daß vielen „onorevoli" das Geschenkpaket jetzt peinlich geworden ist, hängt mit dem Rücktritt des angesehenen liberalen Senators Giovanni Malagodi als Präsident eines erst vor einem Jahr gebildeten Parlamentsausschusses zusammen. Malagodi und Abgeordnete beider Häuser hatten sich mit aller Sorgfalt in die wirtschaftlichen und praktischen Verhältnisse der Volksvertreter vertieft und schickten sich gerade an, eine für das ganze Parlament gültige Reform vorzuschlagen, als der Frühstart der Deputierten geschah. Malagodi tadelte mild: „Meine Kritik gilt nicht dem Inhalt der Entscheidung, sondern nur der Methode."

Mit Sekretär, höheren Diäten und einer Lebensversicherung wird die Arbeit in Montecitorio auch nächstes Jahr nicht wirksamer sein. Weiterhin werden viele „onorevoli" den Sitzungen fernbleiben, weil sie auf Staatskosten zu Lande, zu Wasser oder in der Luft auf Reisen sind. Andere kostenlose Verlockungen sind Dusche, Wannenbad und Sauna im Renaissance-Palast Montecitorio, spottbillige Kaffee-Bar, Restaurant, Tabakladen, Post, Bankschalter mit Sondertarifen, nahe Sportanlagen und für den Notfall eine erstklassige ärztliche Versorgung.

Selbst die überkritischen italienischen Bürger werden zwar nicht der Meinung sein, daß die von ihnen Gewählten sich ausschließlich persönlichen Vergnügungen widmen. In einer Frage sind sie sich allerdings einig: Es gibt zu viele Plätze in Montecitorio und im Senatspalast Madama.

Das Chaos ist täglicher Gast im Montecitorio.

Ein internationaler Vergleich gibt den Kritikern recht. Abgesehen von Großbritannien (Unterhaus 635 und Oberhaus 1177 Mitglieder) übertrifft Italien mit seinen 955 Parlamentariern alle bedeutenden Länder der westlichen Welt. Bundestag und Bundesrat erreichen mit 565 Köpfen nicht einmal 60 Prozent; der schweizerische Nationalrat (200) mit dem Ständerat (46), entspricht gerade einem Viertel des römischen Massenaufgebots. Eine Verminderung der Abgeordnetenzahlen ist zwar schon in den Kommissionen von Kammer und Senat erörtert worden, doch ist keine Mehrheit für eine solche Entscheidung in Sicht. Welcher Deputierte und welcher Senator wäre bereit, seinem politischen Selbstmord zuzustimmen?

Fortschritte für Abhilfe sorgen. Das betrifft in erster Linie die Wiederaufarbeitung von Aluminiumabfällen, das sogenannte Sekundär-Aluminium. Ebenso aber auch verbesserte Auslaugungs- und Schmelzverfahren für Primär-Aluminium. Allein in Westeuropa werden heute schon etwa vier Millionen Tonnen Sekundäraluminium erzeugt. Das sind immerhin schon ein Viertel der Weltproduktion von Primär-Aluminium, die rund 16 Millionen Tonnen beträgt. Dieser Anteil läßt sich mit verbesserten Sortierungsverfahren noch deutlich erhöhen. Dazu zählt zum Beispiel die sogenannte Schwerkraft-Trennung von Hausmüll.

Ein Bauxit-Mangel ist daher weltweit nicht zu befürchten: Nach heutigen Schätzungen betragen die abbaubaren Vorkommen, besonders in Südamerika und im fernen Osten, fast 23 Milliarden Tonnen. Das ist rund 2000mal mehr als die 90 Millionen Tonnen Bauxit, die 1984 abgebaut wurden.

Selbst der alte Tagebau und die Mine von Lex Baux könnten uns noch nützlich sein. Ökologen experimentieren dort heute, wie der Tagebau naturähnlich begrünt werden kann und wie auch andere Folgen des Bergbaus wieder verdeckt werden können. Die Untertagemine ließe sich mit relativ geringem Aufwand offenhalten und in ein .Bauxit-Museum" umgestalten.

Geburtstag – Amtmann – Werk[s]feuerwehr

Das Fugen-s, auch Binde-s genannt, ist schon immer ein beliebtes Thema der deutschen Sprachpfleger und Sprachkünstler gewesen. Da es historisch aus dem Genitiv-s der starken männlichen und sächlichen Substantive hervorgegangen ist *(Königsthron* aus: *des Königs Thron, Schafsgeduld* aus: *Geduld eines Schafes)*, wollen es viele bei Zusammensetzungen mit weiblichen Bestimmungswörtern nicht gelten lassen. So wird der *Geburtstag* bei Jean Paul zum *Geburttag* und die *Versicherungssteuer* in der Sprache der Finanzämter zur *Versicherungsteuer*. Denn *Geburt* und *Versicherung* haben ja als Einzelwörter kein -s im Genitiv.

Was ist denn dieses merkwürdige, vielgescholtene -s-? Sehen wir uns einmal einige ganz geläufige Wörter an, die diesen Laut enthalten:

Eigentumsdelikt, Heringssalat, Frühlingswetter, Schönheitskönigin, Schulungsbrief, Mordskerl, sensationslüstern, hilfsbereit, Reitersmann, ordnungsliebend.

Wo ist hier ein Genitivverhältnis? Wir haben ein *Delikt am Eigentum*, einen *Salat aus Heringen*, das *Wetter im Frühling*, einen *Brief zur Schulung* vor uns, und so geht es weiter. Nur die *Schönheitskönigin* soll ja wohl eine *Königin der Schönheit* sein, und der alte Jean Paul, hätte es dergleichen zu seiner Zeit schon gegeben, hätte ihr sicher das -s- vorenthalten. Aber die andern Wörter unserer kleinen Liste zeigen uns doch deutlich, daß dieses -s- nichts weiter ist als ein Fugenzeichen. Es kennzeichnet die Verbindungsstelle (die Fuge) zwischen den beiden Bestandteilen der Zusammensetzung (dem „Bestimmungs-" und dem „Grundwort") und zeigt damit an, daß zwischen diesen beiden Teilen eine Beziehung besteht. Über die Art der Beziehung sagt es aber nichts.

Eins müssen wir dabei grundsätzlich festhalten, weil es die Besonderheit der Wortzusammensetzung ausmacht:

> In der Zusammensetzung ist das syntaktische Verhältnis der beiden Glieder des Wortes ausgelöscht. An seine Stelle ist eine enge innere Verbindung getreten, die fast immer zu einem neuen Begriff führt. Eine Zusammensetzung ist mehr als die Addition ihrer Teilwörter.

Gewiß gibt es auch Zusammensetzungen, denen ein Genitivverhältnis zugrunde liegt:

Bundeskanzler (= *des Bundes Kanzler*), *Bischofsstab* (= *des Bischofs Stab*); ähnlich: *Landesregierung, Todesanzeige, Ratsbeschluß, Vereinskasse* oder, mit anderen Fugenzeichen (-en-, -er-): *Hirtenhund, Botenlohn, Hühnerhof, Männerbund.*

Aber auch bei diesen Wörtern ist uns der Genitiv des Bestimmungswortes nicht mehr ohne weiteres bewußt. Wir empfinden sie als einheitliche Begriffe und wenden sie wie einfache Wörter an. Mit den entsprechenden Fügungen, etwa „der Kanzler des Bundes", „die Anzeige des Todes", „der Hund des Hirten", wäre das nicht möglich.

Erst recht gilt die oben angeführte Regel für die große Zahl sogenannter unmittelbarer Zusammensetzungen, bei denen keinerlei Fugenzeichen auftritt:

Amtmann, Notwehr, Mühlstein, Bobrennen, Autorad, Säuregehalt, Endrunde, hilfreich, taufrisch, postlagernd.

Diesen Wörtern liegen die verschiedensten syntaktischen Verhältnisse zugrunde *(Mann mit bestimmtem Amt, Abwehr in der Not, Stein in der Mühle, Rennen mit Bobschlitten* usw.). Aber um sie zu verstehen, brauchen wir darüber gar nicht nachzudenken.

Die Zusammensetzung ist also eine begriffliche Einheit, ganz gleich, ob sie mit oder ohne Fugenzeichen gebildet ist. Daß es überhaupt Fugenzeichen gibt, hat zwar sprachgeschichtliche Gründe, aber der größte Teil unserer heutigen Zusammensetzungen ist in Analogie zu bereits bestehenden Mustern gebildet worden. Dabei haben sich für viele Wörter bestimmte Formen ergeben, in denen sie immer wieder in Zusammensetzungen eingehen.

Fest ist das Fugen-s z.B. bei den Bestimmungswörtern auf *-tum, -ing, -ling, -heit, -keit, -schaft, -ung*, von denen wir einige oben genannt haben. Fest ist es auch bei substantivierten Infinitiven *(Schlafenszeit, Lebensmittel, Unternehmensgruppe, liebenswert)* und – mit einigen Ausnahmen – bei den Bestimmungswörtern *Liebe, Hilfe, Geschichte (Liebesgabe, Hilfslinie, Geschichtslehrer).*

Kein Fugen-s haben einsilbige weibliche Bestimmungswörter und zweisilbige auf *-e: (Nachtwächter, Jagdhund, Modetanz)*, ferner die meisten Wörter auf *-er* und *-el (Bäckerladen, Marterpfahl, Pendeluhr, spindeldürr*; a b e r: *Reitersmann, Engelsgeduld, Teufelsfratze)*, die Fremdwörter auf *-ur* und *-ik (Kulturgeschichte, Musikbuch, kritiklustig)* und alle Bestimmungswörter, die mit Zischlauten enden *(Fleischgericht, Blitzstrahl, Platzkarte, Preisliste, Flußbett).*

Bei vielen Bestimmungswörtern aber stehen Formen mit und ohne Fugen-s nebeneinander, manchmal sogar in derselben Zusammensetzung. Das ist z.B. dann der Fall, wenn das Bestimmungswort ebenso als Substantiv wie als Stamm eines Verbs aufgefaßt werden kann:

Umlaufbahn, Umlaufgeschwindigkeit (zu: *umlaufen*), aber auch: *Umlaufsgeschwindigkeit* (zu: *der Umlauf*); *Auftragwalze* (zu: *Farbe auftragen*), aber: *Auftragsbestand* (zu: *Auftrag = Bestellung*), *Durchschlagpapier* (zu: *durchschlagen*), aber: *Durchschlagskraft* (zu: *der Durchschlag*).

Wer Zweifel hat, ob eine Zusammensetzung mit oder ohne Fugen-s üblich ist, oder wer neue Zusammensetzungen bilden und anwenden will, der sollte im Duden nachsehen, ob es schon einschlägige Muster gibt, nach denen er sich richten kann. Solange für ein Bestimmungswort die Form mit -s- noch nicht üblich geworden ist, sollte man die unmittelbare Zusammensetzung bevorzugen.

Das gilt auch für die folgende Gruppe, an der wir nun sozusagen das Fazit dieses Abschnitts ziehen können, für die Zusammensetzungen mit „Werk".

Das schon im Althochdeutschen bezeugte Substantiv *Werk* bedeutet eigentlich „Arbeit", dann auch „durch Arbeit Geschaffenes" und speziell „sinnreich erdachte Maschine" (vgl. *Uhrwerk, Rührwerk, Triebwerk, Räderwerk*). Von dieser letzten Bedeutung her hat es in der Neuzeit die Bedeutung „Arbeitsstätte, Fabrik" entwickelt. Daneben ist schon seit althochdeutscher Zeit das abgeleitete Verb *werken* „arbeiten, schaffen" bezeugt.

In den Zusammensetzungen steht *Werk-* gewöhnlich ohne Fugen-s, so besonders, wenn der Verbalstamm von *werken* im Spiel ist:

Werkarbeit, Werkbank, Werkbund, Werkleute, Werkstatt, -stätte, Werkstoff, Werkstück, Werkstudent, Werktag, Werkzeug.

In diesen Wörtern kann natürlich auch das Substantiv *Werk* im Sinn von „Arbeit" enthalten sein, das außerdem den folgenden Bildungen zugrunde liegt:

Werkmeister (eigentlich: „Leiter der Arbeit im Betrieb"), *Werkvertrag, werktätig, der Werktätige.*

Anders ist es nun, wenn *Werk-* die Zugehörigkeit zu einem Industriebetrieb, einer Fabrik ausdrücken soll. Hier wird um der Deutlichkeit willen oft das -s- eingefügt und damit ein Genitivverhältnis ausgedrückt *(Werksarzt = der Arzt des Werkes, Werksangehörige = die Angehörigen des Werkes*, ebenso: *Werksfeuerwehr, Werksverkehr = betriebseigener Verkehr, Werksküche, -kantine).* Alle diese Wörter können aber ebensogut ohne das -s- gebraucht werden. Wir führen sie hier auf, wie sie im Duden stehen, der das -s- nur in einer Fußnote zusätzlich angibt:

Werkangehörige, Werkanlage, Werkarzt, Werkausstellung, Werkbücherei, Werkführer, Werkgemeinschaft, Werkhalle, Werkkamerad, Werkkindergarten, Werkküche, Werkleiter, Werkleitung, Werkspionage, Werkwohnung, Werkzeitschrift.

Bei einigen dieser Ausdrücke sind zwei Bedeutungen möglich: Die *Werkausstellung* kann eine Ausstellung von Kunstwerken sein, die *Werkgemeinschaft* eine Arbeitsgemeinschaft, der *Werkführer* ein Arbeitsleiter. Hier würde das Fugen-s für Klarheit sorgen. Sonst aber bleibt es bei der schon gegebenen Empfehlung: Wo das -s- nicht fest geworden ist, lassen wir es besser weg!

Es heißt zwar richtig: *dieser* von mir selbst *abgeschickte* Bericht. Aber es darf nur heißen: *unser* von mir selbst *abgeschickter* (n i c h t: *abgeschickte*) Bericht, *euer* von allen *unterschriebener* (n i c h t: *unterschriebene*) Brief, und so auch (s.o.): *unser* leider ins Wasser *gefallener* Betriebsausflug.

Männer und Leute

Es ist eine Besonderheit des Substantivs „Mann", daß es in bestimmten Zusammensetzungen nicht den Plural *-männer* hat, sondern den Plural *-leute*. Nun haben ja die Frauen den Männern manches voraus – aber einen Plural, der gar nicht zum Singular stimmt, damit können sie nicht aufwarten. Und dabei stimmt er sogar. Es handelt sich um gute, alte Berufs- und Standesbezeichnungen wie diese:

> *der Bergmann – die Bergleute; der Seemann – die Seeleute; der Kaufmann – die Kaufleute; der Edelmann – die Edelleute; der Landmann – die Landleute.*

Diese Bezeichnungen meinen nicht die einzelnen Personen, sondern die Gruppe als Ganzes. Das Wort *Leute* ist ein Kollektivum mit der Bedeutung „Menschen, Volk". Daß es hier auf Männer angewandt wird, hat sachliche, nicht sprachliche Gründe. Denn die Berufe der *Bergleute, Seeleute*, auch der *Kaufleute* sind seit alters ausgesprochene Männerberufe. (Daß es auch *Kauffrauen* gibt, hat schon manchen verwundert, der einmal im Handelsregister etwas nachzuschlagen hatte; vgl. S. 94.) Auch bei den *Edelleuten* – diese Bezeichnung ist schon fast historisches Wortgut – denken wir in erster Linie an Männer: Ritter, Offiziere und Beamte der alten Zeit. *Landleute* dagegen – heute auch ein veraltendes Wort – meint die ganze Landbevölkerung, *Bauersleute* den Bauern und seine Familie, und bei den *Eheleuten* denken wir an Mann und Frau in ihrer Gemeinschaft.

Es gibt andere Zusammensetzungen mit *-mann*, die nur den Plural *-männer* zulassen:

> *die Ehemänner, die Lebemänner, die Ehrenmänner, Biedermänner, Dunkelmänner, die Strohmänner* und *die Hampelmänner.*

Hier wäre *-leute* widersinnig, denn mit diesen Wörtern sollen männliche Einzelwesen bezeichnet werden, keine sozialen Gemeinschaften.

Anders ist es bei einer dritten Gruppe. Es heißt:

> *Fachmänner* oder *Fachleute, Feuerwehrmänner* oder *Feuerwehrleute, Gewährsmänner* oder *Gewährsleute, Geschäftsmänner* oder *Geschäftsleute, Schutzmänner* oder *Schutzleute,*

je nachdem, ob man einzelne Männer meint oder nur ganz allgemein eine Gruppe bezeichnen will. Doch gehören *Fachleute* und *Geschäftsleute* eigentlich zu den oben genannten Berufsbezeichnungen.

Einen besonderen Blick wollen wir noch auf das Wort *Dienstmann* werfen. Es hat verschiedene Bedeutungen und danach auch verschiedene Pluralformen:

> Im ältesten Sinne ist der *Dienstmann* der unfreie Lehnsmann (Ministeriale) der Fürsten und Barone im Mittelalter. Der Plural zu diesem Wort lautet *Dienstmannen* oder *Dienstleute*. Später konnte auch der männliche Dienstbote eines Haushaltes als *Dienstmann* bezeichnet werden; der Plural *Dienstleute* galt dann, wie noch in Österreich, als Bezeichnung des ganzen Gesindes. Schließlich kennen wir den *Dienstmann* auf dem Bahnhof als Gepäckträger, und zu diesem Wort lautet der Plural meist *Dienstmänner*, seltener *Dienstleute*. (Diese Männer mit der roten Mütze sind heute meist durch die bahnamtlichen *Gepäckträger* abgelöst worden, die die alte Bezeichnung nicht mehr führen.)

Zum Schluß noch ein Wort zum *Mann* selbst. Der Plural *Männer* ist jedem geläufig. Daneben gibt es aus alter Zeit noch die Form *Mannen*, einst für die wehrhaften Gefolgsleute eines Fürsten gebraucht, heute mehr scherzhaft für die Mitglieder einer Sportmannschaft oder eines Vereins *(der Vorstand mit seinen Mannen)*. Wo aber Männer (oder auch Frauen oder beides!) nur gezählt werden, da wird die unflektierte Form *Mann* verwendet:

> Unsere Gruppe war *zehn Mann* stark. Wir gingen *acht Mann hoch* in die Kneipe. Ich brauche *zwei Mann* zum Büchertragen. Ein Heer von *10 000 Mann.*

Es ist vielleicht ganz interessant zu wissen, daß dieses *Mann* der alte, noch im Mittelhochdeutschen allein gebräuchliche Plural unseres Wortes ist. Die Form *Männer* ist erst im 15. Jahrhundert aufgekommen. Darin stimmt *Mann* mit den sächlichen Substantiven *Faß* und *Glas* überein, bei denen ebenfalls die alte endungslose Form als Zählplural erhalten blieb: *zwei Faß Bier, drei Glas Wein.* – Aber das ist reiner Zufall und kein Anlaß zum Philosophieren.

Spargel und Kartoffeln

Diese Überschrift ist richtig. Manchem mag sie ungewohnt klingen. Liest man nicht oft: „frische Spargeln" oder gar „Rindfleisch mit Kartoffel"? Nun, das erste Beispiel ist falsch und das zweite sogar doppelt falsch.

Spargel ist ein männliches Wort. Viele wissen das nicht, weil man Spargel aus gutem Grund in der Mehrzahl verspeist. Es heißt also *der Spargel.* Die männlichen und sächlichen Wörter auf *-el* bleiben in der Hochsprache im Plural unverändert, denn sie gehen nach der starken Deklination. Es heißt *zwei Paar Stiefel, sechs Löffel, eine Ladung Ziegel, ein Waggon Möbel, eine Tüte Semmelbrösel.* Und so kann es auch nur *frische Spargel* heißen.

Die weiblichen Wörter auf *-el* gehen nach der schwachen Deklination. Sie haben im Plural ein *-n: die Zwiebeln, die Brezeln, die Amseln, die Semmeln, die Staffeln.* Demnach heißt es auch *die Kartoffeln.*

Wir können also eine Faustregel für die Substantive auf *-el* aufstellen:

> Was männlich oder sächlich ist, bleibt im Plural unverändert: *der Stiefel, die Stiefel.*
>
> Was weiblich ist, erhält ein *-n: die Nadel, die Nadeln.*

Allerdings gibt es einige Ausnahmen: die Wörter *Pantoffel, Stachel* und *Muskel* haben trotz männlichen Geschlechts in der Mehrzahl ein *-n: Pantoffeln, Stacheln, Muskeln.*

Wer unsere Regel anwenden will, muß natürlich wissen, welches Geschlecht ein Wort in der Hochsprache hat. Wenn man in Bayern manchmal *der Kartoffel* sagt, so ist das eben keine Hochsprache, sondern landschaftliche Umgangssprache. Und wenn man in der Schweiz *Spargel* auch als Femininum behandelt, so mag dafür dort der Plural *Spargeln* gelten. Aber die Unsicherheit im Gebrauch der hochsprachlichen Formen kommt gerade aus dem landschaftlichen Sprachgebrauch. Dabei braucht nicht einmal das Geschlecht abzuweichen. So hört man vielerorts *die Stiefeln, die Ziegeln, die Broseln* und anderseits *die Semmel, die Kartoffel, die Pantoffel.* Aber Hochdeutsch ist das nicht.

Und nun: Warum ist „Rindfleisch mit Kartoffel" doppelt falsch? Weil nach „mit" der Dativ steht, und der hat im Plural bei jeder Deklinationsart ein *-n*. Wir essen *mit Löffeln*, wir bauen *mit Ziegeln* und wir finanzieren unseren Bau *mit Landesmitteln.* – Selbst wenn die Kartoffel männlich wäre, müßte es heißen: „Rindfleisch mit Kartoffeln".

Joghurts strahlen

Milchwerte sind stabil

Die Milch macht wieder Strahlen-Schlagzeilen. Zehn Monate nach der Reaktorkatastrophe von Tschernobyl steigt die Belastung wieder an, zumindest in Bayern. Dort wurden, laut einem Bericht der Zeitschrift „stern", Werte von 200 und 300 Bq/L Cäsium gemessen (alle Angaben in Bequerel Cäsium 137 und 134 pro Kilo oder Liter). Die Milch sei mit unbelasteter Milch vermischt worden, um die Werte zu senken, behauptet der „stern".

Für Hessen dagegen zeichnet sich vorläufig keine dramatische Erhöhung der Werte ab. Im neuen Meßbericht des Sozialministeriums ist die Durchschnittsbelastung hessischer Frischmilch mit 13 Bq/L angegeben (letzte Woche: 15 Bq/L). Ein „Ausreißer", so der Bericht, lag bei 53 Bq/L, diese Probe stammte aus der Gegend von Alsfeld. Andere Proben derselben Molkerei lagen bei 10 Bq/L. Die sonstigen Höchstwerte für Milch haben sich gegenüber der letzten Woche nicht erhöht und betragen jetzt 21 bis 29 Bq/L.

Ähnlich ist es bei Milchprodukten wie Sahne, Streichrahm, Joghurt, Milchmixgetränken, Sauermilch und Buttermilch: Hessische Erzeugnisse enthalten derzeit zwischen 7 und 20 Bq/kg, bayerische dagegen bis 55 (Buttermilch), 62 (Sauermilch) und 50 Bq/kg (Joghurt). Das Sozialministerium empfiehlt, „beim Kauf den niedriger belasteten hessischen Erzeugnissen den Vorrang zu geben".

Die „Unabhängige Strahlenmeßstelle Berlin" hat in Joghurts noch höhere Werte gemessen. Vier Beispiele: „Schwälbchen, halbfetter Bioghurt" 70 Bq, „Demeter Bioghurt" 70 Bq, „Almighurt Frucht" 70 Bq und „Bauer"-Joghurts bis zu 79 Bq/kg. Die komplette Liste ist im „Strahlen-Telex Nr. 2" veröffentlicht, das über die Strahlenmeßstelle, Wilsnacker Straße 15, 1000 Berlin 12, zu beziehen ist (gegen Vorauszahlung von 3,50 Mark). Das Blatt enthält auch eine Liste von untersuchter Babynahrung.

Ein Bauer aus Kronberg hat mit seiner Verpflichtung, kein verstrahltes Heu des „ersten Schnitts" zu füttern, Erfolg. Die „Arbeitsgemeinschaft Umweltkontrolle" in Oberursel bescheinigt der Vorzugsmilch vom „Hofgut Hohewald" auch diese Woche wieder einen Wert von unter 2 Bq/L. Diese Milch wird über die Reformhäuser verkauft.

Das Sozialministerium hält auch diese Woche seine Empfehlung aufrecht, Frischmilch statt Milchpulver zu verwenden. Im Pulver fanden sich wieder Werte von 310 Bq/kg im Schnitt und von 432 Bq/kg im Maximum.

Bei Rindfleisch ist dagegen eine „deutlich" sinkende Tendenz zu verzeichnen: 40 Prozent der Proben waren unbelastet, der Höchstwert lag bei 10 Bq/kg.

Schokolade aus Süddeutschland taucht wieder in der Meßliste auf. Eine Vollmilchschokolade enthielt 203 Bq/kg, eine andere 55 Bq/kg.

Bei Babynahrung hat sich wenig verändert: Milch-Fertigbrei 53 Bq, Milchnahrung 16 und Babymenüs unter 5 Bq/kg. Dies sind Maximalwerte, 80 Prozent der Proben waren unbelastet.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Zur Erinnerung: Die EG-Grenzwerte betragen 600 Bq/kg für Nahrung und 370 Bq/kg für Milch und Kindernahrung. Wenn Produkte unterhalb dieser Werte liegen, werden sie vom Sozialministerium aus rechtlichen Gründen nicht mit Namen aufgeführt, wie zum Beispiel die belastete Schokolade. Intern hält sich Hessen aber an den „Richtwert" von 100 Bq. Ärzte empfehlen Nahrung mit höchstens 30 bis 50 Bq für Erwachsene und mit höchstens 10 bis 20 Bq für Kinder, stillende und schwangere Frauen. bes

Výpravy do světa staré techniky

Nový seriál ostravské televize • Dvanáctsettrojkou kolem rovníku

Od začátku tohoto roku se každou středu ve 20 hodin na televizních obrazovkách objevuje znělka nového seriálu, který pro diváky prvního programu připravilo ostravské studio Čs. televize. Tento cyklus dokumentárních filmů se jmenuje Za svědky minulosti a po celý rok s výjimkou prázdnin nás bude zavádět do světa staré techniky, původních technologií a mizejících řemesel.

Ostravská televizní publicistika a dokumentaristika si již nejednou získala přízeň diváků a navíc dokázala, že poutavý televizní seriál nemusí být výlučně doménou hraně tvorby. Stačí si jen připomenout její cyklus Po loveckých stezkách, který svými 42 díly byl nejpočetnějším seriálem natočeným v Čs. televizi a zařadil se také mezi nejsledovanější, třebaže divákům nenabízel složitou fabuli s nečekanými dějovými zvraty. Shodou okolností také výprav do světa staré techniky bude dvaačtyřicet a první divácké ohlasy již dnes slibují přinejmenším stejně velký úspěch.

Autorem všech scénářů a komentářů k filmům a vlastně takovým ideovým tvůrcem celého cyklu je Milan Švihálek, kterému neocenitelným pomocníkem při výběru námětů a především při jejich faktickém vyhledávání byl dr. Tomáš Krejčík z Moravského muzea v Brně. Jen tak pro zajímavost: natáčení předcházela asi stovka tipů, z nichž vzešlo kolem 80 námětů a scénářů, jenže ne všechno se dalo použít a ne všechno odpovídalo záměrům tvůrců, takže nakonec se natáčelo „jen" 42 filmů.

Štáb nepatřil mezi nejpočetnější, spíše naopak. Vedle již zmíněného M. Švihálka, režiséra Jaroslava Večeři, kameramana Jaromíra Nekudy a vedoucího výrobního štábu Vlastimila Putka jezdily s nimi v jejich Škodě 1203 už jen dvě kamery, světla, stativy, magnetofon a krabice s filmovým materiálem. A tak podle potřeby byli sami sobě asistenty, osvětlovači, zvukaři a kýmkoliv jiným, kdo je na místě natáčení potřebný. Za dva roky tak projezdili Československo křížem krážem a j. Nekuda nejen že natočil 24 tisíc metrů filmu, ale za volantem té červené dvanáctsettrojky ujel vzdálenost, která by stačila přinejmenším na cestu kolem rovníku: 45 tisíc kilometrů. Navštívili tak celou řadu technických památek a dalších pozoruhodností, k některým se dostali doslova za pět minut dvanáct a byla i místa, na nichž už hledali zbytečně. Pokrok přece jen kráčí nezadržitelně kupředu.

Havárie panelového domu

(čtk): V neděli ráno se v Leninově ulici v Havířově prolomila střecha třípatrového obytného panelového domu a její část se zřítila na zem. Ke zranění osob nedošlo. Škoda na budově byla odhadnuta na 250 000 korun. Příčinu havárie vyšetřuje odborná komise. • Pod značnou vrstvou mokrého sněhu se v neděli dopoledne prolomila střecha skladu n. p. Prukona Košice. Nikdo nebyl zraněn, avšak škoda činí asi 600 000 Kčs. Na vyšetřování příčiny havárie se podílejí soudní znalci z oboru stavebnictví.

Spolupráce bratrských armád

ČS. ARMÁDA UKONČENA PŘEDÁVÁNÍ TECHNIKY NA ÚZEMÍ SSSR

Maršál SSSR S. Sokolov jedná v Praze

Krytina pro Královskou cestu

(čtk): Občanům, kteří se zajímají o vše nové, co se v našem hlavním městě děje, neušla jako zajímavá novinka i nová střešní krytina na některých pražských objektech. Jde o výrobek italské firmy Tegola Canadese, ve vzorkovnici je zapsán pod typem Standard Servis, technicko-poradenskou službu, ale především pokládání této krytiny provádí JZD Kokořín. Jeho pracovníci také nyní předávají své zkušenosti zaměstnancům PSO, která zajišťuje rekonstrukce střešních krytin na Královské cestě. Materiál je z přírodního asfaltu, s předpokládanou trvanlivostí 80 až 90 let. Výhodou je nízká hmotnost; krytina také nepraská, lze na ni vkročit bez poškození, je odolná proti ohni, vlivům povětrnostním, zvláště proti sněhu a nepropouští vodu. U nás používaný typ Standard je vyráběn v osmi odstínech. Tento stavební materiál byl vynalezen už v roce 1870 a jeho obliba se rozšířila do Evropy ze Severní Ameriky v tomto století. K jeho předním vlastnostem patří snadná úprava při různých věžnělicích, nepravidelnostech střechy, u hřebenů a komínů apod. Odborníci rovněž zdůrazňují význam dokonalého odvětrání střechy, velmi dobré izolační schopnosti a dlouhou životnost krytiny.

Pohotovost na Berounce

(čtk): Oteplení a tání sněhu v posledních dnech opětpřináší starosti vodohospodářům na Berounce, kde je od úterního poledne vyhlášen druhý stupeň povodňové aktivity — stav pohotovosti. Průtok řeky nedosahuje sice ani limitu prvního stupně, potíže však působí ledové bariéry, které vodu zadržují. Přestože se Berounka zatím nevylévá, je složitá situace především v jihozápadní části hlavního města a v okrese Praha-západ, kde led a tříští pokrývají hladinu v úseku od konce radotínského přístavu až po Dobřichovice. V prostoru Kazín byly preventivně vyklizeny některé níže položené objekty. Řeku zadržují také ledové bariéry na Berounsku v prostorech Nižboru, Srbska a Karlštejna. Na Litavce a Červeném potoce se situace již uklidnila, druhý stupeň byl odvolán.

Nejmenší bikini

Brasilie: Když se zdálo, že brazilské bikini už nemohou být menší, přišla 24letá návrhářka Stela Rommanová s novým modelem, nazvaným C-Lig. De facto však nejde o plavky dvoudílné, ale třídílné, neboť horní část je ve dvou oddělených kusech. Jsou to malé lepicí „kryty" z vláknité papírové látky, napromokavé a odolné vůči žáru slunečních paprsků. Látka je ozdobena střídavým motivy jsou nejznámější, od květů hibisku přes hady a mořské hvězdice až po vzorky tetování. „Plavky" se lepí snadno a čím více jsou vystaveny vodě, tím lépe drží, v průměru tak dva dny. To umožňuje i použití do sprchy či kalioteamu.

NIC JE JEŠTĚ MENŠÍ...

TO BYLO, KDYŽ „ŠLY" LEDY PO VLTAVĚ!

Studio Strýčka Jedličky

„Stop! Zpátky! Jedeme znovu!" Muž s megafonem zamával do kamery a zatvářil se nevesele. I všichni kolem byli dost unavení, nejvíc kluk s mlékem. „Můžeš! Teď! Přidej! To je ono!" Klapka a poslední záběr dne. Pro dnešek natáčení skončilo, zítra si dáme repete.

Nic nového pod sluncem, herecký chlebíček — i ten příležitostný — je tvrdý. Hrdinství se neprojevuje odvážnými kousky, ale třeba právě trpělivostí do nekonečna opakovaného pohybu. Není snadné získat malé hrdiny pro filmové a televizní kamery. Někdo třeba vyhovuje typem, ale neumí se pohybovat, jiný má vadu řeči... Od konkursního výběru k premiéře vede dlouhá a obtížná cesta.

Zasloužilý umělec Antonín Jedlička dostal výborný nápad. Už před lety. Teď se realizace dostává do finále: od září letošního roku začne v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka v Praze působit dětské Studio Strýčka Jedličky. Deset let tento zkušený profesionál promýšlel, jak na to, jak předat dalším generacím jevištní formou to, co sám získal — u Melanové, Kühna, Dismana, Bezdíčka, u Jareše. Nové studio už má konkrétní podobu, přesně rozvržený postup, osnovy a způsob práce. Konkurs vybere dramaticky, muzikálně a tanečně nadané děti. Pětí — až patnáctileté budou pracovat ve třech tvůrčích skupinách. Pohybově je povede Jiřina Kottová, která má režijní i choreografické zkušenosti, deset let vedla učiliště našeho Národního divadla a stejnou dobu je i asistentkou a spolupracovnicí Strýčka Jedličky.

Děti se budou učit správně mluvit, zpívat, intonovat. Jednou za půl roku předvedou výsledky své práce pedagogům, fundovaným umělcům, ale také rodičům a přátelům Divadla Strýčka Jedličky, které v září v PKOJE zahájí provoz. Skupiny nadaných dětí i jednotlivci budou k dispozici divadlům, filmu a televizi. Ty nejlepší možná jednou začnou studovat konzervatoř.

Ve stájích mrzla voda...

(čtk): Přes nepříznivé podmínky v prvním měsíci letošního roku splnili zemědělci v ČSR až na množství nadojeného mléka všechny ukazatele plánu živočišné výroby. Je to bezesporu úspěch, uvědomíme-li si, že zvláště v druhé dekádě měsíce vázlo zásobování stájí krmnými směsmi, zpracovatelé neodváželi ať už živá zvířata, nebo mléko, vajíčka apod. Plán jednorázového nákupu jatečných zvířat, tzn. živého skotu, prasat, ovcí a drůbeže byl překročen o více než tři a půl procenta. Například skotu bylo dodáno navíc přibližně 1300 tun, prasat 1700 tun a drůbeže 1200 tun. Zvláštní situace vznikla u vepřového masa. V některých místech, dokonce i v Praze, chybělo. Podle statistiky ministerstva zemědělství a výživy ČSR však nesplnily plánované dodávky pouze podniky na jihu Moravy. Naproti tomu v severních Čechách vykazují šestnáctiprocentní překročení, ve východních Čechách patnáctiprocentní. U mléka splnily plánovanou užitkovost pouze oba moravské kraje. Ostatní jsou dlužny dohromady skoro čtyři miliony litrů. Na nepinění se podepsal především nedostatek šťavnatých krmiv, neboť zemědělci byli nuceni zmrzlé siláže a senáže nahradit senem a vodou napájet zvířata nemohli, neboť voda v nevytápěných stájích často zamrzala.

PŘÍŠTÍ NEPŘÍTEL : 21. 3. !

■ HLUBOKO DO KAPSY

Mohly by tyto řádky vyústit v jednu jedinou závěrečnou větu — Šetřit na správném místě. Vydejme se však aspoň na krátkou cestu, po níž jsme k této staré a osvědčené zkušenosti došli. Vraťme se ještě do období nedávných vánočních dárků, kdy jedním z nich byly i pěkné pánské kalhoty, výrobek Otavanu Třeboň. Příléhavý střih, dobrý materiál zaručující výdrž, kvalitní šití ... jenže obdarovaného potěší jen vstoje — jestliže se v nich posadí nebo skloní, padá ven obsah „mělkých" kapes. Od vánoc nabyl majitel poučení, že není radno dávat do těchto kapes například drobné mince, klíče a podobně. Někde se možná ušetřilo na krejčovském plátně, ale celkový dojem z pěkného výrobku setře právě maličkost. Chcete-li další doklad o nevhodném šetření, je zde: krátké košile, jež se při předklonu vysouvají z kalhot. To se ovšem dá několika pohyby napravit, ale je tu opět jedna zkušenost. Jestliže se dříve na košili prodřel límec, ustřihl se dole pás látky a zručná švadlena z něj ušila límec nový.

BH JEN S JEDNOU VÝDUTÍ...

Neonacisté odsouzeni

Řím: Soud v italské Veroně včera odsoudil ke 30 letům vězení pohlaváry neonacistické teroristické skupiny „Ludwig" W. Abela a M. Furiana. Dva měsíce trvající soudní přelíčení prokázalo, že tito obdivovatelé Hitlera a vyznavači nacistické teorie nadřazenosti některých ras zavraždili nejméně 15 lidí a podíleli se na mnoha teroristických akcích. Tak například v roce 1983 založili požár v milánském kinu Eros a v mnichovské diskotéce Liverpool. Při pokusu o založení požáru v tanečním lokále Melemara u Manlovy v květnu 1984 byli konečně zadrženi a posléze postaveni před soud. V den vynesení rozsudku se na stěnách veronských budov objevily kresby nacistických znaků s nápisy „Ludwig".

OBEZITA DĚDIČNÁ?

Souvisí obezita dětí s nadváhou jejich rodičů? Většinou bychom na základě svých zkušeností asi odpověděli, že ano. Vědecké vysvětlení však zatím není uspokojivé. Z nedávno zveřejněné americko-dánské studie sice např. vyplývá, že obezita dětí je dána spíše dědičností vloh než psychickými faktory, avšak jiní vědci upozorňují, že i adoptivní děti se velice často stupněm své obezity podobají svým adoptivním rodičům. Otázka tedy zůstává zatím nezodpovězena.

TADY SE DOSTALI Z ROKY POHNUTÍ!

Mizející rybka

(md): Střevle potoční (latinsky Phoxinus phoxinus) je nenáročná rybka z čeledi kaprovitých. Obvykle se vyskytuje v horských a podhorských říčkách a lesních potocích. Nepřesahuje délkou 15 cm, obvykle však dorůstá jen 6—8 cm, max. hmotnost má 20 gramů. Tam, kde se střevle potoční vyskytuje, se mohou chovat i pstruzi, ale takových vod není u nás příliš mnoho. Ačkoliv na přechodnou dobu snáší i značně kyselé vody, negativní důsledky průmyslu a zemědělství pocitujeme ve stále nižším výskytu této ryby. V Čechách ji najdeme většinou jen v několika potocích, na Slovensku je její výskyt častější. Rájem pro ni je například Sinevirské jezero v Karpatech či Velké mořské oko na Vihorlatu. Přitom právě tento druh by mohl v našich tocích regulovat přebujelé porosty řas, protože je jejich vděčným konzumentem.

„Gorbatschow nicht kopieren"

Ungewöhnliche Pressekonferenz des Bonner CSSR-Botschafters

BONN, 16. Februar (mö/dpa). Die politische Führung der CSSR steht nach Äußerungen ihres Bonner Botschafters Dusan Spacil der Reformpolitik des sowjetischen Parteichefs Michail Gorbatschow „keineswegs zurückhaltend" gegenüber, sondern will „den neuen Kurs zu hundert Prozent unterstützen". Allerdings wolle die CSSR als ein Volk von 15 Millionen in Mitteleuropa Gorbatschows auf die Sowjetunion zugeschnittenes Programm auch „nicht kopieren".

Mit seinen politischen Stellungnahmen auf einer ungewöhnlichen Pressekonferenz, mit denen Spacil als Botschafter aus dem Bereich des Warschauer Paktes in Bonn Aufmerksamkeit erregte, wollte er die Berichterstattung in deutschen und internationalen Zeitungen korrigieren, in denen es geheißen hatte, die CSSR rücke vom Reformkurs Gorbatschows ab, und der starke Mann der Prager Führung, ZK-Sekretär Vasil Bilak, fordere eine harte Linie.

Bilak hatte am Ende einer Sitzung der ideologischen Kommission des tschechoslowakischen ZK ausdrücklich vor „Feinden des Sozialismus gewarnt", die für die „neue Politik schwärmten" und den Reformkurs der Sowjetunion als Vorwand benutzten, um sich „zu mästen" und dabei ihre volksfeindliche Tätigkeit zu verschleiern. Das Referat Bilaks wurde von Spacil verteilt. Als Lehre daraus gelte, niemals die Konterrevolution des sogenannten Prager Frühlings 1968 zu vergessen.

Unter Berufung auf Bilak betonte der Botschafter, man werde die Anregungen der KPdSU „schöpferisch anwenden", andererseits aber die unterschiedlichen historischen Gegebenheiten beachten müssen. Den Vorschlag Gorbatschows, Führungspositionen im Wege geheimer Wahlen zu besetzen, nannte der Botschafter auf Anfrage „interessant". Man habe nichts dagegen und werde diesen Vorschlag „analysieren". Er machte allerdings auch klar, daß alle Reformbestrebungen der Festigung des Systems dienen müßten.

Auf Fragen gab der Botschafter zu, daß seines Wissens bis jetzt in der tschechoslowakischen Presse noch nicht über die Freilassung politischer Häftlinge in der Sowjetunion berichtet worden sei.

BERN, 16. Februar. Die von Asylbegehren am meisten betroffenen Staaten Europas sind offenbar dabei, ein Informationsnetz aufzubauen, um bereits abgewiesene Antragsteller den anderen Ländern zu melden. Das haben die Teilnehmer einer Experten-Konferenz in der Nähe von Bern beschlossen, wie aus inoffizieller Quelle verlautete. Damit soll offenbar verhindert werden, daß Flüchtlinge, die in einem Land abgewiesen wurden, anderswo erneut die Aufnahme beantragen.

Die Konferenzteilnehmer aus zwölf Ländern streben außerdem eine gemeinsame Lagebeurteilung der Zustände in den Heimatländern der Flüchtlinge an. Damit soll verhindert werden, daß zum Beispiel eine Regierung die Abschiebung von Tamilen nach Sri Lanka für unverantwortlich erklärt, während andere sie als zumutbar ansehen.

Die Schweizer Justizministerin Elisabeth Kopp sagte: „Wir müssen dafür sorgen, daß jene Asylbewerber, die gemäß Völkerrecht keine Flüchtlinge sind, wieder in ihr Herkunftsland zurückkehren."

VITAMÍN C NOVĚ

Dosavadní postup výroby vitamínu C, tedy kyseliny L — askorbové, byl vyvinut již před padesáti lety. Je založen na pěti složitých chemických reakcích a poměrně zdlouhavém kvasném procesu. Nyní vědci vypracovali nový, velmi zjednodušený postup, který k výrobě vitamínu C využívá baktérie přeměněné genovým inženýrstvím.

Freimaurer mit Köpfchen

LONDON, 16. Februar (AFP). Freimaurer in Großbritannien brauchen nicht mehr zu befürchten, geköpft zu werden, falls sie gegen die Verhaltensregeln ihrer Logen verstoßen. Auch soll ihnen nicht mehr die Zunge ausgerissen werden, wenn sie Geheimnisse ausplaudern, berichtete die konservative Londoner Tageszeitung „The Daily Telegraph" am Montag. Die beiden obersten Räte der britischen Logen haben der Zeitung zufolge ihre über 300 Jahre alten Beitrittsschwüre entsprechend abgeändert. Unter Berufung auf eine anonyme Quelle heißt es in dem Bericht, es handle sich um eine „weise Entscheidung", denn es besteht nicht die geringste Gefahr, daß jemand heute derartigen Foltern ausgesetzt werde. Die Verpflichtungen gelten zwar weiter, jedoch nicht die Strafen.

Uprchlické aktuality

(DVE) — Úvodem letošního zpravodajství pro azylanty radostné sdělení rodičům-azylantům nezletilých dětí ve SRN: Spolkový správní soud *(Bundesverwaltungsgericht)* v Z. Berlíně v minulých dnech rozhodl, že *děti rodičů, uznaných ve Spolkové republice za ‚politicky pronásledované', mají nárok na rozhodnutí o vlastní žádosti o azyl.* Dosud tomu bylo tak (také u dětí z ČSSR), že uznávací komise v Zirndorfu v posledních několika letech právo na azyl nezletilým nepřiznávala s pochybným odůvodněním, že i bez tohoto práva jim žádná újma nehrozí, a to ani při jejich ev. návratu do vlasti. Nynější berlínské soudní rozhodnutí má právní označení *Az: BVerwG 9C 53.86.* Zdůrazňuje však, že také uznání azylu u mladistvých předpokládá vždy nebezpečí jejich pronásledování věrohodně přednesené.

ZVOLILI SVOBODU

Vítáme prvého letošního uprchlíka z Československa, kterému se v nedávných dnech sibiřského počasí podařilo překonat nejen drátěné překážky u bavorských hranic, ale z téměř nadlidským úsilím i sněhové masy. Silný vítr byl jeho spojencem — zavál vždy okamžitě jeho stopy. — Čtvrtým vojínem Pohraniční stráže, který m. r. opustil svůj útvar, byl 22-letý Milan G e r m a n, jenž v uniformě, beze zbraně přeplaval řeku Moravu a požádal rakouské úřady o azyl. — Krátce před vánocemi se v Mnichově oddělil od čs. turistické výpravy 4 autobusů s 204 osobami, jež přijela z Rakouska, manželský pár (40/38). — Z uměleckého zájezdu do SRN se nevrátila mladá dvojice souboru. Komunistickému režimu na nich zřejmě záleželo tolik, že ihned za nimi vyslal otce jednoho z nich, aby je přemluvil k návratu. — Je to zintenzivněná taktika všech východoevropských vlád; krátce předtím dirigovali komunisté ve V. Berlíně advokáta U l l m a n n a z pověření gen. prokurátora a všechny matky 3 házenkářů národního mužstva juniorů, aby je — po dobrém i po zlém — přiměli k cestě zpět. Marně; členové mistrovského mužstva *SC Empor Rostock*, F. R a d i g (21), M. W i l l e (21) a H. B l a t t e r (20), hrají již v mnichovském týmu *MTS Schwabing*. — Koncem m. r. unikl šťastně pronásledování vojáků *PS* a jejich psů 20-letý Polák a dostal azyl v Bavorsku.

OSUDY V ČÍSLECH

V uplynulém roce 1986 přišlo do SRN téměř sto tisíc uprchlíků. Je to o 35% více oproti 1985. Nejvyššího počtu dosáhli uchazeči o azyl z Iránu (21.700), po nich Poláci (10.981 — jen o vánocích 2011), z Libanonu 10.840. — Samotné Bavorsko vydalo na uprchlíky přes 50 mil marek. — V Rakousku bylo koncem m. r. registrováno 7.200 azylantů oproti 5.000 v r. 1985.

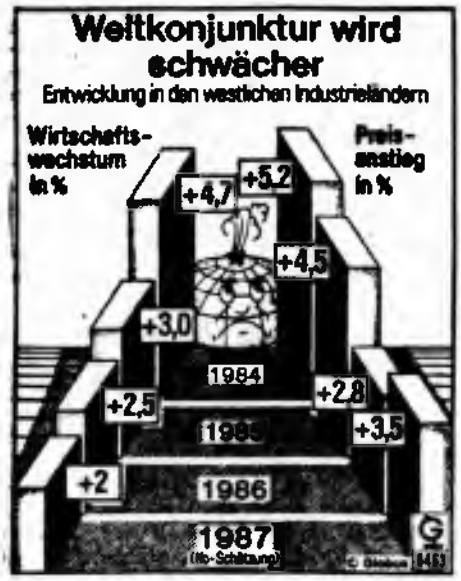

Vandal mezi medvědy

(ČTK): Mezi medvěd do hradního příkopu vlezlt v neděli dva ze tří vandalů, kteří před tím v opilosti poškodili historickou výzdobu na nádvoří zámku Český Krumlov. Pád veřejců mezi šelmy skončil vážným zraněním jednoho z nich. Včera přistoupil SNB v okresním městě provedli rekonstrukci činu. Mladí výtržníci v podnapilém stavu nejprve poškodili socha a jiné historické předměty. Potom se vydali k hradnímu příkopu, kde správa zámku chová tři medvědy. Potě přelezli ochrannou mříž a spadli z výše čtyř metrů dolů. Tam je napadli dva medvědi, které přivolané hlídka SNB musela zastřelit. Jeden z výtržníků je s vážným zraněním hospitalizován v Českých Budějovicích.

Otryské perlorodky

(job): Naše země opívaly v dávných dobách nejen zlatem, ale také perlami. Už Bohuslav Balbín píše o značném bohatství perlorodek na Vltavě u Zlaté Koruny a na Otavě u Písku a Horažďovic. Říční perlorodky se tehdy nacházely i na Ohři, Radbuze a Úslavě. Jeden z hrabat Kinských je přivezl z Holandska a nasadil je do mlýnského potoka v Horažďovicích. Zde se udržely přibližně až do konce druhé světové války, jaký byl úspěch v pěstování perel, o tom svědčí jeden z posledních výlovů. Z 10 tisíc prohledaných perlorodek bylo nalezeno 80 perel, z nichž bylo asi dvacet prvotřídních. První zpráva o lovu perlorodek v Čechách je z roku 1418. Nejslavnější byl výlov Otavy roku 1818, dokance za přítomnosti rakouského císaře Františka I. Vynosl tehdy přes padesát pěkných perel, z toho 27 velkých, jasného lesku. Při pertlonosných vodách bývaly umisťovány výstražné tabulky s kresbou perlorodky. Nad rukou po ní sahající byla zobrazena sekera na výstrahu, že ruka, která by se po perlorodce neoprávněně vztáhla, bude ufata. V městském muzeu v Horažďovicích malí panenál, výstavbu perlorodek a perel. České perly byly vysoko hodnoceny, o čemž svědčí i skutečnost, že dlouhá bývala obrodaná perlorodky vyskytují jen na dvou místech Blanice.

Baryschnikow lehnt Einladung nach Moskau ab

NEW YORK. Der aus der Sowjetunion stammende amerikanische Ballettstar Michail Baryschnikow hat eine Einladung nach Moskau ausgeschlagen, nachdem eine von ihm gewünschte Tournee seiner eigenen Truppe durch die Sowjetunion nicht zustande gekommen war.

Der Künstler, der sich 1974 in den Westen abgesetzt hatte, sollte an einer dreitägigen internationalen Konferenz über Kultur und Wissenschaft teilnehmen, die am Samstag in Moskau beginnt und bei der auch der sowjetische Parteichef Michail Gorbatschow sprechen wird. Er war außerdem eingeladen worden, zusammen mit anderen prominenten amerikanischen Tänzern bei einer Gala im Moskauer Bolschoi-Theater aufzutreten. Keiner der Künstler hat die Einladung angenommen.

Baryschnikov, Direktor des American Ballet Theatre, hatte mit seiner Truppe im Oktober die UdSSR besuchen wollen. Ihm sei jedoch mitgeteilt worden, berichtete der Tänzer in New York, daß er in dieser Zeit nicht kommen könne, weil dann das Bolschoi-Theater wegen Renovierungsarbeiten geschlossen sein werde.

Millionenumsatz in den Wettbüros

In Frankfurt gibt es eine bemerkenswert große Szene des Wettens bei Pferderennen. 1986 wurden auf der Galopprennbahn in Niederrad an den Wettschaltern 16,5 Millionen Mark umgesetzt. Das sind pro Renntag im Durchschnitt 800 000 Mark, pro Rennen 90 000 Mark und pro Wetter 200 Mark. Darüber hinaus können in 17 privaten Frankfurter Wettbüros, einschließlich dem des Frankfurter Rennclubs, täglich Wetten auf Pferderennen vor allem in Frankreich und in Deutschland, meistens an Wochenenden auf Bahnen wie in Gelsenkirchen-Horst, Hamburg-Horn, München-Daglfing oder Köln-Weidenpesch abgeschlossen werden. Als einer der Höhepunkte gilt das Frühjahrsmeeting in Baden-Baden.

Was Frankfurter Buchmacher pro Jahr umsetzen, darüber schweigt sich das Finanzamt aus. Die Wetter können seit einigen Jahren in den Wettbüros direkt Reportagen per Lautsprecher von den Rennen eines Rennplatzes — an Wochenenden auch von zwei Plätzen — in Frankreich oder Deutschland aktuell mitverfolgen. Der Mindesteinsatz beträgt zwei Mark plus 50 Pfennig Steuer.

Die Auszahlungsberechnung geht von zehn Mark aus, und die Höhe der Gewinnquote hängt davon ab, wie viele und hohe Einsätze pro Pferd getätigt wurden bis zum Start. Je höher die Einsätze, um so geringer die Auszahlung für ein Pferd, das zu den Favoriten zählt. Darüber hinaus gibt es verschiedene Wettkombinationen, wobei mehrere Pferde für den Einlauf vorausgesagt werden.

VESNICE LÁKÁ ŽENY. Pajala, malá vesnice na švédsko-finských hranicích, je hlavně známa proto, že tu panují v zimě velké mrazy. Ty se nelíbí sdejším ženám, které se proto stěhují víc na jih, a tak se Pajala pomalu, ale jistě stává doménou starých mládenců. Starosta se proto rozhodl udělat něco pro opuštěné muže a vyhlásil nábor pro svobodné ženy ve Stockholmu a Helsinkách, kam pro ně chce poslat autobusy a umožnit jim v Pajale i několikadenní pobyt. Proti tomu se však postavili někteří radní, protože se prý finance s tím spojené mohou vynaložit lépe. Teď se čeká, jak to dopadne. PŘIJEDOU NĚMKY...

Představitel divadelního romantismu

(sdk): Před 175 lety se narodil významný divadelník a dramatik Josef Jiří Kolár — vůdčí osobnost celé éry českého romantického divadla. Začínal na scéně Tylova Kajetánského divadla (seznámil se zde se svou budoucí chotí A. Manetínskou) a později působil jako režisér a herec ve Stavovském i Prozatímním divadle.

Kresba J. Kendy

Jeho program povznesení českého divadelního umění moderními formami, který byl protikladem pojetí Tylova, uzrál až v 50. letech, kdy se J. J. Kolár stal prvním protagonistou naší scény. Psal historická dramata (Žižkova smrt, Magelóna) a budoval dramatický základ novodobého českého divadla překlady Shakespearových, Goethových a Schillerových her, ve kterých uplatnil i své sdělné, přímočaré a výrazové herectví. Svou poslední závažnější hru — historické drama Pražský žid, známé ze zpracování V. Vančury — napsal v roce 1871, už jako vedoucí činohry Prozatímního divadla. Neprávem opomíjený Josef Jiří Kolár byl osobností, které déle než polovinu století určovala koncepci našeho dramatického umění, a nejvýznamnějším průkopníkem snah o začlenění českého divadla do evropského kulturního kontextu.

Spisovatel V. Pazourek zemřel

(kp): Ve věku bezmála 80 let zemřel včera v Brně známý spisovatel zasl. umělec Vladimír Pazourek, nositel vyznamenání Za vynikající práci. Vystudoval učitelský ústav a také do roku 1945 učil na obecných školách. Do literatury vstoupil poezií, ale své místo našel až v próze, kde uplatnil svůj cit pro život přírody (povídky z roku 1940 Tři pstruzi řeky). Dobu mnichovské zrady zachytil V. Pazourek v románu z roku 1946 Ústup z hranice, velký čtenářský úspěch zaznamenal jeho román z Českomoravské vysočiny Neklidné brázdy. V 70. letech, kdy došlo k oživení Pazourkovy tvorby, přišel brněnský spisovatel s novým typem lyricko-reflexivních próz v povídkových knihách Malá setkání. Obrazy psané do tmy. Růže pro Charóna a Jak chutná život. Významný je Pazourkův podíl na literatuře pro mládež, které se věnoval také teoreticky. Spolupracoval s mnoha časopisy a deníky, mezi nimi též s Lidovou demokracií. + 11.2.87

V PIEŠŤANECH NEJVĚTŠÍ SKANDÁL V DĚJINÁCH HOKEJE

Stejně jako jubilejní 50.mistrovství světa v ledním hokeji "A" mužstev v roce 1985 v Praze, skončil v neděli 5.ledna letošního roku i 11.světový šampionát juniorů v Piešťanech velkým skandálem. Tehdy, 3.května 1985 v Praze, v utkání SSSR-USA, udeřil necelých devět minut před koncem zápasu kapitán sovětského týmu Fetisov za sovětskou brankou tak tvrdě do obličeje Američana Mantha, že mu stříkala z obličeje krev.

To si Američané nedali líbit a tak došlo ke rvačkám, na kterých se podíleli hráči obou týmů - 44 hokejistů - , kteří po celé hrací ploše kluziště pražské Sportovní haly spolu ve dvojicích boxovali. To však - podle kanadského tisku - nebylo nic ve srovnání s tím, co se dělo v první neděli roku 1987 v Piešťanech. "A není bez zajímavosti," zdůrazňuje kanadský novinář Steve Kramer, "že i tentokrát - v zápolení SSSR-Kanada - jsou na tomto největším fiasku hokejové historie - vinni sovětští hokejisté, junioři, kteří od počátku zápasu s reprezentanty javorového listu své zámořské soupeře provokovali, uvědomovali si, že jim hrozí čtvrtá porážka na světovém šampionátu a tudíž hráli roli "mstitelů". K tomu obránce kanadského reprezentačního týmu Luke Richardson řekl: "Sovětští hokejisté nás neustále napadali, šli proti nám na ledě se zdviženými hokejkami, neměli jsme po této stránce proti nim šanci (v době přerušení však Kanaďané vedli nad mužstvem SSSR 4:2). Bitva, jakou jsem ještě neviděl, trvala plných dvacet minut a tak se nedivím, že předseda Mezinárodního hokejového svazu dr. Gunter Sabetzki (NSR) zápas předčasně ukončil." A asistent kanadského trenéra Pat Burns ostře kritizuje v kanadském tisku počínání svého sovětského kolegy, který "když začaly rvačky na ledě, poslal všechny zbývající hráče ze střídačky na kluziště, aby se i oni podíleli na bitvě."

Kanadský ministr sportu (syn poúnorových československých exulantů usazených v Kanadě) Ota Jelínek poslal Mezinárodní hokejové federaci i kanadskému svazu přípis, ve kterém žádá podrobnou zprávu o pieštanském skandálu. Dva dny po této pieštanské bitvě se objevil na toto téma i článek v moskevské Pravdě, kde autor nepřímo jen potvrzuje tvrzení Kanaďanů, když píše: "Po skandálu v Československu nelze už zavírat oči před velkými problémy sovětského hokeje."

K jakým závěrům však Mezinárodní hokejová federace dojde? Ačkoli předseda dr. Sabetzki diskvalifikoval hned v Piešťanech oba týmy ze soutěže, bude mít zápas dohru ještě na zasedání nejvyššího orgánu světového hokeje při dubnovém mistrovství světa ve Vídni. Je dosti pravděpodobné, že oběma zemím nebude dovoleno zúčastnit se napříště světových šampionátů juniorů a že budou potrestáni i jednotlivci a zřejmě i slabý norský rozhodčí.

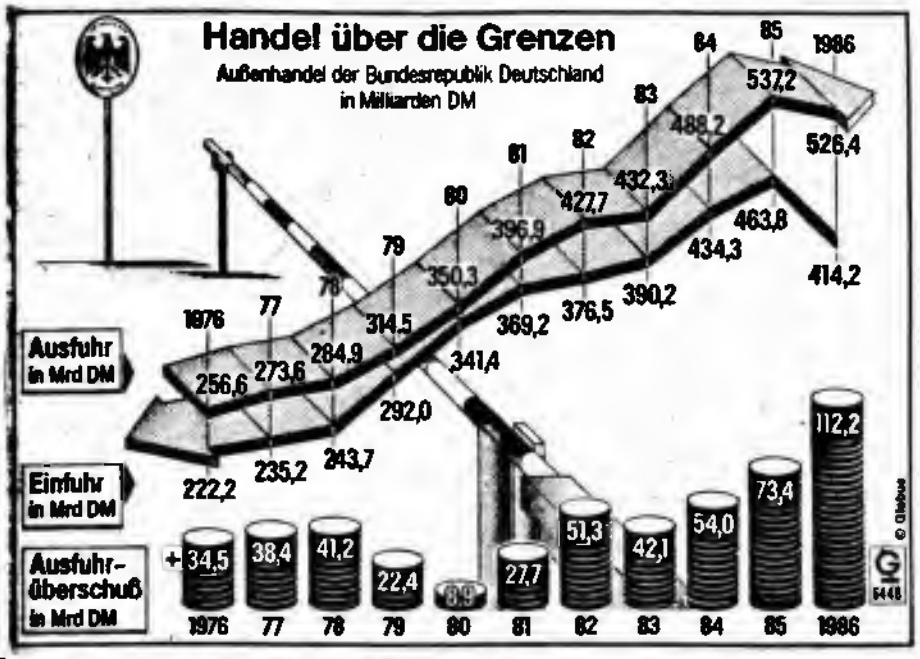

◀ K smrtelnému zranění došlo v úterý odpoledne v Liptovském Mikuláši, když se pod tíhou mokrého sněhu zhroutil přístřešek tržnice a padl na 56letého chodce. Muž po převozu do nemocnice na následky zranění zemřel.

Jan Ryba

SLOVO DO PRAČKY

Svět má do jakékoliv snesitelné obrody daleko, sen o konci komunistického malérizmu je v nedohlednu a lidé se polidštit nechtějí, protože o to doopravdy skoro ani nikdo nestojí a v honbě za sobeckými výhodami na to nemá ani čas, ani cit.

Tak nějak se mi chce definovat realitu dnešního dne a reálnost snu, vidin, proroctví a rádoby politického jasnozření. Tyto obloudnosti obloudily lidstvo, takže nestačilo zaostřit v pravé chvíli zrak na pravé události, ze kterých se vyvíjelo a vyvinulo peklo, jehož následky pocitujeme dodnes a nedovedeme se s nimi vypořádat.

V exilovém tisku všech kutilů čítávám rady a porady, jak by se měli chovat naši krajané, které jsme zanechali doma, za Krušnými horami, a stížnosti na to, jak se nechovají. Doporučuje se pasivní resistence, odpor, vzdor a já nevím co všechno ještě, i když se to na jiném místě odsuzuje a zesměšňuje. A když si tak ty vzpěračské článečky přečtu, říkám si: jak by ses choval doma právě ty, pisateli? Holdoval bys pasivní resistenci? Odporoval bys sveřené státní a policejní moci, byť třeba i jen postranním ukázáním "fogla"? Vzdoroval bys politickým aparátčíkům, pokřiveným odporným partajním egoismem, ideologickým hulvátstvím a nabubřelostí nad tím, že i přes jejich blbost jim bolševický "prduch" dal úřad a tím moc a slávu?

Holenku pisateli, mám takový docela obyčejný pozemský dojem, že bys byl jednou patnáctimiliontinou toho národa, kterému odtud, kde nemůžou zakročit orgány státní a policejní moci, a z oblasti demokratické svobody umíš tak skvěle radit; Ty už necítíš na vlastním hřbetě rány onoho obušku z bolševického pytle, ty se nemusíš dívat do očí vlastního dítěte Bohem nadaného, babicemi občanských výborů ostře sledovaného, leč tobě vyčítajícího, že nemůže pro tvůj vzdorovitý postoj ukojit přímo touhu po poznání, poznávání a rozvinutí intelektu?

Pisateli, ty se jen diviš; diviš se, jako bys TAM nikdy nežil, jako bys spadl s višně.

Najednou nemůžeš pochopit, že se někdo přihrbí před mocí, chráněnou na každém kroku nařukovacími zákony, nařízeními, zlovůlí, náladovostí potouchlých funkcionářů, závistí, úředním pohrdáním člověka a hlavně negramotnou policií, pro kterou je i ta nejpitomnější anekdota o debilnosti orgánů vlastně jejich pochvalou.

Odešli jsme a narostla nám ramena. Všem, protože na nás nikdo odtamtud nemůže! Mnozí rádci a poradci si upravili "poměr". Museli "poprosit" tatíčka Husáka o odpuštění, že už to nikdy neudělají, pak zaplatili par tisícovek ve tvrdé valutě do bezednější než bezedné kasy a hurá - TAM:

A TAM? V automobilu co možná nejsvětovější značky, v kapse měnu schopnou vechslu, manželku zabalenou do norka a ověšenou jako vánoční stromek zlatem a drahým kamenim - a já jsem fremdák a kdo je víc, ne? Najednou se TAM ale chová tak, jak předepisují zákony toho prostředí, aby nedošel k úrazu a mohl TAM zase jet, nahrbí se, hrbí se, až zase překročí hranici naznačenou železnou oponou, narostou mu křídla jako bájnému Fénixovi a vykřikuje tvrdou kritiku špatnou němčinou na ty, které TAM zanechal.

Přijede sem zpátky a co? Vypráví hlavně o špíně a blátě, jemuž bylo vystaveno jeho auto nejsvětovější značky, vypráví že v krámech nic není a co tam je, je jen ramš, že sice to Metro není tak špatné, ale proč to vůbec stavějí, proč raději nedovezou televize nebo auta, místo těch pitomých škodovek, které stejně nejezdí, že památky jsou obložené lešením, člověk nic nevidí... atd... až do úplného zblbnutí.

Člověče, co jsi to vlastně zač? Nikdo ti neporoučel, aby sis normalizoval "poměr" k bolševikům. Nikdo ti nepřikazuje, abys TAM jezdil, tak seď tady pěkně na zadku, uč raději vlastní dítě rodnému jazyku, dovolenou prožívej na Maledivách nebo v tajských brlozích, zaleť si do Ameriky nebo do Říma, abys pro změnu zase ocenil italská lešení, zahalující léta letoucí památky, za kterými jsi přijel.

Já bych ti, člověče, radil jedno: buď kritický a sebekritický a reálně spravedlivý ke všemu a všem. Všude je chléb o dvou kůrkách, jenže v různé kvalitě a vydělává se na něj různě, někdy se i ukradne.

Že TAM chce tvůj zapomenutý krajan žít kapánek v napodobenině prostředí, které obklopuje tvoje vašnostenství? Nediv se! Ty jsi nebyl jiný - vzpomeň si, jak jsi lepil z krabiček od amerik všijaké kolaže, schovával jsi prastaré západní časopisy a v kanceláři měl pod sklem pohledy cizích zemí... že ty máš barevný televizor pomalu i na WC, je obrazem zdejší samozřejmosti, že máš videa a kamery, fotoaparáty a HiFi je mnohdy jen snobskou odpovědí na to, co by tomu řekli sousedé, kdybys to ještě neměl. Jenže ti TAM? Ti by to podle tebe imit neměli, protože aby to měli, musí hrbit hřbet, musí si na sobě mnohdy nechat dřív štípat, musí tu a tam něco ukrást, místo aby vzdorovali, vyvíjeli pasivní resistenci, kterou ty pak stejně zkritizuješ. A kdyby se vzdornému něco přitrefilo: blbec, proč nedržel hubu a krok...!

Je to kruté. Je to odporné. Člověk žije jen jednou a nemůže si poručit, na které straně Krušných hor by se měl narodit. A když už mu osud přidělil tu nesprávnou stranu, tak by se mu mělo dopřát aspoň kapánek toho, co se TADY tak lehkovážně kritizuje, i když všichni zcela určitě dobře víme, že to není o.k., ale krajanská společnost to mnohdy vyžaduje...

Die Genossen Jubeln Im „ND"

Wenn SED-Generalsekretär Erich Honecker eine Grundsatzrede hält, dann hat das SED-Zentralorgan „Neues Deutschland" in den Tagen darauf alle Hände voll zu tun. Erst wird die Rede gedruckt, dann wird berichtet, was die internationalen Medien von den Worten des Vorsitzenden für berichtenswert halten; zuerst kommen die sowjetischen Medien dran, dann die westlichen. Nach ein paar Tagen werden dann die Jubelbriefe von SED-Genossen an der Basis und aus den Betrieben abgedruckt. So war es — mit einer bezeichnenden Abweichung — auch diesmal nach der Grundsatzrede vom Wochenende.

Nachdem das SED-Zentralorgan „Neues Deutschland" am Samstag auf neun großformatigen Zeitungsseiten Auszüge aus der Rede abgedruckt hatte, kam am Montag wie erwartet das Medienecho unter der Überschrift: „Starke internationale Beachtung für das Referat Erich Honeckers vor den 1. Sekretären der Kreisleitungen". Zitiert wurde in dieser Reihenfolge: „Prawda" (Moskau), Hsinhua (Peking), Reuter, dpa, APA (Wien), Sender Freies Berlin, Ethnos (Athen) und schließlich die äthiopische Nachrichtenagentur.

Üblich wäre es gewesen, wenn das „Neue Deutschland" am Dienstag dann gedruckt hätte, was die Zeitungen am Montag berichteten nach dem Tenor: noch immer starke Beachtung für die Rede Erich Honekkers. Doch das unterblieb diesmal. Denn die Zeitungen hoben, anders als die schnell berichtenden Agenturen und Rundfunkanstalten, die Distanz Honeckers zu den Moskauer Demokratisierungsbestrebungen besonders hervor. Und das hat der SED-Führung offenkundig nicht gefallen. So kamen schon am Dienstag statt der Westmedien die hauseigenen Jubler zu Wort.

„Mit großer Aufmerksamkeit haben die 19 000 Werktätigen unseres Kombinats den Inhalt Deiner bedeutsamen Rede... aufgenommen", zitiert das „Neue Deutschland" einen Brief der Mitarbeiter des Kombinats Umformtechnik an den SED-Generalsekretär. Die Mitarbeiter schreiben im schönsten Funktionärsdeutsch weiter: „Unter Leitung seines Meisters, Genossen Müller, hat das Kollektiv unter Zurückstellung persönlicher Belange eine Tiefziehpresse und eine 1000-Tonnen-Hochleistungspresse für den Export termingerecht fertiggestellt und im wahrsten Sinne des Wortes seinen Arbeitsplatz zum Kampfplatz für den Frieden gemacht." Die Baumwollspinnerei Leinefelde teilt mit, daß sie dem Plan um 530 000 Mark voraus sei. Die Landwirtschaftliche Produktionsgenossenschaft Herwigsdorf (Erzgebirge) will die Milch- und Fleischproduktion steigern und schreibt dann: „Es ist gut zu wissen, daß in unserem sozialistischen Staat, unserer Heimstatt, eine kluge, unseren Interessen, Wünschen und Hoffnungen entsprechende Politik des Friedens oberstes Gesetz ist." Dafür sagen die 286 Genossenschaftsbauern dem Genossen Erich Honecker „herzlichen Dank".

Unter der Überschrift „Ansporn zu neuen Taten" gingen am Mittwoch das Eigenlob und das Lob auf den Genossen Honecker weiter. Damit auch jeder weiß, worum es geht, leitet das „Neue Deutschland" die abgedruckten Briefe an den Generalsekretär so ein: „Das richtungsweisende und volksverbundene Referat... ist von den Bürgern der DDR mit großem Interesse und Zustimmung aufgenommen worden. Überzeugend spiegelt es die Geschlossenheit der Reihen der SED, das tiefe Vertrauen der Werktätigen in die Innen- und Außenpolitik der Partei, die Einheit von Wort und Tat wider. Offen und realistisch gibt es Antwort und Fragen, die das Leben stellt..."

So betont denn der Generaldirektor des Kombinats Kraftwerksanlagenbau in seinem Brief „die volle Übereinstimmung der Politik unserer Partei mit dem Denken, Fühlen und Wollen des ganzen Volkes" und ein Heinz Sperl aus dem volkseigenen Gut Eisleben spricht von der „neuen Qualität des Vertrauensverhältnisses zwischen Partei und Volk" und von den „großen Möglichkeiten aller Werktätigen zur demokratischen Mitgestaltung unserer Gesellschaft". Keine Frage, die Briefe sind auch an Moskau gerichtet.

Dem beredten Schweigen des Generalsekretärs in seiner Rede zu den Moskauer Entwicklungen, seiner indirekten Klarstellung, in der DDR sei beispielsweise mehr Demokratie nicht nötig, weil es sie schon längst gebe, wird beifällig applaudiert. Horst Barucki, Parteiorganisator des SED-Zentralkomitees im Berliner Glühlampenwerk Narva lobt gar Honeckers „Offenheit" und „Klarheit", eine direkte Anspielung auf die „Glasnost" des KPdSU-Generalsekretärs. Freilich, Michail Gorbatschow hat darüber — anders als Erich Honecker — sehr präzise Vorstellungen.

..JEN ABY NĚMCI BRATRSKÉ ARMÁDY POSKYTNOUT BRATSKOU POMOC CCCP..!

Velká cena Československa obnovena?

Pro nás, pro Čechoslováky, přinesla odjetá sezóna průlom do Formule 1 hned v dvojím ohledu. Desetitisíce českých a slovenských fanoušků se poprvé od památné Velké ceny Československa na Masarykově okruhu u Brna v roce 1949 mohlo na vlastní oči zúčastnit podobného podniku: v srpnu se na zázračně rychle a dobře postaveném Hungaroringu jela první velká cena Maďarska. Celou věc podnítila početná kolonie Maďarů v Brazílii. Ti se nakazili motoristickým nadšením Brazilců, kteří vedle fotbalu holdují také vysokým rychlostem. Oba automobilovi šampióni, Fittipaldi a Piquet, jsou doma kultovními postavami. Maďarská vláda iniciativu krajanů (a jejich peníze) přijala a tak se Formule 1 po prvé objevila ve východní Evropě. Byl to nezapomenutelný zážitek i pro otrlé profíky: tolik nadšenců (na čtvrt miliónu) čtyřkolový cirkus na Západě už dávno nepřilákal. Všichni, organizátoři, diváci a jezdci, byli s okruhem a závodem nanejvýš spokojeni. Vrchní krotitel Formule 1 B. Ecclestone a maďarský ministerský předseda se rozplývali v komplimentech.

Po takovém úspěchu si dodali odvahy také čs. funkcionáři a usnesli se na sportovně historické události. V roce 1987 má být po 38 letech obnovena Velká cena Československa závodních automobilů. Práce na zkrácené trati slavného Masarykova okruhu už začaly, všichni milovníci plného plynu se mohou začít těšit. Snad se to povede. Máme velkou tradici, konstrukční i sportovní, a proslulá jména, která zavazují: bratři Zdeněk "Bašul" a Jiří Pohlovi, Eliška Junková, Ivan Hodač, Jaroslav Vlček, Bruno Sojka a František Dobrý. Sojka a Dobrý se zúčastnili poslední Velké ceny v Brně a se slabšími sportovními vozy v přetěžké konkurenci čestně obstáli.

● Starý rančer onemocnél. Lékař nařídil, aby mu dali do dětské láhve polovičku mléka a polovičku whisky. Rančer se napije, povolá k sobě celou rodinu a poručí: „Děti, ať se se mnou stane cokoliv, třeba to nejhorší, tuhle krávu nikdy, ale nikdy neprodávat!"

längst verklungen. Wie lange das weiße Pulver in den 150 rostroten Waggons radioaktive Strahlung ins platte Emsland sendet, weiß niemand genau.
Der Bonner General-Anzeiger in einem Bericht über den Molkezug in Meppen.

VÍME, ŽE MAJÍ NA HONIČKY VZTEKA...

Joggen lähmt Streitkraft

WASHINGTON, 12. Februar (dpa). Für Angehörige der US-amerikanischen Pazifikflotte, die über 45 Jahre alt sind, soll jetzt Schluß sein mit dem Joggen. Admiral James Lyons ordnete nach Angaben des Verteidigungsministeriums Pentagon in Washington an, daß seine älteren Untergebenen wegen der zunehmenden Zahl von Herzattacken unter den Dauerläufern zur Pflege der körperlichen Fitneß nur noch drei Meilen (4,8 Kilometer) „scharf marschieren" sollten. Joggen hat sich — wie bei Millionen von Amerikanern — auch unter den Angehörigen der Streitkräfte zu einem wahren Ritual entwickelt. Um das Pentagon in Washington beispielsweise drehen jeden Tag Tausende von Mitarbeitern ihre Runden — egal, ob es schneidend kalt oder brütend heiß ist.

Aufgespießt

MEPPEN. Einst ballerte hier Krupps „Dicke Berta". Jetzt strahlt still und leise ein Güterzug zwischen Kiefern und Birken vor sich hin. Das Dröhnen des eisernen Geschütz-Giganten ist

Kruté dívčí gangy

USA jsou zaskočeny a překvapeny krutostí — dívčích gangů. Učitelé, psychologové, kněží i policisté to pokládají za nový nebezpečný jev v současné americké společnosti. Jasica Meyersová, patnáctiletá dívka byla zavražděna v jedné chicagské ulici „konkurenčním" gangem dívek. Čtrnáctiletá Patricia Whiteová, dívka z Minneapolis, byla odsouzena k smrti vlastním gangem děvčat za to, že s nimi odmítla dále loupit a přepadat. Sheile Bourdeoové bylo šestnáct a její vlastní kamarádky ji udusily proto, že začala spolupracovat s policií.

Mluvčí chicagské policie na tiskové konferenci prohlásil, že v městě působí několik stovek zločineckých band, jejímiž členy jsou výhradně dívky. Podle odhadu je v gangsterských skupinách několik tisíc mladých děvčat.

Tři americké univerzity — newyorská Columbia, univerzita v Chicagu a univerzita v Berkley v Kalifornii zveřejnily zprávu o dívčích zločineckých bandách v USA. Autoři zprávy se snaží obrátit pozornost na to, že polovina dívek navštěvujících střední školy v nejchudších čtvrtích velkých městských aglomerací patří k nějakému zločineckému gangu! Ty „obhospodařují" svá oblasti a bedlivě střeží, aby v jejich státě vlivu, tedy v jejich čtvrti, nezačala působit konkurence.

Profesor James Wright, který se zabývá psychologií nezletilých zločinců, prohlásil: „Je to svět cynických a rozpálených dívek, svět, který žije pro sebe, řídí se svými zákony. Je to svět subkultury, která má však kořeny v kultuře oficiální jako by byla jejím produktem."

Vychovatelé, psychologové a představitelé náboženských organizací, kteří se zabývají tímto dalším negativním jevem americké společnosti, vidí hlavní příčinu v epidemii násilí po celé zemi. Autoři zmíněné zprávy o příčinách zrodu krutých dívčích gangů soudí, že největší brutalita a kriminalita je tam, kde je největší chudoba, kde je trvalý stav beznaděje a přesvědčení o neexistenci jakýchkoliv pozitivních perspektiv — pracovních i životních. (ndo)

Kriegsspiele für Touristen

erl PEKING, 15. Februar. Chinas Volksbefreiungsarmee bietet ab Ende März Touristen einen Platz zum Kriegspielen an. Wie die Pekinger Zeitung „China Daily" am Wochenende berichtete, dürfen Ausländer sowie Touristen aus Hongkong und Macao auf einem ehemaligen Armeeübungsplatz im Nordwesten Pekings nach Herzenslust herumballern. Auf dem 15 Hektar großen Gelände, dem „ersten Schießplatz für Erholungsuchende" in China stünden interessierten Zivilisten gegen eine Mindestgebühr von 200 Dollar (rund 360 Mark) 20 verschiedene Waffentypen zur Verfügung. Die Palette reiche von Pistolen, leichten und schweren Maschinengewehren bis zu Panzerabwehrwaffen. Chinesische Begleiter würden für die Sicherheit Sorge tragen und bei der Bedienung der Waffen helfen.

Závod ojedinělých spřežení

(čtk): S velkým zájmem soutěžících i diváků se setkal 1. ročník recesních „Závodů psích spřežení", který se včera uskutečnil v Lipníku nad Bečvou. Spřežení totiž tvořili vždy jen lidé: Buď dospělý s dítětem, či dva dospělí. Vozidlem pak nesměly být ani sáně, ani lyže. V první kategorii se představilo na slalomové trati se skokem 33 párů, přičemž děti se nesměly vozit na bobech. Dospělých v druhé kategorii bylo sice méně, ale zato si jejich fantazie nekladla žádné meze. Vozkové se totiž vezli na pytlech plněných senem či slámou na lopatách a dokonce i ve vaničce. Psi však nakonec přece jen přišli ke slovu a to hned ve dvou formách. Jednak plyšoví — to byly ceny pro vítěze — a pak i skutečně živí při ukázce výcviku předvedené kynology.

A CO ZAPRÁŠENÉ MANŽELKY?

Na mezinárodním festivalu krátkých filmů ve španělském městě Huesca získal cenu animovaný čs. film jeho excelence. Je z produkce studia Prométheus Praha a jeho režisérem a animátorem je Ilja Novák.

Passagiere randalierten

RIO DE JANEIRO, 11. Februar (dpa). Nach stundenlangem Warten im Flugzeug bei 40 Grad Hitze drehten rund 100 Passagiere auf dem Flugplatz von Rio de Janeiro durch: Sie rissen die Schwimmwesten aus den Sitzen und warfen sie aufs Flugfeld. Dann plünderten sie die Bordküche.

Wie die Lokalpresse in Rio berichtete, hatten die Passagiere wegen eines Schadens an der Maschine der brasilianischen Fluggesellschaft Varig bereits eine Nacht in Hotels zubringen müssen. Am kommenden Vormittag scheiterten sechs Startversuche. Nach erneuter Reparatur hob die Maschine mit 21stündiger Verspätung schließlich in Richtung Fortaleza (Nordostbrasilien) ab.

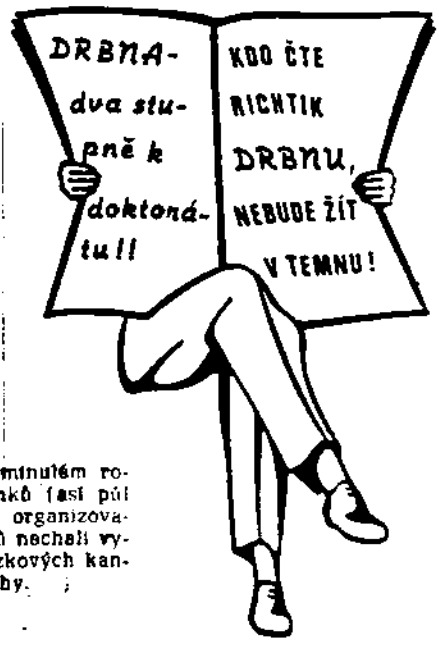

Belgičané milují hry o peníze. V minulém roce utratili 21 miliard belgických franků (asi půl miliardy dolarů) v hazardních hrách organizovaných státem. Dalších 17 miliard franků nechali vyznavači hazardu v minulém roce v sázkových kancelářích při sázkách na koňské dostihy.

Bata stále aktuální

„Náš zákazník — náš pán. Jsme jedna rodina a máme jeden cíl. Nejlepší kvalitu, nejnižší ceny a nejvyšší mzdy. Den má 86.400 vteřin." Tyto věty z hospodářské filozofie Tomáše Bati cituje časopis Entwicklungspolitische Korrespondenz z Hamburku. Číslo 4-1985 věnoval pod názvem „Král bot Bata — Celý svět u nohou" dějinám a vývoji až po dnešek (hlavně v rozvojových zemích) světového obuvnického koncernu.

Již v roce 1932 měl Bata továrny v 27 zemích, dnes má 6.500 obchodů ve více než 100 zemích a 94 továren, z toho 55 v zemích Třetího světa. Zaměstnává 90.000 lidí a ročně produkuje 250 až 300 miliónů párů obuvi. Jeho obrat se odhaduje na 4,5 miliard US dolarů.

Nezbývá než odhadovat, protože například západoněmecká centrála koncernu v Bensheimu neuveřejňuje žádné bilanční zprávy. (Povinnost k publikování hospodářských výsledků mají pouze akciové společnosti, nikoli rodinné podniky.) Informační politika koncernu je vůbec velice restriktivní, na reklamě se šetří, inzeráty v novinách — zcela na rozdíl od praxe podniku v předválečném Československu — se takřka neobjevují. Dlužno ovšem říci, že Batovy boty dnes v západní Evropě nepatří právě mezi výrobky pro náročné spotřebitele.

Světové ústředí koncernu, který se ostatně už dávno píše bez háčku, je v kanadské Batavii, v torontském předměstí Don Mills u ontarijského jezera. Loni vzbudila Batavia nelibou pozornost tisku, když jistý Thomas W. Bata, příslušník americké větve rodiny, vstoupil po propuštění z managementu do jakési radikální sekty. Ta pak ukryla 6,75 tun výbušniny TNT do 17.000 párů vojenských holinek a přivedla je k explozi; blízko centrály byla zničena i budova knihovny.

Koncernu až do nedávna šéfoval syn Tomáše Bati Thomas J. Bata (nar. 1914) a jeho švýcarská manželka Sonja Ingrid, roz. Wettstein. V poslední době přebírá podnik vnuk Thomas G. Bata.

Jeho otec to neměl po válce lehké, sám uprchl roku 1939 před nacisty do Kanady, ale o dědictví otce-zakladatele se musel v sériích dlouhých procesů soudit s nevlastním strýcem Janem Batou, který byl v Československu po válce v nepřítomnosti odsouzen za údajnou kolaboraci s nacisty. Jan Bata emigroval do Brazilie, kde r. 1942 založil osadu Mariapolis, nazvanou podle manželky. Teprve roku 1962 přešlo vedení do rukou syna (Jan Bata zemřel 1965).

Mámě doma sušené houby

OMELETA S HOUBAMI A PLÍCKY: 20 g sušených hub, 2 vejce, 40 g másla, 60 g vařených plíček, půlka menší cibule, pažitka a sůl. — Sušené houby namočíme před připravou pokrmu asi na dvě hodiny do mléka. Pak houby lehce vyždímáme, drobně nakrájíme, osolíme, podusíme na části tuku s jemně nakrájenou cibulí a nakrájeným pažitkou. Zbývající tuk rozpustíme na tělíonové pánvi, rozšleháme vejce s trochou mléka a dalšími přísadami, vylijeme do pánve a opékáme z obou stran. Omeletu podáváme s hlávkovým nebo jiným zeleninovým salátem.

STAROČESKÁ HOUBOVÁ OMÁČKA: 60 g sušených hříbů, 50 g másla, citrón, 1 hrníček cukru, hladká mouka a sůl. — Sušené houby opláchneme, necháme ve vlažné vodě nabobtnat, uvaříme je v nevýtné nuiném množství vody doměkka, měkké scedíme a velmi jemně nakrájíme. Z mouky a másla připravíme zlato. Zlutou jíšku, zředíme ji odvarem z hub, osolíme, ochutíme mletým hřebíčkem, citrónovou šťávou a kůrou z chemicky neošetřeného citrónu a přidáme nepatrně cukru. Omáčka nesmí být zahoustlá jíškou, je dalí z galerie předních čs. tenistek nebo tenistů, která se chce usadit v zahraničí a získat cizí občanství. Podotkly, že první byla světová tenisová jednička Martina Navrátilová, která už v r. 1975 požádala newyorské úřady o právo azylu a v r. 1981 dostala americké občanství. Jedničtka mužů - Ivan Lendl - jak napsal redaktor agentury Reuter - udělal už první krok k tomu, aby on získal občanství Spojených států. Tyto tři "případy" - navíc další, méně slavní tenisté jako Andrea Holíková, budiž všem mysliícím lidem předmětem k úvahám "Proč vlastně všichni ti mladí sportovci z Československa odcházejí?" Proč odešlo několik set sportovců - ať už hokejiste, cyklisté, krasobruslaři i sportovci dalších odvětví? Kdyby v Československu nevládl komunistický režim, jistě by tomu bylo jinak. Mladí lidé by do té Ameriky, Austrálie i jiných končin světa odjeli, ale rádi by se vraceli domů. A bezpochyby by byli čs. trenérům k dispozici pro sportovní zápolení na mezinárodní scéně.

K NEJÚSPĚŠNĚJŠÍM SVĚTOVÝM CHOVATELŮM patří emu hnědých patří zoo v Gottwaldově. Přirostl emu hnědých ptáků měřících v dospělosti kolem 180 cm, je v Austrálii. V současnosti nasadili do elektrické ohradníku 15 tmavě zelených vajec, mláďat kolem 0,60 kg. Mláďata po narození ozdobují horským stmíváním, v jídelníčku mají zelené ození, mrkev, vajíčka, strouhaná jablka a další dobroty. Gottwaldovští desítky ptáků vyměnili se světovými zoo za exotickou zvěř.

"Australanka" H.Mandlíková

Čtvrtá hráčka světového tenisového žebříčku Hana Mandlíková požádala v posledních dnech roku 1986 australské úřady o australské občanství. Na tiskové konferenci v Brisbane řekla, že "z Československa neutíká", ale chce dostat občanství svého muže Jana Sedláka, který má v Sydney restauraci. A tak doufá, že Čs. tenisový svaz bude mít pro její rozhodnutí pochopení. Zda bude hájit barvy Austrálie v Poháru tenisové federace, k tomu se nevyjádřila. Chce se však usadit v Sydney, kde se jí líbí a založit si tam rodinu. Při této příležitosti světové tiskové agentury připomněly, že Hana Mandlí-

K ekologické situaci v Praze

(čtk): Podle informace komise životního prostředí NVP k ekologické situaci v hlavním městě trvá i nadále teplotní inverze nad jeho celým územím. Vzniklé již koncem minulého týdne, kdy se ve výškách kolem 1500 m začalo výrazně oteplovat, při trvajících přízemních mrazech se tak vytvořil nepříznivý meteorologický stav pro rozptyl škodlivých látek v ovzduší. Inverze se projevuje jako „strop", bránící běžnému promíchávání vzduchu. Měla by skončit v noci z pátku na sobotu přechodem studené fronty od severozápadu. Dokud se tato situace výrazně nezmění, očekují určité zlepšení již nastalo, platí i nadále výzva, v níž NVP žádá řidiče motorových vozidel, aby omezili jízdy do středu města. „Znečištění ovzduší soustavně sledujeme na území hlavního města ČSSR již řadu let," řekl zpravodaji ČTK hygienik NVP MUDr. J. Covino. „Oxid siřičitý měříme denně na 25 místech, zjišťujeme i další imise v ovzduší. Pro zimní topné období je charakteristické zejména zvýšení koncentrací oxidu siřičitého v souvislosti s výrobou tepla a někdy i s nepříznivými meteorologickými podmínkami. Tato situace se vyskytla v posledních lednových dnech a na začátku měsíce února, přičemž naměřené hodnoty škodlivin v ovzduší nevybočují z rozsahu běžného pro toto roční období ve srovnání s odnotami naměřenými v minulých letech. Protože nepředstavují konkrétní zdravotní ohrožení pro obyvatele Prahy, nevyžádaly si jakákoli opatření ze strany hygienické služby."

JINAK VŠE V POŘÁDKU...

Testauflösung **TABY:**

Das sind die richtigen Antworten:
1c; Rammler nennt man die männlichen Hasen, Sasse die Bodenmulde, in der Hasen gern ruhen.
2a; 42–43°C.
3a; Dompfaff ist der andere Name für Gimpel.
4c; er kann über 100 km/h schnell laufen.
5b; wird bis zu 9,2 kg schwer.
6b;
7a;
8a; Ricke nennt man die Rehgeiß, Bache ein weibliches Wildschwein.
9b;
10a; Lamas leben in Südamerika, Bison heißt die Rinderart, die früher die amerikanischen Prärien bevölkerte.
11a;
12c; leben in den Savannen Afrikas.
13b; es gibt über 2000 Schlangenarten.
14c; gehört zur Familie der Marder.

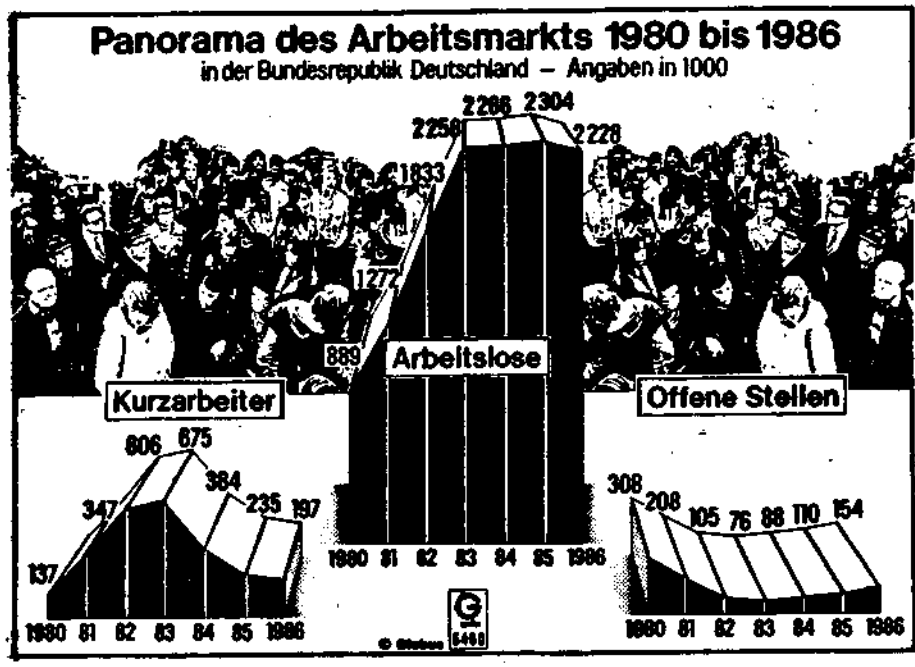

Aufgespießt

„Warum sind die Franzosen keine Deutschen? Politischer Liberalismus und Volksgesundheit in Frankreich und Deutschland im 19. Jahrhundert".
Titel eines Vortrags des US-amerikanischen Professors Allan Mitchell an der Gesamthochschule Kassel

Reprezentativní publikace o zajímavé kapitole evropských dějin

V edici Památky Bratislavy vydalo nakladatelství Tatran knihu Štefana Holčíka, nazvanou Korunovační slavnosti (Bratislava 1563—1830), která velmi přitažlivě vypráví o poněkud neobvyklém tématu z historie střední Evropy, spjatém se slovenskou metropolí a odhaluje na základě studia dobových pramenů některé neznámé a zajímavé skutečnosti.

Ač se to zdá paradoxní, Bratislava vděčí za lesk svých okázalých korunovací Turkům. Jejich hrozivé nájezdy na přelomu 15. a 16. století, pustící bohatá uherská města, vytlačovaly šlechtu na bezpečnější sever, až za Dunaj, na území dnešního Slovenska. Když padl i Stoličný Bělehrad (Székesfehérvár), starobylé uherské korunovační město, v němž dnes můžeme obdivovat pečlivě upravený areál archeologických vykopávek středověkých památek, hledala se náhrada, v níž by se třpyt uherské koruny uplatnil se stejným efektem. Volba padla na Bratislavu, jejíž chrám sv. Martina se stal dějištěm devatenácti korunovací.

Autor knihy velmi poutavě a do nejmenších podrobností líčí slavnostní obřady i lidové veselí, jak o nich našel svědectví v historických pramenech. Vytvořil tak velmi barvitou fresku, kde na pozadí oficiálních událostí sledujeme množství méně významných detailů, podaných s mistrovstvím zkušeného malíře žánrů. Zájemce o umělecké řemeslo upoutá především kapitola o korunovačních insigniích, zejména o uherské královské koruně a neobyčejně cenném plášti sv. Štěpána, jediné památce, která mezi insigniemi bezpečně pochází z období krále Štěpána I. a jež byla přešita z kněžského ornátu. Na plášti je dokonce vyšitý nápis, jenž dokazuje, že původní ornát věnoval roku 1031 král Štěpán I. se svou manželkou Gizelou chrámu Panny Marie ve Stoličném Bělehradě.

Největší pozornost věnuje Štefan Holčík korunovaci Maxmiliána II. a jeho manželky Marie v září roku 1563. Ve svém nesmírně podrobném a plastickém vylíčení událostí se opírá o zprávu učitele Leonarda Tilescha, adresovanou kremnické městské radě, a o spis, jehož autorem byl vysoký zemský hodnostář Ján Listhius. Stejně zajímavé je čtení o korunovaci Marie Terezie, Leopolda II. a dalších panovníků.

Kniha nás provází vyšňořenými bratislavskými ulicemi, ovzduším vlastního ceremoniálu i nevídaným bohatstvím hostin. Současně se však dotýká i postavení drobných měšťanů a chudých, kterým patřilo jen sukno jímž byly pro průvod pokryty ulice a hrst mincí rozhazovaná dychtivému davu; měl-li někdo štěstí, dostal i kus na ulici pečeného vola a hlt vína, tryskajícího z městské kašny.

Velmi užitečnou součástí publikace je stať o osudech stavebních památek, jež se slavnostmi souvisely. I ten čtenář, který dosud o staré Bratislavě mnoho nevěděl, je tak pozván na procházku za jejím nejcennějším uměleckohistorickým bohatstvím.

Celková úroveň publikace svědčí o značné pečlivosti a odborné fundovanosti nejen autora samotného, ale také všech, kteří se podíleli na její výtvarné podobě. Nabízí totiž čtenáři velké množství výtečně vybraných a mimořádně kvalitně provedených reprodukcí. Ocenění zaslouží i grafická úprava, jež je dílem Zoltána Salamona. Podařilo se tedy vydat knihu, která je v pravém slova smyslu krásná. Přinese jistě radost nejen Bratislavanům, ale i všem, kteří se rádi vydávají po zapomenutých stezkách historie.

Auch nackt erkannt

LONDON, 13. Februar (AP). Der 19 Jahre alte Andrew Greene, der im Sommer vergangenen Jahres in gänzlich unbekleidetem Zustand mehrere Raubüberfälle auf Londoner Tankstellen verübt hatte, ist mit einer Bewährungsfrist von drei Jahren davongekommen. Das Londoner Gericht ordnete außerdem an, daß Greene sich in psychiatrische Behandlung begeben müsse. Richter Richard Lowry begründete die milde Strafe damit, daß der Angeklagte bisher unbescholten gewesen sei und seit seiner Verhaftung im Juli in Untersuchungshaft gesessen habe.

Greene war bei seinen Taten stets nur mit einer Strumpfmaske „bekleidet" gewesen. Anwalt James Mason hatte geltend gemacht, daß sein Mandant die Opfer lediglich mit einer Spielzeugpistole bedroht habe. Nackt sei er aufgetreten, um nicht anhand seiner Kleidung identifiziert werden zu können. Greene verrechnete sich jedoch in jeder Hinsicht: Seine Opfer erkannten ihn am Körperbau, an Muttermalen und Impfnarben wieder, und er erbeutete insgesamt nur rund 350 Mark.

A PODLE PUPÍKU A PODPUPÍKU!

Besenkammer für 100 000 Mark

LONDON, 15. Februar (dpa). Eine winzige Besenkammer ist im noblen Londoner Stadtteil Knightsbridge als Ein-Zimmer-Apartment für 36 500 Pfund (100 000 Mark) verkauft worden. Die im sechsten Stock eines Wohnhauses gelegene umfunktionierte Besenkammer mißt ganze fünfeinhalb Quadratmeter. Sie hat allerdings einen Vorteil: die Adresse — den „Princes Court" gegenüber dem Londoner Prestige-Kaufhaus Harrods.

Wie der „Daily Telegraph" am Wochenende berichtete, riet die Maklerfirma „überdimensionierten" Interessenten ab. Die Größe des „Studios" findet jedoch Grace Newbold, die Käuferin" „perfekt". Die ehemalige Abstellkammer mit ihrem winzigen Fenster ist „renoviert" worden. Neben Designertapeten von Laura Ashley hat sie jetzt noch ein Bett, ein verstecktes Waschbecken, eine Dusche, eine Toilette und einen Heizkörper bekommen. Da eine Kochgelegenheit fehlt, eignet sich das Winzig-Domizil mit 1,68 Meter Breite und 3,30 Meter Länge nach Darstellung des Maklers nur für Leute, „die gern im Restaurant essen".

Kolečka, dřevěné hodinky na obzoru

Bern: Po hodinkách z „kamene", vyráběných z granitu, se nyní chystá Švýcarsko uvést na trh nový hit hodinářského průmyslu, který bude pro změnu ze dřeva. Prototyp dřevěných náramkových hodinek, které se začnou běžně prodávat již o dubnu, předvedli mistři řemesla uměleckého řemesla z Bienne, jež je považováno za Mekku švýcarského hodinářského průmyslu. Přesto, že dřevěné hodinky byly příležitostně vyráběny již dříve, jejich velkoprodukce bude mít světovou premiéru.

Vandalové řádili v době od 1. do 5. února na hřbitově obce Brašov na Kladensku. Na 51 hrobech poškodili náhrobní desky a skleněné schránky na svíčky. V těchto dnech příslušníci OS SNB v Kladně zjistili pachatele. Jsou jimi tři chlapci ve věku 14, 12 a 11 let.

Od poloviny letošního roku bude západoněmecká pošta nabízet telefonní seznamy také na mikrofilmech. Filmy budou mít rozměr korespondenčního lístku a budou použitelné v běžných čtecích zařízeních.

Sacharows fanden Gefallen an zwei Grünen

ZELENÍ PŘIJELI DO HAJE... ↑

Petra Kelly und Gert Bastian verließen Moskau am 20. Dezember mit einem lachenden und einem weinenden Auge: Erfuhren sie doch gerade an ihrem Abreisetag, daß der Friedensnobelpreisträger und Bürgerrechtler Andrej Sacharow mit seiner Frau Jelena Bonner nach sieben Jahren Verbannung in Gorki nach Moskau zurückkehren durfte. Doch die Zeit reichte damals für die Grünen nicht mehr, Sacharow zu treffen, ein jahrlanger Wunsch ging nicht in Erfüllung — noch nicht.

Petra Kelly und Gert Bastian kamen am Dienstag nach Moskau zurück: Außer Egon Bahr sind die beiden Grünen die einzigen Politiker aus der Bundesrepublik, die von den Sowjets eine Einladung für das internationale Abrüstungsforum am kommenden Wochenende in Moskau erhalten haben: Sie kamen gerne, nicht zuletzt in der Hoffnung, Sacharow, für dessen Freilassung die Grünen sich solange beharrlich eingesetzt hatten, zu treffen.

Doch Sacharow wollte zunächst nicht so recht: Arbeitsüberlastung, Zeitmangel, Müdigkeit lauteten seine Gründe, nach mehreren Telefonaten mit ihm einigte man sich dann auf einen Kurzbesuch, „zehn Minuten, aber nur im Flur". Petra Kelly und Gert Bastian machten sich am Mittwochmittag auf den Weg in die Tschkalowstraße — und blieben bis zum späten Nachmittag. Aus den „zehn Minuten im Flur" wurden zweieinhalb Stunden.

Die Grünen haben das Ehepaar Sacharow auf einstimmigen Beschluß der Fraktion hin nach Bonn eingeladen, und die beiden haben die Einladung angenommen. Er zweifelt nur, ob man ihn fahren läßt. „Wenn es uns nutzt, kann ich fahren", sagte er und seine Frau ergänzt: „Wenn überhaupt, darf nur einer von uns. Ich lasse Andrej dann alleine reisen."

Die Grünen wollen mit dem Bürgerrechtler vor allem drei Themen vertieft diskutieren: die friedliche Nutzung der Atomenergie, den schrittweisen Verzicht auf eine militärische Sicherheitspolitik und die Frage der Menschenrechte.

Differenzen gibt es in den ersten beiden Punkten; Sacharow ist Verfechter der Atomenergie, auch nach Tschernobyl. „Wenn der Westen auf Atomkraftwerke verzichtet", sagt er, „gerät er gegenüber der UdSSR ins Hintertreffen." Der Einwand der Grünen, daß Tschernobyl die Gefahren der Atomenergie gezeigt habe, ist Sacharow nicht zugkräftig genug: Man müsse Atomkraftwerke sicherer machen. Es sei möglich, sie so ungefährlich zu machen wie Kohle- oder Wasserkraftwerke. Und die Umweltschäden? Das erhöhte Krebsrisiko für die Bewohner des Tschernobyl-Gebietes, die radioaktiv verseuchten Lebensmittel? Das Krebsrisiko, antwortet Sacharow, müsse erst noch genau erforscht werden, und schließlich würden auch andere Wege der Energiegewinnung die Umwelt negativ beeinflussen.

Sacharow lehnt, ebenfalls im Unterschied zu den Grünen, einseitige Abrüstungsschritte ab, wie sie fordert er aber die UdSSR auf, in Genf das Paket Atomwaffen und Weltraumwaffen sowie Mittelstreckenraketen aufzuschnüren.

Nur wenn getrennt verhandelt würde, könne eine Lösung erreicht und die Bewaffnung des Alls verhindert werden. „Ich achte die Grünen als moralische Kraft", schaltet sich Frau Bonner ein, „doch ich kritisiere sie in folgenden Punkten: Wer für den Westen einen Verzicht auf Kernenergie fordert, stärkt damit den Osten, wer für den Westen einseitige Abrüstung fordert, stärkt damit den Osten, und wer, wie die Grünen, auf jene moralischen Körnchen, die es in jeder Gesellschaft, auch bei uns, gibt, als Machtfaktor baut, macht sich bei den Offiziellen lächerlich."

Die These der Grünen aber, daß Friedenspolitik und Menschenrechte untrennbar sind, wird von Sacharow geteilt. Der Bürgerrechtler und seine Frau hoffen hier, wie übrigens viele andere sowjetische Intellektuelle, auf Parteichef Gorbatschow und seinen Kurs der Demokratisierung, doch „Gorbatschow hat viele Gegner, in allen Bereichen. Wer für Demokratie ist, muß ihn unterstützen". Die Freilassung von zahlreichen Regimekritikern wird von dem Ehepaar begrüßt, doch „das ist bisher zu wenig, alle politischen Gefangenen müssen freikommen". Sacharow zufolge wurden bisher vor allem jene Oppositionellen begnadigt, die wegen „antisowjetischer Propaganda" und „Staatsverleumdung" in Haft waren, jene, die in Lagern mit „verschärftem Regime" sitzen, seien davon nicht berührt, ihre Fälle bleiben weiterhin nicht gelöst.

Sacharow, der die Zahl der politischen Gefangenen auf einige Hundert schätzt, aber zugibt, daß man wahrscheinlich viele Namen und Fälle gar nicht kennt, weist besonders auch auf jene Menschen hin, die in Nervenkliniken festgehalten werden.

Das Friedensforum, das in sechs Gruppen aufgeteilt ist — Naturwissenschaftler, Ärzte, Politiker, Theologen, Geschäftsleute und Künstler —, ist nicht öffentlich: Das wird von den Grünen, die mit Sacharow in einer Gruppe diskutieren, ebenso wie von Sacharow heftig kritisiert. Dieses sei, meint auch Frau Bonner, kein Beispiel für das neue Denken unter Gorbatschow, sondern die Tradition des alten Denkens.

Die Grünen wollen auf dem Forum — und darin werden sie von Sacharow unterstützt — mehrere Probleme ansprechen, so die geforderte Öffentlichkeit der Diskussionen und die internationale Unterstützung für die Reise Sacharows nach Bonn und in andere westliche Länder.

Sacharow ist ein wenig gerührt, als Petra Kelly ihm Fotos übergibt, die sie im Herbst 1983 im Kreml zeigen, als sie dem damaligen Politbürokandidaten Boris Ponomarjow eine Petition mit der Bitte um Freilassung von Sacharow überreicht. „Das war im Kreml?" wundert sich Sacharow, davon hatte er nichts gewußt, auch nichts von der Demonstration der Grünen für die Menschenrechte unweit des Roten Platzes.

1. Wie nennt man in der Jägersprache die Ohren des Hasen
a) Rammler b) Sasse c) Löffel?

2. Welches Tier hat die höchste Körpertemperatur
a) der Vogel b) die Schlange c) der Affe?

3. Welchen anderen Namen hat der Distelfink
a) Stieglitz b) Dompfaff c) Kohlmeise?

4. Das schnellste Landsäugetier ist
a) der Panther b) die Giraffe c) der Gepard?

5. Welches Tier hat das schwerste Gehirn aller Lebewesen
a) der Elefant b) der Pottwal c) der Orang-Utan?

6. Wie schnell können Liebellen fliegen
a) bis 50 km/h b) bis 100 km/h c) bis 120 km/h?

7. Welches ist das älteste Haustier des Menschen
a) die Ziege b) die Katze c) der Hund?

8. Wie nennt man die Gefährtin des Fuchses
a) Fähe b) Ricke c) Bache?

9. Wie viele Beine haben Insekten
a) vier b) sechs c) acht?

10. Welchen Namen hat die langhaarige, in den Hochgebirgen Tibets beheimatete Rinderart
a) Yak b) Lama c) Bison?

11. Was ist eine Rohrdommel
a) ein Sumpfvogel b) eine Maulwurfsart c) eine Schlange?

12. Welches dieser drei Tiere kann keinen Laut von sich geben
a) ein Zebra, b) ein Biber c) eine Giraffe?

13. Schlangen ernähren sich von
a) Eicheln und Nüssen b) tierische Nahrung c) Gras und Heu?

14. Was ist ein „Frettchen"
a) das Junge der Fledermaus b) ein junger Fuchs c) die Albinoart des Iltis?

Testauflösung *JINDE...*

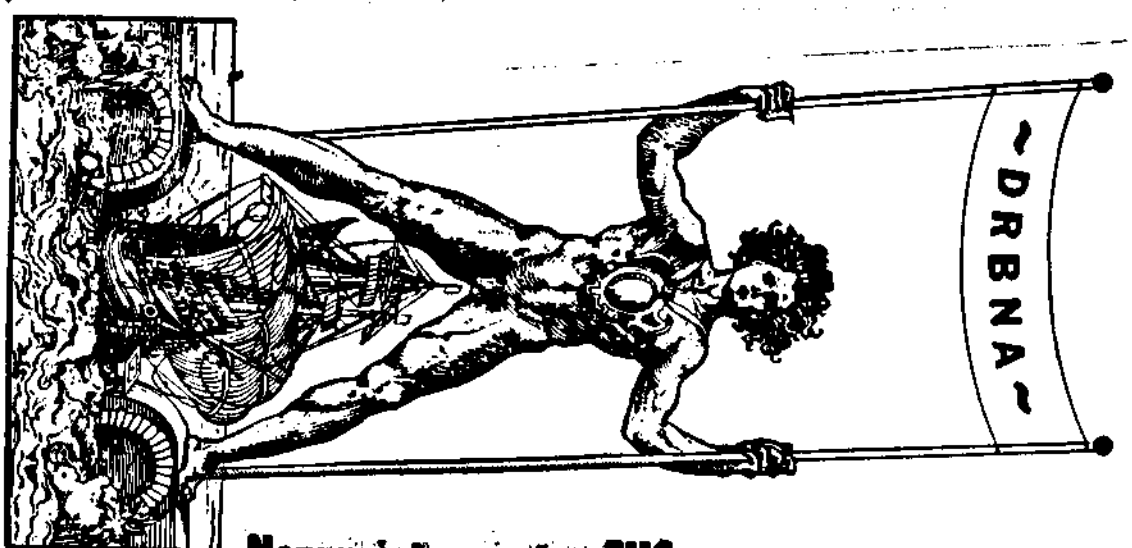

Wir wünschen Ihnen viel Spaß bei unserem Test – und ärgern Sie sich nicht „tierisch", wenn Sie eine Frage nicht beantworten können

Nezaměstnanost v EHS

Brusel: Nezaměstnanost v členských zemích EHS dosáhla v lonském roce nové rekordní úrovně. Práci hledá v zemích „Společného trhu" marně 16,1 miliónu lidí, což je o 200 000 více než před rokem. Tyto údaje, které nezahrnují Řecko, Španělsko a Portugalsko, zveřejnil statistický úřad Evropských společenství Eurostat. Nejvyšší míru nezaměstnanosti má již delší dobu Irsko kde je bez práce 18,5 procenta všech obyvatel v činném věku, což je podstatně více než průměr celého EHS. Loni se opět výrazně zvýšil počet nezaměstnaných žen.

● Na 216 000 lidí stoupl v prosinci 1988 počet nezaměstnaných v pětimiliónovém Dánsku. Oznámil to ústřední statistický úřad.

„Weltmeister der Entspannung"
„Prawda"
sowjetische Parteizeitung, über Bundesaußenminister Genscher

„Ich warne davor, Gorbatschows jüngste Initiativen zu verwerfen"
Hans-Dietrich Genscher
Bundesaußenminister (FDP)

Nová šance nejen pro diabetiky

Významný objev ústavu ČSAV • Na kyselinu skořicovou s českým důvtipem

Nezřídka zplodí vědecký objev náhoda. Se zatvrzelou neústupností vždy stála jako nejvěrnější sudička u kolébky umělých sladidel, jež bez výjimky vděčí za svůj vznik badatelské vášni objevit všechno možné. Také nové umělé sladidlo usparam s obchodním názvem Usal, k němuž směřují naděje diabetiků, spatřil poprvé v r. 1965 jistému americkému chemikovi na prstech jen nedopatřením, když jimi chtěl polapit jakousi nezvěstnou substanci pro léčení žaludečních vředů. Výsledek jeho nezdařeného pokusu měl však lahodnou, intenzívně sladkou chuť.

Nám laikům tohle tvrzení připadá nepochopitelné, nevědecké a navýsost pofouchlé, ale proč nevěřit uznávaným autoritám, že kromě náhody v mnoha případech neznáme jinou spolehlivou metodu. Nikdo totiž nedokáže předem stanovit, co a jak z přeplněné chemické a biochemické kuchyně namíchat, aby výsledná látka dráždila naše chuťové pohárky na jazyku oním dobře známým způsobem, který v ústech vykouzlí milý pocit sladkosti. Pochopitelně s výjimkou těch přípravků, jejichž vlastnosti jsme v minulosti již bezděčně odhalili, dodávají. Při syntézách takových nových produktů je situace o to komplikovanější, že například stačí, aby řetězce molekul stejné chemické sloučeniny měly otáčivost doprava, a ne doleva, a kýžená sladkost látky je ta tam. Ovšem na druhé straně víme, že náhoda dává jen počáteční impuls a výsledný úspěch závisí na tvrdé práci, invenci a houževnatosti vědeckých pracovníků.

Ing. M. Hájek, CSc.

Mohli bychom si říci, proč starosti tohoto druhu nepřenecháme v zemi tolik ceněného „bílého" zlata, raději jiným. Tímhle bychom však prokázali notný stupeň ignorance vůči půlmiliónové obci diabetiků a dalším zástupcům těch, kteří oprávněně vytýkají řepnému cukru vysokou kalorickou hodnotu. Zájmy této skupiny obyvatelstva velmi prosazuje rovněž vláda ČSSR, vždyť před nedávnem přijala účinná opatření k rozvoji výroby umělých sladidel v rámci svého diabetologického programu.

POLIČILI NA VELIKOU RYBU

Kdo se o věc příliš nezajímá, nemůže vědět, že „cukrovkáři" u nás nemají snadný život. Na trhu stále chybí dostatek dia potravin všeho druhu. A umělá sladidla? Sacharin a jeho „příbuzné" koupíte sice v každé drogerii, jenže po nich sáhne spotřebitel jen v krajní nouzi. Nevytýká se jim pouze „kovová" chuť, která dokáže pocit sladkosti náležitě zprotivit, ale i omezené možnosti použití. Usal nepříjemné vlastnosti nemá, výhodou je i jeho podstata; jde vlastně o jednoduchou stavebnici dvou aminokyselin.

Léčiva Praha dodávají na náš trh i velmi žádaný výrobek Usal, ale v tak omezeném množství, že je spíš důvodem k mnoha mrzutostem než k radosti. Kdo sežene krabičku se sto tabletkami, toť může mluvit o větším štěstí, než kdyby trefil výhru ve Sportce. Domácí produkce Usalu totiž vychází z některých zahraničních, velmi drahých surovin a je proto sešněrována na skromnou míru. Jiskru naděje vykřesal naštěstí pro všechny diabetiky Ústav teoretických základů chemické techniky Čs. akademie věd v Praze-Suchdole, jehož pracovníkům se podařil objev, který klíčovou složku k výrobě Usalu odkazuje zcela na domácí zdroje surovin.

Před několika lety se podařilo jiným vědcům na opačné straně Zeměkoule zjednodušit produkci fenilalaninu, jednoho ze dvou základních kamenů k výstavbě aspartamu. Jejich revoluční biotechnologická metoda přizvala na pomoc geneticky vyšlechtěný enzym, který fenilalanin lehce stvoří z kyseliny skořicové. Spousta technologických problémů tím pádem světovým firmám, jež se zabývají umělými sladidly, ubyla. Jenže pro nás měla tahle výhra sotva poloviční hodnotu; v Československu ani v jiném státu RVHP nikdo kyselinu skořicovou nevyráběl. Chemický průmysl pro potřeby Usalu dovážel meziprodukt v omezeném množství ze zahraničí, ovšem naše potřeba byla mnohonásobně vyšší.

A tady začíná role týmu vědeckých pracovníků pod vedením ing. Milana Hájka, CSc., jež zapadá do příběhu o kyselině skořicové. Když tito lidé hledali počátkem 7. pětiletky vhodnou náplň své výzkumné činnosti, volili mezi dvěma možnostmi. Buď se vydají prošlapanou cestou při vylepšování již známých metod, nebo si zahrají v ruletě štěstí. Pustí se na tenký led za objevem něčeho zhola nového. A protože v jejich žilách kolovala odvážná krev a jejich mozky byly naplněny touhou dokázat něco velkého, zvolili druhou alternativu. Rozhodli se najít nový levný způsob výroby kyseliny skořicové z dostupných tuzemských surovin.

„Jako rybář v Hemingwayově příběhu Starec a moře jsme se vypravili do neprobádaných končin pro svou velkou rybu," vzpomíná na dobu nedávno minulou inženýr Hájek. „A jako on jsme byli vystaveni nebezpečí, že se navrátíme zpátky s ostudou a prázdnýma rukama."

Více renomovaných pracovišť v zahraničí už vyzkoušelo nápad, že by bylo možné získat kyselinu ze styrénu. Od této myšlenky však dříve nebo později dal každý ruce pryč, protože v průmyslových podmínkách je to neřešitelné. Jakmile se totiž pootevřela stavidla chemické reakci, dostavila se vždy řetězová reakce, na jejímž konci čekal výzkumníky stejný výsledek. Polystyrén — plastická hmota, jež slouží naší potěše už pěknou řádku let.

S PLNOU SÍTÍ

Kdyby se podařilo řetězovou reakci zastavit v jejím zrodu, máme vyhráno. Tak uvažovali naši vědci, přestože věděli, že všichni prohlásili zvládnutí radikálové adiční reakce za nemožné. Další dva roky se v laboratořích nad Prahou pokoušeli o „kvadraturu kruhu" a výsledek pokusů vždycky dal zapravdu světu i domácím kritikům. Našlo toi

A přece se nakonec našel prostředek, který dokázal radikál zkrotit, aby si už nemohl dělat, co se mu zlíbí. Katalyzátor, jenž ovlivní chemické procesy podle našich přání. Československým vědcům se to podařilo. Našli pomocníka se všemi pěti „pé" — velmi levného, aktivního, z domácích zdrojů, pracujícího energeticky nenáročně, účinně a kvalitně. Během jedné pětiletky několik čs. odborníků našlo vhodný recept na kyselinu skořicovou, nad kterou si lámou jinde hlavu už desítky let. Badatelská bárka přirazila do našeho přístavu s plnou sítí, s cenným úlovkem, jenž je dnes chráněn patentem ve všech průmyslově nejvyspělejších státech světa.

Uznání doma i v zahraničí pak už na sebe nenechává dlouho čekat. Patří mezi ně zlatá medaile na loňském Invexu v Brně i zájem západních firem na výstavách v Birminghamu, Bruselu a Helsinkách. Množí se žádosti o licence i mezinárodní spolupráci.

Přes všechny úspěchy však „cukrovkáře" nejvíc zajímá, kdy budou mít Usal plně k dispozici podle svých potřeb. Odpověď zní: do dvou let. Ve stavbě je zařízení v Praze, jež bude v roce 1988 chrlit miliony tablet. Svůj příspěvek chystá i Tukový průmysl, jenž připravuje výrobní provoz v Rakovníku, ze kterého by zásoboval nejen vlastní producenty voňavé kosmetiky, ale část kyseliny skořicové by nabídl k přípravě Usalu. Půjde-li tedy všechno podle dnešních představ, budou za několik let uspokojeni i další zájemci o umělá sladidla.

Blýská se tedy na lepší časy, přesto však tempo zavádění vědeckého poznatku do praxe je neúměrně pomalejší než jeho zrod v ústavu ČSAV. Opět se potvrzuje, že našim mozkům to myslí rychleji a lépe, než se daří jejich výsledky v provozu „zhmotnit".

Pro kyselinu skořicovou mluví mnoho dalších důvodů. Má velké využití také v potravinářském průmyslu jako ideální konzervační látka, dokáže dát kosmetice příjemnou vůni a nové možnosti dává mikroelektronice k jejímu dalšímu rozvoji.

Dnes se hodně hovoří i na nejvyšší úrovni o nutnosti nově, odvážně myslet, oprostit se od stereotypů, nebát se případného rizika. Autoři nové metody dokázali uvažovat jinak než celý okolní vědecký svět, vzali na svá bedra i nepříjemnou možnost, že po několika letech usilovné badatelské práce ukončí experimenty s nulovým efektem. Nebáli se, a proto zvítězili.

Případ Waldheim stále otevřený

DENÍK Washington Post uveřejnil nedávno zprávu, že ukořistěné nacistické dokumenty potvrzují přímou odpovědnost vojenské jednotky, jejímž příslušníkem byl i nynější rakouský prezident Kurt Waldheim — za

obwohl im Besitz gültiger Pässe und Visa — bereits nach zehn Minuten vom CSSR-Übergang Roßhaupt zurückgeschickt worden. Den CSSR-Grenzern sei lediglich die kunterbunt bemalte Karosserie ihres 2 CV ein Dorn im Auge gewesen, da sie nicht den üblichen Pkw-Lackierungen entsprochen habe.

„Ente" war zu blumig...

WAIDHAUS, 11. Februar (dpa). Eine mit Blumen bemalte „Ente" hat die Reise von vier Studenten aus Eutin (Ostholstein) nach Prag verhindert. Wie die zwei Frauen und zwei Männer im Alter von 18 bis 22 Jahren am bayerischen Grenzübergang Waidhaus berichteten, sind sie —

deportace jugoslávských civilistů do koncentračních táborů po bojích v Kozaře.

Celkový počet deportovaných se odhaduje na 68 000 — z toho 23 000 dětí mladších čtrnácti let. Tisíce dětí pochod do táborů nepřežily a asi 11.000 jich zemřelo v zvláštních dětských táborech hlady.

Zda se Kurt Waldheim na těchto akcích své jednotky osobně podílel, prokázáno není. Nepochybné však je, že byl jedním z osmi důstojníků wehrmachtu, kterým chorvatská ustašovská „vláda" udělila Řád krále Zvonimíra za „hrdinskou odvahu v boji proti banditům na jaře a v létě roku 1942".

WALDHEIM JE HUDA!

„...A ČETUĆI „ ZU BLÖD...!"

JEHO SVÁTOST SPORTOVEC

Koncem minulého roku podnikl papež Jan Pavel II. turné po Austrálii — za šest dní. Po trase Canberra-Brisbane-Sydney-Hobart-Melbourne-Darwin-Alice Springs-Adelaide-Perth. Ti ze čtenářů PI, kdož si prožili Austrálii na vlastní kůži, mi jistě potvrdí, že se jedná o mimořádně namáhavou cestu. Zvláště pro šestašedesátiletého člověka.

Vynikající sportovní výkon by to svým způsobem ale byl v každém věku. Karol Wojtyla však je — a vždy býval — sportovec tělem i duší. Dokázal to ostatně hned po svém zvolení hlavou katolické církve, když si vyminul, že se jeho korunovace nebude konat v termínu, ve kterém měla italská televize přenášet významný fotbalový zápas. Kardinálové se sice zhrozili, avšak řadový věřící zajásal: *Tento papež je náš člověk!*

Kromě fotbalu miluje Jan Pavel II. tenis, plavání (ve Vatikánu si dal hornem nainstalovat vlastní bazén), kanoistiku, horolezectví a ze všeho nejvíc lyžování.

Vždyť kardinála v lyžařském obleku pochopitelně nepoznal. Zaujal podezřavé do jeho dokladů a zařval: *„Ty starej blázne, víš vlastně, komu jsi ukradl papíry? Kardinálovi! Zavřou tě až zčernáš!"* Věc se nakonec vysvětlila, pohraničník se slušně omluvil a dodal: *„S Dědou Mrazem na sanich nás obšlovali ve škole. Že jsem ale potkal živýho kardinála na lyžích, tak to mi klučí v hospodě věřit nebudou."*

Kdysi, když byl ještě krakovským kardinálem, vyrazil na prkénkách do Beskyd. Nedaleko čs. hranic byl zastaven polskou pohraniční stráží. Vo-

Je vůbec připustné, aby kardinál lyžoval? Tak se ptali nejen pohraničníci: otázku si kladli i někteří konzervativci z církevních kruhů. Karol Wojtyla odpovídal: *„Není přípustné, aby kardinál lyžoval špatně!"*

Být papežem vyžaduje mnoho odříkání a obětí. Jan Pavel II. nejhůře snáší, že mu zbývá tak málo času na aktivní sportování. Dobře to chápou jeho spolužáci ze školy ve Wadowicích; vzpomínají na něho jako na mimořádně aktivního chlapce, nadšeného sportovce, cítíle poezie a ochotnického divadla. Jako fotbalista nejraději chytal. Když stál Karol v brance, těžko se mu dával gól...

Nejen nedostatek času, ale i zvýšená bezpečnostní opatření po pokusu o atentát mají za následek, že se nyní papežské sportování omezuje ponejvíce na plavání procházky a občasný tenisový mač. Častým hostem na vatikánských kurtech bývá polský profesionál Wojtek Fibak, který říká: *„S Jeho Svatostí si zahraju líp než ve Wimbledonu..."*

Block-„Demokratisierung"

Der sowjetische Generalsekretär Gorbatschow hat ein Anrecht darauf, beim Wort genommen zu werden. In seiner Rede vor dem Zentralkomitee sagte er – und dabei sollte man den amtlichen Übersetzungen trauen –, daß „die Demokratisierung nicht nur eine Losung, sondern das Wesen der Umgestaltung ist". Von „Liberalisierung", wie westliche Kommentatoren Gorbatschows Streben gerne nennen, war keine Rede; wie sollte es auch. Liberalisierung ist das genaue Gegenteil von dem, was der sowjetische Parteichef anstrebt; ihm geht es um die Ordnung und Verfestigung des Sozialismus auf dem Wege zum Kommunismus. „Demokratisierung" ist dabei das als wirksam erkannte Mittel zum Zweck und gewiß nicht im „westlichen" Sinne verstanden. Es ist jedenfalls ein Mittel, das sympathischer sein könnte als manches bisher in der Sowjetunion und in der kommunistischen Welt gebrauchte Instrument.

Gorbatschow ist ein verhältnismäßig junger Staatsführer: er kann es sich leisten, in Jahrzehnten zu denken, auf langfristige Entwicklungen zu setzen und dennoch zu hoffen, daß er die Ernte noch selbst einfahren kann. Die Männer, mit denen er sich umgibt, gehören zunehmend seiner Generation an, sie alle wissen, daß sie nicht nur für eine langfristige Idee, sondern auch für ihre eigene Zukunft arbeiten. Dies unterscheidet sie von manchen der führenden Personen an der Spitze der anderen Mitglieder des sozialistischen Bündnisses. Bei dem Treffen des sowjetischen Außenministers Schewardnadse mit dem Staats- und Parteichef der DDR und ebenso bei den Gesprächen mit dem tschechoslowakischen Parteichef Husak traf nicht nur ein Vertreter der Großmacht mit den Vertretern von Mittelmächten zusammen, sondern es waren auch Männer, von denen der eine sein Lebenswerk noch vor sich hat, während die anderen es fast hinter sich haben.

Es entspricht der mehr als vierzigjährigen Übung zwischen der mit dem Anspruch des Befreiers auftretenden Sowjetunion und den zu Gefolgsmächten gemachten mittel- und osteuropäischen Ländern, daß die revolutionäre Vormacht den Kurs vorgibt. So ist es vollkommen selbstverständlich, daß sich sofort nach Abschluß der Sitzung des Zentralkomitees und wenige Tage nach der als „revolutionär" empfundenen Rede seines Generalsekretärs der Außenminister auf den Weg machte, um die Botschaft den exponiertesten Verbündeten zu überbringen. Die sowjetischen Parteiführer sind von der alleinigen Richtigkeit ihres neuen Weges überzeugt, und es entspricht ihrer Auffassung von Anleitungspflicht gegenüber den kleineren ideologischen Partnern, ihnen diesen Weg nahezulegen.

Es ist angebracht, die grundsätzlichen Aussagen Gorbatschows über die innerstaatliche – die Partei und die Parteilosen umfassende – Demokratisierung auch auf das zwischenstaatliche Feld des Warschauer Paktes zu übertragen, aber auch den Satz: „Bei weitem nicht alle von ihnen haben sich wirklich in die Umgestaltung eingereiht, sie gehen an die Fragen nicht prinzipienfest und kühn genug heran und verhalten sich gegenüber Mängeln nicht kritisch genug." Kann es da überraschen, daß der rumänische Alleinherrscher Ceausescu darauf beharrt, es bisher richtig gemacht zu haben, und öffentlich kundtut: „Jede Konzeption, die den Einfluß der Partei auf die Lenkung der Unternehmen schmälert, hat keine reale Beziehung zum wissenschaftlichen Sozialismus und revolutionären Blick in die Zukunft"? Gorbatschow und Ceausescu ist heute wahrscheinlich nur die Erkenntnis gemeinsam, daß die Verwirklichung der Moskauer Thesen den Bukarester Familienclan, der verantwortlich ist für Kälte, Hunger und Aussichtslosigkeit in Rumänien, hinwegfegen würde. Wenn Schewardnadse die Konfrontation nicht scheut und nach Bukarest reist, wird Ceausescu den sowjetischen Emissär gewiß nicht stundenlang stehenlassen, wie er dies Gerüchten zufolge mit unliebsamen Besuchern zu tun pflegt.

Gorbatschows Idee mag neuartig in der sowjetischen Nachkriegsgeschichte sein; mit der Berufung auf Lenin erweist er nicht nur seine Reverenz vor dem Staatsgründer, sondern verschafft er sich auch die Legitimation zur Abwendung von manchem Führer der Zwischenzeit. Seine Idee trifft auf entsprechende Resonanz in weiten Kreisen der Bevölkerung der DDR, Ungarns, der Tschechoslowakei, Polens und Rumäniens, wohl auch Bulgariens. Doch scheinen manchen altgedienten Kommunisten einige Begleiterscheinungen bekannt vorzukommen. Honecker soll, so wird den amtlichen Verlautbarungen entnommen, sich abwartend verhalten. Er legte sogar – kaum war Schewardnadse abgereist – öffentlich Wert darauf, daß „jede Partei heute selbständig und eigenverantwortlich ihre Politik unter Berücksichtigung der nationalen und internationalen Bedingungen ausarbeiten und durchführen" müsse. Die tschechoslowakische Führung, die vor zwei Jahrzehnten auf Moskauer Druck zustande kam, greift hingegen das Moskauer Beispiel behend auf und setzt geschwind zu Veränderungen an. Und in der ungarischen Partei, wo die Kronprinzen sich plötzlich der Moskauer Empfehlung ausgesetzt sehen, auch die Parteikader wählen zu lassen, erkennen manche mit gemischten Gefühlen, daß Gorbatschows Demokratisierungsvorstoß über die eigenen Absichten hinausgeht. Jede regierende Partei will selbst bestimmen, wieweit sie in ihrem Land „demokratisiert", alle sehen aber, daß die Sowjetunion den Block mit einer neuartigen Klammer versieht.

Hej, hore háj, dole háj,
hore hájom chodník,
moj otec bol dobrý,
já okrádám podnik ...

Růst obchodu ČSSR-SSSR

Moskva: S výsledky československo-sovětské obchodní spolupráce v roce 1986 a s jejími letošními perspektivami seznámil na tiskové konferenci v Moskvě sovětské a zahraniční novináře ředo-vyslanec, vedoucí Obchodního zastupitelství ČSSR v Moskvě F. Mareš. Prohlásil, že protokol o výměně zboží mezi ČSSR a SSSR na rok 1986 předpokládal obrat přes 13 miliard rublů a podle předběžných údajů již lze konstatovat, že dosažené výsledky tento plánovaný obrat přesahují. Přes některé problémy se daře rozšiřovat vzájemná obchodní výměna, podíl SSSR na čs. zahraničním obchodu dosáhl 45 procent a Československo je nyní na druhém místě v obratu zahraničního obchodu SSSR.

Autor se mýlí v tom, ze Českosl. "ihned" přistoupilo k reformám.Reformy hospodářství se nepřipraví jednak přes noc a jednak se čsl.reformy připravivaly už dávno před lednovým zasedáním ÚV KSSS. Facit:Čs.Old Boys nevítají"demokratizaci" a vyčkávají "Zpoza bučky", jak to s MSG dopadne, protože se domnívají, že ho armáda donutí k návratu ke stalinizmu... Jajse!

Tempel für Göttin Gandhi

NEU-DELHI, 12. Februar (dpa). Die im Oktober 1984 ermordete indische Premierministerin Indira Gandhi wird schon in Kürze in einem südindischen Tempel als Hindu-Göttin einen prominenten Platz einnehmen. Für Göttin Indira entsteht zur Zeit in der Küstenstadt Rajahmundry ein hinduistisches Gotteshaus, in dessen Zentrum auf einer stilisierten Erdkugel eine 180 Zentimeter große Bronze-Statue Frau Gandhis stehen wird. Die Tageszeitung „Hindustan Times" berichtete, die bronzene Göttin Indira und der Tempel seien ausschließlich von Anhängern der Regierungschefin aus Spenden finanziert worden.

Méně vozů Jugo

Firma Jugo America dovezla z Jugoslávie loni pouze 40 000 automobilů Jugo GV (proti plánovaným 60 000) a bylo z nich prodáno 35 959. Mluvčí firmy oddvodnil nedosažení plánovaného dovozu tím, že firma se loni rozhodla zpomalit produkci a prodej 170 dodatečných změn v konstrukci automobilu, aby více vyhovovaly požadavkům amerického trhu. Letos už Jugo počítá s prodejem 70 000 automobilů, ale potíž je v tom, že američtí obchodníci nedostávají tolik vozů, kolik by potřebovali, a u některých je čekací doba 30 až 40 dnů. (z)

OBYVATELÉ periferních čtvrtí města Enugu v nigerijském státě Anambra zažili nepříjemný šok. Po západu slunce pro ně místo odpočinku nastupuje doba nerovné bitvy proti mnohonásobně početnějšímu nepříteli — moskytům. Z míst položených blízko u řek a vodních nádrží musejí být obyvatelé evakuováni. Lékaři se obávají propuknutí epidemie malárie.

VOLTAŘE HEDÍ NA KOLEČKOVÝCH BRUSLÍCH...

Schutz für Gläubige

WILLIAMSVILLE, 9. Februar (AFP). Der Pastor einer protestantischen Kirche im US-Bundesstaat New York hat am Sonntag während des Gottesdienstes Präservative als Schutz vor Aids-Ansteckungen verteilt. Die einzige Möglichkeit, die Ausbreitung dieser furchtbaren Krankheit zu verhindern, sei Abstinenz oder aber die Benutzung eines Kondoms, versicherte Carl Titchener von der Kanzel. Als er dann begann, 125 Schachteln mit je drei Präservativen an die Gläubigen zu verteilen, wurde ihm — nach anfänglichem Stutzen — donnernder Applaus zuteil.

Vor der Kirche hatten ein Dutzend Demonstranten Stellung bezogen — zum größten Teil Katholiken — unter dem Motto: „Wenn Sex gefahrlos ist, bedeutet das nicht, daß er moralisch ist."

Aufgespießt

„Wer durch Schütten aus einer Bierdose das Diensthemd eines Polizeibeamten vorsätzlich mit Bier durchnäßt, begeht Sachbeschädigung. Der Polizeibeamte kann als Nutzungsberechtigter des Diensthemdes wirksam Strafantrag stellen."

Aus dem Leitsatz einer Entscheidung des OLG Frankfurt a. M. vom 25. April 1986, die jetzt in der Neuen Juristischen Wochenschrift veröffentlicht wurde.

*

„Es ist also grundsätzlich unsinnig zu fragen, wieviel Becquerel sind für mich schädlich. Das ist genauso, wie wenn jemand mit einem Maschinengewehr blind in die Menge schießt; da kann man auch nicht fragen, wie viele Kugeln sind tödlich? Sondern jede einzelne ist tödlich, und es kommt nur auf die Chance an, getroffen zu werden, und die ist um so größer, je mehr Kugeln pro Sekunde in die Menge abgeschossen werden, entsprechend den Strahlungsblitzen (angegeben in Becquerel) pro Sekunde."

Der Kernkraftgegner und Physikprofessor Jens Scheer in der Zeitschrift „atom".

Todmüde in den Zeugenstand

WÜRZBURG, 10. Februar (dpa). Die Klage, daß zunehmend unausgeschlafene Polizisten vor Gericht „ausgeruhten Richtern, Anwälten und Sachverständigen gegenüberstehen", hat die Gewerkschaft der Polizei in Unterfranken erhoben. Dies sei nicht der Wahrheitsfindung dienlich, wußte die Bezirksgruppe am Dienstag in Würzburg zu berichten. Die Gerichte nähmen kaum Rücksicht auf den Dienst der Beamten.

Nicht selten müßten Kollegen unmittelbar nach einem zwölfstündigen Nachtdienst zu einem Gerichtstermin und dort übermüdet oft lang auf eine Vernehmung warten. Geschickte Rechtsanwälte nutzten gelegentlich diese Situation aus und meldeten beispielsweise Zweifel an der Glaubwürdigkeit der Aussagen an.

„PAK VYPOVÍDAJÍ ZE SNA...

• **Pět set třicet tun** jedovatého arzeniku objevili belgičtí ochránci životního prostředí ve starých dolech u průmyslového města Reppel v provincii Limburg. Spodní voda v širokém okolí „černé skládky" je zamořena. Přímo na skládce je stupeň znečištění vody tisíckrát vyšší, než je přípustná hodnota.

• **Nový světový rekord** byl včera vytvořen na zkušebním železničním okruhu v japonské prefektuře Mijazaki. Vlak na magnetickém polštáři zde vyvinul rychlost 400 kilometrů za hodinu.

• **Podíl žen** na celkovém počtu pracujících v Británii se podle nejnovějších statistických údajů zvýšil za patnáctileté období od roku 1971 z 38 na 44 procent.

Waldeslust ade

MÜNSTER, 11. Februar (dpa). Der deutsche Wald hat nach Ansicht des Präsidenten des Bauernverbandes, Constantin Freiherr Heereman, seine Funktion als verschwiegener Ort für Schäferstündchen verloren. Bei der Eröffnung einer Forstausstellung am Mittwoch in Münster sagte er: „Die Jugend von heute bevorzugt zur Zweisamkeit weniger den feuchten Waldboden als die trockenen Polster ihrer Autos." Heereman meinte in diesem Zusammenhang, der Wald stünde allen Mitbürgern offen, die angelegten Wege für erholungssuchende Bürger reichten aber aus.

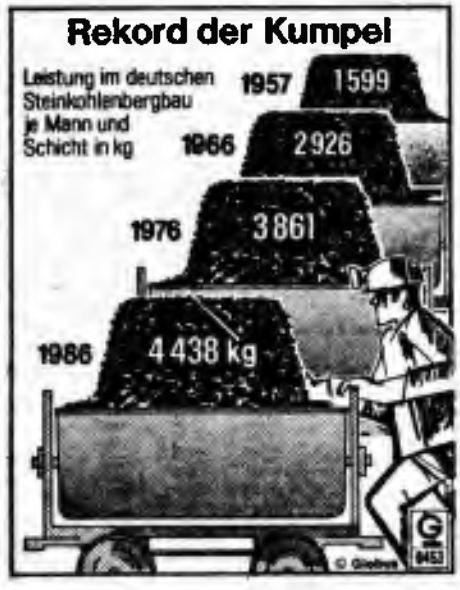

Lékaři varují

MOSKVA: Lékařské a fyzikální fakulty ve Sverdlovsku, Lvově, Čeljabinsku a v dalších sovětských městech vydávají předpovědi magnetických bouří. Lékaři považují náhlé geomagnetické změny za nebezpečné zejména pro lidi s ischemickou chorobou srdeční a s vysokým krevním tlakem. Ve dnech magnetických bouří nebo těsně před nimi se u těchto nemocných pravidelně zhoršuje zdravotní stav.

■ **LÉKAŘSKÁ FAKULTA ve Sverdlovsku se tímto problémem zabývá již řadu let a do svých odborných závěrů zahrnula nejen všechny dostupné údaje o svých pacientech, ale rovněž statistická data z činnosti služby první pomoci.**

■ **MAGNETICKÉ BOUŘE se však projevují nepříznivě také u lidí zcela zdravých, u kterých lékaři v takových dnech prokázali výrazné snížení pracovní schopnosti a pocity náhlé nevolnosti.**

■ **MAGNETICKÉ BOUŘE jsou způsobovány nezvykle silným vyzařováním sluneční plazmy, která při dopadu na magnetosféru Země vyvolává poruchy magnetického pole. Sovětští lékaři varují před 9. únorem a před posledním týdnem v únoru, kdy má opět dojít k magnetickým bouřím.**

■ **LÉKAŘI DOPORUČUJÍ**, aby se v těchto dnech lidé vyhýbali velké fyzické a duševní námaze, nepili mnoho alkoholu a omezili kouření.

Nejen aféra „ponorky"...

ALE I JINÝ...

Západoněmecká aféra kolem prodeje konstrukčních plánů ponorek do Jihoafrické republiky vyvolala koncem loňského roku velký rozruch, celou záležitost vyšetřuje zvláštní parlamentní výbor. Ukazuje se, že do skandálu je zapleten úřad spolkového kancléře a sám Helmut Kohl, a to hlouběji, než se původně předpokládalo. Vyšetřovatelé aféry „ponorka" se však domnívají, že záměrné.

Z dosavadního vyšetřování parlamentního výboru vyplývá, že firma Howaldtswerke-Deutsche Werft (HDW) a konstrukční kancelář IKL Lübeck, které se na obchodu s rasistickým režimem v Pretorii podílely, dopravily do JAR pořeh né podklady ke stavbě ponorek na mikrofilmech v diplomatických zavazadlech. Jde o hrubé porušení embarga OSN. Šéf konstrukční kanceláře ponorek v Lübecku Lutz Hoge ve druhé polovině ledna před parlamentním výborem prohlásil, že souhlas k prodeji plánů byl dán při telefonním rozhovoru s kancléřským úřadem. O nezákonném charakteru „obchodu" věděla ministerstva hospodářství NSR, však nic proti němu nepodniklo. Zástupci Strany zelených ve vyšetřovacím výboru konstatovali, že se na celé věci podílely rovněž další přední západoněmecká společnosti jako např. Siemens, Krupp-Atlas Elektronik, MTU a další.

Protokoly, které nyní byly dány k dispozici parlamentnímu vyšetřovacímu výboru, obsahují mj. poznámku z let 1984–85, podle níž byl dohodnut souhlas se středním variantu" se podle výpovědi svědků přímlouval i kancléř Kohl. Mezi dokumenty, které má nyní k dispozici vyšetřovací výbor, se objevila také dodatečná smlouva uzavřená mezi oběma západoněmeckými firmami, které se na legálním obchodu s JAR podílely, o jihoafrickou firmou Sandock. Objevení tohoto dokumentu, který byl dříve příslušnými vládními místy NSR označen za falšný, vzbudilo pozornost zejména proto, že zástupci vlády ve svých výpovědích před vyšetřovacím výborem dosud tvrdili, že žádné spisy k tomuto případu nemají.

V souvislosti s aférou kolem prodeje konstrukčních plánů ponorek do Jihoafrické republiky se zbraní připomíná, že západoněmečtí obchodníci se zbraněmi jsou stále aktivnější a tlačí se silněji do oblastí a na trhy, které pro ně byly dříve uzavřeny. Přitom se pouka zuje na skutečnost, že za období vlády koalice CDU/CSU-FDP v čele s H. Kohlem se povolení a podmínky pro tento druh exportu výrazně zlepšily. I dodávky těžkých zbraní se maskují jako civilní zásilky a zbrojní výroba se dodávkami licencí či zřizováním pobočných firem často přesouvá do zahraničí. Není výjimkou, že dodávky jsou organizovány přes zahraničního partnera jako „kooperace".

Přesné údaje o exportu západoněmeckých zbraní nejsou k dispozici, ale podle americké Agentury pro kontrolu zbrojení a odzbrojení ši čí Stockholmského ústavu pro průzkum otázek míru vyvážela NSR od začátku 80 let každoročně zbraně za nejméně 2,5 miliardy marek. Západoněmecký týdeník Die Zeit tento export odhadl na 5,8 miliardy marek jen v r. 1985. Většina zbraní je přitom určena pro rozvojové země. Pravicovým a militaristickým kruhům v NSR and to nestačí a prosazují další zvýšení vývozu západoněmeckých zbraní. (hd)

ČÍNA LONI ZVÝŠILA těžbu zlata o 14,1 procenta. Odhaduje se, že cena loni vytěženého zlata má na světovém trhu hodnotu 3,5 miliardy dolarů, což je významné za situace, kdy loňský deficit zahraničního obchodu dosáhl 11 miliard dolarů. Plná polovina těžby zlata v ČLR pochází z malých dolů, jež provozují provincie a místní orgány lidové moci, družstva i jednotlivci. Podle deníku China Daily mají v Číně pracuje asi 200 000 soukromých zlatokopů.

SVĚTOVÝ REKORD ve skákání přes švihadlo vytvořili v sobotu Američané Bob Commers a Randy Schneider, kteří na soutěži v Johnstownu (Pensylvánie) vydrželi nedle sebe poskakovat 13 hodin, 15 minut a 47 sekund. 36letý B. Commers již předtím dva srdeční infarkty a mozkovou příhodu. Ke švihadlu ho přivedla nadměrná váha — jeste před několika lety vážil 131 kilogramů — a paramedikové mu řekli, že mu zbývají již jen tři roky života. Po velmi intenzivním tréninku zhubl o 60 kilogramů a dostal se do výborné fyzické kondice.

• **Egyptský dluh** vůči zahraničí v civilních devizových výdajích vzrostl ke konci roku 1986 na 42,6 miliardy dolarů. Napsal to egyptský list Al-Ahalí.

Jeden mistrovský nástroj ročně ● Petrof I. Mondial pro UNESCO

Výroba klavírů a pianin má ve východních Čechách dlouholetou tradici. Již v roce 1864 zde byla založena světoznámá firma Petrof, v jejíž činnosti úspěšně pokračují Československé hudební nástroje, odštěpný závod Piana Hradec Králové.

K. Gott s R. Roklem (vlevo) a K. Vagnerem (zcela vpravo) při návštěvě vývojového oddělení o. z. Piana Hradec Králové

„Za více než 250 let existence klávesových nástrojů byl vývoj některých prvků prakticky ukončen. Přesto se dosud nabízí dost možností, jak nástroj dále zdokonalovat a přizpůsobovat měnícím se potřebám interpretů. Vždyť rozvoj přenosové a záznamové techniky, ale také změny v bytové architektuře i v hudebním školství přinášejí stále nové a nové požadavky. Proto bylo v roce 1954 založeno také naše oddělení," vysvětluje vedoucí vývoje OZ Piana Hradec Králové R. Kubát.

Od té doby pracovníci vývojového oddělení zkonstruovali a postavili přes 100 prototypů pianin a klavírů. Drtivá většina z nich byla zařazena obo-

rovou zkušebnou generálního ředitelství ČSHN do I. stupně jakosti, přičemž hodnocení tónových vlastností provádí odborná komise v čele s dr. V. Holzknechtem a hodnocení designu člen Svazu českých výtvarných umělců akad. arch. J. Tatoušek.

Vývojové oddělení však připravuje i speciální koncertní klavíry, které jsou určeny nejlepším hudebním tělesům a sólistům. Nechybí na předních domácích a zahraničních koncertních pódiích i v rozhlasových a televizních nahrávacích studiích, jsou vystavovány na Světovém veletrhu hudebních nástrojů ve Frankfurtu nad Mohanem a zapůjčovány na Pražské jaro, Smetanovskou klavírní soutěž i další mezinárodní hudební festivaly. Z rozhodnutí vlády ČSSR a na návrh mezinárodní hudební rady IMC byl v roce 1980 postaven ve vývojovém oddělení pro UNESCO mistrovský klavír Petrof I. Mondial, který je umístěn v pařížském sídle této organizace.

Kromě výroby prototypů postaví ročně ve vývojovém oddělení jeden mistrovský nástroj. Ten poslední, klavír Petrof I. Mondial — opusové číslo 423 697, byl loni v prosinci prodán za 330 tisíc korun nahrávacímu studiu hudebního vydavatelství OPUS Bratislava. Ještě v průběhu stavby si jej prohlédli národní umělec K. Gott, klavírista R. Rokl i celá řada hudebníků a stavitelů klavírů z celého světa.

„Velký podíl na stavbě prototypů a mistrovských nástrojů, ale také restaurování vzácných historických klavírů," říká na závěr R. Kubát, „má především BSP vývojového oddělení, jejímž patronem je klavírní virtuóz, zasloužilý umělec doc. I. Moravec, a vedoucím B. Stejskal. Tento kolektiv získal již před pětadvaceti lety titul BSP i celou řadu dalších ocenění včetně Diplome d'honneur ze Světové výstavy v Bruselu. V roce 1984 byl za vynikající výsledky v oblasti inovace a vývoje zapsán do Knihy cti ROH a loni navržen na propůjčení Národní ceny ČSR".

TO STEJNĚ NEUMÍ HRÁT!

CO NA TO ŘÍKÁ, MEČISLAV, DYK NA

O návštěvě E. Ševardnadzeho

MOSKVA: O setkání generálního tajemníka ÚV KSČ, prezidenta ČSSR G. Husáka se členem politického byra ÚV KSSS, ministrem zahraničních věcí SSSR E. Ševardnadzem, který byl v Československu na oficiální přátelské návštěvě, podrobně informuje deník Pravda. List zdůrazňuje, že obě strany vyjádřily hlubokou uspokojenost nad plodným rozvojem vztahů mezi SSSR a ČSSR. Píše, že G. Husák informoval ministra Ševardnadzeho o úspěších československého lidu při budování socialismu a při plnění závěrů XVII. sjezdu KSČ. Jak uvádí Pravda, E. Ševardnadze hovořil o realizaci závěrů XXVII. sjezdu KSSS a o mimořádném významu ledna vého plenárního zasedání ÚV KSSS pro celou stranu a zemi. Pravda konstatuje, že při výměně názorů na mezinárodní záležitosti G. Husák a E. Ševardnadze vyjádřili přesvědčení, že je nezbytné nadále upevňovat jednotu a semknutost zemí socialistického společenství a stupňovat jejich skutečné úsilí v boji proti jadernému nebezpečí v nynější složité a napjaté mezinárodní situaci. Pravda píše, že na setkání byl zdůrazněn význam praktického uplatnění nového politického myšlení v mezinárodních vztazích. Deník informuje o setkání člena předsednictva ÚV KSČ, předsedy vlády ČSSR L. Štrougala a E. Ševardnadzem. Uvádí že obě strany vysoce ocenily mnohostrannou československo sovětskou spolupráci a zdůraznily nutnost zvýšení její efektivnosti.

O REFORMÁCH HLUBOCE MLČELI...

Juliette Greco šedesátiletá

Paříž již šedesátiny oslaví v sobotu francouzská zpěvačka Juliette Greco, jedna z velkých postav „klasické" éry francouzského šansonu. Její výrazná osobnost, ryzí projev i často pokrokové názory ji získaly věhlas v celém světě. Dodnes zůstává velice aktivní, vystupuje častěji v zahraničí než ve Francii. V 50. a 60. letech hrála také v četných filmech. Dodnes si písně pečlivě vybírá, vyžaduje texty „na tělo", včetně politicky laděných, odmítá všechna kritéria show-businessu.

BYLA MANŽELKOU FR. HERCE PICCOLINO

● **Na padesát tisíc Rakušanů umírá ročně na** infarkt nebo na selhání srdeční činnosti, způsobené narušením krevního oběhu. Na celkovém počtu úmrtí se podílejí 54 procenty.

NA BARRANDOVĚ dokončuje režisér František Vláčil film Mág, inspirovaný osobností a dílem básníka K. H. Máchy. První velkou filmovou příležitost v něm dostal člen Realistického divadla Z. Nejedlého v Praze J. Schwarz.

Kuriozity lázeňských pramenů

(čtk): V okolí Mariánských Lázní i ve městě samém vyvěrají desítky chutných minerálních vod s rozmanitým obsahem kyselinku uhličitého a solí. Některé prameny je možné označit za pravou kuriozitu. Patří mezi ně Novoveská kyselka mezi Novou Ves a Loukou v údolí Psího potoka. Poprvé se začala stáčet koncem 19. století. Měla mimořádnou zvláštnost: teprve po dvou až třímůsíčním odležení získávala originální příjemnou chuť. O pouhých 700 metrů dál vyvěrá Grünské kyselka, pramen s nejvelkým obsahem hořčíku na světě. Podle analýzy z konce šedesátých let je v jednom litru rozpuštěno 450 miligramů hořčíku. „Vinna na tom má serpentinová (hadcová) podložní hornina, na tento prvek. Další kuriozitou je potok minerálky, který protéká nedaleko obce Mnichov ve Slavkovském lese. V létě roku 1985 jeho voda vykázala obsah kyselinky uhličitého 860 miligramů v jednom litru. Odhadovaná vydatnost činí zhruba 180 litrů za minutu.

Aufgespießt

„Ohne die Ehe und die Familie gibt es keine Nachkommen."

Aus einer Informationsschrift der „Scientology Kirche in Deutschland".

möchten sich die Veränderungen in der Sowjetunion zunutze machen und dahinter ihre gegen das Volk gerichteten, antisozialistischen Aktivitäten verbergen."

KDOPAK 2E V SSR ZAVLA'DNE NA

POTOCE BRATRSKÉ ARMÁDY?

SOKOLOV 2(MÍN. OBRANY).

BÍLÁK BY HLASOVAL

I NOVÁKA!

Únik oleje na Českolipsku

(čtk): Havárie topného zařízení v objektu koncernového podniku Uranové doly Hamr na Českolipsku způsobila včera v časných ranních hodinách únik lehkého topného oleje do řeky Ploučnice. Havarijní štáb který byl ustaven z odborníků a pracovníků národních výborů, řídí práce na snížení následků a škod. Jde zejména o budování šesti norných stěn, které jsou nyní již v celém úseku Ploučnice, z Hamru do České Lípy. Provádí se chemická neutralizace a odčerpávání ropných látek. Lehký topný olej, podle předběžných údajů jde o čtyři tuny se rozšířil až do osm kilometrů vzdálené Mimoně. Podle informací z Okresního národního výboru v České Lípě nejsou ohroženy zdroje pitné vody. Příčiny havárie se vyšetřují.

UNIKÁ'HE, UNIRÁ'HE...

Mazut v potoce

(čr): V Jilemnici na Semilsku uniklo ve čtvrtek ráno při přečerpávání z hlavních do denních nádrží v objektu kotelny 23 tun mazutu. 20 tun bylo zachyceno v čističce odpadních vod a tři tuny pronikly do potoka Jilemka. K zachycení mazutu byly zřízeny norné stěny. Příčinu úniku mazutu z kotelny, kterou pro závady odmítl Krajský investorský ústav v Hradci Králové převzít od zahraničního dodavatele, se vyšetřuje.

A FURT JAKO STARÝ HURT!

Z BRITSKÝCH MĚST má dnes tramvaje jediné přímořské letoviska Blackpool v severní Anglii. Londýn se se svými tramvajemi rozloučil před 35 lety, ale není vyloučeno, že se tento dopravní prostředek do britské metropole opět vrátí. Pokud by se záměr osvědčil, mohly by tramvaje doplnit nebo zcela nahradit známé dvoupatrové autobusy.

● **Hodnota vývozu** švýcarských hodinek dosáhla loni 4.27 miliardy švýcarských franků což bylo o jedno procento méně než před rokem. Způsobilo to zpevnění švýcarského franku vůči hlavním západním měnám.

Prag hat Vorbehalte

PRAG, 11. Februar (AP). Die jüngsten innenpolitischen Veränderungen in der Sowjetunion sind bei der Führung der tschechoslowakischen KP offensichtlich auf Vorbehalte gestoßen. Das Mitglied des Politbüros der KP, Vasil Bilak, äußerte in einer am Dienstag von der amtlichen Nachrichtenagentur CTK in Auszügen veröffentlichten Rede indirekt Kritik. In einer Rede vor der Kommission für Ideologie des Zentralkomitees sagte Bilak, der auch dem ZK-Sekretariat angehört, man müsse sich zwar die Erfahrungen der Bruderparteien zunutze machen, dürfe aber auch nicht die eigenen Erfahrungen im Kampf gegen die Feinde des Sozialismus, insbesondere Ende der 60er Jahre, vergessen. Mit diesen Worten bezog er sich auf den mit „brüderlicher" Hilfe aus der Sowjetunion zerschlagenen Reformversuch des Prager Frühlings von 1968. Bilak ist einer der prominentesten Vertreter der orthodoxen kommunistischen Linie, die sich seinerzeit in Einklang mit der Politik Leonid Breschnews unter Führung des Parteichefs Gustav Husak durchsetzte. „Es gibt Leute die von der neuen Politik schwärmen", sagte Bilak. „Aber sie wollen aus der Vergangenheit keine Lehren ziehen... Sie

Monster zum Verlieben!

Eine Gruselkomödie für Kinder und Erwachsene in sieben Teilen
Nach dem Roman von Allan Rune Pettersson

Mit Viveca Lindfors, Ferdy Mayne, Eddie Constantine, Flavio Bucci, Jacques Herlin, Gail Gatterburg, Gerhard Karzel, Barbara de Rossi, Tilo Prückner u. a. Regie: Juraj Jakubisko
Die Serie wird jeweils sonntags ausgestrahlt.

Alles, was spukt, logiert im Schloß des Dr. Frankenstein: Graf Dracula, der Werwolf, die Weiße Frau, der Feuermann. Ein Schmied im Nachbarort ruft die Bürger auf, das Gruselschloß in die Luft zu jagen. Auch Frankensteins Tante ist alarmiert. Sie will sehen, was ihr Neffe treibt. ▶55 Min.◀

Er möchte gerne abtreten – und darf noch nicht: Schloßdiener Igor (Jacques Herlin)

Frankensteins Tante Siebenteilige Serie

Lustige Gruselgeschichten mit Viveca Lindfors

„Humor statt Horror" heißt die Devise der neuen 7teiligen Gruselkomödie „Frankensteins Tante", in deren Mittelpunkt verhinderte Geister stehen

Der bierselige Wassermann (Eddie Constantine) und der frohgemute Monster-Bauer Henry (Bolek Polivka, l.)

Spannung bis zum Bersten bei Tantchen (Viveca Lindfors), Graf Dracula (Ferdy Mayne) und Igor

Neue Serie

Dr. Henry Frankenstein bastelt wieder einmal an einem künstlichen Menschen. Doch unverständige Zeitgenossen – die Bewohner des nahegelegenen Städtchens – wollen dem rätselhaften Treiben auf dem Frankenstein-Schloß nicht mehr länger zusehen. Allein schon die Gestalten dort oben, die weiße Frau, Graf Dracula oder Herr Wolfskehl . . . Jedenfalls planen die Leute aus der Stadt, das Schloß mit handlichen schwarzen Kugeln in die Luft zu jagen. Ein Glück, daß Tante Frankenstein im folgenden Chaos den Überblick behält . . .

FRANKFURTSKÝ OSMATŘICÁTY...

Tom už mezitím přibývají silniční koráby „tiráků", jedoucí od Rozvadova do NSR nebo některé z dalších zemí západní Evropy. Jeden z vozů s naší státní poznávací značkou přepravuje k sousedům řeziva. Další „TIR" se prohýbá pod nákladem kulatiny. Jak si při tomto pohledu nepřipomenout patrně oprávněné obavy těch ekologů, kteří tvrdí, že za několik desítek let bude mít každý strom na naší planetě cenu zlata.

A tak — obklopeni široko daleko se rozprostírajícími lesy — někteří ze spolucestujících přemýšlejí nahlas o tom, proč „ausgerechnet" zrovna my, obrazně řečeno, vozíme dříví do lesa. Jinak ovšem výměna názorů na toto jistě zajímavé téma není příliš hlubokomyslná, protože nejsme dřevorubci nebo jiní odborníci „na dřevo". Ani nepotřebujeme mezi experty našeho zahraničního obchodu. Ve skupince besedujících cestovatelů jsou totiž převážně nakladatelé, knihkupci a kapitáni typografických podniků, směřující za novinkami knižní kultury a také tiskárenské techniky z celého světa do Frankfurtu nad Mohanem.

Osazenstvo pohraničního punktu si dává dost na čas, takže zatím trčíme stále ještě ve Waidhausu. Procházíme se kolem rozlehlého stavení, v němž se kromě jiných služeb cestující veřejnosti nachází celnice. Není to už právě mladice, neboť pamětní deska na zdi u vchodu hlásá kolemjdoucím, že v roce 1983 oslavilo 700 let svého trvání. Na chodbě upoutává pozornost velká tabule a na ní plakát se snímkem mladého muže. Z textu vyplývá, že se jedná o modrookého, pětadvacetiletého a 179 cm vysokého G. Heppa, po němž zřejmě dost usilovně pátrá západoněmecká policie. Kdo z občanů přispěje k dopadení pachatele, má šanci získat odměnu ve výši 50 tisíc marek, což není zas tak málo. Hned vedle čtu další oznámení policie. Znovu připomíná tragickou smrt bývalého ministra Karry, zavražděného stále ještě nezjištěnými pachateli v květnu jedenasmdesátého roku v jeho domě ve Frankfurtu — Seckbachu. Původně stanovená odměna se z podesáti tisíc marek zvyšuje na dvojnásobek.

Konečně po více než dvouhodinové nedobrovolné přestávce pokračujeme v cestě zemí bavorskou. Silnice z pomezí a záhy poté i dálnice je perfektní, což ocení každý řidič a nakonec každý cestující. Krajina je protkána lesy, mozaikou polí, luk a opět nekonečnými lesy, čistotou zářícími vesnicemi a městečky.

U jedné z přívětivých a solidně vybavených oáz motoristů zastavujeme na občerstvení, které urychlují nejrůznější a fungující automaty, samoobsluhy i čilí prodavači. Teprve potom si všimneme, že okolní parkoviště i přístupové cesty k nim jsou přeplněny bojovými vozidly US-Army.

Američtí vojáci se hlučně baví, pokuřují, popíjejí. Všechno nasvědčuje tomu, že jsou tady v okolí na cvičení. Také na další cestě do vnitrozemí NSR potkáváme podobné kolony aut nejednou. A dokonce se poblíž našich hranic přesouvaly ještě po šesti dnech, když jsme se už dočela rádi vraceli domů.

Do Frankfurtu přijíždíme po dvanáctihodinové túře z Prahy až za tmy. Přesto se hned po ubytování v „levném" hotelu asi třetí třídy — přitom denní taxa činí 120 DM — vydáváme na obhlídku města, jehož dějiny se začaly psát před 1200 lety. V roce 794 v jeho zdech uspořádal Karel Veliký jakožto franckých král říšský církevní sněm. Ve středověku byl Frankfurt volebním městem německých panovníků. Svědek jejich slávy, gotický dům sv. Bartoloměje na Starém městě, naštěstí přežil spojenecké nálety v letech druhé světové války. Letecké pumy se vyhnuly i některým dalším památkám, včetně citlivě restaurovaných středověkých patricijských domů, do nichž se po válce přestěhoval magistrát.

Nezbytné odbavovací formality na naší straně jsou skončeny. Z Rozvadova pokračujeme jen do pohraničník zvedá závoru. Waidhausu, hraničního přechodu na území Německé spolkové republiky. I tady jsou muži ve služebních uniformách usměvaví, korektní. Do poslední přestávky chybí necelá hodinka, když služba konající celník pokyne našemu řidiči a dává mu najevo, aby přemístil autobus z odbavovacího prostoru na sousední parkoviště.

Město má různé přezdívky. Nejsou všechny příliš vtipné, ale zcela výstižné: Kronfurt, Bankfurt, Mainhurt a Usfurt.

METROPOLE PENĚZ A KNIH

V průvodci městem se tvrdí, že po staletí Frankfurt byl, je a bude městem peněz a knih. Něco na tom bude, protože například frankfurtský veletrh se pořádá již 800 let, a patří tudíž k nejstarším. V 16 století byl Frankfurtu propůjčen statut mincovního města a o dvě století později měly zdejší banky výsadní postavení v tehdejším hospodářském životě země. V minulém století se a jejich světovou proslulost přičinil hlavně baron Rotschild a také jeho pět neméně podnikavých synů, kteří založili filiálky rodinného bankovního impéria v Paříži, Londýně, Vídni a Neapoli.

Také současný Frankfurt, jehož výškové moderní budovy ze skla a betonu vyrostly na troskách kdysi vybombardovaného města, je považován za nejvýznamnější obchodní centrum země. Tady mají totiž svá sídla desítky domácích i zahraničních bank, pojišťoven, burzovní organizace knižního obchodu apod. Frankfurt je zkrátka doménou finančního kapitálu a velkého byznysu amerického stylu. A tomu je podřízeno všechno, co s tím souvisí. Včetně toho, že se tady nakupuje nejdráže z celé země. A také tady mají dokonale vybudované a fungující infrastruktury. Například zdejší hlavní nádraží pro dálkové spoje a osobní přepravu patří mezi největší nádraží NSR. Pětadvaceti kolejemi každodenně projíždí 1200 vlaků a na tomto nádraží (obstarává dokonce spojení s letištěm) je zaznamenán největší dopravní ruch v západní Evropě. Kromě přehledně řešeného dopravního automobilového uzlu je právě frankfurtské letiště hned po Paříži druhým největším na starém kontinentě.

Skutečnost, že Frankfurt je největším obchodním centrem v NSR, je dána především dlouholetou tradicí nejrůznějších obchodních veletrhů. Konají se totiž bezmála po celý kalendářní rok, což prospívá kapitálu i městu samému. Ve městě, v němž se narodil německý velikán Goethe, mají kromě peněz nemalou úlohu — knihy. Vlastně již od vynálezu knihtisku je Frankfurt významným centrem německého knižního obchodu a doménou nakladatelské činnosti. Například již od poloviny 18. století tady byly pořádány dvakrát ročně velké knižní veletrhy. A v současné době má ve městě sídla více než 70 nejrůznějších knižních nakladatelství, četné knihovny a organizace knižního obchodu.

Od skončení druhé světové války se zde mezinárodní knižní veletrh koná jedenkrát ročně, vždy na podzim. Ten letošní je v pořadí osmatřicátý. V průběhu šesti dnů se v rozsáhlých pavilónech moderního výstaviště představilo odborníkům z oblasti knižní kultury, polygrafie a četným návštěvníkům z NSR i dalších zemí na 300 tisíc titulů nejrůznějších knih ze všech pěti kontinentů.

NAŠ PŘÍSPĚVEK

Zájmu návštěvníků se těšila rovněž československá expozice. V osmi tematických celcích jsme v ní vystavovali reprezentační soubor dvou tisíc titulů z oblasti české a slovenské knižní kultury. Obchodní partneři i další zájemci, hlavně z nesocialistických zemí, se mohli seznámit s širokou základnou našich nakladatelství, s rozsáhlou knihkupeckou a knihovnickou sítí. Přesvědčili se o tom, jak osobité postavení v oblasti naší kultury zaujímají především nakladatelství. Působí jich u nás na šedesát, každoročně vydávají sedm tisíc titulů v celkovém nákladu přibližně sto miliónů výtisků. Přitom k uspokojení zájmu našich čtenářů mnohdy nepostačuje ani náklad přesahující sto tisíc výtisků, další vydání nebo dotisky.

Návštěvníci čs. expozice a také účastníci tiskové konference, uspořádané na výstavišti, se dozvěděli spoustu dalších a pro většinu z nich dosud neznámých faktů a dynamickém rozvoji české a slovenské knižní kultury. Ta se neopírá jen o okruh náradních autorů, ale přibližuje našim čtenářům i hodnoty klasické a současné světové literatury. Vždyť přibližně každý šestý výtisk z oblasti krásné literatury a knih pro děti a mládež je u nás přeložen ze zahraničních literatur! Na vztahu ke skutečným hodnotám světové literární tvorby dokumentuje naše vlast velice přesvědčivým způsobem, jak si představujeme a jak také konkrétně uvádíme do života na tomto významném úseku lidské činnosti helsinský Závěrečný akt o výměně kulturních hodnot mezi národy.

Jedním z příkladů mírové spolupráce v oblasti knižní kultury je rovněž vydávání děl českých a slovenských autorů v nakladatelstvích NSR. A na druhé straně knih spisovatelů a básníků chráněných autorskými právy v NSR, jejichž tvorbu přibližujeme v ČSSR našim čtenářům v překladu do češtiny nebo slovenštiny. Tak v letech 1981 až 1985 vyšlo v našich předních nakladatelstvích celkem 114 knižních děl západoněmeckých autorů.

Například v posledních letech vyšla v nakladatelství ALBATROS Praha již ve třech vydáních kniha Friedricha Feldy (Der Meister von Mainz) anebo Mephisto od K. Manna ve dvou vydáních v nakladatelství ODEON. A to nehovoříme o vydávání děl odborných, vědeckých, populárně naučných.

Některá přední nakladatelství v NSR naopak vydávají díla českých a slovenských autorů. Například v posledních dvou letech vyšla v nakladatelství Klett-Cott ve Stuttgartu již dvě vydání Čapkova Hordubala. Nakladatelství Rewahlt z Reinbeku rovněž dvakrát vydalo knihu Jaroslava Haška „Dobrý voják Švejk" s ilustracemi Josefa Lady. V německých překladech vyšly v posledních letech knihy Boženy Němcové, Jaroslava Seiferta, Bohumila Hrabala a našich dalších spisovatelů a básníků.

V každém případě můžeme s uspokojením říci, že na mezinárodním knižním veletrhu ve Frankfurtu, jehož se Československá socialistická republika každoročně účastní, jsme i tentokrát důstojně a kultivovaně propagovali českou a slovenskou knižní kulturu, knihu jako jeden z nástrojů všestranného rozvoje osobnosti i dorozumění mezi národy. Naše účast byla dalším příspěvkem Československa k Mezinárodnímu roku míru...

Z Kodaně – Jiří Komenda

Monster zum Verlieben!

Eine Macke haben sie alle! Graf Dracula, der vornehmste aller Vampire, leidet entsetzlich unter Zahnweh und wird auf eine spezielle Diät gesetzt – mit Blutorangen –, Talbot, der Werwolf, sucht verzweifelt eine Gespielin, um mit ihr gemeinsam in eine Hundehütte zu ziehen. Der Wassermann mag lieber Bier als die abgestandene Brühe aus seinem Tümpel, und Igor, der Schloßdiener, darf trotz seiner 165 Jahre noch nicht sterben . . .

„Frankensteins Tante" heißt diese ZDF-Horrorkomödie, in der sich die Damen und Herren Monster als liebenswert-verhinderte Geister präsentieren. Regie führt Juraj Jakubisko, der mit diesem Lach-Thriller das Werk seines verstorbenen Freundes und Mitarbeiters Jaruslav Dietl („Das Krankenhaus am Rande der Stadt") fortsetzt. Die Hauptdarsteller, Dauer-„Vampir" Ferdy Mayne, Triefnase Eddie Constantine, Schloßdiener Jacques Herlin – kurzum das gesamte skurrile Panoptikum der europäischen Altstars, rühmen Jakubisko längst als „Jahrhundert-Genie". Ausnahme: Titelheldin Viveca Lindfors. Sie, die im Verlauf der Serie ihre Monster zu Menschen erziehen soll, wurde bei ihren Auftritten „den Geistern immer ähnlicher", wie der Regisseur etwas ungalant formulierte.

Der Dauerkrach zwischen Diva und Filmemacher während der monatelangen Dreharbeiten führte laufend zu „Zwangspausen": Wie sollte „Frankensteins Tante" nun wirklich sein? „Viveca Lindfors erzählt ständig, sie hätte bereits 84 Filme gedreht, die leider alle schlecht waren. Ich muß nun aufpassen, daß sie den 85. nicht selber verschandelt", giftete der Regisseur. Am Ende einigten sich die zwei Kampfhähne dann doch – und Viveca Lindfors fürchtet sich seitdem vor Geistern . . .

Das Gruselkabinett: (v. li.) Igor, Frankensteins Tante, der Werwolf, Regisseur Jakubisko, die Weiße Frau, Graf Dracula, der Wassermann

7tlg. Gruselkomödie für Kinder und Erwachsene – Nach dem Roman von Allan Rune Petterson

Auch Eddie Constantine, der anfangs überhaupt nicht an Gespenster geglaubt hatte, war sich letztlich nicht mehr sicher. Und Ferdy Mayne meinte gar: „Wir können schließlich nicht beweisen, daß es keine Geister gibt!"

Überhaupt keine Probleme mit irgendwelchen „Gruselkollegen" hatte dagegen der kleine Martin Hreben, der im Verlauf der Serie mit den Spukgestalten Freundschaft schließt – und auch in Wirklichkeit von allen ins Herz geschlossen wurde: Der achtjährige Martin, der sich höchstselbst für die Rolle des „Max" beworben hatte, erlitt während der Dreharbeiten ein hartes Schicksal. Durch den tödlichen Verkehrsunfalls seines Vaters wurde er Vollwaise – und lebt seither in der Obhut seiner älteren Schwester. Die Filmarbeit wurde durch diese Tragödie allerdings nicht beeinträchtigt. „Er spielt besser als alle Stars, er ist zum Weiterleben geboren", lobt Regisseur Jakubisko.

Und Eddie Constantine glaubt: „Gegen ihn sind wir nur mehr Statisten!"

Fotos: Susanne Husslall

Frankensteins Tante
Siebenteiler zum Fürchten und Freuen

Martin Hreben alias „Max" mit seiner Schwester in der Filmkantine

SONNTAG
Die einzelnen Folgen
ZDF

„Humor statt Horror" heißt die Devise der neuen 7teiligen Gruselkomödie „Frankensteins Tante", in deren Mittelpunkt verhinderte Geister stehen

Frankensteinova teta

(Československá televize Bratislava)

Teta Hana Frankensteinová (americká herečka Viveca Lindforsová) sedí za svým oblíbeným stolečkem a soustředěně si vykládá karty. Za dveřmi se ozývá zvláštní šepot strašidel. Jejich hlučný smích ji naráz vyruší. Shrne karty na hromádku, zapálí si cigaretu a poslouchá. V alkovně se cosi děje.

Následuje náročný trikový záběr.

Komorník Igor (francouzský herec Jacques Herlin) a malý Max (desetiletý Martin Hrebeň) usnuli tvrdým spánkem právě v alkovně. Stařičký komorník spokojeně oddychuje. Kamera zachytí jeho obnažený krk, na kterém má viditelnou červenou jizvu. Najednou stěnou projde duch — Bílá paní (španělská herečka Mercedes Sampietro), tiše si sedne na okraj postele a s něhou v očích hledí na Igora. Po chvíli ho opatrně pohladí po velké jizvě, soucitně vzdychne a opět zmizí ve stěně. Na tváři starce se objeví šťastný úsměv.

Způsob, jakým se kameramanovi Jánovi Ďurišovi a ostatním pracovníkům štábu podařilo ztvárnit procházení zdí, zůstává trikovým tajemstvím seriálu. Spolu s dalšími četnými zahadami, které se dějí na zámku v městečku Frankensteinovo v připravovaném třináctidílném televizním seriálu nazvaném **Frankensteinova teta.** Autorem této parodie na horory je Jaroslav Dietl, režisérem Juraj Jakubisko — oba zkušení tvůrci.

Projekt díla vznikl v koprodukci Československé televize Bratislava se západoněmeckou firmou Taurus film Mnichov. Na hereckém obsazení se podílejí naši herci (Andrej Hryc, Olga Šalagová, Július Satinský, František Dibarbora, Bolek Polívka, Marie Drahokoupilová, Roman Skamene, Milan Neděla, Jana Březinová a mnozí další), ale také umělci z Rakouska, NSR, Francie, Španělska, Itálie a USA. Hlavní postavu vytváří americká herečka švédského původu Viveca Lindforsova.

S takovým počtem zahraničních hercú se v naší televizi nesetkáváme často, proto je jistě zajímavé poslechnout si odpověď na otázku, kterou jsme položili španělské herečce Mercedes Sampietrové: **Jak se vám hrála postava ženy, která je obdařena schopnosti procházet zdí?**

Bylo to velmi zábavné — s podobnou příležitostí jsem se setkala ve svém hereckém životě poprvé. Práce byla zajímavá, ale pro vaše trikaře také náročná. Mně osobně poskytla možnost poznat vaši zemi a skutečnou osobnost československého filmu — režiséra Jurajе Jakubiska. Líbí se mi u vás, našla jsem tu mnoho přátel a budu celý život vzpomínat . . .

Frankensteins Tante Viveca Lindfors
Graf Dracula . . . . . Ferdy Mayne
Wassermann . . . Eddie Constantine
Wolfskehl . . . . . Flavio Bucci
sowie Tilo Prückner, Jacques Herlin, Gail Catterburg u. a.; Buch: J. Dietl und Juraj Jakubisko (auch Regie)

Zwei Monster, die sich gut verstehen: Eddie Constantine und „Werwolf" Flavio Bucci (bekannt aus „Allein gegen die Mafia")

Scenář Jaroslav Dietl
Režie Juraj Jakubisko

Wolfskehl und Wassermann (r.): Begrüßung

Trost am Montag:
Übermorgen ist übermorgen Wochenende!

„Machen Sie sich nichts daraus, wenn Sie morgens zerknittert zur Arbeit kommen. Sie haben ja noch den ganzen Tag über beste Entfaltungsmöglichkeiten."

„Billige Sofas setzen sich mehr und mehr durch!"

Der letzte Roman

Ein Ostfriese ist zum erstenmal in der Großstadt. Im Hotel beobachtet er, wie eine ältere Dame in den Fahrstuhl steigt und verschwindet. Nach einiger Zeit öffnet sich die Fahrstuhltür wieder und ein hübsches, junges Mädchen steigt aus. Der Ostfriese kratzt sich am Kopf und meint: „Wenn ich das zu Hause erzähle, ich wette, das wird mir wieder mal keiner glauben!"

Der letzte Roman

Heinrich wird von seiner Mutter geweckt: „Es ist acht Uhr! Höchste Zeit, daß du endlich aufstehst und zur Schule gehst!" – „Aber ich will heute nicht zur Schule, Mama." – „Wieso denn nicht, mein Junge?" – „Weil ich die Schule hasse. Die Schüler können mich nicht leiden. Die Lehrer können mich nicht leiden. Selbst der Hausmeister mag mich nicht." – „Trotzdem – du gehst jetzt zur Schule! Immerhin bist du 40 Jahre alt und der Rektor!"

Sxhr gxxhrtx Damxn und Hxrrxn! Auf dxr von Ihnxn gxlixfxrtxn Schrxibmaschinx fxhlt xin Buchstabx. Vixllxicht könnxn Six ihn frxundlichxrwxisx nachlixfxrn. Bxstxn Dank im voraus.

Dnes kresli . . . JAN HRUBÝ

Was an der Rente steuerpflichtig ist

Rentner, so lautet eine weitverbreitete Meinung, leben steuerfrei. Diese Annahme ist jedoch falsch! Bis auf drei Ausnahmen muß jeder Rentner für seine Einkünfte – Rente, Kapitalerträge, eventueller Zuverdienst usw. – Einkommensteuer zahlen. Nur Renten aus der gesetzlichen Unfallversicherung, Kriegsbeschädigtenrenten und Wiedergutmachungsrenten sind nämlich steuerfrei.

Doch unterliegt nicht die gesamte Rente der Besteuerung, sondern immer nur der Ertragsteil. Dieser richtet sich nach der Höhe der Rente und dem Lebensalter zu Beginn des Rentenbezugs. Wer mit 65 in Rente geht, bei dem macht der Ertragsteil etwa 24 Prozent der Rente aus. In den meisten Fällen ist der Ertragsteil aber so gering, daß die Besteuerungsgrenzen gar nicht überschritten werden.

Kommen zum Ertragsteil aber noch andere Einkünfte hinzu, kann sich sehr wohl eine Steuerzahlung errechnen. Und das, obwohl es eine Reihe von Freibeträgen und Steuererleichterungen (Altersfreibetrag, Altersentlastungsbetrag usw.) speziell für Senioren gibt, welche die Besteuerungsgrenzen entsprechend erhöhen. ●

Pflege-Rentenversicherungen im Vergleich

Pflegerentenversicherungen sichern eine Pflegerente, die unabhängig vom Alter des Versicherten bei Pflegebedürftigkeit fällig wird, oder eine Altersrente, die ab Erreichen einer vereinbarten Altersgrenze bis zum Tod des Versicherten gezahlt wird, oder eine Todesfalleistung an die Hinterbliebenen, wenn der Versicherte vor Erreichen der Altersgrenze stirbt. ●

DIE 8 PFLEGE-RENTENVERSICHERUNGEN IM VERGLEICH

VERSICHERUNGSGESELLSCHAFT und maximale Erstattung pro Jahr in DM		Monatsbeitrag in DM							
		bei Männern mit x Jahren				bei Frauen mit x Jahren			
		33	43	53	59	33	43	53	59
APK	DM 15000	10,38	14,41	24,46	34,00	12,67	19,20	29,28	40,70
Debeka*	DM 9125	8,30	12,30	19,30	26,70	10,30	15,20	23,60	31,90
Gothaer	DM 60000	38,20	56,50	89,20	116,60	48,70	72,40	112,60	144,40
Hallesche Nationale	DM 54000	37,35	55,08	86,80	120,34	46,10	68,40	106,23	143,74
Hanse-Merkur	DM 36500	48,30	70,20	107,50	137,90	58,70	86,00	130,60	165,20
Partner-Gruppe	DM 60000	39,07	54,14	89,19	122,76	47,81	70,41	108,48	145,93
Universa	DM 58400	49,90	73,60	115,50	150,50	60,90	90,20	139,50	178,20
Vereinigte Versicherungsgruppe	DM 36500	66,10	94,70	144,10	–	79,10	114,40	172,50	–

* Nur für Angehörige des öffentlichen Dienstes

Stand Ende 1986

Důstojnou a záslužnou připomínkou osobnosti i tvorby génia české poezie je dvoudílný svazek **Karel Hynek Mácha.** První část soustřeďuje básně, v nichž samozřejmě nechybí Máj, dramatické zlomky a dopisy, druhý díl pak zahrnuje prózy, zápisníky a deníky. Tento pozoruhodný ediční čin vzešel z nakladatelství Československý spisovatel. Knihu uspořádal, k vydání připravil, doslovem a vydavatelskou poznámkou opatřil Miloš Poharský –

Pozde ale přece
Závěť r. 1986

KAREL HYNEK MACHA — tak se jmenuje výstava v pražském Památníku národního písemnictví, otevřená u příležitosti 150. výročí úmrtí básníka. Expozice je zaměřena na dokumentární průřez jeho životem, jsou zde vystaveny ukázky rukopisů, korespondence i první vydání Máje. Památník v této souvislosti vydal medaili K. H. Máchy, jejímž autorem je zasloužilý umělec ak. sochař Milan Knobloch. Výstava je otevřena do konce roku.

Šestý úvar, Kiel / Luboš Johanis

Starší si pamatují, ale mladší často jen nejasně tuší, co to byla „recese", tak oblíbená mezi mládeží třicátých let: konání zaměřené k tomu, aby lidi „zírali". Zanikla recese koncem třicátých let v trápeních a nebezpečích války? Vzpomínky Luboše Johanise Šestý útvar, Kiel (nakladatelství Svoboda) nám ukazují, že ne všude. Když se totiž mladí čeští lidé, násilně odvezeni do německého přístavu a vycvičení na hasiče, vzpamatovali z prvních úzkostí a „sčuchli se" mezi sebou, už se dávají na recesi, jako by místo po nábřeží válečného přístavu zježeném pevnostními děly a cuchaném spojeneckými bombami, si korzovali po Národní, zalévané jemným jarním sluníčkem. Tentokrát ovšem není recese jen samoúčelná. Pomáhá našim mládencům překonávat tíseň z válečné nejistoty a nacistického komandování. A tak s nimi prožíváme parodii německého zdravení, frasky na prušácká cvičení, lámeme s nimi rekord v běhu poté, co je napadne v bláznivé minutce při tanci vydávat se za anglické parašutisty a chytáme se za hlavu, když si frajersky schovají jako suvenýry pod polštáře výbušné zápalné bomby, na což s úžasem zírají gestapáci a pak to vážně zvažuje polní soud SS.

na záložku

Pod různě vojensky znějícím titulem knihy nacházíme milé klubko člověčenství a překvapivě plný pohár studentsky bezstarostného humoru.

Recesní ráz knihy dokreslují barevné ilustrace Miloše Kánského, dokumentární charakter (jde o první vylíčení totálního nasazení u luftschutzu) podtrhuje zasvěcený doslov prof. dr. Františka Mainuše, DrSc. bz

Umím si představit, co by mi řekla o prospěšnosti útvaru, jakým je nekrolog. Umím si představit, kolik krásných nápadů by nabídla, co dělat veselejšího. Fakta, výčet rolí, to všechno se mi nějak nechce psát, třebaže by se to patřilo. Byla nám blízká, kamarádka, jedna z nejlepších. Milovala život a hýřila optimismem jako málokdo. Rovně, statečně, s hlavou nahoru — jak byla zvyklá — se postavila i k zákeřné nemoci. Dala se do boje, ve kterém se nevítězí ani neprohrává, na to byl příliš nerovný. Ladka Kozderková zemřela v sedmatřiceti letech. Odešla vynikající herečka a zpěvačka, milující maminka, dcera a žena, dobrý, čestný člověk.

Jana Bednářová

■ Mezi novinkami Supraphonu se objevila LP deska Michala Tučného, Zdeňka Rytíře a skupiny Tučňáci nazvaná Jak to doopravdy bylo s Babinským ■

■ VJH Supraphon zahajuje prodej nahraných videokazet (systém VHS); mezi prvními tituly se objevují úspěšné televizní inscenace Marie Poledňákové Jak vytrhnout velrybě stoličku a Jak dostat tatínka do polepšovny, stejně jako příhody Maxipsa Fíka ■ mis

XII 86.

SNĚHOVÉ VLOČKY

K zemi se snáší sníh. Má za sebou dalekou cestu. Sníh tvoří vlastně krystalky ledu. Mnohé z nich vytvářejí nádherné šesticípé hvězdičky. Rodí se v horních vrstvách atmosféry a narůstají během svého pádu na zemský povrch. Základní krystalky — menší než desetina milimetru — vznikají různě: spontánní krystalizací malých podchlazených vodních kapiček při minus 40 až 50 stupňů Celsia; tzv. indukovanou krystalizací podchlazené vodní kapky na krystalizačním jádru — například prachové částici; přímou kondenzací vodní páry na krystalizačním jádru.

Voda může vytvořit deset různých krystalických struktur nezávisle na teplotě a tlaku. Ale jediná struktura, která je při určitém tlaku a nízkých středních teplotách stabilní, je hexagonální led, to znamená led s šestihrannou vnitřní symetrií.

První kresby sněhových vloček se pokusil namalovat v roce 1555 arcibiskup Claus Magnus v Uppsale. Ale jen jeden z 23 tvarů je šesticípý, tedy „správný". Ostatní patří do oblasti fantazie. Nejlepší kresby sněhových vloček před vynalezením fotoaparátu pocházejí od Jamese Glaishera a jeho ženy. Vytvořili umělecké kresby plné fantazie. Novou éru při výzkumu sněhových vloček otevřela fotografie krystalů. Jedním z jejích pionýrů byl W. A. Bentley. Mnohé sněhové krystaly vytvářejí nádherné šesticípé hvězdy. Kromě toho může vzniknout i dvanáctičípá a osmnáctičípá hvězda

Bentleyovy fotografie inspirovaly mnohé vědce, mezi nimi i Japonce Ukihiro Nakayu. Byl jaderným fyzikem a v roce 1932 se stal vedoucím katedry na přírodovědecké fakultě univerzity v Sapporu na ostrově Hokkaidó. Neměl zde žádné možnosti k experimentování jako atomový fyzik, a tak se soustředil na výzkum sněhu, kterého tu bylo dostatek. Objevil mnoho předtím neznámých krystalických struktur. Každý ledový krystalek nám vypráví o teplotě i vlhkosti atmosférických vrstev, jimiž proletěl na své pouti k zemskému povrchu.

Frisch aus Amerika: der Uhren-clip. Für 65 DM im Fachhandel

Jak pečovat o kytičky

Pane, mrkněte mi do oušťka, kolik máme hodin

Legrace čili psiny

ZMATKY NA HRADĚ

Naši předkové stavěli hrady, zámky a zříceniny, abychom měli kam jezdit. Zámek byl změkčený hrad, aby se v něm lépe žilo. Zřícenina je takový hrad, který se žití po částech. Skoro každý hrad postavený na výhonku skály byl nedobytný.

Kolem hradu byly postaveny příkopy, které tekly. Na hradech byly dobře zařízené mučírny a věznice je často odstonali smrti. Ve středověku se volalo: „Dále, od hradu dále, ať se ti něco nepříjemného nestane!" Vrchnost pečovalo o poddané zejména hledomornami.

V hradech žili rytíři, kteří nosili drátěné košile. Pod nimi prosvítalo holé tělo. Rytíři jezdili na koních, neboť při chůzi chrastili. Bezhlaví rytíři většinou nevěděli, kde jim hlava stojí. Po hradech a zámcích se procházely bílé paní a obyčejně před smrtí nebo před žňatkem věštily zkázu rodu.

Když nepřítel obklíčil hrad, tak ho chtěl vyhladovět nebo vyčíznit. Na bojištích bývá takový prach, jako když dupou koně. Samostříly střílely samy, protože je nikde nedokázal natáhnout.

Významní hradní pánové dostali od krále hrdelní právo. To byla výsada, aby mohli vyrábět ozdoby na krk.

Hrady ztratily svůj význam tehdy, když je začali navštěvovat turisté. Naši předkové uměli postavit hrad i udělat z něho zříceninu.

Za školních útěh zaznamenal
Václav Richter

UMTAUSCHTIPS

1. Den **Kassenbon** mindestens sechs Monate aufheben. Denn ohne ihn geht im Streitfall so gut wie nichts.
2. Auf dem Kassenbon soll der Verkäufer das von ihm zugesagte **Umtauschrecht** schriftlich vermerken.
3. Wichtig ist auch, daß die **Umtauschfrist** vom Verkäufer auf dem Kassenbon schriftlich fixiert wird.
4. Ebenso soll der Verkäufer auf dem Kassenbon vermerken, wie umgetauscht wird: **Geld zurück** oder **Warengutschein**.
5. Auf dem Warengutschein gilt es auch, die **Gültigkeitsdauer** zu vermerken; nicht unter drei Monate.
6. Der Umtausch wird erleichtert, wenn der Kunde sich wieder an dieselbe **Fachabteilung** im selben Kaufhaus wendet.
7. Wenn möglich, die **Verpackung** unbeschädigt lassen. Dies gilt besonders bei Schallplatten, Kassetten, Büchern und Herrenoberhemden.
8. Der Vermerk „Umtausch ausgeschlossen" betrifft nicht das **Reklamationsrecht**.
9. Ebenso ist es wichtig zu wissen, daß nicht das auf der **Garantiekarte** vom Hersteller Vermerkte gilt, wenn Verkäufer und Kunde etwas anderes vereinbart haben.

Dáma

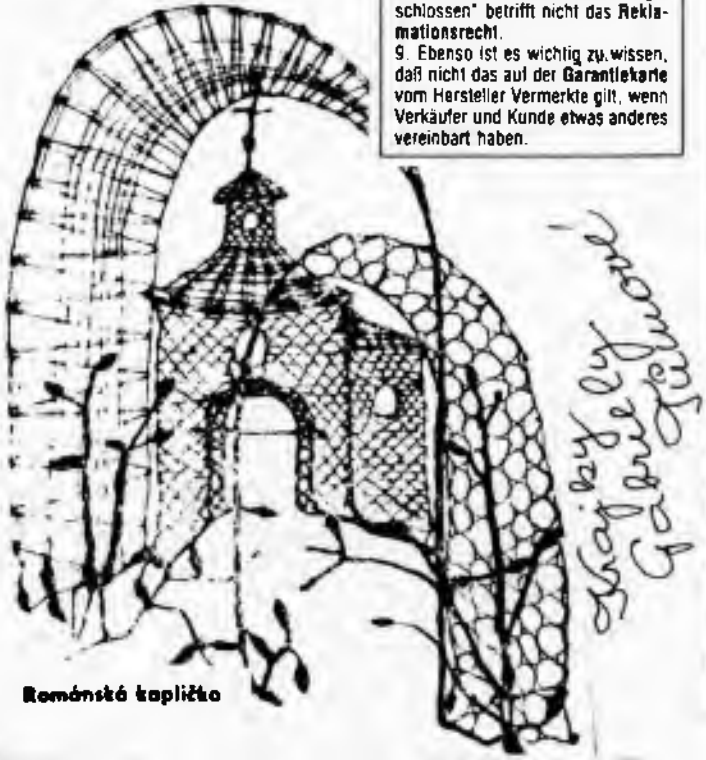

Renesanční kapličko

Vaše kytky Gabriela Fialová

Druh	Zimní teplota	Nároky na světlo	Zálivka	Jiné poznámky
Abutilon — podsluneční	8—10°	vysoké (plné slunce)	1× týdně	za sucha a nedostatku světla shazuje list
Acacia armata — kapinice - mimóza	do 8°	vysoké	1× týdně	chce kyselou zem, hluboký kvétináč a po odkvětu seřiznout
Adianthum — netík	12—18°	malé (polostín)	vždy hojná	v suchém ovzduší nevydrží
Agave	5— 8°	vysoké	1× za tři týdny	pozor na mohutné trny
Araucaria — blahočet	8—10°	střední (hodně rozptýleného světla)	2× týdně	voda nesmí obsahovat vápno
Asparagus — ozdobný chřest	15—18°	vysoké	2× týdně	zalévame tím méně, čím je nižší teplota
Aspidistra — kopinatá	8—10°	malé	1× týdně	chce často omývat listy
Aucuba	3— 5°	střední	1× za 14 dní	nenáročná rostlina
Begonia rex — begónie královská	12—15°	malé	2× týdně	přílišná zálivka způsobuje opad listů
Beloperone — chmelníček	8—10°	střední	1× týdně	choulostivý na přílišné vlhko
Bilbergia — čínský oves	15—18°	střední	2× týdně	nesnáší průvan
Camelia — kamélie	5— 7°	střední	mírná a častá	při vývinu květů teplotu zvýšíme
Cissus — žumen	2— 8°	malé	nepatrná	škodí nízké zimní teploty
Clivia — klivie	8—15°	střední	stálá, mírná	snese teplotu i 20° při ústřední topení
Coleus — kopřivénka	18—20°	vysoké	3× týdně	řízkuje se i v zimě
Cordyline — dracena	4— 6°	střední	1× týdně	citlivá na porušení kořenů
Crassula — tlustice	9—12°	vysoké	1× týdně	snese vyšší teploty při ústř. topení
Cyclamen — brambořík	9—12°	střední	mírná, pravidelná	v chladnu udrží dlouho květy
Cyperus — šáchor, papyrus	10—20°	střední	vydatná	nejlépe se mu daří, má-li stále kořeny ve vodě
Dieffenbachia	12—20°	střední	malá, podle teploty pokoje	při teplotě pod 10 °C zchnívá kmen
Erica — vřesovec	5—10°	vysoké	2× týdně	voda nesmí obsahovat vápník
Eucalyptus — blahovičník	5— 7°	vysoké	1× týdně	při pěstování v bytě nekvete
Euphorbia — pryšec nádherný (trnová koruna)	11—15°	vysoké	1× za dva týdny	snáší ústřední topení
Euonymus — brslen	5—10°	střední	1× týdně	snese i bod mrazu
Fatsia — aralka	6—10°	střední	1× týdně	svědčí jí časté mytí listů vlažnou vodou
Ficus — gumovník	8—12°	střední	1× za dva týdny	čím nižší teplota, tím méně zalévame, jinak se objeví černé skvrny
Fuchsia —	6—10°	malé	1× týdně	po shození listů zalévá me ještě méně
Hoya — voskovka	10—12°	vysoké	1× týdně	časté omývání listů
Hibiscus — ibišek	8—10°	vysoké	2× týdně	silně se seřízne až na jaře, kdy se také řízkuje
Chlorophytum — zelenec	5— 7°	střední	1× týdně	daří se i při vyšších teplotách
Kalanchoe — kalepejka	12—14°	střední	1× za dva týdny	při nižších teplotách shazuje list
Monstera — filodendron	12—15°	střední	2× týdně	při suchu shodí listy
Myrtus — myrta	3—10°	vysoké	2× týdně	v teple zasychá a je napadána škůdci
Passiflora — mučenka	8—10°	vysoké	2× týdně	zálivku omezíme v prosinci a lednu
Pelargonium — pelargónie	8—10°	malé	1× za dva až tři týdny	do chladna dáváme rostliny i s truhlíkem
Selmpaulia — alrická fialka	16—20°	malé	vydatná	na slunci žloutnou listy
Sansevieria — tenura — tchýnin jazyk	14—20°	střední	1× za dva týdny	přílišnou zálivkou rostlinu možno zničit
Scindapsus — potos	13—18°	střední	1× týdně	nesnáší průvan
Sparmania — pokojová lipka	8—10°	střední	2× týdně	při vyšších teplotách vyžaduje vlhčení vzduchu
Tradescantia — voděnka	15—25°	střední	vydatná i v zimě	řízky snadno zakořeňují ve vodě i v zimě
Zantedeschia — kala, ďáblík	15—25°	střední	pěstujeme ve vodě v akváriu	nevyžaduje dobu odpočinku

Projev Bohuslava Chňoupka

Vítáme ve vás představitele bratrské země, s níž jsme se my, Češi a Slováci, jednou navždy spojili v nerozborném přátelství, těsném spojenectví a ve všestranné spolupráci. Toto rozhodnutí představuje neochvějnou záruku naší svobody, nezávislosti a socialistického vývoje, vykoupeného před 41 lety těžkými oběťmi hrdinné Sovětské armády.

„Je pro nás nejen revolučním odkazem, ale i živou současností„ nejen věcí rozumu, ale i srdce; jistotu, o níž opíráme všechny své plány a perspektivy," řekl z tribuny XVII. sjezdu KSČ Gustáv Husák.

S nadšením, sympatiemi a sebezamyšlením hledíme dnes na vás, sovětské komunisty, jak vědecky důsledně rozvíjíte odkaz VŘSR, jejíž 70. výročí oslaví letos celý pokrokový svět. Víme„ jak energicky prosazujete novátorský duch dubnového plénu 1985 a XXVII. sjezdu KSSS k revoluční přestavbě společnosti. Jak kleslite cestu demokracii — řečeno slovy soudruha Michaila Gorbačova na mimořádně závažném lednovém plénu ÚV KSSS — „této záruce využití nejmohutnější tvořivé síly socialismu — svobodné práce a svobodného myšlení ve svobodné zemi". Jak nesmiřitelně se zbavujete přežitých stereotypů.

S úctou se díváme na zemi Sovětů. Hledíme na prošlou cestu tak politicky odvážným, sebejistým a realistickým pohledem, jemuž je cizí zaměňování přání za skutečnost a který strhává svým příkladem.

Tato vaše činnost plní své avantgardní poslání i v mezinárodním komunistickém a dělnickém hnutí. „Více socialismu" v našich zemích ho jen upevní. Aktivizuje tuto obrovskou internacionální sílu, mobilizuje ji v boji za mír, proti válce.

Ano, celý svět hledí na Sovětský svaz, protože svou hluboce revoluční podstatou, bolševickou smělostí i humanistickým sociálním zaměřením vaše nynější činnost přímo navazuje na velké činy, které vaše leninská strana zahájila v říjnových dnech roku 1917.

Tuto činnost nejen vítáme, ale i plně ji podporujeme a při realizaci naší cesty, vytyčené XVII. sjezdem KSČ, se inspirujeme jejími podněty a velikostí jejích myšlenek.

Dávají nám sílu, jistotu a odvahu brát na sebe odpovědnost v tomto složitém zápase za vítězství nejušlechtilejších ideálů socialismu, míru a pokroku.

Vítáme, že jsme nastoupili cestu aktivního zdokonalování součinnosti socialistických zemí ve všech sférách na zásadách marxismu-leninismu, socialistického internacionalismu, rovnoprávnosti, nezávislosti a vzájemné úcty, na základě rozvoje iniciativy a tvořivé činnosti každé strany a země při upevňování jejich jednoty.

Chceme nadále zdokonalovat formy a metody koordinovaného postupu v duchu závěrů listopadového, — co do významu převratného setkání nejvyšších představitelů členských států RVHP v Moskvě, které dalo nové impulsy ke zvýšení efektivnosti spolupráce socialistickým zemí a přispělo k plnějšímu využívání budovatelského potenciálu socialismu. Usilujeme o uvedení Výzvy budapešťského zasedání Politického poradního výboru Varšavské smlouvy do života, jakož i závěrů Výboru ministrů zahraničních věcí v Bukurešti.

Přicházíte k nám v mimořádně příznivém období. Díky důslednému kursu demokratizace vnitřní i zahraniční politiky se prestiž a jméno Sovětského svazu těší takové přízni našeho lidu, že pro ni lze těžko najít srovnání. Náš lid čerpal od první socialistické země obrovskou vnitřní sílu v období našeho osvobození, v letech výstavby socialismu a dnes opět stojí před revoluční úlohou mobilizovat všechny zdroje, všechny ruce i hlavy, aby se naše společnost stala ještě dokonalejší. A zase se lze učit od země Sovětů uplatňovat v našich podmínkách vše nejlepší, čeho dosáhla.

Naše dnešní vztahy dosahují vůbec nejdynamičtějšího stupně v celé jejich historii. Odrážejí vysoký stupeň soudružské součinnosti našich bratrských komunistických stran, jejich ústředních výborů, našich vlád a zastupitelských orgánů. Jsou prodchnuty duchem spojenecké smlouvy z roku 1970 a nesmírně významnými podněty z loňského listopadového jednání generálních tajemníků našich stran soudruhů Gustáva Husáka a Michaila Gorbačova. V plném souladu s touto linií dochází též k dalšímu rozšiřování spolupráce společenských organizací, k rozvoji družebních styků mezi městy a oblastmi, k aktivní výměně v oblasti kultury, školství, zdravotnictví, turistiky a sportu.

Zvláštní význam má Program dlouhodobé hospodářské a vědeckotechnické spolupráce do roku 2000. Na tomto základě se v posledním období začínají objevovat nové stěžejní proudy v součinnosti našich národních ekonomik.

Ačkoliv situace ve světě zůstává složitá, mírová ofenzíva socialistických zemí je výrazně v pozitivním směru ovlivnila. V boji za veřejné mínění socialismus přešel z obranné do ofenzivní pozice, vzal do svých rukou iniciativu s cílem řešit už dlouho naléhavé problémy světové politiky.

Totéž platí o iniciativě socialismu v oblasti všelidských problémů. Jejím vrcholným projevem je historický projekt likvidace jaderných a jiných zbraní hromadného ničení na celém světě do konce tohoto století.

Tento mobilizující akční program z 15. ledna loňského roku vychází z objektivních zákonitostí filozofie nového politického myšlení v jaderné kosmické éře. Je výrazem připravenosti Sovětského svazu přispět k demokratizaci mezinárodních vztahů. Předznamenal mírový program XXVII. sjezdu KSSS, s nímž se plně ztotožnilo sjezdové jednání československých komunistů. Tyto závažné mírové iniciativy, konkretizované na sovětsko-americkém setkání v Reykjavíku, umožnily lidstvu pohlédnout přes navršené hory zbraní a uvidět obrysy bezjaderného světa. Vítáme skutečnost, že tyto návrhy zůstávají nadále na jednacím stole. Doufejme, že americká vláda nezůstane hluchá k hlasu světové veřejnosti. Věříme, že zaujme v Ženevě realističtější pozici a vzdá se iluzí, popřatných starému myšlení, na jehož základě jako by bylo možno získat vojenskou převahu pomocí „hvězdných válek" nebo „technologického předstihu".

Prvním krokem na cestě k likvidaci jaderných zbraní se musí stát úplný zákaz jaderných zkoušek. Tak, jak se to navrhuje v novoroční výzvě Sovětského svazu, který pětkrát prodloužil platnost svého moratoria a stal se průkopníkem na cestě k řešení tohoto problému. Bohužel, včerejší jaderný výbuch v Nevadě nijak nesvědčí o vůli USA odpovídat na sovětskou výzvu vstřícnými kroky. Právě naopak, je to otevřená výzva mezinárodnímu společenství. Tento krok nelze hodnotit jinak než jako otevřené pohrdání světovou veřejností.

Na upevňování míru je orientován i náš společný návrh zásad komplexního systému mezinárodního míru a bezpečnosti. I nadále budeme usilovat o úplný zákaz a likvidaci chemických zbraní konkrétním smluvním dokumentem. A právě tak o vytvoření zón bez jaderných a chemických zbraní na našem kontinentu, jak jsme to navrhli spolu s NDR. Jako aktivní účastníci celoevropského procesu si přejeme, aby vídeňská následná schůzka přinesla pozitivní výsledek.

Vyjádřili jsme zájem na rozvoji spolupráce i v hospodářské oblasti, čemuž by určitě napomohlo svolání ekonomického fóra, pro jehož uspořádání navrhujeme Prahu. Podporujeme váš návrh na svolání humanitárního fóra do Moskvy. Jsme pro široký rozvoj spolupráce mezi evropskými zeměmi na principech mírového soužití. Doufáme, že i s novými koaličními vládami v zemích našich západních sousedů, NSR a Rakouska, bude nadále pokračovat vzájemně výhodný dialog. Vítáme politiku národního usmíření nedávno vyhlášenou vládou Afghánské demokratické republiky. Vysoce hodnotíme přínos hnutí nezúčastněných zemí k upevnění míru a bezpečnosti.

Dovolte mi na závěr vyjádřit hluboké uspokojení nad průběhem našich jednání. Už tradičně vyjadřují naprostou jednotu názorů na všechny otázky mezinárodního života. V tomto duchu chceme i nadále co nejaktivněji přispívat k upevňování jednoty a semknutosti bratrských zemí v jejich zápase za trvalý mír, socialismus a společenský pokrok.

CHŇOUPEK JE VŮL A PIJE VODU ZE ZÁCHODU...! TEN NÁ URČITĚ SCHOVANÝHO STALINA NĚKDE VE SRLEPĚ POD UHLÍM, HAJZL!

Schatzsuche im Fernsehen

BOSTON, 10. Februar (AP). Ein Unternehmen in Hollywood, französische Wissenschaftler und ein texanischer Ölmagnat haben sich zu einem ungewöhnlichen Unternehmen zusammengeschlossen. Vor den „Augen" von Fernsehkameras wollen sie im Sommer während einer Direktübertragung Inventar aus dem 1912 gesunkenen Luxusdampfer „Titanic" bergen lassen. Auf der Suche nach wertvollem Schmuck sollen dabei auch drei Tresore in dem Wrack geöffnet werden, das in einer Tiefe von 3660 Metern auf dem Grund des Atlantik liegt.

Auf Wunsch des Gründers der Grimm Oil Company in Abilene (Texas), Jack Grimm, soll ein winziges Unterseeboot in zehn Tauchgängen Teller, Weinflaschen und anderes Inventar ans Tageslicht fördern. Grimm, der das Projekt mit drei Millionen Dollar finanziert, will die „Titanic" ihrer letzten Geheimnisse berauben, bevor Schlamm und Schlick dies endgültig unmöglich machen. Das beteiligte Fernsehunternehmen Westgate Group ist für spektakuläre Aktionen bekannt, wie etwa die Live-Übertragung von der Öffnung der angeblichen Schatzkeller des Gangsterbosses Al Capone, bei der zwei alten Flaschen und ein Schild zum Vorschein kamen.

Weniger Wodka, weniger Tote

igl MOSKAU, 10. Februar. In der UdSSR ist die Sterberate im vergangenen Jahr, verglichen zu 1984 um 15 Prozent gesunken. Insgesamt starben 1986 680 000 Menschen, das sind 0,43 Prozent weniger als noch 0,79 Prozent. Diese Zahlen meldete am Dienstag die amtliche Nachrichtenagentur TASS unter Berufung auf Angaben des zentralen Statistikamtes der UdSSR. Den Rückgang der Todesraten ist nach Meinung sowjetischer Demographen vor allem ein Ergebnis des Kampfes gegen den Alkoholismus, der in der UdSSR seit Sommer 1985 intensiv geführt wird.

So starben etwa als Folge von Verletzungen und Unglücksfällen unter Alkoholeinfluß im letzten Jahr 33 Prozent weniger als 1984. Auch gingen die Herz- und Kreislaufkrankheiten mit tödlichem Ausgang erheblich zurück: Die Sterberate sank von 0,143 Prozent (1984) auf 0,125 Prozent (1986), ein Drittel weniger Sowjetbürger starben an einer Erkrankung der Atmungsorgane. Die einzige Krankheit mit steigender Todesrate ist laut TASS der Krebs. So starben 1970 in der UdSSR von hunderttausend arbeitsfähigen Bürgern 75 an Krebs, 1980 waren es bereits 95.

Keine Angst vor Blutspenden

BONN, 10. Februar (AP). Das Deutsche Rote Kreuz (DRK) hat den Blutspendern versichert, daß der Aids-Virus durch Blutentnahme nicht übertragen werden könne. „Die Entnahme-Nadeln sind steril und werden nur einmal benutzt", betonte das DRK in einer Erklärung am Dienstag in Bonn. Eine Verunsicherung der Blutspender durch gegenteilige, die Aids-Angst schürende Meldungen sei im Hinblick auf den witterungsbedingten Mangel an Blutkonserven, insbesondere zum gegenwärtigen Zeitpunkt, nicht zu verantworten.

JEN ABY..!

»Vláčky« na hlavním nádraží

(čtk): Zajímavou novinkou zpestří halu hlavního nádraží v Praze svazarmovští modeláři z 552. základní organizace v Praze. Ve velké vitríně tam letos instalují model s dvěma nádražími v krajině, kterou budou projíždět dva vláčky. Jak uváději odborníci, modelářství vyžaduje hodinářskou preciznost, tvůrčí fantazii, cit architektu a strojnost technika. Stavba železničních modelů není v žádném případě samoúčelná. Lze na nich například stimulovat skutečný provoz, včetně obsluhy návěstní soustavy, při hře s malou železnicí se dodržují předpisy, časy i grafikon. A tak není výjimkou, když si mladí modeláři oblíbí malé vláčky natolik, že se později rozhodnou pro povolání, které má spojitost s železniční dopravou.

JEDNÉ VLAKY, KTERÉ BUDOU JEZDIT PŘÍMO!

Projev E. Ševardnadzeho na slavnostním obědě

Vyjadřuji naši společnou radost z příjezdu do překrásného hlavního města bratrského Československa. Zlatá Praha je nám všem drahá nejen jako jedno z center evropské a světové kultury, jako souhrn nádherných historických a architektonických památek, pokrokových myšlenek a velkých činů. Žili, žijí a budou zde žít naši přátelé. Naše setkání s nimi — mám na mysli nynější i budoucí — vždy obohacovala a budou obohacovat duchovní i politický potenciál našich národů.

Právě v tomto duchu začalo naše jednání, jímž pokračovala celá série našich přátelských besed a setkání v roce 1986 i v letech předcházejících.

Výměnu názorů na otázky dvoustranné spolupráce i na aktuální problémy mezinárodního života byla jako vždy zevrubná a plodná. Jako vždy potvrdila naprostou shodu názorů, a úsilí upevňovat naše přátelství a bratrství.

Znovu jsme konstatovali takové přednosti sovětsko-československých vztahů, jako je naprostá a úplná upřímnost, vzájemná důvěra, společný přístup k základním otázkám socialistické výstavby a světové politiky a těsná koordinace činností.

Rozhodující úlohu zde hraje stále se upevňující spolupráce KSSS a KSČ a pravidelná setkání vedoucích představitelů našich stran — Michaila Gorbačova a Gustáva Husáka. Díky těmto kontaktům naše přátelské styky ještě více obohacují harmonií vzájemných vztahů sovětského a československého lidu.

Přijel jsme k vám ve dnech, jež jsou pro naši zemi historické. Jejich náladu, obsah a nadšení určují závěry lednového zasedání ústředního výboru naší strany, v jejichž duchu se orientace XXVII. sjezdu na přestavbu a urychlení sociálně ekonomického rozvoje Sovětského svazu objektivně spojuje s linií života i práce každého našeho pracujícího člověka.

Při zítřejším setkání se soudruhem Gustávem Husákem, které očekáváme s pochopitelným vzrušením, budeme z pověření Michaila Gorbačova velmi podrobně informovat o průběhu lednového plenárního zasedání ÚV KSSS.

Domníváme se, že nám toto setkání poskytne vhodnou příležitost, abychom vyjádřili upřímnou vděčnost československým přátelům za aktivní podporu myšlenek vyslovených v projevu na plenárním zasedání a v jeho usnesení.

Všimli jsme si té pasáže v článku Rudého práva, v níž se praví, že českoslovenští komunisté a pracující ČSSR sledují s velkým zájmem významné změny v životě SSSR a že studují nové myšlenky a ideje, jež mají inspirující sílu.

Chtěl bych vyjádřit naději, že nynější přestavba v naší zemi upevní společné pozice socialismu a že v budoucnu se její pozitivní výsledky projeví i na procesu oživování mezinárodního ovzduší. Pokud jde o naše dvoustranné vztahy, vytváří přestavba i pro ně velmi příznivé perspektivy.

Jsem rád, že mohu konstatovat, že jednání s vámi, soudruhu ministře, potvrdilo oboustranně odhodlání našich zemí, postupovat v mezinárodní politice společně, rozhodně čelit agresivním záměrům imperialismu a dělat všechno, aby bylo zastaveno nebezpečné skloužávání k jaderné katastrofě.

S uspokojením jsme přijali pozitivní usnesení Valného shromáždění OSN ke společnému návrhu zemí socialistického společenství na vytvoření všeobecného systému míru a mezinárodní bezpečnosti. Jsme pevně rozhodnuti pokračovat v aktivním zpracovávání konkrétních aspektů této myšlenky v rámci OSN.

Další možnosti prosazování koncepce všeobecné bezpečnosti poskytuje Dillíská deklarace o zásadách světa bez jaderných zbraní a násilí, kterou podepsali Michail Gorbačov a předseda indické vlády Rádžív Gándhí. Vyjadřuje principiální pohled socialistických zemí na budoucnost vztahů mezi státy.

V této souvislosti jsme věnovali mnoho času úvahám o evropské bezpečnosti. O životnosti celoevropského procesu významně svědčí výsledky stockholmské konference. Snad nejvýznamnějším z nich je ochota a schopnost jejích účastníků povznést se nad překonaná neshody. Vidíme v tom záruku příštích významných dohod, které pronikavě zlepší politické ovzduší v Evropě.

Doufáme zejména, že bude možno zahájit jednání o snížení stavu ozbrojených sil a konvenčních zbraní v měřítku celé Evropy, jak to navrhují členské země Varšavské smlouvy.

Chtěl bych také věřit, že rozum a dobrá vůle zvítězí i na vídeňské schůzce představitelů účastnických zemí celoevropské konference.

V naší zemi velmi oceňujeme aktivní, dynamický přístup československé diplomacie k řešení klíčových zahraničně politických problémů a její významný přínos k upevňování mezinárodních pozic a autority socialistického společenství. Plně podporujeme návrh ČSSR, aby bylo svoláno celoevropské ekonomické fórum, a vaše společné kroky s NDR, pokud jde o vyhlášení bezjaderného pásma ve střední Evropě a oblasti, bez chemických zbraní, i další návrhy.

Rok 1987 jsme začali dobře. Aktivní a dynamický začátek nám slibuje, že v tomto duchu budeme pokračovat — a to nejen ve vnitřní, ale i v mezinárodní politice. A nejen v Evropě, ale všude, kde lidé už dávno touží po míru, klidu, životě bez strachu a bez obav.

Dnes ráno na Olšanských hřbitovech, před hrobem Neznámého bojovníka na vrchu Žižkově, i později, při pohledu na velká díla lidského génia mne neustále provázela myšlenka na povinnosti k našim předchůdcům.

Splnili své poslání, když bojovali proti nepřátelům vlasti, tvořili nezapomenutelné traktáty a stavěli nádherné gotické a barokní památky.. Ať naše generace vytvoříte jakékoli zázraky vědy a techniky a jakékoli klenoty literatury a umění, nemůže své poslání považovat za splněné beze zbytku, neodevzdá-li budoucnosti svět bez válek a beze zbraní.

Tuto svou odpovědnost si člověk zvlášť výrazně uvědomuje v takovém městě, jako je Praha, na břehu takové řeky, jako je Vltava mezi takovým lidem, jako jsou naši bratři Češi a Slováci. Právě zde se totiž jasnější než jinde ukazuje mnohasetletý ekologický průřez lidské civilizace a její bezbrannost před strašlivými nástroji války.

Musíme civilizaci hájit. My, Sovětský svaz, Československo a další socialistické země musíme i nadále bojovat za uskutečnění velkolepého programu světa bez jaderných zbraní, za to, aby lidstvo vstoupilo do 21. století beze strachu o svůj život, o to, čeho dosáhlo, a o svou budoucnost.

Uvědomujeme si dnes ovzduší srdečnosti a přátelství Prežanů a šlišme již, jaká budou setkání a diskuse s obyvateli tohoto slavného města. Zítra nás čekají ulice stověžaté Prahy.

Chtěl bych vyjádřit přání, aby z nich všech vznikla společná cesta míru, rozkvětu a úspěchů. Ať do každého domu vstoupí klid a hojnost, ať je každý den roku 1987 ve znamení úspěchů při plnění úkolů XVII. sjezdu KSČ.

RAČTE SI POVŠIMNOUT STYLU ŘEČI: PLURALIS MAJESTETICUS...

E. Ševardnadze uvítán v Praze

V NDR O JEHO NÁVŠTĚVĚ V BERLÍNĚ SKORO NIC NEVĚŘEJNILI... DOPORUČUJEME K VÁNOČENSKÉMU POUŽITÍ „PROJEVU" B. CHŇOUPKA... LÉPE „HNŮPKA"-DOPRODELEVLEZISTA SVĚTOVÉHO FORMÁTU!

Obliba technického slovníku

(čtk): Jedním ze znaků kulturní vyspělosti národa je šíře všeobecných znalostí jeho příslušníků. Z tohoto hlediska se, při vší skromnosti, Čechoslováci řadí na jedno z předních míst na světě. O této skutečnosti svědčí i ohromný zájem naší veřejnosti o encyklopedická díla, která se na knižních pultech většinou ani „neohřejí". Za významný nakladatelský počin lze označit Technický naučný slovník z produkce SNTL. S jeho prvním dílem jsme se mohli potěšit v roce 1981, dalších pět svazků bylo vydáno během dalších čtyř let. Poslední technický termín, jehož kvalifikované vysvětlení je odběratelům slovníku ke dnešnímu dni k dispozici, jsou tyristory. Závěrečný díl slovníku dosud chybí.

Zimní prověrka sokolů

(čtk): Zachránit před vyhynutím sokolovité ptáky - sokola stěhovavého a raroha velkého, to je cílem jejich jediné čs. odchovny v Milotičích na Hodonínsku. Současné mrazy prověřily také nyní obětavost chovatelů. Pracovníci Krajského střediska památkové péče a ochrany přírody v Brně ing. J. Bárta a J. Kundera však doposud všechny nástrahy zimy překonali, a tak každý z ptáků dostane denně kolem 20 dekagramů masa a absolvuje potřebný výcvik. „Snad si u nás zvykl, protože se stalo, že pták uletí, ale za několik dnů se vrátil," prozradil ing. J. Bárta. Poslaním stanice je již první výsledky spadají do roku 1980, je rozmnožit oba druhy dravců a vypouštět je do přírody. Zatím se to podařilo s 80 mláďaty.

...A ŽILI SOKOLÍCI... V PĚKNÉ HUSTÝCH ŘADÁCH...

Nově na středních školách SSSR

MOSKVA: V SSSR se projednává nový návrh řádu středních všeobecně vzdělávacích škol. Jeho text uveřejnil v sobotu list Učitelskaja gazeta. Návrh je připraven v souladu s usnesením XXVII. sjezdu KSSS a se základními směry reformy školství, která se uskuteční v SSSR od roku 1984. Náměstek ministra školství SSSR M. Rudanov řekl, že cílem návrhu je, aby sovětské školství bylo více tvůrčí, pružnější a zaměřené na pokrokových pedagogických metod, a energičtější ve výchově mladé generace. Podle nové struktury středních škol, kterou stanoví reforma, se studium prodlužuje o rok a bude tedy trvat 11 let. Ve třídách bude nyní méně žáků; nejvýše 25 až 30. Budou se modernizovat učebnice a bude se rozšířit využívání techniky při výuce, výpočetní technika, do školního rozvrhu se budou zařazovat lekce, semináře a besedy, což umožní snížit počet povinných hodin v týdnu a omezí domácí úkoly. Nauch řádu zakotvuje systém pracovní výchovy, výuky a profesionální orientace žáků. Předpokládá se, že budou vytvořeny nezbytné podmínky k tomu, aby si mládež osvojila po dobu výuky některou profesi.

Nový druh chleba

Nový druh chleba nazvaný Vysočina začali vyrábět pracovníci závodu 05 Západočeských pekáren v Plzni. Bulený kilogramový bochník za 4.40 Kčs má stejný obsah vláknniny jako v celozrnném chlebu.

● **Vakcína** proti malomocenství vyvinutá v Indii byla dána do užívání v souvislosti se světovým dnem boje proti této chorobě. Podle oficiálního odhadu jsou dnes v Indii asi 4 miliony osob postiženy malomocenstvím.

● **S platností** od včerejška se zavádí nový základní kurs polského zlotého vůči převoditelnému rublu a americkému dolaru. Ve vztahu k rublu je zlotý devalvován o 17,4 procenta a ve vztahu k dolaru o 19,5 procenta.

SEDMILETÝ ŠKOLÁK Vítu Bludnický z Běloruské SSR, který strávil půl hodiny na dně jezera Dalnovo a poté, co se pod ním probořil led, byl po čtyřnáctidenním ošetřování propuštěn z nemocnice. Když byl chlapec dírou v ledu vytažen z vody, konstatoval lékař klinickou smrt. Tělo bylo bez dechu a tepu, plíce naplněny vodou, ale po půl hodině masáží srdce a umělého dýchání Vítu opět ožil. Odborníci si jeho záchranu vysvětlují jednak tím, že ledová voda umožnila tělu přežít v podchlazeném stavu a jednak přítomností vzduchového polštáře pod vrstvou ledu.

POSLEDNÍ DOHNĚNKA SE ZDAŘÍ NEPRAVDĚPODOBNÉ...

Operační sál veterinární nemocnice v Českém Brodě se v posledních měsících stává dějištěm experimentálních prací s laserem. Ověřují se zde na pokusných zvířatech možnosti využití laseru typu Nd:YAG v hrudní a břišní chirurgii.

● **Za „událost** prvořadého významu" považují francouzští zoologové nález živočicha označeného za „lilijici stopkatou" na mořském dně nedaleko Nové Kaledonie. Žluté zvířátko podobné zatuté dětské pěsti, asi 10 centimetrů dlouhé, mělo totiž podle dosud známých názorů vyhynout někdy před 140 miliony let. „Žijící zkamenělina" však zřejmě dobře prospívá v podmořských kráterech Norfolského zlomu, asi 500 metrů pod hladinou.

U-Boot-Exporte aus der Bundesrepublik

Stückzahl	Land	Ablieferung	Werft
15	Norwegen	1964—1967	Thyssen Nordseewerke (TNSW)
2	Dänemark	1970—1971	STV Kopenhagen
4	Griechenland	1971—1972	Howaldts-Werke/Deutsche Werft (HDW)
2	Argentinien	1974	HDW
2	Peru	1974—1975	HDW
2	Kolumbien	1975	HDW
2	Türkei	1975	HDW
3	Israel	1976—1977	Vickers, GB
2	Venezuela	1976—1977	HDW
2	Ecuador	1977—1978	HDW
2	Türkei	1978—1981	HDW/Gölcük
4	Griechenland	1979—1980	HDW
4	Peru	1980—1982	HDW
2	Indonesien	1981	HDW
1	Türkei	1983	HDW/Gölcük
2	Chile	1983—1984	HDW
4	Indien	1986	HDW/Mazagon
	Südafrika	1986	HDW/SA (Pläne)
1	Türkei	1987	HDW/Gölcük
4	Brasilien	1988	HDW/Rio
4	Argentinien	1988	TNSW/ADG-Tandonor
6	Norwegen	1989	TNSW

Jiří Petrá

„To je náš konec! Sehnali mrazák ..."

MIMOŘÁDNĚ VZÁCNÁ LÁHEV ŠAMPAŇSKÉHO byla zcizena v úterý večer v hlavním městě amerického státu Rhode Island Providence. Cenu láhve, která byla naplněna šumivým sektem z roku 1976, posázena diamanty a uzavřena zlatým špuntem, odhadli odborníci na 100 000 dolarů. Láhev vystavena v jednom místním hotelu jako atrakce při otevření exkluzivní restaurace. Majitel neobdržel za kterou vypsal odměnu 1000 dolarů za informa-

Naprakta — Švandrlík

„Obávám se, kolego, že zase nadchází období frakturistiky."

Aufgespießt

„Die Entführer sind sich darüber im klaren, daß die Geiseln zu wertvoll sind, um sie hinzurichten."

Die in Beirut erscheinende Zeitschrift „As Shiraa", die als erste die Waffenlieferungen der USA an Iran im Austausch gegen US-Geiseln aufgedeckt hatte, über die Lage der Geiseln in Libanon.

ŽENA

Jednou dáma, jindy zmije, jak nás učí hysterie.

● *„Máte nějaký pěkný dvoulůžkový pokoj?"*
„Ano. A jste manželé?"
„Ano. Oba!"

„Pan dokt rupic v repro né!"

(rupio mi v reprodiecki)

Městský národní výbor Karlovy Vary, vedoucí odboru obchodu soudruh Karel Gutwirt.

„Oplatek je nedostatek. To můžeme zcela odpovědně prohlásit. V sezóně nám denně na národní výbor přicházejí doslova zástupy lidí a viní nás z toho, že nejsou oplatky. Marně jim vysvětlujeme, že my, pracovníci městského národního výboru, můžeme ovlivnit maximálně prodejní dobu prodejen s lázeňskými oplatkami tak, aby vyhovovala potřebám turistického ruchu. Množství oplatek, jejich výrobu a rozdělování už neovlivníme. Na nedostatečné zásobování oplatkami neustále upozorňujeme, rada národního výboru se usnáší, ale výsledek není zatím žádný. Příděl oplatek pro naše město dostáváme na počet obyvatel, což je šedesát tisíc lidí, ovšem v sezóně Karlovými Vary projde za den i sto dvacet tisíc. Výrobce, oborový podnik Čokoládovny, závod Mariánské Lázně není schopen pokrýt poptávku. Situaci nevyřešilo ani přidělení nových prostor výrobci oplatek v našem městě . . .“

Okresní národní výbor Karlovy Vary, vedoucí odboru obchodu soudruh ing. Miroslav Šebesta.

Kolem oplatek se toho už mnoho namluvilo. Dokonce máme na tento problém samostatné desky s korespondencí mezi naším okresním národním výborem, generálním ředitelstvím oborového podniku Čokoládovny, Praha, ministerstvem obchodu atd. Výsledek? Oplatky nejsou. Proběhla celá řada i osobních jednání. Bouřlivých. Ale, bohužel . . . Jediný způsob, jak se snažíme řešit nedostatek oplatek je regulace prodeje. V sezóně dáváme dopoledne na pult 40 % množství, odpoledne 60 %. Počet krabiček, které je možno zakoupit, omezujeme na pět pro jednu osobu. V tomto však východisko nevidíme. Výrobce musí situaci vyřešit zvýšením výroby . . .“

Oborový podnik Čokoládovny, závod Mariánské Lázně, ředitel soudruh Jaroslav Slavík.

„Za posledních několik let jsme výrobu lázeňských oplatků zněkolikanásobili. Bohužel, větší kapacity výroby nedosáhneme. Z našeho závodu jsme předali výrobu lázeňských trojhránků i lázeňských oříško-čokoládových oplatků. Děláme zde pouze oplatky lázeňské čokoládové a tak zvané luxusní, o které je největší zájem. Řešení celé situace naráží na nedostatek prostor pro rozšíření výroby. Městský národní výbor v Mariánských Láznich nám zatím nedal souhlas k výstavbě nových manipulačních prostor. Kdybychom je měli, mohli bychom vbrzku zvýšit výrobu o celých 400 tun oplatků ročně. Vzhledem k tomu, že v městě zatím není jasná situace kolem územního plánu, není řešení v dohlednu. Dokonce máme uvažovat o zrušení tohoto závodu a o výstavbě závodu nového na okraji města, mimo lázeňské centrum. Provoz je na našem závodě dvousměnný, vše, co se dalo, jsme zmechanizovali a urychlili. V daných podmínkách děláme opravdu maximum. Víc není v našich silách.“

Oborový podnik Čokoládovny, generální ředitelství Praha, vedoucí odboru tuzemského odbytu soudruh Josef Šorejs.

„Lázeňské oplatky jsou typickým výrobkem západočeských lázeňských měst. Proto se přikláníme k zásadě, kterou přijal ministr zemědělství a výživy, ministr obchodu a ministr předseda výboru lidové kontroly, že lázeňské oplatky budou v prodeji pouze v lázních Západočeského kraje. Náš oborový podnik má v Mariánských Láznich, Františkových Láznich i Karlových Varech síť specializovaných prodejen lázeňských oplatek. Zde je poptávka po tomto zboží soustředěna a je největší. Považujeme proto za chybu, že KNV Západočeského kraje v Plzni, odbor obchodu a cestovního ruchu, největší část výroby oplatků přiděluje na prodejny obchodu. Podle našich průzkumů, nenajde-li zákazník například v prodejnách potravin naše oplatky, koupí si něco jiného a odejde. Nenajde-li však oplatky v našich speciálních prodejnách, je rozezlen a vylévá si zlost na prodavačích. Proto budeme žádat, aby co největší množství vyrobených oplatek bylo prodáváno v našich speciálních prodejnách. Rozšíření výroby výstavbou nového závodu je otázka dlouhodobá, která podléhá ovšem přidělení finančních prostředků, stavebních kapacit, technického vybavení a samozřejmě i lidí. O výrobě lázeňských oplatek i v některém jiném závodě neuvažujeme, protože strojní vybavení na tuto výrobu není.“

Z denního hlášení Veřejné bezpečnosti nejmenovaného lázeňského města:

Dnes, v odpoledních hodinách, byli prodavačkami prodejny lázeňských oplatků přivoláni naši příslušníci, aby zakročili proti výtržnostem způsobeným davem lidí před touto prodejnou. K roztržce došlo poté, co byly doprodány lázeňské oplatky a na větší část zákazníků se nedostalo. Po přivolání posil ze sousedního okrsku se během půl hodiny podařilo situaci zvládnout. Šlo již o třetí případ v této lázeňské sezóně.

Připravil: Vít Špaňhel

VAŠE STAROSTI NA NAŠE OSTNY

Do hry postupně vstoupily Obvodní správa pošt Praha 1, kontrolní oddělení SOLUNY, výbor lidové kontroly, městský výbor Českého svazu výrobních družstev Praha, Dikobraz a několik dalších osob.

A občan V. M. z Brna-Bystrce dále všude píše, že chce své digitální hodinky, a SOLUNA dále tvrdí, že fén už dostal.

V tomto stadiu je jednání i dnes. Občan V. M. si vypočetl, že ho dosavadní korespondence přišla na 150 korun. Ztracený čas si nezapočítává, protože je v důchodu.

Hodnotu času, který ztratili řešením záhady v SOLUNĚ a dalších institucích, radši neuvažujeme ani odhadem.

Družstvo SOLUNA mu během týdne balíček vrací s tím, že již před deseti lety ukončilo výrobu elektrických vysoušečů vlasů, takže už na ně nevyrábí ani náhradní díly.

Zatím žádná legrace, všechno je v normě.

O rok později poslal občan V. M. z Brna-Bystrce na adresu družstva další balíček. Tentokrát obsahoval digitální hodinky. A čekal. Čekal dost dlouho. Pak ho čekání omrzelo a opravu urgoval.

SOLUNA odpovídá, že mu přece fén už dávno vrátila.

Občan V. M. písemně upozornil, že mu nejde o fén, ale o hodinky.

Družstvo se podivilo, proč se občan V. M. rozčiluje, když má fén doma.

V. M. opáčil, že fén má sice už dávno doma, ale že by chtěl taky ty digitální hodinky. Dokonce s dvěma bateriemi.

SOLUNA mu sdělila, že o hodinkách nic neví, ale fén že už přece musí mít doma.

Nejhorší na tom je, že obě strany hovoří tak přesvědčivě o svém vozu a o své koze, že příští vydání knížky docenta Hanka Schmidtkopfa závěr asi nestihne ... *VR*

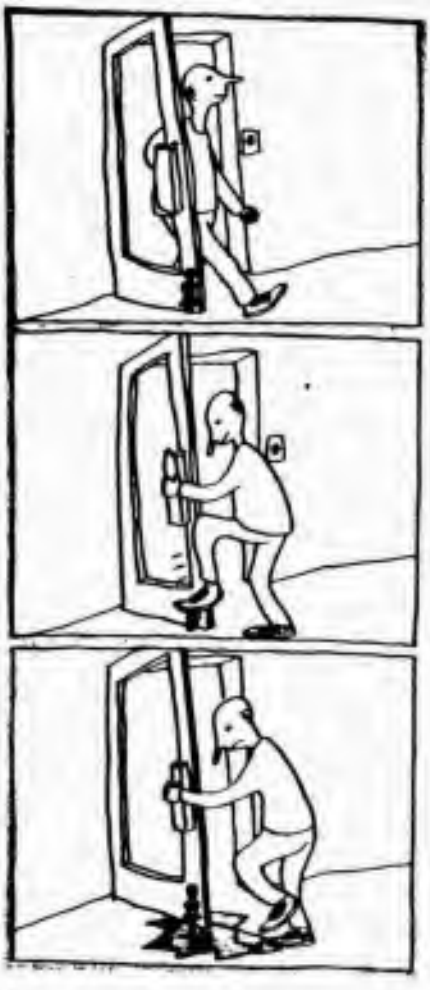

A: Jářku, Josef, byl jsem na jarmarku.

B: Jářku, Pepo, na co jarmárku? Já ju nepotřebuju!

A: Všechno jsem tam, Josef, prodal!

B: Pročpak by to byla škoda? Já ju nechcu!

A: Josef, já prodal i krávu!

B: Zprávu? Zprávu sem dostál!

Ve městě prej byl jarmark!

Docent Schmidtkopf uvádí ještě mnohé další znamenité příklady hovorů, kterým my běžně říkáme Já o voze, on o koze. Zvláště prý ochotnici čeští v dobách dřevních nalézali v podobném dialogu zálibu a vzbuzovali v divácích veselí a juchání.

Rovněž příklady z pohádek, které vybral, dosvědčují věčnou platnost ovozismu a okozismu. Jen namátkou uvádím známé „Osobo, kde jsou děti?" — „Jsou svázané, neuletí!"

Jsme rádi, že můžeme připsat do příštího vydání spisku případem zbrusu novým a současným; objemnou korespondenci zašleme autorovi, pokusíme se však alespoň o stručný výtah ze strhujícího dialogu.

Vystupuje v něm (kromě dalších osob a institucí) zejména občan V. M. z Brna-Bystrce a SOLUNA, družstvo umělecké výroby, Praha.

Píše se rok 1984. Občan V. M. z Brna-Bystrce posílá na adresu družstva SOLUNA balíček s fénem, který přestal fungovat.

POVÍDÁNÍ O VOZE A O KOZE

Docent Hanek Schmidtkopf uvádí ve své knize „Ovozismus a okozismus jako fenomény lidského dorozumívání" mnohé příklady, které se zdají na první pohled k popukání, skrývají však v sobě pozoruhodné jádro.

Na straně 32 uvádí setkání dvou strojců na vesnici N., okres N. N.

ŘÍKÁ SE TO ZRYCHLUJE → ...A CO PAK PAK? ←

A: Jářku, Josef, byl jsem na jarmarku.

B: Jářku, Pepo, na co jarmárku? Já ju nepotřebuju!

A: Všechno jsem tam, Josef, prodal!

B: Pročpak by to byla škoda? Já ju nechcu!

A: Josef, já prodal i krávu!

B: Zprávu? Zprávu sem dostál!

Ve městě prej byl jarmark!

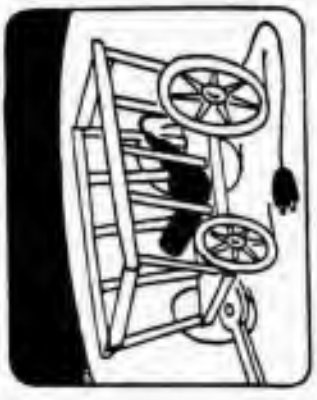

● *„Jak vám chutná moje víno?" táže se domácí hosta.*
„Nic, abych řekl pravdu, při prvním doušku jsem měl pocit, jako bych spolkl ježka."
„A co při druhém?"
„Jako by mi ten ježek zase lezl z krku ven!"

„Prawda" verbreitet harsche Bürger-Kritik an der Partei

MOSKAU, 9. Februar (Reuter/AFP). Die sowjetische Parteizeitung „Prawda" hat am Montag eine ganze Serie von Briefen veröffentlicht, in denen sich Leser unter anderem über opportunistische Parteimitglieder beschweren und mehr Informationen über die Arbeitsweise der Politbüros fordern. Für die 27 Briefe stellte die „Prawda" eine ganze Seite zur Verfügung.

Um ihren Protest gegen die geplanten Veränderungen zu maskieren, habe der Verwaltungsapparat, auch in der Wirtschaft, sich aufs Nichtstun verlegt, schriebt ein V. Kartaschow aus Dnepropetrowsk. „Es gibt nur ein Wort, diese Haltung zu beschreiben — Sabotage." Die „Prawda" druckte zudem den Brief eines Bauarbeiters im Kaukasus ab, der anprangert, daß Nicht-Parteimitglieder schlechte Karriereaussichten hätten, und fragt, was das mit „Demokratie in der Personalpolitik" zu tun habe. Ein Student, so heißt es unter anderem, wisse, daß er ohne Parteiausweis niemals mehr als die „Nummer Zwei" werden könnte. „Folglich ist die Partei voll von Leuten, die da nicht hingehören."

In ihrer Montagausgabe wandte sich die Parteizeitung ferner gegen Eliteschulen für Kinder von Spitzenfunktionären.

ROM (KNA). Der Vatikan hat die Unterstellung zurückgewiesen, die katholische Kirche bediene sich der Angst vor „Aids", um die sexuellen Tabus ihrer Morallehre in Erinnerung zu rufen. In der Rubrik „Acia diurna" weist die vatikanische Tageszeitung „Osservatore Romano" in ihrer Ausgabe vom Sonntag darauf hin, daß die Kirche ihre Morallehre unabhängig von der Ausbreitung der Immunschwäche-Krankheit verkünde. „Die Sexualethik der Kirche ist nicht auf die Gesundheit des Körpers ausgerichtet, sondern auf die positiven Auswirkungen, die der Gehorsam zum Gesetz Gottes auf den Körper haben kann", heißt es im „Osservatore". Das moralische Übel sei im geistigen und nicht im körperlichen Bereich zu suchen.

Wer behaupte, die Kirche wolle von Aids profitieren, um den falschen Gebrauch der Sexualität anzuprangern, kenne entweder die kirchliche Lehre nicht oder handle in böser Absicht, daß die Debatte über Aids nicht immer objektiv geführt, sondern oft „ins Vulgäre" gezogen und von eigennütziger Panikmache vereinnahmt werde. Vielmehr müsse Aids allen Gelegenheit zum Nachdenken über das menschliche Zusammenleben und darüber, was eine zur Verführung einladende Kultur aus der menschlichen Sexualität gemacht habe, geben: ein Konsumgut zum Gebrauch und Wegwerfen.

Hart ins Gericht geht die Zeitung in diesem Zusammenhang mit den italienischen Behörden, die in den Kasernen kostenlos Kondome verteilt haben, um die Ausbreitung von Aids zu stoppen. Der „Osservatore" bezeichnet diese Maßnahme als eine „tragisch-lächerliche Übertreibung" und als „oberflächliches und absurdes Heilmittel".

● ***Protokol o úrazu: Nohu si jmenovaný zlomil ve smyslu platných předpisů o bezpečnosti práce. Přesto nárok na bolestné nemá.***

Moskau entdeckt die Kirche

Die renommierte „Literaturnaja Gaseta" sorgte für eine Überraschung: In ihrer jüngsten Nummer druckte sie ein langes Interview mit dem Primas der katholischen Kirche in Polen, Kardinal Jozef Glemp, ab, das ihr Sonderkorrespondent Leonid Potschiwalow mit Glemp in Warschau geführt hatte. Das Interview ist aus mehreren Gründen sehr bemerkenswert, denn es bedeutet eine Korrektur des offiziellen sowjetischen Polen-Bildes.

Bisher wurde die politische und gesellschaftliche Situation in Polen den Sowjetbürgern so dargestellt, daß entweder die katholische Kirche gar nicht erwähnt oder aber sehr scharf kritisiert wurde. Es ist das erste Mal, daß ein hoher kirchlicher Würdenträger, noch dazu ein Katholik, so ausführlich in einer sowjetischen Zeitung zu Wort kommt. Bisher hat die „Literaturnaja Gaseta" wie übrigens auch die Regierungszeitung „Iswestija" lediglich ab und zu Metropoliten der russisch-orthodoxen Kirche kurz zitiert, etwa wenn die Kirche bei internationalen Konferenzen die sowjetische Friedenspolitik unterstützte oder sich zu Abrüstungsfragen äußerte, zum Beispiel in offenen Briefen an US-Präsident Reagan.

Kardinal Glemp wird von Potschiwalow als einer der „hervorragendsten Kirchenvertreter der Gegenwart" beschrieben, als ein Mann, den „Millionen von Polen als ihren geistigen Lehrer anerkennen". Das Interview selbst ist recht allgemein gehalten zu Fragen des Friedens, der Technisierung der modernen Welt und des Umweltschutzes, dennoch enthält es bedeutsame Spitzen. In Polen, erklärt Glemp zum Beispiel, schaffe man keine speziell organisierten „Gruppen der Gläubigen für den Schutz des Friedens" — eine Anspielung auf den sowjetischen Friedensfonds, bei dem auch die Kirche mitarbeitet, und auf das sowjetische Friedenskomitee; aber man sei sehr um den Frieden bemüht: „Meine Generation erinnert sich an den Krieg."

In Polen, so Glemp, habe kein einziger katholischer Geistlicher mit den Hitleristen zusammengearbeitet. In der UdSSR, das sagt er natürlich nicht, war das anders: Dort gab es in den westlichen Gebieten Fälle von Kollaboration, hofften doch auch Geistliche, etwa in der Ukraine, der Faschismus bringe ihnen die „Befreiung" vom Stalinismus ...

Befragt, was er von dem — von Parteichef Gorbatschow geforderten und geförderten — „neuen Denken" in der Politik halte, antwortete Glemp: „Ehrlich gesagt, ich verstehe davon nicht viel. Mir scheint, Denken ist entweder positiv oder irrtümlich. Wichtig ist die echte Information. Wenn ein Volk mit einem anderen Umgang pflegt, so sollte es von dem anderen Volk die ganze Wahrheit wissen." In Polen, so Glemp, nenne man das „neue Denken" Gerechtigkeit. Glemp unterstützte dann das Atomteststopp-Moratorium als Voraussetzung des Endes des Wettrüstens, kritisierte aber an anderer Stelle indirekt die sowjetische Atomkraftwerk-Politik: Tschernobyl sei eine Mahnung, wie vorsichtig man mit den großen Kräften der Natur umgehen müsse.

Interessanter noch als die Antworten in dem Interview selbst ist der Vorspann des Korrespondenten. Polen, heißt es darin, sei ein sozialistisches Land und gleichzeitig eins der dem Katholizismus ergebensten Länder der Welt, mehr noch als Spanien oder Italien. So wundert sich Potschiwalow, daß sein Begleiter, Mitglied der polnischen KP, sich beim Betreten einer Kirche bekreuzigt; in Polen sei das möglich. Der Chef des Instituts für Meinungsumfragen in Warschau, Stanislaw Kwjatkowskij, kommt zu Wort — ungefähr 82 Prozent der Bevölkerung, sagt er, seien in Polen Gläubige, besonders auch Jugendliche und Intellektuelle. Niemand verschweige mehr bei Umfragen, wenn er Gläubiger und gleichzeitig Mitglied der PVAP, der polnischen Arbeiterpartei, sei. Das sei nicht paradox, sondern die Realität. Und dann wird den sowjetischen Lesern die „patriotische Rolle" der katholischen Kirche in der Geschichte Polens erklärt. Die Mehrheit der Polen, also auch die Katholiken, sei heute für die Fortsetzung des Aufbaus des Sozialismus in Polen, Christen und Atheisten könnten sich heute in Polen „vollständig" verstehen und akzeptieren.

Dieses bedeutende Stück „Glasnost", Offenheit, der „Literaturnaja Gaseta" dürfte besonders Leser in Usbekistan verwirren, denn dort hatte Parteichef Gorbatschow noch im vergangenen November jene Kommunisten heftig kritisiert, die gleichzeitig islamische Gläubige sind. In der Republik Litauen, wo man im Sommer das 600jährige Jubiläum der katholischen Kirche feiert, dürfte das Glemp-Interview große Genugtuung wecken, erhofft man sich doch als Konsequenz mehr Freiheiten für die eigenen, mit Polen immer noch eng verbundenen Gläubigen ...

„Preis von Babel" vergeben

BRÜSSEL, 9. Februar (Reuter). Der diesjährige „Preis von Babel" ist an einen Belgier gegangen, der 22 Sprachen spricht. Japanisch, Gälisch und Hindi sind für den 26jährigen Bauingenieur ebensowenig ein Problem wie Suaheli, Persisch, Russisch und acht weitere Sprachen aus der Sowjetunion. Johann Vandewalle verblüffte die als Gutachter anwesenden Botschaftsvertreter und Professoren so sehr, daß sie für den mit 100 000 belgischen Franc (umgerechnet knapp 5000 Mark) dotierten Preis offenbar keinen ernsthaften Konkurrenten in Betracht zogen.

Der Preisträger gab sich bescheiden und sagte: „Ich glaube nicht an ein Sprachentalent. Dies ist nur das Ergebnis von Lernen bei Tag und bei Nacht." Dabei durfte der fleißige Vandewalle nicht einmal sein ganzes Wissen ausbreiten. Die neun toten Sprachen, die er auch noch kennt, waren bei dem Wettbewerb nicht gefragt. Belgien hat drei amtliche Sprachen: Flämisch, Französisch und Deutsch.

FRANKFURT (dpa). Die vorsätzliche Weitergabe von Aids ist nach Feststellung von Bundesjustizminister Hans Engelhard (FDP) vorsätzliche Körperverletzung. Nach Paragraph 224 des Strafgesetzbuches seien dafür Freiheitsstrafen bis zu fünf Jahren vorgesehen, sagte der Minister am Montag in einem Interview.

„Pane doktore, jak bych se mohl dožít sta let?"
„Pijete, kouříte, chodíte za ženami?"
„Ne, nic z toho mě nezajímá."
„Jděte do háje! Co byste tu chtěl těch sto let dělat?!"

Wodka im Polizeinetz

Für die Einwohner der südschwedischen Stadt Malmö war der Anblick längst Alltag: Die polnischen Autobusse, die Tag für Tag zum Möllevangtorg rollten, die Eintages-Touristen, die mit voluminösen Taschen in jeder Hand dem Bus entstiegen, und die Einheimischen auch, die sich rasch um die Gäste scharten, um zum Nutzen beider Seiten einen netten, kleinen zoll- und steuerfreien Handel abzuschließen. Daß die polnischen Touristen nicht gekommen waren, um die Sehenswürdigkeiten der südschwedischen Industriestadt zu bewundern, wußte jeder in Malmö. Sie kamen, seit dem Herbst in bis zu zehn Bussen täglich, um ihre mageren Zloty-Löhne aufzubessern.

Alkohol und Zigaretten packten die Polen auf dem Malmöer Bürgersteig aus ihren Taschen, Glas und Kristall, Gold und Kaviar, Pelze und lange Unterhosen. Spottbillig alles, für schwedische Verhältnisse zumindest. 100 Kronen für eine Flasche Wodka. In Systembolaget, dem staatlichen Alkoholmonopol, kostet sie fast das Doppelte. Für den Verkäufer, der die Flasche zollfrei an Bord der Ostseefähre erstanden hat, die den Bus nach Schweden brachte, sind schon die 100 Kronen die Tagesreise wert — und er hat Waren für das zehnfache Geld in seiner Tasche. Die wenigsten Reisenden nehmen den Verdienst mit nach Hause, um dort über Westwährungen zu verfügen. Noch attraktiver ist es, gleich in Malmö die 15 kg Kaffee zu kaufen, deren Mitnahme die polnischen Zollregeln gestatten. Auf dem polnischen Schwarzmarkt bringt der Verkauf des Kaffees ein mittleres Vermögen ein.

Doch ein halbes Jahr nach Anrollen der Schmuggelwelle bemerkte auch die schwedische Polizei die illegalen Geschäfte in den Straßen von Malmö, und da ein Polizist Gesetzwidrigkeiten nicht sehen darf, ohne einzugreifen, ordnete Malmös Polizeidirektion eine Großrazzia an. 140 Ordnungshüter harrten in Malmö der Businvasion. Abends davor war die geplante Polizeiaktion allerdings in der Nachrichtensendung des polnischen Fernsehens erwähnt worden, und so warteten die Häscher vergeblich auf ihre Opfer. Ein einziger Bus rollte von der Ostseefähre, und er nahm nicht Kurs auf Malmö, sondern versuchte in der Kleinstadt Lund sein Glück.

Dort endlich konnten die zivilgekleideten Polizisten, die sich in ihren kaum zu übersehenden Autos auf die Fährte des Busses geheftet hatten, zuschlagen. Kaum hatten acht Straßenhändler — die routiniertesten Schmuggler waren es wohl nicht — ihre Taschen auf das Pflaster von Lund gestellt und ihren Pseudokunden ein paar Fläschchen Hochprozentiges angeboten, da zappelten sie auch schon im Netz. Die Polizisten gaben sich triumphierend als Polizisten zu erkennen, schleppten die Schmuggeltouristen in ein eigens eingerichtetes Arrestlokal, drückten ihnen den Stempel „ausgewiesen" in den Paß und schickten sie mit der Abendfähre wieder heim.

140 Polizisten im Einsatz, um acht Amateurschmuggler zu fangen: Malmös Polizeidirektion ist zufrieden mit der Razzia. Unzufrieden mit dem Polizeieinsatz sind hingegen die Käufer des billigen Polen-Wodkas, von dem nach Polizeiangaben „zehntausende Liter" nach Schweden geflossen sein sollen, unzufrieden sind die Kaffeehändler Malmös, von denen sich einige ganz auf die polnischen Großkunden spezialisiert haben. Und Probleme fürchten jetzt auch schwedische Polen-Reisende. Wenn sie künftig auf dem Schwarzmarkt Schwedenkronen wechseln wollen, können sie nicht mehr damit rechnen, daß die polnische Polizei die Augen zudrückt.

● *„Měl jsem, kamaráde, strašnej sen po silvestru. Piedstav si, zdálo se mi, že jsem střelenej do obličeje. Člověče! Já jsem stěnal, když jsem se probudil, jdu k zrcadlu a taky jo ... dira!" „A co dál?" „Když jsem přestal zívat, tak to zmizelo!"*

● Paní Lisette si stěžuje psychiatrovi: „Pane doktore, manžel mě pomlouvá, že jsem blázen, jen kvůli tomu, že mám ráda palačinky."
„Ale to je nesmysl, paní. Já například mám palačinky také velmi rád."
„No to je báječné, pane doktore, a mohla bych vás na ně pozvat? Mám jich plnou půdu, tři pokoje, sklep a několik skříní."

● Schůze měla na programu tři body:
První bod — kritika soudruha Nováčka soudruha ředitele.
Druhý bod — odpověď soudruha ředitele na kritiku soudruha Nováčka.
Třetí bod — rozloučení se soudruhem Nováčkem.

● Do americké banky vtrhnou lupiči:
„Všichni na zem! Lehnout a nikdo se ani nehne!"
Všichni zaměstnanci už leží na zemi, ticho jako v kostele, když vtom se ozve jeden zaměstnanec a osloví vedle ležící spolupracovnici:
„Prosím vás, slečno, lehněte si slušně, ano? Tohle tady je loupežné přepadení a ne nějaký podnikový večírek!"

● „Pane doktore, vždycky když piji kávu, začne mě pichat v pravém oku, napíšete mi nějaké prášky?"
„Napíšu, ale současně bych vám doporučil, pane Durante, abyste si vždy při pití kávy vyndal lžičku z šálku."

V městečku Quitmanu odevzdalo v lokálních volbách 918 občanů hlas pro demokratického kandidáta Eugena Phillipse. Malé nedopatření: nikdo si nevšiml, že Phillips pokojně zemřel pět neděl před volbami ve věku 72 let. Amen.

● *Z referátu o divadle: Pan Y. hrál krále tak, jako kdyby se obával, že někdo v hledišti má eso.*

● Dva Eskymáci si koupili auto a vydali se na cestu kolem světa. Přijeli na Saharu.
„Člověče, tady je ledu!" vykřikl jeden.
„Proč myslíš?"
„To dá rozum! Proč by to jinak na hrubo posypali pískem?"

● PÍSŇOVÉ TEXTY NAM DOKAZUJÍ, ŽE Z CESTY LZE NEJEN MLUVIT, ALE I ZPÍVAT.

● *„Pane vrchní, všiml jsem si, že váš podnik oslavuje padesát roků svého trvání . . ."*
„Ano, pane, jak ten čas utekl . . ."
„Čas ano, ale ubrusy tu zůstaly!"

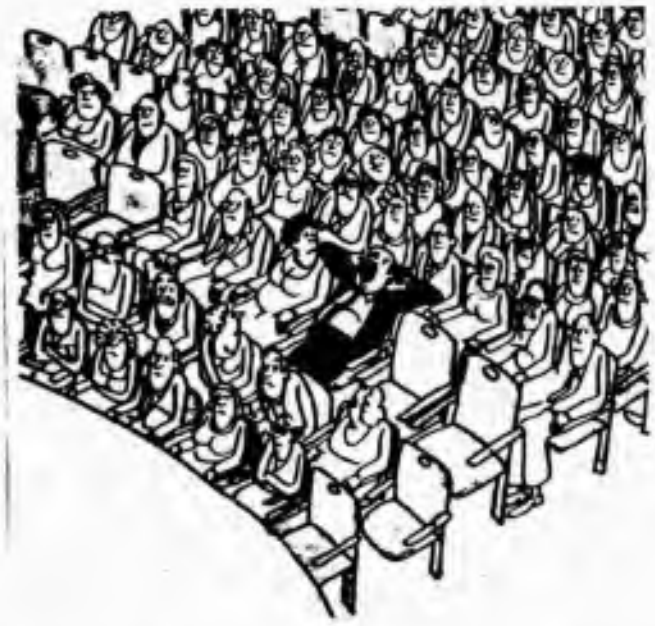

„Maminko, podej mi brýle, jsou na nočním stolku!"

Neprakta – Švandrlík

„Zdál se mi strašlivej sen: v samoobsluze prodávali pivo v igelitovejch sáčcích. Dvanáctku s červeným značením a desítku s modrým!"

● *VE VÍNĚ JE TEN DRUH PRAVDY, KTERÝ OBVYKLE NEZVÍTĚZÍ.*

● *Pan Novák jednou přijel na vesnici, sedl si na zápraží a pozoroval kohouta. Po chvíli pravil: „Kamaráde, tvoje starosti bych chtěl mít."*

Když si náš dědeček babičku brał originálně si vedli — nikdy se nerozvedli

● Paní Dušátková řídí automobil a rozčileně si stěžuje manželovi:
„Podívej, RADOVANE, na toho drzého chlapa, klidně si jde před vozem! Co mám dělat?"
„Sjet z chodníku!"

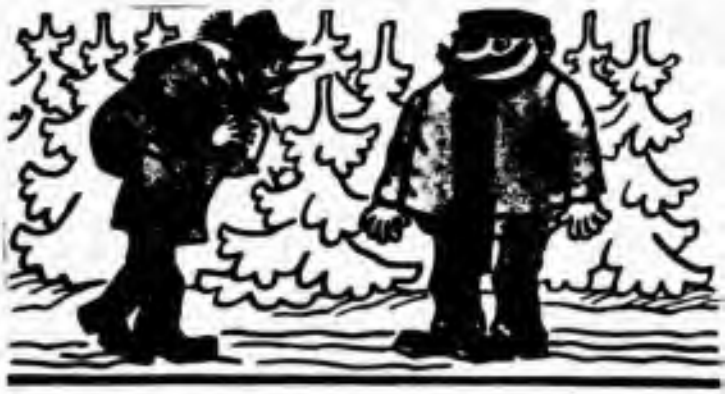

„Sakra . . . práce! Načapal jsem trafikanta Čučeru s třema kradenejma stromkama a on mi zaplatil pokutu v desetnících!"

„. . . až dokouříte, tak si to tu běžte laskavě vyvětrat!"

● *Vrátný jedné vinárny přivolá taxík a do něj zpola vyvádí, zpola vynáší tři hosty. Když se mu podaří umístit je na zadním sedadle, říká taxikáři:*
„Toho vpravo zavezte do Poběžní 18, toho prostředního do Mostecké 12, a toho vlevo do Růžové 8."
Za dvacet minut se taxík vrací se všemi pasažéry zpět.
„Co se stalo?" diví se vrátný.
„Prosím vás," říká taxikář. „Prohlédněte si je ještě jednou a řekněte, kam který patří. Já vzal támhle zátačku moc prudce a oni se mi vzadu pomíchali."

● *Rozjařená společnost opilců se vsadila, kdo se zavřeným očima zjistí, jaký lihový nápoj pije. Napil se i pan Josef a zavrtěl:*
„Fuj! Vždyť je to benzín!"
„No ano," souhlasili přátelé, „ale jaký super nebo speciál?"

Dušan Páika

„Ano, člověk — to zní hrdě. Ale vypadá to všelijak."

Emanuel Jakub

„... Ano, to je telefon s pamětí, třetí generace. Ten už má dokonce i sklerózu."

● *V městských lázních stojí v řadě chlapa a diví se: „To je zajímavé, kolik lidí se dnes odpoledne ženil!"*

„... mámo, podej rákosku ... dceruška byla na karnevalu za sněhurku a má v sobě nejmíň sedum trpajzlíků!"

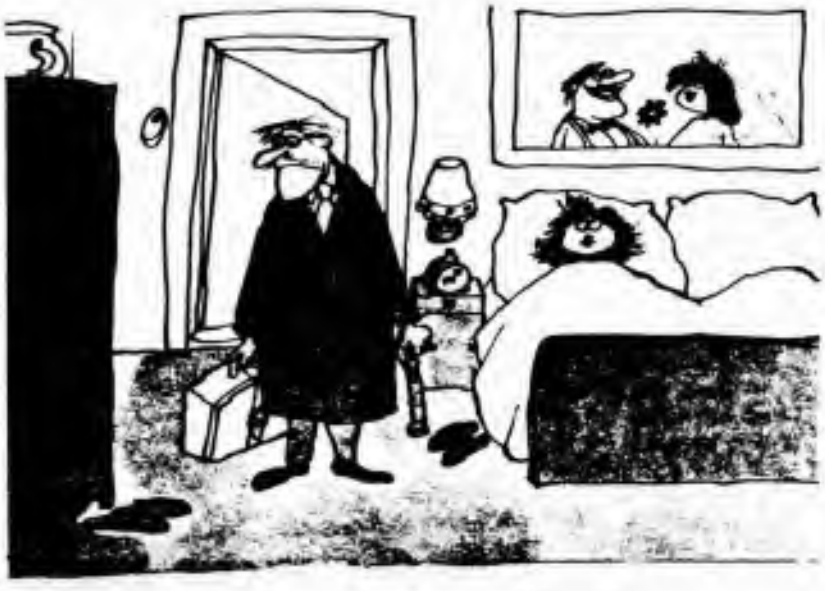

Byl nejvýkonnější ze všech úředníků
Rozeslal přes milión oběžníků
Podobny Halleyově kometě
ještě dnes bloudí po světě

Kresba Neprakta

PŘIVÍTAT NOVÝ ROK!

Matka, otec, bratr, sestra,
ba i strýc, jenž marodí,
těší se, že na Silvestra
z kopýtka si vyhodí.

Pobavit se touží všici,
zábavy je všude dost,
otec ztratí prkenici,
strejda zase důstojnost.

Hodiny čas ukrajují,
půlnoc není pro duchy,
sebevrazi zapalují
rachejtle a dělbuchy.

Komik davy překřikuje,
všude teče dobrý mok
a za dveřmi přešlapuje
tajuplný nový rok.

Dušan Páika

„Tohle už je lepší. Je to taky moderní, ale přitom služný."

„Co mi chcete naznačit tím pivem, pane vedoucí?"

● *Novomanžel ráno velmi zívá a zahledí se manželce hluboko do očí:*
„Po včerejšku jsem nějak rozbitý. Neměl jsem tě po svatbě nést až do čtvrtého poschodí ..."
„Po včerejšku? Vždyť to bylo před třemi dny!"

● *Přišla ráno na návštěvu sousedka a diví se:*
„Cože, vy pijete kávu v posteli? To bych já nemohla."
„Proč? Nemáte postel?"

● **Soudce pravil: „Tak nám řekněte, pane Píša, jak došlo k té nešťastné náhodě."**
„Přišel jsem do restaurace a objednal si tlačenku," ujal se slova pan Píša. „A protože tam měli malej a tupej nůž, tak jsem si vzal svůj velkej a ostrej. A jak tak jím, tak se najednou zamyslím a nůž přitom nechám takhle špičkou vzhůru. A vtom přišel do hospody nebožtík, zakopl a spadl mi na ten nůž. No a tak se to opakovalo sedmnáctkrát."

● *Sedí dva mladící v restauraci. Říká jeden: „Taky jsi slyšel, že ústřice podporují mužnost?"*
„Ano, proč?"
„Je to blbost. Já jich jednou večer snědl dvanáct a jen devět jich zabralo."

Buď profit!

ÚDAJNĚ NA ČLOVĚKA NA SVĚTĚ PŘIPADÁ OSMDESÁT TUN TŘEHNÍN. NEVÍTE NA KOHO SE OBRÁTIT SE ŽÁDOSTÍ O VYDÁNÍ NAŠICH 510 ŠEDESÁTI TUN. RÁDI BYCHOM SI JE USKLADNILI A POHLÍDALI JE SAMI.

„Jdu na jedno!"

● Povídá dramaturg autorovi: „Na hru je to slabé, ale myslím, že bychom z toho mohli udělat sedmidílný televizní seriál!"

Karel IV.: „Je Silvestra, tak můžete dát do malty místo vajec vaječný koňak."

„Tatínku, cos mi to koupil za divnou kazetu?"

Neprakta—Švandrlík

„Budeš muset zvýšit příspěvek na domácnost. Manžel začal ze žalu pít!"

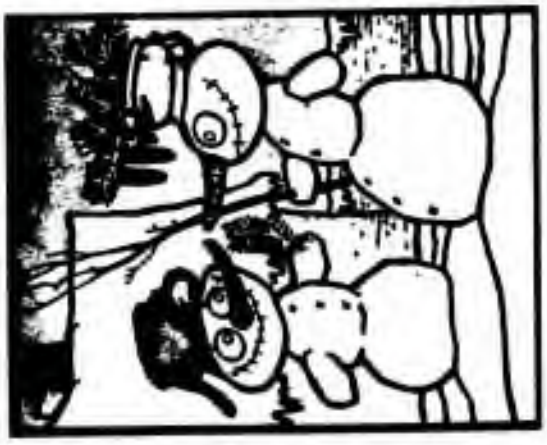

Neprakta—Švandrlík

„Já si pamatuju, že jsem jako malá sněhová koule děsně zlobil."

● *Příslušník potká na ulici opilce a táže se ho:*
„Kam jdete?"
„Domů, soudruhu inspektore. Já jdu ze Silvestra, víte?"
„Nepovídejte, vždyť je listopad!"
„Já vím, proto pospíchám. Manželka si už určitě dělá starosti."

● *Mladý muž se oženil. Za pět měsíců po svatbě jeho žena porodila. Muž byl z toho značně deprimovaný. Žena ho utěšovala:*
„Sedmiměsíční děti nejsou přece žádnou zvláštností."
„Ano, ale tohle přišlo po pěti měsících!"
„To je pravda," povídá žena, „sedmiměsíční děti se rodí o dva měsíce dřív!"

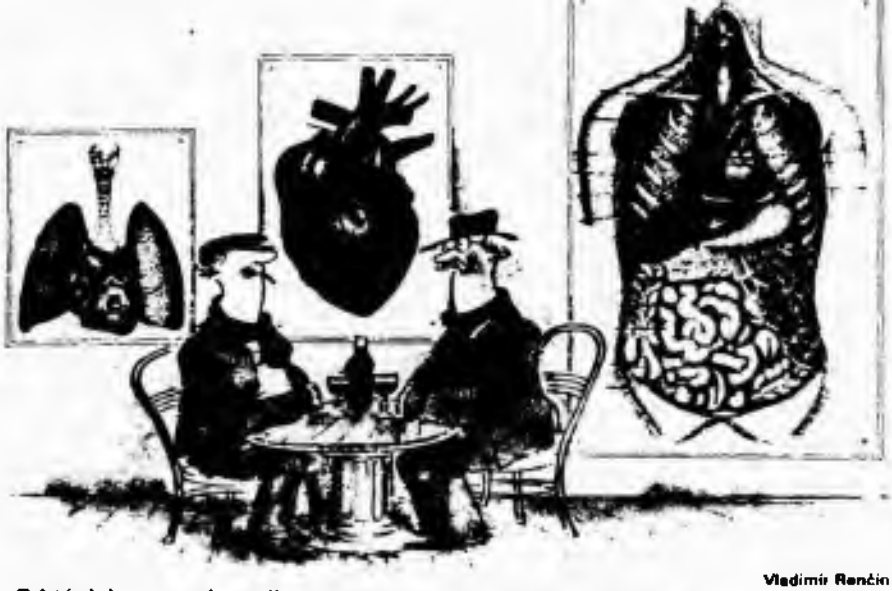

Vladimír Renčín

„Od té doby, co tady mají novou výzdobu, mi pití moc nechutná."

Neprakta – Švandrlík

„A od Nového roku, vy kluci rybářský, přestávám lhát! To je naposled, co vám ukazuji, jak vysoký ho jelena jsem skolil!"

Vladimír Renčín

„Nad tvým vínem jsem, Bedřichu, vždycky na rozpacích. Dílem mi připomíná bordeauxské, ročník 1930, a dílem postřik proti mravencům."

● *Pan Cyprián byl jeden čas taxikářem. Když se ho tázali, jakou měl nejkratší cestu, odpovídal: „Nejkratší? Jednou byla prútrž mračen. Jedna paní nastoupila do taxíku, zaplatila a druhou stranou vystoupila Nechtěla přeskakovat louži."*

● *Povídal zkušený muž: „Jedním z nejlepších nástrojů k načnutí veselého rozhovoru je ještě stále vývrtka!"*

Vladimír Renčín

„Odejdi v míru a pokoji, Marie. Ty už mi opravdu mluvíš do všeho!"

Neprakta – Švandrlík

„To je hned vidět, že toho sněhuláka stavěl tatínek!"

● *Já jsem velký smolař . . . — Prosím vás! Mně to neříkejte. Já jsem takový smolař, že kdyby byla na světě jen jedna facka, tak ji určitě dostanu já!*

● „Tak se nás konečně tenhle rok na Štědrý večer sešel sudý počet."
„Já jsem myslel, že jste byli jenom tři?"
„No ano, ale potom přišlo sedmnáct požárníků."

ANDERS CELSIUS

Za třicetileté války se nepříliš lidnaté Švédsko stalo velmocí, která velmi podstatně zasahovala do středoevropské politiky. Cílem pokračujících vojenských výprav této skandinávské monarchie bylo získání úplné nadvlády v Pobaltí. Švédští králové proto válčili v druhé polovině 17. století s Ruskem, Polskem i Dánskem. Ukončení dravé expanze i ztrátu dominantního postavení Švédska pak přivodila tzv. severní válka v první čtvrtině 18. století. Obrat nastol zejména od proslulé bitvy u Poltavy roku 1709, v níž ruský car Petr Veliký porazil krále Karla XII. V následujících mírových jednáních muselo Švédsko odstoupit většinu dříve dobytých území.

Během 17. století se intenzivně rozvinulo švédské hornictví a hutnictví. Těžba železa či mědi sloužila především k vlastní výrobě zbraní. Umožňovala ovšem i čilý vývoz, kterým země krylo válečné výdaje. Hospodářství Švédska tak procházelo obdobím značného rozmachu. Oproti tomu však věda a kultura zřetelně pokulhávaly za vývojem ostatní Evropy. V Uppsale sice působilo už od roku 1477 univerzita a knihy se ve Švédsku tiskly počínaje rokem 1483, ale skutečný rozvoj kultury a vědy cílevědomě brzdila protestantská církev.

Teprve koncem 17. století ztratilo luteránské náboženství své rozhodující pozice na švédských univerzitních fakultách. Po překonání ponovnického absolutismu se od druhé čtvrtiny 18. století Švédsko otevřelo novým filozofickým směrům, zejména poznatkům z oblasti přírodních věd. Vláda posléze přistoupila i k přímé podpoře dlouhodobého studia vědců a badatelů v zahraničí, aby se nové myšlenky a podněty co nejrychleji a nejplněji dostávaly mezi švédské vzdělance. Možnosti putovat za pokrokovými idejemi a znalostmi využil jako jeden z prvních také Anders Celsius.

ASTRONOM A GEOFYZIK

Už děd Magnus Celsius (1621—1679) a otec Nils Celsius (1658—1724) náleželi k předním švédským učencům. Jejich oborem byla matematika a astronomie, poznamenaná mystickými astronomickými myšlenkami. Převratné učení Koperníkovo o zejména Keplerovy empirické zákony o pohybu planet, které v poslední čtvrtině 17. století z jednoduchých fyzikálních principů odvodil a uceleně shrnul Isaac Newton, pronikaly postupně i do Švédska, ačkoliv ještě dlouho bez možnosti úplného prosazení.

Když se dne 27. listopadu 1701 narodil v Uppsale Anders Celsius, předurčil mu otec dráhu matematika a astronoma. Dávno pochopil, k jakému posunu a rozvoji vědomostí o Zemi a nebeské obloze už dochází — a že tento úžasný vývoj bude pokračovat i v budoucnosti. Není proto divu, že si přál, aby rodinná počtářská a hvězdářská tradice trvala i nadále.

A tak se také stalo. Syn Anders byl od raného mládí obklopen nejenom laskovým rodinným prostředím, ale i bizarními, lákavými přístroji, spoustou tajuplných knih — o předními uppsalskými učenci, kteří k jeho otci přicházeli na návštěvu. Anderse už v dětství okouzlovaly přeplněné univerzitní kabinety a bohaté muzejní i umělecké sbírky, ke kterým měl snadný přístup. Později navštěvoval i pozoruhodnou botanickou zahradu se skleníky, plnými exotických rostlin, a jako jinoch se rád toulal výstavným a rušným městem, jehož úzké uličky nabízely další poznatky i podivuhodná dobrodružství.

Vůbec nejraději však pozoroval noční oblohu, která vyvolávala tolik otázek. Mnoho mu o ní vyprávěl otec, ale jeho vědomosti měly své hranice. Bude moci jeho syn poznat či objevit alespoň některé z nesčetných nebeských tajemství?

Zatím Anders pilně studoval. V univerzitních posluchárnách náležel k nejlepším žákům. Neomezoval se jen na přednášky, ale četl všechno, co mu doporučil otec. Oba nejvíce zaujala „Philosophiae naturalis principia mathematica" (Matematické základy přírodních věd), kniha z roku 1687, která se s opožděním dostala do Švédska. Isaac Newton v ní popisoval veškeré pozemské i nebeské mechanické jevy jako součást logicky uceleného systému, který zprvu vyvolával pochybnosti, nakonec ohromoval a nenávratně přesvědčil.

A právě toto velkolepé dílo, spolu s otcovou péčí, zprvu připoutalo všestranně orientovaného Anderse Celsia především k astronomii, fyzice a geofyzice. Během svého nepříliš dlouhého života značně pomohl k jejich rozvoji, přičemž se vždy řídil Newtonovým výrokem, že „pravdě nelze učiniti větší službu, než zbaviti ji věci falešných".

ZAHRANIČNÍ STUDIA A VÝZKUMY

Když Anders Celsius absolvoval univerzitu, stal se nejprve spolupracovníkem otce. Ale velmi brzy, v necelých třiceti letech, byl slavnostně jmenován profesorem astronomie na uvolněné katedře uppsalského vysokého učení. V duchu tehdejší švédské vládní politiky mu bylo toto významné místo dne 25. dubna 1730 svěřeno mimo jiné proto, že „Anders Celsius má v úmyslu podniknout cestu do ciziny s cílem zdokonalit se v matematice", jak čteme v příslušném dekretu.

Protože nějaký čas trvalo, než Celsius obdržel potřebné prostředky na delší pobyt v zahraničí, ujal se dočasně přednášek. V srpnu 1732 mohl Uppsalu opustit. Jeho několikaletá cesta směřovala nejprve do Pruska, kde až do následujícího roku pomáhal při astronomických pozorováních řediteli tamní nové observatoře Christfriedu Kirchovi. Seznámil se zde také s přírodovědcem Adebulnerem a s matematikem J. G. Doppelmayerem, který tu pracoval na svém hvězdářském atlase. Celsius se o toto dílo velmi zajímal a přispěl k němu mnoha rozhodujícími podněty. Zasloužil se také o založení berlínského mezinárodního astronomického časopisu, pro který formuloval úvodní článek a několik dalších statí.

Mladý švédský vědec si tak hned zpočátku získal respekt u německých učenců — a vysloužil si mimořádné uznání od následníka trůnu, pozdějšího krále Bedřicha II., který ve svých tehdejších jedenadvaceti letech vynikal zcela neobvyklým vzděláním a rozhledem. Vojenský režim jeho otce, drsného Bedřicha Viléma I., se však Celsiovi nezamlouval. Přes Drážďany, Prahu, Vídeň a Štýrský Hradec proto poměrně záhy odjel do Itálie.

Tato nádherná země Celsia, zvyklého na severský chlad a strohost, okouzlila. Skvostné krajinné scenérie, antické či renesanční památky i bujná společnost palácú — to všechno mladého vědce zajímalo, ale neodvádělo od vlastního poslání. Po zastávce v úchvatných Benátkách se Celsius v Bologni poznal s vynikajícím astronomem Manfredim a jeho druhem Zanottim — a studoval tam rozmanité světelné fyzikální úkazy. Podílel se rovněž na pozorováních, která vedla k určení úhlu sklonu rotační osy Země k rovině její oběžné dráhy.

Po návštěvě Florencie a několika učenců v dalších italských městech dospěl Celsius do Říma. Věčné město opustil v roce 1734 spolu s astronomem Algarottim, významným zastáncem Newtonova učení. Oba směřovali do Francie, od jejíhož vědeckého dění mnohé očekávali. V Paříži se také Celsius skutečně seznámil s matematiky a astronomy, jejichž názory a poznatky byly pro něho rozhodujícím přínosem. Ve francouzské Akademii právě tehdy probíhal zásadní spor o reálnosti Newtonovy gravitační teorie. Část vědců spolu s ředitelem pařížské hvězdárny Jacquesem Cassinim obhajovala korpuskulární nauku R. C. Descarta, podle níž pohyb kosmu se měl odehrávat tlakem a nárazem. Tito učenci popírali tvrzení, že by Země byla na pólech zploštělá, jak tvrdil Newton.

Aby se toto důležitá problematika objasnila, odplula začátkem roku 1735 lodí La Condamine do jihoamerické Peru expedice, která tam mělo změřit jeden poledníkový stupeň, jak se jevil v rovníkové oblasti. Ještě než se výprava vydala na cestu, zveřejnil její velitel, slavný matematik P. L. M. de Maupertuis (1698—1759) Celsiův návrh, aby porovnání s obdobnou částí některého jiného poledníku z oblasti polárního kruhu bylo uskutečněno v Laponsku. Jakmile král Ludvík XV. tento záměr odsouhlasil, rozhodli se francouzští vědci uskutečnit druhé měření při dolním toku řeky Torne, a to hned v následujícím roce.

VÝPRAVA DO LAPONSKA

Protože Anders Celsius toto území znal, byl do expedice nejen přijat, ale dokonce pověřen její přípravou. Postaral se důkladně o řádné vybavení výpravy do značně drsných severských podmínek. Aby objasnil některé geofyzikální záležitosti, odcestoval v létě 1735 i do Anglie. Rodil se tam s předními astronomy, zejména s ředitelem observatoře v Greenwichi, téměř sedmdesátiletým Edmundem Halleyem a s profesorem univerzity v Oxfordu, svým vrstevníkem Jamesem Bradleyem.

Začátkem května 1736 se účastníci druhé Maupertuisovy vědecké expedice přeplavili, opět na lodi La Condamine, do Stockholmu. Po čtyřech letech studijních cest se Celsius vrátil do vlasti, navíc ve společnosti vynikajících evropských učenců. Na výpravě se totiž byl pořízen tzv. vyměřovací trojúhelník podle Snelliovy triangulační metody z roku 1619 a potom začala vlastní geodetická činnost. Stanovený úsek poledníku byl změřen v době od léta 1736 do jara 1737.

Účastníci expedice se věnovali i dalším výzkumům, například kyvadlovým, magnetickým a meteorologickým pozorováním. Celsius se zabýval problematikou polární záře, která ho upoutávala už v dřívějších letech. Věnoval se však i studiu rostlinné a živočišné říše, a zejména důkladnému poznání podivuhodného laponského obyvatelstva.

Do Stockholmu se výprava vrátila 11. června 1737. Tady došlo k závěrečnému prapočtení a porovnání výsledků obou měření. Ukázalo se, že poledníkový «oblouk» na rovníku je skutečně delší než stupně z rovníkové oblasti, což potvrdilo zploštění Země při jejích pólech.

stupovalo po souši, zatímco druhá, s přístroji a zásobami, putovala lodí. Hlavní tábor byl u osady Tornea při ústí řeky do Baltského moře (dnešní Tornio ve Finsku), odkud měřili poledník zhruba až k osadě Pelle, ležící odtud přes sto kilometrů na sever. Švédská vláda poskytla k ochraně výpravy oddíl vojáků, kteří zároveň vědcům pomáhali. Po více než dvouměsíčním úsilí podílelí také další astronomové, zejména Le Monier, Outhier, Camus a vynikající A. C. Clairaut. Všichni byli přijati králem Frederikem I. a začali spolupracovat s uppsalskými profesory, což v mnoha směrech obohatilo švédský vědecký život.

Jelikož cesta do Laponska přinášela některé komplikace, rozdělila se výprava na dvě části. Jedna skupina po-

Ačkoli bylo později zjištěno, že s rozvojem měřicí techniky musí být konečné údaje znovu upřesněny, nezměnilo to nic na podstatě tehdejšího výsledku. Maupertuisovy expedice tak plně potvrdily správnost Newtonovy gravitační teorie a jeho dalších mechanických principů.

CELSIOVO DÍLO A VÝZNAM

V následujícím roce uveřejnil Anders Celsius práci De observationibus pro figuro telluris determinando (O pozorováních k určení tvaru Země), kde shrnul své poznatky z laponské výpravy. Dalších cest se vzdal a zůstal v Uppsale. Od léta 1737 tu vyučoval především v oboru astronomie. Seznamoval univerzitní žáky s nejnovějšími evropskými teoriemi a odchoval řadu vynikajících následovníků ze své vlasti i z dalších zemí.

Tehdy dal Celsius také podnět k postavení první skutečné observatoře v Uppsale. Podle projektu architekta Harlemana byla dokončena v roce 1742. Celsius se stal jejím ředitelem. Vypracoval pro tuto hvězdárnu ojedinělý systematický program astronomických pozorování. Všim, co udělal, ale zejména každodenní houževnatou pedagogickou prací i experimentální činností přispěl Celsius k vývoji nejen švédské, ale i evropské astronomie, jak o tom dodnes podávají výmluvné svědectví četné jeho práce, které se týkají nejrůznějších záležitostí. Zjistil například ekvivalenci magnetických poruch ve Švédsku a v Anglii, poukázal na souvislost mezi polární září a postavením magnetické střelky apod. Byl i nevšedním vědeckým organizátorem. Rozhodujícím způsobem se například zasadil o zavedení gregoriánského kalendáře ve Švédsku, které od konce 16. století této důležité reformě stále ještě odolávalo.

Přetrvávající popularitu získal ovšem Celsiovi návrh formulovaný ve studii z roku 1742. Doporučil, aby od bodu varu vody, který označil nulou, bylo k bodu tání ledu vyznačováno na teploměru rovných sto stupňů. Celsiův oddaný mladší přítel, rovněž profesor upsalské univerzity Carl Linné, se novou formulací nadchl, avšak radil opačné značení. Z podnětu tohoto slavného švédského botanika obrátil Celsiovu stupnici v roce 1750 Morten Strömer — a v takové podobě je používána dodnes. Vytlačila nakonec ve většině světa teploměr G. D. Fahrenheita z roku 1714 (212 stupňů), R. A. Réaumura z roku 1730 (80 stupňů) i další způsoby měření teplot. A přetrvává i nadále, třebaže dnes hlavní jednotku teploty představuje kelvin. Ostatně jeden kelvin, označovaný 1 K, se rovná 1 stupni Celsia, značenému 1 °C.

•

V roce 1742 vyšel v Norimberku Atlas coelestis (Nebeský atlas) J. G. Doppelmayera, u jehož zrodu Celsius před deseti lety stál. Bohatě zdobené a kolorované mědirytiny astronomických map ukazovaly reprezentativním způsobem, jakého pokroku postupně dosahovalo kosmické bádání. Také Celsius v něm chtěl pokračovat, darovaný exemplář jeho neustálý zápal ještě víc vystupňoval.

Avšak nebylo mu to dopřáno. Jeho velké, krásné oči pod vysokým čelem ztrácely už v oné době svůj lesk, útlá postava jakoby se dál zmenšovala. Anders Celsius těžce onemocněl. Přesto neustále pracoval a přednášel. Až do svých posledních dnů. Zemřel dne 25. dubna 1744 v Uppsale ve věku necelých čtyřiceti tří let. Jeho nečekaný odchod otřásl tehdejším evropským učeným světem . . .

Zasedání Francouzské akademie

Atlas od J. Doppelmayera z roku 1742

Geodetické přístroje z doby A. Celsia

Pražská hvězdárna v době návštěvy A. Celsia

Immer das gleiche – nicht immer dasselbe

Da hingen im Kaufhaus zwei Kleider auf der Stange. Sie waren zum Verwechseln ähnlich: dieselbe Farbe, derselbe Schnitt, dieselbe Größe. Zwei gute Freundinnen – so etwas soll es geben – kamen herein, waren begeistert und kauften die guten Stücke.

Nun gehen sie in den neuen Kleidern zusammen spazieren. Tragen sie *dasselbe* Kleid? Bewahre, sie stecken doch nicht in einer gemeinsamen Hülle! Jede hat ihr eigenes Gewand. Aber sie tragen beide *das gleiche* Kleid.

Anders gesagt: Das Demonstrativpronomen *derselbe, dieselbe, dasselbe* (i m m e r in e i n e m Wort geschrieben!) drückt eine Identität aus. Wenn zwei konkrete Einzelstücke gemeint sind, kann man nicht *dasselbe* sagen, sondern nur *das gleiche*, d.h. ein Stück von gleicher Art (*der gleiche* usw. schreiben wir immer getrennt und klein!).

Soweit ist alles die alte wohlbekannte Regel. Aber sie gilt nur mit Vorbehalt, wie uns gleich ein anderes Beispiel zeigen soll:

Wenn ein Gast im Restaurant, mit einem Blick auf den Nachbartisch, wo der Ober gerade bedient hat, ruft: „Bitte bringen Sie mir *dasselbe!*", dann meint er natürlich nicht, daß des Nachbarn Schüsselinhalt auch auf s e i n e n Teller kommen soll, sondern er will, daß ihm dieses Gericht, wie es auf der Speisekarte steht, ebenfalls gebraucht wird. Identität gibt es nicht nur beim konkreten Einzelgegenstand, sondern auch in der Art oder Gattung.

Der Gast hat sich also ganz korrekt ausgedrückt, als er sagte: „Bringen Sie mir *dasselbe!*" Er hätte ebensogut sagen können: „Bringen Sie mir *das gleiche!*" in jedem Fall meint er damit die Identität der Gattung.

Und auch in unserm ersten Beispiel kann eine der Damen sagen: „Meine Freundin hat *dasselbe* Kleid" (verstärkt: *ganz dasselbe, genau dasselbe* Kleid), d.h. ein Kleid von derselben Farbe, demselben Schnitt, derselben Größe.

Im allgemeinen ergibt sich aus dem Zusammenhang, welche Identität gemeint ist. Darum brauchen wir auch nicht so scharf zwischen den beiden Ausdrücken zu unterscheiden, wie das oft verlangt wird. Sobald aber Verwechslungen möglich sind, ist es besser, für die Identität der Gattung *der gleiche* zu sagen. Denn *derselbe* betont doch stärker die Identität des Einzelgegenstands oder der Einzelperson:

> Alle Bauern trugen *den gleichen* runden Hut. Mein Chef fährt *das gleiche* Auto wie ich. Die Mutter trägt heute *die gleiche* Bluse wie gestern die Tochter.

Wer in diesen Fällen *derselbe* sagt, läuft Gefahr, mißverstanden zu werden. „*Dieselbe* Bluse" gibt es wohl nur einmal in der Familie!

Fassen wir zusammen:

> Das Pronomen *derselbe, dieselbe, dasselbe* drückt ebenso wie *der gleiche, die gleiche, das gleiche* Identität aus. Die Identität kann sich auf ein Einzelwesen oder Einzelding beziehen oder auf eine Gattung. Wo eine Verwechslung möglich ist, verwenden wir *derselbe, dieselbe, dasselbe* nur, wenn wir „ein und dasselbe" Wesen oder Ding bezeichnen wollen.

Anscheinend hat er recht. – Nur scheinbar!

„Du hast mich scheinbar vergessen." So hatte es in seinem Brief gestanden. Und als sie ihn tadelte, nicht wegen des Vorwurfs, sondern wegen des falschen Wortgebrauchs, da mochte er das nicht auf sich sitzen lassen und schrieb zurück:

„Liebe Schulmeisterin, ist das nicht auch ein alter Zopf, den man abschneiden müßte, diese kleinliche Unterscheidung zwischen *scheinbar* und *anscheinend*? Warum soll ich *anscheinend* sagen, wenn ich etwas vermute, und *scheinbar* nur dann, wenn ich weiß, daß es in Wirklichkeit anders ist? Dieses *anscheinend*, ist es nicht ein recht blasses und künstliches Wort? Und überhaupt: In der ganzen Wortfamilie läßt sich ja gar keine strenge Scheidung durchführen, was dies und was jenes Wort bedeuten soll!

Es heißt zwar auf der einen Seite:

> *Allem Anschein nach* (= offenbar, wahrscheinlich). *Es hat den Anschein, daß . . . / Aller Anschein spricht dafür, daß . . .* (Es sieht sehr danach aus, daß . . .)

Auf der anderen Seite aber steht:

> *Es entsteht der Anschein, als ob* (= Man hat den täuschenden Eindruck, als ob . . .) *Er erweckt den Anschein / Er gibt sich den Anschein, als ob . . .* (= Er tut so, als ob . . .)

Und bei *scheinen* ist es ähnlich. Im Sinne von „vermutlich, wahrscheinlich" steht es in Sätzen wie:

> *Er scheint krank zu sein. Das scheint zu stimmen. Es scheint, daß er sich geirrt hat. Das ist alles nicht wahr, scheint mir.*

Aber man sagt auch:

> *Das scheint nur so*, in Wirklichkeit ist es anders. *Sie schien zu schlafen*, aber sie hörte unser Gespräch.

Nur das Substantiv *Schein* ist wohl eindeutig:

> *Das ist alles leerer, bloßer, schöner Schein* (= Es steckt nichts Wirkliches dahinter!). *Der Schein trügt* (= In Wahrheit ist es anders!). *Er erweckte den Schein* (= das äußere Ansehen) *eines Ehrenmannes. Sie beteiligte sich nur zum Schein* (nicht wirklich).

Wenn das alles aber so unklar ist, warum wird dann verlangt, daß *anscheinend* nur im Sinn von ‚vermutlich, allem Anschein nach, wie es scheint' verwendet wird und *scheinbar* ausschließlich im Sinn von ‚nur zum Schein, nur dem äußeren Eindruck nach'? Vor allem: Warum soll ich *scheinbar* nicht gebrauchen, wenn ich meine: ‚Mir scheint, daß es so ist'? Andere tun es doch auch!"

Ja, der das schrieb, er hat doch anscheinend recht mit seinen Argumenten? – Nur scheinbar! In drei Punkten müssen wir ihm widersprechen.

E r s t e n s: Zwar kann man die Anwendungen von *Anschein, scheinen, Schein* tatsächlich nur schwer unterscheiden. Das liegt aber nicht an der Sprache, sondern es ist im Sachlichen begründet: Schein und Sein sind auch nicht immer reinlich zu trennen, und ob Vermutungen zutreffen, kann sich erst später herausstellen. Darum lassen sich die Wörter dieser Gruppe nur im Zusammenhang des Satzes richtig verstehen. Sie brauchen einen Kontext, wie man sagt, einen begleitenden Text:

> *Er scheint krank zu sein. – Das scheint nur so, in Wirklichkeit ist er nur überarbeitet. Aller Anschein spricht dafür, daß der Versuch gelingen wird. Sein Auftreten erweckt den Anschein, als wäre er reich; er ist aber ein Betrüger.*

c) In einigen Fällen wirkt eine vorher gebrauchte Präposition fort, wenn auch ohne grammatische Berechtigung (vgl. oben *am* Ufer der Ihme, *einem Nebenarm* . . .):

> *Mit* Hilfe des Allerflüchtigsten, Oberflächlichsten, *dem Gespinst* von Gerede, Klatsch und Gerüchten . . . versucht Pinget die Wirklichkeit . . . zu dokumentieren (Börsenblatt des deutschen Buchhandels 20/1970, S. 1676) *mit Hilfe des – mit dem*! Richtig wäre: *des Gespinstes*). *Im* Schoße der nunmehr alten Gesellschaftsordnung, *dem Feudalismus*, . . . (aus einem Schulbuch der DDR, nach Sprachpflege 7/1969, S. 141). . . . *beim* Studium älterer Sprachstufen und *ihren literarischen Zeugnissen* (S. Grosse, in: Germanistische Mitteilungen 2/1970, S. 3; richtig: *und ihrer literarischen Zeugnisse*!)

Das meiste ist aber wohl unbewußte Nachahmung von Mustern, die man irgendwo gelesen hat, ohne sie kritisch zu bedenken. Für die folgenden Beispiele läßt sich jedenfalls keine noch so vage grammatische Anknüpfung finden:

> Dabei geht es um den 37 Millionen Mark teuren Kennedy-Damm, *einer als kreuzungsfrei geplanten Schnellstraße* (Mannheimer Morgen 20.4.70, S. 11; richtig: *eine als kreuzungsfrei geplante* . . .). Wir haben keinen, nicht den geringsten Grund, über den „Ersten Kreis der Hölle" *als einer Darstellung* stalinistischer Untaten . . . zu triumphieren (Heinrich Böll, über A. Solschenizyn, Börsenblatt des deutschen Buchhandels 83/1970, S. 6344; richtig: . . . *als eine Darstellung*). . . . wenn sich auch gegen diese Überbewertung des Volksmunds *als einzigem Regulator* der Sprachentwicklung einiges sagen ließe (W.E. Süskind, in: Südd. Zeitung, 8.10.69; richtig: . . . *als einzigen Regulators* oder . . . *als einziger Regulator*). Den ersten großen Paukenschlag im Düsseldorfer Ermisch-Prozeß gab es gestern, *dem 13. Verhandlungstag* (Mannheimer Morgen 8.7.69; richtig: *am 13. Verhandlungstag*; vgl. die bekannte falsche Datumsangabe in Briefen: Köln, *dem 11.4.70*, statt: Köln, *den 11.4.70*).

Tatsächlich: Dieser Dativ wuchert auf Beeten, wo er nichts zu suchen hat. Und er tut das seit mindestens 150 Jahren, denn die ersten Belege dieser Art stammen aus dem Anfang des 19. Jahrhunderts. Vielleicht empfahl er sich damals schon als deutlicher Beugefall mit seinem kräftigen *-m* und *-r* ? Aber auch das Alter rechtfertigt diese Störung des Systems nicht. Ein Beugefall vom Dienst, den man nach Bedarf einsetzen kann? Wir können den falschen Dativ in der Apposition nur zu den vielen Gedankenlosigkeiten zählen, die sich in der Sprache breitmachen, sobald die Selbstkritik des Sprechers oder Schreibers nicht mehr ausreicht.

Scheuen wir uns also nicht vor dem Genitiv, wo ihn der Zusammenhang fordert, und setzen wir den Dativ nur dort ein, wo auch das Bezugswort in diesem Fall steht:

> Ich sprach *mit diesem Mann, einem vorzüglichen Kenner* Südamerikas. Sie gleicht *ihrer Mutter, der bekannten Schauspielerin*. Auch *von Rolf Stommelen, dem einzigen deutschen Grand-Prix-Fahrer*, hatte man ein solch großartiges Rennen kaum erwartet.

Seid guten Mutes!

Die Deklination des Adjektivs dürfte eigentlich keine Schwierigkeiten machen. Sie ist auf Deutlichkeit abgestellt, aber zugleich auf Sparsamkeit der Mittel. Jedoch enthält sie eine Reihe von Ausnahmen und Schwankungen. Davon soll in diesem und den folgenden Kapiteln die Rede sein. Wir behandeln darin die Adjektive und Partizipien, die als Beifügung (Attribut) vor einem Substantiv stehen, aber auch die substantivisch gebrauchten Adjektive und Partizipien (*das Gute, der Angestellte* u.a.).

Auch hier finden wir die starke und die schwache Beugung. Aber sie teilt die Adjektive nicht in Klassen, sondern jedes von ihnen kann stark oder schwach dekliniert werden, so wie es der jeweilige Zusammenhang des Satzes verlangt.

Sobald durch den vorangehenden Artikel, ein dekliniertes Pronomen oder ähnliches der Beugungsfall deutlich wird – darauf kommt es an! – wird das Adjektiv schwach gebeugt. Das heißt, es bildet alle Formen außer dem Nominativ Singular *(der dicke Mann)* und dem weiblichen und sächlichen Akkusativ Singular *(die junge Frau, das kleine Kind)* mit der Endung *-en*:

> des *schwarzen* Wagens; mit Ihrer *neuen* Sekretärin; jeden *größeren* Fehler; diese *klugen* Mädchen; im (= in dem) *alten* Rathaus. Substantiviert: der *Kranken*, jedes *Angestellten*.

Steht aber das Adjektiv allein oder hat das vorangehende Pronomen keine starke Endung, dann muß das Adjektiv selbst den Fall deutlich machen. Das gilt auch für den unbestimmten Artikel in der Form *ein* (männl. und sächlicher Nominativ Singular, sächlicher Akkusativ Singular) und für die Pronomen *mein, dein, sein, unser, euer*:

> *lieber* Freund!, *gutes* Wetter, ein *warmer* Abend; unser *kleines* Kätzchen; bei *heiterer* Musik; ein Kreis *schöner* Frauen. Substantiviert: mein *Bekannter*; die Bergung *Verunglückter*.

Sehen wir genau zu, dann erkennen wir, daß diese starken Endungen die gleichen sind wie bei dem hinweisenden Fürwort (Demonstrativpronomen) *dieser, diese, dieses*. Man nennt die starke Beugung des Adjektivs deshalb auch pronominale Deklination. Aber dieser Fachausdruck soll uns nicht weiter stören. Wichtig ist dies:

> Der Fall muß deutlich werden, und zwar beim e r s t e n Wort der attributiven Fügung, das gebeugt wird: *der* liebe Freund – *lieber* Freund, mein *lieber* Freund; mit *diesem* starken Wein – mit *starkem* Wein; *der* kranke Vater, *der* Kranke – ein *kranker* Mann, ein *Kranker*.

Natürlich gibt es Grenzen der Deutlichkeit, weil sich auch in der starken Deklination und beim Artikel oder Pronomen nicht alle Fälle voneinander unterscheiden (*ein altes Haus:* Nominativ oder Akkusativ? ; *der jungen Frau:* Genitiv oder Dativ?). Hier läßt meist der Satzzusammenhang den Fall erkennen.

Nach diesem kurzen Einblick in den Mechanismus der Sprache wollen wir nun auf einige Ausnahmen schauen. Eine davon zeigt die Überschrift dieses Kapitels:

Seid guten Mutes!

Im Genitiv Singular ist altes *-es* zu *-en* geworden, weil sich das Sprachgefühl an dem doppelten S-Laut *(gutes Mutes)* gestört hat. Man sagt heute:

> *frohen* Sinnes genießen; *traurigen* Herzens verzichten; *guten* Mutes zur Arbeit gehen; *lebendigen* Leibes (meist: bei lebendigem Leibe) verbrennen. Aber auch: Das kann ich *reines* Herzens / *reinen* Herzens sagen (nach der biblischen Tradition, Matth. 5,8: Selig sind, die *reines* Herzens sind).

Dieser schwache Genitiv ist selbst in feste Fügungen und in Adverbien eingedrungen:

> *letzten* Endes; *heutigentags; gerade[n]wegs* (seltener: *geradeswegs*).

Er hat sich aber auch bei den Pronomen *jeder, solcher, welcher* festgesetzt und gilt hier vor stark gebeugten Substantiven als korrekt:

> am Anfang *jeden* oder *jedes* Jahres; die Folgen *solchen* (seltener: *solches*) Leichtsinns; Kinder *welchen* (kaum noch: *welches*) Alters?

Anders vor schwach gebeugten Substantiven, um keine Verwechslung mit dem Akkusativ hervorzurufen:

> die Aussage *jedes* Zeugen, *solches* Verrückten; *welches* Jungen Mutter ist das?

Und n i e bei den Pronomen *dieser* und *jener:*

> Anfang *dieses* (n i c h t: *diesen*) Jahres; ich erinnere mich *jenes* (n i c h t: *jenen*) Unfalls.

Mir jungem / jungen Menschen; mir armen Frau

Eine zweite Ausnahme gibt es, wenn das Adjektiv einem persönlichen Fürwort (Personalpronomen) folgt, das eigentlich starke Beugung verlangt (ich *armer* Mann; du *altes* Kamel; dir *treuem* Freund). Hier kommt im Dativ Singular gelegentlich eine schwache Form auf *-en* vor:

> mir *jungen* (neben: mir *jungem*) Menschen; mir *armen* (neben: mir *armem*) Kerl; mir *armen* (selten: mir *armer*) Frau.

Möglicherweise hat hier die Häufung gleicher Laute (*m* bzw. *r*) dazu geführt, daß der Auslaut des Adjektivs verändert wurde (vgl. auch S. 34).

Im Nominativ Plural allerdings hat sich auch ohne solche Lautschwierigkeiten die schwache Form des Adjektivs durchgesetzt:

> wir *jungen* Leute; ihr *lieben* Freunde; auch: wir *Alten*, wir *Deutschen*.

Aber der Akkusativ ist stark, damit er sich vom Dativ unterscheidet:

> für euch *junge* Leute (gegenüber: mit euch *jungen* Leuten).

Unser ins Wasser gefallener Betriebsausflug

K e i n e Ausnahme gibt es aber nach dem besitzanzeigenden Fürwort (Possessivpronomen). Hier muß immer stark gebeugt werden, wenn das Pronomen keine Endung hat:

> mein *alter* Wagen; ihr *grünes* Kleid; unser *kleines* Kätzchen; euer *lieber* Brief.

Das *-er* in *unser* und *euer* ist keine Deklinationsendung, wie viele meinen, sondern es gehört zum Stamm dieser Wörter. Man darf sie also nicht nach dem Muster von *dieser* oder *jeder* behandeln, wie das besonders dann gern gemacht wird, wenn die Beifügung mehrere Wörter enthält.

Gegen Krankheit privat versichern?

Höhere Beiträge kündigen die gesetzlichen Krankenkassen auch für dieses Jahr an. Private Versicherungen können oft günstiger sein

● Klaus Mertens, vor kurzem zum Prokuristen einer Elektrohandels-Firma avanciert, hatte wochenlang quälende Kopfschmerzen. Ursache dafür waren schadhafte Zähne: Mertens hatte sich jahrelang nicht um sie gekümmert. Der Zahnarzt, den er schließlich aufsuchte, schlug ihm eine umfangreiche Behandlung vor: Ein Zahn müsse ganz raus, andere hätten Kronen nötig, außerdem seien mehrere Füllungen erforderlich.

Kostenpunkt der Behandlung mit Gold für Verblendungen und Füllungen: 9500 Mark! Mertens nahm an, daß die gesetzliche Krankenversicherung, deren Mitglied er seit langen Jahren ist, den größten Teil der Kosten tragen würde – aber er irrte.

Seit Juli 1986 besteht zwischen Zahnärzten und Kassen ein neuer Vertrag, der dem Zahnarzt bei Kassenmitgliedern auf Krankenschein nur noch „die Grundversorgung zur Wiederherstellung der Kaufähigkeit" gestattet. So wollen die Kassen jährlich drei Milliarden Mark für Zahnbehandlungen sparen. In ähnlicher Weise wird bei Arzneimitteln, bei Heilpraktikern und bei Krankenhausaufenthalten gespart.

Im Falle Mertens übernimmt die gesetzliche Krankenkasse von den 9500 Mark Behandlungskosten lediglich 1400 Mark – den Löwenanteil von 8100 Mark muß der Patient aus seiner eigenen Tasche bezahlen.

Da das Bruttogehalt des Prokuristen bei mehr als 60 000 Mark pro Jahr liegt, hätte er längst einer privaten Krankenversicherung beitreten können. Sie wäre billiger und hätte ihm auch erheblich mehr Zahnarztkosten erstattet: etwa 75 Prozent, das heißt 7125 Mark. Mertens hätte also statt 8100 Mark (gesetzliche Krankenversicherung) noch 2375 Mark (private) zahlen müssen.

Ein Wechsel zur privaten Krankenversicherung wäre für Klaus Mertens zwar jederzeit möglich, die Rechnung übernehmen würde sie in diesem Fall jedoch nicht – denn die Behandlung der Zähne war bereits eingeleitet. Er hätte deshalb mit der Behandlung warten und kurz vorher zur privaten Versicherung überwechseln müssen.

Nächste FUNK UHR: Die wichtigsten Fragen, wenn Sie die Kasse wechseln wollen

Beiträge zur gesetzlichen Krankenversicherung

Kasse	%-Beitrag vom Bruttolohn	Höchstbeitrag Angestellte
AOK Hamburg	14,3	611,33 Mark
AOK München	11,9	508,73 Mark
AOK Düsseldorf	11,5	491,62 Mark
BEK	12,2	527,– Mark
DAK	12,3	533,– Mark

Beiträge privater Krankenversicherungen

Alter	Männer	Frauen
20 – 24	170,00 Mark	290,00 Mark
25 – 29	190,00 Mark	320,00 Mark
30 – 34	230,00 Mark	345,00 Mark
35 – 39	275,00 Mark	370,00 Mark
40 – 44	320,00 Mark	400,00 Mark
45 – 49	380,00 Mark	440,00 Mark
50 – 54	435,00 Mark	480,00 Mark
55 – 59	490,00 Mark	520,00 Mark

Höchstbeiträge bei den gesetzlichen Krankenkassen zahlt, wer mehr als 51 300 Mark brutto im Jahr verdient. Die Beiträge der privaten Versicherer sind Mittelwerte aus den Tarifen verschiedener Anbieter. Sie gelten für das Eintrittsalter

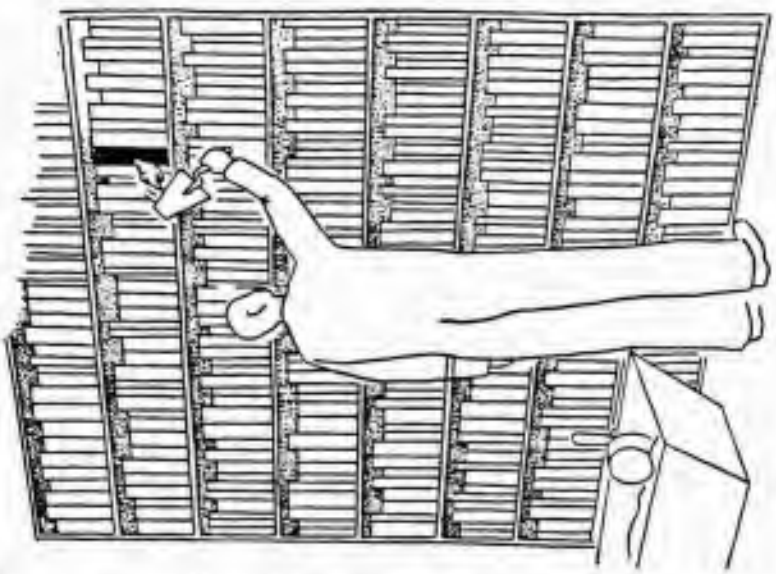

Vladimír Renčín

„Mně to tak vtipné nepřipadlo, zeptat se jí, jestli tady pracuje ve vědeckém týmu nebo jako pokusný objekt."

„Pane, mít blbý dítě, to přijde draho."

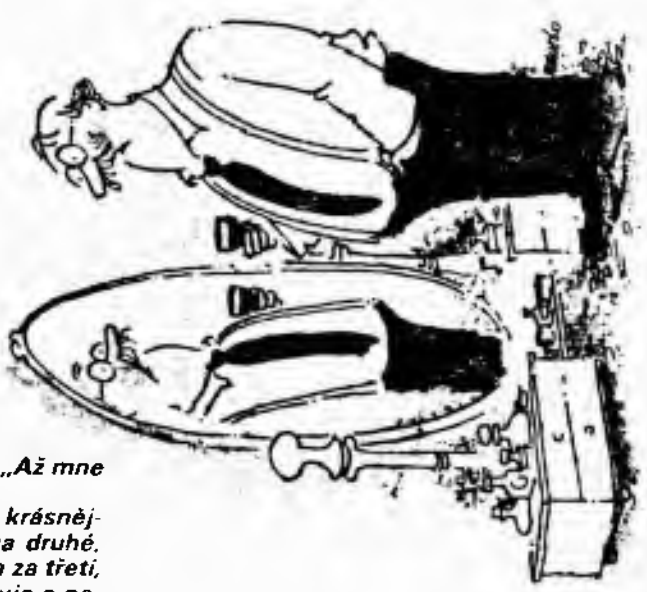

Vladimír Renčín

„Život přede mne postavil velké úkoly, tak se nediv, že se nemohu zabývat maličkostmi, jako jsi ty!"

● *„Pane doktore," povídá žena, když už je celá vysvlečená. „Až mne prohlédnete, řeknete mi upřímně, co si myslíte."*
„No dobře, musím vám oznámit tři věci: By'a byste mnohem krásnější, kdybyste nepoužívala tuhle odpornou fialovou rtěnku, za druhé, vaše postava by potřebovala asi tak o pět—šest kilo méně, a za třetí, měla byste nosit brýle, protože lékař, kterého hledáte, ordinuje o poschodí níž, já jsem architekt."

Teures Blech: die 13 wertvollsten Veteranen der Welt

250 000 DM Mercedes-Benz 300 SL
Das in 1400 Exemplaren gebaute Coupé mit Flügeltüren und Sechszylinder-Drei-Liter-Motor kostete 1956 ab Werk 29 000 Mark.

205 000 DM Lincoln V8 39.2 HP
Den 1928 gebauten Wagen trieb ein 6,3-Liter-Acht-Zylinder-Motor an. Der offene Viertürer glänzte durch besondere Laufruhe.

250 000 DM Bentley 4,5 Le Mans
1929 und 1930 gewann der große englische 4,5-Liter-Wagen das schwere 24-Stunden-Rennen von Le Mans.

175 000 DM Mercedes-Benz 540 K
In nur 406 Exemplaren wurde von 1936 bis 1939 der „540 K" mit 5,4-Liter-180-PS-Motor gebaut. Das Auto kostete 22 000 RM.

160 000 DM BMW 507
Von 1955 bis 1959 baute BMW den 507, ein 3,2-Liter-Acht-Zylinder-Cabriolet, mit mäßigem Verkaufserfolg.

150 000 DM Mercedes-B. 300 SL Road.
Nach Auslauf des Flügeltüren-Coupés nahm Daimler-Benz 1958 den 300 SL als Cabriolet ins Verkaufsprogramm. Gebaut bis 1963.

147 000 DM Horch 853 A Cabriolet
Wegen seiner aufwendigen Bauweise war der Fünf-Liter-Acht-Zylinder mit seinen 120 PS bei reichen Leuten in den 30er Jahren beliebt.

14,5 Mio. DM Bugatti Royale
Nur sieben Exemplare wurden um 1930 von diesem Sechzehn-Zylinder-Wagen mit 13 Liter Hubraum und 300 PS gebaut.

4,5 Mio. DM Duesenberg SJ
Dieser 1937 eigens für den Schauspieler Clark Gable gebaute Roadster besitzt einen 320-PS-Motor mit 6,7 Liter Hubraum.

1,0 Mio. DM Porsche 917 Turbo
Der Zwölf-Zylinder-Rennwagen aus Stuttgart-Zuffenhausen errang um 1970 viele Siege. 30 Exemplare stehen noch bei Sammlern.

850 000 DM Rolls-Royce Silver Ghost
Dieser Typ von 1910 trägt Beschläge mit 24karätigem Gold. Unter der Haube ein Sieben-Liter-Sechs-Zylinder.

650 000 DM Alfa Romeo 8 C 2300
Der „Le Mans Sports Tourer" von 1933 wurde in neun Exemplaren gebaut und war im Motorsport erfolgreich.

570 000 DM Bugatti 57 SC Atalante
Das zweisitzige Coupé mit Aluminium-Karosse, gebaut um 1935, besaß einen 3,2-Liter-Acht-Zylinder-Motor.

Sie jagen Moskaus Hippies und Punker

Lubertzy ist eine Kleinstadt bei Moskau mit engen Straßen, grauen fünfstöckigen Mietskasernen und einem Bahnhof als Zentrum. In Lubertzy ist das Leben langweilig, vor allem abends. Es gibt zu wenig Diskotheken, Kinos, Klubs und Cafés, in Lubertzy geht man früh schlafen und steht früh wieder auf. Dennoch ist Lubertzy ein besonderer Ort. Hier entstanden vor Jahren in den Kellern und Hinterhöfen kleine Sportsalons, in denen jugendliche Kraftprotze ihre Muskeln trainieren — athletische Gymnastik, Karate, Boxen, Judo. Doch nicht nur das, diese Halbwüchsigen um 15 herum sind in sogenannten „Büros" organisiert, die von den über Zwanzigjährigen geleitet werden, die wieder auf eine Art „König" hören, den bis jetzt keiner kennt.

Diese Organisation ist nicht nur illegal, sie verherrlicht auch Gewalt und hat offen faschistoide Züge. Die Mitglieder tragen weite, karierte Hosen, weiße Hemden und schmale, schwarze Krawatten und machen nachts das Zentrum von Moskau unsicher. Mit dem Vorortzug treffen sie abends in der sowjetischen Hauptstadt ein und suchen sich ihre Opfer. Ihr Zorn richtet sich gegen „dem Sozialismus fremde Elemente", gegen Jugendliche, die „anders sind", also gegen die russischen Hippies, Punker und „metallisty", die Ketten als Schmuck und metallbesetzte Jeansanzüge zu bunt gefärbten Haaren tragen.

Die Jungs aus Lubertzy, deren Zahl in den letzten drei, vier Jahren stark gewachsen ist — man schätzt sie auf mindestens einige hundert —, nennen sich nur „Lubery" — die aus Lubertzy — und sie fühlen sich allesamt stärker und „sauberer" als ihre Hippie-Altersgenossen. „Diese Lubery", schrieb ein sowjetischer Reporter, der zusammen mit Kollegen über die Organisation mit aller Vorsicht recherchierte und diese Informationen jetzt in der Zeitschrift „Ogonjok" veröffentlichte, „halten sich immer für überlegen. Zu dritt fallen sie über einen einzelnen her und schlagen ihn zusammen, zu zehnt über drei. Die Mehrheit der Lubery, mit denen ich mich traf, glaubt wirklich, daß sie irgendwann ihr Ziel erreicht und Moskau von Hippies, Punkern und Metallisten reinigt." Der Hippie Jewgenij erzählte dem Reporter: „Sie hielten mich auf dem Marx-Prospekt an und fragten, weshalb ich lange Haare habe und ob sie mir das Geld für den Friseur geben sollen. Dann prügelten sie mich und fragten Passanten, ob sie so einen Ekelhaften wie mich ertragen könnten. Zwei hielten mich dann fest und der Dritte scherte mir den Kopf, dann schlugen sie mich zusammen." Die Punkerin Jelena sagte: „Sie hielten mich im Kulturpark an, als ich von der Disco kam, und sagten, ich solle mitkommen. Später sagten mir Freunde, daß ich noch Glück hatte, daß sie mich nicht halbtot geprügelt haben. Besonders Mädchen schlagen sie heftig, denn die können sich ja nicht wehren ...".

Die Lubery reden sich nur mit Decknamen an, die Miliz, also die Polizei, fürchten sie nicht, trauen sich doch ihre Opfer, die Hippies und Punker, nicht, sie anzuzeigen, da auch diese außerhalb der Norm stehenden Jugendlichen Angst haben, mit den Gesetzeshütern in Kontakt zu kommen. Die Lubery nutzen das weidlich aus — sie prügeln ihre Opfer nicht nur, sie rauben sie auch aus. Abzeichen beliebter Rock- und Popgruppen, metallverzierte Jeans erzielen nämlich auf dem Schwarzmarkt hohe Liebhaberpreise ...

Von Zeit zu Zeit werden Lubery in Moskauer Secondhand-Läden, den „Kommissionyje Magaziny", aufgegriffen, doch „die Miliz weiß von dem Problem, ist aber hilflos", schreibt „Ogonjok". In der letzten Zeit haben die Lubery zunehmend auch „normale" Jugendliche zusammengeschlagen und Schwarzhändler ausgeraubt, aus gewalttätigen Rowdies wurden also Gewalt-Kriminelle. Doch auch die ausgeraubten Spekulanten hüten sich, die Täter der Polizei zu nennen, haben sie doch selbst zuviel Dreck am Stecken. Das aber schützt und stärkt die Lubery.

„Ogonjok" warnt nun davor, das Problem zu verkennen. „Wenn Dutzende von ihrer Unschuld überzeugte, gut durchtrainierte junge Männer die für jeden Menschen natürliche Barriere vor der Gewalt aufheben, ist das allein schon ein außerordentliches Jugendproblem." Die Reporter wollen deshalb noch mehr über diese Lubery erfahren, sie riskieren dabei viel: „Eine Stunde suchten wir in Lubertzy einen dieser Sportsalons, um seinen Besitzer kennenzulernen. Als wir dann im Zentrum noch einen Salon ausfindig machten, merkten wir, daß sie uns gefolgt waren, schon von dem Moment an, als wir nach dem ersten fragten."

PANKOVÉ HNÍ VE VÝCH. BERLÍNĚ CTVRT „PANKOW"...

Dollarfall bedrückt Taxiunternehmer

Der Verfall der amerikanischen Währung macht nicht nur der deutschen Exportindustrie, sondern auch den Taxiunternehmen zu schaffen. Der Vorsitzende ihres hessischen Landesverbandes, Klaus Böttger, beklagt, seit der Dollarkurs unter zwei Mark gerutscht sei, gingen die Umsätze immer mehr zurück. US-Soldaten könnten sich das Taxifahren nicht mehr leisten. Ruinöser Wettbewerb, aufgegebene Konzessionen und Kündigungen für die Fahrer seien die Folgen.

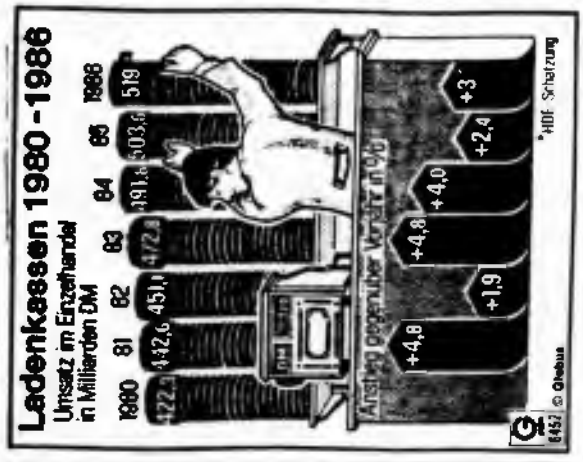

● *Jsou lidé, kteří rozuměji symfoniím a přitom nikdy nepochopí, co je to ofsajd.*

„Nezlob se, je to těžký. Kradu, abysme před lidma mohli dělat haury, ale nemůžeme je dělat, protože by se to poznalo, že kradu!"

Neprakta Švandrlík

„Mám temné podezření, že páníček začal s rozkrádáním. Odjakživa jsem aportoval flašky od rumu — a teď najednou od skotské whisky!"

● **Říká muž ženě:**
„Prosím tě, MILENO, proč jsi mi dala do postele dvě láhve s horkou vodou?"
„Protože jedna teče."

Neprakta Švandrlík

„Prosím tě... Kvůli třem nebo čtyřem zápisům v knize stížností se přece nezačneme učit vařit!"

● *„Co se nad tou křížovkou tak chechtáš?"*
„Ale — tady je hlava rodiny na čtyři a vyšlo mi ‚otec'."

● *„Tak jsem byl zas po letech ve Špindlerově Mlýně."*
„A ještě tam melou?"
„Už ne. Teď tam leckde pro změnu rejžujou!"

Pár údajů o pražských nádražích

Praha (vs). V jízdním řádu je uvedeno 44 pražských železničních stanic a zastávek. Výčet to však není úplný; nenajdeme tu např. nákladové nádraží na Žižkově, odstavné nádraží Praha-Jih, železniční stanice Malešice a Vyšehrad, které slouží jen nákladové dopravě, apod.

NEJVĚTŠÍM pražským nádražím je bezesporu hlavní. Je zároveň i nejvýznamnějším osobním nádražím v celé síti ČSD. Za 24 hodin odtud vypraví 48 expresů, rychlíků a spěšných vlaků a 24 vlaků osobních, zhruba stejné množství i ukončí jízdu. Dalších 22 rychlíků tady projíždí. Nové odbavovací haly z let 1972—1977 má kapacitu až 21 000 cestujících denně.

NEJSTARŠÍM nádražím je Praha-střed, postavené v letech 1844 až 1845 podle projektu A. Jüglinge pro dráhu olomoucko-pražskou. Je to nádraží koncové. Denně odtud odjíždí 22 expresů a rychlíků a 50 vlaků osobních. Podle původních plánů už nemělo sloužit, jak se však zdá, bude v provozu ještě řadu let.

NEJMLADŠÍM je snad nádraží Holešovice na taksované holešovické přeložce, uvedené do provozu roku 1985. Slouží jako tranzitní pro osobní dopravu. Má velkou moderní vybavenost, výhodou je i přímá návaznost na metro trasy C stanicí Ládví.

NEJVĚTŠÍ odstavné nádraží v Praze a jedno z největších v Evropě je Praha-Jih, budované od roku 1961 v Michli. Je to mj. i tranzitového mýtka s kapacitou 100 souprav denně, ubytuje se 345 lůžky atd.

Z PLZNĚ DO MILEVSKA

Málo platné, přátelé, telepatie u nás není dosud na patřičné úrovni. Většina z nás dává přednost poštám a telegramům. Chceme-li například něco důležitého sdělit z Plzně do Milevska, s důvěrou se obrátíme na patřičnou instituci.

Přesně tak se zachoval Rudolf V. v sobotu 6. září 1986 ve 20 hodin. Podal telegram a byl ujištěn, že zpráva bude doručena v neděli. Jenže v neděli mu pracovnice pošty v Plzni oznámila, že v Milevsku není na poštovním úřadě služba a telegram lze doručit až v pondělí. To bylo nepřijatelné, a tak Rudolf V. telegram zrušil, což mu pošta písemně potvrdila.

Protože vzkaz byl veskrze důležitý, nezbylo nic jiného než sednout do auta a rozjet se do Milevska. Neplánovaný výlet ale dopadl šťastně. Když odesílatel telegramu dorazil k adresátovi, zjistil, že mohl klidně zůstat doma. Zpráva byla v pořádku doručena. Rudolfa V. to ovšem nenadchlo. Projel vlastním autem 180 km. Navíc mu pošta naúčtovala poplatek za doručený telegram. Po stížnosti jej anulovala (jednalo se o čtyři koruny) a zaúčtovala si pouze 3 koruny za zrušení telegramu.

Což je vlastně všechno.

Náměstek ředitele Ústředního ředitelství spojů doufá, že Rudolf V. bude příště se službami spojů spokojen.

● Děda v obchodě se smíšeným zbožím: „Prosil bych jeden záchodovej papír."
Prodavačka: „Dědo, neříká se záchodový, ale toaletní."
Děda: „Tak dobře, toaletní. A pak jedno mejdlo."
Prodavačka: „Toaletní?"
Děda: „Ne, na obličej."

● Na dveřích jednoho obchodu visělo toto oznámení: Mluvíme rusky, anglicky, francouzsky, italsky a španělsky.
Někdo pod to fixem připsal: A obsluhujeme česky.

● Dojde muž ke konci fronty a ptá se posledního: „Mají ještě něco, prosím vás?"
Poslední ve frontě se usměje a odpoví: „Myslím, že už nemají vůbec nic, ale musíme počkat, oni to totiž oznamují každému individuálně."

● Zákazník: „Nemáte česnek?"
Prodavačka: „Ne, my nemáme uherák, česnek nemaj vedle."

Společenský večírek u lorda Doodleva byl v plném proudu. Jedna dáma však zívá na celé kolo. Lord jí osloví: „Děkuji, madam." „Prosím," odvětí dáma, „ale za co?" „Že jste mě nespolkla."

● **„TO JE ZVLÁŠTNÍ, SOUD PŘIŘKL MÉMU BÝVALÉMU MANŽELOVI VŠECHNY TŘI DĚTI A ANI JEDNO NENÍ JEHO!"**

Neprakta Švandrlík

„Manželka pomáhala dcerám v domácnosti, takže se obě rozvádějí."

„Občané, před hodinou hlásil rozhlas, že národy se dohodly. Teď nás čeká nelehký úkol, abychom se už konečně dohodli i v naší ulici."

„Manžel tě musí děsně milovat — šperky, dvoje kozačky, plášť a kožich!"
„Však mě taky nemiluje sám . . ."

Zdeněk Žáček

„Nic z toho nebude, Francku . . . Žába sedí na prameni!"

Gefährliche türkische Nüsse

Die Wiesbadener Milch-Empfehlung hat jetzt Segen aus Bonn

In dieser Woche hat die hessische Lebensmittelüberwachung erneut Tee und Haselnüsse aus der Türkei beim Import abgefertigt. Eine Sendung von zwanzig Tonnen Haselnüssen durfte nicht passieren, weil Höchstwerte um 700 Bq/kg gemessen wurden (alle Angaben in Becquerel: Cäsium 137 und 134 pro Kilo oder Liter).

250 Kilogramm türkischer schwarzer Tee wurden zurückgewiesen, weil sie ebenfalls mit etwa 700 Bq/kg belastet waren. Das Sozialministerium in Wiesbaden wiederholt einerseits seine Warnung vor Haselnüssen aus der Türkei: Sie sollten „nicht oder nur in sehr geringen Mengen" gegessen werden. Weil sich in weiteren Tee-Proben aus der Türkei dagegen kein Cäsium oder nur sehr geringe Konzentrationen davon gefunden wurden, fehlt die Warnung vor Tee.

Als „Schwerpunkt der Woche" wurden Teigwaren untersucht. „Deutsche Teigwaren sind frei von radioaktivem Cäsium", melden die Kontrolleure. In italienischen Spaghettis und Tortellinis aber fanden sich Belastungen zwischen 49 und 71 Bq/kg. Aus einer Pizzeria stammte eine Probe von Lasagne, in der 140 Bq/kg gemessen wurden. Angesichts dieser Zahlen werde man Teigwaren in den kommenden Wochen verstärkt untersuchen, heißt es im Bericht.

Nach wie vor empfiehlt es sich, auf jeden Fall Frischmilch aus Hessen statt Trockenmilch zu kaufen. Diese Empfehlung wurde letzte Woche von Bundesumweltminister Wallmann noch gestrichen. Diese Woche nun gab Bonn dazu „seinen Segen", wie der Bericht zufrieden feststellt.

Dabei hat sich die Belastung von Frischmilch auf 15 Bq/l im Schnitt erhöht (vergangene Woche: 7). Die Höchstwerte blieben etwa gleich, und liegen jetzt bei 25 Bq/l. Die Höchstwerte hessischer Milchprodukte: H-Milch 22, Ab-Hof-Milch 25, Vorzugsmilch 9, Milcherzeugnisse 26, Speisequark 19, Weichkäse 17 und Butter unter 5. Die Durchschnittsbelastung dieser Produkte beträgt 6 bis 12 Bq. Milchpulver dagegen weist Werte von 198 Bq im Schnitt und 386 Bq im Maximum auf.

Bei Fleisch wurde diese Woche nur Rind repräsentativ untersucht: 30 Bq im Schnitt und 55 Bq Höchstwert lauten die Ergebnisse. Für Reh (94) und Hirsch (18) gibt es nur einzelne Proben. So auch für Honig, wo die Probe aus Hessen allerdings 98 Bq/kg enthielt, die von außerhalb Hessens 62.

Die Belastung der Babynahrung sinkt weiter stetig ab. Milchnahrung enthielt bis zu 20 Bq, Milch-Fertigbrei 7. Diese Produkte werden noch mit sieben Teilen Wasser verdünnt.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Zur Erinnerung: In der EG gilt ein Grenzwert von 600 Bq/kg für Einfuhren (370 Bq bei Kindernahrung und Milch). Hessen hält sich an den Richtwert von 100 Bq. Kinderärzte raten, nur Nahrung bis maximal 50 Bq/kg (Erwachsene) oder 10 bis 20 Bq/kg (Kinder, stillende und schwangere Frauen) zu sich zu nehmen.

Eistrei dank Glykolwein

Bei zehn Grad unter Null klapperten die Zähne der Beobachter, doch im „Flughafenstüberl" des kleinen Rollfelds in St. Johann in Tirol herrschte Hochstimmung: Bei Wein und Bier wurde die erste „weinselige" Flugpiste der Welt gefeiert: Österreichs weltbekanntes „Frostschutztröpfchen" hatte seinen Härtetest bestanden. Der mit dem Frostschutzmittel verpanschte österreichische Wein, Schlagzeilenträger des Jahres 1985, war am Donnerstag erfolgreich als Taumittel für Straßen ausprobiert worden.

Auf der 800 Meter langen und 40 Meter breiten Piste war der Enteiser im Beisein von Polizei und Behördenvertretern getestet worden. Selbst der „Vater" der Entwicklung, der Kitzbühler Unternehmer Anton Kahlbacher, war noch ganz vom Erfolg ergriffen: Das Glykolwein-Salz-Gemisch habe bereits nach etwa zehn Minuten Wirkung auf der zwei bis drei Zentimeter dicken Eisfläche gezeigt. Kurze Zeit später war die Landebahn aufgetaut. Auch Fahrtests mit schweren Lastwagen hätten den Erfolg nur noch untermauert.

Noch 500 Tschernobyl-Opfer in Sowjetkrankenhäusern

BOLOGNA, 6. Februar (Reuter). In der Sowjetunion befinden sich nach Angaben des US-amerikanischen Knochenmarkspezialisten Robert Gale noch 500 Menschen wegen Verstrahlung nach dem Reaktorunglück von Tschernobyl in Krankenhäusern. Auf einer Pressekonferenz in Bologna sagte Gale, während der nächsten 50 Jahre würden zwischen 10 000 und 150 000 Menschen an Tumoren sterben, die sich wegen erhöhter Radioaktivität nach dem Unglück gebildet hätten. Weitere 150 000 Menschen in der Sowjetunion müßten bis an ihr Lebensende regelmäßig untersucht werden. Die Zahl der Tschernobyl-Toten gab Gale mit 31 an.

Thatcher regiert am längsten

LONDON, 6. Februar (dpa). Margaret Thatcher ist seit dem Wochenende der britische Nachkriegs-Premier mit der längsten Amtszeit. Harold Wilson war insgesamt sieben Jahre und 278 Tage Hausherr in der Downing Street, aber anders als Wilson, der von 1964 bis 1970 und von 1974 bis 1976 im Amt war, hat Frau Thatcher ununterbrochen amtiert.

Milión pro Heřtšýn

*Škoda, že se v anglech, jo-kračovat i v roce 1987, nebot ii. třech a urbátích nezachovaly také doklady o tom, kolik feudál zaplatil za vybudování hradu. Okresní vlastivědné muzeum J. A. Komenského v Přerově vyhotovilo např. za rok 1986 na opravu hradní zříceniny Heřtšýna u Lipníka n. Bečvou milión korun. A to spektakulárním zdvojením Geologický průzkum Rýmařov provedl pouze statické zabezpečení a úpravu korunu severní části pro ni tzv široké*hradby, jež je nejmohut nější zdícnou hradbou v Evropě stavěnou ve 20. letech 16. století. Je dlouhá 95 m, v pasé zdi široká téměř 10 m a vysoká 14,5 m. Dochovaná část hradby bez vězí obsahuje 8070 krych lových metrů zdiva. Dále byla zahájena rekonstrukce tzv. hu sitské věže na třetím nádvoří s předpokladem dokončení prací v roce 1987.*

Na opravě fortifikace pracovala i stavebně restaurátorská skupina muzea. Sklepní část hradního paláce proměnila ve výstavní prostor, v němž u příležitosti jubilejního páteho ročníku festivalu umělecných soutěže — byly instalovány umělecké kovářské výrobky. Úprava těchto prostor bude pokračovat i v příštím roce.

Při renovaci hradní zříceniny vypomáhalo rovněž asi 300 „brontosaurů", mladých ochránců přírody z celé republiky, kteří se do Heřtšýna a jeho mohutnosti dostavu zamilovali. Celkové odpracovali na deset tisíc hodin; vydatně rumiska a před hradem vrovnali louku, na níž bude postaven středověký obléhací stroj — vrhací prak, který podle zachovalých nákresů sestavili žermíři za skupiny Markus M z Přerova. Zatím stojí na svazarmovském letišti v Drahotuších u Hranic a má být před zářátkem nové návštěvnické sezóny přenesen pomocí vrtulníku právě na plochu pod Heřtšýnem.

Dobývací stroj je asi 17 m vysoký a váží zhruba 11 tun. Je v junkční, neboť při zkušební střelbě vrhal kamenné koule do vzdálenosti 200 m. Tento dobývací mechanismus vytvoří základ budoucí expozice středověké válečné techniky, jež by se měla na Heřtšýně také shromáždit.

z připravované expozice kovář-ského nářadí

KOUŘÍ, KOUŘÍ, CO TO MŮŽE TVOŘIT...

I ♡ VŠECHNY VLÁMSKÉ BUDOVY V USA!

Tempo 100 nahe Köln zulässig

KÖLN, 6. Februar (dpa). Die Begrenzung der Geschwindigkeit auf 100 Stundenkilometer auf dem Kölner Autobahnring, die Regierungspräsident Franz-Josef Antwerpes im November 1984 eingeführt hatte, ist nach einem Spruch des Verwaltungsgrichts Köln rechtmäßig.

Die Kölner Verwaltungsrichter verwiesen nach einer am Freitag veröffentlichten Pressemitteilung des Gerichts auf die Gefahrenlage in diesem Bereich, die sich an der vergleichsweise deutlich höheren Unfallhäufigkeit ablesen lasse. Daß eine Geschwindigkeitsbegrenzung Unfallgefahren reduzieren könne, entspreche nicht nur allgemeinen Erfahrungssätzen, sondern sei auch durch die bereits eingetretene deutliche Verringerung der Unfälle in den Jahren 1985 und 1986 belegt. (Akt. Z. 14 K 5118/85)

WASHINGTON, 6. Februar (dpa). Den Rauchern in den 6800 öffentlichen Verwaltungsgebäuden der US-Regierung geht es an den Glimmstengel. Am Freitag trat eine Verordnung in Kraft, die Rauchern in Behörden scharfe Beschränkungen auferlegt. Die neuen Bestimmungen verbieten Rauchen in offenen Büroräumen und Vortragssälen, Fahrstühlen und Treppenhäusern, Aufenthalts- und Lehrräumen sowie Büchereien und medizinischen Einrichtungen. Von den Verboten sind Besucher und die 890 000 Regierungsangestellten gleichermaßen betroffen.

Im Pentagon, dem größten Verwaltungsgebäude der Welt mit etwa 23 000 Angestellten, hatte man schon vorher freiwillig scharfe Anti-Raucherregelungen eingeführt. So ist auf jedem Korridor nur noch je ein Waschraum für weibliche und männliche Raucher übrig geblieben

Neue Wörter

Begriffe des Wandels

Der zentrale Begriff der Gorbatschowschen Innen- und Wirtschaftspolitik lautet *„Perestroika"*, was zu deutsch „Umbau", „Erneuerung" oder „Veränderung" heißt. Gorbatschow selbst versteht unter Perestroika die „revolutionäre Erneuerung der Sowjetgesellschaft". Das bedeutet aber bisher keine Veränderung des sozialistischen Systems in der UdSSR, sondern lediglich Reformen innerhalb der bestehenden Grenzen einer zentralen Planwirtschaft und der Einparteienherrschaft. Auf dem jüngsten Plenum des KPdSU-Zentralkomitees definierte Gorbatschow die Perestroika in sechs Punkten:

1. Mit dem „Umbau" sollen verkrustete Strukturen aufgebrochen und Bremsfaktoren überwunden und so die sozialökonomische Entwicklung der Gesellschaft vorangetrieben werden.

2. Die sozialistische Demokratie soll verbreitert werden; dazu gehören Initiative, selbständiges Handeln einerseits, Disziplin und Ordnung andererseits, größere Offenheit in der Gesellschaft und Achtung der Würde des einzelnen.

3. Die Volkswirtschaft wird getreu dem Leninschen Prinzip des demokratischen Zentralismus geleitet. Gleichzeitig erhalten die Betriebe mehr Spielräume an Ort und Stelle für Eigenverantwortung der Kostenführung, für neue Arbeits- und Produktionsformen.

4. Die Wissenschaft soll mit ihren Endergebnissen stärker an die Praxis herangeführt werden.

5. Lebensstandard und Lebensqualität der Sowjetbürger steigen; die Bedürfnisse der Menschen auf den Gebieten von Arbeitsbedingungen, Urlaub, Bildung und medizinischer Versorgung und Kultur sowie Freizeit werden in ausreichendem Maße befriedigt.

6. In der Gesellschaft gilt das Prinzip der sozialen Gerechtigkeit, die Einheit von Tat und Wort, ehrlicher Lohn für ehrliche Arbeit, Bezahlung nach Leistung. Das Ziel der Perestroika ist eine allgemeine *Demokratisierung* der Sowjetgesellschaft in allen Bereichen.

*

Ein wesentliches Teil des Umbaus ist die *„Glasnost"*, die Offenheit oder Transparenz. Auch dieser Begriff wurde von Gorbatschow geprägt und bedeutet allgemein eine weitgehende, wenn auch nicht völlige Enttabuisierung vieler Bereiche.

Im Zuge der Glasnost berichten sowjetische Massenmedien jetzt relativ frei über soziale Probleme wie Rauschgiftsucht, Prostitution und Gewaltkriminalität. Auch Unglücksfälle, die Daten über Lebenserwartung, Erntezahlen und behutsame Verbrechensstatistiken sind nicht mehr tabu.

Glasnost heißt aber auch Kritik und Selbstkritik: Offene Bekenntnisse von Mißständen im Partei- und Wirtschaftsleben, echte Diskussionen auf Versammlungen der gesellschaftlichen Organisationen, eine objektivere Aufarbeitung der Vergangenheit, die Aufhebung von Verboten für Kunstwerke, die der Zensur zum Opfer fielen und schließlich die weitgehende Abschaffung der kulturellen Zensur.

Es dürfe, meinte Gorbatschow wiederholt, keine Sperrzonen für Kritik mehr geben, doch sind diese bis heute dennoch nicht abgeschafft. So dürfen Mitglieder des engsten Führungskreises nach wie vor nicht öffentlich von den Massenmedien kritisiert werden. Auch wenn sie bereits gestorben sind (wie Leonid Breschnew) oder längst abgesetzt (wie der einstige Moskauer Parteichef Wiktor Grishin), ist lediglich eine indirekte Kritik an ihnen erlaubt. Selbstkritik dagegen ist möglich. Ein Beispiel dafür gab vor wenigen Wochen der KGB-Chef Wiktor Tschebrikow in der Parteizeitung „Prawda".

*

Bisweilen ersetzt man den Begriff „Reform" durch den allgemeineren Ausdruck „Vervollkommnung" (russisch: *„Sowerschenstwowanje"*. Unter Gorbatschows Vorgängern Juri Andropow und Konstantin Tschernenko ging es bei den anstehenden Veränderungen in der UdSSR nur um solche „Vervollkommnungen"; der Ausdruck „Reform" war noch tabu. Unter Gorbatschow spricht man sogar von „radikalen Reformen" und gebraucht den Begriff „Vervollkommnung" nur noch im Zusammenhang mit sensiblen umstrittenen Reformprojekten; so heißt es etwa „Vervollkommnung des Wahlsystems".

Die Strategie der Beschleunigung (russisch: *„Strategija Uskorenija"*) ist eine Umschreibung für die forcierte Modernisierung und Technisierung der Produktion und die schnellere Entwicklung der Wirtschaft. In den sowjetischen Fernsehnachrichten gibt es unter diesem Titel allabendlich eine Rubrik, in der Erfolge beim Wirtschaftsumbau, aber auch bestehende Mängel und grobe Verfehlungen beschrieben werden. „Beschleunigung" bedeutet außerdem eine zügigere Umsetzung von Wissenschaftsergebnissen in die Produktionspraxis sowie die Entwicklung einer material- und kostensparenden Produktion.

*

Vor allem für die sowjetische Außenpolitik prägte Gorbatschow den Begriff des „Neuen Denkens" (russisch: *„Nowoje Myschlenije"*). Er führte ihn im August vergangenen Jahres in einer Fernsehansprache ein, in der Gorbatschow die nochmalige Verlängerung des einseitigen sowjetischen Atomteststopp-Moratoriums bis zum 1. Januar dieses Jahres ankündigte.

Das Denken im Voratomzeitalter, meinte Gorbatschow damals, habe seinen Sinn am 6. August 1945 verloren, also nach Abwurf der ersten Atombombe über Hiroshima. Heute könne nur bei Berücksichtigung der Sicherheit des anderen die eigene Sicherheit gewährleistet werden. Ohne Gleichheit gebe es auch keine Sicherheit, wer anders denke, verfalle Illusionen.

ŠKODA NO, BYL TO TRAPER →

Manager künftig gewählt

MOSKAU, 6. Februar (AFP). Die staatlichen sowjetischen Unternehmen werden in Zukunft ihre Führung selbst wählen dürfen, die bisher vom Kreml ernannt wurde. Im Falle einer Zahlungsunfähigkeit können die Unternehmen jedoch aufgelöst werden, geht aus einem am Sonntag veröffentlichten Gesetzesprojekt hervor, das den sowjetischen Staatsfirmen weitgehende Freiheiten einräumt. Der Text wurde am Sonntag von der Parteizeitung „Prawda" auf drei Seiten veröffentlicht und soll im kommenden Frühjahr nach einer Debatte vom Obersten Sowjet verabschiedet werden.

Betriebsleiter, Direktoren, Werkmeister und Gruppenleiter sollen in Zukunft in geheimer Wahl oder offener Abstimmung von der gesamten Belegschaft gewählt werden können. Das Gesetzesprojekt zielt laut „Prawda" auf eine verstärkte „sozialistische Selbstverwaltung" und eine verbesserte wirtschaftliche Wirksamkeit ab. Die Bestimmung eines Direktors, der für jeweils fünf Jahre gewählt wird, bedarf jedoch zur Ernennung der Zustimmung des zuständigen Ministers.

Die Unternehmensleiter werden in Zukunft wahlweise auch die Gelegenheit haben, ihre Ware direkt dem Konsumenten oder über spezialisierte Verbraucherzentralen zu verkaufen.

US-Showstar Liberace gestorben

PALM SPRINGS. Der amerikanische Showpianist Liberace, dessen Auftritt in Federboas und bestickten Smokings zur Legende wurde, ist tot. Der schillernde Entertainer starb nach mehrtägigem Todeskampf im Alter von 67 Jahren in seinem Haus in Palm Springs (Kalifornien). Als Todesursache wurden Anämie, ein Emphysem und eine Herzerkrankung angegeben. Sprecher des Künstlers hatten mehrfach Meldungen dementiert, daß Liberace an Aids litt.

Der stets lächelnde Showstar, der als Sohn eines italienischstämmigen Vaters und einer polnischen Mutter in der Nähe von Milwaukee geboren und auf den Namen Wladziu Valentino Liberace getauft wurde, hatte seine langjährige Karriere als Wunderkind im klassischen Fach begonnen. Schon bald wechselte er jedoch zur leichten Muse über und wurde in den 50er Jahren zu einem der höchstbezahlten amerikanischen Entertainer. dpa

Aufgespießt

„Abrüstung."

Kanzler-Berater Horst Teltschik auf die Frage „Welche militärischen Leistungen bewundern Sie am meisten?" im FAZ Magazin.

Drazí kuřáci

(čtk): Tabakismus se v průběhu dvacátého století stal jednou z nejzávažnějších, ale přitom odstranitelnou příčinou poruch zdraví a předčasné smrti. U nás se například spotřeba cigaret za uplynulých čtyřicet let přibližně ztrojnásobila. Seriózní studie prokázaly, že silný kuřák může očekávat, že v důsledku tohoto zlozvyku bude jeho život v průměru o 8—9 let kratší, než kdyby nekouřil vůbec. Vyplynulo z nich rovněž, že v zemích s vysokou spotřebou tabáku je kuřákům odpovědno za 80—90 procent úmrtí na plicní rakovinu, 75 procent úmrtí na vleklý zánět průdušek a 25 procent úmrtí na ischemickou chorobu srdeční u mužů mladších 65 let. Bez kouření by se úmrtnost na zhoubné nádory všech lokalizací snížila přibližně o čtvrtinu. Celkové ekonomické ztráty vznikající společnosti v souvislosti s kuřáctvím byly v řadě zemí odhadnuty na dvoj- až trojnásobek ceny, kterou kuřáci zaplatí za tabákové výrobky.

DO KAŽDÝ CIGARETIČKY PRO CHUŤ ŠPETIČKU OTRUSIČKU.

C. Grant a K. Hepburnová

Hollywood: Podle ankety časopisu People je nejpopulárnějším americkým filmovým hercem všech dob Cary Grant, těsně následovaný Clarkem Gablem. Na dalších místech jsou John Wayne, Spencer Tracy a James Stewart. V kategorii žen obsadila s velkým náskokem první místo Katharine Hepburnová. Za ní následují Bette Davisová, Meryl Streepová, Ingrid Bergmanová a Elizabeth Taylorová. Ankety byla uspořádána u příležitosti 100. výročí založení osady Hollywood, jež se později stala sídlem největších amerických filmových studií.

Happy-End für Scarlet?

ATLANTA, 6. Februar (AFP). Der Bestsellerroman „Vom Winde verweht", dessen Verfilmung mit Vivien Leigh als „Scarlet" und Clark Gable als „Rhet Butler" in den Hauptrollen ein absoluter Kassenschlager wurde, wird eine Fortsetzung bekommen. Die Erben der Schriftstellerin Margaret Mitchell haben nach langem Zögern einen Agenten damit beauftragt, einen fähigen Autor zu finden, der die Geschichte weiterschreibt. Nach Mitteilung des Anwalts Hal Clarke befürchteten die Erben eine nichtautorisierte Fortsetzung des Romans nach Auslaufen der Autorenrechte im Jahr 2011. Nach Angaben des Anwalts dürfte die Fortsetzung des Romans auch verfilmt werden.

Margaret Mitchell hatte für ihren einzigen Roman 1937 den Pulitzerpreis erhalten. „Vom Winde verweht" wurde in 27 Sprachen übersetzt und etwa 25millionenmal verkauft.

OTEC KOMUNISTA A ŽENICH VEJVARA MĚL TAKY POKRAČOVATI...

Baum oder Fisch

LONDON, 4. Februar (Reuter). Zuerst hatte Lord Averbury daran gedacht, seinen Leichnam dereinst den Hunden des Tierheimes in London-Battersea vorwerfen zu lassen, um „den Hundchen was Gutes zu fressen" zu geben. Seit dieses Angebot empört zurückgewiesen wurde, denkt der britische Adelige darüber nach, wie sonst er zu einer biologisch möglichst nützlichen Beerdigung kommen könnte. Seine zum Buddhismus konvertierte Lordschaft hat die postmortal verwertbaren Körperteile der Medizin vermacht.

Der Rest, so sinnierte er jetzt öffentlich, könnte vielleicht den Fischen im Meer ein Festschmaus werden. Gegen eine Seebestattung in internationalen Gewässern werde wohl niemand Einwände erheben können, sagt Lord Averbury, der Battersea-Erfahrungen eingedenk. Aber auch ein Begräbnis-Park habe seine Reize. Dort könnten die trauernden Angehörigen einen Baum über dem Leichnam pflanzen. Zum einen würde die Leiche dann „biologisch abgebaut" werden, zum anderen wäre da der Erinnerungswert. „Künftige Generationen können dann hingehen und unter der Eiche meditieren, unter der auch Großonkel John einst lag", denkt sich Lord Averbury.

..I STROM PRO PEJSKY...

Häusermakler rächte sich

GENF, 4. Februar (epd). Sein parlamentarischer Einsatz für einen verbesserten Mieterschutz in der Schweiz ist dem Genfer Nationalrat Gilbert Coutau, schlecht bekommen. Der für seine unkonventionellen Methoden bekannte Berner Immobilienhändler Jürg Stäubli kaufte das Haus, in dem Coutau von der Liberalen Partei in Genf wohnte und kündigte dem Politiker umgehend. Gegenüber Genfer Zeitungen gab der Immobilienhändler offen zu, daß er die Immobilie nur erworben habe, um „Coutau hinauswerfen zu können".

Der liberale Abgeordnete hatte im vergangenen Dezember eine Volksabstimmung der Eidgenossen über den Mieterschutz unterstützt. Stäubli war 1983 erstmals bekannt geworden, als er Berner Rocker dafür angeheuert hatte, ein besetztes Genfer Haus zu räumen. Dafür war er mit acht Monaten Gefängnis bestraft worden.

..A CO KOUPIT NOVOCANY ?

Transfusionen mit Eigenblut

SCHWÄBISCH GMÜND, 4. Februar (dpa). Im Kreiskrankenhaus Schwäbisch Gmünd wird Patienten bei Bluttransfusionen Eigenblut übertragen, um das Infektionsrisiko für Aids und Hepatitis auszuschließen. Das „Eigenblutsystem" trage gleichzeitig dazu bei, die Kosten zu senken, weil teure Fremdblutkonserven eingespart werden könnten, teilte das Landratsamt Ostalbkreis am Montag mit. Mit Hilfe des 75 000 Mark teuren „Cell Saver III" wird patienteneigenes Blut während der Operation aus dem Operationsgebiet abgesaugt und nach seiner Aufbereitung dem Patienten zurückgegeben.

Die Übertragung von Aids und Hepatitis werde bei der alleinigen Verwendung von Eigenblut mit hundertprozentiger Sicherheit ausgeschlossen, auch Komplikationen aufgrund von Blutunverträglichkeiten schieden aus, teilte die Behörde mit. Weitere Vorteile seien, daß das Blut sofort verfügbar sei

Schwer angeschlagen sitzt der Boxer in der Ecke. Sein Trainer flüstert ihm zu: „Du, ich habe einen prima Idee, wie du ihn schlagen kannst: Wenn er in der nächsten Runde wieder zuschlägt, dann schlägst du einfach mal zurück!"

Bei Zugluft Auto zurück

MÜNCHEN, 4. Februar (dpa). Ein Käufer kann seinen Neuwagen zurückgeben, wenn es trotz Reparaturversuchen aus Löchern zieht, die nicht für die Frischluftversorgung vorgesehen sind. Nach einer Entscheidung des Oberlandesgerichts Düsseldorf (Aktenzeichen: 14 U 115/85), auf die der ADAC am Dienstag in München verwies, gilt die Neuwagengarantie nicht nur für Funktion und äußerlich wahrnehmbare Mängelfreiheit, sondern auch für die „allgemeine Gebrauchstauglichkeit" des Fahrzeugs. Nach Auffassung der Düsseldorfer Richter sei sie eingeschränkt oder entspreche nicht dem Stand der Technik, falls ein Luftzug, der die Insassen belästigt, nicht beseitigt werden kann.

..I KDYŽ TAHNE KRZ PODLAHU ?

Sex-Szenen auf dem Rütli

ZÜRICH, 3. Februar (AP). Nur eine kurze Karriere war dem ersten original schweizerischen Sex-Film beschieden: Der Produzent des Videofilms „Swiss-Sex" wurde am Dienstag wegen fortgesetzter unzüchtiger Veröffentlichungen zu einer Gefängnisstrafe von 14 Tagen und einer Geldbuße von 2000 Franken verurteilt. Die Bezirksanwaltschaft Zürich beschlagnahmte den Film.

Dieser verstoße gegen das Sittlichkeitsgefühl und erschöpfe sich „in krassen und elementaren Bildern sexueller Akte", schreibt die Zürcher Bezirksanwaltschaft in ihrer Urteilsbegründung. Bei den Dreharbeiten im Sommer 1985 „an den Gründungsstätten der Eidgenossenschaft" auf dem Rütli und auf der Tellsplatte habe der 25jährige Regisseur und Produzent des Films zudem das „plötzliche Auftauchen von Drittpersonen" in Kauf genommen.

Bestraft wurde der Zürcher Urheber des Films auch wegen der „fortgesetzten Anstiftung zu öffentlich unzüchtigen Handlungen", da er die Laiendarsteller — ein Ehepaar — veranlaßt hatte, sich auf der öffentlich zugänglichen Rütliwiese freizügig vor der Kamera zu zeigen.

ALE SEX-MAGAZINY SE PŘECE PRODAVAJÍ VOLNĚ...

Tunnel unter Ärmelkanal

LONDON, 4. Februar (AP). Nach fast zehnmonatiger Prüfung und Debatte hat das britische Unterhaus am Mittwoch in abschließender Lesung der Gesetzesvorlage der Regierung über den Bau eines 50 Kilometer langen Eisenbahntunnels unter dem Ärmelkanal zugestimmt. Die Bauarbeiten sollen Mitte dieses Jahres beginnen und bis 1993 abgeschlossen sein.

Das Projekt stößt vor allem bei Umweltschützern, aber auch bei anderen Teilen der britischen Öffentlichkeit auf Ablehnung. So befürchten die Opponenten, daß der Bau des Tunnels für Dover und andere Kanalhäfen den wirtschaftliche Ruin bedeuten würde.

Theaterjob für Prinz Edward

LONDON, 3. Februar (dpa). Prinz Edward, jüngster Sohn der britischen Königin, erhält einen Theaterjob. Wie der Buckinghampalast bekanntgab, wird der 22jährige die Schirmherrschaft über das Nationale Jugendtheater übernehmen. Der Prinz erhält für seine Tätigkeit keine Bezahlung. Er nimmt direkt an der Organisation des Theaters, seinen Proben und Produktionen teil. Prinz Edward hatte vor kurzem seine Ausbildung als Mitglied der britischen Royal Marines, einer Eliteeinheit, aufgegeben.

„VITA LUDUS" (ŽIVOT HROU)

Krabben als Hundefutter

HUSUM, 3. Februar (dpa). Die schleswig-holsteinischen Krabbenfischer wollen dem Preisverfall für ihre Ware durch Verarbeitung kleiner Krabben zu Hundefutter Einhalt gebieten. Die Landesvereinigung Schleswig-Holsteinischer Erzeugerorganisationen für Nordseekrabben beschloß in Husum, von dieser Fangsaison an nur noch die gefragten größeren Krabben in den Handel zu bringen. Vereinbart ist, daß die zu kleinen Krabben durch einen Tierfutterfabrikanten zu Hundefutter verarbeitet werden. In der Versammlung wurde darauf hingewiesen, daß die kleinen aussortierten Krabben, untergemischt unter größeren Krabben, immer wieder im Handel aufgetaucht seien und die Preise kaputtgemacht hätten.

Hohe Sterblichkeitsrate

WASHINGTON, 3. Februar (AP). Ein im mittelamerikanischen Land Costa Rica geborenes Kind hat nach Angaben des amerikanischen Kinderhilfsfonds „Children's Defense Fund" eine größere Lebenserwartung innerhalb seines ersten Lebensjahres als ein schwarzes Kind, das in Washington geboren wurde. Nach einem von dem Hilfswerk veröffentlichten Bericht hat Washington die höchste Säuglingssterblichkeitrate in den Vereinigten Staaten.

PASSAU, 3. Februar (dpa). Führerscheinprüfungen sollen schwerer, länger und teurer werden. Einen entsprechenden Bericht der „Passauer Neue Presse" (Dienstagausgabe) bestätigte das Bundesverkehrsministerium. Danach sind interne Richtlinien bereits beschlossen und sollen im März veröffentlicht werden. Die neue Prüfungsordnung soll vom 1. August an gelten, die Gebühren werden zum Oktoberbeginn erhöht.

Die Prüfungsgebühr für einen Führerschein Klasse drei erhöht sich von bisher 65 Mark dann auf 100 Mark. Der Zuschlag von über 50 Prozent soll auch durch die längere Dauer der praktischen Prüfung gerechtfertigt werden. Statt bisher eine halbe Stunde sollen die Bewerber von Oktober an nämlich 45 Minuten lang ihr Können am Steuer beweisen.

Vorbild bis in die Nacht?

PEOTONE, 5. Februar (AFP). Je eine Million Dollar Schmerzensgeld fordern zwei Polizisten der US-amerikanischen Kleinstadt Peotone (Illinois) von ihrem Arbeitgeber, nachdem ihnen das Tragen von Ohrschmuck und der Besuch von Nachtclubs außerhalb der Arbeitszeit verboten worden war. Nach Ansicht des 33jährigen Marvin Rathert und des 31jährigen Gary Zyback sind durch das Verbot ihre verfassungsmäßigen Rechte verletzt worden. Die Polizeidirektion nennt das Verhalten der beiden Polizisten dagegen „für Beamten unwürdig" und „eine Schande". Rathert ist nach der Kürzung seines Gehaltes bereits zum einfachen Streifenbeamten zurückgestuft worden. Die Polizei hat beiden ferner mit Entlassung gedroht.

TOKIO, 5. Februar (dpa). Im ständig erdbebengefährdeten Japan soll in diesem Frühjahr zum erstenmal ein fünfstöckiges Haus auf Gummifundamente gebaut werden. Nach den Berechnungen der Test-Ingenieure und nach den bisherigen Erprobungen kann das neue Verfahren bis zu fünf Sechstel der Erdbebenenergie „schlucken", berichtete die Zeitung „Asahi Evening News" jetzt.

Nach den bisher ermittelten Abständen

• Ve věku 64 let zemřel v pondělí v Michově kde byl na návštěvě u přátel britský spisovatel A. Marlean. V Československu vyšly pro knihy Konvoj do Murmanska a Albatros

S TÁBORY NEMÁ NIC SPOLEČNÉHO...

Schwingungen auffangen sollen. Das neue Verfahren erhöht die Baukosten nach Angaben der Firma um etwa zehn Prozent.

den nächsten Jahren bevor. Das geplante Gebäude erhält neben 20 Gummisäulen 108 stählerne „Stoßdämpfer" im Fundament, die vor allem nach dem Beben die steht die Wiederholung starker Erschütterungen, die 1923 in Tokio und der Nachbarstadt Yokohama zum Tod von mehr als 100 000 Menschen führten, schon in

Türkei fordert Schatz des Krösus zurück

„Wenn sie die Antiquitäten nicht freiwillig herausgeben, werden wir sie verklagen", sagt Mesut Yilmaz, der türkische Kultus- und Tourismusminister. Es geht um rund 189 Gold- und Silberkunstwerke. Sie sollen aus dem Schatz des sagenhaften Königs Krösus stammen — des letzten Herrschers des Königreiches Lydien. Nach seinem gescheiterten Angriff auf das Persische Reich wurde Krösus im Jahre 547 vor Christus vom Perserkönig Kyros II. entthront.

Seinen sprichwörtlichen Reichtum verdankte Krösus den Bodenschätzen, vor allem den damals üppigen Goldvorkommen jener Gegend, aber auch den Tributzahlungen, die er seinen Untertanen abverlangte — auf dem Höhepunkt seiner Macht beherrschte Krösus das ganze westliche Kleinasien. Ein Teil des Schatzes des Krösus soll sich heute, fast 2600 Jahre später, in den Ausstellungsräumen und Kellern des New Yorker Metropolitan Museum befinden. Das jedenfalls glaubt der türkische Reporter Özgen Acar, der 1986 eine Serie von Artikeln zu diesem Thema veröffentlichte.

Acars Reportagen erregten in der Türkei erhebliches Aufsehen. Seit 1984, so berichtete der Journalist, habe das Metropolitan Museum nach und nach einige Stücke aus einer 189 wertvollen Antiquitäten umfassenden Sammlung ausgestellt. Seit 18 Jahren soll sich diese Kollektion in den Magazinen des Museums befunden haben: silberne Teller und Karaffen, Schalen und Trinkgefäße — das Beste aus König Krösus Tafelsilber.

Wie die Sammlung nach New York kam — diese Frage bildet den Kern der Kontroverse. Özgen Acar glaubt stichhaltige Beweise dafür zu haben, daß die Stücke im Jahre 1966 von Dorfbewohnern in der westtürkischen Provinz Usak ausgegraben und an einen ausländischen Kunsthändler verkauft worden seien. Dieser habe die Kunstwerke in den Jahren 1967 und 1968 außer Landes geschmuggelt und für die stolze Summe von 1,7 Millionen Dollar an das Metropolitan Museum verkauft.

Schon 1970 glaubte das türkische Kultusministerium den Kunstwerken auf die Spur gekommen zu sein. Eine Anfrage aus Ankara beantwortete das New Yorker Museum damals mit der vagen Auskunft, die Sammlung stamme aus dem „ostgriechischen Kulturkreis". Damit gab man sich offenbar in der Türkei zufrieden, bis der Reporter Özgen Acar den Fall vergangenes Jahr wieder aufgriff. Kultusminister Mesut Yilmaz will nun der Sache auf den Grund gehen: Er beauftragte eine Anwaltskanzlei in den USA, eine Klageschrift gegen das Metropolitan Museum zu verfassen.

Millionen Lire — aus der Hand gelesen

Von Zeit zu Zeit erscheinen in Italiens Zeitungen Berichte darüber, daß Millionen von Italienern lieber der Zauberei vertrauen, den Astrologen, den Kartenlegerinnen und Handleserinnen, als ihrem gesunden Menschenverstand. Aber selten ist die Schwäche vieler Bürger für die Magie so sichtbar geworden wie beim Prozeß gegen die 55jährige Mailänderin Ester Barbaglia, die vor einem Gericht der lombardischen Hauptstadt unter dem Verdacht der Steuerhinterziehung und der Hehlerei steht.

Offiziell übte Ester den Beruf der Friseuse und Kosmetikerin aus, weil der Staat Wahrsagen und Handlesen nicht als Beruf anerkennt. „Es gibt sogar ein Verbot", läßt der Verteidiger alle Interessierten wissen, doch das wird seit vielen Jahren nicht mehr angewandt.

Wenn man Ester glauben will, gehörten viele hundert Prominente zu ihrer Kundschaft. Namen will sie zwar angeblich zuerst aus Diskretion nicht nennen, doch später gibt sie der allgemeinen Neugier nach. „Na gut, Aga Karim Khan war dabei", sagt die Magierin selbstsicher, und dann erzählt sie, auch geistliche Herren habe sie regelmäßig in ihrem Studio beraten. Einer sei sogar Prälat im Dienste des Vatikans gewesen. „Zu mir", so umreißt sie ihre Klientel, „kamen alle: Minister und Putzfrauen, Nutten, Diebe und eben auch Monsignori."

Ester ließ sich die Handlesekunst nicht nach Tarif bezahlen. Jeder habe gegeben, was ihm passend erschien, so sagt sie zumindest. Auf diese Weise kam offensichtlich ein Vermögen zusammen. Mit amtlicher Präzision verliest der Gerichtsvorsitzende, was alles im Hause der Angeklagten beschlagnahmt wurde: Allein 66 Sparbücher mit einem Gesamtguthaben von sieben Millionen Mark, Girokonten, Aktien, Staatspapiere und der Inhalt eines Tresors — zusammen Werte von über 21 Millionen Mark.

Steuern, heißt es in der Anklage, habe die Wahrsagerin nie bezahlt. „Stimmt nicht", so wehrt sich Ester Barbaglia, „ich habe mich mit meinem Steuerberater auf 100 000 Lire (140 Mark) Tageseinnahmen geeinigt." Was die Angeklagte zu Protokoll gab, entspricht einer Jahreseinnahme von 51 000 Mark.

Daß sie dem Kassierer einer Sparkasse geholfen haben soll, unterschlagenes Geld verschwinden zu lassen, streitet die Magierin kurzweg ab. Die beschlagnahmten Werte, so sagt sie, stammten zum größten Teil aus einer Erbschaft. Die Herkunft der vielen Einzelsummen zu klären, wird wohl noch einige Monate dauern.

Dutiny v pyramidě

Kehíra: Japonští experti objevili pomocí složité aparatury v Cheopsově pyramidě dutinu o rovněž zasklepený tunel vedoucí od blízké stěny. Pomocí metody založené na odrazu elektromagnetických vln „prosvítili" odhodlaní z university Waseda 4600 let starou a 138 metrů vysokou stavbu a potvrdili výsledky podobného průzkumu francouzských vědců z loňského roku. Objevené dutiny je 1,5 metru vysoká a nejméně čtyři metry dlouhá a je lokalizována za severozápadní stěnou, tzv. královniny komnaty. Zasklepený tunel začíná 42 metrů od pyramidy a vede pod ni. Je naplněn pískem. To by mohlo potvrzovat teorii, že prostory v pyramidě zaplněné pískem sloužily jako ochrana proti zemětřesení.

AŽ SI VYHRAJOU, TAK TAM BUDE TRVNKHALA...

BONN, 3. Februar (dpa). Die Bundeswehr wird möglicherweise in absehbarer Zeit an alle Soldaten zur Gesundheitsvorsorge kostenlos Kondome verteilen. Auf Anfrage bestätigte ein Sprecher des Verteidigungsministeriums der dpa am Dienstag entsprechende Überlegungen. Damit soll den Gefahren entgegengewirkt werden, die durch Aids-Erkrankungen drohen.

Der Hardthöhen-Vertreter wies darauf hin, daß Truppenärzte bereits jetzt schon an Marinesoldaten im Auslandseinsatz kostenlos Kondome ausgeben. „Vorsorge ist besser als spätere Behandlung", begründete der Sprecher die Erwägungen der Bundeswehr.

Bei den Streitkräften sind nach offiziellen Angaben bisher zwischen zehn und 20 Soldaten an der gefährlichen Immunschwäche Aids erkrankt. Der Parlamentarische Staatssekretär Peter Kurt Würzbach hatte schon vor geraumer Zeit darauf hingewiesen, daß die Bundeswehr im Kampf gegen Aids „an der Spitze marschiert". Aids werde keine Gefahr für die Bundeswehr. „Wir tun alles, was möglich ist, um die Truppe zu schützen", hatte Würzbach betont.

Die Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung hat jüngst im Auftrag des Bundesgesundheitsministeriums eine Anzeigenaktion zur Aids-Problematik gestartet. Darin wird unter anderem klargemacht, daß beim „Intimverkehr mit unbekannten oder wechselnden Partnern" Kondome benutzt werden sollten.

..A COTAKHLE BUNDES-NUTTENSTAFFEL...

CSSR bot Entschädigung an

BONN, 4. Februar (AP). Die tschechoslowakische Regierung hat nach zuverlässigen Informationen Vorsorge getroffen, daß sich Grenzzwischenfälle wie der vom September letzten Jahres, bei dem ein Spaziergänger auf deutschem Boden von Grenzsoldaten der CSSR erschossen wurde, nicht wiederholen können. Gleichzeitig hat die CSSR der Witwe des damals erschossenen Johann Dick die Zahlung einer Entschädigung angeboten und damit indirekt die Schuld an dem Zwischenfall anerkannt. Wie in Bonn verlautet, hat die Regierung der CSSR für die Grenzsoldaten neue Vorschriften für den Schußwaffengebracuh erlassen, die eine Wiederholung des Vorfalls ausschließen sollen.

„Wenn ich Kaffee trinke, kann ich nicht schlafen." „Bei mir ist es umgekehrt: Wenn ich schlafe, kann ich keinen Kaffee trinken!"

I FARAONY BOLELY ZUBY. Jeden z největších egyptských faraónů Ramesse II. trpěl v posledních letech svého života revmatismem a silnými bolestmi zubů. K takovému závěru došlo 106 francouzských vědců, kteří od roku 1976 zkoumali rentgenovými a ultrafialovými paprsky faraónovu mumii. Vědci objevili rovněž symptomy progresivní ateroskleróry.

za poslední tři roky se celkový počet kuřáků v Bělorusku zvýšil ze 40 na 35 procent obyvatelstva. Znamená to, že od roku 1982 přestalo v Bělorusku kouřit půl miliónu lidí.

PRACE KVAPNÁ.x) Západoněmečtí soudní experti jsou přesvědčeni, že v jejich zemi je každoročně pohřbeno nejméně dvacet lidí zaživa jen proto, že je lékaři důkladně neprohlédli. Například před několika týdny konstatoval jeden z nich smrt Emmy Sikorské. Teprve když se „zemřelou" začali zabývat zřízenci pohřební služby, zjistili, že je živá. Aby se zamezilo podobným případům, navrhují znalci uzákonit ustanovení, že smrt musejí potvrdit vždy dva lékaři.

x) PLAT PLATNA...

POCHYBNÉ SUPERLATIVY. Západoněmecký Die Welt am Sonntag ironicky konstatuje, že západoberlínské úřady naučily místní taxikáře odříkávat statistické údaje, jako když bičem mrská: Západní Berlín má více mostů než Benátky, 6021 barů a kaváren, na každých dvacet obyvatel připadá pes a v telefonním seznamu je uvedeno 10 910 Schultzů ... „Jsou zde však méně povzbuzující aspekty města. Největší počet starých obytných domů, nad Západním Berlínem stojí černý smog, devět procent školáků pije pravidelně alkohol a téměř stejný počet se jich již někdy pokusil o sebevraždu. A to jsou superlativy, které Západní Berlín ke všem těm mostům a Schultzům nepřidává."

Spoutaný nevychovanec

Před třemi měsíci si britská královna povzdechla a utřela si slzy dojetí. Její druhorozený syn Andrew, majitel několika efektních přezdívek, které získal za své pletky s dívkami, se konečně uchýlil do „manželského přístavu". Novináři věnovali této události mnoho řádek, ale až teprve teď si všimli, jakými mistry režie a manipulace jsou Windsorové a jejich tiskoví tajemníci.

Windsorové předvedli národu, zděděnému hospodářskou politikou Margaret Thatcherové, staré zlaté časy imperiálního rozmachu. Hlavní postavou této módní show byla Sarah Fergusonová, dívka s koňskou chůzí, starší než ženich, se slušnou nadváhou a s poněkud hrubými rysy obličeje.

Dívka, která výraznou mimikou vzdáleně připomíná bramboru, tedy tvář, které se v nouzi říká apartní, se narodila jako druhá dcera rodiny Ronalda Fergusona. A to byl největší zádrhel pro Buckinghamský palác. Ovšem mistři triku z královského paláce „zjistili", že nevěsta z „měšťanské třídy" vlastně kdysi ve středověku tak trochu ke královské rodině patřila. Samozřejmě, že v rodokmenu zamlčeli její irskou krev. Takový postup je pochopitelný, neboť krvě vždy kladli Angličanům daleko tužší odpor než obyvatelé jakékoli jiné kolonie a vyšlí kruhy se na ně dodnes dívají jako na „galsky mluvící divochy".

Další malér — to jest, že princezničko nebyla panna — přimělí dvorní úředníky, aby navštívili předchozí milence Sarah Fergusonové a naznačili jim, že pokud nechtějí mít problémy, neměli by na veřejnosti vykládat intimity o dívce, jíž si vyvolil princ Andrew. Pánové je ujistili svou mlčenlivostí a „všemocný" list Observer na radu dvora uzavřel záležitost konstatováním, že slečna, která měla „v osmdesátých letech do svých šestadvaceti jen dva milence, je vlastně panna".

Třetí poznatek, který museli královští tajemníci uvést na pravou míru, byla princeznina korpulentnost. Sarah Fergusonová má také trapnou přezdívku, něco jako Velké stehno. Královna ji uložila, aby do svatby shodila nejméně deset kilogramů, jenže dobroty královské truchlyně byly silnější než princeznina vůle.

Když se Muzeum madam Tussaudové rozhodlo, že zhotoví voskovou figurínu stočky Sarah, museli ji experti vzít míru. Počínali si netaktně, neboť některé listy poté šeptly: „Zadní partie princezny 109 cm! Jak bude vypadat královská!" Ovšem londýnský Daily Mail se nevěstina pozadí zastal: „Sarah má dobrou starou kruhovitou zadničku, tak typickou pro Britky!" A tím byly všechny podstatnější nedostatky princezny přimálené a s klidem Angličana převedeny v přednosti.

TAJEMSTVÍ LÉTAJÍCÍHO JEŠTĚRA.

Paleontologové si lámali desítky let hlavy nad záhadou, jak mohl létat jeden z druhů dinosaurů, který žil v mezozoiku, kdy se poprvé objevili savci, ptáci a ryby. Jeden z anglických modelářů vytvořil celou sérii modelů ještěra v přirozené velikosti, aby objasnil způsob jeho letu. Využil lehkých materiálů, skelných vláken i umělých kožešin. Křídla mu pomohl vymodelovat počítač. Nakonec postavil ještěra o hmotnosti pěti kilogramů a o rozpětím křídel 4,6 metru. Tomuto modelu se pak podařilo uskutečnit let trvající šestnáct hodin rychlostí asi třicet kilometrů za hodinu. Tato ukázka vynikajících letových schopností vyvolala mezi paleontology senzaci.

ZEBRY A MOUCHY TSE-TSE

Každý z nás už jistě nejednou obdivoval v zoologické zahradě nebo ve filmech z přírodních rezervací pruhované zebry. K čemu vlastně slouží jejich pruhovaný šat? Anglický zoolog Jeff Waage tvrdí, že odpuzuje od zvířat nebezpečné mouchy tse-tse. Tento hmyz přenáší zhoubné nemoci lidí infikuje tzv. spavou nemocí, dobytek a divoká zvířata tzv. morem Nagana. Waage si povšiml, že mouchy tse-tse napadají zebry daleko vzácněji než jiná zvířata: hyeny, antilopy, gazely. Pokusy s maketami zeber jeho domněnku potvrdily. Mouchy tse-tse rozeznávají na světlém pozadí velmi dobře tmavé objekty. Pruhy zeber rozlišují složené oči hmyzu daleko hůř. Kdyby tomu tak nebylo, neměly by zebry, jež se vyskytují právě v oblastech, které sužuje moucha tse-tse, naději přežít.

ANTICKÁ KNIHOVNA ZE 743 BLOKŮ

Tam, kde kdysi stávalo město Efesos, leží dnes turecká vesnice Seldžuk. V poslední době se zde restaurují památky z helénsko-římského údobí. Tak bylo například znovu obnoveno průčelí knihovny, jež byla vybudována v roce 135 n. l. V té době patřil Efesos se svým půl miliónem obyvatel k největším tehdejším městům. Bylo shromážděno asi 80 procent původního materiálu a na agoře, bývalém náměstí starého města, restaurátoři rozložili a očíslovali 743 mramorových bloků. V roce 1972 byl uložen první z nich na místě, kde se kdysi zvedalo nádherná stavba. Dnes se už opět průčelí starověké památky tyčí k obloze.

RAKOVINA PANKREASU A CIGARETY

Rakovina břišních orgánů dělá pokroky: v Americe i v Evropě se zvýšil počet tohoto onemocnění v posledních třech desetiletích až pětinásobně. V NSR je například nádor pankreasu u nemocných rakovinou v pořadí čtvrtou nejčastější příčinou úmrtí. Zlaza, dlouhá patnáct až dvacet centimetrů, produkuje denně kolem jednoho litru trávicích šťáv, vyrábí hormony, mezi nimi i insulin, který řídí kolobeh uhlohydrátů v našem těle. Když se projevují první symptomy rakoviny tohoto životně důležitého orgánu — například úbytek váhy nebo žlutá barva v obličeji — bývá už příliš pozdě na jakoukoliv pomoc. Při temné druhu rakoviny, jenž narůstá pomalu a devětkrát mezi padesátým a šedesátým rokem, pomáhá chemoterapie jenom velmi zřídka a ozařování rozrušuje mnoho zdravé bříšní tkáně. Pouze u každého šestého pacienta má ještě nějaký význam operace. Vědci hledají samozřejmě příčiny tohoto onemocnění. Podezřelými se staly nikotin, alkohol a kofein. Každá tato jednotlivá látka byla podrobena pečlivému zkoumání. Ukázalo se, že hlavním rizikovým faktorem je kouření. Lékaři sledovali 490 pacientů s nádorem. Kdo vykouřil denně jednu krabičku a více cigaret, vystavoval se pěti až šestinásobnému riziku, že se rakovinou pankreasu bude dál rychle rozvíjet.

Na světě nejvyšší mrakodrap v přístavu Dubaji v Saudské Arábii, kde je přemístěno 73,5 milionů kubických metrů podmořského písku. Má se stát základovým materiálem pro stavbu nové obytné čtvrti.

Obrat světového obchodu vzrostl v roce 1985 o 3 procenta. Ve Velké Británii, NSR a Itálii byl tento vzrůst sedmiprocentní, ve Švýcarsku 6 proc. a ve Francii 4 proc. Největší pokles byl zaznamenán u rozvojových zemí. Japonsko dosáhlo nový světový rekord: obchodní přebytek v částce 47 miliard dolarů.

Kafka-Korrespondenz wird verlegt

PRAG. Bisher unveröffentlichte Korrespondenz von Franz Kafka aus seinen letzten drei Lebensjahren wird in Kürze in der Bundesrepublik Deutschland bei S. Fischer und der Tschechoslowakei veröffentlicht. Die neun Briefe und 23 Karten, die vor einem Jahr in Prag entdeckt wurden, wo ein Buchantiquar sie von einem unbekannten Sammler erworben hatte, stammen aus den Jahren 1922—24.

Meerrettich – Vitamin C-haltiger als Zitrone

In 100 g Meerrettich steckt doppelt soviel Vitamin C (nämlich 110 mg) wie in 100 g Zitrone. Mit seinem ätherischen – allerdings brennend scharfen – Öl (Senfglykosid) wirkt frisch geriebener Meerrettich fiebersenkend und lindert Magen-, Galle- und Darmbeschwerden. Warum also nicht öfter auf den Tisch damit?!

KLEW IST AUCH GUT...

Moskauer Plenum macht der DDR Probleme

Die Zeremonie war kurz. Dreimal umarmte UdSSR-Außenminister Eduard Schewardnadse seinen DDR-Kollegen Oskar Fischer, dann bestieg er die bereitstehende Aeroflot-Maschine nach Prag. Drei Tage hatte der Besuch des hohen sowjetischen Politikers im zweiten deutschen Staat gedauert, er hätte noch ein paar Tage länger dauern können, ohne daß die DDR-Medien von sich aus auf das Thema eingegangen wären, um das es bei diesem Besuch vorrangig ging: die Konsequenzen und Schlußfolgerungen für die DDR nach dem letzten Plenum des Zentralkomitees der KPdSU, auf dem Generalsekretär Michail Gorbatschow Reformvorschläge für das sozialistische System gemacht hatte, die in der DDR bisher nur teilweise veröffentlicht wurden.

Erst am Vorabend seines Abschieds gab Schewardnadse bei einem Essen, das Fischer für ihn gab, in Anwesenheit der SED-Politbüromitglieder Hermann Axen, Günter Kleiber, Egon Krenz und Erich Mückenberger ausdrücklich zu Protokoll, worüber vor allem gesprochen worden war: „Ich stehe unter dem starken Eindruck des außerordentlich inhaltsreichen und interessanten Gesprächs mit dem Genossen Erich Honecker", leitete er höflich ein und fuhr fort: „Im Auftrag Michail Sergejewitsch Gorbatschows informierten wir ihn ausdrücklich über den Verlauf und die Beschlüsse des Plenums des Zentralkomitees der KPdSU, indem wir den für unsere Gesellschaft historischen und revolutionären Charakter hervorhoben."

Daß es beim Treffen Honecker—Schewardnadse am Montag um dieses Thema gegangen war, hatten politische Beobachter erwartet; die DDR-Nachrichtenagentur ADN erwähnte in ihrer Berichterstattung über dieses Treffen das Plenum mit keinem Wort. Lediglich aus Schewardnadses Worten, die am Mittwoch das SED-Zentralorgan „Neues Deutschland" nachdruckte, konnten die Leser in der DDR auch die Reaktion des ersten Mannes erfahren: „Die hohe Wertschätzung Genossen Honeckers für das Plenum und die von ihm geplanten Maßnahmen freut uns." Warum hat der Genosse Honecker der DDR-Bevölkerung das wohl nicht selbst mitgeteilt? Keine Frage, was da in der letzten Woche in Moskau beraten wurde — Demokratisierung, mehr Offenheit womöglich geheime Wahl von Funktionären —, liegt der SED schwer im Magen.

Damit über die DDR-Reaktion auf das Plenum nicht allzu viel bekannt werden möge, hat die DDR-Regie den sowjetischen Außenminister vor westlichen Korrespondenten sorgfältig abgeschirmt. Schon zu Beginn des Besuchs teilte das DDR-Außenministerium offiziell mit, es gebe nur Fototermine. Zu manchen Fototerminen wurden gar nur „ständig akkreditierte Agentur-Fotografen" zugelassen. Die eingeplante Stadtrundfahrt durch Ost-Berlin fiel aus, womöglich, weil sich hier für die Westjournalisten Kontaktmöglichkeiten ergeben hätten, aber wohl auch, weil der Außenminister so mehr Zeit hatte, die Moskauer Plenum-Beschlüsse den SED-Genossen zu erläutern. Die Bitte von Rundfunk- und Fernsehkorrespondenten um Genehmigung von Umfragen unter DDR-Bürgern, deren Meinungen über das KPdSU-Plenum zu hören, wurde vom Außenministerium abgelehnt. An der Pressekonferenz in der sowjetischen Botschaft konnten nur sowjetische und DDR-Journalisten teilnehmen.

Auf dieser Pressekonferenz hat offenbar kein Journalist nach den Auswirkungen des Plenums gefragt. Im Bericht der DDR-Nachrichtenagentur ADN heißt es lapidar: „Eduard Schewardnadse ging dann auf das jüngste Plenum ein ... und sagte ... die kontinuierliche Erweiterung und Vertiefung des Prozesses der Demokratisierung in jedem Bereich vergrößere gesetzmäßig das schöpferische Potential des Sozialismus."

Schewardnadse war gegenüber der DDR höflicher als die DDR ihm gegenüber. Nachdem die DDR-Medien in den letzten Tagen mehrfach auf die eigenen sozialistischen Errungenschaften hingewiesen hatten und damit offensichtlich belegen wollten, daß sie darüber hinausgehende Reformen nicht für nötig halten, bekam die DDR dafür höchstes Moskauer Lob: „Uns inspirieren diese Errungenschaften. Gemeinsam mit den Siegen des sowjetischen Volkes auf den Hauptwegen der Beschleunigung ... bilden sie die perspektivreichsten Faktoren des gemeinsamen Fortschritts der sozialistischen Länder."

Wie sich die sowjetische Führung die Lösung der durchaus bestehenden, freilich nicht eingestandenen Meinungsunterschiede vorstellt, sagte Schewardnadse den DDR-Journalisten: Die Gemeinschaft der sozialistischen Staaten stelle auch „eine Verschmelzung vieler nationaler Erfahrungen, origineller Lösungen, außergewöhnlicher Projekte und in die Zukunft weisender Pläne" dar.

„DRUHÉ" TEN CELÝ „DEMOKRATIZAČNÍ" PROCES PŘIPADÁ JAKO CHYTŘEJŠÍ DUDCEKOVINA...!

„Chudáci" kuřáci

Lidská nadšení, dech satana... takové nápory dávali lidé tabáku, který jim přinesl slonští, ale jejich utrpení. Jakmile se totiž tabák objevil v Evropě, hned se setkal s rezolutní opozicí některých panovníků. Největší nepřátelství měl s králem Walter Raleigh, mořeplavec, který doprovodil tabák z Ameriky do Anglie. Král Jakub I. ho obviňoval a poslal ho do vězení v Tower. Pitých dvanáct let chladil Raleigh v žaláři bez své dýmky. Monarcha mu dovolil dát si „fluku" až těsně před popravou, k níž ho odsoudil jako „hnusného kuřáka".

Nápojí se dopouštěli i turečtí sultáni. Jejich nálož na konci sedmnáctého století trestali „pohřbením zaživa" ultimátum nesu. Provinilec přistižený podruhé byl bez okolků popraven. Horší však je to, že právě výrobní turečtí vojáci rozneslí zlozvyk do desítek dalších zemí.

Je spravedlivé vzpomenout i citele kouření. Lord Byron a Charles Lamb obdivovali „pěvkyni bylinu vzácných ctností". Spisovatel James Barrie neudělal bez starých papírků, jimiž zapaloval tabák ve své dýmce, ani krok. Jednou také vyjmul z kapsy papír, přilošil ho k ohni v krbu a zapálil si. Bylo to drahé pokoušení. Připálil si šekem, jímž mu vydavatel zaplatil jeho dílo.

Nyní proti kuřákům vypuklo nové tažení. Před několika týdny se ve Vídni sešli zástupci Světové zdravotnické organizace, aby se poradili, jakým způsobem nejlépe odstranit. Předsedím se dvacetiletí zástupců evropských zemí rozhodlo vybudovat hustou síť informačních středisek, která budou dokazovat zhoubné následky kouření. Jejich velkým pomocníkem je hlavní chirurg USA Everett Koop, který podporuje hnutí, aby do roku 2000 vzniklo lidské společnost bez kuřáků. Koopův pomocník, plicní chirurg William Cahan prohlašuje: „Na operačním sále vidím až příliš často „trumf" výrobců cigaret. Z jedné třetiny jsme úspěšní my a ze dvou třetin tabákový monopol." Podle jeho slov jde devadesát procent všech případů rakoviny plic na vrub kouření...

...A NA HROMNICE MUSÍ SKŘÍVAN NEBO VRŽNOUT, I KDYBY NĚL ŽALUDOVÝ

Mein Penis hat sich so verändert

Dr. Reinisch: Sie haben recht. Bei den meisten Männern steht der Penis noch oben. Aber bei 20 Prozent zeigt er waagerecht, bei fünf Prozent ist er im erigierten Zustand nach unten gerichtet. Nicht alle, aber viele Männer berichten, daß sich der Winkel mit dem Alter verändert. Also keine Sorge: Bei Ihnen ist alles normal.

99 Was ist mit mir los? Mein Penis erigiert nicht mehr nach oben. Bei anderen Männern meines Alters ist das nicht so. **Rentner (67)**

Ztracené čínské archívy

(a): Dlouhou dobu postrádané archívy čínského císařského dvora, které zmizely za čínské kulturní revoluce a dynastie Ging ze 17. století, byly nyní objeveny v severočínském městě Dalian. Mají být zakrátko ve výběru publikovány. Jde o 2000 císařských ediktů, pamětních listů, potvrzení a dojednání, dokumentů o císařských zkouškách, výdajích císařského dvora aj. z paláců Mandžuů, poslední císařské dynastie. Expertům poskytují tyto dokumenty cenný materiál pro studium politiky, hospodářství a kultury pod vládou Gingů. Zápisy jsou vedeny v řeči Mandžuů, zatímco nejposlednější práce byly zaznamenány již v čínském nářečí Han. Část těchto dokumentů je psána vlastnoručně císaři.

Rauchverbot im Amt

Washington – Seit gestern herrscht in US-Ämtern praktisch totales Rauchverbot. Im Verteidigungsministerium darf nur noch im Waschraum gequalmt werden.

I ♡ US-ÄMTER!

• **V SFRJ pokračuje růst inflace.** Podle údajů zveřejněných Svazovým statistickým úřadem v Bělehradě se za jeden maloobchodní ceny zvýšily o 6.6 procenta oproti prosinci 1988 a o více než 90 procent v porovnání se stejným měsícem loňského roku.

Přijde brzy jaro?

(sf) Úvodem informace o počasí několik lidových pranostik: Na Hromnice má sedlák radější vlka ve chlévě i ženu na mrázech než slunce. Další říká: Je-li o Hromnicích studeno, přijde brzy jaro. K dnešnímu dni se říkávalo: Na svatého Blažeje kominek se chvěje a Na svatého Blažeje pije skřivan z koleje. O den později: O svaté Veronice bývá ještě sanice. A poslední pro tento týden: Svatá Agáta bývá na sníh bohatá.

Weil er keine Frau hat, die es ihm verbietet
? nalá (ja) (mschmu)
Himmel
Jeb ist nun wun

Proč Američané neosvobodili Prahu

Martin Gilbert: Winston S. Churchill. Road to Victory 1941-1945. Houghton Mifflin Company. Boston 1986.
David Eisenhower: Eisenhower at War 1943-1945. Collins, 1986

Tyto dvě nedávno vyšlé knihy oživily diskuzi o oné fázi druhé světové války, která položila základ nejen ke spojeneckému vítězství, nýbrž i k dnešnímu rozdělení světa a Evropy. Zabývají se dvěma vedoucími osobnostmi západních spojenců, britským ministerským předsedou Winstonem Churchillem a generálem americké armády Dwightem Eisenhowerem, nejvyšším velitelem západních branných sil v závěrečné fázi války. Zároveň jsou i svědectvím o obtížích, které vyplynuly pro západní spojence z prostého faktu, že Sovětskému svazu nešlo jen o vítězné zakončení války, nýbrž v prvé řadě o to, jak si zajistit nadvládu nad východní a jihovýchodní Evropou.

Churchillův životopis má svou historii: napsáním oficiální biografie, vycházející z jinak nepřístupných dokumentů v Churchillově soukromém archívu, pověřil Winston Churchill svého syna Randolpha v březnu 1962. Když Randolph Churchill 1968 zemřel, vydala jím vedená skupina historiků již dva svazky životopisu v celkovém rozsahu 1383 stran textu a 3500 stran dokumentů.

Po Randolphově smrti se práce ujal jeho spolupracovník Martin Gilbert a za dalších osmnáct let vydal pět svazků životopisu v rozsahu 5900 stran, jakož i 3500 stran dokumentů. Podtitul právě vydaného sedmého dílu biografie, Cesta k vítězství 1941-45, vymezuje časové údobí, které bylo snad nejdůležitější fází Churchillova života. Převzal úřad britského ministerského předsedy, provedl Anglii jejím nejkritičtějším údobím, kdy stála sama proti tehdy vítězné Hitlerově Třetí říši, a stal se jedním ze symbolů spojeneckého vítězství.

CHURCHILL ZA VÁLKY

Sedmý díl Churchillova životopisu začíná japonským útokem na americkou námořní základnu Pearl Harbour v Tichém oceáně a končí německou kapitulací 8. května 1945. Jak podrobné je Gilbertovo dílo, ilustruje snad nejlépe skutečnost, že 69 kapitol na 1350 stránkách sedmého dílu věnuje přibližně jednu celou stránku každému jednotlivému dnu údobí mezi vstupem Spojených států do války a jejím vítězným koncem v Evropě.

Pro českého čtenáře je Gilbertovo dílo přímo blahodárnou korekturou onoho obrazu událostí, který již po desetiletí předkládá komunistická historiografie. V kritických údobích boje proti Hitlerově expanzi sehrál Sovětský svaz ubohou a trapnou úlohu. Spojenecká smlouva mezi Berlínem a Moskvou degradovala Stalinovu říši na svědomitého dodavatele válečně důležitých surovin pro německý průmysl a armádu.

A biografie dokazuje, jak po napadení Sovětského svazu Hitlerem to byla právě obležená Anglie, která přispěchala jako první na pomoc sovětskému imperiu, skoro se již hroutícímu pod náporem Hitlerových armád, stojících jen deset kilometrů od Moskvy. Ačkoli Velká Británie potřebovala sama všechno, co byl její zbrojní průmysl schopen vyrobit a co jí dodávaly z počátku ještě neutrální Spojené státy, neváhal Churchill podporovat na okraji záhuby stojící Sovětský svaz dodávkami letadel, motorových vozidel, tanků a munice.

Gilbertem z originálních dokumentů citované Stalinovy výčitky, kritizující prý nedostatečný rozsah britské pomoci, nabývají v historické souvislosti sovětsko-nacistického spojenectví charakter nemístně drzých a pokryteckých výzev, na které britský ministerský předseda odpovídal s obdivuhodnou dávkou velkomyslné zdrženlivosti a trpělivosti.

Svazek je detailní kronikou západních diplomatických pokusů, dojít k závazným úmluvám o spravedlivém uspořádání světa po vítězství nad Hitlerem. Českého čtenáře překvapí vždy znovu místy i neuvěřitelná dávka západní naivity, doufající v možnost dohody se sovětským partnerem, při čemž nejméně naivní osobností západního spojeneckého tábora byl právě Winston Churchill.

ROZDĚLENÍ SVĚTA

Po sérii poctivě myšlených ústupků sovětskému spojenci, ať již v otázce polských poválečných hranic, či v otázce tak zvaných „sfér vlivu" na Balkáně, se stal Churchill oním západním státníkem, který neměl sebemenší iluze o sovětských úmyslech. Ale stejně je pravda, že Churchill si byl dobře vědom, jak jeho hlas pozbýval na politické váze, neboť zastupoval nejslabší ze všech tří vedoucích spojeneckých velmocí. Když Stalin odmítl západní požadavek svobodných voleb na území osvobozeného Polska, vyjádřil Churchillův telegram sovětskému diktátoru nejen výstižnou vizi budoucnosti, ale také Churchillovu skepsi, poznamenanou značnou dávkou resignace:

„Nevidím sebemenší útěchu v pohledu do budoucnosti, podmíněné faktem, že na jedné straně budete vy, společně s vámi ovládanými státy a komunistickými stranami, kdežto na druhé straně budou stát anglicky mluvící národy a ti, kdo se k nim přidají. Nemůže být sebemenších pochyb, že takováto nekompromisní konfrontace přivodí nejen rozdělení světa, nýbrž ho uvrhne na samý okraj záhuby."

BERLÍN, VÍDEŇ, PRAHA

A v souvislosti s předpoklady pro alespoň trochu snesitelnější uspořádání mocenských poměrů ve světě a hlavně v Evropě se vyskytují v dokumentech Churchillova archívu jména tří evropských měst, jména *Berlína, Vídně a Prahy.* Od chvíle spojeneckého vítězství v Severní Africe, a od chvíle, kdy se vojenské operace přiblížily evropskému kontinentu, bylo pro Churchilla zřejmé, že předpokladem zachování mocensko-politické rovnováhy v Evropě je obsazení Berlína, Vídně a Prahy západními spojenci.

Churchill nebyl proti spojeneckému vylodění v Normandii, nebyl také — jak tvrdí sovětská propaganda — proti druhé frontě v Evropě. Ale invaze západní Francie měla pro Churchilla jen druhořadý význam. Zastával se vylodění na Balkáně a v Itálii jako předpokladu pro rychlý postup západních spojenců do jižního Německa a do Vídně, zatím co ofenzivní pohyb západních spojeneckých vojsk ze západní Francie do severního Německa a odtamtud na Berlín a Prahu, měl zastavit pohyb rudé armády na východním okraji střední Evropy.

EISENHOWER VE VÁLCE

V podstatě nešlo ani tak o vojensko-strategické důsledky mocensko-politických konceptů, nýbrž o rozhodnutí na úrovni vojenských velitelů spojeneckých armád, jimž je převážně věnován první díl životopisu generála Dwighta Eisenhowera, jehož autorem je generálův vnuk David Eisenhower.

První díl Eisenhowera životopisu, s podtitulem *„Eisenhower ve válce 1943-1945"*, je věnován vojenským operacím západních spojenců, jejichž nejvyšším velitelem byl v závěrečné fázi války generál Eisenhower a jehož koncept válečné strategie se ocitl v přímém rozporu s politicko-vojenskými koncepty Winstona Churchilla. Šlo rozpor mezi anglickými a americkými snahami o co nejrychlejší porážku Třetí říše, ale právě diskuze, vyvolaná jak sedmým svazkem Churchillovy, tak prvním svazkem Eisenhowerovy biografie ukazuje, že daná problematika byla daleko složitější.

Churchillův plán závěrečné fáze vojenských operací, sdílený velitelem britských armád polním maršálkem Montgomerym, byl konceptem ochotným podstoupit operační riziko, vlastní strategickým úvahám kontinentálního rozsahu. Eisenhower zastával zdlouhavější, ale pokud jde o výsledek a případné ztráty na lidských životech bezpečnější způsob. Přimlouval se za koordinovaný postup spojeneckých armád na široké frontě, jehož cílem bylo skončit válku na jaře roku 1945. *Britské plány, inspirované politicky Churchillem a jeho oprávněnou nedůvěrou vůči Sovětskému svazu, hodlaly ukončit válku co nejrychleji — pokud možno na podzim roku 1944 — tedy v době, kdy rudá armáda stála ještě na hranicích východní Evropy.*

Eisenhowerova biografie nadto dokazuje, jak poměrně malou úlohu sehrály v konceptu nejvyššího vojenského velitele politické a psychologické aspekty situace. David Eisenhower cituje telegram generála Eisenhowera Stalinovi, ze kterého vyplývá chybné hodnocení významu Berlína. Generál Eisenhower pokládal německé hlavní město za bezvýznamné místo bez vojenské důležitosti, jehož obranný potenciál byl prý zcela anulován systematickými leteckými útoky západních spojenců.

DÁREK STALINOVI

Stalinova odpověď na Eisenhowerův telegram, odeslaný bez vědomí politických reprezentantů Západu, je dokumentem,

● **Schnaps-Steuer**
Bonn. Eine Flasche 38prozentiger Doppelkorn kostet durchschnittlich 12,67 Mark. Davon kassiert der Staat allein 8,34 Mark an Branntwein- und Mehrwertsteuer.

vylodění spojenců v jižní Francii, vylodění, které zůstalo prakticky bez vlivu na průběh vojenských operací v západní Evropě, zbavilo britského generála Alexandra deseti divisí, se kterými mohl snadno a rychle postoupit nejen směrem na

b.w.

na Labi a americký generál a velitel devátě americké armády William Simpson žádal opětovně a marně svého nejvyššího velitele, aby mu dovolil postoupit na Postupim a Berlín.
Generálem Eisenhowerem prosazené

Poměrné rychlý postup západních armád směrem na východ společně se slábnoucím německým odporem přivodil situaci, ve které se 750 tisíc rudoarmějců probíjelo pomalu a za značných ztrát k Berlínu, zatím co západní armády stály

dokazujícím, jak správně si Stalin uvědomil psychologický význam německého hlavního města. *S radostí přistoupil na Eisenhowerův návrh, že západní armády zůstanou stát na západním břehu řeky Labe a přenechají dobytí Berlína rudé armádě.*

Terst, ale přímo na Vídeň.

A z obou biografií, jak z životopisu Winstona Churchilla, tak z životopisu Dwighta Eisenhowera vyplývá, že ještě daleko hůře promarněnou příležitostí byla Praha, neboť území Československa nebylo výslovně vyhražené sovětské okupaci a Praha se neměla stát — jako Berlín či Vídeň — předmětem vojenské kontroly všech spojenců. Americký generál Patton mohl bez obtíží osvobodit československé hlavní město, kdyby mu v tom nebyly zabránily rozkazy z hlavního stanu generála Eisenhowera.

I když David Eisenhower není ve své biografii příliš ochoten zdůrazňovat chyby svého dědečka, přece jen z obou životopisů vyplývá jednoznačně psychologický důsledek skutečnosti, že západní spojenci přenechali sovětské armádě zásluhu za osvobození Vídně a Prahy a za dobytí Berlína.

A pokud jde o tyto věci, odloží český čtenář jak Eisenhowerovu, tak Gilbertovu knihu s pocitem, v němž zklamání převažuje nad nově nasbíranou historickou informací.

PECHÁČEK A DEMAGOGIE

V *Národní politice* (prosinec 1986) byl otištěn *Pecháčkův* hrubý útok na mě. Píše o mně: *„Ironie: bojovník proti komunismu si zaletí do Prahy hledat „materiál" na člověka, který tam byl odsouzen v nepřítomnosti k trestu smrti."* Za prvé, Bunža nestojí za to, aby k vůli němu někdo letěl do Prahy. Za druhé, není to pravda, nejsem „upravencem" a tudíž bych ani nedostal vizum. Navíc, byl bych tam zavřen. Za třetí, je to výmysl. Dokumentaci o Bunžově činnosti lze najít v amerických knihovnách a archivech. Tyto „pražské prameny", včetně ústředního orgánu lidové strany, jsou z doby, kdy byl Bunža poslancem za lidovou stranu. Pecháček by si mohl všechny tyto informace vyhledat sám. Do Prahy jsem si nezaletěl, ale zaletěl si tam loni Pavel Pecháček, syn dr. Pecháčka a vedoucí čs. služby ve Voice of America. Pecháček je poslední, kdo má oprávnění vytýkat prof. Svitákovi jeho komunistickou minulost. Pecháčkovi zjevně nevadila komunistická minulost těch, kteří našli zaměstnání v čs. sekci Svobodné Evropy v době, kdy byl jejím ředitelem. Mimo jiné, byl tam také zaměstnán během Pecháčkovy působnosti komunistický agent „kapitán" Pavel Minařík, přítel jeho syna, který vydal v Československu knihu *Pohled za oponu.*

Prof. dr. Josef Kalvoda

PS. Pánové Bunža a Pecháček reprezentují nedemokratický směr. Zatímco se domáhají svobody slova a tisku pro sebe, chtějí druhé cenzurovat. Pro sebe se domáhají práva na psaní nepravd, ale podle nich já nemám právo psát pravdu. Pecháček vytýká Národní politice, že praktikuje svobodu tisku a že neodpírá čtenářům právo na pravdu. *JK*

JEN DO SEBE HAŽTE, PITOMCI!

■ **Užitečná kooperace** se vyvinula mezi západoněmeckou firmou Mannesmann—Demag Baumaschinen z Düsseldorfu, kterou u nás zastupuje čs. organizace Mercanta, a naším koncernovým podnikem Tatra Kopřivnice. Jejím výsledkem jsou výkonné autojeřáby Tatra 815-Demag HC 130 a Tatra 815-Demag HC 190.5. První umožňuje zvedání nákladu do 50 tun a druhý do 70 tun. Celý autojeřáb sestavují k. p. Hutní montáže — Vítkovice a provádějí také servis. Letos má vzejít z této kooperace 10 výkonných autojeřábů. (rks)

ZE ZPRÁVY ÚSTŘEDNÍHO STATIST. ÚŘADU ZA ROK 1986!

■ **ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ:** Peněžní příjmy obyvatel ČSR se ve srovnání s rokem 1985 zvýšily o 8,7 miliardy Kčs, tj. o 3,0 procenta. Příjmy z mezd se zvýšily o 2,5 procenta, příjmy ze zemědělství o 4,2 procenta, sociální příjmy o 2,2 procenta. Průměrná měsíční mzda pracovníka socialistického sektoru národního hospodářství ČSR dosáhla 3056 Kčs a byla proti roku 1985 o 44 Kčs vyšší. Vklady obyvatel v České státní spořitelně se zvýšily o 10,4 miliardy Kčs, tj. o 6,9 procenta. Celkový stav vkladů dosáhl ke konci roku částky 161,0 miliardy Kčs, tj. v průměru 15 563 Kčs na jednoho obyvatele ČSR.

Ve zdravotnických zařízeních dosáhla celková lůžková kapacita koncem roku 137,5 tisíce lůžek, z toho v nemocnicích 84,7 tisíce. Počet obyvatel na jednoho lékaře se ve srovnání s rokem 1985 dále snížil z 275 na 270 osob. Jesle a jeslová oddělení mateřských škol (včetně minijeslí) měla koncem roku 73,0 tisíce míst, z nichž 25,4 procenta připadalo na závodní a družstevní zařízení.

V mateřských školách bylo v roce 1986 umístěno 421 tisíc dětí. Docházku na základní škole ukončilo 144 tisíc žáků, z nichž 59,6 procenta bylo umístěno ve středních odborných učilištích, 16,5 procenta v gymnáziích a 23,9 procenta v odborných a středních odborných školách.

V oblasti kultury bylo v roce 1986 vydáno 4060 titulů knih (v roce 1985 vydáno 4004 titulů) v celkovém nákladu 71,3 milionu výtisků. Ve veřejných knihovnách bylo zapůjčeno 73,5 milionu knih a periodik, tj. o 6,3 milionu více než v roce 1985. Filmová představení zhlédlo 59,7 milionu návštěvníků, divadelní představení 6,8 milionu diváků a muzea navštívilo 9,5 milionu osob.

Úhrnné dávky sociálního zabezpečení se proti roku 1985 zvýšily o 1,5 miliardy Kčs, tj. o 2,6 procenta. Na dávkách důchodového zabezpečení bylo vyplaceno 38,6 miliardy Kčs, tj. proti roku 1985 o 2,3 procenta více, na dávkách nemocenského pojištění 20,9 miliardy Kčs, tj. více o 3,5 procenta. Přídavky na děti dosáhly jako v předcházejícím roce částky 10,4 miliardy Kčs.

Také v minulém roce byla značná pozornost věnována ochraně životního prostředí. Na území ČSR byla vybudována řada ekologických staveb.

K 31. prosinci 1986 měla ČSR 10 345 000 obyvatel.

ZE SLOVENSKÉ ZPRÁVY:

Peněžní příjmy obyvatelstva dosáhly 134,4 miliardy korun a vzrostly oproti roku 1985 o 3,9 procenta.

Ve všech formách bytové výstavby bylo odevzdáno do užívání 31,5 tisíce bytů, z toho v komunální 6,3 tisíce, v družstevní 14,9 tisíce a v individuální výstavbě rodinných domů 9,4 tisíce bytů. Plán byl splněn na 98,2 procenta, v dodavatelských formách na 98,9 procenta; podniky ministerstva stavebnictví státní plán splnily. Byla zahájena výstavba 31,8 tisíce bytů.

Společenská spotřeba obyvatelstva dosáhla 57,3 miliardy korun; na jednoho obyvatele je to 11 044 korun, o 373 korun více než v roce 1985.

V roce 1986 se narodilo 87 tisíc dětí, zemřelo 53 tisíc osob. Uzavřeno bylo 38 tisíc sňatků. Počet obyvatel SSR ke konci roku 1986 dosáhl 5 210 000.

Komik s královským titulem

(ČTK): Titul „krále českých komiků" náležel Vlastovi Burianovi, od jehož úmrtí uplynulo právě čtvrtstoletí (narodil se 8. dubna 1891), zcela poprávu. Kumštýř s obrovským a bezbřehým talentem bavil publikum všech věků i zájmů a s darem rozvíjet díky spontánní improvizaci nevinné anekdoty do kaskád jiskřivého humoru, zanechal vedle přece jen pomíjivého odkazu svého působení na divadelních prknech (od kabaretů až po vlastní pražskou scénu), především nesmazatelnou stopu v dějinách naší filmové veselohry. Před kamerou se objevil už za němé éry ve snímku režiséra Karla Antona Tu ten kámen (1923), pravé pole působnosti jeho komice, závislé ve značné části na osobité dikci a slovní improvizaci, však poskytl až film zvukový. Však také jeho nezapomenutelná herecká kreace v Lamačově C. k. polním maršálkovi, natočeném podle divadelní předlohy E. A. Longena, měla rozhodující podíl na tom, že film hned po svém uvedení šlágrové rekordy v návštěvnosti a po zásluze se zařadil k veselohrní klasice, k níž se tak rádi i poněkolikáté vracíme v retrospektivách. Zejména pod vedením Karla Lamače a Martina Friče pak Burian rozšířil své působení u filmu na úctyhodnou kolekci groteskních postav a postaviček, nezapomínáme však, že dokázal hrát i ve vážném tónu (rytmistr Kyllián ve filmu U sněženého krámu) a zhostil se svérázně i náročné úlohy ve Fričově filmové adaptaci Revizora. I když po válce už nenavázal na své dřívější nejšťastnější a nejúspěšnější filmové počiny (jedna z posledních rolí vytvořil v pohádce Byl jednou jeden král), jeho jedinečný humor bude zřejmě ještě mnoha příštím generacím sloužit jako zaručený recept na dobrou zábavu.

DYK VÍME, JAK TO BYLO, NE?

„Mýlíte se, vaše dopisy v koši nekončí."

Pořadatelé orientačního běhu se dohadují:

„Tak, kdepak uspořádáme naše závody příští rok?"

„Nejlepší by bylo na nějakém novém sídlišti..."

K ZAJÍMAVÉMU setkání došlo ve francouzském městečku Picot sur mer. Při rozjíždění se tam srazila dvě auta, jejichž majitelé při hádce zjistili — že jsou bratři. Neviděli se čtyřicet let, přesně od chvíle, kdy se nepohodli o rodinný majetek.

(+ ZELENÍ...)

● **Deficit obchodu** USA dosáhl loni rekordní výše 169,8 miliardy dolarů.

Přibývá jaderných reaktorů

Vídeň. Výroba elektrické energie v jaderných elektrárnách v celém světě se v loňském roce zvýšila o 7,7 procenta. Uvádí se to ve zprávě, kterou ve svém vídeňském sídle zveřejnila Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE). K elektrické síti bylo v roce 1986 připojeno 21 nových reaktorů s výkonem 10 938 megawattů. V 26 zemích světa je nyní v provozu celkem 364 reaktorů o souhrnném výkonu 270 232 megawattů. Na celkové produkci elektrické energie se podílejí více než 15 procenty. Konstatovala MAAE. V poznámce přitom na fakt, že některé země vyrobily v jaderných elektrárnách 50 až 70 procent elektrické energie. Více než polovina z počtu nových jaderných reaktorů byla do provozu uvedena v Evropě. Z toho šest ve Francii, po dvou v NSR a Československu a jeden v Maďarsku. ✍

TAK CO, MISTŘENÍ, TATÍNKU...?

Šest filmů z NSR

(krj): Týden filmů Spolkové republiky Německa, který právě probíhá, nabízí divákům celkem šest celovečerních snímků natočených v letech 1983 a 1984. Je mezi nimi např. film režisérky Marianny Rosenbaumové Mír s příchutí peprmintu, který byl před třemi lety uveden na mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech, kde získal cenu Mezinárodní organizace filmových novinářů (FIPRESCI). Jeden z jeho hlavních představitelů, americký herec Peter Fonda, převzal při této příležitosti zvláštní cenu generálního ředitele festivalu. V čele delegace je vedoucí oddělení kultury ministerstva zahraničních věcí NSR Helmut Wegner, který konstatoval, že Československo i NSR jsou známé svou kvalitní filmovou produkcí, která je ceněna i na filmových festivalech ve světě. Proto je přirozené, uvedl, že se setkávají filmoví pracovníci a na základě kulturní dohody obou zemí uskutečňují reciproční akce. V této souvislosti připomněl úspěšný průběh lonských Dnů čs. kinematografie v Mnichově a ve Stuttgartu a vyjádřil přesvědčení, že s podobným ohlasem se v Československu setká i kolekce snímků západoněmecké.

Filmy uváděné v rámci Dnů filmů NSR v Československu jsou přístupné od 15 let. Snímek Didi a pomsta vyděděných je přístupný od 12 let.

● **Moskevský** městský soud odsoudil k dlouholetým trestům odnětí svobody skupinu lidí, která **vyvážela** ze Sovětského svazu starožitnosti a ikony. Do SSSR pak dovezla peníze, hodinky a další cenné předměty. Skupina přepravila přes sovětskou hranici 100 000 rublů a umělecké předměty v hodnotě 800 000 rublů.

● **Bílý dům** včera přiznal, že v době, kdy USA tajně prodávaly zbraně Íránu, poslal prezident **Reagan** íránským představitelům vlastnoručně podepsanou bibli. Podle íránských zdrojů byl dalším znakem „dobré vůle" Spojených států vůči Íránu také dort ve tvaru klíče.

● **Zlatý náprstek** — nejvyšší uznání v soutěži nejslavnějších francouzských módních návrhářů — obdržel včera v Paříži módní dům Nina Ricci. Vítězství získal za kolekci modelů pro začátek léta a konec podzimu. Podle těchto kolekcí lze očekávat úspěšný návrat kdysi velmi populárních minisuknì.

GORBAČOV NA ZASEDÁNÍ ÚV KSSSSSSS:

Demokracii potřebujeme jako vzduch. Jestliže to nepochopíme a jestliže to dokonce i pochopíme, ale nepodnikneme reálné seriózní kroky k jejímu rozšíření a postupu, kroky k rozsáhlému zapojení pracujících naší země do procesu přestavby, pak se naše politika zalkne a přestavba ztratí dech.

•

Lid potřebuje celou pravdu. V této souvislosti bych chtěl připomenout Leninův postoj obsažený v dopisu redakci Jiskry. „Je opravdu načase různě skoncovat s tradicemi sektářského kroužkaření

•

Tisk musí podporovat veřejnou informovanost v semi a informovat náš lid. Musí to však dělat odpovědně, to si přejeme. Nesmí usilovat o senzace, o hledání „pikantních faktů".

•

Revolucionář není ten, kdo se ohání revolučními frázemi, ale ten, kdo dokáže vytyčit perspektivu, pobuzovat lid

•

Veřejná informovanost, kritika a sebekritika se pro nás staly nezbytné.

Wildziegen müssen sterben, damit Schildkröten leben

VICTORIA, 4. Februar (dpa/UPI). Um die vom Aussterben bedrohten Riesenschildkröten auf der Seychelleninsel Aldabra zu retten, müssen dort jetzt viele Wildziegen sterben. Sie rauben den Schildkröten nicht nur die Nahrung, sondern auch den lebenswichtigen Schatten. Ohne den Sonnenschutz der Büsche werden die Schildkröten durch die Hitze des Tages in ihrem Schild geradezu gebraten. Zwei US-Wissenschaftler sind jetzt zu dem Eiland, der weltweit größten Riesenschildkrötenkolonie, aufgebrochen, um den Ziegenbestand zu verringern.

„Die Ziegen richten schwere ökologische Schäden an", erklärte einer der Biologen. „Sie können eine Insel völlig kahl fressen und so in eine Wüste verwandeln." Die Zahl der Wildziegen, die sich auf dem Weideland der Schildkröten immer mehr breitmachen, wird auf rund 2000 geschätzt; die der Riesenschildkröten auf etwa 150 000.

Millionen Briten Analphabeten

LONDON, 3. Februar (Reuter). Möglicherweise bis zu sieben Millionen Briten, nahezu ein Achtel der Gesamtbevölkerung, können nicht lesen, schreiben oder einfache Rechenaufgaben lösen. Das ist das Ergebnis einer Untersuchung der Universität Lancaster, die an allen in einer Woche des Jahres 1958 geborenen britischen Kindern vorgenommen wurde. In der in einer Dokumentation des britischen Fernsehens vorgestellten Untersuchung heißt es, mindestens viereinhalb Millionen Briten hätten vermutlich Lese- und Schreibprobleme.

K 70. VÝROČÍ VŘSR

Nástup do roku 1917 byl v celé Evropě charakterizován stabilizací fronty už třetí rok trvající světové války. Převládala zákopová válka, ale generální útoky dál hledaly cesty, jak strhnout vítězství na svou stranu. Pozornost veřejnosti se soustředila na fronty; ostatní věci, mnohdy nesmírně závažné, byly odsouvány do pozadí.

Málokdo byl ochoten připustit, že může dojít k událostem, které by přerušily válku. Jen v Curychu na přednášce tvrdil jeden účastník: „Nesmíme klamat nynější hrobové ticho v Evropě. Evropa je nabita revolucí. Strašné hrůzy imperialistické války a muka drahoty plodí všude revoluční smýšlení."

Byl to Vladimir Iljič Lenin a ast ani on sám ještě nepředpokládal, že během pouhých několika týdnů se jeho země stane centrem tohoto revolučního dění.

Kolik utrpení obrovského počtu lidí se skrývá za slovy historika, když o carském Rusku napsal, že „v roce 1916 vypuklo v městech hlad". Už to samo o sobě vysvětlovalo, že v zemi se prudce vzedmula vlna dělnického hnutí, neboť pracující byli hladem postiženi nejvíce. Stejně svízelná situace jako v zázemí, byla i na frontách, kde trpěli ti, jejichž ruce tolik chyběly na polích. Rolníci oblečení do vojenských uniforem nechápali nesmyslné zahálení. Rychle rostl odpor k vojenské službě a celé jednotky odmítaly plnit rozkazy velitelů, především těch, kteří s vojáky zacházeli hůře než dříve. Tisíce vojáků utíkaly z fronty do zázemí a raději podstupovaly trest za dezerci, než aby umírali ve válce za cizí zájmy.

Válka tvrdě prověřovala nejen malou připravenost carské armády na dlouhodobé boje, ale především ukázala hluboké společenské rozpory a rychle narůstající krizi samoděržaví. Revoluce 1905 byla vážným varováním, ale carský režim se pokládal za neotřesitelný.

V den 12. výročí „krvavé neděle", 9. ledna, došlo k střetům, táborům lidu a demonstracím v celé řadě měst. V hlavním městě Petrohradě, kde se demonstrace zúčastnilo 150 000 dělníků, se vedle hesel „Pryč s válkou!" ozývalo i volání „Pryč s carskou dynastií!"

Hlad ve městech, kde se nedostávalo ani chleba, rychle rostoucí ceny na černém trhu, které pracující nemohli platit, nepokoje na venkově, kde zbídačení rolníci napadali panská sídla, aby se zmocnili obilí — to vše bylo v Rusku na začátku roku 1917 jasným důkazem kritické situace.

Postupně si vážnost situace začala uvědomovat i část vládnoucí buržoazie a také nejschopnější generálové se obávali, co vše přinese nejistá budoucnost. Jeden z nejzkušenějších a mezi vojáky nejoblíbenějších generálů, Brusilov, ve svých pamětech napsal: „Stále změny ve vládě, často velmi podivné volby ministrů a premiérů, chaotické vládě nad Ruskem — to nás všechny rozčilovalo. Všude se bez ostychu prohlašovalo, že je nejvyšší čas, aby byl učiněn konec chavarstvím, páchaným v Petrohradě, a že je naprosto nutné jmenovat odpovědnou vládu". Vládní zmatky měly pochopitelně neblahé důsledky na zásobování a výzbroj armády, která nebyla schopna plnit vojenské úkoly, které od ní vyžadovala jak carská vláda, tak i vlády spojeneckých mocností.

Vážnost situace zřejmě dosud nepochopil už jen sám car. Dokonce i do carské rodiny pronikly zprávy o kritické situaci a proto i tam se začalo uvažovat o možnosti učinit hrot narůstajícímu nepřátelství. Vážnost situace zřejmě dosud nepochopil už jen sám car. Dokonce i do carské rodiny pronikly zprávy o kritické situaci a proto i tam se začalo uvažovat o možnosti učinit hrot narůstajícímu nepřátelství.

Ovšem v době, kdy i carské rodině bylo zřejmé, že je nutno učinit nějaké, i když jen nevelké a spíše kosmetické úpravy carského režimu, pohár trpělivosti lidu již přetekl. Události se řítily nezadržitelně dál. Vládnoucí buržoazie poznala, že už nebude možné udržet carský režim a začínala se ohlížet po možnostech ustavit republiku.

V. I. Lenin ze švýcarského exilu viděl však přesněji situaci, než jí dovedli posoudit politici přímo v Rusku. Správně předvídal, že „Evropa je těhotná revolucí" a cítil dobře se teoreticky připravoval, aby mohl bolševické straně, jíž byl nepopiratelnou hlavou, dát správné směrnice a pokyny pro další činnost. Ve svých pracech o imperialismu dospěl k závěru, že revoluce nezačne v nejvyspělejší kapitalistické zemi, ale tam, kde imperialistický řetěz, spoutávající svět, bude nejslabší. A tím nejslabším článkem bylo carské Rusko. Tam také revoluce vzplanula první a byla díky bolševické straně dovedena do konce.

(tpl)

Leden velkého roku

VÍTĚZSTVÍ VŘSR - VÍTĚZSTVÍ GENIÁLNÍHO BARBARSTVÍ!!

● Land-Arbeit

München. Ein Landarbeiter produziert heute im Schnitt pro Jahr knapp 66 Tonnen Nahrungsmittel. 1970 waren's nur etwas mehr als 31 Tonnen.

● Haushalts-Tip

Betupft man ausgefranste Schnürsenkel an den Bandenden mit etwas farblosem Nagellack, so können sie wieder problemlos in die Ösen gezogen werden.

● Staats-Steuer

Hamburg. Auf 1000 Einwohner kommen in der Bundesrepublik 66 Beamte. Die Japaner dagegen kommen mit 33 Beamten je 1000 Einwohner aus.

● Laden-Diebstahl

Frankfurt. Immer mehr Langfinger: Heute werden pro Jahr über 350 000 Ladendiebstähle gemeldet. Das sind mehr als doppelt soviele wie 1970.

● Elektro-Geräte

Frankfurt. Technik und Komfort sind im Haushalt längst selbstverständlich. Von 100 Haushalten besitzen 97 einen Staubsauger, 96 einen Kühlschrank und 91 eine Waschmaschine.

● Eigen-Heim

Köln. Der Weg zum eigenen Heim wird kürzer. 1983 mußte ein Arbeitnehmer noch 10 Jahre und 4 Monate dafür arbeiten. Jetzt reichen 9 Jahre und 5 Monate Arbeit.

Za historií „pohyblivých obrázků“

Pozoruhodný archív Čs. filmového ústavu ● Ojedinělé dokumenty

(čtk): Archivací veškeré domácí filmové tvorby a zahraničních snímků, které byly uvedeny v naší filmové distribuci, případně dalších, jejichž dokumentační materiál nabídnou partnerské instituce ze zahraničí, se zabývá dokumentační oddělení Československého filmového ústavu (ČSFÚ). Shromážděné materiály jeho pracovníci třídí a katalogizují, čímž usnadňují práci nejen Čs. filmu, ale i mnoha dalším institucím, oddělovacím prostředkům, či zájmovým organizacím.

Dokumentační fond, jímž ČSFÚ disponuje, je rozdělen na několik samostatných sbírek dokumentů. V jedné z nich je například na 400 000 fotografií českých, slovenských a zahraničních herců charakterizujících jednotlivá filmová díla. U některých starších filmů jsou materiálem zcela ojedinělým, neboť při ztrátě či poškození filmové kopie zůstávají jediným názorným materiálem. Další fotografická sbírka zahrnuje portréty tvůrčích osobností a významných pracovníků naší i zahraniční kinematografie. Rozsáhlá je také sbírka fotografií z festivalů a akcí s filmem, které se u nás konaly po roce 1945.

Ve sbírce propagačního filmového materiálu jsou programové letáky, plakáty a popisky ke všem filmům uváděným v naší filmové distribuci. Neméně početná je sbírka filmových plakátů, z velké části unikátních nejen svou dokumentární hodnotou, ale i cenou výtvarnou. To se týká především exponátů z nejstarší filmové historie.

Pozoruhodnou část sbírek ČSFÚ tvoří unikátní listinné, fotografické a literární materiály z pozůstalostí význačných filmových tvůrců a osobností našeho filmu. Jednotlivé položky této sbírky dotvářejí obraz vývoje naší kinematografie, dokládají tvorbu jejích osobností, vypovídají o ekonomickém vývoji filmového umění u nás, o zahraničních stycích a podobně.

Jednání apoštolského nuncia

(čtk) V Československu dlel v těchto dnech na návštěvě arcibiskup Francesco Colasuonno, apoštolský nuncius ve zvláštním poslání. Rozhovory s ním vedl ředitel sekretariátu vlády ČSSR pro věci církevní Vladimír Janků. V průběhu svého pobytu se setkal s ministrem kultury SSR Miroslavem Válkem. Setkal se též se všemi římskokatolickými biskupy, ordináři a děkany bohoslovecých fakult ČSR a SSR. Na závěr návštěvy byl přijat místopředsedou vlády ČSSR Matějem Lúčanem.

Nespolehlivost amerických raket

Americké letectvo muselo v úterý 20. ledna za letu zneškodnit mezikontinentální balistickou raketu Minuteman 1, která se při zkoušce vymkla kontrole. Byla to už druhá neúspěšná zkouška s touto raketou za posledních pět měsíců. Mluvčí kalifornské letecké základny Vandenberg odmítl sdělit jakékoli informace o tom, zda raketa nesla ohlušnou hlavici či o její druze. Zdůraznil pouze, že „nehoda nebyla spojena s rizikem pro obyvatelstvo“ Úřednící ministerstva letectva tvrdí, že raketa měla pouze slepou hlavici.

Podobně skončila o něco dříve raketa Aries která měla vynést do kosmu rentgenový teleskop, protože přestal fungovat jeji řídicí systém. Prakticky do konce ledna 1986 kdy explodoval raketoplán Challenger se sedmi kosmonauty na palubě, se už Spojeným státům s cestami do vesmíru nic nevedlo: po raketoplánu rozmetal např. v dubnu výbuch nosnou raketu Titan-34 s vojenskou špionážní družicí; počátkem května selhala následkem zkratu v hnacím agregátu raketa Delta 3914 s meteorologickou družicí Američany zvyklé na předchozí úspěchy, stihá jeden neúspěch za druhým.

Až dosud spolehlivá nosná raketa Titan-34 dopravovala těžké náklady do vesmíru do srpna 1985, kdy explodovala čtyři minuty po startu, což bylo považováno za ojedinělý nezdar. Pokud jde o raketu Delta, selhala za 26 let při 178 letech dvanáctkrát. Tři tyto rakety jsou ještě k dispozici a výroba jednoho tohoto nosiče firmou McDonnel Douglas trvá půldruhého roku. Po sérii nehod v kosmickém letectví se nyní — po neúspěchu s novým typem Minutemana — pochybuje rovněž o spolehlivosti raket s jadernými náložemi, které USA po tisících rozmístily kolem celé zeměkoule „na obranu“ Západu. Při zkušebních letech se skutečně prokázalo, že americké vojenské rakety mají řadu nedostatků. Ze zkušebních letů raket Pershing 2, které jsou rozmístěny v NSR, skončila nezdarem celá třetina. Obdobně tomu bylo i s Polarisy jejichž počáteční zkušební lety skončily nevydařenými starty. Posádky ponorek, které jsou těmito raketami středního doletu vyzbrojeny, chovají k nim tak málo důvěry, že je při cvičeních odpalují radějí v šikmém úhlu, aby se šestnáctitunová raketa nezřítila přímo na loď, kdyby opět selhal motor prvního nosného stupně.

Americké strategy znepokojuje však ještě více nejistota v přesnosti při navádění těchto raket na cíl. Při zkušebních letech nad Tichým oceánem se okruh rozptylu u raket Minuteman tak udržoval ve vymezeném rozsahu, jakmile však byly zkoušky přemístěny jinam, projevily se závažné nesrovnalosti. Podobně je to i s raketami středního doletu Pershing a řízenými střelami s plochou dráhou letu, které USA rozmístují po celé západní Evropě jako rakety prvního úderu s doletem až po Ural. Někteří američtí vojenští odborníci připouštějí, že jejich poruchovost by v případě operačního nasazení „dosáhla extrémně vysokého stupně“.

SOVĚTSKÉ SE TAKY MOC NEVYCAJCHNOVALY V SYRSKO-ISRAELSKÉ VÁLCE...

SKORO 10 000 VZKAZŮ, jejichž adresátem jsou mimozemské civilizace, bylo včera vysláno do kosmu z výzkumného střediska rádioastronomie ve francouzském Nancay. Ústav po sedm měsíců zaznamenával pomocí počítače vzkazy všeho druhu. Celá třetina se týkala žádostí pomoci naší civilizaci zastavit degradaci života na Zemi. Řada vzkazů však měla romantický nádech. Jeden mládenik se chtěl vyznat „celému vesmíru“ z lásky ke své Florence. K nejbližší hvězdě mají zprávy dolet za 20 let a první odpovědi očekávají odborníci za 5—10 tisíc roků.

VIETNAM VČERA VSTOUPIL do nového lunárního roku, který je ve znamení kočky. Skončila bídná tygra, který byl symbolem právě uplynulého období, a moci se ujalo další zvíře orientálního zvěrokruhu. Vietnam je se svou kočkou vyjímkou, neboť ve většině ostatních zemí se dostalo ke slovu zajíce nebo králíka. Kočka se do vietnamské obměny zvěrokruhu dostala velice dávno příčinou je skutečnost, že zajíc nebo králík, kteří nastupují „bídu“ v jiných zemích Dálného východu, nejsou nijak hojnými zástupci místní fauny. Na druhé straně kočka zdomácněla ve Vietnamu před mnoha staletími a patří k oblíbeným a užitečným domácím zvířatům. Jsou jí přisuzovány velmi kladné vlastnosti, a jak tvrdí staré příslovi, bez jejího souhlasu se u domě ani myš nepohne. V souvislosti s vietnamskými je stejně jako u nás doma slovo „kočka“ označením pro pěknou dívku.

● **Požár vypukl** v moskevském hotelu Rossija. Příčinou byl televizor který se přehřátím vznítil. Oheň byl zlikvidován za čtvrt hodiny. Několik lidí bylo s otravou převezeno do nemocnice, jedna žena zahynula.

Macao bude navráceno Číně

Jednání před závěrem

PEKING: V čínském hlavním městě se očekává, že jednání o navrácení malé portugalské kolonie Macau Číně bude ukončeno do tří až čtyř měsíců a že se území připojí k ČLR ještě před rokem 2000.

■ **ČÍNSKO PORTUGALSKÉ JEDNÁNÍ o osudu území se 450 000 obyvateli svázlo v minulých dnech na mrtvém bodě poté, co Portugalsko doporučilo jako datum předání Macau rok 2007, který je 450. výročím portugalské správy nad tímto územím. Čína, která po dohodě s britskou vládou převzame v roce 1997 sousední šestimilionový Hongkong, návrh odmítá, a tak se nyní jako o nejpravděpodobnějším datu předání hovoří o roku 1999.**

■ **PROSPERITA MACAA** které je nejstarší evropskou osadou na čínském území a má typicky iberský kolorit, je zatížena hlavně na turistice a četných kasinech. Ročně do nich zavítá na pět miliónů návštěvníků, hlavně z blízkého Hongkongu a z Japonska.

■ **PODLE OPAKOVANÝCH čínských prohlášení si Macao má po připojení k ČLR „na 50 let zachovat svůj kapitalistický systém“ Tatu koncepce známá jako „jedna země — dva systémy“, bude aplikována již v případě daleko významnějšího Hongkongu a čínské úřady ji předkládají i jako svou výchozí pozici pro případné jednání s Tchaj wanem.**

FURT JIM TO VRTÁ HLAVOU... →

K havárii mosambického letadla

Tisková konference v Moskvě

MOSKVA Všechna fakta získaná vyšetřováním okolností letecké havárie, při níž koncem 19. října zahynul mosambický prezident S. Machel, nenechávají pochybnosti o tom, že byla výsledkem záměrného diverzního působení pozemních radiotechnických prostředků nacházejících se mimo mapuiské letiště. To způsobilo odklon letadla od stanoveného kursu a jeho náraz na zemi v hornaté oblasti na území JAR. Prohlásil to včera v Moskvě na tiskové konferenci věnované výsledkům vyšetřování havárie náměstek ministra civilního letectví SSSR I. Vasin. Řekl, že posádka letadla změnila kurs na základě klamného radiomajáku, který působil v oblasti letecké katastrofy. Vyšetřování mezinárodní komise, již tvořili zástupci Mosambiku, SSSR a jihoafrické republiky, ukázalo, že všechny přístroje umístěné na palubě letadla pracovaly po dobu letu normálně, že letoun řídila zkušená posádka a že také meteorologické podmínky byly příznivé. Prezidentovo letadlo letělo předem vytyčenou trasou až do vzdálenosti asi 96 km od letiště v Maputu, poté se na základě signálu silného radiomajáku odklonilo z kursu napravo a v pohraniční hornaté oblasti na území JAR havarovalo. I. Vasin v této souvislosti poukázal na překážky, kterými se snažila vyšetřování jednostranně znesnadnit jihoafrická republika. Připomněl rovněž, že v západním tisku se znovu objevily různé spekulace o příčinách katastrofy, které svědčí o novém pokusu reakčních protisovětských kruhů využít této události jako další provokace proti SSSR a k rozpoutání nové protisovětské hysterie, jež má odvést pozornost světové veřejnosti od vyšetření skutečných příčin havárie mosambického letadla, řekl I. Vasin.

Opět únik nafty

(ref): V lokomotivním depu ČSD v Bratislavě uniklo v těchto dnech z nádrže do kanalizace 88 000 litrů motorové nafty. Jak bylo zjištěno, nafta vytékala praskl ým potrubím z nádrží k výdejním stojanům. V čistírně odpadních vod se dosud podařilo zachytit 30 m³ nafty. Příčina úniku se vyšetřuje.

TÉČE MOTÁ TÉČÉÉÉ...

Fólie proti hluku

(čtk): Závěrečným zkouškám se v těchto dnech podrobují vzorky antivibrační folie Vibrofol, kterou začnou vyrábět Jihoslovenské celulózky a papírny Štúrovo. Fólie je určena k tlumení hluku v motorových vozidlech a k ochraně jejich nosných konstrukcí před korozí a povětrnostními vlivy.

● **Schimmel-Gift**

Karlsruhe. Vor verschimmeltem Brot, eingemachtem Obst und Marmelade warnt Professor Dr. Diehl von der Bundesforschungsanstalt für Ernährung in Karlsruhe. Das vom Schimmelpilz entwickelte Gift Aflatoxin dringt tief in die befallenen Lebensmittel ein. Es wird auch durch Kochen nicht zerstört und gilt als Verursacher von Leberkrebs.

● **Kaffee-Durst**

Hamburg. Jährlich trinkt jeder von uns über 163 Liter Kaffee und mehr als 145 Liter Bier.

Z usnesení o přestavbě a kádrové politice KSSS

MOSKVA: Agentura TASS včera zveřejnila plný text usnesení plenárního zasedání ÚV KSSS, ve kterém se mj. praví:

Plenární zasedání ÚV KSSS, které vyslechlo a projednalo zprávu generálního tajemníka ÚV KSSS M. Gorbačova o přestavbě a kádrové politice strany, plně schvaluje politické a praktické závěry, jež učinilo politické byro ÚV KSSS na základě analýzy situace, která se vytvořila v sovětské společnosti v období před plenárním zasedáním ÚV KSSS v dubnu 1985. Plně schvaluje zásadní hodnocení přestavby a prvních výsledků plnění závěrů XXVII. sjezdu strany a také úkoly současné kádrové politiky KSSS formulované politickým byrem ústředního výboru, které budou muset řešit všechny stranické, státní a společenské organizace.

I.

ÚV KSSS konstatuje, že období, které uplynulo od plenárního zasedání ÚV v dubnu 1985 a od XXVII. sjezdu KSSS, potvrdilo správnost a životní nutnost strategické linie zaměřené na urychlení sociálně ekonomického rozvoje, kterou vypracovala strana, a již podpořil sovětský lid, a nutnost kvalitativních přeměn všech stránek života naší společnosti.

Úspěchy sovětského lidu při budování socialismu za téměř sedmdesát let od vítězství Velkého října jsou obrovské a nesporné. Tyto úspěchy však nesmějí zakrývat skutečnost, že na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let začala země ztrácet tempo svého postupu vpřed. V hospodářství, v sociální a duchovní sféře se začaly hromadit potíže a nevyřešené problémy, projevily se stagnační a další socialismu cizí jevy. Při veškeré rozsáhlé činnosti strany a jejích kádrů nedokázaly ÚV KSSS a vedení země včas a v plném rozsahu zhodnotit nebezpečí narůstání negativních tendencí a vypracovat jasnou linii k jejich překonání. Četné stranické organizace nedokázaly zachovávat zásadové pozice, nevěnovaly nezbytnou pozornost přísnému dodržování leninských zásad a norem stranického života a nebojovaly rozhodně s negativními jevy, s oslabováním kázně, se šířením alkoholismu, s rozkrádáním a korupcí. Nestavěly se vždy patřičně proti prosazování resortních a lokálních zájmů a proti projevům nacionalismu.

Plenární zasedání poukazuje na mimořádný význam toho, že strana za této situace našla sílu a odvahu zahájit linii přestavby, postavit se do jejího čela a organizovat skutečně revoluční práci zaměřenou na rozhodné překonání stagnačních jevů a na vytvoření spolehlivého a účinného mechanismu urychlení sociálně ekonomického rozvoje země. Jinou cestu než přestavbu jednoduše nemáme, ustupovat nemůžeme a ani nemáme kam.

Podnikaná opatření a uskutečňovaná práce však ne všude odpovídají rozsahu a palčivosti nahromaděných problémů, neuskutečňují se s patřičnou účinností a ofenzivností. V řadě mimořádně důležitých směrů, především v oblasti efektivnosti a kvality, v rozvoji vědy a techniky a v sociální sféře se přeměny uskutečňují s velkými potížemi. Pomalu je rozbíjen a vytlačován ze svých pozic mechanismus brzdění sociálně ekonomického rozvoje, který se vytvořil za mnoho let, ještě neztratily sílu a vliv konzervatismus, lhostejnost a zastaralé myšlení.

Úspěch přestavby bude rozhodující měrou záviset na tom, jak rychle a důkladně naše kádry pochopí nezbytnost revolučních přeměn a jak rozhodně, energicky a kompetentně budou jednat.

II.

1. Plenární zasedání zdůrazňuje, že podmínkou urychlení sociálně ekonomického rozvoje země je stálé plnější odhalování a využívání nesmírných možností socialismu jako nového společenského zřízení, zdokonalování jeho ekonomických základů, všestranné rozvíjení socialistické demokracie a prohlubování lidové samosprávy.

2. Plenární zasedání přikládá prvořadý význam rozvíjení demokracie ve výrobní sféře, důslednému zavádění samosprávy do života pracovních kolektivů a vytváření podmínek, které by každému pracujícímu umožňovaly cítit se skutečným hospodářem ve svém podniku. Na to má být zaměřeno vytváření rad pracovních kolektivů podniků a sdružení a poskytnutí jim, a také shromážděním celých kolektivů, rozhodujících pravomocí v širokém okruhu výrobních, sociálních a kádrových otázek.

3. Je třeba plněji využívat širokých možností k rozvíjení iniciativy a tvůrčí aktivity pracujících a demokratizace řízení hospodářství a sociální sféry, jimiž disponují kolchozy a socialistické družstevnictví jako celek. Je důležité zajišťovat přísné dodržování stanov kolchozů a dalších družstevních organizací a provést v nich změny přispívající k dalšímu rozvíjení činnosti členů družstev a ke zvýšení jejich zainteresovanosti na práci kolektivu a na jejich reálných výsledcích pro každého člena družstva.

4. Jedním z klíčových směrů demokratizace společenského života a kádrové politiky je zdokonalování sovětského volebního systému. Je třeba zbavit praxi navrhování a projednávání kandidátů na poslance sovětů prvků formalismu, poskytnout voliči možnost vyjadřovat se k většímu počtu navrhovaných kandidátů a účinně se podílet na volebním procesu ve všech jeho stadiích.

5. Plenární zasedání podporuje zásadový způsob, jakým politické byro ÚV KSSS nastolilo otázku nezbytnosti rozšiřování vnitrostranické demokracie a hledání efektivních cest k oživení práce základních stranických organizací, konferencí a plenárních zasedání a zdokonalování mechanismu utváření volených stranických orgánů všech úrovní z hlediska jeho další demokratizace.

6. Plenární zasedání přikládá velký význam posílení kontroly činnosti kádrů „zhora" a zejména „zdola" a důsledné realizaci Leninova požadavku, aby práce řídicích orgánů byla otevřena pro všechny a aby byla uskutečňována před zrakem mas.

7. Plenární zasedání ukládá všem stranickým výborům a stranickým organizacím přijmout dodatečná opatření zaměřená na rozšíření veřejné informovanosti, na rozvoj kritiky a sebekritiky, zejména kritiky zdola, a v plné míře využívat tento osvědčený nástroj k výchově kádrů v duchu nesmiřitelnosti s nedostatky a zdravé nespokojenosti s dosaženým, v duchu vymýcení veškerých odchylek od norem socialistické morálky. Je třeba rozhodně skoncovat s jakýmkoli potlačováním kritiky a také s pokusy pomlouvačů očerňovat čestné pracující, zaníceně pro věc, a vyrovnávat si osobní účty s pomocí anonymů a dalších nedůstojných metod.

8. S přihlédnutím k tomu, že skutečná demokracie neexistuje mimo zákon a nad zákonem, plenární zasedání přikládá velký význam vypracování a schválení nových legislativních aktů, zvýšení úlohy sovětského soudnictví, přísnému dodržování zásady nezávislosti soudců, rozhodnému posílení prokuratorského dozoru, zdokonalování práce vyšetřovacích orgánů, všech cest a prostředků k ochraně zájmů sovětského státu a zajištění práv a svobod občanů.

9. Plenární zasedání pokládá za nezbytné pečovat o důsledné rozšiřování sociální základny sovětské demokracie, o aktivnější účast každého občana, bývalých účastníků války a zasloužilých pracovníků a mládeže všech vrstev obyvatelstva na realizaci přestavby a na státním a veřejném životě.

10. Plenární zasedání ÚV upozorňuje na nezbytnost přísně a důsledně uplatňovat při práci s kádry požadavky leninské národnostní politiky, všestranně přihlížet k procesům prohlubující se internacionalizace hospodářského a veřejného života země.

III.

1. Plenární zasedání schvaluje opatření, jež přijaly politické byro a sekretariát ÚV KSSS, k překonání důsledků porušování stranických zásad, k nimž došlo v minulosti, a deformací v realizaci kádrové politiky. Přílivu nových sil do vedení, výměna vedoucích pracovníků, kteří nestačili na nové úkoly, a těch, kdo se zkompromitovali nedůstojným chováním, se staly nezbytnou součástí a nanejvýš důležitým faktorem přestavby.

Na základě závěrů XXVII. sjezdu KSSS je zapotřebí významně obnovit kádrovou politiku, učinit ji skutečně soudobou a nerozlučně spojenou s klíčovými směry boje za sociálně ekonomické urychlení. Důsledně usilovat o to, aby v čele každého článku stranické, státní, hospodářské a společenské práce stáli lidé oddaní straně a lidu skuteční novátoři, jež si jsou plně vědomi nezbytnosti kvalitativních přeměn v naší společnosti a jež jsou schopni překonávat netečnost a rutinu a tvůrčím způsobem realizovat politiku strany.

2. Plenární zasedání ÚV zdůrazňuje, že rozhodujícím kritériem hodnocení kádrů a jejich politického a občanského postoje je jejich vztah k přestavbě, k úkolům urychlení sociálně ekonomického rozvoje země a skutečné činy k jejich realizaci. Ti, kdo nejsou schopni změnit k lepšímu situaci na svěřeném úseku, zůstávají lhostejní vůči uskutečňovaným změnám a drží se toho, co je staré, nemají právo zastávat vedoucí funkci.

3. Proces přestavby je nerozlučně spjat s upevněním morálních základů socialistické společnosti a sovětského způsobu života. Hluboké ideové přesvědčení, mimořádně vysoká politická a morální odpovědnost za osudy země a důsledné dodržování leninské etiky bolševismu jsou požadavky, jež se v nynější situaci mimořádně výrazně uplatňují vůči všem našim kádrům.

4. Prohlubovat přestavbu znamená především měnit práci strany samé, jejích kádrů na všech úrovních — od ústředního výboru po základní stranické organizace důsledně prosazovat ve všech článcích leninské principy a normy stranického života. V tom ústřední výbor spatřuje podstatu a hlavní úkol nynější kádrové politiky.

5. Plenární zasedání si je vědomo obrovské odpovědnosti za realizaci strategické linie strany zaměřené na urychlení sociálně ekonomického rozvoje, jež je kladena na kádry pracující v hospodářské sféře.

6. Za mimořádně důležitý úkol plenární zasedání pokládá podstatné zvýšení kvality a tvůrčího potenciálu v naší odborné škole, přestavbu činnosti vysokého a středního odborného školství, důsledné uskutečnění reformy všeobecně vzdělávacího a odborného technického školství, vytvoření jednotného systému nepřetržitého vzdělávání v SSSR.

7. Na základě toho, že urychlený rozvoj techniky a technologie vyžaduje neustálé doplňování arzenálu základních vědeckých idejí a aplikovaných prací i prudký obrat vědy k potřebám národního hospodářství, považuje plenární zasedání za velice důležité zajistit přímou, každodenní, odpovědnou a vysoce účinnou součinnost vědy a výroby a zvýšením efektivnosti a závislé integrace vědy s výrobou.

8. Je nezbytné s ohledem na nynější požadavky urychlení přestavby strukturu, formy a metody práce přizpůsobit, finančních a dalších ekonomických

sovětu SSSR a radou ministrů SSSR. Přikládá velký význam tomu, aby se posilovaly demokratické základy v činnosti sovětů a jejich výkonných orgánů a aby plněji a efektivněji využívaly svých pravomocí. Je nezbytné zvýšit úroveň práce stranických skupin v sovětech a posílit jejich vliv na činnost orgánů sovětů.

11. Plenární zasedání podporuje opatření ke zvýšení autority pracovníků soudnictví, prokuratury, justice a milice, státní arbitráže, notářství, tisíců dobrovolných ochránců veřejného pořádku a k zesílení efektivnosti jejich činnosti schválené politickým byrem ÚV.

12. Plenární zasedání přikládá velký význam přestavbě práce zahraničněpolitických ústředních úřadů a jejich posílení odpovědnými pracovníky, kteří jsou schopni tvůrčím způsobem a důsledně uskutečňovat linii strany v oblasti mezinárodní politiky.

NEZAHAZUJTE ANIŽ SI TO PŘESLABIKUJETE...

Die „Pille“ erhöht das Krebsrisiko nicht

Abgesehen davon, daß die Einnahme der Pille die Frauen von der großen Angst einer ungewollten Schwangerschaft befreit und ihnen somit mehr Lebensfreude bereitet, hat sie nach Überzeugung Koperas zahlreiche günstige Begleitwirkungen. So vermindere ihr Wirkstoff Östrogen unter anderem Blutungsstörungen und Beschwerden, die normalerweise mit der monatlichen Regel einhergehen. Darüber hinaus verringere Östrogen den monatlichen Blutverlust und den damit zusammenhängenden Eisenmangel, der besonders den Frauen in heißen Ländern sehr zu schaffen mache. Außerdem nehme auch die Häufigkeit rheumatischer Arthritis erheblich ab, dasselbe gelte für Entzündungen des kleinen Beckens.

Der andere Wirkstoff der Pille, die Progestagene, setzten dagegen die Anfälligkeit für Pilzbefall in der Scheide herab, verminderten Entzündungen der Gebärmutter, der Eierstöcke und Eileiter, verhinderten Überwucherungen der Gebärmutterschleimhaut und wirkten damit auch dem Entstehen von Tumoren entgegen. Krebs an den Ovarien, den Eierstöcken, nehme mit zunehmender Einnahme der Pille ab; bei Frauen nach dem 40. Lebensjahr werde das Risiko eines Eierstockkrebses vermindert. Gutartige Geschwulste an den Brüsten seien ebenfalls immer weniger zu beobachten, je länger die Pille eingenommen werde, und es gebe Hinweise, daß auch das Brustkrebsrisiko eher vermindert, auf gar keinen Fall aber gesteigert werde.

Gegen diese Vorteile der Pille nehmen sich die nach Kopera häufigen, subjektiv als unangenehm empfundenen Nebenwirkungen wie Kopfschmerzen und Zwischenblutungen oder eine mäßige Vergrößerung der Brust gering aus. Sie seien medizinisch nicht wichtig. Anders sehe es mit ebenfalls vermehrt auftretenden Gallensteinen, Harnwegsinfektionen und gesteigertem Appetit unter der Pilleneinnahme aus, die des ärztlichen Eingreifens und der Kontrolle bedürften.

Die Einnahme der Pille könne zudem — wenn auch selten — zu gefährlichen Herz- und Kreislaufstörungen führen, zu Thrombosen, Lungenembolien und Gefäßverschlüssen bis hin zum Herzinfarkt. Da vermutet werde, daß diese schädlichen Nebenwirkungen von den Progestagenen ausgehen, seien mittlerweile drei neue Progestagene entwickelt worden, die dieses Risiko ausschlössen. Er rechne deshalb damit, sagte der Professor, daß die Pille in Kürze mit Hilfe der neuen Progestagene „entschärft“ werde.

PILLE, PILLE, PILLE,
POLYKÁŠ SE MILE...

↗ KDYŽ TĚ SPOLKNU DOČISTA,
JSEM SI STEJNĚ FURT NEJISTÁ.

CHARTA 77

„Jako hnutí za dodržování lidských práv patří k nejvytrvalejším ve středovýchodní a východní Evropě. Působí po deset let jako zastánkyně občanských a lidských práv, jako zdroj tradičních národních hodnot, jako kulturní a vydavatelská síť doma i v zahraničí. Charta vyjadřuje tužby nesčetných občanů a všech, kteří usilují o dodržování lidských práv.“

Ronald Reagan

„Lidé v celé Evropě jsou Chartě zavázáni díky za její boj a úsilí za občanská práva. Ideály, které Charta 77 hájí, jsou všeobecně platné v celém světě.“ *Willy Brandt*

A CHARTA 1987

Jsme možná na začátku realističtějšího vývoje. Novými mluvčími Charty už nejsou bývalí stalinisté, kteří se provinili, a Charta se poprvé obrací k širší veřejnosti, aby vyšla se své lethargie. Bude to obrat *od sekty k lidovému hnutí?* Záležet bude jak na domácí, tak na mezinárodní situaci. Zdá se, že obojí je na prahu nového roku mírně příznivé. *Snad se tedy lid probudí a Charta vzmuží.* — Nespěchejme však s konečným úsudkem. Překvapení jsou možná. Záleží na tom, co chce Gorbačov. Třeba bude Charta posléze součástí větší akce „Sacharov“.

J. D.

JAK DÁL?

Charta 77 nikdy nijak nesledovala svůj partikulární politický zájem. Její věc je věcí celé společnosti. Proto ani dnes od nikoho nežádáme, aby rozšířil nebo veřejně podporoval naše společenství. Charta 77 není a nikdy se nepovažovala za jedinou naději pro tuto společnost. Vyzýváme občany k něčemu jinému a důležitějšímu: aby se vzpamatovali do své svobody a uvědomili si nadějeplný obsah hesla, které bylo dáno do vínku modernímu čs. státu: Pravda vítězí.

Mluvčí Charty: Jan Litomiský,
Libuše Šilhanová, Josef Vohryzek
Odstupující mluvčí Martin Palouš,
Anna Šabatová, Jan Štern
První mluvčí Jiří Hájek
Václav Havel

IVAN SVITÁK TO VIDÍ JINAK...

ŠPIONI

V polovině prosince m. r. byli v Lucernu ve Švýcarsku odsouzeni východoněmečtí špioni *Jan Vladislav Karmazin* (64) a Rosmarie Müllerová (61), oba na šest let vězení a 45 tisíc dolarů pokuty. Karmazin, *pocházející z ČSR*, se vyučil rozhlasovým technikem. V roce 1954 byl poslán jako radista na čs. velvyslanectví do východního Berlína, tam vyškolen a vyučen jako televizní opravář. Rosemarie Müllerová mu byla přidělena jako spolupracovnice. Oženili se, dostali novou identitu jako manželé Hübnerovi, předsídlili do NSR a posléze se usadili ve Švýcarsku. Karmazin pracoval jako opravář a oba se chovali podle pokynů zcela nenápadně. Jejich úkol byl dlouhodobý: v případě války nebo mezinárodní krize měli dát do provozu komunistickou konspirativní centrálu pro Švýcarsko. Dále zřizovali a vybírali mrtvé schránky a pracovali podle radiových pokynů z Moskvy. Ačkoli dostali od svého řídícího agenta 75 tisíc franků, prohlásili se oba před soudem *za „idealisty“ a přesvědčené komunisty.* *SV*

Desátý frankfurtský ples

Bude již tradičně v Palmengarten, v sobotu 7. března 1987 20 hod. Předprodej vstupenek a rezervace stolů v knihkupectví Dialog, Gutleutstr. 13, 6000 Frankfurt/M. 1, tel. (069) 235280 (denně odpoledne a v sobotu dopoledne). Knihkupectví pomůže i v rezervaci hotelů.

NETOUŽILI PO MOCI, MĚLI JI

Rád věřím A. J. Liehmovi, že jeho generace — nebo přesněji: podobně jako on smýšlející část jeho generace — po moci netoužila. Nemyslím si však, že žádnou moc neměla. Ve svých dvaceti letech byli hlavními redaktory a šéfredaktory, kulturními atašé; v prověrkových komisích na fakultách rozhodovali o tom, kteří profesoři smějí přednášet a kteří nikoliv; když psali proti Seifertovi, nebylo jisté, zda Seifert neskončí ve vězení jako Zahradníček; veškeré ediční plány, dramaturgie divadel, rozhlasu a později televize, časopisy, to všechno bylo v jejich rukách — a to je snad malá moc? Vždyť oni vytvářeli ovzduší doby, na nich do značné míry záleželo, co se smí a co nesmí, ba osudy bezpočtu lidí byly bezprostředně v jejich rukách. *Václav Havel*

NOVOROČENKY

Wladimír F. Šetina

Šetina 85

OBĚ UVEŘEJNĚNY V ČÁSOPISE ÚV KSSS

X) 13. Nynější složité mezinárodní situace a snaha militaristických imperialistických kruhů USA narušit vojensko strategickou rovnováhu a dosáhnout jaderné převahy vyžaduje co nejrychleji zvyšovat ekonomický potenciál, všestranně upevňovat obranné možnosti naší země, udržovat na potřebné úrovni obranyschopnost země, vysokou úroveň výcviku a bojové připravenosti ozbrojených sil a neustálou bdělost.

14. Odpovědné úkoly jsou kladeny na ideologické pracovníky. Jejichž úkolem je přenášet myšlenky a politiku strany mezi masy, vyzbrojovat je pochopením historické nezbytnosti přestavby a pomáhat každému člověku nacházet své místo ve všelidovém boji za urychlení.

15. Nová etapa společenských přeměn přináší odpovědné úkoly umělecké inteligenci a všem pracovníkům kulturní sféry. Jejich povinností je obohacovat duchovní život společnosti, napomáhat ideovému a morálnímu růstu pracujících, vytvářet umělecky hodnotná a pravdivá díla vyjadřující naši současnost v její veškeré mnohostrannosti a velikosti, rozhodně bojovat proti ideové a kulturní agresi imperialismu, který se snaží vnutit našemu lidu, především mládeži, falešné hodnoty, jež jsou humanismu cizí.

16. Plenární zasedání ukládá politickému byru ÚV KSSS realizovat s přihlédnutím k návrhům členů ústředního výboru konkrétní opatření ke zdokonalování organizace kádrové práce v aparátu ÚV KSSS a v místních stranických orgánech, k prohlubování teoretických a metodologických studií o problémech nynější kádrové politiky.

Plenární zasedání ústředního výboru KSSS vyjadřuje pevné přesvědčení, že přeměny v ekonomické, sociální a v duchovní sféře sovětské společnosti budou narůstat a prohlubovat se. Zaručuje to vřelá podpora, kterou komunisté a všechen sovětský lid vyjadřují leninské vnitřní i zahraniční politice strany a zahájené přestavbě a široce rozvinuté vlastenecké hnutí k úspěšnému splnění plánů 12. pětiletky a k důstojnému uvítání 70. výročí Velkého října.

Neue Starttermine ab 1988 für die amerikanische Raumfähre mit deutlich reduziertem Programm

Vor einem Jahr, genau am 28. Januar 1986 um 17.38 Uhr mitteleuropäischer Zeit, zerbarst in einer Feuerkugel die US-amerikanische Raumfähre „Challenger" (siehe auch FR vom 24. bzw. 27. Januar). Bis heute ist nicht ganz geklärt, ob die sieben Raumflieger, fünf Männer und zwei Frauen, bereits bei der Explosion starben oder aber noch lebten, bis ihre Kabine aus etwa 16 Kilometer Höhe auf den Atlantik prallte.

Es waren hausgemachte technische und organisatorische Probleme gewesen, die die amerikanische All-Macht NASA in die tiefste Krise seit ihrer Gründung im Jahr 1958 gestürzt hatte. Die personelle Spitze der NASA sowie die Leiter von drei Raumfahrtzentren wurden ebenso ausgetauscht wie untergeordnete Beamte. Zugleich wurde die Behörde in ihren Aufgaben beschnitten.

Vorsichtig hat die NASA inzwischen einen neuen Flugplan veröffentlicht. Danach soll am 18. Februar 1988 wieder ein Raumgleiter mit fünf Astronauten starten. Im nächsten Jahr sollen dann noch vier weitere Shuttle-Missionen folgen, für 1989 sind bereits wieder zehn Missionen geplant, und in den kommenden Jahren soll dann die Flugrate auf 16 pro Jahr gesteigert werden.

Vor der Challenger-Explosion wollte die NASA eine Flugrate von bis zu 24 Missionen pro Jahr erreichen. Nach einem Bericht des Nationalen Forschungsrates der USA, der mit der Untersuchung des Unglücks und des US-Raumfahrtprogramms beauftragt ist, soll aber eine Flugrate von elf bis 13 Flügen das Maximum sein, das die NASA selbst mit einem vierten neuen Gleiter pro Jahr unter Einhaltung der Sicherheitsvorkehrungen erreichen kann.

Auch ist zur Zeit noch völlig unklar, ob die Raumfahrtbehörde die Flüge wirklich in einem Jahr wiederaufnehmen kann. Erfahrene Raumfahrttechniker und Astronauten rechnen damit, daß die zahlreichen Mängel niemals bis zum genannten Datum behoben werden können. Vielwahrscheinlicher sei eine Wiederaufnahme der Flüge Mitte 1988 oder gar erst Anfang 1989.

Bei Bodentests gab es offenbar erneut Probleme mit den neuen, verbesserten Dichtungsringen. Daraufhin habe die NASA auf die alten Dichtungsringe zurückgegriffen und lediglich eine Heizvorrichtung eingebaut. Der Nationale Sicherheitsrat kritisierte diese Behelfslösung.

Selbst wenn die Flüge wie geplant im Februar 1988 wieder aufgenommen werden können, wird das Programm doch ganz anders aussehen als vor der Explosion. Die überwiegende Zahl der Flüge, genau 18 von 30 geplanten bis 1991, wird im Auftrag des Verteidigungsministeriums geflogen. Das Nachsehen haben vor allem kommerzielle Nutzer und ausländische Kunden, die den „Shuttle" für wissenschaftliche Zwecke und unbemannte Planetenmissionen chartern wollten. Die zweite deutsche Spacelab-Mission „D-2", ursprünglich für 1988 vorgesehen, wird wohl nicht vor Mitte 1991 fliegen können. Noch größere Verzögerungen muß wohl die europäische Sonnenforschungssonde „Ulysses" ertragen. Sie sollte zunächst 1984 fliegen, dann wurde der Start auf 1986 verschoben. Da im neuen Startprogramm amerikanische Planetensonden Vorrang haben sollen, wird „Ulysses" wohl nicht vor 1991 starten können.

Überhaupt ist das Planetenprogramm besonders betroffen. Ursprünglich sollten die unbemannten Sonden mit einer Centaur-Zusatzstufe auf ihre endgültige Bahn geschossen werden. Schon vor der Challenger-Explosion äußerten sich Techniker kritisch über die mit Millionen Liter flüssigen Treibstoff gefüllte Centaur, die ja im Bauch des Space Shuttle zunächst in die Erdumlaufbahn getragen werden muß. Nach dem Unglück verbannte man die Stufe kurzerhand aus der Ladebucht. Sichere, aber auch weniger leistungsfähige Feststoffraketen werden nun die Aufgaben übergeben. Die Millionen Dollar teuren Entwicklungskosten für die Centaur sind wohl umsonst ausgegeben worden.

Möglicherweise auch umsonst ausgegeben wurden die 3,3 Milliarden Dollar für den Bau eines zweiten Raumfähren-Startplatzes in Vandenberg an der US-Westküste. Ursprünglich war der erste bemannte Start von dort — nach mehrmaligen Verzögerungen — für Herbst 1986 vorgesehen. Nun spricht man von 1992, sofern der Komplex überhaupt jemals in Betrieb genommen wird. Die neuen unbemannten Titan-4-Raketen werden nämlich mehr Nutzlast in die polaren Umlaufbahnen schicken können als der bemannte Raumgleiter.

„Čeští jsou zvláštní národ, jenž výhradně přeruje spolkaření a systém kliky. Kdo žije stranou a mimo dosah a působnost těch rozmanitých spolků a protekčních kruhů, je bibec, jenž si sdm na sebe přece bič a plně si zaslouží, aby byl každým snobem nebo volem ignorován.

Jaroslav Hašek

Sowjetunion testet bemannte Raumfähre

Die Sowjetunion will nach Angaben einer US-amerikanischen Fachzeitschrift Anfang 1988 mit Flügen einer bemannten Raumfähre beginnen. Das Luftfahrtmagazin „Aviation Week and Space Technology" berichtete, Aufnahmen US-amerikanischer Aufklärungssatelliten zeigten die sowjetische Raumfähre bei einer ersten Erprobung an der Spitze ihrer Startrakete. Nach den Tests sei die Raumfähre wieder entfernt worden.

Unter Berufung auf US-Geheimdienstbeamte schrieb die Zeitschrift, 1987 werde die Sowjetunion wahrscheinlich einen ersten unbemannten Start der Raumfähre probieren. Der erste bemannte Start solle Anfang 1988 erfolgen.

„Aviation Week and Space Technology" berichtete weiter, die Raumfahrtbehörde NASA trete für den Bau einer zweiten Generation von Raumfähren ein, die einsatzbereit sein sollen, wenn die derzeitige Flotte außer Dienst gestellt wird. Die Space Shuttles der zweiten Generation sollen kleiner als die heute benutzten sein und vor allem dafür eingesetzt werden, Menschen zu einer voraussichtlich bis 1993 in Dienst gestellten Raumstation zu fliegen. Ab 1995 sollen schwere Lasten von unbemannten Raketen in den Weltraum transportiert werden.

DOHÁNĚJÍ A NÍ PŘEDE ZEMOU...

Heuernte in Island

REYKJAVIK, 2. Februar (AP). Während im restlichen Europa die Temperaturen unter dem Gefrierpunkt liegen, wird in Island das erste Heu geerntet. Nach Angaben der Meteorologen hat das Hochdruckgebiet zwischen Island und Norwegen, das auf dem europäischen Kontinent zu einer neuen Kältewelle geführt hat, warme Luft von den Azoren bis nach Island geführt.

So haben die Isländer Temperaturen bis zu 13 Grad und genießen den Anblick von blühenden Blumen. Die Bauern erwarten bereits die ersten Kartoffeln. Ein Sprecher des Landwirteverbandes wies jedoch auf die Gefahren eines Frosteinbruchs im Februar hin. Dann könnte die junge Saat leicht erfrieren.

SIE BAUTEN TIEFKÜHLTRUHE BRÄPFEL...

Erhard ohne Zigarre

RATINGEN, 2. Februar (AP). Zehn Jahre nach seinem Tod soll der „Vater des deutschen Wirtschaftswunders", Ludwig Erhard, seine geliebte Zigarre verlieren. Der Landesverband Nordrhein-Westfalen der Lebensmittelchemiker im öffentlichen Dienst rief in einer am Montag in Ratingen veröffentlichten Erklärung zum Boykott der Ludwig-Erhard-Sondermarke der Deutschen Bundespost auf, auf der Erhard mit der für ihn typischen Zigarre zu sehen ist. Angesichts der durch akutes Rauchen verursachten Krebsgefahr forderten die Lebensmittelchemiker „alle prominenten Persönlichkeiten" auf, nicht in der Öffentlichkeit zu rauchen. Der Verband verlangte ein „absolutes Verbot" der Werbung für Zigaretten und Tabak.

DŮCHODY

Hessenská odbočka České sociální pomoci (Ing. Peter Fischer, Dornholzhäuser Strasse 48, Frankfurt/M), sděluje, že bylo ukončeno řízení o započtu let, odpracovaných v Československu asylanty, kteří po sedmi letech pobytu v NSR získali německé státní občanství. Bylo podáno 275 žádostí, které byly postoupeny právníkovi k dalšímu zpracování. O dalším průběhu budeme informovat. sp

Von vyložaně blbne! Kdyby měli něm.původ, nežádali by o asyl. Kdyby pracovali za protektorátu před 5.5.45, bylo by jim v den emigrace 52 let, dnes 59–60 let. Mladých ročníků se to netýká, tak proč dává lidem zbytečnou naději? Kdyby si hledl svého, zatrachtilej nezodpovědnej člověk!!!

DIAGNÓZA: ANGEBERITIS ACUTA!

ČEŠTINA V NSR

Skoro na všech západoněmeckých univerzitách, s výjimkou Kolína nad Rýnem a Pasova, jsou kurzy češtiny. Poslední statistika uvádí devět týdenních hodin a 25 posluchačů v Mnichově. Následují Bochum, Bonn, Göttingen, Marburg, Řezno a Saarbrücken. Na některých univerzitách se konají též přednášky o české literatuře. Slovenština se vyučuje sporadicky v Heidelberku a v Řezně a pravidelně v Hamburku. inf

Aufgespießt

„Das Kondom ist in aller Munde."

Aus einer Glosse im Feuilleton der FAZ.

NO NEÉÉ...!

← I VE FECHEVHEIMU... A JE TAM DOBRÁ A JADRNÁ ČEŠTINA...

Z KOŠE NA PAPÍR, V.

Univerzita i technika se zbavují reakčních živlů... Br. Hejzlar na ústř. akčním výboru NF studenstva... Špičky novofašistických akademiků vyloučeny ze studia... předseda ČSM br. Hejzlar pravil, že studenstvo je a zůstane nedělitelnou součástí jednotné české mládeže ve SČM a vyzval vysokoškoláky, aby očistily své řady od nepřátel lidově demokratického režimu... *Mladá Fronta, 28. února 1948*

⋆

Sovětští komzomolci, vedení učením Lenina a Stalina, si dobře uvědomují, že nastoupit ke komunismu lze jen s generací opravdu komunisticky vychovanou a všestranně vzdělanou. *Mladá Fronta, 21. dubna 1949*

⋆

Čs. svaz mládeže bude vychovávat k lásce k osvoboditelskému Sovětskému svazu, záštitě svobody naší republiky, obránci míru a předvoji pokrokových sil celého světa. *Mladá Fronta, 24. dubna 1949*

⋆

Fabrikanti, velkostatkáři a velkoobchodníci dohráli svou úlohu v národním životě a nepotřebují bydlet v mnohapokojových bytech. Mladá pracující generace se připravuje k úloze vládce své země a potřebuje proto vyrůstat na slunci. *Mladá Fronta, 10. března 1949*

⋆

Bulletin „Skupiny Listy" pro informaci spolupracovníků č. 1/1 duben 1982:

Schválená doporučení pro členy „Skupiny Listy":

... e) prohlubovat spolupráci s Italskou komunistickou stranou.

f) veřejně nezvýrazňovat spojení a působení spolupracovníků „Skupiny Listy" ve Svobodné Evropě.

Autorem všech citovaných textů je Zdeněk Hejzlar

ZDEŇEK HEJZLAR

Nar. 18.7.21 v Dobřanech u Rychnova nad Kněžnou. Vstoupil 39 do ilegální KSČ. 45 předseda Čs. svazu mládeže, provedl likvidaci skautského hnutí včetně katolických skautů. Za únorového puče 1948 člen akčního výboru Národní fronty za ČSM. Má spoluzodpovědnost, zejména s Jiřím Pelikánem, za čistky na vysokých školách. 1948-52 poslanec Národního shromáždění a člen předsednictva NS. Člen předsednictva ÚVA NF a člen ÚV KSČ. Padl jako bolševický extremista se Slánským a Švermovou. Musel jít učit na venkov, prý měl zakázanou Prahu. Rehabilitován 1968, stal se ústředním ředitelem čs. rozhlasu. Po sovětské invazi na velvyslanectví ve Vídni, pak emigrace do Švédska. NP

SVITÁKOVO „BEZVĚDOMÍ"

Musím se ohradit proti tvrzení I. Svitáka v článku Bezvědomí v prosincovém čísle NP, v němž píše: *„Dodejme tedy, co Češi neradi slyší, totiž že středoevropská kultura byla a je německá."* Z jeho tvrzení vyplývá, že také česká kultura je německá, neboť Čechy leží ve střední Evropě.

Cítím se českým umělcem, především malířem a 45 let jsem přednášel českým, německým i francouzským žákům dějiny umění v rámci české kultury. Měl jsem to štěstí vystudovat před druhou světovou válkou Karlovu „Alma Mater" a ČVUT v Praze. Nikdy jsem neslyšel od profesorů Matějčka, Štecha, Wirtha, Dvořáka či Petra, že by středoevropská kultura byla německá. Sviták by si měl prostudovat dějiny umění, seznámit se s původními lidovými tanci a písněmi, s pověstmi a pohádkami, se složitými mocenskými poměry ve střední Evropě od počátku dějin křesťanství. Zjistil by, že už říše velkomoravská přijala kulturu byzantskou z rukou Cyrila a Metoděje s biblí, přeloženou z řečtiny a psanou glagolským písmem, odvozeným z řeckého. Tato Septuaginta je starší než tzv. Vulgata nebo Pechitha. Našel by kláštery Na Slovanech, na Sázavě aj. se slovanskou liturgií, Slavníkovce Vojtěcha, různé legendy o světcích, psané cyrilikou a mnoho dalších dokladů. Stříbrný typář univerzitní pečeti ze 7. 4. 1348, na níž klečí král Karel IV. před patronem české země sv. Václavem v rytířské zbroji a podává mu zakládací zlatou bulu pražské univerzity dokládá, že Karel IV. založil univerzitu hlavně pro obyvatele českého království. První německá univerzita v Lipsku byla založena až za Václava IV., když cizozemští studenti odešli po studentských bouřích z Prahy.

Rektor pražské KU Mistr Jan Hus byl nejen tvůrcem našeho pravopisu, ale předešel, opíraje se o Angličana Johna Wiclifa, o 100 (sto) let Martina Luthera ve výkladech náboženských. Dílo Husovo, Tomáše ze Štítného, Petra Chelčického aj. svědčí o vysoké kulturní úrovni ryze české. Chorál Kdož jste boží bojovníci a další, jakož i studentská a lidová poezie, písně či tance, to nebyla věru německá kultura. Právě tak později Balbínova Obrana jazyka českého, Jan Michna z Otradovic, rodina Bendů, Jan Slavík a další až po Smetanu, Dvořáka, Suka, Martinů, Kmocha aj., kteří se vždy cítili českými umělci a celý svět je považuje za představitele české kultury. Našel by také Jana Amose Komenského a v Naardenu by viděl jeho spisy v překladech do 65 jazyků.

Měl by pak odvahu tvrdit, že Neruda, Havlíček nebo Jirásek, či Čapek nebo Hašek patří mezi německé literáty?

Středoevropské slovanské i maďarské lidové umění se liší od germánského jak ornamentikou, tak použitím jiných materiálů. O vzájemných vlivech různých národů v Evropě jsem podrobněji psal v několika číslech NP. Chci tu jen připomenout znojemské fresky, evangeliář krále Vratislava II. asi z r. 1085, cisterciánskou architekturu převzatou z kláštera Morimond ve 13. století a chrám svatovítský, který započal Matyáš z Arrasu, nebo umění Mistra Třeboňského a později Václava Hollara, Karla Škréty a jiných předchůdců Mikoláše Alše a Jana Štursy, Václava Špály a Josefa Lady i celé plejády dalších výtvarníků. Jsem žákem Oldřicha Blažíčka a Cyrila Boudy. Bylo jejich umění součástí německé kultury? Mnozí Němci, na příklad dr. Walter Scheel, mně během mé výstavy v *Deutsche parlamentarische Gesellschaft* v červnu 1986 řekli, abych byl hrdý na to, že jsem Čech a že si české kultury nesmírně váží. Ivan Sviták je jiného mínění a je dobře, že NP dává možnost různým lidem, aby se vyjádřili.

Prof. RNC Karel Liška, akad. malíř

IVAN SVITÁK V POSLEDNÍ DOBĚ HODNĚ KŘIČÍ... A DOST HLOUPĚ!

Pár poznámek k jednému rozhovoru

„Československizmus je mŕtvy", konštatoval v písomnom rozhovore s Štefanom Romanom Jaroslav Dresler. Predseda Svetového kongresu Slovákov (SKS) Štefan Roman ho poopravil v tom smysle, že čechoslovakizmus je mŕtvy medzi Slovákmi, ale nie medzi Čechmi. V tomto výroku je iste zrnko pravdy. Je naozaj dosť Čechov, ktorí sa ťažko lúčia s predstavou jednotného československého národa, zatiaľ čo pre väčšinu Slovákov je táto koncepcia prekonaná vývinom a už neprijateľná.

Ale toto je iba jedna stránka problému, ktorá dnes už nepadá príliš na váhu. Takzvaný čechoslovakizmus nebol totiž iba koncepciou národnej jednoty Čechov a Slovákov. Obsahoval v sebe aj silný náboj liberalizmu a demokratizmu, ideu politického pluralizmu, predstavu moderného, laického sociálne orientovaného štátu a podobne. Hlinkova slovenská ľudová strana, ktorej duch v SKS prežíva a často prevláda, stála na celkom iných pozíciach. Tento „čechoslovakizmus" mŕtvy nie je. Boj s ľudáctvom pokračuje. Otvorene aj v tichosti.

V tomto smere je slovenská otázka stále otvorená. Prakticky nikto nie je za čs. národnú jednotu, ale názory sa značne rozchádzajú, pokiaľ ide o spoločnú štátnosť, o vzťah k Čechom alebo o hodnotenie toho, čo československé súžitie a spolupráca priniesli a prinášajú Slovákom. Tí, čo nechcú hodiť cez palubu čs. štátnosť a zbúrať všetky mosty k Čechom, nie sú nijakou mizivou menšinou v exile, a tým menej na Slovensku. Pre mnohých Slovákov - doma to bude asi jednoznačná väčšina - je federácia riešením, ktoré sa akceptuje. *Radikálny separatizmus*, ktorý sa prejavuje a zámerne pestuje v značnej časti exilu, nemá na dnešnom Slovensku veľký ohlas a Slovenský štát z obdobia 2. svetovej vojny sa sotva teší veľkej prestíži.

Používám slovo *„separatismus"* nie na diskvalifikovanie protivníka, ale iba ako čisto vecné označenie politického smeru, ktorý považuje zrušenie čs. štátnosti, aj v jej aktuálnej federalistickej podobe, za alfu a omegu pravej slovenskej politiky. Pre mnohých Slovákov je to príliš extrémny postoj, v ktorom sa prejavujú oveľa viac staré resentimenty ako reálna situácia , možnosti a potreby Slovenska.

Nie je to tak, že by zo samotného faktu národa vyplývala nejak automaticky aj nutnosť štátnej nezávislosti. Svoj národný štát nemajú napríklad Škóti, Valóni, Flámi, Baskovia, Katalánci. Na východe trebás Chorváti, Slovinci, Gruzínci atď. Pri rešení národnej otázky sa uplatňuje viac modelov, napríklad švajčiarský, britský, belgický, alebo aj sovietsky, za ktorým stojí, pravda, predovšetkým násilie a donútenie.

Riešení je teda mnoho. Nikde nie je napísané, že každý národ musí mať svoj vlastný národný štát. Za istých okolností môže byť lepším a realistickejším riešením, najmä pre malý národ v politicky silne exponovanom zemepisnom priestore, nejaká forma federácie s iným národom alebo národmi.

Ale SKS stojí bohužiaľ na pozíciách nacionalizmu. *Tu Česi, tam Slováci.* Ich etnická príbuznosť a spoločné tradície nemajú hrať nijakú úlohu. Medzi nimi nech je neprekonateľná bariéra, skoro nepreniknuteľný čínsky múr. Česi nech sa organizujú vo svojej organizácii a Slovaci vo svojej. Slováci, podľa Š. Romana nemajú čo hľadať v Rade slobodného Československa, asi ani v Čs. spoločnosti pre vedu a umenia, a zrejme v nijakej spoločnej československej organizácii alebo inštitúcii. Všetko československé je tabu a pre *„roduverného* Slováka skoro už smrteľný hriech.

Čo si o tom všetkom myslieť? Čo to v skutočnosti chce SKS? Predovšetkým chce „zastupovať" všetkých Slovákov a hovoriť v ich mene, ako keby medzi nami neexistovala prirodzená mnohosť aj protichodnosť názorov a presvedčení, ktoré sa nedajú vtesnať do jedinej organizácie alebo uviesť na jedného spoločného menovateľa. V podstate vychádza SKS z toho, že

„Je velmi dobře možné, že parlamentní cesta se může projevit jako účinnější proces revolučního vývoje ve Španělsku nežli byla v Rusku."

Stalin v doplse Caballerovi, 2. prosince 1936, v Santiago Carillo, Eurocommunism and State, London 1977, p. 124

lógii a politike a — aby bolo naozaj všetko jasné — neprestávajú naliehať na svitorčenie dr. Jozefa Tisu. *Ak sú toto demokrati, tak tento vysoký pojem musí znamenať pravý opak toho, čo v skutočnosti znamená a vždy znamenal.*

Karol Bélák-Berger

DOBRÉ ZAHOVORIL...

všetci dobrí Slováci musia byť za samostatný štát, a že tí, ktorí sú za spoluprácu s Čechmi v jednom štáte, sú zlí Slováci s nečistými úmysly.

Nuž „hovornie za národ" je háklivá vec, z ktorou sa často skrýva nedostatok tolerancie a zjavná snaha nanucovať vlastné názory

Ivan Sviták

SEBEVRAŽDA DEMOKRACIE

K stému výročí narození Jana Masaryka
(Praha, 14. září 1886 — 10. března 1948)

„Košický program odsoudil několik stran bez soudu, bez objektivních důkazů, z politického oportunismu, zatímco stranu, která od začátku své existence sloužila cizím zájmům, vyhradil klíčové pozice jak politicky, tak mocensky. Konec tří stran se ukázal v dalším vývoji poválečného Československa jako bumerang: byl zároveň začátkem konce československého demokratického systému."

Jaroslav Pecháček
Konec Republikánské strany (Reportér, 1986, str.6)

Věnováno Pavlu Tigridovi
Mnichov, 21. srpna 1985.

Poznámka:

„Sebevražda demokracie" byla napsána v létě roku 1985 v Mnichově pro konferenci ve Frankenu, na žádost pořadatelů Opus Bonum. První část tohoto příspěvku pro Franken vyšla v Národní politice 1985 pod názvem „Dobrovolná sovětizace", ale smrt pana Miloše Svobody na podzim 1985 způsobila, že další část už tiskem nevyšla. Zkrácený příspěvek jsem přednesl o rok později na kongresu SVU v Bostonu. Zda byl text použit na konferenci ve Frankenu mi není známo, ale domnívám se, že rozšíření obhajoby Velkého skluzu bylo záměrně znemožněno organizátorem konference Milanem Kubesem. Děkuji profesoru Josefu Kalvodovi, že mi dal příležitost, abych na jeho bostonském panelu o vzniku Československa přednesl tento příspěvek, po němž následovaly osobní, nevěcné útoky některých nekvalifikovaných neodborníků, hájících sebevraždu demokracie jako vrchol státnické moudrosti Edvarda Beneše.
Boston, 21. září 1986.

„Beneš byl ctižádostivý, pilný, mnohomluvný průměr."
Jan Patočka, Co jsou Češi, 150.000 slov, 1985/12/p.29

„Beneš je mazaný, chytrý, ale daleko nevidí."
Podle Zorinova svědectví údajný Stalinův výrok.

Lidé v dějinách

Povrch událostí nás často klame právě proto, že nám chybí historické dimenze, odstup času, jenž nemilosrdně usvědčuje největší státníky z omylů a naopak rehabilituje ty, kteří byli v dějinách okamžiku odsunuti do pozadí nebo zapomenuti. Tak pravda, jež se skrývá za smrtí Jana Masaryka, není otázka, jakou násilnou smrtí zahynul, ale proč se zhroutila čs. zahraniční politika. Za touto lokální událostí, kterou prohlašují za středoevropskou tragédii právě ti, kteří s jásotem přeměnili západní stát v sovětskou gubernii, je skryt globální problém vzniku studené války. Smysl české existence v Evropě není tedy brán v potaz teprve ruskou okupací roku 1968, ale již událostmi kritického desetiletí let 1938 až 1948, kdy za dezorientaci české politiky nebyli zodpovědni cizí mistodržící, ale Češi jako poleno. Říci takovou pravdu, skrytou pod vrstvami liberální a reformistické ideologie, je ovšem stejně nepopulární, jako je naopak vděčné představovat českou emigraci v trpitelské póze — jako oběť blíže neurčené kulturní tragédie blíže neurčené střední Evropy. Kritický přístup k opravdu tragické dekádě našich dějin, v nichž tekla krev a ne inkoust po papíře, nemohou zaujmout liberální demokraté starší generace, aniž by si sypali popel na hlavu. „Extrémisté" vpravo i vlevo však mohou lehce rekonstruovat pravdu, nesdílejí-li a priori apologetická hlediska benešovců. Velký skluz nebyl psán proto, aby byli ospravedlněni sociální demokraté, národní demokraté, agrárníci nebo osobnosti Osuského, Hodži, Bechyně, Feierabenda atd., ani aby byly vyrovnány staré dluhy s Benešem. (Já žádné nemám.) Podivný jev skutečného skluzu se nedá zkoumat, klademe-li otázku „viny" za jednotlivé akce kritické dekády a uniká-li nám tedy nadosobní logika historického pohybu, které tak dobře rozuměl Stalin a jeho žáci. Je paradoxní, že mé názory jsou přijatelné starší vlně emigrace na „pravici", zatím co benešovské skupiny prskají na tři metry. Ale na tom nesejde, protože dnešní mladé generace v Praze stejně kašlou na všechno. Vysvětlit jim, jak došlo ke skluzu, v němž jsou dodnes, má však smysl bez ohledu na to, co si samy oběti skluzu myslí. Kniha Velký skluz není obžalobou ani obhajobou, je to popis procesu.

Historikové dobře vědí, že Jan Masaryk nedělal zahraniční politiku, protože tu dělal Beneš, že nečtidil ministerstvo zahraničí, protože to dělal napřed Ripka a pak Clementis, že se koncepčními a strategickými otázkami zabýval pramálo, protože od toho tu byli Benešovi tajemníci a Smutný. Byl však zahraničním ministrem a negativní úsudky o jeho osobě od Drtiny, Táborského, Smutného a dalších osob, jež byly dost taktní, aby mlčely, nemění nic na této skutečnosti ani na tom, že Jan Masaryk se s Benešem nejednou rozcházel v zásadních věcech. Nejen Beneš sám, ale i Gottwald ho musel dvakrát volat na koberec a varovat ho před „antisovětismem". Jan Masaryk rozhodně nebyl statečný bojovník a podezírat ho z pilnosti nedokázal od doby jeho slavných středoškolských studií ani nejhorší z jeho nepřátel. Přesněji řečeno, byl pilný v činnostech, jež neměly s diplomacií moc společného. Barvitý obraz osobnosti vyplývá z archiválií, jež by se měly otisknout, ale i žijící pamětníci jako Ducháček, Houdek, Papánek, Steinbach, Tigrid by mohli svěřit papíru své vzpomínky. Během skoro čtyř dekád to neudělali, snad proto, že fakta narušují benešovský mýtus a nebyla by příliš lichotivá ani pro Masaryka, ačkoli celkový obraz se tím nezmění.

Jestliže Velký skluz má nějaký podstatný klad, pak je v přístupu k českým dějinám kritické dekády 1938-48, kdy jsou české události viděny jako marginálie procesu vzniku studené války a dělení Evropy a jsou posuzovány kritérii evropských dějin, ne kritérii našich národních zájmů, které exilová londýnská vláda nedovedla ani prosadit ani hájit. Dějiny ji nikdy neprominou, že vlezla ochotně dvakrát do sovětského chomoutu, že naletěla stalinismu jako žádná jiná emigrační skupina a že v kritické situaci konce války naprosto selhala, majíc obě ruce levé. Přirozeně, ze sovětského zajetí nemohla na jaře 1945 mnoho podnikat, jenže proč do této pasti vlezla? Protože **liberálové trpí dědičnou chorobou podceňování dějin a jsou trvale překvapováni neočekávanými důsledky svých vlastních iniciativ a svých nenapravitelných omylů ohledně charakteru byrokratických diktatur.** Dějiny studené války jsou anály této smrtelné choroby demokratických státníků, jejichž osobní šarm a styl přinášejí stejně ambivalentní ba tragické květy, jako diplomacie Edvarda Beneše a Jana Masaryka.

Londýnská exilová vláda přirozeně neprojednávala strategie velmocí, neschvalovala a nezamítala je, avšak její sovětská orientace ji a priori postavila do situace, že implicite spíše než expressis verbis odmítla jiné alternativy. Qui tacet consentire videtur. Benešovy strategické omyly jsou naprosto konsistentní, ale otázka jeho viny je naprosto lhostejná, protože historická fakta se vysvětlují sama; neospravedlňují se motivacemi, s nimiž vstupujeme do dějin, válek nebo k aktům státníka. Londýnská vláda nerozhodovala o strategii vývoje války, rozhodovala však o strategii zahraniční politiky českého státu a rozhodovala katastrofálně chybně. Neutralita v této otázce a snaha držet tyto problémy sub rosa je politicky pochopitelná pro vlnu poúnorové emigrace, ale tyto ohledy už neplatí pro další generace, protože ty si otázku „viny" vůbec nekladou. Důsledky Benešova státnictví postačí vrchovatě.

Sám jsem nikdy nebyl benešovcem, ale nebyl jsem ani v táboře jeho kritiků, protože jsem ho považoval za marginální osobnost a nesdílel tedy s jeho osobou ani naděje ani zklamání. To se změnilo teprve když jsem se ponořil do historických dokumentů ohledně Jana Masaryka a musel přemýšlet o čs. zahraniční akci let 1938-1945, jež se mi začala objevovat v novém světle. Můj původní záměr byl objasnit smrt Jana Masaryka nikoli kriminalistickou studií, ale ukázat, že Masaryk byl oběti krize čs. zahraniční politiky, jež zase souvisí se změnami na globální scéně a začíná Mnichovem, nikoli stávkou v únoru 1948. Teprve když vidíme české dějiny kritických let 1938-1948 v globálních souvislostech, můžeme chápat plně, co se dělo a proč: Prostě řečeno, západní mocnosti mohly vycouvat ze Stalinova náruči, Beneš ne. Ať byl jakýkoli, stal se obětí situace, jež byla mimo jeho kontrolu, což lze říci na jeho omluvu. Zároveň je nutné chápat, že tuto situaci kontinuálně navozoval, aniž mu kdy došla rizika přeměny ČSR v sovětizovanou kolonii. Sine ira et studio, obraz Beneše i Masaryka je tedy značně ambivalentní a poukázat na iluzivní povahu legendární české demokratičnosti je služba pravdě.

Co mě opravdu fascinuje je stereotyp českých dějin, v nichž se naše národní ambice dostávají skoro stále do rozporu se skutečností. Mítme tradičně vysoko, ale rychle nám dojde dech — a pak hledáme viníky. Naopak emigrační svár mě

vůbec nepřitahují a neúčastním se jich. Přirozeně, že skalní přívrženci Benešových omylů budou Velký skluz sabotovat, ale historie rychle antikvuje význam emigračních hádek a dnešní čs. „reálný socialismus" je takovou obžalobou strategické změny Benešovy politiky ve slovanskou, protizápadní orientaci, že o tom už není třeba přesvědčovat ani školní dítě v současné Praze. Dějiny českého národa vznášejí proti Benešovi daleko hroznější obvinění, než všichni jeho kritici dohromady. Neprohráváme dnes jen v politice a v zahraniční orientaci, prohráváme v dějinách. Kdo se tuto pravdu odvážil říci exilu do očí, bude prohlášen za pamfletáře nebo extremistu.

Sebevražda republiky

Stalin — první eurokomunista — chápal výborně taktické nezbytnosti v době lidové fronty, aniž by slevil ze strategického cíle. Zmátl tak své západní příznivce, kteří se domnívali, že se tím Rusko vydalo na demokratickou cestu, ačkoli se ve stejné době odehrávaly moskevské procesy, masové čistky vyvražďovaly Leninovu stranu a sovětské koncentráky se zalidnily miliony obyvatel GULAGu, aniž to kdo zpozoroval. Nové jevy chápal dokonce leckterý liberál jako pozitivní, jako konec revoluční tradice, nikoli jako nastolení byrokratické diktatury. Protagonistou těchto iluzí na mezinárodní scéně byl Edvard Beneš, jehož politika byla „neuvěřitelně krátkozraká" (Vilém Hejl, Svědectví, 1986, p.421), nejen v poválečném Československu let 1945-1948, ale mnohem dříve. Pokud byl Edvard Beneš jako prezident demokratického státu zároveň představitelem humanistické tradice a parlamentárních institucí — a to byl —, pak zůstával kladným symbolem i navzdory svým hrubým chybám. Kritický pohled na jeho rozpornou osobnost a katastrofální politiku nebyl téměř možný, pokud byl jedinou alternativou buď stalinismus nebo fašismus. Teprve historický odstup čtyř až pěti dekád nás zbavil neřešitelné situace, v níž se ocitali právě ti demokraté v západní emigraci, kteří nemohli udržet Beneše jako symbol demokracie, jestliže chtěli být věcní a kritičtí. Proto představitelé „Národní fronty" vždycky odmítali uznat, že oba krachy republiky byly výsledkem Benešových strategických omylů a delegovali zodpovědnost za konec české demokracie na Západ. Sabotovali kritiku Beneše seč mohli a falsifikovali i evidenci — například Nečasovu misi — která prokazuje nesporně poznámkami, psanými Benešovou rukou, že odstoupení pohraničí byla Benešova, nikoli jen Daladierova a Chamberlainova taktika. Kdokoli říkal nebo říká o Benešovi tuto pravdu — Jaroslav Kalvoda, Karel Kaplan, Ivan Sviták — uslyší od benešovských vykopávek standardní „Ukřižuj!". Dnes však už nelze umlčet, zprofanovat a skandalizovat opozici, ačkoli se to od Edvarda Beneše jeho zastánci dobře naučili a nelze zatajit ony dokumenty, z nichž jasně plyne, že v době, kdy londýnská exilová vláda kladla strategické základy poválečného státu, nebyly Benešovy představy jediné. Existovaly další dvě základní koncepce, jež obě zásadně odporovaly liberálnímu středu.

První otevřenou opozici Benešově prosovětskému kurzu formuloval slovenský politik doktor Milan Hodža již v roce 1941, zatím co skryté latentní rozpory mezi oběma existovaly daleko dříve. Byly ještě násobeny ambicemi Štefana Osuského, jenž se s ex-prezidentem rovněž neshodoval — ale jeho stanovisko zde nechme stranou. Milan Hodža se rozcházel s Benešem alespoň ve třech rozhodujících otázkách a dějiny mu daly naprosto za pravdu. Kontinuita republiky byla pro Hodžu především kontinuitou demokratických institucí, nikoli jen hranic. Dále byl správně přesvědčen, že „vnitropolitická choroba" česko-slovenských vztahů se musí řešit a konečně chápal federaci středoevropských států jako samostatný útvar, nikoli jako sféru sovětského vlivu. Beneš tohoto svého hlavního protivníka vyřídil jako podvratný živel, protože byl mylně přesvědčen, že tím vyřídí zároveň druhou alternativní koncepci, jež byla za zavřenými dveřmi připravena komunistickou emigrací v Moskvě. Zde bylo pořadí priorit zcela opačné. Sovětský vliv ve střední Evropě v jakékoli podobě byl rozhodujícím strategickým cílem, „řízená", přesnější říznutá demokracie byla taktickým ústupkem užitečným idiotům a uznání slovenského národa bylo samozřejmostí. Beneš nesouhlasil ani s touto moskevskou koncepcí a přesvědčen, že jeho pozice středu je tak silná, že vyloučí oba extrémy, pravý i levý, stal se ochotně Kerenským našich dějin. Zavedl český stát na cestu dobrovolné sebevraždy demokratických institucí. Pro čtenáře, kteří nejsou zběhlí v ruské historii, dodejme, že kerenština je období, v němž bolševici sbírali síly k úderu nikoli proti carovi, ale proti demokratickým silám. V podmínkách prudkého spádu událostí 1917 trvalo toto období v Rusku jen několik měsíců, během nichž šlo o to, zmnohonásobit síly bolševické strany, jež nebyla schopna provést svou revoluci v dubnu, ale byla schopna ji provést v říjnu. Čs. kerenština trvala skoro tři roky, ale taktika komunistické strany byla stejná, protože Národní fronta nebyla v myslích vedoucích komunistů ničím jiným nežli prozatímní vládou, kterou je třeba svrhnout, nikoli institucionalizovat podle pravidel parlamentního soužití s třídním nepřítelem. Vynikající taktický tah lidové fronty — překlíčené na Národní frontu — byl českými demokraty mylně pochopen jako sovětský ústupek Západu, Evropě, parlamentarismu — protože síla Benešova sebeklamu byla nakažlivá a jeho krátkozrakost vskutku neuvěřitelná, jak nezvratně, ale jen dodatečně prokazují dokumenty Karla Kaplana a Viléma Hejla. Demokraté v ČSR nebyli slabí, ani předem odsouzení, ale nebyli ochotni vidět pravdu, nebránili demokratické hodnoty v krizích jinak než slovy, nedovedli využít své většiny, nebyli organizováni a v rozhodujících situacích nejen nejednali, ale vzdali se bez boje. Klement Gottwald správně přiznal v dubnu 1948, že Beneš sehrál v únoru „pozitivní roli" a že tedy bez něj by se nebyli komunisté dostali do sedla. Hrůzná pravda.

Benešem sponzorovaná koaliční vláda s komunisty — „Národní fronta" — byla sebevraždou naší demokracie, dobrovolnou euthanasií institucí Masarykovy republiky, a pokud se Češi za tuto trapnou kapitolu svých dějin stydí, pak je tento cit oprávněný a odůvodněný. Kupodivu, protagonisté této národní katastrofy se nejen nestyděli, ale spíše diskreditovali kritiky, nechápajíce ani to, že krach české demokracie má obrovský varovný význam právě pro ty dnešní liberály, kteří sdílejí o Gorbačovovi podobné iluze, jaké sdíleli sami o strýčku Joeovi. Dnes je ovšem jasné, že nejsou žádné specifické cesty k socialismu, na nichž by se dala sloučit voda s ohněm, byrokratická diktatura nad lidmi a demokratická správa věcí. Tucet dalších zemí prodělalo zkušenost „kerenštiny", přechodného období k monopolu moci komunistické strany, jež se nezmění, jestliže se firma přemaluje na „demokratický pluralismus" v Nikaragui nebo na vojenskou juntu v Polsku. Koalice s komunisty končí vždy stejně. V oblasti vlády sovětských tanků skončí demokraté v exilu nebo na šibenicích, v západních zemích jsou komunisté vytlačeni do opozice (Itálie, Francie, Rakousko) a tam, kde se nepodaří ani jedno ani druhé řešení, řeší desetiletí občanských válek konflikt zbraněmi, ne slovy nebo politickými prostředky (Čína, Vietnam, Korea, Řecko, Španělsko). Novum posledních dvou desetiletí je v tom, že Sověti dosáhnou svých cílů i bez přímého nasazení vlastní armády (Vietnam, Kuba, Nikaragua), že se v západní Evropě komunisté podíleli na vládní moci ve Francii a v Portugalsku, že některé země od sovětského bloku odpadly (Čína, Jugoslávie, Egypt) a pravicové režimy někdy dokáží vytlačit komunisty z vlády (Egypt, Irán, Indonésie, Chile). Poválečný krach liberálů s komunisty byl umožněn znásilněním zásad Atlantické charty, to jest zásady sebeurčení národů, skutečností, že Západ blahovolně dovolil, aby Sovětský svaz podržel své teritoriální zisky z let 1939-1941, tedy Hitlerovy dary na účet Rumunska, Finska, Baltských republik, Polska, ČSR a že východo- (středo-)evropské vlády nebyly výrazem svobodných voleb a národního sebeurčení. Sovětský svaz podepsal jaltské dohody, aby je obratem nedodržel. V nových okolnostech, se sovětskou armádou na území ČSR, dezertoval prezident Beneš od kontinuity demokratických institucí — ačkoli právní kontinuita jeho vlastního prezidentství byla jeho Lieblingsidee — a velmi krátkozrace dláždil cestu komunistickému monopolu moci. Navzdor exkulpacím, kterými svědomitě zásobují emigrační tisk po čtyřicet let liberálové ve Svobodné Evropě, Svědectví a Radě, Edvard Beneš a jeho přívrženci byli organizátory onoho velikého skluzu českého národa a státu, jenž se zatím nezastavil. Sebevražda demokratické republiky, tento infarkt v srdci Evropy, byl důvodem smrti Jana Masaryka, ať byla jakákoli. O tom, a o ničem jiném, pojednává Velký skluz.

Ohlas Velkého skluzu

Při posuzování Velkého skluzu je třeba vzít v úvahu, že kniha neprošla žádnou autorskou korekturou. Anglický original rukopisu se liší nejen názvem (bez podtitulu Kausa Jan Masaryk) a drobnými chybami, jež vznikly při sazbě, ale zejména aparátem odkazů a citací, který český není otištěn. Autor viděl knihu poprvé teprve několik měsíců poté, co vyšla. Na nedostatky edice poukázal nejlépe Vilém Hejl (Obrys, 1985/3), který knihu věcně charakterizoval jako „studii, jež patří k tomu nejpodnětnějšímu a nejpozoruhodnějšímu, co za několik posledních let česky vyšlo." Smysl knihy pochopil nejlépe Hanuš Hájek (Bohemia, 1985), který v ní viděl varovní západním liberálům a Toni Hegert, který ji charakterizoval jako „eine umfangreiche Vernichtung historischer Legenden" (1986). V anketě Svobodné Evropy ji několik autorů pochválilo jako „skvělou esej", řečeno s Vladimírem Škutinou (Reportér 1985). Některé výhrady Slováků formuloval Peter Questor

(Národní politika, 1985) a slovenský autor pod značkou KH se v Obrysu 1985/4 pozastavil nad používáním adjektiv český, slovenský a československý. Nejde tu o nedbalost, ale o autorský záměr nehovořit za Slováky a vyvarovat se paternalismu, s nímž téměř všichni Češi pojednávali o slovenských problémech. Někdy vznikají s těmito adjektivy obtíže, zejména pokud byl Slovenský štát nespornou právní skutečností — navzdor názorům čs. emigrační vlády v Londýně. Jinde významová mnohoznačnost vede k nepřesnostem — jež značka KH většinou přesně vystihla — ale nikoli k závěrům, jež z nich slovenský kritik vyvodil. Snaha vyvarovat se nálepky „československý" (čs.) vede k jednostrannostem tam, kde by v textu mělo někdy být český a slovenský místo český. Jenže nesnáze opačného druhu vzniknou opět, jakmile vycházíme z předpokladu, že slova vystihují věc beze zbytku. Absurdita nevzniká tedy z nedostatku mých znalostí o dějinách Slovenska — jak se domnívá značka KH — ale z rozporů, které nelze zvládnout žádnou terminologií adjektiv (český, slovenský, česko-slovenský, čs.), protože pojmový rámec sám je nepřiměřený skutečnosti, v níž právní předpoklady byly v rozporu jak s realitou Slovenského štátu, tak se snahami slovenského národa, jež Beneš ignoroval s touž velkopanskou slepotou, s níž se hrbil před Stalinem. Originál je napsán v angličtině, tedy v řeči, kde je smysl detailního rozlišování pro čtenáře téměř úplně ztracen, ale zas neunikne vtip o Edwardu Kennedyovi jako možném prezidentu USA. Terminologická mnohoznačnost a snad i případné nepřesnosti by snad recenzentům nemusely zastřít pravdu, že podstata knihy o skluzu je nepříjemně exaktní. Benešovská emigrace obou našich národů je svorně odhodlána nepříjemnou pravdu umlčet a nepromeškat ani jedno adjektivum, jde-li o možnost pranýřovat narušitele morálně politické jednoty emigračních klik.

Velký skluz je delší esej, česky pokus, německy Versuch, což je platná literární forma od dob Montaigneových, za níž se nikdo nikomu nemusí omlouvat. Tento vyjadřovací způsob je na místě zvláště tehdy, chceme-li složitou otázku vysvětlit širšímu neakademickému okruhu, jestliže nepřístupnost pramenů neumožňuje obvyklou dokumentaci anebo jestliže si autor tuto formu oblíbil. Psal jsem tak asi třicet let a občas rozzuřil ideologické šafáře v Praze i v Paříži. Esej není napsána pro historiky, kteří by chtěli ověřovat aparát odkazů a citací, nejen proto, že to vůbec není historická práce, ale především proto, že původnost přístupu netkví ve faktičitě, jež je známa a doložena stovkami prací, ale v myšlence ohledně smyslu našich dějin ve vidění kritické dekády, v postoji k dobrovolné sovětizaci, kterou zahájil náš národ dobrovolně, čili — dámy prominou obscénní slovo — v interpretaci. Recenzent přehlédl těchto několik slonů v muzeu knihy nejen proto, že má jako benešovec vyvinuté protilátky vůči kritice svého mentora, ale také proto, že se navzdory svému pařížskému pobytu v sousedství existenciálních kaváren obrnil proti poznání, že moderní filosofové nejsou vědci, nechtějí jimi být a nesoutěží s nimi. Jen v intelektuálním zápecí ještě straší představa o vědeckosti filosofie. Velký skluz není žádnou vědeckou prací, je to esej o filosofii českých dějin, nikoli historická studie a recenzent, který se ani nesetkal s centrální myšlenkou, jež knihu ovládá, nestačí na svůj úkol recenzenta. Jako se filosofie nemusí omlouvat vědě za svou existenci, nemusí se filosof omlouvat novináři za to, že čelí absurditě dějin bez institucionálního schválení státem, stranou, klikou, prostě proto, že od dob Kierkegaarda je podstatou filosofování hledání pravdy na vlastní pěst a ručení vlastní existencí za pravdu toho, co filosof říká. Kdyby se byl ovšem pamfletář Kierkegaard předem poučil u Tigrida, nemuselo k nedorozumění dojít.

Tigrid umí měřit dvojím metrem. Když před třiceti lety vydal B. Laušman svou knihu Kdo byl vinen?, Tigrid mu pěkně spočítal jeho hříchy (Skutečnost 1953, 7-8), ačkoli nebyly v kritických dnech února 1948 o nic větší než hříchy Edvarda Beneše nebo Jana Masaryka, s kterým si myslel, že hájí prezidentovu pozici právě tím, že nerezignoval. Zcela opačnou shovívavost projevovali ovšem benešovci k vlastním obhajobám vlastních protagonistů, k Ripkově knize, k Smutného líčení února a k těm, kdo napsali články či knihy na obhajobu vlastních chyb, čemuž se Pavel Tigrid moudře vyhnul. Vynalézt černou ovci v Bohumilu Laušmanovi bylo snazší a mít společného „nepřítele" integruje každou skupinu, dokonce i takovou, která se nedokáže dohodnout ani o klíčích od bordelu. A tak to Laušman schytal za všechny, protože nebyl členem kliky. Čepelem v tu zrádnou hrudí

Recenzentův skluz

„Na liberální straně často vidím nedostatek mravní vážnosti a jakousi povrchnost."

Z parlamentní řeči T.G.M., 26. června 1891

Malér Tigridovy recenze Velkého skluzu je patrně v tom, že autor sám je obětí skluzu mezi benešovským politikem a exilovým novinářem, přičemž jeden koriguje druhého, pokud si vůbec neodporují. Benešovec Tigrid vychází z přesvědčení, že existovala jakási identita Benešových a Masarykových názorů, čemuž odporuje řada faktů, které exilový svědek číslo jedna vůbec odmítá vzít na vědomí. Přirozeně, ministr Jan Masaryk nikdy veřejně nekritizoval prezidenta, protože tak neloajální akt nebyl ani myslitelný, ale to nemění skutečnosti, že se jeho hlediska před a po Mnichovu lišila od Benešových stanovisek. V diplomatickém manévrování kolem federace s Polskem, smlouvy s SSSR a v moskevských jednáních ohledně nové vlády byl Jan Masaryk ponechán ve slepé uličce Benešovy zahraniční politiky. Po válce několikrát vzbudil nelibost Molotova a Gottwalda, byl znovu obětním beránkem Benešových miskalkulací ve věci Marshallova plánu, přípravy květnových voleb 1948 a pak února. Krach této Benešovy politiky, kterou Masaryk oddaně prováděl i proti svému lepšímu přesvědčení, ho zabil, i když nevíme jak. Karel Kaplan viděl v pražských tajných archivech poslední dopis Jana Masaryka Stalinovi, kde je prý formulace, že Masaryk nebude mezi živými, až bude Stalin dopis číst, což by nasvědčovalo sebevraždě. Takový dopis byl uveřejněn i v Jugoslávii, jenže nikdo neví, zda jde o podvrh KGB nebo ne. Jisté je jen to, že jak v Černínském paláci, tak na Hradě a v Sezimově Ústí byly tajné vysílačky, vedoucí na ÚV KSČ, že vše bylo odposlouchávano a že tedy protiakce bylo možno organizovat v minutách, ne v hodinách či dnech.

Konečně se mnoho lidí pozastavovalo nad používáním termínu „český prezident", což prý neodpovídá historickému faktu, že prezident byl československý, ať se to komu líbí nebo ne. Právě naopak, historickým faktem bylo krajně sporné právní postavení rezignovavšího prezidenta, jež nebylo po několik let uznáváno řadou států. Dále byl faktem Slovenský štát, uznaný řadou zemí a bojující ve fašistické koalici, zatím co Benešova teorie právní kontinuity zastírala a stále zastírá tato fakta dějin, jež se dodnes benešovcům velmi nelíbí. Termín čs. prezident pro období války nepředstavuje žádný historický fakt, ale jen politický postulát benešovských liberálů.

Je-li Velký skluz pamfletem, za nějž knihu prohlásil Pavel Tigrid ve Svědectví (1985/15), pak jsem v dobré společnosti, protože filosofické studie s politickým obsahem psali i Sartre a Camus. Termín pamflet je pouze literární nadávka, kterou byli obšťastněni také ti nejzávažnější autoři politické teorie. Prohlásí-li však někdo nějakou knihu, například Velký skluz, za pamflet, neříká tím nic o obsahu, ale mnoho o sobě.

Závěry

Benešovi obhájci vycházejí z nekritické představy, že londýnský exil neměl jiné možnosti, že vývoj čs. republiky byl nezměnitelný a že dějiny se prostě přes nás valily a osudnou krutostí, vůči níž jsme bezbranní. Nesdílím takové hledisko, protože dějiny menších států, než byla ČSR, dějiny Izraele, Finska a Rakouska ukazují, že fatalita dějin neexistuje a že je jen pohodlnou výmluvou nad tím, že si Beneš nedokázal uvědomit katastrofální dosah svých rozhodnutí. Proč i tak inteligentní lidé jako Johannes Bruegel, Ivo Ducháček či Pavel Tigrid, všichni přímí svědci londýnských událostí, podléhají této apologetické iluzi? Odpověď vidím v tom, že tehdejší reálnou alternativu vůči Benešovi poskytovala jen „pravice" (Hodža, Prchala, Osuský) nebo sociální demokraté protisovětského ražení (Bechyně, Jaksch), kteří byli Benešem lehce neutralizováni. Jenže dnes na tom nesejde, protože historie sama vinil Beneše z daleko větších hříchů než všichni pravičáci a levičáci dohromady. Benešovci vedou marné ústupové manévry, které mají popřít i tak evidentní fakta jako Nečasovu misi, z níž vyplývá mimo jakoukoli pochybnost, že myšlenka odstoupit část pohraničí byla Benešovou iniciativou! Jakmile však někdo rekonstruuje skutečnosti podle pravdy, vrhnou se na něj dodnes čeští a slovenští šovinisté jako na velezrádce, prohlásí ho za pamfletáře a národní frontu benešovců a androšovců slaví opět své triumfy v emigračním tisku. Narušitel morálně politické jednoty emigračních klik je pranýřován ve Svědectví, jež bývalo nejlepším emigračním časopisem. Není to však autor Velkého skluzu ani komunističtí historici v Praze, ale dějiny samy, které odsuzují Beneše a ověřují jeho politiku jako sled katastrof, ačkoli si to česká emigrace není schopna přiznat a Benešovi apologeti zastírají ze všech sil, že nejsou schopni se s realitou dějin vůbec vyrovnat. Tatáž mytologie, kterou hájili s vlajícími prapory pět desetiletí, totiž empirický liberalismus, jenž dějiny vždy ignoruje, je dnes na štěstí tak prolíknutou myšlenkovou výzbrojí, že už se jim nepodaří to, co se dařilo půl století — totiž zastřít hrůznou skutečnost, že liberální demokrat Edvard Beneš byl pravým architektem politiku jako sled katastrof, ačkoli si to česká emigrace není

sovětizace a krach demokratických institucí. Chápu, že je to pro Tigrida, Ducháčka a mnoho dalších oddaných demokratů nesnesitelná myšlenka, ale míra pravdy je neúprosná i když může být nesnesitelná. Nemusíme si ani vysvětlovat, co tato československá lekce znamená pro dnešní evropskou politiku. Kéž by bylo možné, abychom touto myšlenkou, shrnutou v závěru Velkého skluzu, dokázali oslovit dnešní západní Evropu, jež pracuje na svém zániku s touhou svědomitou pracovitostí, jež kdysi vyznačovala Edvarda Beneše a dodnes vyznačuje všechny hrobaříky, kteří postupně ztrácejí absolutně všechno, ačkoli to chápou stejně málo jako Beneš neblahé paměti! Evropská a německá scéna se bude podstatně měnit

NĚCO JO, NĚCO NE!

VELETOČE

Veletoč je náročný sportovní výkon. Bylo by lichotkou, kdyby *Jaroslav Pecháček* považoval mé přednášky v Bostonu (září 1986) za obdobné myšlenkové výkony. Avšak ve svém dopise (NP 12/1986) používá termínu v politicky hanlivém smyslu, když se zmiňuje o mé knize *Velký skluz*. Odborníkem na naše národní veletoče byl *Edvard Beneš*, architekt zkázy čs. demokratických institucí, jenž uvedl stát na cestu dobrovolné sovětizace. Většina poúnorových emigrantů sledovala jeho krátkozrace sebevražednou linii za války i před únorem a nerada slyší kritické výhrady k Benešově a jejich vlastní historické blamáži, v nichž se demokraté stali souputníky Stalina a pak rekonvertovali k demokracii v sledu pozoruhodných veletočů. Jejich vlastní sovětizační zahraniční politika za války a zašmelení demokratických principů v národní frontě — jež trvá dodnes — je trapným historickým faktem. Jak uniknout kritice? Zostuďte kritika! — Pecháček používá dvojího metru na sebe a svého přítele Bohumíra Bunžu a jiného metru na své domnělé protivníky. Také mne spojil s polemikou Kalvody z Bunžou, s níž nemám nic společného. Pecháček sice nemůže vyvrátit Kalvodova fakta a problematický postup svého přítele před volbami 1948, ale může napadnout Svitáka za *„obdobný případ,"* který si vymyslel. Jaroslav Pecháček mne prý *„zažil na jedné diskusní sešlosti v Praze před volbami"* jako *„bojovníka za stalinský řád"*. To snad asi plete s Radeckým protože jsem se žádné takové schůze před volbami 1948 nezúčastnil. V letech 1945-1948 jsem byl předsedou sociálně demokratických studentů v Praze, členem předsednictva Svazu vysokoškolských studentů za sociální demokraty a usiloval jsem o nezávislou linii. O této činnosti se dochovaly desítky článků. V únoru 48 jsem odmítl vyučování studentů z vysokých škol, nejsem podepsán na jediném vyučovacím dekretu, resignoval jsem na své funkce a vynořil se v klasické filozofii, kde jsem setrval sedm dalších let.

Nikdy jsem nebyl zastáncem Benešovy politiky, jeho strany a jeho politického oportunismu a vydržel jsem se zásadami sociální demokracie čtyřicet let. Nedotáhl jsem to tedy na benešovské veletoče — od Kramáře k Stalinovi a zpět — a na politické hrazdě jsem ve srovnání s benešovci amatér. Pravý přeborník na mnohonásobné veletoče, *Pavel Tigrid*, se nad *Velkým skluzem* rozzlobil ještě víc.

Ivan Sviták

Breschnew-Verwandter in Haft

igl MOSKAU, 3. Februar. Der Schwiegersohn des ehemaligen sowjetischen Staats- und Parteichefs Leonid Breschnew, Jurij Tschurbanow, ist wegen Bestechlichkeit verhaftet worden. Das bestätigte am Dienstag der Sprecher des sowjetischen Außenministeriums, Gennadij Gerassimow, vor der Presse. Generaloberst Tschurbanow war ab 1975 für zwei Jahre Chef der Politverwaltung der inneren Streitkräfte des sowjetischen Innen-

Militärreform und dann erster stellvertr. Kopf des Zentralkomitees. Der 2k kandidat seit 1986 beim Kongreß 1981 wählte ihn zum

er

Millionen vom Steuerzahler

Politiker mögen wegen des Ausgangs der Bundestagswahl noch eine Zeitlang jammern. Die Schatzmeister der Parteien hingegen besitzen Grund zur Freude. Beim Bund liegen jetzt 226 453 340 Mark für sie bereit, über eine Viertelmilliarde. Die Rechnung bezahlt der deutsche Steuerzahler. Er hat diesen Betrag nicht aus Begeisterung über den Wahlkampf zur Verfügung gestellt, sondern weil ihn das „Gesetz über die politischen Parteien" dazu zwingt.

Für jeden Wahlberechtigten in der Bundesrepublik kassieren die Parteien fünf Mark. Ursprünglich waren es nur 3,50 Mark gewesen, für die Wahl 1983 hatten sich die Parteien durch Bundestagsbeschluß dann schon 4,50 Mark genehmigt. Damit sollen nach dem Wortlaut des Gesetzes „die notwendigen Kosten eines angemessenen Wahlkampfs" finanziert werden. Die Kostenerstattung dürfte indessen über das hinausgehen, was die Parteien für Werbespots, Saalmieten, Wahlkampfplakate und kostenlos verteilte Eiskratzer ausgegeben haben.

Berechnet wird die Fünf-Mark-Pauschale nicht nach Wählern, sondern nach Wahlberechtigten. Auch wer nicht gewählt hat, ist also mit fünf Mark dabei. Hier haben sich die Parteien per Gesetz gegen eventuellen Bürgerunwillen vorsorglich abgesichert. Das ist nicht in allen westlichen Ländern so. In den USA beispielsweise antwortet der Steuerzahler auf dem Formblatt seiner Steuererklärung mit „Ja" oder „Nein" auf die Frage, ob er damit einverstanden ist, daß ein Dollar seiner Steuerschuld für die Wahlkampffinanzierung aufgewendet wird.

Die runde Viertelmilliarde, die den 45 290 668 bundesdeutschen Wahlberechtigten entspricht, wird prozentual auf die Parteien umgelegt, wobei alle, die weniger als 0,5 Prozent der Stimmen erhalten haben, leer ausgehen. Durch den Wegfall von insgesamt 0,9 Prozent jener Stimmen also, die bei der Wahlkampfkostenerstattung nicht zu Buche schlagen, erhöht sich der prozentuale Anteil der übrigen Parteien gegenüber ihrem Anteil an den gültig abgegebenen Stimmen geringfügig. Den Sprung über die 0,5-Prozent-Hürde hat neben den im Bundestag vertretenen Parteien nur die NPD geschafft. Ihr Stimmenanteil ist von 0,24 Prozent im Jahr 1983 auf 0,6 Prozent gestiegen. Eine Summe zwischen 1,3 und 1,4 Millionen Mark an Steuergeldern wird folglich in die Kasse der rechtsradikalen Organisation fließen.

Von den im Bundestag vertretenen Parteien sahnt die SPD — CDU und CSU legen jeweils eigene Rechnungen vor — den Löwenanteil ab. 83,8 Millionen Mark bekommen die Sozialdemokraten erstattet — die Kosten des Wahlkampfs auf Bundesebene gab Parteisprecher Eduard Heußen mit „etwas über 50 Millionen" an. Die CDU, deren Wahlkampf die Bundespartei nach Angaben Generalsekretärs Heiner Geißler „zirka 40 Millionen" gekostet haben soll, kassiert 78 Millionen aus Steuermitteln. Der Schwesterpartei CSU stehen noch einmal 22,2 Millionen zu. Der FDP — noch immer unter Verschuldung leidend — werden 20,6 Millionen Mark überwiesen. Sie könnte sich dabei durch ihren relativ sparsamen Wahlkampf (angeblich sechs Millionen Mark) gesundgestoßen haben. Die Grünen erhalten rund 18,8 Millionen Mark an „Staatsknete". Für einen vergleichsweise spartanischen Wahlkampf will der Bundesvorstand nur 2,5 Millionen Mark aufgewendet haben. 20 Prozent der Wahlkampfkostenerstattung, also rund 3,7 Millionen Mark, will der Bundesvorstand der Umweltpartei behalten, den Rest an die Landesverbände weitergeben.

Nur an Hand einer detaillierten Analyse der Parteifinanzen ließe sich ausmachen, welche Partei-Organisationen jeweils in Bund, Ländern, Bezirken und Kreisen welche Summen für den Wahlkampf aufgewendet haben. Fest steht nur das Volumen der Kostenerstattung. Die Parteien schöpfen darüber hinaus aus dem Wahlkampfkostentopf der Europawahlen. Auf Landesebene kommt noch die Kostenerstattung für Landtagswahlkämpfe hinzu. Im Wahljahr 1983 beispielsweise kassierten die Schatzmeister folgende Gesamtbeträge: CDU und SPD je 125 Millionen Mark, CSU 36 Millionen, FDP 17,4 Millionen und Grüne 13,7 Millionen Mark. Als Geldgeber ist der bundesdeutsche Steuerzahler — ob er mag oder nicht — stets mit von der Partie.

Sprecher der Hoechst AG erläuterten, daß es praktisch weltweit kein einziges Medikament ohne Nebenwirkungen gebe. Bei jedem Präparat müßten stets Nutzen und Risiken gegeneinander aufgewogen werden.
Dem Unternehmen seien sieben Todesfälle bekannt, deren Zusammenhang mit der Einnahme des Wirkstoffes Nomifensin möglich oder wahrscheinlich sei. Seit 1976 wurden mit den vor einem Jahr aus dem Markt genommenen Präparaten Alival und Psyton etwa 15 Millionen an Depressionen leidende Patienten behandelt.

JDU DO TOHO, DO TOHO, DO TOHO!

Hoechst klagt gegen den WDR

kli FRANKFURT A. M., 2. Februar. Das Pharma-Unternehmen Hoechst AG1259 den Westdeutschen Rundfunk (WDR) wegen des von ihm am 27. November 1986 im ARD-Programm ausgestrahlten Fernsehfilms „Gesucht wird ... eine Todesursache" vor dem Frankfurter Landgericht auf Widerruf beziehungsweise künftige Unterlassung „unwahrer Behauptungen und beleidigender Vorwürfe" verklagt. Wie Vorstandsmitglied Hansgeorg Gareis am Montag in Frankfurt erklärte, will das Unternehmen auf diese Weise gegen die Rufschädigung vorgehen, die ihm mit diesem Film zugefügt worden sei.

In dem Film sei, wie Gareis erläuterte, der Tod einer Patientin wahrheitswidrig auf die Einnahme des Hoechst-Präparates Alival zurückgeführt worden. Außerdem sei es unwahr, daß mindestens 100 Menschen durch den in diesem Medikament sowie in dem Präparat Psyton enthaltenen Wirkstoff Nomifensin zu Tode gekommen seien und 10 000 Menschen schwerste Gesundheitsschäden erlitten hätten. Ferner soll dem WDR-Redakteur und Autor des Films, Gert Monheim, sowie dem Berliner Pharma-Kritiker Ulrich Möbius untersagt werden zu behaupten, der Vorstand des Unternehmens „gehe über Leichen, wenn es ums Geld geht".

I NEONACISTI!!!

Moravská keramika na plátnech H. Bosche

Loštice, malé městečko v severomoravském kraji ležící na řece Třebůvce, prosluly ve středověku jako střediska hrnčířské výroby zhotovující charakteristickou keramiku lehkých pórovitých pochutin. Nejvyšší rozmach výroby byl v 15. a 16. stol. a výroba skončila na počátku 20. stol.

K objevu slavné, ale zapomenuté kapitoly loštických dějin došlo před sto lety, když místní stavitel K. Hladík náhodně narazil ve městě odpadní střepiště a vyzvedl z něj 140 štíhlých pohárů, v té době neznámých tvarů. Zaujal jej zejména zvláštní povrch. Zpočátku myslel, že se jedná o defektní kusy, ale po mnoha diskusích dospěli badatelé k závěru, že se jedná o záměr hrnčířů imitovat v levném materiálu drahé skleněné poháry s povrchem pokrytým bradavkami. Výroba vysoce módního zboží začala počátkem 15. stol., kořeny však sahají až do doby slovanské, do 10. až 12. stol. Jak dokládají archeologické výzkumy prováděné v Mohelnici, hrnčíři tehdy přidávali do hlíny na nádoby tuhu, aby zvýšili jejich odolnost při přípravě jídel na otevřených ohništích. Při vyšších teplotách docházelo k vytváření drobných puchýřků na povrchu nádob. Laboratorní zkoušky prokázaly, že bradavčité puchýřky vznikají expanzí oxidu železitého (FeO), obsaženého v tuhové surovině těžené ve Výchozech u Svitav. Vápenec, za teplot vyšších než 1100 st C, Zpočátku byla tato vlastnost považována za vadu, později ji začali hrnčíři záměrně využívat. V této době se také střediska hrnčířské výroby přesunula do Loštic, malého městečka na panství náležejícímu k hradu Bouzovu.

Řemeslníci bydlení v Loštických v usedlostech, které se soustřeďovaly okolo náměstí. Každá usedlost byla tvořena obytným domem, lehkou zrubovou stavbou sloužící jako dílna, pecí na pálení keramiky, dalších výrobních zařízení a střepiště rozkládajícího se v zahradách.

Ve střepovišti se v Loštických vyvrhly tři základní druhy keramiky. Z hlíny těžené v bezprostředním okolí města řemeslníci zhotovovali veškeré hrnce s uchem, které po vypálení měly šedavou barvu. Z jemně kaolinitické hlíny těžené u Masnice vzdálené asi kilometr od Loštic se vyráběla jemná keramika bělavých odstínů, zejména džbány nebo štíhlé pohárky, estetický účinek zvyšovaly červeným malováním povrchu. Nejvíce prosluli v celé střední Evropě si však získaly právě nádoby s povrchem pokrytým puchýřky. Štíhlé poháry s okrajem ve tvaru číšek se začaly vyrábět někdy počátkem patnáctého století a po husitském válkách začaly dobývat trh poháry s věncem oušek na podhrdlí. Vyráběly se zhruba ve dvou základních obměnách, s válcovitým nebo kónickým hrdlem, počet oušek se pohyboval od šesti do osmnácti.

Je zajímavé, že množství údajů získaných o loštickém hrnčířství archeologickými výzkumy neodpovídají písemným pramenům. Těch je pro dobu do třicetileté války poskrovnu a nepřekvapí nás, že první zprávy pocházejí až z let 1481—1486, tedy zhruba sto let po zahájení specializované výroby. Právě je označení „hrnce loštické" užito v tzv. chrudimském privilegiu určujícím poplatky za dovoz zboží do města. Na další detailnější zmínky si však musíme počkat až do 16. stol. Majitel města Václav Haugvic v listině z 24. dubna 1545 srovnal hrnčířům v Loštických a Pavlově nestejnou dávku hrnců a v roce 1567 při prodeji vsi Střítěže a Svinova vymohl pro loštické hrnčíře bezplatné těžení hlíny zvané „železnice" u Svinova. Právě tato hlína přidávaná do hlíny nádob vyvářela na povrchu charakteristické puchýřky.

Z roztroušených písemných zmínek skrytých povětšinou v krásně česky psaných a dobře dochovaných pozemkových knihách města Loštic vyplývá, že někteří hrnčíři dosáhli poměrně slušného bohatství a častý výskyt jmen Hrnčíř, Hlína dává tušit, že oni sami nebo jejich předkové pracovali jako hrnčíři, nebo se zabývali příbuznou hlínou.

Stříbrné a elegantní poháry s věncem oušek na podhrdlí si získali pevné místo na trzích střední Evropy, velká kolekce se jich nalezla na hradě Budíně, mnohé z nich byly dále zdobeny stříbrným kováním a nepřekvapí nás, že nalezneme také jeho vyobrazení na obraze známého malíře Hieronyma Bosche.

Metropole zhlížející se v Dunaji

Když člověk přijede do Vídně a vystoupí na Südbahnhof, prvním vjemem, který jednoduše nelze nárazu nepocítit, je jakási zvláštní nakyslá vůně smogu. Se smogem se samozřejmě setkáte také například v Budapešti, v Praze a nebo v Kolíně nad Rýnem či v Paříži. Než přece, ve Vídni je smog jakoby trochu jiný, takový zvláštní, jakoby trochu naparfémovaný, nechcete-li říct trochu sentimentální. Za prvé je Vídeň v našich myslích už předem, tedy před každou návštěvou, utkvělá pod štítkem starých, nenávratných časů a odvanutého valčíkového rytmu. Když alespoň na chvilku zasednete v takovém Grinzingu, tedy na severozápadním okraji města ve čtvrti malebných hospůdek, v nichž se kromě početného turistického národa setkávají zejména vídeňští pamětníci, docela určitě znovu podlehnete kouzlu mazlivého šramlu a brnkajících citer.

Za druhé je pro nás Vídeň stále zajímavá už svými jmény. A to bychom ani nemuseli do Vídně jezdit, pokud bychom se chtěli projít třeba Pražskou ulicí, Táborskou ulicí a mnoha podobnými. Budete-li mít někdy trochu času nazbyt, zastavte se na hlavní poště v Praze a nahlédněte do Vídeňského telefonního seznamu. Ve třech veletlustých knihách se to dobře z poloviny hemží českými příjmeními, mnohdy i s adresami, kde se vyskytují české ulice. Mohu-li být konkrétnější, tak Novákové, Nowakové či Nowackové jsou v seznamu na devíti sedmi hustě potištěných stranách, Benešové s háčkem i bez háčku jsou dokonce na osmi stranách, stejně jako Beranové s Beránkem. Na osmi stranách jsou rovněž Blažkové, Blažekové, Blaschekové a Blažíčkové. Dvořákové a Dworzakové jsou na pěti stranách. Jsou tu přečetní Blahové i Bláhové, Brabencové i Brabenetzové, Čechové, Čermákové, Černíkové, Černí — a kdybychom otevřeli prostřední svazek, našli bychom Oženíly a na konci posledního svazku pak houfy Vrbců, Vránů, Vrbů, Všetečků, Zmeškalů, Zlámalíků a třeba Železných.

Má maminka mi častokrát vyprávěla, jak v dávných časech, kdy ještě se svými rodiči bydlela ve Vídni, aby ušetřili za tramvaj, chodili z jednoho vídeňského okresu do jiného okresu, a to třebas i z jednoho konce Vídně na opačný konec, dejme tomu z Rudolfsheimu až do Floridsdorfu, což představovalo pěkně slapání, takových dobrých sedm, osm kilometrů. Ale oni, krátice si účelně cestu, řezali ulice, jak maminka říkávala, a navštěvovali o nedělích pravidelně své bratry a sestry, bratrance a tetičky. V ve všední dny na nákupy se chodívalo také pěšky. Na nákupy do konzumu se však jezdívalo s přiručním vozíkem. To byl takový malilinký žebříňáček s ojičkou pro dvě osoby, ty se zapřáhly a vozily si z konzumu domů homole cukru a podobné tehdejší zboží. Za první světové války i delší čas po ní ovšem ve Vídni měla homole cukru vyšší kurs než homole zlata. Ale to se naši už stěhovali zpátky do Čech a na Moravu, aby ve Vídni, zřejmě na věčnou památku, zanechali česká proletářská jména.

O tom všem přemýšlím, když se procházím v blízkosti Svatoštěpánského dómu ulicemi Graben nebo Kärtner Strasse v luxusním centru města, anebo o kousek dál v nejživější obchodní tepně Mariahilfer Strasse. Jména sice zůstala, dostala se dokonce až do vlády, spolkovým kancléřem je nyní Franc Vranicky, ministrem financí Ferdinand Lacina, ministrem vnitra Karl Blecha a například prvním náměstkem vídeňského starosty Erhard Busek, tentokrát bez háčku. Avšak dnešní Vídeň, to už je přece jen trochu jiná kapitola, než jak tomu bylo za starých časů.

Předeším je dnes Vídeň už větší než Praha, ačkoli bývaly doby, kdy tomu bylo naopak. Dnešní Vídeň má jeden milión osm set šedesát tisíc obyvatel a je tedy nejhustěji osídlenou spolkovou zemí. Ano, Vídeň je vlastně nejmenší spolkovou zemí Rakouské republiky a zároveň jejím

hlavním městem na rozloze čtyř set patnácti čtverečních kilometrů. Ale rozdíly mezi dnešní a starou Vídní nejsou samozřejmě jen vnější a očividné, třebas jde jistě o rozdíly nezanedbatelné.

Už tu asi nikdo neřeže dlouhé kilometry ulic pěšky, ale jezdí pohodlnou rychlodráhou či nově vybudovaným metrem, i když při výrazné nezaměstnanosti a vysokých životních nákladech většina lidí začala znovu urputně šetřit. Změnily se ovšem i způsoby šetření, například už jen v tom, jak a kolik si může dnešní Vídeňan na rozdíl od dřívějšího dopřát volného času a vůbec relaxace, jak se nyní říká. Takže ani ten popsaný vídeňský Prater s proslulým otáčejícím se mamutím kolem už není tím, čím bývал za stara, kdy se do velkého zábavního parku v blízkosti Dunaje chodilo málem víc než domů.

V nynější době se často říká, že lidé už tak nedržíí pohromadě, jako kdysi. A ve Vídni, jak jsem naznačil na vlastním rodinném příkladu, tato soudržnost měla vždycky hluboké kořeny. Třebas tu tolik Čechů splynulo s německy mluvícím živlem, přece jen se všichni beze zbytku vydávali polykat dlouhé pěší kilometry, aby se potěšil bratr s bratrem a sestrou. Konec konců nepřímým důkazem uvedené tradice jsou až do dneška vycházející Krajinské noviny aneb jak zní jejich název Časopis pro přátelství, svébytnost a svornost. Majitelem a vydavatelem tohoto listu je Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku. — Ó, ty milá vlasti vzdálená, kolébko v mém mládí miłená, jak velká radost kyne se mnou, že tě mohu spatřit zas jednou. —

* * *

Současná Vídeň je vedle New Yorku a Ženevy dokonce stálou hostitelkou některých specializovaných institucí OSN a kromě ještě jiných organizací tu působí například také Mezinárodní agentura pro atomovou energii. Každý, kdo navštívil současnou Vídeň, neopomene si prohlédnout UNO-CITY, superkomplex moderních budov OSN s velkou kongresovou halou na místě zvaném Donaupark na poloostrově mezi Novým a Starým Dunajem. Vídeň je přitažlivá jistě i v mnoha dalších směrech — svým Schönbrunnem, svou operou a koncertním životem, svým chlapeckým sborem zvaným Wiener Sängerknaben, parádními fiakry i proslulou Španělskou jezdeckou školou. Muzea, divadla, koncertní a literární kavárny, přemnohé galérie, luxusní restaurace, půvabné vinařské město Klosterneuburg a exotické safari Gänserndorf v těsné blízkosti velkoměsta — tady všude se rychle otáčejí kolečka turistického ruchu. Upozorňují na sebe ovšem jiným rámusem, než jak rámusil žebříňáček našl babičky.

(RED. ZKRÁCENO)

Kde je kolébka čínské civilizace?

Čínská civilizace je nejstarší kulturou s nepřetržitým vývojem v lidských dějinách. Objevy, k nimž došlo na několika místech v západní polovině provincie Liaoning v severovýchodní Číně v posledních několika letech, však posunují čínské dějiny o 1000 let dále do minulosti — ještě před první (bájnou) dynastii Sia (2100—1600 př. n. l.).

Nalezliště na hranici mezi okresy Ťjan-ping a Ling-jüan, asi 300 km od Pekingu, leží ve středu tzv. hongšanské kultury z pozdní doby kamenné. (Název je odvozen od jména nalezliště v Mongolské autonomní oblasti, kde byly v r. 1935 provedeny první výkopávky této kultury.) V r. 1979 byl odkryt obětní oltář, když prudké deště odplavily okolní půdu. V r. 1983 bylo ve vzdálenosti 50 km objeveno šest skupin kamenných hrobek s chrámy neznámé bohyně. Testy s uhlíkem 14 prokázaly, že stavby pocházejí z doby před 5000 lety.

Ve východní části naleziště byly metr pod dnešní úrovní půdy v blízkosti velkého oltáře objeveny zbytky dvou keramických sošek nahých žen (chybějí jim hlavy a ruce), což naznačuje, že tato místa byla tehdy obydlena matriarchální společností. Podobné figurky jsou známy z Evropy (to nás všeobecně Venušek), v Číně však byly objeveny poprvé. Jsou 5 a 5,8 cm vysoké a představují těhotné ženy. Někteří archeologové se domnívají, že jde o bohyni zrození a bohyni úrodnosti, jiní mají za to, že figurky byly používány během obětních obřadů.

Další nález, 22,5 cm vysoká hlava hrnivě se zelenavě modrýma očima, připomíná svými rysy vzezření dnešních obyvatel severní Číny (někteří mají znečnou příměs mongolské krve). Způsob, jímž byla keramika vypálena, je v podstatě způsob dodnes používaný. Kromě toho byla hrobka, odkrytá v blízkosti chrámu, obklopena mnohými hrobkami s mnoha nejrůznějšími náhrdelníky, náramky, malovanou keramikou a jinými ozdobnými předměty. Mezi nimi vynikl výrazně vyřezávaný nefritový drak. Také keramika, určená k náboženským účelům, např. proslavená vícehlavá kadidelnice a střepy o tloušťce 1,3 cm, nese charakteristické znaky hongšanské kultury.

Dvě stavby mají široký chrám, oltář i hrobky tvoří komplex rozložený kruhovitě na ploše asi 50 km. Rozmístění odpovídá čtyřem, chrámu a hrobek připomíná pekingský chrám Tai, oltář Chrámu nebes a hrobky dynastie Mingů. Všechny odkryté stavby jsou umístěny na pahrbku osa jako stavba jsou umístěny na pahrbku osa jako dva křídla. Některé oltáře jsou kulaté, jiné hranaté, což odpovídá staré čínské víře, že nebesa jsou kulatá a Země hranatá. Struktura chrámu a umístění hrobek naznačují rozlišování vyššího a nižšího postavení. Nálezy jsou rovněž důkazem, že původní stavob už používali přírodní jevy a totemy, nýbrž dosáhli vyšší kulturní úrovně. Panuje se zdá máta pravděpodobné, že by tak rozsáhlé stavební dílo mohl vybudovat malý kmen. Odcházejí archeologové k závěru, že jde o stopy společenské a politické činnosti rozsáhlého státu. Pokud by se potvrdila domněnka, že pod povrchem chrámového náhrobku, jak je větší než fotbalové hřiště, je rozsáhlý hrad, byl by to jen další důkaz této teorie.

Nálezy jsou o to významnější, že potvrdí pozdní domněnky o mistrovské civilizaci. Až dosud se mělo totiž za to, že její kolébkou byla střední povodí Žluté řeky. Známý archeolog Su Ping-či tvrdí, že nálezy posledních tří desetiletí dokazují existenci dvou kultur v předhistorické Číně: tzv. kulturu centrálních oblin a tzv. kulturu severní. Obě sice vykazovaly některé rysy shodné, lišily se však natolik, že je třeba považovat je za samostatné.

Nové nálezy v Liaoningu představují, jak se zdá, vrchol hongšanské kultury. Jejich stáří musí k přehodnocení dosavadní teorie, neboť prokáže-li se tato etapa definitivně, bude nutno považovat za kolébku čínské civilizace tuto oblast. Ve výkopávkách se pokračuje, takže v muzeu, jež tam má být zřízeno, se možná v následujících letech budou moci návštěvníci seznámit s dalšími překvapivými důkazy vyspělosti předhistorické Číny.

Divizní cvičení vojsk ČSLA

(čtk): Podle sdělení ministerstva národní obrany ČSSR se ve dnech 2.—6. února 1987 v prostoru Cheb, Jáchymov, Děčín, Liberec, Mělník, Planá u Mariánských Lázní uskuteční plánované dvoustranné divizní taktické cvičení vojsk ČSLA. Cvičení bude řídit velitel Západního vojenského okruhu. Jeho cílem je zdokonalit vojska a štáby ve vedení obranného boje v zimních podmínkách. Zúčastní se ho vojska v celkovém počtu 17 500 osob. Konání cvičení bylo v souladu se Závěrečným dokumentem Stockholmské konference oznámeno všem signatářským zemím Závěrečného aktu helsinské konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Byli na ně pozváni pozorovatelé všech účastnických států KBSE.

Jak s rekreačními poukazy

(čtk): Mnozí pražští odboráři tráví nyní svou zimní dovolenou na Šumavě, Vysočině, v Tatrách, Beskydech, Mariánských Láznich, ale i v SSSR, Itálii, Maďarsku a v dalších rekreačních zařízeních ROH. Jen v uplynulém pětiletí odborové organizace v Praze pro své členy odebraly 270 354 poukazů na domácí a 38 720 poukazů na zahraniční výběrovou rekreaci. Od roku 1981 je zavedeno rozdělování rekreačních poukazů s použitím výpočetní techniky. Při stanovení jejich počtu se přihlíží k místům zhoršeného životního prostředí, ke společenskému významu, pracovním podmínkám a vícesměnnému provozu v jednotlivých odvětvích odborových svazů.

CELÁ ČSSSSSSSR NA REKREACI..!

Frau mit vier Nieren

MADRID, 1. Februar (dpa). Eine 54jährige Spanierin versucht seit Jahren vergebens, eine ihrer insgesamt vier Nieren zu spenden. Da bisher alle ihre Angebote wegen Unverträglichkeit zwischen Spender- und Empfängerniere abgelehnt worden waren, hat Flor Salazar aus der Provinz La Rioja nach einer Pressemeldung vom Sonntag sogar eine Annonce aufgegeben.

Daß die Mutter von drei Kindern vier voll funktionsfähige Nieren hat, wurde vor neun Jahren bei einer Blasenoperation entdeckt. Obwohl ihre Familie wegen des damit verbundenen Risikos von der Idee, eine Niere abzugeben, nicht begeistert ist, läßt sich die Frau nicht davon abbringen.

JINÉ ORGÁNY NA V RELACI...

Dieb zum Tode verurteilt

MOSKAU, 1. Februar (dpa). Zum Tode durch Erschießen hat das Oberste Gericht der Sowjetrepublik Ukraine den Kommandeur der Militärwache des Automobilwerks „Kommunar" in der Stadt Saparosche, N. Gordienko, verurteilt. Der Mann habe rund 678 000 Rubel (1,9 Millionen Mark) aus der Kasse des Autowerks gestohlen, teilte die amtliche Nachrichtenagentur TASS am Wochenende mit.

Gedicht über Stalin fordert Aufdeckung der Verbrechen

MOSKAU, 30. Januar (Reuter). Nach dem Film „Reue", der sich mit der Stalin-Herrschaft beschäftigt, ist jetzt in der Sowjetunion ein Gedicht veröffentlicht worden, in dem dazu aufgerufen wird, die Bevölkerung über die Verbrechen während der Herrschaft des früheren Parteichefs aufzuklären. Die Monatszeitung „Snamya" veröffentlichte in ihrer jüngsten Ausgabe das Gedicht mit dem Titel „Kraft der Erinnerung". Das aus den späten 60er Jahren stammende autobiographische Werk von Alexander Twardowski spricht von einem „Wüten des Bösen" während der Stalin-Zeit.

Weiter heißt es, der stalinistische Terror habe viele Leute dazu gebracht, sich wie Bestien zu benehmen und ihre Eltern und Freunde zu verraten. Während der Regisseur des surrealistischen Filmes, Tengis Abuladse, es ablehnt, zu sagen, daß Stalin Thema seines Filmes ist, handelt das Gedicht direkt davon.

PAVKA KOHOUT BY HÉL DÁT DO REEDICE SVOJE STALINOMILSKÉ ÓDY... („STALINE! LÁSKO!!") A SLOŽIT NOVÉ NA OSLAVU STAROSTALINSKÉ GARDY: HUSÁKU! BIČÁKU!! INDRO!!! LÁSKY!!!!

Polnische Währung abgewertet

Die polnische Landeswährung, der Zloty, wird ab sofort um 19,5 Prozent gegenüber dem amerikanischen Dollar abgewertet. In Zukunft ist somit ein US-Dollar 240 Zloty wert.

Westdeutsche Filmwoche in der CSSR

BONN. Im Gegenzug zu einer tschechoslowakischen Filmwoche in München und Stuttgart im vergangenen Jahr wird die Bundesrepublik in einer westdeutschen Filmwoche vom 28. Januar bis zum 6. Februar in Prag und Bratislava sechs Filme zeigen. Nach Angaben des Auswärtigen Amtes in Bonn sind darunter „Die Grünstein-Variante" (Regie Bernhard Wicki, Bundesfilmpreis 1985) und der Klamaukfilm „Didi und die Rache der Enterbten" von Dieter Hallervorden. dpa

Bosch prophezeit Becker eine kurze Karriere

Eine kurze Tennis-Karriere prophezeit Günther Bosch, der ehemalige Trainer und Mentor von Boris Becker (Leimen), dem zweifachen Wimbledonsieger. In einem Interview mit der „Welt am Sonntag" erklärte Bosch: „Boris verbraucht in jedem Spiel unheimlich viel Konzentration und Willenskraft. Ich glaube, er wird nicht lange Tennis spielen."

TO SE ŘÍKALO UŽ DÁVNO...

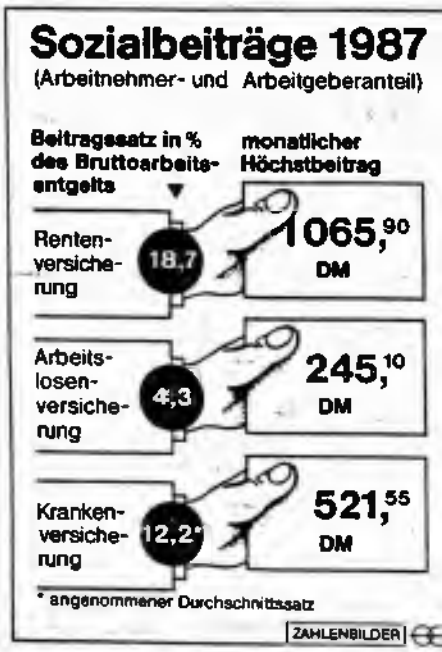

Neonazis planten neue Partei

Polizei nahm bei Treffen in Berlin 104 Personen fest

BERLIN, 1. Februar (dpa). Rechtsextremisten wollten am Wochenende in Berlin eine neue Partei gründen. Bei dem Treffen in einem Lokal im Berliner Bezirk Spandau wurden 104 Beteiligte, davon 48 aus dem Bundesgebiet, festgenommen. Die Staatsanwaltschaft beim Landgericht Berlin hat gegen sie ein Ermittlungsverfahren wegen des Verdachts der Neugründung beziehungsweise Mitgliedschaft in einer den Zielen der NSDAP nahestehenden rechtsextremistischen Organisation eingeleitet, wie Justizsprecher Walter Neuhaus am Sonntag mitteilte. Nach den bisherigen Ermittlungen handelt es sich bei der Organisation um die „Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei".

Wegen des starken Widerstandes der Rechtsextremisten machte die Polizei bei der Aktion vom Schlagstock Gebrauch. Bei den Auseinandersetzungen verletzten die Rechtsextremisten nach Angaben der Polizei mehrere Beamte und einen Staatsanwalt.

Im Zusammenhang mit der Aktion wurden in der Nacht zum Sonntag 61 Hausdurchsuchungen vorgenommen. In 41 Fällen konnte Beweismaterial sichergestellt werden — Schriften, Programme und Redetexte. Die Unterlagen sollen Aufschluß über die Organisationsstruktur dieser rechtsextremistischen Partei geben.

Die Alliierten in Berlin haben die Mitgliedschaft beziehungsweise die Werbung für Organisationen, die die Ziele der NSDAP beinhalten, unter Strafe gestellt. Ferner sind Kundgebungen und Parteitage der NPD sowie die Verbreitung von Schriften dieser Partei nach einer Alliierten-Verordnung verboten.

V POSL. VOLBÁCH DOSTALA NPD CELKEM 1/4 mil. HLASŮ!!

Folge von Rauchen

Im Straßenbild fällt es praktisch nicht auf. Und doch laufen heute in der Bundesrepublik Deutschland fast so viele beinamputierte Menschen wie in Kriegszeiten herum. Daß sie sich so unauffällig in unserer Mitte bewegen können, verdanken sie der Chirurgie, mehr aber noch der handwerklichen Orthopädie-Technik und der industriellen Prothesenfertigung. Rund 12 000 Beinamputationen werden jedes Jahr in bundesdeutschen Kliniken vorgenommen. Ungefähr 1500mal zwingen Verkehrsunfallfolgen zu diesem Schritt. Dabei nimmt die Schwere der Verletzungen in letzter Zeit durch Unfälle mit starken Motorrädern spürbar zu. Lebenserhaltung mit „in der Öffentlichkeit fast unsichtbarer" Prothesen-Versorgung ist aber auch hier oft sogar noch in Fällen möglich, bei denen Ober- und Unterschenkel samt Beckenhälfte herausgerissen wurden. Das ist namentlich dem gestiegenen Können von Intensivmedizinern und Unfallchirurgen zu danken.

Die weitaus meisten Amputationen am Bein jedoch, nahezu 90 Prozent, werden gewissermaßen aus eigenem Verschulden der Patienten erforderlich: Wegen schwerster Durchblutungsstörungen infolge einer arteriellen Verschlußkrankheit müssen die Gliedmaßen abgenommen werden. Auslöser sind Zivilisationssünden wie Rauchen.

Mehr Bier getrunken

Die Bundesbürger tranken im vergangenen Jahr mehr Bier als 1985. Der Ausstoß der Brauereien stieg um 799 000 Hektoliter oder 0,9 Prozent auf 94,1 Millionen Hektoliter, teilt das Statistische Bundesamt mit. Bis auf das Saarland, wo ein Minus im Verbrauch heraussprang, und Hessen mit unverändertem Konsum melden alle anderen Bundesländer Zuwächse. SRABSKÝ ZÁHAŘ!

1030 Ausländer abgeschoben

BERLIN, 29. Januar (dpa). Im vorigen Jahr sind aus Berlin 1030 Ausländer aus 44 Nationen vornehmlich in ihre Heimatländer abgeschoben worden (1985 waren es 998). Unter ihnen waren nach Angaben des Senats vom Donnerstag 359 abgelehnte Asylbewerber. Die zahlenmäßig größten Gruppen waren den Angaben zufolge Türken sowie Jugoslawen, Polen, Libanesen, Ghanaer und Pakistani. Etwa jeder vierte der Abgeschobenen sei ein Straftäter gewesen.

Monas lähmendes Lächeln

NEW YORK, 1. Februar (dpa/AP). Das angebliche „Geheimnis" von Leonardo da Vincis Mona Lisa läßt einige US-Amerikaner offenbar nicht ruhen. Nachdem die Künstlerin Lillian Schwartz kürzlich mit der These, Leonardo da Vinci habe auf dem im Pariser Louvre hängenden Bild nicht eine unbekannte Schöne, sondern sich selbst dargestellt, Aufsehen in den Medien und Spott bei Experten geerntet hatte, glaubt jetzt der US-Arzt Kedar Adour herausgefunden zu haben, was es mit dem geheimnisvollen Lächeln der Dame auf sich hat.

Der Hals-, Nasen- und Ohrenspezialist aus dem kalifornischen Oakland meint im Ärzteblatt „Physician's Weekly", daß das „leicht einseitige Lächeln" vermutlich auf eine teilweise Gesichtslähmung zurückzuführen sei. Diese sogenannte Bell-Lähmung, die plötzlich auftritt und meist wieder von allein verschwindet, könnte eine Muskelkontraktion zur Folge gehabt haben. Das wiederum sei eine mögliche Erklärung dafür, warum der linke Mundwinkel des unbekannten Modells ein wenig höher gezogen und ihr linkes Auge kleiner sei als das rechte.

Adour traf seine kunsthistorische Diagnose, nachdem er zahlreiche Patienten beobachtet hatte, die an der Bellschen Gesichtslähmung erkrankt und wieder genesen waren. Nun pflegt er in solchen Fällen in seiner Praxis von der „Mona-Lisa-Krankheit" zu sprechen — „dann fühlen sich die Patienten", so hat Adour festgestellt, „gleich um 200 Prozent besser".

Raketen unter dem Hammer

FORT BLISS, 30. Januar (AFP). Zwei Dutzend Raketen sind bei einer Versteigerung der US-Armee in Fort Bliss in Texas versehentlich an einen mexikanischen Geschäftsmann verkauft worden. Wie ein Sprecher des Stützpunktes mitteilte, glaubte der Mexikaner, leere Container ersteigert zu haben. Erst bei seiner Rückkehr nach Ciudad Juarez im Norden von Mexiko entdeckte er die offensichtlich vergessenen Raketen.

Zwischen den Verantwortlichen der US-Streitkräfte und den mexikanischen Behörden sind Verhandlungen über die Rückgabe der Waffen im Gange. Beide Seiten seien an einer schnellen Beilegung des Zwischenfalls interessiert, hieß es dazu in Fort Bliss. Außerdem soll jetzt festgestellt werden, wie es zu dem Versehen kommen konnte. Die 135 Zentimeter langen Raketen sind zum Abwurf aus Hubschraubern bestimmt. Sie enthalten je zwei Kilogramm Sprengstoff, der beim Kontakt mit Feuer oder elektrischem Strom explodiert.

Aufgespießt

„Für die Vorbereitung von Terroranschlägen und für die Bewältigung von Alltagsangelegenheiten in der Illegalität sind Frauen schon deshalb besonders geeignet, weil die Bevölkerung von ihnen im allgemeinen eine aktive Teilnahme an gewalttätigen Handlungen nicht erwartet. Da sie ihr Äußeres durch modische oder kosmetische Mittel relativ einfach verändern können, wird ihre Wiedererkennung besonders erschwert."

Das Bundeskriminalamt laut Nachrichtenagentur AP in einer Warnung an Vermieter von Wohnungen und Autos.

Aufgespießt

„1. Brand ist ein Feuer, das ohne einen bestimmungsgemäßen Herd entstanden ist oder ihn verlassen hat und sich aus eigener Kraft auszubreiten vermag.
2. Blitzschlag ist der unmittelbare Übergang eines Blitzes auf Sachen.
3. Explosion ist eine auf dem Ausdehnungsbestreben von Gasen oder Dämpfen beruhende, plötzlich verlaufende Kraftäußerung."

Paragraph 4 der Allgemeinen Hausratversicherungsbedingungen der HUK Coburg.

Nachdem ich den Laborbericht gelesen habe, würde ich sagen, es ist völlig egal, ob Sie rauchen oder nicht ...

HAHAHAHA HA HAHAHA HA...!

Hotovost s kterou nepočítáte

peníze za zlomky drahých kovů

Prodejny o. p.
vykupují
1 g 14 karátového zlata
za 150 Kčs
1 g ryzího stříbra za 8 Kčs
VÝKUP: 1 kg ZLATA = 150.000,- Kč's
A PRODEJ..?

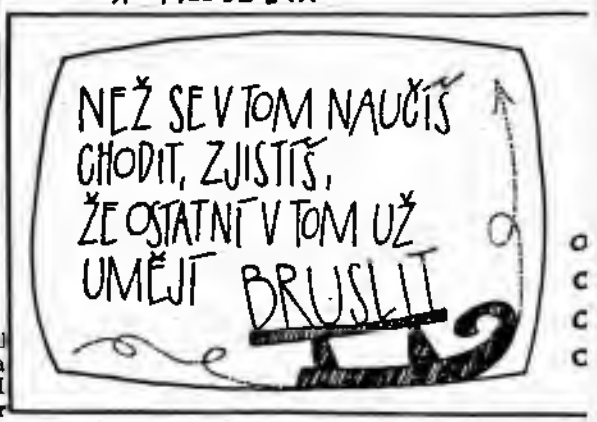

Jährlich 85 Millionen Tonnen Müll

In der Bundesrepublik Deutschland fallen jährlich 84,8 Millionen Tonnen unterschiedlicher Abfälle an. 45,5 Millionen Tonnen, das heißt 53,6 Prozent, sind Bauschutt, Bodenaushub und Straßenaufbruch. Siedlungsabfälle, zu denen neben Hausmüll ähnliche Gewerbeabfälle, Sperrmüll, Straßenkehricht und Marktabfälle gerechnet werden, machen 32,4 Millionen Tonnen oder 38,2 Prozent aus. Produktionsabfälle aus Industrie und Gewerbe erreichen 3,7 Millionen Tonnen (4,4 Prozent), Schlämme aus kommunalen Kläranlagen 1,8 Millionen Tonnen (2,1 Prozent). Den Rest von 1,4 Millionen Tonnen (1,7 Prozent) machen Schlacken aus Müllverbrennungsanlagen, Kompost, Krankenhaus- und sonstige Abfälle aus.

Insgesamt werden 89,9 Prozent aller Abfälle auf Hausmüll- und Bauschuttdeponien gebracht. 7,2 Prozent gelangen in Müllverbrennungsanlagen, 0,6 Prozent werden kompostiert und 2,2 Prozent an Sonderabfallanlagen übergeben. Dazu gehören Giftmülldeponien und spezielle Verbrennungsanlagen. Pflanzliche Abfälle und auf ihre Schadstoffbelastung untersuchte Klärschlämme können kompostiert werden.

Třináctý Damdam

(čtk): Mládě kočkodana Damdam se naroo v těchto dnech v zoo v Jihlavě. Měří čtvrt me a má hmotnost čtvrt kilogramu. Rozšířilo do vadní stádo těchto zvířat na 13 kusů. Tento d opic není v zooparcích světa vůbec zastoupen. hlavští jej získali náhodou od Ústavu sér a oč vacích látek, kde byl „přimíchán" mezi ostatn kočkodany určenými na pokusné účely. Určit t to vzácný druh se podařilo zaměstnancům zo gické zahrady až po dvouletém úsilí. Damdam je pouze na malém území Margaretina jezera v ním Súdánu, v bývalé oblasti lidojedů, což ur i jeho latinský název (Cercopitheus aethiops dj djamensis). Cílem úspěšných chovatelů v Jihl je získat z vlastního chovu 15 kusové stádo D damů. Problémem ovšem zůstává nepříznivý mer pohlaví — ze 13 dosud narozených jsou pc tři samičky.

Mit Luftpost – durch Eilboten

Vielleicht könnte man die Wörter dieser Überschrift auch vertauschen: *durch Luftpost – mit Eilboten.* Aber da sträubt sich das Sprachgefühl, und zwar mit gutem Grund, nicht nur, weil wir die beiden Postvermerke in dieser Form gewohnt sind.

Die Präposition „mit" kann sich zwar auf Personen beziehen, aber dann drückt sie Gemeinsamkeit oder Begleitung aus *(er tanzte mit ihr; ich verreise mit meinen Eltern).* Das ist hier nicht gemeint. Der Eilbote ist nur der Vermittler, nicht der Partner. Er ist aber auch kein bloßes Mittel oder Werkzeug, wie es „mit" in folgenden Sätzen angibt:

Ich schreibe *mit Bleistift, mit dem Kugelschreiber, mit der Maschine.* Man kocht *mit Wasser.* Man fährt *mit der Bahn, mit dem Auto, mit dem Schiff,* und man schickt seine Briefe *mit der Post.*

Den Vermittler gibt die Präposition „durch" an. Das kann eine Person, ein Mensch oder auch eine Sache sein:

Man läßt Reparaturen *durch Handwerker* ausführen. Man läßt den Geschäftsfreund *durch seinen Chauffeur* (aber m i t dem Wagen) abholen. Man benachrichtigt jemanden *durch einen Boten* oder *durch ein Telegramm.* Man überträgt eine Veranstaltung *durch Lautsprecher* ins Freie.

Das Vermittelnde kann aber auch eine Tätigkeit oder eine Eigenschaft sein:

Fleisch wird *durch Kochen* oder *Braten* genießbar gemacht. Ein Fleck wird *durch Waschen, durch Bürsten und Reiben* beseitigt. Der Kranke wird *durch Bestrahlung, durch eine Operation* geheilt. Er hat es *durch Fleiß* zu einigem Wohlstand gebracht.

Anderseits kann die vermittelnde Person auch als handelnde Person (als „Täter") auftreten:

Ich wurde *von seinem Chauffeur* abgeholt. Die Uhr wird *vom Uhrmacher* repariert. Der Brief wurde *von einem Boten* gebracht.

Hier erscheint also die Präposition „von", und, wie der Leser wohl gemerkt hat, sind wir inzwischen in das Passiv geraten. Es zeigt sich: „Von" ist die Präposition, die im passivischen Satz auf den Täter hinweist:

Pioniere haben die Brücke gesprengt – Die Brücke wurde *von Pionieren* gesprengt. *Ein Blitz* hat den Baum getroffen – Der Baum wurde *vom Blitz* getroffen. *Professor Meyer* hat das Buch herausgegeben – Das Buch wurde *von Professor Meyer* herausgegeben.

In all diesen Fällen – mit Ausnahme des ersten – wäre die Präposition „durch" nicht sinngemäß. Wer „durch" sagt, setzt voraus, daß hinter dem „Täter" ein „Veranlasser" steht:

Der General ließ die Brücke *durch Pioniere sprengen* – Die Brücke wurde *durch Pioniere* der 10. Division *gesprengt.*

Solche Sätze sind zwar in bestimmten Fällen möglich. Sonst aber heißt es nur:

vom Blitz (n i c h t: *durch den Blitz*) getroffene Eiche. Handbuch der Sporthygiene, herausgegeben *von* (n i c h t: *durch*) *Professor Dr. K. Meyer.*

Manchmal liegt es an dem verwendeten Verb, ob „durch" oder „von" gebraucht wird:

Er wurde *von einem Schuß getroffen* (Der Schuß traf ihn). A b e r: Er wurde *durch einen Schuß getötet, verletzt* (Der Bankräuber tötete, verletzte ihn durch einen / mit einem Schuß). Das Schiff wurde *von einem Torpedo getroffen* (Ein Torpedo traf das Schiff). A b e r: Das Schiff wurde *durch ein / mit einem Torpedo versenkt* (Das U-Boot versenkte das Schiff mit einem / durch ein Torpedo).

In beiden Beispielen geben die mit „durch" oder „mit" gebildeten Sätze den Täter nicht an. Das ist auch nicht nötig, wenn er aus dem Zusammenhang bekannt oder zu erschließen ist. Wir sehen aber, daß „durch" und „mit" im Gegensatz zu dem täterbezeichnenden „von" in aktiven Sätzen ebenso vorkommen wie in passiven. Der Vermittler und das Mittel treten beim Aktiv ebenso auf wie beim Passiv. Wir merken uns also:

> „Mit" gibt das Mittel oder Werkzeug an. Es bezieht sich im allgemeinen nicht auf Personen.
> „Durch" gibt die vermittelnde Kraft und in besonderen Fällen auch den [beauftragten] Täter an. Es kann sich auf Personen, Sachen, Tätigkeiten oder Eigenschaften beziehen.

Wer hier im Zweifel ist, braucht sich nur an den Beförderungsvermerk der Post zu erinnern: *Mit Luftpost – durch Eilboten.* – Nicht umgekehrt!

Am Dienstag, dem 10. August

Heißt es *am Dienstag, dem . . .* oder *am Dienstag, den . . .* ? Das ist eine der häufigsten Fragen, die der Dudenredaktion bei ihrer Sprachberatung gestellt werden. Die Antwort könnte man leicht nachschlagen, sie hat seit langem ihren festen Platz in den Vorbemerkungen zum Duden („Datum mit oder ohne am", S. 73, R 330 der 16. Auflage, 1967). Schauen wir einmal näher zu, was sich hier tut!

Um ein Datum zu bestimmen, hat die deutsche Sprache im ganzen gesehen zwei Möglichkeiten. Sie kann eine Präposition verwenden, meist *an* in der Form *am = an + dem:*

am Dienstag, am 10. August, am kommenden Sonntag, an Neujahr, am Ostermontag, am Tag der Arbeit. – Wir erwarten ihn *zum/für den 5. Mai* u.a.

Sie kann aber auch den bloßen Akkusativ der Zeit anwenden (er heißt auch adverbialer Akkusativ, weil er als adverbiale Bestimmung gebraucht wird):

nächsten Dienstag; Mannheim, *den 3. Juni*; oder allgemeiner: *kommende Woche, vergangenen Herbst, letztes Jahr.* Wir verreisen *diesen Sommer* im August.

Stehen nun zwei Bezeichnungen für den gleichen Tag nebeneinander, so ist es das natürlichste, wenn beide im gleichen Fall stehen. Entweder im Dativ mit *am:*

Am Dienstag, dem 10. August, reisen wir ab.

Oder im adverbialen Akkusativ:

Nächsten Dienstag, den 10. August, reisen wir ab.

Bei diesen beiden Formulierungen des Datums ist der Monatstag ein nachgestellter Beisatz (eine nachgestellte Apposition) zum Wochentag. Denn der Beisatz steht nach der grammatischen Regel im gleichen Fall wie sein Bezugswort. Und – um das gleich zu sagen – dieser Beisatz wird in Kommas eingeschlossen, weil er im Sinne der Kommaregeln eine nachgestellte genauere Bestimmung ist.

Fehlen nun Beifügungen wie „nächsten, diesen, kommenden", dann ist zwar der Akkusativ des Wochentages nicht mehr erkennbar. Der Monatstag behält aber den kennzeichnenden Artikel „den":

Dienstag, den 10. August, reisen wir ab.

Das sind also die beiden möglichen Ausdrucksweisen für das Datum: Der Dativ mit *am* und der adverbiale Akkusativ. Im Sprach- und Schreibgebrauch haben sie sich oft vermischt, so daß der Wochentag im Dativ mit *am*, der Monatstag aber im Akkusativ steht:

Am Dienstag, den 10. August reisen wir ab.

Diese Form ist früher oft als falsch gerügt worden. Man hielt sie für eine unerlaubte Kasusabweichung in der Apposition. Wer aber das Obengesagte bedenkt, der erkennt, daß hier ganz einfach zwei voneinander unabhängige Zeitangaben zusammenkommen. Wir haben keine falsche Apposition vor uns, sondern eine A u f z ä h l u n g. Darum setzen wir auch nach dieser Form des Datums k e i n Komma.

Diese Schreibweise ist natürlich auch bei der Form ohne *am* möglich, wenn der Fall, in dem der Wochentag steht, nicht mehr erkennbar ist:

Dienstag, den 10. August reisen wir ab.

Aus all dem ergibt sich, daß der Schreibende volle formale Freiheit hat. Er kann die grammatisch strenge Form der Apposition wählen oder die losere Form der Aufzählung selbständiger Zeitangaben. Er muß nur darauf achten, daß er bei der Apposition das zweite Komma setzt und daß er es bei der Aufzählung wegläßt. Gebraucht er das Wörtchen *am* gar nicht, dann kann er auch gar nichts falsch machen:

Dienstag, den 10. August, reisen wir / Dienstag, den 10. August reisen wir.

Eins aber muß noch gesagt werden: Einen adverbialen D a t i v gibt es n i c h t! Der Dativ kann in der Zeitangabe nur mit einer Präposition verbunden auftreten. Was man also oft bei Briefen liest: *Dienstag, dem 10. August* oder gar: *Mannheim, dem 10. August* – das ist falsch!

Leicht zweckentfremdet: nachdem

„Nachdem du mein Freund bist, könntest du mir mal 10 Mark leihen." –

Sie brauchen sich nicht angesprochen zu fühlen, lieber Leser! Aber Sie dürfen sich wundern. Die zwei Stammtischbrüder, zwischen denen dieser Satz gefallen ist, kennen sich nämlich schon sehr lange. Sie wollen nicht erst Freunde werden, und sie haben auch nicht gerade erst Brüderschaft getrunken. Hier stellt nur der eine fest, daß der andere sein Freund ist, und deshalb . . .

Wir würden sagen:

Weil du mein Freund bist, könntest du mir einmal 10 Mark leihen.

„Nachdem", das hier für „weil" oder „da" gebraucht wird, darf in korrektem Deutsch nur einen Zeitsatz einleiten, es ist eine t e m p o r a l e Konjunktion, und zwar eine, die V o r z e i t i g k e i t ausdrückt:

Nachdem er *gegessen hatte, ging* er an die Arbeit. Nachdem wir Freunde *geworden waren, trafen* wir uns oft zu gemeinsamen Spaziergängen. Nachdem sich der Vorhang *geöffnet hat, sieht* man zuerst gar nichts.

Wir sehen: Bei *nachdem* steht entweder das Plusquamperfekt (die Vorvergangenheit), dann steht der Hauptsatz im Präteritum (in der 1. Vergangenheit). Oder es steht das Perfekt (die 2. Vergangenheit), dann ergibt sich für den Hauptsatz das Präsens (die Gegenwart). Der Nebensatz mit *nachdem* kann auch Nachsatz sein:

Er ging an die Arbeit, *nachdem er gegessen hatte.* Man sieht zuerst gar nichts, *nachdem sich der Vorhang geöffnet hat.*

Es gibt nun auch – aber seltener – Fälle, wo beide Teilsätze in der gleichen Zeitform erscheinen:

Nachdem wir nun Freunde sind, bleiben wir zusammen.

Hier wird ein Zustand geschildert, der noch andauert; aber das *nachdem* und das *nun* drücken aus, daß dieser Zustand irgendwann begonnen hat. Und solche Sätze können einen kausalen Nebensinn enthalten: *Nachdem wir Freunde sind – Weil/Da wir Freunde sind.*

In der älteren Sprache, aber auch bei Luther, hatte sich daraus ein förmlicher kausaler Gebrauch von *nachdem* entwickelt. So schreibt z.B. der Elsässer Jörg Wickram in seinem „Rollwagenbüchlein" (1555): *Als sie ihn sahen kommen, nachdem die Gaß ziemlich lang war,* . . . Und im oberdeutschen landschaftlichen Sprachgebrauch sind auch solche Sätze ziemlich häufig, wie sie unser Eingangsbeispiel darstellt. Sogar in amtlichen Verlautbarungen und Presseberichten finden sie sich:

Rund 750 türkische Gastarbeiter weigerten sich, ein Kino . . . zu verlassen, *nachdem der Schluß des Films nicht gezeigt wurde.*

Nachdem die Fraktion diesem Wunsch nicht entsprach, wiederholten die Delegierten des jüngsten Kreisparteitages ihr Anliegen mit Nachdruck.

Wir wollten Ihnen dies alles einmal sagen, *nachdem in wenigen Wochen dieses Jahr zu Ende geht und der Lohnsteuerjahresausgleich 1969 vor der Tür steht* (Rundschreiben der nordbadischen Steuerbevollmächtigten).

Nachdem jedoch keine Aussicht bestand und besteht, in absehbarer Zeit einen Behördenneubau zu erstellen, *und es nicht vertretbar erschien,* den Bauplatz auf lange Zeit unbebaut zu lassen, hat sich das Finanzministerium bereiterklärt, . . . den Verkauf vorzuschlagen (Brief des baden-württemb. Finanzministeriums, Juli 1971).

Ein wenig klingt der Zeitbezug in diesen Beispielen noch an: Die Voraussetzung ist ja bereits eingetreten, wenn die Folgerung daraus gezogen wird. Nur das dritte Beispiel bezieht sich allein auf den Grund. Denn als der Text geschrieben wurde, war das Jahr noch gar nicht zu Ende.

Doch ist das kausale *nachdem* auch anderswo in Deutschland zu finden. Eine rheinische Ersatzkasse schreibt im Januar 1970:

Nachdem Ihnen die Berufsgenossenschaft bisher keinen Rentenbescheid zukommen ließ, vermuten wir, daß . . .

Und eine Großbank teilt um die gleiche Zeit ihren Kunden in der ganzen Bundesrepublik mit:

Nachdem durch den Hinweis „FUNK/TEL" in der Spalte Buchungstext des Kontoauszuges *die Art der getroffenen Buchung ausreichend erläutert wird,* wollen wir künftig von der Beilage einer gesonderten Buchungsanzeige absehen.

Und aus Hamburg kommt ein Wirtschaftsbericht:

Genügend liquide Mittel . . . sind vorhanden, *nachdem S. den im Februar eingezahlten Kapitalanteil . . . wieder zurückzahlt.*

Hier zeigt sich doch deutlich, daß die Konjunktion *nachdem* gar nicht mit Überlegung eingesetzt wird, sondern als bequemes Versatzstück, das zudem zwei Fliegen auf einmal zu schlagen scheint: ein bißchen Zeitbezug, ein bißchen Begründung. Aber keins von beiden wird recht klar. Denn der Zeitbezug, das sahen wir schon, verlangt ein Tempus der Vorzeitigkeit (Plusquamperfekt oder Perfekt), und die Begründung muß man erst nachträglich in den Satz hineinlesen, weil man *nachdem* nur als temporales Bindewort kennt.

Gewiß ist diese Entwicklung nicht einmalig unter den deutschen Konjunktionen. Das ähnlich gebildete *indem* drückt die Gleichzeitigkeit aus, aber auch die Art und Weise eines Vorgangs, und *während*, das aus dem 1. Partizip von *währen* „dauern" entstanden ist *(bei währender Nacht – während der Nacht)* drückt außer der Gleichzeitigkeit auch den Gegensatz aus *(während sie weint, lacht er).* Aber hier bleibt doch für alle Anwendungen der Tempusbezug unverändert. Bei *nachdem* dagegen hat die kausale Verwendung dazu geführt, daß auch im temporalen Bereich große Unsicherheit eingerissen ist. Man setzt Präsens neben Präsens, Präteritum neben Perfekt, Präteritum neben Präteritum usw., ohne zu beachten, daß die jeweils erste dieser Zeitformen gar keine Vorzeitigkeit zum Ausdruck bringen kann:

Dann müssen alle den Omnibus verlassen, der nun inspiziert wird. *Nachdem auch die Überprüfungen* der Reserveräder, der Reparaturkästen . . . *keinen Anhaltspunkt ergeben,* darf das Fahrzeug nach insgesamt etwa einer halben Stunde passieren.
Nachdem gestern früh der höchste Pegelstand abgelesen wurde und das Wasser langsam, aber stetig fällt, ist der Mut hinter den Sandsackbarrieren wieder gestiegen.

Unser Bild zeigt eine Einwohnerin von Nairobi, die sich vor dem Krankenhaus zu Boden warf, *nachdem sie von dem Tode des Ministers hörte.*

Hier wird nun, so scheint uns, wirklich die Sprache vernachlässigt. Muß das sein? Warum sagt man nicht: . . . *keinen Anhaltspunkt ergeben haben . . . ; . . . abgelesen worden war und n u n das Wasser . . . fällt . . . ; . . . a l s sie vom Tode des Ministers hörte*?

Bleiben wir also bei der Regel, verwenden wir *nachdem* nur in Zeitsätzen! Und weil das Geschehen im Hauptsatz „n a c h d e m" ablaufen soll, was im Nebensatz geschildert wird, achten wir auf die richtige Zeitenfolge:

> Nachdem er gekommen war (Plusquamperfekt), gingen wir (Präteritum).
> Nachdem er gekommen ist (Perfekt), gehen wir (Präsens).

V přírodě máme spojence

Neohrožený mušketýr

Lidská obrazivost ježkovi přisoudila mnohé věci, které již dnes odkazujeme do říše bajek a pověr. Snad to souvisí s tím, že ježek svým vzhledem a životem se tolik liší od ostatních zvířat. Tak se např. tvrdilo, že si ježek napichuje na ostny jablka a hrušky. Převaluje se prý pod stromem na zádech a napichnuté ovoce pak odnáší buď mláďatům nebo do zásobárny. Z nejnovějších výzkumů však víme, že ježek si na rostlinnou potravu moc nepotrpí. Na bodliny si nic nenapichuje, žádné zásoby si nedělá a mláďatům také nic nenosí. Vylézt na strom nedokáže a před každým ovocem dá přednost něčemu masitému. Lapá kdejaký hmyz, larvy, kukly, dešťovky, stonožky, pavouky, šneky, slimáky a dokonce i ještěrky, myši a hady. Ptákům hnízdícím na zemi vybírá vejce a mláďata, čímž škodí v bažantnicích. Přesto náš myslivecký zákon uznává jeho mimořádnou užitečnost a dovoluje myslivcům pronásledovat ježka pouze v bažantnicích, jinak ho naopak chrání. Výzkumy také potvrdily, že převážně hlavní potravou pro něj je hmyz, který je také pro něj nejvýživnější.

Ostatně patří také mezi hmyzožravce jako krtci a rejsci. JEŽEK OBECNÝ (Erinaceus europaeus) je náš jediný bodlinatý savec. Jeho ostny jsou 2—3 cm dlouhé a 1 mm silné, se dvěma tmavými pásky. Nožky jsou krátké, přední mají drápy silnější než zadní. V horní čelisti má ježek 20 a v dolní 16 zubů, tedy o 6 více než člověk. Je asi 25—30 cm dlouhý, 12 až 25 cm vysoký a má krátký ocas (2,5 cm). Samička je o něco větší než sameček a bodliny na čele jí nesahají tak daleko k čenichu jako samci.

Na našem území žijí dvě zeměpisné rasy ježka obecného: VÝCHODNÍ, který žije téměř na celém území našeho státu s výjimkou západních Čech, kde je domovem ježek ZÁPADNÍ, který se od východního liší zejména tím, že má tzv. brýle, tj. zvláštní tmavou kresbu ve tvaru písmene V na hlavě. S ježky se setkáme skoro všude, jedině v našich vysokých horách je nenajdeme, ačkoli v Alpách byli zjištěni ještě v pásmu kleče ve výši 2000 m n. m. Svým původem představuje stepní a lesostepní druh, který osídluje teplejší a zejména sušší místa v otevřené krajině, rozsáhlým lesním porostům se vyhýbá. Dobře se přizpůsobil i životu v tzv. kulturní stepi a uvnitř měst i vesnic. Hnízdo si ježek zřizuje v křoví. Vystýlá je mechem a senem. Samice vrhá po pětitýdenní až šestitýdenní březosti sedm až deset mláďat. Oproti během prvého roku života, zejména při přezimování, zahyne 60—70 % ročního přírůstku. V přírodě se ježci dožívají nejvyššího věku 6—7 let, to jsou však dosti ojedinělé případy, průměrný věk je 2—3 roky.

Jejich stavy redukují za normálních okolností zejména dlouhé a kruté zimy nebo naopak zimy se střídavými periodami oblev a otepelení nad kritickou teplotu nutnou k zimnímu spánku. Jako mnohá jiná zvířata přespává i ježek zimu. V listopadu se s ježkem nikde nesetkáme, protože koncem října zalézá do svého hnízda, kde upadne do zvláštního strnulého stavu. Při běžném denním spánku spí ježek polostočen na boku. Nohy i hlava jsou přitom vidět. K zimnímu spánku se však ukládá stočen v kouli jako při obraně před nepřítelem. V té době nepřijímá potravu a všechna jeho tělesná činnost ochabuje. Při pomalém povrchovém dýchání se nadechuje jen asi devětkrát za minutu. Srdce mu tepe velmi zvolna a jeho tělesná teplota klesá téměř na teplotu jeho okolí. Klesne-li teplota prostředí příliš mnoho, ustálí se teplota ježkova těla na plus 5 st. C, čímž je chráněn před zmrznutím. Jestliže se venku oteplí, ježek se probouzí. Sami se o tom můžeme přesvědčit, přeneseme-li v zimě spícího ježka do teplé místnosti. Jeho tělesná teplota zvolna stoupá, zvýší se pomalu rozvinuje, položí se na bok a konečně se postaví na nohy. Přitom má stále zavřené oči, jako by se mu nechtělo vstát. Teprve když jeho teplota stoupne na 20 st. C, otevře ježek oči. Stále je však ještě jako omámený. Třese se, potácí se a má nejistý krok, jen pomalu se dostává do normálního bílého stavu, v němž dýchá asi osmdesátkrát za minutu. Probírání ze zimního spánku mu trvá dvě až pět hodin. K podzimnímu usínání však potřebuje ještě delší dobu 12 až 14 hodin. Kdyby ježek zimu nepřespával, zahynul by. Vždyť jeho ostny neudrží tělesné teplo a jiný kožíšek nemá. Pod sněhem by také marně hledal nezbytnou živočišnou potravu. Ale i když se ježkovi podaří přečkat ve zdraví celou zimu, nemá ještě zdaleka vyhráno.

Bohužel musíme přiznat, že nejvíce škod hrozí ježkovi od člověka. V době, kdy ježci začínají procitat ze zimního spánku, přichází nesvědomitý, bezohledný člověk a vypaluje stařinu. Na tento žhářský zlozvyk, který je sice trestný, ale přece se stále opakuje, doplácí vše živé, i ježci. V té době nemají ještě sílu uniknout plamenům. V obcích a městech znamenají různé výkopy a nekryté jímky další nebezpečí. Přes značnou obratnost se ježci většinou nedostanou z jam nebo nádrží na vodu, které mají kolmé stěny. Značný vliv na populaci ježků má chemizace. Ze západní Evropy došly zprávy o hromadných otravách a téměř vyhubení ježků na plochách, kde byly použity jedy proti slimákům. Kdyby slimáci nebyli otrávení, byli by je ježci zahubili a neuvažující člověk by si ještě ušetřil peníze za jedy. Ježek jako velký konzument hmyzu vyhledává instinktivně vyvýšená a teplá místa, kde je obvykle větší koncentrace hmyzu. Teplý asfalt silnice, navíc s nabídkou množství zahnětého hmyzu nebo i větších živočichů při okrajích, ježky neodolatelně láká. Na rozdíl od jiných zvířat ježek nereaguje na blížící se nebezpečí útěkem, ale prastarou, věky osvědčenou reakcí: sbalením do ostnatého klubíčka. Tento manévr, jehož osvědčená úspěšnost v boji proti všem masožravým nepřátelům je pevně zakódovaná v povědomí mnoha generací ježků, nepomáhá proti kovovým obludám — autům. Podle ověřených zpráv je ježek vedle zajíce savcem, který nejčastěji nachází smrt na silnicích pod koly vozidel. Měli bychom se nad jejich osudem zamyslet a snažit jim pomoci. Celá existence ježků, jejichž přezimování, zdárný odchov mláďat a potravní možnosti jsou podmíněny rozptýlenými ostrůvky zeleně a tzv. neplodných ploch v krajině, které představují poslední možnost jejich existence. Víme-li o ježcích na své zahradě, u chaty, chalupy nebo kdekoli v přírodě, dopřejeme jim klid a nebudeme likvidovat místa, která obývají. Můžeme je také přikrmovat, zejména za nepříznivého počasí v předjaří a na podzim. Lidé se většinou domnívají, že se ježkům kdovíjak zavděčí, když jim dají do misky mléko jako kočce. V malém množství sice mléko ježkům prospívá, zejména je-li doplňkem hmyzí diety; ve větším množství nebo v kombinaci se syrovým masem však jim působí úporné průjmy, které mohou končit i smrtí. Proto divokým ježkům nebudeme zásadně mléko vůbec dávat. Ani tučné odkrojky masa, lůj, nebo zmrzlé maso, neboť to jsou potraviny pro ježka též značně nebezpečné.

Bez obav jim však můžeme dát zbytky vařených a pečených jídel masitých, ne však příliš kořeněných, rizoto s masem, moučná jídla s masovými omáčkami, syrové zbytky nebo vnitřnosti ryb a zvěřiny, jakož i kosti z drobných zvířat, které oberou a okousou. Naši ochranu a pomoc si zaslouží.

Kromě extrémních zim bývají pro ježky zhoubné zejména zimní záplavy. Ježek je sice dobrý plavec, když je v plné aktivitě má vždy možnost se při povodni zachránit i když hnízda s mláďaty zahynou. Jestliže však zátopy přijdou v době zimního spánku, zanikne celá populace ježků.

Ježci jsou hostiteli několika druhů parazitických červů, blech, klíšťat a roztočů. Tato parazitace nemá pro ježka vážnější důsledky kromě klíšťové encefalitidy, kterou mohou onemocnět stejně jako člověk. V tom je také nebezpečí pro děti, které by si s ježky hrály.

Krásy a bohatství Čech očima B. Balbína

je to, jako by vám někdo podal ruku a umožnil vstoupit do Čech 17. století. Putovat hlubokými hvozdy, porozhlédnout se po městech královských i po vesnicích poddanských, které už třeba dávno pohltila vřava válečná, slézt sráz, na němž se k nebi hrdě tyčí věže hradu, zavítat do míst, kde se těží vzácné kovy, chovají ovce, či kde mistři sklářští předvádějí své umění. Pro čest a chválu české země — byť v pobělohorské době těžce zkoušené (a také právě pro to) — napsal Bohuslav Balbín Rozmanitosti z historie Království českého. Vlastenecký kněz a buditel je znám hlavně dílem Obrana jazyka slovanského, zvláště českého. Rozmanitosti představují pozoruhodný pokus o vytvoření české vlastivědy. Výbor z latinského originálu vychází nyní v českém překladu v nakladatelství Panorama pod názvem Krásy a bohatství české země. B. Balbín překvapuje rozsáhlými znalostmi z různých oborů, i když přirozeně leckterá tvrzení ve světle moderní vědy nemohou zapřít 17. století. Zalistujeme chvíli knihou.

Zeměpisci přirkli Čechám kryhovou podobu; když pak Filip Cluverius popsal Evropu jako spanilou královnu, využil Čech jako pupku. „Za našich dob," pravil, „někteří zeměpisci přirovnávali Evropu k sedící ženě: její hlava jsou Španěly, šíje nejzazší Francie, totiž ta pod Pyrenejemi, hruď ostatní Francie, paže Itálie a Anglie, břicho německé země, pupek Čechy, ostatek těla pod šatem široce rozloženým..." Mimochodem, vezmeme-li jen trochu rozum do hrsti, chápeme, v jakém nebezpečí se ocitá Evropa, když krvavé války dospěly až k pupku. Jindřich Bünting zase zpodobnil Evropu jako dívku, na jejímž srdci umístil Čechy jako zlatý peníz či náhrdelník zdobený drahokamy...

* * *

Řeky, jež u nás vznikají a jež po skytujeme k pití i užitku sousedním končinám, podávají jasné svědectví, že Čechy leží na vyvýšeném místě. Vysoká poloha jistě způsobuje úrodnost, zdravou krajinu a povětří. Kosmas je původcem tvrzení, že si vysoké polohy povšiml již Čech, zakladatel kmene, když vybíral krajinu, ačkoli se mu naskytly i jiné končiny opuštěné svými obyvateli... Příjemnější a čistší jsou řeky, čím tečou výše. Takovou sladkou vodu vyžadují lososi, jeseteři a další ryby. Také ovzduší čím je ve větší výšce, tím spíše vyniká jemností a znamenitostí. Všechny tyto přednosti vyčítá již z dálky ptactvo a učiní si tu končinu cílem svých letů. Proto se zde vyskytují tak početné houfy ptáků, a to i cizích, ba velmi vzácní, jako jsou praví orlové, nejen ti velcí, ale také ti menší, úplně černí, dále sokol, všechny druhy jestřábů. Ještě jedna okolnost vyplývá z vysoké polohy Čech: že jsou totiž velice přístupné větrům, která je doslova vysmýčí, což přispívá ke zdravému ovzduší krajiny. Připoj k tomu, že naše hory nejsou holé, nýbrž porostlé stromy s žaludy nebo jedlými plody. Přečetné plochy jsou pokryty jehličnatými a jinými stromy, jež svou vůní vylepšují a pročišťují vzduch. Proto je také docela moudré to, čeho si kdysi povšimli u našich vladařů kancléř království Slavata, že totiž všichni králové, pokud onemocněli, v krátké době bez pomoci lékařů zemřeli, když se předtím dali dopravit do Rakous či do Uher. Naproti tomu ti panovníci, kteří přišli do Čech v chatrném zdraví, v naprosté většině získali dřívější zdraví.

* * *

Viděl jsem účty příbramských dolů dodané roku 1584 na horní úřad a do pokladny krále Rudolfa II., v nichž jasně čteme: od roku 1553 do roku 1548 bylo dodáno do královské pokladnice z příbramských dolů 55 centnýřů (pozn.: centnýř = 62 kg), 10 liber a 12 lotů stříbra.

* * *

České hory oplývají daleko víc stříbrem než zlatem. Kutná Hora, město kdysi vážené a bohaté na stříbrné doly, se ještě teď těší slavné pověsti... V době Václava II. nalezl pastýř prut stříbra, podobající se vinné révě. Jiní zase říkají, že nálezcem byl mnich z cisterciánského řádu a že si místo nálezu označil kápí, kutnou. Odtud prý Čechové pojmenovali to místo Kapihora (Kutná Hora)...

* * *

Výroba skla je cenné a skvělé dílo chemie... Hutě sklářského umění jsou v českých zemích tak hojné, že jimi Čechy předstihují sousední i vzdálené země. Některé kraje jich mohou napočítat velké množství, jako Královéhradecký a Plzeňský. Práci na výrobě skla usnadňuje sama krajina, především ta, která je zalesněna určitým druhem dřev, jak jsem často slýchal od sklářských mistrů.

Všude, v každé vsi, tryská z české půdy blahodárná pramenitá voda, kterou můžeme bez obav pít. U nás není, jak pravím, jediný pramen, který by škodil hlavu nebo obtěžkával vlasům voletem... Mimo Prahu, ale ještě na dohled města, se vyskytuje pramen nad jiné památný, proslulý více starobylostí a posvěcený dobou dávných českých knížat spíše než léčivostí. V místech, kudy vede cesta z Prahy do Vršovic (vesnice byla starodávným sídlem vladyků Vršovců), uvidíš průzračnou studánku obehnanou odedávna zídkou.

* * *

Císař Rudolf II. vynikl nad všemi evropskými panovníky nejen sbírkou drahokamů, uměleckých děl a ostatních vzácností, ale i krásnými a proslulými zahradami. A tak v Praze a Brandýse rostly olivy, palmy, cedry, jabloně všeho druhu, citrusové stromy a keře, květiny italské, asijské...

* * *

Nad Litoměřicemi je hora nápadná lysým vrcholem, je to jakási zkamenělá bradavice, jménem Radobýl. Zde vládl mocný vladyka vršovského rodu se zlatou vrší v erbu, vždyť onu sousední krajinu odedávna podřízenou Vršovcům ovládal Litomír, který založil a pojmenoval jak Litoměřice, tak Pokratice... Proto je směšné rozkládat podle názoru některých pisatelů a podle pouhého názvu jméno Litoměřice na Lyto mi měřice, když přece čteme v análech, že Litomír nebo Litomír byl zakladatelem a pánem Litoměřic. Právě tak se vlouvil nesprávný výklad do jména postoloprtského kláštera; vždyť nebyl nazván podle prdka (pozn.: ševce), nýbrž jako Porta Apostolorum (Brána apoštolů), jak se dovídáme ze starých časů... (pt)

Den Ostseerobben fallen die Zähne und Klauen aus

Der einst stolze Bestand an Robben in der Ostsee ist großteils ausgerottet, und die wenigen Tiere, die noch übrig sind, sind schwer geschädigt. Zwei schwedische Rapporte, ausgearbeitet von der Tierärztlichen Hochschule und vom Reichsmuseum, schlagen jetzt Alarm: Nur noch 1500 Graurobben leben im Ostseeraum, in dem sich um die Jahrhundertwende 100 000 Seehunde tummelten. Die Chlorableitungen aus Industrie und Landwirtschaft haben das größte in der Ostsee lebende Säugetier während der letzten zwanzig Jahre fast vernichtet.

Die Schäden sind seit Anfang der sechziger Jahre spürbar, sagt der Robbenexperte Mats Olsson. Zum gleichen Zeitpunkt begann die Industrie, organische Chlorverbindungen in größerem Stil zu benutzen. Das Chlor lagert sich in den Fischen ab, die die Hauptnahrung der Robben sind. Die Aufnahme der Schadstoffe durch das Futter führt zu Störungen des hormonellen Gleichgewichts und Stoffwechsels und zerstört das Immunsystem. Von „chemischem Streß" sprechen die Forscher.

Die ersten Symptome sind heftig entzündete Kiefer. Die Kieferknochen brechen, die Zähne fallen aus, die Klauen werden beschädigt. Die Tiere können ihr Futter nicht mehr fangen, nicht mehr reinigen, nicht mehr beißen. 60 Prozent der Ostseerobben haben heute Kieferschäden. In der Nordsee leiden nur sechs Prozent der Seehunde an gleichen Krankheiten. „Die Tiere leiden wegen Schäden, die die Menschen der Natur zugefügt haben", sagt Mats Olsson. „Man kann also durchaus von Tierquälerei sprechen."

30 bis 90 Prozent der Ostseerobben, je nach Art, leiden an Gebärmutterverwachsungen, die zu Sterilität führen. Bei jeweils 80 bis 90 Prozent der Tiere treten ernsthafte Nierenschäden und Darmverletzungen auf. Auch Hautschäden und Geschwulste an der Gebärmutter sind verbreitete Erkrankungen. Die Seehunde sind nicht die einzigen Tiere mit schweren Umweltschäden. Der Seeadler pflanzt sich seit Jahren immer schlechter fort. Die Ottern sind aus dem Ostseeraum fast schon verschwunden. Bei all diesen Tieren führen Forscher die Schäden vor allem auf den Verzehr der Fische zurück, die sie in der verschmutzten Ostsee fangen.

Und die Menschen? Der Ostseefisch ist Konsumfisch. „Für Menschen bin ich nicht zuständig", sagt Robbenforscher Olsson, „da müssen sich andere Experten äußern. Ich kann nur sagen, daß alle fischfressenden Säugetiere heute von Ausrottung bedroht sind. Und das sollte uns zu denken geben."

Jablko a jeho léčivé účinky

Sama příroda nám nabízí často cpě pomáhá podle amerického lékaře účinné léky, z nichž však mnohé jsme dr. Jeffry S. Hyamse z Hartfordu vyzapomněli plně využívat. K nim patří například také jablko, ačkoli máme písemné doklady, že již od dávných dob byly známy jeho léčivé účinky. Řecký lékař HIPPOKRATES (r. 460—377 p. n. l.) je doporučoval proti střevním infekcím, při plicních onemocněních, při srdečních slabostech a při nedostatečné činnosti ledvin. Listovitním v dějinách medicíny zjišťujeme, že žádný plod nebyl tak důkladně vědecky lékařsky zkoumán jako právě jablko, a byla shromážděna dokumentace, že u celé řady onemocnění pomohlo pacientům až překvapivě úspěšně právě jablko. Někdo by snad mohl namítat, že stále uvádíme jenom příklady z minulosti. Svá doporučení doložíme proto ještě lékařskou praxí některých současných zahraničních specialistů:

SRDEČNÍ INFARKT, KORNATÉNÍ TEPEN: Podle amerického odborníka na tyto choroby prof. dr. Anceta Keyse z Minneapolisu, mohou dvě stavnaté jablka denně působit preventivně proti kornatění tepen i proti infarktu. Pektin, jehož jablko obsahuje až 15 % vůhy plodu, snižuje totiž obsah cholesterolu v krvi a zmenšuje ukládání tuků.

TRÁVENÍ, ZÁCPA: Jedno jablko před obědem zlepšuje stolici. Při úporné zažívání jablka na podporu spánku spotřebujte pravidelně jablka po každém jídle, ponévadž při kousání chrupavých jablek si čistíme zuby, čímž předcházíme náhodnému vzniku hnilobných částeček jídla v ústní dutině.

KOCOVINA: Vídeňský lékař dr. R. Riegler tvrdí, že větší množství jablek snědených ráno po „prožádnované" noci zklidní již po půlhodině bolesti hlavy.

Závěrem tohoto stručného přehledu o významu jablka pro naše zdraví snad bychom měli ještě zdůraznit, že jablko je cenným pomocníkem při léčení nejenom pro látky, které obsahuje dokonce harmonicky sladěné, ale často někdy ještě více pro látky, které neobsahuje: z posledně jmenovaných jsou to hlavně bílkoviny a tuk, kuchyňská sůl a téměř žádné látky vytvářející kyselinu močovou. Tuková tkáň zvláště otylých obsahuje vysoké procento vody. Přebytečný tuk se daří snadněji likvidovat, když se podaří snížit obsah vody v organismu. A právě tento „odvodňovací" efekt doporučuje vysoký obsah drastiku a naopak minimální obsah kuchyňské soli.

2. dietetického hlediska je jablko pro x) nás velmi cenné i tím, že je chudé na kalorie: 100 g jablka obsahuje jen 80 kalorií. V tomto výčtu kladů bychom mohli ještě dále pokračovat. Domníváme se však, že i toto krátké upozornění dostatečně přesvědčí a že si budeme více vážit tohoto vzácného daru štědré přírody.

SVYSOKÝ KREVNÍ TLAK: Jablka „rychlují" z těla přebytečnou sůl a vodu, čímž působí na snížení krevního tlaku: Pacientům se proto doporučuje jíst každý den pravidelně ráno jedno jablko. Zvláště účinné jsou však tzv. „jablečné dny", které doporučuje prof. JAGIČ, který je na vídeňské klinice úspěšně vyzkoušel: Z 1½ kg jablek se připraví kompot, který se rozdělí na 4—6 porcí pro postupný konzum během jednoho dne. Mimo kompotu se však nesmí celý den nic jiného jíst, ale musí se vypít nejméně 1 litr minerální vody. Takovýto „jablečný den" se má zařadit jednou týdně.

NESPAVOST: Jedno jablko večer je dobrým uspávacím prostředkem do nerušeného klidného spánku. To doporučuli ještě dnes lékaři. Ale radil to svým pacientům již v 18. století lékař Christian Wilhelm Hufeland a jeho patienty byly převážně významné osobnosti německé kultury — Goethe, Schiller, Wieland, Herder, Fichte. Podobně zlepšuje jablka na podporu spánku spotřebujte pravidelně jablka po každém jídle, ponévadž při kousání chrupavých jablek si čistíme zuby, čímž předcházíme náhodnému vzniku hnilobných částeček jídla v ústní dutině.

KOCOVINA: Vídeňský lékař dr. R. Riegler tvrdí, že větší množství jablek snědených ráno po „prožádnované" noci zklidní již po půlhodině bolesti hlavy.

Závěrem tohoto stručného přehledu o významu jablka pro naše zdraví snad bychom měli ještě zdůraznit, že jablko je cenným pomocníkem při léčení nejenom pro látky, které obsahuje dokonce harmonicky sladěné, ale často někdy ještě více pro látky, které neobsahuje: z posledně jmenovaných jsou to hlavně bílkoviny a tuk, kuchyňská sůl a téměř žádné látky vytvářející kyselinu močovou. Tuková tkáň zvláště otylých obsahuje vysoké procento vody. Přebytečný tuk se daří snadněji likvidovat, když se podaří snížit obsah vody v organismu. A právě tento „odvodňovací" efekt doporučuje vysoký obsah drastiku a naopak minimální obsah kuchyňské soli.

2. dietetického hlediska je jablko pro x) nás velmi cenné i tím, že je chudé na kalorie: 100 g jablka obsahuje jen 80 kalorií. V tomto výčtu kladů bychom mohli ještě dále pokračovat. Domníváme se však, že i toto krátké upozornění dostatečně přesvědčí a že si budeme více vážit tohoto vzácného daru štědré přírody.

Drahokamy v koruně

(čtk): Do zlaté koruny českých korunovačních klenotů je zasazena více než stovka drahokamů. Císař a král Karel IV. dal tuto korunu, která dodnes patří k našim státoprávním symbolům, zhotovit v roce 1346, původ většiny kamenů se však podařilo spolehlivě určitě až současné vědě. Při výzdobě klenotu byly totiž použity drahokamy ze staršího přemyslovského pokladu, který vznikal postupně, a tak pocházejí z nejrůznějších nalezišť. Přední a zadní strana koruny je posázena červenými kameny, mezi nimiž je však pouze jediný rubín, umístěný ve středu čelní části. Jeho jasně červená barva s namodralým odstínem svědčí o tom, že pochází z Barmy. Dalšími červenými drahokamy jsou spinely, kterých je na koruně celkem 45. Byly dovezeny z Badachšanu, provincie dnešního Afghánistánu. Spinely se zde těžily již od 7. století. Na obou bocích koruny je zasazeno 31 modrých kamenů, safírů. U 21 se již podařilo určit původ. Deset je z nalezišť zemí bývalé Indočíny, konkrétně z Laosu a Kampučie, šest z ostrova Cejlon a pět z Thajska. Zbývajících deset safírů je rovněž z Asie, blíže však dosud určeny nejsou. Vrch koruny je zpevněn dvěma oblouky. Jsou ozdobeny 12 články z rozebrané čelenky, která původně patřila patrně Anně Falcké, druhé manželce Karla IV. Vedle již zmíněných badachšanských spinelů jsou tyto články ozdobeny také egyptskými smaragdy a perlami. Mořské perly pocházejí z Perského zálivu, říční nejspíše z jihočeské Otavy.

Podařilo se objevit zapomenutá naleziště

Čechy od pradávna oplývaly drahými kameny a polodrahokamy. Jen namátkou můžeme jmenovat evropsky ojedinělý výskyt safírů na Jizerské louce, po celém světě proslulé české granáty na Třebenicku, či achaty a jaspisy z okolí Kozákova. Hlavní rozvoj těžby drahých kamenů spadá do doby císaře Rudolfa II. Za nejvýznamnější naleziště byl tehdy pokládán právě vrch Kozákov. Říkalo se, že když na jeho svazích hodí pasák za svým stádem kamenem, je mnohdy kámen dražší než celé stádo. Na Aretinově mapě Čech, vytištěné v roce 1619, je také u Kozákova takový házející pastýř vyobrazen.

Sám Rudolf II. vlastnil jedinečnou sbírku drahých kamenů. Jeho osobní lékař a zároveň znalec drahokamů Anselmus Boetius de Boot se ve svých spisech zmiňuje o různých pozoruhodnostech této sbírky, zejména pak o stolní desce složené z různobarevných jaspisů v podobě krajiny. A byl to právě Anselmus Boetius de Boot, jemuž vděčíme za označení českých granátů. První totiž začal rozlišovat červené „granati bohemici" od nafialovělých granátů orientálních.

Ale po stopách českých drahých kamenů se můžeme pustit mnohem hlouběji do minulosti. Dlouho se historikové domnívali, že jaspisy a ametysty, jimiž nechal císař Karel IV. obložit kapli sv. Václava ve Svatovítském chrámu na Pražském hradě a kapli sv. Kříže na Karlštejně, pocházejí ze saských nalezišť. Teprve v roce 1982 byly v Podkrušnohoří u Klášterce nad Ohří objeveny staré štoly na těžbu jaspisů a ametystů a po dvou letech se porovnáváním materiálů podařilo dokázat, že právě odtud nechal Karel IV. přivézt kameny na výzdobu kaplí. V Podkrušnohoří je zřejmě těžili Italové, kteří byli v tomto směru známí jako odborníci po celé Evropě. Část vytěžené suroviny se pochopitelně dostala i do jejich vlasti. Umělecké mozaiky zdobící mnohé paláce ve Florencii jsou složeny převážně z českých jaspisů. Tečku za slávou českých drahokamů udělala až třicetiletá válka. Většina nalezišť upadla v zapomenutí a o poklady zemských hlubin se zajímali jen náhodní sběratelé.

(Z DRUHÉHO DOKONCE ČLÁNKU)

Hodně lišek, méně vztekliny

(čtk): Zhruba čtyřnásobný počet lišek proti žádoucímu stavu je v současné době v lesích jihočeského kraje. Největší počet divokých zvířat žije na Prachaticku a Vimpersku. Přestože se každý rok odstřelí na 1200 lišek, stále se nedosahuje jejich snížení na požadovaný počet. Každý jedinec by měl mít v optimálním případě loviště o rozloze 500 hektarů. Přestože počet lišek v přírodě se přes všechna opatření daří snižovat jen pomalu, lepší se postupně situace tlumení vztekliny. To zejména proto, že se občané již naučili upozorňovat myslivce na nápadné jedince, kteří ztrácejí plachost a přestávají reagovat na přítomnost lidí. Tato upozornění umožnila v uplynulém roce odstřelení téměř čtyř set zvířat. Zároveň se výrazně snížil počet vztekliny i u ostatních obyvatel přírody, např. srnčí zvěře, kun, jezevců a tchořů.

Vláda SSR na včerejším zasedání zhodnotila plnění svých usnesení zaměřených na upevňování socialistické zákonnosti a disciplíny. Konstatovala, že se začínají výrazněji prosazovat pozitivní tendence v odstraňování projevů protispolečenského jednání.

Aufgespießt

„Ich denke nicht, daß wir die Partei der Mitte sind, das braucht noch 40 oder 50 Jahre. Wir sind immer noch eine sehr radikale Minderheit."

Petra Kelly während der ersten Sitzung der neuen Bundestagsfraktion der Grünen.

„Wir sind die politische Mitte."

Otto Schily in seiner Antwort.

Předvolební diskuse

Bonn: Na závěr předvolební kampaně se ve čtvrtek večer předsedové CDU (H. Kohl), CSU (F. J. Strauss) a FDP (M. Bangemann), stejně jako kandidát SPD na úřad kancléře J. Rau a mluvčí předsednictva Strany zelených J. Ditfurthová, snažili v televizní diskusi oslovit a získat ještě snad nerozhodné voliče pro sebe a svou stranu. Přitom jim však předvedli halasnou ukázku toho, jak malí buržoazní politikové NSR tak často plná ústa slov. Slovní servátky, vyčerpávající osočování, pomluvy, nářky, haleření a tahanice o slůvka vyplnily podstatnou část tříhodinové show, která se ve skutečnosti nesla stranou opravdových palčivých problémů současnosti, jako se jich dotkla jen letmo, většinou bez jasné odpovědi.

...A TAKŽE ZASE PŘÍMĚJI...

Pražský dědeček motocykl se představuje

Tři desítky ojedinělých exponátů v Muzeu hlavního města Prahy

Jen dva roky poté, co začali jako první na světě vyrábět v Mnichově pánové Hildebrandt & Wolfmüller motorové kolo, začalo se s výrobou motocyklů Laurin & Klement v Mladé Boleslavi. To se psal rok 1897.

Obálka z propagačního letáku někdejší firmy ogar
Foto: archiv

V Praze pak byl první motocykl zkonstruován na počátku našeho století. Zasloužil se o to pětadvacetiletý Josef Walter, majitel mechanické dílny na Smíchově. Nejprve vyráběl jízdní kola, ale na přání svých zákazníků kteří toužili po rychlejším dopravním prostředku, začal s koly opatřenými benzinovým motorem. Koncem roku 1902 vyjel první Walterův stroj, čtyřdobý jednoválec o výkonu 1,45 k do smíchovských ulic.

Česká metropole měla tehdy jen něco málo přes půl milionu obyvatel ale byl zde již rozvinutý strojírenský průmysl, který se ve dvacátých a třicátých letech dále rozmáhal. A tak existovalo v Praze už třiadvacet výrobců motocyklů.

Zásluhou Veteran motoklubu Říčany a Muzea hlavního města Prahy si mohou návštěvníci muzea od včerejška prohlédnout výstavu „Pražské historické motocykly" a seznámit se s bohatou historií jejich vývoje a výroby. Je na ní soustředěno dvaadvacet kompletních pojízdných motocyklů a čtrnáct renovovaných motorů od třiadvaceti výrobců z Prahy.

Exponáty (budou se postupně obměňovat) ukazují pestrou škálu motocyklových značek, z nichž některé pro dnešní generaci mají již pohádkový nádech, jiné vybavují vzpomínky na vyprávění otců o začátcích motocyklového sportu u nás. Značky jako AZA, BAF, JOLI, AVON, MB, Saten, Ruillers, Sagitta či SKO — o Walteru, Praga či Jawě nemluvě — tu ožívají nejen na dobových fotografiích z motocyklových závodů, ale jsou zde vystaveny. Ve vitrinách mohou zájemci shlédnout poháry, plakety, vlajky a čestná uznání, která naši jezdci v minulosti vybojovali nejen na domácích, ale i na evropských kolbištích. Stejně tak mohou obdivovat populárního „péráka" — dvěstěpětapadesátku z pražské Jawy, kde se vyráběla v letech 1946 až 1953 a byla ve své době špičkou evropské motocyklové konstrukce. Zvláštností výstavy je motorová kolobežka „Štístko", sbírka měřičů vzduchu, závodnické přilby, brýle, rukavice a další předměty dobové motocyklové výstroje.

Bundesdeutsche Schüler haben die wenigsten Ferien

KÖLN, 28. Januar (dpa). Mit 139 schulfreien Tagen im Jahr haben bundesdeutsche Schulkinder unter zehn europäischen Ländern die wenigsten Ferien. Französische Kinder haben mit Abstand die meisten: 207 Tage einschließlich Sonn- und Feiertage. Das berechnete das Institut der deutschen Wirtschaft (IW) in Köln. Griechenland und Irland belegen den zweiten Platz, dort bleiben die Schulen an 185 Tagen geschlossen. Es folgt Belgien mit 183 Tagen.

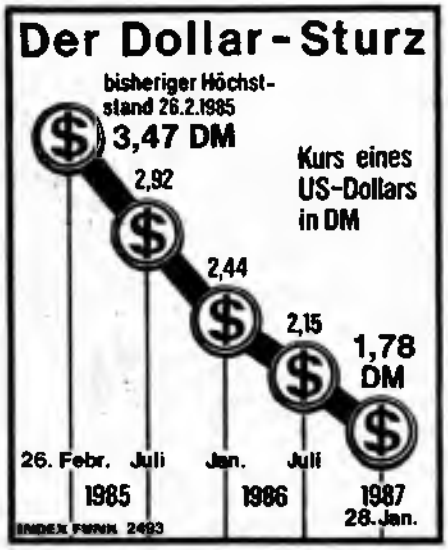

Italienische Benzin-Bons billiger

Wegen der Aufwertung der Mark im Europäischen Währungssystem werden Benzingutscheine für Italien am 1. Februar billiger. Der Abschlag beim teuersten Heft, dem Süditalien-Paket, macht 23 Mark aus. Das „Nord-Paket" wird acht Mark billiger.

Narr stapelte zu hoch

DÜSSELDORF, 28. Januar (dpa). Nachdem sich herausgestellt hatte, daß er sich mit einer gefälschten Ritterkreuzurkunde brüstete, dürfte dem Präsidenten des Comitees Düsseldorfer Carneval (CC), Wolfgang Schackow, das Lachen inzwischen vergangen sein: Die Vorlage einer angeblich am 1. April 1945 ausgestellten Urkunde, die ihn als Träger des Ritterkreuzes auswies, kostete dem 61jährigen den Vorsitz unter den Narren und 20 000 Mark Strafe. Das gefälschte Dokument war mit einer Schreibmaschine getippt, die es 1945 noch gar nicht gab.

Der seit 26 Jahren aktive Karnevalist Schackow, der am Dienstag abend von seinem Präsidentenamt zurücktrat, hatte das jecke Stück selbst eingeläutet, als er sich nicht nur karnevalistischer, sondern als Ritterkreuzträger auch kriegerischer Großtaten rühmte.

K večeři teplé salámové „košíčky"

Zopakujeme si, jak košíčky připravíme bez slupky, aby zůstal jejich tvar uchován. Nakrájíme plátky salámu se slupkou (český, moravský, junior, králí ap.) na 3—4 mm silné plátky. Na olejí je na pánvi slabě jen po jedné straně osmahneme. Vaničkou „košíčky", které necháme vychladnout, jednotlivě je klademe dnem košíčka vzhůru na prkénko, levou rukou je přidržíme a ostrým nožem z nich dole na prkénku odřízneme fólii. Před plněním je znovu mírně nahřejeme a plníme horkou náplní. Tak připravené sestraří svůj tvar.

NÁPLNĚ DO KOŠÍČEK:
Čočková s hráškovými kuře s housky
rozpečené slaniny
šampiňonová — na másle na drobné nakrájenou cibulce s kmínem a paprikem podusíme šampiony, příp. je zahustíme vejcem
vařené fazole s rajčatovou omáčkou (hustou)
uvařený celer, který nakrájíme, na másle osmahneme a posypeme nati z cibule
dušená mrkev na cibulce a másle
vařené špagety (zbylé), pokrájené, spojené rajčatovou omáčkou, zapané sýrem
dušené papriky (i zmrazené), na proužky nakrájené, na másle osmahnuté a rozdrceným česnekem
KOŠÍČKY ALASKSKÉ: 500 g měkkého salámu (jak uvedeno v úvodu) na přípravu košíčků, 500 g kyselého zelí, sůl, 2 dl bílého nestadkého vína, 2 cibule, 50 g slaniny, 2 mrkve, olej na opékání košíčků. Ze salámu připravíme 12 košíčků. Na pánvi rozpustíme drobně nakrájenou slaninu, přidáme drobně nakrájenou cibuli, podusíme, přidáme překrájené zelí, sůl, víno, očištěnou a na plátky nakrájenou mrkev, půl litru vody a mírně vaříme téměř do sucha (do odpaření vody). Salámové košíčky naplníme touto zelenino vou náplní a podáváme se šlouchanými brambory.
KOŠÍČKY UHERSKÉ: 400 g salámu, 400 g drůbežích jater, 1 cibule, 30 g sádla, lžička papriky, olej, lžička hladké mouky. — Z měkkého salámu nejprve připravíme na pánvi na oleji asi 10 košíčků. Vypraná a osušená játra překrájíme a na pánvi na oleji prudce osmahneme. Zvlášť v kastrolku na pánvi rozpustíme sádlo a osmahneme na něm do žluta drobně krájenou cibuli, přidáme osmahnutá játra, paprikut, mouku, slabě zasmahneme, zalijeme vodou na řídkou omáčku, osolíme. a dusíme do měkka a do husta. Teplé košíčky plníme játrovou náplní a podáváme s pečivem a čekankovým salátem.

Kritische Irina Rodnina

Mit dem Wind der Gorbatschowschen Liberalisierungs-Wende im Rücken beginnt in der UdSSR auch die Sportprominenz, offen über Fehlentwicklungen und Neuerungen im System der Sportförderung im eigenen Land zu reden und zu richten. Wagte sich jüngst der Fußball-Trainer Valeri Lobanowski auf dünnes Eis, als er laut über die Einführung des Profi-Fußballers nachdachte, so nimmt sich nun Irina Rodnina die Kinderschinderei vor.

Die ehemalige Eiskunstläuferin und heutige Trainerin meint: „Sportler werden in diesem System zu mechanisch funktionierenden Soldaten gemacht. Kinder werden zum Rekord verurteilt. Die Trainer wollen nur den Erfolg ohne Rücksicht auf die Gesundheit der Athleten. Wir haben den Sport zu monotoner Arbeit degradiert und treiben Kinder in die psychische Abhängigkeit."

Man denkt an die Hänflinge, die über die Turnmatten hüpfen, an die Gummi-Mädchen in der Rhythmischen Sportgymnastik und die Teenager, die von ihren Partnern im Paarlauf weggeworfen werden wie Gegenstände.

Die Kritik am Kinder-Leistungssport ist so alt wie dieser. Der Vorwurf lautet, Trainer und Eltern würden Mädchen und Jungen in einem Alter, in dem diese normalerweise spielen, täglich mehrstündig drillen, auf daß die Kleinen zum Ruhme ihrer Macher und vielleicht sogar noch des Vaterlandes den Erwachsenen die Medaillen wegschnappen.

Im Westen bedient man sich der wohlfeilen Ausrede, man müsse es dem Osten nachmachen, wenn man dranbleiben wolle. Wenn nun aber in den Vorreiter-Ländern die Kritik an den Perversionen des Leistungssports enttabuisiert wird, wächst zwar die Hoffnung, daß Besserung eintritt, doch am rechten Glauben fehlt es noch.

Irina Rodnina argumentiert in die richtige Richtung, wenn sie sagt: „Wir können diese Tendenzen nur ändern, wenn wir das Mindestalter in den wichtigsten Sportarten anheben." Doch in der Welt des Sports scheinen die ehrgeizigen Medaillenzähler und die Erfolg-um-jeden-Preis-Prediger immer wieder nachzuwachsen. Da hilft nur, daß ein Land, ein Sportverband mit der einseitigen „Abrüstung' anfängt, Kinder Kinder sein läßt und sie nicht mehr auch als organisches Material sieht, aus dem man Sieger kneten kann.

Irina Rodnina setzt auf die „Interessierte Öffentlichkeit in der Sowjetunion", die solche freudlosen, mechanisch funktionierenden Sportler-Soldaten nicht wolle.

CHARAJO', O.K.

NEZNÁMÁ DIVKA Z PETŘINA

KDYŽ NA PODZIM ROKU 1985 *vyšel v Melantrichu román Čapci, objevil se na mém psacím stole dopis, který přímo vybízel k hledání dalších stop životního příběhu Karla Čapka ze dnů jeho mladosti. Tou záhadou byla dívka, o níž bez udání jména píše Helena Čapková v knize Moji milí bratři (str. 292 III. vyd.): „Buď jak buď, slaboučký Karel začal v zimních měsících chodit ven a vracíval se až v noci vymrzlý na kost. A jak by ne; prořekl se, že chodí s dívkou a sedává s ní na Petříně, a schválně na kamenných lavičkách. Ne, zima ji není — povídal Pečovi — půjčuje ji svůj zimník a celou ji do něho zachumlá ...". Je třeba dodat, že tento děj se pravděpodobně odehrával v prvním roce první světové války, kdy Karlovi hrozila vojna a „vymrznutí na kost" jistě vydatně živilo jeho Bechtěrevovu nemoc páteře.*

Dopis, který jsem obdržela, byl od paní ing. Jitky Králíčkové, netete MUDr. Vojty Králíčka, dlouholetého přítele Karla Čapka již z hradeckých studií. Hovoří o velké Karlově lásce k jisté Olze Špétové. Věci se měly tak: Vojta patřil k hlavním členům tajného všestudentského spolku Mansarda v době, kdy Karel redigoval tajný časopis Obzory, a právě pro tyto „tajné pikle" musel z kvarty odejít studovat do Brna. Je jisté, že Karel poněkud zatrpklý nuceným odchodem z Hradce Králové, styky s přáteli přerušil, až na Emila Vachka, kterému poslal do prosincového čísla roku 1905 „Revue mladých", báseň Jeunesse dorée. A náhlé přátelství s Vojtou Králíčkem po roce 1909 pokračuje. Až v Praze Patrně od chvíle, kdy Karel při zápisu na univerzitní studia v zástupu studentů objevil i bývalého spolužáka a přítele Vojtu. Stýkali se velmi často. Měli si spolu mnoho co povědět, třebaže Karel studoval filozofii a Vojta medicínu, oba velmi úspěšně, Králíček rovněž na diplom „sub auspiciis imperatoris". Vojta byl o tři roky starší (narozen 7. 6. 1887 v Bohuslavicích), mužnější, statnější než churavý Karel. Ing. Králíčková dále píše: „Strýc Vojta byl velký přítel Karla Čapka až do konce vysokoškolských studií, i když fakulty byly rozdílné. Při svém kamarádství přebral můj strýc Karlu Čapkovi dívku jménem Olga Špétová. Můj strýc byl velmi temperamentní a galantní, Karel Čapek se držel v těchto záležitostech zpátky, a proto strýc MUDr. Vojta Králíček zvítězil a později si Olgu Špétovou (nar. r. 1892) vzal za ženu. Oba nerozluční kamarádi se rozešli a pro svoji velkou hrdost se již více nesešli. MUDr. Vojta Králíček se stal váženým lékařem v Úpici ..."

Občas se autorovi životopisných románů stává, že obdrží velmi překvapující informace, a ty musí prověřit. Bohužel v případě MUDr. Vojty Králíčka a jeho ženy Olgy (Špétové) při mé doklády scházejí a je třeba se opřít o ústní rodinné svědectví, předávané z generace na generaci. O Vojtovi existuje spolehlivá zpráva z pera pana Aleše Řezníčka z Úpice: „Mnoho lidí se na něho pamatuje jako na jednoho z nejlepších úpických lékařů ... Byl oblíbený a měl jako lékař autoritu ... Měl ordinaci na našem Podměstečku v domě s nynějším číslem 450 v prvním poschodí vedle krámku pana Prouzy. Byl po celém okolí známý jako výborný praktik ..." Osud Olgy Králíčkové-Špétové a MUDr. Vojty Králíčka byl tragický: Oba zahynuli v Černé Hoře v Jugoslávii 25. července 1928 — zřítili se z automobilu do propasti.

Ale vraťme se k Olze; je jisté, že rodinná zpráva z úst i z pera ing. Jitky Králíčkové poodhaluje tajemství o neznámé dívce z Petřína, již Karel hájil do svého kabátu v zimě roku 1914 — Anebo o rok dříve či později? Vzpomínky paní Heleny Čapkové jsou vzpomínkami, autorka se mohla v přesném určení času mýlit. Je velmi pravděpodobné, že dívka byla nevysoká a útlá jako Karel, který ji „celou zachumlával" do svého zajisté rovněž „útlého" zimníku, šitého na míru. Byla blondýnka? Karel o svých mladých láskách nehovořil. Údajně byla z Hradce Králové jako dvě Karlovy první lásky — Mařenka Svatošová a Anielka Nepečená, ale ředitel Okresního archivu v Hradci Králové Petr Zimmermann marně prohledával několik ročníků školních katalogů dívčí měšťanské školy i katalogy bývalého lycea a obchodní akademie. Jméno Olgy Špétové se v nich neobjevilo; patrně dívala v Hradci na návštěvě, chodila s děvčaty na korzo v podloubí Velkého (dnes Žižkova) náměstí a mezi studenty vídala Karla Čapka, toužícího po Anielce. Teprve po letech se Olga s Karlem setkala, ale již v Praze.

Karel Čapek měl u děvčat smůlu; Anielku Nepečenou si vzal za ženu jeho spolužák z hradeckého gymnázia Jan Mišička (nar. 25. 5. 1888), Olgu Špétovou mu odloudil další spolužák Vojta Králíček. Vojta byl již hotovým lékařem, byl útočnější, zkušenější, zatímco tichý Karel filozofoval a „vždy se držel zpátky"; promoval o rok později 29. 11. 1915, neboť ve studijním roce 1910 a 1911 studoval v Berlíně a v Paříži, a když dostudoval, byl téměř dva roky bez místa — nepočítáme-li jeho preceptorskou epizodu v rodině hrabat Lažanských; na rozdíl od Vojty se ještě delší dobu dopracovával k občansky pevnému postavení.

Buď jak buď, neznámá dívka z Petřína již obdržela jméno a snad lze doufat, že se autorce článku ozve některý ze čtenářů, který přes hloubku let se rozpomene na dobu, kdy Olga Špétová ještě žila a pomůže dotvořit toto „bílé místo", důležité v dalším dějství románu Čapci.

NEBOŤ STRÝCOVÉ BECHTĚREV-VON STRÜMPELLOVA NEMOC, OTIŠTĚNÁ POHYBLIVOST PÁTEŘE, NĚKDY POSTIHNE I KLOUBY DOLNÍCH KONČETIN... ET CET.

Pastorkyňa v San Francisku

KONGFM MINULÉHO ROKU jsem měla štěstí být svědkem neobyčejného úspěchu janáčkovy opery Její pastorkyňa v San Francisku. Hrdli ji zde pod původním názvem „Jenůfa" a k našemu lítostivému překvapení i v našem jazyce. V úloze Jenůfy zde hostovala naše výborná Gabriela Beňačková. Ve velkém hudebním „Programu", kde byly pěkné obrázky z představení, napsali o ní výstižný článek, počínaje jejím životopisem přes úspěchy v cizině — Vídni, Hamburku, Mnichově, Berlíně, Stuttgartu, Madridu, Amsterodamu, Buenos Aires a jinde — až k účinkování v roli Jenůfy v Covent Garden, jako Rusalce ve Vídni, Mimi v Bohémě v Chicagu a Madridu a jako Micaele v Metropolitní opeře v New Yorku. Michael Beckermann, docent hudby na univerzitě v St. Louis, uveřejnil zde o Janáčkovi zajímavý a obsáhlý článek, doplněný několika ilustracemi.

Ačkoliv lístky na operu jsou zde mnohem dražší než u nás — opera je mnohem oblíbenější návštěvníků: vedle luxusních dámských toalet sportovní šaty. Muži ve fraku vedle mužů v texaských a kostlich. O přestávce se tam dokonce prochází muži s deštníky. Vybavila se mi naše pěkná brněnská tančíková opera s celým slavnostním prostředím a příznivým se, že bych neměnila.

Úroveň celého představení byla vysoká, pěvecká a herecká výkony vynikající. Orchestr také výborný, takže jsme zapomněli na někdy pokulhávající výslovnost, ale stejně jsme obdivovali jak Američanů zvládli náš moravský dialekt. Rozumějí byla Čmanka v úloze pasačka Jenka. Nad levitním se pro publikum promítal volný překlad našeho textu v angličtině. Trochu jsme postrádali naše pěkné moravské kroje a v prvním jednání v rekrutské scéně i náš gboravský temperament.

Přála bych vám zažít to velké, upřímné nadšení galerie. Měla jsem štěstí, že jsem usedla uprostřed skutečných operních fanoušků. Při otevřené scéně se netleskalo, ale zato po každém jednání se potleskávalo, dupání a skandování „Janáček" zvětšovalo. Po závěrečné scéně nebrala nadšení konce. Celé divadlo doslova břímalo a burácelo, na veřejné padaly kytice a nám se dojetím draly do očí slzy.

Oprava světoznámé fresky

Řím: Italské úřady oznámily, že se rozhodly dočasně uzavřít milánský kostel Santa-Maria delle Grazie, ve kterém je světoznámá freska od Leonarda da Vinci Večeře Páně.

■ **DOVODEM K TOMUTO OPATŘENÍ** jsou stížnosti restaurátorů, kteří na fresce pracují již osm let a jsou znepokojeni rušení bezohlednými návštěvníky. „Takhle to nedá dál nastat," řekl Baldini. Současně s uzavřením kostela bude v jeho okolí omezena doprava, protože se v něm podle restaurátorů „třesou zdi".

■ **SLAVNÝ ITALSKÝ MISTR** namaloval Večeři Páně v letech 1495—1497. Freska není restaurována poprvé, naposled to bylo v roce 1954. Přesto je její dnešní „léčba" nutná. Odborníci k ní využívají nejmodernější metody a přístroje, včetně elektronického mikroskopu.

■ **ŘÍKAJÍ,** že nechtějí fresku jen „očistit", ale také „zbavit nánosů staletí", ve formě různých doplňků a „oprav". Prostulé Leonardovo dílo se tak představí zrakům návštěvníků ve své původní podobě.

■ **S PORTRÉTEM** přírodovědného badatele Augusta Forela, kterou zde v rozměrech 175 krát 78 metrů vytvořili lucernský malíř Silvan Baer. Dílo každého upoutá svými červeno-hnědo-žlutými barvami.

„Russischer Wodka strahlt nicht"

„Russischer Wodka ist nicht strahlenbelastet", das konnte der hessische Sozialminister Armin Clauss einem CDU-Abgeordneten versichern, der sich in der Fragestunde des Landtags nach der Strahlenbelastung des Wodkas als Folge des Reaktorunglücks von Tschernobyl erkundigt hatte. Bei drei Proben russischen Wodkas, die untersucht wurden, sei keine Belastung nachgewiesen worden. Die Nachweisgrenze liegt bei zwei Becquerel pro Liter.

Aufgespießt

Lieber Hans-Jochen

Zur Bestätigung im Amt des Fraktionsvorsitzenden übermittle ich meine herzliche Gratulation und sehe unserer weiteren Partnerschaft mit Zuversicht entgegen.

(gez.) Alfred Dregger

Brieflicher Glückwunsch des Vorsitzenden der Unionsfraktion im Bundestag, Alfred Dregger, an seinen Ex-Kommilitonen und SPD-Kollegen Hans-Jochen Vogel zu dessen Wiederwahl.

VODKA, VODKA, MÁŤ RODNÁ JA... →

... O 2 KM DÁL NEŽ TA SLEČNA...

● Na Mohavské poušti v Kalifornii padl ve čtvrtek další rekord v letu letadlem poháněném lidskou silou. Ten nový vytvořil 26letý G. Tremml ve šlapacím letadélku Eagle s vrtulí o rozpětí 3.3 metru a jeho hodnota je 59.5 kilometru. Tuto vzdálenost urazil za 2 hodiny 13 minut.

Zhruba pětina všech pracovních příležitostí v jižních Čechách — 63 tisíc — je v Českých Budějovicích. Z ekonomicky aktivních obyvatel města jich zde pracuje přes devět desetin, ostatní do zaměstnání dojíždějí převážně do měst a menších míst v okrese.

Eine Milliarde

In der Umweltdiskussion ist die Angabe von „ppb" für Schadstoffgehalte häufig zu lesen. 1 ppb bedeutet „1 Teil auf eine Milliarde Teile". Meist ist 1 Milligramm je Tonne gemeint (eine Kopfschmerz-Tablette wiegt 500 Milligramm), gelegentlich auch 1 Kubikmillimeter je Kubikmeter (ein übliches Schnapsglas faßt 20 Kubikmillimeter). Selbst Fachleute haben indes Schwierigkeiten, sich unter einer Milliarde mehr vorzustellen als eine 1 vor neun Nullen. Die Angabe, daß derzeit auf der Erde mehr als 4,5 Milliarde Menschen leben, besagt deshalb wenig. Allenfalls läßt sich sagen, sie bedeute nach den Richtlinien des öffentlichen Nahverkehrs für Stehplätze (4 Personen je Quadratmeter), daß die Menschheit auf einem Quadrat mit rund 33 550 Meter Seitenlänge Platz fände.

US-Präsident Reagan war sich dieses Problems bewußt, als er in einer TV-Ansprache den Bürgern vorrechnete, eine Milliarde Dollar sei ein 125 Meilen (201,125 km) hoher Stapel aus Ein-Dollar-Scheinen. Das ist ungefähr die Diensthöhe der amerikanischen Raumfähren. Die Bundesrepublik Deutschland mißt in Nord-Süd-Richtung nicht ganz eine Milliarde Millimeter. Eine Milliarde Sekunden (knapp 32 Jahre) kommt dem nahe, was unter Menschen als eine Generation bezeichnet wird. Vor rund einer Milliarde Sekunden begann das sogenannte bundesdeutsche Wirtschaftswunder. Der Ausbruch des Vesuv, der im Jahre 78 die Städte Pompeji und Herculaneum verschüttete, liegt nur wenig mehr als eine Milliarde Minuten zurück. Um eine Milliarde Kilometer zurückzulegen, braucht das Licht fast eine Stunde. wab

POTENTOČKOVAT SE MŮŽE ČLOVĚK HLEDÍ I ZA 1 VT.

Die New York Giants waren die Größten

In New York, der Weltstadt mit den klaffenden sozialen Gegensätzen, waren die Menschen am Sonntag im Triumph vereint. Die „Giants", die vergötterten Söhne der Millionen-Metropole, holten im 21. American-Football-Finale um die „Super Bowl" erstmals die begehrteste Trophäe des Kontinents an die Ostküste. Als die Denver Broncos im Rose Bowl im kalifornischen Pasadena nach hartem Kampf mit 39:20 bezwungen waren, lagen sich in New York wildfremde Menschen in den Armen und feierten ausgelassen bis in die Morgenstunden.

Das traditionell Ende Januar ausgetragene „Spiel der Spiele" hielt, was sich die 104 000 Fans im überfüllten Stadion, die bis zu 600 Dollar auf dem Schwarzmarkt hinblätterten, und die rund 130 Millionen Zuschauer am Fernsehen versprochen hatten. Es wurde eine packende Begegnung, und es gab einen „Held des Tages": Phil Simms. Der Spielmacher der New York Giants behielt im Glutofen des Rose Bowl einen kühlen Kopf und wuchs mit andauernder Spielzeit über sich hinaus.

„Er hat nahezu sensationell gespielt", schwärmt Giants-Coach Bill Parcells nach der gewonnenen Meisterschaft. Der 30 Jahre alte Phil Simms pulverisierte alte Rekordmarken in Serie. 88 Prozent seiner weiten Pässe (22 von 25) kamen an, eine noch nie erreichte Erfolgsbilanz. Davon landeten zehn Anspiele in Folge beim eigenen Mann, auch dies gilt als neue Bestleistung. Im Schnitt gelangen ihm in dieser Saison pro Spiel 55 Prozent geglückter Würfe.

Die Denver Broncos, die als Außenseiter in das Endspiel gegangen waren, erwischten zunächst den besseren Start. Nach der Hälfte der Spielzeit lagen sie noch mit 10:9 in Führung, ehe die New Yorker zur fulminanten Aufholjagd starteten. Da verschlug es selbst Denvers Spielmacher John Elway die Sprache. Der mit 900 000 Dollar pro Jahr bestbezahlte Spieler der National Football League (NFL) hatte nicht seinen besten Tag, ihm gelangen von 37 Anspiel-Versuchen nur 22 (rund 60 Prozent).

Die New York Giants sind damit Nachfolger der Chicago Bears, die im vergangenen Jahr in New Orleans triumphiert hatten. Damals wurden die „Giants" von den „Bears" in der Play-Off-Runde ausgeschaltet. Dieses Mal setzten sich die New Yorker im Play-Off souverän gegen San Francisco und Washington durch. 66:3 Punkte aus den beiden Begegnungen waren die eindrucksvolle Bilanz. Die Denver Broncos scheiterten auch bei ihrer zweiten Final-Teilnahme. 1977 waren sie im Endspiel von Dallas bezwungen worden.

Mit dem Finale ging zugleich ein großes Medien-Spektakel zu Ende. Die Fernsehgesellschaft CBS hatte 25 Minuten ihrer dreistündigen Übertragung [illegible] für 31,5 Millionen Dollar verkauft. 30 Werbesekunden kosteten 600 000 Dollar. Neben der Super Bowl regierte das harte Geschäft. Die Hotels in der Region um Pasadena, wo 1984 das Endspiel des olympischen Fußball-Turniers ausgetragen wurde, waren lange vorher ausgebucht. Vor den Stadiontoren wurden Werbehallen aufgebaut, Autofirmen gaben „Super-Bowl-Parties".

Gerechtigkeit ist nichts anderes als der Vorteil des Stärkeren ...

v 1. čtvrtletí 1987 přijímány záznamy na koupi těchto automobilů. O dalším postupu bude veřejnost informována.

K četným dotazům občanů informuje Mototechna, že v návaznosti na jednání o dovozu automobilů Lada a s ohledem na dodací lhůty nebudou

**Ein Volk,
das seine eigene Sprache verlernt,
gibt sein Stimmrecht
in der Menschheit auf.**

..PLATÍ I O ČEŠTINĚ, VÁŽENÍ...!

**Der Politiker
denkt an die nächsten Wahlen,
der Staatsmann
an die nächste Generation.**

STÁTSMANI HOLT NEJSOU...

Flughafen Frankfurt mit Rekordergebnissen

Mit 20 495 975 Passagieren, 859 886 Tonnen Luftfracht, 121 632 Tonnen Luftpost und 249 676 Flugzeugbewegungen hat der Flughafen Frankfurt 1986 die höchsten Verkehrsergebnisse seiner Geschichte erzielt. In allen Verkehrssparten wurden Zuwachsraten registriert, und zwar 1,1 Prozent mehr Passagiere, 6,8 Prozent mehr Luftfracht, 6,7 Prozent mehr Luftpost und 4,9 Prozent mehr Flugzeugbewegungen

Jedem das Seine

(Suum cuique)

...Unter den kleinen Parteien konnte be sonders die NPD ihr Ergebnis landesweit deutlich verbessern. Sie erhielt in Hessen 0,8 Prozent aller Zweitstimmen. 1983 waren es nur 0,2 Prozent gewesen. In der Wetterau-Gemeinde Wölfersheim, wo die NPD im Kommunalparlament vertreten ist, erreichte sie sogar 6,9 Prozent der Zweitstimmen und rund zehn Prozent der Erststimmen.

+,- NPD = SKORO 30.000 OBYVATEL V HESENSKU. SNAD BY SE TO NEHLO KRÁT NA LEHKOU VÁHU. ZATÍM SE O TOM NIKDO NEZMÍNIL...

Atomstrom steigt trotz Tschernobyl

Weltweit ist im vergangenen Jahr die Stromerzeugung durch Atomkraftwerke um 7,7 Prozent angestiegen, trotz der Katastrophe im sowjetischen Tschernobyl. Dies geht aus einem von der Internatinalen Atomenergie-Organisation (IAEO) veröffentlichten Bericht hervor. Demzufolge stieg die Zahl von Kernkraftwerken 1986 um 21 auf 394 an, die in 26 Ländern der Welt arbeiten.

Vedoucí vytýká Novákovi:
„Co je to s vámi?! Pomalu chodíte, stejně pomalu pracujete, přemýšlíte zřejmě ještě pomaleji. Umíte vůbec udělat něco rychle?"
„Rychle se unavím ..."

„Tady v novinách čtu, že v Indii někteří muži poznají své ženy teprve až po svatbě."
„Jak přišli zrovna na Indii?"

DÁVALI JAKO TEXT K PRÁCI KLADŮM KOMPOZIC Z VEH. A FRANC. TOBYLO ŽVŮJ!

Autor blízký lidu

(sdk): Zítra uplyne 150 let od narození jednoho z prvních průkopníků systematického tvůrčího úsi v české próze 19. století — Aloise Vojtěcha Šmilovského. Do literatury vstoupil již na pražských studiích Na svém prvním působišti v Klatovech, kam nastoupil jako gymnaziální profesor, se věnoval především poezii a dramatu. Největší nadání však v sobě objevil pro tvorbu novelistickou, povídkovou a románovou kterou se od 70. let zabýval již výhradně. Své nejlep ší díla napsal v Litomyšli, kde uzavřel přátelství s mlá dým A. Jiráskem. Z Klatovska si sem přinesl námě pro své stěžejní dílo — dodnes velmi čtený a oblíbe ný historický román Za ranních červánků — vycháze jící ze skutečných událostí letního pobytu Josefa Do brovského na zámku v Chudenicích v roce 1828. Pro tou lidovou a zároveň pečlivě stylizovanou formo v něm Šmilovský mistrně vykreslil množství překrá sných lidských typů a prostřednictvím ústřední post vy Dobrovského vyjádřil svou ryzí víru v český ná rod a jeho budoucnost. Náhlá smrt v roce 1883 vša předčasně ukončila život spisovatele, který přinesl č české prózy vyhraněný jazykový projev — nový česk umělecký sloh.

ZA RANNÍCH ČERVÁNKŮ BÝVALA ŠKOLNÍ POVINNÁ ČETBA A STATĚ V NÍ KANTORI

NA ČURYŠSKÉM letišti v Kloten vítá od nynějška návštěvníky Švýcarska unikátní ukázka „umění v přírodě" označovaného jako nový směr „land-art": obrovská zvětšenina tisícifrankové bankovky z roku 1931

Neobvyklé neznamená nepravdivé • Nové slovo - juvenologie

Hypnóza, sugesce, léčba vkládáním rukou, přenos myšlenek na dálku, jasnovidnost. Tyto i jiné projevy zvláštních schopností naší psychiky provázejí lidstvo odedávna. V minulosti je studovali mnozí slavných jmen (Jan Evangelista Purkyně, Nicolas Tesla, Vladimír Michajlovič Bechtěrev a mnozí další), ale se stupňováním požadavků na objektivitu a přesnost experimentů rostly i pochybnosti. Mají jevy, jež zkoumala takzvaná parapsychologie, skutečně reálný základ? Nejde o náhodu či vědomé šarlatánství?

Teprve v polovině tohoto století začala pomalu mizet nedůvěra oficiální vědy, řady nadšených výzkumníků se poněkud rozrostly, vznikl nový vědní obor — psychotronika. O rozhovor na toto téma jsme proto požádali PhDr. Zdeňka Rejdáka, předsedu Mezinárodního sdružení pro psychotronický výzkum.

• Stál jste doslova u zrodu psychotroniky, zabýváte se touto tématikou už řadu let, jste uznávanou kapacitou u nás i ve světě. Jak byste tento vědní obor charakterizoval?

Psychotronika studuje psychické jevy, jejichž původ a podstata nebyly dosud plně objasněny. Jsou to především vztahy mezi živými organismy a prostředím, nepoznané vazby mezi hmotou, energií a vědomím. Rozlišujeme přitom tři základní skupiny psychotronických jevů. Do první spadá především telepatie, to je přenos informací na dálku, a bioterapie, česky též nazývaná léčitelství, do druhé patří telekineze, tedy bezdotykový pohyb předměty, dermokognice — vnímání barev a textů pokožkou — a proutkařství, do třetí patří jasnovidnost. Všechny uvedené jevy jsou už díky vyspělé měřicí a registrační technice bezpečně prokázány.

• V čem je rozdíl mezi psychotronikou a parapsychologií?

Parapsychologie se omezovala pouze na experimentální důkaz zmíněných jevů. Psychotronika na ni navazuje a překonává ji metodologicky i šíří svého záběru, snaží se tyto jevy poznat a prakticky využít. Přesto měla parapsychologie pro výzkum veliký význam. Neobyčejně cenná je zejména práce našeho průkopníka Břetislava Kafky, který tři ze svých „pokusných" osob zkoumal dvacet let, denně ponořené do hypnotického spánku dvanáct až čtrnáct hodin. Takové experimenty bychom dnes těžko realizovali.

• V roce 1970 vyšly knihy „Telepatie a jasnovidnost" a „Perspektivy telepatie", publikace, na jejichž vzniku jste se významně podílel. S výjimkou základního díla Břetislava Kafky jako jediné přinášejí seriózní informace o psychotronických jevech u nás i v zahraničí. Můžete nám stručně přiblížit některý ze zajímavých pokusů, jichž jste se osobně zúčastnil?

Při experimentech a psychokinezi prováděných v Sovětském svazu N. S. Kulaginová roztočila střelku vybraného kompasu, aniž se jej dotkla, zatímco druhý přístroj zůstal v klidu. Z obrazu slunce sestaveného ze zápalek dokázala na dálku vysunout určenou zápalku a pohybovat s ní po stole. Při zkoušce jasnovidnosti, kterou jsme prováděli s naším spolupracovníkem, jenž obdržel pouze jméno a stáří pacienta, kterého měl na dálku zkoumat, dokázal tento muž nejen určit jeho diagnózu, ale i počet bílých a červených krvinek, rychlost krevního oběhu, tlak a další údaje. Podobných experimentů jsme však dělali stovky. Stačí?

Dokazují vaše měření existenci dosud neznámé formy energie? Vedou podobné pokusy k nějakým vědecky podloženým závěrům?

O nové, neznámé energii zatím nic nesvědčí. Spíš se ukazuje, že člověk má velmi citlivou registrační soustavu. Vytváří si totiž a používá celou škálu elektromagnetických vln, infrazvuk i různá magnetická pole a těmito známým formám energie zřejmě dovede vtisknout novou kvalitu, využít je k nesení informací a kdoví k čemu všemu ještě. Ovšem pokud jde o informace samé, všechno ukazuje na existenci takzvaného informačního pole, na to, že veškeré naše představy i činy zůstávají zachovány mimo nás. Tento „záznam" je pravděpodobně nezávislý na člověku, můžeme z něho jen odečítat informace, „přehrávat" minulost.

• Jak se k takovým tvrzením staví současná věda?

Celá psychotronika je ještě dnes často předmětem ostré kritiky, která většinou pramení z neznalosti. Opomeneme-li ty, kteří ji považují za vyložený nesmysl, je tu ještě skupina vědců, jež se domnívá, že psychotronické jevy jsou v rozporu s řadou poznatků, které již věda exaktně dokázala. Tyto obavy však jsou plané. Příslušné poznatky je třeba pouze rozšířit, doplnit a dát do souvislostí. Dosavadní skepse je velmi škodlivá. Vede k tomu, že většina odborníků ve světě se stále zabývá jen dokazováním uvedených jevů. Potřebný aktivní výzkum je spíše výjimkou.

• Můžete uvést nějaký příklad?

Příkladem ofenzívního výzkumu je třeba práce profesora G. A. Sergejeva. Svým pozorováním dospěl až ke konstrukci zvláštních elektrod umožňujících měřit vnější elektromagnetická pole vytvářená lidským organismem. Příkladnou aktivitu projevil i profesor W. Peschke. Uměle vytvořenými poli začal ovlivňovat energetickou hladinu organismu tak, že výjimečné schopnosti probudil i v normálním člověku. Podobnou cestou vykročil i Dr. A. Puharich. Studoval vliv toxických hub na dálkový přenos informací mezi lidmi, zjistil, který fyziologický proces při tom hraje významnou roli, a naučil se ho stimulovat jinak, zcela neškodným způsobem.

• Vy sám od roku 1980 vedete Výzkumné pracoviště pro psychotroniku a juvenologii při Vysoké škole chemicko technologické. Čím se tu konkrétně zabýváte?

Vzhledem k omezenému počtu pracovníků můžeme seriózně zkoumat jen některé z vyjmenovaných jevů. V současné době si začínáme připravovat technické zázemí pro výzkum v oblasti bioterapie. Zajímá nás totiž, jaké energetické složky tu vstupují do hry. V budoucnu bychom je třeba mohli napodobit uměle a rozšířit tak možnosti dnešní fyzioterapie. Ale to předbíhám. Zatím se věnujeme především proutkaření, tedy biolokaci, a vlivu geoaktivních zón vůbec. Zajímá nás například, proč v některých velkokapacitních sklenících rostou na určitých místech jen zakrnělé rostliny a někdy ani ty ne, zajímá nás, proč jeden proutkař pouze určí polohu podzemního pramene zatímco druhý odhadne i množství vody a její hloubku pod povrchem, snažíme se poznat příčiny podobných jevů, podmínky, za nichž probíhají, i možnosti, jak je využít...

• Podařilo se vám už v tomto směru něčeho dosáhnout?

V prvé řadě jsme zjistili, že proutkaří nereagují přímo na vodu ani na dutiny nebo určité horniny v podzemí, ale na změněnou fyzikální situaci nad terénem. Poznali jsme i některé zákonitosti těchto procesů. Příklad: Nad některými geologickými anomáliemi jsme naměřili zvýšený podíl iontů, elektricky nabitých atomů. Víme, že když uchopíme proutek či cokoli jiného, vzniká přitom svalové napětí doprovázené tvořením velmi krátkých elektromagnetických vln. Ionizované prostředí tyto vlny částečně odráží a to vlastně vyvolá reakci proutkaře. Ostatně — změnou svalového napětí reaguje na nestejnorodé podloží každý, jakmile nad ním přejde. Jenže většinou o tom neví. To už je věc citlivosti a cviku. Podobně jako v hudbě. Hrát na klavír se naučí kdokoli, ale mistrů je jen několik.

• Slovo juvenologie, užité v názvu vašeho pracoviště, je poměrně nové. Příslušné heslo v nedávno vydaném třetím svazku Malé československé encyklopedie uvádí, že juvenologie — podobně jako gerontologie — studuje proces stárnutí, ale zaměřuje se na co nejdelší uchování vlastností charakteristických pro mladý organismus, pro aktivitu produktivního věku. Čím se zabýváte v této oblasti?

Snažíme se využívat poznatky z medicíny, psychologie i dalších vědních oborů, kde předmětem výzkumu je člověk. Jeden z významných cílů našeho výzkumného pracoviště je získat z přírodních produktů takzvané doplňkové potraviny, látky, které pozitivně ovlivňují genetický kód a posilují obranný systém lidského organismu.

• Jakým způsobem a do jaké míry souvisí tato práce s psychotronikou?

Abychom mohli měřit a analyzovat jevy doprovázející některé procesy lidské psychiky, vyvinuli jsme různé speciální přístroje. S jejich pomocí také zkoumáme, jak vybrané látky působí na organismus. Z intenzity a kvality jeho energetických polí můžeme například zjistit, nakolik vstřebaná látka zvyšuje energetickou hladinu buněk, na jak dlouho a s jakými důsledky. Totéž se chystáme měřit u bioterapeutů. Ukazuje se totiž, že energetická bilance našeho organismu má pro jeho správnou funkci klíčový význam.

Loupež olivového oleje

Řím: Scénka jako vystřižená z moderního filmu o Divokém západu se odehrála ve čtvrtek na jedné italské dálnici nedaleko průmyslového města Bari. Skupina více než tuctu bandit přepadla šest cisternových kamiónů a zmocnila se 150 tun olivového oleje, který byl přepravován z Řecka. Bandité se převlékli za policisty a pomocí osobního vozidla s blikajícím majákem „usměrňují" kolonu na parkoviště u dálnice. Zde překvapené řidiče přemohli a svázali, a s lupem v hodnotě 750 000 dolarů rychle uprchli. Jednomu z řidičů se podařilo zbavit pouta a přivolat policii. Ta pomocí nasazené techniky, včetně vrtulníků, objevila dva kamióny, ale jeden již bez nákladu.

Erleichterungen für sowjetische Verlage

MOSKAU. Bei der Herausgabe sowjetischer Bücher ist mit Beginn des Jahres eine bürokratische Hürde gefallen: Die Verlage brauchen in der UdSSR die Planung ihrer Buchveröffentlichungen nicht mehr durch das Staatskomitee für Druck, Verlagswesen und Buchhandel absegnen zu lassen. Wie die amtliche sowjetische Nachrichtenagentur TASS meldete, sollen die Verlage selbständig ihre Pläne zur Herausgabe von Büchern bestimmen können.

Bisher gab es einen langen Instanzenweg und lange Fristen bei der Ausstellung, Überprüfung und Bestätigung der Verlagsplanungen, was oft zur Verzögerung der Veröffentlichungen führte. Die starre Zentralisierung der „thematischen Planung" auf allen Stufen habe die Initiative der Verlage behindert, heißt es bei TASS. Ausgaben einiger Klassiker der russischen Literatur sollen den Angaben zufolge versuchsweise unbegrenzt produziert werden. Bisher wurden die Auflagen etwa von Werken Puschkins oder Tolstojs durch den sowjetischen Papiermangel häufig begrenzt.

Nach Angaben von TASS ist ein „Institut zur Soziologie des Buches" gegründet worden, das unter anderem die Interessen der Leser erforschen soll.

Exlibris a jejich tvůrci

Dvoudílnou výstavou soudobé české knižní značky, kterou Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze pořádá ve dnech 20. až 30. ledna a 2. až 13. února 1987 ve výstavní síni Knihy ve Vodičkově ulici, se veřejnosti opět připomíná ta oblast české grafiky, která se bezpochyby těší větší popularitě v zahraničí než doma.

V současné době vzniká v českých zemích přes 1000 exlibris ročně — nehledě k novoročenkám, pozvánkám a dalším druhům drobné a příležitostné grafiky — a to číslim více než 300 grafiků ně kolika generací, kteří pracují ve všech technikách. Jednou ze zvláštností této záplavy drobné grafiky, která vzniká dosud převážně z popudu jednotlivců a šíří se především sběratelskými kontakty, však zůstává její relativní utajení před odbornou veřejností. Domácí povést české drobné grafiky proto stále trpí skutečností, že odborné instituce tyto artefakty nesbírají a nevystovují a vědci se až na vzácné výjimky (např. F. Dvořák) této oblasti nevěnují, ačkoliv se zřetelně rýsuje potřeba začlenit i drobnou grafiku do souvislostí s vývojem moderního českého umění. Exlibris jakožto hlavní představitel drobné grafiky doprovází vývoj českého výtvarného umění nového věku nepřetržitě a takřka bez výjimek pracemi všech největších tvůrců.

Za okamžik rozhodujícího obratu ve vývoji českého exlibris lze označit rok 1897, kdy se kromě prvního programového článku o knižních značkách z pera básníka a jednoho z prvních českých sběratelů S. K. Neumanna v tehdy vlivném periodiku Moderní revue objevil významný tvůrci, k nimž se od té doby nepřestali družit další a další: K. Hlaváček, V. Preissig, V. Stretti, M. Švabinský, V. H. Brunner, F. Bílek, F. Kobliha, A. Kašpar, J. Váchal atd. V roce 1908 se čeští sběratelé knižních značek poprvé sdružili, a to v exlibrisovém odboru Spolku Českých bibliofilů a v roce 1918 založili samostatný Spolek sběratelů a přátel ex libris v Praze. Dnes tato organizace, kolektivní člen Čs. společnosti pro estetiku při ČSAV, sdružuje na 700 sběratelů, vydává vlastní časopis a drobné grafiky, usiluje o dokumentaci, utřídění a uchování hodnot, které přes příležitostný vznik tvoří součást české moderní grafiky i uznávanou složku evropské exlibristické tvorby.

Vedle knižní grafiky a sociálně přece jen výlučnější bibliofilie a sběratelství volné grafiky představovala drobná grafika (a exlibris zvláště) hlavní příležitost k pronikání grafického umění do nejširších vrstev. Navíc orientace sběratelů na mladé tvůrce přispívala nejen k jejich evropské propagaci výměnným stykem, ale vytvářela zároveň z jejich exlibris významné soubory grafiky z počátků jejich vývoje. Kromě toho drobná grafika jako poslední oblast v umění, kde ještě přání objednavatele ovlivňuje tematiku, obohatila leckdy reper-

toár grafiků o oblasti, do nichž by sami anebo na základě společenské objednávky nezasáhli.

To všechno by měl mít na mysli návštěvník výstavy soudobého českého exlibris a za výběrem z prací asi stovky současných autorů by měl tušit i historii české knižní značky. Na výstavě sice nejsou zastoupena díla V. Preissiga, F. Koblihy, J. Váchala a dalších, kteří založili evropskou pověst naší drobné grafiky už v létech kolem první světové války, ale pletním výběrem tu jsou připomenuty práce dnedávna tvořících umělců jako např. K. Svolinského, C. Boudy, J. Švengsbira, E. Kotrby, J. Lukavského a dalších, kteří v rozvíjení tradic české drobné grafiky pokračovali. Dnešní autory reprezentuje na výstavě široký výběr umělců od starších generací přes střední věk až k těm nejmladším. Vážnost a význam takřka všech vystavujících autorů se neprojevuje jen v zájmu evropských sběratelů o jejich práci, ale především každoroční sklizni cen a uznání na evropských exlibristických soutěžích. Mnozí z našich grafiků vlastní nejedno mezinárodní ocenění, takže bezvšech pochyb vytvářejí dnešní tvůrci českého exlibris důstojné pokračování dosavadní tradice.

Třebaže výstava našeho současného exlibris i z prostorových důvodů nepředvádí dnešní tvorbu v plné šíři, stojí za povšimnutí, jak naše exlibris překypuje individualitami, jak se v něm vyskytuje nepřeberné množství osobitých výrazů v rozpětí od malířské zkratky krajiny A. Mdravce, heraldicky archaické linie Z. M. Zengera, monumentalizace objemů J. Sváby nebo M. Houry, přes robustní humor dřevorytů Z. Mézla a hravost L. J. Kašpara nebo J. Hořánka až ke klasickému sepětí obrazu s písmem v listech V. Cinybulka a k něze výrazu L. Jiřincové nebo E. Haškové. České současné exlibris rozhodně stojí za pozornost.

Am Frauentag erscheint die erste „Burda" auf russisch

Bis jetzt waren sie ein beliebtes Mitbringsel aus der Bundesrepublik, bald schon kann man sie in Moskau auf russisch kaufen — die „Burda-Moden" erfreuen sich unter Sowjetbürgerinnen aller Couleur einer riesigen Beliebtheit, das liegt nicht zuletzt an den mitgelieferten Schnittmustern. Man kann also nachschneidern, auch wenn es an deutschen Sprachkenntnissen mangelt — eine kundige Hoby-Schneiderin findet sich auch so in dem Labyrinth der Linien, Striche und Bögen zurecht. Die erste russische Ausgabe von „Burda" wird von Aenne Burda betreut, die 1949 die Modezeitschrift gründete und sich schon darauf freut, zum 8. März, dem internationalen Frauentag, in Moskau die erste russische Nummer überreichen zu können. 24 Modelle, Kleider, Mäntel, Blusen und Röcke stellt man darin vor. Vier Nummern erscheinen in der UdSSR in diesem Jahr, mit einer Auflage von 100 000 Exemplaren. 1988 soll sich die Auflage verdoppeln, angestrebtes Ziel ist eine Million Exemplare.

Die erste Nummer wird noch in der Bundesrepublik gedruckt, später will man die Zeitschrift unter Mitarbeit von sowjetischen Mode-Designern in der UdSSR herstellen. Eine Delegation der Burda-Direktion unterzeichnete vor kurzem in Moskau einen entsprechenden Vertrag. Für den sowjetischen Vertragspartner „Vneschtorgisdat", den Außenhandelsverlag, ist das Burda-Projekt ein positives Beispiel für ein „Gemeinschaftsunternehmen". Burda ist in der UdSSR die beliebteste ausländische Modezeitschrift, die gediegene Modepalette, die Kosmetikratschläge und Rezepte und besonders die Schnittmuster kommen bei einem breiten Publikum, erklärt man bei „Vneschtorgisdat", gut an.

Künftig will man in Moskau, Leningrad und den Hauptstädten der Unionsrepubliken der UdSSR Modesalons einrichten, in denen „Burda"-Hefte ausliegen und Interessenten Aufträge für Bestellungen von Kleidermodellen abgeben, Schnittmuster und modische Ratschläge erhalten können. Eine kleine Schwierigkeit aber gibt es bei der russischen „Burda" doch: die deutschen Küchenrezepte. Viele Zutaten kann man in der UdSSR nicht kaufen, und außerdem findet nicht jeder Geschmack an der deutschen Kochkunst. Der Moskauer „Modezar" Slawda Saizew sieht noch ein weiteres Problem: „Burda", meinte Saizew in einem Interview mit der Regierungszeitung „Iswestija", sei in erster Linie an die Adresse von Hausfrauen gerichtet, die Zeit haben, selbst alles zu nähen. Die meisten Sowjetfrauen aber sind berufstätig und haben nur wenig Freizeit. Saizews Kritik ist verständlich, befürchtet doch der Auftragsschneider die kommende Konkurrenz ...

V HUMENNÉM BUDE VYCHÁZET „BIĽDA" V NESROZUMĚTELSTINĚ BÝV. KREJČÍKA VAŠILA DE BIĽAKA...

Eiffelturm-Flug geahndet

PARIS, 29. Januar (dpa). Ein französisches Gericht in Paris hat am Donnerstag den US-amerikanischen Piloten Robert Moriaty zu sechs Monaten Haft und einer Geldstrafe von 60 000 Francs (20 000 Mark) verurteilt, weil er 1984 mit einem Sportflugzeug unter dem Eiffelturm hindurchgeflogen war. Außerdem wurde dem Amerikaner für drei Jahre der Pilotenschein entzogen. Das Fliegen über dem Stadtgebiet von Paris ist verboten. Die Richter gingen mit ihrem Urteil über die Forderung des Staatsanwalts hinaus, der keine Haftstrafe beantragt hatte.

Wegen des gleichen Delikts verurteilte das Gericht den 54jährigen französischen Fluglehrer Gerard Dance zu 3200 Francs (rund 1000 Mark) und ebenfalls dreijährigem Flugverbot. Er hatte im November 1986 mit einem Ultraleichtflugzeug das Wahrzeichen der französischen Hauptstadt aus Protest gegen angebliche Schikanen der Behörden „unterflogen", die ihn nach seiner Aussage an der Ausübung seines Berufes hindern.

Příliš drahé povídání

(čtk): Pro trestný čin nekradení majetku v socialistickém vlastnictví bylo v Liberci zahájeno stíhání proti 21leté bývalé sekretářce, která v průběhu minulého roku telefonovala z podnikové telefonní stanice svému známému do ciziny a poplatky za telefonní hovory nezaplatila. Svému zaměstnavateli tím způsobila škodu 54 375 Kčs.

Invaze koček na sídliště v Ďáblicích

Rozhodný protest NDR

Bonn: Stálé zastupitelství NDR v NSR ve čtvrtek v úřadu spolkového kancléře rozhodně protestovalo proti tomu, že NSR porušuje nedotknutelnost vyjíždějících ze státního občanství NDR a vměšuje se do vnitřních záležitostí NDR. V rámci příprav na parlamentní volby zaslaly západoněmecké úřady občanům NDR působícím v NSR volební informace, čímž daly na vědomí, že je považují za občany NSR. Ve svém protestu vyjádřilo stálé zastupitelství NDR očekávání, že k občanům NDR se v NSR bude přistupovat podle mezinárodních zvyklostí jako k občanům svrchovaného státu a v budoucnu již nebudou zařazováni do seznamů západoněmeckých voličů.

JSOU TO NEVYCHOVATELNÍ PITOMCI...!

Jak vydělat na autorovi Stařec a moře

Patnáct let po smrti se Ernest Hemingway stal ve Spojených státech nejen „literární institucí", ale také i především zdrojem značných výdělků pro všechny, kteří oprávněně nebo neprávem využívají jeho jména pro různé obchodní transakce.

Desátý román, který byl vydán po smrti svého autora, The Garden of Eden, a vyšel v letošním roce, se neustále udržuje na čelní příčce žebříčku literárních bestsellerů a přinesl už vydavatelu i dědicům autorských práv slušné zisky. Před nedávnem byl založen podnik Hemingway Ltd., jehož úkolem je prodej jména velkého spisovatele všem firmám, které by s jeho pomocí chtěly nabízet své zboží. A tak už jsou prodávány pušky nazvané Hemingway, sluneční brýle, udice a mnoho dalších výrobků, jak uvedl před časem americký list Wall Street Journal.

Také takřka ve všech místech, kde Ernest Hemingway žil anebo alespoň nakrátko pobýval, vyrůstají jako houby po dešti různá „muzea" či alespoň „pamětní síně". A jejich chytří majitelé se snaží přitáhnout co nejvíce milovníků díla velkého spisovatele; za mírný poplatek ukáží návštěvníkům místo, kde bydlel, autor knihy Komu zvoní hrana, čestují je — pochopitelně na zadarmo — nápoji které pil, jídly která měl rád... Závratnou rychlostí vyrostla ve Spojených státech celá plejáda barů, restaurací a různých kavárniček nesoucích název Hemingway. Přímo jakási „hemingwayovská horečka" postihla americkou obec Key West na Floridě, kde Hemingway bydlel než se odstěhoval na Kubu. Každoročně je místem tradičního hemingwayovského festivalu a od jistého času také seminářů, jehož hlavním námětem je tvorba velkého amerického spisovatele. Na seminář přijíždějí znalci jeho díla nejen z celých Spojených států, ale i ze zahraničí. Největšími turistickými atrakcemi městečka jsou pak Hemingwayem oblíbený bar Sloopy Joe's a dům, kde žil. A ti, kteří chtějí mít nějakou památku na autora Starce a moře, si prý doslova s rukou svou kořistu, která pocházejí z přímé linie šesti kočiček, které Hemingway měl.

Pouze v Ketchum, v místě, kde v roce 1961 Hemingway definitivně rozřešil své životní problémy, stojí nevelký kámen jako památník. „Rozhodně se bráníme a chceme uniknout každému obchodnímu zneužívání jména a památky velkého spisovatele," prohlásil reportéru amerického listu starosta městečka Jerry Siefert.

Na knižním trhu se Hemingwayova osobnost stává stále více předmětem nejrozličnějších publikací, životopisů, esejů a rozborů. Podle odhadu jen ve Spojených státech se prodá kolem miliónu knih Ernesta Hemingwaye. Mnohé z nich však vyvolávají různé, nezřídka i protichůdné názory. Bylo tomu tak např. i u posledního titulu The Garden of Eden, který byl vlastně sestaven z 1500 stránek strojopisu. Je to „žalostné" dílo, prohlásila vnučka autora, Lorian, která ostře vystupuje proti takové „nekromanii" parazitující na památce jejího dědečka. Přesto jde kniha dobře na odbyt a přináší miliónové zisky.

The Garden of Eden je poslední Hemingwayova posmrtná knížka, tvrdí vydavatel jeho děl, Charles Scriber, ale ne poslední o něm. Nedávno vyšla kniha vzpomínek na otce od Hemingwayova syna Jacka. A co si on myslí o obchodním využívání ba nezřídka i zneužívání jména svého otce? „Já ani moje rodina nemáme proti tomu žádné výhrady," řekl jasně reportéru listu Wall Street Journal.

TIRÁŽKŮV „HRONOV" NEMÁ HOLT „KEY HRONOV", NEJVĚTŠÍ, ŽE SE TAM PIJE „KEY RUM"!..

Dank ans „Stimmvieh"

FRANKFURT A. M., 27. Januar (AP). In mehreren Städten des Bundesgebietes sind am Dienstag in großer Zahl Plakate mit der Überschrift „Hallo Stimmvieh" aufgetaucht. Die leuchtend gelben Plakate wurden beispielsweise in München und Frankfurt auf die noch nicht abgebauten Werbeständer der Parteien geklebt. Weiter hieß es darauf: „Ihr habt gewählt — Wir haben die Macht — So war's gedacht — Vergelt's Gott." Die Plakate waren unterzeichnet mit: „Eure Regierung nebst Opposition." Darunter fand sich noch der Vermerk „Spätere Reklamationen zwecklos." Ein Verantwortlicher für die offenbar ironisch gemeinten Plakate war nicht angegeben.

HAN MUSS UNTERSCHEIDEN KÖNNEN: STIMMSTIER UND STIMMKUH...

Pomoc přichází z kosmu

Základem jsou čtyři nízko létající družice (ve výšce 800 až 1000 km), připravené v každou chvíli přijmout signál o nestěstí a předat ho pozemním stanicím. Z nich jsou informace okamžitě předávány jednotlivým koordinačním střediskům v různých zemích, která pak bezprostředně organizují záchranné akce na pomoc ohroženým lidem. Spojení přes družice je v mnoha případech jediným možným způsobem, jak lze určit místo tragédie. Klasické rádiové spojení se často ukazuje jako slabé či vůbec nefunkční. Dosah je poměrně malý, tak 200 až 300 mil, a proto také během posledního desetiletí zahynulo na světových mořích a oceánech přes 50 lodí, mezi nimiž byla i velká plavidla vybavená těmi nejmodernějšími spojovými přístroji.

V prosinci roku 1978 potkala takovéto tragédie západoněmeckou loď München. Zmizela během své plavby severními oblastmi Atlantiku v době bouře i s celou sedmadvacetičlennou posádkou. Nikdo nezaslechl vysílaný signál SOS ani z další západoněmecké lodě Weststarp, která se potopila i s nákladem cementu u Azorských ostrovů v březnu roku 1981. A takových příkladů by se dalo uvádět daleko více.

Ještě před několika málo lety by to znamenalo jistou záhubu lidí vydaných na pospas rozbouřenému ledovému moři. Ve zmíněném případě se pomalu potápějící loď München podařilo nouzově vysílat signály o poloze ještě čtyři hodiny, než přestala signál vysílat. Právě v takové situaci se ocitli čtyři norští rybáři, kteří vyplula do střední části Barentsova moře se svou dvacetimetrovou lodí na lov. Rozbouřené moře však trup lodě značně poškodilo. To se stalo 11. února 1986. Posádka začala vysílat signály norské záchranné službě, se žádostí o pomoc, ale nebyla schopna přesně určit svou polohu. Pak bylo náhle spojení přerušeno.

Ještě před několika málo lety by to znamenalo jistou záhubu lidí vydaných na pospas rozbouřenému ledovému moři. Ve zmíněném případě se podařilo norské rybářské lodi München zjistit hodiny, než přestala signál vysílat. Právě v takové situaci se ocitli čtyři norští rybáři, kteří vyplula do střední části Barentsova moře se svou dvacetimetrovou lodí na lov. Rozbouřené moře však trup lodě značně poškodilo. To se stalo 11. února 1986. Posádka začala vysílat signály norské záchranné službě, se žádostí o pomoc, ale nebyla schopna přesně určit svou polohu. Pak bylo náhle spojení přerušeno.

Ještě před několika málo lety by to znamenalo jistou záhubu lidí vydaných na pospas rozbouřenému ledovému moři. Ve zmíněném případě se podařilo norské rybářské lodi München zjistit hodiny, než přestala signál vysílat. Právě v takové situaci se ocitli čtyři norští rybáři, kteří vyplula do střední části Barentsova moře se svou dvacetimetrovou lodí na lov. Rozbouřené moře však trup lodě značně poškodilo. To se stalo 11. února 1986. Posádka začala vysílat signály norské záchranné službě, se žádostí o pomoc, ale nebyla schopna přesně určit svou polohu. Pak bylo náhle spojení přerušeno.

Havárie na Barentsově moři, to je obvyklé tragédie, která nejčastěji končí smrtí lidí. Posádka plavidla nad většinou schopna udržet se nad hladinou ani několik málo hodin po ztroskotání, zejména pak v zimě, během polární noci při bouřlivém počasí.

Právě v takové situaci se ocitli čtyři norští rybáři, kteří vyplula do střední části Barentsova moře se svou dvacetimetrovou lodí na lov. Rozbouřené moře však trup lodě značně poškodilo. To se stalo 11. února 1986. Posádka začala vysílat signály norské záchranné službě, se žádostí o pomoc, ale nebyla schopna přesně určit svou polohu. Pak bylo náhle spojení přerušeno.

*Ještě před několika málo lety by to znamenalo jistou záhubu lidí vydaných na pospas rozbouřenému ledovému moři. Ve zmíněném případě se podařilo norské rybářské lodi München zjistit hodiny, než přestala signál vysílat.

Wallmanns erste Streichung

Frischmilch wird empfohlen / Warnung vor türkischem Tee

Zum erstenmal hat Bundesumweltminister Wallmann eine Empfehlung des hessischen Sozialministers im wöchentlichen Strahlenmeßbericht zensiert. Dies geht aus einer Pressemitteilung von Sozialminister Armin Clauss hervor. Gestrichen wurde der Ratschlag, „unbedingt Frischmilch statt Milchpulver zu verwenden". Clauss stützte diese Empfehlung auf Werte von 534 und 443 Bq/kg, die in Proben von Milchpulver gemessen wurden. (Alle Angaben in Becquerel pro Kilo oder Liter für Cäsium 137 und 134.) Milchpulver werde zwar mit neun bis zehn Teilen Wasser verdünnt, heißt es in dem Bericht, dennoch seien die verbleibenden Werte „ausnahmslos höher als bei Frischmilch".

Das Bundesumweltministerium ist der Ansicht, die Belastung des Milchpulvers sei „nicht so gravierend". Bei einer Verdünnung im Verhältnis 1:10 werde der EG-Grenzwert von 370 Bq „weit unterschritten".

In Frischmilch aus Hessen wurde diese Woche eine Höchstbelastung von 27 Bq/l gemessen, der Durchschnitt lag bei 7. 44 Prozent der Proben lagen unter der Meßgrenze von 5 Bq/l. Weitere Höchstbelastungen: H-Milch 19, Ab-Hof-Milch 13, Vorzugsmilch 13, Buttermilch 23, Dick- und Sauermilch 12, Schlagsahne unter 5, Joghurt 29, Speisequark 24, Weichkäse 16, Schnittkäse, Kochkäse und Butter unter 5. Die Durchschnittsbelastung dieser hessischen Produkte liegt zwischen 4 und 11 Bq.

Schwerpunkt der Woche war wieder Baby-Nahrung. Die Höchstwerte sind leicht angestiegen, auf 35 Bq/kg bei Baby-Milchnahrung und auf 86 Bq/kg bei Baby-Milchfertigbrei.

Nach wie vor hoch belastet sind Lebensmittel aus der Türkei. In schwarzem Tee fanden sich Belastungen zwischen rund 4500 und 34 250 Bq/kg. Es handelt sich um die Marken „Caykur Kamelya Ekstra Cay", „Rize Cayi", „Caykur Cay", „Caykur Ekstra Cay". Obwohl bei der Einfuhr solche Teesorten beschlagnahmt wurden, ist nicht auszuschließen, daß belasteter türkischer Tee in den Markt kommt. Das Ministerium wiederholt deshalb seine Warnung vor türkischen Tees.

Zurückhaltung ist auch bei Haselnüssen noch immer angebracht. Eine Sendung mit 20 Tonnen aus der Türkei wurde bei der Einfuhr zurückgewiesen. Es fanden sich 301 Bq im Schnitt und ein Höchstwert von 668 Bq/kg. Auch bei Kontrollen im Handel stieß man auf belastete Ware mit bis zu 570 Bq/kg.

Bei den Importprodukten fallen noch auf: gefrorene Kirschen mit 186 Bq/kg und gefrorene Brombeeren mit 94, beides aus Jugoslawien. Tiefgefrorene Himbeeren aus der Bundesrepublik werden mit 149 Bq/kg angegeben.

Sehr uneinheitlich ist die Belastung von Fleisch und Wild. Rindfleisch enthielt bis zu 76 Bq/kg (Durchschnitt 27), Schwein unter 5. Frisches Hirschfleisch liegt bei maximal 50, Reh bei 195 und Wildschwein bei 171 Bq/kg (alles aus Hessen). Gefrorenes Hirschfleisch von außerhalb Hessens enthielt 149, Rehfleisch bis 521 und Hase unter 5 Bq/kg.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Zur Einschätzung der Werte: In der EG gilt für Einfuhren ein Grenzwert von 600 Bq/kg für Nahrung und von 370 Bq/kg für Milch und Kindernahrung. Hessen hält sich an den Richtwert von 100 Bq/kg. Kinderärzte empfehlen Höchstgrenzen von 30 bis 50 Bq/kg für Erwachsene und von 10 bis 20 Bq/kg für Kinder und für stillende oder schwangere Frauen. bes

Goghovy Slunečnice v aukci

Londýn: Slunečnice, jeden z nejznámějších obrazů Vincenta van Gogha, budou 30. března prodány v Londýně přes dražebníka za rekordní cenu, která bude znatelně přesahovat 11 milionů dolarů. Oznámila to v pátek aukční síň Christie's. Obraz pochází ze soukromé sbírky rodiny sira Chestera Beatyho, který jej koupil v roce 1934 v Paříži za neznámou cenu. Od roku 1959 byly Slunečnice zapůjčeny britské Národní galerii. Van Gogh namaloval sedm obrazů slunečnic. Platno, které nahází aukční síň Christie's, vytvořil v roce 1889; je na něm více slunečnic než na ostatních — přesně 14 a — je také největší.

Rozvoj metra v SSSR

Moskva: V blízké budoucnosti mají všechna sovětská města s počtem obyvatel přesahujícím milión mít svou podzemní dráhu. Nyní kromě Moskvy jezdí vlaky metra už v Leningradě, Kyjevě, Baku, Taškentu, Tbilisi a dalších pěti městech ve všech částech SSSR. Za tuto pětiletku vzroste jejich počet téměř na dvojnásobek a celková délka se přiblíží k 575 kilometrům.

2 OKLADNÍ STATISTICKÉ ZPRÁVY ZA ROK 1986!

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

Životní úroveň obyvatelstva se dále zvýšila. Proti roku 1985 vzrostla osobní spotřeba o 2,2 proc. a reálné peněžní příjmy obyvatelstva o 2,9 proc. Počet pracovníků v národním hospodářství vzrostl o 1,0 proc., v tom ve výrobní sféře o 0,7 proc., v nevýrobní sféře o 2,0 proc. Z celkového přírůstku 74 tis. pracovníků přišlo do výrobní sféry 39 tis. a do nevýrobní sféry 35 tis. pracovníků.

Celkové peněžní příjmy obyvatelstva se zvýšily o 3,3 proc. a dosáhly částky 430,4 mld. Kčs. Průměrná měsíční mzda pracovníků v socialistickém sektoru národního hospodářství včetně JZD vzrostla o 1,6 proc. a dosáhla částky 3022 Kčs. Reálná mzda se zvýšila o 1,2 proc.

Výdaje obyvatelstva se zvýšily proti roku 1985 o 2,6 proc. a představovaly částku 412,1 mld. Kčs. Přírůstek vkladů a hotovosti v roce 1986 činil 18,3 mld. Kčs, což bylo 4,3 proc. peněžních příjmů obyvatelstva. Stav vkladů u státních spořitelen vzrostl o 16,0 mld. Kčs a ke konci roku dosáhl 234,9 mld. Kčs. Zvýšil se podíl dlouhodobých vkladů.

Maloobchodní obrat všech obchodních systémů se zvýšil ve srovnání s rokem 1985 o 2,8 proc. a dosáhl 304,7 mld. Kčs (v běžných cenách), tj. o 0,2 bodu více než předpokládal státní plán. Obrat za potraviny se zvýšil o 1,5 proc., za průmyslové zboží o 3,9 proc. v souladu s plánem podíl průmyslového zboží na celkovém maloobchodním obratu činil 52,9 proc.

Celková dynamika služeb zabezpečovaných podniky místní výroby a služeb i výrobními družstvy se zvýšila, a to jak ve srovnání s rokem 1985, tak i proti ukolům stanoveným hospodářskými plány.

Úhrnný index maloobchodních cen zboží a služeb se zvýšil ve srovnání s předchozím rokem o 0,5 procenta. Index životních nákladů byl vyšší o 0,4 procenta. Tento vývoj indexů byl ovlivněn zejména zrušením přechodného snížení maloobchodních cen vín a běžnou obměnou sortimentu vysokoobrátkového průmyslového spotřebního zboží.

Společenská spotřeba obyvatelstva zůstala i nadále významnou složkou životní úrovně. Proti roku 1985 se zvýšila o 3,4 procenta a dosáhla částky 152,7 miliardy Kčs. Na jednoho obyvatele připadlo formou společenské spotřeby 11 756 Kčs, což bylo o 364 Kčs více než v roce 1985. Významně vzrostly částky vynakládané na rozvoj zdravotnictví, školství a na sociální zabezpečení.

Ve zdravotnických zařízeních zůstal počet lůžek na úrovni roku 1985. K dispozici je 195,5 tisíce lůžek. Počet lůžek v nemocničních činí 123,1 tisíce.

Úhrnné dávky sociálního zabezpečení (dávky důchodového zabezpečení a nemocenského pojištění) se zvýšily ve srovnání s rokem 1985 o 2,9 proc. a dosáhly 86,3 mld. Kčs. Dávky důchodového zabezpečení se zvýšily na 54,2 mld. Kčs, tj. o 2,5 proc. proti roku 1985 při zvýšení počtu vyplácených důchodů ze 3986 tisíc na 4025 tisíc. Počet vyplácených starobních důchodů se ve stejném období zvýšil ze 2212 tisíc na 2248 tisíc. Průměrná výše starobního důchodu se zvýšila ve srovnání s rokem 1985 o 1,2 proc. a činila 1355 Kčs měsíčně.

V bytové výstavbě bylo dokončeno celkem 78,2 tisíce bytů. Státní plán byl splněn na 94,0 procent. Z celkového počtu bytů byly jich bylo 15,6 tisíce získáno v komunální, 35,2 tisíce v družstevní, 2,8 tisíce v podnikové a 24,6 tisíce v individuální bytové výstavbě.

V akci Z bylo dokončeno dílo v hodnotě 4,3 mld. Kčs, z toho např. ve vodním hospodářství za 947,6 milionů Kčs, ve školství za 618,7 milionů Kčs. Ve srovnání s rokem 1985 byl celkový objem dokončeného díla zhruba stejný.

K ochraně životního prostředí bylo v průběhu roku 1986 rozestavěno 230 staveb s rozpočtovými náklady 12,8 mld. Kčs. Stavby s rozpočtovými náklady nad 10 mil. Kčs), z toho bylo k ochraně čistoty vod rozestavěno 113 staveb s rozpočtovými náklady 6,5 mld. Kčs, k ochraně ovzduší 76 staveb s rozpočtovými náklady 3,0 mld. Kčs a k likvidaci a využití odpadu 41 staveb s rozpočtovými náklady 3,3 mld. Kčs.

Ve vývoji obyvatelstva pokračovaly tendence z minulých let. Živě se narodilo 220 tisíc dětí, tj. o 5 tisíc méně než v předchozím roce, přirozený přírůstek dále poklesl a v přepočtu na 1000 obyvatel činil 2,3 procenta. Celkem bylo v roce 1986 uzavřeno 120 tisíc sňatků (v roce 1985 to bylo 121 tisíc) a rozvedeno bylo 37 tisíc manželství. Počet obyvatel se zvýšil ve srovnání s rokem 1985 o 35 tisíc a dosáhl koncem roku 15 555 tisíc.

Národní podnik Elite Varnsdorf je naším jediným výrobcem punčochového zboží. Jeho roční produkce představuje 80 miliónů punčoch a punčochových kalhot. Přesto toto množství nestačí krýt nabídka zvláště módních vzorovaných punčochových kalhot poptávku.

Rozsudek nad vrahy

(čtk): Po třídenním jednání vynesl Městský soud v Bratislavě rozsudek nad třemi cizími státními příslušníky. Dva z nich uznal vinnými z dvojnásobného trestného činu vraždy, kterých se dopustili 27. srpna 1986 v nočních hodinách v bratislavské ubytovně ZARESu. Třetí byl odsouzen za pomoc při trestném činu loupeže. Dvěma z nich uložil soud trest smrti, třetímu trest odnětí svobody šest let a trest vyhoštění z ČSSR. Rozsudek zatím nenabyl právní moci.

RAKOSNÍCI.. A NEJSEM RASISTA !!

Eva wieder ganz die alte

FLORENZ, 29. Januar (AP). Was mehr als drei Jahrhunderte verdeckt war, wird künftig der Öffentlichkeit wieder ins Auge springen: Im Fresko „Die Vertreibung aus dem Paradies" des italienischen Meisters Masaccio, der von 1401 bis 1428 lebte, werden Adam und Eva bald wieder nackt sein. Restauratoren des Freskos haben bei ihrer Arbeit festgestellt, daß die Blätter, die das Paar trägt, im 16. Jahrhundert hinzugefügt worden sind – nahezu zwei Jahrhunderte, nachdem Masaccio die beiden malte. Sie korrigierten jetzt die Zensoren.

Ornella Casazza, die Leiterin der Restaurationsarbeiten in der Brancacci-Kapelle in der Kirche Santa Maria del Carmine in Florenz, nennt das nachträgliche Bedecken gewisser Körperteile einen Teil von Bestrebungen, der Sünde zu wehren. Tatsache sei aber, fügte Frau Casazza am Donnerstag hinzu, daß der Mensch im Urzustand nackt sei, und so habe ihn Masaccio auch gemalt. Und so darf ihn der Besucher bald wieder sehen.

A CO BIKINKLI?

VĚZEŇSKÝM I MANŽELSKÝM POUTÓM najedna unikl 25letý Anglican M. Turner, který si zajoupeč odpykával dvanáctiletý trest vězení. Aby se mohl oženit se svou láskou z dětství, bylo mu na několik hodin dovoleno opustit věznici. Při převozu ke svatebnímu obřadu jeho komplici přemluvili strážce, aby zastavili u pohostinství. Vězeň a jeho nevěsta na celou svatební hostinu zmizeli. Sotva se konečně došlo, že ji zůstali jen svatební šaty a oči pro pláč.

ASHO VĚČ...

Australská senzace

Neznámé místo australského vnitrozemí začalo být časovanou senzací přibližně před sedmi roky. První etapa pozdržených výbuchů a její účinky — to byly zprávy v denním tisku; např. v Sydney Morning Herald Tribune a dalších, a to v letech 1983 až 1984. Další etapy následovaly ve vlnách a stávají se vděčnými náměty i nyní, vždycky když se hladina pozornosti rozšíří nějakou novou skutečností či stanoviskem. Rozvoj geologického průzkumu v Austrálii je jedním z aspektů tamního života, kterému se při delším pobytu nelze vyhnout. Je to činnost sledovaná pozorně oficiálními kruhy i veřejností. O jeho vývoji a dopadu na životní standard se živě diskutuje na stránkách novin či na řečništích jako je Hyde Park v Sydney. Podléhá projevům souhlasu i spontánní kritiky, která hlavně v řadách studentů na univerzitách vyúsťuje přečasto v demonstrace i masového charakteru.

To všechno platí ovšem také o Roxby Downs. V dnešním světě, žádostivém uranových rud možná více než zlata, je výsledek geologického průzkumu v pustině vzdálené vzdušnou čarou asi 200 km severozápadně od jihoaustralského přístavu Port Augusta, senzací významem přerůstající celý kontinent.

V současné době fungují v Austrálii dva doly na uranové rudy. Oba leží v Severním Territoriu — Ranger, jenž je majetkem společnosti Energy Resources of Australia Ltd., a Nabarlek, který patří Queenslandským dolům. Donedávna operující bohatý povrchový důl Mary Kathleen (Mary Kay, jak je důvěrně nazýván) vzdálený 16 km od Mt. Isy (Queensland), byl nedávno uzavřen a městečko prodejem materiálu zlikvidováno.

Roxby Downs svým právě prozkoumávaným Dolem Olympijské přehrady představuje zásobou rud největší naleziště Západního světa. První čísla odhadů hovoří o více než 1 miliónu tun.

Byly vyčísleny již také investice nutné k jeho uvedení do chodu. Konečný obnos 1400 miliónů $ zahrnuje 300 miliónů $ na náklady pro důl, dále 700 miliónů $ na výstavbu metalurgického závodu a konečně 400 miliónů $ na infrastrukturu včetně města, jež má vzniknout v blízkosti naleziště. Vláda jižní Austrálie přispěje dalšími 50 miliony dolarů na úhradu nutných výdajů spojených s okamžitým nutným stavem osídlení (9000 lidí) nově vznikající osady. Později tu má najít práci a domov asi 30 000 osob. Plánovaná roční produkce mědi má činit 150 000 tun, kromě vlastní těžby uranových rud, zlata i stříbra. Byly stanoveny rovněž různé prognózy, jak se nová situace bude obrážet v ročním obratu jihoaustralské ekonomiky.

Zatímco mnohá naleziště vděčí za své objevení spíše náhodě, v tomto případě šlo o akci dlouho předem plánovanou a předvídanou. První stádium probíhalo v sedmdesátých letech. Byla to teoretická příprava a odhady, zda v této geologicky zajímavé oblasti půjde o nějaké ukryté překvapení. Na vzdálenost asi 200 km severozápadně jsou totiž slavná naleziště opálů Coober Pedy, zatímco další opálové oblasti Andamooka leží v blízkosti Roxby Downs Village. Mnohé rudné bohatství bylo objeveno tak, že žíly vyúsťovaly až k povrchu. Toto vodítko zde chybělo. To, co odborníci nazývají „mineralizací", leží v hloubce 350 m pod vrstvami sedimentů. Tým Západní důlní společnosti (Western Mining Corporation), proslulé WMC, pracoval pod vedením Ray Woodalla zprvu systémem teoretických dedukcí a analogií z jiných nalezišť, např. jihoaustralského Stuartova šelfu.: Byly prováděny geochemické a geofyzikální důkazy, zda polopouštní rovinatá krajina může ve svém nitru ukrývat rudné zásoby. Teprve potom byly nasměrovány a provedeny terénní průzkumy formou tří pokusných vrtů. Všechny získané údaje včetně výpočtů hraničících se senzačními sděleními, byly Západní důlní společností zveřejněny formou obvyklé Čtvrtletní zprávy pro Burzu cenných papírů. Pochopitelně, že australské deníky nenechaly tyto zprávy bez povšimnutí. V roce 1983 se veřejnost dovídala ze stránek tisku o báječném bohatství rud v polopouštní oblasti Torrensova jezera. Byl zdůrazňován detektivní charakter práce na poli geologického průzkumu. Patří prý mezi nejvýznačnější akce v historii australského důlního podnikání. Byl vzat za základ odhad při dnešních nízkých cenách např. mědi, avšak konečná čísla jsou skutečně fantastická. Tabulka uvádí: mědi za 48 miliard $, zlata za 14 miliard $, oxidu uranu za 79 miliard $. Oba partneři, Západní Důlní Společnost participující 51 % a BP (British Petrol) s 49 % se výhledově budou těšit na velmi perspektivní zisky. Tímto dolem se zvyšují zásoby australského uranu čtyřikrát. Kromě toho Roxby Downs bude obsahovat šestkrát více mědi než největší queenslandský slavný důl v Mt. Isa.

V roce 1983 proběhlo jednání o projektu již v zasedání Zákonodárné rady jižní Austrálie a bylo schváleno těsnou většinou. Se vzrůstem popularity naleziště však počalo docházet na protestní akce podnícené hlavně strachem, že vytěžený uran rozmnoží světové zásoby štěpných materiálů určených k vojenským účelům. Rovněž se začaly ozývat hlasy, které poukazovaly na nebezpečí ozáření hrozícího dělníkům, kteří budou pracovat v dolech nebo i jinak přijdou do styku s rudou. Vedení výzkumu odpovídalo letáky, jež do podrobností vysvětlovaly postupy těžby i systém ochrany pracovníků. Zvláště obsažný je přetisk článku J. Labeye, zvaný Roxby Downs (The Age Saturday Extra) z 5. 11. 1983. Je to patrně první návštěva novináře v dole a první fundovaná reportáž přímo z pracoviště. S ním zároveň může veřejnost podniknout exkurzi do dolu, který prozatím ve skutečnosti spatřilo méně než 300 lidí. Být za 2 a ½ minuty v hloubce 420 m pod zemským povrchem je i pro pouhé čtenáře zážitkem. Sledovat provoz a těžbu v dole včetně odstřelu hornin je při vší pracovní samozřejmosti malým dobrodružstvím, ale i příspěvkem k objasnění situace. Roxby Downs je příkladem, jak se nová naleziště dostávají do geologických přehledů a map té Austrálie, která není na velkodoly nikterak chudá.

Das Projekt Kontinentale Tiefbohrung

Der Ort eines weltweit beachteten erdwissenschaftlichen Unternehmens zur Erforschung der Erdkruste liegt nun fest. Deutschlands und vielleicht auch einmal der Welt tiefstes Loch wird, wie bereits kurz gemeldet, in Erbendorf in der Oberpfalz im Rahmen des Kontinentalen Tiefbohrprogramms der Bundesrepublik Deutschland ab 1989 niedergebracht und soll 1997 zwölf bis 14 Kilometer Tiefe erreichen. Vorausgehen wird ihm eine Erkundungsbohrung in rund drei Kilometer Tiefe, die 1987 begonnen und 1988 abgeschlossen werden soll.

Mit dieser Standortentscheidung folgte Bundesforschungsminister Heinz Riesenhuber wissenschaftlichen Empfehlungen. Seit 1977 hatte sich die Senatskommission der Deutschen Forschungsgemeinschaft (DFG) mit Überlegungen zu einer solchen übertiefen Forschungsbohrung befaßt. Eine von ihr vorgelegte Studie setzte dann das Signal für die 1981 beginnende Projektvorbereitung, an der sich mehr als 300 Erdwissenschaftler beteiligten. Vierzig mögliche Bohrorte wurden zunächst vorgeschlagen, dann wurden das Hohe Venn, der Hohenzollern-Graben, der Schwarzwald und die Oberpfalz in die weitere, die beiden letzteren schließlich in die engere Wahl gezogen. Die endgültige Entscheidung fiel, nachdem DFG-Experten nicht hatten ausschließen können, daß unter Haslach als im Schwarzwald vorgeschlagenen Bohrort schon in sieben bis acht Kilometer Tiefe Temperaturen um 300 Grad Celsius enorme technische Schwierigkeiten bereiten könnten.

Weshalb ein unten nur etwa 20 Zentimeter weites, übertiefes Bohrloch für die Erdwissenschaft so überaus wichtig ist, wird erst klar, wenn man es als Prüfsonde für all das versteht, was bisher nur indirekt erkundet, und damit nicht präzise festgestellt, sondern nur schlüssig angedeutet werden konnte. Das gilt vor allem für die Aufzeichnung und Auswertung echter und künstlich ausgelöster Erdbebenverläufe im Untergrund nach Art der Computer-Tomographie, die trotz aller Präzision eben doch auch ungeklärte Sachverhalte hinterlassen.

Deshalb ist das Kontinentale Tiefbohrprogramm auch in engem Zusammenhang mit dem ebenfalls vom Bundesministerium für Forschung und Technologie geförderten Deutschen Kontinentalen Reflexionsseismischen Programm DEKORP zu sehen, das alle jene Bereiche der Bundesrepublik Deutschland untergründig „ausleuchten" soll, die von der Erdöl- und Erdgasindustrie bisher nicht erforscht wurden, und auch im Zusammenhang mit dem Projekt Europäische Geotraverse der Europäischen Wissenschaftsstiftung EFS in Straßburg, das eine solche Ausleuchtung längs eines kühnen Schnitts vom äußersten Norden Skandinaviens bis nach Tunesien unternimmt. Die Bohrung von Erbendorf wird also eindeutig belegen können, was bisher vielfach nur vermutet werden konnte. Sie wird darüber hinaus Ausgangspunkt der gewaltigen Landmasse Pangäa zusammengeschoben, riesige Gebirgszüge aufgeworfen und das heutige Mitteleuropa in ein Spannungsfeld zwischen Erdkrustenplatten Nordamerikas, Nordeuropas und Afrikas versetzt hatten. Schwarzwald, Odenwald, Spessart, Rheinisches Schiefergebirge, Harz, Thüringer Wald, Fichtelgebirge und das Gebiet der Oberpfalz sind Teile des sogenannten Variszischen Gebirges, das bei der Entstehung von Pangäa aufgewölbt wurde, wobei zwischen den zusammenprallenden Erdkrustenplatten auch regelrechte „Schweißnähte" für noch tiefer auslotende Messungen sein, die einen Vorstoß bis an die Grenze zwischen Erdmantel und Erdkruste erlauben.

Die faszinierende Geschichte des Oberpfälzer Untergrunds wiederum beginnt vor etwa 300 Millionen Jahren, als sich die damaligen Kontinente der Erde zu

(-2-)

Archeologové v Louvru

Rozhodnutí francouzské vlády vybudovat podle projektu amerického architekta Pele, který zvítězil v soutěži, nový vstup do komplexu Louvru skleněnou pyramidou umístěnou na jeho nádvoří, otevřelo cestu francouzským archeologům do podzemí v nejbližším okolí paláce. Vytvořily se dvě skupiny, z nichž jedna zkoumá oblast dvora Carrée, kde stávala původní pevnost Philippa-Augusta, druhé shromažďuje a třídí vše, co může najít v prostorách před Louvrem, kde v podzemí budou vytvořeny nové vstupní prostory včetně šaten, bufetů, sociálních zařízení pro zaměstnance, toalet atd.

První skupina vede Michel Fleury, který už koncem sedmdesátých let zkoumal zbytky základů původní pevnosti a otevřel k nim přístup. Takže už v polovině osmdesátých let mohli návštěvníci obdivovat pod zemí, tam kde na dláždění dvora Carrée byly vyznačeny kontury původní pevnosti, zbytky zdí a procházet se v prostorách původních příkopů chráněních pevnost, ze které jen těžko bylo možné udělat příjemné královské sídlo v pozdější době. A proto byla pevnost postupně strženo a ustoupila v šestnáctém století budovám, které známe dodnes.

Michel Fleury zaměřil svou pozornost na další prozkoumání všeho, co může osvětlit budování a výstavbu královského sídla. Prokopal se do příkopu bývalého donjonu, kde se mu podařilo najít na mnoha kamenech značky tehdejších zedníků, ale především řadu věcí, které tehdejším obyvatelům pevnosti spadly do příkopu. Našel zbytky měděné koruny stejné jako smaltované části žerdi praporce, označené okřídleným jelenem, symbolem krále Karla VI. a jiné pozůstatky. Veškerá zemina, vykopaná v plánovaném podzemním průchodu, který bude spojovat vstupní podzemní prostory s touto oblastí odkrývající základy původní pevnosti, je pečlivě uložena v pytlích, jejichž obsah se bude postupně pozorně zkoumat.

Na rozdíl od Fleuryho, který se soustředil na pozůstatky královského sídla, druhá skupina pod vedením Yvese de Kisch a Pierre-Jeana Trombetty zaměřila svou pozornost na oblast, která byla po celých pět set let hustě obydlena. Přes 200 lidí zkoumá bývalé okolí královské pevnosti na rozloze asi 2,5 hektaru, a to jak jeho obydlenou část, tak i, pokud možno, tehdejší flóru a faunu.

Výzkum ukázal, že je možné dosti podrobně znamenat období od XIII. století do doby, kdy za Napoleona III. baron Haussmann zlikvidoval budovy v tomto prostoru a dodal Louvru jeho dnešní prostor a rozmach. Mezi Starým Louvrem a Tuileriemi bylo ještě za doby Ludvíka XIV. 47 parcel, tvořících celou zdejší čtvrť. Podařilo se mnohdy zjistit i jejich majitele a to jak u šlechtických sídel, tak i u řemeslnických domků a výroben.

Archeologický výzkum také ukázal, že po nevysvětlitelném mezidobí od X. do XII. století, kdy chybějí nálezy, lze poměrně přesně určit i pozůstatky z neolitu, tedy z doby před naším letopočtem, z galsko-římského období i období prvních králů z rodu Merovejců. Tehdy to byla venkovská oblast ovšem již zemědělsky využívaná. Z nalezeného pylu je možno určit, jaké plodiny se tehdy pěstovaly, i které rostliny zde rostly.

Po založení královské pevnosti se začalo toto území osidlovat. Nejprve jako hradní předměstí a později už jako sídliště s několika ulicemi, směřujícími kolmo k toku Seiny. Archeologové zde našli nepřeberné bohatství dokladů o denním životě obyvatelstva. Na jedné straně to byly kosti kuřat či stovky hliněných dýmek, zbytek královské čapky vedle krunýřů želv, zbytky zdí, různé mince i pece řemeslníků. Spousta tohoto materiálu ještě čeká na detailní zpracování a vyhodnocení.

Už dnes je mnohé známo například o hygieně tehdejších lidí ze značného počtu hřebenů na vlasy či o rozvoji používání tabáku podle počtu dýmek. Za nejcennější objev se považuje odkrytí části brněnských pecí, z nichž jedna zřejmě patřila Bernardu Palissymu, vynikajícímu umělci XVI. století, který se proslavil i jako spisovatel a vědec jako hugenot skončil v roce 1589 v Bastille, kde také zemřel.

Podařilo se objevit velké množství sádrových forem, kterých zřejmě používal k výrobě různých ozdob jako hadů, mušlí, ještěrek, žab, lestur, korýšů či tuleňů. Všechno, co bylo nalezeno, pomáhá upřesnit techniku jeho pracovních postupů a počítá se s tím, že vše bude po co nejlhůtním prozkoumání a odlití vzorků z dosud nepoužitých forem vystaveno v zámku Econen.

Svým rozsahem se archeologický výzkum v Louvru řadí mezi největší akce svého druhu v Evropě. A francouzští archeologové se už těší, že podobná možnosti jim nabídne i výstavba rozsáhlých podzemních garáží na druhé straně známého Carouselu na začátku tuilerijských zahrad. (tp)

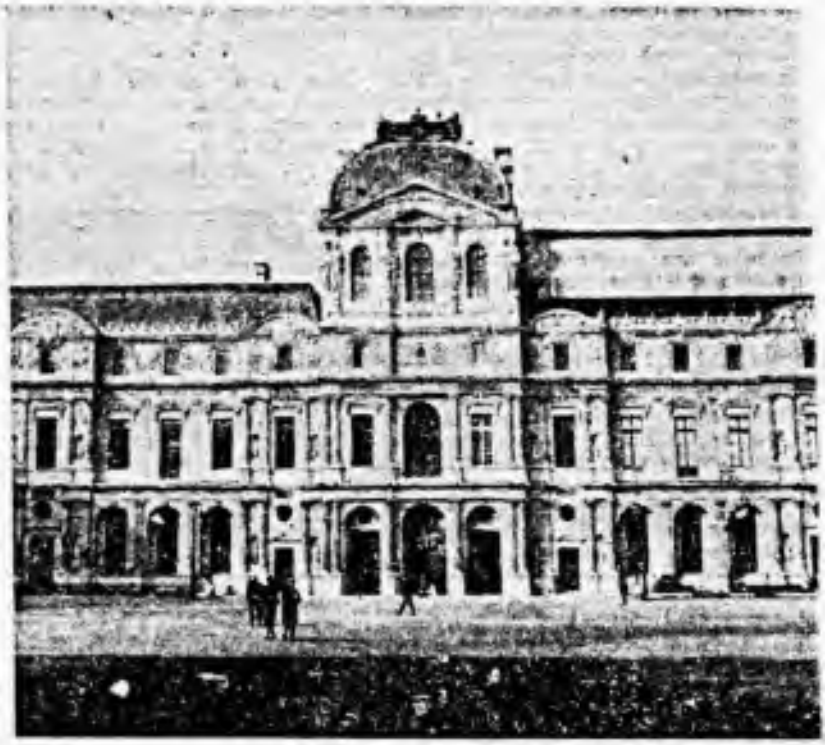

nähte" entstanden, die von den Geologen Suturen genannt werden.

Eine dieser Suturen verläuft von der Tschechoslowakei bis nach Frankreich und durchquert als Erbendorfer Linie die Oberpfalz. Sie grenzt zwei kontinentale Blöcke gegeneinander ab, das Saxothuringikum mit dem Fichtelgebirge und das Moldanubikum mit dem Oberpfälzer Wald, die sich über dem Erdmantel übereinandergeschoben und einen früheren Ozean unbekannter Größe buchstäblich erdrückt haben. In diese erdwissenschaftliche Schlüsselstruktur wird die Kontinentale Tiefbohrung hineingetrieben. Man erhofft sich denn auch von ihr viele Erkenntnisse über die Gesetzmäßigkeiten der Entstehung dieses in Europa und weltweit verbreiteten Mittelgebirgstyps wie auch der kontinentalen Krustenstrukturen selbst.

Die Erbendorfer Linie zeigt sich so als eine sehr tiefreichende Zone des einstigen Wirkens gewaltiger Erdkräfte und vielfältiger Gesteinsumwandlungen, in dem intensive Stofftransporte und Rohstoffanreicherungen stattgefunden haben, wovon zahlreiche Funde von Erzen heute zeugen. Diese Vorgänge des Stofftransports zu erkunden ist deshalb wichtig, weil man so Wege zur Aufdeckung von Lagerstätten finden kann, die sich an der Erdoberfläche selbst durch keinerlei Anzeichen verraten. Doch steht das vor dem Hintergrund der grundsätzlichen Suche nach Arten und Mengen gasförmiger und flüssiger Stoffe (Fluide) in der Erdkruste, den Gesetzmäßigkeiten ihrer Bewegung und der durch sie bewirkten Stoffanreicherungen.

Dazu kommt das Studium des Verhaltens der Gesteine in diesen Tiefen von zwölf bis vierzehn Kilometer, wo unter der Oberpfalz Temperaturen zwischen 250 und 300 Grad Celsius und Drücke um die 2000 bar erwartet werden. Ihre einmal ermittelten mechanischen, elektrischen, magnetischen und Wärmeverhaltenseigenschaften dürften unter anderem dazu beitragen, das schlüssig auszudeuten, was man an der Erdoberfläche als verschiedenartigste geologische Strukturen erkennt.

Das Projekt, für dessen Vorbereitung von 1982 bis 1986 rund 39 Millionen Mark aufgewandt wurden, wird insgesamt etwa 450 Millionen Mark kosten, die sich über 15 Jahre verteilen und vom Bundesministerium für Forschung und Technologie getragen werden. Sehr wesentliche Anteile dieser Summe sind für die begleitende wissenschaftliche Forschung und technische Entwicklungsarbeiten bestimmt, da die Bohrtechnik hier vor enorme Anforderungen gestellt ist und teilweise völlig neue Wege einschlagen muß. Die wissenschaftliche Betreuung des Forschungsunternehmens ist Aufgabe der Deutschen Forschungsgemeinschaft, für die Vorbereitung und Ausführung der Bohrungen ist das Niedersächsische Landesamt für Bodenforschung in Hannover verantwortlich.

Gepflegt wird darüber hinaus ein intensiver wissenschaftlicher Erfahrungsaustausch mit den Forschern aller Länder, die sich ähnliche Aufgaben gestellt haben. Das gilt vor allem für Frankreich, die Schweiz, Großbritannien, Schweden, die Tschechoslowakei, die UdSSR, USA und Kanada. Von diesen hat die Sowjetunion auf der Halbinsel Kola bereits eine Forschungsbohrung von mehr als zwölf Kilometer Tiefe niedergebracht, die in überwiegend kristallines Urgestein führt, deshalb qualitativ anders als die geplante deutsche ist, doch so auf ihre Weise einen wertvollen Beitrag für die Erkundung der Geheimnisse der Erdkruste leistet. Deutschlands bisher tiefste Bohrlöcher befinden sich in Norddeutschland, wo „Lilienthal Z-1" 6775 Meter und „Velpke-Asse D-1" 4684 Meter erreichen; und im Alpenraum, wo die Bohrung „Vorderriß" bis auf 6485 Meter abgeteuft wurde.

Mit gefangen, mit gehangen!

Das alte Sprichwort hat nur noch symbolischen Wert: Wer mit andern ertappt wird, muß auch die Strafe mit ihnen tragen. Aber das Sprichwort zeigt uns, daß die Formen von *hängen* auch in alter Zeit schon verwechselt und durcheinandergeworfen worden sind. Das ist nicht verwunderlich, denn hier haben sich drei alte Verben miteinander vermischt: das starke Verb mittelhochdeutsch *hähen, hienc (hie), gehangen* „hängen, aufgehängt sein" und die schwachen Verben mittelhochdeutsch *hangen, hangete, gehanget* „an etwas befestigt sein" und mittelhochdeutsch *hengen, hengete, gehenget* „hängen lassen, hängen machen". Dabei blieben auch transitiver und intransitiver Gebrauch nicht streng geschieden. Erst die Grammatiker des 18. und 19. Jahrhunderts haben die Formen und Bedeutungen bereinigt, und seitdem werden in gutem Deutsch zwei Verben genau unterschieden:

1. das intransitive, stark gebeugte Verb
   hängen, hing, gehangen
2. das transitive, schwach gebeugte Verb
   hängen, hängte, gehängt.

Richtig ist also:

1. *Der Mantel hing im Schrank, er hat im Schrank gehangen.*
2. *Er hängte den Mantel in den Schrank, er hat ihn in den Schrank gehängt.*

Und so heißt es auch richtig: *Der Dieb hing am Galgen, er wurde an den Galgen gehängt* (oder, mit einem heute veralteten andern Verb: *er wurde gehenkt*). Das oben zitierte Sprichwort aber müßte richtig lauten: *Mit gefangen, mit gehängt.* Doch der alte Reim war eben stärker als die neue Grammatik!

Im Präsens haben sich heute die umgelauteten Formen durchgesetzt: *ich hänge, du hängst, er hängt, wir hängen, ihr hängt, sie hängen.* Nur in den oberdeutschen Mundarten und im Schweizerischen gelten auch noch die Formen ohne Umlaut *(ich hange, du hangst, er hangt)*, die im Schweizerischen sogar ein schwaches Präteritum und zweites Partizip erhalten *(hangeti, g'hanget).* Es heißt also richtig: *Das Bild hängt an der Wand. Die Äste hängen über den Zaun. Er hängt an seiner Familie.*
Die Formen der Vergangenheit aber werden in der Alltagssprache noch oft durcheinandergebracht. Hier muß man also aufpassen. Richtig ist nur:

Er hängte (n i c h t: *hing*) *das Bild an die Wand. Sie hat die Wäsche auf die Leine gehängt* (n i c h t: *gehangen*). *Die Blumen hängten* (n i c h t: *hingen*) *die Köpfchen. Er hängte* (n i c h t: *hing*) *seinen Beruf an den Nagel.*

Und umgekehrt:

Der Mantel hat lange im Schrank gehangen (n i c h t: *gehängt*).

Schwierigkeiten gibt es auch bei den Zusammensetzungen mit *-hängen.* Einige kommen nur intransitiv vor:

durchhängen:
Das Kabel hing (n i c h t: *hängte*) *durch.*
nachhängen:
Er hing (n i c h t: *hängte*) *seinen Gedanken nach.*

Andere sind nur transitiv:

aufhängen:
Sie hängte (n i c h t: *hing*) *die Wäsche auf.*
Man hat ihn aufgehängt (n i c h t: *aufgehangen*).
einhängen:
Er hängte (n i c h t: *hing*) *den Telefonhörer ein.*
umhängen:
Er hängte (n i c h t: *hing*) *sich den Mantel um.*
weghängen:
Sie hat den Anzug weggehängt (n i c h t: *weggehangen*).
zuhängen:
Wir hängten (n i c h t: *hingen*) *die Fenster zu.*

Die dritte Gruppe dieser Verben hat beide Funktionen und muß dementsprechend stark oder schwach dekliniert werden:

abhängen:
1. *Das hing von den Umständen ab.*
Ein gut abgehangener (durch Hängen mürbe gewordener) *Hase.*
2. *Sie hängte die Wäsche ab.*
Der Schlafwagen wird in München abgehängt.

anhängen:
1. *Die Gefängnisstrafe hing ihm noch lange an* (hinderte ihn am beruflichen Fortkommen).
Viele Leute haben ihm angehangen (waren seine Anhänger).
2. *Sie hängte sich Ohrringe an.*
Der Wohnwagen wurde angehängt.
aushängen:
1. *Sein Bild hing im Schaufenster aus.*
Die Verordnung hat drei Wochen ausgehangen.
2. *Er hängte die Tür aus.*
Das Kleid hat sich wieder ausgehängt (n i c h t: *ausgehangen!*; es ist wieder glatt geworden).
überhängen:
1. *Der Felsen hing über, hat übergehangen.*
2. *Er hängte das Gewehr über.*

Nur transitiv sind die drei Verben mit den Vorsilben be-, er-, ver-:

behängen:
Sie behängte (n i c h t: *behing*) *sich mit Schmuck.*
erhängen:
Er hat sich erhängt (n i c h t: *erhangen*).
verhängen:
Sie verhängten (n i c h t: *verhingen*) *die Spiegel.*

Hier gibt es aber zwei adjektivische starke Partizipien, zu denen heute keine Verben mehr gehören: *behangen* und *verhangen.* Wir müssen demnach unterscheiden:

Der Himmel ist schwarz verhangen (es hängen schwarze Wolken davor; intransitiv).
Die Fenster sind verhängt (jemand hat Decken davor gehängt; transitiv).
Der Baum war über und über mit Kirschen behangen (er hing voller Kirschen; intransitiv).
Der Christbaum war reich mit Kugeln und Lametta behängt (man hatte ihn damit behängt; transitiv).

Allenfalls kann man bei den Fenstern und beim Christbaum noch *verhangen* und *behangen* sagen. Denn die Decken und Glaskugeln hängen ja daran. Aber den Kirschbaum hat niemand mit Kirschen „behängt", sie sind dort gewachsen. Und auch die Wetterwolken hat wohl niemand aufgehängt. Darum ist hier nur die starke Form möglich:

Der Baum ist mit Kirschen behangen, er ist gut behangen.
Der Himmel ist mit Wolken verhangen, er ist schwarz verhangen.

Zum Markt / ins Theater / aufs Rathaus / nach Hause

Alle vier Präpositionen dieser Überschrift geben die Richtung an, das Ziel, zu dem jemand unterwegs ist. Aber ihre Funktionen sind verschieden, und man kann sie nicht ohne weiteres austauschen.

Die Straßenbahn fährt zum Markt

Die Präposition *zu* gibt zunächst die Richtung auf einen bestimmten Punkt an, der erreicht, aber nicht unbedingt überschritten werden soll:

Wie komme ich hier *zum Bahnhof, zur Sporthalle, zum Rathaus?*

Wer so fragt, will nur den Weg wissen. Was er am Ziel tun wird, bleibt ungesagt. Er kann eine Fahrkarte kaufen und den Zug besteigen, er kann einen Besuch beim Bürgermeister machen oder nur einen Freund vor der Rathaustreppe treffen wollen. Auch die Straßenbahn, die *zum Markt* oder *zum Zoo* fährt, hat dort nichts zu tun, sie bringt nur die Fahrgäste hin.

Allerdings kann *zu* auch stärker auf das Ziel orientiert sein:

Gehst du *zur Post?* Ich muß noch *zum Finanzamt, zum Gericht.*

Hier wird schon deutlich, daß man an dieser Stelle etwas zu erledigen hat. Das gilt erst recht, wenn *zu* vor Personenbezeichnungen steht:

Er geht *zum Arzt, zum Friseur, zum Optiker.* Sie fährt *zu ihrem Bruder.*
Wir wollen *zu Schmidts, zu Onkel Ernst.*

Oder wenn ein Familienname das Geschäft bezeichnet, wo man einkaufen will:

Wir gehen *zu Karstadt, zu Neckermann, zu Elektro-Jung.*

Auch die Namen von Vereinen und Organisationen werden mit *zu* angeschlossen:

Ich will noch *zum Mieterbund, zum Verkehrsverein, zum Ruderklub.*
Unser Wagen muß *zum TÜV.*

Wir gehen ins Theater

Gegenüber der Fülle von Möglichkeiten bei *zu* ist die Präposition *in* enger begrenzt. Sie bezieht sich als Richtungsangabe immer auf ein Ziel, in das man hineingeht oder -fährt:

Wir gehen heute abend *ins Theater, ins Kino.* Ich muß um acht *ins Büro, ins Geschäft.* Sie fährt *in die Stadt*, um einzukaufen. Der Weg führt *in den Wald.* Wir wollen *in die Kirche, ins Museum, in die Ausstellung, ins Schwimmbad.*

Vater geht aufs Rathaus

Merkwürdig ist es, daß man bei der Nennung von Behörden und anderen Dienststellen meist nicht *in* sagt, sondern *zu* oder *auf* (Beispiele für *zu* wurden vorhin angeführt):

Ich gehe *aufs Rathaus, auf die Post, auf das Standesamt, aufs Amtsgericht.* Sie brachten ihn *auf die Wache.*

Auch auf die Frage wo? steht hier der Dativ:

Er hatte *auf dem Rathaus* zu tun. *Auf dem Arbeitsamt* sagte man mir, daß . . . Ich traf ihn *auf dem Bahnhof.*

Möglicherweise wirkt dabei die Vorstellung nach, daß man in Amtsgebäuden Treppen steigen muß. So heißt es ja auch allgemein: *Er geht auf sein Zimmer*, weil die Schlafräume gewöhnlich im Obergeschoß eines Hauses liegen. Man geht also die Treppe hinauf. (Aber man geht nur *ins Wohnzimmer, in die Küche.*) So ist es auch im Hotel, wo der Gast das Frühstück *auf seinem Zimmer* einnehmen kann.

Wir reisen in die Schweiz / nach Holland

Kehren wir aber zurück zur Präposition *in*! Wer eine Reise tut, der fährt wohl *in ein anderes Land.* Aber mit dem N a m e n dieses Landes kann *in* nur verbunden werden, wenn ein Artikel dabei steht:

Ich reise *in die Schweiz.* Wir fliegen *in die USA, in die Türkei, in den Irak.*

Und das sind Ausnahmen, denn die Orts- und Ländernamen haben im Deutschen gewöhnlich keinen Artikel, und wenn *in* davorsteht, bezeichnet es die Lage (Frage wo?), aber nicht die Richtung (Frage wohin?):

Er wohnt *in Berlin.* Oslo liegt *in Norwegen.* Zebras leben *in Afrika.*

Darum wird die Richtung bei Orts- und Ländernamen mit *nach* angegeben:

Er fährt *nach Frankfurt.* Die Firma hat ihren Sitz *nach Berlin* verlegt. Der Expreß fährt von Holland *nach Italien.* Der Regierungsrat wurde *nach Köln* versetzt.

Ähnlich ist es bei Inselnamen, nur daß dort *auf* die Lage angibt, n i c h t *in (Sie verbrachten ihren Urlaub auf Norderney).* Inseln liegen im Wasser, man lebt *auf einer Insel*, wie man *auf einem Schiff* fährt). Die Richtung wird auch bei Inselnamen mit *nach* bezeichnet:

Wir fahren *nach Helgoland, nach Sylt, nach Mallorca.* Das Schiff fährt *nach den Azoren* (Trotz Artikel nicht „auf die Azoren"!).

Dieses *nach* aber läßt die Hochsprache nur bei geographischen Namen zu. Ein Wegweiser mit der Aufschrift *Nach dem Bahnhof* oder ein Satz wie *Wir gingen nach dem Schloß* ist hochsprachlich nicht korrekt. Einzig die Fügung *nach Hause* hat sich als Richtungsangabe durchgesetzt, weil ihr Gegenstück *zu Hause* die Lage bezeichnet: *Er ist zu Hause – Er geht nach Hause.* Das sind alte artikellose Fügungen, ähnlich wie *außer Hause* „außerhalb des Hauses" und *von Haus[e] aus* „seit jeher, ursprünglich".

Nur landschaftliche Umgangssprache, besonders in Norddeutschland, ist es, *nach* vor Personenbezeichnungen und Personennamen zu setzen *(Mutter ist nach dem Schlachter, nach der Oma gegangen. Heut' gehn wir nach Hagenbeck).* In gutem Deutsch vermeidet man das auch dort, und erst recht das hamburgische *Ich geh' mit klein Erna nach Schule.* Dasselbe gilt für *bei.* Landschaftliches *Wir gehen bei Tante Emma* oder *Komm mal bei mich!* ist saloppe Umgangssprache. Hier darf es nur *zu* heißen.

Erinnern wir uns, was auf S. 119 über die Präposition *nach* gesagt wurde. Sie bedeutet ursprünglich nur „in der Nähe, in die Nähe von . . . ", und so gibt sie heute noch vor allem die Richtung an, weniger das Ziel. So steht sie auch mit gutem Grund bei den Ortsadverbien und bei den Himmelsrichtungen:

nach oben, unten, links, rechts; nach vorn, nach hinten; nach Osten, Westen, Süden, Norden.

Erst in zweiter Linie können diese Adverbien auch einen Raum bezeichnen: *nach oben gehen* „in den oberen Stock des Hauses gehen". Ein Artikel ist hier nicht möglich, darum bleibt es bei dem *nach.*
Bei den Himmelsrichtungen dagegen wird unterschieden:
Die Straße führt *nach Westen* (= in westlicher Richtung), a b e r: Die Straße führt *in den Westen* (= in den westlichen Teil des Landes).

Ziehen wir also das Fazit aus all diesen Überlegungen:

> Die Präpositionen *in, auf, zu* können als Richtungsangaben nur vor einem Artikel stehen. Es heißt:
> *in die Stadt*, a b e r: *nach Köln*
> *in ein anderes Land*, a b e r: *nach Italien*
> *zu der / auf die Insel*, a b e r: *nach Sylt.*
> Und es heißt n u r:
> *zum Bahnhof, zum Bäcker, zu Onkel Ernst.*

Brauchst du Geld? – Das kann ich gut gebrauchen

Oft werden *brauchen* und *gebrauchen* verwechselt. Das zweite dieser Verben hat aber einen viel engeren Anwendungsbereich als das erste. Es darf nur im Sinne von „verwenden, benutzen" eingesetzt werden:

Das alte Rad kann ich noch gut *gebrauchen.* Er *gebrauchte* derbe Ausdrücke. Sie *gebraucht* das Heft als Tagebuch. Das ist ein *gebrauchter* (schon getragener) Anzug. Er hat den Wagen *gebraucht* gekauft.

Brauchen ist das ältere Wort. Es bedeutete ursprünglich „genießen, verwenden" (eigentlich: „Nahrung aufnehmen"), und so wurde es noch im älteren Neuhochdeutschen allein „gebraucht". Seine heutige Hauptbedeutung „nötig haben, benötigen" kommt erst im 17. Jahrhundert auf, und zwar zunächst in verneinten Sätzen: Was ich *nicht brauche*, d.h. „nicht benutze", das habe ich meist auch nicht nötig. (Von „nicht brauchen" haben wir später noch mehr zu sprechen, vgl. S. 111ff.) In diesem Sinne sagen wir also:

Ich *brauche* Geld. Ich *brauche* deine Hilfe. Die Kinder *brauchen* neue Schuhe. (Mit Zeitangabe:) Er *braucht* (benötigt) drei Tage für diese Arbeit.

Aber auch die alte Bedeutung „verwenden" ist für *brauchen* durchaus noch üblich:

Dieser Schriftsteller braucht zu viele Fremdwörter. Du mußt deinen Verstand mehr *brauchen.* Kannst du diese Sachen noch *brauchen*?

In solchen Sätzen, die völlig korrekt sind, trifft sich also *brauchen* mit *gebrauchen.*

Falsch ist es aber, wenn man nun umgekehrt *gebrauchen* im Sinne von „nötig haben" einsetzt. Man sage also n i c h t:

Ich *gebrauche* noch mehr Geld. Sie *gebraucht* dringend ein neues Kleid. Auch nicht: Der Zug *gebraucht* eine Stunde bis Bremen.

In unserer Überschrift konnte es also nur heißen: *Brauchst du Geld?* Aber in Verbindung mit „können" ist beides möglich und hat den gleichen Sinn:

Kannst du meine Hilfe *brauchen/gebrauchen*? (= Hast du Verwendung für meine Hilfe?)

Ein Häuflein auf dem Tisch des Präsidenten

„Gottestheater" nannten die Schauspielschüler die Vorstellung, die sie dem Publikum der Theatertage in der finnischen Provinzstadt Oulu vorsetzten. Sie hatten das Stück selbst geschrieben. Viel Text hatten sie nicht zu lernen, und auch die Kostüme machten keine große Mühe.

Nackt bewarfen die vier jungen Männer ihre Zuschauer mit rohen Eiern, Exkrementen und Rauchbomben, bespritzten die Theatergäste aus Feuerlöschern und trieben sie mit Peitschen aus dem Saal. Den Rest des Abends verbrachten die hoffnungsvollen Musenjünger im Kittchen. Die Polizei lochte die „Störer der öffentlichen Ordnung" ein und ließ sie bis heute nicht wieder frei.

Jede Bühne, die etwas auf ihren progressiven Ruf hielt, wäre vor 20 Jahren auf ein solches Happening noch stolz gewesen. „Bravo" tönte auch jetzt noch Jussi Parviainen, der Dramaturgiechef der staatlichen Theaterhochschule. „Das war ganz richtig von den Schülern, mit Scheiße zu werfen. Das Publikum verdient das." Im Jahre 1987 freilich kostet ihn dieser Spruch seinen Job. „Wie ist es möglich, daß es Leute gibt, die Terroristen verteidigen", poltert Kulturminister Gustav Björkstrand und schlägt dem Staatspräsidenten Mauno Koivisto vor, Parviainen zu entlassen.

Gefeuert werden soll gleich auch noch dessen Regisseurkollege Jouku Turkka („Ich ziehe meinen Hut vor den Jungs"), der in finnischen Theaterkreisen als Enfant terrible einschlägig bekannt ist. Die Rektorin der Hochschule, Outi Nyytäjä, hatte zuvor schon ihren Hut genommen: „Ich habe versagt." Als ihren Nachfolger schlug sie Turkka vor, der den Job nun ganz bestimmt nicht bekommen wird.

Das Studentenhappening wird zum Kulturskandal hochgespielt. Hatten erste Stellungnahmen noch verständnisvoll gelautet, junge Theaterleute täten eben alles, um auf sich aufmerksam zu machen, so ortete die große Morgenzeitung „Uusi Suomi" anderntags unstürzlerischen Geist an der Theaterschule. „Unsere Theater und unsere Gesellschaft müssen alle anarchistischen Tendenzen bekämpfen und die westlichen Kulturwerte bewahren" schrieb das konservative Blatt. „Anarchie und Terror sind durch Reformen in der Theaterwelt nun nach Finnland gekommen." Und dann versuchte die Gazette gleich auch noch, aus dem Auftritt der vier destruktiven Schüler politische Münze zu schlagen: „Der Terror am Theater wird im Wahlkampf eine wichtige Rolle spielen" prophezeit „Uusi Suomi", und weil Ende März in Finnland gewählt wird, spitzten die Politiker die Ohren.

Jetzt sind die Exkremente aus der Stadt am finnischen Meerbusen eine Angelegenheit für Regierung und Präsidenten geworden. Selbst die kommunistische Zeitung „Kansan Uutiset" hält die Warnung angebracht, die Episode nicht „gegen die ganze Arbeiterklasse" zu verwenden. Aus der konservativen Opposition kommt gar die Forderung, die Schauspielschule einfach zuzusperren. Schließlich sei bekannt, daß dort „revolutionäre Lehrer" herrschten, die fest entschlossen seien, die finnische Gesellschaft zu untergraben. Das wiederum geht selbst dem Kulturminister zu weit. „Das ist Lynchmentalität" rügt Björkstrand pikiert. „Man fordert ein Köpferollen." Doch aufräumen an der Theaterschule will auch er, obwohl sich die meisten Schüler und Lehrer in unmißverständlichen Worten von den Vorgängen bei den Ouluer Theatertagen distanzierten.

Besonnene Stimmen, die davor warnen, Märtyrer zu schaffen, haben in der erregten Debatte wenig Chancen. Darunter werden auch noch die Vier zu leiden haben, die den Skandal anzettelten: den Schauspielschülern drohen nicht nur Geldstrafen und Schadenersatzforderungen verunglimpfter Theatergäste in Höhe von Zehntausenden von Mark. Wenn die Richter die Knallkörper, die die Akteure warfen, als Bomben einstufen, dann wartet auf die jungen Männer sogar eine Gefängnisstrafe.

„AMÉLI TO TEMPITONCŮM NACPAT JAKO NANUKA...

Der Tag, an dem auch Sie das Rauchen aufgeben

Ich konnte es nicht fassen! Ungläubig starrte ich aus dem Krankenzimmer in die zunehmende Dämmerung draußen. Sie hatten mich sämtlichen Tests unterzogen – hatten mich geröntgt, mit Ultraschall untersucht, eine axiale Computertomographie und schließlich eine Biopsie gemacht – und wußten immer noch nicht, wie sehr sie sich täuschten.

Sie sagten, ich hätte einen bösartigen, inoperablen Tumor von der Größe einer Orange, und zwar zwischen dem linken Lungenflügel und dem Brustbein, und seine Ausläufer hätten bereits ein paar Lymphknoten umschlossen und wüchsen auf die Luftröhre zu.

Das konnte ganz einfach nicht stimmen. Ich hatte keine körperlichen Beschwerden, die mich gewarnt hätten. Trotzdem, sagten sie, sei das Ding seit einem Jahr oder länger unbemerkt in mir gewachsen.

Aber meine Familie ist nicht krebsgefährdet. Wir bekommen vielleicht Schlaganfälle und Arterienverkalkung, doch dann erst mit 80 oder 90. Und ich war gerade 67, am Beginn der „goldenen Jahre".

Die Wahrheit dämmerte mir, als die Ärzte mir Fragen über meine Familie stellten und über frühere Krankheiten und Operationen. Dann kam die entscheidende Frage: Ob ich rauchte. Ja. Wie lange schon?

Ich hatte nie darüber nachgedacht. Mit 17 hatte ich angefangen, also rauchte ich jetzt bereits ein halbes Jahrhundert, und zwar im Durchschnitt eine Stange die Woche. Ich sah den Blick, den meine Fragesteller wechselten, als ich antwortete: „Seit 50 Jahren."

Meine Zigaretten lagen auf dem Nachttisch. Sie waren immer zur Stelle, mir Gesellschaft zu leisten oder Trost zu geben, und manchmal taten sie beides. Bei angespannter Arbeit an der Hochschule, Angst im Krieg, in schwierigen Situationen in der Familie oder im Beruf hatten sie mir Erleichterung verschafft.

Doch jetzt, so stellte ich erstaunt fest, bedeuteten sie mir nichts mehr. 40 Jahre hatte ich vergeblich versucht, mir das Rauchen abzugewöhnen. Der Krebs hatte es plötzlich geschafft!

Die meisten Ärzte sind sich einig, daß Rauchen für über 80 Prozent der Lungenkrebsfälle verantwortlich ist*). Solche Karzinome nisten sich häufig an unzugänglichen Stellen ein, die eine Operation unmöglich machen. Meines – typisch für die meisten Raucher – war der „undifferenzierte großzellige Typ", der langsam wächst und fast nie auf Chemotherapie anspricht.

Also blieb nur Bestrahlung. „Etwas Zeit können wir Ihnen wohl noch verschaffen", sagte Dr. Robert Putzeys tröstend. „Heilung gibt es in Ihrem Fall allerdings nicht."

„Wir haben den Tumor auf 40 Prozent herunter", versicherte man mir nach der ersten zweiwöchigen Behandlung erfreut. Die zweite Behandlungsreihe ließ ihn um weitere 10 bis 15 Prozent schrumpfen. Ein dritter Versuch hatte jedoch keine Wirkung.

„Ist er zerstört?" fragte ich den Arzt. „Wir hoffen es", antwortete er.

Diese Arroganz des ungeladenen Eindringlings! Ich unterstützte ihn mit der Nahrung, die ich aufnahm, mit meinem Schlaf, mit der Pflege, die ich meinem Körper angedeihen ließ. Seine Anwesenheit war mir zutiefst zuwider.

Warum ich? 50 Jahre und mehr als eine halbe Million Zigaretten, darum! Welch eine Mißachtung des empfindsamen Lungengewebes! Welch eine blödsinnige Kumpanei mit dem Kohlenmonoxyd, den Teeren und anderen Karzinogenen, die ich im Lauf der Zeit so arglos inhaliert hatte! Mein tapferes Immunsystem, das stets gekämpft hatte, doch durch ständige Angriffe und Alterserscheinungen immer mehr geschwächt worden war, hatte sich schließlich geschlagen geben müssen.

Die Bestrahlungen, die schmerzlos sind, aber Nebenwirkungen haben wie Änderungen des Geschmacksempfindens und Ekel, ja sogar Würgen bei bestimmten Gerüchen, endeten vor sechs Monaten. Ich hatte eine so hohe Dosis bekommen, wie ich nur ertragen konnte, und sollte mich zwei Monate später nachuntersuchen lassen.

Als es soweit war, stellte sich heraus, daß der große behandelte Tumor weiterhin friedlich war, sich über dem Schlüsselbein jedoch eine Geschwulst entwickelt hatte. Zwei Monate darauf war sie größer geworden, und ich hatte Schmerzen. Bösartige Zellen in den Lymphknoten waren der Vernichtung durch die Bestrahlung entgangen und hatten angefangen zu wuchern.

Den Platzvorteil hat jetzt der Eindringling. Er besitzt ein satanisches Eigenleben und gehorcht keinem Gesetz außer dem blinden Drang, sich fortzupflanzen. Er hat fast den gesamten linken Lungenflügel eingenommen, hat sich über die Schulter gestohlen und ist den Hals hochgekrochen. Da eine Operation unmöglich, meine Strahlungstoleranz überschritten ist und Chemotherapie bei mir nichts nutzt, steht es ihm frei, sich über den Blutkreislauf oder die Lymphbahnen im ganzen Körper auszubreiten. Er kann sich um die Luftröhre schlingen und mich allmählich erwürgen oder in den anderen Lungenflügel eindringen und mich ersticken; er kann Kolonien in der Leber, in den Knochen oder im Gehirn errichten ...

Ich werde von Anfang bis Ende Schmerzen haben. Da gibt es Schmerzen wie von Nadelstichen, die von den Muskeln kommen, wie man mir gesagt hat – Protestschreie, wenn der Tumor gesundes Gewebe befällt. Dann gibt es welche wie von Messerstichen. Und es gibt auch noch andere wie eine zunehmende Empfindlichkeit gegen Druck am Brustkorb, sowohl von innen wie von außen. Bald wird es mir unmöglich sein, eine schmerzfreie Lage zu finden, und ich werde nur noch mit Beruhigungsmitteln schlafen können.

Bei der erwiesenen Langlebigkeit meiner Familie hätte ich über 80 werden können. Aber nach Aussage der Ärzte steht es 50 zu 50, daß ich die nächsten sechs Monate noch überlebe. 15 Jahre verloren! Jede meiner 520 000 Zigaretten hat mich mehr als 15 Minuten meines Lebens gekostet, jede Stange mehr als zwei Tage. Das Rauchen *habe* ich mir abgewöhnt.

Also Kopf hoch, wenn Sie rauchen. Sie müssen die Schwierigkeiten des Aufgebens und die unerfreulichen Entzugserscheinungen nicht unbedingt auf sich nehmen. Rauchen Sie ruhig weiter, genießen Sie es. Sie werden es sich schnell abgewöhnen, wenn Sie erst Krebs haben.

Ja, Sie werden zu rauchen aufhören. Ganz gewiß!

*) Jedes Jahr sterben in der Bundesrepublik Deutschland über 25000 Menschen an Lungenkrebs. Das Risiko eines Rauchers, an dieser Tumorart zu erkranken, ist elfmal größer als das eines Nichtrauchers

Ubehl 297 km

NOVÉ MÍSTO NA MOR. (pr. TH) Rekordy padly na 7. ročníku 24hodinového běhu na lyžích na 10,3 km dlouhém okruhu na Těrlicí studnici. Vítěz Jar. Pavelka překonal výkonem 297,26 kilometru o 6,46 km dosavadní rekord Myšíka, Ivana Sováková (VTJS Trnov) uběhla 206 km, a smíšené dvojice Hrubeš—Chlápková (VS Praha) zdolala dohromady 329,60 km! V mrazivém počasí na rychlé trati startovalo 145 běžců, z nichž jen osm závod nedo-

Jasné perspektivy jaderné energetiky

Poučení z havárie v Černobylu • Hovoříme s hlavním inspektorem CSKAE ing. J. Beránkem

Od havárie jaderné elektrárny v Černobylu uplynulo už téměř devět měsíců — to je doba dostatečně dlouhá nejen k tomu, aby se uklidnila celková atmosféra, ale zároveň již také bylo možné objektivně zhodnotit všechny příčiny, průběh i následky této vážné události.

V prvních týdnech a měsících po havárii byla pozornost mnoha národních i mezinárodních orgánů a organizací zaměřena hlavně na monitorování přítomnosti radioaktivních látek v životním prostředí a na nezbytnost opatření pro snížení možných následků havárie. Některá z těchto opatření měla ovšem výrazně emocionální charakter; odborníci se dnes již shodují v názoru, že tato opatření byla někde dokonce až přehnaně rozsáhlá, což se zase zpětně promítalo do celkové atmosféry. Jak vyplynulo ze seriózního hodnocení situace, průchod radioaktivního mraku velkou oblastí Evropy byl sice měřitelný, ale nevýznamný. Podrobná měření radioaktivity potvrdila tento zásadní fakt — že totiž zóna ohrožení lidského zdraví zůstala ohraničena na okolí jaderné elektrárny Černobyl.

V našem rozhovoru s hlavním inspektorem Státního dozoru nad bezpečností jaderných zařízení ing. Jiřím Beránkem, který Lidová demokracie zveřejnila dne 22. srpna 1986 (v předvečer mezinárodního jednání expertů, které ve Vídni uspořádala Mezinárodní agentura pro atomovou energii), jsme psali mj. i o přípravě dvou mezinárodních dohod, jež souvisejí právě s haváriemi jaderných zařízení. Nyní jsme Čs. komisi pro atomovou energii navštívili znovu, abychom se ing. J. Beránka zeptali na osud obou zmíněných dohod, a také abychom si pohovořili o tom, na které otázky se nyní soustřeďuje mezinárodní spolupráce odborníků v zájmu dalšího posílení bezpečnosti jaderných zařízení:

• O tom, že obě mezinárodní úmluvy byly schváleny, je československá veřejnost již informována. Můžete nám podrobněji přiblížit jejich obsah?

První Úmluva — O včasném oznamování jaderné nehody — vychází z přesvědčení, že je nezbytné, aby jednotlivé státy co nejrychleji poskytovaly příslušné informace o případných jaderných nehodách — tak, aby bylo možné i jejich případné radiační důsledky za hranicemi dané země omezit na minimum. Definice „jaderného zřízení" přitom zahrnuje nejen samotné reaktory, ale také zařízení palivového cyklu, a dále přepravu i skladování jaderného paliva, a rovněž zařízení obsahující radioizotopy — včetně takových zařízení na kosmických objektech. Podle této Úmluvy je stát povinen neprodleně oznámit jakoukoliv jadernou nehodu, při níž dochází (nebo může dojít) k úniku radioaktivních látek, a která vedla (nebo může vést) k jejich úniku za mezinárodní hranice, a tím i k ohrožení radiační bezpečnosti jiného státu. Tato informace musí být velice podrobná a musí obsahovat řadu nezbytných technických, meteorologických i hydrologických údajů — jako taková je pak předána buď přímo, anebo prostřednictvím Mezinárodní agentury pro atomovou energii (MAAE) těm státům, které mohou být fyzicky zasaženy.

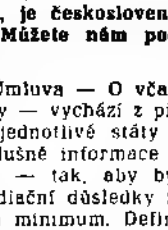

• Týká se zmíněná Úmluva i vojenských jaderných zařízení?

Požadavek, aby předmětem oznamování byly rovněž nehody na vojenských jaderných zařízeních, se při projednávání několikrát vyskytl. Nakonec byl řešen kompromisem: Nehody na vojenských jaderných zařízeních povinnosti takového hlášení podléhají; nehody spojené přímo s jadernými zbraněmi se však pouze m o h o u oznamovat. Velmoci i další státy se ovšem zavázaly, že i tyto nehody budou hlásit. Příkladem může být třeba sovětské oznámení o požáru a následném potopení jaderné ponorky, která se při havárii nacházela v Atlantiku u Bermud.

• A co druhá Úmluva — O pomoci v případě jaderné havárie nebo radiační nehody . . .?

Tato Úmluva vytváří mezinárodní systém, který usnadní rychlé poskytování pomoci v případě jaderné nehody nebo radiační nehody, přičemž by byl využit systém koordinace, jak ji provádí MAAE. Předmětem úmluvy je vytvořit podmínky pro poskytnutí mezinárodní pomoci státu, který v případě havárie o tuto pomoc požádal. Formy pomoci pak mohou být různé — počínaje poskytnutím expertů, přes poskytnutí potřebných zařízení a materiálů nebo metodik, až po poskytnutí technických postupů a výsledků výzkumů, vztahujících se k řešení jaderných a radiačních nehod. Úmluva zároveň určuje zodpovědnosti při řízení a kontrole poskytnuté pomoci, stanoví příslušné orgány a styčná místa (v našem případě je to Čs. komise pro atomovou energii), řeší dále úhradu nákladů a v neposlední řadě i poskytnutí výsad a imunit pro personál, který pomoc poskytuje. Samozřejmě se nezapomíná ani na usnadnění tranzitu personálu a technického zařízení přes území třetích zemí — řešení všech těchto otázek je ovšem značně složité. Ostatně — ve své podstatě je složitá celá tato Úmluva, vyžaduje ratifikaci a zatím ještě nevstoupila v platnost.

Rád bych v této souvislosti zdůraznil, že je třeba ocenit úsilí a kvalitní práci sekretariátu MAAE, který ve velmi krátké době připravil loni v létě setkání vládních expertů členských zemí, na němž byl text obou úmluv projednáván. To, že se podařilo najít všeobecně přijatelná formulace na tomto jednání během necelého měsíce, svědčí o skutečnosti, že si všechny země uvědomily naléhavou potřebu obou úmluv v zájmu dalšího rozvoje jaderné energetiky.

• Zúčastnilo se přípravy úmluv i Československo?

Řekl bych, že naše delegace vystupovala na zmíněném jednání aktivně, vedená snahou po dosažení přijatelných návrhů. — Tento náš zájem je logický; je dán jak naší orientací na jadernou energetiku, tak i geografickou polohou Československa, které leží ve středu Evropy a sousedí se šesti státy, z nichž všechny (s výjimkou Rakouska) jaderné elektrárny budují nebo provozují. Československo (vedle Norska a Dánska) také podepsalo text první úmluvy bez výhrady ratifikace. Avšak je třeba říci, že mnohé státy — z více než 60 těch, které loni v září úmluvy podepsaly — také prohlásily, že budou již dnes tyto úmluvy dodržovat bez ohledu na to, jak dlouhou dobu bude vyžadovat ratifikační proces; v mezinárodní právní praxi je to skutečně ojedinělý postup . . .

• Obě tyto úmluvy znamenají velký pokrok, jsou výrazem ochoty států s různým společenským zřízením spolupracovat při vážných událostech — ovšem samy o sobě ještě jadernou bezpečnost nezvyšují. K tomu je zapotřebí prohloubit i praktickou spolupráci vědců a odborníků, vzít si z černobylských událostí poučení . . .

Ano, tak bychom se měli na věci dívat. Druhá etapa hodnocení situace byla zahájena sovětským rozborem příčin a následků černobylské havárie v srpnu loňského roku. Detailní rozbor, který byl v celé úplnosti dán k dispozici světové technické veřejnosti, i následné komplexní úvahy postavi do popředí skutečně jiný pohled — pozornost m si být zaměřena především na p r e v e n c i vzn ku podobných havárií. Cílem národních i mez národních programů je proto vytvoření režim který by zajistil bezpečný provoz jaderných ele tráren a odstranil strach před jadernou havá i jejími důsledky.

Velký význam má přitom skutečnost, že rozh dující příčinou černobylské havárie nebyl zat neznámý fyzikální jev nebo technické selhání prostě, že vinu nenese technický pokrok v pod bě jaderně-energetického zařízení. Podrobnosti j tě nemusím rozebírat, ale jak víme ze zcela ot vřených sovětských informací, příčinou havár byla kombinace šesti hrubých a těžko pochopit ných lidských selhání. Obdobná koncentrace ztr ty zodpovědnosti by zcela logicky vedla k h várii jakéhokoliv průmyslového závodu. Přito například k havárii velkého dopravního prostře ku (lodi či letadla) stačí často i jednoduché, je no jediné lidské selhání; pro havárii v chemic technologii s jedovatými látkami by pravděp dobně stačila už i kombinace 2 až 3 lidský selhání . . . Hloubkové protihavarijní zabezpeče jaderné elektrárny vyžadovalo přímo neuvěřit ně vysokou kombinaci šesti chybných krok A přesto se tato havárie stala; její kořeny však třeba spíše než v jaderné oblasti hled v dějinách lidské nedokonalosti . . .

• Jak práce na vytvoření mezinárodního r žimu pokračují?

Vytvoření základního programu mezinárodní režimu pro bezpečný rozvoj jaderné energetiky úkolem složitým a dlouhodobým, příprava roz řeného programu MAAE v této oblasti trvá několik měsíců. Mj. je třeba zajistit také finanč krytí (náklady na rok 1987 činí asi 2 mil. do rů, pro rok 1988 asi 4 miliony dolarů) a postu ný rozvoj odsouhlasených projektů. A především je nutné zvýšit konkrétní účast jednotlivých s mí na plnění celého programu, využívat nejle ších expertů a zkušeností z nejlepších elektrár — a zároveň překonávat některé rozdílné názo na řadu problémů. Jedním z nich je třeba otáz kvalifikace a přípravy obsluhujícího personálu Zajímavý a vysoce podnětný je v tomto směr návrh SSSR na uzavření dohody mezi exporté jaderných zařízení a paliva, která by tyto d dávky podmiňovala tím, že se přijímající stát v váže dodržovat bezpečnostní požadavky, stanov né MAAE. V takto dodaných zařízeních by p MAAE mohla provádět bezpečnostní inspekci obdobně jako již nyní kontroluje dodržování po mínek, obsažených ve Smlouvě o nešíření jad ných zbraní a v dohodách následných.

• Závěrem ještě jedna otázka — jak se do p pravy programu mezinárodního režimu zapoj náš stát?

V průběhu přípravy tohoto programu jsme řadě jednání aktivně přispěli již několika naši návrhy — např. považujeme za důležité, aby na půdě MAAE sjednotily názory na souhrn t komplikovaného systému, jakým jaderná elektr na s lidským činitelem bezesporu je. Je třeba s novit optimální vazbu mezi automatickým řízen a zásahy lidské obsluhy. Revidovány by měly i některé základní normy NUSS. Dále považu me za potřebné, aby do sféry mezinárodní sp lupráce byli přizváni i skuteční provozovate kteří na dozorných jaderné elektrárny nesou ko krétní odpovědnost za zdraví svých spoluob nů — zatím byla tato kategorie opomíjena. D mnívám se, že směnoví inženýři a operáto sekundárního okruhu by se měli scházet a vyn ňovat si své zkušenosti — a že by to také m být lidé s výhradně vysokoškolským vzděláním A samozřejmě podporujeme návrh na zřízení p covní skupiny, která má vyvolat mezinárodní sp lupráci při vývoji nových koncepcí tzv. inhere ně bezpečných reaktorů.

Širokou mezinárodní spolupráci v rámci MA považujeme za nezbytný předpoklad pro další r voj v oblasti jaderné bezpečnosti. Svět bez jad né energie je již nemyslitelný, a existuje pou jedna možnost — společným úsilím vyloučit m nost vzniku jakékoliv jaderné havárie.

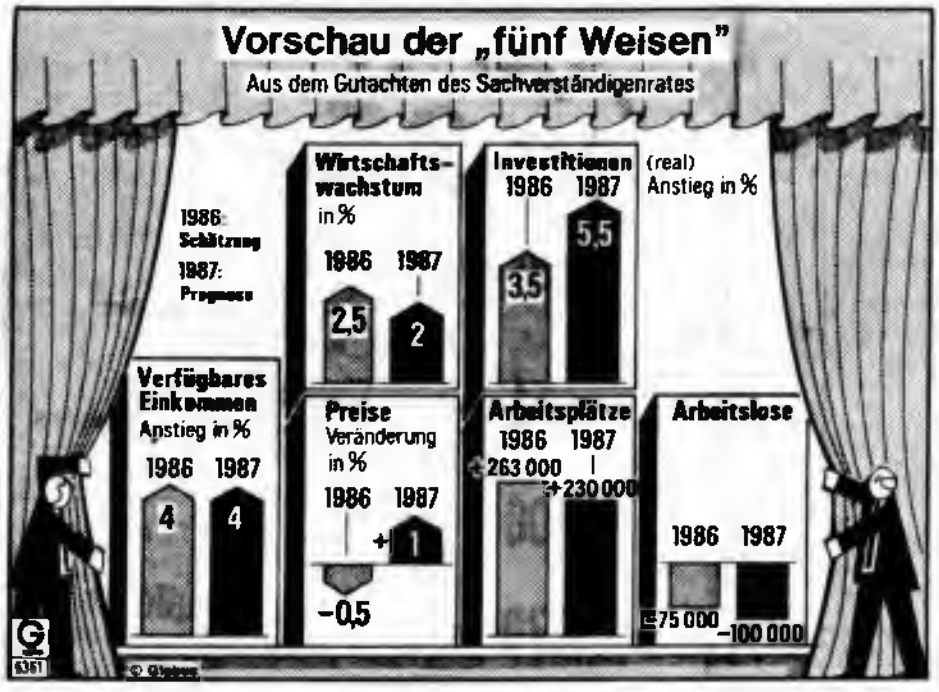

Medikamente stets mit viel Wasser schlucken

Medikamente können buchstäblich im Halse steckenbleiben und unter Umständen zu einer Verletzung oder sogar zu einem Geschwür in der Speiseröhre führen, wenn sie mit zu wenig Flüssigkeit oder im Liegen eingenommen werden. Darauf hat kürzlich Prof. Wilhelm Berges von der Düsseldorfer Universitätsklinik in der in Köln erscheinenden Fachzeitschrift „Deutsches Ärzteblatt" hingewiesen. Er rät den Patienten, jedes Arzneimittel in aufrechter Haltung und mit mindestens 100 Milliliter Flüssigkeit (etwa eine Kaffeetasse) einzunehmen. Ältere oder bettlägerige Kranke sollten vorzugsweise flüssige Präparate anwenden.

Erste Anzeichen eines durch Medikamente entstandenen Speiseröhrengeschwürs seien zumeist nachts oder in den frühen Morgenstunden plötzlich auftretende Schmerzen hinter dem Brustbein. Auch Ärzte sollten in solchen Fällen häufiger an ein Medikamentengeschwür denken. Wichtiger sei jedoch die Vermeidung solcher Läsionen und die Aufklärung der Patienten. fwt

V ŽALUDKU TO PĚKNĚ KLAFE,
KDO POUŽÍJE PIVO, VÍNO, KAFE.
RADU DOBROU DRŽNÁ PRAVÍ,
BY ZACHOVAL SI ČTENÁŘ ZDRAVÍ!

Was ist Kommunismus?

MOSKAU, 25. Januar (AFP). Eine öffentliche Debatte über den Kommunismus hat die sowjetische Wochenzeitung „Sobessednik" angeregt. Die Leser werden aufgerufen, zu erklären, was für sie Kommunismus ist und ob sie an ihn glauben. Die Umfrage wurde durch den Aufsatz einer Lehramtskandidatin ausgelöst, die den Kommunismus derart definierte: „Kommunismus ist, wenn an alle kostenlos Eis verteilt wird."

Ein Leser namens „Valeri" hatte zudem einen Leserbrief „im Namen aller, die nicht jahrzehntelang auf ein schönes Leben warten wollen" unterschrieben. „Meine Freunde und ich wollen eine interessante Arbeit, Geld, Autos, modische Kleidung von guter Qualität und Auslandsreisen", bezeichnete der Mann sein Ideal im Arbeiterstaat. Die Zeitung schlug für ein Leserforum folgende Fragen vor: 1. Glauben Sie an den Kommunismus? 2. Steht der Kommunismus Ihrer Ansicht nach kurz bevor? 3. Wollen Sie den Kommunismus zu Ihren Lebzeiten oder für Ihre Enkelkinder?

KOMMUNISMUS IST ŠÁŠ HOVNO!!

Moskau nimmt Weizen ab

Die Bundesrepublik wird aus öffentlichen Beständen 612000 Tonnen Weizen guter Qualität an die Sowjetunion liefern. Die EG soll das Geschäft mit knapp 300 Mark je Tonne, insgesamt also rund 180 Millionen Mark, subventionieren, um das Getreide auf einen für Moskau akzeptablen, unter dem Weltmarktniveau liegenden Preis zu verbilligen. Aus Dänemark sollen zusätzlich 70500 Tonnen Brotweizen geliefert werden.

..EŠTĚ JE KUDEHE ŽIVIT...!

Aufgespießt

„Im Felix-Klein-Gymnasium wollte ein Wähler partout mit der Gattin in einer Kabine wählen: „Wir gehen zusammen ins Bett, können wir ja wohl auch zusammen wählen.' Der Wunsch ging nicht in Erfüllung."

Aus einem Wahlbericht des „Göttinger Tageblatts" vom Montag.

EG wird der Marsch geblasen

ha BRÜSSEL, 26. Januar. Die Spottlust der Journalisten kennend, verkündete EG-Kommissionssprecher Hugo Paemen bei der üblichen Mittagskonferenz im Pressesaal des Kommissionsgebäudes Berlaymont am Montag: „Jetzt habe ich eine ernste Mitteilung zu machen." Daraufhin ertönte flotte Marschmusik. Die über 200 Journalisten glaubten an einen Gag. Ein gebürtiger Kölner rief: „Jetzt beginnt der EG-Karneval."

Doch dann verlas Paemen, daß diesen neuen „Marsch der Europäischen Gemeinschaft" der US-amerikanische EG-Botschafter J. William Middendorf II. zum „Europäischen Umweltjahr" höchstpersönlich komponiert und am gleichen Tage dem EG-Umweltkommissar Stanley Clinton Davis feierlich als Notenbündel überreicht habe. Der Botschafter hoffe, dieser Marsch werde Aktionen für eine „gesündere und saubere Umwelt" inspirieren. Die Noten wurden übergeben, als sich anderswo die EG-Außenminister darum bemühten, im drohenden Handelskrieg zwischen den USA und der EG den richtigen Ton zu treffen.

Falls die EG sich musikalisch revanchieren wollte, käme am ehesten Bonns EG-Botschafter Werner Ungerer in Frage. Aber der ist als Amateur-Komponist für Klavierstücke bekannt, nicht für Marschmusik.

Autorka pomníku Krásnohorské

(fd): Na dnešní den připadá 100. výročí narození významné sochařky Karly Vobišové, s jejímž jménem je spojen především pomník spisovatelky Elišky Krásnohorské, vysekaný r. 1931 z bílého mramoru a umístěný na Karlově náměstí v Praze, k němuž dnes směřuje jeden z východů stanice podzemní dráhy. K sochařství se vypracovala cestou řemesla, jako žačka hořické kamenické školy, odkud se jí otevřela cesta ke studiu na pražské Uměleckoprůmyslové škole. V letech 1923—25 po příkladu O. Gutfreunda pracovala v ateliéru E. A. Bourdelle v Paříži. Po návratu do Prahy začala se věnovat především portrétní tvorbě, kterou dokládají busty slavných českých herců v prostorách Národního divadla, například první profesorky dramatického oddělení pražské konzervatoře M. Laudové-Hořicové a O. Sklenářové-Malé. V Praze je od ní také pamětní deska Terezy Novákové z r. 1935 na domě čp. 525 V tůních, podobné dílo věnované památce Elišky Krásnohorské najdeme v Černé ulici a portrét Renaty Tyršové v dnešním Tyršově domě na Malé Straně. Největším uměleckým úspěchem Karly Vobišové bylo vítězné umístění její práce v soutěži na náhrobek sv. Vojtěcha pro katedrálu sv. Víta v Praze, k jehož realizaci vyhlášené v r. 1938 nedošlo. Posledním dílem Karly Vobišové je bronzová plastika Dívka s hrozny umístěná r. 1960 na Kampě v prostoru za Sovovými mlýny, otevírajícím krásný pohled na Karlův most. Karla Vobišová zemřela 7. června 1961. Z odstupu let vyznívá její umělecký odkaz jako závažné dílo v duchu mysllebekovské tradice, s níž ji spojuje školení u B. Kafky na Uměleckoprůmyslové škole.

Pěvec a humorista

(I. Đ.): Dnes uplynulo třicet let, co zemřel Valentin Šindler, populární Stréček Křopal z Břochovan, jenž svým bodrým hanáckým humorem rozdával lidem radost a dobrou náladu. Nebyl jenom populárním humoristou, ale také vynikajícím zpěvákem-tenoristou a pedagogem. Narodil se v Choltině na Moravě, studoval na arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži, později v bohosloveckém semináři v Olomouci. Zde na sebe výrazně upozornil svým krásným hlasem a celkovou hudebností. Jeho zpěv obdivoval i Karel Kovařovic, který chtěl, aby Šindler zpíval v Národním divadle v Praze. Ten skutečně jako čtyřiadvacetiletý vystupoval na naší první scéně pohostinsky a posléze byl předním členem ND až do vypuknutí první světové války. V té době odjel do Chorvatska, zpíval v Záhřebu a nakonec získal trvalé angažmá v Brně. Na brněnské scéně byl ozdobou opery až do roku 1933. Zde se také zrodila jeho druhá umělecká osobnost — Stréček Matěj Křopal z Břochovan. Činnost V. Šindlera byla velmi široká a všestranná. Mimo účinkování na zájezdech vyučoval zpěv, zajímal se o něho rozhlas a film. Valentin Šindler zemřel 21. ledna 1957 a je pochován na vyšehradském hřbitově.

PŘESNÝ ČAS. Jihočeské město Pacov má jako jediné u nás naprosto shodný místní a středoevropský čas. To proto, že 15. stupeň východní délky je současně nultým poledníkem času středoevropského a v Pacově prochází středem městského hřbitova, stáliším Za branou a dále severním směrem. V praxi to znamená, že když je v tomto městě právě poledne, tak o nedalekém Pelhřimově (necelých dvacet kilometrů východně) si musejí ještě jednu minutu na tento okamžik počkat a naopak zhruba na Stejné vzdálenosti západním směrem — v Táboře — jsou již o šedesát sekund vpředu.

Svaz českých výtvarných umělců sdružuje 1358 členů, ale při Českém fondu výtvarných umění je registrováno dalších 4000 profesionálních výtvarníků — malířů, grafiků, sochařů, sklářů, restaurátorů i karikaturistů, kteří se věnují svým oborům jako hlavnímu povolání.

Pátého týdne se dožívají telátka - šestičata, která přišla na svět v JZD SSM Kolárova v okrese Nové Zámky. Překonala tak kritické období, které i vzhledem k chladným zimním dnům bylo rozhodující pro jejich přežití. Dvě jalovičky a čtyři býčkové, vážící v prvních chvílích života od 14 do 21 kg, jsou už mimo nebezpečí.

Wie Kunst zu Kitsch verkommt

Was der Roten Armee vor gut vierzig Jahren gelang, bekommt eine Armee von Bildhauern nicht in den Griff: Der Sieg über den Faschismus macht der Sowjetkunst der Gegenwart zu schaffen. Die Frage, wie er verewigt werden soll, wird heiß diskutiert und ist noch nicht entschieden. Der erste Versuch eines gigantischen Siegesdenkmals am Moskauer Kutusow-Prospekt scheiterte am Bürgerzorn. Geschmacklosigkeit, Monumentalstil und Mauschelei warf man den Bildhauern und Architekten vor. Ein beliebter Stadtwald war bereits gerodet, ein historischer Hügel eingeebnet, riesige Betonwände gebaut, der Sockel für das Standbild errichtet worden. Dann kam es zunächst einmal ganz anders.

Ein Allunions-Wettbewerb für das Denkmal sollte allen Künstlern in der UdSSR die gleichen Startchancen geben. Drei Monate lang konnten sie „basteln" und modellieren. Was dabei herauskam, zeigt eine Ausstellung in der Moskauer „Manesh", dem zentralen Ausstellungssaal. 377 Modelle sieht man dort, doch wer auf Kunst hofft, muß sich vom Kitsch erschlagen lassen. Eine solch gigantische Ansammlung von Übertreibungen hat Moskau wohl noch nie erlebt. „Schrecklich", ist denn auch ein vielgehörtes Wort. Mehr als 7000 schriftliche Kommentare der Besucher hat man bisher in riesigen Holzkästen gesammelt; kaum einer, der sich nicht motiviert fühlt, seine Eindrücke zu beschreiben.

Da schreitet der ahnungslose Besucher durch endlose Kolonnen vergoldeter Helden-Mütter, die dadurch nicht schöner werden, daß sie im Original zwanzig bis dreißig Meter hoch sind. Da demonstrieren Kupfersoldaten Siegeslächeln und Kleinkinder auf riesigen Handtellern zerstören mit Haßblick ein Hakenkreuz zu ihren Füßen. Ein zarter weißer Marmorjüngling kämpft mit dem schwarzen Drachen des Faschismus. Ein eherner Reiter zügelt sein Roß auf Soldatenhelmen inmitten eines Springbrunnens. Aus einer vergoldeten Kugel schaut eine Art Maria mit Kind. Riesigen Cremetorten gleich, türmen sich bunte Betonmauern übereinander, ein zerborstener Sowjetstern macht den Blick auf die ewige Flamme frei. Auf einem Siegesobelisk prangt, gestützt auf Gewehrläufe, ein Nest mit einem Storch. Arbeiter, Kolchosbauern, Soldaten umarmen sich im Siegestaumel.

Ein Sowjetbürger schlug dem Zentralkomitee vor, eine Betonwand von einem Kilometer Länge mit bunt beleuchteten Namen aller Gefallenen zu bauen, diverse Bildhauer ließen sich von der Religion inspirieren: ihre Siegesdenkmäler erheben sich, Glockentürmen ähnlich, über die Stadtlandschaft. Publikumsmagnet ist allerdings ein weißer Turm, dessen vier wie Buchseiten aufgeklappte Wände Reliefs mit Szenen aus der russischen Geschichte zeigen und von einer Glocke zusammengehalten werden. Oben auf der Goldkugel des Daches steht die Helden-Mutter. Das sei kein Siegesdenkmal, sagt ein Soldat. Das sei sehr wohl ein Siegesdenkmal, widerspricht ihm eine junge Frau, die übrigen Menschen drumherum sind ratlos.

Dreitausend Rubel beträgt der erste Preis, 2000 der zweite, 1000 der dritte. Ferner gibt es noch fünf Trostpreise. Die 51köpfige Jury muß nun die Modelle und Bürgerzuschriften auswerten. Daß sie all diese Kitschwerke ablehnen könnte, deutete die Regierungszeitung „Iswestija" schon an. Auf eine entsprechende Frage wich der Präsident der Kunstakademie, Urgarow, jedoch aus: Er sei Optimist, vielleicht finde sich in der Ausstellung doch noch etwas, das man entwickeln könne.

Auf jeden Fall zeigt diese Sammlung moderner sowjetischer Bildhauerei, daß die Auswüchse der Stalin-Kunst noch gedeihen: der Monumentalstil, der Hang zu grellem Realismus, zur Verherrlichung der Vergangenheit, die Unfähigkeit zu künstlerischem Risiko und der fehlende Mut zu neuen Formen. Das könne doch nicht sein, meinte ein Besucher am Ende des Rundgangs, daß dies die moderne sowjetische Kunst ist. Ein anderer erklärt, doch — er habe sich ausdrücklich danach erkundigt.

US-Wirtschaft wuchs nur um 2,5 Prozent

Das reale Wirtschaftswachstum in der USA hat sich zum Ende des vergangenen Jahres verlangsamt. Es betrug im gesamten Jahr 1986 nur 2,5 Prozent. Das ist die geringste Steigerungsrate seit 1982, teilt das Handelsministerium mit.

NÁVRH: 3.000 M VYSOKÝ SOKL, NA NĚM 2.000 M VYSOKÁ VOLOŇKA JAK DRŽÍ V RUCE 1.000 VYSOKÝ PRAPOR, NA PRAPOROVÉ PLOŠE (10 Ha) JMÉNA VŠECH STALINEM POPRAVENÝCH, UMUČENÝCH A UTRÁPENÝCH HLADEM...

O MÁSLE: ↓ (část článku)

ha BRÜSSEL. Die EG-Kommission will noch in diesem Jahr 100 000 Tonnen nicht mehr genießbarer „Uralt-Butter" industriell verwerten und 200 000 Tonnen an das Vieh verfüttern lassen. Die Industrie macht daraus Seifen, Farben und andere Produkte. Wie ein EG-Sprecher bekanntgab, sollen die mit 1,3 Millionen Tonnen weit überhöhten Lagerbestände mit einem besonderen Abstoß-Programm in diesem und im nächsten Jahr auf einen „Normal-Vorrat" von etwa 300 000 Tonnen zurückgeführt werden.

Die Aktion war von EG-Agrarkommissar Frans Andriessen den zwölf Landwirtschaftsministern schon angekündigt worden, als sie am 16. Dezember die Reduzierung der Milchquoten auf den tatsächlichen Bedarf beschlossen. Das Programm sieht außerdem für dieses Jahr den verbilligten Export von 400 000 Tonnen alter Lager-Butter (insbesondere in die UdSSR) und Sonderverkäufe innerhalb der Gemeinschaft von 65 000 Tonnen an die Verbraucher vor. Dabei werden besonders ärmere EG-Bürger bedacht. Insgesamt sollen so 1987 rund 765 000 Tonnen und im nächsten Jahr noch 265 000 Tonnen zu stark reduzierten Preisen verschleudert werden.

Die von der Kommission auf rund 6,6 Milliarden Mark geschätzten Kosten der Abstoßaktion sollen die „lagerhaltenden" Mitgliedstaaten jeweils bis 1989 vorfinanzieren.

A CO RUSAČKÁM DO TOHO PÁR-KÁ PNOUT KAPINKU OTRUŠÍ ČKU...

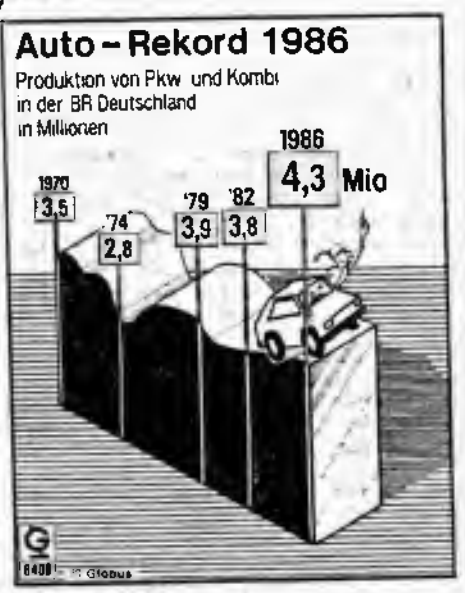

Pro šikanování před soud

(čtk): Okresní soud v Děčíně odsoudil čtyři pachatele ve věku 17 až 18 let za trestný čin vydírání. Odsouzení jsou žáky středního odborného učiliště zemědělského ve Sluknově. Pod pohrůžkou násilí vyžadovali od svých mladších spolužáků různé úkony, kterými hrubým způsobem uráželi jejich lidskou důstojnost. Na svoji obhajobu uvedli pachatelé skutečně alarmující argumenty: činili svým spolužákům z nižších ročníků jen to, co jim dělali dříve jejich starší spolužáci. Žádný z pachatelů doposud nebyl trestán. Ještě před zahájením vyšetřování vrátili peníze, které před tím vymáhali. Hlavního pachatele odsoudil soud k šesti měsícům odnětí svobody nepodmíněně v nápravně výchovném ústavu pro mladistvé. HJ = HUSÁK-JUGEND!

Básník mládí

(fc): Sto deset let nás už dělí od narození Fráni Šrámka a jeho nejslavnější knize — Stříbrnému větru — je sedmasedmdesát. Za tu dobu se toho hodně změnilo a k dnešním mladým lidem nehovoří ani Jan Ratkin, ani Jan Skalník z Léta stejnou řečí, jaké naslouchali kdysi otcové a dědové dnešní mladé generace. Nicméně se můžeme plným právem domnívat, že Šrámkovo poselství „ještě zní" bude promlouvat ke každému mládí, které je romantické, které touží po kráse, jež se nechce smířit s prostředností a jemuž je cizí každé kapitulantství. Zejména Šrámkovy verše neztratily svou mladistvou svěžest, stejně jako si ji zachovaly jeho divadelní hry, zejména Měsíc nad řekou. A tu se dostáváme na druhý čtenářský břeh, neboť Šrámka miluje nejen mládí, ale i stáří, které si s ním nostalgicky vzpomíná na své hlubinové sny, jejichž vůně má i po letech mámivou chuť a které nezničí ani moudrá rozumová rezignace. Šrámek totiž dovedl do svých prací vtěsnat tolik života a jeho šumivých krás, tolik zraňovaného citového okouzlení stále se obnovující láskou, a tak naléhavou píseň stříbrného větru, že i po letech plných zvratů a změn dokáže zasáhnout vnímavého čtenáře. Jeho poezie totiž míří přímo k srdci a to časovým změnám příliš nepodléhá. (1.07)

davatelská kapacita je však soustředěna na investiční akce a modernizaci bytového fondu a tak dosáhli rekonstruovat za rok nanejvýš 20 komínů. Problém, který používá dvou anticoronních nástrojů, je na vnitřní izolaci. Zejména při klasické opravě je nutno dopravení až půl tuny materiálu, ponoří se technologie je to použitých 60 kg.

KDYŽ ŽÁDNÝ VĚPŘÍKOŘE SKONČÍ PRÁCI V ROCE 2.417... TĚŠÍM SE!

• Čínský zahraniční obchod snížil loni svou pasivní bilanci proti roku 1985 o 31 procent; když dovezl zboží za 32,7 miliardy dolarů a vyvezl surovin a výrobky za 27 miliard dolarů.

Na komíny nově

(čtk): Komíny jsou na obytných budovách jedním z nejnáročnějších konstrukčních prvků. Nejvíce trpí nejen nadstřešní části vystavené náporům povětrnostních rozdílů vnějších a vnitřních teplot, chemikáliím atd. Jejich životnost zpravidla nepřesahuje 30 let. To se však nejen v případě jiných, např. topných, dá. Přitom rekonstrukce komínů za druhá polovina, např. spojená s nákladnými pracemi, zdlouhavá, provádění rychlé, bez mechanizace a moderních technologií. Na opravu jednoho průduchu musí být na sídlišti vynaloženo v průměru až 500 kg materiálu. Navíc jsou chronické problémy s nedostatkem vhodných kvalitních cihel. Největší chtějí rekonstruovat nadstřešní části komínů v libereckém okrese a nejvíce okresní stavební podnik. Má za úkol opravit jen pro objekty bytového podniku 2620 komínů.

STÁDO ZUBRŮ v Bělověžském pralese na severovýchodě Polska čítá přes 240 kusů. Je to optimální počet, který nenarušuje ekologickou rovnováhu v tomto národním parku. V polovině minulého století se bělověžskými lesy prohánělo ještě na 2000 zubrů. V roce 1919 tam ale pytlácí zastřelili posledního zubřího velikána. Až po druhé světové válce zahájila lidová vláda práce na obnově unikátního stáda. První zubřík se pak v Bělověžském pralese narodil v roce 1952.

Auf die Herkunft kommt es an

Neuer Strahlenbericht warnt vor Milchprodukten

Es empfiehlt sich derzeit, beim Kauf von Milchprodukten auf die Herkunft zu achten: Joghurt und Kefir, die in Südbayern hergestellt wurden, enthielten diese Woche radioaktive Rückstände bis zu 91 Bq/kg (alle Angaben für Cäsium 137 und 134 in Becquerel pro Kilo oder Liter). Milchprodukte aus hessischen Molkereien sind dagegen mit maximal 24 Bq/kg vergleichswese gering belastet.

Empfehlung und Daten stammen aus dem neuen Strahlenmeßbericht des hessischen Sozialministers Armin Clauss. Der Bericht wurde von Bundesumweltminister Wallmann „ohne Veränderungen mit allen Empfehlungen und Bewertungen genehmigt", merkt Clauss an.

Die Werte für Frischmilch gingen zum erstenmal seit Wochen wieder leicht zurück. Maximal wurden 21 Bq/L festgestellt, der Durchschnitt liegt bei 6. Hessische Buttermilch enthielt maximal 22, durchschnittlich 8 Bq/L, außerhessische bis zu 44. Frischkäse wird mit Werten von 27 und 23 Bq/kg angegeben, Weichkäse mit 25. Unter der Nachweisgrenze von 5 Bq/kg lagen H-Milch, Butter und Kochkäse.

Die Belastung von Babynahrung ist stark zurückgegangen. Milchnahrung: 9 Bq, Milch-Fertigbrei: 10 Bq, Baby-Menüs: unter 5 Bq. Nach wie vor hoch belastet ist dagegen Milchpulver mit 315 Bq/kg im Schnitt und 381 Bq/kg Höchstwert. Selbst beim Auflösen mit Wasser ergibt dies noch höhere Werte als die Frischmilch.

Schwerpunkt der Woche war Fleisch aus hessischen Schlachtungen. Rindfleisch enthielt im Schnitt 15 Bq/kg, mit dem Höchstwert von 55. Schaffleisch stieg auf 87, Lamm nahm auf 7 ab. Kalb- und Schweinefleisch wurden mit je 42 Bq/kg gemessen. Die Belastung von Wild ging auf Werte um 20 Bq zurück, mit der Ausnahme Wildschwein: 171. Eine Forelle aus einem stehenden Gewässer brachte es auf 163 Bq/kg.

Erneut mußten die Lebensmittelkontrolleure türkischen Tee aus dem Handel nehmen. Proben der Marke „Cay Cigegi" ergaben den Wert von 30 392 Bq/kg, die Marke „Kamelya Ekstra Cay" war noch mit 6351 Bq/kg belastet. „Die Bevölkerung wird vor dem Genuß türkischen Tees gewarnt", heißt es in dem Bericht, weil offenbar trotz der Kontrollen belastete Ware in den Handel komme.

Auch bei türkischen Haselnüssen ist nach wie vor Zurückhaltung angebracht. Der Durchschnittswert beträgt 293, der Höchstwert 493 Bq/kg. Gemessen wurden auch andere türkische Produkte. In Teigwaren fanden sich bis zu 63 Bq/kg, in Spaghetti bis zu 51. Trokkensuppen aus der Türkei enthielten bis zu 72 Bq/kg, ein Wert, der sich entsprechend „verdünnt", wenn die Suppe mit Wasser zubereitet wird.

Aus der Liste weiterer Importwaren fallen noch auf: Sauermilchquark aus der DDR mit 19 Bq, gefrorene Süßkirschen aus Jugoslawien mit 64, getrocknete Aprikosen aus der Türkei mit 32 und gefrorene Himbeeren aus Ungarn mit 33 Bq/kg.

Zur Erinnerung: In der EG gilt ein Grenzwert von 600 Bq für Nahrungsmittel und von 370 Bq für Milch und Kindernahrung. Hessen hält sich an den Richtwert von 100 Bq. Ärzte raten zu Nahrung mit maximal 30 bis 50 Bq für Erwachsene und mit maximal 10 bis 20 Bq für Kinder, stillende und schwangere Frauen. bes

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Japans Autohauer im Rückwärtsgang

Der starke Yen blieb für die japanische Autoindustrie nicht ohne Folgen. Erstmals seit vier Jahren mußte sie ihre Exporte um zwei Prozent auf 6,8 Millionen Pkw zurücknehmen. Aus diesem Grund mußte auch die Produktion insgesamt um 0,1 Prozent auf 12,26 Millionen Limousinen gedrosselt werden.

Schweiz hat Ausländerrekord

BERN, 25. Januar (AFP). Der Anteil der ständig in der Schweiz lebenden Ausländer an der Gesamtbevölkerung ist 1986 um 1,7 Prozent auf 14,7 Prozent gestiegen. Die Zahl der registrierten Ausländer erhöhte sich nach amtlichen Angaben auf 955 982. Etwa 20 000 Angehörige internationaler Organisationen, 12 756 Saisonarbeiter und rund 8500 Asylbewerber sind in dieser Zahl nicht enthalten. Die Schweiz hat in Europa den stärksten ausländischen Bevölkerungsanteil, gefolgt von Frankreich mit 12,8 und der Bundesrepublik Deutschland mit 7,1 Prozent. Den Rekord hält der Schweizer Kanton Genf mit 30 Prozent. Im Tessin sind 24 und im Waadt 21 Prozent der Bevölkerung Ausländer.

Aufgespießt

„Wenn ich zu Hause gewesen wäre, hätte ich abgeschaltet."

SPD-Kanzlerkandidat Johannes Rau in einer ersten Stellungnahme zur sogenannten Elefantenrunde, die am Donnerstagabend von ARD und ZDF ausgestrahlt wurde.

★

„Lieber vier Woohen Winter als vier Jahre die Kälte des Sozialismus spüren."

Der baden-württembergische Ministerpräsident Lothar Späth (CDU) auf einer Wahlveranstaltung in Hannover.

★

„Für mich ist der Wahlkampf die schlechteste Gelegenheit zu politischen Äußerungen."

Schriftsteller Hans Magnus Enzensberger im „Spiegel" über die Wahl und den Überdruß an Bonn.

★

„Ich staune über das Vermögen des deutschen Volkes, sich Reden anzuhören"

Us-Botschafter Richard Burt, nachdem er mehrere Spitzenkandidaten begleitet hatte, über seinen Eindruck vom deutschen Wahlkampf.

Lebhafter „Export" nach Wien und Zürich vermutet / Bundesbank: Umtauschvolumen gering

Nachdem der Kurs der DDR-Mark aus ungeklärten Gründen an den Bankschaltern im Westen in den Keller gestürzt ist und wieder einmal die wildesten Spekulationen die Runde machen, lüftet jetzt die Bundesbank erstmals ein wenig den über dieser „Grauzone" des west-östlichen Geldverkehrs liegenden Schleier. Die eigentlichen Hintergünde für den Wertverlust kennen freilich auch die Frankfurter Währungshüter nicht. Die plötzliche Schwemme von DDR-Mark in der Bundesrepublik und anderen westlichen Ländern bleibt das Geheimnis einiger Banken und ihrer geheimnisvollen Geschäftspartner.

In der Bundesrepublik gibt es keine Beschränkung für den Umtausch der DDR-Mark, aber Ost-Berlin verbietet natürlich die Aus- und Einfuhr und droht mit hohen Strafen. Trotzdem schmuggeln manche Leute, aus der DDR wie aus der Bundesrepublik, Banknoten über die Grenze. Bekannt ist auch, daß in Berlin stationierte Soldaten, die beim Grenzübergang nicht kontrolliert werden dürfen, manchmal recht ungeniert und zum großen Ärger des Honecker-Regimes in Ost-Berlin Schnaps oder teure Fotoapparate für im Westen billig erworbene DDR-Mark kaufen.

Reichlicher vorhanden ist neuerdings dieses Geld freilich nicht deshalb, so verlautet aus Kreisen der Bundesbank, weil mehr Besucher aus der DDR mit vollen Taschen in die Bundsrepublik können. Nach wie vor würden die „normalen Kunden" an den Schaltern der Banken und Wechselstuben in West-Berlin und im Bundesgebiet weniger DDR-Mark anbieten als kaufen. Die Differenz, die etwa zehn bis 20 Prozent des gesamten Umtauschvolumens ausmache, ströme aus dem Ausland, speziell aus Wien, Basel oder Zürich. Dort sei, im Gegensatz zu den Verhältnissen hierzulande, auch jeder Betrag zu haben.

Freilich, wer das Geld nach Österreich oder in die Schweiz schafft, wissen auch die Frankfurter Währungshüter nicht. Sie mögen darüber außerdem keine Spekulationen anstellen. Nicht dementiert wird allerdings, daß es früher vorwiegend neue waren und jetzt meist gebrauchte Noten sind, die über das Ausland letztlich wieder in die DDR (wenn auch vielleicht mit zeitlicher Verzögerung) zurückkehren.

Nach den in Berlin umlaufenden Vermutungen könnte es vielleicht Geld sein, das vorher in anderen Ostblock-Ländern gehortet wurde und wegen des niedrigen Dollar-Kurses jetzt zur Beschaffung europäischer Hartwährungen dient. Daß DDR-Betriebe sich auf diesem Umweg Ersatzteile beschaffen, wird demgegenüber für weniger wahrscheinlich gehalten, ebenso das On-dit, daß der Staatssicherheitsdienst sich auf diese Weise Devisen beschaffen könnte.

Zumindest soweit es die Bundesbank überblicken kann, hält sich aber das Geschäft mit der DDR-Mark nach wie vor in Grenzen. Dies geht aus den Meldungen der Berliner Banken und Wechselstuben sowie den Filialen der Deutschen Verkehrs-Kredit-Bank hervor, die mehr oder minder freiwillig eine entsprechende „Strichliste" führen. In DDR-Mark gerechnet verzeichnete man zwar eine gewisse Zunahme, in D-Mark jedoch bleibe das Umtauschvolumen in etwa gleich. Fachleute der Bundesbank schätzen es für das hiesige Kreditgewerbe auf jährlich deutlich unter 25 Millionen D-Mark.

Am Frankfurter Hauptbahnhof und Flughafen kostete gestern die DDR-Mark 13 Pfennig. Entgegengenommen wurde sie für zehn Pfennig. Bis weit in das Jahr 1986 hinein lag der Kurs noch bei 23 zu 18 Pfennig. Die offizielle „Parität" in der DDR lautet auf eins zu eins. Gemessen an der Kaufkraft für höherwertige Konsumgüter wäre ein Wert von etwa 20 Pfennig gerechtfertigt, wobei freilich zu berücksichtigen ist, daß mit dem „Ostgeld" manche Dinge überhaupt nicht zu kaufen sind.

Volkswirtschaftliche Ursachen für den rapiden Kurssturz gibt es nach Ansicht des Deutschen Instituts für Wirtschaftsforschung (DIW) nicht, auch wenn die DDR nicht so erfolgreich gewirtschaftet habe, wie sich das im kürzlich veröffentlichten Planerfüllungsbericht lese. lsb

AG STEUERFLUCHT
AUSLÄNDER ?
Beckers schwerste Prüfung beginnt jetzt. Wer immer auch seine neuen Helfer sein mögen — ihnen stehen heiße Tage bevor. Denn einer wie Boris kann nicht normal sein.

Kuh siegte in letzter Instanz

BÜCKEBURG, 22. Januar (AP). Ein Herz für Kühe hat am Donnerstag das Landgericht Bückeburg bewiesen. Es entschied in letzter Instanz, daß die Familie Sänger im Garten an ihrem Haus in Krainhagen im Landkreis Schaumburg trotz der Proteste eines Nachbarn eine Kuh halten darf. Bei dem Prozeß, den der Rentner Karl Meier angestrengt hatte, ging es nicht nur um das „ortsunübliche Muhen der Kuh". Nachbar Meier hatte auch Anstoß an dem Misthaufen im Garten genommen, weil dieser Insekten anziehe, die ihn auch auf seinem Grundstück belästigten. (Az.: 1 S 165/86).

ZVÍŤĚZILA NAD VOLEM...

I v hlubinách kosmu je teplejší, než v mrazicí komoře chladicího zařízení, které zkonstruovali vědci Fyzikálně technického ústavu nízkých teplot AV Ukrajiny. Je v ní dosahováno temperatury —273,13 stupně C, tedy pouze 0,03 stupně C nad absolutní nulou. Takový mráz v přírodě neexistuje.

Nejstarším známým obrazem na světě jsou obrazy zvířat a jiné symboly objevené na skalní stěně jeskyně Ferrassie ve Francii. Jsou datované na 25 000 let př. n. l. O 5000 let mladší je rytina dvou siluet jelenů na úlomku kosti nalezené v Chaffaudu rovněž ve Francii.

Největší sicilská sopka Etna se opětovně stala středem pozornosti vulkanologů a geografů. Jak vyplynulo z posledních měření, vulkán zmenšila se Etna v důsledku posledních erupcí o 10 metrů. Sesula se severovýchodní část kráteru a tím se snížil nejvyšší bod sopky na výšku 3315 metrů.

První model automobilu postavil Ferdinand Verbiest. Model měřil dvě stopy a byl autorem popsán v rozpravě Astronomia Europea v roce 1668.

Einbürgerung trotz Furcht vor Gang in Botschaft abgelehnt

KOBLENZ, 20. Januar (dpa). Ein anerkannter Asylant hat dann keinen Anspruch auf Einbürgerung, wenn seinem Begehren der Grundsatz entgegensteht, Doppel- und Mehrstaatlichkeiten zu vermeiden. Ausnahmen sind allerdings möglich, wenn sich eine Entlassung aus der ursprünglichen Staatsangehörigkeit als unzumutbare Härte erweisen würde. Mit dieser Begründung verwehrte das Oberverwaltungsgericht (OVG) in Koblenz einem tschechoslowakischen Ehepaar, das seit Jahren in der Bundesrepublik lebt, jetzt die Einbürgerung (Az.: 7 A 55/86).

Beide Ehegatten sind anerkannte Asylberechtigte. Die Einbürgerung wurde ihnen von der Koblenzer Bezirksregierung zugesagt, falls sie den Verlust ihrer jetzigen Staatsangehörigkeit nachweisen können. Die Botschaft der CSSR in Bonn beantwortete den Antrag des Ehepaares auf Entlassung aus ihrer Staatsangehörigkeit mit dem Hinweis, dieser könne in der Botschaft nur persönlich und ohne Rechtsbeistand gestellt werden. Eine zweite Voraussetzung sei die Begnadigung der Betroffenen, die wegen des Verlassens ihrer Heimat verurteilt worden waren.

Das Ehepaar beantragte mit dem Argument, ohne Begleitung seien sie in der Botschaft dem Zugriff ihres Heimatstaates schutzlos ausgeliefert, die Einbürgerung in die Bundesrepublik, ohne die Bedingungen der Botschaft erfüllt zu haben. Die Bezirksregierung ließ dies nicht gelten. Das Verwaltungsgericht schloß sich der Auffassung der Behörde an. Auch das OVG argumentierte jetzt, daß das Betreten der Botschaft keine Gefahr für die Kläger begründe.

ROZESLALY SE PROTESTNÍ DOPISY...

Viele Babies stören Moskau

Republik Tadshikistan führt die Geburtenkontrolle ein

igl MOSKAU, 22. Januar. Als erste Sowjetrepublik will Tadshikistan künftig die Geburtenkontrolle einführen. Das teilte die amtliche sowjetische Nachrichtenagentur TASS jetzt mit. Die mittelasiatische Republik Tadshikistan verzeichnet gegenwärtig mit fast vier Prozent die höchste Geburtenrate in der gesamten UdSSR. Ihr folgen Usbekistan mit 3,7 Prozent, Turkmenien mit 3,6 Prozent und Kirgisien mit 3,2 Prozent. Laut TASS hat eine Familie in Tadikishistan im Durchschnitt fünf bis sechs Kinder, dieses wirke sich ungünstig auf die Gesundheit der Mütter und Babies aus, hieß es.

Die Bevölkerung Tadshikistans beträgt heute fast fünf Millionen Menschen, seit Gründung der Sowjetrepublik Tadshikistan 1929 hat sie sich vervierfacht. Die UdSSR hat, um die Geburtenrate in ihrem russischen und europäischen Teil anzuheben, kontinuierlich verbesserte soziale Maßnahmen für berufstätige Mütter und kinderreiche Familien eingeführt, in deren Genuß auch die geburtenstarken südlichen Republiken kamen. Das förderte dort den ohnehin schon traditionellen Baby-Boom weiter.

Die demographische Lage in Tadshikistan, meldete TASS, hat zu einer Reihe von Problemen geführt: So steht die Schaffung neuer Arbeitsplätze in der Republik hinter dem Wachstum der Bevölkerung zurück. Fast die Hälfte der Tadshiken sind heute Kinder, das wirkt sich auf das Nationaleinkommen nachteilig aus. Die Geburtenkontrolle soll nun von Ärzten und Erziehern nachhaltig propagiert werden, auf welche Methoden man dabei zurückgreifen will, ist nicht bekannt. Obwohl die Agentur TASS betont, es gebe in Tadshikistan keine Arbeitslosen, ist die Frage, neue Arbeitsplätze zu schaffen, dennoch sehr dringlich. So will man in ländlichen Gegenden Fabriken bauen, die Betriebe in den Städten modernisieren.

Die Geburtenkontrollen haben vermutlich einen weiteren Grund: Die Russen drohen in der UdSSR die nationale Mehrheit zu verlieren.

MUSÍME DÁT ZÁJEM O VÁŠ SPOR! KDYŽ BY SE TAK STALO!!

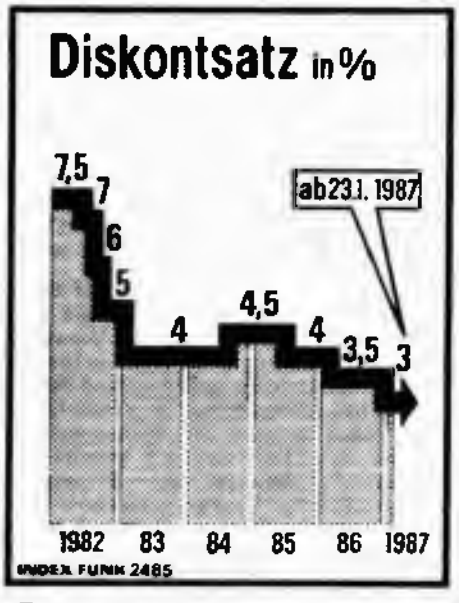

Proč zíváme?

PROTOŽE NÁS HUSÁK NUDÍ!

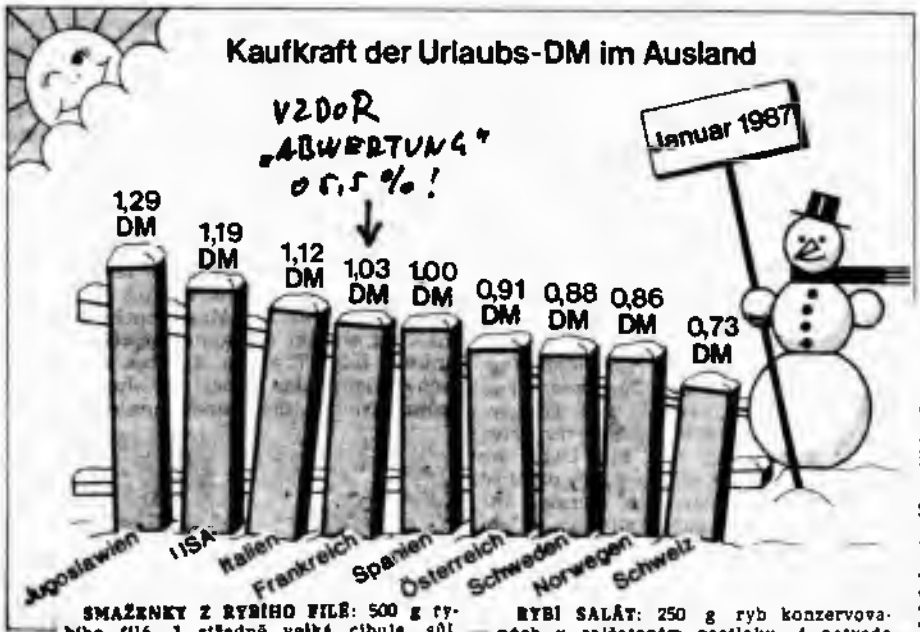

SMAŽENKY Z RYBÍHO FILÉ: 500 g rybího filé, 1 středně velká cibule, sůl, mletý pepř, 1 lžíce hladké mouky, 2 vejce, strouhanka, mouka na prkénko, Ceres soft nebo ztužený tuk na smažení, k obložení 2 cibule, tatarská omáčka, hořčice, 2 sterilované sladkokyselé okurky. — Filé umeleme s cibulí, přidáme sůl, pepř, mouku, vejce, dobře promícháme a podle potřeby zahustíme strouhankou. Necháme chvilku odležet, potom na pomoučeném prkénku tvoříme menší ploché placičky, obalujeme ve strouhance a po obou stranách smažíme do zlatova. Při podávání sypeme smaženky tence krájenou a na kroužky rozebranou cibulí. Podáváme s vařenými bramborami, s tatarskou omáčkou, do které přidáme na tenké plátky nakrájenou okurku, a s hořčicí.

RYBÍ SALÁT: 250 g ryb konzervovaných v rajčatovém protlaku, 4 natvrdo vařená vejce, 1 cibule, 1 jogurt, sůl, ocet, cukr, mletý pepř. — Rybu podle potřeby vykostíme, překrájíme a s omáčkou dáme do misky. Přidáme nadrobno nakrájenou cibuli, jogurt, ochutíme solí, lžičkou octa, špetičkou pepře a 1—2 lžičkami cukru. Promícháme a nakonec lehce vmícháme na kousky nakrájená vejce. Necháme v chladnu rozležet. Podáváme s krajíčkem chleba.

DVACÁTÝ ROČNÍK Filmového festivalu pracujících bude probíhat po celý měsíc ve 133 místech Československa a bude na něm promítnuto celkem 26 filmů 19 produkcí. Početně nejvíce je zastoupena naše kinematografie, která představí také nové filmy mladých tvůrců.

Július Pánlik pľažedesátníkem

● Sklizeň obilí se má letos v Sovětském svazu zvýšit proti roku 1986, kdy úroda dosáhla zhruba 210 miliónů tun o více než dvacet procent. ← 2 LA TO JE OCI!

▲ V kotelně Kancelářských strojů v Jihlavě v pondělí v noci fyzicky napadla 46letá Zuzana S. 66letého muže a ze zadní kapsy kalhot mu odcizila peněženku s více než 1500 Kčs. Potom se pokusila o útěk. Muž ji však v kotelně uzamkl a zavolal příslušníky. Veřejné bezpečnosti, kteří zloději zadrželi.

Ein altes Testament macht eine Zeitung aktuell

Lenins Brief von 1922 erregt die Moskauer und gibt der Gorbatschowschen „Offenheit" eine neue Dimension

Ein 65 Jahre alter Text hat eine Moskauer Wochenzeitung noch interessanter gemacht: Lenins Testament. Der neue Chefredakteur von „Moscow News", die wöchentlich in mehreren Sprachen erscheint, fand jetzt einen Anlaß, an das in der Sowjetunion offiziell totgeschwiegene Papier von 1922 zu erinnern.

Chefredakteur Jegor Jakowlew hat „Moscow News" in wenigen Wochen zur interessantesten und damit führenden sowjetischen Wochenschrift gemacht. Sein Rezept ist einfach. Er setzt das Gorbatschow-Wort, es dürfe keine Verbotszonen für die Kritik geben, in die Tat um. Er nutzt den Zeitgeist der „Glasnost", der Transparenz, um jetzt zu sagen, was man in Zukunft vielleicht nicht wieder sagen kann. Man müsse die Zeit nutzen, meinte er kürzlich in einem Interview.

Er selbst tut es effektiv. In seinem Artikel über das Lenin-Testament zitiert er zwar Lenins Einschätzung von Josef Stalin, der im April 1922 (als Lenin bereits todkrank war) Generalsekretär der Partei wurde, doch nicht auf diese alte Historie kommt es an. Lenin hatte sich für die Entfernung Stalins, den er „zu grob" nannte, aus dem Amt eingesetzt, auch Leo Trotzki schien ihm ideologisch als Nachfolger nicht angemessen, doch Lenin hatte sich auch für eine Erweiterung des Zentralkomitees ausgesprochen. Nicht nur langjährige Partei- und Staatsfunktionäre sollten dem Leitungsgremium angehören, sondern auch in gewisser Weise unabhängige Kräfte, „Arbeiter, die auf ihre eigene Erfahrung und den gesunden Menschenverstand bauen", denn man müsse — statt die von der zweiten Reihe in die erste zu befördern — sich kühn der Basis („den unteren Rängen") zuwenden.

Autor Jakowlew zieht daraus eine Schlußfolgerung: Je größer die Möglichkeiten eines Führers, desto breiter ist der Kreis der Menschen, die er anzieht und mit denen er arbeitet, diskutiert und die Wahrheit stützt und von denen er sich überprüfen läßt. Dieses aber ist eine direkte Anspielung auf die Gegenwart: Versucht doch kein anderer als Kremlchef Michail Gorbatschow breite Kreise der Sowjetgesellschaft für seine Politik des Umbaus und der moralischen Erneuerung zu gewinnen.

Dabei kommt die geschichtliche Anspielung zu hoher aktueller Bedeutung, gerade in diesem Jahr 1987; denn man feiert im Herbst das 70. Jubiläum der „großen sozialistischen Oktoberrevolution". Dieses Ereignis könnte Anlaß sein, die sowjetische Parteigeschichte etwas umzuschreiben, der behutsame Anfang ist schon gemacht.

Juri Afanasjew, Chef des staatlichen Instituts für Historiker und Archivisten, kritisierte kürzlich in einem Artikel für die Wochenschrift „Moscow News" die Lehrbücher für die Geschichte der KPdSU als „einseitig". Den Autorenkollektiven warf er vor, ein „verkrüppeltes Bild" vieler Ereignisse zu geben und Dinge zu verschweigen. Man stelle bis heute den Sieg der Oktoberrevolution und den Aufbau in der UdSSR getreu dem Stalinschen Schema dar. „Dieses Schema ist weit von der Wahrheit entfernt."

Eine Umschreibung der Parteigeschichte forderte vor wenigen Wochen auch der bekannte Dramaturg Michail Schatrow (54) in einem Gespräch mit Journalisten. Er kündigte an, man wolle das Thema Sowjetgeschichte auf einer Allunionsversammlung diskutieren, man habe eingesehen, daß die Geschichte nicht aus „grauen" Gedanken und Formeln bestehe, sondern von konkreten Personen gemacht wurde. Außerdem könne man „ganze Perioden im Leben eines Landes" nicht einfach ausschalten.

Schatrow hofft, von der künftigen Ehrlichkeit in der Geschichtsschreibung selbst zu profitieren. Sein erstes Dokumentar-Drama, „der Friede von Brest", vor 25 Jahren von der Parteizeitung „Prawda" in Auszügen gedruckt, war damals alsbald verboten worden. Der Grund: Zu den handelnden Personen auf der Bühne gehören außer Lenin noch die später in Ungnade gefallenen Revolutionäre Georgij Sinowjew, Lew Kamenew und gar der verteufelte Leo Trotzki. Inzwischen wird das Stück im Moskauer Wachtangow-Theater geprobt. Im Mai soll Premiere sein.

Nun denkt Schatrow daran, in seiner Heimat bereits mit großem Erfolg gespielte Theaterstücke zu Lenin-Themen umzuarbeiten, darauf ist er spezialisiert. Auch Stalin soll nun als Bühnenfigur erscheinen. Als Büste war er ab und zu bereits auf der Bühne aufgetaucht.

Schatrow ist schließlich auch der Drehbuchautor einer vierteiligen Serie mit dem Titel „Striche für das Lenin-Porträt", die vor 20 Jahren gedreht und von der Zensur auf Eis gelegt wurde. Rechtzeitig zum Lenin-Todestag am 21. Januar strahlte das Staatsfernsehen nun den letzten Teil der Serie aus.

Der Lenin-Film im Fernsehen wurde zum Straßenfeger und zum Gesprächsthema Nummer eins unter Moskowitern. Kompetente Kritiker wie der Dramaturg Wiktor Rosow beurteilten die Serie als „noch nicht die ganze Wahrheit, aber eine Annäherung an sie", er danke für den Schritt nach vorn, schrieb Rosow dem Fernsehen.

Was unter Gorbatschow vielen als Halbwahrheit nicht genügt, war nun allerdings in der Breschnew-Ära schon zuviel Wahrheit. Die Zensoren schritten mit dem Argument ein: „Wir brauchen eine Geschichte mit solchen Namen nicht." In der Lenin-Serie Schatrows nämlich ging es um den Frieden von Brest-Litowsk (1918) zwischen Rußland und den Mittelmächten, die Diskussion darüber zwischen den Bolschewiki und ihren Gegnern und in ihren eigenen Reihen. Da wurde ein „solcher Name" wie Leo Trotzki erwähnt; da traten der Menschewik Martow und der Parteitheoretiker und spätere Stalin-Gegner Nikolaj Bucharin (1938 hingerichtet) selber auf, ebenso wie die bolschewistischen Lenin-Kritiker Spiridonow und Alexandra Kollontaj.

Die Serie behandelte auch Lenins Schwäche nach dem Attentat von 1918, seinen Kampf gegen den Kult mit seiner Person (dargestellt durch seine Diskussion mit Kunststudenten 1920) und das Milieu eines unerbittlichen politischen Kampfes in den ersten Jahren der Sowjetmacht, die „rauhe Atmosphäre" jener Jahre. Das genügte der Zensur angesichts des damals beginnenden Breschnew-Kults schon zum Verbot.

Die Kritiker loben heute besonders die schauspielerische Leistung Michail Uljanows als Lenin. Die sowjetischen Zuschauer registrieren aufmerksam interessante Nuancen. Indessen dürfte Autor Schatrow mit seinem zwei Jahrzehnte alten Produkt nicht mehr zufrieden sein. Die Zeit ist reif für die volle historische Wahrheit. Den Brester Frieden, Lenins letzte Tage im Kreml kurz vor seinem Tod und sein berühmtes Testament hat Schatrow in seinem Bühnenstück „So werden wir siegen" verarbeitet, das im Dezember 1981 nach zweijährigem Kampf mit der Zensur Premiere hatte. Besonders die Nachfolge-Frage, von Lenin als sein „Testament" laut gedacht, erregte damals Aufsehen, zog doch jeder Parallelen zum greisen Breschnew, der sich übrigens wenige Monate vor seinem Tod mit nahezu dem gesamten Politbüro das Stück ansah.

Lenins Brief an den Parteitag vom Dezember 1922, sein „Testament", wurde den Delegierten des 20 Parteitages 1956 ausgehändigt. Parteichef Nikita Chruschtschow selbst zitierte daraus in seiner „Geheimrede" zur Entstalinisierung. In den Geschichtsbüchern, die unter Breschnew geschrieben und unter seinen Nachfolgern Juri Andropow und Konstantin Tschernenko aktualisiert wurden, fehlt es.

ŠTRUH PO KARONOSSKU: 4 petruzel, sůl, 2 lžíce oleje, strouhanka, 40 g másla, citrónová šťáva. — Částečně rozmrazené pstruhy opláchneme, osušíme, osolíme, lehce obalíme v prosáté strouhance, dáme na pekáč s olejem a v troubě pozvolna pečeme. Během pečení občas pstruhy přelijeme vroucí vodou. Upečené pstruhy podáváme horkým máslem s citrónovou šťávou. Podáváme s vařenými brambory.

Legendární dirigent

(ok): Ve světě interpretačního umění se v průběhu staletí vynořila řada legend. Nejedna postupně upadla v zapomenutí, byly však i takové, které v prověrce času obstály a dosud slouží jako inspirující příklad. Osobnost slavného italského dirigenta Arturo Toscaniniho (1867—1957), od jehož úmrtí uplyne 16. ledna přesně 30 let, zřejmě právě takový umělecký „učebnicových" gramotnost, původním zaměřením violoncellista, nastoupil dirigentskou dráhu v osmdesátých letech minulého století, už v r. 1892 mu byla svěřena premiéra Leoncavallových Komediantů a vzápětí následovalo první uvedení Puccinibo bohémy a italská premiéra Wagnerova Soumraku bohů. Dominantním prostorem dirigentových interpretačních aktivit se staly hned čtyři velké světové budební instituce a těleso — milánská Scala, kde byl angažován ve dvou etapách (1898—1907, 1921—29), newyorská Metropolitní opera, v jejímž čele stál v letech 1908—15, Newyorská filharmonie (1929—36) a konečně poslední Toscaniniho působiště — orchestr NBC, jejž vedl od založení (1934) až do jara 1954. Repertoárová všestrannost legendárního dirigenta fenomenální paměti byla obdivuhodná. Milovat italskou operu, ale umět přesně vystihnout i úplně odlišnou rovinu operní výpovědi, jakou představuje např. Musorgského Boris Godunov (s nímž seznámil Ameriku) nebo Beethovenovy a Brahmsovy symfonie. Definitivní, strojově přesnou podobu děl vytvářel a tvrdošíjně prosazoval na nekonečných zkouškách, aby ji pak před posluchači střídmým gestem pouze hlídal. Při poslechu úchvatně jiskřivých nahrávek tomu málokdo uvěří.

2 FILMY, KTERÉ SE OBJEVÍ NA 20. FILM. FESTIVALU:

...z filmů dalších kinematografií, z nichž mnohé předchází dobrá pověst či vysoká ocenění na mezinárodních festivalech (Fellinitho Ginger a Fred s Masinovou a Mastroiannim, britský Garderobiér, francouzsko-západoněmecký Swannova láska, realizovaný podle části Proustova Hledání ztraceného času, maďarsko—NSR—kanadský Yerma podle Lorkovy hry španělský Čarodějná láska na motivy baletu Manuela de Fally v režii C. Saury, portrét Marlene Dietrichové ve filmu Marlene, film USA Čest rodiny Prizzů, ironická groteska z mafiánského prostředí, natočená J. Hustonem, islandský Když letí havran — z dávné doby severských Vikingů, švédský Můj život jako pes ... atd.). Že je těch filmů mnoho? Jistě, ale na ty, které nebudou uvedeny ve vašem kině v době zimní části FFP, si nějaký kratší čas počkáte — všechny mají už stanovenou premiéru v prvním pololetí tohoto roku.

In vier Tagen ist sie wieder da: frische Landmilch in der Pfandflasche.

O TEMPORA! O MORES!

Sto let Folies-Bergère

Koncem minulého roku si Paříž připomenula sto let jednoho z nejznámějších hudebních divadel, Folies-Bergère. Zřejmě vzhledem k tomu, že jde o divadlo „neustále mladé", byly oslavy spíše diskretní. Možná, že také proto, že právě minulý rok nepatřil především k nejúspěšnějším.

Divadlem kabaretního stylu prošla celá řada známých hereček, ale také herců, mezi nimiž byl i slavný Charlie Chaplin, i když jeho role tehdy rozhodně nepatřila k nejvýznamnějším.

Svou slávu si Folies-Bergère zajistilo velkými revuálními představeními počátkem dvacátých let, kdy na jedné straně honosná výprava, na druhé pak co nejúspornější oblečení tanečnic lákalo do divadla v ulici Richer stále velké množství návštěvníků.

Statistiky ukazují, že Pařížané nepatří k hlavním návštěvníkům známého divadla. Uvádí se, že čtvrtinu tvoří Američané, druhou čtvrtinu příslušníci nejrůznějších evropských států a další polovinu pak Francouzi ze všech koutů této rozlehlé země.

Divadlo, které má k dispozici 1700 míst a jehož soubor má kolem 170 osob, bylo v loňském roce naplněno jen asi ze šedesáti procent. Především chyběli návštěvníci z USA, kteří z obavy před teroristickými akcemi maximálně omezili cesty do Evropy a tím byla postižena i Francie a pařížské Folies-Bergère.

Divadlo je dnes vedeno paní Helenou Martiniovou, označovanou za „císařovnu nocí". Od roku 1974 řídí „nejpařížštější divadlo" žena s velkou zkušeností z pařížského divadelního života. Po druhé světové válce začínala jako malá hvězdička právě ve Folies-Bergère. Narodila se v Polsku, kde si její matka, která po první světové válce opustila Rusko, vzala za muže Francouze. V Paříži se mladá herečka provdala za Libanonce a začala se věnovat divadelnictví.

Po menších divadelních scénách ovládla v roce 1974 i Folies-Bergère, kde prý tato drobná žena vládne „železnou rukou". Přiznává, že miluje právě tento druh divadla, které představuje Folies-Bergère, a bude prý se snažit udržet ho přes jisté finanční obtíže, které však považuje za přechodné. Navíc už dnes patří Folies-Bergère neoddělitelně ke kulturnímu dědictví a prostředí Paříže a proto s optimismem vstupuje do druhé stovky své činnosti. (to)

NĚNÍ DOBRÉ letíti se neprevém místě. Jeden mladý Američan, obžalovaný z loupeže, si nevzal advokáta a hájil se sám. Při konfrontaci s hlídačem banky, který ho překvapil při činu, se neubránil a zvolal: „Měl jsem tě se mistě zabít a byl pokoj!" Teprve po chvíli dodal: „Kdybych tam tehdy byl." — ale to už bylo pozdě.

V TURECKU, nedaleko hory Ararat, objevili archeologové pozůstatky prastaré lodi, o které turečtí badatelé prohlašují, že je to původní archa Noemova, o které hovoří bible. Že se na ní spolu s některými zvířaty zachránil Noe před potopou světa. Věc je ovšem sporná. Turecký geolog Suleyman Turkanal uvádí, že archa se skrývala pod horou Judi, 320 kilometrů jihozápadně od Araratu. Přesto chce tohoto objevu využít turecká turistika a zřídit kolem vykopávek dokonce národní park.

Nejdražším obrazem zakoupeným jak za života autora bylo dílo za něž bylo vyplaceno 1 950 000 liber. Šlo o dvě plátna P. Picasse nazvaná Dva bratři a Sedící harlekýn.

Cesty básníkovy podoby

Už déle než sto let trvají snahy umělců i literárních vědců o poodhalení roušky tajemství, která obestírá skutečnou podobu básníků Karla Hynka Máchy. Ani otázka, zda byl Mácha vůbec někdy portrétován, nebyla dosud uspokojivě zodpovězena. První známé pokusy o rekonstrukci básníkovy podoby podnikl malíř okruhu generace Májové Jan Uman, který skicoval Maškovu fresku ze zámku Valdštýn u Turnova, kde byl básník údajně zachycen v podobě sv. Jana Křtitele. V 80 letech se připojily pokusy K. Javůrka, počátkem 20. století se objevil záhadný obraz J. Z. Quase a konečně známý máchovský badatel K. Janský vypátrал v roce 1938 dvě tužkokresby — zřejmě básníkovy autoportréty, zdůrazňující jeho křivý nos a vystouplou bradu. Důležité údaje poskytl průzkum exhumovaných kosterních pozůstatků v Praze, který byl proveden po urychleném převozu z Litoměřic v důsledku, mnichovských událostí.

Všechny dostupné antropologické údaje, fotografie, kresby i odlitek básníkovy lebky měli k dispozici dr. Emanuel Vlček, DrSc., a akademický sochař, zasloužilý umělec Milan Knobloch, kteří si vytyčili nelehký úkol, totiž důsledně vědecky rekonstruovat pravou podobu Máchova obličeje a umělecky ji ztvárnit. Dr. Vlček provedl dokreslení základní anatomické podoby podle metod M. M. Gerasimova a odborným vrstvením měkkých tkání vypracoval grafickou studii v pohledu z profilu a en face (zpředu). Podle Gerasimových postupů potom s M. Knoblochem na odlitku básníkovy lebky postupně vymodelovali svalové partie a všechny měkké tkáně a vytvořili tak věrnou podobu plastickou.

Nyní nastala finální část celého tvůrčího procesu — nastoupila ruka umělcova, aby odechla modelu život. Mistr Knobloch přes svůj vlastní umělecký pohled přísně zachovával všechny anatomické údaje, včetně lízu a nesouměrností v obličeji — stop po historicky zaznamenaném poranění v básníkově dětství. Právě druhotně vzniklé pourazové asymetrie mohly být příčinou známého zvláštního úsměvu, pro Máchu tak charakteristického. Sochařův ateliér na Vinohradech se začal plnit různými variantami hliněných a sádrových modelů. A právě odpichováním ze sádry vznikla definitivní umělcova představa, vedoucí ke konečnému výsledku dvouleté intenzivní práce, tj. ke dvěma bronzovým bustám — jedné bezvousé a jedné s krátkou bradkou, jakou Mácha nosil po roce 1834. Zobrazují Máchu jako poutníka, člověka hrdého, citlivého, vášnivého i melancholického a hlavně ryze českého.

Obě busty jsou vystaveny v Panteonu Národního muzea v Praze, v místě, odkud byla v roce 1939 zahájena pohřební pouť básníkových ostatků na Vyšehradský Slavín. V současné době se projednává trvalé umístění jedné z nich v této síni cti a slávy českého národa. (sdk)

Zachráníme unikátní památku!

(čtk): Přibližně sto technických památek ve Středočeském kraji vyžaduje neustálou péči a údržbu, která je pro zachování těchto historických objektů nutná. Příkladem dobré péče o památky jsou objekty sezónně navštěvovaný s minulostí rudného hornictví známující hornictví na Příbramsku a Kutnohorsku i uhelného hornictví na Příbramsku a Kladensku. V příbramském okrese však trápí památkáře chátrání vskutku unikátní památky — železářské huti v Jincích. Tento historický vysokopecní a slévárenský objekt z roku 1810 představuje vrcholné stavební dílo vývoje tavidlání dřevouhelné huti. V 80. letech minulého století v ní byla zřízena pila s vodním a později parním pohonem, která dodávala řezivo až do r. 1951. Později se stala vlastnictvím státního statku, který využíval její prostory pouze příležitostně a od roku 1973 je objekt bez majitele. Huť se slévárnou zůstala i přes některé zásahy různých majitelů v téměř původním stavu. Snahou je, že mnoholeté jednání o rehabilitaci přilné z nejvýznamnějších průmyslových památek z dějin hutnictví železa v Čechách uvedou stát k žádaným výsledkům.

Rekord u Jaguarů

Britská automobilka Jaguar zaznamenala loni rekordní úroveň výroby i prodeje. Firma vyrobila 41 437 vozů, což bylo o osm procent více než v roce 1985. Vývoz se na celkové produkci podílel čtyřmi pětinami, přičemž největšími zahraničními odběrateli luxusních britských vozů byly Spojené státy a NSR.

Vyznamenání hrdinům Černobylu

Moskva: Člen politického byra ÚV KSSS, předseda prezidia Nejvyššího sovětu SSSR A. Gromyko včera odevzdal vysoká státní vyznamenání pracovníkům, kteří se podíleli na složitých a odpovědných operacích při likvidaci havárie v Černobylské jaderné elektrárně. A. Gromyko v projevu na slavnosti v Kremlu zdůraznil, že Černobyl přinesl všem velkou bolest, zároveň je ale symbolem vítězství sovětského člověka nad přírodními silami. Vzdáváme dnes čest všem, kdo se zasloužili o splnění tohoto mimořádně komplikovaného a závažného úkolu, prohlásil A. Gromyko.

TO SNAD JE ZLÝ SEN!

Záchrana pižmoňů

(bar): Pižmoni jsou praví obyvatelé severu. V dobách ledových žili spolu s mamuty a soby po celém tehdejším území tundry v Evropě, Asii a Severní Americe. Dokud je lovili jen Indiáni svými primitivními zbraněmi, neublížilo jim nebezpečí. Teprve příchod lidí se střelnými zbraněmi znamenal pro ně zkázu. Tato zvířata se dochovala v původních oblastech dodnes pouze na kanadském severu. Pižmoni jsou velcí býložravci, kteří svým vzhledem připomínají severoamerické bizony. Jejich tělo je zavalité, nohy krátké a silné, nefotenou hlavu posazenou na krátkém krku. Mají dlouhou spižírnou srst, která dosahuje délky až 70 centimetrů. Tato zvířata byla zařazena mezi chráněné druhy a zejména severské státy začaly s jejich aklimatizací. Zdomácnělí postupně ve Švédsku, Norsku a na Spicibergách. A také na ostrově Nunivak v Beringově moři. Odtud je američtí zoologové postupně rozmisťovali podél pobřeží Aljašky. V současné době žije na světě už několik tisíc těchto zvířat. V roce 1974 sovětská vláda rozhodla, že má být podniknut pokus s přesídlením pižmoňů i do severních oblastí SSSR. A pokus se skutečně podařil. Dnes žije na Tajmyru a na Wrangelově ostrově už přes sedmdesát pižmoňů.

PATNÁCT LET trpěl západoněmecký dělník K. Rebholz bolestmi břicha. Teprve operace, kterou podstoupil ve svých pětapadesáti letech, ho bolestí zbavila. Lékaři mu vyňali z útrob patnáct centimetrů dlouhé lékařské kličky, které tam jejich kolega kdysi při operaci zapomněl.

Ve městech žijí dvě třetiny obyvatel

SSSR v číslech

MOSKVA: Počet obyvatel Sovětského svazu dosáhl v polovině loňského roku hranici 280 miliónů a za posledních 25 let se zvýšil o 62,5 miliónu. Vyplývá to z přehledu ústřední statistické správy SSSR, který ve svém posledním čísle otiskl sovětský časopis Kommunist.

■ **VE MĚSTECH DNES V SSSR** žijí dvě třetiny obyvatelstva a 72 procenta občanů jsou hlášena k trvalému pobytu v evropské části země. V SSSR jsou 22 miliónová velkoměsta a v blízké budoucnosti se k nim připojí Volgograd a Rostov na Donu.

■ **V LETECH** 1983—86 se v SSSR projevilo zvýšení porodnosti, které souvisí s rozšířením státní pomoci mladým rodinám. Nejvíce manželství bývá uzavřeno v republikách střední Asie, nejméně v pobaltských a hlavně zakavkazských republikách. Každý rok je v SSSR 2,7 miliónu svateb, ale loni například i 943 000 rozvodů.

■ **V OBDOBÍ LET 1970—85** zaznamenaly statistické orgány zvýšení úmrtnosti, které je spojeno s přirozeným „stárnutím" populace a zvýšením počtu občanů vyššího věku. Od června 1985 se však úroveň úmrtnosti snižuje — výrazně menší je počet smrtelných úrazů a podstatně se snížil i počet úmrtí v důsledku chorob krevního oběhu. Tato příznivá tendence je výsledkem boje proti alkoholismu a opilství, uvádí se ve statistice.

...URYCHLIT ÚMRTNOST..!

Pod záminkou šíření náboženství

Moskva: V Kirgizii byli odsouzeni k různým trestům odnětí svobody organizátoři skupiny lidí, která pod záminkou šíření náboženství a vykonávání náboženských obřadů podněcovala občany, aby odmítali společenskou aktivitu, a způsobovala jim újmu na zdraví. Tito lidé byli zároveň obžalováni z nezákonné výroby, získávání, přechovávání, prodeje a užívání narkotik. Oznámil to list Sotsialisticheskaja industrija. Uvedl dále, že odsouzený Grigorjev organizoval několik skupin mládeže v Leningradě, které se měly věnovat józe, parapsychologii a náboženství, avšak vedl jejich členy k přezíravosti vůči „davu" a k pocitu výlučnosti a elitářství. Grigorjev hlásal názor, že je třeba osvobodit osobnost od hmotné existence, přesvědčoval o iluzornosti života a vyvolával protispolečenské nálady. „Žáci", jejichž představitost byla podnícena drogami, byli ochotni vše žít i těm nejabsurdnějším smyšlenkám. Grigorjev a členové jeho skupiny později přesídlili do Kirgizie, kde také byli zatčeni. Při prohlídce u nich byla nalezena narkotika a různá mystická literatura. Mnozí obžalovaní přiznali, že pod Grigorjevovým vlivem ztráceli zájem o společensky prospěšnou práci a byli odtrženi od rodinného života. U mnohých z nich se projevily poruchy nervové soustavy.

ZLOVA JAKO V BOLŠEVIKŮ...

Narovnaný obytný dům

Moskva: V Doněcku se podařilo narovnat osmipatrový obytný dům, který se od svislé osy odklonil o 60 centimetrů. Odchýlení způsobila tektonická porucha v podloží, přestože byl dům vybaven speciální ochrannou konstrukcí. Pracovníci Výzkumného ústavu pro důlní geomechaniku a měřictví v Doněcku k tomuto účelu zhotovili malé přenosné hydraulické zvedáky, kterými lze zvýšit tlak až na 1000 atmosfér. Tak se jim podařilo „odtrhnout" budovu od základů a dostat ji do svislé polohy, aniž by obyvatelé opustili své byty. Dům byl podložen železobetonem a vzniklé pukliny byly vyspraveny speciálními polymery, které vyvinuli odborníci v Tbilisi. Touto metodou se už podařilo vyrovnat i jiné objekty bez vyřazení z provozu.

MĚLI BY ROVNAT CHARAKTERY!

Výročí ropovodu Družba

(čtk): Včera tomu bylo dvacet pět let, kdy byl uveden do provozu ropovod Družba. Za tu dobu se jím pro potřeby čs. národního hospodářství přepravilo více než 312,5 miliónu tun ropy. Ropovod Družba je jednou z nejdelších staveb svého druhu na světě — měří přes 5000 km. Začíná v Povolží u Kujbyševa a dělí se na dvě části — severní větev směřuje do Polska a NDR a jižní do ČSSR a Maďarska. V sedmdesátých letech byl tento ropovod napojen na sovětský jednotný systém ze Západní Sibiře do evropské části SSSR.

DVA MLADÍ AMERIČANÉ uniklí z vězení, když si otevřeli těžký zámek poněkud kartáčkem na zuby. Policie je záhy dopadla, ale neuvěznila. Pouze na nich žádala recept, jak otevřít kartáčkem zámek, pro případ, že by se snad ztratily klíče.

Henna neboli mehndi

Už po mnoho století používají indické ženy a také ženy Středního východu mehndi, které my známe pod názvem henna jako barvivo na vlasy. Ženy Společnosti Vaishya v Rajasthanu dovedly používání této barvicí látky určené ke zkrášlení těla k dokonalosti. Malují hennou složité krásné obrazce např. na dlaních rukou — při každé příležitosti je třeba volit jiné ornamenty — pro svatbu, narozeniny, náboženskou slavnost. Umění mehndi je pro ženu velice důležité, neboť působí jako symbol štěstí zejména v manželství. V ornamentech sídlí podle lidové víry Lakshmi, bohyně štěstí. Už jen tečka nakreslená barvivem na čelo má přinášet štěstí. Mehndi se získává tak, že se listy keře henny rozemelou na prášek a spojí s citrónovou šťávou, cukrovou vodou a několika kapkami parafinového oleje. Tak se získá červené barvivo pastovité konzistence které je velmi trvanlivé. Malby na dlaních vydrží prý až tři týdny. Malým dřívkem, tenounkým drátem nebo dokonce jenom prstem se nanášejí na kůži pozoruhodné vzory. Pasta se nanáší v jemných linkách a když je malování skončeno, musí ornamenty tak dlouho schnout, až pevně lpí na dlaních, prstech nebo na nohou.

● **Saúdská Arábie** vyvezla loni 1,12 miliónu tun pšenice, a to do 16 zemí. Saúdská sklizeň se odhaduje na více než dva milióny tun, na vnitřní spotřebu z toho připadá 900 000 tun.

SAUDSKÁ UKRAJINA...

Jeden z nejdelších mostů světa byl nedávno otevřen v Mainjsii — měří 13,5 kilometru.

„A MOST PŘES RIO BOTICO?

Lucemburská minisít

Přestože Lucembursko patří rozlohou necelých 2600 km² k nejmenším státečkům v Evropě, buduje postupně dálniční „minisíť". Již dnes je to přes 50 km dálnic a dalších 150 km je ve výstavbě nebo v projekci. K výstavbě autostrád vedly lucemburskou vládu tři hlavní důvody. V posledních letech se počet automobilů v zemi zvýšil natolik, že v přepočtu na obyvatele je na druhém místě na světě hned za Spojenými státy. Vyvolává to dopravní problémy zejména v okolí hlavního města Lucemburska. Kolem města se již dokončuje vnější dálniční okruh, na ten navazují „výpadovky" do všech sousedních zemí — NSR, Nizozemí, Francie a Belgie, což má umožnit lepší průjezd zejména pro četné turisty s karavany. Dalším úkolem dálnic bude zvýšit přepravní kapacitu mezi hlavními ekonomickými centry země.

MOHLI TO ŘEŠIT PODZEMKOU..

Najde následovníky?

(ro): Sedmdesátidevítiletý Wilhelm Rademacher dosáhl se svou ženou více než stoprocentního zvýšení porodnosti v bavorské obci Faulbach. Když se v roce 1983 v obci s 2500 obyvateli narodilo jen 21 dětí, vzali manželé iniciativu rázně do svých rukou. Movitý podnikatel v důchodu vypsal totiž za každé narozené dítě prémii 1000 marek. Zatímco předloni ze svého konta pro nové faulenbašské občánky odepsal 39 000, loni už to bylo 46 000 marek. W. Rademacher doufá, že v celé Spolkové republice najde následovníky.

Styl bazén...

JUBILEJNÍ sítě krytý plavecký bazén 25 m v ČSR bude dnes ve čtvrtek slavnostně otevřen v Jablonci n. Nis. Vznikl v rámci akce Z, je určen hlavně veřejnosti a spravovat jej bude podnik Javos. První kryty bazén v Čechách vznikl v roce 1928 v Tyršově domě v Praze, druhý o rok později v dnešní budově DV ČSTV na Pořící a třetí v roce 1929 v Plzni. Do vypuknutí 2. světové války bylo v českých zemích v provozu jen pětucet krytých bazénů. V roce 1969 jich už bylo 26, v roce 1975 již 42 a v roce 1980 pak 80. (čtk)

A NA KLADNO..?

Junge Soldaten mißhandelt

WIEN, 22. Januar (Reuter). In der schechoslowakischen Armee werden nach einem Bericht der kommunistischen Parteizeitung „Rude Pravo" Rekruten von älteren Soldaten schlecht behandelt. Das Blatt habe, wie es heißt, viele Briefe erhalten, in denen Fälle aufgezählt würden, bei denen Rekruten zu erniedrigenden Arbeiten — wie das Schrubben des Bodens mit Schnürsenkeln — oder zur Bedienung von älteren Soldaten gezwungen werden. Das Blatt zitiert aus dem Brief von Eltern eines Soldaten, der ihren Angaben zufolge körperliche Mißhandlungen einiger Rekruten in seiner Einheit beschrieb.

Die Wehrpflicht in der CSSR beträgt zwei Jahre. Die Zeitung berichtete, Mißhandlungen würden geahndet. So sei ein Unteroffizier zu einem Jahr Gefängnis verurteilt worden, der zugelassen habe, daß Rekruten ältere Soldaten bedienen mußten.

Bismarck, der Friedensfürst?

BERLIN, 22. Januar (AFP). Direktes und indirektes Lob hat das SED-Zentralorgan „Neues Deutschland" am Donnerstag Reichskanzler Otto Fürst von Bismarck gezollt. In einer Besprechung des dreiteiligen DDR-Fernsehfilms „Bebel und Bismarck" sprach das SED-Blatt vom „außenpolitischen Realismus des Kanzlers", der auf „einen kriegsvermeidenden Status quo" gerichtet gewesen sei. Das SED-Blatt nannte Bismarck gleichzeitig einen „wendigen Taktiker" und „raffinierten Intriganten".

Man sei bei der Vorbereitung des Films zu „differenzierten Sichtweisen" gekommen, hob „Neues Deutschland" hervor. So habe man sich „mit der bislang lediglich satirischen Darstellung Bismarcks in unserer Dramatik" nicht mehr zufriedengeben. Der Schauspieler Wolfgang Dehler habe den Reichskanzler „kraftstrotzend und bärbeißig, witzig und genußbetont" gestaltet.

Aufgespießt

„Die Konstituierung der Freien Demokraten als Arbeitsgemeinschaft der Union steht wahrscheinlich unmittelbar bevor."

Der Geschäftsführer der SPD-Fraktion im Niedersächsischen Landtag, Reinhard Scheibe, zur Teilnahme des Geschäftsführenden Vorstands der FDP-Fraktion an einer Sitzung des Geschäftsführenden Fraktionsvorstands der CDU wenige Tage vor der Bundestagswahl.

Ein ungewöhnlicher Film erregt in Moskau Aufsehen

Alla Kaljasina, Direktorin des Moskauer Kinos „Rossija", bewies Mut: Im kleinen Saal des Riesenkinos zeigte sie den neuen Dokumentarfilm des Rigaer Regisseurs Juris Podnieks, die einzige Kopie, die es bis jetzt von diesem Film gibt. „Ist es leicht, jung zu sein?" heißt der Titel des Films und der Inhalt antwortet mit „nein". Es geht in ehrlicher Weise um Probleme sowjetischer Jugendlicher der 80er Jahre, Probleme, die denen westlicher Jugendlicher der 80er Jahre nicht fern sind, die aber so offen in der UdSSR auf der Leinwand noch nie gezeigt wurden. Es geht um Alleingelassene, um Zufallsdiebe, Süchtige, Karrieristen, Afghanistan-Helden, die keine sein wollen, um den schweren Übergang von Jugendlichen in das Erwachsenendasein.

Der Film lief zuerst nahezu unbeachtet, solange bis sich ihm beliebte Zeitungen widmeten, nun ist der Saal mit den 200 Plätzen täglich überfüllt, die Menschen stehen stunden- und tagelang nach Karten an. Im großen Saal des Kinos „Rossija" mit 2500 Plätzen läuft der Histrorienschinken „Boris Godunow" von Bondartschuk, doch die Zarentragödie will niemand sehen, der Saal ist fast leer.

Am Samstag zeigte Alla Kaljasina den Jugendfilm morgens um neun im großen Saal. Trotz Eis und Schnee und Wochenende war der Saal auf einmal voll: Die Menschen bewegt die Gegenwart mit ihren sensiblen und schwierigen Problemen, nicht die monumentale Vergangenheit. Alla Kaljasina hat das begriffen, und deshalb wurde sie mutig.

„Ist es leicht, jung zu sein" beginnt harmlos: Juni 1985, ein Rockkonzert in der lettischen Kleinstadt Orge bei Riga. Tausende füllen die Wiese, verzückt, ekstatisch, hingegeben, begeistert, nachdenklich. Das Konzert ist zu Ende, die Emotionen bleiben. In der Vorortbahn nach Riga drängeln sich die jungen Passagiere, in Waggon fünf und sechs randalieren sie, Hunderte. Die Sitze werden abmontiert und fortgeschleudert, die Lampen zerstört, die Gepäcknetze zerrissen. Die Bilanz: zwei demolierte Waggons, 5400 Rubel und 84 Kopeken Schaden, sieben Jugendliche kommen vor Gericht — warum gerade sie? Der Zufall will es, einer wird verurteilt — „sofort" zu drei Jahren Besserungskolonie, er bricht weinend zusammen, die anderen kommen glimpflich davon. Das Gericht hat keine Beweise, doch es geht ums Prinzip, wo randaliert wird, muß verurteilt werden.

Der Film ist eine Kette von Dialogen, von Einzelschicksalen, verbunden nur durch die Jugend und das totale Unverständnis der Erwachsenenwelt. „Du wirst geboren", sagt einer, „und dann stellt man dich als überflüssig in die Ecke." Um Aufmerksamkeit und damit Zuwendung zu erhaschen oder gegen die „gesellschaftliche Lebensversicherung" — Schule, Jugendverband, Ausbildung, Elternhaus — zu protestieren, werden die einen zu Punkern, zu „Metalisty", eine Gang, die in Kellern rumsitzt und Häuserwände bemalt, die anderen zu Selbstmördern: Weil sie sich aus dem Theater ein Ballerinenkleid „auslieh", um sich knipsen zu lassen, dann als Diebin verhaftet und verhört wurde „gegen jede gesetzliche Norm", sprang sie am dritten Tag aus dem Fenster. Ihr Kleid verfing sich in einem Baum, sie überlebte den Sturz. Das Mädchen, das ihr Gesicht nicht zeigen will, im Kreise von Psychologen, stumm. „Die schätzt das Leben nicht" ist alles, was die ihr sagen können.

Eine andere Jugendliche mit ihrem Kind: „Nach dem Reaktorunfall", meint sie, haben alle Angst. „Ich will, daß meine Tochter barfuß nach dem Regen auf der Straße laufen kann, daß sie Äpfel vom Baum pflückt und nicht den Tod." Tschernobyl und die Folgen sitzen tief.

Ein anderer will „Geld machen", 80 Rubel bekommt er als Sanitäter, der Leichen seziert und Tote für ein Trinkgeld schminkt. „Ich fühle nichts dabei, denn das sind keine Menschen mehr. Am Anfang war es schwer, aber ich sage mir, Alter, du mußt da durch. Und schließlich ist es ja egal, was man zerschneidet ..."

Die Kamera fährt durch einen engen Korridor, am Rand liegt ein Toter, er hat sich den Goldenen Schuß gesetzt. Nach den Anti-Alkohol-Beschlüssen der Führung wurden viele zu Drogenabhängigen, Schnaps, Tabletten, Drogen — fünfzig Prozent der Jugendlichen sind süchtig, hört man. „Ich hatte einen Freund, der war begabt, aber er fühlte sich zu Drogen hingezogen, ich konnte nichts tun. Diese Leiden, ich war kraftlos. Ich habe auf ihn eingeredet. Du bist ja ein Spießer, sagte er ..."

Und schließlich Afghanistan: „Man hat Angst davor, man will ja noch leben", sagt einer, sein Freund kam als Krüppel aus Kabul zurück, „auch die Orden sind dann kein Trost. Ich habe getan, was man forderte, ich bin kein Held." Helden gab's im letzten Weltkrieg, als die Heimat gegen die Faschisten verteidigt wurde, Afghanistan als „Mutprobe", als Pflichterfüllung, als „Reife" — nein. „Man wird nicht reifer dort, man wird älter." „Damals, vorher, habe ich gelebt", sagt ein Rückkehrer, „jetzt muß ich weiterleben. Die erste Zeit habe ich jeden Tag getrunken, um zu vergessen, dann wurde ich Feuerwehrmann, da weiß man auch nie, wie's ausgeht."

Die Zuschauerreaktion ist zwiespältig: Für die einen ist der Film „mutig und kühn", dem anderen ist er nicht ehrlich genug, und die dritten schließlich finden ihn völlig überflüssig ...

TAK CO? SSSSSSSSSSR - MÍT VZORE!

Gorbatschow und die Reformen

BACI, BACI!

Mehr Geld für Nichtraucher

MOSKAU, 20. Januar (dpa). Einige sowjetische Nichtraucher leben jetzt nicht nur länger sondern verdienen auch mehr. Eine Kolchose bezahle ihren nichtrauchenden Mitarbeitern jährlich einen Bonus von 100 Rubeln (296 Mark) berichtete die Zeitung „Selskaja Schisn" am Dienstag. Die Leitung der Farm rechnet damit, daß in Zukunft weniger Leute krank werden und die Arbeitszeit nicht durch Rauchpausen unterbrochen wird. Der dadurch erzielte Gewinn soll mehr als doppelt so hoch sein wie der finanzielle Anreiz für die Nichtraucher.

CHALA ŠÓÓÓ!

Regen bringt neue Gefahr

WASHINGTON, 21. Januar (Reuter/AFP). Sowjetische Wissenschaftler rechnen damit, daß die Reaktorkatastrophe von Tschernobyl im Frühjahr neue Gefahren für die Bewohner der Ukraine nach sich ziehen könnte. Der Vizepräsident der sowjetischen Akademie der Wissenschaften, Jewgeni Welichow, sagte am Dienstagabend, durch den üblichen starken Frühlingsregen könnte die Radioaktivität rund um Tschernobyl von der Oberfläche fortgespült werden. Das müsse keine dramatischen Folgen haben, aber sicherheitshalber habe man ein Damm- und Kanalsystem angelegt, um die Trinkwasserversorgung aus den Flüssen Dnjepr und Pripjat zu sichern.

Welichow sprach in Washington vor einem Ausschuß des US-Senats. Der Atomphysiker hatte die Versiegelung des zerstörten Reaktors geleitet. Welichow betonte, daß die Strahlung in der 30-Kilometer-Sperrzone um Tschernobyl immer noch hoch sei. Sie stamme hauptsächlich von Cäsium und werde theoretisch jahrzehntelang hoch bleiben. Aus der für 30 Jahre verseuchten Region hätten 120 000 Menschen endgültig evakuiert werden müssen, bislang seien 12 000 neue Wohnungen für sie gebaut worden.

Nach seinem Urteil über die Katastrophe befragt, sagte Welichow, Tschernobyl zeige, daß auch mit einer scheinbar noch so sicheren Technik nicht zu spaßen sei. „Manchmal muß man auch anfangen, das Undenkbare zu denken." 22.1.86

Aufgespießt

„Weder Kochtopf noch Stahlhelm."

Antwort der Bundestagsabgeordneten der Grünen Petra Kelly auf eine Anfrage der Initiative „Frauen zum Bund", ob sie die Aufnahme von Frauen in die Bundeswehr befürworte.

...NOCH NACHTTOPF... MEHR RUM TO PF!

Taxis und Taxi's

BRÜSSEL, 21. Januar (AP). In Belgien hat der Sprachenstreit zwischen Flamen und Wallonen, über den schon manche Regierung gestürzt ist, jetzt auch auf die Taxistände in der offiziell zweisprachigen Hauptstadt Brüssel übergegriffen. Eine Kommission der Regierung, die über die vereinbarte Zweisprachigkeit beispielsweise von Straßenschildern wacht, hat kenplätze befaßt, nachdem ein flämisch sprechender Taxifahrer festgestellt hatte, daß der an den Taxiständen auftauchende Hinweis „Taxis" ein „französischer Plural" sei, der entsprechende flämische (niederländische) Plural „Taxi's" aber sich mit der Kennzeichnung der Droschken, die für beide Sprachen gleich lautet. Die Kommission gab dem Beschwerdeführer im Prinzip recht und empfahl der Stadtverwaltung, auch in diesem Fall auf die Zweisprachigkeit zu achten. Sie riet dazu, bei der Beschriftung der Taxistände künftig die Finzahl „Taxi" zu verwenden, die für beide Sprachen gleich lautet.

ACO ETE SLOVENSKY...?

Touristen kauften Babys

COLOMBO, 21. Januar (dpa). In einem Touristenhotel auf Sri Lanka hat die Polizei jetzt eine „Babyfarm" entdeckt, in der 22 Frauen und 20 Neugeborene auf meist westliche Adoptiveltern warteten. Die Polizei verhaftete die „Managerin" der „Farm", 20 Meilen südlich von Colombo sowie zwei Beamte des Sozialministeriums von Sri Lanka, in dem Adoptionen bearbeitet werden. Die Sicherheitsbehörden fahnden noch nach einem westdeutschen Zahnarzt, mit dessen Hilfe die „Managerin" das Hotel 1986 gekauft und den Handel angezettelt haben soll.

NEM. LÉKAŘ SE OSVĚDČIL TÍŽ V KZ...

Plötzlich verwöhnt der Staat einen unbekannten Clochard

Das hätte Ramdane Khorchef, ein etwa fünfzigjähriger Clochard aus Amiens in Nordfrankreich, sich nicht träumen lassen: daß er eines Tages auf Staatskosten in einem Hotel untergebracht würde; daß er an eigens für ihn gedeckten Tischen mit Speis und Trank verwöhnt und sein müdes Haupt in ein für ihn frisch bezogenes Bett würde legen dürfen. Dieser Traum ist für ihn nun wahr geworden. Doch das Glück des Clochards wäre ohne das Unglück eines neugeborenen Mädchens wohl nicht Wirklichkeit geworden.

Es war am Montag der vergangenen Woche. Khorchef hatte vor dem eisigen Nordwind in seinem Unterschlupf am Stadtausgang von Amiens Schutz gesucht. Da beobachtete er eine Frau, die unweit von seinem Versteck einen blauen Plastiksack deponierte und dann eilends verschwand. Er ging hin, nahm den Sack auf und entdeckte darin ein nur wenige Stunden altes Baby. Er hüllte den Findling in seinen Mantel und brachte ihm zum nächsten Haus, wo ein Rettungswagen alarmiert wurde, der das Neugeborene in ein Hospital brachte. Dort konnten die Ärzte das Baby retten. Es hatte einen Kälteschock erlitten.

Als die Bilder der kleinen Violette, wie das Findelkind jetzt heißt, erstmals über die Fernsehschirme flimmerten und ihre Geschichte dazu berichtet wurde, schienen nicht wenige Zuschauer Mitleid mit dem ausgesetzten Baby, aber auch Gewissensbisse gegenüber seinem Retter zu empfinden. Denn in Amiens trafen nicht nur Hilfsangebote zur Unterstützung der Kleinen ein, es ging auch ein wahrer Regen von milden Gaben auf den Clochard nieder. Ein unbekannter Spender aus Südfrankreich schickte einen Scheck über 2000 Franc. Ein anderer schickte Bargeld. Ein Gastwirt lud ihn zum Essen ein.

Mit seinem plötzlichen Reichtum konnte Khorchef jedoch zunächst nichts anfangen. Als Clochard hat er nicht nur, was nicht verwundert, kein Bankkonto, er hat auch keine ordentlichen Papiere. Denn er ist Nordafrikaner, ohne Arbeit, ohne festen Wohnsitz, mittellos. Unter normalen Umständen würde dies ausreichen, von der Polizei über die Grenze abgeschoben zu werden. So richtete ein Pensionär in Amiens für Khorchef erst einmal ein Konto ein. „Du glaubst gar nicht, wie freundlich die Leute zu mir sind, seit dies passiert ist", sagte er einem Fernsehreporter, „vorher hat keiner mit mir gesprochen. Ich war eine Araber, ein Harki, ich hatte die Pest."

Dabei hätte Khorchef, der dreizehn Jahre an der Seite der Franzosen im Algerienkrieg kämpfte, als sogenannter Harki gewisse Ansprüche. Doch ihm erging es wie den meisten Arabern, die für die Sache Frankreichs eingetreten waren. Als er nach dem Ende des Algerienkriegs nach Frankreich ging, wollte dort niemand von ihm etwas wissen. „Wir Harkis sind verkauft worden", sagte er, „meine Frau hat mich verlassen. Arbeit habe ich nie gefunden. Ich war ein Aussätziger. Niemals hat mir jemand ein Stück Brot geschenkt. Wie ein Tier habe ich im Wald gelebt."

Dieses Leben ist für Khorchef, aufs erste jedenfalls, vorbei. Der Präfekt des Departements Somme gab Anweisung, daß der Clochard Khorchef sofort mit allen nötigen Papieren für ein normales bürgerliches Leben auszustatten sei. Bis 6. Februar ist der Retter der kleinen Violette Gast der Regierung. Er erhielt ein Handgeld aus dem Fonds für Armenhilfe. Das Staatssekretariat für ehemalige Kriegsteilnehmer überwies 5000 Francs. Und dann durfte Khorchef auch noch zusammen mit dem Kabinettsdirektor des Präfekten in dessen Büro vor den Fernsehkameras posieren. „Ein wahres Märchenleben", schrieb die Boulevardzeitung „France-Soir".

Wenn es nach ihm geht, möchte Khorchef sein Glück am liebsten mit dem Kind, dessen Schicksal er es in gewisser Weise verdankt, teilen. „Das Geld, das man mir schickt, stelle ich alles zu ihrer Verfügung", sagte er.

Hochprozentige Grabbeigabe

BALTIMORE, 21. Januar (AP). Er kam am frühen Montagmorgen, bekleidet mit einem schwarzen Mantel und gehüllt in einen weißen Schal, und legte drei rote Rosen und eine Flasche Cognac auf das Grab des amerikanischen Dichters Edgar Allan Poe auf dem Friedhof in Baltimore. Wer das ist, der seit Jahren immer am gleichen Tag kommt, und ob es immer derselbe ist, weiß man nicht. „Wir achten sein Geheimnis", sagt Jeffrey Jerome, der Kurator des Poe-Museums.

Die Besuche am Grab haben Tradition: 1949 kam der erste Verehrer des düsteren Dichters. Die verhüllte Gestalt, die in diesem Jahr am 19. Januar kam, war etwas größer als die vom vergangenen Jahr, wie Jerome berichtet. Er wisse nicht, fügt er hinzu, ob es vielleicht eine Vater-Sohn-Tradition gebe. Am Sonntag um Mitternacht waren 500 Menschen auf dem Friedhof versammelt, des Dichters zu gedenken. Der geheimnisvolle Besucher erschien, als die anderen bereits gegangen waren.

Frankreich aus den roten Zahlen

Frankreich hat im letzten Jahr einen Handelsüberschuß von umgerechnet rund 150 Millionen Mark erzielt. 1985 war die Außenhandelsbilanz der Franzosen mit einem Fehlbetrag von über zehn Milliarden Mark noch tief in den roten Zahlen.

■ *NA KOLB PO DNE. — Jako další disciplínu, která má rovněž malou šanci na masové rozšíření, zavádějí Spojené „podvodní cyklistiku". Ve Stockholmu jezdí jeří vyznavači po dně bazénu ve speciálních oděvech a s kyslíkovým přístrojem na zádech. Byl dokonce už vytvořen první oficiální světový rekord — 155 hodin nepřetržité jízdy na bicyklu pod vodou. Snad jen Guinessova kniha, jako pamětník potřesitelná, má* /ksl

● *VÝZNAMNÉ UMĚLECKÉ OBJEVY z mladší doby kamenné učinili vědci z univerzity španělského města Alicante. Ve 20 jeskynních na jihovýchodním pobřeží Středozemního moře se jim podařilo nalézt dobře zachované malby lidských postav z období 5000 let před naším letopočtem.*

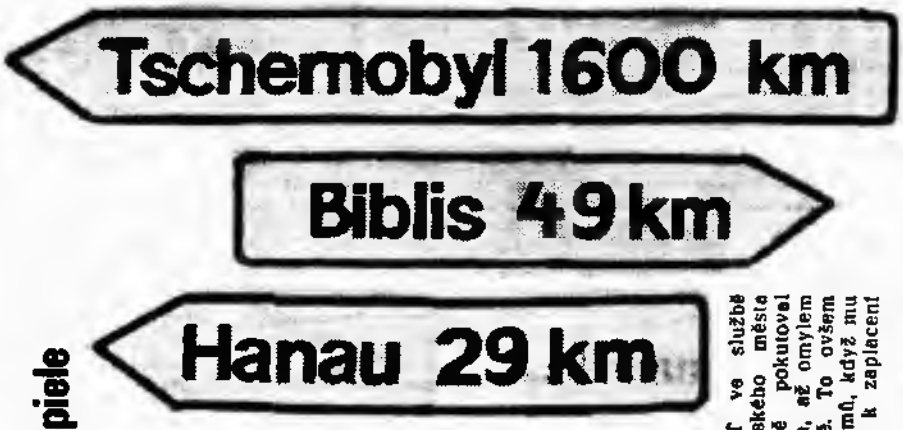

Olympische Spiele

1896: Athen
1900: Paris
1904: St. Louis
1908: London
1912: Stockholm
1920: Antwerpen
1924: Paris
1928: Amsterdam
1932: Los Angeles
1936: Berlin
1948: London
1952: Helsinki
1956: Melbourne,
1960: Rom
1964: Tokio
1968: Mexiko-Stadt
1972: München
1976: Montreal
1980: Moskau
1984: Los Angeles

ZVLÁŠTNÍ HORLIVOST ve službě projevil policista z italského města Carbonia. Tak důkladně pokutoval nesprávně parkující auta, až omylem dal pokutu i sám sobě. To ovšem zjistil až po příchodu domů, když mu byla doručena složenka k zaplacení přestupku.

Abuladses Anti-Stalin-Film wird öffentlich gezeigt

MOSKAU. Der gegen die grausame Herrschaft des sowjetischen Diktators Josef Stalin gerichtete Film „Pokajanie" (Reue) wird ab Ende Januar zum ersten Mal in Moskau in einem öffentlichen Kino gezeigt. Das Werk des georgischen Regisseurs Tengis Abuladse hatte bereits bei inoffiziellen Aufführungen großes Interesse und Zustimmung hervorgerufen. In dem fast dreistündigen Film steht der ehemalige Geheimdienstchef Stalins, Lawrenti Berija, im Mittelpunkt, jedoch ohne namentlich genannt zu werden. Er ist gleichzeitig Symbolfigur für andere Methoden der Gewaltherrschaft.

„Reue" laufe darauf hinaus, daß ein aggressiver, ehrgeiziger Dutzendmensch, der an die Macht gelangt ist, viel Unheil anrichten könne, schrieb der Schriftsteller Jewgeni Jewtuschenko jüngst in einer Zeitungskritik. Väter, die ihre Kinder in der sogenannten rettenden Lüge erziehen würden, retteten sie in Wirklichkeit nicht, sondern richteten sie zugrunde. dpa

● *Večírkem v domově důchodců v Mountain Vista (stát Severní Karolina) oslavila nejstarší americká dvojčata, Allie Grubb Hillová a Maggie Grubb Lambethová své 103. narozeniny. Mezi mnoha gratulanty bylo i 180 přímých potomků obou babiček.*

HUSÁKU, BIĽÁKU, INDRO..! PROBUĎTE SE!! KÁLEJ VÁM NA KAMARÁDA...

Delikatesse für Mutige

In Japan schätzt man das Fugugericht als die höchste aller Gaumenfreuden. Dabei ist es so gefährlich wie russisches Roulett

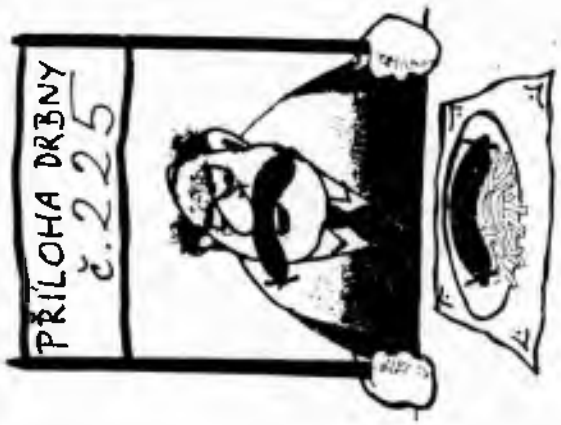

Die Schuhspitze mit dem Dorn schnellte vor. James Bond spürte einen stechenden Schmerz in der rechten Wade ... Ein Taubheitsgefühl kroch in ihm hoch ... Das Atmen fiel ihm schwer ... Langsam drehte er sich auf dem Absatz herum und krachte der Länge nach auf den weinroten Fußboden.

So endet Ian Flemings Agentenroman *Liebesgrüße aus Moskau*. James Bond überlebt natürlich und besteht neue Abenteuer in *Nullnullsieben James Bond jagt Doktor No*, wo sich herausstellt, daß er eine fast tödliche Dosis Fugugift abbekommen hatte.

„Es stammt von dem japanischen Kugelfisch", sagt ein Neurologe zu Bonds Chef. „Ein schreckliches Zeug, wirkt sehr schnell."

Flemings böser Kugelfisch – in Japan *Fugu*, bei uns unter anderem auch Aufbläser oder Hubschrauberfisch genannt, ein Vertreter aus der Familie der Tetraodontidae – zählt zu den geheimnisvollsten Meerestieren. Er ist vielleicht der lebensgefährlichste Fisch überhaupt – und in Japan trotzdem die höchste aller Gaumenfreuden.

Die Wissenschaft kennt an die 100 Kugelfischarten. Im Grad der Giftigkeit weisen sie oft sogar innerhalb derselben Art erstaunliche Unterschiede auf. Die auffälligste Gemeinsamkeit dieser Geschöpfe ist, daß sie ihre normale Fischgestalt zu einer zwei- bis dreimal so großen Kugel aufblähen können. Wenn sie Angst bekommen oder belästigt werden, schlucken sie Wasser oder Luft und füllen damit eine Ausstülpung am Bauchfell, die wie der Schlauch in einem Fahrzeugreifen anschwillt. Diese Schutzmaßnahme soll Räuber abschrecken oder Rivalen einschüchtern.

Sobald sich der Fisch sicher fühlt, schrumpft er durch Ausstoßen des Wassers oder der Luft wieder auf Normalgröße.

In Japan ist der Fuguschmaus, die gastronomische Version des russischen Rouletts, seit Jahrhunderten beliebt. Manchmal verliert ein Genießer die Partie. Die Eßstäbchen entgleiten seinen gefühllos gewordenen Fingern und fallen klappernd auf den Tisch, er wird blaß und ringt nach Luft. Das Fuguessen ist Gegenstand vieler Verse des traditionellen *senryu:*

Gestern abend aßen er und ich Fugu;
heute helfe ich seinen Sarg tragen.

„Es ist ein schrecklicher Tod", erläuterte mir ein japanischer Gastwirt. „Man kann zwar weiter klar denken, aber nicht mehr sprechen und sich bewegen und bald auch nicht mehr atmen."

Für Fremde ist es schwer zu begreifen, wieso die Japaner aus dem Verzehr von hochgiftigem Fisch geradezu einen Kult machen. Vielen gilt dieses elegante Herausfordern des Todes als Statussymbol, und Kenner berichten, der Genuß des Fleisches erzeuge ein angenehmes warmes Prickeln. Trotzdem: In Eierstöcken, Leber und Darm des Fugu kann so viel Gift angereichert sein, daß bei der Zubereitung der Speise nicht die geringste Spur dieser Organe zurückbleiben darf, sonst stirbt der Esser – mitunter in Minuten. Ungefähr 60 Prozent aller Vergiftungen durch Kugelfisch führen zum Tod. Aber gerade das ist für manche ein Anreiz. Der Haiku-Dichter Buson sagt:

Ich kann sie heute nacht nicht sehen.
Ich muß sie aufgeben.
So werde ich Fugu essen.

Die Verwegenen, die das Risiko eines Kugelfischmahles nicht scheuen, loben vor allem das rohe Fleisch des „Tigerfugu". Nach altem Brauch wird es sehr dünn geschnitten und in erlesenen Blumen- oder Vogelmustern arrangiert. Für eine Fuguschlemmerei zahlen die Japaner bis zu 400 Mark pro Person.

Der Gast legt sein Leben in die Hände des Küchenchefs. Gründliche Schulung in Spezialkursen, eine ausgedehnte Lehrzeit und schriftliche Prüfungen sind Voraussetzungen für den Erwerb eines Diploms als Fugukoch. Dennoch kommen immer wieder Todesfälle vor. Der Kugelfisch fordert jährlich 70 bis 100 Menschenleben, meist in ländlichen Gebieten und als Folge davon, daß der Fisch am heimischen Herd zubereitet und nicht richtig gesäubert wird.

Einer der begabtesten Kabuki-Schauspieler Japans, der mit höchsten Ehren bedachte und von der Regierung offiziell zu einem „lebenden nationalen Kulturschatz" ernannte Mitsugoro Bando VIII., starb im Januar 1975 nach dem Verzehr von Fuguleber in einem Restaurant in Kioto.

Kugelfischleber zu essen ist wohl etwas vom Ausgefallensten überhaupt. Die Leber gehört zu den giftigsten Teilen des Fisches, und auf die Entgiftungstechniken kann man sich nicht verlassen. Küchenchefs ist das Auftischen von Fuguleber verboten, aber manchmal geben sie den inständigen Bitten von Feinschmeckern nach. Mitsugoro Bando verspeiste vier Portionen – und zahlte den höchstmöglichen Preis.

In Schimonoseki, Japans „Fugustadt", sehe ich zu, wie der Restaurantbesitzer Tamotsu Kitagawa mit dem Netz einen großen Kugelfisch aus einem Tank hebt und tropfnaß in die Küche trägt. Dort präpariert er ihn gemäß den 30 gesetzlich vorgeschriebenen Schritten. Mit schnellen Schnitten seines *hotscho*, eines furchterregenden Messers mit dünner Klinge, trennt er die Flossen, Maul und Nase ab und nimmt die Eingeweide heraus. Sorgsam entfernt er die giftigsten Teile – Darm, Leber, Eierstöcke, Nieren, Haut und Augen – und zerlegt das Fleisch, wobei er Blut und Giftstoffe unter fließendem Wasser wegwäscht. So erhält er glänzende weiße Filets. Mit unendlicher Sorgfalt schneidet er daraus über 100 winzige rautenförmige Häppchen zurecht.

Beim Anrichten auf einem Teller wird jedes Stückchen unter Kitagawas flinken, geschickten Händen zu einer „Feder". Es entsteht das Bild eines Kranichs mit weitausgebreiteten Flügeln – was einer gewissen Ironie nicht entbehrt: Der Kranich ist in Japan das Symbol für langes Leben. Zierliche Streifchen dunkler Haut deuten Auge und Schnabel an, ein bißchen Rettich und Pfeffer ergeben den Kamm. Der Effekt ist hinreißend.

Auf Kitagawas Zureden nehme ich mit meinen Eßstäbchen ein Häppchen und tunke es in eine Mixtur aus Sojasoße, Rettich und Cayennepfeffer. Merkwürdigerweise empfinde ich das Ganze nicht als gefährlich, wohl aber jeden Bissen als spannend.

Das Fleisch hat keine Fasern; unverkennbar leichte Kost, schmeckt es

mehr nach Huhn als nach Fisch. Wie ein japanisches Gemälde ist es delikat, zart, ätherisch.

Erwachsene Kugelfische wiegen im Durchschnitt anderthalb bis drei Kilogramm. Die größten können bis zu einem Meter lang werden und ein Gewicht von 14 Kilogramm erreichen. Aufgeblasen fühlen sie sich wie pralle, wassergefüllte Ballons an und sind überraschend stabil – ein großer Mann kann dann auf dem Tier stehen, ohne daß es zusammensinkt. Die Häute sind von hoher Festigkeit; oft werden sie getrocknet und als Lampenschirme benutzt.

Die Zähne des Kugelfisches sind zu einem harten, zugespitzten Gebilde ähnlich einem Papageienschnabel verwachsen. Der Anblick läßt an einen Unterwasserraubvogel denken, der ingrimmig Krebse, Muscheln, Austern, Korallenstöcke, Seeigel und Seesterne knackt. Es ist belegt, daß Kugelfische Drähte und Haken durch- und sogar schon mal einem Koch einen Finger abgebissen haben.

Kugelfische schwimmen nicht wie andere Fische. Ihre schlaffen, grätenlosen Flossen sind nicht steif genug, um sich im Wasser abzudrücken. Vielmehr werden beim Kugelfisch die Rücken- und die Afterflosse schlängelnd bewegt. Sie und die beiden nahezu unaufhörlich flirrenden Brustflossen helfen dem Tier auf engstem Raum wenden und liefern den Antrieb, für den bei den meisten anderen Fischen die Schwanzflosse sorgt. Trügerisch träge und langsam schwimmend, macht der glubschäugige Geselle alles andere als einen gefährlichen Eindruck.

An der Universität Tokio zeigen mir Professor Kanehisa Haschimoto und sein Kollege Tamao Nogutschi ein braunes Fläschchen mit dem Kugelfischgift Tetrodotoxin. Eine Prise von dem weißen Pulver – etwa so viel, wie ein stattlicher „Tigerfugu" enthält – reicht aus, um über 30 Menschen zu töten.

Für einen Erwachsenen sind wahrscheinlich bereits ein bis zwei Milligramm tödlich – eine Menge, die auf einem Stecknadelkopf Platz finden würde. Kugelfischgift blockiert die Natriumzufuhr im Nerven- und Muskelgewebe und ruft Muskellähmung hervor. Durch Atemstillstand tritt dann der Tod ein. Ein probates Gegenmittel gibt es nicht, vielleicht weil das Gift eine Molekularstruktur aufweist, die von allem abweicht, was der organischen Chemie bisher bekannt ist.

Das Toxin ist 1250mal stärker als Zyankali und wegen seiner Wirksamkeit ein wichtiges Instrument in der modernen neurologischen Forschung. Verdünnt wird es in Japan auch als schmerzstillendes Mittel bei Neuralgie, Arthritis und Rheumatismus angewandt.

Trotz der Gefährlichkeit steigt die Nachfrage nach Kugelfisch so rasch, daß die japanischen Fischgründe praktisch erschöpft sind. Heute ziehen die Japaner den Fisch in Aquakulturen. Und Jahr für Jahr setzen sich von Oktober bis März Millionen Gourmets freiwillig dem Vergiftungsrisiko aus. Dank strenger Vorschriften für Restaurants und Großhandel geht die Zahl der Todesfälle zurück.

Dennoch bleibt der skurrile Fisch die gefährlichste Delikatesse der Welt. Das Rätsel des Kugelfischs faßt ein traditionelles Epigramm so zusammen:

Wer Fugusuppe ißt, ist töricht. Aber wer sie verschmäht, ist ebenfalls töricht.

Aus hauchdünnen Fuguscheibchen hat Küchenchef Tamotsu Kitagawa kunstvoll einen Kranich gelegt

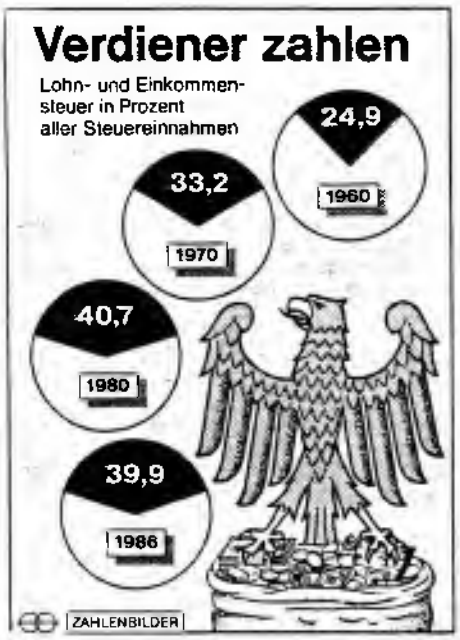

Opfer für Vaters Steuerschuld

SAN JOSÉ, 18. Januar (AFP). Die gesamten Ersparnisse der zehnjährigen Shannon Burns — 694 Dollar — hat der US-Fiskus kassiert, um damit einen Teil der Steuerschulden von tausend Dollar zu decken, die Shannons Vater hat. Das Finanzamt von San José (Kalifornien) beschlagnahmte alles, was Shannon eigenen Angaben zufolge mit dem Einsammeln von leeren Limonadendosen eingenommen und von Verwandten für gute schulische Leistungen zugesteckt bekommen hat. Ein Sprecher der Behörde erklärte allerdings, man wolle nur sichergehen, daß die 694 Dollar nicht in Wahrheit ihrem zahlungsunwilligen Vater gehören. Wenn sich herausstelle, daß es tatsächlich das Geld des Mädchens sei, werde man es zurückgeben. „Wir machen es uns nicht zur Gewohnheit, Kinder zu Steuern heranzuziehen", erklärte der Finanzbeamte.

.. A DÍTĚ BYCH ZAVŘEL DO HLADOVORNY...

Wenn zwei Menschen immer wieder die gleichen Ansichten haben, ist einer von ihnen überflüssig.

Winston Churchill

TUDÍŽ - VŠICHNI BOLŠEVICI JSOU ZBYTEČNÍ... O.K.!

* 27.11.1921

POVZDECH FILATELISTY

Od mládí sbírám známky a jsem tudíž organizovaný filatelista.

Náš Svaz československých filatelistů byl založen v roce 1965 a na jeho první legitimaci nebylo otištěno nic, pouze tam bylo místo pro vylepování členských známek.

Po deseti letech v roce 1976 došlo k výměně legitimací a na jejich obalu bylo vytištěno suché konstatování, že

„Svaz československých filatelistů je dobrovolnou společenskou zájmovou organizací Národní fronty, sdružující československé filatelisty. Hlavním posláním SČSF je komplexně rozvíjet organizovanou filatelii v ČSSR a přispívat k rozvoji socialistické společnosti."

Na třetí legitimaci, kterou jsem obdržel v roce 1986, jsou vytištěna základní práva a povinnosti členů. Hádejte, jaké jsou základní povinnosti československého filatelisty. Můžete hádat třikrát, stejně neuhádnete a proto vám je raději z legitimace ocituji:

„Základní povinnosti členů jsou:

a) uvědomělé dodržovat a prosazovat kázeň a zásady socialistické morálky, obhajovat a upevňovat socialistický společenský řád, prohlubovat bratrské vztahy mezi našimi národy, upevňovat bratrské vztahy se SSSR a ostatními socialistickými zeměmi na principech proletářského internacionalismu, bojovat za pokrok, přátelství, mír a spolupráci mezi národy.

b) dodržovat stanovy a hájit zájmy a jednotu SČSF, plnit usnesení orgánů, vykonávat veřejné funkce a podílet se na práci základní organizace.

c) řádně platit členské, popř. i jiné příspěvky a poplatky.

Úkoly uvedené v bodě a) jsou tak rozsáhlé a obtížné, že je nad lidské síly je zvládnout. Asi budu muset ze Svazu filatelistů vystoupit.

Vždyť je to dobrovolná organizace.

d) NESBÍRAT ZNÁMKY...

Schon 102 Aids-Fälle in Ungarn registriert

Die amtliche ungarische Nachrichtenagentur MTI meldete unter Berufung au das Budapester Innenministerium diese Tage, in Ungarn sei ein weiterer schwe rer Fall von Aids festgestellt worden. Bis her wisse man von 102 Aids-Patienten in Ungarn.

Verhütungsmittel tötet Aids-Viren ab

Die in französischen empfängnisverhütenden Mitteln verwendete Substanz Benzolkoium-Chlorid tötet nach Feststellung des Pasteur-Instituts in Paris auch Aids-Viren ab. Wie die Zeitung „Le Monde" (Ausgabe vom 13. Januar) berichtet, handelt es sich um die erste derartige Substanz, die — oral eingenommen — für den menschlichen Körper ungiftig ist.

Nach dem Ergebnis der Untersuchung von Dr. Jean-Claude Chermann vom Pasteur-Institut tötet Benzolkonium-Chlorid in schwacher Konzentration das Sperma, aber auch Aids-Viren ab. Es könnte also gegen die Übertragung der Aids-Viren durch Sperma benutzt werden. Die Substanz sei eine ideale Ergänzung zum Präservativ, sagte Chermann. Zur Behandlung von Aids-Kranken sei sie aber kaum geeignet, da sie beim Kontakt mit dem Blut vermutlich nicht nur von Aids-Viren infizierte Blutkörperchen, sondern auch gesunde abtöten würde.

Adeliger muß Kirchenbank nun mit Bürgerlichen teilen

BONN, 19. Januar (AP). Vorbei ist es für einen jungen Adeligen und seine Familie mit dem Privileg beim Kirchgang in Alfter-Oedekoven bei Bonn: Künftig muß er sich im Gotteshaus die Kirchenbank mit Bürgerlichen teilen. Das Bonner Landgericht hat nach Angaben eines Gerichtssprechers vom Montag in Bonn die Klage des jungen Adelssprosses gegen die katholische Kirche, die ihm das hundert Jahre alte alleinige Benutzungsrecht von zwei Familienbänken gestrichen hatte, als unzulässig abgewiesen.

Das Gericht begründete die Entscheidung damit, daß selbst die Berufung auf verbrieftes Erbrecht nichts daran ändern könne, daß es sich um eine innerkirchliche Angelegenheit handele, in die sich ein staatliches Gericht nicht einmischen dürfe. Das „Kirchenstuhlrecht" war 1879 zwischen der Vorfahrin des Freiherrn und dem Kirchenbauverein in einem Vertrag vereinbart worden. Darin wurde der gläubigen Familie und ihren Nachfahren zum Dank für bedeutende Spenden das alleinige Nutzungsrecht von zwei Kirchenbänken zugesichert.

Als die Kapelle vor einigen Jahren renoviert wurde, versagte die Kirchenleitung dem Kläger sein Recht. Er wurde aufgefordert, sich wie andere Gläubige beim Kirchgang einen Sitzplatz zu suchen. Mit seinem Begehren auf Wahrung des Privilegs stieß das Adelsgeschlecht auch beim Generalvikariat des Erzbistums Köln auf Unverständnis. Die Ansichten über derartige Kirchenstuhlrechte hätten sich geändert, und vor Gott seien alle Menschen gleich, hieß es in Köln zur Begründung.

(Az: Landgericht Bonn 7 O 416/86)

CITÁT ROKU: ↓

„Čeština zná tři způsoby záporu: ne, nikoli a hovno."

Weihwasser on the rocks

KÖLN, 20. Januar (KNA/dpa). Wer sich im Kölner Dom derzeit mit Weihwasser bekreuzigen will, greift auf Eis: Bei Temperaturen unter null Grad gibt es in den Steinschalen an den Eingängen nur noch Gefrorenes. „Der Dom ist nicht heizbar", sagen Dompropst Bernhard Henrichs und Dombaumeister Arnold Wolff. Zwar sei stellenweise eine Fußbodenheizung eingebaut. Sie einzuschalten bedeute aber, das Gegenteil zu erreichen: „Es entsteht Zugluft, die die geringe Erwärmung zunichte macht", so Wolff.

Der Dombaumeister nennt die Ursache, die Heizungsbauer vor unüberwindliche Hindernisse stellt: Auf einen Quadratmeter Fußboden kommen zwei an Fensterfläche.

Der Dompropst gewinnt der Kälte positive Seiten ab: So hat er beobachtet, daß bei den Sonntagsgottesdiensten die Gläubigen statt der geheizten Sakramentskapelle den kalten Dom bevorzugen: „Die Kölner wissen, daß der Dom kalt ist. Sie ziehen sich warm an, die Gnade Gottes macht den Rest."

Aufgespießt

„Was schwimmt, läuft, was läuft, läuft nicht".

Nach Auskunft von Kanzlerberater Horst Teltschik vor dem U-Boot-Ausschuß des Bundestages Motto von Beamten früherer Bundesregierungen bei der Genehmigungspraxis von Waffenexporten. Gemeint ist offenbar, daß Kriegsschiffe eher genehmigt wurden als Fahrzeuge.

V BRITÁNII ŽIJE podle deníku The Times asi šest miliónů domácích psů. Podle tvrzení listu psy chovají ve 4,8 miliónu domácností. Nejoblíbenější jsou labradoři, němečtí ovčáci, yorkshirští teriéři a pudlí. Britové chovají také 5,4 miliónu koček zhruba ve čtyřech miliónech domácností. V uctivém odstupu za těmito nejčastějšími rodinnými miláčky jsou andulky: vlastní je každá sedmnáctá domácnost.

...DĚTI VÁŽNÁ...

Vražda invalidy

(re): Ve svém bytě v Praze 2 byl v pondělí odpoledne nalezen pečovatelkou mrtvý 47letý invalidní důchodce. Přivolaný lékař určil jako předběžnou příčinu smrti zhmoždění mozku způsobené druhou osobou. Bylo zahájeno stíhání pro trestný čin vraždy.

Spor o stáří gilotiny

Řím: Gilotina nebyla poprvé použita za francouzské buržoazní revoluce, ale nejméně o tři století dříve. Snaží se to dokázat Francouzský institut ve Florencii. Jeho pracovníci shromáždili na 130 grafických náčrtů a historických záznamů, které dokazují časté používání tohoto mechanického popravčího nástroje dlouho předtím, než jej „úspěšně" předvedl ve Francii doktor J. Guillotin, podle kterého byl také pojmenován. Z materiálů mj. vyplynulo, že gilotina byla použita v Neapoli již v prosinci 1486 a poté ještě mnohokrát. Upozorňují dále, že v Británii se gilotina osvědčila pod názvem Maiden (dívka) od roku 1564. „Vynález" doktora Guillotina je přitom datován až v roce 1789.

...A KDO VYNAČEL OPRÁTKU?

Náš sklad do světa

(čtk): Sestadvacet závodů k. p. Obchodní sladovny Prostějov vstoupilo do druhé třetiny sladovnické kampaně 1986/1987. Jako v uplynulých svátečních dnech, tak i 9. až 11. ledna pokračovaly obsluhy v nepřetržité produkci pivovarské suroviny, denně asi 750 tun. V pohotovosti byly i čety pro nakládku a vykládku železničních vozů. Podle přistavovaných vagónů se snažily odeslat zboží pro Nikaraguu, Kubu, Kypr a NSR. Podnik je jediný vývozce sladu v ČSR. Kvalitně vyřizuje dodávky do 30 zemí čtyř kontinentů.

NÁŠ SLAD - VÁŠ SLAD... MEIN BAC - DEIN BAC...

▲ Pro pokus trestného činu vraždy byl v Mělníku zadržen 25letý dělník, který téhož dne v časných ranních hodinách před restaurací v obci Hořín, okres Mělník, napadl po předchozí hádce dva muže a bodným ranami nožem jim způsobil těžké zranění.

▲ Po skončení taneční zábavy bodl v sobotu časně ráno 16letý chlapec na autobusové zastávce v obci Nový Těkov, okres Levice, nožem do hrudníku 22letého muže a způsobil mu těžké zranění. Zraněnému potom další 21letý muž odcizil hodinky a oba pachatelé z místa činu odešli. Jeden byl příslušníky VB zadržen, po druhém se pátrá.

VRECKOVÝ NOŽÍK...

Na sklizeň kávy do Nikaraguy

(čtk): Před odletem III. brigády Julia Fučíka, která bude po šest týdnů v Nikaragui pomáhat při sklizni kávy, přijal v Praze její členy velvyslanec Nikaragujské republiky v ČSSR Ramon Bayardo Altamirano Lopez. V přátelské besedě nikaragujský velvyslanec vysoce ocenil morální a materiální pomoc, kterou SSM již řadu let poskytuje jeho zemi.

...A SOUDRUZI ZASE NA CHMEL?

Pěstí zabil dceru

(čtk): V neděli večer udeřil v Senci v okrese Bratislava-venkov 29letý dělník svou 19měsíční dceru pěstí do hlavy a způsobil jí smrtelné zranění. Pod pohrůžkou zabití poté nedovolil manželce uvedený čin oznámit příslušníkům VB. Byl zadržen a je stíhán pro trestný čin ublížení na zdraví.

...A NE ZA VRAŽDU ČI ZABITÍ?

● **Od 1. února** letošního roku vstupuje v SSSR v platnost nový zákon, podle něhož budou bezdětní manželé platit vyšší daň až po uplynutí jednoho roku od uzavření manželství. Zároveň se tímto dnem ruší poskytování finanční úhrady za zvýšení cen snubních prstenů, která se vyplácela snoubencům uzavírajícím sňatek poprvé.

Der Brüsseler Presse-Klub gründete eine Unterabteilung „Kochende Journalisten". In den Statuten heißt es u. a.: „Niemand darf dazu gezwungen werden, das zu essen, was er selbst gekocht hat."

„Slečno, děkuji vám za tanec!" uklání se na diskotéce slušně vychovaný mladík.

„Jaký tanec?! Já se jen pokouším dostat k šatně..."

„Jak jste se měli v Řecku?"

„Skvěle! Impozantní památky, hezké počasí — a pak, jedli jsme jen národní jídla."

„To znám, my si s sebou také vozíme konzervy!"

Neben einer Auswahl Lippenstifte in einem Stockholmer Kosmetiksalon kann man lesen: „Küsse verbreiten keine Bazillen – aber sie setzen die Widerstandsfähigkeit erheblich herab."

Nejdražším obrazem světa je 1 nadále dílo Leonarda da Vinci Mona Lisa. Lze tak uzavřít z toho, že obraz při převozu na výstavu do USA měl být pojištěn na 100 miliónů dolarů, avšak pojistka nebyla uzavřena, protože náklady na zabezpečení pro přepravu byly nižší než požadované pojistka.

Největší zachovaný obraz má rozměry 125 × 21,3 metry a váží 5 tun. Je to dílo francouzského malíře Paula Philippoteauxe a jeho 15 asistentů, kteří na díle pracovali přes dva a půl roku. Plátno zachycuje rozhodující chvíle bitvy u Gettysburgu.

Na každých 1000 aut registrovaných v Paříži je 73 ukradeno. Krádeže aut v Paříži jsou třikrát častější než jinde ve Francii. Především jsou kradeny velké luxusní vozy vyrobené v NSR.

Mořský živočich nazývaný mořská lilie nebo také krynoid (Guillecrinus reunionensis) byl pokládán za dávno vymřelého tvora, už 230 miliónů let. Nyní byl vyloven z hloubky 1980 metrů z Indického oceánu nedaleko ostrova Reunion.

Čtyřicet let trvající zákaz lovů amurských tygrů v SSSR, hlavně v Přímořském kraji přinesl dobré výsledky. Počet těchto zvířat se zvýšil z pouhých 30 kusů na 290.

„Bevor ich buche", fragt der Kunde im Reisebüro, „möchte ich noch gern wissen: Wie hoch steht unsere D-Mark eigentlich in Bayern?"

Neue Autobahnvignette nötig

MÜNCHEN, 18. Januar (AP). Vom 1. Februar dieses Jahres an benötigen Autobahnfahrer in der Schweiz eine neue Autobahnvignette. Nach Mitteilung des ADAC in München vom Wochenende kostet der gelbe Aufkleber 30 Franken (umgerechnet 37 Mark). Bis Ende Januar 87 können die Schweizer Autobahnen dem Bericht zufolge noch mit der roten Plakette des vergangenen Jahres befahren werden. Der Autoclub wies darauf hin, daß im Januar auch die wichtige internationale San-Bernardino-Route mautpflichtig geworden ist, obwohl diese 100 Kilometer lange Strecke zwischen Thusis und Castione nicht als Autobahn ausgebaut ist. Autofahrer, die ohne gültige Vignette die schweizerischen Autobahnen befahren, müssen eine Ordnungsbuße von 100 Schweizer Franken (etwa 170 Mark) bezahlen, dazu kommen noch die 30 Franken für den Kauf der Vignette.

NOJO, ŠVAJCIARI!

11 216 Edelsteine im Magen

MAILAND, 18. Januar (dpa). Edelsteine in Wert von 1,5 Milliarden Lire (2,1 Millionen Mark) — 10 999 Diamanten und 217 Smaragde — hatte eine Belgierin im Magen, die auf dem Flughafen Mailand-Linate wegen Schmuggels verhaftet wurde. Die Frau, die aus Zürich kam, hatte sich bei der Zollkontrolle durch auffällig nervöses Verhalten verdächtig gemacht. Deshalb wurden nach einer ergebnislosen Gepäck-Kontrolle auch Röntgen-Aufnahmen angeordnet. Diese zeigten, daß die Belgierin zwei Behälter verschluckt hatte, in denen die Edelsteine waren.

NA VELKOU NUSÍ DO TREZORU...

Bonn kauft Goethes Wohnung in Rom

BONN. Das 1973 eingerichtete kleine Goethe-Museum in Rom, das wegen Geldmangels geschlossen werden mußte, ist mit Mitteln des Bundes und einer Spende des Autokonzerns Daimler-Benz AG in seinem Bestand gerettet worden. Wie das Bundesinnenministerium mitteilte, stehen jetzt lange und schwierige Verhandlungen über den Ankauf von Goethes einstiger Wohnung in Rom vor dem Abschluß.

Der bisherige Träger, das Goethe-Museum in Frankfurt, hatte die Einrichtung in Rom schließen müssen, weil es die Kosten nicht mehr tragen konnte. Daraufhin wurde als neuer Träger der vom Innenministerium voll geförderte gemeinnützige Arbeitskreis selbständiger Kulturinstitute gefunden, zu dessen Mitgliedern auch die Goethe-Museen in Frankfurt und Düsseldorf gehören.

Ursprünglich sollte die 200 Quadratmeter große Wohnung im Hause Via del Corso 18, das der katholischen Diözese Civita Castellona gehört, lediglich gemietet werden.

Goethe wohnte in der Via del Corso vom 29. Oktober 1786 bis zum 22. Februar 1787 und vom 6. Juni 1787 bis 24 April 1788. dpa

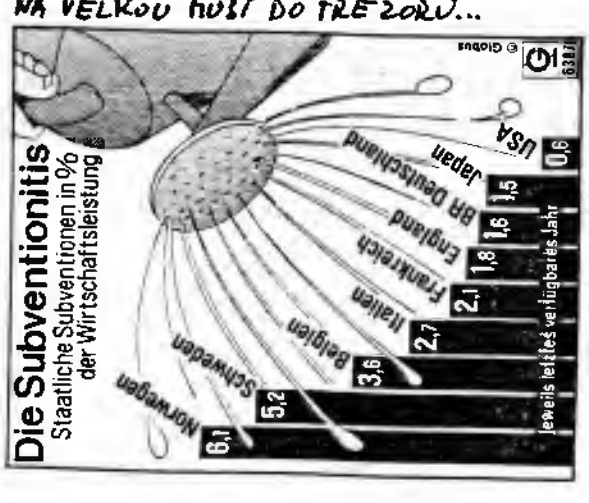

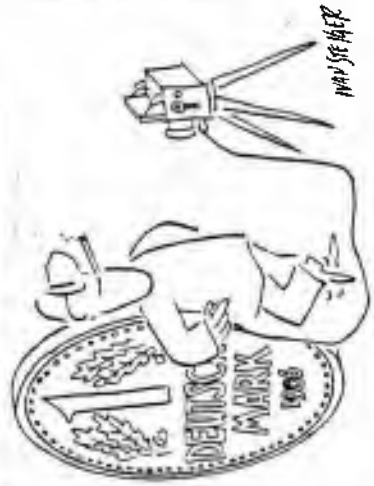

K výbuchu plynu 8.1.87

(čtk): Jak byla naše veřejnost informována, došlo v úterý 6. ledna před začátkem pracovní doby k výbuchu a následnému požáru v budově Státní plánovací komise v Praze. Příčinou byla trhlina ve spodní části litinového uzávěru na středotlakém plynovém řadu vzdáleném zhruba 15 metrů od budovy Státní plánovací komise. Unikající plyn pak pronikal do suterénu budovy. Dvě pohřešované osoby přišly následkem výbuchu o život. Pět osob, které utrpěly lehčí zranění, bylo po lékařském ošetření propuštěno do domácího ošetření. Jeden těžce zraněný je v nemocničním ošetřování. Výbuchem byla poškozena část východního bloku budovy, zejména závodní jídelna, kuchyně a přilehlé místnosti. Mezi suterénem a přízemím došlo k propadu stropů větší částí stravovacího prostoru. Další škody, zejména rozbití oken a poškození dveří ve větší části budovy, byly způsobeny tlakovou vlnou. Neporušeny zůstaly objekty důležité pro činnost Státní plánovací komise, především nákladné zařízení výpočetního centra, telefonní ústředna a zdroje tepla a elektřiny. Krátce po této události se na místo havárie dostavil předseda vlády ČSSR L. Štrougal. K dořešení následků havárie byla ustavena komise pod vedením místopředsedy vlády ČSSR a předsedy Státní plánovací komise S. Potáče. Likvidační a obnovovací práce probíhají za obětavého nasazení oboru požární ochrany, příslušníků armády a SNB a vojsk ministerstva vnitra, Lidových milicí, pracovníků Středočeských plynáren, Báňské záchranné služby z Kladna, závodu Pražské stavební obnovy a dalších orgánů a pracovníků Státní plánovací komise. Díky tomuto obětavému úsilí bude činnost aparátu Státní plánovací komise obnovena postupně od 8. do 12. ledna 1987. Některé útvary budou dočasně umístěny v náhradním objektu. Současně byla přijata opatření k urychlenému uvedení poškozené části budovy do běžného provozu.

Činnost SPK obnovena 12.1.87

(čtk): Následky výbuchu plynu v budově Státní plánovací komise byly mimořádným úsilím všech zúčastněných natolik odstraněny, že činnost SPK byla již dnem 8. ledna 1987 obnovena. K zabezpečení naléhavých úkolů se využilo i dvou dnů pracovního volna. Část pracovníků SPK bude dočasně umístěna v budově federálního ministerstva vnitra v Praze 7. Současně byly zahájeny přípravné práce na stavební obnově východní části budovy, které byla výbuchem nejvíce poškozena. V pátek 9. ledna se se stavem likvidačních prací a s obnovením činnosti SPK na místě seznámil předseda vlády ČSSR L. Štrougal.

Úspěšný rok v zoo

(čtk): Pro gottwaldovskou zoo byl minulý rok velice příznivý. Ve dvou chovných skupinách přibyly tři opičky guerézy. Zoo se s 15 mláďaty za osm let řadí k nejlepším mezi 20 světovými zahradami, v nichž opičky chovají. Dva páry putují nyní do Velké Británie výměnou za lachtany. Na svět dále přišli jelínci — sika Dibovského, sika japonský, tři zebry bezhřivé, a samička velblouda. V největším čs. chovném stádě přibyli čtyři antilopy jelení, lama krotká, vlnenamská prasátka, mufloni aj. Nejúspěšnější byl loňský rok u pštrosů emu hnědých. Ze 30 ptáků byla část odeslána do Bratislavy a k zájemcům v NSR. Z Nizozemí získali gottwaldovští chovatelé sedm ibisů hnědých a ze zoo v Brně párek pakoňů modrých. V noktunáriu se v těchto dnech představila polopice — outloň malý, A TLUSTOŇ VELKÝ, NE ?

Pamětní mince letošního roku

(čtk): Státní mincovna v Kremnici potěší letos numismatiky vydáním čtyř pamětních mincí různé hodnoty. V prvním čtvrtletí to bude 50korunová stříbrná mince Kůň Przewalského a 100korunová mince Banská Akademie Banská Štiavnica, vydané při příležitosti 225. výročí jejího zřízení. Ve třetím čtvrtletí vydají 500korunovou stříbrnou minci Josef Lada ke 100. výročí narození tohoto významného umělce a poslední v letošním roce bude 100korunová mince ke 100. výročí výstav poštovních známek Prago.

Trest za rozkrádání

(čtk): Nepodmíněný trest odnětí svobody na dávět a půl roku uložil v úterý Krajský soud v Plzni Dagmar Malé za to, že ve funkci samostatné účetní lázeňského domu Tročnov v Karlových Varech rozkradla socialistický majetek v hodnotě takřka 210 000 Kčs. Přivlastňovala si finanční částky, které v hotovosti vybírala od pacientů za různé placené služby, mj. za stravování, přechodné ubytování, telefonní hovory, parkovací pronájem apod. Rozsudek dosud nenabyl právní moci.

● Za období leden—listopad 1986 navštívilo Čínu 20,5 miliónu turistů ze zahraničí, tj. o 28 procent více než za stejné období v roce 1985.

»Omlazená« stará Praha

K městům, o nichž se snoubí krásné stavební výtvory uctěné historické prostředí, v němž přímo památky nejrůznějších historických období — ty vztují hodnotné, památkově chráněné objekty románské, gotiky, renesance, baroka, rokoka, novorenesance, ale i secese — patří Praha. Není proto divu, že před šestnácti lety vyhlásila vláda ČSR centrum naší metropole památkovou rezervací, která se rozkládá na ploše 750 hektarů. Tento památkově chráněný soubor je největším nejen u nás, ale i v celé Evropě.

Zahrnuje především území Starého Města, Malé Strany, Hradčan a Nového Města. Zatímco zástavba Starého Města, Hradčan a Malé Strany

Pohled z Karlova mostu na věže Malé strany a Hradčany

si uchovala v podstatě středověký ráz, Nové Město je ukázkou klasicistní a historizující zástavby 19. století. Nejmladší částí je Vinohrady, které vznikly v druhé polovině 19. století.

Nejvíce památek se nachází na Starém Městě, kde se nalézá i nejstarší pražská památka — románská rotunda sv. Longina a Kláry z 11. století. Na Starém Městě se nachází i nejstarší pražská synagoga, Staronová synagoga z 13. století, a nejstarší pražská radnice, Staroměstská radnice z 14. století. Na Starém Městě se nachází i nejstarší pražská památka — románská rotunda sv. Longina a Kláry z 11. století. Na Starém Městě se nachází i nejstarší pražská synagoga, Staronová synagoga z 13. století, a nejstarší pražská radnice, Staroměstská radnice z 14. století.

Na Malé Straně se nachází Pražský hrad, Loretánské náměstí, Černínský palác, Malostranské náměstí, Malostranská radnice, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace.

Na Hradčanech se nachází Pražský hrad, Loretánské náměstí, Černínský palác, Malostranské náměstí, Malostranská radnice, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace.

Na Novém Městě se nachází Pražský hrad, Loretánské náměstí, Černínský palác, Malostranské náměstí, Malostranská radnice, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace.

Na Vinohradech se nachází Pražský hrad, Loretánské náměstí, Černínský palác, Malostranské náměstí, Malostranská radnice, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace.

Na Malé Straně se nachází Pražský hrad, Loretánské náměstí, Černínský palác, Malostranské náměstí, Malostranská radnice, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace.

Na Hradčanech se nachází Pražský hrad, Loretánské náměstí, Černínský palác, Malostranské náměstí, Malostranská radnice, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace.

Na Novém Městě se nachází Pražský hrad, Loretánské náměstí, Černínský palác, Malostranské náměstí, Malostranská radnice, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace.

Na Vinohradech se nachází Pražský hrad, Loretánské náměstí, Černínský palác, Malostranské náměstí, Malostranská radnice, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace, Malostranská kavárna, Malostranská hospoda, Malostranská pivnice, Malostranská restaurace.

Ovčí dějiny

(čtk): O tom, že ovce se v našich krajích chovaly od pradávna, svědčí četné archeologické nálezy, mnohá výtvarná díla, písně, záznamy kronikářů a později zmínky v bohaté literatuře. A u nich se zastavme. Již první tištěné knihy o zemědělství neopomíjejí chov ovcí. Například ve známém herbáři Petra Ondřeje Mathioliho z roku 1562 a 1596 se již hovoří o rostlinách, které mají kladný vliv na zdraví ovcí. Píše se v něm mj., že „prašivost u ovcí pocházející z horké nebo slabé vlhkosti, též svědění, drobné ošutiny a líšeje hojí, ze zil vytahuje a močem vyhání tento sirup", a následuje složení. Ovcím věnuje pozornost též Jan Brtvín z Ploskovic v první české zemědělské knize „Hospodář . . " z roku 1540. Přibližně ve stejné době vznikl i rukopis Mikuláše Černobyla-Artemisia, žateckého rodáka, který vyšel pod názvem „Jiná kratší zpráva, jednomu každému pánu velmi užitečná, kterak statek svůj a úředníky říditi . . . " Obsahuje dvě kapitoly. První „se nazývá Dobytek a druhá Zpráva velmi užitečná, kterak volové, ovce a jiný dobytek a drůbež mají se kupovati, krmiti a zpeněžovati. Nejstarší kniha o chovu ovcí vydaná v Čechách je z roku 1561, jejím autorem je Aleš Knobloch z Pirnsdorfu u Litoměřic. Dílo nazval: „Regiment zprávy Ovčího dobytku ve dvoje knihy rozdělený: první, kterak jej hospodář nový a nezvyklý rozšafně zpravovati a v dobrém zdraví zachovati má; druhé, přišly-li by na něj nemoci a mor, čím jej má a jakým způsobem hojiti". Na titulní straně je dobový dřevořez ovčáka a hospodáře mezi ovcemi před ovčínem.

Písecký most dostane partnera

(čtk): Přes řeku Otavu v Písku přibude k nejstaršímu mostu v Čechách ještě další moderní železobetonový oblouk, který napomůže odlehčení dopravy mimo historické centrum města. Níže po proudu řeky je nejstarší kamenný most, který na rozdíl od svého následovníka v Praze dosud umožňuje i autobusovou dopravu. Je z 13. století a na první pohled se Karlovu mostu věrně podobá — má sedm oblouků, klenutých z žulových kvádrů, je přes sto metrů dlouhý a zdoben sochami biblických postav. Mostní brány byly zbořeny už dříve, ovšem těleso mostu je ve velmi dobrém stavu. Vypravuje se, že tvůrce soch, písecký cínař Václav Hanzl se položil do měkké hlíny a pak použil otisku svého těla k odlití umělecký děl. Starý most plní své poslání už sedm století. Jeho moderní soused má být dokončen v roce 1990 a bude jistě k užitku lidem jedenadvacátého století.

Domčí farmy

(čtk): Pracovníci JZD v Čejči (okres Hodonín) nečují na pokusné farmě o 350 daňků skvrnitých. Chov zavedli ve spolupráci s Výzkumným ústavem živočišné výroby v Praze-Uhříněvsi a katedrou lovné zvěře Vysoké školy veterinární v Brně. Využili tak 62 hektarů půdy, která byla těžce, nebo vůbec neohdělatelná. Převážnou část živé zvěře dodají družstevníci na Slovensku, kde na základě jejich zkušeností zřídili podobné farmy, např. v Nevericích (okres Nitra). V dopěšném dlouholetém chovu se již toní na radlo 96 daňčat a cílového stavu 300 daňeček. 90 dní ků = 200 daňčat dodávné stanice v Čejči v roce 1988

Odchyt živých zajíců

(čtk): Lhůteční myslivci se vydali na lov zajíců. Do honiteb však vyjeli se sítěmi a v doprovodu veterinářů. Uvítají v těchto dnech o splnění plánu odchytu 2500 živých ušáků, kteří jsou výhodným zbožím v zahraničním obchodě. Celkové stavy zajíců na některých místech kraje se jim vánuje zvýšená zdravotní péče. Sezóna odchytu začala druhého a potrvá do 17. ledna.

● Nový typ videa označený S-VHS (Super-VHS) představila včera v Tokiu známá japonská firma JVC. Hlavní předností podstatně vylepšeného aparátu je, že amatérští fanouškové budou moci využívat podstatně kvalitnější kazety, které byly až doposud určeny jen pro profesionální použití.

● Z rozhodnutí městské rady Curychu budou nad přístí nad všemi měsíckými čtvrtěmi létat letadlo a vrtulník vybavené snímacím zařízením a zjišťovat špatně izolované budovy, z nichž zbytečně uniká teplo.

● Soudkyně M. Pateisová uložila ve čtvrtek americké vládní Správě pro záležitosti válečných veteránů pokutu 100 000 dolarů za zničení dokumentů, které obsahovaly údaje o využívání amerických vojáků k výzkumu účinků radiace na lidský organismus.

● Branou zábavního parku Disney World na Floridě prošlo už 500 miliónů zvědavých diváků z celého světa, dětí, lidí střední generace i starých mužů a žen.

Znamení se vrací

Kdo z Pražanů či návštěvníků Prahy (a zvláště pak její staré části) by neznal kouzlo plastik či maleb nad vchody domů, pamatujících tolik ze slavné minulosti! Stačí námátkou probrat a připomenout domovní znamení třeba ze slavné Královské cesty — U bílého lva, kde sídlila tiskárna a byla zde v roce 1488 vydána Pražská bible, dům U zlatého hada, kde bydlel Arménský Damaján, který jako první v Praze začal vařit kávu (na počátku 18. století) a kde sídlí dnes proslulá stejnojmenná kavárna. Zlacením a novou fasádou na sebe zdaleka upozorní chodce, jdoucího od Karlova mostu, rekonstruovaný dům U zlaté studně. Milovníci plzeňského určitě budou znát hospodu U kocoura, málokdo však asi bude vědět, že protější dům, kde je lékárna, se jmenuje U černého orla. Vůbec většina znamení splývá s názvy vináren a hospůdek — například U tří zlatých hvězd, U tří houslí anebo snad nejznámější ze slavných — U dvou slunců, kde uprostřed minulého století žil Jan Neruda.

Marná sláva — je v tom kus poezie, když na obálku místo strohého čísla lze jako místo určení dopisu napsat: dům U zlatého hroznu! Tedy poezie pro písatele a adresáta. Mnohem méně už pro doručovatele, to číselné označení je přece jenom přehlednější. Ale před očíslováním domů v Praze, ke kterému došlo v roce 1770, se další stejně listonoši státní pošty (zřízené v polovině 16. století) v hlavním městě spočítat na prstech jedné ruky. Komu záleželo na přesném doručení a měl na to, používal soukromých poštiček. Tohle číslování ale dlouho nevydrželo. Potřebné úpravy si vynutily v roce 1805 číslování nové. A tato čísla vlastně už známe z červených tabulek s označením čtvrtě. Čísla z tabulek modrých, podle kterých se vlastně orientujeme, mají svůj původ v 70. letech minulého století a v každé ulici vytvářejí souvislou řadu čísel sudých (na straně jedné) a lichých (na straně druhé). Pro snadnější orientaci postupuje číslování od konce ulice bližšího Vltavě, u ulic s Vltavou souběžných pak rostou čísla od severu k jihu. Po levé straně vždy čísla lichá.

Kouzlo domovních znamení však nedalo tvůrcům moderní architektury spát. Znamení se objevují na domech z doby nedávné — znají je třeba obyvatelé části Kafkovy ulice v Praze 6 — objevují se i na sídlištích, kde pomáhají rozlišit unifikované stavby. V tomto roce například zahajují rakovnické keramické závody výrobu domovních znamení z Rakoduru, která budou umísťována vedle vchodů. Rakodur se již osvědčil i svou odolností vůči agresivnímu ovzduší i mrazu a plátý z něho ve velikosti 15 X 20 centimetrů po složení vytvoří motivy ptáků a ovoce v rozměrech 70 X 70 centimetrů a to ve třech barvách.

Poezie a kouzlo intimnosti, která nás tak uchvacuje ve starých uličkách, alespoň lehkým dotekem zpříjemní život obyvatel velkých odosobněných sídlišť.

Staré označení ulice, jaké lze mimo jiné vidět na malostranském domě čp. 172

3 Mio. für eine Nummer!

Die teuerste Telefonnummer der Welt! »Dallas«-Star Victoria Principal hat die US-Talk-Show-Moderatorin Joan Rivers in Los Angeles auf 3 Millionen Dollar Schadenersatz verklagt. »Pam« wirft der Fernsehdame vor, sie habe bei einer Talk Show mehrfach versucht, sie per Telefon zu erreichen, um ihr heikle Fragen über ihr Privatleben zu stellen. 3 Millionen sahen die Show, so heißt es in der Klage, und hörten, wie Joan Rivers die nicht registrierte Telefonnummer von Victoria in der Sendung nannte. Daraufhin sei »Pam« durch eine Flut von obszönen Telefonanrufen belästigt worden.

An der Spitze der Reichen-Hitliste: Barbra Streisand!
Sie ist mit Abstand die reichste Schauspielerin Hollywoods!
Barbras Vermögen wird zur Zeit auf mehr als 220 Millionen Mark geschätzt.
Außerdem besitzt Barbra Streisand noch so nützliche Kleinigkeiten wie eine riesige Ranch in Malibu und eine superteure Luxuswohnung in Bel Air.
Wert: jeweils nochmal 20 Millionen Mark!
Auf Platz zwei: Jane Fonda!
Sie hat zwar nur knapp halb soviel wie Barbra Streisand, kann aber auch recht zufrieden sein:
Janes Vermögen beträgt rund 100 Millionen Mark!

Ob die schöne Jane ihr Vermögen mit Schauspielerei oder mit Aerobic-Hoppsen verdient hat, steht leider nicht in der Liste.
Dabei machen sich die beiden Schauspielerinnen angeblich gar nicht viel aus Geld.
»Das ist nicht wichtig«, meint die Streisand.
Und Jane Fonda: »Es gibt Wichtigeres und Schöneres im Leben als Geld!«
Übrigens: Falls Sie jetzt auf die Idee gekommen sind und eine Schauspiel-Karriere in Hollywood starten wollen — lassen Sie's lieber sein!
Die Mehrheit der amerikanischen Schauspieler lebt sprichwörtlich von der Hand in den Mund!

Nehodovost v SSSR

Účastníci zasedání Všesvazové komise pro bezpečnost silničního provozu, které se konalo v Moskvě, konstatovali, že v prvních 10 měsících roku 1986 došlo v SSSR k 25 000 dopravním nehodám, při nichž zahynulo 4000 lidí a 30 000 jich bylo zraněno. Upozornili současně, že dosud neexistuje účinný program boje s dopravní nehodovostí a že vedení podniků hromadné dopravy nevěnuje dostatečnou pozornost zvyšování profesionální úrovně řidičů. TAK MÁLO? (č)

Dnes nevaříme, jen hádáme

O svátcích jsme se všichni nacpali až běda, a tak si dnes dáme jen trochu kuchařské teorie. Máme pro vás připravený kuchařské „hádanky".

Hádanka č. 1:

Kuchař připravoval pro svatební menu „kuře po pražsku". To znamená, že kuře, omyté, osušené a vykostěné, naplnil touto nádivkou: rozšlehal 3 vejce, osolil je, přidal jemně krájenou šunku a jemný sterilovaný okapaný hrášek. Kuře nejprve zašil, až na malý otvor, kterým pomocí nálevky dovnitř kuřete nalil rozšlehaná vejce se šunkou a hráškem. Pak otvor došil, celé kuře ještě řeznou nití převázal, osolil a na másle bezvadně upekl. Před podáváním kuře zbavil nití, nakrájel úhledné plátky — a chtěl je podávat. Teprve teď si kuchaře všimli šéfkuchař, prohlédl pokrm a upozornil na chybu: jak šunka, tak hrášek byly v nádivce jen dole, na jedné straně, a ne stejnoměrně rozloženy v nádivce celé. — Otázka hádanky zní: jak byste docílili, aby šunka i hrášek byly rovnoměrně rozloženy po celé upečené nádivce?

Hádanka č. 2:

Manželka připravovala k prvnímu výročí svatby manželovo oblíbené jídlo — bifteky. Tentokrát je chtěla podávat s pochoutkovým máslem. Takže nejprve utřela máslo se solí, pepřem, sekanou petrželkou a trochou citrónové šťávy. Utvořila z něj váleček, zabalila jej do alobalu a dala do chladničky. Pak opékala opepřené a olejem potřené naklepané bifteky, když byly měkké, dala ke každé porci biftéku 2 kolečka tuhého pochoutkového másla, dopinila obilohou a podávala. Udělala jednu chybu; poznáte, jakou?

Správná odpověď na otázku 1: Před pečením se naplněné kuře převázané nití do tvaru válečku vloží do většího kastrólu, v němž se silně vaří slané vodě. Kuře do ní ponoříme, ihned přivedeme znovu k varu a kuře vařečkou po dobu několika minut ve vařící vodě obracíme, až nápln částečně ztuhne. Pak kuře vložíme teprve k pečení do trouby.

Správná odpověď na otázku 2: Pochoutkové máslo se nemá pokládat na bifteky v tuhém stavu, má být v kašovité asi jako omáčka, takže ve tříně po pečení biftéků rozpustíme pochoutkové máslo a přelijeme jím biftek.

Nový most přes Zlatý roh

Istanbul: V Istanbulu byla v pondělí zahájena výstavba nového mostu přes Zlatý roh, 7,5 km dlouhou vodní cestu ústící do Bosporu. Nová istanbulská dopravní tepna bude 484 metry dlouhá a 42 metry široká. Šest jízdních druhů a dvoje koleje pro rychlodráhu mají podstatně zvýšit kapacitu silniční dopravy mezi vodou rozdělenými částmi města. Pohyblivá střední část umožní i největším lodím plavbu pod mostem. Nový most nahradí 76 let starý pontonový most, který je technicky zastaralý a působí v přetížené dopravě více než šestimiliónového města jako brzda. Výstavbu mostu společně zajišťují turecké a západoněmecké firmy.

Sedmdesátin se dnes dožívá herečka činohry státního divadla v Brně Stanislava Štrobachová. Po působení v Praze na scéně Národního divadla a v „Dáčku" E. F. Buriana odešla do Brna, kde vytvořila řadu významných rolí. Ve filmu spolupracovala s režiséry O. Vávrou a V. Krškou.

Půjčky na auta

(čtk): Česká státní spořitelna od 1. ledna poskytuje na vozy Škoda rok výroby 1987 typ 105 L, 120 L a 120 LS půjčky do výše 30 procent kupní ceny. Ostatní modely jsou úvěrovány jako dosud. Třicetiprocentní půjčku lze dostat na Škodu 120 Rapid model 1987 vyrobenou v roce 1986. Do výše šedesáti procent kupní ceny se úvěrují Dacie Combi roku výroby 1986. V plné výši kupní ceny je poskytován úvěr na všechny typy osobních aut značky Škoda rok výroby 1985 a 1986, model 1986, dále na škodovky roku výroby 1986 modul 1987 typů 105 L, 120 L a 120 LS a na vozy značky Dacia Limusina vyrobené v roce 1986. Do výše 60 procent kupní ceny jsou poskytovány půjčky na Dacie Combi roku výroby 1986. Z úvěrování jsou vyloučena auta Škoda 120 GLS a 130 model 1987 vyrobená v roce 1986, dále 120 GLS, 120 Rapid a všechny „stoticifrky" vyrobené v roce 1987. Neúvěrují se ani automobily z dovozu a výjimkou uvedených typů Dacie.

-DACIE NIKDO NECHCE...

Na chronometry hodin se opět vrátí ručičky a opouští se displej anebo dochází ke kombinaci displeje s ručičkami. Přestože budoucnost patří elektronickým hodinám, švýcarská Chronotechnika ještě asi deset let bude vyrábět také mechanické budíky. Ročně jich vyprodukuje jeden milión šest set tisíc kusů asi ve sto typech a 600 provedeních. Tři čtvrtiny z tohoto množství putují do zahraničí.

Čtvrt miliónu těchto výrobků odebírá holandská firma Hema. Téměř stejné množství putuje do Francie, větší část ze sto tisíc dvouzvonkových budíků, které švýcarský podnik odesílá do Itálie, je obvyklým dárkem pro novomanžele. Také Španělsko žádá budíky se silným zvoněním efektem. Celkem hodiny ze švýcarské Chronotechny odměřují čas asi v sedmdesáti zemích světa.

2 ZBYTEK ČLÁNKU: ↑

Für Fritz Rückel, gemeinsam mit Hans-Joachim Dumschat Geschäftsführer der „Lotterie-Treuhandgesellschaft Hessen mbH" in Wiesbaden, gibt es an der Seriosität und an der Bedeutung des von ihm profihaft organisierten Unternehmens nichts zu deuteln. Er verweist darauf, daß auch die Hersteller von Spielen aller Art ständig neue Umsatzsteigerungen melden, und leitet daraus kurz und knapp die Formel ab, die eigentlich schon alles erklärt: „Gespielt wird immer und überall."

Nun ist natürlich nicht zu bestreiten, daß es schon einen kleinen Unterschied bedeutet, ob ein Paar im heimischen Wohngemach zwecks Überwindung der Sprachlosigkeit einige Runden „Mensch-ärgere-dich-nicht"-spielt und darunter schlimmstenfalls die Stimmung leidet, oder ob jemand, mit starrem Blick auf den erhofften Millionen-Gewinn, Woche für Woche einen erheblichen Teil seines Lohnes bei der Lotto-Annahmestelle abliefert, um nach der Ziehung der Gewinnzahlen Mal für Mal in Gram und Groll zu versinken.

Beim staatlich organisierten Lotto und all den anderen Angeboten steht also weniger die Intensiv-Pflege von Unterhaltung im Vordergrund als der ständige Appell an den gesunden Erwerbssinn der Spieler, die Bares sehen möchten, und das möglichst in großen Scheinen, und sich deshalb kaum als Hauptgewinner mit einem Schmucktelegramm des Ministerpräsidenten zufrieden geben würden.

Aber diese Grundsatzdiskussion über die Unmoral des Staates, der an der Wettleidenschaft seiner Bürger verdient, gehört längst der Vergangenheit an. Die Regierenden, erklären die staatlichen Lottochefs mit freundlichem Nachdruck, hätten doch vor vielen Jahren vor der Alternative gestanden, ob sich der Spieltrieb labiler Bürger in schummrigen Kneipenzimmern austoben soll oder der Staat fürsorglich-ordnend und kontrollierend das Geschäft mit dem Glück selbst verwaltet.

Natürlich hat sich Vater Staat für die Ordnung entschieden, und ist, wie die Grußworte der hessischen Polit-Prominenz zum 30. Geburtstag des „Hessenlotto" im Sommer 1986 verraten, mächtig stolz darauf. So nannte Landtagspräsident Erwin Lang die staatlichen Lotterien „einen anerkannten Teil des öffentlichen Lebens", Finanzminister Hans Krollmann meinte, es könne nur darum gehen, „den Wunsch nach Spiel und Nervenkitzel in gesamtgesellschaftlich zu akzeptierende Bahnen zu lenken". Ministerpräsident Holger Börner erhob das intensive Bemühen der Lotteriegesellschaft zu „einem Wirtschaftsfaktor von Rang": „Ein besonderer Glücksgriff."

Für die qualifizierten Nörgler, denen diese freudvollen Aussagen nicht reichen, halten die Veranstalter und ihre politischen Schirmherren noch weiteren Trost bereit. Der Staat, beteuern sie, nimmt durch die von ihm veranstalteten Lotterien „sehr viel Geld" ein, das er für gute und nützliche Zwecke im sozialen, kulturellen oder sportlichen Bereich verwendet. Auch die vielen Spieler, die Woche für Woche leer ausgehen, haben also Gutes getan, so daß Fritz Rückels Schlußfolgerung jede weitere Diskussion ausschließt: „Lotto ist nicht anrüchig."

Das war nicht immer so, wie eine kurze Wanderung durch die Geschichte beweist. Urahn des modernen Lottos soll, so die Legende, das „Lotto di Genova" sein, wo die Leute im 16. Jahrhundert zu wetten begannen, welche fünf Personen aus neunzig Kandidaten per Los in den „Großen Rat" der Stadt gewählt würden. Da aber alle bekannten Verfassungen des Stadtstaates Genua keine Wahl eines solchen Fünfer-Rates vorsahen, muß diese ergreifende Geschichte wohl als Anekdote angesehen werden.

Konkret überliefert ist jedoch dieses „Lotto di Genova", also das Spiel „Fünf aus neunzig", aus der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts, als nach sechs ruinösen Kriegen auch die vielen kleinen und großen Fürsten das Lottospiel als interessante Einnahmequelle zu schätzen begannen. Die erste deutsche Zahlenlotterie, 1735 in Bayern gegründet, endete freilich schon nach fünf Ziehungen mit einer soliden Pleite: Ein Augsburger Handelsmann hatte 21 000 Gulden gewonnen, obwohl die Betreiber nur 1472 Gulden eingenommen hatten.

Gleichwohl entwickelten sich überall im Lande bald etwa zwanzig Lotto-Gesellschaften, an deren Spitze meist ein Geheimrat oder Minister als „Generalintendant" stand, eine Methode, die in neuem Gewande noch immer gebräuchlich zu sein scheint, wenn man daran erinnert, daß der bundesdeutsche Fußball-General Hermann Neuberger auch als Chef des Lottos im Saarland engagiert ist. Die Einsätze wurden früher von „Kollektoren" eingesammelt, meist arme Handwerker, mittellose Witwen oder kleine Beamte. Eine Kontrolle der „staatlichen" Einnahmen gab es kaum: Die Fürsten verwendeten das Geld für ihren Hof, teure Bauvorhaben oder, wie in Preußen, zur Finanzierung neuer Regimenter.

Natürlich hielt sich diese zerrüttete Lottowelt, über die Tipper von heute nur verwundert den Kopf schütteln können, nicht lange. Immer mehr einflußreiche Personen wetterten gegen die Lottosucht, der zum Beispiel ein Pfarrer Mey aus Eberstadt 1780 „pestartige Auswirkungen" bescheinigte, weil „die letzte Kuh im Stall herhalten muß, um den Einsatz flüssigzumachen". Resultat dieses moralischen Feldzuges: Schon 1790 wurde die letzte Lotto-Gesellschaft in Hessen verboten; bei Verstößen drohten harte Strafen. Eine lange lottofreie Zeit begann, 166 Jahre lang: Wie müssen ganze Generationen da gelitten haben.

Erst nach dem Kriege begann sich wieder die Freude am Spiel zu regen, zunächst in den benachbarten Bundesländern, ab 1949 auch in Hessen, wo im März in Wiesbaden noch von der Polizei zehn „illegale" Toto-Stellen geschlossen worden waren. Trotz mancher Bedenken verabschiedete dann aber der Landtag ein Sportwettengesetz — es konnte losgehen. Einnahmen am ersten Tipptag: 117 000 Mark, eine Summe, über die die heutigen Veranstalter nur noch müde lächeln können.

Die weitere Geschichte der staatlichen Lotterien in der Bundesrepublik gleicht in auffälliger Weise der Geschichte der Wirtschaft. Die immer wieder verwendete Zauberformel hieß nämlich Konzentration und damit Anhebung der Höchstgewinne.

So wurden 1950 zunächst zwei Totoblocks im Süden und im Norden der Republik geschaffen, die sich später vereinigten. Und als 1953 die Berliner mit dem alten Zahlenlotto „5 aus 90" starteten und damit auch viele Fernwetter aus dem Bundesgebiet begeisterten, organisierten in rascher Folge auch die einzelnen Bundesländer ein Zahlenlotto „6 aus 49". Bereits 1958 schlossen sich aber die einzelnen Gesellschaften zum Toto-Lotto-Block zusammen, was freilich sehr schnell zur Verelendung der Fußballwetten führte. Das Zahlenlotto erwies sich nämlich, als der Liebling des Volkes und ist es bis heute geblieben.

Wichtiger aber als all diese organisatorischen Details sind die profunden psychologischen Tricks, mit denen die Veranstalter nach und nach das Millionenheer der Spieler kitzelten. Man fand nämlich heraus, daß die Leute kaum Gedanken an die vielen kleinen Gewinne verschwenden, sondern allein vom großen Coup, von der Million träumen, obwohl doch erst vor kurzem ein kanadischer Professor vorrechnete, daß die Wahrscheinlichkeit, bei einem Autounfall zu sterben, jede Woche 37mal größer ist, als sechs Richtige im Lotto zu haben.

Aber die primitive Rechnung, daß die Chancen für die richtige Zahlen-Kombination rund eins zu 14 Millionen beträgt, sich also die Aussichten im Irrationalen bewegen, hält keinen Tipper davon ab, mindestens einmal pro Woche den Traum vom großen Glück zu träumen. Wobei anzufügen wäre, daß die Veranstalter von Zeit zu Zeit kräftig bemüht sind, diese Träume mit einer neuen Motivspritze zu kräftigen. So setzten sie, als nach der ersten Wirtschaftsflaute 1967/68 der Umsatz erheblich zurückging, kurzerhand den Höchstgewinn von bisher 500 000 Mark auf 1,5 Millionen Mark herauf.

Das Volk der Wetter und Tipper schnappte auch nach dieser Seifenblase voller Freude. Der Lotterie-Umsatz stieg prompt wieder um 17 Prozent (in Hessen) an, was nun zwangsläufig zu der bedeutsamen Frage verleitet, welche Spezies Mensch denn überhaupt Lotto spielt.

Die Antwort haben die hessischen Lottobetreiber bereits in der August-Ausgabe ihres bunten Monatsmagazins mit dem beziehungsreichen Titel „Hessen Glück" dem staunenden Publikum serviert. Unter der spritzigen Schlagzeile, „Wer Lotto spielt, hat auch Spaß am Sex", wird von einer Umfrage eines demoskopischen Instituts in Tübingen berichtet, nach der 60 Prozent der regelmäßigen Tipper bestätigen, daß „sexuelle Kontakte für sie eine große Rolle spielen", und gar siebzig Prozent erklären, „Sex gehöre einfach zu ihrer Lebenseinstellung".

Lottospieler sind also, so deuten Fritz Rückel und seine Wiesbadener Mitarbeiter diesen wissenschaftlichen Befund, „fröhliche und aktive Menschen". Das wird gewiß die vielen Verlierer trösten, beantwortet aber kaum die Frage, warum immer mehr Tipper immer mehr Geld in den Annahmestellen abliefern, wenn der simple Trick mit der Anhebung der Höchstgewinne wieder einmal vorgeführt wird.

Als nämlich Lotto und die anderen Spielchen Anfang der achtziger Jahre im Zusammenhang mit der weltweiten Rezession erneut stagnierten, verdoppelten die Veranstalter kurzerhand erneut Einsatz und Höchstgewinn und führten zusätzlich das Mittwochslotto ein. Als rascher Erfolg gleichwohl ausblieb, entschloß sich die Lotto-Gesellschaft, so steht es im Jubiläumsbildband wörtlich, „zu weitreichenden Maßnahmen, um der Herausforderung zu begegnen". In der Tat wurde diesmal geklotzt und nicht nur gekleckert: Man hob die Grenze für Höchstgewinne auf und führte überdies den „Jackpot" ein: Gibt es bei einer Ziehung keinen Höchstgewinn, bleibt der Millionenbetrag als zusätzlicher Anreiz für die nächste Ausspielung im Topf.

Diese Brachial-Attacke in die Traumwelt der Tipper war, wie Fritz Rückel frohlockt, „ein überwältigender Erfolg", zumal schon in der ersten Woche eine Tipgemeinschaft sechs Millionen Mark gewann und kurz darauf der begehrte Jackpot mit 15 Millionen Mark gefüllt war. Allein an diesem Wochenende stieg der Umsatz des Hessen-Lottos um mehr als 55 Prozent, was „Bild", immer vorneweg, jubeln ließ: „Deutschland im Lottorausch." Auch das bis dahin müde Mittwochs-Lotto, beiläufig auf zwei Ziehungen von „6 aus 49" umgestellt, kam jetzt besser in Schwung.

Die staatlichen Lotterieeintreiber sind also seit der „letzten Reform", wie sie sagen, in prächtiger Stimmung, was die Umsatzzahlen eindrucksvoll belegen. Denn sowohl 1985 wie auch im Jahr 1986 lieferten allein die Hessen 13 Prozent mehr an Spieleinsätzen ab. Konkret: Jeder Hesse gibt, statistisch gesehen, inzwischen 2,26 Mark in jeder Woche für ein staatliches Glücksspiel aus. Die eifrigsten Tipper sind übrigens die Frankfurter: Sie machen pro Person und Woche sogar 3,50 Mark locker.

Für die Lotteriegesellschaft in Hessen bedeutet die steigende Spielbereitschaft eine jährliche Einnahme von mehr als 650

EXTRA PFLOHA

Millionen Mark (Lotterieumsatz im Bundesgebiet: 6,7 Milliarden Mark). Die Hälfte der Spieleinsätze wird wieder als Gewinn ausgezahlt, die andere Hälfte, die das Land als Lotteriesteuer (17 Prozent) kassiert oder als Abgaben für kulturelle, soziale oder sportliche Zwecke (18 Prozent), fließt in gemeinnützige Einrichtungen oder wird als Aufwand für Personal und Sachausgaben der Lotteriegesellschaft (zehn Prozent) verwendet. Konkret bedeutet diese Rechnung für Vater Staat: Allein 1985 kassierte Hessen von den Spieleinnahmen 227,6 Millionen Mark.

Bei der staatlichen Lotteriegesellschaft handelt es sich also um ein gewichtiges Wirtschaftsunternehmen, straff organisiert, profihaft betrieben und technisch perfekt ausgestattet. Pannen und Fehler — Glücksspieler sind von Haus aus mißtrauisch — darf es nicht geben — und gibt es auch nicht: Dafür sorgt schon ein ausgetüfteltes Prüf- und Kontrollsystem, gegen das die vielgerühmte Bank von England wie ein sorglos betriebener Krämerladen erscheinen mag.

Mehr als 1,2 Millionen Spielscheine werden allein in Hessen in jeder Woche in den Annahmestellen abgegeben, dort mit einem „individuellen" Kodierstempel versehen und an die 16 Bezirksstellen im Lande weitergeleitet. Schon bei dieser ersten Etappe sind zwei Prüffelder aufgebaut: Die Bezirksstellen kontrollieren die Zahl der Spielscheine, während in den Annahmestellen „für alle Fälle" das Kohlepapier jedes Tippzettels vier Wochen lang aufgehoben wird.

Aufregend wird es aber erst in der Wiesbadener Zentrale in der Rosenstraße. Hier stehen sechs automatische Belegleser, wahre Wundermaschinen, von denen jede pro Stunde 60 000 Spielscheine zählt, nach Spielart sortiert und zugleich die Tippreihen und Kodierstempel auf Magnetbänder überträgt. Parallel dazu wird jeder Schein noch auf Mikrofilm fotografiert, und nachdem auch diese kleinen Filme noch einmal von routinierten Mitarbeiterinnen technisch überprüft worden sind, gehen Magnetbänder und Filme in einen sicheren Tresor, der mit Zeitschloß und Protokollierungseinrichtung ausgestattet ist.

Die elektronischen Spezialleser der Lottounternehmer können aber noch mehr, was manchen Spieler trösten mag. Sie werfen nämlich beim Sortieren alle Scheine, auf denen die Spieler zu viele oder zu wenig oder „unklare" Kreuze gemacht haben, in ein Spezialfach. Erfahrene Mitarbeiter nehmen sich dann sofort dieser Problemzettel, immerhin etwa 6000 pro Woche, entsprechend der Spielordnung an: Ist ein Kreuz zuviel gemacht, wird das letzte Kurzerhand gestrichen. Hat jemand ein Kreuz vergessen, wird hinter der letzten, angestrichenen Zahl noch die nächste ausgefüllt. Nichts wird also dem Zufall oder gar spontaner Ratlosigkeit überlassen.

Auch jene 49 Kugeln, hochwertige Tischtennisbälle, die in jeder Woche zweimal bei der Ziehung der Lotto-Gewinnzahlen im Fernsehen die Hauptrolle spielen, werden wie rohe Eier behandelt. Sie lagern, in Spezialkoffern verpackt, bis zur Ziehung in einem Tresor, werden immer wieder kontrolliert und geprüft und während der Ziehung im Studio sogar von einem Kriminalbeamten bewacht. Zu diesem perfekten Sicherheitssystem gehören sogar regelmäßige Gutachten des Landeskriminalamtes, das — zum Beispiel — in einem amtlichen Bericht am 24. April dieses Jahres (Az: IV/11 — 188/86) feststellte, daß die Glückskugeln im Durchmesser nur 0,1 Millimeter und im Gewicht nur 0,1 Gramm voneinander abweichen.

Soviel Aufwand und Sorgfalt mögen verwundern, haben aber wohl ihre guten Gründe, wie so mancher Beschwerdebrief mißtrauischer und enttäuschter Lottospieler verrät. So regte sich ein Schreiber vor kurzem über die neuen, kleineren Lottoscheine und die Ziehung der Glückszahlen per Maschine im Fernsehen auf und fordert kategorisch, zu den früheren Prozeduren zurückzukehren: „Laßt wieder die Waisenkinder ziehen." Auch ein anderer Tipper meint, er hätte mit Hilfe von Waisenkindern „längst gewonnen" und vermutet deshalb, daß „in jeder Woche die Lottokugeln verändert werden". Noch mißtrauischer gibt sich ein Beschwerdeführer mit seinem Verdacht, die Gewinnzahlen würden von einem Computer aus den von den Spielern am wenigsten angekreuzten Zahlen ermittelt, womit auch er sich erklärt, warum bislang das Lottoglück an ihm vorbeigerauscht ist.

Für Fritz Rückel und seine 200 Mitarbeiter, davon einhundert Teilzeitkräfte, gilt nicht nur wegen solcher Briefe das absolute Prinzip „Sicherheit und Kontrolle"; er betrachtet dies gewissermaßen als unabdingbare Geschäftsgrundlage. Entsprechend pingelig geht man deshalb auch vor, wenn die Gewinnzahlen ermittelt worden sind und die Gewinner festgestellt werden müssen. Erste Voraussetzungen dafür liefert die Zentrale des Lottoblocks in Hamburg, die die Gewinnquoten für jeden Rang übermittelt, nachdem die elf Landesgesellschaften ihren Umsatz und die Zahl der Gewinner mitgeteilt haben.

Danach übernimmt in der Wiesbadener Zentrale wieder der elektronische Rechner das Kommando: Er wirft nun die Zahlungsbelege für jene Spieler aus, die bis zu 200 Mark gewonnen haben und diese „Kleingewinne" binnen vier Wochen in ihrer Annahmestelle abholen müssen. Der Anspruch gilt freilich, so schreibt die Satzung vor, dreizehn Wochen lang, womit garantiert wird, daß alle Spieler, die vergessen haben, ihren Gewinn abzuholen, jeden Betrag, der zehn Mark übersteigt, per Postanweisung von der Zentrale überwiesen bekommen.

Die darunterliegenden „Kleckerbeträge", an denen offensichtlich manche Tipper überhaupt nicht interessiert sind, fließen in den großen Lottotopf zurück und werden einige Male im Jahr in Sonderausspielungen umgesetzt. Das waren allein in Hessen im Jahre 1985 immerhin rund fünf Millionen Mark.

Für die Ausschüttung der höheren Gewinne haben die Hessen ein abgestuftes System entwickelt: Beträge zwischen 200 Mark und 10 000 Mark werden als Verrechnungsscheck übermittelt, bei Gewinnen, die 10 000 Mark übersteigen, gibt es zunächst eine schriftliche Gewinnmitteilung, der ein Merkblatt mit Tips beigefügt ist: „Lottogewinne sind einkommensteuerfrei."

Vor der Auszahlung der größeren „Glücksbrocken" steht dann noch einmal eine sorgfältige Kontrolle durch die Mitarbeiter oder einen Notar. An einem „Glücksboten" aber, der wie in anderen Bundesländern den neuen Lotto-Millionären (von denen es inzwischen mehr als tausend gibt) persönlich den Hauptgewinn überreicht, konnten die hessischen Lotto-Veranstalter bislang keinen Gefallen finden. In Wiesbaden beschränkt man sich darauf, telefonisch anzufragen, wie und auf welches Konto der Gewinn überwiesen werden soll. Jeden weiteren Intensiv-Kontakt mit den Glücklichen im ersten Rang hält Fritz Rückel für eine unzulässige Bevormundung und für bedenklich dazu. Denn die meisten Hauptgewinner, weiß er aus vielen Gesprächen, „sind stinknormale Menschen", die sich mit dem Geld ein Haus oder ein Auto kaufen und den großen Rest auf die hohe Kante legen wollen. Großes Geschwätz in der Nachbarschaft aber, auch das eine Erfahrung, haben „Lotto-Millionäre" in der Regel überhaupt nicht gern: Sie fürchten, zu Recht wohl, allzu heftig von guten Freunden und bedürftigen Bekannten bedrängt zu werden. In Hessen, dem Bundesland, in dem gewissermaßen der Datenschutz erfunden worden ist, gilt deshalb, sagt Rückel, grundsätzlich das Prinzip: „Das Spielgeheimnis ist uns heilig."

Die professionelle Beschäftigung mit dem Glück und dem Traum davon ist also kein Geschäft wie viele andere. Denn die Veranstalter kontrollieren zwar mit straffer Organisation und Technik nachgerade perfekt das Spiel. Was aber weiß man tatsächlich von den Spielern, was treibt Millionen von Menschen dazu, Woche für Woche soundsoviele Felder mit sechs Kreuzchen zu versehen, eine Beschäftigung, die viele Skeptiker als ausgesprochen stumpfsinnig und langweilig abtun?

Lotto-Experte Rückel ist sicher, daß neben dem chronischen Traum von der Lotto-Million Spiele dieser Art auch einen hohen Wert für die Freizeitbeschäftigung bedeuten. Er verweist auf die vielen Tippgemeinschaften, die am Stammtisch oder im heimischen Wohnstüberl gemeinsam die Spielscheine ausfüllen, gemeinsam leiden oder sich gemeinsam freuen, wenn's mal geklappt hat. Eine noch größere Spannung aber scheint für viele Tipper die Wahl der anzukreuzenden Zahlen auszulösen, obwohl doch theoretisch jede Kombination dieselbe Chance hat, gezogen zu werden. Für viele Spieler aber, durch die Veranstalter zusätzlich mit Vier-Wochen-Scheinen oder fünfzehn Systemwetten animiert, bedeutet das schlichte Kreuzchenmachen wohl tatsächlich eine Art Geheimwissenschaft, wenn auch mit irrationalem Hintergrund.

So entscheiden sich manche Spieler häufig für jene sechs Zahlen, die in den vergangenen Wochen und Monaten überhaupt nicht oder nur wenig gezogen wurden. Andere, vor allem Frauen, wie die Experten behaupten, wählen vor allem die Geburtstagsdaten von Oma und Opa oder den Kindern, des Ehemannes oder dem Erbonkel, weshalb bei den Experten die „19" als Teilzahl des laufenden Jahrhunderts, wenn sie denn erscheint, als ausgesprochener „Quotenkiller" gilt. Dieses heikle Prinzip, „Wenn viele dasselbe tun, kommt wenig heraus", erfuhr vor Jahren per dramatischem Zufall eine zusätzliche Bestätigung, als viele Doppeltipper entlang der deutsch-holländischen Grenze die in Holland gezogenen Gewinnzahlen zur nächsten Ausspielung in der Bundesrepublik ankreuzten. Tatsächlich fielen im bundesdeutschen Lotto genau diese Zahlen mit der fatalen Folge, daß die Quoten im ersten Rang ausgesprochen dürftig waren.

Aber der Hinweis, daß bei der Auswahl der Lottozahlen alles nur vom Zufall abhängt, findet bei vielen Spielern wohl wenig Anerkennung. Die Erfahrung lehrt vielmehr, daß so mancher mit freudvollem Auge auf die in einem Horoskop genannten Glückszahlen starrt oder sich gar ein von Betrügern angebotenes „todsicheres" System für viel Geld andrehen läßt. Da erscheint denn schon der Wellensittich, den eine Familie aus 49 numerierten Körnern die anzukreuzenden Zahlen herauspicken ließ, geradezu als Beweis für die ungeahnten Lebensfreuden, die allein das Ausfüllen eines Lottoscheins manchmal zu vermitteln weiß.

Die staatlichen Spielveranstalter lächeln weise zu all diesen schönen Geschichten, kommen sie doch ihren intensiven Bemühungen, das Geschäft beharrlich auszuweiten, sehr gelegen. „Wir müssen uns", verkündet Rückel, als früherer Pressereferent des hessischen Finanzministers der richtige Mann am richtigen Platz, seine Zukunftsperspektive, „von der Lotterie-Verwaltung zu einem Lotterieunternehmen entwickeln." Für die

Praxis bedeute dies, daß „wir den Spielschein nicht mehr nebenbei, sondern als Produkt zu verkaufen haben".

Die neuen organisatorischen Anstrengungen, die in der hessischen Gesellschaft längst begonnen haben, zielen deshalb genauso auf die 2400 Annahmestellen wie auf die Zentrale in Wiesbaden. Die Annahmestellen, die immerhin als Provision zusammen mehr als 50 Millionen Mark erhalten (Rückel: „Damit stützen wir viele kleine Betriebe"), sollen in Zukunft nach dem Motto „Opas Annahmestelle ist tot" zu Kundenstellen entwickelt werden, die die Spieler vor allem über die vielen angebotenen Arten des Glücksspiels beraten: Samstags- und Mittwochslotto, Vierwochenschein und Systemwetten, dazu die drei, wenn auch stark rückläufigen Sportwetten und das neue Rubbelspiel, dessen Erlös der Denkmalpflege zufließt.

Das somit erforderliche qualifizierte Verkaufspersonal in den Lottostellen soll künftig verstärkt in den Bezirksstellen und in der Zentrale geschult werden. In der Zentrale selbst werden, um den Umsatz weiter zu steigern, moderne Marketing-Methoden und eine bessere Werbung entwickelt. Statt Autos und Zahlen animiert deshalb die hessische Lotterie-Gesellschaft längst mit fröhlichen Menschen auf ihren Plakaten. Daneben gibt es eine neue Presseabteilung, die auch regelmäßige Informationsschriften für die vielen Mitarbeiter und farbige Magazine produziert oder, ein weiteres Beispiel für die vielfältigen Aktivitäten, für einen Fastnachtswettbewerb „Die beste Büttenrede zum Thema Lottokönig" mit vielen Preisen wirbt.

Bei soviel Eifer und Geschäftssinn der Lotteriebetreiber, über die ein sechsköpfiger Aufsichtsrat unter dem Vorsitz eines hohen Beamten aus dem Finanzministerium wacht, werden wohl bald all jene, die sich nach wie vor griesgrämig an den Lottostellen vorbeidrücken, nur noch mit einem schlechtem Gewissen herumlaufen können. Die Veranstalter jedenfalls sind dabei, Lotto noch populärer, noch zwingender zu machen.

Eine kleine Gruppe besonders hartnäckiger Zeitgenossen freilich trotzt nach wie vor auch den raffiniertesten Methoden von Werbung und Aufklärung. Das sind jene, die die eigentlichen Lottokönige in der Zentrale selbst vermuten und deshalb unverzagt in geradezu rührenden Briefen darum bitten, „auch einmal gewinnen zu dürfen, nur zehntausend Mark für ein Auto", wie ein Tipper bescheiden schreibt und seine ausgewählten Zahlen beifügt.

Bei solch ungewöhnlichen Angeboten muß selbst der umtriebige Optimist Fritz Rückel passen. Er tröstet sich mit der in seinem Dienstzimmer aufgehängten Graphik, die in bunten Strichen eine ständig nach oben steigende Umsatzkurve zeigt.

YOUPPIES IN DEUTSCHLAND

Das hat man selten, die „New York Times" und das DDR-Parteiblatt „Neues Deutschland" sind sich, jedenfalls in einem Punkte, völlig einig: „Er ist zu einem aufs Geldverdienen fixierten unpolitischen Idol der westdeutschen konservativen Jugend" geworden. „Er wurde zu einer spektakulären Gallionsfigur des Konservatismus in der BRD." Gemeint ist in beiden Fällen natürlich Boris Becker, der Mann mit dem enormen Aufschlag. Der Junge, der schon mit achtzehn Jahren das Lebensziel einer ganzen Generation erreichte: Millionär zu werden. Tirlac, der Geschäftsträger, über das „Produkt" Boris Becker: „Er ist zu einem Symbol für die Jugend der achtziger Jahre geworden, er wird von einem riesigen Prozentsatz der Weltjugend als Vorbild gesehen."

Ob Boris das nun mag oder nicht: er ist wirklich zu einer Leitfigur geworden, für die Internationale der jungen Aufsteiger, die Yuppie-Gesellschaft. Der „Young urban professional", Kosename „Yuppie", der junge städtische Profi, der smarte Erfolgsmensch, sieht sich in dem siegesgewohnten Leistungsträger und Karriere-Star bestens repräsentiert. Logischerweise erklärte denn auch „Newsweek" das Becker-Erfolgsjahr 1985 zum „Jahr der Yuppies" und setzte ein typisches Yuppie-Pärchen aufs Titelblatt.

Da sieht man sie flott daherkommen, die jungen Professionals, er auf dem Tausend-Dollar-Fahrrad, sie auf solidem Schweizer Schuhwerk. Er mit Lesebrille, sie mit Walkman und Aktentasche. Er trägt Anzug und die obligatorische Seidenkrawatte. Sie das Design-Kostüm und die einreihige Perlenkette, wie es die Yuppie-Kleiderordnung vorsieht.

Der edle Yuppie schätzt alles, was das Leben wert und teuer macht, all die schönen Dinge und Klamotten, die das richtige Marken- und Stammeszeichen tragen. Das Label macht den Unterschied. Kritiker sehen in der Yuppie-Kultur einen „Warenfetischismus". Ja, aber auf hohem Preisniveau. Yuppies lieben die Ausstattung, das Inszenierte: den Circus Roncalli, die Zimmerpalme, ein Feuerwerk von André Heller, den Freischwingersessel, den wildgemusterten Pullover aus dem italienischen Designerhaus. „Wir wollen das Hemd von Laprotz und die Uhr von Swotz", höhnt Udo Lindenberg auf seiner neuen LP.

Der Yuppie, das muß man ihm lassen, hat ein Gefühl für Qualität. In der allgemeinen Verunstaltung hält er sich selbst für einen besonders gelungenen Entwurf. Braungebrannt auch im Winter, voller Lebensmut, wenn andere ihn schon sinken lassen, so protestiert er durch seine Erscheinung — korrekt gekleidet und selbstverständlich im Rahmen des Bestehenden — gegen den Niedergang unserer Zeit: den schlechten Geschmack, die Banalität des Daseins, die Stillosigkeit der Epoche. Ein junger Leistungsträger aus der Bankbranche: „Perfektes Styling ist das, was heute die Lebensart erfordert, vom Feuerzeug bis zum Auto muß alles Glanz und Stil haben. Das wird heute verlangt, wenn man Karriere machen will, und das verlangt man auch von sich selbst."

Der Yuppie bietet in der Tat einen erfrischenden Anblick für jeden, dem die säuerliche Lebensangst der tragischen Literaten und Filmemacher, die sanfte Selbstverleugnung der Müslis und Ökolinken auf die Nerven gehen. Sein Motto ist ein fröhliches Ja zum Bestehenden. Den Kampfruf von vorgestern: „Macht kaputt, was euch kaputt macht", unterläuft er lässig mit der Parole: „Umarmt, was ihr nicht ändern könnt." Lieber stößt er sich gesund an den Verhältnissen, als am Veränderungsdenken krank zu werden.

Er denkt positiv, er stemmt sich nicht gegen das Unvermeidliche. Yuppies lieben die Welt, wie sie ist, die Konsumgesellschaft paßt ihnen wie auf den Leib geschneidert. Im Gegensatz zur Protestgeneration früherer Jahre hat das Wort „Kapitalismus" in ihren Ohren keinen schlechten Klang.

Für die weniger Beweglichen ist das alles ein bißchen schnell gekommen, der breite Abmarsch der Jugend ins bürgerliche Lager, begleitet von Konsumräuschen und platten Kohlemachen-Sprüchen. „Hab' gehört, du bist jetzt Groupie von 'nem postmodernen Yuppie", heißt es in einem Spottlied auf den neuen Sozialtyp, gesungen von grundehrlichen Prolimusikern, den Rodgau Monotones.

Die Zentren des neuen Lebensgefühls sind in der Bundesrepublik Deutschland Frankfurt am Main und München. Vor allem in der Stadt des Kir Royal schlägt die Yuppie-Kultur Purzelbäume. Yuppies geben den Städten mehr radikalen Schick, als es die altgediente Schickeria je konnte. Von den jungen Aufsteigern leben die Konzerthäuser und Diskotheken, die Bars und Restaurants, die Kinos und Boutiquen. Yuppies sind — da hat „Newsweek" untertrieben — die Menschen des Jahrzehnts, die dauerhafte Verkörperung des Zeitgeists, der radikale Teil des Fortschritts.

Yuppies waren es, die den ersten Space Shuttle bauten, die Chips und den Heimcomputer. Yuppies erfanden das Videospiel und übertrugen die Micky-Maus-Welt ins Elektronische. Sie dachten sich den „Krieg der Sterne" aus: zuerst als Spielcassette, dann als SDI. High-Tech-Yuppies entwerfen neue Nuklearwaffen und experimentieren an Weltuntergängen. Die Apokalypse bereitet ihnen kein Kopfzerbrechen, sie arbeiten an ihr.

Wo sie sind, machen sie das Beste draus. Ein Yuppie aus dem Börsensektor: „Ich denke, es kommt darauf an, nicht nur in dem Fachgebiet, sondern in allen Komponenten gut zu sein. Im schulischen Bereich, im Studium, beim Umgang mit dem Job. Das muß alles so effizient sein, daß die gesamten Fähigkeiten optimal eingesetzt werden können."

Vom Karrierestreben der Yuppies zeugen in der Bundesrepublik auch die Bücher auf den Bestsellerlisten. Die „Anleitungen zum Erfolg" von Dale Carnegie sind da plötzlich wieder aus der Versenkung der fünfziger Jahre aufgetaucht, die Carnegie-Kurse werden fleißig von jugendlichen Strebern besucht. Zum Bestseller brachte es auch das Karrierebuch des Automanagers und Selfmademan Lee Iacocca: so etwas lesen die Yuppies mit Behagen.

Ihr Aufstiegswille bringt sie allerdings gelegentlich auf Kollisionskurs zu den moralischen Werten der Gesellschaft. An der Wallstreet, dem Hauptkampfplatz der Börsen-Yuppies, wurde schon eine Reihe von Aktienhändlern mit Hausverbot belegt. Allzu unbedenklich hatten sie Insider-Informationen dazu benutzt, sich am Geld ihrer Kunden zu bereichern. Mittlerweile spricht man an amerikanischen Börsen von „Yuppie-Kriminalität", eine neue Variante der „Weiße-Kragen-Verbrechen". („Nur ein Junge mit Geld kann bei mir landen", singt dazu Madonna, die Stimme der Yuppie-Generation.)

Das Streben nach Reichtum ist zum Motor geworden, der fast eine ganze Generation antreibt. Schon Zwölfjährige überraschen ihre 68er-Eltern mit der Ankündigung, einmal Börsenmakler zu werden. In frühen Jahren haben sie sich bereits vom Korsett linkskritischer Loyalitäten befreit. Statt dessen triumphiert im Leittyp des Aufsteigers die Restauration von Karriere und Leistung. Kein Geld haben ist das größte Verbrechen.

Aber nicht nur Geld steigert das Dasein, nicht nur der Kaufakt stimuliert, auch das Gruppenleben in der stammeseigenen Happy-Clique ist schön. Yuppies sind gesellige Wesen. Sie gehen gern aus zum gemeinsamen Genuß von Speisen und Kultur. Das soziale Leben der Aufsteiger gipfelt in dem Vorsatz, nur ja keinem zum Problem zu werden, am wenigsten sich selber. Mit einer neuen Spielart der Absonderung hat man es hier nicht zu tun. Es sind die Wonnen der Dazugehörigkeit, die den Yuppie durchrieseln, wenn er in den trendbewußten Trenchcoat mit dem Designer-Label schlüpft. Das Etikett ist es, das ihn kenntlich macht, die Ausstattung bestimmt das Yuppiesein.

Karriere ist dabei durchaus nicht alles. Das Leben muß auch gesund sein, schön und drogenfrei. Yuppies waren es, die das Nichtrauchen gesellschaftsfähig und das gesunde Leben zum Welttrend machten. Jogging, Fitness-Center und Squash sind ihre Erfindungen. Yuppies haben eine ro-

sige Haut und selten Ringe unter den Augen, sie tun alles, um ihre Arbeitskraft und ihre Jugend zu erhalten, jeder will möglichst lange leben, aber alt werden will keiner. Welchen Sinn das Geldverdienen macht, ob es der Güter höchstes ist im Leben, diese Fragen werden nicht gestellt.

Im deutschen Yuppietum feiert der alte Materialismus aus der Gründerzeit der Bundesrepublik fröhliche Urstände. Wie ihre Eltern in den fünfziger Jahren das Wirtschaftswunder, so schaffen die Computer-Kids heute die neuen phantastischen Industrien. Nur jetzt mit mehr Vergnügen und mehr Stil. Kein Schweiß läuft ihnen von der aerodynamischen Stirn, obwohl sie größere Risiken produzieren. Schwielen haben sie auch nicht, obwohl sie weitaus mehr Kapital bewegen als die Gründerväter.

Der Yuppie ist der Aufsteiger schlechthin, seine Generation ist bereit, die Macht zu übernehmen, statt sie zu kritisieren. Selbst die einstigen Aussteiger, die Ökoalternativen, sind längst zu Einsteigern geworden, drängen in die Zentren des Staates und des Machertums. Die typische Yuppie-Karriere könnte so aussehen: In seiner Jugend war er ein Hippie, hatte sich die Haare wachsen lassen, war von zu Hause fortgelaufen, hat gegen den Vietnamkrieg demonstriert, die Beatles bewundert, im Gras von Woodstock gelegen. Er hat Haschisch geraucht, Marcuse gelesen und Hermann Hesse. Die Uni absolviert, mit der Apo demonstriert, Examen gemacht. Danach hat er sich niedergelassen, als Junganwalt, Medienschaffer, Werbefachmann. Oder er ging in die zukunftsträchtigen Industrien.

Täglich kommen überall in der westlichen Welt neue Nachwuchs-Yuppies zu denen, die schon etabliert sind. In allem stellen sie das Gegenbild dar zur Protestgeneration der sechziger und siebziger Jahre: besser angezogen, realistischer im Denken, praktischer im Handeln. Die Generation vorher war mit dem Kopf und dem Herzen immer ganz woanders: im Sozialismus, in der Dritten Welt, in der kritischen Theorie oder in den Drogenwolken. Der zeitgenössische Yuppie hält überhaupt nichts von der utopischen Ferne. Das Visionäre kann ihn nicht locken. Er liebt das, was sich auszahlt, hier und jetzt.

Der Yuppie gehört zu einer Generation, die zum erstenmal mehrheitlich völlig einverstanden ist mit der kapitalistischen Gesellschaft, scheinbar ohne jeden Rest von Unbehagen oder Widerspruch. Der authentische Yuppie ist ein befriedetes Wesen, rundum. Wenn ihm noch irgend etwas fehlt, dann kauft er es sich. Ein Yuppie erlaubt sich keine gedanklichen Extratouren, er ist auch mit dem Kopf ganz bei der Sache. Die Extravaganzen spielen sich bei ihm allein im Ambiente ab, im Lebensstil. Da hat er die Führung übernommen, wie einst die radikale Linke im Politischen.

Es gehört zur Ironie des neuen Sozialtyps, daß in seinen Reihen auch viele Alt-Linke ihren Platz gefunden haben, die schöpferisch hineingewachsen sind in die Goldgräbergesellschaft. Ein Yuppie aus diesem Milieu sagt:

„Wenn heute jemand ein Karrieretyp ist, dann wäre er in den sechziger Jahren ein Apo-Typ gewesen, je nach den Erfordernissen des Zeitgeists. Die Wortführer von einst sind es heute immer noch, nur jetzt in ganz anderen Führungspositionen. Man hat einfach die Ideen der anderen übernommen und lebt in den Stilen und den Accessoires, die heute angesagt sind. Was gestern noch an der Spitze der Gegenrichtung marschierte, ist heute dabei, genau in die andere Richtung zu gehen: sie gründen eigene Firmen, legen Geld an, mit dem sie vor ein paar Jahren noch die sozialistischen Ideen propagiert haben. Davon will heute niemand mehr was wissen."

Vom linken AStA-Boß zum Reiseunternehmer-Millionär, vom Studentenführer zum Zeitungsbesitzer, vom Hausbesetzer zum Hausherrn in einem Ministerium, das sind beliebte Themen für die Yuppie-Presse. Das Illustriertenwesen und die Massenmedien überhaupt sind auf Aufsteiger-Storys, auf Erfolgsgeschichten abonniert. Wenn Boris aufschlägt, muß alles andere weichen. Wie damals die Protestbewegung mit ihren unangepaßten Idealen, so ist heute auch das Yuppietum mit seiner integrierenden Suggestivkraft international. In Amerika hat es die Macht schon erobert. Ronald Reagan ist ihr Mann, der neue Konservativismus ihre Ideologie.

Im Schlachtruf „America!" kommt die Bewegung, die als eine Art Jüngerschaft des Mammons begann, auch politisch zur Geltung. Im Patriotismus fand sie den kostenlosen Ersatz für ihren fehlenden Idealismus. Hierzulande zeichnet sich mit der Renaissance der Adenauer-Ära etwas ähnliches ab, die Yuppie-Parole „Ich liebe Deutschland" ist auf dem besten Weg, der heimliche Wahlschlager zu werden.

Auch in England ist der auf Prosperität des Kapitals eingeschworene Thatcherismus ein Neigungsbündnis mit den jungen Aufsteigern eingegangen. Auf dem letzten Parteitag der Tories wurde schon der „Tag der Yuppies" begangen, aus dem der rechte Flügel gestärkt hervorging.

In Frankreich haben die Yuppies sich eine eigene Kultfigur geschaffen in Gestalt des Emporkömmlings Bernard Tapie. In wenigen Jahren brachte er es vom Habenichts zum Millionär — Traum aller Aufsteiger. Er saniert Firmen wie andere alte Häuser, ein Unternehmer, der das Monopoly-Spielen zur Selbstverwirklichung nutzt. An der Universität hält er Vorträge über Selfmade-Ökonomie. Die Studenten sind begeistert. „Ich bin der Meinung", sagt ein Betriebswirt im zweiten Semester, „daß nur der Erfolg zählt. Wenn man das Erfolgsprinzip beachtet und sich darin schult, dann wird man auch im jungen Alter entsprechend weit kommen."

Ist der Yuppie glücklich? Die Frage, welche Zukunft das Geldverdienen in einer apokalyptischen Zeit noch hat, überläßt er vorsichtshalber den Endzeit-Aposteln oder den schwächlichen Sinnsuchern auf der Weltanschauungsszene. Kulturpessimismus bleibt bei einem Yuppie ohne Resonanz, er ist kein Freund von Alpträumen. Alles, was einem ewigen Veteranen der 68er-Bewegung auch heute noch Probleme bereitet: „Konsumterror", „Unterhaltungsindustrie", „falsches Bewußtsein", „Werbung" und „Warenfetischismus", das alles dient der Yuppie-Jugend längst als Lebensborn.

Die jungen städtischen Professionellen verkörpern lustvolle Einigkeit mit sich und der Gesellschaft, ein Identitätserlebnis, das der 68er-Generation nie vergönnt war. Sie arrangieren sich, die Profis, auf dem kleinsten Nenner. Die großen Worte und Visionen können ihnen gestohlen bleiben. Aber in den kleinen Fluchten, die sie für ihre Karriere halten, kommen sie gut voran. Ein Student der Lieblingsrichtung Betriebswirtschaft: „Ich finde, es ist ein angenehmer Nebeneffekt der ganzen Jungdynamikerbewegung, daß jetzt wieder mehr zur Sache gegangen wird. Die Leute arbeiten bereits an der Uni zehn bis zwölf Stunden am Tag. Das finde ich nützlicher als Klassiker-Lektüre oder Marxismus-Studien."

Der Erfolg, sagt der Privatbankier und Präsident der Frankfurter Börse, Michael Hauck, sei der „dünne Boden, auf dem sich die jungen Aufsteiger bewegen". Yuppies seien vom Erfolg verwöhnt, sie kennten nur Erfolgserlebnisse. Ihre Gnade ist es ja, in die Prosperität, den Wohlstand hineingeboren zu sein. Historische Krisenzeiten, Trümmerlandschaften, Währungsumbrüche, Kapitalstürze hat keiner von ihnen erlebt. „Für Krisen sind sie nicht gemacht. Ich frage mich, ob sie einem Crash an der Börse oder privat gewachsen sind." (Hauck)

Glücksritter auf dünnem Eis, ist das die kritische Umschreibung des Yuppie-Seins? Ein paar von ihnen, die ihre literarischen Interessen nicht verleugnen, beginnen inzwischen schon darüber nachzudenken, was nach dem Erfolg kommt. „Beyond Success" heißt ein vielgelesenes Buch auf der amerikanischen Yuppie-Szene. Was da einige Leute beschleicht, ist das nagende Gefühl, daß die hochgestylten Rituale des Geldeinnehmens und -ausgebens vielleicht doch nicht alles sind im Leben. Das Schlagwort „Yuppie" klingt dort schon etwas hohl, verliert auch für die Werbung an Symbolkraft. Fast ist es schon ein Schimpfwort auf der politischen und persönlichen Ebene. Kaum ein Satire- oder Kabarettprogramm, das den Yuppie nicht zitieren würde. Was früher der „Fuzzi" war, scheint heute der „Yuppie" zu werden: ein Gimpel, behaftet mit dem Muff des Systemspießers, des zu früh Vollendeten.

New Yorker Yuppies haben das erkannt und ihrem Psychiater gelobt, kritisch an der Selbstverbesserung zu arbeiten. Ein geeignetes Feld dafür wurde hier wie dort in der Wohlfahrt entdeckt. Yuppies organisieren mittlerweile Armenspeisungen in Manhattan oder sammeln, singen und spenden für die Hungernden im Wind. Ob nun Boris Becker oder Thomas Gottschalk, das Yuppie-Ego sucht seine Erweiterung aus der bloßen Erfolgssphäre ins rein Menschliche.

Das hat dazu geführt, daß mittlerweile fast jeder bessere Schlagersänger und Medienprominente für eine eigene Elendszone zuständig ist in der Welt. Es wird Pardon gegeben, das Geld alleine macht nicht reich. Der New Yorker Soziologe Martin Herselman über die Yuppie-Dämmerung in Amerika:

„Die neuen Manager, die Yuppies, haben immer an eine goldene Zukunft geglaubt. Aber die wirtschaftliche Situation ändert sich, die Wirtschaft wächst weniger, als es die Regierung gesagt hat. Parallel dazu beginnt sich die Yuppie-Szene zu wandeln. Es wächst da das Gefühl einer inneren Leere und die Medien berichten darüber. In der Bowery und der Lower Eastside, den Elendsvierteln, sieht man Yuppies, die die Armen speisen mit warmer Suppe. Einige der zu schnell Aufgestiegenen konsultieren den Psychiater, um einen Sinn im Leben zu finden. In Deutschland ist man noch etwas zurück, hier ist der Yuppie noch der Hoffnungsträger des Systems."

Senzace zvaná Ekosolar •

WESTDEUTSCH: SCHRAUBENZIEHER, OSTDEUTSCH: SCHRAUBENDREHER, ČESKY: ŠROUBOVÁK – ŠEEEN!

V pražském PKOJF se loni konala tradiční výstava technických novinek a špičkových zařízení z oboru vytápění, klimatizace a chlazení — Pragotherm '85. I tentokrát tu měli návštěvníci co obdivovat; zajímavostí a pozoruhodných novinek byla opravdu spousta, takže lze jen těžko posoudit, co budilo největší zájem. Přece jen si však troufnu odhadnout, že tentokrát to na Pragothermu u lidí vyhrálo hlavně... Slunce.

Vystavených solárních systémů tu byla celá řada — od těch nejjednodušších, nejlevnějších, s jejichž konstrukcí si (jak jsme byli ujišťováni) poradí i trochu odrostlejší dítě či žena z domácnosti, a které se hodí třeba „jen" k ohřevu vody na chatě... až po systémy takřka „monstrózní", jejichž předností je ovšem zase téměř celoroční provoz, vysoká účinnost a životnost, případně automatická regulace ap. Zkrátka a dobře, z loňské nabídky solárních zařízení na Pragothermu by si určitě mohl vybrat každý — jednotlivec i velká socialistická organizace — a je to tak dobře. Vždyť proč bychom neměli využít energii, jež se nám sama (a zdarma!) nabízí? Zvlášť, když i u nás už jsou k dispozici potřebná kvalitní zařízení.

Počítáme s tím, že zdaleka ne všichni zájemci se na Pragotherm do Prahy dostali — proto chceme dnes představit alespoň tři ze solárních systémů, jež nás nejvíc zaujaly. Jejich společným jmenovatelem je vtipné řešení, snadná a jednoduchá instalace, a konečně v neposlední řadě i nízká pořizovací cena. Posuďte sami:

ABSORBÉR JAKO MATRACE

Opravdu vypadá tak trochu jako nízká černá gumová „matrace" — i když uvedené označení se asi autorům téhle novinky moc líbit nebude. Ale faktem je, že se nízké matraci skutečně podobá. Textilně plastový solární absorbér EKOSOLAR TSA 01/02 na Pragothermu vystavovalo JZD Družba z Kroměříže jako výrobce, ale „kmotrů", kteří stáli u jeho zrodu, bylo hodně: Na prvním místě výzkumníci z Ústavu chemických vláken v České Třebové a další tým specialistů z Výzkumného ústavu anorganické chemie v Ústí nad Labem. Pak to byli ještě odborníci z Hedvy Moravská Třebová, kteří připravili k výrobě speciální polyesterovou tkaninu, a jejich neméně důležití partneři z břeclavského Gumotexu. — ti zase na zmíněnou tkaninu nanášejí speciální plast (který mimochodem odolává ultrafialovému záření). Zbývá ještě dodat, že princip EKOSOLARU, který se zrodil zejména z iniciativy trojlístku ing. Z. Miklas, ing. L. Lustig a V. Liška, je chráněn čs. patentem.

A jeho uplatnění? Možností je spousta. Na Pragothermu budil např. senzaci systém EKOSOLAR Autoturist, který se dá pohodlně složit do auta a snadno instalovat třeba kdekoliv v kempu. Absorbér má v tomto případě plochu 0,8 m², obsah zásobníku vody je 16—20 litrů, hmotnost 2 a půl kila a za hodinu se v něm ohřeje voda (za optimálních podmínek) nejméně na 45 stupňů Celsia. Jednou z variant uvedeného systému je i „mini-turist", vhodný pro pěší turistiku. JZD Družba se chystá vyrábět tyto plastové absorbéry v deseti velikostech — nejmenší „matrace" o rozměrech 700 krát 1000 mm by měla stát 210 korun, největší o rozměrech 1400 krát 8000 mm pak 1100 Kčs. Pro ilustraci dodejme, že dnes již vyráběný absorbér o rozměrech 1400 krát 2000 mm (cena 485 Kčs) ohřeje za den třikrát 50 litrů vody na 60 stupňů; a to už je jistě slušný energetický příspěvek do domácnosti. S velkou výhodou se tyto absorbéry dají použít k ohřevu vody ve vodních nádržích bazénech, koupalištích. Platí, že 1 m² absorbéru ohřeje 1 m² plochy koupaliště.

A ještě něco: absorbér může účinně pracovat i jako výměník tepla (buď vzduch — voda nebo voda — voda). V této roli se prakticky uplatnil již v Prádelnách Ostrava, kde se s jeho pomocí využívá teplo odpadní vody. Investice 75 000 se v daném případě vrátí do 10 měsíců, o značných úsporách energie nemluvě.

OKNA S EKLIPTIKOU

Další ze solárních novinek připomíná dvě černá čtvercová okna, která jsou umístěna šikmo nad sebou na jednoduché kovové konstrukci. Plocha každého z „oken" činí přesně jeden čtvereční metr, objem těchto kolektorů pak dohromady představuje dvakrát 60 litrů. Dokonalá izolace kolektoru umožňuje, aby byly zároveň využity i jako zásobníky teplé užitkové vody.

Zvláštností tohoto systému, který na Pragothermu předvedlo výrobní družstvo Inštala z Nitry, je to, že kolektory jsou instalované přesně v takovém úhlu s rovinou, aby při pohybu (i plné vody se totiž dají za Sluncem velice snadno natáčet) sledovaly ekliptiku, čili zdánlivou dráhu Slunce po obloze. Takto napsané to jistě zní složitě; ve skutečnosti jde o to, že kolektor je schopen v každém okamžiku maximálně využívat intenzitu slunečního záření. K tomu nakonec přispívá i neobvyklý tvar zásobníku vody, který je čočkovitě vypouklý.

Pracovníci Inštaly předpokládají, že tato jejich solární sprcha se uplatní všude tam, kde lidé potřebují teplou vodu a nemají k dispozici elektřinu. Výkon sprchy je zaručený od března do října. Ohřívá vodu na 40 až 60 i více stupňů, doba ohřevu trvá (podle ročního období a momentálního počasí) od 3 do 8 hodin. Za příznivých podmínek tedy solární sprcha během dne ohřeje až 400 litrů vody. Předpokládaná cena: 3200 korun.

DOKONALOST V JEDNODUCHOSTI

Viděli jsme, jak u tohoto exponátu někteří z návštěvníků kroutili nevěřícně hlavou... ale také obdivně, protože tenhle vtipný nápad specialistů z Oborové výzkumné vývojové základny lehké prefabrikace v Plzni je tak jednoduchý, že to až budí údiv: Jedná se o plochý sluneční kolektor, který má zcela netradiční podobu i formu — skládá se totiž z pásů úzkých hadiček, které jsou na obvodu kolektoru zaústěny do silnější pryžové hadice, tzv. sběrného potrubí. Zmíněné úzké hadičky pak nejsou nic jiného, než... běžně typově vyráběné okenní těsnění s dutinkami z neoprénové pryže. Pravda, objem kolektoru není veliký (1 m² odpovídá zhruba jednomu litru vody), ale výhod má mnoho: Dá se „ušít" přesně na jakýkoliv potřebný rozměr — třeba na střechu ap., je velice lehký, má vysokou účinnost, nevyžaduje zvláštní nároky na údržbu a je i levný; o výhodách jeho provozu by mohli nejlépe referovat pracovníci podnikového školícího a rekreačního střediska v Káraném u Prahy, kde už nějaký čas perfektně funguje 196 metrů čtverečních této „trubičkové" kolektorové plochy.

A co dodat závěrem? S EKOSOLAREM se naše veřejnost mohla seznámit nejenom na Pragothermu, ale i při výstavě Země živitelka v Českých Budějovicích. K vidění (i k sehnání) je v pražském Domě bytové kultury a v Železářství u Rotta, kam směřovaly první dodávky. Nitranská Inštala i Plzeňáci zatím čekají na to, jakou jejich exponáty z Pragothermu vyvolají odezvu. A ta by podle našich odhadů měla být už dnes slušně velká — takže si nezbývá než přát, aby všechny uvedené systémy byly běžně na trhu k dostání v dostatečném množství co nejdříve.

wann denn endlich einmal unsere Sammler DDR-deutscher Sprachexotika die fast identischen Lächerlichkeiten hiesiger Planersprache restlos ausspießen und dem Gelächter einer noch einigermaßen intakten Sprachgemeinschaft preisgeben. Wer sich über die Umtaufe von „Sarg in Erdmöbel" mokiert, kehre im wahrsten Sinne des Wortes vor der eigenen Tür, wo kommunale Verwaltungen statt „Pflanzenkübeln" inzwischen „Straßenmöbel" aufstellen oder wo sie den Bürger nicht mehr in einen „Park", sondern in eine „fußläufige Naherholungslandschaft" locken oder wo statt „Bachen" „Waldfließgewässer" (so erst jüngst das Hessische Ministerium für Landwirtschaft und Forsten) plätschern. In Amtsstuben wurde schon immer eine besondere Art der Sprachpflege getrieben. Darin unterscheiden sich die Westbürokraten von ihren Ostkollegen leider überhaupt nicht.

Prof. Dr. Horst D. Schlosser, Frankfurt/M.

Vom Sarg zum Erdmöbel

Nachdem sich unsere Medien schon seit geraumer Zeit immer wieder einmal über bestimmte bürokratiesprachliche Entgleisungen in der DDR belustigen, scheint sich nun nach dem Bericht in der FR vom 5. 1. auch Radio DDR selbst einmal dieses Themas der Sprach(selbst)kritik angenommen zu haben. Bei Berichten über diese Seite des Sprachlebens in der DDR entsteht beim unbefangenen Leser nur zu leicht der Eindruck, daß dies kein „gesamtdeutsches" Thema sei, sondern nur ein weiterer Beweis für eine DDR-spezifische Sondersprache. Ich frage mich dabei immer wieder, ob nicht auch unsere Medien gelegentlich Anhänger von Parteichef Michail Gorbatschow, Doch Schatrow, ein überzeugter Anhänger von Perestroika und Glasnost, verwahrt sich gegen den Vorwurf, Lenin entmystifizieren oder den Kult um seine Person in Frage stellen zu wollen.

Schatrow wollte nach eigenen Angaben mit dieser „Skizze eines Lenin-Porträts" die authentische Atmosphäre der Zeit mit all ihren Widersprüchen reproduzieren. Der zwischen 1968 und 1970 in Schwarzweiß gedrehte Film in vier Teilen war nach Angaben von Drehbuchautor Michail Schatrow 16 Jahre lang von der sowjetischen Bürokratie zurückgehalten worden, da das Lenin-Porträt nicht dem Dogma des vorbildlichen Demokraten entsprach, der in seinem Büro mit Glückwünschen von Bauern und Arbeitern überschüttet wurde.

Mals eine Serie über die Revolution von 1917 im Fernsehen sehen, die einen teilweise zynischen und undemokratischen Lenin sowie in der UdSSR meist verschwiegene Aspekte der Revolution zeigt.

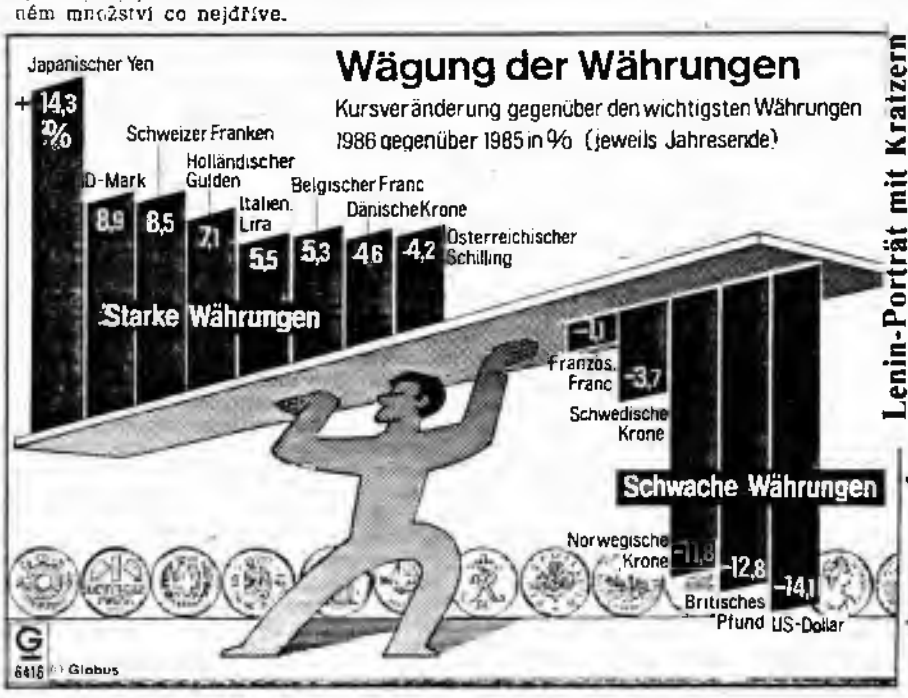

Lenin-Porträt mit Kratzern

MOSKAU, 15. Januar (AFP). Die Sowjetbürger konnten in dieser Woche erst-

HUSÁKA HRAD, 42 K ČIŠTĚNÍ

Zur Zensur nach Bonn

Meßdaten mit Verspätung

16.1.87

Der Strahlenmeßbericht des hessischen Sozialministeriums kommt diese Woche erst mit 24 Stunden Verspätung. Gestern lag er auf dem Tisch von Umweltminister Walter Wallmann in Bonn. Er habe den Bericht „pflichtgemäß zur Zensur vorgelegt", teilt Sozialminister Clauss mit. Das neue Strahlenschutz-Vorsorgegesetz, seit dem 1. Januar in Kraft, zwingt ihn dazu. Danach liegt die „Zuständigkeit für die Bewertung von Meßdaten beim Bund", wie Wallmann in der letzten Woche nach Wiesbaden schrieb und bat, „mir den jeweiligen Entwurf Ihres wöchentlichen Meßberichts vor Veröffentlichung zuzuleiten". 24 Stunden später könne er dann an Redaktionen und interessierte Bürger herausgegeben werden, wenn Wallmann die „Bewertungen" der Hessen seinerseits überprüft hat.

Sozialminister Clauss beugte sich dem „Ersuchen", nicht ohne jedoch zu „bedauern", daß Wallmann „nicht in der Lage" sei, seine Kompetenz wahrzunehmen, nämlich regelmäßig Meßdaten und Empfehlungen zu veröffentlichen. Seine Folgerung: Das „Eilverfahren", mit dem Wallmann und die Regierungskoalition das Gesetz verabschiedet hatten, nütze der Sache wenig, im Gegenteil.

Im übrigen bezweifelt Clauss, daß aus dem Bonner Umweltministerium Warnungen kommen werden. Letzte Woche, zum Beispiel, fanden die Hessen in türkischem Schwarztee radioaktive Rückstände bis zu 40 000 Becquerel pro Kilo Cäsium. Wallmann wurde aufgefordert, vor dem Tee zu warnen.

Dies habe die Bundesgesundheitsministerin Rita Süssmuth bereits getan, antwortete er. Und „Fachleute seines Hauses" hätten nachgerechnet. Die Rechnung geht so: Von den 40 000 Bq/kg blieben „im fertigen Getränk ungefähr 200 Bq/l, das heißt etwa 25 Bq pro Tasse. Diese Konzentration liegt deutlich unter dem von der EG festgesetzten Grenzwert von 600 Bq/kg."

Demnach fühlen sich die Bonner Strahlenschützer erst zuständig, wenn jemand 24 Tassen Tee auf einmal trinkt. bes

„Gefangenenchor" bei Heirat

BERLIN, 15. Januar (AP). Brautleute in der DDR lieben zur Hochzeitsfeier auf dem Standesamt als musikalische Untermalung den „Gefangenenchor" aus „Nabucco". Das SED-Zentralorgan „Neues Deutschland" veröffentlichte am Donnerstag die neueste Hitliste der Hochzeitsmusiken, wobei der „Gefangenenchor" auf Platz sechs landete. „Etwas unverständlich", kommentierte das Parteiblatt diese Plazierung auf den „Charts", die weiterhin unangefochten von „Adeline" angeführt wird. Es folgen „Hochzeitsmarsch", „Moldau", „Träumerei" und „Goldener Pavillon".

...A CO, PLACI NA VOLBY?

Bei der Fasanenjagd bleiben die falschen Vögel auf der Strecke

Die Lust dänischer Jäger auf Fasane kostet immer mehr seltenen Raubvögeln das Leben. Schuld daran sind nicht etwa Fehlschüsse unkundiger Waidleute. Die naturgeschützten Bussarde, Sperber und Taubenhabichte, die nun zu Hunderten ausgestopft in dänischen Schulen oder Museen landen, fallen gezielt einem Jagdgesetz zum Opfer, das dänische Biologen für völlig verfehlt halten.

Gäbe es in freier Wildbahn Fasane genug, um die Jagdgelüste der dänischen Jäger zu befriedigen, dann wären auch die Raubvögel nicht bedroht. Da jedoch mehr als die Hälfte der Wildvögel, die von den Jägern abgeknallt werden, eigens zu diesem Zweck gezüchtet und erst vor der Jagd ausgesetzt werden, bedarf es eines eigenen Gesetzes, um die „Fasanenfarmen" vor natürlichen Feinden zu schützen.

Das Jagdgesetz gibt den Geflügelzüchtern das Recht, jene Vögel abzuschießen, die eine Bedrohung für ihr Federvieh darstellen oder zumindest „eine Bedrohung darstellen könnten". Daß die Züchter offensichtlich auch kleine Raubvögel für gefährliche Schädlinge halten, beweisen die Hunderten von toten Tieren, die sie nach dem Abschuß bei der Wald- und Forstverwaltung abliefern.

„Die Liste der Vögel, die abgeschossen werden dürfen, muß revidiert werden", fordert der in der Waldverwaltung angestellte Biologe Poul Hald Mortensen. „Der Sperber tut keinem Küken etwas zuleide und steht völlig zu Unrecht auf der Abschußliste. Auch der Bussard lebt von Mäusen und Regenwürmern. Mag sein, daß Fasanenfarmen ihn anlocken, aber er kommt nur wegen der Mäuse, die sich dort eingenistet haben, wo große Mengen Futter aufgehäuft sind."

Es ist noch nicht so lange her, da gab es in Dänemark Fasane, Rebhühner und Wildenten in solchen Mengen, daß kein Jäger vergeblich auf die Pirsch zu gehen brauchte. Doch dann zerstörten die intensive Verwendung von Kunstdünger in der Landwirtschaft und von Insektengiften bei der Schädlingsbekämpfung die Lebensbedingungen für das Wildgeflügel. „Es ist eine perverse Tendenz, daß man Vögel züchtet und sie erst unmittelbar vor der Jagd freiläßt", klagt Hald Mortensen.

Natürlich könnte man die Jagd auch überspringen und die Nachfrage nach Fasanenfleisch dennoch befriedigen. Man könnte die in eigenen Farmen gezüchteten Vögel natürlich auch dort schlachten, wo man sie auffüttert. Doch dann wären die Jäger unzufrieden. Weil sie ihre Beute fordern, geben die Züchter den Zuchtprodukten ein kurzes Leben in freier Wildbahn, ehe eine Schrotladung die Tiere niederstreckt.

„Andern ließe sich das nur, wenn man der natürlichen Fauna und Flora bessere Lebensbedingungen gäbe", sagte Hald Mortensen. Doch er weiß, daß dies in dem so intensiv wie kaum ein anderes Land landwirtschaftlich genutzten Dänemark kaum zu verwirklichen ist. So will er wenigstens dafür sorgen, daß die Fasanenzucht nicht auch noch Dänemarks letzte Raubvögel ausrottet. Daß diese auch so schon gefährdet sind, bekommt er immer wieder vorgeführt, wenn er die erlegten Habichte und Bussarde auf Umweltgifte untersucht, ehe er sie zum Ausstopfen freigibt.

JE TO DOBRÝTÉK!!

„Löwenbräu" wird aufgebaut

MÜNCHEN, 15. Januar (AP). Der Münchner Löwenbräukeller, eines der bekanntesten Bierlokale der bayerischen Landeshauptstadt, wird wieder aufgebaut. Dies wurde am Donnerstag vom Vorstand des Löwenbräu beschlossen. Der Festsaal des über hundert Jahre alten Bierkellers war am 24. Juli 1986 durch einen Brand zerstört worden. Der Wiederaufbau, der zehn Millionen Mark kosten soll, soll bereits Ende dieses Jahres abgeschlossen werden.

TJS SEI DANK!

Pozorován vznik nové galaxie!

Pasadena: Američtí astronomové z kalifornské Pasadeny se domnívají, že se jim jako prvním na světě podařilo zpozorovat zrod nové galaxie vzdálené 12 miliard světelných let od Země. Tým vědců, vedený profesorem astronomie na Kalifornské univerzitě v Berkeley H. Spinradem, v pondělí na tiskové konferenci v Pasadeně předložil výsledky svého pozorování, provedeného mimořádně citlivým přístrojem. Jež ještě před dvěma lety nebyly k dispozici. Uvedl, že hlavní část nové galaxie tvoří obrovský mrak elektricky nabitého vodíku, který vyzařuje světlo stokrát jasnější než hvězdy galaxie. Tato skutečnost vedla vědce k závěru, že většina hvězd nové galaxie teprve vznikne. Celá galaxie bude asi pětkrát větší než Mléčná dráha. Je od nás tak vzdálená, že světlo, které vyslala, k nám Zemi vidíme asi jako světlo 25wattové žárovky umístěné na Měsíci.

Prost, Gemeinde!

GENF, 15. Januar (epd). Das absolute Alkoholverbot im ökumenischen Zentrum in Genf wird aufgehoben. Entgegen dem ausdrücklichen Wunsch der Generalsekretariate des Weltkirchenrates und des Lutherischen Weltbundes soll damit auf dem „heiligen Berg" über Genf ab 1. Februar zu den Mahlzeiten in der Kantine Wein und Bier „in kleinen Mengen" ausgeschenkt werden. Wie die Nachrichtenagentur jetzt erfuhr, konnte sich der aus der Bundesrepublik Deutschland stammende neue Koch gegen Befürchtungen um die Arbeitsmoral der Mitarbeiter mit dem Argument durchsetzen, daß die Kantine attraktiver gestaltet werden müsse. Die Mitarbeitervertretung begrüßte die Ausschankerlaubnis mit dem Hinweis auf das Matthäusevangelium, wo in Kapitel 11, Vers 19 der „Menschensohn" nicht nur als Freund der „Zöllner und Sünder", sondern auch als „Fresser und Weinsäufer" bezeichnet wird.

...HOSPODA „U SYNA ČLOVĚKA"!...

Seilbahn stört Königsfamilie

MEGEVE, 15. Janaur (dpa). Im französischen Wintersportort Megeve in Hochsavoyen soll eine neue Seilbahn umgebaut werden, weil sich Mitglieder der saudiarabischen Königsfamilie an einem Pfeiler stören. Wie am Donnerstag bekannt wurde, hat die Gemeinde bereits zugesagt, fordert aber von den Saudis die Zahlungen der Kosten von mindestens zwei Millionen Francs (600 000 Mark).

Die Saudis besitzen in Megeve Landhäuser mit 1200 Quadratmeter Gesamtfläche, die früher dem Flugzeugbauer Marcel Dassault gehörten. Als in diesem Winter eine neue „Schnee-Metro" in Betrieb ging, die die Familie durch einen Pfeiler störte und die neugierige Touristenblicke erlaubte, intervenierten die Saudis im Amtsitz von Premierminister Jacques Chirac in Paris.

Die alarmierten Regierungsexperten schlugen zuerst vor, die Seilbahn einfach zu schließen, obwohl sie den vorgeschriebenen Mindesabstand wahrte. Die Gemeinde erinnerte sich aber, daß die Königsfamilie dem Bau der Bahn sogar mündlich zugestimmt hatte. Sie will nun, wie von Paris gefordert, „nett zu den königlichen Gästen" sein und den störenden Pfeiler verlegen — wenn die Saudis zahlen. Mit dem Umbau würden auch die Kabinen wieder aus dem Blickfeld verschwinden.

TEN KDO MÁ PENÍZE...

Britanniens trauriger Rekord

Jeden Tag sterben in Großbritannien hundert Menschen an den Folgen der gegenwärtigen eisigen Winterkälte — diese Schätzung hat jetzt die britische Alten-Hilfsorganisation Age Concern veröffentlicht. Obwohl die Temperaturen auf der Insel im Durchschnitt nicht so tief sinken wie auf dem europäischen Festland, sind Britanniens Rentner vom Kälteeinfall stärker gefährdet als ältere Menschen anderswo; ihre Häuser halten der Kälte nicht stand, ihre Heizvorrichtungen sind oft dürftig und ihre Renten häufig so niedrig, daß sie für eine vernünftige Beheizung nicht ausreichen.

Im statistischen Vergleich hält das Königreich den traurigen Rekord an Todesfällen durch Unterkühlung in Nordeuropa und Nordamerika. Auf einen Unterkühlungstod in Schweden oder Norwegen beispielsweise kommen, proportional gerechnet, vier solche Todesfälle in Britannien; und auf einen US-Bürger, der an den Folgen von „Hypothermia" stirbt, kommen drei Briten, die dasselbe Schicksal erleiden. Allein im vergangenen Winter, der den strengsten Februar auf der Insel seit 40 Jahren mit sich brachte, starben 14 000 Rentner mehr als in den milderen Wintermonaten der Vorjahre. Für den Winter 86/87, der jetzt mit voller Wucht einsetzte und von Kent bis Schottland etliche Kälterekorde brach, wird ein ähnlicher Anstieg der Todesrate erwartet.

Einen „nationalen Skandal" nennt es die Organisation Age Concern, „daß Hunderttausende von älteren Leuten zu arm sind, um sich warm zu halten, und daß ihre Häuser zu feucht und zu kalt sind und sich nicht richtig beheizen lassen". Schlechte Behausung und Geldmangel sind laut Age Concern dafür verantwortlich, daß viele Rentner und Kranke ihre Räume in den Wintermonaten nur mangelhaft beheizten und infolgedessen leichter erkrankten. Statt der von der Weltgesundheits-Organisation empfohlenen Mindestraumtemperatur von 20 Grad Celsius für Kranke, ältere Leute und Kleinkinder herrschte in der Tat im vergangenen Winter im Wohnzimmer des durchschnittlichen britischen Rentners eine Temperatur von 14,7 Grad und im Schlafzimmer von 8,8 Grad. Betroffen sind vor allem die 1,75 Millionen Rentner, die von einer Mini-Pension leben und Sozialhilfe in Anspruch nehmen müssen, und von denen viele es nicht wagen, richtig aufzuheizen, weil sie Angst haben, die Rechnung nicht bezahlen zu können.

Die britische Regierung verweist angesichts dieser Situation darauf, daß bereits in der Sozialhilfe ein Heizkostenzuschuß enthalten ist und daß der Staat an Bedürftige bei besonders harschem Wetter eine zusätzliche Zahlung von knapp 15 Mark pro Woche leistet. Freilich weiß man auch im Regierungsviertel Whitehall, daß viele Rentner den Umfang ihrer Sozialhilfe-Ansprüche kaum kennen und den Heizkostenzuschuß oft nicht anfordern. Und was die 15-Mark-Zulage betrifft, so wird sie nach den offiziellen Bestimmungen nur dann ausgezahlt, wenn sich im nachhinein herausstellt, daß die Temperatur vor Ort während einer Winterwoche unter minus 1,5 Grad lag — ein umständliches Verfahren, das Verzögerungen und wenig direkte Hilfe für die Betroffenen mit sich bringt.

In dieser Woche nun, in der Britannien in Eis und Schnee versank, sah sich die unter Druck geratene Regierung gezwungen, alle Bürokratie fahren zu lassen und die 15-Mark-Pauschale für diese Woche sämtlichen bedürftigen Rentnern zuzusprechen. Der Opposition ist das keineswegs genug: Die Labour Party fordert einen automatischen Heizkostenzuschuß für 2,75 Millionen Briten an der „Armutsgrenze" für die Dauer der drei Wintermonate sowie ein umfassendes staatliches Programm zur Kälte-Isolierung der Häuser und Wohnungen bedürftiger älterer Leute — ein Programm, das zugleich Arbeitsplätze schaffe. Nur solch langfristige Unterstützung, und nicht eine einmalige Geste im Blick auf die nächsten Wahlen, könne für Abhilfe sorgen, meinen die Labour-Leute.

Auf einen anderen Faktor, die überhöhten Gas- und Elektrizitätspreise, wies am Mittwoch der liberale „Guardian" hin. Der Kältetod drohe so vielen alten Menschen, erklärte die Zeitung, „weil Brennstoff bewußt zu unnötig hohen Preisen verkauft wird". Und die jüngst vorgenommene Privatisierung der britischen Gas-Wirtschaft werde, falls die Regierung nicht den Daumen draufhalte, die Preise wohl eher noch in die Höhe treiben.

Průkopník světové archeologie

(sdk): Před 165 lety se v mekleburském městě Neubukowa narodil muž, jehož jméno skloňoval v 70. letech minulého století dosova celý svět — průkopník světové archeologie Heinrich Schliemann — člověk s nezměrnou vůlí, vytrvalostí a bouřlivostí, ale i osobností plnou rozporů a chyb. Celý jeho životní osud připomíná neskutečnou pohádku, kterou se jako střídmě mít stále více dětské předsevzetí, že vykope bájnou Tróju. Jeho pout je fantastickou směsicí chudoby i bohatství, pádů a vzestupů, ponížení a slávy. Obrovskou píli se vypracoval od učně v koloniálu přes účetního, obchodního zástupce, až po velkoobchodníka, dokonale ovládl 21 světových jazyků, systematicky se vzdělával a v roce 1863 dosáhl takového majetku, že se mohl definitivně vzdát obchodování a cele se věnovat realizaci snářského záměru. S věrným průvodcem Homérem pod pažími podnikl r. 1868 první cestu do Řecka a Tróje, kterou lokalizoval na tureckém pahorku Hisarlik. Se svou mladou řeckou manželkou Sofií provádí od r. 1870 na Hisarliku vykopávky a odhalí „spálené město" — domnělou homérskou Tróju s Priamovým pokladem. V listopadu 1875 objevil v Mykénách hroby dynastie Átreovců, pracoval na vykopávkách Minyovy pokladnice v Orchamenu a kyklopských paláců v Tiryntu, přesně určil polohu knósského Minóova paláce odkrytého později A. Evansem a ještě třikrát se vrátil na Hisarlik, kde s bouřlivou vytrvalostí pokračoval ve vykopávkách. Přitom stále přednáší, publikuje, připravuje výstavy, oddaně dcery odborně. O vánocích roku 1890 však náhle umírá v Neapoli. Ačkoli další výzkumy ukázaly, že skutečná homérská Trója leží v jiné vrstvě, že hroby v mykénské citadele pocházejí ve skutečnosti ze 16. století př. n. l. a že i řada dalších Schliemannových objevů je sporných, neubírá mu historie vůbec to, že posunul o obrovský kus dopředu vývoj světové archeologie, která by bez něho nebyla nikdy tam, kde se dnes nachází.

Výbuch plynu

(čtk): V úterý 6. ledna v 7 hodin ráno došlo k výbuchu plynu v suterénu budovy Státní pěvecké konzervatoře v Praze 7, Nábřeží kpt. Jaroše. Při výbuchu a následném požáru byla částečně poškozena vnitřní část budovy a její zařízení. Tlakovou vlnou vzniklá škoda i na oknech a výkladních skříních v okolních budovách. Zraněno bylo šest osob a dvě osoby, které se pohřešují. Podle dosavadních šetření byl pravděpodobnou příčinou výbuchu únik plynu. Z bezpečnostních důvodů byl v okolí dočasně omezen pohyb chodců, automobilové a tramvajová doprava.

Sherlock Holmes stoletý

Londýn: Přesně před sto lety se tiskovou poprvé představil Sherlock Holmes. Dolní sněmovna britského parlamentu včera při této příležitosti uspořádala banket, jehož hlavní hostem byla pozvána i Jean Conan Doyleová, jediná dcera Arthura Conana Doyla, jehož nového autora ještě prostudelšího detektiva. Zatímco autor zemřel v roce 1930 ve věku 71 let, jeho dílo žije dodnes po celém světě. John Hardcastle, majitel londýnského hostince U Sherlocka Holmese, takovou oslavu neschvaluje: „Myslím, že Sherlockovi by to bylo proti mysli; vždyť to byl samotář." Merlyn Reesová, když ministryně vnitra, vysvětlila trvající Sherlockovu popularitu takto: „Viktoriánská a dnešní Anglie mají dost společného — i tehdy se pilo, vražilo ... a Holmes sám byl narkoman."

Recept proti hluku a zplodinám

Studie nových tras pro trolejbusy ● Vozidla s dvojím pohonem

(čtk): Minimální hlučnost a žádné zplodiny — to jsou kromě malé energetické náročnosti největší předností trolejbusů, jejichž význam vzrůstá zejména nyní, kdy jsou v Praze, Bratislavě a v mnoha dalších městech soustavně překračovány nejvýše přípustné hodnoty zamoření i hluku.

V současné době mají trolejbusy v Bratislavě, v Brně, v Gottwaldově, Hradci Králové, v Jihlavě, Mariánských Láznich, v Ostravě, Opavě a v Teplicích. Se zavedením tohoto dopravního prostředku se počítá v Ústí nad Labem a mezi Českými Budějovicemi a Temelínem. Uvažuje se rovněž o Banské Bystrici, Košicích, Karlových Varech, Děčíně a dalších místech. Studie československých odborníků vytipovaly zhruba 30 měst s 50 000 a více obyvateli, kde je možnost efektivního uplatnění trolejbusů.

Bezesporu výhodné by bylo jejich užívání v Praze. Existují již studie o možných trasách. A právě v našem hlavním městě, kde jsou velké problémy s exhalacemi zplodin do ovzduší i s hlukem, se trolejbusy již osvědčily. Předtím, než následovalo ukvapené rozhodnutí tuto dopravu v Praze zrušit.

Na rozdíl od hlavního města ČSSR jezdí trolejbusy v mnoha velkých městech celého světa, v SSSR například v Moskvě, Leningradě i jinde. A v Budapešti právě v době, kdy byl tento dopravní prostředek u nás zavrhován, budovali naši specialisté z Elektrizace železnic Praha trakční vedení pro další trolejbusové linky. Později rovněž poměhali v jugoslávském Sarajevu či v Kábulu.

V Československu jezdí nyní více než 650 trolejbusů. Dopravní podniky či ČSAD ve městech využívají nově Tr 14, počítá se rovněž se širším zapojením kloubových vozidel Škoda-Sanos, které vyrábí ČSSR v kooperaci s Jugoslávií. Uvažuje se také o vývoji trolejbusu s dvojím pohonem, který by umožnil částečně jezdit i bez závislosti na trolejovém vedení.

Drama se šťastným koncem

Dallas: Bez krveprolití skončilo včera několikahodinové drama na dallaském mezinárodním letišti, během něhož se ozbrojený muž pokoušel pod pohrůžkou zabití dítěte dopravit do Egypta. Teroristu několikrát vystřelil v letištní hale, využil paniky mezi cestujícími, vytrhl rodičům desetiletého chlapce a vyhrožoval, že ho zabije, nebude-li dopraven do Egypta. Dítě držel jako rukojmí osm hodin, potom se policii vzdal. Zdravotní stav chlapce je dobrý. V důsledku pokusu o únos muselo být zrušeno nejméně 50 letů.

Staří Římané a kosmetika

»Hitem« je »Telinum«

ŘÍM: Ojedinělá výstava voňavek, krémů a dalších kosmetických přípravků z období římské říše byla zahájena v jednom historickém paláci v Římě. Expozici uspořádala Národní rada pro výzkum (CNR).

■ **„HITEM" MEZI MNOŽSTVÍM EXPONÁTŮ z doby před 2000 lety je „Telinum", oblíbený parfém Julia Caesara. Návštěvníci s překvapením zjišťují, jak byl starověký průmysl „skrášlovacích prostředků" rafinovaný a pestrý. Do „výbavy" římské ženy z bohaté rodiny patřila celá sada mastí, krémů a voňavek, paruk a nástrojů k líčení.**

■ **PŘI LÍČENÍ K SLAVNOSTNÍM** událostem římské krásky nijak nešetřily materiálem. Čelíčko a paže dostaly bílý „nátěr", tvářičky okrový a řasy a oční víčka černý antimonový. Také vlasy byly upravovány různými barvami a výjimkou zelené, kterou mohly používat jen nevěstky.

■ **VELMI BOHATĚ A RAFINOVANĚ byly používány také voňavky, k jejichž výrobě se osvědčily zejména prosívané růže z ostrova Rhodos, a které často obsahovaly až 30 vzácných esencí.**

NA PAŘBULCE A DOKONCE ZAPOMNĚLI...

Psycho-Krieg per Film

Die Sowjetunion hat auf höchster Ebene gegen die Ausstrahlung der US-amerikanischen Fernsehserie „Amerika" protestiert, die nach Ansicht Moskaus eine weitere Gefahr für die ohnehin verschlechterten Beziehungen zwischen den beiden Großmächten darstellt. Wie es dazu in dem sowjetischen Parteiorgan „Prawda" heißt, müsse die Serie als ein „wohlkalkulierter Akt psychologischer Kriegführung" bewertet werden.

„Amerika", von der Fernsehgesellschaft ABC produziert und ab Februar zwölf Stunden lang im Programm, spielt in einer Kleinstadt, zehn Jahre nach der Eroberung der USA durch die Sowjetunion, und schildert die grauenvollen Lebensbedingungen der US-Bürger unter einem Terror-Regime. „Es nimmt nicht wunder", so die „Prawda" weiter, „daß die Serie just zu einem Zeitpunkt produziert und verbreitet wird, da die Kritik an der Außenpolitik der Reagan-Regierung wächst und die öffentliche Meinung eher dahin tendiert, in Abkommen mit der Sowjetunion die Basis für allgemeine Sicherheit zu schaffen."

Nach Informationen der Londoner Zeitung „Times" messen sowjetische Regierungsstellen der ABC-Serie eine weitaus gefährlichere Wirkung bei als etwa den antisowjetischen Kinohits „Rambo" oder „Rocky IV". Allerdings sei, wie es in Moskau heißt, das ganze Genre, von dem sowjetischen Dichter Jewgenij Jewtuschenko „Warnography" genannt, dazu angetan, „das Wachsen gegenseitiger Verständigung und Kooperation" wieder zu zerstören. Die ABC-Serie ist auch in den USA selbst auf massive Kritik gestoßen. US-Friedensorganisationen befürchten, daß die Verbreitung dieser, wie es in einer Pressemitteilung vom Herbst hieß, „haßerzeugenden Propaganda" negative Auswirkungen auf die Beziehungen zwischen den USA und der Sowjetunion haben wird. Ein Sprecher der Religionsgemeinschaft der Quäker bezeichnete darüber hinaus das Konzept der Serie gegenüber dem Evangelischen Pressedienst als „absurd". Man müsse daher schlicht davon ausgehen, daß „Amerika" ABCs Antwort auf die Beschwerden konservativer Politiker über den vor vier Jahren ausgestrahlten ABC-Fernsehfilm „Der Tag danach" ist, der die Folgen eines Atomschlages auf eine US-Kleinstadt schilderte.

Die an ABC gerichtete Forderung, der Ausstrahlung, so sie nicht zu verhindern sei, eine Expertendiskussion über die „wirkliche Sowjetunion" folgen zu lassen, lehnte die Fernsehgesellschaft ab.

Mit Allah gegen Cranach

PESHAWAR, 13. Januar (AP). Mit dem Ruf „Allah ist groß" haben moslemische Studenten in der pakistanischen Stadt Peshawar die Redaktion der englischsprachigen Zeitung „The Frontier Post" gestürmt, die einen Feuilleton-Artikel durch die Wiedergabe des Gemäldes „Adam und Eva" von Lucas Cranach illustriert hatte. Empört über die Renaissance-Darstellung der — bis auf ein Feigenblatt — nackten Eva, zertrümmerten die fundamentalistischen Moslems Fernschreiber und andere Einrichtungen der Redaktion und setzten das Papierlager in Brand. Die Polizei erschien erst, nachdem die Studenten wieder abgezogen waren. Der Gouverneur der nordwestpakistanischen Grenzprovinz, Fida Mohammend, versicherte den protestierenden Journalisten, daß die Behörden mit aller Strenge gegen die Täter vorgehen würden. In den nächsten Tagen wird die „Frontier Post" nur mit zweiseitigen Notausgaben erscheinen können.

Energieverbrauch stagniert

in der BR Deutschland

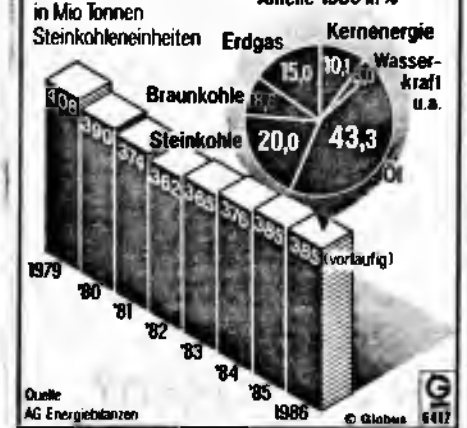

Zürich will den Autofahrern Lust am Fahren nehmen

Die Stadt Zürich will der wachsenden Umweltbelastung durch den Straßenverkehr mit umfangreichen und zum Teil rigorosen Maßnahmen zu Leibe rücken. Ein Anfang der Woche vom Stadtrat verabschiedeter erster Entwurf sieht unter anderem die Verengung der Fahrbahnspuren zugunsten von öffentlichen Verkehrsmitteln, von Radwegen und breiteren Gehwegen vor. Durch Riegel, Sperren und Fahrverbote soll auch die Benutzung der Nebenstraßen als Schleichwege unterbunden werden.

Zahlreiche Ampeln sollen künftig länger auf „Rot" stehen, um den öffentlichen Verkehrsmitteln die Vorfahrt zu sichern und den Autofahrern die Lust am Fahren zu vergällen. Diese Maßnahmen müssen nach Angaben von Stadtrat Ruedi Aeschbacher, dem erboste Automobilverbände bereits den Spitznamen „Schwellen-Ruedi" angehängt haben, ergriffen werden, um die Luftbelastung in der Stadt Zürich auf die Grenzwerte der im März 1986 verabschiedeten Luftreinhalte-Verordnung des Bundes zu reduzieren. (Reuter)

MLR, kde se nachází více než trojnásobné velká část téhož jeskynního systému. Slejnou možnost mají podle dohody o podmínkách turistické návštěvnosti Domice — Aggteleku, podepsané mezi ČSSR a MLR v prosinci loňského roku, i maďarští občané. Vzdálenné návštěvy podzemních prostor se umožňují jen na základě občanského průkazu.

Sehenswürdigkeit Flüchtlinge

BANGKOK, 14. Januar (AFP). Die thailändischen Behörden wollen Touristen die Besichtigung der Flüchtlingslager gestatten, in denen rund 267 000 Kambodschaner leben. Wie Generalleutnant Wattanachai Wuthisiriam Dienstag erklärte, dürfen private Organisationen inklusive Reiseunternehmen zukünftig Gruppen zu Besichtigungen in die grenznahen Flüchtlingslager sowie zu Truppenstützpunkten führen. Nach Thailand flohen seit der kommunistischen Machtübernahme in Vietnam, Laos und Kambodscha 1975 rund 400 000 Personen, darunter hauptsächlich Kambodschaner. Den heute in thailändischen Lagern lebenden Kambodschanern steht nur die Rückkehr in ihre Heimat offen, nachdem das letzte Durchgangslager Khao-I-Dang am 1. Januar geschlossen worden war.

PRŮSVIT HRANIC. BEZ PASU mohou přecházet návštěvníci Slovenského krasu. Krom jeskyně Domice — malé od nového roku opět možnost si prohlédnout i jeskyni Aggtelek na přilehlém území

Centimetr gobelínu denně

(čtk): V celé řadě zasedacích sín a reprezentačních místností nejen v ČSSR, ale také v Moskvě, Varšavě, Berlíně, Budapešti, Mnichově, Bruselu, New Yorku, Rio de Janeiru a dalších městech jsou umístěny gobelíny a tapisérie, vytvořené valašskými ženami. Dílny Ústředí uměleckých řemesel ve Valašském Meziříčí jsou spolu s jindřichohradeckými jedinými svého druhu u nás a ojedinělými v Evropě. Tkaní gobelínů vyžaduje nesmírně přesnou práci podle výtvarného záměru, který autor přenese na kartón. Pro každé dílo se materiál — čistá vlna — obarví zvlášť, přičemž zde používají nejlepších barviv a tzv. protimolovou úpravu. Za jeden den postoupí gobelínářka o jeden až dva centimetry, někdy ale také jenom o půl. V současné době pracují valašské ženy na zakázce pro ministerstvo kultury ČSR. Je to jeden z návrhů národního umělce A. Zábranského pod názvem „Osvobození". Tento gobelín bude mít osm metrů čtverečních. Letos zahájí práce na gobelínové oponě pod názvem „Svatopluková družina" pro nové divadlo v Nitře. Bude to jedna z největších zakázek, neboť má mít rozměr 14 × 8 metrů.

Sněhová kalamita v Krkonoších

(čtk) Rozmary počasí neberou konce, takže po povodních ve vnitrozemí východních Čech postihla v noci na včerejšek Krkonoše další sněhová kalamita. V průměru tam připadlo půl metru sněhu, ale protože se znovu ozval silný nárazový vítr, jsou mnohá místa s ještě větším spadem sněhových vloček. Pamětníci tvrdí, že podobnou sněhovou kalamitu nepamatují dobrých 20 let. Semilský okres postihl nebývalý příval sněhu již podruhé za sebou během dvou týdnů. Kalamitní situace je nyní i na Trutnovsku. Řidiči by proto měli za současného stavu cestování do Krkonoš omezit. Snahou všech je upravit přístupové cesty i parkoviště do 8. ledna. Do té doby zůstávají uzavřeny pro veškerý provoz silnice Maršov—Pec pod Sněžkou, Vrchlabí—Špindlerův Mlýn—Spindlerovka, Vrchlabí—Strážné a Vrchlabí—Benecko, do odvolání pak Horní Maršov—Hoffmannovy boudy—Černý důl a Maršov—Albrechtice.

Vědecká pracoviště jako tržiště senzací • Odpovědi ze slušovického sympozia

Ctižádostí každého vědce bývá napravovat chyby, vylepšovat věci nedokonalé. Pokud se terčem jejich badatelského zájmu stane například automobil, letoun — či jiný lidský výrobek, lze touhu po novátorství jen chválit. Ovšem soudobí vynálezci a zlepšovatelé nesouhlasí ani se stavem živých výtvorů přírody a chtějí je přizpůsobit svým, mnohé řečeno absolutním požadavkům. Jejich záměry s hospodářskými zvířaty už normálního člověka přivádějí do rozpaků. Vždyť i „královna" našich chovů, dojnice, by měla v příštím tisíciletí vypadat docela jinak.

Návštěvník, který zbloudí do říše vyhrazené vědcům a bádání, si musí připadat jako na tržišti senzací. Dozví se, co všechno je už dnes možno s živým organismem provádět a může si udělat i svou představu, kam takový vývoj povede.

Celé týmy specialistů v mnoha světových vědeckých pracovištích, i u nás, se zabývají tvorbou nové dojnice. Nesnaží se dát nám důvěrně známému zvířeti nové, překvapivé tvary a barvy. Skot se v exteriéru asi příliš nezmění a bude vypadat přibližně stejně jako dnes. Změny se budou týkat funkcí organismu, od kterého se žádá vyšší a hlavně efektivnější výkon. Často proti dosud spolehlivě slouživším biologickým zákonům bude kráva překonstruována, aby už nedávala mléko jako dosud, ale žádoucí mléčnou bílkovinu a tuk, avšak pokud možno žádnou vodu.

NA RÝSOVACÍM PRKNĚ

Mezinárodní sympozium Skot pro třetí tisíciletí shromáždilo ve Slušovicích vynikající odborníky z několika kontinentů, aby dali správnou odpověď na zapeklitou otázku: Jak bude vypadat dojnice našich pravnoučat? Zkoumaný objekt byl „přišpendlen" na pomyslném rýsovacím prkně a inženýři, nejenom genoví, smělými tahy malovali proporce nového tvora, kterého sice oni ještě neuvidí, k jehož zrodu však chtějí přispět.

Jakou podobu mělo tedy ono futurologické zvíře?

Většina biologů se shodla v názoru, že smyslem jejich práce nebude vytvářet krávy rekordistky. Takové už chodí po naší Zemi, např. dojnice z plemene Beecher Arlinda Ellen, co nadojila za rok více než 25 tisíc litrů mléka. Světový rekord patří také kubánské dojnici Ubre Blanca, která nadojila za den neuvěřitelných 110 litrů. Tyto kráčející „mlékárny" provázejí totiž neduhy všech geniálních jedinců; brzy umírají na nejrůznější nemoci, neboť jejich organismus se rychle vyčerpá. Především ale musíme myslet na hospodárnost takové vysoké mléčné produkce. Rekordní jedinci dosáhli vysokých výkonů jen díky množství krmného obilí, jež se doslova musí sypat zvířeti do žlabu.

Nás bude víc zajímat úsporný typ dojnice, jaký ve své nejlepší podobě představují švýcarská zvířata. Dojí bez jádra, tedy jenom z kvalitních objemových krmiv za rok 4400 litrů mléka. Luk a pastvin máme také dost, tak proč je účelnější nevyužít k produkci mléka.

„Taková kráva se ale musí změnit podle našich představ," vysvětluje docent J. Kahoun z Vysoké školy zemědělské v Brně. „Potřebujeme o čtvrtinu zvýšit objem jejích předžaludků, aby mohla veškerou potravu zpracovat."

Přestože má tedy skot proti nám o tři žaludky více, vědcům to nestačí. Zabývají se problémem, jak místo 13 kilogramů sušiny dostat do krávy za den 18 kilogramů, jak jinak totiž zvýšit dojivost zvířete, když už se do něj prostě víc nevejde...

Každý chovatel dobře ví, že po otelení dává dojnice mléka nejvíc a potom už denní dojivost klesá. Vyjadřuje se to v grafu tzv. laktační křivkou, kterou bychom při trošce dobré vůle mohli připodobnit k hřbetu jednohrbého velbloud; nejprve vyletí zprudka nahoru a pak pozvolna klesá. To se však badatelům nelíbí a chtějí získat laktační přímku. Ať kráva dojí po celé produkční období zhruba stejně, přejí si. Pro ošetřovatele skotu tedy chystají změnu technologického postupu; po porodu se matka nebude rozdojovat na maximální užitkovost, jak je dnešní praxí. Vědci už zkoušejí hormonální přípravky k natažení laktační křivky do vodorovné polohy.

DO NITRA BUŇKY

Vědci si narýsovali dojnici pro příští tisíciletí se všemi pěti „pé". Teď už jim nezbývá než s pomocí nejnovějších poznatků pracovat na jejím oživení. Všechny staré metody skutečně začínají blednout v archivech, když se měří např. s genovými manipulacemi. To, co se dříve získalo stoletým šlechtěním skotu, je dnes možné uskutečnit během několika generací buněk, v časovém úseku dnů či týdnů. Zrychlit až na kosmickou rychlost přenos vynikajících vlastností rodičů a provést jejich mixáž do ideálního potomka je hlavním úsilím šlechtitelů atomového věku za pomoci experimentální cytologie, molekulární genetiky, imunologie a biochemie.

„Život budoucích dojnic bude začínat ve zkumavce a mezi jejími skleněnými stěnami se bude udržovat věčně mládí zvířat třetího milénia," prorokuje bez špetky laciného věštectví docent Kahoun, jeden z těch, kteří jsou plně zaměřeni na „konstruování" krávy nejmodernějších parametrů.

Současnost zatím již otevřela dveře přenosům raných embryí skotu. Např. v JZD Sloupnice na Ústeckoorlicku se už bez senzací rodí desaterčata, sourozenci se stejnými rodiči. Pomocí hormónů se získá od vynikající dojnice i několik desítek vajíček najednou, která se oplodní umělou inseminací a přenesou do dělohy příslušného počtu dárkyň. Jen tak je možné, aby velmi špatná dojnice porodila tele, jež může v dospělosti útočit na mléčné rekordy.

Věda však pospíchá dál. Působením hormónů lze vyvolat produkci oplozeníschopných vajíček u jalovic ve stáří několika týdnů. Do roka se chovatel může dočkat přírodního paradoxu: jeho tele ještě před dokončením prvního roku života může být matkou stovky svých potomků. Někomu předčasné mateřství skotu může připadat jako nepřípustný zásah do práv přírody, jinému ani tento experiment nestačí.

Vědečtí pracovníci ve světě chtějí obejít i nahodilosti při utváření nového jedince. Zatím nevíme, který gen se prosadí na úkor druhého, proto často z dvou vynikajících rodičů se narodí podprůměr — ke slovu se dostaly nevhodné geny. Tento „biologický odpad" výzkum vždy notně prodraží, proto badatelé chtějí pracovat bezprostředně s nositeli dědičných vlastností. Vždyť jak by to bylo krásné, kdyby už mohli mixovat v zárodečné pohlavní buňce příslušné geny jako hbitý barman nápoje. A nejen to; už nyní se zkoumá možnost vytvářet geny, v přírodě neznámé, jež by konstruovaným zvířatům daly překvapivé vlohy.

Takhle se dá vytvořit syntetizované plemeno s předpokládanou fantastickou dojivostí a obdivuhodným vývinem svalů, skromné a otužilé, s vynikající chutností svých produktů... Proč by tenhle chovatelský cíl měl utonout ve vodách bezbřehého snění? Reálnost těmto záměrům dávají živá transgenová zvířata v předních světových laboratořích. Na počátku jejich nitroděložního vývoje byl do jádra vajíčka imputován cizí gen; narozená mláďata byla ve svém vývoji ovlivňována cizím růstovým hormónem a rychleji přibývala na váze. Podobnou technikou se podařilo překročit mezidruhovou bariéru. S pomocí genové manipulace vědci ve Velké Británii stvořili kříženec ovce a kozy, slepice a krocana.

Jak dlouho asi bude trvat, než se jim podaří genovými injekcemi „namíchat" do samičí pohlavní buňky požadované vlastnosti a oplodnit ji buňkou z matčiny pokožky? Odborníci jsou zajedno, že i tohle bude možné, jen se rozcházejí v době, která tyto experimenty umožní. Až se to podaří, nebude nic snazšího než zárodek života udržovat ve zkumavce a získávat z něho tisíce klonů, kopií zvířete s jedinou „tváří". Pak se uskuteční vysněná představa dnešních badatelů, že zapíní stáje identickými dojnicemi, jednobuněčnými tisícerčaty s naprosto stejnými předností i nedostatky a tím zahájí etapu „biologické sériové výroby". Špičkové vědecké týmy ve světě i u nás již s menšími či většími úspěchy kráčejí na cestě za tímto cílem, který nás ohromuje a naplňuje obavami zároveň.

Ať se nám to líbí či nikoliv, pokrok v biologii ani v jiných vědních disciplínách se nezastaví. Za neutuchající ctižádost vědecké veřejnosti, vylepšovat vše stávající jistě není správné nikoho odsuzovat! Bez ní bychom dosud pili mléko polodivokého tura a bydleli v jeskyních. Je třeba jen nezapomínat, že přírodu tak početně obsazenou lidským společenstvím musí člověk rozumně řídit a využívat, ne zneužívat, chce-li spokojeně vkročit do příštího tisíciletí.

KOEPAK, KAM SE SLUŠOVICE!

Novinkou na našem trhu je černobílý negativní film Fomapan Variant. Jde o film s extrémně vysokou citlivostí, nízkou zrnitostí a mimořádně vysokou osvitovou pružností. Negativní obraz není tvořen zrníčky kovového stříbra, ale barvivy a proto má celý film teplý hnědý tón.

VHODNÝ HLAVNĚ PRO TEPLOUŠE...

Trampoty s „vozem bez koní"

Ječk): Pokusy o sestrojení „vozidla bez koní" se u nás objevily již na přelomu 18. a 19. století na Rakovnicku ve Středočeském kraji. Kovář Vavřinec Jelínek, který měl na statku Karlov u Roztok, přinesl u té době širokou popularitu tzv. hybný stroj. Vyrobil ho ze saního plechu, drátů, kol a koleček. Zdroj pohonu tohoto vozidla není znám, ale je pravděpodobné, že byl poháněn pouze lidskou silou. Přibližně ne stejně době spojili svůj um dva podnikaví muži z Nového Jáchymova. Jejich spolupráce přinesla samohybné vozidlo tentokrát se dřeva. A protože dobře fungovalo a bylo poháněno zřejmě pomocí šlapací mechaniky, rozhodli se vynálezci pro delší jízdu z Nového Jáchymova do Roztok. Zřejmě však nepřizpůsobili rychlost jízdy „stavu a povaze vozovky" a v jedné zatáčce se zřítili do hluboké rokle. Těmito epizodami skončil na Rakovnicku rozvoj automobilismu a navrátil se až na počátku 20. století, a to v roce 1911. Majitel továrny, kde jsou dnes objekty k. p. TOS Rakovník, rozšířil v té době vyráběný sortiment o výrobu lisů na tvarování plných gumových obručí pro kola nákladních automobilů.

Čím si topili lovci mamutů

(ječk). Sídlištní vrstva u Dolních Věstonic na jižní Moravě, uchovaná 20 000 let pod pětimetrovou vrstvou spraše a sprašové zeminy, vydává brněnským archeologům své tajemství. Průzkum ukázal, že v době, kdy Skandinávský ledovec pronikl až k dnešnímu Novému Jičínu, tehdejší chladné suché počasí se silnými bouřemi způsobovalo, že při letním tání se o desítky metrů prohlubovala údolí. Z náplavů usazenin vichřice vyvály prach a ukládaly ho v nižších polohách ve formě spraší. Tak vznikaly obrovské prachové převěje, sloužící později jako nalezitě cihlářské hlíny. Krajina v okolí Pavlovských vrchů byla tehdy zřejmě studená step s přechodem k tundře, s roztroušenými jehličnatými stromy. Z dochovaných uhlíků v odkrytých ohništích lovců lze určit, že nejrozšířenější dřevinou tehdy byly chladnomilné smrky, jedle a borovice, méně zastoupeny jsou modřiny, vysokohorské limby a kosodřevina. Lovci mamutů zažehávali ohně z podstatně chladnomilnějších dřevin, než kterými jsou tvořeny zbytky původní vegetace na úpatí Pavlovských vrchů dnes.

Wie sieht die Miß innen aus?

LOS ANGELES, 9. Januar (Reuter). Bei einem neuen Wettbewerb in Santa Monica an der Westküste der USA soll künftig mehr Wert auf „innere Werte" gelegt werden. Die Veranstalter teilen jetzt mit, daß im Gegensatz zu herkömmlichen Mißwahlen bei ihnen der Begriff Schönheit gestrichen werde. Die Konkurrentinnen müßten nicht mehr im Badeanzug auftreten. Vielmehr würden beim „MS-Santa-Monica-Wettbewerb" Verdienste um die Gemeinschaft, Führungseigenschaften sowie Zielstrebigkeit bewertet.

Es sei nicht länger angemessen, jemanden aufgrund seiner physischen Merkmale auszuzeichnen, sagte ein Veranstaltungssprecher: „Wir versuchen etwas zu tun, das für die jungen Frauen der 80er Jahre repräsentativer ist." Denkbar sei deshalb auch, daß eine 80jährige Frau zur Siegerin bestimmt werde, fügte eine andere Organisatorin hinzu.

Počítač venkovan

Na mistrovství světa v letech na lyžích se poprvé představil sportovní veřejnosti nejen nový obří můstek v Harrachově, ale i mikropočítač z Nového Města na Moravě. Pod výsledky, jež se vzorně řadily během závodu na televizní obrazovce, nebyla podepsána firma Olivetti, IBM ani Wang, jak jsme byli zvyklí ze zahraničních sportovních přenosů, ale computer JZD Vzlet. Druhý takový zemědělský podnik, „lušťící" do mikroelektroniky, byste ve světě sotva našli (s výjimkou Československa); přesto počítač odvedl stejně dobrou práci jako jeho věhlasní kolegové, a tak složil úspěšnou zkoušku dospělosti před očima milionů v náročné aréně.

Družstevníci mají dělat obilí, brambory, maso a mléko, ale mikropočítače...?

„Před téměř třemi lety jsme se rozhlíželi po vhodné přidružené výrobě," vypráví předseda JZD ČSLA Vzlet Nové Město na Moravě ing. Ladislav Mička. „Vůbec ne pouhou náhodou jsme se rozhodli pro elektroniku."

Zdánlivě těžko slučitelná specializace zemědělského podniku na Vysočině se opírá o logické důvody. Předně, říkají družstevníci, jsme zvyklí si všechno udělat sami a nevidíme rozdíl mezi složitým sklizecím strojem a počítačem. Od Tesly se venkov požadovaných computerů hned tak nedočká, z této nouze se proto učí pěstitelé obilí a brambor, chovatelé býků a dojnic rozumět integrovaným obvodům, cínu a pájce.

Mikroelektronika se zdá být ideálním partnerem do přidružené výroby. Je ekonomicky atraktivní, společensky potřebná, má minimální nároky na materiál, energii, pohonné hmoty i výrobní prostory, je o ni v resortu i široko daleko mimo něj poptávka jako po ničem jiném.

JZD Vzlet ovšem nezahajuje vlastní aplikovaný výzkum, ale získává zručného odborníka, který si s sebou už nese mikropočítač v hlavě. Hbitě prozkoumá trh, protože marketing mu napoví, co praxe nejvíc žádá, a získává na všechny strany přívržence, kteří by záměr zemědělců patřičně podpořili.

Za dva a půl roku porodních bolestí je počítač na světě. Jeden konstruktér s několika externími spolupracovníky vytvořil „inteligentního" pomocníka, který dokáže s využitím různých programů Agrodatu uhlídat taktka vše, co se děje v družstevních velkochovech, na rozlehlých lánech, ve skladech zemědělských produktů v palivových soustavách traktorů a báňvikde všude.

„Základní stavební díly — integrované obvody — nakupujeme od několika dodavatelů z elektronického průmyslu," vysvětluje vedoucí výroby elektrotechnických zařízení JZD ing. Vladimír Jelínek. „Pak už jde jen o to, jak nejlépe součástky složit do počítačové sestavy; v tom spočívá hlavní úkol konstruktéra."

Výsledkem družstevní přidružené výroby je model Vzlet AP 85, mikropočítačová osmibitová stavebnice s operační pamětí 64 kilobytů. Základní systém, jehož cena je 80 tisíc korun, mohou doplňovat další periferní zařízení jako např. tiskárna či takové, která rozšiřují paměť „geniálního počítače. Žádný zázrak; v druhé polovině osmdesátých let nezbytná nutnost ve vybavení každého zemědělského podniku. Bohužel zatím patří družstva a statky s vlastním automatizovaným systémem řízení a evidence k výjimkám a Novoměstští by chtěli svým skromným podílem přispět k nápravě.

S prvním velkým úspěchem nechtějí v JZD Vzlet usnout na vavřínech a chystají žádaný typ mikropočítače po věčné časy. Souběžně s výrobou, která letos připraví 150 kusů, pokračuje vývoj elektronické sestavy. Za dva roky se veřejnosti představí inovovaný výrobek s vyššími technickými parametry.

„Aby nedošlo k mýlce, že jsme si vytáhli šťastnou kartu," uzavírá V. Jelínek, „stále se pohybujeme na velmi tenkém ledě. Když vám totiž z tisíce součástek jedna chybí, je to dostatečný důvod k uložení počítače do skladu místo k expedici zákazníkovi. Nikdo nám nemůže dát záruku, že potřebné díly skutečně dostaneme. Ačkoliv jsme od loňska ve vědeckovýrobním sdružení (nositelem je JZD Velké Bílovice a účastníky 23 organizací), žádné smlouvy a rozhodnutí nemají právní závaznost."

„Představte si, že v Praze se na něčem domluvíme, ale v okrese narazíme na neporozumění. Inu, za pokrok se asi musí trpět...," dodává předseda.

A TESLA BUDE PĚSTOVAT OVCE A KOZY...

Die Einsicht des Enkels

BOSTON, 11. Januar (AFP). Der Enkel des Gründers der Reynolds-Zigarettenfabriken, Patrick Reynolds, rief am Wochenende die Opfer des Tabaks dazu auf, gerichtlich gegen die Zigarettenindustrie vorzugehen. Vor Journalisten in Boston sagte Reynolds, die Zigarettenindustrie sei für die Krankheiten und Todesfälle verantwortlich, die auf das Rauchen zurückzuführen seien. Sein Großvater, der Firmengründer R. J. Reynolds, habe von der krebserzeugenden Wirkung des Tabaks noch nichts gewußt. Heute, da man den Zusammenhang zwischen Tabakgenuß und diversen Krankheiten kenne, müsse gerade er alles tun, um ein Ende der Zigarettenherstellung zu erreichen, so Reynolds, der von seinem Großvater 2,5 Millionen Dollar geerbt hat. Seine Anteile an dem Familienunternehmen hat der militante Nichtraucher verkauft.

I♡ MILITANTE NICHTRAUCHER UND NICHTRAUCHERINNEN!

KZ-Überlebende verhöhnt

Mit Verbitterung hat der Zentralrat Deutscher Sinti und Roma die jüngsten Äußerungen von Bundeskanzler Helmut Kohl zu angeblich in der DDR vorhandenen Konzentrationslagern zur Kenntnis genommen. In einer Erklärung wirft der Zentralrat dem Kanzler vor, die Überlebenden des Nazi-Terrors zu verhöhnen und ihre Anliegen nach Entschädigung lächerlich zu machen. Wir veröffentlichen die Erklärung im Wortlaut:

Mit der Verwendung des Begriffs „Konzentrationslager" für Gefängnisse in der DDR verhöhnt Bundeskanzler Helmut Kohl die Überlebenden der Völkermordpolitik der Nationalsozialisten. Der Bundeskanzler macht damit — mit oder ohne Absicht — die Anliegen ehemaliger KZ-Häftlinge, nach über 40 Jahren endlich minimale Entschädigungsrenten von monatlich 1000 Mark für ihre schrecklichen Leiden während der Nazi-Herrschaft zu erhalten, lächerlich.

Der Zentralrat Deutscher Sinti und Roma betrachtet dieses Reden über „Konzentrationslager" in der DDR deshalb mit Empörung, weil sich der Bundeskanzler bislang vor Finanzminister Gerhard Stoltenberg bei der Ablehnung dieser Entschädigungsrenten stellt. Stoltenberg begründet seine Ablehnungen zum Beispiel damit, daß die in den Nazi-Dokumenten als Konzentrationslager bezeichneten Orte im ehemals besetzten Frankreich nach Auffassung der Bundesregierung nicht als solche bezeichnet werden könnten.

Die Schicksale von „Zigeunern" und Juden in diesen Lagern, das Ermorden von Kindern im KZ Poitiers, das Zu-Tode-Foltern in mit Wasser gefüllten Stehbunkern im KZ Montreul-Bellay, das Ertränken von jüdischen Kindern auf mit Sprengstoff gefüllten Schiffen im KZ Argeles sur Mer und das Wegräumen der angeschwemmten Leichen durch die Häftlinge, das Abmagern zu Skeletten während der Zwangsarbeit unter SS-Bewachung in diesen Lagern und ähnliche Schicksale seien laut Bundesfinanzminister Stoltenberg nicht Teil der nationalsozialistischen Rassenpolitik, sondern „kriegsbedingt" und „kein besonders schweres Verfolgungsschicksal" gewesen.

Der Zentralrat Deutscher Sinti und Roma betrachtet das Vorgehen der Bundesregierung als beängstigend und eine äußerst eigenartige Aussöhnung und Verständigung mit den Überlebenden der Völkermordpolitik der Nazis. Denn einerseits will Bundeskanzler Helmut Kohl über Haftbedingungen und „Konzentrationslager" in der DDR diskutieren. Aber andererseits teilte nur wenige Tage zuvor sein Kanzleramtschef, Minister Wolfgang Schäuble, dem Zentralrat mit, zum Thema sofortige Entschädigungsrenten für die 435 der Bundesregierung im November 1986 übergebenen Fälle von ehemals in Konzentrationslagern inhaftierten Sinti und Roma „erscheint ein Gespräch beim Bundeskanzler zum gegenwärtigen Zeitpunkt entbehrlich".

Aufgespießt

„Es ist Aufgabe der Öffentlichkeitsarbeit der RBU, die Öffentlichkeit auch über Sachverhalte zu unterrichten, die nicht umweltrelevant sind, von denen aber ausgegangen wird, daß sie die Öffentlichkeit interessieren."

Beginn einer Pressemitteilung der Hanauer Reaktor-Brennelement Union GmbH über den Unfall eines mit radioaktiver Fracht beladenen Lkw auf der A 5.

Prominentenfriedhof offen

MOSKAU, 11. Januar (dpa). Der bisher gesperrte Prominentenfriedhof auf dem Gelände des Moskauer Neujungfrauenklosters ist nun für den freien Publikumsverkehr geöffnet worden. Er war bisher nur den Verwandten der Verstorbenen oder Touristen mit Ausnahmegenehmigungen, nicht aber „normalen" Sowjetbürgern zugänglich. Wie die Gewerkschaftszeitung „Trud" am Wochenende meldete, sei der gesamte Friedhof nun für die Moskauer und Gäste der Hauptstadt geöffnet.

Die Verwaltung komme damit den zahlreichen Bitten und Wünschen nach einem Besuch des Friedhofs entgegen. Zur Zeit werde auch überlegt, ob man Führungen organisieren solle. Auf dem Friedhof sind unter anderem die Schriftsteller Wladimir Majakowski, Alexej Tolstoj, Anton Tschechow und Wassili Schukschin begraben. Kürzlich wurde dort der ehemalige Stalin-Außenminister Wjatscheslaw Molotow beerdigt.

Königinnenkopf in Berlin

BERLIN, 9. Januar (dpa). Dem Ägyptischen Museum in Berlin ist nach den Worten seines Direktors Jürgen Settgast ein „spektakulärer" Zugewinn gelungen: Ein nahezu vollständig erhaltener Kopf der ägyptischen Königin Hatschepsut. Das etwa 1460 v. Chr. entstandene Kunstwerk ist wahrscheinlich Teil einer Sphinx gewesen. Mit der Neuerwerbung, die mit Hilfe der Ernst von Siemens Kulturstiftung möglich wurde, finden sich nun Abbilder aller bedeutenden Königinnen Altägyptens in den Museen des Preußischen Kulturbesitzes. Der Kopf hat nach den Angaben von Settgast etwas unter einer Million Mark gekostet, er wurde von einem englischen Antikenhändler verkauft.

Königin Hatschepsut aus der 18. Dynastie war die einzige wirklich regierende Frau Ägyptens. In Thronwirren an die Macht gelangt, verdrängte sie ihren Stiefsohn und Nachfolger Thutmosis III.

Tři sta tisíc v plamenech

(ČTK): V neděli odpoledne došlo v Bučovicích (Vyškovsko) k požáru ocelokolny JZD. Ohněm zničil 25 vagónů pice a poškodil konstrukci objektu — vznikla škoda za 301 000 Kčs. Příčina požáru se vyšetřuje.

Po krátké vánoční přestávce otevřou do zimní lázeňské metropole příští za zdravím první pacienti od nás i ze zahraničí. Do letošní 629. sezóny vstoupí Karlovy Vary s kapacitou přes 5200 lůžek. Zhruba 2600 pracovníků bude v průběhu letošního roku pečovat o více než 75 tisíc návštěvníků.

Gorbatschows Innenminister will „Säuberungen" bei der Polizei

Wlassow wirft Beamten mangelnden Fleiß, Nachlässigkeit und schlechte Ausbildung vor / „Sogar Straffällige in ihren Reihen"

MOSKAU, 11. Januar (AFP). Ein großes „Reinemachen" in den Reihen der sowjetischen Polizei kündigte am Sonntag Innenminister Alexander Wlassow an. Dem Jugendorgan „Komsomolskaja Prawda" teilte er mit, daß er gegenwärtig „eine energische Säuberungsaktion" unternehme. Wlassow gestand gegenüber der Zeitung ein, daß sich in der Polizei ein Problem der Führungskräfte stelle und es in ihren Reihen „Unwürdige und selbst Straffällige gibt".

Erst vor wenigen Tagen hatte der Chef des sozialistischen Geheimdienstes KGB, Viktor Tschebrikow, mehreren Offizieren öffentlich Amtsmißbrauch angelastet und Sanktionen bekanntgegeben. Damit war zum ersten Mal — und von höchster Stelle — zugegeben worden, daß der KGB nicht unfehlbar sei, sondern sich auch Gesetzesverstößen schuldig mache. Tschebrikow ließ bei seinen Anschuldigungen wegen des Vorgehens gegen einen Journalisten durchblicken, daß dieser Vorfall in der Ukraine kein Einzelfall sei. Er hatte in diesem Zusammenhang zusätzliche Schritte angekündigt, „damit die Legalität in den Aktivitäten der Organe der Staatssicherheit strikt eingehalten wird".

Der sowjetische Innenminister teilte der Zeitung mit, daß die Rekrutierung von Polizisten nicht mehr so leichtfertig wie bisher gehandhabt werde. Künftig würden Bewerbungen sechs Monate lang geprüft. Jeder Gesetzesverstoß durch die Polizei werde in einem Schnellverfahren untersucht und sich „derer entledigt, die unseres Vertrauens unwürdig sind". Der Innenminister räumte ein, daß sich zahlreiche Beamte ihrer Aufgabe nicht gewachsen zeigten: „Viele unserer Mitarbeiter sind noch nachlässig, lassen es an Fleiß und Takt fehlen. Manche sind schlecht ausgebildet, physisch schlecht trainiert und unfähig, einen Delinquenten unschädlich zu machen."

Kritik übte Wlassow an der Ineffizienz der Polizei bei der Verbrechensbekämpfung und dem Einsatz gegen Jugendkriminalität, Rauschgiftsucht, Schmuggel mit ausländischen Devisen und Porno-Videokassetten sowie Prostitution. Nach seinen Worten hat sich jetzt das Präsidium des Obersten Sowjets der Probleme der Prostitution und des Devisenschmuggels angenommen und fasse Maßnahmen zu einem „intensiven Kampf gegen diese Phänomene" ins Auge.

Der Innenminister vertrat auch die Ansicht, daß Frauen nicht den Straßenpatrouillen der „drujinikis" (Hilfspolizisten) angehören sollten. Das, so Wlassow, sei Männerarbeit. Die Frauen leisteten der Polizei größere Dienste, „wenn sie sich schwer erziehbarer Kinder sowie des Kampfes gegen die Rauschgiftsucht und den Alkoholismus annehmen".

Mindestens zwei Millionen Schwarzarbeiter in der UdSSR werden nach Mutmaßungen der sowjetischen Presse demnächst in ihrem Land offiziell in den Wirtschaftsprozeß eingegliedert — am 1. Mai nämlich, wenn das neue Gesetz über „private Arbeit" in Kraft tritt, das kürzlich von den beiden Kammern des Obersten Sowjets verabschiedet worden war.

Die Tageszeitung „Sowjetskaja Rossija" schätzte inzwischen den Jahreswert der bislang „illegal" geleisteten Arbeit auf etwa 15 Milliarden Rubel (etwa 44 Milliarden Mark). Das ist etwa ein Drittel der Dienstleistungen und Güterproduktion, die von den gesamten hierfür bestimmten Staatsbetrieben erbracht werden. Die Legalität oder Illegalität der Privatarbeit lag bisher nicht genau fest. Nach Schätzungen der Zeitung, die nun erstmals veröffentlicht wurden, üben in der Sowjetunion etwa zwei Millionen Menschen eine ständige Tätigkeit aus, die sich jeder staatlichen Kontrolle entzieht. Etwa 17 bis 18 Millionen Sowjetbürger arbeiteten „ab und zu" privat.

Die „Prawda" zitierte jetzt noch belastendere Zahlen über Mängel und schlechte Qualität der Dienstleistungen: So verlieren nach ihren Angaben die Sowjets jedes Jahr 110 bis 120 Milliarden Arbeitsstunden, indem sie irgendwelche Reparatur- und Wartungsarbeiten durchführen müssen, weil es hierfür nicht genug qualifizierte Arbeitskräfte gibt. „Diese Verschwendung macht die Jahresarbeit von 50 bis 60 Millionen Personen aus", so die Prawda.

MILENA, CO BUDE OD DNEŠKA DO ROKA...

BRATKA KULIAK ČEKÁ ASI NA NOVÉHO STALINA...

KECY Z PRAHY:

V pátek 15.srpna jsem uslyšel na náměstí Republiky komické přirovnání: „Cumí jako sušenky z dovozu."

V pondělí 18.srpna řekl v diskusi jeden účastník veřejné schůze občanského výboru v Praze 7: „Rozmnožily se nám v obvodě mysli, musíme na ně pozvat tu dizertační komisi." A když se několik účastníků zasmálo, pronesl další myšlenku: „Tak na to, aby se mi lidi smáli, na to jsem strašně alegorickej."

V úterý 19.srpna se bavily v hale hotelu Alcron dvě přítelkyně. Jedna z nich pravila: „Včera jsem strávila noc se zajímavým mužem." Druhá se zeptala: „Ty, a bylo to za peníze nebo z lásky ?" A první bez zaváhání odvětila: „Já myslím, že z lásky. Co taky dneska koupíš za pět stovek ?"

Ve středu 20.srpna přišel do Advokátní poradny v Praze 9 muž a žádal o sepsání žádosti o rozvod. „A proč se chcete vlastně rozvést ?" vyptával se advokát. „Ale, žena mi řekla „hlupáčku". „A kvůli tomu se chcete rozvádět ?" „Jo." „A při jaké příležitosti vám to řekla ?" vyptával se advokát. A muž odvětil: „Ale, vrátil jsem se ze služební cesty a ona mě nechtěla pustit domů. Ptal jsem se jí, jestli tam náhodou někoho nemá, a ona odpověděla, že jo. Tak jsem se zeptal, co tam jako dělají, a ona mi řekla „ani se radši neptej, ty můj malej hlupáčku".

Likvidace »maflové« havárie

(ČTK) Pracovníci n. p. Polygrafia Praha odstranili těsný topný olej z nafty, který unikly z podzemního zásobníku do skladové haly v jejího okolí v Praze 5-Zličíně. Úřadně jim pomáhali vojáci pražské posádky. Městský klub Civilní obrany ČSLA poskytl speciální technickou k vyhloubení ochranných zemních rýh. Rozlité palivo je odčerpáváno do řeckých vozů a odváženo ke spálení. Zbytek oleje a nafty absorboval zvyp Perlitu a Vapexu, který je rovněž postupně likvidován. Okamžitý zásah zamezil průniku paliva do spodních vod, dešťové kanalizace a blízkého chovného rybníka. I přesto trvají ve Zličíně případná opatření. Obyvatelé byli upozorněni na to, aby se do odvolání nedebrali vodu ze studní.

7.4.87

Aufgespießt

„Herr Bundespräsident, die zweite Hälfte Ihrer Amtszeit vergeht wahrscheinlich so rasch wie die erste."

Die Springer-Zeitung „Die Welt" in einem Gespräch mit Bundespräsident Richard von Weizsäcker.

„To jsou sama knižní novinky — Balzac, Němcová, Petronius, Karolina Světlá..."

Vynálezy v roce 1986 zaznamenaly vzestupnou tendenci. Vytvořeno bylo celkem 8857 nových technických řešení, což je o téměř dvě procenta více než v roce 1985. Nejvíce jich směřovalo do strojírenství, elektrotechniky a do palivoenergetické základny.

HUSÁKŮV ČAS TAK NEUTÍKÁ...

828 Beinahe-Zusammenstöße

WASHINGTON, 13. Januar (AFP). 1986 ist es 828mal in den USA zu „gefährlichen Begegnungen" zwischen zwei Flugzeugen gekommen. Das geht aus jetzt in Washington veröffentlichten amtlichen Statistiken hervor. Im Jahr zuvor waren 758 Fälle registriert worden, bei denen sich zwei Flugzeuge zu nahe kamen. In 40 Prozent der für 1986 aufgelisteten Fälle war ein ziviles Flugzeug an diesen Beinahe-Zwischenfällen beteiligt. Herausgehoben wird in den Statistiken, daß in 141 Fällen der Abstand zwischen zwei Maschinen nur 30 Meter betragen habe. Normalerweise müssen Flugzeuge bei „Begegnungen" mindestens 300 Meter voneinander entfernt sein.

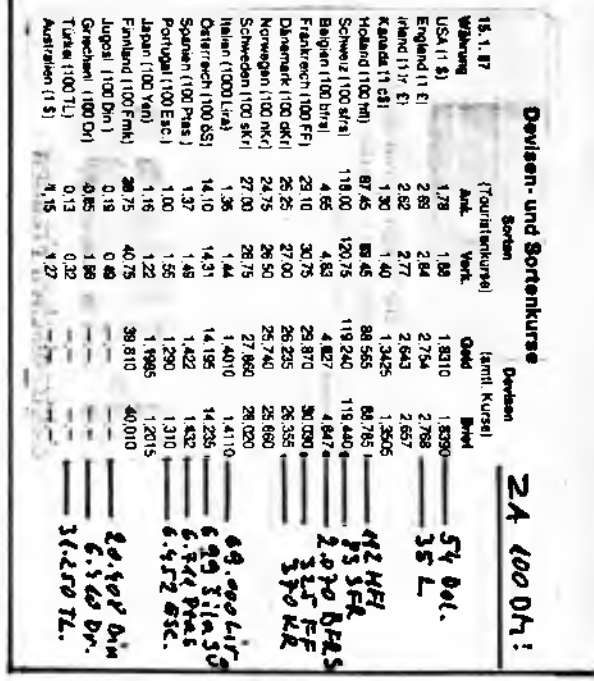

TAKY REPORTÁŽ Z KANADY:

Pokaždé, když čtu v exilovém tisku povídání o Kanadě, je to čtení pěkné, zemi tuto chválící. Naši autoři píší v superlativech, neboť koho chleba jíš...

Zatím nikdo neměl odvahu napsat, že tato skvělá země má také své hlupáky a naivky, kteří klidně mohou soupeřit s konšely v Kocourkově. Matka Kanada nás - Čechoslováky - přitulila na svou třítisícimílovou hruď a tedy kritizovat ji, je pro nás tabu. Ani já toto tabu dnes neporuším, neboť svým způsobem tuto relativně mladou mámu miluji. Není však nikde psáno, že si z ní nesmím dělat legraci, což hned teď udělám. Pokud to ještě sranda je.

Již dávno jsem se přestal rozčilovat nad tím, že na mě může přijít policajt, když budu popíjet veřejně pivo na své zahrádce nebo na balkoně, nebo nad tím, že hospody měly zvlášť vchody pro ženy a zvlášť pro muže. Tyto zákony byly před několika lety zrušeny. Ale proč bych se nesměl denně rozčilovat nad tím, že mé pivo stojí navíc spoustu benzinu, neboť město, ve kterém žiji - téměř milion obyvatel s předměstími a 40 kilometrů z jednoho konce města na druhý - má jenom 8 obchodů, kde se od 12 v poledne do 8 večer prodává pivo, které jinak není k dostání ani v hospodách "přes ulici". Také alkohol a víno se prodávají v hlavním městě Kanady jen v 9 obchodech.

První pokutu v Kanadě jsem dostal od policie za to, že jsem nechal svého šestiletého syna běhat u jezera na pláži nahatého, aby mu uschly plavky. Tentýž synek později, když platil v obchůdku na rohu lízátko, čuměl na pornografický časopis pro dívky a dámy s úžasem a závistí, která mu zůstala dodnes.

Druhou pokutu jsem dostal, když jsem byl na houbách v lesích kolem Ottawy. Jsou tam pěšinky vysypané pilinami, aby se chodec nezablátil. Na rozcestích jsou plakáty s namalovanou obrovskou botou, která téměř zašlapla ubohou myšičku. Ve dvou řečích se procházkář vyzývá, aby zůstal na pěšince a nepoškozoval přírodu. Pokutu jsem dostal od strážce pořádku za košík plný červavých hub. Okrádám tím prý veverky. Nevěříte mi ? Zavedu vás tam !

Na výstavišti měli atrakci. Tuleň, přivázaný u přírodního bazénku, aby děti viděly, jak takové zvířátko vypadá. Tuleň se měl fajn, kontroloval ho zvěrolékař a jídla měl co hrdlo ráčilo. Pak ho měli zase dát zpátky do moře. Kanadská liga na ochranu zvířat to však nemohla strpět. Jeden její člen se rozhodl udělat trápení tuleně konec a tak do něj z pušky střelil. Měl však jen jeden náboj a zvíře jen poranil. Tuleň pak v bolestech umíral třičtvrtě hodiny, než se podařilo sehnat další náboj.

Manželka sovětského diplomata včetně dětí se přiřítila s pláčem a s modřinami na policejní stanici v Ottawě. Manžel ji neustále mlátí a týrá a tak chce, aby ji policie ochránila nebo zařídila její návrat do Moskvy k mamince. Policie ji šupem dopravila k manželovi, kterému se osobně omluvil pan kapitán. Tuto nešťastnou paní pak už nikdo nikdy na recepcích neviděl.

Čtyři plukovnice v kanadské armádě si stěžovaly, že ještě nejsou generálky. Dvacet sedm let služby, kterých je zapotřebí k hodnosti generála, bude v jejich případě kompenzováno započtením mateřských dovolených a dnů, ztracených menstruací.

To byly perličky k smíchu. Teď perličky k pláči:
Dva Sikhové v kanadské armádě zásadně odmítali z náboženských důvodů nosit přilbu namísto turbanu. Vojenský výzkumný ústav se dlouho zabýval vývojem přiměřené přilby pro tyto dva vojáky, ale neuspěl. Zasedalo mnoho hodin mnoho komisí generálů. Armáda povolila těmto vojákům nosit nejenom vousy až za uši, ale i speciální uniformu s osobním mečíkem, a také netrvala na nošení přilby ani při cvičení na ostro. Dokonce jim zaplatila speciální životní pojistky! V den schválení a uzákonění této výjimky, jež mimo jiné není povolena ani v Indii, turbanoví hoši z kanadské armády vystoupili. Týden potom zatkla policie několik Sikhů, o kterých bylo známo, že vyhodili do povětří letadlo s více než 300 pasažery (všichni zahynuli). Do 24 hodin byli všichni na vysokou kauci propuštěni. A kde jsou dnes ?

Tři kanadští politikové s manželkami, obklopeni novináři, jeli do rudé Číny odevzdat na nějakou dobročinnost šek na 7000 dolarů. Cesta tam stála 8000 dolarů. Náš ministr zahraničí, pan Clark, oficielně odsoudil americký nálet na Libyi. Jeden starší senátor držel moc dlouho hladovku na chodbě parlamentu, aby podpořil boj proti nezaměstnanosti mládeže. Den předtím byl viděn, jak vychází z kliniky, specializované na redukční dietu. Máme novou vládu. Tentokrát ryze českou: Českou světovou unii - podepsala již také mezistátní dohodu se slovenskou organizací SKS. Je zajímavé, že jsou tam stejní ostří hoši, kteří před nedávnem vystoupili z jiné vlády - z Kotasovy Československé federální rady.

Perličky k vzteku: V našem hlavním městě visí každého 14.března vlajka dnes již neexistujícího fašistického Slovenského štátu, aby Slovenská liga důstojně tento den oslavila. Z více než tří set rodin Čechoslováků, žijících v Ottawě, přes 150 písemně proti tomu protestovalo u starosty města. Radní zasedali, novináři psali. Byly vytvořeny komise, které svým rozhodnutím na první své schůzi vyvěšování vlajky na 14.března nedoporučily, při druhé schůzi však hlasovaly pro. Pak zasedali radní, kteří vyvěšování vlajky (visívá tam již 6 let) schválili s tím, že tam budou viset i vlajky ostatních národů v den jejich státních svátků. Tak tedy na 9.května tam vlaje vlajka ČSSR, v říjnu rudý hadr SSSR. Na svátek Libye, Iráku, Jižní Afriky nebo Kuby - furt se vlaje. Hned vedle je stožár, kde visí vlajka státu, jehož představitel je právě na návštěvě Kanady. Jistě se jednou stane, že tímto způsobem bude americká vlajka vlát v bezprostředním sousedství vlajky kubánské (chtěl bych pak vidět Reaganův obličej), neboť bude třeba právě kubánský státní svátek. Pak přijde za panem starostou nějaký spolek německý nebo italský a na narozeniny Hitlerovy nebo Mussoliniho bude v Ottawě vlát hakenkrajc či jindy zase zakrvácený prapor íránského ajatola Chomejního.

Za neuvěřitelnými zážitky a příhodami jezdil Hanzelka a Zikmund nebo Ota Ulč na kraj světa. Zde je máme přímo pod nosem. Stačí jen číst noviny a dívat se na televizi, nebo si jít koupit pivo. A žasnout - neboť perličky nejsou výmyslem. Jsou to perličky proto, že každá z nich je pravdivá.

Náčelník pokračuje: „Bude to mít pro vás určité výhody: dostanete byt, přídavky, třináctý plat. Chrást!" A zase ten chlap vyrazí a přeběhne do jiné skříně.

Po hodinové diskusi s náčelníkem se adept zeptá: „Nic mi do toho není, ale proč ten člověk pořád běhá ze skříně do skříně ?"

„Byl přijat minulý týden. Do služby bude jezdit ze Střapole a v Chrástu bude přestupovat, tak to tady trénujeme."

Přijde adept na příslušníka na stanici VB. Náčelník v kanceláři říká: „Posaďte se, trochu si popovídáme. Chrást!" V tom se otevřou dvéře jedné skříně, vyběhne chlap, přeběhne místnost a vběhne do druhé skříně.

Náčelník pokračuje: „Musíte mít určité vzdělání; my zde blbce nebereme. Chrást!" Zase se otevřou dvéře skříně, chlap vyrazí, přeběhne místnost a vrátí se do první skříně.

Noch kein Veto von Wallmann

Hessen berichtet weiter über Strahlen / Milchbelastung sank

9.1.87

Daß der hessische Sozialminister Armin Clauss (SPD) vor dem Genuß türkischen Schwarztees warnt (mit bis zu 40 350 Becquerel Cäsium pro Kilo belastet), ist nicht mehr so selbstverständlich wie noch im letzten Jahr. Seit dem 1. Januar ist das neue „Strahlenschutzvorsorgegesetz" in Kraft. Danach sollen solche Informationen und Warnungen eigentlich dem Bundesumweltministerium Walter Wallmanns (CDU) vorbehalten sein. Doch Hessen will seine Berichte, die wenige Wochen nach der Reaktorkatastrophe von Tschernobyl eingeführt wurden, weiter herausgeben.

In einem Brief an Wallmann bezeichnet Clauss den Meßbericht als eine „unverzichtbare Information für die nach wie vor erheblich besorgte Bevölkerung". Da eine „vergleichbare Publikation des Bundes derzeit nicht zur Verfügung steht", werde er den Meßbericht „in der bisherigen Form weiter herausgeben". Wallmann habe bisher keine Einwände erhoben oder gar sein „Veto" eingelegt, teilt das Sozialministerium ergänzend mit. Wenn dies geschehe, werde Clauss sich „selbstverständlich daran halten".

Wallmann wurde auch aufgefordert, angesichts der extrem hohen Belastung von türkischem Tee zu warnen. Die Werte liegen zwischen 4900 und rund 40 000 Bq/kg (alle Angaben für Becquerel Cäsium 137 und 134). Die unabhängige „Arbeitsgemeinschaft Umweltkontrolle" (Arguk) in Oberursel hat gemessen, daß ein Teeaufguß, dessen Trockensubstanz mit 10 600 Bq/kg belastet war, nach fünf Minuten Ziehen noch 80 Bq/L enthielt.

Auch türkische Haselnüsse liegen noch über dem hessischen Richtwert von 100 Bq/kg. Der neue Höchstwert beträgt 423, der Durchschnitt 170. Die „Arguk" hat bei Haselnüssen, die mit den Marken „Sweet Valley" und „Atco" gezeichnet waren, Werte von 329 und 444 Bq/kg gefunden. „Kings Gold gemischt" enthielt 639, „Marsch" 431 und „Schulze" 301 Bq/kg.

Andere türkische Lebensmittel, so daß Sozialministerium, sind zu 90 Prozent „ohne jegliche Cäsium-Belastung". Tiefgefrorenes Obst aus Ungarn und der Tschechoslowakei ist dagegen erheblich belastet: Ungarische Himbeeren mit 159, Sauerkirschen mit 334 und Stachelbeeren mit 84 Bq/kg. Tschechische Pflaumenkonserven enthielten 90 Bq/kg.

Über Weihnachten und Neujahr wurden Milch und Milchprodukte ständig überprüft. Die Durchschnittsbelastung von Frischmilch sank leicht auf 5,5 Bq/L, Spitzenwerte erreichten 26 Bq. Käse aller Sorten weist ähnliche Werte auf, Frischkäse liegt bei 22 Bq/kg, Ungarn enthielt 51 Bq/kg.

Zur Erinnerung: In der EG gilt ein Grenzwert für die Einfuhr von 600 Bq/kg. Hessen hält sich an den Richtwert von 100 Bq/kg. Ärzte empfehlen sogar Nahrungsmittel mit höchstens 30 Bq für Erwachsene und mit höchstens 10 Bq für Kinder, stillende und schwangere Frauen.

Hoch belastet ist noch immer Milchpulver mit einem Höchstwert von 413 Bq/kg. Das Sozialministerium bezeichnete diesen Wert als „kritisch", denn Milchpulver werde auch, mit Wasser verdünnt, in der Baby-Ernährung verwendet. Erneut wurde Babynahrung untersucht. Unter der Meßgrenze von 5 Bq/kg waren Mehle, Gemüse, Obst und Obstsäfte, Schokoladenbrei und Haferschleim mit Frischmilch. Belastet waren Milch-Fertigbrei mit durchschnittlich 6 und maximal 38 Bq und Milchnahrung mit durchschnittlich 10 und maximal 50 Bq/kg.

Stark zurückgegangen ist die Belastung von Wild. Reh wird mit 23 Bq angegeben, Rehkitz mit maximal 112 und Damwild mit 8. Wildschwein dagegen ist auf 169 Bq/kg angestiegen. Relativ hoch auch der Spitzenwert von Rindfleisch mit 84, der Durchschnitt allerdings Negativ- bei 15. Rindfleisch aus Ungarn enthielt 51 Bq/kg.

Neue Meßwerte lesen Sie jeden Freitag

Keine Lust auf Lenin

MOSKAU, 8. Januar (AFP). Weil er der Ansicht war, daß eine Lenin-Statue seinen Betrieb verunziere, hat der Leiter einer Kolchose das Denkmal mit einem Buldozzer niederwalzen und vergraben wollen. Dies sei, wie die sowjetische Jugendzeitung „Komsomolskaja Prawda" jetzt meldete, schon der zweite Versuch des Mannes gewesen, sich Lenins zu entledigen. Der Genosse hatte die Statue nämlich zuvor schon einmal auf ein leeres Gelände abgestellt und und sich, als erste Verwitterungsschäden auftraten, geweigert, sie zu reparieren. Von dieser „Denkmalschändung, die unsere moralischen Werte und Ideale beleidigt", hatten empörte Kolchosebauern das Blatt in Kenntnis gesetzt. Über Sanktionen gegen den Aufmüpfigen wurde nichts bekannt. Eine Kolchose trägt im übrigen den Namen „Lenins Erbe".

KDŽ BY TO TAK BYLO VŠUDE...

Nudelpfanne mit Geflügelfleisch

Das braucht man für 4 Personen: 2 große Zwiebeln, 40 g Butterschmalz, 300 g gegartes Geflügelfleisch, 600 g gegarte Hörnchennudeln, gerebelter Thymian und Rosmarin, ½ Eßl. edelsüßes Paprikapulver, Salz, weißer Pfeffer.

Zwiebeln schälen, fein würfeln und in einer Pfanne im erhitzten Butterschmalz unter ständigem Rühren goldgelb rösten. Geflügelfleisch in kleine Stücke schneiden und ebenfalls unter Rühren in der Pfanne anbraten, danach die Nudeln hinzufügen. Mit den Kräutern bestreuen, mit den Gewürzen abschmecken und offen etwa 5–8 Minuten braten lassen, dabei gelegentlich umrühren. In der Pfanne auf den Tisch bringen. Dazu paßt Tomaten- oder Blattsalat.

Lachstatar

Das braucht man für 4 Personen: 350 g frischer Lachs (entgrätet), 1–2 Teel. eingelegter grüner Pfeffer, 1 Stück frischer Ingwer (5–6 cm lang), 1 unbehandelte Zitrone, 2–3 Eßl. Sojasoße, 2 Eßl. Traubenkern- oder Olivenöl, 1–2 Teel. frisch geriebener Meerrettich.

Lachs mit einem scharfen Messer mittelfein hacken (nicht durch den Fleischwolf drehen!). Pfeffer ebenfalls hacken. Ingwer schälen und portionsweise durch eine Knoblauchpresse drücken, den Saft über den Fisch träufeln. Zitrone heiß waschen, abtrocknen und die Schale abreiben. Den Saft auspressen. Beides mit dem Pfeffer, der Sojasoße, dem Öl zum Fisch geben und alles gründlich mischen. Das Tatar mit Folie bedeckt mindestens 1 Stunde in den Kühlschrank stellen. Unmittelbar vor dem Servieren mit Meerrettich und noch etwas Sojasoße abschmecken. Mit Kresse und gebuttertem Toast anrichten.

Rührei ungarische Art

Das braucht man für 4 Personen: 300 g würzige Räucherwurst (z. B. Gyulaer Kolbasz), 20 g Schweineschmalz, 300 g Tomaten, 300 g grüne Paprikaschoten, 8 Eier, Salz, 4 Eßl. geriebener Käse.

Die Wurst in nicht zu dünne Scheiben schneiden, im erhitzten Schweineschmalz nur kurz anrösten. Tomaten waschen, in Scheiben schneiden, Paprikaschoten waschen, halbieren, vierteln, Kerngehäuse entfernen und in Stücke schneiden. Zur Wurst geben und leicht glasig dünsten. Eier verquirlen, salzen und darübergießen, dabei hin und wieder langsam umrühren, bis die Masse gestockt ist. Die Rühreier mit geriebenem Käse bestreuen und zu Bratkartoffeln (aus übriggebliebenen Pellkartoffeln zubereitet) servieren.

Arme Ritter

Das braucht man für 4 Personen: 8 Scheiben Weißbrot oder Hefezopf, ½ l Milch, 2–3 Eigelb, 1 Teel. Zucker, Salz, 2 Eiweiß, Paniermehl, Margarine zum Braten, Zucker, Zimt.

Milch, Eigelb, Zucker und eine Prise Salz verquirlen, die Weißbrotscheiben (Hefezopf) damit beträufeln. Scheiben vorsichtig herausheben, nacheinander in Eiweiß und Paniermehl wenden. Margarine in einer Pfanne erhitzen, die „armen Ritter" von beiden Seiten goldbraun ausbacken. Mit Zucker und Zimt bestreut heiß servieren

Aufgespießt

„Im übertragenen Sinn gilt das Lenin-Wort auch heute noch, daß alle Wege nach Europa über Berlin führen. Und unter diesem Gesichtspunkt sehe ich auch in dieser Frage der Zukunft mit großer Gelassenheit entgegen."

Bundeskanzler Helmut Kohl in der „Süddeutschen Zeitung" auf die Frage, ob erst Michail Gorbatschow nach Bonn kommen müsse, bevor Erich Honecker nach Bonn kommen könne.

2 2 2 DILAK DOSTAL BRÁCHU..!

Kleiner Salat mit Räucherlachs

Das braucht man für 4–6 Personen: 100 g Feldsalat, 1 kleinen Kopf Frisee, 200 g Räucherlachs in Scheiben. Für die Salatsoße: 2 Eßl. Himbeeressig, Salz, weißen Pfeffer aus der Mühle, 1 Prise Zucker, 3–4 Eßl. Hasel- oder Walnußöl.

Feldsalat putzen und unter fließendem Wasser gründlich waschen. Friseesalat auseinanderzupfen, die großen Blätter teilen, den Salat waschen und trockenschleudern. Den Lachs in gleichmäßige, etwa ½ cm breite Streifen schneiden. Für die Salatsoße den Himbeeressig mit Salz, Pfeffer und Zucker verrühren, das Öl mit einem Schneebesen unterschlagen. Die beiden Salatsorten auf 4–6 Tellern anrichten, die Lachsstreifen darübergeben und die Soße mit einem Löffel darüberträufeln.

vztahy jednotlivce k prostředí vhodnému civil
vou náležitostí znázorňují pocit smutku
v prostředí velkoměsta.

Staré malířství z Nového světa

(z): Evropanům není příliš mnoho známo o vzniku a rozvoji zaoceánského výtvarného umění a o tom, co zde tvořili malíři a sochaři v 18. a 19. století. Aby přispěli k osvětlení této otázky, spojili se dva představitelé amerických muzeí z Bostonu a Washingtonu s pařížským Louvrem a připravili zde výstavu pod názvem „Nový svět: Mistrovské malířství americké z let 1760—1910". Poutavá expozice, na kterou byly získány ze Spojených států cenné exponáty, ukazuje, jak čerpali američtí umělci poučení z tvorby jejich evropských kolegů, co sami hledali a čím se dávali inspirovat. Dlouhou dobu byli američtí umělci závislí na vlivu evropských výtvarných škol a la Reynolds; epigonský charakter vyniká zvláště v pracích a na portrétech Johna Copleye, Gilberta Stuarta či v sérii obrazů, prezentovaných pod společným názvem Velká manýra. Postupem času se američtí umělci od tohoto vlivu odpoutávali, jak ukazuje na výstavě zejména série obrazů se žánrovou a alegorickou tematikou, která je viděna „po americku". Někteří tvůrci nacházeli i svá typická témata, např. Albert Bierstadt, když první zpodobil pobřeží Pacifiku a Skalisté hory. Jeden z nejhezčích oddílů výstavy má název Malíř - poeta a kraj, jehož představitelem byl Thomas Cole, ži-

Na řadě je děčko

(čtk): V roce 1985 byla ukončena rozhodující část první etapy ve výstavbě pražského metra. Po zprovoznění dalších tras — „děčka" do Hostivaře, trasy B do Hloubětína a trasy C do Severního Města, bude kolem roku 1995 naplněn celý program této první fáze. Zkušenosti ukázaly, že původně plánované větvení trasy C směrem na Lhotku a Modřany by nebylo vhodné, protože by neúměrně zatížilo přestupní uzly ve stanicích Muzeum a Sokolovská. Proto se v současnosti studuje varianta čtvrté trasy D, jež by nynějšímu přestupnímu trojúhelníku v centru Prahy odlehčila dalším křížením: Lhotka, Krč, Mládežnická (křížení s C), dále Vršovice, Želivského (křížení s A) a pokračováním přes Žižkov do Vysočan (křížení s B). Zde se také nabízí vytvořit první část okruhu mezi úseky B a C. Jaký je zatím program výstavby a provozu metra do roku 2000? V roce 1987 bude uvedena do provozu stanice Strašnická na trase A. O rok později se rozjedou vagóny s cestujícími do stanice Dukelská v Jinonicích na trase B. V posledním roce 8. pětiletky bude dokončena linie trasy B do Vysočan, téhož roku dostane Praha stanici Skalka na trase A v Hostivaři. Od roku 1993 prodlouží trasa C svébytné tunely do Severního Města, o dva roky později rozšíří trasa „B" svůj provoz do Zličína. Od roku 1996 budou moci cestující použít dalšího úseku trasy B do Hloubětína. Do konce tisíciletí dosáhne metro délky 60 kilometrů a bude mít 59 stanic, z nichž budou čtyři přestupné.

Před sto lety to začalo

OD CHVÍLE, kdy se poprvé v naší zemi lyžovalo, uplynulo včera rovných sto let. Dne 5. ledna 1887, zhruba v místech, kde ústí dnešní pasáž Praha do Jindřišské ulice, vyskočili tehdy osmnáctiletý Josef Rössler Ořovský, a jeho o tři roky mladší bratr dva páry lyží, dovezených ze Skandinávie. Po setmění se odvážili vyjít s lyžemi do ulice a za svitu petrolejek uskutečnili historický sjezd po tehdejším Koňském trhu, tedy dnešním Václavském náměstí, od budovy Národního muzea, jehož stavba dospěla do úrovně prvního poschodí, dolů na Můstek. Přitmí volili proto, aby příliš nevylekali svou pionýrskou lyžařskou jízdou Prahany. Zjištění, že nikoliv Krkonoše nebo jiné české horstvo ale matička Praha, nějakou její střed, vidělo vůbec prvního sjíždějícího lyžaře a nás doma, se stalo pozoruhodnou zvláštností českých lyžařských dějin.

Bratří Rösslerové museli být zřejmě na výkony soukromí se svým sjezdařským pokusem, protože brzo začali hledat a objevovat nové lyžařské terény v matičce Praze, třeba u Chuchelského kostelíka, nebo ve Stromovce. Zároveň se rozšiřovat počet dovezených lyží a okruh lyžníků, požadující pravidelná lyžařská výlety v hlavním městě. Říkali si „skiáci" a při bruslařském klubu ustavili z popudu J. Rösslera lyžařský kroužek. Jeho historická cena spočívá v tom, že to byl vůbec první lyžařský spolek v Evropě — mimo Skandinávii. lyžařskou kolébku starého kontinentu. V roce 1894 se lyžařský kroužek stal Českým skiklubem Praha.

Do Krkonoš pronikly lyže v roce 1896. Byly rovněž objednané v Norsku, ale jejich nadměrná délka se v našem terénu neosvědčila a proto hrabě Harrach objednal kratší. Podle nich se na štěpanické pile začaly zhotovovat první lyže české výroby. Z popudu žídlického učitele Jana Buchera ze Štěpanic byl ustaven druhý český lyžařský klub — Český krkonošský spolek Ski v Jilemnici, který v pozdějších letech na trojici doplnil Český Ski Klub ve Vysokém nad Jizerou. Tato slavná trojka stála u kolébky založení Svazu lyžců království Českého v roce 1893.

Tehdá před sto lety to byli dva bratří Rösslerovi jako naší prarodiče onoho báječného pocitu, kdy se lyža pod námi klouzají a my jedeme. Pak zhruba sedmnáct „skiáků" neslo lyžařský prapor dál. Dnes v patnáctimiliónovém státě Čechů a Slováků jezdí na lyžích každý pátý. To je hrdý obsah století, to jsou vaši šťastní dědicové, stateční sjezdaři na „Václaváku"! (nj)

Příjmy Vatikánu za rok 1985 činily 74 785 miliónů lir, výdaje 140 466 miliónů a za rok 1986 bude bilance ještě nepříznivější, se schodkem 78 791 miliónů lir.

t.j. ASI 100 MIL. DM... DLUHY: TAKY TOLIK!!

Kritika neodpovědného přístupu

Moskva: Předsednictvo rady ministrů SSSR projednalo nedostatky v práci ministerstva zdravotnictví SSSR, které nepřistupovalo odpovědně k usnesení stranických, vládních a odborových orgánů o zvýšení platů pracovníků zdravotnictví a sociální péče. Předsednictvo v této souvislosti kritizovalo kolegium ministerstva zdravotnictví a osobně ministra S. Burenkova a poukázalo rovněž na nedostatky v práci Státního plánovacího výboru SSSR, ministerstva financí SSSR a Státního výboru SSSR pro práci a sociální otázky. Jejich vinou byla neodůvodněně zadržena výplata nových mezd velkému počtu pracovníků zdravotnictví. Předsednictvo vlády vzalo na vědomí žádost S. Burenkova o uvolnění z funkce ministra zdravotnictví a o odchod do důchodu.

■ **K plnění diabetického programu** pro zhruba půl miliónu lidí, kteří u nás trpí cukrovkou přispívá novou technologií výroby kyselinu skořicovou Ústav teoretických základů chemické techniky ČSAV. Získal za ni zlatou medaili Invexu '86 v Brně. Kyselina skořicová se dosud v zemích RVHP nevyráběla. Je jí evropská spotřeba je 500 až 700 tun ročně. Používá se především jako levná surovina pro biotechnologickou výrobu L — fenylalaninu, který je klíčovou složkou nového umělého sladidla Usalu (Asparta-nu). Nová technologie přispívá k urychlení produkce Usalu v ČSSR. Vedle toho se kyselina skořicová uplatňuje k výrobě vonných kompozic ve formě esterů, při konzervaci potravin, jako inhibitor korozе pozinkovaných kotlů a sprejových dóz, inhibitor křičivosti nebo meziprodukt při výrobě léčiv.

■ **První brněnská strojírna** dodala loni prvních šest na světě nejmenších expanzních turbín západoněmecké firmě Linde. Novinka, vyvinutá ve spolupráci s Výzkumným ústavem potravinářské a chladicí techniky v Hradci Králové. Využití nachází zejména v lékařství při zkapalňování hélia, jež zchlazuje supravodivé magnety tomografu. To umožňuje prohlídku lidského těla bez vlivu škodlivých paprsků. Těchto turbín, nositelek zlaté medaile strojírenského veletrhu v Brně, by měli strojaři dodat letos do NSR čtyřicet kusů.

UNIKÁTNÍ „DŮM Z LAHVÍ" obývá asi třicet let Ramiro Gonzalez z kubánské obce Congojas. Jeho zdi ze směsi cementu a sádry jsou proloženy více než tisícem lahví, takže domek zvenčí připomíná řešeto. Uvnitř vytváří světlo propouštěné přes takto „vylehčené" stěny tisíc malých duh. Nezvyklý stavební materiál má i nezvyklý původ. Není to pozůstatek majitelových pitek, ale ... vstupné do cirkusu, který Ramirovi kdysi patřil. Protože lidé neměli peníze, vybíral po láhvi, a ty pak prodával. Za chvilku jsem jich měl víc, než se dá představit, tak jsem je použil tady, říká statik.

PROTO: NEODEVZDÁVAT PRÁZDNÝ FLAŠKY!

DO KONEČNÉHO STADIA vstoupují v Japonsku plány na výstavbu nového expresu, který bude dosahovat cestovní rychlosti až 300 km v hodině. Expres, který dostal jméno „Superhikari", má zahájit provoz na trati z Tokia do Fukuoky již v roce 1989.

● **Speciální druh robota** — „potrubního krtka" úspěšně vyzkoušeli specialisté tokijských technických služeb. Minirobot vysoký pouhých 25 centimetrů a dlouhý 60 centimetrů je schopen „procházet" vnitřkem potrubí, ve kterém jsou umístěny rozvodné kabely spojů.

● **Digitální videotelefon** japonské výroby byl včera jako světová novinka použit k rozhovoru mezi Tokiem a Washingtonem. Úspěšný pokus učinil japonský ministr zahraničí T. Kuranari, který hovořil „z očí do očí" s velvyslancem své země v USA.

● **Porodnost** v Japonsku dosáhla v loňském roce nejnižší úrovně za posledních 20 let. Na tento neuspokojivý demografický vývoj upozornila zpráva ministerstva zdravotnictví a sociální péče.

JAPONCI VÍCE CESTUJÍ!...

● **V Číně** se za uplynulých sedm let naučilo umění akupunktury přes 1200 zahraničních lékařů. Sdělilo to novinářům ministerstvo zdravotnictví ČLR.

Proti toxikomanii

(čtk): V Západočeském kraji je evidováno kolem 400 lidí, kteří z nedostatku vůle i odpovědnosti hledají útěchu v nealkoholové toxikomanii. Motivem k přemýšlení a společnému hledání především preventivních opatření je nebezpečí růstu počtu toxikomanů, a těžké následky na zdraví vyznavačů drogy, mezi nimiž jsou dvě třetiny mladých lidí do 25 let. Zejména psychické změny u těchto lidí jsou pak příčinou nízké účinnosti následné léčby. Přes rozšiřování lékařského zázemí se daří vracet do normálního života sotva poloviu mužů a žen závislých na nealkoholové droze (u alkoholiků je to až 40 procent). Ve snaze řešit tento problém Západočeský KNV přijal a ve spolupráci s lékaři, bezpečností a výchovnými pracovníky na školách uplatňuje jednotnou metodiku postupu proti užívání různých léků a chemikálií. Jeho přínos lze spatřovat i v tom, že se daný problém přestává obcházet a otevřeným upozorňováním na jeho nebezpečí se mj. už v nejnižších ročnících základních škol cílevědomě vytváří odmítavý postoj k této nevodivé nemoci. Současně se konkrétními postupy při vyhledávání a postihu „fetujících" mládeže (od pohovorů, individuálního vedení, patronátů spolužáků až po zákazy a tresty) podařilo ověřit reálnou možnost účinného boje proti toxikomanii mládeže.

KOUZELNÉ POCKOPILI PROBLÉM!

VŠICHNI MEDVĚDI V ZIMĚ NESPÍ. Stará medvědice v Demänovské dolině si již několik let právě v zimě „žije". Pravidelně sejde k obydlím pod Zahrádkami a živí se odpadky. A nejen toi Vychovala již dvě pokolení, které také naučila tomuto způsobu obživy. Medvědata ztratila přirozenou plachost, takže vylezou např. na balkón a nahlížejí přímo do příbytků. Bez strachu, že jim člověk ublíží, pohybují se občas mezi chatami a zotavovnami. Funkcionářům místního národního výboru však dělá medvědí rodina starosti. Překážkou ji totiž nejsou ani řádně uzavřené a oplocené odpadkové nádoby ...

Aufgespießt

„Der Senat sieht die aktive Beteiligung eines Beamten oder eines Angestellten am Betrieb eines Bordells grundsätzlich als Verletzung der Pflichten aus dem Dienst- oder Arbeitsverhältnis an."

Der Hamburger Senat in der am Donnerstag veröffentlichten Antwort auf eine Kleine Anfrage der GAL-Bürgerschaftsabgeordneten Ursula Jelpke zu geschäftlichen Verbindungen zwischen Beamten und dem Bordell-Millieu.

Lotto bringt Milliarden ein

WIESBADEN, 13. Januar (Reuter). Den öffentlichen Haushalten in der Bundesrepublik sind im vergangenen Jahr durch die Spielleidenschaft der Bürger Abgaben von rund 3,7 Milliarden Mark zugeflossen. Die Masse von etwa 2,9 Milliarden Mark sei durch Lotto- und Totospiel sowie durch die Klassenlotterien an die öffentlichen Kassen abgeführt worden, teilte das Statistische Bundesamt am Dienstag in Wiesbaden mit. 700 Millionen Mark brachte das Roulett, und weitere 117 Millionen Mark flossen aus der Vorliebe für Wetten bei Pferderennen zu.

CLTÝŘ ROKU

„Vertrauen ist gut. Kondome sind besser. An Aids zu sterben ist entsetzlich — Kondome sind unersetzlich."

Gespräche mit Ungarn dreißig Jahre nach dem Volksaufstand

„Bitte — ich habe aktiv teilgenommen am Freiheitskampf. Nicht mit Waffen, sondern ich organisierte unseren alten Verein; und ich habe während der Revolution Artikel geschrieben, für Zeitungen und Radio. Dann ging ich zurück in mein Dorf. Dort hörte ich, daß man mich suchte. Deshalb mußte ich fort, denn ich wollte nicht noch einmal ins Gefängnis." György Faber ist ein freundlicher alter Herr von 83 Jahren, schon ein wenig zittrig in seinen Bewegungen, aber von erstaunlicher geistiger Frische. Ereignisse seines Lebens zu dramatisieren, ist nicht seine Art. Aber wenn er von jener Periode ungarischer Nachkriegsgeschichte erzählt, die ihn vor jetzt exakt 30 Jahren dazu brachte, seine Heimat zu verlassen, dann gerät er noch heute in Erregung.

Er wuchs in seiner Familie auf, die man in alten Zeiten wohl als „großbürgerlich" eingestuft hätte: Sein Vater war Professor an der Landwirtschaftlichen Hochschule in Keszthely. In dieser einzigen größeren Stadt am Balaton (Plattensee) wuchs auch György auf. Beruflich trat er später in die Fußstapfen seines Vaters und wurde Agraringenieur. Und da ihm Arbeit stets Lebensinhalt war, gelang ihm auch nach dem Zweiten Weltkrieg beruflich der Sprung nach vorn: Er erhielt eine Anstellung im Landwirtschaftsministerium unter einer Regierung, in der die bürgerlichen Parteien noch die bestimmende Kraft waren.

Aber die politische Entwicklung, die dann in Ungarn einsetzte, brachte den überzeugten Konservativen, als den sich Faber noch heute versteht, in Konflikt mit dem Regime. Als die durch die Fusionierung mit den Sozialdemokraten 1948 zur Macht gekommenen Kommunisten ihre Gegner aus dem bürgerlich-demokratischen Lager ausschalteten, befand sich György Faber, damals 45 Jahre alt, als Vorsitzender des Gutsbeamtenverbandes auf der Liste der „Staatsfeinde".

„Unser Prozeß 1948 war der erste große Schauprozeß. 80 Personen standen vor Gericht, davon wurden 60 verurteilt. Ich habe drei Jahre bekommen. Aber da war keine Verschwörung! Das war eine Erfindung, eine Lüge!" ereifert und empört sich Faber rückblickend.

Als das Jahr 1956 eine neue Phase ungarischer Geschichte einzuleiten schien, versuchte auch György Faber, für die Interessen jener Bevölkerungsschicht zu streiten, die bei der gesellschaftlichen Umgestaltung des Landes durch die Kommunisten zu den Hauptverlierern zählten: die Gutsbesitzer. Den Interessenverband, den er bis zu dessen Auflösung durch das neue Regime geleitet hatte, erweckte er zu neuem Leben. Gewohnt, sich journalistisch zu betätigen — bis 1948 war er auch Redakteur einer von der Landwirtschaftskammer herausgegebenen Zeitung —, setzte er sich in vielen Beiträgen kritisch mit jenem System auseinander, das von seiner Ideologie her mit Fabers eigener Auffassung grundsätzlich unvereinbar war.

Die Niederschlagung des Aufstandes Anfang November 1956 durch die sowjetischen Truppen ließ ihm daher keine andere Wahl als die Flucht nach Westen, die ihm im Januar 1957 auch gelang. In materieller Hinsicht war der Neubeginn in Wien für ihn nicht problematisch: Als Einzelgänger und Junggeselle, der er bis heute geblieben ist, brauchte er für niemanden außer für sich selbst zu sorgen, und seine verschiedenen Haupt- und Nebenjobs — beim „Verein ungarischer Landwirte", als Statistiker bei einer landwirtschaftlichen Gesellschaft und als frei arbeitender Journalist — verschafften ihm bald einen sicheren Lebensunterhalt.

Seine Ein-Zimmer-Wohnung im Hinterhof eines Wiener Altbaus ist allerdings bescheiden geblieben, und auch im Alltag wirtschaftet er mit Bedacht. So verbringt er täglich mindest zwei Stunden in einem der Wiener Cafe-Häuser, um in aller Ruhe die ausliegenden Zeitungen zu studieren. Das Getränk dort koste weniger, als er für den Zeitungskauf ausgeben müßte, rationalisiert er seine Gewohnheit.

Noch heute, im neunten Lebensjahrzehnt, verfolgt György Faber nämlich aufmerksam und kritisch das öffentliche Geschehen um ihn her — nicht nur als passiver Informationskonsument. Geblieben in all den Jahren — vielleicht sogar verstärkt durch sein Emigrantenschicksal — ist ihm eine Art politischer Missionsgeist. Über das vom ihm redigierte Mitteilungsblatt des „Vereins ungarischer Landwirte" versucht er bis heute, seine politisch-patriotischen Sorgen seinen Landsleuten in der Emigration nahezubringen.

In einer der letzten Nummern beispielsweise befaßte er sich in einer Art Standortbestimmung 30 Jahre nach dem Aufstand mit dem Ungartum im Ausland. Er beklagt den mangelnden Patriotismus vieler seiner Landsleute in der Emigration, der dazu führe, daß sie als nationale Gruppe zahlenmäßig immer weniger würden. „Ich kenne eine Familie mit vier Kindern; alle heirateten Österreicher. Aber die Kinder sprechen schon nicht mehr ungarisch. Als Ungarn sind sie gestorben." Immer wieder schicke er Flüchtlinge — sogar mit Geld aus der eigenen Tasche — nach Ungarn zurück: „Ich bin dagegen, das sie herausgehen. Denn wenn zu viele kommen, gibt es am Ende keinen Staat, kein Ungarn mehr!"

György Faber selbst wartete 26 Jahre, ehe er sich zu einer Reise in die alte Heimat entschloß. Anlaß für ihn war eine Einladung der Universität von Keszthely, die seinem Vater mit einer Marmortafel späte Ehren zuteil werden ließ. Dieses erste Wiedersehen mit den Menschen und Stätten seiner Vergangenheit verlief für Faber eher emotionslos: „Ich wurde hinterher gefragt, ob ich Angst gehabt hätte, daß sie mich nachts holten. Aber das war so beim Rákosi-Regime. Jetzt machen sie so was nicht. Ich war ganz ruhig", erinnert sich Faber.

Trotzdem, seinen Frieden mit dem Kommunismus hat er nicht gemacht, auch wenn er in seinem Innern kampfmüde geworden ist. Angesichts der weltpolitischen Lage stellt er heute sein jahrzehntelanges Bemühen resignierend selbst in Frage: „Warum soll ich noch weiterkämpfen, warum? Es ist sinnlos. Ich kann den Kommunismus nicht vernichten, auch andere nicht. Wir können nicht Weltpolitik machen, das machen die Amerikaner und die Russen. Wir sind ohnmächtig."

Keine Frage, damals fühlte man sich deprimiert. Ich habe meine Stellung verloren, denn auch ich hatte einen großen Mund. Zuerst dachten meine Frau und ich daran, zusammen wegzugehen. Aber dazu war es dann, Anfang 1957, schon zu spät. Deshalb wollte ich allein vorgehen, und wenn ich unsere Existenz gesichert hätte, sollte sie nachkommen. Aber ich wurde an der Grenze gefangen und bin dageblieben."

Ein wenig unsicher beginnt Béla Szabo, über die 30 Jahre zurückliegenden Ereignisse zu sprechen, und seine anfängliche Wortkargheit ist sicher nicht in erster Linie auf seine mangelhaften Deutschkenntnisse zurückzuführen. Aber von offizieller Seite zu diesem Interview ermutigt, geht er im Lauf des Gesprächs auch auf Einzelheiten seiner damaligen Situation ein, im Gegensatz zu vielen seiner Landsleute, die noch heute nicht gern an dieses Thema rühren.

Sein Fluchtversuch im Frühjahr 1957 hat Béla Szabo eineinhalb Jahre Gefängnis gekostet, und die darauf folgende Zeit war für ihn und seine Familie sehr schwer: „Weil ich einen schwarzen Punkt hatte, hat man anfangs nämlich nur Verträge auf Zeit mit mir abgeschlossen. Und als die Kollegen bei meiner ersten Stelle sagten, es wäre gut, wenn ich bliebe, da hat das die Kaderabteilung nicht zugelassen. Das bedeutete, daß ich immer nur für kürzere Zeit Arbeit hatte und die Familie finanziell nicht sichern konnte. Natürlich arbeitete auch meine Frau, aber wir hatten trotzdem nicht genug zum Leben. Es war eine sehr schwere Zeit!"

Ob die Menschen in seiner Umgebung ihn anders als früher behandelt, ihn vielleicht geschnitten hätten? „Mit denen ich in Kontakt war, die haben mich verstanden", antwortet Béla Szabo vieldeutig.

Daß dem heute 67jährigen, den seine Visitenkarte als „Berater für technische und Wirtschaftsfragen" ausweist, dennoch relativ schnell die gesellschaftliche Wiedereingliederung gelang, hat er sicher nicht zuletzt seiner Begeisterung, ja, Leidenschaft für seine Arbeit als Ingenieur zu verdanken: „Als man später sah, daß ich kein schlechter Mensch bin, und als auch meine fachlichen Kenntnisse akzeptiert wurden, war alles in Ordnung." Inzwischen hatte er nämlich eine Erfindung gemacht — das Patent, ein Gasdruckregler, werde noch heute hergestellt, flicht Szabo mit bescheidenem Stolz ein —, was seine Stellung in der Genossenschaft, in der er es schließlich zum stellvertretenden Abteilungsleiter brachte, erheblich stärkte.

Seit fünf Jahren lebt Szabo jetzt in Budapest das geruhsamere Leben eines Pensionärs, ausgefüllt nur von seinem Hobby: der Arbeit am Konstruktionsbrett zu Hause. Er tüftelt an neuen Patenten, die ihm vielleicht eines Tages die Investitionen aus eigener Tasche wieder einbringen könnten, aber mehr noch, um seinem Leben einen Sinn zu geben. Denn: „Wenn ich nicht mehr arbeiten kann, bedeutet das für mich, daß ich schon nicht mehr lebe", meint er.

Einmal im Jahr fährt er im eigenen Auto, mit oder ohne Familie, zu seiner Schwester nach Wien. Ihr war vor 30 Jahren die Flucht geglückt. „Auch sie hatte einen großen Mund, damals", begründet Béla den Weggang seiner Schwester. Bei diesen ausgedehnten Aufenthalten lernt er die „westliche Welt" als Ost-Tourist kennen, mit allen positiven und negativen Aspekten: Italien, Frankreich, die Bundesrepublik Deutschland hat er schon besucht im Schlepptau der finanzkräftigeren Schwester; aber er

mußte es auch verdauen, mit seinen — inzwischen erwachsenen — Kindern das westliche Warenangebot zu bestaunen, ohne ihre Wünsche erfüllen zu können.

Im Rückblick ist er trotz allem heute froh, daß seine Flucht vor 30 Jahren mißglückte: „Wenn ich nur bedenke, daß meine Kinder in Ungarn aufgewachsen sind und dort ausgebildet wurden — das bedeutet viel für mich." Und nach kurzer Pause fügt er hinzu: „Schließlich sind wir Ungarn!"

Ich war verheiratet und lebte mit meinem Mann, seiner Mutter und seiner Großmutter in zwei Zimmern. Es war schrecklich! Und dann war da auch noch die Neugier. Einmal hatten wir in Griechenland Urlaub gemacht. Und natürlich hatten wir viel über den Westen gelesen. Aber bei uns schreibt man doch ganz anders darüber, wie man auch im Westen nicht immer richtig über den Osten schreibt. Also, da haben wir uns gesagt: Versuchen wir es!"

Als die 31jährige Ilona Nagy mit ihrem Mann Gyula vor fünf Jahren Ungarn verließ, waren politische Überlegungen bei ihnen nicht im Spiel. Was das junge Paar bedrückte, gehört zu den Problemen, die bei vielen Alltagskonflikten im heutigen Ungarn mit an erster Stelle genannt werden: das Wohnproblem.

Auch die Art ihrer „Flucht" — ein Wort, das Ilona nur zögernd benutzt — ist ein Gradmesser für die Veränderung, die seit jenen Ereignissen vor 30 Jahren in Ungarn stattgefunden hat: Als Touristen sind sie mit einem Donaudampfer nach Wien gekommen, an der Anlegestelle erwartet von einem befreundeten, bereits früher emigrierten Ehepaar. Was natürlich auch bedeutete, daß sie ihr neues Leben im Westen mit nichts weiter als ihrer Urlaubsausrüstung beginnen mußten.

Auch beruflich machten sie sehr bald die ersten bitteren Erfahrungen: Ilona hatte eine gute Stelle als Sekretärin an einer Budapester Schule aufgegeben, die zwar finanziell zu wünschen übrigließ, ihr aber Freude und Befriedigung verschafft hatte. In Wien konnte sie nicht wählerisch sein: In den ersten Monaten mußte sie in einer veralteten kleinen Firma mit elektrischen Schweißgeräten und Zangen hantieren — „ich war nie gut in Handarbeit" —, bis sie eine Stelle bei einem namhaften Unternehmen der Elektrobranche fand, wo sie heute mit Computern Geräte überprüft. „Das ist zwar schlecht für die Augen, aber schließlich gibt es viele Leute, die mit ihrer Matura (Abitur) auch nicht mehr anfangen können", tröstet sich Ilona. Eigentlich hatte sie sich vorgestellt, in Wien berufliche Fortbildungskurse zu besuchen, aber dazu reiche die Zeit nicht. Und da der Job ihres Mannes — sein eigentlicher Beruf ist Ingenieur — als Handelsvertreter unsicher ist, „bleibe ich, denn einer muß verdienen".

Anfangs, gesteht die lebensfrohe Ilona, habe sie oft Heimweh gehabt, trotz der vielen Ähnlichkeiten zwischen Budapest und Wien und der vielen Landsleute, die sie hier angetroffen habe. Dazu bedrückte sie der Gedanke an die zurückgelassenen alten Eltern, die in ihren Entschluß nicht eingeweiht gewesen waren. „Meine Mutter hat zwei Jahre lang Tag und Nacht geweint und gebeten, wir möchten zurückkommen." Da der Vater schwer erkrankte, genehmigte man Ilona ungarischerseits sogar eine vorzeitige Reise nach Budapest. „Zwei Jahre lang waren die Eltern sehr besorgt. Jetzt wissen sie: Wir haben eine Wohnung — jetzt kaufen wir uns eine eigene —, und wir haben einen Arbeitsplatz. So sind sie beruhigt."

Auch die gegenseitigen Treffen der Familie diesseits und jenseits der Grenze sind schon zur Routine geworden. Wenn Ilona mit ihrem Mann die Eltern und nahen Verwandten besucht, sitzt man die erste Stunde noch plaudernd beisammen — dann wird bereits der Fernseher angestellt ...

Ihre heutige Situation beurteilt Ilona ohne Enthusiasmus. Aber wenn sie nüchtern abwägt, dann schlägt in ihrem Urteil das Pendel doch zur positiven Seite aus: „Es geht uns nicht schlecht. Zu Hause hätten wir mehr arbeiten und sparen müssen, um so viel zu erreichen. Und jeden Sommer können wir Urlaub machen, wo wir wollen — nicht nur für ein paar tausend Forint irgendwo im Osten. Wir waren schon in Spanien, in Italien, letzten Sommer auf den Kanarischen Inseln. Dieses Jahr sparen wir für unsere Wohnung. Also: als wir weggingen aus Ungarn, war es dort noch wirklich schlecht; jetzt ist es viel besser geworden. Vielleicht — wenn wir eine Wohnung gehabt hätten, wären wir möglicherweise geblieben. Aber es ist doch interessant hier. Die fünf Jahre sind wirklich schnell vergangen. Mal gut, mal schlecht — so richtiges Leben."

ZAJÍMAVÉ... A ROZUMNÉ!

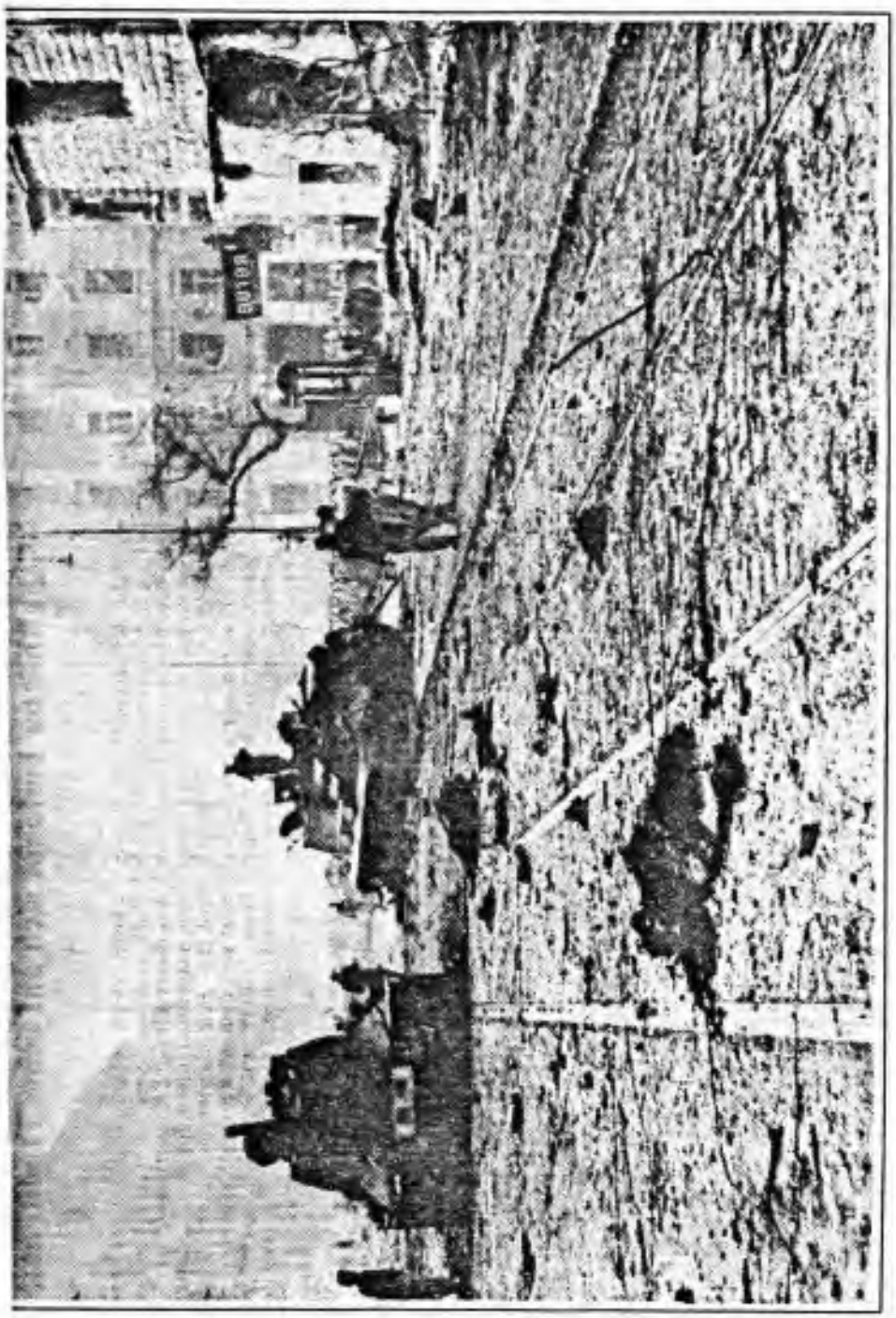

Nach dem Herbst der Hoffnung ein Ende mit Blut und Tränen: Sowjetische Panzer in Budapest 1956.

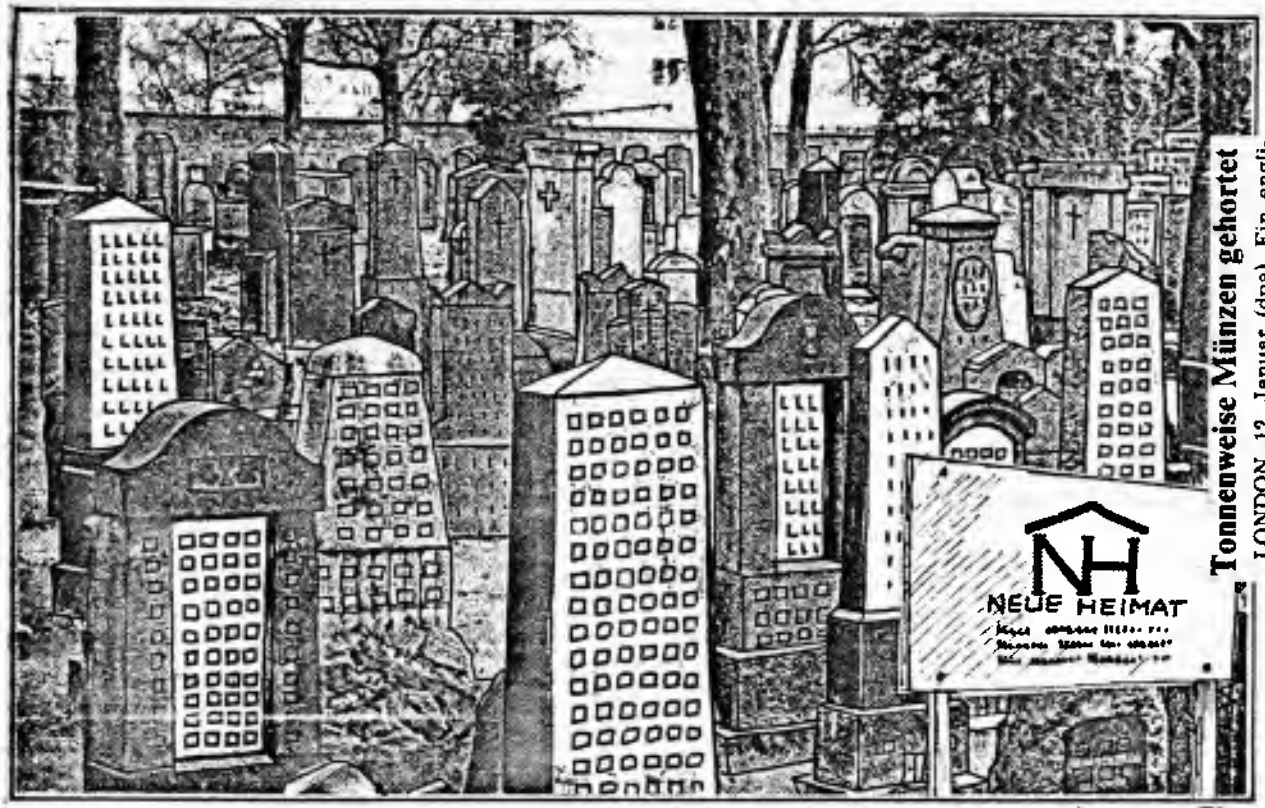

Letzte Heimat

Tonnenweise Münzen gehortet

LONDON, 12. Januar (dpa). Ein englischer Rentner, der in diesen Tagen im Alter von 81 Jahre starb, hat zweieinhalb Tonnen Kleingeld hinterlassen. Der schrullige Junggeselle Walter Smith aus Lincoln hortete Münzen im Wert von 30 000 Pfund in einem Schrank. Acht Angestellte einer örtlichen Bank brauchten genau eine Woche, um das Geld zu zählen.

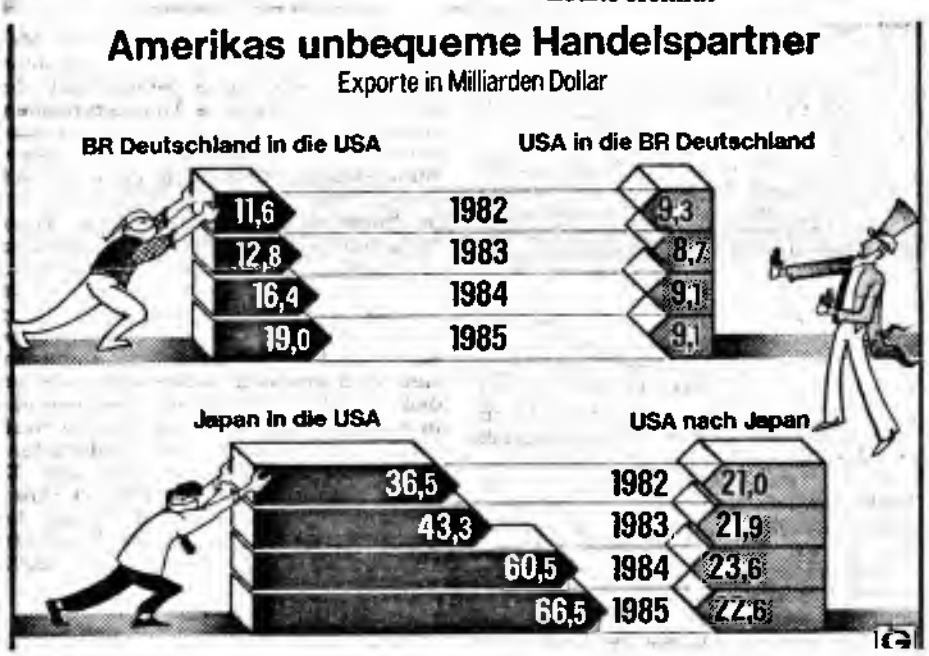

Weitere 180 Kilometer

Nach zwei „mageren" Jahren kommt der Weiterbau des bundesdeutschen Autobahnnetzes in diesem Jahr wieder ein gutes Stück voran: Rund 180 neue Autobahnkilometer werden nach Mitteilung des Deutschen Touring Automobil Clubs 1987 voraussichtlich dem Verkehr übergeben. Der Gesamtaufwand beläuft sich auf mehr als 2,27 Milliarden Mark. Wichtigstes Projekt ist dabei die Inbetriebnahme eines fast 60 Kilometer langen Teilstücks auf der Autobahn A 7 zwischen dem Autobahnkreuz Feuchtwangen und der Anschlußstelle Heidenheim. Dadurch wird die letzte Lücke auf der Verbindung Würzburg—Ulm geschlossen, was zu einer Entlastung der Autobahn A 8 Stuttgart—Ulm und der A 9 Würzburg—Nürnberg—München führen dürfte. Allein für den Bau dieser Strecke mußten mehr als 600 Millionen Mark investiert werden.

Im kommenden Jahr fertiggestellt werden außerdem zwei, insgesamt 43 Kilometer lange Neubau-Abschnitte auf der A 92 München—Deggendorf: die Strecke von der Anschlußstelle Freising-Ost bis Moosburg-Nord und das Teilstück zwischen der Anschlußstelle Landshut/Altheim und Dingolfing. Damit ist dann auch die A 92 fast durchgehend befahrbar — es fehlt nur noch ein etwa 20 Kilometer langer Abschnitt zwischen Dingolfing und Wallersdorf.

Im vorletzten Jahr wurden 161 Kilometer, 1986 nur rund 100 Kilometer an neuen Autobahnteilstücken dem Verkehr übergeben.

Einen Wein fürs Schwein

DUISBURG, 9. Januar (AP). Weil sich die Pußta-Schweine-Dame „Julischka" immer wieder dem Eber verweigerte und alle anderen Mittel versagten, griff Tierarzt Bernhard Neurohr im Duisburger Zoo jetzt zu einem altbäuerlichen Hausmittel: „Julischka" wurde mit einer halben Flasche Beerenauslese gefügig gemacht. „Wenn der Erfolg ausbleibt, greife ich beim nächsten Mal zum Tokaier", kündigte der Veterinär an. „Süßer Wein" müsse auf jeden Fall sein, erklärte am Freitag der Sprecher des Duisburger Zoos, Friedrich Ostenrath, wenn das seltene Tier Nachwuchs bekommen solle.

ABER AUCH: BIER UND WEIN...

Kurzes Eheglück in UdSSR

MOSKAU, 12. Januar (dpa). Mangelnde sexuelle Aufklärung ist für die hohe Zahl der sowjetischen Ehescheidungen mit verantwortlich. Dies geht aus Umfragen sowjetischer Soziologen hervor. Weitere Gründe seien die Wohnbedingungen, die Einmischung der Eltern und die mangelnde Beteiligung der Männer an Haushaltsarbeiten und der Kindererziehung, berichtete am Montag die amtliche Nachrichtenagentur TASS. 38 Prozent der Ehen gingen in den ersten vier Jahren zu Bruch. Bei den sowjetischen Jugendlichen ist den Umfragen zufolge das „Konsumdenken" stark verbreitet. Jeder fünfte Jugendliche akzeptiere heute solche Werte. Die Arbeit hingegen nehme nicht mehr die erste Stelle im Wertesystem der jungen Bürger ein, berichtete TASS.

Am kommenden Dienstag, einen Tag nach ihrer Veröffentlichung im Hessischen Staatsanzeiger, tritt die neue Sperrgebietsverordnung in Kraft. Außerhalb von den sechs Toleranzzonen ist es dann verboten, auf Straßen, öffentlichen Plätzen, in Dirnenunterkünften oder in sogenannten Massagesalons der Prostitution nachzugehen. Zulässig ist dann nur noch die sogenannte Wohnungsprostitution. Ausnahmen davon gelten für das Bahnhofsgebiet sowie für große Teile Sachsenhausens. Während die Bordelle im Bahnhofsviertel endgültig erst in zweieinhalb Jahren schließen müssen, ist in Sachsenhausen zwischen Frankensteiner Platz, Holbeinstraße, Oppenheimer Landstraße, Mörfelder Landstraße und Dreieichstraße auch die Wohnungsprostitution untersagt. 10.1.87

HUSÁK JI TOHO SE SOUDR. VERDU TÁKY NOE NEVÌŽIL, NEŽ JI NECHAL SPADNOUT...

Wer war der Mann im Eis?

Eine Schädeldecke, ein paar Knochen, ein Degen mit kunstvoll gearbeitetem Korb, Messer, Schloß und Griff einer reich verzierten Pistole, über hundert Münzen, Schuhwerk aus feinem Leder, seidene Stoffreste, ein Medaillon mit kreuzförmigem Hohlraum, das vermutlich eine Reliquie enthielt (siehe Foto). Dies fand Annemarie Julen-Lehner, Skilehrerin aus Zermatt und Frau eines Bergführers, im vergangenen Herbst am Ausgang des Theodulgletschers zwischen Großem und Kleinem Matterhorn. Die Funde, vor allem die Münzen, zeigen, daß der Leichnam fast 400 Jahre im Eis des Gletschers gelegen und auf dem Wege von der Höhe zu Tal mitgeschleppt worden war. Dort schmolz der Gletscher ab und gab seine traurige Fracht frei. Wer mag dieser Mann gewesen sein, den seine Habe als wohlhabend auswies?

Die Suche nach einer Antwort auf diese Frage machte aus dem Geologen Peter Lehner, Bruder der Finderin, einen Amateurarchäologen. Wann der Unbekannte einst verunglückte, war an Hand der Münzen unschwer zu beantworten: Die älteste Prägung ist von 1558, die jüngste von 1588. Angesichts des damals noch relativ langsamen Geldumlaufs dürfte der Mann nach Lehners Ansicht um das Jahr 1600 im Eis umgekommen sein. Die Münzen verraten auch, daß der Unbekannte aus Oberitalien kam: Alle Geldstücke wurden dort geschlagen. Schwieriger war schon die Frage, was er auf dem unwirtlichen Theodulpaß gesucht hat, wo doch die viel bequemeren Alpenübergänge am St. Gotthard und am St. Bernhard nicht weit entfernt sind.

Da ist Lehner auf Vermutungen angewiesen. Er hält es für möglich, daß der Mann ein Schweizer Söldner — vielleicht aus Zermatt — war, der mit reicher Beute so schnell wie möglich nach Hause wollte und deshalb den kürzeren, wenn auch beschwerlicheren und gefährlicheren Weg wählte. Er müßte dann allerdings — wie die feine Kleidung und die kostbaren Waffen zeigen — schon ein Offizier und kein gewöhnlicher Landsknecht gewesen sein.

Auch dies zieht Lehner in Betracht: In den kriegerischen Zeiten der Gegenreformation, die vom spanischen König Philipp II. (1556—1598) nicht eben zimperlich angeführt wurde, brauchte die katholische Partei Soldaten. Die waren zu der Zeit ein „Exportschlager" der Schweiz. Der Unbekannte könnte also — das Reliquienmedaillon weist ihn als Katholiken aus — aus Italien gekommen sein, um Söldner für den Kampf gegen die Reformation anzuwerben. In Italien gehörten dem Habsburger Philipp II. Mailand, Neapel, Sizilien und Sardinien. Auch eine Geheimmission des Verunglückten hält Lehner für möglich. Das wäre ein Grund, die relativ bequemen Pässe zu meiden, auf denen zu viel Volk verkehrte und wo sich die Kunde von der Ankunft eines vornehmen Fremden zu schnell verbreitet hätte.

Nicht ausschließen mag Lehner auch, daß der Unbekannte den Auftrag hatte, die reformierten Kantone der Eidgenossenschaft durch Bildung einer Truppe wieder dem Katholizismus zuzuführen. Philipp II., der seinen Herzog von Alba vor allem in den Niederlanden gegen den auch religiös bedingten Abfall vom Hause Habsburg wüten ließ, könnte Ähnliches auch für die Schweiz geplant haben,

deren deutschsprachige Regionen sich längst den Lehren des Reformators Ulrich Zwingli angeschlossen hatten.

Vorläufig gibt es nur Vermutungen, die kriminalistischer und historischer Phantasie freie Bahn geben. Auch Lehner will noch darauf warten, was die Experten zu den bisher gefundenen Resten meinen. Aber noch mehr erwartet er vom nächsten Sommer, wenn wieder ein Teil der Eisdecke am Gletscherrand schmilzt. Vielleicht kommen dann weitere Überreste des geheimnisvollen Reisenden zum Vorschein, der auf vielfache Weise mit der europäischen Geschichte in der Zeit eines tiefgreifenden Umbruchs in Verbindung gebracht werden kann.

NAJIT TAK V TATRÁCH KOUSEK BIL'AKA...!

Zigarettenraucher machen weniger Dampf

has FRANKFURT A. M. Die bundesdeutschen Zigarettenraucher bliesen im vergangenen Jahr 1,5 Prozent weniger „blauen Dunst" in die Luft als zuvor. Insgesamt qualmten sie noch 139,2 Milliarden Glimmstengel. Der Absatz von Fabrik-Zigaretten schrumpfte dabei ebenfalls um 1,5 Prozent auf 117,4 Milliarden, während selbstgedrehte bei rund 15,8 Milliarden nahezu stagnierten. Auch bei den sogenannten jedermann-Einfuhren aus den Nachbarländern (Duty Free) gab es einen Rückgang um 7,7 Prozent auf sechs Milliarden, teilt die BAT Cigarettenfabriken (Marken: HB, Krone, Kurmark, Benson & Hedges) aus Hamburg mit.

Das Unternehmen verkaufte 1986 im In- und Ausland 42,2 Milliarden Zigaretten, was einem Plus von über acht Prozent entspricht. Allerdings geht diese Zunahme allein auf das Konto des besser laufenden Geschäfts jenseits der Grenzen, wo eine Steigerung von fast 48 Prozent auf 14,2 Milliarden Stück herausprang. Hierzulande mußte BAT eine Einbuße von 4,6 Prozent auf noch 27,9 Milliarden Zigaretten hinnehmen. Der Marktanteil schrumpfte denn auch von 24,6 auf 23,8 Prozent. Der Umsatz der „HB-Männer" verharrte bei 4,6 Milliarden Mark.

Osteuropa wieder kreditwürdiger

Die osteuropäischen Länder werden von den Banken der Industriestaaten offenbar wieder als kreditwürdiger angesehen. Das geht aus einer Übersicht der Bank für Internationalen Zahlungsausgleich (BIZ) hervor. Die Geldhäuser verliehen im ersten Halbjahr 1986 an Osteuropa immerhin 2,8 Milliarden Dollar, wobei die Sowjetunion wiederum mit 2,3 Milliarden Dollar der bedeutendste Kreditnehmer war. Je 400 Millionen Dollar an neuen Geldern erhielten Ungarn und die DDR.

Coke löscht sowjetischen Durst

Nach Pepsi darf auch Coca-Cola von Mai dieses Jahres an Erfrischungsgetränke in der Sowjetunion verkaufen. Im Rahmen des Abkommens hat der US-Konzern versprochen, sich für den Verkauf von Lada-Autos in den USA stark zu machen. Coca-Cola will in den nächsten sechs Jahren in der UdSSR einen Umsatz von einer Milliarde Dollar erwirtschaften. Konkurrent Pepsico bemüht sich derzeit in Moskau um die Erlaubnis zur Eröffnung von Filialen der Schnellimbißkette Pizza-Hut.

COCAHÍR COCIÉ LENIN ROTUJE...

Auto-Boom in Großbritannien

Die Briten kauften im zurückliegenden Jahr 1,88 Millionen Autos, soviel wie nie zuvor. Der Absatz zog um knapp drei Prozent an. Spitzenreiter war Ford mit einem Marktanteil von 27 Prozent. Die Importeure sicherten sich knapp 56 Prozent des Absatzes. VW/Audi kam auf 5,8 Prozent des Geschäftes.

PODOR 3,5 MIL. NEZAMĚSTNANÝCH

„Der Tag danach" auch in der UdSSR

LOS ANGELES, 11. Januar (dpa). „Der Tag danach", der Film über die verheerenden Auswirkungen eines Atomkrieges auf die USA, wird nach Angaben der US-Fernsehgesellschaft ABC innerhalb der nächsten drei Jahre auch im sowjetischen Fernsehen gezeigt werden, und zwar unkommentiert.

Arbeitslose Akademiker auch in der Sowjetunion

MOSKAU, 12. Januar (Reuter). Arbeitslose Akademiker — im Westen ein vertrautes Phänomen — sind auch in der Sowjetunion nicht unbekannt. Die Parteizeitung „Prawda" berichtete jetzt von allein 55 000 arbeitslosen Hochschulabsolventen in Georgien. Weil die Planungsbehörden ihre Pflicht vernachlässigt hätten, gebe es viel zu viele Architekten, Historiker, Psychologen und Mathematiker in der sonnigen Republik, hieß es. Dagegen herrschte Mangel an Maschinenbauern Energie- und Elektrotechnikern und Spezialisten für Automation. Viele Arbeitslose vertrieben sich das Leben in einer Art „Ferien-Existenz". Laut „Prawda" sind die Mißstände bei Nachprüfungen einer Kontrollkommission der Partei ans Licht gekommen.

Oma ging 70 000 Kilometer

MOSKAU, 12. Januar (Reuter). In der Sowjetunion hat eine 67jährige „Babuschka" (Großmutter) über 70 000 Kilometer zu Fuß, per Rad und auf Skiern zurückgelegt, nachdem Ärzte ihr gesagt hatten, sie werde nach einem Unfall nie wieder gehen können. Die sowjetische Nachrichtenagentur TASS meldete jetzt, die rüstige Nina Baschenowa aus der nordrussischen Stadt Kem sei vor zwei Jahren auf der fernöstlichen Halbinsel Kamtschatka gestartet und habe jetzt die tadschikische Hauptstadt Duschanbe in Zentralasien erreicht. Sie hoffe im November wieder zu Hause zu sein.

Die 67jährige, die auf ihrer Reise erfuhr, daß sie Urgroßmutter geworden war, war vor mehreren Jahren bei einem Unfall in einem Eisenbahndepot schwer verletzt worden. Mit der Diagnose der Ärzte, sie werde nie wieder laufen können, wollte sie sich nicht abfinden und trainierte ihre Beine — laut TASS — auch mit Schwimmen in Eislöchern.

HUSÁK A SPOL ÚY MĚLI POCHODOVAT OPACNÝM SMĚREM...

In der Sowjetunion sind 46 000 Drogensüchtige registriert

MOSKAU, 6. Januar. In der UdSSR sind 46 000 Drogensüchtige registriert. Diese Zahl nannte der sowjetische Innenminister Alexander Wlassow am Dienstag in einem Interview mit der KPDSU-Zeitung „Prawda". Wlassow antwortete dabei auf Leserfragen. In der Redaktion, so die „Prawda", träfen Briefe ein, in denen die „ernste Sorge" über das Drogenproblem ausgedrückt worden sei. Der Moskauer Parteichef Boris Jeltzin hatte vor einigen Monaten für die 8,5-Millionen-Stadt Moskau knapp 4000 Drogensüchtige genannt, jedoch zugegeben, daß die Dunkelziffer weit höher liegt.

Laut Wlassow hat sich das „Übel" Rauschgiftsucht in den vergangenen fünf Jahren vergrößert. 80 Prozent der Drogensüchtigen in der UdSSR sind unter 30 Jahre alt, Arbeiter und Studenten gehören zu ihnen, vor allem aber „Personen, die nichts tun".

Geistige Orientierungslosigkeit, labile Lebensumstände und ein mangelhaftes Freizeitangebot sind für Wlassow weitere Gründe für Rauschgiftanfälligkeit bei jungen Sowjetbürgern. Außerdem denken viele Jugendliche, man könne „auf Probe spritzen" und dann aufhören: „Aber jedes Gramm Rauschgift ist bereits tückisch". Eine Abhängigkeit trete bereits nach zwei bis drei Wochen ein. Als Folge der Rauschgiftsucht ist in der UdSSR die Kriminalität erheblich gestiegen, etwa Wohnungseinbrüche, Raubüberfälle — die Drogen müssen auch in der UdSSR teuer bezahlt werden.

Der Kampf gegen Drogensucht und die damit verbundene Kriminalität gehört für Wlassow zu den vorrangigen Aufgaben des Innenministeriums. So hat man eine Sonderabteilung für Drogen bei der dem Ministerium unterstellten Kriminalpolizei gegründet, sie arbeitet eng mit entsprechenden Abteilungen in den Sowjetrepubliken und Bezirken sowie Großstädten zusammen. Scharfe Razzien in den Mohnanbaugebieten vor allem der mittelasiatischen Republiken der UdSSR sollen den illegalen Anbau unterbinden, so konnten im vergangenen Jahr über 3000 illegale Aussaaten, 100 000 Hektar wildwachsender Hanf, 300 Drogentransporte und 4000 Drogenproduktionen entdeckt und vernichtet werden. „Zehntausende" von Drogenverbrechen wurden aufgedeckt, doch nur jeder zehnte zur Verantwortung gezogene sei, so der Innenminister, ein Drogenhändler gewesen. Bislang arbeite die Miliz hier noch unbefriedigend.

Ein anderes Problem ist auch der Schwarzhandel mit Betäubungs- und Rauschmitteln: Sie werden meist aus Apotheken und Kliniken „abgezweigt". So hat ein Apothekenleiter und ein Gynäkologe in anderthalb Jahren mehr als 4000 Ampullen mit Rauschmittelwirkung illegal verkauft, ein Chefarzt einer Klinik im Gebiet von Kuybytschew stahl sogar 22 000 Ampullen.

Seit dem 1. Januar gibt es in der UdSSR in Erziehungs- und Arbeitsheimen die Möglichkeit, nicht volljährige Drogensüchtige „zwangsweise zu heilen", das Netz dieser Einrichtungen soll ausgebaut werden.

Das Drogenproblem ist besonders akut in den südlichen Sowjetrepubliken, wo traditionell Rauschgift für Heilungszwecke benutzt wird. Von dort aus gelangen die Drogen dann in andere Gebiete der UdSSR, doch gerade in Tadshikistan, Turkmenien, Usbekistan und anderen südlichen Gegenden hat man bisher die Gefahr der Drogen unterschätzt. Obwohl 1986 der Plan für die Mohnernte um 50 Prozent herabgesetzt wurde, hat sich die Anbaufläche nur um 30 Prozent verringert, allein im Gebiet von Dnepropetrowsk bauen immer noch 286 Kolchosen und Sowchosen Mohn an.

Wlassow schlägt vor, künftig für den Anbau von Pflanzen, aus denen man Drogen herstellen kann, ein Staatsmonopol einzuführen. Doch die entsprechenden Ministerien, darunter auch das für Gesundheitswesen, erwärmen sich nur langsam für den umfassenden Kampf gegen die Drogensucht.

Proti „počítačové kriminalitě"

Videm: Nový systém na ochranu dat uložených v počítačích před neoprávněnými tazateli vyvinuli odborníci rakouského koncernu Voest Alpine. Je založen na používání tzv. čipových karty a zájem o něj již projevilo mnoho podniků, především bank. Systém nazvaný Soft-Seal by měl snadno ztížit „počítačovou kriminalitu". Klíčem pro vstup do ochranného systému je čipová karta a zámkem rozvací modul s příslušným číselným zařízením, které lze přidat ke každému osobnímu počítači IBM anebo k počítači s ním slučitelným. Systém má tři ochranná pásma. Spojení lze navázat pouze na autorizovaný čipové karty do příslušné schránky. Použití se však musí ještě prohlásit individuálním heslem. Po třech neúspěšných pokusech s heslem se karta znehodnotí. Přístup k počítačům je kontrolován, neboť čtečka čipové karty počítače podle údajů na kartě vč. s tím komunikuje a k čemu má tento účastník oprávnění. Navíc je možno údaje přijímané do osobního počítače matematicky zakódovat, takže nezasvěcený údržbář pouze měřicímu řadu znaků.

RUSKÉ TO MÁ V SVÉ VÝROBĚ 24 HODIN...

Der Schiefe Turm

ROM, 7. Januar. Der Schiefe Turm von Pisa ist im vergangenen Jahr noch schiefer geworden: Um 1,26 Millimeter hat sich die Neigung erhöht und nähert sich jetzt der Fünf-Meter-Marke. Doch nicht hier liegt das Problem. Seit dem Jahre 1911, als die präzisen Messungen begannen, steigt die Abweichung von der Senkrechten um durchschnittlich einen Millimeter im Jahr. Würde nichts zur Rettung des schrägen Weltwunders unternommen, der Turm fiele erst in 200 Jahren um. So sagen die Statiker. Doch ganz sicher können auch sie nicht sein. Aus ungeklärten Gründen könnte die Tonerde, auf der das Fundament „schwimmt", stärker nachgeben. Auch die vom Alter und vom steigenden Druck mitgenommenen Mauern könnten zerbrechen, ehe sie umstürzen.

Die Frage, vor der Techniker und Wissenschaftler seit vielen Jahren stehen, lautet: Für welche Rettungsmethode entscheiden wir uns? Nachdem im Jahre 1972 ein internationaler Wettbewerb ohne ausdrücklichen Sieger zu Ende gegangen ist, sind viele Projekte hin und hergewendet worden. Die phantastischen und die unzulänglichen liegen längst im Papierkorb. Übriggeblieben ist der Plan, den Untergrund endgültig zu festigen, damit der schiefe „campanile" (Glockenturm) nach 800 Jahren endgültig zur Ruhe kommt.

Das Geld für den delikaten Eingriff, über dessen Einzelheiten die ständige Kommission bis Ende Januar entscheiden soll, liegt schon bereit. Mit umgerechnet 22 Millionen Mark läßt sich eine Menge anfangen. Aber durch Fehler in der Vergangenheit sind die Pisaner vorsichtig geworden. Schon in der Zeit des Faschismus hatte man — unbedacht und kurz entschlossen — den Untergrund durch Zementinjektionen verhärten wollen. Der zweifelhafte Erfolg war, daß der „campanile" sich mehrere Jahre lang viel schneller aus der Vertikalen wegbewegte als vorher. Soll der berühmte Turm während der Arbeiten im Untergrund durch ein starres Gerüst gehalten werden? Einige Sachverständige sehen darin die einzig mögliche Sicherung. Andere geben zu bedenken: Die alten Mauern könnten an dem metallischen Käfig zerbrechen wie eine Eierschale.

Der Gedanke beginnt sich durchzusetzen, für die Zeit der Eingriffe rings um das Fundament müsse die Glockenzelle, das oberste der sieben Turmelemente, demontiert werden. Zwar liefert der „Hut" mit seinen 750 Tonnen nur fünf Prozent des Gewichts. Doch hängt er am meisten über von allen übrigen Etagen. „Ohne Glockenzelle wird unser Turm aussehen wie ein Hund ohne Schwanz", sagen die Pisaner. Immerhin wird der „Hut" nach wenigen Jahren wieder an seinen Platz zurückkehren. So heißt es.

První obchody na burze

PEKING: Čen-min ž'-Pao a další listy včera informovaly o sobotním otevření peněžního trhu v čínském hlavním městě, jde o první podobné zařízení v Pekingu od založení ČLR v roce 1949.

■ **JAK PÍŠÍ DENNÍK**, pekingská čtenáři barma má možnost vzájemné půjčky mezi sebou, bytové poměry, prodej akcií a jiných cenných papírů a podobně. ■ **TRANSAKCE BĚHEM PRVNÍCH DVOU HODIN** prodeje akcií v hodnotě 550 milionů juanů (150 milionů dolarů) a uvádí příklad mladé ženy, která koupila akcie velkého obchodního domu v Pekingu v hodnotě 20 000 juanů. Průměrný roční plat dělníka v ČLR činí asi tisíc juanů. ■ **PODLE HONGKONGSKÉHO TISKU** budou některé státní podniky v čínském hlavním městě nabízet akcie až do 49 procent své hodnoty, když „kontrolní" většinu (51 procent a ponechává stát. Jak uvádí FAR EASTERN ECONOMIC REVIEW, tyto podniky (podniky to mají být velké obchodní domy) se tak dostanou do „smíšeného vlastnictví".

ČÍN-ČÍ...

● Až výdaje britských občanů na hazardní hry poklesly od roku 1978 po odečtení inflace asi o 14 procent, v roce 1985 Britové stále ještě utratili v hracích automatech a při hazardních hrách kolem šesti miliard liber.

● Jak oznámilo italské ministerstvo vnitra, v letech 1969—1986 uskutečnili teroristé v Itálii celkem 14 589 útoků, jimž padlo za obět 415 osob. Nejvíce mrtvých měli teroristé na svědomí v roce 1980, kdy jejich rukou zemřelo 125 lidí.

● Brazilský státní dluh dosáhne do konce letošního roku částky 110 miliard dolarů. Oznámil to v pondělí saopaulský deník Folha s odvoláním na vysokého úředníka Brazilské ústřední banky.

Budvar modernizuje

(čtk): Pracovníci závodu Budvar jihočeských pivovarů České Budějovice začali uskutečňovat důležitou modernizaci technologického zařízení. Na konci výrobního toku, po naplnění piva do lahví, je umístěna pasterizace, čili operace zvyšující jeho trvanlivost. Nyní dochází nákladem deseti miliónů korun k její výměně. Pasterizací prochází veškeré pivo určené k vývozu, dvanáctiprocentní Budvar i desetiprocentní pivo. V celém jihočeském kraji jsou pouze dva „pasteury", obě v Budvaru, a jeden z nich na stáčecí lince o větší kapacitě je stejně mimo provoz. Přitom jihočeský ležák je trvale oblíben v zahraničí, do nesocialistických zemí se zvýšil jeho vývoz za deset roků o sto procent a také letos vzrůstá o deset tisíc hektolitrů na celkových 190 tisíc. V Budvaru zpracovali harmonogram prací, podle něhož musí některé povinnosti plnit sesterské závody a stáčecí linka s menším výkonem bude k dispozici výhradně pro zásobování vnitřní sítě a exportu. Výměna „pasteru" potrvá celé první čtvrtletí.

BYT PODLE HOROSKOPU

Nejvíce práce prý Uršule N. dalo najít správné řešení pro lidi narozené pod znamením **BERANA** (21. 3.—20. dubna). Víceméně dobrodružná povaha beranů je totiž často vede k tomu, zařizovat byt už ve stylu roku 2000: ostré barvy, chrom, sklo, abstraktní umění, geometrické vzorce. To vše vytváří atmosféru, která sice povzbuzuje, ale nedává možnost relaxace. To se pak zhoubně projevuje například v kuchyni, kde takový ve stálém napětí žijící tvor rozbíjí nač sáhne... potřeze se, čím může... Jak tedy zklidníme pro Berana interiér? Máme to zkusit nejprve s koupelnou. Tam se mají Berani uložit vždy na delší dobu do vany plné teplé vody. Na podlahu ať si položí tlustý měkký koberec a osušky i ručník ať vybírají v modrých a hnědých tónech.

Ani s **BÝKEM** (21. 4.—20. 5.) to není snadné. Jak prosím vás co nejlépe zařídit byt někomu, kdo už byl samotným znamením předurčen k zeleným pastvinám? A navíc ještě pod ochranou Venuše, která je planetou luxusu a umění žit? Ještě že je Býk nejšťastnější tehdy, je-li obklopen předměty, z nichž dýchá solidnost: bytelným nábytkem nebo mramorovým obložením, těžkými popelníky a vázami atd. U býka je však zároveň silně vyvinut čich a hmat, potřebuje proto měkké koberce a vůně, především čerstvých květin. To druhé je také to jediné, u čeho připouští, aby se pravidelně měnilo. Jinak změny téměř nenávidí, a proto větší úpravy bytů dělejme raději v době, kdy je Býk na služebních cestách. Mnozí se nyní zeptají, zda je možné v takové domácnosti ubránit se stereotypu. Zkusme to alespoň s ložním prádlem. Vyberme Býku povlečení v bílozelené barvě, tu a tam může problesknout špetka zářivé žluté...

V **BLÍŽENCOVĚ** domácnosti (21. 5. až 20. 6.) najdeme vždy přehršli nápadů. Upřímně řečeno, nápaditostí to u přímo přetéká. Zajímavé desény spolu sice často zrovna neladí, ale co je tom. Blíženci jsou věčně mladí, a nládí je pohyb a změna. Snad za to může i Merkur, nejmenší a nejpohyblivější planeta, která Blížence ovládá i vnuká jim i lásku k pohybu (viz. nábytek opatřený kolečky, i mnoha přihrádkami a zásuvkami pro nesčetné Blížencovy sbírky). Blíženec má však v oblibě i kuchyňské strojky, zejména takové, které může úspěšně rozebírat. Psycholožka Uršula N. proto radí: Kdo žijete s Blížencem, ať muž či ženou, pamatujte hlavně na to, až bude Blíženec jako obvykle chtít realizovat najednou nejméně dva ze svých velkolepých projektů. Uvolněte mu pro tento účel co největší životní prostor. Snad ho tím uspokojíte natolik, že alespoň jeden ze svých úžasných nápadů dotáhne do konce...

Vroucím přáním **RAKA** (21. 6.—22. července) je, najít v životě pevnou oporu a mít pocit bezpečí, což obé se snaží vytvořit ve svém domově. Jeho byt bývá často přehražen nábytkem do několika útulných koutků a alkoven, kde se pak s oblibou stoluje při světle svíček. Tím se ovšem jenom prohlubují Rakovy sklony k melancholii. Psycholožka Uršula N. radí: Kdo žije s Rakem, musí se především snažit dostat jej z jeho ulity. Zpestřit mu život třeba i jen pestrými plakáty na stěnách kuchyně a chodeb, lákajícími navštívit dalekě kraje a země. Ponurost Rakových koutků — točišť — osvěžíme barevnými koberečky a tapisériemi, květinami. Ale ještě něco důležitého: Místo večeře v šeru svíček vyjeďme si raději s Rakem do přírody a posnídejme s ním v trávě..

LEV (23. 7.—22.8.) je dítě Slunce, a proto často kolem sebe šíří atmosféru tepla a veselosti. Lví byt poznáme hned, jak otevřeme dveře. Ze všech stran to září a svítí: žlutá, pomerančové, červené — i zlatá. Např. už jen v koupelně, kde jiní radějí používají osvědčenou bílou barvu, obloží Lev stěny obkládačkami žlutými až červenými, podlahu vyloží ohnivou rohoží. A nemá-li právě na zlaté kohoutky, pořídí si alespoň měděné. Lev miluje luxus. Obývací pokoj, kde může plně projevovat svou osobnost při návštěvách přátele, je pro něho životně důležitým prostorem. Jak zkrotit Lva, aby místo velitelského řevu jen tiumeně a spokojeně předl? Psycholožka Uršula vidí jedinou možnost: Ladit společnou ložnici do útulné klidné světle modré barvy...

PANNA (23. 8.—22. 9.) je právě tak jako Blíženec ovládána Merkurem, planetou hbitých rukou a bystrého úsudku. Panna prý dokáže dobře oddělit „zrno od plevele", takže v jejím bytě najdeme jen zřídkakdy něco nevkusného. S oblibou vybírá skotskou kostku, perské vzory, avšak neodmítne ani punťík. Jejími oblíbenými barvami bývají hnědavé odstíny podzimu — sienna pálená, tabák, fopas, karamel. — Psycholožka dospěla k názoru, že Panna se bude nejlépe cítit v krásně zařízené obývací kuchyni, kde bude moci sledovat na parapetu okna, jak rostou zelené bylinky, a kochat se přitom pohledem na krásně vyleštěné kuchyňské nádobí.

VÁHY (23. 9.—22. 10.) přikládají velkou důležitost kráse a harmonii. Přirozené prostředí pro ně budou vytvářet jemné barvy soumraku — narůžovělá, šedomodrá, levandulová. V popředí pozornosti Vah bývá koupelna a budoár (neboli „ženský" pokoj). Váhy nemohou být doma bez hudby, takže najdeme snad v každé místnosti nějaký přístroj, který ji dokáže reprodukovat. Váhy mají jednu slabost: Snadno podléhají úsudku druhých. Takže se může stát, že jejich domov bude více odpovídat vkusu jejich přátel, než jejich vlastnímu. Jak tomu zabránit? Nebuďme Váhám vnucovat svůj vkus a nechejme jim v bytě dostatečný prostor, kde si budou moci podle svého vkusu vystavit alespoň několik lahví vybraného alkoholu, i porcelánové nádobí po babičce, předměty, jež činí Váhy, které jsou ostatně pozornými hostiteli, šťastnými.

ŠTÍR (23. 10.—21. 10.) je ve své podstatě jednoduchý a přírodní člověk. Obklopuje se rád přírodními materiály, kůží, kožešinou atp. Líbí se mu sytě barvy lesních porostů, ale i barva přírodního červeného vína. Štíři bývají přímo fanatiky práce, zhusta nosívají práci i domů, a nejraději by měli i doma svou provozovnu, laboratoř, dílnu. Zcela nutně proto potřebují ve svém domově koutek, v němž by se mohli věnovat i jiným činnostem než jen své práci a kariéře. Ideálním místem by pro Štíra bylo prý solárium, pro většinu lidí ovšem nedostupné. Stačí však i jasná vzdušná místnost, světle vymalovaná či vytapetovaná, pokud možno s přírodní naleštěnou podlahou. Štír ocení i docela malý psací či konferenční stolek, police na knihy — zkrátka místo, kde bude moci temperamentně debatovat se svými početnými přáteli.

STŘELEC (22. 11.—21. 12.) je rozeným zálesákem. Příroda, prostor a světlo jsou pro něho základním požadavkem pro život. Dává přednost domům ve staré zástavbě, bytům s prostornými pokoji a vysokými stropy. Do těchto místností se pak snaží nanosit co nejvíc darů přírody. Všude u něho nacházíme rostlinstvo, zkamenělíny, mušle, keramické nádoby všech dob a kultur. Jak úspěšně žít se Střelcem a zároveň úspěšně čelit jeho sběratelským vášním? Pozměníme alespoň část jeho neužitečných předmětů na užitečné: Do malých misek např. vložíme drobnosti, které se rády ztrácejí, na jiné méně použitelné suvenýry pořídíme Střelci od země až do stropu sahající poličky, naproti nim umístíme stejně vysoké zrcadlo. Docílíme iluzi většího prostoru, a Střelec bude mít dojem dostatku místa pro svou seberealizaci...

KOZOROH (22. 12.—19. 1.) dává přednost starožitnému nábytku a jeho oblíbeným materiálem je dřevo a kámen. Hnědá, barva solidnosti, spolu s šedavě laděnými odstíny modré a zelené v jeho bytě převládají. V obchodech s nábytkem poznáme Kozoroha docela snadno. Je to zákazník, který se dlouho vyptává, zda je nábytek vyroben solidně a z jakého materiálu, jaká je doba jeho užitnosti, proč je tak drahý. A dává i jiné všetečné otázky, na které jiní lidé snad ani nikdy nepřijdou. Partnerům Kozoroha psycholožka Uršula N. radí: Zpestřete domácnost červenou barvou, která tak krásně harmonuje s hnědou. Použijte ji hlavně v kuchyni a jídelním koutě. Květiny v červených květináčích, červenobílé kostkované záclony, obrazy — to vše zpestří váš život. Za čaj se tě projeví i v jejím (jeho) kuchařském umění — jídelníček bude připravovat rozmanitější. Ostýchavý Kozoroh chce být zkrátka tak trochu provokován...

VODNÁŘI (20. ledna—18. února) mívají tolik povinností mimo dům, že často doma ani nebývají... Naproti tomu však je pro jejich duševní i tělesnou rovnováhu nutné, aby jejich prostředí bylo komfortní a v pořádku. Vodnář vyžaduje pohodlnou postel a v každé místnosti dokonale vyřešené osvětlení. Dále organizovaný pořádek v komorách a spížích, zásoby čistého ložního prádla a ručníků, ale i kompletní soupravy kuchyňského nádobí — prostě všeho hojnost. A všechno na svém místě. Život s Vodnářem prý není snadný, ale dá se s ním vyjít. Pořídíme-li mu přesný seznam jeho knih, gramofonových desek, kazet a zařídíme-li mu byt v jeho oblíbených barvách — např. ledově modří, mátově zelení, ale i uhlově a bílé..., originální myšlenky, které tak rychle probíhají jeho mozkem, prý lépe vykrystalizují...

Domov **RYB** (19. 2.—20. 3.) je odrazem jejich citlivé a dobrosrdečné povahy. Ryby mají výrazný smysl pro domácí život, místnosti jejich bytu jako by přecházely jedna do druhé, a přesto se v nich najde místo i pro přítelovo zavazadlo nebo koutek pro zatoulané zvířátko. Ryby se rády obklopují uměleckými výtvory druhých. Vystavují obrazy, fotografie, sošky, výšivky, prostě všechno, co nese osobní pečeť dárce. To se vztahuje i k dárkům od přátel a rodiny, které jediné Ryby, jež jsou citlivé k počtům druhých, vystavují na odiv. Psycholožka Uršula N. radí Rybám: Vybojujte si ve svém bytě koutek, který bude patřit jen vám samotným. Zařiďte si jej ve svých oblíbených barvách — tyrkysové, mořské zelení, starorůžové nebo i v barvě béžové.

Praha získá v roce 1991 moderní nemocnici pro dospělé s 1415 lůžky, jejíž moderní objekt dotvoří Fakultní nemocnici v Praze-Motole. Smlouva s jugoslávskou firmou Union Engineering Bělehrad ukládá zpracovat úvodní projekt nemocnice do 31. července 1987.

Ve víně nebyla jen pravda

(ČTK): Kvalitu prodávaných sudových vín a burčáků sledovala kontrola, kterou ve druhém pololetí uskutečnila Státní obchodní inspekce v 162 provozních jednotkách a závodech veřejného stravování v SSR. Z 202 druhů sudových vín a burčáků nesplnila až 25,7 procenta kvalitativní požadavky. Podílel se na tom pracovníci provozních jednotek nedovoleným manipulací, záměnou za jiné druhy i nedostatečnou péčí o jejich kvalitu. „Pančovali" nejen nápoje prodávané ve výčepu, ale i na skladě. Nejvíce závad bylo zjištěno v závodech veřejného stravování v Bratislavě, kde požadované nároky na kvalitu nesplňovalo více než 54 procent vzorků. Přetrvává též nedostatečné a nesprávné označování druhů a maloobchodních cen. Až v 63 procentech prověřovaných jednotek nebyla loni uskutečněna žádná kontrola a vzorky byly odebrány jen výjimečně. Kupující byli poškozování i nedodržováním míry a ceny nápojů. Například ze 161 kontrolních nákupů 34,8 procenta účtovali v jejich neprospěch. Prověrka opět potvrdila, že se nepodařilo zabránit nedovolenému manipulacím, jimiž prodavačí získávají nezpracované příjmy. Je třeba, aby řídicí orgány důsledněji uplatňovaly zásady kontroly v národním hospodářství.

A nezapomeňte si při tuzemské dovolené udělat alespoň několik poznámek, které vám budou pomáhat lépe si zorganizovat den.

„Marie, majdlónó!"

Zemřel akademik V. Laufberger

(čtk): Dne 29. prosince 1986 zemřel v Praze ve věku 96 let zakládající člen ČSAV a bývalý místopředseda ČSAV akademik Vilém Laufberger, nositel Řádu republiky a Řádu práce, laureát státní ceny Klementa Gottwalda, nositel medaile Jana Evangelisty Purkyně, zlaté čestné plakety ČSAV Za zásluhy o vědu a lidstvo, Komandorie Řádu za zásluhy o PLR a dalších významných ocenění. V zesnulém československá věda ztrácí vědce světového významu na úseku buněčné biologie, biochemie a fyziologických věd, učitele, pod jehož vedením vyrostla řada významných vědeckých a vědeckopedagogických pracovníků. Poslední rozloučení se zesnulým se koná ve čtvrtek 8. ledna 1987 v 11 hod. ve velké obřadní síni krematoria v Praze-Strašnicích.

Hlemýždi putují do světa

(čtk): Zejména labužníci ve Francii, Švýcarsku, NSR a Řecku si oblíbili českého hlemýždě, jehož maso považují za nejchutnější na světě. O zpestření jejich jídelníčku se zasluhují i Středočeši. Hlemýždě zahradního sbírají na Rakovnicku, Kladensku, Mělnicku, Kutnohorsku, Kolínsku a v dalších čtyřech okresech kraje. Hlemýždi musejí mít pro svůj růst a množení dobré podmínky. Není proto ojedinělé, že někteří zapálení sběrači je vykrmují zeleninou zvláště pro ně vypěstovanou. Sběr hlemýždů je v Československu organizován širokou sítí výkupen. Do zahraničí putují prostřednictvím podniků Unicoop, Intercoop a podniku zahraničního obchodu Transakta. Ročně se exportuje z Československa průměrně 630 tun hlemýždů.

VYDAVATEL U VĚNO DĚLAL „RIGO" A ŠEL „ZA TŘI..." (1946)

Archiv České koruny

(čtk): Archiv České koruny je nejvýznamnějším listinným souborem českého státu, dokládajícím jeho bohatou historii. Tvoří jej 2882 listin a listů, z nichž nejstarší pochází již z roku 1158. Je součástí státního pokladu a dnes má své místo v budově Státního ústředního archivu v Praze. V nedávné době tu byla ukončena rozsáhlá rekonstrukce trezorových prostor, která zlepšila klimatické a hygienické podmínky. Změnil se i způsob uložení listin. Na rozdíl od dosavadního skládání do obalů z ručního papíru nebo lepenky, které vedlo k poškozování listů, je nyní použit moderní systém Melinex. Vyvinuli ho holandští archiváři a spočívá ve svislém uložení listin v rozloženém stavu, bezpečně uchycených mezi speciální fólii. Pečeti jsou k nim připevněny ve zvláštní schránce, která zabraňuje jejich poškození.

PAPOUŠEK, KTERÝ PRONIKL do známé kalifornské věznice San Quentin a dráždil její obyvatele opakovanými výkřiky „Umím mluvit, umíš líst?", byl po dvou dnech polapen a vrácen své majitelce v nedalekém San Rafaelu. Paní McCarthyová k údivu těch, kteří ji ho donesli, prohlásila, že ho v životě neslyšela promluvit jediné slovo.

JAPONSKÝ OBCHODNÍ DŮM Seibu připravil svým zákazníkům lákavou novoroční nabídku. Kdo se totiž pro ni rozhodne ušetří 237 500 dolarů. Předpokládá to ovšem počáteční kapitál 543 750 dolarů, tedy částku potřebnou k nákupu následujících nezbytností: kupé Mercedes 560, sobolího kožichu a prstenu s dvanácti diamanty. To vše tvoří novoroční kolekci, která má skutečnou cenu 781 250 dolarů.

VÍNO SERVÍROVANÉ PASAŽÉRŮM v letadlech společnosti British Airways je nejhorší. K tomuto závěru dospěla osmičlenná skupina znalců, pověřená časopisem Business Traveller, která testovala kvalitu podávaného nápoje u 20 leteckých společností. Ze zkoušky vyšla nejlépe společnost Air New Zealand. Na posledních místech figurují vedle British Airways americká TWA, izraelská El Al a nizozemská KLM.

MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE pro normalizaci (ISO) se sídlem v Ženevě publikovala normu pro vzhled a konzumaci špaget. Nová norma specifikuje, jak posuzovat povrch špaget a ostatních těstovin a jejich „odolnost proti zalézání mezi zuby a rozmazávání mezi jazykem a patrem". Detailně vysvětluje, jak se mají vzorky vařit, a pak zkoušet šesti školenými ochutnavači. Ti musí „zvýkat všemi zuby" a určit známku od jedničky do desítky, od velmi měkkých po velmi tuhé.

PROSTOR JE V JAPONSKU vzácností, dokonce i v kurníku. Japonec Kazuo Hiroše proto strávil posledních 15 let šlechtěním minikuřat. Kdákají stejně hlučně a hrabou stejně zuřivě jako normální ptáci, ale zaberou pouze třetinu prostoru. Navíc jejich chov přijde levněji, protože mají o 20 procent nižší spotřebu potravy a snášejí vejce, která jsou proti „klasickým" menší jen o deset procent.

AMERICKÝ OBCHODNÍK osobními automobily R. Valenti se neobvyklým způsobem zbavuje špatně prodejných a drahých „korábů silnic". Ke každému vozu Oldsmobile Toronados z modelového roku 1986 v ceně asi 28 000 dolarů, o který není mezi zákazníky zájem, nabízí zdarma jako přídavek jeden vůz značky Jugo. Z pěti vozů Toronados, které měl na skladě, již tímto způsobem prodal tři.

MLUVÍCÍ MĚŘIČ ALKOHOLU v krvi nabízí nyní japonským řidičům firma Hoshiba. Stačí dýchnout do rourky a na displeji se objeví číselné vyjádření opilosti. Kromě toho se ovšem ozve příslušná výtka od „dej si ještě jednu a běž si lehnout", až po „jsi odporný opilec".

ŠTĚSTÍ V NEŠTĚSTÍ potkalo amerického farmáře ze státu Iowa, jemuž jeho kráva sežrala peněženku se 600 dolary. V zažívacím traktu poražené krávy byla nalezena nejen peněženka, ale ještě další bankovky, kupodivu zatím nepoškozené pracími kravských žaludků. V bance peníze farmáři vyměnili za nové.

JEDNA UČITELKA V LONDÝNĚ se obrátila na soud se žádostí o rozvod. Zdůvodnění znělo: „Můj manžel polepil všechny stěny naší ložnice dopisy svých bývalých obdivovatelek. Je mi jedno, co mu ty dámy psaly, ale velice mne rozčiluje, kolika pravopisných chyb se dopustily."

G. PLATTNER a R. LINS uskutečnili letos rekordní jízdu v automobilu kolem světa a byli zapsáni do Guinnesovy knihy rekordů. Projeli s vozem Volkswagen Caravelle s náhonem na všechna čtyři kola za 51 dnů čtyřiatřicet zeměmi pěti světadílů a ujeli celkem 43 tisíce kilometrů.

V BRAZILSKÉM MĚSTĚ Porto Alegre byl dopaden muž, který chtěl demontovat a ukradnout veřejný telefonní automat. Byl příkladně potrestán: místní soud mu určil, že bude vždy v sobotu zadarmo opravovat všechny městské telefonní automaty poškozené jinými lidmi. Bude ho kontrolovat pracovník odpovědného resortu.

NOVOU METODU výkrmu prasat zahájil jeden chovatel v americkém státě Iowa. Chodí do chléva a vyprávi prasatům pikantní milostné historky. Prasátka to zřejmě baví a rozveseluje což, jak tvrdí chovatel, způsobuje, že dobře přibývají na váze.

NEJSTARŠÍM TAXIKÁŘEM v Evropě je pravděpodobně Willi Moll ze Stuttgartu. Své řemeslo provozuje ještě v osmdesátce. Řidičský průkaz, jehož platnost vypršela koncem minulého roku, mu byl prodloužen na další tři roky.

PŘI KONCERTĚ v Shipley Gallery v anglickém městě Getenhead byla několikrát zapojena poplašná siréna chránící vzácný Tintorettův obraz. Bylo zjištěno, že poplašné zařízení bylo uvedeno do činnosti pokaždé, když zpěvačka vystupující na koncertě zazpívala falešně.

ROZZLOBENÝ DOMÁCÍ ukousl ucho zloději, kterého nachytal ve svém domě. Stalo se to v Salebi-Phikwe v Botswaně. Jak oznámila botswanská tisková agentura, ucho si policie ponechala jako corpus delicti a sleduje, zda se zloději někde při hlásí k ošetření. Domácího žádný trest nestihne, protože policie uznala, že jednal v sebeobraně.

POMOCÍ ŠOKŮ chtějí správci indického přírodního parku v Budhvě v Uttarpradéši odnaučovat tygry útočit na lidi. Vyrobili k tomu účelu lidskou figurínu, do níž vložili 12voltovou baterii a pohodili ji v křoví. Když přišel tygr a s nekalým úmyslem se „člověka" dotkl, ten mu místo hodnotného oběda poskytl elektrickou ránu.

NA LETIŠTI v Philadelphii zavedli pro osamocené cestující zajímavou službu. Ti, kteří touží před odletem po polibku mohou využít služby k tomu určené dámy. Za stanovený poplatek hraje úlohu milé příbuzné, vášnivé opouštěné milenky, přítelkyně či znervózněné manželky, prostě žen, které se s odpovídajícím polibkem loučí s odjíždějícím. Mají li být u loučení slzy, je poplatek vyšší.

PŘED 380 LETY jakýsi Guy Fawkes chtěl zapálit v Londýně budovu parlamentu. Na památku té události se rok co rok konají v Anglii lidové slavnosti spojené s ohňostrojem. Letos při takové slavnosti v Yorku od ohňostroje vzplanul dům, v němž se kdysi narodil — Guy Fawkes.

DOPRAVNÍ POLICISTÉ ze Sněděkého města Kristianstad nechtěli věřit svým očím. Na dálnici spatřili velký těžký kamión jedoucí poměrně rychle, jehož řidič — si četl knížku. Když byl zastaven uvedl, že si čte během jízdy vždycky. Když není moc unaven.

NEJVYTRVALEJŠÍM ČLOVĚKEM touhlem po hlídkem průkazu byla Miriam Hargravová z West Yorkshiru ve Velké Británii. Učila se osm let, devětkrát selhala a skládala zkoušky a neuspěla. Při poslední zkoušce projela křižovatku na červenou.

PŘI SVATBĚ, která se konala v italském městě Coceuzu, oddávající kněz, vášnivý fotbalový fanda, v řeči k novomanželům řekl: „Vaše doba zásnub, to byl pouze trénink. Nyní jste vpuštěni na hřiště a zahájil zápas. Já jsem hlavním rozhodčím, svědkové pak rozhodčími postranními."

VSKUTKU ORIGINÁLNÍ novoročenku připravil pro svých 14 kamarádů jeden mnichovský sochař. Na padesátikilogramové mramorové desky ve tvaru pohlednice vytesal kromě figurálního motivu také adresu a přání mnoha zdraví v roce 1987. Přání dostalo poněkud tvrdý nádech. Jeden z příjemců si novoročenku pustil na nohu a přivodil si zlomeninu. Zasílatelská firma, která přáníčka rozvážela, navíc druhý den telefonovala, že jeden ze sběhovků je v neschopnosti s kýlou.

ŘEDITEL telefonní ústředny v Palermu věnoval spojným manipulantkám „zlatou knihu". Neobsahuje však na rozdíl od podobných knih pochvaly a přání všeho dobrého do další práce, ale na 2804 nejrůznějších nadávek a kleteb, jimiž rozzlobení telefonující nešťastníci telefonistky ústředny častovali během roku.

MISTR KUCHAŘ ze španělského města San Asensio nakrmil 1200 lidí jediným paello, národní španělskou lahůdkou. Připravil ji v kotli o průměru tři metry, který naplnil 120 kg rýže, 190 kg masa, 20 litry oleje, 100 ks lasturů a 6 kg různého koření a dalších ingrédiencí.

NAMÍSTO NA LETIŠTI přistál na střeše chevroletu nedaleko amerického města Flint ve státě Michigan sportovní letoun. Pilotka na motoru přinutila pilota nouzově přistát na velmi živé dálnici. Auto bylo jen lehce poškozeno. Jeho řidička však útěkem zmizela.

ŽIVÝM TELEFONNÍM SEZNAMEM je šestadvacetiletá telefonistka Gou Van-lingová z města Charbinu v severovýchodní Číně. Ve své paměti má 15 tisíc telefonních čísel deseti čínských měst.

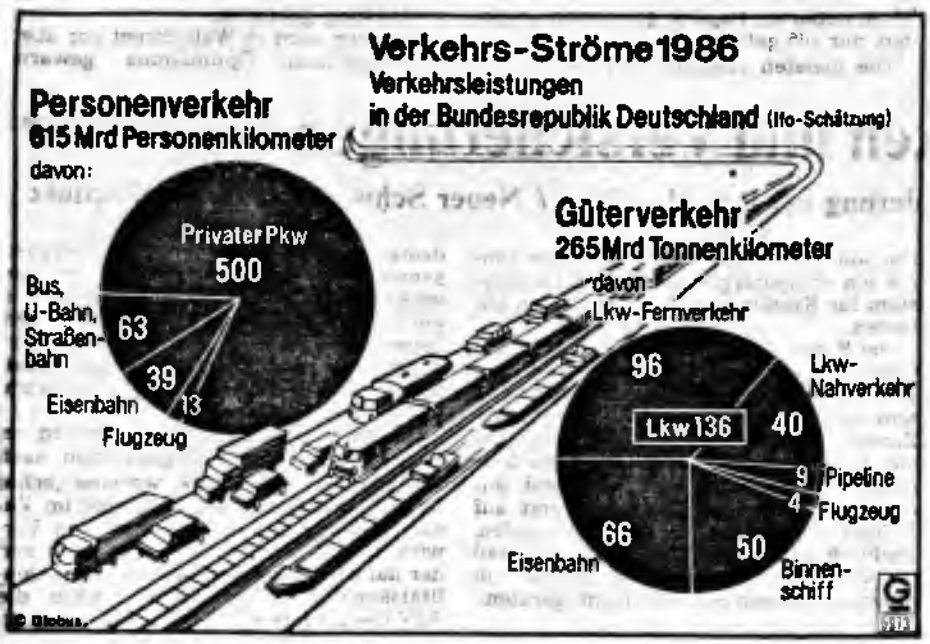

Aufruf zum „Charta 77"-Jubiläum

WIEN, 6. Januar. Einen Aufruf, „die historischen Möglichkeiten der heutigen Zeit zu begreifen und ergreifen", hat die tschechoslowakische Bürgerrechtsbewegung „Charta 77" anläßlich des zehnten Jahrestages ihrer Gründung an ihre Mitbürger gerichtet. In dem von acht Personen — den drei Sprechern des Jahres 1987, den drei des vergangenen Jahres sowie den beiden noch lebenden Mitbegründern und ersten Sprechern von 1977, dem früheren Außenminister Jiri Hajek und dem Schriftsteller Vaclav Havel — unterzeichneten Appell werden die Bürger der CSSR aufgefordert, durch die aktive Wahrnehmung ihrer Rechte zu den notwendigen, sich teilweise bereits abzeichnenden Änderungen in Richtung auf mehr Demokratie beizutragen.

„Erwachen wir aus der Apathie, verfallen wir nicht dem Gefühl der Vergeblichkeit, werden wir Bürger im vollen, schöpferischen Sinne des Wortes", heißt es in dem Aufruf. Die Staatsbürger sollten damit beginnen, nicht nur zu Hause, sondern überall öffentlich über die Schwachstellen des Regimes zu sprechen. In den Gewerkschaften sollte man darauf bestehen, daß die wirklichen Arbeitnehmerinteressen wahrgenommen werden. Lehrer, Gläubige, Geistliche und Kulturschaffende sollten sich nicht einschüchtern lassen und konsequent zu ihren Aufgaben und Anliegen stehen. Durch „gewaltlosen Widerstand" sollte die Gesellschaft „ihre Emanzipation, gesellschaftliche Erneuerung und demokratische Ordnung" erringen.

★

PRAG (AFP). Mehrere Mitglieder der „Charta 77" wurden am Dienstag in Prag festgenommen, als sie sich zu einer Pressekonferenz anläßlich des zehnjährigen Bestehens der Bewegung begeben wollten. Wie aus gut unterrichteter Quelle am Dienstag abend bekannt wurde, wurden Anna Sabatova, Sprecherin der Charta im Jahre 1986, Ladislav Lis, Vize-Präsident der Internationalen Vereinigung für Menschenrechte, Jiri Dienstbier und Vaclav Maly auf offener Straße festgenommen. Pavla Palousa, die Ehefrau eines weiteren Sprechers der Charta, wurde zu Hause festgenommen. Der dritte Sprecher der Bewegung 1986, Jan Stern, sowie der Außenminister zur Zeit des „Prager Frühlings", Jiri Hajek, wurden wie drei weitere Mitglieder der Charta am Verlassen ihres Hauses gehindert, als sie sich zu der Pressekonferenz begeben wollten.

AŤ ŽIJE STALIN STALINOVIČ HUSÁK!!

Reagan kürzt Gehaltserhöhung

WASHINGTON, 6. Januar (AFP). US-Präsident Ronald Reagan hat am Montag vorgeschlagen, die Bezüge seiner Minister um 13 Prozent und die der Kongreßmitglieder um 16 Prozent anzuheben, zusätzlich zu der am Sonntag in Kraft getretenen dreiprozentigen Erhöhung für alle Staatsbediensteten. Damit würden die Kabinettsmitglieder 99 500 und die Kongreßmitglieder 89 500 Dollar jährlich verdienen. Die Erhöhungen treten automatisch in Kraft, falls die beiden Kammern des Kongresses nicht innerhalb von 30 Tagen dagegenstimmen.

Mit seinen Vorschlägen bleibt der Präsident jedoch weit hinter den Empfehlungen eines Sonderausschusses zurück, der im Dezember für die Regierungsmitglieder ein Jahresgehalt von 160 000 und für die Kongreßmitglieder von 135 000 Dollar anregte.

STEJNĚ JE TO PRO NĚ JEN KAPESNÉ.

Wie aus den vom Innenministerium veröffentlichten Tabellen hervorgeht, kamen von den knapp 100 000 Asylbewerbern, die 1986 in die Bundesrepublik einreisten, 21 700 aus Iran. Fast 11 000 Menschen stammen aus Polen und etwa 10 800 aus Libanon. Die Statistik registriert überdies fast 8700 Türken, knapp 8300 Palästinenser und etwa 6600 Inder. Rund 15 200 Asylbewerber kamen 1986 aus Ostblockstaaten. Etwa 8900 Ausländer erhielten im vergangenen Jahr die Asylberechtigung.

Im Dezember 1986 kamen die Asylbewerber vor allem aus Polen (863 Menschen), aus Iran (723) und aus Sri Lanka (200). Aus den Ostblockstaaten reisten im vergangenen Monat knapp 1200 Menschen an, also etwa 32 Prozent aller Asylbewerber.

ŠÉF VILKOMN-ODDRO DOŠLI!

● Kolem 80 procent sovětských občanů považuje přestavbu hospodářství za nezbytnou a také se na ní aktivně podílí. Vyplývá to ze sociologického průzkumu, provedeného v SSSR, při němž byly položeny otázky více než 4000 pracovníků ve výrobě. VODKY.

Aktuální DM-Superstar

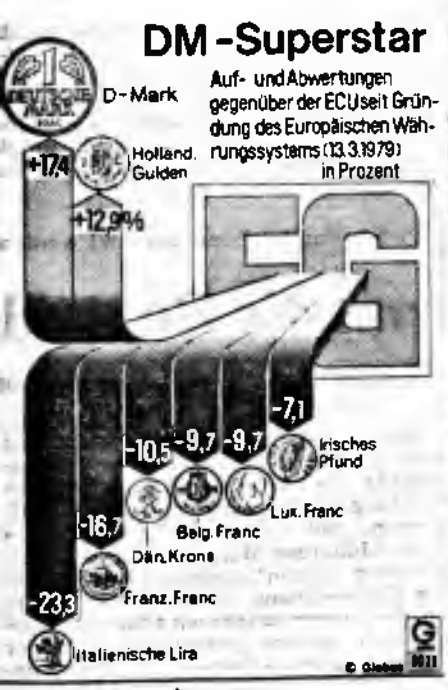

NO COCOCO! KORUNA BEJVALA TAKY SUPER DIVA...!

Okřídlený uličník

Australští motoristé z melbournského distriktu nemohli dlouho odhalit zhadu, kdo jim během noci vypouští vzduch z pneumatik vozů. A přestože se tento případ nepodařilo pachatele dopadnout, počítali si automobilisté na neznámého uličníka sami. Tři noci marně hlídkovali a pokřivaně jen zpovzdálí naslouchali povědomému syčení vzduchu prchajícího z pneumatik hned tu a opět jinde na parkovišti. Čtvrté noci se ale věc vysvětlila: Vinikem byl papoušek, kterého nějaký zlomyslník naučil tomuto škodolibému žertu... (Tr)

ŠKODA, ŽE HUSÁK VEDNÁ VENTILEK...

■ JAK UMÝT AUTO

Podivuhodné vlastnosti zmagnetizované vody odhalili už dříve zahrádkáři, kteří si od ní slibují a dokonce prý i sklízejí vyšší výnosy svých výpěstků. Nedávno zase v Anglii „vynalezli" hadici na mytí automobilů. Voda v ní pulsuje pod vlivem silných magnetických polí. Zmagnetizovaná voda sice nepůsobí na vzrůst automobilu, zato smývá lépe prach, blátо i olejové skvrny než voda obyčejná.

Prapravnuk nepíše básně

Moskva: Žije dnes někde z Puškinových potomků? Tuto otázku si položili sovětští novináři před blížícím se slavným výročím génia světové kultury. Příští rok v říjnu uplyne 150 let od Puškinova úmrtí. Hledání bylo nakonec úspěšné: v Moskvě žije Puškinův prapravnuk. 35letý Alexandr Grigorjevič Puškin pracuje jako ředitel v jednom moskevském podniku. Stará rodinná tradice se i v jeho případě projevila živým zájmem o poezii, avšak ani on, ani žádný jiný potomek Alexandra Sergejeviče Puškina se literárně nezabývali.

VYDAVATEL ORGÁNY TAKY NEKOHŘÁDNÝ JE CHRÁMOVOU HUDBU...

■ RECESE NA KOLECH

Ve Spojených státech a v některých západoevropských zemích se začala na silnicích objevovat podivuhodná monstra — osobní automobily „převlečené" za miniaturní domek se střechou, vanu, člun, atd. Tyto „speciály recesistů" na čtyřech kolech mají rychlost i vybavení jako normální automobil, jen se jim méně podobají.

Umělý kámen pro zámek Ratibořice

jsou to místa drahá našim srdcím, cíl nesčetných školních i rodinných výletů a hromadných výprav. Tento zvýšený turistický ruch ovšem zanechává své stopy, a proto se musí věnovat velká péče ochraně a údržbě památek i celého regionu, mají-li se jejich hodnoty zachovat i pro ty, kteří je budou chtít navštěvovat po nás.

DÁVNO, DÁVNO JIŽ TOMU...

„V kněžniné kabinetu byly čalouny světlezelené, zlatem protkané... Po zdech viselo mnoho větších i menších obrazů... Proti oknu byl krb z šedého, černě a bíle žehaného mramoru, na něm pak stály dvě vázy z japanského porcelánu..." Tak popisovala B. Němcová interiéry zámku za „paní kněžny" — Kateřiny Vileminy Zahářské. Ovšem již v té době měl zámek svou minulost. Za dávných časů to byla tvrz, později i s malou vsí patřila k hradu Rýzmburskému, potom k panství Náchodskému. Počátkem 18. stol. dal Vavřinec hrabě Piccolomini vystavět z ní nevelký barokní zámeček s kaplí. Tuto jednopatrovou budovu kosodélníkovitého půdorysu s krytým polopatrem při hřebeni valbové střechy zakoupil koncem 18. století vévoda Petr Kuronský a právě jeho dcera, kněžna Zahářská, ji dala počátkem 19. stol. přestavět v empírové letní sídlo a v okolí zámku a v údolí Úpy založila rozsáhlý anglický park. Téměř čtyřicetileté údobí vlády kněžny Zahářské patřilo k nejskvělejším v dějinách celého regionu. Noví majitelé, Schaumburgové, vlastnili Ratibořice až do konce druhé světové války.

Po válce byly interiéry zámku vybaveny mobiliářem i z jiných zámků kraje tak, aby stylově odpovídaly empírovému zařízení, jak nám je vylíčila autorka Babičky z dob svého mládí.

OVAHY A SKUTKY PAMÁTKÁŘŮ

Již druhý rok je zámek v Ratibořicích zavřen a veřejnosti nepřístupný. Nad vjezdem do opleceného prostoru se z velké tabule dovídáme, že investorem generální opravy zámku je Krajské středisko státní památkové péče Východočeského kraje sídlící v Pardubicích. To je také uživatelem zámku. Generálním dodavatelem a projektantem je Krajský podnik pro obnovu a údržbu památek v Opočně.

Nepříznivé působení povětrnostních vlivů a zemní vlhkosti a všeho, co se souhrnně nazývá zub času, přivedly zámek i přilehlou hospodářskou budovu do stavu, který si nezbytně vyžádá rozsáhlé opravy a rekonstrukce. Jen namátkou: v obvodovém zdivu trhliny v úrovni stropních konstrukcí, střešní krytina z břidlicových šablon ve velmi špatném stavu (před několika lety se v salónku, kde „dělí s babičkou pily čokoládu", zřítil strop s lustrem), nutná je výměna oken, parketových podlah atd.

Miroslav Martinek, vedoucí odboru technické přípravy Krajského střediska památkové péče v Pardubicích, odpověděl na náš dotaz o nákladnosti oprav, jistě náročných na čas i peníze: „Rozpočet na pět let je 13 miliónů. V roce 1988 se jen za první pololetí odvedlo dílo za dva miliony. Opravné práce a rekonstrukce by měly být zakončeny do roku 1990. Již rok předtím by se mělo začít s přípravou expozice, aby v roce 1990 zámek skutečně mohl být zpřístupněn veřejnosti. Tato akce je u nás první, kdy po uzavření smluvního vztahu se ihned začalo s pracemi. Tak se bude postupovat podle plánu a vše by mělo být včas hotovo."

Uvážíme-li rozsah opravy zámku, je pět let opravdu krátký termín.

Při prohlížení studie oprav zámku i hospodářské budovy se nás zmocnil pocit, že tam „nezůstane kámen na kameni". Bude se bourat, demontovat, izolovat, zazdívat, tmelit, natírat, tapetovat, zasklívat atd., což vše budou provádět pracovníci příslušných uměleckořemeslných profesí s odpovídajícími materiály. Mezi nimi upoutal naši pozornost zejména umělý kámen. Co to vlastně je? Jde o umělo vytvořenou náhražku přírodního kamene, směs kopaného písku s epoxydovou pryskyřicí. Jeho zrnitost i barevnost je třeba sladit tak, aby strukturálně i barevně odpovídal kamenu původnímu. Památkáři už s ním mají dobré zkušenosti. „Ano," říká k tomu M. Martinek, „umělý kámen se nám osvědčil. Jeho předností je, že dobře snáší působení dnešního ovzduší. Jsou z něj zhotoveny náhradní sochy v Kuksu, kdežto originály jsou uloženy v lapidáriu."

Tato skutečnost by mohla být dalším příspěvkem k odedávným sporům mezi památkáři: jedni požadují zachovat autentičnost památky, protože v ní je její hodnota, jiní jsou pro ústupky v dodržení originality ve prospěch uchování památky jako celku na co nejdelší dobu. Rekonstrukce a stavebně architektonické řešení Ratibořic je koncipováno tak, aby se zachoval dobový charakter zámku a maximálně prodloužila jeho technická životnost.

V ZÁMKU A PODZÁMCÍ

Již cestou od Zlíče lze vidět zámek opředený pavučinou lešení. Do dálky bylo slyšet ťukání kladiva a vidět lidskou siluetu na střeše polopatra. Spolu s tenkou stužkou kouře nad korunami stromů v zámeckém parku (to Brontosauři pálili odpadky) bylo jediným svědectvím lidská přítomnost v těchto končinách.

Na loukách podél silnice ovšem neuvidíme — ani v létě — ... „kvítí až strakato..." a „mateřídoušky jak by nastlal", jak je známe z Babičky. Snad při jiné příležitosti by nám majitel — JZD Horní Radechová — mohl říci, proč je dnes jiné složení travin, proč jsou to hlavně lopuchy, kopřivy, truskavec... Strakato bylo pouze nesčetnou mandelinkou.

Se zástupcem vedoucího stavby Milošem Přibylem jsme procházeli vnitřním prostorem zámku, kde bylo postaveno lehké lešení. Zmizely příčky, stropy, podlahy, všude ležely hromady stavebního materiálu. „Kněžna Zahářská byla čilá paní a pokaždé se vracela z Itálie inspirována k novým přestavbám," ukazuje M. Přibyl v prvním patře na rozebrané stropy, pod nimiž se odhalily starší, původní. Původní stropy zůstanou jen tam, kde jsou klenby. Všechny ostatní budou vyměněny. V hospodářské budově zbudou jen obvodové zdi, interiér se znovu postaví tak, jak bývал za „paní kněžny". Novinkou bude zpřístupnění kaple.

Naučná stezka dlouhá 7,5 km směřuje z České Skalice od Barunčiny školy až na Rýzmburk. Vede kolem zámku na Staré Bělidlo, které stejně jako mlýn jsou návštěvníkům otevřeny. Třebaže se také opravují.

Třináctý pramen stále v kurzu

(čtk): Již 180 let si gurmáni pochutnávají na žaludečním likéru Becherovka. Pro její příjemnou hořkosladkou chuť a nesporné léčivé účinky (zvyšuje vylučování žaludečních šťáv, žluče a dalších spasmolytických látek, uvolňujících chorobné stahy hladkého svalstva celého zažívacího ústrojí) je oblíbena v mnoha státech světa: znají ji v Austrálii, Brazílii, Japonsku, Kanadě či Venezuele. U zrodu „třináctého karlovarského pramene" stál anglický lékař, doktor Frobrige, který se v roce 1805 ubytoval v domě lékárníka Josefa Bechera. Oba byli výborní znalci léčivých bylin. Jiniž karlovarské oblasti doslova opíjvala. Když Angličan z lázní odjížděl, nechal karlovarskému lékárníkovi recept, jehož výsledkem byla hořkosladká nazelenalá tekutina — žaludeční likér. Až do roku 1807 J. Becher výrobu zkoušel a připravoval. Když uznal, že chuť i účinnost nemohou být lepší, objevily se v jeho lékárně láhve s označením „Anglická hořká". V roce 1841 dostává likér svojí typickou prolamovanou plochou láhev tmavozelené barvy. O čtvrt století později se výroba pod vedením J. Bechera zcela zprůmyslnila. Největšího rozmachu doznal závod J. Becher v Karlových Varech od roku 1945. Jenom za posledních patnáct let se export do zahraničí zvýšil devatenáctkrát.

ALE NENÍ VE DECEMBRU...

Bezpečnostní pásy i vzadu...

(čtk): Bezpečnostní pásy také pro zadní sedadla v osobních automobilech Škoda, které začnou letos vycházet z AZNP Mladá Boleslav, vyvinuli pracovníci v n. p. Moravan v Otrokovicích na Gottwaldovsku. Upoutány budou vzadu všechny tři osoby. Zejména při čelních nárazech je totiž setrvačnost často vymrštila přes přední sedadla, což vedlo ke zraněním. Na krajních místech jsou cestující připoutáni samonavíjecími pásy, na středním sedadle pak dvoubodovým. Nový typ vozu Š 781 má nyní na předních sedadlech izv. rolovací pásy.

... I PO STRAVENÍ...!

K absolutní nule

(čtk): K bezdynamitěji se rozvíjejícím vědním oborům současnosti patří fyzika a technika nízkých teplot. Úspěšnými výsledky v této oblasti vědy se mohou pochlubit členové kolektivu oddělení nízkých teplot Fyzikálního ústavu ČSAV. V uplynulém období se jim podařilo zkonstruovat speciální aparaturu umožňující praktickou aplikaci metody tzv. jaderné demagnetizace, kterou pro dosahování velmi nízkých teplot využívají přední světové laboratoře. S pomocí tohoto zařízení uskutečnili poprvé v zemích RVHP řadu unikátních experimentů. K absolutní nule, tj. minus 273,15 stupňů Celsia, se přiblížili až na čtyři desetitisíciny stupně. Experimenty prováděné při teplotách nižších než 1 mK by měly přispět k vyjasnění některých otázek fyziky supravodivého jevu a jaderného magnetismu. Na základě historického vývoje fyziky nízkých teplot je možné oprávněně předpokládat, že se při cestě k absolutní nule věda setká s takovými fyzikálními jevy, jejichž objev a využití nárokuje Nobelovy ceny. Experimentů plně využívá...

Dynamik statt Doktrin

MOSKAU, 7. Januar (AFP). Eine für die sowjetischen Medien ungewöhnliche Stellenanzeige ist kürzlich von der Jugendzeitung „Komsomolskaja Prawda" veröffentlicht worden: „Minibus-Fabrik sucht dynamischen, schöpferischen und demokratischen Manager", war zu lesen. Der künftige Direktor der „RAF"-Werke in Riga, die 4000 Personen beschäftigen und jährlich 16 000 Fahrzeuge produzieren, soll unter 45 Jahre alt sein. Das Werk, das im vergangenen Jahr wegen der schlechten Qualität der produzierten Busse bestraft wurde und sich deshalb selbst finanzieren muß, bedarf dringend einer „Umstrukturierung", wie die Zeitung schreibt. Der Jungmanager soll ein Monatsgehalt von 600 Rubeln (etwa 1800 Mark) erhalten.

Die Anzeige löste eine Leserbriefwelle aus und hatte zahlreiche Bewerbungen zur Folge. Viele Sowjetbürger waren „angenehm überrascht" zu sehen, daß Direktoren „nicht immer von der Partei oder Regierung ernannt werden", wie es in einem jetzt von dem Blatt veröffentlichten Leserbrief hieß.

... ÚV KSSS HLEDÁ NOVÉ ČLENY, ZN. „UMSTRUKTURIERUNG"...

Z JEDNOHO DELŠÍHO ČLÁNKU O KOHLOVI:

Das Wort „Konzentrationslager" — ausgesprochen und nicht in der Kurzfassung „KZ" vorgetragen — ging unbeanstandet im Beifall unter. Viele werden es überhaupt nicht registriert haben. Aber bei den „professionellen" Zuhörern wurde es natürlich sofort mit Ausrufungszeichen registriert. Wieder ein „blackout" Helmut Kohls, von dem man in Bonn genüßlich behauptet, er sei eben doch das Synonym für eine Maßeinheit, nämlich für den kürzesten Abstand zwischen zwei Fettnäpfchen? Oder ist es dem Kanzler im Drange des Redegeschäfts nur so „rausgerutscht", weil er unbewußt immer die Mahnungen seines bayerischen Kollegen im Ohr hat, daß er mehr tun müsse, um die Rechten im Lande bei der Stange zu halten?

Vozovky z plastu?

Před několika lety položili v Oslo úsek dálnice, při jejíž stavbě použili místo betonových základů bloků z plastu. Důvodem jim byla jejich nižší hmotnost, která pomůže vyřešit problémy, které způsobuje stavbařům silnic nestabilní půda. Plastové bloky z lehčeného pěnového polystyrenu jsou silné 90 cm a 1 m³ váží jen jedno procento váhy běžného betonového materiálu. Dosud v Norsku postavili skoro tři desítky dálničních úseků z tohoto materiálu a uvažuje se o jeho použití při stavbě základů mostů a výškových budov.

DIALOG
GUTLEUTSTR. 75
D-6000 FRANKFURT/M 1
TEL. 069/23 52 80

POZVÁNKA

PŘEHLED NAŠICH POŘADŮ DO BŘEZNA 1987

OD LEDNA 1987 CHYSTÁME PROMÍTÁNÍ (vzhledem k početným návštěvám) od 19 a ještě od 21 hodin . Téma : Úspěšné filmy

9.ledna	SLUNCE, SENO, JAHODY 1983 Veselohra s velkými návštěvami
16.ledna	POSTŘIŽINY Přepis novely Bohumila Hrabala. Rež.J.Menzel 198o
23.ledna	VESNIČKO MÁ, STŘEDISKOVÁ Nový film rež.J.Menzla 1985
3o.ledna	ŽERT. Zakázaný film podle M.Kundery. Opakování. 1968
6.února	DOBRÉ SVĚTLO Původně slíbený film, příběh fotografa, rež.K.Kachyni 1985
13.února	SLAVNOSTI SNĚŽENEK Další přepis Boh.Hrabala. V hl.roli R.Hrušínský Rež.J.Menzel 1983
2o.února	PYTLÁKOVA SCHOVANKA Známá úspěšná parodie s O.Novým a Hanou Vitovou 1949
27.února	DIVADLO SEMAFOR : Jonáš a Melicharová Tentokrát filmový přepis jinak pojatý než divadelní hra, kterou jsme kdysi uváděli 1985

Všechny filmy jsou prima - doporučujeme!

O blahoslavené Anežce

(Z katol.obžžníku)

Když Anežka 2.března 1282 zemřela, zdálo se, že jí titul světice, který jí byl dáván už za života, bude brzy přiznán oficiálně. Vždyť abatyše - Přemyslovna, byla známá i za hranicemi českého království. Papež Řehoř IX. ji na př.ve svém dopise ze 7.6.1235 dává za vzor kastilské královně Beatrici. Píše o ní m.j.: "Již v útlém věku přísně žije a oblíbila si obírat se věcmi nebeskými."

Hned po její smrti se dály zázraky a neustaly ani, když byla pohřbena v postranní kapli Panny Marie v kostele sv.Vavřince při klášteře, který vybudovala. Oficiální žádost o její svatořečení podala královna Eliška Přemyslovna, která její přímluvě přičítala uzdravení kralevice Václava, pozdějšího Karla IV. Na sněmu v den sv.Martina r.1328, tedy dva roky před svou smrtí, oznámila královna shromážděným českým pánům svůj úmysl a zanedlouho vysiala slavné poselstvo k papeži Janu XXII. do Avignonu. V žádosti se prosí: "Aby Jeho Svatost ráčila onen ctihodný, svatý a bohumilý poklad, který již dlouho září v nebi, postaviti na svícen veřejného a obecného uznání a připsati tu pannu do seznamu svatých." Doba však byla neklidná a přání královny se nevyplnilo. V jejím úsilí pokračoval ale i její syn, císař a král Karel IV., ale ani on neměl úspěch. Na smrtelném loži prý kladl synu a dědici Václavovi na srdce, aby i on o kanonisaci usiloval. Husitské války však vše znemožnily. Klášter byl zpustošen a znesvěcen, klarisky se musely uchýlit do kláštera v Panenské Týnici a teprve roku 1436 mohla být zahájena opět nová jednání o svatořečení. Ve vydrancovaném a pobořeném klášteře však už nebylo možno najít Anežčino tělo a to bylo tehdy podmínkou každého kanonisačního procesu. A tak byla jednání opět zastavena. Při té příležitosti vyslovil litoměřický probošt Jan Paroušek svou známou předpověď, že "pokojné a šťastné časy v zemi české nastanou, když obyvatelé tělo Blahoslavené Anežky najdou."

Úsilí klarisek se nyní zaměřilo na hledání ostatků, ale teprve, když se v roce 1627 zase do kláštera vrátily. V roce 1643 snatřily dvě řeholnice na určitém místě v kapli Panny Marie zvláštní světlo. Abatyše Anna Klára Stanická z Bystřice se domnívala, že je tam skrytý poklad a dala na místě kopat. Pod cihlami byl však nalezen starý hrob a v něm zetlelé pozůstatky oděné zbytky řeholního roucha. Z hrobu vycházela silná vůně, která se ještě několik dní linula z odévů všech, kdo byli otevření hrobu přítomni. Abatyše uvědomila ihned pražského arcibiskupa, kardinála Harracha, neboť právě podle této vůně, která doprovázela již kdysi Anežčino mrtvé tělo před pohřbem, byla přivedena na myšlenku, že se jedná skutečně o hrob uctívané zakladatelky kláštera. Kardinál Harrach vyslal do kláštera komisi a 13.června sám prohlédl ostatky a pak je v zapečetěné schránce vložil do jiné větší a odevzdal přítomnému kvardiánu Minoritů do úschovy. Naprostá jistota, že se jedná o ostatky Anežčiny ovšem získána nebyla. Proto císař Ferdinand III. dokonce klášteru finančně přispěl na další výzkumy. A tak v říjnu téhož doku vyl za oltářem nalezen vyzděný hrob a v něm dřevěná skříňka s kostmi. Kardinál Beran se ve své práci Blahoslavené Anežce domnívá, že toto byly skutečné ostatky světice, neboť podle legendy byla její rtvola už v letech 1322-23 z hrobu vyzdvižena a zbylé kosti uloženy v dřevěné skříňce. Protože ale ebyly nalezeny žádné písemné dokumenty, nebyla jistota ani v tomto případě. (X)

(X) Oba nálezy se však opět ztratily, buď při požáru kláštera v roce 1689, kdy se kaple Panny Marie sesula nebo později při sekularisaci kláštera roku 1782. Do dneška se, přes rozsáhlé archeologické průzkumy areálu nic nenašlo. Pražský arcibiskup, kardinál Bedřich Schwarzenberg, dosáhl pak alespoň toho, že papež Pius IX. v roce 1874 prohlásil Anežku za Blahoslavenou.

Zachovaný ostatek z Anežiba těla dovezla ale do Španělska vdova po císaři Maximiliánovi II., Marie, rodem Španělka. Její dcera Jana, sama klariska, věnovala ostatek - spodní čelist s jedním zubem, na jejíž spodní straně je napsáno "Os venerabilis Agnete a Praga" - kostelu v Escorialu. Zde je uložen spolu s ostatky jiných světic v oltáři zvěstování Panny Marie. Ostatek je uveden již v nejstarším katalogu z roku 1724.

Před několika lety se obrátil český kněz, Pater Josef Novotný, představený vídeňských Křižovníků s červenou hvězdou, Řádu, který kdysi Anežka založila, do Escorialu s prosbou o věnování části ostatku. Jeho žádosti bylo vyhověno a Otec Novotný dostal relikvii Bl.Anežky, která je nyní uložena v krásném relikviáři a patří k největším pokladům našich Křižovníků. Těšíme se, že v příštím roce budeme moci tuto vzácnou památku uctít při pouti v Ellwangen.

Fast 15 000 Tonnen Feuerwerk

WIESBADEN, 7. Januar (dpa). Die Bundesbürger haben zum Jahreswechsel nahezu 15 000 Tonnen Raketen, Kanonenschläge, Knallerbsen und Böllerschüsse verpulvert. Wie das Statistische Bundesamt in Wiesbaden mitteilte, hat sich diese Zahl innerhalb der vergangenen 26 Jahre mehr als vervierfacht. Lege man den Werkpreis zugrunde, so habe jeder Bundesbürger 1960 rein rechnerisch rund 40 Pfennig für das Silvestervergnügen ausgegeben. Zuletzt verfeuerte jeder Bundesdeutsche durchschnittlich 1,70 Mark. Hauptlieferant für das Feuerwerkspulver mit einem Anteil von 90 Prozent war China.

■ ATRAKTIVNÍ NAPODOBENINY

Dobře se hýbá obchod firmě Clenet v Santa Barbaře, která vyrábí napodobeniny Mercedesu typu 500 SSK a prodává je za 65 tis. dolarů. Přes vysokou cenu má záznamy zájemců na rok i více dopředu. Ale vůbec nejdražší napodobeniny vyrábí na objednávku newyorská firma Stutz. Specializovala se na veteránské osobní vozy z padesátých let a za svůj výrobek chce 200 až 250 tisíc dolarů. A je velká spousta těch, kteří si jej výrobky kupují...

Agenti CIA působí v NSR

Třiatřicetiletý Egyptan Dija el-Din Mahmud byl afghánským kontrarevolucionářem. Přeškolený v táboře americké ústřední zpravodajské služby (CIA) na území NSR a vybaven falešnými doklady, byl přepraven z Bavorska do Pákistánu. Odtamtud byl přemístěn do Afghánistánu. Po boku banditů nebojoval dlouho. Byl chycen a postaven před soud. Po soudním přelíčení byl vyhoštěn ze země jako nežádoucí cizinec.

To je pouze jeden z mnoha příkladů působení americké CIA na území Německé spolkové republiky. Americká špionáž tam pracuje velice intenzivně a bez překážek. Velice často přímo se souhlasem a ve spolupráci se speciálními službami NSR. Ovšem stejně tak velice často bez jejich vědomí a bez jejich souhlasu.

Agenti naverbovaní a vyškolení na území NSR jsou pak posíláni do všech koutů světa. Tam na přání a z příkazu svých chlebodárců z CIA provádějí špionáž, různé teroristické akce, naskování nejrůznějším způ- jedni jako diplomaté, jiní jako představitelé obchodního světa či jako normální turisté.

Americká zpravodajská služba bedlivě střeží různá střediska NSR. Nejrůznější informace soustřeďuje na 200 rezidentur ve více než 75 městech po celé Německé spolkové republice. A zájmy agentů jsou široké, od bojové připravenosti bundeswehru přes působení hnutí obránců míru až po činnost odborů. Jednou z forem sledování podezřívaných osob je odposlouchávání jejich telefonických hovorů. Špionážní služba USA při tom používá nejmodernější počítačovou techniku. Zvláštní přístroje automaticky vybírají určená čísla anebo při použití určitého slova v rozhovoru automaticky zapínají magnetofon. Z území NSR americká špionáž odposlouchává i cizí komunikační systémy, např. podél hranice s NDR.

V Hamburku např. působí americká špionážní centrála nesoucí označení OCA. Pochopitelně, že řádně utajená. Velice úzce spolupracuje se západoněmeckou zpravodajskou službou a zpracovává různé zprávy týkající se událostí v NSR, např. demonstrací obránců míru, protestních akcí odborářů a rovněž registruje jména a adresy „podezřelých" lidí.

Týdeník Der Spiegel v souvislosti s působením americké špionáže v NSR napsal, že občané Německé spolkové republiky jsou bedlivě sledováni západoněmeckou špionáží či Američany. Časopis uvedl, že rozdíl je v tom, že proti porušování svých práv a svobod západoněmeckými úřady se mohou bránit u soudu. V případě CIA je jakýkoliv odpor zcela beznadějný.

KDYŽ SE NĚCO ANIKDO DOSTANE BOLÍVECKÝ, JE TO TO SÁHE V RŮŽOVÉM...

SLAVNÁ PARIZSKÁ EIFFELOVA VĚŽ byla nyní „zvětšena" v nové originální podobě — Juan Merchan ze španělského města Sabadell zhotovil jeřáb dvě metr vysoký model z 884 krauských a šesti vlastních zubů. Za dva roky s pomocí přátel pracujících na jarkách „umělec" shromáždil na 3000 krauských zubů, které pečlivě vyčistil. To mu podle jeho slov dalo největší práci. Nakonec však stejně musel k dokončení modelu použít šest vlastních. Samotná stavba modelu mu zabrala 15 měsíců. A CO SI VLASTNĚ Z TOHO MYSLÍ PAN EIFFEL?

Umělci moravského baroka

Po stopách tvůrců významné slohové epochy

Z výstavních prostor Moravského muzea v Brně byla na vánoční období zapůjčena Národní galerii v Praze výstava malířských a sochařských studií moravských umělců 17. a 18. století. Do 1. února ji můžeme zhlédnout v jižním klášteře na Hradčanech. Je sestavena především z drobných sochařských prací, jimž se říkalo „modelletto". Na rozdíl od sochařských skic, uváděných dříve jako „bozzetta", modelletto je již definitivnější vypracovaným modelem budoucího plastického díla, jaký mohl být nabídnut investorovi, a také informoval objednavatele o řešení zadaného úkolu.

Výstavu doplňují malířské návrhy i pracovní studie umělců, kteří spolu s architekty dali moravskému barokním umění specifický místní styl. Vyplývalo to z těsného spojení moravské barokní kultury s Vídní a také z jeho etnografické uzavřenosti proti sousední české sféře.

Podle oblastí, v nichž působili, dělíme je dnes především na umělce brněnského a olomouckého okruhu. Nejtypičtějším z představitelů brněnského baroka je Ondřej Schweigel (1735 až 1812). Pohled na jeho životopisná data ukazuje, že byl vrstevníkem hudebního skladatele Josefa Haydna. Narodil se v jedné vsi u Brna v rodině sochaře a řezbáře, v níž i jeho dva bratři se stali sochaři. Od r. 1755 studoval na vídeňské Akademii, a pak po r. 1762 pracoval už výhradně na Moravě a ve Slezsku. Nejzávažnějším jeho dílem je v Brně podstatná část výzdoby kostela sv. Petra a Pavla na Petrově. Zahrnuje oltáře Ukřižovaného a sv. Cyrila a Metoděje po pravé a levé straně chrámové lodi a kazatelnu, na nichž pracoval v letech 1775—77. Podobným řezbářským skvostem je od něho hlavní oltář starobrněnského kostela P. Marie, kde jsou také od Schweigela postranní oltáře Ukřižování a Piety. Dalším dílem Ondřeje Schweigela v této sféře je rovněž výzdoba kostela v Zábrdovicích, v níž se již hlásí ke slovu sloh Ludvíka XVI., označovaný jako Klasicismus, jemuž však stařičký mistr dal jednodušší a také realističtější formy. Tento významný umělec není dosud náležitě oceněn, zasluhoval by si monografii, aby se ukázalo, že byl u nás posledním barokním umělcem, který byl schopen vidět své dílo v krásném a slohově dokonalém spojení s architekturou. Je již načase, aby se doložil jeho význam jako autora činného v Rajhradě, ve Vranově u Brna, na Velehradě, ve Křtinách, v Oslavanech, Rosicích, Uherském Hradišti, Doubravníku, Kyjově, Mikulově a na dalších desítkách míst jižní Moravy. Zvlášť pozoruhodné jeho plastiky s antickou tematikou spatříme před průčelím zámku ve Vizovicích. Známý moravský malíř Vladimír Vašíček ze Svatobořic rád upozorňuje na Schweigelovu méně známou sochu představující sv. Annu v jeho rodišti Mistříně.

Podobně se na Moravě školil Josef Antonín Winterhalter (1702—1766). S Moravou celou svou činností je spojen Ondřej Zahner (1675—1752), od něhož jsou sochy na balustrádě kostela sv. Michala v Brně. Vytvořil též kompozici Křest Páně na bývalém piaristickém kostele v Kroměříži a pracoval také v Prostějově a v Dubu u Oldmouce. Nejzávažnějším jeho dílem je podstatná část sochařských prací monumentálního sousoší sv. Trojice v Olomouci, jímž se zařazuje mezi umělce vpravdě evropského významu. Na výstavě v jižním klášteře v Praze se setkáme s řadou drobných plastik všech těchto zmíněných představitelů moravského barokního sochařství.

Na evropské úrovni udržoval malířství až do sklonku 18. stol. především Antonín František Maulbertsch (1724 až 1796), představitel vídeňského baroka, který však je spojen s Moravou desítkami zakázek, z nichž nejvýznamnější jsou ve Znojmě a jeho okolí, v Mikulově, Vranově nad Dyjí, Předklášteří u Tišnova, Veselí, Kroměříži a v Brně, kde jeho dílem je také obraz hlavního oltáře v kostele sv. Tomáše. Maulbertschovy studie, které jsou vystaveny nyní v Praze, ukazují, že obohacoval svou dobu o metodu, v níž spočívá nová forma styku s realitou, a autor usiluje o popření tradičních slohových formalit. A právě tím, jak to dokládají i jiní autoři moravského baroka, sebrála Morava významnou roli v přechodu společné slohové vůle k individuálnímu objevování hodnot, jež umělci nabízí bezprostřední studium reality.

Kristovo narození v díle Třeboňského mistra

• Jugoslávský export dosáhl v roce 1988 hodnoty přibližně 10,3 miliardy dolarů, což je o dvě procenta méně, než v roce 1985. Příčinou je hlavně snížení výrozu do socialistických zemí.

Oznamuji všem známým zprávu, že nás na silvestra navždy opustil po dlouhém těžkém utrpení ve věku 75 let manžel, otec a dědeček Jan Jasaň, bývalý barový houslista. Poslední rozloučení bude ve čtvrtek 5. ledna ve velké obřadní síni strašnického krematoria v 10 hod. Anna Jasaňová, manželka, a rodinní.

LD-5420

KPdSU schloß „Grabscher" aus

MOSKAU, 7. Januar (AFP). Wegen „sexueller Belästigung" einer jungen Kollegin am Rande einer Sitzung des Obersten Sowjet im Dezember in Moskau ist der russische Abgeordnete Wladimir Nesterow aus Tambow in Südrußland aus der Partei ausgeschlossen worden. Nach Berichten der sowjetischen Zeitung „Sowjetskaia Rossia" ließen die belastenden Zeugenaussagen des Opfers, dessen Identität nicht bekannt gegeben wurde, keinen Zweifel an der Tat aufkommen. Der Deputierte hat am 5. Dezember kurz vor Mitternacht im Moskauer Hotel „Rossia" seine Abgeordneten-Kollegin, eine junge Arbeiterin, ihm eine Akte in sein Zimmer zu bringen. Er hatte die „Arbeitssitzung" sehr seriös vorbereitet: Auf dem Tisch standen Appetitanreger und Wodka bereit. Er trank fast eine Flasche aus und gab der protestierenden Volksvertreterin drei Ohrfeigen, als sie seine Anträge zurückwies und gegen die von ihm verschlossene Zimmertür klopfte.

Das neue Füllmaterial DICOR ist den echten Zähnen täuschend ähnlich

Der Welt größter Hersteller von künstlichen Zähnen, die Firma Dentsply, hat einen neuen Stoff entwickelt, mit dem die Zahnmedizin der Natur einen Schritt näher kommt. In Europa ist dieser Stoff unter dem Namen DICOR seit Mitte des letzten Jahres auf dem Markt.

DICOR verdankt seine Existenz der Erfindung von Glaskeramiken in den USA; denn erst durch das spezielle Verfahren, das die günstigen Eigenschaften von Glas mit der Festigkeit von Keramik verband, wurde es möglich, das natürliche Material Glas in der Zahnheilkunde auszuprobieren. Der größte Vorteil des neuen Stoffes ist seine optische Ähnlichkeit mit echtem Gebiß. Der Zahndesigner Manfred Busch aus Thun (Schweiz) nennt ihn sogar „einen faszinierenden Aufbruch in eine neue Ästhetik". Nicht nur, daß er die ganze Farbskala menschlicher Zähne annehmen kann, er reagiert auch auf Licht ähnlich. Die Wärmeleitung von Metallen hatte manchem Brückenträger schon schmerzhafte Überraschungen bereitet. Glaskeramik reagiert eher isolierend. Die Wärme kann also nicht in tiefere Schichten durchdringen und Schmerzen bereiten. Eigentlich gibt es nur zwei Probleme mit dem neuen Material. Das ist zum einen die Stabilität. In der Zwischenzeit werden aber weltweit mehr als 125 000 Kronen teilweise länger als 5 Jahre getragen und die Abnutzungserscheinungen – versichern die Hersteller – sind weder am Zahnersatz noch am Gegenbiß von Bedeutung.

Das andere Problem ist der Preis: Krankenkassen erstatten DICOR nicht . . .

„GRABSCHER" - RYCHLO-CHVATÝ...

List Pravda k výročí narození L. Brežněva

MOSKVA: List Pravda včera v redakčním článku k nedožitým 80. narozeninám L. Brežněva (1906—1982) připomíná jeho životní dráhu. Uvádí, že se narodil v ukrajinském městě Dněprodzeržinsku v dělnické rodině a stejně jako mnoho dalších jeho vrstevníků přišel jako chlapec do závodu. Absolvoval střední zemědělskou školu a pracoval pak na venkově. Potom znova závod, studium v hutním institutu, služba v armádě. V roce 1931 vstoupil L. Brežněv do strany.

V osudu této generace sovětských lidí, k níž patřil i Leonid Brežněv, byl nejzávažnější a nejkrutější zkouškou zápas s fašismem na život a na smrt, píše Pravda. Od července 1941 až do konce války byl L. Brežněv v aktivní vojenské službě.

K výrazným stránkám jeho válečného životopisu patří boje u Novorossijska v roce 1943. Sovětská vojska držela na břehu Novorossijského (Cemenského) zálivu nevelký prostor, který dostal jméno „Malá země". Spolu s dalšími vojáky tam byl i náčelník politického oddělení 18. armády L. Brežněv. Účastnil se bojů o Rostov na Donu a Kerč, bojů na Ukrajině i bojů za osvobození národů Československa, Polska a Maďarska, pochodoval v roce 1945 na přehlídce vítězů na Rudém náměstí.

V poválečných letech byl L. Brežněv mezi těmi, kdo obnovovali velké průmyslové a energetické podniky na Ukrajině. Vedl stranické výbory Záporožské a Dněpropetrovské oblasti, řídil stranickou organizaci Moldávie. V 50. letech pracoval jako druhý a poté jako první tajemník ÚV KS Kazachstánu. Později se ve funkci tajemníka ÚV KSSS podílel na organizování a přípravě prvních letů do vesmíru. Od roku 1957 byl členem předsednictva ÚV KSSS. L. Brežněv byl zvolen předsedou prezidia Nejvyššího sovětu SSSR (1960 až 1964 a 1977—1982). Od roku 1964 až do posledních dní svého života stál L. Brežněv v čele ústředního výboru KSSS.

Sovětští lidé dosáhli při uskutečňování závěrů XXIII. až XXVI. sjezdu strany výrazných úspěchů v ekonomice, kultuře i sociální oblasti. Zásluhou sovětského lidu byla zajištěna vojensko-strategická parita, což podstatně omezilo možnost imperialismu rozpoutat jadernou válku. Byly učiněny kroky k ozdravení vztahů mezi státy, byly položeny základy politiky uvolňování. Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, jejíž svolání navrhl SSSR a jež se konala v roce 1975 v Helsinkách, se stala důležitým mezníkem v historii boje za mír, proti jaderné hrozbě. Jinými slovy, v tomto období podstatně vzrostly materiální i jiné možnosti SSSR a zesílil potenciál socialismu.

V posledních letech života a činnosti L. Brežněva se však rozšířilo neobjektivní hodnocení toho, čeho bylo dosaženo. Přestože se ekonomická situace změnila, nepřihlíželo se k naléhavosti a neodkladnosti přestavby řízení národního hospodářství, převedení ekonomiky na intenzivní metody rozvoje a aktivního využívání výsledků vědeckotechnického pokroku v národním hospodářství. Brzdou pro hledání cest dalšího postupu byly do značné míry zavedené šablony a řeže, které neobrážely novou realitu. Začal se projevovat rozpor mezi slovy a skutky. Praktické činy postrádaly cílevědomost a rozhodnost.

Vedlo to k tomu, že v 70. letech a na začátku 80. let se výrazně snížilo tempo ekonomického růstu. Velké obavy ve straně i lidu vyvolaly negativní procesy ve vztazích rozdělování. Na základě situace, která se zvýhodnila v ekonomice, vznikly mnohé negativní jevy sociálního, duchovního a mravního rázu.

To vše bylo do značné míry důsledkem vážných nedostatků v činnosti stranických a státních orgánů. Rozšířily se takové jevy, jako sebeuspokojení, pocit, že je vše dovoleno, snaha lakovat skutečnou situaci na růžovo. Snížila se náročnost při výběru a rozmísťování kádrů i jejich odpovědnost za svěřené úkoly.

Zároveň chyběla důsledná demokratičnost, široká veřejná informovanost, kritika a sebekritika a účinná kontrola, takže nebylo možné včas odhalovat záporné jevy a rozhodně bojovat s tím, co brzdilo pokrok sovětské společnosti. Tyto procesy se projevily i v ideologické a propagandistické práci, kde zapustil kořeny formalismus a pro níž byla příznačná odtrženost od života.

Strana i lid si stále více uvědomovaly, že jsou naléhavě zapotřebí změny k lepšímu a energické praktické činy. Po plenárním zasedání ÚV KSSS v listopadu 1982 byly podniknuty kroky k upevnění kázně, pořádku a organizovanosti. Na jaře 1985 strana provedla hlubokou analýzu situace ve společnosti. Plenární zasedání ÚV KSSS v dubnu 1985 vypracovalo strategii urychlení sociálně ekonomického rozvoje země — strategii zásadního obratu, obnovy a revoluční přestavby všech sfér společenského života. Tato linie byla všestranně propracována a rozvinuta na XXVII. sjezdu KSSS.

Strana je hluboce přesvědčena o správnosti své politiky, která se těší podpoře sovětských lidí. Zárukou její úspěšné realizace je houževnatá práce, jednota strany a lidu a aktivní, semknutý postup všech pracujících, zdůrazňuje Pravda v závěru.

TAK SE TAKY DOČKAL „POCHVALY"...

Aufgespießt

„Ich grüße Sie herzlich, nicht in Bettelkleidern, nicht im Nadelstreifen, sondern im Kampfanzug."

Der Außenminister und frühere FDP-Vorsitzende Hans-Dietrich Genscher in einem Telegramm an CDU-Generalsekretär Heiner Geißler in Anspielung auf dessen Bemerkung, die FDP bettele zur Zeit um Zweitstimmen, um dann nach der Wahl im feinen Nadelstreifenanzug reich gewordener Bettler große Forderungen in etwaigen Koalitionsverhandlungen zu stellen.

SIEGFRIED GEVISCHER...

Gasgestank im Brief

OTTAWA, 5. Januar (dpa). Die Gaswerke der westlichsten kanadischen Provinz British Columbia haben im Januar eine wenig wohlriechende Überraschung für ihre Kunden parat: Sie legen 375 000 Rechnungen gesonderte Umschläge bei, denen — wenn geöffnet — ein Geruch entströmt, der an faule Eier erinnert.

Die Probierpackungen sollen die Kunden darüber informieren, wie austretendes Gas riecht, so daß sie im Ernstfall sofort reagieren können. Ein Sprecher von „B. C. Hydro" gab zwar zu, daß die Rechnungsbeilagen zum Himmel stinken, meinte aber: „Das haben wir ja gerade beabsichtigt."

A CO KOUBY TO TAK UDĚLAL HACKLE S HAZLPAPÍREM

Mit 242 km/h durch ein Dorf

PARIS, 6. Januar (dpa). Der französische Formel-1-Rennfahrer Rene Arnoux hat bei Nevers in Mittelfrankreich einen Rekord aufgestellt. Sein Personenwagen wurde am Montagnachmittag in einem Dorf mit der Geschwindigkeit von 242 Stundenkilometern gestoppt. Erlaubte Höchstgeschwindigkeit: 60 km/h.

Strafen für Zugverspätungen

BELGRAD, 5. Januar (dpa). Die für ihre Unpünktlichkeit bekannte jugoslawische Eisenbahn will zuverlässiger werden: Für jede Minute Verspätung von Personenzügen müssen in Zukunft 2500 Dinare (rund zehn Mark) Strafe gezahlt werden. Das berichteten die Zeitungen am Montag. Die Strafe muß die Eisenbahnorganisation aufbringen, die für die Verspätung verantwortlich ist. Eine Minute Abweichung vom Fahrplan bei Güterzügen kostet die Hälfte.

Sonnenbrand: die Tricks der Mediziner

● Eine Tablette morgens, eine Tablette abends, so empfiehlt ein Arzt in der Fachzeitschrift „Medical Tribune", schützen vor dem Sonnenbrand. Styptobion heißt das Medikament, das diese Schutzwirkung haben soll. Auch bei Merck weiß man um diese wunderbare „Nebenwirkung" des rezeptfreien Medikaments, das es seit 1951 gibt – an sich ist es ein blutstillendes Mittel. Die Schutzwirkung vor Sonnenbrand wurde nie wissenschaftlich untersucht, aber immer wieder von Skifahrern bestätigt.

Wasser wirkt Wunder bei Verbrennungen

● In Omas Hausrezepten und alten Doktorbüchern ist noch von Mehl, Öl oder Salbe die Rede. Vergessen Sie solche Ratschläge ganz schnell, sie sind längst überholt. Der Arzt muß sonst später nur alles mühsam wieder abkratzen. Das verzögert die Behandlung unnötig und ist äußerst schmerzhaft. Kaltes Wasser lindert nicht nur die Schmerzen, es verhindert auch weitere Hautschäden.

Wichtig: Die betroffene Hautpartie muß mindestens 15 Minuten lang unter kaltes Wasser gehalten werden. Diese bewährte Maßnahme hilft auch dann noch, wenn sie erst Minuten nach dem Unfall begonnen wird. Kinder, die sich größere Hautbezirke verbrüht haben, werden in die Badewanne gesetzt und mit der Handbrause abgeduscht. Läßt sich die Brandwunde nicht unter Wasser halten oder in Wasser tauchen, werden Umschläge mit Eiswasser gemacht. Brandblasen und verbrannte Hautflächen dürfen niemals berührt werden. Kleider nicht abgerissen oder abgezogen. Der Verunglückte braucht Beruhigung. Zuspruch und Anteilnahme. Wenn die Behandlung nach der Wasserkühlung nicht durch einen Arzt fortgesetzt werden kann (oder muß!), sollte auf jede weitere Hilfsmaßnahme verzichtet werden – außer auf das Anlegen einer keimfreien Brandkompresse.

● Auf einen Blick:
★ So schnell wie möglich mit Wasser kühlen
★ Mindestens 15 Minuten kühlen
★ Kein Öl oder Mehl, keine Salben auf Brandwunden
★ Kleidung auf den Brandwunden belassen
★ Verunglückte beruhigen, nicht beschimpfen

Mindestens eine Viertelstunde lang soll die Verletzung gekühlt werden

Starostka

● Teure Arbeit

Köln. Auf jeweils 100 Mark Entgelt für tatsächlich geleistete Arbeit muß ein Unternehmen noch einmal über 82 Mark an Lohnzusatzkosten draufgelegen.

● Sparsame Autos

Frankfurt. Ein Neuwagen kann heute mit 50 Litern Sprit durchschnittlich 658 Kilometer weit fahren. 1978 schafften die Neuwagen mit 50 Litern nur 510 Kilometer.

● Beliebte Karten

Münster. Zur Zeit sind 20,2 Millionen Scheckkarten im Umlauf. 1969 waren es erst 1,8 Millionen.

● Viele Betriebe

Kassel. In der Bundesrepublik gibt es derzeit 1 750 000 Betriebe. Nur knapp 1700 davon sind Aktiengesellschaften.

● Vstup do nového roku te v Izraeli poznamenán dalším zvýšením cen. Mýdlo, pracl prostředky a některá chemická výrobky pro domácnost jsou od včerejška dražší o šest až sedm procent a mnohé druhy potravin až o 40 procent.

Aufgespießt

„Die Wahl liegt nicht zwischen Kondomen und Infektion, die dritte Möglichkeit heißt Enthaltsamkeit."

Der Vorsitzende der katholischen Bischofskonferenz von England und Wales, Kardinal Basil Hume, in einem Beitrag für die Tageszeitung „The Times" zum Thema Aids.

PORTRÉT ZDENKY BRAUNEROVÉ V RODINOVE MUZEU

Rodinův portrét Z. Braunerové?

V PAŘÍŽI, U ŠIROKÉHO BULVÁRU des Invalides, v ulici de Varenne č. 77 stojí palác z 18. stol. obklopený zahradou — Palác Biron. Když šlechtické sídlo, pak klášterní pensionát, později obytný dům, kde žil Matisse, Duncanová, Rilke a od r. 1908 se do přízemí nastěhoval i August Rodin. Vykoupil si palác pro své muzeum tím, že Francii odkázal celé své dílo. Po jeho smrti (roku 1917) se zde r. 1919 otevřelo pro veřejnost, pro všechny obdivovatele — Rodinovo muzeum.

Zde je shromážděno jeho úplné dílo, sochy i kresby, originály i reprodukce, osobní archiv, nábytek i obrazy, které vlastnil. Jeden sál je věnovaný památce i dílu Camille Claudelové — jeho žačce, modelu a přítelkyni. Expozice plastik je nejen v 16 sálech v domě, ale sochy jsou rozmístěny i v půvabné zahradě kolem paláce. Vznikla tak jedinečná oáza klidu a uměleckých zážitků.

Sály paláce jsou prostorné, s vysokými stropy, krásnými francouzskými okny, která osvětlují Rodinovy plastiky a zdůrazňují proporce soch světlem a stínem. Nás zaujmají dva: číslo 8 a 12. V každém je plastika vytvořená podle jednoho modelu.

Osmý sál je celý věnován ženským portrétům, které Rodin vytvořil po roce 1900. Toho roku, kdy v Paříži probíhala Světová výstava, Rodin vystavoval ve svém pavilónu 168 soch a měl úspěch. Stal se různě uznávaným a slavným. Svět objevil jeho dílo, význačné osobnosti chtěly mít své portréty od Rodina. „Stal se ze mne společenský sochař," řekl jednou.

Přes rozdílnost formátů, kompozice, materiálů (mramor, bronz, pálená hlína, sádra) každý portrét potvrzuje totožnost a podobu a je především vyjádřením individuálního charakteru modelu. Mezi těmito portréty vyniká ve středu sálu „Slovanská žena" (Etude femme slave — 1906). Z objemného, hrubě tesaného mramoru se vynořují hladká masivní ramena, téměř naivní obličej širokých lícních kostí, krátký tupý nos, silný masitý horní ret, hladký účes vlasů stočených v týle do malého uzlíku. Studie ženy řečené — Slovanka.

Dvanáctý sál shromažďuje plastiky, které Rodin tvořil vedle své dlouholeté práce na „Bráně pekel" jako kontrast k vzrušeným a dramatickým scénám z Pekla, hledal Rodin vyjádření klidu, které tolik obdivoval ve starém umění, „Pokouším se neustále o návrat k mé nejčistší vizi přírody."

Tak uprostřed sálu stojí sádra „Před mořem", mramor, originál, v Metropolitním muzeu v New Yorku, kde nese název „Baigneuse" — koupající se (Devant la mer — 1907), akt, který je syntézou různých studií koupajících se a sedících. Na hrubém soklu sedí hladké ženské tělo, cudný, neerotizující akt, skloněná hlava, mírný výraz obličeje. Nacházíme tu stejný portrét modelu ke Slovanské ženě.

Když jsem se tudy procházela roku 1981, právě tak zněly názvy těchto dvou soch. V červenci 1985 jsem našla u portrétu Slovanské ženy námi — Zdenka Braunerová. Divala jsem se nechápavě na název, protože portrét vůbec neodpovídá Zdence Braunerové. Dlouhá léta ji obdivují, znám její obrazy, osudy i podobu.

Zdenka Braunerová a August Rodin se důvěrně znali. Roku 1902, kdy byla v Praze velká výstava sochařových děl, byla Zdenka mezi umělci, kteří Rodina provázeli na cestě po Moravském Slovácku. Rodin ji věnoval jeden ze svých vystavovaných akvarelů (nyní v Národní galerii) a vyměnili si pak dopisy.

F. Kožík ve své knize „Nekalidné babí léto" píše, že Z. B. byla v roce 1906 a 1907 v Paříži (s přítelem M. Martenem), že se za Rodinem rozjela do Meudonu, kde žil, a že ji ukázal sochu Moravanka, ve které se poznala...

Byla jsem však přesvědčena, že nestojím před portrétem Z. B. Není tu její výrazný nos, bystré oči, intelligentní výraz, jak ji známe z mnoha fotografií. Ne, to se nesrovnávalo. V r. 1906 bylo Braunerové 48 let. Postoj, výraz i dojem z obou diskutovaných plastik je mladistvý, téměř dětsky naivní. A Rodinovy portréty známých lidí, C. Claudelové, G. B. Shawa, C. Clemenceaua, G. Mahlera, V. Huga a dalších dokazují, že jsou odrazem právě podoby a psychologie portrétované osoby. Vymykal by se tedy tento pařížský portrét stylu práce A. Rodina. Ale v novém průvodci Rodinovým muzeem, vydaném 1984, je k vysvětlivkám k oběma portrétům doplněno, že modelem, podle nedávného objevu, byla česká malířka Zdenka Braunerová.

Chtěla jsem mluvit s někým z muzea, ale na to nebyl čas. Později mi to nedalo a napsala jsem o tom do Rodinova muzea, poslala jsem i portrét Zdenky Braunerové, který vydalo Středočeské muzeum v Roztokách (jež vlastní cenné dokumenty o životě a umělecké práci Z. Braunerové) a prosila jsem o vysvětlení změny názvu díla Femme slave.

Dostala jsem odpověď: „Srovnání busty Slovanské ženy s umělkyní Zdenkou Braunerovou bylo provedeno vzdálenou příbuznou jmenované. Portrét a fotografie skutečně dokazují, že toto sblížení bylo mylné. Oprava názvu díla, která s tímto souvisí, je již v běhu..." Nebyla jsem asi jediná, kdo na tento omyl upozornil.

Tak asi po dva roky zářilo jméno Zdenky Braunerové v Rodinově muzeu. Přála bych Zdence Braunerové i české kultuře, aby byl mistr Rodin naši malířku portrétoval, protože se velice zasloužila o vzájemné kulturní styky francouzsko-české ve své době. Ale skutečnost je jiná.

DIVY ŘÍMSKÉ DOBY – OBŘÍ VODNÍ KOLA NORIAS. Cestujete-li z Damašku autem poblíž na sever směrem na Aleppo a turecké hranice, přijedete po 200 kilometrech do města Hama. Patří k nejstarším městům v Sýrii. Archeologické výkopávky prokázaly, že jeho historie je stará šest tisíc let. Město se rozkládá podél řeky Orontes a tvoří zelenou oázu uprostřed vyprahlé písečné polopouště se skrovnou vegetací.

Velkého rozkvětu dosáhla Sýrie a samozřejmě i město Hama za vlády Římanů, kteří je okupovali v roce 64 před naším letopočtem a Sýrii připojili na čtyři sta let k římské říši. Z této doby se dodnes zachoval v Hamě vynalézavý zavodňovací systém. Je tvořen čtyřmi obrovitými dřevěnými koly o průměru 20 metrů, zvanými Norias, a umístěnými na řece Orontes a dále soustavou kamenných akvaduktů a kanálů, které dodnes rozvádějí vodu po rozlehlých zahradách a parcích po obou březích řeky.

Mohutné lopatky vodních kol jsou unášeny proudem řeky a přitom nabírají vodu, kterou zvedají do výšky a vylévají do akvaduktů zavodňovacího systému. Tato obrovská vodní kola vydávají charakteristický a monotónní zvuk. Je slyšet dnem i nocí po celém městě. Kola se zachovala jen díky pečlivé údržbě a obnově prováděné místními obyvateli, pro které voda znamená život. Tento důmyslný odkaz historie je památníkem technické vynalézavosti římských architektů

MOKRÉ ZNĚ

Ty české rybníky jsou stříbro slité
lemované temnem stínů pod oblaky . .

A. SOVA: Z mého kraje

Rozlehlé jižní Čechy jsou obvykle nerozlučně spojovány s představou lesknoucích se zrcadel rybníků, dávnověkých umělých vodních nádrží, lemovaných na hrázích dnes již věkovitými a rozsochatými duby, kreslícími dodnes kraji, svému okolí, jedinečný a nenapodobitelný portrét.

Jejich krása, podmanivá v září letních horkých dnů, příznačných i pro čas podzimních mlh, byla již nesčíslněkrát zaklета do slov básníků, zvěčněna na plátnech mnoha malířů.

Rybníkářství, jehož umělé stavby byly zakládány na menších potocích nebo říčkách přehrazením jejich toku, příznivě ovlivňující i společenský rozvoj na jihu Čech, patří k nejstarším hospodářským odvětvím. Jeho rozmach nastal ve 13. století v souvislosti s všeobecným rozvojem v Čechách; zmínky o první ztichlé širé vodní pláni byly zaznamenány již v zakládací listině kladrubského kláštera z roku 1155. Dosvědčující je i nadace zlatokorunského kláštera, vydaná králem Přemyslem Otakarem II. v lednu roku 1263 i stavba Račmířova na Jindřichohradecku zmiňovaná už v roce 1255.

Avšak skutečný rozvoj a rozkvět nastal už v druhé půli čtrnáctého století.

Veden pokrokovými důvody „...aby království naše rybníky a vlhkým svzduším oplývalo..." dával je král a císař Karel IV. na státní náklady zřizovat především na neúrodné půdě a totéž přikazoval městům a statkům.

Stavěním rybníků však sledoval nejenom zásobování své země rybami, ale také zabezpečení krajiny před povodněmi, neboť jejich hráze dokázaly zadržet velké přívalové dešťové i sněhové vody. Současně se pak rybníky stávaly i zdrojem síly pro množství mlýnů, stoup, papíren, hamrů i nádrží proti ničivým požárům. Protože pro jejich výstavbu nebylo třeba velkých investic a nevyžadovaly ani mimořádné péče, bylo zlatým obdobím rybníků hlavně 16. století. V té době, i když stavební práce se děly tehdy jen takřka holýma rukama a za pomoci toho nejprimitivnějšího nářadí, zajiskřilo se v české krajině více než 30 tisíc rybníků, velkých i malých.

Na svou dobu byly všechny velkými stavbami znamenajícími dalekosáhlý zásah nejen do krajiny, ale i do života lidí. Proslulí rybníkáři té doby, Štěpánek Netolický a především Jakub Krčín, pro svá díla zabírali nejenom rozsáhlé plochy poddanské půdy, ale pod hladinou jejich rybníků mizely jednotlivá stavení i celé vesnice.

„V té příčině," napsal soudobý kronikář V. Březan, „byl-li Krčín dobrým hospodářem, že tolik úrodných dědin pro rybníky zatopil, rozumnému člověku k soudu podává se. Mám za to, že nepolepšilo se tehdy v Čechách, ale pohoršilo."

Jimi, snad nevědomky, ale velice příznivě, však Krčín jednou provždy ovlivnil jihočeskou krajinu, jejíž charakter pak pozdější století jen dotvořovala. Motivem ke stavbám, umožněným nejenom dostatkem pracovních rukou poddaných, ale i robotními povinnostmi, o tom všem vydal svědectví Vilém z Pernštejna, jehož panství se úpornou prací rybníkářů skvělo četnými vodními plochami.

„Rybníky nevyžadují ani tolik práce a nákladů jako ostatní hospodářství, jsou nejméně vystaveny škodám z nepřízně počasí. Byly to především rybníky, které mi otevřely cestu k majetku, který dnes, jak vidíte, mám. I dnes mi dávají velice hojný zisk."

V té době také poprvé došlo k postavení chovu na vědecky fundovaný základ a to zásluhou díla olomouckého biskupa J. Doubrávia, autora později velice slavné knihy „O rybnících a rybách, které v ní žijí," vydané v roce 1547, která se stala na dlouhou dobu pramenem poučení mnoha rybářským odborníkům. A nejenom u nás.

Avšak počátek 17. století jím svou tři desetiletí trvající celoevropskou válkou přinesl doslova pohromu.

Mnohé rybníky zanikly, četné byly takřka zapomenuty. Teprve nová koncepce v chovu kaprů nastolená na zlomu 19. a 20. století v souvislosti s prací četných vynikajících odborníků, přinesla opětovně vzkříšení slávy českého rybníkářství. Jedním z těch, kteří o to mají nehynoucí zásluhu, byl zakladatel užité hydrobiologie Josef Šusta. Pocházel z Jankova u Votic a v listopadu loňského roku uplyne už 150 let od jeho narození.

Po studiích a cestách za zkušenostmi do ciziny zahájil svou novodobou éru rybníkáře na Třeboňsku v roce 1867. Na základě svých dlouholetých studií a zkušeností připravil návrh na reorganizaci chovu ryb. Jeho stěžejním dílem je publikace Výživa kapra a jeho družiny rybniční vydaná v roce 1884, která se stala výchozím dílem novodobého rybníkářství. Památku díla a osobnosti Josefa Šusty připomíná celkem nenápadný žulový pomník shlížející se od roku 1927 v hladině třeboňského Světa.

Po roce 1945, kdy byly rybníky prozatímně začleněny do podniku Čs. státní statky, došlo postupně k vytváření jednotlivých hospodářských celků, v nichž se formovala nová cesta soudobému našemu rybničnímu hospodářství. V roce 1951 byly začleněny do podniku Státní rybářství.

V současné době podnik Státní rybářství obhospodařuje v ČSR přes 20 tisíc rybníků s plochou 54 tisíc hektarů; ročně vyloví z 41 tisíc hektarů rybníků na 14 tisíc tun ryb. Převážně proslulých kaprů. Za posledních 30 let byla produkce ryb zvýšena trojnásobně a k nejúspěšnějším obdobím vůbec v historii našeho rybníkářství patřila právě minulá pětiletka. Intenzifikace a racionální opatření umožnily zvýšit přírůstky při dodržování norem spotřeby jadrných krmiv tak, že na jeden kilogram přírůstku jich bylo spotřebováno jen 1,85 kg.

Avšak faktem je, že průměrně konzumují naši občané rybího masa poměrně málo. Pokud jde o sladkovodní ryby, je to tak zhruba jeden kilogram. Celkově dosahuje spotřeba rybího masa asi pěti kilogramů, ale čtyři pětiny tvoří ryby mořské. V porovnání se situací jinde ve světě je to o dvě třetiny méně než třeba v západoevropských zemích.

Malebná jihočeská krajina posetá hladinami šesti tisíc rybníků s celkovou plochou 25 tisíc hektarů zahrnuje zhruba polovinu veškeré rybniční vody u nás. Jednou z největších rybničních pánví je pak Třeboňsko, i když je tam dnes jen asi čtvrtina rybniční plochy ve srovnání s tou, která byla na konci 16. století. Přesto však dávají krajině její nezaměnitelný charakter stejně tak, jako jsou i velkým přínosem pro ekonomický život oblasti.

Der Mensch als Industrie-Betrieb

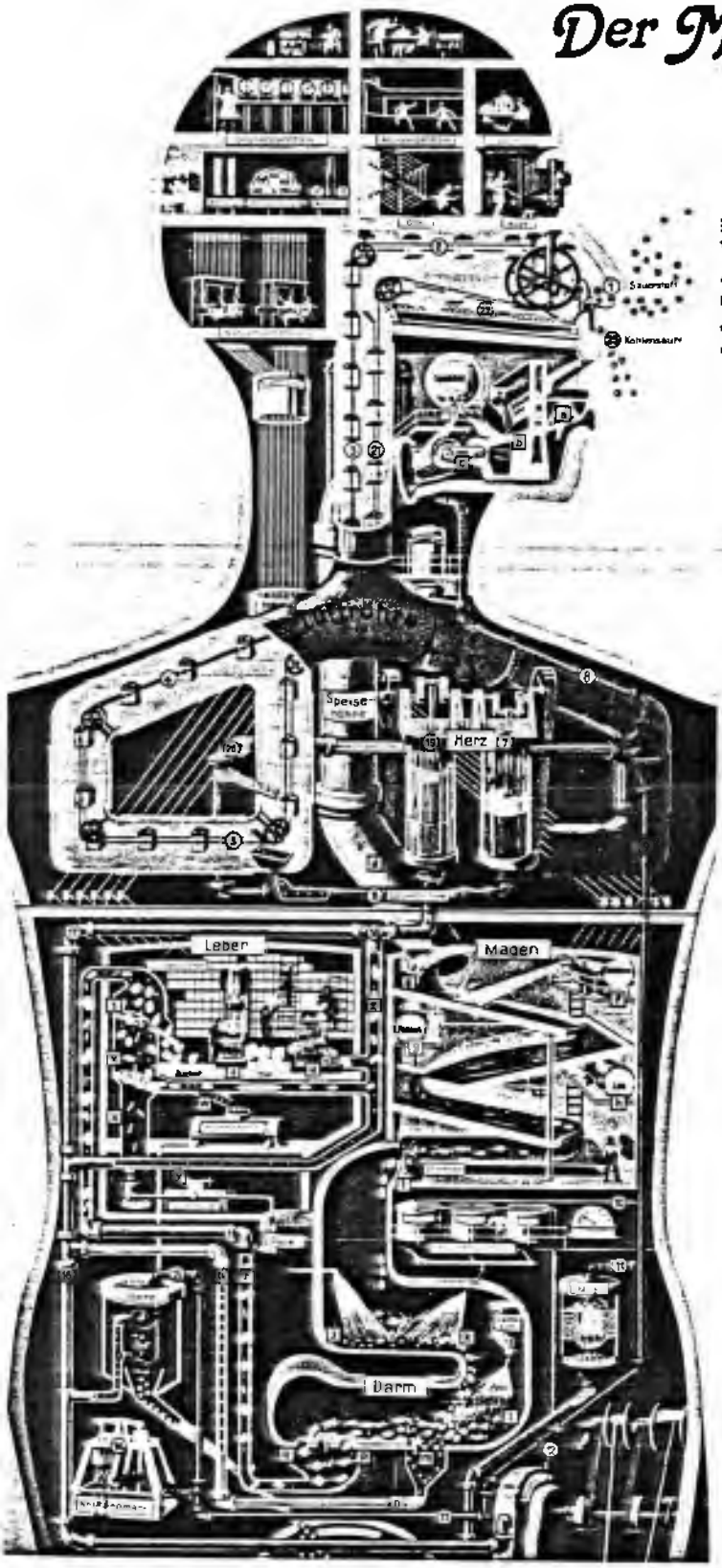

Wir atmen sechzehnmal in der Minute und essen drei- bis fünfmal am Tag. Damit erhalten wir uns am Leben. Damit setzen wir aber zugleich jene gewaltigen und komplizierten Lebensprozesse in Gang, die das obenstehende Bild mit einem Vergleich aus der Industrie und Technik darstellt. Und selbst dieser Vergleich, der das Leben nüchtern durch Maschinen und Apparaturen zu erklären sucht, läßt das geheimnisvolle Wunder des Körpers, das dahintersteckt, nur ahnen.

Aber auch ein oberflächlicher Blick auf dieses Bild genügt, um zu erkennen, daß bereits eine geringe Störung unabsehbare Folgen nach sich ziehen kann. Wenn in einem Industriebetrieb alles „wie geschmiert" laufen soll, muß rechtzeitig dafür gesorgt werden, daß keine Stockungen in der „Verarbeitung" auftreten, und jede Störung muß so schnell wie möglich beseitigt werden.

Was geschieht auf diesem Bild?

1 Nase
2 Nasenmuschain
3 Kehlkopf
4 Bronchien
5 Lunge
6 Lungenvene
7 linke Herzkammer
8 aufsteigende Schlagader
9 absteigende Schlagader
10 Bauchspeicheldrüse
11 Milz
12 Muskulatur
13 Körperschlagader
14 Knochenmark
15 Niere
16–18 Venensystem
19 rechte Herzkammer
20 Lungenschlagader
21 Luftröhre
22 Nase
23 Kohlensäure nach außen

a Zunge und Lippen
b Schneidezähne
c Mahlzähne
d Speiseröhre
e Magen
f Salzsäure
g Pepsin
h Lab
i Magenpförtner
j Galle
k Bauchspeicheldrüse
l Darm
m Darmzotten
n Lymphgefäße
o Blut
p Eiweiß
q Kohlenhydrate
r Pfortadersystem
s Kohlenhydrate ausgesondert
t Glykogen
u Zucker
v Eiweiß
w Harnstoff
x Gifte
y Blutkörperchen
z Lebervene

Der Sauerstoff wird durch die Nase (1) aufgenommen und über die Nasenmuscheln (2) und den Kehlkopf (3) zu den Bronchien (4) weitergeleitet. In der Lunge (5) beladen sich die Blutkörperchen mit ihm, die ihn durch die Lungenvene (6) in die linke Herzkammer (7) befördern. Das Herz treibt das sauerstoffreiche Blut in die große Schlagader, die sich in einen aufsteigenden (8) und einen absteigenden Ast (9) teilt. Mit Hilfe dieses Adernsystems werden die einzelnen Organe mit Sauerstoff versorgt, z. B. die Bauchspeicheldrüse (10), die Milz (11), die Muskulatur (12), ferner über andere Verzweigungen der Körperschlagader (13) das Knochenmark (14) und die Niere (15). In all diesen Organen wird der Sauerstoff abgeladen. Dafür nehmen die Blutkörperchen Kohlensäure auf und bringen sie durch ein anderes Blutgefäßsystem, das Venensystem (16, 17, 18), in die rechte Herzkammer (19) zurück. Das Herz pumpt das „schmutzige", kohlensäurereiche Blut durch die Lungenschlagader (20) in die Lunge. Dort wird die Kohlensäure über die Luftröhre (21) und die Nase (22) nach außen (23) abtransportiert.

Die Speisen werden von Zunge und Lippen (a) erfaßt, von Schneidezähnen (b) und Mahlzähnen (c) zerkleinert und über die Speiseröhre (d) in den Magen (e) befördert. Dort werden Verdauungssäfte – Salzsäure (f), Pepsin (g) und Lab (h) – aus Drüsen abgeschieden und mit den Speisen vermischt. Der Magenpförtner (i) entläßt von Zeit zu Zeit Speisebrei in den Darm, wo die Säfte der Galle (j), der Bauchspeicheldrüse (k) und des Darmes (l) für die Weiterverarbeitung sorgen. Die Fettstoffe werden über die Darmzotten (m) an die Lymphgefäße (n) abgegeben, die sie in das Blut (o) weiterleiten. Eiweiß (p) und Kohlenhydrate (q) jedoch nimmt das sogenannte Pfortadersystem (r) auf und schafft sie in die Leber. Die Kohlenhydrate (Stärke) werden ausgesondert (s) und in einer besonderen Stärkeform, dem Glykogen, gespeichert (t). Auf Abruf wird das Glykogen als energiespendender Zucker (u) ins Blut geschickt. Auch das Eiweiß (v) wird in der Leber verwandelt, zum Teil in Harnstoff (w) überführt. Gifte (x) und zugrundegehende Blutkörperchen (y) wandern mit der Galle wieder in den Darm. Die gereinigten Nährstoffe aber treten durch die Lebervene (z) den Weg in den Körper an.

Vánoční ostrov Jany Hlaváčové a Luďka Munzara neleží jižně od Havaje

„TATI, VYPRÁVĚJ, víš, ten příběh o dědečkem, jak jste..." prosí patnáctiletá dcera Barunka a zasloužilý umělec Luděk Munzar, člen činohry Národního divadla v Praze, se nenechá dvakrát pobízet. Jana Hlaváčová, jeho manželka a rovněž zasloužilá umělkyně a členka naší první scény, se přiznává: „Je skvělým vypravěčem! Známe ty příběhy pomalu zpaměti, protože jsme je už tolikrát slyšely, a přece nám nezevšedněly. Díky jeho vzpomínkám jsem doma ještě nestačila vyprávět své," usměje se a po chvilce dodá: „Někdy mu závidím jeho dětství."

Munzarovo se odehrálo na vesnici, Hlaváčové ve městě. Rodák z Nové Včelnice, žil s rodiči ve Smiřicích na Hradecku, zatímco Jana vyrůstala v Libni. Dva světy, mezi kterými leží jen něco víc než sto kilometrů, ale přece jen byly rozdílné. Vesnický kluk jde i v labské rovině z dobrodružství za dobrodružstvím, jeho svět je spíš tajemný, stále něco objevuje. A když k tomu má otce ve mlýně... Dívka je prožívala na Slovance, tam nad Rusovkou, kde je vodárna. Dáblický les, louky a pole byly blízko a kolem domku, kde bydlela s maminkou a sestrou, měly zahradu, takže nebylo nebezpečí, že když vyběhnou, mohlo by je porazit auto. I když patřily k městu, říkávalo se u nich „Jedeme do Prahy", protože přece jen žily na periferii.

...Za okny se zima ještě rozhoduje, zda bude pršet sníh nebo přijdou mrazivé, zda bude mrznout nebo nastanou ty protivné dny, kdy padá mlha a vánoce, pravé české vánoce, budou bílé jen ve vzpomínkách, v nichž se rok vždycky nakloní do závěji a jinovatka ozdobí stromy, ploty i bodlák u cesty a promění krajinu v bílé království.

MUNZAR: „Maminka chtěla mít ze mne účetního v záložně, pěkně oblečeného, otec mi zase přidal dva roky navíc, abych se mohl učit létat, chtěl jsem být pilotem. Začínal jsem na kluzácích, co jsou dnes už jen v muzeu. Poprvé jsem uviděl divadlo, když do Smiřic přijel prof. Skupa se Spejblem a Hurvínkem. Jednou jsem šel králíkům na trávu, pěkně ji napěchoval do košíku a když jsem se vracel, zastavil se v něm. Tráva se zapsala, doma dva králíci chcípli na nadmutí, ale já začal imitovat Hurvínka i Máničku. Mezi klukama jsem je napodoboval, vykládal texty, které jsem si pamatoval i vymýšlel... dneska by se řeklo, že jsem dělal komunální satiru."

Ve Smiřicích měli samozřejmě také loutkové divadlo, které pomáhali stavět jen hodní spolužáci. Luděk jim záviděl. Dál však napodoboval, co se dalo, Hurvínka i vlastního otce a došlo to tak daleko, že mu později řekl učitel Zahálka, aby bavil děti v sále, když přestavovaly kulisy.

„Stoupl jsem si na židli a imitoval. Až jsem najednou uviděl v sále u dveří otce v mlynářské čepici a stával se hned menším a menším až... V trafice u pana Šotoly se brzo rozkřiklo, že Munzarův syn dělá bejkárny. Tak jsem se stal hercem! Největší zásluhu, že jsem se dostal na prkna, která znamenají svět, má však pan Ceral, co dělal s otcem ve mlýně. »Ten tvůj chlapec má talent, měl by jít na konzervatoř.« Když se pak o tom mluvilo při obědě, divil jsem se: Proč mám jít dělat marmelády?! Ve sedlejších Černovicích byla totiž konzervárna."

...Začíná chumelit, něžné vločky se snášejí diskrétně k tmavé zemi, tiché lesy jsou ještě tišší, bílá kočka zimy se protahuje, vlastně a pomalu, cesty mizí a z komínů chalup, zachumlaných do sněhu, stoupá kouř.

HLAVÁČOVÁ: „Jako holka jsem někdy o prázdninách jezdila pást krávy na Hrčavu u Jablůnkova. To byl pustý kraj, jakoby odtržený od okolního světa, lidi tady byli samorostli, měli bídu i hrdost, byli charakterní. Kdybych měla vyprávět své městské zážitky, tak by to bylo tak banální, že se až stydím! A divadlo? Chtěla jsem vždycky být herečkou. Otec byl nadšeným ochotníkem v Malostranské a Měšťanské besedě v Praze a dostávala jsem dětské role. Pak jsem vystudovala AMU a odešla do divadla J. K. Tyla v Plzni."

To bylo nádherných pět let! Ještě dnes vzpomíná vděčně na národního umělce Ladislava Peška, který ji jednou jako posluchačce, když zaskakovala v Národním divadle za paní Plachou v roli děvečky v Tvrdohlavé ženě, řekl: »Ne abys začínala v Praze! Tady tě šoupnou do šupliku a konec. Do Prahy přijď, až budeš někdo.« Poslechla a vyplatilo se to. V Plzni byli nesmírně zaujatí herci, skvělí šéfové Luboš Pistorius a již zemřelý Václav Špidla, navíc si tam vydobyla výsostné postavení, protože byla jediná nejmladší.

„V Plzni jsem dostávala nabídky z Vinohrad, Městských divadel pražských, Realistického i z Národního, ale odmítala jsem. I další vzkazovali. Říkala jsem si: proč vzkazuje? Asi ten jeho zájem není tak opravdový. V roce 1968 jsem na pozvání Vítězslava Vejražky přece jen přišla do Národního divadla. Letos je tomu právě dvacet let!"

V životě ji nenapadlo, že by mohla hrát ve Zlaté kapličce! V Plzni byla tak šťastná, že věřila, že tam zůstane navždy. Teď byla v Praze. Cítila však Fabiánovou, Danu Medřickou, ale nechtěla se jim podobat, chtěla být sama sebou, Janou Hlaváčovou. Jaké byly začátky v Národním divadle?

„Hrůza! Měla jsem strach, pocit, že nic neumím... Moje první role byla Maggie v Millerově ‚Po pádu' s národním umělcem Karlem Högerem. Jsou v tom slovní půtky i fyzické násilí. Na první zkoušce jsem se tak zajíkala, že ze mne vycházela jen pára. Měla jsem do něho bušit, ale úcta k Högrovi byla tak ohromná, že jsem se k tomu prostě nemohla odhodlat. Proto se mne zeptal, co dělám odpoledne. Já na to, že nic. Rozkázal mi, že tady zůstanu. Bušil do mne a říkal mi: ‚Vraťte mi to!' Pak přišla kritická vteřina. V duchu jsem rozvažovala. Buď se už do Národního nevrátím a ujedu zpátky do Plzně, nebo ho bouchnu. Nakonec vyhrála moje herecká bojovnost! A mezi námi zůstalo až do jeho posledních chvil spiklenecké mrknutí, které nikdo neviděl.

Dnes žasnu, jak jsou mladí herci stateční a neohrožení, nebo nemají úctu či se prostě nebojí. Deset let jsem si tady říkala pro sebe: jsi kandrdas... Jednou, uplakaná, jsem se objevila v Plzni u ředitele Kubáčka a když mne vyslechl, řekl: ‚Děvčico, bojuj, musíš vydržet!' Byl v mém. A pak byl v Národním divadle tehdy ještě kamarád. Luděk. Jako manžel je to chlap na podržení v každé situaci!"

MUNZAR: „Mě zpočátku divadlo neláká jako herce. Spíš mě baví čistit chlebovou střídou kulisy. Teprve když v Hradci Králové založili při KV ČSM divadelní soubor a dostali jsme se i na Jiráskův Hronov, vybrali mě prof. Jan Kopecký a paní Rektorysová z divadelní fakulty pro AMU. Zkoušky jsem dělal u Jiřího Plachého a mým kantorem byl Vítězslav Vejražka. Ale paměťliv maminky, jsem vystudoval nejprve obchodní akademii v Hradci."

...Vánoční země je už na obzoru. Přináší s sebou nejen štědrovečerní vůně, ale i poselství o dobru a lásce, v radosti a krase, které se zmocňují srdce i duše. S dychtivostí, jež je vlastní rozzářeným očím dítěte, se nás zmocňují zvláštní pocity a náhle se nebojíme ani tmy venku. Z dálky snějí zvony, ustalo sněžení, přilétají vzpomínky.

HLAVÁČOVÁ: „Byli jsme moc chudí, ale vánoce byly fajn, protože vždycky k nám přišel tatínek. Rodiče se totiž rozvedli... Teď, v hereckém manželství, si tvrdě bájím vánoce, i když se volno smrskne na dva tři dny. O to intenzívněji je prožíváme. Na Štědrý den bylo vždycky volno, ale na Boží hod a na Štěpána jsem už brála, doplácely na to děti. Terezku a Barunku tepali ve škole, aby si nemyslely, kdoví co nejsou, doma bývaly zase opuštěné. Od malička se musely spoléhat samy na sebe. To je dobré pro život, ale jako žena a matka mám špatné svědomí, protože na mě zaměstnání doplácí rodina. Když musím do divadla, mám právě v takové dny pocit viny. Jak Luděk říká: zabila jsem babičku řetězem... Teď je Tereze 23 let, je inženýrkou a zootechničkou v Kladrubech, Barunce je 15 let, ještě štěstí, že je rovná, že nelže, že řekne všechno na rovinu."

A vánoce podle představ?

„Aspoň dva týdny v chalupě zapadané sněhem a využít krás zimy. Víte, jednou jsme byli s Luďkem u přítele a vyjeli si na běžkách po zasněžené pláni. Před námi byla náhle alej a v její perspektivě malý kostelík. V tom bláznivém sbonu to všechno připomínalo nějaké zjevení. Svlékli jsme lyže, vešli dovnitř, kázání bylo jednoduché, všichni zpívali a my to neznali. Pak jsme si zase nasadili běžky a vraceli se do prostoru zasněžených luk a polí. Žijeme příliš intenzívně a vlastně vůbec nic nevychutnáme."

MUNZAR: „Moje vánoce ve Smiřicích byly válečné. Pro dospělé byly brůzné, pro mne jako kluka krásné, to byl paradox. A nevím, jak to maminka dělala, když bylo všechno na potravinové lístky, že vyšetřila na cukroví, že byly vánočky i dárky pod stromeček. Vždycky jsem si přál a dostával — knihu. Tu první mám dodnes schovanou. ‚Srdce' od Edmonda Amicise. Bylo mi osm nebo devět let. Bez knihy by nebyl pro mne Štědrý večer. A tu tradici dodržuji pro sebe i své děti."

Ve Smiřicích nikdo vymýšlel večerní knižní trh. Bylo mi patnáct, vydělal jsem si nějakou kačku na regulaci Labe a za tu jsem si koupil knížku. Jednou jdu z kina a vidím, jak otec chodí po návsi. Nevěděl, jak začít. ‚Cák tam je? Volejbal?' a ukazoval na rozsvícenou tělocvičnu. Já na to, že knižní trh. Tak si pojď vybrat, že vyměníš tabák za vzdělání!

To bylo v době šmukrovské vzdorovitosti. Musel otci cpát dutinky Abdalle rozdrcenou směsí z tabáku, který byl na příděl a s domoviny. Když nebyl opatrný, dutinka praskla, padl pohlavek. Od té doby je odpůrcem kouření. A urazil se. Byla to vzpoura v rodině, když řekl otci, že vyměníš tabák za vzdělání!

polevou, které se vyrobila z třešní, o kterou nebyla v továrně na likéry nikdy nouze. Luděk Munzar naučil jaknapivce dávat rum do čaje obráceně. Lžičkou — moc se mu to líbilo!

„U nás jsme jedli kapra jen otec a já. Tatínek byl rybářský pytlák, lovec před Bohem, a když někdo ve vesnici nic nechytil, poradil mu, jak

Dort byl z ovesných vloček, politý

hrál... dělal jsem ve Smiřicích playback, jen předstíral hru, protože jsem se nemohl v notách orientovati."

HLAVÁČOVÁ: „Na Štědrý den vařím a smažím já. Luděk jde s dcerami na modřanský hřbitov, pak na Slavín ke hrobům Karla Högra, Olgy Scheinpflugové a Zdeňka Štěpánka, navštíví sv. Víta, Malou Stranu, zajdou k mé sestře a k tetě, které nám pomáhají, když byly děti malé. K večeři je vše, co jsem milovala v dětství. Rybí polévka, smažený kapr, bramborový salát, jablíčka v županu. Předtím hubneme, pak se plníme kaprem. Polévku dělám o den dřív, aby se zaležela."

MUNZAR: „Její rybí polévka je fantastická! K večeři se svátečně ustrojíme, popřejeme si, pak se rozbalí dárky, hrajeme a zpíváme koledy, na půlnoční jdeme v Modřanech, kde bydlíme. Před třemi roky sněžilo, bylo to jako za Alše nebo Lady, hned se nám vrátily vzpomínky na vánoce z dětství. Na Hod boží a na Štěpána jsem však pánem kuchyně já! To jsou pro mne pracovní dny. Kuchaře dělám strašně rád. Peču husu, dělám knedlíky a zelí, umím všechna rychlá masa, ‚čínu' nechce Jana od nikoho jiného než ode mne!"

...Nejtajemnější ze všech nocí, sametově černá, se chvěje hvězdami, jejich odraz rozsvěcuje svíčky na stromcích, vesnička se choulí pod sněhem, jen žlutá okna chalup září jako malé majáky, všude je velebný mír.

MUNZAR: „Po jídle si děkujeme, jsme tak naučeni, slušnost a úcta mají být ve vztazích rodičů i dětí k nim. A když budou lepší vztahy ve společnosti, budou i v celém světě. To není fráze! Ve filmu ‚Skláři' jsem například zúročil vše, co jsem prožil doma, a vánoce jsem jako Jakub Cirkl dělal takové, jak bych si je přál mít a jak bývaly ve Smiřicích. Dítě snad znal mého otce! Byl to zásadový chlap, co do mne zasel, to jsem uplatnil. Říkával mi: ‚Každý večer si musíš lehnout a vědět, že jsi nikomu vědomě neublížil!' Byl dělníkem ve mlýnu, ale fachman, měl svou práci rád a vážil si každé poctivé. Z jeho postojů vzniká autorita. Svým Jakubem jsem chtěl otci postavit pomník."

HLAVÁČOVÁ: „O vánocích chceme být doma sami, každý, kdo by přišel, byť sebelepší přítel, by byl vetřelcem! Povídáme si, jsme ukecaná rodina, když jsme tak pohromadě, musíme si všechno říct. A odpoledne druhý nebo třetí sváteční den si dopřeji, co na celý rok, hodinu sladkého spánku. Jenže klid je nebezpečný, přepadne mě únava, těžko se zase vpravuji do hereckého života. Vždyť mám někdy pocit, že jedu na doraz, protože si říkám: jen vydržet, ještě zítra... Mám štěstí, že mám dost práce, ale když dělám velkou roli v divadle, nechci se rozptylovat, dělám nerada dvě věci souběžně. I ve filmu. Myslím si, že záleží jen na herci samém, zda si je schopen odříci, protože dělat vše, to nestojí za nic."

MUNZAR: „Nechci nikomu nic vnucovat, ale je absurdní jít na Štědrý den na návštěvu. S Janou jsme stále pryč, já teď hodně cestuji s orchestrem Václava Hybše a s vánočními pásmem ‚Nebudeme rušit', takže si doma často píšeme vzkazy, a proto chceme být o vánočních svátcích sami. Jen v rodinném kruhu. Takovým ostrovem..."

...Vánoční ostrov Jany Hlaváčové a Ludka Munzara neleží těsně u rovníku v Polynéských Sporadách, jižně od Havaje v Tichém oceáně, ale jen v jejich myslích a duších, jednou do roka, obvykle když mráz kreslí na okna, smíchy si lehá na město a kapr končí své slavné putování, vyplouvá v Modřanech, aby dal dvěma umělcům pocit klidu a pohody ve zběsilém hereckém životě.

SEKERA NA VĚŽI. Pojedete-li podhůřím Orlických hor z Dobrušky do Rychnova nad Kněžnou, budete projíždět také obcí Bílý Újezd. K zastavení láká pěkný motorest, ale pozornost by neměla uniknout ani stará zvonice ze 16. století. Je to rozložitá, hranolovitá stavba se zděným přízemím, bedněnou horní částí a vysokou šindelovou střechou. Až téměř u jejího vrcholu je zatlačena stará tesařská sekyra — pobíječka. Podle tradice tam byla zatlačena na paměť zrušení stínacího práva. Podle jiné pověsti prý ztratil podnapilý tesař ve výši rovnováhu, podržel se o sekeru a tak si zachránil život, přičemž slíbil, že vícekrát již pít nebude.

Vynalézavý lékař

Peking: Zvláštní tonizující voda namíchaná z léčivých bylinek pomáhá odstranit mužskou neplodnost, prohlásil na vědeckém kongresu v Pekingu dr. Čchen z jižní Číny. Předepsal svůj „tonik" 331 pacientům, kteří se u něj léčili na neplodnost, a kromě tří jsou již všichni klinicky vyléčeni. Plná čtvrtina z nich se dokonce po šestiměsíční kúře zařadila mezi nastávající otce. Dr. Čchen již-mej s jihočínského Šen-čenu představil svůj přípravek na všečínském kongresu k tomuto tématu a získal pochvalu svých kolegů. Vynalézavý lékař nyní připravuje další vzpružující tekutinu...

NEDOSTANU... PODLE HESLA: NE PŘESTÁVKU, POKUD NĚCO

PONĚKUD NEČEKANĚ přijali guatemalští fotbaloví fanoušci „zlatý hřeb" zábavného programu před finálovým utkáním nejvyšší fotbalové soutěže Organizátoři finálového utkání, které se mělo konat na stadiónu De Marte v severozápadní části hlavního města Guatemaly, připravili potají pro diváky mimořádnou atrakci — seskok vojenských parašutistů na hrací plochu. Diváci si však toto překvapení vyložili po svém. Když se na fotbalový stadión začali nečekaně snášet výsadkáři, vypukla obrovská panika, protože se lidé domnívali, že je to počátek vojenského převratu. Panika se poté rozšířila do celého města Guatemaly. Obyvatele musel nakonec uklidňovat mluvčí guatemalské armády, který jámu o převratu rozhodně popřel.

Čs. emigrant zavraždil policistu

Brusel: Další „politický utečenec" z Československa ukázal svou pravou tvář. Tentokrát jde o 38letého Š. Dalka, který při loupežném přepadení banky v Bruselu zastřelil belgického policistu. Po čtrnáctidenním pátrání byl vrah zadržen v Nizozemí poblíž Rotterdamu. Ani zde nechtěl dát svou kůži lacino. Po krátké přestřelce s policií však byl zraněn a zatčen.

ZA NAPADENÍ SVÉ ŽENY se dostal před soud sydneyský advokát R. Walker. Důvodem jeho rozhořčení bylo, že mu manželka vaří výhradně vegetariánskou stravu. „Ztratil jsem trpělivost, když jsem k snídani dostal mrkvovou šťávu a večeře nebyla vůbec," vysvětloval Walker. „A tak už to jde šest let," posteskl si obžalovaný. „Mé prosby o normální jídlo byly soustavně ignorovány. Přiznávám se, že jsem svou ženu udeřil, a nemohu vyloučit, že se to nebude opakovat." Walker byl sice osvobozen pod podmínkou, že se bude 12 měsíců slušně chovat, opřsem nechal se slyšet, že bude ve fyzickém útlaku na svou ženu pokračovat, dokud nedostane pořádné jídlo.

Únos dítěte

(čre): V pondělí bylo vyhlášeno celostátní pátrání po dvouměsíčním chlapci, kterého jeho 19letá matka v pondělí kolem 13.30 bodin ponechala v hnědém kočárku v obchodním domě Máj v Praze 1 bez dozoru a odešla pro nákup. Po návratu již dítě ani kočárek nenašla.

● **Některé dánské domácnosti** se budou letos muset zřejmě obejít bez tradičního vánočního jídla, jímž je kachna. Veterinární služba zakázala prodej 20 000 těchto zmrazených ptáků dovezených z Británie. Všechny exportní kachny zabité v srpnu jsou totiž cítit žaludkem.

● **Londýnské publikum miluje Janáčka:** po nedávném úspěchu díla její pastorkyňe v Královské opeře v Covent Garden sklidila nyní jednoznačnou pochvalu kritiků další Janáčkova zpěvohra Osud, kterou uvedla Anglická národní opera.

● **Poslě večer 13. prosince** vhodili neznámí pachatelé do dvora sovětského velvyslanectví v Kodani bombu. Exploze rozbila okna velvyslanectví a zničila oplocení objektu. Nikdo nebyl zraněn. Policie soudí, že šlo o časovanou nálož.

TŘETÍ HOKEJOVÁ MINUTKU POČKAT...

PLNÝCH 120 HODIN BEZ PŘESTÁVKY hrál na varhany ve španělském městě Vázní Olaf Franson. Překonal tím o tři hodiny rekord ilstého Angličana, který byl dosažen před třemi čtvrtěmi století.

Naše koně do Anglie

PRAHA (pa): V těchto dnech probíhají jednání o startu našich koní v překážkových dostizích v Anglii. Jde o loňského vítěze Velké pardubické Valencia stáje JZD Velké Karlovice a Železníka stáje Státního statku Bruntál — Světlá Hora. Oba koně by byli již od ledna v tréninku u anglického trenéra a v dostizích by je jeli angličtí jezdci. Zájem o "jízdu na některém z nich má amatérský jezdec Raul Rowel, který letos startoval v Pardubicích a s třaboňskou Helvetií se umístil ve steeplechase Memoriál R. Poplera na druhém místě. Železník, který letos až na Velkou pardubickou měl jedinečnou bilanci, by měl startovat ve dvou připravných dostizích a pak, pokud ukáže formu, i ve Velké národní v Liverpoolu. S Valenciem se pro Velkou národní napočítá, ale startoval by v tradičním těžkém dostihu Cheltenham Gold Cup na závodišti v Cheltenhamu, který se každoročně koná tři týdny před Velkou národní, asi v polovině března. Steeplechase Gold Cup měří 5275 m. Oba koně by startovali v barvách našich stájí, náklady na transport a trénink, zápisné apod. by bylo hrazeno anglickými stájemi a v případě získání dotace by jim část výhry připadla. Smlouvu s anglickými partnery pokud jednání bude úspěšné, uzavře Koospol.

PO TEMNÍSTECH I KONĚ...

● **Dopis, který napsal A. Einstein prezidentovi USA F. D. Rooseveltovi 2. srpna 1939, byl v New Yorku prodán milionáři M. Forbesovi za 220 000 dolarů. Velký fyzik v dopise žádal prezidenta o podporu programu vývoje atomové bomby. Avšak poté, co USA bombardovaly japonská města Hirošimu a Nagasaki, Einstein svého kroku trpce litoval.**

Martina Navratilova 1986: Sie ist gertenschlank blond und trägt eine Brille. Kaum zu glauben, daß auch das nebenstehende kleine Foto Martina Navratilova zeigt. Damals war sie noch ein dralles Pummelchen aus dem Dorf Revnice bei Prag

Martina Navratilova: 1975

ZDF, 22.15

Die Frau mit dem starken Arm

Mit links wurde Martina reichste Sportlerin der Welt

Martina Navratilova ist heute so grazil wie eine Eiskunstläuferin, vor elf Jahren sah sie eher aus wie eine kugelrunde Kugelstoßerin. Damals war sie noch das dunkelhaarige und pausbackige Mädchen, das fortwährend Schokolade naschte oder Plätzchen kaute.

Aber aus diesem schlemmenden Pummelchen wurde die reichste Sportlerin aller Zeiten. Denn die 30jährige hat im Tenniszirkus bisher sage und schreibe 26 Millionen Mark Gewinnsumme eingespielt. Das schaffte noch nicht einmal der legendäre Schwede Björn Borg. Für Martina kommen allein in diesem Jahr bis Ende Oktober exakt 1 345 184 Dollar zusammen, also über 2,6 Millionen Mark. Und ein Ende dieses Geldsegens ist nicht abzusehen. Beim Turnier der Weltbesten bis 23. November in New York waren der Linkshänderin schon vorher eine halbe Million sicher – nur fürs Antreten. Doch Geld allein macht die inzwischen in die USA eingebürgerte ehemalige Tschechoslowakin nicht glücklich. „Manchmal", sagte sie kürzlich in einem Interview, „manchmal weine ich vor Einsamkeit." Denn Helden, die nach außen kühl und präzise wie Computer funktionieren, das sind auch immer einsame Helden.

Rozsudek nad narkomany

(čtk): Okresní soud v Ústí nad Labem odsoudil skupinu sedmi pachatelů ve věku od 19 do 28 let z části zejména pro trestné činy nedovolené výroby a držení omamných jedů. Soud přihlédl ke spáchaným trestným činům odnětí svobody od 12 do 30 měsíců. Jedním z prvních nebo druhé nápravné výchovná skupina. Dále bylo odsouzeným uloženo ochranné léčení protil závislosti na látkách s psychotropními účinky, ochranný dohled na dva roky po výkonu trestu a zákaz požívání těchto a látek s psychotropními účinky mimo těch, které jim v případě onemocnění předepíše lékař.

Nový světový rekord

Tokio: Nový světový rychlostní rekord dosáhl experimentální vlak na magnetickém polštáři na zkušebním okruhu v japonském městě Miazaki. Soupravu o třech vagónech dosáhla rychlosti 352 kilometrů v hodině. Předchozí rekord japonští kódy strukčil překonali hned o 120 kilometrů, a to díky dvojnásobnému zvýšení napětí na trolejí na 1 500 kilovoltů. Začátkem příštího roku by měl „vlak budoucnosti" překonat rychlostní hranici 400 kilometrů v hodině. Soupravu na okruhu jezdí bez strojvůdce.

ENTDECKUNG

Jana Pope ist derzeit ein Geheimtip in der Londoner Musik-Szene. Vor allem wohl wegen ihrer Herkunft: Jana floh aus dem Ostblock, weil sie sich künstlerisch nicht verwirklichen konnte. Dennoch widmet sie ihr Album „Bohemia" ihrer Heimat Böhmen.

Bezolovnaté benzíny v ČSSR

V souladu s celosvětovým trendem, který jednoznačně směřuje k úplnému odstranění používání alkylolovaných antidetonátorů v autobenzínech, zejména pro nové modely aut s katalytickým konvertorem, začala letos produkce bezolovnatého benzínu také u nás v Československu.

Tento produkt s označením BA—91D tvoří v letošním roce jen asi 0,3 procenta z celkové výroby, protože je určen téměř výlučně pro automobily zahraniční výroby. Postupně se však jeho výroba bude zvyšovat a od roku 1989 se předpokládá zahájení výroby bezolovnatého benzínu s oktanovým číslem 95 a 85. Tehdy se má dále snížit obsah olova i v u nás používaných automobilových benzínech na 0,15 gramu na litr.

Trend na postupný přechod k produkci bezolovnatých benzínů po roce 1990 vyžaduje provést výrazné změny v technologii výroby benzínů. Klíčovým předpokladem k tomu je vybudování jednotky hydrogenačního krakování ve Slovnaftu Bratislava, jehož výstavba už byla zahájena. (z)

● **Švýcarsko patří k zemím, kde není snadné získat řidičský průkaz. Nejpřísnější jsou zkušební komisaři v kantonu Luzernu, kde složí předepsané zkušební testy vždy jen tak 50 proc. frekventantů.**

Čs. pivovar pro Čínu

Peking: Zástupci podniku zahraničního obchodu Technoexport Praha podepsali v Pekingu významný kontrakt na dodávku prvního pivovaru z Československa do ČLR v celé historii vzájemných hospodářských vztahů. Kapacita pivovaru, jehož výstavba má začít v roce 1988, bude 300 000 hektolitrů piva ročně. Pivovar bude stát na jihozápadním předměstí Pekingu v obvodu Fangšan. Při jednání o pivovaru projevila čínská strana zájem i o čs. zemědělství. Podle čínských zdrojů vyhrál PZO Technoexport soutěž o tuto zakázku před osmi známými firmami z kapitalistických států.

Výslužka na dvoře

(čtk): Mnohé vánoční, dnes už málo známé, zvyky a pranostiky jsou těsně spjaty s přírodou. Není proto divu, že dobrý hospodář pamatoval na Štědrý den i na domácí zvířata. Tak například kocour, honzar, kačer, krocan dostali po strouhanku česneku, aby byli bujní a cizí drůbeže na dvoře netrpěli. Dobrou úrodu pro příští rok zajistil hospodář tím, že o štědrovečerní večeři sedal na zrnících obilí. Dobrý ovoce měl sám zabezpečit jiný obyčej: Když se vyválelo těsto na vánočku, vyšel pán domu s prstý od těsta na zahradu a dotkl se všech stromů. Výslužku měla o vánočních dostat všechna zvířata v okolí. Pes vánočku a zbytky od stolu, aby byl dál věrný (někde mu je strpaly do očí, aby přísně pána dostatečně vidět), kravám se navíc dával ořech, aby mléko bylo celý rok žluté, holubům sázel tři zrnka pepře do zobáčku, prý aby se nebál. Správný hospodář si o Štědrém dnu všímal i počasí. Byl-li vítr takový, že se stromy klátily, říkalo se, že bude hojně ovoce. Hučelo-li ten den lesy, krávy měly po celý příští rok dávat hodně mléka. Někde se soudilo, že když je větrno na Štědrý den, bude celý rok. Je-li bezvětří, bude rok úrodný. Když větve stromů byly prohnuty pod sněhem, měly se příští této takhle prohýbat pod spoustou ovoce.

China im Goldrausch

China steigerte im vergangenen Jahr seine Goldproduktion um 10,8 Prozent. Das meldet die Nachrichtenagentur Neues China. Das Plus sei darauf zurückzuführen, daß nicht mehr der Staat allein, sondern auch Einzelpersonen und Firmen dieses Edelmetall schürfen dürften.

Alkohol im Straßenverkehr: Kleine Ursache – große Wirkung

Schon von 0,3 Promille an droht eine Freiheitsstrafe

„Alkohol im Straßenverkehr" – dieses Problem ist natürlich nicht neu. Es reißt niemanden vom Hocker. Und doch dürfen wir uns dem Thema nicht verschließen, weil der Alkohol im Straßenverkehr nach wie vor der Sicherheitsfeind Nr. 1 ist. Die Zahl der Verkehrsunfälle mit Personenschaden, bei denen Alkohol im Spiel war, wird von der offiziellen Statistik für 1985 mit 32 616 angegeben. Dabei wurden 46 117 Personen verletzt. 1484 verloren gar ihr Leben

„Alkohol ist Nahrung" oder „Bier ist flüssiges Brot" – diese „Volksweisheiten" sind nach Auffassung des Deutschen Verkehrssicherheitsrates (DVR) gefährliche Vorurteile. Leider wüßten viele Verkehrsteilnehmer über das, was nach dem Trinken im Körper passiere und welche Folgen selbst bei geringen Alkoholmengen eintreten können, nicht genug Bescheid.

So nehme schon bei einer Blutalkoholkonzentration von unter 0,5 Promille die Fähigkeit zur Raumschätzung ab und zwischen 0,5 und 0,8 Promille ließen die Anpassungsfähigkeit der Augen an wechselnde Lichtverhältnisse und die allgemeine Konzentrationsfähigkeit nach.

Wer über diese Grenzen hinaustrinke, müsse dann mit den folgenden außerordentlichen Beeinträchtigungen rechnen:

- Bei 0,8 bis 1,2 Promille: Beginn der Euphorie und Enthemmung mit Überschätzung der eigenen Fähigkeit. Das Blickfeld verengt sich drastisch, die Hell-Dunkel-Reaktion der Augen ist erheblich gestört.
- Bei 1,2 bis 2,4 Promille: Weitere starke Abnahme des Raumsehvermögens. Erhebliche Minderung von Aufmerksamkeit und Konzentrationsfähigkeit, maßlose Überschätzung der eigenen Fähigkeiten, ausgeprägte Euphorie und Enthemmung, stark verzögerte Reaktionsabläufe, Gleichgewichtsstörungen.
- Bei 2,4 bis 3 Promille: Ausgeprägte Gleichgewichts- und Koordinationsstörungen, verminderte Erinnerungsfähigkeit, Beeinträchtigung der Orientierung und Wahrnehmung und völliger Erinnerungsverlust bis zur Bewußtlosigkeit.

Schon geringe Mengen Alkohol können bei Kraftfahrern zu drastischen Strafen führen. Eine Aufstellung des Deutschen Verkehrssicherheitsrates (DVR) zeigt, daß dies nicht erst – wie viele Autofahrer offenbar immer noch meinen – ab 0,8 Promille, sondern schon von 0,3 Promille an gilt. Nachfolgend die juristischen Auswirkungen:

Ab 0,3 Promille

- Bei Anzeichen von Fahrunsicherheit (Schlangenlinien): Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder Geldstrafe oder Führerscheinentzug (sechs Monate bis fünf Jahre), Punkte in Flensburg.
- Wenn Leib und Leben oder wertvolle Sachen gefährdet sind: Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder Geldstrafe, Führerscheinentzug (sechs Monate bis fünf Jahre), Punkte in Flensburg, Schadensersatz, Schmerzensgeld, evtl. Rente an Unfallopfer.

Ab 1,3 Promille

- In jedem Fall eine Straftat: Führerscheinentzug, Geldstrafe und/oder Freiheitsstrafe, Punkte in Flensburg.
- Bei Unfall: Zusätzlich Schadensersatz, Schmerzensgeld und Rente an Unfallopfer, Verlust des Versicherungsschutzes bei Vorsatz oder grober Fahrlässigkeit.

0,8 Promille-Grenze

- In jedem Fall eine Ordnungswidrigkeit: Fahrverbot (bis 3 Monate), Geldbuße (bis 3000 Punkte in Flensburg.
- Bei Fahrunsicherheit (Schlangenlinien) oder wenn es zu einem Unfall kommt: Folgen wie bei 0,3 Promille.

„Já se ho zeptám, máte? On mi fakne nemáme. A tak plyne náš život."

VLADIMÍR RENČIN

Lendlův čtvrtý Masters titul

Výborné výkony Borise Beckera v průběhu tenisového turnaje osmi nejlepších hráčů světa v Madison Square Garden v New Yorku a předtím v Atlantě svedly některé novináře k předpovědím, že Masters finále bude okamžikem Borisovy cesty k oficiálnímu 1. místu světa. Klidně hrající Ivan Lendl jasným vítězstvím 6:4, 6:4, 6:4 nad 2. hráčem světového žebříčku tento cíl oddálil.

Lendl, který se dostal do finále bez ztráty jediného setu přes Gomese (Equador), Noaha (Francie), Edberga (Švédsko) a Wilandera (Švédsko), měl výborný začátek a prosazoval se po celý zápas výborným podáním, kterým získával body a mnoho her vyhrál s nulou. Televizní komentátoři se shodli, že zvítězil nejlepší hráč. Lendl, který ve dnech turnaje dosáhl hranice 10 milionů dolarů, tuto cíl oddálil.

Boris se představil po svých chybách jako „uplakaný" hráč, který mluví sám se sebou, zoufá si s teatrálními gesty, obviňuje liniové rozhodčí a házeraketu do rohu dvorce. Krátce před mečbalem sklouzl Becker u síť před Lendlem na kolena. Typická situace v souboji obou tenistů 1986. Boris na zemi — Ivan na tenisovém trůně.

kyp

Vom Sarg zum Erdmöbel

BERLIN, 4. Januar (dpa). „Flexibler, transportabler Schüttgutbehälter" oder „Weichraum-Container" sind in der DDR zwei neue Möglichkeiten, um „eine Bezeichnung von ergreifender Schlichtheit" auszudrücken. Gemeint ist „der Sack, eine Perle der deutschen Sprache geradezu", wurde in der Sendung „Eulenspiegeleien" in Radio DDR erläutert. Der Autor des Beitrags „Deutsch für Deutschmuffel" zeigte sich auch wegen anderer Neuschöpfungen „unserer deutschen Sprache der DDR" irritiert. Eine ihm bekannte Produktionsgenossenschaft des Handwerks (PGH), die seit Jahrzehnten Särge herstellt und deshalb jahrzehntelang unbeanstandet PGH Sargtischlerei hieß, nennt sich nun PGH Erdmöbel.

„Kein Pförtner, der ein bißchen Stolz im Leib hat, heißt mehr Pförtner, sondern längst wissenschaftlicher Mitarbeiter für Einlaßkontrolle", heißt es in dem vom RIAS aufgezeichneten DDR-Beitrag. Vielfältige Möglichkeiten, verständliche Dinge kompliziert auszudrücken, gibt es dem Autor zufolge offenbar in Bastelräden. Ein Zollstock wurde schon vielfach zum Holzgliedermaßstab, und „der Schraubenzieher heißt längst nicht mehr Schraubenzieher, sondern Schraubendre-

VON HAND (FAUST-)FEUER WAFFE JE TAKY KLAUNY VRAZ!

Mount Everest als Müllkippe

Nepal will höchsten Gipfel der Erde ab 1990 sperren

KATMANDU, 4. Januar (AFP). Der höchste Gipfel der Welt, der Mount Everest, und sein etwas weniger hoher Nachbar, Mount Annapurna, sollen ab 1990 für Bergsteiger und Touristen gesperrt werden. Wie ein Sprecher des nepalesischen Fremdenverkehrsministeriums erklärte, sieht sich die Regierung in Katmandu zu diesem Schritt wegen der zunehmenden Umweltverschmutzung im Himalaya-Massiv gezwungen.

Im Jahre 1969 kamen 293 Bergsteiger nach Nepal, 1985 waren es 32 730. Dieser explosionsartige Zuwachs blieb nicht ohne umweltbelastende Folgen, da überall in dem Gebiet des Everest und des Annapurna die verschiedenen Expeditionsgruppen ihren Müll hinterließen.

Das Tourismusministerium in Nepal hat bereits eine Reihe von Maßnahmen in Kraft gesetzt. Schon jetzt werden keine Genehmigungen mehr für Expeditionen auf diese beiden Berge für die Zeit nach 1990 erteilt. Nepalesische Bergführer wurden für die genaue Einhaltung verschiedener Regeln angehalten. Sollten Besucher dies mißachten, droht ihnen künftig Einreiseverbot nach Nepal.

Ehe Expeditionen ihre Tageslager verlassen, müssen sie alle Abfälle verbrennen oder vergraben. Jeder Treck muß einen ausreichenden Vorrat an Brennholz mit sich führen, da es strengstens untersagt ist, zum Feuermachen Bäume zu schlagen.

Um die Sperre für die beiden Achttausender auszugleichen, wird die nepalesische Regierung rund 100 bisher unbestiegene Gipfel freigeben, wozu auch der dritt- und der vierthöchste Berg der Erde, der Mount Kanchenjunga (8481 m) und der Mount Makalu (8481 m) zählen.

In den letzten Jahren hat sich der Tourismus in Nepal zu einer der Haupteinnahmequellen dieses Landes entwickelt, von der sehr viele Arbeitsplätze abhängen.

Mýty kolem jmelí

(čtk): Ke svátkům klidu a míru už tradičně patří i větvičky jmelí, které jsou pro nás symbolem vánoční pohostinnosti a dobré vůle. O málokteré rostlině existuje tak rozsáhlá literatura a tolik legend. Staří Řekové ji považovali za účinný protijed. Jiné národy věřily, že odemyká zámky a chrání před ohněm. Jmelí se věšelo do domu, aby zabránilo přístupu zlým duchům. Věřilo se, že přináší štěstí stejně jako podkova nebo čtyřlístek jetele. Zavěšené nad vchodem bylo znamením pohostinnosti a pozvánkou ke stolu. Neobyčejně dlouhý je život této cizopasné rostliny. Hmyz si jmelí nevšímá, ptáci ho nestrhne. Neškodí mu ani horký červenec, ani zimní mrazy, je nezničitelné, zahyne až tehdy, když zahyne strom, na němž roste. I když dnes už na jeho čarovnou moc nevěříme, atmosféra, která ho obklopuje v době vánoc, je opravdu krásná.

Patří mezi nejlepší

(čtk): Dnes si připomínáme Den československé poštovní známky. V 192 den v roce 1918 vyšla naše první — námět Hradčan — jejímž autorem byl A. Mucha. Poštovní známky vydává na 220 zemí z celého světa. O tom, že československé patří k nejhodnotnějším, svědčí mnohá uznání. Nejlepší známkou světa se stal např. námět Prahy od V. Morstadta, který zpracoval M. Ondráček. Kde hledat příčiny úspěchů našich známek? Ve většině zemí se prosazuje fotomechanická reprodukce, tedy barvy a líbivost. Grafická hodnota přitom nebývá vždy nejlepší. Ocelorytina, ocelotisk, nápad grafika i zpracování rytiny jsou přednosti naší tvorby. Na známce většinou pracují dva autoři. Malíř přichází s návrhem a rytec mu pak dává konečnou podobu. Naše rytecká škola je bezesporu světovým pojmem.

Rilke a jeho svět

(fc): Hned dvojí jubileum je spjato s jménem velkého německého básníka Rainera Marii Rilka, pražského rodáka, který zemřel ve švýcarském Montreaux právě před šedesáti lety. Kromě tohoto výročí úmrtí máme ještě jeden důvod, proč si připomínáme toto velké jméno světové poezie. Před devadesáti lety vychází totiž Rilkova mladistvá sbírka Larenopfer — Oběti bohům domova —, v níž se vyznal ze své velké lásky k naší zemi a k svému rodišti, symbolizovanému v jeho verších skoro výhradně starou Prahou, zejména Malou Stranou. Jestliže Rilke v kterémsi ze svých dopisů praví, že básník musí být sám sobě světem a že musí žít výhradně z toho, co nalézá v sobě a v tom kousku přírody, k níž se přimkl, pak jeho poetické vyznání lásky a obdivu k Praze je pro nás velice lichotivé. Rilke se ovšem brzy vymkl ze svého rodného prostředí a stal se v jistém slova smyslu světoběžníkem. Nicméně svou poezii vyslovoval neustále jen sám sebe, své vlastní nitro, své obavy a naděje, vytvářeje obdivuhodnou poému lyrické zpovědi, v níž se podle slov F. X. Šaldy „dopjal jednoho z vrcholů současné evropské myšlenky básnické." Z díla tohoto velkého samotářského lyrika si připomeňme Elegie z Duina, Knihu hodinek i jeho proslulou Píseň o lásce a smrti Kornela Kryštofa Rilka, o jejíž básnické přitažlivosti i hodnotě cosi napovídá i skutečnost, že ji přeložilo do češtiny celkem sedm tlumočitelů poezie. Když Rainer Maria Rilke v Montreaux umíral, bylo mu jedenadvacet let. 29.12.PC

Kresba J. Kandy

Veteráni přivezli devět pohárů!

V TICHOSTI zaznamenali fotbalisté ČSSR pěkný mezinárodní úspěch: vyhráli předvánoční halový turnaj v Memmingenu v NSR! Přesvědčili — dokázali to naši veteráni. Kádr tvořili brankáři Kouba a Stárek a bratři Dobiáš, Macela, Štambachr, Goleta, Jelínek, D. Herda, Knehort, F. Veselý, Panenka, Stratil, Roll a Josef Majer. V silná konkurenci se nejen neztratili, ale byli středem pozornosti, vyprodané hlediště je odměnilo potleskem za pěknou technickou hru a tak mužstvo starých internacionálů dovršilo lepší podzim naší kopané.

Kdo by se vlastně mohl divit, když hráli vicemistři světa 1962 (Masopust, Jelínek, Kouba), mistři Evropy 1976 (Dobiáš, F. Veselý, Panenka) a vítězové olympijského turnaje 1980 (Štambachr, Roll, Macela)?

Nejprve vyhráli ve skupině nad internacionály FC Zürich 3:1, výběrem Vorarlberska 4:1, FC Memmingen 6:1 a remizovali se Schwabem Augsburg 0:0. V semifinále zdolali Bayern Mnichov (z Rolhem, Janosem aj.) 5:2 a ve finále augsburské „Šváby" 2:0! Ti v postupu do rozhodujícího střetnutí porazili SSV Ulm 2:1, když vyhráli druhou skupinu, v níž byly ještě Bayern Mnichov, Old Boys Allgäu, Stuttgarter Kickers a domů Memmingenu.

Místní tisk psal o Československých, že „ukázali konečně hru, která přitahuje diváky". Úspěch výpravy veteránů dovršila jejich skutečnost, že nejlepším hráčem turnaje byl stoper Karel Dobiáš před Macelou a F. Veselým a střelcem č. 1. F. Veselý se 7 góly před Panenkou s 6 Dobiášem 5. Domů vezli veteráni celkem devět pohárů, jeden za to, že se stali a diváků i nejoblíbenějším celkem! (s)

Rekord v »dominové reakci«

Amsterdam: Skupina 45 studentů strojírenství z Nizozemí vytvořila nový světový rekord v „řetězové reakci" dominových kostek. Jde o to, že se těsně za sebe na výšku postaví dominové kostky a poražením první v pořadí se spustí „řetězová reakce". Studenti sestavili z 755 836 kostek řetěz dlouhý 21 kilometrů. Na ploše 1800 čtverečních metrů skládali v květinové výstavní síni šest týdnů kostky do tvarů slavných historických nizozemských budov. První kostku slavnostně poražil ředitel letecké společnosti KLM, která celou akci financovala. „Dominovou reakci" trvající 45 minut přenášela i holandská televize. Starý rekord držela skupina japonců, kteří před dvěma lety sestavili řetěz z 518 000 kostek.

Mariánské lázně jubilují

(čtk): Nehostinná místa s bažinami, močály a hlubokými lesy v údolí dnešní lázeňské čtvrti v Mariánských Láznich byla poprvé osídlena před 200 lety. Téměř reportážně líčí okolí pramenů na konci 18. století první zdejší lázeňský lékař Jan Nebr ve svém „Popisu minerálních pramenů": „...přes četné bažiny se musely klást kameny a házet před sebe, aby člověk mohl doskákat k pramenům..." Na podzim roku 1786 přišli do pustého údolí s léčivými prameny dva dřevorubci. Postavili tu dvě malé dřevěné chalupy (přibližně v místech dnešního Křížového pramene) a přivedli sem své rodiny. Místo sice bylo osídleno až v roce 1818, ale tato první dvě stavení byla průlomem do zdejší pustiny, považované do té doby za neobyvatelnou. V současné době do malebných Mariánských Lázní zavítá každoročně na čtvrt miliónu návštěvníků.

Sedmimístná Praha

(čtk): Praha přechází na sedmimístná telefonní čísla. Zřejmě se tím sníží přetíženost sítě a lépe se dovoláme. Časem. A o ten právě jde. Zatím nám ho změny jen ubírají. Často totiž marně vytáčíme určitou stanici, ale je stále obsazeno. Jak by také ne, když voláme číslo, které již neexistuje! Žel, nikoho z pracovníků spojů nenapadlo, šéf to volajícím na vědomí. Nevadí. Máme stodvacítku, na které se dozvíme číslo nové. Jenomže ani tam často nepochodíme: Místo obvyklého — nezavěšujte, prosím, jste v pořadí — se ze sluchátka ozývá tut, tut, tut, je obsazeno. Dopoledne, odpoledne, večer. V dlani mačkáme stále tuléž korunu a na a ne ji ztratit. Nabízí se však další možnost — vytočit 121. Informace o telefonních číslech sítě ČSSR. Sláva, není obsazeno. Radujeme se předčasně, protože na onom čísle o pražských změnách neinformují. Zato však ochotně sdělí, že 120 je přetíženo... Koruna je nice konečně pryč, ale to je také jediný výsledek. Kromě toho, že naše nervy dostaly zabrat, se hlevou honí všelijaké nápady. Třeba proč redakce telefonního seznamu nedokázala najít způsob, jak veřejnost informovat. Také by snad neměl být problém, kdyby po vytočení již zrušené stanice číst hlas oznámil číslo nové. Někde se to tak dělá.

Zlatý slavík se změnami

(rd): Jubilejní 25. ročník ankety Mladého světa o nejpopulárnější zpěváky roku skončil tentokrát s překvapivými změnami na čelných místech. Zlatého slavíka mezi muži získal loni druhý Dalibor Janda s náskokem téměř 11 tisíc hlasů, loni první Peter Nagy se umístil na druhém místě a třetí místo jako v uplynulém roce obhájil i v roce 1986 dvacetinásobný nositel Zlatého slavíka národní umělec Karel Gott. Z žen byla nejpopulárnější Ivata Bartošová, v předchozím roce sedmá, druhé místo si udržela Petra Janů a jako třetí se umístila vítězka předchozích ročníků Hana Zagorová. Ze skupin s náprostou převahou zvítězila skupina Elán před Citronem a Kroky F. Janečka. Hlasování se zúčastnilo 124 494 čtenářů.

GOTT NEVÍ, DUHA PROROKEM...

● Z alpského snobského sportovního střediska Kitzbühlu přišel návrh, aby se k rozmrazování sněhu na ulicích použilo víno s přísadou jedovatého glykolu, jehož je v Rakousku pod kontrolou uskladněno přes 20 miliónů litrů, a nikdo neví, co s ním.

Moravský slad do světa

(čtk): Nejdražší zásilku ječného sladu, pojištěnou na 13 miliónů US dolarů, přepravovali jihomoravští pracovníci mezinárodní kamiónové dopravy n. p. ČSAD Brno pro Národní galerii z Dortmundu do Prahy. Naopak nejdelší přepravní vzdálenost roku, 6600 km, absolvovali pro zahraniční výstavní firmu při jízdě z Ženevy do Taškentu. Z tuzemska nejdále jeli pro Brněnské veletrhy a výstavy 431 km z Brna do Jaroměře. Za rok 1986 zvládlo 440 řidičů tří set třicet jihomoravských kamiónů celkem 24 000 jízd po Evropě, Středním a Blízkém východě. Nejvíce zboží z ČSSR, 25 000 tun pivovarnického sladu, transportovali zpravidla na zámořské trhy v Hamburku. Izvlášť pro Japonsko. Velkými odběrateli jihomoravských sladoven byli i Švýcaři, Švédové a Belgičané.

Tipy pro sváteční jídelníček

Do slavnostního vánočního jídelníčku zařazujeme některé tradiční rodinné pokrmy. Obvykle je kombinujeme s dalšími pokrmy, připravovanými podle nejnovějších zásad racionální výživy. Podáváme je v menších porcích, aby se jich vystřídalo více a aby štědrovečerní pohoštění přispělo k pěkné slavnostní náladě.

ŠUNKOVÉ ZÁVITKY S KŘENOVOU ŠLEHAČKOU: 4 větší plátky šunky, 6—8 lžic jemně strouhaného křenu, šálek smetany na šlehání, špetka soli. — Plátky šunky rozložíme a překrojíme na poloviny. Lžičkou na ně rozetřeme směs šlehané smetany, smíchané s křenem a mírně osolené, stočíme je v závitky a povrch ozdobíme hvězdičkami šlehané smetany. Podáváme je dobře vychlazené.

VÁNOČNÍ RYBÍ POLÉVKA: 2½ l vody, 2 rybí hlavy a vnitřnosti, porce kapra (asi 300 g), 400 g očištěné kořenové zeleniny (mrkev, petržel, celer), sůl, muškátový květ; na jíšku 2 lžíce másla, 2 lžíce hrubé mouky nebo krupice; 1—2 hrdší žemle, máslo na osmažení žemlí. — Rybí hlavy, ocas a vnitřnosti očistíme a omyjeme. (Hlavy zbavíme žábor.) Vše vložíme do hrnce, přidáme porci kapra a zeleninu, zalijeme vodou, osolíme a uvaříme doměkka. (Vnitřnosti vaříme raději ve zvláštní nádobě, mohly by obsahovat prasklou žlučník a polévka by byla hořká.) Potom polévku přecedíme, zeleninu, maso a vnitřnosti nakrájíme na kousky a přidáme do polévky (odstraníme kosti). Z másla a mouky nebo krupice připravíme světlou jíšku, vmícháme ji do polévky, ochutíme ji muškátovým květem, podle chuti osolíme a opovaříme. Při podávání polévku doplníme kostičkami žemlí osmaženými na másle.

ŠUMAVSKÝ HOUBOVÝ KUBA: 50 g sušených hub, 300 g krupek, 2—3 stroužky česneku, 80 g sádla, 1 lžíce másla, sůl, mletý pepř, drcený kmín, majoránka. — Krupky propláchneme vařicí vodou a v osolené vodě s kmínem uvaříme do měkka a scedíme. Česnek utřeme se solí, smícháme s mletým pepřem, přidáme polovinu sádla, majoránku a promícháme s uvařenými krupkami. Sušené houby necháme nabobtnat v troše vody, uvaříme je do měkka, rozsekáme a vmícháme do připravené směsi. Směs rozložíme do zbytku vymazaného pekáče a v rozehřáté troubě zapékáme. Před dopečením přidáme na povrch vločky másla. Ve vyhřáté troubě zapečeme do zlatova.

PIKANTNÍ ZAPÉKANÝ KAPR: 4 porce kapra, kari koření, sůl, 2—3 lžíce strouhaného křenu, větší cibule, 3 lžíce rajčatového protlaku, 4 lžíce másla, strouhanka. — Misku z ohnivzdorného skla vymažeme polovinou másla a vysypeme strouhankou. Pak do ní rozložíme porce kapra, osolíme, posypeme kari kořením, strouhaným křenem a nadrobno pokrájenou cibulí. Přidáme rajčatový protlak, zasypeme slabou vrstvou strouhanky a povrch poklademe vločkami druhé poloviny másla. Zapékáme v troubě asi 40 minut. Podáváme s vařenými brambory a se zeleninovým salátem.

PEČENÁ KRŮTA S MANDLOVOU NÁDIVKOU: Středně velká krůta, sůl, 100 g slaniny, 80 g másla; na nádivku: 100 g másla, 3 žloutky, sůl, muškátový květ, 3—4 žemle, 50 g mandlí, 2 dl smetany, sníh ze dvou bílků. — Vykuchanou krůtu dobře očistíme a ze stehen odstraníme šlachy. Potom krůtu opláchneme, osušíme, projáhneme proužky slaniny (z poloviční dávky), osolíme, napíchneme nádivkou a sešijeme. Pečeme ji na másle a na slanině rozkrájené na kostičky, nejprve zvolna, přikrytou pekáčem. Poléváme ji šťávou a podléváme vřelou vodou. Ke konci pečení krůtu odkryjeme a za občasného polévání šťávou ji dopečeme do zlatova.

PŘÍPRAVA NÁDIVKY: V misce utřeme máslo se žloutky, osolíme, přidáme spařené, oloupané a na nudličky pokrájené mandle, muškátový květ, potom lehce vmíchám na kostičky nakrájené žemle, přidáme smetanu a nakonec vše lehce smícháme s pevným sněhem ušlehaným z bílků.

V poslední době u nás stoupá obliba tzv. čínského zelí. Pro tuto zeleninu doporučuje odborný časopis Zahrádkář používat botanicky správný název pekingské zelí, jsou to svěží, žlutozelené hlávky dlouhlíkovitého tvaru s velmi křehkými listy. Vysévá se v červenci a sklízí na podzim. Poskytuje skvělou zeleninu v době, kdy se už nabídka snižuje. Pekingské zelí se dá upravit na řadu zajímavých způsobů.

SALÁT PIKANTNÍ: 800 g pekingského zelí, na zálivku: ½ šálku majolky, 2 lžíce citrónové šťávy, lžička hořčice, 6 lžic smetany. — 2 pekingského zelí odstraníme zvadlé listy. Zelí důkladně opláchneme, necháme okapat, nakrájíme na velmi jemné nudličky a vložíme do salátové mísy. — Majolku smícháme s ostatními přísadami, dobře rozšleháme, nalijeme na salát a šlehka promícháme.

PIKANTNÍ SALÁT S UZENINOU: 500 g pekingského zelí, 1 cibule, 1 sladkokyselá okurka, 1 jablko, 100 g uzeniny, 3 lžíce majolky, ½ šálku zakysané smetany, citrónová šťáva, sůl. — Očištěné, opraně a okapané pekingské zelí nakrájíme na nudličky a vložíme do salátové mísy. Přidáme nadrobno nakrájenou cibuli, na kostičky nakrájené oloupané jablko a na kostky nakrájenou sladkokyselou okurku a uzeninu. — Z majolky, smetany, citrónové šťávy a soli umíchám zálivku, nalijeme ji na salátové suroviny, salát lehce promíchám a nechám v chladničce rozležet.

DUŠENÉ PEKINGSKÉ ZELÍ: 600 g pekingského zelí, 1 větší cibule, 60 g slaniny, sůl, šálek vývaru s masoxu, 2 lžíce sójové omáčky, 2 lžíce nakrájené pažitky. — Očištěné pekingské zelí opláchneme, necháme okapat, podélně rozkrojíme na čtvrtky a lehce osolíme. — Slaninu rozkrájíme na kostičky, vložíme do hlubší pánve, rozehřejeme, přidáme na kostičky nakrájenou cibuli a necháme ji zesklovatět. Přidáme čtvrtky pekingského zelí a osmahneme je — nemá však zhědnout. Potom je zalijeme vývarem, nádobu přikryjeme a na mírném ohni 20 minut dusíme. Před koncem dušení přidáme sójovou omáčku. Při podávání je posypeme nadrobno nakrájenou pažitkou. Podáváme k pokrmům z masa a vajec.

PEKINGSKÉ ZELÍ DUŠENÉ SE ŠUNKOU: 600 g pekingského zelí, stroužek česneku, 6 lžic oleje, sůl, lžička mletého zázvoru, lžíce škrobové mouky, 2 lžíce červeného vína, lžíce sójové omáčky, 150 g šunky, pažitka. — Z pekingského zelí odstraníme zvadlé listy, opláchneme je, necháme okapat a nakrájíme na tenké proužky. V hluboké pánvi rozehřejeme olej, přidáme rozetřený česnek, na proužky nakrájené zelí a 3—4 minuty je smahneme. — Škrobovou moučku rozmícháme s vodou, vínem, sójovou omáčkou, solí a zázvorem, směs nalijeme na smahnuté zelí, rozmícháme, pánev přikryjeme a krátce dusíme. Po vhoustnutí přidáme na nudličky nakrájenou šunku, promícháme, případně ještě mírně podlijeme a dořešíme. Při podávání zdobíme pokrájenou pažitkou.

Odhalena socha S. Smithové

Augusta, Maine: V hlavním městě amerického státu Maine byla v pondělí odhalena socha Samanthy Smithové, dívky, která se pro celý svět stala symbolem míru. Socha znázorňuje Samanthu a medvídkem u nohou, jak vypouští bílou holubici. S. Smithová zahynula 25. srpna 1985 ve věku 13 let při letecké nehodě v prosinci 1982 v Japonsku. Její jméno obletělo svět, když v prosinci 1982 vyhlásila Jurij Andropovovi, v němž vyjádřila obavy nad nebezpečím jaderné katastrofy.

VĚDCI Z JAPONSKÉHO ÚSTAVU technického výzkumu při ministerstvu zahraničního obchodu a průmyslu vyvinuli čtyřnohého robota pohybujícího se rychlostí želvy, jehož lze použít pro průzkum uvnitř laderních reaktorů a na dně moří. Přistroj nazvaný Želva 1 má každou nohu ze tří tyčí, což mu umožňuje plynulý pohyb rychlostí až 252 metry za hodinu. Robot je 50 cm dlouhý, 30 cm široký, 15 cm vysoký a váží 17 kg. Je schopen přenášet předměty těžké jako je on sám.

Ročně dva kilometry

(ČTK): Pražské metro se každým rokem rozrůstá v průměru o dva kilometry. Na konci osmé pětiletky dosáhne již třiceti kilometrů délky s 41 stanicemi. Vedle depa Kačerov a Hostivař vznikne depo třetí, protože každá trasa musí mít vlastní remízovou i opravenskou základnu. Pro jeho výstavbu byla určena lokalita západně od Zličína, ohraničené na severu bělounskou klinicí, z jihu dálnicí D5 Praha—Plzeň. Na síť metra bude depo napojené krátkou kolejovou spojkou a konečnou stanicí Branka, situovanou do jeho bližkosti a stane se součástí trasy B5.

Čs. tenisté a mezinárodní způsob života

Problémy Holíkové a Pimka

Juniorská mistryně Wimbledonu 1985 Andrea Holíková, která hraje již rok v zahraničí profesionální tenis, požádala v USA o státní občanství. Rovněž Libor Pimek chce změnit státní příslušnost, když se oženi se svou belgickou přítelkyní. Píší o tom americké a anglické noviny.

Devatenáctiletá Holíková se dověděla, že po návratu do ČSSR jí nebudou povoleny další cesty do zahraničí. Podle amerických novin Minneapolis Star and Tribune byla varována, že tím ztratí profesionální licenci, což by znamenalo konec její kariéry.

Je několik důvodů, proč se nejlepší čs. juniorka znelíbila domácím politickým a sportovním autoritám. Snad nejvážnějším přestupkem je, že žije v předměstí Minneapolisu (Minnesota) se svým přítelem uprchlíkem Františkem Musilem, bývalým hokejovým obráncem Dukly Jihlava. Jedenadvacetiletý čs. representant požádal v červenci 1986 na americkém velvyslanectví v Bělehradě o azyl a vycestoval do USA. (V téže době jiný hráč Dukly Jihlava Michal Pivoňka (20) se svou přítelkyní Renatou Nekvindovou zůstali v USA. Pivoňka hraje za Washington Capitals.)

Musil se stal hráčem klubu americké národní ligy Minnesota North Stars, který pomáhá Holíkové v řešení osobních a pasových problémů.

Navíc se Praze nelíbí, že nejlepší čs. juniorka odřekla účast na několika turnajích. Od začátku své kariéry se zúčastnila s mimořádným úspěchem 21 soutěží Americké tenisové asociace a vyhrála doposud 37.699 dolarů. Loni měla žebříčkové bodování 1 a byla 20. v USA.

Rozhovor s Pimkem

Problémy Libora Pimka jsou jiného druhu. Poskytl po vítězství nad Henri Lecontem (6. hráčem světa) londýnským The Times rozhovor, který sám autor Paul Martin považuje za překvapivě otevřený, a míní, že se nebude líbit čs. místům. Pimek jim vytýká, že považují dospělé profesionály stále za děti bez vlastní vůle. Podle Pimkových slov tenisová federace a vláda dávají sice talentům příležitost hrát a cestovat za hranice, avšak náhle, když se tenisté zlepší a vyhrávají prémie, nikdo nerespektuje jejich přání. Funkcionáři také nechápou, že tenisté se za hranicemi stávají součástí mezinárodního světa s jiným způsobem života. Pimek: čs. systém produkuje sice stálý proud tenisových hvězd, avšak snad pouze proto, aby se „vyřádili" v soutěžích kapitalistického sportovního průmyslu a tím věc končí. Chybí řešení obrovského rozporu mezi novým životním stylem tenisových profesionálů a dřívější socialistickou disciplinou.

Sám je pro svobodu, ve které mají lidé možnost žít, kde chějí, jak to učinil Ivan Lendl. Nejbližším plánem Pimka je svatba se světlovlasou belgickou přítelkyní. Doufá, že se pak stane belgickým občanem.

Více než třicet milionů popisů vyndaných z 20 průmyslově nejvyspělejších zemí je soustředěno v Centru informací o vynálezech v Praze. Každoročně jich tam přibývá kolem 700 000.

Daňový skandál BECKENBAUERA

PRAHA (sj): Nejvyšší spolkový soud v Lausanne odsoudil Franze Beckenbauera, šéftrenéra fotbalistů NSR k pokutě 28 000 švýc. franků za to, že zapomněl správně vyplnit daňové přiznání a navíc doplatit pravděpodobně několik set tisíc ještě za daňový únik. Píše o tom západoněmecký časopis KICKER/SPORTMAGAZIN.

Švýcarské úřady jsou na stopě rozsáhlému úniku daní ve výši 18 mil. švýc. fr. Beckenbauer (na obr.) je jen vrcholkem skrytého ledovce, přesný počet osob, které se dopustily nezákonných jednání, není znám. Případ Beckenbauer byl odhalen poté, kdy trenér vicemistrů světa 1986 zlikvidoval firmu Heka v Sarnenu. Podobně jako další majitelé firem a podniků se stal Beckenbauer ve Švýcarsku „daňovým uprchlíkem" a převážně zemědělský kanton Obwalden eldorádem i argentinského tenisty Vilase, manažera tenisty Becker Bayernu Mnichov a Beckenbauera — Schwarze.

Jednání v Lausanne se konalo bez veřejnosti, skandál kolem Beckenbauera se tak nedostal do veřejného tisku a ke zveřejnění nízké částky, která byla v říjnu 1987 a 1988 vždy jen 18 000 švýc. fr. přitom v roce 1980 přinesl zisk 100 000 a jmění 1 487 mil. švýc. fr. Švýcarská veřejnost Beckenbauerovo jednání ostře kritizovala a z kantonální elity se stal prvořadý skandál, do kterého je zapleten i ministr spravedlnosti v kantonu Obwalden dr. Hans Hess, který je zároveň právníkem — Beckenbauerů.

Na hranici únosnosti

(čtk): Výměra zemědělské půdy poklesla v ČSSR za posledních 20 let o 370 000 hektarů. Tak jsme se s 0,31 ha orné půdy na obyvatele dostali na samotnou mez únosnosti. Ve Středočeském kraji se na začátku 7. pětiletky podařilo zábory zemědělské půdy omezit. Avšak v následujících letech narušily výsledky prověrek skutečného využití zemědělské půdy. Následovaly odpisy mnoha set hektarů, které byly využívány jinak než k zemědělské výrobě. Ty byly převedeny do evidence MNV. Ve skutečně nových záborech půdy se Středočechům další udržovat sestupný trend, třebaže si to vzhledem k výstavbě dálnice a komunikačního okruhu kolem Prahy vyžaduje velkého úsilí. Je třeba rychleji rekultivovat průmyslovou činnost sníženě oblasti a zúrodňovat „dočasně neobdělávané pozemky", především zamokřené plochy. Nezanedbatelný význam má zrušení nejzbytečnějších zbytečných cest a manipulačních ploch v rámci zemědělských podniků.

Další havárie na severní Moravě 27.12. 86

(čtk): Ve středu 24. prosince uniklo v n. p. Severomoravské celulózky Paskov 10—13 tun těžkého topného oleje. Stalo se tak technickou závadou na zabezpečovacím zařízení. Převážná část látky se zachytila ve sběrném kanálu, který ústí do řeky Olešné. V ní byl částečně znečištěn 500metrový úsek. Okamžitě byla ustavena havarijní komise, která organizovala likvidační práce. Podíleli se na nich pracovníci n. p. Severomoravské celulózky Paskov, kteří vybudovali na řece pět norných stěn, na kterých byl olej zachycen. Důsledky havárie se podařilo včera odstranit.

K havarijnímu znečištění vod 17.12. 86

F. Kalina, ministr lesního a vodního hospodářství ČSR

(čtk): Každá havárie má svým způsobem nepříznivé ekologické důsledky a přináší vážné hospodářské ztráty. Jedny z nejvážnějších jsou ty, které ohrožují půdu, ovzduší a povrchové i podzemní vody a znamenají narušení přírodního prostředí ve velkém prostoru. V poslední době jsme svědky jejich narůstajícího počtu. Člověk si z vážného varování přírodou nebere ponaučení. Jak jinak si vysvětlíme nedodržování technologické kázně při manipulaci s látkami ohrožujícími jakost vody.

Únik těžkého topného oleje do Lučiny, Ostravice a Odry, k němuž došlo v prvé polovině listopadu, patří k vážným případům havarijního znečištění povrchových vod v ČSR. Tento případ je o to závažnější, že znečištění překročilo na území PLR. I když československá strana vyslovila diplomatickou cestou politování nad tímto případem, nic se tím nezměnilo na skutečnosti, že stovky lidí za přispění mechanizace a někde i primitivní technologie musely svou obětavostí čelit dalším ztrátám. Nehledě k tomu, kolik úsilí a nákladů na asanaci musely vynaložit na obou stranách vodohospodářské orgány a organizace, vojsko, požárníci a vinící samotní.

Zkušenost ukazuje, že o účinnosti likvidace následků rozhoduje rychlost zásahu. V konkrétním případě způsobila velmi negativně skutečnost, že původce havárie neoznámil po dlouhou dobu únik topného oleje a ani neznal jeho cestu.

To vedlo nejen k zdržení celého zásahu, ale také k různým údajům o množství uniklého mazutu. Údaje mohou být ovlivněny skutečností, že při odstraňování zachyceného mázutu se těží i přimísené nečistoty a voda. Uniklé množství se proto znovu prověřuje a bude předmětem celkové analýzy havárie.

Již dnes, kdy likvidace mazutové havárie na československém území je prakticky ukončena, však můžeme říci, že její příčinou byla nedbalost a nezodpovědnost při skladování a manipulaci s ropnými látkami, zejména v závodě Cementáren a vápenek Ostrava-Kunčice.

Havárií, jejímž důsledky a z toho vyplývajícími opatřeními se v minulých dnech zabýval i vláda ČSR. Uložila, aby všichni, kdo skladují a manipulují s látkami, které mohou způsobit znečištění přírodního prostředí, v souladu s příslušnými předpisy prověřili stav svých zařízení a preventivními opatřeními předcházeli možným haváriím.

Zároveň vláda vyslovila nespokojenost se stavem při zacházení s látkami ohrožujícími povrchové a podzemní vody a uložila důsledně prošetřit okolnosti havárie a ve všech případech zjištěné neodpovědnosti vyvodit kárné a kádrové důsledky. Dále musí být aktualizovány havarijní plány, proškoleny havarijní čety a vybaveny potřebným zařízením. Bude též nutno vytvářet větší prostor pro činnost podnikových a závodních vodohospodářů a pro plnění jejich povinností, jak to také vyplývá z příslušných právních předpisů.

Opodstatněnost tohoto přístupu zvýrazňují další havárie a opětné znečištění Odry, kdy v minulých dnech uniklo okolo 30 tun lehkého topného oleje z kotelny nemocnice v Bohumíně. Vždyť nemůžeme vyloučit ani havárie, které vzniknou únavou materiálů, poruchou technologických zařízení, požárem i jinak.

Dalším poučením musí být, aby každý občan, který zjistí havárii, ihned informoval příslušný orgán (VB, požárníky, vodohospodářský orgán příslušného NV nebo vodohospodářskou organizaci). Může se tak předejít dalším větším škodám. Jakékoliv utajování havárie jen prodlužuje její zjištění a ztěžuje zásah a likvidaci.

Přijaté opatření v odvětví vodního hospodářství směřují zejména do průmyslových aglomerací měst. Zvýší se kontrola jakosti vod státní vodohospodářskou inspekcí, zlepší vybavení vodohospodářských organizací technikou a zařízením pro umožnění rychlé asanace, zejména od ropných látek.

V ČSR se ročně vyskytuje kolem 100 havárií způsobených ropnými látkami. Významný podíl mají také znečištění a ohrožení podzemních vod. U povrchových vod zatím šlo o méně významná havárie. Úniky přesahující 100 tun ropných látek jsou výjimečné.

I menší havárie však mohou mít závažné důsledky, zejména když se dotýkají zdrojů pitné vody nebo hraničních vod.

Haváriemi a zejména havárií na Odře se zabývají naše stranické i vládní orgány, protože z celospolečenského hlediska je to závažný jev a způsobují škody i další zhoršení jakosti povrchových vod. K tomu ke všemu nemůžeme být rozhodně lhostejní.

Na jedné straně cílevědomě přistupujeme k postupnému zlepšování čistoty vod výstavbou čistíren a na druhé straně haváriemi, které vznikly zejména nedbalostí, si sami stav zhoršujeme.

V souladu s koncepčními záměry a závěry XVII. sjezdu KSČ bude v 8. pětiletce orientována výstavba čistíren odpadních vod na řešení rozhodujících zdrojů znečištění. Do roku 1990 bude v ČSR dokončeno více než 55 významných staveb ekologického programu. Jmenovitý seznam staveb k ochraně životního prostředí v letech 1986—1990 o celkovém nákladu 17 miliard Kčs v ČSSR je stanoven v rámci Státního programu ekologických investic. Ty rozhodující jsou v kategorii staveb závazných úkolů státního plánu a stanou se tak pro investory, projektanty a dodavatele prvořadými.

Důležité však bude, aby všichni, kdo se budou podílet na přípravě a realizaci ekologického programu, své úkoly splnili. Životní a přírodní prostředí je oblastí, kde přijatá opatření musíme plnit důsledněji než kdekoliv jinde.

Proti negativním jevům 27.12. 86

Alma Ata: Při ÚV KS Kazachstánu byl vytvořen koordinační výbor pro boj proti účinnostem alkoholismu, narkomanii a proti bezpracným příjmům. Zasedání výboru, které se včera uskutečnilo pod předsednictvím prvního tajemníka ÚV KS Kazachstánu G. Kolbina, vypracovalo rozsáhlý program opatření k nemilosrdnému odstraňování negativních jevů, zdůraznilo nutnost účinnějí využívat v boji proti těmto jevům zákonů a aktivně spojovat do této činnosti veřejnost. Zasedání poukázalo na to, že v nejbližší době musí být ve všech městech a obcích republiky zajištěn vzorný pořádek a kázeň. Je obyvatelstvo musí být ochráněno před zločinnými, chuligánskými a parazitujícími živly. Boj proti bezpracným příjmům je nutné zintenzivnit ve všech směrech. Finančním orgánům bylo uloženo, aby v krátké době uskutečnily prověrku správného využívání pracovních zdrojů a aby volaly k odpovědnosti vedoucí činitele za porušování finanční disciplíny. Činnost koordinačního výboru se vyslovili pro nekompromisní boj proti všemu, co odporuje zájmům lidu a státu, jako je protekcionářství, vyhýbání příbuzenských vztahů, lokální patriotismus, úplatkářství a znevažování služebního postavení.

Pokles prodeje alkoholu

Moskva: Díky opatřením proti alkoholismu se v SSSR snížil prodej alkoholických nápojů od ledna do listopadu letošního roku téměř o 40 procent. Oznámil to včera ústřední statistický úřad SSSR. Nejvíce — o 75 procent — klesla výroba a prodej levných ovocných vín, vodky, která se začala líhovin bylo prodáno 62 procent objemu z roku 1985. Prakticky na úrovni loňského roku zůstal prodej „slavnostních" nápojů — šampaňského a značkových koňaků. Přírodního vína se prodalo o 40 procent méně než v roce 1985. Boj proti alkoholismu přináší své ovoce — o 25 procent se snížila zločinnost a o 20 procent klesl počet dopravních nehod. Neomluvené pracovní absence klesly přibližně o třetinu. Ekonomický efekt, který přinesl boj proti alkoholismu, se už blíží částce, o kterou stát přichází snížením prodeje líhovin.

Výsledky vyšetřování

Moskva: Srážku osobní lodi Admirál Nachimov a nákladní lodi Pjotr Vasjov, k níž došlo dne 31. 8. t. r. na Černém moři a která měla za následek potopení osobní lodi a 398 obětí na životech, zavinilo hrubé porušení základní bezpečnosti námořní plavby a trestuhodné nedbalý postoj kapitánů k plnění služebních povinností. Zdůrazňuje to kolegium ministerstva námořního lodstva SSSR na svém řádném zasedání. Každý, kdo vydával odběr lodi byli zatčeni a jsou ve vyšetřovací vazbě. Pro neuspokojivou práci při řízení námořní plavby byl vyloučen z KSSS a zbaven funkce náčelník Černomořské námořní plavby S. Lukjaněnko. Funkcí byli stavení rovněž náměstek ministra námořního lodstva SSSR A. Goldobenko a člen kolegia předseda ústřední obchodního sdružení Moreplavanije B. Majnagašov. Obě byly uděleny rovněž stranické tresty. Ke stranické odpovědnosti byl povolán i náměstek ministra námořního lodstva SSSR B. Junicyn.

Důlní neštěstí v SSSR

Moskva: Na dole Jasinovská-Jubková v Doněcké oblasti na Ukrajině došlo ve st. 10. k výbuchu metanu, který si vyžádal oběti na životech. Oznámila to agentura TASS. Ústřední výbor KSSS, prezidium Nejvyššího sovětu SSSR a rada ministrů SSSR vyjádřily pozůstalým a pracovníkům dolu hlubokou soustrast. Rada ministrů SSSR i republikové orgány přijímají opatření na pomoc rodinám zahynulých horníků a v likvidaci následků havárie.

O příčině havárie 19.12. 86

Berlín: Vládní komise pro vyšetření příčin havárie dopravního letadla Aeroflotu typu TU 134, k níž došlo 12. prosince 1986 v blízkosti letiště v Berlíně-Schönefeldu, zjistila příčinu havárie a ukončila svoji práci, sdělila to včera tiskové agentuře Německé demokratické republiky ADN. Vyšetřování ukázalo, že letadlo TU 134 bylo v bezvadném stavu a posádka měla potřebnou kvalifikaci. Letiště Berlín-Schönefeld bylo v době neštěstí jak po technické, tak po meteorologické stránce schopné letadlo přijmout. Řízení letového provozu na letišti postupovalo přesně podle mezinárodních předpisů. Příčinou zřícení letadla bylo porušení pravidel přistávacího manévru pilotem.

STRÁNKA O ŠŤASTNÉ BUDOUC-NOSTI SOCIALISTICKÉ SPOLEČNOSTI:

TASS o výtržnostech v Alma-Atě

Alma-Ata: Ve středu večer a včera skupina žáků a studentů podněcovaná nacionalistickými živly vyhrožovala v ulicích Alma-Aty nesouhlasí s rozhodnutím zvolat ÚV KS Kazachstánu, které se konalo v úterý v dopoledních hodinách. Jak informovala agentura TASS, této situace využili chuligáni a další parazitující protispolečenské živly, které se dopustily protiprávních akcí a urážlivých činů vůči obyvatelům města, napadly obchody, potravinami a osobní automobily. V závodech, továrních, na vysokých školách a v dalších pracovních kolektivech Kazachstánu se uskutečnily schůze a shromáždění ÚV KS Kazachstánu, komsomolské aktivy měst a okresů. Jejich účastníci schválili přijetí závěry zasedání ÚV KS Kazachstánu, odsoudili přijetí neodpovědného aktu skupiny mládeže a vyslovili se pro přijetí rozhodných opatření vůči chuligánům a za obnovení přísného pořádku v Alma-Atě. Opatření, uskutečňovaná v tomto směru ze strany a stranickými orgány, podporují pracující a aktivně se na nich podílejí. Všechny podniky, sanitární, školy, obchody, bytové služby a městská doprava pracují normálně. 19.12.86

Nejkouzelnější babička světa

Její kariéra začínala v době, kdy Graf Zeppelin poprvé obletěl zeměkoule. Dámy nosily tehdy šaty s mužským střihem, vpředu krátké, vzadu dlouhé a tancovaly shimmy a charleston. Podle statistik naplňovalo týdně kina 250 milionů diváků. A evropští producenti jen snili o tom, jak se vyrovnat Americe.

„Najde se žena, která způsobí erotické zemětřesení?" ptal se tenkrát slavný herec Emil Jannings. Bylo mu patrně souzeno, aby ji objevil právě on. V berlínském kabaretu při Kaiserově hrášce Dvě kravaty se zahleděl do Marlene Dietrichové, která zakrátko stanula vedle něho jako geniální partnerka ve Sternbergově filmu Modrý anděl, natočeném podle předlohy Heinricha Manna. Strhující úspěch odvedl rozkošnou Lolu za Oceán. Brzy ji stavěli na roveň legendární Grety Garbo. Dnes už je nepřekonatelnou filmovou legendou sama.

Ve svém pařížském ústraní dovršila Marlene Dietrichová svůj závidění hodný věk 85 let. Narodila se 27. prosince 1901 v Berlíně jako dcera policejního důstojníka a poprvé vstoupila do světel scénických ramp zásluhou Maxe Reinhardta v roce 1921. V berlínském kabaretním divadle ji objevil pro film český produkční asistent Rudolf Sieber. Za dva roky se stala jeho chotí, a on ji provázel životem až do své smrti v roce 1975. Z manželství se narodila její jediná dcera, známá pod hereckým jménem Maria Riva.

Závratnou uměleckou kariéru nastoupila Marlene Dietrichová po oslnivém úspěchu Modrého anděla v Hollywoodu, kde se trvale usadila a rodinou v roce 1930. Film stihal film po boku nejproslulejších partnerů. Na jejím kontě je dnes 55 celovečerních děl. Poslední z roku 1978 — Hemmingsův „Krásný Gigolo — ubohý Gigolo". S filmovou a divadelní kariérou se Marlene Dietrichová rozloučila v dokumentárním celovečerním filmu Maxmiliana Schella „Marlene" v roce 1983. Od té doby žije v ústraní rušné Paříže, oddána pouze svému soukromí a společnosti nejbližších přátel, uměleckým zálibám v divadle a literatuře.

Autor jejího posledního filmu Maxmilian Schell prohlásil: „Poznat se s Marlene bylo skutečným dobrodružstvím. Jsem rád, že jsem tuto trnitou cestu podstoupil. Objevil jsem skutečně velkou osobnost, která si zaslouží úctu." Art Buchwald k tomu dodává: „Mluvíme-li o Marlene Dietrichové, musíme myslet na onu krásnou, okouzlující ženu, která si uchovala její čestné označení tehdy, kdy jiné už dávno zmizely z obzoru. Musíme tušit onu střízlivou dámu vybrané elegance, která dokáže darovat všem ženám nad pětatřicet naděje budoucnosti a umí slovu „babička" propůjčit ještě erotický zvuk. Ale existuje rovněž druhá Marlene Dietrichová, jak ji znají jenom blízcí přátelé, pro které je moderní Florence Nightingale, jejíž životní úkol spočívá v tom, že utěšuje nemocné, dává odvahu slabým a ponížených, že dokáže uvařit báječnou slepičí polévku s domácími nudlemi. Sotva bychom nalezli někoho, kdo tak dojemně pečuje o zdraví a pohodu svých přátel jako Marlene Dietrichová."

... BAŤA'BIČKA...

VANDALOVÉ NA OLŠANECH

I když vím, že starý hřbitov na Olšanech je nepěknou podívanou, přišla jsem se i letos poklonit památce zesnulých... Kdo neviděl, neuvěří. Vylámané dveře zděných hrobek, hluboké díry, nedaleko bývalého vchodu je zřejmě veřejná skládka propadlých uren...

Š. F., Praha-Vinohrady

Kritiku obsahující další podrobnosti jsme předali podniku hl. m. Prahy Pohřební služba. Vedoucí hřbitovní správy Olšany E. Jansnikové nám zaslala vyjádření v dopise doručeném redakci 3. 12.:

„Je pravdou, že stav staré části Olšanských hřbitovů je skutečně neutěšený. Ale už koncem roku 1984 a začátkem roku 1985 byly všechny hrobky na staré části hřbitova zakryty trámky a zabezpečeny tak proti vnikání nežádoucích návštěvníků hřbitova. Kaplové hrobky jsou neustále vylamovány a hrubým způsobem poškozovány. Dozor na hřbitově provádějí i příslušníci VB. Další pravdou je, že podle hřbitovního řádu je uživatel povinen udržovat propůjčené místo v řádném stavu. Většina hrobek byla zakladatelem propiscena na dobu trvání hřbitova. V uživacím právu však v současné době nikdo nepokračuje, patrně proto, že neexistuje žádný dědic, ha kterého by uživací právo mohlo přejít, a Pohřební služba na údržbu těchto hrobek nemá finanční prostředky. Některé významné hroby eviduje Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, který také někdy propůjčí květinovou výzdobu. Urny do jedné už opuštěné hrobky dala hřbitovní správa proto, aby nebyly pohazované v rozpadlých hrobkách ani po hřbitově. Také písatelkou uvedená hrobka byla řádně zabezpečena, ale vandalové dveře vyvrátili. Dveře jsme nechali znovu oplechovat, aby byl prostor zakrytý."

Podrobnosti k havárii letadla

Berlín/Moskva: Vedoucí vládní komise pro vyšetření příčin katastrofy sovětského dopravního letadla ministr dopravy NDR Otto Arndt oznámil v sobotu další podrobnosti k okolnostem havárie. Naštěstí si vyžádalo životy 70 osob, z toho 60 občanů NDR, jednoho rakouského občana a osmi členů sovětská posádky. 12 osob, jež havárii přežily, je nyní v nemocničním ošetřování, kde je jim poskytována veškerá potřebná lékařská pomoc. Přes všechnu snahu lékařů jsou ještě dvě osoby v nebezpečí života. Vyšetřovací komise pokračuje ve své práci společně se sovětskými odborníky. Byl nalezen palubní zapisovač dat a rovněž magnetofon z pilotní kabiny. Bylo zahájeno vyhodnocování zaznamenaných dat. ÚV SED, státní rada a rada ministrů vyjádřily rodinám obětí upřímnou soustrast. Ústřední výbor KSSS, prezidium Nejvyššího sovětu SSSR a rada ministrů SSSR zaslaly vedoucím představitelům NDR soustrastný telegram v souvislosti s leteckým neštěstím u Berlína, které si vyžádalo oběti na lidských životech. 16.12.86

Moskauer Nächte sind lang

MOSKAU, 5. Januar (Reuter). Den Bürgern der Sowjetunion wird künftig mehr Fernsehen geboten als bisher. Die amtliche Nachrichtenagentur TASS berichtete, das Staatsfernsehen fange morgens eine Stunde früher (um sieben Uhr) an. Auch abends werde künftig länger gesendet. Wie jetzt schon am Wochenende, werde es demnächst an Wochentagen ebenfalls Unterhaltung bis Mitternacht geben. Der neue Sendeplan dürfte, glaubt man einigen Bürgern, auch der Anti-Alkohol-Kampagne Parteichef Michail Gorbatschows zugute kommen. In Moskau ist nämlich die Klage verbreitet, das Leben sei derart langweilig, daß man geradezu zwangsläufig zu trinken beginne.

Wasser nur an jedem 15. Tag

PALERMO, 5. Januar (dpa). Nach einer langen Dürreperiode herrscht in weiten Teilen Siziliens Wasserknappheit. Einige Vororte Palermos können nur jeden 15. Tag für drei Stunden mit Wasser versorgt werden. In manchen Vierteln im Zentrum der Inselhauptstadt gibt es jeden zwölften Tag Wasser. Rationierungen wurden auch für viele Orte der Provinzen Agrigent, Caltanissetta und Trapani angeordnet. Vielfach wird Wasser von Tankwagen verteilt.

Tunnel wieder in Betrieb

MOSKAU, 5. Januar (AFP). Der Tunnel von Salang auf der wichtigsten Wegverbindung zwischen der afghanischen Hauptstadt Kabul und Moskau ist nach Angaben des sowjetischen Fernsehens „wiederhergestellt". Das Fernsehen ging nicht auf das schwere Attentat ein, das am 30. Oktober 1982 auf die Unterführung verübt wurde und zu dem sich die Widerstandsbewegung bekannt hatte. Damals waren nach westlichen Angaben mehr als 1000 Menschen, darunter 700 sowjetische Soldaten, getötet worden.

Český Franklin

Je zajímavé, že datum i místo narození muže, který je právem nazýván „českým Franklinem", bylo řadu let zahaleno tajemstvím. Teprve další slavný žamberský rodák profesor E. Albert našel v městské matrice záznam, že známý český vynálezce Václav Prokop Diviš se narodil pod občanským jménem Václav Divišek dne 28. března 1698 v Žamberku. Dnes je bývalé Divišovo stavení, k němuž zdaleka ukazuje cestu maketa vynálezcova bleskosvodu, přeměněného na Památník Prokopa Diviše.

Nové upravený interiér nabízí kromě ukázek dobového bydlení, zemědělského nářadí a náčiní především ucelený pohled na 67 let plodného života. Expozice „Prokop Diviš a jeho rodiště", „Prokop Diviš premonstrát", „Prokop Diviš a jeho vědecké dílo" a „Prokop Diviš a ohlas na jeho dílo" přibližují návštěvníkům zajímavého badatele, který se ve skromných podmínkách nesmrtelně zapsal do dějin české vědy.

Zásluhou svého příbuzného, rektora jezuitské koleje J. Duška, vstoupil V. Divišek do kláštera premonstrátů v Louce u Znojma — se po velkých potížích dočkal i vydání svých badatelských myšlenek, shrnutých ve spisu Magia naturalis.

jeho „machina meteorologica", skládající se ze čtyř set uzemněných hrotů, doplněných ústředním tyčí bleskosvodu, však nenašla ve své době pochopení. Divišův bleskosvod byl zamítnut vídeňským dvorem — i když samotný císař pokusům přímětického kněze přál — a nakonec pověřil farní úřad nejvyšší poštmistr Mašnic z Veltrus sucha a vandalsky jí zničil.

Daleko větší popularitu, dokonce i za hranicemi mocnářství, si získal Divišův hudební nástroj, který autor nazval Denis dor — Zlatý Diviš. Byl napojený na baterie leydenských lahví, měl 790 kovových strun, tři klaviatury, troje pedálový systém a dovedl napodobovat nejen všechny strunné a dechové nástroje, ale prý i lidský hlas.

Václav Prokop Diviš nebyl ovšem pouze vynálezcem bleskosvodu či ve Vídni ztraceného unikátního hudebního nástroje. Plně se věnoval také matematice, astronomii, vodnímu stavitelství, akustice, biologii, elektrotechnice i dalším disciplínám. Ještě za svého života — zemřel 21. prosince 1765 v Louce u Znojma — se po velkých potížích dočkal i vydání svých badatelských myšlenek, shrnutých ve spisu Magia naturalis.

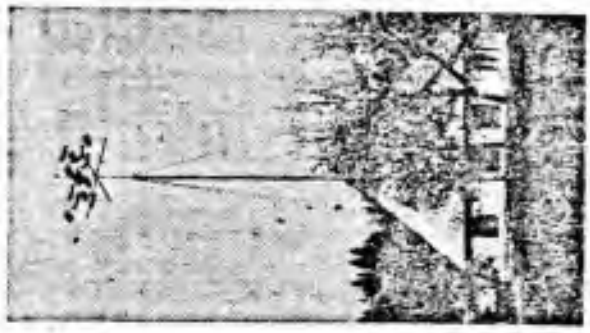

Památník V. P. Diviše v Žamberku

Brambory jsou v naší výživě významným zdrojem vitaminu C, vitaminů skupiny B a z minerálních látek zejména draslíku, hořčíku, vápníku a železa.

Brambory a pokrmy z nich jsou v naší kuchyni tradičně velmi oblíbené, některé pokrmy se připravují v různých krajově oblíbených variantách a označují se i různými názvy.

Bramborová polévka se smetanou

300 g brambor, 150 g kořenové zeleniny (mrkev, celer, petržel), 1 1/2 litru vody, 3 lžíce másla, cibule, šálek sladké smetany, 2 žloutky, petrželka, sůl, mletý pepř

Zeleninu nakrájíme na jemné nudličky, osmahneme ji na másle, přidáme jemně nakrájenou cibuli, osmahneme, zalijeme vodou, osolíme, opepříme a dáme vařit. Přidáme brambory oloupané a nakrájené na drobné kostky a v polévce je uvaříme doměkka. Před podáváním zašleháme do horké polévky ve smetaně rozšlehané žloutky a polévku již dále nevaříme. Při podávání ji posypeme nadrobno rozsekanou petrželkou.

Lepenice

1000 g brambor, sůl, kmín, 2 lžíce sádla, cibule, 300 g kysaného zelí, 100 g škvarků nebo slaniny, 400 g vepřového bůčku

Rozkrájené brambory uvaříme se solí a kmínem. Na sádle zpěníme nadrobno nakrájenou cibuli a na ní podusíme pokrájené kysané zelí. Ocezené brambory lehce rozšťoucháme a promícháme s udušeným zelím. Lepenici rozdělíme na talíře a polijeme rozškvařenou slaninou nebo ohřátými škvarky. Podáváme s pečeným vepřovým bůčkem.

Pečené brambory

1200 g brambor, tuk na smažení, lžíce másla, sůl, pažitka nebo petrželka

Syrové brambory oloupáme a nakrájíme na silnější plátky. Na pánvi rozehřejeme tuk na smažení a plátky brambor na něm po obou stranách osmažíme dozlatova. Nakonec přidáme máslo a brambory osolíme. Rozdělíme je na talíře a posypeme nadrobno posekanou pažitkou nebo petrželkou.

Bramborové krokety

800 g brambor, 2 žloutky do těsta, 2 lžíce másla, šálek strouhanky, špetka muškátového květu, sůl; na obalení: 2 vejce, šálek prosáté strouhanky, tuk na smažení

Brambory omyjeme, uvaříme doměkka, scedíme, prolisujeme do mísy a necháme vychladnout. Potom přidáme rozehřáté máslo, žloutky, podle potřeby strouhanku, koření, osolíme a směs dobře rozmícháme.

Z bramborového těsta formujeme krokety (válečky) asi 2 cm silné a 7 cm dlouhé, obalujeme je v rozšlehaných vejcích, prosáté strouhance a ve vyšší vrstvě rozehřátého tuku je asi 10 minut smažíme dozlatova. Podáváme je jako přílohu k pokrmům z masa.

Krkonošský toč

1000 g syrových brambor, 5 dl mléka, 8 lžic vepřových škvarků, 3 stroužky česneku, 4 lžice sádla, mletý pepř, majoránka, sůl, 6 až 8 lžic strouhanky

Syrové brambory nastrouháme, přebytečnou tekutinu ocedíme. Brambory spaříme horkým mlékem, přidáme drobně posekané škvarky, utřený česnek, majoránku, pepř, sůl a strouhanku. Hmotu promícháme a je-li těsto řídké, zahustíme je ještě strouhankou. Pekáč vymažeme sádlem, vlijeme do něj připravenou směs, rozestřeme ji a pečeme v dobře vyhřáté troubě asi 20 minut, až povrch a okraje zrůžoví. Horkou placku vyklopíme z pekáče na plát alobalu, stočíme ji na něm v závin a nakrájíme na díly. Podáváme se zelným salátem z kysaného zelí a cibule.

Bosáky

1000 g brambor, 100 g hrubé mouky, 120 g krupice, 1 vejce, 60 g sádla, 3 lžíce mléka nebo smetany, sůl

Syrové brambory oloupáme a jemně ustrouháme. Tekutinu z nich částečně slijeme, pokropíme je mlékem, osolíme, přidáme vejce, krupici a mouku. Těsto dobře promícháme a rukou smočenou ve vodě děláme knedlíky velikosti vejce. Zavařené je do osolené vody a vaříme podle velikosti asi 10 minut. Při vaření je opatrně vařečkou nadzvedneme, aby se nepřichytily ke dnu. Uvařené ihned rozkrojíme, omastíme sádlem a podáváme se zelím. Můžeme je rovněž doplnit smaženou cibulkou.

Bramborové žišky

800 g vařených oloupaných brambor, 150 g hrubé mouky, 150 g krupice, 2 vejce, sůl, 80 g másla, tvaroh nebo pernik na posypání

Brambory nastrouháme na vál, posypeme je prosátou moukou a krupicí, osolíme, smícháme s rozšlehanými vejci a vypracujeme těsto. Z těsta vyválíme válečky, nakrájíme je na dílky, zakulatíme a vaříme v osolené vodě asi 6 minut. Při vaření je lehce zamícháme, aby se nepřichytily ke dnu. Když vyplavou na povrch, vybíráme je děrovanou naběračkou a necháme je okapat. Při podávání je sypeme tvarohem nebo strouhaným pernikem a cukrem a mastíme je rozehřátým máslem.

Zapékané brambory se sýrem

1000 g brambor, 8 dl mléka, 2 vejce, sůl, mletý pepř, muškátový oříšek, 2 lžíce másla, 10 lžic strouhaného sýra

Syrové brambory nakrouháme na tenké plátky, promícháme s rozšlehanými vejci, solí, pepřem a muškátovým oříškem. Dáme na vymazaný pekáč, posypeme strouhaným sýrem, zalijeme mlékem a pokapeme rozpuštěným máslem. Pečeme v mírně ohřáté troubě asi 40 minut.

Škubánky

1000 g brambor, 150 g polohrubé mouky, 1 lžička soli, 120 g sádla, 80 g cukru, mák na posypání

Oloupané brambory nakrájené na větší díly dáme vařit do mírně osolené vody. Když jsou téměř měkké, vodu zpola slijeme, do brambor uděláme obrácenou vařečkou několik otvorů až ke dnu a zasypeme je prosátou moukou. Hrnec přikryjeme poklicí a při mírné teplotě necháme chvíli propařit. Pak brambory rozšťoucháme a důkladně prohněteme s moukou, až je těsto hladké. Lžící namočenou v rozehřátém sádle vykrajujeme noky (škubánky), klademe je na talíře a sypeme mletým mákem, cukrem a mastíme sádlem. Můžeme je rovněž doplnit tvarohem, potom je ale mastíme rozehřátým máslem.

Škubánkové opečenky

Zbylé škubánkové těsto, mouka na pomoučení válu, tuk na opékání, špetka soli

Zbylé škubánkové těsto vyválíme na vydatně pomoučené pracovní desce na silnější váleček. Odkrajujeme z něj kolečka a dlaní je roztlačíme na silnější placičky, mírně je přisolíme a v dobře rozehřátém tuku je po obou stranách opečeme dozlatova. Podáváme je s dušenou mrkví nebo s jinou dušenou zeleninou.

Nastavovaná kaše

800 g brambor, 150 g krupek, šálek mléka, 2 stroužky česneku, sůl, majoránka, mletý pepř, cibule, sádlo na osmažení cibule a na omaštění kaše

Oloupané brambory rozkrájíme na větší kousky a v osolené vodě uvaříme doměkka. Vodu slijeme a k bramborám přidáme ve slané vodě doměkka uvařené krupky. Potom přidáme rozetřený česnek, sůl, pepř, špetku majoránky a postupně přidáváme mléko. Přitom mícháme, až je kaše hladká a lehce našlehaná. Na sádle osmahneme dozlatova nadrobno nakrájenou cibuli, tou kaši doplníme a podle chuti omastíme rozehřátým sádlem.

Brambory se sýrem zapékané v alobalu

12 středně velkých brambor, 300 g sýra zlato nebo krkonošský první (oba jsou výrazně aromatické), sůl, mletý pepř, máslo na vymaštění alobalu, 4 větší díly alobalu

Brambory uvaříme ve slupce, oloupáme a překrojíme. Ve středech brambor vyhloubíme důlky, do nich vložíme plátky sýra, půlky přitlačíme k sobě a brambory vložíme po třech do plátů máslem vymaštěného alobalu. Brambory osolíme a opepříme, alobal pevně uzavřeme, vložíme do rozehřáté trouby a asi 20 minut zapečeme. Po zapečení balíčky alobalu rozdělíme na talíře, na povrchu rozřízneme a podáváme. Vhodnou přílohou je bramborový salát.

Brambory zapečené se žampiony

1000 g brambor, 300 g žampionů, 80 g másla, 2 vejce, 100 g strouhaného sýra, sůl, mletý pepř, olej na vymaštění zapékací mísy

Oškrábané a očištěné brambory překrájíme na půlky, středy vyhloubíme (později je použijeme na zahuštění bramborové polévky) a brambory v troubě upečeme. Na plátky nakrájené, očištěné žampiony osolíme, opepříme a na másle podusíme doměkka. Po vychladnutí je smícháme s rozšlehanými vejci a strouhaným sýrem, směs rozdělíme na půlky brambor, rozložíme je na olejem vymaštěnou zapékací mísu a zapečeme, až se sýr začne rozpouštět. Pokrm podáváme se zeleninovým salátem.

Bramboráky s balkánským sýrem

800 g brambor, šálek kysané krémovité smetany, 6 lžic hladké mouky, 250 g balkánského sýra, sůl, tuk na opékání

Syrové brambory oškrábeme a nastrouháme. Přidáme k nim mouku, osolíme je a rozmícháme na středně řídké těsto. Naběračkou je naléváme na tukem vymaštěnou pánev s odnímatelným držadlem nebo do mísy z varného skla, rozestřeme je a povrch doplníme balkánským sýrem rozmačkaným vidličkou a smíchaným se smetanou.

Bramboráky postupně pečeme dozlatova ve středně vyhřáté troubě.

Pro milovníky kávy

(lhv): Příjemné posezení u šálku kolumbijské kávy poskytuje podnik Potraviny Praha ve své kavárničce v Mostecké ulici č. 3 na Malé Straně. Včera odpoledne, kdy se kavárna otevřela, mohli kávu ochutnat první návštěvníci. Na 25 m² plochy je zde k dispozici 24 míst. V létě se této kapacita ještě asi o polovinu zvýší, neboť bude v provozu i nekrytá terasa. Nebytové prostory v dlouhou kavárničku změnili pracovníci pražského družstva Stavba a to nákladem zhruba 1,5 mil. Kčs. Hlavní město tak bylo ve své historické části obohaceno o další příjemný kout k denním osvěžení v zimě od 10—19 hod., v létě od 9—21 hodin.

co víte o ženách

Ne vždycky znalosti o druhém pohlaví, k nimž se dochází vědeckou metodou, odpovídají obecným představám. Ačkoliv ženská emancipace je v poslední době prudce na postupu, ještě stále v mnoha oblastech převažuje tendence ženy podceňovat. Naproti tomu však zase existují muži, kteří by se hodili spíše do společnosti matriarchátu. Některé názory o ženách se pak udržují dosud jako přežitky starého způsobu myšlení.
Pokuste se určit, která z těchto prohlášení o ženách jsou pravdivá a odpovězte ano či ne. Za každou správnou odpověď si udělte 10 bodů:

1. Ženy mluví podstatně rychleji než muži.
2. Ženy se bojí více bolesti než muži.
3. Ženy si počínají ve finančních záležitostech chytřeji než muži.
4. Ženy se nezabývají tolik samy sebou jako muži.
5. Ženy neumějí tak pozorně naslouchat jako muži.
6. Ženy neskáčou druhému do řeči tolik jako muži.
7. Ženy častěji mění své názory než muži.
8. Ženy mají více nehod a úrazů než muži.
9. Ženy způsobí více automobilových nehod než muži.
10. Všeobecně jsou ženy se vším méně spokojené než muži.
11. Ženy mohou slyšet vysokofrekvenční tóny stejně dobře jako muži.
12. Ženy mají více zájmů než muži.

JEDNOU Z NEJZELENĚJŠÍCH evropských metropolí je Vídeň, kde se za nepovolené pokácení stromu platí pokuta od deseti tisíc do dvou miliónů šilinků a navíc může být uložen až šestiměsíční trest vězení.

Odpovědi

1. Ano. Muži mají silnější hlasivky, což má vliv na omezení rychlosti řeči.
2. Ne. Ač ženy snášejí bolest lépe, mají z ní strach stejný jako muži.
3. To je pravda. Ženy méně riskují a kromě toho jsou šetrnější.
4. Chyba. Ženy spotřebují samy na sebe více času než muži.
5. Ano. Myslí už na to, jak odpovědí, a tak nejsou schopné naslouchat jako muži.
6. Ne, naopak. Ženy přerušují druhé více než muži.
7. Ano. Existují vědecké podklady pro pravdivost starého úsloví, které říká „Měnit názor je výsadou žen".
8. Je tomu tak. Statistiky to nezvratně dokazují.
9. Zato tohle pravda není. Za volantem mají muži relativně více nehod než ženy.
10. Ne. Ač se nespokojenost přičítá chybně spíše ženám, jsou to muži, kdo stále touží po uznání a ocenění, což u nich způsobuje trvalý neklid.
11. Chyba. Ženy mohou slyšet vyšší tóny než muži.
12. Samozřejmě chybně. Jak už konstatoval Karel Čapek, koníček není nadarmo mužského rodu - okruh ženských zájmů bývá podstatně menší.

Než přejdeme k vyhodnocení bodů, chtěli bychom dodat, že není pravidlo bez výjimky, a že naše „správné" odpovědi se týkají většiny žen, ale rozhodně ne ve všech bodech každé ženy.

0—40 bodů
Víte toho o ženách překvapivě málo. Buď jste ještě nezkušený, nebo prostě neberete na vědomí nic, co neodpovídá vašim představám.
50—80 bodů
U žen se dočkáte stálého překvapení. Snad vás baví setkávat se s něčím, co neočekáváte. Až vás to bavit přestane, všimejte si lépe druhého pohlaví a budete moudřejší.
90—120 bodů
Pro vás zřejmě ženy nejsou žádnou záhadou. Rozumíte jim a rozumíte si také s nimi. Pokud vycházíte stejně dobře s muži, je vše v pořádku. Zato není-li tomu tak, bude dobře nevěnovat pozornost i zájem výlučně opačnému pohlaví.

Opět zvýšení cen v SFRJ

Bělehrad: V SFRJ jsou od včerejška v platnosti nové, letos již potřetí zvýšené ceny benzínu a dalších naftových produktů. Litr benzínu super [98 oktanů] stojí 240 dinárů [dosud 195 dinárů] a litr benzínu normal [86 oktanů] se prodává za 225 dinárů [dříve za 181 dinárů]. S „novoročním dárkem" přišly i jugoslávské železnice, které oznámily, že od 31. prosince zvyšují ceny jízdenek za přeprava osob o 20 procent a zboží o 13 procent.

Vzácný nález

Peking: V čínské provincii Chu-pej byl nalezen v dešťových vrstvách národa Chan v prehistorické době a jeho vývoji až do dynastie Ming (1368—1644). Oznámil to list Žen-min ž'-pao. Epos „Chej an čuan" [Svitky z temnot] má více než 30000 řádků. Ve čtyřech dílech popisuje vznik nebes a Země, první legendární bohy a hrdiny, potopu, stvoření lidí a život císařů a králů. Stvoření národa Chan legendárním Pchan-kuem, „praotcem Číňanů", bylo poprvé popsáno v době Tří říší [220—280]. Tyto zápisy se však ztratily. Proto má „Chej an čuan", které podává informace o vzniku čínského národa a o významných historických událostech, velkou vědeckou a uměleckou hodnotu.

Liší se od ostatních profesionálních hráčů

Snílek Miloslav Mečíř

Devátý hráč světového tenisu Miloslav Mečíř se liší po osobní a sportovní stránce od ostatních profesionálů. Hamburský měsíčník Tennis-Magazin píše, že dvaadvacetiletý rodák ze slovenské Bojnice miluje samotu, nenávidí honičku za slávou a publicitu, nemá luxusní sportovní vůz a ani přepychový apartment v Monte Carlu. Ve svém volném čase nejraději rybaří a miluje dlouhé procházky v přírodě. List označuje Mečíře za snílka, kterým zůstane, i když se stane milionářem.

Jeho rodiče a starší bratr hráli tenis: Upozornil na sebe již ve sportovním středisku pro vybrané talenty v Bratislavě. Čtrnáctiletý převyšoval své kamarády rychlostí, vytrvalostí a přehledem. Trenér Karol Šafařík (dnes v tenisové škole v Salcburku) po několikaleté spolupráci usměrnil další vývoj Miloše — jak ho přátelé oslovují — až k jeho profesionální kariéře. Mečíř, bez doprovodu manažera a trenéra, je s tímto stavem spokojen. Cítí se volnější a na dvorcích musí stejně hrát a rozhodovat sám bez pomoci trenéra. Na začátku své kariéry se Mečíř, („přesvědčený socialista") zapsal ke studiu národohospodářství v Bratislavě.

Je skromný, málomluvný člověk, který nenávidí cestování, ačkoli je nucen létat a jezdit po celém světě. Nemá rád New York, protože tam nenalézá stromy a město je příliš hlučné. Rád bloudí bez cíle ulicemi a chutná mu v italských restaurcích, kde není obtěžován lovci autogramů. Hraje raději na turnajích v Evropě než v zámoří. Vysvětluje: „Když vypadnu v prvních kolech, mám to pak blízko domů."

Přiznává, že je někdy líný trénovat, když je ve formě. „To si pak dopřeji odpočinek." To snad také vysvětluje jeho časté výkyvy, které si uvědomuje. Podle jeho slov, někdy hraje jako příští Ivan Lendl a někdy zase tak, že se musí za svůj výkon stydět. Vinu na jeho kolísavé formě má prý tenisový cirkus.

Začátkem 1986 se zranil při kopané na koleně. Byl tři týdny v nemocnici a sedm týdnů nosil sádru. To také vysvětluje jeho výsledky z té doby, včetně třísetové prohry s Ivanem Lendlem v newyorském Flushing Meadow. K neúčasti Lendla v čs. daviskupovém týmu říká, že Ivan byl outsiderem, který rušil atmosféru kolektivu.

O způsobu Mečířovy hry list píše, že jeho loudavě-rafinovaný styl klame soupeře a svádí k podceňování, Miloslav dělá někdy dojem, jakoby spolkl právě tabletky na spaní. Jeho rychlé reakce a údery, kterými dělá body, přesvědčují však překvapené soupeře o něčem jiném. Loudavým stylem se ovšem nemůže stát druhým Ivanem Lendlem. k

• Počet sebevrahů mladých lidí v Japonsku se v prvních 11 měsících letošního roku zvýšil o 44 procent.

PRAŽSKÉ METRO

rychlé spolehlivé

bezpečné kulturní

šetří váš čas slouží nám všem

je architekturou naší doby

denně v provozu od 5 do 24 hodin

stále roste prodlužuje trasy

informace poskytuje náborové středisko ve stanici metra Hlavní nádraží od 9 do 17 hodin telefon 20 19 51 linka 2682 nebo přímo osobní oddělení telefon 26 25 51 linka 308

METRO POTŘEBUJE DALŠÍ PRACOVNÍKY RŮZNÝCH PROFESÍ

Der Tod aus dem Blumentopf

Zwei Wochen nach der Entlassung aus dem Berliner Krankenhaus verstarb die Frau. Den Ärzten war das zunächst unerklärlich. Sie war zwar nach einer Operation noch etwas geschwächt, aber nichts hatte darauf hingedeutet, daß sie so sehr am Ende ihrer Kräfte war.

Eine genaue Untersuchung brachte eine dramatische Aufklärung: Schuld am Tod waren die Blumentöpfe in ihrer Wohnung! In der Erde hatten sich Keime entwickelt, die sie eingeatmet hatte und denen ihr geschwächtes Abwehrsystem nichts entgegensetzen konnte.

Erst seit wenigen Jahren wissen die Ärzte um die Gefährlichkeit dieser Keime. Auf die Spur gebracht hatte sie der „Fluch des Pharao" (siehe nebenstehenden Text).

Der Schuldige am Tod der Frau war der Aspergillus-Pilz. Seine winzigen Sporen dringen mit dem Atem in die Lunge ein. Wenn sie nicht durch die körpereigenen Abwehrkräfte gleich vernichtet werden können, breiten sie sich in der Lunge aus und gelangen mit dem Blut in den ganzen Körper. Der Betroffene wird von innen her „aufgefressen".

Diese Aspergillus-Pilze wachsen überall um uns herum. Sie wuchern an Bäumen, im Kompost, auf Fensterbänken und in Blumentöpfen.

Jetzt im Winter können sie in der Wohnung besonders tückisch werden. In der Heizungsluft und durch die Sonne, die auf das Blumenfester scheint, trocknet die Erde aus. Jeder kleine Luftzug wirbelt etwas Staub auf und mit ihm die Pilzsporen.

Gesunden Menschen mit einem abwehrkräftigen Immunsystem schadet das nichts. Kranke aber, besonders solche mit Lungenkrankheiten wie chronische Bronchitis oder Asthma, sind gefährdet.

Wie kann man sich schützen? Was raten Wissenschaftler, mit denen DAS NEUE BLATT sprach?

- Keine Blumentöpfe im Krankenzimmer, vorsichtshalber auch nicht im Schlafzimmer. Schnittblumen oder Hydrokulturen sind pilzfrei.
- Die Erde in Blumentöpfen feucht halten, um eine Staubentwicklung zu verhindern. Es genügt, wenn die Erde oberflächlich mit Wasser eingesprüht wird.
- In Blumennähe nur mit einem feuchten Lappen Staub wischen.
- Ob es nützt, dem Gießwasser etwas von den im Haushalt gebräuchlichen Desinfektionsmitteln zuzugeben, ist noch nicht geklärt. Es könnte auch den Blumen schaden.

Frühe Anzeichen treten bei einer Infektion mit Pilzsporen kaum auf. Erst in einem sehr fortgeschrittenen Stadium kommt es zu Husten und klumpig-gelbem Auswurf.

Karels letzte Kreuzfahrt

Karel Gott, die „goldene Stimme" aus Prag, bezeichnet die erste von ihm unternommene Kreuzfahrt als seine letzte. Auf dem Trip rund um England, Schottland und Irland mit dem MS Europa hielt er sich, gräßlich seekrank, mehr unter als auf dem Deck auf. Und dabei mußte er singend noch die Gäste unterhalten.

Přibývá vztekliny u koček

Závod Jan Becher v K. Varech je také výrobcem osmi druhů limonád, kterých letos na trh dodá 140 tisíc hektolitrů. Mezi nimi je novinka — nealkoholický nápoj Karlovarka. Její základ je odvozen od směsi bylin a kořenů, které se používají v tajné receptuře Becherovky.

Da rollt der Rubel

OLDTIMER

Winterpalais in Leningrad werden Kriegsbeute-Autos aus Deutschland als Kostbarkeiten gehandelt

Ein Mercedes aus Opas Zeiten steht auf dem Platz vorm Winterpalais in Leningrad. Daneben läßt ein Russe einen alten Horch aufheulen. Wie Silber schimmert Chrom in der Sonne, alter Autolack ist auf Hochglanz poliert – wie Kostbarkeiten stehen dort deutsche Oldtimer.

Tauschmarkt in Rußland. Sonntags fahren die stolzen Besitzer ihre alten Wagen auf den Platz. Fast alles Autos, die vor 40, 50 Jahren über deutsche Straßen brummten: Ein Hansa, ein alter DKW, ein sportlicher BMW stehen da – und wie gesagt auch Horch und DKW-Modelle. Daneben sogar ein altes BMW-Motorrad mit Beiwagen.

Alles Beutestücke, die als Siegestrophäen nach dem Zweiten Weltkrieg in die Sowjetunion gebracht wurden. Was einst Opas Stolz war und in der Bundesrepublik längst eine kostbare Antiquität ist, wird im roten Reich noch heute gefahren. Neue Autos sind knapp und längst nicht so schön. So ein gebrauchsfähiger Oldtimer ist dort deshalb bis zu 30 000 Rubel wert (durchschnittlicher Monatsverdienst der Russen: 190 Rubel).

Beim Oldtimer-Markt tauschen die Besitzer Erfahrungen aus, handeln mit Ersatzteilen: Motorkolben, Scheinwerfer, Schrauben, Kugellager – das meiste in mühsamer Handarbeit hergestellt oder repariert.

Man handelt und feilscht – das Geld aber bleibt in der Tasche. Geschäfte sind auf den Sonntagsmärkten, bei denen auch Briefmarken, Bücher und Schallplatten getauscht werden, verboten. Die Angestellten der Behörden registrieren auf dem Markt Angebot und Nachfrage in langen Listen. Ist der Handel perfekt, müssen sieben Prozent des Tausch-Preises an die Kommissionsbehörde abgegeben werden. Vom offiziellen Preis natürlich. Denn unter der Hand wird viel mehr bezahlt – wie bei allem, was in der Sowjetunion Mangelware ist.

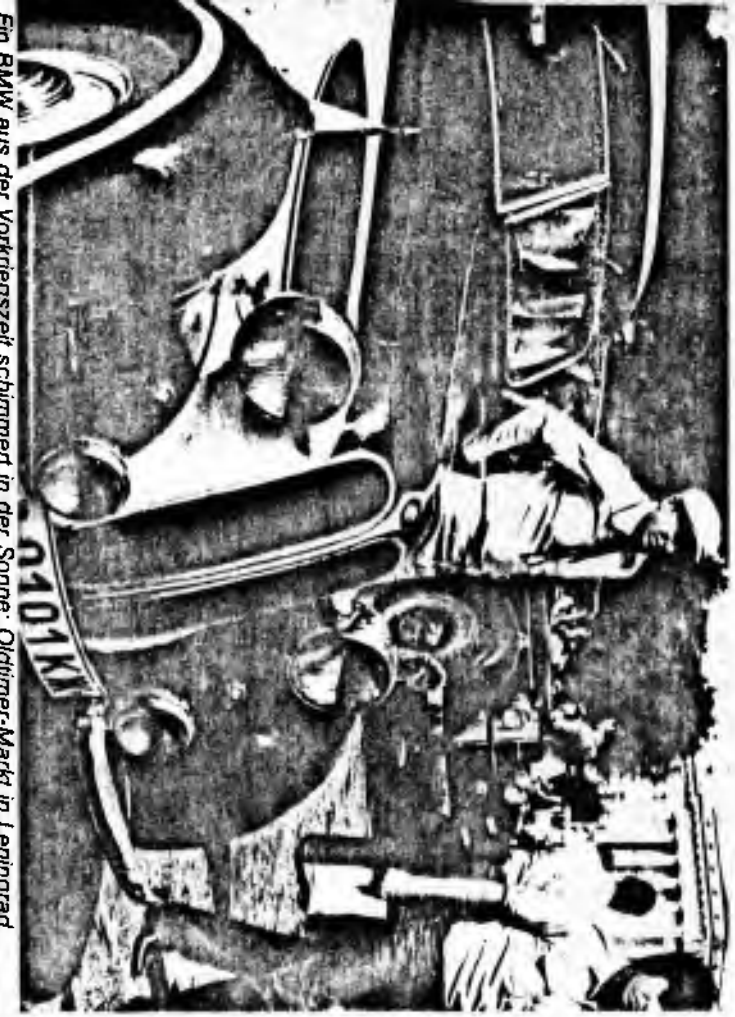

Ein BMW aus der Vorkriegszeit schimmert in der Sonne: Oldtimer-Markt in Leningrad

Er interessiert sich für Autos von Hansa, BMW, DKW

Ein altes deutsches Motorrad mit Beiwagen

VÁNOČNÍ SUPERNOVA se jmenuje nová hvězda, kterou tento týden objevili američtí vědci z Berkeley v Kalifornii. Hvězda je vzdálena od Země 250 miliónů světelných let a nachází se v souhvězdí Eridanus. Američtí astronomové ji zpozorovali dalekohledem o průměru 76 centimetrů vybaveným speciální elektronickou kamerou.

„Koupili jsme tu parcelu hlavně proto, že přímo naproti je hospoda a stanice autobusu"

Kde bude mít parkoviště?

První pocity údivu vystřídalo roztrpčení a zklamání nad urážejícím nevděkem. Téměř čtvrt století měl zelenou u mikrofonu, v gramofonových studiích, na obrazovce — a pamatujeme, jak se mu zpočátku s kritickými připomínkami tolerovaly morální výstřelky. Později byly jeho zásluby oceněny jím odpovídajícím titulem a najednou mu bylo mezi námi těsno, měl málo možností. Přitom v rozhovoru, zveřejněném v časopise Melodie (ročník 83 č. 5) s vděčností spokojeně konstatoval, že působil mimo Austrálie a Japonska všude a že je jen málo míst, kde by nebyl. Tamtéž se zmínil o svém vnitřním „radaru", jímž „člověka chytí u srdce" a že „nikdy neokrade dívka, co se má dovědět, to se doví". Teď tvrdí, že byl omezován při kontaktu s publikem.

Zároveň svým floridským rozhodnutím pohrdl tím, co mu získalo největší popularitu — českostí, k níž se při každé vhodné příležitosti hlásil.

V roce 1975: „Lidi si ode mne stejně ze všeho nejvíc oblíbili ty písničky, v nichž cítili českost..." V roce 1983: Nerad zpívám v cizím jazyce. Člověk ho nezná, a nemusí to působit dobře. Mě taky nebaví, když někdo říká: Sem moc rat, ze muzu zpivat cesky."

Nyní míní zpívat (protože jak v rozhovoru pro Hlas Ameriky uvedl, nic jiného neumí) cizí řečí, nejspíš anglicky. Pravděpodobně na stejné úrovni jako „sem moc rat ..." Pro koho, to nás už nebude zajímat, víme jen z hostování „vyslance" country muzic George Hamiltona IV. z Nashville, člena Grand Ole Opry, že jezdí po světě (a není to zpěvák z galerie dobazínajících hvězd), protože „v Americe je mnoho aut a málo parkovišť". Tak přirovnal možnosti tamních stárnoucích zpěváků s dovětkem, že mnohdy sedí celý týden u telefonu a čeká, až ho někdo bude potřebovat.

Ne, Matuška nemá v konkurenci zvučných jmen jakými jsou Willie Nelson, Waylon Jennings, Hank Williams junior, Johnny Cash, Merle Haggard a dalších zpěváků country, často sdružených v neproniknutelné klany, žánci, naději. (Inu, když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají a zůstává otázkou, kde a jak dlouho bude ptáček zpívat.) A pokud jde o hlasový projev Olgy Blechové, nová Dolly Partonová z ní určitě nebude... Lidé říkají, nakonec Waldemar zůstane sám (podle rčení, kdo zradil jiného zrada čeká) — a v USA bez parkoviště. Leda by si je našel jinde. Jsou tu totiž náznaky ostudných kontaktů s vysílačem, usídleným západně od Šumavy, který pro repertoár nového trubadúra takzvané „svobody" nabídl vlny.

Není co dodávat — voda se zavřela. Naše zem je nádherná, ale zná jen ty, kteří s ní žijí, dýchají, váží si jejího chleba a lidu.

(POCHODEŇ, 6.-7. 9. 86)
...KDYBY TAK, TAK NEDEJCHAL HOUBY, BIČAK A OSTATNÍ BOLŠEVICTÍ PAKLÉŘI..!

Landung am Schnellimbiß

GEISELWIND, 17. Dezember (dpa). Die wohl teuersten Hamburger ihres Lebens leisteten sich zwei Hubschrauberpiloten der US-Streitkräfte. Als sie im Sommer in Geiselwind im Landkreis Kitzingen unmittelbar an der Autobahn Würzburg—Nürnberg aus luftiger Höhe ein Schnellimbißrestaurant entdeckten, packte sie offenbar ein Heißhunger, dem sie nicht widerstehen konnten. Kurzentschlossen landeten sie mit ihrem Aufklärungshubschrauber auf dem Parkplatz eines zweiten, benachbarten Schnellimbißrestaurants und deckten sich mit den belegten Brötchen ein.

Dafür müssen sie jetzt rund 1400 Mark Buße bezahlen. Dazu wurden die beiden Soldaten wegen unerlaubter Benutzung von Militärfahrzeugen von den US-Behörden nach Angaben vom Mittwoch verurteilt. Zudem müssen die Piloten noch mit einem Beförderungsstopp rechnen.

Die US-Armee hatte von diesem Vorfall erfahren, als der benachbarte Restaurantbesitzer die nichtdienstliche Zwischenlandung dem Landratsamt meldete. Wie der „Landeplatzbesitzer" sagte, war die unerlaubte Landung kein Einzelfall.

Ratgeber

Sein Taktgefühl ist nicht besonders. Und auch in den 33 Ehejahren mit Königin Elizabeth II. (60) redete Prinz Philip (65) allzu gerne spontan drauflos. Das Dumme ist: Bei ihm erfährt es gleich alle Welt. Er sei einer der Dummköpfe, die nie zur Universität gegangen sind, gestand Prinz Philip 1968 Studenten in London. Und fügte hinzu: Wie man sehen könne, sei das ja kein Nachteil. Letzte Woche sprach er wieder mit Studenten, diesmal in China mit Schotten, die dort Chinesisch zu lernen trachten. Der prinzliche Rat: „Bleibt bloß nicht zu lange hier, sonst kriegt ihr Schlitzaugen." Da waren die chinesischen Gastgeber ganz schön baff. Und die Queen auch. Anderntags machte sie ein Gesicht, das die Insider im Palast als „Miß-Piggy-Gesicht" kennen. Schon immer war ihr Prinzgemahl für saftige Sprünge ins Fettnäpfchen gut. Die Kochkunst englischer Hausfrauen qualifizierte er: „Das sieht zwar immer alles ganz hübsch aus, schmeckt aber nicht." Eine Plastik von Bildhauer Henry Moore verglich er mal mit dem „Gallenstein eines Affen". Und auch von seiner Tochter Anne, die der Hobby-Flieger neben sich im Cockpit haben wollte, wußte er genau: „Was nicht furzt oder Heu frißt, interessiert sie ja doch nicht."

Aufgespießt

„Statt Krieg der Sterne Friede auf Erden"

Weihnachts-Plakat der SPD zum Bundestagswahlkampf

„Wir wollen keinen Krieg der U-Boote, sondern Frieden über Weihnachten."

Der CDU-Bundestagsabgeordnete Friedrich Bohl zur Begründung, warum der U-Boot-Untersuchungsausschuß erst am 7 Januar 1987 wieder tagen soll.

Aufgespießt

„Nur zur Unterrichtung der Pressevertreter über in der nächsten Woche anstehende Termine — nicht zur Veröffentlichung bestimmt: Mittwoch, den 24. Dezember 1986 — Heiligabend. Donnerstag, den 25. Dezember 1986 — 1. Weihnachtsfeiertag. Freitag, den 26. Dezember 1986 — 2. Weihnachtsfeiertag."

Mitteilung der Justizpressestelle Berlin vom Samstag zusammen mit Wünschen für „Frohe Weihnachten und ein glückliches Neues Jahr"

Aufgespießt

„Ferner glaube ich, daß die SPD, daß die sozialdemokratischen Parteien und sozialistischen Parteien sehr viel mehr den besonderen Anforderungen, die an die politische Moral gestellt werden, genügen müßten ... Wir brauchen generell mehr Glaubwürdigkeit in Fragen der politischen Moral."

Der frühere österreichische Bundeskanzler Bruno Kreisky in einem Interview mit dem SPD-nahen Parlamentarisch-Politischen Pressedienst.

Udo, Bayern und das Geheimnis

MÜNCHEN, 18. Dezember (dpa). Der Bayerische Rundfunk (BR) bedauert „zutiefst" den Auftritt von Udo Lindenberg in der Show „Pink", die am Mittwochabend im Bayerischen Fernsehen ausgestrahlt wurde. Intendant Reinhold Vöth entschuldigte sich am Donnerstag bei den Zuschauern „für diese böse Verunglimpfung des Weihnachtsgeheimnisses". Der zuständige Redaktionsleiter wurde nach Angaben des Senders seiner Aufgaben entbunden.

In der Sendung waren Rocksänger Udo Lindenberg und zwei Assistenten als König aufgetreten, zwei Frauen spielten Engel. Die Männer nannten sich nach Darstellung des BR „drei heilige Schleicher aus der Wüste". Weiter sei davon die Rede gewesen, daß ein „Sensationsfratz" geboren worden sei, was in einem Buch stehe, das Bibel heißen soll. Schließlich seien Worte gefallen wie „Ach wie gut, daß niemand weiß, daß es Rumpelstilzchen heißt". Zuschauer hätten darauf mit telefonischen Protesten reagiert. „Unverhohlene Blasphemie läßt sich auch mit künstlerischer Freiheit oder subjektivem Geschmacksempfinden nicht rechtfertigen", teilte der Sender zu der Maßnahme gegen den Redaktionsleiter mit. Der Beitrag in „Pink" verletze das religiöse Empfinden vieler Menschen und sei in keiner Weise zu rechtfertigen.

Unikátní laser

(čtk): Vynikající příspěvek čs. fyziky pro experimenty základního výzkumu řízené termonukleární reakce představuje unikátní výkonový pulsní jódový laser Perun, který vyvinuli a uvedli do provozu specialisté Fyzikálního ústavu (FÚ) ČSAV. Při konstruování a výrobě tohoto laseru, jenž je ve své kategorii třetím nejvýkonnějším zařízením světa, sehrála významnou úlohu těsná spolupráce několika oborů. Perfektní provedení laseru a jeho zcela originální konstrukci vysoce hodnotí mj. i vědečtí pracovníci Fyzikálního ústavu AV SSSR, tak i Ústavu Maxe Plancka v Gachingu v NSR. Na laserovém systému Perun bylo dosaženo energie 80 J v pulsu kratším než jedna miliardtina sekundy, což představuje výkon řádově 100 GW. Jódový laser Perun otevírá i zcela nové a originální možnosti při vývoji laserových technologií, vhodných zejména pro zpevnění povrchu materiálů, vytváření tenkých ochranných vrstev a při výzkumu chemických reakcí stimulovaných laserem.

Ing. Alfred Technik, „jistověřitel" a vysokoškolský profesor, zemřel v Praze 18. prosince ve věku 73 let. Jako rozhlasový reportér za Alfred Technik proslavil zejména první rozhlasovou reportáž z osvobozovacích bojů o Prahu v květnu 1945.

ZE TOMEŠ NÝ..!

Spurensuche im französischen Konzentrationslager Les Milles

An den roten Staub erinnern sich alle, die je an diesem Ort waren und ihn überlebten. Er liegt auf dem verbrannten Gras und den kargen Bäumen. Der Wind der Provence wirbelt ihn auf, wie auch die schweren Lastwagen, die mit hoher Geschwindigkeit über das Gelände fahren. Der Staub steigt und sinkt als ein dichter roter Nebelschleier. Manchmal stockt der Atem. Sätze des Malers Max Ernst, der hier war und überlebte, tauchen aus dem Gedächtnis auf: „Überall lagen zerbrochene Ziegelsteine, überall Ziegelsteinstaub, sogar im kargen Essen, das uns zugeteilt wurde. Dieser rote Staub setzte sich in den Poren der Haut fest."

Der Ort ist die Tuileries von Les Milles, eine Ziegelei zehn Kilometer südlich von Aix-en-Provence. Eine Woche nach dem Ausbruch des Zweiten Weltkrieges internierten hier die Franzosen eilig die „feindlichen Ausländer": Juden, Sozialisten, Kommunisten. Die Emigranten und Flüchtlinge kamen aus Deutschland, aus Österreich, aber auch aus der Sowjetunion und Bulgarien. Sie waren den Konzentrationslagern in Deutschland, aber auch der Verfolgung Stalins entkommen. In Südfrankreich glaubten sie sich sicher.

In den lichten Süden mit seinen Farben und Gerüchen hatte es vor allem Künstler und Intellektuelle gezogen: Schriftsteller und Dichter, deren Werke in Berlin verbrannt worden waren, Sänger und Schauspieler, die nicht mehr auftreten durften, Professoren, die von ihren Lehrstühlen vertrieben worden waren, selbst wenn sie zu der auserwählten Schar der Nobelpreisträger gehörten.

Mit dem Einsperren dieser „feindlichen Ausländer" ließen sich die französischen Polizeibehörden wenig Zeit. Am 7. September 1939 — nur sieben Tage nach dem deutschen Überfall auf Polen als Auftakt des Zweiten Weltkrieges — kamen die ersten Emigranten und Flüchtlinge in die beschlagnahmte Ziegelei, Männer zwischen siebzehn und fünfzig Jahren (die Frauen wurden in Marseiller Hotels unter Aufsicht gestellt). Bald waren es über anderthalb tausend, im zweiten Kriegsjahr schon 3000. Im Jahre 1942 hausten auf diesem Gelände, das ungefähr 25000 Quadratmeter groß ist, rund 5000 Menschen, bis im August und September die Deportationen in Richtung Auschwitz begannen.

Heute ist die Spurensuche mühselig geworden. In diesem verschlafenen Vorort von Aix, an dem die Autobahn nach Marseille vorbeirauscht, erinnert fast nichts an die Vergangenheit. Nur die Ziegelei selbst steht noch: nicht als nationales Mahnmal, sondern als Fabrik.

Es ist wieder September, als wir nach Les Milles aufbrechen. Der hohe, schmale Schornstein weist den Weg. An diesem späten Nachmittag hindert uns niemand das Werksgelände der „Tuileries de Marseille et de la Méditerranée" zu betreten. Das Büro ist längst geschlossen, der Schichtwechsel gerade vollzogen. Die Arbeiter, die zu ihrem Feierabend aufbrechen, mustern uns nicht einmal neugierig. Keiner fragt, was wir hier eigentlich suchen. Unter den Arbeitern sind viele, die eine eigene Geschichte nach Les Milles verschlagen hat: Afrikaner, Algerier und Vietnamesen. Wissen sie, die in dem roten Staub tagaus, tagein Ziegel brennen, was vor fast einem halben Jahrhundert an diesem Ort geschehen ist?

Zögernd noch und unsicher fragen wir einen der schwarzen Arbeiter. Ja, sagt er, hier war das Lager. Und hier gebe es auch noch die Bilder zu sehen, die inhaftierte Künstler an die Wände gemalt haben. Der Schlüssel zu der jetzigen Tischlerei liege im Büro. „Kommen Sie morgen früh wieder", ermuntert er uns. „Da drüben", meint ein zweiter mit einer vagen Handbewegung, „steht ein Stein, den können Sie sich ansehen." Die beiden wissen Bescheid, fragen uns aber nichts, sagen auch nichts weiter.

Wir schlendern über den Platz, auf dem sich die Ziegelsteine stapeln: es geht heute bergab mit der Backsteinproduktion. Die tiefe Sonne fällt auf das riesige Fabrikgebäude und färbt den Stein noch röter, blutigrot. Die hohen Fenster der Fabrik sind leer, schwarze Löcher, durch die ständig der Wind, der Staub zieht. Oben am Giebel steht eine Marienfigur: Wen nur hat sie schützen sollen?

Auf all das Leid, das sich hier abgespielt hat, verweist nichts. Nur an dem kleinen Bürohaus rechts vom Eingang hängt eine Erinnerungstafel. Sie ist den zwölf Arbeitern der Fabrik gewidmet, die 1914 bis 1918 „für das Vaterland" gefallen sind.

„Da drüben" suchen wir den Stein, der über die dunkle Zeit berichten soll. Wir spüren, daß uns einige Augen inzwischen doch beobachten. Der Weg bis zu einem Bahnsteig, der grasüberwuchert ist, ist kurz. Dieses Bild kennen wir, allerdings bisher nicht aus Südfrankreich: Aus der Ferne kommt eine breite Güterwagenspur und endet an einem Prellbock. Im August, September des Jahres 1942 rollten die deutschen Güterwagen an, die keine französische Polizei, kein französischer Politiker aufgehalten hat. Die Endstation der Güterwagen sollte Auschwitz sein. Die Menschen, die von dieser sandigen Rampe aus in die Wagen getrieben wurden (von Franzosen), sahen zum Abschied den kleinen Bahnhof von Les Milles und den Schornstein der Ziegelei: welch eine düstere Symbolik.

Der Stein, der erst seit einem Jahr auf dieser Rampe steht, erinnert an die Deportation: 1928 Männer und Frauen, 72 Kinder, Juden, Flüchtlinge und Franzosen seien 1942 den „Hitleriens" vom Vichy-Regime ausgeliefert worden. Mehr ist nicht zu erfahren. Über das jahrelange Lagerleben von Tausenden von Menschen, ihre Ängste und immer wieder neu genährten Hoffnungen steht auf dem Stein nichts. Wir erfahren nicht einmal, wer ihn da im Mai 1985 hingestellt hat. „Souvenons nous" (Laßt uns erinnern) heißt die Mahnung. Doch wem gilt sie?

Am nächsten Tag kennen wir den Weg. Im Büro der Fabrik herrscht Betriebsamkeit. Wir bitten den Büroleiter um den Schlüssel zur Tischlerei, um uns die Bilder der Internierten ansehen zu können.

Der Büroleiter scheint in der Bewegung zu erstarren. Niemand sagt etwas. Dann kreist sein Blick von uns durch den Raum, bleibt an einer Stelle hängen, die wir nicht sehen können. Dort muß der Schlüssel sein. Nein, sagt er schließlich, den Schlüssel könnten wir nicht haben. Die alte Tischlerei gehöre der Fabrik nicht mehr. Sie stehe unter einer Art von Denkmalschutz. Nur der Bürgermeister könne uns weiterhelfen. Wir spüren, daß er uns loswerden will. Wir erinnern ihn an ein lästiges und unbequemes Thema, über das mehr als vierzig Jahre lang in und um Les Milles geschwiegen worden ist.

In der kleinen Bürgermeisterei des Ortes ist es Madame Humbert, die uns ihre und den Franzosen kostbare Mittagspause opfert. Zuerst starrt sie uns entgeistert an. Um diese Jahreszeit wollen Besucher und Touristen nur eines in Rathäusern: Berechtigungsscheine für die Jagd. Nein, das wollen wir nicht, versichern wir Madame. Wir wollen den Schlüssel zu den Bildern von Les Milles.

Sie weiß Bescheid und beginnt zu telefonieren. Der Bürgermeister hat den Schlüssel nicht und ein nationales Denkmal ist die Tischlerei auch nicht. Aber seit einigen Jahren bemühten sich Historiker und ein Gymnasiallehrer aus Aix darum, die Bilder zu erhalten und zumindest aus der Baracke einen Erinnerungsraum zu machen. Madame Humbert telefoniert durch Les Milles, durch Aix, zu der das Städtchen inzwischen gehört. Sie wird mit ihren Fragen immer deutlicher und fordernder. „Es geht um das Konzentrationslager", sagt sie schließlich.

Zum ersten Mal nimmt eine Französin vor uns dieses Wort in den Mund und spricht es aus. Nach einer Stunde haben wir die Adresse und Telefonnummer jenes Gymnasiallehrers in der Tasche, der als einziger den Schlüssel haben soll. Wir fühlen uns wie Kafka in seiner Erzählung „Vor dem Tor": Auf Türen folgen Türen und Türen ...

Wie die ersten Emigranten und Verfolgten betreten wir 46 Jahre später die Ziegelei, die Brennöfen, die Baracken, die Tischlerei. Es ist wieder später Nachmittag, das Büro geschlossen und der Schichtwechsel vorbei. André Fontaine, Lehrer für Deutsch an einem Jungengymnasium in Aix, wartet auf uns: ohne den Schlüssel. Doch er hat eine Idee und verschwindet in der Ziegelei. Wir steigen über Gerümpel und Schutt zu der Tischlerei. Hinter einem Bauwagen halten wir erschrocken inne. Vor uns, direkt vor der Tür sitzen fünf Vietnamesen im Kreis und essen aus Reisschalen, so wie sie es aus ihrer verlorenen Heimat gewohnt sind. Sie lachen uns an und grüßen freundlich. Für uns sitzen da Menschen, die viele in dieser französischen Provinz nur zu gern wieder als „feindliche Ausländer" einstufen möchten.

Irgendwann taucht André Fontaine wieder auf, neben ihm läuft ein Franzose, rundlich, quicklebendig und mit Stoppelhaar: ein Mann, wie man ihn auf den Plätzen und in den Bistros der Provence häufig sieht. Eigentlich, sagt der Werkmeister, dürfe er uns die Bilder nicht mehr zeigen. Aber er tut es doch. Sie sind in einem schlechten Zustand, diese Wandgemälde, die irgendein findiger Fotograf und Journalist Max Ernst zuschreiben wollte, vermutlich um Interesse zu wecken.

Von dem surrealistischen Maler stammt in dieser kleinen Baracke, in der die Bewacher der Internierten zu essen pflegten, kein Bild. Max Ligner, dem Berliner Maler, wird eine Wand mit Jahreszeitenbildern zugerechnet. Die fröhlich-ironischen Saufgelage der Soldaten erinnern an den schlitzohrigen tschechischen Lebenskünstler Schwejk. Und die bitterböse Parodie des Abendmahls, das die großen Staatsmänner der Welt in sich hineinschaufeln, soll ein Bulgare oder Ungar gemalt haben.

Während wir noch fassungslos die Ähnlichkeit des Amerikaners mit Ronald Reagan feststellen, geraten sich André Fontaine und der französische Meister in die Haare. „Nein", sagt der eine, „so war es nicht." „Doch, ich weiß es genau", antwortet der andere. Fontaine erforscht seit wenigen Jahren in seiner Freizeit die Geschichte des Lagers. Er ist weder ein Einheimischer, noch ein Betroffener, weder Jude noch Kommunist, was ihm den Vor-

wurf einbrachte, sich in Sachen einzumischen, die ihn überhaupt nichts angingen. Der andere war als Jugendlicher dabei. Er gehörte zu den wenigen des Ortes, die Kontakt zum Lager hatten.

„Ich habe mit den jugendlichen Inhaftierten des Lagers Fußball gespielt", erzählt er. An einige der Maler der Baracke erinnert er sich genau, nur mit den Namen hapert es. Und er wußte, mit welchem Hunger im Bauch und Wut im Kopf sie mit Pinsel und Farbe gearbeitet haben. „An dem Hunger", berichtet er, „haben die Bauern der Umgebung ganz gut verdient." „Wir wissen auch, welche es waren", fügt Fontaine hinzu. Die beiden blinzeln sich listig zu.

Über den Lagerzaun verschoben die Bauern Kohl, Kartoffeln, Zwiebeln und Wein. Sie haben es sich nach den Erzählungen der beiden nicht schlecht bezahlen lassen. Die Internierten dieses Lagers galten als begütert. Noch heute halten sich in Les Milles hartnäckig die Gerüchte, die Künstler und Intellektuellen, die Professoren und Politiker hätten in den Mauern der Ziegelei Gold vergraben. Unser französischer Arbeiter lacht dabei. Ob er doch ein wenig an die Geschichten glaubt?

Unter seiner Führung wird das Lagerleben wieder lebendig, tauchen die Gestalten, die wir aus Büchern und Bildern kennen, wieder auf. Wir laufen mit ihm und dem Lehrer, der mit seinen Forschungen an längst Verdrängtes rührte, durch die Ziegelei. „Hier", sagt der Franzose, „haben die Juden die Arztbaracken aufgebaut, und dort steht die Schule." Am Ende einer Halle bleiben die beiden Männer stehen. „Hier muß es gewesen sein", beharrt der eine. Sie suchen mit wissenschaftlicher Genauigkeit eines jener vier Löcher, die den Tausenden Menschen als Toilette dienen mußten. Zehn Schritte weiter deuten die beiden nach oben auf ein Rohr. „Ja, das ist es." Was wir, rot eingehüllt, sehen, ist ein einziger dicker runder Duschkopf, wie er damals üblich war. In dem Rohr gab es sonst nur noch ein paar Löcher. Das waren die hygienischen Einrichtungen von Les Milles, in dem es Männer wie Walter Benjamin, Max Ernst, Lion Feuchtwanger, Alfred Kantorowicz, Otto Meyerhof, Wilhelm Reich, Fritz Lamm, Golo Mann, Bruno Frei oder Heinrich Strobel ausgehalten haben.

Einer hielt es nicht aus: Walter Hasenclever, der expressionistische Lyriker, den Oswald Kokoschka einst zeichnete. Es ist ein Porträt, das schmerzt. „Halte wach den Haß. Halte wach das Leid. Brenne weiter Flamme! Es naht die Zeit", schrieb er in dem Gedicht „1917". Seine Zeit endete hier in Les Milles im Juni 1940 mit Selbstmord. Nichts erinnert an den engen Freund des Literaten Kurt Pinthus und des Schriftstellers Franz Werfel.

André Fontaine und der quirlige Franzose laufen mit uns durch die Ziegelei, von Brennofen zu Brennofen. Hier „durften" die Prominentesten wie Max Ernst, Hans Bellmer und Walter Benjamin wohnen. Ohne Licht und Luft blieb ihnen in diesen Höhlen wenigsten der heiße oder auch eisige Wind des Südens erspart und der Staub. In den Höhlen, so berichten es die beiden übereinstimmend, bordete das Leben zeitweilig über, sofern es überhaupt ein solches war. Rauschende Feste seien gefeiert worden, freizügig in der Sexualität unter den Männern.

Wie die Menschen des Lagers die Angst, die Unsicherheit und die Gedanken an den Tod zu verdrängen suchten, das haben die Einwohner von Les Milles im Gedächtnis behalten. Hier, sagt der Meister, war der Flügel, auf dem Hans Meyerowitz nächtliche Konzerte gab. Wir stehen vor einem Ofen, inmitten einer zugigen Halle, durch die gerade ein Schwarzer eine Karre vollgepackt mit Ziegelsteinen schiebt. Unsere beiden Führer nehmen die Gegenwart nicht wahr. Sie scheinen das Klavier fast zu hören. Sie scheinen die Feste, die Tänze auf dem Vulkan, wieder vor sich zu sehen. Über dem Eingang des Brennofens, vor dem wir stehen, ist mit krakeliger Schrift „Die Katakombe" geschrieben worden. Die berühmten Jahre des Berliner Kabaretts gingen schließlich hier zu Ende.

Doch den Abenden mit Kunst, Theater, Spielbank und sogar der Operette „Im Weißen Rößl" folgten die Tage und damit das Warten auf Botschaften und Telegramme, auf Briefe und Nachrichten aus Paris, aus Amerika. Wer prominent war, konnte auf Rettung hoffen, auf eine Fahrkarte bis zur spanischen Grenze, auf illegale Fluchthilfe über die Pyrenäen bis nach Spanien, von dort nach Portugal. Dort warteten die Schiffe nach Cuba, Mexiko oder die USA.

Wer wollte, sagt André Fontaine, konnte das Lager verlassen, später auch nach Marseille fahren, um die Ausreise zu betreiben (Anna Seghers beschreibt diese Zeiten eindringlich in ihrem Buch „Transit"). Wer kein Geld hatte, „draußen" keine Freunde, keine sozialistische oder kommunistische Partei, der war auf sich allein zurückgeworfen. Im Gegensatz zu dem berüchtigten französischen Camp Gurs galt Les Milles als ein „offenes Lager". Aber wohin sollten die Menschen ohne Papiere, ohne Lebensmittelkarten und ohne Hilfe fliehen?

Einige lebten drei Jahre im Lager, niemand kümmerte sich um sie. Hier in Les Milles hat es kaum brüderliche Solidarität über die ideologischen Gräben hinweg gegeben, dies belegt die historische Spurensuche in dem schmalen Buch „Les Camps en Provence", das die Aixer Forschungsgruppe vor zwei Jahren herausgegeben hat. „Jeder sorgte für die Seinen", meint Fontaine knapp. Den Sozialdemokraten im Lager versuchte Fritz Heine von Marseille aus zu helfen, die Kommunisten versteckten ihre Mitglieder in der Hafenstadt, bevor sie sie nach Mexiko schleusten. Den prominenten Künstlern und Intellektuellen halfen aus den USA Max Horkheimer, Thomas Mann, Eleanor Roosevelt.

Die 72 Kinder, die auf dem Gedächtnisstein an der Rampe als deportiert registriert wurden, retteten die amerikanischen Quäker. Zu den Zeitzeugen, die sich unterschiedslos einsetzten, um Männer (und dann auch Frauen aus Marseille) vor der Deportation zu bewahren, gehören der einheimische Pfarrer Henri Manen, der Wachmann aus Les Milles, Auguste Boyer und der Rabbiner Israel Salzer, der heute noch in Marseille lebt.

Mit den Güterwagen verflüchtigen sich die Spuren der Menschen. Manche tauchen in Erinnerungen und Beschreibungen derjenigen wieder auf, die überlebten. Den Fluchtweg Walter Benjamins von Les Milles über Marseille nach Banyuls an der spanisch-französischen Grenze setzt Lisa Fittko in ihren Erinnerungen „Mein Weg über die Pyrenäen" fort. „Gnädige Frau", sagt er an einem Septembermorgen zu der Fluchthelferin, „entschuldigen Sie bitte die Störung, hoffentlich komme ich nicht ungelegen." Er kam zum falschen Zeitpunkt: Auf spanischer Seite verhaftete ihn die Polizei, weil die Bürokratie Francos in Madrid beschlossen hatte, den Flüchtlingen einen französischen Ausreisestempel abzuverlangen. Dem seit Jahren kreuz und quer durch Frankreich verfolgten Philosophen fehlte dieser Stempel. Aus Angst vor der Auslieferung an die Deutschen brachte sich Benjamin um.

In Les Milles deckte der rote Staub fast vierzig Jahre lang Spuren zu. Unter den Bildern wurde gehämmert und gehobelt, als sei nichts geschehen. Bis schließlich Männer wie Fontaine kamen und den vergangenen Staub aufwirbelten. Die „Einmischung" verbaten sich diejenigen, die heute in und um Les Milles das düstere Kapitel der Ziegelei höchst eigenwillig darstellen: die Kommunisten und die aus Algerien eingewanderten Juden, die in der Provence nicht ohne Einfluß sind. Der Stein an der Rampe ist ihr Beitrag zur Vergangenheitsbewältigung. Zu der feierlichen Enthüllung wurde nicht einmal der Rabbiner eingeladen, der das Lager überlebte: Israel Salzer aus Marseille. Ein jüdisches Drama besonderer Art spielte sich ab. Die, die davon wissen, rennen gegen eine Mauer des Schweigens, erst recht bei den Franzosen selbst.

Aus der Idee, zumindest die Baracke mit den Bildern zu retten, Dokumente und Aussagen der Zeitzeugen zu bewahren, ist bisher nichts geworden, obwohl André Fontaine ein Treffen von Bundeskanzler Helmut Kohl und Staatschef François Mitterrand für Versprechungen nutzte. Der neue Farbanstrich macht vor der verrotteten Tür der alten Tischlerei halt. Der Verfall geht weiter ...

Die Suche nach den Schlüsseln zur eigenen Geschichte ist zwischen Aix und Marseille ebenso schwierig wie zwischen Bitburg und Dachau.

Čech v nitru Etiopie

Čeche najdete všude ve světě i v tom nejodlehlejším koutě, jakým bezesporu je jihozápadní Etiopie. Náš krajan Alois Junek, narozený v roce 1909 v Kamenných Žehrovicích na Kladensku, odešel do Etiopie pro nedostatek práce v době hospodářské krize u nás. Žije tam dodnes.

Vyučil se elektromechanikem a pracoval až do nástupu vojenské prezenční služby v Unholti a v Praze. V roce 1933 marně nabízel své služby i šikovné ruce elektromechanika. Rozhodl se proto odejít do Etiopie, země, která je devětkrát větší než naše republika. Slyšel o ní při svých cestách po Čechách, o zemi, kde v té době žilo jen něco přes třicet našich krajanů.

Skoro nekonečná by byla řada zaměstnání, která musel v Etiopii vykonávat — od lovu zvěře přes elektroinstalaci v novém císařském paláci v Addis Abebě, po pěstování kávy v jihozápadní Etiopii a mlynářství u města Dembidolo, kde žije dodnes.

Teprve po dvaapadesáti letech pobytu v Etiopii navštívil poprvé loni, v roce 1985, rodinu svého bratra v Praze. Po dvou letních měsících se vrátil zpět do krajiny, která mu nejlépe vyhovuje a kde mu lidé přezdívají „Aba bija" — otec kraje. Etiopie se mu stala druhým domovem; země, kde dnes trvale žijí už jen čtyři Čechoslováci, naše experty ze zdravotnictví, zemědělství a z průmyslu v to nepočítaje.

Krajina jihozápadní Etiopie, kde Alois Junek žije přes 40 let, leží v nadmořské výšce kolem 1500 metrů; protékají jí velké řeky jako Akobo (Červená řeka), Baro, Gilo aj. Jen tři měsíce (leden—březen) naprší; nic si z toho však neděllá, když v době dešťů promokne — „za hodinu nebo tak, mám oblek opět sluncem vysušený", napsal v jednom dopise.

Junek přišel poprvé do krajiny s Moravákem Janem Kučerou na podzim roku 1935. Oba naši krajané měli společné zájmy — dobrodružné trampování a lov — a cíl: sběr a pěstování kávy; územi jihozápadní Etiopie bylo pro to jako stvořené.

O tom všem mi napsal: „Zde byl tehdy ještě divoký život staré Afriky. A člověk nikdy nevěděl, jestli se tam a tam dostane, nebo vrátí. Byla to země pěšin, nesnází ... Stepi, lesy a pralesy ... plné sloní, šelem a opic ..., do kterých se dral jen ten, kdo měl pro to volání. Dnes se to ovšem hodně změnilo. Já říkám, že ze staré Afriky zůstalo jen jméno." A skutečně. Dnes sem z hlavního města směřují letecké linky se zastávkami v řadě měst. Existuje mezi nimi i silniční spojení.

Nejvíce si Alois Junek oblíbil příslušníky malého černošského kmene Šako — „nevzhlednou hrstku lidí s velkými pocitovými srdci", kteří mu nejednou pomohli ve svízelné situaci (např. při sloupání

bandity; při záchvatu malárie v pralese)

Trvale se usadil v okolí města Dembidolo až poté, kdy koupil mlýn, který i nadále technicky zdokonalával tak, že dnes mluví o svém patentu; mlýn pracuje tak dobře, že k němu chodí lidé z širokého okolí. Rozhodl se žít

jsem když řeka žije, jsou vlastně lidská nejbližší potomci. Protože sekerky, které dělají dnes, jsou toho samého tvaru — jen dělané ze železa!" z kovu, který přivedl lidstvo na práh civilizace.

Pomanutí.

Při těchto toulkách v širokém okolí svého etiopského bydliště našel i řadu nástrojů pravěkých lidí. Jako např. zbraně z čediče aj. Správně k tomu poznamenal:

Sowjetische Kritik am Islam

Parteichef Michail Gorbatschow nutzte Ende November seine Reise nach Indien zu einem Zwischenstopp in Taschkent, der Hauptstadt der Sowjetrepublik Usbekistan. Dort hielt er vor Parteiaktivisten eine „große Rede", die in der örtlichen Parteizeitung „Prawda des Ostens" gedruckt wurde, doch nicht in den zentralen Zeitungen in Moskau erschien. Im Mittelpunkt der Rede stand die Religion, also der Islam und seine Auswirkungen auf das Leben der Usbeken. Gorbatschow sparte nicht mit Kritik. Parteifunktionären warf er die Teilnahme an religiösen Handlungen und Bräuchen vor. Inzwischen haben die Usbeken auf diese Kritik geantwortet: In einem längeren Artikel für die „Sowjetskaja Kultura" kritisiert und verteidigt das Mitglied der Usbekischen Akademie der Wissenschaften, Jusupow, den Islam in seiner Heimat gleichermaßen. Von der Gorbatschowschen Islam-Kritik erwähnt der Wissenschaftler kein Wort.

In der UdSSR leben heute, vor allem in den mittelasiatischen Republiken, mehr als 40 Millionen Moslems. Wegen der hohen Geburtenraten der südlichen Sowjetvölker steigt ihr Anteil weiter: Im Jahre 2000, hat man errechnet, wird jeder fünfte Sowjetbürger ein Moslem sein. Wer in der UdSSR als Nationalität Usbeke, Tadschike, Turkmene, Kirgise, Azerbaidshani angibt, empfindet sich automatisch auch als Moslem, auch wenn er Mitglied des kommunistischen Jugendverbandes Komsomol oder der KPdSU ist.

Der Islam in Mittelasien ist untrennbar mit nationalen und kulturellen Traditionen verbunden, das zieht auch der Wissenschaftler Jusupow nicht in Zweifel. Hat man in der Sowjetzeit in Mittelasien mit einigen tradierten Bräuchen gebrochen, etwa die Vielehe verboten, so kämpfte man gegen andere Sitten erfolglos an: Bis heute ist beispielsweise das Brautgeld, also der Verkauf von blutjungen Mädchen, verbreitet. Das wird von Jusupow, einem „islamischen Atheisten", ebenso abgelehnt wie die Meinung, in Mittelasien sei die kulturelle Entwicklung der dortigen Völker untrennbar mit der Entwicklung des Islam verbunden.

Diese Ansicht vertreten freilich sogar hohe Parteifunktionäre. So hat etwa der Gebietssekretär von Buchara viele Jahre lang den Bau von Moscheen und Grabstätten illegal gefördert. Für diese religiösen Gedenkstätten baute man auf Staatskosten Asphaltstraßen, man restaurierte sie und, urteilt Jusupow, „vergeudete dafür nicht nur stattliche Summen Geldes, sondern auch defizitäre Baumaterialien". Im Gebiet von Samarkand errichtete man „mit direkter Teilnahme der Partei- und Staatsorgane" ein Grabmahl, in das die Grabplatte der Tochter eines der Heerführer des Herrschers Timur überführt wurde. Für dieses „Heiligtum" opferte man einige Hektar fruchtbaren Bodens; die Arbeiten kosteten „Hunderttausende von Rubeln". Und dies alles geschieht bei „großen Defiziten an Schulen, Kindergärten, Krankenhäusern, Sportanlagen und Kulturhäusern".

Als Mittel gegen den „islamischen Nationalismus" empfiehlt Jusupow Mischehen. Diese machen in Usbekistan heute bereits zehn Prozent aus, das sei, meint Jusupow, recht viel. In anderen islamischen Republiken, etwa Azerbaidshan, liegt der Anteil niedriger. Nicht nur die „reaktionäre islamische Geistlichkeit", wie Jusupow glauben machen will, sondern auch die Familien selbst sind gegen solche Mischehen. Und wenn sie geschlossen werden, dann heiratet meist ein moslemischer Mann eine russische Frau, umgekehrte Beispiele gibt es kaum.

Der Atheist moniert ferner, daß in der Literatur seiner Heimat zu oft das Wort „Gott" vorkomme. So manche Literaten haben sich geschickt aus der Affäre gezogen; sie vermeiden den Begriff „Gott" und benutzen statt dessen Formulierungen wie „Dank des blauen Himmels" oder „Der Sohn, dem man den Himmel schenkte" (so der Usbeke Jakubow) findet Jusupow lächerlich: „Als ob Leute, die in Büchern weniger das Wort Gott" lesen, schneller zu Ungläubigen würden.

„Nicht gebilligt wird von Jusupow auch, daß im Zuge des Kampfes gegen die Religion in Usbekistan bisweilen Naturdenkmäler vernichtet wurden. So sprengte man etwa unweit der Stadt Almalyk einen Felsen, der als heilig galt. Als Ergebnis formten die Gläubigen dann aus den Steinen eine Pyramide und setzten ihre Gebete fort. Um „religiöse Relikte" auszurotten, vernichtete man alte Wälder und jahrhundertealte Bäume — nur deshalb, weil Gläubige an ihnen bunte Tücher als Glücksbringer gebunden hatten. Diese Art von Atheismus-Feldzug ist selbst für den Atheisten Jusupow zuviel des Guten.

Der „Fluch des Pharao" bedroht auch uns

„Das ist der Fluch des Pharao" hieß es in aller Welt. Unter unerklärlichen Umständen waren 22 Männer gestorben, bald nachdem sie 1922 das Königsgrab des ägyptischen Pharao Tutanchamun geöffnet und die unermeßlichen Schätze ans Tageslicht geholt hatten.

1973 geschah ähnliches in Polen. Zwölf Wissenschaftler starben qualvoll. Sie waren dabei, als mittelalterliche Königsgräber geöffnet worden waren.

Diesmal, mit modernen Untersuchungsmethoden, fand man die Ursache: Alle Verstorbenen waren von dem Pilz „Aspergillus" infiziert. Sie hatten die gefährlichen Sporen mit dem Staub eingeatmet, der beim Öffnen der Gräber aufgewirbelt worden war. Pilzkolonien fanden sich an den Kleidern der Könige und der Mumie des Pharao. Die Sporen waren nach über 3000 Jahren noch keimfähig.

Bei ihren Arbeiten hatten die Forscher so große Mengen eingeatmet, wie es normal nicht geschieht.

Gleicher Blutdruck – tolle Ehe!

Eine glückliche Ehe zeigt sich auch am fast gleichen Blutdruck der Partner, stellte eine Gruppe amerikanischer Wissenschaftler fest, die 1260 Paare untersucht hatten. Wenn der Blutdruck normal oder eher zu niedrig ist, spricht das für Harmonie – bei Streit und unterdrücktem Ärger in der Partnerschaft steigt dagegen der Blutdruck bei beiden.

Arzt als eigener Patient

KASSEL, 21. Dezember (AP). Ärzte können von der Krankenkasse auch dann volles Honorar verlangen, wenn sie sich selbst auf Krankenschein behandeln. Das Bundessozialgericht in Kassel hat einem praktischen Arzt aus Baden-Württemberg recht gegeben, der sich selbst auf seinen eigenen Krankenschein Massagen und Laborleistungen verordnet hat. Davon wurden dem Arzt bei der Abrechnung aber nur die Sachkosten vergütet. Das Honorar für die ärztliche Leistung behielt die Kasse ein.

Dieses Vorgehen war von den Vorinstanzen mit der Begründung bestätigt worden, zwischen Arzt und Patient habe hier kein Dienstvertrag vorgelegen. Das Bundessozialgericht entsprach jedoch jetzt der Revision des Arztes und verneinte einen Unterschied bei der Erbringung von Leistungen für den Arzt selbst oder für andere Patienten (AZ: Bundessozialgericht 6 RKA 16/85).

Napoleon, nicht nur Du allein

LONDON, 28. Dezember (dpa). Die britische Insel St. Helena im Südatlantik, auf der Napoleon von 1815 bis 1821 die letzten Jahre seines Lebens fristete, kann noch heute zur Verbannung unliebsamer Häftlinge genutzt werden. Wie der britische Labour-Abgeordnete Georg Foulkes jetzt enthüllte, steht die Insel nach gültigem Recht nicht nur britischen Staatsbürgern offen, die von ihrer Regierung möglichst weit weg gewünscht werden. Großbritannien ist prinzipiell auch bereit, Häftlinge aus anderen Ländern, die nicht über geeignete Verbannungsziele verfügen, St. Helena zur Verfügung zu stellen. Zum letzten Mal ist das „Koloniale Verbannungsgesetz" in der Fassung von 1882 in den 50er Jahren genutzt worden, als drei politisch unliebsame Bürger Bahrains auf Wunsch des dortigen Herrschers nach St. Helena verbannt wurden. Dies habe das britische Außenministerium ausdrücklich bestätigt, teilte Foulkes mit.

Auch Hana will neuen Paß

CSSR-Tennisstars ziehen Konsequenzen aus Verbands-Gängelei

Das „Wechselspiel" tschechoslowakischer Tennisstars in den goldenen Westen reißt nicht ab. Der Entschluß von Hana Mandlikova, der Nummer vier der Weltrangliste, die australische Staatsbürgerschaft zu beantragen, komplettiert das Trio der abgesprungenen CSSR-Superstars. Martina Navratilova reist seit 1981 mit US-Paß durch die Welt, das Einbürgerungsverfahren von Ivan Lendl in den USA läuft. Daß Hana Mandlikova den Heimatwechsel (zumindest öffentlich) ausschließlich mit ihrer Heirat mit dem Australier Jan Sedlak, einem Exil-Tschechen, begründet, vermag den Funktionären diese bittere Pille nicht zu versüßen. Für den Tennisverband stellen die „Flüchtlinge", vor allem auch innenpolitisch, einen schwerwiegenden Imageverlust dar.

Erst im November 1986 hatte man den Weggang der hochtalentierten Andrea Holikova zu verdauen. Als die 18jährige Reisebeschränkungen der Behörden befürchtete, vertraute sie sich denselben Leuten an, die schon ihrem Freund, dem Eishockey-Nationalspieler Frantisek Musial den Weg nach Nordamerika geebnet hatten, und bat um Asyl in Kanada. Eishockey ist der zweite Sport, in dem die CSSR-Funktionäre mit einem ausgeprägten Ost-West-Gefälle zu kämpfen haben. In den letzten Jahren setzte sich rund ein Dutzend Puckjäger in Richtung nordamerikanische NHL-Liga ab.

Kein Geheimnis mehr umgibt den nächsten Tennis-„Flüchtling": Libor Pimek, der mit einer Belgierin liiert ist, will im Land seiner Auserwählten eine neue Heimat finden. Ausschlaggebend für Pimek ist dabei weniger die 20prozentige Abgabe von den Preisgeldern, die der Verband einbehält, sondern vielmehr die Bevormundung durch die Funktionäre. „Wir werden behandelt wie kleine Kinder", schildert er das Los der tschechischen Racket-Größen.

Die Nachwuchsförderung in der CSSR gilt als vorbildlich. Und wie kein anderes Ostblockland erlauben die Prager Machthaber ihren Talenten auch Auslandsreisen, um auf internationalen Turnieren Erfahrung zu sammeln. „Aber sobald wir im Westen mehr als nur Tennis kennenlernen, sobald wir unser Leben nach eigenen Vorstellungen gestalten wollen, werden wir gegängelt", moniert Pimek.

„Alle Menschen sollten die Freiheit der Wahl haben, wo sie leben wollen", konstatiert der 23jährige Tennisprofi. Die Funktionäre in Prag werden sich von dieser Forderung nicht angesprochen fühlen. Vielleicht aber bald Helena Sukova oder Miloslav Mecir, die beiden letzten noch unter den Fittichen des Heimat-Verbandes verbliebenen Weltklassespieler? isk

TENIS BUDE HRÁT VE JEN STROUHAL A KAŠPAREK LOVÁ'...

Mona Lisa ein Selbstporträt?

Leonardo da Vincis Bildnis mit berühmtem Bild verglichen

NEW YORK, 18. Dezember (AP). Die berühmte Mona Lisa, die der Kunstwelt seit nahezu 500 Jahren nicht nur mit ihrem geheimnisvollen Lächeln Rätsel aufgibt, ist, wenn die These einer US-amerikanischen Künstlerin zutrifft, nichts anderes als ein Selbstporträt ihres Malers Leonardo da Vinci. Wie in der Januar-Ausgabe der Zeitschrift „Arts and Antiques" berichtet wird, hat die Künstlerin Lillian Schwartz, die am Bell-Institut Computerforschungen betreibt, ein mit Rötelstift gezeichnetes Selbstporträt Leonardos mit dem Mona-Lisa-Bildnis verglichen und dabei festgestellt, daß Augen, Haaransatz, Wangen und Nase völlig übereinstimmen. Das tiefgründige Lächeln der Mona Lisa wiederum sei das Spiegelbild des Lächelns in dem 1518 gezeichneten Selbstporträt des Malers.

Lillian Schwartz hat, wie die Kunstzeitschrift meldet, unter Verwendung von Computerprogrammen neue visuelle Kunstformen entwickelt, die mit einem Oscar ausgezeichnet wurden. Vor etwa sieben Wochen fertigte die Künstlerin eine Spiegelbildversion von Leonardo da Vincis Selbstporträt an und glich den Maßstab dieses Bildes an den der Mona Lisa an, indem sie den Abstand zwischen den Mittelpunkten der Pupillen in beiden Bildern gleichsetzte. Als Ergebnis habe sie eine spiegelbildliche Darstellung erhalten, schreibt die Zeitschrift. Leonardo da Vinci hat das Bildnis der Mona Lisa im Jahr 1504 fertiggestellt. Das Gemälde befindet sich im Pariser Louvre und gehört zu den wertvollsten Kunstwerken der Welt. In der von Leonardo Porträtierten war bisher allgemein die Frau des florentinischen Edelmanns Francesco del Giocondo vermutet worden.

MONA LISA nach dem Porträt des Künstlers gemalt? Links das Selbstbildnis Leonardo da Vincis und rechts die Mona Lisa

PODOBA PŘÍMO PYRAMIDÁLNÍ...

Die Worte aus Emilies Mund

GENF, 2. Januar (AFP). Die „Entrüstung" der von ihr als geldversessene Angsthasen beschriebenen Landsleute rief die 14jährige Emilie aus dem Schweizer Jura-Ort Delemont hervor, da die Gast-Kommentatorin der TV-Nachrichten am Neujahrsabend kein Blatt vor den Mund nahm. Zu Dutzenden gingen bei dem Sender der Westschweiz die Protestanrufe ein. Als Ärgernis wurde empfunden, daß Emilie unverblümt sagte, sie sei von ihren Landsleuten „angewidert".

Die Schweizer redeten zwar viel von Neutralität, in Wirklichkeit aber diene diese nur zum Vorwand, „damit wir uns mit unserem Geld verkriechen", urteilte die Jugendliche über die Behandlung der Asylantenfrage. Die Schweizer seien „Angsthasen, die es gewohnt sind, mit vollen Taschen in ihrem Polstersessel zu sitzen".

Anrufer sprachen von „Skandal", daß „ein Kind" in der Neujahrssendung zu Wort kam. Die TV-Journalisten rechtfertigten sich, sie seien auf Emilie bei der Gründung ihrer Regionalzeitung in Delemont aufmerksam geworden und seien sich somit sicher gewesen, daß sie „einiges vorzubringen hat".

Mißbrauchte Leuchte

Nebelschlußleuchten dürfen, wie der Name sagt, nur bei Nebel und einer Sichtweite von weniger als 50 Metern eingeschaltet werden. Auf diese Vorschrift der Straßenverkehrsordnung wies jetzt der Deutsche Kraftfahrzeug-Überwachungs-Verein (DEKRA) noch einmal hin. Häufig nämlich, so die Sachverständigen-Organisation, würden Autofahrer die Nebelschlußleuchten bei Regen oder Schneefall „mißbrauchen". Da ihre Leuchtkraft mit etwa 150 Kandela mehr als zehnmal so stark ist wie ein normales Rücklicht, sei die Blendwirkung durch Reflexionen auf nasser Fahrbahn beträchtlich. Im Nebel dagegen wird jedes Licht gedämpft. So erscheint das der Nebelschlußleuchte ähnlich dem eines Rücklichts bei normalen Witterungsverhältnissen.

An die Autohersteller richtet der DEKRA die Empfehlung, Nebellichtschalter mit besseren Kontrolleuchten auszustatten. Viele Autofahrer würden vergessen, die Nebellichter wieder auszuschalten, weil diese Erinnerungshilfe nicht ausreichend erkennbar sein. wm

● *Dnešní anekdoty byly publikovány v sovětském humoristickém a satirickém časopise.*

● „Kde jsi sebral takové hezké květiny, Sašo?"
„Na zahradě u strýčka Serjožky."
„A neviděl tě strýček?"
„Myslím, že ano, honil mě přes půl hodiny."

● „Podívej, Vasjo, kuřátko parkrát klovne a už je z vajíčka venku."
„Copak to chápu, ale vysvětli mi, strejdo, jak se dostane dovnitř."

● Povídá manželka svému muži: „Představ si, dnes jsem třikrát jela na červenou a ani jednou jsem nedostala pokutu. A tak jsem si za ušetřené peníze koupila tři nové klobouky."

● „Opravdu nejste ženatý, strejdo?"
„Opravdu ne, chlapče."
„A kdo vám říká, co máte dělat?"

● „Chodí tvůj muž často večer pryč?"
„Chodil!"
„A proč?"
„Nebaví ho, když je doma sám."

● „Proč máš dvoje hodiny a každé ukazují jiný čas?"
„Kdyby ukazovaly stejný, nepotřeboval bych dvoje."

● „Copak ti říkal strýček Ivan?"
„Že jablka nepadají daleko od stromu."
„Tak a teď mi hned řekni, kluku nešťastná, co jsi mu provedl?"

● Akademik Grekov často říkával: „Za největší úspěch techniky považuji skutečnost, že se dá rádio taky vypnout."

● Učitel: „Borisi, jak je možné, že nemáš v domácím úkolu ani jednu chybu?"
Žák: „Tatínek odjel na služební cestu." .. K POSRÁNÍ!!

HELMUT SCHMIDT, Ex-Bundeskanzler (SPD), hat ausgeplaudert, wie er zu seinem Spitznamen „Schmidt-Schnauze" gekommen ist. Vor rund 250 Genossen und Wählern in seinem Wahlkreis Hamburg-Bergedorf, die ihren Bundestagsabgeordneten jetzt feierlich verabschiedeten, erzählte Schmidt, den Beinamen „Schnauze" habe ihm vor rund 30 Jahren der CSU-Abgeordnete Richard Jaeger angehängt — aus Rache dafür, daß er den bayerischen Politiker wegen seiner Vorliebe für Fernost-Reisen in einer hitzigen Bundestagsdebatte „Jaeger-Formosa" genannt und zugleich unausgesprochen auf die preußische Herkunft des Bayern verwiesen hatte.

Suezkanal bringt mehr ein

Trotz Golfkrieg und der weltweiten Rezession im Schiffstransport kletterten die Einnahmen aus den Gebühren für die Passage durch den Suezkanal in diesem Jahr um ein Fünftel auf etwa zwei Milliarden Mark. Das teilt der Leiter der Kanalbehörde, Essat Adel, mit. Die künstliche Wasserstraße ist damit die drittgrößte Devisenquelle Ägyptens.

● DO ŽEN, MELOUNŮ A ČESKOSLOVENSKÉ KOPANÉ SE NEVIDÍ.

Scheidung oder Beziehungsgau

Tschernobyl und sein Einfluß auf die Sprache der Deutschen

20.12.86

WIESBADEN, 19. Dezember (dpa). Das Wort des Jahres 1986 ist für die Gesellschaft für deutsche Sprache (DfdS) ein sowjetischer Ortsname, den bis zum Mai noch kaum jemand kannte: Tschernobyl. Der Standort des von dem folgenschweren Reaktorunfall betroffenen Atomkraftwerks rangiert nach Ermittlungen der Wiesbadener Sprachforscher deutlich an erster Stelle der populärsten Wörter.

Außerdem habe noch nie eines der „Jahreswörter", die von der Gesellschaft jeweils bis Mitte Dezember ermittelt werden, eine — in des Wortes wahrster Bedeutung — derartige „Ausstrahlung" auf andere Bereiche gehabt. Dies reichte von den Abwandlungen „Tscherno-Wyhl" und „Tscherno-Basel" über das Adjektiv „tschernobyles" Muttertier bis zur Zeitrechnung „vor-tschernobylisch" und „im Jahr eins nach Tschernobyl".

Im Zusammenhang mit dem Tschernobyl-Unglück fanden Zusammenfügungen wie Strahlenangst und Strahlenberg sowie Wortspiele mit der „strahlenden Zukunft" Eingang in den Sprachgebrauch. Dazu reize auch die Kurzform für den „größten anzunehmenden Unfall" — GAU.

Aus Chemieunglücken in Deutschlands größtem Strom wurde der „Rheingau", für einen Ehekrach tauchte die Bezeichnung „Beziehungsgau" auf. Im sprachlichen Schatten von Tschernobyl standen nach Darstellung der Gesellschaft andere „Wörter des Jahres" wie Kronzeuge, Europaangst und Kir Royal.

Erstmals ermittelte die Wiesbadener Gesellschaft auch die Wörter des Jahres im anderen Teil Deutschlands. Sie kam dabei auf die englischen Kürzel CAD (Computer Aided Design) und CAM (Computer Aided Manufacturing), die in der DDR-Presse eine hervorstechende Rolle spielten. Im DDR-Sprachgebrauch dominierten diese Kürzel als Bestandteil von Wortverbindungen wie CAD/CAM-Arbeitsstation, CAD/CAM-Lösung und CAD/CAM-Vorhaben. Dieses Wort des Jahres 1986 markiere deutlich den ersten Abschnitt des Computerzeitalters für die DDR.

Es folgten „Schlüsseltechnologie" und (SED-)„Parteitag", der als das alles beherrschende und bewegende politische Ereignis des Jahres 1986 für die DDR den Wortgebrauch mitbestimmte.

Organe simultan verpflanzt

LONDON, 17. Dezember (Reuter). Chirurgen im Papworth-Krankenhaus bei Cambridge in England haben am Mittwoch zum ersten Mal einem Menschen gleichzeitig Herz, Lunge und Leber neu eingepflanzt. Ein Sprecher des Krankenhauses sagte, die 35jährige Patientin befinde sich nach der siebenstündigen Operation in zufriedenstellender Verfassung. Erst am späten Dienstagabend habe man die Spenderorgane bekommen.

Der Sprecher sagte, bei der Operation hätten Ärzte aus Papworth und dem nahegelegenen Addenbrooke-Krankenhaus zusammengearbeitet. Ein Team habe die Herz-Lungen-Transplantation vollzogen, das andere die Leberverpflanzung. Eine derartige Simultan-Operation sei weltweit nur in sehr wenigen Krankenhäusern möglich. Meistens könnten die Organe ohnehin einzeln transplantiert werden.

Brutale Augenräuber

NEU-DELHI, 18. Dezember (dpa). Brutale Wärter in einem Heim für geistig Behinderte in der Hauptstadt des ostindischen Staates Bihar haben in den vergangenen fünf Jahren insgesamt 800 Augen den Köpfen gestorbener Insassen entnommen, in einigen Fällen sogar Sterbenden, um sie an Augenbanken zu verkaufen. Diese grauenhafte Praxis hat jetzt das höchste indische Gericht auf den Plan gerufen.

Gnade nach 30 Sekunden

TEHERAN, 19. Dezember (Reuter). In Iran ist ein wegen Mordes verurteilter Mann vom Vater seines Opfers begnadigt worden, nachdem er bereits 30 Sekunden am Galgen gehangen hatte. Die iranische Tageszeitung „Kayhan" berichtete jetzt, der Vorfall habe sich in der westiranischen Stadt Zanjan ereignet. Der Begnadigte werde nach seiner Erholung im Krankenhaus freigelassen. Nach iranischer Auslegung des islamischen Strafrechts, der Scharia, haben nahe Verwandte von Mordopfern das Recht, die Hinrichtung des Mörders oder die Zahlung eines Blutgeldes zu verlangen. Sie können dem Täter aber auch vergeben.

DDR und CSSR schlossen Umweltschutzvereinbarung

zba BERLIN, 18. Dezember. Die DDR und die CSSR sind offenbar bemüht, dem fortschreitenden Waldsterben im Erzgebirge entgegenzuwirken. Nach einer jetzt in Ost-Berlin abgeschlossenen Vereinbarung sollen bis 1990 30 — wie es heißt — „volkswirtschaftlich wichtige Investitionsobjekte" beiderseits der DDR-CSSR-Grenze verwirklicht werden, mit denen für die Luft schädliche Stoffe zurückgehalten werden können. Als Beispiel wird in einer Meldung der DDR-Nachrichtenagentur ADN die Rauchgasentschwefelung von Heizkraftwerken und von Industriebetrieben genannt.

Die von DDR-Umweltminister Hans Reichelt und dem Vorsitzenden der CSSR-Kommission für wissenschaftlich-technische Entwicklung und Investition, Jaromir Obzina, unterzeichnete Vereinbarung sieht außerdem vor, daß beide Länder „beim Schutz und bei der rationellen Nutzung der Forstflächen, bei der Sanierung und Pflege der Waldbestände" stärker zusammenarbeiten. Auch die Zusammenarbeit bei der Reinhaltung der Luft soll ausgebaut werden, wozu offenbar vor allem die Vereinbarung neuer Grenzwerte für den Ausstoß von Schwefeldioxyden und Stickoxyden der Betriebe beiderseits der Grenze gehört.

Warschau klagt Prag an

WARSCHAU, 21. Dezember (AFP). Polen hat im Zusammenhang mit der Oder-Verschmutzung durch tschechoslowakische Unternehmen schwere Vorwürfe gegen das Nachbarland erhoben. Die tschechoslowakischen Behörden hätten nicht schnell genug Maßnahmen gegen die Verschmutzung mit Heizöl ergriffen und nicht genügend mit Polen zusammengearbeitet, kritisierte der stellvertretende polnische Ministerpräsident Jozef Koziol. Vor dem Parlament in Warschau warf Koziol der CSSR außerdem vor, sie habe die polnischen Behörden zu spät und zudem falsch über das Ausmaß der Umweltverschmutzung informiert. 22.12.86

CSSR-Nachwuchs erfolgreich

Der weibliche Tennisnachwuchs der CSSR gewann in Pompano Beach in Florida den Continental Players Cup, die offizielle Mannschafts-Weltmeisterschaft der Spielerinnen bis 18 Jahre. Im End-

spiel setzten sich die Tschechoslowakinnen gegen Pokalverteidiger Argentinien mit 2:1 durch.

Likvidace havárie pokračuje

(čtk): V noci a po celý včerejší den intenzívně pokračovaly práce na likvidaci havárie, která v úterý vznikla únikem topného oleje ze zásobníku nemocnice s poliklinikou v Bohumíně. Na potoku Bajcůvka bylo vybudováno 6 norných stěn, na řece Odře pak další, před které jsou pokládány balíky slámy, aby se zvýšil jejich zachycovací efekt. Dnes obětavě pomáhali při čištění obou toků požárníci Železáren a drátoven Bohumín, technický personál z nemocnic okresu Karviná a útvary Civilní obrany z Karvinska. Budují také další norné stěny. S čištěním břehů se začne zítra. Předpokládá se, že v sobotu nebo v neděli bude řeka Odra zbavena nežádoucí látky. Havárie byla s největší pravděpodobností způsobena nedovřením koncového ventilu stáčecího potrubí. Šetření jejích přesných příčin dosud není skončeno.

Vzácný nález

Budapešť: V Rudabányi v severním Maďarsku poblíž hranic s Československem byly nalezeny 10 miliónů let staré úlomky lebky lidoopa druhu Rudapithecus Hungaricus. S tímto vzácným a ve světě ojedinělým nálezem, který má velký význam pro studium vývojových fází člověka, seznámil včera novináře na mezinárodní tiskové konferenci v Budapešti vědecký pracovník maďarského Státního geologického ústavu dr. László Kordos. Jak zdůraznil, podobné nálezy pozůstatků lebek lidoopů starých osm až deset miliónů let byly sice ve světě zaznamenány jenom dva — v Číně a v Pákistánu, ale ani jeden z nich nebyl tak úplný a po vědecké stránce tak hodnotný jako Rudapithecus Hungaricus. Z lebky v Rudabányi, kterou tvoří asi 100 úlomků kostí a osm zubů, lze jednoznačně určit, že nepatří k asijským Sivapithekům, kteří byli předchůdci dnešních orangutanů, je pravděpodobné, že je až stupněm těch Dryopitheků, kteří byli společnými předky člověka a šimpanze.

Neprakta—Svandrlík

„Hele, chumelí! Padají náhradní díly!"

● *Naše děti jsou vyšší, urostlejší, vzdělanější, sečtělejší, ale do hospody je to táhne taky.*

● „Mluvíte německy?" „Was?" „Sprechen sie deutsch?" „Nein."

PRAG, 26. Dezember (dpa). Die Oder ist am ersten Weihnachtsfeiertag erneut durch zehn Tonnen Heizöl verunreinigt worden, die aus dem Zellulosewerk Paskov südlich von Ostrau durch Nebenflüsse in den Strom gelangt sind. Nach einer Meldung des tschechoslowakischen Fernsehens sind unverzüglich „energische Maßnahmen" ergriffen worden, um das Öl abzufangen, bevor es nach Polen gelangt. Es ist der dritte ähnliche Fall binnen acht Wochen. Bei den zwei vorhergehenden Unglücken sind weit über 200 Tonnen Heizöl in die Oder gelangt.

Barbusig im (Un)recht

ROCHESTER, 16. Dezember (AP). Die als „Barbusige Sieben" bekanntgewordenen Frauen, die im Juni in Rochester im US-Staat New York aus Protest gegen ein ihrer Ansicht nach frauenfeindliches Gesetz in einem Park ihre Brüste entblößt hatten, werden nicht angeklagt. Richter Herman Walz entschied am Montag, daß die Aktion der sieben Frauen unter das Recht auf freie Rede falle und auch eine Art sei, sich auszudrücken.

Mit einem kamen die Frauen bei Richter Walz allerdings nicht durch: Er wies den Vorwurf der „Barbusigen Sieben" zurück, ein Gesetz sei verfassungswidrig, das Männern das Recht auf oben ohne zugestehe, nicht aber Frauen.

Die sieben Frauen sind mit der Entscheidung Walz' nicht zufrieden. Sie hätten ihren Standpunkt lieber vor Gericht verfochten.

● **Ještě je mnoho záhad, které dosud věda přírodě nevyrvala. Snad to nejstrašnější asi bude tajemství, co všechno se dává do tlačenky.**

Neprakta—Švandrlík

„To se nezlobte, ale tu pojízdnou prodejnu jsme si představovali trochu jinak!"

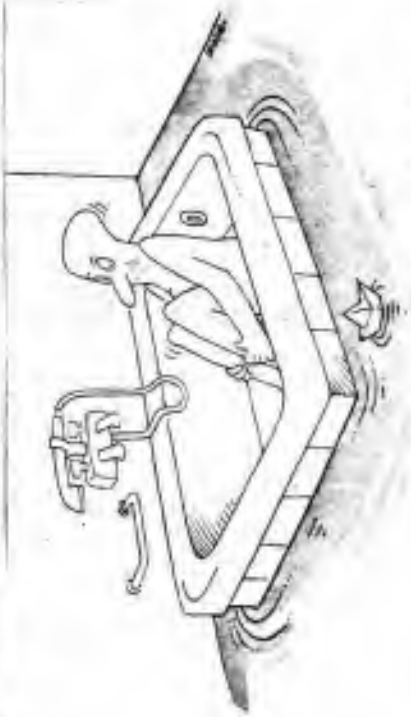

Livius-Fragment in Ägypten gefunden

KAIRO. Ein einseitiges Fragment von Titus Livius' nur zum kleinen Teil erhaltenen Geschichtswerk „Ab urbe condita" ist bei archäologischen Arbeiten nahe der ägyptischen, südwestlich von Kairo gelegenen Stadt Fayoum entdeckt worden. Ein Sprecher des polnischen archäologischen Instituts sagte der Deutschen Presseagentur in Kairo, bei dem etwa 50 mal 60 Zentimeter großen Papyrus-Manuskript handle es sich um eine lateinische Abschrift aus dem 6. und 7. Jahrhundert. Aus welchem der 142 Bücher von „Ab urbe condita" es stamme, sei noch ungeklärt.

Das in einer ehemaligen Mönchszelle bei dem koptischen Kloster St. Gabriel gefundenen Manuskript wurde dem koptischen Museum in Kairo übergeben. Das Werk des römischen Historikers Livius (59—17 n. Chr.) erzählt die Geschichte Roms seit der Gründung 753 v. Chr. bis zum Jahre neun v. Chr. dpa

Im Cockpit schläft sich's gut

BOSTON, 23. Dezember (AFP). Die Piloten der US-amerikanischen Fluggesellschaften machen bisweilen Nickerchen im Cockpit und verpassen dabei auch schon einmal ihren Zielflughafen. Das geht aus einer jetzt veröffentlichten Untersuchung des Harvard-Professors Martin Moore-Ede hervor, der sich auf die Erforschung von Arbeitsorganisation und Schlafgewohnheiten spezialisiert hat. Dem Professor zufolge erliegen die Piloten der Versuchung zu einer Siesta vor allem bei Langstreckenflügen in großer Höhe.

Der Wissenschaftler beschreibt den Fall einer Flugzeugbesatzung, die auf dem Flug nach Los Angeles in so tiefen Schlaf sank, daß die Maschine bereits weit über dem Pazifik war, bevor die von den Fluglotsen ausgelösten Alarmsignale die müde Mannschaft weckten. In einem anderen Fall war eine Maschine mit schlafender Cockpit-Besatzung in den kanadischen Luftraum eingedrungen und hatte eine Aktion der kanadischen Luftwaffe ausgelöst.

„LANDUNG SNICKERCHEN...

Molkepulver ins Ausland?

MÜNCHEN, 22. Dezember (Reuter). Zahlreiche ausländische Handelsagenten haben beim bayerischen Umweltministerium Kaufinteresse für die 5000 Tonnen radioaktiv verseuchten Molkepulvers angemeldet, das derzeit noch im Raum Rosenheim in Eisenbahnwaggons lagert. Dies bestätigte ein Sprecher des Ministeriums am Montag auf Anfrage. Handelsagenten unter anderem aus Mittelamerika und auch aus Ägypten hätten Kontakt aufgenommen, nachdem der ungelöste Fall auch international bekannt geworden sei, hieß es.

Das — trotz der Belastung zwischen 1800 und 8000 Becquerel pro Kilo nach Auffassung des Ministeriums als Tierfutter geeignete — Molkepulver werde offensichtlich im Ausland als Nahrungsmittel gesehen, das gut zu verkaufen und weiterzuverarbeiten sei, sagte der Sprecher. Dabei versprächen sich die interessierten Händler anscheinend eine hohe Provision.

- A CO MU DÁT ZADARMO BOLŠEVIKŮM!

In jeder Sekunde wächst die Erdbevölkerung um drei Menschen

Statistiker rechnen mit über sechs Milliarden im Jahr 2000 / China und Indien mit Abstand an der Spitze

WASHINGTON, 28. Dezember (AP). Im Jahr 2000 wird es nach Hochrechnungen US-amerikanischer Statistiker mehr als sechs Milliarden Menschen geben. Den Berechnungen zufolge wird von den 20 bevölkerungsreichsten Staaten der Erde nur die Bundesrepublik Deutschland menschenärmer.

Sie wird von jetzt 61 auf dann 59 Millionen Menschen und damit in der Liste dieser 20 Staaten, in der drei Viertel der Menschheit leben, von Platz 12 auf Platz 17 zurückfallen. Überholt wird sie von Vietnam, den Philippinen, Ägypten, der Türkei und Thailand.

Japan fällt von Platz 7 auf Platz 10 zurück. Zwar nimmt seine Bevölkerung noch zu, doch wird es von Nigeria, Pakistan und Bangladesch überholt. Auf Platz 11 folgt wie bisher Mexiko. Bei den ersten sechs ändert sich nichts an der bisherigen Reihenfolge China vor Indien, Sowjetunion, USA, Indonesien und Brasilien.

Indien hat aber dann mit mehr als einer Milliarde Menschen China schon fast eingeholt. Die drei nach der Bundesrepublik Deutschland bevölkerungsreichsten Staaten Europas unter den ersten 20 der Welt — nämlich Italien, Großbritannien und Frankreich — sind im Jahre 2000 das Schlußlicht auf den Plätzen 18 bis 20.

Die Zahlen ergeben sich aus einem jetzt veröffentlichten Bericht des Washingtoner Bevölkerungsinstituts, der auf Daten des Jahres 1985 basiert. Darin heißt es, daß in dem genannten Jahr alle zehn Sekunden 40 Kinder geboren wurden. Am Ende des Jahrtausends würden es 45 Kinder sein.

Auch wenn die Zahl der Toten abgezogen werde, wachse die Erdbevölkerung noch immer um zwei bis drei Menschen pro Sekunde. Von den 4,9 Milliarden Menschen Mitte des Jahres 1985 werde die Zahl auf 6,2 Milliarden im Jahr 2000 wachsen.

Dem Forschungsbericht zufolge hat sich die Erdbevölkerung in den 25 Jahren von 1950 — damals waren es 2,6 Milliarden — bis 1985 fast verdoppelt. Die höchste Zuwachsrate habe zur Zeit Schwarzafrika mit 3,0 Prozent pro Jahr. Im Nahen Osten und in Nordafrika seien es 2,7 Prozent, in Lateinamerika 2,3 Prozent, in Asien 1,5 Prozent, in Ozeanien 1,2 Prozent, in Nordamerika 0,9 Prozent und in Europa sowie der Sowjetunion 0,5 Prozent.

Fast die Hälfte der Menschheit lebe zur Zeit in China, Indien, der UdSSR und den USA. Etwa um das Jahr 2035 werde Indien die Volksrepublik China überflügelt haben und Nigeria an dritter Stelle rangieren.

Die Weltbevölkerung:

1985 Bevölkerung in Millionen		2000 Bevölkerung in Millionen	
1. China	1 037	1. China	1 189
2. Indien	766	2. Indien	1 013
3. Sowjetunion	278	3. Sowjetunion	311
4. USA	239	4. USA	268
5. Indonesien	173	5. Indonesien	227
6. Brasilien	140	6. Brasilien	195
7. Japan	121	7. Nigeria	159
8. Nigeria	103	8. Pakistan	149
9. Bangladesch	101	9. Bangladesch	143
10. Pakistan	99	10. Japan	129
11. Mexiko	80	11. Mexiko	113
12. BR Deutschland	61	12. Vietnam	85
13. Vietnam	60	13. Philippinen	75
14. Philippinen	57	14. Ägypten	71
15. Italien	57	15. Türkei	69
16. Großbritannien	56	16. Thailand	65
17. Frankreich	55	17. BR Deutschland	59
18. Thailand	52	18. Italien	58
19. Türkei	51	19. Großbritannien	56
20. Ägypten	49	20. Frankreich	58

„Dackel" ist beleidigend

MÜNCHEN, 2. Januar (dpa). Auch einen kurzbeinigen Polizisten darf man nicht ungestraft in die Nähe eines Dackels rücken, erfuhr am Freitag ein Münchner vor dem Amtsgericht. Der 53jährige muß 500 Mark Strafe zahlen, weil er im März des vergangenen Jahres im angetrunkenen Zustand von der Höhe seines Drahtesels herab einen kontrollierenden Beamten angeraunzt hatte: „Daß ihr Dackel aber auch a jedes Radl anpiesln müßt." Vergeblich beteuerte der Angeklagte seine große Anhänglichkeit für die Krummbeiner, die das Wort „Dackel" für ihn eher zu einer „Sympathiekundgebung" mache. „Der Dackel ist ja praktisch unser zweites Wappentier", plädierte der Elektriker.

Ein Kuß mit Haken

KOPENHAGEN, 29. Dezember (AFP). Mit einem Besuch im Krankenhaus von Glostrup bei Kopenhagen endete für ein dänisches Liebespaar ein besonders leidenschaftlicher Kuß. Wie die dänische Presse berichtete, kam das Paar mit zusammengepreßten Lippen — eine Decke über den Kopf gezogen — im Krankenhaus an. Das Personal, das zunächst an einen Scherz geglaubt hatte, mußte feststellen, daß die Verliebten tatsächlich nicht voneinander loskamen: Bei dem offenbar besonders innigen Kuß hatten sich beide mit den Drähten ihrer Zahnbrücken so ineinander verheddert, daß sie ihre Lippen nicht mehr trennen konnten. Erst nach ärztlichem Eingriff konnte das Paar seinen ungewollt ausgiebigen Kuß beenden.

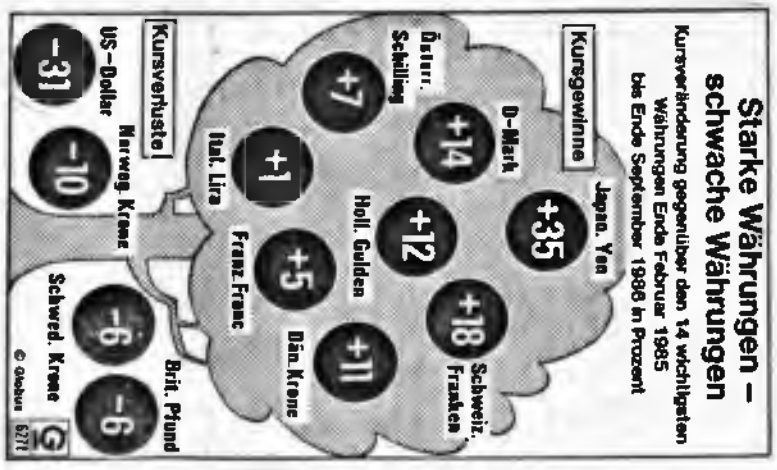

Aufgespießt

„Der gegenwärtige Bundeskanzler hält einem Vergleich nur stand, solange man ihn nicht zieht."

Ex-Bundeskanzler Helmut Schmidt (SPD) über seinen Nachfolger Helmut Kohl (CDU).

Jugoslawien hebt Benzinpreis an

In Jugoslawien ist der Benzinpreis um knapp ein Viertel erhöht worden. Ein Liter Superbenzin kostet nach der Erhöhung jetzt 240 Dinar (knapp eine Mark).

UdSSR entdeckt die Anzeige

MOSKAU, 28. Dezember (AFP). Die sowjetischen Zeitungen sollen ihre Finanzen künftig mit Werbung und Kleinanzeigen aufbessern. Das Staatskomitee für das Verlagswesen rühmte am Donnerstag in der Parteizeitung „Prawda" die Vorzüge der Reklame. Die Zeitungen könnten mit Anzeigen nicht nur einen finanziellen Gewinn erzielen, sondern zudem ihren Lesern einen besseren Informationsservice bieten.

Die in ihrem Umfang recht begrenzten sowjetischen Zeitungen weisen bisher nur selten Anzeigen auf. Dagegen hat die Werbung einen — wenn auch noch diskreten — Einzug in das Straßenbild mancher Städte gehalten. In Moskau wird mit Plakaten auf Autobussen beispielsweise für den US-Import Pepsi Cola oder Orangensäfte geworben. Im Fernsehen wird Reklame von Zeit zu Zeit in viertelstündigen Sondersendungen geboten.

13.12.86

Bockbier ist nicht belastet

Neue Radioaktivitätswerte des Sozialministeriums

Tee und Haselnüsse aus der Türkei sind in hohem Maße mit radioaktivem Cäsium belastet. Der Spitzenwert bei Tee lag bei 20 627 Bq/kg, schreibt das hessische Sozialministerium in seinem neuen Meßbericht (alle Werte für Becquerel Cäsium 137 und 134 pro Kilo oder Liter). Zum zweitenmal sind wegen der hohen Strahlenbelastung 40 Tonnen türkischer Haselnüsse zurückgeschickt worden. Sie enthielten Rückstände bis zu 760 Bq/kg. In Haselnußmehl fanden sich 163, in Haselnußgranulat 121 Bq/kg.

Auf der Strahlenliste folgen andere Import-Lebensmittel mit hohen Werten: Aus Jugoslawien gefrorene Sauerkirschen mit 424, gefrorene Pflaumen mit 207, gefrorene Brombeeren mit 91 Bq/kg, aus Polen Fasan mit 230, aus der Tscheschoslowakei Tannenhonig mit 122, aus Griechenland Feigen mit 33 und aus der Türkei Walnußkerne mit 96, Feigen mit 133 und Maronen mit 20 Bq/kg.

Auch in Produkten aus Süddeutschland finden sich wieder höhere Werte. Besonders auffallend ist Buttermilch aus Südbayern mit 181 Bq/L Höchst- und 105 Bq/L Durchschnittsbelastung. Andere Milchprodukte liegen maximal bei 12 Bq. Schokolade dagegen steigt auf 81 Bq, allerdings sind 65 Prozent der Proben unter der Nachweisgrenze von 5 Bq. Schoko-Weihnachtsmänner weisen maximal 71 Bq/kg auf, ein Drittel war ohne Cäsium-Nachweis.

Die Situation bei der Milch: Frischmilch aus Hessen enthielt maximal 27 Bq/L, der Durchschnittswert stieg erstmals seit den Wochen nach der Reaktorkatastrophe wieder über 5 und liegt jetzt bei 6 Bq/L, Milcherzeugnisse enthielten maximal 32 (Durchschnitt 8), Buttermilch 67 (Durchschnitt 24) Bq/L und Milch direkt vom Hof 10. Frischkäse wird mit 19 angegeben. Alle anderen Käsesorten mit höchstens 7. Nach wie vor hoch belastet ist Milchpulver mit maximal 296 Bq/kg.

Auch beim Fleisch sollte man sorgfältig auswählen: Rind liegt bei maximal 9 (Durchschnitt 20), Lamm bei 60, Dammwild bei 81, Rehfleisch bei 306 und Frischlingsfleisch sogar bei 362 Bq/kg.

Babynahrung ist nach dem Meßbericht fast rückstandsfrei. In Milchnahrung, die in Wasser aufgelöst wird, fanden sich aber wieder Werte von maximal 59 Bq, in Milch-Fertigbrei-Reis 42.

Aus hessischen Brauereien kommt dagegen gute Kunde: 27 Proben von Bockbier lagen allesamt unter der 5-Bq-Grenze.

Zur Erinnerung: In der EG gilt der Grenzwert von 600 Bq für Nahrungsmittel und von 370 Bq für Milch und Kindernahrung. Hessen hält sich an den Richtwert von 100 Bq. Ärzte empfehlen Nahrung mit höchstens 30 Bq/kg für Erwachsene und mit höchstens 10 für Kinder und stillende und schwangere Frauen.

Über die Weihnachtsfeiertage und den Jahreswechsel wird kein Meßbericht herausgegeben, berichtet das Sozialministerium. Gemessen und geprüft wird aber auch während der Feiertage. Sollten sich hohe Werte finden, werden wie außerhalb dieser Rubrik aktuell berichten. Den nächsten „Strahlen-Bericht" finden Sie am 9. Januar in der FR.

bes

Genf bald ein Zwergstaat wie Liechtenstein?

282 Quadratkilometer Hoheitsgebiet, 45 Gemeinden, 1356 Kilometer Straßen, 364 000 Bürger und jeder Dritte davon Ausländer — reicht das, um in Europa einen neuen Zwergstaat zu gründen? Der Genfer Wirtschaftsjournalist Michel Baettig, Mitglied der Chefredaktion der Genfer Tageszeitung „La Suisse", meint ja und vertritt in seinem als Provokation für die ganze Schweiz und besonders die Bundesverwaltung in Bern geschriebenen Buch die Meinung, der UN-Stadt ganz im Südwesten der Eidgenossenschaften ginge es sehr viel besser, wenn sie wie Monaco oder das Fürstentum Liechtenstein selber über ihr Schicksal bestimmen könnte.

„Soll Genf schweizerisch bleiben?" so lautet die Titelfrage der Neuerscheinung, die seit kurzem in der französischsprachigen Westschweiz und in der Bundeshaupstadt Bern debattiert und kritisiert wird. Der Kanton Genf, der sich in offiziellen Amtspapieren noch immer selbstbewußt „Republik und Kanton" nennt, gehört erst seit 171 Jahren zum „gegenwärtigen Bund der Vereinigten Völkerschaften der 26 souveränen Kantone" (Text der Bundesverfassung), die die schweizerische Eidgenossenschaft bilden. Baettig findet, es wäre an der Zeit, diese staatliche Organisation zu verlassen, „um die internationale Position zu behaupten", denn Bern — gemeint ist der Bund — habe die UN-Stadt am Genfer See ohnehin nur „ausgepreßt wie eine Zitrone, um die eigenen Auslagen und jene der Rentnervorsorge zu bezahlen".

Mit bloß dreizehn von 246 Bundesparlamentariern im National- und Ständerat (Volks- und Kantonsvertretung) habe der Kanton Genf auf das Schweizer Geschehen nur beschränkten Einfluß, und in der siebenköpfigen Regierung der Eidgenossenschaft sei Genf schon seit 67 Jahren nicht mehr vertreten. Von seinen 2,76 Milliarden Schweizer Franken an jährlichen Einnahmen müsse Genf rund 300 Millionen Franken an den Bundesfinanzminister Otto Stich abliefern, und das sei nur ein Teil des Verlustgeschäfts, kritisiert Baettig in seinem Kampfbuch gegen Bern: „Als unabhängiger Kleinstaat könnte die Metropole an der Rhône nicht nur einen großen Teil ihrer Gelder anders anlegen, sondern auch noch Filialen von Banken und Versicherungen auf ihrem Gebiet höher besteuern. Finanziell stünde der Loslösung von der Schweiz nichts im Wege."

In phantasievollen Pinselstrichen zeichnet Bättig den Genfern eine rosige Zukunft vor, wenn sie sich nur endlich dazu aufrafften, das Bündnis mit den Eidgenossen aufzukündigen. Aus dem Flughafen Genf-Cointrin ließe sich eine hochmoderne Drehscheibe der europäischen Luftfahrt machen, die nicht dank Bundesgeldern für Zürich-Kloten weiter im Schatten der großen deutschweizer Wirtschaftsmetropole läge. Den Rhone-Abschnitt von Genf nach Lyon würde man schiffbar machen, der Wasserweg zum Mittelmeer wäre für Ein- und Ausfuhren gesichert. Und als völlig neue Geldquelle regt Bättig die Eröffnung eines Spielcasinos vor, wie bereits Frankreich eines in Evian auf der Südseite des Genfer Sees betreibe: „Ein solches Casino könnte erheblich zum Reichtum des Kleinstaates beitragen."

Selbst die Jugend glaubt der Autor für sich gewinnen zu können, indem er meint, in der Schule müßte dann nicht mehr das unbeliebte Deutsch gepaukt werden, das ohnehin kaum gesprochen werde in der „deutschsprachigen" Schweiz der Mundart-Mitbürger, sondern Englisch wäre für den international ausgerichteten Staat Genf die gegebene Zweitsprache.

Das brächte dann eventuell auch jene Horizonterweiterung unter den Bürgern, die vielleicht nötig wäre, um Bättigs Vorschlag zur Verteidigung des neuen Staates folgen zu können: er hält nichts von einem Genfer Heer, ein Genfer Weltfriedensinstitut schiene ihm zweckmäßiger. Für den Fall, daß aus all dem doch nichts wird, hält der Verfasser den Schweizern immerhin eine versöhnliche Antwort bereit: „Wenn Genf bei der Schweiz bleibt, so ist das nicht eine Interessenfrage, sondern eine Herzensangelegenheit . . ."

Zweitfrau spart keine Steuer

WUPPERTAL, 29. Dezember (dpa). Was einem gläubigen Moslem recht ist, ist dem deutschen Finanzamt noch lange nicht billig. Und wenn Allah vier Frauen erlaubt, so ist dies für die deutschen Steuerbehörden noch lange kein Gesetz. Jedenfalls blitzte ein offenbar besonders cleverer Marokkaner beim Finanzgericht Münster ab (III 6440/84), der zwei Frauen „steuersparend" absetzen wollte.

Der seit acht Jahren in der Bundesrepublik lebende Mann hatte eine Frau in Marokko und außerdem — ganz legal — eine in Westfalen. Die Rechnung, dies auch steuerlich geltend zu machen, ging jedoch beim Finanzamt nicht auf, berichtete am Montag die Barmer Ersatzkasse (BEK). Hausstand und Beschäftigungsort fielen nicht auseinander. Der Mann lebe am Ort seiner beruflichen Tätigkeit in einem eigenen Hausstand mit der Zweitfrau, heißt es. Der Moslem fand daher beim angerufenen Finanzgericht keine Unterstützung.

Aufgespießt

„Für jedes abgeschnittene Russenohr erhaltet ihr zwei weitere Messer."

Inschrift auf sechs Kampfmessern, die sechs afghanische Rebellen in Fort Worth (Texas) beim Besuch einer Waffenausstellung zusammen mit anderen Waffen und Kampfanzügen offiziell als „Weihnachtsgeschenk" bekommen haben. Dies berichtete ein texanischer Geschäftsmann afghanischer Herkunft, der als Dolmetscher fungierte.

Nur noch Blei-Super

In Dänemark gibt es jetzt kein verbleites Normal-Benzin mehr. Nach Österreich, der Schweiz, Norwegen, den Niederlanden und Schweden ist Dänemark, laut ADAC, das sechste Land in Europa, das Blei-Normal abgeschafft hat und Autofahrer, die bleihaltigen Sprit tanken müssen, zwingt, auf das teuere bleihaltige Super umzusteigen.

mid

HAMBURG, 1. Januar (dpa). Die Bundesbürger haben 1987 mit einem bunten Feuerwerk für rund 100 Millionen Mark begrüßt. Der Jahreswechsel wurde jedoch von schweren Zwischenfällen überschattet. Wieder wurde mit Waffen hantiert. Ein Unbekannter erschoß im Lärm der lautesten Nacht des Jahres eine Frau. Mindestens sieben Menschen starben während der Silvesterknallerei, bei Streitereien oder Bränden. Ein Mann ertrank. Mehrere Menschen kamen bei Verkehrsunfällen ums Leben.

Abgewandt und umgewendet

Starke und schwache Formen gibt es im Deutschen nicht nur bei den Substantiven und Adjektiven, sondern auch bei den Verben. Und wenn es dort in der Deklination die „kräftigen" Endungen auf *-s, -m, -r* sind, die der „schwachen" Einheitsendung *-en* gegenüberstehen, so ist es hier in der Konjugation der Wechsel des Stammvokals, der sogenannte Ablaut, der die Formen der starken Verben prägt und sie – bis in die Ableitungen hinein – in bunter Vielfalt entwickelt *(binden, band, gebunden – die Binde, das Band, der Bund; schließen, schloß, geschlossen – der Schließer, das Schloß, der Schlüssel, der Schluß)*. Die schwachen Verben dagegen können ihre Formen nur mit Hilfe von Endungen bilden *(leben, lebte, gelebt; warten, wartete, gewartet)*.

Es gibt aber noch eine dritte Gruppe, die sogenannten unregelmäßigen Verben. Sie haben fast alle den Ablaut, bilden aber die erste Vergangenheit (das Präteritum) und das zweite Partizip mit Hilfe von schwachen Endungen:

nennen, nannte, genannt; rennen, rannte, gerannt; kennen, kannte, gekannt

Bei einigen ändern sich auch die Konsonanten:

denken, dachte, gedacht; bringen, brachte, gebracht.

Nur nebenbei sei daran erinnert, daß es auch bei den starken Verben Unregelmäßigkeiten gibt:

stehen, stand, gestanden; gehen, ging, gegangen; ziehen, zog, gezogen,

und daß es Verben gibt, die sich heute in überhaupt keine Klasse mehr einordnen lassen:

sein, ich *bin*, ich *war*, ich bin *gewesen*, *tun* (immer ohne *e*-!), ich *tue*, ich *tat*, ich habe *getan*.

Alle diese Besonderheiten lassen sich aus der Sprachgeschichte erklären. Aber das hilft uns für die Gegenwartssprache wenig. Es hilft uns vor allem dann nicht, wenn manche Verben nicht nur unregelmäßige Formen haben, sondern sogar Doppelformen. Das ist bei *wenden* und *senden* der Fall:

wenden, ich *wandte* oder *wendete*, ich habe *gewandt* oder *gewendet*,
senden, ich *sandte* oder *sendete*, ich habe *gesandt* oder *gesendet*.

Wo Doppelformen vorkommen, neigt der Sprachgebrauch im allgemeinen dazu, die Unterschiede auszugleichen, eine Form zugunsten der anderen zu verdrängen oder aber beide Formen auf verschiedene Bedeutungen festzulegen. Von einigen Lösungen der letzten Art haben wir schon gesprochen (S. 9 ff. *Worte/Wörter*, S. 12: *Schilde/Schilder, Bänder/Bande/Bande*). Bei *wenden* und *senden* ist diese Trennung nur unvollkommen gelungen. Es gibt lediglich einige Bedeutungen, für die die Vergangenheitsformen mit *-e-* allein gelten:

wenden: Der Schneider hat den Rock *gewendet* (die linke Seite nach außen gedreht). Der Reiter *wendete* sein Pferd (drehte es in die umgekehrte Richtung). Der Fahrer, das Auto hat *gewendet* (die entgegengesetzte Fahrtrichtung eingeschlagen). Dieser Schwimmer *wendete* als erster (kehrte am Ende der Bahn um). Der Hering wird in Mehl *gewendet* (hin und her gewalzt).
abwenden: Er hat die Gefahr, das Unglück *abgewendet* (verhindert, ferngehalten)
entwenden: Er hat Geld *entwendet* (gestohlen), sie *entwendete* (stahl) ihm die Brieftasche.
senden: Das Fernsehen *sendete* Kurznachrichten (strahlte sie aus). Der Rundfunk hat ein Konzert *gesendet* (übertragen).
aussenden: Das Gerät hat Notsignale *ausgesendet* (gefunkt). Dieses Produkt *sendete* radioaktive Strahlen aus.

Wir sehen also: Bei *wenden* heben sich zwei spezielle Bereiche heraus. Wenn etwas umgedreht, auf die andere Seite gedreht wird und wenn jemand oder etwas die Richtung seiner Fortbewegung ändert, dann heißt es nur: *wendete, gewendet*. Und bei *senden* hat allein der Bereich der modernen Ton- und Bildübertragung sich abgesondert: Der Sender *sendet, sendete*, hat *gesendet*.

In allen anderen Bedeutungen der beiden Verben sind grundsätzlich beide Vergangenheitsformen möglich und werden von der Grammatik anerkannt. Im praktischen Gebrauch gibt es aber bezeichnende Unterschiede.

Sobald der Mensch sich selbst *wendet, ab-, umwendet*, einem anderen *zuwendet*, sobald er den Kopf, die Augen, den Blick *wendet, zu-* oder *abwendet*, heißt es überwiegend *er wandte, er hat gewandt:*

Er *wandte* sich zum Gehen. Sie *wandte* ihm ihren Blick zu. Er *wandte* mir den Rücken. Er *wandte* sich rasch ab. Sie stand mit *abgewandtem* Gesicht. Sie hatte sich *umgewandt*. Er *verwandte* keinen Blick von dem Bild.

Die Formen mit *-e-* sind hier seltener:

Er *wendete* sich zum Gehen. Sie *wendete* ihm ihren Blick zu. Er *wendete* mir den Rücken. Rasch *wendete* er sich ab. Sie stand mit *abgewendetem* Gesicht. Sie hatte sich *umgewendet*.

Noch häufiger ist *wandte* bei übertragenem Gebrauch:

Sie *wandte* sich hilfesuchend an den Minister. Er hat ihr seine Liebe *zugewandt*. Die Mode hat sich neuen Formen *zugewandt*. Er *verwandte* sich für mich bei dem Direktor (setzte sich für mich ein). Er *wandte* ein, es sei zu spät.

Auch hierbei sind natürlich Formen mit *-e-* nicht ausgeschlossen.

Wenn aber irgendeine Sache das Objekt ist, dann kommen die *e*-Formen stärker ins Spiel:

Er hat viel Fleiß an diese Arbeit *gewendet* oder *gewandt*. Er *wendete* oder *wandte* ein neues Verfahren *an*. Sie *wendete* oder *wandte* ihre ganze Beredsamkeit *auf*, ihn zu überzeugen. Er *wendete*/ (selten: *wandte*) die Seiten *um*. Er *verwendete* oder *verwandte* dieses Buch im Unterricht.

Wieder anders ist es bei *senden*. Hier überwiegen im allgemeinen die Formen mit *-a-:*

Sie *sandte* mir herzliche Grüße. Er hat den Brief mit Einschreiben *gesandt* Sie *sandte* das Paket sofort *ab*. Kundschafter wurden *ausgesandt* Er *sandte* das Gedicht an die Zeitung *ein*. Die Regierung *entsandte* einen Beobachter zu der Konferenz. Der Brief wurde mit *nachgesandt*. Die Prospekte sind gestern *versandt* worden. Er *sandte* mir das Buch *zu*, hat es mit *übersandt*.

Gewiß sind hier überall Formen mit *-e-* zulässig, sie sind aber selten und vor allem im Bereich der Postsendungen kaum üblich. Eher schon hört man:

Kundschafter, Missionare wurden *ausgesendet*.

Und nun noch etwas Wichtiges: Die Partizipien der ganzen Verbgruppe, soweit sie als Adjektive oder Substantive gebraucht werden, sind durchweg mit *-a-* gebildet:

ein *gewandter* (geschickter) Mann; der *Verwandte*; wir sind *verwandt*; *angewandte* Mathematik; der *Gesandte*; der *Abgesandte*; *eingesandte* Beiträge.

Und daraus läßt sich zum Schluß – nach so viel verwirrenden Doppelformen – doch eine kleine Empfehlung ableiten: Man folge mit gutem Gewissen dem allgemeinen Brauch, der die *a*-Formen bevorzugt. Sie sind schöner im Klang und zudem prägnanter. Man achte nur darauf, daß der Leser oder Hörer nicht unnötig durch einen Gleichklang mit den Adjektiven *verwandt* und *gewandt* gestört wird:

alle *verwandten* (besser: *verwendeten*) Zutaten; der Ausdruck wird besonders *verwandt* (besser: *verwendet*), um . . . ; die an diese Arbeit *gewandte* (besser: *gewendete*) Sorgfalt.

Er fragt, er bäckt, er lädt

Drei Verben wollen wir hier betrachten, die in bestimmten Dingen übereinstimmen. Aber das erste gehört eigentlich nicht dazu. Es geht um *a* und *ä* und *u*.

Was fragst du mich?

Heißt es *fragst du* oder *frägst du*? Heißt es *frug* oder *fragte*? „Fragen" ist ein schwaches Verb, deshalb kann es keinen Umlaut haben, und die erste Vergangenheit darf nicht mit einem Ablaut gebildet werden. Richtig ist nur:

ich *frage*, du *fragst*, er *fragt*, ich *fragte*, ich habe *gefragt*.

Schauen wir zuerst auf den U m l a u t von *a* zu *ä*. Die starken Verben mit dem Präsensvokal *-a-* haben ihn fast alle:

du *schlagst*, du *trägst*, du *fährst*; er *fällt*, er *fängt*, er *läßt*. Ausnahme: du *schaffst*, er *schafft*.

Bei schwach gebeugten Verben aber kann sich der Vokal nicht ändern:

du *jagst*, du *sagst*, du *rast*, er *lacht*, er *starrt*.

Sodann der A b l a u t: Das *-u-* in der ersten Vergangenheit (im Präteritum) ist ein Kennzeichen der Ablautreihe *a - u - a*:

fahren, fuhr, gefahren; schlagen, schlug, geschlagen; tragen, trug, getragen.

An diese Reihe hat sich also *fragen* angeschlossen, aber nur mit den beiden erwähnten Formen. Das geschah zuerst im Niederdeutschen (*he frog* „er fragte", *he fröggt* „er fragt") und danach seit dem 18. Jahrhundert im Hochdeutschen; zuerst bei norddeutschen Schriftstellern (*er frug, er frägt*), aber vereinzelt auch bei Goethe und Schiller. Schon damals haben die Grammatiker diese Formen getadelt. Wir wollen hier nur Johann Christoph Adelung aus der 1. Auflage seines Hochdeutschen Wörterbuchs (1775, Bd. I, Spalte 259) zitieren:

„Daß einige Niedersachsen, wenn sie Hochdeutsch reden wollen, dieses Zeitwort im Imperfect irregulär abwandeln, *ich frug*, für *ich fragte*, ist schon von andern gerüget worden. Häufiger, aber darum nicht richtiger, ist die Abwandelung des Präsentis *du frägst, er frägt*, für *du fragst, er fragt*."

Nun, die armen Niedersachsen stehen heute längst nicht mehr allein. Die starken Formen gehören auch anderwärts zur landschaftlichen Umgangssprache, und darüber hinaus macht der Anklang an *er trug, er trägt, er schlug, er schlägt* überall und immer wieder auch gebildete Sprecher unsicher.
Nein, *er frug* ist keine alte, erhaltungswürdige Form und auch kein gehobener Sprachstil, es ist ganz einfach in der Hochsprache nicht korrekt.

Der Bäcker bäckt

Umgekehrt steht es bei *backen*, das doch ein starkes Verb aus der gleichen Reihe wie *schlagen* und *tragen* ist. Ein Satz wie *Die Mutter buk Plätzchen* klingt uns heute veraltet. Diese Form *buk* paßt ja auch gar nicht zu dem kurzen *-a-* von *backen*. So hat sich – wieder seit dem 18. Jahrhundert und ebenfalls von Norddeutschland her – die schwache Form *backte* für die erste Vergangenheit eingebürgert, die heute als Normalform gilt. Aber im Präsens ist immer noch *du backst, er backt* allein als hochsprachlich anerkannt.

Davon müssen wir aber das schwache Verb *backen* „sich zusammenballen, kleben" unterscheiden, das aus dem Niederdeutschen ins Hochdeutsche übernommen wurde:

Der Schnee *backt*; der Schnee *backte* an den Schiern, hat an den Schiern *gebackt*.

Er lädt uns ein

Das dritte Wort, von dem wir hier zu sprechen haben, ist in den Wörterbüchern mit Recht doppelt vorhanden. Die beiden Verben mit den Stammformen *laden – lud – geladen* haben nach Herkunft und Bedeutung gar nichts miteinander zu tun.

Keine Schwierigkeiten macht das erste *laden* im Sinne von „aufladen, zum Transport beladen", technisch: „mit Munition, mit elektrischer Energie versehen":

Er *lädt* Kartoffeln in den Wagen. Du *ladst* dir den Sack auf die Schulter. Der Jäger *lud* die Flinte. Die Batterie wird *geladen*.

Dieses Wort ist allen germanischen Sprachen gemeinsam (althochdeutsch *hladan*, englisch *to lade*, schwedisch *ladda* usw.). Es geht von einer Grundbedeutung „hinbreiten, aufschichten" aus (vgl. Duden-Herkunftswörterbuch 1963, S. 383).

Das andere *laden* mit der Bedeutung „zum Kommen auffordern, einladen, vorladen" war ursprünglich ein schwaches Verb. Es ist wahrscheinlich eine Ableitung von dem Substantiv *der Laden* in dessen ältester Bedeutung „Brett, Bohle". In alter Zeit wurde ein Bote mit einem eingekerbten Brett oder Holzstück herumgeschickt, wenn man die Nachbarn oder Stammesgenossen zu einer Versammlung „laden" wollte. Auch dieses Wort war allen germanischen Sprachen gemeinsam, hat sich aber nur im Deutschen erhalten (althochdeutsch *ladôn*, mittelhochdeutsch *laden*). Es ist schon im 16. Jahrhundert, zu Luthers Zeit, mit dem anderen Verb *laden* zusammengefallen und hat heute in der Hochsprache nur die starken Formen *(du lädst, er lädt, er lud, er hat geladen)*. Die Formen ohne Umlaut *(du ladest, er ladet)* sind veraltet, kommen aber landschaftlich noch vor. Wir sagen also (*einladen* und *vorladen* sind häufiger als das einfache *laden*):

Sie *lädt* (landsch.: *ladet*) uns zum Tee. Wir haben Freunde *eingeladen*. Er hielt einen Vortrag vor *geladenen* Gästen. *Ladst* (landsch.: *ladest*) du ihn ein? Er wurde als Zeuge *vorgeladen*.

Auch in offiziellen Einladungsschreiben sollte man daher besser die Form *lädt* statt der veralteten Form *ladet* gebrauchen:

Das Institut lädt zu einem öffentlichen Vortrag ein.

. . . Es lädt herzlich ein
Die Johanniskantorei

Wir sehen also: drei Wörter, drei Schicksale. Es geht nicht alles nach dem gleichen System, auch wenn das System so altbewährt ist wie diese Ablautsreihe. Jedes Wort unterliegt im Sprachgebrauch besonderen Einflüssen, die sich aus seinen Bedeutungen, seiner größeren oder geringeren Geläufigkeit und mancherlei anderem ergeben. Dabei sind dies nur Beispiele, denen man viele weitere hinzufügen könnte.

FEHLERFREIES DEUTSCH – LEKTION II.

Wir sind / Wir haben geschwommen

Man sollte denken, daß bei „sein" und „haben" alles in guter Ordnung ist. Alle transitiven Zeitwörter, also alle Zeitwörter mit einem Akkusativobjekt, bilden ihr Perfekt mit „haben":

Ich *habe* meinen Freund *besucht*. Ich *habe* einen Brief *geschrieben*. Wir *haben* Wein *getrunken*.

Auch alle Verben, die mit einem reflexiven (rückbezüglichen) *sich, mich, dich* usw. verbunden werden, bilden das Perfekt mit „haben". Das ist verständlich, denn oft steht hier nur die eigene Person an Stelle einer anderen:

Ich habe *das Kind* gewaschen – Ich habe *mich* gewaschen.
Ich habe *meinen Gegner* verletzt – Ich habe *mich* verletzt.

Wie diese „unechten" reflexiven Verben werden auch die „echten" behandelt, also diejenigen, die sich nur auf das Subjekt des Satzes zurückbeziehen können:

Er *hat sich geschämt*. Du *hast dich verirrt*. Wir *haben uns gefürchtet, gefreut, gewundert*. Diese Maschine *hat sich bewährt*.

Soweit ist alles einfach. Wie steht es aber mit den Verben, die kein Akkusativobjekt bei sich haben, mit den intransitiven Verben? Hier müssen wir genau unterscheiden.

Es gibt Zeitwörter, die ein Geschehen, ein Tun an sich ausdrücken, so wie es abläuft oder andauert. Bei ihnen steht ebenfalls nur „haben":

Ich *habe geschlafen*. Wir *haben gefroren*. Die Rose *hat geblüht*. Es *hat geschneit, geregnet*. Sie *haben* gern *getanzt*. Wir *haben* damals viel *geschwommen*.

Andere Verben aber drücken eine Veränderung aus, den Beginn oder den Abschluß eines Vorgangs, das Erreichen eines Zustandes oder eine Ortsveränderung. Sie bilden alle das Perfekt mit „sein":

Die Rose *ist aufgeblüht*, sie *ist verblüht*. Der Brief *ist* gestern *angekommen*. Sie *ist* schnell *eingeschlafen*. Wir *sind* ins Theater *gegangen*. Ich *bin* über den Rhein *geschwommen*. Wir *sind* quer durch den Saal *getanzt*.

In manchen Fällen kann aber beides möglich sein. Dafür ein Beispiel: Wenn die Wäsche auf der Leine hängt und trocknet, so ist das ein Vorgang, der seine Zeit dauert, der aber schließlich doch zu dem erwünschten Zustand führt. Sehe ich auf den Vorgang und seine Dauer, so kann ich sagen:

Die Wäsche *hat* schnell, nur langsam, gut, schlecht *getrocknet*.

Sehe ich aber auf den erreichten Endzustand, dann stelle ich fest:

Die Wäsche *ist* schnell, gut *getrocknet*. Sie *ist* erst halb *getrocknet*.

In ähnlicher Weise kann ich beim Gären des Weins den Vorgang als solchen bezeichnen oder den erreichten Endzustand:

Der Wein *hat* lange genug *gegoren* – Der Wein *ist gegoren*.

Der Vorgang selbst ist jedesmal der gleiche, ob wir nun „haben" oder „sein" sagen. Nur die Art, wie er gesehen wird, ist verschieden.

Solche Unterschiede in der Sehweise drückt die Sprache auch bei den Verben der Bewegung aus. Zwei Beispiele *(tanzen* und *schwimmen)* wurden bereits genannt. Bewegung ist Ortsveränderung, und darum ist hier das Perfekt mit „sein" das natürliche. Bewegung ist aber auch Aktion, ist Tätigkeit, und das wirkt sich besonders bei allen Bezeichnungen sportlicher Übungen aus. Dann kommt „haben" ins Spiel. Man vergleiche:

Ich *bin gegangen, gelaufen, gerannt, gesprungen*. Sie *sind* auf die Felsen *geklettert*, auf die Berge *gestiegen*. Er *ist* früher viel *gereist*. Sie *ist* weit *gewandert*. Mein Vater *ist* nach Frankfurt *gefahren*, nach Berlin *geflogen*.

Ich *habe* jeden Morgen eine Stunde *geschwommen*. Wir *haben* viel *gesegelt, gerudert*. Er *hat* gern *getaucht*. Die Kinder *haben* tüchtig *gerodelt*.

Die zuletzt genannten Sätze können alle auch mit „sein" gebildet werden (*Wir sind geschwommen, gesegelt, gerudert* usw.). Sie müssen es, wenn sie eine Raumangabe enthalten (*wir sind über den See gerudert; die Kinder sind ins Tal gerodelt* usw.). Bei den Sätzen des ersten Absatzes aber ist nur „sein" möglich. Insbesondere *gehen, laufen, steigen, klettern* bezeichnen ja Grundformen der menschlichen Vorwärtsbewegung, auch außerhalb des Sports.

Anders ist es nun, wenn bestimmte Leistungen (Strecken, Zeiten, Rekorde) angegeben werden, die bei sportlicher Bewegung erzielt wurden. Auch hierbei überwiegt zwar „sein", aber „haben" kommt doch daneben auch vor:

Er *ist/hat* die 100 Meter in 10,0 Sekunden *gelaufen*. Er *ist/hat* 5,20 m *gesprungen*. Er *ist/hat* die Runde in 5:42 Minuten *gefahren*. Der Pilot *ist/hat* 10 000 Stunden *geflogen*.

Nur mit „haben":

Er *hat* die beste Zeit, einen neuen Rekord *gelaufen, gefahren, geschwommen*.

Wie vielfältig die Vorstellungen und damit auch die formalen Unterschiede sind, die bei einem solchen Verb auftreten können, sei zum Schluß am Beispiel von „fahren" gezeigt. Wir beschränken uns dabei auf Sätze, in denen der Mensch Subjekt ist, lassen also andere wie *Der Zug, das Schiff fährt, ist gefahren, der Bus fährt nach Heidelberg, dieser Wagen hat sich gut gefahren* u.ä. beiseite.

Wenn der Mensch „fährt", kann dies folgendes bezeichnen:

1.a) Er bewegt sich mit einem Fahrzeug fort (Perfekt mit „sein"):
Er ist schnell, gut, umsichtig gefahren, immer geradeaus gefahren. Ich bin heute gefahren (= ich habe am Steuer gesessen); vgl. 2). *Wir sind zwei Stunden bis Frankfurt gefahren. Er ist seit zwanzig Jahren unfallfrei gefahren. Die Kinder sind mit dem Kettenkarussell, auf dem Riesenrad gefahren. Wir sind gern Auto gefahren, Schlitten, Schi gefahren.*

b) Er reist irgendwohin (Perfekt mit „sein"):
Wir sind nach Paris, in die Schweiz gefahren, in die Ferien gefahren. Er ist zu seinen Eltern gefahren.

2. Er lenkt ein Fahrzeug (Perfekt mit „haben"):
Er hat einen Mercedes, einen VW gefahren, einen Traktor gefahren. Er hat den Wagen in die Garage gefahren. Wer hat gefahren? (= wer hat den Wagen gelenkt? Frage des Polizisten nach dem Unfall! vgl. 1.a).

3.a) Er legt eine Strecke zurück (Perfekt mit „sein" oder „haben"):
Ich bin diese Straße schon oft gefahren. Er ist die Kurve mit 80 gefahren. Er ist einen Umweg gefahren. Der Sieger ist/hat eine Ehrenrunde gefahren. Er ist/hat die Runde in 5:42 Minuten gefahren.

b) Er führt etwas im Fahren aus, bringt etwas fahrend zustande (Perfekt mit „haben"):
Er hat viele Rennen gefahren. Die Schnellboote haben einen Angriff gefahren.

4. Er bringt etwas durch Fahren in einen Zustand (Perfekt mit „haben", transitiv!):
Er hat den Wagen schrottreif, (ugs.:) *in Klump gefahren.*

5. Er befördert jemanden oder etwas (Perfekt mit „haben", transitiv!):
Er hat Sand, Steine, Möbel gefahren. Er hat die Kinder in die Schule gefahren.

Fahren kann aber auch noch etwas ganz anderes bedeuten, nämlich „sich schnell bewegen, eine schnelle Bewegung machen". Hier ist es ganz Bewegungsverb und bildet das Perfekt nur mit „sein":

Er ist plötzlich in die Höhe gefahren. Er ist aus dem Bett, in die Kleider gefahren. Der Schreck ist ihm in die Glieder gefahren. Ein Blitz ist in die Eiche gefahren. Sie ist nur mit dem Staubtuch über den Tisch gefahren.

Wie bin ich erschrocken – wie hast du mich erschreckt!

Bei der Wortfamilie *schrecken/erschrecken* geraten leicht ein paar Formen durcheinander, denn die starke und die schwache Beugung gehen beide von derselben Infinitivform aus. Wir müssen zwei Gruppen unterscheiden. Das starke Verb *schrecken (schrecke, schrak, geschrocken)* kommt heute nur noch in bestimmten Zusammensetzungen und mit der festen Vorsilbe *er-* vor:

Sie *schrickt auf*, sie *schrickt hoch*, wenn er hereinkommt. Ich bin heftig *zusammengeschrocken*. Sie *erschrak* furchtbar. Bitte *erschrick* nicht, wenn er dir begegnet.

Dieses Verb, das also den *e/i*-Wechsel hat (vgl. S. 63ff.), bedeutete ursprünglich „springen, aufspringen" (daran erinnert noch der Name der *Heuschrecke*, die auch *Grashüpfer* heißt), und danach „in Schrecken geraten".

Daneben gibt es ein schwaches *schrecken (schrecke, schreckte, geschreckt)* mit der Bedeutung „in Schrecken versetzen", das ebenfalls in Zusammensetzungen und mit der Vorsilbe *er-* (selten auch *ver-*) auftritt, aber auch allein vorkommt:

Träume, Geräusche *schreckten* sie. Du hast mich aus dem Schlaf *geschreckt*. Mit Drohungen kannst du ihn nicht *schrecken*. Der Hund hat die Hühner

aufgeschreckt. Du darfst dich von seinem Benehmen nicht *abschrecken* lassen. Sie *schreckt* die Eier *ab* (übergießt sie mit kaltem Wasser). Sein Aussehen *erschreckte* sie, hat sie *erschreckt*. Das Kind war ganz *verschreckt* (verängstigt).

Dieses zweite *schrecken* ist also das, was man in der Sprachwissenschaft ein Veranlassungsverb nennt (vgl. *setzen* „sitzen machen", *stellen* „zum Stehen bringen", *tränken* „trinken lassen" u.ä.). Solche Veranlassungsverben werden stets schwach gebeugt.

Und wo beginnt nun die Verwechslung? Schwache Formen können leicht in die starke Beugung eindringen *(sie schreckt auf, sie schreckte zusammen* statt richtig *sie schrickt auf, sie schrak zusammen)*. In der Jägersprache wird *schrecken* in der Bedeutung „einen Angstlaut ausstoßen" schon immer schwach gebeugt (das Reh *schreckte*, hat *geschreckt*), obwohl hier eigentlich die starken Formen richtig wären. Bei *zurückschrecken* bringt auch der Duden Formen beider Art:

Er *schrickt*, er *schrak* vor dem Hund *zurück*. Er ist *zurückgeschreckt* (selten: *zurückgeschrocken*), als er die Schlange sah. (In übertragener Bedeutung:) Er *schrickt* oder *schreckt* vor der Aufgabe *zurück* (wagt sich nicht daran). Er ist auch vor Gewaltmaßnahmen nicht *zurückgeschreckt*.

Umgekehrt ist es bei *erschrecken*, das in der Umgangssprache, besonders in Norddeutschland, auch reflexiv gebraucht wird:

Das Mädchen *erschrak* sich / *erschreckte* sich, als sie ihn sah. Wie habe ich mich *erschrocken/erschreckt!*

Diese Sätze gehören nicht in die Hochsprache. Wer korrekt sprechen will, muß darum den Unterschied beachten, wie ihn unsere Überschrift zeigt:

Junge, du hast mich aber erschreckt! – Wie hast du mich erschreckt!
Da bin ich aber erschrocken! – Wie bin ich erschrocken, als plötzlich die Tür aufsprang!

Friß, Vogel, oder stirb!

„Nun eß doch!" sagt das Kindermädchen zum kleinen Jungen. „Werfe das Glas nicht um!" mahnt die Mutter den Sohn. „Da, les mal!" sagt der Mann zur Frau und reicht ihr den Steuerbescheid.

Die Befehlsformen (Imperative) in diesen Sätzen sind falsch. Das weiß fast jeder, der Deutsch spricht oder Deutsch gelernt hat, und trotzdem kommen solche Fehler immer wieder vor. In der gesprochenen Sprache sind sie allerdings häufiger als in der geschriebenen. Die richtigen Formen sind natürlich *iß!, wirf!, lies!*
Es erscheint merkwürdig, daß der Fehler fast nur im Imperativ gemacht wird. Wer ein wenig nachdenkt, kommt schnell darauf, daß das -i- ja auch in der zweiten und dritten Person Singular auftritt und daß er es da ganz selbstverständlich richtig macht: *ich esse, du ißt, er ißt; ich werfe, du wirfst* usw.

Wir haben hier den sogenannten e/i-Wechsel vor uns, der in der deutschen Sprache schon seit alter Zeit bezeugt ist. Er betrifft nur starke Verben, deren erster Stammvokal ein -e- (vereinzelt auch -ä- oder -ö-) ist. Ein paar Beispiele mögen das zeigen:

befehlen: ich befehle, du befiehlst, er befiehlt, befiehl!
helfen: ich helfe, du hilfst, er hilft, hilf!
nehmen: ich nehme, du nimmst, er nimmt, nimm!
stechen: ich steche, du stichst, er sticht, stich!
stehlen: ich stehle, du stichlst, er stiehlt, stieh!
gebären: ich gebäre, du gebierst, sie gebiert, gebier!
vergessen: ich vergesse, du vergißt, er vergißt, vergiß!
geben: ich gebe, du gibst, er gibt, gib!
treten: ich trete, du trittst, er tritt, tritt!
flechten: ich flechte, du flichtst, er flicht, flicht!
schmelzen: ich schmelze, du schmilzt, er schmilzt, schmilz!
erlöschen: ich erlösche, du erlischst, er erlischt, erlisch!

Wie gesagt, kaum jemand wird falsche Formen wie „du gebst", „sie flechtet", „er nehmt" gebrauchen. Eher hört man einmal ein falsches „Das Wasser quellt hervor", weil es auch ein schwaches Verb *quellen* „im Wasser aufgehen lassen" gibt *(Die Mutter quellt Bohnen, hat Bohnen gequellt)*. Bei dem selten gebrauchten *gebären* aber sind die Formen *du gebärst, sie gebärt, gebäre!* sogar schon anerkannt, und die alten Formen mit -ie- gelten als gehobene Sprache.

Wer also beim Imperativ unsicher ist, braucht sich nur die zweite Person Singular ins Gedächtnis zu rufen, um das Richtige zu finden.

Das hilft freilich vor allem denen, die Deutsch als Muttersprache sprechen. Wer von einer fremden Sprache herkommt, muß alle Formen erst lernen. Dabei aber wird er merken, daß die meisten dieser Verben in der ersten Vergangenheit (Präteritum) ein -a- haben und im zweiten Partizip ein -o- oder -e- *(helfen, half, geholfen; essen, aß, gegessen)*. Anders gesagt: Die Ablautreihen e - a - o und e - a - e haben den e/i-Wechsel fast durchweg. Hier sind nur zwei Ausnahmen zu merken:

werden, ward/wurde, geworden hat die Präsensformen *du wirst, er wird*, aber den Imperativ *werde!*
genesen, genas, genesen hat die Präsensformen *du genest, er genest* und den Imperativ *genese!*

Eine dritte Gruppe bilden die Verben der Reihe e - o - o. Aber hier gibt es viele Ausnahmen:

bewegen (= veranlassen), *heben, weben, scheren* (= schneiden) und *gären* haben keine -i-Formen, und bei *melken* haben sich heute die schwachen Formen *du melkst, er melkt, melke!* durchgesetzt (älter: *du milkst, er milkt, milk!*).

Ganz ohne -i-Formen jedoch ist die Reihe e - a - a. Aber diese Verben haben ja trotz ihres Ablauts ein unregelmäßiges Präteritum und ein schwaches zweites Partizip:

denken, dachte, gedacht; kennen, kannte, gekannt; nennen, nannte, genannt; rennen, rannte, gerannt; wenden, wandte/wendete, gewandt/gewendet.

Hier heißt es also nur: *du denkst, er denkt, denke!; du rennst, er rennt, renne!* usw.

Wahrlich eine komplizierte Angelegenheit! Und wem es gar zu schwer fällt, hier Ordnung zu schaffen, dem seien zur Übung ein paar Sprüchlein genannt, wie sie n i c h t sein sollen:

Fresse, Vogel, oder sterbe! – Nehme und lese! – Arzt, helf dir selber!

Aber das klingt ja so hart ins Ohr wie der Name des Blümleins „Vergeßmeinnicht". (Ja, Sie haben richtig gelesen, der Name ist falsch gedruckt.)

Was hülfe es dir / Was würde es helfen?

Der Konjunktiv macht vielen Beschwer. Man gebraucht ihn zwar nach guter Gewohnheit, mehr oder weniger richtig, doch die Unsicherheit beginnt, sobald man sich Gedanken darüber macht. Heißt es *stünde* oder *stände*, *begönne* oder *begänne*? Soll man *gäbe* oder *gebe* sagen? Ist *brauchte* richtiges Deutsch?

Aber dies ist nur die eine Seite der Frage. Schwieriger ist es oft, zu entscheiden, ob ein bestimmter Konjunktiv stehen muß oder nicht. Und wie steht es mit dem „würde", das die Sprachpfleger doch immer wieder tadeln? *Was hülfe es dir – was würde es helfen?* Wann darf ich, wann soll ich den Konjunktiv umschreiben, wann soll ich es nicht?

Das ist alles ein weites Feld mit mancherlei Gräben und Hecken. Um wenigstens die wichtigsten Fragen hier zu behandeln, müssen wir einen kleinen Vorstoß in die Satzlehre machen. Wir nehmen als Beispiel den Bedingungssatz, dann werden wir es später bei den anderen Konjunktivsätzen (S. 174 ff.) wohl etwas einfacher haben.

Der Konjunktiv im Bedingungssatz

Der Bedingungssatz (Konditionalsatz) ist ein Nebensatz, der gewöhnlich mit „wenn" oder „falls" eingeleitet wird. Er nennt die Bedingung oder Voraussetzung, ohne die das Geschehen im Hauptsatz nicht eintreten kann. Der Bedingungssatz kann im Indikativ oder im Konjunktiv stehen.

Wenn er kommt, gebe ich ihm den Brief.

Das ist eine einfache Feststellung, an der nicht zu zweifeln ist. Der Sprecher nimmt an, daß der Partner bestimmt kommt. Man kann diese Feststellung auch in Form eines Zeitsatzes (Temporalsatzes) aussprechen, sie steht so oder so im Indikativ:

Sobald er kommt, gebe ich ihm den Brief.

Wenn ich aber nicht so sicher bin, daß der Partner kommt, wenn ich es nur als Möglichkeit hinstellen will oder kann, dann ist der Konjunktiv fällig:

Wenn er käme, gäbe ich ihm den Brief.

Das ist nun der Konjunktiv der Vergangenheit, des Präteritums *(er kam – er käme)*. Er hat aber im heutigen Deutsch gar keinen Zeitbezug mehr. Deshalb spricht die Grammatik auch lieber vom „zweiten Konjunktiv". Der „erste Konjunktiv", vom Präsensstamm gebildet, lautet „er komme"; aber den können wir hier nicht brauchen, wir sprechen an anderer Stelle davon (S. 174).

Der zweite Konjunktiv *er käme* drückt also aus, daß etwas noch nicht wirklich geschieht, daß es nur als Möglichkeit angenommen wird. Die Bedingung ist keine Realität, darum sprechen wir vom irrealen Bedingungssatz. Ist die Bedingung irreal, dann muß es auch die Folge sein. Wir können also sagen:

> Beim irrealen Bedingungssatz steht im Hauptsatz wie im Nebensatz der zweite Konjunktiv.

Die Möglichkeit kann auch schon vorbei sein. Dann muß der Konjunktiv des Plusquamperfekts gesetzt werden *(er war gekommen – er wäre gekommen; ich hatte gegeben – ich hätte gegeben)*:

Wenn er gekommen wäre, hätte ich ihm den Brief *gegeben*.

Wir bezeichnen auch diese Formen als zweiten Konjunktiv, weil sie mit den Präteritumsstämmen von *sein* und *haben* gebildet werden. Aber hier kommt nun wirklich eine Zeitstufe hinzu, die Vergangenheit. Die Möglichkeit ist bereits vertan, sie ist vorbei.

Lassen wir aber diese Frage beiseite, und bleiben wir bei dem einfachen zweiten Konjunktiv:

Wenn er käme, gäbe ich ihm den Brief.

Der lautliche Unterschied von *gäbe* und *gebe* ist nicht sehr groß. Oft werden die beiden Formen verwechselt. Um nicht falsch verstanden zu werden, sagen wir es deutlicher:

Wenn er käme, *würde* ich ihm den Brief *geben*.

Nun haben wir also – ganz legitim – mit „würde" umschrieben. Und wir haben nebenher noch etwas anderes erreicht, was freilich hier nicht besonders ins Gewicht fällt: Wir haben dem Hauptsatz einen Bezug auf die Zukunft gegeben. Denn *würde* ist ja der zweite Konjunktiv von *werden*, dem Hilfszeitwort für das Futur (ich *werde* geben – ich *würde* geben). Es gibt Fälle, wo ein solcher Zukunftsbezug sehr erwünscht ist, z.B., wenn man sich überlegt, was man in einer bestimmten Situation tun würde:

[Wenn das so wäre: . . .] Ich *würde* zu ihm gehen und ihm sagen. . . . Ich *würde* ihn daran erinnern, daß . . . Ich *würde* ihm raten. . . . usw.

Solche Sätze sind unvollständige Konditionalgefüge, bei denen der *wenn*-Satz ausgelassen wurde. Hier kommt es besonders darauf an, daß der zweite Konjunktiv deutlich wird.

Eine andere Möglichkeit der Umschreibung bieten die Modalverben, besonders *können, müssen, dürfen* und *sollen*. Damit wird natürlich der Sinn des Hauptsatzes abgewandelt:

Wenn er käme,
könnte ich ihm den Brief geben (= hätte ich die Möglichkeit, ihm den Brief zu geben).
müßte ich ihm den Brief geben (wäre ich gezwungen, ihm den Brief zu geben).
dürfte ich ihm den Brief geben (= wäre es mir erlaubt, ihm den Brief zu geben).
sollte ich ihm den Brief geben (= wäre es gut, ihm den Brief zu geben).

Alle diese Sätze, bis auf den letzten, sind natürlich auch im Indikativ möglich. Sie wurden hier nur aufgezählt, um die stilistischen Möglichkeiten zu zeigen, die in der richtigen Anwendung des Konjunktivs liegen.

Er käme, er flöge / Er flöhe, er stähle

Nun aber zu unserer Kernfrage: Auch der Konjunktiv im *wenn*-Satz unseres Beispiels ließe sich natürlich umschreiben:

Wenn er *kommen würde* . . .

Aber warum sollte man das gerade hier tun? Die Form *käme* ist ja deutlich genug, und sie ist auch ganz geläufig. Es gibt eine große Zahl solch klarer und selbstverständlicher Konjunktivformen von starken Verben, die sich in jeden Satz zwanglos einfügen:

Wenn er ein Zimmer *fände*. Wenn sie mit dir *ginge*. Wenn er dich *verließe*. Als ob ihm etwas daran *läge*. *Sähe* er uns so sitzen. Ich wünschte, sie *spräche* mit dir darüber. Er *finge* sofort zu bauen an. Er *schlösse* sich uns gern an. Ich *führe* gern zu ihm. Wenn sie *stürbe*, bevor . . . Falls es uns *gelänge*. Wenn sie nur *begriffe*, daß . . . Er *behielte* recht, wenn . . .
Und so fort mit Formen wie *trüge, flöge, bräche, liefe, ritte, würfe, schriebe, träfe, riete, zöge*, mit *enthielte, empfände, übersähe, übertrüge, unterbräche, hergäbe, besäße*, mit denen der „geneigte Leser" nun selbst nach Belieben Sätze bilden mag.

Aber nicht mit „bräuchte"! Diese Form, die man besonders in Süddeutschland oft hört, ist nicht korrekt; denn *brauchen* ist ein schwaches Verb und hat keinen Umlaut. So deutlich *bräuchte* auch sein mag, der richtige Konjunktiv ist nur *brauchte*.

Für einige Verben gibt es Doppelformen, die der Sprachgebrauch unterschiedlich behandelt. So sind z.B. *er begänne, er gewänne* üblicher als die alten Formen *er gewönne, er begönne*. Aber *er stünde* ist neben *er stände* noch sehr häufig, und *er hülfe* sagt man eher als *er hälfe*, weil letztere Form mit dem ersten Konjunktiv *er helfe* lautlich zusammenfällt. Hier allerdings wird auch gern umschrieben: *wenn er helfen würde*.

Das Nebeneinander dieser Formen hat historische Gründe. Im Mittelhochdeutschen hatte das Präteritum zweierlei Ablaut: im Singular *er stant*, im Plural *sie stunden*. Die zweiten Konjunktive haben sich an die Pluralform angeschlossen, und erst als diese im Neuhochdeutschen auch das *-a-* erhielt, bildete sich die jüngere Konjunktivform mit *-ä-*.

Vor den bisher genannten Konjunktiven – die Liste ist nicht vollständig! – brauchen wir uns also nicht zu scheuen. Wir können sie jederzeit verwenden und brauchen keine Umschreibungen dafür. Daneben gibt es allerdings auch eine Anzahl Formen, die uns heute ungewohnt klingen, die als gekünstelt und veraltet empfunden werden. Besonders sind es Formen mit *-ö-*:

er focht – er *föchte*; er flocht – er *flöchte*; ebenso: er *molke, quölle, soge, schmölze, sprösse, flöhe.*

Aber auch andere Formen, z.B. *er bedänge, er mäße, er stähle,* sind wenig gebräuchlich. Hier also kann nichts gegen eine Umschreibung mit *würde* gesagt werden:

Wenn er *fliehen würde*; Wenn der Schnee *schmelzen würde*. Wenn er sich das *ausbedingen würde*.

Manchmal ist es in solchen Fällen stilistisch besser, den Satz ohne „wenn" zu bilden:

Würde er die Entfernung messen, so . . . *Würde er fliehen*, dann . . .

Es gibt aber noch andere Gründe, die eine Umschreibung des Konjunktivs sinnvoll machen. So besonders bei den schwach konjugierten Verben. Der Satz

Wenn er mich *besuchte, zeigte* ich ihm die Bilder

ist nicht eindeutig. Berichtet er von vergangenen Besuchen, bei denen Bilder gezeigt wurden, oder haben wir auch hier einen irrealen Bedingungssatz vor uns? Der zweite Konjunktiv der schwachen Verben entspricht ja genau dem Indikativ des Präteritums. Hier müssen wir also umschreiben. Es gibt mehrere Möglichkeiten:

Wenn er mich *besuchen würde, würde* ich ihm die Bilder *zeigen*. *Würde* er mich *besuchen*, dann *zeigte* ich ihm die Bilder. *Besuchte* er mich, dann *würde/könnte* ich ihm die Bilder *zeigen*.

Oft kann schon e i n deutlicher Konjunktiv auch die anderen Formen als Konjunktive deutlich machen. Wir brauchen also nur einmal zu umschreiben: im Hauptsatz oder im Nebensatz. Ein doppeltes „würde" läßt sich fast immer vermeiden. Setzt man das „würde" in den Hauptsatz, dann kann man auch seinen Bezug auf die Zukunft besser nutzen.

Wir können also als Ergebnis unserer Betrachtungen folgendes festhalten:

Der zweite Konjunktiv sollte vor allem dann umschrieben werden,
1. wenn bei nicht eindeutigen Formen Mißverständnisse möglich sind: *Wenn er mich besuchte / besuchen würde.*
2. wenn an sich eindeutige starke Konjunktive als gekünstelt oder veraltet empfunden werden: *Wenn er föchte / fechten würde.*
Zur Umschreibung kann „würde" dienen, das in vielen Fällen auch ein mögliches Geschehen in der Zukunft andeutet. Für die Umschreibung können aber auch die Modalverben *(könnte, dürfte, müßte, sollte, möchte)* verwendet werden, wodurch die Bedeutung des Satzes jeweils etwas verschoben wird.

Wer weiteres zu diesen Fragen wissen will, der sei hingewiesen auf die kleine Schrift von Siegfried J ä g e r „Empfehlungen zum Gebrauch des Konjunktivs". Sie ist als Band 10 der Schriften des Instituts für deutsche Sprache, Mannheim, erschienen (Düsseldorf 1970, besonders S. 40 - 42).

Vom Stehen, Sitzen, Liegen

In diesem Abschnitt haben wir noch einmal vom Perfekt zu reden. Es ist süddeutsche Eigenart, die aber ebenso in Österreich und der Schweiz gilt, daß, wer da lag, stand oder saß, nicht gelegen, gesessen oder gestanden h a t, sondern i s t:

Ich bin vor der verschlossenen Tür gestanden. Er ist aufrecht im Bett gesessen. Das Buch ist auf dem Tisch gelegen.

Wer im nord- oder mitteldeutschen Gebiet zu Hause ist, dem kommt das fremd vor, und er fragt sich, ob solch ein Sprachgebrauch denn richtig sei. Und der Süddeutsche, der solche Sätze im Schriftverkehr mit Norddeutschen gebraucht, verrät dadurch zumindest seine Herkunft, auch wenn er sonst ein „reines Hochdeutsch" schreibt.

Zweifellos entspricht das Perfekt mit „sein" bei diesen drei Verben nicht der für die deutsche Hochsprache geltenden Norm. Denn diese kennt bei *stehen, sitzen, liegen* nur das Hilfzeitwort „haben", wie es nicht nur in Norddeutschland, sondern auch in den west- und mitteldeutschen Landschaften allgemein gebräuchlich ist.

Man ist versucht, nach dem Grund für diesen Unterschied zu fragen, und man kann ihn auch in der Sprachgeschichte finden. Offensichtlich drücken doch Süden und Norden dasselbe aus, ob sie nun „Ich habe gestanden" oder „Ich bin gestanden" sagen.

Im Mittelhochdeutschen konnten viele Verben ihr Perfekt sowohl mit „haben" wie mit „sein" bilden. So vor allem die Verben der Bewegung, von denen im vorigen Abschnitt gesprochen wurde, aber auch die drei Verben *stehen, sitzen, liegen*, um die es uns jetzt geht. *Ich hän gestanden* bedeutete „ich habe gestanden", damit wurde das Stehen als andauernder Zustand ausgedrückt. Aber *ich bin gestanden* hatte den Sinn „ich bin hingetreten, habe mich hingestellt, ich stehe". Damit wurde also der Beginn des Stehens an einem Ort ausgedrückt. Entsprechendes galt für *ich bin gesezzen* „ich habe mich gesetzt, ich sitze" und *ich bin gelegen* „ich habe mich gelegt, bin gefallen, ich liege".

Während der Entwicklung der neuhochdeutschen Hochsprache wurde dieser Unterschied allmählich aufgegeben. Seit dem Ende des 18. Jahrhunderts gebraucht man *stehen, sitzen, liegen* nur noch für den Zustand und sein Andauern, nicht mehr für seinen Beginn, denn dafür hat man ja noch die Verben [*sich*] *stellen, setzen, legen.* Längst aber hatte sich ein geographischer Unterschied herausgebildet: Das Oberdeutsche hatte *ich bin gestanden, gesessen, gelegen* zur Hauptform des Perfekts gemacht, das Mitteldeutsche hatte sich für *haben* entschieden (das auch im Niederdeutschen seit alters galt), und diese Form wurde für die deutsche Hochsprache maßgebend.

Begünstigt wurde die oberdeutsche Entwicklung, die schon in mittelhochdeutscher Zeit eingesetzt hatte, noch dadurch, daß die Verwendung der drei Verben im Sinne von „sich setzen, stellen, legen" im Süden besonders häufig war. Noch jetzt kann man in oberdeutscher Mundart und Umgangssprache Sätze hören wie *Er ist zu uns an den Tisch gesessen* oder *Er ist unter den Baum gestanden.* Zur Hochsprache gehören diese Satzformen allerdings auch im Süden nicht.

Was hilft uns nun dieser kleine Rückblick in die Sprachgeschichte zum Verständnis des heutigen Deutsch? Wir sehen immerhin, daß der deutsche Süden ein Muster verallgemeinert hat, das ursprünglich nur begrenzte Bedeutung hatte. Wir sehen aber auch, daß dieses Gebiet sehr ausgedehnt ist. Es umfaßt mit Ausnahme Südhessens und der Pfalz das ganze deutsche Sprachgebiet südlich des Mains. Und warum sollte man einen Zustand nicht mit „sein" bezeichnen? Drückt nicht *Ich bin gesessen* für das Sprachgefühl ebenso einen Zustand aus wie *Ich bin entschlossen* gegenüber *Ich habe mich entschlossen* oder *Er ist an den Masern erkrankt* gegenüber *Er ist gestern erkrankt*?
Wir sollten also diese *sein*-Formen als oberdeutsche Ausprägungen innerhalb der deutschen Hochsprache werten und sie nicht auf eine Stufe mit Formen landschaftlicher Umgangssprache stellen. Wer sie gebraucht, sollte sich nur bewußt bleiben, daß sie nicht überall im deutschen Sprachgebiet gelten, und der Deutsch lernende Ausländer sollte auf jeden Fall nur die Formen mit „haben" übernehmen und anwenden.

Eine kleine Fußnote wollen wir aber noch hinzusetzen: Das Verb *anfangen* gehört nicht in diesen Zusammenhang. Wer etwa sagt: *Ich bin gestern bei meiner neuen Firma angefangen*, der ist bestimmt in Norddeutschland zu Hause, und korrektes Deutsch spricht er auch nicht. Denn *anfangen*, das ja auch transitiv gebraucht wird *(Ich habe eine neue Arbeit angefangen)* kann nur mit „haben" verbunden werden.